ſis eoipſo puto dictā dñam Vannuciā obligatā fuiſſe ad dotādū di
2 ctū altare. Moueoꝛ principaliter † ꝙ cōſtruēs eccleſiā vel capellā ſeu
altare obligatꝰ ipſo facto ad dotationē ſicut obligat pater naturalis do
tare filiā.xvj.q.vij.pie mētis.no.gl.in.c.nemo.de cōſe.diſt.j.ꝛ idem glo.
in.c.cū ſicut.de cōſe.eccle.vel alta.quatenus tñ illa glo.dicit prius de
bet dari actio in cōſecratorē q cōſecrauit eccleſiā ſine dote ꝛ in defectū
debet dari in fundatorē ꝛ eius heredē:illa tñ glo.in ea pater cōiter nō
teneꝛ a doctoribus ibi dicētibus ꝙ imo priꝰ in fundatorē per illū tex.
ꝛ idem tenuit gloſ.in.d.c.nemo.Nec obſt.ſi dicatur dicta capella non
fuit cōſtructa cū cōſenſu dioceſani:qꝛ dico qd lʒ debuerit adhiberi cō
ſenſus dioceſani:tñ illud fuit introductū in fauorē eccleſie ne cōtinge
ret opꝰ inchoari ꝛ nō cōſummari,vel nō ſufficiēter poſtmodū dotari
vt qꝛ forte vires patrimonij edificatoris minime ſufficiāt:vnde id qd
fuit ſtatutū in fauorē eccleſie nō dʒ retorqueri in ipſius leſionē:vt in.l.
qd fauore.C.de leg.ꝛ.c.qd ob gratiā.de reg.iur.lib.vj.ꝛ qd in fauorem
eccleſie hoc fuerit cōſtitutū:probat aperte in.d.aut.vt nullus fa.oꝛa.
do.poſt prin.ꝛ.d.c.nemo.Et multa poſſunt ſilia ad confirmationē ad
3 duci.Primo ptʒ in oꝛdinatione clericoꝛum.† nō enim dʒ eps aliquem
oꝛdinare in clericū niſi prius aſſignet beneficiū vnde viuere poſſit:vt
in.c.j.ꝛ.ij.lxx.diſ.ꝛ tñ ſi oꝛdinauerit teneꝛ eps puidere de ſuo donec ſi
bi puiderit de bñficio:vt in.c.cū ſm apoſtolū.ꝛ.c.eps.de pbē.Ad idē
4 bonus tex.in.c.ſi qua de rebus.xij.q.ij.dr † ꝙ ſi vacante eccleſia caplm
aliqua de bonis eccleſie alienauerit ſine ſuperioris autoꝛitate relinq
tur optioi futuri epi an velit ratificare dictā alienationem:qꝛ forte vti
lius eſt eccleſie habere pretiū ꝙ rē:ꝛ ſic alienatio nulla tanꝙ facta ſine
ſolēnitate,de qua.xij.q.ij.ſine exceptione,pōt haberi rata tractu tpis:
qꝛ nullitas inſurgit fauoꝛe eccleſie:ideo nō debet retoꝛqueri in ipſius
leſionē ſi platus futurus viderit illā eſſe eccleſie vtilem.ꝛ hoc firmauit
expreſſe gl.in.c.j.ne ſede vacā.ad idem bo.tex.in.l.non eo minus,C.de
5 pcur.vbi ptʒ † qd licet ſnia lata ꝯ minorē ſine curatoꝛe ſit nulla ꝛſecus
tñ eſt ſi fuit lata pro minoꝛe:ad id qd in ſimili no.gl.ꝛ Bart.in.l.ſi tu
toꝛ.C.in qui.cau.in inte.reſti.non eſt neceſ.ꝛ.l.ſi mater.§.hoc iure.ff.de
excep.rei iud.ꝛ qd no.doc.in.c.cauſam.de iud.Preterea illud qd fuit
ſtatutū in odium ꝛ penā edificātium eccleſias vel capellas ſine autoꝛi
tate dioceſani:vt in aut.de eccle.ti.§.ſi quis aūt.cū ſeq.nō dʒ cedere in
eoꝛū fauorē:vt in.c.ſi neceſſe.de dona.inter virū.ꝛ vxo.ꝛ.c.ij.de tranſla.
pla.ꝛ.l.papinianus exuli.ff.de mino.Et per hec remanet deciſum etiā
ſcdm dubiū.Ex quibus oībus concludiꝛ dictā dñam Vannuciam
fuiſſe ex cōſtructione capelle ſeu altaris obligatā ad dotādū illud ſuf
ficiēter abbate pdicto habēte ratā ꝯſtructionē dicti altaris.Venio
nunc ad tertiū dubiū an ad ſufficientiā dotis requiraꝛ qd inde poſſit
viuere ēt clericus vltra ſacerdotē.Et videꝛ primo ꝙ nō.per.c.vt qſqʒ
6 preſbyter.de vi.ꝛ hone.cle.vbi innuit † ꝙ pſbyter habens populū te
neꝛ habere clericū:ſecus ergo in habēte altare:contrariū alias tenui
in lectura dicti.c.vt quiſqʒ.ꝛ nunc etiā cōfirmo:qꝛ certū eſt qd miſſarū
ſolennia nō debet celebrari ſine ſuffragio clerici:vt in.c.ppoſuit de fil.
7 preſby.ergo † quilibet habens beneficiū requirens miſſarū celebratio
nem tenetur habere clericū:licet nō ſit alias curatū:qd videꝛ fuiſſe de
mente gl.in.d.c.vt quiſqʒ.ꝛ bene facit tex.iuncta glo.in cle.ne in agro
§.ad hec.de ſta.regu.Edificādo ergo altare ſacerdotale videꝛ ſe obli
gaſſe ad dotē dādā pro neceſſarijs cōcurrentibus ad miſſaruʒ ſolēnia
nam qui vult vnū videtur voluiſſe omnia per que perueniꝛ ad illud.
vt.l.oꝛatio.ff.de ſpō.ꝛ.l.ad rem mobilē.ꝛ.l.ad legatum.ff.de procu.ꝛ.c.
prudentiā.ꝛ.c.preterea.de off.deleg.facit.l.illud.ff.de acqui.here.con
cludo ergo in hoc tertio dubio qd dos dicti altaris debet eſſe ſufficiēs
pro preſbytero ibidē inſtituendo ꝛ pro clerico qui habet preſtare ſuf
fragiū ad miſſarū ſolēnia.facit dictū.c.nemo.ꝛ in dicta aut.vt nullus
fa.oꝛa.do.poſt princ.Ad quartū ꝛ vltimū dubium an dicta obliga
tio reddaꝛ inefficax per donationē omniū bonoꝝ poſtea alteri factā.
Et videtur primo qd ſic:quia per cōſtructionē altaris nō apparet ꝙ
bona cōſtituētis ſint tacite obligata:imo videtur ſola obligatio per
ſonalis oꝛta ſicut patet in vouente aliquā rem:non enim obligaꝛ res
anteꝙ tradaꝛ:ſed perſona tantū:vt in.l.ij.ff.de polli.ſʒ perſona nihil
habet ſaltē ſufficiēter per donationē alteri factā:ergo obligatio rema
net inefficax:inanis eſt em̄ actio quā inopia debitoꝛis excludit:vt in
l.nam is.ff.de dolo.ꝛ.c.olim.el.ij.de reſti.ſpol.Sed contrariū arbi
8 troꝛ de iure procedere.Moueoꝛ primo † quia cōſtruens eccleſiā vel ca
pellam obligaꝛ ad dotādū ſicut pater tenetur dotare filiā.vt ſenſit gl.
in.d.c.cū ſicut.de conſe.eccleſi.vel alta.ꝛ in.d.c.nemo.de conſe.diſtin.j.
Sed ſi pater facit immēſam donationē vni ex filijs q̄ tendit in piu
dicium alterius filij quo ad parteʒ ſibi debitā reuocat dicta donatio
tanꝙ inofficioſa:vt.l.ij.C.de inoff.dona.ꝛ qd ibi no.ergo idem dicen
dum in caſu noſtro.nam iſta altaria videnꝛ fuiſſe loco filiarū cōtēpla
tione anime ipſius dñe Vannucie.argu.in.c.in preſentia.de prob.ꝛ eo
rum que no.Bart.in auc.ſi qua.C.de ſac.ſanc.eccle.ꝛ facit in ſimili ibi
tex.ꝛ qd legiꝛ ꝛ no.tit.q.vltima.ſi qua mulier.Preterea ꝛ alia rō
9 ne incōuincibili vbicūqʒ † debitoꝛ donat bona ſua in pjudiciū ꝛ frau
dem creditoꝝ debet talis donatio reuocari etiā ſi fuit facta ignoranti
in fraudem.vt probat in.l.j.iuncta.l.qui autem.§.ſimili quoqʒ modo.
ff.de his que in frau.cre.ergo dicta donatio debet reuocari:quatenus
venit in preiudiciū altaris cui dicta Vannucia erat debitrix reſpectu
donationis.Poſſet addi ꝛ tertia ꝯſideratio ſi ponaꝛ ꝙ ſi dicta Van
nucia donauerit ſecundo altari omnia ſua bona pſentia ꝛ futura.nā
talis donatio nō tenet,tenendo opi.Ang.de peru.valde equam quā
poſuit in ſua diſpoſitione que incipit.in refulgēti.reprobando Bart.
in.l.j.C.de pac.qui tenuit quod ſimiliter valet donatio omnium bono
rum preſentiū ꝛ futuroꝛum:ſed Ang.contra.ſed non intendo ad pre
ſens diſcutere:que opi.ſit verioꝛ cum ſatis ſit per premiſſa alteri pro
cōſultū:nec in caſu noſtro dicitur qd donauerit preſentia ꝛ futura:di
cta ergo donatio non reddit primā obligationē inefficacē:tū qꝛ non
potuit ſe liberare ab obligatione prius contracta:tum qꝛ videꝛ facta
in fraudem creditoꝛis.Ex predictis oībus concludo qd dicto abbate
ratificante dictā altaris cōſtructionē debet prius dictū altare ſuffici
ter dotari pro ſacerdote ꝛ pro clerico ꝛ reſiduū ſi qd erit applicabit
ſecundo altari cui ſecundo loco fuit facta donatio vel vltima diſpoſi
tio.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Quidā Antonius habens F[ran]

ciſcum eius filiū legitimū ꝛ naturalē infantē in eius ptāte conſti[tutum]
condidit teſtamentū ſolenne in quo dictum Franciſcū heredem [inſti]
tuit vniuerſalē ꝛ talē fecit inſtitutionē:vʒ ſi dictus Frāciſcus dece[ſſe]
rit in pupillari etate:vel poſtea qñcunqʒ ſine filijs ſubſtituit Paulū
Petri ipſius teſtatoꝛis auunculum vulgariter,pupillariter ꝛ p fidei
cōmiſſum ꝛ dictū Paulū dicto ſuo filio tutoꝛē dedit.Tandē mortuo
dicto teſtatoꝛe dictus Frāciſcus ſuperuiuēs tribus menſibus cū dimi
dio deceſſit infans ſuperſtite dicto Paulo ſubſtituto ꝛ matre ipſius in
fantis:modo mater quādā infantis mouit qōnem dicto Paulo ſub
ſtituto poſſidēti vigoꝛe dicte ſubſtitutionis hereditatē olim dicti An
tonij ꝛ ſucceſſiue Frāciſci aſſerēs ad ſe ſucceſſionē dicti Frāciſci ſui fi[lij]
infantis defuncti ſpectare ꝛ dicit dictū Paulū ſubſtitutū fore exclu
ſum:qꝛ ipſe nō aſſumpſit in iudicio tutelā dicti Frāciſci nec aliū tuto
rē cōfeſtim dari petijt:nec excuſauit intra.l.dies a morte teſtatoris [ex]
parte vero dicti Pauli ſubſtituti dr dictā ſucceſſionē ꝛ hereditatē ad
ſe ſpectare vigoꝛe dicte ſubſtitutionis adijciēs ꝙ ipſe tutoꝛ cōſtitutus
in teſtamento dicti Antonij.lʒ nō fecerit inuentariū p dicto infante:
tñ dictū infantē nutriri fecit ꝛ adminiſtrauit eius tutelā iam in ſolui
do collectas ꝛ debita ꝙ ēt ſoluēdo ſalariū dicte nutrici ꝛ adminiſtran
do ꝛ gubernādo ꝛ coli faciendo bona dicte hereditatis dicti Antonij
cū ſciuit ſe tutoꝛē in dicto teſtō datū.Et poſito ſine veritatis pjudicio
ꝙ nō adminiſtraſſet nec tutelaʒ geſſiſſet nec aliū dari petijſſet nec ſe
excuſaſſet:nō ꝓpterea debet priuari dicta ſucceſſione ꝛ qd nulla mora
vel negligētia eſt ſibi imputāda eo qd dictꝰ Frāciſcꝰ ſuperuixit patri
tribus mēſibus cū dimidio tantū:ꝛ iura videnꝛ dare annū ſubſtituto
ad petendum tutoꝛem.vnde cum moꝛs ſuperuenerat dicto Franciſco
in tam breui tempoꝛe non poteſt dici qd ipſe fuerit negligens vt ſuc
ceſſione priuari debeat:quid iuris queritur.

Conſilium.xc.

1 Non gerere ꝛ ſine ſolennitate debita gerere paria ſunt.
2 Mater non excuſatur quin priuetur ſucceſſione pupilli ſi cum debi[ta]
ſolennitate non aſſumpſit tutelam.
3 Gerens negotia pupilli nō decreta ſibi tutela per iudicem ꝛ inuēta[rio]
prius non confecto debet tanquam ſupectus acerrime puniri.
4 Tutoꝛ teſtamentarius ſeu datiuus non excuſando ſe intra quinqua
ginta dies poſtquam ſciuit ſe tutoꝛem deſignatum videtur ſe aſtrin[ge]
re ꝛ acceptare tutelam.
5 Subſtitutus licet recuſet tutelaʒ non per hoc excluditur a ſucceſſi[one].

Omnipotētis dei poſtulato

ſuffragio.Duo ad deciſionē huius queſtionis vere exami
nāda incūbunt.Primū eſt an dictus ſubſtitutus excu
ſetur ex eo quia tutoꝛ in teſtamēto deſignatus geſſit negotia pupilli
tutela tñ non aſſumpta cū ſolennitate debita.Secundū pſuppoſi
to ꝙ ex ſcdo capite nō excuſet an debeat priuari ſucceſſiōe pupilli nō
petendo tutoꝛē cōfeſtim ex quo potuit facere hoc in vita pupilli anno
nōdū elapſo.Circa primū videꝛ dictū ſubſtitutum non excuſandū
1 † qꝛ paria non ſunt gerere ꝛ ſine ſolennitate debita gerere.l.ſi.C.arbi.
tute.ꝛ.l.iij.C.de tuto.ꝛ cura.ꝛ.l.iij.§.tutoꝛes.ff.de ſuſpec.tuto.facit.l.ſi
vnus.C.de teſta.ꝛ.c.ij.de tranſla.prela.Secūdo de hoc videtur glo.
2 no.in.l.ij.§.ſi mater.ad tertulia.que dicit † matrem non excuſari quin
priueꝛ ſucceſſiōe pupilli ſi cum ſolēnitate debita non aſſumpſit tu[te]
lam nec petijt tutoꝛē dari filio quāqʒ ipſa vel alij geſſerint ꝛ admini
ſtrauerint bona pupilli ſine ſolēnitate debita.ꝛ illam glo.ſequitur ibi
Bar.ꝛ Bal.in.l.matres.C.ad tertullia.ſed predictus ſubſtitutus licet
geſſerit negotia pupilli:nō tamen hoc fecit legitime:quia nō fuit ſibi
decreta tutela per iudicem prius cōfecto inuentario ſicut fieri debuit.
vt in.l.ſi.C.arbi.tute.no.glo.ꝛ Barto.in.l.legitimos.ff.de legi.tut.nec
alia fecit que in dicta.l.legitimos.notantur.ideo non debet ex illa ge
3 ſtione excuſari:imo magis debet inculpari:† quia gerens negotia pu
pilli non decreta ſibi tutela per iudicem ꝛ inuentario prius non con
fecto

fecto debet tanꝙ ſuſpectꝰ acerrime puniri:vt habeꝛ in.d.l.fin.C.arbi.
tut.in fi.ꝛ in.d.l.iij.§.tutoꝛes.de ſuſpe.tu.Sed his nō obſtantibus
poſſet attētari ꝯtrarium.Moueoꝛ in hanc ſentētiā principaliter:† quia
4 tutoꝛ teſtamētariꝰ ſeu datiuus nō excuſando ſe intra quinquaginta
dies poſtꝙ ſciuit ſe tutoꝛē deſignatuʒ videꝛ ſe aſtringere ꝛ acceptare
tutelā adeo ꝙ amplius ſe excuſare nō valet:ꝛ tutela incipit ſtare pe
riculo ſuo:vt probaꝛ in.l.ſi pater.§.opoꝛtet.ꝛ.l.qnquaginta.ff.de ex
cuſa.tut.facit.l.j.in prin.ff.de admi.tut.ergo dictus ſubſtitutus in te
ſtamēto tutoꝛ datus ſe nō excuſando intra qnquaginta dies poſtꝙ
ſciuit ſe tutoꝛē deſignatū videꝛ tutelā acceptaſſe:nec potuit amplius
ſe excuſare:ergo per ꝯñs nec alium tutoꝛē dari petere potuit.ꝛ per cō
ſequēs non poteſt puniri ex eo capite:qꝛ non petijt tutoꝛē dari pupil
lo:pro quo facit qd no.Bald.in.l.tutoꝛ qui repertoꝛiū.ff.de admi.tu.
vbi dicit qd licet tutoꝛ nō cōfecerit inuētariū nihilominus tutoꝛ eſt,
poteſt tamē repelli ab agendo:vt.l.tutoꝛ qui repertoꝛiū.ꝛ priuari offi
cio tutele pꝛoꝛſus:vt dicit tex.in.d.l.ſi.C.arb.tute.Reſtat ergo cōclu
dere ꝙ iſte tutoꝛ fuit i culpa ex eo dūtaxat:qꝛ adminiſtrauit bona nō
decreta prius ſibi tutela per iudicē:nec ꝯfecto inuētario:ſʒ ex hoc ca
pite non reperiꝛ iure cautum qd debet priuari ſucceſſione:ſed poterit
alijs penis puniri:de quibus in.l.ſi.iuncta gl.preallega.C.arbit.tute.
Cū em̄ iſta pena priuationis ſucceſſionis non ſit in hoc caſu iure ex
preſſa nō debet imponi:vt no.glo.in.c.fin.de iurepatro.facit de peni.
diſt.j.pene.ꝛ.l.interpꝛetatiōe.ꝛ.l.ſi preſes.ff.de penis.ꝛ facit in argu.l.
5 amiciſſimos.ff.de excu.tuto.vbi ptʒ † qd licet ſubſtitutus recuſet tute
lā:nō per hoc excludiꝛ a ſucceſſione.Tertio facit pro iſto ſubſtitu
to.vt nō priueꝛ noua cōſideratione qui non petijt tutoꝛē dari filio pri
uatur ſucceſſione pupilli:ſed pupillus in caſu noſtro nihil habuit:qꝛ
nō adiuit hereditatē nec exiſtētia ſui heredis habuit in caſu nr̄o ope
rari:qꝛ ipſe pupillus licet eſſet in poteſtate tēpoꝛe moꝛtis habuit ta
men ſubſtitutū vulgarē per cuius dationē tolliꝛ ſuitas ſm cōem opi.
per.l.filius.ff.de lib.ꝛ poſth.tenet Bar.in.l.ſi filiꝰ qui patri.ff.de vul.
ꝛ pup.ꝛ Bald.in.d.l.fratris.C.de iure delibe.nota gloſſ.in.l.papinia
nus.ff.de inoffi.teſta.ergo ſuccedit iſte ſubſtitutus patri ꝛ nō filio:eſt
enim hereditas patris nō filij:vt.d.l.ſi filius.de li.ꝛ poſthu.Preterea
nō videꝛ ſibi imputandū ſi nō petijt tutelā ſibi decerni per iudicē nec
cōfecit inuentarium:qꝛ hoc non poterat de iure:cū enim eſſet tutoꝛ te
ſtamentariꝰ nō poterat aliquid facere niſi prius adireꝛ hereditas per
pupillum:qꝛ tutela confirmaꝛ per aditionē hereditatis:vt.l.ſi nemo.
ff.de teſt.tu.nec exiſtētia ſui heredis habet hoc caſu cōfirmare tutelā.
qꝛ habebat inſtitutū vulgarē:vt not.Bart.in.d.l.ſi nemo.Et ſi dicaꝛ
ergo eſt ſibi imputādū ſi nō petijt interim donec adireꝛ hereditas tu
toꝛē dari filio.per.l.ſi qs ſub conditione.ff.de teſta.tute.ꝛ inſtit.de act.
tute.poſt princ.Ad hoc em̄ pōt reſpōderi dupliciter.Primo qꝛ li
cet ex hoc capite poſſit priuari ſucceſſione pupilli:tñ in caſu noſtro il
la non fuit vnꝙ pupilli cū non adiuerit hereditatē ꝛ habuerit ſubſti
tutum vulgarē:eſt em̄ hereditas patris ꝛ nō filij:nec poteſt mater pe
tere legitimā:qꝛ nō poteſt filiꝰ repudiare hereditateʒ patris ꝛ petere
legitimā:hʒ em̄ aut totā agnoſcere aut totā repudiare:vt no.Barto.
in.l.gerit.ff.de acqui.here.Scdo poteſt principaliter rñderi intrando
ſcdm dubiū ſupra foꝛmatū:ꝙ pſuppoſito qd filiꝰ habuiſſet aliqua bo
na tñ ex quo annus nō erat elapſus ante moꝛtē filij nō dʒ ſubſtitutꝰ
vel alius qui habebat ſuccedere ab inteſtato ſaltē citra matrē priuari
ſucceſſiōe pupilli:de hoc em̄ videꝛ tex.expreſſus in.l.ſciant cuncti.C.
de legi.here.ꝛ optime facit tex.inſti.ad tertu.in fi.tenuit Bal.ꝛ etiam
Ang.in.l.pdicta ſciāt.ꝛ in.l.matres.ꝛ Bart.in ſua ſolēni repetitione.
in.l.ij.ff.qui pe.tu.ꝙꝙ ipſe Barto.in.l.ij.§.cōfeſtim.ff.ad ter.ꝛ in.d.l.
ſciāt.poſt Rich.malū.tenuerit contrariū dicēs qd ſi nō petijt tutoꝛē
intra quinquaginta dies vr̄ in negligētia:qꝛ debebat petere ſicut ma
ter citius ꝙ poterat:vt de matre pbari videꝛ in.d.l.ij.§.ſi mater.ꝛ.§.
cōfeſtim.ꝛ ꝙ idē eſſet in ſubſtituto ꝛ alio q poterat ſuccedere ab inte
ſtato inducebat.d.l.ſciāt.ibi dū dicitur ſm noſtrā ꝯſtitutionē ꝛc.quaſi
dictat ꝙ dabaꝛ annus tm̄ ſm prioꝛē cōſtitutionē.de qua in.d.l.ij.§.cō
feſtim.vt ſpectareꝛ confeſtim.i.ꝙ citius fieri poterat:ita tñ vt annus
nō excedereꝛ:tñ ipſemet Bart.vt.ſ.dixi in ſua ſolēni repetitione dili
gentius examinādo hūc articulū tenuit ꝯtrarium.ſ.quod ſubſtitutꝰ vel
aliꝰ qui habebat ſuccedere pupillo ab inteſtato hʒ annū integrū per
d.l.ſciāt.ꝛ.l.ij.ſpecialiter faciunt iſta olim ante legē.C.non erat proui
ſum ꝙ aliquis ſubſtitutꝰ vel alius ꝯſanguineus nō teneret ex neceſſi
tate petere tutoꝛē pupillo:lʒ ſpōte potuiſſet niſi i matre ꝛ libertis.vt
in.l.ij.ff.qui pe.tu.ꝛ in.d.l.ij.ad tertu.ergo lex.C.ſuperueniens impo
nēs neceſſitatē petēdi dʒ ſtricte intelligi:vt.ſ.annꝰ detur integre ꝛ ab
ſolute alijs qui per prius non erāt ad hoc neceſſitati:cum enim ſit illa
lex odioſa:pſertim in eo ꝙ priuat ſucceſſiōe ab inteſtato ꝛ ex teſtamē
to debet ſtricte intelligi:vt no.pbaꝛ in.c.ſtatutū.de elect.lib.vj.facit.c.
cū in cunctis.de ele.ꝛ regula odia.ꝛ regula in penis:iuncto.c.ſi cōpꝛo
miſſarius.e.ti.li.vj.ꝛ.l.interpꝛetatione.ꝛ.l.ſi preſes.ff.de pe.nec predi
ctis ob.de reg.iur.lib.vj.tex.in.d.l.faciāt quatenus dicit ſm noſtram
cōſtitutionē ꝛc.qꝛ vt dicit Bar.ꝛ bene in.d.l.ij.illa verba nō debēt re
ferri ad tertu.ſed alia iura q̄ diſponūt quales debeāt eſſe tutoꝛes:vt
ſit ſenſus qd ꝛ tutoꝛ dʒ ab iſtis peti intra annū ſʒ diſpoſitionē legalē.
Preterea mater tenetur ex duplici capite petere tutoꝛeʒ filio.Primo
propter pietatē maternā:vt.l.matris pietas.C.qui pe tu.Secundo
propter ſpem future ſucceſſionis.d.§.confeſtim.In alijs aūt habenti
bus ſuccedere ex teſtamento vel ab inteſtato nō ſubeſt niſi vna cā ſcʒ
ſpes ſucceſſionis.ergo mitius fuit procedendū cum eis ꙃ cum matre.
arg.in.l.re coniuncti.ff.de leg.iij.ꝛ in aut.ceſſante.C.de legi.here.quin
imo poſſet attentari qd etiā mater non priueꝛ intra annum per textū
qui hoc aperte innuit.inſti.ad tertullia.in fin.ꝛ ad illū tex.poſſet redu
ci tex.in dicto.§.cōfeſtim.vt ſic ex legis interpꝛetatione dicatur facere
cōfeſtim petēdo intra annū:vel dicamus ꝙ cōfeſtim.i.ꝙ citius poteſt
debet petere tutoꝛem,non tamē puniꝛ niſi negligat per annum:vt
voluit tex.prealle.Et cum ſumus in materia odioſa melius ꝛ equius
eſt dicere quod dicta.l.ij.intelligiꝛ ſm tex.inſti.ad tertu.in fi.ꝙ econ
tra.argumen.in.l.placuit.C.de iudicijs.ſentit Bart.in dicta.l.ſciant.ꝛ
l.matres.Ex his omnibus concludo dictum ſubſtitutum non debere
in caſu noſtro ſucceſſiōe priuari:ſiue ſit hereditas patris ſiue pupilli.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Quidaʒ ſempronius de leſe ma

ieſtatis crimine cōdemnatus bonis ſuis expſſe publicatis anteꝙ pfa
tum delictū cōmitteret ꝛ ſniam repoꝛtaret certa bona donauit qbuſ
dā fratribus carnalibus ad eoꝝ vitam dūtaxat:ita tñ qd vnꝰ alteri
ſuccederet oībus moꝛtuis dicta bona recta via ad eundē donatoꝛē re
dirēt.ꝛ adiectū fuit in principio donatiōis ꝙ de pdictis bonis dona
tis facerēt in eoꝝ vita qcquid eis placuerit ſine alicuius ꝯtradictiōe.
In fine vero inſtrī dicit ꝙ ſupꝛadictā donationē fecit pfatꝰ donatoꝛ
ſub his cōditiōe tenoꝛe ꝛ lege pactoꝝ:vʒ qd pſens donatio valeat ꝛ ef
fectū ſoꝛtiaꝛ vſqʒ in vitā tñ dictoꝝ donatarioꝝ ꝛ cuiuſlibet eoꝝ nō
vltra.ꝛ qd ipſi donatarij vel aliqs eoꝝ non poſſint neqʒ debeāt ipſa
bona donata in toto nec in parte vllo tēpoꝛe alicui pſone vel vniuer
ſitati vendere donare vel alienare cambire obligare nec alr̄ baratare
nec tranſlatare cum aliter prefatus donatoꝛ non feciſſet nec facturus
fuiſſet:nec pro facta vult haberi preſentē donationē:ſed vult pn̄tē do
nationē quotieſcūqʒ ſecꝰ fieret nō valere:nec tenere:nec effectū ſoꝛtiri
debere:ꝛ ipſo iure ius ꝛ dñium ipſoꝝ donatoꝝ in totuʒ perueniat in
prefactū donatariū.Hec ſunt verba foꝛmalia poſita in fine dicti inſtru
mēti.Contingit qd poſt ſniam condēnationis predictoꝝ ꝛ bonoꝛum
publicationē factā dicti donatarij ſeu aliqui eoꝛum qui ſupererāt vē
diderunt dicta bona donata ſub conditione predicta cuidā Senenſi
ciui pro certa pecunie ꙃtitate ad eoꝛum vitam dūtaxat.Nūc queritur
an cōmune Senēſe cui bona dicti donatoꝛis fuerūt confiſcata poſſint
illa bona donata vigoꝛe publicationis ꝛ dicti pacti in donatione ap
poſita vendicare.

Conſilium.xcj.

1 Uſufructuarius qui non tranſmittit ius ſuum in heredem poteſt
nihilominus vſumfructum alij vendere.
2 Lex ſiue teſtatoꝛ ſiue pactio contrahētium ſi inhibuerit alienationē:
videtur prohibita non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus.
3 Prohibitus vendere non poteſt etiam locare ad magnum tempus.
4 Uſufructuarius non prohibetur alienare ius quod habet.

Saluatoꝛis inuocato ſuffra

gio.Videꝛ primo ꝙ nō p verba prioꝛa appoſita in inſtru
mento ꝙ fuit dictū vt de predictis bonis donatus facerēt
in eoꝝ vita qcquid eis placeret:ergo poſſunt diſponere in eoꝛuʒ vita
1 etiā vendendo.Videmus em̄ † ꝙ cū vſufructuarius qui nō tranſmit
tit ius ſuum in heredē poteſt nihilominus vſumfructum alij vendere:
nec mirū qꝛ vt dicit iuriſconſultus.Qui ptio fruiꝛ ipſa re frui videtur
vt habeꝛ in.l.nō vteꝛ.cū.l.ſeq.ff.de vſufructu.Ita dicendū in propoſi
to:ſatis enim iſti vtuntur rebus donatis in eoꝝ vita ex quo vtuntur
pretio.Preterea alienare eſt ꝯctus per quem trāſfertur dñium.vt.l.j.
C.de fun.dota.ſed predicti donatarij vendiderunt ad vitā eoꝝ dun
taxat:ergo illa non pōt dici alienatio:maxime ad incurrendū penam
priuationis.Sed contrariaʒ ſniam arbitroꝛ de iure verioꝛē.Et primo
probato ꝙ dicti donatarij ceciderūt a iure eoꝝ.Secundo ꝙ dicta bo
na deuoluta ſint ad cōe Senenſe.probaꝛ per tex.aperte qui cauillari
2 nō poteſt.l.ſi.C.de rebus alie.nō alie.vbi dicitur † qd ſiue lex ſiue teſta
toꝛ ſiue pactio contrahentiū inhibuerit alienationē:videtur phibita
non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus ꝛ pignoꝛis:ſed negari
nō poteſt quin dicti donatarij alienauerint ſaltē vſumfructū dictarū
rerū:ergo venerūt cōtra pactum in donatione appoſitū.Secūdo hoc
probaꝛ expſſe ex tenoꝛe dicte donationis in eo ꝙ expꝛeſſe fuit prohi
bitum ne dicta bona obligarēt vel baratarent ſeu tranſlatarēt:ſed ne
gari non poteſt quia per illā venditionē tranſlatauerint ſeu obligaue
rint dicta bona:ergo ceciderunt dicta bona in cōmiſſum.quinimo plus
3 dico † ꝙ prohibitus vendere nō poteſt etiam locare ad magnum tps
qꝛ per talē locationē cōſtituiꝛ ius in re:ꝛ ſic fit quedā alienatio rei:vt
no.Bar.ꝛ Dy.in.l.codicillis.§.a ſubſtituto.ff.de leg.ij.licet glo.ibi al
ter firmat que tñ cōiter ibi in hoc dānaꝛ.ꝛ primum tenet gl.in cle.j.de

aduertisse dixe: t
tem sibi. Tempe aut
inugeamt. ab hora u
ma usq; ad illam q
sit spm: expansis m
in modum crucis ore
Honorius aut sa
tis itellensis a
comodo ad quiescere
posuisset: tno audiui
cem dicentis sibi. S
festina: quia moti
sumus. Qui descend
tulit ei scm dni corp
Quo accepto ubi d
uit emisit spm: t
cum maiore corpus
tatu est. Ibiq; fuit u
qua uigilauimi in

Plurimi aut l
infantes bapti
a fonte uenirent ua
cum: ita ut aliqui
in cathedra. alii ud
tem digito ostendere
rium aut stellam
pus eius se uidere
bant. Cum aut
uaret portandu ad

Fur. 20

[illegible]

PANOR

mitani Conſilia, Quæſtiones & Tractatus.

IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR

Conſiliorum libri duo, Tractatus de concilio Baſilienſi, & Quæſtiones clariſsimi Decretorum Doctoris Nicolai de Tudeſchis, Siculi, Abbatis Monacenſis Archiepiſcopi Panormitani, & eccleſiæ Romanæ Cardinalis reuerendiſsimi: cum Summarijs ac Indice, ea fide atq; uigilantia omnia excuſa, ut nihil hactenus euulgatorum deſideretur.

LVGDVNI,

M. D. LI.

4084[2]. 1963
o
D 887/63

Prima pars Conſiliorum ſeu

allegationum excellentiſſimi Decretorũ doctoris dñi Nicolai de Tu
deſchis, Siculi, Abbatis Monaceñ. Archiepiſcopi Panormitani:
ac ſacroſancte Romane eccleſie Cardinalis: cũ Summarijs ſingulis
conſilijs prefixis: ⁊ numeris ad materias notabiliores perquirẽdas
mirum in modum conducentibus: felici auſpicatur exordio.

¶ Conſilium primum.

1 ☞ Sponſus qui contraxit ſponſalia per verba de preſenti cũ Titia,
⁊ accepit ab ea nomine dotis centum ſi decedat ante matrimonij con
ſummationem an lucretur dotis dimidiam.
2 Matrimonium ex ſolo conſenſu de preſenti an ſit verum.
3 Pactum de lucranda certa parte dotis in caſu mortis an ſortiatur ef
fectum ſuum altero coniugum religionem intrante.
4 Nuptie dictio, multipliciter in iure ſumitur.
5 Sponſalia vulgariter dicuntur per verba de preſenti.
6 Statuta ad ius commune reduci debẽt quantum fieri poteſt.
7 Lex conſtat ex mente ⁊ verbis.

1 Facti contingentia
talis eſt. † Quidam. A. contraxit ſponſa-
lia per verba de preſenti cũ quadam. B. ⁊
ab ea recepit dotis nomine mille. Contin
git quod antequam ſit deſponſata duce-
retur ad domum, vel aliter conſumma-
retur matrimonium vita functa extitit.
Nunc queritur an dictus ſponſus lucre-
tur dimidiam dotis viſo ſtatuto infra-
ſcripto: videlicet ſi qua deceſſerit ſine filijs ex viro cui nupta eſt: tem
pore ſui obitus remaneat dimidia pars ſuarum dotium apud mari-
tum non computato in dicta dimidia lucro donationis propter nu-
ptias qua parte maritus priuari nõ poſſit ⁊c. ¶ Poſtmodum facte
fuerunt alique additiones ad dictũ ſtatutũ in quibus ſemper facta
fuit mẽtio de filijs exiſtentibus vel nõ. Et chriſti ⁊ eiuſdẽ matris no-
minibus inuocatis: arguitur primo vt veritas magis eluceſcat ad ꝑ-
tem affirmatiuã ſic. Statutũ in deferendo hoc lucrum marito ſolũ re
quirit duo. ſ. vt nupta mulier ſit: ⁊ vt decedat ſine filijs ex marito. Sꝫ
hec duo contingerũt in facto ꝓpoſito vt ſtatim ꝓbabo ergo dꝫ habe
re medietatem dotiũ: conſequẽtia de ſe ſatis eſt nota, ⁊ maior etiã ꝓ-
batur. Nã verũ eſt dicere ꝙ iſta deceſſit ſine filijs ex marito: cũ nemo
appareat ⁊ facta non preſumuntur: vt in. c. preſentia. de proba. ⁊. c. ray
nutiꝰ. ⁊. c. raynaldꝰ. extra de te. ⁊ in. c. cũ in iure. de offi. dele. cũ ſimi. qđ
fuerit nupta aptiſſime probo. ꝑ tex. valde no. iudicio meo in. l. cui fue
rit. ff. de ꝯdi. ⁊ demõ. vbi apertiſſime probaẗ nuptã dici lꝫ non fuerit
cognita. Et qđ plus eſt etiam ſi non fuerit ducta: ⁊ ſatis eſt ꝙ interue
nit ad matrimonium conſenſus de pñti: qui ſolus facit matrimoniũ
⁊ nõ carnalis commixtio: vt probatur ibi in fine illius. l. ⁊ latius hoc
tenent gl. ⁊ bar. ibi. ¶ Scđo probatur per. l. iij. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo.
iuncta gl. in ver. concubine. vbi notanter matrimonium dicitur, mari-
tus ⁊ vxor dicuntur contractis dũtaxat ſponſalibus per verba de ꝑ-
ſenti licet non interuenerit carnalis copula: ⁊ ſic concludit ibi gl. qđ ſi
cut donatio etiam conſtante matrimonio probat inter virũ ⁊ vxorẽ
cõſummato matrimonio: ita ⁊ matrimonio non cõſummato: ex quo
interuenit conſenſus de preſenti ⁊ ꝙꝙ ibi dicat hoc de iure canonico
tenere: dico idẽ de iure ciuili: vt probaẗ in auẗ. de nu. §. nuptias. ⁊ ibi
bona gl. ⁊ opti. facit ille tex. ad iſtam partẽ: vbi probaẗ maxime iũcta
gl. nuptias contrahi ex ſolo cõſenſu vtriuſqꝫ. ſ. viri ⁊ mulieris: ſꝫ aliđ
2 non interuenerit. ¶ † Tertio ꝓbo ꝑ multa iura canonica que cõiter
dicunt matrimoniũ eſſe verum ex ſolo cõſenſu de pñti lꝫ aliud nõ in-
teruenerit. adeo qđ ꝑ ſcđm ẽt cũ copula non tolliẗ primũ: qꝛ habuit iã
ex ſuo cõſenſu ſuã eſſentiã: vt ꝓbaẗ i. c. fin. de ſpõ. duo. c. xxvij. q. ij. c. ſuf
ficit. ⁊. c. cũ nũtiaẗ. cũ multis ſequẽ. ad idẽ. c. vnicũ. de voto. lib. vj. ⁊ no.
ꝑ Ho. in. c. ex publico. de cõuer. cõiu. facit eñ diffinitio matrimonij ꝙ
poniẗ ⁊ declaraẗ. xxvij. q. ij. in pñ. ⁊ inſti. de nup. in pnc. vbi bonus tex.
cũ gl. ¶ Quarto videẗ ꝺ hoc prima frõte caſus maxime iũctis dictis
3 alibi in. l. deo nobis. C. de epiſ. ⁊ cle. vbi dꝛ ꝓbari qđ † pactũ de lucran-
da certa parte dotis in caſu mortis ſortiẗ effectũ ſuũ altero cõiũgũ in
trante religionẽ: ⁊ tamen certũ eſt qđ poſt cõſummationem matrimo
nij non licet alteri coniugũ intrare religionẽ de conuer. coniu. c. cũ ſit.
⁊. c. ex publico. cum multis ſi. Sic videtur intelligẽdus ille tex. quan-
do alter intrat religionẽ coniuncto matrimonio ⁊ nondum conſum-
mato: qꝛ ſic lꝫ ẽt altero inuito: vt in. c. ex publico. ⁊. c. ij. e. ti. Et ſm hoc
videtur ꝓbare ille tex. qđ dictũ pactũ de lucranda certa parte dotis
in caſu mortis vẽdicet ſibi locũ etiam interueniẽte morte poſt contra
cta ſpõſalia ꝑ verba de pñti matrimonio nondũ conſummato: ſicut
contingit in caſu noſtro: ⁊ per hec faciunt ea que leguntꝰ in. l. non ſi-
ue. C. de bo. que lib. ¶ Sed his nõ obſtantibus cõtrariũ de iure puto
verũ: ſcilicet qđ dictus vir nil lucreẗ pretextu dicti ſtatuti. Et primo
4 facio pro fundamẽto, duo ſuppoſita. Primũ † qđ vbũ nuptie multi
pliciter in iure capitur. Qñqꝫ capitur pro ipſa mera eſſentia coniugij
que ſolo conſenſu de preſenti interueniente cauſatur vt probatur. ĩ. d.
l. cui fuerit in. d. §. nuptie. c. omne nuptiarũ bonũ. xxvij. q. ij. cũ ſi. Quã
doqꝫ ſumiẗ pro iſta cõmixtione carnali q̃ interuenit ꝯcto ꝑus matri-
monio: vt ꝓbaẗ in. c. cãm. ⁊ luce clarius ꝓbaẗ in. c. genuit. maxime iũ-
cta gl. ij. q̃ hoc tꝫ aptiſſime eadẽ cã ⁊. q. ⁊ ibi aliqđ ꝑ Archi. Qñqꝫ ſu-
mitur ꝓ apparatu ⁊ feſtiuitatibus q̃ hñt tpe q̊ vxor duciẗ ad domum
viri: vt ꝓbaẗ in. c. noſtrates. ⁊. c. femine. xxxv. q. ꝺ. ⁊ ſic capiẗ in euange-
lio vbi dꝛ: facte ſunt nuptie in cana Galille qñ Jeſus ibi fecit de aqua
vinũ: ⁊ hec vltima expoſitio vr̃ magis ꝓpa ⁊ cõſentanea vulgo: vñ eſt
vulgare q̊rundã locoꝝ vbi dꝛ lenoꝛe. ⁊ ſic ſentit Gaſp. de Cald. ſuꝑ ru
bri. de ſpõſa. ¶ Scđꝫ ꝑſuppoſitũ eſt qđ vbũ matrimoniũ ſeu cõiugiũ
qñqꝫ verificaẗ in matrimonio ꝯcto ꝑ vba de pñti carnali ⁊ copula nõ
dum interueniente. † Et vulgariter dicunẗ ſponſalia per vba de pre . 5
ſenti: ⁊ ſic ſolent nũcupari a multis nõdum ad domum adducta viri:
vt clariſſime appet in. c. ſicut ex lr̃is. ⁊ pñti de ſpõſa. ⁊ clarius in. c. ter-
tio loco. de preſump. cũ ſi. qñqꝫ ſolum verificaẗ verbũ matrimonij ſeu
verbum vxoris ⁊ mariti in coniugio carnali copula conſummato: vt
ꝓbaẗ in. c. debitũ. de biga. in prin. ⁊ in. c. ex publico. de cõuer. coniu. Et
elegantius probaẗ in. c. ſi qs deſponſata. xxvij. q. ij. vbi dꝛ ſi qs deſpon
ſata ⁊ tradita vtaẗ: vere cõiugiũ appellaẗ: ad idem. c. quapropter vñ
ſurgit hec diuerſitas: ſatis colligi poteſt ex his q̃ leg. ⁊ no. in. d. c. qua
propter. per. d. c. debitũ. ⁊ per gl. in. d. c. ex publi. ſepe alle. ¶ His pre-
ſuppoſitis infero ad deciſionẽ q̃ſtiõis nr̃e ⁊ hoc modo cũ vbũ vxor ⁊
verbũ maritus verificenẗ ⁊ verificata reperiuntur poſt matrimonium
cõſummatũ ⁊ nõ antea ⁊ maxime verbũ nupta: qđ proprie adaptaẗ
ſaltẽ ad illã q̃ ſolenniter duciẗ. Ergo hec interpretatio ſcripta fienda
eſt in caſu nr̃o. Antecedẽs. ſ. plene probatũ fuit ꝯſequẽs aut aptiſſi-
me ſic ꝓbo: iuſta cã reſtringẽdi ſtatutum eſt qñ ſimpliciter ⁊ late intel
lecto qs indebite lucrũ caperet vel alter damnũ patereẗ. Primũ no-
tabiliter probatur in. l. vt gradatim. §. ſed ſi lege. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊
c. abbate. de vb. ſig. Scđm probatur in. l. ij. ⁊. l. adigere. §. ꝙuis. de iu-
repatro. Et qđ ibi no. C. de iure delibe. ⁊ vtrũqꝫ longe melius ꝙ alibi
ꝓbaẗ in. c. cũ dilectꝰ. de cõſue. ibi vel alteri nõ preiudicaẗ iuri cõmuni
non ſolũ reſtringunẗ verba ſtatuti ad intellectũ qđ admodũ extrane
um multũ longe verbis adaptabile: vnde verbum electio relatum ad
quoſdã capitur pro cõfirmatione: ⁊ hanc theoricã firmauit etiã bart.
in. l. oẽs populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. ¶ Ad idẽ vbicũqꝫ ſtatuta ſunt pena
lia que ſatis dicunẗ penalia: ex quo diminuunt patrimoniũ alicuius:
vt no. Jo. an. in. d. c. j. de ele. lib. vj. verba debẽt reſtringi vt nõ capiant
illũ intellectũ quẽ caperẽt ſm latã ſignificationẽ verborũ. hoc ꝓbaẗ
in. c. cũ in cunctis. de ele. iũcto. c. ſi cõpromiſſarius. eo. tit. lib. vj. et per
Jo. and. in reg. odia. de reg. iur. lib. vj. in mercu. facit quod ipſe no. in
c. ſtatutum. de elec. lib. vj. Sed cũ in caſu noſtro nõ ſolũ diſtributiue:
ſed collectiue oĩa hec ſupradicta interueniunt: ergo debet fieri ꝑdicta
reſtitutio. qđ patet. Nã iſte vir illicite ⁊ nulla iuſta cauſa exiſtente ca-
peret hic medietatẽ dotiũ: licet matrimoniũ nõ cõſummauerit nec ſo
lenniter ſponſam ad domũ duxerit. Item heredes puelle paterentur
graue damnũ ex illa larga interpretatione. Item preiudicaẗ iuri cõi
cum debeat ſoluto matrimonio dos redire ad mulierẽ: vt in. c. j. ꝺ do.
poſt diuor. reſtit. cũ multis ſi. ⁊ prefato ex ſolo capite debeat accõmo-
dari ſtatuto ille intellectus maior cũ omnis receſſus a iure cõmuni ſit
odioſus: ⁊ ideo reſtringendũ: vt ĩ. c. j. ⁊. ij. de fil. pſby. li. vj. ⁊. d. c. cũ dile-
ctus. Ad idẽ notabile dictũ Jnno. in. c. cũ dilecti. de don. vbi dicit qđ
priuilegia inquãtum tangũt iura cõcedentiũ late interpretamur: vt
ibi in. c. olim. de vb. ſig. ⁊. l. fi. de cõſtit. prin. ſed inquãtum tangũt iura
aliorũ ſtricte: vt in. c. ex tuarũ. de auto. ⁊ vſu pal. ⁊ idem Jo. an. d. c. oli.
⁊ adduco tex. in. l. ij. §. ſi quis a pncipe. ff. ne quid in loco public. Ergo
hoc ſtatutũ cum ſit tale etiam ſi ſit priuilegiatũ debet ſtricte intelli-
gi in preiudiciũ heredũ puelle: maxime ſi cõſiderabimus cauſã ſta-
tutũ hoc odioſum indicabiẗ ſine cã ſm illum vagũ intellectũ quo ad
diſparitatẽ inter ſponſum ⁊ ſponſam: ſeu virũ ⁊ mulierẽ. cũ viro pre-
mortuo maxime ante tranſactionẽ ⁊ ꝯſummationẽ matrimonij: nul
lũ lucrũ cõſequiẗ mulier. nec ſuſtinuit vir aliqua onera matrimonij: cõ
tra ꝑfecto mentem. l. fi. C. de don. ante nupt. ⁊. c. fi. de do. inter virum ⁊
vxo. ¶ Scđo principaliter in hãc ſentẽtiã me mouet etiã mens ſtatu
ti q̃ multipharie colligiẗ. Primo ex principio ipſius dũ dꝛ: deceſſerit
ſine filijs ⁊c. que referunẗ ad illa vba tpe ſui obitus deceſſerit ſine fi-
lijs: qđ patet ex ſe ⁊ theorica Bar. in. l. ex facto. ff. de vul. ⁊ pup. vbi dꝛ
qđ qualitas adiecta in aliqua oratione intelligiẗ ſm tps vbi cui ad-
ijcitur: ꝓ hoc glo. no. in. c. ſtatutũ. in pñ. in verſ. canonicus. in fi. que ſic
debẽt intelligi. de reſcri. lib. vj. Ex qbus ꝑfecto verbis videnẗ ſtatuen
tes de muliere intellexiſſe que erat in ſtatu ⁊ potẽtia ſui obitus facẽ
di filios: hec eñ vba ſine filijs ⁊c. includũt in ſe priuationẽ filiorũ: et
includũt in ſe habilitatẽ ⁊ potẽtiã actꝰ ſeu habitudinis filiorũ: ⁊ no-
tabiliter ꝓbaẗ in ſimili in. l. j. ff. de ſuis ⁊ legi. vbi per Bart. in ver. ĩnte
ſtatus. ſed in caſu noſtro hec mulier tpe obitus nõ erat in tali ſtatu
⁊ potentia cũ nõ fuiſſet adhuc ducta in domum viri. Ergo clariſſime
patet qđ illa verba ſtatuti nõ verificantur in ea: maxime cũ per eam
quominus duceret nõ ſteterit. ar. c. ſicut ex literis. de ſponſa. Eſt etiã

aduertendum quod in omnibus additionibus factis ad illud ſtatutum ſup aliorū cōmemoratione ex cōiecturis preſumit euidēter mēs ſtatuētis.l.l3.ff.de leg.j.Tertio pōdero pncipaliter illa verba ex viro cui nupta eſt ⁊c.Nā ꝓprie ſ3 cōem vſum loquēdi q cōtraxit ſpōſalia per verba de pſenti anteꝗ ducat mulierē ad domum ſuā nō dicit vir illius mulieris:niſi ex cōſuetudine quorūdā locorū:vt ꝓbat in.c.genuit.xxvij.q.ij.vbi dicit Hiero.cum audies Joſeph virū Marie ſuſpicio tibi nō ſubeat nuptiarꝫ.i.cōiūctionis carnalis,ſ3 recordare conſuetudinis ſcripturarū ꝙ ſpōſi viri:ſpōſe vocent vxores:⁊ infra apte ſentit vbi etiā Hiero.ꝙ cōtrahens ꝑ verba de pſenti ſicut contraxit beata virgo cū Joſeph ꝓprie dicit potius ſpōſus ꝗ vir:ex q̊ adhuc nō eſt ducta:ſed vocatus fuit Joſeph vir ꝓpter cōſuetudinē ſcripturarū.ꝑ hoc illud.c.ſicut ex literis.⁊.c.vl.de ſpō.vbi appellant ſponſalia de pſenti:⁊ ꝑ hoc ꝙ an̄ traductionē alter pōt altero inuito ītrare religionē ⁊ diſſoluere matrimoniū:vt.ſ.dixi.Ergo non pōt dici ſtricte vir ſuus:⁊ quicquid de ꝓpoſito ſignificato.Illō tñ in circūſtātijs eſt verū.⁊ hoc vbū vir ⁊ mulier ſepe ponunt ꝓ eo q cōſummauit matrimoniū:⁊ maxime ex cōi noſtri tpis conſuetudine:ergo iſte intellectus d3 in aīa noſtra reſtringibiliter capi,per ea q̄ ſuperius dixi:⁊ ꝑ reg.odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.Et qꝛ ſtatuta ōbēt reduci ad ius cōmune quātū fieri poteſt.vt ꝓbat in.c.cū dilectus.de cōſu.l.ij.C.de noxali.not.Inn.in.c.cauſam q̄.de reſcrip.⁊ Bar.in.l.oēs populi.ff.ō iuſti.⁊ iur.¶ Itē ſtatutū dicit nupta,⁊ pleniſſime de hoc vbo dixi ſ.in pn.Itē dixit apud maritū ⁊c.S3 in multis locis ⁊ ſcriptis appellat ſpōſus anteꝗ traducat ⁊ nō marit⁹:vt.ſ.plene alle.⁊.d.c.genuit.⁊ maxime attēta conſuetudine hui⁹ ciuitatis,⁊ fere oīm locorꝫ.in qb⁹ fui ſm quā appellat ſpōſus etiā illa die qua ſolēniter duxit in domū donec cōſummaret matrimoniū.⁊ cōis vſus loquēdi attendendus ē etiā in ſtatutis,qꝛ in qualibet diſpoſitiōe cōis vſus loquēdi pfertur proprie ſignificationi vocabuli:etiam in materia reſtringibili vt no.Joā.an.in.c.fundamenta.de elec.lib.vj.⁊ Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.Inno.in.c.olim.de vb.ſigni.⁊ gl.in.c.nōnulli.de reſcri.iura hoc ꝓbātia nō allego,qꝛ copioſe allegant in dictis locis.¶ Alti.adduco pulchrū motiuū qō alicui ex dictis Pet.⁊ Cy.pncipaliter ī l.non dubiū.C.de legi.⁊ facit qō ibi no.bal.⁊ in.l.ſcire.ff.de excu.tu.et in.l.ſi qs ſeruo.C.de fur.⁊ ſer.corru.⁊ ꝑ Dy.in reg.fi.de reg.iur.lib.vj.Qō motiuū tale eſt,nō ſolū debemus recedere a verbis legis ⁊ ſuare mentē vbi mens expreſſa eſt:ſed etiā vbi mens ſeu ratio nō eſt in lege expreſſa:dummodo illa ratio pfinita ſit naturalis ⁊ naturaliter ⁊ cōmuniter poſſit ꝓbari ꝑ ſimile,ꝑ quā rōnē etiā ſi lex eſſet ꝯria cōtrariū imaginari poteſt,⁊ notabiliter probari poteſt,ꝑ.l.ſcire oportet.§.ſufficit.de excu.tu.dū dicit ibi tex.ex naturali inſtitutione ⁊c.Ad idē.l.mulier.iuncta gl.ff.ſol.mat.vbi coniecturat mens ꝯ ipſius verba.Ad idem de verb.ſig.c.intelligētia.⁊.j.q.j.marchio.⁊.l.ſcire leges.ff.de le-
7 gi.†Nam ⁊ notabiliter dicit Bal.ſicut homo cōſtat nō ſolū ex anima ſed ⁊ corpore,ita lex ex mēte ſeu rōne ⁊ verbis,⁊ verba ſe habent vt corpus ⁊ ſupficies.Ratio aūt ſe habet vt ſpiritus ⁊ aīa,⁊ hec magis debēt reſtringi ꝗ ſupficies vborū,vt.d.l.ſcire.cū ſi.ad coniecturandū aūt rōnē legis vbi nō eſt expreſſa debemus cōiecturare ꝓpter qd feciſſet ſeu qua rōne fuiſſet motus vir ſapiens,cū talia preſumat legiſlator,lex eīn d3 eſſe rationabilis.iiij.di.erit aūt.⁊ doctori ⁊ iudici data eſt poteſtas legem interpretandi.l.vna.C.de ꝓfe.q in ciuita.conſtan.lib.xij.no.Inn.in.c.cū ſpeciali.de app.ſed certe in caſu noſtro non poteſt pſumi qō cā lucri fuit effectus cōiugij ſeu reliquie ſponſaliorum de pſenti,qꝛ eadē rōne porrexiſſet ꝯſimile lucrū ad mulierem qꝛ vir ⁊ vxor nō debēt in iſtis ad imparia iudicari.c.gaudemus.de diuor.et meli⁹ quo ad ꝓpoſitū in.c.fi.de do.poſt diuor.reſtit.⁊.l.vlti.§.pe.C.ō don.an̄ nup.nec poſſumus coniecturare qō rō fuerit qō vir eſt caput mulieris.hec eīn rō nō ſufficit:vt patet in.d.c.fi.⁊ qō not.glo.in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.nullā ergo aliā bonam efficacē rationem poſſumus coniecturare in hac diuerſitate inter virum ⁊ vxorem,niſi qꝛ vir in traducēdo ad domū ⁊ ī ſuſtinēdo onera matrimonij facit multas expēſas:nā fere expēdit totā dotē in ornamētis ⁊ ꝯuinio,ita ꝙ ſi vellet illa ornamēta vēdere nō reperiret dimidiū ei⁹ qō expēdit.¶ Itē expēſas factas ī ꝯuiuio muſitabili:ſicut a ſimili nullo recuperat merito ne vir remaneat ꝯſumpt⁹ voluit ſtatutū ſibi prouidere ī lucro medietatis dotiū ſicut ī ſimili ſibi prouidit lex ī reſtitutiōe dotis.ī.l.alia.ff.ſo.ma.ī vxore aūt ceſſant eſſe rōnes,merito ſtatutū ſibi lucrū nō attulit,cū ergo hec ⁊ nō alia ſit ſtatuti rationabilis ⁊ ſufficiens rō non debet habere locū in caſu nr̄o vbi ceſſat rō legis:⁊ l3 forte fecerat aliquod ſumptus:nō tñ fecit illos exceſſiuos q ſolēt fieri in ſolenni traductione:nō eīn de modicis eſt curādū.l.ſcio.ff.de in inte.reſti.c.j.e.ti.Nā ⁊ ſponſa aliquos ſumptus facit inter cōſanguineos,⁊ ſaltem ad honorādū ſe pma vice in qua tñ ſtatutū nō vr̄ habuiſſe ꝯſideratione.Ex his clariſſime infert ad deciſionem huius caſus vt dictus vir nil lucret virtute dicti ſtatuti.Reſtat nūc reſpōdere ad pmū ⁊ vltimū motiuū,qꝛ ad alia ſatis patet reſpōſio ex predictis.Et pmo ad.l.cui fuerit.dico eīn vt.ſ.dixi qō vbū nuptiarū qn̄qꝫ verificat in coniugio ꝯcto ex ſolo conſenſu.ſed quādoqꝫ nō:vt.ſ.plene probaui.Nā in.d.l.ideo.ſufficit contrahere per ſolum conſenſum:qꝛ ibi ſumus ī teſtamētis in qbus ſit larga interpretatio,vt in.c.cū dilecti.ō don.merito capit ille largus ſenſus,ſed in caſu nr̄o ſumus in materia ſtricta,merito d3 capi alius intellectus.ſtrictior,nec hoc muſitatum eſt vt idem verbū aliter ſumat in materia larga,aliter in materia ſtricta,imo expreſſe ꝓbat hoc poſſe ⁊ debere fieri in.c.cū dilect⁹.de ꝯſue.⁊ ī.c.ſtatutū.iūctis ibi no.ꝑ Jo.de ele.li.vj.facit qō no.bar.in.l.iiij.§.ait ptor.ff.de dā.infe.⁊ hoc q̄tidie viſitam⁹.Idē in.d.l.cui fuerit.fuit ſatiſfactū mēti ſtatuentiū,vt.ſ.dixi.Reſtat rn̄dere ad.l.deo nobis.C.de epiſ.et cle.ad quā rn̄deo ſimpliciter.Primo qō ibi nullo modo colligit qō matrimoniū nō eſſet cōſummatū nec valeat illō qō poſt ꝯſummationem pt cū ꝯſenſu alterius.vt.c.cū ſis.⁊.c.vxorat⁹.⁊.c.ad apoſtolicam.de cōuer.cōiu.⁊ tali caſu poteſt intelligi illa lex.¶ Scōo rn̄deo ⁊ ſubtilius ibi pactū lucri erit cōe ⁊ viro ⁊ mulieri:vt ibi in tex.⁊ glo.Adeo quod ſi fuerit aliqua diſparitas reducit ex diſpoſitione iuris ad paritatem:vt ibi ſm intellectū glo.quo caſu non poteſt dici qō lucrū ibi deferat ꝓpter expēſas vel onera mr̄imonij:qꝛ nō vēdicaret ſibi locū in muliere ꝑ predicta ſi neceſſario operi intelligit ꝓpter illā paritatē ꝙ ꝓpter affectionē matrimonialē cedit illud lucrū,q̄ affectio accidit ex ſola eſſentia mr̄imonij:de cōuer.coniu.ex publico.de vo.e.tit.li.vj.ideo vendicabat ſibi locū an̄ etiā traductionem ⁊ ꝯſummationē matrimonij:maxime cū vterqꝫ poſſit ibi eſſe in lucro ⁊ dāno:⁊ ſic eadē iuris diſpō ita eſt in caſu nr̄o:qꝛ ibi ceſſat rō ſtatuti ceſſare d3 ſtatuti diſpoſitio in rebus vulgatis:vide bo.gl.in ſimili in replicatiōe doli:q̄ qn̄qꝫ concedit qn̄qꝫ negatur:eadē rōne remanente ſemꝑ.vt no.in.c.dilecte.de excep.ad.l.nō ſine.C.de bo.que lib.dico ꝙ nō obſtat:qꝛ loquitur in diſpoſitiōe fauorabili:ſecus in odioſa,vt ibi cōiter no.⁊ maxime Bal.q vr̄ contrariari his q̄ ſentit.in.d.l.deo nobis.Et ꝓfecto omni affectione ceſſante hanc partē puto veriſſimā,nec mouere d3 iudicem in contrarium aliquorum forte ſingulorꝫ opinio:qꝛ aut in terminis eorū nō cōcurrunt oīa predicta aut tanꝗ euidēter ꝓbata ꝑ p̄dicta nō eſt ſeqn̄da:qn̄qꝫ eſt euidēter falſa vel ꝓbabilib⁹ rōnib⁹ pōt conuinci vt bonus iudex acutiſſimi ingenij eſtimabit ſm eum.de ferijs.capellanus.alleg.ad hoc tex.no.in.l.j.§.ſed neqꝫ ex multitudine.C.de vete.iur.enuc.Et hec ſufficiant.Laus deo.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Duz eſſet materia q̄ſtiōis inter.

quendā dn̄m Joannē ex vna parte,⁊ quendā Guilielmū ex alia pte de caſtellionis occaſione mutui.Tādē inſtāte poteſtate dicti loci cōpromiſerūt in quēdā Gaſparē tanꝗ arbitratorem ⁊ amicabilē ꝯpoſitorem q illico in palatio ptātis vbi factū fuit cōpromiſſum:auditis petitionibus dicti dn̄i Joānis actoris:⁊ rn̄ſionem dicti Guilielmi,⁊ quibuſdā eorꝫ iuribus ꝓmulgauit arbitramētū ⁊ laudū cōdēnans dictum Guilielmū ad ſoluendū dicto dn̄o Joāni flo enos.xv.in alijs vero abſoluit eū ab impetitiōe dicti do.Joannis q dn̄s Joā.ſtatim anteꝗ exiret de palatio approbauit dictū laudū poſt determinatum offm̄ dicti dn̄i ptātis.dn̄s Joānes ꝓclamauit petendo illud arbitriū reduci ad equitatē boni viri:dicens ſe enormiter leſum cū dēberet habere a dicto Guilielmo longe maiorē quātitatē:dicebat etiā non ſibi obſtare illā ꝓbatione ⁊ emologatione arbitramenti,qꝛ ipſam fecerat per impreſſionem dn̄i ptātis qui iniunxit ei vt nullo modo exiret palatiū niſi approbaret dictū arbitramētum,qꝛ ptās erat terribilis cōtra ſibi reſiſtentes,dictus vero Guilielmus ſic ꝓuocatus rn̄dit ꝙ totum laudū erat iniquū ⁊ iniuſtū cū in nullo teneret dicto dn̄o Jo.vn̄ petebat totū laudū annullari ⁊ cancellari ⁊c.Venerunt tādē ad ꝓbationē,ꝑ parte dn̄i Joannis fuerūt producti duo teſtes ſup mutuo ⁊ duo poſt terminū,q tñ iurauerūt ītra dictū terminū datū ad ꝓbādū,pmi duo depoſuerūt ſup ꝯfeſſiōe facta ō dicto mutuo a dicto Guilielmo,fuerūt tñ ſingulares in depoſitionibus ſuis quā deponebāt ſup diuerſis cōfeſſionibus:alij vo duo teſtes ſatis videbant ꝓbare preceptum poteſtatis dicto dn̄o Joāni factum modo ꝓdicto.Pro parte vero Guilielmi fuerunt ꝓducti aliqui teſtes,qui etiā fuerūt ſingulares in dictis ſuis deponentes ſup confeſſiōe dicti Joānis q multas ⁊ certas quantitates pecuniarum receperat pro reſtitutione a dicto Guilielmo ⁊c.querebatur que eſſent partes iudicis in hoc caſu.

¶ Conſilium ſecundum.

1 ☞ Petitio reductionis ad arbitriū boni viri eſt q̄ſi q̄dā appellatio.
2 Reductionem ex iniquitate petēs ipſam iniquitatē probare debet.
3 Judex ad quem ſi inſpectis actis antiquis vel nouis non videt ſententiam iuſtificare debet illam retractere.

Chriſti eiuſqꝫ matris nominibus inuocatis,conſiliū ꝙ iudex deberet retractare ⁊ annullare totū laudū ⁊ arbitramētū,declarare dictū Guilielmū in nullo teneri dicto dn̄o Joāni ac imponere ſibi ſilētiū ⁊ abſoluere dictū Guilielmū ab impetitiōe illius:⁊ ꝯdēnare illū in expēſis factis ī hac cā.Et quāꝗ hoc nudū ꝯſiliū debuiſſet ſufficere cū peteret a iudice,⁊ ſic eſſet deciſiuum ⁊ non a ptib⁹ ſicut obſeruat in ſn̄ia ferenda iuxta ꝯſilium doc.in.c.ſicut.de re iud.ꝑ Jo.an.in addi.in ti.ō ſen.ꝓrola.§.qualiter.ver.cetex.Et no.qō conſiliarij ne tñ fortaſſe ex ꝯſilij

nuditate

nuditate aliquoꝝ animus in ſcādalū aggrauaretur:aliqua breuiter animū meū ad hoc iudiciū mouētia inſerui.Et ꝓ fundamēto euidē
1 tialiter ꝑmitto plura.¶ † Prīo qꝺ petitio reductionis ad arbitriū boni viri eſt quaſi quedā appellatio.l.j.C.de arbit.cū ibi not.tñ tollit preſumptionē laudi:vt in ſimili no.in appellatiōe ab excōicatione:q̄ licet nō ſuſpēdit excōicationē:vt.c.paſtoralis.de appel.ſuſpendit tñ ꝑſumptionē iuſtitie ⁊ ꝓceſſus ⁊ deuoluit cām ad ſuperiorē:vt no.Jn noc.in.c.bone.el.j.de ele.⁊ in.c.qm̄ cōtra.de proba.facit qꝺ not.glo.in
2 c.ad reprimēdā.de offi.ordi.¶ Jtē etiā premitto † qꝺ petēs reductionem ex iniquitate habet ꝓbare ipſam iniquitatē ⁊ grauamē:quā iniquitatē ſeu grauamē probare pōt:aut ex antiqs actis:aut ex nouis. iuxta tñ diſtinctionē bar.in.l.ſi ſocietatē.§.arbitroꝝ.ff.ꝓ ſocio.⁊ ꝑfectius in cōſi.cclxxv.⁊ in Spe.de arbi.§.vlti.ver.ſed nūꝙ.⁊ vide Joan. and.in addi.Spe.eo.ti.§.prealle.ver.item quid ſi cōpromiſſum.⁊ per Anto.but.in.c.quintauallis.de iureiurā.nō tñ eſt qꝛ ex eo preſumat multū pro dicto arbitratoris.iuxta no.in.c.poſt ceſſionē de ꝓba.ſꝫ qꝛ hec eſt intentio actoris petētis laudū reſcindi.¶ Tertio premitto ꝙ licet appellatus qui ſnīam approbauit nō poſſit ex ſua ꝑſona petere cōformationē ſententie de reg.iur.c.qꝺ ad cōſultationē.Tñ ſi appellans inſtat ꝯ ſentētiā poteſt appellatus petere vt illi ſententie addatur vel detrahatꝛ:⁊ ſic vel aliter informetꝛ:qꝛ appellatio licet vna parte ſuppoſita ſuſpēdit totā ſnīam.l.j.ff.ad turpi.⁊.c.venientes.de iureiu. cum ſi.vnde ex perſona alterius cōſequitꝛ appellatus qꝺ ex perſona ſua cōſequi nō poſſet:⁊ ſimile habetꝛ in.c.anto.martini.de conceſ.ꝑbē. lib.vj.⁊ in.l.petende.C.de temp.in integ.reſti.ad predictū facit.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.de teſt.⁊.l.omnem honorē.C.qñ prouo.non eſt neceſ.⁊ hāc ꝯcluſionē notabilē tenent do.de Ro.deci.ccclviij.⁊ ſic dicunt in curia fuiſſe obtentū:ſequitꝛ Ant.de butr.in.c.cū Joānes.in fi. de fide iſtr.Et ꝓ hꝫ facit q̄re iudex appellatiōis ſuccedit loco iudicis a quo:⁊ ſic dꝫ facere totū id qꝺ totum facere poterat ⁊ debebat iudex
3 ad quē bonus tex.in.c.cū cā.de ſen.⁊ re iudic.¶ Quarto ꝑmitto † qꝺ ſi iudex ad quē inſpectis actis antiqs vel nouis nō videt ſnīam iuſtificari dꝫ illā retractare in.c.cū ad ſedem.de reſti.ſpo.no.doc.in.c.j preſentia de renū.⁊ no.in.l.ꝑ hanc.C.de tempo.app.¶ His premiſſis infero ad deciſionē ꝑſentis materie.Cū em̄ ex deductis nunc in iſto iudicio reclamationis clare cōſiſtit dictū dñm Joānē nō habere plenaꝫ probationē ſuꝑ mutuo.cū teſtes fuiſſent ſingulares quibus fides nō adhibetꝛ:vt in.c.cū dilecti.de elec.⁊.c.licet.de ꝓba.maxime inſpectis ꝓbationibus alterius partis infertꝛ dictū arbitriū ſeu arbitratorē iniuſte ⁊ inique cōdēnaſſe dictū Guilhelmū in florenos.xv.Judex ergo ꝓuocationis q ſuccedit loco arbitri ſeu arbitratoris dꝫ dictū Guielielmū in totū abſoluere in petitiōe illiꝰ actoris ſicut a ꝑncipio debuiſſet feciſſe ille arbiter.ad hoc qꝺ no.in.d.§.arbitroꝝ.⁊.d.c.cū ad ſedē.facit qꝺ no.Bar.in.l.j.ff.de leg.iij.⁊ Jnn.in.c.ſtatutū.de reſcri.lib.vj.⁊ oliꝫ incipiebat ꝑſenti vbi ſingulariter dicūt ꝙ ab iſto iudice reclamatiōis nō pōt appellari:ſicut nec a bono viro cū ſuccedit loco illiꝰ.Nec obſtat ſi dicatꝛ iſtum Guilielmum approbaſſe laudū latum qꝛ vꝛ approbaſſe iquātū alia pars voluerit approbare ⁊ admittere ad ſuā approbationem:ſicut in ſimili no.gl.in.c.iij.de eo q mit.in poſ.⁊ ſicut.ſ.dixi in appellato qui cōſequitꝛ ex ꝑſona alterius qꝺ ex ꝓpria ꝑſona conſequi nō pōt.¶ Jtē fecit qꝛ partes aſſumpſerūt diſputationē de iniuſtitia ⁊ iniqtate totiꝰ laudi:⁊ cōſiſtit eoipſo qꝺ claruit Joanni predicto ius nō cōpetere:ergo iudex dꝫ totum laudū retractare:ſicut in ſimili no.dicit Jnn.in.c.cū dilecti.de ele.⁊.cum bertoldus.de re iudic. vbi vult idē in ſnīa que trāſiuit in rem iudicatā poteſt etiam dici qꝺ illa diſpoſitio teſtium facta extra terminū datū ad ꝓbandū non valuerit ex quo intra terminū nō adhibuerit aliquā ſolicitudinē vt teſtes examinarentꝛ.Et notabiliter ꝺt bar.reprobādo But.in.d.l.dāni.§.ſabini.ff.ꝺ dā.infe.⁊ facit qꝺ no.dñi ꝺ Rot.ꝺci.vij.⁊ ita tenui ſcribēdo i c.lꝫ.de proba.vbi plenius hoc proſequior.Et hec ſufficiāt vt prius dixi.hoc ſic cōſultū deciſiuū ⁊ ſic quaſi ſententia ⁊c.Laus deo oīpotēti.

Conſilium.iiij.

1 ☞ Utilitas communis clericorum ⁊ laicorum vbicūꝙ verſatꝛ onꝰ debet vtriuſꝙ commune.
2 Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali.

Caſus ſuper quo cōſiliū petitur talis eſt.Quidā potēs dñs ad petitionē quorundaꝫ ſubditorū ſuorū decreuit edificare ſeu ꝯſtrui ⁊ edificare facere muros in q̄dā villa poſita in ſuo territorio ꝓ tuitione hoīs ibidē habitantium ſeu habitare volentiū:vt tutius poſſint ibidem degere propter hoſtiles incurſus.Uerūtamē cū quoddā ſolēne monaſteriū habeat ibidē certas poſſeſſiones ⁊ domos q̄ colunt ⁊ habitant ꝑ homines dicte ville inſtat dñs maxīe ad poſtulationē habitātiū i dicta villa:quatenꝰ monaſteriū debeat ꝓ rata cōtribuere ad ſumptꝰ fiendos i edificationē dictoꝝ muroꝝ reſiſtit mōaſteriū allegās immunitatē eccl'iaſticā diuino iure ⁊ humano ꝯceſſa:q̄ritꝛ qd iuris.¶ Poſtulato prius diuino ſuffragio de cuius honore agitꝛ:vꝛ primo dictum
1 monaſteriū pro rata teneri † vbicūꝙ em̄ cōmunis vtilitas clericorum ⁊ laicorū variatꝛ onus dꝫ eſſe vtriuſꝙ cōmune:ad hoc text.vl.in.c.peruenit.de immu.eccle.vbi viri eccleſiaſtici ſubeunt cuſtodias muroꝝ contra inimicos ſicut illi laici quatenus vigilantibus melius valeat ciuitatis cuſtodia ꝓcuratori:vt ꝺt tex.in.d.c.ꝑuenit.Si ergo tenentꝛ ad onera ꝑſonalia inſtante ꝯmuni vtilitate fortius ad realia:cū facilius excuſentꝛ clerici ꝑſonalibꝰ ꝙ realibus:cū in ꝑmis retrahantꝛ a diuinis officijs.ar.xxxiij.q.viij.rephēſibile.in.l.placet.C.de ſac.ſanc.eccl. ¶ Scꝺo notanter inducitꝛ.l.ad inſtructionē.C.e.ti.vbi ꝺt text.qꝺ ad ꝯſtructionē itinerū vl' potiū ēt venerabiles domus ſeu eccleſie tenentꝛ: pari ratione debent teneri ad edificationē muroꝝ:cum vtriuſꝙ verſatur vtilitas publica ⁊ pietas.Ergo pauperes ibidē degentes:ꝙ tenuerunt quidā vt refert ibi Cy.¶ Tertio facit.l.ad portus.C.de ope. publi.vbi expreſſe cauetꝛ de muroꝝ edificatione ⁊ reparatiōe ⁊ ſubijcitur neminē excuſandū fore dignitatis priuilegio.¶ Quarto reducitur rō certū eſt bona eccl'iaꝝ expoſita fore pietati paupeꝝ tñ cōi:vnde pro alēdis pauperibus eiuſdē ab impreſſionibus defendēdis ⁊ captiuis redimēdis etiā ipſaꝝ reꝝ eccl'iaſticarū dñis exponi ⁊ alienari poſſunt:vt in.ca.aurū.⁊ in.c.ſacroꝝ.xij.q.ij.⁊ ibi de hoc in ſumma.Sed in caſu nr̄o agitꝛ vt pauperes ibidem degentes eripiantꝛ ⁊ ſubleuētur vt nō captiuentꝛ.Ergo eccleſie nō debēt eſſe immunes ab oppreſſionibus tyrānoꝝ ⁊ inimicoꝝ:⁊ tunc vt nō captiuentꝛ.Ergo eccleſie non debent eſſe immunes ab alijs collationibus.Et hanc opi.ſenſerunt quidā Mod.in.c.nō minꝰ.de imu.eccle.poſt gl.⁊ ibi Ho.qui vꝛ ibi glo.ſequi.qui tñ non loquitꝛ expreſſe in edificatiōe muroꝝ.ipſe tñ Hoſtiē. contrarium aperte in ſumma vt ſubijciam in his que primo adduco. ¶ Sed his nō obſtātibꝰ contrariam ſnīam arbitror veriorem quam ꝓbabo pluribꝰ rōnibus ſummoꝝ doctoꝝ autoritatibꝰ.Et ꝑmo adduco.c.non minus.preall'.vbi tractatꝛ de foſſatis fiēdis q̄ ꝓfecto concernunt cuſtodiā ciuitatis ⁊ tam vtilitatē publicā clericoꝝ ꝙ laicoꝝ. ⁊ tñ decidit qꝺ a clericis non dꝫ exigi aliqua ꝯtributio:imo prohibetꝛ ſub anathematis diſtrictione niſi ep̄s tam neceſſitatē ꝙ vtilitatem inſpexerit ⁊ ſine aliqua coactione ad reuelādas ꝯmunes vtilitates vel neceſſitates vbi laicoꝝ nō ſuppetunt facultates ſubſidia per eccleſias eſtimet offerēda:⁊ pōdera illud verbuꝫ ꝯmunes vtilitates ⁊c.iūcto.c. aduerſus.eo.ti.Ex quo patet qꝺ etiā imminēte ꝯmuni vtilitate clericoꝝ ⁊ laicorum ⁊ nō tenentꝛ clerici aliquid ꝯferre niſi ſpōte velint approbāte ep̄o ⁊ clero ⁊ vbi laicoꝝ nō ſuppetāt facultates.⁊ hodie ꝑ.c. aduerſus.ꝑalle.nō pn̄t clerici in caſu ꝑdicto ſponte ſoluere Romano pōtifice incōſulto vt fuit illud ſancitū ꝓpter quorundā imprudentiā ſepe allegantiū talē neceſſitatem vel vtilitatē.¶ Scꝺo ad idē adducitur tex.no.in aut.itē nulla ꝯmunitas.C.de epi.⁊ cle.vbi generaliter ꝓhibetꝛ ne qs audeat ab eccleſijs exigere collectas:exactiones:angarias:vel perangarias:q̄ oīa propter publicā vtilitatē in defenſionē rei publice qua includitꝛ vtilitas laicoꝝ ⁊ clericoꝝ exigūtꝛ.¶ Ad idem etiam.c.j.de immu.eccle.li.vj.⁊.c.ꝙ pena.eo.ti.⁊ cle.ꝑſenti.ti.⁊.c.fin. de vita ⁊ hone.cle.⁊.l.placet.C.de ſac.ſan.eccle.l.ſi.C.de epi.⁊ cler.xvj. q.j.generaliter cū infinitis ſimilibus que eximunt eccleſias ⁊ ipſaruꝫ bona ab omnibus collectis:gabellis:exactionibus.⁊ ſimilibus.
2 ¶ Probatur quarto hac ratiōe † bona eccleſiarū ſunt deputata publico vſu ſpirituali.xij.q.j.videtes.xvj.q.j.qm̄.de preb.ratio.⁊.d.l.placet hic ꝺt text.in.l.nulli liceat.xij.q.ij.quod omne id qꝺ eccleſie ꝯſecratur:ſiue ſint animalia:ſiue agri ſanctorum dñorum efficitꝛ:ad ius ꝑtinet ſacerdotum:non ergo debent mundano vſui ⁊ publico deſeruire.q̄ ſemel deo dicatū ad humanos vſus amplius transferri nō dꝫ.vt regula ſemel deo dicatum.de regu.iur.li.vj.ius em̄ publicum etiā ꝯſiſtit in ſacerdotibus.j.diſt.ius publicū.Laici ergo cū ſint mundani:⁊ principaliter habent vtilitatē ex re publica mundana:debēt ſubire onera rei publice mūdane:bona vero eccleſiarū que ſunt dei debent deſerui re rei publice ſpūali.Simile videmus in perſonis.nam milites ſeculares militāt mundo.milites xp̄o celeſtes militāt deo.Et ſic illi in tꝑalibus iſti in ſpūalibꝰ:vt in.c.reprehēſibile.⁊.c.quo caſu.xxiij.q.vlti.Recte ergo dixit tex.in.d.c.non minꝰ.ꝙ dia laicorū facultates ſuppetunt et ſponte nō dꝫ eccleſia aliqd elargiri niſi ſubtrahantꝛ bona vſui ſpūali:hinc no.tex.in cle.ꝯtingit.de relig.do.ꝺt qꝺ deputata certo vſui largitiōe fidelium nō debent deputari ad alium vſum autoritate romani pontificis duntaxat excepta:hinc tex.in.d.c.non minus.hec onera publica ꝺt tex.eſſe laicoꝝ.vt patet ibi:iſta vero onera publica ſua ⁊c.lꝫ in ſequentibus tractent de cōmuni neceſſitate vel vtilitate. Sed dixit illa laicoꝝ:q: eis incumbunt rōnibus ꝑdictis:lꝫ quidam ⁊ male intelligūt illū tex.ꝑ illud verbuꝫ ſua ⁊c.qꝺ loquatꝛ de neceſſitate laicorum duntaxat qꝺ ꝑfecto non eſt veꝝ replicaſſet poſtmodum de laicis:ſed ꝺt de ꝯmunibus:⁊ idē ꝺt in.d.c.aduerſus.⁊ maxime de propria ibi ꝺt qꝺ ſua intereſt prouidere communibus vtilitatibus.intelligit ergo de vtilitate clericorum ⁊ laicorum:hanc ēt ſnīam ꝓbat cōmunis theorica doctoꝝ vtriuſꝙ iuris de qua ꝑ canoniſtas in.c.ſin de vi. ⁊ ho.cle.⁊.c.j.de immu.eccle.li.vj.⁊ cle.ꝑnti.ꝺ cenſi.per Jo.de lig.per Bar.in.l.reſcripto.ff.de mune.⁊ hono.⁊ in.l.placet.C.de ſa.ſan.eccle. ⁊ in ſimilibus locis:dicunt enim qꝺ bona eccleſiaꝝ non tenentur ad aliqua onera mūdana niſi prius fuiſſent facta tributaria ſeu cēſualia anteꝙ veniſſent ad eccleſiā:ita ꝙ ſoluiſſent certū tributū vel cēſū aliter aūt nō tenentꝛ ꝙ priores poſſeſſores prꝰ ſoluiſſent tꝑe neceſſita

tis vel vtilitatis aliquas collectas vel actiões.ad hoc multa iura ſuperius alle.hãc ſniam pciſe quo ad caſum noſtrum.ſ.in refectiõe murorum tenet gloſſator ſubtilis in decre.xvi.q.j.§.nouarum.vbi expſſe dt gloſ.per legis adminiſtrationẽ.Idem apertiſſime voluit ille iuris canonici ſpeculũ.Jo.an.in.d.c.nõ minus.ſup gl.vbi dt qd clerici non tenent.q2 nulla lege digeſtoꝝ nec.C.nec vlla legis autoritate potuit reſtringi eccleſiaꝝ immunitas.hãc eandẽ ſniam ſecutus eſt gloſſator iuris ciuilis clariſſimus in.d.l.ad inſtructionẽ.vbi firmauit eccleſias nõ teneri ad refectionẽ vel ꝯſtructionem murorũ.Idem ibi bar.iuris ciuilis illuminator dicens ꝙ.d.l.ad inſtructionem.in parte corrigitur per aut.itẽ nulla ꝯmunitas.prealle.diſtinguit omnia realia ⁊ ea que imponunt pſonis pro rebus ꝓpter bona vt ad prima teneãtur eccleſie,ad ſecũda nõ:vnde ꝓ refectiõe pontiũ ⁊ murorũ onera imponunt pſonis ꝓ rebus,nulla eñ iure cauet poſſeſſionis añ hec onera obligata fore quid plura,ipſemet Hoſti.correxiſſe videt opinionẽ ſuã quam tenebat in.c.nõ minus.nouiſſime in ſumma ſua.ti.de immu.eccle.§.a quibus.verſi. ad extraordinaria.vbi dicit ꝙ hodie eccleſie ſint immunes ab oĩbus iſtis oneribus cõcernentibus:ſiue publicã vtilitatẽ,ſiue priuatã,per dictam aut.item nulla cõmunitas.cuz ſimi.⁊ ſic ꝙ hodie nõ procedit ex toto diſpoſitio.d.l.ad inſtructionẽ.⁊ ſic incidit cũ opi. Bar.multi etiã aliĩ doctores antiqui hãc opinionẽ ſecuti ſunt de qb⁹ nõ curo,cũ in hanc ſentẽtiã habeamus iuris illuminatores:vt gloſſator,vtriuſqꝫ iuris,⁊ Jo.an.⁊ Hoſti.⁊ Bar.¶ Quis ergo auderet oppoſitũ cõſulere maxime cõtra religionẽ cũ non modica ſit ratio q̃ ꝓ religione facit.l.ſunt pſone.de religi.⁊ ſump.fu.Et profecto ſi qs põderat glo.d.c.non minus.non ſentit opi.in principio adductam.imo contra ſentire videt.Nam illa glo.eſt poſita ibi ſuper caſu excepto qñ eps ⁊ clerus inſpexerint neceſſitatẽ vel vtilitatẽ cõmunẽ ⁊ laicorũ facultates nõ ſuppetunt,⁊ tũc abſqꝫ vlla coactione poſſunt elargiri,vñ gl.voluit ibi potius exẽplificare de vtilitate vel neceſſitate ꝯmuni ꝙ̃ ponere caſum exceptũ a diſpoſitione illius.c.⁊ ſatis patet dũ dt:conferre eñ debẽt ⁊c.Et ſic p verbũ eñ continuat ſe ad tex.Si eñ voluiſſet ponere caſum exceptũ,dixiſſet cõferre tñ debet.vel p xba ſimilia fuiſſet locutus.Et qcquid ſenſerit ſatis hec opinio.ſ.recitata fulcita eſt iuribus, rationibus ⁊ autoritatibus.Quare cõcludo dictũ monaſteriũ ad hec onera ſubeunda teneri non debere niſi ſeruaret diſpoſitio illius.c.nõ minus.ſ.romano põtifice prius cõſulto.vt dicit.in.d.c. aduerſus.Et ſic ſeruatũ fuit alias facta cõmiſſione excellẽti vtriuſqꝫ iuris doctori:dño Anto.de roſellis.Et mihi p potentes dños pores cõmunis Senarũ proprie in queſtiõe facti q̃ verſabat cũ magnifico ⁊ deuotiſſimo monaſterio ſancte Marie mõtis Oliueti.⁊ clauſula.lꝫ nudo verbo ⁊ ſuccincte tũc fecerimus relationẽ.Non obſtãt huic concluſioni cõtraria ſuperius formata.Et primo reſpõdeo ad.c.peruenit. habet enim varios intellectus.Primo eñ intelligit in terris in tpalibus eccleſie ſubiectis.Scdo intelligit ſm illa tpa in qbus illa ciuitas terrecena opprimebat ab infidelibus ⁊ imminebat timor ſubitaneus ⁊ improuiſus.vt ibi no.Inn.¶ Itẽ ⁊ etiã intelligit de clericis q non ſunt a diuinis ſubtrahẽdi.xxiij.q.viij.reprehẽſibile.ſꝫ de hominibus eccleſie q alias gaudẽt dicta immunitate.l.ij.C.de epiſ.⁊ cleri. xij.q.ij.eccleſiarũ ſeruos.niſi eſſet neceſſitas vrgentiſſima.vt no.Hoſt. in ſumma eo.ti.in.d.§.a quibus.ver.mere etiã perſonalia.¶ Itẽ qrto nõ loquit de fructibus ⁊ bonis diſtrahẽdis:ſed de quadã cuſtodia ad neceſſariã tuitionẽ ciuitatis que imminet in caſu noſtro.¶ Itez pſumpto ꝙ ſic eſſet magna neceſſitas dꝫ obſeruari tenor.c.nõ minus. ⁊.c.aduerſus. cũ nullũ ſubſit periculum in conſulendo romanũ põtificẽ.¶ Ad.l.ad inſtructionẽ allegatam ſatis.ſ.eſt rñſum.ad.l. portus.nõ ob.q2 non loquit de eccleſia:vt ſatis voluit gl.in.d.l.ad inſtructionẽ.¶ Itẽ illa.l.ſm vnam ſolutionẽ ibi datã in gl.põt induci pro hac opinione noſtra cuz dt ꝙ gradatim propter bonũ publicũ qd fouent ſunt ab illis oneribus priuilegiati forte debẽt eſſe exempte eccl'ie propter bonũ publicũ ſpirituale,⁊ p al's rationes ſuperius allegatas. ¶ Ad quartũ motiuũ reſpondeo qd ꝓcedũt pro redimendis: captiuis vel pauperibus alendis.in quibus caſibus eccleſia ſua bona diſtribuit ſecus hoc caſu vbi eccleſie nulla peruenit vtilitas ⁊ dñs caſtri recipiet totũ ꝯmodũ.Qui enim ſentit cõmodũ ſentire dꝫ ⁊ onus:vt in regula q ſentit.de reg.iur.lib.vj.¶ Itẽ nõ debent ſubtrahi cultui diuino ⁊ pauperibus ac aliĩs religioſis ſumptus neceſſariĩ vt expẽdatur in cauſam nõ ſic neceſſariã,⁊.vbi nõ ita directe fauet pietati:et ſic neceſſitas maxime ꝑtẽdit:ſeruetur.qd habetur in.c.nõ min⁹.et.c.aduerſus.video enim qd eccleſie non tenent, ſubuenire dñis tpalibus niſi inquantum velint:⁊ ſic cultus diuinus in nullo alteret:vt in.d.l. placet.⁊ aut.itẽ nulla ꝯmunitas.fortius nõ tenet ꝯtribuere ad edificationẽ muroꝝ.Ulterius me non extendo cũ religioſi fauor tantorũ virorum clariſſimorum autoritate fulcitus ſatis abũde in hac ſe ſuppetere videtur ad indiuidue trinitatis laudem amen.Laus deo.

¶ Conſilium quartum.

1 Voluntas coacta in malefactis peccato non excuſat.
2 Cõmunitas excommunicata per metum an incidat in penam excommunicationis.
Papa Marcellin⁹ fuit depoſitus q2 idolis ſacrificauit ꝙuis coacte metu gentilium.
4 Metus magis excuſat mulierem ꝙ̃ virum.

Facti contingẽtia talis eſt.

Quedam mulier accuſata de adulterio a viro ſuo ad lucrandã dotem ⁊ diuortiũ quo ad totum faciendũ:mulier tanꝙ̃ pregnans ab alio compuncta allegat violẽtiã ſibi a quodã viro in magiſtratu in loco abſtinentie illatã ⁊ eam ex cõiecturis ſufficientibus probat,Queritur an ex hoc debeat euitare penã legis.Et videt
1 primo qd nõ:† q2 coacta voluntas in malefactis non excuſat a peccato nec rurſus a pena peccati.ij.q.j.in primis.xxiij.q.vj.item ne.vbi dr qd quis dꝫ potius oĩa mala pati ꝙ̃ malo ꝯſentire.Ratio huius dicti eſt qd ius ꝯditionale non tollit ꝯſenſum.c.maiores.de baptiſ.⁊.c.merito.xv.q.j.⁊.l.ſi mulier.ff.ꝙ met.cau.¶ Secundo hoc probatur a ſi-
2 mili in.c.ſacris.qd met.cau.† vbi ꝯmunitas excõmunicata p metum incidit in penã excõicationis ſicut ille q ꝯmunicat ſpõte:reddit ratio ibi:q2 licet metus culpã attenuet eã tñ prorſus nõ excludit.¶ Ter-
3 tio inducit.c.nũc aũt.xxij.diſt.† vbi patet papã Marcellinũ fuiſſe depoſitũ,q2 idolis thuriſicauit:lꝫ gentilium metu inductus feciſſet.Cũ ergo hec mulier de qua querit alterius libidini proſtrauerit et ſic mariti thorũ violauerit:non dꝫ propter metũ vindictã euadere:per iura ſuperius allegata ⁊ multa alia q̃ breuitatis cauſa omittũtur.¶ Sed his nõ obſtãtibus ꝯriam ſentẽtiam arbitror de iure veriorẽ infraſcriptis rationibus mot⁹ ⁊ multorũ autoritatib⁹ Aut eñ hec mulier vt pciſa paſſa fuit:⁊ in dubio dicendũ penã pati nõ dꝫ quinimo nec vllam peti maculã ꝯtraxit:imo ex cordis caſtitate meretur niſi ꝓbetur contrarium.xxij.q.v.c.j.⁊.ij.⁊.d.c.in ſacris violẽtia ſeu metus fuit cõditionalis.Et dico qd lꝫ aliquod pctm̃ ꝯtraxit ⁊ penitentia digna ſit quare ad minus affuit aliqualis ꝯſenſus:tñ penam adulterij pati nõ dꝫ.⁊ ſic non dꝫ priuari dote ⁊ ꝯſortio mariti:cum ſit adulterij pẽa. hoc ꝓbatur expreſſe in.l.vim paſſam.⁊ in.l.vxor.§.ſi quis plane.ff.de adul.⁊.l.fideliſſima.C.e.ti.⁊.l.j.§.remoueri.ff.de poſtu.⁊ ratio eſt: q2 adulteriũ reſpectu legis nõ admittit ſine dolo:lꝫ fuerit ſeu interuenerit aliqualis culpa,vt not.probatur in.l.pe.ff.de adul.text.iuncta gl. ſi.xxxiij.q.ij.in lectũ.⁊.xv.q.j.inebriarunt.Et iura procedũt etiaz in metu ꝯditionali.vt apertiſſime voluit glo.ſeu ſentit vt duobus locis xxxij.q.v.propoſito.alias incipit,lucretia.ꝓ hoc q2 dolus eſt calliditas vel machinatio ad circũueniendum ⁊c.l.j.ff.de dolo.que etiã ceſ-
4 ſant interueniẽte metu:lꝫ ꝯditionali,¶ Et aduertendum † ꝙ timor ſeu metus magis excuſat mulierem ꝙ̃ virũ propter ipſius imbecilitatem:vt dt gloſſ.no.in.c.cum locũ.de ſpon.nã arbitratur qd nõ ſolum metus illatus per illũ virum habeat excuſare mulierẽ a pena adulterij:ſed etiã pudor ⁊ verecũdia quedã in quã incidere timuit mulier in clamando cũ videtur:ſed maxime noctis tpe a viro preſertim poterit occidi.Ratio:q2 ibi ceſſat dolus qui requirit ad incurrendam penaz adulterij:vt.ſ.dixi.hoc valde no.probat.i.c.propoſito,vel incipit:lucretiã etiam prealle.iuncta glo.cũ veri facti ꝯtingat.Nam illa lucretia nobilis ⁊ pudica in Roma Romana propter hãc ignominiaz et cõfuſionẽ vitandã expoſuit ſe libidini filij Tarquinij regis:nec adultera fuit iudicata ab Auguſtino viro ſanctiſſimo ⁊ doctiſſimo.imo d caſtitate mentis ꝯmendata:vt ibi intelligit glo.⁊ bene.quod lꝫ q̃ ad deum non fuerit immaculata ab adulterio:per iura ſuperius in prin. allegata tñ quo ad penam legis fuit ab adulterio excuſata.cũ nõ cõmittat ſine dolo,vt ſuperius dixi.¶ Cõcludo ergo iſtã materiã non debere pati ſubſcriptam penam adulterij.Ad iura in cõtrariũ allegata poſſet multipliciter reſponderi.Sed vnica reſponſio generalis ad omnia ſufficit dicendo qd vbi ad incurrendam penam requirit dol⁹, non ſufficit culpa.l.j.C.ad.l.corne.de ſica.no.in.l.in actionibus.ff.de in lit.iur.⁊ inſti.de ſuſpe.tut.§.ſuſpectus.⁊.l.ꝙ nerua.ff.depoſi.ad incurrendã aũt penã adulterij requiritur dolus:qui excluditur per metum:vt.ſ.pleniſſime probatum eſt,⁊ ita videtur firmare Bar.in.l.ꝙ nerua.prealleg.⁊ etiam quo ad penã pecuniariam lata culpa nõ eqparatur dolo vbi lex expreſſe requirit dolum,⁊ idem glo.not.in.l.magna negligentia.ff.de verbo.ſig.Et lꝫ hic non agatur criminaliter ad penam adulterij,ex quo tñ agit ad penã non ſufficit illa culpa ſine dolo,preſertim cũ hic agatur ad grauem penam vt.ſ.perdat matrimonium ſuum:dos enim mulierũ cenſetur matrimoniũ.in.l.iiij.ff.de mino.⁊ vt ſeparetur a viro.Et ſic priuetur iure petendi debitum coniugale:⁊ vires alimentales paſſiue quod ꝙ̃ graue ſit quelibet diſcernere poteſt.Et hec ſufficiant.⁊c.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Sempronius quãdam domuz ſuã locauit titio tempore annorũ octo conſtituta pẽſione ſex flore.in anno.immediate poſt dictã locationẽ vẽdidit dictam domum Titio cõductori pro ptio centũ flore.auri.qd quidẽ pretiũ a dicto Titio eũptore habuiſſe cõfeſſus fuit nõ ſub ſpe future enumerationis,⁊ renuntiauit exceptiõi nõ numerate pecunie:poſt hec dict⁹ Titius emptor non obſtãte ꝯfeſſione predicta ſup receptione pretij facta per ſempronium vẽditorem fecit ⁊ conſtituit ſe pncipalem debitorem ⁊ pagatorem dicto

rem dicto Sempronio venditori in dictis centum flore.auri ꝓ pretio
dicte domus quos centũ florenos auri dictus.Titius promittit dare
⁊ ſoluere ad terminũ octo annorũ:⁊ interim promiſit anno quolibet
ſex florenos auri noĩe penſionis ſm pactũ locatiõis ꝑdicta cũ pacto
ꝙ ſi dictus Titius aliquã ptẽ dictoꝝ cẽtũ florenoꝝ offerret dicto Sẽ
pronio ipſe Sẽpronius deberet illã partẽ recipere:⁊ pro parte minue
re penſionẽ dictorũ ſex florenorũ.Acciditq; inter tp̃s octo annorum
nulla ps dictoꝝ cẽtũ florenorũ fuit ſoluta dicto Sẽpronio p dictum
Titium:ſed ſoluit ſibi ſex florenos dicto termino octo annoꝝ elapſo.
Sẽpronius agit cõtra Titiũ ad ſolutionẽ ⁊ exactionẽ dictoꝝ centuz
flore.Titius ipſe allegat ⁊ dt iã ſoluiſſe.xlviij.florenos:⁊ offert ſe pa
ratum ſoluere florenos.lij.pro reſiduo dicte quãtitatis.ſ.dicens ſe do
mum emiſſe:vt patet p inſtrumentũ emptionis.⁊ ideo nõ tenebatur
ſoluere penſionẽ:⁊ qd ſoluit illud fuit pro vſura centũ florenorum pre
dictorũ:⁊ qd in fraudẽ vſurarũ fuit dictũ vt ſolueret noĩe penſionis.
⁊ ſic dz cõputari in veram ſortem dictorum centum florenorum.Sem
pronius replicat ꝙ quãuis vendiderit domũ ⁊ ꝯfeſſus fuerit recepiſ
ſe tñ in veritate nullum pretium habuit qd debeat colligi ex cõfeſſiõe
⁊ obligatione immediate facta per Titiũ emptorẽ:⁊ ſic pretio nõ ſo
luto dñium dicte domus nõ fuit tranſlatũ in emptorem.ideo debet
ſibi penſio donec totũ ſolueret pretiũ dicte dom⁹:⁊ ſic dicti.xlviij.flo
re.noĩe pẽſionis ſoluti nõ haberẽt eſtimare dictũ pretiũ.⁊.c.flore.⁊ ſic
ꝓtium domus eſt integre ſoluendum.Querit quid iuris ⁊c.Nic.Ab.

Conſilium quintum.

1 ☞ Penſionem ſoluere de re propria poteſt.
2 Contractus lz ex forma ſui nõ appareat vſurarius iudicatur tamen
vſurarius propter mentem contrahentium.
3 Vendens rem plus q̃ valet cenſetur vſurarius.

Chriſti eiuſdẽq; matris no-
minibus inuocatis:omiſſis argumentis que ſatis friuole
in fauorẽ dicti venditoris poſſent fieri ipſam rẽ ſubſtãtia
tim ſic attingã.Dico em̃ meliori iudicio ſemp ſaluo dictũ Titiũ em
ptorẽ nõ teneri ad ſoluẽdũ.lij.flore.⁊ ſic.xlviij.flore.ſoluti noĩe pẽſio-
nis debẽt ꝯputari in vero ꝓtio dicte domus:qd probo multipliciter.
¶ Primo ſic videlicet eoipſo em̃ qd dict⁹ locator emptori vendidit
domũ recepto ꝓtio vel ſaltẽ habita fide de ꝓtio:⁊ hic fuit ꝯtus pfe-
ctus:⁊ dñium domus trãſiuit in emptorẽ ⁊ receſſum fuit a ꝯtu loca-
tionis:hoc apertiſſime probat in.l.ſi quis.ff.de acquir.poſ.⁊ inſti.de
rerũ diui.§.interdictũ.§.vẽdite.⁊ ꝙ huic fuit ſaltẽ habita fides de pre
tio clariſſime ptz ex ꝯfeſſiõe ipſius vẽditoris:q̃ ſi eſſet fictitia tñ ex ea
ſatis colligit qd intẽdebat de pñ ſenti tradere rõne venditionis habita
fide de pretio habendo in futurũ:vt ſatis etiã colligit ex obligatione
⁊ confeſſione poſtea facta per dictũ Titiũ emptorem:cum ergo dñiũ
fuit tranſlatũ in dictũ emptorẽ ⁊ receſſuz a ꝯtu locationis:vt.ſ.luce
clarius probatũ eſt non potuit de nouo illã cõfeſſionẽ ſubſequentem
conficere ⁊ ſuſcitari ꝯtractus locationis ⁊ recedi a ꝯtractu venditio-
nis ⁊ emptiõis pfecto ⁊ re nõ ĩtegra.C.qñ lic.ab em.di.l.j.⁊.ij.¶ Ter
tio q2 iſti hoc non agebãt:imo volebãt ꝯtum emptionis ⁊ vẽditio-
nis exiſtere ſua firmitate:vt patet ex verbis emptionis ſeu ꝯfeſſiõis
1 Patet ergo ex ꝑdictis † qd noĩe penſionis nõ valebat illa ſolutio:cũ
vere ꝓpria qs penſionẽ ſoluere non põt:vt.d.l.q rem propriã.vñ etiã
preſupponẽdo ꝙ nulla fraus vſurarũ interuenerit,hic tñ q ſoluit ĩde
bitũ põt illud compenſare in vero debito ſoluẽdo.l.etiã.ff.de cõpenſ.
de fi.inſtru.c.cum Joannes.facit.l.cuius per errorem.ff.de regu.iur.⁊
c.fi.de ſol.cũ ibi no.Puto tñ qd etiam ex alio capite poterit ipſe vẽdi
tor illos.xlviij.florenos in verũ ꝓtiũ computare:qñ diligenter oĩa ge
ſta ponderentur:hec penſio fuit conſtituta in fraudẽ:⁊ ſic eſſet vſura
pro dilata ſolutione illorũ centuz florenoꝝ de quibus.ſ.ſeu contigui
tatis ꝯtus.Si em̃ incõtinenti intendebat vẽdere ⁊ vendidit ⁊ confi-
tetur ꝓtiũ recepiſſe:ad quid oportebat premittere ꝯtuz locatiõis cũ
nõ ſit ꝑſumptio ꝙ quis velit incõtinẽti a priori propoſito recedere.l.
nõ ad ea.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ de baptiſ.maiore.Et ex his que incõti-
nenti fiunt oritur ꝑſumptio fraudis.in.c.officij.cum ibi no.de ele.⁊ q̃
incontinenti fiunt vidẽtur ibi eſſe.l.lecta.ff.ſi cer.pet.¶ Scdo ꝑſumi
tur fraus ex eo q2 prius fuit venditor ꝯfeſſus recepiſſe pretiuz nõ ſpe
future enumerationis:imo renũtiauerat exceptioni nõ numerate pe
cunie:⁊ tñ poſtea emptor ꝯfeſſus eſt ſe debitorẽ in centũ florenos oc
caſione pretij illius domus:⁊ ex his ꝯrietatibus reſultat preſumptio
fraudis.in.c.vt noſtra ꝑſumptio.vt ecc.bñfi.¶ Tertio oritur preſum
ptione rõne ꝑſumptionis ſolutionis fiende pro pẽſione cõtra naturã
illius ꝯtus venditionis qui ꝑceſſerat.ad hoc qd legit ⁊ not.in caſu
ex illo pacto appoſito vt in tp̃s octo annorũ ſolueret ali[illegible] ptem di
ctorũ centũ flore.deberet fieri diminutio penſionis pro r[illegible].Si enim
dñium domus nõ eſt tranſmiſſum in emptorẽ vt allegat vẽditor ad
qd fieret illa diminutio ꝓ rata:cũ adhuc dñium eſſet penes vẽditorẽ:
Non enim poteſt dici ꝙ ꝓ parte tranſeat dñiuz ſicut pro pte ſoluitur
pretiũ.l.traditionibus.C.de pact.Ergo ex eo clare concluditur quod
ꝓ mercede ſolutionis dictorũ cẽtũ flore.licite fuit cõſtituta dicta pẽ-
ſio vt ſic exonerata parte debiti exonerare debebit onus pẽſiõis ſeu
mercedis.Ex his em̃ omnibus ⁊ tam vberrimis coniecturis ⁊ ꝑſum-
ptionibus dz talis actus iudicari in fraudẽ vſurarũ ꝯfectus:iuxta ea
que ponunt ⁊ habent in.c.ad noſtrã.de emp.⁊ ven.⁊.c.illo vos.de pi.
Et ſi diceres quõ hic deberet ꝑſumi ⁊ iudicari cũ nõ interuenit mutu
um ſine quo vſura non committit:vt patet ex diffinitione vſure.Eſt
em̃ lucrũ ex mutuo ⁊c.vt plene no.p Jo.an.in reg.peccatũ.de reg.iur.
2 li.vj.in mercu.facit.c.cõſuluit.de vſu.† rñdeo qd lz ex forma ſui nõ ap
pareat ꝯtus vſurarius:tñ ꝓpter mentẽ cõtrahentiũ dz iudicari vſu-
rarius.Ex quo em̃ ex dilata ſolutione ꝓtij debebat iſte vẽditor reci-
pere illud lucrũ fingit ius qd emptor ſoluit pecuniã vẽditori.Et qd
venditor illã ſibi mutuauerit ⁊ ꝓ mercede voluerit illud lucrum.Nec
videat extraneũ:q2 eſt caſus exꝑſſus in iure in ſimilibus terminis in
3 c.in ciuitate.⁊ in.c.nauigãti.de vſu.† vbi dr ſm cõem intellectũ illum
venditorẽ iudicãdũ vſurariũ q vẽdit rẽ pl⁹ q̃ vz:ex eo q2 ſolutionẽ ꝓ-
tij differt:⁊ ſic nõ eſt cõtractus vſurarius ex forma ſui q2 ibi nõ ſit ve-
rũ mutuũ:ſed fingit mõ ꝑdicto ꝓpter mẽtes cõtrahẽtiũ.Cõmittitur
ergo vſura ſiue ſit mutuũ verũ ſiue factũ modo ꝑdicto:⁊ ita cõmuni-
ter notat ĩ iurib⁹ ꝑall.Ex qb⁹ oĩb⁹ concludo ꝙ ex duplici capite põt
iſte emptor obtinere intẽtionem ſuam:vel q2 ſoluet vel vſura qualiter
cunq; capiatur poteſt deduci in compenſationem pretij centum flore
norum.⁊.d.c.illo vos.cum ibi no.⁊.c.cum cõtra.de pig.de iureiu.debi
tores.cum ſi.Et hec ſufficiant ⁊c.Nico.abb.

¶ Conſilium.vj.

1 ☞ Onera communitatis incumbunt laicis ⁊ non clericis.
2 Gabelle ⁊ datia ſoluuntur de rebus proprijs.

Caſus ſuper quo petite fue-
runt allegationes.Quid.dñs Frãciſcus canonic⁹ Maſ-
ſitaneñ.ex ꝑrimonialibus vẽdidit vinũ:bladũ:frumentũ:
porcos:⁊ ſilia.⁊ in eis dr negotiari:habetq; aliqua aĩalia q̃ mittere
vult ad loca paſture cõis Maſſitañ.ſine aliqua ſolutione.quam cõi-
ter faciũt ciues ibi ꝓ releuãdis oneribus cõitatis:nec etiam in rebus
patrimonialibus in qbus negotiari dr vult ſubijci ſtatutis ciuitatis
ſoluendo gabellas:datia:pedagia.⁊ ſimilia excuſando ſe dupliciter.
Primo ratione clericat⁹.Scdo ex quodã pacto inito inter ipſam cõ
munitatẽ:maxime ⁊ ep̃m ⁊ capitulũ Maſſitañ.eccl'ie vt liceat ep̃o et
capitulo ſine aliqua ſolutiõe mittere aĩalia ſua ad paſcẽdũ in paſcuis
cõitais.Contingit nũc dubitari de duobus.Primo nũqd dñs Frã-
ciſcus dbeat ſoluere paſcua in qbus frequẽter mittit aĩalia ſua ꝓpria
ad dicta loca cõitatis ſm qd ſoluũt alij ciues iuxta formã ſtatuti com
munitatis.Ad primum dicẽdũ ꝙ ſi loca paſture eſſe conſueuerunt ⁊
ſunt vniuerſitatis ſeu cõmunitatis laicorũ tũc puto dictũ dñz Frãci-
ſcum poſſe cogi ad ſoluendũ ſm formã ſtatuti ⁊ leges cõitatis ſi velit
aĩalia ſua mittere ad illa loca cõitatis.Ratio huius eſt:q2 nõ dr hoc
caſu communitas legem imponere clericis:nec dicunt collectare cle-
ricos:vel datia:ſeu gabellas ab eis exigere:ſed dicunt vſum vendere
ſeu vſumfructũ rerũ cõitatis qd pñt ſine iniuria cuiuſq;.Nam in ſua
re qſq; eſt legitimus moderator ⁊ arbiter.in.l.in re mandata.C.man
da.⁊.c.d his.de ſepul.q̃q̃ em̃ clerici reperiant priuilegiati:vt de reb⁹
eorũ nõ ſoluãt gabellas vel datia:vt in.c.q̃q̃.de ꝯſue.li.vj.ĩ cle.pñti.
eo.tit.⁊ dicã latius in argumẽto ſubſequẽti:nõ reperiunt priuilegiati
vt poſſint vti ꝓ ſe ⁊ aĩalibus eorũ ⁊ rebus cõicatis laicorum.imo po-
tius ꝯ de iure diuino in lege habuerũt de terra promiſſionis:ſed illa
ſolũ ex diſpoſitiõe diuina fuit tradita laicis:clericis aũt fuerunt ſolũ
reſeruate decime ⁊ quedã alie ptinentie:vt habet numeri.xviij.⁊ not.
in.c.j.de deci.li.vj.Si ergo volũt vti reb⁹ cõitatis laicorũ debent ſol-
uere ſicut vellẽt paſcere aĩalia in locis priuatis:agit em̃ cõitas ꝓ reb⁹
ſuis ſicut priuatus pro ſuis.ar.in.l.licet.de proba.⁊.c.conqueſtus.de
fo.cõpe.⁊ cler⁹ eſt diuiſus a populo.Nã alius eſt clerus:alius pp'lus
d.c.ſi ſniam.de ſen.excõ.lib.vj.⁊.xij.q.j.duo ſunt genera.¶ Item vi-
1 deo † ꝙ onera cõitatis incumbunt laicis ⁊ nõ clericis:vt not.in.c.nõ
minus.⁊.c.aduerſus.de immu.eccl.Cum ergo nolũt ſentire onera rex
communitatis laicorũ:ergo nõ cõmoda ſentire debent.nõ em̃ ferẽdi
ſunt illi qui lucra ⁊ ꝯmoda capere volũt ⁊ onera ſubire nolũt.C.d ca
du.tol.l.j.ꝓ ſcdo.in reg.qui ſentit onus.de reg.iu.lib.vj.Et ſi diceres
q2 clerici tenent ad iſta ⁊ non ad ſolutionem gabelle ſeu datiorum.re
2 ſpondeo † qd gabelle ⁊ datia ſoluũtur de reb⁹ ꝓprijs.vñ cũ pſone ſint
exẽpte.ſic ⁊ res eorũ:q2 ſequunt cõditionẽ pſonarũ:vt not.ĩ.d.c.pñti.
de deci.⁊.c.q̃q̃.eo.tit.li.vj.Non ergo poſſunt laici a perſonis nõ ſub-
iectis ⁊ exemptis hoc exigere:ſed in caſu noſtro nõ ſoluunt pro reb⁹
ipſorũ clericoꝝ:ſed q2 cõducunt rem cõicatis ſeu emũt vſum vl' vſum
fructum pſone priuate cõmunitatis merito tenent ſoluere ſicut ſi cõ
ducerẽt vel emerẽt vſum ſeu vſumfructũ perſone priuate.facit.c.j.de ĩ
integ.reſti.Si vero iſta loca paſture fuiſſent ad vſum cõitatis clerico
rum ⁊ laicorũ ⁊ ſic forẽt cõia clericis ⁊ laicis:tunc non tenerẽtur.dicit
Federicus qd p ſtatuta laicorũ nõ tenent clerici ſoluere:tũ q2 ſtatu-
ta laicoꝝ nõ afficiũt clericos.in.c.bone qdẽ.xcvj.diſt.⁊.c.eccl'ia ſancte
Marie.de ꝯſti.tũ q2 in reb⁹ cõibus non poſſent ſoli laici conſtituere
in ꝑiudiciũ alioꝝ ius in rebus habẽtiũ:quare ꝙ oẽs tangit debet ab
oĩbus approbari.c.qd oẽs.de reg.iur.lib.vj.⁊.c.ad hec.de offic.archi.

eum q2 in re cõmuni potior eſt conditio prohibentis reg. in re cõi. de
reg. iur. lib. vj. ⁊ l. ſabinus. ff. cõi diui. ⁊ par in parem non habet impe-
rium. c. innotuit. de ele. ¶ Non obſtat p̄dictis pactũ factũ cũ ep̄o. ⁊ c.
maſſane eccleſie. vt licitum ſit eis paſcẽdi facere aĩalia eorũ in paſcuis
territorij. Maſſaneñ. q2 illud fuit ꝯceſſum capitulo nõ ſingulis perſo
nis de capitulo. habebit ergo locũ in aĩalibus ep̄alibus: nõ aũt ĩ aĩa
libus ſingulorum canonicorum, q2 aliud eſt capitulũ aliud ſinguli: indul-
tũ ergo capitulũ nõ extẽdit ad ſingulos de capitulo. in. c. q manumit
titur. xij. q. ij. ⁊ i. c. fi. de p̄bẽ. li. vj. ⁊ i. l. ſed ſi. §. q manumittit. ff. de in ius
voc. quinimo illud pactũ potiꝰ facit ꝯ dictũ dñm Frãciſcũ, q2 innuit
tacite illa loca non fuiſſe cõia clericis ⁊ laicis: ſed laicorũ: ⁊ hoc ad ꝑ
mum dubiũ. ¶ Ad ſcḋm dubiũ huius dico de p̄dictis ꝙ nõ tenent ſol
uere gabellas ſeu datia: q2 ab his clerici eccleſie ſunt exempti cũ oĩbꝰ
rebus eorum. Non eñ tenent ſoluere laicis q non ſubijciunt nec ſtatu-
tis ipſorũ ſubſunt: vt ꝓbat clariſſime in. d. c. ꝙꝙ. ⁊ d. cle. pñti. ꝑ Spe.
de immu. ecc. in fi. ⁊ Fede. de ſe. ꝯſi. cc. Nec eſt verum qḋ vẽdẽdo vinũ, bla
dũ, oleũ: ⁊ ſimi. ex rebus ſuis dicat negotiari, vt ſic ſit locus. c. fi. de vi-
ta ⁊ hone. cle. cũ ſi. ll. allegãdis. ille eñ ꝓprie dr negotiari q emit rẽ vt
eam integrã lucri cauſa vẽdat: nõ ille q emit rem vt eã reducat ad ali
quã formam vel ſi vẽdat vinũ ſeu bladũ de rebꝰ ſuis recollectũ vt pro
bat in. c. eijciens. lxxxiij. di. no. doc. in materia nr̃a in. d. cle. pñti. ⁊ d. c.
ꝙꝙ. Fede. dicto ꝯſi. cc. Fateor tñ qḋ ſi emeret rẽ vt integrã lucri cau-
ſa vẽderet, qḋ teneret ſoluere ſcḋm ſtatuta patrie: ſi tertio ꝑ ep̄m moni-
tus nõ deſiſtit: vt ꝓbat in. d. c. fi. de vita ⁊ hone. cle. Sed ante moni-
tionẽ nõ tenet ad pedagiũ, vt in. d. c. quãꝙ. ⁊ d. cle. pñti. A contrario
ſenſu not. Fede. in loco p̄alle. ⁊ Spe. vbi. ſ. ⁊ hoc caſu iura non vident
facere mentionẽ de monitione: q2 forte laici poſſunt nõ pati illa ĩtro-
duci abſq3 ſolutione debita gabelle ſeu pedagij. Et hec ſufficiãt ꝓ al
legationibus. Ad plenũ videat materia in. d. cle. preſenti. ⁊ d. c. ꝙꝙ.
⁊ c. fi. de vita ⁊ honeſta. clerico. Laus deo. Nicol. Abbas.

¶ Conſilium. vij.

☞ Judex in ſententia an teneatur exprimere cauſam ſi poſſent ex ge
nerali ſententia plures cauſe elici.

Queſitum fuit a me in que
ſtione facti: † vtrũ in ſentẽtia teneat iudex exprimere cãm
ſi poſſent ex gñali ſñia plures cauſe elici. Rñdi ꝯſulendo
qḋ ſi ex varietate poſſet parti preiudiciũ generari, debet tũc iudex ex
primere cauſam, vt puta ſi poſſit dubitari an reus fuerit abſolutꝰ ab
impetitiõe libelli: an qḋ actor nõ ꝓbauit, an ꝓbauit, an propter defe
ctũ inſtãtie, an q2 reus nõ poſſidebat, vel qd ſimile, hoc videtur ꝓbari
in. l. ꝓperãdũ. C. de iud. ⁊ ibi exp̄ſſa glo. ver. ideo etiã eſt de mẽte doct.
in. c. ſicut. de re iud. ⁊ Spe. in tit. de ſen. pla. §. qualiter. ver. verum ſi rõ
nes. ⁊ Jo. an. in. c. ſinem. de dolo ⁊ cõt. ⁊ But. in. c. examinata. de iu. et
Spe. in ti. ſ. alle. vbi ponũt aliquos caſus qbus cã exprimẽda eſt vbi
nõ põt alia ratio illorum caſuũ elici niſi vt euitent equiuoca: nõ tñ in
p̄iudiciũ. qḋ poſſet nõ ponere parti vel aliter quoquomodo. idẽ bar.
⁊ quidã alij in. l. ij. §. ignominie. ff. ex q. cau. infa. irro. hoc ẽt ꝓbaui alia
rõne vbicũq3 ex narratis ĩ libello poſſunt elici plures ⁊ diuerſe actio
nes dz iudex ꝯpellere libellantẽ ad exprimendũ nomen actiõis vel
tali negãti denegare audiẽtiã vt euitet incertitudo: vt no. i. l. nõ edi-
ta. C. de edẽ. ⁊ l. j. ff. eo. ꝑ Canoni. in. c. dilecti. de iud. ⁊ dt Jnn. in. c. ij.
de ord. cog. qḋ ſtultus eſt iudex q aliter libellũ recipit. Ecce ergo ꝙ li
cet al's in libello nõ ſit exprimẽda ip̄a actio. vt no. ix. di. quo iure. ⁊ d.
c. dilecti. ⁊ d. l. edicta. tñ ex predicta cã ꝯpellitur iudex exprimere cãz,
fortius ergo dz iudex ipſemet cauſam vt euitet ineptitudo iſta ĩ ſen
tentia exprimere: cũ ſñia debeat eſſe clarior libello. inſti. de act. §. cura
re. no. Jnno. in. c. tãta. de exceſ. p̄la. puto tñ ex omiſſiõe cauſe cõgruẽ
tis ⁊ ſi multipliciter eſt interpretamur illã quẽ eſt minoris p̄iudicij. ad
hoc qḋ no. Jnn. in. c. ij. de ord. cog. ⁊ Spe. in ti. de offi. iud. §. deſeruiſ-
ſe. ver. in fi. ⁊ ſeq. vbi dt ꝙ reo ſimpliciter abſoluto non obſtat actori
iterũ agere violẽti exceptio. rei, ⁊ ineptã petitionẽ poterit ꝓbare ſcḋz
eum: ⁊ admitti dz ꝑ iudices ⁊ ꝯſiliarios cauſe. argu. in. l. iij. ff. de ſuſpe.
tu. Ego puto quod etiam deficientibus probationibus interpreta-
bitur cauſam minoris preiudicij. arg. in predicta. l. iij. ⁊ eorum q̄ no.
Jnno. in. c. ij. de ordi. cogni. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Queritur an religio inſtituta ꝑ bea
tam
Brigidam que fuit ꝑ papam cõfirmata: ⁊ demũ ꝑ ſucceſſores in pa-
patu in dubiũ reuocata dicat eſſe ꝯ ſanctorũ patrũ decreta ſeu cano-
nicas ſanctiões: p̄ſertim qḋ ĩ tali religiõe iſtituẽdi ſunt ẽt ſacerdotes
ſeu fratres q debẽt deſeruire eiſdẽ monialibus in diuinis. Laus deo.

Conſilium. viij.

☞ Religio inſtituta per beatam Brigidam an dicatur contra cano
nicas ſanctiones.

Chriſti eiuſdẽq3 matris ac
ipſius Brigide cuius factũ agitur p̄ſidio inuocato Pri-
mo videtur arguẽdo ad partẽ affirmatiuum vt moris eſt

dictam religionem eſſe contra ſanctorum patrum decreta. ¶ Et pri
mo probari videtur per. c. monaſterio. xviij. q. ij. expreſſe dicitur mona
ſteria puellarũ lõge a monaſterijs monachorũ eſſe cõſtituẽda ꝓpter
inſidias diaboli aut oblocutionem hominum. Sed in dicta religio-
ne ſancte Brigide ſacerdotes ſeu fratres conſtituuntur in monaſte-
rio puellarũ ſaltẽ ſub clauſula generali, ergo expreſſe eſt contra ꝓhi
bitionem iuris ex honeſtiſſima cauſa factam. Secũdo ad idẽ inducit
c. in nullo. eadem cauſa, monachi ⁊ moniales nõ debẽt in vno mona-
ſterio cohabitare: quinimo etiam monaſteria duplicia prohibentur
a iure: vel vbi ſunt duo collegia monachorũ ⁊ monialiũ. vt. d. c. in illo.
⁊ c. diffinimus. Si ergo dicamus eſſe vnicum monaſterium in q fra-
tres ⁊ ſorores ſiue ſint diuerſa collegia ⁊ diuerſa monaſteria a iure vi
dentur prohibita, ſaltem propter ꝓpinquitatem ⁊ familiaritatẽ, et
maxime hoc videtur probari in. c. in decima. xviij. q. ij. vbi prohibetur
familiaritas illorum monachorum qui habebant corrigere illas mo
niales. ¶ Item ſi bene ponderent illa iura ſuperius alleg. ratio pro-
hibitionis eſt duplex. Prima propter crimẽ inceſtus quod eſt ꝓpin
quitate ⁊ familiaritate cohabitãtiũ prouenire poſſet ⁊c. Secũda ra
tio propter malam opinionem ⁊ propter oblocutiones hominũ: licet
iſte due rationes vegent ⁊ militant aduerſus dictam religionem ſan
cte Brigide, ergo eadẽ prohibitio eſſe dz: vbi etiam eadem rõ idẽ
ius ſit ſtatuendum. vt in. c. tranſlato. de conſtitutio. ⁊ c. cum directa.
de confir. vtili. vel inutili. ¶ Item inter cetera que continent in dicta
regula canetur in. c. ij. quod abbatiſſa monaſterij debet eſſe caput et
domina monaſterij: ⁊ confeſſor generalis propter iudicia fratrum et
conſeruationem ordinis abſq3 ꝯſilio abbatiſſe nihil omnino faciat ⁊
ſed ip̄a abbatiſſa tanꝙ caput monaſterij eſt de negotijs ⁊ bonis mo
naſterij ordinandis conſulenda: ⁊ ſic abbatiſſa ſcḋm eandem regulam
videtur caput oĩm tam virorum ꝙ mulierum: quod ſonat in abſur-
dum cum ſcḋm apoſtolum vir debet eſſe caput mulieris, ⁊ nõ ecõtra, ⁊
idem habetur in. c. hec imago. ⁊ c. cum caput. ⁊ ca. eſt ordo. xxxiij. q. v.
Jdem facit id quod per nonnullos obijcitur. videlicet quod cum fra
tres teneantur obedire confeſſori ⁊ nõ abbatiſſe ⁊ ſorores ipſi abba
tiſſe: vt in. c. xij. Einſdez regule erunt duo capita, ⁊ ꝯmuniter duo mo
naſteria ⁊ duo conuentus. ¶ Vltimo videtur amplius non inſiſten
dum. cũ ipſe dñs papa Martinus quintus hodiernus exp̄ſſe in ſuis
literis reuocaturus aſſerat per illã reg. duplicia monaſteria ꝯſtituit
ꝯtra ius ꝓhibitiõis ⁊ verbis pape ſtãdũ eſt oĩno. ex quo ſup eis fun-
dat intentionẽ ſuam, vt in cle. literis. de ꝓba. ¶ Sed his non obſtan
tibus oppoſitũ puto de iure verum. Et primo moueor per id qḋ ha-
bet in. d. regula. c. vbi dr quod ſorores inſtituendo in monaſterio ha
bebunt clericos qui canonice miſſam ⁊ officium eis decantabũt: ⁊ ꝙ
ipſi clerici a monaſterio ſororum omnino ſint ſeparati habẽtes per ſe
curiam in qua habitabũt ⁊ de curia introitũ in eccleſiam ⁊ chorũ in-
feriorẽ habebunt chorum ſuperius eleuatum: ita qḋ ſacra videre et
officium audire valeãt ⁊c. ¶ Ex quibꝰ verbis p̄mo põdero qḋ inten
tio beate Brigide non fuerit concollocare ſeu inſtituere duo mona-
ſteria, ſcilicet virorũ ⁊ mulierũ: neq3 in vno monaſterio inſtituere ma
ſculos ⁊ feminas ſed dũtaxat inſtruere moniales ſeu collegiũ monia
lium. Et qḋ iſti clerici ſeu fratres non eſſent ibi tanꝙ faciẽtes collegi
um, ſed tanꝙ ſingulares ⁊ ſeruitores in diuinis: qḋ patet clare ex il-
lis vbis cũ dt clericos habebũt. Jtẽ ex alijs verbis dũ dt ĩ eodẽ capi
tulo ꝙ iſti clerici habebunt vnam curiã per ſe, ita ꝙ ſint oĩno ſepara
ti a monaſterio ſacrorum que verba ſoluant ꝙ iſti clerici ſeu fratres
nõ faciũt per ſe monaſterium, nec eſt niſi vnũ monaſterium ſacrorum
cum dicatur quod a monaſterio ſacrorũ ſint oĩno ſeparati. Sed cu-
ria ſignificat etiam locũ habitationis ſicut fieri videmus hodie ĩ om
nibus monaſterijs monialium que non valent per ſe propter dfectũ
ſexus celebrare miſſas ⁊ predicare. vt. c. noua. de peni. ⁊ remiſ. hñt ſa-
cerdotes ⁊ ſeculares prope monaſteriũ eis celebrãtes ⁊ p̄dicantes, ꝓ
qua obſeruantia facit. c. dilecta. de exceſ. p̄la. ⁊ c. fi. de ſtatu reg. ⁊ fra-
tres ſeu clerici ſubſtituuntur loco illorũ: ⁊ cũ p̄ſument ſancti omnes
propter multas auſteritates quas promittunt obſeruare preſumen-
di ſunt honeſtiores ſeu ſanctiores. xvj. di. c. nulli. ⁊ c. doctos. Cum eñ
nõ pñt ſorores ſine ſacerdotibus eſſe eis diuina miniſtrantibus, me
lius eſt ꝙ habeant iſtos homines aptiores ſeu ſanctiores electos in
ſtitutos per tam deuotiſſimam ſanctam quã qḋ habeãt alios ex qui
bus forte ad mala facilius peruenirent. Nec obſtat ſi opponat cõtra
iſtos de familiaritate ⁊ cohabitatione, q2 reſpõdeo ꝙ ſi bene põderẽ
tur verba regule ſuperius recitate, iſti clerici ſeu fratres debent ſtare
omnino ſeparati a monaſterio ſororum: ⁊ põdero verbũ omnino po
ſitum quod denotat ſeparationẽ continuam ⁊ remotionem non mo
dicam. Jtẽ in. c. xxij. regule dicitur ꝙ nũꝙ cõfeſſor vel aliquis preſby
terorum vel fratrum monaſterium monialium ingrediatur niſi qñ
infirmis donãda ſunt ſacramenta vel ſoror mortua ſepelienda: quibꝰ
caſibus etiam ſecularibus clericis liceret: nec vitiat omnis familia-
ritas cohabitatio adeo quod etiã in dicto capitulo regule contine-
tur in dicto monaſterio fore etiam ferias ordinatas: ſed quando ſo-
rores confitentur audiri quidem poſſunt. minime videri. ¶ Secũdo
principaliter in hãc ſentẽtiam me mouet quod habetur poſt princi-
pium eiuſdem

pium eiuſdē regule in fine proemij in.c.qđ incipit hāc igitur ꝛc.ibi dicitur ꝙ ad honorē beate virginis hāc religionē fundare voluit p mulieres primo ꝛ principaliter ꝛ nulla mentio fit de fratribus quinimo plus dicit in.c.xiij.qđ iſti ſacerdotes diuino tantūmō officio ſtudioqȝ ꝛ oratiōe vacare debēt, nulliſqȝ alijs ſe implicare negotijs vel ſocij officijs.que verba ſatis inducāt monaſteriū nō eſſe cōe:nec ibi eſſe vt collegiū.ſed vt ſeruitores in diuinis.Et ita intēdunt verba precedētis.c. vbi dicit ꝙ negotijs ꝛ bonis monaſterij ſemper eſt abbatiſſa conſulenda.hoc etiā intelligit dn̄ in.d.c.dicitur qđ confeſſor generalis monaſterij debet ab ep̄o loci recipere poteſtatē ligādi atqȝ ſoluendi corrigēdi atqȝ reformandi omnes ſacerdotes fratres ꝛc.per que verba etiam arguit fratres non eſſe ibi vt collegiū perſiſtens.Naȝ ſi eſſent vt collegiū eligerent ſibi prelatū qui ex ſola electione ꝛ confirmatione epiſcopi ſubſecuta conſequeretur dictam poteſtatem ligandi ſoluendi ꝛ corrigendi alios fratres vt in.c.j.de ele.xviij.q.ij.c.j.ꝛ.c.abbas.ꝛ.c.nullaȝ. de offi.ordi.cū ab eccleſiarū.¶Tertio principaliter induco dictū.c. monaſteria.xviij.q.ij.qđ ſupra induxi in cōtrariū.alio modo inducendo optime facit ad materiā:ibi em̄ concilio generali cōmuni conſenſu oīm decretū fuit vt monaſteria virginum in prouincia bethica monachorū adminiſtratione atqȝ preſidio gubernētur.Et ſubditur ibi tūc tantū ſalubria.In Chriſto dicatis virginibus ꝓbamus.i.damus qn̄ eas partes ſpirituales eligimus quorū nō ſolum gubernatione tueri ſed etiā doctrinis edificari poſſint ꝛc.¶Ex quibus verbis optime arguere poſſumus dictā regulā nō eſſe contra dicta ſanctorū patrū:cum ibi per totum concilium gn̄ale deputati fuerunt monachi ad regēdū gubernādum ꝛ reformādū monaſteria monialium:ita in caſu noſtro ſine aliqua violētia iuris deputati poterunt dicti ſacerdotes ſeu fratres adminiſtrare diuina dictis ſororibus.Nec obſtat ſi dicatur qđ in d.c.in decima.omnino prohibeatur familiaritas monachorum ꝛ monialiū:ita vt nec ad veſtibulū.i.ad parlatoriū accedere familiariter ſit permiſſum:q: in dicta regula ſancte Brigide ſi bene ponderentur verba ſuperius inducta nō dicit oppoſitum:imo fere idē:cū vt.ſ.dixi illi ſacerdotes ſeu fratres debēt ſtare omnino ſeparati a monaſterio monialiū ꝛ nunqȝ poſſunt procedere ad parlatoriū niſi raro ex cauſis honeſtiſſimis.qđ nec imo audiēdo cōfeſſiones poſſunt eas videre. Si ergo ponderentur verba regule ꝛ oīa predicta:nō poteſt dici eos habere monaſteria duplicia.Nec qđ habitēt in vno monaſterio caȝ debeāt ſtare fratres ſeparati oīno a monaſterio ſororū:nec ad eas eſt familiaris acceſſus vnde ſaltem negare nō poſſumus iſtum modum viuendi non fuiſſe hactenus iure prohibitū:nec debemus extendere materiā. in hoc actu odioſo cū retētione tantorū monaſteriorū maxime eo attēto qđ ſancta Brigida fuit nobiliſſima ſancta adeo qđ ſuis operibus ex poſcentibus fuit per ſummum pontificē canonizata:ꝛ ipſa cū tanta ſolennitate aſſeruit reuelationē ipſius religionis celitus a Chriſto dn̄o ſibi factam.¶Accedunt no.per Inno.in.c.ne innitaris.de conſtitu.vbi dicit dicta ſanctorū oīno ſequenda ex quo aperte reprobata nō reperiuntur.¶Itē ex reprobatione multa monaſteria tunc reprobarent:cū dicti ſacerdotes ſeu fratres non habēt nec habere poſſunt ſm̄ illā regulā p ſe monaſteriū ſeu collegiū:ſed ſunt ibi deputati tanqȝ ſeruitores in diuinis.vnde oportet eis dare nouā regulā ꝛ bonā vnde viuere poſſint:cū ſorores in hoc nō teneant:cum oīa bona ſunt monaſterij ipſarū monialium:ꝛ nullā in eis cōmunionem habeant dicti fratres:vt pȝ ſatis in.c.x.ꝛ.c.xiij.eiuſdē regule.Et ſi non hȝ locum diuiſio bonoꝝ de qua in ea ꝛ dn̄s papa in dictis literis retractatorijs facit mentionē.Et vt.ſ.dixi.cū nūc tractemus de retractabili facto ꝛ reuocatione eius qđ pluries approbatū fuit per romanos pontifices debemus facere in dictis iuribus que obuiare vidētur ſtrictiſſimā interpretationē.arg.in regula odia.ꝛ regula.in penis.de reg.iur.lib.vj.ꝛ.l.penul.ff.de penis.ꝛ quod no.gl.in.c.decet.de immu.eccle.lib.vj.Concludo ergo meliori iudicio ꝛ maxime dn̄i noſtri ſemper ſaluo:dictam religionem ſancte Brigide non eſſe aliquatenus violendam.ex eo quod monaſteria dicantur duplicia:vel qđ in eodē monaſterio habitāt maſculi ꝛ femine.¶Nunc rn̄deo ad argumēta pro parte contraria ſuperius formata.Et primo nō obſtat.c.monaſteria.quia loquitur qn̄ duo monaſteria eque principalia ſunt fundāda.tunc em̄ cum nulla neceſſitas cogat ſeu vtilitas ſuadeat.debet vt euitet malū re ipſa in opinione diſtātia inter ſe collocari.ſed ſi bene cōſideretur dicta regula caſus vr̄ eſſe prorſus diuerſus cū vnicū ſit monaſteriū monialiū tm̄.Sed ſacerdotes ſeu fratres tanqȝ deputati ad ſeruiēdū tm̄ in diuinis habeāt quādā habitationē dūtaxat omnino ſeparatam a monialium monaſterio:vt.ſ.in dicta regula cōtinet.Non obſtat.in.c.nullo.quia vt.ſ.dixi fratres ꝛ ſorores nō habitant ſimul in vno monaſterio.vt.ſ.dictum eſt.nec habēt per ſe monaſteriū:ſed quādam curiam ſeu habitationeȝ vt facilius poſſint ſeruire ſororibus in diuinis.ꝛ ſic non poſſunt dici monaſteria duplicia:vt.ſ.etiam plene dixi ad.c.in decima.ſatis.ſ.reſpōdi.Nō obſtat duplex ratio prohibitionis dictorum iuriū.fateor tamen qđ vbi monachi faciūt per ſe collegiū ꝛ regulam debent longius inſtitui a monaſterio monialiū q: tunc nulla ſubeſt neceſſitas vel vtilitas ſȝ in malū re ipſa vel opinione incidere poſſent.Et ideo non mirum ſi iura prohibuerunt.cū in vna parte ſit periculum ꝛ in altera malum.argu.in.c.cum ab oī ſpecie.de vita ꝛ hone.cleri.ſed in caſu noſtro ſubeſt ratio vtilitatis ꝛ neceſſitatis cum habeāt eis deſeruire ī dictis officijs.ita qđ de facili non poſſent quotidie ſi longius ſtarent venire in dicto monaſterio:maxime cū nō decet dictos fr̄es ꝛ tanqȝ deo deditos deuotiſſimos fratres quotidie exire cūctis horis p vicos ꝛ plateas ciuitatis ar.xvj.q.j.ſi cupis.Nec curandū quid eo loquentiū loquat̄ inique.dūmodo non recedamus a tramite veritatis.Sed dicēdum eſt ſicut chriſtus dixit de phariſeis de ſe ſcādalizantibus: Sinite:ceci ſunt duces cecorū:vt habet̄ in.c.magne.de voto.Nec ob. aliud motiuum qđ ſit ſcđm vnum de.c.regule.de abbatiſſa cū ſit mulier videt̄ caput cum contractum potius dȝ eſſe.Nā hec procedūt data paritate inter virum ꝛ mulierē.Sed in caſu noſtro abbatiſſa ratione dignitatis ſue habet iuriſditionē ſupra dictum monaſterium ꝛ poſſet habere iuriſditionem in clericos ſeculares:licet in caſu noſtro nullaȝ iuriſditionē habeat infra vt dicto.c.dilecta de maio.ꝛ obediē.ꝛ de exceſ.prela.dilecta.imo mulier rōne ſucceſſionis in regno poſſet habere iuriſditionē pleniſſimam in omnes ſubiectos.vt in.c.deuotiſſimā.xij. q.ij.ꝛ in.c.dilecti.de arbitr.¶Non obſtat penul.motiuū:quia in caſu noſtro non ſunt duo capita eque principalia eiuſdem corporis : imo abbatiſſa eſt ſupra monaſteriū ſuū ꝛ moniales ſuas ſicut de iure eſſe debet cōfeſſor vero generalis eſt ſupra fratres loco epiſcopi cum recipiat ptātem ꝛ autoritatē ab epiſcopo vt regula dicit.Et ſic non ſunt diuerſa capita eiuſdem corporis ſed diuerſarū perſonarum ꝛ diuerſo reſpectu ꝛ in quibus caſibus vnū ſubordinatur alteri ſubeſt:ſicut videmus in epiſcopo ꝛ in pluribus prelatis ꝛ inferioribus.Non obſtat vltimum.arg.de cle.literis reprobatorijs.de probat.ꝛ quod ſtandum ſit verbis pape:quia cōtrarium procedit quando papa fundat intentionē ſuam ſuper facto proprio:ſecus ſi ſuper facto alieno.tūc em̄ ſaltem admittitur probatio.In contrariū cum papa in facto alieno de facili poſſet errare.vt no.dicit glo.in dicta cle.literis.Sed in caſu noſtro papa dicit in dictis literis reuocatorijs quod in dicta regula ſancte Brigide inter alia cauetur expreſſe vt monaſteriū huius ordinis fundādum ꝛ conſtruēdum pro habitatione fratrum ꝛ ſororū debeat eſſe duplex qđ re ipſa falſum eſt:q: ſi bn̄ inſpiciunt̄ verba realiter iſta monaſteria nō pn̄t dici duplicia ſed monialiū:vt.ſ.dixi.ſed dn̄s papa ſi ex falſa relatione potuit veriſimiliter eſſe deceptus cum dicta regula cōſiſtat in facto ꝛ non in iure.arg.in.c.j.de conſti.lib.vj.Et hec dicta ſufficiāt.vidi poſt hoc conſilium literas bullatas domini martini cōfirmantes predictam religionem ſm̄ deciſionem huius conſilij.

Laus deo ꝛ ſancte Brigide. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Conuētus fratrū minorum terre Sancti geneſij habebat quēdam hortū pro neceſſarijs.quare acquiſiuerunt quādam terram cōtinguā eorū horto quam redegerunt in hortū ꝛ ſic fecerūt ex illa terra noniter acquiſita ꝛ eoꝝ horto vnū hortū ac obtinuerunt a cōitate terre ſancti Geneſij vt nō tenerētur aliqd ſoluere pro libra ſeu eſtimo ab olim impoſita dicte petie terre.Cōtingit qnqȝ qđ dictum hortum faciunt laborare per colonum partiariuȝ ſeu mediarium.qnqȝ per colonum pretio cōductū ſeu famulum monaſterij qui ſuſtētatur ex bonis monaſterij.petitur decima tam a fratribus ꝙ a colono.Item a colono vt ſoluat de predicta terra ſcđm librā ab olim impoſitam.fratres in cōtrarium allegāt priuilegium ſuper decimis nō ſoluendis de eorū hortis ꝛ virgultis eis cōceſſuȝ.Itē reſpectu libre ſeu eſtimi,allegant immunitatem eis conceſſam a dicto communi.Queritur quid iuris ꝛc.

¶Conſilium.ix.

1 Fratres minores an teneātur ſoluere decimam de eorum hortis.
2 Res non priuilegiata ſi peruenit ad priuilegiatos aſſumit eorum priuilegium.

Chriſti nomine amē.hic cadūt quatuor dubia.Primū nunqd fratres teneātur ſoluere decimā presbytero parochiali pro illa peti a terre noniter acquiſita.Scđo qd de colono.Tertia nunqd fratres teneant ſoluere eſtimū olim impoſitū dicte petie terre anteqȝ perueniret ad manus eorum.Quartū quid de colono.Et breuiſſime hec attingēdo potius decidēdo ꝙ ad partes inſtando.¶Circa primū puto ꝙ ſi priui-
1 legium fuit eis ſimpliciter conceſſum vt allegatur de hortis eorū non teneātur ſoluere decimam ꝙ non potuerunt cogi ad ſoluendū de illa peti a terre que eſt redacta ad hortū ergo etiā ſuper illa priuilegiati ſup hortis eorū.argu.optimum in.c.quia circa.de priui.Nec obſtat vna ꝛ eadē res diuerſo iure cenſeri.de ſerui.l.eum qui.¶Nec apparet ratio quare magis deberēt ſoluere ꝓ dicta peti a terre noniter acquiſita ꝙ ꝓ primo horto cū quelibet terra nō eſt ſuppoſita oneri decimaruȝ.vn̄ ea ratione qua nō ſoluunt de prima peti a ita nec de redacta.facit qđ habetur in ſimili in.l.generaliter.ff.de fideiuſſo.ꝛ per Ioā.andr.in.c. cum olim.de re iudica.ꝛ in regula is qui in ius.de regu.iur.lib.vj.Et
2 ſi res.nō priuilegiata peruenit ad priuilegiatos aſſumit priuilegium eorum:vt in.c.vno.de iurepatro.lib.vj.qđ ibi no.in nouel.ꝛ in.c.dile-

eius.de preben.facit qd no.in auſ.quas actiones.C.de ſacroſ.eccl.ꝛ ex cōtrario ſequeret abſurdū finge eni ꝙ a principio nullū vel valde modicū ortū habuiſſent:dicemuſne ꝙ nō potuerunt de nouo acquirere ſine onere decimarū:certe abſit cū nihil prodeſſet eis eorū priuilegium ſ.c.in his.de priuileg. Predicta tñ intelligo vera niſi ortus eorū eſſet ita magnus vt illū facerēt coli,ꝛ ortolitia pretio diſtrahi.hoc eni nō lꝫ. vt in cle.exiui de paradiſo.de verb.ſig.hoc eni repugnat eorum regule: vt in dicta cle.exiui.ꝛ tūc putarē ſoluendā decimā:qꝛ ad hunc caſuꝫ ſe nō extendi priuilegiū:vt.d.cle.exiui.§.lꝫ.ꝛ hoc de primo dubio. ¶ Ad ſm de colono ſic.ꝙ aut colit numis ſeu expēſis quas hꝫ a monaſterio ꝛ nō tenetur ſoluere decimā predialē:qꝛ illud lucrū prouenit a terra q̄ ſi producit vel ne ſemper hꝫ mercedeꝫ ſuam:vt no.in.c.tua.de deci.aut eſt mediarius aut partiarius:ꝛ tunc debent inſpici verba priuilegij ipſorum fratrū.Si enim eximit ortus ab onere decimarū tunc non tenetur colonus ſoluere decimam predialē qꝛ terra eſt priuilegiata ꝛ exempta ab onere decimarū:aut ſunt exempti fratres vt qꝛ dr in priuilegio qd fratres non tenent ſoluere ſeu nō poſſunt cogi vel ſimilia:ꝛ tūc talis colon⁹ tenet ſoluere de pte ſua qꝛ illa pars ꝓuenit a terra que non eſt priuilegiata.Sed perſone fratrū ſunt priuilegiate.ꝛ alia eſt obligatio.dñi ꝛ alia coloni:vt in.c.a nobis.ꝛ ca.tua.de deci.ꝛ idē ibi Paul.et cōiter doc.ꝛ hoc de ſcdo. ¶ Venio ad tertium in quo dico qd fratres non tenent ſoluere aliquid pro eſtimo ſeu libra olim impoſita:tñ propter immunitatē quā habuerunt ab hominibus dicte terre quā etiam reuocare non poſſunt.iuxta no.per Inno.ꝛ alios in.c.nouit.de iudi.ꝛ in regula qd ſemel placuit.de reg.iur.lib.vj.l.ſi. de decret.ab ordi.factum qꝛ puto eos exceptos a iure cōi cuꝫ onus certū ꝛ mirabile nō eſſet annexum dicte terre.iuxta no.per doc.in.c.ſi.de vita ꝛ hone.cle.c.peruenit.de cenſi.nō obſtāte theorica Bart.in.l.reſcripto.ff.de mune.ꝛ hono. ¶ Ad quartū puto colonū nō teneri ad ſoluēdū de parte ſua:qꝛ illam partē recipit vt lucrū ꝓ opere ſuo:nō aūt dñs lꝫ poſſeſſor orti.ar. in.l.male agit.C.de pſcr.xxx.ann.maxime hoc procedit in caſu noſtro vbi colonus nullā poſſeſſionē hꝫ dicti orti lꝫ onera que ſoluūtur pro poſſeſſionibus ſunt tñ onera patrimonialia:vt.l.munerum.§.perſonalia.ff.de mune.ꝛ hono.ꝛ ideo imponi debent dñis ſeu poſſeſſoribus rerum qualis non eſt iſte ortolanus dñi aut priuilegiati:vt.ſ.dixi.Et hec breuiſſime ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.x.

1 ☞ Liberatio contingens in vno non debet referri ad reliquum.
2 Seruitutes vbi ſunt due reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius non excludit remiſſionem alterius.
3 Sententia lata pretextu falſorum inſtrumentorum: vel a iudice non ſuo eſt annullanda.

Christi eiuſqꝫ matris nominib⁹ inuocatis. In cā ꝛ qōne vertēte inter clerū piſanuꝫ ex vna parte ꝛ Mattheū hoſpitalariū hoſpitalis noui dicte ciuitatis piſane noīe ipſi⁹ hoſpitalis ex alia parte:vt ꝓlixitatis parcā omiſſā argumēta q̄ ad ptes fieri a pleriſqꝫ ſolēt ꝛ deſcendā cōcluſiue ad deciſionē dubiorꝫ. Quatuor.eni allegat cōtra clerū. Primo inſtrumētum deliberationis ꝛ liberationis facte p pſidētes ſeu capitaneos dicti cleri. Secūdo inſtrumētū liberationis facte per dñm calanū ſyndicum ꝛ camerariū dicti cleri. Tertio aliud inſtrumentū quaſi eiuſdē effect⁹ ad mandatū dicti ſyndici cōfectū. Quarto ſnīa lata per honorabilem ptātem piſanū in hac parte delegatū magnificorū piorū ciuitatis Florētie que oīa profecto nō obuiant intentioni dicti cleri.ſi oīa per ſe bene diſcutiant. ¶ Et iuxta ordinem venio ad primum qd eſt fundamentū in tota materia noſtra.ſ.ad liberationē factā per dictos capitaneos.dico enim illaꝫ non obſtare clero piſano:ꝛ per ꝯñs releuare dictuꝫ hoſpitalariū reſpectu onerū nouiter impoſitorū occaſiōe intereſſe ꝛ prouiſionū fiendarū pro ſorte iandudū confeſſa.ad duo enim eque principaliter erūt clerus ꝛ dictus hoſpitalarius obligati ſcilicet ad ſoluendū ipſum capitale iam impoſitum ad diſtribuēdum ꝛ ad ſoluendū intereſſe ſeu prouiſionē de fortezis iam mutata ergo facta per dictos capitaneos reſpectu quātitatis iā impoſite ꝛ diſtribute nō debent extēdi ad aliquā quātitatem que adhuc non erat impoſita neqꝫ diſtributa lꝫ hec quantitas deſcēderet occaſione prime quantitatis reſpectu cuius dictū hoſpitale fuit liberatū ꝓ trecētis libris per dictos capitaneos.hoc probat.§.nō ſolū.iuncta glo.in.l.elegāter.ff.de dolo. ꝛ.l.iij.§.idē Iul.ff.de eo qd cer.lo.ꝛ per no.in.l.iij.C.depoſi.ꝛ p Bar.in l.cētū capue.ff.de eo qd cer.loco.pro hoc qꝛ ex ſeparatis non fit illatio de tranſla.prela.eo.ti.facit.c.dilecti.de fo.compe.ꝛ.c.peruenit.de fideiuſ.vbi ergo principaliter quis cōpellitur ſoluere intereſſe ſicut ipſum
1 debitū principaliter:† liberatio ergo cōtingēs in vno nō debēt referri ad reliquū:maxime hoc dicēdū eſt in caſu noſtro in quo capitanei cleri animo donādi fecerūt illā remiſſionē principalē.pro centū lib.vnde cū hec donatio redundet in preiudiciū alteri⁹.ſ.totius cleri dꝫ reſtringi.iuxta no.Inn.in.c.dilecti.de dona.ꝛ p Io.an.in.c.olim.de ver.ſig.
2 ¶ † Scdo principaliter ptꝫ in ſimili vbi ſunt due ſeruitutes reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius nō excludit remiſſionē alterius:vt.l.ſi domus.ff.de ſer.vrb.pred.ꝛ.c.ex tuarū.de auto.ꝛ vſu pal.Ergo idē dicendum in caſu vbi remiſſio facta hoſpitali reſpectu partis hoſpitale cōtingēs de tota ſorte tantum abolet impoſita.Et ꝙ hec liberatio fuit facta reſpectu principalis tm̄,apertiſſime colligit ex verbo dicte collationis ꝛ liberationis.liberauit enim hoſpitale ab omni delicto contēto in libris rōne impoſitionū ſeu diſpoſitionū iam factarū.ſed hec impoſitio nouem milium flore.que fit nunc nondū erat tūc impoſita nec erat deſcripta in libris cleri.ꝛ per ꝯñs illa verba gñalia liberationis non extenduntur ad hunc caſum:quia verba non poſſunt ad hunc caſum adaptari ꝛ a verbis non eſt recedenduꝫ niſi appareat expreſſe de mente diſponentis.l.nō aliter.ff.de leg.in.c.ſi.de verbo.ſign.tum quia verba generalia reſtringūtur ad ea tantū de quib⁹ fuit expreſſe actū: vt.l.qui cum tutoribus.ꝛ.l.cum aquiliana.ff.de tranſac.ꝛ not.in.c.j.extra eo.tit.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verbo.obliga.not.Barto.ibi maxime in ſi.de his quantum tñ ſit actum ex verbis ipſius liberationis ꝛ aliorū inſtrumentorꝫ in quibus ſemper fit mentio de oībus iam impoſitis abolet ꝛ diſtribuitur:nō autē de imponendis ꝛ diſtribuendis vltra ſortē lꝫ ipſius occaſione. ¶ Non obſtant verba poſtmodum alterius manu in margine appoſita que vident ſe extēdere ēt ad imponenda occaſione quātitatis principalis qꝛ dico quod ſi bene volumus aduertere potius faciūt contra hoſpitale quā pro qꝛ:cum ſint alteri⁹ manu deſcripta ꝛ cōcernūt ſubſtantiam negotij de quo agitur inſtrumentū redditur vitioſum ꝛ ſuſpectū.ꝛ ſic non probant vt clare probatur.in.c.cū venerabilis.de reli.domi.ꝛ in.c.inter dilectos.de fide inſtr. ꝛ ſi de conſenſu partium notarius appoſuiſſet ſeu feciſſet apponi.debuiſſet faltē in fine dicere qualr ipſe appoſuit ſeu apponi fecit p aliū ꝛ cauſam ſi tunc ſaltē probaſſet:alias ſecus vt colligitur ex.c.cum inter de ſenten.ꝛ re iudi.ꝛ ex his que legunt ꝛ notant in.d.c.inter dilectos, ꝛ clarius in.l.j.ꝛ.l.cancellauerat.ff.de his que in teſta.delen.ꝛ p Bart. in.d.l.ꝛ Archi.in.c.cleri.xxx.q.ix.vnde cum hoſpitale ſeu ad eius petitionem videat dicta falſitas facta vr̄ dubitaſſe de iure ſuo.ꝛ ſic quo ad verum inſtr̄m ſe non extendit ad hunc caſum.arg.c.cū olim.de offi.de leg.ꝛ.c.olim.de reſcrip.ꝛ per Bar.in.d.l.j.niſi fauore religionis aliud dicam⁹ iuxta ea que regunt ꝛ notantur in.c.venerabilis.de excep. Et hec ſufficiāt quo ad tollendū obſtantiā dicte liberationis facte per dictos capitaneos cleri. ¶ Venio nunc ad ſcdm ꝛ tertiū ꝛ expediam ſimul:qꝛ eiuſdē ſunt effectus ꝛ ab eadem perſona ſcilicet ſyndico:ꝛ dicūtur ab eo emanaſſe ſeu ipſo diſponēte cōfecta:ꝛ dico qd multis ex cauſis poſſunt reſcindi ꝛ euacuari.Et illa ratione p̄dicta quia verba concernentia effectū huius preſentis negotij fuerūt appoſita alterius manu ꝛ ſic nō faciunt fidē ſed potius concludunt rationē falſitatis cōtra hoſpitale vt predixi in precedentibus. ¶ Secundo qꝛ ille ſyndicus nō agebat de nouo liberare ſed omnia facere ſcdm liberationē ſeu deliberationē illorum capitaneorū cleri:quod patet expreſſe vbi dicebat ſm deliberationē ꝛc.Et ſic nil vltra inducunt quā contineatur in illa deliberatione capitaneorum , ex quo eſt facta ad inſtar illius licet plura contineant in iſtis:iuxta no.per Inno.ꝛ per Ioan.and.in.c.inter dilectos.de fide inſtr. ¶ Item fuit deceptus ex verbis falſis appoſitis in dicta deliberatiōe ex quo arguo primo qd vbi principale nō tenet per ꝯñs nec acceſſorium nec omne id qd ex eo ob id proceſſit:vt eſt tex.no. in ſimili.in.c.inter dilectos.§.ceterum.prealle. ¶ Tertio ꝛ fortius facit,qꝛ dicta interlineatura ſeu ſcriptura facta in margine ēt ſi nō feciſſet mentionē de dicta deliberatione adhuc ꝛ alia cauſa dicta in inſtrumento liberationis ſyndicus non potuit hoſpitale liberare:qꝛ ex quo hoſpitale erat obligatū ad cōtribuendū vna cū reliquo clero in impoſitione fienda reſpectu intereſſe ꝛ prouiſionis liberatio facta fuerat p capitaneos cleri dūtaxat reſpectu ſortis nō valuit liberatio facta per ſyndicum cleri.vt ad hoſpitale nō poſſit peti aliquid etiam occaſione illius ſortis:qꝛ illa eſt quedā donatio quā adminiſtrator facere nō poteſt intantū nec pōt donare liberam adminiſtrationē habeat ſpeciale mandatū ad donandū in.c.ſi.de offi.vic.lib.vj.l.contra iuris.ff.de pac. l.filiuſſa.ff.de dona.ꝛ.l.preſes.C.de trāſac.ꝛ dictus ſyndicus nō habebat mandatum ad donandum:qꝛ illa inſtrumenta non proſunt in aliquo reſpectu eius qd nunc petitur ab hoſpitali,ergo non poteſt ꝓdeſſe.Et primo qꝛ fuit lata ſnīa ꝛ vt nūc attingā an ſnīa abſoluere videatur.ſ.ob omni ꝙ peruenire pōt occaſione ſortis.dico tñ ſnīam multis
3 cauſis hoſpitali nō prodeſſe.† Et primo ꝙ fuit lata pretextu falſoruꝫ inſtrumētorū.ꝛ ideo annullari pōt.iuxta ea que leg.ꝛ no.in.c.lꝫ.de proba.ꝛ.C.ſi ex fal.inſtr.per totū.ꝛ.l.diuus.ff.de re iudi.ꝛ.l.ſi pretor.§.marcellus.ff.de iud. ¶ Scdo qꝛ fuit lata a iudice nō ſuo.de iudi.c.at ſi clerici.C.ſi a non compe.iudi.per totū. ¶ Tertio qꝛ tpe impetrate liberationis nulla erat cōtentio inter clerum ꝛ hoſpitale ꝛ ſic non valuit reſpectus ad futurā cum non ineſſet qualitas cui applicaretur iuxta ea q̄ leg.ꝛ no.in.c.ſi.de reſcri. ¶ Ex his cōcluditur ꝙ iura allegata ꝓ parte ipſius hoſpitalis non proſunt ad cōcludendū intentionem cleri.ꝛ ſic tenetur hoſpitale cōtribuere portionē nouiter factā pro ſolutione intereſſe ſeu prouiſionis fiende occaſione illius ſortis ꝛc.Et hec ſufficiant.Laus deo omnipotenti. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xi.

1 ☞ Solennitas iuris humani in diſpoſitione ad pias cauſas ceſſat.
2 Acta ſub ſpiritu dei non ſunt ſub lege.

In cauſa

In cauſa que vertitur inter
hoſpitale ſancte Marie de miſericordia ciuitatis Aretine
ex vna parte: ⁊ Franciſcū ⁊ Accurſium filios quondā Gre
gorij ex alia parte ſuper hereditate quondā Lazari mercatoris Are-
tini procedā potius dicendo ſm iudiciuȝ animi mei ꝙ more ſolito ad
partes arguēdo: qꝛ ſatis ꝑ alios ad vtrāqȝ partē argutū eſt. Et ꝓ cla-
riori deciſione qōnis diſcutiā duo membra. ❡ Primū nunqd primuȝ
teſtm̄ in quo fuit inſtituta heres dicta fraternitas valeat etiā ceſſante
ſecūdo aſſerto teſtiū ſine ſcriptis ꝯdito in quo debēt inſtitui heredes
dict⁹ Frāciſc⁹ ⁊ Accurſius nepotes dicti Lazari teſtatoris ſcȝ filij fra
tris dicti Lazari. ❡ Scōm membrū poſita validitate ipſi⁹ teſtamēti.
Primum queritur de validitate ipſorū inſtrumentorū qō.ſ.illoruȝ ſit
preferendū. Et qꝛ materia ſatis diſcuſſa eſt per alios: ideo procedam
ſuccincte. ❡ Circa primum dico teſtamētū in ſe validum fore: qꝛ habȝ
omnes ſuas ſolennitates requiſitas. maxime qꝛ i diſpoſitiōe ad pias
1 cauſas ceſſat ſolēnitas † iuris humani. ⁊ ſufficit ſola iuris naturalis ⁊
diuini ſolēnitas: vt in.c.relatū.de teſti. ⁊ queſtio ibi no. ⁊ in.l.j. ⁊ ꝑ oēs
2 C.de ſacroſan.eccl. † Que em̄ ſpiritu dei agunt nō ſunt ſub lege. de re-
gu.iur.c.licet. ⁊.xix.q.ij.duo ſunt. Nec obſtāt illa verba teſtatoris poſt
curſum decem annorū prolata qō nolebat illud teſtamētum valere: ⁊
ſic videtur teſtamentum annihilatū per.l.ſancimus.C.de teſtamen. qꝛ
ſi bn̄ ponderent illa verba teſtatoris cum verbis ⁊ factis per eum pro
latis ⁊ geſtis. ſumus euidentiſſime extra caſum illius legis. ❡ Nā illa
lex loquitur tantum qn̄ teſtator ſimpliciter dicit ꝙ nolebat teſtamen
tum ſuum valere: ⁊ ſic receſſit ex toto a priori volūtate cū curſu decem
annorū: ſȝ in caſu noſtro non dixit ſimpliciter qō nolebat illud teſta-
mentū valere: ſed limitatiue.ſ.eo modo ⁊ forma quo ſeu qua condituȝ
erat: ⁊ ſic habuiſſe voluntatē in aliquo addēdi vel detrahendi qō cla
re patuit ex ſequētibus. Nam poſt illa verba ademit legatum factū ec
cleſie ſancti Franciſ. ⁊ hoc ſcripſit in copia ſeu in margine copie illius
teſtamēti. ⁊ ſic deduxit ad effectū priora verba per eū in genere prola-
ta, nec videt aliter voluiſſe a priori teſtamento recedere. ar. etiā.l.preci-
pimus.in fi.C.de ap. Nā per precedentia ⁊ ſequentia declarant verba
obſcura.l.ſi ſeruus pluriū. ⁊.l.qui filiabus.ff.de lega.j. ſi enim voluiſſet
plura renouare plura ſcripſiſſet, ſicut facit adimendo legatū factū fra
tribus: negatoria enim fuiſſet illa ademptio legati ſpecialiter facta ſi
voluiſſet ex toto teſtm̄ irritare: ſic ergo in eſſe ſuo recipit tantum limi-
tationem in expreſſis: vt in cle.exiui.de verbo.ſigni. ⁊ maxime quia in
egritudine conſtitutus dixit ſe feciſſe teſtm̄ ⁊ nō poterat intelligi niſi
de iſto cum nullum aliud appareat tunc feciſſe. arg. in.l.ij.C.de auto.
preſtan. ⁊ qō ibi no. ⁊ maxime hec verba ſunt in teſtamento cōdito ad
pias cauſas. Sicut em̄ cōditum inter liberos probat quibuſcunqȝ in-
dicijs: vt eſt tex.no.in.l.fi.C.fami.herciſ. ita dicendum in teſtō condito
ad pias cauſas maxime nō obſtātib⁹ liberis teſtatoris. Nō em̄ eſt hec
diſpoſitio minus priuilegiata ꝙ illa que fit inter liberos: vt no. Bart.
in.d.l.j.C.de ſacroſan.ec.facit.xix.q.vlti.ſi qua mulier. anima pre cun-
ctis eſt diligentia.xij.q.j.precipimus: ⁊ maxime in extremo vite cū nō
ſit amplius locus penitētie: qꝛ qualis huic quiſqȝ egritudini talis in
alio ſcimus repreſentare.xxv.diſt.qualis. Itē ꝓſuppoſito ſine verita-
tis preiudicio ꝙ ꝑ illa verba prius prolata voluit teſtator totaliter re
cedere a priori teſtamento. tn̄ ex quo in extremis poſitus dixit qō fa-
ceret teſtamētum videtur quaſi de nouo illā voluntatē veluti vltimuȝ
amplexatā fuiſſe, cū nullum aliud teſtm̄ reperiatur prius feciſſe: vt.ſ.
dixi. ❡ Nec obſtat ſi dicat qō illa fuerunt verba enuntiatiua ob aliud
prolata.ſ.per modum cauſe que plene non probant vltimam volunta
tem. licet aliud ſit in verbis enuntiatiuis principaliter prolatis pro-
pter ſe. iuxta ea que legunt. ⁊ notant in.l.ex hac ſcriptura.ff.de do. Di
co enim illud procedere in vltimis volūtatibus non ad pias cauſas.
Nam ad pias cauſas probatur vltima voluntas per verba enuntiati
ue prolata etiam poſtmodū cauſe: vt eſt tex.in terminis in.c.fin.de ſuc
ceſ.ab inteſt. ⁊ tȝ ibi Hoſt. ⁊ Joā.and. ⁊ Bart.in.d.l.j. ⁊ facit.d.l.fin.C.
fami.herciſ. cū poſſit ꝓbari quibuſcūqȝ indicijs: vt.ſ.dixi. ⁊ maxime in
hoc caſu vbi apparet teſtm̄ prius conditum ſuper quo verificantur il-
la verba ſupra poſita. ⁊ ſic operabunt renouationē illius voluntatis
ꝓſuppoſito ꝙ ab illa receſſiſſet. ar.inſti.de mili.teſta.§.ſed ⁊ ſi quis. Et
preſuppoſito ꝙ illa verba enuntiatiua plene non probarent ſed ſemi-
plene: vt in.d.c.fi. ſm aliū intellectū qui nō eſt ita cōmunis ſicut prece
dens. nihilominus hoc ſufficeret ad referendū quod.ſ.dixi ꝙ non ha
beat animū ex toto recedendi a prima volūtate qō colligitur ex mul-
tis poſtea ſubſequētibus vt dȝ in premiſſis ⁊ in caſus poſitione. Per
qō concludo ad primū membrū ꝙ dictū teſtamētū in quo fuit inſtitu
ta fraternitas validū ⁊ firmū exiſtit. ❡ Nūc venio ad ſecundum qō eſt
magis difficile ꝙ illoruȝ alteri ꝓualet. ⁊ puto ꝙ illud in quo fuit inſti
tuta fraternitas ⁊ omiſſis multis que poſſunt adduci fundamentum
eſt hoc. Vbicunqȝ qs habeat preſumptionē ⁊ vero ſimilitudinē cōtra
ſe grauat fortiori oneri probādi aliter ꝙ a iure reqrat in tali actu vn̄
probationes debēt eſſe apertiſſime ⁊ tales teſtes de quibus nō ſit ali-
qua veroſimilis dubitatio ꝙ debeāt deierare. hoc probat in tex. ⁊ glo.
in.l.nō eſt veroſimile.ff.qō met.cau. ⁊ in.c.quia veroſimile.de ꝓſump.
⁊ in.c.ſuper hoc.de renū. Sed in caſu noſtro multe ſunt ꝓſumptiōes
que inducunt aperte ſcōm teſtamentū nō fuiſſe veroſimile conditum
ſaltē per ea verba que aſſeriūtur a parte. ergo grauatur pars aduerſa
ad ipſum teſtamētum probandū. ❡ Prima preſumptio eſt ꝙ teſta-
tor videt habuiſſe animū mutandi primū teſtamentū ſolum aduenie
tibus filijs naturalibus: ⁊ tn̄ dicitur poſtmodum mutaſſe ⁊ nullā mē-
tionē feciſſe de priori teſtamēto.l.ſi quis in prin.ff.de lega.iij. Et ma-
xime in caſu noſtro erat fienda mentio cum primum fuiſſet teſtat⁹ ad
pias cauſas pro aia ſua: poſtmodū dicit teſtatus inter agnatos trāſ-
uerſales ⁊ nil reliqſſet ad pias cauſas ad quas pri⁹ effuderat fere to-
tum patrimoniū: qō certe non eſt veriſimile: qꝛ ſaltem aliquā mentio
nē feciſſet de priori teſtō: ⁊ aliquid reliquiſſet ad pias cauſas: maxime
quia erat mercator qui facile grauari debebat ere alieno ⁊ non licita
cauſa queſitis.ꝯ pe.diſ.v.qualitas. ⁊.lxxxviij.diſ.ejciens. ⁊.c.qm̄. facit
optime qō legit ⁊ notat per Cy.in aut.hoc inter liberos.C.de teſta. ar
guēdo de diſpoſitione inter liberos ad pias cauſas: vt.ſ.dixi. ⁊ maxi
me dȝ valere illa diſſimilitudo in caſu noſtro in quo pia cauſa nō con
currit cū liberis teſtatoris, ſed cū tranſuerſalibus. facit etiā.c.cū olȝ.
de re iud. vbi ptȝ ꝙ ſi princeps dicit ſe prouiſurū alicui negotio certo
ꝙ ſi poſtmodū prouidit alia nō facta mentione preſumit non de libe
ralitate feciſſe ſed poti⁹ circonuentus. facit qō no. Bar.in.l.qō iuſſit.
ff.de re iud. Sed in caſu noſtro teſtator in priori teſtamento ſolū reſer
uauit ſibi voluntatē mutandi teſtm̄ ſuperuenietibus liberis, ergo nō
vr̄ poſtmodū ꝑ verba ſimplicia voluiſſe recedere a priori teſtō de illo
mētione non facta. ❡ Secunda preſumptio eſt qō teſtes non fuerūt
in ſcōo aſſerto rogati ſicut realiter in quolibet teſtō rogati debēt ad
hoc adhiberi: vt.l.heredes palam.§.in teſtō.ff.de teſt.in.l.hac ꝯſultiſ
ſima.C.eo. etiam ſi ſit teſtm̄ militis: vt in.l.diuus.ff.de teſt.mil. licet in
eo ſit ſpeciale quādo morte aſtringitur. iuxta no.in.d.l.diuus. ⁊.l.mi-
les.C.eo. nā plerūqȝ hec verba te heredē relinquo. proferunt ad com
placentiam alicuius: ideo fidem non faciūt niſi teſtes fuerint rogati:
vt.d.l.diuus. ❡ Non obſtat.l.hac conſultiſſima.§.ſi quis. vbi ſuffice-
ret preſentia quinqȝ teſtium quādo inſtituuntur veniētes ab inteſta-
to adeo vt veniāt ex teſtamento imperfecto reuocato vbi erant extra
nei inſtituti: ⁊ ſaltē veniāt in cauſa inteſtati. dico enim illam legeȝ nō
procedere in caſu noſtro vbi fuerat vt ita dixerim inſtituta aīa ipſius
teſtatoris ſeu ipſe deus qui honoratur in perſonis pauperū quem de
bemus ſuper omnia diligere: ex virib⁹ ⁊ tota mente. hec enim pia cau
ſa magis eſt fauorabilis ꝙ veniētiū ab inteſtato maxime cū non ſint
de liberis. vt notatur dicta.l.j. maxime per Bar. Et ceſſat ratio illius
legis nam volūtas ad pias cauſas minus ſolēnis facit ceſſare priorē
ſolennē. iuxta id qō habetur in ſimili in.d.l.hac cōſultiſſima.§.ex im-
perfecto no.in.d.l.fortius non debet vinci ſi fuit ſolennis per ſecūdā
voluntatem minus ſolennē: vt in aut.multomagis.C.de epiſ. ⁊ cleri. ⁊
c.cum in cunctis.de ele. Et per hoc dico ꝙ in ſecūdo teſtamento pre-
fato nō debent ſufficere quinqȝ teſtes: quia ſumus extra caſum illius
legis: ⁊ iſte due preſumptiones videntur ex toto validare ſeu reddere
ſecundum teſtamētū aſſertuȝ. ❡ Tertia preſumptio eſt quia pluries
interpellatus ſemper reſpōdit ſe velle ſtare in priori teſtamēto in quo
vt dixi effuderat quaſi totū patrimoniū in pias cauſas. Unde non eſt
veroſimile. qō teſtator voluerit ex toto a bono ꝓpoſito recedere a ꝓo
ri volūtate toties confirmata reſilire ſaltem nil relinquendo in pias
cauſas. preſertim cū adueniente notario poſt aſſertū teſtamentū ſine
ſcriptura nunꝙ voluit reſpōdere: imo vertit ſe in latus: ⁊ idem fecit ve
nientibus poſtmodū alijs duob⁹ notarijs quaſi in extremo vite ſue.
❡ Ex his em̄ extremis debemus ꝓſumere de medijs.ſ. ꝙ non habuit
animū recedēdi a priori teſtō. iuxta gl. notabilem in.c.accedēs.de con
uer.cōiuga. ❡ Quarta preſumptio orit ex dicta vxore ꝗ dicit ſe ſem-
per aſtitiſſe lateri mariti ⁊ nunꝙ audiuiſſe ꝙ voluit mutare priorē vo
luntatē ⁊ teſtm̄ de nouo cōdere. Nec obſtat priori teſtamento ſicut le
gataria qꝛ ſaltem facit preſumptionē: iuxta plene not.in.c.inſuper. de
teſt.per Jo.and. ⁊ alios: quia forte in oī euentu eſſet conſecutura ſuuȝ
legatū: qꝛ in priori teſtamento erat clauſula codicillaris qō de preſen
ti nō examino. ❡ Quia preſumptio ptȝ qꝛ omnes fere teſtes ſunt at-
tinentes iſtorū nepotum de quorū cōmodo maxime agitur: ⁊ ꝙꝙ de
iure videantur tales poſſe adduci ibi teſtes teſtamento cum ſolū exci
piatur pater heredis ⁊ fratres qui ſunt in eadem poteſtate cum here
de quia tūc videtur cōmune negotium agi: vt probatur inſti.de teſti.
ordi.§.in teſtibus. cū ſeq. facit.l.qui teſtamēto.ff.e. tamen cum hic nō
fuerit adhibitus notarius non videtur eis tanta fides adhibēda cuȝ
totū teſtamentū hoc caſu oriatur ex eis. maxime vbi ſunt tot preſum
ptiones cōtra dictum teſtamentū. facit gloſ. notabilis in.c.in literis.
de teſti. Nec eſt fiēda eſtimatio de illis mulieribus cum nō pn̄t eſſe te
ſtes in teſtamēto.l.heredes palam. prealle. Concludo ergo ꝙ cum in
caſu noſtro ſunt tot preſumptiones contra ſecundū vt redderet illō
veroſimiliter emanaſſe a voluntate ſaltem deliberata teſtatorū debe
rēt nepotes illud probare per probationes apertiſſimas longe maio
res a lege reqſitas: vt.ſ.dixi. Sed ipſi hoc probare non poſſunt quiu
imo nō habent probationes alias requiſitas ſatis cū eis debitis ſo-
lennitatibus vt.ſ. plene dixi: ergo debet ſuccumbere. Item preſuppo-

ſito facto dubio debet iudicari ꝓ cauſa pia ⁊ ſalutifera anime defun-
cti dei religionē cōcernente ⁊ pauperū recreamina vt oīa iura clamāt
⁊ naturalis ratio vrget. Item data cōtrarietate ⁊ conſtrictū probatio
num ſemper ſtandum eſt magis veroſimili: vt no. Inn. in. c. j. e. ti. li. vj.
⁊ quod magis nature negotij de quo agitur conuenit. l. iij. ff. de teſti. ⁊
iiij. q. iij. ſi teſtes. Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis eſt. magnificus dñs

Joānes dux Arra. duxit in vxorē magnificā dominā Timborē de ca-
praria filiā dñi Bernar. de capraria: dcō dño Bernar. cōſentire nolen
te ſʒ reluctāte quātū in eo fuit cōſenſu tñ oīm cōſanguineoꝝ ⁊ affiniū
nulle dotes fuerāt ſibi cōſtitute preter promiſſionē per eandē dominā
Timborē de oībus actionibus cōtra ſuū genitorē ſeu aliū cōpetētib⁹
numero dotium ſeu legitime in bonis paternis ⁊ maternis dicto dño
Jo. loco dotis factā. Deniqʒ dñs Ber. Joā. de capraria filius legiti-
mus ⁊ naturalis dicti dñi Bernar. vigeſimū ſue etatis annū excedēs
dicto ſuo genitore adhuc viuēte ꝓmiſit dicto dño Jo. dare ⁊ cōſigna-
re noīe dotis ſororis ſue. xviij. mil. flo. Arragonē. ⁊ anteꝙ pr̄ eius obi-
ret ⁊ ipſius hereditatē adeptus fuerit. ⁊ de hac ꝓmiſſiōe fecit ſcriptu-
ram manu ſua ſcriptā triū teſtiū ſubſcriptione iuramēto ⁊ ſigillo ipſi⁹
dñi Bern. Joannis roboratā. ¶ Moriē poſtmodū dictus dñs Ber-
nar. genitor, adipiſcit̄ filius hereditatē ⁊ interpellatur vt iuxta ꝓmiſ-
ſionē ſuā debeat dotē ſorori ꝓmiſſam ſoluere ⁊ cōſignare: qui refugit
ſoluere duas aut tres cauſas allegans. ¶ Primo q̄ dicta dña Tim-
bor ipſius ſoror perdidit omne ius ſibi de dote cōpetēs cū nupſerit pa
tre ipſius inuito. ¶ Scdo q̄ cū dicta dña Timbor cū olim viuēte pa-
tre tenuerit ⁊ adminiſtrauerit certo tpe cōmunitatē regni ſicilie reci-
piendo reditus ⁊ prouentus dicti comitatus dʒ ante omnia admini-
ſtrationem de receptis reddere. ¶ Tertio reſpectu obligationis pro
prie ſe reſpondit fuiſſe minorē ⁊ deceptum. negātur oīa per partē ad-
uerſam ⁊ petitur quale. ius competat dicte dñe Timbor aduerſus di-
ctum fratrem ſuum. Queritur inſuper nunquid habet aliquod ius in
dotibus maternis cum mater deceſſerit ab inteſtato relictis ſibi trib⁹
filijs videlicet dicto domino Joanne Bernar. ⁊ dicta dña Timbore ⁊
quadam alia domina Sabena.

¶ Conſilium. xij.

1 Pater compellitur dotare filiam ex iudicis officio.
2 Statutum an valeat quo imponitur pena contrahenti matrimoniū cum filiofa. ſine conſenſu patris.
3 Matrimonium pertinet ad forum eccleſie.
4 Statutum per qđ impediretur matrimonium ad tempus non valet.
5 Adminiſtrator quilibet negotiorum geſtorum tenetur reddere ratio nem adminiſtrationis.

Jeſu Chriſti ſaluatoris ma-
tris pie patrocinio humilr̄ inuocato: vt clare materia the-
matis liqueat octo dubia elicio. ¶ Primū nūqd dicta do
mina Timbor nubēdo cōtra volūtatē pr̄is pdiderit facultatē dotis
petēde. ¶ Scōm dubiū pſuppoſito ꝙ nō. nunqd illa petitio ſeu iudi-
cis imploratio que cōpetebat cōtra patrē cōpetet hodie ꝯtra fratrē q
ſucceſſit pr̄i in comitatu. ¶ Tertio an dicta dña Timbor poſſit pete-
re legitimā in bonis pr̄is ſibi debitā iure nature, in quibus bonis in-
telligēdo ꝙ velit deſiſtere a petitiōe dotis cōſtituēde ex bonis pr̄nis.
¶ Quartū dubiū qđ de dotibus maternis. ¶ Quintū dubiū nunqd
poſſit petere legitimā iure nature vna cū dote ſibi promiſſa a frē. ⁊ ſic
frater tenet̄ de bonis ſuis rōne ſue obligatiōis dotē ꝓtaxatā ſoluere.
¶ Sextū an dicta dña Timbor tenet̄ reddere adminiſtrationē de re
ditibus comitat⁹ ex quo pr̄ nō petijt adminiſtrationē in vita: ⁊ ipſam
oportuit gētes armigeras ad defenſionē dicti comitat⁹ agere. ¶ Se-
ptimū dubiū ſi ltīma nō ſufficit ad dotis cōſtitutionē ſm dignitatem
mulierum pſuppoſito ꝙ frater nō teneat̄ ex ſua obligatiōe q̄ minor
nunqd poſſit cōpelli ad dotandā ſm dignitatē ipſi⁹ dñe: q̄ frater ſuc
ceſſit in comitatu. ¶ Octauū ⁊ vltimū an dict⁹ dñs Jo. valeat in effe
ctu ſe a ſua obligatione iurata liberare vigore minoris etatis petendo
ſaltē abſolutionē a iuramēto. ¶ His diſcuſſis lucide parebit. Et vide
bitur quale ius cōpetit ipſi dñe Timbori aduerſus fratrem. ¶ Uenio
ad primū ⁊ vr̄ primo ꝙ nō poſſit petere dotē cū nubēdo ſine conſenſu
pr̄is efficiebat̄ adeo ipſi fratri ingrata. vt ab eo exheredari poſſit. C. de
inof. teſt. in aut. ⁊ ſi poſt. in corpore vñ ſumit̄ vt cum de ap. cog. §. aliud
quoqʒ capitulū. ver. ſi vero. Et hoc ius ciuile vr̄ in effectu approbatū
per ius canonicū: vt in. c. honorātur. xxxij. q. ij. vbi dr̄ ꝙ nō eſt virgina-
lis pudoris q̃rere maritū: ſed cure paterne hoc relinquēdum eſt maxi
me cū per hoc ꝯſulat̄ ipſis mulierib⁹ ſepe cōtra ꝓpria cōmoda laborā
tibus ꝓpter ſexus infirmitatē: nec pōt de patre cōqueri ꝙ eā nuptui
nō tradiderat: ex quo tūc etatis annū. xxv. nō exceſſerat vt in. d. aut. ⁊
maxime vr̄ ꝙ dotē petere nō poſſit: q̄ cū pr̄ non teneat̄ dotare filiā ex
ꝓuiſione iuris ciuilis: vt. l. q liberos. ff. de ritu nup. ⁊. l. fin. C. de do. pro
miſ. potuit illud ius lucrū ſeu ꝓuiſionē ab eo inductā certis ex cauſis
maxime honeſtū ſubtrahere etiam in acceſſorijs ad mr̄imoniū. ad hoc

1 gl. no. in. c. cū ſm leges. de here. li. vj. ¶ † Itē pater cōpellit̄ dotare filiā
ex iudicis officio vt reperiat cui nubere poſſit: vt in dictis iuribus no.
Bar. in. l. obligamur. ff. de acti. ⁊ obl. ergo ex quo nupta eſt deficit ſibi
remediū dotis petēde cū eſſet iuris rō: vt no. Bar. ponit poſt alios in
d. l. obligamur. ff. de act. ⁊ obl. Ad idē ⁊ rō ⁊ iura ad dotē cōſtituendā
filie cōpellūt patrē: q̄ nullū remediū cōpetat filie patre viuente in bo
nis patris q̄ rō ceſſat pr̄e defuncto cū habeat ſeu habere poſſit legiti
mā iure nature: qua ſine cauſa a patre priuari non poſſit. l. ſcimus. ⁊. l.
qm̄ in prioribus. C. de inoff. teſt. ⁊ de teſta. c. raynutius. ⁊. c. raynaldus
⁊ in aut. vt cū de app. cog. §. aliud quoqʒ capitulū p̄alle. ¶ Sed predi
ctis non obſtātibus puto ſic dicēdū, ꝙ aut dicta dña Timbor nupſit
poſt. xxv. annum etati ſue ⁊ nulla ingratitudine de iure ciuili vocari
pōt. in aut. prealle. aut ante illā etatē ⁊ pater pro hoc exp̄ſſe non exhe
redauit eā: ſed eam ſuſtinuit etiam pretereundo eam in teſtō. ⁊ adhuc
nō pōt per heredē filie ingratitudo obijci imo teſtm̄ euacuare pōt ex
p̄teritione: de quo tñ dicendū: vt leg. ⁊ no. in. l. oīmodo. C. de inoffi. te-
ſta. ⁊ in. d. aut. vt cum de app. cog. §. ſi autē hec obſeruata non fuerunt.
¶ Sed dubiū imminet ſi pater eā exp̄ſſe ob hanc cām exheredauit ⁊
hoc caſu arbitror illam cauſam nō eſſe ſufficientē cū de iure canonico
matrimoniū dʒ eſſe liberū ab oī coactione ⁊ pena. c. cū locū. ⁊. c. requi-
ſiuit. de ſpō. in. c. gemma. cū ibi no. de ſpon. ⁊ in. c. pen. ⁊ vlti. ⁊ ꝙ in eis
no. de ſecū. nupt. Ex ꝓuiſiōe iuris ciuilis nedū impedit̄ libertas ma-
trimonij in expectando cōſenſum paternū qđ imo preſtatur cā mulie
ribus ad fornicationē cōmittendā cū non poſſit matrimonialiter con
iungi ſaltē vſqʒ ad. xv. annos ſine ingratitudinis iudicio. Et ꝑ hoc op
time faciunt no. Jo. an. in. d. c. ſtatutum. de here. li. vbi format q̄ōnem.
2 ¶ † Nūquid valet ſtatutū quo imponitur pena cōtrahenti matrimo
nium cū filiofamilias ſine conſenſu patris. ⁊ poſt multa concludit qđ
non. quia per hoc ſtatutū intimidatur matrimoniū impeditur libera
3 facultas illud contrahendi. ¶ † Itē q̄ matrimonium ⁊ eius cauſa ac
ipſius pēdētia pertinet ad forum eccleſiaſticū cū ſit ſacramentum ma
xime in eccleſia. c. debitum. de biga. c. tuam. de ordi. cog. ⁊ capitu. lator.
qui fil. ſint legi. ergo non potuit ius ciuile ſeu ſtatutū laicorum ſuper
eo diſponere. arg. in. l. fina. ff. de iuriſd. om. iudi. c. vt animarū. de con-
ſti. li. vj. ¶ Uidemus enim ob hanc cauſam multas ciuiles leges eſſe
correctas. xxx. q. ij. c. vno. ⁊ qđ in eis no. ⁊ per doctores in dicto. c. pen. ⁊
vl. de ſecun. nup. Et per Fed. de ſeñ. conſi. xxxv. vbi dicit qđ cum ma-
trimoniū ſit vnum de ſeptē ſacramētis debet cum acceſſorijs ⁊ depen-
dētib⁹ regi ⁊ diſponi a iure diuino ⁊ canonico ⁊ nō ciuili: nec tenent le
ges que requirunt cōſenſum patris vel qđ rector prouincie non poſ-
ſit cōtrahere cū prouinciali vel tutor cū pupilla. ⁊ ſimiles. Ad idē gl.
no. in. §. quibus verbis. xxxvj. q. ij. que dicit nō eſſe ſtādum legib⁹ que
prohibebant matrimonia contrahi inter raptā ⁊ raptorem. Nec prius
etiā legi. q̄ cum de iure canonico licite inter tales contrahitur matri-
monium. de rap. c. cū cām. ceſſare debet interdictio legalis ⁊ omnis pe
na appoſita. Et ſi quis recte inſpexerit dicet hoc non eſſe ꝯtra legem
ciuilē. Nam in his huiuſmodi ſpiritualibus ⁊ acceſſorijs intelligenda
ſunt iura que dicūt ꝙ leges non dedignantur ſacros canones imita-
ri. in. c. clerici. de iudi. ⁊ in aut. vt clerici apud pro. epiſcopos. §. penul.
col. vj. videtur ergo legis diſpoſitio ſuam reuocare ſententiā ſi canon
dicat contrariū ad hoc qđ not. in regula poſſeſſor. de regu. iur. lib. vj. ⁊
Jo. and. in regula ſine culpa. e. ti. ⁊ hoc in mercu. Quid plura de hoc
eſt gloſſ. ordinaria ſuper. c. ſi. xxx. q. ij. ⁊ in. c. de raptoribus. xxxvj. q. j. et
in vtroqʒ loco volunt ꝙ licet filia nupſerit ſine cōſenſu patris nihilo-
min⁹ tenetur pater eam dotare ꝑ. d. l. ⁊ per aliquas rationes p̄dictas
ſaltē vbi filias nō eligit ſibi indignū. hoc etiā voluerunt ibi Archi. et
alij ⁊ Bart. in. d. l. obligamur. ¶ Limitat tamen hoc qñ filia promiſit
dotem non valens aliter nubere: quia ſi inuenit aliquē cui nupſit ſine
dote ceſſat legis prouiſio. ⁊ tenēdo hanc limitationē Bar. adhuc ha-
bemus intentū in caſu noſtro cum dñs Joan. dux arra. noluit eam re
cipere ſine dote. imo recepit prouiſionē ſeu ceſſationē eidē dñe in hoc
cōpetentē vt ſupra permittitur in narratione facti. ergo in hoc dubio
ꝙ dicta dña Timbor ex cōtractu matrimonij maxime interueniente
conſenſu neceſſario lʒ patre reſiſtente non perdiderit ius ſibi cōpetēs
ad legitimā poſt mortē patris: vt. j. dicā. nec dotē a patre petendā ſeu
ab alio ſm iuris permiſſionē cū nupſerit perſone dignitate. ac mori
bus digniſſime vʒ dicto dño Joanni. ¶ Non ob. l. contraria. ſ. alle-
gata. ad iura enim ciuilia ſatis ſupra reſpōſum eſt. Ad. c. honoramur
reſpōdet̄ ꝙ loquit̄ de honeſtate ⁊ non de neceſſitate: vt ibi not. in. c. ij.
eadem cauſa ⁊. q. per glo. ⁊ doc. in. c. j. de ſpon. in prin. ¶ In iſtis enim
ſpiritualibus cōſenſus patris de neceſſitate nō eſt requirendus in. c. ſi
annū. de iud. li. vj. ⁊ in. d. c. ſufficit. Nec valet ſtatutū per qđ etiā ad tp̄s
impediret̄ libertas matrimonij. in. d. l. pen. ⁊ vlti. de ſecund. nup. Nam
⁊ ibi patet ꝙ nō potuit lex impedire matrimonium etiā intra annū lu
ctus, licet ſubeſſet cauſa honeſtiſſima vt ibi. nec tʒ pena appoſita vt ibi
fortius nec debet tenere in caſu noſtro vbi impedit apponendo penā
ſeu in tardādo matrimoniū per penā ingratitudinis a tēpore puber-
tatis id eſt a. xij. anno. vſqʒ ad. xv. vt. d. §. ſi vero. Non ob. gl. in. d. c. cum
ſecundum. q̄ aut nō bene dixit. Et contrariū tenet gl. decreti. in. d. §.
quibus verbis. aut procedit ſolū qñ tollit ſolum lucrū per. l. delatū. ⁊

ita proprie

ita ꝑprie loquit: ſʒ in caſu noſtro imponit pena cũ dos in muliere cenſeat p̃rimoniũ: vt.l.iij.ff.de mino.⁊ ſuccedit ſibi loco alimẽtorũ. iuxta no.in.c.cũ haberet.de eo qui dux.in ma. Itẽ legitima debetur iure nature.ſ.quãtitas ſeu quota ſit determinata per.l.ciuilem.iuxta no.in.c. raynal.de teſta.⁊ per Dy.in reg.in dubiũ.de regu iur.lib.vj.ideo liceret patri ex eo ꝙ filia nupſit ſine lr̃ia exheredare filiam ⁊ denegare dotem iam maximã penã imponeret.⁊ ſic timore huius pene tolleretur ſaltẽ ad tp̃s libertas matrimonij.pene aũt appoſitio non vʒ in hoc vt illamet gl.voluit. ¶ Ad vltimũ cõtrariũ ſatis poſſet dici ꝙ ſi licentia ſibi data eſt ſufficiens ad dotẽ conſtituendã ſibi iuxta dignitatẽ ſuam nõ põt agere cõtra fratrẽ quaſi heredẽ p̃ris ad cõſtituendũ ſibi dotẽ: qꝛ ceſſat hoc caſu legis ratio.compellit eñ patrẽ ad dotandã filiam vt inueniat cui nubere poſſit.iuxta no.p Bar.in.d.l.obligamur. que rõ ceſſat mortuo p̃re cũ cõpetebat ſibi ius legitime.⁊ põt dotẽ ſibi conſtituere.ceſſat eñ remediũ extraordinariũ ex quo competit ſibi ordinariũ. Nec debet habere ex bonis paternis dotẽ ⁊ legitimã.vt in aut.ex teſtõ.⁊.l.filie.C.de colla. Et hoc quo ad primũ dubiũ: ex cuius excuſſone remanet declaratũ ſcðm. ¶ Venio ad tertiũ nunqd dcã dña Timbor poſſit petere legitimã ⁊ in qbus bõis ⁊c. Et breuiter dico ꝙ legitimã petere poterit ſi aliud nõ obſtat vt patet ex his q̃ dixi in primo dubio. ¶ Sed eſt dubiũ ex qb⁹ bonis debet, cũ ipſius genito haberet comitat⁹ ⁊ alia caſtra ⁊ bona mobilia. Hec qð ſatis decidit ex no.p Jo.an.⁊ alios in.c.lʒ.de voto. ¶ Sciẽdũ eſt eñ ꝙ Regnũ Ducat⁹ Marchionat⁹ ⁊ Comitatus nõ diuidũtur inter filios premortuis ſed deferunt ordine geniture ꝑpter bonũ publicũ vt vnus ſit princeps. Nam multitudo principũ noxa eſt. Atteſtante philoſopho ⁊ ordine nature vnus debet eſſe princeps.vij.q.j.in apib⁹.nec diuidunt dignitates cũ ſint indiuiſibiles. Reſtat ergo ꝙ debeãt differre ordinẽ primogenitis excluſis alijs filijs: vt probat in.c.lʒ.⁊ hoc approbat ꝯſuetudine ⁊ iure diuino ⁊ humano.⁊ ibi plenè no.per Ol.cõſi.xcvij. Ad idẽ qð habet in lib.feu.de feu.non alie.in.c.imperialẽ.§.preterea.vbi dicit qð predicte dignitates nõ debẽt diuidi de comitatibus: ergo nõ debet dotari dicta dña Timbor vel habere legitimam: ſed debet relinquere primogenito loco ſue ltime. Nam defert regnũ loco ſiue comitatus iure hereditario.vt plene diſputat. Et cõcludit Old.in predicto cõſi.de reliqs vero bonis mobilibus ⁊ immobilibus habere dʒ legitimã ſuã vna cũ alia ſorore.⁊ hec legitima erit ſcðm ius diſtin.ſucẽdũ,vtrũ fecerit teſtamentum vel ne.in aut.nouiſſima.C.de inoff.teſt.⁊.l.qñ in prioribus.⁊.l.ſcimus.eo.ti. Nec eſt fienda diſtinctio in iſtis bonis inter filios maſculos ⁊ feminas: vt.l.maximũ vitiũ.C.de lib.prete.in aut.de here.ab inteſtato. ¶ Ex his infert ad quartũ dubiũ quid de dotibus maternis,rñdendũ eſt de dotib⁹ maternis.debent eñ de iure cõi oẽs tres filij equaliter ſuccedere cõi matri,nec dictus Berñ. Joannes debet eſſe potior: qꝛ vt dixi ſublata eſt hodie in hac differentia ſexus ⁊ equaliter oẽs ſuccedũt in predictis iuribus: vt in aut.in ſucceſſione.C.ad tertu. ¶ Ad quintum dubium nunquid dicta dña Timbor poſſit petere iure nature debitam ⁊ dotem ſibi a fratre liberaliter promiſſam non inſtando multũ in allegationibus. Credo ꝙ ſic,moueor per tex.no.in.l. vna.§.accedit.cũ ſeq.C.de rei vxo.act.vbi dicit ꝙ ſi extraneus promittit vel tradidit dotẽ pro muliere videt eam ſibi dotare de ſuo patrimonio. Et dicit extraneus quantũ ad hoc quilibet qui nõ habeat dotandã in poteſtate vt ibi ſingulariter habet: qð procederet etiã ſi ſit alias debitor mulieris dũmodo mulier negotia eius non gerit.vt not. dicit Barto.poſt glo.in.l.fi.C.de do.promiſ. Cum igitur dictus dñs Joan. Berna.frater dicte domine Timbor ſororis ſue tẽpore promiſſe dotis negotia nõ gereret nec dicta dña Timbor in eius poteſtatem videtur dotem promiſiſſe de ſuo patrimonio futuro animo donandi: ⁊ maxime in eo fienda eſt hec interpretatio qui debebat ſolus ſuccedere in comitatibus paternis ſororibbs expulſis.facit qð in ſimili no.in.l.cum quid.ff.ſi cer.pet.qꝛ proprium nobiliũ ⁊ comitũ eſt donare: vt no. in.c. ij.de ſupplẽ.negli.prela.lib.vj.⁊ in.c.j.de dona.maxime ſuis neceſſarijs ⁊ cõſanguineis.lxxxvj.diſt.non ſatis.⁊ ſi queſtiones.de ſimo.poteſt igit petere dotẽ a fratre tanꝙ ſibi donatã ⁊ legitimã in bonis paternis ⁊ maternis iure proprio. Nec obſtat ſi dicatur dictũ dñm Bernar.Jo.ꝑmiſiſſe dotẽ cũ fuerit adeptus hereditatẽ paternã.⁊ ſic effectus ꝑmiſſionis fuit deſtinatus ad tp̃s quo geſtur⁹ erat negotia ſororis.igit perinde dʒ eſſe acſi tunc promiſiſſet: vt.l.qð ſpõſe.⁊ qð ibi not. C.de dona.añ nup.⁊.c.de vxore.de ſepu. Dico eñ ꝙ neceſſario infertur ꝙ poſt mortẽ patris debẽt gerere ⁊ adminiſtrare bona ſpectantia ad dictã ſuam ſororẽ.cum nõ poſſit frater inuita ſorore capere oĩa bona cõia patris: ⁊ ſic nõ ꝓbat hoc eſſe qð ad hoc cõtingit abeſſe.l. neqʒ natales.C.de ꝓba.⁊ in.c.ij.de trãſla.p̃la.nõ igitur videt ſenſiſſe cũ haberet poſſeſſionẽ comitatus: qꝛ tẽpore ꝑmiſſiõis nil habebat cũ eſſet filiuſfamilias: ⁊ ſi diceret non poterat iſte ſe obligare cũ eſſet minor filiuſfamilias vel ſaltẽ põt petere reſtitutionẽ in integrũ.rñde prout.j. dicã in vltimo dubio. ¶ Sed huic concluſioni obſtare videt.l.filiuſfamilias.ff.ad maced.vbi dicit ꝙ filiuſfamilias recipit pecuniam mutuam pro ſorore maritãda agit cõtra patrẽ actione de in rem verſo: qꝛ patri requirit actio dotis ſoluto matrimonio.⁊ ſic vult ꝙ non videat filius dediſſe de ſuo. Sed rñdeo ꝙ illa lex loquit qñ filius dedit dotẽ agẽdo negotiũ patris. Sed hic illa rõ ceſſat cum promiſerit dare dotem poſt mortẽ patris ⁊ ſic vr̃ promiſiſſe poſt mortem patris: quia ad idem tp̃s cõferebat effectus obligationis: vt.d.l.qð ſponſe. ¶ Capio nunc ſextũ dubiũ nunqd dicta dña Timbor teneat reddere rationẽ adminiſtrationis ⁊c. Et vr̃ primo ꝙ ſic: qꝛ qlibet adminiſtrator nego. geſt.tenet reddere rationeʒ adminiſtrationis ſue: vt.l.j.§.officio.⁊ qð ibi nota.ff.de tute.⁊ ra.diſtr. ¶ In cõtrariũ facit qꝛ filia eſt quaſi domina viuẽte patre.§.ſui.inſti.de here.qua.⁊ diffe.⁊ in.l.in ſuis.ff.de libe.⁊ poſth.nõ igitur debet teneri ad rõnẽ reddendam ſicut extraneus adminiſtrator.argu.in.l.ij.ff.re.amo.quid dicemus? ¶ Ego quidem cõſidero in hoc dubio tres caſus. Primũ cum certũ ſit aliquid ex reditibus comitatus apud eã fuiſſe tẽpore mortis patri ⁊ ꝑfecto illud qð veniet in diuiſione patris illud veniet in diuiſione hereditatis diuidẽde ex quo non probat ſibi relictũ fuiſſe a patre. Nec ſufficit qð pater nihil dixerit in vita: qꝛ ex quo prouenit ex ſubſtãtia paterna venit ad diuiſionẽ niſi propter relictũ hoc probat.in.l.filie lʒ in ſacris.C.de col.⁊.l.cũ opʒ.poſt prin.⁊ maxime iuncta gl.C.de bo.que lib.l.certum. C.fami.herc. Et optime probat per locũ a ſpeciali.in.d.l.cũ opʒ.§.ſin autẽ res.vbi in bonis aduẽtitijs quorũ vſuſfructus acquirit patri vt ſi pr̃ noluerit poſſidere ſed voluit penes filium cui⁹ eſt proprietas eſſe, ⁊ nihil dixerit in vita nõ pñt heredes patris queſtionẽ de illaꝝ rerũ vſufructu filio facere: cum pater ex illa diuturna patiẽtia vr̃ vſumfructum filio donaſſe vt ibi: ergo in alijs bonis nõ aduẽtitijs ſed paternis.ſecus eſt ad hoc qð ibi gl.no.poſt prin.⁊ in dictis iuribus ſuperi⁹ alle. ¶ Secũdus caſus eſt qñ probat aliquid ꝑueniſſe ad dictã Timborẽ: ſed cõſtat illud ꝯſumptũ viuente patre.⁊ tunc nõ tenet deducere in diuiſione qꝛ deſijt eſſe peculiũ pro hoc dicta.l.filie lʒ in ſacris.iũcta glo.vlt. ¶ Tertius caſus qñ probat certũ quid ad eaʒ perueniſſe viuẽte patre.nũquid preſumat affuiſſe tẽpore mortis patris vt ſic cõputet ſibi legitimã.⁊ põt ſatis dubitari.ſatis enim puto ꝙ ſi allegat cõſumptionẽ teneat oſtẽdere in quã cauſam cõſumpſit.arg.optimũ in.d.l.cũ opʒ.℣.ſed in hac ſpecie.vbi ſpeciale ſtatuit in patre q adminiſtrat bona aduẽtitia filij quorũ vſuſfructus ſibi querit vt nõ teneatur reddere rationẽ.ſecus ergo in filio qui nõ facit ſuum vſumfructũ reddere adminiſtrationẽ in bonis paternis. Si ergo ſpeciale eſt ibi in patre ⁊ ꝑpter liberã adminiſtrationẽ quã habebat in bonis aduentitijs.ſec⁹ ergo in filio reſpectu bonorũ paternoꝝ. Ad idẽ dictus.§.ſin aũt res.arguẽdo etiã per locũ a ſpeciali: vt.ſ.facit.l.tres fratres.ff.de pac.⁊.l.ſi ſoror.C.de colla.puto tamẽ ꝙ nõ eſt ab ea exigẽda iſta ſtricta ratio ſicut ab extraneo rõne cõſanguinitatis: ſed ſatis eſt ꝙ q̃nãliter oſtẽdit quãtũ potuit ℣o ſimiliter expẽdere ĩ ſtipẽdiarijs. ¶ Itẽ ꝓ curia ſua ⁊ ſimilib⁹ nec tenet oſtẽdere ſpecifice quãtũ expẽdebat in die in camb⁹ vel ſimilib⁹ rõne p̃dicta. Nec opʒ ꝓducere teſtes ſed ſufficit ꝙ vero ſimiliter ſumptus fecit: vt in ſimili no. Jnn.in.c.cũ ꝑ plantare.de priuilegio. ¶ Septimũ dubium fuit ſi legitima nõ ſufficit ad dotãdã dictã dominã Timborẽ ſcðm dignitatẽ ſuã: nunqd teneatur dictus dñs Bernardus Joãnes ad dotandã eam.qꝛ frater.⁊ qꝛ ſucceſſit in comitatu ꝑſumptio: qꝛ ipſe obligatiõe ſua nõ tenet. Jn hoc dubio breuiter ꝯcludo ad partẽ affirmatiuã.ſ.ꝙ teneat duplici vinculo: primo ꝙ heres patris,capit eñ comitat⁹ iure hereditario: vt.ſ.dixi. queadmodũ ergo ipſe pater ad hoc tenebat: vt dixi in primo dubio ⁊ ipſius heres.ad hoc.l.poſtulante.⁊ qð no.ff.ad treb.⁊.l.qdã ſunt prone.§.nihil intereſt.de edẽ.⁊.l.veteres.C.de cõtrahen.⁊ cõmit.ſtip. Ad idẽ qð no.Jo.an.⁊ Do.in.c.licet.de voto.vbi dicit ꝙ ſi primogenit⁹ ſolus ſuccedat in comitatu.nõ tñ ꝑ hoc debent alij filij mendicare ſed eſt eis per primogenitũ tñ tribuendũ vnde viuere poſſunt.argu.in.l.j. ff.de tute.⁊ ra.diſtr.poſt princi.ſi ergo teneatur alere ergo ⁊ feminam dotare.cum par ſit dotis cauſa ⁊ alimentorũ.vt no. Cy.in.l.nõ omni. C.de admini.tut.⁊ not.in.l.ſi quis a liberis.ff.de libe.agno.tenetur ergo dictus Bernar. Joãnes dotare dictam dominã Timborem tanquã heres patris ſi non ſufficit ſua legitima ⁊ ſi non hʒ aliũde bona. ¶ Secũdo capite tenetur tanꝙ frater ⁊ hoc inquantũ dicta domina Timbor nõ habebat vnde ſe dotaret: vt leg.⁊ no.in.l.cũ plures.ff.de admi.tu.⁊ ꝑ gl.⁊ Cy.in.l.non oĩ.vtilius eſt ergo dicte dñe Timbori inquantũ ſua legitima non ſufficit: ⁊ in caſu ꝙ dict⁹ dñs Bernardus Joãnes nõ ſit idoneus vt tanꝙ cõtra heredẽ patris tanꝙ ꝯtra fratrẽ rõne predicta agat. ¶ Vltimum dubium fuit vtrũ dictus dñs Bernardus Joãnes valeat ſe aliquatenus ab illa obligatiõe dotis ſoluẽde liberare petẽdo ſaltẽ abſolutionẽ a iuramẽto. Et certe iſte articulus poſſet multũ dubitari.propterea que habent ⁊ no.in.c.cũ contingat.de iureiu.⁊ in aut.ſacramenta puberũ.C.ſi aduer.ven.⁊ in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.⁊ pleniſſime dixi in quadã mea diſputatione que incipit ſtante ſtatuto ⁊c. Sed hic trãſibo leuiter attingendo ſolũ deciſiue hũc articulũ. Et primo dico dictũ dñm Bernardũ Joã.obligatũ ex illa ſua promiſſione. Primo ꝑ.l.ſi filiuſfamilias.ff.de ac.⁊ obli. ⁊ ad macedo.l.ſi filiuſfamilias.§.j.vbi pater filiũfamilias obligari regulariter ex ꝯtractu vl' quaſi ex quo nõ recipit pecuniã mutuo: ⁊ maxime hoc caſu vbi effectus cõtractus relatus exiſtit ad tp̃s quo futurus erat ſui iuris.l.in tp̃s.ff.de heredi.inſtit.nec obſtitit minoritas: qꝛ iuramentũ repreſentauit eum maiorẽ.vt.d.aut.ſacramenta puberũ.⁊

c.j.de deli.puer. Nec poteſt petere reſtitutionē in integrū rōne maioris etatis:q: nō cenſet ex quo interuenit iuramentū:vt in.d.auť. ſacramenta puberū.cū ibi no.tñ q: aduerſus iuramentū propriū nō cōpetit reſtitutio licet ex cā qñq3 fiat abſolutio:vt notabiliter dicit Inno. in.c.ij.de iureiu. Sed aduerſus iuramentū alterius bñ daĩ minori reſtitutio in integrū:vt.l.nā ⁊ poſtea.ff.de mino. Nunq̄d aūt debeat petēdo abſolui ab illo iuramēto poſſent multa allegari p ⁊ ɔ̄. ¶ Sed in hoc caſu credo eū nō audiēdū cū hoc iuramētū nullā cōtineat turpitudinē ex parte iurātis vel ex parte recipiētis. Nō eīn eſt turpe vt q ſucceſſurus erat in duobus comitatibus promitteret dotem.xvij.mil. flo.aroganēſiū p ſorore ſua. Nec recipit ſoror turpiter obligationē cū excludaĩ a ſucceſſione illarū dignitatū:vt.ſ.dixi. Et q propriū eſt nobilium donare:maxime ſuis ⁊ domeſticis:vt in iuribus preallegatis. Ergo hoc iuramētū neceſſario eſt ſeruādū per eum,⁊ papa nō poſſet abſoluere a iuramēto licite preſtito cā nō exiſtēte cū iuramētum ſit de iure diuino:vt no. Inn.in.c.cū ī cōtemplatione.de reg.iur.⁊ gl.⁊ doc. in.c.auto.xv.q.vj.facit gl.in.c.nō eſt.in ver.autoritate.de voto.⁊ tex.in c.⁊ ſi chriſtus.de iureiu. Nec eſt hic aliqua exceptio maxime re ipa vel ex ꝓpoſito.ita q cōcludit dolū etiā preſumptū.arg.l.oēs.§.lucius.ff. de his que in frau.cred.⁊.l.creditor.§.lucius.ff.mā.⁊.l.qui teſtiū.de pba.⁊.l.ſi qs cū aliter.ff.de verb.ob.quo caſu rōne minoris etatis ⁊ enormis leſionis poſſet forte peti abſolutio a iuramēto:vt no.per aliquos in.d.c.cū cōtingat.⁊ in.c.ij.de pac.li.vj.⁊ facit.c.j.de iureiu. Dico tñ q hic nō eſt talis deceptio. Sȝ nulla ſi cōſideretur qualitas ꝓmittentis ⁊ illius cui facta fuit ꝓmiſſio ⁊ tēpus ꝓmiſſionis ⁊ cōiunctio ſtrictiſſima inter eos:que cōſideranda ſunt in qualibet donatione:vt in.c.⁊ ſi gōnes de ſimo.magne.de voto.facit.l.ſi ſeruus cōis.ff.de dona.inter virū ⁊ vxo.⁊ qð no.in.d.l.cū qd.ff.ſi cer.pe. Nūquid aūt huic petitioni dotis hȝ obſtare illa exceptio vt prius reddat ratiōnē de adminiſtratione bonorum paternorū:credo qð non cum hoc caſu nō agitur iudicio fratrū:quo caſu habet locum.l.filie licet in ſacris.C.de collat.ſed ex propria promiſſione ipſius dñi Bernardi Joānis.⁊ de non liquido ad liquidū nō fit compenſatio.l.fi.C.de compen.cū ibi no.maxime cū hec queſtio de adminiſtratiōe nō poſſet intra tantum tempus expediri quo dicta promiſſio erat mandāda executioni.iuxta no.per Bar. in.l.aufertur.§.qui compenſationem.ff.de iure fiſci. Nec obſt.q obligatio fuit redacta in ſcriptura priuata.ſatis enim eſt q poſſet fieri fides q fuerit dicti domini Bernardi Joānis iuxta materiā.l.comparationes.C.de fide inſtr.⁊.l.ſcripturas.C.qui pot.in pig.hab.maxime cum hoc ſit ſigillū ipſius:vt per Inn.in.c.ij.de fide inſtr.caſus in.c.tertio loco.de pba.⁊ maxime in caſu noſtro vbi agit de re fauorabili ar.l.j.§.accedit.C.de rei vxo.act.cū ibi no. ¶ Ex omnibus ergo p̄dictis cōcludo dictam dominā Timborē poſſe petere tertiā partem in bonis paternis.vel tertiā partem habita diffinitione predicta ſiue valeat teſtamētum conditū per partē vel non. ¶ Item dotem ſibi promiſſam a fratre. Jtē qð in caſu quo dictus frater ſuus nō reperiatur obligatus nomine proprio ⁊ legitima ſibi competens in bonis paternis non ſufficeret ad eam dotandā ſm cōditionē perſone ſue pōt agere contra fratrem tanq̄ cōtra heredē patris ad dotem complendam ſicut tenebatur ipſe pater poteſt etiam compelli tanq̄ frater vbi omnia remedia ſibi deficerent vt plene patet ex predictis. Laus deo.

¶ Conſilium.xij.

1 Equitas in dubijs ſemper eſt obſeruanda.

Caſus eſt quedam mulier ſimul habēs maſculū ⁊ feminā ex viro p̄mortuo nupſit ſecūdo viro ex quo ſuſcepit duas filias:quo ſuperſtite diē ſuū clauſit extremū prius cōdito teſtō in quo in oībus bonis ſuis tā in p̄legādo quā inſtituendo omnes filios tam primi q̄ ſecundi matrimonij equales fecit preterq̄ in quarta parte bonorū ſuorum.nam inter viuos per prius cōtulerat filiabus ſecundi matrimonij.poſt mortem dicte domine omnes filie ⁊ filius maſculus immiſcuerunt ſe pariter cū bona cōcordia hereditati exigēdo multa debita hereditaria ⁊ vendēdo aliqua bona recipiēdo q̄ſq3 portiōnē pro rata inſtitutionis ⁊ prelegati. Nūc filius primi matrimonij vult excludere a ſucceſſione ſororem ſuā prelegatā ⁊ cōſanguineā vigore ſtatutor. De quibus oriĩ pugna iuris. Et primo vr dictaret filium debere ſuccedere in totū dicte matri excluſa ſorore qð vr probari iunctis duobus ſtatutis illo vȝ ſub rubricā qð mulieres habētes ⁊c.q incipit ſi qua mulier dotata a patre qualis fuit dicta ſoror cōtra quā agit nō pōt ſuccedere matri ab inteſtato quāuis ſuperſit filius maſculus ex ea.ſed hec mater defuncta videĩ in effectu deceſſiſſe ab inteſtato reſpectu trium partiū bonorū ſuorū vt colligitur ex ſcdo ſtatuto ſuperius alleg.vbi dicit q mulier habēs filios vel filias nō poſſit relinquere vel donare vltra quartā partē bonorum ſuorū:ſed de quarta parte poſſit diſponere in preiudiciū filij maſculi.pro hoc facit rubrū illius ſtatuti licitū eſt rubro arguere ex quo aperte nō contradicit nigro:vt no.plene per Joan.in addi.Spec.in ti.de diſpu.⁊ alle.in fi.⁊ per gl.de peni.diſ.j.§.hec aūt verba.⁊.C.etiam ob chiro.pe.pi.te.po.ſuper rub.⁊.C.ne fideiuſ.do.den.⁊.l.vna.C.de ꝓfe.qui in vrbe cōſtā.lib.xij.cū multis ſimi. Item ratio ſtatuti excludentis filias dotatas a ſucceſſione fuit vt ɔſeruareĩ dignitas agnationis ad hoc.l.j.§.ſed ſi ſeruus.ff.de vē.inſpi.⁊ p Bar.in.l.y.C.q̄ ſit lon.conſue. Sed certe hec eadē rō non vr fuiſſe in ſcdo ſtatuto vt mulier non poſſit diſponere vltra quartā partē ⁊ q relique tres partes diuidanĩ inter filios pro rata:ergo ſatis eſt q mulier diſpoſuerit inter viuos de quarta pte:de tribus ergo partib⁹ nō potuerit diſpōere aliqdt in rubrica ſtatuit:⁊ per pñs vr deceſſiſſe in illis ab inteſtato.arg.in.l.j.ff.de here.inſtit. ¶ Sed his nō obſtantibus que ſi bene ponderentur non obſtant.contrarium puto de iure verius. Et primo hec ſoror hȝ intentionē fundatā p ſe ex teſtō cū fundamēto iuris cōis.in auť.vt cū de ap.cog.§.aliud quoq3 capitulū.⁊.C.ad orfi.ſi qua illuſtris. ¶ Videamus ergo nūc an ſtatuta p̄dicta eā excludere velint. Et ꝑ parte negatiua. Primo inducō ia ſtatuta fere q̄ loquunĩ ſup hereditate decedētis ab inteſtato ⁊ reſeruāt diſpoſitionē voluntariā pſis vel matris ergo ipſa muliere diſponēte potuerūt filie ſuccedere cū maſculis.arg.in l.cū ptor.ff.de iudi.xxv.diſ.qualis.de pſump.nonne.⁊.l.cōmodiſſime. ff.de lib.⁊ poſth.⁊ maxime q: iura antiqua non debēt corrigi inquātū reperiĩ poſſe.C.de ap.l.p̄cipim⁹.nec ꝑ ſubauditiones dȝ induci legis correctio:vt not.gl.in.c.cupiētes.§.ceterū.de elec.lib.vj.vñ ſtatuta ne corrigatur iura cōe deberent ſtrictiſſime intelligi ⁊ reſtringi quantū fieri pōt.de iureiu.in noſtra.facit.c.j.⁊.ij.de fil.pſby.li.vj.nec ꝑ ſimilitudinē rationis debēt extēdi.l.qð vero cōtra ratiōnē.ff.de legi.p Bart.in auť.quas actiōes.C.de ſac.ſan.ec. Nec obſtat illud ſtatutū ſupius illegatū qð vr tollere mulieri diſponēdi facultatē de tribus partibus q: ſi bene pōderaĩ non ob. Dicit enim q mulier habens filios vel filias ⁊c.ſic nō tñ filijs maſculis voluit ꝓuidere ſed etiā feminis. Jtē nō tollit ſimpliciter ptātem diſponēdi de tribus partib⁹:ſed cū limitatiōe ſi de ſua diſpoſitiōe filij priuareĩ. Jtaq3 tūc non pōt diſponere niſi de ſua pte qñ filij priuareĩ a ſucceſſiōe ita q ad eos ille tres partes nō venirēt.ſtatutū ergo voluit prohibere dūtaxat inofficioſam ſeu indiſcretam voluntatē ſeu diſpoſitionē maternā nō aūt voluit tollere iuſtā ⁊ legibus cōſentaneā diſpoſitionē qñ diſponit equaliter inter liberos.

1 ¶ Nō obſtat ſi dicaĩ ſtatutū facere mentionē de maſculis tantū.dū dixit ita q filij priuareĩ ⁊c.q: in illis verbis femine cōprehenduntur tum q: maſculinū cōprehendit femininū in hac concluſione fauorabili plene iuxta no.in.l.j.ff.de ver.ſig.⁊ p Archi.in.c.ij.de ſuadente.xvij. q.iiij.⁊ per Cy.in.l.quicunq3.C.de ſer.fugi.tum quia ex quo in principio fecit mentionē de filiabus verbū filij cōprehendit etiam filiā.arg. optimum in.l.qui filiabus.ff.de leg.j. ¶ Nō obſtat q rubrum ſimiliter dicit q mulieres habētes filios non relinquant vltra quartā partem. q: cū verbis diſponēs loquaĩ generalius ⁊ magis ſpecifice etiam aſſignando cām debet rubrū ſuppleri ⁊ intelligi ſecūdū nigrū:vt eſt gloſ. no.in.l.j.C.etiā ob chiro.pe.pi.te.po.⁊ ibi no.⁊ notaĩ in auť.ad hec.C. de vſu.in gl.⁊ doc.in proemio decreta.⁊ huic intellectui fauēs quinq3 cōſiderationes.primo eīn p hunc intellectū fauetur teſtō cui valde fauendū eſt vt hic in.c.cum dilecti.de dona.⁊.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ de re iudi.c.fi.vbi tex.optimus. Secundo minus receditur a iure communi.⁊ ſemp in ti.debemus reſtringere verba ſtatuti ne lēdant ius cōmune quando poſſunt maxime vbi etiā verſatur preiudicium:vt eſt tex.no.in.c.cū dilectus.de cōſuetu.⁊.d.c.in noſtra.⁊ facit.d.l.qð vero. ff.de legi. Tertio nō fit tanta differentia inter maſculum ⁊ feminam ⁊ ſic minus cōmittimus contra.l.maximū vitiū.C.de liber.pte. Quarto filie nō intātum excludētur a bonis maternis ⁊ ſic ex parte earum eſt fauor ex parte filij eſt odium cū ipſe filie tractarēt de non perdēdo iſto iure quaſi naturali.⁊ filius tractat de iure querendo ⁊ non eſt par eadem q ratio lucra capere ⁊ queſita perdere.l.ſi ſpōſus.§.ſi maritus.ff. de dona.inter vir.⁊ vxo. Quinto ⁊ vltimo quia in dubijs ſemper debemus ſequi equitatē.l.placuit.C.de iudi.⁊ de tranſac.c.fi.ff.de eo quod cer.lo.qð ſi epheſi.in fi.volunt ergo ſtatutū prouidere filijs ab inteſtato ſecus ergo qñ ipſa mater vult diſponere de bonis ſuis equaliter inter omnes filios ⁊c.vt patet ex predictis nō obſtante quod ſupra dixi de cōſeruando iure agnationis ⁊c.quia in veritate non eſt eadem ratio quando deceſſit ab inteſtato ⁊ quando vult condere teſtamentum q: fieret maximum preiudicium mulieri in auferendo ſibi poteſtatem teſtandi.vt.l.j.C.de ſacroſan.ec. Item obſtant rationes ſuperius allegate. Et hec ſufficiant.

¶ Conſilium.xiij.

1 Exceptio ſi fiat contra appellantem q in caſibus a iure non conceſis appellauit iudex debet ante omnia de hoc cognoſcere.

2 Juriſditio vbicunq3 negatur per obiectum exceptionis declinatorie iudex ante omnia debet ſuper ea pronuntiare tacite vel expreſſe.

3 Exceptiones declinatorie ſi ſunt vere,non tenet proceſſus ſuper principali ⁊ quare.

4 Sententia vbi in vna cauſa parit exceptionem nō debet in alia ſimul accumulari.

In indiuidue trinitatis nomine amē. In cā ſeu queſtione vertente inter Andreā Antonij Aretini ex vna pte:⁊ Lazarū Thomaſij Conſamen. ex alia parte ſuper petitione reductionis cuiuſdā laudi inter eos lati ad arbitrium

ad arbitrium boni viri. Viſis omnibus corã me productis hũc articu lum concludo breuiter illud dũtaxat quod queſitũ extitit. an ſi dictus Lazarus grauatus extitit poſſit habere per iudicem recurſum eo q̃d ipſi Lazaro excipiẽti locũ reductionis ad arbitriũ boni viri nõ fuiſſet dictum iudicẽ audire potuiſſet per dictum Andream multis cauſis ⁊ maxime municipales obſtãtes dict⁹ iudex pficit terminũ dictis parti bus ad iuſtificãdũ predictũ ⁊ ſic pnũtiauit ad vlteriora merita cauſe procedendũ faluis tamen ⁊ reſeruatis vtriq; parti omnibus ⁊ ſingu lis ſuis ⁊ cuilibet earũ exceptionibus ⁊ oppoſitionibus q̃ cuilibet ve niunt reſeruãde ⁊ reſeruari debẽt ⁊ poſſunt ipſis partibus ⁊ cuilibet earum prout latius colligitur ex dictis actis que habẽtur hic pro ex preſſis quatenus contingat hũc articulum. Et videt̃ primo q̃d nullũ grauamẽ ex illa ſola interlocutoria ſeu prefixione termini eidẽ Laza ro iniunctum fuerit q̃d probat̃ ſic ſuper qualibet exceptione incidẽti oportet iudicẽ pronuntiare tacite.ſ.procedendo ad actũ vlteriorẽ exce ptione 9rium vel expreſſe per ſuã interlocutoriã.iuxta ea que leg. ⁊ no. in.c.j.de ordi.cog.⁊.l.j.C.de ordi.iudi. ¶ Nec refert vtrũ iudex expreſ ſe ſuper ea pnũtiet an tacite tranſeundo ad vlteriora.vt probat̃ in.c.ex parte.ij.de appel.⁊ ibi p doc.⁊ Jo.an.in.c.dilecti.eo.ti.⁊ Bar.in.l.a pcedẽte.C.de dilatio.⁊ ideo opus eſt appellare ſi pars ſentit ſe graua tam ex preteritione vel actus tranſit in rẽ iudicatam vt plene no.in lo cis prealleg. ¶ Sed in caſu noſtro iudex ſtatuẽdo terminũ ſup meri tis cauſe videtur exceptionẽ aduerſe parti repuliſſe. Et ſic ſuper eam interlocutũ fuiſſe.ergo ſatiſfactum eſt iuri nec põt dici grauare ex eo ſolo q̃d exceptionẽ repulit cu3 iudici ſit tributa poteſtas repellẽdi vel admittendi exceptionẽ q̃ ſibi videt̃ nec ex eo ſolo grauat q̃d exceptio nem pbabilem repulit.q2 potuit mouere ex iuſta cauſa ad ea nõ admit tendam expreſſe no. Jnno.in.c.poſt electionẽ.de conceſ.prebẽ.prope fi.⁊ Jo.and.in.c.ſup eo.l.j.de appel.hoc probat̃ in.c.interpoſita.eo.ti. vbi patet q̃d appellatio interpoſita a reiectione pbabilis exceptionis non iuſtificatur eo ſolo pbato q̃d exceptio legitima fuit appoſita ⁊ nõ omiſſa. Sed oportet vt probetur veritas ipſius exceptionis ⁊ ibi dici tur expreſſe q̃d nõ cõtingit ex alio niſi ex ratione predicta.ita dican in pposito niſi probet̃ veritas.i.q reductioni ad arbitriũ boni viri locus nõ erat.nõ eſt pbatũ grauamẽ ex illa ſola pnuntiatiõe. ¶ Scdo cla rius vr̃ pbari ſic iudex iſte reſeruauit partibus ⁊ cuilibet eorum cõce ptiones ppoſitas.igit̃ nulli piudicauit cũ remaneat cuilibet ius ſuũ ſaluũ.⁊ q̃d hoc potuerit facere eſt tex.in.c.ad diſſoluendũ.de deſpon. impub.facit.c.cumana.de elec.cũ ibi no.igit̃ ⁊c. ¶ S3 his nõ obſtãti bus q̃ vere nõ obſtãt 9riũ puto. Et pmo induco tex.in.c.roma.§.ſi vo

1 cũ duobus.§.pcedentibus.de appel.li.vj.vbi dr̃ † q ſi 3 appellantem excipit q̃d in caſib⁹ a iure nõ 9ceſſis appellauit debet iudex ante oia de hoc cognoſcere vt ſi appellatiõe p oppoſitionẽ ſit ad eũ deuoluta iuriſditio. Ad idẽ q̃d habet̃ in.§.precedẽtib⁹. Sed in caſu denegabat̃ iuriſditio. ¶ S3 exceptio.ſ.q̃d recurſus fuerat factus ad iudicẽ in caſu vetito a ſtatuto ciuitatis. Et ſic denegat̃ iuriſdictio.ergo pri⁹ fuit de hoc cognoſcẽdum q̃ faceret trãſitus ad merita cauſe. hec em̃ petitio reductionis eſt appellationis ſpecies.vt.l.nõ diſtinguemus.§.eum q dam.ff.de arbi.no.in.l.ſocietatem.§.ſi arbitrox.ff.pro ſocio.⁊ in.c.quin

2 tauallis.de iureiur. ¶ Scdo probat̃ ſic.† vbicũq; negat̃ iuriſditio per obiectũ exceptionis declinatorie debet iudex ante oia ſup ea pronun tiare tacite vel expreſſe:vt no.p Jo.an.⁊ alios in.c.j.de ordi.cogn. Nec debet ante fieri trãſitus ad merita cauſe etiã reſeruatis exceptionib⁹. probatur in.c.ſi clericus laicũ.de foro cõpe.facit.l.ſi.C.de except.no.in c.inter monaſteriũ.de re iud.⁊ per Barto.in.l.quidã cõſulebat.ff.eod. titu.⁊ probatur in.l.ſi quis ex aliena.ff.de iud.⁊ in.l.ij.ſi qs in ius voc. vtrobiq; not.⁊ p Jnn.in.c.ſuper literis.de reſcrip.⁊ gl.in.c.j.de offic. deleg.li.vj.⁊ in.c.romana.de penis.eo.li. Sed in caſu noſtro oppone bat̃ talis exceptio q2 declinabatur iuriſditio iudicis.ergo iudex gra uauit nõ pnũciando prius ſuper illa. ¶ Nec obſtat ſi dicat̃ q pronũ ciauit tacite tranſeũdo ad vlteriora.q2 nec etiã tacite hic pnũtiauit cũ reſeruauerit partib⁹ exceptiões.⁊ ſic illa reſeruatio potius nocuit q̃ p fuit ſi enim pronuntiaſſet expreſſe repellendo exceptiones Lazari vel tacite tranſeundo ad actũ concepti ſine illa preſeruatiõe exceptionis. Ad videndũ vtrum intulerit grauamẽ op3 cõſiderare ſtatuta ⁊ omnia allegata per ea q̃.s.dixi. S3 in caſu noſtro nõ oportet hoc examinare q eoipſo grauauit q̃d voluerit cognoſcere de meritis laudi prius pro nuntiato an ſibi competeret iuriſditio.⁊ hoc declaro ſic aut em̃ vole bat ſimul cognoſcere de illis exceptiõibus declinatoriis ⁊ de meritis cauſe ſimul ⁊ ſemel ⁊ reſultat quedã cõtradictio.nam ad exceptionẽ de clinatoriã dicunt procedendũ ⁊ procedẽdo ad vlteriora dicit contra rium ⁊ hoc de directo eſt 9tra caſum.c.exhibita.de iud.⁊.c.tuã.de ord. cog.⁊.c.lator qui filij ſint legi.not.tangit Fede.conſi.ccxxj.aut voluit prius procedere ſuper meritis laudi ⁊ poſtmodũ ſuper exceptionib⁹ declinatoriis ⁊ ordo eſt peruerſus ⁊ ppoſter⁹ ex cuius prouiſione vel redditur proceſſus nullus q2 eſt puerſio ordinis eiuſdem cauſe.iuxta plene no.in.l.prolatam.C.de ſen.vel ſaltem tribuit facultatẽ appellan di.iuxta.l.j.C.de ap.⁊ no.in.c.ij.de ord.cog. ¶ Nã grauamen infert p

3 tibus nõ modicum.† ſi enim exceptiões declinatorie ſunt vere non de bebit proceſſus ſup principali ex quo iudex prius non pronuntiauit ſup ſua iuriſdictiõe.vt plene no. Jnn.in.c.pterea.de dila.⁊ p Jo.an.in regula ſine poſſeſſiõe.de reg.iur.li.vj.in mercu.reperirent̃ igit̃ partes fruſtra litigaſſe q quãtũ ſit graue quiſq; ſenſit. ¶ Jtem ⁊ tertio obſtãt merita accumulationis.de qua in.l.edita.C.de eden.⁊.l.fundi.⁊.l.ſed

4 ſi.ff.de exce. ¶ † Vbicũq; em̃ ſententia ſup vna cauſa parit exceptio nẽ in alia nõ debẽt ſimul accumulari vt in iuribus palle. Sed ſic erat in caſu nr̃o.nã ſi pnũtiat̃ exceptiõi reductioni ad arbitriũ boni viri obſtare ſtatutũ vel cõuẽtionẽ locũ nõ haberet obſtar.exceptio ſup co g nitiõe ſeu in purgatiõe laudi igit̃ ⁊c. ¶ Et p hoc remanẽt ſoluta pri ma cõtraria. Dico em̃ q ſup illis exceptionib⁹ iudex pnuntiauit etiã tacite pter pſeruationẽ exceptiõis:idẽ licet nõ grauauerit nõ repellẽ do exceptiões grauauit tñ in eo q̃d voluit facere trãſitũ ad merita cãe prius nõ diſcuſſis ⁊ examinatis exceptiõibus declinatoriis hoc expſ ſe voluit Ant.de bu.in.c.exhibita.in.j.col.vbi dicit q nõ debet fieri ta lis trãſitus reſeruatis exceptionib⁹. Et hoc oẽs tenent licet fuerit va rietas inter doc.nũquid pceſſus teneat appellatione ⁊ exceptione nõ interpoſitis q̃d ſibi plenı⁹ pſequor ſ3 hic nõ tãgo q2 nõ facit ad ppoſi tũ. ¶ Cõcludo ergo iſtũ Lazarũ fuiſſe grauatũ ex illa pnũtiatione et p cõſequẽs in oibus aliis actib⁹ poſtea ſecutis cõcernentibus merita laudi.⁊ p hoc tñ nõ excludo dictũ Andreã fouere iniuſtitiã ſup princi pali.nõ em̃ fuit.mihi cõmiſſu3 vt cõſulerẽ vtrũ potuerit peti reductio illius laudi ad bonã equitatẽ.ſed ſolũ vtrũ dictus Lazar⁹ fuerit gra uatus ex pnuntiatiõe iudicis.vt dixi q ſic p pdicta ⁊c. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.xv.

1 ☞ Contractus iudicandus eſt a principali intentione contrahentiũ quando vno ⁊ eodem contractu interueniunt due ſpecies contractus ſeu duo proportionabilia diuerſis contractibus.

2 Vſura non oritur ex vero contractu locationis.ſed tantũ ex puro cõ tractu mutui.

3 Vſura eſt lucrum ex mutuo pacto debitum vel exactum.

In ieſu Chriſti nomine eius q genitriciũ. Querit̃ an pdict⁹ cõtractus ſit feneratiti⁹ cũ vltra locationẽ locator obligauerit ſe ad mutuandũ flore nos decẽ pro tpe ſex annorũ qb⁹ locatio eſt duratura ⁊ ſic exequendo obligationẽ realiter mutuauit.⁊ videt̃ pmo q ſic.qcqd em̃ ex mutuo iungit̃ pacto precedente vel actione ſubſequẽte qcqd ſit.illa vſura eſt. xiiij.q.iij.c.ſi.⁊.ij.quinimo ſola ſpes aliqd ex mutuo cõſequẽdi ſecuta datione facit hoiem vſurariũ:vt in euãgelio Luce.mutuũ dãtes nihil inde ſperãtes. Et trãſitiue in.c.9ſuluit.de vſu. Sed in caſu noſtro com modũ reale eſtimabile venit ex illo mutuo.cũ al's eſt cõductor nõ obli gaſſet ſe ad tãtã penſionẽ cõſtituendã:ergo eſt cõtractus vſurarius cũ quicquid accedat ſorti ex parte accipiẽtis vſura eſt in iuribus preelleg. ¶ Jtẽ conuẽtũ fuit cũ mutuũ fuerit gratuitũ ſ3 animo habẽdi maio rem pẽſionẽ.igit̃ ⁊c. Ad idem facit.c.ſi qs obiecerit.q̃.ij.vbi dicit q̃d ſi vendo vnũ ex duobus ſi q̃d alterũ non cõtingit ⁊ alterũ cẽſet̃ vẽdi tum. Sed in caſu noſtro nõ fuiſſet cõſtituta tanta pẽſio reſpectu loca tionis niſi interceſſiſſet mutuũ:igit̃ totus cõtractus poteſt dici vſura rius. ¶ Sed his nõ obſtantib⁹ q̃ vident̃ obſtare cõtrariũ puto de iu

1 re verũ. Et primo eſt ſubtiliter cõſiderandũ † q vbicũq; ex vno ⁊ eodẽ cõtractu interueniunt due ſpecies cõtract⁹ ſeu duo proportionabilia diuerſis 9tibus iudicãdus eſt cõtractus a principali intẽtiõe cõtra hentium vbi nõ apparet de intẽtione recurrendũ eſt ad cõiecturas.⁊ hoc expreſſe voluit Jo.an.in.c.ad q̃ſtionẽ.de re.pmu.⁊ Bart.in.l.ari ſto.de dona.ſenſit Cy.in.l.cũ te.C.de pac.inter emp.⁊ ven.⁊ pbat̃ in.l. tenet̃.C.de act.emp.⁊ in.l.ſi tibi.ff.ſi cer.pe.⁊.l.qcqd.de acq.re.do.⁊ in c.ad queſtiones.vbi patet q̃d pro alia ſpecie nõ iudicat̃ cõtractus per mutationis habito reſpectu ad ſpeciẽ q̃ interuenit ſed potius vendi tio habito reſpectu ad pecuniã ⁊ principalẽ intentionẽ contrahentiũ. inſti.de emp.⁊ vend.§.pretiũ.ita ecõtra.ſi pmutaui rem meã cum tua. ⁊ q2 mea plus valebat adiecisti certã quãtitatẽ pecunie non iudicatur emptio.pter ptiũ q̃d venit acceſſorie.ſed pmutatio propter ſpecies pmutatas ⁊ pncipalẽ intentionẽ pmutare volentiũ vt pbat̃ in.d.c. ad q̃nes.⁊ no. Bar.in.d.l.ariſto.ita dico ad ppoſitũ in iſto cõtractu interuenerunt duo habẽtia naturã diuerſam videlicet locatio ⁊ cõdu ctio:cõiecturari multũ ex cõuentione.debemus ergo iudicare hũc cõ tractũ ſm intentionẽ contrahentiũ locationẽ ⁊ conductionem.⁊ clare patet ex verbis contractus licet mutuũ veniat acceſſorie ad ſeruandũ ipſi cõductori vt melius poſſit habitare in re locata. Jgitur lucrũ in de proueniens non d3 attribui mutuo.ſed locationi. ¶ Sed preſup poſito ⁊ non conceſſo q̃d hic non apparet de mente contrahentiũ ta men coniecturis hoc colligitur euidẽter. Primo q2 anteq̃ ſubmitte retur obligatio mutui iam ex cõtractu locationis vinee conductor ſe obligauerat ad affictum ſiue penſionem illam pro vinea dũtaxat. Nec aliquid dicit̃ q̃d ratione mutui. Jtem ipſa res locata eſt longe pretio ſior q ipſa quantitas mutui. Jtem quod fuit actum vt pecuniã mu tuatã poſſit reſtituere quãdoq;.nec per hoc aliquid diminuitur de pẽ ſione ſtatuta ratione locationis. Et hec eſt maxima coniectura.quia reſpectu mutui penſio non fuit ſtatuta alias fuiſſet actum vt ſoluto mutuo penſio diminueretur ſaltem pro parte. Jtem non poterat iſte

locatore repetere mutuũ qñcũq durãte tpe locationis.ergo rõne lo
catiõis fuit factũ alias potuiſſet repetere quãdocũq vt eſt de natura
mutui,ita qd põt dici ꝙ nõ ſit ex toto verũ mutuum ſeu nõ hʒ oĩa ſua
accidẽtalia ſeu naturalia ꝯctus.Ad hoc qd no.per glo.in.l.ſi penã.ff.
de ver.obli.in.d.l.ſi tibi.ff.ſi cer.peta.Quid vltra inſpiciaſ cõſuetudo
regionis in qua mediario quaſi ſemp aliqd pſtaſ vt poſſit ſe meli⁹ re
gere,ad hoc de pig.c.illo vos.⁊.l.qꝛ ſemiſſeʒ.ff.de vſuf.⁊.ff.de edil.edi.
qd ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.⁊ qd no.Bar.in.l.nemo eſt q neſciat.ff.de duo.
2 reis.†Ex ꝯctu vero locatiõis non oritur vſura.ſed tñ ex puro contra
ctu mutui.vt in.c.eijciens.lxxxviij.di.no.plene per Joã.and.in regula
peccatũ.de reg.iu.lib.vj.in mercu.Non ob.qd interuenit mutuũ.Nam
ex ſtipulatione põt quis ſe obligare ad mutuãdũ,vt.d.l.ſi penam.ff.
de ver.obli.vñ obligant iſte ſe vt ille facili⁹ poſſit ſe regere in re locata.
hoc idẽ pbaſ in prealle.c.ad queſtiones.iũctis ibi no.per Jnn.vbi pa
tet ꝙ vna eccleſia cum ſuis poſſeſſionibus poteſt cõmutari cum alia ec
eccleſia ⁊ ſuis poſſeſſionibus,⁊ ſi altera abundat in poſſeſſionibus po
teſt licite per aliã partẽ refundi pecunia.Nec p hoc dicif dari pro iure
ſpirituali,ſed potius p fundis:dũmodo cõtractus ſint ſeparati.ſalteʒ
quo ad naturã:vt ibi dicit Jnn.cum non agãt pecuniã immiſcere cum
ſpũalibus ſʒ p tpalibus.ita dico ad ppoſitũ:ex quo pẽſio nõ eſt cõſti
tuta pro ipſo mutuo ſed pro re locata.vt clare colligiſ ex cõtractu ⁊ pre
dictis verbis ꝯctus.Non obſtat internentio mutui poſſum tibi dona
re pecuniã cũ hoc vt tu illã mihi mutues.d.l.ſi tibi.ita poſſum tibi cõ
ſtituere certã pẽſionẽ ex re tua mihi locata.cũ hoc vt mihi certam quã
titatẽ mutues.Nec ago ex mutuo conſtituere pẽſionẽ:ſʒ volo a te hãc
prerogatiuã ⁊ cõmoditatẽ.nã cũ illa pecunia poſſum multa bona age
re etiã cũ re locata:⁊ pcipere lõge plures vberiores fruct⁹.❡Jtẽ ⁊ vl
timo in caſu noſtro deeſt diffinitio vſure.ergo ⁊ ipm diffinitũ:vt no
3 taſ ſup rubrica.de ſum.tri.⁊ inſti.de ob.in pncipio.†Eſt em̃ vſura lu
crũ ex mutuo pacto debitũ vel exactũ vt notaſ in dicta regula pecca
tum.Sed hic lucrũ nõ prouenit ex mutuo.ſed ex ipa locatione.vt ptʒ
in ꝯctu ⁊ ex predictis ergo nõ eſt vſura.Ad iudicandũ aũt cõtractum
vſurariũ vt in foro cõtentioſo debet inſpici forma contractus.vt in.c.
ciuitate.de vſur.Sed iſte ex forma ſui eſt locationis ⁊ cõductiõis.Nõ
obſtãt contraria ſuperius allegata qꝛ nego ꝙ pẽſio cõſtituatur hic rõ
ne mutui,ſed ratione rei locate,nec aliquid hic principaliter datur oc
caſione mutui:ſed totum attribuitur locationi,licet cõductor volue
rit hoc cõmodum a locatione vt facere ibi aliquam preſtãtiã duratu
rã tpe locationis vt forte poſſet emere boues,inſtrumẽta vel ſimilia.
Concludo ergo cõtractum non iudicandum ex ſui forma vſurariũ,ſʒ
locationis ⁊ conductionis ⁊c. Nico.Abbas.

❡Conſilium.xvj.

1 ☞Teſtes duo in qualibet reprobanda ſufficiunt.
2 Notarius deponens ſuper aliquo caſu nõ facit maiorem fidem quam
vnus teſtis.

Chriſti nomĩe inuocato ad
clarã deciſionẽ pñtis dubij tria ſunt examinãda.❡Pri
mo an dictus donatus teneaſ cõi caſtilionis tãq inſtitor
ipſi⁹ cõis ſeu dicti andree.❡Scdo an ſaltẽ ſit obligat⁹ rõne pmiſſio
nis ſue quã dr feciſſe dicto cõi ſm affectionẽ pfatorũ ſic deponentium
qd eſt q̃rere vtrũ dicta illorũ teſtiũ plene pbẽt per dictũ factũ.❡Ter
tio an ſaltẽ oĩbus deficiẽtibus teneatur donat⁹ rõne ſequeſtri qd dici
tur ſibi factũ per cancellariũ cõis caſtilionis.Poſſet addi ⁊ quartũ an
predictis nõ ſufficiẽtib⁹ diſtributiue ad pbãdã intentionẽ dicti cõis
pbent ſaltẽ in vnũ collecta.Et primo reſpectu primi videſ dictum do
natũ obligatũ fore vt inſtitorẽ.Nã inſtitor obligaſ ex ꝯctibus.per eũ
geſtis etiã functo officio cũ illud officiũ ſit voluntariũ ſicut dicimus
in pcuratore ⁊ ſimilib⁹,vt no.gl.⁊ Bar.in.l.pcurator qd.C.de pcura.
videſ ibi tex.⁊ in.l.ſeruũ titij.ff.man.lʒ quidã tenuerũt cõtrariũ.ſʒ pri
mũ videſ cõis opinio.⁊ hoc ſentire videſ glo.in.c.ſicut.xlviij.diſt.Sʒ
predictus donat⁹ fuit inſtitor cõmunis dicti Andree qd probaſ.Nã
inſtitor eſt qui preficiſ aliene negotiationi queſtuarie.vt in.l.inſtitor.⁊
l.quicũq.ff.de inſtito.plene p Jnn.in.c.qd quibuſdã.de fideiuſ.Sed
dictus donatus fuit prepoſitus negotiatiõi ſatis per dictũ Andream
⁊ ſic fuit eius inſtitor,⁊ per cõſequens obligatus exiſtit communitati
caſtilionis.⁊ cuicũq alteri ratione cõtractus.l.j.ff.de exerci.poteſt di
ci ꝙ fuit inſtitor cõitatis caſtilionis inquãtũ geſſit negotium ſuum:⁊
eius nomine ſal vendebat.❡Sed his nõ obſtãtib⁹ que vere nõ ob
ſtant contrarium puto de iure verum.Nã inſtitor nõ tenetur nec oriſ
illa actio inſtitoria ꝯ eũ vel cõtra proponenſ niſi reſpectu contractus
geſti p eũ in officio ſibi deputato,vñ ceſſante altero ceſſat dicta actio ⁊
ita in caſu noſtro ceſſat.Nam dictus donatus ſolũ fuit prepoſitus ad
vẽdẽdũ ſal ad minutũ nõ aũt ad emẽdũ nec ad recipiẽdũ ſal a cõi flo
reñ.vel a b aliqua alia perſona igitur nõ põt teneri tãq inſtitor ex cõ
tractu facto per Andreã magiſtrũ ſuũ,hoc expſſe in.l.quicũq.palle
gata.ff.de inſtito.in.§.nõ tñ omne.vbi dicif ꝙ ſi aliquis fuit prepoſi
tus ad vendendũ ſolum teneſ quaten⁹ vẽdidit nõ aũt ſi emit.⁊ idem
eꝯ.Jtẽ non obligatur inſtitor niſi quatenus ipſe contraxit in officio ſi
bi deſtinato.vt in.l.j.de exerci.§.nõ aũt ex omni caſu.Sed in caſu no
ſtro dictus donatus cum cõtraxit cum cõi caſtilionis nec cũ eo vigore
ſui officij cõtrahere poterat cũ ſolũ eſſet pposit⁹ ad vẽdẽdũ ſal ad mi
nutum ⁊ dicto cõmuni nõ vẽdidit ſal.nec ab eo emit nec tãq inſtitor
emere potuiſſet cũ exceſſiſſet finẽ ſui officij.Solũ ergo obligabiſ dict⁹
Andreas quatenus ipſe cõtraxit tãq inſtitor vẽdẽdo ſal.⁊ ſic nõ offi
cio cui erat ppoſitus.Nec põt dici fuiſſe inſtitorẽ dicti cõis cũ p ipm
cõe nõ fuit prepoſitus alicui negotiationi.Ergo nõ fuit eius inſtitor
d.l.inſtitor.⁊.l.quicũq.Nec geſſit negotiũ cõis.ſʒ ſolũ ipſius Andree
nec poteſt dici obligatus cõmuni.ex eo quia ſal erat ipſius cõis,qꝛ ex
venditione ⁊ traditione facta in ipſum Andreã fuit acqſitum dñium
ipſius ſalis.l.traditionibus.C.de pac.❡Sed preſuppoſito nõ tamen
conceſſo ꝙ ſal ipſum remãſiſſet in dominio dicti cõis,tamen pecunia
inde prouenienſ nõ eſt cõis,ſed illius qui vẽdidit vel cuius nomine
vendidit.l.ſi pecunia.C.ſi qs alteri vel ſibi.Unde rectius dict⁹ dona
tus ſoluit pecuniam dicto Andree.nec in aliquo tenetur dicto cõmu
ni,obligatur em̃ Andre.rõne ꝯctus etiam ex traditione rei aliene.l.ſi
vrbana.ff.de condi.indebi.Jnn.in.c.in literis.de teſti.vbi no.dicit per
d.l.ꝙ ſoluens locatori rei aliene liberatur cũ dicto locatori teneatur ra
tione contractus.Nec põt conueniri per dñm rei,quia cũ eo nullum
contractum geſſit.❡Secundo principaliter faciũt no.per doct.⁊ gl.
in.c.michael.de vſur.❡Cõcluditur cõi opinione ꝙ nudus miniſter
ad vſurã exercendã nõ obligatur ad reſtitutionẽ cum ſolus fuerit pre
poſitus ad mutuandũ ⁊ lucrum recipiẽdum ideo vltra id quod gerit
non naſcitur obligatio licet gl.in.d.c.ſicut aliud ſenſerit fundando ſe
quare a iure reprobatũ geſſit.Sed non in caſu noſtro videtur quo ad
mẽtem iuris cõuenire vt iſte donatus teneatur cũ rem licitam geſſit ⁊
nudus miniſter fuit ad vẽdendũ ſal ad minutũ,qꝛ nec tacite nec expſ
ſe ſed ad hoc tãtũ nec aliqd cum cõi geſſit.Non ergo dʒ obligari cõi
ad pretium ſalis vel ad ſolutionẽ gabelle.ex cõtrario ſequereſ ad ſecũ
dũ ꝙ nudus miniſter obligareſ in his que geſſit,cũ magiſter extra of
ficium ſupra deputatũ contra.l.in oĩbus negotijs.ff.de act.⁊ oblig.Et
hoc quo ad primũ ⁊ ſecundũ an obligeſ ratione aſſerte promiſſionis.
❡Sed nunqd per dicta illorũ teſtium pbeſ aſſerta promiſſio vr̃ qd
ſic.nam realiter in qualibet re pbãda ſufficiũt duo teſtes,etiã ex lege
diuina.vt in euãgelio in ore duorũ vel triũ ⁊c.Et habeſ in iure in mul
tis locis in.c.lʒ.lo primo.de teſti.⁊.ij.q.iiij.p totum ⁊ iura ſatis in hoc
vulgaria ſunt ſed in caſu noſtro nedũ ſunt duo teſtes ſed lõge plures.
Nam ſunt quatuor qui erãt tũc de prioribus dicti caſtri qui teſtificari
poſſunt in cauſa cõmunitatis.vt pbaſ in.c.inſuper.⁊.c.cũ nuntius.de
teſti.⁊.c.ſi xp̃s.in fi.de iureiur.⁊.xiiij.q.ij.ſuper prudentiã.⁊ maxime in
negotijs q̃ gerũtur in ipſa cõitate.ar.l.in.l.cõſenſu.C.de repu.p qd in
l.parentes.C.de teſti.⁊.c.veniẽs.el.ij.de teſti.in.c.tertio loco.de prob.
Item adſunt hic alij duo teſtes qui adiuerunt dictũ donatũ diceteʒ
ſe obligatũ fore dicto cõi ⁊ pdicto Andree plene nõ probãt de per ſe:
qꝛ deponũt ſup verbis enuntiatiuis prolatis propter aliud.in.c.ſi pa
pa.de priui.lib.vj.no.in.l.ex hac ſcriptura.ff.de dona.⁊ in.c.fin.de ſuc.
ab inteſtato.tñ inducunt preſumptionẽ q̃ multũ adiuuat dictũ alioꝝ
teſtium.pro hoc bonus tex.cũ gl.in.c.illud.de preſum.⁊ in.c.cũ olim.
de cenſi.⁊ probatur in.d.c.ſi.Item adeſt ſeu cõcurrit dictum cãcellarij.
qui dicit audiuiſſe ſepe dictum Andream ꝓponẽtẽ in arẽgaria ꝙ di
ctus donatus ſoluat comuni.❡Sʒ his nõ obſtãtibus puto quod ex
dictis illoꝝ teſtium plene non prohibetur qd dictus donatus ſe obli
gauerit cõmuni.nã dicti hoĩes qui fuerũt ex priorib⁹ illo tpe multipli
citer pñt repelli a teſtimonio.Primo quoniã vbicũq ſinguli de vni
uerſitate deponũt in fauorem vniuerſitatis in actu qui ſuccedit poſt
modum in fauorẽ cõmodi ſeu incõmodi ſingulorum de vniuerſitate nõ
ſunt tales idonei teſtes,quia in effectu deponerẽt ſuper facto proprio ⁊
conſequunt cõmodum.hoc probatur ratione naturali.debemus enĩ
attendere effectũ rei vt apertiſſime tenẽt doctores.⁊ maxime Jo.and.
in.c.cũ nuntius.prealle.⁊ in.d.l.parẽtes.vbi dicit ꝙ ſi cõitas conten
dit de paſcuis ipſius cõmunis vbi ſint paſcua ſingulorum illi de vniuer
ſitate nõ ſunt idonei teſtes.Et maxime hoc pcedit in vniuerſitate ſe
culari.Nam ſinguli nõ ſunt effecti ad iſtã vniuerſitatẽ vnde non pro
bãt ita plene ſicut alij,nec etiã tractaſ ſolũ cõmodum vniuerſitatis.vt
no.Arch.in prin.ſed in caſu noſtro nedũ tractaſ de cõmodo ⁊ fauo
re vniuerſitatis ſecularis,ſed in pñia de preiudicio ſingulorum:quia
deficiẽte dicta probatione collecta venit imponẽda ſingulis ad ſatiſ
faciendũ oneribus cõitatis.⁊ p hoc facit qd no.Bart.in.l.deferre.ff.
de iure.fiſ.⁊ in.l.oĩbus.C.de teſti.vbi dicit qd procurator ad negotia
nõ eſt idone⁹ teſtis quãdo perdita ipſa remaneret obligatus.❡Iteʒ
⁊ ſecundo dicti qui fuerunt priores repellunt a teſtimonio rõne ſuſ
ſpitionis dãni eis imminẽtis:quoniam nõ reperiẽdo idoneos fideiuſ
ſores ipſi tenẽtur in ſubſidium.ff.de mag.conue.per totũ.Nec obſtat ſi
dicatur qd ex ſuperabũdanti non ex neceſſitate receperunt dictam fi
deiuſſionem.Nam licet nõ reperiatur expreſſe in ſtatuto cõmunitatis
ſtatutũ,tñ ex quo cõſuetudo antiquiſſima eſt in dicta cõitate vt prio
res recipiãt fideiuſſores ab emptorib⁹ gabelle pdicte eo ipſo qd aſſum
pti fuerint iſti ad officiũ prioratus videtur obligari ad ſatiſfaciendũ
quod per alios ſolitũ eſt fieri.Pro hoc videtur tex.in.c.eccleſiaſticũ.⁊
in.c.his.xj.diſt.bene facit tex.in.l.ꝙ ſi nolit.in.§.qꝛ aſſidua.ff.de edil.
edic.pro

edic.pro hoc qꝺ no. Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duo.reis.⁊ ibi dicit ꝙ in ꝯctū tacite venit id qꝺ ſolitum eſt fieri:⁊ ideo dicti quondā priores nō ſunt in hac re idonei teſtes cū euitent dānū de facili deponerēt ſup dicta ꝑmiſſiōe.¶ Itē ⁊ tertio nō ſunt idonei teſtes:qm̄ vbicūq; officiales etiā depoſito officio volunt deponere de actu geſto corā ſe vel ꝑ ſe ex cuiꝰ geſtiōe vel omiſſiōe laus vel vituperiuꝫ poſſet eis aſcribi nō ſunt idonei teſtes.⁊ ē no.doc.in.c.cū nobis.de teſt.ꝑ Inno. in.c.iij.de arbi.Sed in caſu noſtro vituperiū vel ignorantia poſſet eis aſcribi ſicuti nō ꝓuidiſſent:nec fecerūt vt alij p̄deceſſores.igit ⁊c.tres iſte ꝯſiderationes etiā ſingule ꝯſiderare vident ſufficere ⁊ multo fortius vbi oēs cōuenerūt vt in caſu noſtro.nec obſtat dictū illoꝝ duorū teſtiū.Nā p̄io vt dixi ſolū deponūt ꝟbis enūtiatiuis ꝓlatis propter aliud nec faciūt p̄ſumptionē:q̄ ſunt ſingulares.nā d̄ponūt ſup diuerſis ꝯfeſſionibꝰ ⁊ nō ſup eadē re.vn̄ lꝫ verus teſtis faciat p̄ſumptioneꝫ qn̄ deponit ſup ip̄o facto.de quo querit:ſecus tamē eſt qn̄ deponit in iudicio.opꝫ em̄ qꝺ duo teſtes ad minus ꝓbēt iudiciū nec vnus teſtis releuat ita notabiliter ſentit gl.⁊ apertius Bar. in.l.fi.ff.de queſtioni.Sed in caſu noſtro illa verba enuntiatiua ſolū faciūt iudicium cū fuiſſent ꝓlata ꝓpter aliud nec ꝓbant per quos teſtes:⁊ ideo non releuant:nec coadiuuāt.Et pro hoc.c.cū dilecti.de elec.c.tam lr̄is.de teſt. maxime in abſentia patris.l.certū.§.ſi qs abſente.ff.de confeſ.⁊ ꝙ no. in.c.fi.eo.titu.Nec obſtat dictū cācellarij q nō eſt iuratꝰ nec depoſuit in forma teſtimonij vt in ſequenti mēbro latius dicet.Item neceſſario nō ꝯcludit obligationē ſubſecutā ſꝫ ſolū dicit ꝙ Andreas dicit ſe facturū ꝙ donatus ſolueret cōi vn̄ nō ſequit qui fecerit maxime cum ip̄emet Andreas poſtea depoſuerit dictū donatū nunq̄ ſe obligaſſe. Et ꝑ hoc ptꝫ qd dicendū in ſcꝺo:⁊ ſatis ptꝫ reſponſio in cōtrariū ad tertiū.nā qd obliget ratione ſecūdi ⁊ non ſtādo in verbis:dico primū qꝺ cum ſequeſtrū non appareat ꝑ lr̄as cancellarij ꝯfectio poſtmodū ad reqſitionē dn̄oꝝ nullo modo ꝓbat ſequeſtrū poſſe etiā ſi cancellarius nunc atteſtaret ſequeſtrū fuiſſe factū in pleniſſima forma:⁊ hoc ꝓbatur apertiſſime primo:q̄ viue voci notarij non eſt credendum.vt no.Hoſti.in.c.poſt ceſſionem.de ꝓb.quinimo ſcriptura ſua non facit fidē etiā concepta ſup actu niſi habeat inſcriptionē teſtium.vt in auē. de here.⁊ fal.§.ſi vero abſunt.⁊ in auē.de tabel.⁊ in auē.de fide inſtru. ſed hoc caſu etiā ſcriptura notarij nō apparet:quia iſte litere cancellarij mere teſtimoniales atteſtātes factū de p̄terito nec fuerūt ſcripte tēpore quo dr̄ rogatus:nec eſt in ꝓthocollo ſuo:ergo nullā fidē faciunt

2 vt in dictis iuribus legit ⁊ notat.¶ † Itē notarius deponēs ſup aliquo caſu non facit maiorē fidē quā vnus teſtis:ſed computat ī numero teſtiū.vt.l.domitius labeo.de teſt.⁊ clarius in.c.cū ioannes.de fide inſtru.⁊ in caſu noſtro non habēt vim vniꝰ teſtis:q̄ non deponūt in forma iuramēti:nec citata parte nec p̄ſtito iuramento:⁊ ideo nihil valet dictū ſuū:vt ꝓbat aperte in.c.tua.de coha.cle.⁊ mulie.⁊ ī.c.inſup. in.c.tuis.de teſtibꝰ.¶ Itē p̄ſuppoſito ꝙ nunc veniret ⁊ iuraret ī forma teſtimonij nō faceret plenā fidē:q̄ vnus teſtis non ſufficit etiā ſi ep̄ali p̄fulgeat dignitate.vt dicit tex.in.c.licet ex quadā.de teſti.Et ꝑ hoc infero ad id qꝺ dixi de quarto dubio.nūqd debeāt oēs iſte ꝓbationes ſeu p̄ſumptiones ſimul coniungi ad faciēdū plenā fidē: iuxta regulā q̄ non ꝓſunt ſingula multa iuuāt.in.c.cū cauſam.de teſti.⁊ in l.iij.ff.eo.⁊ breuiſſime dico ꝙ ꝯiungi nō debeāt:q̄ vbicūq; conueniūt p̄ſumptiones diuerſe ſpeciei non coniūgunt ad faciēdā plenā ꝓbationem:q̄ cū nō ꝯmittant in vnā non ſunt ꝯmiſcibiles:hec eſt theorica Bar.in.l.admonēdi.ff.de iureiu.⁊ Jo.cal.⁊ alioꝝ in.d.c.cū cauſaꝫ.Sꝫ ita eſt in caſu noſtro:nā ſequeſtrū eſt vnū factū de per ſe ſeparatū a ꝓmiſſione aſſerta:ergo nō pōt ꝯiungi nec coadiuuat dictum illorū teſtium:q qm̄ fuerunt priores:⁊ dictū duoꝝ in nullo releuat. vt.ſ.dixi. Quare ꝯcludo p̄dictis autēticis dictū Donatum non eſſe cōtractui Caſtillionis aliqualiter obligatū.igit ⁊c.Laus deo. Nico.Abb.

¶ Conſilium.xvij.

1 ☞ Mulier habens ſexaginta tātum in bonis ſuis ſi donauit illa alicui vt eam aleret:nec ad hoc reqſiuit iudicem loci nec nepotem ſuuꝫ: queritur an preiudicet nepoti.

STāte ſtatuto tenoris infra ſcripti videlꝫ ſi qua mulier habēs filios vel filias legitimas vnā vel plures cuiuſcūq; ſexus fecerit teſtamētū vel codicillos vel donationes nō poſſit relinquere dare vel vēdere vel alienare ita qꝺ filij eiꝰ q remanſerunt poſtea poſſint priuari bonis ſuis niſi cauſa neceſſitatis vel victus:ſaluo qꝺ quartā partē bonoꝝ ſuoꝝ ꝑ ſuo arbitrio diſpēſare vel de ea poſſunt diſponere nō obſtāte diſpoſitiōe q̄ p̄io facta erat poſtea fuit facta aditio:vt ibi dicit filios habēs. Dicit etiam nepotes deſcendentes ex ea detracta,fuerunt illa ꝟba.videlicet fecerit teſtm̄ vel codicillos vel donationes vt fuit additum in fine relique tres partes pro rata diuidant.¶ Item alio ſtatuto prouiſum fuit ꝙ nulla interpretatio fiat vel admitti debeat ſup aliq̊ capl'o ſtatutoꝝ,ſꝫ ſicut verba iacens ſimpliciter ⁊ vulgariter intelligant abſq;

1 vlla interpretatione.† Contingit in facto ꝙ mulier q̄dam habens forte ſexaginta in bonis nō habēs aliter vn̄ viuat,donauit illa bona qbuſdā attinentibꝰ cuꝫ hoc vt d̄berent eā regere.Nec ad hoc reqſiuit iudicem loci nec nepotis filiū filie.q̄rit nunqd p̄iudicat ex hoc dicti nepoti q̊ ad tres partes.Breuitatis cauſa arbitror ꝙ ſic:ita qꝺ dicto ſui attinētes habebunt illa bōa ꝓut iter eos ꝯuētū exiſtit.Moueor ⁊ primo ꝙ p̄dictū ſtatutū excipit a ꝓuiſione ſua caſum neceſſitatis nec caſum exceptū aliter determinauit.ergo pure relinquit ſub diſpoſitione iuris cōis ꝑ hoc qꝺ de exceptione no.glo.ſup rub.de regu.iur. lib.vj.facit optime.c.ſuſceptū.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.commodiſſime.ff.ꝺ libe.⁊ poſthumis.Sed de iure cōi poſſunt parētes aſcendētes ꝺ ſuis bonis libere diſponere nō reqſitis filijs vel nepotibꝰ nec iudicibꝰ:dūmodo nō faciāt in fraudē deſcendētiū.vt no.in.l.hereditati.ff.de bo. auto.iud.poſ.vbi per Bar.in.c.raynutius.de teſta.itaq; filij nil habebant poſt mortē parentū.vt ibi.ergo licuit iſti mulieri ſeruādo ius cōmune ꝯtrahere ꝓut fecit nepote vel iudice nō reqſito.¶ Secūdo et idē ꝓbat ſic.vbicūq; ſtatutū emanat ꝯ iuris diſpoſitionē eſt ſtrictiſſime intelligēdū:⁊ recedēdū eſt a terminis iuris cōis quāto minꝰ fieri pōt.vt.l.j.§.hec aūt ꝟba.ff.de neg.geſt.l.ſi viro.§.de vero.ff.ſol.matr. in.c.in noſtra.de iniur.not.Inno.in.c.cum cauſam.de reſcrip.⁊ Bar. in.l.omnes.ppl'i.ff.de iuſti.⁊ iure.Sed in caſu noſtro ſtatutū hoc ē cōtra ius cōe.vt mater nō poſſit diſponere niſi de quarta.ergo quatenꝰ excepit cām neceſſitatis dꝫ reduci ad ius cōe:vt libere ī caſu neceſſitatis poſſit diſponere de oībus bonis ſicut pōt de iure cōi ēt neceſſitate ceſſante.Satis em̄ ſtatutū operat ꝯ ius cōe cū p̄iudicet extra caſuꝫ neceſſitatis.¶ In caſu ergo neceſſitatis caſſare debet cōis interp̄tatio ⁊ additio.quare nō poteſt fieri recurſus ad iudicem vel ad nepotē ſine leſione iuris cōis:ꝙ non eſt neceſſario fiendū,q̄ ſtatutū debet reſtringi vt reducat ad terminos iuris cōis in.c.cū dilectus.de conſuetu.⁊.l.ij.C.de noxa.Nō ergo debet ampliari ⁊ late intelligi vt recedatur a libera facultate iuris cōis,ſicut fieret in caſu nr̄o ſi eſſet opus recurrere ad iudicē vel nepotē.Idem ex iſto intellectu cōtrariū ſeqret quod mulier teneret recipere alimēta ab ea forte a qua nō vellet, qꝺ nunq̄ fuit de mente ſtatuti.Sꝫ tm̄ voluit cōpeſcere illicitā ⁊ effrenatā diſpoſitionē mulieris in p̄iudicādo ſuis deſcendentibus.¶ Itē ⁊ quarto ſtatutū in principio dicit realiter mulierem non poſſe alienare poſtea excepit ſimplr̄ caſum neceſſitatis ſui victus.ergo tūc p̄t alienari ſine reqſitione nepotis vel iudicis.alias autē nō diceret nō poſſe ſimplr̄.nā nō ſimplr̄ dr̄ poſſe qui debet habere alterius conſenſum vel ſeruare aliquā ſolēnitatem.l.tutor qui repertoriū.ff.ꝺ admi.tuto. ⁊.C.de predi.mi.ſine decre.per totū.id em̄ dicimur poſſe ꝙ ꝺ iure poſſumus.c.facit homo xxij.q.ij.⁊.l.filius.ff.de condi.inſt.Et maxime ad iudicē non tenet ire.argu.optimū.l.fi.C.de predi.mi.ſine d̄cre.non aū. lib.x.vbi ptꝫ ꝙ decretū ſit omiſſum ī certa ſpecie alienationis ꝯ iuris diſpoſitionē non extendit ad aliū caſuꝫ non ꝓuiſum.Ita dicēduꝫ ē in caſu nr̄o.¶ Et ſi diceres ꝙ non dr̄ iſta facere ex neceſſitate victꝰ quare neceſſitas eſt qn̄ non habet aliter,vnde ſubueniat in.c.quāto ꝺ ꝯſuetu.Sed iſta habebat remediuꝫ petēdo a nepote.dico ꝙ ſtatutuꝫ noluit ꝙ mulier iret mendicādo alimenta ſua etiā per manꝰ filiorum vel nepotuꝫ ſꝫ ſolum vt relinqueret extra caſuꝫ neceſſitatis,bn̄ em̄ ſciuiſſet ſtatutum hoc ēt dicere ſi voluiſſet.argu.de deci.audiētiā.ſatis enim grauauit eum extra caſum neceſſitatis:vn̄ voluit tollere prouiſionē a iure conceſſam in caſu indigenti:cuꝫ non debeat addi afflictio afflicto.de cleri.egro.ꝑ totum.nec ꝓprie dr̄ ſine neceſſitate ſi ꝑ mēdicata ſuffragia habeat querere alimēta:q̄ non dicimur poſſe vbi honeſtas reſiſtit.d.l.filiꝰ.⁊ opprobrium eſt mendicare.xcij.di.diaconꝰ. vt inſuper de hoc caſus in auē.contra rogatus.C.ad trebe.vbi dicit ꝙ rogatus vt reſtituat quicqd ſupereſt de hereditate tenet ad minꝰ quartaꝫ ꝯſeruare fideicommiſſario:niſi alienet pro neceſſitate ſui victus ⁊ ſi ſimplr̄ ꝯcedit alienationē cauſa victus.Nec reqrit vt prius ſup hoc recurrat ad fideicommiſſariuꝫ cuiꝰ fauorē erat ꝓhibita alienatio:q̄ nec decet ꝙ vadat ad iſtāctē.no.in ſimili ꝑ Bar.in auē.res q̄ ꝯmunia de leg.ergo fortius non fuit neceſſe ire in caſu nr̄o ad iudicē vl̄ reqrere nepotē vbi agit de ꝓprijs bonis ipſius mulieris ⁊ vbi aliter intelligeret fieret receſſus iure communi ⁊ ſine culpa.ita grauiter p̄iudicaret mulieri contra no.ꝑ Bar.in.l.oēs populi ⁊ maxime hoc dicendum eſt in caſu noſtro vbi agitur de bonis modicis in quibꝰ ceſſat ſolennitas vigente neceſſitate etiam a iure adducta.vt ꝓbat in c.terrulas.iuncto fine exceptione.xij.q.ij.Et hoc ꝑfecto credo tenendum licet in ꝯtrariū reputemus forte aliquorum doctoꝝ theoricam:ſꝫ non poteſt procedere in caſu noſtro vbi lederet ius commune.⁊ ita amare p̄iudicaret mulieribꝰ.¶ Quare ꝯcludo dictas ꝯuctiones factā cuꝫ dictis annatis agnatis valuiſſet ex q̄ in veritate fecit ex neceſſitate ſui victꝰ.vt ſatis colligit ex tenore ipſiꝰ ꝯuctionis:ſꝫ aliter nō edi.uerit iudicē nec ipſiꝰ nepotē reqrerit.Laus deo. Nico.Abbas

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedam dn̄a dominica vxor cuiuſdam Ambroſij poſt edit un teſtm̄.viro inſcio coheredeꝫ extraneuꝫ inſtituit.ꝺ hoc teſtamento poſtea nō habita mentione fecit ſolēniter quandā ꝯpoſitionē cuꝫ viro ſuo.vt ipſa premoriente circa bona ipſiꝰ mulieris venirent ad viruꝫ cuꝫ certo onere ad pias cauſas.⁊ illa bona ꝯſtituebant qſi maiorē partē bonoꝝ ipſiꝰ mulieris.⁊ ſic ꝯtra

prius decederet maritus: deberēt ad ipſaȝ puenire bona ptinētia ad maritū cū certis oneribꝰ etiā ad pias cauſas. demū aliter dicto teſtamēto nō reuocato deceſſit dicta mulier. Querit nunc an ꝯpoſitio p̄iudicet teſtamēto: cū de eo nulla fuerit facta mentio vel econtra.

Conſilium. xviij.

1 Donatio facta inter virum ꝛ vxorem an valeat.
2 Teſtm̄ ſemel factū nō reuocat niſi per aliud ſolēniter perfectum.
3 Voluntas vltima eſt ambulatoria vſqȝ ad mortem.

Chriſti eiuſqȝ matris nominibus inuocatis.

Videt p̄mo ꝙ dicta cōpoſitio nō valuerit. p̄mo qꝛ videt auferre voluntatē teſtādi ſeu teſtm̄ mutandi extēdi cōpoſitionē q̄n oīa bona mulieris venirent: ꝙ eſt ꝯ. l. ſtipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ver. ob. eſt enim ꝯ mores vt qs habeat hr̄deȝ ꝯ liberā voluntatē que debet eſſe ambulatoria vſqȝ ad extremū vite. l. iiij. ff. de adimē. le. ꝛ c. cū marthe. de cele. miſ. Nec ob. ꝙ iuramētum in hac cōpoſitione fuit appoſitū: qꝛ vt no. dicit Bar. in. d. l. ſtipulatio nō obligat. c. nō eſt obligatoriū. de reg. iu. lib. vj. ꝛ maxime hoc videt p̄cedere ex parte viri cui p̄miſit vxor p ſolēnē ſtipulationē oīa bona ſua.
1 † Scd̄o probat ſic. donatio inter vi. ꝛ vxorē facta nō vȝ. vt de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. j. ꝛ. ij. ꝛ c. fi. eo. ti. Sed hec fuit quedā donatio cū ex mutuo amore coniugali hoc p̄ceſſit. igit ꝛc. Et ſm̄ quoſdā talis donatio nō firmat iuramēto: qꝛ vr̄ ꝯ bonos mores ſi mutuo amore ſe ſpoliāt. vt no. in. c. cū cotingat. de iureiur. ꝛ in. l. ſi qs p eo. ff. de fideiuſ. ꝛ. l.
2 ſeius ꝛ augerius. ff. ad leg. fal. Tertio facit ꝙ teſtamentū ſemel cōpoſitum nō reuocat niſi per aliud ſolēniter p̄fectū. l. ſancimus. ꝛ. l. hac cōſultiſſima. C. de teſta. Sed teſtm̄ non fuit reuocatū expreſſe nec tacite hoc dicēdo iuxta ea que habent ꝛ notant in dictis legibus. ergo dȝ ſtare firmū ꝛ preiudicare cōpoſitioni p̄dicte. Sed his nō obſtantibus que non obſtāt nec vrgent ꝯ ꝯpoſitionē arbitror dictā cōpoſitionem validā fore ꝛ p̄iudicare teſtamēto quo ad contēta in ea. Et p̄mo adduco tex. in. l. rem legatā. ff. de adimē. leg. vbi ptȝ ꝙ legatū in teſta-
3 mento teſtator ex mera liberalitate alij donauit. † Itē vltima volūtas eſt ambulatoria vſqȝ ad finē mortis. vt in iuribꝰ preallegatis. Nec poteſt quis ſibi ſtatuere legē in teſtamēto a qua non liceat recedere ēt ſi iurauerat. vt plene no. per Io. an. in regula qd̄ ſemel. de reg. iur. lib. vj. in mercu. no. xiij. q. ij. vltima voluntas. videt tex. in. l. ſi quis. in p̄n. ff. de le. iij. vnde poteſt teſtator de bonis ſuis libere diſponere in ꝯhēdo tam in teſtamēto ꝙ̄ poſt teſtm̄. vt. l. heredes palam. ff. de teſt. ꝛ. d. c. cū marthe. licuit ergo dicte dn̄ice de rebus ſuis etiā poſt teſtm̄ diſponere. nulla etiā habita mentione de teſtamento: maxime ꝯhēdo vt fecit vt ſatis probat in iuribus preallegatis. Solum ergo reſtat videre vt dicta cōpoſitio p̄dicto modo valuerit. ꝛ maxime inter maritū ꝛ inter vxorem ꝛ ſic indirecte rn̄detur ad ꝯrium: ꝛ dico ꝙ ſic. Nā ſi bene inſpiciant verba cōpoſitionis non eſt in ea alicui coniugū ſublata libertas teſtandi ſeu teſtm̄ mutandi nec per ea fuit derogatū heredis inſtitutioni in teſtamēto facte. non enim p̄miſit dicta dn̄a dn̄ica hr̄dē facere maritū. Nec econtra nec dedit oīa ſua bona p̄ſentia ꝛ futura: quo caſu poſſunt militare. no. per Bar. in. d. l. ſtipulatio. ꝛ per Cy. ꝛ alios in. l. fi. C. de pac. Sed ſolū vxor diſpoſuit de quibuſdā rebus particularibus ꝛ maritus diſpoſuit de rebus preſentibus ꝛ nō de futuris. quo caſu valet ſtipulatio ſm̄ gl. ꝛ Bar. ꝛ oēs in. d. l. fi. ꝛ. l. ſtipulatio. cū poſſint teſtari de rebus acq̄rēdis in futur. teſtm̄ dicte dn̄ice remanet validum in rebus ꝛ iuribus nō cōprehenſis in dicta cōpoſitiōe teſtamento extāte: qd̄ tp̄e mortis nil vltra remāſerit nil tñ habet obſtare. ſatis eñ eſt ꝙ remanere potuit ꝛ ꝙ in p̄ſenti pōt heres adire hr̄ditatē: cū hereditas cōſiſtat etiā ſine bonis cū ſit nomen iuris. l. heredis appellatio. ff. de ver. ſig. ꝛ hoc colligit ex verbis dicte cōpoſitiōis de qua obſernāda nō obligauerūt auferre liberā facultatē teſtādi: ſed de certis bonis dūtaxat paciſcēdo. qnimo dico ꝙ ſi heres adijt hereditatē ex illo teſtamēto tenet ꝛ obligat marito ad obſeruātiā dicte cōpoſitionis ad hoc. l. veteres. C. de ꝯhen. ꝛ cōmit. ſtip. ꝛ qd̄ no. in. c. j. de teſt. Et plꝰ dico ꝙ ſi oīa bona p̄ſētia ꝛ futura donaſſent: valeret donatio maxime interpoſito iuramēto: nō obſtā. opi. Bar. quā moderniores non fuerunt ſecuti cū teſtator poſſit fieri ſine bonis particularibus: cū hereditas ſit nomen iuris vt p̄dixi ꝛ ipſemet Bar. hoc ſenſit in aut. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccle. Nec ob. d. l. ſtipulatio. qꝛ ibi tollebat directe facultas heredē inſtituendi qd̄ nō ꝯtingit in caſu noſtro quicqd de hoc caſu noſtro: tñ nō ob. opi. Bart. ſȝ cōcordat cū hac cōpoſitione nō venerunt bona p̄ſentia ꝛ futura: nec p̄miſerūt ſe inſtituere heredes, ſed potius ſenſerūt ꝯtū vt p̄dixi ꝛ per hoc tollit p̄mū ꝛ vltimū motiuum. Non ob. aliud de donatione p̄hibita inter vi. ꝛ vxorē multiplici ratione. Prima qꝛ fuit morte ꝯfirmata qd̄ fieri pōt. c. fi. de do. inter vi. ꝛ vxo. vt. l. donationes. C. eo. tit. Item qꝛ non fuit donatio inter viuos ſed cauſa mortis que non p̄hibetur inter maritum ꝛ vxorē. cū ex hoc nō efficiatur alter pauperior. vt. l. in donationibꝰ. C. ad. l. fal. ꝛ. l. ſi cauſa mortis. ff. de dona. Itē in ꝯtū poteſt dici ꝙ non fuit donatio ſȝ quedam cōpoſitio vt mutuū pactū de lucrandis certis bonis matrimonio diſſoluto per mortē alteriꝰ fieri poteſt inter cōiuges. vt. d. c. fin. de dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ. l. deo nobis. ff. de epiſ. ꝛ cle. Nō enim poteſt dici ſimpliciter donatio que fit animo aliud cōſequendi ſeu remunerādi. vt. d. l. hoc iure in fi. ff. de dona. no. Bar. in proemio ffor. qualis fuit iſta. Concluſio ergo ꝙ teſtamētū dicte dominice remanet validū: ꝛ cōpoſitio facta per eam cum marito eſt per omnia obſeruāda maxime ratione iuramenti ꝛ diſpoſitionis facte ad pias cauſas. argu. c. relatū. el. j de teſta. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Quedā mulier p̄miſit trecētos

noīe dotis filie ſue: marito recipiēti ꝛ ſtipulāti pro ſe ꝛ noīe ſuo. hoc inter cetera in ip̄o cōtractu adiecto ꝙ matrimonio diſſoluto aliter quā per mortē filie ſue dicta dos deberet ſibi reddi poſtmodū natis filijs ex dicto matrimonio deceſſit maritꝰ: ꝛ ſic commiſſa ſtipulatione dos fuit reſtituta dicte mulieri. Deniqȝ dicta filia trāſeūte ad ſcd̄a vota p̄miſit dicta mulier eius mater ſcd̄o viro trecētos noīe dotis: hoc inter cetera adiecto ꝙ ſi matrimoniū diſſolueret per mortē eiꝰ filie ſupſtitibus filijs de ipſo matrimonio: tūc dos remaneret apud ipſuȝ maritū remanēte noīe ipſorū filiorū: ita qd̄ dos cederet ipſis filijs dūtaxat ꝛ ad hoc obligauit ſe ꝛ ſuos heredes per ſolēnē ſtipulationē. morit poſtremo dicta filia: ad cuiꝰ ſucceſſionē veniūt filij primi matrimonij dicentes ſe debere ſuccedere in dicta dote cuȝ filijs ſecundi matrimonij: maxime occaſiōe ſtatuti loci in quo inter cetera diſponit ꝙ ſi qua mulier trāſierit ad ſcd̄a vota ꝛ deceſſerit ab inteſta. relictis filijs ex primo matrimonio ꝛ ex ſecundo: aut quocūqȝ alio ꝛ tunc eo caſu filij primi matrimonij ꝛ ſecūdi ꝛ cuiuſlibet matrimonij ſuccedāt ab inteſtato dicte eius matri equali portione tam in dotibus eorū matris vndecūqȝ habuerit ꝛ p̄ceſſerit quā in alijs q̄buſcunqȝ eius bonis non obſtāte aliquo pacto appoſito in inſtr̄o dotis ipius matris ꝛc. ſecūdus maritus opponit de ſtipulatione predicta. Queritur quid iuris ꝛc.

Conſilium. xix.

1 Statutū in q̄ntum fieri pōt debet reduci ad terminos iuris cōis etiā per impropriationem verborum ſi id expedit.
2 Maritus qui tenetur dare partem eorū que habuit filijs primi matrimonij non cōpellitur ante lapſum anni reſtituere dotem que conſiſtit in rebus immobilibus.

Chriſti eiuſqȝ matris noībꝰ

inuocatis. Vidēdū eſt primo pro ipſius clara deciſiōe qd dicendū de iure cōi. Scd̄o nūquid varietur in hoc iuris cōis diſpoſitio vigore dicti ſtatuti. In primo omiſſis argumētis q̄ ad partes fieri ſolēt ſic mihi videtur diſtinguēdū. qd̄ aut mater dotauit filiā de ſuis p̄prijs bonis aut de bonis ipſius filie. ꝛ hoc deprehēdit de adminiſtratione bonorum ipſius filie. Nā ſi mater adminiſtrabat tp̄e promiſſionis bona filie: tūc vr̄ mater de ſuo dotē cōtuliſſe. hoc colligitur ex his q̄ legunt ꝛ notant. in. l. fin. C. de dot. promiſ. ꝛ. l. vna. C. de rei vx. act. §. accedit. Primo caſu cū dotē ꝯtulerit ex propria ſubſtātia potuit etiā in p̄iudiciū filiorū futurorū dotē ſibi reddi ſtipulari ſicut q̄libet extraneus. vt in. d. §. accedit. ꝛ. l. quoties. ff. ſol. ma. ꝛ ſic licite potuit dando dotē ſcd̄o viro apponere pactū excluſiuū filiorū primi matrimonij: cū in re ſua potuerit opponere quodlibet pactū. C. man. l. in re mandata. ꝛ. c. de his. de ſepul. hoc ergo caſu excluſis filijs primi matrimonij dos ipſa erat filiorum dūtaxat ſcd̄i matrimonij. Scd̄o caſu cū mater dotauit de bonis filie non valuit pactū appoſitū in p̄iudicium filiorum primi matrimonij. ſicut eñ directe nō poſſet ipſa mater excludere filios primi matrimonij a ſua ſucceſſione. l. cū alijs. C. de ſecū. nup. ꝛ in aut. vt cum de appel. cog. §. aliud quoqȝ capitulum. ita ꝛ fortiꝰ nō potuit iſta dotādo de bonis filie apponere pactum filiorum primi matrimonij excluſiuū. ar. i. l. nemo poteſt. de leg. j. ꝛ. l. ius agnationis. ff. de pactis. Sed hoc caſu arbitraret ipſam auiā teneri ad ſupplēdū ſcd̄o marito de ſua ſubſtantia cum obligauerit ſe ꝛ ſuos heredes ꝛ ad implementum oīm que venerunt in ꝯtu. q̄ntum ergo ſibi aufertur ex filijs primi matrimonij, tātū eſt ſibi ſupplēdū per dictā auiā de ſubſtantia cū potuerit ad hoc ſe obligare. arg. in. l. rem alienā. ff. de contrahē. emp. ꝛ. l. elegāter. §. qui reprobos. ff. de pigno. actio. ꝛ. l. ex empto. de act. emp. ꝛ bene facit in fi. c. inter cetera. de preben. Hec p̄cedunt inſpecta diſpoſitione iuris cōis. Sed nūc examinādum eſt quid dicendum eſt inſpectis verbis cenſure municipalis.
1 † Et videt primo nam dictuȝ ſtatutū debet q̄ntum fieri poteſt reduci ad terminos iuris cōis etiam per impropriationē verborum ſi expedit. vt in. c. cum dilectꝰ. de cōſue. ꝛ. l. ij. C. de noxa. per doc. in. c. cauſam que. de reſcrip. intelligitur ergo dictū ſtatutum qd̄ voluerit tollere pactū oppoſitum in dote p̄fecta ab ip̄a filia vel ipſius patre. ſecus ſi ab extraneo vt eſt mater in hoc caſu q̄ cū non teneat dotare filiā dicta mater debet prohiberi paciſci doteȝ ſibi reddi contra multa iura ſuperius alleg. ꝛ ſimilia. Nam cauſa iuſta eſt reſtringi ſtatutū cū quis ſine culpa pateretur dānuȝ. vt no. Bar. in. l. oēs. ff. de iuſti. ꝛ iure. verū cum verba ſtatuti ſatis in hoc videāt clara ꝛ generalia. excludunt enim quodcūqȝ pactū in inſtrumēto dotis appoſitum vndecūqȝ mater habuerit dotē vel proceſſerit ipſa dos: ergo includit ſtatutū dotē p̄fectā a matre cū dicat vndecūqȝ proceſſerit ꝛc. generalia enim verba generaliter ſunt intelligēda. xix. diſt. ſi romanorum. xxx. q. j.

ruꝫ.xxx.q.i.ſi dormierit ⁊ pro hoc qđ in ſimili no. Bar.in.l.iiij.§.ꝑtor
ait.ff.de dã.infe.vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto caueť de reo citãdo in faciẽ vel
ad domũ ſufficit ꝙ ſit citatio ꝑſonalis vel ad domũ.Nec obſtet ad ter
minos iuris cõia reduci vt intelligať qđ prius ad facieꝫ ſi reperiri pt
inde ad domũ:qꝛ ꝺꝫ hũc intellectũ adderet ſtatutũ ad ius cõe.¶Cũ
ergo in caſu noſtro ꝟba ſint clara diſponẽtia ſuꝑ dotẽ maternã vnde
cũqꝫ ꝓceſſerit gñaliter ſunt intelligẽda.facit.c.in his.ꝺ priui.⁊ qđ fue
rit mens ſtatuentiũ colligiť clare ex additiõe vbi in ꝑiudiciũ ſtipula
tur dotẽ ſibi reddi diſponiť vt certo caſu dos remaneat ibi penes do
tatã ⁊ ſuos heredes ⁊ maxime hoc ꝓcedit cũ filia dotata a matre ex-
cludať a ſucceſſiõe mřis ⁊c.prout ibi latius ꝯtineť.Sic videntur ſta
tuẽtes hoc caſu voluiſſe ꝑiudicare dotãdi:vt nõ obſtãte quocũqꝫ pa
cto appoſito in iſtrumẽto dotali debeãt venire ad ſucceſſionẽ matris
filij ꝑmi ⁊ ſecũdi matrimonij.¶Cõcludo ergo in caſu noſtro ꝙ ſiue
dicta dos ꝓceſſerit ex ſubſtãtia matris dotãtis ſiue ex bonis ipſiꝰ ſi
lij oẽs filij tã primi ꝙ̃ ſecũdi matrimonij veniũt ad ſucceſſionẽ mater
nã equaliter ⁊ in viriles portiões vt in dicto ſtatuto ꝯtineť.⁊ facit.d.
l.cũ alijs.Sed ipſa mater que noie ꝓprio ſe obligauit ſcđo marito te
nebať tñ de ſuo ſupplere quãtũ fuit ſibi ſubtractũ a filijs ꝑmi matri-
2 monij vt in iuribꝰ preal le.¶† Quãdo autẽ maritꝰ tenebať dare par
tem eoꝝ que habuit filijs primi matrimonij dico qđ realiter maritus
nõ compelliť ante lapſum anni reſtituere dotẽ que ꝯſiſtit in rebus im
mobilibꝰ ſicut in caſtro noſtro.vt.l.vna.§.exactione.C.de rei vxo.act.
Auia aũt reſpectu partis ſue nõ reperiť in hoc priuilegiata.vñ teneť
tradere intra tp̃s boni viri arbitrio ꝯputãdum.iuxta not.i.l.ij.⁊.l.iiij.
ff.de re.iur.⁊.l.ij.C.de vſu.rei iu.cũ ſi.Et hec ſufficiãt.Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Super queſtiõe vertẽte iter cõ-
mune ſen homines planiſtãgarij ex vna parte ⁊ notariũ artis lane ex
alia parte ſuper eo vcꝫ an ſtatutũ cõis ſenaꝝ prohibẽs pannũ deferri
in territorio ſeneñ.⁊c.ꝑut plene ⁊ late ꝯtineť in dicto ſtatuto qđ inci
pit.Veduto che grãde quãtita ⁊c.habeat locũ in dicta ꝯſti.planiſtã
garij.⁊ maxĩe reſpectu forẽſiũ cleri nõ ſoluta gabella.de quo in dicto
ſtatuto cõtineť:introduxerũt certã ꝙ̃titatẽ pãnoꝝ ad dictũ caſtrũ ⁊c.

¶Conſilium.xx.

1 Territorium vnde dicatur.
2 Diſtrictus vnde dicatur.

IN chriſti noie amẽ. Chriſti poſtula
to ſuffragio vř
prio ꝙ ſic:ſiue inſpiciamus diſpõnẽ iuris cõis ſiue conti-
nentiã capitulorũ iãdudũ initoꝝ iter magnificũ cõe ſena
rum ex vna parte ⁊ cõe,⁊ hoies dicti caſtri ex alia.de iure em̃ cõi licuit
dicte cõitati ſenarũ in toto territorio ſeu diſtrictu gabella reꝝ vehẽda
rum inducere,⁊ certarũ ſpecierũ delationem prohibere,cum vtatur in
toto ſuo territorio iuribus pñcipis,⁊ tãto tp̃e his iuribꝰ dicta ciuitas
Senarũ vſa,ꝙ non eſt memoria in ꝯtrariũ.vt in.c.ſuꝑ quibuſdã.de verb.
ſign.in.l.infamẽ.in fi.ff.de pub.facit qđ no.Inn.in.c.cum te.de re iud.
⁊ in.c.cũ.P.tabellio.de fi.inſtr.Et ſic nõ ob.l.vectigalia.ff.de publi.q̃
ꝓhibet gabellas induci per inferiorem ab imperatore.Certũ eſt ꝙ di-
ctum caſtrũ Planiſtangarij eſt de territorio ſeu diſtrictu Seneñ.
1 †Nã diciť territorium a terrẽdo ⁊ diſtrictus a diſtringendo.iđ vbicũ-
que qs habeat poteſtatẽ terrẽdi ſeu diſtringendi, totũ illđ ꝺꝛ de terri
torio ſeu diſtrictu ſuo.vt in.l.pupillꝰ.§.territoriũ.ff.de ver.ſig.ꝑ Bar.
in.l.nõ dubito.ff.de cap.⁊ poſtli.⁊ qđ legi.⁊ no.in cle.ne romani.de ele
ctio.vñ lꝫ poſſet diſceptari vtrũ dictũ caſtrũ ſit de comitatu Seneñ.
maxime ꝑ id qđ habeť in.xx.c.dictorũ pactorũ.tñ negari nõ pt qn ſit
de territorio de iuriſdictione ⁊ diſtrictu.vt clare colligiť ex ꝑdictis iũ
cta ſubmiſſione facta ꝑ hoies caſtri vt ptꝫ clariſſime ex tenore ſubmiſ-
ſionis.dictũ igiť ſtatutũ ꝯcernẽs totũ territoriũ ⁊ diſtrictũ Seneñ.ex
tendit vinculũ ⁊ vires ſuas ad dictũ caſtrũ.quapropter ex nõ ſolutiõe
gabelle dicti panni inciderũt in ꝯmiſſum.vt in.c.cũ ſm leges.de here.
lib.vj.⁊ in.l.fi.ff.de pub.cũ ſimi.nec capitula ſeu pacta inita per ciuita-
tem Seneñ.⁊ dictũ caſtrũ habẽt in aliquo impedire vires dicti ſtatu-
ti ſeu pena ꝯmiſſionis.inſurgere ex eo.nã ſi põderet nõ auferũt pote-
ſtatẽ cõi Seneñ.ſtatuendi ⁊ puniẽdi in dicto caſtro. Tria em̃ videnť
capitula ad materiã faciẽtia,vcꝫ ſcđm nonũ ⁊ vigeſimũ.videt em̃ illa ca
pitula ſolũ eximere hoies ⁊ cõe dicti caſtri a gabellis ⁊ alijs grauami-
nibus.Nõ em̃ dãt ptãtem portãdi de alijs locis ſpecies vetitas maxi
me reſpectu forenſium qui non reperiuntur priuilegiati,nec priuile-
gium vni conceſſum ad alium extendendũ eſt nec perſonalis ad alias
ꝑſonas eſt extendenda.xxix.di.per totum.dicta vero pacta tãꝙ̃ inita
habẽt vim legis,vt.i.l.Ceſar.ff.de pub.non poſſunt ergo hoies caſtri
a qua pẽdẽtis qui detulerũt pannos ad dictum caſtrũ Planiſtrãgarij
cõtra tenorẽ dicti ſtatuti vigore dictorũ pactoꝝ ſe defendere.¶ Sed
his nõ obſtãtibꝰ q̃ iudicio meo nõ obſtãt puto ꝙ vigore dictorũ pa-
ctorũ dictũ ſtatutũ nõ vẽdicet ſibi locũ in dicto caſtro Planiſtãgarij
ẽt nec in alienigenis deferẽtibꝰ pãnos ad dictũ caſtrũ. Et primum ꝑ
dictũ capitulũ ſcđm dictorũ pactorũ in quo inter cetera cõtinetur ꝙ
non ſolũ hoies ſed cõe dicti caſtri debent eſſe exempti ⁊ liberi tã i gñe
ꝙ̃ in ſpecie ab oibus taxijs:datijs:gabellis:⁊ alijs qbuſcunqꝫ graua
minibus realibꝰ ⁊ perſonalibꝰ ꝑ tp̃e.xx.anno.tunc ꝓxime futuroꝝ.
¶Sed certum eſt ꝙ ſi ex delatione pannoꝝ etiã per forenſes delato
rum gabella in.d.c.ij.ꝯtenta ſolueret ꝑ ingreſſu caſtri ꝑdicti,nõ eſſet
dictum caſtrũ immune a gabellis ſeu liberũ ⁊ exẽptũ:cũ indirecte col
lectarenť gabellarenť hoies ⁊ cõe dicti caſtri.cũ oporteret aut care-
re dictis pannis aliquibꝰ alienigenis deferentibꝰ aut ꝑ maiori ſoli-
to emerẽt cũ delatores venderẽt carius ꝓpter onera gabelle.ad hoc
l.fundi ptem.ff.de ꝯhẽ.emp.facit.c.quãto.de priui.⁊.c.fi.de immu.ec-
cle.li.vj.¶Itẽ tenendũ ꝯtrium de directo cõmitterenť ꝯ dictum capi
tulum nonũ dictoꝝ pactoꝝ:quo capitulo diſponiť ꝙ oẽs intrare re
ditus ordinarij ⁊ extraordinarij dicte terre Planiſtãgarij cuiuſcũqꝫ
conditionis exiſtant bannoꝝ ciuilium ⁊ penaꝝ ꝯdemnationẽ ⁊c.ſint
⁊ eſſe debent cõitatis hoim Planiſtãgarij pro dicto tp̃e.xx.anno.nec
negari poteſt qn gabella vel pena poſita in dicto loco nõ ſit ꝯ immu
nitatẽ ad bonũ dicti caſtri.ſaltẽ in quãdã ꝯſequentiã.ergo ⁊c.Et ꝑ
ꝯñs concludo ꝙ dictũ ſtatutum nõ vẽdicat ſibi locũ in dicto caſtro:
nec ẽt alienigenis ꝺferẽtibꝰ pãnos ad dictũ caſtrũ ⁊c.Nico.Abbas.

¶Conſilium.xxj.

1 Vicarius epiſcopi an ſit preferendus archidiacono.
2 Vicarius epiſcopi aſſociatur in iuriſdictione.
3 Vicarius epiſcopi habet dignitatem ꝙ̃diu eſt in officio.
4 Conſuetudo contra honeſtatem non valet.
5 Humilitatis primus gradus quis ſit.

Chriſti eiuſqꝫ matris noibꝰ
inuocatis.Viſo dubio ꝺ quo queritur an vicariꝰ dñi epi
1 ꝑferendus ſit dño archidiacono bonoñ.⁊ ecõtra.† Et ꝑ
mo videť dicendũ dñm archidiaconũ ꝑferendũ cum eiꝰ officiũ ſit ꝑ
petuũ:⁊ officiũ vicarij tpale.vnde digniora ſunt ꝓpria ꝑmanẽtia quã
tpalia:preterea archidiaconus ꝺꝛ eſſe vicarius epi.vt no.per Io.an.
in.c.j.de offi.archi.¶Tamẽ his nõ obſtãtibꝰ q̃ vere nõ obſtãt ꝯtrariũ
puto verius.Et ꝑmo adduco,qꝛ ille qui eſt in maiori iuriſdictiõe i du
bio preferendus eſt ibi minori in ſucceſſionibꝰ.vt in.c.ſtatuimꝰ.xvij.
diſtin.§.fi.⁊.c.ſeq.archidiaconus aũt nullã poteſtatẽ hꝫ i vicariũ epi.
Nec etiã habet in aliquã iuriſditionẽ cõtẽtioſam de iure cõi.Sed dũ
taxať intentionẽ ſuã fundat de iure cõi ſuꝑ duobꝰ exꝑſſis in.c.ad hec.
in.§.in quãdã.de offic.archi.procedunt potiꝰ ſm varias ꝯſuetudines
locoꝝ quã de iure cõi.vt no.Io.an.in.§.i quãdã.Ad idẽ bo.glo.eſt in
2 c.ad hec de exceſ.pla.¶† Itẽ ⁊ ſcđo vicarius epi ꝺꝛ aſſociari epo i iu
riſditione.vt dicit tex.in.c.in noua actiõe.xvj.q.vij.Ergo ꝑferendus
eſt poſt epm oibus dioceſanis.arg.in.c.recolẽtes.de ſta.regu.⁊ i.c.cũ
in tua dioceſi.de ſpon.¶Itẽ ⁊ tertio ⁊ quãto quiſqꝫ preeſt melioribꝰ
tãto maior eſt ⁊ honeſtior.vt ꝺt tex.in aut.ꝺ defen.ciui.in.§.nos igi
tur.Sed vicarius epi preeſt melioribꝰ:vt archidiacono ⁊ omnibꝰ de
dioceſi.vt.ſ.dictũ eſt.⁊ habet iuriſdictionẽ ordinariã ⁊ archidiaconꝰ
nullã habet iuriſdictionẽ contentioſaꝫ de iure cõi.vt.ſ.dixi.Eſt ergo
longe maior ipſo archidiacono.ergo illi ꝑferẽdus.¶Itẽ ex quarto
generalis officialis epi facit idẽ conſiſtoriũ cũ ipſo epo ⁊ participat ꝺ
iuriſdictiõe ipſius epi.⁊ i.c.ij.de ꝯſue.li.vj.⁊ in.c.romana.de appel.eo.
tit.Ergo honorãdus eſt pre oibus ꝑter epm ſicut dicimus in papa q
facit idẽ cõſiſtoriũ cum deo.⁊ no.Inno.⁊ Hoſti.in.c.iiij.de transla.ꝑ
la.ideo poſt deũ pre oibus ꝺꝫ honorari.Ad idẽ bonꝰ tex.c.fi.xciij.di.
3 ¶† Nõ obſtãt ꝯtria ſuperius formata.Et primo ad primũ rñdeť ꝙ
vicarius epi habet dignitatẽ ꝙ̃diu eſt in officio.licet ſm quoſdã exti
guať eo mortuo vel remoto:vel remoueať aliquo inſtituto.vt no.i.d.
clem.⁊ ſi principalis.in.d.c.qm̃ abbas.⁊ ſatis eſt ꝙ poſſit eſſe ꝑpetuꝰ
id eſt ad vitã ſuã tenere ſi nõ remoueať alio inſtituto.iuxta no.in cle.
⁊ ſi pñcipalis.Itẽ ſatis eſt ꝙ dũ vicariã obtinet habet iuriſdictioneꝫ
ordinariã ſupra ipſum archidiaconũ ergo preferendus ⁊ dignitas vi
cariatꝰ propria eſt vnde iuſte tractant ſeparatũ de officio vicarij.Et
iuriſditio ꝓcedat ex iuriſdictiõe ſui epi:tñ habeť a legato ⁊ nõ imme
diate ab ipſo epo alias nõ eſſet ordinaria iuxta no.per Inno.in.c.cũ
ab eccleſiarũ.de offi.ordi.⁊.l.quia.ff.de iur.om.iu.¶Ad ſcđm argumẽ
tum rñdetur ꝙ archidiaconus ꝺř vicarius epi:qꝛ illa duo q̃ ſibi cõpe
tunt.de quibus in.d.§.i quãdaꝫ pertinebãt olim ad iuriſdictionẽ epi
vt no.Io.an.in.c.j.de off.archi.Sed gñalis officialis epi eſt vicarius
in tota iuriſditione.iuxta tñ ea q̃ habenť in.c.licet.de off.vic.li.vj.Et
facit idẽ conſiſtoriũ cũ epo ꝙ nõ facit archidiaconꝰ.¶Nõ ob.tertiũ
argumentũ ꝙ dicit tenere locũ epi:qm̃ ex eo ꝺř loca tenere epi.cũ iu
riſditio eſſe eadẽ cũ iuriſditione epi:rõne aut diciť ex eo vt habeat po
teſtatẽ in preſentia epi dũtaxat:imo hꝫ etiã i abſentia.vt.ſ.dixi vñ ꝺꝛ
ſibi adiũctus in adminiſtratione vt in.d.c.noua actiõe.¶Non ob.vl
timũ argumẽtũ ꝙ archidiaconus dicit maior poſt officiales epi:qꝛ
ipſe hꝫ honorari vt epſ.vt.ſ.dixi cũ habeat iuriſdictionẽ epi in archi-
diaconũ.Sed dicit maior reſpectu aliorũ clericorũ dioceſis.Nã vt.ſ.
dixi vicarius facit idem conſiſtoriũ cum epo.vnde poſito epo per cõ-
ſequentiam ponitur vicarius.Et predicta ſufficiant.

Uit a me queſitum poſtea. Nūquid valeat ſuprascripto caſu ꝯſuetudo q̄ eſt ꝯ̄ria oi iuri. Primo diuino. vt ſatis colligitur ex. c. ad hoc. lxxxviij. diſ. ¶ Secūdo ordini naturali vt colligitur ex. c. eſt ordo. xxxiij. q. v. ¶ Itē iuri canonico: cū maior in adminiſtratiōe p̄ferēd⁹ ſit. vt. ſ. plene fuit allegatū. ¶ Itē ciuili: vt colligitur ex. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊. l. j. ff. de albo ſcribē. ergo impreſcriptibilis: ⁊ poti⁹ dicit̄ peſtis q̄ꝫ conſuetudo. iu
4 xta ea q̄ habent̄ in ſimili. c. ad noſtrā. in tex. ⁊ gl. de ꝓba. ¶ † Itē ꝯſuetudo contra honeſtatē nō valet. vt in. c. cū decorē. de vit. ⁊ hone. cle. Et nimirū cum principale qȯ requirit̄ in. l. ſit ipſa honeſtas. vt. iiij. diſtin. Erit autē lex honeſta ⁊c. Si ergo iſta q̄ ꝓcedūt ex ꝯſenſu expreſſo nō valent ſine ratione vt ibi: quāto minus cōſuetudo non valet q̄ inducitur ex conſenſu tacito. ⁊ regulariter minus operat̄ ꝯſenſus tacit⁹ ꝙ expreſſus. iuxta no. in. c. dilecti. de ꝯſue. ⁊ in. l. ij. C. que ſit lon. conſue. ⁊ viij. di. mala cōſuetudo. ⁊. c. cōſuetudo. Sed hec cōſuetudo eſt ꝯtra rationē. vt pꝫ ex predictis. ſolum em̄ videt̄ proceſſiſſe ex quadā vecordia ⁊ ambitione ſeu ſtultitia. vt innuit tex. vt in. c. legim⁹. in princ. xciij. di. ergo nō valet. ⁊ qȯ ratiōe caret extirpare neceſſe eſt. lxxviij. di. corripi. in fi. ⁊ maxime hec ꝯſuetudo q̄ potius corruptela oīno extirpāda eſt:
5 quia eſt contra primū gradū humilitatis neceſſariū. ¶ † Prim⁹ em̄ gradus humilitatis eſt deferre maiori ⁊ nō p̄ferre ſe equali. vt not. gl. no. in cle. j. de reli. domi ſuper xv. humilitatis. que proſequit̄ alios gradus. ⁊ facit. c. de conſtātinopolitanis. xxij. di. hinc eſt ꝙ ius ꝓuidet cōtra iſtos qui volūt ſe ꝑtinaciter p̄ferre dignioribus vt in penā teneāt vltimū locū. vt in. c. fi. xciij. di. expreſſe ꝙ talis cōſuetudo nō valet. vult tex. in. d. c. legim⁹. vbi reprobat̄ mos locorū in qbus diaconi volebāt ſe preferre pluribus quibus tn̄ non erāt ſubditi reſpectu iuriſditiōis fortius non valet hoc caſu vbi vicari⁹ habet iuriſditionē in archidiaconū vt predictū eſt. facit. xciij. diſt. illud tanq̄ꝫ in fauorē archidiaconi allegat̄ quoddā priuilegiū quo inter cetera cauetur ipſuꝫ archidiaconum debere poſt ep̄m primā ſedem obtinere: tamen priuilegiū ſic generaliter loquens iudicio meo intelligi dꝫ reſpectu aliorū clericorum iuriſditionē non habētiū in dictum archidiaconū. nā priuilegiū generaliter loquēs dꝫ intelligi ⁊ reſtringi vt abſurditas euitetur. vt eſt tex. no. in ſimili materia. in. c. ex ore. de p̄ui. abſurdū em̄ forte eſt archidiaconū debere precedere vicarium epi. vt patet ex p̄dictis. ¶ Itē p̄uilegium dat primā ſedem poſt epꝫ. Sed inter ep̄m ⁊ vicariū ſuum in ſua dioceſi non eſt dare gradū: cum repreſentāt idē tribunal ⁊ cōſiſtoriū. in. c. ij. de conſue. lib. vj. ⁊ in. c. romana. de appel. eo. lib. dicit̄ ergo habere primam ſedem poſt ep̄m ⁊ immediate ſequitur ep̄m. Nam vicarius coruſcat ex radijs epiſcopi: ⁊ iuriſditio ſua eſt ſicut in ſimili dicimus vxore que nobilitatur ex genere mariti. l. fi. C. ȯ incol. lib. x. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxij.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus probatur per famam ⁊ argumenta.
2 Ius canonicum irritando teſtamentum manifeſti vſurarij ad quid habuit reſpectum.

In nomie ſaluatoris eiuſq̄ mr̄is amē. Quanq̄ꝫ ꝯſultatio ad maiorē vt arbitror, claritatem ſit quatuor ex themate eligere dubia tn̄ effectu in vnum redigi poſſunt vcꝫ an teſtamentū minoris ann. xxv. ⁊ maioris xiiij. nō preſtita prius cautione ſm̄ formā. c. quanq̄ꝫ. de vſur. lib. vj. valuerit cū non probet̄ aperte ⁊ formaliter vſurā exercuiſſe palā ⁊ publice vendidiſſe res ſeu merces cariori pretio ꝓpter dilatā ſolutionē p̄tij quā quando p̄tium illico ſoluebatur. Et videt̄ p̄mo ꝙ dictū teſtamētum valuerit. Nam. c. quanq̄ꝫ. preallegatū irritat dūtaxat ex defectu cautionis non preſtitit teſtamentū manifeſti vſurarij. vnde nō ſufficit qȯ teſtator fuit vſurarius niſi etiā fuerit manifeſtus. ergo teſtamētuꝫ ex eo capite impugnari nō poteſt. cōſequentia eſt nota. maior ꝓnat̄ in. d. c. quanq̄ꝫ. minor vero probat̄ hac ratione. vſura nō cōmittit̄ niſi in cōtractu mutui. qȯ patet ex diffinitiōe ipſius. eſt enim lucrū ex mutuo ⁊c. plene not. per Jo. an. in regula peccatū. de regulis iur. lib. vj. in mercu. ⁊. xiiij. qȯ. iij. quaſi per totū. de vſur. conſuluit in contractu emptiōis ⁊ venditionis nō ꝯmittit̄ vſura: etiam ſi altera pars enormiter ledatur. vt pꝫ in. c. cum dilecti. extra de emp. ⁊ vēdi. Sed predictus ſolum vendebat merces cariori pretio: ergo non cōmiſit vſurā. ¶ Item ⁊ ſcd̄o de hoc videtur tex. in. c. in ciuitate. de vſu. vbi expreſſe dicitur ꝙ hm̄ōi ꝯtractus ex tali forma non pōt cenſeri vſurari⁹ q̄ꝫq̄ꝫ vēditores peccatum incurrāt: niſi dubiū ſit an illa merces plus minuſve tp̄e ſolutionis ſit valitura. poteſt ergo dictus minor excuſari etiam a peccato ꝓpter ꝓbabile dubiuꝫ an ſolutionis tp̄e dicte merces forent plus valiture. ¶ Item preſuppoſito ꝙ peccauerit ceſſante dubio variationis pretij: non tamen incurrit peccatū vſurariū cum non interuenerit mutuum vt innuit tex. in. d. c. in ciuitate. ¶ Itē ⁊ tertio preſuppoſito ꝙ in effectu commiſerit vſuram taliter contrahendo. nō tamē poteſt dici manifeſtus vſurarius: cum talis ꝯtractus ex forma nō appareat vſurarius. vt dicit tex. in. d. c. in ciuitate. manifeſtū autē eſt id qȯ clare pꝫ. nec tergiuerſatiōe celari pōt. vt i. c. manifeſta. ⁊. d. c. de manifeſto. ij. q. j. ⁊. c. euidentia. de accuſ. ¶ Quarto p̄ſuppoſito ꝙ ex dictis ꝯtractibus publice habitis reſultet vſura manifeſta in perſonam dicti minoris: iſte tamen effectus cauſari nō poteſt cum municipali cēſura cauetur minorem in certa forma. que in dictis cōtractibus nō fuit ſeruata contrahere non poſſe. fuerunt em̄ dicti contract⁹ cōtra. l. vt in. l. nō dubium. C. de legi. ⁊ in regula que contra ius. de reg. iu. lib. vj. Nō em̄ videtur contraxiſſe quo ad iuris effectū. ¶ Sed his non obſtātibus que vero iudicio obſtāt cōtrariā ſentētiā arbitror ſequēdā. Et primo text. aptiſſimi. in. c. nauiganti. de vſu. vbi dr̄ aliter contrahentē tūc demū excuſari a crimine vſurarꝫ. cū veroſimiliter dubitat̄ plus vel min⁹ ſolutionis tp̄e merces vēdite valiture forēt. Nec etiam ſufficit hec dubitatio niſi tp̄e cōtractus pro viliori p̄tio dans merces non fuiſſet vēditurus ꝓ minori p̄tio tunc oblato: quinimo quicunq̄ꝫ offerebat pretium incontinenti vendebat pro minori pretio quā venderet illis q in tp̄e differebant ſolutionē. vt clariſſime probatur per libros ſuos q fidem faciunt in cle. vnica. de vſur. hoc etiam voluit glo. in. d. c. in ciuitate. in verſi. vēditores que declarat tex. illum dum dicit qȯ huiuſmodi cōtrahentes incurrunt pctm̄. exponit dictū vſurariū per. d. c. nauigāti. nec dicit intelligendū dictum. c. in ciuitate. ſcd̄m diſpoſitionē illius c. nauigāti. Et in hoc gl. optime loquitur: qꝛ vnū ius eſt interpretādū ſecundum diſpoſitionem alterius cum iuribus ſint cōcordanda iura. in. c. cum expediat. de elec. lib. vj. in. l. vnica. C. de inoffi. do. Et cum iſte cōtractus faceret palam ⁊ publice ⁊ ad hoc habere ſtationeꝫ paratā ſatis dr̄ vſura manifeſta. ad hoc quod no. glo. in. c. j. ⁊. ij. de vſu. lib. vj. Bar. in. l. fur. ff. de fur. ⁊ quod no. in. c. ij. de vſu. ¶ Itē ⁊ ſecūdo qualitas manifeſta que requritur in. d. c. quanq̄ꝫ. non dꝫ ſumi pro notorio: ſꝫ prout manifeſtū eſt ſpecies diſtincta a notorio. nam hec propria hui⁹ vocabuli ſignificatio eſt. nam manifeſtū eſt id qȯ ꝓbari pōt. vt no. gl. in. c. veſtra. de cohab. cleri. ⁊ mu. ⁊ tenet qȯ mediū inter occultū ⁊ notoriū vel ſaltē manifeſtū dicit̄ ⁊ famoſa inſinuatio ⁊ cōis ⁊ certa ſciētia ⁊ ex certis ꝓnenienſis: ſed in caſu noſtro dict⁹ ꝯtus ꝓbari poſſet, ac erat publica fama ⁊ cōis opinio de iniquitate illorū ꝯtractū tēpore vite dicti minoris. ergo ſatis pōt dici dictū minorē fuiſſe vſurariū manifeſtum. ¶ Tertio hec probant̄ per tex. no. in. c. j. in dioceſi. de vſur.
1 vbi † habet̄ qȯ p famā ⁊ argumēta ꝓbat̄ quis vſurarius manifeſtus: ac in caſu noſtro nō ſolū cōcernūt argumenta. ſꝫ vera ꝓbatio ꝯtctuuꝫ vſurariorū. Quinimo qȯ plus eſt reperto fuiſſe cōſultū p Bart. Haſ. de cal. ⁊ do. Cardi. florentinum qȯ lꝫ in vita non exercet quis publice vſurā: ſi tn̄ pōt ꝓbari qȯ erat tp̄e vite vſurarius ſatis probat̄ eū fuiſſe manifeſtū vſurariū etiaꝫ ad effectū mutandi teſtamētū qȯ manifeſtū erat delictū qȯ ꝓbari poterat: quanq̄ꝫ ſede in cōſilijs ſuis ad hoc vltimo deuiare videat̄. Nō obſtant ꝯ̄ria ſuperi⁹ formata. Et primo ad primum fatendū eſt qȯ dicti ꝯtctus ex formalitate non apparet vſurarij cum ſint emptionis ⁊ vēditionis: ⁊ ſic quo ad formā ⁊ apparētiam loquitur dictum. c. in ciuitate. Sed in ſpecie ⁊ alijs circūſtātijs maxime illa: quia alijs vendebat cōſimiles merces pro minori pretio ſolutione incontineti facta: ſatis probatur cōtractus vſurari⁹. vt aperte innuit tex. in. d. c. nauiganti. Nec ob. qȯ hic nō interuenit mutuū: quia dico qȯ imo interuenit mutuū factū. nam videtur emptori fuiſſe illico pretiū iuſtum ⁊ ſtatim fuiſſe ſibi a venditore inſtituendū in tēp⁹ cū incremento illius pluris qȯ ſoluit pro dilata ſolutione. vt not. doc. in. d. c. in ciuitate. ⁊ in. c. nauiganti. iura em̄ non ſunt impoſita verbis: ſꝫ rerum effectui in. c. cōmiſſa. de elec. lib. vj. ⁊ ſi diceremus oppoſitū parata eſſet via eludendi ⁊ materia promulgata cōtra vſurarios: qȯ nō eſt dicendū: vt patet in. c. ad noſtram. de empt. ⁊ vend. ⁊. c. illo vos. de pig. facit in. c. quanto. de priuileg. ⁊. c. gaudemus. de diuor. Nō obſtāte capitulo manifeſta. ibi enim capitur manifeſtū pro notorio ⁊ nō in proprio ſignificato. nam a proprio verborū non eſt recedendū ſignificato. ex quo non conſtat de mente cōtraria. vt. l. nō aliter. de le. iij. ⁊ in. c. ſi. de ver. ſig. ¶ Item poſſet dici iſtum notoriū vſurariū ex quo notorie tenebat banchū paratū ad merces tali modo vēdendas. Ad hoc not. glo. in. d. c. j. ⁊. ij. de vſur. lib. vj. iuncto. c. nauigāti. nam ſi dicti contractus faciūt iſtum vſurariū. vt. ſ. probatū eſt. ⁊ publice per euꝫ extēdebant̄ vt preſupponit̄ in caſu ergo negari nō poteſt quin fuit vſurarius publicus ⁊ manifeſtus. Non obſtat vltimū motiuum qȯ nō obſtante ſtatuto non poterat cōtrahere. Reſpōdeo em̄ dupliciter. Primo qȯ contractus cenſetur prohibitus minori quaten⁹ alteri obligatur: non auteꝫ quatenus alter ſibi obligatur: vt probatur in. l. iulia. §. pe. ff. de act. emp. facit. l. nō eo minus. C. de proc. qȯ in ſimili habet̄ de eccleſia. xij. q. ij. ſi qua de rebus. ⁊ p glo. in. c. j. ne ſede vacā. per doct. in c. j. ⁊. c. tua. de his que fi. a p̄lа. Nō ergo obſtabit ſtatutum quomin⁹
2 illo mō augmētaret patrimoniū ſuū. ¶ † Secūdo reſpōdeo qȯ ius canonicū irritādo teſtamentū manifeſti vſurarij habuit reſpectum ad odiū hominis: nō aūt ad validitatē ꝯtctuum: ꝙ patet manifeſte ex eo qꝛ ꝯtractus ſup vſura ſoluēda ſunt ipo iure nulla: vnde nulla obligatio acquirit̄ vſurario. vt in. c. debitores. de iureiur. ⁊ ſolute poſſunt repeti. vt. d. c. debitores. ⁊ de vſur. cū tu. vnde p̄ſuppono qȯ minor non poterit ꝯ̄here nec valuerit contractus, nihilominus q̄ꝫtum in eo fuit crimen vſurariū contraxit vt in obligatione que ꝯ̄hitur ex pacto cōſideratur ipſum factū. vt in. c. debitores. iūcto. c. quanq̄ꝫ. facit. c. nuper. de biga. ⁊. l. obligamur. ff. de act. ⁊ obli. Nec obſt. minoritas: quia vbi pena ipſo

pena ipſo iure a iure imponit ɔmittēs delictū ꝓhibitum incidit in il lam penātlʒ aliquo reſpectu veniat mitius puniēdus.vt no.Bar.in.l. ij.ff.de excepta.Sed.d.c.qꝛ.irritat teſtm̄ ipſo iure.ergo minor ligat ſtatuti pena ad hoc.c.j.de delic.pue.ꝛ.c.ij.e.ti.qd videt obſtare.ſed eſt reſtringendū ſm illā lec.ꝛ ſm illā theoricā Bar.in loco ſalle.Nō ob. gn̄alis ɔſuetudo mercatoꝝ ciuitatis q2 qd in ſe peccatū eſt nō excuſ. ꝛ per gn̄alez conſuetudinē ſeu verius corruptelā totius orbis.vt in.c. adulterij malū ꝛc.ꝛ.c.flagitia.xxij.q.ij.quēadmodū nō excuſarent ho mines ſi directe palā ꝛ publice exercēt improbū fenus vſurariū.Naʒ non refert qd de equipollētibus fiat.in.c.licet ex quadā.de teſti.ꝛ i de licto ɔhendo nō inſpicit forma ſed effect⁹.vt in.c.ea que.de ſimo.Bo na em̄ denominatio malum nō excuſat,nec valet ɔſuetudo in ɔtrium. vt ibi:ꝛ eſt ad hoc ille bonus tex.cū gl.Et hec ſufficiant quo ad tria p ma queſita.¶Uenio ad vltimum q̄ſitū qd:q2 facile eſt breuiter reſpō deo.Dico em̄ q ius irritandi teſtamentum cōpetit ſororibus q̄ tāq ab inteſtato ſuccedunt de iure cōi fratri equaliter cum mr̄e.vt in aut. de here.que ab inteſta.defer.Nā.c.qꝛ.ſolum mutat teſtm̄:non auteʒ excludit veniētes ab inteſtato.facit vt hodie habet in aut.bona dam natoꝝ.C.de bo.pſcrip.Coraʒ quo aūt iudice hec queſtio nullitatis ſit agitāda dico q corā iudice eccleſiaſtico.per no.in cle.cōpēdioſam.de iudi.ꝛ in.c.cū ſit gn̄ale.de fo.compe.ꝛ in eo qd queritur de ſequeſtra tione fructus q̄ fienda eſt q̄ſtione pēdente,dico qd ſatis pōt fieri ſeq̄ ſtrum ſi timet veroſimiliter de dilapidatione ſi poſſeſſor bonorum nō eſt potēs ad ſatiſfaciendū de fructibus interim pcipiēdis in caſu em ptionis iuxta no.in.c.iij.ꝛ ſi.de ſequeſt.poſ.ꝛ fruc.ꝛ ſec⁹ puto ſi poſſeſ ſor eſt potēs ad ſatiſfaciendū:q2 tunc ſolus dilapidatiōis fructuū ti mor nō ſufficit ad ſequeſtrationē fructuū p.d.c.ſi.l.imperatores.ff.de ap.vbi ponit ſpālem caſum poſt appellationē.In oī tn̄ caſu poterūt bona ꝛ fructus deſcribi.iuxta theoricā Bar.in.l.vnica.C.de ſequeſt. Et hec ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Ad petitionē Petri Bartholo

mei factū fuit ſequeſtrū certe quātitatis pecuniaꝝ die.xxj.anno do mini.M.cccxxxiij.Apud Frāciſcū Joannis ꝯ Hieronymū Anto nij p officiales mercātie ciuitatis Senaꝝ.deīde.xxx.die mēſis eiuſdē cōparuit qdā Antonius ſuo ꝓprio noīe ꝛ priuato ꝛ vt pcurator Hie ronymi prout apparere dixit manu Joannis Matthei.de Aniano notarij ꝛ obtulit ſtare iuri ꝛ iuri reſpondere ꝛ ſoluere iudicatū:ꝛ fecit citare dictū Petrum Bartholomei per Dñicum vel data nuntium curie.Qui nuntius retulit ſe citaſſe ad domū ſolite habitatiōis dicti Petri:ꝛ dicto petro nō comparente officiales fecerunt reſtitui pecu niam ſequeſtratā dicto dño ꝓmittente.fideiubēte,obligāte,renuntiā te,iurante hec verba ita gn̄aliter reperiunt ſcripta per notariū apud acta dicte curie:deniq plurib⁹,ꝛ pluribus menſibus elapſis mortuo dicto Hieronymo agitur pro parte dicti Petri Bartholo.anno dñi M.ccccxxvj.ꝯ dictum Antoniū excipit per dictū Antoniū:qd nō eſt obligat⁹ eo maxime:q2 nō ſunt illi officiales corā quib⁹ ꝓmiſit cū fun cti ſint eorum officio.Queritur quid iuris:

¶Conſilium.xxiij.

1 ☞Cautio de iudicato ſoluēdo an habeat vires corā alijs iudicibus.
2 Obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione contra principalē ceſſat.

Chriſti eiuſq matris pſidio

inuocato.Uidetur dictū Petrū nō eē obligatū i aliquo: nō em̄ tenetur tanq pcurator: cū ipſi⁹ officiū expiraue rit p mortē dicti Hieronymi re integra.l.mandatū.C.mād.ꝛ cle.ſi.de pcu.ꝛ per ɔn̄s nō deberi teneri de antea geſtis pcuratorio noīe:ſicut dicimus in tutore functo officio.vt in.l.poſt mortē.ff.qñ ex facto tut. ad idē.l.ſi.ff.de inſti.nō tenet functo officio.nec dʒ teneri ꝓprio nomi ne tanq fideiuſſor,q2 cū eſſet fideiuſſor non cōtractus:ſed de iudicio ſiſti nec de hoc fecit ipſe aliquā ſcripturā ꝓpria manu liberat⁹ extitit. ex quo intra duos mēſes dictus Petrus Bartholomei nō fuit pſe cutus negotiū iudicij.vt eſt tex.no.in.l.fideiuſſor.C.de fideiuſ.Quin imo nō ſolū itra duos mēſes nō egit,imo plures mēſes ſunt elapſi,er go in illo vr̄ dictus Antonuis teneri ad rñdendū p dicto Hierony.

1 ¶†Tertio obſtat q cautio etiā ō iudicato ſoluēdo nō habeat vires corā alijs iudicibus ſeu in alia inſtātia.l.cum apud.ꝛ.l.cū lite mortua. ff.iudica.ſol.Sed in caſu noſtro non ſunt illi officiales corā qb⁹ facta fuit pmiſſio.ergo extincta eſt cautio.Sed his nō obſtantib⁹ que iu dicio meo nihil obuiāt ɔtriā ſniam puto verā.Et primo dico hūc tene ri pcuratorio noīe per tex.expreſſum.in.l.pcurator qui p euictiōe.ff. de procu.vbi probat ſm lec.Barto.ꝛ fere oīm qd procurator q obli gauit ſe tenet rñdere ēt finito officio.ad idē.l.ſeruū titij.ff.mā.Sʒ iſte Antonius expreſſe obligauit ſe etiā priuato noīe vt ptʒ ex narratiōe facti.igit remāſit obligatus poſt mortē dicti Hieronymi.nec obſtat lapſus pluriū menſiū vel anni:q2 cū ſit actio ex ſua pmiſſione orta cō tra eū maxime perſonali illa nō tollitur niſi ſpatio.xxx.annoꝝ.l.ſicut. C.de pſcr.xxx.anno.imo non videt q currat preſcriptio obſtāte mala fide ex diſpoſitione iuris canonici ſm no.cōiter per Moder.in.c.ſi.ō preſcri.licet illud ſenſerit Bart.in.l.ſequitur.§.ſi viā.ff.de vſucap.Sʒ circa hunc caſum nō inſiſto q2 nō eſt neceſſariū quo ad caſum noſtrū cū nō ſit fluxū tantū tp̄s vt dicat cōpleta pſcriptio contra hāc perſo nam.Sed videt hunc Antoniū obligatū fideiuſſorio noīe.potuerūt enim officiales in abſentia dicti Petri i reuocatiōe ſequeſtri capere fideiuſſorē in fauorē dicti Petri.vt in.c.penūl.de eo q mit.in poſſ. et eſt glo.o.in.c.j.eo.ti.in ver.parati.ꝛ tenet Spe.in ti.de primo decre. §.iam de effectu.ver.antepe.q quidē obligatio nō expirauit p lapſuʒ anni vel bienū durāte obligatiōe principali ꝯ Hieronymū hoc pbo ſic.obligatio fideiuſſoris non ſoluit realiter durāte obligatiōe princi pali niſi in caſibus quibus poſſit inſtare ꝯ principalē vt eū liberet a ſi deiuſſione.vt legi.ꝛ no.in.c.ſi.de fideiuſ.ꝛ in.l.ſi pro ea ɔtra quē.C.eo. ti.nec poteſt cōpellere aduerſariū ad agendū ad finē liberationis cō ſequēde.vt in.l.ſi fideiuſſor.ff.eo.no.in.c.ɔſtitutus.e.tit.† Sed ceſſat obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione ꝯ principalē.vt in.l. grece.in ſi.ff.de fideiuſ.ab hac autē reperimus caſum exceptū i.o.l.ſi fideiuſſor.vbi liberat per lapſum duoꝝ mēſiū.qui quidē caſus cū ſit diuerſus a regulis iuris.debet ibi ſtricte intelligi ꝛ nō extendi ad ca ſum nō expſſum.arg.in.l.pcipimus.in ſi.C.de appel.ſed in caſu noſtro ſumus extra illū caſum.l.ſi fideiuſſor.ergo debemus de eo iudicari ſm regulam predictā.Qd aūt ſum⁹ extra caſum illius.l.pbat.illa enim lex loquit in eo qui fideiuſſit dūtaxat de ſiſtēdo quē in iudicio.Sʒ in caſu noſtro nō fuit pceſſuʒ ad vlteriora.q2 pmiſit ſtare iuri ꝛ rñdere ac ſoluere iudicatum:ꝛ in fine ſimpliciter obligauit ſe ꝛ fideiuſſit pro Hieronymo.hoc ptʒ in ſcriptura cōtēta in actis curie.vnde aduertē duʒ qd.o.l.ſi fideiuſſor.ꝓprie loquit qñ iudicio inchoato qs dat fide iuſſorē de ſiſtendo in iudicio.vnde cū actor teneat litē cōteſtari intra duos menſes.ꝛ ſic preſtat cautionē in.§.q.v.libellū.ꝛ in auf.gn̄aliter. C.de epiſ.ꝛ cler.ſi infra duos mēſes nō proſequit actor videt tertio ceſſaſſe ab intētiōe ſua.merito.l.introduxit.vt fideiuſſor liberet cuʒ il le videat in culpa in nō pſequēdo:ꝛ tacite videt actū intra duos men ſes litē conte.ꝛ videt vera ratio decidēdi ꝛ multū notabilis.ad illā.l. quā ſentit Hoſt.in ſumma.eo.ti.§.qualiter ſit fideiuſſor.ob hāc igitur rationē ꝛ tacitā partiū ɔuentionē illa.l.in caſu illo receſſit ꝛ deuiauit a cōmunibus regulis liberādo fideiuſſorē ex lapſu illius modici tēpo ris.hinc eſt q fideiuſſor de iudicio ſiſti liberat p caſum ſuperueniētē in pſonam rei.vt in.l.ſancimus.C.eo.Sed in caſu noſtro oīa pdicta ceſſant.hic enim cū vno erat lis inchoata.nec ſpes inchoādi de pri mo ſed factū fuit ſequeſtrū.q2 dict⁹ Hieronymus erat ſuſpect⁹.Itē fuit pſtita fideiuſſio de ſtando iuri priuato noīe:ꝛ in fine i renūtiatio ne ſequeſtri obligauit ſe ſimpliciter fideiubēdo.¶Unde aduertēdū q illa ſcriptura que eſt apud acta curie eſt abbreuiatura ꝑfecta more notarioꝝ que debet extendi ſm eoꝝ ɔſuetudinē.iuxta no.in.c.cū.P. tabellio.de fide inſtru.ꝛ in.l.gallus.ff.de lib.ꝛ poſt.Et ſi diligēter pō deret hʒ duas partes.nā in prima parte in principio comparatiōis obligauit ſe ſuo ꝓprio etiā priuato noīe,ꝛ vt pcurator dicti Hierony mi ſtare iuri ꝛ rñdere iudicato:nec adhuc obtinuerat ſequeſtrū reuo cari:ſed fecit citare dictū Petrū.illo vero nō ɔparente obtinuit ſeq̄ ſtrum reuocari:ꝛ de nouo ꝓmiſit pro dicto Hieronymo ac obligauit ſe ac fideiuſſit ſimplr̄ nec fuit dictū ō iudicio ſiſti.Qd ſi fuerit illa ob ligatio noua ex interuallo facta ptʒ poſt primā obligationē de qua i principio illi⁹ ſcripture dicit q fecit citare dictū Petrū ꝛ qd nūtius retuliſſet ſe citaſſe illū ad domū.ꝛ ſic oportuit interuallū itercedere: et poſtea illo nō ɔparēte obtinuit reuocationeʒ ſeq̄ſtri fideiubēdo p dicto Hieronymo ſimpliciter ſicut fieri dʒ in reuocatiōe ſeq̄ſtri:iux ta not.per Cy.in.l.vna.C.de prohi.ſequeſt.ꝛ per Cano.in.c.ij.e.ti.er go dicta obligatio durat in preſenti.ꝛ poteſt ɔueniri effectualiter:ex quo dict⁹ Hieronim⁹ vel eius heres eſt impotens ad ſoluēdū.iuxta materiā auf.preſente.C.de fideiuſ.Ultimo alia rōe fideiuſſio fuit hic pſtita vt vitiaret ſeq̄ſtratio iuxta theoricā doctoꝝ in dictis iurib⁹.ꝛ per Bar.in.l.litibus.C.de agri.ꝛ cenſi.lib.xj.ꝛ.l.fideiuſſor.ff.q ſatiſd. cog.ꝛ in.l.ſenatus.ō offi.pſi.debuit ergo ſapere naturā ſeq̄ſtratiōis. vt in.c.eccleſia que.vt lit.pen.ꝛ in.l.ſi rē ꝛ ptium.ff.de peti.her.Inno. in.c.ex rōne.de appel.Sed natura ſeq̄ſtratiōis eſt vt duret donec lis finē accipiat.iuxta not.in.c.examinata.ō iudi.ꝛ in.l.ſi oleū.ff.ō dolo. ergo ꝛ fideiuſſio per quā euitat ſeq̄ſtratio dʒ durare vſq ad illud tē pus ꝛ hoc videt apertiſſime de mēte tex.in.d.l.litib⁹.ꝛ.l.ſi fideiuſſor. ꝛ.l.ſenat⁹.Et ſi diceremus ad ꝓpoſitū illud remediū fideiuſſiōis nō eſſe ſufficiēs ad fideiuſſionē euitādā.Nō ergo hec fideiuſſio ſapit ſim plicē naturā fideiuſſionis de iudicio ſiſti.Nec liberaret hic fideiuſſor p mortē principalis ſicut liberat cū obligauit ſe ad ſiſtendū reum i iu diciū cū nō eſſet actori ſufficienter ſatiſfactum.Nō obſtāt ſuperius in ɔtrium allegata.ſoluitur eniʒ mādatū reintegra.Sed hic nō erat res integra:cū obligauerit ſe p dño.Itē hic obligauit ſe ꝓprio ꝛ priuato nomine ꝛ fuit officiū voluntariū ꝛ ſic ceſſat contrariū.l.poſt morteʒ. ¶Nam ibi obligauit ſe inſtitor vt dr̄ in text.Sʒ in caſu noſtro ſic.ad l.ſi fideiuſſor.ſatis fuit ſupra reſponſum ad.l.cū apud.ꝛ.l.cū lite.dico q pcedunt in fideiuſſore ō iudicio ſiſti ſeu iudicato ſoluendo.Sʒ hic fuit ſimplex fideiuſſor facta reuocatione ſequeſtri.vt.ſ.dixi.Itē illa

iura ꝓcedant qñ qs ꝓmiſit ſimpl'r de iudicato ſoluẽdo nõ exp̃ſſo noĩe
ꝓprio iudicis.Nã tũc tenet ex ꝓmiſſiõe corã iudice ſucceſſore eiuſdem
tribunalis:q videt idẽ iudex.l.deponebat.ff.de iudic.⁊ hoc aperte tʒ
Spe.in ti.de leg.§.excipi.ver.ſed qđ ſi plures.apertiꝰ bar.in.l.cũ apud
⁊ ita fuit in caſu nr̃o.Quare ex oĩbꝰ p̃dictis ꝯcludo dictũ Antonium
obligatum ad rñdendum ⁊ ſoluendum iudicatum ſm p̃dicta.Et hec
ſufficiant ad preſentem articulum ⁊c. Nic.Abb.

¶ Conſilium.lxxiiij.

1 ☞ Remiſſio ſecundum conſuetudinem italie non fit.
2 Judex delicti debet purgare prouinciam malis hominibus.

Rodulphꝰ ciuis corneti ha
bens domiciliũ in Viterbio.dum eſſet in corneto mãdauit
ſeu perſuaſit Martinũ ciuem Corneti interfici.qđ ibidẽ fa
ctũ eſt ipſo Rodulpho Viterbij reſidẽte.poſt dies aliquos guberna
tor vtriuſq̧ ciuitatis habẽs a dño nr̃o papa oĩmodã legati de latere
ptãtem veniens corneti audita infamia dicti homicidij in reditu ad ci
uitatẽ Viterbieñ.dictũ Rodulphum in ciuitate Viterbij capi mãda
uit ⁊ fecit ipm̃ in manibus ptãtis poni.agit nunc in corneto de inqui
ſitiõe faciẽda:⁊ de ꝓceſſu formãdo ꝯ dictũ Rodulphũ de homicidio
petit remitti p ptãtem corneti ad locum delicti viterbiũ:cũ viterbium
⁊ cornetũ ſint ſub eodẽ p̃ſide.⁊ ſupplicat gubernatori ſiue p̃ſidi vt mã
det poteſtati viterbij rodulphũ remitti ad locum maleficij perpetrati.
¶ Dubitat nunc de quatuor.Et primo vtrũ ad reqſitionem poteſta
tis ciuitatis corneti gubernator ſeu preſes teneat mãdare ptãti viter
bij vt illũ remittat.Et ſi ad mandatum gubernatoris poteſtas viter
bij teneat illũ remittere.¶ Scđo queritur an Rodulphus p̃dictus ꝯ
homicidio in corneto perpetrato ratiõe domicilij qđ hʒ viterbij poſſit
puniri in viterbio vbi detinet captus maxime cuʒ dicte ciuitates ſint
ſub eodem gubernatore.¶ Tertio querit an remiſſio debeat fieri añ
inchoationẽ ꝓceſſus ꝯ dictum rodulphũ vel poſt.¶ Quarto an gu
bernator p̃dictus habens plenam ptãtem legati de latere potuerit di
ctum rodulphũ in dicta ciuitate viterbij facere detineri rõne delicti in
corneto perpetrati ad hoc vt ibi puniat an ad locũ delicti remittatur.
¶ Venio ad primuʒ ⁊ vr̃ q gubernator ſeu p̃ſes non teneat remiſſio
nem facere vel fieri mãdare:ſed potius illũ captũ relaxare vel relaxari
facere:q delictũ fuit cõfirmatũ extra territoriũ viterbij vñ etiam pre
ſuppoſito qđ mandatũ fuiſſet de homicidio ꝑpetrando in ipſa ciuita
te viterbij:⁊ qđ tm̃ nõ ibi ſed in corneto delictũ ſecutũ eſt.nõ pôt ex eo
in viterbio ꝯueniri.iuxta no.per Bar.in.l.ſi vt ꝓponis.ff.de fideiuſſo.
⁊ in.l.nõ ſolum.§.mandato.ff.de iniur.vr̃ tex.iuncta gl.in cle.paſtora
lis.de re iudi.in ver.nec nõ ꝓcedendo.Et no.per aliquos in.c.ſi.de fo
ro compe.ergo remiſſio fieri dʒ ad locũ delicti.q añ capturam nõ fuit
ꝯtumax in loco delicti.ergo capi in dicta ciuitate viterbij ad finem re
miſſionis fiẽde nõ potuit.iuxta no.in.l.j.C.vbi de cri.agi opor.⁊ videt
tex.in aut.vt nulli.§.ſi vero qs ꝯprehenſor.colla.ix.¶ Itẽ p̃ſuppoſi
to q capi in viterbio potuiſſet videt q gubernator nõ teneat manda
re poteſtati viterbij vt illũ remittat:q remiſſio ad locum delicti videt
potius de vrbanitate quã de neceſſitate.arg.d.cle.paſtoralis.in ver.de
1 more.no.Bar.in.l.ſi cui.ff.de accu.¶ † Itẽ fortiꝰ ꝯſuetudo.hʒ p totã
italiam vt nõ fiat remiſſio:vt no.Bar.in.l.ſepulchri.ff.de ſepul.viola.
Igit venit relaxandus.Nõ em̃ pôt puniri viterbij q ibi non deliquit
nec remitti cornetũ q ꝯſuetudo remiſſioni ꝯdixit.¶ Item nõ fuerat
ꝯtumax in loco delicti:igitur ⁊c.Item ꝓ hoc facit dictus Rodulphꝰ
hʒ domicilium in viterbio vt preſupponitur in caſu narrationis vñ p̃
ſuppoſito q delictum non fuiſſet cõmiſſum in territorio viterbij:tñ ra
tione domicilij potuit accuſari ⁊ inquiri de delicto alibi cõmiſſo.⁊ ex
hac debita pena ꝯprimi.de quo videt caſus in.c.cum cõtingat.de fo
ro cõpe.tʒ Jo.an.in.c.j.de rapto.⁊ Bar.poſt Cy.in.l.cũctos populos
C.de ſum.tri.⁊ Jo.de lig.in cle.paſtoralis.prealleg.videt tex.cum glo.
in.l.j.⁊.ij.⁊ in aut.qua in ꝓuincia.C.vbi de cri.agi opor.expreſſe idem
Jo.an.in addi.Spec.poſt Odoff.in ti.de compe.iudi.adi.§.j.verſi.vj.
ratione criminis vr̃ tñ ibi velle qđ de iure ciuili hoc dictum procedat
qñ proceditur p viam accuſationis.ſecus p viam inqſitionis tm̃:q iu
dex agit ad vindictam ⁊ ſua intereſt ex quo deliquit extra territorium
ſuũ.nam in loco domicilij pôt ꝯueniri nõ ex eo q deliquit ſed q ſortit
forũ ⁊ ſic audire dʒ accuſantẽ ex hoc capite poteſt illũ punire ſi delictũ
probet.¶ Sed inquiſitio delicti p̃ſentis concernit delictum qđ nõ cõ
tingit iudici eſſe ſi extra territoriũ ſuũ fuit cõmiſſum:⁊ ad iura canoni
ca q̃ late permittunt inquiſitionem:dicit q ꝓcedũt in ſuo foro:ſed.d.
Archid.dicit in.c.ſi.de foro cõpe.q etiam de iure ciuili pôt procedere
iure domicilij p viam inquiſitionis de delicto alibi ꝯmiſſo:nã cã qua
re in loco domicilij pôt accuſari lʒ alibi deliq̃rit:q ⁊ vbicũq̧ delinq
tur ſubditꝰ eſt iudicio domicilij:⁊ hec cauſa locum hʒ ſiue procedatur
2 per viam accuſationis ſiue inqſitionis.¶ † Iteʒ ſicut intereſt iudicis
delicti purgare ꝓuinciam ſuam malis hoĩbus.vt.l.ꝯgruit.ff.de offi.p̃
ſid.ita intereſt iudicis domicilij caſtigare ſubditos ⁊ prouinciaʒ ſuam
purgare talibꝰ hoĩbus lʒ alibi deliquerint.d.l.congruit.⁊.l.preſes.eo.
ti.⁊ hoc reperio tenuiſſe Bar.in.l.cunctos populos.de ſum.tri.quod
vr̃ verius ⁊ in caſu nr̃o multum refert:q in terris eccleſie ſeruamꝰ ius
canonicuʒ.vt in.c.ſi duobꝰ.de ap.⁊ no.in.c.qđ clericis.de foro compe
¶ Item ſi bñ ponderent caſus nõ expedit ex alio capite hoc multũ
diſcutere qm̃ gubernator ſeu p̃ſes hʒ iuriſditionẽ nedũ in loco domi
cilij ſed in loco delicti:ſic poteſt p totam ſuã ꝓuinciã illũ facere capi.
vt in.d.§.ſi vero qs ꝯprehenſor.⁊ in.c.nouit.de offi.dele.vbi bo.tex.
in ſimili.Nã tota ꝓuincia eſt ſibi vnũ territoriũ:⁊ ſic delictũ fuit ꝯmiſ
ſum in ſuo territorio:⁊ in ſuo territorio captura facta:potuit ergo ⁊ d
buit gubernator ſeu p̃ſes in qualibet parte ſui territorij illũ capi face
re:ex quo in ſuo territorio deliq̃t etiam ſi fuiſſet extraneꝰ.vt.d.l.p̃ſes.
⁊ de offi.dele.c.ſi.nã preſes ſeu legatꝰ ꝓprie hʒ in ꝓuincia ſibi decreta
iuriſditionẽ quam pôt in loco exercere quilibet ordinarius quicunq̃
ſit ille.⁊ eſt maior oĩm poſt p̃ncipem.vt.l.ex oĩbus.cum ſeq.ff.de offi.
preſi.no.Specu.in ti.de lega.§.nunc oñdendum.ver.legatus.⁊ ſeq̃
ti.⁊ in.§.ſupeſt.ver.j.eo.ti.legit⁊ no.in.d.c.ſi.⁊.c.j.eo.ti.in antiqs.po
tuit ergo illum capi facere ⁊ alteri tradere vt iuſtitiã faciat.iuxta.c.ſi.
ne cle.vel mona.li.vj.¶ Ex p̃dictis infero ad deciſionẽ vltimi dubij
⁊ ꝯcludo affirmatiue quod dñs gubernator nedũ potuit ſed debuit
etiã ex officio ſui debitor dictũ Rodulphũ capi facere i dicta ciuitate
Viterbij.¶ Reſtat nunc examinare tria prima dubia ſimul an poſſit
Rodulphus puniri Viterbij ⁊ an poſſit remitti cornetuʒ:vel ô neceſ
ſitate ſit illic remittendus omiſſis cauſa breuitatis argumentis q ad
partes fieri poſſunt.dico ꝯcluſiue q vbi nõ petit remiſſio per iudiceʒ
corneti in dubijs puniri poſſit i loco domicilij.vt.l.j.C.vbi d cri.agi.
opor.⁊ ibi hoc tenuit Bar.Bald.⁊ Jo.calde.in.c.j.de rapto.probari
videt in.d.c.cũ contingat.⁊.d.l.j.⁊ ſi ꝯtrium dicemus:fruſtra tractare
mus de domicilij foro:cum ſemp qs ꝯueniat aut rõne delicti aut con
tractꝰ aut rei.Eſt em̃ forꝰ rõne domicilij gñalior aliis vt pôt ibi con
ueniri de re exiſtente alibi.vt no.in.l.ſi.C.vbi in rem act.⁊ in.c.ſi.de fo
ro cõpe.¶ Itẽ de ꝯtu alibi geſto vt legit de delicto alibi cõmiſſo vt
in iuribus palle.⁊ maxime in caſu nr̃o in quo preſupponimus guber
natorẽ habere.iuriſditionẽ etiã in loco delicti.Si x̃o remiſſio petit p
iudicem corneti arbitror q de neceſſitate nõ ſit fienda:ʒ poterit puni
ri in viterbio.Doneo primo q.§.ſi vero qs ꝯprehenſorũ.loquit qñ
delinq̃ns exuit ꝓuinciã delicti:⁊ in territorio alterius preſidis ſe cõ
tulit q nõ accidit in caſu nr̃o cum ſit ſub eodẽ p̃ſide.¶ Item preſes
eſt maior iudice Corneti ⁊ pôt cognoſcere ⁊ punire oĩa que fiũt in ꝓ
uincia.vt.d.l.preſes.⁊.l.ex oĩbus.Nã ⁊ in loco delicti preſes vt dixi eſt
maior ptãte corneti.Non ergo poteſt per eum requiri vt remittit ad
eum vt dictis legibꝰ.¶ Itẽ in ſcđo non eſt de neceſſitate fienda remiſ
ſio:q ꝯſuetudo cõis italie nõ neceſſitat ad remittẽdum.iuxta ea q̃
Bar.no.vt.§.ſed Cal.apertiuſ ⁊ latinẽ hec tractat in.d.c.j.de rapto.
⁊ ꝯcludit q ſi delinquens nõ eſſet in loco domicilij vel valeret ꝯſuetu
do:q per hoc publica vtilitas lederet q̃ requirit vt delicta non rema
neant impunita eſſet talis ꝯſuetudo grauoſa:ideo non valet de ꝯſue
tudine.c.j.⁊.c.ſi.Sed ꝯſuetudo per quã iudex domicilij non remittit
ad iudicẽ delicti:vel ecõtra benevaleret dũmõ alter p̃dictor in cuiꝰ
territorio degit vellet delinquẽtes punire:q tunc ceſſaret ratio p̃di
cta ⁊ ſm hanc diſtinctionem arbitror reſtringendum dictum Barto.
¶ Ad ꝓpoſitum ergo cũ delinquẽs ſit captꝰ in loco domicilij ⁊ agi
tur vt ibi puniat ſatis pôt obſeruari illa ꝯſuetudo de non remittẽdo
⁊ hec ratio ꝯcludit qđ etiã ſi iudex viterbij ſine autoritate gubernato
ris illũ cepiſſet nõ tenet remittere ad locũ corneti:ʒ pôt ex tertio ca
pite vt remiſſio nõ fiat defendi:tenẽdo opi.Jo.cal.in.d.c.j.de rapto.
Nam doctores diuiſerunt ſe in materia diuiſionis qdaʒ aſſerẽtes de
neceſſitate eaʒ fiendã niſi eſſet ꝯſuetudo q de vrbanitate:⁊ plene no.
per gl.in cle.paſtoralis.in ver.de more.Jo.cald.capiens mediã viam
diſtingit qđ aut criminoſus degit ſub iudice domicilij qui intẽdit eũ
punire ⁊ ꝓcedit opinio.qđ ex ſola vrbanitate fiat remiſſio:aut degit
ſub alio iudice domicilij vel iudex domicilij nõ curat punire:⁊ ꝓce
dat illa opi.q ſit neceſſitate fienda ergo ex multiplici capite pôt de
fendi vt remiſſio ex neceſſitate nõ fiat vt pʒ per p̃dicta.Sed nunq̃
voluntarie pôt remitti ad locũ delicti dicerem q aut gubernatoris ⁊
poteſtatis viterbij volũtas interuenit:⁊ tunc in dubio fieri potuit:q
ꝯgruẽtius exercet iuſtitia in loco delicti ad errorem alioꝝ vt ibi ceſſet
ſcandalũ.in.c.j.de rapto.⁊.q.vi.⁊.l.capitaliũ.§.famoſas.ff.de penis.
cum ſi.Nam lʒ ꝯſuetudo habeat vt nõ cogat iudex domicilij remitte
re:non tamẽ habet vt remittere nõ poſſit cũ iſtud ſit mere facultatis.
Si vero gubernator vult remittere ptãti viterbij ꝯſuetudo eum ſuũ
delegatũ ⁊ potuit illũ eo inuito remittere q poteſtas hodie tenet ici
nitate locum p̃ſidis.iuxta no.per gl.in.l.j.C.de pſcrip.lon.tẽpo.⁊ per
Bart.ff.de dã.infe.Unde licet gubernator ſit eo maior ſicut ẽ maior.
epo.vt in iuribꝰ ſuperius alleg.Non tamen poteſt ſine alia rõnabili
cauſa extrahere captũ de manibꝰ ordinarij cũ locus fiat inter eos p
uẽtioĩ reſpectu cognitiõis.ibi em̃ cauſa eſt finienda vbi incepta.l.vbi
ceptũ.ff.de iudi.facit qđ legi.⁊ no.in.c.ex tenore.de reſcri.Et cũ hoc
caſu remiſſio ſit voluntaria nõ eſt diſcutiendũ tertiũ dubiũ:q oportet
fieri remiſſio.ante ⁊ poſt inchoationem ꝓceſſus.ſed eo caſu quo veni
ret remiſſio neceſſario fienda d̃bet p̃cedere aliqua ſummaria cognitio
vbi relictũ non eſſet notoriũ ſed famoſum de quo per gl.in.d.cle.pa
ſtoralis.⁊ per Bar.in.d.l.j.C.vbi de cri.agi opor.Et hec ſufficiãt quo
ad dubia.

ſed dubia.¶ Cõcludo ergo dictũ Rodulphũ potuiſſe capi in viter-
bio ⁊ poſſe ibi iudicari ⁊ puniri nec neceſſario eſt remittẽd⁹ ad ciuita
tẽ corneti licet voluntarie remitti poſſet iuxta diſtinctionẽ predictã ⁊
contraria ſuperius formata ſatis remanent ſoluta:nam ꝓcederet pri
mum vbi non conueniretur in loco domicilij. Itẽ gubernator habet
iuriſdictionem in loco vtroq; vt predixi.declarant̃ enim oĩa ⁊ limitã
tur ſ̃m predicta:ideo aliter ſpecifice cauſa breuitatis non reſpondeo.
Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Canonicus regularis expreſſe

ꝓfeſſus regulaꝫ beati Auguſtini in cathedrali eccleſia Peruſina in
clauſtro dicte eccleſie in nocte quarte ferie maioris hebdomade:dum
canonici eſſent in matutinis furat⁹ eſt centũ florenos cuidã canoni-
co q̃ deputat⁹ fuerat collector p̱ clerũ Peruſinũ ad exigẽdũ certã pe
cunie quãtitatẽ ꝓ ſatiſfaciẽdo quoddã mun⁹ dño nr̃o pape. Furtum
iſtud ꝓbat̃ tã p̱ ꝯfeſſionẽ q̃̃ etiã p̱ vnũ ſuũ clericũ q̃ eum ſociauit. dũ
p̱ dictum predicte pecunie ſubtraherent̃ vicarius abſente archipr̃ſby-
tero Peruſino habẽte ad hoc mãdatũ ab ep̃o:ꝓceſſit ꝯ̃ dictũ vſque
ad ſñiam diffinitiuã excluſiue.¶ Cõtingit de trib⁹ dubitari. Primo
an ꝓceſſus iſte valuerit cũ a nõnullis p̃tendat̃ ꝙ non: q̃ꝛ ꝓceſſus nõ
per vicariũ ep̃i ſed per archiep̃ſbyterũ eius locũ tenentẽ debuit expli
cari.¶ Scdõ p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ ad archip̃ſbyterũ
ſeu ei⁹ locũ tenentẽ iuriſditio ptinuiſſet,an defectus iſte ſuppleri poſ
ſit p̱ gubernatorẽ Peruſinũ habentẽ plenã poteſtatẽ legati de late-
re.¶ Tertio qua pena veniat iſte canonic⁹ puniẽdus ⁊ ſi priuari põt
portione quam ꝓcurationẽ vocant eccleſie cathedralis Peruſine cũ
nõ ſint diſtincte p̃bẽde ſed cap̃lm aſſignauerit vnicuiq; canonico cer
tam portionẽ quã ꝓcurationẽ vocant:⁊ ſic q̃libet canonicus ſit diligẽ
tior in faciẽdo ꝓcurationẽ ſuã laborare ⁊ anno ſingulo aduocato ca-
pitulo q̃libet canonic⁹ reddit adminiſtrationẽ ꝓcurationis ⁊ ꝓpter
aſſignationẽ ipſi⁹ portiõis nõ veniũt in cõi in eodem clauſtro p̱ ſe in
cameris ſuis ex quo ſequit̃ qͦd de facto q̃libet eoꝝ hꝫ propriã:ita etiã
preſupponit̃ qͦd canonicus iſte de quo querit̃ lꝫ quandã eccl̃iam pa-
rochialem conſuetam tñ ꝯferri canonicis regularibus ⁊c.

¶ Conſilium.xxv.

1 ☞ Archipreſbyter an habeat iuriſditionem in canonicos fori con-
tentioſi.

2 Furtum an dicatur magnum ſcelus.

Saluatoris eiuſq; matris p̃-
ſidio humiliter inuocato. Attingam iſta dubia ꝯſuluiſſe
omittẽdo argumẽta ad ptes ꝓlixitatis vitãde cauſã. Et
1 iuxta ordinẽ circa p̃mũ dico † ꝙ archip̃ſbyter iuriſdictionẽ nõ habet
maxime in canonicos fori cõtẽtioſi:ſed pertinẽt ad ep̃m.xi.q.j.de per
ſona.de offi.ordi.in.c.j.de foro cõpe.ſi quis ꝯ̃ clericũ.de iudi.at ſi cleri
ci.iuramẽta in hoc ſunt quaſi infinita quam quidẽ iuriſditionẽ circa
actũ inquirẽdi potuit demãdare vicario ſuo.in.c.licet.de offi.vic.lib.
vj.de iure ergo cõi valuit ꝓceſſus formatus per vicariũ.Si v̾o de cõ
ſuetudine ptinet ad archipreſbyteꝝ qͦd eſſe põt iuxta.c.irrefragabili.
§.exceſſus.de offi.ord.Tunc aduertẽdũ ꝙ cuꝫ iſta p̃ſcriptio ſit ꝯ̃ ius
cõe opꝫ ꝙ currat titulus coloratus ⁊ tẽpus.xl.annoꝝ.vel ceſſante ti-
tulo req̃rit̃ tp̃s de cuius initio memoria nõ exiſtat.vt in.c.nõ eſt.de cõ
ſue.lib.vj.⁊ qͦd pertinet ad iuriſditionẽ ep̃i,probat̃ in.c.cum ab eccl̃ia
rum.⁊.c.paſtoralis.de offi.ordi.⁊ p̃ſuppoſito ꝙ iſta probent̃ tũc eſt vi
dendũ an ꝓceſſus iſte formať per vicariũ valuerit.Nam vr̃ prima
fronte ꝙ nõ:q̃ꝛ iudice nõ ſuo.vt in.d.c.at ſi clerici.⁊.C.ſi a non compe.
quaſi p̱ totum.Sed hoc nõ obſtante dico qͦd iſte canonic⁹ inq̃ſitus
vel ꝯuentus coraꝫ vicario ep̃i nõ excipit de incõpetentia nec dicit iu
riſditionẽ ptinere ad archipreſbyteꝝ:vnde iuriſdictionem vicarij ſeu
ep̃i prorogaſſe videt̃ ⁊ ſic valebit ꝓceſſus.de hoc eſt tex.cũ gl.ĩ.l.j.C.
vbi de cri.agi opoꝛ ſ̃m Bart.⁊ Bald.Nam in criminalib⁹ habet lo-
cum prorogatio coraꝫ iudice habẽte iure ꝓprio ꝯſimilẽ iuriſditionẽ.
vt ibi no.per glo.⁊ Bar.⁊ per Inn.in.c.de cauſis.de offi.deleg.⁊ per
gl.in.l.j.C.de iuriſdi.omn.iudi.¶ Sed dubiũ eſt nunq̃d hoc ꝓcedat
in clerico ſine licẽtia ſui iudicis q̃ hic nõ interuenit.⁊ videtur ꝙ nõ p̱
c.ſignificaſti.de foro compe.¶ Sed hoc nõ obſtante ꝯ̃riũ p̃t dici hoc
caſu cum prorogat̃ iuriſditio ep̃i que eſt naturalis ⁊ ordinaria. Nam
res de facili redit̃ ad naturã ſuã.xxvj.diſt.ab exordio.⁊.l.ſi vnus.ff.de
pac.ſecus vbi probaret̃ iuriſditio alterius per ſubditũ ep̃i ſine licẽtia
ep̃i.tunc em̃ nõ valeret prorogatio:⁊ ſic loquitur.d.c.ſignificaſti.⁊ pla
cet in dubio in caſu noſtro in quo iſte canonicus non habebat archi-
preſbytero nec ordinẽ neq; beneficium.vnde eſt ſibi ſubdit⁹ reſpectu
nudi exercitij iuriſditionis.vñ eadem ratio eſt in eo clerico qui proro
gat ſine licentia ſui iudicis.⁊ in iſto clero quo ad caſum noſtruꝫ.iuxta
no.in.d.c.ſignificaſti.⁊ per Bar.in.l.j.ff.de iudi.Et hoc quo ad primũ
dubium.¶ Uenio ad ſcdm̃ dubium preſuppoſito ꝙ dictus ꝓceſſus
nõ valuerit vtpote q̃ꝛ iuriſditio ptinebat ad archipreſbyterũ nec in-
teruenit ꝓrogatio modo predicto.Nunq̃d per gubernatorẽ poſſit de
fectus ſuppleri ⁊ breuiter dico qͦd nõ:q̃ꝛ cum act⁹ iudiciales hoc caſu
eſſent nulle non põt legatus etiã de latere talẽ defectũ ſupplere,quia
eſſet facere circa ſolennitatẽ iudicioꝝ multis vigilijs ⁊ laborib⁹ exco
gitatã,ꝯtra clemẽ.ne romani.de elec.c.inferior.xvj.diſt.Et hoc aperte
voluit Spe.in titu.de leg.§.nũc oñdendum.ver.xviij.vbi dicit ꝙ hec
ſuppletio pertinet ſolũ ad papã ⁊ maxime procedit hoc in caſu nr̃o,
vbi nõ ſolũ eſt ſupplere defectũ circa ſolẽnitatẽ iudicioꝝ ſed dare iu
riſdictionẽ non habenti in p̃iudicium proprij iudicis:⁊ ſic ꝓuare aliũ
iure ſuo ꝙ legatus facere non poteſt.nã ſolum principis eſt ius vni⁹
dare alteri.iuxta no.in.c.conſtitutus.de religio.domi.xxv.q.ij.viſaꝫ.
Quinimo gl.dubitat in papa nũq̃d poſſit ius vnius eccleſie ſine cau
ſa alteri donare.vt no.in.c.j.diſt.xxij.ſuper ver.in inſtantiã.de quo p̱
Spe.in ti.de leg.§.prealleg.ver.lxvij.Ad p̃dicta facit glo.no.in.c.pe.
de here.lib.vj.que diſputatio ꝯcludit legatũ nõ poſſe cõmittere cãm
ſui natura plenariam ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij tractãdam q̃ꝛ eſſet
tollere ſolennitates iudicioꝝ.⁊ ita Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt.x.nũ
quid poteſt cognoſcere.facit qͦd in ſili not.Inno.in.c.prudentiam.de
offi.deleg.vbi vult ꝙ geſta corã iudice nõ ſuo ratificari nõ poſſũt p̱
iudicẽ ꝓprium etiã ſi ſuo noĩe fuerũt geſta:q̃ꝛ currũt ex ꝑfectu ſolẽni
tatis iudicioꝝ cui libera diſpoſitio ñ pẽdet a poteſtate ꝓprij iudicis
ſed principis.⁊ illud dictũ cõiter ſequunt̃ ibi doctores.facit qͦd no.in
gl.ix.q.ij.in ſumma.¶ Nũc venio ad tertiũ dubiũ qua pena iſte cano
nic⁹ veniat puniẽdus. In quo aduertẽdũ ꝙ ius canonicũ facit diffe
rentiã in quãtitate pene ſ̃m modũ procedẽdi regulariter ꝯ̃ crimẽ gra
ue induxit depoſitionẽ ſi de eo cõſtat p̱ viam accuſationis:ſꝫ per viã
inq̃ſitiõis pena eſt minor ita qͦd circa depoſitionẽ pena videt̃ arbitra
ria.poteſt tamẽ priuari beneficijs vel alia pena affici:niſi ſint talia de
licta que impediũt ordinis executionẽ etiã poſt peractã penitẽtiã vt
ſimonia ⁊ homicidiũ.⁊ de hoc eſt tex.in.c.inq̃ſitionis.⁊ in.c.qualiter.
el.ij.de accuſa.⁊.c.dilectus.ij.de ſi mo.lꝫ ius ciuile non videat̃ differen
tiã facere.l.iiij.C.de ſepul.vio.⁊.l.ordo.ff.de publi.iudi.in.l.ea q̃dẽ.C.
de accu.ſentit Bart.in.l.ij.§.ij.de adul.⁊.l.iij.§.preterea.de ſuſpec.tut.
ſed de ſuſpenſione canonica reperiant̃ aliq̃ pene iuris ciuilis q̃ vo
lunt ꝙ damnatus per viam inq̃ſitionis de crimine famoſo euitet iſa
miam propter modũ ꝓcedendi.ita no.gl.in.d.§.p̃terea.de ſuſpec.tut.
⁊.l.iij.⁊.l.fi.C.eo.⁊ ibi per Cy.⁊.l.j.C.de modo mul.Bar.tamen aliter
ſentit in.l.infamẽ.ff.de pub.iud.⁊ plene per Bald.in.l.etiam.de fur.p̱
Spe.in titu.de ſenten.§.j.ver.qui de inſti.⁊ faciũt hec ad ſciẽdũ an ſi
iſte dãnatus per viam inq̃ſitiõis efficiet̃ infamis.circa qͦd ampli⁹ nõ
inſiſto,q̃ꝛ de hoc nõ querit̃ ſed ſolũ de pena ĩponẽda.dico ergo reſpõ
dendo ad primuꝫ qͦd iſte fuit accuſatus de hoc furto pena ordinaria
debet puniri pena depoſitionis ab officio ⁊ beneficio.tex.eſt in.c.cum
non ab hoĩe.de iudi.no.Hoſtiẽ.in ſumma.ff.de fur.ſub rubrica.⁊ pl⁹
dicit ibi ꝙ debẽt detrudi poſt depoſitionẽ in monaſterio ad agẽduꝫ
penitentiã per.c.tue.de penis.¶ Sed aduertẽdũ ꝙ illud.c.tue.nõ lo
quitur in furto ſimplici ſed in latrocinijs qͦd in ſe habet q̃̃ pl⁹ furtũ
vt in aut.ſed nouo iure.C.de ſer.fugiti.⁊ in corpore vnde ſumitur.in
aut.vt nulli iudi.i fi.⁊.l.capitaliũ.§.famoſos latrões.ff.de penis.Sꝫ
q̃ꝛ tex.in.d.c.ſubijcit ꝙ ꝓ magnis ſcelerib⁹ imponit̃ pena detruſiõis
⁊ depoſitionis eſſet examinãdũ an iſtud furtũ dicat̃ magnũ ſcelus.
de quo per gl.no.in.l.ad ea.ff.de reg.iur.per Bar.in.l.nõ ſolũ.§.ſi mã
datum.ff.de iniur.aliq̃d not.in.l.j.C.de requirẽ.⁊ cõis concluſio eſt ꝙ
ſi ſit in magna re dicitur graue delictũ.vnde in caſu noſtro habito re
2 ſpectu ad circũſtãtiã † ſatis poteſt dici magnũ ſcelus.tuꝫ q̃ꝛ loco re
ligioſo q̃ꝛ in pecunijs deputatis ad honorẽ principis.tum etiã ratiõe
tẽporis,q̃ꝛ ſeptimana ſancta dum cãtarent̃ matutine ⁊ qͦd deterius
eſt religioſus qui peccauit ꝯ̃ votũ ⁊ ſubſtãtialia regule volẽdo habe
re ꝓprium maxime furtiue que oĩa hec aggrauant delictũ.xl.diſt.ho
mo chriſtianus:⁊.c.cũ quidã.de iureiuran.⁊ qͦd in eis nota. Ita ꝯclu
do penã dicti.c.tue ſatis poſſe infligi in caſu noſtro.Sed dubiũ ẽ in
caſu noſtro:q̃ꝛ iſte eſt regularis nũq̃d debeat expelli ab eccleſia ⁊ ꝓua
ri de illa ꝓcuratiõe quã hꝫ in eccleſia Peruſina.⁊ de hoc ſpecialiter
q̃rit̃ in caſu p̃ſuppoſito.dico ꝙ de hoc eſt ſpecialis no.Inno.Hoſt.
⁊ alioꝝ ſcribẽtium in.d.c.dilect⁹.ij.de ſimo.vbi dicit̃ ꝙ per depoſitio
nem non liberat̃ a iugo.regulari.ſed nõ habebit vocem in cap̃lo nec
vocabit̃ ad cões actus nec ad recipiendũ prebendã cõem ſed in erga
ſtulo ⁊ ꝓuidebit̃.ita dicit ad literam Jo.an.poſt Inno.Hoſt.priua
tur ergo iſte per depoſitionẽ nedũ prebenda ſeu portione ſingulari.
ſed etiã cõi vt non comẽdat cum alijs nec more ſolito tractet̃ ſꝫ ĩ loco
arcto ſ̃m qͦd viſum fuerit ſuperiori ſibi prouidebitur ĩ neceſſarijs vi-
te.facit.c.fi.de reg.iur.⁊ qͦd ibi no.Et ſic poterit ꝓuari etiam eccl̃ia
parochiali nõ obſtãte ꝙ ea habuerit a ſede apoſtolica.per id qͦd no.
glo.in.c.j.de ꝯſtr.vti.poterit etiaꝫ ſuperior ſecundũ diſpẽſando min⁹
eũ punire.ꝓbat̃ in.c.at ſi clerici.§.de adul.de iudi.facit qͦd legi.⁊ no.
in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his qui no.infa.⁊ hec ꝓcedũt cũ
fuerit ꝓceſſum per viam accuſatiõis.Si vero p̱ viaꝫ iq̃ſitiõis tũc ẽ
maius dubium per ſuperius dicta ſꝫ dico ꝙ illa procuratiõe poterit
priuari ⁊ etiam eccleſia parochiali per.d.c.qualiter ⁊ q̃ñ.el.ij.de accuſ.
vbi dicit tex.ꝙ ſi exceſſus grauis ꝓbat̃ per viam inq̃ſitionis licet de
linquẽs nõ degradet̃ ab ordine:ab adminiſtratiõe tamẽ amouet̃ lꝫ
quidaꝫ dixerũt ꝙ illud.c.loquit̃ in prelato ſed in inferiorib⁹ clericis

pena eſt arbitraria.⁊ ſic intelligunt.c.inquiſitiõis.j.rñſo.eodẽ ti.vt in eis no.ſed nihilominus dicendũ ꝙ ſuperior arbitrãdo poteſt priuare delinquentẽ oĩ adminiſtratiõe eccleſiaſtica maxime regulari.vt in.c. inqſitionis in glo.in verbo aliqñ.An aũt hoc caſu põt deponi aduerbialiter ab officio ordinũ.videt̃ ꝙ non per ſupradicta.ſed in ꝯ̃triuʒ eſt notabile ⁊ ſingulare dictũ Jnn.in.c. qualiter ⁊ qñ.vbi dicit qđ qñ de crimine ꝯſtat per cõfeſſionẽ nõ inſpicit̃ modus agendi ſed põt iponi pena ordinaria quãtũcũqꝫ grauis ꝙ tũc non ſit dubitãdum qđ fuerit cõuictus per falſas ꝓbationes.dictũ Jnno.ſequit̃ do.Ant.de bu.in c.dilectus.ꝑalleg.⁊.c.ſi.de celeb.miſſa.⁊ videt̃ ibi caſus in.c.ꝗ. de pe.⁊ facit qđ no.bar.in.l.ſi ꝯfeſſus.ff.de cuſtod.reoꝝ.cũ igit̃ in caſu noſtro cõſtitit de crimine per ꝯfeſſionẽ illi⁹ poterit puniri:ac ſi fuiſſet actuꝫ ꝑ viam accuſationis ſiue inqſitionis fuerit ꝓceſſum ꝯ̃ iſtum canonicũ regularẽ poterit deponi ab officio ⁊ oĩ bñficio ⁊ adminiſtratione: ſed in nihilo remanet canonicus:⁊ in aliquo loco arcto ꝓuidebit̃ ſibi ꝓut viſum fuerit ſuperiori attenta maxime diſpoſitiõe.c.ſi.de regulis iur.¶Attendendum eſt tñ ꝙ vbi ꝓceſſus ex dictis cauſis reperiret̃ null⁹ poſſet de nouo inchoari ꝓceſſus:nedũ ꝑ archipreſbyterũ ſi ſua eſſet iuriſditio:ſed etiam ꝑ gubernatoreʒ ex quo ꝑtãteʒ hʒ legati:q2 legatus cũ quolibet ordinario qſqꝫ ſit ille eſt maior quolibet poſt principem.vt legit̃ ⁊ no.in.c.j.de offi.lega.⁊ in.c.ij.eo.tit.lib.vj.⁊ ꝑ Spe.in ti.de lega.§.nũc oſtendendum.ver.ſi legatus.⁊ ſeq.⁊ ibi plene.⁊ in.§. ſup.Et cõpellitur dictus canonic⁹ ꝑſiſtere in cõfeſſione ſua.iuxta no. in.c.at ſi clerici.de iudi.⁊ per Jnn.in.c.per inqſitionẽ.de elec.ꝑ gloſſ.⁊ Bar.in.l.capite.ff.de adul.⁊ dicendum vt plen⁹ no.in dictis iurib⁹. Laus deo omnipotenti. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quidã officiales terre ſcti Ge-

miniani aſſerẽtes habere ꝑtãtẽ ad ꝓuiſionem faciendã a toto populo dicte terre:ſtatuerunt ⁊ ordinauerũt in effectu de oĩbus bonis mobilibus ⁊ immobilibus relinquẽdis ſeu trãſferẽdis quocunqꝫ titulo lucratiuo ſiue in vltima voluntate ſiue inter viuos in quocũqꝫ loco etiã ſi ſint hoſpitalia ſiue ſint dicte cõitati ſuppoſita ſiue nõ teneant̃ dicta loca ſeu eoꝝ rectores aſſignare ⁊ ſoluere ꝓ eoꝝ reditu ⁊ ꝓuctu dicte terre ſancti Geminiani ⁊ ad vtilitatẽ ſacriſte ſancti Geminiani duos denarios ꝓ libra ſm valorẽ dictoꝝ bonoꝝ.Et voluerũt hãc ꝓuiſionẽ extẽdi etiã ad ꝑterita relictã ſeu donatã in quib⁹ adhuc executio nõ interceſſerat.hoc in ſumma quo ad materiã ꝯſulendã hʒ illa ꝓuiſio:ʒ multa alia vba ibidẽ ꝯtineant̃:⁊ ad alias extendant̃ ꝑſonas. Nũc cõtingit dubitari vtrũ hoſpitale quoddã fundatũ in dicta terra ſcti Geminiani ſuppoſitũ ornatiſſimo ⁊ famoſiſſimo hoſpitali ſancte ma.de la Scala ciuitatis Senaꝝ teneat̃ ad obſuãtiã dicti ſtatuti ⁊c.

¶Conſilium.xxvj.

1 Laici ſuper rebus proprijs nondum in eccleſiam tranſlatis ſtatuere poſſunt.

2 Statuta laicorum an valeant quod bona mobilia non poſſint alienari in non ſubiectos iuriſditione ſtatuentium.

Ihs⁹ chriſti eiuſqꝫ matris cui⁹ res agit̃ humiliter implorato ꝑſidio videt̃ ꝙ ſic. ꝙꝙ em̃ laici non valeãt ſtatuere ſuper rebus eccleſie.vt in.c.be
1 ne quidẽ.xcvj.diſt.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de ꝯſtit.† tamẽ ſup reb⁹ proprijs nõdum in eccleſiaʒ trãſlatis eos ſtatuere poſſe ne quis recta fronte negare habeat cũ oẽs populi iure poteſtatẽ ſtatuendi habeãt vt in.l.oẽs ppłi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊.l.cunctos ppłos.C.de ſum trini.et in re propria qſqꝫ eſt legitim⁹ moderator ⁊ arbiter.l. in re mãdata.C. mãd.⁊.c.de his.de ſepul.hinc Bar.in.l.reſcripto.ff. de mune.⁊ hono. dat theoricã qualiter bona transferẽda in eccłiam poſſunt ꝑ ſtatuta laicoꝝ affici ⁊ obligari.⁊ poſtmodũ cũ illo onere ſoluendi data ⁊ ꝑſtãtias trãſeant in eccłiam.ita dicẽdum vr̃ in ꝓpoſito.¶Statuerũt em̃ iſti officiales ſup bonis eorũ i quãcũqꝫ ꝑſonã trãſferẽdis ⁊ non ſuper bonis eccleſie cũ adhuc nõ eſſent eccleſie ſʒ ꝓpria.Nã queãdmodũ potuiſſet qſqꝫ priuatus relinqre hoſpitali cũ onere illo ſoluẽdo duos denarios ꝓ libra.arg.in.c.cũ dilecti.de dona.⁊.c.vex.de cõdi.appo. Jta ⁊ tota cõitas hoc ſtatuere poterit.quare ꝙ fieri põt ꝑ pactuʒ dʒ poſſe fieri per legẽ ſeu ſtatuta.vt dicit gloſſ.not.C.de decre.decuri.ſup rub. lib.x.ꝑ Bar.in.l.oẽs populi.ꝑalle.ver.iuxta ꝑdicta.Sed his nõ obſtãtibus que vere ſi ponderant̃ non militãt in caſu noſtro.ꝯ̃riũ puto de iure dicendũ.Et primo adduco ad hanc.q.quaſi pro caſu.c.ſi.đ reb⁹ eccl.nõ alie.vbi dicit̃ ꝙ laici ſtatuere non poſſunt ſup mortuarijs nec gñaliter ſup alijs que iuri ſpũali annexa ſunt:⁊ põderandũ eſt illud verbũ annexa.ergo non ſolũ ꝓhibentur ſtatuere ſup meris ſpiritualibus ſʒ etiã ſuper annexis ⁊ ſuper mortuarijs qđ ibi ꝓcedit aperte propter nota.ibi per doct.in expoſitiõe illius verbi ſatis determinat̃ iſta queſtio.vt dicamus relicta facta ad piũ vſum dicit ſpiritualib⁹ annexa eo q2 deputant̃ ad ſpũalem vſum.ſicut dicimus de mortuarijs. id eſt de his q̃ deferunt̃ cũ funere ſeu legant̃ occaſione funerũ ⁊ per cõſequens tale ſtatutũ quaten⁹ cõprehẽdit hoſpitale conditũ ⁊ alia loca pia nõ valet tanqꝫ conditum a nõ habẽtib⁹ poteſtatẽ ſtatuẽdi.Scđo allego caſum apertũ in.c.reqſiſti.el.j.de teſtamẽ.vbi tex.ponit regulã gñalẽ lʒ q̃ſtio fuit ſpũalis de nũero teſtiũ ꝙ relicta facta ad pias cauſas nõ debẽt ſcđm leges ciuiles ſʒ ſcđʒ decretoꝝ ſtatuta terminari.⁊ tractari q̃ſi talia cũ ſint ĩ piuʒ vſuʒ diſpoſita nõ ſubijciant̃ diſpoſitionibus laicorũ etiã imperatorũ ſed ſoli eccleſie.⁊ ita no.dicit ĩtelligi illũ tex.Bar.i.l.j.C.de ſacroſan.ecc.in repetiõe ſua.in pe.co.ſeu.vlti.Et canoniſte in.d.c.relatum.in iſtis enim debet populus doceri ⁊ nõ docere ⁊ recurrere ad eccleſiã q̃ mater eſt omniũ ⁊ nõ dʒ ponere falcẽ in meſſem alienã.vt in.c.docẽdus.lxij.di.⁊ in.c.ſi iperator.eadẽ di.Et ita debet intelligi dictũ imperatoris ꝙ lex ciuilis nõ dedignat̃ ſacros canones imitari.vt in aut.vt deter.ſit nu.cle.⁊ in aut.de eccle. tit.⁊ trãſſumptiue.in.§.clerici.de iud.¶Tertio hoc aptiſſime videt̃ velle Bar.in.d.l.j.vbi dicit ꝙ ſuper pertinẽtib⁹ ad piã cauſam nõ valet ſtatutũ laicorũ etiã ĩperatoris,cũ hec nõ ſit de eorũ iuriſdictiõe ſʒ eccleſie ꝓbat ꝑ dictũ apoſtoli ⁊ multa alia multũ elegãter ⁊ ꝓlixe. ¶Quarto adduco no.per Jo.an.in cle.ſi.de immu.eccle. lib.vj.ĩ nouel.vbi ponit qõnem an valeat ſtatutũ laicoꝝ vt bona ĩmobilia non poſſint alienari ⁊ trãſferri in nõ ſubiectos iuriſditiõi ſtatuentiũ. Et cõcludit nõ valere reſpectu eccleſiarũ ⁊ piorũ locoꝝ.mouet̃ elegãter inter cetera q2 loca pia ſunt a principibus ꝑuilegiata vt libere eis donetur vel vendat̃.l.j.⁊.l.illud.C.de ſacroſan.eccl.ſtatutũ ergo ꝯ̃rium nõ valet duplici ſeu triplici rõne.¶Prima q2 laici inferiores nõ poſſunt tollere leges ⁊ priuilegia tributa per ſuperioreʒ maxime eccłie. vt in.c.cum inferior.de elec.⁊ ꝑ Bar.in.d.l.oẽs populi.⁊.xxv.q.ij.quaſi ꝑ totũ.¶Scđo q2 hoc eſſet ꝯtra libertatẽ eccłie vniuerſalis ⁊ ꝑ cõſequens ſtatuarij ſunt ipſo facto excõicati ⁊ alijs penis iuris ciuilis ſubiecti.de quibus in aut.caſſa.C.de ſacroſan.eccl.⁊ Bart.etiã in dicta aut.caſſa.¶Tertio q2 poteſtas cõdendi leges tributa ĩferiorib⁹ ꝑ.l.oẽs populi.ꝑallega.videt̃ tributa ſine iudicio ꝑuilegij tributi per ipſum imperatorẽ:q2 generi per ſpeciẽ derogat̃.vt in.c.veniẽs.de ꝑſcrip.⁊ regula generi.de regu.iur.lib.vj.per Bar.in.d.l.oẽs populi.ĩ
2 dicto ver.¶† Quarto iuxta ꝑdicta no.ita dico.ad ꝓpoſitũ cũ eccleſijs ⁊ pijs locis ſit relictũ ꝑuilegiũ vt qlibet libere poſſit eis relinquere.dicta.l.j.⁊.l.illud.nõ valet dictũ ſtatutũ cũ impediat̃ libertas ĩ donando ⁊ acquirẽdo cum oporteat ſoluere de donatiõe:⁊ maxime cũ dicat̃ in ꝓuiſiõe predicta ꝙ ꝓ reditu dicte terre ſcti Geminiani licite ad vtilitatẽ ſacriſte ſoluãtur duo denarij pro libra,⁊ ſic volũt facere eleemoſynã de alio:quib⁹ ſeu ꝯtra quos põt dici ꝙ eleemoſyna vni⁹ eſt peccatũ alterius:nec debet vnũ altare diſcooperiri.vt cooperiat̃ aliud maxime per non habẽtẽ poteſtatẽ.vt in.c.cũ cauſam. de ꝑb.⁊ ſpecies furti eſt ſeruire vł eleemoſynã facere de alienare.l.ſi pignore. ff.de fur.⁊.j.q.j.non eſt putãda eleemoſyna.xiij.q.v.⁊ forte.⁊.c.multa. ¶Quinta ad idẽ adduco.l.ſancim⁹.C.de ſac.ſan.eccle. canonizata. xij.q.viij.ſancimus.vbi ſatis colligit̃ ꝙ ab eccleſijs nil põt exigi etiaʒ ex his q̃ acquirit titulo lucratiuo vel oneroſo ad qđ facit qđ no.Cy. in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ facit ibi tex.in ꝑn.⁊ maxime predicta indubitãter ſunt vera in relictis ſeu in donatis de ꝑterito lʒ adhuc nõ ſit facta executio in qbus nõ ſtatuẽtes vt ita loquar non vident̃ ẽt habuiſſe iuris colorẽ.¶Nã ex ſolo titulo relicti vel donati dñiũ ⁊ ius fuit acqſitũ hoſpitali.vt in.l.ſi.C.de ſacroſan.eccle.lʒ executio nõ ſit facta quo caſu illud ſtatuere preſumpſerit in ꝑiudiciũ hoſpitalis. videt̃ nulla rõne cõcipere poſſe.de directo em̃ eſt ꝯtra.c.eccleſia ſancte marie.de ꝯſtitu.⁊.c.q̃ in eccleſiarũ.eo.tit.⁊.c.ſi.de rebus eccle.non alie.⁊.d.c.bñ quidẽ.imo ꝙ plus eſt tales cauſe etiã in foro ſeculari đbẽt decidi ſm canones ⁊ nõ ſm leges.vt no.in.c.j.⁊.c.eccleſia.de ꝯſt. Nõ ob.motiua in princi.allegata.fateor em̃ ꝙ laici poſſunt ſtatuere ſuper bonis ſuis.illa bona obligãdo ſeu on⁹ in ꝑpetuũ imponẽdo. Sed in caſu noſtro nõ obligant̃ illa bona ad onera illa:ſed diſpoſuerunt ꝯ̃ loca ad que illa bona trãſferri cõtingeret:⁊ hoc facere nõ poſſunt.vt prediui.Ad hoc qđ no.doc.in.l.ſi.de vita ⁊ hone.cler.in.c.preſenti.de cẽſi.Jtẽ aliud eſt obligare ſimpliciter bona vt trãſferãt.⁊ maxime in piã cauſam contra oĩa iura ſuperius allegata.¶Jtẽ in hoc ſtatuto nõ oẽs ꝯſentiunt cũ non ſemine pupilli ⁊c.⁊ tamẽ illi nõ potuerũt libere relinquere hoſpitali.¶Jtẽ aliud eſt cũ quis donat vel relinquit ⁊ vult onus imponere cũ per hoc nõ reſtringit̃ libertas donãdi eccłie nec violat̃ priuilegiũ eccleſie ꝯceſſum ⁊ ſic loquũtur iura ĩ ꝯ̃rium allegata aliud facere ſtatutũ ſeu legẽ tollẽtẽ liberã facultatẽ legandi ⁊ donãdi prout qſqꝫ vult.¶Jtẽ vt dixi nõ põt pupill⁹ etiã ſup rebus ſtatuere in preiudiciũ eorũ que ſpecialiter ſtatuta ſunt ⁊ reſeruata principib⁹ ⁊ maxime ꝯ̃ priuilegiũ eccleſie ꝯceſſum.vt.ſ.dixi.et no.Bar.in.d.l.omñes populi.¶Concludo ergo ꝙ dicta ꝓuiſio ſeu ſtatuta dicte terre ſanti Geminiani nõ habẽt in aliquo preiudicare dicto hoſpitali maxime cũ ſpecificã mẽtionem fecerit de hoſpitali:iuxta theoricã Bar.in.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.Et hec ſatis abunde ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus quedã dñã Gẽma ſuũ cõ

didit teſtamẽtum.Et inter cetera ſic diſpoſuit ⁊c.lego ⁊ iure legato dimitto infraſcriptis meis heredibus hanc meam domũ ĩ q̃ habito

poſitam

poſitã ⁊c.cum his cõditionibus ⁊ pacto:videlicet qḋ ipſi infraſcripti
mei heredes teneant̃ ⁊ debeãt ipſaȝ vẽdere ⁊ tradere Michali ⁊ Ga-
brieli germanis ⁊ filijs olim Nicolai ꝑ florenis centũ boni ⁊ puri au-
ri ⁊c. Qui floreni cẽtũ quo caſu ſic vendant̃ expendant̃ ⁊ cõuertent̃ ꝑ
infraſcriptos meos heredes in refectiõe eccl'ie ſan. Auguſtini de maſ
ſa q̃ dicit̃ de nouo fieri ſeu reparari. Et hoc inquantũ de nouo fiat ſeu
reparet̃ ꝓlibata eccleſia. Et in caſu quo nõ fiat ⁊ reparet̃ de nouo di-
cta eccl'ia domũ lego ⁊ iure legati dimitto ⁊ eẽ volo dicte eccleſie ven
di ꝑ infraſcriptos meos hr̃des ⁊ etiã ꝓtiũ in laborerio ſeu reparatio
ne dicte eccl'ie. Elapſis plurimis annis operarij domus ſancti Aug.
de maſſa petũt dictos hr̃des cõpelli ad tradendũ domũ ꝑdictã ꝯuer
tendã in fabricã dicte eccl'ie. ⁊ ſi id fieri nõ poſſit in aliũ piũ vſum pro
ſatiſfaciẽdo volũtate dicte teſtãtis: ex parte heredis multa obijciunt̃
⁊ maxime inter alia qḋ dicta eccl'ia ſancti Auguſtini non fit de nouo
nec reparat̃ nec eſt in ſtatu quo de nouo poſſit fieri ſeu reparari. nec
dȝ in aliũ pium vſum conuerti: q: hoc nõ fuit de teſtatricis voluntate
tacita vel expreſſa. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxvij.

1 ☞ Legato facto eccleſie acquiritur dominium a die mortis teſtato-
ris ipſo facto.

2 Fauor eccleſijs intantũ nõ eſt preſtandus vt alijs iniuriaȝ faciamus.

In chriſti nomine amen.

Videtur
prĩo ꝙ ſi poſſit ꝯueniri in repatione dicte eccl'ie qḋ res nõ
hȝ dubiũ vt fiat ꝓut poſtulant operarij. ſcȝ qḋ vendat̃ ⁊ ꝓ
tium cõuertat̃ in repatione eccl'ie ꝓut teſtatrix diſpoſuit. vt in. c. nos.
de teſt. xiij. q. ij. vltima volũtas. ⁊ in aut̃. de teſt. quaſi ꝑ totum iura ad
hoc ſunt vulgaria. Si ṽo nõ ſufficit ad repationẽ ſeu nõ reparat̃ tũc
videt̃ qḋ debeat ꝯuerti in aliũ piũ vſum q: legatũ ad pias cauſas nõ
efficit̃ caducũ. ſȝ ſi nõ põt vel nõ ſufficit ad vſum deſtinatũ dȝ ꝑ ſupe-
riorẽ vocatis hr̃dib⁹ ad aliũ piũ vſum ꝯuerti. vt in. c. nos. preallega. ⁊
ibi no. meli⁹ in. l. legatũ. ff. de vſufr. leg. ⁊ ibi plene ꝑ Bar. in. l. pr̃. §. tu-
ſculanus. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. legatũ. ff. de admi. re. ad ci. ꝑ Joã. de lig. in
cle. ꝯtingit. de reli. domi. ⁊ in cle. exiui de paradiſo. de ver. ſig. hȝ eñi lo
cũ in iſtis locis illa regula: ſi nõ valet qḋ ago vt ago valeat vt põt va
1 lere, de deſpõ. impu. c. j. li. vj. ¶ † Itẽ legato facto eccl'ie acqrit̃ ipõ fa-
cto dñium a die mortis teſtatoris. l. fi. C. de ſa. ſan. ec. poteſt ergo eccle-
ſia de re legata diſponere vel ad vſum deſtinatũ ſi fieri põt. vt in cle.
q: cõtingit ꝓallegata. vel in aliũ vſuȝ ꝯuerti ſi fieri nõ põt. vt in locis
ꝓalle. ¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ q̃ vere nõ obſtant ꝯtrariũ puto de iure ve
rum. Et primo pro fundamẽto ꝓmitto qḋ predictũ legatũ eccl'ie fa-
ctũ nõ pure: ſȝ ſub cõditiõe ſuſpẽſiua vȝ inquãtũ dicta eccl'ia de nouo
fiat ſeu reparet̃ q̃ cõditio bis in teſtamẽto reperit̃: ⁊ de natura huius
cõditionis eſt vt effectũ diſpoſitiõis ſuſpẽdat in euẽtu. ita vt in antea
nõ cõpetat actio. vt in. l. coheredi. ff. de cõdi. ⁊ de. no. in. c. verũ. de con
di. app. ⁊ in. l. j. C. de cõdi. q̃ ſub modo. Ex quo infero qḋ ante euentũ
dicte cõditionis. ſcilicet qḋ eccl'ia fiat de nouo cũ effectu ⁊ nõ in frau-
dem legatũ ꝑdictũ nõ habet effectũ. Nec obſtat. d. l. fi. q: loquit̃ in le-
gato pure facto. Sȝ vt videat̃ dicta eccleſia nõ fit nec fieri põt de no-
uo ergo legatũ ad vnũ vſum deſtinatũ peti non põt nec etiã debet in
aliũ piũ vſum cõuerti q: ꝯtria procedunt qñ legatũ fuit pure factũ cõ-
tẽplatione pie cauſe dũtaxat ⁊ qñ teſtator aliter non prouidit in caſu
quo ad caſum deſtinatũ cõuerti nõ poſſet. vt Bart. no. i. d. l. legatũ. ff.
de vſufructu legato. ⁊ ſic loquit̃. c. nos. de teſt. Sed cũ ſit ꝙ in caſu no
ſtro legatũ fuit ſub cõditione relictũ: q: noluit hr̃deȝ teneri niſi dicta
eccl'ia de nouo fieret ſeu reparet̃ ⁊ ſic nullũ eſt legatũ ante conditionẽ
extantẽ. ⁊ ꝑ cõſequẽs fruſtra tractamus de cõmutatione cũ cõmuta-
tio ꝓſupponit legatũ purũ arg. c. ad diſſoluendũ. de deſpõſa. impub.
⁊ in. l. decẽ. de ver. ob. ¶ Itẽ ⁊ ſcḋo videt̃ de hoc caſus in. l. pater. §. tu
ſculanus. ff. de leg. iij. vbi teſtator legauit cẽtũ Sẽpronio: ⁊ voluit da-
re collegio cuiuſdã tẽpli: dicit̃ ibi ꝙ collegio diſſoluto interim rema-
net legatũ apud legatariũ nec fit cõmutatio ad aliũ vſum q: teſtator
de illo collegio dũtaxat vr̃ ſenſiſſe ita ⁊ fortius in ꝓpoſito ſub ꝯditio
ne repetẽdo nõ voluit heredẽ aliter teneri. ¶ Itẽ ⁊ tertio cõmutatio
legati ad aliũ vſum fit ꝓpter tacitã volũtatẽ teſtatoris. vt. d. l. legatũ.
hinc eſt ꝙ ſi teſtator diſpoſuit aliter in caſu nr̃o qḋ nõ põt ꝯuerti ad
vſum ꝑ eũ deſtinatũ ceſſat cõmutatio vt eſt caſus pulcher. in. l. liber-
to. §. luci⁹. ff. de annu. leg. no. Bar. in. d. l. legatũ. Sed teſtator clariſſi-
me voluit dictã domũ debere remanere apud heredes ſi dicta eccleſia
nõ fieret de nouo qḋ patet ex cõditione bis repetita. hoc ſatis videt̃
ſentire in ſimili q̃ſtione eximius doctor dñs Fede. de ſenis. cõſil. clxx.
Nec eſt recedendũ a verbis teſtatoris: niſi aliud appareat de mente. l.
nõ aliter. ff. de leg. iij. Ad predicta etiã facit. c. cũ dilecti. cũ ibi not. de
2 dona. ⁊ lȝ † fauore eccleſijs debeat̃ nõ tñ tantũ vt alijs iniuriã facere
debeamus. arg. in. c. ex tenore. de foro cõpe. ⁊. xvij. q. iiij. in fi. vbi ptȝ ꝙ
donatio facta eccl'ie etiã pure reuocat̃ ex tacita cõditione. vt not. in. c.
fi. de dona. fortius impeditur effectus ⁊ non ex cõſequentia conditio
nis. Et q: iſte caſus mihi videtur clariſſimus ideo decreui nõ inſiſte-
re verborum multitudini. Nã quis forte ex hoc arbitraretur eſſe du-
bium. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Emanauit ſolenniter edictũ ſeu

facta fuit prouiſio ſolẽniter ꝑ habẽtẽ poteſtatem vt notarij ciuitatis
Senarũ deberẽt denũtiare oẽs ꝯtus teſtamenta ⁊ ſimilia q̃ a princi-
pio eorũ officij fecerãt vſq; ad eorũ diẽ denũtiatione fienda in termi-
no in ꝓuiſione cõtentis al's cõtra faciens incideret ipõ facto in certã
penã in ſtatuto cõtentã. demũ qdã notarij multos cõtractus ſpeciali-
ter denũtiauerũt ⁊ nõ valẽtes de facili oẽs act⁹ ſummarie ⁊ ſumma-
tim denũtiare attulerũt oĩa eoꝝ ſcripta ⁊ ꝓſentauerũt officiali ſup his
deputato faciẽtes vnã denũtiationẽ gñalẽ vltra illã ſpecialẽ dicẽtes
qḋ etiã denũtiabãt oĩa in eoꝝ codicibus ſeu mẽbranis cõtenta. ⁊ per
ſpatiũ mẽſis cũ dimidio dimiſerũt oẽs eoꝝ ſcripta apud officialẽ. tra
ctu tp̃is accuſatur vnus de dictis notarijs qḋ quandam donationeȝ
de qua fuit rogatus ꝑ duos annos ante decretũ nõ denũtiauerat: no
tarius ſe excuſat ꝙ illa donatio erat cõtenta in ſcriptis ꝑ eũ ꝓlatis: ⁊
ſic ſatis fuit denũtiatũ. Replicatur qḋ talis denũtiatio generalis nõ
ſufficit. Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxviij.

1 ☞ Officialis publicus obligat⁹ ad edendã rationẽ ſatiſfacit edicto
ſi ſuum codicem vel mẽbranas tradit eligẽdas vel ſcribendas.

2 Appellatio redacta in ſcriptis valet, licet appellans eã non legat dũ
modo eam iudici porrigat.

3 Certum dicitur non ſolum quod in ſe eſt certum: ſed etiam per rela-
tionem ad aliud certum.

4 Denuntiatio operis poteſt fieri nedum verbo: ſed etiam facto.

Chriſti eiuſq; matris preſi-

dio inuocato omiſſis allegatiõib⁹ q̃ ad ptes fieri ꝑ nõnul
los ſolẽt ipſam rẽ attingere puto. dico nãq; dictũ notariũ
ſatiſfeciſſe edicto ⁊ per ꝯñs in nullaȝ penã incidiſſe. Et primo allego
1 quaſi ꝑ caſu. l. argentari⁹. §. edicto. ff. de eden. vbi probat̃ † quod offi-
cialis publicus obligat⁹ ad edendã rationẽ ſatiſfacit edicto ſi ſuum
codicẽ vel mẽbranas tradit legẽdas vel ſcribẽdas. idẽtitate ergo ra-
tionis idẽ dicẽdũ in caſu noſtro eſt. Satis eñi dictus ſer Marianus
denuntiauit cõtractus de quibus fuerat alias rogatus: ſed oẽs ſuas
membranas modo predicto officiali loco denũtiationis tradidit: de
nuntiauit eñi facto: ⁊ ſi nõ verbo ⁊ non minus imo magis vȝ denũtia
tio q̃ ſit in facto indubitato modo ꝑdicto. ſcȝ ꝑ traditionem ſcriptu-
rarũ ꝙ illa q̃ fit verbo. vt in. c. dilecti. de app. ⁊. c. ad audientiam. eo. tit.
¶ Secũdo hoc videt̃ ꝓbari in. c. appellatio. de appella. lib. vj. vbi di-
2 citur † valere appellationẽ ſi eam in ſcriptis redactã appellans porri
git iudici licet eam non legat ſatis eam videt̃ legere ⁊ appellare ſi re-
fert ſe ad ſcripturã iudici porrectã. Si ergo in appellatione que eſt de
minori iudice ad maiorẽ prouocatio hoc ſufficit forti⁹ deberet ſuffice
re in caſu noſtro cũ talis denuntiatio requirit̃ ad certificãdũ officialẽ
ſuper contractibus teſtamẽtis ⁊ ſimilibus geſtis. Que quidem certi-
ficatio fortius ⁊ certius colligit̃ ⁊ aperit̃ ex traditiõe originaliũ ꝙ ex
nuda ⁊ verbali denũtiatione. vt in. c. qm̃ ꝯ. de probationi. ¶ Tertio
adduco. c. q ad agendum. de procur. lib. vi. vbi habetur qḋ caſus ſpe-
ciales mãdatũ requirentes veniũt expreſſis quibuſdam ⁊ ſecuta clau
ſula generali. ad idẽ. l. ſed ⁊ ſi quis cau. ⁊ qḋ ibi no. ꝑ gl. ⁊ Bart. ſed in
propoſitũ fuit facta ſpecialis denũtiatio multorũ contractuũ ⁊ adie-
cta fuit clauſula generalis. ſ. quod cõſequẽter denuntiabat oẽs alios
contractus ergo videtur omnes denũtiaſſe. ¶ Quarto adduco taleȝ
3 rationem † certum dicitur nõ ſolum quod in ſe eſt certum ſed etiã per
relationem ad aliud certũ in. c. cum venerabilis. de religio. domi. ⁊ de
excep. cũ venerabilis. ⁊ qḋ vtrobiq; not. facit. l. fin. ſi certum peta. ſed
in caſu noſtro notari⁹ retulit ſe ad ſcripturas certas quas habuit in
quibus nulla dubitatio poterat cadere. ergo nõ poteſt dici denũtiaſ-
ſe non clare ⁊ certitudinarie: ⁊ maxime quia officiales acceptauerũt
illas ſcripturas ⁊ penes ſe tenuerunt per menſem cum dimidio. ⁊ fa-
cit ad idem dictũ Bar. in. l. eos. ff. de fal. vbi dat cõſilium teſti qui re-
peritur ſuper eo ſuper quo alias depoſuit. vt ſpecifice non deponat
ne forte per obliuionem incidat in crimẽ falſi ſed referat ſe ad primuȝ
dictũ dicẽdo. ego omnia alias inductus dixi. vnde refero me per om-
nia ⁊ in omnibus ad ea que in prioribus actibus cõtinentur ⁊ perin-
de ex hoc habebitur ac ſi ſpecifice depoſuiſſet. ad propoſitũ igitur re-
deundo, ergo omnes contractus ⁊ alia de quibus rogatus fuit ꝓut
in his membranis habetur perinde haberi debent ac ſi ſpecifice om-
nes ⁊ ſingulos contractus denuntiaſſet maxime in materia penali ꝓ
ut eſt noſtra in quo debet fieri ſtricta interpretatio vt euitetur pena
regule odia. ⁊ regule in penis. de regulis iuris. libro. vj. ⁊ verba nõ ca-
piunt illam latam ſignificationem quam ex proprio ⁊ lato ſignificato
verborum habere poſſunt quod eſt valde attendendum eo notandũ
⁊ in propoſito. iſta ſunt verba Joannis andre. in regula odia. preal-
le. in mercu. ⁊ ꝓbatur in. c. cũ in cũctis. de electioni. in. c. ſi compromiſ-
ſarius. eodem titulo. libro. vj. Ultimo adduci poteſt. l. de pupillo. §.
meminiſſe iuncta gloſſa. ff. de noui operis nuntiatio. vbi probatur.
4 ¶ † Quod denũtiatio operis poteſt fieri nedũ in verbo ſȝ etiã facto

puta p iactũ lapilli dũmodo appareat de intẽtiõe denũtiare volẽtis faciũt ad p̃dicta.xj.q.iij.exiſtimãt.⁊.c.cũ ſolũ.cũ ↄcordãtijs ibi ſignatis in gl. ¶ Ad idẽ.l.iij.C.d ſen.q̃ ſine cer.quãti.⁊ qḋ ibi no.bart.Jo.an.in addi.Spe.in ti.de ſen.pla.§.qualiter.ver.ſʒ pone iudex.⁊ Inn.in.c.ij.de lib.ob.licet em̃ ſnia incerta non valeat.l.j.C.de ſent.que ſine cer.⁊.ij.q.vj.diffinitiua.tñ ſatis eſt ꝙ poſſit certificari p acta maxime qñ iudex ſe retulit ad acta.ea.l.iij.⁊ qḋ no.in locis ſ̃al. Itẽ dicendũ in caſu noſtro vt ſatis denũtiatio debeat dici certa ex quo fuit facta p relationes ad mẽbranas.in quibus continebant̃ denuntianda. Et hec ſufficiant. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequẽtis.

Caſus ſuper quo cõſilium petitur

terminis infraſcriptis ſubijcit̃. Caſtrũ mõtis ſpoleti territorij Señ.exceptũ exiſtit vt p̃ſupponit̃ ab omni iuriſdictiõe ep̃i aretini ⁊ immediate ſubiectũ ad iuriſdictionẽ eccl'iaſticã dñi abbatis monaſterij ſancti Antonij: accidit ꝙ hoĩes dicte terre volẽtes eorũ hoſpitalib⁹ cõſulere ſupplicari fecerũt dño nr̃o pape Martino.v.quatenus eis liceat ponere ibi rectorẽ expectata confirmatione alicui⁹ ſuperioris. Itẽ de relictis dictis hoſpitalibus nõ teneant̃ dictorũ hoſpitaliũ rectores abbati: vel alteri cuiuſcũq; ſoluere canonicã portionẽ: dñs noſter papa cõceſſit eis lr̃as plũbatas more romane curie in qb⁹ inter cetera narrat qḋ p parte hoĩm dicte terre fuit ſibi petitio exhibita in qua inter cetera cõtinebãt̃ hoĩes dicti caſtri tpib⁹ p̃teritis deputaſſe rectores ad illa hoſpitalia dño ep̃o aretino id minie ↄ̃dicẽte. Itẽ mãdauit cõmiſſario q̃teb⁹ vocatis ep̃o ⁊ abbate ac alijs q fuerũt vocandi de cõtẽtis in petitiõe diligẽter ſe ĩformet: ⁊ ſi cõtẽta hoĩm vera eſſe reperit: ⁊ p̃fati ep̃i ad h̃ accedat aſſenſus debeat autoritate ap̃lica eis largiri qḋ petit̃ put lati⁹ in dictis lr̃is cõtinet̃. Nũc dubitat̃ an p p̃dicta v̄ba mẽtionẽ faciẽtia de ep̃o aretino ĩ aliquo ptãs ſeu iuriſdictio acqrat̃ dicto ep̃o vel ſaltẽ pbet̃ habere.ita qḋ ſaltẽ in futurũ aliqḋ preiudiciũ generari poſſit dicto dño abba.circa iuriſdictionẽ ep̃alẽ quã habet in dicto caſtro ſeu hoĩbus dicti caſtri cũ p̃tendãt ſe exemptos a dicto dño ep̃o ⁊ immediate ſubiectos dicto dño abbati ⁊c.

¶ Conſilium.xxix.

1 Princeps in re ſua dicitur eſſe arbiter.
2 Effectus denominationis an probetur per nominationem incidẽter in aliqua ſcriptura factam.

Chriſti eiuſque matris preſi

dio inuocato firmiter puto nullũ debere p dicta v̄ba dicto abbati ſeu hoĩb⁹ dicte terre p̃iudiciũ gñari circa exemptione ſeu iuriſdictionẽ ep̃alẽ dicto dño abbati debitã. Moueor p̃rio p illud ar.gñale. Nõ ↄ̃pbat hoc eſſe qḋ ad hoc ↄtingit abeſſe.de trãſla.p̃la.c.ij.⁊ ĩ.l.neq; tales.C.de pb.⁊ qḋ ibi no. Sʒ ſubmota omni iuriſdictione ex pſona ep̃i inſtare pñt hoĩes dicte terre ꝙ deputauerũt rectores dicto hoſpitali ipſo dño ep̃o minime ↄ̃dicẽte qꝛ in veritate nunq̃ cõtradixit nec de facto nec allegãdo aliqḋ iuris debitũ. Itez qḋ dñs papa voluit hãc grãm cõcedere dicto dño ep̃o ↄſentiẽtẽ.voluit em̃ in hoc forte honorare pſonã ⁊ dignitatẽ ſuã.ſicut em̃ potuit ĩ ↄceſſione grẽ apponere aliquã aliã ↄditionẽ ita potuit velle ſine alteri⁹ p̃iudi-
1 cio ↄſenſum dicti dñi ep̃i p̃ſtari.ar.in.l.j.ff.de leg.ij.† Eſt em̃ qſq; ĩ re ſua legitim⁹ moderator ⁊ arbiter ⁊ maxĩe princeps.l.in re mandata.C.mãda.c.de his.de ſepul.⁊.c.bone.in fi.de poſtu.p̃la.ergo p̃dicta v̄ba nõ pbãt aliquã iuriſdictionẽ ↄpetere dcõ dño ep̃o in dicto caſtro. Scḋo pbat̃ ſic hoĩes dicti caſtri nõ poſſidẽt ſeu aliquã iuriſdictionẽ habẽt imo ipſi poſſident̃ q̃ſi a dño abbate.eor ergo poſſeſſio non potuit p̃iudicare dño abbati.l.fi.C.de acq.poſ.l.iij.§.qḋ ſeru⁹.ff.e.ti.no. Inno.in.c.olim.de reſti.ſpo.vbi pl⁹ dicit qḋ preſuppoſito qḋ ſubiecti alicui obediãt realiter alteri p̃lato tãq̃ ſupiori ſi tñ ppri⁹ p̃latus contradicit ⁊ eos p huius trãſgreſſiõe excõicat nullũ p̃iudiciũ circa poſſeſſionẽ ſibi generat̃ ĩ hoc qꝛ iura incorporalia nõ admittunt̃ ſine ſciẽtia vel patiẽtia poſſeſſoris.l.ij.C.d ſerui.⁊ aqua.not. Inn.idẽ.in.c.bone.de poſtu.p̃la.⁊.c.ↄquerẽte.de offi.ord.⁊.c.cum dilectus.de religio.domi.⁊ in multis locis ⁊ maxĩe hoc pcedit in caſu nr̃o in quo ex parte hoĩm ſolũ interuenerũt nuda verba enuntiatiue plata ppter aliud ⁊ ſic nullã diſpoſitionẽ inducũt.l.ex his verbis.C.de teſta.⁊ in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.⁊ in cle.ſi romanus.de ſen.excõ.no.bar.in.l.ex hac.ff.de don.no.in.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt. Et videt̃ caſus noſter pbari in multis iuribus.primo in.d.c.olim.ſm vnũ intellectũ.vt ptʒ ꝙ ſi homines alteri ſubiecti patiunt̃ ⁊ obſeruãt excõicationẽ ab alio in eos fulminatũ nõ p hoc vident̃ illi tãq̃ ſupiori obtemperare velle nec iuriſdictiõis aliqua poſſeſſio excõicatori acquirit̃ qꝛ potuerũt excõmunicationẽ obſeruare animo deliberãdi.vel qꝛ bonarũ mentiũ eſt timere culpã vbi culpa minime reperit̃.vt in.c.ij.de obſerua.ieiu. ſic ⁊ fortius dicẽdũ in caſu noſtro.vbi p̃ſupponit̃ qḋ ipi in petitiõe aſſerũt ꝙ dñs ep̃s aretin⁹ nõ ↄ̃dicit p hoc fatent̃ eundẽ dñm ep̃m in eos habere aliquã iuriſdictionẽ imo dico qḋ poti⁹ vident̃ fateri oppoſitũ cum ex taciturnitate videt̃ cõtra eũ tãq̃ dioceſanũ ſcriptũ. Cũ em̃ hec verba veniant ad excluſionẽ iuris ep̃i nõ debent operari contrariuʒ effe-

ctum cõtra intẽtionẽ proferentiũ.p hoc in ſimili bonus tex.iũcta gl.in.c.ſi iudice.de ap.lib.vj. ¶ Tertio videt̃ pbari in.l.nõ epiſtolis.⁊.l.
2 ſeq.C.de pba.† vbi patet qḋ p nominationẽ incidẽter in aliqua ſcriptura factã nõ probat̃ effectus denominatiõis. Ad idẽ.l.ep̃ſa.de pactis.⁊.l.neq; profeſſio.C.de teſta.⁊ optime.l.interrogata.C.de li.cau.iuncta gl.ibi in.l.iubemus.C.eo.vbi patet qḋ cõfeſſio expſſe facta cõtra libertatẽ nõ in iudicio libere cauſe nõ p̃iudicat cõfitẽti.ergo idez in caſu noſtro ⁊ tãto fortius quãto dicta verba recognitionẽ aliquaʒ cõtra libertatẽ non importãt. ¶ Ad predicta facit qḋ legit̃ ⁊ notat̃ in.c.cũ olim.de teſti. Itẽ reſpectu alior v̄borũ in qb⁹ dñs papa exigit vt ad gratiã faciẽdã interueniat ↄſenſus dñi ep̃i põt rñderi multipliciter. ¶ Primo vt ſupra dixi ꝙ forte dñs papa voluit honorare pſonã dicti dñi ep̃i: vel forte cõfidẽs de ſolertia voluit regri eũ ⁊ maxime hoc pcedit põderatis duob⁹. ¶ Prĩo qꝛ nõ exigit vt cõſentiat tãquã dioceſanus. ¶ Scḋo qḋ in eiſdẽ literis dicit̃ dictam terram quo ad forũ eccleſiaſticũ ptinere ad dictũ dñm abbatẽ: q̃ verba ſatis oſtẽdũt papã p hec verba nullã iuriſdictionẽ voluiſſe tribuere dicto dño ep̃o in dicto caſtro: qm̃ imo ⁊ plus dico qḋ ſi dñs papa appellaſſet dictũ dñʒ ep̃m dioceſanũ illi⁹ caſtri nõ p hoc p̃ſumat̃ aliqḋ voluiſſe de nouo cõferre dicto dño ep̃o: vt pbat̃ in dicta cle.ſi roman⁹.⁊ in.c.ſi papa.qꝛ hec v̄ba ſunt enũtiatiue plata.ppter aliud.vt ſupra dixi. vnde dñs papa in dubio nõ p̃ſumit̃ velle p̃iudicare iuri tertij.vt in.c.ſup.eo.de offi.deleg.⁊ in.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne qd ĩ loco publico. Et hec ſufficiant ⁊ multũ minora ſuffeciſſent cũ hoc videat̃ mihi tenẽdum ſine dubio: vt poſtulãtũ trepidationi ſatiſfieret pluſq̃ dubium meretur inſtitutum. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Viſis actis agitatis tã inſtantia

caſus principalis ꝙ appellatiõis inter Ant.dominici ex vna parte. ⁊ Nicolaũ Jannis martini ex alia parte.ſup quodam argumẽto dotis dñe Angule matris dicti Antonij cõſiſtẽtis in cẽtũ quinquaginta florenos ac ſup exactione precepti facti dicto Nicolao de ſoluẽdo ⁊ nouiſſime ſup validitate appellationis interpoſiti a dño poteſtate terre Clautiani ad honorabiles ſyndicos dicte terre p dictũ Nicolaũ ſuper reſiduo ſolutionis dicti argenti.

¶ Conſilium.xxx.

1 Appellari licite poteſt quando in executione ſententie vel precepti infertur grauamen.
2 Statuta dubia ſumere debent interpretationẽ ſm ius.vt quam minus poſſunt ledant ius commune.

Inuocato prius ſaluatoris

noſtri eiuſq; genitricis p̃ſidio pcedã multũ ſuccincte. Nã multitudo actor ⁊ allegator ↄfuſionẽ generat ita vt ipſis dñis ſyndicis qbus in preſentia incũbit onus cõpatiendũ ſit. Et pro luculẽta deciſiõe hui⁹ materie aduertẽdũ qḋ p dños ſyndicos appellationũ iudices querit̃ dũtaxat q̃ ſunt ipſorũ partes in pronuntiãdo ⁊ ſic oportet diſtinguere duntaxat de validitate appellationis interpoſite ad eos p dictũ Nicolaũ qui in libello appellatorio pducto coram eis cõquerit̃ de executione precepti ↄ̃ eũ facti per dñm poteſtatẽ dicte terre in effectu petijt per dictos dños ſyndicos ⁊ eorum officiũ ſententialiter pronuntiari decerni ⁊ declarari dictã executionem contra eũ factam iniuſte ⁊ inique ⁊ pperã factã in pſonã dicti Nicolai annullari ac nullius fore efficacie ⁊ momẽti.eo qꝛ fuit facta preter ⁊ contra formam iuris ſtatutorũ dicte terre ⁊ pnuntiari ⁊ decerni ſibi Nicolao dari copiã petitionis ⁊ precepti ſup dicta executiõe cũ termino ad opponendũ ↄ̃ dictũ preceptũ queʒ quidẽ terminum ſibi recuſauit dictus poteſtas tradere ⁊c. Ex pte vero dicti Antonij in hoc articulo appellati excipitur qḋ dicta appellatio nõ eſt admittenda.qꝛ ↄ̃ formã iuris ⁊ ſtatutorũ dicte terre loquẽtiũ ſup executione fienda vt ſpecialiter colligi põt ex forma exceptionũ pductarũ per dictum Antonium: vidẽdũ ſolũmodo incũbit videre an ab executiõe facta pſonaliter p dictũ dñm poteſtatẽ potuerit appellari p dictũ Nicolaum. Et omiſſis breuitatis cauſa argumentis q̃ ſatis friuole p pte appellati fieri poſſent cõcludo dictã appellationẽ iuſtam ⁊ p cõſequens admittendã ad hanc ſententiã moueor ex pluribus tam ex diſpoſitione iu-
1 ris cõmunis q̃ ſtatutorum dicte terre. ¶ † Vbicũq; em̃ in executiõe ſentẽtie diffinitiue vel precepti infert̃ grauamẽ licite appellat̃ etiã de iure ciuili: cũ nõ expectet̃ alia ſentẽtia diffinitiua in cuius appellatione poſſet grauat⁹ a grauamine releuari vt legi.⁊ no.in.l.ab executione.C.quorũ apel.nõ reci.⁊.c.qḋ ad cõſultationẽ.de re iudi.facit quod no.in.l.ij.ff.de appel.reci.vel nõ.⁊ aut̃.habita.C.ne fi.pro patre.⁊.ij.q.vj.ſunt quorũ ab executore. Sed in caſu noſtro poteſtas grauauit dictum Nicolaum exequẽdo illam ſententiam ſeu preceptum.ergo potuit appellare. Quod autẽ eũ grauauit patet: qꝛ denegauit ſibi copiã petitionis producte per dictum Antoniũ. Nec voluit ſibi dare terminum ad opponẽdum dum de iure cõtra executionem ſententie multa obijci poſſent vt legitur ⁊ no.in.l.iij.§.condemnatum.⁊ in.l.a diuo pio.ff.de re iudica.⁊ vtrobiq; per Barto.in.c.de cetero.eodem titulo de offi.dele.

de offi.dele.paſtoralis.§.qđ vero.⁊ qđ ibi plene no.⁊ maxīe p Inn.in d.c.decetero.⁊ maxīe p̄dicta ꝓcedūt in caſu nr̄o vbi nō petebatˀ execu tio in reb⁹ ſed adiudicatˀ in actiōe pſonali,cōtra pſonā ⁊ bona iuxta formā ſtatuti quo caſu nr̄o fiēda eſt citatio ⁊ debet dari facultas par ti ſe defendēdi:vt in.l.a diuo pio.p̄reaſſe.ver.in vēditione,⁊ ibi aperte Bar.hoc vult qđ ſentit Inn.in.c.cū ſup.ꝓpe fi.de re iud.¶ Nec huic ſnīe obſtat ſtatutū ciuitatis dicte terre ſup quo ſe fundat appellatus poſitū ſub rub.de executione inſtrumēti guarētigie.in x.fi.vbi iter ce tera diſponit q̄ ſnīe ⁊ p̄cepta nō q̄relata ſeu ſuſpēſa p remediū appel lationis debēt mādari incōtinēti executiōi.nec poſſit opponi niſi id qđ opponi pōt cōtra inſtrumētū guarētigiatū ⁊c.ꝓut in dicto ſtatu to lati⁹ cōtinetˀ q̄ꝛ dico q̄ ſi diligēter pōderabitˀ finis illius ſtatuti il lud ſtatutū luce clari⁹ ꝓbat appoſitū ⁊ fundat intētionē appellato ris.¶ Nā ibi in fi.ponitˀ clauſula hec q̄ ſequitˀ vcʒ obſeruādo per o la forma e ſupra data ſcđo la forma del preſente capitulo e come ne li inſtrumēti guarētigiati.Et ſic apte vult finis illius ſtatuti in execu tiōe talis ſnīe vel p̄cepti obſeruare modū ⁊ formā precedētis. c. ⁊ ſic obſeruatˀ in inſtrumēto guarētigiato:ſʒ in p̄ſenti.c.diſponitˀ q̄ ptās ⁊ eius vicarius teneantˀ ⁊ debeāt aſſignare terminū triū dierū cōuēto ad recipiēdū copiā petitiōis ⁊ inſtrumēti guarētigiati ⁊ opponēduʒ ꝯtra illā.ergo apte colligit q̄ ēt in caſu nr̄o debebat dari dict⁹ termi nus triū dierū ad recipiēdū copiā petitionis ⁊ ad opponenduʒ licet non poſſet opponere niſi id qđ opponi poteſt cōtra inſtrumētū gua rentigiatū q̄ cū ptās humiliter reqſit⁹ nō fecerit ſatis appellare po tuit dictus Nicolaus p ea q̄.ſ.dixi.Nā illa clauſula in fi.ſtatuti poſi ta obſeruāda qualificat p̄cedētia.vt in.c.inqſitiōi.⁊.c.ij.reqſitis.đ ap. ⁊ qđ legitˀ ⁊ no.maxīe p Bar.in.l.talis ſcriptura.de le.j.Ad idē q̄ le gitˀ ⁊ no.in.l.titio.ff.đ x.ob.⁊ in.c.apl'us.xxxiij.q.vij.in gl.fi.⁊ hoc ēt
2 ꝓbatˀ alia cōſideratiōe.¶ † Statuta dubia ſumere debēt interpreta tionē ſm̄ ius ita vt q̄ minus poſſit ledāt ipm̄ ius cōmune.vt ꝓbatˀ.i c.dilectus.de cōſue.in.l.ij.C.de noxa.no.Inn.in.c.j.de reſcri.⁊ Bar. l.oēs ppl'i. ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.l.j.ff.ad leg.fal.Sed de iure cōmuni đbet in executione ſentētie precepti ſaltē i pſonali fieri citatio q̄ ſit ſ.ps op ponere ⁊ ſe defendere poſſit.vt in.d.§.in vēditiōe ⁊ ibi Bar.⁊ p Inn. in.d.c.cū ſup.⁊ ꝓbatˀ in ſimili.i.c.a multis.de teſt.Et q̄ꝛ dictū ſtatutū p̄ſuppoſito q̄ eēt dubiū in fi.ſui q̄ tñ in xitate nō eſt debet itelligi ſe cūdū ius cōmune.vt.ſ.reqratˀ citatio ⁊ detˀ facultas pari ſe defendēdi ⁊ maxīe q̄ꝛ iura naturalia hoc ſuadent.vt licitū ſit cuiqʒ ſe defendere imo etiā excōicato nō denegatˀ defenſio.vt.c.cū iter.de exce.⁊ iura cla māt q̄ ꝯ inauditā partē nil eſt attēdēdū.in.c.j.de cau.poſ.⁊ ꝓprie.⁊ i cle.paſtoralis.de re iu.iij.q.xj.cantāt.⁊ in.c.oīa.facit.l.de vnoquoqʒ. de re iu.Itē negari nō pōt q̄ data dubitatiōe ſup intellectu ſtatuti debuiſſet dñs ptās recurrere ad cōſiliū ſapiētis ſm̄ qđ diſponitˀ in ſta tuto dicte terre ad hoc.l.⁊ poſt rē iudicatā.ff.de cōdi.inde.vnde ſaltē ex hoc capite iuſta fuit appellatio dicti Nicolai.Nō ob.ſi dicatˀ dcm̄ Nicolaū nō fuiſſe audiēdū:q̄ꝛ nō ſeruauit formā alteri⁹ ſtatuti ſup ſo lutiōe fiēda ſm̄ q̄titatē peritoꝝ,q̄ꝛ ſi bene aduertatˀ illđ non facit ad caſum noſtrū.qm̄ ſtatutū loquitˀ de his q petūt aliqd a cōſ̄ento,nec dicit q̄ nō facta ſolutiōe i nullo audiatˀ.q̄ꝛ ꝓceſſus ille nō valeat.Sʒ in caſu nr̄o dict⁹ Nico.nil petebat p nunc ſed ſolū excipiebat peten do terminū ad opponēdū copiā petitionis:⁊ ſic ſum us extra caſuʒ il lius ſtatuti,nam video qđ excōicatus qui nil poteſt in iudicio pete re tūc ſi cōuenitˀ pōt ſe defendere.vt i.d.c.cū iter.ſic in ꝓpoſito lʒ dict⁹ Nicolaus nō fuiſſet audiēdus qn̄ petebat ſolutionē nō factā quādo a defenſione ꝯ petitionē dicti nō debuit excludi.nā aliter ſepe dāna retur innocēs qđ eſt abſurdū.vt in.d.c.cū inte.¶ Ex qb⁹ oīb⁹ con cludo qđ dñi ſyndici dʒ ꝓnūtiare appellationem dicti Nicolai fuiſſe ⁊ eſſe iuſtā ⁊ legitimā ⁊ declarare dictā executionē factā in ei⁹ pſonā per dictū poteſtatē fuiſſe ⁊ eſſe nullā:⁊ inquātū eſſet aliqua ipſam tā quam iniquam retractare ⁊ decernere copiam dicto Nicolao dicte pe titionis facte corā dicto dño ptāte ſup executione fienda aſſignando ſibi terminum triū dierū ad opponendum cōtra dictā executionē pe titā.⁊ condēnare dictū Antoniū dicto Nicolao in expenſis factis in hac cauſa appellationis:q̄ꝛ temere litigauit ⁊ demū debēt dicti ſyndi ci in cauſa ꝓcedere ſicut fuiſſet ꝓceſſurus dict⁹ ptās cuʒ ſuccedat in ipſius loco.de appellatio.vt debitus.cū ſimi.Et hec ſufficiāt quo ad preſentem articulum. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia eſt talis. In ciuitate Maſſana eſt q̄dā laicoꝝ fraternitatis q̄ appellatˀ fraternitas ſancte Crucis.⁊ cōueniūt in loco ordinis ſancti Frāciſci in quadā ca pella ſub vocabulo ſctē Crucis q̄ qdē fraternitas multa pietatis opa ex ipſoꝝ fratrū ſubſtātia.tū ex relictis dicte fraternitatis accepit.Cui quidē fraternitati quidā deo deuotus multa bona reliqt diſtribuen da ad pias cauſas ⁊ ſpecifice fuit adiectū vt daretˀ dño epo Maſſañ. ſup quātitate tñ nō grauauit relinquēs cōſcientiā illorū de fraterni tate q̄ qdem fraternitas donauit dño epo florenos.xij.⁊ ab eo etiam habuit ⁊ recepit fidē ⁊ liberaʒ ⁊ integrā abſolutionē de dicto relicto. Demū epo mortuo dicitur noīe ſucceſſoris quod dicta liberatio nō valuit p tam modica quantitate ⁊ petitˀ integra quantitas tā illius relicti q̄ aliorū.Ex parte cōfraternitatis allegant dictaʒ liberationē valuiſſe ⁊ qđ dicta fraternitas non tenetˀ ad canonicam portionē,eo qđ maxime nō eſt memoria quod aliqn̄ ipſam exoluiſſet licet multa relicta ei facta fuiſſent.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxi.

1 ☞ Prelatus ſolus ſine alia ſolēnitate poteſt repudiare hereditatem longam etiam rei immobilis eccleſie factam.
2 Hoſpitalia ſine autoritate dioceſani ꝯſtructa nō poſſunt dici loca re ligioſa nec ſtricte pia.
3 Leproſi ſtantes in aliquo loco autoritate epiſcopi nō fundato non te nentur ad iura epiſcopali a.

Chriſti ſaluatoris eiuſque deuotiſſime genitricis ſuffragio implorato ad claraʒ deci ſionē oīm p̄dictoꝝ examinādaʒ incūbūt tria.¶ Prio an dicta liberatio reuocari poſſit p ſucceſſorē.¶ Scđo an dicta frater nitas teneatˀ ad canonicā portionē epo loci ſibi exoluendā đ relictis ſibi factis.¶ Tertio p̄ſuppoſito q̄ đ iure teneatˀ an vigore ꝯſuetudi nis ſeu p̄ſcriptiōis poſſit dicta ꝯfraternitas ſe excuſare.Circa primū multū nō iſiſtaʒ,qn̄ nō vr̄ mihi magnaʒ dubitationē ꝯtinere.cū certo certius ſit dictū dñm epm̄ illaʒ liberationē facere potuiſſe.aut em̄ de dicto nō debebatˀ quarta q̄ i xitate nō debebatˀ vt patebit ex infra di cendis:⁊ caſus eſt indubitabilis q̄ꝛ ille idē eps nō poterat pl⁹ petere cū q̄titas fuerit relicta in ꝯſciētia illoꝝ iuxta ea q̄ habentˀ ⁊ no.i.c.ſta tutū.§.aſſeſſorē.de reſcri.li.vj.gl.in cle.j.de iure patro.cū q̄ꝛ p̄ſuppoſi to qđ aliquid plus deberetˀ epo.Eps cū habebat liberaʒ adminiſtra tionē redituū iuxta no.p gl.xij.q.j.duo ſunt genera.⁊ ꝓbatˀ in.c.cū no bis.in fi.de elec.potuit remiſſionē reſidui facere maxīe cuʒ in piā cau ſam venirent oīa conuertenda.Nam eps tenetˀ ſuperflua conuertere in piā cauſaʒ.lxxxiij.diſt.c.j.⁊.xij.q.j.videntˀ.⁊ quicquid clerici habēt pauperū eſt.xv.q.j.c.ſolite.ergo potuit nedū ptem ſed totū relinqre fraternitati diſtribuendū in pias cauſas,nā prelatus nedū acquiren do:imo de acqſito nō pōt facere cōgruaʒ eleemoſynaʒ.vt i.c.ad hec. ⁊.c.relatū.ij.de teſt.quinimo modica cuicūqʒ donare.vt in.c.ceterū.đ don.¶ Itē dico qđ predictis rōnibus ſi quarta fuiſſet debita ⁊ ma xime q̄ꝛ hic agebatˀ de acqrendo nō de acqſito perdendo ⁊ p̄t eps fa cere cōditioneʒ deterioreʒ eccleſie.vt no.xvj.q.vj.§.fi.vbi bona gl.⁊ p Inn.in.c.fraternitatē.de dona.optime faciunt not.p doc.in.c.qm̄.de deci.hinc no.dixit Fede.de ſenis.cōſi.ix.⁊ ſequitˀ Bal.in.l.pupilloꝝ.
1 C.de repu.her.† qđ ſol⁹ prelatus ſine alia ſolennitate pōt repudiare hereditateʒ lōgam etiam rei immobili eccleſie factaʒ qđ aliud non eſt acqrere aliud acqſita alienare.Sʒ in caſu nr̄o nō eſt tanta dubitatio q̄ꝛ reliquit relicta cōuertenda in pium opus:⁊ q̄ꝛ vt infra dicaʒ in rei veritate quarta nō debebatur.Cōcludo ergo ſucceſſorem nō poſſe re ſcindere dictam liberationē factaʒ p predeceſſorē.Uenio ad ſcđm q̄ eſt magis dubitabile.an.ſ.dicta fraternitas teneatˀ epiſcopo ad cano nicam portionem.Et videtˀ primo q̄ ſic,q̄ꝛ non ſolum de eccleſijs:ſed etiam de monaſterijs ⁊ alijs pijs locis iura volūt epiſcopū poſſe ſuā canonicā portionē exigere.vt ꝓbatˀ in.c.reqſiſti.⁊.c.fi.de teſta.Sʒ di cta fraternitas eſt collegiū piū.vt in.c.ſi qs.lxij.di.⁊ ibi per Arch. fa cit.l.j.⁊ qđ ibi no.Bar.ff.de col.illi.⁊ patet hoc ratiōe exercitij.Exer cet em̄ pietatis opera ergo pia,dicitˀ em̄ locus pius ex quo ibi exercē tur opera pietatis.vt no.Io.an.in.c.ioannes.de teſta.⁊ Spe.in titu. de inſtru.editio.§.nunc vero aliqua.ver.⁊ ſcias.ꝓpe medium. Quid plura hoc expreſſe tenuit.Io.Pe.de peruſio in tractatu ſuo đ quarta. ¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariū puto de iure procedere maxīe in caſu noſtro:moueor primo q̄ꝛ hec quarta debetur de relictis factis pijs locis epo ſubiectis.nō autem de relicto perſonali etiam ſi fuerit factum clerico.hoc probatur in.c.reqſiſti.⁊.c.fi.⁊.x.q.j.de his.⁊.c.anti quis.el.§.⁊ no.Io.an.poſt Hoſt.in.c.j.de ſepul.Sʒ in caſu noſtro nō relinquitˀ dicte fraternitati:ſed legatū non fit loco:quia fraternitas non eſt aſcripta loco ſʒ eſt collegiū perſonale.⁊ quoddam corp⁹ fictū ⁊ repreſentatū.vt.l.mortuo.ff.de fideiuſſo.no.Bar.in.l.fi.ff.de colleg. illi.poteſt em̄ congregari vbicūqʒ vult.arg.in.c.ſi quis.ergo non đbe batur quarta,cum enim tali fraternitati relinquitur non habetur re ſpectus ad locum vbi ꝯgregata ſʒ ipm̄ corpus fictū ⁊ repreſentatuʒ. ⁊ ſi quis vult ptinaciter ibi ſtare dicēdo qđ fiat loco,dico qđ tāto eſt magis clarū qđ quarta non debeatur:q̄ꝛ dicta fraternitas eſt in loco exempto qui nō tenetˀ epiſcopo ad canonicam portionem.vt cōmu niter no.doc.in.c.offiñ.de teſta.Fede.ꝯſil.cxvj.¶ Secundo principa liter moueor ratione ceſſante quare hec quarta debeatur epiſcopo. Nam ratio fundamentalis eſt ipſa cōmunio que eſt inter epm̄ ⁊ cle ricos ſibi ſubiectos ratione cuius ꝯmunionis omnia bona erant cō munia inter epiſcopum ⁊ loca inferiora.Sed q̄ꝛ cōmunia ſolent ſcan dalum generare.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊ quod legitˀ ⁊ no ta.in.c.ſi quis.de vita ⁊ honeſta.cler.⁊ in.c.ex tenore.de ſentent.excō. edicti ſunt canones decernētes quod quarta debeatur epiſcopis.hec clare colliguntur ex dicto.c.reqſiſti.⁊ ex dictis Ioannis andr.ibi hec communis ratio ceſſat inter epiſcopum ⁊ dictam fraternitatem

Non eſt enim cõmunio rõne loci:tũ qꝛ locus nõ eſt fraternitatis:tuꝫ
qꝛ locus ille eſt exẽptus nõ rõne expẽſarum cũ ſint puri laici.ꝛ ſi ſunt
alterius generis ꝙ epõs:ꝛ duo ſunt genera chriſtianorũ.vnũ clericorũ
aliud laicorũ:vt habeẽ in.c.duo ſunt genera.xij.q.j.ꝛ ſic nõ eſt cõmu-
nio inter eos:imo eſſe nõ debet cũ vita clericorũ debeat eſſe ſepata a
vita laicorũ.in.c.laicos.ꝛ.c.ſeq.ij.q.vij.Nec p iſtã fraternitatẽ deſinũt
iſti eſſe de iuriſdictione iudicis ſecularis cũ hoc nullo iure probeẽ ſed
potius no.oppoſitũ.in cle.j.de religioſis domi.Et ſi quis vellet dice
re aliã eſſe huius quarte rationẽ.vꝫ propter onus epãle quod ſubdit
epõs in collatione ordinũ ꝛ cõſecratione ꝛ adminiſtratione ſacramẽto
rum.vt ſentit dictus Petrus in dicto tractatu.Hoſt.in ſumma.de ſe
pul.§.licitũ.alias.§.vetus.ver.naturalibus.dico hãc rationẽ prorſus
ceſſare in hac cõfraternitate cũ iſta nõ ſubeat epõs in iſtã cõfraternita
tẽ nec ratione loci nec pſonarũ.ceſſare ergo debet diſpoſitio, vt in.c.
cũ ceſſante.de app.xvj.q.j.generaliter.¶Tertio induco hãc rõnẽ:re-
lictũ cõfraternitati nõ ſit ratione loci nec rõne perſonarũ de confra-
ternitate ſed ratione pauperũ.vnde hec cõfraternitas videtur electa
tanꝙ diſtributrix ꝛ diſpẽſatrix ad pias cauſas vt patet ex mentibus
relinquẽtiũ.ꝛ colligiẽ ex mẽte dicti.c.ſi qs.ſed ex relicto facto paupe
ribus nõ debeẽ quarta epõ.vt ĩ.c.ij.de ſepul.etiã ſi veniat diſtribuẽdũ
per alium vel p ipſum epm.vt in.l.nulli.ꝛ in.l.ſi quis ad declinãdum.
C.de epiſ.ꝛ cle.ergo nec de relicto facto dicte fraternitati.Nec obſtat
vnũ dictũ Jo.an.poſitũ.in.c.dudũ.de cõner.cõiu.vbi dicit ꝙ ſi relictũ
fuit pauperibus certi loci debeẽ quarta.arg.in.d.c.requiſiſti.qꝛ lꝫ il-
lud dictum ſit verũ:nõ tñ noſtre cõcluſioni obuiat:nã qñ relictũ fuit
pauperibus certi loci relictũ videẽ nõ ſolũ cõtẽplatione perſonaꝝ ſꝫ
etiam loci:qꝛ relictũ acquiriẽ ipi loco pio:de quo põt diſponere ad li
bitũ:vnde cũ locus pius ſubſit epõ merito ratione cõmunis ꝛ oneris
epãlis debet tale relictũ cõicari epõ.Sꝫ in caſu noſtro relictum nullo
modo acquiriẽ loco:ꝛ pſuppoſito ꝙ acquirereẽ,qõ tñ eſt falſum ſi ceſ
ſaret ratio cũ locus ille ſit exẽptus,ſed relictũ eſt pſonale ꝛ factũ prin
cipaliter ꝓpter indigentes:vnde nulla ratio apparet quare debeatur
hec quarta epõ.ꝛ ſi bene iura antiqua ponderanẽ hec quarta fuit in-
ducta ꝓpter indigẽtiã epi.vñ honeſtũ fuit viſuꝫ qõ loca pia ſubiecta
epõ ſubuenirẽt de oĩbꝰ ſubuẽtionibꝰ cũ epõs ſit rector ꝛ caput taliũ lo-
corũ piorũ ꝛ adminiſtrator in multis ꝛ multa onera ſubeat eorũ con
templatione vt habeẽ.x.q.iij.c.j.ꝛ.ij.Que quidẽ ratio ceſſat in iſtis lai
cis q nõ ſunt de iuriſdictione epi.ſed ſolũ cõueniũt vt pietatis opera
exerceãt.vt ſupra dixi.iura de hac quarta loquẽtia cõiter loquunẽ in
relictis ſuis factis eccleſijs ꝛ pijs locis:nõ aũt factis collegijs iure ap
probatis ꝛ ſic ceſſat fundamẽtũ tenẽtiũ oppoſitũ.quinimo Bal.do-
ctor excellẽtiſſimus ꝛ duo alij doc.cũ eo ꝯſuluerũt cõtra epm in latio
ribus terminis vꝫ qõ de relicto facto hoſpitali autoritate epi nõ cõ-
ſtructo quarta non debeẽ qꝛ iura loquunẽ de pijs locis ꝛ ſic religio-
2 ſis que ſubſunt epõ.†Sꝫ talia hoſpitalia ſine autoritate dioceſani nõ
poſſunt dici religioſa nec ſtricte pia cũ poſſint ad libitũ cõſtructoris
diſſolui vt in.c.inter dilectos.ꝛ qõ ibi per Inn.de don.ꝛ.c.de zenodo
chijs.de re.domi.talis enim locus cũ ſit priuatus nõ vr̃ capax relicti
ꝛ ſic videreẽ relictũ factũ potius pauperibꝰ ꝙ loco.fortius hoc eſt di
cendũ in caſu noſtro.ꝛ preciſe in terminis noſtris ꝓ fraternitate:ꝛ cõ
tra epm poſt verba lõga determinabat Bar.in.l.ſi qs ad declinãdũ.
x.q.C.de epi.ꝛ cle.¶Itẽ negari ſaltẽ nõ põt caſum eſſe dubiũ:ſed in
dubio ſtãdũ cõſuetudini q̃ eſt optima legũ interpres.vt in.c.dilecto.
de cõſuetu.ꝛ.l.ſi de interpretatiõe.ff.de legi.Sꝫ ꝯſuetudo eſt in dicta
ciuitate Maſſana ꝛ cõmuniter in alijs locis qõ a dictis fraternitati-
bus quarta non exigitur ergo debet omnino ceſſare.Et huic rationi
modo nullũ video reſpõſum.hoc etiã videẽ ſentire Fed.ꝯſi.ccxxv.vbi
3 dicit†quod leproſi ſtãtes in aliquo loco autoritate epi non fundato
non teneneẽ ad iura epãlia cũ eorũ locus ſit priuatus ꝛ nõ religioſus.
¶Cõcludo ad ſcõm articulũ dictã fraternitatẽ ad quartũ de relictis
nõ obligatã.¶Venio ad tertiũ pſuppoſitũ ꝙ de iure teneaẽ an vigo
re pſcriptionis ſeu ꝯſuetudinis poſſit ſe tueri.Et hec queſtio reperiẽ
formata p doc.in eccleſijs an poſſit hoc ius pſcribere contra epm.Et
reperio tres opiniones.Prima qꝛ põt preſcribi in quãtitate ſꝫ nõ in
totũ.Secũda qõ nõ obſtante cõſuetudine ſaltẽ debeẽ quarta.Tertia
ꝙ in totũ põt preſcribi hec no.in.c.requiſiſti.ꝛ.c.officij.de teſta.ꝛ in.c.
certificari.de ſepul.qõ in totũ non poteſt preſcribi vt volunt Joan.ꝛ
Vinc.ꝛ Hoſt.in.d.c.requiſiſti.ꝛ idẽ ibi Inno.licet Hoſt.referat Inn.
poſtea mutaſſe ſentẽtiã in qſtione facti ꝛ dixi quartã deberi nõ obſtã
te cõſuetudine de hoc tñ nõ apparet in lec.Inno.Itẽ ipſemet Hoſt.
latiſſime hãc materiã diſcutiẽs in ſumma ſua.ti.de ſepul.in.§.an licitũ.
als ſub.§.metus.in ſi.illius.§.cõcludit ꝙ nõ obſtãte qõ ipſe eſſet epõs
valet cõſuetudo portionem diminuens ſed nõ in totũ tollẽs cum vi-
deatur irrationabilis:ſed preſcriptio valet ſm eũ ſi titulus ſit contra
ius.vt in.c.de quarta.de preſcrip.Itẽ apertiſſime voluit glo.in.c.j.de
ſta.reg.ꝛ aperte ſentit ibi Jo.an.allegãdo corroborationẽ illius gloſ.
de quarta ꝛ multi moderni hoc ſequunẽ.in.d.l.requiſiſti.Itaqꝫ hec
videẽ cõis opinio vt poſſit in totum preſcribi.ꝛ hec opi.ſemper mihi
placuit.Et caſus noſter rotũdus in.d.c.de quarta.vbi dicit pſbyterũ
poſſe ſe defendere aduerſus epm ſuper quarta decimarum ꝛ oblatio
ne defunctorũ ex preſcriptione.ſꝫ in caſu noſtro eſt pſcriptio tãti tpis
de cuius initio nõ eſt memoria.Que qdẽ pſcriptio ſupplet defectũ ti
tuli ꝛ vꝫ cõtra ius cõe.vt in.c.j.de preſcri.lib.vj.ergo huic pſcriptiõni
eſt ſtãdũ ꝛ plene tollit hãc quartã.vt in.c.officij.de teſt.ergo ꝛ pſcri-
ptio.Nã pſcriptio valet ꝯtra iſta immobilia eccl'ie vt in.c.auditis.ꝛ in
c.cũ olim.de reſcri.fortiꝰ cõtra acqrẽda:ꝛ maxime in caſu noſtro vbi
de iure nõ eſt clarũ hãc quartam deberi.Cõcludo iſtã fraternitatem
poſſe ſe tueri pſcriptiõe etiã pſuppoſito ꝙ de iure tenereẽ.Ex his re
manet primus articulus magis clarus.Recepit eñ epõs iſtos.xij.flo-
renos rõne relicti ꝛ non ratione quarte:ꝛ ſic non põt dicere ſucceſſor
quartam non fuiſſe integre ſolutã.Laus deo. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus cõtingẽtia. Quidã iam
defunctus dũ ageret in humanis inter cetera in teſtamẽto ſuo ſic di-
ſpoſuit.In primis qdẽ iudico corpus meũ ſepeliri apud locũ fratrũ
minorũ ſancti Frãciſci de ſenis:apud quẽ mihi eligo ſepulturã.i quo
loco iudico volo ꝛ mãdo ꝙ mei fideicõmiſſarij infraſcripti faciãt ſeu
fieri faciãt vnã capellã ſub vocabulo beati Bartholomei apl'i in eo
loco quo dictis meis fideicõmiſſarijs videbiẽ.In q̃ capella cũ orna-
mẽtis eccl'ie ꝛ paramẽto ꝛ alijs neceſſarijs ad eãdẽ expẽdanẽ õ bonis
meis ducẽti floreni aurei.vt in ea ꝑpetuo ꝓ aĩa mea meorũqꝫ parẽtũ
diuinũ officiũ celebreẽ:ꝛ dictũ teſtamentũ ſeu legatũ fuit factũ anno
dñi.M.ccclv.ꝛ ſic ſunt elapſi iã.lxxx.anni.ꝙ nũꝙ fuit aliquid execu-
tũ p dictos fideicõmiſſarios nec p aliũ.Nunc q̃riẽ an extra petitionẽ
dicti legati obſtat pſcriptio,pſuppoſito ꝙ obſtat,nũqd aduerſus eũ
poſſit implorari beneficium reſtitutionis in integ.ꝛc.

¶Conſilium.xxxij.

1 Preſcriptio centenaria ſolum currit in relictis ſanctis locis reli-
giosis.
2 Scientia in facto alieno non preſumitur.
3 Eccleſia reſtituitur aduerſus actus iudiciales.

Chriſti eiuſqꝫ nominis pre-
ſidio humiliter poſtulato.Videẽ prĩo dicẽdũ ꝙ pſcriptio
non hꝫ hoc caſu locũ qm̃ nõ valẽti de iure agere nõ currit
pſcriptio.vt in.l.j.C.de anna.excep.vbi filio viuẽte patre q hꝫ rerum
ſuarũ vſumfr.nõ currit preſcriptio,qꝛ viuẽte parẽte ꝓ illis rebus age
re non põt.l.nõ ſolũ.C.de bo.q̃ lib.Ad idẽ.l.in rebꝰ.C.de iur.do.vbi
dr̃ ꝙ vxori cõſtãte matrimonio nõ currat pſcriptio in rebꝰ dotalibus
qꝛ cõſtãte matrimonio non põt pro illis agere.vt in.l.doce ancillam.
C.de rei ven.Ad idẽ.c.diuerſitatẽ.de cõceſ.pb.Sed ita eſt qõ fratres
minores nõ poſſunt eſſe in iudicio ꝓ rebꝰ tpalibꝰ ꝛ ſic nõ poſſunt age
re.vt in cle.exiui de paradiſo.de verb.ſig.ergo non currit preſcriptio.
1 ¶†Preterea ꝛ ſcõo relictis factis locis religioſis currit ſola preſcri
ptio centenaria.vt in.l.vt inter diuinũ.C.de ſac.ſanc.eccle.Sed in ca-
ſu noſtro tãtũ tpis lapſum nõ eſt,ergo ius eccleſie eſt in integrũ.ꝛ ma
xime ſi ꝯſidereẽ ꝙ ſi totũ illud tps.xxx.ann.a parte teſtamẽti incho-
handũ dꝫ in pſcriptione ꝯputari,qꝛ cũ pſcriptio nõ currat ſine bona
fide.de preſcrip.c.vigilãti.ꝛ.c.ſi.ꝛ in regula poſſeſſor malefidei.de re.iu
ris.lib.vj.Et heres extraneus preſumaẽ ſcire cõtẽta in teſtõ,dꝫ ſaltẽ
reduci illud tps a quo bona remãſerunt apud ipſum heredẽ a quo p
ſcriptio non põt inchoari obſtãte mala fide.Fuit eñ in mala fide ex
quo habuit ſciẽtiam huiꝰ legati.xxxiiij.q.ij.ſi virgo.quã habuiſſe pre-
ſumiẽ rõne predicta.Itẽ ꝛ tertio fratres ignorauerũt relictum quin
2 imo communiter ignorabant †nec preſumenda eſt ſcientia in fa-
cto alieno vt in regula preſumitur ignorantia.de regu.iur.lib.vj.ergo
non currit preſcriptio q̃ principaliter cauſata fuit in odiũ negligẽtiuꝫ
vt in.c.vigilãti.de preſcrip.¶Sꝫ his nõ obſtãtibꝰ q̃ in veritate in ca
ſu nr̃o nõ ꝯcludũt.vt.j.patebit,dico ꝙ prius duo examinanda ſunt.
Primo quale ius ex illo relicto acquiſitũ fuit fratribus.Scõo conſi
derandũ cõtra quẽ agiẽ pro executione dicti relicti.Ad primum con
cluſiue dico ꝙ nullum ius fuit acquiſitũ fratribus predictis cum nõ
poſſunt ſibi aliqd appropriare.vt in.d.cle.exiui de paradiſo.Sꝫ ius
fuit acquiſitum ipſi eccleſie fratrũ.vnde licet in alijs religionibꝰ ꝛ col
legijs hoc ſit,ꝙ ipſi habẽt ius in eccleſia,ꝛ illud qõ conceditur eccle
ſie videaẽ ꝯceſſum collegio,tñ in fratribꝰ minoribꝰ hec dici non poſ-
ſunt,qꝛ nullum ius habent in eccleſia:ſed ſolum ſimplicẽ vſuꝫ facti.
vnde eccleſia ꝛ locus pius videnẽ vti precario.hec ſunt verba Bart.
in tract.minoricarum,qui incip.Si aliqs in ſuo teſtamẽto.vbi ipſe re
fert ꝙ lꝫ fratres ſint incapaces hereditatis.vt in.d.clem.exiui.hoc tñ
nõ eſt referẽdũ ad ipſorũ eccleſiã qꝛ nõ poſſunt inſtitui heredes ſicut
aliud collegium eccleſiaſticũ.l.j.C.de ſa.ſan.qꝛ p tale relictũ nihil acq
ritur fratribus.Idẽ ꝛ fortius dicẽdũ eſt in relicto facto eccleſie,ergo
ad diuinum cultũ ius acqſitũ eccleſie exercebiẽ vel res relicta peteẽ,
vt concludit Bar.in loco prealle.in.c.ſequi.per ſyndicũ eccleſie roma
ne cã ſummus põtifex eſt actor eccleſiaruꝫ ipſoruꝫ fratrum minorum
ipſi vero fratres habent vſum ſimplicem.vt.ſ.dictum eſt,poſſunt ta-
men ipſi fratres ſyndicũ nominare ex priuilegio eis indulto per pa-
pam Martinũ.iiij.Quod ꝙtũ ad relicta facta ab eccleſia nõ extitit

reuocatum

reuocatuꝫ vt plenius no.Bar.in.d.tractatu.Si aūt dict⁹ syndic⁹ haberi nō pōt:qꝛ fratres nolūt noīare vl' fuerit eis ītroduct⁹ dr̄ ꝙ eṗs poterit talē ꝓseq rōne pie cause.arg.in.l.nulli.⁊.l.si qs ad declinādū.C.d̄ epi.⁊ cle.nō obstāte qꝺ ecclesia sit extēta.sicut si relictū ɔcerneret alienā piam cām extra diocesim:pōt em̄ se eṗs impedire rōne ipsi⁹ delinquentis si esset sub cura sua.vt.d.l.nulli.⁊ qꝺ ibi not.¶Si aūt eṗs non faceret vel esset negligēs pōt se impedire ciuitas in qua ecclesia ē cōstituta:qꝛ ecclesia ibi pertinet ad honorē ⁊ vtilitatē oīm ciuium.facit.l.j.ff.de publi.iudi.⁊ optime facit.l.ciuitatib⁹.ff.d̄ le.j.⁊ loqꝛ Bar.qñ eccl'ia fratrū est instituta heres sicut in casu nostro qñ testator mādauit constitui capellā.Ego adduco tex.apertū in aut.d̄ eccle.tit.co.ix.vbi dr̄ ꝙ facere exequi spectat nō solū ad eṗm sed ēt ad ciuilē iudicem ita qꝺ locus est ꝓuentioni.ita dico qꝺ ciues hic deputati Senis ꝑ ɔsiliū generale poterūt hāc cām cognoscere.¶Cōcludo ergo circa hoc primū qꝺ ex tali relicto nullū eis fuit acqsitū nec est penes ipos fratres sꝫ ecclesiā ꝓmouendū ꝑsonas antedictas.¶Nūc ꝓ solutione qōnis principalis examinandū ꝑm q̄situm qꝺ nunc agit:per qꝺ apparebit quale ius ɔpetat ecclesie ⁊ an sit ꝓscriptū ⁊ ꝑ q̄tuꝫ tp̄s.Jn q̄ aīaduertēdum ꝙ aut agit ɔ heredem ⁊ nō potest se defendere ꝓscriptione ꝙ ꝓsumit in mala fide.vt.s̄.dixi.¶Jtē vr̄ dicēdū de herede heredis.lꝫ ipse fuerit bonefidei,qꝛ cū cēseat eadē ꝑsona mala fides d̄functi nocet heredi:⁊ hoc est clarissimū de iure ciuili.vt ꝓbat.in.l.cū heres.ff.de diuer.⁊ tēpo.ꝓscrip.lꝫ de equitate canonica aliud videat.vt heres qui hꝫ bonam fidem posset ex eqtate incipere ꝓscriptionem vt sentit Dy.in regula possessor.de reg.iur.li.vj.facit qꝺ le.⁊ no.i.c.j.de ꝓscri.⁊.c.cura.de iure patro.cū agat nunc ɔ laicū obseruandum est ius ciuile.ar.eoꝝ q̄ no.in.c.ij.de ar.lib.vj.⁊.c.de clericis.d̄ foro compe.aut agit ɔ extraneum bonoꝝ dicti testatoris possessorē qꝺ esse potest intentādo hypothecariam.iuxta.l.j.C.cōia de leg.⁊ tūc si qdē ille possidet ex ti.heredis ⁊ alleg.nunc ꝓscriptionē hypothecarie actionis ⁊ in dubio vt cōpleat ꝓscriptio reqrit ꝙ cuꝫ bona fide possederit.xl.annis:qꝛ minori pte non ꝓscribit ɔ ecclesiam.de presc.c.de quarta.⁊.c.cū olim.⁊ quasi ꝑ totū.⁊ in aut.quas actiōes.C.de sa.san.eccl.⁊ in corpore.de eccle.tit.§.ꝓ tpalibus.⁊ idē vr̄ hoc casu esse ɔ putatum:qꝛ hypothecaria non ꝓscribit minor tpe.vt.l.cū notissimi.C.de ꝓsc.xxx.vel xl.anno.aut iste tertius possidet sine titulo heredis:imo alleg.ꝓscriptionē ɔtra hr̄dem ⁊ per ɔ̄ns ɔ eccl'iam:⁊ tunc videt sufficere tp̄s.xl.anno.cum ti.per tex.in.l.i.⁊.ij.C.si aduer.her.nam principaliter agit hypothecaria ɔ eccl'iaꝫ.Sed ipsum dñiuꝫ hr̄dis ꝙ ꝓscriptū dico ex tpe.vt in iuribus ꝓalle.nisi dicam⁹ spāle esse in iuribus eccl'ie vt nullo modo prescribat minori tpe.xl.anno.vt in.d.§.ꝓ tpalibus.vbi tex.etiam loquit de relictis ad pias causas.⁊ aperte disponit vt exactio nō ꝓscribat minori tpe.xl.anno.¶Ex his pōt capi solutio pꝛicipalis quesiti an ꝓscriptio sit valida an cōpleta:nec obstāt argumēta superius i cōtrariū formata.Et primo ad primū fateor qꝺ fratres ipsi minores nō poterāt nec possunt agere:sed alij poterāt agere:vt syndicus eccl'ie romane vel eṗs loci ⁊ ciuitas vbi est ipa ecclesia vñ per negligētiā administratoꝝ currit ꝓscriptio ɔ eum q agere non pōt.vt aperte est videre in relicto facto ꝓ redēptiōe captiuoꝝ ⁊ paupibus alēdis q agere nō possunt cām qm̄ incerti sūt captiui.sꝫ ꝓpter negligētiā ipsi currit ꝓscriptio.vt est text.⁊ in glo.in.d.l.vt inter diuinā.no.Sed de senis.de cōsti.c.j.Nō obstat qꝺ dr̄ de filiofam.⁊ de vxore:qꝛ marit⁹ nō possidet vt vxoris administrator sed iure ꝓprio qꝺ habet in illis rebus ⁊ idē in patre.¶Jtē nulla eccl'ia pōt agere cum sit corpus inaīatū:sꝫ ꝓpter negligētiā possidentiū ⁊ administratoꝝ currit prescriptio ɔ eam.vt d̄ presc.ꝑ totū.Nō obst.ꝑm arg.de.l.vt inter diuinū.vbi in talibus relictis admittit dūtaxat ꝓscriptio centuꝫ annorū,qꝛ dico illā legē i hoc correctā per aut.quos actiōes.q̄ ibi immediate sequit ⁊ habet clari⁹ i corpore vnde sumit.s.de eccle.ti.§.pro tpalib⁹.sentit glos.in.c.si.xvj.q.iij.vnde hodie solū Romana eccl'ia gaudet priuilegio centū annorū.vt in.c.ij.de ꝓs.li.vj.⁊ i.c.cū nobis.e.ti.⁊.d.aut.quas actiōes.Tertiū argumētū ꝓcipale sup ignorātia fundatū nō obstat,qꝛ ꝓscriptio currit etiā ɔ ignorātes.vt ꝓbat in.l.fi.C.de presc.lon.tem.⁊.d.c.ij.⁊.c.vigilanti.de prescr.vident em̄ quodāmodo negligentes eo quod non querunt que eis incūbunt ⁊ ad eos ꝑtinent.arg.in.c.q̄uis.de reg.iur.¶Uenio nunc ad scđm principale qsitum presupposito ꙙ ꝓscriptio cōpleta sit ecclesie in integrū restitutio aduersus illā prescriptionē indulgēda sit ⁊ est elegans ⁊ subtile dubiū in quo antiqui glossatores ⁊ scribētes se admiscēt in varias sn̄ias.⁊ Bar.prim⁹ glossator multum in hoc variauit in.c.auditis.de prescrip.nunc in vnam,nunc in ɔriam sn̄iam declinando.sed tñ adhesit opi.Jo.⁊ Uincē.qui conuenerūt restitutionē denegandā,moti,qꝛ iura voluerūt ecclesijs in prescriptiōibus ꝓiudicari in.c.placuit.xvj.q.iij.⁊ eadem cā.q.iiij.volum⁹.¶Jteꝫ qꝛ si consideret restitutio frustra emanassent iura ꝓscriptionis loquētia aduersus ecclesiā.Jdem tenuit Goffre.in sum.de in integ.rest.i.ij.col.dicēs qꝺ nunq̄ inuenit ecclesiā restitui in vsuca.qꝺ tpa subducantur de medio.vt in.c.j.de rescrip.in prescriptionibus iudicialibus ecclesia equiparat minori.Hāc opi.tenent gl.i cle.j.de in inte.res.dicēs illā cle.loqui de restitutione aduersus prescriptionē ɔtra quā dat restitutio mittens ad no.in.d.c.auditis.nihil de nouo inducens.sed cōtrariam sententiam cōueniūt numero plures ⁊ ingenio elegātiores.ꝑmo Accur.gl.iuris ciuilis.in.d.aut.quas actiōes.⁊ apertius i aut.de ecc.ti.§.pro tpalib⁹.vbi dixi hoc cōmuniter teneri.Scđo hoc tenuit Jo.glossator decreti.i.c.placuit.el.ij.xvi.q.iij.Jnn.papa doctor subtilissimus in.c.j.de in integ.resti.Hāc opinionē secuti sunt Pau.de leaza.⁊ Jo.de lig.in cle.j.de in integ.restit.ꝓalleg.c.auditis.Et ibi fere oēs moder.in.c.cōtingit.de transac.⁊ Hosti.in summa.de in inte.rest.§.ij.prope finem.senserunt Bal.⁊ Bar.in.d.aut.quas actiones.vbi male ⁊ nō fideliter recitāt opiniones canonistarū.probat hec opinio rōne.minori currit ꝓscriptio:tñ restituit.C.si aduer.vsuca.⁊ in.l.fi.in q.cau.in inte.rest.nō est neces.no.gl.in.l.sicut.C.de ꝓscr.xxx.anno.ergo idem dicendū in ecclesia q fungitur iure minoris in restitu.vt in.c.j.⁊.c.auditis.de in integ.resti.⁊ in.c.j.⁊.ij.e.ti.lib.vj.⁊ in cle.vnica.eo.ti.nec valet si dicat illa iura loqui de ɔtractibus ⁊ prescriptionibus iudicialibus,qꝛ nō apparet ratio sic restringēdi.si enim aduersus cōtractū ꝑ quē secuta traditione transfert dñium dat restitutio ergo fortius est ɔcedenda aduersus prescriptionē cū ɔtractus sit de iure gen.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iure ⁊ interuenit vtriusqꝫ partiū cōsensus.l.sicut.C.de act.⁊ obli.prescriptio aūt est de iure ciuili inuēta ⁊ causata circa partiū consensus.Si ergo fortius vinculū dissoluit multofortius min⁹ forte.ar.in aut.multomagis.C.de epi.⁊ cle.⁊.c.cū in cūctis.de elec.¶Jtē act⁹ iudiciales vt teneāt sunt multū fauorabiles:⁊ sic sunt litiū finis.i.c.finē litibus.de dolo ⁊ cōtu.⁊.l.qdā estimauerūt.ff.si cer.pe.hinc alibi dixit gl.no.delictū prelati nocet ecclesie in iudicialibus.sꝫ nō in ɔtrib⁹.
3 vt no.in regula delictū prelati.de reg.iur.lib.vj.†Sed aduersus act⁹ iudiciales restituitur ecclesia etiā aduersus sentētiā.vt in.c.j.de in integ.rest.li.vj.⁊ in.c.auditis ꝓall.ergo multofortius aduersus prescriptionē extraiudicialē.preterea.d.clem.indistincte loquit vt aduersus lapsum tpis restituat ecclesia,ergo aduersus ꝓscriptionē q̄ causat ex tpis casu.Et hanc partē arbitror veriorē maxie attenta ignorātia huius legati.nā in legatis vt singulariter voluit bar.in.l.j.§.si qs aūt.ff.de iti.actu.ꝑriua.causa maior est restituēda ignorāti aduersus ꝓscriptionē.ar.illius.l.ego adduco ad idē gl.no.q̄ hoc sensit in.l.pātoni⁹.ff.de acqui.here.¶Non ob.qꝺ iura voluerūt ecclesie ꝓiudicare ꝑ prescriptionē qꝛ idem reperit in minore:⁊ tñ concedit restitutio:nec sequtur qꝺ ꝑ hoc iura sint frustratoria:qꝛ hoc falsum cū restitutio debeat peti intra quadrienniū quo lapso alia iusta cā nō apparēte firma manet ꝓscriptio.vt in.c.j.⁊.ij.de in integ.resti.li.vj.¶Nō ob.hoc expresse iure nō caueri:qꝛ satis est qꝺ includatur sub verbis generalibus:iura enim generaliter volūt ecclesie succurri ꝑ beneficiū restitutionis.vt in iuribus prealle.¶Sed restat nunc aliud nō minus forte.nā ꝓsupposito qꝺ restitutio sit concedenda tñ illa debet imperari intra quadriennium a tpe lesionis:⁊ nō vltra.vt in.d.c.j.⁊.ij.de in integ.resti.li.vj.⁊ in cle.j.e.ti.⁊.l.fi.C.de tēp.in integ.resti.Sed in casu nostro est impossibile ꝑm ea que supra dixi:qꝛ nedū tempus prescriptionis cōplete ⁊ sic lesionis:⁊ sic quadrienniū sed maius tēpus est lapsum.ergo tali casu cōtingente nō est hoc beneficiū indulgendū.¶Ad hoc respōdeo dupliciter.Primo ꙙ illud tēpus quadriennij a principio est vtile vñ currit ignoranti.tex.est in.c.j.eo.ti.lib.vi.vbi dicit si quis negligēter omiserit ⁊c.Sed ignorās nō negligit.vt ꝓbat in.c.ij.iūcto.c.qꝛ diuersitatem.de conces.preb.Ad idem gl.in.c.q̄ sit.de elec.li.vi.in ver.distulerit.⁊ hanc opinionē singulariter tenuit Zen.⁊ Jo.de lign.post eū in dicta clemē.vnica.in ver.continuū.pe hoc facit quia quadriēniū istud succedit loco anni vtilis qui olim cōpetebat vt dicit tex.in.d.l.fi.C.de tēpo.in inte.rest.debet esse ergo a prin.vtile.vt sic sapiat naturā eius in cuius locū subrogatur.ar.c.vt ecclesia.vt lit.penden.¶Scđo respondeo non minus efficaciter.tex.in.d.c.j.dicit non audiendā ecclesiam post quadriennium nisi aliqua rationabilis causa subsit que monere debet superiorē ad hoc beneficium ɔcedendum:sed si bñ oēs circunferentie in casu nostro ponderent facilime reperitur causa rationabilis.hic primo fuit ignorātia legati que est iusta causa restituēdi maiorem.vt.s̄.dixi.Scđo ⁊ melius hic agitur de iure illius ecclesie que ad hanc rem promouendam non habet specialem ⁊ propriuꝫ administratorem cum quo res ecclesie non possunt agi:⁊ papa est valde remotus ⁊ in istis curam impartiri nō potest episcopus ⁊ non curat propter exceptionem ecclesiasticaꝫ minus soliti sunt curare.Ad hoc quod singulariter no.Jnno.in.c.olim.el.j.de restit.spo.vbi dicit ꙙ si ecclesia īferior caret legitimo ⁊ immediato administratore nō currat contra eam prescriptio,licet episcop⁹ posset pro ea agere ⁊ hoc ea ratione,quia non est qui specialem curam gerat idem ergo ⁊ forti⁹ esset dicendum vt hic saltem illud tempus quadriennij nō currat data ꝓbabili ignorantia que hic satis presumenda est ⁊c. Laus deo.Nicolaus Abbas.

¶Casus consilij sequentis.

Casus in effectu talis est iudex a sede apostolica deputat⁹ quēdā absentē citauit ꝑ edictū nō valēs forte citare ꝑsonaliter ⁊ tādē illo non ɔparente interdicti ⁊ excōicatiōis sn̄ias i illū fulminauit:⁊ sic deniqꝫ mādauit ꝑ ecclesias illū publicari ⁊ vitari,demū ille sic excommunicatus ɔparuit in ecclesijs illis,īqb⁹

fuit publicatus:ꝛ fecit fidē de quadā appellatione ſua prius quā ſnīe ille ferrent̄ interpoſitis iuſtis cauſis apparētib⁹ in ea ꝛ illa pſertiꝫ: qꝛ fuerat citat⁹ ad locū ſibi notorie ſuſpectū:ꝛ min⁹ tutū dicēs amplius eū vitari nō debere.maxie qꝛ iudex ad quē appellationē admiſit ꝛ inhibuit ne appellatiōe pēdēte ꝓcederet̄ ad vlterioꝛa. ❡ Itē qꝛ reperiūtur quedā ſtatuta in eccleſia cathedrali illi⁹ loci que vident̄ cōcedere cōionē in caſu pdicto. Judex vero a quo q excōicationē ꝓtulit inſtat vt vitet̄ dicēs appellationē nullā maxie:quia ſnīe ille ꝛ cēſure fuerūt late ꝓ exceſſu notorio hoc tñ reus oīno diffitet̄. Querit̄ nunquid rebus ſic ſtantibus debeat ille interim vitiari in officijs diuinis ꝛ alijs.

❡ Conſilium.xxxiij.

1 ☞ Ordinarius debet in actu executionis ſnie obtēperare delegato.
2 Sententia excommunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.
3 Appellatio manifeſti raptoris non eſt admittenda.
4 Notoria multa dicuntur que non ſunt.

Chriſti eiuſq; matris pſidio

humilr̄ inuocato. Videt̄ pmo ꝙ vitari debeat ꝓ id qd̄ no. glo.in.c.dilect⁹.de app.in fi.q̄ dicit ꝙ ſi dubitat̄ an teneat appellatio potius eſt vitandus q̄ in dubio ei cōicādū.ar.de ele.extra in.c.fi.ꝛ melius facit.c.illud.eo.ti.vbi in materia noſtra dicit tex.ꝙ in dubijs via tutioꝛ eſt eligēda.ſ.qd̄ potius ſeruet̄ excōicatio. ❡ Ad idē facit argu.c.iuuenis.de ſpō.cle.exiui.de vb.ſig. vbi dicit ꝙ in dubijs eligēda eſt via q̄ eſt ſine periculo:ſed in caſu vitatiōis nullū ſubeſt periculū ꝛ in alio ſic data validitate excōicatiōis ergo ꝛc.ꝓ hoc ēt facit. c.j.ꝛ qd̄ ibi no.gl.de ſcruti. ❡ Scōo pncipaliter hoc vr̄ tenere Inn.in c.ad pſentiā.de app.vbi dicit ꝙ quāq̄ excōicat⁹ poſt appellationē nō teneat̄ ſe gerere ꝓ excōicato ſi de ſua appellatiōe ꝯfidit ab alijs tñ vitād⁹ ex.c.ꝑ tuas.de ſen.exc.vbi tex.vr̄ hoc inſinuare in vſic.nos igit̄.
1 ❡ † Tertio facit.c.paſtoralis.§.qꝛ vo.de off.dele.vbi dꝛ qd̄ ēt ordinarius dꝫ in actu executiōis ſnie obtēperare delegato: quātū ſciat illi⁹ ſniam.in ſtatu ergo cū delegatus in caſu noſtro inſtet nō vr̄ ipſe pcepto refragādus eſſe.
2 ❡ † Quarto qꝛ ſnia excōicatiōis iuſta vl̄ iniuſta eſt timēda.xj.q.iij.ſnia paſtoris.ꝛ ſubdit⁹ in dubio tenet̄ ſupiori obſeq ꝛ parere.xxxiij.q.v.qd culp.f.ꝛ ei ꝙ inquit ergo.
3 ❡ † Quinto de hoc eſt caſus in.c.cū ſit romana.in fi.de app.vbi dꝛ appellationē manifeſti raptoris nō eſſe admittēdā,ꝛ qd̄ ꝓ delicto notorio apoſtol⁹ excōicauit corinthū abūtem ꝛ irreqſitū.ꝛ ad idē facit.ij.q.j.c.ō māifeſta. ❡ Sed his nō obſtātib⁹ q̄ iudicio meo nō obſtāt dico in hoc articulo ſaluo iudicio melioꝛi caſuꝫ eſſe i.c.ſolet.in fi.de ſen.excō.li.vj.vbi dꝛ ꝙ ſi qs oſtēdēs ſe excōicatū poſt appellationē ꝓbabilē poſtulat ſe admitti ad ꝓbandū dꝫ ſolū vitari in iudicialibus ꝛ in alijs negotijs extraiudicialib⁹ nō:vnde electiōib⁹ ꝛ alijs ſpiritualib⁹ ſeu diuinis officijs admittendus eſt durāte appellatiōe:ꝛ hoc clare volunt ibi Inn. ꝛ Jo.an.q dicūt qd̄ etiā anteq̄ admittāt ꝓbatiōes an cauſe appellationis ſint vere vel non dꝫ admitti ad pdicta ſaltē i ꝓteſtatione.vñ ſatis eſt ſm eos qd̄ excōicatus cōpareat ꝛ dicat ſe appellaſſe ante ſniaꝫ, ꝛ ꝓ hac ſnia ego adduco tex.iudicio meo hoc apte ꝓbātē in.c.lꝫ.eod. ti.li.vj.vbi dꝛ ꝙ ſi qs aſſerit ſe fuiſſe excōicatū poſt appellationē ꝛ fuit ꝓſecutus appellationē intra tp̄s a iure ſtatutū debet ꝓnuntiari ꝛ denuntiari excōicatus vt vitet̄ ꝛ nedū in iudicialibus,ſed etiā in extraiudicialibus ꝛ alijs actibus legitimis donec ꝓbauerit excōicationē nō fuiſſe legitimā vel aliter docuerit de illius nullitate. Ecce ergo aptiſſime qd̄ ante oēm ꝓſecutionē appellatiōis nō dꝫ euitari dūmodo aſſerat ſe appellaſſe ꝛ ſic intra tp̄s ꝓſecutiōis a iure ſtatutū. Et ſic i illis duob⁹.c.vr̄ caſus huius.q. Aliud iduco ad idē.c.ſatis notabile.i materia.c.dilectus.in fin.de appel.palle.vbi canonici cōicātes excōiatis poſt appellatiōeꝫ ꝛ poſt denūtiatiōeꝫ archiepi iudicant̄ inculpabiles qꝛ magis voluerūt deferre appellatiōi iterpoſite ad papā q̄ denūtiationi archiepi:ꝛ ratio oīm pdictoꝝ pōt eſſe cum appellatio legitima habeat ſuſpēdere iuriſditionē iudicis ꝛ ſic ipedire validitatē excōicatiōis poſtea late.vt.c.per tuas.de ſen.excō.ꝛ.c.cum cōtingat.de offic. deleg.ꝛ.d.c.lꝫ.non dꝫ pſumi iniuſtitia appellatiōis cū tanto preiudicio appellatoris,ꝛ qꝛ ēt ꝯ iudicē oīno nō eſt pſumēdum capitur quaſi media via.ꝛ in iudicialib⁹ q̄ ſunt magis odioſa:excōicat⁹ debeat euitari appellatiōe pēdēte.ſecus vo in extraiudicialib⁹:ne in tantū iuri ſuo preiudicetur lꝫ fateatur Inn.in.d.c.ſolet.qd̄ in priuata familiaritate poterit in occulto euitari ſi ſine ſcādalo hoc fieri poterit:ſꝫ nō in plurib⁹ eo niſi notorio ꝯſtaret appellationē fuiſſe iniuſtā,dꝛ talis appellatio nō defendit.d.c.cum ſit romana.ꝛ.c.cū appellatio. de appel. lib.vj.ſed in caſu noſtro hoc nō pōt dici. Primo qꝛ iudex ad quē recipit appellationē,ꝛ fecit ꝙ facere nō poterat niſi pri⁹ recepiſſet appellationē velut omiſſam ex cā ꝓbabili.ꝛ nō ꝯ notoriū.vt probat̄ in.c.romanā.§.ſi vero.cū.§.ſeq.ꝛ.c.nō ſolū.de app.lib.vj. Itē citatio fuit fctā ad locū notorie nō tutū potuit incōtinenti appellare etiā in abſentia iudicis.vt in cle.paſtoralis.§.ꝛ priſtina.ꝛ ibi glo.de re iudi.ꝛ ꝙ legit̄ ꝛ no.in.c.ex parte.de app.facit.c.ſi iuſtus.eo.tit.ꝛ qd̄ not. Inno.in.d.c. dilect⁹. Nec valet ſi dicat̄ qd̄ notorie occupabat iniuſte bona eccl̄ie,qꝛ hoc negat̄ per partē aduerſam:ꝛ allegabatur ꝓbabilis titulus poſſidendi:ꝛ ſic reddit̄ res dubia.vt eſt gl.no.in.c.de offi.deleg.lib.vj. facit
4 l.iij.C.quibus ad liber.procla. non lꝫ. ❡ † Preterea multa dicuntur notoria q̄ nō ſunt in.c.cōſuluit.de appel.ꝛ ſatis eſt qd̄ poterat habere aliquā iuſtā cām poſſidendi ideo nō dꝫ excōicari anteq̄ audirent̄ ſue defenſiones.arg.bonū.in.c.lꝫ epſ.de pbē.li.vj. Itē text.in.c.ſacre.phibet indiſtincte aliquē excōicari nō pcedente canonica monitiōe quātūcūq; factū dicatur notoriū:qꝛ excōicatio fertur ab hoīe non ꝓpter delictū,ſed ꝓpter cōtumaciā.vt no.gl.in.c.epi.xj.qō.iij.ſed paria ſunt aliquē nō citare.vel ad locum notorie nō tutum.arg.in dictis iurib⁹. ꝛc.ſi duobus.de appel. Nō obſtāte contraria. Et primo gl.in.d.c. dilectus.dꝫ enim intelligi ꝛ determinari ſm iura noua ſuperius allegata. vel poteſt ſaluari in priuata ꝛ ſecreta familiaritate.vt.ſ.dixi in iudicialib⁹. ❡ Ad ſcōm de dicto. Inno.in.c.ad pſentiā.de appel.dicēdū qd̄ dꝫ intelligi ꝛ limitari.vt ipſemet no.in.d.c.ſolet. Nā mouet̄ ipſe ibi per.c.ꝑ tuas.de appella.recipit hodie limitationē per.c.ſolet.ꝛ.c.licet preal. ❡ Ad certū de.c.paſtoralis.dico ꝓcedit qñ ſnia eſt aliqua licet iniuſta. Sed in caſu noſtro pceptum iudicis ſup vitatiōe eſt ipſo iure nullū cum ſit ꝯ iura ſuperius alle. Ideo tale preceptū pōt conteri. ad hoc qd̄ no. Inno.in.c.ſi qñ.de offi.deleg.magis eñ eſt obediendū iuri quā mandato delegati.xj.q.iij.iulianus.ꝛ.c.dñs.ꝛ.c.qui reſiſtit. Nō obſtat quintū arg.ꝓcedit eñ qñ excōicatio tenet vt qꝛ eſt iniuſta. Sꝫ in caſu noſtro pſupponit̄ nulla. ❡ Ad vltimū.d.c.cū ſit romana,ſatis reſpōſum eſt.nā negatur factum eſſe notorium,ꝛ allegatur iuſta cauſa poſſidēdi. Item apoſtolus ſepe corinthum admonuerat ꝛ factum erat notorium ꝙ nulla tergiuerſatione ꝛc.ꝙ nō contingit in facto noſtro. Et hec ſufficiant. Deo gratias. Nicolaus Abbas.

❡ Caſus conſilij ſequētis.

Factū ex quo dubia infraſcripta

oriunt̄ ſic ꝓponit̄. Quidā laicus mercatoꝛ fecit ſuum heredē vniuerſalem quoddā monaſteriū monachoꝝ:eo vita functo mōaſteriū adiuit hereditatem ꝛ in oībus pro herede ſe geſſit tam in iudicio q̄ extra capiendo bona hereditaria ꝛ eoꝝ aliqua diſtrahēdo ꝛc. Tādē repertū eſt in libris debitoꝝ teſtatoris qd̄ idem ipſe teſtatoꝛ ꝛ ſu⁹ pdeceſſoꝛ in eadē hereditate tp̄e vite eoꝝ diuerſis pſonis ad rōnē octo vel decē ꝓ cētenario receperūt certā ſummā viginti miliū florenoꝝ multaq; debita ſimilis ꝯdōnis dicto monaſterio ꝑ dictū teſtatorē relicta fuerūt recuperata ꝛ in oib⁹ vſib⁹ monaſterij expēſa,ortū cōſciētie ſcrupulū ꝓ eo qd̄ monaſteriū multas fecit expēſas rōne ipſi⁹ hereditatis ſoluēdo legata ꝛ alia debita multa litigādo tā in curia romana q̄ extra ac edificādo in mōaſterio ꝛ alios ſumpt⁹ rōne hereditatis faciēdo intm̄ qd̄ ad ſatiſfaciēdū de vſura iuxta librū teſtatoris vix ſufficerēt ea q̄ de pdicta hereditate ſupſunt vna cū reliqs bōis monaſterij ꝛ ꝓpter ſeruitutē xpianoꝝ,ꝛ ꝓ iformatiōe ſimpliciū fuit de quatuoꝛ dubijs circa pmiſſa petitū. ❡ Primū dubiū an dict⁹ teſtatoꝛ ſit indubitāter ex dictis cōtractib⁹ cēſendus vſurarius. ❡ Scōm vtrū dictū monaſteriū plenarie teneat̄ ad ſatiſfaciēdū de vſura teſtatoris iuxta ſummas cōtētas in libro debitoꝝ. ❡ Tertiū vtrū alia bōa mōaſterij nō ſufficiētib⁹ bōis q ſupſunt de dicta hereditate debeat ꝓ ſatiſfactione huiuſmodi debitoꝝ exponi ꝛ alienari. ❡ Quartū vtrū papa de iure aut alias cautiōe ſeu licite poſſit dicto mōaſterio ſine piculo deſtructiōis ſuccurrere diſpenſando ꝛ inſuper in premiſſis ꝛc. Nicolaus Abbas.

❡ Conſilium.xxxiiij.

1 ☞ Mobilia triēnio vſucapiunt imobilia decēnio actiōes.xxx.ānis.
2 Uſurarius manifeſtus quo ad annullatiōnē teſtamēti quis dicatur.
3 Libri vſurarum an reddant quem manifeſtum vſurarium.
4 Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad probandum veritatem delicti.

Chriſti eiuſq; matris pſidio

humiliter inuocato attingā iuxta ordinē plibatū. Primū dubiū qd̄ de iure clariſſimū eſt qcqd eñ accidit ſorti ex pacto vſura eſt quātūcūq; id ſit modicū ſiue ꝯſiſtat i pecunia numerata ſiue in alia ſpecie.vt pbat̄.xiiij.q.iij.per totā qſtiōnē qnimo ſolus animus mutuātis ꝯſtituit eū vſurariū ſecuta traditiōe muneris vltra ſortē ſi alias nō fuiſſet mutuaturus deficiēte ſpe lucri.vt probat̄ in euāgelio Luce. Mutuū dātes nihil inde ſperātes.ꝛ trāſſumptiue in.c.cōſuluit.de vſur.diſpoſuit eñ q ſapiūt licere excipe.x.vel aliā minoreꝫ quātitatē ꝓ cētenario cū ꝛ munuſcula ex pacto recipe vſura ſit in .c.ſi.xiiij qō.iij.facit tex.in.c.ꝑ veſtras.de do.poſt diuoꝛ.re.ꝛ Bar.i.l.diu⁹.ff.ad le.fal.ꝛ Jo.an.in reg.peccatū.de regul.iur.li.vj. in mercu.hec breuiter quo ad pmū. ❡ Uenio ad ſcōm an monaſteriū teneat̄ plenarie ſatiſfacere in quo dico aiaduertendū an teſtatoꝛ fuerit vſurari⁹ manifeſtus an vero occultus. Nā ſi fuerit manifeſtus nō tenuit teſtamentū neglecta cautiōe de qua in.c.ff.de vſur.li.vj. ❡ Ille eñ text.annullat teſtamētū vſurarij manifeſti indifferēter cautiōe de reſtituēdis vſuris per eum nō pſtita:nec reſeruata diſpoſitiōe ad pias cauſas ad hoc ꝙ not. Bar.Bal.in.l.i.C.de ſa.ſan.eccle.ꝛ per cōſequens monaſterium obligaret ad reſtituendū oia bōa hereditaria q̄ puenerunt ad illud poſſet tñ ſe defendere ꝓ preſcriptionē cū bōa fide poſſederit ꝛ habuerit titu-
1 lum pro hedere tanq tp̄s ſit lapſū qd̄ ſufficit ad preſcriptionē. † Nā mobilia vſucapiunt triēnio: immobilia decēnio: ꝛ actiōes.xxx.annis vt legi

vt legi.ꝛ nota.in.l.ꝑ herede.ff.de petitio.heredi.ꝛ in.l.j.ff.pro herede.
¶ Sed in caſu noſtro cū agat̃ de excludēdo ſuccedētes ab inteſtato
regreret̃ tp̄s.xxx.anno.q2 nō minori tp̄e p̄ſcribit̃ iuri adeūdi.vt not.ꝑ
gl.ꝛ Bar.in.l.licet.ꝛ.l.cū antiquioꝛib9,C.de iure deliberā. ¶ Predi-
cta puto vera niſi notoꝛiū fuiſſet vſurariū,nā tūc monaſteriū p̄ſumat̃
ver iſimiliter ſciuiſſe.arg.in.c.ij.de poſtu.p̄la.ꝛ in.c.qd̄ dicitis,xvj.diſ.
nō potuiſſet p̄ſcribi:q2 aut ſciebat teſtamētū nō valere ꝛ erat in mala
fide.xxiij.q.ij.ſi vo credebat valere ꝛ errabat i iure:ꝛ error iuris impe-
dit p̄ſcriptionē.vt.l.nūq̄.ff.de vſuca.ꝛ.l.quēadmodū.C.de agri.ꝛ cē.
lib.xj.legit̃ ꝛ notat̃ in.c.apoſtolice.de dōatio.ꝛ.c.dudū.de deci. in cau
ſa tn̄ reſtitutiōis habēda eſſet ratio expēſarū cū monaſteriū fuerit in
bona fide licet in iure errauerit.Itē nō tenet̃ ad reſtitutionē fructuū
cōſumptoꝛū:q2 illos fecit ſuos ꝓpter bonā fidē vt eſt tex.no.i.l.ſ3 ſi.§.
ſcire.ff.de pe.here.ꝑ Bar.in.d.§.ſcire.ꝛ in.l.ex diuerſo.ff.de rei vēdi.ꝑ
Dy.in regula poſſeſſoꝛ.de reg.iu.lib.vj.ꝑ doc.in.c.grauis.de reſt.ſpo.
Et de hac materia fructuū dicēdū eſt plene no.in.d.c.grauis.ꝛ.d.l.ex
2 diuerſo.¶ † Quis aūt dicat̃ manifeſtus vſurari9 quo ad annullatio
nē teſtamēti cautione nō p̄ſtita vario modo dr̄.Nā ſi tenebat banchū
publice paratū ad mutuādū ad vſurā in dubio dicit̃ manifeſt9 ꝛ no-
toꝛius.vt no.gl.ij.q.ij.manifeſta:ꝛ eſt melioꝛ gl.in.c.j.de vſur.li.vj.que
poſuit multos alios modos publicatiōis puta ſi fuit in iudicio cōfeſ
ſus vel cōuict9 ꝛc.vt ibi aliū modū ponit glo.in.d.c.ij.qn̄ fuit hoc cri-
mē cōfeſſus coꝛā ſacerdote ꝛ teſtib9 reddēs libꝛos vſurarios. ¶ Itē
ſm Bar.ſi mutuauit in camera oīb9 veniētib9 ad eū.in.l.fur eſt.ff.de
fur.notabilis modus colligit̃ ex gl.in.c.cū in dioceſi.de vſur.¶ Itē ſi
tp̄e vite ſue erat de hoc publica fama ſatis cū aliqb9 argumētis:ꝛ ita
cōſuluerūt multi valētes viri.quāq̄ Fed.cōſi.lxij.videt̃ velle illud nō
ſufficere quo ad hoc vt teſtamētū factū ſit nullū.l3 ep̄s potuiſſet ex
tali ꝓbatiōe illū publicare:ꝛ demū poſt publicationē teſtamētū fuiſ-
ſet nullū:ꝛ hoc dictū habet equitatē ne ſolū fama cū indicijs nō data
ipſi pri9 facultate illā purgandi puniat̃ qs ꝛ ne teſtamētū ipſo facto
irritet̃.¶ Itē poteſt dici public9 ſi poteſt pꝛobari faciliter puta ꝑ li-
bꝛos ſuos.vt no.Archi.in.d.c.ij.in pꝛin.gl.tn̄ no.bene ſentit cōtrariū
in.c.ſane.xxxiij.q.ij.que eſt in ver.libꝛoꝛū.q̄ dicit ꝙ ſi inueniātur rōes
vel inſtrumēta ꝑ q̄ patet eū vſurariū fuiſſe non poteſt cōmunicari niſi
ſatiſfecerit ſi hoc occultū fecit.quaſi dicere velit ꝙ ꝑ hoc ſolū nō ꝓbat̃
vſurari9.ꝛ dicit ibi Arch.qd̄ multi magni viri hoc dictu3 ſunt ſecuti
niſi appareāt alia indicia.ꝛ hoc dictū vr̄ cōtrariari ei qd̄ dicit Archi.
in.c.ij.dicit aliqs.de hoc vr̄ caſus in cle.pe.de vſu.vbi libꝛi ſeu ratio-
nes ꝓbant cōtra vſurariū.Sed poteſt certe reſponderi qd̄ hic ſumus
extra caſu3 illius cle.cū ibi cōſtaret illos eſſe vſurarios.hic aūt loqtur
qn̄ nō cōſtabat niſi ꝑ oſtēſionē libꝛoꝛū. ¶ Quidā moderni.in.c.cū in
tua.de vſur.dicūt ſufficere codices vſurarū quinimo pl9 dicūt ꝙ etiā
ſi poſt moꝛtē poteſt ꝑ teſtes ꝓbari defunctū fuiſſe vſurariū nō vale-
bit teſtm̄:q2 ſatis apparet illū fuiſſe manifeſtū ex quo ꝓbari poterat
vſurari9 ꝛ ſic recitant ꝑ aliquos fuiſſe cōſultū. Sed ego reperio Bal.
Lau.deponit Bar.de ſali.ꝯſuluiſſe oppoſitū.vt refert.d.Pe.de anc.
in repe.c.canonū.de cōſti.cōcludētes ꝙ ad annullationē teſtamēti re
quiritur qd̄ vſurari9 fuerit manifeſtus.i.notoꝛius vnde capitur vbū
manifeſtū in.d.c.ij.ꝓ notoꝛio quare nō ſufficit fama:vel ꝙ ꝑ duos vel
tres teſtes pꝛobet̃ vſurari9:qnimo dicūt ꝙ nō valet cōſtitutio ep̄i di-
ſponētis famā ſufficere vel duos teſtes de veritate ad ꝓbādū quē ma
nifeſtū:q2 nō potuerit ep̄s alterare diſpoſitionē iuris in p̄iudiciū vſu
rarioꝛū.ꝛ impꝛopꝛiare vocabula rei,cū noīa appellatiua ſint inmuta
bilia.l.ſi qs in fundi vocabulo.ff.de le.j.ꝛ ita ꝯſuluerūt Bononie vbi
erat talis ꝯſtitutio.hoc idē videt̃ ſentire ip̄e Bal.i.l.j.C.de ſa.ſan.ecc.
vbi dicit nō ſufficere ꝙ tres ꝓbēt quē fuiſſe vſurariū etiam apparēti-
bus codicibus vſurarij niſi pꝛobent̃ actus publici ſeu cōmunis opin.
q2 tex.in.d.c.ij.fundat ſe ſuper manifeſto in irritatiōe teſtamēti. Ego
credo ſecure poſſe dici ꝙ cū illud.c.ij.imponat nouā penā ꝛ ſatis attri
bui cū pꝛiuet in effectu facultate teſtādi ꝑtim eſt de iure gē.ꝛ partim
de iure ciui.iuxta no.i.l.q teſtamēto.ff.de teſt.ꝛ hoc faciūt ex iuſtiſſi-
ma cauſa tn̄ fauoꝛe reipublice tū ꝓpter aīarū ꝑiculū ipoꝛū vſurario-
rū.vt i.c.vſurarū voraginē.de vſur.li.vj.ꝛ.c.quāto.e.ti.debēt intelligi ꝛ
verba capi in ꝓpꝛio ſignificato,ita ꝙ nec min9 laxari nec min9 reſtrin
gi debeāt arg.eo.q̄ not.glo.in.l.quēadmodū.C.de agri.ꝛ cenſi.lib.xj.
manifeſtū vero in ſuo ꝓpꝛio ſignificato impoꝛtat min9 ꝙ notoꝛiu3 ꝛ
plus ꝙ fama:vnde omne notoꝛiū eſt manifeſtū.vt in.c.cū olim.de x.
ſigni.ꝛ.c.veſtra.ꝛ.c.ſi.de coha.cle.ſed nō cōuertit̃ q2 nō omne manife-
ſtū eſt notoꝛiū.vt cōmuniter no.doc.i.d.c.veſtra.ꝛ no.in.c.q2 ſuſpecti.
in.q.vj.manifeſtū vero cōmuniter diffinit̃ maxime ꝑ Jo.an.in.d.c.ve-
ſtra.ꝙ eſt publica ſeu famoſa inſinuatio vel ꝓclamatio.ꝛ cōmunis ꝛ
certa ſciētia a certis autoꝛibus ꝑueniens ꝛ in hoc vltimo habet in ſe
plus ꝙ fama q̄ ſola ſuſpitioē icerto autoꝛe ꝑuenit.vt ibi no.Jo.an.
ſed Jo.cal.in.d.c.veſtra addit ad dictā diffinitionē ꝙ ꝓbari poteſt
qd̄ placet ibi dn̄o an.vult dicere qd̄ manifeſtū eſt id ꝙ pꝛobari poteſt
vltra illam publicā ſeu famoſam inſinuationē.ꝛ ſatis credo hoc fuiſſe
de mēte Jo.an.Nā ſi nō poſſet veritas pꝛobari nō differret a fama:ꝛ
pꝛo hoc.c.de hoc.de ſimo.ꝛ.c.poꝛro.de dinoꝛ.Ille ergo dicit̃ manife-
ſtus vſurari9 quo ad irritationē teſtamēti qui vere ꝓbari poteſt vſu-
3 rari9 ꝛ vltra hoc ꝓbet cōmunis fama loci.¶ † Ex quo infero ꝙ libꝛi
ſoli vſurarū n̄ faciūt eū māifeſtū:ſed cū famā ſufficiūt,vel ſi iudex eū
publicauit ꝑ ſentētiā,nā trāſit in notoꝛiū qd̄ eſt plus ꝛ ſic capio me-
diū vn̄ nō requiro neceſſario notoꝛiū,nec puto ſufficere ſolā ꝓbatio
4 nē delicti.¶ † Itē dico qd̄ ad ꝓbandū veritatē delicti nō ſufficiūt te
ſtes ſingulares.vt plene no.Fed.cōſi.lxxxij.Etiā ſi hoc haberet cōſti
tutio ep̄i.facit ꝙ ad p̄dicta no.idē Fed.ꝯſi.xvj.vbi tenet ꝯfeſſionē fa-
ctā extra iudiciū ꝑ vſurariū n̄ ſufficere.vt ꝑ hoc dicat̃ māifeſt9.¶ Nō
obſtat p̄dictis.c.cū in dioceſi.pꝛealle.vbi videt̃ ſufficere fama cū ali-
qbus argumētis,poteſt em̄ reſpōderi qd̄ nō loquit̃ quo ad irritatio-
nē teſtamēti:ſed quo ad excedendū penā.c.q2 in oīb9.de vſur.q̄ cū ſit
modici p̄iudicij nō capiunt̃ verba ita ſtricte.vt no.Fede.cōſi.lxxij.p̄al
le.Vel dico qd̄ intelligit̃ de argumētis q̄ ſufficiūt cū fama ad ꝓbādū
quē vſurariū cū de facili cōuinci nō poſſunt.arg.c.illo vos.de pign.
noſtrā.de emp.ꝛ vēd.ꝛ qd̄ legit̃ ꝛ no.in cle.j.de vſur.Nā argumēta ſeu
indicia qn̄q3 plene ꝓbāt.l.indicia.C.de rei vendi.ꝛ.l.ſcient cūcti.C.de
pꝛoba.ꝛ no.in.c.tertio loco.de ꝓba.ꝛ ſic cōcoꝛdat cū p̄dictis.ꝛ ꝑ hoc
habet̃ an teſtamētū fuerit nullū.ꝛ an dicta hereditas ſit in caſu reſti
tutiōis vel nō p̄ſuppoſito ꝙ nō ſit in caſu reſtitutiōis.vt puta:q2 nō
5 erat manifeſtus vſurari9 modo p̄dicto.¶ † Querit̃ redeūdo ad prin
cipale dubiū,an monaſteriū tenet̃ ſatiſfacere de oīb9 vſuris in libꝛis
p̄dictis cōtētis.Et bꝛeuiter dico qd̄ aut monaſteriū adiuit heredita
tem cū beneficio inuētarij ꝛ in dubio non tenet̃ vltra vires heredita
rias.vt.l.ſi.C.de iure deli.quaten9 aūt ſuppetit hereditas detractis ꝓ
babilibus expēſis puto monaſteriū teneri ad reſtitutionē pꝛout ex li
bꝛis teſtatoꝛis vſure euincunt̃.Nā faciūt in hoc fidē q2 realiter libꝛi fa
ciūt fidē contra ſcribentē.vt in.l.quidā.§.nūmularios.ꝛ ꝙ ibi no.ff.d
eden.ꝛ in.l.exēplo.ꝛ.l.rationes.ꝛ.l.inſtrumēta.C.de pꝛobat.ꝛ in.c.ij.
de fide inſtr.tum q2 in caſu noſtro agit̃ ad exonerandā animā defun
cti nō d3 exquiri ꝓbātio multū exacta.vt in cle.j.de vſur.ꝛ ꝙ ibi no.
ꝛ dbet fieri hec reſtitutio his a qbus fuerūt extoꝛte vel eoꝛū heredib9
ſi ſuper ſunt.vt in.c.cū tu,de vſur.vel tāq̄ incerta diſtribuēda ſunt
pauperibus.vt in.d.c.cū tu.ꝛ de pꝛactica eſt bona gl.i.c.ij.de vſu.lib.
vj.i.c.ſatiſfieri.ꝛ latius ꝑ Fede.c.j.Et hec pꝛocedūt ēt ſi dfunct9 nihil
mādauit de vſuris reſtituendis.vt i.c.tua nos.de vſur.iuncto.d.c.ij.in
gl.in verbo mādauerāt.Aut monaſterium nō confecit inuentariū:
ꝛ tunc licet pꝛima facie videat̃ obligari etiā vltra vires hereditarias
ꝑ.l.ſi.C.de iure delib.ꝛ ꝑ id qd̄ in eccleſia ſentit gl.in.c.j.de teſta.tn̄ di
co ꝙ ex duplici capite nō tenet̃ id qd̄ ad illū ꝑuenit,q2 eccleſia heres
nō tenet̃ ex omiſſione inuētarij vltra vires hereditarias.vt no.Bar.
in.l.C.de ſac.ſan.eccle.arg.aut̃.ſicut:eo.ti.q2 hereditas nō debet ſibi
deferri niſi quaten9 eſt lucroſa vt in.d.aut̃.ſicut.Et idē Bal.in.l.ſi.C.
de iur.delibe.mouet̃ per.l.j.ff.de iure fiſ.ꝛ q2 eccleſia nō debet gaude
re minoꝛi pꝛiuilegio quā fiſc9 vt not.in.c.j.de in inte.reſti.¶ Scdōq2
nō tenet̃ q2 vſure petunt̃ ex delicto dfuncti.ꝛ ſic de iure ciuili nō obli
garet̃ heres niſi quaten9 de delicto ad eū ꝑuenit.ex quo lis nō fuit
cōteſt.cū defuncto.vt.l.vt debitū.C.ne ex delic.defun.lex aūt finalis.
C.de iur.delibe.ſolū obligat ex omiſſiōe inuētarij illi9 q̄ nō poterat
ſoluere inſolidū:ſed de iure ciuili nō erat hec petitio.Nā de iure cano
nico nō tenet̃ heres ex delicto dfuncti vltra vires hereditarias,vt i.c.
in literis,de rapto.ꝛ in ſimilib9.ꝛ ita in terminis noſtris ꝯſuluit Fed.
cōſi.xvj.ꝛ tenet.d.Ant.in.c.debitoꝛes.de iureiu.ꝑ Jo.an.i.c.ij.de vſu.
lib.vj.in nouel.ſentit gl.in.c.ſi.in ver.mādauerit.¶ Cōcludo ergo ſic
ad iſtud ſcd̄m dubiū monaſteriū teneri quatenus patiunt̃ vires here
ditatis.ita ꝙ de bōis pꝛopꝛijs monaſterij nō tenent̃ aliqd exponere
niſi pꝛout ſtati3 dicā in tertio dubio.¶ Venio nunc ad tertiū dubiū
an nō ſufficiētib9 bōis hereditatis teneat̃ monaſteriū exponere bōa
monaſterij in quo dico ꝙ ſi oīa bona hereditaria extarēt nō teneret̃
monaſteriū aliqd exponere de ſuo.vt.ſ.ſatis plene dictū fuit.S3 qn̄
vt patet ex cauſe narratiōe monaſteriū multa cōſumpſit in vtilitatē
ipſius arbitroꝛ monaſteriū obligari ad ſatiſfaciēdū de ſuo quatenus
ad ipſum ꝑuenit de bonis hereditatis q2 in illis poteſt dici monaſte
riū factū locupleti9 cū de ſuo habuiſſet facere expēſas illas q̄s fecit d
bonis hereditatis vt in.l.pupil.ff.de ſol.tenet̃ ergo ad ſatiſfaciendu3
iuxta vires hereditarias ꝛ ꝑ debito ſatiſfaciēdo eccl̄ia cogit̃ etiam vē
dere bōa immobilia vt in aut̃.hoc ius poꝛrectū.x.q.ij.ꝛ hoc de tertio.
¶ Ad quartū vtrū papa poſſit licite ſup his diſpēſare ne ad aliena
tionē bonoꝛū ſequat̃ dſolatio mōaſterij.Credo quod ſup certis id eſt
his ꝙ debent̃ illis a qb9 fuerūt extoꝛte vel eoꝛū heredib9 ſi ſuperſunt
papa licet nō diſpēſat ꝙ nō poteſt tollere pecuniā certis ꝑſonis lai
cis ꝛ dare mōaſterio.arg.eoꝛū que no.Inno.in.c.que in eccleſiaꝝ de
cōſti.ꝛ.c.inquiſitiōi.de ſentē.excom.facit ꝙ habet̃ in cle.paſtoꝛalis.d
re iudi.ꝛ ꝙ no.per legiſtas.i.l.ſi.C.ſi cōtra ius vel vtili.publi.maxime
cum vſure peti poſſunt ex conditione indebiti.vt no.in.c.michael.de
vſuris.ꝛ.c.debitoꝛes.de iureiuran.ꝛ.xvj.q.vj.ſi epiſcopus.ſuper incer
tis autē in dubio poteſt papa diſpenſare cū ſint in diſpoſitione eccle
ſie quinimo dico quod etiam epiſcopus loci poſſet hanc conceſſionē
facere,vt expreſſe no.Jo.an.in.c.ij.de teſtamen.li.vj.ꝛ ſic fuit alias d
ſputatum.ꝛ concluſum:vt ibi no.per eum.ꝛ idem tenet Bal.in conſi
milibus terminis.i.l.ſi quis ad declināndu3.C.de epiſcopis.ꝛ clericis

¶ Puto etiã attẽtari poſſe ꝙ ſi mõaſteriũ iſtud indigebat tpe teſta
menti potuit ille teſtator oĩa incerta dare monaſterio tanꝗ̃ pauperi
bus.vt in.c.cũ tu.⁊ qđ no.Jo.an.in.d.c.ij.⁊ ſic non tenet̃ requirere cõ
ceſſionẽ papalẽ vel epiſcopalẽ:q2 licite ſiue cepit ab eo q habet pote-
ſtatẽ dãdi pauperib⁹ ⁊ monaſteriũ indigẽs ſatis eſt pauper.vt no.in
locis preal̃le.⁊ facit.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.ecc.⁊.c.diaconi.xciij.diſt.
⁊.xvj.q.j.c.fi. ¶ Poſſet etiã dici ꝙ ſi tpe teſtamẽti mõaſteriũ nõ indi
gebat ſaltẽ in tãta quãtitate:ſi tñ hodie indigẽs fieret ex diſtributiõe
incertorũ:ꝙ ipſuʒ mõaſteriũ collegij poſſet hec inter cetera diſtribue
re eorũ eccleſie ⁊ mõaſterio cũ in hoc nulla notet̃ ambitio.Simile vi-
dem⁹ in epõ qui eſt diſpẽſator bonorũ eccleſie.ij.q.ij.videntes.tñ po-
teſt capere pro ſuis neceſſarijs.xij.q.ij.epõs.cauti⁹ tñ eſt habere epĩ vel
pape autoritatẽ maxime ꝓpter tenẽtes opinionẽ qđ incertorũ diſtri
butio ſpectat ad epʒ loci ⁊ nõ ad heredẽ.de quo no.in.d.c.ij.de teſt.li.
vj.⁊.c.cum ſit nimis abſurdum.de iude.Et hec ſufficiant.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cõtingẽtia talis eſt. In ci-

uitate Senarũ ſtatuto cauebat̃ qđ vẽdentes panẽ venalẽ tenerentur
⁊ deberẽt ſoluere noĩe gabelle q̃drenos octo:demũ tractu tpis qua
dã frumẽti penuria ⁊ caritudine imminẽte fctã extitit noĩe cõmunis
ſeu officialiũ ad huiuſmodi deputatoꝝ publica ꝓclamatio in effectu
cõtinẽs qđ cuiqꝫ eſſet licitũ facere panẽ venale ſine alicui⁹ gabelle ſo
lutione.Cuius proclamationis intuitu multi inducti ſunt panifices
ad venalem panẽ faciẽdũ:⁊ hoc cõtinuauerũt ꝑ bienniũ ſine poſtula
tione ſiue ſolutiõe alicuius gabelle:demũ fuit nõ eis intimata panis
ſimpliciter remiſſio ſed ſuſpenſa dũtaxat per tp̃s.xviij.menſiũ:⁊ ſic in
ceperũt dictã gabellã ꝓ futuro ſoluere. ¶ Elapſo vero quatuor anno
rũ tpe inſurgit notarius gabelle cõtra dictos panifices dicẽs eos ob
noxios ſolutiõi gabelle pro tpe ſex menſiũ in q̃bus fecerũt panẽ poſt
lapſum.xviij.menſiũ p̃dictorũ.At etiã dicit̃ per dictũ officiale qđ te-
nent̃ ſoluere penã fraudate gabelle in ſtatutis Senarũ cõtẽtã ex eo:
q2 ꝑ illud tp̃s ſex menſiũ ſoluerant minime dictã gabellã. ¶ Ex par-
te panificũ allegatur ignorãtia dicte prouiſiõis cũ proclamatio fuiſ-
ſet facta pure ſuper remiſſione gabelle.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxxv.

1 ☞ Conſtitutio ſolenniter edita ligat indifferenter oẽs poſt lapſum
duorum menſium.
2 Leges inſtituuntur cum promulgantur.
3 Ignorantia priuatorum non debet obeſſe communi.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̃ſidio

omnib⁹ inuocato.Videt̃ primo dictos panifices teneri ad
ſolutiõeʒ gabelle illoꝝ ſex mẽſiũ.ac ad penã fraudate ga-
belle ꝑ tex.no.in.l.interdũ.§.licet.⁊.§.diui.ff.de publi.vbi pʒ qđ error
nõ excuſat quomin⁹ res incidat ĩ cõmiſſuʒ ꝓpter vectigal nõ ſolutũ.
1 ¶ † Scđo probat̃ aliter.Cõſtitutio ſolẽniter edita ligat indifferẽter
oẽs poſt lapſuʒ duorũ mẽſiũ ita qđ poſt illud tp̃s nõ p̃ſumit̃ ignorã-
tia.vt in aut.vt facte noue cõſti.in rubro ⁊ nigro.⁊ no.in.c.ij.de cõſti.⁊
hoc cũ cõſtitutio edit̃ a principe.Si aũt eſt inferioris nõ dat̃ tm̃ tp̃s
ſed minus arbitrandũ ꝑ bonũ iudicẽ cõſiderata ꝗ̃titate territorij qđ
diſtinguit̃ per dictũ ſtatutũ cũ nõ ſit equũ vt tantũ tp̃s aſſignet̃ in cõ
ſtitutiõe inferioris q̃ qñqꝫ porrigit effectũ ad modicã diſtinctionem
ꝗ̃tuʒ aſſignat̃ in lege principis q̃ diſtinguit totũ orbẽ vt no.Hoſt.in
ſumma.de cõſtitu.§.qñ.⁊ Jo.an.ſup data.libr.vj.ſequũt̃ ꝯmuniter in
c.ij.de conſti.p̃alle.at in caſu noſtro tpe reformationis facte in cõcilio
generali nedũ emanauerãt duo mẽſes ſed.xviij.ergo nõ poſſunt alle
gare ignorãtiã maxime cũ non fuerit nouũ ſtatutũ:ſed quedã ſuſpen
ſio antiqui:⁊ ſicut antiquũ ſtatutũ ligabat poſt.xviij.menſes ⁊ nõ no
uũ.vt.l.cũ precario.ff.de preca. ¶ Tertio facit ad idẽ.c.j.de poſtu.pre
la.vbi dicit ꝙ poſtꝗ̃ ꝯſtitutio eſt ſolẽniter edita ⁊ publice ꝓmulgata
preſumit̃ hui⁹ illi⁹ habere ſcientiã nec facile auditur pretendẽs igno
rantiã.imo dixit Inno.in.c.ij.preal̃le.ꝙ nõ auditur allegans ignorã-
tiã niſi dilucide eã probaret.vt ĩ.c.qđ dicitis.xvj.diſt.⁊.c.propoſuiſti.
lxxxij.diſt.Sed his nõ obſtãtibus contrariũ puto de iure verũ.Mo
ueor primo ꝑ tex.hui⁹ q̃ſtiõis deciſiuũ in.d.c.j.de poſtu.prela.vbi ad
hoc vt quis aſtringat̃ ad cõſtitutiõis obſeruantiã exigunt̃ duo.vt cõ
2 ſtitutio ſit ſolẽniter edita ⁊ publice promulget̃. ¶ † Ad idẽ tex.in.d.
aut.vt facte no.cõſti.§.iiij.diſtin.ij.leges.vbi dicit ꝙ leges inſtituunt̃
cum ꝓmulgant̃ ⁊ nõ in data.vt.ſ.Sed in caſu noſtro illa reformatio
gabelle ſuſpẽſa nõ fuit promulgata ſed fuit ſolenniter edita.ergo nõ
ligauit contra faciẽtes.quinimo publicatio fuit facta pure ſine prefi-
nitione alicui⁹ tpis:⁊ ſic debuit preſumi ⁊ perpetua ⁊ pura.argu.in.l.
ſeru⁹.C.de penis.⁊ ĩ.c.eos.j.q.j.⁊ qđ no.Inno.in.c.ex literis.de cõſti.
Nec tenebant̃ panifices aliud inueſtigare:cũ nõ debeat ſtatutũ aliter
preſumi factũ quam fuerit proclamatũ.vt in.l.labeo.ff.de ſuppel.leg.
imo pars q̃ nõ publicat̃ nõ poteſt dici ſtatutũ ad effectum aliũ ſtrin-
gendum.ar.in.d.§.leges.⁊ q2 vna ⁊ eadem res nõ debet duplici iure
cẽſeri ⁊ ſic vna pars publicet̃ ⁊ alia non.vt in.c.cũ in tua dioceſi.de de
ci.⁊.xij.q.ij.cognominus.Ad idem.l.quidã heredẽ dam.ff.de tri.vi.⁊
oleo lega.vbi legãdo ſimpliciter vinum videtur teſtator legaſſe omne
vinum qđ habebat cum indefinitũ equipollet vniuerſali.vt in.c.vt cir
ca.de elec.lib.vj. ¶ Sed in caſu noſtro proclamatio fuit ſimpliciter ⁊
pure facta ergo ita pure obſeruãda eſt ⁊ nõ aliter. ¶ Scđo facio prin
cipaliter tale motiuũ:ꝑ illã proclamationẽ videt̃ inter cõmune ⁊ pani
fices ꝓceſſiſſe quaſi cõtract⁹ ſicut in ſimili no.Bar.in.l.pe.ff.de decre.
ab ordi.fa.vbi dicit ꝙ ſi cõmune facit ſtatutũ ꝙ q̃cũqꝫ iuerit ad habi
tandũ in ciuitate cluſiua ſit exẽpt⁹ a ſolutiõe gabelle,vident̃ quaſi cõ
trahere cõmune ⁊ euntes ad habitãdũ ita vt immunitas ſemel cõceſ
ſa reuocari non põt cũ trãſiuerit in contractũ vel quaſi.Si ergo cum
iſtis panificibus ſeu fornarijs fuerit generaliter quaſi cõtractũ nõ va
luit reformatio ſaltẽ vt fornarij poſſint cogi ad ſolutionem gabelle:⁊
multo forti⁹ ad penã fraudate gabelle cũ nulla hic fuit ꝑ eos cõmiſſa
fraus vt clare probat̃ per ſimile in.l.ſed ſi pupillus.§.proſcribere.cuʒ
duobus.§.ibi p̃cedentib⁹.ff.de inſtito.vbi patet ſi q̃s prefecit publice
inſtitorẽ alicui negotiationi nõ ſufficit eũ ſimpliciter reuocare ad im
pediendos contractus cũ eo gerendos ſed neceſſe eſt quod publice
proclamet̃ vt ſic alij ſint cauti ad deſiſtendũ a ꝯtractibus cũ tali inſti
tore gerendis ne ſub illo p̃textu ⁊ indifferenter facile decipi poſſit.
Nã oĩs res ꝑ cauſas ꝑ quas naſcit̃ ꝑ eaſdẽ dʒ diſſolui in regula ſʒ na
turam.de reg.iur.lib.vj. ¶ Tertio principaliter ꝓbat̃ ex alio capite,
p̃ſuppoſito ꝙ illa reformatio ſuſpẽſiua in concilio generali edita le-
gaſſet ſine aliqua publicatiõe.tñ ꝓbabiliter ignorãtes non affecit.vt
l.pe.ff.de decre.ab ord.faci.⁊.l.iubem⁹.C.de teſta.⁊ in.c.vt animarũ.d
cõſti.lib.vj.⁊.l.⁊ no.in.d.c.ꝓpoſuiſti.lxxxij.diſt. ¶ Sʒ nulli põt venire
in dubiũ quin iſti piſtores ſeu panifices habuerũt ꝓbabilem cauſam
ignorantie cũ nõ debeat in caſu noſtro p̃ſumi ſcientia cõſtitutionis,
ſicut in alijs caſibus cũ hic facta reformatione facta eſt ꝓclamatio ſi-
ne tpis p̃finitione.Et ſic aliter quã ꝓponat̃ actus in ꝯcilio generali.
Et ſic poterãt ſtare ſecure abſqꝫ alia ĩdagine cũ vt ſupra dixi nõ erat
p̃ſumẽdũ ꝙ aliter fuiſſet publicata quã edita,⁊ maxime q2 lapſo illo
tpe.xviij.mẽſiũ ab eis fuit extortũ noĩe gabelle.nec põt in caſu noſtro
fieri fides de ignorãtia niſi per iuramẽtum iſtorũ cum agat̃ de ipſorũ
cõſcientia.h.d.gl.ſingularis in.d.c.propoſuiſti.ſtandũ eſt iuramento
allegantis ignorãtia ſtatuti ⁊ maxime in caſu noſtro vbi ꝯcurrit illa
vrgens p̃ſumptio ignorãtie ꝓpter publicationẽ factã.Et maxĩe hec
ꝓcedũt reſpectu pene fraudate gabelle que imponitur reſpectu frau
dis ⁊ doli que ratio hic ceſſat ꝓpter ignorãtiã.vt in.d.c.vt animarũ.et
3 Cy.in.l.ſi q̃s nõ dicã rapere.C.de epiſ.⁊ cle. ¶ † Itẽ poſſet inſurgere
aliquis dicens,nõ videt̃ ꝙ ignorãtia priuatorũ debet obeſſe commu
ni nec agitur hic de pena.ſed de ſoluẽdo debitũ ſuperiori.dico ꝙ in ca
ſu noſtro aliud eſt propter ꝓcedẽtẽ quaſi cõtractuʒ in cõi,⁊ iſtos pi-
ſtores.ſi eñ fuiſſent cerificati de ſolutiõe forte nõ feciſſent ampli⁹ pa
nem venalẽ,vel nõ tm̃ vel tali materia vel modo.debẽt ergo gaudere
beneficio ꝓclamationis,donec legitimo modo eis fuerit denũtiatuʒ,
ne beneficio principis decipiant̃ cum beneficio non decipi ſed iuuari
oportet.vt in.c.j.de priuil.⁊ facit.d.l.ſi pupill⁹. ¶ Nõ obſtãt cõtraria
ſuperius allegata ad primũ ad.l.interdũ.dico ꝙ ibi loquit̃ de ignorã
tia craſſa ⁊ ſupina.vt ibi no.Bar.ſecus ſi eſt probabilis.vt in caſu no
ſtro.vt ibi no.⁊ in iuribus ſuperi⁹ allegatis. ¶ Alia duo contraria ſa
tis per ſupra viſa ſunt ſoluta,ꝓcedũt enim qñ cõſtitutio fuit publice
ꝓmulgata,⁊ qñ ex aduerſo nõ allegata ꝓbabilis ignorantia. Sed
in caſu noſtro illa reformatio ſuſpenſiua non fuit publicata,q2 in pu
blicatione nihil fuit dictum de prefinitione temporis. ¶ Iteʒ hic al
legatur probabilis ignorantia que cauſatur ex predictis.Cõclude er
go dictos piſtores non poſſe cõſtringi ad ſoluendum gabellam ꝓ di
ctis ſex mẽſibus,⁊ fortius nec ad penam fraudate gabelle,maxime iu
rantibus de ignorantia ſuſpenſionis.Et hec ſufficiãt.Laus deo.Ni
colaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequẽtis.

Quidã Andreas ciuis Senẽſis

teſtamentũ cõdidit.In quo inter cetera reperitur hoc capitulũ.Iteʒ
ſi ꝯtigerit filios ſuos mori qñcũqꝫ ſine filijs legitimis ⁊ naturalib⁹ vel
ꝙ remaneat ex eis vnus filius dicti teſtatoris tantũ nõ habẽs filios
eo caſu quo vnus maſculus tantũ remaneret,legauit ⁊ iudicauit ⁊ re
liquit ꝙ de bonis ſuis quolibet anno in perpetuum darẽt monaſte-
rio fratrum minorũ de Senis duas ſalmas vini ꝓ ſacrificio celebran
do in dicta eorum eccleſia. ¶ Contingit poſt mortẽ omnes filios ma
ſculos ⁊ feminas decedere preter vnam feminam a qua petunt nunc
dictum legatum.Queritur nunquid debeatur.

¶ Conſilium.xxxvj.

1 ☞ Filiorum appellatione in fauorabilibus veniunt femine.
2 Maſculus ⁊ femina dicuntur correlatiua.
3 Dictio filius ex propria ſignificatione filiam non comprehendit.
4 Vſus communis loquendi in vltimis voluntatibus attendi debet.

Chriſti eiuſqꝫ nominis pre

ſidio humiliter ĩuocato.Videt̃ prĩo ꝙ ſit hac rõne legatũ
a principio ꝯditionale põt in inuentũ ꝯditiõis peti.vt in
c.Raynuti⁹.

c.raynuti⁹.ꝛ in.c.raynald⁹.de teſt.ꝛ.l.cedere dic̄.ff. de ver.ſig.cuȝ multis ſimilibus. Sȝ in caſu nr̄o euenit ꝯditio cū remanſerit tm̄ vnica filia ſine filijs legitimis ceteris mortuis ēt ſine liberis.ergo ꝛc. Nec obſtat ſi dicaꝫ teſtatorē feciſſe dūtaxat mētionē de filio ꝛ de filia. Nūc āt ſupeſt filia ꝛ nō filius.ꝛ ſic nō vꝫ īpleta ꝯditio:qꝛ appellatiōe filij: cōpꝛehenditur etiā filia,vt in.l.filij appellatione.ꝛ.l.qſqs.ff.de ver.ſig.legitur et no in.l.j.eo.ti.hꝫ.in.l.ſi ita.de lib.ꝛ poſth.ꝓbat apte.in.l.legati.in.l.qui duos.ꝛ.l.ſeruus.ꝛ.l.lucius.§.q̄ſitū.ff.de le.iij.vbi ptȝ qȯ legando mulos vꝫ legaſſe etiā mulas.ꝛ legatis ſeruis veniunt etiā ancille, ꝛ legatis pueris veniūt etiā puelle.Itē appellatiōe fratruȝ veniūt etiā ſorores etiā in materia legati.vt.d.§.q̄ſitum. legiꝫ ꝛ no.in.l.tres fratres.ff. de pac.qȯ nō eſt ex alio,niſi qꝛ maſculinū cōcipit femininū.vt ī dictis iuribus.ꝛ.l.ſi ita ſcriptū.ff. de le.ij.ꝛ in.c.ſi quis ſuadēte.xviij.q.iiij.iun-
1 cto.c.mulieres.de ſen.excō.¶ † Itē ꝛ tertio cōis vtriuſqꝫ doctoꝝ opinio eſt ꝙ in legatis: ꝛ alijs fauorabilibus appellatiōe filioꝛuȝ veniunt femine,ꝛ qȯ maſculinū ꝯcipit femininū,vt no. Bart.poſt doc.in.d.l.j. ff.de ver.ſig.ꝛ.l.ſi qs in tāt ā.C.vnde vi.ꝛ.l.qcūqꝫ.ff.de ſer.fug.per Cy. ꝛ Arch.ſatis plene in.d.c.ſi qs ſuadente.ꝛ Jo.de lig. in cle.j. de elec.ꝑ gl.in.c.generali.de elec.li.vj.per Hoſt.in.c.raynaldus.de teſt.ꝛ ſpe.i ti. de diſpu. ꝛ alle.§. poſt hoc aūt.ver.vl.vbi maſculinū.¶ Sed his non obſtantibus que vere nō obſtant in caſu noſtro ꝯtrium dico de iure verum.Moueoꝛ primo qꝛ ſi bene pondereꝛeꝫ verba teſtamēti in cōditione fit mentio nō ſolū de filio:ſed in ſequentib⁹ addit de filio maſculo,ꝙ ꝙ aūt in iure reperiaꝫ vt appellatione filij cōpꝛehēdat filia:vt in iuribus pꝛealle.nullibi tm̄ reperitur ꝙ appellatione filij maſculi cōpꝛehēdaꝫ femina,imo materia noſtra aperte voluit Hoſt.Hoff.ꝛ Joā.and.in.d.c. raynal.vbi teſtatoꝛ ſic filiū ſubſtituit.ſi abſqꝫ filijs maſculis moꝛeretur ꝛc.Et pꝛefati doc. dicūt ꝙ ſi illud v̉bū maſculus nō fuiſſet appoſitū ſufficiebat filias feminas habuiſſe,qꝛ maſculinū ꝛc.Et ſic apertiſſime voluit ꝙ maſculinū compꝛehendat femininū qn̄ nō eſt additū verbū maſculis al's ſecus vt fuit in caſu noſtro.Et ideȝ Bart.in.l.cū auus.ff. de ꝯdi.ꝛ demō.Et pōt eſſe ratio differētie vltra eos.Nā verbū maſculus pꝛopꝛie cōuenit viris: ꝛ non feminis,eſt enim diminutiuū:ꝛ dicitꝛ a mas maris adita culus vt dicit papias:noīa enim appellatiua ſunt immutabilia ab hoīe hinc eſt qȯ erroꝛ eis vitiat legatum vt legi.ꝛ no. in.l.ſi qs in fundi vocabulo.ff. de le.j. Et ſic appellatione maſculi non venit femina:cū hoc appellatiuū maſculus denotat diuerſum qd a fe-
2 mina.l.querit.ff.de ſta.ho.ꝛ.iiij.q.iij.§.hermaphꝛodita.¶ † Item maſculus ꝛ femina ſunt coꝛrelatiua:quia dꝛ maſculus reſpectu femine ſicut maritus ꝛ vxoꝛ pater ꝛ filius:vnde cū ſint oīno diuerſa vnum non cōpꝛehendit aliud ſicut ſi legarē marito nō ꝯpꝛehēdereꝫ vxoꝛ:vel ſi lego patri nō venit filius: ſecus aūt vbi fit ſolū mētio de filio.Naȝ filius ꝛ filia non ſunt coꝛrelatiua:ꝛ filius dꝛ a philos qȯ eſt amoꝛ.l.liberoꝝ.in ſi.ff.de ver.ſig.qȯ quidē verbū pꝛopter ethymologiā vtriqꝫ ꝯuenit maſculo ꝛ femine.¶ Secundo pꝛobo pꝛincipaliter alia rōne v̉ba in qualibet diſpoſitione debent ſic intelligi vt aliqd operenꝫ:vt in.c.ſi papa. de pui.in.vj.ꝛ.l.ſi qn̄.C.de inoffi.te. Sed in caſu nr̄o ſi voluiſſet teſtatoꝛ cōpꝛehendere filiaȝ feminā fruſtra feciſſet mentionē de maſculis:ꝛ ſic illa additio maſculis nil opareꝫ qȯ nō eſt dicendū.ꝑ ꝑdicta aliō ſenſiſſet vbi dixit maſculus dixiſſet filius vel filia.ar.in.c.ad audientiā.extra de deci.ꝛ ille tex.bene facit:nō eñ debemus recedere a ꝓpꝛio ſignificato:ex quo aliter de mente nō ꝯſtat.vt ibi.ꝛ.c.ſi. de ver. ſig.ꝛ.l.nō ali-
3 ter.ff.de leg.iij.¶ † Tertio facit ꝙ verbū filius nō ex ꝓpꝛia ſignificatione:ſed ꝑ interpꝛetationē ꝛ extenſionē ꝯpꝛehēdit filiā.vt.l.ꝓnuntiatio. in ꝓn.ff.de ver.ſig.ꝛ not.glo.in.d.l.j.ff.de ver.ſig.ꝛ.d.l.q duos.de le.iij. Sed ſi verbū maſculus cōpꝛehēderet etiā feminā cōcurrerent in eodē caſu due extenſiones ꝛ impꝛopꝛiatiōes:qȯ non eſt dicēdū:in.l.ij.C.de dotis pꝛomiſ.¶ Quarto adduc.l.ſi ita.ff.de libe.ꝛ poſth.iuncta gloſſ. quā ibi ſequitur Bar.dicit eñ ibi Bart.qȯ appellatiōe filij veniūt oēs filij ꝛ filie.dicit eñ glo.hoc verū niſi fuiſſet adiectū nomē pꝛopꝛiuȝ: qꝛ per illā adiectionē vꝫ ſtrinxiſſe ſe ad vnicū filiū.itē in ꝓpoſito adijciendo vltra verbū filios iſtā qualitatem maſculus vꝫ reſtrinixiſſe ad filiū maſculū:ꝛ nō ad feminaȝ.¶ Quinto pꝛobaꝫ aperta ratiōe id qȯ de ſui natura opatur excluſionē nō dȝ inducere incluſionē.arg.in.c.ſi neceſſe. de do.poſt diuoꝛ.ꝛ.c.ſi.de verbo.ſig.Sed verbū maſculi adiecto verbo fili⁹ apponiꝫ ad excludendū feminā cū ſit qualitas ſexus feminini excluſiua ergo nō dȝ operari ipſius incluſioneȝ.Nec obſtat ſi dicatur teſtatoꝛē in pꝛincipio feciſſe mētionē de filio ſimpliciter:qꝛ ex quo in eadeȝ oꝛatione ꝛ diſpoſitiōe feciſſet mentioneȝ de filio maſculo,vꝫ ſemp intellexiſſe de maſculo.Nā verba pꝛecedētia dubia capiūt intellectum a ſequentibus.Et hoc aperte videt pꝛobari in ſimili.in.l.qui filiabus. ff.de leg.j.ꝛ.l.ſi.§.cui dulcia.ff.de vino trit.ꝛ oleo.leg.ꝛ.l.ſi ſeruus.in ſi.
4 de leg.j.¶ † Sexto ꝛ vltimo pꝛobaꝫ inconuincibiliter in qualibet diſpoſitione ꝛ maxime in vltimis voluntatibus attendi debet cōmunis vſus loquendi etiam cōtra ꝓpꝛiā ſignificationē verboꝛū.l.filioꝛū.§.qȯ tamē caſſius.ff.de leg.iij.ꝛ.l.cuȝ delanionis.§.aſinam.ff. de fun.inſtr.ꝛ l.labeo.ff.de ſupel.le.ꝛ ibi plene per Bart.glo.in.c.nōnulli.de reſcrip. ꝛ per Jnn. in.c.olim.de ver.ſig.Sed certo certioꝛ caſus eſt qȯ appellatiōe filij maſculi nemo intelligit feminam imo eſſet quid ſupinum dicere oppoſitum,ergo ꝛc.¶ Et hoc vltimuȝ deberet ſufficere ad victoriam huius cauſe ꝛ per hec ſunt ſublata argumenta foꝛmata pꝛo parte contraria.¶ Nec obſtat ſi diceretꝛ ꝙ pater voluit grauare filiū maſculum potius videꝫ voluiſſe grauare feminā,cuȝ per maſculum conſeruetur agnatio.l.j.ff.de vē.inſpi.ꝛ qȯ no.in.l.ij.C.que ſit lon.cōſue.qꝛ dico aliā rationē eſſe in femina quantū ad iſtum caſum.Nā femina neſcit lucrari ꝛ oppoꝛtet qȯ mariteꝫ nec de facili reperirieꝫ ſibi maritū cū hoc perpetuo onere.Sȝ maſculus eſt dn̄s domus:ꝛ ſic pōt negotiari nec ita grauāꝫ ex hoc onere.Et quicqd ſit ſatis eſt teſtatoꝛē dixiſſe de maſculo ꝛ nōn de femina:vnde ſufficit ita ſcriptū eſſe.l.pꝛoſpexit. qui ꝛ a quib.vj.q.iij.ſcriptura. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam dioceſanus vlterane

reliquit monaſterio mōtis oliueti centū.Eps loci petit ex tali relicto canonicā poꝛtionē:monaſteriū pꝛedictū cōtradicit allegans exēptionem ꝛ etiā pꝛeſcriptionē tanti tempoꝛis de cuius initio memoꝛia non eſt.Queritur quid iuris ꝛc.

¶ Conſilium.xxxvij.

1 ☞ Monaſteria dicunꝫ exempta reſpectu legis dioceſane.
2 Officium in quo remouetur:ꝛ remouetur officij.pꝛemium.

Chriſti eiuſqꝫ matris pſidio

humiliter inuocato.Tria ad clarā deciſionē videnda ſunt. Pꝛiō an monaſteria religioſoꝛū ceſſante ſpāli exēptiōe ad hanc poꝛtionē canonicā teneanꝫ.Scōo poſito ꝙ ſic vtrū ſpālis exemptio defendat hoc monaſteriū ꝛ alia eiuſdē oꝛdinis cū totus oꝛdo mōtis oliueti dicaꝫ ſpecialiter exēptus a iuriſdictiōe epi.¶ Tertio pſuppoſito ꝙ exēptio nō ꝓſit an ſalteȝ rōne pꝛeſcriptionis de cuius initio nō eſt memoꝛia poſſit dn̄s eps ab īpetitiōe huius monaſterij excludi.
1 ¶ Et pꝛimo ad pꝛimū dubiū vꝫ ꝙ oīa monaſteria ſunt libera a ſolutione huius poꝛtiōs canonice,qꝛ oīa monaſteria ſunt exempta reſpectu legis dioceſane.vt.xvj.q.j.cū pꝛo vtilitate.ꝛ.c.dilectus. de offi.oꝛd. cū ſimil.¶ Sed ſolutio huius poꝛtionis ſpectat ad legē dioceſanam. ergo ꝛc.Minoꝛ pꝛobatur ex theoꝛica glo.in.d.c.dilectus.x.q.j.in ſumma vbi no.ꝙ oīa que cōſiſtūt in recipiendo vt eſt cathedraticuȝ quarta decimaꝝ fraternalium ꝛ ſimilium ſunt de lege dioceſana.¶ Sȝ hoc non obſtāte contrariū dico de iure pꝛocedere.vt pꝛobatur aperte in.c. reqſiti.ꝛ.c.officij.de teſtām.vbi clare ptȝ monaſteria ꝛ alia pia loca teneri ad hmōi quartam.tenet Jnn.in.c.j.de ſta.mona.ꝛ Hoſt.in ſumma de ſepul.in.§.a quibus.Et cōiter oēs ſcribentes ſequunꝫ, nec eſt vera illa theoꝛica gl.in.d.c.dilectus.ꝛ clare pꝛobaꝫ in dictis iurib⁹.ꝛ de his duabus legibus dioceſana ꝛ iuriſdictiōe remitto ad plene no.in.d.c. dilectus.ꝛ per Jnn.in.d.c.j.de ſta.mo.Jta ꝙ concludo illā exemptionē generalem tributū oībus monaſterijs quo ad legeȝ dioceſanam nō ſufficeret reſpectu huius ſolutiōis canonice poꝛtionis.¶ Uenio igiꝫ ad ſcōm an ſalteȝ pꝛoſit huic monaſterio exēplo ſpūalis.Et ſciendum ꝙ Hoſt.fuit in ſimili opinioe qȯ no.ita tenuit in.§.ꝛ ea qbus.niſi ſpecialiter eccleſia eximereꝫ ab hac quarta:ꝛ idē dicit teniſſe quidā cardinalis de Tuderto.in quodā ſuo tractatu.motiuuȝ iſtoꝝ eſt:qꝛ hec quarta debeꝫ epo ab oībus eccleſijs ſue dioceſis vt in.c.ꝯquerente.de offi.oꝛ.Sed certe qcqd iſti dicāt oēs alij doct.tam antiqui ꝙ moderni tenent cōtrariū vcȝ ꝙ ſi eccleſia ſit exēpta a iuriſdictione epi nō teneꝫ ſibi ad hāc quartā: ꝛ ipſemet Hoſti. hoc vꝫ tenere in.c.officij.de teſta. vbi hoc tenet Jnn.ꝛ clari⁹ in.c.in noſtra.de ſepul.latius Joā.an.in.d. c.officij.ꝛ ſup rubrica.Et idē ibi do.Ant.de but.dn̄s Car.floꝛentinus Pe.ꝛ Pan.ꝛ oēs ſcribētes.Et ita ꝯſuluit Fed.de ſe.excellentiſſimus decretoꝝ doctoꝝ vt pȝ in ſuis ꝯſilijs ꝯſi.xcvj.Seqniꝫ dominus Bal.in.l.ſi qs ad declinādā.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ hāc opinionē legendo ꝛ ꝯſulēdo ſemp tenui fundamētū huius opiniōis:ꝛ qꝛ hec poꝛtio debeꝫ epo ab eccleſijs ſue dioceſis.¶ Itē rōne ſue iuriſdictiōis epalis ꝛ cure quā ſubit ī dictis eccleſijs.vt ꝓbaꝫ in.d.c.requiſiti.not.doc.in dictis locis palle.ꝛ maxime in.c.officij.ꝛ ſuper rubricā. Sȝ inter epſ ꝛ eccleſias exēptas ceſſat illa rō.nec ſubit laboꝛē in eis circa iura epalia cū īmediate ſubijciant romano pontifici: vt pȝ.xvj.q.j.frater noſter. vn̄ dicimus qȯ papa eſt eps exemptoꝝ vt no.gl.in.d.c.nulla.xcij.diſt. ꝛ in.c.autoꝛitate.de priui.li.vj.ꝛ foꝛte ob hoc dixit Pe.vt recitat Jo. an.in.d.c.requiſiti.ꝙ eccleſie exempte debēt hāc canonicā poꝛtionē ſoluere pape.Itē ꝛ ſcōo hoc vꝫ ꝓbari in cle.dudū.de ſepult. vbi fratres pꝛdicatoꝛes ꝛ minoꝛes ſoluūt dūtaxat vnā quartā.ſ.eccleſie parochiali ſi defunct⁹ fuit apud eos ſepultus ꝛ ſup alijs poꝛtionibus ſeu deductionibus fiendis imponiꝫ ſilentiū oībus quoꝝ appellatiōe veniūt
2 epi de iudi.c.j.pꝛo hoc qȯ no.ibi glo.in ver.quartā.† Preterea in quo remoueꝫ officiū remoueꝫ ꝛ officij pmiū.ff.de excu.tu.l.tria onera.cum ſimilibus.ꝛ.l.ſeio.in pꝛin.ff.de an.leg.ꝛ a quo remouet cura: remoueꝫ ꝛ pꝛemiū cure.l.alūne.ff.de adimen.leg.ſed ab epo remoueꝫ per exemptionē cura ꝛ officiū interdictiōis epalis.ergo ꝛ hoc pꝛemiū canonice poꝛtionis.Nec ob.c.in noſtra.de ſepul.vbi exēpti ſoluunt quartam qꝛ vt dicit Joā.an.ꝛ bn̄ in.d.c.officij.illud.c.loquiꝫ de alia quarta que ſoluiꝫ eccleſie parochiali de relicto.facto eccleſie ratiōe ſepulture per pꝛopꝛium parochianū illa debeꝫ ab omni eccleſia quātūcūqꝫ ſit exē-

c

p̄ta: ex quo parochianus fuit apud illā ſepultus: rō q: illa ſoluit̄ pro-
pter ſacra ⁊ diuina officia q̄ exhibuit in vita ſuo parochiano vnde in
recompenſationē iura voluerūt vt teſtator dimitteret quartam partez
eccleſie: ⁊ ſi nō dimiſit dāt in ſubſidiū actionē cōtra eccleſiā legatariam
ita q̄ in hoc nō prodeſt exēptis, vt in.c.ij.de ſepul.⁊ dicta cle.dudū. Sʒ
quarta que debet̄ ep̄o ſoluit̄ ab ep̄is legatarijs propter onera ep̄alia:
⁊ cōionē quā hʒ in eis que oīa ceſſant in exemptis: vn̄ cōcludo q̄ꝺ ec-
cleſia nō tenetur ſoluere ep̄o canonicā portionē ;funeraliū ſed eccleſie
parochiali. Sic ⁊ hic ſi ipſi⁹ parochianus fuit apud illā eccleſiam exē-
ptā ſepultus. Per q̄ꝺ concludit̄ monaſteria montis oliueti cum ſint
exempta à iuriſdictione ep̄i ad hm̄oi quartā non teneri ſi haberēt po
pulum non exemptū. Nam tūc ratione populi nō exempti habēt cō-
munionē cuʒ ep̄o: ⁊ ep̄us grauat̄ circa ius ep̄ale.ar.c.ex ore.de p̄ui. Ita
ſingulariter limitauit hanc opinionem Inn.in.d.c.in noſtra q̄ꝺ ſatis
placet. ⁊ hoc ſecūndo dubio. ¶ Dicendo ad tertiū preſuppoſito ſine
veritatis preiudicio q̄ hec exēptio nō prodeſſet q̄ in veritate prodeſt.
¶ Nūq̄d ratiōe p̄ſcriptiōis poſſit dictū monaſteriū ſe tueri. Et breui-
ter concludo q̄ ſic.tex.eſt apertus in.c.de quarta.de preſcrip.tʒ glo.or.
in.c.j.de ſta.mona. Et idē ibi Jo.an. p dictū.c.de q̄rta.incidenter poſt
Fede.de ſen̄. Inn.in.c.req̄ſiſti.de teſta.lʒ Hoſt.ibi dicat eundem aliter
fuiſſet poſtmodū interlocutuʒ. Sed hoc nō apparet in lectura ipſius
Inn.ipſe tñ Hoſt.ſentit primā opinionē in.c.certificari.de ſepul.⁊ la-
tius hanc materiā diſputandā aſſumpſit in ſumma.e.ti. in.§.an licituʒ
al's ſub.§.verus.⁊ ibi in fine ꝯcludit nō valere cōſuetudinem in totum
adſorbentem hanc quartā ſed ꝓ parte ſic preſcriptio tñ pōt abſorbere
ſed requiritur titulus cū ſit ꝯtra ius. Sed in caſu noſtro nō fuit titul⁹
exemptionis. Nam cū opi.ſit cōis eccleſiā exemptā nō teneri vt ptʒ ex
diſcuſſis in p̄cedenti articulo p̄ſuppoſito q̄ eſſet falſa ſaltē p̄ſtitiſſet le
gitimam cām preſcribendi ⁊ quaſi.arg.optimū ⁊ quaſi expreſſe in.c.cū
dilectus. de conſue. ¶ Item eſto q̄ ceſſaret omnis titulus tñ hic eſt
lapſus tāti temporis de cuius initio memoria nō exiſtit qui hʒ vim ti
tuli.vt patet in.c.j.de p̄ſcri.li.vj. Et q̄ꝺ valeat p̄ſcriptio tenuit Joā.⁊
Vincē.in.d.c.requiſiſti.⁊ cōmuniter moderniores ſcribentes nec opʒ
in hoc multum inſtare cum aperte probetur in.d.ca.de quarta. ¶ Ad
idē facit.c.officij.de teſt.vbi patet valere in hoc priuilegiuʒ ergo ⁊ pre-
ſcriptionē,cum iſte cōiter pari paſſu incedēt. Nec mirum cum per pre
ſcriptionē tollantur iura iam ep̄o queſita, vt in.c.cum olim.⁊.c. audi-
tis.de preſcri.fortius acquirenda.arg.xvj.q.§.fi. ¶ Concludo ergo di-
ctum monaſterium poſſe tueri cōtra dn̄m ep̄m ſuper exactione huius
canonice portionis ratione.ſ.exēptionis ⁊ preſcriptionis. Et hec ſuffi
ciant. Laus deo. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Duo

ciues vlterani occaſiōe cuiuſdā debiti iter eos cōtracti elegerūt quoſ
dā eſtimatores q̄rūdā bonorū dādoꝝ inſolutū pro dicto debito dan-
tes eiſdē poteſtatē eſtimādi: ⁊ ꝓmiſerūt ſtare eorū eſtimatiōi ſub certa
pena: deniq̄ʒ dicti arbitratores ſeu eſtimatores eſtimauerunt ⁊ lauda-
uerūt ſ̄m eorū iudiciū, quorū laudū vna partiū approbāte reliqua im
probauit, ⁊ ad dn̄m poteſtatē loci recurſum habuit petendo certis ex
cauſis laudū dictū ꝓnūtiari nullū ſeu iniquū. Qui dn̄s poteſtas par-
tibus citatis p̄fixit terminū ad probādū incumbentia cauſe infra quē
actor probauit intētionē, reo infra eundē terminū nihil ꝓbāte nec im
pedimentū allegāte. ¶ Lapſo dicto termino actor petit atteſtationes
ſuorū teſtiū publicari reo ꝯdicēte ⁊ petente terminū ſibi ſtatui ad ꝓbā
dum intentionē ſuā. Poteſtas aūt nō obſtante ꝯtradictione rei publi
cauit dicta teſtiū a qua publicatione p dictum reum extitit appellatū
allegantē potiſſime duas cauſas dicte appellatiōis. Prima q̄ termi-
nus ad probādū cū debeat ſimul vtriq̄ʒ parti ſtatui.ſ.primo actori ſecū
do reo. Scōa q: citatus fuerit dictus reus ad videndū ſtatuit terminū
actori ⁊ ſic nō pōt ad illā actionē prefigi terminus ipſi reo: ſʒ hac ap-
pellatione tanq̄ʒ friuola reiecta ptās debito tp̄e ꝓnuntiauit dictū lau
dum nullū a cuius ꝓnuntiatiōe fuit p dictū reum iterū appellatū et
corā iudice appellatiōis: ꝓduxit ad ꝓbationē iuris ſui quedam capi-
tula directo contraria capituli ꝓductis coram dn̄o poteſtate. Altera
pars.ſ.appellātio allegat appellationi locum nō eſſe nec dicta capitu-
la contraria poſſe produci. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxviij.

1 ☞ Appellari non pōt ante ſententiam diffinitiuam.
2 Arbiter quando cognoſcit loco iudicis ab eo appellatur.
3 Judex reductionis ſecundum bonam equitatem arbitrari debet.

Chriſti eiuſq̄ʒ matris p̄ſidio

inuocato.tria ſunt ad claram deluci dationem indaganda.
¶ Primo nunq̄d p̄ma appellatio interpoſita ab interlo-
cutoria valuerit. ¶ Scōo an a diffinitiua lata per eandez dn̄m poteſta
tem potuerit appellari. ¶ Tertio preſuppoſito ſine veritatis p̄iudi-
cio q̄ dicta appellatio ſit admittēda. Nunquid capitula directo con-
traria debeant admitti in cauſa appellationis. ¶ Ad primū iuxta or-
dinem veniendo omiſſis breuitatis cauſa argumentis que ad partez
affirmatiuā fieri poſſunt dico dictam appellationē ab interlocutoria
1 nō valuiſſe. † Prima q: regula iuris ciuilis habet q̄ an̄ ſn̄iam diffini
tiuam appellari nō pōt, qn̄ grauamen eſt reparabile p appellationem
a diffinitiua, vt in.l.an̄ ſn̄ie tp̄s.C.q uorū appel.nō recip. ⁊ in.l.ij.ff.de
ap.reci.vel non.⁊ ibi plene per Bar.in.l.intra vtile.ff.de minor.vbi re-
ſtringit q̄ꝺ ipſe notauerat in.d.l.ante ſn̄ie.⁊ facit.l.generaliter.§.ij.C.de
iureiu.⁊.c. ſuper eo.l.ij.de ap. Sed hoc p̄renſum grauamen erat hm̄oi
cū potuiſſet ꝓbari in appellatione a diffinitiua: ergo dicta appellatio
nō erat admittenda. ¶ Itē ⁊ ſcōo ⁊ melius ex quo dn̄s ptās p̄fixerat
terminū vtriq̄ʒ parti ad ꝓbandū non tenebatur nec debebat terminū
de nouo ſtatuere nō allegato nec ꝓbato impedimento p aduerſam p-
tem q: omnis ꝓbatio delatoria intelligit̄ peremptoria.tex.eſt apert⁹
in.c.lʒ.de ꝓba.⁊ ibi p doctor.⁊ in.l.fi.⁊.l.oratione.ff.de ferijs tʒ Arc.in
c.iudicantē.xxx.q.vj.⁊ Bart.in.l.j.C.de dila.§. videnduʒ.verſi.quid ſit
data. ¶ Nec obſtant motiua ptis aduerſe.naʒ iuſta cā eſt ſummaria vt
patet in ſtatutis vulterane potuit ptās ſimul ⁊ ſemel vtriq̄ʒ parti ter
minū ſtatuere.tex.eſt in cle.ſepe.de ver.ſig.⁊ ibi hoc tenet̄ cōiter p doc.
¶ Nō obſtat illud motiuū q̄ꝺ citatio fuit facta ad prefigenduʒ termi-
num actori: ⁊ non ipſi reo. hoc em̄ habebat vitiare ſi ipſe reus citatus
nō fuiſſet p̄ſens in p̄fixiōe ſibi facta. Sic intelligo tex.⁊ Bart.in.l.aut
qui aliter.ff.q̄ꝺ vi aut clam. ¶ Sed cū in caſu noſtro dictus reus fue-
rit preſens in p̄fictiōe termini nō erat neceſſaria alia citatio. Fit em̄ ci
tatiō vt pars ſit p̄ſens: ſed data p̄ſentia nō eſt neceſſaria citatio vt no.
Jo.an.in.c.fi.de elec.lib.vj.facit.l.ſi vt ꝓponis.l.ij.C. qūo ⁊ qn̄ iud.vbi
colligitur a ꝯrio ſenſu: quod ſi iudex citauit ad vnum locū poſtea pro-
ceſſit in alia pte preſente.actus tenet lʒ ſecus eſſet ſi pars fuiſſet abſēs
vt ibi ⁊ p Bar.in.l.fi.ff. q̄ꝺ vi aut clam. ¶ Tertio facit ꝯtra iſtaʒ appel
lationē id q̄ꝺ ſtatim ſubijcitur in ſecūdo articulo. Ex quibus cōcludo
dictā appellationē ab interlocutoria non valuiſſe. ⁊ p conſequens nō
ſuſpēdiſſe iuriſdictionem dn̄i poteſtatis: vt in.c.non ſolū. de appella.
li.vj. ¶ Condeſcendo ad ſecunduʒ articulū q̄d de appellatiōe a diffi
nitiua. Et iſte eſt articulus pulcher ⁊ ſubtilis ⁊ in effectu eſt queren-
dum nūquid a iudice predicto ſuper reductione arbitramenti ad equi
tatem poſſit appellari, in quo principaliter duas reperio opiniones.
Prima But.in.l. ſi ſocietatē.§.arbitriuʒ.ff. ꝓ ſocio.q tenuit appella-
ri poſſe cū tanq̄ʒ iudex ꝓnuntiet. Et hāc opi.ſecutus eſt Ant. de but.
in.c quintaualliſ. de iureiur. Contrariam opi.tʒ Jo.an.in addi. Spe.
in titu.de apel.§.in quibus.ver.q̄d ſi conuenit.vbi recitat raſticanum
antiquum doc.hanc.q.diſputaſſe.⁊ terminaſſe q̄ꝺ apellari non poſſit:
principale motiuū eſt q̄ꝺ ab arbitramento non appellatur.ergo nec a
ſn̄ia que ſuper eo fertur. ¶ Item iudex nō cognoſcit in hac cauſa vt iu
dex vt bonus vir.vt in.d.l.ſi ſocietatem.in fi.⁊ habet̄ proinde ac ſi non
vt iudex ad id fuiſſet aſſumptus: vn̄ cū iudex hoc caſu ſubroget̄ in lo-
cū boni viri ſicut a bono viro arbitratore nō appellatur ita nec ab iſto
iudice qui ſuborgatus in alterius locū illius naturā ſortitur.ff.ſi quis
cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarum.⁊ in.c.eccleſia. lite pen. Sic videmus in
caſu cōuerſo. Naʒ qn̄ arbiter cognoſcit loco iudicis ab eo appellat̄.vt
a iudice.vt in.l.cū ſp̄alis.⁊.l.apertiſſimi.C.de iud.⁊ de of.deleg.c.arbi-
2 tro.ff.qui ſatiſ.cog. ¶ † Itē facit q: ſi diceremus cōtrariū partes inci
derent an fructus litigioſorū p primā ⁊ ſecundā appellationē.⁊ ꝓpter
hoc abhorruerunt doct.hāc opinionē que mihi placet.reperio tenere
Bar.in.l.ij.in fi.ff.de leg.ij.vbi refert idem tenuiſſe Inn.in.c.p̄ſenti.de
reſcri.lib.vj. Quod hodie incipit ſtatutū vbi vr̄ dare notabilem regu
laʒ q̄ vbicūq̄ʒ iudex aliquid vt bon⁹ vir arbitrat̄ nunq̄ʒ ab eo appella-
tur.dicit em̄ Bar.q̄ nec etiam pōt peti reductio ad arbitrium bōi viri.
allegat Jac.but.in.d.§.arbitrorū.hanc etiā opinionē ſecutus fuit dn̄s
Zab.cardi.in.c.expoſita.de arbi.vbi refert idem ꝯſuluiſſe do. Bart.de
3 ſali.⁊ idē ſentit Bart.in.l.fi.C.de ꝯtrahē empt. ¶ † Pro hac opiniōe
etiā facit q: iudex reductiōis non habet ſentētiare ſ̄m q̄ꝺ prius arbi-
trator: ſed ſ̄m bonā equitatem hʒ arbitrari: vt no. Bart.in.d.§.arbitro
rum.⁊ ſic nō pōt dici q̄ cognoſcat vt merus iudex. Et hec faciunt cō-
tra appellationem ab interlocutoria de qua premiſi.⁊ ille nō debuerat
amitti: ſicut nec fuiſſet admiſſa coram arbitratore. Ex his concludo
dictam appellationē nō eſſe admittendā: allego ⁊ aliam cauſam p̄nci-
palem ex alio capite dictā appellationem infringente, vbicūq̄ʒ em̄ ap
pellatio ab interlocutoria eſt manifeſte friuola non vʒ appellatio: nec
a diffinitiua tanq̄ʒ interpoſita manifeſto contumace.tex.eſt not.in cle.
vnica de dolo ⁊ contu.ſed prima appellatio fuit manifeſta friuola q̄ꝺ
p̄ʒ.p ſupradicta.ergo nō poterat appellari a diffinitiua.⁊ p hoc rema-
net tertius articulus tāq̄ʒ ſuperfluus. ¶ Sed preſuppoſito ſine verita
tis p̄iudicio q̄ dicta appellatio eſſet admittēda nunquid capitula di
recte contraria fuerint admittenda. Et hec q̄ꝺ depēdet a primo articu
lo vtrū publicatio atteſtationū noceat ⁊ dic q̄ ſi non fuit legitime fa-
cta non debet obeſſe parti.vt no. Jo.an.in.c.fraternitatis.⁊.c.cōſtitu-
tus.el.ij.de teſti. Si aūt fuit legitime facta nō dʒ admitti ꝓpter peri-
culū ſuborgationis teſtiū.vt no.in.d.c.fraternitatis. Et eſt hodie tex.
in cle.ij.de teſt.tenet Bart.in.l.per hanc.C.de tempo.appel.⁊ in.l.perē
ptorias.C.ſen.reſcin.nō poſ. In caſu noſtro publicatio fuit legitime
facta cū pars aduerſa nō legitime allegauerat cōtrarium vt patet per
predicta ergo.⁊c. Nicolaus Abbas.

Caſus

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cōſiliū petitur

in terminis infraſcriptis eſt. Quidā bonauentura hebreus mutua re-
cepit a quodā deodato florenos. M.cc. vt conſtare dr̄ ſcriptura ꝓuata
manu ipſius debitoris. Lapſu tp̄is quidā noīe genitus filius dicti de
bitoris nō emancipatus patre incōſulto in eodē chirographo ſubſcri
pſit ſe hac forma. Ego genitus ꝯfiteor habuiſſe ⁊ recipiſſe ex ſupraſcri
ptis. M.cc. quos polliceor traficare ⁊ bonā rōnez reddere ipſi deoda-
to. Poſt p̄dicta morit̄ ip̄e creditor ſupſtite ſibi quadaz nepte īpubere
pubertati tū ꝓxima quā ſibi heredē vniuerſalez inſtituit ⁊ legatarios
fecit ſibi qnq3 ⁊ quēlibet ipſorū inſtituit in qnta parte bonorū ſuorū.
Tunc ꝙ ſubraſcripte impuberi iudex loci tutorē dedit ad negotia li-
tes ⁊ cauſas vnum ex ſupraſcriptis legatarijs qui tutor diligenter viſis
rationibus dicti defuncti ⁊ liberatiōe facta per eum de dicto Bonanē
tura dictū Bonauenturam ⁊ eius heredes a dicto debito. M.cc. flore
norū liberauit ⁊ abſoluit iuramento interpoſito tam ꝑ dictū tutorem
quē ꝑ prefatam pupillā heredē. ¶ Nūc querit̄ ſi prefatus genitus qui
ſubſcripſit ſe eo mō ⁊ forma de qbus ſupra ſit vigore dicte liberatio-
nis abſolutus ⁊ ille tutor poterit eum ⁊ eius patrem liberare: ⁊ hoc
alijs legatarijs inconſultis ⁊c.

¶ Conſilium.xxxix.

1 ☞ Tutor licet non poſſit remittere debitum liquidum pupilli: nō li-
quidum tamen poteſt.
2 Juramentum obligat iudeos ſicut ⁊ chriſtianos.

Diuini numinis preſidio hu
militer inuocato Duo ſunt examini ſubijciēda. ¶ Primo
vtrū filius dicti Bonauenture ſit liberatus. Scōm qd de
patre. ¶ Circa primum omiſſis breuitatis cauſa argumētis q̄ ad ꝑtes
fieri ſolēt: dico dictū genitū duabus ex cauſis impeti nō poſſe ꝑ here-
des dicti deodati olim creditoris. ¶ Primo nunq̄ ipſe fuit obligat⁹
dicto deodato: qm̄ aut in veritate habuit dictos. M.cc. florenos aut
nō. Si habuit talis pecunia fuit p̄futura ⁊ ſic tranſiuerit in dominiuz
patris cū ex mutuo facto pecunia tranſiuerit in dn̄ium ipſius. l. ij. ff. ſi
cer. pe. ⁊ lucrū inde ꝓueniens eſt cōe ipſi patri ⁊ genito filio iuxta no.
ꝑ Bar. in. l. cuz oporteat. C. de bo. que lib. ⁊ in. l. j. ff. ꝓ ſocio. Nec potuit
filius patre incōſulto nouare obligationē paternā vt reſpectu illoruz
M.cc. florētinorū ipſe eſſet obligat⁹ loco patris vt ſic pecunia eēt ipſi⁹
⁊ proprio noīe traficare negotiaret̄ ad vtilitatez ſuam ⁊ primi credito
ris qnimo nō agit aliquā nouationē ſ3 ſimpl'r fuit ꝯfeſſus ſe recepiſſe
ex pecunia mutuata patri. ad hoc. l. j. ⁊. l. ij. C. de noua. vñ indebite pro-
miſit ⁊ ꝑ errorē traficare ⁊ reddere rōnem dicto deodato: cuz nihil re-
cepiſſet ab eo nec de ipſi⁹ pecunia. Et ſic talis ſcriptura ſeu cautio in-
debite facta nō d3 ſibi p̄iudicare. vt in. c. ſi cautio. de fid. inſtr. ⁊. l. cū de
indebito. in. fi. ff. de ꝓba. Si vero nullā pecuniā dict⁹ genitus recepit
qd̄ vr̄ verius: ⁊ ſatis vr̄ colligi ex tenore liberatiōis facte: tunc clarum
eſſet dictū genitū nō eē obligatū, cū obligatio realis nō poſſit ꝯtrahi
de nō interueniēte. vt. l. ſi tibi. ẋ. de pactis. ⁊. l. rogaſti. ſi cer. pe. ⁊. l. hacte
nus. de ꝯſti. pecu. ¶ Scōo ex illo capite dictus genit⁹ impeti nō pōt
vigore abſolutiōis ⁊ liberatiōis facte ꝑ dictū tutorē ⁊ ipſam pupillaz
q expreſſe liberauerunt dictū Bonauēturam ⁊ eius filios: tam reſpe-
ctu ſororis dictorū. M.cc. florenorū quā reſpectu lucri vt ꝑtet ex tenore
dicti inſtrumenti liberatorij. qd̄ an ex toto valuerit examinabo ſtatim
in ſequenti articulo. ¶ Venio igit̄ ad ſecūdum articulum: an ſ. tutor
potuerit liberare dictū bonauenturā, ⁊ ipſius filiū. ſ. genitū p̄ſuppoſi-
to qd̄ ipſe genitus ſit obligatus. Et vr̄ primo quod non per. l. pactuz
curatoris. C. de pac. ⁊. l. lucius titius. §. fi. ff. de admi. tut. vbi pt3 ꝙ pa-
ctum curatoris ſeu tutoris poteſt ꝓdeſſe minori in exigendo: non aūt
nocere in remittendo. hr̄ enim tutor loco dn̄i. cū bene miniſtrat ⁊ non
cū illegitime. vt in. l. qui fundū. ff. pro emp. ¶ Sed hoc nō obſtāte cō-
trarium videt̄ dicendum ex duplici iure. Primo ex cōmuni theorica
doc. in. l. ſi preſes. C. de tranſ. ⁊. d. l. pactū curatoris. vbi gl. Bar. ⁊ ꝯmu-
1 niter alij doc. † volunt ꝙ licet debitum liqdu3 pupilli tutor remittere
nō poſſit ſecus tū eſt qd̄ debitū nō eſt liquidum. Nam videmus ꝙ ſo
lus tutor pt̄ trāſigere. vt. l. ſi pignore. in fi. ⁊. l. interdū. ff. de pac. q̄ vult
ꝙ licet filius habēs adminiſtrationē peculij non poſſet remittere ſeu
paciſci de petendo aīo donandi: ſecus tamē ſi fiat aīo non donandi. vt
puta qr diffidebat de probationib⁹. tūc eñ valet remiſſio ꝑ habentē ad
miniſtrationem l3 pro ea fienda nil ꝯſequit̄. Sed in caſu noſtro illud
debitū. M.cc. floreñ. nō ſolum erat non liquidū: imo expreſſe appare-
bat ex libris defūcti ꝙ illi fuerat ſatiſfactū vl' dicit̄ per ipſum tutorem
in dicto inſtrumēto liberatiōis: potuit ergo licite dictus tutor agno
ſcēdo bonā fidē dictū Bonauenturā ⁊ filium liberare, maxime cum in
hoc ſequeretur iudiciū defuncti vt patebit ex libris ſuis quo caſu etiā
in alienatiōe rei immobilis nō requiritur p̄ſidis decretuz. C. qñ decre.
opus nō eſt. ꝑ totū. facit ad predicta in ar. l. pēto. in prin. ff. de leg. iij. ⁊
l. pater. de leg. ij. ¶ Secundo principaliter pro p̄dicta liberatiōe facit
qr pupilla iurauit maxime authoritate tutoris ⁊ ꝓmiſit non ꝯtraueni
re vñ cū nō eſſet maior infante ⁊ ſic doli capax habuit iuramētum vali
dare ꝯtractū ſeu liberationē etiā ſi al's fuiſſet inualida, ita ꝙ inuiola-
biliter tenet̄ ad obſeruationem iuramenti: vt in aut. ſacra puberum. C.
ſi aduer. ven. q̄ l3 loquat̄ in pubere cōiter vtriuſq3 iuris doc. tenēt etiaz
procedere in impubere doli capace. qr ſicut peccādo ⁊ periurādo pōt
ſe obligare diabolo. ita deo. vt i. c. j. de deli. pue. ¶ Et hoc cōiter tenet
Bar. ⁊ alij in. d. autē. ſacra. ⁊ cōiter canoniſte. ⁊ ſpal'r Hoſt. in. c. cū con-
2 tingat. de iureiu. ¶ † Nec obſtat ꝙ iſti ſunt iudei qr iuramentū eſt de
iure diuino: ⁊ obligat etiam ex diſpoſitiōe veteris teſtamenti. Juxta
illud redde dn̄o iuramenta tua. vt tranſumptiue habetur in. c. ⁊ ſi chri
ſtus. de iure iur. Lex aūt moſaica bene ſtringit iudeos, vt in. c. gaude-
mus. de diuor. adeo ꝙ ad eam ſeruādā in naturalibus poſſint cōpelli
ꝑ romanū pōtificē. vt not. Inn. in. c. ꝙ ſuper his. de voto facit ad pre-
dicta. c. mouet. xxij. q. j. ¶ Quare ꝯcludo ꝙ etiā ſi filius fuiſſet obliga
tus qd̄ tū nō credo per ea que dixi in p̄n. cū illa pecu nia fuiſſet effecta
patris interueniente mutuo. vnde nō potuit eam ꝓmittere alij vel tra
ficare pro altero iuxta. l. contra iuris. ff. de pac. ⁊. l. filiuſfa. ff. de don. tū
liberatio ſubſequens facta per tutorem ⁊ pupillam maxime interue-
niēte iuramento habuit illos abſoluere cum iuramentum tollat defe-
ctum etatis. vt dicta aut. ſacramenta puberū. Nec obſtat ꝙ alij lega-
tarij nō ꝯſenſerūt cū ipſi non habebāt adminiſtrationem bonorū pu-
pille. fateor tū ꝙ hec liberatio nō p̄iudicat eis pro parte hereditatis
eis delate: cū vnius heredis tranſactio alteri non p̄iudicat: cum alteri
per aliū iniqua conditio afferri nō debet. l. j. C. de tranſac. Nam actio-
nes hereditarie actiue ⁊ paſſiue ipſo iure diuidunt̄ inter heredes pro
portionibus hereditarijs. l. ea que. C. famili. erciſ. Et hec ſufficiant ⁊c.
Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia talis eſt. Nobi

lis ⁊ egregius Henricus quōdam Federici de criſino de Vincentia fi-
liū vel filius maſculos legitimos ⁊ naturales tunc nō habēs teſtm̄ ſo
lenniter fecit: in quo dotē quibuſdā filiabus ſuis reliquit, ⁊ in ea dote
eas heredes inſtituit iubēs eas fore tacitas ⁊ cōtentas. Quiquidē te-
ſtator cū haberet vxorē pregnātez in dicto teſtō filiū vel filios ſi quos
in futurū ex vxore p̄gnante haberet vnū vel plures legitimos ⁊ natu-
rales heredes vniuerſaliter inſtituit atq3 equaliter. Si autem dictus
teſtator filium vel filios legitimos ⁊ naturales vel deſcendētes maſcu
los ex dictis filijs legitimos ⁊ naturales tp̄e mortis ſeu non haberet
vl' haberet: ⁊ dicti filij ſui maſculi ⁊ naturales deſcēdentes ex eis legiti
mi ⁊ naturales decederent ſine filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus
⁊ deſcendentibus ex eis maſculis legitimis ⁊ naturalibus vulgaribus
breuiloque cōpendioſe ⁊ ꝑ fideicōmiſſum ſubſtituit ⁊ heredem ⁊ ſuc-
ceſſorem in bonis ⁊ hereditate ſua eſſe voluit ⁊ ordinauit notabilē vi-
rum Fed. quōdam paſſu de criſino dicit teſtatoris nepotem. ſi dicto
tp̄e dictus Fed. extabit ei ſuperuiuus. Et in caſu quo dictus Fed. nō
extaret ⁊ non ſuperuiueret ſubſtituit in bonis ⁊ hereditate ſua deſcen-
dētes maſculos ex dicto Federico legitimos ⁊ naturales. Et ſi dict⁹
Federicus vel eius deſcendentes maſculi legitimi ⁊ naturales in rerū
natura nō forent pupillariter ⁊ vulgariter ⁊ per fideicōmiſſum ſubſti-
tuit heredez: ⁊ ſucceſſorē in bonis ⁊ hereditate ſua voluit eſſe Leonel-
lum quondā Bartholomei deleneuo de vicētia. Et ſic dictus Leonel-
lus nō extaret ſubſtituit vulgariter ⁊ pupilariter ⁊ per fideicōmiſſuz
deſcendentes maſculos dicti Leonelli legitimos ⁊ naturales. Et ſi de
ſcendentes maſculi dicti Leonelli legitimi ⁊ naturales nō extarēt: mā
dauit dictus teſtator ꝙ hereditas ⁊ bona ſua deueniēt ad ꝓximiores
dicti teſtatoris. ¶ Poſt factū huius ſolenne teſtm̄ ꝑ aliquos annos
dictus teſtator ſuperuiuens tādem non mutata volūtate deceſſit. Fe-
dericus aūt eius nepos ſubſtitutus, vt ſupra filijs maſculis legitimis
⁊ naturalibus ex dicto teſtatore nō extantibus vigore p̄fate ſubſtitu-
tionis ſeu inſtitutiōis p̄dicte hereditatē dicti Henrici teſtatoris ⁊ pa
trui ſui ſolēniter adiui ꝯtradicēte nemine. deinū elapſis quibuſdā tē-
poribus ad petitionem dicti Leonelli fuit dictus Federic⁹ citatus ꝑ
vicarium poteſtatis loci, ⁊ ad illius inſtantiam fuit per dictū vicariuz
prefixus terminus dicto Federico ad executionē quorūdā legatoruz
factorū ad pias cauſas. Qui Federic⁹ vidēs ſe ex dicta hereditate ſeu
eius occaſione ere alieno grauatū adiuit ep̄m Vicētinū ⁊ obtinuit ꝓ-
rogationem termini ad biēniū ⁊ intra terminū ꝓrogatū nō habēt pe-
cuniam ꝓ ſatiſfactione dictorū legatorū aſſignauit ꝓ ipſorū executio
ne quedā bona dicte hereditatis dicto dn̄o ep̄o acceptāti ⁊ recipienti.
Nunc contingit dubitari de tribus principaliter. ¶ Prima vtrū ſi di
ctus Federicus ſine liberis maſculis mori ꝯtingat Leonell⁹ ſubſtitu-
tus vel ēt eo deficiente eius liberi maſculi legitimi ⁊ naturales admit
tunt̄ ad dictam hereditatem virtute ſubſtitutionis p̄dicte an omnis
ſubſtitutio in dictū Federicum teſtatoris neptem hereditatis aditio
ne finita ſit. ¶ Scōo vtrum dictus Leonellus poſito ꝙ ipſe vel ei⁹ fi-
lij admittantur, poſſit petere a Federico ꝙ ſatiſdet de conſeruando et
non minuendo res hereditatis ⁊c. reſtituendo cum venerit caſus ſub
ſtitutionis p̄dicte cū alleget̄ dictum Federicum male vti ſubſtantia
ſua licet ipſe Federic⁹ alleget ſe alienaſſe ea que alienata fuerint cā ſa-
tiſfaciendi eri alieno ⁊ creditoribus hereditarijs. ¶ Itē poſito quod

debeat teneri cum non reperiat qui velit fideiubere ⁊ realiter obligari an ſufficiat ſimplex cautio ſua. ¶ Tertio dubitatur an dictus Federicus ſit priuatus dicta hereditate qui nõ ſatiſfecit legaliter ad pias cauſas intra annum prefixũ a iudice ⁊ nõ conſeruet illeſus ex dicta prorogatione ⁊ conſignatione bonorũ factis modo predicto. Et poſito ꝙ ſit priuatus vtrũ dicta hereditas ſeu ipſius bona peruenire debeãt ad dictum Leonellum ſeu eius filios ſubſtitutos ⁊ ad dñm epm Vincẽtinum vti pauperum ⁊ pie cauſe patrem ⁊c.

¶ Conſilium.lx.

1 ☞ Subſtitutio facta ſub cõditione in euentũ conditionis euaneſcit.
2 A verbis teſtatoris non eſt recedendum.
3 Argumentum per locum a ſpeciali in iure eſt validum.
4 Judex terminũ a lege ſtatutum cauſa cognita alterare poteſt.
5 Interp̄tatio ſtrictiſſima eſt fiẽda in penis q̃ ipſo iure interponebatur.

Chriſti eiuſq; matris p̄ſidio humiliter inuocato: venio ad primuz dubiũ. Et vr̃ p̄rio ꝙ decedẽte dicto Federico ſine filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus: dict⁹ Leonellus vt ſubſtitut⁹ vel eo decedẽte eius filij debeant admitti ad dictã hereditatez: qđ ſic oſtendit in teſtamentis recurrendũ eſt potius ad volũtatẽ teſtatoris ꝙ̃ ad verba ipſius teſtamenti. l.ſi mihi ⁊ titio.de cond.⁊ demõ. Etiã contra propriũ verboruz ſignificatũ in.l.labeo.ff.de ſupel.lega. ¶ Sed cõiecturata teſtatoris volũtate vr̃ ſubſtitutus dictus Leonellus ſeu eius filij eo non exiſtente ſine filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus. Ergo in euẽtũ conditiõs ſunt iſta admittenda.vt.l.in.c.raynaldus.de teſta. Minor ꝓbat ex tacita mẽte teſtatoris .nõ enim preſumit teſtator magis dilexiſſe nepotẽ ex fratre qui proprie non dr̃ nepos vt.l.iuris cõſult⁹.§.nepos.ff.de gra.aſſi. ꝙ̃ proprios filios legitimos naturales . cum amor paternus vincat omnez affectũ.l.fi.C.de cur.fur. Sed dictus teſtator voluit ſimpliciter inſtituere filios ſeu nepotes ex filijs qui ſunt vere nepotes.d.§.nepos. ⁊ qui diligunt vt filij.vt.l.liberorũ.i.fi.ff. de ver.ſig. Sed ſubſtituit eis Federicũ in caſu quo decederent ſine poſteritate legitiã ⁊ naturali: vt pt3 in caſus narratione. Ergo fortius preſumendũ eſt voluiſſe dictuz Federicuz ſubſtituere ſimpliciter ſed tacite grauaſſe euz de reſtituẽdo dicto Leonello vel filijs ſi ipſe decederet ſine legitima ⁊ naturali ſobole lʒ expreſſe non caueat.ad hoc tex.no.in.l.cum acutiſſimi.§.fideicõ. ⁊ in.l.generaliter.§.cũ aũt.C.de inſti.⁊ ſubſti.vbi pt3 qđ lʒ pr̃ in ſubſtitutiõe filij naturalis expreſſit de nepotibus: tñ tacite preſumit de eis cogitaſſe ad excluſionẽ ſubſtituti: q2 nõ eſt p̄ſumendum teſtatorẽ voluiſſe alienũ p̄ferre ꝓprie ſoboli.vt ibi dicit tex. Ad idẽ tex.not.in.l.cũ auus.ff.de cõdi.⁊ demõ.vbi tacite videntur vocari filij ex pone etiã ad excluſionẽ patrui ſubſtituti ne videat magis dilexiſſe filiũ ſuperſtitez ꝙ̃ ſobolẽ ex filio p̄mortuo: vt eſt ille no.caſus. Ita in ꝓpoſito cũ voluerit teſtator ꝓprie ſoboli tribuere facultatem de rebus hereditarijs diſponendi ad libitum in caſu quo decederet ſine poſteritate legitima ſʒ ſibi ſubſtituit dictũ Federicũ nepotez multo fortius idẽ preſumendũ eſt voluiſſe, in p̄ſona Federici qm̃ minus p̄ſumit dilexiſſe: tũ ex naturali rõne: vt in.d.l. liberoꝝ.in fi.tum ex inſtitutione: cũ primo loco vocauerit filios ⁊ deſcẽdentes ex eis. ¶ Scđo p̄ncipaliter facit alia ⁊ diuerſa rõ ꝙ dicta onera appoſita ĩſtituto vident repetita in ſubſtituto.vt l.illud.ff.de le.j.⁊.l.nõ iuſtã.C.ad treb.facit.l.vnica.C.de cadu.tol. Sed filijs ꝓprijs ſubſtituit in euentũ carentie liberorum. Ergo idem videt repetiſſe in nepote ſubſtituto.⁊ tacite fortius hoc cõiecturandũ ꝙ̃to plus vr̃ dilexiſſe filios quã nepotẽ ex fratre. ¶ Sed his nõ obſtantibus contrariam ſn̄iam arbitror veriorem. mouet me principaliter.l.lucius.ff.de here.inſt.vbi teſtator inſtituit fratrẽ ſi prius moreret anteꝙ̃ haberet filiũ vel filiam ſubſtituit duos ex ſeruis ſuis.inſtitutus adiuit hereditatez ſed nõ habebat filios. ¶ Querebat an dicti ſerui ſubſtituti deberent admitti tãꝙ̃ ſubſtituti ſaltẽ in aliqua parte tanꝙ̃ adiecti ⁊ vr̃ ibi p iuriſconſultũ ꝙ nec vt adiecti debẽt admitti, nec vt ſubſtituti cum teſtator voluerit eis p̄ferre nedũ fratrẽ inſtitutum ſed etiam filios. Et ſic ex ſola adiectiõe hereditatis excludunt ſubſtituti: lʒ fuerit in ſubſtitutiõe facta ɔmemoratio filiorũ: cum ſimpliciter fuerit frater inſtitutus ⁊ nõ ſub ɔditione ſine liberis.ita p̄ncipaliter vr̃ dicendum in caſu noſtro ex quo Federic⁹ fuit in ſcđo gradu inſtitutus ſimpliciter.lʒ fuerit facta filiorũ cõmemoratio in caſu quo ipſe Federicus nõ extaret, ex quo tñ ip̄e extat ⁊ hereditatem agnouit euanuit ꝓrſus ſubſtitutio quãtũcunq; filios nõ ꝓcrearet ⁊ eis nõ extantibus decederet:
1 vt.d.l.lucius. ¶ † Ad idẽ facit ſubſtitutio facta ſub ɔditiõe euaneſcit in euentũ cõditionis.l.i.C.de condi.inſer.cum ſi Sed Leonellus ⁊ filij fuerunt ſubſtituti ſub cõditione in caſu in quo dictus Federicus ſeu eius deſcendentes in rerũ natura nõ forent, qđ dʒ intelligi exiſtentia tempore mortis: teſtatoris.vt pt3 per dicta in primo gradu inſtitutionis, verba enim ſequentia clarificant ⁊ determinãtur a precedẽtibus. l.ſi ſeruus plurĩũ.in fi.ff. de leg.j.⁊.l. qui filiabus.e.tit.vbi bonus text. ſed Federicus extitit tp̄e mortis teſtatoris ⁊ hereditatẽ agnouit.ergo euanuit ſubſtitutio facta de Leonello ⁊ filijs p̄ſuppoſito ꝙ Federicus ſine liberis decedat.q2 cum alternatiue de eo in filijs fuerit facta mentio non ſufficit ad ipſius purificationez alterã partẽ exiſtentẽ vt in regula in alternatiuis.de reg.iur.li.vi.⁊ cap.inter cetera.de reſcrip.⁊ quo ad materiam noſtrã vr̃ tex.in.l.is qui ducenta.§.vtrum.ff.de reb.dub.
2 ¶ † Tertio principaliter facit ꝙ a verbis teſtatoris nõ eſt recedẽdũ niſi clare pateat de intentiõe contraria.l.nõ aliter.ff.de leg.iij. Sed in caſu nr̃o teſtator ſimpliciter ſubſtituit Federicum ⁊ eo nõ extẽte filios neutris extãtib⁹ Leonellum.ſed hic aliter ſcʒ Federicus exiſtit: ergo euanuit ſubſtitutio clariſſime ex verbis nunc in rñſione ad cõtraria ſuperius formata videbit an illud ex verbis ſenſerit. Unde ad primũ contrariũ rñdeo qđ nullis iuribus filij ſubintelligũtur vt teſtator videat ɔtra officiũ pietatis plus dilexiſſe extraneũ ꝙ̃ poſteritatẽ filioruʒ vel magis ſuperſtitem quã ſobolem filij premortui cõtra illud qđ hr̃ inſti. de here.que ab inteſta. defe.§.cũ filius. Sed in caſu noſtro ſi bñ ɔſideratur prorſus ceſſat hec rõ: ⁊ militaret omnis abſurditas quia nõ militat rõ ſic diſponendi vt teſtator diſpoſuit. Nam in ſubſtitutione filioꝝ fuit q2 patruus eſt loco patris.vñ ſi filij decederent ſine ſobole noluit teſtator nepotẽ ſuũ q eſt loco filij maxime ad ɔſeruationẽ agnatiõis excludi . Sed voluit vocari Federicũ nepotẽ ex fratre ne filij haberent materiã alienãdi illa bona extra familiã, maxime Federico excluſo.vñ vocauit illũ quẽ merito debebat prediligere poſt filios: ſed in ſecunda inſtitutionis parte quã fecit de Leonello non militabat hec ratio: cũ ipſe Leonellus non eſſet de agnatione ⁊ familia nec attinebat ſibi eo gradu quo deberet eũ diligere loco filij.vñ merito voluit eum excludi ſimpliciter p exiſtentiã Federici vel filiorũ ſuoruʒ: ⁊ ſatis eſt ꝙ ſumus extra caſum dictarũ legũ. Naʒ negari non põt quin.d.l.acutiſſimi.⁊.l.gñaliter p̄all.fundentur ſup maxima eqtate: vt pt3 in eis. Sʒ ius fundatũ ſup maxima equitate ɔ regulã iuris nõ debet extẽdi.arg.in.l.qđ vero.ff.de legi.imo voluit Jo.an.in.c.j.⁊.ij.vt lit.pen.li.vj. tale ius nõ extendendum etiã ex identitate rõnis.hic tñ nõ eſt rõnis paritas imo oĩno diſſimilitudo: vt pt3 ex p̄cedẽtibus. Itez in illis iuribus verba nõ impropriant ex toto ſed fit ſuperlocutio ſi decederet ſine liberis in fauorem inſtituti ad excluſionem ſubſtituti. Sed in caſu noſtro fieret verborũ maxima impropriatio: vt patet ex p̄dictis media ĩſtituti qui ita fuit p̄dilectus a teſtatore ⁊ in fauorẽ ſubſtituti q nõ fuit a teſtatore ita dilectus. ¶ Ad ſcđum ɔrium dico ꝙ nõ ꝓcedit in relictis factis ab inſtato vel oneribus inſtituto iniunctis que vidẽtur repetita a ſubſtitutis ad hoc vt voluntati teſtatoris ſatiſfiat. ¶ Sed in caſu nr̃o agit de relictis vel oĩbus iniũctis ĩſtitutis: ſʒ de quadã qualitate appoſita inſtitutis in primo gradu q̃ nõ fuit repetita circa inſtitutos.ſcđo gradu facit.l.iulius paulus.ff.de ɔdi.⁊ demõ. ¶ Item ⁊ meli⁹ appoſita ⁊ dicta in inſtitutiõe vident replicata in ſubſtitutiõe niſi ɔria ex cõiectura eliciat voluntas teſtatoris: vt not.dicit tex.in.l.illud.de le.j. ¶ Sed in caſu noſtro clariſſime pʒ ɔria volũtas teſtatoris cũ in p̄rio gradu aliaz legẽ dixerit quã in ſcđo. Nemo enĩ preſumit dixiſſe qđ mẽte prius nõ agitauit.l.labeo.p̄alleg. Nec eſt veroſimile ꝙ incontinẽti fuerit oblit⁹ vel ſibi cõtrarius.arg.l.nõ ad ea.ff.de cõdi. ⁊ demõ. Et idẽ ſi voluiſſet diſponere in Federico qđ in filijs bene ſciuiſſet exprimere ⁊ nõ alternatiue ſubſtituere: vt in ſimili dicit tex.i.c.ad audiẽtiã.de deci. Et hoc quo ad primũ dubiũ pro cuius deciſione vr̃ ſublatũ ſcđm. Non enĩ eſt p̄ſtãda cautio ſi euanuit ſubſtitutio. ¶ Sʒ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ſubſtitueretur qd dicẽdũ.certe caſus vr̃ ĩdubitabilis: vt cautio ſufficiens p̄ſtet, vt eſt caſus iũcta glo.j.ff.vt leg.no. Naʒ ſpãle eſt in patre q rogat reſtituere hereditatẽ filio vt cauere nõ teneret.in
3 l.iubem⁹.C.ad trebel. Ergo ſecus vr̃ inter alios cõiunctos.vʒ † enĩ argumẽtũ p locũ a ſpeciali vt leg.⁊ no.in.c.p̄ſenti.de p̄ben.lib.vi. Sed in hoc caſu rogat⁹ de reſtitutione allegat impotentiã p̄ſtãdi ſufficientẽ: quedã iura in alijs terminis vident vel eo caſu quo cautio non põt p̄ſtari ſufficiẽs p̄ſtet vt illa q̃ p̄ſtari põt ſaltẽ iuratoria. vt in aut.generaliter.C.de epi.⁊ cle.⁊ in aut.vt nulli iudicũ.§.ſi vero.⁊ in.c.p veſtras.q fil.ſint legi.⁊ in aut. de litigioſis.§. ad excludendas.hec qđ põt multũ adaptari ad ſimilẽ qõnẽ que fit in vſufructuario qui tenetur cauere ſufficienter ꝓprietario de vtenda re ad arbitriũ boni viri.⁊ ea reſtituẽda finita cã vſuſfruct⁹.in.c.fi.de pigno. ⁊ malis cauſis ⁊ in.l. vſuſfru.C. de vſuſfru. ⁊ vtrobiq; per gl.⁊ doc.vtriuſq; iuris. Et ĩ hoc multe ſunt opiniões: ſed due ſunt principaliores que ſatis vident in effectu cõuenire. Una Hoſt.Jo.an.⁊ ſequẽtiũ in .d.c.fi.vt ſufficiat iuratoria. Sed ſi aliquo modo veniſſet ɔ iuramentuʒ vel bona ſua inciperet diſſipare p̄deret hoc priuilegiũ ar.de deci.ſuggeſtũ Alia eſt Bar.in.d.l.vſuſfru. vt ſi perſona eſt ſuſpecta fiat ſequeſtratio: al̃s ſtetur iuratorie cautioni. Et ſic cedunt ad diſcordiaʒ opiniones cõtrarie. Ego ad materiã p̄ciſe noſtrã allego tex.iũcta glo.notabili.in.l.poſtꝙ̃.§.in p̄nti.ff.vt leg.no.ca. vbi vr̃ innui qđ de hoc fiet ſequeſtratio apud ꝓbũ virũ qui rñdeat de fructibus ipſi heredi: vel ſaltem dʒ remanere apud heredẽ ſi nõ eẽt ſuſpectus. intelligo p̄ſtita cautione iuratoria. Et ſic vr̃ ibi ꝓbari opi. Bart. de inopia ſatis põt ſtari iuramento Federici.arg.dicta aut.generaliter.vbi hoc vr̃ ꝓbari.facit.c.nulli.de elect.li.vj. Et hec quo ad ſecundũ. ¶ Aggredior poſtermo tertiũ queſitũ: an dictus Federic⁹ ſit priuatus actione preſcripta.vr̃ primo ꝙ ſic iudex etiã ſecularis poteſt officiũ ſuũ impartiri vt legata ad pias cauſas executioni mandent vt notabiliter probat in aut.de eccle.ti.§.ſi quis edificationẽ.ergo cũ monitio fuerit facta a iudice ſuo ⁊ intra annũ a die monitiõis non fuerit

paritum:fuit Federicus heres ipſo facto priuatus ⁊ illico ex iuris diſ
poſitione Leonellus tanq̄ ſubſtitutus extitit ipſo iure heres vt ꝓbari
vr̄ in aut.hoc amplius.in verbo excludit qđ eſt pn̄s.C.de fideic.⁊ me-
lius in corpore vn̄ ſumit in.§.oībus.de here.⁊ fal.⁊ glo. apertiſſime vr̄
tenere in eadem aut.de here.⁊ fal.§.ſi qs aūt nō implens.in verbo au-
ferri.quinimo plus vr̄ velle glo.no.iuncto tex.in.c.ſi heredes.de teſta.ꝙ
heres nō adimplens voluntatē defuncti in relictis ad pias cauſas ipſo
iure priuat etiā debito bonoꝝ ſubſidio.⁊ idē ibi Hoſt.facit tex.iuncta
glo.in.c.ſilueſter.xi.q.j.¶ Sed his non obſtantibus cōtrariū puto de
iure verū quo ad caſum noſtrū:moueor principaliter per tex.no.⁊ ſin-
gularez in materia iſta in.c.nos quidē de teſti.in verbo neglexerit.vbi
ptz tunc heredē ꝓuari cū neglexerit ꝑ annum adimplere.ſecus ergo ſi
iuſta cauſa fuit impeditus:⁊ hoc innuit ibi Hoſt.⁊ aptius Fed.de ſen.
ꝯſi.cxxiiij.vt aūt hoc amplius ꝓcedat qn̄ ex cōtumacia vel negligētia
heres differat vltra annū exequi.ſentit Bar.ibi.⁊ vr̄ tex.iuncta glo.in
verbo diſtulerit.inſti.de acti.§.itē mixta.⁊ illa gl.eſt ſatis no.ad mate-
riam noſtrā.⁊ facit qđ no.glo.in.c.quā ſit.in verbo diſtulerit.de elec.li.
vj.Sed iſte Federicus de quo querit non neglexit.nec ſine cā vltra an
num diſtulit:ſed epm loci adijt ⁊ ſatiſfecit oneribus debitorū incūben
tibus hereditati que primo expedienda ſunt.l.ſi vniuerſe.C.de leg.⁊.l.
j.ff.ad.l.fal.⁊ ſic habuit terminū prorogationis.Quod aūt eps potue
rit terminū ꝓrogare cauſa cognita ſatis ꝓbatur ex dicto.c.nos qdem.
de teſta.c.ex dicto cōſi.Fed. Ipſe enī eſt principaliter iudex ⁊ pars in
his legatis ad pias cauſas.⁊ maiorē poteſtatez hȝ q̄ iudex ſecularis.
vt ſatis colligit ex.l.nulli.⁊.l.ſi qs ad declinādā.C.de epiſc.⁊ cleri.⁊ me
lius in aut.de eccle.tit.§.ſi aūt qui hoc facere.⁊ i.c.ſua.⁊.c.ſi heredes.⁊
4 c.ioānes.de teſ† Iudex aūt pōt regulariter terminuȝ a lege ſtatutum
cauſa cognita altarare:vt plene no.ꝑ Bar.in.l.ij.ff.de re iudi.per cano
niſtas.in.c.qđ ad ꝯſultationē.e.ti.in.c.cū ſit romana.de appel.⁊ maxi-
me in caſu noſtro vbi iura pōderāt negligentiā: vt ſupra dixi.Et pre-
ſumendum eſt epm iuſta cā fuiſſe motū ad prorogationē termini.arg.
in.l.j.⁊ qđ no.ibi Bart.C.de p̄dijs mino.ſine decre.li.x.⁊ qcquid ſit ſa-
tis eſt ad euitationez pene ꝙ iſte nō neglexerit nec ſine cā diſtulerit vt
5 in iuribus p̄alle.† Nā in penis q̄ ipſo iure imponunt debemus ſtrictiſ
ſimā interp̄tationez facere:vt in regula in penis.⁊ regula odia.de reg.
iu.lib.vj. ⁊ qđ ibi no.ꝑ Jo.an.facit.l.pe.ff. de penis.Et an nūc ſit libe-
ratus ab executiōe illorū legatoꝝ ex ꝯſignatiōe illoꝝ legatoꝝ ⁊ boneꝝ
facta dn̄o epo ſatis pōt argui ꝙ ſic ꝑ vnū ſingulare dictū Spec.in tit.
de inſtru.edi.§.nūc aliqua.ver.quid ſi executor in ptāte iuris. vbi dicit
ꝙ habēti exeq piā voluntatē currit tps anni ēt impedito.nō dico quo
ad penā ſȝ quo ad deuolutionē executiōis fiendā dn̄o epo ⁊ pōt adiu-
uari dictū ſuū per glo.no.in.c.ſtatutū.de p̄ben.li.vj.in ver. numerādū.
que vult ꝙ vbi tps ſtatuit nō in odiū ſed in fauorē alicuius tūc currit
etiā ignoranti ⁊ nō negligenti.Et ꝑ illa glo.facit.l.genere.ff.de his q
not.infa.Cum ergo ptās exequēdo illa legata videat ſatis quātū in ſe
ſatiſfeciſſe cū aſſignauit bona hereditaria epo acceptāti ⁊ recipienti.ꝑ
hoc bonus tex.in.l.fi.§.⁊ ſi p̄fatā.C.de iur.delib.⁊.l.ſi neceſſarijs.§.oīs.
ff.de pig.act.⁊ ꝑ hoc remanet ſolutū id de quo vltimo querit an deuo
lutio hereditatis fiat ad dn̄m epm an ad Leonellū ſubſtitutū.Nō enī
eſt locus deuolutiōi vt ptȝ ꝑ predicta.¶ Sȝ vt oīb⁹ dubijs ſatiſfiat p̄-
ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ dictus Federicus ſit priuatus:vr̄
p̄mo ꝙ dictus Leonell⁹ tanq̄ ſubſtitutus ſit effectus heres. vt in aut.
de here.⁊.fal.§.in oībus.⁊.§.ſi qs aūt nō implēs.in gl.in verbo aufer-
ri.⁊ in.d.aut.hoc amplius.In ꝯtrariū ꝓ dn̄o epo vr̄ tex.no.in aut.de
ecc.ti.§.j.ſi aūt q hoc facere.vbi đr ꝙ herede nō adimplente legata pia
eps pōt vēdicare oīa etiā cū lucro medij temporis.⁊ eſt ille tex.prima
frōte multū aduerſus.d.aut.de here.⁊ fal.⁊.d.aut.hoc amplius repe-
rio quēdā doct.qui fuit ingenio p̄ſtantiſſimus reduxiſſe ad concordiā
vt in legatis ad nō pias cauſas veniant ſubſtituti, in pijs vero ſucce-
dit eps.qđ ſatis placet.⁊ ſic ſm hunc intellectū pōt intelligi.c.ſi here-
des.prealle. Et ſm hoc deuolutio in caſu noſtro fieret ad dn̄m epm ⁊
non ad dictū Leonellū.¶ Nec obſtat ꝙ hic non interuenit bina mo-
nitio que videtur requiri in.d.§.ſi aūt qui hoc facere.qr ille.§.procedit
quando nō expectatur annus. ſed incontinēti dimittitur pena ſibi: ſȝ
ſi expectatur lapſus anni ſufficit vnica monitio.vt in.l. ſi qs autē non
implēs,⁊ in aut.hoc amplius.prealle.Et ſic intellexit Bar.in dicta au
ten.hoc amplius.⁊ glo.in.d.§.ſi quis autem non implēs.Et hec ſuffi-
ciant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xli.

1 ☞ Alienatio facta de rebus monaſterij. in caſu non conceſſo eſt nulla quantuncunq; forma fuerit ſeruata.
2 Officium ſuum quiſq; preſumitur diligenter exercere.
3 Solennitas oīs vr̄ remiſſa per commiſſionem ⁊ indulgentiam pape.
4 Papa poteſt bona eccleſie alicui licite donare ⁊ preſumitur motus iuſta cauſa.
5 Priuilegium conceſſum nō ſubdito non poteſt reuocare.

Saluatoris eiuſque p̄iſſime
genitricis poſtulato ſuffragio.Uidēdū eſt in effectu an di
cti fratres ꝯſanguinei de qbus in facti narratione fuerint
tuti ſup emptiōe rerū monaſterij aduerſus abbatē ⁊ cōuentum ſancti
Mauricij.In quoꝝ qdē examinatiōe declarare ⁊ diſcutere opȝ qnq;
mihi exhibita, vȝ bn̄dictionē p̄mo factā.¶ Scđo cōfirmationē Bo-
nifacij pape.¶ Tertio ipſius reuocationē gn̄alē.¶ Quarto ꝯfirma-
tionem pape Inn.¶ Quinto reuocationem Joā.Et p̄mo dicta vē-
ditio vr̄ in ſe plurimos errores ꝯtinere.Nō enī interuenit cauſe cogni
tio que dȝ de iure cōi in alienatione rei eccleſiaſtice interuenire.xij.q.ij.
ſine exceptiōe.⁊ maxime p̄cedēte tractatu,vt no.Inn.in.c.j.de reb.ec.
nō alie.li.vj.in verbo tractatus.in fi.⁊ per Fede.de ſen.ꝯſi.cxxxvij.nec
per mādatū pape cauſe cognitio fuit adhibita,imo potius aucta.cuȝ
mandauerit diligenter inquiri de cauſis pretenſis ad alienationem fa-
ciendā vn̄ tum ex iuris ſolēnitate omiſſa tum ex preteritiōe forme mā
dati dicta venditio corruit vt in dictis iurib⁹.⁊ in.c.cum dilecta.de re-
ſcri.⁊.c.piſanis.de reſti.ſpo.facit notabile dictū Bar.in.l.diē proferre.
§.ſtari.ff.de arbi.vbi dicit ꝙ ſi fuit cōpromiſſum in arbitrū hōc exp̄ſſ-
ſe vt pronuntiet ſm ius,ſi pronuntiat ꝯ nō valet ſn̄ia. qr cōtra formā
compromiſſi. lȝ aľs illa forma nō expreſſerit dictum ipſius: lȝ contra
ius potuiſſet reduci ad arbitriū boni viri.vt.l.ſi ſocietatē.§. abitroruȝ.
ff.ꝓ ſocio.⁊.c.ꝑ tuas.⁊.c.dilecti.de arb.Ita in ꝓpoſito p̄ſuppoſito ſine
veritatis preiudicio:qr de iure cōi dicta vēditio valuiſſet.tn̄ qr epiſco
pus Ueron̄.ꝯmiſſarius pape dedit licentiā non verificatis prius cau
ſis ꝯtētis in reſcripto nō valuit datio legitime.¶ Ad p̄dicta optime
1 facit cle.j.de reb.ecc. nō alie.vbi ptȝ† ꝙ alienatio facta de rebus mona
ſterij in caſu nō ꝯceſſo eſt nulla quātūcūq; forma fuerit ſeruata. qđ ēt
gl.⁊ Jo.cal.in.c.j.de in inte.reſt.⁊ Archi. ⁊ Jo.an.in.c.ij.de reb.eccle.
nō alie.lib.vj.⁊ Bal.in aut.qui res iā dictas.C.de ſacroſan.eccl.⁊ opȝ
cām ineſſe notaȝ ⁊ euidentē:nec ſufficit ꝙ naſcit neceſſitas alienatio-
nis.vt no.probat.in.c.j.de reb.eccle.nō alie.lib.vj.Facit qđ no.Bar.in
l.ſi forte.ff.de caſtren.pec.⁊.l.ſciendū.ff.de verbo.ſig.⁊ in aut.ſi quis in
aliquo documento.C.de eden.de qua hic nō ꝯſiſtit,licet etiā mādaret
in cōmiſſione.¶ Scđo defectus eſt, qr alienatio nō poteſt fieri ꝯſan-
guineis p̄lati.eſt enim preſumptio iuris qđ propter eos indebite gra
uaret eccleſia.hoc ꝓbari vr̄ in aut.quibuſcūq; modis.C.de ſacroſanc.
eccl.⁊ hoc ibi tenere videntur bar.⁊ bal.facit.x.q.ij.hoc vſu p̄ſtatis.fa-
cit optime tex.cū gl.in.c.ꝑuenit.j.q.iij.vbi glo.đt ꝙ epiſcopi ſunt ceci
circa nepotes ⁊ alios conſanguineos.¶ Tertio defectus eſt, qr hic
nō probat pretiū fuiſſe enumeratum. per conſequens non vr̄ tranſla-
tum dominiū rerū venditarū.Nam vbicunq; venditio permittit pro-
pter cauſas nō poteſt fides haberi de pretio nec ſufficit ꝯfeſſio ſup pre
tio recepto niſi apparet ſolutū vel cōmiſſum in cauſam propter quaȝ
vēditio fuit ꝓmiſſa.vt no.ꝓbat in.l.a diuo pio.§.ſȝ ſi eptor.ff.de re in-
di.⁊ ibi exp̄ſſe hoc tenet Bart.ad idē.l. ſi ꝓcurator.ff.de iure fiſci.⁊ qđ
ibi not.per eundē.Sed in caſu noſtro papa permiſit alienationē reruȝ
monaſterij vſq; ad valorē mille florenorū ꝓpter certas ⁊ exp̄ſſas cau-
ſas in cōmiſſione.Ergo non potuit abbas vendendo cōfiteri pretium
recepiſſe ex q̄ aliter no conſtat ꝙ fuerit ꝯmiſſum in cauſis rōne quarū
conceſſa venditio fuit.Aliud eſt enī cōfiteri pretiū recepiſſe, ⁊ aliud
veraciter recepiſſe vt in.l.ſi ex cautione.⁊ qđ ibi not.C.de nō nu. pecu.
Et per hoc tollit obiectio que formari pōt de notabili dicto Inno.in
c.j.de po.vbi dicit ſpeciale in mutuo vt ſit neceſſe ꝓbare vſum.ſec⁹ in
ꝯtractu emptionis.⁊ facit qđ no.in.l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.dȝ enī intelli-
gi qn̄ ꝯſtat p̄latū pretiū recepiſſe.Et ſic etiā poteſt colligi argumen
tum.C.de quadri.preſcrip.l.ij.§.fi. vbi ptȝ ꝙ lȝ procurator fiſci nō pōt
habere fidē de pretio.vt d.l.ſi procurator.tn̄ ſi cōfitet pretiū recepiſſe
tutus eſt emptor.qđ etiā no.Bar.in.d.l.ſi procurator. debet enī intel-
ligi qn̄ alienatio fuerit ſimpliciter ꝑmiſſa.ſecus ſi vt pretiū cōuerteret
in certā cām ſicut in caſu noſtro vt ſupra dixi.¶ Non obſtat predictis
ꝯfirmatio Bōifacij ex certa ſcientia facta, qr ipemet illā reuocauit qđ
potuit cū ſine legitima cauſa ꝯceſſit in grauamen eccleſie: vt in.c.ſi qs
preſbyteroꝝ.de reb.eccl.non alie.⁊ magne ſapientie eſt reuocatio ma-
le geſtoꝝ.xxij.q.iiij.magna.⁊ facit qđ no.in.l.nō liceat pape.xij.q.ij.nō Arc. vbi
dicit papā peccare mortaliter ſi alienat bona eccleſie vt daret ꝯſangui
neis vel amicis.¶ Ad idē qđ ipſe no.in.c.nō dȝ.xij.diſ.vbi poſt beatū
Thomā dicit bona ecclie eſſe i poteſtate pape vt adminiſtratoris:nō
habet verū dn̄ium vel verā poſſeſſionē illoꝝ.hec enim ſunt dei.vt in.c.
cū ex eo.de elec.li.vj.⁊ per Innoc.in.c.cū ſuper.de cauſa poſſeſ.⁊ pro-
prie.Nec obſtat cōfirmatio Jnn.qr Jo.ſucceſſor illius reuocauit.pōt
enim papa reuocare geſta p̄deceſſoris vbi repetit iuſtā cauſam reuocā
di.vt.c.ſniam.xxxv.q.ix.⁊.c.tum ex literis.de in inte.reſti.ꝙ procedit
etiā in alienatiōe bonorū eccleſie.arg.eorū que legunt ⁊ no.per Inno.
in.c.cū ſit generale.de fo.cōpe.facit optime tex.in.§.vtrū.xviij.diſt.Et
ꝙq; Bar.fuit ita coloratus vt cōcludere in hac parte videat: ꝯtrariaȝ
tn̄ ſniam puto verā ⁊ ſi bn̄ diligenter velimus oēs ꝯſiderare, dicta
vēditio legitime facta reperit.Naȝ Bonifacius primo cōmiſit epiſcopo
Ueronenſi vt ſe informaret de cōtentis in ſupplicatione:⁊ ſi ea repire
vera daret illi abbati licentiā vendendi⁊c.Ex qbus verbis clare ptȝ
ꝙ hoc nō fuit mandatū epo vt iudici ſeu vt iudicialiter procederet,cū
nulla ꝯtentio eēt cū parte cōtraria.ſed tanq̄ bono viro vt ſe extra iudi
cialiter informaret.vn̄ nō tenebat eps cooperari ſup hoc teſtes:⁊ pro-
ceſſuȝ publicare:lȝ fuiſſet vtile ſi ſe extraiudicialiter informaret.⁊ hoc

aperte videt̃ in ſimili de mente Inn.in.c.dudum.de p̃ſump.in vlt.col. lȝ in veritate cauſis veris nõ exiſtentibus factũ eſſet nullũ ſi defectus cauſarũ probaret in futurũ cũ cõtingat.de reſcrip.Probat̃ etiam ratione in alienatione rei eccleſiaſtice neceſſario nõ requirit̃ ꝙ teſtes recipiant̃ per ordinariũ vel qḋ interponat decretuȝ ſȝ ſatis eſt qḋ interueniat cauſe cognitio cũ ſolẽnitatũ requiſitarũ interpoſitione:vt not. Inn.⁊ glo.in.c.j.de reb.eccl.non ali.lib.vj. ¶ Itẽ vr̃ mandata vt commiſſario.ex quo enim ipſe papa poſſet extraiudicialiter ꝓcedere ⁊ ſe informare,ita ⁊ ipſius cõmiſſarius.ar.c.ſuper literis.de reſcrip.Nã ea ratione que mouerat delegantẽ dȝ mouere delegatũ.vt ibi ⁊ ꝑ Inn.in d.c.dudũ.Sed in caſu noſtro preſumendũ.eſt ꝙ ep̃s cõmiſſarius diligentem inquiſitioneȝ fecerit ⁊ cãs veras reperit.qḋ ptȝ ex eo ꝙ dedit poſtmodum licentiã alienandi factis ſubhaſtationibus.Nã ex conſequenti preſumitur de antecedẽti.l.illud.de acqui.her.⁊.c.p̃ſentiã.⁊.c.
2 p̃terea.de offi.dele.† Preſumit̃ eñ quiſq; diligenter exercere officiuȝ ſuum.in.c.ad audientiam.de preſcri.⁊.c.deputati.de appe.per Cyn. in.l.ſi quis decurio.C.de fal.maxime tñ ſi hoc aſſereretur ⁊ p̃ſupponit̃ in narratione epiſcopi cõmiſſarium adhibuiſſe cauſe cõmemorationẽ facit gl.no.in.l.j.C.de fi.inſtru.⁊ iure haſte fiſ.lib.x.⁊ qḋ no.Inno.in.c. quoniã.de proba.Quicũq; ergo vult dicere cauſas exp̃ſſas non fuiſſe veras hȝ hoc probare:cũ p̃ſumatur pro autoritate iudicis poſtea interueniente.arg.in.l.j.⁊ qḋ ibi not.Bar.C.de p̃dijs decu.ſine decre.nõ alie.lib.x.qḋ ſatis ſenſit Inno.ſi bene ponderet̃ in.d.c.dudũ.nec erat neceſſe ꝙ alius tractatus premitteret̃:q2 diſcuſſio que mandat̃ cõmiſ-
3 ſario habet̃ loco tractatus. ¶ † Item omnis ſolẽnitas videt̃ remiſſa ꝑ cõmiſſionẽ ⁊ indulgentiã pape.⁊ ſatis eſt ſeruare verba reſcripti.vñ pure ſine alia authoritate ⁊ ſolennitate potuerũt iuridice abbas.⁊ cõuentus habita licentia epiſcopi alienare bona.vſq; ad valorẽ mille florenorũ hoc videtur ſingulariter probari per tex.in.c.ad audientiã.el.ij. de eccle.edi.iuncta gl.⁊ dictis doc.ibi.Et ſentit Arch.in.c.antepenul. xij.qõ.ij.Per hoc etiã tollit̃ obiectio que fit ꝙ iſti emptores ꝯſanguinei erant abbatis.Nam alienatio prohibet̃ fieri conſanguinei ꝓpter p̃ſumptionẽ fraudis q̃ fraus oĩno hic ceſſat cuȝ de autoritate epiſcopi eis fuerit alienatio facta.cũ añt ceſſat fraus:etiã cõſanguineis alienatio fieri poteſt.vt notanter dicit Fede.ꝯſi.cclxxiij.Et ſentit Bar.in.d. auť.quibuſcunq; modis.in fi.Ego etiã vltra alios dico ꝙ illa auť.loquitur in cõſanguineo economi ⁊ non prelati.Nã economus non habet ita pingne ius ſicut prelatus vt no.v.q.iij.c.j.in gl. ¶ Iteȝ facilius preſumitur contra economũ quaȝ contra prelatũ ⁊ totum cõuentum. Quinimo allego tex.no.ꝙ p̃latus pot̃ alienare ⁊ dare ſuis bona eccleſie ſi tantundem cõfert eccleſie de ſuo patrimonio:ita ꝙ nõ eſt neceſſe qḋ eccleſia melioret̃.ſed ſatis eſt qñ non deterioret̃:vt valde notabiliter probat̃.in.c.ſi quis qualibet.cũ.§.ꝓcedẽti.xij.q.ij.Et expreſſius eadẽ cã.q.v.ſi ep̃s.⁊ ꝑ Inn.⁊ Ioã.an.in.c.cũ in officijs.de te.fortius ergo poterat vendere ſuis pro iuſto p̃tio ⁊ neceſſitate eccleſie,cũ ⁊ ipſe tutor poſſit palam emere rem pupilli.l.pupilli.ff.de auto.tuto. ¶ Item ius ciuile nõ potuit hoc prohibere.vñ ſatis eſt ꝙ per canones nõ reperit̃ prohibitũ,cum enim ius canonicũ certam formã tradit in alienatiõe rei eccleſiaſtice non eſt curãdum qd ſtatuat ius ciuile:vt no.dicit.Inno.⁊ gloſſ.in.d.c.j.de re.eccle.nõ ali.lib.vj.Solũ ergo reſtat dubitatio an valuerit cõfeſſio ſuper receptiõe pretij:qḋ ſatis eſt dubitabile propter ſupradicta.Nam.d.l.ij.in fi.C.de quadriẽ.p̃ſcrip.facit ſatis vt varet.⁊ probat fiſcus ⁊ eccleſia procedãt a pari:vt no.in.c.j.de in integr. reſti. ¶ Itẽ hic interuenit ꝯfeſſio prelati ⁊ totius cõuentus qui multũ poſſunt ſuꝑ pecunia numerata.Ad hoc bonus tex.in.c.qḋ quibuſdam.de fide.inſtr.⁊ facit qḋ not.glo.in.c.ij.de ordi.cog.⁊ glo.in.c.delictum.de re.iu.lib.vj.Et qḋ no.Io.an.in.c.quia clerici.de iurepatrona. vbi cõmuniter no.factũ prelati ꝯmunicato cõſilio prelati preiudicare eccleſie. ¶ Preterea preſuppoſito ꝙ aliqua dubitatio ſuꝑ hoc oriat̃ tamẽ confirmatio Bonifacij ⁊ Inn.ita ſolenniter facta facit vt preſumamus oẽ pretiũ fuiſſe numeratũ ſeu couerſum in vtilitatem eccleſie. Pro hoc bonus tex.iuncta glo.⁊ dictis doc.in.c.ꝯſtitutus.de religio. do.⁊ in.c.ad hec.de reſcrip.⁊ cle.ij.eo.tit.in fi. ¶ Et inſtar ſacrilegij eſt dubitare an iſtud ſit licitũ ⁊ dignum ꝙ princeps cũ cã inſtituit et confirmauit.xvij.q.iiij.§.q auť.ff.ad.l.iul.pe.l.ſacrileg.facit.xix.diſtin.c.j.
4 ⁊.l.quidã ꝯſulebat.ff.de re iud.maxime † cuȝ papa poſſit aliqua bona eccleſie alicui libere donare ⁊ preſumit̃ motus ex iuſta cauſa.xij.q.ij.cũ redemptos.in.c.a nobis.de deci.⁊ ibi per Hoſtien.facit qḋ no.de preſcri.cauſe legitime.notant legiſte in.l.j.C.ſi contra ius vel vtili.pu.et in.l.reſcripta.⁊.l.p̃ſcriptione.C.de pre.impera.offeren.⁊ preſuppoſito ꝙ cauſa nõ ſubeſſet legitima:tamẽ ſatis eſt tutus quo ad eccleſiaȝ militantẽ qui accepit cum nemo poſſit in hoc papã redarguere.Ad hoc glo.no.in.c.non eſt.de voto.nec de ipſius facto iudicare.ix.q.iij.nemo ⁊.c.aliorum. ¶ Non obſtat ꝙ ipſemet papa Bonifacius reuocauerit quia ſi bene aduertatur reuocatio non porrigitur ad caſum noſtrum. cum ſolum reuocauerit cõceſſiones per ſe factas de rebus eccleſie non alie.ſed in caſu noſtro non ſolũ donauit.imo etiam confirmauit ex certa ſcientia vendicationeȝ que ſatis poterat ſubſtentari:ſaltem ex iuris ſubtilitate circa omnẽ cõfirmationem,vt patet per ſupradcta ⁊ aliud eſt confirmare:aliud de nouo concedere ſeu donare:vt ſatis aperte colligitur in.c.inter dilectos.de fide inſtr.quare ⁊ ſepius non eſt fienda illius inueſtigatio.c.ij.de tranſlatio.prela.⁊.l.neq; natales.C.de proba. ¶ Item poſſet non immerito attentari ꝙ ex quo donauit ſpõte ⁊ ex certa ſcientia ⁊ motu proprio ⁊ priuilegiũ peruenit ad notitiam priuilegiati ꝙ non potuerit amplius ipſe vel alius reuocare non apparẽte de fraude incontinenti poſtq̃ ꝑuenit ad notitiã illorum fratrũ habuerit effectũ ſuum.vt legitur ⁊ notatur in glo.in.c.j.de conceſ.preben.li. vj.facit quod notabiliter vult Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊ Io.an.in.c.
5 conſtitutus.de relig.do.⁊ Archi.in.c.quicunq;.vj.q.j.vbi volunt † ꝙ priuilegium cõceſſum nõ ſubdito reuocari nõ poſſit.⁊ quod no.Bar. in.l.penul.ff.de decre.ab or.fa.⁊ maxime hoc caſu vbi acq̃ſitũ fuit dominiũ illico.Et ſic habuit effectum,conſummatũ ⁊ tranſiuit in ius gẽtium hinc dicitur ꝙ perfecta donatio reuocari nõ pot̃.l.perfecta.C.de dona.que ſub mo.ita quod ipſe dñs alio non apparente non reuocet xxij.q.ij.non tãtum.nec laicus in patrimonialibus ſubijcitur pape.vt no.Inn.in.c.inquiſitioni.de ſen.extõ.facit.c.ſi duobus.de appella.in fi.Sed illa bona poſt venditionẽ ⁊ cõfirmationẽ in donationem ſecuta fuerũt effecta patrimonia ipſorũ laicorũ.Et ridiculũ eſſet dicere ꝙ papa poſſit donare ⁊ poſtea ad libituȝ alio non apparente reuocare:⁊ forte in eo preſumet̃ cauſa reſpectu laicorũ nõ ſubiectorũ,⁊ quicquid ſit alio etiam capite ſuſtentatur.ſ.ex confirmatione Inn.ſubſequenti ſolenniter facta.nec obſtat reuocatio Ioannis.tum quia non videtur poſſe reuocare in preiudiciũ laicorum alia cauſa legitima non apparẽte:maxime cum duo ſummi pontifices confirmaſſent ⁊ donaſſent.nã factum erat cõſummatum vt patet ex ſupradictis.tum quia illa reuocatio fuit aperte ſurreptitia:cũ nõ fuerit facta mẽtio de ratificatione laudi.Nam laudũ eſt quedã trãſactio ſeu cõpromiſſum.in auť.vt dif. iu.⁊ in auť.ſi vero ꝯtigerit.C.de iudi.Sed cõceſſio nõ valet non facta mentiõe de cõpoſitione ꝓcedenti vt tex.apertus.in.c.ex multiplici de deci.Et expreſſius in terminis noſtris ꝓbari vr̃ in.c.cuȝ olim.de preſcrip.Itẽ oẽ tacitum qḋ expreſſum habuiſſet propoſituȝ inducere ad negandum vel etiam ad difficilius ꝯcedendũ habet vitiare:vt in.c.poſtulaſti.⁊ ibi expreſſe per Ho.de reſcrip.Sed certo certius eſt ꝙ ſi abbas dixiſſet ꝙ ſi lauduȝ fuiſſet ab vtraq; parte ratificatũ literas reuocatorias non habuiſſet.vel ſaltẽ nõ ita de facili.ergo ⁊c.Et hoc ſolum ſufficit ad annullationem literarũ.Et ꝑ hec oĩa concludo dictos fratres poſſe legitime ſe defendere aduerſus abbatẽ ⁊ conuentum ſancti Mauricij.⁊ contraria ſuperius formata ſatis patent diſtincta ⁊ ſoluta per premiſſa ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xlij.

1 ☞ Hereticus qualiter quis probetur.
2 Statutum epiſcopi an valeat ex quo cauetur vt per quatuor teſtes ſingulares quis probetur vſurarius.
3 Teſtes ſunt ſemper ſingulares reſpectu ſenſus ꝑ quẽ actus percipit̃.

Ex multis agitatis in iudicio illud in effectu q̃rit̃ vtrũ heres ſit ꝑ cẽſuram eccleſiaſticam ad exhibitionẽ libri paterni cõpellend9 cũ afferat a parte aduerſa in illo contineri vſuram receptã a defuncto ⁊ ꝓbat̃ mutuũ ac defunctum fuiſſe vſurariũ.Sed hoc vltimum ſolum ꝓbat̃ per teſtes ſingulares qui deponunt ſe mutuum recepiſſe a defuncto ſub vſuris ⁊ qlibet dicit de facto ſuo.heres vero dicit ſe non teneri ad exhibitionem libri allegans inſuper illũ firmiter non habere.Et primo videtur heredẽ modo p̃dicto debere compelli per tex.not.in cle.vnica de vſu. §.ceterum.vbi dicitur vſurariũ ad hoc compellendum cum de vſuris agitur.⁊ glo.ibi in verbo ipſos.ideȝ dicit de ipſius heredibus ſuis vel extraneis.argu.in.c.tua nos.de vſur.⁊.c.michael.⁊.ff.de eden.l.ſi quis ex argentarijs.⁊ nec ſufficit vſurarium vel heredẽ dicere ſe librũ ꝑdidiſſe etiã cum iuramento:niſi ꝓbet caſum amiſſionis.arg.c.cũ olim. de priuileg.quia cum agitur de preiudicio alterius nõ eſt ſtandũ ſoli iuramento maxime in caſu noſtro vbi cõſtat illum librum defunctum habuiſſe cum ſe al illuȝ remittat in alio libro ſuo in iudiciũ in hac cauſa producto.⁊ hoc per plura argumenta tenet glo.in dicta cle.vna.in verbo cõpellendi ⁊ ſentiũt ibi cõmuniter ſcribẽtes.nec prodeſt ſi dicatur non conſtare defunctum fuiſſe vſurariũ:cum teſtes ſingulares non ꝓbent vt in iuribus.ſ.allegatis.quia vbi agitur de probatiõe alicuius vniuerſalis qḋ habet partes ſucceſſiuas diuerſitas in tempore ⁊ in partibus totius non vitiat.tunc habet vitiare cum eſt ꝓbandum id qḋ vnico contextu explicatur:quia tunc diuerſitas in tempore importat diuerſitateȝ factorum:tunc teſtes ſunt vere ſingulares.Exemplum ſi agit̃ de probatione teſtamenti ⁊ vnus teſtis dicit ꝙ fuit conditũ die lune:alius qḋ die martis.Nã aut iſti teſtes ſunt falſi aut deponunt ſuper diuerſis teſtamentis ⁊ ſic non debent probare cum qlibet deponat de vno teſtamẽto. ¶ Sed vbi deponũt de aliquo ſucceſſiuo habẽte partes diſtictas ⁊ diuerſas in tẽpore.diuerſitas nõ vitiat,quia non importat diuerſitatẽ facti reſpectu totius qḋ probandum in minet exẽplis in probanda poſſeſſiõe.Nam ſi vnus deponit quod poſſedit totum quinq; annis ⁊ alius dicit de quinq; annis ꝓbat̃ videt̃ poſſeſſio decem annorũ,quia ſuper eadẽ poſſeſſione deponũt,hoc videt̃ de mente glo.in.l.ob carmen.§.fina.ff.de teſti.Et allegant quidem ibi pro nunc

pro nunc.l.quidam.C.de here.Ad idez quod no.Jac.bu.in.l.eccleſia.
1 C.eo.vbi dicit † ꝙ ſi volo ꝓbare vnū hereticū,ſufficit vnū teſtez dicere
ꝙ audiuit illum dicere ꝙ nō credebat reſurrectionem mortuorum et
aliū qȯ dixit ſe nō credere Chriſtum filiū dei.Sic vr̄ dicendū in ꝓpo-
ſito cū non arguit de probatione certi contractus.Sed iſto vniuerſali
ꝙ defunctus fuit vſurarius diuerſitas in tp̄e ⁊ in contractibus vſura
rīꝫs nō habet teſtimoniū vitiare.Ad hāc ſniam pn̄t adduci tria exem
pla que ponit Inno.in.c.qualiter ⁊ qn̄.s̄.de accuſa.cū agit̄ de proba.
fame vel iuriſdictionis vel preceptionis decimaꝝ,nō eſt neceſſe teſtes
cōcordare in tēpore:ſed ſatis eſt ꝙ cōcordent in vniuerſo.ſ.qȯ ſit infa-
mis:vel ꝙ iuriſdictionē exercuit:vel decimas ꝑcepit:qꝛ concordāt ſa
tis in eo qȯ probandū incumbit.¶ Sed his non obſtantibus contra
riam ſniam quo ad caſum noſtruz arbitros p̄ualere.Et p̄mo moueor
qꝛ dicta cle.vna.nō vēdicat ſibi in caſu noſtro locuz,fundat enim ſe ſu-
per qualitate vſuraria.dicit eīm vſurarios cōpellendos.⁊c.Oportet er
go prius cōſtare defunctum fuiſſe vſurariū qꝛ vbi iuris diſpoſitio fun
dat ſe ſup aliqua qualitate:neceſſe eſt illā prius ꝓbari tanꝗ fundamē
tum diſpoſitionis.hoc ſatis probat̄ ex his q̄ legunt̄ ⁊ no.in.c.j.de off.
dele.lib.vj.⁊.c.accuſatus.§.ſane.de here.eo.li.vj.⁊ qȯ no.in cle.vna.de
ſequeſtra.in.gl.fi.⁊ plenius ⁊ elegāter tactis ꝑ Bar.iuncta gl.⁊ tex.in
l.j.ff.qȯ vi aut clam.maxime cuz illa cle.indicat quid nouū deuians a
cōibus regulis iuris.Non enim debet qs cōpelli ad exhibendum li-
bros ſuos quos p̄uatim in domo ſua tenebat ꝓ cōſeruatione familie,
vt no.in.d.cle.vna.in gl.in verbo rationum.ſecus ſi in publico teneret
libros.vt faciunt iſti vſurarij manifeſti quibus videt̄ tacite mandatuz
vt ſcribāt,⁊ ſic dꝫ intelligi tex.⁊ qȯ ibi notat Bar.in.l.quedā.in princ.
ff.de eden.vnde in odium vſurariorum tm̄ emanauit illa cle.vna,in.§.
ceterum.ſicut vſurarij occulti ſeu qui priuatos libros tenent cōpellant̄
ex noua prouiſiōe libros edere,oportet ergo qȯ ꝯſtet defunctū fuiſſe
vſurarium.Quod certe in caſu noſtro probatum non eſt ꝑ illos teſtes
ſingulares.Et primo adducam authoritates quas in materia reperio.
Scdo iura generalia.Tertio ratiōes ſatis vrgētes Fede.de ſen.q in cō
ſilijs ſubtiliſſime ſe geſſit:hoc aperte tenet in terminis noſtris conſil.
lxij.vbi dicit ꝙ per teſtes ſingulares nō probat̄ quem fuiſſe vſurariuz
maxime cū deponunt de proprio facto ſicut in caſu noſtro cum ſimili
2 tudo repellat a teſtiminio,vt in.c.ꝑſonas.de teſti.¶ † Item ⁊ fortius
ip̄e cōfirmat cōſi.xvij.vbi plus dicit nō valere ſtatutū ep̄i quo cauet̄ vt
per quatuor teſtes ſingulares qs probet̄ vſurarius,cū hoc ſit contra
ius qȯ ep̄s ſtatuere nō p̄t iuxta no.in.c.ſup his.de maio.⁊ obe.⁊.xxv.
q.ij.c.inſtitutionis.⁊.c.igit̄.plene per Jo.an.in.c.fi.de offic.archi.hanc
opinionem in terminis noſtris poſt multa tꝫ dn̄s Ant.de but.repro-
bata opinione Jac.but.in.c.cū oporteat.de accu.vbi inter cetera ad ꝓ
poſitū dicit ꝙ qn̄qꝫ dat̄ vniuerſitas in cauſis dictorū que habēt ſe ad
probanduz vt totius partes diuidue ⁊ teſtes nō probent.vnde ſi vnus
teſtis dicit ſcio ꝙ p̄ſcripſit:quia vidi eū poſſidere nō probat quando
ſe habēt partes indiuidue eiuſdē totius indiuidue ⁊ probant vt ſi vo
lo probare miſſam.⁊ induco duo teſtes quorū vnus dicit ſe audiuiſſe
epiſtolā alter euangelium.⁊ de hoc eſt glo.no.in.c.nihilominus.iiij.q.
ix.idē ꝫm eum ſi partes ſunt diuidue,qlibet tm̄ refert̄ ad totū.vt ſi vo-
lo probare decimā:vnus dicit ꝙ vidit me percipere decimam frumen-
ti,alius decimam hordei:vel ſi volo probare iuriſdictionē per vnuz te
ſtem exercuiſſe certū actum iuriſdictionalē per alium probo exercitiū
alterius actus:⁊ ſic ſeruat exempla Inno.in.d.c.qualiter ⁊ qn̄.Si aūt
cauſe ſe nō habent vt partes inferentes vt totū:ſed vt cauſe multipli-
cantes idez totū in ſpecie ⁊ nō probāt.ꝫm eum exēplū.Si volo proba
re aliquem ſanctum:nō enim ſufficit ꝙ aliqui deponant de vno mira-
culo:⁊ alij de alio:vt not.dicit Archi.in.c.nouit.xxv.q.v.qȯ eſt cōtra
illud dictum Jac.but.per qȯ infert in terminis noſtris qȯ ſi vnus de
ponit titiuz vſurarium:alter quia mutuauit caio teſtes non probant
illum vſurariū.Et aduertendū qꝛ ꝑ exemplū ſentit hoc procedere etiā
ſi teſtes nō deponerēt de proprio facto.ſecus ſi dicit volo probare ali-
quem famoſum vſurariū,⁊ vnus dicit ſe audiuiſſe ab alijs quam alter
quia ad famā ꝓbandā nō obſtat hec diuerſitas iuxta notata ꝑ Inno.
in.d.c.qualiter.⁊.c.cū oporteat.⁊ ꝑ Bar.in.l.de minore.§.tormenta.ff.
de queſtio.hanc eandē ſniaz qȯ in caſu noſtro teſtes ſingulares nō ꝓ-
bant videtur velle gl.ſingularis in.d.c.nihilominus.iij.q.ix.que vide-
tur dare regulā ꝙ nunꝗ teſtes ſingulares probāt etiaz ſi inducuntur
ad probandum quid vniuerſale ſeu totū niſi quādo factuz eſſet ſucceſ-
ſiuum ⁊ indiuiduuz ⁊ teſtes deponāt ſuper rebus indiuiduis totius,
exemplū in probatione miſſe ſi vnus deponit de epiſtola ⁊ reliqui de
euangelio.Secus ſi deponūt ſuper diuiduis.vt ſi vnus dicit de euan
gelio:⁊ alter de veſperis:vel ſi probare volo ſolutionē decime vnus di
cat frumentū ſolutū,⁊ alius fabam:⁊ ſic illa gl.que dicit de probatio-
ne iuriſdictionis vel decime aperte ſentit qȯ non probant quez vſura
rium,cum deponūt ſuper actibus diuiduis:nec factum eſt indiuiduū
nec ſucceſſum hoc idem videt̄ aperte ſentire Pe.⁊ Cy.poſt eum.in.l.
ij.C.que ſit lon.conſue.vbi dicunt ꝙ ad probandum cōſuetudinem,⁊
ſic quid vniuerſale ſeu totum nō ſufficit teſtes deponere ſuper diuer-
ſis actibus ex qbus inducitur conſuetudo niſi ſint cōteſtes qui ſimul
viderunt illos actus,qȯ ſatis in ſimili videtur approbare Arch.in.d.
c.nimirum.Hanc eandē ſniam videt̄ probare Innoc.in.c.licet ex qua
dam.de teſtib.Nam licet ibi primo colligit argu.ꝙ ſi volo probare me
vſum iuriſdictione vel ſeruitute aliqua ⁊ vnus dicit de vno actu,alius
de alio qȯ probāt:tm̄ poſtea immediate dicit tutius ſe credere dicēduz
ꝙ quilibet teſtis ab eiſdem duobus ⁊ eodem tp̄e adiuit al's in ſuis di-
ctis erunt ſingulares.falſuz eīm allegant.s̄.de elect.cum dilecti.⁊ dicit
de hoc notari in.d.c.qualiter ⁊ qn̄.Et ſic Inn.ſtat in vltima opinione
ꝙ in probādo aliquo toto ⁊ ſucceſſiue habente partes diuiduas teſtes
ſingulares non probant:licet quidam ⁊ male allegant Inn.pro con-
traria ſnia.Et aduertendum qꝛ per illum dictum declaratur dictum
ſuum in.d.c.qualiter ⁊ qn̄.Et ſic Inno.ſtat in vltima opi.Nam Inno
cen.ibi non dicit ſimpliciter prout quidam male allegant ꝙ in probā
da iuriſdictiōe vel ſolutione decime ſufficiāt teſtes ſingulariter de po
nentes de diuerſis actibus.imo primo poſuit illud dictū ⁊ immedia-
te poſuit contrariā opinionez dicendo ꝙ alij contra eū dicunt aſſeren
tes ꝙ vbicunqꝫ aliqd teneret̄ probare niſi teſtes de loco tp̄e ꝑſonis ⁊
alijs oibꝰ cōcordent nō habent̄ ꝑ pluribꝰ teſtibꝰ.allegat dictū.c.nihil
ominus.vt oīno ſint in ſuis teſtimonijs ſingulares.allegat dic.c.cū di-
lecti.vn̄ tenēt illi vt Spe.refert ꝙ etiā in probādo famā teſtes debent
cōcordare vt dicā tali die audiuimꝰ talem rumorē vel infamiaz ⁊ tali
loco ⁊ a talibus perſonis.hic Inno.alter impugnat illaz vltimā opi.
⁊ Jo.an.ibi ſimpl'r tranſit recitādo quaſi ad ꝯtextū.Sed ꝑ dicta.i.d.c.
lꝫ videat̄ Inno.approbare hāc vltimā opinionē tanꝗ tutiorem.⁊ pro
eo facit vrgens rō quam.j.ſubijciā.Spe.etiam in duobus locis no.in
gl.Inn.in.d.c.qualiter referēdo ſingul'r opiniones ꝯrias.vt.s̄.dixi ⁊
nullaz approbet.vt ptꝫ in titu.de teſti.§.iam de interrogatorijs.verſi.
itē de tp̄e.⁊ in ti.de inquiſi.§.nūc verū ꝙ ſi negauerit.quinimo recitat
ibi opin.Vincē.in.c.illud de preſcr.q̄ dicit ꝙ ſi vnus teſtis deponit de
fama in vna parte ciuitatis.⁊ alius de alia parte nō eſt fama ſufficien-
ter ꝓbata:qꝛ teſtes ſunt ſingulares.Hāc opinionem videt̄ ꝓbare glo.
ord.in.c.lꝫ ex quadā.que dicit ꝙ in ꝓbanda conſanguinitate nō ſuffi-
cit ꝙ aliqui deponūt de vno latere ⁊ alij de alio.Et ſic lōge fortiꝰ non
vult ſufficere ſi qſqꝫ teſtis eſſet ſingularis dicto ſuo.Et hec ſufficiant
reſpectu autoritatū.¶ Nūc ꝓbo inducēdo iura.Et primo faciūt mul
ta iura generaliter loquēdo nō diſtinguēdo inter actū ſucceſſiuū ⁊ in-
ter momētaneū dicūt teſtes ſingulares nō ꝓbare.vt in.d.c.nihilomi-
nus.⁊ tam literis.de teſti.⁊.c.cū dilecti.de elec.⁊.c.bone.el.j.de ele.ver.
lꝫ.cū ſim.nec reperit̄ aliqs tex.q ꝓbat ꝯriā opinionē.Sꝫ fuit nuda in-
terpretatio quorundā q ſepe deſtruūt tex.per ſuas opiniones capita-
neas.⁊ contra eos facit ſingulariter illud.c.cū dilecti.Nā ibi canonici
volebāt ꝓbare ꝙ nō cōſenſerant in illū electū a cōpromiſſarijs ⁊ qſqꝫ
deponebat ꝙ nō cōſenſerat nec per hoc inferebat̄ multiplicitas actꝰ
⁊ tm̄ papa ibi dicit ꝙ nō probāt:qꝛ ſunt ſingulares cū qlibet deponat
de ſuo cōſenſu.qȯ aperte eſt contra mentem glo.in.d.l.ob carmen.§.j.
¶ Ad idē dictū.c.bone.vbi canonici volebāt probare ꝙ non fuerunt
citati:nec valet ſi quiſqꝫ dicat ſe nō fuiſſe citatū.⁊ tm̄ veniūt ad ꝓban-
dum illā vniuerſalē poſitionem ꝙ capitulum non fuerat citatum.nec
capitulū cōſtituitur:niſi ex ſingulis oībus ignorātibꝰ.arg.eoꝝ q̄ not.
3 glo.in capitulo.de conceſ.prebē.lib.vj.¶ † Probo poſtremo ꝑ ratio-
nem inefficacē omni re ſuper qua teſtes deponant:ſemper teſtes ſunt
ſingulares reſpectu ſenſus ꝑ quez actus percipitur.Nam ſi tu ⁊ go vi-
dimus titium ꝑcutere ſempronium tu ꝑcepiſti per ſenſum tuū.⁊ ego
ꝑ meū.nec tuus ſenſus eſt meꝰ,nec ecōtra.Ad hoc qȯ no.Barto.in.l.
ij.ff.quēadmodū.teſt.aper.vn̄ hoc reſpectu cū exigit̄ ꝙ ſint cōteſtes.ſ.
reſpectu obiecti ſup quo deponūt oportet ꝙ ſint ꝯteſtes ſi eodē tem-
pore ſe preſentauerunt ſenſibus ipſorum teſtiū vnde appropinquatio
ad ſenſum eodē tēpore facta facit eos eſſe cōteſtes,⁊ hinc patet cuili-
bet ſubtiliter hāc rem cōſiderāti.Quare autē exigit̄ ꝙ in hoc ſint cō-
teſtes.⁊ ſic ꝙ in eodem tempore ſimul ꝑceperint.certe nō alia ratione,
qꝛ vni teſti nō creditur in preiudicium alterius vt in iuribꝰ vulgaribꝰ.
Sed qui ſimul in oībus cōcordent hꝫ locū illa regula iuris diuini et
humani.In ore duorū vel trium teſtiū ſtat oē verbum in.d.c.lꝫ vniuer
ſis.⁊.ij.q.iiij.in p̄n.hec aūt ratio locum habet etiā qn̄ agitur de ꝓbādo
aliquid in gn̄e ſi teſtes deponunt ſuper diuerſos actꝰ.¶ Quomodo
enim pōt cōcludi in caſu noſtro titium fuiſſe vſurarium niſi credatur
cuilibet teſti de ꝑ ſe deponenti ſup vno ꝯctu.Et ſic oportet neceſſario
dicere tenendo cōtrariā opinionē.ꝙ vni teſti credat̄ qȯ eſt cōtra iura
ſuperius allegata.Et ſi diceres ſi articulus eſt gn̄alis ꝙ fuit vſurariꝰ
⁊ teſtes deponunt ſup iſta vniuerſali poſitiōe in qua vident̄ oēs ꝯcor
dare:⁊ ego rn̄deo ꝙ non ſunt cōcordes in redditione cauſe.vnde de-
bent etiaz cōteſtes in actu particulari per quē mouent̄ ad deponendū
ſuper vniuerſali.Nā ipſi non percipiūt per ſenſum illum vſurariū.ſed
tantū illos actus particulares ſuper quibus deponūt.de his Xo q̄ in
preſentia geſta ſunt teſtibus deponere permiſſum eſt,vt in.c.teſtes.iij.
q.ix.⁊.l.teſtiū.C.eo.⁊ in actu preſcriptionis ꝑ ſenſum reqrit̄ qȯ teſtes
ſimil fuerint.vt in.d.c.nihilominꝰ.vt dicamus.vt ꝙ reguraliter teſtes
nō ꝓbant niſi ſimili in eodē tp̄e id viderit ſup quo deponūt niſi factū
ſit ſucceſſiuū ⁊ indiuiduū ⁊ deponant ſup partibꝰ indiuiduis totius
exemplū in probatione miſſe:vel quādo per foramen immediate vnꝰ
poſt alium viderunt teſtes aliquos adulterantes.vt ibi no.per Cy.in

d.l.teſtium.nec eſt aliquis textus qui dicat cōtrarium.nō obſtat.l.quidam.C.de here.quā quidam allegāt:quia nihil probat nec etiam glo. in.d.l.ob carmen.iure probatur:nec eam ſimpliciter approbant doct. in.d.l.⁊ ipſemet bar.refert in.d.l.ob carmē.⁊ in terminis noſtris ſunt plures autoritates contrarie:vt patet ex precedentibus.Et hec ſufficiant ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā dominus Antonius frater cuiuſdam mulieris.ſ.domine petre vidue ſponte ⁊ ex certa ſcientia certam dotem conſtituit dicte ſorori ſue ad ſecundas nuptias tranſeūti ad cautelam ⁊ ſecuritatem ſecundi mariti recipientis dotem a dicto domino Antonio.pater dicte mulieris promiſit dicto marito per ſolēnem ſtipulationem ſub certa pena eum ⁊ ſuos heredes ꝯſeruare indēnes ab omni petitiōe lite ⁊ ꝯtrouerſia q̄ moueri poſſit ſeu moueret̄ qñcūqȝ ꝑ filios primi matrimonij ſeu eorū noīe tam occaſione dotis ꝙ generaliter oīm bonorum q̄ ꝑtinere poſſent ad filios primi matrimonij ſeu eoꝝ noīe tā occaſiōe dotis ꝙ occaſione dicte dñe petre matris.Cōtingit dictā mulierē ꝑcedere relictis filijs primi ⁊ ſecundi matrimonij.demū deceſſit filius ſcdi matrimonij ⁊ lis inchoat̄ ꝯ maritū ſcdm ꝑ filios primi matrimonij occaſiōe matris eoꝝ dicentes ſe debere ſuccedere pariter vna cū filio ſcdi matrimonij. ¶ Querit̄ an ſecundus maritus tenet̄ dictis filijs primi matrimonij reddere partē dotiū ſꝫ qd̄ ciuitatis ſtatutū diſponit.Nūquid dictus maritus habeat regreſſum ſeu habere poſſit cōtra patrē dicte mulieris occaſione ſtipulatiōis premiſſe maxime cū ipſe pater ſpōte iurauerit omnia predicta ⁊ ſingula firma ⁊ rata perpetuo habere ⁊ tenere in nullo contra facere vel venire per ſe vel aliū de iure vel de facto in iudicio vel extra aliqua ratione ingenio iure modo vel cauſa.

¶ Conſilium.xliij.

1 Nomē litis cōprehendit oēm actionē tā in rem ꝙ in perſonam.
2 Fieri dicitur poſſe quod fit de iure.
3 Verbum bonorum comprehendit in ſe actiones.
4 Mens contrahentium in cōtractibus magis ſpectatur ꝙ verba.

Chriſti eiuſque pijſſime matris poſtulato ſuffragio.Videt̄ pmo dicto ſcdo viro nullū ius in ꝑſcripto caſu ꝯpetere ꝯ patrē dicte dñe petre ꝓmiſit enim dictum virum ⁊ heredes cōſeruare indēnes ab omni petitione ꝛc.⁊ ſic vt eſſent ſine damno.ſed damnū proprie eſt diminutio patrimonij:vt.l.iij.ꝯ.de dam.infec.Sed in caſu noſtro nō diminuit̄ matrimoniū dicti ſecundi viri cum iure cōpetat filijs primi matrimonij ſucceſſio.ſ.in bonis maternis ꝓ rata:vt.l.cū alij.C.de ſecū.nup.Ergo non cōmittit̄ dicta ſtipulatio qd̄ enim iuris ſit penam non meretur.l.gracch⁹.C.de adul.⁊.xxij.q.iij.q peccat.nemini iniuriā facit qui vtit̄ iure ſuo.l.j.§.deniqȝ.ff.de aqua plu.arcē. ¶ Preterea dicta ſtipulatio ex alio capite infringit̄.q2.ſ.nō potuit ꝓmittere factū alienū.vt.l.ſtipulatio iſta in prin.ff.de v.ob.⁊ inſti.de inuti.ſtip.§.ſi qs alienū.Sed dict⁹ pater ꝓmiſit factū filioꝝ primi matrimonij ergo nō valuit ſtipulatio.ſed his nō ob.ꝯriā ſniāȝ arbitror ꝑualere.moueor primo per text. quaſi expſſum hūc caſum decidentē iuncta gl.in.d.l.ſtipulatio iſta.§. ſed ꝙten⁹.⁊.§.hi q.Et ibi habet̄ ꝙ ſi ſtipulor mihi habere licere certā rem ſub certa pena cōmittit̄ ſtipulatio ſiue de iure ſiue de facto mihi illa res euincatur q2 vt dicit ibi tex.habere nō licet ſi aliqd ei diminuerat ex iure qd̄ habuit ita in propoſito nō pōt iſte ſecundus marit⁹ dici indennis ſi pars dotis auferat̄ ſibi aut filio ſuo ꝙtūcūqȝ ꝑ filiū primi matrimonij de iure auferat̄ ⁊ per hoc facit qd̄ habetur in.d.l.ſtipulatio iſta.§.queſitū vbi expſſe dicit̄ ꝙ etiā circa rem alienā valet iſta ſtipulatio habere licere dummodo ſubꝯciatur pena ſicut in caſu noſtro. Fingamus enim ꝙ titius donat mihi rem alienā ⁊ ꝓmittit me cōſeruare indēnē ab omni lite ⁊ controuerſia ꝛc.qs dubitat ꝙtūcūqȝ mihi iure euincat̄ obligat̄ mihi titius ad intereſſe iuxta ea que habentur ⁊ notant̄ in.l.j.C.de euict.⁊.l.ariſto.ff.de dona.vnde licet hoc pactū non valeat in preiudicium filij primi matrimonij.l.ſi vnus.ff.de pactis.q2 res inter alios acta.l.j.C.de tranſac.⁊.c.inter dilectos de fide inſtru.tñ preiudicat ipſi patri promittenti de indēnitate vel ſaltē committatur pena in ſtipulatiōe appoſita:vt.d.§.queſitū.⁊.§.j. ¶ Scdo principaliter faciunt verba predicte ſtipulatiōis multum generalia eo qd̄ fuit promiſſa indēnitas ab omni petitione litis ⁊ cōtrouerſia que moueri poſſit ſeu moueatur ꝛc.vnde pondera primo illa generalia verba:ab oī petitione ⁊ controuerſia tam de iure ꝙ de facto.Nā q omne dicit nihil excludit:vt in.c.ſolite de ma.⁊ obe.⁊.xix.di.c.romanorū.⁊ bene facit.c.raynaldus.de teſt.vbi pena appoſita ex cōuentione cōmittitur:
1 lȝ iure conueniatur. ¶ Tertio facit illud verbū lite ꝛc. † Nam nomen litis cōprehendit omnem actionē tam in rem ꝙ in perſonā.vt.l.litis nomē.ff.de vb.ſig.actio aūt eſt ius.inſti.de acti.in prin.Promiſit ergo per hoc verbū iſtum virum ſeruare indēnē ab omni actione iuris mouenda ꝯ eum per filios primi matrimonij ſiue in rem ſiue in perſonā. ¶ Item pōdera illa verba que moueri poſſent ſeu mouerent̄ ꝛc.Nam illa verba mouerentur ſonant in factum.illa vero que moueri poſſunt
2 ſonāt in ius qd̄ patet per verbū poſſent. ¶ † Illud enim dicitur fieri poſſe qd̄ iure fit.vt in.c.faciat.xxij.q.ij.⁊.l.filius.ff.de cōdi.inſtit.preter ergo illa verba voluit eum ſeruare indēnē ſiue de iure ſiue de facto filij primi matrimonij agerent cōtra eum. ¶ Tertio principaliter hec ſententia probari videt̄ per illā clauſulā generalem adiectā in ſtipulatiōe vȝ.Et generaliter occaſione omniū bonorum que pertinere poſſent ad filios primi matrimonij occaſiōe dicte dñe petere ꝛc.Unde primo
3 pondero verba omniū bonorum.† Nam verbū bonorū eſt valde generale comprehendēs in ſe etiam actiones.vt.l.bonorū.ff.de ver.ſig.Itē pōdera illa verba que pertinere poſſent ꝛc.Nō enim dicunt̄ poſſe pertinere niſi de iure pertinerent.qd̄ denotat illud verbū poſſent ꝑ ſupradicta.Et ſic clariſſime infertur ꝙ etiā reſpectu petitionis iuridice voluit illum indēnem cōſeruare.Preterea faciunt illa verba generalia q̄ ſequunt̄.vȝ occaſione dicte dñe petere ꝛc.negari enim non poteſt qn occaſione matris eorum petant partem dotium.d.l.cū alijs.C.de ſecū. nup.ergo locus eſt ſtipulationi. ¶ Quarto magnū argumētū preſtat ꝑdictis forma iuramenti dicti promiſſoris in eo qd̄ iurauit nō venire cōtra dictam promiſſionē de iure vel de facto aliqua rōne ingenio iure modo vel cauſa ꝛc.Per que verba ſatis poſſumus arguere ad ꝑcedētia ꝙ voluit ſe obligare de indēnitate reſpectu petitionis filioꝝ primi matrimonij ſiue de iure ſiue de facto.Nā verba generalia ꝑcedētia declarant̄ per ſequentia.in.l.ſi ſeruus pluriū.ff.de leg.j.⁊.l.qui filiab⁹.⁊.l.ſi cui dulcia.ff.de vi.tri.⁊ oleo lega.⁊ in.c.ſede.de reſcri. ¶ Quinto
4 principaliter induco totalem rationē.† In ꝯtibus magis ſpectatur mens cōtrahentiū ꝙ verba.vt.l.in conductionibus.ff.de condi.⁊ demō.que quidē mens elicitur ex cōiecturis.ita vt euidens dicat̄ mens dico ꝑ coniecturas cōſtat.vt notabiliter innuit tex.in.l.licet.ff.de le.j. Sed ſi diligenter ꝯhentium mentes cōiecturare velimus ob nullam aliā cauſam fuit dicta cautio ſeu ꝓmiſſio facta niſi vt dos aſſignata ſecundo marito integre remaneret apud filios ſecūdi matrimonij.Nam propter filios primi matrimonij qui ſuccedunt pariter cū filijs ſecūdi in dote:vt.d.l.cū alijs.Raro vidue reperirent maritum cū eadē dote. cum dotem integram non valeant remittere in filios ſecūdi matrimonij hinc eſt ꝙ ꝓmiſſio iſta facta ſolū reſpectu filiorū ꝑmi matrimonij circa dotem aſſignatam a fratre qui videt̄ eoipſo ꝙ nō ſtipulatur dotem ſibi reddi.l.vnica.§.in extraneis.C.de rei vxo.act.nullam em̄ actionem poterant filij mouere in vita matris.ſed tantum in morte cum in vita parentum nullā legitimam petitionem habeant filij.l.j.§.ſi.ff.de col.bo.Bar.in aut.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccl.⁊.l.i.§.j.nec caſtrenſe.C.de co.bo.Cautū ergo fuit reſpectu petitionis quā iure facere poterant poſt mortē matris tam de iure cōmuni ꝙ de rigore ſtatuti.Et ꝙ hoc ſit verum vltra predicta patet.Nā ſi tantū voluiſſet maritus proſpicere ⁊ non de iure recepiſſe promiſſionē generaliter reſpectu cuiuſcunqȝ qui mouet ſibi queſtionē.ſȝ hic reſtringit ſe ad filios ꝑmi matrimonij qd̄ nō pōt dici ob aliud niſi q2 de iure poterant ſuccedere vna cū filijs ſecundi matrimonij.Et ad predicta multū facit:q2 nō ſolum promiſit ſeruare maritū indēnē:ſed etiā ſuos heredes.Ex quo infertur ꝙ etiā finita cauſa dotis durabat dicta promiſſio de indennitate ſeruāda.vñ tacite videtur fuiſſe actum vt dos integra remaneret apud filios ſcdi matrimonij:⁊ ꝙ tacite agit̄ habetur pro expreſſo.l.cū quid.ff.ſi certū pe.Etiā hunc intellectū multū adiuuat illud verbum qñcunqȝ poſitū in illa promiſſione.per qd̄ verbū infertur ꝙ etiā a petitiōe fienda poſt mortē dicte domine petre debebat Antonius ſeruari indēnis maxime cōiūctis illis verbis occaſiōe dicte domine petre. Facit ad ꝑdicta in arg.l.que dotis cauſa cum materia ſua.ff.ſol.mat.Ex his omnibus concludo ſtantibus predictis terminis dictum ſecundū maritū habere regreſſum contra dictū patrem ꝓmiſſorē pro ea parte quā habebat reſtituere filijs primi matrimonij.ita ꝙ in hoc ⁊ in alijs loc⁹ eſt dicte ſtipulationi.Et per predicta ſatis patet reſponſum ad contraria ſuperius formata.Nam ſatis diminueretur patrimonium iſtius viri.cum ex pacto tota dos deberet remanere apud eum:euincit̄ ab eis pars. ¶ Nec obſtat ꝙ promiſit factū alienum quia appoſita fuit pena quo caſu valet ſtipulatio.vt in dictis iuribus:tamē q2 melius potius promiſit proprium factum ꝙ alienū.ſ.de aſſumendo in ſe litem ⁊ ſeruare in demnem.Et hec ſufficiant ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xliiij.

1 Mulier eſt ita ſubdita marito vt preſumatur accerſita ab ipſo.
2 Renuntiatio ſimplex extraiudicialis an preiudicet.
3 Arbiter debet diligenter litem diſcutere.
4 Satutum deuians a iure cōmuni debet reſtringi ꝙtum fieri poteſt.

In preſenti q̄ſtiōe duo ſunt dubia principalia.Primum nūquid dictum laudū fuerit nullum.Secūdum preſuppoſita nullitate vtrū debeat cōtra exequutionis petitionem huius nullitatis exceptio admitti.Nō obſtante dicto ſtatuto quo omnino nullitatis exceptio ⁊ defenſio videtur inhibita.Et circa vtrunqȝ multum concluſiue procedam cum materia per primum conſulentem ſatis ſit librata.videtur enim mihi qd̄ dictum laudum ſit ipſo iure nullum duplici ex capite ex parte mulieris ⁊ inita via ex parte mariti.In fauorē mulieris ꝑmo facit autē.

ſi qua

ſi qua mulier.C.ad velleia.Nā ſm intellectū quē ibi ponit Odof.qua-
litercūꝗ maritus ⁊ vxor in eodē inſtrumēto cōtrahūt,vxor nō obliga
tur ipſo iure niſi pecunia ꝓbeƭ verſa in vtilitatē ipſiꝰ mulieris.vt ibi
dicitur in fine.Ratio q2 ſemper in dubio videtur mulier adhibita vt
1 intercederet ꝓ marito.†Eſt eñ mulier ita ſubdita marito vt preſuma
2 tur accerſita ab ipſo marito.¶ Nec obſt.† ꝙ ipſa mulier diceret ſe re-
nuntiaſſe tertia ratione ꝓcedente etiam q2 renūtiatio ſimplex extraiu
dicialis non ꝑiudicat ipſi mulieri,vt no.Bart.in.l.generaliter.C.eo.
tit.tum q2 in caſu illius aut.non valet renūtiatio etiam ſi ſnīa fieret.
vt ibi legi.⁊ no.⁊ eſt ſpeciale in caſu illiꝰ aut.quando vere vel ꝑſumpti
ue intercedat in eodem inſtrumēto pro marito.Et facit in fauorē vtri-
uſꝗ,ſcilȝ.vxoris ⁊ mariti,q2 dicti arbitratores nō diffinierūt totā qō-
nē,⁊ ſic nō videnƭ ſnīam dixiſſe.vt eſt tex.in.l.dicere.⁊.l.nō diſtingue
mus.§.queſitū.ff.de arbi.debet eñ arbiter ita ꝓnuntiare vt a tota lr̄a
diſcedatur,aliter nō valet ſnīa,vt in iuribus prealle.Et eſt bona gloſ.
in.d.c.licere.Nec obſt.ſi dicaƭ compromiſſum fuiſſe in conſules artis
lane tam pn̄tes quam futuros,q2 debet intelligi ꝙ ſi preſentes nō dif
finirent in termino,poſſent ſucceſſores arbitri,nō aūt debuit intelligi
vt ꝑ parte diffinirent contra in.l.hoc iudicio.cum ibi not.ff.fami.erc.
⁊ per Inn.in.c.cum inter.de re iudi.vel vt ſnīam incertam ꝓferrent cō
tra.ij.q.vi.§.diffinitiua.⁊ per Inno.in.c.cū venerabilis.de excep.in vſ.
autem.Non eñ valet ſnīa que non eſt certa per ſe vel relationem ad a-
ctum,vt ibi not.Inn.⁊ plenius per Io.an.in addi.Spe.in ti.de ſent.
ꝓla.§.qualiter.verſi.ſed pone iudex.Et videtur ꝓbari in.l.iiij.C.ꝺ ſen
3 ten.que ſine certa quanti.¶ †Debet eñ arbiter diligēter litem diſcu
tere ⁊ totalem finem controuerſie imponere.vt.l.ſi de meis.§.recepiſſe.
ff.de arbi.Ex quibus oībus ſatis ptȝ qd dicēdū in p̄rio dubio.¶ Cir
ca ſcōm qō videƭ magis dubitabile vtrum non obſtāte ſtatuto debeat
admitti hec nullitatis exceptio,multū facit theorica Bar.in.l.j.ff.qō
vi aut clā.vbi inter cetera dicit ꝙ ſi ſtatutuȝ remouet oēm exceptionē
⁊ defenſionem,non eſt aliquod remedium niſi vt pars ſoluat ⁊ poſtea
repetat ſi habet iuſtam cām excipiendi ⁊ vetante ſtatuto nō fuit ad-
miſſa niſi velit excipere remouendo illam qualitatem ſuper qua ſtatu
tum ſe fundat,vt puta ſi dicit cōtra inſtrumentū publicū nulla admit
tatur exceptio ſeu defenſio,poſſum excipere ꝙ inſtrumētum nō eſt pu
blicū,vel ſi dicit cōtra laudū arbitrorū nulla admittaƭ exceptio pn̄t ex
cipere ꝙ illi nō fuerūt arbitri.vt in hoc caſu ꝓprie loquitur gloſ.i cle.
vnica.de ſeque.que dicit ꝙ ſi aduerſus ſnīam nō pōt opponi exceptio
poſſim opponere de effectu iuriſditionis.ratio eſt q2 ſi non habebat
iuriſditionē non pōt appellari ſnīa.de re iudi.cle.paſtoralis.⁊ nota.in
l.ij.C.cōis vtriuſꝗ iudi.⁊ ſic per hanc exceptionem detrahitur q̄litas
ſuper qua fundatur iuris diſpoſitio.¶ Sed in caſu noſtro hoc nō p̄t
dici cum illi fuerint arbitratores,nec per hāc nullitatis exceptionem
deſinit eſſe laudum arbitratorū.⁊ optime vƭ ꝙ ſi in diſpoſitione tollū
tur exceptiones ꝑ expreſſum non poſſunt opponi etiā ſi ſint rationa-
biles.Sed his nō obſtantibus ꝯrium arbitror dicendum in caſu nr̄o
duplici ex capite.primo q2 remotis generaliter exceptionibus nō vi-
detur remota exceptio notorie legitima ex quo de notorijs qualis in
ſtatuto nulla fit mentio.ꝓbatur optime in ſimili in.d.cle.paſtoralis.ꝺ
app.iūcto.c.ex cōqueſtiōe.in gl.ſua.de reſti.ſpo.dr eñ in.c.paſtoralis.
ꝙ per clauſulam appellatione remota,remoueƭ oīs appellatio que a
iure expreſſe non indulgetur ⁊tñ ſi notorie grauaƭ,licet expſſe ille ca-
ſus a iure non ſit determinatus admittaƭ appellatio,vt in.d.c.ex con
queſtione.cū glo.Et hoc cōiter tenēt ibi doc.Ad idē facit.c.inter cete
ra.de re iudi.⁊ qō no.in cle.paſtoralis.prealle.in gl.in ver.nō habebat.
Hoc idē ſcōo ꝓbo ꝑ ipſius theoricā in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊
l.nō dubiū.C.de legi.vbi dicit ꝙ legitima cā eſt reſtringēdi ſtatutū ge
neraliter loquēs quando aliquis indebite damnuȝ patereƭ.l.adigere.
§.quāuis.ff.de iurepatro.vel quando aliquis iniuſte ad lucrū admitti
tur.vt in.l.vt gradatim.ff.de mu.⁊ hono.facit.c.abbate.de v.ſig.vel ſi
in caſu reſtrictionis ceſſat ratio q̄ mouit ſtatuētē.vt in.d.c.ꝙuis.facit
ad p̄dicta.c.cū dilectus.de conſue.⁊.l.ij.C.de noxal.Sȝ in caſu nr̄o ne-
dum altera iſtarū rōnū,ſed militant oēs.Nā ſi nō admittiƭ hec nullita
tis exceptio iſti maritus ⁊ vxor indebite ſentirent dānū,⁊ iſti credito
res iniuſtū cōſequerenƭ lucrū,vt patet ex ſeq.¶ Itē dicta notorietate
exceptionis ceſſat ratio generalis ſtatuti.nulla eñ rō potuit mouere
ſtatuētem ad remouēdas exceptiones,niſi quia timetur de malitia ⁊
fraude opponētium querētium dilatare iudicium.argumē.optimuȝ
in.d.c.ex parte.Sȝ hec ratio ceſſat quando exceptio eſt notoria.argu.
viij.diſt.manifeſta.Nec obſt.ſi dicatur ꝙ nulla ratio eſt in ſtatuto ex-
preſſa,q2 licitum eſt ꝯiecturare rationem que potuit legis mouere la
torē ⁊c.⁊ ſm illam cōiecturā lȝ reſtringere vel ampliare ſtatutū.vt no.
Cy.⁊ alij in.d.l.nō dubiū.facit qō no.gl.j.diſt.ꝯſuetudo.¶ Itē ſtatu-
tum deuians a iure communi dȝ reſtringi quantum fieri pōt vt minꝰ
quam poſſit ledat ius commune,vt not.probatur in.d.c.cū dilectus.⁊
d.l.ij.C.de noxa.Et qō hec exceptio ſit notoria patet,q2 clare colligiƭ
ex actis id tamē ex actis patet,poteſt dici notorium:vt eſt tex.in.c.cuȝ
olim.de ver.ſign.Et notant dñi de Rota deci.ccccxxxix.⁊ not.Inn.
in.c.ex inſinuatione.de appel.Secūdo capite etiam debēt admitti,q2
ſtatutuȝ remouet exceptiones cōtra laudū arbitrorū,ſed non p̄t dici
laudū ex quo controuerſia nō decidiƭ,ſed fit remiſſio ab alio.vt ꝓbaƭ
in.d.l.dico ergo ꝙ hec exceptio remouet qualitatem ſuper qua ſtatu
tum ſe fundat ⁊ per conſequēs dȝ admitti.vt.d.l.j.⁊ qō ibi nota.qō vi
aut clam.⁊ ꝑ glo.in.d.l.vna.de ſequeſtra.Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequētis.

Caſus.Quidā dn̄s Bartholo-
meus olim ep̄s Maſſanus quoddā fortilitiū iuris ep̄alis ſui cū do-
mibus ⁊ alijs pertinētijs ad dictū fortilitium titulo locationis ad.ix.
annos tunc ꝓxime futuros ſub annua pēſione.cxxv.florenorū quibuſ
dam ſolēniter cōceſſit,hoc ſpecifice inter cetera ſolenniter acto inter
dictas partes.videlȝ vt conductores ipſi teneanƭ durante dicto loca-
tionis tp̄e dictum fortilitium ⁊ domꝰ ipſius eorū ſumptibꝰ in eo in
quo erat ſtatu vel meliore conſeruare,⁊ finito dicto tp̄e locatiōis pre-
fato ep̄atui reſtituere.Contingit ꝙ ipſorum cōductorū incuria vel ne
gligētia vel inaduertētia domꝰ dicti fortilitij in parte paſſe ſunt rui-
nam,intātū ꝙ ep̄atus dānificatꝰ extitit fere in.cc.florenis.deniꝗ fini
to tempore dicte locationis,ep̄s Maſſanus antedictus ad cōducta-
rum nimiam inſtantiam libere ab omni obligatione abſoluit gratis ⁊
liberauit.quo ep̄o vita functo ſucceſſor in epiſcopatu petit dānū reſti
tui allegando dictā liberationem eſſe nullā.Queritur quid iuris:⁊ q2
caſus non videƭ magnā continere dubietatem breuiter procedam.

¶ Conſilium.xlv.

1 ☞ Prelatus poteſt donare modica de rebus eccleſie.
2 Epiſcopus habet nudam rerum epiſcopatus diſpēſationē.

Chriſti eiuſꝗ matris ꝑſidio
humiliter inuocato.Satis videƭ mihi clariſſime dictā li-
berationē non valuiſſe in ꝑiudiciū ep̄atus.Nā remittere
gratis.idē eſt ꝙ donare.l.quinetiā.ff.de calū.⁊.c.veniens.el.j.iūcta gl.
de teſti.Sȝ ep̄s non pōt donare iura ⁊ reditus eccleſie ſue ſine cā legi-
tima ꝙ ſi fieret talis donatio reuocaƭ,vt ꝓbaƭ in.c.ſi quos.⁊ in.c.ꝺ ſer-
uis.xij.q.ij.⁊ in.c.fraternitatē.de dona.vbi dicit ꝙ ep̄s rerū eccleſiaſti-
carū eſt procurator ⁊ non dn̄s,ideo conditionē eccleſie meliorare pōt.
deteriorē aūt facere non dȝ,vt ibi dicit tex.¶ Scōo ad idē facit.c.cete
rum.de dona.vbi habeƭ ꝙ ꝑlatus pōt modica de rebus eccleſie dona
re ſi hoc hȝ conſuetudo quaſi magnam donationem facere poſſit,ēt ſi
conſuetudo hoc habeat q2 cōſuetudo multū dānoſa eccleſijs non vȝ.
vt in.c.j.de conſue.Sȝ in caſu noſtro ponderato dāno ⁊ reditibꝰ ipſiꝰ
ep̄atus,ſatis videƭ donatio immēſa maxime cum ex ea remaneat eccle
ſia ruinoſa ⁊ ſine ſpe refectionis,igitur dicta liberatio non valuit.
¶ Tertio ꝓbari vƭ per.c.ep̄s.in quibus patet † ꝙ ep̄s hȝ nudā reruȝ
ep̄atus diſpēſationē,nec pōt de rebus mobilibꝰ aut immobilibꝰ ſeu
reditibus diſponere ad libitum ſed ſm deū ſi aliter facit incurrit dam
nationem.ad idē.j.q.iij.c.peruenit.¶ Quarto ꝓbaƭ per locum a ſpe-
ciali.in.c.ep̄s.⁊.c.bone.xij.q.ij.⁊ in.c.apoſtolice.de donatio.in quibus
iuribus ex ſpeciali priuilegio concediƭ epiſcopo,vt edificādo mona-
ſterium de nouo vel eccleſiā magnificādo ꝓ ſepulturis ſuis poſſit da-
re cēteſimam vel quinquageſimā redituum eccleſie ſue:cum hac tamē
limitatione vt eccleſie ſue ex hoc graue damnum non infligat,vnde ſi
ex hoc graue damamm infligat non vȝ de iure etiam in iſtis caſibus
priuilegiatis,ibi.Sȝ in caſu noſtro non ſolum ſumus extra dictos ca
ſus ſpeciales,ſed etiam damnum ex illa gratuita liberatione illaruȝ eſt
eccleſie habita conſideratione ad tenuitatē redituum dicti ep̄atus et
ad damnum illatum dicto fortilitio ſeu ipſius domibus.¶ Quinto
facit ꝙ q̄ncūꝗ quis hēat liberam adminiſtrationē non tñ ꝯſequitur
ptātē donādi vel pactū gratuitū faciēdi:vt.l.ꝯ iuris.ff.ꝺ pac.⁊.l.filiꝰ.
ff.de dona.⁊.l.ꝑſes.C.ꝺ trāſac.⁊.c.fraternitatē.de don.lȝ ergo ep̄s dica
tur in rebꝰ ep̄atꝰ hēre liberā adminiſtrationē,vt in.c.cū nobis.in fin.ꝺ
elec.nō tñ potuit in ꝑiudiciū eccleſie liberationē gratis facere vt in iu
ribus ꝑal.Et ad hoc optime facit qō no.Hoſt.⁊ Io.and.in.c.j.de po-
ſtu.vbi dicunt ꝙ de mero iure non lȝ ꝑlato renuntiare gratis exceptio
ni vtili eccleſie cōpetēti.vt.ſ.de pact.l.contra iuris.C.ꝺ tranſact.l.ꝑ-
ſes.Ad idē.C.de pact.l.pactum curatoris.⁊.ff.pro empto.quis fun-
dum.§.ſi tutor.cum ſimil.in quibus patet ꝙ tutor vel curator vel ad-
miniſtrator ciuitatis ⁊ ſimiles,q̄ātūcūꝗ habētes liberam admini-
ſtrationem non poſſunt remittere gratis ius pupilli ſeu minoris vel
ciuitatis clarum ⁊ indubitatum.Nec obſt.ſi tu diceres prelatum ma-
xime epiſcopum habere maiorē adminiſtrationē quā p̄dicti habeant
vt patet ex glo.bo.v.q.iij.c.ſi.⁊ per Inn.in.c.veniēs.de reſcri.Nam fa-
teor hoc verum non tamē ita maiorem vt poſſit ad libitum donare,
vel iura eccleſie remittere cum graui dāno ſui epiſcopatus:vt ꝓbatur
in iuribus ſuperius allegatis.⁊ per Inn.in.d.c.veniēs.⁊.c.accedenti-
bus.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xlvi.

1 ☞ Maritus ⁊ vxor poſſunt facere noua pacta ab his que geſta ſunt
ſuper primaria dote pro augmento dotis.
2 Mulier non poteſt augeri dotem niſi maritus pari incremēto augeat
donationem propter nuptias.
3 Mulier habēs bona ſi nubit videtur tacite oīa bona ſua dare in dotē.

Omnipotentis dei poſtula to ſuffragio. Tria mihi oſtenſa dubia elicio. ❡ Primū an ſtante ſtatuto ꝙ maritus lucretur dimidiā dotium debeat Nicolaus Joānis martini de terra Anglarij ſuperueniēs q̄aōdā dn̄e Angele vxori ſue lucrari dimidiam cētū qnquaginta florenorū quos in augmentū dotȝ dicte dn̄e Angele ꝯfeſſus fuit ſe recepiſſe a ſer Leo nardo petri genitore dicte dn̄e Angele. ❡ Secūdū dubiuȝ nūquid di ctus Nicola⁹ lucretur medietatē quarūdā poſſeſſionū dicte dn̄e An- gele quas dicit ſibi fuiſſe in dot. aſſignatas, quarū adminiſtrationem habuit dictus Nicolaus in vita dicte dn̄e Angele, cum tamē non poſ ſit expreſſe ꝓbari per inſtrumentū vel teſtes dictas poſſeſſiones fuiſſe datas in dotē. imo filius dicte dn̄e Angele ex alio matrimonio ſucce dens dicte ſue matri ab inteſtato aſſerit illa fuiſſe bona parapherna- lia eius matris. ❡ Tertiū dubiū cū dictus Nicolaus emerit a dicto Leonardo quedā bona pro ſe ⁊ dicta domina Angela eius vxore, et eorū heredibus debeat Antonius dominici laudi de Anglario filius dicte dn̄e Angele ex alio viro ſuccedere dicte matri ſue in medietate illorū bonorū p̄dicto modo. ❡ Et ꝓcedat in his dubijs cōcluſiue ex quo per arbitros cōiter a ptib⁹ aſſumptos petit ꝯſiliū ſup ptib⁹ eorꝫ
1 aſſumendis. ❡ Circa primū dico † ꝙ in augmēto dotis poſſunt mari tus ⁊ vxor facere noua pacta ab his q̄ geſta fuerūt ſuper primaria do te, vt eſt tex. in. l. ſi cōſtāte. C. de do. añ nup. ⁊ ſi nihil. de nouo actū fuit ſtatur prioribus pactis ⁊ cōuentionibus, ita ꝙ ſtatuta ⁊ cōuēta ſuper dote habēt locū ſuper augmēto dotis, cū augmētū ſit pars dotis vna ⁊ eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. pro hoc bo. tex. in. c. cogno uimus. xij. q. ij. ⁊ hanc ſn̄iam in terminis noſtris tȝ glo. ⁊ Cyn. in. d. l. ſi conſtante. ⁊ videtur tex. expreſſus in. l. inter ſocerū. §. cū inter. in fin. ff. de pac. dota. Itaqꝫ ꝯcludo ꝙ ſi valuiſſet illa augmentatio dotis lucra ret dictus Nicola⁹ dimidiū illi⁹ augmenti ex quo noua pacta non in terceſſerūt. Sed dicas ꝙ non valet illa augmentatio dotis, q̄ licet de iure potuiſſet vtrobiqꝫ vel alteri eorū augmētare dotē vel donationē
2 propter nuptias. vt in. d. l. ſi cōſtante. tñ hodie de iure authētico † nō poteſt mulier augere dotē niſi maritus pari incremento augeat dona tionem ꝓpter nuptias ne mulier decipiatur, vt eſt tex. in aut. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. ⁊ in corpore vnde ſumitur lati⁹ ꝯtinet in aut. de equa. do. §. ij. ❡ Concludo ergo circa primū ꝙ ſi dict⁹ Nicola⁹ pariter augmentauit donationem ꝓpter nuptias lucrat dimidiā au- gmenti ſicut dimidiam dotis. Sed ſi ipſe non dedit incrementū nil lucrabitur de augmento, q̄ non valuit in preiudiciū mulieris. ❡ Ve nio ad ſecundū dubiū in quo breuiter dico dictū Nicolaū lucrari di- midiam partem illarū poſſeſſionū, q̄ alia aſſignatione dotis non ap- parente preſumendū eſt illas poſſeſſiones fuiſſe ſibi in dotē aſſigna-
3 tas, probo multipliciter. Primo † q̄ ſi mulier habens bona nubit, vi detur tacite omnia ſua bona dare in dotē, vt not. gl. in. l. mulier bona. ff. de iure dotiū. Sequit Bar. ⁊ clarius ⁊ latius in. l. ſi ꝯſtāte. ff. ſo. ma. ❡ Item cum pater dicte dn̄e Angele ex poſtfacto cōfitetur dotē vt ſ. dictū eſt ergo prius cōſtituit ſibi dotē, q̄ non potuit eſſe augmētū dotis ſine dote. ar. in. c. cū marthe. de cele. miſſa. ⁊. c. ad diſſoluendum. de deſpon. impu. ⁊. l. decē. ff. de ver. ob. debemus ergo in dubio preſu- mere illa bona fuiſſe data in dotē, tum q̄ maritus habuit illorū admi niſtrationē, tum q̄ fuerūt data primo marito vt colligitur ex teſtamē to illius, ⁊ pater non dȝ diminuere dotē filie trāſeuntis ad ſcd̄as nu- ptias, vt in aut. lȝ ꝗuis. C. de rei vxo. act. vnde preſumi dȝ ꝙ illa bōa ſi dederit in dotem, q̄ ex quo quis de iure tenet ad factum ⁊ illud re- peritur factum, p̄ſumit geſtum ab eo qui ad hoc de iure tenebat. vt in l. ij. C. de ali. pupil. p̄ſtan. ⁊ in. l. cū ſeruū. ff. de ver. obli. ⁊ qō no. Bart. et hoc de ſcd̄o. ❡ Circa tertium ⁊ vltimū dico dictum Antoniū ſi vult ſuccedere immediate illorū bonorum emptorū p dictū Nicolaū mō p̄ dicto debere ꝯferre dicto Nicolao medietatē pretij, q̄ in dubio ex quo ſolus Nicolaus tunc p ſe ⁊ vxore ⁊ eorum heredibus p̄ſumit emiſſe d̄ ſuis pecunijs ꝓprijs ⁊ geſſiſſe in hoc negotiū vxoris ⁊ heredū. Si er- go vxor vel heredes volūt ratificare dictam emptionē dn̄t ſoluere me- dietatē, hoc videt ꝓbari in. l. iij. C. p ſoc. ⁊ expreſſe hoc ibi tenet Bart. ⁊ idem ſentit in. l. ſi patruus. C. cōia vtriuſqꝫ iudic. ⁊ in. l. que dotis. ff. ſolu. mat. facit. l. ſi ego. l. pen. ff. de neg. geſt. Non eñ dȝ preſumi dona- tio, vt in iuribus p̄dictis. nec ēt valuiſſet inter maritū ⁊ vxorē conſtan te matrimonio. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. per totū. ⁊ in. c. fi. eo. titu. ❡ Ex inſtrumētis autem non apparet ꝙ vxor de ſuo ſoluerit partem pretij, ⁊ hoc de tertio. ❡ Ex oībus p̄dictis dico ꝙ partes arbitrorū ſunt in hoc caſu vt ꝓnuntient dictū Nicolaū non debere lucrari aliqd de augmento dotis niſi vt dixi, ꝓbaret ꝙ ipſe pariter augmētauerit donationē ꝓpter nuptias. Itē ꝙ debeat lucrari partē illarū poſſeſſio num tanq̄ dotaliū. Inſup ꝙ dictus Antoni⁹ debeat ſoluere medieta tem pretij eorū bonorū emptorū ſi vult habere medietatē eorū ratifi- cando emptionē factā p dictū Nicolaū. Et hec ſufficiant. Nic. abbas.

❡ Caſus cōſilij ſequentis.

Nicolaus dn̄i Spinelli de pico lominibus ex omni ſui parte ſenſatus noīatus ⁊ cleric⁹ ⁊ imbuxul atus extitit ad officiū priorū. ꝓcedēte ꝟo tp̄e caſu vtroqꝫ lumine ꝓuat⁹ eſt ⁊ hoc ſenſu carēs tp̄e extractionis ad certā poteſtariā repertus extitit quē q̄dē magiſtratū acceptauit. Sed ā nonullis obtētū extitit eū ad hunc magiſtratum inhabilem ratione defectus. Queritur quid iuris

❡ Conſilium. xlvij.

1 ☞ Cec⁹ prohibet aſpirare ad nouū magiſtratū: ceptū tñ retinere pōt.
2 Cecus pōt ſuccedere patri baroni vel habenti aliā iuriſdictionē: licet de nouo talis dignitas ei conferri non poſſit.
3 Electio ſi fit per ciues ad munera que quis neceſſario ſubit ex ea ſola acquiritur ius abſenti ⁊ ignoranti etiam inuito.
4 Nominat⁹ ad aliquod officiū debet ſtatiȝ appellare: alias recuſare nō poteſt.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humiliter inuocato. Videt primo dictū Nicolaū fore inha bilē ⁊ ſic nō admittēdū ad dictā poteſtariā: p tex. exp̄ſſuȝ i
1 l. i. §. caſuȝ. ff. de poſtu. vbi poſt multa ꝯcludit † ꝙ ad nouū magiſtratū cecus aſpirare ꝓhibet: retinere aūt iā ceptū pōt: lȝ p̄dictus Nicola⁹ nō ceperat dictā poteſtariā añ cecitatē adminiſtrare: ergo ad illā reputā- dus eſt inhabilis. ❡ Ad idē ſcd̄o facit gl. i. l. cec⁹. ff. de iudi. q̄ dicit illā l. itelligēdā qñ añ erat iudex ꝙ cec⁹ tūc nō ꝓhibet iudicis officio fun gi: ſecus ſi añ erat: vt in caſu nr̄o. Nā p ſolā electionē nō cōſequit qs di gnitatē: ſed reqrit acceptatio ⁊ ingeſtiō: vt probari videt in. l. pupill⁹. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊. l. ex eo. ff. de mili. teſt. ⁊ vtrobiqꝫ p Bart. maxime in. d. l. eo. videtur glo. in. l. priuatorū C. de iuriſdi. oīm iud. que dicit per ſolā electionē ꝯſequi ius dignitatis: lȝ nō adminiſtrationē. ❡ Tertio facit. c. nulli. de elec. lib. vj. vbi ptȝ ꝙ poſt electionē pn̄t etiaȝ electores opponere defectū emergētē: ⁊ ſic nō ſufficit habilitas tp̄e electiōis niſi etiā adſit tp̄e ꝯfirmatiōis ſeu acceptionis. ❡ Sȝ his nō obſtātib⁹ ꝯriū puto de iure ꝓcedere. Moueor principal'r p tex. in. d. l. j. §. caſuȝ. de po ſtulā. vbi tex. dicit ad nouū magiſtratū aſpirare prohibere: que ꝟba ſi bene pōderent apte ꝓbāt dictū Nicolaū eſſe habilē. pmo eñ dicit ad nouū ⁊c. Sȝ nō pōt dici nou⁹ magiſtrat⁹ cū iādudū añ cecitatē fuerit elect⁹ ⁊ imbuxulat⁹. arg. i. c. cōſuluit. de indi. ❡ Itē pōderādū eſt ver- bū aſpirare qō apte intēdit hūc defectū repellere cum inquit initio de putatiōis: ſed i caſu nr̄o nō pōt dici ꝙ cecus aſpirauerit ad hūc magi ſtratū cū iam fuerat denūtiat⁹ tp̄e quo erat vndiqꝫ ſenat⁹. ❡ Scd̄o ad
2 idē facit qō no. Bar. in. l. cec⁹ p̄all. vbi dicit † ꝙ cec⁹ pōt ſuccedere pr̄i baroni vel habēti aliā iuriſdictionē: lȝ de nouo talis dignitas ei cōfer ri non poſſit. quaſi ſatis eſt ꝙ fuerit habilis tp̄e quo habuit ſpē ſucce dēdi: vñ ſupueniēs cecitas nō priuat eū illa ſpe. attñ eſt ꝙ filius viuēte patre nō hȝ adminiſtrationē i bōis patris: nec aliqō ius petendi legi timā ſed ſolū ſpem: vt in. l. j. §. impuberē. ff. de col. bo. No. Bar. in. l. i. §. nec caſtrenſe. ⁊ aut. ingreſſi. C. de ſa. ſan. eccl. facit qō leg. ⁊ no. i. §. lȝ ſui. iſti. de here. gl. i. c. differ. Añ ſupueniēs cecitas nō ſolū priuat de admi niſtratiōe iā habita: ſed nec ſpe acqſita cecitatē. Sȝ in caſu nr̄o per ele ctionē ⁊ imbuxulationē fuit dicto Nicolao acqſitū forti⁹ ius quā nu- da ſpes: q̄ electionē ōne ius dignitatis: vt dicit gl. no. in. d. l. priuatorū. lȝ male reph̄edat per Bar. i. d. l. ex eo. nā opi. illius gl. tȝ. gl. no. in decreto. l. xvij. di. quāto. ⁊ doc. i. c. trāſmiſſaȝ. de elec. ⁊ ma xime hoc eſt idubitatū i caſu ꝙ poſt electionē nō reqrit alia ꝯfirmatio ſicut i caſu nr̄o ꝙ caſu ceſſat obiectio Bart. vt ipēmet voluit i. l. abſēti. ff. de dona. vbi ſaluat gl. quā male deprehēdit i. d. l. ex. e. ❡ Nā in ipſo
3 electo dicit i. l. abſenti. vbi † electio fit p ciues ad munera q̄ qs neceſſa- rio ſubit ex ea ſola acqrit ius abſenti ⁊ ignorāti etiā inuito. vt. l. illō. cū l. ſeq. ff. de tu. ⁊ cur. da. ab his. lȝ ñ acqrat adminiſtrādi ius niſi poſt ꝙ ſibi decernat ad illō officiū. ar. in. l. fi. C. arbi. tu. nec eo inuito pōt alius ad illud officiū deputari. C. qñ hab. tu. p totū. ſm eū in. d. l. abſenti. Cū ergo hoc officiū ſit hmōi nec reqrit alia ꝯfirmatio ſtatiȝ fuit dicto Ni colao ius acqſitū. ſ. tp̄e electiōis ⁊ deputatiōis. ergo cecitas nō hȝ pua re iure iā q̄ſito: ōi nō poſſit dici nou⁹ magiſtrat⁹. vt i. d. §. caſuȝ. ⁊. d. l. cec⁹. ad idē. etiā. c. cū pcuſſio. vij. q. i. de cle. egro. c. i. vbi ꝙ ſupueniens inhabilitas nō dȝ priuare iure iā q̄ſito etiā de dignitatib⁹ eccl'iaſticis ne addat afflictio afflictio: i ſine culpa ſua ſi qs priuet iure ſuo ȝ. c. ſa tis pueruſȝ. vij. diſt. cū ſit poti⁹ cecis miſerēdū: i ero de nouo ſubuenie- dū. vt i. c. lȝ de ceſſi. ❡ Preterea facit tex. in. l. q ad ſcribatū. ⁊. l hi q ad
4 ciuilia. C. de ap. vbi dr̄ † ꝙ noiat⁹ ad aliqō officiū dȝ ſtatim appellare al's illud recuſare nō pōt qñ illico acqrit ſibi ius vt ampli⁹ puocare ñ poſſit ergo nec ſupueniētē cecitatē puari. ⁊ de hoc eſt tex. i. d. l. cec⁹. vbi ſimpl'r dȝ ꝙ cec⁹ iudicādi officio fungit. Nec ob. et hic dicat qō iudex habeat p ſe ferre ſn̄iam in ſcriptis vt. l. i. ⁊. §. ſi. C. de ſen. peri. reci. ⁊. c. fi. de re iud. li. vi. Cecus aūt legere nō pōt ergo ⁊c. q̄ lȝ p ſe ferre non pōt poterit tñ p ſuū vicariū ferre. nā ptās eſt de maiorib⁹ magiſtratibus q pōt p aliū ſn̄iam ferre: vt no. glo. ⁊ Bar. in. d. l. fi. Et dicit bar. in ceco. i d. l. cecus. nā ⁊ illiterati aſſumunt ad hec officia q p alios ferāt ſn̄iam, vt. l. certi. C. de iudi. Itē hoc operat neceſſitas ſupuenienti rōne cuius multa pmittunt al's ꝓhibita. vt declaro ego p totū. ⁊. l. ſi logi⁹. ff. de iu di. Nō obſtāt alia ꝯria ſupius formata: ſatis eñ patet riſuȝ p p̄dicta. procedūt eñ qñ ius adhuc nō erat acqſitū tempore cecitatis ſuperue- nientis: ſed hic plenū ius erat acqſitū. Sed ſolū defuit exercitiū cum

in caſu

in caſu noſtro requirat̃ confirmatio, nec acceptatio, nec ingreſſio:ſed
etiam nolenti eſt ius acquiſitum cum hoc ſit munus publicum qđ ne-
ceſſario tenetur electus ſubire,vt.ſ̄. dixi.Et hec ſufficiant.¶ Cōclu-
do ergo dictum Nicolaū a dicto officio poteſtarie licet nūc reperiatur
cecus non eſſe priuādū ex quo tēpore electionis ⁊ imbuxulatiōis hūc
defectū nō patiebatur.Laus deo.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequētis.

Caſus talis eſt. Quidam Frāci

ſcus Lucij habens ſororez carnalem,nomine Lenā,promiſit ꝑ ſcriptu
ram priuatam dare in ſpōſam cuidam Joāni.Et hoc cōuenerūt die.v.
Aprilis.M.ccccxxv.deinde die.v.Maij ſequētis,ad maiorem validi
tatem rei ꝓmiſſe,Leonard⁹ ⁊ Joānes auūculi dicte Lene,ꝑ inſtrumē
tum publicū ꝓmiſerūt dicto Joanni ſub quadā obligatione,ſe factu-
ros ⁊ curaturos,ꝙ dicta Lena cōtraheret matrimoniū ꝑ verba de pre
ſenti,cū dicto Joanne,eādem obligationē de cōtrahēdo matrimonio
cū dicta Lena recipiente ab eo,quibus peractis,Franciſc⁹ frater dicte
Lene,volens incipere ꝓmiſſionem de ꝯhendo mr̄imonio cū dicta Le
na,ꝑ eam factā dicto Joāni,impletam in duob⁹ banchis,dari fecit di
cto Joanni,ꝓ parte dotium futurarū,certam quātitatē pecunie.poſt
quam dict⁹ Joannes q̄daꝫ iocalia ſm̄ regionis conſuetudinem miſit
dicte Lene tanq̄ ſpōſe ſue,que omnia illa recepit vt ſponſa dicti Joā
nis,ad quā ſepiſſime dict⁹ tāq̄ ad ſpōſam acceſſit,tam in domo pr̄is
dicte Lene,q̄ ī q̄buſdā alijs locis,in q̄b⁹ dicta Lena tāq̄ ſpōſa inuita
bat̃.demū ꝑ partes p̄dictas,ſepiſſime dies ad ꝯhendū mr̄imoniū de
p̄ſenti ſtatuta fuit.ſed per dictū Joānem ſemper defuit,qui fictas ⁊ ſi
mulatas occaſiones allegās,ſemꝑ ꝯhere diſtulit,turpiter adamando
quandaꝫ mulierculā,quā loco concubine,non modico tp̄e tenuit, et
adhuc hodie detinere dꝛ.Ex quibus omnib⁹ dicta Lena ꝓuocata,vi-
dens ſe ita a dicto Joanne ſperni,cū in ſponſaꝫ ſe recuſat hebere:⁊cuꝫ
alio mr̄imoniū ꝯhere ⁊ diſcedere,dicto Joāne nūc reluctante,⁊ dicen
te ſe paratū ad ꝯhendum mr̄imoniū,cū dicta Lena.Nūc contingit in
iure de pluribus dubitare.Et primo,nūq̄d inter dictā Lenā ⁊ dictuꝫ
Joānē,fuerūt ſponſalia de futuro ꝯtracta,cū dicta Lena in dictū Jo
annem nūq̄ expreſſe ꝯſenſerit.Scḋo,p̄ſuppoſito ſponſaliorum vin-
culo,an dicta Lena valeat licite a dicto ſpōſaliorū ꝯctu recedere, et
alij mr̄imonialiter ꝯiungi.Tertio,nūq̄d dicte pecunie quantitas,ſo-
luta ꝓ parte dotiū per dictū Frāciſcū,poſſit repeti a dicto Joāne, ex
quo dicta Lena cū eo mr̄imoniuꝫ ꝯhere recuſat.Quarto an dicti Leo
nardus ⁊ Joannes.auunculi dicte Lene,⁊ Franciſcus frater carnalis
eiuſdem,remaneāt in aliquo vigore dictarū ꝓmiſſionū,dicto Joanni
obligati,cū nō remaneat ꝓ eo q̄min⁹ mr̄imoniū ſequat̃ inter eū,⁊ di-
ctā Lenā,ſed per ipſam Lenam dūtaxat,⁊c.Queritur q̄d iuris?

¶ Conſilium.xlviij.

☞ Spes matrimonij,violari non debet.

Chriſti eiuſq; matris p̄ſidio

humiliter iuocato.Attingā qđlibet dubiorū ordie añ ſcri
pto.Et primū ſuꝑ primo dicēdū ſupfluitate cōtempta hic
inter dictos Joānē ⁊ dictā Lenā,ſponſalia de futuro fuiſſe ꝯcta, q̄q̄
em̄ nec frater vel auūcul⁹,quinimo nec parentes valeant mulierē obli
gare inuitā,ſeu inſciā,ad mr̄imonium ꝯhendū:ſed requirit̃ neceſſario
ipſius mulieris cōſenſus libere,vt ꝓbat̃.c.vno.in fi.de deſponſ.impu.
lib.vj.⁊.xxx.q.ij.c.vbi nō eſt cōſenſus.⁊ no.in.c.j.de deſponſ.impube.
facit.c.ſi annū.de iud.lib.vj.tamē ſi ꝯſanguinei ꝓmittūt nomine mu-
lieris abſentis,⁊ ea poſtmodū certificata,expreſſe vel tacite ꝯſenſit,pu
ta recipiendo iocalia,vt ſpōſa,vel ſponſus tanq̄ ſpōſus,vertit̃ ad do
mum ipſius mulieris,ſatis ꝯualeſcūt dicta ſponſalia,vt ⁊ nūc.⁊ aper
te ꝓbari videt̃ in.c.literas.iuncta glo.de deſpon.impu.⁊ exp̄ſſi⁹ in .c.
j.de matrimo.ꝯct.cōtra interdi.eccle.in gl.in ver.tanq̄ in viris.in fi.
⁊ clariſſime tenet Jo.an.in.d.c.vnico.de deſpon.impu.li.vj.ſuꝑ glo.in
nouel.ſua dicens,ꝙ inter parentes ⁊ alios cōſanguineos,hec eſt dif
ferentia.q꞉ ex cōtractu parentū,obligant̃ filij ſi ſunt preſentes,⁊ nō cō
tradicentes:vnde ſola pn̄tia,habet̃ ꝓ ꝯſenſu.⁊ ſic ꝓprie loquit̃ text.in
d.c.vna.ſed in aliorū ꝯſanguineorū ꝯtractu,nō ſufficit ſola p̄ſentia,ſꝫ
requirit̃ ꝙ mulier certificata de ſpōſalib⁹ per eos ꝯtractis,tacite per
modos añ dictos vel ſimiles conſentiant,vt in iuribus preal.Et facit
qđ not.in.c.ſicut.de ſpon.ſolum em̄ conſenſus ſufficit ad ſpōſalia vel
mr̄imoniū contrahēdū.xxvij.q.ij.ſufficiat ad ſponſ.cū locū.nec refert
qualitercūq; habet̃ dūmodo de eo conſtet,iuxta not.in.c.tue.⁊.c.cum
apud.de ſpō.cū em̄ ſatis per ea que in narratione ſunt dicta,ſicut ap-
paret de conſenſu dicte domine Lene volētis ratificare ſpōſalia ꝑ fra
trem carnalem ⁊ auūculos facta.dicā nō ſponſalia de futuro inter di-
ctos Joānem ⁊ Lenā fuiſſe cōtracta.¶ Uenio igit̃ ad ſcḋm,an ſalteꝫ
poſſit dicta dn̄a Lena impune recedere a dictis ſponſalibus, Joanne
ſponſa inuito ⁊ reluctāte:Et videt̃ primo ꝙ nō,ꝑ tex.apertū in.c.p̄ter
ea.⁊.c.req̄ſiuit.⁊.c.ex lr̄is.cū multis ſimi.de ſpō.in q̄bus iuribus pa-
tet dictā Lenaꝫ poſſe per iudiceꝫ eccleſiaſticū ꝯpelli ad matrimoniuꝫ
de pn̄ti ꝯhendū.Nec ob.ſi dicat̃ dictū Joānē multo tp̄e ex culpa ſua
diſtuliſſe perfectioneꝫ dicti matimonij,per hoc em̄ non eſt dicta Lena
liberata a contractu ſponſaliorū,debuit em̄ ad min⁹ expectare dictuꝫ
Joānem per bienniū.quo elapſo libere potuiſſet alteri ſe copulare cū
ſine fraude hoc facere nō pōt.vt expreſſe ꝓbatur in.l.ij.C.de ſponſa.⁊
ibi plene per Cyn.quinimo nō dicit ibi ꝙ per lapſum biennij culpa
ſponſi ex toto diſſoluantur ſpōſalia.ſꝫ ꝙ ſi mulier alteri nupſit, videt̃
ſine fraude,q꞉ voto ſuo tanto tempore a viro eludi nō eſt paſſa,ſꝫ in
caſu noſtro añ lapſum biēnij voluit dict⁹ Joānes cū dicta Lena ꝯhe-
re,nec ꝑ eū remāſit,ſed per dictā Lenā,imo vt dꝛ poſſit attentari ꝙ
etiam elapſo biēnio tenet̃ cū illa ꝯhere ſi in re integra vult ſponſus ꝑ
ficere matrimoniū,cū ceſſat tūc mod⁹.d.l.ij.nec ex lapſu dicti tp̄is pōt
iuſtam excuſationem aſſumere cū alio ꝯhēdi.facit in ar.l.mācipiorꝫ.
ff.de opt.leg.Nec ob.ſi dicatur ſepe diem fuiſſe ſtatutū ad mr̄imoniuꝫ
contrahēdū,⁊ per dictū Joānē defuiſſe,vn̄ videretur dictā Lenā a ꝓ
miſſione liberatā.vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Jo.an.in.d.c.illis.eo.titul.
Nam certe tex.ille,⁊ Jo.an.loquūt̃ qñ a principio obligat⁹ fuit reſpe
ctu ad certā dieꝫ.Sꝫ in caſu nr̄o ſponſalia a principio fuerūt pure cō-
tracta,lꝫ poſtea de die ſimpliciter ꝯhendi mr̄imonium ꝯuenerūt.per
hanc em̄ ꝯuentionem nō reſtrinxerūt obligationē pri⁹ pure ꝯtractā.
vt ſatis colligit̃ ex tex.d.l.ij.in fi.dum pōderat vota mulieris ſepe per
ſponſum eluſa fuiſſe.⁊ hoc aperte innuit tex.in.d.c.ſicut.dū req̄rit p̄fi
xionem termini,tp̄e ꝯtractus ſponſaliorū.facit ad p̄dicta.l. Celſus.ff.
de arbi.⁊.c.cū dilecti.de do.⁊ ꝯtu.¶ Sed his nō obſtātib⁹,ex alio ca-
pite dico dictā dn̄am Lenā nullo modo obligatā ad ꝯhendū mr̄imo
nium cū dicto Joāne,ſed libere eam poſſe a dictis ſpōſalib⁹ recedere,
⁊ cum quo viro maluerit mr̄imoniū ꝯhere,per tex.apertū cui reſpōde
re non poteſt.in.c.quēadmodū.de iureiur.vbi dꝛ ꝙ etiā ſi ſpōſalia fue
runt iurata tamen ſi alter ex ſpōſis poſtmodū nō cōtinuit ⁊ contra le
gem deſponſationis cōtinuauit non tenet̃ alter ad matrimoniū perfi
ciendum,q꞉ ex hac cauſa pōt dimitti iam ductus,ideo forti⁹ ducēd⁹,
q꞉ vt ibi dicit tex.turpius eijcit̃ q̄ non admittitur ⁊c.¶ Nec obſtat iu
ramentū,q꞉ intelligitur conditio ſi alter contra legem deſponſatiōis
non peccauerit:vel niſi quid aliud prius acciderit,puta alter ꝯiugum
efficeret̃ leproſus,vel naſum perderet,vel aliquid ſimile.vt ibi dꝛ.† Si
cut em̄ non licet violare libidinoſe matrimoniū,ita nec ſpeꝫ matrimo
nij.vt.l.ſi vxor.§.Diu⁹.ff.de adul.⁊ de iniur.apud Labeonē.§.ſpōſuꝫ.
Et not.in.d.c.quēadmodū.in glo.in ver.nō admittere.Sꝫ in caſu no
ſtro p̄ſupponit̃ dictū Joannem poſt ꝯctū ſponſaliorū, adamaſſe tur-
piter quādā mulierculam,⁊ eam tp̄e nō modico vt cōcubina tenuiſſe,
⁊ dictam ſponſam ſuā eluſiſſe varijs vicibus differēdo ꝯctū,ergo legi
time ⁊ impune pōt ab illis ſponſalib⁹ etiā ſi fuiſſet iurata dicta domi-
na Lena reſilire,⁊cū quo viro maluerit ꝯhere.Nec ob.ſi dicat̃.d.c.quē
admodū.loqui in ſponſa fornicante,nō aūt in maſculo,q꞉ dico eandeꝫ
eſſe in hoc rationem in ſponſo fornicante.vt aperte probat̃ in.c.apo-
ſtol⁹.xxxij.q.vij.facit qđ leg.⁊ not.in.c.j.vt lit.non conteſt.Quantum
em̄ ad iſta no iudicant ad imparia.de diuor.gaudem⁹.⁊.xxxij.q.vi.fa
cit quod leg.⁊ not.in.c.j.ij.iij.iiij.⁊ fi.⁊ hoc quo ad ſcḋm dubiū.¶ Cir
ca tertiū nūquid pecunia tradita cā dotis poſſit repeti a dicto Joāne
dicta Lena repudiante cū eo mr̄imoniū dicta cā contrahere,dico cer-
tum eſſe ꝙ ſic,q꞉ fuit tradita in hac cauſa,ſcilꝫ matrimonij contrahen
di,q꞉ nō ſequuta repeti poteſt.vt in.l.ſi mulier.⁊.l.ſi extraneus.cū.l.ſe-
quen.⁊.l.quod ſeruus.ff.de condit.cā da.⁊.l.ſi ego.⁊.l.licet.§.quoties.
cum ſimi.de iure dot.in quibus iurib⁹ cōiter dicitur,ꝙ ſi mulier ſiue
alius ꝓ muliere aliquid dedit futuro marito cauſa dotis pōt illō nu-
ptijs non ſequutis repeti.⁊ apertiſſime in caſu noſtro tenet Bar.in.d.
l.quod Seruius.vbi dicit nō eſſe neceſſe ꝙ mulier prius alteri nubat.
ſed ſatis eſt ꝙ renuntiauerit ſponſalibus,ad hoc vt poſſit fieri repeti
tio.⁊ hoc ſatis innuit finis illius.l.qđ Seruius.Sed refero nūc ad du
bium,per quem debet fieri hec repetitio,an per dictū Frāciſcū fratreꝫ
dicte Lene qui pecuniā exoluit,an per dictam Lenam cuius intuitu
ſolutū fuit.Et in hoc dico conſiderandum,ꝙ aut dictus Franciſcus
exoluit de ſuo,⁊ tunc habet ipſe actionem nomine ꝓprio,q꞉ licet fra
ter vel alius quilibet,qui non habet mulierem in poteſtate dando do
tem videtur illam donare mulieri,niſi ſtipulatus fuit illam dotē ſibi
reddi.vt in.l.vna.§.accedit.⁊.§.extraneū.C.de rei vxo.acti.tamen hoc
verum ſequutis nuptijs,ſed eis non ſequutis habet ipſe ſoluens re-
petitionem tanquam cauſa non obſequuta.vt.l.ſi ego.⁊.l.licet.§.quo-
ties.ff.de iure doti.⁊ in.l.ſi extraneus.preal.ſm̄ vnā lec.quam expreſ
ſe ibi probat Bar.aut dictus Franciſcus ſoluit de bonis mulieris,et
tunc ipſa domina Lena ſi hoc approbauerit ſaltem tacite poterit re-
petere.ar.in.l.qui ſe debere.ff.de condi.cau.da.⁊.l.pe.ff.de nego.geſt.
vbi bonus tex.⁊ videtur probare ꝙ etiam ſi mulier ignorauit,tā pot
rit nunc habendo ratū factū fratris pecuniam repetere.Sꝫ dubiū eſt
nunquid Franciſcus videtur exoluiſſe de ſuo,aio donādi,an vero de
bonis mulieris,in quo dico,ꝙ in dubio preſumendum eſt de bonis
mulieris,ſecus aūt ſi non adminiſtraſſet,vt no.gl.⁊ Bar.in.l.fin.C.de
dot.promiſ.facit qđ leg.⁊ not.in.l.Meſſennius.ff.de neg.geſt.⁊.l.alimē
ta.C.eod.titu.vbi in ſimili per Barto.⁊ maxime hoc procedit habito
reſpectu ad ſtatutum huius ciuitatis Senenſis,quo cauetur vt mu-
lier dotata per fratrem non habeat regreſſum contra bona paterna,
vnde videtur dictus Franciſcus voluiſſe ſe exoluere ab hoc onere nō

autem ſuo tradere.ar.eorū q̄ leg.⁊ no.in.l.ij.C.de ali.pub.pſtā.⁊ meliꝰ n.l.ſi cū dotem.§.ſi pater.ff.ſolu.ma.ex quibus oībus cōcludo q̄ ⁊ ipſa dña poterit repetere approbādo ſolutionē factā per fratrem vel ipſe Franciſcus repetere ea nō approbāte cū nō cognoſcat in hoc habere ratū factum fratris.ad hoc bene facit qđ leg.⁊ no.in.d.l.qui ſe debere. iūcta glo.in ver.nomen te.de condi.cauſa data.⁊ hec de tertio.

¶ Deſcendo ad quartū ⁊ vltimū an ſcʒ dictꝰ Leonardꝰ ⁊ Fraciſcus ⁊ Joānes in aliquo remaneāt dicto Joāni ex dicta ꝓmiſſione obligati ⁊ breuiter dico q̄ nō,tamen qꝛ ipſe cōtractꝰ ſponſaliorum inter ipſos contrahentes habebāt conditionem tacitam,videlʒ ſi aliter nō peccaret cōtra legē ſpōſaliorū.vt.d.c.quēadmodū.de iureiur.⁊ ſi qua dixi latius ita q̄ altero peccante alter ſit ab oī obligatiōe abſolutꝰ ⁊ ibi fortius hoc idem dicēdū in hiſ q̄ ꝓmiſerūt acceſſorie de inducēdo illam dñam Leenā per ꝯtractū cū ſtipulatio acceſſoria aſſumat ſibi materiā illius cui accedit vt in.l.ſi eum.§.q̄ iniuriarū.⁊ qđ ibi no.ff.ſi qs cau.ſicut in ſimili dicitur q̄ relicta ab inſtituto videntur repetita a ſubſtituto.l.licet.ff.de leg.ij.⁊.l.non iuſtam.C.ad trebel.ꝑterea nō videť venire cōtra ꝓmiſſionem etiā iuratam qui ex iuſta cā deſerit.vt.l.q iurato.ff. qui ſatiſd.cog.⁊.xxij.q.iij.ne quis.⁊.c.beatꝰ.¶ Sed ꝑdicta cā libidinis cum aliena muliere preſtant facultatem reſiliendi ab obligatione conturbandi matrimoniuʒ.vt.d.c.quēadmodū.⁊.c.apoſtolꝰ.xxxij.q.viij. ergo nōn videnť predicti veniſſe cōtra obligationem.maxime qꝛ ex q̄ dictꝰ Joannes ſua culpa dedit cauſam huic repudio,videnť tamē ꝓmiſſores adimpleuiſſe eorū ꝓmiſſionem ex quo per dictū Jannē defecit quominus mr̄imoniū effectū habuiſſet.arg.in.l.iure ciuili.l.Julianus.ff.de condi.⁊ demonſt.⁊ in regula imputari ei nō dʒ.de reg.iur.li. vj.¶ Preterea alia conſideratione nō obligant predicti ad aliquā penā ꝓmiſſam qꝛ cū matrimonium debeat eſſe liberū non valet obligatio penalis inter ipſos ſponſos aut eorum parentes.vt.c.gemma.de ſpōſa.⁊.l.Titia.ff.de ver.obli.Et idem in coniūctis perſonis q̄ veriſimiliter non incurreret penam puella vel maſculus induceret ad ꝯhendū,qꝛ videť eadem ratio q̄ eſt in parentibꝰ.arg.in.l.heres meꝰ.in fi.ff. de condi.inde.idē tenet Jo.an.in.d.c.gēma.in fi.⁊ Bar.l.Titia.in pnc. Et qcqđ ſit tn̄ in noſtro certiſſimum eſt dictū Joānē nihil poſſe petere cū ipſe culpa ſua prebuerit cām huic repudio.ar.c.ſi.de iniur.⁊ dam. dato.Et hec ſufficiant.Laus deo. Nico.abbas.

¶ Caſus cōſilij ſequentis.

Facti contingentia talis eſt,quidam Maſſitarius domūculā quādā per publicū inſtrumentum a quodam compatre ſuo.xxv.florenos pretio emit pure ⁊ abſolute,ac dictus venditor dedit emptori poteſtateʒ ingrediendi poſſeſſionē ad libitū, interim ꝯſtituit ſe pcario a dicto emptore poſſidere,denicq̄ vēditione perfecta eadē die ⁊ hora dictꝰ venditor dictā domū ab eodeʒ emptore duorū florenorū ptio cōduxit locationis titulo pacto adiecto vt dictā domū ꝯductor locatiōis tpe durāte ſuis expēſis reficeret.moriť poſtea emptor,⁊ in teſtamēto inter cetera titulo legati diſpoſuit q̄ ſi dictꝰ vēditor per totū mēſeʒ tūc currētē daret ſuis heredibꝰ florenos.xxv. quos ꝓ pretio dicte domꝰ expoſuit q̄ dareť ſibi dicta domus,⁊ q̄ nihil dare ⁊ ſoluere teneť ꝓ tēporibus retētis occaſione pēſiōis domus intra quē mēſeʒ diſtulit venditor ꝯditionem adimplere.quinimo ipſe vel ſui heredes ſoluerūt octo florenos nomine pēſionis heredibus dicti emptoris,dicentes illū ꝯtctū fuiſſe pignoratitiū ⁊ in fraudem vſurarum ſub nomine emptiōis ꝯfectū,⁊ in effectu opponunt quator ad huius fraudis ⁊ ſimulationis ꝓbationes.Primo q̄ ſtatim poſt vēditionem venditor cōduxit domū ⁊ remanſit in poſſeſſione illiꝰ.Secundo q̄ fuit vendita pro modico pretio.Tertio dicūt hoc ꝑſumēdū ex pacti illius adiectione vt refectio domꝰ ptineret ad cōductorē.Quarto qꝛ domus ꝑdicta nunq̄ fuit allibrata in bonis emptoris iuxta ſtatuta ⁊ cōſuetudines illius ciuitatis,ſed remanſit in libro ipſius vēditoris ⁊ ꝓ illa ſemper onera ſubijt.Poſtremo adducitur volūtas dicti teſtatoris qui videť ſibi conſcientiā voluiſſe de predictis facere legando mō ꝑdicto.Queritur omnibus diſcuſſis quid iuris ⁊c.

Conſilium.xlix.

1 ☞ Modicitas pretij dat magnū argumentū ſimulatiōis ꝯtctus.
2 Refectio lʒ de iure ciuili immineat locatori,tn̄ ex ſpeciali pacto pōt pertinere ad conductorem.

Omnipotentis dei inuocato ſuffragio.Videť primo ex ꝑdictis ſimulationē ſatis probare ex quo enī vēditor poſſideat,ꝑſumiť ſimulatio. vt in l.ncut.§.ſupuacuū.⁊ qđ ibi no.ff.qb.mo.pig.vel hypo.ſol.vt dicit ibi Bar.qđ nō excludit ſimulatiōis ꝑſumptio,lʒ vēditor cōſtituat ſe emptoris nomine poſſidere.Requiriť enim actualis ⁊ corporalis ſm eū.
1 Iteʒ † ſcđo modicitas pretij magnū argumentū ſimulationis.vt in.c. ad noſtram.de emp.⁊ vendi.facit qđ not.glo.in.c.cōqueſtꝰ. de vſuris. ¶ Tertio facit adiectio illiꝰ partis vt refectio ptineat ad locatorē,hoc enī eſt de natura locationis cū refectio pertineat ad ipſum locatoreʒ. vt.l.ſi merces.ff.loca.ideo talia pacta inducūt ꝑſumptionē fraudis.vt in.d.c.ad noſtram.⁊ qđ ibi not.¶ Quarto facit ꝑſumptio illius oblationis ⁊ diſpoſitionis teſtatoris.¶ Sed his nō obſtātibꝰ puto q̄ ex predictis dūtaxat non debeat iudicari ꝑdictus ꝯtctus eſſe ſimulatus Moueor primo ex forma ipſius venditionis q̄ in nulla ſui parte apparet vitioſa.ſtādū enī eſt forme cōtractꝰ donec cōtrariū probeť.vt in c.in ciuitate.de vſur.⁊.c.cū Joānes.de fide inſtr.de pſcrip.ad audientiam.⁊.l.cū precibus.de proba.¶ Examinemꝰ aūt an predicte coniecture ſufficiant.Primo enī nō ob.q̄ venditor in eodem inſtrumento domum conduxerit,hoc enī nō eſt a iure improbatum imo expſſe permiſſum.vt in.l.quedam mulier.ff.de rei vendi.vbi tex.⁊ Bar.imovult ibi tex.q̄ per huiuſmodi actū locationis trāſferať poſſeſſio in locatorem,⁊ ſic talis actus nō ſolū improbať,imo intātū approbať vt trāſferatur per eum poſſeſſio in aliū,nō ergo inducit ꝑſumptionis ſimulationē,qꝛ quod lege permittente fit vitio caret.l.Gracchus.C.d adulte.⁊.xxiij.q.iiij.c.qui peccat.¶ Ad ſecūdū circa modicitatem ptij reſponde q̄ illa obligatio nō eſt vera vt mihi oretenus fuit expoſitum. Vnde eſt q̄ dicta domus poſtmodū fuit vēdita ꝓ eodem pretio.et ſi qua fuit re ipſa deceptio in ptio fuit valde modica de qua nō eſt curādum.l.in cauſe.§.in pretio.ff.de mino.⁊.l.ij.C.de reſcin.ven.⁊.c.cū dilecti.⁊.c.pe.de emp.⁊ vend.¶ † Non ob.tertium q̄ licet de iure cōmuni refectio immineat ipſi locatori tn̄ ex ſpāli pacto pōt ptinere ad conductorē.hoc enī non eſt cōtra naturā ipſiꝰ contractus ſed preter vnde tale pactum nō eſt a iure improbatū,immo approbatum.l.qui inſulā. §.fi.ff.loca.valent enim pacta preter naturam contractus appoſita.vt in.c.vno.de cōmo.⁊.c.bona fides.de depoſi.⁊.l.j.ff.eo.titu. Hinc dicit regula iuris q̄ contractus ex cōuentione legem accipere dignoſcunť. vt in reg.cōtractus.de regu.iur.lib.vj.¶ Preterea onus iniunctū in contractu videtur pars pretij.vt.l.fundi partem.ff.de cōtrahen. emp. potuit ergo illud onus cōuerti vt ſuccederet ꝓ parte penſionis maxime cū in facto proponatur dictam domum fuiſſe locatā ꝓ modica pēſione.Ad quartū dico q̄ illa liberatio non releuat heredes ipſiꝰ vēditoris,qꝛ contingit hoc ex facto ipſiꝰ dūtaxat hoc enī non venit in pactum,⁊ hic actus fuit ſecutus poſt venditionem perfectā. Nō obſtat quintum de teſtamento emptoris qꝛ ex illo nō pōt colligi coniectura ſimulationis contractus cū in nulla ſui parte dixerit contractum fuiſſe pignoratitium immo appellat ⁊ dicit ſe exportaſſe pretiuʒ ꝓ illa re. vnde potius colligit contrariū cū in fine vite nō preſumatur īmemor ſue ſalutis j.q.ij.ſancimus.Nā videmꝰ q̄ debitori ſuo qñcꝫ quis legat liberationem.ff.de lib.leg.per totū.ita iſte potuit legare illi venditori qui erat compater ſuus penſiones pro tempore preterito debitas. Item vt haberet facultatem recuperādi illā domum quā forte vendiderat ꝓpter neceſſitatem.Si enī fuiſſet cōtractus vſurariꝰ non legaſſet ad tempus vnius menſis ⁊ ſaltem pure remiſiſſet penſiones qđ nō facit,ſed conditionaliter ſi.xxv.florenos ſoluiſſet intra menſeʒ,nec eſt nouū vt legatū fiat aliquo onere ſolutionis faciende annexo.vt.l.Lucius.⁊.l.iure ciuili.cū infinitis ſimilibꝰ.ff.de cōdi.⁊ demon.¶ Ex quibus omnibꝰ cōcludo q̄ premiſſorum cōſideratione nō pōt dici dictū cōtractum fuiſſe vſurariū.Non obſtant cōtraria ſuperius allega.in.§. ſuperuacuum.loquiť qñ non cōſtabat venditionem interceſſiſſe.ideo ex quo is qui dicit ſe vendidiſſe reperitur poſſidere ꝑſumiť non vendidiſſe.vt ibi notat.¶ Item ille tex.loquitur quando agitur de ꝑiudicio tertij.ſed hic ſolum agitur de preiudicio cōtrahentium.¶ Preterea vt ibi dicit Bar.quando fuit ſoluta penſio ceſſat omnis ꝑſumptio ſimulationis,maxime cū hic fuerit ſoluta pro decem annis. Ad alia ſatis eſt.ſ.reſponſum.Et hec ſufficiant.

¶ Conſilium.l.

1 ☞ Acta facta in ſummario non faciunt fidem in plenario.
2 Modus agendi vbi variatur de ſummario ad plenariā nō prohibeť cumulatio ſeu refutatio eiuſdem negotij.
3 Sententia lata ſuper toto non impedit iudicium agendi ſup parte.

In nomine domini amen.

Circa queſtionem vertētem inter dñam Luciam filiā olim ex vna parte.⁊ Angelum ſeruum eiuſdē terreū ex alia parte,nihil attingā ex meritis cauſe principalis ſup qua ſnīa iā lata fuit, quoniā illa mihi cōmiſſa nō extitit,ſed examinabo dūtaxat an nouuʒ iudiciū poſſit intentari iuxta formā libelli per dictā dñam Luciā producti,ſnīa contra eā lata ⁊ appellatione ab ea interpoſita nō obſtantibus.Et tota vis queſtionis dependet ab eo nūquid primū ⁊ ſecūduʒ iudiciū ſic ſe habeant q̄ abſolutoria ſnīa lata in primo pariat exceptionem rei iudicate in ſcđo.Nā ſi appellatio fuit admiſſa per iudicem ad quem vt allegatur per dictā dñam Luciam ſiue tacite renūtiauerit appellatiōi adeūdo iudicem a quo firma remāſit prima ſnīa.de app.ꝑſonas.⁊.c.cū ſit romana.cū ſi.Si aūt dicať pēdere dicta appellatio adhuc eadē eſt q̄ſtio q̄ eſt videnda an pēdēte pmo iudicio poſſit accumulari.Scđo eſt examinādū an tale ſit primū iudiciū q̄ abſolutoria lata in eo pariat exceptionē rei iudi.in ſcđo.Nā talē effectū producēte primo iudicio nō admittitur accumulatio ſecundi obſtante exceptione. vt ꝓbatur in.l.fundi.⁊.l.fundū.ff.de excep.clarius in materia cumulationis plene examinata p gl.Cy.⁊ Bar.in.l.edita.C.de edē.p Canon. in.c.ij.de lib.obla.¶ Videmꝰ igiť an pmū ſit tale q̄ ipſiꝰ ſnīa abſolutoria pariat

toria pariat exceptionē rei iudicate in secūda nouiter intentata per di
ctam dñam Luciā. Et videtur primo ꝙ nō, qm̄ id qđ examinat̄ sum-
marie non prohibetur postmodū in iudicium deduci plenarie. vt. l. pe
1 nul. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. † Hinc est ꝙ pacta facta in summa
rio non faciunt fidem in plenario. vt. c. veniēs. de test. Facit qđ no. In
no. in. c. ij. de ordi. cogni. ppe fi. vbi dicit ꝙ si cōtra a gēt excipi de spo-
liatione mea ⁊ succubui, potero nihilominus illā spoliationē deduce-
re per viam accusationis. ¶ Secūdo principaliter faciūt no. p Bar. in
l. qui rome. §. duo fratres. in ver. quinto oppo. de ver. obli. vbi ad ppo
situm dicit ꝙ si super exceptione pnuntiatur in casu quo summaria
fuit cognitio non obstat res iudicata si illud idē principaliter postmo
dum iudicium deducit̄. ar. de re iudi. a diuo pio. §. si super reb⁹. Sive-
ro in cā cognoscit̄ plene, ⁊ tūc cōtra agentem pnuntiat̄ non p̄t accu-
mulari aliud iudicium accessoriū, ⁊ quodāmodo dependēs ex primo.
in. d. §. duo fratres. Aut aliud iudicium est principalius vel eque pnci
pale, ⁊ iterū poterit refricari, non obstāte exceptio. rei iudi. vt. l. si ante.
de excep. Sed in casu nostro secundum iudicium est principalius vel
eque principale, primum fuit principale. scđm fuit summariū, ergo p̄t
reseruare exceptionem rei iudi. vel iudicando cā appellationis nō ob
stante. Ad idem ꝙ no. Anto. de but. in. c. aduersario. vbi dicit † ꝙ vbi
variatur modus agendi de summario ad plenarium non phibet̄ cu-
mulatio seu refutatio eiusdem negotij. iuxta no. in. l. j. C. de condi. inde
b. ⁊ in. l. si quis a liberis. ff. de libe. agno. ¶ Sed his non obstantibus
que vere casu nostro non obstant, vt. j. clare patebit ꝯriam sniam arbi-
tror preualere, scilz ꝙ illud nouum iudiciū per dictā dominā Luciam
cumulari non possit exceptione obstante. Primo moueor per indubi
tatam iuris regulam vbicūq; saltem tria concurrūt, in scđo iudicio q̄
concurrebant in primo, semper obstat exceptio rei iudica. primū si idē
corpus siue eadem quātitas petit̄. Secūdo siue idem ius siue eadē sit
cā petendi. Tertium si eadem sit personarū conditio. hoc pbat̄ in. l. cū
q̄rit̄. cū duab⁹ legibus seq. ff. de exce. rei iudi. no. in. d. c. aduersario. Sz
in casu nostro hec tria insunt secūdo indicio, qꝛ eadem quātitas peti
tit̄ nunc, q̄ in primo iudicio petebat̄, eadem est cā petendi. Nam pete-
bat restitutiones dotis a dicto Angelo tanq̄ ab herede fratris ⁊ nūc
idem dicit ⁊ est eadem cā et eadem est conditio personarum. Ergo ab
solutoria lata in primo parit exceptionem rei iudicate in secūdo.
¶ Preterea ⁊ secūdo vbicūq; idem prorsus est finis agendi non pōt
deduci per viam agendi in secūdo iudicio quod fuit deductū in prio
etiam per viam excipiendi. vt est text. not. in. l. duob⁹. ff. de exe. rei iud.
Sed in casu nostro idez prorsus est finis agendi in secūdo qui fuit in
primo. Nam dicta domina Lucia in primo ⁊ secūdo indicio nihil aliđ
intendebat nec intendit ꝙ dos sibi restitueretur a dicto Angelo tan
quam herede sui quondam mariti. ergo non debet admitti cumulatio
seu refutatio secūdi iudicij, ⁊ eo maxime in casu nostro vbi primo fuit
actum per viam agendi, ⁊ nūc idem prorsus refutat̄. ¶ Item ⁊ tertio
ex contrario sequeretur ꝙ idem domin⁹ potestas possit ferre directe
contrariam sententiam reuocando primā p eū latā ꝯtra literā ⁊ mētez
3 l. j. C. sen. rescin. nō pos. ¶ Quero † ꝙ snia lata super toto nō impedit
iudicium agendi sup pte ⁊ ecōtra lata sup pte impedit refutare sup to
to. vt. l. si qs cū totū. in prin. ⁊. §. fi. ff. de exce. rei iud. fortius ergo in ca-
su nostro debet obesse vbi ibidē prorsus petit̄ ⁊ est eadem cā. ¶ Quin
to ⁊ vlti. faciūt eleganter acta per Inn. in. c. suborta. de cā pos. ⁊ ppri-e.
vbi plus ꝙ si super deducto incidenter seu per modū cause partes as-
sumūt disputationem, ⁊ plene psequunt̄ sicut ipsuz principale ꝙ sen-
tentia lata super incidenti parit exceptionē rei iudicate, ac si principa
liter fuisset de illo actū quod clari⁹ quod ad propositū sequit̄ Anto.
de but. in. d. c. aduersario. Sed in casu nostro nedū partes assumpse-
runt disputationē plenam super iurib⁹ dicte dñe Lucie, sz etiaz dicta
domina Lucia deduxit ius suū totū per viā eligendi. Nam lz hoc ege
rit generaliter nō declarata persona, tamen ex quo postea cōparuit di
ctus Angelus ad citationem generalem ⁊ apposuit se dñe Lucie ⁊ cū
ea plene cepit in iudicio super restitutione dotiū cōtēdere ⁊ snia solē-
niter fuit lata cōtra dictū Angelum ab impetitione ipsi⁹ nō debet di
cta domina Lucia posse illud idem in effectu replicare cōtra dictum
Angelum, vel pendente appellatione p̄supposita pendentia accumu
lare cū absolutoria lata in primo pariat exceptionem rei iudicate in se
cūdo. est em̄ iudiciū ordinariū qn̄ ad citationem gn̄aliter cōparet ali-
quis assumens in se regulam iudicij. iuxta not. in. c. j. de elec. ⁊ Bart. in
l. fi. ff. de questi. in prin. ⁊ in fi. Nō obstāt superi⁹ alle. in ꝯria pte. Et p-
mo ad. l. pe. respondet̄ ꝙ loquit̄ quando aliquid fuit deductū in iudi-
cium, non principaliter sed incidenter. ⁊ super tali incidenti sicut co-
gnitū summarie respectu probationū vt si petant̄ alimenta a filio inci
denter enim ⁊ summarie cognoscit̄ de filiatione. tūc non obstāte snia
lata super alimentis pōt principaliter agitari super filiatiōe ex quo đ
ea nō fuit plenarie cognitū, secus si plene fuisset cognitū. vt ibi no. gl.
⁊ Bar. ⁊ patet ex no. in. l. j. C. de ordi. iud. Sed in casu nostro p̄mū iu-
diciū nō fuit incidens imo principale, nec summarie fuit cognitū ple
ne adeo ꝙ fuit recursum ad consiliū sapientis, ⁊ per cōsiliū; sapientis
solēniter pronūtiatū. Nō ob. c. veniēs. qꝛ vt ibi dicit tex. ad aliud age-
batur primo q̄ scđo. ¶ Item in principio iudicium fuit summarium
respectu pbationum qꝛ solum habuit probare ꝙ sua interesset agere.
¶ Sed in casu nostro ad idē agit̄ primo ⁊ secūdo ⁊ vtrūq; est plena-
rium respectu probationū licet primū esset summariū respectu modi
procedendi propter guarētigiā, sed de hoc nihil ad nos, qꝛ per hoc p-
uilegiū non debet licere idem replicare in alio iudicio contra omnes
regulas iuris. Non ob. dictū Inn. in. c. ij. qꝛ loquitur quādo spoliatio
ad aliū effectū deducit̄ in secūdo iudicio q̄ in primo. Naz in prio fuit
deducto ad repellēdū in secūdo ad ꝯsequēdū, ⁊ sic deficit alterū triuz,
de quibus. s. dixi, scz. ꝙ non subest eadem causa petendi seu idē finis.
Non obst. no. per Bar. ⁊. d. Ant. qꝛ procedūt qn̄ fuit prius pronuntia
tum super exceptiōe seu super incidēti pposito, vt patet ex iurib⁹ que
ibi allegāt ⁊ sic nō erat idē finis agendi. Sed in casu nostro pnūtiatū
super directa petita petitiōe ipsi⁹ dñe Lucie quē effectū idē cōtinebat
ꝙ secūda petitio. Nā nihil aliud voluit tā in primo q̄ secūdo nisi vt si
bi restituat̄ dos ab herede mariti ⁊ fuit cōtra eā ex defectu pbationuz
pnūtiatū, vt patet ex snia ad quā se refert. ¶ Itē ipsemet Bar. vult in
d. l. j. C. de. ordi. iudi. ꝙ etā si fuit pnūtiatū super exceptiōe nō p̄t illud
deduci per viam agēdi si idem prsus est finis excipiēdi. Quare ex om
nibus p̄dictis ꝯcludo istud scđm iudicium nō posse intentari, siue ap
pellatio sit nō admissa vel deserta seu pendeat.

¶ Casus consilij sequentis.

Casus contingētia in effectu ta

lis est. Quidā magister. M. nōnullas pecuniarū quantitates cuidam
Esau cāpsori ꝯsignauit ad partem honesti lucri, ⁊ varijs vicibus pecu
nias illi cāpsori mō predicto assignari fecit, ⁊ nōnūq̄ aliquas pecūias
inde recepit. ⁊ de dictis receptis dict⁹ campsor vltra librū quē tenebat
in bācho scripsit ⁊ fecit quēdā codicē seu librū paruū qui iugiter sta-
bat penes dictū magistrū. M. in quo qdē libello ēt cōtinet̄ rōnē fuis-
se varijs vicibus de certis tpib⁹ inter eos habitā, ⁊ capitale liquidatū
qualiter ꝯfitebatur dictus cāpsor dictū magistrū. M. debere habere
certas quantitates pecunie ratione lucri pueniētis vsq; ad illud tp̄s
rōnis habite, ⁊ hoc varijs vicib⁹ ꝯtingit. Verūtñ p quatuor annos añ
mortē dicti magistri. M. nō apparet aliquā rationē inter eos fuisse fa
ctā. deniq; dictus magister. M. parū ante mortem suā ꝯdidit testamē
tum, in quo inter cetera sic disponit, videlz. itē cōsiderās ipse testator
ꝙ ipse habuerit ⁊ habet facere certas rationes ⁊ ꝯputos cū Esau. ⁊c.
cōfidens in totū de ipso Esau, voluit dixit ⁊ mādauit ꝙ de dictis cō-
tractibus ⁊ ꝯputis rationū stet̄ ⁊ credatur ⁊ stari ⁊ credi debeat libro
seu libris ipsi⁹ Esau ⁊c. Demū mortuo testatore dict⁹ Esau in reditio
ne rōnis exhibet libros suos quos habebat in statiōe seu domo sua.
in quib⁹ lz cōtineat̄ totū capitale dicti magistri. M. ⁊ plures alie par-
titer datorū ⁊ solutorū adiuicē tñ de partitis seu lucris capitalib⁹ nō
continent̄ nisi duo vel tres cū tñ in libello quem ipsemet scripserat et
seruabat̄ penes dictum. M. continent̄ longe plures. Nūc vertitur in
dubio, an debeat stari ⁊ credi dictis libris quos dict⁹ Esau producit
ad presens in quibus nō sunt scripte omnes dicte partire dictarū pui
sionum ⁊ lucrorū. An vero debeat stari ⁊ credi dicto libello scripto ma
nu ipsius Esau, quē dict⁹ testator tenuit penes se. In quo quidem li
bello seu scriptura puata apparet, vt. s. dixi ⁊ calculate ⁊ facte ratiōes
vsq; ad annū dñi. M. cccciij. ⁊. M. cccciiij. ita vt vsq; ad dicta tpa dēat
dari dicto libello seu scripture puate ⁊ post dictos annos vsq; ad mor-
tem testatoris quo tpe nō apparet rōne fuisse calculatā debeat stari li
bris quos dictus Esau de nouo producit ⁊ ostēdit. Querit̄ qd iuris.

¶ Consilium. li.

1 Partes possunt remittere iuramentum testibus.
2 Librorū appellatiōe non veniūt parue scripture priuate vel libelli,
quos faciūt mercatores pro securitate creditoris.
Tātum dictio, est taxatiua, implicat in se negatiuam respectu aliaruz
probationum.
4 Testes si addūt ad instrumentū nō p hoc ōr instrm̄ reprobari.

Christi eiusq; matris p̄sidio
humiliter inuocato. Videt̄ primo stādū libris circa totalē
rōne quos dict⁹ Esau pducet, ⁊ nō illi libello quez penes
se retinebat dict⁹ testator, qꝛ ꝙ em̄ standū sit scripture priuate in preiu
diciū scribēti ex quo ꝯstat manu illi⁹ fuisse cōfectam. l. rōnes. ⁊. l. exem
plo. ⁊ qđ in eis no. C. de pba. ⁊. l. scripturas. C. qui po. in pig. hab. per
Bar. in. l. nuda. ff. de dona. ar. l. quedā. §. nūmularios. ff. de edē. ⁊. l. ad-
monēdi. ff. de iureiur. ⁊ in auf. ⁊ si ꝯtct⁹. C. de fide instr. per glo. ⁊ doc. in
c. ij. de fi. instr. tñ ex quo testator voluit credi libris ppriis ipsi⁹ Esau,
standū est dispositioni testatoris, nā potuisset testator disponere vt sta
retur simplici verbo ipsius Esau, vt. l. Theopōp⁹. vt ibi no. ff. de dote
ple. qꝛ in re sua quilibet est legitim⁹ moderator ⁊ arbiter. l. in re māda
1 ta. C. māda. ⁊ in. c. de his. de sepul. † Hinc est ꝙ partes possunt testib⁹
iuramentū remittere. vt in. c. tuis. de test. facit qđ no. Bar. in. l. fi. ff. de
accept. Ultima em̄ voluntas p lege seruāda est. xiij. q. ij. vltima volun
tas. in auf. de nup. §. disponat. ¶ Scđo multipl'r pbat̄ p vba dicti te-
statoris. pmo em̄ dixit ꝯfidēs in totū ⁊c. Et sic nō solū in parte sz ēt in
totū standū libris suis qđ nō seruaret̄ si p parte staret̄ libello seu scri-

ſcripture priuate.ſcḋo dixit ꝙ ſtaret̄ libris ꝓpriis dicti Eſau.vnde pōde ro verbum libris ⁊ verbū propriis.appellatione em̄ librorum ſaltē ex cōi vſu loquēdi veniunt iſte parue ſcripture priuate vel libelli quos faciunt plerūqꝫ mercatores ꝓ ſecuritate creditoris ⁊ ipſi quos habēt mercatores in bancho.ad hoc qḋ leg.⁊ no.in.l.librorū.in princ.⁊.§.qḋ tamen Caſſius.ff.de leg.iii.⁊.l.Labeo.ff.de ſup.leg. Preterea illi dicū tur proprii libri quorum quis proprietatem habet.⁊ de eis ad libitū diſponit.l.Quintus.ff.de aur.⁊ arg.leg.⁊.l.i.ff.de pecu.facit qḋ no.in c.ii.⁊.c.cum ad monaſteriū.de ſtat.monac. Sꝫ dicta ſcriptura priuata ſeu libellus cōſiſtens apud dictum teſtatorem non erat huiuſmodi cū ipſius magiſtri eſſet. Ergo de hoc libello non intellexit teſtator.⁊ ſic ſtādū videt̄ libris dūtaxat ipſius Eſau. ¶ Tertio multum reſtringere videntur verba illa ex quo em̄ dixit ꝙ ſtandum ſit libris Eſau tantū videtur excluſiue,al's ſpēs ꝓbandi in contrarium.† Nā dictio tm̄,ta-xatiua ⁊ implicat in ſe negatiuam reſpectu aliarum ꝓbationū.vt in.c. cū eccleſia ſutrina.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ ibi per Jo.and.poſt Goffre. in ver.tantum. ¶ Quarto principaliter facit theorica Jac.de are.in.l. j.C.ſi aduer.lib.vbi dicit ꝙ ſi ex ſtatuto ſtandum eſt verbo alicui⁹ de-nūtiantis nunꝗ̄ ab illius dicto eſt recedēdū per alias ꝓbatiōes,ſꝫ ver-bum teſtatoris hꝫ vim legis in dependentibus a volūtate ſua,vt.ſ.di xi. Ergo ex quo teſtator voluit fore ſtādū libris ꝓpriis dicti Eſau nō eſt ab illis recedendū per dictam ſcripturā maxime priuatā q̄ offeret̄ ab heredibus. ¶ Sed his nō obſtātib⁹ que ſi recte ponderentur non obſtāt,ꝯtrariam ſententiam de iure arbitror veriorē. Et primo moue or ex verbis p̄fate diſpoſitionis dū dixit teſtator ꝙ cū ipſe habeat fa-cere certas rationes ⁊ computos cū Eſau ⁊ cōfidēs ⁊c. Ex quibus ver-bis clare colligit̄ ꝙ fidem dicti Eſau ⁊ librorū ſuorū elegit reſpectu rationum ⁊ cōputorum nō factorum in quibus proprie nō cadit cōfi dentia ⁊ fides,nō autem reſpectu eorum que ſunt iam liberate ⁊ fini-te,de quibus clare conſtabat per propriam ſcripturā ipſius Eſau. Vn̄ ēt trāſactio in iſtis impeditur.ad quod optime facit.l.elegāter.§.ſi qs poſt trāſactionē.ff.de ꝯdi.inde.l.poſt rē iudicatā.de trāſac.⁊.c.expo ſita.de arbi.cum ibi not. Judicamus enim diſpoſitionem ⁊ ipſi⁹ effe-ctum ad limites perfectionis,adeo ꝙ etiā verbo reſtringunt̄.vt cōue niant perfectioni,vt.l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ii.⁊.l.fin.ff.de here.inſti. Stet̄ ergo libris dicti Eſau,reſpectu illi⁹ tpis in quo nulla apparet ratio geſta ⁊ librata. ¶ Secūdo ⁊ principaliter induco hāc ra tionem,teſtator voluit vt credat̄ libris dicti Eſau. Sed in caſu noſtro non minus creditur libris ipſi⁹,ſi deeſt in eis ſuppleat̄ per aliam ſcri-pturā maxime ꝓpriā illi⁹ Eſau. Non em̄ de hoc directe venit̄ ꝯtra fi-dem dictorum librorū,ſꝫ qn̄qꝫ aliqua ꝑ obliuionē dimittant̄.xxiii.di. preterea.⁊ pro hoc eſt gl.not.in.c.cum Joannes.de fid.inſtru.in ver. qḋlibet inſtrumentum.in fi.q̄ dicit ꝙ ſi teſtes addūt ad inſtrumētum. non per hoc dicitur inſtr̄m reprobari.hinc videm⁹ ꝙ nō min⁹ de ge-ſtis Chriſti credit̄ euangeliſtis,lꝫ vn⁹ ſuppleat̄ per reliquum vt legi.⁊ not.in.c.periculoſe.de re.ſign. ¶ Tertio pōdero illa verba teſtatoris, confidens de ipſo Eſau ⁊c.ꝑ que verba ſatis apparet ꝙ teſtator noluit per illa verba legatum ſibi facere.ſed dūtaxat eligere fidē ⁊ fidelitatē ipſius. Sꝫ per hec ⁊ ſimilia verba quātūcūqꝫ generalia nūꝗ̄ videt̄ do lus remiſſus.vt.l.creditor.§.Lucius.ff.man.⁊.l.Lucius.de his que in frau.cred. Sed in caſu noſtro videtur dictus Eſau eſſe in dolo ſi non vult ſtare ſcripture ꝓprie ipſius,cum nemo debeat p̄ſumi ita ſupin⁹, ſimplex ⁊ ſtultus,vt ſcribat rationem geſtam vel pecuniam ꝓ lucro aſ ſignatā q̄ non fuerit geſta vel aſſignata,vt notanter in ſimili ſit tex.ni mis iniquum eſt ꝙ qſqꝫ ignoret ꝙ dilucida voce ꝓteſtatus eſt ⁊c.vt in.c.per tuas.de proba.⁊.l.generaliter.C.de nō nu.pe.maiorem autem fidem facit ſcriptura quam confeſſio,qꝛ facilius quis errat in confiten do ex abrupto ꝗ̄ in ſcribendo.vt not.Jnn.in.c.cum olim.de cenſi.⁊.c. cum venerabilis.de excep. Quarto pondera illa verba libris ſuis pro priis,per que quidem verba teſtator videtur magis elegiſſe fidem ſcri pture ipſius Eſau ꝗ̄ volumina librorū.ſed liber paruus ꝯſiſtens pe-nes ipſum teſtatorem poteſt dici Eſau ratione ſcripture ſue cum in-ſtrumenta ſepe dicantur vera non ratione materie,ſed ꝯtētorū in eis. vt no.in.c.j.ḋ ꝓba.⁊.c.j.de fid.inſtr.ergo ⁊c. ¶ Quinto adduco no.i.c. ꝯtinebat̄.de deſpon.impu.iūcto.c.ꝑ tuas.de ꝓba.lꝫ em̄ iure diſponat̄ vt viro aſſerenti ſuam vxorem cōtrario non obſtante credat̄.vt.d.c.cō tinebat̄.⁊.c.ſi quis vxorem.xxxii.q.ii.tn̄ audit̄ vxor volens ꝓbare con-trarium ꝑ aſpectū corporis.vt.d.c.ꝑ tuas.ita in ꝓpoſito lꝫ teſtator di xerit vt credat̄ libris Eſau,qꝛ cōfidebat de eo tamen non ſequitur qn poſſit ꝓbari ꝯtrium maxime ꝑ ꝓpriā ſcripturā ipſius Eſau quod pre ſertim in caſu noſtro eſt tenendum vbi ſcriptura illa nō reprobat librū Eſau,ſed potius ſuppletur.vt.ſ.dixi.huic ſententie videntur concor dare Jac.bu.⁊ Bal.in.d.l.j.C.ſi aduer.rem iudi.vbi circa illud dictum Ja.de but.preal.dicūt ꝙ lꝫ ſtatutum dicat credendum eſſe verbis de-nūtiatoris,tn̄ ſi per alias ꝓbationes appareat denuntiationē eſſe fal ſam non debet iudex illi credere.ar.l.Diu⁹.ff.de fal. ¶ Quinto addu co theoricā Bar.in extrauag.ad repri.ſuper ver.legibus.vbi notanter dicit ꝙ ſi poſt legem generalem emanauit ſpecialis exēplū in.l.ſcien-dū.ff.qui ſatiſd.cog.iūcta aut̄.offerat̄.C.de lit.conteſta.ſpecialis non tollit generalem niſi quatenus in ea exprimit̄.ſi in.l.noua dicat̄ non obſtāte quacūqꝫ lege que in totum vel in partem huic obuiaret.argu. l.nam ⁊ poſteriores.de legi.⁊.l.precipimus.in fi.C.de app. Ita videt̄ in ꝓpoſito videndū.ꝗ̄ ꝙ em̄ dixerit teſtator ſtandū libris dicti Eſau non tamen per hoc voluit excludere fidē ſcripture ipſi⁹ Eſau, maxie cum per illum ſuppleatur ad libros Eſau,⁊ poſſunt ad concordiā ad-duci,vt ſuper diffinitis ⁊ calculis factis ſtetur libris.ſed ſuper aliis iā libratis alia poſſit probatio adduci.⁊ ꝓ hac interpretatione facit the orica Bar.in.l.non dubium.C.de legi.⁊.l.omnes populi.ff.de iuſti. et iur.vbi no.dicit ꝙ cā ſufficiens ⁊ iuſta reſtringendi diſpoſitio eſt,quā do verbis ſic intellectis alter ſine cauſa legitima caperet lucrum ⁊ reli quus ſentiret damnum.vt.l.vt gradatim.ff.de mune.⁊ honor.⁊.l.ii.C. de noxa.facit optime.c.cū dilectus.⁊ qḋ ibi no.de ꝯſue.⁊.c.abbate.de ver.ſign. ¶ Ex quibus omnibus concludo ſtandum fore dicto libro paruo ſeu ſcripture priuate ipſius Eſau ſuper illis partitis ⁊ lucris aſ ſignatis dicto magiſtro.M.de quibus nihil dꝛ in libris dicti Eſau, ſuper illis. Et generaliter in oībus q̄ ſupplentur ad libros dicti Eſau non obſtāt ꝯtria ſuperius alle. Ad primum em̄ ſatis patet eſſe reſpon ſum cum vt.ſ.dixi.non minus ſeruatur voluntas teſtatoris ſi fiat ſup-pletio per aliam ſcripturā ipſi⁹ Eſau. ¶ Ad ſecūdū dico ꝙ ſatis ſtat̄ illius libris in totum quatenus in eis continentur. ¶ Item non tol-lit probationem per contraria,vt.ſ.dixi. ¶ Nō obſtat verbū ꝓpriis ⁊ verbum libris,ſatis em̄ patet rn̄ſum per predicta. ¶ Ad tertium pri-cipale qḋ videt̄ magis ſtringere illā dictionē tm̄,dico ꝙ de illa dictio, operatur hoc vt ibi al's non crederetur libris ipſius Eſau,quaten⁹ cō cernerent fauorem ipſius,ſed opus eſſet alio adminiculo.vt.l.exem-plo.⁊.l.rationes.C.de ꝓbat.⁊ per glo.Bar.in.d.§.nūmularios.⁊ aut̄. ⁊ ſi contractus.ꝓpter hec verba fides adhibetur etiam in fauorē ipſi⁹. Voluit ergo teſtator per illa vba ꝙ illis libris tm̄ crederet,ꝙ illa ꝓba tio ab eo non ſit exigenda. Et ꝓ hac interpretatione facit ſecure equi tas ne capiant lucrum ſine cauſa ⁊ ne admittat̄ volens venire cōtra ꝓ priam ſcripturam,qḋ omnia iura abhorrent.C.de non nume.pec.aut̄. contra qui.⁊ de fide inſtru.ſi cautio.⁊.l.cum de indebito.ff.de ꝓbati.et faciunt alia que ſuperius inducta ſunt.ſatis em̄ eſt ꝙ illa verba operē tur aliquid etiam contra ius.vnde non dicunt ita latiſſime interpreta ri,vt multa iura ledantur.ar.opti.in.l.ſi quando.C.de inoffi.teſt.⁊.l.ii. C.de noxa.⁊.d.c.cū dilectus.vel ſaltem intelligant̄ ꝙ velint exclude-re ſcripturam poti⁹ ꝗ̄ ꝯtum,nō aūt ſcripturā ipſi⁹ Eſau per quam ſuppleat̄ ipſi⁹ libris,vel poſſunt intelligi quādo non offert̄ ꝓbatio ī oppoſitum ꝑ ſupradicta. ¶ Ad vltimū ſatis eſt.ſ.rn̄ſum in quinta ra tione ad partem affirmatiuam. Et hec ſufficiant. Nico.Abb.

¶ Caſus conſilii ſequentis.

Quidam in egritudine detētus

teſtamētum ꝯdidit,⁊ filiis inſtitutis heredibus inter cetera ſic diſpo-ſuit. Itē voluit ⁊ mandauit ꝙ dicti heredes ⁊ eorū tutores teneant̄ et debeant diſtribuere ⁊ erogare amore dei,⁊ ꝓ anima ipſi⁹ teſtatoris il-lud qḋ eis declarabit̄ ꝑ dominā Mariană eius vxorē,cuius conſcien tiam onerauit cū eidē aliqua ſecreta animi ſui narrauerit ⁊c. Deniqꝫ mortuo teſtatore dicta domina Mariana eius vxor petendo cōſiliū in foro anime a duobus viris ꝓbatiſſimis dixit dictum teſtatorem ſi-bi impoſuiſſe vt quādā filiā ſuā illegitimā q̄ iacebat apud hoſpitale ſancte Marie,educi faceret a dicto hoſpitali,⁊ in domo ipſi⁹ teſtato-ris nutriri cū dote centum florenorū maritari adiūciens dicta domina Mariana ꝙ nihil aliud fuit ſibi a dicto teſtatore iniunctum.hoc idē in ſubſtantia dixit alia vice in p̄ſentia duarū dn̄arum quarum vna eſt vxor ⁊ alia eſt ſoror vnius a tutoribus dictorum filiorū ⁊ fratris carna lis dicti teſtatoris. Poſtmodū lapſis fere tribus annis a morte dicti teſtatoris dicta domina Mariana turbata ⁊ irata ex certis cauſis cū dicto tutore iuit ſponte ad vicarium domini epiſcopi Senenſis ⁊ aſſe ruit iuramento ſibi prius delato dictum teſtatorē voluiſſe,qḋ.lxx.flo-reni quos olim pater dicti teſtatoris a quibuſdam indebite extorſerat reſtituerentur per ſuos heredes illis de quibus conſtat in libris pa-tris dicti teſtatoris. Itē dictus teſtator dum viuebat vouerat viſitare eccleſiam ſancti Antonii de Vienna ⁊ non potuit adimplere, voluit ꝙ mitteretur vnus ꝓpriis ſumptib⁹ heredum dicti teſtatoris. Et hanc dicit voluntatē dicti teſtatoris fuiſſe eidem domine Mariane de claratam,demum colore inuidie quieſcente acceſſerūt quidam ad do-minā Marianā dicētes ſe mirari de his que dixerat ꝙ ſi poſſet illa re uocaret. Nūc querit̄ an ex illa ꝯfeſſione ſic facta in preſentia domini vi carii poſſent heredes cōpelli ad exequendum ea ſic declarata non ob-ſtante confeſſione contraria prius ⁊ poſtea facta.

Conſilium.lii.

1 ☞ Teſtis ſi primo dixit vnū extra iudiciū ⁊ cōtrariū dicit in iudicio etiā cum iuramento non creditur ſcḋo dicto ſed debet puniri de falſo.

2 Vxor ⁊ ſoror tutoris an in cauſa teſtamenti teſtes eſſe poſſint.

IEſu Chriſti eiuſqꝫ piiſſime matris p̄ſidio humiliter inuocato. Videtur primo ſtādū declarationi facte in p̄ſentia dn̄i vicarii,de quo videt̄ caſus apertus ⁊ not.in.l.Theopōpus.ff.de dote prele.vbi pꝫ ſtādū eſſe di-cto vnius

cto vnius quē teſtator elegit in fidē, ⁊ in hoc approbauit, ⁊ maxime q꞉ iſta iurauit ſm theoricā Bar.in.d.l.Theopōpus. ¶ Itē primū ⁊ vltimum dictū fuit ſine iuramēto, declaratio vero facta in preſentia dñi vicarij, fuit iuramēto preſtito. Sz dictū iuramētū dz p̄ſtari a dicto nō iurato. vt in.c.j.de conſan.⁊ affini. facit.l.iuſiurādū.C.de teſt.canonizata.iiij.q.ij.iuriſiurādi. Tertio cū iſta hoc caſu habeat̃ loco teſtis cuz ponat de volūtate teſtantis, nō valuit dictū ſuum ſine iuramēto, iuxta ſniam Bart.in.d.l.Theopōpus. ¶ Sed his nō obſtātibus ꝯriaz ſententiam arbitror p̄ualere. ¶ Primo moueor per notabilem theoricaz
1 Bar.in.l.eos.ff.de fal.vbi dicit † ꝙ ſi teſtis primo dixit vnuz extra iudiciuz ſi ꝯrium dicit poſtea in iudicio etiā cū iuramēto nō credit̃ ſecūdo dicto, quinimo pōt puniri de falſo. ideo dat ipſe conſilium timēti vacillationem teſtium vt prius extra iudicium faciat eos interrogari, qui ſi poſtmodum dixerint ꝯrium in iudicio, fides eis nō adhibet̃. et hanc ſniam Bar.ſequit̃ Ant.de but.in.c.cum in tua dioceſi.de teſtib.in vlti.col.ſequendo illud dictū, caſus iſte eſſet deciſus. ⁊ licet illud dictuz poſſit moderari aliquatenus, tñ propter multa alia hic concurrētia puto indiſtincte dicte domine Mariane nō credēdum. Primo q꞉ dum peteret conſilium in ſecreto vbi ceſſabat omnis timor ⁊ placētia partis aſſerit ꝯrium dicens ſe fuiſſe dūtaxat ſibi iniūctū vt illa puella eriperet̃ ab hoſpitali. Et ſic factuz extitit. Nō em̄ eſt preſumēdū quē dicere falſum vbi petit conſilium anime, q꞉ preſumit̃ immemor ꝓprie ſalutis.j.q.vij.ſancimus.⁊.c.literas.de preſump.⁊.c.ſignificauit.de homici. Et in talib⁹ ſtatur dicto ſacerdoti ſaltem ad confundēdum contrariā confeſſionem. ad qd̄ no.gl.⁊ doc.in.d.c.teſtimoniū.de teſti. maxime q꞉ ſecūdū dictū emanauit ex iracūdia, ⁊ ſic nō deberet p̄iudicare: vt ex tex.cum glo.not.in.c.literis.de diuor. Et primo tempore quo videbatur zelo dei accenſa. vt.d.c.literas.de p̄ſump.vbi tex.valde no.innuit ꝙ ꝑ dictas qualitates magis ſit ſtādū primo dicto nō iurato, vel ſaltem per primū dictū tollitur p̄ſumptio ſecūdi dicti, vt ei ſimpliciter ſtet̃. Nō ob.ſi dicat̃ ꝙ illi qui deponūt de cōſilio anime ſunt ſingulares, q꞉ nō fuerūt ſimul preſentes. dico em̄ ꝙ ꝓpter ſubiectam materiam debet ei credi cum conſilium nō ponitur in publico. iuxta nota. in.c.teſtimonium. ¶ Itē illud idē aſſerit in p̄ſentia duarū mulierum q̄ optime teſtificari poſſunt in cauſa ciuili, vt legi.⁊ not.in.c.forus.de
2 ver.ſig.⁊.xv.q.iij.ex eo. ¶ † Nec ob. ꝙ vna ſit vxor ⁊ alia ſoror tutoris q꞉ cauſa non eſt tutoris cū cōmodū vel incōmodū ad eū nō ſpectet.ij.q.vj.biduum.ver.palā. Itez ſoror ⁊ vxor poſſunt eſſe teſtes in ciuili ēt ſi eſſet ꝓpria licet forte ei minus credat̃ ꝙ alijs, iuxta no.per glo.⁊ nota.per Inn.in.c.in literis.de teſt.⁊ per Spe.eo.tit.§.j.per gl.iij.q.v.tm̄ facit tex.cum gl.in.d.c.literas. vbi patet ꝙ frater pōt eſſe teſtis ꝓ fratre. Sed in caſu noſtro nō eſt dubium cum cauſa non pertineat ad maritum ſed ad filios dicti teſtatoris ⁊ ipſius domine Mariane.

¶ Preterea hic eſt alia ꝯiectura multū ꝓbabilis in eo ꝙ p̄t diſpoſitionem factā corā dño vicario dixit oppoſitū extra iudicium ꝯcordando dicto priori ex quo debilitat̃ dictū corā dño vicario vt ſibi ſoli non ſit credendum, qd̄ aperte voluit Ant.de but.in.d.c.cum in tua.in vlt.co. vbi dicit ꝙ ſi teſtis dicit poſtea contrarium extra iudiciū ei⁹ qd̄ dixit in iudicio ⁊ ſnīa adhuc non eſt lata qd̄ non ſit ſtādū dicto illi⁹. hoc idē notanter videt̃ ſentire Inn.in.c.p̄terea.de teſti.cog. Et in caſu noſtro hic p̄ra ꝯcurrūt, q꞉ nō ſolū poſt, ſz prius varijs vicibus dixit oppoſitū ⁊ turbata acceſſit ad dictū vicarium. ¶ Itez ꝙ femina cuius teſtimonium varium ⁊ mutabile eſt, vt in.c.forus.de ver.ſigni. ¶ Itē hoc idē videt̃ p̄ſumendum ex qualitate dictorum, ad qd em̄ in ſecreto dixiſſet vt mitteret̃ vnus ad viſitandū eccleſiā ſancti Antonij. ¶ Itē cuz ipſe non fuiſſet ſolus heres patris ad quid aggrauaſſet ſe inſolidū ad reſtituendum male ablata paterna cum nō teneret̃ niſi ꝓ ſua portiōe hereditaria.l.ij.C.de acquir.here. Sed primum dictum habet veriſimilitudinē cū verecūdū eſſet dicto teſtatori q erat nobilis dimiſiſſe filiam licet illegitimam iacere incognitam apud hoſpitale, merito hoc dixit ſecrete vxori ſue de qua voluit ꝯfidere ⁊ in dubietate dictorū amplectādum eſt dictū magis veroſimile, vt.iiij.q.iij.ſi teſtes oēs.no. Inn.in.c.auditis.de preſcrip. facit tex.in.c.licet.de ꝓba. ⁊ hec ſufficiant. ¶ Cōclude ergo ſtādū priori dicto ꝙ habuit executionē ⁊ nō aſſerto coram dño vicario maxime cū illuſio ⁊ variatio reprobat̃ a iure.in cle.cum illuſio.de reg.iur.non obſtāt ꝯria, ꝓcedūt em̄ qñ alia nō ꝯcurrunt in oppoſitum. vt patet ex predictis. Laus deo. Nico.abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam Andreas Petri ⁊ Ioāna

eius vxor ciuitatis Maſſane obtulerūt, dederūt ⁊ dedicauerunt ſe ipſos, ⁊ omnia bona eorū ⁊ cuiuſlibet eorū mobilia ⁊ ſe mouētia iura actiones, ⁊ nomina eis, ⁊ cuilibet eorū qualitercūqꝫ pertinentia omnipotenti deo ⁊ ordini ⁊ cōuētui fratrum eremitarū ſancti Auguſtini d̄ Maſſa in manibus prioris conuētus einſdē loci recipiētis nomine totius conuētus ⁊ p̄dictorū fratrum dicti Andreas ⁊ Ioāna detinēt q̄dā ex bonis p̄dictis vel forte oīa recipiētia exinde debitū nature ſubiiduz. Querit nūc de p̄dictis bonis an debeāt ſoluere collectas ⁊ alia onera quēadmodū ſoluūt ceteri laici eiuſdē ciuitatis. Et nunqd perſone eorū poſſunt grauari ad munera ſeu onera ciuitatis ſicut alij ciues ⁊ incole illius ciuitatis. ⁊c.

¶ Conſilium.liij.

1 ☞ Bona eccleſiarum non tenentur ad onera ⁊ factiones laicorum taz de iure canonico ꝙ ciuili.
2 Oblati religionū q ſe ⁊ ſua dedicauerūt gaudēt etiā in bonis q̄ tenēt nomine monaſterij omnibus priuilegijs illius religionis.
3 Serui eccleſiarum non tenentur ad onera laicorum.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humiliter inuocato. Succincte ⁊ ꝯcluſiue ꝓcedā q꞉ predicta non vident̃ mihi habere magnā dubitationē. Et primo circa bona ꝙ ſint omnino exēpta ab oneribꝰ ⁊ factiōibꝰ laicoruz.
1 † Certum eſt em̄ ꝙ bona eccleſiarū ad hec onera non tenent̃ taz de iure canonico ꝙ ciuili, vt probatur in.c.non min⁹.⁊.c.aduerſus.de imu. eccle.⁊ in.l.placet.C.de ſac.ſanct.eccle.canonizata.xvj.q.j.placet. Sed predicta bona dictorū Petri ⁊ Ioāne fuerūt pure donata ⁊ oblata eccleſie ſancti Auguſtini, ergo immediate etiā ſine traditiōe trāſiuit eorum dñium in eccleſiā p̄dictā ex duplici capite. Primo ex priuilegio l.fi.C.de ſac.ſanc.eccle. Secundo ex pſona iſtorū q obtulerūt ſeipſos. Nam per oblationē pure factā tranſiuerunt in poteſtatē eccleſie ita vt quaſi ſint eccleſie. vt no.dicit glo.in.c.vt lex cōtinētie.xxvij.q.ij. ergo ꝑ quandam ꝯſequētiam ⁊ dñiū ⁊ poſſeſſio illorū bonorū tranſiuerūt in eccleſiam, per.l.ſi adoptauero.ff.de priuile.⁊.l.ſi arrogator.ff.de adop. tenet Io.and.in.c.in preſentia.de proba.⁊ no.xix.q.iij.ſi qua mulier. ⁊ expreſſe tenet Bar.in terminis noſtris in aut.ingreſſi.de ſacroſanc.eccle. ⁊ ſic eccleſia dicitur hec bona poſſidere, lz ꝑ iſtos ſicut dñs dicitur poſſidere per ſeruum. vt.l.j.ſi per vim vel alio modo.⁊.l.fin.C.de acqr. poſ.⁊ in.c.cū dilecta.de reſcrip. Et videt̃ ad predicta tex.in.c.fi.qui cle. vel vouen.ſm lec.glo.⁊ Inn.que cōiter ꝑ alios ſcribētes tenet̃. ¶ Certum eſt ꝙ bona laicorū eccleſijs collata eximunt̃ ab oneribꝰ laicorū, vt collectis, ⁊ ſimilibus, niſi eſſent onera certa ⁊ perpetuo ipſis rebus annexa. tunc em̄ tranſeunt in eccleſiam cum onere ſuo. Hec eſt communis ꝯcluſio doctorū vtriuſqꝫ iuris. ⁊ not.Cano.in.c.fi.de vi.⁊ hon.cle. ⁊.c.j.de immu.eccle.⁊ in cle.p̄ſenti.de cēſi.⁊ Bar.in.l.reſcripto.ff.d̄ mune.⁊ hono. ¶ Secūdo principaliter pro concluſione predicta videtur
2 tex.cū gl.in.c.j.de decr.in fi. vbi patet † ꝙ obligati religionū qui dedicauerūt ſe ⁊ ſua, gaudent etiā in bonis que tenent nomine monaſterij omnibus priuilegijs illius religionis. ⁊ facit optime ille tex.cum gloſ. ¶ Ad ſecundū dubium nunquid dicti oblati gaudeant priuilegio eccleſiaſtico in eorum perſonis. Et dico ꝙ ſic ex quo ſunt plene oblati. dicuntur autez plene oblati ex quo dedicauerūt ſe ⁊ ſua. vt in.d.cle.j. in fi.iūta gl. Ad idem.d.c.vt lex continentie. q̄ dicit iſtos oblatos eſſe
3 quaſi ſeruos eccleſie. † Clarūqꝫ eſt ſeruos eccleſiarū nō teneri ad onera laicorū, vt in.c.eccleſiarū ſeruos.xij.q.ij.⁊ loquit̃ ibi tex.d̄ ſeruis omnino laicis. Multo fortius hoc idē dicēdū eſt de iſtis qui vltra ſeruitutem eccleſiaſticā ſunt religioſe perſone. ar.in.c.non dubiū.de ſentēt. excō.⁊.xij.q.j.duo ſunt genera. facit qd̄ not. Inn.in.c.cū monaſterij. de elec.⁊ Archi.in.c.vno.de exceſ.pla.lib.vj.⁊ Io.de lig.in cle.per literas.de prebē. Quinimo fuit opi.quorūdā ꝙ etiā ſeruiētes clericis ex quo ſunt in familia eccleſie vel clericorū gaudeant immunitate hac in perſonis, vt not.in gl.in.c.eos.xxxij.diſt.⁊ per Archi.in.c.clericū.xj.q.j. ¶ Quidam tñ in hoc vltimo contra, quod tamē de p̄ſenti diſputare non intendo cū nō faciat ad ꝓpoſitū noſtrū, ſed adduco in argumentum maxime q꞉ ſi in predictis ſeruitoribus ⁊ ꝯductarijs ſunt opiniones, quid dicendum in iſtis de quibus q̄rit̃ qui ſe ⁊ ſua obtulerūt religioni, certe nullam in iſtis dubitationem habeo quin ſint perſone eccleſiaſtice ⁊ gaudeant priuilegio eccleſie etiā in perſonis. in bonis aūt nō eſt diſceptādū cum nulla bona habeāt, vt pote ꝑ eos eccl̃ie collata.
¶ Quare ꝯcludo ꝙ tam perſone dictorum oblatorū ꝙ bona per eos monaſterio collata ſunt libera ⁊ exēpta ab omnibus oneribus ſecularibus, ſicut ſunt reliqua bona eccleſiaſtica ⁊ pſone eccleſiaſtice. ¶ Poſt ea tamen fuit mihi relatū ꝙ eſt facta quedā reformatio ꝑ ciues Maſſanos, q꞉ inter cetera continetur ꝙ nemo ſuppoſitus poſſit ſe vel ſua bona obligare alicui eccleſie etiā in preiudicium ordinis irritādo oēs ſuppoſitiones ⁊ alienatiōes factas a decez annis citra. Iſta vero obligatio ſeu donatio fuit facta ante iſtam reformationem intra decēniū prefinitum. Ego vero dico ꝙ hec reformatio nō valet in preiudicium iuris eccleſie iam queſiti. vt in.c.que in eccleſiarū.⁊.c.eccleſia.de ꝯſtit. ⁊.c.fi.de reb.eccle.nō alie.⁊.ix.diſt.bene quidē. quinimo nec impedire pōt diſpoſitionem in futurum faciendam, q꞉ eſſet cōtra priuilegiū conceſſum eccleſie vniuerſali.de quo in.l.j.C.de ſac.ſanc.eccle.⁊ pleni⁹ per Io.and.in.c.fi.de immu.eccl.niſi ſeruaretur cautela Bart.de qua in.d.l.reſcripto.que his ſeruata nō fuit. ¶ Itē hic agitur de rebus iā prius queſitis eccleſie in quibus nō valet prouiſio laicorū in contrarium, vt ipſemet Bar.expreſſe fatetur in.d.l.reſcripto.de mune.⁊ honoribus. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in contingētia talis eſt.

Quidā Iacobus campſor olim Ꝯrini pucij greſti ciuis Aretinus in

teſtamento ſuo inter cetera ſic diſpoſuit. Jtē diſpoſuit, iuſſit, ⁊ māda
uit ꝙ capella ſancti Matthei facta in eccleſia plebis ſancte Marie d
Aretio per ipſuȝ teſtatorē ⁊ Simonē eiꝰ fratrē docet ab omnibꝰ ipſiꝰ
Jacobi ⁊ Simonis dicti eorum nepotum heredibꝰ, videlȝ de qbuſdā
bonis ac poſſeſſionibꝰ communibus predicto Simone ⁊ nepotibus
ſuis, videlȝ filijs olim Cecilij ⁊ Petri fratrum quondam dicti teſtato
ris ⁊ dicti Simonis, ⁊ poſſeſſiones aſſignandas p dote ſingulariter
in teſtamento expreſſas cum ſuis cōfinibus ꝙ dicte poſſeſſiones de-
beant eſſe pro dote dicte capelle, ⁊ earū fructus perpetuo deueniāt ad
manus capellani p̄ſentis ⁊ futuri pro ſuo victu ⁊ neceſſarijs etiā poſt
hoc deceſſit dictus teſtator ⁊ ex quo remāſit filiꝰ ⁊ heres qdā Ductiꝰ
qui poſtmodū deceſſit relictis duabꝰ filijs legitimis ⁊ naturalibꝰ dū-
taxat. ſ. dominabꝰ Franciſcina ⁊ Chriſtophora. Que quidē domine
tanꝙ heredes patris vna cum quadam domina Matthea filia quon
daȝ dicti Simonis, p̄ſentauerunt quōdā dn̄m Bartholomeū canoni
cuȝ ⁊ rectorē dicte capelle, tunc vacātis in termino edictorū fuit exce-
ptuȝ eas nō eē patronas, qnimo iuſpatronatꝰ plene ſpectaſſe ad quē-
daȝ Frāciſcū ghini, qui quidē Frāciſcus inſtituit heredes quoſdā ex-
traneos ⁊c. Querit̄ nūquid ex dicto teſtamēto ille domine ꝓbētur pa
trone alio in ꝯtrariū non ꝓbato, maxime cū in quadā ꝑmutatione al's fa-
cta de dicta capella, dicatur in inſtrumēto dicte permutationis dictā
capellā fuiſſe dotatā per dictum Simonē ghini fratrem dicti Jacobi
teſtatoris, viſo dicto inſtrumēto ⁊ alijs actis ⁊ agitatis in cauſa coram
domino vicario Aretino. ⁊c.

Conſilium. liiij.

1 ☞ Juſpatronatꝰ competit aut ex inſtructione, aut ex fundatione, aut
dotatione.
2 Poſſeſſio patronatꝰ probatur per preſentationē, ſecuta inſtitutione.
3 Baſilica aliqua ſit contracta ⁊ non apparet in cuius dioceſi ad quem
epiſcopum pertineat.
4 Juſpatronatus eccleſie, tranſit etiam ad heredes extraneos.

CHriſti eiuſqȝ matris p̄ſidio
humiliter inuocato. Uidetur primo ꝙ per dictū teſtamen
tum vel alia acta in hac cauſa nō ꝓbet̄ patronatū pertine
1 re ad dictas mulieres. † qd iuſpatronatus cōpetit altero de tribꝰ mo
dis. ſ. ex conſtructione, fundatione, vel dotatione. xvj. q. vij. filijs vel ne
potibꝰ. c. decet. de immu. eccle. ⁊. c. quicūqȝ. ⁊. c. fulgētiꝰ. ⁊. c. pie mētis.
ibi optime gl. de hac materia. ⁊ per Jo. an. in rub. de iurepa. facit. c. no
bis. ⁊ qd ibi not. eo. tit. ⁊ an poſſit queri preſcriptio. not. in. c. querelaȝ.
de elec. ⁊ plene per Jo. and. in reg. qd alicui gratioſe. de reg. iur. lib. vj.
Sed in caſu noſtro non probat̄ neceſſario per dictū teſtamentum vel
alio actu dictū dn̄m dictā capellā ꝯſtruxiſſe fundaſſe vel dotaſſe, er-
go ⁊c. Conſequētia ptȝ in dicto teſtamēto ſolū ꝯtinent verba teſtato-
ris, ſed dicto eius non ſtatur in fauorē ſuū ⁊ ꝑiudiciū alterius. vt in. l.
rationes defuncti. ⁊. l. ex empto. ⁊. l. inſtrumēta. ff. de ꝓba. facit. xij. q. ij.
in prin. nec inſtrumētū dicte permutatiōis ꝓbat dictū Simonē illam
capellam dotaſſe, qr illa verba ſunt ꝓlata ob aliud ⁊ incidēter, ⁊ ſic nō
faciunt fidem. vt in. c. ſi papa. de priuile. lib. vj. ⁊ in. c. fi. de ſucceſ. ab in-
teſt. ⁊. C. de proba. l. non epiſtolis. ⁊. l. non nudis. ⁊ plene p Bart. in. l.
ex hac ſcriptura. ff. de dona. ⁊ per Canon. in. d. c. fi. ⁊ cle. vnica. de ꝓba.
maxime cum illa narratio nō eſſet de ſubſtātia ꝑmutationis q̄ agebat
quinimo ſi illa narratio fuiſſet de ſubſtātia permutationis ex quo ta-
men nunc agitur de validitate ipſius ꝑmutationis, iuſpatronatꝰ non
probat̄, nec illa aſſerta dotatio per inſtrumētū ꝑmutatiōis, ex quo de
nuntiato inſtrumēto nūc principaliter vertitur queſtio. vt ꝓbat̄ in. c.
illud. de preſump. ⁊ no. voluit gl. in. l. opti. C. de ꝯtrahen. ⁊ cōmit. ſtipu.
¶ Item tertio ⁊ fortius per inſtrumētū ꝑmutationis apparet Frāci-
ſcum olim Simonis ghini fuiſſe ſolū in poſſeſſione patronatꝰ dicte
capelle, qd patet non ex illa nuda narratiōe donationis facte p Simo
nem patrē dicti Frāciſci, ſed ex eo qr Franciſcus ſolus tanꝙ patronꝰ
conſenſit dicte ꝑmutationi. Nā in ꝑmutatiōe interuenit renuntiatio,
⁊ expreſſa vel tacita ꝓntatio, ⁊ ſequēs per ſuperiorem inſtitutio. iuxta
2 no. per gl. in cle. vnica. de re. ꝑmuta. ⁊ p Fede. in trac. de ꝑmuta. † Sȝ p
preſentationē ſecuta inſtitutione ꝓbat̄ poſſeſſio patronatꝰ. vt in. c. cō
ſultationibus. de iurepa. ⁊. c. querelā. de elec. c. cū olim. de cau. poſ. ⁊ p
prie. ⁊ plene per Jnn. in. c. ij. de in integ. reſti. in literis. de reſtit. ſpolia.
Ergo debet admitti tunc preſentatio per heredes dicti Simonis ēt
ſi ꝓprietas patronatus ptineat ad aliū, qr p̄ſentatio eſt quidā fructꝰ
iuris preſentādi, ideo ptinet ad poſſeſſorem bone fidei, ⁊ nō ad ꝓprie
tarium. vt legitur ⁊ no. in. c. q̄relā. ⁊. c. ꝯſultationibꝰ. ꝓalle. quinimo plꝰ
vult Jnn. no. in. d. c. in literis. ꝙ factis duabꝰ p̄ſentatiōibꝰ vna a pro-
prietario alia a poſſeſſore ꝯfirmāda ſeu admittēda eſt potior illa q̄ fit
a poſſeſſore, p. d. c. q̄relā. ⁊. c. ꝯſultationibꝰ. facit ꝙ ipſe not. in. d. c. ij. de
in integ. reſti. ⁊. c. querelā. de elec. Sȝ dicte domine nō ꝓbant̄ eē in poſ
ſeſſione p̄ſentādi, ſed ſolū dictꝰ Frāciſcꝰ, nec etiam ꝓbat̄ ꝓprietas p-
tinere ad eas. ergo omnino ſint repellende a petitione ipſorū. ¶ Sed
his nō obſtātibus dico in hoc caſu ſubtiliter aduertēdū ꝙ dictꝰ quō
dā Jacobꝰ ghini frater dicti Simonis p̄ſens aſſeruit in teſtamento il
lam capellā ſancti Matthei fuiſſe cōſtructā per eū, ⁊ dictū Simoneȝ
fratrem ſuū, ⁊ etiā mādauit illā capellā dotari de bonis cōibus ipſius
Jacobi ⁊ Simonis ⁊ nepotē ſuorū ⁊ fratribus p̄mortuis, vt patet in
teſtō dicti Jacobi, ⁊ executorē dicti teſtamēti fecit ⁊ deputauit dictuȝ
Simonem fratrē ſuū. Nūc aūt reperit̄ dicta capella ꝯſtructa ⁊ dotata
per dominū Simonē executorē dicti teſtameti de bonis aſſertis in te
ſtamēto, ꝙ ꝓbat̄ ſic. vbicūqȝ aliquis tenet̄ ad aliquid faciendū in quo
reqrit̄ ſumptꝰ ſi illud appareat poſtea factū, p̄ſumit̄ geſtū ab illo cui
neceſſario hoc incūbebat, hoc no. ꝓbat̄ in. l. iij. C. de alimē. pupil. p̄ſtā.
⁊ ibi apertiſſime hoc tenet Hugo. in. l. cū ſeruꝰ. ff. de ver. ob. ſȝ dicto Si
moni tāꝙ executori teſtamēti hoc incūbebat, ergo alio p̄rono nō ap-
parēte p̄ſumēdū eſt ꝙ dictꝰ Simō dotauerit dictā capellaȝ de bonis
cōibus de quibus in teſtō. pro hoc etiā facit qr capelle nō naſcunt̄, ſȝ
neceſſario requirūt ꝯſtructorē ⁊ dotatorem, vn̄ prima fronte preſumit̄
habere patronū. vt no. Jo. and. ſup reg. qd alicui. de regu. iur. lib. vj. in
mercu. ꝓpe fi. Alio aūt nō apparēte patrono debet preſumi ꝙ here
des Jacobi ⁊ Simonis ⁊ ſuorū nepotū (ex quorū bonis p̄ſumēdū eſt
dictā capellā fuiſſe dotatā) ſint patroni. ¶ Secūdo ad idē optime fa-
3 cit. c. j. de reli. domi. vbi ꝓbatur maxime iūctis notatis per doc. † ꝙ nō
apparēte cuius dioceſis ſit Baſilica cōſtructa p̄ſumit̄ in illo loco ali-
quid pertinere ad illū ep̄m qui ꝓbat ſe exercuiſſe in illo loco aliqd ius
ep̄ale, lȝ nō ꝓbet de exercitio omnium iuriū ep̄aliū quaſi ſufficiat te-
nuis preſumptio, ex quo non ꝯſtat de iure alterius. ita in propoſito
ex quo ꝯſtat aliū dictā capellā dotaſſe in teſtamēto Jacobi cū illa mā
daſſet dotari de bonis cōibꝰ, p̄ſumēdū eſt, ex quo nūc apparet dotata
dotē recepiſſe ex illis bonis cōibꝰ vt in teſtamēto diſponit̄. Et qr ap
paret de dotatione modo predicto preſumendū eſt idē de cōſtructiōe
ex quo nō apparet p aliū fuiſſe cōſtructā. ar. d. c. j. ¶ Tertio ꝓbat̄ ex il
lis narratiuis cōtētis in dicta ꝑmutatiōe in quibus cōtinet̄ illā fuiſſe
capellā dotatā per dictū Simonē ghini. que quidē vbi nō agit̄ de ma
gno preiudicio faciūt plenā ꝓbationē maxime in factis antiquis vbi
nō pōt haberi de facili ꝓbatio. vt eſt gl. ſing. in. c. cū olim. de cenſi. que
dicit per illum tex. ꝙ ſi in aliqua ſcriptura publica continet̄ de finibꝰ
alicuius ep̄atus ſtandū eſt illi alijs de finibꝰ nō apparētibꝰ lȝ ſcriptu-
ra illa ſit ſimpliciter ob aliud ꝯfecta, ⁊ ibi imo ſaltē negari nō pōt qn
illa verba faciāt p̄ſumptionē nō modicā, vt ꝓbat̄ hic in tex. ⁊ bonꝰ tex.
cum gloſſ. in. c. ſeries. de teſti. ⁊. c. illud. de preſump. ⁊. c. fi. de ſuc. ab in-
teſt. ⁊ gl. in. d. l. opti. C. de ꝯtrahen. ⁊ cōmit. ſtipu. q̄ tn̄ dicto teſtō debēt fa
cere plenā fidē. ar. in. c. ij. qui matri. accu. poſ. ⁊. c. cū cā. de prob. Nec ob.
ſi dicat̄ ꝙ in dicta ſcriptura fit mētio ſolū de Simone ⁊ nō de Jacobo
vel alijs nepotibus, qr dico Simonē hoc feciſſe nomine omnium tāꝙ
executor teſtamēti cuius ipſe executor tenebat̄ facere, ⁊ ergo ita preſu
mēdū eſt. iuxta no. in. d. l. ij. C. de alimē. pub. p̄ſtan. nō em̄ dicit̄ ꝙ nomi
ne proprio fecerit ⁊ ſcripture ſunt adinuicē ꝯcordāde ex quo fieri pōt.
de fide inſtru. inter dilectos. §. ceterū. ⁊ de ver. ſign. nihil eſt. facit. c. cuȝ
expediat. de elec. lib. vj. ⁊. l. vnica. C. de inoffi. do. Pro hoc etiā facit qd
Frāciſcus filius dicti Simonis cōſenſit in illo actu ꝑmutatiōis tanꝙ
patronꝰ. Nec ob. ſi dicat̄ ꝙ ipſe ſolꝰ eſſet patronꝰ ⁊ in poſſeſſione pre
ſentandi, vt. ſ. dixi in vlti. arg. prime partis. hoc em̄ non ob. ſi diligen
ter ⁊ ſubtiliter ponderet̄. Nā vbicūqȝ ius preſentādi pertinet ad plu-
res patronos ſimul lȝ appareat aliquē ex eis tm̄ p̄ſentaſſe ⁊ ad eorū p̄-
ſentationem ſuperiorē inſtituiſſe preſentatū, ex quo nō apparet exp̄ſ-
ſe illos patronos p̄ſentaſſe aīo ſpoliādi alios ſua poſſeſſione nō fit p̄-
iudiciū alijs patronis in ſequētibus actibꝰ, nec circa ꝓprietatē, nec cir
ca poſſeſſionē, qr negligēs in vno actu nō facit ſibi p̄iudiciuȝ in ſequē
ti. hoc aperte colligit̄ ex ſubtiliter tactis per Jnn. ⁊ Compoſtel. in. c. q̄
relam. de elect. ⁊ clarius in terminis noſtris ponit Fede. de ſenis con-
ſil. xcvij. in vlti. arti. quinimo dico ꝙ per preſentationē Frāciſci q erat
vnus ex patronis ex parte patris ꝯſeruat̄ poſſeſſio omnium patrono
rum, vt colligitur ex locis ꝓalle. Cum ergo dicta capella ſit dotata de
bonis communibꝰ dicti Jacobi ⁊ Simonis ⁊ nepotū ex fratribus p̄-
mortuis dico vt dixi. ſ. ꝙ omnes heredes ipſorū ſunt patroni ⁊ ſucce
dunt in hoc iurepatronatꝰ heredes per ſtirpes ⁊ nō per capita, vnde
omnes heredes Jacobi tenent locū vnius circa heredes illorū nepo-
tum q rep̄ſentabāt duos fratres dictorū Simonis ⁊ Jacobi loco duo
rum vn̄ quatuor hic cōcurrūt patroni, ſicut in bonis oīm quatuor fra
trum dos capelle emanauit, ⁊ ſic omnes deſcendentes ab iſtis ſeu he
redes iſtorū tenēt locū quatuor patronorū. hoc probat̄ hodie in cle. ij.
4 de iurepatro. ¶ Et aduertēdū † ꝙ iuſpatronatꝰ eccl'ie trāſit ēt ad he-
redes extraneos ⁊ nō ad filios tm̄. vt no. Jnn. ſuper rub. de iurepa. in
fi. ⁊ Jo. an. in. c. cū ſeculū. eo. ti. tāgit gl. in. c. conſiderandum. ⁊. c. cum fi-
lijs. xvj. q. vij. Et hec eſt communis opinio Jnn. licet quidam dicant
contra, ſed primum verius. ſi em̄ tranſit cum vniuerſitate ville in em-
ptorem extraneum, in. c. ex literis. ⁊ in. c. cum ſeculum. eo. ti. fortius cū
hereditate ad heredē extraneū. Quid autē ſi ſint aliqui heredes pro
equalibus portionibꝰ, vide per gl. ⁊ doc. in. c. j. eo. ti. vbi plene nota. de
hoc. Et ex his ꝯcludēdo ad caſum noſtrū ꝙ cum ille due filie dicti ne
potis ex filio dicti Jacobi. ſ. Frāciſcina ⁊ Chriſtophora fuerūt hr̄des
vniuerſales dicti Jacobi alio herede extraneo non apparēte. argu. in
l. in ſuis. ff. de lib. ⁊ poſthu. ⁊. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. cum aſſe-
rant ſe heredes. ar. in. l. gerit. ⁊. l. pro herede. ff. de acqui. heredit. debēt

ipſi tenere

ipſi tenere locū vni⁹ patroni ſcʒ Jacobi heredis paterni ⁊ ſi nō apparēt aliȷ̄ q poſſunt legitime docere ſe eſſe cōpatronos debēt admitti p̄ſentationes per iſtas dn̄as, q: imputādū eſt legitime nō ꝯparētib⁹. ar. in.c.dilecti.⁊.c.cū nobis.⁊.c.ſcriptū de elec.⁊ p Jo.and.in.d.c.querelā. ⁊ ſic ſi nō cōparēt ⁊ doceāt de iure ſuo ⁊ p̄ſentāt aliū inſtituēdus eſt q hʒ plures voces patronoꝝ ꝯputādo patrono nos p ſtirpes ⁊ nō p capita modo predicto ⁊ q maioribus iuuat̃ meritis de quo dicēdū: vt.d.c.iij.⁊.c.cū aūt.de iurepa. ȯ dn̄a Matthea filia dicti Simonis nō fecit inſeruiſſe ſpecialē mētionē q: habuit fratrē maſculū vñ ignoro ſi pariter fuit heres p̄ris ſui cū dicto Franciſco. qñ fuerūt heredes p̄ris ſaltem in parte bonoꝝ dʒ admitti tāq̄ patrona: q: oēs filiȷ̄ Simonis tenent locū vni⁹ patroni vt patet p p̄dicta nec eſt diſtinguēdū inter maſculū ⁊ feminā. ⁊ ſi femina eſt heres ſuccedit in iure patronatus ſicut maſculus idē ſi ꝯſtruat vel dotat vt no. Joā.an.in.c.nobis.de iurepa. Jaco.de lig.in cle.ij.eo.ti.p Fed.cōſi.xvj.facit.c.fi.de conceſ.p̄ben. Secus dicendum ſi dicta dn̄a Matthea nō fuit heres patris vel fratris. Ex his clare patet quid dicendum in tota iſta queſtione ⁊c.

¶ Conſilium.lv.

1 ☞Collegium qȯ a iure approbatum non eſt non poteſt acquirere.
2 Mēdicitatem publicā ſine euidenti cauſa neceſſitatis reprobant iura ciuilia ⁊ canonica.
3 Donatio perfecta non reuocatur nec cōditiones ex poſtfacto recipit.
4 Collegia miſericordie diſciplinatorum ⁊ iuuantium oppreſſos ſunt a iure approbata.
5 Princeps ſi concedit alicui licentiam transferendi domicilium ſciēs illum eſſe tutorem in loco videtur illum a tutela abſoluiſſe.
6 Procurator quicquid facit vltra contenta in mandato non tenet.

IN queſtiōe que vertitur inter fratres ſancti Frāciſci ex vna pte ⁊ illos paupes q vulgariter appellant̃ inhumati ex alia ſup quodā fundo ſeu q buſdā terris vtriſq̄ inſolidū donatis pro oratorio ⁊ officiȷ̄s in eis ſuſtinendis: vt latius ꝯſtat ex inſtrumētis ſup dictis donationibus confectis. ¶ Videt̃ primo ꝙ dicti inhumati nullū ius ī illis habeāt: ꝙ ꝓbat̃ primo ſic donatio illaꝝ terraꝝ fuit facta ſocietati eoꝝ: vt patet ex inſtrumento ſup hoc confecto. ſed eorū ſocietas nō eſt a iure approbata imo improbata. igit̃ nullū ius potuit eis acq̄ri. cōſequētia clare ꝓbatur in.l.collegiū.C.de here.inſti.⁊.l.j.§.deinde.⁊ in.c.j.de reli.do.lib.
1 vj. iūctis etiā maxime no.p Jo.an.ibi in q̄bus oīb⁹ dicit̃ in effectu † ꝙ collegiū qȯ a iure approbatū nō eſt nil poteſt acq̄rere. Minor aūt ſcilicet ꝙ iſti īhumati nō faciūt ſocietatē ſeu collegiū approbatū multipliciter ꝓbat̃. Prīo p dictū.c.j.de relig.do.lib.vj. vbi tex. exp̄ſſe reprobat iſtos inueniētes nouū ordinē ſeu religionē a iure vel romanis pōtificibus nō approbatos ergo ⁊c. Et ſaltē negari nō poteſt ꝙ fuerūt religionis habitū ferūt enim certū habitū in cōtemptū ſeculi: ⁊ ille dicit̃ certus habitus qui eſt diſtinctus ab aliȷ̄s ⁊ regula ſeu ꝯſtitutione in colore ⁊ forma no. dicit gl.in cle.j.de elec. Sed habitus iſtoꝝ inhumatoꝝ eſt diſtinctus ab aliȷ̄s in vtroq̄. ſ. in colore ⁊ in forma ergo habent certū ⁊ determinatum religionis habitū ꝯtra diſpoſitionē illius c. ⁊ p hoc facit gl. ſingularis ī.d.c.j. q̄ eſt ſup vbo habita. q̄ dicit p illū tex. nō ꝓhiberi quin ſingularis pſona citās non inueniens ⁊ ſeorſum habitās nullū habitū induere ſibi poſſit. ad hoc.xlj.diſt. parſimonia. ⁊ ſic expreſſe voluit qȯ plures habitātes ī hoc collegio nō poſſunt certū habitū iuenire ⁊ portare vt videant̃ in ſtatu religiōis: vnde tex.ī.d.c.j. loquit̃ in ꝓhibitiōe alternatiue vt nec nouā religionem inuenire: nec certū nec nouū habitū deferre ⁊c. vnde p̄ſuppoſito ꝙ nō inuenerint religionē cū collegio ipſoꝝ ſaltē ex eo: q: certū ⁊ nouū habitū adinuenerunt ſine licētia romani pōtificis ſimul habitādo. ad idē optime facit cle.iij.de reli.do. vbi papa reprobās ſtatū quarūdā mulierum inſimul quodā velamine habitātium ꝓteſtatus eſt qȯ p illā ꝓhibitionē nō intendebat inhibere mulieribus fidelibus quin ꝓmiſſa ꝯtinētia vel nō ꝓmiſſa honeſte poſſint in ſuis hoſpitiȷ̄s ꝯſeruātes penitētiā agere ⁊ vtutū dn̄o in humilitatis ſpiritu diſcernere ⁊c. vñ pondero illa verba ī ſuis hoſpitiȷ̄s q: in hoſpitio ſeu collegio nō lʒ habitare ſub quadam vmbra religionis etiā cauſa penitētie. ¶ Tertio facit.c.indemnitatibus. ꝓpe finem.de ele.lib.vj. vbi papa exp̄ſſe ꝓteſtat̃ ꝙ p illā ꝯſtitutionem nō intendit approbare ſtatū ordinem ſeu reg̃lam quarūdā mulierū q̄ nec ꝓpriȷ̄s renūtiant nec ꝓfeſſionē faciūt reg̃larē ſicut in ſec̃larib⁹ eccleſiȷ̄s canonici ſec̃lares ⁊c. Ecce ergo ꝙ nō liceat cōuenire ſimul cauſa religionis: licet ꝯueniētes nō renūtient ꝓpriȷ̄s nec ꝓfeſſionem faciāt regularē ſub quadā vmbra ⁊ velamine religionis qȯ videt̃ ꝯtra intellectum Bar.in.l.j.ff.de colle.illici. q dicit.c.fi.de reli.do. ꝓcedere qñ plures ꝯueniūt in vnum cā religiōis: ita qȯ efficiunt̃ pſone eccleſiaſtice. ſecus dicit ſi remaneāt laici. h̄ eñ videt̃ ꝯ illum tex. vbi mulieres ille remanebant laice: ⁊ tñ noluit illaꝝ ſtatum approbare licet conuenirent cauſa religionis. Nec obſt.l.j.ff.de colle.illici. ſuper qua ſe fundat Bart. q poteſt ꝓcedere qñ ꝯueniūt ſimul: nō tñ habitant aſſidue ſub eodem tecto: nec aſſumunt ſibi nouū habitū. vñ canones ſupuenientes multipl̃r illud limitauerūt ꝓpter cōfuſionē ⁊ ſcandala q̄ oriebantur ob hoc in eccleſia dei: vt in.d.c.fi.⁊ in.c.prealleg. ¶ Quarto videt̃ ꝯtra eos caſus in.d.c.fi.de reli.do. vbi papa expreſſe prohibuit neduʒ nouā religionē inuenire ſʒ etiam domū religioſam de nouo fundari. niſi regula ⁊ iſtitutio accipiat̃ de approbatis. Sʒ inhumati iſti q̄tidie edificāt domos religioſas de nouo pro ſeipſis quinimo in iſtamet terra de q̄ eſt ꝯtentio volunt edificare domū religioſam p ſeipſis, ergo nō lʒ. ⁊ ſic donatio illa fuit nulla. ¶ Quinimo videt̃ caſus in extrauaganti Jo.xxij. q̄ incipit ſancta roma. q̄ exp̄ſſe ſi nō cauillet̃ videt̃ eorum ſtatum reprobare: maxīe in eo ꝙ exp̄ſſe innuit iſtos collegiatos de facto non debere publice mēdicare ne eoꝝ ſtatus videat̃ approbat⁹. Et cir-
2 ca h̄ aduertēdū † ꝙ ciuilia iura ⁊ canonica exp̄ſſa reprobāt mēdicitatem publicaʒ ſine euidēti cā neceſſitatis: vt.l.vnica.C.de mēdi.vali.li.xj.⁊.lxxxij.di.§.j.iuncta gl.⁊.c.ſeq. neceſſitatis cū poſſent victū manib⁹ q̄rere ⁊ nō tollere pauperū idigētium ſubſidia. ergo eoꝝ ſtatus eſt ab vtroq̄ iure improbatus. ¶ Ex q̄bus oībus ꝯcludit̃ ꝙ ſi donatio eorum ſocietati facta nō tenuit nō valuit donatio ſcȯo loco facta fratribus ſancti Franciſci q̄rū ordo eſt approbatus ab eccleſia: vt in.c.j.de reli.do.⁊ habuerūt in h̄ loco acq̄rendo ſpecialē licētiā de dn̄o papa Martino. ⁊ ſic in eis nō obſtat.c.j.de exceſ.pla.li.vj. p h̄ tollit̃ ꝙ obȷ̄cit̃ illuʒ fratrē Antoniū Joannis nō habuiſſe plene mādatum ad illā loca reſignāda ⁊ donāda: q: nō fuit opus reſignatiōe ipſoꝝ inhumatoꝝ. quia ſi is ꝓpter incapacitatē ipſorū nō fuit dn̄ium acq̄ſitum ergo remanſit dn̄ium penes donatorē: ⁊ ſic libere potuit aliȷ̄s donare: vt.l.nec vtile. ff.de acq.re.do.no.gl.⁊ Bar.in.l.ꝙ meo.§.ſi a furioſo.ff.de acqui.poſ. ¶ Scȯo principal̃r ꝯ iura inhumatoꝝ facit q: Biancus ſaboti ⁊ Antonius Joannis ambo inhumati recipientes donationē illarū terrarum nō potuerūt ſocietati acquirere dn̄ium: cū ad hoc nō haberent ab eorū ſocietate mandatū ⁊ p liberā pſonā nobis nō acq̄rit̃. in.§.de inuti.ſtip.§.ſi quis ali.⁊ per quas pſonas nobis acquiritur.§.ex his itaq̄. ¶ Tertio facit q: p̄ſuppoſito ꝙ dn̄ium illis fuiſſet acq̄ſitum: tñ ex renūtiatiōe libera procuratoris eorū illud pdiderunt: vt cle.j.de renun.⁊.c.ſup hoc.e.ti.⁊.l.ſi qs vi.§.differētia.ff.de acqui.poſ. Quarto omnib⁹ deficientibus ſufficere debet fratribus ſancti Franciſci conceſſio dn̄i pape Martini q̄ in iſtis ſpūalibus ⁊ eccleſiȷ̄s ⁊ piȷ̄s diſpoſitionibus liberā habet facultatē. in cle. q: ꝯtingit.de reli.do.⁊.c.innotuit.de elect.⁊.c.ꝓpoſuit.⁊.c.cum noſtris.de ꝯceſ.p̄bē. pro quo facit gl no.in.c.p̄ncipalē.ix.q.iij.⁊ Spec.in ti.de leg.§.nūc oſtendendū verſi.lvj.⁊ melius in ver.lxxxix.§.nunc breuiter.ante fi.⁊ Jo.an.ſup dicto v.lvij.facit gl. in.c.ꝯſtitutione.de relig.domi.⁊.xxv.q.ij.in ſumma. ¶ Sʒ his nō obſtātib⁹ dictos inhumatos ī dictis reb⁹ donatis arbitror potiores. huius cōcluſionis ſatis exploratū eſt argumētum. ipſi eñ fuerunt pores in donationis ⁊ in poſſeſſionis traditione: ⁊ ſic fuit in eos tranſlatum dn̄ium.l.traditionibus.C.de pac. inſt.de re diui.§.nihil tā naturale.l.
3 quoties.C.de rei vēdi. † Conſtat autē ꝙ perfecta donatio nō reuocatur: nec ꝯditiones ex poſtfacto repellit: vt.l.iij.C.de reuo.do.⁊.l.perfecta.C.de dona. q̄ ſub modo. nec ſubeſt nec allegat̃ aliqua cauſa ingratitudinis. ⁊ ſic ſumus extra caſum.c.fi.de dona.⁊.l.j.C.de reuocā. dona. nō ergo valuit donatio ſcȯo loco fratribus ſancti Frāciſci facta cū dominium iam fuiſſet tranſlatū ad inhumatos ⁊ nemo dat qȯ nō hʒ.c.ꝙ autē.de iurepa.⁊.ij.q.vj.daibertū.ī.c.nuper.de dona. poſt dinoꝛ.reſtit. ⁊.l.tradita.ff.de acq.re.do.⁊ ꝓbat̃ apertiſſime in caſu noſtro.in.d.l.q̄ties. quare ad fortificandum ius iſtoꝝ inhumatoꝝ non reſtat niſi reſpondere ad ꝯria ſuperius formata. ¶ Et primo ad iura q̄ videntur multum reſtringere ꝯ ſtatuʒ iſtoꝝ inhumatoꝝ poteſt dici qȯ loquunt̃ in aliȷ̄s caſibus. Nā iſti inhumati vt dicūt nō habent certum habitum excluſum vl̃ ꝯſtitutionē vl̃ aliter ſʒ ad libitum illo vtunt̃ ⁊ pn̄t alia veſtimēta tā in forma ꝙ in colore aſſumere: ⁊ ex diuerſis habitibus eodem tēpore vti cuʒ illa lex vel ꝯſtitutio nō eos cogat in ꝯrium: ⁊ ſic nō poteſt dici eos habere certū habitum. ¶ Itē dicunt ſe eſſe puros laicos ⁊ nullū habere ſuperiorē ⁊ ſimul cōuenire cauſa donatiōis: ſicut faciebāt apl̄i ⁊ aliȷ̄ beati chriſtiani in ꝑmitiua eccleſia quoꝝ erat cor vnū ⁊ aīa vna ⁊ oīa erāt illis ꝯmunia iuxta dictū ſpalmiſte. Ecce quā bonū ⁊ quā iocūdū habitare fratres in vnum. Et p p̄dictis videt̃ bon⁹ text. in.c.dilectiſſimi.xij.q.j. negāt etiā domum eoꝝ eſſe religioſam ſʒ ꝓphanā vt puta dedicatā ſine autoritate epī ⁊ ſine eccleſia habēt eñ tantū oratorium qȯ cuiq̄ in domo ꝓpria licituʒ eſt cā orandi habere: vt in.c. vicinum. cum duobus ſequētibus.de ꝯſe.diſtin.j.⁊ p Inn.in.c.inter dilectos.de dona. vbi eſt bonus tex.ꝑm lec.ſuā. Ad idē faciunt no.p bar.
4 i.l.fi.ȯ colle.illici. vbi dicit † ꝙ iſta collegia miſericordie ⁊ diſciplinatorū ⁊ iuuantiū oppreſſos ſunt a iure approbata per.l.j.ff.eo.titu. ⁊ proprie ſtatum iſtorum inhumatorum videtur approbare Anto. de but. in.c.ij.ȯ foro compe. vbi dicit iſtos inhumatos cum regulariter viuāt eſſe perſonas eccleſiaſticas: licet profeſſionem nō faciant. ⁊ quod gaudere debent priuilegio eccleſiaſtico. allegat tex. cum gl.in.c.indemnitatibus.de electio.lib.vj.in fi.⁊ quod not.xi.qȯ.vlti.c.fi.de maio.⁊ obe.c. dilecto. ¶ Item ſecundum eum cum tales ſe aſtringant multis diſciplinis ⁊ ambulent diſcalciati poſſunt dici in ſtatu penitentiū qui ſunt ſub eccleſia.xi.queſtione.j.aliud qui ſtatus ab eccleſia probatur: ⁊ tales ſubſunt eccleſie licet non ſit regula approbata: quia nec regulares dici poſſunt cum non habeant vota perpetua non tamen eſt reprobatus ſtatus viuendi ſecundum eum. ad hoc inducit extrauagantem

Jo.xxij.q̄ incipit. Ratio recta q̄ tollit penas cle.j.de reli.do.ēt quoad illos q̄ benignos vocant,dūmō honeſte viuāt ꝛ ſe non implicēt in p̄dicationibus,ꝛ ſic ex authoꝛitate tanti viri debet ſufficere reſpoſioni ad ꝯria.ꝛ ad id qd̄ dicitur de mendicitate pōt dici ꝙ ipſi laboꝛāt quatenꝰ de eis mēdicāt ꝙ nō eſt iure improbatū.lxxxij.di.c.j.ꝛ.xlij.di. qui iſtam.ꝛ qcqd ſit in iuris ſubtilitate in qua nūc inſiſtere nō intendo illud p̄ſertim me mouet in hanc ſniaȝ ꝙ dñs noſter Martinꝰ papa dominibꝰ iſtoꝝ inhumatoꝝ ꝯceſſit ex certa ſcientia aliquas indulgētias, ex quibꝰ videt̃ ſtatū eoꝝum tollerarere.ar.eoꝝ q̄ no.Jnn.in.c.veniens. de fil.p̄ſby.vt ſaltē illud dictū ꝓcedat in p̄ncipe.ar.l.Barbariꝰ.ff.de of
3 fic.p̄to.Ad idē bo.tex.in.l.ſȝ in hoc.§.fi.ff.de exec.tu.vbi dt † ꝙ ſi p̄nceps cōcedit alicui licentiā trāſferēdi domicilium ſciēs illū eſſe tutorem in loco videtur illū a tutela abſoluiſſe,ita ꝛ dñs papa dādo iſtas indulgētias vr̃ ſtatū illoꝝ approbare.nā ſi eſſent in ſtatu peccati nō ꝓdeſt indulgētia q̄ ꝯcedit vere penitētibꝰ ꝛ ꝯfeſſis de quo de pe.ꝛremi, c.qd̄ aūt.ꝛ.c.qd̄ qdē.ꝛ licētia ſeu indulgētia vel diſpēſatio extēdit̃ ad ea q̄ neceſſario ex actu diſpenſat ſequunt̃.vt dicit gl.no.in.c.qꝛ in tm̄.d̄ p̄bē.ꝛ.c.qꝛ nō pōt.eo.ti.li.vj.ꝛ.c.ſi qs in clero.vij.q.j.plene p Anto.de de but.in.c.at ſi clerici.§.de adul.de indi.Et ad p̄dicta facit tex.opt.cū materia ſuā in.c.qꝛ circa.de ꝯſan.ꝛaffi.vbi ptȝ ꝙ tollerauit ſeu diſſimulauit papa in caſu ſpecificato vbi dicit ſe velle diſſimulare inducit diſpoſitionem vt ibi foꝛtius,ergo vbi dāt indulgētias cū foꝛtius operet̃ actus paſſiuus q̄ꝫ neglectꝰ,vt in.c.ex oꝛe.de his q̄ fiūt a maio. par.ca. iūcto.c.ad decimas.de reſti.ſpol.lib.vj.¶ Jtē in caſū dubio recurrimꝰ ad ꝯſuetudinē in.c.cū dilectꝰ.de ꝯſue.ꝛ.l.ſi de interpꝛetatiōe.ff.de leg. foꝛtius recurrēdū ad iudicium pape tm̄.Nō legari pōt cū iſtoꝝ inhumatoꝝ ſtatus ſit dubiꝰ papa ergo dādo indulgētiam videt̃ declarare ſtatū eoꝝ nō improbatum a lege,poſſunt ergo iſti defendi vel mero iure vel ex tacito iudicio pape,vel p ipſiꝰ diſpenſationē vt colligit̃ ſatis ex p̄dictis.Et per hec tollunt̃ ꝓlixe allegata ꝯtra iſtoꝝum ſocietatem.

¶ Ad ſcdm principale motiuū reſpondetur multiplr̃. Primo ꝙ illi Biācꝰ ꝛ Ant.recepiētes illā vocationē nō erāt extranei ab illa ſocietate,imo de ipſo coꝛpoꝛe ſocietatis.qd̄ aūt donat̃ vni de coꝛpoꝛe cōtēplatione iſtius coꝛpoꝛis donatū acquirit̃ coꝛpoꝛi,vt in.c.reqſiſti.in fi. de teſt.facit qd̄ no.gl.de mona.inſtit.de inuti.ſtipu.§.ſi qs alij. ¶ Jtē ꝛſcdo p̄ſuppoſito qd̄ oīno fuiſſent extranei ex noīe ſocietatis inhumatoꝛum receperūt ꝛ illi inhumati poſtmodū habuerūt ratū ibidē edificando ꝛhabitādo acquiſiuerūt illud dñium.ff.de neg.geſt.l.ſi ego.ꝛ.l. pe.no.Bar.in.l.qui mihi donatū.ff.de do.quinimo licet qs nō poſſit alteri ſtipulari tn̄ ſi ſtipulat̃ noīe alterius vȝ ſtipulatio illa poſtmodū ratū habēte.d.l.pe.no.Bar.in.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.ob.Non ob.tertiū motiuū de renūtiatiōe ꝓcurationis iſtoꝝ inhumatoꝝ,qꝛ vt apparet in foꝛma ꝓcurationis nō habebat ad hoc mandatū.Reqrit̃ em̄ in hoc ſpeciale mādatū.al's em̄ nō vȝ donatio quātūcūqꝫ habebat plenā adminiſtrationē,ꝛ in.l.filiuſfami.ꝛ ibi p Bar.ff.de dona.ꝛ.l.cōtra iuris regulas.ff.de pact.Nō em̄ p̄ſumitur qs ꝓcuratoꝛ cōſtituēdo generaliter velle iactare ſuum.l.cum de indebito.ff.de ꝓba.facit.c.qui
4 ad agendū.de ꝓcu.lib.vj.† Quicquid aūt facit ꝓcuratoꝛ vltra contenta in mandato nō tenet,vt in.c.cū olim.el.j.de offi.deleg.ꝛ.l.diligēter. ff.manda.maxime cū agit̃ de alienatiōe reipublice loca q̄ nō debēt alienari ſine diſcuſſiōne maxima.imo poſſet dubitari an neceſſario deberet interuenire autoꝛitas epi.de quo per Hoſti.in.c.nulli.de reb.eccle. nō alie.ꝛ.l.iubemꝰ.C.de ſac.ſanct.eccl.iuncta.l.oīa priuilegia.C.de epi. ꝛ cle.vbi omnino priuilegia tributa eccleſijs extendūtur ad pia loca, dicit̃ em̄ pius locus vbi actus pij exercent̃.de quo per Spe.in titu.de inſtru.edi.§.nūc vero aliqua.ver.ꝛ ſcias ꝙ inter legata ad pias cās.

¶ Ad quartum ꝛ vltimū eſt reſpondēdū ꝙ illa cōceſſio dñi pape nullius eſt momenti tanq̄ꝫ ſurreptitia,cum falſum fuerit narratum ꝙ illa dona ſpectarent ad alium,ꝛ ꝙ libere volebat cōferre ipſis fratribꝰ,qd̄ erat falſum,cū iam dominium irreuocabiliter fuerit tranſlatū in iſtos inhumatos,vt.ſ.dixi.Princeps aūt nūq̄ꝫ p ſuas literas intendit p̄iudicium afferre tertio de illo nō habita mentione.in.c.ſuper eo.de offi. deleg.ꝛ.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in loc.publico.¶ Jtem priuilegium p ſurreptionem obtētū eſt ipſo iure nullū,vt no.in.c.ad audientiam.de reſcrip.ꝛ in.c.j.ꝛ.ij.de fil.p̄ſby.lib.vj.ꝛ in.c.inter dilectos. de fid.inſtr.¶ Ex quibꝰ oībꝰ ꝯcludēdo iſtos fratres ſeu pauperes q dicuntur inhumati foꝛe potioꝛes in dominio illarum terrarum de quibus ad preſens cōtentio eſt.Et hec ſufficiant.Laus deo.

¶ Caſus cōſilij ſequentis.

Caſus cōtingentia talis eſt,qui

dam Sandoꝛ ciuis lucanus ſyndicus ꝛ ꝓcuratoꝛ monaſterij monialiū ſancti Carbonis de luca,oꝛdinis ciſtercieñ.dicto ſyndicario noīe ꝛ voluntate ꝛ ꝯſenſu dñarū abbatiſſe ꝛ monialiū dicti monaſterij ex vna p te.Et quidam Lābertꝰ quondam coluꝛni Lucanus ciuis p ſe ꝛ ſui heredes ex alia parte ꝯpromiſerunt in quendam archip̄sbyterū lucanum tanq̄ꝫ dictarum partium arbitrū ꝛ arbitratoꝛem ꝛ amicabilem compoſitoꝛem ſuper omnibus ꝛ ſingulis cauſis litibus ꝛ queſtionibꝰ cōtrouerſijs diſſenſionibus inter ipſas partes vertētibus, vt ille ita intelligerent lites ꝛ qſtiones ſuper quibus lata fuit ſententia ꝛc. vt plene de hoc conſtat ex inſtrumēto ſuper hoc confecto vigoꝛe cuiꝰ compromiſſi dictas archip̄sbyter inter cetera pronuntiauit ꝙ dña abbatiſſa capitulū ꝛ conuentus dicti monaſterij teneantur ꝛ debeant hinc ad.xviij.meſes qꝛ p̄xime futuros q̄ꝫcunqꝫ ad requiſitionē dicti Lāberti vendere,dare,tradere ꝛ venditionem facere de iure validam p̄fato Lāberto quedā bona imobilia dicti monaſterij in laudo expreſſa pro precio centum ꝛ quinquaginta floꝛenoꝝ.Quod quidē laudum dictus Sandoꝛ ſyndicus dicti monaſterij approbauit ꝛ dictus Lābertus noīe ꝓprio poſtmodū intra terminū.xviij.menſium p̄ſcriptoꝝ dictus Lambertus fecit coꝛam dño vicario lucani epi citari ꝛ requiri dictas abbatiſſam ꝛ moniales offerens ſe paratum ad emendum ꝛ regrens ꝙ abbatiſſa ꝛ conuentꝰ deberet ſibi vendere bona in laudo cōpꝛehenſa.ꝛ ad hoc petijt illas cōpelli.illis autē.ſ.abbatiſſa ꝛ monialibus allegātibus nullitatē laudi in illa pte ac declinātibus foꝛū epi tā quā exceptis dictꝰ Lābertꝰ depoſuit dictū pretium centū quinquaginta floꝛenoꝝ de mandato vicarij apud quēdam dñm.Nec aliter ſup p̄dictis exceptionibus apparet lata ſnia.ſed a tpe depoſiti facti emanauit tantum tempus ꝙ recuperatio dicti depoſiti videtur impoſſibilis vel difficilis maxime vigente quodam ſtatuto in ciuitate lucana inducente p̄ſcriptionem decem annoꝝ inter preſentes.xx.inter abſentes contra omne debitum.vt in eo latius apparet. Queritur nunc cui incumbat illius depoſiti periculum vel proſecutio ꝛc.

¶ Conſilium.lvj.

1 ¶ Monaſterium ſine conſenſu dioceſani nō poteſt bona immobilia alienare nec per compromiſſum poteſt ſe ligare.

2 Prelatus per compromiſſum factum ſine cōſenſu ſuperioꝛis non poteſt perpetuum iudicium eccleſie generare.

Chriſti eiuſqꝫ mr̃is preſidio humiliter inuocato. Videt̃ primo ꝙ ſpectet ad mōaſteriū per tex.apertū.in.l.ſi a te.C.de pac.inter emp.ꝛ vend. iūcta l.acceptam.C.de vſu.ꝛ qd̄ ibi no.Bar.vbi patet ꝙ etiā ad actionē parandā ſatis eſt emptoꝛi offerre ꝛ cōſignare ſeu deponere pretiū de mādato iudicis.ita qd̄ talis conſignatio habet vim ſolutionis ꝛ periculū pecunie ſpectat ad venditoꝛem.Sed in caſu noſtro predictꝰ Lambertus obtulit ꝛ de mādto vicarij cōſignauit.Ergo periculum ſeu pecunie ꝓſecutio ptinet ad monaſterium:vt dictis.ll.nec poſſunt abbatiſſa ꝛ moniales pretendere nullitatem laudi:cum eoꝛum ſyndicus expreſſe emologauit laudum ꝛ ſic poterūt compelli ad ipſum obſeruādū:vt in c.per tuas de arbi.ꝛ.l.pe.C.eo.tit.¶ Nec defuit poteſtas compromittendi cum non ageret hic de libertate monaſterij quo caſu non valuiſſet compromiſſum ſine licētia pape ſi monaſterium eſſet exemptū.Sȝ agebatur de aliis articulis vt patuit ex diffinitione vt probatur in.c. cum tempoꝛe.de arbi.Nec legitimationem conſignationis ſeu depoſiti habuerunt impedire allegata per ipſas moniales exemptas.qꝛ ꝯſignatio fuit facta ante probationem exemptionis.quinimo non apparet ꝙ aliqn̄ fuit ipſa exemptio plene probata.quare alio mō non probato vicarius epi cenſendus erat competens index.xviij.q.ij.monaſteria.ꝛ.c.abbates.ꝛ de reli.do.cum venerabilis.ꝛ de offi. vica.licet ſic ſumus in terminis.c.acceptam.pꝛealle.Sed his nō obſtantibus contrarium arbitroꝛ de iure preualere.Ad hanc contrariam ſententiam mouet me principaliter nullitas ipſius laudi qua data certiſſimuȝ eſt illā conſignationē non produxiſſe iuris officium ꝙ illud laudnm fuit nullum quatenus ſemper agebat monaſterium ad alienationem bonoꝝ
1 immobilium ꝓbat̃.† Sicut monaſterium ſine conſenſu dioceſani non poteſt bona immobilia alienare.xij.q.iij.in venditionibus. Jta nec p cōpꝛomiſſum potuit ſe ligare ad hoc:quia non debet licere indirecte ꝙ directe ꝓhibet̃ in.c.tue de procur.ꝛ.c.cum quis vna via.de regu.iur. lib.vj.Jta notabiliter voluit Hoſtien.in.c.iij.de arbi.ꝛ Joā.and .poſt
2 eum † ꝙ per compꝛomiſſum factum ſine cōſenſu ſuperioꝛis nō poteſt pꝛelatus perpetuū pꝛeiudicium eccleſie generare. ideo non poteſt ex compꝛomiſſo ſequi alienatio alias facta eſſet via ad alienationē faciendam.ꝛ ita voluit Lap.in allegatione ſua.ij.Jdem aperte voluit Fede. conſi.lxxxix.vbi dicit non valere tranſactionem p pꝛelatum eccleſie factam etiā cum conſenſu capituli niſi interuenerit cōſenſus ꝛ autoꝛitas dioceſani:ex quo ſequit̃ alenatio rei immobilis ipſius eccleſie vel aliō pꝛeiudicium perpetuum .pꝛo hoc text.in.l.cum hi.§.ſi cum lis.ꝛ.§.ſi vni.ff.de tranſa.ꝛ ibi reſpondet ad.c.contingit. de tranſact. dicens ꝙ ibi ſolum queritur de iure.c.ꝛ reſpondet̃.ſaluo iure dioceſani. ſicut in ſimili not.glo.in cle.j.de re.eccle.non alienam.ꝛ bene res redit ad naturam ſuam ideo valent pacta ꝛ tranſactiones ſine autoꝛitate ſuperioris.Ad idem quod no.Bart.in.l.nulli.ff.de tranſac.vbi idē vult in p̄lato compꝛomiſſum enim eſt quedam tranſactio.i aut.vt dif.iudi.§.ſi vero.¶ Jtem illud laudum contra foꝛmam iuris inquantū arctabat ad vendendū bona eccleſiaſtica circa caſus permiſſos a iure ꝛ foꝛma tradita pꝛout traditur in.c.exceptione.xij.qō.ij.ꝛ in ſumma eiuſdē q̄ſtionis.ergo hic fuit nullum:vt in.c.examinata.de confir. vti.Si ergo non habebat laudum minime valuit per conſequens illa ꝯſignatio ꝛ depoſitio tanq̄ꝫ facta ex cauſa nulla ꝛ a iure compꝛobata.ꝛ ſic ſumus extra ſuperius allegata:cum monaſterium non eſſet obligatum ex illo

laudo ad

ando ad vendendū.⁊ p cōſequēs nec ad pecuniā recipiendā.⁊ ſi periculū illud nō fuit tranſlatū in monaſteriū nō habuit operari talis ꝯſignatio aliquē effectū ex q̄ nō fuit a iudice facta. Ad hoc tex.iūcta gl. in.l.ij.C.de vſu. Et qđ no. Bar.in.l.acceptā. Et ſi diceret illud monaſterium eſt exēptū:⁊ ſic nō debet obeſſe dioceſani ꝯſenſus defectus:qꝛ dico ꝙ papa eſt exēptus loco dioceſani.⁊ ſic ipſius autoritate debet fieri directa vel indirecta alienatio:vt no.in.c.autoritate de priuile.lib.vj.⁊ xciij.di.nulla.⁊.c.cū dilecta.de ꝯfir.vti.⁊ eſt gl.apta ī terminis noſtris. in cle.j.de re.eccl.nō alie. i x° bo ꝓpꝛij.ꝑterea eſto ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ predicta nō obſtarēt q̄ in veritate ꝯcludūt.ex alio tñ capite periculū pecunie nō ſpectabat ad monaſteriū:qꝛ ad h̄ vt cōſignatio habuerit ſuū effectū:oportet qđ fiat autoritate iudicis ꝯpetētis:vt.d.l.acceptā.⁊.l.ij.C.de vſur.⁊ qđ in eis no. Sꝫ notorie ꝯſtat vicariū epi eſſe iudicē ꝯpetētē religioſoꝝ ordinis ciſtercieñ.cū ille ordo ſit exēptus ⁊ imediate pape ſubiectus:vt no.in.c.cū ordinē.de reſcrip.⁊ iāduđum fuit ⁊ eſt in pacifica poſſeſſione exēptiōis:⁊ ſic tollit ignorātia facti allegata. Itē cum de hoc cōtēderet nō debebat anteꝙ cōſtaret illum eſſe iudicē facere depoſitū ad eius mādatū.arg.in.l.nimis ꝓpere. C.de execu.rei iudi.⁊ in.c.ſup literis.de reſcri.cū ſimi.⁊ melius de iudi.c.exhibita.⁊ p hoc patet reſponſio ad oīa motiua ſuperius allegata. Concludo ergo ꝙ periculum vel proſecutio illius pecunie depoſite pertinet ad dictū Lambertum:non autem ad monaſteriū. Et hec ſufficiant. Laus deo.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ex infraſcriptis literis apoſtolicis quarū quidē literarū tenoꝛ ita preſentatus fuit mihi trāſmiſſus. videlicet Joānes epſ ⁊c. Ad futurā rei memoriā ⁊c. Et poſt multa p ipſum dñm papā diſpoſita ⁊ ordinata ſequitur in dictis lr̄is: lege ſine apoſtolica ꝯſtitutiōe:⁊ ad hoc vt eo amplieꝰ diuinus cultus q̄ maiori canonicoꝝ ⁊ capellanoꝛum numero dicta eccl̄ia fuit decorata:ſtatuimꝰ ꝙ epſ ⁊ caplm dicte eccl̄ie pro tpe exiſtētes vna cū dictis ꝯſulibus toties quoties videbit eis expedire de nouo creare nec non cōſtituere poſſint vltra ſolitū numerū nouos canonicos ⁊ canonicales p̄bendas ⁊ portiōes ꝓ illis capellanis in illo numero ⁊ quātitate de tpe in tpſ decernere put honori ⁊ vtilitati dicte eccl̄ie cognouerint ꝯuenire. Jta tñ qđ ex p̄bēdis in pn̄tiaꝝ exiſtētibꝰ:vel de eo qđ diſtribuit de mēſa dicti capl̄i in ꝓpoſitū ⁊ canonicos ſeu capellanos q nūc ſunt vl' in futurū erunt inſtituti in beneficijs q̄ nūc ſunt in eccl̄ia memorata nihil poſſit aut debeat detrahi aut diminui quouis modo ac etiā qꝛ future prebende ac portiōes huiuſmodi in eadē eccl̄ia inſtituende ſeu decernēde nō ſint neceſſe debeāt inferioris fructus reditus ⁊ prouētus ꝙ ꝑncipaliter exiſtētes. ſi aūt ipſum capitulū creatiōi ⁊ iſtitutiōi p̄dictis aut eorum alicui noluerint intereſſe aut ꝯdicere vel noluerint conſentire ſine cauſa epo ⁊ conſulibus ipſis cōcordare tunc in eo caſu epſ cum ipſis cōſulibus poſſint ⁊ valeant omni iure creare canonicos ⁊ capellanos ⁊ prebēdas canonicales inſtituere ac etiam portiōes huiuſmodi ⁊c. facere in premiſſis quē cū dicto capitulo potuiſſent aliquo nō obſtante habeāt ⁊ habere cēſeant autoritate pn̄tie ⁊c. Et iuxta finē dicte conſtitutiōis dñi Joannis dictarū literarum ponunt etiā iſta verba videlicet p predicta quoqꝫ aut aliqđ p̄dictoꝝ nullū intelligaf:aut poſſit ꝑiudiciū fieri aliqbus priuilegijs vel indultis per ſedē apoſtolicā ꝯceſſis hactenus circa p̄miſſa vel aliqđ eoꝛundē conſulibus antedictis vel operarijs fabrice memorate. ¶ Nūc ergo infraſcripta dubia eliciunt. Primo an circa ordinationē ⁊ creationē p̄bēdarū ⁊ demū electionem canonicoꝛū attētis verbis dictarū literarū apoſtolicarum debemus dicere ꝙ ſint tres voces:videlicet vna epi ſeu archiepi:alia canonicoꝛuꝫ: alia cōſilū. vel debemus dicere ꝙ ſint due videlicet vna epi ⁊ capituli alia ſit cōſulū. Et quid ſi epſ cū capitulo ſine ꝯſulibꝰ ꝯcoꝛdaret ⁊ cōueniret cū epo ⁊ caplo:ſed maioꝛ pars ꝯſulum.⁊ qđ ſi ꝯſules cū capitulo:vel maioꝛi parte capituli diſſentiēte epo ꝯcoꝛdarent. vtrū canonici ⁊ capitulū ſint vocādi ita qđ ſi nō vocarent poſſent agere de contēptu. Et nunqđ canonici intereſſentes vel maioꝛ pars ipſoꝛū poterit contradicere vel nō conſentire oꝛdinationibus ⁊ inſtitutiōibꝰ p̄dictis factis per archiepm ⁊ cōſules ita ꝙ ex eoꝛū contradictiōe vel nō cōſenſus p̄ſtatione impediaf aut annulleſ creatio ac etiam inſtitutio facta per archiepm ⁊ ꝯſules. Scđo principaliter dubitaf cū in ꝯſtitutione p̄dicta dñi Joānis dicaf ꝙ future creāde prebēde nō ſint nec eſſe dn̄t inferioꝛis fructus reditus ⁊ prouētus quā principaliter exiſtētes quare cū in dicta eccleſia ſint p̄bende maioꝛis fructꝰ mediocris ⁊ minoꝛis: querif in qua quātitate iſte noue prebende creari debeant. ¶ Tertio principaliter q̄ritur an p dños cōſules vel ſaltē vna cū epo in creatione taliū p̄bēdaꝝ ⁊ oꝛdinatiōe p̄bēdaꝝ ipſarum apponi poſſint onera certa ſeu obſeruatiōes ſeu qualitates in aſſumēdis ⁊ pꝛomouēdis ad dictos canonicatus ⁊ pꝛebēdas:⁊ q̄ vt puta ꝙ aſſumendo ſint ſacerdotes vel ꝙ intra terminū pꝛomoueri teneanſ vel ꝙ reſidere ⁊ ꝯtinuam reſidentiā facere vel talē miſſam tali tpe celebꝛare teneanſ ⁊ ſimilia. Et nunqđ nō faciētibus poſſit oꝛdinari p dñm epm cū capitulo ⁊ cōſulibus vel ſaltē cū cōſulibus capitulo recuſante ꝙ talia nō ſeruātes moneanſ ⁊ ꝙ nō faciētes īcurrāt penā amiſſiōis fructuū p̄bēdaꝝ ⁊ alioꝝ emolumētoꝝ:vel ꝙ ſaltē eis poſſint ſubtrahi dicti reditus vel pars dictaꝝ p̄bēdarū p dictos conſules. ¶ Quarto principaliter q̄rif cum ita ſit ꝙ tales p̄bēde fuerint oꝛdinate recte ⁊ create de reditibus ⁊ bonis opere ⁊ p ꝯſequēs deputatoꝝ ad regimē dicte opere ⁊ ſic cōſulū artis lane.⁊ ſic videanſ ex dotatiōe acq̄rere iuſpatronatꝰ an dictū ius ſic dicaf acq̄ri:⁊ ſic in creatiōe p̄fata poſſit oꝛdinari p epm ⁊ p p̄fatos conſules qđ attēta donatiōe p̄fata deinceps in futurū cōſules artis lane q pꝛo tpe fuerūt ſint patroni p̄dictarū p̄bēdarū.ita ꝙ in illis p̄bēdis vacātibus ſpectet p̄ſentatio ad ipſos conſules ⁊ ad dictū archiepm ꝯfirmatio:ita qđ in confirmatione non habeat interuenire capitulum ⁊c.

¶ Conſilium.lvij.

1 ☞ Prelatus ſi in aliqua electiōe habeat tertiam partem: capitulum aliam tertiam:⁊ aliqua vniuerſitas aliam tertiam:tunc voces non iudicantur per capita.

2 Conſenſus capituli ⁊ epiſcopi vbi requiritur non coniungunſ vt ſufficiat habere maioꝛem partem.

3 Coꝛpoꝛa plura qñ ſimul coniunguntur nō vt facientia vnum coꝛpus ſed vt diuerſa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus ſeu maioꝛi parte opoꝛtet ꝙ interueniat conſenſus cuiuſlibet coꝛpoꝛis.

4 Pꝛomittens artificem intelligitur pꝛomittere de mediocri.

5 Reſcriptum pape in dubio trahitur ad ius commune.

Chriſti eiuſqꝫ matris atque Agathe virginis glioſe p̄ſidio humiliter inuocato. Attingā p claꝛioꝛi cōſultatiōis infoꝛmatiōe quodlibet dubiū de per ſe. Et pꝛimo iuxta interrogatiōis oꝛdinē pꝛimum aggrediar in quo incidenter multa annectunſ dubia.⁊ pꝛimo arguiſ ꝙ archiepſ ⁊ capitulum ſunt loco vnius:ſic vt habeāt in hoc tm̄ vnā vocē. Cōſules xo loco alteriꝰ: ⁊ ſic habeāt aliā vocē:ita qđ oēs ſimul ꝯſtituāt duas voces hoc videſ pꝛima frōte ꝓbari.in.l.ſi.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.vbi habeſ ꝙ ſi teſtatoꝛ ita īſtituit titius vna cū filijs ſuis ⁊ ſempꝛoniꝰ mihi heredes ſunto. ex tali inſtitutiōe patris cū filijs q ſimul ꝯiungunſ ⁊ pene ſm naturaꝫ ſunt eadē pſona debent habere dimidiā:⁊ ſic tm̄ haberet ſempꝛonius ſolꝰ quātū pater ⁊ filij q ſimul fuerūt cōiūcti.ita videſ dicēdū in pꝛopoſito.cū em̄ epſ ⁊ caplm ſimul cōiūganſ videſ ꝙ ſint loco vnius tm̄. Cōſules vero q p ſe vocanſ debēt eſſe loco alterius.ad idem. l.ſi qs in fundi.ff.de inſti.⁊ ſubſti. ¶ Scđo pꝛīcipaliter facit qđ no. Jo.an.poſt

1 Hoſt.in.l.reſcriptū.de elec.† vbi dicit ꝙ in electiōe p̄latꝰ aliqs habeat tertiā partē:capitulū aliā tertiā aliqua alia vniuerſitas aliā tertiam tm̄ habet ſolꝰ p̄latus quātū habet totū capitulū vl' alia vniuerſitas.nec iudicanſ voces p capita.ita ī ꝓpoſito ex quo epſ ⁊ capitulū ſimul cōiūgunſ.⁊ etiā de iure faciūt vnū coꝛpus:vt i.c.nouit.⁊.c.ꝙto.de his q̄ ſi.a p̄la.licꝫ plures ſint numero ꝙ ipſi ꝯſules tātā vocē habēt ſimul quātā ipſi ꝯſules. Sꝫ his nō obſtātibus q̄uere nō obſtāt ꝯtrariā ſententiam arbitroꝛ ꝑualere ꝙ oēs p̄dicti ſint loco triū pſonarū nō obſtāte ꝙ epſ ⁊ caplm iūganſ p dictionē copulatiuā ⁊ de hoc vr̄ caſus apertus in ſimili i.l.ſi qs titio.ff.de vſufru.accre.vbi patet ꝙ teſtatoꝛ ita dicit titio cū heredibus meis ⁊ meuio eādem rē relinquo.ex relicto ſiūt tres partes.quarū vna debeſ titio.alia heredibus teſtōris tertia meuio.⁊ ſubꝺcit ibi text.nō referre an dicaſ relinquo illi ⁊ illi.⁊ meuio an illi ⁊ illi cū meuio:ſemp em̄ ſunt tres partes. Ecce ergo ꝙ dū cōiungunt duo p dictionē cū.vocanſ oēs equaliter.facit.l.titie textoꝛes.⁊ qđ ibi no.ff.de leg.iij.foꝛtius idē dicēdum cū coniunganſ p dictionē ⁊ nā h̄ dictio ⁊,p quā cōiungunſ his epſ ⁊ caplm facit vtrūqꝫ capitulatū venire pꝛincipaliter:ita qđ vnum pōt dici acceſſoꝛium ad reliquū vt eſt glo.i.c.q̄relā.de ſimo. Jdē ſentit gl.ff.de iur.⁊ fac.igno.ſup rub. ¶ Scđo ad idē vr̄ tex.in.l.ſi qs ita ſtipulatꝰ.de ver.ob.vbi pꝛobaſ ꝙ ſi duo ī diſpoſitione ꝯiungunſ p dictionē ⁊ opoꝛtet vtrunqꝫ interuenire. Sed ſi epſ ⁊ caplm ſimul ꝯiunganſ in vnā vocē nō verificareſ diſpoſitio pape.fingiſ em̄ canonicos eſſe viginti.ſi epſ coniungiſ cum eis eſſent.xxi.pōe etiā.ꝙ decē canonici ⁊ epſ ꝯſentiūt pꝛo vna parte alij decem pꝛo alia parte. Nā ſm contrariā ſentētiā illi vndecim repꝛeſentabāt oēs an cōſtituāt maioꝛē ptē oīm.⁊ ſic nō erit verum dicere ꝙ capitulum h̄ ꝯſenſerit ꝓut req̄riſ ex foꝛma mādati qꝛ non eſt hic in aliqua parte caplm cum non reperiaſ maioꝛ ps capituli in aliqua parte. Nā decem faciunt dimidium totius. Ad hoc.c.j.de his q̄ ſi.a p̄la.⁊.l.qđ maioꝛ.ff. ad muni.⁊ bonus tex.in.c.eccleſia.de elec.vbi patet ꝙ nō eſt dare capitulum niſi ſaltē deſ maioꝛ pars totius.⁊ nō maioꝛ partium cōparatione minoꝛis. ¶ Jtem pone alium caſum retētis dictis terminis:quod ex viginti canonicis conſentiunt.xv.pꝛo vna parte archiepſ cum reliquis quinqꝫ pꝛo alia parte ſm opinionē contrariam illi. xv. conſtituerunt ſeu pꝛeſentauerunt totam illam vocem eis competentem.⁊ ſic venerūt cōtra foꝛmā mandati cū non interuenerit hic cōſenſus archiepiſcopi. qui tamē debet eſſe pꝛincipalis in autoꝛizādo:vt patet ex foꝛma mandati:vt ergo iſte abſurditates ceſſent dicamus ꝙ epiſcopus habet conſentire per ſe ⁊ conſules per ſe, iuxta illud dictum Jo. and.⁊ Hoſtié. c.reſcriptum.quādo bene conuenit in caſu noſtro. ¶ Tertio pꝛincipaliter facit epiſcopus ⁊ capitulum vocantur hic per nomina appellatiua ⁊ collectiua vnico reſpectu:non autem tanꝙ ſinguli.ergo vt ſatiſfiat reſcripto pape opoꝛtet quod epiſcopus conſentiat ⁊ capitulꝫ per ſe:nam capitulum eſt coꝛpus per ſe diſtinctum ab epiſcopo. ⁊ adeo

ꝙ appellatione capituli nõ venit eps. vt patet ex diuerſitate tituli. Nã alius eſt titulus. de his q̃ fi. a ma. par. cap. ꝛ. c. lꝫ. ficte conſtituant vnuꝫ corp⁹. vt. d. c. nouit, ꝛ quãto tamẽ eſt caput, canonici mẽbra. Caput vero differt a membris. hãc ſentẽtiã formauit gl. not. in cle. vt hi. de eta.
2 ꝛ quali. ¶ Quarto videm⁹ † ꝙ vbi epi ꝛ capituli requirit̃ conſenſus adinuicem nõ coniũgunt̃ vt ſufficiat habere maiorem partẽ nũero. ſꝫ opꝫ ꝙ eps ꝑ ſe ꝯſentiat, ꝛ caplm ꝑ ſe. ita vt ſaltem habeat̃ ꝯſenſus maioris ptis capituli, vt leg. ꝛ no. in. c. vno. ne ſede vacã. Et ibi bo. gl. plene ꝛ fideliter ꝑ Jo. an. in. c. a collatiõe. de app. lib. vj. Cõſuluit ẽt Fede. ꝯſulto pri⁹ Jo. an. ipſe refert in ꝯſiliis ſuis cõſi. j. plene ꝑ Cal. i. c. poſtulati. de ꝯceſ. pbẽ. lꝫ Hoſt. aliter ibi ſenſerit, Sꝫ oẽs moderniores ibi ſequunt̃ p̄mũ dictũ ꝙ ꝓcedit ẽt cũ epi ꝛ capituli requirat̃ ꝯſenſus ex forma mãdati, vt in caſu nr̃o de quo eſt gl. no. in. c. ſi ꝓ te. de reſcrip. li. vi. ¶ Quinto ꝓbat̃ ex tenore reſcri. p̄dicti. Nã ſi eps ꝛ caplꝫ conſtituerent vnã vocẽ non diſtinguerent̃. in fi. reſcripti. vbi dicit notãter ꝙ cõſentiente caplo poſſet eps ordinare cũ conſulib⁹ ꝛc. vnic⁹ ꝛ conformis debet eſſe ſenſus cuiuſlibet diſpoſitiõis, nec debet ſeparari cauda a capite vt alius ſit ſenſus in p̄ma parte alius in ſcda. Si eñ ꝯiũgerẽt̃ ſemper remanerent ꝯiũcti. ad hoc bo. tex. cũ glo. in. c. maiores. de baptiſ. in ver. ceterũ. iũcta gl. in ver. authoritas. ꝛ ꝓcedẽtia capiũt intellectũ a ſequentib⁹. in. l. ſi ſeru⁹ plurĩũ. ꝛ. l. qui filiab⁹. ff. de leg. i. ¶ Sexto ꝛ vltimo dico ꝙ in effectu non multũ refert hoc dubiũ diſcutere ꝙ ex forma mandati clare colligit̃ ꝙ archiepi ꝛ conſulũ ꝯſenſus ſemp reqrũt̃ capituli aũt ꝯtradictio. notãter hoc ꝓbat̃ ſic. excluſio vnius alterius operat̃ ingreſſum, vt in. c. cum renũtiat̃. xxij. q. j. ꝛ. l. cũ ptor. in prin. ff. de iudi. ꝛ. xxv. di. qualis. de preſump. nõne ſicut in reſcriptis dicit̃ ꝙ ſi capitulũ voluerit conſentire aut intereſſe aut cõtradixerit tũc eps cum ipſis cõſulib⁹ poſſint ꝛ valeant in fine capituli ꝛc. Ergo cũ ſolũ excluſerit caplm videt̃ ꝛ apte voluiſſe ꝙ ſine archiepi ꝛ cõſulũ ꝯſenſu non poſſit illa creatio fieri. ad qd eñ exculſiſſet ſolũ capitulũ in caſu ꝯdictionis ſi idem eẽt ꝯdicente archiepo vel conſulib⁹. voluit ergo vt in omni caſu archieps ꝛ ꝯſules ꝯſentiãt. ꝛ hoc videt̃ ꝯforme iuri cõi. Nã archieps ſine conſulib⁹ non poſſet cũ cõſules habeãt dare dotẽ ꝛ ſpiritualia ſine tpalib⁹ eſſe non poſſunt. j. q. iij. ſi qs obiecerit. nec cõſules ſine archiepo q2 laici ñ pñt ꝯſtituere bñficia ſꝫ hoc ſpectat ad epꝫ. xviij q. j. quidã. de cõſec. di. j. nemo. ꝛ. c. poſtulaſti. de iurepa. capitulũ aũt in caſu contradictiõis recte excludit̃, q2 ſine iuſta cã nõ põt impedire ea q̃ iuſte ſtatuant̃ ꝑ epm. vt no. Jo. an. ꝛ Arch. in. c. j. de cõſti. facit qd legi. ꝛ no. in. c. j. lxv. di. ¶ Ex p̄dictis cõcludo ꝙ archieps capitulũ ꝛ cõſules faciũt tres voces, verũtamẽ ꝯdictio capituli nõ hꝫ impedire actum ſiue voluerint intereſſe, ſiue cõtradixerint, ſiue voluerint conſentire: cum hec materia ſit approbata per papam. ſecus aũt ſi ꝯdicerent conſules ſeu maior pars ipſorũ vel archieps. ꝛ loquor quãtũ ad ea q̃ continent̃ in lr̃is Joãnis, ꝛ per hec remanẽt deciſe multe alie cõſultationes in primo dubio cõtẽte. Et primo illa, nũqd eps cũ caplo ſine ꝯſulibus circa illã ordinationẽ ꝛ electõnẽ de qb⁹ in lr̃is Joãnis pñt ꝓcedere. Et dicendũ ꝙ nõ vt patuit ex predictis. ¶ Iteꝫ ſcdo ꝙ ſi duo vel tres ex cõſulib⁹ conuenirent̃. dico eñ nõ ſufficere q2 conſules vocarent̃ hic ꝑ nomina appellatiua ꝛ collectiua. i. vt vniuerſitas ꝛ collegiũ non vt ſinguli. Non ergo poſſunt dici cõſules cõſentire niſi maior ps ipſorum cõſentiat. d. l. ꝙ maior. ꝛ. c. eccl'a. ꝛ. c. j. de his q̃ fi. a p̄la. ꝛ. l. refert̃. ff. de reg. iur. ꝓ hoc bo. gl. in. c. cum inter canonicos. de elec. ꝛ text. in. c. apoſtolica. lvj. di. Patet etiã deciſio tertie ꝯſultatiõis videlꝫ qd ſi conſules cũ capitulo vel maiori parte capituli diſſentiẽte epo cõcordarent. dico eñ hoc ſufficere, vt patet ex predictis, q2 archiepi ꝛ cõſulum conſenſus tã ex forma mandati q̃ de iure cõmuni neceſſario requirunt̃. ¶ Ad quartã cõſultationẽ vtrũ canonici ꝛ capitulũ ſint vocãdi. ita ꝙ nõ vocent̃ pñt agere de cõtẽptu. dico ꝙ ſi nõ vocent̃ actus non teneret vigore literarũ pape. q2 hec ptãs eſt data ſimul epo, capitulo, ꝛ cõſulibus. Si ergo caplm nõ vocat̃ act⁹ corruit ex defectu ptãtis et ex cõuentione forme mãdati. vt in. c. venerabilis. de offi. deleg. ꝛ. c. cuꝫ dilect⁹. de reſcrip. ꝛ. l. diligenter. ff. manda. vbicũqꝫ eñ eſt ptãs dat̃ tribus, ꝓ quo faciũt alio irrequiſito nõ tꝫ, q2 exercitiũ non cõpetit eis ꝑ parte. de offi. deleg. c. vno delegatorũ. ꝛ. c. cauſam matrimonij. ꝛ not. in. c. prudentiam. e. ti. vbi ꝑ gl. ꝛ Bar. in. l. j. §. ſi plures. ff. de exer. facit. c. ſi duo. de pcu. li. vj. ꝛ qd leg. ꝛ no. in. l. ſi intereſt. ff. de arb. ꝛ. c. ꝫ. e. ti. lib. vi. Nec ob. c. ſicut. de elec. vbi actus videt̃ tenere nõ obſtãte contẽptu aliquorũ, licet poſſit agi de contẽptu, q2 dico ꝙ ibi non peccat in forma nec potentia, qm̃ de iure ptãs vniuerſitatis eſt penes duas ptes vniuerſitatis. l. nulli. ꝛ. l. plane. ff. qd cuiuſꝙ vniuerſi. no. ꝛ. l. nominationum. de decre. ab ordi. fa. Sꝫ in caſu noſtro deficit ptãs q̃ dat̃ his oibus ſimul. ¶ Itẽ committit̃ ꝯ formã reſcripti, dico tñ ꝙ ipſorum contradictio nõ vitiat vt ptꝫ ex reſcripto. vocat̃ eñ caplm q2 forte bñ cõſulendo poterit alios retrahere ab ipſorũ opinione ſicut loquit̃. c. cum in veteri. de elec. in. c. cum olim. de arbi. in. d. c. ꝫ. eo. ti. lib. vj. ¶ Patet inſuper deciſio vltime conſultationis. ſ. primi dubij predicti. dico eniꝫ quod contradictio capituli non habet obſtare ordinationi archiepiſcopi ꝛ conſulum in his que cõtinentur in literis per predicta. Et ad
3 predicta addo tex. no. in. c. paſtoralis. de reſcrip. ꝛ qd ibi not. † vbi ptꝫ quod qñ iunguñt plura corpora ſimul nõ facientia vnum corpus, ſed vt diuerſa: ad hoc vt actus dicatur factus ab omnib⁹ ſeu maiori parte oportet ꝙ interueniat cõſenſus cuiuſlibet corporis per que dico non ſufficere qd eps de aliquibus conſulibus facit maiorẽ partẽ vt dicatur factũ a cõſulibus ꝛ ab epo ſeu archiepo: ſed oportet ꝙ eps conſentiat per ſe, maior pars oim cõſulum per ſe. ꝛ idem dicendum in. c. eo caſu. q2 eorum conſenſus diſtribueretur ꝛ per hoc ſolutum remanet primũ dubium cum omnibus ſuis acceſſoriis. Nunc reſpondeo ad contraria ſupra in principio formata. ꝛ primo ad. l. fi. C. de impu. patet reſponſio per no. ibi per gl. ꝛ Bar. in. d. l. ſi quis titio. ¶ Ad dictũ Hoſt. ꝛ Jo. an. in. c. reſcriptum. dico ꝙ procedit qñ certum eſt q2 aliqui ſimul iuncti habent certã partẽ in electiõe. Sꝫ in caſu noſtro ex quo omnes vocantur equaliter per nomina appellatiua quodlibet corpus habet per ſe tertiam partem in diſpoſitione actus ꝛ ſic in caſu noſtro poteſt obſeruari qd ibi notatur ſaluo quod dicitur de capitulo. q2 illius ꝯtradictio non obſtat ꝛ aliorum ſic ex ſpeciali forma reſcripti vt patet ex p̄dictis. Nec obſtat ſi diceretur ꝙ dicti conſules non vocant̃ ad creationem ꝛ inſtitutionem prebendaꝝ vt principales ſed potius tanꝙ poteſtatem habentes ad conſenſum vt colligi videt̃ ex principio reſcripti: vbi dicitur ꝙ eps ꝛ capitulũ vna cũ quibuſlibet ꝛc. Iſta enim ſunt diuerſa in ſe ꝙ tres habebãt in ſe ſimul actum explicare vt quod duo de cõſenſu tertij. nam primo caſu omnes ſunt autores in facto. ¶ Secundo caſu ſunt tm̃ duo ꝛ tertius preſtat conſenſum: vt legi. ꝛ no. in. c. j. ne ſede vac. lib. vj. dico enim hoc eſſe falſum. ſcilicet ꝙ conſules non vocẽtur vt principales. Nam ſi bene ponderentur verba reſcripta actus inrationis ꝛ inſtitutiõis refertur ad omnes pariter: vt patet ibi. quoties eis videbitur de nouo creare. ¶ Itẽ ꝛ clarius in fine reſcripti vbi dicitur qd capitulo nolente conſentire ſeu intereſſe eps cum ipſis cõſulib⁹ poteſt ꝛ valet omni iure creare canonicos ꝛc. ¶ Et ſi in creatione ꝛ inſtitutione ſunt principales in hoc caſu ex quo actus diſpoſitiõis pariter refertur ad oẽs tm̃ eſt dicꝫre ille ꝛ ille ꝙtue ille cum illo. ꝛ iſte eſt ꝑprius caſus. d. l. ſi quis titio. Nam relictũ referebatur ad omnes equaliter: ideo dictio cum: ꝯtingit principaliter: ꝛ hoc eſt quod voluit Fede. dicto conſi. j. ¶ Venio nũc ad ſecundũ dubiũ principale videlicet cuꝫ antique prebẽde reperiunt̃ diſparis valoris ꝛ prouentus ꝛ noue iuxta formã reſcripti nõ debeant eſſe minoris valoris ꝙ antique ꝛ qualiter conformabunt̃ antiquis videtur primo ꝙ noue debeant fieri ad inſtar mediocrium. media enim in dubio videtur autor cõſideraſſe arg. in. l. legato generaliter. ff. de lega. j. q2 ſub hac ſpecie reperitur varietas non
4 ſumma aut vilis ſed mediocris. ¶ † Item ſi dicitur ſi ꝓmittis tibi artificem non intelligitur de ſummo ne prorſus indocto ſꝫ mediocri: vt in. l. ſciendum. §. item ſciendum. ff. de edi. edi. Itẽ multa iura que in dubio eligunt mediam viam in. c. querẽti. de offi. deleg. ꝛ. xlv. diſt. diſciplina. de reſt. ſpolia. literas. iuxta illud. Maior enim mediis gratia rebus ineſt. de hoc medio expectando multa allegantur in. c. ſciẽtes de cenſi. ¶ Sed his non obſtãtibus aliud puto in caſu noſtro: per tex. notabilem. in. c. cum olim. de conſue. vbi notãter probatur quod vbi aliquid eſt fiendum ad inſtar alterius: ſi illud eſt diuerſum eligitur id quod eſt magis rationabile iuri communi conſonãs ꝛ alteri minus p̄iudicãs. ꝛ hoc no. ibi clarius Anto. de but. vnde in caſu noſtro dico quod debent fieri noue ad inſtar illarum antiquarum que magis ſunt rationabiles ꝛ iuri cõmuni cõformes, ſiue ſint pinguiores, ſiue mediocres, ſiue in fine: q2 in dubio videtur papã cogitaſſe de prebendis rationalibus arbitrans ꝙ in tã famoſa ꝛ florenti vocabulo ꝛ in vrbe deberent eſſe pre
5 bende ſecundum iuris communis diſpoſitionem. † Nam reſcriptũ pape debet retrahi in dubio ad ius cõmune etiam ſi oporteret clauſulas reſcripti trãſportare ne aliquid abſurdum ſequat̃ vt probatur in. c. cũ cauſam. de reſcriptis. Et pro hoc reſcriptũ Gregorij qui mãdauit prebẽdas creare in eo valore ꝙ canonici inſtruendi poſſent decenter viuere ꝛ iura epiſcopalia ꝑſoluere: ꝛ pro hoc facit qd not. glo. in. c. j. xxi. q. j. Et melius in prebẽdis facit tex. xij. q. i. §. fi. alias eñ ſequi poſſet abſurdum pone enim quod mediocres propter guerras vel negligentiam canonicorum ſint adeo diminute quod non ſufficiant ad procurandũ ſingulis canonicis. dicemuſne papam de illis intellexiſſe: certe minime. argu. in. c. j. de conſue. in. c. nemo. de conſecra. diſtin. j. ꝛ. c. ad audientiam. el. j. de eccle. edifican. ꝛ hec de ſecũdo ꝓn. dubio. ¶ Venio ad tertium queſitum videlicet an dicti conſules per ſe vel ſaltem vna cũ epiſcopo poſſint ſtatuere circa nouas prebendas nouiter in eis inſtituendis ꝛc. videtur quod ſic. primo ex reſcripto Gregorij qui videt̃ eis indulgere ſaltem vt epiſcopus facit cum conſulum conſenſu. ¶ Itẽ per quandam cõſequẽtiam videtur hoc idem licere ex reſcripto Joannis quia cui conceditur aliquid videtur conceſſum omne id ſine quo primum commode exerceri non poteſt. l. ad rem mobilem. ꝛ. l. ad legatum ff. de procu. ꝛ in. c. prudentiam. ꝛ. c. preterea. de offi. deleg. ꝛ cui conceditur principale acceſſum eſſe videtur. argu. in. c. ex parte. el. ij. de deciſi. facit regula acceſſorium de regu. lib. vj. Sed inſtitutio ꝛ creatio canonicorum ꝛ prebendarum non poteſt commode fieri ſine ordinatione ꝛ inſtitutione eorum que debent facere inſtituendi. argumen. in. c. ſignificantibus. de prebendis. Ergo data conſulibus ꝛ epiſcopo poteſtate creandi videtur data poteſtas ordinandi: quinimo videtur quod ex iure patronatus poſſunt conſules per ſe ſtatuere: quia in traditione rei

propriẽ

propꝛie poſſunt apponere onus in.c.de monachis.de pꝛeben.no.gl.in
c.generali.de elec.lib.vj.⁊ in.c.cum bertoldus.de re iudi.Sed ego arbi
troꝛ quod conſules nec per ſe nec cū epiſcopo ſimul poſſunt hoc cōſti-
tuere ita vt ipſi dicātur autoꝛes in illis oꝛdinationibus ⁊ ſtatutis.mo-
ueoꝛ pꝛincipaliter qꝛ iure communi nō licet laicos etiā in traditiōe rerꝫ
ſuarū quas faciūt eccleſijs opponere cōditiones ſeu modos ſpiritua-
les.ita elegāter ponit Jnn.in.c.qm̄.ne pꝛela.vices ſuas.qꝛ non licet lai
cis ſpiritualibus ſtatuere etiā circa dotē quā dant eccleſie.iij.q.j.c.de-
cernimus.de cōſti.eccleſia ſancte Marie.⁊.xcvj.diſt.bene quidem.Sꝫ
circa tēpoꝛalia bene poſſunt a pꝛincipio aliquod pactū apponere.ſic
debēt intelligi ſuperius allegata in pꝛima parte.Sed remedium eſt vt
archiepiſcopus iſta ſtatuta confirmet ad petitionem conſilium quod
facere poteſt etiā recedendo a diſpoſitione iuris communis.hoc pꝛo-
bat tex.no.in.c.cum dilectus.de conſue.ibi ad petitionē patronoꝝ ⁊c.
¶ Ad idem quod no.doc.in.c.ad audientiā.de cleri.nō reſi.vbi dicūt
Hoſti.⁊ Jo.an.ꝙ poteſt fieri conſtitutio contra non reſidentes etiā ſi
in eccleſia ſit conſuetudo in cōtrarium dummodo fiat pꝛincipaliter ad
vtilitatem eccleſie:quod eſt notandum.⁊ facit quod no.in.c.cū oēs.de
conſtitu.ibi enim fuit repꝛobata illa conſtitutio contra antiquam con
ſuetudinē:qꝛ ex radice vitium pꝛoceſſerit ⁊ non erat omnibus commu
nis:vt ibi no.Nā epiſcopus poteſt ſtatuere adiuuando ius cōmune ꝑ
appoſitionē pene:vt no.in gl.in cle.ne romani.de elec.plene per Joā.
an.in.c.ſi.de offi.archi.⁊ debet hoc facere epiſcopus ad petitionem pa
tronoꝝ ex quo ſtatuta ſunt honeſta.vt pꝛobatur in.d.c.cū dilectus.fa
cit.c.preterea.de iure patro.⁊ debet in hoc eps̄ requirere conſilium ſui
capituli.de his que ſi.a pꝛela.c.nouit.⁊.c.quāto.illoꝝ tn̄ cōditio non
obſtat ex quo ſtatuta ſunt al's rationabilia.Sed haberi debēt pꝛo cō-
ſentientibus.vt no.Jo.an.⁊ archi.in.c.j.de conſtit.lib.vj.non obſtant
allegata pꝛo parte cōſulū in pꝛincipio dubij.Nam reſcripto Gregoꝛij
non permittebat hoc conſulibus ſed operarijs.diſpoſitio aūt nō extē-
ditur de perſona ad perſonam.de pꝛiuil.ſane.⁊.vij.q.j.petiſti ſicut nec
de caſu ad caſum in.c.tua.de pꝛeben.lib.vj.Et licet pariter conceſſiſſet
conſulibus:ſatis tamen ꝙ eis cōceſſit:vt no.in ſimili in.d.c.tua.Cōſu
les enim non pꝛocedunt virtute reſcripti Gregoꝛij ſed Joānis.Non ob.
quod dixi de reſcripto Joannis vt veniat illa poteſtas per quādā cō-
ſequentiam.qꝛ nego ꝙ ſine nouis ſtatutis nequeat fieri creatio pꝛebē-
darum ⁊ nouoꝝ canonicoꝛum.Poſſunt enim relinqui diſpoſitio iu-
ris.vt no.in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.¶ Jtem cū ſumus in mate-
ria diſpēſabili ⁊ reſtringibili ſcilicet vt laici diſponāt de ſpūalibus de-
bemus facere ſtrictiſſimam interpꝛetetionē.nō ſolū vt nō veniant ſpe
cifice ſine conſenſu ſed etiam vt nō veniant ea que ex pꝛopꝛio verboꝛꝫ
ſignificato poſſint compꝛehendi:vt notanter legit ⁊ no.in.c.quod di-
lectio.de cōſan.⁊ affi.⁊ in.c.j.⁊.ij.de fil.pꝛeſby.li.vj.per Jo.an.i regula
odia.de reg.iur.lib.vj.in mercu.⁊.c.olim.de ver.ſig.per Bar.in.l.bene-
ficium.ff.de conſtit.pꝛin.⁊ hoc de tertio.¶ Poſtremo condeſcēdo ad
quartum dubium in effectu continens an pꝛeſentatio canonicoꝛꝫ in
ſtituēdoꝛum ad nouas pꝛebendas pertineat ad cōſules:ex quo pꝛebē-
de fuerunt dotate de bonis opere quibus dicti cōſules pꝛeſunt.Vide
tur pꝛimo ſic:quia iuſpatronatus competit ex dotatione.xvj.q.vij.pie
mētis.⁊ quod ibi no.in.c.filijs.⁊.c.decernimus.ea.cau.⁊.q.cuꝫ multis
ſimilibus.quod pꝛocedit etiam in donatione pꝛebendarum creataruꝫ
in eccleſia collegiata:vt no.Jnn.⁊ clarius Jo.and.in.c.nobis pꝛealle.
licet gl.aliud dixerit ⁊ minus bene.in.c.j.e.ti.Nec placet dictū Hoſti.
in.d.c.poſtulaſti.vbi dicit ꝙ deputatio ad p̄bēdas cōpetit patrono in
eccleſia collegiata:ſi patronatus illam ſpecialiter ſibi reſtituerit:alias
ſecus.Et ſic voluit limitare gl.in.d.c.poſtulaſti.Sed illud dictū nullo
iure pꝛobatur.nam iura generaliter in creatiōe quoꝛūcunqꝫ beneficio-
rum reſeruant iuſpatronatus pꝛeſentandi dūmodo patronatus ſpeci
fice ius nō mutuet.vt i.c.ſignificauit.de teſt.⁊.xvj.q.vij.filijs pie mētis
decernimus cū multis ſimi.facit qō no.gl.in.c.ſi quis baſilicā.de cōſe.
diſt.j.tūc dicit Jo.an.in regula quod alicui gratioſe.de reg.iur.lib.vj.
in mercu.qō eps̄ non fundat hodie intētionem de iure cōmuni ſuꝑ li
bera collatione beneficioꝝ:ſed tm̄ ſuper inſtitutione:qꝛ eccleſie nō na
ſcunt:ſed pꝛeſumuntur habere patronum ad quē ꝑtineat p̄ſentatio ꝑ
iura generalia ſuperius allegata.Ab iſta tn̄ generali iurium diſpoſi-
tione ſolum reperitur excepta electio pꝛelati in collegiata eccleſia:⁊ de
canonicis nihil dicitur.vt.d.c.nobis.Ergo p̄bēde remanēt ſub diſpo-
ſitione generali:ar.in.l.pꝛecipimus.in ſi.C.de app.⁊ in.l.ꝯmodiſſime.
ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.cum pꝛetoꝛ.ff.de
iudi.⁊.c.qualis.xxv.diſt.Et ſic placet ſimpliciter mihi dictum Jnn.⁊
Jo.an.d.c.nobis.Sed in contrarium ꝙ ad dictos conſules nō poſſit
pertinere pꝛeſentatio:pꝛobo ſic.Opera ſeu fabꝛica eccleſie non eſt coꝛ-
pus verum ſed fictum:nec habet in ſe collegiū:ſed ſunt quidam reditꝰ
deputati ad fabꝛicam eccleſie.⁊ per cōſequēs ſunt ipſius eccleſie.Nam
ſi dono vel relinquo fabꝛice ſeu opere alicuius eccleſie dono vel relin-
quo ipſi eccle.vnde dñiū acquirit eccleſie cuius commodū relictū ſeu
donatum concernit.non enim refert cum quo teſtatoꝛ loquatur ſed in
ſpici debet in quē diſpoſitionis commodū transfert:vt.l.cum pater.§.
donatiōis.ff.de leg.ij.⁊.l.§.biduum.ff.qn̄ appel.ſit.⁊.ij.q.j.biduum.
Non enim poteſt fabꝛicare cum ſint quidā reditus nec habere dñium
alioꝝ redituum:nec concedit vtilitas ipſius eccleſie.facit.l.collegiū.
C.de here.inſt.ꝙ deputata ad vſum fabꝛice ſint in dominio eccleſie ſa
tis colligitur per rationem pꝛedictam.⁊.q.iij.imo.⁊.xij.q.ij.quatuoꝛ.
⁊.c.cōceſſis.cum ſimi.ius autem patronatus acquiritur ei ex cuius bo
nis res pꝛoceſſit non autē illi qui fuit actoꝛ dotatiōis vnde ſi ex bonis
alicuius eccleſie cōſtituitur vel dotatur alia eccleſia iuſpatronatus ac
quiritur eccleſie pꝛincipali:vt pꝛobatur in.c.apoſtolicos.in ſi.cōiūcta
glo.ij.q.vij.⁊.c.ad audientiam.el.ij.de eccle.edifi.Jdeo in pꝛeſenti articu
lo hāc ipſam veritatem eſſe arbitroꝛ:vt diſtinguamus ſic.ꝙ aut dñium
opere remanet penes cōmune donec expendat in ipſam fabꝛicā foꝛte
ex oꝛdinatiōe ſic facta i pꝛincipio cū bona donent ope:ita ꝙ libera bo
noꝛum diſpoſitio pertinet ad cōmune Floꝛētie.⁊ tunc pꝛocedūt pꝛime
allegationes:vt inde patronatus acquiratur cōmunitati ex cuius bo
nis ꝓceſſit dos dictarum pꝛebendarū.⁊ per conſequens pꝛeſentatio ꝑ
tinebit ad cōſules:ex quo libera adminiſtratio iuriū opere conceſſa eſt
a cōmunitate ipſis conſulibus.aut dñium illoꝝ bonoꝛꝫ ꝑtinet ad ec-
cleſiā vt qꝛ pure bona fuerunt data epo.⁊ tūc ipſa eccleſia habebit ius
patronatus illarum pꝛebendaꝝ.vt in.d.c.apl'icos.in ſi.iuncta gl.facit
quod notatur in.c.vnico.de iure patrona.lib.vj.⁊.c.qꝛ clerici.eod.titu.
Nomine autem eccleſie hoc caſu veniet epiſcopus cū capitulo:qꝛ epi-
ſcopus eſt in eccleſia.de teſta.requiſiſti.arg.vij.q.j.c.ſcire debemus.Et
hoc caſu pꝛocedunt allegata in ſecunda parte.⁊ per hoc ſit ſatiſfactum
omnibus dubijs.Et qui aliter ſcripſit:conſiderauit ſubtilitates pꝛedi
ctas ⁊c.Laus Deo.

¶ Conſilium.lviij.

1 ☞ Decime pꝛediales cui debeant eccleſie baptiſmali:aut parochia-
li:⁊ per totum conſilium.
2 Obuentionum ⁊ pꝛouentuum appellatione veniunt omnes dicime ⁊
quicquid pꝛouenire poteſt.

IN queſtiōe que vertitur in
ter plebanū ſancti Juſti vulterane dioceſis ex vna parte.⁊
homines cōmunis antipani ⁊ communis perſonatus eiuſ
dem dioceſis ex alia parte.ſuper decimis pꝛedialibus pꝛouenientibus
ex pꝛedijs ſitis intra parochiam eccleſie Bartholomei exiſtentem in-
tra limites plebani ſancti Juſti:ad quam quidem plebem parochiani
eccleſie ſancti Bartholomei duntaxat habēt recurſum ꝓpter baptiſ-
matis ſacramentum.reliqua vero ſacramenta recipiunt in eccleſia ſan
1 cti Bartholomei.illud de iure queritur † an decime pꝛediales debean
tur eccleſie baptiſmali que videtur mater aliarum capellarum:an eccle
ſie parochiali vbi pꝛedia ſita ſunt:⁊ vbi homines percipiunt alia ſacra
menta.⁊ hoc pꝛofecto dubium non eſt in iure paruum:cum iura varie
in hoc caſu loquuntur.nam doctoꝛes in varijs ⁊ diuerſis inclinauerūt
ſententias ⁊ vt liqueat queſtionis difficultas allegabo pꝛimo ad par-
tes.Secundo ponam opiniones quas in noſtro caſu reperio.Tertio
concludam quid mihi in iure conſonūm videtur.Quod debeant ple-
bi ſancti Juſti que eſt baptiſmalis:videtur pꝛimo textus apertus in
cap̄.decimis.xvj.queſtiōe.j.vbi dicitur quod omnibus maioꝛibꝰ viſuꝫ
fuit decimas dādas plebibus tantū vbi ſacroſancta baptiſmata dan-
tur.Ad idem cap.ſtatuimus.⁊.c.in ſacris.eadem cauſa ⁊ qō.vbi habe
tur quod excōmunicandus eſt qui pꝛeter epiſcopi conſcientiam extra
baptiſmalem eccleſiam decimas ſoluere voluerit.Jdem videtur velle
tex.xiij.q.j.in dioceſi.¶ Secundo pꝛincipaliter facit tex.in.c.ex tranſ-
miſſa.de pꝛeſcrip.iuncta glo.pe.vbi patet ꝙ mater eccleſia ſcilicet ba-
ptiſmalis vendicat ſibi omnes decimas ab hominibus capellarum ex
cluſis clericis capellarum ipſarum.¶ Tertio facit ſecundū vnū intel-
lectum quē ponit ibi gl.ad.c.ad audientiam.de eccle.edifi.el.j.vbi ptꝫ,
ꝙ licet cappella pꝛopter hominum neceſſitatem cōſtruatur intra limi
tes alicuius parochie:tamen antiqua eccleſia remanet mater ⁊ debe-
tur ſibi aliquis honoꝛ capelle ne pꝛediales decime eidē ſubtrahantur.
Jdem ergo dicendum in caſu noſtro.nā iſte capelle fuerunt ex poſtfa-
cto edificate intra plebanatum ſancti Juſti.quare illa plebs remanſit
parochialis multis iuribus.Et pꝛo hoc vltimo faciunt.c.eccleſie.⁊.c.q
cunqꝫ.xvj.q.j.vbi dicitur ꝙ pꝛopter eccleſias nouiter edificatas nō de
bent antique ſuis iuribus maxime decimis pꝛiuari.¶ Quarto nega-
ri nō pōt quin eccleſia baptiſmalis ſit eccleſia parochialis omniū ca-
pellarum cum aliter eis ſuo iure adminiſtrari non poſſet hoc ſacramē
tum baptiſmatis quod eſt pꝛincipale ⁊ fundamentum alioꝝ ſacramē
toꝛum.in.c.ſi.de pꝛeſ.non baptiſ.quare abſurdum videtur non pꝛeſer-
uare ius parochiale.Satis enim ꝙ capelle habeant decimas perſona
les ⁊ alia iura parochialia.nam ſole plebes habebant antiquitus oīa
iura parochialia:ſed pꝛopter hominū excreſcentiam fuerunt poſtmo
dum conſtructe capelle ⁊ parochie eis aſſignate.plebes tn̄ remāſerūt
parochiales ſaltem in ſacramento baptiſmatis,vnde tum ratione hu
ius ſacramenti tum qꝛ pꝛopter nouas nō debent pꝛoꝛſus pꝛiuari iure
eoꝛum tum vt euitetur enoꝛmitas pꝛeiudicij debemus dicere vt ſalteꝫ
dicime pꝛediales eis remanſerint:vt innuere videtur illa.c.xvj.q.j.⁊.c.
quicunqꝫ.¶ Ad contrariam partem ꝙ debeātur eccleſie ſancti Bar-
tholomei parochialis illoꝝ de antipano.Adducunt multa iura q̄ di
cūt ad eccleſiā parochialē vbi pꝛedia ſita ſunt decimas pꝛediales perti

nere,vt in.c.qm̄.c.cū cōtingat.⁊ in.c.cū in tua dioceſi.de deci.⁊ videtur textus ſatis apert⁹ in.c.ad decimas.de reſti.ſpo.lib.vi. ❡ Scōo principaliter adduco bonū tex.in.c.paſtoralis.de his que fi.a prela.vbi dicitur ꝙ authoritate dioceſani fuerūt parochie limitate quaten⁹ ſingulorum parochialium ꝓuentus in vſus eccleſie cederent ⁊ ſtipēdia miniſtrorū ⁊c.Ecce ergo quod omnes reditus ex ſpiritualib⁹ prouenientes intra parochiam alicuius eccleſie cedūt illi eccleſie.ergo decime p̄diales de predijs ſitis in parochiam cum ſint reditus ſpirituales.de preſcript.c.cauſam que. ❡ Tertio videtur probari non cauillando literam in.c.ad audientiam.el.j.de eccle.edificand.aliter iudicando quā ſupra.Ibi em̄ ꝑpter nimiam diſtantiā eccleſie parochialis fuit edificata capella intra limites parochie,fuitqȝ ibi certa villa parochie aſſignata,⁊ decreuit papa,ꝙ omnes obuētiones ⁊ prouentus illius ville
2 redderent ad ſuſtentationem rectoris ibidē inſtituēdi.dictū aūt,† qđ appellatione obuentionum ⁊ prouentuum,veniūt omnes decime: et quicquid eccleſie legitime prouenire poſſit:vt in.c.tranſmiſſe.⁊.c.cum inter.de verbo.ſignifi.⁊.c.dilecto.⁊.c.cū inter.iūcta gloſſ.in.d.c.ad audientiam.⁊.c.non ſolum.Si ergo papa ibi ſolenniter decreuit ita dicendū eſt iuris eſſe in conſimili caſu,in dubio ita factum fuiſſe ab initio vt in.c.de communis.re iudicata. ❡ Quarto adduco bonum text.in.c.fi.de iure pa.vbi ꝓbatur decimas prediales deberi illi eccleſie in cuius parochia ſita ſunt predia etiam ſi prediorū domini alibi habitant ⁊ nullū ſacramentum percipiant ab eccleſia parochiali.forti⁹ ergo ibi debenē cū domini prediorum,vt eſt in caſu noſtro,habitant ſeu coloni ſunt parochiani eccleſie predialis vt eſt eccl̄ia ſancti Bartholomei, in caſu noſtro. ❡ Quinto arguiē ſic,ex quo eccleſia ſancti Bartholomei eſt parochialis,habēs parochiā limitatā ⁊ diſtinctā ab eccl̄ia plebis ſancti Iuſti,ergo debet habere oīa iura parochialia,vt de parochia.quaſi per totū.vt.iij.q.j.c.j. ❡ Sed decime ſunt de iure parochiali,q2 ex quo predia ſunt in terra parochiali,de iure cōmuni decime ꝑtinent ad eccleſiam parochialem,vt in.c.fi.de paroc.⁊.d.c.ad decimas.de reſt.ſpo.lib.vi. ❡ His argumētis preuiſis,interſerā opinionē quā in materia reperio,que opinio habet,ꝙ ſtandū eſt in hoc conſuetudini,vtrū debeanē eccleſie baptiſmali,aut capelle,per.c.ad apoſtolice.de deci.⁊ hoc voluit ibi Inn.in glo.in.c.cū contingat.e.ti.⁊ Ray.in ſumma.eo.ti.⁊ ab hac opinione nemo diſcrepat.Nam ex cōſuetudine ſeu preſcriptione poſſunt deberi illi eccleſie que nullum ius habet in illis.vt in.c.cū contingat.⁊ in.c.cū in tua.de deci. ❡ Secūda opinio,ꝙ ceſſante conſuetudine debeantur eccleſie baptiſmali.hanc opinionem tenet glo.in.d.c.cū cōtingat.⁊ in.c.ſtatuim⁹.xvj.q.j. Innocent.in.d.c.ad apoſtolice.Tan.in.c.nuntius.⁊ Io.and.ſequiē in Spec.eod.titu.§.ij.poſt princ.dicitur tamen quod in trib⁹ caſibus poſſunt deberi capelle.Primus cum habeat id conſuetudo,vt.s.dixi.Secūd⁹ quando in limitatione noue capelle cū aliter animabus prouidere nonpoſſet epiſcopus de ſui capituli conſenſu aſſignauit ipſi nouelle capelle,decimas prediales ſeu limitationes ſue parochie.facit.d.c.ſtatuimus.⁊ ꝙ no.in.d.c.ad audientiam.⁊.c.conſtitutus.de reli.domi.alias niſi exp̄ſſe aſſignaſſet,non venirent prediales ſm eum per dictū.c.quicunqȝ.⁊ c.eccleſie.Tertius eſt quando in aliquo magno territorio erāt ꝙ plures eccleſie ⁊ nulle baptiſmales,⁊ de nouo vna illarum in plebaniam ⁊ baptiſmalem erigitur.vel de nouo vna plebs conſtituitur illic cum baptiſmo.tūc em̄ ceſſant rationes ſuperius inducte in plebe,immo reſoluuntur pro capellis ſm eū.⁊ ponderanda ſunt bene hec iura dicta, q2 videntur limitare opinionē ſuā,vt ꝓcedat quando certū eſt capellam fuiſſe edificatam intra limites plebis quaſi tunc non debeat eccleſia antiqua ita enormiter ledi ex conſtructione noue eccleſie.

❡ Tertia opinio quod prediales debeantur eccleſie prediali.⁊ in cui⁹ parochia ſita ſunt predia.licet non ſit baptiſmalis. Hanc opinionem tȝ Archi.in.c.j.xiij.q.j.dicens hoc ꝓbari in.d.c.ad decimas.ꝑ qđ dicit hanc cōcertationem ſopitam ⁊ refert hoc ipſum tenere Lauren.Vincen.Gof.Ber.⁊ Phil.in.c.fi.de paroch.⁊ gloſſ.in.d.c.j.xiij.q.j.⁊.c.ad apoſtolice.de deci.⁊ Rof.⁊ Io.an.de deo q ita no.in ſumma ſua đ deci.§.ſed qbus.dicens ꝙ canones contrarium innuentes loquunē ſm antiqua tempora.ſed hodie ſm Rof.dande ſunt eccleſie parochiali, de iure communi etiā ſi non ſit baptiſmalis.ad hoc.xiij.q.j.in fi.⁊ facit de mune.⁊ hono.l.j.⁊.ij.Hanc etiā ſniaȝ approbāt Hug.⁊ Lau.⁊ dicit Archi.vbi.s.eam etiam approbare Ray.prout no.in ſumma ſua.đ deci.in prin.⁊ tenet etiam Hoſtiē.in.c.cū homines.de deci.⁊ in ſumma eiuſdem tituli.§.cui dandū.⁊ nouiſſime contra Ioan.an.late ꝓſequiē ⁊ tenet Cald.eius filius adoptiuus fundans ſe multum ſuper.d.c.ad audientiam.inducendo vt.s.nec obſtat grauitas preiudicij ſuper quo multū ſe fundat Ioan.and.al's intelligendum eſt hanc capellā ꝑ epiſcopum de conſenſu capituli ſui requiſiti.quibus poteſt preiudicari fuiſſe conſtructam nec aliter fieri poteſt ⁊ debet.ad hoc faciūt not.in c.conſtitutus.de reli.do. ❡ Item ſm eum ſalua reuerentia Io.an.qui nititur reſpondere ad decimas.c.ad decimas.ſuper quo ſe fundat Archi.non eſt per eum ſufficienter reſponſum,q2 illa eccleſia ſancti Nicolai q agebat,nō eſt plebs:vt dicit Io.an.tamen tex.principaliter ibi ſe fundat ꝙ decime ꝓueniebant ex predijs quod fuerunt ibi petita et intra alienā parochiā ꝯſtituta.Et per hoc ibi infertur quo ad illā eccleſiam ille decime pertinebāt.Et ſic aperte innuit quod prediales debeantur eccleſie intra cuius parochiam predia ſita ſunt ſi predia de quibus nūc queritur ſunt intra parochiam ſancti Bartholomei ergo illi debentur.Hanc inſuper opinionē ſecuti ſunt moderniores ⁊ precipue Anto.but.in.c.cum contingat.Cōcordādo opiniones dicit ꝙ aut noua parochia non habet ſpeciales limites ⁊ tūc omnes ſunt in concordia quod prediales debentur eccleſie baptiſmali:q2 proueniunt intra parochiam ſuam.Et hoc tenet ſpecifice Io.calde.⁊ hoc caſu ꝓcedunt canones antiqui proferentes baptiſmalē capelle:aut ſunt capelle aſſignati ſpeciales ⁊ diſtincti limites ⁊ tunc aut neceſſitas impellit quod baptiſmalis non ſufficit:propter amplitudinē parochie ⁊ omnes obuentiōes debent aſſignari ipſi capelle ex mādato iuris:vt in dict.c.ad audientiam.Nec nunc dicitur inferri preiudicium antique eccleſie ex quo ius non recipit ⁊ in dubio preſumendum eſt ipſum hoc mandatū iuris fuiſſe ſecutum.Et ad iura contraria reſpondet quod intelligi debent quod ſine magna neceſſitate capella cōſtructa eſt.Aut eſt dubiū q fuerit antiquior parochialis vel baptiſmalis.Et in dubio dicit eas dandas eccleſie parochiali.per.c.cum contingat.⁊.c.ad decimas dandas eccleſie parochiali.Ceſſat enim nunc ratio.c.quicunqȝ.⁊.c.eccleſie.xvj.q.j.Et hāc opinionem puto veriſſimam:⁊ infertur ad claram deciſionem queſtionis noſtre.dico enim quod ex duplici capite debet iſta eccleſia ſancti Bartholomei obtinere.Primo quod habet parochiaȝ certam limitatam.⁊ preſumendum eſt quod fuerit ex neceſſitate ſcđm iuris diſpoſitionem edificata cū multum diſtet ab eccleſia plebis ſancti Iuſti:⁊ ſic quod epiſcopus a principio adiudicauit omnes obuentiōes illius parochie ſequendo diſpoſitionem iuris.de qua in.d.c.ad audientiam.Item ex alio capite leuiori:quia nō apparet an plebs ſancti Iuſti ſit antiquior ꝙ eccleſia ſcti Bartholomei ergo habet fundatā intentionem de iure communi:ex quo predia reperiuntur in ſua parochia.⁊ hoc caſu ceſſant omnes ratiōes Io.an.nec ipſe tenet hoc caſu cōtrariū cū nō poſſet dici ꝙ cum graui preiudicio plebis nō debuit capella edificari cum non appareat poſt modum fuiſſe edificatā.Eſto tn̄ quod appareat nihilomin⁹ ſibi deberenē ex quo parochia ſibi fuit decreta ⁊ non appareat de contradictione alicuius.hec omnia ſatis clare videntur probari per ea q allegaui in ſecunda parte. ❡ Nunc reſtat reſpondere ad contraria in prima parte fundata.Et primo ad.c.de decimis.⁊.c.ſtatuimus.⁊.c.in ſacris.xvj.q.j.Reſpondeo dupliciter primo quod loquuntur de decimis ſitis intra parochiam plebis:q2 in multis partibus nō ſunt alie eccleſie parochiales preter plebs.quod hoc ſit verū aperte probo per dictū.c.in ſacris.vbi dicitur ꝙ capituli percipiebāt in eccleſia baptiſmali omnia ſacramenta.⁊ ſic innuit ſecus eſſe ſi fuerint p̄dia extra parochiam plebis. ❡ Secundo poſſunt intelligi quādo ſola plebs habet parochiam:capelle vero ſine limitibus habent curam certarum perſonarum.⁊ ſic etiam poteſt intelligi.c.ex trāſmiſſa.de preſcri.vt clare innuitur ex illo tex. ❡ Ad tertium argumētū de.c.ad audiētiā.dico ſatis ſupra reſponſum.nā potius facit pro opinione contraria q2 papa mandauit ſibi aſſignari obuētionē ⁊ prouentus parochie ipſi capelle:vt.s.dixi.In ſecunda parte argumētorū ad c.eccleſie.⁊.c.quicūqȝ.patet ex predictis duplex reſpōſio.Primo poſſunt intelligi qn̄ conſtat quod capelle fuerint poſtmodū edificate intra limites plebis nec ipſis capellis fuerint certe parochie aſſignate. ❡ Secundo quod procedunt quando edificantur noue capelle nō ex neceſſitate populi ſed ex ſola volūtate.tunc enim nōn debent antique eccleſie priuari iuſtitijs ſuis:propter nouiter edificata.ſecus autem qn̄ ex neceſſitate populi:vt probaē in.d.c.ad audientiam. ❡ Ad quartū ⁊ vltimum argumentum dico quod preſuppoſito quod plebs ſit in aliquo parochiali hominum habitantium in capellis ſaltem ratione baptiſmatis:tamen reditus prouenientes intra parochiā capelle deputentur a iure ipſi capelle:vt.d.c.ad audientiā.nec prediales debentur ratione ſacramentoꝝ.reſeruatur tamen eccleſie baptiſmali quidam honor ſm impoſitionem in principio factam vel loci cōſuetudinē.iuxta ea que notantur in.d.c.ad audientiam.Non autē debēt ſubtrahi reditus decimales vt ibi:⁊ maxime procedunt predicta in caſu noſtro in quo nō apparet vt predixi que eccleſia ſit antiquior. ❡ Cōcludo ergo quod de iure communi decime prediales de quibus queritur debētur de iure ſalua conſuetudine in cōtrarium eccleſie ſancti Bartholomei ⁊ non plebis ſancti iuſti ⁊c.

❡ Conſilium.lix.

1 Teſtator ſi dicat extraneo voluntatem meam committo diſpoſitioni tue videtur illum inſtituiſſe heredem vt diſtribuat hereditatem ad pias cauſas.
2 Subſtitutio in dubio potius debet interpretari vt ſit directa quam fideicommiſſaria.
3 Trebellianica ceſſat in legatis ad pias cauſas.
4 Executor proprie eſt qui exercet officium executionis.

Viſo teſtamento quodā cōlini mei amici de campagnatico comitatus ſenarum in quo inter cetera erat poſthum⁹ inſtitutus ſic diſpoſuit. ❡ Itē voluit,iuſſit,⁊ mādauit,qđ ſi dicti poſthumus poſtuma vel poſthumi

vnus vna

vnus vna vel plures filius filia vel filij:heres ſeu heredes ſupra inſtitu
ti non naſcuntur vel naſcerentur:ꝛ ad lucẽ nõ peruenirent ſeu in pupil
lari etate morerẽtur ꝙ tũc ꝛ eo caſu adueniẽte tali cõditiõe omnia ſua
bona ꝛ res mobilia ꝛ immobilia ꝛ actiones dentur ꝛ concedantur ꝛ di
ſtribuãtur ꝑ infraſcriptos eius cõmiſſarios pauperibus .Chriſti amo
re dei.ꝛ locis pijs pro remedio peccatoꝝ ſuoꝝ in fabricatione pioꝝ lo-
coꝝ faciendo capellas:adaptãdo oſtia tecta ꝛ muros eccleſiarum ꝑut
ꝛ ſicut infraſcriptis eius fideicõmiſſarijs videbiẽ ꝛ placebit ꝛc. demũ
mortuo teſtatore vxor ipſi' peperit filiã que in pupillari etate deceſſit.
Queriẽ nũc de trib'. ¶ Primo nũquid mater dicte pupille poſſit pe
tere legitimã iure nature cõpetentem matri ex bonis filioꝝ.ꝛ quid de
trebellanica . ¶ Secundo nũquid eps loci poſſit intra annũ ſe impedi
re de executiõe illius teſtamenti. ¶ Tertio an poſt annũ deuoluaẽ exe
cutio ad dñm epm in nõ executis per fideicommiſſarios. Circa primũ
videẽ ꝙ mater poſſit detrahere legitimã ſuã q2 mater ſuccedit filie ab
inteſtato.C.ad tertul.ꝑ totũ nec etiã expreſſe poteſt ꝑ filios priuari :ſi-
cut nec ipſa filia.in auẽ.vt cũ de appel.cog.§.aliõ quoq3 capitulũ. Itẽ
dicẽdũ videẽ de trebellianica.nã dicta ſubſtitutio ad pias cauſas vide
tur fuiſſe fideicõmiſſaria:cũ nõ fuit verbis directis facta ſed obliquis
vt patet ibi denẽ ꝛ diſtribuanẽ ꝛc.iuxta notata i.l.verbis ciuilib'.ꝛ in
l.cẽturio.ff.de vulg.ꝛ pup.c.ſi pater.de teſt.lib.vj.Ergo filia in reſtitu
tiõe poteſt detrahere trebellianicã:q2 licet in legatis factis pijs locis.
ſ3 ad pias cauſas ceſſat falcidia:vt i auẽ.ſimiliter.C.ad. l.fal.nõ tñ tre-
bellianica:vt no.gl.i.d.c.ſi pr̃.ꝛ cũ filia nõ eſſet pure rogata reſtituere:
ſed in euẽtu conditiõis.ſ.ſi moreréẽ in pupillari etate potuit legitime
detrahere duas quartas:vnam debitã iure nature:aliã ex trebelliano
iuxta ea q̃ habenẽ ꝛ no.in.c.raynutius.ꝛ.c.raynald'.de teſt.no.gl.in.l.
papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſt.facit qõ leg.ꝛ no.in.l. ꝙꝙ.C.
ad.l.fal. ¶ Sed his non obſtãtibus dico ꝙ in caſu noſtro mater nihil
poteſt de iure ſibi vẽdicare:qm̃ ſubſtitutio facta impuberi fuit directa
pupillaris.hoc patet ex eo q2 a nemine iſti fideicõmiſſarij capiũt here
ditatẽ ſed a ſeipſo.ꝛ illa verba denẽ ꝛ diſtribuanẽ ꝛc.ſubintelliguntur
iſta verba ſcilicet fideicõmiſſarij accipiãt vendant ꝛc.vt in auẽ.de eccle.
titu.§.ſi qs aũt.facit quod leg.ꝛ no.in.l.alio.de ali.ꝛ ciba.lega . late di-
ſputat in terminis noſtris:ꝛ ſequiẽ Bar.in.l.cẽturio.in repetitio.ff.de
vulg.ꝛ pupil.ꝛ in.l.fundi trebatiani.ff.de vſufru.lega.ꝛ ibi refert qua-
tuor vicibus ſic cõſuluiſſe:ꝛ pro hoc facit.c.cum tibi.de teſta.vbi videẽ
1 caſus quaſi ſm cõmunẽ lecturã ibi eñ patet † ꝙ ſi teſtator dixit ad ex
traneũ:volũtatẽ meã cõmitto diſpoſitiõi tue.videẽ illũ inſtituiſſe here
dem vt diſtribuat hereditatẽ ad pias cauſas.ita dicẽdũ in caſu nr̃o ꝙ
iſti fideicommiſſarij ſunt heredes ꝛ directo ſubſtituti pupillo ad pias
cauſas:ꝛ maxime indicãt illa xba:oĩa bona ſua ꝛc. ꝛ ſic vocauit iſtos
fideicõmiſſarios ad omnia ſua bona.facit ꝙ leg.ꝛ no.ꝛ in.l.quidẽ teſta
2 mento.ff.de vul.ꝛ pu. ¶ † Itẽ in dubio ſemꝑ debemus interpretari vt
ſubſtitutio ſit potius directa ꝙ̃ fideicommiſſaria maxime qñ ad pias
cauſas eſt facta ſubſtitutio:vt in.c.j.de teſt.li.vj. ¶ Hoc ꝑſuppoſito tã
ꝙ̃ veriſſimo inferẽ ꝙ mater nil petere poteſt.Nam licet filius ex perſo
na ſua non poſſit excludere matrẽ:vt.ſ.dixi.pater tñ teſtãdo pro filio
poteſt.nã illud teſtamentũ eſt paternũ:vt potius pars paterna:ꝛ hoc
clariſſime deciſum eſt in.d.c.ſi pater.ꝛ videtur etiam fuiſſe de iure dige
ſtorum:vt in.l.papinian'.§.meminiſſe.de inoffi.teſta.per hoc etiã ceſ-
ſat trebellianica que non habet locũ in directa ſubſtitutiõe . d . c.ſi pa-
3 ter. ¶ Itẽ ex alio capite non habet hic locũ trebellianica † q2 ad pias
cauſas trebellianica ceſſat ſicut falcidia vt eſt hodie cõmunis doct.ſen
tẽtia vt habeẽ per moderniores in.c.raynaldus.õ teſta.per Bart.in.l.
marcellus.ff.ad trebel.vbi reſpõdi ad gl.dicti.c.j.quam. ſ. allegaui in
cõtrariũ ꝑ Bal.in.l.id qõ pauperibus.C.de epiſ.ꝛ cle. ¶ Videtur ex-
preſſum in auẽ.de eccle.titu.§.ſi aũt heres.ꝛ.l.ſi quis ad declinãdã . C.
de epiſ.ꝛ cle.ꝛ ſic pluries ꝑ viros preſtãtiſſimos vidi cõſultũ.ꝛ per hoc
patet reſponſio ad oĩa contraria ſuperius formata. ¶ Uenio ad ſecũ-
dum dubiũ.nunquid loci eps poſſit ſe intra annũ de executione impe
dire vel aliquid de dicta hereditate petere.Et primo dico ꝙ in preſen
ti nihil poteſt petere:q2 eps nõ capit quartã niſi de relictis factis pau
peribus vel ad alias pias cauſas.vt in.c.requiſiſti.de teſta.iuncta gloſ.
in.c.ij.de ſepul.ꝛ in.l.nulli.ꝛ.l.ſi quis ad declinãdã.C.de epiſco.ꝛ cle.rõ
patet ex his que no.in.c.officij.de teſta.ſi iſti fideicõmiſſarij aliqua tri-
buerint eccleſijs vel pijs locis:poterit epiſcopus ab illis locis pijs pe
tere quartã ſi hoc habet cõſuetudo:q2 videnẽ hec bona capere ab ipo
teſtatore:cũ ipe dicat hoc facere ꝑ ſuos fideicõmiſſarios:arg.c.ſane.de
offi.deleg.ꝛ.c.ſi aplice.de pben.lib.vj.niſi det in aliquã cauſam priuile
giatã pro fabrica vel alijs ꝯcernẽtibus perpetuũ cultũ diuinũ:vt puta
qõ in ecclia ꝯſtruaẽ vna capella vel altera vel pbẽda vel qd ſimile.Ex
his eñi nõ detrahiẽ quarta.vt leg.ꝛ no.in.c.ſi.de teſt.dico etiã ꝙ intra
annũ nõ poteſt eps ſe impedire circa executionẽ illoꝝ bonoꝝ.q2 illa
non ſunt male ablata ꝛ incerta.ꝛ ſic ceſſant not.i.c.ſi.de teſti.lib.vj.ꝛ.c.
cũ ſit nimis.de iude.ſi ſint bona illius teſtatoris qui voluit pro anima
ſua ꝛ remedio ſuoꝝ peccatoꝝ illa diſtribui in pias cauſas prout vide
bitur ꝛ placebit ſuis fideicõmiſſarijs.ꝛ ſic ꝑ eos nõ ꝑ epos debet fieri
executio:vt in.c.tua.ꝛ in.c.ioãnes.de teſti.ꝑ.d.l.ſi qs ad declinãdã.ꝛ.l.
nulli. verũtamen poteſt eps interponere partes ſuas vt vniuerſa ſm
defuncti voluntatẽ procedãt:vt.d.c.tua.ꝛ.c.Joãnes.in auẽ.de ecc.tit.
§.ſi quis aũt edificationẽ:ꝛ hoc de ſcdo. ¶ Uenio ad tertiũ nũqd poſt
lapſum anni ſupplere poſſit in nõ executis ꝑ fideicõmiſſarios. dico ſic
cõcluſiue:q2 de iure cõmuni poſt lapſu3 anni poteſtas exequẽdi deuol
uiẽ ad epm:vt in.c.nos quidẽ.ꝛ.c.ſi heredes.de teſt.ꝛ in auẽ.de eccl. ti.
§.ſi qs aũt edificationẽ.verũ tñ iſte ann' nõ currit niſi a die monitiõis
vt expreſſe colligiẽ in.d.c.nos.ꝛ tenẽt ibi cõmuniter doc.ꝛ clari' colli-
giẽ in auẽ.hoc ampli'.C.de fideic.ꝛ in corpore vnde ſumiẽ tenet Fed.
cõſi.cxxiiij.Dico etiã iſtũ annũ nõ currere niſi negligẽtib': vt expreſſe
colligiẽ ex.d.c.nos quidẽ.in verbo neglexerit.Et ſentit ibi Hoſt. ꝛ cla
rius Fede. in loco ꝑalleg.Sentit etiã Bar.in.d.auẽ.hoc amplius.ꝛ vi
deẽ tex.iũcta gl.not.inſti.de aut.tut.§.itẽ in verbo diſtulerit:facit etiã
qõ no.in.c.quã ſit.de elec.lib.vj.in verbo diſtulerit.Si eñ impediũtur
exequi intra annũ ex cã legitima certe poteſtas nõ deuoluiẽ ad epiſco
pũ q2 nõ volẽti agere nõ currit tps in.c.q2 diuerſitatẽ.de ꝯceſ.pbẽ.ꝛ in
l.cõtra maiores.C.de inoffi.te. ¶ Idẽ dicerẽt ſi cõmode non poſſent:
q2 id dicimus poſſe ꝙ cõmode poſſumus:vt in.l.nepos proculo.ff.de
x.ſig.xxij.q.ij.faciat homo. ¶ Uerũtñ epi ſolẽt habere ſtatuta qbus
caueẽ vt annus iſte currat habẽtib' exequia die mortis teſtatoris. ꝛ ſic
expectata aliqua monitione q̃ valeat vt ſentit Fede. in loco preallég.
Nã poſſunt epi facere ſtatuta adiuuãte iure cõmuni.vt in.c.ij. de cõſti.
li.vj.vbi no.gl.in cle.ne romani de ele.plenius per Jo.an.in.c.ſi.de off.
archi.Sed dico illud ſtatutũ vẽdicare ſibi locũ in meris executoribus
nõ ãt i iſtis ꝯmiſſarijs de qbus h:q2 iſti nõ dicunẽ mere executores cũ
habeãt eligere ꝛ diſcernere in quã cauſam ꝛ qualiter illa bona ſunt di
4 ſtribuẽda.† Executor ẽ eñ proprie q exercet nudũ officiũ executiõis:
vt ſi teſtator mãdaſſet ꝙ darẽt cẽtũ tali ecclie.ar.i.l.executorẽ.ff.de ex-
ecu.rei iu.Notãter dicit Bar.in.l.qdã.ff.de leg.ij.oportet ergo ꝙ pri'
admoneanẽ niſi ſtatutũ etiã de iſtis habẽtib' eligere diſponeret vnde
inſpicienda ſunt verba ſtatuti.Et hec ſufficiant.Nicolaus. Abbas.

¶ Conſilium.lx.

1 ❧ Mandatarius ſeu fideiuſſor poteſt agere cõtra mandatorem ne-
dum pro ſorte principali quando pro eo ſoluit,ſed etiam ad damna ꝛ
intereſſe.
2 Fideiuſſor pro vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto poteſt ſoluere.
3 Fideiuſſor tenetur proponere exceptiões ſibi vel principali competẽ
tes: quãdo poteſt.
4 Debitores ciuitatis ſi ſoluunt tyranno etiã ſimplici eius mandato li-
berantur a ciuitate.
5 Uocans aliquem ad bellum iuſtum tenetur illi actione mandati ad
omnium damnorum reformationẽ.

Quoniam ſatis abunde per ex
cellentem doctorẽ dominũ Antoniũ primo conſulentem
materia diſcuſſa eſt quorũdã additione vltra ꝑdicta q̃ viſa
ſunt mihi clariſſime in hac materia cõcludere contentus exiſtam .Et
primo pro faciliori cõcluſione premitto qõ dict' Joãnes vere ꝛ ciuili
ter ꝛ naturaliter fuit obligatus dicto comiti Rolando ex fideiuſſiõe
per eum facta cum in carceribus poſitus ei ſcripſit vt pro eo fideiube
ret :ac etiam poſt relaxationẽ approbauerit:ꝛ de nouo promiſerit ip3
comitem Rolandum ab ipſa promiſſione conſeruare indẽnem.Nã in
carceribus poſitus dũmodo nõ efficiaẽ ſeruus ſicut iſte Joãnes non
erat iuxta no.i.l.hoſtes.ff.de capti.ꝛ poſtli.reuer .maxime per Bart.ꝛ
Inno.in.c.olim.j.de reſti.ſpo.poteſt procuratorem cõſtituere ꝛ alteri
ſe obligare quẽ detinẽt maxime pro ipſius liberatiõe : vt notã.proba-
tur in.l.metũ.§.ſed licet.ff.quod me.cau.ꝛ.l.papinianus exuli.ff.de mi
no.no.Inno.in.c.cum locũ.de ſponſa.ꝛ Bar.in.l.qui in carcerẽ . ff.ꝙ
1 met.cau. ¶ Secundo premitto † ꝙ mãdatarius ſeu fideiuſſor poteſt
agere contra mandatorem nedum pro ſorte principali quando pro eo
ſoluit.ſed etiã ad dãna ꝛ intereſſe .vt probatur in.c.peruenit.ꝛ.c.cõſti-
tutus.de fideiuſſoribus.ꝛ in.l.inter cauſas.§.impẽdia.ꝛ. l.que mutuũ.
in fi.ff.nam.quinimo vult Inno.in.c.ſicut.ij.de iuretur.quod etiam dã
na que paſſus fuit caſu fortuito ſi veriſimiliter credebãtur accidere po
teſt agere contra mandatorem.ꝛ ſequitur Jo . an.in regula acceſſoriũ.
de regu.iur.lib.vj.in mercu. ¶ Tertio premitto ſic regulariter omnes
exceptiones competẽtes preſenti competũt fideiuſſori:ꝛ tenetur illas
opponere tanꝙ̃ ſoluat odio ꝙ licet excuſetur ignorantia facti:non ta
men ignorantia iuris.hec probantur in.l.omnes exceptiões . ff.de ex-
ce.i.l.ſi fideiuſſor.ff.man. ¶ Quarto preſuppoſito quod ſi fideiuſſor fe
cit quicquid potuit:nec pro eo deficit quin exceptiones reo vel vbi cõ
petentes admittantur:ſed vi fuit compulſus ad ſoluendum ſine culpa
ſua.etiam ſi per iniuriã ſuperiorum hoc acciderit poteſt nihilominus
agere cõtra mandatorem.hoc probatur ſm literam a contrario ſenſu
in.d.l.exceptiones.ꝛ ſequitur ibi Barto.Joan.an.in dicta regula dã-
num:ergo ad hoc induco tex.apertiſſimum iuncta glo.in verbo iudi-
cium.in.l.nam ꝛ ſeruius.ff.de nego.geſt. ¶ His autem preſuppoſitis
dico ꝙ multiplici ex cauſa dictus comes Rolandus habet regreſſum
contra dictum Joannem tam pro ſorte ſoluta quam etiam pro dam-
no ꝛ intereſſe.Et primo quando pro eo ſoluit mandato precedente ꝛ
occaſione more dicti Joannis paſſus fuit illa damna : vt in iuribus

ſuperius allegatis. ¶ Nõ obſtat ſi dicatur ꝙ debuit proponere exce-
ptiones cõpetentes principali maxime cuꝫ principalis eum certiora
uerit, ⁊ ſic non poterat pretendere ignorantiã. d. l. ſi fideiu. ¶ Ad hoc
enim reſpondeo multipliciter etiaꝫ preſuppoſito ꝙ illi qui fecerũt ꝓ-
teſtationeꝫ fuiſſent veri ꝓcuratores, etiaꝫ p̃ſuppoſita illarũ exceptio
nuꝫ iuſtitia ⁊ veritate. dico eñ ꝙ fideiuſſor nõ tenet̃ cũ ſuo aliq̃li pu-
dore exceptiones ꝓponere. lꝫ de rigore ⁊ ſubtilitate iuris potuiſſet ꝓ
ponere. de hoc eſt tex. valde notabilis in. l. q̃ſitũ. ff. mandati. vbi dici-
2 tur † ꝙ fideiuſſor ꝓ vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto p̃t ſoluere, nec
tenet̃ excipere ꝙ non interuenit ſtipulatio ex factiõe nudi pacti, note
tur apud hoĩes de facto, q̃ nõ tenet̃ ꝯſulere alteri. ſ. principali cũ ſuo
pudore, vt ibi notãter dr̃. Ita ad ꝓpoſitũ cũ iſte comes ꝓmiſiſſet ſol-
uere illi Sẽpronio ẽt eo tp̃e quo erat rebellis eccleſie. inhoneſtũ vide-
bat̃ tanto viro allegare religionẽ vel aliã exceptionẽ q̃ apertiſſime nõ
ꝯcludebat iuſtitiã petentis. cũ ex hoc ſoleat diminui fides ⁊ opi. dño-
ruꝫ apud ſuos ⁊ alienos, maxime q̃ inhoneſtũ videt̃ reprobare mo-
res quos añ approbauerat. xxxij. q. v. horrend⁹. ⁊ l. creditores. ff. d pri
uile. cre. not. Bar. in. l. fi. C. de ſpon. ⁊ in. c. queãdmodũ. d iureiu. ¶ Se
cũdo queãdmodũ nõ tenet̃ fideiuſſor exceptiões ꝓponere cũ aliqua-
li pudore. facit. d. l. Quint⁹. ita ⁊ fortius nec cum magno rerum ſuarũ
periculo. Erat eñ ille Sẽproni⁹ longe eo potẽtior vt exit⁹ edocuit vñ
ex denegatione ſortis ⁊ ꝓpoſitione illarũ turpiũ exceptionum, meri-
to poterat iuſte timere ſui ſtatus interitũ vel bonorũ ſuorũ ſeu maio-
ris partis iacturã. Excuſatur ergo ſi iſto timore duct⁹, illas non ꝓpo
ſuit, vt optime probatur in. l. nouiſſime. ff. qđ cũ fal. tu. auto. metus eñ
oĩm bonorũ vel maioris partis excuſat, vt in. c. abbas. qđ met. cau. ⁊ c.
frequẽns. de reſtit. ſpoliato. lib. vj. ¶ Tertio ꝓbatur apertiſſime alia
3 ratione † fideiuſſor tenet̃ ꝓponere exceptiones ſibi vel principali cõ-
petens qñ põt: vt q̃ eſt corã iudice cõpetenti, ſed vbi nõ põt per po-
tentiam aduerſarij cui nõ valet cõmode reſiſtere non tenet̃ quinimo ſi
ſoluit habet regreſſuꝫ cõtra principaleꝫ. hoc ꝓbat̃ apertiſſime in. d. l.
nã ⁊ Seruius. iũcta gl. in verb. iudiciũ. ff. de neg. geſt. Nã ibi illi de q-
bus ibi ꝓmiſerũt in carceribus ſuo detentori, ⁊ ſic competebat eis ex
ceptio per. l. pe. ff. qđ met. cau. qm̃ illi erant ſerui, ⁊ ſic non poterãt obli
gari ciuiliter, ⁊ tñ q̃ de facto non profuiſſet eis illa exceptio ſi eaꝫ ꝓ-
poſuiſſent habent regreſſuꝫ cõtra tertiũ pro quo ſoluerunt, q̃ eis non
fuit imputãdũ vt ibi dicit. ⁊ licet per iniuriã eis factã illud contingit
tñ vt ibi dicit gl. quã ſingulariter no. ibi Bar. q̃ illa iniuria contingit
facto illius principalis qui non fuit reuerſus nõ imputatur eis vnde
agunt ad dãnũ contra principaleꝫ. ita pũctualiter accidit in caſu nr̃o.
Nã iſte comes Rolandus nõ habebat iudicẽ cõpetẽtẽ, ſaltẽ de facili,
contra illuꝫ Sẽproniũ nec profuiſſent ſibi ille exceptiones quinimo
Sempronium prouocaſſent ad deteriora contra euꝫ, ⁊ ſic merito ta-
cuit etiam ſi fuiſſent vere. d. l. naꝫ ⁊ Seruius. ⁊ xj. q. iij. ſi qñ. nec dictus
Rolandus ſponte ſoluit. immo ſpectauit inuaſionem ⁊ deſolationem
aliquorum bonorum ſuorũ. ⁊ ſpe reqſiuit dictũ Joãnẽ dictum comitẽ
Rolandum de iure ⁊ de facto releuare ab illo periculo ⁊ nõ dimittere
diu illum obligatum in illa fideiuſſione, vt in. c. fi. de fideiuſ. ⁊ l. ſi ꝓ eo.
C. man. vnde ſaltem tex. hec iura q̃ diu ceſſauit illũ liberare ſua fide-
iuſſiõe: tenetur illũ releuare ab oĩ dãno ⁊ itereſſe, q̃ quicqd ꝓuenit ex
mora ſua ſibi debet imputari. l. neceſſario. ff. de peric. ⁊ com. rei vendi. ⁊
d. c. peruenit. ⁊ c. dilecta. de fo. compe. maxime cum damnum fuerit in
flictum odio ipſius Joannis, ⁊ ſic cũ eo debet retorqueri, vt notanter
dicitur in. l. ſi merces. §. certe. ff. loca. ¶ Quarto optime faciunt not. p
4 Bar. in trac. de tyrãno. vbi inter cetera dicit, † ꝙ ſi debitores ciuitatis
ſoluunt tyrãno etiam ſi ſimplici ei⁹ preconia liberentur a ciuitate, q̃
iuſto timore ducti ſoluerũt tyrãno, nec ꝓbabiliter poterant excipere
ſine magno periculo, ⁊ maxime cũ illud preceptum fieret odio ciuita-
tis, ⁊ ad hoc alle. d. l. nouiſſime. l. Paulo calimacho. ff. de le. iij. cũ mul
tis ſi. Ita in propoſito excuſat̃ dñs comes Rolãdus fideiuſſor. ſ. exce
ptionibus ẽt veris nõ propoſitis ſoluit potius eñ iuſto volẽs ſuo pe
riculo relinquere onus repetẽdi ꝙ Joãni principali. facit qđ no. in ſi
mili no. Jo. an. in. d. regula dãnum. in mercu. in fideiuſſore qui ſoluit
vſuras indebitas. Si ergo tyrãno qui nullum ius habet iuſte ſoluit,
inſtãte timore. ita ẽt ille Sẽpronius ẽt ſi fuiſſet rebellis eccleſie. Nam
vt de hereticis dicit Auguſtin⁹, nõnullos ſuſtinemus quos inuiti tol
leramus. xxiij. q. j. quiſquis. ⁊ xxiij. q. vij. quicũꝙ. ¶ Itẽ reſpectu dam
norum apertiſſime facit dictũ Inn. in. d. c. ſicut. vbi dicit ꝙ vocãs ali-
quẽ ad bellũ iuſtũ tenet̃ illi actiõe mãdati ad oĩm damnorũ reforma-
tionẽ lꝫ in iuſta dãna fuerit paſſus. q̃ hoc eſt de natura mãdati ẽt ſi ꝑ
caſuꝫ fortuitũ dãna illa ꝯtingũt, dũmõ veriſimiliter ille caſus fortui-
tus poterat accidere. Ita ꝙ dicẽdũ eſt hic cũ occaſiõe mandati fuerit
iſte paſſus dãnũ ẽt ſi iniuſte, debet tamen habere regreſſuꝫ contra mã-
datorẽ. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ erat excommunicatus, q̃ inſequutus
fuit cardinalẽ hoſtiliter. ¶ Poteſt eñ ad hoc multipliciter reſpõde-
ri. Et p̃io ꝙ ꝓ vtilitate noſtra maxĩe vt euitemus dãnũ ⁊ ſtrages ho
minũ poſſumus excõicatos non vitare, ſaltem in ſimplici canone, vt
erat in caſu noſtro reſpectu momentanee ſolutionis, vt videt̃ ꝓbari
ſingulariter in. c. ſi vere. de ſentẽ. excom. Et ſentit ibi Inn. in princ. vñ
ne ille Sẽpronius inuaderet totam terraꝫ dicti comitis Rolãdi ſicut
incepat iuſte potuit illi ſolucionẽ facere. Item ſolutio non fit hoĩbus
ſuis: ſed ſuo familiari q licite cõmunicat dño ſuo excõmunicato ĩ. c. q
multos. xj. q. iij. ¶ Itẽ vt videor ꝑcipere ille cardinalis nõ erat de obe
dientia Joãnis ſicut erat ipſe ſempronj⁹ ⁊ ſic quo ad eũ nõ gaudebat
priuilegio cardinalatus. arg. c. licet de elec. ⁊ xxiij. diſt. in noĩe dñi. In
ſup excõmunicato ſm̃ multos licite ſoluit̃ debitũ vt voluit Inn. in. c.
veritatis. de dolo ⁊ cõtu. ⁊ gl. Jo. xv. q. vj. nos ſanctorꝫ. ⁊ Archi. ibi vñ
licet aliqui cõtra tñ habito reſpectu ꝙ pũctus eſt dubius ⁊ periculuꝫ
erat in mora licite ſoluit̃. d. c. ſi vere. Nã excommunicatio debet nocere
epi excõmunicato ⁊ nõ tertio. ĩ ſui odiũ ſubtrahit̃ cõmunio ⁊ nõ tertij
vnde nec ex hoc ſequeret̃ deuaſtatio territorij ipſius comitis Rolãdi
iuſte ſoluit etiã p̃ſuppoſito ꝙ vere fuit excõmunicat⁹ ⁊ etiã heretic⁹.
Si eñ ꝑmittitur cõmunio excõmunicati ad ipſi⁹ alimoniã ne pereat.
d. c. qm̃ multos. in fi. fortius in fauorem ſubditorum dicti comitis Ro
landi. ne ex inuaſione Sempronij potentiſſime perirent. Et hec ſuffi-
ciant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxj.

1 Sententia ſi lata ſit inter preſentes preſumitur ꝙ iudex habuerit iuriſdictionem ex quo tranſiuit in rem iudicatam.
2 Legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum.
3 Princeps ſolus poteſt tollere ius alteri queſitum.
4 Poſſeſſio iuriſdictionis acquiritur per vnicum actuꝫ qui nõ ſolet de gratia concedi.
5 Marchia anchonitana ſpectat in ſpiritualibus ⁊ temporalibus ad eccleſiam.
6 Factum antiquum non dicitur ante lapſum. xx. annorũ quo ad impugnandam ſententiam de nullitate.
7 Scientia poſſeſſoris acquiritur in acquiſitiõe iurium incorporalium.

Saluatoris eiuſꝙ genitri-
cis Marie p̃ſidio inuocato. In cauſa ⁊ q̃ſtione que ad pre
ſens vertitur inter communitatem ſeu vniuerſitatẽ mõtis
ſancte Marie in caxiano ex vna parte: ⁊ cõmunitatem ſeu vniuerſita-
tẽ mõtiſſani ex alia parte prouincie marchie anchonitate ſuꝑ nullita-
te ſnĩe late ꝑ dños Bartholomeũ de cremona ⁊ Antoniũ de ciuolis.
de tridento legũ doctores tũc commiſſarios magnifici ⁊ potẽtis dñi
Pandolphi de malateſtis: cũ etiã ſuper quibuſdã finibus ipſaꝝ com
munitatum: vt clariſſime cõſtat ex actis coram varijs iudicibus in hac
cauſa habitis: attingã ſuccincte quedã prin. in materia: qm̃ non habui
tempus oĩa acta tranſcurrendi propter feſtinãtiã conſiliũ petẽtis. pre
ſupponit mihi in facto omnia vera eſſe que narrantur in conſilio ex-
cellentiſſimi doctoris dñi Matthei de felicianis. ¶ Et p̃mo videt̃ ꝙ
dicta cõmunitas mõtiſſani foueat iuſtiſſimã cauſaꝫ cũ pro eo lata fuit
ſententia ꝑ dictos cõmiſſarios iam ſunt anni. xv. a qua licet fuerit ꝑ al
terã partẽ appellatũ. nõ tñ fuit tp̃e debita proſequutum: ⁊ ſic ſentẽtia
remãſit valida. ⁊ ſic tranſiuit ĩ rẽ iudi. vt in. c. pſonas. ⁊ c. ſi romana. ⁊ c.
oblate. cũ multis ſi. de ap. q̃ facit ius inter partes. etiã ſi in ſe cõtineret
iniuſtitiã: vt. l. res iudi. ff. de regu. iur. ⁊ l. ingenuum. ff. de ſta. ho. ⁊ c. cũ
inter. de re iudi. ⁊ c. quod ad conſultationem. e. titu. ⁊ in aut. ei q ap. C.
de temp. ap. ⁊ in cle. ſicut ap. de ap. Non obſtat defectus iuriſditionis
allegatus in delegãte quo ad cõmunitatem mõtis ſancte Marie. Ad
hoc enim multipliciter reſpõdet̃. ¶ Primo per no. ⁊ ſingulare dictũ
Inno. in. c. cũ in iure. de offi. deleg. ⁊ ſentit Jo. cal. in. c. qm̃ cõtra. de ꝓ-
1 ba. dicit enim Inno. † ꝙ vbi ſnĩa lata fuit inter preſentes preſumitur
ꝙ iudex habuerit iuriſditionẽ ex quo tranſiuit in rem iudi. vnde op-
ponenti defectum iuriſdictionis incũbit onus probandi. ⁊ idem dixe
rũt multi ſi fuit lata in abſentẽ cõtumaciter maxime qñ factum eſt an-
tiquum: vt no. in dictis iuribus maxime ꝑ moderniores. ⁊ ꝑ hoc facit
l. põponius. §. rati. ff. de procu. ⁊ qđ no. gl. in. c. j. de elect. lib. vj. Patet
eñ ꝙ poſt lit. ꝯteſta. nõ opponit̃ defectus mãdati quo ad hoc vt pro-
curator habeat dicere de mandato cũ altera pars viſa ſit in eũ conſen-
tire. ¶ Item ⁊ fortius dicẽdũ in eo qui appellauit a iudice vel appel-
lauit ⁊ non fuit proſecutus. vt maxime cũ factum ſit hic ſatis antiquũ
poterat enim habere magnificus dominus Pandolphus iuriſdictio
nem delegatam: vel forte ſua fuit prorogata. ⁊ ſic in dubio preſumen-
dũ eſt ex taciturnitate tãti temporis. Ad idem quod no. in. d. c. cuꝫ in
iure. ⁊ c. bone. el. j. de elec. dicit enim pro ſententia preſumendũ poſtꝙ̃
tranſiuit in rem iudi. vt in iuribus preallegatis. ¶ Secundo arguitur
a ſufficienti partium enumeratione. aut dictus domin⁹ de mala teſtis
habebat iuriſdictionem in dicto caſtro montis ſancte Marie: aut nul
lam. primo caſu valet in dubio illa ſententia: quia delegatus fungitur
vice delegantis: vt in. c. ſane. de offi. eius cui man. eſt iuriſ. contra quaꝫ
2 non potuit gubernator marchie cauſam de nouo committere q̃ † de-
legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum in. c. fin.
de confir. vti. ⁊ immutare iuris ordinem. vt dicit gl. poſt Spec. in. c. fin.
3 de here. lib. vj. ¶ † Solius enim principis eſt tollere ius alteri queſitũ
iuxta nota. in. c. conſtitutus. de relig. domi. ⁊ in regula indultum a iu-
re. de regulis iuris in. vj. ⁊ xxv. queſti. ij. in ſumma. ¶ Si vero dictus
dominus non habebat iuriſdictionem dicendum videtur quod aut li
tigãdo corã ſuis delegatis deputatis in hac cauſa prorogauerunt iſti

de monte

de mõte ſancte Marie iuriſditionẽ iſtius domini de mala teſtis:nõ di
co delegatorũ ſuorũ ſicut quidã incõſiderate in hac cauſa allegauerũt.
Non em̃ hic cadit illa diſputatio an delegati iuriſditio poſſit proroga
ri.tãc em̃ hʒ locũ illa indagatio qñ delegat⁹ vult cognoſcere vltra cõ-
prehenſa in reſcripto.iuxta no.i.c.cũ olim.el.j.ꝛ.c.p.ꝛ.g.ꝛ.c.de cauſis.
de offi.dele. ¶ Sed ex quo in caſu noſtro iſti delegati cognouerũt tã-
tũ de cauſa ꝛ inter pſonas de quibus tñ cõmiſſiõe eis facta fruſtra in-
dagaꝛ̃ an iuriſditio delegata poſſit prorogari.quia iſti cõmiſſarij gere
bãt p oĩa vices illius dñi de malateſtis:vt in iurib⁹ ſuperius allegatis
ꝛ ſic potius videtur prorogata iuriſditio illius dñi q cũ alias ordina-
rius eſſet iure ſuo potuit ſua iuriſditio prorogari ꝛ virtute proroga-
tionis cauſam cõmittere.vt in.l.j.ff.de iudi.ꝛ.l.ij.C.de iuriſd.om.iudi.
l.ex cõſenſu.C.de epiſ.audi.ꝛ.c.ſignificaſti.cũ ibi no.de fo.cõpe.Nã p-
rogata iuriſditio eſt illius nature cuius eſt iſta principalis.vt no.in.c.
p.ꝛ.g.ꝛ patet in.d.l.ij.vnde ſicut poterat cõmittere ſuã iuriſditionẽ.l.
vnica.C.q pro ſua iuriſdi.ita ꝛ prorogata.in prorogatiõe vero iuriſdi
tionis ſaltẽ ordinarie ſufficit tacitus cõſenſus partium.arg.in.l.j.C.de
iuriſdi.om.iudi.ꝛ.l.ij.ff.de iudi.no.Bar.in.l.j.ff.eo.ti.ꝛ Inno.in.c.ad
petitionẽ.de accu.in prin.§.ſed hoc notoriũ erat ipſis cõitatib⁹ ꝙ eoꝝ
ſyndici litigabãt corã delegatis ipſius dñi.ergo ſufficere debebat ipſa
rum cõitatũ tacitus cõſenſus.ꝛ ſic tolli videnꝛ̃ multa per aliquos alle
gata ponderantes ſyndicũ mõtis ſancte Marie nõ habuiſſe manda-
tum ad prorogãdũ iuriſditionẽ:qꝛ ſyndici.ſed iſte cõitates videntur
ꝓrogaſſe patiẽtes illos ſyndicos litigare corã illis.ꝛ ad hoc tex.nota
bilis iuncta gl.in.d.c.cũ olim.aut ceſſante prorogatione opʒ dicere ꝙ
iſte dominus de malateſtis acquiſiuit iuriſditionẽ iure proprio exercẽ
do in iſtam cõitatẽ iſtũ actum iuriſditionalem.Nam delegare cauſam
eſt iuriſditionis.vt.l.imperiũ.ff.de iuriſdi.om.iudi.in fi.no.gl.in.c.ſi a
4 ſubdelegato.de offi.deleg.lib.vj. ¶ †Per vnicũ aũt actũ qui nõ ſolet
de gratia concedi acquiriꝛ̃ iuriſditionis poſſeſſio.vt no.Inn.in.c.cum
eccleſia ſutrina.de cau.poſ.ꝛ proprie.ꝛ in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.ꝛ
in.c.dilectus.de ca.mo.Bar.in.l.j.§.hoc interdicto.ff.de itine.actuqꝫ
priua.ratione cuius valẽt ea q̃ poſſeſſor exercet.vt no.doc.poſt Inno.
in.c.cum dilectus.de reli.do.ꝛ.c.olim.ij.de reſti.ſpo.facit.c.cõſtitutio-
nis.de iure patrona.ꝛ.c.querelã.de elect. ¶ Tertio facit principaliter
qd̓ no.gl.in.c.ſignificaſti.de fo.compe.que dicit ꝙ litigans ſcienter co
ram iudice nõ ſuo:licet non potuiſſet prorogare iuriſditionẽ illi⁹ vt in
clerico reſpectu laici.nõ tñ poteſt ꝯtra ſententiã venire:ſaltẽ vt pactũ
ſicut acceptilatio inutilis.ff.de pac.ſi vn⁹.§.penulti.ꝛ.ff.de accept.l.ſi
acceptilatum.facit.l.ij.C.communia vtriuſqꝫ iudi.vbi bonus textus.
¶ Quarto facit quia audio notoriũ eſſe qd̓ magnificus ꝛ potẽs dñs
Karolus de malateſtis tempore illius ſentẽtie exercebat omnimodaꝫ
iuriſditionẽ in dicto caſtro montis ſancte Marie:qui etiã cõmiſit cau
ſam in genere dño Bartholomeo vni ex dictis ꝯmiſſarijs.Et ſic ſaltẽ
ex iſto capite dʒ valere ſententia etiã preſuppoſito qd̓ dictus karolus
nõ habuiſſet ibidẽ de iure iuriſdictioneꝫ.Nam ratione publice vtilita
tis ex quo reputaꝛ̃ tanq̃ dominus probantur valere p eũ geſta.l.bar-
barius.ff.de offi.preto.ꝛ.ij.q̃ſtione.vj.verũtamẽ. ¶ Quinto dominus
Pandolphus erat ꝛ eſt dominus montiſſani.Sed in iudicio finium
regundorum vterqꝫ eſt actor ꝛ reus.vt in.c.ex literis.de ꝓba.ꝛ.ff.fa.er
ciſ.l.inter coheredes.§.qui.fami.erciſ.ergo potuit dict⁹ dominus cau
ſam committere quatenus lis mouebatur contra ſubditum ſuum qꝛ
actor ſequitur forũ rei.de foro competenti.ca.cum ſit generale. ¶ Sʒ
his non obſtantibus contrariam ſententiam obijcio preualere,dico ꝛ
illam ſententiam multiplici ratione eſſe nullam. ¶ Primo quia fuit
lata ab eo ſeu autoritate illius de quo notorie conſtat nõ habuiſſe iu-
5 riſditionem in hac cauſa.†Tota em̃ ꝓuincia marchie anconitane ſpe
ctat in ſpiritualibus ꝛ temporalibus ad iuriſditionem eccleſie.vt pro
batur in extrauaganti Joannis.xxij.que incipit.dierũ excreſcente ma
litia romana eccleſia.ꝛ hodie de preſenti exercet omnimodã iuriſditio
nem.Non potuit ergo dominus Pandolphus hanc cauſam illis do
ctoribus delegare.Nemo em̃ dat.qd̓ non habet.l.traditio.ff.de acqui.
re.domi.ꝛ.c.de multa.i.q.vij.ꝛ.c.quod autem.de iurepatro.quare ſen-
tentia ab iſtis tanq̃ iuriſdictione carentibus lata viribus non ſubſiſtit
C.ſi a non compe.iudi.per totũ.ꝛ.c.at ſi clerici.de iudi.ꝛ.c.vno.de iu-
reiuran.quare deſertione appellationis non obſtante poteſt dicta cõi
tas ſancte Marie agere de nullitate.vt eſt tex.in.l.ſi expꝛ̃ſſim.ff.de ap.
ꝛ tex.iũcta gl.c.licet.de ſen.excom.lib.vj.per doc.in cle.ſepe.de appel.
¶ Ad predicta facit glo.multum notabilis.in.c.cũ iure.de offi.deleg.
que dicit quem debere conſeruare inſtrumẽtũ poteſtatis iudicis:quia
al's pro ſententia non preſumitur.ꝛ ibidem hoc latius. ¶ Secũdo di-
cta ſententia eſt nulla quia alter ex cõpromiſſarijs cõmiſit cauſe cogni
tionẽ ſuo condelegato qd̓ facere non poterat cum eſſet delegatus nõ a
principe.vt in.c.cum cauſam.de app.ꝛ.l.a iudice.C.de iudi.licet em̃ de
legatus a principe inferiori poſſit ſubdelegare articulũ non iuriſditio
nalem iuxta notabile dictũ Inno.in.c.cũ bertold⁹.de iudi.pro qua fa
cit tex.ſm vnũ intellectũ.Et idem ſentit glo.no.iuris ciuilis in auꝛ̃.de
defen.ciui.prope finem.articulum tñ iuriſditionalẽ cõmittere nõ po-
teſt:vt in preallegatis iuribus.Nec obſtat ſi dicatur qd̓ cõmiſit vices
ſuas collegeꝛ eadẽ ratio ꝓhibitiõis eſt in collega que in extraneo ꝛ iu
ra loquunꝛ̃ in hac materia indiſtincte.ꝑ hoc facit gl.in.c.is cui.de off.
dele.li.vj.ꝛ.d.c.cũ cauſam.perinde ergo eſt ac ſi dñs Bartholomeus
ſolus proceſſiſſet:quo caſu indubitatum eſt non valere proceſſuꝫ corã
vno ex duob⁹ delegatis agitatum.vt in.c.cauſum matrimonij.ꝛ in.c.
vno delegatorũ.de offi.dle. ¶ Tertio corruit dicta ſentẽtia ex defectu
ordinis iudiciarij.qꝛ dicitur litem non fuiſſe cõteſtatam.Item dñs de
malateſtis cũ recognoſcat ſuperiorem nõ potuit cãm committere ſim
pliciter de plano ſine ſtrepitu ꝛ figura iudicij.ꝛ ſic tollere ſolẽnitates
qꝛ hoc ſolius principis eſt vel habẽtis iura principis iuxta no.p gl.in
c.fi.de here.lib.vj.Et ſequitur Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt.ver.ſed nun
quid. ¶ Quarto facit qd̓ vbicũqꝫ pars pro qua lata fuit ſnĩa aſſumit
diſputationẽ coram iudice competente ſuper iuſta vel iniuſta ſenten-
tia.ſi iudex reperit ſnĩam iniuſtam debet illam retractare nõ obſtante
qd̓ tranſiuit in rem iudicatã.ꝛ no.ponit Innoc.in.c.cum dilecti.de re-
ſcrip.ꝛ.c.cũ bertoldus.de re iudi.Sed in caſu noſtro vt mihi dicit illa
cõitas caſtri montiſſani aſſumit hãc diſputationẽ.ergo ſi iudex repe-
rit illã iniuſtã debuit eã retractare vt fecit. ¶ Quinto hoc probo ſub-
tili ratione.iuriſditio in cõitatem mõtis ſancte Marie nũq̃ pertinuit
nec de iure nec de facto ad dñm Pandolphũ.ſed tpe illi⁹ cõmiſſiõis
ꝛ litigij dñs karolus de facto exercebat iuriſditionẽ in dicta terra:vn
de dñs Pãdolphus ſimpliciter nõ cõmiſit illã cauſam illis doctori-
bus ſed quantũ in eo erat quaſi pro parte cõitatis montiſſani.que cõi
tas ad eum pertinebat ꝛ pertinet.vnde illã cõitatẽ dixit eſſe ſuam,nõ
ſic dixit de cõitate montis ſancte Marie quia ponens ſpem qd̓ domi
nus karolus licet in genere commiſit cauſam domino Bartholomeo
vni ex illis duobus commiſſarijs.ſed dicti cõmiſſarij ſolius dñi Pan
dolphi qui non habebant aliquã iuriſditionẽ in dicta cõitate montis
ſancte Marie,ergo ipſo iure ſententia fuit nulla maxime qꝛ vt dixi di
ctus dñs Pandolphus ſolus committere nõ intẽdebat.pro hoc.c.cũ
ſuper abbatia.ꝛ quod ibi no.de offi.dele.ꝛ.c.ex parte aſtẽſis.de cõceſ.
prebẽ.ꝛ qd̓ no.Bar.in.l.ſi is ad.ff.de acqui.hered. ¶ Nũc venio ad re-
ſponſionem contrariorum que videntur prima fronte multum vrge-
re.Et primo ad primũ dico qd̓ nõ apparet partes hic fuiſſe preſentes
in ſentẽtia pſuppoſito qd̓ partes fuiſſent pñtes.dico qd̓ ſatis hic ꝑ
parte cõitatis montis ſancte Marie probatur iuriſditionis defectus.
Eſt enim pro his ius cõe ꝛ notorietas facti ex quibus ptʒ qd̓ plenaria
iuriſditio in dicta cõitate pertinet ad eccleſiam romanã.al's ergo exer
cens preſumitur vſurpaſſe niſi oſtendat titulũ vel coloratã poſſeſſio-
neꝫ,vt in ſimili habeꝛ̃ in.c.ad decimas.de reſti.ſpo.lib.vj.facit.c.diſtic.
contra moreꝫ.Item vt ꝓxime dixi,dñs Pãdolphus nõ intẽdebat
6 cõmittere reſpectu mõtiſſani.Nec obſtat factũ eſſe antiquũ.† Prĩo,
qꝛ eſt notabilis opinio,vt ante lapſum.x.annorũ nõ dicãt factuꝫ anti-
quuꝫ,quo ad impugnandũ ſententiam de nullitate,etiã reſpectu ordi
nis,vt voluit Jo.cal.in.d.c.qm̃.de proba.Iteꝫ ſecus de falſo,qꝛ poteſt
obijci intra.xx.annos.vt in.c.cũ venerabilis.de exce.ꝛ.l.querelã.C.de falſ.
fortius eſt ergo idem dicẽdũ in nullitate ſentẽtie ex iuriſdictionis de-
fectu.facit.c.ſuper eo.ꝛ qd̓ ibi not.de fal. ¶ Itẽ antiqtas facti releuat
niſi aperte probarenꝛ̃ defectus,ceſſat em̃ preſumptio vbi aperte appa
ret de veritate. ¶ Etiã ptʒ ꝙ dñs Karolus dictã cõitatẽ reſtituit ec-
cleſie romane tanq̃ dño,vt in facto mihi preſupponiꝛ̃.nec vnq̃ aliqd
habuit ibi agere dñs Pandolphus.qꝛ nõ habebat ibi iuriſdictionẽ,
nec intẽdebat iſte prorogare ipſius iuriſdictionẽ.qd̓ ptʒ ex eo ꝙ domi
nus Karol⁹ q de facto exercebat ibi iuriſdictionẽ,hãc cõmiſit cauſam,
vnde litigabat illa cõmunitas mõtis ſancte Marie vigore cõmiſſio-
nis facte p dñm Karolũ.prorogatio em̃ nõ debet preſumi ex quo cõ
ſtat ex ꝯiecturis de cõtrario,qꝛ facta de facili non preſumunꝛ̃.vt in.c.
cum in iure.de offi.deleg.ꝛ.l.vnica.C.de man.princi.Nec eſt veriſimi-
le quem velle prorogare iuriſdictionẽ in nõ dñm extra quem iſ ꝙ ge-
rit ſe pro dño illam cãm qd̓ inſeritur eidem.Ex hoc etiã dico ꝙ domi
nus Pãdolph⁹ nõ intendebat per illaꝫ cõmiſſioneꝫ acquirere iuriſ-
ditionis poſſeſſionẽ,quã non intendebat.hoc ptʒ ex verbis cõmiſſio-
nis.ar.l.fi.quęad.ſer.amit. ¶ Et quod no.Inn.in.c.bone.preallegat.
nec etiaꝫ potuiſſet acquirere,qꝛ acquiſitione iſtoruꝫ iuriuꝫ incorpora-
liuꝫ,requiritur ſcientia poſſeſſoris.que hic non probaꝛ̃ vere nec pre-
ſumptiue.l.ij.C.de ſerui.ꝛ aqua.no.Inn.in.d.c.bone.preallegat.ꝛ in.c.
conquerente.de offi.ordina.ꝛ per Bar.in.l.j.ff.de aqua plu.arcẽ.in.l.ſi
publicanus.§.in vectigalibus.ff.de publ. ¶ Ad tertiũ ꝯriũ reſpõdeo
ꝙ gl.illa nõ eſt vera ſimpl'r nec cõter approbatur ibi a doctorib⁹.ſen-
tentia em̃ nulla.habet vim pacti,qñ poſtq̃ eſt lata approbaꝛ̃ ex certa
ſcientia a partibus.ꝛ ſic intelligitur.l.ij.C.cõia vtriuſqꝫ.vt ibi nota.ꝛ in
l.vnica.C.qui pro ſua iuriſdi.l.licet.C.de iudi.p Anto.de but.in.d.
c.ſignificaſti.qḋ hic non contingit. ¶ Ad quartum argumẽtũ reſpõ-
detur prima vt dixi,qꝛ licet dictus dñs cõmiſit,tñ ꝯmiſſarij proceſſe-
runt tanq̃ delegati ſolius dñi Pandolphi.vt ptʒ ex eorũ ſnĩa. ¶ Itẽ
cũ dñs Karolus nullũ habuit vel habuiſſet ibi titulũ,nihil valuit qc-
quid ipſe fecit.iuxta plene no.p Inn.in.c.nihil eſt.de elec.p Barto.in
contractu de tyrãno.facit.c.alienationes.xij.q.ij.ꝛ.c.j.de ſchiſma.ꝛ.l.
decernimus.C.de ſac.ſanc.eccle.Nec obſtat.l.Barbarius.ſatis eniꝫ re
ſpondetur per Inn.in.c.nihil eſt. ¶ Ad vltimum argumentum dico
ꝙ ſi bene inſpiciantur verba ſententie dictorum delegatorũ cõitatis

mõtiſſani.ꝓuocauit corã dictis delegatis vnꝰ lȝ qlibet ſit actor ⁊ reꝰ in iſtis iudicijs cõibꝰ.tñ ille tenet actoris locũ q primo ꝓuocauit ad iudiciũ.vt in.l.in tribus.de ꝓba.¶ Cõcludo igit̃ ptes iudicis apoſtolici in hac cauſa fore prout in ſuo conſilio concludit dñs Mattheus Feliciani.ſi ea que ipſe in facto narrat vera ſunt ⁊c.

¶ Conſilium.lxij.

1 ☞ Prelatus ſine autoritate ſuperioris:⁊ maxime ſine cõſenſu ſui capituli non poteſt compromittere ſuper iuribus eccleſie.

2 Prelatus ſolus tranſigendo non obligat ſucceſſorem.

3 Judiciũ ⁊ contractus in perſonã prelati nomine eccleſie an tranſeunt efficaciter in eccleſiam ſi non infertur alienatio iurium eccleſie.

4 Fraudis preſumptio ceſſat ex qualitate iudicis ⁊ perſonarum.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio. Illud de iure queritur.an viſis ꝯpromiſſo et laudo inde ſequuto geſtis inter reuerẽdũ patrẽ quõdã dñȝ Bartholomeũ quondã epm maſſanũ ex vna parte ⁊ Bartholomeuȝ Stephani de caſtro nouo ex altera parte.Ac etiã põderata ꝯfirmatione dicti laudi ſeu ſentẽtie poſtmodũ facta p dñm Joã.tũc papã.xxij. ꝯpetãt aliqua remedia.⁊ q̃ ipſi Bartholomeo Stephano ſeu eiꝰ ſucceſſori cõtra ⁊ aduerſus ſucceſſorẽ dñi Bartholomei epi ⁊ epatuȝ ſeu aduerſus epm maſſanũ.¶ Et pmo videt̃ nullũ remediũ cõpetere.Nõ enim valet ꝓnuntiatio vt ſententia delegati apoſtolici:q2 cũ eſſet laicus delegatio ſibi facta per ſummũ põtificẽ maxime oraculo viue vocis ipſo iure corruit per.c.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.Neqȝ valuit tãq̃

1 arbitramentũ vigore cõpromiſſi.† Prelatus enim ſine autoritate ſuperioris,⁊ maxime ſine ꝯſenſu ſui capituli nõ poteſt cõpromittere ſup rebus immobilibus vel ſuper iuribus eccleſie ſaltẽ quo ad hoc vt obligatio trãſeat in eccleſiam ſaltem per mortẽ compromittẽtis.Sicut enim directe non valet ſolus alienare bona eccleſie vel eccleſiã ſuã perpetuo obligare.xij.q.ij.ſine exceptiõe.⁊.c.j.de his que fi.a prela.ita nec indirecte ſcȝ cõpromittendo.vt in.c.peruenit.de arbi.⁊ ibi expſſe hoc tenet Hoſt.⁊ Spe.e.ti.§.reſtat.ver.ſed nũquid clericis.§.finitur.verſi.ſed nunquid prelatus.⁊ Fed.cõſi.xx.⁊ Lap.in allegatiõe Jo.Proba-

2 tur aliã ratione.certũ eſt † ꝙ ſolus prelatus tranſigendo non obligat ſucceſſorem.ſed trãſactio cenſet̃ dũtaxat perſonalis,vt probatur in.c.veniens decetero.de tranſa.ergo idẽ dicẽdũ in cõpromiſſo facto tanq̃ in arbitratorem ⁊ laudi inde ſequuti.Eſt em̃ quedã tranſactio vt legitur ⁊ notatur in aut.ſi vero contigerit.C.de iudi.⁊ in corpore vnde ſumitur.in titu.vt diffe.iud.⁊ nõ.Inno.in.c.quintauallis.de iureiurã.et Bar.in.l.ſocietatẽ.§.arbitrorum.ff.pro ſocio.¶ Secundo principaliter nõ valet dictũ laudũ:quia continet in ſe vſurariam prauitatem in eo quod condẽnat epm ad ſoluẽdũ ſex florenos pro quolibet centenario donec ſoluerit capitale cõtẽtũ in dicta cõdẽnatione.ꝙq̃ em̃ vſura nõ cenſetur niſi ex cõtractu mutui.vt in.c.conſuluit.de vſur.plene per Jo.and.in regula peccatum.de regu.iur.lib.vj.in mercũ.tamẽ ſufficit mutuũ verũ vel fictũ vt leg.⁊ nõ.in.c.in ciuitate.⁊.c.nauiganti.de vſu.patet in eo qui vendit merces plus q̃ valeant.q2 differt ſolutionẽ pretij.Nam ibi nõ eſt mutuum verum ſed fictum:q2 fingitur emptor ſoluere verũ pretiũ emptionis ⁊ recipere illud mutuo ab emptore ⁊ pro vſura dare illud plus debito.vt no.in dictis iuribus.¶ Sic pari rõne videtur dicendum in propoſito vt eps fingat̃ ſoluere illos ducentos florenos.⁊ poſtmodũ mutuũ recipere ⁊ ſoluere ſex pro centũ qð eſt illicitũ,vt per totũ titu.de vſu.maxime in.d.c.in ciuitate ⁊.c.nauiganti.¶ Tertio nõ obſtat predictis confirmatio facta per Joannẽ tũc papam q2 illa non fuit facta forma cõmuni.ſed cõditionaliter ſeu ſub cõditione.cõfirmat enim oĩa prout rationabiliter proceſſerunt ⁊c.Que quidem confirmatio nihil noui iuris tribuit,ſed antiquũ ſi quod ius erat cõfirmauit.vnde parum aut nihil operatur.vt in.c.examinata.de confirma.vti.⁊ in.c.quia diuerſitatem.iuncta gloſſ.de conceſ.prebend.vnde non facit tranſactionem perſonalem eſſe realem,vt eſt glo.not.quã omnes ſequũtur.in.d.c.veniens.¶ Sed his nõ obſtantibus que vere ſi ſubtiliter põderẽtur non obſtant,contrariam ſententiam preualere arbitror.Et primo dico qð Bartholomeo ſeu eiꝰ ſucceſſori cõpetit remediũ petendi dictos.cc.florenos.q2 ſunt in obligatiõe vigore dicte ſententie ⁊ laudi q̃q̃ ſucceſſor ſeu eps maſſanꝰ poſſit ſoluere ſex pro centenario ⁊ euitare ſolutionẽ ducẽtorũ florenorũ prout in laudo cõtinet̃.Moneor q2 licet prelatus nõ poſſit per cõtractum ſeu cõpromiſſum alienare bona immobilia eccleſie ſine ſolẽnitate vt in iuribus allegatis põt tñ cõpromittere ⁊ ꝯtrahere noĩe eccleſie.itaqȝ obligatio efficaciter trãſit in eccleſiã:ſi ceſſat alienatio iuriũ eccleſie:vt probatur in.c.dilecti.de fo.cõpe.⁊.c.ij.de preca.⁊.c.j.de ſo.⁊ cle.j.de reb.eccle.nõ alie.no.Hoſt.in.c.contingit.de tranſac.ꝓbatur in ſimili.tutor trãſigit ſuper rebus pupilli.l.interdum.§.cui tutelam.ff.de fur.ergo ⁊ prelatꝰ qui cenſetur tutor eccleſie.xvi.q.j.in canonibus.no.glo.in.c.auditis.de in integ.reſti.Item adminiſtrator ciuitatis.vt.l.preſes.C.de tranſact.ergo ⁊ prelatꝰ q habet largiorem poteſtatem in.c.cum nobis.in fin.de elec.facit quod leg.⁊ no.in.c.ſi.v.q.iij.¶ Item procurator habens generalem ⁊ liberam poteſtatem tranſigit.vt in.c.qui ad agẽdũ.de ꝓcu.lib.vj.ergo ⁊ epiſcopus qui habet generalem ⁊ liberam ſicut ⁊ qlibet alius prelatus.d.c.cum nobis.⁊.d.c.ſi.v.q.iij.eſt bo.tex.iuncta gl.in.l.nulli.ff.de trãſac.vbi dicit p̃latũ ſolũ poſſe tranſigere ſup rebus eccl'ie ſi bona de quibus eſt cõtentio occaſione tranſactionis remaneant penes eccleſiã,⁊ eccleſia obligatur ad aliquid dandum vel faciendũ,naȝ tunc non ſequitur alienatio:imo cõditio eccleſie melioraẗ.¶ Quo caſu nõ exigit̃ ſuperioris vel alterius conſenſus.vt.l.cũ hi.§.quid ergo.⁊ qð no.glo.in.§.ſi vni.ff.de tranſac.quod ibi principaliter contingit in facto noſtro.valuit ergo cõpromiſſum ſaltẽ vigore approbationis poſtea ſubſequentis:cum fuerit quedam tranſactio facta circa alienationẽ rerũ eccleſie:⁊ eccleſia fuit meliorata.Et p̃ſuppoſito ꝙ ſi fuiſſet leſa imputandum eſt eccleſie:ſi nõ petijt reſtitutionẽ in integrum ſaltẽ a tutore dicti dñi Bartholomei iuxta ea que habẽtur ⁊ notan.in.d.c.j.de in integ.reſti.lib.vj.¶ Nec obſtat ſi dicatur ꝙ imo ſequit̃ alienatio iurium ⁊ eccleſie.q2 eccleſia obligat̃ ad dandum annuatim ſex pro centenario in obligatione qð ſolus prelatus facere non poteſt.d.c.decetero.Quia dico ꝙ illa ſolutio annalis nũ eſt obligatio ſed in facultate ſoluẽdi.Solum enim ſolutio ducentorum florenorũ eſt in obligatione ſoluendi.⁊ ſic eccleſia poteſt ſe ſi vult vnica ſolutione liberare,vt patet ex forma laudi ⁊ ſentẽtie.¶ Ad hoc quod leg.⁊ no.in.l.miles.§.decem ⁊ vnde.Et maxime predicta procedũt,q2 dictus chetius nõ fuit purus arbitrator.ſed etiã delegatꝰ apoſtolicus ⁊ proceſſit tãq̃ delegatus ⁊ arbitrator,vt ptȝ ex tenore ſentẽtie:ꝙ facere potuit ꝓbatur in.c.niſi de preben.facit qð no.Inn.in.c.cũ ex officijs.de preſcri.Et ſic cum nõ fuerit ab eius ſñia appellatũ trãſiuit in rem iud.de re iu.c.qð ad ꝯſultationẽ.⁊ ſentẽtia delegati trãſiuit in eccleſiã ⁊ ſucceſſorẽ:licet ſolus prelatus fuerit in iudicio.vt no.in.c.edoceri,de reſcrip.facit.d.c.dilecti.de fo.compe.Nam dictus dñs Bartholomeꝰ delegationem apoſtolicam ⁊ compromiſſum ac laudum inde ſequutũ approbauit ⁊

3 fecit noĩe epatꝰ ſui.eccleſia autẽ nũq̃ morit̃.xij.q.ij.liberi.† ⁊ ſic iudiciũ ⁊ cõtractus in perſonã prelati noĩe eccleſie tranſeunt efficaciter in eccleſiam ex quo nõ infertur alienatio iuriũ eccleſie.⁊ ita dictũ laudũ maxime ſequuta approbatione cũ ſit quidã cõtractꝰ.vt.ſ.dixi.fuit em̃ ita quaſi quedã emptio iuriũ dicti Bartholomei quã quidẽ emptionem noĩe eccleſie ſatis poteſt prelatus facere cũ acquirat̃ eccleſie.facit c.ij.de dona.⁊.c.aurum.xij.q.ij.⁊.c.quicunqȝ ſuffragio.ea.cauſa ⁊ qð

¶ Ex quibus poteſt inferri qð etiã ceſſante confirmatione apoſtolica obligatio orta ex dicto laudo ⁊ ſententia trãſiuit efficaciter in eccleſiam,maxime cum nulla ſit preſumenda ambitio,nec fraus ex qualitate perſone deputate arbitratori qui fuit in hac ciuitate ſenarũ vir probatiſſimus.† Ex qualitate enim iudicis ⁊ arbitratorum ceſſat p̃ſum-

4 ptio fraudis.vt eſt bonus tex.in.c.niſi.Et ſic dicenda eſt illa trãſactio realis.d.l.preſes.Nec obſtat dictum.c.veniens.⁊.c.ceterũ.de tranſact.vbi dicitur tranſactionem eſſe perſonalem,⁊ non realem ad confirmationem ſuperioris.Poteſt enim dupliciter reſponderi.Primo ꝙ illa iura procedũt qñ occaſione illius cauſat̃ perpetuũ preiudiciũ eccleſie vt quia alienantur bona vel iura ipſius,⁊ ſic proprie loquunt̃ iſta iura.Sed in caſu noſtro nulla ſequit̃ alienatio,imo acquiſitio iuriũ dicte curie de quibus erat contentio.⁊ illa ſolutio annua ſex florenorũ ꝓ centenario eſt in facultate ipſiꝰ eccleſie ⁊ nõ in obligatione.vnde põt eccleſia maſſana vnica ſolutione ducentorum florenorũ ſe liberare,vt ſ.dixi.vnde ſicut ceteri cõtractꝰ ⁊ iudicia tranſeunt in eccleſiã ⁊ ſucceſſorem:vt in iuribus ſuperius allegatis.ita ⁊ iſte de quibus hic.¶ Secũdo principaliter qð p̃ſuppoſito ſine veritatis preiudicio qð p̃dicta nõ obſtarent.attamẽ ex cõfirmatione ap̃lica efficiũtur p̃dicta valida ⁊ tranſeunt in eccleſiã ⁊ ſucceſſorẽ.Ex cõfirmatiõe enim apoſtolica ex certa ſcientia facta actus confirmatus validatur ſi fuerat inualidus ⁊ efficit̃ realis ſi prio erat pſonalis,vt ꝓbat̃ in.c.j.de tranſac.cũ ibi no.⁊ in.c.j.⁊.ij.de cõfir.vti.Adeo qð nullꝰ de ipſius actus validitate vel inualiditate circa romanũ põtificẽ cognoſcere põt.vt ibi.¶ Ad ſcõm qð actus efficiatur realis ⁊ tranſeat in ſucceſſorem per cõfirmationem apoſtolicã.allego caſum expreſſum in.d.c.veniens.ꝙ aũt iſta cõfirmatio facta fuerit ex certa ſciẽtia probatur ex tenore geſtorum in poſitione.quoties em̃ ea q̃ cõfirmant̃ ſpecialiter ex cõfirmatione exprimunt̃ dicit̃ ſuperior cõfirmare ex certa ſcientia.adeo ꝙ illa verba que ſolẽt in cõfirmatiõe inſeri.vcȝ ſicut ⁊ prout ꝓceſſerũt ⁊c.ſtãt nõ cõditionaliter ſed caſualiter.vnde exponunt̃ illa vba ſicut rationabiliter.id eſt q2 rationabiliter.vt ꝓbat̃ in.c.pe.de cõfir.vti.⁊ ibi tex.⁊ doct.In caſu nr̃o exponunt̃ oĩa in litera cõfirmatoria q̃ ſunt in materia principali.Nec obſtat ſi dicat̃ ſolutionẽ annuã illorũ ſex florenorũ ꝓ cẽtenario ibidẽ ſpecialiter nõ ꝯtineri,q2 dico illud minꝰ cõfirmatũ ſi dicat̃ facta ex certa ſcientia q2 vt.ſ.ſepe numero prelibatum exiſtit,illa ſolutio nõ eſt in obligatione,ſed tantũ in facultate.vñ nõ fuit opus illã ſpecial'r enarrare.Narrat̃ em̃ qð eſt principale in materia ⁊ obligatione verſat̃.ſcilȝ cõdẽnatio in ducẽtis florenis ⁊ adiudicatio iuriũ eccleſie.Nec aliud vltra ducentos florenos petere vult vel intẽdit dictus Bartholomeus vel alius ſucceſſor.ſatis colligit̃ vltra predicta ex clauſula ibidẽ in fine defectus ſi que forſan in oĩbus p̃miſſis interueniſſent.de cuiꝰ virtute ⁊ potẽtia ſatis habet̃ per Spe.ti.de leg.§.nunc oſtendendũ.ver.xviij.⁊ Archi.in.c.cenomanẽſe.lxj.di.per tex.⁊ doc.in cle.paſtorali.de re iu.que quidẽ clauſula apponitur nunq̃ qñ cõfirmatio fit forma cõi cum

illa

illa nil iuris tribuat ſed antiquū ſimpliciter confirmat.vt.ſ.dixi.Con
cludo ergo pmiſſa valere ex triplici capite.Primo virtute delegatio
nis.Scdo ex ptāce arbitraria ꝛ approbatione ſequuta.Tertio ex con
firmatiōe apoſtolica.¶Ex quib⁹ pbat primū de quo.ſ.facta eſt mē
tio.pōt ergo dictus Bartholomeus ſeu ei⁹ ſucceſſor agere ꝯ epiſcopa
tum maſſanum ſeu ſucceſſorē dicti dñi Bartholomei in epatu ad di
ctos ducentos florenos hꝫ epatus ſeu ſucceſſor facultatem ſoluēdi ſex
pro centenario.Et patet reſponſio ad ꝯria ſuperius allegata preterq̄
ad duo ad quē reſpōdeo.Dico qd delegatio certe valuit.lꝫ eſſet pur⁹
laic⁹ qd fuit facta ex certa ſcientia pape cū ſciret illū laicū oraculo vi
ue vocis ſibi pſenti cōmiſiſſe cām illā vt ptꝫ ex verbis pape in dicta cō
firmatione cōtētis.Et ſic nō vitiat cōmiſſio.vt no.vult Jnn.in.d.c.ſta
tutū.de reſcri.li.vj.vbi in primo facit qd not.Joā.an.in.c.nonnulli.de
reſcrip.Nec eſt neceſſe vt exprimatur ex certa ſciētia vt quidam volue
runt:videt prima fronte ſentire Jo.an.in.d.c.ſic dicit gloſſ.in cle.ij.de
reg.Satis enī eſt q ex ibidē expſſis colligat certa ſciētia pape.Et ſic
voluit Jo.an.in.d.c.nonnulli.ꝛ ſic debet intelligi ſua gl.in.d.cle.ij.Et
ſic cōtingit in facto noſtro.Nā papa Jo.habebat notitiā loci ꝛ appel
lat eum in ſua litera cōfirmatoria ſimplr cocū nec dicit eū clericū nec
magiſtrū vel in aliqua dignitate cōſtitutū vt ſit cōiter de ſtilo.¶Itē
preſuppoſito ꝛ non cōceſſo q dicta cōmiſſio nō valuiſſet nihilomin⁹
virtute cōpromiſſi ſtaret cōcluſio predicta.cū dictus cocus potius ele
gerit viam boni viri q̄ iudicis,vt ptꝫ ex tenore dicte ſententie ꝛ laudi.
Et voluit valere pronuntiationē meliori modo quo poſſit valere ꝛ ſic
etiam papa confirmauit.¶Itē papa in fine cōfirmatiōis ſuppleuit
oēm defectum per quā quidē clauſulā purgant oēs defectus circa ſo
lēnia iuris cōmiſſi:vt in Spe.ꝛ Arch.in locis preallegatis.qd eſt mul
tum ponderandū in caſu noſtro tam circa cōſenſum capituli q̄ citerio
res ſi de iure interuenire debuiſſet.licet nō credam neceſſarium per ea
que.ſ.dixi.¶Venio ad aliud cōtrarium.ꝛ dico q ſi oīa bene pōderē
tur nulla in dicto laudo reſoluitur vſura niſi ex mutuo vero vel ficto ꝛ
ex pactione partium vt no.in dicta regula peccatum per Joā.an.Sꝫ
caſu noſtro nullum eſt mutuū verū vel fictum nec pactio pertinet.ſed
illa prouiſio ex toto preceſſit ex arbitrio iudicis ꝛ arbitrorū.non enim
dictus Bartholomeus aliqd mutuauit epō vere vel ficte.Nec pōt exi
gere principale debitum.Et ſic eſt cōtra naturam mutui.ꝛ ſic per cōſe
quens ceſſat illud euangelicum,mutuum dantes nihil inde ſperātes.
de vſur.cōſuluit.ꝛ q iudex potuerit hoc facere ex poteſtate arbitraria
probatur in.c.niſi.de preben.facit qd no.Jnno.in.c.in ciuitate.de vſu.
¶Item hoc factum fuit in cōpenſatione fructuū percipiendorū a di
cta curia ante ſolutionē ducentorū florenorū.qui cum pertinerēt ad di
ctum Bartholomeū ante ſolutionē illorū ducētorū florenorū voluit
arbitrator in cōpenſatione ſibi tradi ſex pro cētenario.facit ad hoc qd
no.Bar.in.l.fiſtulas.in fi.ff.de contrahen.em.l.iulianus.§.officij.ff.e.
ꝛ.l.fi.ff.de fun.do.Et loco ꝛ intereſſe licet aliquid participet ex debi
to ſi vere intereſt.vt no.in.c.conqueſt⁹.ꝛ in.l.curabit.C.de act.emp.per
Jnno.in.c.ſacroſan.de ſentē.excom.facit.l.ij.in fi.ꝛ qd ibi not.ff.de eo
quod cer.lo.Poſtremo dico qd ꝛ ſi omnia predicta deficerēt que in ve
ritate iuris ſubſiſtūt nō poteſt cauillari.qm̄ ſi eccleſia maſſana ſeu epſ
nolit recognoſcere illam ſententiā ſeu tranſactionem tāq̄ perſonalem
tenent reſtituere omnia vigore illius ſententie ſeu laudi ꝯſequuti iſti.
q: non debet laudum valere ꝓ parte eccleſie ꝛ ꝯtra canones.Ad hoc
c.j.ꝛ qd ibi no.de in inte.reſti.ꝛ.c.cū olim.de cenſi.ꝛ.l.qd ſi minor.§.re
ſtitutio.ꝛ.l.intra vtile.ff.de mino.facit q no.glo.in.c.j.de in inte.reſti.
lib.vj.Et hoc eſt aliud ꝛ indeficiēs remediū cōpetēs dicto Bartholo
meo ſeu ipſius ſucceſſori.facit vltra pdicta.l.cū precibus.C.de preſcri.
verb.Et hec ſufficiant ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Stāte quadā conſtitutiōe quō/

dam Federici imperatoris quā ipſe dedit hominib⁹ ꝛ populo maſſa
nēſi regni ſicilie tenoris infraſcripti,vꝫ viri ꝛ vxoris bona oīa a qua
cūq̄ pte ꝓueniāt natis filijs cōfundant ꝛ vnū corp⁹ efficiuntur,ꝛ vo
lentibus viro ꝛ vxore diuidere cū filijs,tertia pars bonorū tenet patri
ꝛ altera matri.ꝛ reliqua tertia filio vel filijs.Premortuo xo patre vel
matre ab inteſtato ꝛ filio vel filijs viuētibus patre ſuperſtite vel ma
tre tertia pars pmortui cedat filijs vel filio.Et ſic idē filij habēt duas
ptes.vnā debitā ſibi iure nature,alterā parētis pmortui.Si xo pater
eius pmoriat teſtat⁹ eius ſtabit teſtō dūmodo in eodē teſtō de tertia
filios ſuos recognoſcat.Si vero pmoriat mater pōt de mobilib⁹ ter
tie ſue portionis pro velle teſtari teſtabilia vero ea mortua cedūt filijs.
Si aūt non ſunt mobilia pōt de ſtabilibus vſq̄ ad medietatē valoris
eorūdem ſtabiliū iuſta eſtimatione teſtari.Quedam dña habēs filios
ꝛ bona mobilia ꝛ immobilia exiſtens in matrimonio in egritudine cō
ſtituta condidit teſtm̄.ꝛ pluribus legatis de mobilib⁹ factis legauit
ad pias cauſas quandā rem immobilē.Querit an ex verbis dicte con
ſtitutionis fauore pie cauſe dictum legatum valeat.

¶Conſilium.lxiij.

1 ☞Statuta ꝛ conſuetudines contra libertatem eccleſiaſticā ſunt ipſo
iure caſſa ꝛ irrita.

2 Diſpoſitio generalis non debet extendi ad illicita.

3 Statutū ciuitatis vel dñi diſponēs ne quis donet vel vēdat rem im
mobilem alicui non exiſtēti de iuriſditiōe ſtatuētiū nō includit dona
tionem vel venditionem in eccleſiam.

4 Lex quādo ſimpliciter defert aliqua bone vel certā quotā bonoꝝ ali
cui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus nō poteſt etiā ad pias cau
ſas de bonis alteri delati teſtari.

5 Bona alicuius quādo publicantur propter delictū non poteſt ille ſic
priuatus teſtari etiam ad pias cauſas.

6 Filiuſfamilias etiā ad pias cauſas nō pōt teſtari d bonis aduētitijs.

7 Lex vel ſtatutum poteſt prohibere aliquem teſtari ſaltem de certis re
bus fauore alterius.

Chriſti eiuſq̄ mrīs preſidio

humiliter inuocato.Videt pmo dictum legatū nō valere.
1 †nā oīa ſtatuta ꝛ ꝯſuetudines ꝯtra libertatē eccleſiaſticaꝫ
ſunt ipſo iure irrita ꝛ caſſa.vt in.c.nouerit.ꝛ.c.grauē.de ſentē.exc.ꝛ in
aut.caſſa.C.de ſac.ſan.ec.illa vero ſtatuta ſunt ꝯ libertatē eccleſiaſticā
que tendūt cōtra ea q̄ ſunt cōceſſa a principe vel a papa eccl'ie vniuer
ſali.vt no.Jnn.in.d.c.nouerit Bar.in.d.aut.caſſa.Sed cōſtitutio de
qua.ſ.ſi extendat ad pias cauſas eſt huiuſmodi.ergo aut nō dꝫ exten
di aut tanq̄ cōtra libertatē eccleſiaſticā eſt ipſo iure nulla,mō ꝓbat
ſic.imperator cōceſſit ꝑuilegiū eccl'ie vniuerſali ꝛ cuilibet mēbro ipſi⁹
eccleſie ſup donatiōibus ꝛ legatis ꝛ heredibus.vt quilibet haberet li
beram facultatē donādi ꝛ relinquēdi collegio eccleſiaſtico.vt in.l.illō.
ꝛ.l.j.ꝛ.l.fi.C.de ſac.ſan.eccle.Inſuper priuilegiauit eccleſiam vt circa
traditionē ex ſolo ti.acquireretur dñium.d.l.fi.Sed per hanc cōſtitu
tionem tolleretur mulieribus habēti bus filios libera facultas relin
quendi eccleſijs bona propria.ergo eſt cōtra priuilegiū eccleſie vniuer
ſali cōceſſuꝫ.ꝛ per cōſequēs ꝯtra libertatē eccleſiaſticā.Nec obſtat ſi di
catur qd aut.caſſa.ꝛ.c.nouerit.ꝛ.c.grauē.loquuntur de ſtatutis parti
cularibus.hec autē cōſtitutio de qua in caſu noſtro fuit edita ab impe
ratore qui potuit ſuam conſtitutionem limitare.l.princeps.ff.de legi.
quia ex quo imperator conceſſit priuilegiū eccleſie nō potuit amplius
illud reuocare,quia ex quo conceſſit nō ſubdito tranſiuit in contractū
vt notāter voluit Jnno.in.c.nouit.de iudi.ꝛ Joan.and.in.c.cōſtitu
tus.de re.do.Archi.in.c.quicunq̄.xj.q.j.Item papa priuilegiauit ec
cleſiā in hmōi relictis adeo qd in eis remiſit omnē ſolennitatē legaleꝫ.
vt in.c.relatum.de teſta.quapropter melius ꝛ tutius eſt dicere vt di
2 ctū ſtatutū gñaliter loquens non extendatur ad pias cauſas† q: diſ
poſitio generalis nō debet extēdi ad illicita.vt in.c.j.de iureiur.lib.vj.
¶Ad predicta facit queſtio quā ponit Joā.an.in.c.fi.de immu.eccle.
3 lib.vj.vbi queritur †an ſtatutū ciuitatis vel domini diſponēs ne quis
donet vel vendat rem immobilē alicui non exiſtenti de iuriſdictiōe ſta
tuentium vel nō ſub protectiōe cōmuni vel domini includat vēditio
nem vel donationem in eccleſiam.Et finaliter cōcludit quod non:vel
ſi aliud diceretur propter intentionem ſtatuentium contra libertatem
eccleſiaſticā ꝛ ſic nullū monet predictis ꝛ alijs rationibus.¶Secun
do principaliter ſic.conſtitutio irreuocabilis nō ligat nō enim habet
legis ſubſtantialia,de quibus.ij.diſt.ſi autem.lxxj.diſt.conſuetudo.
no.Bar.in.l.omneſpopuli.ff.de iuſti.ꝛ iure.ſed hec cōſtitutio de cui⁹
virtute queritur eſt irrationabilis ſi extenderetur ad pias cauſas.ergo
aut non debet extendi aut tanq̄ irrationabilis nō valet.minor proba
tur,lex vult qd eccleſiam ſeu monaſterium debeat quis computare ſal
tē in numero filior⁹:vt in aut.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle.ſed hec
conſtitutio hoc non interdicit.ſed vires ſuas porrigit ad pias cauſas.
ergo irrationabilis.Nam ſi contrarium eſt rationabile.ergo iſtud irra
tionabile.de natura enim contrariorum eſt:vt ſi vnum eſt bonū ꝛ reli
quum ſit malum.xxxij.q.ij.hoſpiciolum.ꝛ.c.intellecto.de iureiuran.
Item quis debet magis diligere animā ſuā q̄ filios vt patet in euan
gelio.ꝛ.c.iacobus.de ſimo.facit.xv.q.j.precipimus.hinc dicit Bart.
in.d.l.j.qd diſpoſitio ad pias cauſas eſt magis fauorabilis q̄ inter li
beros.¶Sed hec conſtitutio contrariū afferret ſi porrigit vires ſuas
ad pias cauſas.ergo irrationabilis.¶Tertia rationabilitas.or in
portione deferenda filijs facit differentiam inter patrem ꝛ matrē con
tra.l.maximū vitiū.C.de libe.prete.¶Tertio principaliter facit quia
dicta conſtitutio nō dicit mulierem nō poſſe de immobilibus ꝓ velle
teſtari:ex affirmatiua vero in aliquibus non ſequitur,negotio aliorū
que alſa iure conceduntur.hoc probatur in.c.vt cōmiſſi.de her.lib.vj.
iuncta glo.ꝛ in cle.ij.eo.tit.ꝛ ibi bona glo.in ver.ipſorum commiſ.de
iure autē cōmuni cōceditur parentibus libera facultas teſtandi tam
in immobilibus q̄ in mobilib⁹.ꝛ ſatis eſt inſtituere liberos in aliquo
quātūcunq̄ modico.licet ipſi poſſint poſtmodum agere ad comple
mentū legitime.l.omni modo.ꝛ.l.ſcimus.C.de inoff.teſt.Et maxime
procedunt predicta ſi teſtari volunt ad pias cauſas.dicimus ergo mē
tem conſtitutionis fuiſſe vt de mobilibus poſſit mulier teſtari pro vel
le etiam nihil requirendo liberis:ſed de immobilibus non ita libere.
¶Sed his non obſtantibus que recto iudicio non obſtant cōtrariam
ſententiā arbitror preualere quā multipliciter ſic oſtendo.Et primo
4 ſic.†vbicūq̄ lex ſimpliciter defert aliqua bona vel certā quotā bonoꝝ

alicui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus nequit etiam ad pias cau-
ſas de bonis alteri delatis teſtari.nec eccleſia debet talia bona recipe-
re vt aperte ꝓbatur in.c.ſi.xvij.q.iiij.vbi Aug.dicit.Quicũqꝫ vult ex-
heredato filio heredẽ facere eccleſiã querat alium qui ſuſcipiat nõ au-
guſtinum,de propitio neminẽ inueniet ⁊c.vt ibi.certũ autẽ eſt qđ por
tio debeſ filio nõ iure nature:ſed ex diſpoſitione legali.cũ iure natura
li alimẽta dũtaxat filio debeantur:vt in.c.ius naturale alimenta.j.diſ.
Non eñ põt certa portio deberi filio iure naturali cũ illo iure omnia
eſſent cõmunia.viij.diſ.quo iure.xij.q.j.dilectiſſimꝰ.Et ſic lex deferẽs
filio portionẽ certã in bonis patris priuat patrẽ teſtandi poteſtate de
illa portione etiã ad pias cauſas.ita dicẽdũ in ꝓpoſito cũ dicta cõſti-
tutio defert bona ſtabilia matris premorientis.etiam cum teſtamẽto
ipſiꝰ liberi ergo de illis nõ põt mater teſtari etiã ad pias cauſas. Qđ
aũt dicta cõſtitutio poterit hoc facere patet,portio eñ debita liberis
ex bonis parẽtum nõ poteſt per legem ſeu ſtatutum augeri vt minus
eſt ſententia Dyn.in regula indultum.de regu.iur. lib.vj.in.c.raynu-
tius.de teſta.⁊ dicit ibi,⁊ alibi non ita ſicut ibi bene probari.attendiſ
enim conſuetudo in deductione legitime:tenet Cy.in.l.ſancimꝰ.C.de
nup.⁊ Bar.in.d.l.titio.§.titio genero.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ Bald.in.l.
cum leoniana.C.de epiſ.⁊ cle.probaſ rõne iuris naturalis:vt.ſ.dixi fi-
lijs debentur ſolum alimẽta.Sed iure poſitiuo fuit eis certa portio ⁊
primo fuit quarta poſtmodũ aucta in tertiam ⁊ dimidiam ſm filiorũ
numerum,vt probatur in.l.cum queritur.iuncta auſ.nouiſſima.C.de
inoffi.teſta.vnde ſicut potuit augere tertiam ⁊ dimidiã ita potuit ſta-
tui vt ſtabilia cedant filijs reſeruatis mobilibus libera facultate ma-
terna:in mobilibus deficiẽtibꝰ cedat medietas ipſoꝝ immobilium:vt
in.d.conſtitutione.arg.optimum.in.l.cum ratio.ff.de bo.dam.⁊ eorũ
que leg.⁊ no.in.l.nam ⁊ ſi.ff.de inoffi.teſta.⁊ q: pater ⁊ filius cenſenſ
eadẽ pſona.vt in auſ.de iureiu.a mo.pre.§.j.⁊ in.l.fi.C.de impu.⁊ alijs
ſubſti.⁊.xxxv.q.iij.§.j.hoc autem hinc dñium cõtinuatur in filiuꝫ.l.in
ſuis.ff.de lib.⁊ poſthu.Cũ ergo iſta portio ſtatutaria in locũ portiõis
debite iure cõi eodem iure debet illa cenſeri:q: ſubrogatum debet ſa-
pere naturã eius in cuius locũ ſubrogatur.de bap.maiores.⁊.c.eccſia.
vt lit.pen.facit qđ no.Inn.in.c.ex ratione.de ap.ſicut ergo in illa por
tione debita de iure cõi nõ poteſt pater vel mater teſtari etiã ad pias
cauſas:vt in.d.c.ſi.ita nec in iſta ſtatutaria q: eadẽ rõne moueſ maxi-
me q: dicta cõſtitutio fuit edicta ab iperatore,⁊ ſic eſt ius cõe quo ad
eos.Et idẽ dicerẽ vbi ipſa ciuitas hoc ſtatuiſſet.q: in hoc hꝫ ptãtem
a iure cõmuni:vt.d.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.¶ Secũdo principa
liter facit qđ no.Jo.an.in.c.ij.de vſu.lib.vj.⁊ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.
5 eccle.vbi voluit † qđ in caſu quo bona alicuiꝰ publicanſ propter deli-
ctum nõ poteſt ille ſic priuatus teſtari etiã ad pias cauſas:q: teſtareſ
de alieno.cõtra.c.filius.de teſta.Et vult ibi Jo.an.in bonis dãnatorũ
que hodie nõ publicantur,ſed deferuntur agnatis:vt in auſ.bona dã
natorum.C.de bo.proſcrip.Et ex quo caſu lex defert agnatis ⁊ priuat
poteſtate teſtãdi non poteſt teſtari etiã ad pias cauſas,q: ex quo lex
ſimpliciter prouidet ⁊ nõ reperitur contrariũ iure noſtro ſtãdum eſt
diſpoſitioni legali.in.c.j.de no.ope.nun.⁊ cum generaliter.l.loquitur
generaliter debet ſeruari.xix.di.ſi romanoꝝ.⁊.c.ſolite.de maio.⁊ obe.
Item ex quo bona deferuntur alijs per legem pro nõ dato habeſ qđ
ab illo datur qui de iure donare non poteſt.j.q.vij.daibertũ.⁊.l.tradi-
tio.ff.de acqui.re.do.⁊.c.qđ autem.de iurepatrona.Nec obſt.fauor pie
cauſe:q: procedit cum teſtator qđ ſuum eſt legat,ſecus ſi legat nõ ſuũ
vt in caſu noſtro:nec ꝓpter fauorẽ aliorũ legatorũ debeatur alteri in iu
ſtitia.de fo.cõpe.ex tenore.de dona.inter vir.⁊ vxo.nuper.de penis.ſa
crã.facit.j.q.j.nõ eſt putanda.ſi ergo predicta procedãt vbi lex defert
bona ad aliũ propter delictũ fortius idem dicendũ vbi defert ex equi
tate naturali ⁊ fauore filiationis.cum fauores debeãt ampliari ⁊ odia
reſtringi vt in regula odiareſtringi.de reg.iu.li.vj. ¶ Tertio adduco
bonum tex.in.c.queſitum.xvij.q.iiij.in fi.vbi notãter colligitur eccle-
ſiã debere dimittere dona ſibi delata que equitate naturali ſuadẽte re-
tinere nõ põt:lꝫ de ſtricto iure retinere poſſit,ſed in caſu noſtro omnis
equitas reſiſtit.ſatis eſt enim matrẽ atteſtari poſſe de mobilibus vel
eis deficientibus de immobilibus vſqꝫ ad medietatem.⁊ in dicta ꝯſti
tutione cauetur qđ videtur in effectu cõcordare vel differre in ſentẽtia
a dicta auſ.nouiſſima.ergo eccleſia nõ dꝫ hec bona ſibi delata agno-
ſcere,quinimo ſi de ſtricto iure poſſet retinere,iure tamẽ poli debẽt fi-
lie reſtituere.¶ Quarto adduco nota.per Bar.⁊ Bal.in.l.ij.C.de ſa-
6 cro ſan.eccl.† vbi voluit filiũfamilias nõ poſſe etiã ad pias cauſas te-
ſtari in bonis aduentitijs ex generali legis diſpoſitione que ꝓhibet fi
liũfamilias teſtari fauore patris,vt.l.pe.⁊ fi.C.qui teſta.fac.poſ.⁊ hoc
videſ apertiſſime ꝓbari.c.lꝫ pater.§.fi.in fine.de ſepul.lib.vi.vnde fir-
mat Bar.pro regula in.l.j.qđ vbicũqꝫ lex prohibet aliquã teſtari fauo
re alterius nunqꝫ fauore pie cauſe talis prohibitio cenſetur remiſſa
quod aperte probatur in.d.l.licet.ſi eſt principaliter in caſu noſtro,vt
7 patet ex predictis.¶ † Poteſt ergo lex vel ſtatutũ prohibere aliquẽ
teſtari,ſaltem de certis rebus fauore alterius cũ hec eſt ꝯſuetudo.arg.
l.venditor.ff.commu.predio.⁊.l.dudum.C.de contrahẽ.emp.⁊.l.mer-
catores.C.de merca.⁊ mer.⁊ quod ibi notatur ⁊ maxime hec ꝓcedunt
tenẽdo glo.ſingularẽ in.l.illa inſtitutio.ff.de heredi.inſti.que dicit ex
gratia concedi facultatem teſtandi,cum de iure ſtricto quis nõ poſſit
teſtari.cum effectus teſtamenti cõferatur ad illud tempus quo qs eſt
futurꝰ dominus.⁊ ſic perinde eſt ac ſi eſſet conſtitutum tempore inha-
bili.l.quod ſponſe.C.de donatio.ante nup.facit.c.de vxore.de ſepul.⁊
l.in tempus.de acquiren.here.de facili enim tollitur vt no.gl.in cle.ſi.
de offic.ordina.facit.c.ab exordio.xxxv.di.maxime cauſa ſuggerẽte:vt
in caſu noſtro.¶ Cõcludo ergo dictum legatum de re immobili,licet
ad pias cauſas factũ nõ valuiſſe non obſtãt cõtraria ſuperius forma-
ta.Et primo ad primũ dico ſtatutũ nõ eſſe cõtra libertatẽ eccleſiaſticã
nec indirecte.Nõ enim fit ꝓhibitio in odium eccleſie:nec ꝓhibenſ ho
mines generaliter donare eccleſie.ſed cõſtitutio auget debitã portio-
nem filio.ſi aucta prohibentur teſtari.quemadmodũ patet in portio-
ne debita de iure cõi:imo ſi ſubtiliter cõſideretur eſt cõforme iuri diui
no.poteſt enim eccleſiã honorare in bonis mobilibus vel immobilibꝰ
ſi mobilia non extant.iuxta tenorem cõſtitutionis.⁊ in ceteris bonis
prouidere filijs ne paupertate laborent cum ipſe deus mandet paupe
ribus ſubueniendum.⁊ eccleſia teneſ de bonis ſuis ꝓuidere pauperi.
xvj.q.j.c.fin.xij.queſtione.ij.aurum.fortius non debet eis bona decla-
rata per legem auferre.alſ ſi diceremus cõtrariũ ſequeretur qđ lex nõ
poſſet aliquem priuare bonis ſuis ex cauſa cõtra.l.ſi verberatum.ff.de
rei vendi.⁊ no.per Bar.in.c.fi.C.ſi contra ius vel vti.publi.⁊ Cy.in.l.
preſcriptione.C.eo.⁊ per Inno.in.c.que in eccleſiarum.de conſti.⁊ cõ-
tra tex.in.c.ij.de vſuris.lib.vj.⁊.c.cum ſm leges.de here.eo.lib.cum in
finitis ſimilibus.Facit ad predicta quod in ſimili notat Bar.in.l.re-
ſcripto.ff.de muneri.⁊ honori.ſecus autem vbi quis ſimpliciter ꝓhi-
beretur alienare in eccleſiam directe vel indirecte alteri eo quod bona
deferantur alijs.⁊ ſic procedit queſtio quam ponit Joã.an.de qua ſu-
pra in contrario.¶ Ad ſecundum contrariũ reſpondeo quod hec cõ
ſtitutio non eſt rationabilis propter idẽtitatem ⁊ vnitatem que eſt in
ter patrem ⁊ filium.vt.ſ.dixi.⁊ cõtrarium loquitur cum quis intrat
monaſterium non condito teſtamento.tunc enim propter onera com
putando monaſteria in numero filioꝝ ſecus vbi ante ſtaretur:vt no.
in auſ.ſi qua mulier.C.de ſacro ſan.eccle.⁊.c.in preſentia.de proba.vel
ſi nullo modo intret monaſteriũ:q: tunc nõ tenetur aliquid relinque-
re eccleſie ſalua portiõe legitima de qua in.c.ij.⁊.c.j.cũ ſimilibꝰ.d ſepul.
¶ Item fateor ꝙ quis debet magis diligere animã ſuã qꝫ filios ſꝫ nõ
debet per hoc priuare filios portione eis delata a lege ꝓpter eccleſiã.
Nã ⁊ alijs modis poteſt anime ſue ꝓuidere,maxime q: põt eã hono-
rare ſm tenorẽ dicte conſtitutionis.Non obſtat quod dicitur de diffe
rentia inter patrem ⁊ matrẽ:q: multis eſt differentia.maxime de iure
xij.tabularum ſm quam mater excludebaſ a ſucceſſione filiorum per
agnatos ipſorum filiorum.¶ Item iſtud fuit cõpeſcere iudiciũ ma-
ternũ q: mulieres laborant cõtra ꝓpria commoda:⁊ faciliter decipiũ-
tur.l.ſi pater.C.de ſponſalibus.¶ Ad vltimũ cõtrariũ reſpondeo qđ
dicta conſtitutio loquiſ nõ ſimplr affirmatiue dãdo facultatẽ teſtan-
di de mobilibꝰ ſed ꝓcedit ad vlteriora deferẽdo ipſa bõa ſtabilia filijs
⁊ ſic per conſequens prohibet teſtari de eis.vt.ſ.dixi.¶ Probatur ſe-
cũdo modo in ver.aũt.vbi permittit de ſtabilibus teſtari vſqꝫ ad me-
dietatem.ſi bona mobilia deſunt.ergo a contrario ſi mobilia extãt ꝓ-
hibẽt teſtari d immobilibꝰ.ar.in.l.inter ſocerũ.⁊.ſ.cũ inter.ff.de pactis.
per Bal.in.l.conuenticulam.C.de epi.⁊ cleri.alſ.Si poſſit ad libitũ
de mobilibus teſtari.illa verba cõſtitutionis eſſent ſuperflua cõtra.c.
ſi papa.de priui.lib.vi.in.l.ij.quando.ff.de inofficio.teſt.¶ Tertio ꝓ-
baſ eo ꝙ verſiculus ſi vero ꝑmoriatur venit aduerſatiue ad ver.ſi ve-
ro pater.vbi patri indiſtincte permittiſ teſtari,dũmodo filios de ſua
portione recognoſcat.ergo in vſi.ſi vero premoriaſ.voluit diuerſum
ius ſtatuere in matre.ad qđ notaſ in.c.at ſi clerici.de iudi.Et hec ſuf-
ficiãt ⁊c.Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In dei noĩe amẽ. Viſis compro
miſſo ⁊ laudo inde ſequuto ⁊ obiectionibꝰ cõtra ea:⁊ petitiõe ſup nul
litate ⁊ rñſionibꝰ inde factis:⁊ alijs agitatis inter.E.ciuẽ Vicẽtinum
ex parte vna.⁊.A.eiuſdem ciuitatis põderatis ſtatutis ſub hac mate
ria diſponẽtibꝰ de duobꝰ cõtingit compromiſſum impugnari atten-
tis maxime ꝙ obijciũtur de ſcriptura priuata.⁊ ꝙ fuerit cõpromiſſuꝫ
⁊ laudatũ ſuper vſuris ⁊ qđ laudauerũt duo ex tribꝰ alio ſubſiſtẽte ir
reqſito.Scđo an obiecta ſint talia ⁊ tãte efficacie ꝙ pẽdẽte dicta cau-
ſa nullitatis iudex poſſit vel debeat de iure inhibere dicto.E.ꝙ pẽdẽ-
te dicta cã nullã faciat nouitatẽ dicto.A.vel nõ debeat inhibere attẽ-
tis reſponſionibus ⁊ ſtatutis predictis ⁊c.

¶ Conſilium.lxiiij.

1 Compromiſſum quando factũ eſt in tres non valet pronuntiatio duorum tertio irrequiſito.
2 Dictũ arbitratorũ ſi eſt contra deũ.non eſt illi parendũ.
3 Laudũ eſt quedã tranſactio que prima fronte preſumiſ iuſta ⁊ equa.
4 Arbitratores nõ teneñ ſcripturas facere ſed ſatis eſt extraiudicialiter ſe informare.
5 Iudex ordinarius licet nõ debeat pronuntiare vltima die ſue iuriſdictionis:ſi tamen pronuntiat valet.

Cauſa

6 Cauſa nullitatis nō impedit exequutionē ſententie caſu quo illa ſnīa
fuit bis per competentes iudices confirmata.
7 Inſtrumentum capitur pro omni charta cōtinēte geſta inter partes.

Omnipotentis dei nōīe re
petito. Venio ad primū ⁊ aſſumam ex obiectis ea q̄ videt̄
aliquatenus prima fronte īpūgere. Videt̄ enī primo dictuz
laudū nullum.q2 ꝓlatū vltima die termini: fuit enī compromiſſum
de menſe auguſti.⁊ data facultas pronuntiādi per totū illum mēſem
arbitratores vero pronuntiauerūt vltima die auguſti.⁊ die quo non
1 erāt futuri arbitratores cōtra.l.eū.in fi.ff.de iudi.¶† Scdo vbicūq;
cōpromiſſum factū eſt in tres.nō valet ꝓnūtiatio duorū tertio irreqſi
to.l.ſi in tres.cū.l.ſeq.ff.de arbi.⁊ qd̄ le.⁊ no.in.c.fi.e.ti.li.vi.⁊ in.c.vno
delegatorū.de offi.deleg. Sz in caſu noſtro duo iudicauerūt ſeu lauda
uerūt tertio irrequiſito.ergo laudum eſt nullū ex defectu poteſtatis.
⁊ maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo tertius nō fuit tpe exami
nationis.Et ſic ſumus ex opinione Inno.de quo in.c.ragnaldus.de
teſt.ꝙꝙ Bar.melius dicat in.l.duo ex tribus.ff.de re iud.ꝙ ſi fuerint
pſentes tpe examinatiōis ſiue nō,ſnīa duorū nō valeret niſi oēs ꝓnū
tiauerint.⁊ hoc ex defectu poteſtatis.q2 oēs ſimul habēt facultatē ꝓ
nūtiādi.d.l.duo.facit.d.c.vno.⁊.c.cū in matrimonū.e.ti.¶Tertio fa
cit ad inducēdū nullitatē laudi ⁊ cōpromiſſi qualitas cauſe ſup qua
fuit ꝓnūtiatū.q2 ſuper vſuris de qb9 ſecularis etiā iudex ordinarius
cognoſcere nō pōt.forti9 nec arbiter maxime ſecularis pōt habere po
teſtatē a partib9.Probatur primū ex his que leg.⁊ no.in cle.diſpen
dioſam.de iudi.⁊ in.c.cū ſit generale.de fo.cōpe.in.c.illo vos.de pign.
⁊.c.ad noſtram.de emp.⁊ ven.ꝑ Bar.in.l.titia.ſo.ma.⁊.l.ij.de iuriſdi.
om.iudi.¶Itē fuit ꝓnūtiatum ſuper iuribus eccle.de iſtis ſpirituali
bus nō pōt in laicū cōpromitti.maxime per laicos vt in.c.cōtingit.⁊
c.per tuas.de arbi.iūcto.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſtit.⁊.c.bene qui
dem.xcvj.diſt.⁊.c.fi.de reb.eccle.nō alien.¶Quarto euidēter colligi
tur nullitas laudi.q2 fuit expreſſe ꝓlatum cōtra ius maxime diuinū.
quo caſu arbitramentum ſeu laudum ipſo iure corruit,vt eſt tex.aper
tus in.c.examinata.de arbi.Qd̄ autē hoc laudū fuerit huiuſmodi pz
ex eo q2 mādauerunt arbitri ſoluere nedū vſuras.ſed etiam vſurarum
vſuras.qd̄ nō ſolum eſt cōtra ius diuinū ⁊ canonicū.vt ꝑ totū titu.de
vſuris.ſed etiā contra ius ciuile.vt in aut.de eccle.ti.⁊ in.l.ſancim9.C.
de vſu.rei iudi.⁊ maxime reſpectu eccleſie.q2 voluerunt facere eccleſiā
quodāmodo vſurariam.nullū enim preceptū arbitratorū ligat ad pec
2 catū:vt no.Hoſti.in.c.quintauallis.de iureiu.vbi dicit† qd̄ vbi dictū
arbitratorium eſt cōtra deum nullo modo eſt illi parendū ꝙtūcunq;
interuenerit pena vel iuramētū.alle.no.de tempō.ordi.ad aures.Ego
dico hoc ꝓcedere nedū in dicto arbitratorū:ſed quorūcūq; iudiciū,vt
in.c.dñs.⁊.c.inhaerens.⁊.c.qui reſiſtit.xj.q.iij.¶Quinto videt̄ laudū
nullum ex eo q2 generali cōpromiſſo pronūtiauerūt iſti arbitrato
res ſuper rebus liquidis vigore ſtatuti Vincētini.ſuper depoſito .de
quo apparebat ſcriptura priuata habens ex illo iure municipali exe
quutionem paratam ſicut inſtrumētū guarētigiatum ⁊ ſuper rebus
deciſis ⁊ liquidatis per cōpoſitionē ⁊ diuiſionē prius inter partes fa
ctas cōtra.c.expoſita.de arbi.⁊ qd̄ legi.⁊ no.in.l.elegāter.§.ſi qs poſt
trāſactionē.ff.de cōdi.inde.⁊.l.poſt rē iudicatā.ff.de tranſa.Sicut enī
ſuper rebus liquidis nō pōt tranſigi vt in dictis iurib9.ita nec cōpro
mitti cū cōpromiſſum ſit quedā tranſactio:vt no.aut.vt diffe.iudi.in
prin.⁊ in aut.ſi qñ.C.de iudi.not.Inno.in.c.quintauallis.de iureiu.⁊
Bar.in.l.ſocietatē.§.arbitrorū.ff.ꝓ ſocio.Nec iuuat illa clauſula gene
ralis poſita in cōpromiſſo:vt ſuper omnib9 ſuper quibus fuerit lau
dum intelligit̄ lis ⁊ queſtio ⁊c.per verba generalia non videtur data
poteſtas pronuntiandi ſuper iam liquidis,de quibus nulla erat con
tentio ex regula in generali.de reg.iu.lib.vj.⁊.c.fi.de officio iudi.eo.li.
⁊.c.j.de iureiuran.eo.lib.⁊.c.cū veniſſent.de inſti.hinc tñ notāter dixit
Ange.de peru.in quodā conſilio qd̄ incipit viſo compromiſſo ꝓroga
to.ꝙ per illā clauſulā non datur poteſtas ꝓnūtiādi ſuper his ſuper
quibus prohibetur tranſactio de iure.argu.in.l.cum hi.§.ſed cū lis.ff.
de trāſac.⁊ qd̄ no.Bar.in autē.ſi quis in aliquo documēto.C. de edē.
⁊ in.l.⁊ ſi forte.ff.de caſtr.pec.¶Sexto videtur nullū dictū laudū ſeu
ſaltem iniquiſſimum ⁊ doloſum q2 attentis omnibus narratis in lau
do.M.erat creditor de.E.tamē ex hoc laudo remanet debitor in mille
nōgentis florenis.vñ ſaltē rōne iniquitatis nō meret̄ exequutionē,ſz
debet reduci ad arbitriū boni viri:etiā ſi fuiſſet iuratū ⁊ cōpromiſſuz
de nō petēdo reductionē ad arbitriū boni viri vt no.Dy.⁊ Jo.and.in
regula ſciēti.de reg.iur.lib.vi.Et hoſti.in.c.quintauallis.de iureiu.et
ibi maxime per Ant.de bu.⁊ Bar.in.d.§.arbitroꝝ.dz enī illud pactuz
intelligi eque fuerint arbitrati ⁊ ſi tanꝙ boni viri ⁊ amicabiles compo
ſitores.ar.in.l.quero.§.interlocutorē.⁊ ibi per Bar.ff.loc.⁊.d.c.quinta
uallis.⁊ plene per Cy.vbi.ſ.¶Sed his nō obſtātib9 puto ꝙ alio nō
probato dictum laudum nō poſſet dici nullū nec iniquum ſed preſu
mendum validum ⁊ equū.¶Fundamētum huius cōcluſionis eſt:q2
laudum prima fronte ita eſt preſumendū,⁊ aſſerēti illud eſſe iniquum
3 vel nullū incumbit onus probandi.† Ratio q2 laudum eſt quedam
trāſactio que prima frōte preſumitur iuſta ⁊ equa ⁊ aſſerenti cōtrariū
incumbit onus probandi:⁊ nō ſufficit probare partem fuiſſe deceptā
inſpecto vero debito vltra dimidiū totius:vt notabiliter probatur in
l.lucius.§.fi.ff.ad treb.Ita ⁊ laudū preſumitur iuſtum adeo vt non ſuf
ficiat probare partem fuiſſe deceptam inſpecto vero debito.Nec ꝙ
de iure aliter fuiſſet pronuntiādum:vt no.Barto.in.d.§.arbitrorum.
ratio q2 arbitratores nō tenent̄ iudicare ſcḋm ius.ſz poſſunt ꝓbono cō
cordie a iure deuiare ⁊ dare id qd̄ eſt vni9 ptis alteri:vt.l.ſi de meis.ff.
de arbi.⁊ bonus tex.in.c.niſi.de prebē.vnde ad deprehendēdum ini
quitatem laudi oportet cōſiderare ſtatum litis ⁊ qualitatem perſona
rum ⁊ compromittentiū ⁊ quare venerīt ad cōpromittendū ⁊ quanti
tatem deceptionis.¶Et ſi omnibus his cōſideratis reperitur arbi
tros non pronuntiaſſe ſicut bonus vir egiſſet.⁊ tunc colligitur iniqui
tas nō dico nullitas,vt no.per Bart.in.d.§.arbitrorum.patet ex his
que leguntur ⁊ no.in.d.l.lucius.in fine.⁊ in.l.ij.C.de reſcinden.ven.et
c.penul.de emp.⁊ vendi.⁊ quod onus probandi iniquitatē incumbit
alleganti,tenet Joan.and.poſt antiquos in addi.Spec.in ti.de arbi.
§.ſequitur.ver.item quid ſi compromiſſum.⁊ Bar.aperte ſentit in.d.
§.arbitrorū.⁊ Fede.conſi.cclxxiiij.Ant.de bu.in.d.c. quintauallis.fa
4 cit.l.ab ea parte.⁊.l.verius.⁊.l.ei incumbit.ff.de proba.¶† Itē quia
arbitratores nō tenentur ſcripturas facere.ſed ſatis eſt eos extraiudi
cialiter ſe informare,vt no.Inno.in.d.c.quintauallis.⁊ Bar.in.d.§.ar
bitrorum.vnde abſurdū eſſet dicere quod pro laudi iuſtitia nō ſit pre
ſumendum cum ſcḋm hoc nullum fere laudum cōſiſtere cū non poſſet
probari exactio.Ideo ſemper dicens ſe leſum ex cōtractu habet pro
bare vt in.l.j.C.de fide inſtru.⁊ in.haſt.fiſ.lib.x.⁊.c.ij.eo.ti.in antiquis.
nō autem ſtans pro cōtractu habet iuſtificare contractū.ita eſt dicen
dū in laudo cū ſit quidā cōtractus,vt.ſ.dixi.facit etiam quia pro ſolē
nitatibus intrinſecis preſumitur.d.l.ab ea parte.in fi.⁊ inſti.de fideiuſ
ſo.⁊ in fine.⁊ in.c.preſentia.de ꝓba.no.Inn.in.c.innotuit.de eo q̄ fur.
or.⁊ Bar.in.l.ſciēdū.ff.de verbo.obliga.⁊ per hoc fundatur intentio
ſtantis pro laudo.vt vltra premiſſa facit ſolēnis compromiſſio ipſorū
compromittentium qui promiſerunt a laudo ferēdo nō appellare vel
de nullitate dicere ſeu de equitate opponere.Nec petere ipſum vel ali
quod in eo contentum in totum vel in partē corrigi emendari vel ad
arbitrium boni viri reduci.ſed illud cōpromiſſum ⁊ laudū inde ſequu
tum ⁊ omnia cōtenta in eo perpetuo firma ⁊ rata tenere ⁊ obſeruare
⁊ in nullo contrafacere vel venire ⁊c.Et ſic qua fronte ſic allegat nul
litatē nō video.nihil eniz cōtinetur in ipſo laudo quod per partes ex
preſſe approbari poſſit.ergo valuit pactum a principio tractuz de nō
allegādo nullitatē ⁊ valere debent acta ſaltem vi pacti vbi alia reme
dia deficerēt.arg.eorum que no.per glo.in.c.ſignificaſti.de for.compe.
l.vna.C.qui pro ſua iuriſdictiōe.⁊.l.ij.C. cōia vtriuſq; iudi.Et ꝙꝙ ali
qui caſus excipiātur cuz dictio nullitatis prohibetur a lege iuxta no.
in cle.j.de re iudi.l.j.ff.de tabu.exhib.tamen reſpectu partis renuntiā
tis ſed ſolēniter promittentis nō videt̄ illa locum habere.arg.c.ꝙ peri
culoſum.vij.q.j.Et q2 qui totū dicit nihil excludit.in.c.ſolite.de ma.⁊
obe.xix.diſt.ſi romanoruz.Et ratio diuerſitatis poteſt eſſe.Nā qñ lex
prohibet dictionē nullitatis hoc facit nō ꝙ velit actū nullū cōfirmare
ſed propter fraudis preſumptionē:que quidē pſumptio ceſſat ſi ꝓba
tio offertur incōtinēti:ſi procedunt notata ī.d.l.j.vel quando allegat̄
nullitas ex reſpectu defectus iuriſdictionis:tunc enim admittit̄ exce
ptio quia detrahit̄ illa qualitas ſuper qua lex ſe fundat in tollēdo fa
cultatem dicēdi ſententiā nullā:quia non eſt ſententia ſi iudex nō ha
beat iuriſdictionem.ad quod no.Bar.in.l.j.in fi.ff.quod vi aut clam.
⁊ ſic procedunt no.in cle.vnica.de ſeque.poſ.ſed quādo pars ſolēniter
promittit nō opponere de nullitate:hoc facit q2 vult omnino valere
in vim pacti.Et ſic indiſtincte precludit ſibi viā allegādi nullitatē.cui9
validitas depēdet a ꝯſenſu ſuo:ad hoc qd̄ no.ī.c.cū inter.p.⁊.c.ex trāſ
miſſa.de renū.⁊ i.l.nemo pōt.ff.de le.j.⁊.d.c. ꝙz piculoruz.⁊.d.l.vna.C.
qui ꝓ ſua iuriſ.¶Nūc preſtat examinare an obiecta ſint tāte efficatie
vt pdictis nō obſtātibus poſſit dictū laudū dici nullū vel iniqſſimū ⁊
dico ꝙ nō.Et primo ad primū iuxta ordinē dico ꝙ ſi bñ inſpiciat̄ tp̄s
aſſignatū ī cōpromiſſo.⁊ dies lati laudi nō pōt dici laudū nō fore latū
ī termino ꝓut altera pars non qñ allegat.Fuit enī lata die vltima ter
mini qd̄ in dubio fieri potuit.vt expſſe ꝓbat̄ in.c.cōſuluit. de of.dele.
vbi dr̄ delegatū poſſe ꝓnuntiare vltīa die termini:ergo forti9 idē dicē
dū in arbitratore cui9 laudū ē poti9 q̄dā tranſactio ſeu ꝯct9 ꝙ ſnīa:vt
no.in iuribus.ſ.allegatis.Nō ob.ꝯriū.loquit̄ enī in ordinario cui9 ſuc
ceſſor venit.Erubeſcit enī ī abdicationis iuriſdictiōis.ſec9 aūt ī delega
5 to vel arbitro in qb9 hec rō ceſſat vt no.Jo.an.ī.d.c.ꝯſuluit.¶† Itez
ī ordinario lz nō debeat ꝓnūtiare vltimo die ſue iuriſdictionis.tñ ſi ꝓ
nūtiet vz vt no.gl.in.c.⁊ ſi chriſtus.de iure.in xbo ſeruādo.⁊ no.ī.l. me
miniſſe.ff.de offi.ꝓcō.Ex hoc ergo capite non pōt dici laudū nullū.
¶Venio ad ſcdam obiectionez ad quā rñdeo illā ꝓcedere in dubio ſi
aliud nō fuiſſet expſſuz in cōpromiſſo ſz ſimplr̄ fuiſſet tribus data po
teſtas duob9 etiā tertio abſente ⁊ irreqſito:qd̄ fieri pōt.nā ⁊ iudicib9
delegatis poteſt dari poteſtas vt oēs vel ſolus pronuntiare poſſit:vt
ī.c.cū plures.de of.dele.lib.vj.ergo idē ⁊ forti9 in arbitratorib9 q aſſu
mūt ſibi poteſtatē ab ipſis cōpromittētibus.pñt enī partes remittere
arbitris etiā ſolēnitates ſubſtātiales iudiciorū:vt.l.diem proferre.§.ſi

quis litigatorū.ff.de arbi.no.Bar.in.d.§.arbitrorū.ꝛ qͦ hec clauſula
vt vnus vel duo pronuntient poſſit apponi nec ſit inſolidum:expreſſe
probatur in.l.nō diſtinguemus.§.cū in plures.ff.de arbi.ꝛ in.c.vno de
legatorū.de offi.deleg.lib.vj.Et ſic eſt penit⁹ ſublata ſecūda obiectio.
¶Ad tertiam obiectionē que videtur magis dubitabilis,reſpondeo
qͦ cauſa vſurarū tunc eſt ſpiritualis ſeu eccleſiaſtici fori cum dubitať
an cōtractus ſit vſurarius quo caſu cognitio ſpectat ad iudicē eccleſia
ſticum dūtaxat in hoc caſu proprie procedūt cōtraria vt not.Bart.in
d.l.ij.ꝛ.l.titia allegata in contrarijs.ꝛ.c.cū ſit generale.de fo.compe.in
clemen.diſpendioſam.de iudi.Sed in caſu noſtro nō fuit compromiſ-
ſum an contractus eſſet vſurarius nec arbitratores pronuntiauerunt
cōtractum vſurarium vel nō vſurarium,quinimo nihil fuit dictum de
vſuris:ſed dūtaxat fuit condemnatio facta ad octo pro centenario re-
ducendo illa octo ad caput anni ratione damnorū intereſſe. que qdē
prouiſio vires ſunt ex duplici capite.Primo rōne conuentionis par-
tium ꝛ poteſtatis tribute ipſis arbitratorib⁹ ab eiſdē partib⁹ vt patet
in laudo in.c.qͦ incipit:item ſaluo.licet enim a principio nō valeat cō
uentio de dando certum quid pro centenario:vt in.c.debitores de iu-
reiurā.tū̄ poſt factum quādo ceſſat anxietas querendi vel inueniendi
mutuū bene valet ꝯuentio,q꞉videť quedā liberalitas ꝛ recognitio ſer
uitiorū ꝛ reſartio damnorū.poteſt eñ creditor poſt factū aliquid ſibi
liberaliter oblatum recipere:vt no.in.c.cōſuluit.de vſu.ꝛ.xiiij.q.iiij.c.j.
facit.c.cū pio.in fine.el.ij.ꝛ.c.tua.de ſimo.Simile videmus in pacto le
gis cōmiſſorie.qͦ in pignoribus reprobatur ſi tempore cōtractus in-
teruenit ſecus ſi ex poſtfacto cum ceſſat illa anxietas reperiēdi mutuū.
vt legitur ꝛ no.in.l.j.C.de pac.pigno.ꝛ ibi refert Cy.ꝛ Bar.per canoni
ſtas in.c.ſignificauit.de pigno.Nec obſtat ſi dicatur non credendum
ipſis arbitratoribus.licet hoc afferant.vt in.c.qm̄ contra.de pba.vbi
ptʒ qͦ nō crediť iudici niſi quatenus cōſtat per acta.Nec etiā obſtat
arg.in.l.penul.C.de arbi.poteſt eñ dici aliud eſſe in arbitratorib⁹ qͦ
nō tenētur facere ſcripturas:vt.ſ.dixi vnde eis videtur credendum in
his que cōcernunt factū cum plene informat ſint ꝛ partes elegerunt
eos vt idoneos ſaltem ſi hec eadem deponunt coram iudice.vt ſingu-
lariter voluit Bart.in.d.§.arbitrorū.¶Itē videť in hoc credendum
ipſis arbitris cū agatur de modico preiudicio cū ipſi p ſe ſine hac con-
uētiōe partē facere potuiſſent vt ſtatim dicam.In his vero que ſunt
modici preiudicij ſtatur verbis enuntiatiuis etiam notarij,vt eſt gloſ.
no.in.c.olim.de cenſi.ꝛ idem ibi Inn.facit qͦ no.glo.in.l.optimam.C.
de ꝯtrahen.ꝛ cōmit.ſtipu.¶Ualuit inſuper dicta puiſio ex ſecundo
capite.ſ.ex pretore ipſorū arbitrorū ꝛ iuris diſpoſitione.Nā etiam vbi
pecunia tradita eſt in obligatiōe poteſt reſpectus haberi ad intereſſe
ratione damni cōtingentis ꝛ lucri ceſſantis a tempore more.no.Inn.
in.c.ſacro.de ſen.excō.ꝛ gl.in.c.cōqueſtus.de vſur.ꝛ.l.cū allegas.C.de
vſur.ꝛ in.l.curabit.C.de act.emp.facit.l.ij.in fin.ff.de eo qͦ cer.lo.ꝛ qͦ
no.Bar.in.l.vna.C.de ſen.que pro eo qͦ intereſt.¶Itē ipſimet arbi-
tri debēt ſe plene informare de maiori intereſſe ipſius creditoris quaʒ
fuerit facta condemnatio.Et veriſimiliter credendū eſt in mercatori-
bus.Nec ex hoc dʒ altera pars cōqueri cū ex illa pecunia ſoluta noīe
ſuo receperit vel recipere potuerit quolibet anno certū lucrū ex mōte.
¶Itē ratione ſui depoſiti condēnatus fuit ſibi eius aduerſarius ad
eandē rationē vnde vt.ſ.dixi credēdum eſt omnia fuiſſe p iſtos arbi-
tratores legitime in caſu noſtro librata ꝛ agitata niſi p aduerſam par-
tem cōtrariū probetur.¶Item iſti fuerūt arbitratores qui pro bono
pacis poſſunt aliquatenus excedere metas iuris ꝛ cōdemnare alteraʒ
partium ad dandum aliquid alteri pro pecunia iam retenta.vt proba-
tur in ſimili in.c.niſi.de preben.Et ſic ceſſat totaliter obiectio de vſu-
ris ꝛ vſurariū vſuris:cum totū factū ſit loco intereſſe niſi cōtrariū pro
betur ꝛ enormis leſio inde ſequereť.iuxta no.in.d.c.quintauallis.ꝛ.d.
§.arbitrorū.Nec obſtat qͦ dicitur de eccleſia q꞉ cōpromiſſum vel lau-
dū nō fuit hic ſuper ius ſpirituale quo caſu procedūt ꝯria.Sed ſuper
illis pecunijs deputatis per ipſas partes ad refectionē eccleſie quarū
pars eſt penes ipſas partes quibus vt heredibus incumbit on⁹ eccle-
ſiam reficiēdi:ꝛ in neceſſarijs fulciendi vnde laudū in hac parte poti⁹
cōcernit preiudicium priuatū ipſarum partium ꝛ heredum ꝙ eccleſie
vnde nō debemus reſpicere qͦ eccleſia nominetur in laudo.ſed in quē
verborū effectus dirigiť,vt in.l.cū pater.§.donatiōis.ff.de leg.ij.Et ex
predictis remanet ſolutū etiā tertiū argumentū.¶Uenio ad quintā
oppoſitionē ad quā dico ꝙ arbitratores nō pronūtiauerunt ſuper de
poſito in preiudicium ipſius ſeu cōtra ſcripturā priuatā ſup illo con-
fectā quo caſu militaret cōtrariū in fauorē ipſius depoſitarij.ꝛ ſup di-
ſcordijs nouiter ortis.ſ.ſuper dānis ꝛ intereſſe contingentibus ex non
reſtitutione depoſiti.¶† Itē vt illius occaſiōe recepta p depoſitariū
deberent reſtitui:que omnia nulli dubium eſt quin in cōpromiſſum ve
nire poſſint,vt eſt caſus in.d.c.expoſita.de arb.¶Itē plus dico ꝙ ēt
ſi pnūtiaſſent expreſſe ꝯtra depoſitum nō propter hoc ſequereť nulli
tas ipſius laudi,q꞉ cū iſtud capitulū per ſe ſeparatū nō habet inhē
re alia capitula laudi,quia tot ſunt capita tot ſunt ſententie,vt in.l.vi
rū.§.j.ff.de mino.facit qͦ no.Inn.in.c.fraternitatis.de here.ꝛ regula
vtile.ꝛ qͦ ibi no.de reg.iu.lib.vj.Non ob.ſexta ꝛ vltima obiectio.Eſt
eñ multum generalis ꝛ ſuperficialis.A.eñ erat creditor iſtius.E.cer

to reſpectu ſcʒ depoſiti.¶Itē iſte.E.erat debitor vltra depoſitum rō
ne hereditatis.nūc autē ex cā diuerſa efficiť creditor.ſ.qͦ ſoluit inte-
gram quātitatē pecunie pro iſto.A.ita qͦ etiā cōpēſato depoſito re-
manet creditor.maxime habito reſpectu ad damnū ꝛ lucrū nō ad ſolu
tionē debiti puenientia.nec hoc eſt abſurdū cū poſſet eſſe debitor certo
reſpectu in parua quātitate.ꝛ creditor alio reſpectu in magna quātita
te.ex diuerſis enim ꝛ ſeparatis nō fit illatio,vt in.c.ij.de trāſla.prela.et
in.l.neqȝ natales.C.de pba.vñ ex hoc ſolo nō pbatur iniquitas neqȝ
enormis leſio maxime cū de iſto nouo debito ꝯſtat aperte p libros inō
tis.Ex his ergo ꝯcludo ad primū dubiū ꝙ rōne obiectorū nō pbatur
nullitas neqȝ iniquitas laudi.ꝙ ꝛ ſtandum eſt laudo niſi ꝯriū pbetur.
¶Uenio ad ſecundum principale dubiū.Et videtur primo qͦ dicta
inhibitio debeat fieri pendēte cauſa nullitatis per tex.in clemē.j.de re
iudi.arguendo per locū a ſpeciali.† Nam vt ibi patet cauſa nullitatis
non impedit exequutionem ſententie eo caſu quo illa ſententia bis fuit
ſucceſſiue per cōpetētes iudices confirmata.Secus ergo vbi vnica dū
taxat ſnīa lata reperitur,vt ibi.no.in gl.ꝛ maxime in caſu noſtro vbi a
gitur de exequutione laudi ſeu arbitramēti.ꝙ nō eſt tāti roboris ſicut
ipſa ſnīa.l.ij.qͦ ibi no.C.de arbi.¶Secūdo ad idē facit.l.iiij.§.cōdēna
tū.de re iudi.vbi dicitur qͦ non videtur condemnatus quis vbi ſnīa
eſt ipſo iure nulla nec ſententia nulla pōt dici ſententia vt ibi.opponēs
ergo de nullitate detrahit qualitati actus ſup quo ius ſe fundat in exe
quutiōe ſententie merito debet ipſius exequutionē retardare iuxta no.
per Bar.in.l.j.ff.qͦ vi aut clam.ad idē.l.iudicati.C.ſi ex fal.inſtr.ꝛ.l.ſi
pretor.§.marcellus.ff.de iudi.ꝛ.c.decetero.de re iudi.¶In ꝯrīū facit.
l.fi.C.de ordi.cogni.vbi patet exceptionē nullitatis no impedire exe-
quutionē ſnīe.expreſſe voluit Inno.in.c.cū in iure.de offi.deleg.vt ibi
dicit nullibi reperire tactū qͦ exceptio nullitatis impediat exequutio
nem ſnīe.allegat.c.ſuſcitata.de in inte.reſti.Et idē glo.ibi in verbo effe
ctum ſententie.niſi pbatio afferretur incōtinenti.arg.c.literas.de reſti.
ſpo.Nec tūc admitteretur ſm illas glo.ſi pſumptio calūnie foret ꝯtra
excipiētē quo caſu debet mādari prius ſententia exequutioni demū au
diri debet per viā agēdi.¶Itē ꝛ tertio quo ad caſum noſtrū expreſſe
videtur cātare ſtatutū Uincētinū ſub rubrica de generali exequutiōe
laudorū vbi in effectu caueť laudū ſeu arbitramētū exequutioni mādā-
dum ſicut inſtrumentū guarentigiatum omni appellatione nullitatis
iniquitatis reductione ad arbitriū boni viri:oppoſitione,ꝯdictiōe,ex
ceptione,vel diſſenſione remotis ac reiectis ꝛc.vbi latius cōtineť.cum
ergo ſtatutū expreſſe remoueat dictionē nullitatis ad impediendā lau
di exequutionē fruſtra fit indagatio an debeat admitti quid dicemus.
¶Certe circuſcripto ſtatuto de quo cōiter diſtinguēdū cēſeo,vt diſti-
guit Bart.poſt Spe.ꝛ Inno.in.l.iij.§.cōdemnatum.prealle. quem p
omnia ſequitur Jo.de lig.in cle.j.ff.de re iudi.ꝛ.l.j.ff.de tribu.Et ꝯclu
ſio eſt ꝙ ſi allegatur defectus poteſtatis inſinuate impediť exequutio
ꝛ intelligo quādo probabilis eſt negatio:al's videtur calūnioſa ꝛ non
admittenda:vt no.Inno.in.c.tua.de cohabi.cle.ꝛ mulie.facit qͦ not.
in.l.poſt rem iudicatam.ff.de trāſac.ꝛ certe in caſu nr̄o nō videtur pro
babilis cū expreſſe ꝯſtet ď poteſtate iſtorū arbitrorū vt patet ex forma
cōpromiſſi.ꝛ ex his que.ſ.dixi aut allegatur nullitas aliūde puenicēs,
ꝛ tunc ſi de eo cōſtat vel cōſtare poteſt incontinenti vel intra temp⁹ ꝙ
datur ad exequutionē ſnīe debet admitti ꝛ impeditur exequutio al's
ſecus ꝛ ſic reduci debēt ad concordiam iura ſuperius p ꝛ ꝯ allegata.
¶Sed in caſu noſtro caſus videtur prima frōte magis clar⁹ cum ſta-
tutum expreſſe tollat facultatē dicēdi nullā ꝛ ſtatutum videtur intel-
ligendum ꝛ interpretandū vt aliquid addat ad ius commune.iuxta
no.per Bar.in.l.iiij.§.pretor ait.ff.de dā.infec.tū̄ puto ꝙ vbi nullitas
eſſet clara vel illico pbari poſſet ꝛ ceſſaret omnis preſumptio fraudis
qͦ eſſet admittenda,ꝛ impediretur exequutioni ſententia ſtatuto nō
obſtāte:q꞉ mēs ſtatuti non fuit velle exequutioni mandare laudū nul
lum cum tanto preiudicio partis ſed potius tollere malitioſas oppo
ſitiones nullitatis ſeu dilationē nimiā euitare que omnia ceſſant da-
ta nullitate manifeſta vel illico ceſſante fraude manifeſta.ar.optimuʒ
ad hoc in.c.literas.de reſti.ſpo.ꝛ per gl.no.in.l.j.§.ſi aūt.de tabu.exhi
bē.ꝛ p Bald.in.l.data opera.C.q accu.non poſ.ꝛ per Old.conſi.xlv.
Nam ꝛ ſtatutū generale eſt interpretādū ſm ius cōe.vt not.Inn.in.c.
cauſam que.de reſcri.ꝛ ſatis eſt qͦ pducat nouū ius agēdi vel excipiē
di:iuxta no.per Bart.in.l.j.ff.ad.l.fal.facit qͦ leg.ꝛ no.in.c.ex pte.de
verb.ſig.ꝙꝙ ſtatutū nō exprimat cauſam preallegatā ſed generaliter
loquať tū̄ poſſumus ꝛ debemus ꝯiecturare rōnem naturalem ſtatuti
ꝛ ſm illam ſic cōiecturatam extēdere ꝛ reſtringere diſpoſitionē ſtatuti
vt eleganter no.Cy.in.l.nō dubium.C.de legi.in ſtatuto vero prealle-
gato nulla alia bona ratio ſtatuti preter predicta allegari pōt.nec pre-
ſumēdū eſt ꝙ lex ſit abſqȝ rōne,dico tū̄ qͦ p ea q̄ obiecta cōtra laudū
ante dicta ſunt,nō video nullitatē de preſenti nec illico pbādā per ea
que latius.ſ.dixi.Judex ergo diſcretus ꝯſideret obiecta ꝛ obijciēda
ꝛ ſm pdicta informabit motū animi ſui ad faciēdā inhibitionē vel de
negādā.Et in caſu quo iuxta predicta admitteret cām nullitatis ante
exequutionē faciat ſeruari ſtatutū ſituatū ſub rubrica quomodo pro
cedať qn̄ inſtrumentū ꝛc.Nā iſtud ſtatutū emanauit ad fraudes eui-
tādas.argu.bonum ex his que leg.ꝛ not.in.c.lator.qui fil.ſint legiti.ꝛ

optime

optime in.c.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.§.preferendo.⁊.c.conſtitutus.
de fideiuſ.loquitur enim dictum ſtatutum generaliter de omni inſtru
mento ⁊ quocunqꝫ alio ad hoc quod no.Bar.in.l.ſi quis legatū.ff.de
7 fal.vbi declarat ſignificatum huius verbi inſtrumētum.† Capitur em̄
pro omni charta continente geſta inter partes,⁊ vt ibi latius per eū.
Item faciunt verba illius ſtatuti loquentia ſunt magis lata ⁊ arbi
traria.Et hec ſufficiunt reſpectu iuris cōis ſtatuti.qm̄ vtraqꝫ pars ex
preſſe ꝓmiſit nō opponere cōtra laudū de nullitate nō videtur admit
tendum.vt.ſ.in prin.dixi.niſi ſaltem in nullitate cōcurreret enormis
leſio,vt ſic de tali nullitate nō videatur cogitaſſe.argu.eoꝝ que leg.et
no.in.c.veniens.⁊.c.quintauallis.de iureiuran.⁊ per Dyn.in dicta re
gula ſcienti.Et per Bar.in.§.arbitrorū.vel aliud de quo veriſimiliter
non fuerit cogitatum.argu.c.ſi.de offi.vica.lib.vj.⁊ regula in generali.
de re.iuris.lib.vj.Et hec ſufficiant.

Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia talis eſt. Petr⁹ de mazolinis ciuitatis Bononie deceſſit relictis duobus filijs.Mat
theo.ſ.⁊ petronio.⁊ vxore noīe Agneſina.Qui petroni⁹ ⁊ Matthe⁹
poſt mortem patris eorū ſteterunt ſimul.⁊ habitauerunt nulla facta
diuiſione,nec alia ſocietate facta de nouo.His ſic habitantib⁹ Agne
ſina mater predictorū donauit petronio vnam eius domū.his inſup
ſic habitantibus moritur Mattheus relictis duobus filijs Petro et
Bartholomeo qui venientes ad diuiſionē cū Petronio eorū patruo
volunt dimidiam dicte domus donate Petronio per eorū auiā.Pe
tronius ex aduerſo dicit eam totam ſuam ex donatiōe ſibi facta a ma
tre neqꝫ venire in diuiſione.Queritur quid iuris.

Conſilium.lxv.

1 Fratres remanendo in cōi ſi contraxerint tacite ſocietate cōicando
ſibi lucra eorū negotiationū quas exercebāt,tn̄ talis ſocietas nō extē
ditur ad alia lucra prorſus ſeparata.

2 Mater donando domum alteri ex fratribus priuat indirecte filium ⁊
nepotes debitorum ſubſidio.

CHriſti ſaluatoris eiuſqꝫ matris pſidio humiliter inuocato.Attingam breuiſſime deci
ionez huius dubij ex ꝓpoſitis omiſſis argumētis ad vtrā
que partē ne videar hoc dubiū difficile reputaſſe cum mihi videat ca
1 ſus clarus.† dico em̄ dictū Petrū ⁊ Bartholomeū nō poſſe ex perſo
nis ꝓprijs:aut ex perſonis patris eorū petere partē illius domus a di
cto Petronio a cōi matre ſibi donate ſed illā domum precipuā ⁊ ſoli
dā eſſe dicti Petronij nec venire in diuiſiōe dicte hereditatis.Ad hoc
primo allego text.apertū in.l.cū duob⁹.§.papi.vel incipit.l.ſi fratres.
ff.ꝓ ſoc.vbi dicit ꝙ fratres parentū hereditates indiuiſas retinuerūt
⁊ emolumētū ac dānum in hoc cōſentirēt qđ tn̄ aliūde qſierūt in cōe
nō redigeret.Et ſic qcqd acqrit alter vndecūqꝫ ex quo nō cōtraxerūt
ſocietatē vt pſupponit in facto nō tenet alteri cōicare.Idē eſt ſi alter
ſenſerit dānum extra res cōes.puta qꝛ fuit dānat⁹ ex maleficio,dꝫ em̄
id qđ ſoluit ad partē ſuā imputare nec tenetur alter alteri⁹ ſentire dā
nū in alijs debitis q̄ ex pſona ſua ꝯxit,vt ſi maritauit filiā vel qd ſimi
le fecit.vt.l.ex parte.§.filius.ff.fami.her.plene p Specu.in tit.de indi.
§.ſequit.ver.qd ſi duo fratres.⁊.v.qd ſi iſti.p Bar.in.l.titiū ⁊ meuiū.
ff.de admi.tuto.⁊.l.ſi patruus.C.cōia vtriuſqꝫ iudi.⁊.l.j.§.ſi qs hoc in
terdicto.ff.de itine.actuqꝫ priua.⁊.d.l.ſi fratres.in qb⁹ locis plus di
cit ꝙ etiā ſi fratres remanēdo in cōi ꝯtraxerint tacite ſocietatē cōican
do ſibi lucra negotiationū quas exercebāt,tn̄ talis ſocietas nō extēdi
tur ad alia lucra prorſus ſeparata,ſeu bona aliter acquiſita, vt ex em
ptiōe ⁊ donatiōe legatorū ⁊ ſimilibus,qꝛ tacita ſocietas nō extēditur
vltra vſum p quē cōtracta.arg.d.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.facit qđ
in ſimili no.Inn.in.c.dilectus.de ca.mo.ad idem facit.c.auditis.⁊.c.
cū olim.de preſcri.⁊.xij.q.j.manifeſta.⁊ ea.cauſa.q.iiij.c.j.⁊ aperti⁹ vi
detur probari in.l.coiri.cum duabus ſeq.ff.pro ſocio.vbi patet ꝙ etiā
ſocietas ſit expreſſe contracta ſi non fuit diſtincta,ſed ſimpliciter con
tracta extēditur ſolū ad vniuerſa q̄ in contractu veniunt. Queſtus
autem intelligitur qui ex opera cuiuſqꝫ deſcēdit vt ibi in.l.queſtus nō
autem veniūt hereditates legata donationes cauſa mortis ſiue inter
viuos:quia hec non veniunt ex queſtu.ſed plerunqꝫ accidunt ex meri
to pſone vt ibi dicitur.Fortius ergo in caſu noſtro nō veniunt vbi nec
ſocietas fuit contracta non eſt enim equum vt id qđ accidit ex pſperi
tate fortune debeat frater alteri fratri vel nepotibus communicare.
argu.inſtitu.per quas perſonas.§.ij.⁊.§.preterea.facit.l.ſilie.⁊ qđ ibi
2 no.ff.fami.herciſ.dico tamen† qđ ſi mater donando illā domū alteri
ex fratribus priuauit indirecte filium vel nepotem debito bonorū ſub
ſidio vt puta quod non habebat aliud in bonis vel aliud nō remanſit
ſibi tantum quod ſufficeret alij filio ſeu nepotibus ex eo ad legitimam
debitam iure nature.quod tunc poterunt iſti nepotes illam donatio
nem reuocare tanꝗ inofficioſam vſqꝫ ad portionem eis debitam iure
nature vt legitur ⁊ notatur in.c.raynaldus.de teſta.⁊.l.ſi liqueat.de le
ga.ij.nō autem tenetur Petronius ſimpliciter cōmunicare nepotib⁹.
Cōcludo ergo ꝙ ſi mater adhuc viuit nihil poſſunt iſti nepotes pe
tere,quia viuentibus parentibus nullum ius in legitima competit fi
lijs aut nepotibus.vt.l.j.§.ſi impuberi.ff.de colla.bono.Quinimo ſm̄
Bar.in aut.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle.ſolum debet filijs aut ne
potibus per mortē naturalē ⁊ nō ciuilem.Si autē mater ſeu auia eſt
mortua,⁊ tunc aut donatio illa non fuit inofficioſa modo predicto et
in nullo reuocat̃ ſꝫ ſimpliciter remanet ipſi Petronio,aut fuit inoffi
cioſa ⁊ reuocatur vſqꝫ ad legitimam portionē debitam alteri filio ſeu
nepotibus iuris nature.debet eniꝫ alter filius ſeu nepotes ſuccedētes
in locum filij in bonis matris ſeu auie tertiam habere:quia ambobus
filijs eſt debita tertia:vt in aut.nouiſſima.C.de inoffic.teſta.no.in.d.c.
raynaldus.Et hec ſufficiant.

Caſus conſilij ſequentis.

Uiſo quodā inſtrumēto in quo cōtinetur in ſumma qualiter galeati⁹ olim techi dñi tegli de piſis ha
bitans in caſtro ꝯſultorū ſolēniter vendidit ſyndicis cōis montis gui
di cōitatis Senarū emētibus pro dicto cōi terras,domos ⁊ poſſeſſio
nes quas dictus Galeatius habebat in dicto caſtro montis guidi pro
pretio ⁊ noīe pt̄ij quadringētorū florenorū auri.qđ quidē pretiū ex cōi
ꝯſenſu ꝓmiſerūt dicti ſyndici ſoluere Galeatio intra quatuor annos
hoc expreſſe acto inter eos qđ donec dicti emptores nominibus qb⁹
ſupra nō ſoluerint ⁊ ſoluere diſtulerint dicto Galeatio dictū pt̄iū qua
dringētorū florenorū dñiū ac ꝓprietas dictarū poſſeſſionū ⁊ domorū
ſit ⁊ eſſe intelligat̃ apud dictū Galeatiū ⁊ heredes ſuos.Et ꝓ pēſione
⁊ affictu reſeruatiōis dicti dñij ⁊ ꝓprietatis dicti ſyndici noīe quo.ſ.
promiſerūt ⁊ ꝯuenerūt dare ⁊ ſoluere dicto Galeatio recipienti ꝓ ſe
⁊ ſuis heredibus florenos nonaginta in fine tp̄e dicte ſolutionis debē
de ad vnū annū.His ſic inter dictos emptores ⁊ venditores ſolēniter
actis ꝓ parte dicti cōis fuit facta ſolutio dictorū quadringētorū flore
norū.vr̄ enim dictis emptoribus qđ nō teneant̃ ad illorū ſolutionē tū
qꝛ videt̃ vſuraria prauitas tū ex dilatione pretij fuerit facta ꝓmiſſio
illorū nonaginta florenorū tum qꝛ videt̃ contra omnē equitatem di
ctus vēditor habeat penſionem de re alij vēdita. Querit̃ qd iuris ⁊c.

Conſilium.lxvj.

1 Uſura an poſſit erui ex ſupradicto ꝯtractu poſito in caſu ſuperiori.
2 Dominium ex ſola venditione non traditur.
3 Onus vbicūqꝫ apponit̃ in contractu venditionis illud vr̄ pars pt̄ij.
4 Contractus ex conuentione legem ſumunt.

CHriſti eiuſqꝫ mr̄is preſidio humiliter inuocato. Duo ad clarā deciſionē pdicti thema
tis ſunt videnda.Primū eſt nūquid dictus cōtractus vſu
raria prauitate notari poſſit.Secūduꝫ preſuppoſita ꝯtractus iuſtitia
an ſaltē dicti emptores poſſint aliquo remedio adiuuari ne videātur
ſoluiſſe partē pretij ⁊ integram penſionē illarū reruꝫ ſicut quilibet ex
1 traneus ꝯductor. † Circa primuꝫ breuiter puto nullam vſurariam
prauitatem poſſe ex forma dicti contractus notari.nam ſi ponderen
tur verba contrahentium iuridice apud dictum venditorem remanſit
dominium rerum venditarum donec debitum integre ſolueretur cuꝫ
non teneatur venditor rem tradere ante integram ſolutionem ſibi fa
ctam.vt in.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.emptio. Quinimo nec ſi
traditur transfertur dominium niſi ſit habita fides de pt̄io.inſtitu.de
2 rerū diui.§.vendite.† Nec ex ſola venditione transfertur dominium:
vt in.l.traditionibus.C.de pactis.at in caſu nō fuit habita fides de pt̄
tio. Quinimo expreſſe fuit actū contrarium inter contrahentes vt ſi
dominium remaneret apud venditorem donec pretium integre ſolue
ret nec fuit res tradita niſi titulo locationis integro potuit dictus vē
ditor dictas res vēditas dictis emptoribus vel cuicunqꝫ altere locare
donec pretium integre foret ſibi ſolutum.Sicut enim ante ſolutioneꝫ
integrā pretij recte percipit vēditor fructus dicto.§.offerri.ita ⁊ ipſaꝫ
rem quicūqꝫ interim locare poteſt.nec enim intereſt ſiue ipſe venditor
in ipſa remaneat ſiue alij tradat vt mercedem accipiat vt eſt text.in
l.cum antiquitus.C.de vſu ⁊ habita.Quinimo ſi ipſe empror pretio
non ſoluto fructus ſine alio titulo percepiſſet teneretur ipſi vēditori
ad intereſſe:quia ſi volebat fructus percipere non debebat differre ſo
lutionem pretij.vt in.l.curabit.C.de actio.empti. Ex quibus clare
concluditur ad primum quod nullatenus vſura in.d.contractu nota
ri poteſt que ſolum prouenit ex mutuo vero vel ficto:vt in.c.conſuluit.
⁊ in.c.in ciuitate.⁊ in.c.nauiganti.de vſur.⁊ plene per Joannem andr.
in regula peccatum.de regu.iur.lib.vj.in mercu. Quod quidem nulla
tenus interceſſit:ſed interuenit verus ⁊ purus contractus locationis ⁊
cōductioni intra tempus ſoluendi pretij.Et maxime hoc procedit eo
attento quod hec venditio nō poterat dici vſquequaqꝫ pfecta cū nec
pretium veniret pure de preſenti nec venditor tenebatur tunc ad tradi
tionem rei iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.l.neceſſario.C.de pe.⁊ com.
rei vendi. Venio nunc ad ſecundum magis dubitabile ⁊ videt̃ nul
lū remedium dictis emptoribus competere anteꝗ integram ſolutio
nem conſtitutam ſoluāt certū eſt vt ex predictis liquet qđ dictaꝝ rerū
venditarū dñium legitime donec pretiū integrū ſolueretur remanſit

apud dictū vēditorē.¶ Itē ꝙ licite potuit illas res cuicūꝫ interim
locare:vt.ſ.concluſum eſt.ergo licite poteſt exigere penſionem.d.l.cū
antiquitas.alſ viderent dicti emptores vim inferre ⁊ poſſeſſionem in
teruertere.⁊ vt predones poſſidere.l.ex ſtipulatione.ff.de acquir.poſ.
3 ⁊.l.cum nemo.C.eo.¶ † Scđo ꝓbat ſic vbicūꝫ onus aliqđ apponit
in contractu venditionis illud videt pars pretij.vt.l.fundi partem.ff.
de cōtrahen.em.ergo etiā hac ꝯſideratione pōt exigi illa pēſio:lꝫ pars
ꝑtij quolibet anno ſolueret cū forte ideo minꝰ vēdidit vt vltra dictum
4 pretium cōſequeret dictos florenos nonaginta.¶ † Tertio debetur
pacto ſolēniter inter dictas partes habito.nam cōtractus ex cōuen
tione legem accipiunt vt in regula cōtractus.de regu.iu.lib.vj.⁊.l.j.§.
ſi conueniatur.ff.de poſiti.ſic ⁊ graue eſt fidem fallere.§.j.ff.de pactis.
¶ Sed his nō obſtātibus arbitror dictis emptoribus cōpetere reme
diū:vt pro rata ſoluti pretij fiat defalcatio ſeu detractio pēſionis.hoc
probat in.l.fi.ff.de fun.do.vbi ꝓbatur ꝙ ſi vēditor ſoluit partē ꝑtij nō
acqrit dñiū ꝓ parte.vt.l.fiſtulas.§.q fundū.ff.de cōtrahē.empt.⁊.d.§.
offerri.tñ integre ſoluto ꝑtio pōt petere fructꝰ pro rata ꝑtij qđ ſoluit.
Et hoc tenet ibi Bar.in.l.fiſtulas.ꝑalle.⁊.d.§.offerri.qđ videt oī iuſti
tia naturali.ſubnixū de quo arguere pōt etiā ſi lex deficeret. vt.l.ſcire
opꝫ.ſufficit.ff.de excuſa.tuto.⁊ extra.de app.ſecūdo requiris.in fi.no.
gl.j.diſ.cōſuetudo.nō em̄ videt equū imo iniquū vt vēditor percipiat
integrā pēſionē ⁊ partē pretij. Quod cōtingeret maxime in tertio an
no in quo habuit vēditor tres partes ꝑtij. Si tñ hic haberet integram
pēſionē ad qđ optime facit.d.l.iulianus.§.offerri.vbi tex.dicit vēdito
rem aut integrā pretij ſolutionē habere debere:aut tenere rem vēditā
quaſi dignus pro ꝑtio.ergo equiſſimū eſt vt ad limites ſoluti pretij re
ſtituat fructus vel relaxet partē penſionis qđ pretiū fructuū eſt.iuxta
no.per Bar.in.l.ſi merces.§.vis maior.ff.locati.⁊ in.l.cotē ferro.§. qui
maximos.ff.de publi.debet em̄ ſibi fructus retinere quātum ſua inter
eſt,⁊ nō aliter:ſicut obſeruat in ꝑſona ipſiꝰ emptoris q ſi habuit poſ
ſeſſionē vigore vēditiōis ⁊ ſolū pretij partē ſoluit obligat ad intereſſe
reſpectu partis nō ſolute dūtaxat ⁊ nō reſpectu totius ꝑtij. Sic ⁊ em
ptoribꝰ in caſu nr̄o debet fieri relaxatio penſionis pro parte ꝑtij ſolu
ti ⁊ ſolūmodo quatenꝰ ipſius vēditoris intereſt ſcꝫ reſpectu partis nō
ſolute,nec debet cū iactura aliena locupletari.facit optime qđ in ſimi
li legit ⁊ notatur in.c.ſuā.de penis. Item facit.l.fructus.cū.l.penul.C.
de act.emp.vbi patet qđ fructus rei vēdite poſt perfectā vēditionē et
ante rei traditionē pertinet ad emptorē ſicut ⁊ ipſius rei periculū ⁊ in
cōmodum.l.neceſſario.ff.de pericu.⁊ cōmo.rei ven.venditor aūt ſoluꝫ
pōt petere ꝑtiū cū vſuris ſeu intereſſe ⁊ ꝑtio ſoluto.hodie aūt ceſſante
vſurarū exactione pōt peti intereſſe etiā de iure canonico.vt no.gloſ.
in.d.l.curabit.C.de actio.empti.⁊ in.c.cōqueſtus.de vſu. Et ſic videt
qđ ſolū debet habere dictus Galeacius penſionē reſpectu partis ꝑtij
nō ſoluti,reliquā vero partē intereſſe non,cū reſpectu illius nō poſſit
pretēdere intereſſe.⁊ quāꝫ poſſit inſtari vt illud habeat locū ī vēditio
ne perfecta que videt fuiſſe hic cū ꝑtiū nō eſſet pure de preſenti ſoluē
dum,nec res foret tūc tradēda iuxta ea que habent ⁊ notant in.d.l.ne
ceſſario.tñ cōſidero mentē ⁊ rationē iuris que fuit prouidere vēditori
reſpectu intereſſe,nō aūt vt haberet fructꝰ ⁊ parte pretij maxime ma
iorē vt cōtingit in caſu noſtro. Non obſtāt allegata pro cōtraria parte.
Et primo ad primū dico fatendum qđ ante ſolutū integrum pretiū li
cuit dicto vēditori fructus percipere ⁊ cuicūꝫ locare,tamē poſt inte
gram ſolutionē tenet reſtituere vel defalcare pro rata ſoluti pretij.vt
voluit Bar.vt patet ex predictis.¶ Ad ſcđm contrarium dico ꝙ cō
trariū procederet vbi onus ſimpliciter apponeret reſpectu venditio
nis. Sed in caſu noſtro expreſſe fuit actū ⁊ dictū qđ rōne reſeruati do
minij ſolueret illa penſio,poſſibile enim erat qđ iſti emptores nō ſol
uiſſent nec partem pretij per illos quatuor annos,⁊ tamen integre ſi
ne alia deductione ⁊ remiſſione debuiſſent dictam penſionē. Sed fa
cta ſolutione pro parte debeatur penſio. Sed debet fieri remiſſio ꝓ ra
ta ſoluti pretij,vt ptꝫ ex predictis. Et hoc modo etiam ſoluitur tertiū.
dico enim quod pactum debet intelligi modo predicto ne iſte locuple
tetur cum iactura alterius ⁊c.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Epiſcopꝰ lucanꝰ priuauit duos
canonicos iā pluribus annis abſentes ⁊ in eccleſia Lucana nō reſidē
tes propter abſentiam eorum reditibus premiſſo tamen prius edicto
generali apud eccleſiam cathedralē dūtaxat cū certo termino elapſis
quinꝫ menſibꝰ vel circa dictā priuationē fecit oretenus denūtiari ca
pitulo ad quod pertinet dictorum receptio de antiqua ꝯſuetudine vt
intra terminū iuris deberēt duos canonicos eligere loco illorum iam
priuatorum,⁊ ſibi repreſentare per eum confirmandos aſſerens ad eū
pertinere illud ius cōfirmandi.¶ Queritur circa predicta per capitu
lum dicte eccleſie de pluribus. Et primo nūqd epiſcopus potuerit di
ctos canonicos priuare ſaltē eo modo quo priuauit maxime attento
quod ſtatuto dicte eccleſie cōfirmato iam ab olim per capitulū ⁊ per
multa tempora obſeruato in termino qui ſequitur:videlicet. Itē ſta
tuerūt ⁊ ordinauerunt quod redditus ⁊ prouētus qui pro tēpore fue
runt in lucano capitulo niſi inter reſidentes per totū annū continuꝫ
minime diuidant. Si vero taliter reſidentes per tres tantū mēſes ꝯti
gerit abſentare propter hoc de prebēda annua nihil penitus minuat
ſed pro reſidentibus cōputent. Quod ſi vltra remāſerint ſola eis ꝓ ra
ta tp̄is portio aſſignetur dummodo quolibet anno ad minus iam fue
rint per ſex mēſes cōtinuos vel interim aliter nihil percipiāt de prebē
da ⁊c.¶ Scđo querit nūquid tp̄s ſemeſtre ꝑfixū in capitulo a iure ad
eligendum canonicos inceperit currere a tēpore priuationis dictorū
canonicorum preſuppoſita priuationis validitate a tempore notifica
tionis,⁊ an valuerit dicta notificatio cū fuit ſimplici verbo ſine ſcri
ptura facta.¶ Tertium dubium nunquid ius confirmandi pertineat
ad epiſcopum non obſtante conſuetudine in cōtrarium ſm quā nemi
nem electum per capitulum epiſcopus pro tempore exiſtens cōfirmat
ſed libera electio ſeu receptio canonicorum ad ipſum capitulum ꝑti
nuit.¶ Quarto incidēter queritur an ſtatuta capituli per epiſcopuꝫ
confirmata ⁊ per ſucceſſores obſeruata poſſint tolli per epiſcopum no
uiter creatum ſeu violari contradicente capitulo ⁊c.

¶ Conſilium.lxvij.

1 ☞ Conſuetudo vt quis non reſideat in canonitatu ſuo etiam non te
nendo vicarium valet.
2 Clericus quando ſcitur quod eſt abſens ⁊ congrue citari non poteſt
non debet citari per edictum generale ſed perſonaliter prefixo ſibi ter
mino comparendi.
3 Conſuetudo vt ſolum ad capitulū ꝑtineat receptio canonicorū valet.

Chriſti eiuſꝫ matris ꝑſidio
humiliter inuocato cōdeſcendendo iuxta ordinem. Et pri
mo videtur dicta ꝑuatio ex multis poſſe impugnari.⁊ pri
mo ex defectu cauſe.ſecūdo ex defectu ordinis nō ſeruati reſpectu cau
ſe q2 cum de conſuetudine canonici Lucani nō requirerēt reſidentiā.
Que quidē cōſuetudo videtur approbata tacita adiecta ꝯſtitutione ⁊
a iure vt eſt caſus in.c.cū oēs.⁊ ibi glo.⁊ doct.de cōſti.⁊ melius ꝑ Jo.
1 and.in.c.extirpāde.§.qui vero.de prebē.† vbi vult valere cōſuetudinē
vt quis nō reſideat in canonicatu ſuo etiā nō tenēdo vicariū.ſi tñ eccle
ſia indiget pōt compelli vt per vicariū deſeruiat.ar.c.penul. de cle.nō
reſi.potuit dominꝰ epiſcopus ſimpliciter ſtantibus cōſuetudine ⁊ ſta
tuto in contrariū illos priuare cū nō poſſit ſolus tollere conſuetudinē
⁊ ſtatuta eccleſie antiqua ⁊ iam per epiſcopū confirmata.⁊ in.c.cū cō
ſuetudinis.de cōſue.⁊ qđ ibi no.Jo.an.⁊ ita epiſcopꝰ iſte ſi videat cō
ſuetudinē eccleſie oneroſam debuit prius vocare capitulū ⁊ canonicis
ſtatuere tēpus ſuper reſidētia fiēda qđ pōt iuxta no.in.c.cum oēs.⁊ ꝑ
Jo.and.in.c.ad audientiam.de cleri.nō reſi.⁊ facto ſtatuto cōtra anti
quā cōſuetudinē ⁊ ſtatutū intimare abſentibus ⁊ eos reuocare ad reſi
dentiam qđ cū nō fecerit.ſed ſimpliciter non habito reſpectu vel ſal
tem ſine conſilio capituli ad priuationem ꝓceſſit merito dicta priua
tio pōt dici nulla.vt in.c.nouit.de his que fiunt a ꝑla.ſine cōſenſu vel
ſaltē cōſilio dicti capituli.d.c.nouit.⁊.c.quāto.eo.tit.no.Jo.an.in.c.j.
de conſti.lib.vj.fortius hoc nō pōt veniēdo contra antiquā ꝯſuetudi
nem ⁊ ſtatutū eccleſie:cum tunc ſint duo impedimenta.d.c.cū cōſuetu
dinis.¶ Itē preſuppoſito qđ dñs eps potuiſſet ꝓcedere cōtra abſen
tes,attamē ex quo iſti defendebant cōſuetudinē nō debebat eps illico
poſt terminū ꝓcedere ad priuationē. Sed mitius ꝓcedēdo facere pns
deſeruiri eccleſie ꝑ vicariū ſubtractis reditibus ipſis abſentibus. Et ſi
tractus tempoꝝ ꝑſeuerauerit in cōtumacia procedēdo ad priuatio
nē.vt no.in ſimili.in.c.ex iuncta.glo.de cleri.non reſidēti. Itē corruit
2 dicta priuatio ex defectu ordinis nō ſeruati.¶ † Nā vbi ſcit qđ cleri
cus abſens eſt ⁊ cōgrue citari pōt nō debet citari per edictum gñale
ſed perſonaliter prefixo ſibi termino cōparēdi.vt in.c.ex parte.⁊.c.qua
liter.⁊.c.inter quatuor.cū ſi.de cleri.nō reſi.eſt glo.no.ad quā quotidie
fit recurſus.in.c.qm̄ frequēter.§.ſi vero.de cler.nō reſi.eſt gl.q̄ eſt in ter
minis in ſacris canonibus que dicit ſententiā priuationis aliter factā
nō tenere.⁊ illā ſequunt cōiter doctores. Itē ſi neſcit vbi eſt debēt fieri
tres citationes ſucceſſiue in eccleſia poſt quarū lapſū dꝫ abſens expe
ctari ꝑ ſex mēſes,vt ꝓbat in.c.ex tue.de cleri.nō reſi.⁊ ideo requirunt
tres ſucceſſiue qđ nō ſufficit vnica etiā peremptoria.vt plene ꝓſequit et
firmat ꝑprie Jo.an.in terminis noſtris ſuper rubrica.de cle.non re.in
additio. Specu.in vltima queſtione.⁊ hoc ſic ius ſtatuit,q2 iſta cita
tio non fit in perſonā,nec ad domū ſed in eccleſia vnde talis canonicꝰ
qui nuntiabit abſenti certiorabitur in ſecūda vel tertia citatione qui
ignorauit in prima. Ad idem facit qđ in ſimili no.glo.in cle.j.de vita
⁊ hone.cleri.in verbo tertio. Sed in caſu noſtro non fuerunt hec ſerua
ta cōtra iſtos canonicos cū mihi verbo fuerit intimatū qđ aliter ſcie
batur vbi erat,nec eſt ita longe abſens qđ nō poſſet commode citari:
nec fuit citatus perſonaliter fortius non ſciebatur vbi erat tamē non
fuit ſucceſſiue tribus creationibus facta requiſitus nec poſt illarū la
pſum per ſex menſes expectatus.¶ Ex quibus cōcludo dictā priua
tionem nō valere:tum ex defectu cauſe:tum ex defectu ordinis nō ſer
uati.¶ Ex his vt ſuperfluū poſſet relinqui ſcđs dubiū,ſed vt ſatiſfiat
querētibus quid dicendū preſuppoſita validitate priuatiōis dico ſic
qđ aut ad canonicos veriſimiliter ꝑuenit notitia priuationis.ꝑ.c.que
diuerſitatē.in fi.⁊ de conceſſ.prebē.⁊.c.licet.de ſupplē.negli.prelato.

nec eſt neceſſaria intimatio priuationis: qꝛ certus certiorari nõ debet. vt in regula eũ qui certus. de reg. iur. lib. vj. ⁊ in. l. j. ff. de act. emp. ⁊ plene per dom̃. de rota. deciſ. xxv. ⁊ M. cxcj. Et hoc breuiter de ſecundo.

3 ¶ Quo ad tertiũ dico † valere conſuetudinẽ vt ſolum ad capitulũ ꝑtineat receptio canonicorũ. Ita ep̃s nõ poteſt obſtante cõſuetudine vẽdicare ſibi ius cõfirmãdi. tex. eſt in. c. cũ eccleſia vulterana. de elect. ⁊ c. poſtulaſti. de cõceſ. preb. ⁊ c. vnico. ne ſede vacã. li. vj. facit tex. iuncta glo. in. c. fi. de re. iur. eo. lib. Et hoc cõiter tenetur ab omnibus doctoribus. quinimo ẽt per ſingulares canonicos poſſet de cõſuetudine ſeruanda fieri prouiſio. vt in. c. fi. de preben. lib. vj. facit ad primum. c. cum in eccleſia. eod. titu. ⁊ lib. ¶ Ad quartum dico qđ cõſuetudines ⁊ ſtatuta rationabilia ⁊ antiqua nõ põt ep̃s ſine capitulo tollere: nec econtra capitulum ſine ep̃o. vt. d. c. cum cõſuetudinis. quinimo ſi ſunt honorabilia eccleſie non debent tolli etiam per ep̃m ⁊ capitulum ſimul. vt no. Inn. in. c. accedẽtibus. de priui. Si vero tendant in graue preiudiciũ ſeu dedecus eccleſie debet ep̃s ea tollere cum cõſilio capituli, ſʒ ſi capitulum nõ vult conſentire poteſt ſolus epiſcopus cõuenire etiaʒ ſi interueniſſet iuramentum. vt in. c. j. de his que fi. a maio. par. ca. facit quod no. gl. in. c. in his. xj. diſ. ſi autem factum eſſet indifferens tunc puto requiri cõſenſum capituli per dictum. c. cum conſuetudinis. ⁊ ꝙ ibi not. Joan. and. poſt Ab. Et ex his patet quid dicendum in terminis queſtionis noſtre: vt ſupra fuit ſpecialius dictum. Et hec ſufficiãt ⁊c. Laus deo omnipotenti. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In quodã ſtatuto ſenenſi inter

cetera ſic cauetur. Anchora ordinamo che neſune cõtra alcuno preſuma nõ pagare gabella ꝑ alcuno mõ directo ⁊ obliquo per ſe quale deueſſe pagare gabella o vero per altro mõ. e chi cõtra fara ſia cõdemnato per ciaſcuno che donaſſe pagare in denari cento ⁊c. ¶ Hoc ſtatuto vigente quidã magiſter ciatoruʒ qui ex quadam reformatione ciuitatis tenebatur ſoluere nomine gabelle omni anno quo laboraret ſeu laborari faceret ciathos libras centum ſenenſium ſoluit ꝓ quodã tp̃e gabellã. demũ vno anno cõmiſſo in quo modico tp̃e laborari faceret ſoluit ꝓ anno ſequenti nullam mẽtionẽ faciẽdo: qđ precedẽti anno laborauerat: non tñ dicit oppoſitum ſed ſimpliciter ſoluit pro illo anno ꝯ iſtũ magiſtrũ procedeť poſtmodum per officialem gabelle proponentem ipſum fraudaſſe gabellã ⁊ incidiſſe in penam dicti ſtatuti. dicitur pro parte dicti magiſtri qđ ex eo quod vnum ſoluit nullam fraudem commiſit quia diſtulit ſoluere animo fraudãdi. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium. lxviij.

1 ☞ Pena gabelle non ſolute non tranſit ad heredes.

2 Fraudem committere dicitur qui ad deceptionem alterius ⁊ ad ſui cõmodum aut verum tacet aut falſum exprimit.

3 Statuta debent intelligi ſm̃ proprium ſenſum vocabulorum.

4 Frater profeſſus exiuit ordinem: accepit vxorem: an inquiſitor poſſit contra illum procedere.

5 Publicanus qui cõduxit vectigalia a fiſco ſi differat ſoluere tempore ſtatuto poteſt cogi ad ſatiſfaciendum non tamen incidit in penam.

In chriſti nomine amen. Vr̃ p̃mo dictum magiſtrũ incidiſſe in penã ex eo qꝛ nõ ſoluit nec ſe teneri ad ſolutionẽ profeſſus eſt qđ ſic oſtendiť ea eñ q̃ principi ſoluuntur aut appellantur vectigal aut tributũ ſeu publica functio vel pẽſitatio. vt no. gl. ⁊ bar. in. l. j. ff. d̃ pub. Sʒ lex nõ ſolutiõe cuiuſlibet tp̃e debito ip̃o facto ꝯmittiť pena rõne tributi nõ ſoluti nec ipſo facto cõñſcať. vt. l. imperatores. ⁊ qđ ibi no. ff. eo. ⁊ rõne vectigalis con
1 fiſcatur tota res ex qua erat ſoluendum vectigal. † Ita qđ hec pena tranſit etiã in heredes. vt. l. fraudati. ⁊ l. cõmiſſa. ff. eo. qđ maxime contingit ex eo qđ tales nõ ſoluẽdo videntur velle fraudare principeʒ ſeu gabellã. d. l. fraudati. ergo dictus magiſter non ſoluendo pro illo anno nec aliter debitorẽ ſe profitendo tanꝙ̃ gabelle fraudator debet ſtatuti penam ipſo facto incidiſſe. Et ꝑ hoc ad idẽ facit gl. in. l. j. C. de vecti. ⁊ cõmiſ. ⁊ in. d. l. cõmiſſa. que dicit ꝙ ſi qs ꝓfiteť ſe teneri ad ſolutionem gabelle nõ tñ ſoluit nõ incidit in penã: ſed ſolũ obligať ad ſolutionem debitã. vt in. l. j. ſm̃ vnũ intellectũ. Si aũt nec ſoluit nec profiteť tanꝙ̃ frandator incidit in penã ipſo facto. ¶ Secundo principaliter ꝓbať ⁊ aliter ſtatutum prealle. poſuit fraudantẽ gabellã directe vel indirecte ſed dictus magiſter fraudẽ erga gabellã cõmiſit: ergo minor ꝓbať
2 is † dicitur fraudẽ ꝯmittere qui ad deceptionẽ alterius: ⁊ ad ſui cõmodum aut verũ tacet aut falſum exprimit. hoc ꝓbatur ex his q̃ legunť ⁊ no: in. l. iuriſgentium. §. dolo malo. §. ſed ſi fraudandi. ff. de pact. ⁊ l. j. §. dolum malum. ff. de dolo. Sed dictus magiſter tacuit veruʒ. ſ. ſe eſſe obligatum ꝓ precedẽti anno ⁊ ſoluit pro ſequenti ac ſi nulla p̃ceſſiſſet obligatio. ergo ex hac cõiectura vř voluiſſe decipere commune ⁊ fraudare gabellã cũ fraus ſine dolo eſſe nõ poſſit niſi ex cõiecturis poſſit probari. l. dolum. de dolo. c. preſumitur. de re. iur. lib. vj. Et in maleficijs preſumiť dolus de p̃ſum. c. j. hinc dicit ibi Inn. in. c. j. qđ vbi infertur malũ vel damnũ ſemper ſumiť malus animus niſi ꝯtraria p̃ſumptio p̃ualeat. alle. l. ſi obſtetrix. §. fi. ⁊ l. ita vulneratus. ff. ad. l. aql. Sed iſte magiſter dãnũ ⁊ culpã cõmiſit nõ ſoluẽdo debito tp̃e nec aliter debitũ ꝓfitẽdo: ſʒ trãſiuit ad ſolutionẽ alterius anni: ac ſi in nullo eſſet obligat⁹ de p̃nti: ergo dʒ preſumi malo animo feciſſe culpoſus p̃ſumitur facere fraudulẽter. vt in. l. magna negligẽtia. ff. de verbo. ſigni. Sed his nõ obſtãtib⁹ ꝯtriam ſniam arbitror veriorẽ. fundamentum huius mee ſnie eſt illud vbicunqʒ lex imponẽdo penã corporalẽ ſeu pecuniariam exigit expreſſe vel tacite dolũ ſeu fraudẽ vel loquiť ꝑ verba dolum ſeu fraudẽ importantia ad incurrẽdã illã penã requiritur quẽ fuiſſe vere in dolo vel in fraude ita qđ nõ ſufficit eũ eſſe in culpa etiã lata. vñ lata culpa his caſib⁹ nõ eq̃parať dolo. vt ꝓbať in. c. ſi qs ſuadente. xvij. q. iiij. iũcto. c. ſi vero. el. ij. de ſen. excõ. ⁊ l. ij. hec actio. ff. vi bo. rap. et l. ij. §. ſi quis ideo. ff. ne vis fiat ei. ⁊ no. in dicta. l. magna negligentia. ⁊ eſt notabilis theorica Bar. i. l. j. ff. ſi qs teſt. liber. eſſe iuſ. fue. ⁊ facit qđ ip̃e no. in. l. qđ nerua. ff. depoſi. ⁊ l. j. ff. de legi. ⁊ in. l. aut q aliter. ff. qđ vi aut clã. ſed ſtatutũ de quo ſupra fit mẽtio loquiť ꝑ verba importantia fraudẽ. ergo nõ eſt loc⁹ illi pene niſi dict⁹ magiſter fuerit in fraudẽ: nec ſufficit qđ fuerit in culpa ẽt lata ꝓ quo ẽt facit. l. j. §. lege. ⁊ l. iij. ff. ad. l. Jul. de ſica. ⁊ l. j. C. eo. ti. poſito hoc fundamẽto veriſſimo examinare reſtat vtrũ dictus magiſter fuerit in fraudẽ tenẽdo ſolutionẽ vnius anni: ⁊ ſoluendo ꝓ ſubſequenti: ⁊ ꝓfecto in nulla fraude iſtum reperio. ¶ Primo eñ iuris regula eſt ꝓ eo q̃ nõ p̃ſumit quẽ doloſum: ſʒ aſſerẽti dolũ dať onus ꝓbationis. vt in. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba.
3 ¶ Scđo ꝓbať ex ꝓprietate verboꝝ. † ſtatuta eñ debẽt intelligi ſm̃ ꝓprium ſenſum vocabulorum. vt no. Bal. in. l. oẽs ppl̃i. ff. de iuſti. ⁊ iur. fraus eñ eſt idẽ ſm̃ intellectũ quẽ ibi ponit Bar. vel ineſt dolo vt ſpecies ſm̃ intellectũ principaliorẽ qui videť ibi magis placere gl. ita qđ fraus nõ eſt ſine dolo: ſed dolus ſʒ illũ intellectũ põt eſſe ſine fraude. fraus eñ ſit cũ aliquẽ volo decipere ⁊ fallere ſiue meo cõmodo ⁊ quis iſtorũ intellectuũ teneať nõ multũ curãdũ quo ad ꝓpoſitũ. illud cõiter teneť vt ſine dolo nõ ꝯmittať fraus: qđ ꝓbať in. l. fraudis interpretatio. ff. de re. iur. In dolo aũt eſt cõis calliditas fallacie machinatio ad circũueniẽdũ fallẽdũ ⁊ decipiẽdũ alterũ adhibita. vt. d. l. j. §. doluʒ malũ. ⁊. d. l. iuriſgẽtiũ. §. dolo malo. ſed certe ſi iſte magiſter erat obnoxius cõi ꝓ duobus cõtinuatis annis ⁊ ſoluit dũtaxat ꝓ poſtremo nullã adhibuit fallẽtiã vel calliditatẽ ad decipiẽdũ cõitatẽ ſeu gabellam fraudãdã. facit eñ illud qđ a iure cõi ſibi permittiť. Nam vbicunqʒ qs eſt obnoxius creditori ex diuerſis debitis poteſt ſoluendo cõmemorare in quam cauſam vult ſoluere. vt. l. paulus. §. paulus. ff. de ſol. Nec dĩr cõmittere fraudem in eligendo debitum recens ⁊ non ſoluendo ꝓ vetuſtiori cauſa vt ibi. ceſſat eñ fraus in eo quod ſit lege permittente. l. gracchus. C. de adulte. ⁊. c. q peccat. xxij. q. iiij. nec aliqua lege caueť qđ eligẽdo cãm magis recentem teneať debitor cõmemorare omnia debita precedẽtia: gabella vero vnius anni eſt prorſus ſeparata a gabella alterius anni ita ꝙ tot ſunt debita quot ſunt p̃ſtationes vt. l. cũ notiſſimi. ⁊ qđ ibi no. C. de preſcri. xxx. vel. xl. anno. ¶ Tertio probo ſic vbicunqʒ ad aliqđ factũ põt quis moueri ex cauſa doloſa ⁊ fraudulenta: ⁊ ex cã licita ⁊ honeſta vel ſaltẽ nõ doloſa. Nunquam debemus in dubio preſumere cãm fraudulẽtã: vt eſt tex. in. l. merito. ff. pro ſocio. facit. c. eſtote miſericordes. de reg. iur. ſed dictus magiſter potuit omittere ſolutionẽ ex impotẽtia ſoluẽdi vel ex obliuione: qꝛ illo anno modico tp̃e laborari fecerat ꝓpter peſtẽ ſuperuenientem ob quam cãm abſentauit ſe longo tempore a ciuitate vt mihi preſupponitur in facto ⁊ ſtetit per biennium anteꝙ̃ aliquid ſolueret: ergo potius in hoc facto dubio debem⁹ preſumere aliqua ex iſtis cauſis honeſtis ꝙ̃ p̃ſumere fraudẽ ⁊ dolũ cum de quolibet debeamus preſumere bonum: vt in. c. fi. de preſum. ⁊ experientia docemur debitores vltra tẽpus debitum differre ſolutionem potius ex impotentia ſoluendi ꝙ̃ animo creditoris defraudandi: ⁊ valet in dubio. ar. a communiter accidentibus. vt no. in. c. j. de cleri. no reſi. Itẽ ex alio excludiť p̃ſumptio fraudis ⁊ qđ notorie exercebat artẽ ſuam ⁊ de omnibus ſalutiõibus fiebat ſcriptura. vñ nõ eſt veroſimile qđ notorie voluiſſet ſuas cõmunitatem fallere. ceſſat eñ p̃ſumptio fraudis ⁊ doli in facto notorio. iuxta nota. per Jac. bu. in. l. ij. C. de ſum. tri. ad hoc tex. in. l. nõ exiſtimo. ff. de admini. tut. ⁊. l. q
4 ſine. de neg. geſ. ⁊. l. fi. de ritu nup. hinc cõcludit But. † vbi ſupra ad q̃ſtionem que fuit de facto quidaʒ frater profeſſus exiuit ordinem ⁊ accepit vxorem. Querebatur an inquiſitor poſſet contra illum procedere. ⁊ concluſit ꝙ aut dixit clã vxorẽ preſumiť in dolo, nõ errare. ideo inquiſitor dʒ cognoſcere, aut accepit palã ⁊ non preſumitur in dolo ſʒ errare. ita dico ad propoſitũ ſi iſte habuiſſet animum fraudandi nõ laboraſſet publice vt fecit: ſed in occulto: qꝛ qui male agit odit lucẽ. de off. dele. conſului preterea ex omiſſione vnius anni ⁊ ſolutione ſequentis nõ infertur p̃ſumptio qđ ꝓ alio ſoluerit. vñ nec expreſſe nec tacite mẽtitur. Ideo ceſſat oĩs calliditas ⁊ fallacia q̃ requiritur ad fraudem cõmittendã. ¶ Ad hoc bonus tex. ⁊ qđ ibi no. in. l. quicũqʒ. C. de apo. li.
5 xi. ¶ † Ulterius vide qđ ſi publicanus q cõducit vectigalia a fiſco differat debito tp̃e ſoluere ſtatutũ p̃tiũ fiſco nõ incidit in penaʒ aliquã ſed põt cõpelli vel cogi ad ſatiſfaciendũ cũ vſuris modici tp̃is vectigalia. §. fi. ff. de public. ergo idem dicendum in iſto magiſtro qui videtur tenere fiſco ex quodam quaſi contractu inito cum cõitate. non enim iſte magiſter celauit rem ex qua erat ſoluẽda gabella ex quo preſume

retur fraus.l.fraudati.ff.de publi.nec tenebaẗ ſoluere tributum de re ſua quo caſu res incideret in cōmiſſum:⁊ ſic loquūtur iura ſuperiꝰ alle gata:ſed tenebatur ſoluere ex quaſi contractu inito cū cōmuni.iuxta notata in ſimili per Barto.in.l.ſi de decre.ab ordi.faci.nec tenebatur oſtendere aliquam rem cum nō eſſet fienda ſolutio ꝓ rebus vehendis. quo caſu procedūt iura que loquuntur de profeſſione ⁊ ſolutione:ſed tenebatur ſoluere ex cauſa: q2 laborabat.vnde ſi non ſoluit eſt in cul pa nō tñ in dolo.Nec iſto caſu debemus preſumere dolum per ea que ſupra latius dixi.Et per hoc ſit reſpōſum ad cōtraria in principio for mata.ℭConcludo ergo dictum magiſtrum non incidiſſe in penā di cti ſtatuti maxime quia in dubio debemus interpretari partem melio rem.l.he cauſe.ff.de ſuſpe.tuto.⁊.l.interpretatione.ff.de penis.⁊ regu la in penis.de reg.iur.li.vj.facit quod no.per Bar.in.l.j.ff.de effra.Et hec ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

ℭCaſus conſilij ſequentis.

In effectu caſus talis eſt.Caue

tur inter cetera in quoddam ſtatuto Senenſi ſi quis receperit in ſolu tum ⁊ pagamentū autoritate curie:aut alicuius iudicis aliquam rem immobilē ꝓ primo ⁊ ſecundo decreto vel aliter pro executione ſenten tie laudi vel alterius inſtrumēti publici in caſibus in quibus ex ſcdo decreto vel in quocunqꝫ mō ſibi adiudicata tradita fuerit autoritate curie videtur iudicis ⁊c.Ita qd dominum proprietas ſeu poſſeſſio ta lis rei transfertur nunc in dictis caſibus ſolus recipiens teneatur ſol uere integram gabellam talis rei.ſ.denarios octo pro libra ⁊ poſt ali qua ſubijcit:ita qd parte ſemel alienata ſufficiat ſemel gabellam talis ſolui:hoc ſtante ſtatuto quidā Nannes dñi Angeli habuit ex primo decreto occaſione cuiuſdā debiti quedam bona immobilia ſui debito ris ⁊ tractu temporis obtinuit ſuper eiſdem ſm decretum per qd illa bona fuerant eidem tradita in ſolutum ⁊ pagamentū:a qua quidem ſnia ſeu decreti interpoſitione fuit appellatum per partem aduerſam ⁊ pendente appellatione geſtum fuit cōpromiſſum in amicos commu nes qui inter cetera irritauerunt ⁊ annullauerunt predictum ſcdm de cretum ita qd dictus Nannes reſtituit dicta bona immobilia vigore pronuntiationis arbitrorum.ℭNunc queritur nunquid vigore dicti ſtatuti teneatur ſoluere dictam gabellam ⁊c.

ℭConſilium.lxix.

1 Emptor mota ſibi queſtione ſuper re empta ſi voluntarie compro miſit ⁊ ſuccubuit nō habet regreſſum de euictione contra venditorē.

2 Poſſeſſionem pacificam non dicitur quis habere ſi illico ſuper ea mo uetur ſibi queſtio.

3 Paſſus ſm decretum poteſt beneficio legis intra annum offerre debi tum creditori:⁊ recuperari ſua bona data inſolutum illi creditori.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio humiliter inuocato.ℭVideẗ primo dicēdū qꝫ ſic a verbis ſtatuti nō eſt recedendū niſi aliter cōſtet de mente.l.nō ali ter.⁊.l.ille aut ille.ff.de le.iij.⁊.c.ſi.de ver.ſig.Sed ſtatutum arctat reci pientē rem immobilē ex primo ⁊ ſecūdo decreto ad ſolutionē gabelle ⁊ iſte Nannes habuit illa bona ex primo ⁊ ſecundo decreto ergo teneẗ ad ſolutionē gabelle.ſtatim cū eñ recipit bōa ex primo ⁊ ſecūdo decre to acquiſitū fuit ius gabelle.l.cedere diē.ff.de verb.ſig.⁊ tenetur ad ſo lutionē etiam ſi bona poſtmodum perirent penes eum.ſatis.enim eſt ſemel fuiſſe locū diſpoſitioni legis.ſicut in ſimili dicit lex ſatis eſſe cō ditionē ſemel extitiſſe licet nō durauerit.l.ſi quis heredē.C.de inſtit.⁊ ſubſti.Et maxime hoc procedit verbis ſequentibus in ſtatuto in eoqꝫ ad ſolutionē gabelle ſolum requirunt qd dñium ſeu poſſeſſio ſit trāſ lata in recipiētē.at in caſu noſtro nedum dñium ſeu poſſeſſio quinimo ⁊ poſſeſſio fuerit per dictum Nannem per interpoſitionē ſecūdi decre ti tranſlata.cum eñ per primum decretū illoꝝ bonoꝝ detentatio eſ ſet penes dictum Nannem videtur qd per ſm decretū per qd illa bo na fuerunt ſibi donata inſolutum ⁊ pagamentū ſtatim acquiſiuit do minium ⁊ verā poſſeſſionem cum nō eſſet opus inductione in poſſeſ ſionem:cum ipſe idem illa bona detineret:ita qd illa ſnia ſtatim tra xit ſecū executionē.ad hoc bonus tex.in.l.ſi.C.de iure do.impe.⁊ inſti. de rerū diui.§.interdū.cū.§.ſe.⁊ qd no.Bart.in.l.ſi finita.§.Julianus. ff.de dā.infec.Nec ob.ſi dicaẗ illa bona nō duraſſe penes eū quin per hoc dictꝰ Nannes nō valeat excuſari:q2 cū ex facto ſuo volūtario per didit ſibi imputandū eſt.nō eñ debebat cōpromittere ſed appellatio

1 nem ꝓſequi.Ad hoc bonus tex.in.l.ſi dictū.§.j.ff.de eui.vbi dr† qd ſi emptor mota ſibi qōne ſuper empta voluntarie compromiſit ⁊ ſuccu buit nō habet regreſſuꝫ de euictione cōtra venditorē.debuit eñ expe ctare ſniam iudicis ⁊ ſic procedere per actum neceſſarium.l.vtiqꝫ.ff.de indi.ℭQuemadmodū enim non euitaſſet gabellā ſi per tranſactio nem vel alium contractū illa bona tranſtuliſſet in aliū:q2 ſatis eſt ſe mel iure fuiſſe acqſitū gabelle ar.in.l.cōmiſſa.⁊.l.fraudati.ff.de publ.⁊ l.cōtinuus.ff.de ver.ob.ita euitare nō debet ſi illa bona perdidit per compromiſſum:q2 cōpromiſſum volūtariū eſt quedā tranſactio.vt le gi.⁊ no.in auſ.ſi vero cōtingenti.C.de iudi.no.Inn.in.c.quintauallis. de iureiu.⁊ per Bar.in.l.ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſocio.Et hec videtur fortior ratio ⁊ videẗ de rigore prima frōte cōcludere maxim attento tex.in.l.cū hi.§.ſi cū lis.ff.de tranſa.Sed his non obſtātibus cōtrariā ſniam arbitror veriorē ad quā pluribꝰ ratiōibus equiſſimis ⁊ naturalibꝰ moueor.Et pmo q2 nō pōt dici factū maxime i re odio ſa cū nō duret factū:vt in.c.nā ⁊ ego.de verb.ſig.cū cōco:ibi poſitis. in glo.ſicut in dāda actiōe ꝯ patrē nō dicit verſum cū non duret ver ſum.ff.de in rem verſo.⁊ verbū recipere ſicut verbum habere intelligi dꝫ cū effectu ⁊ nō ad cortice:vt i.c.relatū.de preb.ita qd diſpoſitio ſta tuti habeat effectū permanentē.de peni.diſt.j.§.hec aūt verba.⁊.l.j.et ij.ff.quod quiſqꝫ iur.⁊.q.j.marchion.ſtatutū ergo predictū arctās re cipiētē bona ex primo ⁊ ſecundo decreto ad ſolutionē gabelle debet intelligi de recipiēte cū effectu ita qd tranſlatio dominij ſue poſſeſſio nis tenuerit ⁊ durauerit.Non enim poteſt dici facta trāſlatio ſi illico ſuus effectus extinguitur ſeu impediẗ.ar.optimū in.c.ꝯmiſſa.de elec.

2 li.vj.⁊ qd ibi not.vt patet † quod non dicitur quis habuiſſe poſſeſſio nem pacificā ſi illico ſup ea mouet ſibi queſtio.nō eñ fuit de mēte ſta tuentiū alligare ⁊ vinculare quē ſine ꝯmodo ⁊ reali receptiōe ad ſolu tionem gabelle cū hoc repugnet rōni naturali ſm quam nemo debet locupletari cū iactura alterius:vt in regula locupletari.de re.in.li.vj. ⁊.l.nā hoc natura.ff.de condi.inde.⁊ maxime cum fiſcus tūc cenſetur abundare cū habeat ſubditos locupletes.in auſ.vt iud.ſine quoquo ſuffragio.§.cogitatio.Et maxime q2 gabelle ſunt odioſe.l.ij.C.noua vectig.inſtitu.nō po.⁊.l.vectigalia.⁊ quod ibi no.Barto.ff.de public. Sed in caſu noſtro non durauit effectus ſecūdi decreti cum illico per appellationē fuit extinctꝰ.Et ſic per actū legalē ſine omni culpa iſtiꝰ Nānis:vt probaẗ in.l.ij.ff.ꝺ pe.⁊.l.j.ad fin.ff.ad turpi.Et licet fuerint opiniones vtrū per appellationē extinguatur ſnia vel ſuſpendaẗ:cuꝫ tex.iuris cano.cōmuniter dicunt qd ſuſpendaẗ.vt in.c.venientes.de iureiu.⁊.c.paſtoralis.§.pterea.de offi.dele.⁊ leges ciuiles dicūt quod extinguatur in dicta.l.j.in fi.attamē ſatis eſt quo ad ꝓpoſitū noſtruꝫ quod effectus illius ſententie ex eo fuerit de pſenti ſublatus per ap pellationē qd ꝓcedit etiā in ſnia que trahit ſecum executionem vt ꝓ batur in.l.furti.ff.de his qui no.infa.per quas leges probatur qd ſe cuta appellatione nō pōt dici iſtum Nannem habere dñium vel poſ ſeſſionē illoꝝ bonoꝝ.ergo nō tenetur ad ſolutionē gabelle.Nec ob. quod iſte compromiſit:q2 per hoc cōpromiſſum ſolū nō perdidit do miniū ⁊ poſſeſſionē illoꝝ bonoꝝ ſed p appellationē gabelle qd iſte non habuit vigore primi ⁊ ſecūdi decreti dominiū ⁊ poſſeſſionē nec p actū cōpromiſſi debet incurrere illā penā cū cōpromittēdo vſus ſit iuris via legitima:vt in cle.quādiu.de ap.⁊ in auſ.ſi tamen.C.de tēp. ap.Et ſicut ſuccubuit corā arbitris:ita potuiſſet ſuccūbere corā iudi ce appellationis.Item iſte Nannes nihil petit ab alio ex eo:q2 ſuccu buit quo caſu procederet diſpoſitio.l.ſi dictū palle.ſed ab eo petit ga bella ad quā non teneẗ ex quo nō habuit effectū ſecūdi decreti nec ꝓ ea defecit quin haberet.ℭSecūdo principaliter facit eleganter.† q2 paſſus ſm decretū poteſt bñficio legis intra annū efferre debitū cre ditori ⁊ recuperare ſua bona illi creditori data inſolatū.arg.optimū in.l.ſi.C.de iure dot.impe.notanter dicit Barto.in.d.§.iulianus.ſiꝰ er go debitor appellatione pendente conuenit cum iſto ſuo creditore in teruentu arbitroꝝ ⁊ recuperauit bona ſua nō dꝫ imputari iſti.nam ſine quolibet cōpromiſſo hoc potuiſſet per ſupradicta.Et huic ratio ni nō video reſpōſionem ſaltem ſufficientem nō eñ debet iſte arctari ad ſoluendum clero quod in effectu nō habuit.ℭTertio principali ter facit pro iſto Nanne quia in re dubia eſt ſeruanda ſententia con tra fiſcū:vt eſt tex.no.in.l.nō puto.ff.de iure fiſ.preſertim in caſu nro in quo fiſcus cōtendit de lucro captando ⁊ dictus Nannes de dam no vitando cū ex illo ſecundo decreto nullum cōmodum fuerit cōſe cutus ⁊ fiſcus nullū damnum paſſus:⁊ hoc habet maximam equita tem ne fiſcus locupleẗ cōtra omnem naturalem iuſtitiam ⁊ bonā eq tatem ⁊ cum ſubditorum diſpendio.poteſt eñ in eorū diſpoſitionibꝰ allegari naturalis iniuſtitia.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tuto.⁊ l.ſecundo requiris.in fi.de app.⁊ equitas preferenda eſt rigori.l.pla cuit.C.de iud.⁊ ſummam equitatem iudex ante oculos habere debet l.quod ſi epheſi.in fi.de eo quod cer.loco.c.ſi.de tranſa.Et per hec pa tet reſponſio ad ſuperius alle.procedunt eñ in caſibus diuerſis a no ſtro.ℭConcludo ergo dictum Nannem non teneri ad ſolutionē ga belle.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

ℭCaſus conſilij ſequentis.

Quidam canonicus maſſanus

iamdudum tenuit canonice quaſdam capellas in eadē eccleſia Maſ ſana quibꝰ nūc ſenectute ſeu morbo ingraueſcente vt illa bñficia re quirūt deſeruire nō pōt.dñs epiſcopus Maſſanus eū impellit vt ca pellanuꝫ ſuis ſumptibus ibi retineat vel ſaltem contribuat ad ſum ptus vnius capellani ibi poſiti.dictus canonicus reſpondet qd ſuo rum beneficiorum reditus ſummam.xxv.florenorum vix aſcendunt: ita quod non poteſt ex eis ſuſtentari:⁊ portioneꝫ capellano inſtituē do tribuere.Queritur quid iuris ⁊c.

ℭConſilium.lxx.

1 Bñficiū hñs ſi ſit infirmus ⁊ teneaẗ ponere vicariuꝫ bñficiū non ſufficiat

ſufficiat ad amborum vite alimentum quis prouidere debebit.
2 Cauſe due quando concurrunt quarum vna eſt naturalis, alia acciden
talis naturalis tunc preualet.
3 Beneficium an quis obligare poſſit.

Chriſti eiuſq; pie matris p̃-
ſidio humiliter inuocato. ¶ Videt primo dictũ canonica
tũ teneri ad dandũ capellano competentẽ portionem licet
ex reſiduo ipſe abſq; penuria viuere non poſſet per.c.de rectoribus.d
cleri.egro.vbi dicit tex.qd ſi rector eccleſie nõ valet ex lepre morbo ec-
cleſie deſeruire dandus eſt coadiutor qui de facultatibus eccleſie con-
gruam recipiat portionem.⁊ glo.ibi videtur decidere caſum noſtrum.
1 ¶ † Queritur enim quid ſi eccleſia non poteſt ſufficere vtriq; ⁊ reſpõ-
det quod deſeruiens eccleſie habebit reditus: ⁊ illi infirmo prouidebit
epiſcopus.allegat.lxxxij.diſ.§.j.⁊.ij. ¶ Itẽ ⁊ ſecundo non videtur lici
tum: vt quis habeat plures capellanos in eadẽ eccleſia.maxime ſi eſt
canonicus vt in caſu nr̃o ſicut eadem eccleſia non licet habere plures
prebendas imo per adoptionem ſecunde vacat prima ipſo facto: vt in
c.literas.⁊ qd ibi not.de cõceſ.preben.⁊ in cle.ſi.de p̃b.ita conſentaneũ
non eſt vt quis habeat plura cõſimilia officia vel beneficia in eadem
eccleſia: q2 decoloraẽ ſtatus eccleſie ⁊ debito officio defraudaẽ cum qs
nõ poſſet niſi pro vno deſeruire.facit qd no.Ioan.and.in.d.c.literas,
¶ Sed his nõ obſtãtibus cõtrariam ſniaz arbitror de iure preualere
Moueor primo per dictũ.c.de rectoribus.vbi coaduitori datur certa
portio: ergo oẽs reditus remanẽt ibi penes prelatũ. Et ſic pinguius p
uidetur rectori q̃ coadiutori. Ergo ſi reditus vtriq; nõ ſufficiũt debet
prius prouideri rectori infirmo tanq̃ digniori: ⁊ pinguius ius haben
ti.arg.in.c.dilectus.⁊.c.volẽtes.de offic.dele.maxime q2 infirmus cen-
ſetur ſeruire.vñ dicit lex qd famuli egroti quos curamus nobis ſerui-
re intelliguntur.vt.l.iij.§.ſtichus.ff.de ſtatulibe.⁊.l.in rebus.ff.cõmo-
da.per quas leges ⁊.c.j.de cle.egro.cũ ibi no.probaẽ qd eccleſia tene-
tur alere rectorẽ egrotũ ⁊ ſi infirmitatis tp̃e denegarenẽ clericis ali-
mẽta deterrenẽ alij a clericatu ⁊ non reperirentur qui vellent in dei ec
cleſia militare.vt dicit tex.in.c.j.prealle. Hinc eſt qd infirmis danẽ quo
tidiane diſtributiões que nõ dantur niſi deſeruientibus ⁊ diuinis in
tereſſentibus.vt in.c.j.de cleri.nõ reſi.lib.vj.per qd patet qd habendi
ſunt infirmi pro deſeruientibus.quod intelligo quãdo infirmitas fuit
immediata cauſa nõ deſeruiendi.ſecus ſi ante infirmitatem non deſer
uiebat: quia tunc nõ gaudet beneficio infirmi: vt no.in dicto.c.j.⁊ vo-
2 luit Inn.in.c.ad audientiã.de cleri.nõ reſi. ¶ † Preterea qñ cõcurrũt
due cauſe quaꝝ vna eſt naturalis alia accidentalis: naturalis p̃ualet.
l.q habet.ff.de tute.facit qd no.gl.in cle.ij.de offi.or.ergo p prius pro-
uidendum eſt rectori infirmo qui habet titulũ ⁊ cenſeẽ deſeruire cũ ca
pellano ſeu coadiutori extraordinario nõ inſtituẽdo.⁊ ſi eccleſia pati
tur defectũ in miniſtris: dz ep̃s parochie de capellano p̃uidere.⁊ opti
me in ſimili in his q̃ legunẽ ⁊ no.in.c.j.⁊.c.de his.de ec.edifi.vbi patet
qd beneficiatus non teneẽ reficere eccleſiam niſi de his que ſibi ſuper-
ſunt vñ primo dz p̃uidere ſibi ⁊ poſtmodũ fabrice. Et ſi nõ ſufficit ſibi
3 fabrice populus vel ep̃s debet ſubuenire: vt ibi plenius not. ¶ † Ad
idẽ: nã tp̃e infirmitatis poſſet bene alter nõ habẽs vnde viuere cõtra-
hendo debite obligare beneficium.vt not.Ioã.in.c.ex preſentium.de
pig.⁊ no.in.c.j.de ſol. Nõ obſtant cõtraria ſuperius inducta.naz gl.in
dicto.c.de rectoribus.de iure nõ p̃bat: q2 iura que allegat ſolũ dicunt
qd ep̃s tenetur prouidere illis q victuz manibus ſibi q̃rere nequeunt.
Nec loquuntur magis de clericis quã de laicis. Sz in caſu nr̃o iſte ca-
nonicus habet beneficia quibus tempore infirmitatis cenſetur deſer-
uire: ⁊ ſic debet ex illorum reditibus ſuſtentari. Et contra illam gloſſ.
aperte ibi tenet Vincẽ.cuius opinionẽ referũt doc.⁊ cũ eo nõ trãſeũt
nec illã reprobant.quinimo doctor precipuus ſm illã opi. Vinc.con-
ſuluit in qõne facti.ſ.do.Franci.card.flo.vt ab eo audiui viua voce ⁊
ponit in.d.c.de rectoribus. Ad ſecundum cõtrium reſpondeo qd.c.lite-
ras.⁊ cle.ſupra alle.loquuntur in duabus prebendis non aũt in alijs
inferioribus beneficijs eiuſdem eccleſie. Quinimo conſuluit Feder.de
ſenis cõſi.cxv.canonicum poſſe ex diſpẽſatione ep̃i habere capellã in
eadem eccleſia cum diſpenſatione eiuſdez poſſet quis habere canoni-
catum p̃bendã ⁊ dignitatẽ ſeu pſonatũ ⁊ officiũ in eadem eccleſia: vt
in.c.j.iuncta gl.de conſue.lib.vj. Et hodie ex cõi cõſuetudine retinere
plura ſimplicia preſertim qñ non exigunt reſidentiam ſeu alterum nõ
ſufficit ad ſuſtentationem bñficiati.vt plene no.per glo.in.l.gra.de re
ſcrip.lib.vj.⁊ cle.gr̃e.eo.ti.⁊ in.c.dudum.el.ij.de ele.⁊ per Inno.ibi.⁊ in
c.cum iamdudum. Et quicquid ſit de iure vel cõſuetudine: tamen in
facto iſto preſupponitur dictum canonicum legitime dictas capellas
poſſidere nec de tituli legitimatione diſputant.ideo in hoc vlterius
nõ inſiſto. ¶ Concluditur ergo dictum canonicum nõ cõpellendum
ad prouidendum capellano vel ad cõtribuendum ſi detractis ſibi ne-
ceſſarijs nihil ſibi ſupereſt. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In hac cauſa que ad p̃ſens ver-
titur inter Iacobũ quondã Mattheoli de fabricano ex vna p̃te ⁊ Ni-
colaum ex alia parte ſuper validitate quorũdã cõtractuum ⁊ iuramẽ-
torum ac ipſorum relaxatione pro luculenta deciſione habenda ⁊c.

¶ Conſilium.lxxi.

1 ☞ Statutum preſumens dolum ⁊ ſimulationem in certis contracti
bus maxime minorum valet.
2 Mulier ſi renũtiat velleiano in eodẽ cõtractu extra iudiciũ non valet.
3 Statutum diſponens in contractu: non habet locum in quaſi cõtractu.
4 Statutum laicorum non valet ſuper ſpectantibus ad iuriſdictionem
eccleſiaſticam.
5 Iuramentum habet vim clauſule: ſi non valet quod ago vt ago: va
leat vt valere poteſt.
6 Minor in ſpiritualibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatore.
7 Minor iurans corporaliter ſe maiorem ceſſante dolo aduerſarij exclu
ditur a beneficio etatis inducto a iure communi.
8 Fictio cadit ſuper certo: preſumptio ſuper incerto.
9 Iuramentum ſine cauſa legitima remitti non poteſt etiam a papa
in preiudicium alterius.

Chriſti eiuſq; matris p̃ſidio
inuocato. Quinq; dubia examinãda informabo. ¶ Pri
mum nũqd iuramẽto p̃ſtito in minori etate per dictũ Ia
cobum in eo qd primo iurauit ſe maiorẽ ⁊ poſtmodũ iurauit ſup obſer
uatione cõtractus inciderit aliqd vinculum obſtãte ſtatuto p̃uincie
in quo certa ſolẽnitas prefigitur cõtractibus minorũ qua poſt habi-
ta decernit vt dicti cõtractus p̃ſumant ⁊ fingant facti doloſe ⁊ nullã
obtineant firmitatẽ: ⁊ nihilominus cõtrahentes cũ minoribus cõtra for-
mam ſtatuti iudicis arbitrio puniatur. ¶ Secũdum dubium, preſup
poſita validitate illorũ iuramentorũ ⁊ cõtractus ex defectu ſolennitatis
ſtatutarie: an dictus cõtractus initus cũ dicto Iacobo minore poſſit
ſuſtentari ex ratificatione ipſius Iacobi iuramento firmata tp̃e maio
ris etatis innuendo ſe in illo cõtractu fuiſſe deceptũ vltra dimidiam
iuſti p̃cij. ¶ Tertium dubiũ, preſuppoſita validitate ⁊ vinculo illo
rum iuramẽtorũ vel alicuius illorũ debuerit audiri dictus Iacobꝰ pe
tens abſolutionẽ a dño ep̃o. ¶ Quartũ dubium, vtrũ dñs ep̃s ⁊ eius
vicarius iuridice ſe geſſerint tã in p̃nunciando quã in relaxãdo dicta
iuramenta. ¶ Quintũ ⁊ vltimum que ſint ⁊ eſſe debeãt partes iudicis
appellationis. In hoc reſpondeo ad primũ. Et primo ad partem nega
1 tiuam qd dicto iuramẽto nullũ vinculũ iuſſit. † Valet em̃ ſm oẽs ſta
tutum preſumẽs dolũ ⁊ ſimulationẽ in certis cõtractibus maxime mino
rum: adeo qd iuramẽta in eis preſtita nullius efficiunt momẽti tanq̃
dolo extorta ⁊ ſimulata ad hoc.l.ſi mulier.⁊ in auẽ.ſi qua mulier.C.ad
velle.l.p̃ncipalibus.ff.ſi cer.pe.⁊.l.vnica.C.de cõtrad.iud.no. in terminis
noſtris Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.in.viij.ſeu.ix.col.vbi dicit
qd aut ſtatutũ ſimpliciter annullat iuramẽtũ nõ ſeruata ſolẽnitate ⁊
non valet aut diſponit vt contractus aliter celebratus preſumatur do
loſus ſeu qd minores dolo p̃ſumant inducti: ⁊ valet etiam ad annullã
dum iuramentũ. moueẽ q2 ſtatutũ poteſt p̃ſumi dolũ ⁊ iuramentum
dolo extortũ nõ valet.vt in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊.c.ij.de pa.lib.vj.
⁊ auẽ.ſacramẽta puberuz.C.ſi aduer.vẽ.plus ſentit Bal.in dicta.auẽ.
ſacramenta puberũ.dicit em̃ qd etiã ſi ſtatuta non fingant dolũ ⁊ ſi-
mulationẽ ⁊ equitatẽ vt puta: q2 malitia hoĩm illius loci erat prom-
pta ad decipiẽdũ minores valẽt ſtatuta annullãtia iuramẽta ⁊ cũ ha
beant equitatẽ ⁊ rationẽ naturalẽ non p̃nt dici iuri cõtraria.fateẽ tñ
bonam eſſe cautelam que in multis locis ſeruaẽ vt contractus cõ ſtatu
ta preſumanẽ dolo ſeu metu initi: plenius tamen idẽ Bal.hanc mate
riam attingi.in.l.non dubiũ.C.de legi.attamẽ qd ad caſum noſtrum
videtur velle vt iuramẽtũ nõ ſeruata ſolennitate ſtatuti nõ valeat.dt
enim in effectu quo ad propoſitũ noſtrũ qd aut rõ prohibitionis ſta-
tuti fundaẽ ſuper eq̃tate naturali ⁊ nõ valet iuramẽtũ: vt puta quan-
do ſtatutũ fundatur ſuper dolo ⁊ ſimulatione: vt in caſu nr̃o.aut fun-
datur ſuper quadã equitate poſitiua ⁊ valet. Et hoc caſu p̃nt intelli-
gi ea que habenẽ in.c.ij.⁊.c.cũ cõtingat.⁊ auẽ.ſacramenta puberũ p̃al.
Et ſi quis diceret hoc p̃cedi reſpectu iuramenti interpoſiti ſup obſer
uantia cõtractus ⁊ non qñ iurauerit per prius ſe maiorẽ. Reſpondeo q̃ ſi
illud iuramentuz fuit preſtitũ in eodem cõtractu debet preſumi extortum
ſicut ipſe cõtractus: q2 iuramentũ non preſumitur propria voluntate
preſtitũ a malo: vt dicit tex.in.c.ſuper hoc.de renũ. quia eadẽ facilita
te qua inducunẽ minores ad cõtrahendũ induci poſſunt ad iurãdum ſe
maiores. Et ſi diceremus contrariũ tale ſtatutũ nullius foret effectus
cũ facile minores inducti ad cõtrahendũ iurarẽt ſe maiores. Ad hoc bo-
2 nus tex.in.d.l.ſi mulier.hinc Bar.in.l.fi.C.ad velleia.dicit. † qd ſi mu
lier extra iudiciũ renuntiet velleiano in eodez cõtractu nõ valet: q2 ea
dem facilitate qua inducit ad ſe obligandũ induci poteſt ad renũtian
dũ ⁊ ſic lex eſſet ludibrio. Idẽ in ſimili not.in.l.ſi ex cautiõe.C.de non
nume.pec.vbi dicit nõ valere denũtiationẽ in eodẽ cõtractu habitam cum
quis confiteẽ ſe recepiſſe pecuniã mutuã. Ad idẽ qd ipſe not.in.l.ne-
mo poteſt.ff.de leg.j.vbi dicit nõ valere renũtiationem exceptionis ſi
mulationis in eodem cõtractu qui dicit ſimulatus: q2 oĩa que ſunt in eo
dem inſtrumento preſumi debẽt ſimulata ſi cõtractus ſimulatꝰ pro-
betur. Ita dicẽdum videẽ in propoſito ex quo per ſtatutũ nõ ſeruata

ſolennitate pꝛeſumitur contractus dolo extoꝛtus omnia tunc geſta
tanq̄ acceſſoꝛia ⁊ p̄ambula p̄ſumi dʒ dolo extoꝛta. Facit regula acceſ-
ſoꝛiū. de re. iu. li. vj. ⁊ l. oꝛo. ff. de ſpō. ⁊ c. pꝛudētia. ⁊ c. p̄terea. de off. dele.
¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſniam arbitroꝛ veriorē. Moueoꝛ
pꝛimo qꝛ dictū ſtatutū nō dʒ extendi ad iuramentū pꝛius pꝛeſtitū cū
iurauerit ſe ante oēm cōtractū maiorē: qm̄ cū ſtatutū deuiet a regulis
nō debet aliquatenus extēdi ad caſum ſimilē fictioni. vt. l. iij. §. hec aūt
verba. ff. de neg. geſt. no. Bar. in. l. non dubiū. pꝛeal. facit qꝺ legi. ⁊ no.
in. c. in veſtra. de iureiu. ⁊ ꝑ Jo. an. in regula pꝛo poſſeſſoꝛe. de re. iur. li.
vj. in mercu. ⁊ c. ſtatutum. de ele. li. vj. ⁊ l. qꝺ vero contra rationem. ff. de
3 legi. Quinimo qꝺ plus eſt † ſtatutū diſponēs ſuper cōtractu non ha-
bet locū quaſi ꝯctu: vt no. dicit Bar. in. l. apud Julianū. ff. ex qui. cau.
in poſ. ea. ⁊ in. l. ſi minoꝛ. ff. de acquir. here. Sicut nec ꝯ ſtatutum ſuper
quaſi cōtractu nō habet locū in vero cōtractu: vt no. voluit gl. in. c. de
cet. de immu. ec. li. vj. vbi dicit qꝺ diſpoſitio illius. c. annullās habitum
iudiciū in eccleſia nō extendiṫ ad ꝯctus. ita dicēdum vꝛ in ꝓpoſito q̄
ſtatutum iſtud diſponēs ſuper contractu non debet extendi ad iura-
mentū pꝛius ſuꝑ maioꝛitate cū illud nō ſit cōtractus: nec quaſi cōtra
ctus: vt ꝓbaṫ ex his que habenṫ in. l. labeo. la. ij. de verb. ſig. ⁊ l. oēm ob
ligationem. ff. de iud. cū ibi no. Quinimo plus qꝺ etiā ſi expꝛeſſe ſtatu
tum voluiſſet cōpꝛehendere illud iuramentum nō valuit: qꝛ non ſpe
ctat ad laicos decernere ſuꝑ iuramento ſicut nec ſuper alio iure ſpiri-
tuali: vt no. Hoſt. in. c. quēadmodum. de iureiur. ꝓbaṫ in. c. venerabilē.
4 de elec. ⁊ no. ꝑ Fed. de ſenis. cōſi. xcj. ⁊ ꝯſil. xcv. vbi gn̄aliter dicit † nul-
lum ſtatutum laicoꝛum valere ſuper ſpectantibus ad iuriſdictionē ec-
cleſiaſticā. Ad hoc. c. ſi imperatoꝛ. xc. di. vbi dꝛ quod pꝛo ſpiritualibus
debet etiā imperatoꝛ recurrere ad eccleſiā. facit. c. nouit. de iudi. Pꝛo-
batur rōne inconuincibili: ſi enim nō valet laicus cognoſcere de vali-
ditate iuramēti vel alterius actus ſpiritualis. vt in. c. tuā. de oꝛd. cog.
⁊ c. latoꝛ. qui fil. ſint legi. ⁊ c. ſi iudex laicus. de ſen. exc. li. vj. ⁊ no. Bart.
in. l. titia. ff. ſol. ma. ⁊ l. j. de iuriſ. om. iud. ergo foꝛtius nec ſuper illo ſta-
tuere cū ſtatutū ſumat vires a ptāte ſtatuentis. de ſen. exc. c. a nobis. ⁊
l. fi. ff. de iuriſ. om. iu. ⁊ c. vt animarū. de cōſti. li. vj. Nec obſtat ſi dicatur
qꝺ fuerit pꝛeſtitum ſuper cōtractu: qꝛ ſtatutū p̄ſumiṫ doloſum: qꝛ hoc
iuramētum vt dixi pꝛeceſſit ꝯctum. nec pōt dici pars contractus. vn-
de eſto qꝺ ꝯctus in totum coꝛruerit valeret nihilominus iuramentū
⁊ ſic non dʒ iudicari ad materiam ꝯctus. ad hoc. l. etiam. ff. de mino. ⁊
l. ſcire debemus. ff. de ver. ob. facit qꝺ in ſimili no. Jnn. in. c. fi. de reſti.
ſpo. dicēs eā ſuſtinere: lʒ coꝛruit iudiciū: ⁊ pꝛobaṫ in cle. conſtitutionē.
de ele. habet eñ iuramentū ſubſiſtere per ſe: nec etiā accidit cōtratui.
vnde pōt pꝛeſtari etiā ſuper cōtractu nullo. vt in. c. debitoꝛes. ⁊ quod
ibi no. de iureiur. Pꝛeterea magis deliberate pꝛeſumitur quis venire
ad iuramentum tanq̄ ad actum ſpiritualē ⁊ anime periculoſum q̄ ad
ꝯctum ſuper tēpoꝛalibus: ideo facilius debet p̄ſumi quis dolo indu-
ctus ſuper contractu q̄ ſuper iuramento ad hoc qꝺ legi. ⁊ no. in. l. cum
qs. §. codicillis. ff. de leg. ij. ⁊ in auṫ. de iureiu. a moꝛi. pꝛeſt. ⁊ per Bar. in
l. ſciendum. ff. de ver. ob. ⁊ l. ij. C. de reſcin. ven. facit optime tex. cum ibi
5 no in. l. cum pr̄. §. filius mater. ff. de leg. ij. Hinc dicimus † qꝺ iuramen-
tum hʒ vim clauſule ſi nō valet qꝺ ago vt ago valeat vt valere poteſt
vt ibi. ⁊ pꝛobaṫ in. c. ad noſtrā. el. iij. de iureiur. Hinc etiam iure diſponi
6 tur † vt minoꝛ poſſit in ſpiritualibus eſſe in iudicio ſine curatoꝛe ⁊ nō
ſic ſuper tempoꝛalibus: vt in. c. ſi annum. de iudi. li. vj. iuncta gl. l. clax.
C. de auto. pꝛeſtā. ¶ Ex his concluditur valere pꝛimum iuramentum
quo iurauit ſe maiorē cum nō ꝓbeṫ ipſum Jacobum dolo inductum
ad iuramētū: nec ſtatutū ad hunc caſum extenditur per ſupꝛadicta ⁊
ceſſat per hoc argumentum ſupꝛa in ꝯꝛium foꝛmatum. imo plus dico
p̄ſumendum qꝺ ipſe Jacobus dolo ſuo iurauerit ſe maioꝛem cum ip-
ſe tunc ſciret ſe minorē vt ipſemet narrat in libello ſuo cui ꝯ eū creden
dum eſt. vt. l. cū p̄cū. C. de lib. cau. no. Bar. in. l. certū. §. ſi quis abſente.
ff. de cōfeſ. vñ ſaltē hoc caſu debet pꝛeſumi dolus cum ſciret ſe minorē:
⁊ pꝛocedere in dubio dʒ gl. in. l. ſi alterius. C. ſi mi. ſe ma. di. ⁊ Jo. and.
poſt Hico. de ma. in addi. Specu. in tit. de ſent. pꝛola. §. vt autem. poſt
pꝛincipium. lʒ Bar. aliter dicat in. d. l. ſi alterius. ſed cōcoꝛdari poſſunt
vt ſi nō pꝛobatur maioꝛem ſciuiſſe ſe minorē nō p̄ſumiṫ dolus ſed ſim
plicitas. vt voluit Bar. ſi autem ꝓbeṫ eum ſciuiſſe p̄ſumatur dolus vt
in glo. ⁊ per Jo. an. Nam iurādo ſcienter contra veritatē non pōt niſi
dolus pꝛeſumi. Ad hoc. l. quid enim. ff. de dolo. facit. c. illud. ⁊ qꝺ ibi
no. de p̄ſum. ⁊ hoc de pꝛimo iuramento. ¶ Venio nunc ad ipſum con-
tractum ⁊ iuramētum ſuꝑ eo appoſitum: ſi ꝓbeṫ ꝯctum valere ⁊ tene-
re ſtatutum dʒ iudicari ⁊ cenſeri ſicut ius cōe. ⁊ ab eo debet interpꝛe-
tationem ſumere. vt in. c. cum dilectus. de conſuetud. ⁊ l. ij. C. de noxa.
no. Jnn. in. c. cauſam. de reſcr. ⁊ Barto. in. l. oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iu-
7 re. † Sed minoꝛ iurans coꝛpoꝛaliter ſe maioꝛem ceſſante dolo aduer-
ſarij excluditur a bn̄ficio minoꝛis etatis inducto a iure cōi: vt in. d. l. ſi
alterius. C. ſi mi. ſe ma. di. Ergo debet etiam excludi a bn̄ficio ſtatuti
quod etiam voluit Jo. an. Hico. de mat. in addi. pꝛedicta. Pꝛo hoc fa
cit qꝛ ex quo minoꝛ doloſe verſatur non debet vti minoꝛis bn̄ficio eta-
tis. l. j. §. pupillum. ff. depoſi. ⁊ l. auxilium. ff. de mino. Jſte autem iura-
uit ſe minoꝛem vt ſupꝛa pꝛobatum eſt. ergo nō debet tanq̄ minoꝛ vti
beneficio ſtatuti. Pꝛeterea dico quod etiam ceſſante pꝛimo iuramēto

valere debet tñ venditio pꝛopter iuramentum de eo ſeruando appo
ſitum qꝛ lʒ valeat ſtatutū quo ad infringēdū cōtractū non iuratum
ſecus tñ vbi interuenit iuramētū: qꝛ non pōt ſtatutum laicoꝛū in pꝛe
iudiciū iuramēti pꝛeſumere dolū alˀs parata eſſet laicis via inualidā
di omnia inſtrumenta minoꝛū ⁊ mulierū pꝛeſumere vel ſcʒ dolū vel
ſimulationē: ⁊ ꝓhibitum vna via: alia via inducta admitti non dʒ. c.
tue. de ꝓcu. ⁊ regula cū quid vna via. de re. iu. li. vj. ⁊ ideo eleganter in
hoc paſſu dixit do. Anto. de but. in. c. cū cōtingat. p̄alle. quod aut ap
paret legitima cauſa pꝛeſumendi dolum ſeu ſimulationē in cōtracti-
bus minoꝝ ⁊ impendiṫ virtus iuramenti aut non apparet legitima
cauſa pꝛeſumendi: ⁊ valet iuramētū etiā ſi ſtatutum ſpecifice annulla
ret iuramentū. Ego vero latius hunc articulū examinaui in quadaʒ
diſputatione mea ⁊ nouiſſime in lectura illius. c. cum contingat. ⁊ ibi
tunc ꝯcluſi nūc etiā de nouo cōcludo qꝺ ex quo nulla apparet ſpecifi
ca ⁊ veroſimilis cōiectura p̄ſumendi dolū vel aliā illicitā cām nō ſuf-
ficit ſtatutū ad euacuandū iuramētū: qꝛ nō apparēte cā vrgente non
debet nec poteſt impediri obligatio de querenda. ar. xxv. q. j. ſunt qui
dā. ⁊ qꝺ not. Jnn. in. c. que in eccleſiaꝝ. de cōſti. ⁊ meliꝰ in. c. qꝛ pleriq;.
in fi. de immu. ecc. ⁊ per legiſtas in. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. publi. eſſet
eñ tale ſtatutū cauſas perfidie ⁊ periurij cōtra. l. j. C. ſi adner. ven. ⁊ cō
tra iura canonica: nec debet credi verbis enūtiatiuis ſtatuti cū talibꝰ
verbis nō ſit credendū ex quo materia nō pendet a mera diſpoſitiōe
ſtatuentiū. iuxta no. per Bar. in auṫ. ſi quis ī aliquo documēto. C. de
eden. ⁊ in. l. ſi foꝛte. ff. de caſtrē. pe. ⁊ l. ſciēdū. ff. de ver. ob. ¶ Sʒ opoꝛ-
tet qꝺ extrinſecꝰ ꝓbetur cauſa: puta qꝛ in loco ſtatuti minoꝛes cōſue
uerant dolo induci extrinſecꝰ eſt ꝓbata. Et pꝛo hoc facit. c. ij. de pact.
lib. vj. vbi tex. dicit talia iuramēta omnino eſſe ſeruāda. ⁊ tex. in auṫ. ſa
cramenta. dicit inuiolabiliter ⁊c. niſi dolo vel metu ꝓbenṫ extoꝛta qꝺ
hic nō ꝓbaṫ. Quinimo ſi bene ponderenṫ verba illius ſtatuti ſtatuē-
tes videnṫ dubitaſſe ꝺe vero dolo in eo qꝺ in ſtatuto dicitur qꝺ cōtra
ctus pꝛeſumaṫ: ⁊ fingatur dolo extoꝛtus. vnde pōdero verbū fingaṫ.
8 ¶ † Fictio enim cadit ſuper certo ⁊ pꝛeſumptio ſuꝑ incerto: ⁊ quod
pōt eſſe verū: vt no. in. l. vna. C. de rei vxo. acti. §. accedit. ī verbo pꝛeſu
matur. ⁊ ꝑ canoniſtas in. c. is q. de ſpon. Et ſic voluerūt ſtatuētes fin-
gere dolū vbi nō erat: qꝺ non potuerūt facere in pꝛeiudiciū iuramēti.
¶ Ex hoc verbo clare arguo qꝺ nō habuerūt ſufficientē cauſam p̄ſu
mendi dolum. alˀs nō fuiſſent vſi verbo fingatur. Pꝛeterea ſi laici nō
poſſunt cognoſcere etiā incidenter ⁊ acceſſoꝛie de validate iuramenti
vel alterius actus ſpiritualis. d. c. tuā. de oꝛd. cog. ⁊ c. latoꝛ. q fi. ſint le-
gi. ⁊ ita foꝛtius in re dubia ſtatuere etiā incidēter ⁊ neceſſario. ¶ Cō
cludo ergo dictū contractū valuiſſe ⁊ valere ⁊ firmatū eſſe iuramēto.
iuxta not. per Bar. in. l. ſi quis pꝛo eo. ff. de fideiu. ⁊ per canoniſtas ī. c.
cū cōtigat. pꝛeal. ⁊ dictū Bar. ī. d. l. omnes populi. ⁊ Bal. ꝓcedat qñ
a pꝛincipio ſe nō iurauit maioꝛem. Et qñ pꝛobaṫ ſtatuētes habuiſſe
ꝓbabilem cauſam p̄ſumēdi dolū ⁊ per hoc ſunt ſublata argumēta in
cōtrariū foꝛmata. Et hec cōcluſio maxime eſt tenēda per ea que īfra
in ſequēti dubio ſubijciā. ¶ Condeſcēdo ad ſcꝺʒ in quo vt ꝓlixitatē
euitem cōcluſiue ꝓcedā. Et dico illā ratificationē ſi facta fuit in ma-
ioꝛi etate ſine omni ſcrupulo imponere oēm finem ⁊ ſilentiū huic con
certatiōi: ita vt abſq; aliquo dubio nulla poſſet nūc allegari ōceptio.
Etiam ſi ꝓbaretur vltra dimidiā iuſti pꝛetij etiā qñ interuenit iura-
mentum qꝺ hʒ excludere remediū. l. ij. C. de reſcin. vē. ⁊ ibi no. per glo.
⁊ Bar. ⁊ per gl. ⁊ doc. in. l. pe. de emp. ⁊ vē. Tum qꝛ iſte Jacobus dixit
qꝺ certificatꝰ de vero pꝛetio rei vēdite quod plus valebat donabat:
quod ſufficit ƀm Bar. in. d. l. ij. facit. l. ſi quis donatiōis. ff. de cōtrahē.
empt. Et lʒ hec verba pꝛotulerit dictus Jacobus in pꝛimo ꝯtractu
cū eſſet minoꝛ. Tamē ex quo illū poſtmodū ratificauit ⁊ appꝛobauit
videṫ de nouo pꝛotuliſſe ⁊ cōtraxiſſe. l. j. §. ſi ma. factus. Facit qꝺ in ſi-
mili no. Bar. in. l. theopompus. ff. de dote p̄lega. ⁊ l. eos. ff. de fal. ⁊ qꝺ
no. in. c. cū in tua. de teſti. Jtē facit vna ꝯſideratio incōuincibilis. ex q̊
enim is qui idē cōfiteṫ videṫ excluſus ab omni bn̄ficio vt cōſideretur
non per erroꝛem donaſſe qꝺ plus valet ⁊ pꝛeſumi dʒ maxime ex ſpa-
tio medij tpis veraciter de vero valoꝛe rei. ad hoc tex. optimus. in. l.
ſi mulier. ⁊ in. l. vnica. ꝓpe fi. C. de plus peti. no. Bar. in. l. cū ſcimus. de
agri. ⁊ cenſi. li. xj. Et hoc eſt pꝛecipuū in hac materia: licet pꝛima ꝯfeſ
ſio ſeu donatio fuerit facta tꝑe inhabili: vt pꝛobatur in. d. l. ſi mulier.
¶ Venio ad tertiū ⁊ ꝓcedam tam in hoc q̄ in ſequētibus ꝯcluſiue
vt nimiā ꝓlixitatē euitem. Et dico qꝺ nō debuit dictus Jacobus au
diri abſolutionē petēs. vt patet ex pꝛedictis nulla īteruenit deceptio
etiā ſi ꝓbareṫ valoꝛ rei vltra dimidiam p̄tij ſoluti ſponte eñ donauit
qꝺ potuit cū eſſet maioꝛ etate tempoꝛe ratifitatiōis. d. l. ſi quis dona-
tionis: ⁊ ſic etiā ſi de facto abſolueretur a iuramento. cōtractus tamē
remaneret firmus irreuocabilis cū ſit de iuregētiū. l. ex hoc iure. ff de
iuſti. ⁊ iure. adeo quod ēt papa nō poſſet illū reuocare. ad qꝺ no. Jn
no. in. c. ij. de confir. vti. ⁊ in. c. inquiſitioni. de ſen. exc. nam ea que ſunt
de iuregentiū per pꝛincipeʒ tolli nō poſſunt. in cle. paſtoꝛalis. de re iu
di. ⁊ inſti. de legi. agna. tute. in fi. ⁊ de iure naturali gentiū ⁊ ciui. §. ſed
naturalia. per legiſtas in. d. l. fi. C. ſi contra ius vel vti. pub. ⁊ p̄ſuppo-
ſito etiā quod dicta ratificatio nō īteruenīſſet nō debuiſſet adhuc au
diri: qꝛ nō pꝛobaṫ leſio enoꝛmis: imo nec illa ſi bene pōderētur dicta
teſtium

teſtiũ:vt patet ex eorũ depoſitionibus.⁊ ex no.per Bar.in.l.pretia re
rum.ff.ad.l.fal.⁊.d.l.ij.de reſcin.ven.⁊ per gloſſ.in.c.cum cauſa.de teſt.
⁊ ideo nõ ſubſiſtente leſione enormi non debet minor audiri.ꝑ hoc di-
cta aut.ſacramenta.que mandat iuramẽta inuiolabiter obſeruari.⁊.d.
c.ij.de pac.li.vj.vbi dr oĩno ſeruent̃ ⁊c.ꝑ illũ tex.innuit ibi Archi.cõtra
Nico.in.c.cum contingat.de iureiur.vbi dixit mulierẽ poſſe in illo.c.ij.
inſtare vt abſoluat̃.nam hoc falſum eſt per dicta iura.⁊ tꝫ do.Ant.in
d.c.cũ cõtingat.⁊ ego ſemper tenui ⁊ latiſſime fui proſecutus in dicta
diſputatiõe.nã ſi indifferenter ꝯ illa iura poſſet peti abſolutio ſeruirẽt
quaſi de vento qḋ nõ dicendũ eſt qḋ emanauerint cum tanta ſolenni-
tate.Nõ eſt aliquis tex.in mũdo qui hãc abſolutionẽ hoc caſu indul
geat.Nec ob.c.j.de iureiu.⁊ no.in.c.debitores.eo.ti.qꝛ ibi creditor vſu-
rarius nõ reſtituẽdo ideo cõpellitur relaxare iuramẽtum vel auditur
petens abſolutionẽ.Quod non contingit in caſu noſtro ex quo dece
ptio nõ probat̃:⁊ hoc in dubio ita eſt tenendũ quicquid alij ſenſerint.
¶ Ex his infero ad quartũ dubiũ in quo dico dictũ epm ⁊ eius vica-
rium in hoc facto ſalua eorum reuerentia nõ bene proceſſiſſe primo qꝛ
abſoluerunt dictũ Jacobũ nulla leſione legitime probata contra iura
mentum.¶ Item qꝛ ratificauerit illũ ꝯtũ:⁊ ſi aliquid plus valebãt
dicta bona hoc donauerat emptori ⁊ donatio perfecta fuit.vt.c.fi.de
9 don.† ⁊ iuramẽtũ ſine cauſa legitima remitti nõ põt etiam a papa in
preiudiciũ alterius maxime in lata ſententia:vt no.Inn.in.c.cum in-
ter.de renũ.gl.⁊ cõmuniter.doc.in.c.quanto.de iureiur.ex quo poteſt
dici quod illa abſolutio nõ valuit:qꝛ facta a non habente poteſtatem.
Itẽ qꝛ dictus Jacobus in primo cõtractu ſcienter ⁊ appenſate decla
rauerat iurando ſe maiorẽ.Et ſic nõ debebat cõſequi beneficium abſo
lutionis aduerſus ſm iuramẽtũ:qꝛ fruſtra legis auxilium inuocat q
cõmittit in legem.de vſu.qꝛ fruſtra.Item pronuntiauerũt ⁊ abſolue-
runt ſuper nompetitis cõtra oĩa iura vulgaria ⁊ preſertiꝫ in eo qḋ fuit
pronuntiatũ ſuper ipſo cõtractu.cum tãtũ fuerint aditi ſuper acceſ-
ſorio.ſ.ſuper iuramẽto.nam ſuper contractu debuerũt cauſam conſer-
uare ꝓprio iudicio:vt in.c.lator.⁊.c.cauſam.preal.⁊ qḋ no.in.c.de pru-
dentia.de do.poſt diuor.reſti.⁊.c.cauſam.qui fil.ſint legi.⁊.c.nouit.de
iudi.¶ Ex his omnibus infero ad vltimũ:vcꝫ qḋ iudicis appellatio-
nis officium eſt in pronuntiando bene fuiſſe appellatum ⁊ male ſen-
tentiatum ⁊ abſolutum contractum ⁊c. Abbas.

¶ Conſilium.lxxij.

1 ☞ Tranſactio facta cum aliquibus ex pluribus habentibus idẽ ius
non extenditur ad alios.
2 Pactum vt emphytenta non poſſit expelli ex ceſſatione ſolutionis
canonis valet.
3 Conſuetudo quelibet contra eccleſiam non eſt ſemper nulla.

Omnipotentis dei nomine

inuocato.In negotio Guidonis Pauli de Albino ſuper
iure emphyteutico duo ad claritatẽ totius materie excutiẽ
da incũbunt.Primo an capitula inita inter cõmune vrbini ⁊.c. eccl'ie
eiuſdẽ ciuitatis ſuper iure emphyteutico extẽdãtur ad bona cuiuſdaꝫ
abbatie ſita in territorio alieno.¶ Secũdum dubiũ preſuppoſito qḋ
dicta capitula non ſint ad hunc caſum extendenda ſaltẽ poſſit dictus
Guido pauli defendi ex cõſuetudine ibidẽ obſeruata ſecũdum quam
bona cuiuſcꝫ eccleſie in territorio vrbini cõſiſtẽtia ex defectu canonis
non ſoluti nõ poſſunt eripi ab emphyteuta.ſed agi debet dũtaxat ad
ſolutionẽ ipſius pẽſionis ⁊c.¶ In chriſti nomine amen.Circa primũ
breuiter dico dicta capitula nullo iure extẽdi debere ad bona dicte ab
batie.Primo ex defectu poteſtatis ſtatuẽtiũ.nõ eñ poterũt laici ſta-
tuta facere in preiudiciũ eccleſiarũ etiã reſpectu bonorum conſiſtẽtiũ
in eorũ territorio:vt expſſum eſt in.c.q̃ in eccleſiarũ.⁊.c. eccleſia ſancte
Marie.de cõſti.⁊.xcvj.di.bene quidẽ.⁊.c.fi.de reb.ec.nõ alie.facit au-
ten.caſſa.C.de ſac.ſan.ec.¶ Secũdo ꝙ etiam data ptãte ſtatuentium
non debet fieri extenſio ad bona illius abbatie:qꝛ vt clare patet ex ver
bis vltimi capituli per qḋ fit extẽſio illa dirigere dꝫ ad perſonas vt ibi
per oẽs ſyndicos ⁊ procuratores ſeu alio quouis nomine ⁊ omnes fa
ctores quarũcũqꝫ eccleſiarum abbates monachos ⁊c.Ideo nõ cõpre-
hendit bona eorũ qui ſunt de illo territorio etiã ſi al's eſſent bona ſup-
poſita iuriſdictioni ſtatuẽtiũ:vt clare patet ex no.ꝑ Inn.in.c.poſtula-
ſti.de fo.compe.⁊ bar.in.l.cunctos populos.de ſum.trini.facit qḋ no.
Jo.an.in.c.cum ſm leges.de hereti.li.vj.licet eñ capitula cum canoni
cis videant̃ ſcripta in rem tñ extenſio q̃ facit ad ꝓpoſitum noſtrũ eſt
cõcepta in perſonas:nõ enim fuit dictum:vt illa capitula haberent lo
cum in bonis omnibus ſitis in territorio vrbini:quo caſu diceremus
legẽ eſſe datã verbis ⁊ nõ rebus,ſed fuit dictum vt perſone deberẽt il-
la capitula ſeruare ⁊ ſeruari facere.Et ſic non poſſunt comprehẽdere
abbates de alieno territorio.arg.in.l.j.ff.de tuto.⁊ cur.da.ab his.Nec
eo capite qꝛ canonici cõſenſerunt tenent̃ abbates ad illorum obſeruã
tiam:qꝛ pactum nõ extẽditur ad alienas perſonas vel res.l.ſi vnus.§.
1 ante omnia.ff.de pac.¶ † Quinimo tranſactio facta cũ aliquibus ex
pluribus habentibus idem ius nõ extendit̃ ad alios.l.j.C.de tranſac.
Dico etiam qḋ ſi eps ⁊ capitulũ conſenſiſſent adhuc non fieret exten
ſio ad illum abbatem per.c.veſtra.⁊ qḋ ibi no.Inn.de locato.Ex qui-
bus clare concluditur ad primum dubium quod virtute illorũ capi-
tulorum ſeu extenſionis non poteſt dictus Guido paulus ſe defende
re.¶ Venio ad ſcḋm vtrũ ſaltẽ vigore cõis obſeruãtie ⁊ cõſuetudinis
poſſet defendere ſe.Et primo videt̃ qḋ non:qꝛ talis conſuetudo eſſet
damnoſa eccleſijs.ergo non valet.vt in.c.j.de cõſue.¶ Secundo vide
tur ꝙ ſit cõtra ſubſtantiã cõtractus emphyteutici:cum de natura ipſi
us ſit qḋ pẽſione nõ ſoluta intra bienniũ poſſit emphyteuta per dñm
expelli.vt in.c.potuit.de loca.⁊ in.l.ij.C.de iure emphy.⁊ inſtit.loca.§.
adeo.loquor de empyteuta eccleſie.Nã in iure priuato requiritur ſta-
tutum tempus.vt in.d.l.ij.conſuetudo auteꝫ ꝯ ſubſtantialia actus nõ
valet.vt in.c.ij.iuncta gl.de cõſue.li.vj.facit.l.per ſeruum.ff.de vſu ⁊ ha
bi.¶ Item video qḋ ſi fiat pactum in quo dicatur vt non poſſit ex-
pelli,tñ intelligitur ſi ſoluerit penſionem.vnde ſi eſſet ſoluere per bien
nium poteſt nihilominus expelli:etiam pacto nõ obſtãte:vt eſt text.
no.in.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.qḋ ergo non poteſt facere pa-
ctũ nõ dꝫ poſſe inducere cõſuetudo.iuxta no.ꝑ gl.C.de decre.dec.ſup
rub.lib.x.¶ Sed his non obſtantibus contrariam ſñiam puto de iu
2 re veriorem.Moueor primo.quia valet † pactuꝫ vt emphytenta non
poſſit expelli ex ceſſatione ſolutionis canonis:vt notanter determi-
nat glo.quam ſequitur Bar.in.l.ij.C.de iure emphy.pal.Ergo debet
valere conſuetudo cum ſit fortior ꝙ pactum priuatorũ.vt ꝓbatur in
c.fi.de cõſue.facit quod no.gl.ſup rub.prealle.⁊ quod no.Bar.in.l.om
nes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.Nec iſtud pactũ eſt cõtra ſubſtantialia cõ-
tractus ſed potius contra ſubſtantialia eſſet ſi fieret pactum vel con-
ſuetudo vt nulla ſoluta penſione teneret ꝯtus qꝛ non cõſiſtit locatio
vel emphyteuſis ſine mercede ſeu pẽſiõe.l.ſi merces.ff.loc.⁊.d.§.adeo.
ſed qḋ agatur ad penſionem:⁊ nõ fiat expenſio.nõ eſt contra ſubſtan
tialia:ſed cõtra accidentalia cum illa ſint de ſubſtantia ſine quibus a-
ctus conſiſtere nõ poteſt.inſti.de emp.⁊ ven.§.pretium.not.Bar.in.l.
ꝓlatam.C.de ſen.⁊ interlo.om.iud.conſtat aũt contractum emphyteu
ticum conſiſtere ſine extẽſione.d.c.potuit.nam ceſſante pacto ⁊ con-
ſuetudine poteſt ꝓprietarius non expellere emphyteutã:ſed agere ad
pẽſionẽ.vt in.d.c.potuit.⁊ qḋ ibi no.⁊ in.d.l.ij.ergo valet pactum.l.ij.§.
cõuenerit.ff.depoſi.⁊.c.vno.de commoda.⁊ regula cõtractus ex con-
uen.de re.iur.lib.vj.¶ Preterea papa mandat decidi cauſas eccleſia
ſticarum perſonarum ⁊ clericorum ſm conſuetudinem patrie:vt in.c.
ij.de eo qui mit.in poſ.facit.c.cõſtitutus.de in integ.reſti.⁊ tex.a cõtra
rio ſenſu.in.c.cũ cauſa.de re iud.⁊ qḋ no.Bar.in.d.l.cũctos populos.
Et intelligo vt omnis eſſet obiectio quando eſt cõſuetudo cõmunis
tam laicorũ ꝙ clericorũ ſicut cõtingit in caſu noſtro.Nõ eñ potuiſſet
hic induci conſuetudo ſine tacito conſenſu clericorũ ⁊ ex nõ vſu indu-
citur conſuetudo qñ vſus habet in ſe tacitum actũ contra diſpoſitio-
nem iuris cõmunis.iuxta plene no.per Jo.an.in.c.Joãnes.de emp.⁊
vẽ.⁊ Cy.in.l.ij C.que ſit longa cõſue.⁊ probatur in.d.c.Joannes.intel
ligendo tamen iuxta no.per Cy.in loco preal.¶ Cõſuetudo non po-
teſt dare legem omnibus rebus exiſtentibus in territorio cuiuſcunqꝫ
ſint.vt in.l.rebus.ff.de cenſi.⁊.l.numerum.§.patrimonium autem.ff.ꝯ
mune.⁊ hono.facit.viij.di.que ꝯ.⁊.xcj.diſt.illa.⁊.l.illud.⁊ quod no.In
nocen.in.d.c.poſtulaſti.⁊ Bar.in.d.l.cũctos populos.Et in propoſi-
to facit quod ponit Fede.in conſi.cxlvj.⁊ Jo.an.poſt Archi.in.c.j.de
immu.ecc.lib.vj.vbi querunt de bonis abbatie exiſtentibus in alio ter
ritorio ꝙ ſit ipſa abbatia.Non obſtant contraria ſuperius allegata.
¶ Ad primum dico hanc conſuetudinem non eſſe multum damno-
ſam eccleſijs.ſatis enim eſt iam poſſe conſequi penſionem ſtatutam:⁊
hoc equitatem habet quam eccleſia debet pre alijs obſeruare.vt in.c.
3 ſuam.de penis.¶ † Non enim quelibet conſuetudo contra eccleſiam
eſt nulla:ſed illa magnuꝫ preiudicium affert.⁊ nulla ratione fulcitur.
ad hoc.c.cum dilectus.de conſuetudi.⁊.c.cum eccleſia ſutrina.de cau.
poſſeſſio.⁊ proprieta.c.ij.de conſuetudi.lib.vj.⁊.c.abbate.de verb.ſign.
cum multis ſimilibus.¶ Ad primum ſupra ſatis reſponſum eſt.Ad
quartum ⁊ vltimum dico quod procedit quãdo ſimpliciter fuit conuẽ
tum:ne inuitus colonus ſeu inquilinus expelleretur.intelligitur eniꝫ
tacita cõditio ſi penſionem ſoluerit.vt ibi:ſed nos loquimur quando
expreſſe habet conſuetudo vel emphyteuta non poſſit expelli etiam
canone vltra biennium non ſoluto:ſed agi poſſit vt ſoluatur:quo caſu
puto valere conſuetudinem contra eccleſiam etiam alibi ſitam ex quo
bona ſunt in territorio.pro hoc quod contractus ſuper re videtur ini
tus ſcḋm conſuetudinem loci licet expreſſe dictum nõ ſit.vt in.l.quod
ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.de edili.edicto.notat Bar.in.l.nemo eſt qui ne
ſciat.ff.de duobus reis.facit.l.final.in fine.C.de fide inſtrumentorum.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In diſputatione que vertitur in

ter Laurentiũ dictum Pallo ⁊ ſocios ex vna parte.⁊ Baltaſarẽ gen
tilis ex altera parte ſuper captura ⁊ detenſione ipſius Baltaſaris oc
caſione debiti paterni.viſo quodam quinternulo mihi oblato in quo
duntaxat continentur quedã ſtatuta ⁊ reformationes ciuitatis incli-
te florentine:ac etiam ſententia lata per officiales mercãtie contra di
ctum Baltaſarem in fauorẽ dicti Laurentij ⁊ ſociorum:⁊ quibuſdam

ſimplicibus excuſationibus allegatis pro parte dicti Baltaſaris.

¶ Conſilium.lxxiij.

1 ☞ Confiteri contra ſe quis poteſt:pro ſe autem minime.
2 Preſumendum eſt pro ſententia poſtꝙ tranſiuit in rem iudicatam.
3 Iudex non poteſt ferre ſententiam ſub conditione reſolutiua.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio humiliter innocato.Videtur primo dictū Baltaſarem iniuſte puniri.Et minus debite teneri.⁊ per cōſequens debere relaxari tam iure cōi inſpecto quam municipalibus cenſuris.de iure enim communi hoc videt̄ clariſſimū cū liceat filio tam puberi quã impuberi abſtinere ab hereditate paterna ⁊ euitare creditores hereditarios.vt in.c.neceſſarijs.ff.de acqui.heredi.⁊ inſti.de heredum quali.⁊ diffe.§.ſinaūt.cum ſi.nec filius conueniri pōt nomine patris.C.ne filius pro patre.in rubro ⁊ nigro.maxime in.l.patris nomine.ſed dictus Baltaſar ſe abſtinuit ab hereditate genitalis patris ſui.ergo cōueniri non poteſt vel detineri ob debita paterna.Idem dicendū videtur ſtatutorū inſpecta diſpoſitione.qm̄ filij per illā obligant̄ cū eorū parētes ceſſauerunt vel fraudē ſeu dolū cōmiſerūt.vt patet ex ſtatuto.ſup rubrica de filijs ⁊ alijs deſcendentibus ⁊ de patribus ⁊ alijs aſcendentibus ⁊ de fratribus q ceſſant ⁊ fugitiuoꝝ ⁊c.Et ſtatuto ſub rubrica de factoribus ⁊ diſcipulis alicuius ſocietatis ⁊c.Sed ex predictis corã me nō cōſtat dictū gentilē patrē dicti Baltaſaris ceſſaſſe fugiſſe,fraudem vel dolū cōmiſiſſe in factoria vel trafico ſuo.ergo virtute illorum ſtatutorū non tenet̄.⁊ per cōſequens cū caſus iſte nō ſit in ſtatutis ꝓuiſus dꝫ relinqui diſpoſitioni iuris cōis.de reſcrip.c.ſuſceptum lib.vj.l.⁊ cōmodiſſime.ff.de lib.⁊ poſthu.¶ Nō ob.ſi dicatur in libello Laurentij hoc cōtineri.vbi narrat̄ dictū gentilem ceſſaſſe:fugiſſe:fraudem ⁊ dolum cōmiſiſſe:q2 narrata in libello bene probāt contra libellantē:vt eſt tex.no.in.l.cū pretiū.C.de lib.cau.no.Bar.in.l.certum.§.ſi quis
1 abſente.ff.de cōfeſ.cano.in.c.j.e.ti.ſed pro libellante non:† q2 licet qs poſſet confiteri contra ſe:pro ſe autē minime.xiiij.q.ij.in prin.imo clare debet probare ea que proponit in libello:al's dubia ꝓbatio nō releuat vt in.c.in preſentia.de proba.Nō obſtat ſnīa pro dicto Laurentio lata:q2 illa poteſt dici nulla cum fuerit probata ſub conditione reſolutiua.fuit in fine ſibi reſeruatū.qd ſi dictus Baltaſar probaret de iure ſuo per totū menſem tūc ſtatutū qd dicta ſentētia eſſet nulla ⁊ nullius momēti.hoc autē officiales facere non potuerūt:q2 nullus iudex poteſt ſuam vel ſui predeceſſoris ſententiā reſcindere etiā ſi poſtea appareat de innocentia rei.vt.C.ſent.reſcin.non poſ.l.j.⁊.ij.⁊.l.diui.ff.de penis.⁊.l.j.§.ſi.ff.de queſtio.⁊.c.in literis.de offi.dele.no.in terminis noſtris Bar.in.l.iudex.ff.de re iudi.per predicta iura concludunt iudicē non poſſe ferre ſnīam ſub conditione reſolutiua.ergo ſentētia non debet teneri tanꝙ lata contra ſolitū ⁊ debitū iuris ordinē.l.prelatum.C.de ſen.⁊ interlo.om.iu.⁊.ij.q.vj.§.diffinitiua.ſed ꝑfecto mihi oſtendat̄ minime ꝓut arbitror dictū Baltaſarem debere per predicta relaxari.

¶ Primo contra eū aperte facit ſententia per officiales mercātie cōtra eū prolata a qua minime appareat appellatū.imo ex lapſu tp̄is cōfirmata que facit ius inter partes etiā ſi a principio fuiſſet iniuſta vt in.c.cum inter.de iudi.⁊.l.ingenuum.ff.de ſtatu ho.⁊.l.res iudicata.ff.de reg.iur.pro qua quidē ſententia preſumit̄ tam reſpectu iuſtitie ꝙ ordinis.vt in.c.in preſentia.de renun.⁊.c.bone.de elec.⁊.c.cauſam que.de re iudi.no.Inn.in.c.cum in iure.de offi.dele.⁊.c.quoniā cōtra.de ꝓ
2 ba.⁊.d.c.bone.vbi dicit † preſumendum pro ſnīa poſtꝙ tranſiuit in rē iudicatam:quia durum eſt ſemper acta recenſere.⁊ plene not per Io.cal.in.d.c.qm̄ contra.vnde cū in libello dicatur dictū gentilē ceſſaſſe fugiſſe fraudē ⁊ dolū cōmiſiſſe.⁊ ſuper his fuerint probatiōes hinc inde facte:vt narratur in ſententia tulerint approbando ⁊ cōfirmādo captionē dicti Baltaſaris ⁊ ꝓnūtiando eū vt filiū in poteſtate teneri ⁊ obligatū forte ꝓ facto paterno dicto Laurētio ⁊ ſocijs.que quidem ſnīa nec aliquo iure aut remedio reſciſſa vel ſuſpenſa certa fecit ius inter partes vt amplius nō poſſit dictus Baltaſar de iniuſta ſententia conqueri.Nam nō appellando videtur illi ſententie acquieuiſſe:vt in c.quo ad conſultationē.de re iudi.qd procedit tam in ciuili quā in criminali etiā vbi venit imponēda pena vltimi ſupplicij.vt.l.non tantū.ff.de ap.⁊.d.l.j.§.ſi.de qō.⁊.d.l.diui.facit quod not.Bar.in.q.qui vltimo ſupplicio.de penis.Quinimo ſi poſt ſententiam nō ſuſpēſam conſtaret de innocentia rei forte ex probationibus de nouo repertis ſolum princeps poſſet eum reſtituere.vt no.ꝓbatur in.d.l.diui.⁊.l.j.§.ſi.preal.⁊ vtrobiqꝫ per Bar.facit.c.ſuborta.inter monaſterium.de re iu.⁊.l.ſub ꝑtextu.C.de tranſac.Nec dꝫ credi puris verbis dicti Baltaſaris,nūc allegātis patrem ſuum doluꝫ nō cōmiſiſſe:quia potius dꝫ credi ſententie quā ſibi.⁊ ſibi imputet quare coram officialibus hoc non oſtendit vel quare nō appellauit.ꝑterea hec allegātio Baltaſaris qd pater ſuus nō cōmiſit dolū vel fraudē.⁊ ſi vera eſſet nō cōcludit iniquitatem ſnīa vel capturā ſuā iniuſtā q2 ſi bene ponderent̄ ſtatuta ſuperius per me allegata.prouident nō ſolū contra factores fraudem vel dolum adhibētes:ſed etiam cōtra fugitiuos ceſſantes aut reddere rationē ſuis magiſtris ⁊ ſocijs nolentes aut ceſſantes reddere eiſdē ea que debent.que omnia allegata fuerūt per dictū Laurentium ⁊ ſuper his probationes fuerūt inducte per varios doctores.ꝯſultū eſt demū contra dictū Baltaſarē ⁊ ꝓnūtiatū:contra quā ſentētiam nullitatis per eū allegatur.vnde alio nō viſo concludo dictum Baltaſarē iuſtitiam cōtra capturā ⁊ detentionē nō fouere.Non obſt.qd narratis in libello dicti Laurētij nō ſit credendum in ſui fauorē.fatendū eſt enim ſup illa narratione ꝙ iudex nō debuit fundare ſnīam ſed ex quo apparet ſnīa lata p̄ſumit̄ ꝙ ex veris ⁊ iuſtis ꝓbationibus fuerit ꝓmulgata vt in iuribus ſuperius allegatis maxime cum in ea narretur officiales teſtiū depoſitiōes ⁊ al's chartas ſeu literas prius percūctatos
3 fuiſſe.Nō obſtat cōtrariū.† fateor eñ iudicem nō poſſe ferre ſub cōditione reſolutiua ſententiam.Sed non per hoc corruit tota ſnīa:ſꝫ illa pars reſolutionis habeatur ꝓ non adiecta ⁊ remaneat ſententia puta non adiecta:vt not.voluit Bart.in.d.l.iudex.facit quod not.in l.dicere.cum.l.ſeq.ff.de arbi.⁊ pro hoc facit quia vtile per inutile nō debet vitiari.quando vtile poteſt ab inutili ſeparari:vt in regula vtile per inutile.⁊ qd ibi not.de regu.iur.lib.vj.⁊ in.l.j.§.trebatius.cum ſeq.de aqua quoti.⁊ eſti.facit.l.j.§.biduum.ff.quando appella.ſit.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ciues quidā ſenenſes ꝑ triginta annos ⁊ vltra rectori cuiuſdam eccleſie ſoluerūt annuatim certam pecunie quātitatē occaſione quarūdā platearū ſeu domorū quas dicebant habere in emphiteuſim ab eadē eccleſia.Cōtingit poſtmodū quod ciues quidam per plurimos annos nō ſoluerūt ſolitum canonem.Nōnulli vero dictas plateas ſeu domos in extraneos ꝑ viam legati ſeu heredis inſtitutionis vel donatiōis tranſtulerūt dicto rectore penitus irrequiſito.Queritur circa predicta quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.lxxiiij.

1 ☞ Dominus poteſt petere ab emphiteuta vt exhibeat inſtrumētū emphiteuticarium.
2 Emphiteuſis eccleſie non tranſit ad heredes extraneos.
3 Emphiteuta non poteſt rem donare vel legare ſeu aliter transferre in extraneum.
4 Emphiteuta non poteſt permutare domino irrequiſito.

Ieſu chriſti eiuſqꝫ mr̄is preſidio humiliter inocato.Duo ꝑncipalia circa p̄dicta ſunt examināda.¶ Primo nūquid per ſolutiones p̄dictas probetur dn̄ium directum eccleſie:cū nulla ſcriptura autētica de dn̄io vl' cōceſſione emphiteuticaria appareat.¶ Secundo preſuppoſito qd probetur dn̄iū eccleſie ⁊ emphitenticaria cōceſſio nūqd ꝑ dictas conceſſiones ſeu alienatiōes factas irrequiſito rectore eccleſie ceciderint dicti ciues a iure eccleſie eoꝝ ita qd libere illa bōa ſint ad ius eccleſie reuerſa.⁊ ꝙꝙ hec ſint plura pulchra dubia ⁊ diffuſe argui ꝓ ⁊ cōtra,attamē breuitatis cauſa ꝓcedam cōcluſiue ſubijciēdo in ſumma qd in eis ſentio.Et p̄mo circa primū arbitror qd per dictas ſolutiōes ſatis probetur dn̄iū directum eccleſie.ita qd nō poſſunt vlterius dicti ciues ſubtrahere ſe a dicta ſolutione nec negare eccleſiam fore dn̄am ⁊ patronā illarū platearū ſeu domorū hoc aperte videt̄ ꝓbari.in.l.cū de in rem verſo.ff.de vſu.⁊ ibi hoc ſatis voluit Bar.imo ſufficeret ſolutio decē annoꝝ.ex quo facta contemplatione illaꝝ plateaꝝ.qd firmat ibi Bart.⁊ maxime per modernos in.c.ꝑuenit.de cenſi.facit.l.fin.⁊.l.ius emphiteutici.C.de fun.pa.li.xj.apertiſſime tenet Spec.in terminis.in ti.de loca.§.nūc aliqua.ver.lxiij.Et facit ſingulariter ad p̄
1 dicta vnū dictū bal.in.l.ꝑtor ait.§.j.ff.de edē.vbi ꝯcludit † qd dn̄s poteſt petere ab emphyteuta vt exhibeat inſtrumētū emphiteuticariū.⁊ hoc etiam tꝫ Spec.in.d.§.nūc aliqua.ver.cxlij.Et ſi non exhibet d't Bald.qd p̄ſumitur emphiteuſis extincta ⁊ finita.Et ſic poterit emphiteuta expelli.ar.ibi cum dn̄s habeat intentionem fundatā ſuper materia ciuili ⁊ emphiteutica.nihil ꝓbat de iure ſuo.vnde cū eccl'ia habeat intētionē fundatā ꝑ p̄dicta videnť poſſe expelli,quod tñ ego non credo illud dictū eſſe ſi ſit verum ſaltē eo caſu quo ꝓbatur illos ſoluiſſe ꝑ.xl.annos.per tex.notabilem in.l.benigne.C.de fund.pat.li.xj.Tenet aperte Spe.in caſu noſtro cū non appareat inſtrumentum in dicto ver.cxlvij.⁊ maxime in caſu noſtro precedit dicta cōcluſio cū nō appareāt ſup p̄dictis libri antiqui eccleſie.Qui ⁊ ſi nō ſint autētici faciūt tñ fidem nō modicam.iuxta no.in.c.cum cauſam.de ꝓbatio.

¶ Circa ſecundū dico qd illi q nō ſoluerūt per bienniū nec purgauerūt moram ceciderūt a iure eorum.per.c.potuit.de loca.⁊ ꝑdunt quicquid impedierūt nomine melioratiōis:vt in aut.q rē huiuſmodi.C.de ſacroſan.eccle.⁊.x.q.ij.hoc ius porrectū.ver.qui rē.dubium eſt circa illos qui donauerūt inter viuos ⁊ in vltima volūtate.Spe.eñ voluit in dicto.§.nūc aliqua.ver.xcv.quod nō incidūt in aliquā penam.Et idem vult in ver.cvij.⁊ ſeq.Idem Ioā.an.poſt Inn.⁊ glo.in verſi.multos alios.in.d.c.potuit.⁊ Accur.⁊ Cy.in.l.iij.C.de iure emph.loquunť tamē Accur.⁊ Cy.in emphiteuta p̄uato.ſꝫ Spe.⁊ alij loquūtur ꝓprie in emphiteuta eccleſie.dicūt eñ quod.c.potuit loquitur in alienatione ſit mediante pretio:quia tunc habetur affectio ad pretium.⁊ ideo nō differt an illud cōſequatur ab extraneo an a domino.

ideo voluerunt iura vt requiratur prius dñs ſi ipſe velit emere: ſed in
donatione vel legato ceſſat iſta ratio cũ illa fiant propter affectionez
quã habet ad pſonaz donatarij vel legatarij ſeu heredis que non ca-
dit in perſonã dñi: ſic ceſſat ratio illius. c. potuit. ſʒ Bar. apertiſſime
tenet oppoſitũ tam in priuato ꝙ̃ in eccleſia. in. l. fi. C. de iure emphy. ⁊
latius in. l. ſi domus. §. fi. ff. de leg. j. vbi dicit qḋ ſine licẽtia dñi nõ põt
donari. nec in vltima volũtate relinqui. Primo q: tex. in. d. l. fi. prohi
bet alienationẽ. Item q: non eſſe ſufficiẽter dño cautum: q: per illam
tranſlationẽ ius ſuũ efficeretur deterius: qm̃ nõ haberet aliquẽ actio
nem ad pẽſionẽ cõtra ſucceſſorẽ ſed oporteret agere rei vẽdicatione:
qḋ eſt periculoſum: ⁊ in emphyteuta eccleſie dicit expreſſum eſſe in. l.
ij. C. ne rei do. vel tem. c. potuit. Tandẽ videt̃ ꝙ ſine requiſitione eccle
ſie nõ dʒ fieri: ſed ea requiſita ſic: tamen ex hoc interueniẽte ſuo cõſen
ſu nullũ preiudiciũ poteſt ſibi iteruenire. Guil. tñ vt refert Jo. an. ſim
pliciter tenet id qḋ tʒ Bar. ⁊ facit ꝙ ipſemet Jo. an. no. i. c. in pſentia.
2 de proba. ⁊ in addi. Spe. d. §. nũc aliqua. ver. ciij. vbi dicit quod † em-
phyteuſis eccleſie non tranſit ad heredes extraneos. per id quod ha
betur in aut. de non alie. aut permu. §. emphyteuſim. per quẽ multi di
xerunt illũ. §. correctũ. quod tenuit Bar. in aut. perpetua. C. de ſa. ſan.
ec. plene per dictum Spe. in. d. ver. cxv. q: ſm Jo. an. licet ſit correct⁹
quo ad titulum ſucceſſorũ. nõ tamẽ quo ad qualitates eorũ quaſi ve-
lit quod licet poſſit concedi in perpetuũ: vt in. §. licentiam. non tamẽ
reſpectu heredis extranei: vt. d. §. emphyteuſim. Et per conſequẽs vi
3 deretur dicẽdũ: † qḋ nõ poſſit emphyteuta rem donare vel legare ſeu
aliter trãſferre in extraneũ vnde i hoc ſi bene cõſpicio Jo. an. fuit ali
quantulũ ſibi cõtrarius. Bar. tamen in. d. aut. perpetua. C. de ſac. ſan.
ec. indiſtincte tenuit illũ. §. emphyteuſim eſſe correctũ: licet aliter inci
dẽter ſenſerit in. l. ſi tibi. ff. de pa. ⁊. l. gallus. ff. de li. ⁊ poſt. Bal. in aut.
ſi quas ruinas. C. de ſac. ſan. ec. tʒ primo inſpiciẽdam eſſe loci cõſuetu
dinem: an ſcilicet res eccleſiaſtice ſoleant tantũ cõcedi vſq; ad tertiã
generationem vel in perpetuũ ſed nõ reſpectu extraneorum ⁊ tunc il-
la ſeruanda eſt. Si vero nõ appareat de cõſuetudine tũc inſpecto me
ro iure poteſt fieri cõceſſio ſimpliciter in ppetuum: ex quo eccleſie vti
litas hoc expoſcit, vt in. d. autẽ. ſi quas ruinas. Ego ſimpliciter tenui
in. c. preſentia. de proba. quod ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatis vel al
teri⁹ permittit̃ alienatio directi ⁊ vtilis dñij fortius poterit res cõce
di in emphyteuſim perpetuã vbi ſolũ transferẽ vtile dñiũ. facit. c. ij. de
reb. ecc. nõ alie. li. vj. ⁊. c. nulli. eo. ti. in antiquis. cum ibi nota. Et facit
quod no. Spe. in. §. nunc aliqua. ver. vij. ⁊ quod no. Archi. ⁊ Jo. an. in
d. c. ij. in ſum. ⁊. x. q. ij. perpetua. ¶ Quid ergo dicendum in hac mate
ria tam varia ego cõcluderem qḋ aut appareat inſtrumẽtum emphy
teuticum ⁊ illi ſtãduʒ eſt ſi ex legitima cauſa appareat facta cõceſſio.
xij. q. ij. in ſumma. cuʒ alijs ſuperius allegatis durante emphyteuſi ni
ſi cõſuetudo patrie repugnet valet donatio inter viuos vel in vltima
volũtate facta: ꝙ̃ ꝙ in extraneo etiam domini conſenſu nõ requiſito
per regulaʒ generalẽ: q: quis poteſt ius ſuũ in alium transferre ſi nul
la lege prohibetur. ꝑ hoc. c. nup de do. poſt di. reſti. ⁊ inſti. de re. diui.
§. per traditionẽ. ⁊. l. nihil tam naturale. ff. de reg. iu. Item patet in. c.
potuit. per locum a ſpeciali. Nam ſi emphyteuta eccleſie ꝓhibetur vẽ
dere dño nõ requiſito propter rationem ſupradictam ergo alios con
tractus alienationis facere nõ ꝓhibetur. vt in. c. nõne. de preſum. ⁊. l.
pretor. ff. de iud. ſaltẽ titulo lucratiuo ⁊ in cõtractu nõ lucratiuo poſ-
ſet intelligi. l. fi. C. de iure emphy. vbi prohibet vẽdere vel in aliũ trãſ-
ferre. qḋ intelligo quãdo poteſt illud idem qḋ ab alio conſecutur⁹ a
dño obtinere. Ideo elegãter Spe. in. d. §. nunc aliqua. verſi. cxxi. ⁊ cla
4 rius ibi Jo. an. in addi. voluerũt † quod emphyteuta nõ poteſt pmu
tare dño nõ requiſito: ſed debet cũ eo ſi poteſt illud cõſequi a dño ꝙ
ab extraneo: q: permutatio eſt quedam emptio. l. j. in fi. ff. de rerũ per
mu. ſecus ſi nõ poteſt illud a domino cõſequi qḋ ab extraneo. Prete
rea cõcluſionem meam videtur ꝓbare tex. in. l. fi. C. de fun. pa. li. vj. vbi
emphyteuta fiſci poteſt donare reʒ emphyteuticariaʒ ſaluo iure fiſci.
⁊ valet donatio. igitur idẽ in eccleſia cũ eccleſia ⁊ fiſcus equiparẽtur.
l. ij. C. ne res do. vel tem. no. in. c. j. de in inte. reſti. q: per hoc nõ aliena-
tur dñium eccleſie ſine ſolẽnitate: q: vt dicit Jo. an. in. d. c. potuit. per
hanc donationem nõ alienatur directũ dñium quod erat penes eccle
ſiam: ſed vtile quod erat penes emphyteutã. Et qḋ hoc fuerit de mẽ
te Bar. probo q: ipſe fuit motus ad tenendũ contrariũ p rationẽ fal
ſam. Nã ipſe dicit aliũ in fiſco ꝙ̃ in priuato vel in eccleſia: q: res fiſci
trãſit ad quẽlibet aliũ cũ ſuo onere: ita quod nõ habent neceſſe age-
re cõtra nouũ poſſeſſorẽ. ſed ſecus in priuato ſm euʒ. quia habet age
re rei vẽ. ſed hoc eſt falſum. licet Spec. hoc vltimum tenuerit in dicto
§. nunc aliqua. ver. cviij. q: res tranſit cũ obligatione ſua ad quẽlibet
aliũ. vt ꝓbatur in aut. de non alie. §. ſcire. ⁊ ſingulariter notauit illum
tex. Bal. in. d. aut. ſi quas ruinas. ergo dictũ Bar. corruit corruẽte ra
tione. l. cũ pater. §. dulciſſimis. ff. de le. ij. ¶ Item eſt ⁊ aliud remediuʒ
contra ſucceſſorẽ nõ ſoluẽtẽ. cadit enĩ illico a iure ſuo quicũq; ſit ille
cum ſit res ita conditionata. ad hoc ſi de feu. fue. cõtrouer. c. vaſallus.
facit qḋ no. idem Bar. in. l. cuʒ ratio. ff. de interdi. ⁊ re. ⁊ expreſſe tenet
Bal. in. d. aut. ſi quas ruinas. Sed ꝓpter diuerſitatem opinionũ nõ
eſſet malũ dicere ꝙ ſi cõceſſio ſit alicui ⁊ ſuis heredibus ſimpliciter i
telligi debeat de filijs ⁊ non extraneis. Et ſic poſſet ſaluari Specula-
tor qui hoc tenuit in. d. §. nũc aliqua. ver. cviij. ſed in caſu noſtro eſt du-
bium cũ nõ appareat aliquod inſtrumẽtũ. ⁊ putarẽ in hoc attẽdẽdã
cõſuetudinẽ patrie. ar. in. l. qḋ ſi nolit. §. q: aſſidua. de edi. edic. ⁊ in. l. an
in totum. C. de edi. priua. ⁊ in. l. circa locationes. C. locati. facit qḋ not.
Bar. in. l. nemo eſt qui neſciat. de duo. reis. vñ ſi in loco ſolet fieri cõceſ
ſio recipienti ⁊ heredibus ſuis etiam extraneis valebit diſpoſitio in
aliũ facta: alſ ſecus non obſtat pdictis. d. l. ij. C. ne rei do. vel tẽp. quam
alle. Bar. nam illa. l. nõ magis loquit̃ in eccleſia ꝙ̃ in principe. ſed res
principis poteſt donari ſaluo iure ſuo. d. l. j. ergo ⁊ res emphyteutica-
ria eccleſie ad illaʒ. l. ij. poteſt dici qḋ loquitur quando quis alienauit
illam rem vt ſuam: ita quod intendebat trãſferre vtile ⁊ directum dñi
um. ſecus autem quando in emphyteuta ſolum intendit donare me-
liorationes ſuas. Itẽ ſi nõ põt in emphyteuta indifferenter aliũ dona
re propter rationem Bar. modo non poſſet vendere domino volente
emere. Nam ſi dñs nõ vult emere non debet ſibi inferri preiudiciuʒ. vt
per hoc poſſit alteri venditionem facere quod tamen eſt falſum: vt in
d. l. iij. ⁊. c. potuit. voluit ius ergo preferre dñuʒ in alienatione eo caſu
duntaxat quo nullum fit preiudicium. ⁊ ex illa prelatione emphyteu-
ta conſecutus eſt. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã deceſſit in etate infantili

relictis matre ⁊ auo paterno ⁊ patruis. Querit̃ de modo ſuccedẽdi in
bonis illius. vigẽte hic ſeuis municipali cẽſura in terminis qui ſequũ
tur vʒ rubrica ſtatuti inquantũ ſuccedãt aſcẽdẽtes ex linea paterna.
¶ Statutũ ſic diſponit. Itẽ ſi qua perſona deceſſerit ab inteſtato ſine fi
lijs legitimis ⁊ aſcendẽtibus ex linea paterna: necnõ ſuperſtite fratre
vel ſorore ſine filio vel filia fratris vel ſororis ipſius defuncti ex eodem
patre tpe ſue mortis nõ admittit̃ mr̃ auus vel auia talis pſone defun
cte vel ex parte matris ad plus venire quã ad quartã partem legitime
ſucceſſionis ab inteſtato omnium rerum mobilium ⁊ ſe mouentium ⁊
immobiliũ pter domos ⁊ caſtella olim talis defuncte perſone. Alia ve
ro bona talis defuncte perſone habeant parẽtes maſculi ex parte pa
tris ⁊ aui paterni vſq; ad quartũ gradũ pximioris ordinis. ⁊ ſi ſuper
ſint tali perſone defuncte frater vel ſoror ſine filijs vel filia fratris vel
ſororis tunc mater auus vel auia ex parte matris in nullo ſuccedãt ⁊c.

¶ Conſilium. lxxv.

1 Mater tanquam proximior excludit auum proximum.
2 Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab homine relinquitur in diſpoſitione iu
ris communis.
3 Statutum prohibens ſubauditum intellectum in ſtatutis videtur ꝓ
hibere argumentum a contrario ſenſu.
4 Statutũ excludẽs matrem a ſucceſſione filij inteſtati in fauorẽ agna-
torum non vendicat ſibi locum in infante qui teſtari non potuit.
5 Statutum in fauorem agnatorum vſq; ad quartum gradum excludit
matrem a ſucceſſione totali ſibi iure communi debita.
6 Statutũ ſi excludit a ſucceſſione filiam feminam in fauorem maſcu-
li excludit etiam neptem.
7 Ratio ⁊ mens legis ſic ſe habent ad legem: ſicut anima ad corpus.
8 Argumentum a contrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mente.
9 Communis vſus loquendi preferatur proprie ſignificationi vocis.

Chriſti eiuſq; matris pſidio

humiliter inuocato. ¶ Primo eſt videndum de modo ſuc
cedẽdi inſpecto iure cõi ac municipali ſʒ primũ modũ. Ca-
ſus videtur clare deciſus. per tex. ⁊ gl. in aut. defuncto. C. ad tertul. ⁊ in
1 corpore vñ ſumit̃. de ſucceſ. ab inteſt. defe. ¶ † Iſtam mater tanq̃ proxi
mior excludit auũ proximũ ſicut pater excluderet auiã maternã: vt ex
preſſe no. gl. in. d. aut. defuncto. ſed difficultas ⁊ non parua verſatur cir
ca intellectũ legis municipalis in quo pſequar duo mẽbra principali
ter. ¶ Primo nũquid mater ex capite ipſius ſtatuti excludat̃ ab auo
paterno. ¶ Secũdo preſuppoſito qḋ vincat ab ipſo quo nũqd ſaltem
mater debeat cõſequi legitimã ſibi debitã iure nature. ¶ Circa primũ
videtur dicẽdũ matrẽ preferendã totaliter ipſi auo inſpecto ſolo iure
2 Cõmuni. Et arguitur primo ſic. † Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab ho-
mine relinquitur in diſpoſitiõe iuris cõis. vt. l. ſi cũ dotem. in princ. ff.
ſo. ma. ⁊ in. c. ſuſpectũ. de reſcrip. li. vj. ſed ſtatutum ſolũ prouidet ad ex
cluſionem matris in totũ vel in certa parte in duobus caſibus dunta
xat. primo caſus cum quis deceſſerit ab inteſtato ſine filijs legitimis
⁊ aſcendentibus ex linea paterna ⁊ non ſuperſtite fratre vel ſorore ſi-
ne filio ⁊ filia fratris ⁊ ſororis ipſius defuncti quo caſu nõ patit̃ patrẽ
admitti niſi ad quartã pte legitime ſucceſſiõis ab inteſtato oim bono-
rum: ⁊ in hoc ſumus extra terminos ſtatuti q: dict⁹ infans nõ deceſ-
ſit ſine aſcẽdẽtibus ſed auo paterno relicto. ¶ Secũdus eſt caſus ſta
tuti cũ quis deceſſerit ab inteſtato ſuperſtite ſibi fratre vel ſorore filio
vel filia fratris vel ſororis. ⁊ in hoc caſu prouidet ⁊ in totũ mater exclu
ditur. ⁊ in hoc etiã ſumus extra ſtatutũ q: ille deceſſit nullo predicto-
rum ſuperſtite ergo recurrendum eſt ad ius cõmune ſm quod mater
excludit auũ. Nec obſtat ſi dicatur quod a contrario ſenſu preſumitur

auus tanqꝫ aſcendēs debere excludere matrē cū argumētum a contra
rio ſenſu fortiſſimū ſit in iure: vt in. c. cū apoſtolica. de his que fi. a pre
la. ꝛ. xxv. di. qualis. ꝛ. l. cū pretor. ff. de iudi. ꝛ. l. j. ff. de offi. eius cui man.
eſt iuriſ. qꝛ hoc caſu non videtur habere locū dictū arg. cū in caſu con
trario reperiatur deciſio iuris communis: ꝛ regula cōis videtur qꝫ ar
gumentum a contrario ſenſu non habeat locum vbi ius cōe eſt in con
trarium: vt probatur in. c. a nobis. el. ij. de ſen. exc. no. gl. in. c. ſignifica
ſti. de elec. vel ſi ſurgat abſurditas. l. ij. C. de cōd. inſer. not. doc. in. c. pu
blicato. de elec. in terminis nr̄is expreſſe tꝫ Bart. poſt Jaco. but. in. l.
omnes populi. ff. de iuſti. ꝛ iur. ꝛ Bald. in. l. apud antiquos. C. de furt.
vbi dicūt nō ꝓcedere argumētū a contrario ſenſu in ſtatutis vbi repe
ritur ius cōe in contrarium ſicut eſt in caſu noſtro. ¶ Secundo ad idē
3 facit quod no. Bal. in. d. l. ij. C. de condi. inſer. vbi dicit † qꝫ ſi ſtatutum
prohibeat ſubauditum intellectum in ſtatutis videtur ꝓhibere argu
mentum a ꝯtrio ſenſu quod dicitur ſubauditū. Non eñ venit ex verbis
ſed ab interpretatione: vt plene no. Bart. in. d. l. omnes populi. ad qꝫ
ego allego tex. no. in. d. c. cū apoſtolica. in fi. vbi indirecte datur intelli
gi. ex quo colligitur aperte quod id quod venit per contrarium ſenſuꝫ
colligitur indirecte. Sed certū eſt quod per ſubauditiones non debet
induci legum correctio; vt no. gloſ. in. c. cupientes. §. ꝛ. ſi per viginti. de
elec. li. vj. in ver. petere. ergo per argumentum a contrario ſenſu nō dꝫ
induci legum correctio. Nec obſtat ſi dicatur ex idētate vel maioritate
rōnis auum debere excludere matrē ſaltē in tribus ſucceſſionibus le
gitimis ab inteſtato ꝛ in domibus ꝛ caſtellis: quia ſi remotiores exclu
dunt matrē vſqꝫ ad quartū graduꝫ vt ſtatuto cauetur: ergo ꝛ fortius
auus qui eſt ꝓximior vt probari videtur in. l. iij. C. de bo. ma. Ad hoc
eñ in fauorē matris reſpondetur quod per idētitatē rationis vel ma
ioritatē nō dꝫ induci legis correctio: vt no. Bar. in. aut. quas actiōes.
C. de ſac. ſanc. ec. Idē firmauit ibi Bal. ſaltē eo caſu quo ratio non eſt
in conſtitutiōe expſſa. ꝛ per hoc optime facit. c. conſtitutionem. iūcta
gl. in ver. ꝓrogamus. de re. iur. li. vj. ꝛ quod no. Joā. an. in regula. in pe
nis. de reg. iur. lib. vj. in mercu. ¶ Quarto ꝓ matre optime facit qñ ex
alio capite ſumus extra terminos ſtatuti. Nam ſtatutum loquitur de
decedente ab inteſtato: inteſtatus aūt dicitur qui deceſſit ſine teſtō: ha
buit tamen facultatem ꝛ potentiā teſtandi: vnde infans nō dicit pro
prie decedere inteſtatus: vt. l. j. in prin. ff. de ſuis ꝛ legi. ꝛ hoc in termi
4 nis noſtris apte firmat Bar. in ti. de ſucceſ. feu. c. j. vbi dicit † qꝫ ſtatu
tum excludens matrē a ſucceſſione filij inteſtati in fauorem agnatorū
nō vēdicat ſibi locū in infante qui teſtari nō potuit: qꝛ ſumus in caſu
odioſo ꝛ ꝯ equitatē naturalem ꝛ mater excluditur a ſucceſſione filij cō
tra. l. nā ꝛ ſi parentibus. ff de inof. teſt. debēt verba intelligi ꝓprie ꝛ ſtri
cte nec ſꝫm eum curandū de cōi vſu vulgariū ſuper quo ſe fundat bar.
in. l. j. qꝛ ſꝫm eum ſtatuta fiunt a peritis. ꝛ ſic videntur fuiſſe vſi verbis
proprie. Secus dicit vbi non tractaretur de odio ꝛ excluſione matris:
ſed qualiter agnati admitti debeāt ad bona defuncti inteſtati. Nam
tunc bene venirent nō valentes teſtari. ꝛ per hoc ꝛ ſupradicta vidētur
etiaꝫ patrui dicti defuncti excludendi cum ſumus extra terminos ſta
tuti per ſupradicta: certumqꝫ eſt de iure communi excludere patruos
cum ſolum fratres defuncti concurrant ad ſucceſſionem cum parenti
bus dicta aut. defuncto. ¶ Sed quāqꝫ predicta videantur primo aſpe
ctu multum vigere. Ego tamen contrariam ſententiā arbitror verio
rem. ſ. vt auus paternus excludat matrē ꝛ patruos. Et primo hoc pro
batur per principiū ſtatuti: a contrario ſenſu ꝛ tacita mēte ipſius ſta
5 tuti. Nam † ſtatutum in fauorē agnatorū vſqꝫ ad quartum gradum ex
cludit matrem a ſucceſſione totali ſibi iure cōi debita. ꝛ admittit eam
duntaxat in quartam. ꝛ reliquas tres partes ac domos ꝛ caſtella de
fert ipſius agnatis. Nec pure admittit matrem ad illam quartam ꝛ
alios agnatos ad illas tres partes. Sed ita demū ſi filius deceſſit ſine
filijs legitimis ꝛ aſcēdentibus ex linea paterna ꝛ non ſuperſtite fratre
vel ſorore vel filio vel filia fratris vel ſororis ipſius defuncti: ergo iſtis
vel aliquo eorum ſuperſtite mater debet excludi: nō in totum per ar. a
contrario ſenſu. ꝛ per tacitam mentem ſtatuentium: id enim qꝫ veni
ret ex tacita mente videtur in ſtatuto: vt probatur in. l. his ſolis. C. de
reuo. dona. Bal. in. l. non dubium. C. de legi. Et quod hoc ſit de men
te ſtatuti probatur ex eo: qꝛ vocat agnatos vlteriores vſqꝫ ad quartū
gradū in tribus partibus ꝛ in domibus ꝛ caſtellis excluſa matre: vn
de fortius vꝫ voluiſſe excludere matrem quādo ſuperſunt aſcendētes
de quibus tacite ꝛ per ꝯtrium ſenſum facit mētionē in principio: vocat
enim agnatos vlteriores in defectum aſcendentium ꝛ deſcendētiuꝫ ꝛ
fratrū ꝛ filiorum. Si eñ eorū contēplatione admiſit agnatos vlteriores
ꝛ remotiores in gradu ad excluſionē matris fortius egit tacite exclu
dendo matrē in totum aſcendentibus ſuperſtitibꝰ: ad hoc tex. optimꝰ
in ſimili in. l. ij. in ver. nam licet. C. de bo. mat. vbi text. etiam in materia
correctiua facit talem argumentationem ꝛ diſpoſitum in preiudicii
filiorum habeat locum in nepotibus, ne filij deteriores nepotibus re
periantur: ad hunc effectum adduxit notanter Bal. illum tex. in. l. pe.
6 alias ſi. C. de in ius voc. vbi per illū tex. dicit † qꝫ ſi ſtatutum excludit
a ſucceſſione filiam feminam in fauorem maſculi: videtur etiam tacite
excludere neptem ſcilicet filiam filie, quia non debet plus concedi ne
pti quam filie: nam ratio ſtatuti hoc non patitur. d. l. ij. Et idem in
ſimili voluit Bar. in. l. ij. ver. ſed ſi forte. ad tertiū. vbi dicit qꝫ ſi in fauo
rem agnatorū excluditur mater a ſucceſſione filij videtur ſtatutum ex
cludere auum maternū ꝛ alios remotiores aſcendentes p lineam ma
ternam: ita dico in ꝓpoſito. Nō eſt veroſimile qꝫ ſtatutū voluerit fa
cere aſcendētes deterioris cōditionis quā tranſuerſales vſqꝫ ad quar
tum gradum: ergo debemus dicere qꝫ in principio vocant tacite aſcen
dentes ꝛ deſcendentes ad omnimodā ſucceſſionē iuris: ſi diceremꝰ
cōtrariū ſequeretur abſurdū qꝫ cum filij ꝛ parentes defuncti nō vocen
tur directe in aliqua parte ſtatuti ad ſucceſſionē qꝫ melioris cōditio
nis eſſent filij fratris ꝛ ſororis quā filij ꝛ parentes proprij qꝫ ꝓbatur
ex eo. Nam in ſtatutū in ꝑmiſſa pte expreſſe ꝛ directe vocat iſtos i x.
ꝛ ſi fuerit expreſſe vocat fratrem. ꝛ ſororeꝫ vel filios ex eis: ſequeretur
ergo quod iſti excluderent aſcendentes ꝛ deſcendētes. Preterea ſta
tutū in ꝑncipio equiparauit aſcēdentes ꝛ deſcendentes fratrem ſoro
rem ꝛ filios eorū ad iſtum. ſ. effectum vt alij cognati tranſuerſales ad
mittantur in tribus partibus cū poſtea ad excluſionē totalē matris
ꝛ aliorū agnatorū fecerit mentionē de fratre ſorore ꝛ filijs eorum: vꝫ
fortius vocaſſe filios ꝛ aſcendentes ipſius defuncti: de quibus tacite
in principio fecerat mētionē. Non eñ eſt credēdū ſtatuarios ita ſupi
nos quod iſtos tranſuerſales voluerint preferri aſcendentibus ꝛ de
ſcendētibꝰ. quoties eñ aliqui in certa parte diſpoſitionis equiparan
tur diſpoſitū in vno vꝫ diſpoſitū in reliquo etiā in materia penali et
correctiua: vt eſt tex. iūcta gl. in. c. ꝙuis. in fi. de ele. li. vj. no. glo. in aut.
quas actiōes. ꝑal. facit. l. ſi. C. de indi. vid. ꝛ gl. in. c. j. in fi. C. de poſtula.
prela. ad idē. l. qui filiabus. ff. de le. j. quare autem ſtatutum de illis ex
preſſam non fecit mentionem ſicut de fratribus ꝛ ſororibus ꝛ eorum
filijs: credo qꝫ habuit illud pro indubitato. Nā ſi iſti excludunt in to
tum matrem fortius illi q ſunt proximiores: qꝛ ſi vinco vincentem te:
ergo vinco te: vt in. c. qꝛ cunctis. ꝛ quod ibi no. de cōceſ. preb. li. vj. Et
ex his cōiecturis concluditur qꝫ mēs ſtatuti eſt euidens ad incluſio
nem aui ꝛ excluſionē matris. Nam de quo conſtat per cōiecturas di
citur euidens: vt notāter ꝓbatꝫ in. l. lꝫ. ff. de leg. j. Et per cōſequens cō
cluditꝫ qꝫ hꝫ locum argumētū a cōtrario ſenſu in caſu noſtro ꝛ qꝫ ca
ſus omiſſus per verba expreſſa non debet relinqui diſpoſitioni cōis.
Sed debet dici tacite cautus ꝛ expreſſus. d. l. his ſolis. vbi notabili
ter probatꝫ. Nam mens legis eſt ipſa lex: ita qꝫ vbi habet locū mens
ꝛ rō legis debet habere locuꝫ ipſa lex ſiue ſit penalis ſiue correctiua.
Nam is cōmittit in legem qui verba legis amplectens contra legis
virtutem venit. l. nō dubiū. C. de legi. ꝛ. c. ſi. de regu. iur. lib. vj. ꝛ ibi per
Dy. regulatur eñ ipſa lex ratione ꝛ mente legis que idē eſt qꝫ ratio
legis: vt not. Dy. in dicta regula ſi. ꝛ Bal. in. d. l. non dubiū regulatur
ſicut corpus ab ipſa anima. Nam vt notanter dicit Bald. in. l. ſcire. ff.
de excu. tu. ſicut homo cōſiſtit ex aīa ꝛ corpore: ita lex ex ꝟbis ꝛ men
7 te ſeu rōne. † Ratio enim ꝛ mens ſic ſe habēt ad legē ſicut anima ad
corpus: dicitur enim corpus ex diſpoſitione anime. ita lex ex diſpoſi
tione rōnis. Et ſic in quacunqꝫ materia ſumus vbi habet locū mens
legis dꝫ habere locum ipſa lex: vt aperte voluit Bald. in. d. aut. quas
actiones. ꝛ qꝫqꝫ in materia correctiua requiratꝫ ibi vt ratio ſit expſſa:
tamen alibi hoc notāter limitauit dicēs qꝫ lꝫ lex nō exprimat rōnem
tñ ſi nō pōt niſi vnica ꝛ naturali ſeu indubitata ratio electi ꝑſumi ſta
tuto dꝫ fieri extēſio ꝓpter limites ratiōis. ꝛ ſi ipā ratio eſſet expreſſa
ſecus vbi ratio dubitabilis: quo caſu poſſet procedere opi. Bar. in. d.
aut. quas actiones. hoc notabiliter voluit Bal. in. l. maximū vitium.
C. de libe. prete. allegat. l. milites agrum. in pñc. ff. de re mili. ꝛ. l. noiati.
eo. ti. Et hoc idem in ſimili. q. determinauit Ja. bu. vt ipſe refert. Nam
in ſtatuto excludente filiā a ſucceſſiōe patris in fauorem filij dixit in
quadam diſputatione qꝫ appellatione filij veniret nepos lꝫ materia
eſſet correctiua: qꝛ dicit qꝫ eſt eadē rō in nepote ex filio q eſt in ipō fi
lio. l. liberoꝝ. in fi. ff. de ꝟb. ſig. nā nō potuit eſſe alia ratio ſtatuti niſi
vt conſeruetur dignitas agnationis ꝛ familie. l. j. ff. de vent. inſpi. no.
Cy. in. l. publia. C. de adult. Sed in caſu noſtro mater excluditꝫ a tribꝰ
partibus a domibus ꝛ caſtellis fauore agnationis: vt patet ex ꝟbis
ſtatuti dū vocat parētes maſculos ex linea patris ꝛ aui vſqꝫ ad quar
tum gradum. Item excluditur in totū fauore fratris ꝛ ſororis ꝛ filio
rum eorūdē qꝫ nō pōt eſſe niſi fauore agnationis ꝛ quia ſuccedunt in
locum agnatorū vt ſunt filij ſororum: ergo fortius hoc debet habere
locum in auo paterno q eſt agnatus ꝛ proximior ceteris: ꝛ in cuiꝰ de
fectum vocabantur alij tranſuerſales vltra fratres ꝛ filios eoꝝ vt pꝫ
ex forma ſtatuti in quo concurrit illa ꝛ maior ratio: nec alia rō natu
ralis ſtatuti pōt allegari ad excluſionē matris. Idē qꝫ Bald. voluit
originaliter Cy. poſt Pet. in. l. nō dubium. C. de legi. ꝛ in. l. j. C. que ſit
lōg. conſue. facit optime quod no. gl. in. l. tale pactū. in fi. ff. de pac. vbi
no. qꝫ lꝫ in. l. nō exprimat, ratio tñ illa eſt coniecturāda q potuit mo
uere iuſtum ꝛ ſapientem principē. Et idē voluit not. Bal. in. d. l. ſcire.
¶ Poſtremo in terminis noſtris nō ita clare voluit Bal. in. l. cōuen
ticulam. C. de epiſc. ꝛ cler. vbi dt hanc. q. fuiſſe de facto florētie ſtatuto
cauebatur qꝫ quelibet mulier ſuccedat matri ſue ab īteſtato ſi nō exi
ſtunt filij maſculi: querebatꝫ vtrū a ꝯtrio ſenſu ſtatuti exiſtentibus ma
ſculis filia excluderetur. Et concludit ipſe qꝫ filie femine debent ex
cludi per fratres volētes ſucceſſionē maternam: qꝛ ſtatutum hoc vꝫ
velle

velle a ꝯtrario ſenſu:vt in.l.qui teſtamēto.§.mulier.ff.de teſt.⁊ ꝙ ibi no.per Dy.in regula factum.de reg.iu.lib.vj.Item ſm eū in pactis ſumatur argu.in ꝯrio ſenſu,vt no.ꝓbat̃ in.l.inter ſocerū.§.cū inter.ff.de pac.dota.ergo idē in ſtatuto ꝙ eſt quedā tacita ꝯuētio,vt no.ſu per ru.C.de decre.decu.lib.x.hoc inſuper videt̃ velle ſtatutum ponde rata rōne cauſe finalis qui ſemper inheret diſpoſitioni:vt no.ff.de cō di.⁊ demō.l.cū tale.§.falſam.Nec obſtat ſm eum.l.cōmodiſſime.pre alleg.vbi caſus omiſſus relinquit̃ diſpoſitioni iuris cōis:qꝛ illō ꝓce dit cū caſus omiſſus nō pōt haberi pro exꝓſſo aliqua cōiectura:ſed vbi pōt haberi pro exꝓſſo ſecus eſt.vt.e.ti.l.ſi ita.nā volūtas euidēs expreſſe vel per cōiecturā colligit̃.d.l.licet.Sed in caſu predicto volū tas ſtatuentiū eſt hm̄ōi,ergo ⁊c.Et refert idem tenere Cy.in cōſilijs ſuis adijciēs.Idē Bar.qꝺ no.pro ꝓdicta.q.caſus in.d.§.cū inter.qui melius facit ad hoc quā quelibet alia lex.Et hāc opi.Bal.ſecut⁹ fuit do.Pe.de anch.in ſolē.cōmēto.c.canonū ſtatuta.de cōſtitu.Si ergo Bal.hoc voluit cū legū correctione in qōne ꝓdicta vbi nō ꝯcurrebāt multe cōiecture lōge fortius hoc dicendū eſt hic vbi cōcurrūt tot cō iecture ad excluſionē matris per aut.paternā vbi aūt nō cōcurrūt cō iecture ceſſabit arg.a contrario ſenſu:cū legum correctione,⁊ hoc ca ſu ꝓcedit opi.Bar.⁊ Jac.bu.⁊ alioꝝ.⁊ ipſius Bal.q ſolet allegari in hoc argu.ꝯtrarius per notata per eū in.d.l.apud antiquos.C.ꝺ fur. ⁊ in.d.l.qui teſtamēto.§.mulier.ff.de teſta.Sed in veritate ſibi nō cō tradicit ſed potius limitat oīa dicta cōtraria:vt pꝫ ex rn̄ſione quam facit ad.l.cōmodiſſime.Nec eſt verum dicere qꝺ hic fiat interꝓtatio extēſiua,qꝛ ex quo cōſtet de mēte per tot cōiecturas nō dꝛ extenſiua habito reſpectu ad mentē ſed poti⁹ intēſiua ⁊ intrinſeca ſeu ꝺclarati ua:qꝛ ꝓprios terminos qui penes mentē ſunt nō extēdit,ꝑ hoc.l.ſi. C.de indi.vidu.vbi text.opti.⁊ in.l.liberū.§.ſenat⁹.ff.de ritu.nup.vbi tex.tñ ex idētitate rōnis extendit̃ diſpoſitio legis in preiudiciuz libe re facultatis cōtrahendi matrimonij,⁊ſit cū derogatione iuris cōis.
8 hoc voluit idē Bar.poſt Cy.in.d.l.non dubiū.¶ †Itē argumētum a cōtrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mente,vt probatar.xv.q. iij.ex eo.⁊ in.c.qualis.xxv.di.ergo nō eſt curandū de legū correctione ex mēte per cōiecturas elicita apparet de voluntate legis que hꝫ eū dē vigorē.inſtit.de iure nat.gē.⁊ ciui.§.ſed qꝺ princiꝑi. Et ꝑ hoc pꝫ reſpōſum ad omnia contraria ſupra formata in fauorem matris pre terꝙ ad vltimū:ad quod rn̄deo quod licet proprie ⁊ ſtricte loquēdo non dicatur inteſtatus ſed inteſtabilis qui ex defectu ſenſus nō pōt facere teſtamentum.d.l.j.ff.de ſuis ⁊ legi.tñ excōmuni vſu loquendi talis dicit̃ inteſtatus.⁊ tunc ſenſum approbat iuriſconſultus.d.l.j.in prin.⁊ expreſſe tenet Bar.in.l.in terminis noſtri cum ſtatutum ex
9 cludit matrē a ſucceſſione filij inteſtati,† nā cōis vſus loquendi pre fert ꝓprie ſignificationi vocis.l.librorū.§.quod tñ caſſius.ff.de lega. in.l.labeo.ff.de ſupel.leg.l.cum de lanionis.§.aſinā.ff.de fund.inſtru. Nec obſtat quod dicit Bal.quod cum fiat a peritis preſumendū ē ꝙ fuerunt vſi ꝓprijs verbis,qꝛ dico qꝺ ſtatuta hic ſenis cōiter nō fiūt a peritis ſed ab ignorātibus iura.Ideo notantur dicit Bar.in.l.ſtipu latio iſta.§.hoc quoqꝫ.ff.de ver.ob.quod ſi ſtatutuz cōtinet aliquod verbum habēs duas ſignificationes vnam propriam aliam ſm cōem vſum loquēdi debem⁹ capere,illam quā habet cōis vſus loquēdi ſm qualitatē ſtatuentiū perſonarum ex quo ipſi non ſunt iuriſperiti,ad hoc ille tex.cum glo.ſu a.¶ Item dico qꝺ etiam leges condite a peri tis debēt intelligi ſm cōem vſum.qꝛ lex debet conuenire loco,ita no tauit gl.in.c.nonnulli.de reſcriptis.Etiam dicit Innoc.in.c.olim.de verb.ſigni.quod interpretatione diſpoſitionis ſiue ſit lex ſiue priuile gium.ſiue aliquid aliud recurrendū eſt ad cōmunem vſum loquēdi, l.ſi de interpretatione.ff.de legi.⁊ quo ad ſtatuta expreſſe voluit bar. in.l.omnes popul.preallega.¶ Ex his omnibus cōcludo ad primū ꝙ auus matern⁹ excludit matrē ⁊ patronos ipſius defuncti.¶ Nūc condeſcendo ad ſecundū,nunquid mater debeat excludi etiā a legi tima debita iure nature.⁊ videt̃ qꝺ non,quia quemadmodū fili⁹ nō poteſt priuari in totū,quia hec portio eſt ſibi debita iure naturali:vt l.cū ratio naturalis.ff.de bonis dam.Ita videtur quod ne parentes poſſint priuari cū pari modo eis ſit debita filiorum hereditas:vt i.l. nam ⁊ ſi parentibus.ff.de inoff.teſta.Ideo onus alimentorum pari ter incumbit parentibus ⁊ filijs,vt.ff.de lib.agno.l.j.⁊.l.ſi quis a libe ris.¶ Sed his non obſtātibus dico qꝺ licet opiniones ſint nūquid filij poſſint per ſtatutum priuari legitima:tamē cōmunior opinio eſt quod ſic exiſtēte ſaltem cauſa legitima:⁊ cauſa legitima eſt fauor ma ſculorum ⁊ agnationis,vnde cōmuniter in Tuſcia filie femine ⁊ ma ter excluduntur fauore agnatorum.hoc expreſſe tenet Bal.in.l.cum l.leoniana.C.de epiſ.⁊ cleri.⁊ Bart.in.l.titio.§.titio genero.ff.de con di.⁊ dem.⁊ Jo.in.l.ſancimus.C.de nup.⁊ Dy.in regula indultum,de reg.iu.lib.vj.ſm Jo.an.in.c.raynutius.de teſta.nam nō eſt verum qꝺ hec portio ſit de iure naturali:cū illo iure oīno eſſet cōmunis.viij.di. in prin.⁊.xij.q.j.dilectiſſimi.ſed alimentorū preſtatio eſt bene de iure naturali.j.diſt.ius naturale,ſed hec portio quarta tertia cū dimidia. de qua in aut.nouiſſima.C.de inof.teſtamē.⁊ in corpore vñ ſumitur. de triē.⁊ ſemiſ.§.j.eſt de iure poſitiuo,ideo pōt per ius poſitiuū dimi nui ⁊ mutari ⁊ in totū tolli,qꝛ nihil tā naturale ⁊c.l.nihil.ff.ꝺ reg.iu. ⁊ in.c.j.e.ti.⁊ inſti.de legi.agna.tu.in ſi.ſed ipſum ius alimentādi da ta neceſſitate tolli nō pōt cū ſit de iure naturali.⁊ hoc caſu intelliga opinio cōtraria ⁊ ſic ſaluari pōt dictū do.de Ro.deci.xviij.⁊ eorū q tenuerūt ꝙ in totū diminui nō pōt,ſed in caſu noſtro nō cadit talis neceſſitas in mr̄e,quare cōcludo valere ſtatutū matris in totū exclu ſiuū in fauorē agnatoꝝ,ꝙ etiā videt̃ velle Bar.in.l.j.ff.de ſuis ⁊ leg. hoc ſuppoſito dico ꝙ in caſu noſtro mater excluditur in totū:qꝛ hoc voluit ſtatutū ſi bñ ponderet̃.Nam ſi filius deceſſerit ſine aſcendenti bus ⁊ deſcendētib⁹ ⁊c.admittit ſolū matrē in quartā partē.⁊ ſic dimi nuit ſibi legitimā cū illa ꝺ iure cōi eſt tertia nō extātib⁹ alijs ꝓximio ribus ſicut hic nō extabāt:vt no.gl.in aut.ꝺ trien.⁊ ſemiſ.§.i.⁊ Bar. in d.aut.nouiſſima.Extātibus vero aſcendētibus ⁊ deſcendentibus per lineam maſculinā ſeu fratre ⁊ ſorore dicit ſtatutū,vt mater in nul lo ſuccedat:⁊ ſic voluit priuare legitimā in totuz:alias nihil adderet ad caſum precedentē:⁊ qui totū dicit nihil excludit.de mato.⁊ obed. ſolite.arg.xix.diſt.ſi romanorū.cum ſi.¶ Cōcludo ergo omnib⁹ pre dictis quod dictus auus patern⁹ attēta mente dicti ſtatuti excludit matrē in totū.Et ad predicta facit theorica Bart.in.l.ij.§.ſed forte. ff.ad tert.vbi dicit quod vbi mater vel filia excludit̃ fauore aliorū vi dentur illi tacite vocati:quia eis illud lucrum venit applicādū:facit etiam ad predictam concluſionē notabile dictum Bar.in aut.itaqꝫ. C.cōmunia de ſucceſ.vbi per illum tex.⁊ in.l.ij.C.de bo.que libe.dicit ꝙ vbi parētes vocātur ad ſucceſſionē:parentes ex parte patris prefe rūtur in bonis q̄ſitis ex latere patris:parētes vero ex parte matris preferunt̃ in bonis queſitis ex linea materna,qꝺ eſt notabile ⁊ ſingu lare dictū.⁊ quāꝙ poſſet dici illud dictū Bar.reſtringenduz fore qn̄ concurrunt parentes in pari gradu.vt videntur velle iura preallaga ta:quod hic non contingit cum mater ſit proximior:dico tamen atē ta rōne ⁊ equitate illius dicti videt̃ idem dicendū in caſu noſtro atte ta mente ſtatuti:nam bona de quibus queritur fuerunt queſita ex la tere patris.Et hec ſufficiunt. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxvj.

1 ☞ Qualitas contractus preſumitur ex qualitate pretij.
2 Pactum de non retrouendendo non liberum quando ſi eſt preſūm ptio ꝙ fiat cauſa lucrandi fructus illius medij temporis.
3 Statutum loquens in materia iuris debet intelligi ſm ius cōmune.
4 Malefidei dicitur eſſe qui habet conſcientiam rei aliene.
5 Heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti.

In pſenti cōſultatione chri ſti eiuſqꝫ matris ꝓſidio humiliter inuocato.Tria ſuccin cte vidēda ſunt.Primo an vēditio que primo apparet fa cta de tota domo ſit preſumenda ſimulata ⁊ in fraudē vſurarū confe cta.Quo preſuppoſito erit conſequenter videndū que debēt eſſe in hoc facto partes iudicis in ſententiando.¶ Secūdo preſuppoſito qꝺ pma vēditio nō poſſit ꝓbari ſimulata loco pignoris vtrū teneant̃ he redes emptoris ſoluere penſionem de medietate domus quā poſtea retrovēdidit ipſi vēditori receptis ab eo nomine ptij florenis quinqua ginta pacto inter eos appoſito nō obſtāte.¶ Tertio an heredes cre ditorum ſeu venditorum poſſint ſe aduerſus agēte ꝓſcriptione tueri vigore ſtatuti ſenenſis dictantis qꝺ quicūqꝫ aliquam rem immobile poſſederit ſpatio decem annorum cum titulo illam ꝓſcribat.Redeo ad primum in quo non inſiſtā argumentando ad partes more ſolito ne videar hanc rem dubiā preter propoſitum eſtimaſſe:naz ⁊ iudicio meo ⁊ vt verius dicā in omni iure noſtro ſcribendū caſus de hac que ſtione rotundus qui nullo modo cauillari pōteſt.videtur in.c.ad no ſtram.de emp.⁊ vē.vbi enim ꝯtractus initus ſub forma emptionis ⁊ vēditionis iudicatur pignoratitius ex duabus coniecturis dūtaxat. primo qꝛ fuit vēditori factum pactū de retrouēdēdo:non tñ quando cunqꝫ ſed a ſeptēnio vſqꝫ ad nouēniū id eſt intra ſeptēnium ⁊ nouen nium,ita ꝙ volebat libere lucrari fructus ſeptē annoꝝ.¶ Secūdo qꝛ interuenerat modicitas pretij habito reſpectu ad verū valorē rei. Nam ex qualitate pretij preſumitur qualitas contractus.l.ꝑ diuer
1 ſas.† C.man.in.c.⁊ ſi queſtiones.de ſimo.not.gl.in.l.j.ff.ꝺ ſuperficie. ⁊ Bar.in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de pu.¶ Item quando fit pactum de retrouendendo non liberū,vt qꝛ non vult recipiēs teneri
2 vſqꝫ ad certū temp⁹ eſt preſumptio † qꝺ hoc faciat cauſa lucrādi fru ctus illius medij tēporis loco vſure:⁊ fortificatur hec preſumptio ex modicitate pretij.Nā ſepe preſumptio nec menſi que nō ſufficit ex ſe ad ſententiam tranſit in violentiā ex alia preſumptione interuenien te,ita quod ſufficit ad ſententiā,vt eſt gl.no.in.c.inſinuatū.de ſimo. ⁊ videtur text.in.c.cū cōtumacia.iuncta gl.de here.lib.vi.ſed in qōne noſtra non ſolū interuenerunt predicta duo,ſed etiā multa alia admi nicula ſunt:itaqꝫ longe fortius debet in caſu noſtro cōtract⁹ iudica ri vſurari⁹:hic enī vt incipiam ab illis duobus.¶ Primo fuit habi tum pactū de retrouendendo non pure ſed poſt feſtū ſancti Angeli tum proxime futurū ab vno anno futuro ad tres annos tūc futuros: ita qꝺ volebat poſſe libere lucrari vſumfructū illi⁹ domus per annuz ⁊ ſeptē menſes occaſione illoꝝ cētum florenorū.¶ Secundo interue nit modicitas pretij qꝺ apparet euidēter.qꝛ ipſemet Antonius ante

dictũ ꝯctum ſoluebat noīe pẽſionis pro dicta domo q̃nq; decẽ:q̃nq;
octo flore: vñ nõ eſt veroſimile qḋ domus ſit in ciuitate Senarũ.redi
tus.x.vel octo.flore.vel nõ valeat vltra cẽtũ florenos cũ cõiter in ciui
tate res reditus quatuor vel quinq; floreno.ſoleat vẽdi pro cẽtum.
facit quod no.per Bar.in.l.pretia rerũ.ff.ad.l.fal.⁊ in.l.ij.C.de reſcin.
ven.¶ Preterea colligit̃ modicitas pretij ex ſcriptura illius credito
ris.Nã ꝓmiſit ꝙ in caſu quo vẽditor ſeu debitor nõ redimeret domũ
intra trienniũ ꝙ daret ſibi.xxv.florenos vltra pretiũ centũ florenorũ
primo taxatũ.Et ſic nõ eſt veroſimile ꝙ a principio interuenit verũ p̃
tiũ rei.¶ Itẽ ⁊ tertio ex hac promiſſione.xxv.flore.euidẽter p̄ſumit̃
hũc ꝯtractũ a principio nõ fuiſſe vere emptionis ⁊ vẽditionis:ſed po
tius pignoratius:q; vr̃ cõtra naturã ꝯctus vẽditionis vt poſt ſcm̃
illa voluntate retroemere debeat dari maius pretium:vñ non videt̃
a principio qḋ fuerit perfecta vẽditio in.l.neceſſario.ff.de peri.⁊ com
mo.rei ven.⁊ ex talibus pactis cõtra naturã ꝯctus cõuenientib⁹ ma
gis preſumit̃ ꝯctus pignoratitius:vt in.c.illo vos.⁊ qḋ ibi no.de pig.
facit qḋ no.Bart.in.d.§.qui maximos.¶ Quarta cõiectura ex eo q;
voluit in pactis qḋ ſibi fieret retrouẽditio ⁊ qḋ deberet debitor ſolue
re oẽm gabellã ⁊ reliquos ſumpt⁹ fiẽdos circa notarios ꝓ parte ꝯtin
gente vtrũq; ꝯhentẽ ita qḋ ille fictus vẽditor nolebat ſentire aliquez
ſumptũ ſed ſimpliciter ⁊ abſolute lucrari vſumfructũ dicte dom⁹ ſal
tẽ pro tẽpore illorũ menſiũ.¶ Quinta cõiectura colligitur de ſequẽti
cõtractu in eo qḋ voluit ꝙ facta vẽditione medietatis illius domus
pro indiuiſo nõ teneret̃ ad penſionẽ aliquã vltra duos annos ꝓpter
dilationẽ in retro emẽdo aliã medietatẽ dom⁹.Et ſic aperte facit cõ
tractuz vſurariũ.vnde ex hoc põt facilius preſumi de qualitate pretij
vt in.l.qui ſemiſſem.ff.de vſur.⁊ in cap.illo vos.in fin.de pigno.⁊ in.c.
ex ſtudijs.⁊ in.c.mãdata.de p̄ſump.¶ Quod autẽ ſecũdus cõtract⁹
cõtinebat in ſe vſurariã prauitatẽ:patebit ex infra dicẽdis in ſecũdo
dubio principali.Et ex predictis oĩbus cõcludit̃ ad primũ dubiũ vt
clare dicam⁹ illum ꝯctum factũ ſub forma emptionis ⁊ vẽditiõis fo
re ſimulatũ:⁊ cõfectũ in fraudem vſurarũ ⁊ eſſe in veritate pignorati
uũ cum cõcurrũt adminicula vltra neceſſario requiſita in.d.c.ad no
ſtram.Et nimirũ qḋ etiam in caſu magis dubitabili cõiter concludi
tur contractũ fore preſumendũ vſurarium.ſ.cum ſimpliciter ſit pactũ
de retrouẽdendo ⁊ interuenerit exiguũ pretium hoc clare voluit glo.
ordi.in.c.cõqueſt⁹.de vſu.⁊ Archi.in.c.pleriq;.xiiij.q.iij.⁊ do.Anto.
in cap.illo vos.de pig.⁊ ita per plurimas rationes alias cõſului ⁊ le
gendo tenui.Nec predictis obſtant not.per Iac.de are.vt refert Cy.
in.l.iij.C.plus valere qḋ agi.vbi dixit qḋ tria ſimul iũcta non probãt
contractum vſurarium.ſ.pactũ de retrouẽdendo modicitatem pretij:
⁊ qḋ emptor conſueuit vſuras exercere.Nam dictum ſuũ eſt falſum ⁊
iure non probatur ⁊ nititur rñdere ad.c.ad noſtram.prealleg.⁊ mini
me rñdet:imo errauit in intellectu illius ⁊ reſponſione ſua vt expreſ
ſe atteſtatur.Io.an.in.d.c.illo vos.Ex his concludit̃ quales debeãt
eſſe partes iudicis in ſentẽtiãdo.Nã dico qḋ debet pronũtiare quod
pẽſiões domus quas ille creditor percepit vel percipere potuit com
putentur in ſortem debitam ⁊ reſiduũ debeatur vna cũ domo tradi ⁊
aſſignari debitori vt ꝓbat̃ in.c.j.⁊.ij.de vſur.⁊ in.l.cũ ꝯtra.C.de pign.
act.Non obſtant cõuentiones ſecũdo loco facte:quia oĩa fuerunt in
fraudẽ vſurarũ ⁊ acceſſoriũ ſequit̃ principale regula acceſſorium.libr.
vj.¶ Venio ad ſcḋm vez preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ p
predicta non probet̃ dictus cõtractus vſurarius.¶ Nũquid ſaltẽ vi
gore ſecũde conuentionis teneat̃ ſoluere pẽſiones pro dimidia parte
domus a tpe quo fuerũt ſoluti dicti quinquaginta floreni:ꝙꝙ non
ſit neceſſariũ hũc articulũ examinare ⁊ ex ſuperi⁹ dictis appareat di
ctũ ꝯctum fuiſſe feneratitiũ attamen vt mos gerat̃ conſulẽti breuiſſi
me dico heredẽ teneri ad ſolutionẽ illarum penſionũ.Certũ eſt enim
qḋ ex ſcḋa conuentione fuit facta vẽditio medietatis domus pro in
diuiſo ⁊ tranſlatũ ⁊ dñium ⁊ poſſeſſio in illũ primũ vẽditorẽ per ſecũ
dum emptorem.qḋ aperte colligitur ex eo q; ſoluta medietate totius
pretij ille ꝓmiſit ſibi ſoluere tres florenos noĩe pẽſionis pro dicta me
dietate vſq; ad certũ tp̃s tũc proxime futurũ ⁊ promiſit eidem facere
inſtrumentum vẽditionis per qḋ ſatis fuit in illum tranſlatũ dñium
⁊ poſſeſſio medietatis pro indiuiſo vt probat̃ in.l.quedã mulier.ff.de
rei vẽd.facit.l.qḋ meo.ff.de acquir.poſ.Nec obſtat ſi dicatur quod li
cet promiſerit facere inſtrumentũ venditionis non tñ apparet factũ.
Quia dico ꝙ nõ promiſit vẽdere ſed facere inſtrumẽtum vẽditionis
ad probationẽ fiẽdam vñ dico qḋ nõ vẽdidit de preſenti qḋ patet ex
eo quia tũc promiſit ſoluere pẽſionem:facit a ſimili.l.ſicut datã.C.de
li.cau.⁊.c.eccleſia ſancte marie.vt lit.pen.inſtr̃m enim non eſt de ſub
ſtantia contractus:ſed fit ad probationẽ contractus.l.conſenſu.ff.de
act.⁊ obli.⁊.l.pactũ.C.de pa.¶ His premiſſis clare patet illũ obliga
tum ad ſolutionem penſionis conſtitute pro medietate domus.Nec
obſtat ſi dicat̃ conuentionẽ inter eos fuiſſe habitã poſt duos annos:
tũc proxime futuros non obligaret̃ ad ſolutionẽ alicuius pẽſionis ſi
nõ reſtitueret̃ ſibi reſiduum pecuniarũ debitarum quia dico tale pa
ctum vt puta cõtinens vſurariã prauitatem nõ valere.vt in.c.debito
res.de iureiu.nam voluit illas penſiones retinere:quia differebat ſo
lutio debiti contra.c.cõſuluit.de vſur.⁊ no.in.c.dilecti.de arbit.¶ Et
aduertẽdũ ſubtiliter:quia ex verbis habitis in hac ſecunda conuen
tione clare liquet primum ⁊ ſcḋm contractum fuiſſe vſurarios.Nam
dicit ſe vẽdidiſſe ſibi medietatẽ dom⁹ ꝓ indiuiſo.⁊ poſtea dicit ꝙ niſi
reſtituat ſibi reſiduũ pecunie quã debet habere qḋ nõ teneat̃ ſoluere.
¶ Unde non dicit qḋ volebat ſibi retrouendere aliam medietatẽ:ſꝫ
qḋ debebat habere pecuniã:⁊ ſic in veritate nulla interuenit vera ven
ditio ſed totus cõtractus fuit pignoratitius ⁊ confectus in forma vẽ
ditionis in fraudem vſurarum.¶ Poſtremo cõdeſcendo ad tertiũ
3 ⁊ vltimum in quo dico ꝙ nulla põt hic allegari preſcriptio† quia ſta
tutũ loquẽs in materia iuris debet intelligi ſm ius cõe ſcilicet vbi in
teruenit bona fides:vt in.c.cum dilectus.de cler.non reſi.facit.l.ij.C.de
noxa.⁊ in.c.cum dilectus.de cõſue.⁊ ſi alter intelligeret̃ non valeret
ſtatutum:quia induceret peccatum:vt in.c.ſi.de reſcri.no.Barto.in.l.
omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ in.l.ſi.C.ſi cõtra ius vel vtili.public.
vt in caſu noſtro creditor fuit in mala fide de qua in fraudẽ vſurarũ
cõtraxit.xxx.q.ſi.§.virgo.Ne enim dicitur in mala fide qui habet cõ
2 ſcientiã rei aliene vt ibi:† ⁊ ſic ex parte creditoris ficte ementis vel illi
cite paciſcentis nõ poteſt allegari aliqua preſcriptio.Itẽ dico in per
ſonã ſui heredis duplici cõſideratione.primo quia mala fides defun
cti nocet heredi vniuerſali:vt.l.cum heres.ff.de diuer.⁊ temp.preſcri.
¶ Secundo ⁊ melius quod heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti
vt in.c.a nobis.in fin.de ſent.excommun.⁊ in.c.in litteris.de rapto.⁊.c.
ſi.de ſepul.⁊ ex his patet preſcriptionez non prodeſſe heredi.Et hec
ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam Frãciſcus dicitur con
ſignaſſe quibuſdã lanificibus florenos auri centũ pacto ⁊ ꝯuentione
firmatis inter dictas partes videlicet qḋ deberent dicti lanifices ha
bere tenere:⁊ traficare dictos centum florenos in eorum trafico ⁊ ar
te lane:⁊ ita quod ſtarẽt dicti floreni in dicto trafico ad damnũ ⁊ ad
lucrum hoc expreſſo quod dictus Frãciſcus nõ teneatur ſubire dam
num in dicto capitali vltra decem florenos ĩ anno.Nec etiam admit
teretur ad lucrum vltra decem florenos:ita qḋ voluit dictus Franciſ
cus nõ ſentire damnum:nec lucrum vltra decem in anno.Queritur
nunquid pactum ſit licitum ⁊c.

¶ Conſilium.lxxvij.

1 ☞ Socij poſſunt inter ſeipſos conuenire vt alter habeat duas par
tes lucri.
2 Societas ad hoc vt ſit licita oportet qḋ dãna ⁊ lucra ſint cõmunia.

CHriſti eiuſq; matris p̄ſidio
humiliter inuocato.Videt̃ primo qḋ ſic:licet enĩ vno po
nente pecuniam ⁊ altero operam alio nõ expreſſo damna
⁊ lucra debeant eſſe cõia:iuxta not.gl.quam ſequitur Barto.⁊ cõiter
doct.in.l.j.C.pro ſocio.⁊ videt̃ probari in.l.ſi nõ fuerint.ff.eo.poſſunt
ex conuentione hanc legis diſpoſitionem tollere ⁊ cõuenire vt maio
rem partem lucri ſentiat vnus ſocius quam alter.vt.d.l.ſi nõ fuerint.
1 §.j.cum.l.ſequen.⁊ eſt bonus tex.in.§.de illa inſtitutione.eod.ti.† vbi
dicitur ſocios poſſe inter eos ꝯuenire vt alter habeat duas partes lu
cri.Et nimirũ nam cõtractus ex cõuentione legem capiũt vt in regu
la cõtractus.de reg.iur.lib.vj.Et⁹ pactum contra accidentalia ſeu na
turalia contractuum bene valet:vt.ff.de poſtula.l.j.ſi conuenerit.⁊ in
l.pacta conuenta.ff.de contrahen.emp.⁊.l.paciſci.⁊.l.iuriſgen.§.ſi pa
ciſcar.de pac.⁊.c.vno.de commo.cũ multis ſimi.Ita debuit teneri cõ
uẽtio inter dictos habita maxime ratione cũ videatur ſatis honeſta
cum quilibet poſſet ſe habere pariter ad lucrum:⁊ ad damnum.Nez
ſicut lanifices poſſent perdere nonaginta ꝓ dicto capitali,ita potuiſ
ſent lucrari nonaginta ſi fuiſſent lucrati cẽtum in anno:vnde ſaltẽ in
rõne dubij contractus debet ſuſtineri.argu.in.c.in ciuitate.⁊.c.naui
gãti.de vſu.¶ Scḋo principaliter de hoc videt̃ quaſi caſus.inſti.pro
ſocio.§.adeo.vbi dicitur poſſe conueniri vt alter ſentiat lucrũ ſed nõ
damnum.Et ſic videtur ꝙ periculũ capitalis poteſt ex pacto ad alte
rum dũtaxat pertinere:q; videtur velle Hoſti.in ſum.de vſu.§.an ali
quod.ver.quid ſit periculũ.⁊ Ioan.an.in.c.ꝑ tuas.de do.poſt diuor.
reſti.vbi dicit ꝙ dos exacta a marito vergẽte ad inopiam deponitur
apud mercatorẽ q cauebit vt capitali ſaluo rñdeat mulieri de parte
honeſti lucri.¶ Si ergo paciſci poteſt vt periculum totius capitalis
ſpectet ad recipiẽtẽ forti⁹ valet pactũ in caſu noſtro in quo iſte Fran
ciſcus valebat vſq; ad decẽ quolibet anno ſentire de dãno ⁊ pari mõ
ſperabat in lucro.¶ Tertio ad idem facit:certum eſt qḋ inter predi
ctos fuit cõtracta ſocietas vt nõ mutuũ cum dictus Franciſc⁹ vellet
ſtare ⁊ ad lucrũ ⁊ ad damnũ ſaltẽ vſq; ad decem:ergo ceſſat vſura:cũ
illa non verſetur niſi in cõtractu mutui.vt in.c.cõſuluit.de vſu.⁊.c.ejj
ciens.lxxxviij.diſt.Et plene ꝑ Io.an.in reg.peccatũ.de reg.iur.lib.vj.
in mercu.Sed predictis non obſtãtibus arbitror dictũ ꝯctum nullo
modo fuiſſe licitũ.Primo ꝓbato per autoritates vt facili⁹ adhibea
tur fides.Scḋo per iura ⁊ rõnes:hoc enĩ videtur ꝑmo tenere gl.or.in
decretis.xiiij.q.iij.pleriq; vbi querit nunqd licite poſſit qs dare pecu
niam ſuã mercatori vt inde emat merces:⁊ det ſibi partẽ lucri.Et dt

ꝙ non

ꝙ nõ ſi periculũ ſpectet ad recipientẽ: q̃ꝛ videtur quidam ɔ̃ctus mu-
tui. Sed ſi ſocietatẽ ɔ̃hunt qđ periculũ ſpectet ad vtrũq̃ꝫ dicit licitũ
eſſe qđ vnus ſoci⁹ det pecuniã ⁊ alter ſuppleat cum labore qđ deeſt ĩ
pecunia. d. l. ſi nõ fuerint cũ ɔ̃ſenſu. §. alle. Idẽ voluit Gof. in ſumma
de vſu. ⁊ in. c. nauigãti. eo. tit. dicens qđ ad hoc vt ſit licita ſocietas ⁊
ceſſet omne peccatũ oportet qđ dãna ⁊ lucra ſint cõia. hãc eandẽ opi.
tandẽ voluit Hoſti. in. d. §. an aliqđ. ver. eſt tamẽ veritas. in hanc opi.
cõcurrũt Azo ⁊ gl. or. Accur. in. d. l. ſi nõ fuerint. vbi dicũt ꝙ ſi vnus
ſocius nõ cõfert magis in ſocietate ꝙ̃ alter non valet pactũ inducẽs
inter eos diſparitatẽ: qđ eſt valde notãdum. Item videtur velle Jo.
cal. in. d. c. nauigãti. Sꝫ in caſu noſtro erat diſparitas inter iſtos ſine
aliqua iuſta rõne, ergo nõ fuit inter illos ɔ̃cta ſocietas, q̃ꝛ vltra p̃di-
ctas copioſas ⁊ ſolẽnes autoritates ꝓbaꝶ hoc modo. Societas ius
quoddam fraternitatis in ſe habet vt notãter dicit tex. in. l. veruꝫ. in
ꝑn. ff. pro ſocio. ergo pactũ inducẽs iſtã diſparitatẽ inter iſtos ſine cã
rationabili eſt cõtra ſubſtãtiã ɔ̃ctus: cũ rumpat ipſum ius fraternita
tis eſt vt oĩa ſint cõia, hanc rationẽ allegauit Hoſti. vt. ſ. ⁊ per eaꝫ re
ceſſit a priori opiniõe dicẽs ĩter ſocios nõ valere vt alter ſuſtineat pe
riculum ſortis tantum. Nec obſtat qđ in aliĩs cõtractibus valeat pa
ctum vt quis ſuſtineat periculũ vbi alias nõ obligatur a iure vt in de
poſito cõmodato ⁊ ſimilibus, q̃ꝛ ꝺm eũ in aliĩs pactũ eſt cõtra accidẽ
talia cõtractus. Sed in caſu noſtro eſt cõtra ſubſtãtialia propter ius
fraternitatis qđ eſt inter ſocios. d. l. verũ. ¶ Scđo hoc probo ꝑ. d. l.
ſi nõ fuerint. ⁊. d. §. de illo cum ſequent. vbi expreſſe dicitur ꝙ inter ſo
cios dãna ⁊ lucra eſſe debẽt equalia: ⁊ põt ex pacto induci inequali-
tas qñ alter poſuit plus induſtrie vel pecunie ⁊ ſic ex cã aliter autẽ vi
detur pactũ infringi tanꝙ̃ cõtra ſubſtantiam ſocietatis: at ĩ caſu no
ſtro nulla ſubeſt legitima cauſa quare dict⁹ Frãciſcus nõ deberet ſu
ſtinere equaliter periculũ in ſorte ſicut dicti lanifices: ſꝫ volebat ſtare
ſecurus at nõ perderet vltra decem qđ repugnat iuri ſocietatis ⁊ fra
ternitatis. Nec obſtat ſi dicatur quod quedaꝫ de lucro nolebat parti
cipare vltra deceꝫ: q̃ꝛ per hoc nõ ceſſat diſparitas. imo magis creſcit.
Itẽ ⁊ melius nõ eſt veroſimile qđ in anno potuiſſent iſti lanifices lu
crari vltra viginti vel parũ plus: ⁊ ſic habuiſſet dictus Franciſcus ve
roſimiliter partẽ ſuam integrã ⁊ lucrum: ſed bene eſt facilius cõtin-
gẽs vt totũ capitale vel alio modo ꝑdaꝶ, ⁊ dicti lanifices habuiſſent
duplicatũ dãnũ: nam perdidiſſent operas ſuas ⁊ ſuſtinuiſſent totũ
periculũ ſatis vltra decem: dictus autem Franciſcus ſolus pati pote
rat vnicũ ⁊ modicum damnũ. Et ſic nemo inficiari rationabiliter po
teſt quin magna inter eos ſine cauſa rõnabili foret diſparitas. Nã de
iure dictus Franciſcus deberet ſolus ſentire damnũ in capitali etiaꝫ
in toto: lanifices vero ſolum in operis: vt eſt gl. ſingularis quã ſequũ
tur Pe. ⁊ Cy. in. d. l. j. C. pro ſocio. que dicit quod dicta pecunia quaꝫ
alter cõtulit ſoluitur ſocietas: nec tenetur is qui preſtabat operaꝫ: et
per hanc notabilem conſideratiõnẽ clare patet turpitudo ⁊ diſpari-
tas predicti cõtractus. nam lanifices poterãt perdere operas ⁊ ſuſti
nere periculũ capitale decem florenis exceptis. Itẽ ⁊ tertio iura nul
libi admittunt diſparitatẽ ſine cã rationabili cõcurrẽte in toto dam
no capitali: vt in. d. §. ſi nõ fuerint. in. d. §. de illo. Nec ob. §. adeo inſti
tuta pro ſocio, q̃ꝛ multipliciter ad illũ reſpõdetur ꝑ Hoſt. ⁊ Jo. cal.
in locis prealle. ¶ Sed ego ſolitus ſum rñdere clarius ⁊ credo vera
ius, dico eñ qđ ille tex. debet intelligi in pacto iuri cõi conformi: ſci
licet quando fuit conuentum vt is qui operas ponit non ſentiat dã
num capitalis ſed lucrũ ſic. Et hoc ideo, quia ſatis ipſe ſentit dãnũ
in operis. Nã opera ſua valet tantum quantũ alterius pecunia vt ibi
merito ſatis eſt vt ipſe perdat operas ⁊ alter ſol⁹ ſentiat dãnũ ĩ capi
tali: ⁊ ita videtur velle text. ſi finis illius. §. referatur ad precedentia.
qđ fiendum eſt argumẽtum in. l. ſi ita ſtipulatus. §. chryſogonus. ff. de
ver. ob. Non autem admitterẽ vt valeret pactum vt dans pecuniam
nõ ſentiret damnum, ſed lucrum. Nam hec ſocietas eſſet quaſi leoni
na ⁊ quaſi cõtra ius fraternitatis contra. d. l. ſi nõ fuerint. ⁊. d. l. veruꝫ.
quia iſte haberet damnum operarum pecunie ⁊ alter nullũ damnuꝫ
ſentiret. Item eſſet in effectu cõtractus mutui q̃ꝛ ſentiret lucra ⁊ non
damnum, dicit glo. in. d. c. plerunq̃ꝫ. Et per hoc poteſt reſponderi ad
tertium contrariũ ſupra formatum. Nam licet videatur cõtracta ſo-
cietas, tamen ex quo pericula non erãt communia, imo tãta diſpari
tas, videꝶ potius quidam preſumptus ⁊ fictus ſeu ſimulatus contra
ctus mutui: ⁊ ſic contineret vſurariam prauitatem. ar. in. d. c. in ciuita
te. ⁊. c. nauiganti. Itẽ preſuppoſito quod non eſſet vſurarius contra
ctus. ſaltem nõ licita ſocietas per predicta ergo nõ poteſt peti ratio
ſocietatis nec lucrum cum de facto petitur quia ex pecunia nõ proue
nit lucrum ceſſante ſocietate. dicto. c. eĩciens. ¶ Ad autoritatẽ Joã.
and. in. c. per tuas. dico quod de iure nõ probatur vt etiam dicit Jo.
cald. in. d. c. nauiganti. ¶ Quidam tamen volentes illud dictũ ſalua
re dixerunt quod procedit fauore dotis quod tñ mihi non placet, q̃ꝛ
fauore dotis non debet committi pactum, vt in. c. ſuper eo. de vſuris.
Ex his remanent ſoluta omnia contraria ſuperius formata. Et po-
teſt inferri ad ſolutionem alterius dubiĩ de qua queritur an preſcri-
ptio ſtatutaria habeat locũ in caſu, videtur enim qđ ſic, quia illa pe-
cunia remanſit pure indebito ⁊ non in ſocietate: ergo idem dicẽdum
de eo quod in alio debito ex identitate rationis. de confirmatio. vtili.
cum dilecta. ⁊. c. trãſlatio. de conſti. ⁊. l. illud. ff. ad legem aquil. Et hec
ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxviij.

1 ☞ Accuſatio vel inquiſitio ſi facta fuerit de inſultu facto cũ armis
vel de percuſſione cuꝫ ſanguinis effuſione, ⁊ poſtea probatur ſimplex
inſultus ſine armis vel percuſſio ſine ſanguinis effuſione debet fieri
abſolutio.

2 Temeritas ſola ſufficit ad hoc vt quis condemnetur in expenſis.

VIſo toto ꝓceſſu habito in
accuſatiõe cõtra Vẽturellũ manuellis ſabbatini hebreũ
habitatorẽ terremõtis ſpoletani inſtituta per quendã Ni
colaũ olim Bartholomei de cortona habitatorẽ dicte terre: tria bre-
uiſſime examinanda incumbũt ad luculentã facti deciſionẽ. Primo
an dictus venturellus ſeu ipſius pater eius noĩe comparẽs ſit abſol
uendus vel cõdẽnandus. Scđo preſuppoſito ꝙ ſic abſoluẽdus an di
ctus Nicolaus ſit de calũnia ad penã talionis ɔ̃demnandus. Tertio
preſuppoſito qđ debeat calũnie penã euitare an ſaltẽ debeat cõdem
nari in expẽſis factis ĩ dicta accuſatiõe. ¶ Quo ad primũ omiſſa ad
vtranq̃ꝫ partẽ argumẽtatione breuitatis cã: cum ſit iſtud cõſiliũ deci
ſiuum dico dictum Venturellũ ſeu manuelẽ eius genitorẽ noĩe dicti
Venturelli filĩ ſui cõparentẽ debere a dicta accuſatione abſolui, mo
ueor qm̃ ſi ſuprascripte reformationes cui⁹ diſpõne dictus venturel
lus impetiꝶ verba ponderenꝶ duas partes principales cõtinet. Pri
ma ẽ quod oẽs ⁊ ſinguli retaglatores pãni lane lini ⁊c. oĩno teneanꝶ
⁊ õbeant venire ſtare ⁊ exercere eorũ artes in loco mercãtie dicte ⁊c.
Scđa pars eſt qđ alibi pothecaliter nõ poſſunt retaglari panni lane
lini ⁊c. ad penã ⁊ ſub pena florenorũ centũ cuilibet contra faciẽti ⁊c.
¶ Si aũt diligenter ponderenꝶ dicta teſtiũ inductorum cõtra dictũ
Venturellũ in nullã partẽ dicte reformationis ꝓbaꝶ incidiſſe in pri
mam luce clarius cõſtat nõ incidiſſe q̃ꝛ per neminem teſtiũ probatur
dictuꝫ Venturellũ eſſe retaglatorẽ ⁊ artẽ retraglarie exercuiſſe extra
locũ mercãtie, ſicut reformatio exigit, quinimo potius teſtes ſcđo lo
co induci ꝓbant oppoſitũ in eo qđ vnanimiter dicũt dictũ Venturel
lũ ſeu pothecã retaglarie donec fuit facta dicta reformatio ꝓhibens
modo p̃dicto ⁊ ſic limitando ſe ad tp̃s videtur tacite inſinuare ⁊ atte
ſtari qđ poſt dictã reformationẽ nõ exercuit dictã artem. arg. in. l. cuꝫ
pretor. ff. de iudi. ⁊ in. l. ex eo. ff. de teſti. ⁊ in. c. nonne. de p̃ſump. ⁊. xxv.
diſt. qualis. Et ſatis eſt ad penaꝫ euitandaꝫ ꝙ non ꝓbeꝶ ɔ̃rium quia
facta maxime debita nõ preſumiꝶ. l. vna. C. de manda. princ. ⁊. c. cum
in iure. de offi. dele. cũ quilibet p̃ſumatur bon⁹ niſi probeꝶ oppoſitũ.
in. c. ſi. de preſump. ⁊ in. c. vno. de reſcr. ¶ Retaglaria eñ põt dici quã
vulg⁹ ſic appellat, cũ nõ habeamus hoc iure diffinitiuũ ad hoc bon⁹
tex. in. l. ſciendũ. §. illud ſciẽdũ. ff. de edil. edi. ⁊ qđ no. Bart. in ꝓemio
ff. minime aũt probatum fuit qđ iſte poſt legẽ fuerit retaglari, vel ꝙ
artem retaglarie extra locũ mercantie exercuerit cum nõ ꝓbetur ſic
habitus in dicta terra: vel qđ dictam arteꝫ exerceret ſaltẽ admittẽdo
omnes ſine delicto volẽtes ab eo pannuꝫ emere per viam retaglarie
qđ videtur neceſſarium ad hoc vt quis dicatur aliquã artẽ exercere.
ad quod legitur ⁊ notatur in. l. palã. ff. de rit. nup. Et ꝙ not. Cy. in. l.
j. C. de epiſ. audi. facit etiã qđ no. Bar. in. l. ſemper. ff. de iure immu. ⁊
in dicto ꝓe. ff. vbi dicit illũ proprie appellari mercatorẽ qui maiorem
partem fortunarum ſuarum habet in mercimoniĩs: cui eſt in hoc ſtã-
dum ſicut cõi appellationi vulgarium. argu. in. d. §. item ſciẽdũ. ⁊. in. l.
cũ delanionis. §. aſinam. ff. de fun. inſtru. ⁊ inſtr. leg. l. labeo. de ſupel.
lega. ¶ Contra vero dictũ Venturellũ nihil ex predictis eſt ꝓbatũ.
Ex quo clare cõcludiꝶ quod ex capite prime partis dicte reformatio
nis venit abſoluẽdus. ¶ Itẽ videtur mihi dicẽdũ reſpectu ſecunde
partis: illa eñ ſi bene ponderetur requirit vnũ cum certa qualitate
ſcilꝫ ꝙ extra locũ mercantie nõ poſſunt pothecaliter panni retagla-
ri ⁊c. Unde cõſiderandũ eſt illud aduerbium pothecaliter qđ determi
nat ⁊ qualificat verbũ retaglarie: iuxta not. per Bart. in. l. ex facto. ff.
de vulg. ⁊ pup. quare non ſufficit probare qđ ad incurrẽdã penã qđ
quis retaglauerit pannos niſi probeꝶ ꝙ hoc fecerit potecaliter. q̃ꝛ cũ
aliquid eſt probandũ cum certa limitatione ſeu qualitate non ſuffi-
cit illud ꝓbare ſine qualitate ſeu determinatione requiſita. vt ĩ. l. ful-
cinius. ⁊ ibi per Bar. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. ⁊ per eundẽ in. l. diu⁹. ff.
de re iudi. ⁊ hic non probaꝶ ꝙ pothecaliter pannũ vendiderit. Nam
nullus teſtium deponit ſe vidiſſe dictũ venturellũ illũ pannum reta
glaſſe ſaltem potecaliter prout requirit ſtatutũ, imo potius probant
oppoſitũ, cum vnus dicat ſe audiuiſſe a dicto Vẽturello ꝙ pannum
illum retaglauerit in mercantia. Item aliĩ teſtes ſimpliciter dicũt ſe
vidiſſe dictũ Venturellũ tradidiſſe dicto Nicolao tria brachia pãni
lane ex hoc nõ poteſt cõcludi etiã ſi verũ ſit quod dictũ pannũ tradi
derit dictus Vẽturellus pothecaliter ⁊ retaglauerit pannum impor
tet idem ꝙ vt retaglarius vt clare innuũt verba ſtatuti precedẽtia q̃
ſunt animaduertẽda ad declarationem ſequẽtiũ: vt in lege ſi ſeruus
plurium. in ſi. de leg. j. ⁊ in. l. minus de lega. iĩ. minime autem probaꝶ
quod aut retaglarius vendiderit dictũ pannum. Et ideo nõ ſufficit

ad condemnationē vēturelli maxime habito reſpectu ad qualitatē
ſue perſone cum ex pactis initis cum excelſa cōitate florēie ſibi liceat
vēdere pignora trāſcurſa. Et habet etiā in pactis qđ nullū ſtatutum
poſſit fieri in preiudiciū pactorū ſuorū: vnde potuit eſſe qđ dictū pan
nū vēdiderit nō pothecaliter vt retargiariꝰ: ſed vt fenerator habēs ꝓ
pignora trāſuerſa. accuſatio em̄ dʒ ex toto ꝓbari: ita vt ꝓbatio ipſam
acceſſorie concludat: vt in. c. in preſentia. de proba. facit qđ no. Bart.
in. l. nō ſolū. §. ſed ⁊ reprobari. ff. de no. ope. nū. hinc not. dixit in. l. ij. C.
1 de proba. qđ ſi fuit facta accuſatio † vel inquiſitio de inſultu facto cū
armis vel percuſſiōe cū ſanguinis effuſione: ⁊ poſtea probat̄ ſimplex
inſultꝰ ſine armis, vel ꝑcuſſio ſine ſanguinis effuſiōe debet fieri abſo-
lutio: q2 nō probatur qualitas actus deducti in accuſatiōe ad hoc. l.
denūtiaſſe. §. quid tamē. ff. de adul. ⁊. l. ij. ff. vi bo. rap. cū ſi. Jta dico in
propoſito. ¶ Ex his cōcludo qđ dictus venturellus non probat̄ in
cidiſſe nec in primā nec i ſcđam partē dicti ſtatuti: ⁊ ſic venit abſoluē-
dus: q2 accuſatore nō probāte reus abſoluēdus eſt vt in iuribus vul-
garibus. ¶ Uenio nūc ad ſcđm an dictus Nicolaꝰ accuſator veniat
de calumnia puniēdus: ⁊ in hoc poſſet examinari lōga queſtio que in
iure ſit nūquid accuſator dicat̄ calūniari. eoipſo ꝙ nō ꝓbat de q̄ſtio-
ne plene no. in. l. j. ff. ad turp. ⁊ ibi ꝑ Bar. in. l. athletas. de his qui no.
infa. ⁊ in. c. ij. de cal. ⁊. ij. q. iiij. c. qui nō probat. ⁊. §. notandū cuʒ multis
ſimi. ¶ Sed non inſtādo in verbis cōis cōcluſio eſt qđ accuſator defi
ciēs in probatione excuſat̄ a pena calūnie ſi habeat pro ſe aliqua eui-
dentia indicia: vt puta famam vel auditū a fide dignis vel quid ſimi-
le vt notatur in iuribus prealle. maxime in. d. §. calūniator. ⁊ optime
facit in. c. j. in fi. de ele. Sed ex dictis teſtium in hac cauſa productorū
ſatis poteſt euidenter coniecturari dictum Nicolaū non fuiſſe in ca-
lumnia: vt veroſimiliter potuit credere dictum Uenturellā ex illo fa
cto veniſſe contra reformationem predictam. Calumnia autem cōſi-
ſtit in animo ⁊ requirit dolū qui non eſt ſine calliditate ⁊ fraude. l. j. ff.
de dolo. ⁊. l. iuriſgentiū. §. ſed ſi frandādi. ff. de pa. in qua dictus Nico
laus non videtur fuiſſe. Ex quibus breuiter concludo ad ſecūdum vi
delicet quod dictus venturellus ſit de calūnia ad penam talionis cō
demnandus. ¶ Ad tertium ſcilicet quod de expēſis arbitror dictum
Nicolaum in illis cōdemnandū: q2 licet nō fuerit in calumnia tamen
temere perſeuerauerit in accuſatiōe cū debuerit prius diſcurrere ⁊ pe
ritores conſulere an per illud factū probaretur accuſatio inſtituenda
contra dictū Uenturellū: quod cum non fecerit deprehenditnr in te
2 meritate † que ſola ſufficit vt quis condemnetur in expenſis: vt in ca
lumniam. de peni. ⁊ ibi per doctores ⁊ plenius notatur in. c. finem de
dolo ⁊ contumacia. ⁊ in. l. eum quem temere: ⁊ ibi per Bar. ff. de iud. ⁊
in. l. j. ff. ad turpi. per eundē. vnde iuris ignorantia non excuſat a con-
demnatione expenſarum: tenet gloſſ. ⁊ docto. in. d. c. finem. ⁊ Barto.
in. d. l. j. ad turp. ⁊ Spec. in tit. de expen. §. ſi. ver. ex premiſſis. Partes
ergo induci poterunt in hac accuſatione abſoluere dictum Uenturel
lum ſeu manuelem nomine filij ſui comparentem a dicta accuſatione
⁊ condemnare dictum Nicolaū in expenſis quas probabiliter dictus
venturellus ſeu pater pro eo fecit vt in hac cauſa de expenſis vero p̄-
ſentis conſilij cum poteſtas ex ſuo officio ipm̄ petierit incumbit. dico
ſtandum conſuetudini iuxta notata per Specu. in tit. de ſala. §. j. Xſi.
conſuetudo. ⁊ per glo. in clemen. ſtatutum. de elect. qua ceſſante ordi-
narius pro ſalario nihil petere poteſt: vnde ſi egit ſuis ſumptibꝰ illō
obtinere poteſt cū propter hec onera incūbentia inſtituatur ſibi ſala
rium: iuxta no. per Joan. andr. in. c. cum ab omni. de vita ⁊ hone. cler.
ſportulas tamen de iure ciuili ⁊ aliqua munera petere pōt que tamē
non ſunt de iure determinate: ſed ſtandum eſt iuris conſuetudini: vt
in autentica offeratur: de hoc per glo. ⁊ Bart. in dicta aut. offeratur.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxix.

1 ☞ Obligatus ad reſtitutionē fideicommiſſi vniuerſalis vel particu-
laris tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoribus.
2 Filius fratris improprie dicitur nepos.
3 Pater rogatus reſtituere filio tenetur regulariter reſtituere.

Jllud de iure queritur. an fi
liꝰ cogat̄ reſtituere hereditatē patruo. ſ. genero teſtatoris
ſi decederet ſine liberis teneat̄ cauere cū fideiuſſoribus de
reſtitutione fienda in euētu conditionis ſeu reſtitutionis. Et breuiter
dico hoc dubiuʒ pendere ex intellectu. l. iubemus. C. ad trebel. Jllud
1 enim indubitati iuris eſt † quod obligatus ad reſtitutionem fideicō-
miſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regulariter cauere cum fide
iuſſoribꝰ: vt eſt tex. iuncta glo. in. l. ſemper. ff. vt leg. no. caue. probatur
expreſſiꝰ in. l. ſi quando. eo. ti. ¶ Jtem per locum a ſpeciali in. l. filius.
eo. ti. Nam ſi ibi eſt ſpeciale in filio nouiter emancipato vel ſeruo ma-
numiſſo vt reueletur pater vel dn̄s preſtando cautionē, ſub hypothe
ca bonorum ſuorum. Jn alijs ergo fortius nō ſufficit cautio etiaʒ ſub
hypotheca bonorum: quinimo etiā ſi eſſet impotens ad idonee cauē
dum: non ſufficeret nuda promiſſio etiam cū hypotheca bonoruʒ ſed
procedendū eſt iuxta ea que notabiliter habentur in. l. poſtꝙ. §. impe
rator. eod. titu. difficultas ergo vt predixi oritur qn̄ filius rogatus eſt
reſtituere. Nā ipſe videt̄ priuilegiatus. vt non teneatur ad hanc ſatiſ-
dationem: vt. d. l. iubemus. ⁊ ꝙꝙ ille tex. loquatur quādo quis eſt ro
gatus reſtituere hereditatē filio ſuo nepoti teſtatoris vel pronepoti.
Et deinceps tamen quidam qui reputabātur moderno tēpore Cyn.
dixiſſe idem qn̄ filius rogatus eſt reſtituere extraneo ex idētitate ſeu
maioritate rōnis ne extraneus ſit magis ingratus ꝙ filiꝰ. ſeu nepos
vel cōiunctus. Nam ſi vinco proximiorem in gradu fortius vinco re-
motiorem: vt. l. iij. verſic. ſed licet. C. de bo. mater. Et hoc argumētum
fecit Cynum vacillare in. l. iubemus. in fi. tamen videtur reſidere ipſe
tandem in cōtraria ſnīa: vt ille tex. non extēdatur vltra perſonas ibi
exp̄ſſas: q2 hoc vetuit expreſſe tex. in. d. l. iubemus. in fin. vbi apertiſſi
me probatur hec contraria concluſio: ⁊ ibi aperte tenuit Odof. dicēs
illud ſpeciale inductum fuiſſe inter deſcendentes ne diſcordia orieret̄
inter eos. Nam videtur oriri quedā diffidentia ex petitione ⁊ preſta-
tione huius ſatiſdationis. ſimile adduco in p̄ſtatione fideiuſſoris. de
dote reſtituenda prohibita inter maritū et vxorem ratione predicta
ſecus in extraneo recipiēte dotem pro alio: vt legitur ⁊ notatur in ru-
bro ⁊ nigro. C. ne fide. do. dē. ⁊ maxime in. l. ⁊ in dotibus. C. de do. cau.
nō nu. ¶ Jtē tex. in. d. l. iubemꝰ. loquitur in nepote ⁊ ꝓnepote: ꝓprie
autē ſm̄ canones ⁊ leges talis dicitur filius filij vel filie ⁊ filius nepo-
tis. ff. de gradibus. l. iuriſconſultus. §. ſecūdo gradu. in fi. ⁊. xxxv. q. vj.
2 c. j. ⁊. ij. ⁊. iij. † filiꝰ aūt fratris improprie dicitur nepos ex cōmuni vſu
loquendi: vt no. Jo. an. in. c. fundamenta. de elec. lib. vj. plenius Fede.
de ſenis. conſi. xxviij. Jura autē maxime antiqua debent intelligi pro
prie: nō ſm̄ impropriū vſum loquendi preſertim hodiernum: quia le-
giſlatores apertiſſimi nō vtrūtur verbis vulgarium: vt notabiliter di
xit Bald. in. c. j. de ſucceſ. feu. facit quod not. Bar. in. l. ſtipulatio iſta.
§. hi qui. ff. de ver. ob. ¶ Quid plura: ad hunc noſtrum intellectū ad
duco vltra illas duas gloſſas notabiles iuris ciuilis: vna eſt i. l. j. ff. vt
lega. no. caue. in verſic. ſemper. vbi primo dixit: quod liberi teſtatoris
nō ſatiſdant per dictam. l. iubemus. Et immediate poſt ſubdit quod
illud eſt ſpeciale quando rogatur filius reſtituere ſuo filio: ſecūdo gl.
magis notabilis eſt in. l. filio eo. titu. que adhuc magis reſtringit. d. l.
iubemus. dicēs eam procedere ſi rogatus erat filius ⁊ fideicommiſſa-
rius erat in poteſtate rogati ꝙ non cōtingit in caſu noſtro. ⁊ idem vo
3 luit ibi Bar. ¶ † Preterea pater rogatꝰ reſtituere filio tenetur regu
lariter ſatiſdare, vt probatur per locū a ſpāli. in. d. l. filio. fortius ergo
quis tenet̄ reſtituere patruo. Et ſic cōcludo in caſu noſtro qđ patruo
ſit danda fideiuſſio. Nec eſt correcta. d. l. filio. per. d. l. iubemus. vt not.
glo. in. d. l. filio ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Jnter magnificuʒ commune ſe
narium ex vna parte ⁊ Rayneriū toſcanū Mediolanēſeʒ ex alia in
terceſſit certa ſolēnitas cōuētionis occaſione vſurarū reſtituendaruʒ
quas ʒeno in vltimo ſue vite reſtitui mādauit ⁊ ad eas reſtituendas
dictus Raynerius per infraſcriptū modū ſe obligauit verba aūt con
uētionis ſunt hec. Che le vſure ſe debiano integramente reſtituere ꝑ
tempo de ſei anni ogni anno vt tāto: laquale reſtitutiōe comenciata
⁊ fare ſe debbia cum effecto per lo primo anno in kalende de ʒenaro
⁊ coſi de poi ſi ſegna de ʒenaro in ʒegnaro: maxime de dicti ſei anni
redendo primo a citadini poi a contādini ⁊ ſorupo ſecūdo che per or
dine fureno ſcritti ⁊ poi a quele che ſi trouaſſero o foſſero foreſtieri ſi
milmēte, ſi faʒa la reſtitutiōe de tuti li denari in queſto modo che pre
ſenti ſi elegea vn depoſitario a tenere ⁊ redere li dicti denari de le vſu
re. Cioe a quelli che ſe trouerano le proprie perſone a loro heredi per
li altri: che viggorie a deſinettere a la caſa di la ſapientia. querit̄ ſi ⁊c.
Modo preſupponitur qđ quidā in primo termino tam ciues ꝙ forē
ſes nō petierunt eorū ſextam partem adminiſtratores domus ſapiē-
tie illā petunt tanꝙ incertum. Queritur nunquid poſſint ⁊c.

¶ Conſilium. lxxx.

1 ☞ Uſure ſi debetur abſentibus debent ad illos admitti.
2 Reſtitutio ꝙdiu poteſt fieri qui ſoluit nunꝙ illa pecunia debet da-
re pauperibus: vel ad aliam piam cauſam conuerti.

Chriſti eiuſꝙ matris p̄ſidio
humiliter inuocato. Breuiter cōcludo ꝙ ſi apparere pōt
quibus dicte pecunie debent̄ nō poſſunt adminiſtratores
domorum ſapientie petere: nec de iure cōi: nec vigore dicte cōuentio-
nis. De iure em̄ cōi clarū eſt qđ ꝙdiu ſuperſunt illi a quibus fuerunt
extorte vel eorū heredes nō debēt diſtribui in piam cauſam tanꝙ in
certe: vt eſt tex. apertus cum gl. in. c. cū tu. de vſu. ⁊ in. c. ſicut dignū. §.
1 res. de homi. quinimo vnū dicit gl. in. c. cū tu. † qđ ſi quibus debētur
ſunt abn̄tes debēt ad illos mitti. Nulla ergo actio ad illas pecunias
petēdas cōpetit domui ſapientie: preſuppoſito qđ de iure ſibi debea-
tur incerta q2 vt dixi non poteſt dici incerta per hoc quod not. glo. in
c. ij. de vſu. lib. vj. in verbo ſatiſfactione. ⁊ per Feder. de ſenis. conſil. cl.
¶ Nam dictus Raynerius tenetur reſtituere illis quibus claruʒ eſt
deberi: a quorū obligatione nō releuaret̄ cum etiā ſi pauperibus reſti
tuant vel alijs quibuſcunꝙ in. d. c. cos. ⁊ debitū remitti. Sed augere

⁊ nunꝙ

⁊ nunq̄ improuide ſoluitur quādo alij ex debito eſt preſtandū,vt di-
cit tex.in.c.eā te.de iureiu.ff.de ſol.l.vero ꝓcuratori.nec tenet ſoluere
etiam ſi domus ſapientie vellet ſibi preſtare cautionem de conſeruan
do eum indēnem,illa enim ſola nō facit vt quis teneat ſoluere ei cui
non debet an ſit conſanguineus debētis recipere:vt no.glo.⁊ Bart.
in.l.vo ꝓcuratori.prealle.⁊.l.qui hominē.eo.ti.Nec etiā vigore ſupra
dicte cōuentionis tenetur dictus Raynerius ſoluere,qꝛ ad ſoluēdū
domui ſapientie obligatus eſt ſub conditione.ſ.in caſu in quo pecu-
nie eſſent inuente,⁊ qꝛ neſcirent vel non pñt illi quibus debentur vel
2 eorū heredes inueniri.Nam vt dicit glo.in.d.c.cū tu.† quādiu poteſt
fieri reſtitutio illi que ſoluit nunq̄ illa pecunia debet dari pauperibꝰ
ſeu in aliam piā cām cōuerti:⁊ ſi improuide ſolueretur ad pium vſuz
teneretur nihilominꝰ dictus Raynerius iterū ſoluere debētibus re
cipere per iura ſuperius alleg.⁊ no.Fed.vbi.s.⁊ An.de bu.in.d.cap.
cū tu.Anteq̄ ergo exiſtat cōditio incertitudinis non pōt peti,qꝛ nō
dicitur ceſſiſſe dies ſolutioni fiēde,vt.l.cedere diē.ff.de ver.ſig.⁊.in.c.
prudentiā.⁊ p Inno.de offic.dele.pēdēte enim conditione ſola ſpes
in obligatione eſt.inſti.de verb.ob.§.ex conditionali.⁊ quod in diem
debetur licet ante ſolui poſſit:peti tamē non poteſt.in.l.continuus.
§.eo quidem tempore.ff.de ver.obli.⁊ in.c.vnico.de plus peti.¶ Con
cludo ergo quod extantibus illis vel eorum heredibus quibus pecu
nia debetur non poteſt per adminiſtratores domus ſapientie tanq̄
incerta peti ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxi.

1 ☞ Dos dicitur proprium femine patrimonium.
2 Coniecture probabiles ſufficiūt ad probandū ſciam alicuius facti.
3 Pater poteſt inſtituere filiam in dote.

Omnipotētis dei poſtulato
ſuffragio.Videt primo dictam Catherinā nullo mō im-
pediri quominus dictā dotē octingētorū florenorū ab he
rede mariti ſui petere poſſit.nam ſiue dicamus illaz dotem fuiſſe pa
tris ⁊ filie cōem ſiue ſolius filie nō liberatur ſoli patri ſoluēs,vt i.l.ij.
ff.ſol.ma.⁊.l.qui hoīem.§.ſi gener.ff.de ſolu.¶ Et in caſu noſtro di-
co fortiꝰ ſoluentē patri non liberari:qꝛ illa dos erat ſolius filie cuz tē
pore quo pater filiā maritauit eſſet emācipata.¶ Nam ſi dos conſo
lidetur in perſona ſolius filie ex poſtfacto emācipetur in.l.vnica.§.vi
deamus.C.de rei vxo.ac.Fortius hoc contingit ſi ab initio erat emā
1 cipata,vt no.Bar.in.d.l.ij.† Eſt eñ dos propriū femine patrimoniū.
vt in.l.iij.§.ſi igit.ff.de mino.habet ergo filia fundatā intentionē con
tra heredem mariti:nec alia que poſtmodū interceſſerunt habent in
filie preiudicare.Nō enim obſtat ſi ſcda conſtitutio maioris dotis in
ſcda nuptui tradet,qm̄ nō habuit pecuniā pme dotis a patre exactā
ſed dotem maternā qd colligit ex quātitate vtriuſq̄ dotis materne:
ſcilicet ⁊ ipſi filie:⁊ clariꝰ hoc elicit ex fine ⁊ liberatione quā vt heres
matris facit dicta Catherina patri ſuo ibi dū dicit ⁊ hoc ideo fecit
qꝛ fuit cōfeſſa habuiſſe a dicto Bernardo dictā dotē dñe mee ⁊c.li-
cet enim a principio dos mille ⁊ quadraginta florenoꝝ fuiſſet ſimplr
a patre cōſtituta:tñ ex ſequentibus patet qd intendebat dare ⁊ illaz
recipere dotem maternam.Nam ex ſequētibus declarant precedētia
vt.l.ſi ſeruus plurium.in fi.⁊.l.qui filiabus.de leg.j.⁊.l.numis.de leg.
iij.Nō habet pterea obſtare dicte Catherine finis ⁊ liberatio gñalis
quā fecit patri ſuo,qꝛ illa nō refertur ad ignorata per dictam Cathe
rinā,vt i.l.tres fratres.ff.de pac.⁊.l.ſi ſoror.C.de col.⁊.l.nec ignorans.
C.de dona.facit qd legit ⁊ no.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de vb.
ob.¶ Item qꝛ liberatio fuit facta reſpectu eorum que a patre petere
poterat:ſꝫ dicta Catherina nihil tamē a patre exigit nec ab eiꝰ here-
de ſeu a ſuo creditore,ergo ⁊c.⁊ eadem conſideratione tollitur aliud
motiuum:qd formari pōt ex teſtamētaria diſpoſitiōe paterna ⁊ libe
ratione heredis poſtmodū ſubſecuta.¶ Sed his non obſtātibus cō
trariam arbitror ſniam veriorem,⁊ dico heredē mariti oīno liberatū
ab obligatione qua tenebat dicta Catherina.Moueor primo quia
ex ſolutiōe facta patri cōtingit liberatio ſiue ab initio petierit pater
filia ſciēte ⁊ non ɔdicente,vt.l.ij.§.volūtatē.ff.ſolu.ma.ſiue ex poſtfa
cto ſciuerit ⁊ nō ɔdixerit.ſaltem aliquo actu poſitiuo interueniēte
vt in.l.paulus.ff.rē ra.hab.⁊ cle.j.de ꝓcu.⁊ bonus tex.in.l.filiuſfa.ab
ſente patre.ff.ad mace.facit ꝙ no.Bar.in.l.cū tabernā.§.idē queſijt.
ff.de pign.⁊ in.l.quo enim ff.rē ra.hab.⁊ maxime hoc cōtingit.⁊ in.l.
ſi ſeruus communis.ff.de dona.inter virum ⁊ vxo.vbi ratione coniū-
ctionis que eſt inter fratres tacēs habetur pro conſentiente etiā vbi
agitur de iactura rei familiaris:p hoc quod no.Cy.in.l.inuitus.C.
de procu.⁊ Bar.in.l.que dotis.ff.ſol.ma.per Cano.in.c.nonne.de p̄-
ſumpt.¶ Quod autem filia ſciuerit vel aliquē actum poſitiuum ap
probatoriū ſolutionis facte patri ex poſtfacto fecerit ſatis videt eli
ci ⁊ probatur ex ſcripturis mercatorū in quibus fecit dictā Catheri
nam dicte q̄titatis creditricē:⁊ aſſerit ſe pro ea ſoluiſſe varijs vicibꝰ
varias q̄titates diuerſis perſonis:quamq̄ eniz de iure libri mercato
rum non faciant plenam fidem in eorū fauorē:vt.l.exēplo.⁊.l.rōnes.
C.de proba.⁊ in.ū.⁊ ꝙ ibi plene no.de fide inſtr.Tamen in preiudi-
ciū tertij ⁊ fauorez alterius ab ipō mercatore ſaltē vbi agitur de pſu-
menda ſcientia tertij faciunt plenā fidē iuxta no.in.l.quedā.§.numu
larios.ff.de edē.⁊.l.optimā.C.de cōtrahē.⁊ cōmit.ſtip.⁊ in.c.illud.de
preſump.facit qd no.gl.⁊ Innocē.in.c.cū olim.de cenſi.¶ Ad idem
qd no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.vbi dicit malam fidem.⁊ ſic cōſciē
2 tiam rei aliene ꝓbari.per famā loci ⁊ alias cōiecturas † vñ ad ꝓban
dam ſciam alicuius.facti ſufficiūt probabiles cōiecture,cum alias de
facili ꝓbari nō poſſit.Preterea actus nominatus hic interuenit fa
ciēdo ex dicta pecunia alijs ſolui:vt ſatis colligit ex libro mercatorū
cui preſertim ex cēſura ciuitatis datur plena fides.¶ Scdo hoc idē
probatur ex generali liberatione quā dicta Catherina fecit patri:cū
eniz ſciret vt patet ex predictis dotē ſuā pueniſſe ad patrē ⁊ eū ex cer
ta ſciētia vniuerſaliter ergo liberauit rōne dicte dotis nihil amplius
petere pōt iuxta plene no.p Bar.in.d.§.duo fratres.⁊ facit.d.l.tres
fratres.i fi.a ɔrio ſenſu.de pac.Nec obſtat ſi dicat dictā Catherinā fi
nē ⁊ liberationē feciſſe dūtaxat de pecunijs quas dicta Catherina a
ſuo patre petere potuiſſet:ſed cū nō habuiſſet in petēdo mādatū ab
eo neq̄ etiam nūc ab eo petit ſed ab herede mariti qꝛ dico qd ex quo
petit dotē filie,⁊ ſic ipſo geſto ⁊ facto geſſit negotiū filie poterit dicta
filia etiā a pncipio ignoraſſe habēdo ratū factū patris ⁊ petēdo dotē
ab ipſo patre:vt legit ⁊ no.in.l.ſi abſentis.C.ſi cer.pe.⁊ i.l.ſi mater.C.d
rei vē.⁊.l.ij.C.p ſoc.videt ergo eū liberaſſe ab illa q̄titate pme dotis
ex quo eam ab eo petere poterat.Illa eñ verba liberationis petere
poterat ⁊c.ſunt multū gñalia ⁊ ſolū denotāt potētiam petēdi.ad hoc
qd no.in.c.ſi.de reſt.ſpo.vñ ita liberādo patre ab eo videt ipſe habere
ratam ſolutionē factā patri ⁊ ipm patrē liberare.argu.opti.in.l.iij.ff.
rem ra.hab.vbi dña appellādo a ſnia ꝓcuratoris approbat.Ad idē
ꝙ in ſimili no.Bar.in.l.j.C.de arb.¶ Tertio ⁊ vltimo principaliter
⁊ fortius pro iſta parte facit qd not.gl.in.d.l.ij.ff.ſo.matr.in verſi.ad
empta,⁊ tex.in.l.ſi cū dotē.§.ſi pr.eo.ti.vbi dꝛ ꝙ licet ſolus pater exe
gerit dotem ſine volūtate filie,ex quo tñ pater tātū ſibi in teſtamēto
religt quāta erat dos ⁊ filia acceptauit relictū immediate precludit
ſibi viam petēdi dotē ab herede patris vel ab extraneo creditore.Et
aduertendū ꝙ tex.⁊ gloſſ.prealle.in nullo ponderant ſciētiā filie:ſed
ſolū cōiecturatā intentionē patris quod ex quo ſolus recepit dotē.
videtur relictū feciſſe filie animo cōpenſandi cū dote per eū recepta.
Nec profecto refert an ab eo petat an ab extraneo:qꝛ ſatis a patre pe
titur ſeu ab ipſiꝰ herede cū ſi effectualiter cōpeteret actio cōtra here
dē mariti in effectu peteret ab ipſo patre ſeu eiꝰ herede ꝓpter regreſ
ſum quē habēt ɔtra heredē patris ad hoc optimus text.in ſimili i.l.
fin.in fi.C.de vſu.rei iud.Quinimo tex.in.d.§.ſi pater.expreſſe ſi bene
ponderet denegat filie actionē cōtra extraneū:⁊ apertius voluit gl.
prealle.in d.l.ij.in verbo adēpta.Et maxime hoc dicendū in caſu no
ſtro vbi habemus quaſi exp̄ſſam in hoc volūtatē teſtatoris.Religt
enim dicte Catherine iure inſtitutionis octingētos florenos,⁊ ſic q̄
titatē prime dotis per eum receptā pro omni legitime quā dicta Ca
therina petere poſſe in hereditate dicti teſtatoris,⁊ pro oī ⁊ toto eo
qd ex alio capite dicta Catherina petere poſſit quacunq̄ alia de cau
ſa ⁊c.Et mādauit vt finem faceret heredi ſuo:vt.s.latius ⁊c. Ex qui
bus verbis ſatis clare colligitur patrem qui ſciebat ſe dotē recepiſſe
3 habuiſſe animū cōpenſandi.† Nam ⁊ in dote poteſt pater inſtituere
filiam,vt no.gl.⁊ Bart.in.l.iij.ff.de mino.facit.c.raynutius.de teſta.
⁊ quod ibi no.Ex iſto capite nō eſt curandū de ſcientia vel ignoran-
tia dicte Catherine.Sed ſatis eſt ad hunc effectum cōcipienduz qd
tantum receperit ex teſtamento patris quantum fuit ꝙ pater occa-
ſione dotis receperit ex perſona filie.Ex quibus oibꝰ concludo dicte
Catherine denegandā actionē ſuper dictis octingentis florenis tam
cōtra heredem patris vel heredem mariti vel alterius cuiuſcunq̄ oc
caſione predicta:⁊ patet reſponſio ad omnia ſuperius allegata in cō
trarium.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxij.

1 ☞ Preſcribi poteſt contra imperatorem vt nō cognoſcatur in prin
cipem.
2 Argumentum ab etymologia vocabuli negatiue ſumptum valet.
3 Imperium hodie dependet ab eccleſia.
4 Imperator nō recognoſcit imperiū a populo romano,ſꝫ ab eccleſia.
5 Titulus preſumitur ex coniectura.
6 Vaſalli proprie appellantur fideles.
7 Diocefis tota eſt territorium epiſcopi.
8 Aſcendentes non ſuccedunt in feudo.
9 Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.
10 Vaſallus poteſt meliorem conditionem feudi facere:deteriorē vero
ſine domini voluntate non.
11 Fideiuſſor non habet actionē contra principalem ſi ſoluit non oppo
ſitis exceptionibus competentibus principali.

Conditoris omniuz poſtu
lato ſuffragio.Quāq̄ in his dubijs copioſe ⁊ dicere ſit al
legatū ⁊ conſultū:attamē vt iudiciū meū per vba ſpecia
lia petenti morem geram:attingam ſpecialiter quodlibet prefatorū
dubiorum aliqua in alium deducendo per alias minime tacta.⁊

quando ex vnius decisione ad alioꝝ solutionem potest perueniri ab illo tanq̃ a principaliori inchoandũ est: iuxta ea que habentur ꝛ notantur in.c.pastoralis.§.j.ꝛ de rescriptis.c.prudentiã.de offi.deleg.cũ si. Ideo incipiam prius examinare an ciuitates ꝛ castra de quib⁹ est contẽtio sint bona feudalia: an vero propria ꝛ patrimonialia ipsoꝝ concedẽtium. ¶ Et videt̃ primo ꝙ sint propria ꝛ a nemine recognoscẽti debẽtur: saltem respectu vtilis ꝛ directi dominũ: possessio temporis de cuius initio nõ est memoria habet vim tituli: etiã in prescribendo cõtra ius cõe: vt est casus in.c.j.de prescri.li.vj.l.hoc iure.§.ductus aque.de aqua quoti.ꝛ esti. Sed isti nobiles progenitores istorum cõtendẽtiũ siue Titi ꝛ Anselini possederunt ciuitatẽ istã ꝛ castra tanq̃ domini per tantum tp̃s. ergo prescripserunt in illis liberũ ꝛ insolidũ dñium ꝛ iurisditionẽ: siue eñ dicamus hec bona ptinuisse ad ecclesiã romanã siue ad imperium: semper põt allegari prescriptio: q̄ licet cõtra ecclesiam romanam non currat prescriptio respectu supreme potestatis: nec contra deũ cuius vices gerit: tamen in spiritualibus iurib⁹ vt in possessione alicuius ciuitatis castri vel ville bene currit prescriptio: vt in.c.ad audientiam.ꝛ qđ ibi no.de prescrip. ita eleganter dixit Innoc.in.c.bone.el.ij.de postu.prela.in.ij.col. ita ꝛ fortius dicendum est in cõpetẽtibus imperatori. Nã cõtra imperatori cõpetentia competit p̃scriptio etiam si sint talia que in signũ spiritualis priuilegij forẽt reseruata: vt est tex.no.in.c.super quibusdã.de verbo.signi.ꝛ in.l.si
1 publicanus.§.in vectigalibus.ꝛ ibi per Barto.ff.de pub. † Quinimo multi voluerunt qđ etiã contra imperatorẽ potest prescribi vt nõ cognoscãt in principẽ: de quo plene no.in.c.per venerabilẽ: qui filij sint legi. vbi hoc voluit Inn.ꝛ per alios in cle.romani.de iureiu.in princ. per Joã.de lig.ꝛ per Bar.in.l.j.ff.de aqua plu.arcẽd.ꝛ in.l.hostes.de cap.ꝛ postli.re.ꝛ in.l.infamẽ.in fi.ff.de pub.iud.ꝛ videtur verissimum saltem qñ prescribitur passiue.s.vt subsit pape vt voluit Hosti.in.d.c.
2 per venerabilẽ. ¶ Scdo principaliter probatur sic † argumentum ab etymologia vocabuli negatiue sumptũ est validum in iure: vt probat̃ in.l.ij.§.appellata.ff.si cer.pe. Item valet affirmatiue sumptum si non cõtradicat diffinioni: vt no.Bar.in.l.j.de test. Sed feudum dicitur a fide ꝛ fidelitate quam debet vasallus prestare domino per iuramẽtũ: vt dicit tex.in.c.ij.p quos fiat inue. sed isti Titius ꝛ Anselin⁹ aut progenitores eoꝝ nunq̃ prestiterũt aut promiserunt tanq̃ vasalli: ergo non potest dici qđ habuerunt in feudum: quinimo si a principio fuisset feudũ ex cursu tanti tẽporis fuisset prescriptũ: iuxta no.per Joã.an.in ti.de prescrip.in addi.Spe.in pe.ꝛ vlti.col.per gl.in.c.j.de capi.qui cu.vẽd.ꝛ ibi per Bal.ꝛ videtur probari in.c.si diligenti.ꝛ.c.ad audientiam.de prescrip. ¶ Tertio adidem ostẽditur sic: si intra annum vasallus non petit inuestituram ab heredi: vel successore dñi cadit a iure feudi.vt in.c.j.de capi.qui cu.vẽ.vt legitur ꝛ notatur in.c.veritatis.de iureiu. sed in casu nostro non est memoria qđ vnq̃ fuerit petita inuestitura: nec per heredes qui primo habuerunt illam ciuitatem ꝛ castra: nec ab aliquo successore in papatu vel imperio: ergo non est verisimile quod sit feudũ: facit qđ legit̃ ꝛ notat̃ in.c.longinquitate.xij.qõ.ij. ¶ Sed his non obstantibus ꝯtrariam sñiam arbitror p̃ualere: ad quam in primis adduco certe certius romanũ pontificẽ habere intẽtionẽ fundatã in iurisditionalibus super vrbem romanã ex toto suo territorio. non solũ ex donatione Constantini facta in personam beati Siluestri: sed ẽt ex approbatiõe ꝛ dispositione Ludouici imperatoris: vt in.c.ego Ludouicus.lxiij.dist.ꝛ.c.cõstantinus.xcvj.dis.ꝛ in clemẽ.romani.de iureiu. Nec parũ ab errore distat reuocare in dubiũ validitatẽ illi⁹ donationis cũ tex.in.c.fundamẽta.de ele.lib.vj.dicat eã fuisse ex causis iustissimis diuinitus factam hec ipse dicit Bal.super proe.libri feu.vltimate ꝫ Bal.in proe.ff.de vete.plene per Jo.de li.in
3 d.cle.romani. Et hoc videt̃ hodie probari exquisita ratione † vꝫ imperium depẽdet hodie ab ecclesia apud quam est vtraq̃ ptãs.xxij.di.c.j.ꝛ.c.nouit.de iud.ꝛ in.c.cãm.qui fil.sint leg.ꝛ per glo.not.in clem.aduersus.de here.voluit Bar.in.l.j.ff.de requi.reis. Et sic credere est de necessitate salutis vt est decisum in extrauaganti Bonifacij que inci
4 pit vnam sanctã.ꝛ no.glo.in.d.cle.aduersus. † vnde hodie imperator nõ recognoscit imperiũ a populo romano qui illud acquisiuit per impressionem sine aliquo colore iustitie: sed ab ecclesia a qua ꝯfirmatur ꝛ coronat̃: ꝛ deponitur: qñ opus est: vt in.c.venerabilẽ.de elect.ꝛ.c.ad apostolice.de re iud.li.vj.ꝛ ecclesie iurat fidelitatẽ ꝛ obediẽtiam: vt in d.cle.romani.ꝛ per papam trãsfertur imperium de gente in gentẽ.d.c.venerabilẽ. vnde Constantinus nil de nouo contulit ecclesie: sed poti⁹ remisit qđ suũ erat: vt dicit not.Jo.de lig.in cle.romani. Et sic nõ valet ratio ad impugnãdum illam donationẽ que habet imperatorẽ nõ posse diminuere iura imperij de qua per gl.in aut.qũo opor.epis.§.j. ¶ Ex quibus oĩbus satis cõcluditur primũ p̃suppositũ qđ romanus pontifex habet fundatã intentionẽ super vrbe ꝛ toto suo territorio in tp̃alibus ꝛ spũalibus: vt in.d.c.fundamẽta. ergo inferre necesse est qđ quicũq̃ habet iurisditionẽ in illo territorio ius solum pretendere põt de iure spãli: cum papa successerit in illo loco imperatori qui solus habebat ibidẽ iurisditionẽ. Nam apud imperatorẽ dũtaxat erat fons iurisditiõis: ꝛ ab eo tanq̃ a fonte emanarunt ptãtes in alio. processerunt eñ potestates inferiores ex magnificẽtia ipsi⁹ principis: vt in aut.de exhibẽ.reis.C.equissimuꝫ.ꝛ.c.quis dicat̃ dux.colla.x.ꝛ hoc no.ibi Bal.ꝛ meli⁹ in.c.j.de natura feu.ꝛ in.c.vno.de pact.iur.fir. vbi dicit qđ omnis iurisdictio ꝛ districtus imperatoris ꝺ iure communi vnde facit.vij.q.j.in apibus.ꝛ quod no.per Joã.de ligna.ꝛ p alios in cle.pastoralis.de re iudi.ꝛ in.d.cle.romani. Et cum non cõstet in casu nostro quo iure speciali progenitores istorum habuerint dicta loca.ꝛ titulus ex tacita diuturnitate presumendus est: vt in.d.ca.j.de p̃scrip.lib.vj.ꝛ p Bart.in.l.cum de in rem verso.ff.de vsu.ꝛ per Jo.an.in ca.
5 p̃uenit de censi. † Oportet ex coniectura presumere titulũ.iuxta no.ĩ d.l.cũ de in rẽverso.ꝛ in.c.cõstitutus.de relig.domi.ꝛ.l.si tibi pecuniã.ff.si cer.peta. Et per Barto.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.de public.ꝛ glo.not.in.l.j.ff.de superfi.que dicit quod pretium ꝛ mercedis quãtitas facit discerni emptorem a conductore. ¶ Ad idem bonus tex.ꝛ qđ not.in.l.filiusfamilias.C.de pe.hered.ꝛ in.c.p̃uenit.de empt.ꝛ vend. Certũ est qđ si ex coniecturis vltimus in casu nostro iudicare titulũ necessario oportet dicere ꝙ subest titulus feudalis: q̄ vt ptꝫ ex ratione facti nihil aliud legitime propter vsurpationẽ que nõ est presumẽda põt elici ꝛ iudicari: hec enim presupponitur ꝙ progenitores istorum se fideles ꝛ seruitores sancte romane ecclesie ꝛ romanoꝝ põtificum pro tempore appellauerũt. Insuper presupponitur ꝙ quidã ex progenitoribus istorum veniẽs ad mortem qui habebat tres partes in illis bonis: mãdauit in vltima volũtate dictas terras teneri ad obedientiam ꝛ reuerentiam romane ecclesie a qua asseruit se ac suos multa bona habuisse que verba clarissime innuũt ꝛ inferũt illa bona
6 esse feudalia. ¶ † Nam vasalli proprie appellant̃ fideles: vt in cap.de forma.xxij.q.v.ꝛ in.c.vno.de forma fide.col.x. Et licet quilibet sit fidelis quia fides seu fidelitas magis versat̃ in isto contractu quaꝫ in alio vt inquit Bal.in proe.feu.dñs quodãmodo totaliter suã committit vasallo personã.s.honorẽ ꝛ bona: ideo feudum a fide seu fidelitate dictum est. Et maxime hec p̃cedunt cum ille in vltima voluntate mandauit vt illa bona tenerent̃ ad obediẽtiam ꝛ reuerentiã sancte romane ecclesie a qua asseruit se ꝛ suos multa bona suscepisse: nec apparet quod alia bona p̃ter ista habuerint a romana ecclesia: tenere autem bona ad obediẽtiam alicui⁹ magis cõgruit nature feudi quam alteri titulo speciali. Ad hoc bonus tex.in.d.cle.romani. Nec obstat si dicãt illa verba qđ essent fideles.ꝛc.qđ tenerẽtur ad obediẽtiam romane ecclesie ꝛc. fuerunt dicta ex quadam deuotione quam solẽt habere boni christiani ad ecclesiã: q̄ dico hoc nõ esse verisimile: q̄ ea que nõ solẽt ex deuotione ꝛ humanitate dici.ꝛ possunt redundare in maius p̃iudiciũ nõ p̃sumunt̃ dicta ex affectione: sed potius ex iure alteri cõpetẽti: iuxta eleganter no.per Inn.in.d.c.bone.de postu.prela.ꝛ per Bart.in.l.j.ff.de iti.actuq̃ priua. ¶ Ad predicta facit aut.itẽ si quis liberos.C.de natu.lib. vbi d̃r ꝙ si habẽs liberos naturales videt̃ eos legitimare. Itẽ confessio sepius iterata facit fidem licet non habeat omnia sua substãtialia iuxta text.no.ꝛ ibi per Bart.in.l.cum satis.C.de agr.ꝛ cẽsi.lib.xj. facit tex.in.l.vnica.C.de plus peti.ꝛ.c.per tuas.de proba.cũ ibi not. non enim debemus hic presumere prescriptionẽ: q̄ nullum adminiculum est de prescriptione: nec de facili debet p̃sumi: ꝙ presumeremus negligentiam romane ecclesie: vbi est tãta vigilantia.in.c.de offic.dele.lib.vi. Nec priuilegium meram continens donationẽ: q̄ non est presumendũ ecclesiam donasse bona sua cõtra.c.non liceat pape.xij.q.ij.ꝛ.l.cũ de indebito.ff.de proba. nec etiã dicẽdum ꝙ ipsi edificari fecerint ciuitatẽ ꝛ illa castra: quia p̃dicto presupponitur cõtrariũ: sed etiã presupposito qđ sic esset nihilominus qđ is proprietas edificatis ptinere possit ad edificatẽ nõ tñ iurisdictio: q̄ illa residet in territorio sicut seruitus in fundo, vnde pertinet ad illum cuius ẽ territoriũ: vt.c.j.§.ad hec.ꝛ ibi per Bal.de pac.iur.fir. facit quod ha
6 betur in.l.pupillus.§.territorium.ff.de ver.sig.ꝛ qđ ibi notat̃. † Hinc dicimus ꝙ tota diocesis est territoriũ epi.xvj.q.vij.omnes basilice.ꝛ quanq̃ alius eps ibi edificet ecclesiã nihilominus iurisditio ptinet ad illum epm in cuius territorio est.xvj.q.v.c.presumamus. ergo feudũ quod est magis verosimile.ꝛ plerũq̃ ab ecclesia romana cõstituitur ꝛ nõ est maximi p̃iudicij. valet enim argumentũ a cõmuniter accidentib⁹.in.c.j.ꝛ qđ ibi no.Jo.cal.de cle.non resi. Et inspiciẽ in obscuris quod est verosimilius ꝛ plerunq̃ fieri ꝯsueuit. vt in regula inspicimus.de reg.iur.li.vj. Et in dubijs minimũ est sequendũ vt in regula.in dubijs eo.lib. Et maxime hoc dicẽdũ fauore ecclesie: ne pdat dñium directum sibi de iure competẽs.ar.in.l.sunt psone.ff.de reli.ꝛ sump.fune. ex his cõcludo presumendũ fore hec bona esse bona feudalia romane ecclesie vel ex cõcessione antiquitus facta vel ex p̃scriptiõe tanti tpis. Nã ex quo isti tenuerunt illa bona ꝛ fideles eccle videtur si titulus nõ precessit illud ius feudale ex prescriptiõe acquisiuisse, qđ fieri põt iuxta ea que legunt̃ ꝛ notant̃ in.c.ad audientiã de prescri.ꝛ in.c.j.ꝛ per Bar.in.l.cum de in rem verso.ff.de vsu.ꝛ in.l.quemadmodum.C.de agric.ꝛ censi.li.xj. facit.l.fi.ꝛ.l.emphyteoticum.C.de fun.patri.ꝛ in simili per gl.notabilẽ.in.l.ij.C.de iure emphy.in versi.repellere.in fi. Non obstãt huic conclusioni superius alleg.in contrarium.nã p̃cedunt qñ cõcurrit sola possessio longissimi tẽporis sine alijs p̃sequẽtibus denotãtibus alium cõtractum vt patet ex p̃dictis. ¶ Ad scõm respondeo quod licet iuramentũ fidelitatis sit a vasallo

prestandum

preſtandum hoc verū niſi a principio fuerit remiſſum:ꝙ fieri pōt vt eſt tex.no.in.d.c.ij.in tit.per quos fiat inueſt.Et ꝙꝙ hoc nō ꝑſumat̄ quinimo niſi de pactis ſpūalibus probetur preſumendum eſt feudū fuiſſe commiſſum ſm̄ cōem cōſuetudinem ꝛ oēs regulas feudorū:vt eſt tex.no.in.c.j.in fi.in tit.quid ſi inueſti.co:.x.ibi hoc no.Bal.tamē ex lapſu tanti tp̄is preſumēdum eſt iuramētū fuiſſe remiſſum.d.l.filiūs.ꝛ.c.peruenit.prealle.Item potuit tale remanere feudū francū et liberum vt ſolum tenerentur iſti iuramento ad ea que habent̄ in.c.de forma.de forma fidel.prealleg.vt ſentit Jo.an.in addi.Spe.in ti.de preſcr.in pe.ꝛ vlti.col.ꝯ quē nō apparet qꝺ iſti aliqñ cōtrauenerint.ꝛ per hoc patet reſpōſio ad tertium.nam videt̄ preſcriptum vt nō teneantur petere inueſtituram,ſed ex ſola confeſſiōe obligentur ad fidelitatē.ſicut eniꝫ ex priuilegio pōt hec inueſtiture petitio remitti:vt notanter probatur ex his que leguntur ꝛ notantur in.c.veritatis.de iureiur.ita ꝛ ex preſcriptione maxime tāti tp̄is de cuius initio memoria non exiſtit cū illa haberet vim conſti.d.c.j.de preſcri.lib.vj.ꝛ.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quoti.ꝛ eſti. ¶ Item poſſet dici ꝙ ꝑ ſuppoſito qꝺ iſti fuiſſent priuati:tamē papa videtur eis velle indulgere cū iſtud ſit inductū in fauorem dñij:vnde per hoc non excludit̄ quin ſit feudū ꝛ qꝺ ſtatutum eſt vaſallorū odium:nō debet in eorum commodū ꝛ fauorē retorqueri:vt in.c.ij.de trāſla.prela.ſatis em̄ eſt ꝙ aliqñ hec bona tenuerint vt fideles ꝛ ſeruitores romane eccleſie.ꝛ ad ipſi⁹ obediētiā ꝛ reuerētiam.vt.ſ.dixi. ¶ Ad ꝑdicta adde notabileꝫ tex.cū ibi notatis maxime per Innocē.in.c.j.de relig.domi.vbi dicit̄ ꝙ ſi non cōſtet in cuius dioceſi eſt eccleſia vel ſalteꝫ dubitētur ꝑ exercitium vnius act⁹ a certo epō facti preſumitur illam eccleſiaꝫ in totū ad eū pertinere ex quo non conſtat qꝺ pertineat ad alium.Et ſic per vnum actū ſit extēſio ad alios,ex quo non conſtat qꝺ hec bona ſunt in territorio pape.ꝛ qꝺ progenitores iſtoꝝ tenuerit vt fideles eccleſie debet dici ꝙ ex toto iure feudi pertineāt ad eccleſiam romanam:ꝛ ſic quod ſint obligati pape ad ea que habētur in.d.cap.de forma.ꝛ eſt ille tex.ſatis notabilis in materia noſtra. ¶ Ex his pōt clariſſime inferri ad ſolutionem aliorū dubiorū.Et primo nunquid ſententia lata per ſenatorem vrbis in fauorem matris venientis ex perſona filiorū premortuorū contra Anſelinū filium ſuperſtitem:dico ꝙ ſi mater deduxerit in iudicium illā cauſam vt feudalē dicēs ſe debere ſuccedere ex perſona filioꝝ premortuorū pro partibus eam tangentibus ſn̄ia non tenet q꞉ cū cauſa eſt inter vaſallos de feudo dñi feudi eſt iuriſdictio ꝛ nō loci ordinarij:dat enim lex hāc iuriſdictionē ordinario ꝑ natiue ꝛ extinctiue ad iuriſdictionē ordinariū,vt eſt bon⁹ tex.in.c.ceterū.de iudi.Et ibi aperte hoc tenet Inno.Hoſt.ꝛ ceteri doc.ſequentes ſaltem qñ dominus feudi vocat vaſallos corā ordinario.ad idem l.imperialem.§.preterea.de prohib.feud.alie.per Fede.vbi per glo.ꝛ Bal.Quinimo non pñt vaſalli etiam per expreſſum conſenſum prorogare iuriſdictionē alterius omiſſo domino feudi ſine ſuo conſenſu vt in gl.ꝛ Bal.in.d.§.ꝑterea.Bar.in.l.j.ꝛ poſt operis.ff.de no.opernū.ꝛ in.l.j.ff.de iudi.Et canoniſte.in.d.c.ceterū.ꝛ videtur de hoc tex.in.c.ex trāſmiſſa.de foro compet.Reperitur ergo ſententia iſta lata a non habente iuriſditionē,ꝛ ſic nullius debet eſſe momenti:vt in.c.at ſi clerici.de iud.ꝛ.c.ſi a nō cōpe.iudi.ꝑ totū.aut hanc cauſaꝫ deduxit mater nō tanꝙ feudalē:ſed propriam ꝛ priuatā:ꝛ dico ꝙ tenuit ſn̄ia in preiudiciū Anſelini.q꞉ nō datur hoc caſu iuriſdictionis defectus.nam lex dat iuriſdictionem domino feudi quando cōſtat contendentes eſſe vaſallos ꝛ de feudo cōtendere,vt in.d.c.ceterum.ꝛ in.d.§.preterea.preallega. ¶ Preterea ſicut currit preſcriptio contra vaſallum licet nō noceat dño ignorāti:vt in.c.j.de cap.cōra.vbi per gl.ꝛ Bal.ꝛ per Jo.and.in ti.de preſcrip.in addi.prealleg.ꝛ ꝑ Bal.in.d.§.preterea.in ver.quero pono.ita dicēdum ꝙ ſententia debet nocere vaſallo qui neglexit opponere peremptoriam ex cōdictione feudi,ſed non dño ſaltem ignoranti:facit.c.ſuborta.de re iud.ꝛ.c.cū dilecta.de ꝯfir.vti.ꝛ quod notatur in.d.c.ad audiētiam. ¶ Ex his patet quid dicendum de iuribus prime ſentētie.Nunc intro ad aliud dubiū videlicet:nunquid dicte domine matri illorū premortuorū petenti executionē illius ſententie late contra anſelinum filiū poſſit Titus frater dicti Anſelini ꝛ ipſius ꝯuaſall⁹ ſe opponere ꝛ ipſam executionē impedire ꝛ quāꝙ prima fronte videat̄ dicendum ꝙ non per theoricam Inn.in.c.veniens.el.ij.de teſti.quā refert ꝛ approbat Barth.in.d.l.a diuo pio.ff.de re iud.in eo qꝺ dicit ꝙ ſi petatur executio in bonis ab alio poſſeſſis non poteſt tertius pro ſuo intereſſe impedire executionē cū poſſit poſtmodum agere cōtra iſtum nouum poſſeſſoreꝫ ſicut potuiſſet agere cōtra tertium.ad quod facit.l.is a quo.ff.de rei vend.Ita in propoſito cum dictus Anſelinus poſſederit contra quem mater egit nō videtur quod Titus tanꝙ tertius ſe opponendo poſſit impedire executionem. ¶ Ad idem aliud notabile dictū Inn.in.c.cū in iure.de offi.deleg.vbi dicit nulli fore tantam exceptionē nullitatis impedire executionē ſentētie:pro quo facit.c.ſuſcitata.de in integrū reſtitutione. ¶ His tamen non obſtantibus mihi videtur aliter cōcludendum:ꝛ primo ad intellectum dicendorum premitto ꝙ dicta domina nullum ius pōt habere ſeu habet in dictis bonis:quoniam cū ſint feudalia ꝛ feudum ſit paternū ſeu antiquum iſtorum progenitorum Anſelini ꝛ Titi mater nullo modo potuit ſuccedere filijs,tū q꞉ femina taliter niſi de ſpeciali cōceſſione doceatur nō ſufficit in feudis etiam ſi ſit filia vaſalli quod plus eſt:vt ꝓbat in.c.j.de ſucceſ.feu.ꝛ in.c.j.de alie.feu.paterni.colla.x.ſi ergo excludit̄ filia ergo excludūtur mater vt in auť.in ſucceſſione.ad tertiu.quia ſi vinco vincētem te ꝛc.vt in.c.autoritate.de conceſ.preb.lib.vj. ¶ Item ex alio capite ex-
8 cluditur mater:† q꞉ aſcendentes nō ſuccedūt in feudo ſecus in deſcēdētibus:vt probatur in.c.j.de natura:ſucceſ.feu.vbi tex.no. ¶ Excluditur ex tertio capite quod eſt de agnatis.vnde cum feudū ſit paternum non poteſt deuenire ad agnatos:quinimo deficientibus agnatis reuertitur ad dñm vt in.c.ij.de feu.mar.ꝛ in.c.j.de ſucceſ.feu.His premiſſis ad principale queſitū dico ꝙ dictus titus habet multa remedia contra petitionē dicte domus. ¶ Primo enim poteſt opponere in vim peremptorie dicēdo nullū ius ipſi domine competere per ꝑdicta.ipſi⁹ eni intereſt opponere ne alteretur natura feudi in ipſius ꝑiudiciū.Nam ſi dictus Anſelinus decederet ſine liberis ad eū perueniret feudū,etiam ꝯ voluntatem ipſius Anſelini:q꞉ vaſallus non poteſt de feudo diſponere in teſtamēto in preiudicium liberorū agnato-
9 rū qui habēt ſuccedere in feudo.† Nam frater ſuccedit fratri in feudo antiquo,vt in.c.ij.de feu.mar.ꝛ in.c.j.de ſucceſ.feu.ꝑallega.ꝛ ibi per Bal. ¶ Itē poteſt opponere imponendo executionem ſententie.quia vt dixi:ſua intereſt vt executio non fiat:qm̄ cum iſta domina nō veniat nec venire poſſit vt vaſalla:ſꝫ vt extranea:ꝛ tēdat alterare naturaꝫ feudi:intereſt cuiuſlibet agnatorum qui poſſet ſuccedere dicto Anſelino ab inteſtato ne fiat executio:arg.opti.in.l.j.§.ij.ff.de lib.cau.ꝛ melius in.l.a ſententia.ff.de app.ꝓ hoc facit text.not.in.c.j.de
10 inueſti.rei.ali.qui dicit † ꝙ vaſallus poteſt meliorem conditionē feudi facere,deteriorem vero nō ſine domini voluntate vel eorū agnatorū ad quos per ſucceſſionē peruenire poteſt:cui cōcordare videt̄ textus in.c.j.de alie.feu.pater.ꝛ ſic dictus Titus ſatis petendit intereſſe ne fiat alteratio feudi. ¶ Ceſſat ergo theorica Inn.item cum mater poſſideat pro indiuiſa ſi admitteret̄ petitio dicte dñe poſſideret tātū pro parte.Nam indiuiſione rei cōmunis cōtingit alienatio.hinc eſt quod minor poteſt prouocari ſed non prouocare ad diuiſioneꝫ.l.pe.C.de predijs mino. ¶ Nec obſtat alia theorica Inn.in.c.cum in iure.q꞉ procedit niſi excipiens velit probare nullitatē intra tempus non prolixum,vt plene notatur per Jo.de lig.in clemē.j.de de re iudi.ꝛ videtur ibi tex.Nam ſi eſt ibi ſpecialis caſus in quo exceptio nullitatis non impedit executionē ſententie:ergo taliter habet impedire:argu.in.c.preſenti.de preben.lib.vj.ꝛ maxime hec procedūt ſi opponeretur nullitas ex iuriſdictionis defectu proueniēs iuxta gloſſ.notabileꝫ et vulgatā in cle.j.de ſeque.poſ.ꝛ fruc.ꝛ quod no.Bar.in.l.j.ff.quod vi aut clam.Inſuper dici pōt ꝙ niſi Titus opponat ꝓ ſuo intereſſe ſatis eſt incontinēti ſuperficialiter docere ſe ſuo intereſſe ad hoc vt admittatur ꝛ ſuſpēdatur executio. ¶ Poſtea vero poteſt plenarie ꝛ in debitis dilationibus docere vt eſt textus ſingularis in.d.c.veniēs.el ij.de teſti.ꝛ ibi per Innoc.An autē poſſit poni exceptio declinatoria contra ſenatorem ex priuilegio cōtradicēdo quod cauſa eſt feudalis Bal.in.d.§.preterea.tenet qꝺ ſic,ſed tamē non bene firmat.ſed mihi placet vna theorica que colligi poteſt ex dictis Inn.in.d.c.ceterum.vbi notāter dicit ꝙ aut actor agit generaliter:ita qꝺ poteſt comprehēdi cauſa feudalis in libello:ꝛ tunc pōt excipi qꝺ cā illa ſpectat ad dñm feudi:cū ſit feudalis,aut expreſſe apparet quod non deducatur cauſa vt feudalis,ꝛ tunc non pōt opponi in viꝫ declinatorie,quia ex quo nō agitur de feudo vt feudo nec agēs dicit ſe vaſallum excludit̄ iuriſdictio domini,cum iura faciāt cū iudicē dūtaxat:cum queſtio ē inter vaſallos de feudo ita dicunt iura preallegata.Secus ſi inter vaſallū ꝛ tertium:vt no.gl.in.d.c.ceterum.ꝛ ibi aperte tenet Antonius de but.ꝛ glo.in.d.§.preterea.debet ergo opponi modis predictis:pōt etiam cōtra dictū dñm opponi defectus iuris ſui in vim declinatorie ad impediendū litis cōteſtationem,q꞉ vbi concluditur per exceptionē actori nullum ius competere vt cōtingit in caſu noſtro pōt ſic dilatare:quia nemo ſine actione experitur.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.ge.ꝛ.c.examinata.de iudi.notanter tenuit Bar.in.l.cum querebatur.ff.iud.ſol.Et hoc videtur expeditum illud dubium.Nunquid poſſet opponi de ineptitudine libelli.Itē petitur diuiſio ciuitatis et caſtrorum,fruſtra em̄ querimus de ineptitudine cū nullū ius ſibi cōpetat ꝑ predicta.Si autem hec bona nō eſſent feudalia vel hec dña eſſet admittēda aliquo iure ſpeciali tunc nō putarem ex hoc libellum ineptū.Nam ſi ſint feudalia poſſunt diuidi,cum ius ſolum ꝓuideat diuidi feudū quod ſonat in noīe dignitatis,vt eſt ducatus marchionatus ꝛ ſimiles.Secus de alijs feudis,vt probatur in.§.ꝑterea ducatus.in.c.imperialē.de ꝓhi.feud.ali.per Fede.ꝛ ibi aperte hoc tenet Bal.ꝛ ad illā diſtinctionē debet reduci dictum Barto.in.l.ſi inter.ff.de admi.tu.ꝛ.l.ſi vni.al's incipit pomponius.ff.de re iu di.Facit ꝙ legitur ꝛ notatur in.c.licet.de voto.Ego tamē notanter dico vnum ꝙ nō reperio ꝑ alios pōderatū:qꝺ licet in aliorum bonorum diuiſione ſufficit vnū ex ſocijs prouocare,q꞉ nemo cōpellitur in cōmunione eſſe vt.C.cōmu.diui ꝑ totū attamē in diuiſiōe bonorum feudaliū debēt omnes conuaſalli conuenire ꝛ concordare,al's non poteſt fieri di-

niſio:hoc voluit tex.ſingularis ſi bñ ponderet in.d.§.ꝑterea ducatus.
i ver.ſi cõſortes voluerũt ⁊ capitulũ.req̃ritur ergo cõſenſus aliquorũ
ad hoc tex.iuncta gl.in.c.ſepe.de ver.ſign.in fi.cum enim ille tex.per-
mittat diuiſionẽ cõtra naturã feudi debet intelligi in proprijs termi-
nis:nec eſt a verbis tex.recedẽdũ.vt in.l.nõ aliter.ff.de le.iij.⁊ in.c.fin.
de v.ſig.Si vero bona nõ ſint feudalia tunc non video qd impediat
diuiſionẽ caſtroꝝ:poſſint ſeparatim vẽdi ex quo non cõſiſtãt in certa
dignitate:ergo ⁊ diuidi:ſed reſpectu ciuitatis que eſt vnic⁹ locus po
teſt magis dubitari:cũ hec diuiſio ꝯtingat in ꝑiudiciũ reipublice cui⁹
intereſt nõ habere plures dños ⁊ territorium non diuidi:facit.l.ſi.C.
ſi contra ius vel vtili.pub.⁊ intereſt ciuium non mutare dñm:vt not.
Inno.in.c.auditis.de ꝑſcr.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.vñ poſſet
attentari etiã ꝙ ciuitas veniat in iudicio cõi diuidũdo ſicut veniunt
alie bona q̃ cõmode diuidi nõ poſſunt:⁊ extat tũc cõcedendũ vt ha-
beat in.l.ad officiũ.C.cõi diui.⁊ inſti.⁊ de offi.iudi.⁊ Bal.in.d.§.ꝑterea
ducatus.ſentit qꝺ poſſit diuidi qꝺ vnus habeat vſq̃ ad certũ locum
alius reliquũ ⁊c.qꝺ tamẽ prius dixi eſt equi⁹.¶ Venio ad aliud du-
bium nunquid iſte Anſelinus ceciderit a iure ſuo:q̃ fraudulẽter alie
nauit non excipiẽdo contra matrẽ.Et in hoc edicto aduertendum ꝙ
ſi teneam⁹ illa bona eſſe feudalia diſpoſitio teſtatoris ꝓhibẽtis alie-
nationem ſub pena nil in hoc operatur:q̃ non poteſt vaſallus in te-
ſtamẽto diſponere circa feudũ:vt in.d.c.j.de ſucceſ.feud.¶ Itẽ ſubeſt
iuris prohibitio quo ad feudalia:in.c.ij.de vaſal.qui contra conſti.lo
tha.⁊ in.§.preterea.cum ſimi.vnde debemus hũc caſum decidere ſm
iura feudorũ ⁊ qꝺ iſte debeat ꝑdere feudũ:vel ꝙ ipſo facto ceciderit a
iure ſuo ſaltem reſpectu partis alienate fraudulẽter.alleg. pulchrum
tex.in.c.j.§.callidis inſuper machinationib⁹.de ꝓhi.feu.alie.p Fede.
quinimo plus debet puniri cũ alienat in fraudẽ legis quã contra fa-
ctũ in fraudẽ hominis:⁊ ibi no.Bal.⁊ pro hoc not.⁊ bonus tex.in ſi-
mili in.l.ſi libert⁹ minorẽ.ff.de iurepat.¶ Ex cõiecturis enim appa-
ret ꝙ malitioſe Anſelin⁹ nõ oppoſuit cũ haberet exceptiones ita pa
ratas contra matrẽ:vt ptꝫ ex predictis.facit.l.j.ff.ad turp.vnde ſicut
alienatis qui patitur preſcriptionẽ cõtra ſe: vt in.l.alienationis ver-
bum.ff.de ver.ſig.adeo qꝺ dicit glo.no.c.placuit.el.ij.xvj.qõ.iij.quod
contra epiſcopum qui paſſus eſt currere preſcriptionẽ cõtra eccleſiã
poteſt eccleſia agere vt conſeruet eam indemnem de ſuo:ita ⁊ is qui
exceptiones debitas nõ oppoſuit ⁊ tãto fortius cũ in caſu noſtro iſte
videatur feciſſe in fraudẽ.nam qꝺ ex cõiecturis elicitur eſt euidẽs.vt
in.l.licet.ff.de le.j.Et idẽ eſt remittere ꝙ dare.l.quinetiã.ff.de calum.
1 in.c.veniẽs.el.j.de teſti.¶ Hinc eſt † qꝺ fideiuſſor nõ habet actionem
cõtra principalẽ ſi ſoluit non oppoſitis exceptionibus cõpetentibus
principali.l.ſi fideiuſſor.ff.mand.¶ Itẽ videtur dicẽdum ſi bona non
ſunt feudalia.tunc incidit in penã teſtatoris:cũ vt.ſ.dixi alienans in
fraudẽ debet puniri ac ſi directa via alienaſſet.d.§.callidis.⁊ in.l.non
dubium.cum ibi not.C.de legi.Et per hec remanent expedita dubia
omnia in effectu ⁊c. Nic.Abb.

¶ Conſilium.lxxxiij.

1 ☞ Statutum dicitur cõtra libertatem eccleſiaſticam ſi propter eum clerici efficiuntur timidiores.
2 Statutum laicorum etiam in fauorem eccleſiarum non tenet.

PResens dubiũ i effectu cõ

ſiſtit an ſtatutũ laicoꝝ quo inter ceterũ cõtinetur vt nemo
audeat ſub certa pena apprehẽdere vl' capere poſſeſſionẽ
alicuius bñficij vel hoſpitalis ſine expreſſa licẽtia dominorum ſecula
rium.Et qꝺ nullus notarius ſeu teſtis interſit cõtra libertatem eccle
ſiaſticã.Quo caſu facillime inferri poteſt ad deciſionẽ alioꝝ dubiorũ
an conſtet dico qꝺ ſic.Idem enim ſtatutum dici poteſt cõtra liberta-
tẽ eccleſiaſticã:qꝺ tendit cõtra eã que conceſſa ſunt eccleſie vniuerſali
generaliter vel ſingulariter,adeo qꝺ a papa vel alijs principib⁹ ſecu-
laribus.hec eſt cõis theorica oĩm doctorum.c.nouerit.de ſent.excom.
1 ⁊ approbat Bart.⁊ bal.in auť. caſſa ⁊ irrita.C.de ſa.ſan.ecc.¶ † Ad
dentes qꝺ etiã dicitur contra libertatẽ eccleſiaſticã:ſi per ſtatutuꝫ lai
corum clerici efficerentur timidiores ⁊ laici audaciores per.l.j.§.que
onerãde.ff.quarũ rerũ ac.non da.⁊ de priuilegijs tributis eccleſie,per
ipſum deũ ponunt exemplũ de eo in dicto capitulo nouerit in priuile
gio vt ſola eccleſia adminiſtret res eccleſiaſticas:vt i.c.ſi imperator.
xcvj.diſ.de reb⁹ eccl.nõ alie.c.fi.¶ Itẽ vt ad eccleſiã dũtaxat ius ſta-
tuẽdi de reb⁹ ⁊ iurib⁹ ſpiritualibuas:vt in.c.deniq̃.⁊ in.c.cũ ad verũ.
xcvj.diſt.facit.xij.q.j.duo ſunt genera.⁊.c.eccleſia.de conſti.⁊.c.bñ qui
dẽ.xcvj.di.xxiij.q.j.quodcũq̃ ligaueris.Hinc eſt qꝺ ſtatutum laico-
rum ſuper huiuſmodi potius dicitur deſtitutio ꝙ conſtitutio vt in.d.
c.ſi.ergo reſtat manifeſte cõcludere ꝙ preſens ſtatutuꝫ cum diſponit
de rebus ſpũalibus ⁊ eccleſiaſticis quorum adminiſtratio ⁊ de eis iu
riſdictio pertinẽt ex priuilegio dei ipſi eccleſie vniuerſali ⁊ ſuis admi
niſtratoribus.vt ſupra probatũ eſt.¶ Item eſt contra priuilegiũ tri-
butum eccleſie vniuerſali,per romanos põtifices cum ipſorũ canoni-
bus:vt ſuper huiuſmodi nullo modo ſit recurrẽdum ad ſeculares.vt
patet in.c.ij.de iud.⁊ de offi.archi.c.vt noſtrum.⁊.c.ad hoc.⁊.d.c.bene
2 quidã.adeo.† quod etiam in fauorem eccleſiarum non teuet ſtatutum
laicorum qꝺ prouidet diſponẽdo mandando ſeu penam. addẽdo.iu-
xta ea que no.plene in.d.c.eccleſia.de cõſti.⁊ p Jo.an.⁊ Hoſt.in.c.fin.
de ſol.⁊ Jo.de lig.⁊ Anto.de but.in.c.qꝺ clericis.de foro cõpet.Pre
terea violat hoc ſtatutũ ſummũ ⁊ principale tributum ab ipſo chriſto
romanis põtificibus:illud videlicet quodcunq̃ ligauerit ſuper terrã
⁊c.d.c.quodcunq̃ quod exponit Inn.in.c.quanto.de conſue.dicens
quodcunq̃ ligaueris.ſ.per ſtatuta vel precepta ⁊ in cõcernentib⁹ ani
mam niſi ſint cõtra fidem ⁊c.¶ Sed hoc ſtatutum eſt contra mãda-
tum pape in ſpũalibus ⁊ cõcernentibus animam factum:cum papa
mãdet executori gratie ſue vt mittat impetrantẽ in poſſeſſionẽ quam
timore pene tradere nõ poteſt:ergo ex hoc etiã infertur quod clerici
efficiuntur ex hoc ſtatuto timidiores ⁊ laici in ſtatuẽdo audaciores.
Et ſic ex multiplici capite hoc ſtatutum dici poteſt contra libertateꝫ
eccleſiaſticam.Et optime ad predicta facit.c.quoniã.de immu.eccle.
lib.vj.¶ Ex his infero ad caſum noſtrũ qꝺ ex duplici capite nec poſ
ſeſſionem alias legitime apprehendentes:nec teſtes intereſſentes vel
tabelliones de apprehenſione poſſeſſionis rogati incidunt in penam
ſtatuti.Primo ex diſpoſitione iuris communis.Nam ſi ſtatutum nõ
valet nec pena appoſita.maxime cũ talia ſtatuta ſint caſſa ⁊ irrita:vt
in.d.auť.caſſa.⁊.d.c.nouerit.⁊.c.grauẽ.e.ti.Facit quod notatur in ca-
pitulo.ſignificãtibus.de offi.dele.⁊ in.l.pacta que cõtra.C.de pactis.
Quinimo ſtatuẽtes ⁊ ipſa ſtatuta ſeruare faciẽtes ſunt ipſo facto ex-
cõmunicati:vt in dictis iuribus vltra penã.de qua in.d.auť.caſſa.nec
excuſantur pretextu ſtatuti in fine ſtatutoruꝫ poſiti quo cauetur qꝺ
ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticã habeantur pro irritis.q̃ iura
volũt vt ea deleri faciant de volumine ſtatutorũ ne aliq̃ñ de facto ſer
uentur.vt in dictis iurib⁹:⁊ ita expreſſe firmant Barto.Bald.in.d.
auť.caſſa.¶ Scđo capite ceſſant in ꝑdictis pene ſtatutarie ex forma
alteri⁹ ſtatuti quo cauetur ſi quod ſtatutuꝫ reperiretur contra liberta
tem eccleſiaſticã illud ſit irritũ ⁊ inane ⁊c.ergo premiſſum ſtatutum
nullas vires hꝫ etiã cõſiderata mente ſtatuentium in.d.auť.caſſa.Et
maxime habito reſpectu ad reformationem ſtatutorum poſtea factã
in qua fere idem continetur ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud in ſumma de iure querit.

An donatio inter viuos ⁊ inſinuatione legitime non accedente exce
dẽs ſummã quingẽtorũ florenorũ interueniente confirmatione impe
ratorum ex certa ſcientia facta poſt mortẽ donatoris valeat.ita vt per
eam preiudicetur debentibus ſuccedere ab inteſtato ⁊c.

¶ Conſilium.lxxxiiij.

1 ☞ Princeps licet ex certa ſcientia poſſit mihi tollere ea que ſunt iu ris ciuilis:non tamen poteſt que ſunt iure gentium tollere.
2 Libertus debet p imperatorẽ reſtitui natalibus patrono cõſcientie.
3 Bannitus publicus ſi reſtituatur per imperatorem in integrum nõ debebat illa reſtitutio trahi ad bona alienata in alio medio tempore per principem.
4 Princeps habet pleniſſimam poteſtatem ſuperius poſitiuum.
5 Princeps ſi ex certa ſciẽtia aliquid approbat vel ſuo priuilegio inſe-rat:quod de iure communi non valet firmum erit.
6 Imperator poteſt reſtituere liberum etiam patrono nõ conſentiẽte nec vocato.
7 Princeps licet non poſſit ſine cauſa reſcribere contra ius diuinũ:ſi tamen reſcribit preſumitur in eo iuſta cauſa.

CHriſti eiuſq̃ matris ꝑſidio

humiliter inuocato.Videť primo dictã donationẽ quate
nus excedit ſummã q̃ngẽtorũ aureoꝝ nulli⁹ eſſe momẽti:
⁊ pro nõ ſcripta eã fore habẽdã:vt probať in.l.ſancimus.iũcta.l.ſi qs
pro redẽptione.C.de dona.per quam.l.videť correcta.l.ſi tamẽ in do
natiõe inter viuos qualis fuit iſta nemo dubitat:qm̃ talis ad ſui vali
ditatẽ ex poſtulat inſinuationẽ quatenus excedit q̃ngentos aureos:
vt in iuribus prealleg.nec prodeſſe poteſt confirmatio facta etiã per
1 gl.no.iũcto tex.in.l.quoties.C.de preci.impe.offe.vbi no.† ꝙ licet ꝑn
ceps ex certa ſciẽtia poſſit mihi tollere ea q̃ ſunt iuris ciuilis vt actio
nes:illa tñ que ſunt de iure gentiũ vt dominia rerũ auferre nõ poteſt
etiã ex certa ſciẽtia:qm̃ illa ſunt mutabilia.inſti.de iure natu.§.peñ.⁊
de legi.agna.tu.in fi.⁊.v.di.in prin.Idẽ voluit Inn.in.c.que in eccle
ſiarũ.de cõſti.ſed certũ eſt qꝺ per morteꝫ donatoris ante cõfirmatio
nem imperatoris ius fuit acquiſitũ iſti nepotibus tanq̃ proximiori
bus in hereditate dñi Anſelini patrui ſaltẽ adeundi ipſius heredita
tẽ:vt in auť.de ſucceſ.ab inteſt.⁊ facit glo.no.in.l.oĩm.C.de teſta.que
dicit ꝙ per teſtm̃ datur plenũ ius q̃ntum ad acquiſitionẽ dominij ple
nius per mortẽ pleniſſime:per aditionẽ ſed cã inteſtati equiparať in
hoc teſtamẽto cũ deferunt hereditatẽ proximiorib⁹.vt in auť.poſt fra-
tres.C.de leg.here.ergo iſtud ius iaꝫ acquiſitũ ⁊ inherẽs oſſib⁹ iſtorũ
proximorũ.ſ.nepotũ nõ potuit tolli ſine cã poſt ꝯfirmationeꝫ iperato
rũ etiã ex certa ſciẽtia factã:id enim qꝺ noſtrũ eſt nõ poteſt ſine facto
noſtro a nobis euelli.l.id qꝺ noſtrũ.ff.de reg.iu.c.ab eo.de elec.li.vj.⁊
qꝺ legi.⁊ not.in.l.iulian⁹.ff.de ꝯdi.inde.⁊ in.l.iij.ff.pro ſocio.⁊ in ca.j.
xxij.diſt.

xxij.di.in glo.in verbo iuſtitiā.hoc idē videt voluiſſe Bar.in.l.fi.C.ſi
contra ius vel vti.publi.dicit ꝙ princeps nō poteſt mihi tollere rem
meā ſine cauſa,qꝛ cū habeat poteſtatē a deo.vt in aut.quomō oportet
epiſcopos.deus nō dedit poteſtatē ſibi peccandi vel auferēdi rem al-
teri.ad hoc.xl.diſt.c.j.⁊ cle.paſtoralis.de re iudi.❡Scdō principali-
ter contra hāc confirmationem adduco tex.optimū in.l.fi.ff.de nata.
2 reſti.vbi dicitur † ꝙ libertus dꝫ per imperatorē reſtitui natalibus pa
trono ꝯſentiente.qꝛ ius patroni per hāc reſtitutionē amittitur:⁊ per
illum tex.dixerūt cōiter doctores ꝙ princeps in legitimatione fienda
dꝫ requirere agnatos qui ſucceſſuri erāt ab inteſtato,⁊ cū eorū ꝯſenſu
legitimationē facere ſaltem eo caſu quo filius petit ſe legitimari poſt
mortem patris,qḋ tenuerūt canoniſte in.c.per venerabilē.qui fil.ſint
legi.⁊ Bart.in.l.gallus.§.quid ſi tantū.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊ Bald.in
proemio.C.vbi per hāc rationē dixit ꝙ imperator nō pōt legitimare
in terris eccleſie,qꝛ hꝫ citare agnatos in quos cum nullā habeat iuriſ
ditionem in illis terris nō poteſt citationē decernere vel illis aliqua-
tenus p̄iudicare tanꝙ non ſubditis.❡Sꝫ in caſu noſtro iſti nepotes
nō fuerūt in hac cōfirmatiōe vocati nec ꝯſenſerūt ⁊c.Et p hoc infero
ad tertiā'impugnationē cōtra dictā ꝯfirmationē.Nā hec bona dicun-
tur eſſe in ciuitate comitatu ⁊ diſtrictu Bononiēſi in qbus imperator
nullam hꝫ iuriſditionē:ſed plenū ius in tēporalibus ⁊ ſpiritualibus
extinctiue pertinet ad papā.vt in.c.fundamēta.de elec.li.vj.⁊ in.c.ego
ludouicus.lxiij.diſt.in.c.romani.de iureiur.in.d.c.per venerabilem.
Nec oportet diſputare de donatione eccleſie facta per Conſtantinum
cū illa fuerit cōfirmata ⁊ approbata p multos imperatores ⁊ p eccle-
ſiam,vt in.d.cle.romani.⁊ alijs iurib⁹ ſuperius allegatis.maxime in.c.
fundamenta.prealle.vbi dicit ꝙ diuinitus fuit facta.vnde nō procul
eſſet ab hereſi tenere contrariū inſpecto preſertim qḋ habet in extra-
uagāti Bonifacij que incipit vnam ſanctā.⁊ pro illius validitate ſtat
Bal.in proemio digeſtorū in fine.nec potuit ergo imperator ſup illis
bonis diſponere.vt in.d.clem̄.paſtoralis.facit text.in.l.fi.ff.de iuriſdi.
om.iudi.❡Quarto principaliter facit text.in.c.q̄uis.⁊.c.ſi pro te.de
reſcrip.lib.vj.vbi habet ꝙ reſtitutio vel noua collatio nō trahit retro
cū p̄iudicio illius cui ius medio tp̄e fuit acqſitū.p qḋ dicit Joā.and.
in regula ſine culpa.de regu.iur.lib.vj.in mercu.quod ſtante iure ſpe-
ciali vt primogenitus ſuccedat in totū primogenitus naturalis q fuit
legitimatus per ſequēs matrimoniū nō debet p̄ferri ſcdō genito legi
timo ⁊ naturali.qꝛ illa legitimatio facta per ſequens matrimonium
non debet retrotrahi cū preiudicio ſecūdi geniti cū ius primogenitu-
re iam queſitū erat per prius.Ad idē qḋ no.gl.⁊ Bar.in.d.§.⁊ quid ſi
3 tantū.⁊ melius in.l.fi.C.de ſen.paſ.vbi dicit † ꝙ ſi bānitus reſtituatur
in integrū per imperatorē,nō debet illa reſtitutio trahi ad bona alie-
nata in aliū medio tēpore per principem.arg.in.l.bene a zenone.C.de
quadriē.preſcrip.Sed his nō obſtātibus contrariā ſententiam arbi-
tror de iure veriorē.Et primo p fundamēto dico ꝙ imperator cōcur-
rit in iuriſditionis exercitio cū quolibet dn̄o inferiore habēte iuriſdi-
tionē,ſicut papa cōcurrit cū quolibet p̄lato.Dicit em̄ imperator do-
minus mūdi.l.dep̄catio.ff.ad legē rhod.de iac.⁊.d.l.bn̄ a zenone.C.de
quadri.preſcrip.⁊.vij.q.j.in apib⁹.fecit enim deus duo magna lumina
ria in mūdo,vnū vt preeſſet diei:alterū vt p̄eſſet nocti.Imperatorem
ſcꝫ in tēporalib⁹:⁊ papā in ſpūalibus vt dicit tex.in.c.ſolite.de maio.
⁊ obe.⁊.xcvj.diſt.ſi imperator.⁊.c.cū ad verū.vnde ſicut per vniuerſum
mūdū pōt ad papā recurri in ſpūalibus:ita ad imperatorem in tem-
poralibus.vt in dictis iurib⁹.Et hoc idē voluit Bald.in.c.j.qui feu.
da.poſ.⁊ alibi dixit ꝙ oīs iuriſditio ⁊ diſtrictio de iure cōi eſt penes i-
peratorem.ita no.in.c.de na.ſucceſ.feu.⁊ in.c.vno.ver.ad hoc.de pa.iu
ra.fir.facit qḋ no.doc.in cle.paſtoralis.⁊ cle.romani.prealleg.His pre
miſſis probo ꝙ dicta cōfirmatio debeat valere ⁊ tenere in preiudiciꝫ
iſtarum neptum.Et primo allego tex.iuncta gl.ſingularis in cle.j.de
immu.eccle.vbi dicitur ꝙ tāta eſt poteſtas principis circa ius poſiti-
uū vt facta poſſint haberi pro infectis quo ad oēm iuris effectum.ita
4 vt faciat retroire acſi nunꝙ illud emanaſſet.❡† Hinc ibi concludit
ꝙ ſi aliquis incidit in excōicationem vigore alicuius cōſtitutionis ſi
papa illā ꝯſtitutionē vult habere pro infecta non indiget ille aliqua
abſolutione,ſed perinde eſt ac ſi nūꝙ fuiſſet excōicatus.habet em̄ pn-
ceps pleniſſimā ptātē ſuper ius poſitiuū,vt in.c.propoſuit.de cōceſ.
prebē.⁊ in.l.princeps.ff.de legi.⁊.l.digna vox.C.eo.ti.❡Ad predicta
optime facit totus titulus.de capti.⁊ poſtli.reuer.vbi princeps cōtra
veritatē fingit ⁊ retrotrahit multa acſi nunꝙ fuiſſent facta,adeo vt qs
receperit ius perditū ⁊ multa alia:vt ibi pleniſſime habet,⁊ maxime
in.l.poſtliminium eſt ius.eo.ti.❡Cū ergo in caſu noſtro iſtis nepoti-
bus ⁊ p̄rimoribus fuerit ius adeūdi queſitū ex iuris ciuilis diſpoſi-
tione:⁊ ex eodē iure corruerit dicta donatio ex inſinuatiōis defectu.
d.l.ſancimus.Cum de iure naturali aut gentiū nō requiratur hec inſi
nuatio:ſed ſufficit ad ipſius donationis validitatē voluntas donato-
ris:vt in.§.per traditionē.inſti.de rerū diui.ſed fuit inducta de iure ci
uili ſaltē vt hoīes nō fraudent.iuxta plene no.per Bar.in.l.modeſti-
nus.ff.de don.potuit imperator tāꝙ dn̄s ſup hoc ius poſitiuum ha-
bere illā.l.p infecta quo ad oēm iuris effectū,⁊ ſic perinde valeret do-
natio ac ſi nunꝙ illud ius emanaſſet,ſic etiā potuit dictā donationeꝫ

retrotrahere ⁊ ſupplere defectū iuris circa illā ſolēnitateꝫ inſinuatio-
nis acſi in principio inſinuatio interueniſſet.ad hoc optime qḋ legi.et
no.in.l.oīm.C.de teſt.Hic em̄ expſſe imperator voluit illā donationē
retrotrahi acſi in principio fuiſſet inſinuata.Et fecit hoc ex certa ſciē
tia:⁊ ſic ex plenitudine poteſtatis:hoc em̄ importat dicta clauſula vt
innuit glo.notabilis in.c.ad hec ſumus.de reſcrip.Ad idē gl.in.l.fi.in
c.ex multiplici.de deci.ad materiam noſtram iuncto tex.multū facit.
❡Item expreſſe imperator hic ſuppleuit omnē defectū ſi quis in di-
cta donatione interceſſiſſet que ſuppletio ſaltē operatur quo ad ſolē-
nitatē iuris.iuxta notata per Spec.in ti.de legi.§.nunc oſtēdendum.
ver.xviij.⁊ per Archi.in.c.cenomanen̄.lvj.diſt.facit text.⁊ qḋ ibi not.
in cle.paſtoralis.de re iud.⁊ in.c.j.de trāſac.⁊ qḋ ibi no.Hoſt.vbi etiaꝫ
5 dicit Inno.† ꝙ ſi princeps ex certa ſcientia aliqd approbet nec dum
cōfirmet,ſed ſolūmodo ſuo priuilegio inſerat qḋ de iure nō valet fir-
mum erit,ſicut ſtatutum laicorū ſuper eccleſijs valet ⁊ pro confirmato
habetur ſi papa illud in ſuis literis approbet.arg.ff.de pigno.l.ſide-
iuſſor.§.fi.⁊ de cōſtitu.c.eccleſia ſancte Marie.xcvj.diſt.bene quidem.
cū ſimilibus.Cū ergo dicta donatio corruebat ex defectu ſolēnitatis
a iure ciuili introducte,ſatis potuit imperator illū defectū ſupplere
⁊ decernere acſi in principio interueniſſet per predicta:nō obſtante ꝙ
medio tēpore ius adeūdi fuerit illis nepotibus acquiſitum,quia hoc
ius illius peruenit mediante iuris ciuilis diſpoſitiōe circa qḋ vt predixi
potuit imperator diſponere habendo illud pro infecto quo ad omnē
iuris effectuꝫ,nec imperator hinc principaliter diſpoſuit circa ius pri
uatum illorū nepotum,ſed per quandā conſequentiam: principaliter
enim diſpoſuit circa ius ciuile ſupplendo ſolēnitatē ab eo requiſitaꝫ.
multa em̄ permittuntur per cōſequentiā que nō admittuntur princi-
paliter.vt.l.prima.ff.de autori.tu.Et preſertim cū hoc ius fuiſſet ne-
potibus queſitum nō ex eorū contractu ſeu facto,ſed ex iuris ciuilis
diſpoſitione,vnde videmus in ſimili ꝙ princeps emit ſupplicationeꝫ
contra ſententiam a qua non poterat appellari:ex quo iaꝫ fecerat ius
inter partes,vt in.l.res iudicata.ff.de reg.iur.⁊.l.ingenuum.de ſta.ho
mi.⁊.c.cū inter.de re iud.vt patet in aut.que ſupplicatio.C.de preci.
impe.offe.⁊ cōtra eum reſtituit in integrum.vt in.c.cum ex literis.⁊.c.
auditis.⁊.c.ex literis.de in integ.reſt.C.vbi ⁊ apud quos.l.appellatio-
nem.l.j.ff.a quibus appel.non licet.⁊.c.ſuper queſtionum.de offi.dele
ga.⁊ reſtituendo minorem in integrum aduerſus contractum preiudi
cet etiam ei ad quem medio tempore peruenit per contractum factuꝫ
cum emptore minoris.vt in.l.cauſe.la prima.§.fi.de mino.❡Item re-
ſtituit in integrum aduerſus preſcriptionē perquam iuris autoritate
fuerat acquiſitū ius pleniſſimum.iuxta notata.in.l.fi.ff.rem ra.hab.et
in.c.ad aures.de preſcrip.❡Ad predicta facit quod ad.in.c.auditis.
preallegato.⁊ in cle.vna.de in integ.reſtit.❡Secūdo principaliter ad
duco tex.notabilē.in.l.ij.ff.de na.reſti.in fi.vbi dicit text.ꝙ imperato-
res nō facile ſolent libertum natalibus reſtituere niſi conſentiente pa
trono:cum non poſſet poſtmodum ad liberti ſucceſſionem venire.Et
6 tamen vt innuit ibi tex.† poſſet imperator reſtituere libertum patro-
no nō conſentiente ⁊ nō vocato.licet de facili nō ſoleant.poteſt ergo
ex certa ſcientia facere ſi vult,⁊ quod vix fit tamen fit.vt in.c.ſi.de co
gna.ſpi.lib.vj.⁊ ꝙ no.Inn.in.c.niſi cum pridem.de renū.vbi dicit ꝙ
ſuperior penes quem eſt poteſtas diſpenſandi poteſt etiā non voca-
tis illis quibus preiudicatur diſpenſationē impedire.⁊ tex.illius.l.ij.
dixit notanter Bart.in.d.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantum.qḋ ſi imperator
vult legitimare aliquem non vocatis agnatis quibus delata eſt here-
ditas poteſt:dummodo hoc faciat ex certa ſcientia ⁊ ſic per iſta videt
caſus noſter aperte deciſus.Nā fortius poterit in caſu noſtro ſupple-
re hunc iuris defectum in preiudiciū iſtorū nepotum quibus ius ſuc
cedendi erat ab inteſtato delatū ex modico ſolēnitatis defectu.iuxta
notata in.d.l.modeſtinus.de dona.granius enim eſt legitimare ⁊ fin-
gere quē legitime natū ſeu reſtituere antiquis natalibus ꝙ ſupplere
ſolennitatis defectū reſpectu inſinuationis ⁊ vtroqꝫ caſu preiudicat
his quibus ab inteſtato hereditas erat delata.❡Tertio principal'r
adduco dicta no.per Cy.in.l.reſcripta.C.de preci.impe.offe.que com
muniter approbant per alios legiſtas ⁊ canoniſtas modernos in.c.q̄
in eccleſiarum.de conſti.dicit † ꝙ licet princeps nō poſſit ſine cauſa re
ſcribere cōtra ius diuinum,tamē ſi defecto reſcribat p̄ſumenda eſt in
cauſa,vnde ſi princeps mandet aliquē interfici vel rebus ſuis priuari
ſibi parendū eſt:quia iudicaret ſm conſcientiam nec preſumitur corru
ptibilis:⁊ ſemper preſumenda eſt in eo cauſa.facit.c.in memoriaꝫ.xix.
di.⁊.c.quid inculpatur.xxiij.q.i.⁊.c.quid ergo.xj.q.iij.Cū ergo impe
rator hic dicat ſe cōfirmaſſe ex certa ſcientia debet ꝓ eo preſumi cauſa
legitima,maxime quia in fauorem publicū poteſt princeps quē pri-
uare re ſua,vt in.l.litē verberatum.de rei vendi.no.Barto.in.d.l.fi.C.ſi
cōtra ius.⁊ in.l.antiochēſiū.ff.de priui.credi.⁊ in.d.l.reſcripta.⁊ prin-
ceps hoc videt aſſerere in proemio illius cōfirmationis,cū in ipſius
perſona verſetur ius publicum.conſiſtit enim in ſacris ſacerdotibus
magiſtratibus ⁊ clericis ius publicū ex verbis ſuis enūtiatiuis ſuper
quibus ſe fundat credendū.vt in cle.j.de proba.facit qḋ no.Barto.in
l.ambitioſam.ff.de decre.ab ordi.faciē.multo ergo fortius dicere ne-
ceſſario habemus dictam confirmationem valuiſſe:cum per eam non

preiudicet iuri queſito ex facto partis,ſed ex mera iuris ciuilis diſpoſitione. Et per hoc cõcludo dictam confirmationẽ valuiſſe ⁊ preiudicare illis nepotibus. ⁊ per hoc ſubtiliter intuenti ſoluta remanẽt contraria ſuperius inducta contra cõfirmationẽ: ꝓcedunt eñ qñ imperator principaliter,vult diſponere contra ius gentiũ tollendo quãtum ex facto hominis tantum vel vere vel preſumptiue ceſſante: ſed nos loquimur in iure queſito autoritate iuris ciuilis. Et cũ ꝑnceps principaliter diſponit ſupplendo defectũ iuris poſitiui: vel reſtituendo id qꝺ deeſt hic cauſa preſumẽda eſt vt dixi. ¶ Ad ſecũdũ contrarium ſatis etiã ꝑtꝫ ſupra reſpõſum ex predictis. Nã lex fina.loquit̃ de poteſtate ordinaria ſꝫ nõ de abſoluta prout loquitur.l.ij.e.ti.que hic interuenit per illam regulam ex certa ſcientia ⁊c. ¶ Ad tertium dico ꝙ hic non preſupponit̃ ꝙ donator ſeu iſti nepotes ſint de territorio vñ preſumo ꝙ ſint de iuriſditione imperij,⁊ ſic preſuppoſito qꝺ bona ſint Bononie: tñ ex quo preſumit de imperio illa donatio ſic corroborata extenditur ad bona vndecũqꝫ ſita: ſicut in ſimili no. Bar.in.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.maxime in illa qõne: vtrũ teſtm̃ factuꝫ in certo loco ſ꜠m illius loci ſtatuta ſpecialia debeat extendi ad bona exiſtentia in loco nõ ſuppoſito ſtatuenti: ⁊ concluditur qꝺ ſic: vt ibi pleniſſime per eum; ⁊ facit.l.j.C.de teſta.cũ ſimi. ¶ Ad vltimũ contrarium dico ꝙ in illis iuribus nõ interuenit vera,in integrũ reſtitutio.vt ibi no.gl. Itẽ non apparebat de voluntate pape ꝙ voluiſſet actũ retrotrahi cũ preiudicio alterius,alias ſecus: vt ibi aperte dicit tex.hic aũt expreſſe apparet de voluntate imperatoris. Et eodẽ modo põt reſpõderi ad autoritatẽ Jo.an.in dicta regula ſine culpa.licet etiã multi doctores ampliſſime tenuerint ꝯ opinionẽ ſuã vt ipſemet ibi refert,⁊ quid ſi hic cõſtat vt dixi de aperta volũtate principis qui potuit in hoc diſponere: vt ex predictis colligit̃. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxv.

1 ☞ Communis opinio tenenda niſi notorie male dicat,vel rationabiliter conuincatur.
2 Legatum conditionale non tranſmittitur in heredem.
3 Nemo poteſt in teſtamento ſibi eã legem dicere vt a priore ei recedere non liceat.
4 Relatiuũ quis vel qui coniunctũ verbo futuri temporis denotat cõditionem.
5 Filius appellatur qui ex viro atqꝫ vxore naſcitur ⁊ vnde dicatur.
6 Filius primogeniti poteſt dici primogenitus.
7 Clericus illico priuatur ⁊ denudatur omni priuilegio clericali ⁊ applicatur foro iudicis ſecularis bigamia ſuperueniente.
8 Laicus ſi fuit preuentus per iudicẽ ſecularem,⁊ cauſa pendẽte efficiatur clericus non per hoc cauſa eximitur a foro penitentie ſecularis.

IN preſenti queſtione omnipotentis dei poſtulato ſuffragio. Duo vt morẽ petẽti gerã aliorũ opinionib⁹ ⁊ motiuis reſeratis ad vtrãqꝫ partẽ cũ ſatis vtrinqꝫ ſit argumẽtũ.ſcdo omiſſis breuiter attingã: qñ vt belliſſime habet apud.l.j.C.de vete.iure enucle. Ex multitudine autorũ iudicandũ nõ eſt cũ poſſit forſan ⁊ deteriorũ ſnĩa ⁊ multos ⁊ maiores in aliqua parte ſuperare,hinc fortaſſe motus Joã.and.in.c.j.de
1 conſtitu.dixit. † Cõmunẽ opinionẽ ſequendã eſſe niſi notorie male dicat vel rationabiliter conuincatur ꝙ bonus iudex acutiſſimi ingenij exiſtimabit. ¶ Primũ dubium erit vtrum filius primogenitus preferri debeat patri in maioritate cõceſſa cuidã viro nobili Petro affã. hiſpano habito preſertim reſpectu ad verbo cõceſſionis eidẽ facte per illuſtrẽ principẽ regem caſtelle in qua inter cetera ad propoſitũ continentur hec verba videlicet. Et qꝛ poſt obitũ habeat ſuccedere ⁊ hereditet dictã medietatem dictarũ apothecarũ primo noiatarũ alter eorũ vt dictũ eſt videt̃ filius maior quẽ habuerat de legitimo matrimonio ⁊ alij filij ⁊ filie ⁊ heredes qui ab ipſo vel a nobis deſcenderunt ex noſtra linea de legitimo matrimonio: vel ꝙ ſit legitimatus ſ꜠m qꝺ ius requirit: videlicet poſt obitum alterius gradatim ⁊ ſemper conferatur maiori ⁊c. ¶ Secundum dubium eſt cũ patruus tanqꝫ cõſtitutus in maioribus ordinib⁹ fuerit per nepotẽ cõiunctus in curia romana ⁊ proceſſus ibi fuerit a dño nullus factus,nunquid per ſupueniẽtiã bigamie,quã dictus patruus dicitur incidiſſe ſi dicta cã exempta vel eximenda a curia romana ⁊ remittenda ad iudicẽ ſecularẽ. ¶ Venio igitur ad primũ circa qꝺ dico animaduertendũ ꝙ cum filij ⁊ nepotes vocentur ad hãc ſucceſſionẽ ex diſpoſitione ⁊ priuilegio regio magis ſunt ponderãda verba priuilegij,q̃ iuris cõis cẽſura diſponẽs ſuper ſucceſſione patrui ⁊ nepotũ in bonis aui vel patris,naꝫ principaliter ibi tractatur de efficacia ⁊ cõprehẽſiua priuilegij ⁊ attendẽda ⁊ ponderanda ſunt ipſius priuilegij verba.vt in.c.porro. ⁊ in.c.recepimus.de priuileg.⁊ in aut.de manda.prin.§.ſi quis autem. ⁊ profecto ſi predicta verba priuilegij ſeu cõceſſionis in quibus huius qõnis plenaria vis conſiſtit ex corde animaduertuntur clariſſime patebit dictum nepotẽ preferendum. ¶ Moueor primo ad hoc dicenduꝫ qꝛ immediate poſt patris obitũ cui facta fuit principaliter conceſſio vocatur primogenitus ex regia diſpoſitione. Et ſic hoc ius ſuccedẽdi conſequit̃ primogenitus nõ a patre vel a lege cõmuni,ſed ex ſpeciali diſpoſitione regia. iuxta notata per Bar.in.l.vt iuſiurã.ff.de ope.liber.⁊ per Bal.in authẽtica.ſi quas ruinas.C.de ſacroſan.eccle.facit tex.cũ ibi nota.maxime per Bal.in.c.vno.de ſucceſ.feu.colla.x. Ergo hoc ius ſuccedendi illico cũ primogenitus venit ad lucem in habitu ⁊ ſpe conſequitur vt eſt ſpes firma ⁊ inuariabilis cũ per patrem aut alium filium inferiorem tolli nõ poſſit cũ tranſierit in cõtractum.vt in.c.j.de proba.⁊ per Jo.and.in.c.ſignificaſti.de foro cõpe.facit tex.c.j.de feud.ſine cul.non amit.⁊ no.Bald.in.c.j.de ſucceſ.feu.⁊ per Bar.in.l.ſi.alias penulti.ff.de decre.ab ordi.fa. ¶ Et preſuppoſito ꝙ princeps potuiſſet reuocare ita ꝙ dependet a ſolius principis poteſtate dicitur fieri non poſſe. vt in.l.apud iulianũ.in ſi.ff.de leg.j.⁊ no.Dyn.in regula ſemel deo.de reg.iur.lib.vi. ¶ Igitur hãc ſpem firmauit ⁊ irreuocabilem trãſmiſit primogenitus in filiũ,hoc ꝓbatur ex idẽtitate rationis ſicut ſpẽ competẽtem patri ex contractu conditionali tranſmittit ipſe pater in filium: vt in.§.ex conditionali.inſtit.de verbo.oblig.quod nõ contingit ex alio niſi qꝛ illa ſpes firma ⁊ irreuocabilis cum potentia de facili reducibilis ad actum habeatur pro actu.vt in.c.piſanis.⁊ quod ibi notatur de reſti.ſpo.ita ⁊ hec ſpes firma ⁊ inuariabilis tanquam competens ex priuilegio regis debet poſſe tranſmitti in filium. Nec ob.huic
2 motiuo tex.in.l.vna.§.ſinautẽ.C.de cadu.tol.vbi dicitur † ꝙ legatum conditionale: qꝛ ex eo competit ſola ſpes ante conditionis euentum non tranſmittitur in heredem quia duplex poteſt eſſe diuerſitatis ratio,vna quam allegat gloſſ.in dicto.§.ex conditionali.dicens quod in contractu conditionaliter interuenit factum ipſius contrahẽtis volẽtis proſpicere ſibi ⁊ ſuis heredibus ſed in legato nulluꝫ factum legatarij interuenit ⁊ principaliter intẽdit proſpicere perſonam legatarij: vñ cum nõ radicauerit perſonã ipſius legatarij nõ tranſmittitur in heredem: vnde teneo potius rationem illius gloſſ.q̃ verba. Cum enim in caſu noſtro interceſſerit conceſſio regia proſpiciens nedum perſonam ipſius primogeniti,ſed etiam filioꝝ ſuorũ,vt patet ex verbis preallegatis,ergo hec ſpes eſt tranſmiſſibilis in filium. Si enim contrahẽtes poſſint: fortius lex priuata hoc eſt princeps.arg.in.l.nõ impoſſibile.ff.de pac.preſertim hoc caſu vbi ſpecialis diſpoſitio principis hic voluit aperte prouidere nedũ perſone primogeniti,ſed etiam ipſius filij vt ꝑtꝫ ex verbis cõceſſionis ibi ⁊ alij filij ⁊ filie ⁊ heredes qui ab ipſo vel a vobis deſcẽderint ⁊c.⁊ hec cõſideratio iudicio meo eſt optima.facit quod in ſimili legitur ⁊ notatur in.l.lucius.la.ij.ff.de here.inſtit.et notatur per Bal.in.l.j.C.de his qui ante apertas tab. ¶ Secunda diuerſitatis ratio inter.§.ex conditionali.⁊.§.ſinautem.preallega.eſt ꝙ in contractibus voluntas ſeu ſpes eſt firma ⁊ recta: quia cõtractus ab initio ſunt voluntarij ex poſtfacto ſunt neceſſitatis.l.ſicut.C.de actio.⁊ oblig.ſecus in vlti.q.relictum non eſt ita firmũ cum dependeat a vo
3 luntate teſtatoris: vt.c.cum marthe.de celebra.miſ. ¶ † Nemo eñ poteſt in teſtamento ſibi eam legeꝫ dicere: vt a priore ei recedere nõ liceat vt inquit tex.in.l.ſi quis.in prin.ff.de lega.iij.ſed cum in propoſito noſtro debeatur hoc ius primogenito beneficio legis ſpecialis qꝺ tolli iudicatur impoſſibile vt predixi: ergo accidit ad naturam potius contractus quaꝫ vltime voluntatis vt fiat tranſmiſſio in filium nec curanduꝫ quod hic non interuenit factum filij: qꝛ illa nõ eſt ratio neceſſaria concludens: ſed potius illa quaꝫ premiſi: ſcilicet ꝙ ſpes eſt certa ⁊ firma: hanc rationem notanter ſentit Jo.an.in.c.licet.de voto.⁊ in additio.Spe.in ti.de feu.in.vj.col. Negari enim non põt quin fortius ius acquiratur primogenito hic ex conceſſione regia pure facta habita maxime cõmemoratione filiorum q̃ ex contractu conditionali cũ deficiente conditione corruat totus cõtractus dicto.§.ex cõditionali. Sꝫ dicta cõceſſio ſemper durat ⁊ eſt pura ⁊ firma niſi in caſu quo nullus reperiretur de agnatione iſtius Petri affari: vt patet ex priuilegio: ergo fortius debet tranſmitti hec ſpes: cum cõpetat ius ſalteꝫ in habitu de preſenti q̃ illa fragilis ex futuro euentu dependens que competit ex contractu conditionali: valet eñ argumentũ ex identitate rationis vel maioritate: vt in iuribus vulgaribus: qꝺ autẽ hic vocetur principaliter primogenitus poſt obitum Petri probatur aperte per illa x̃ba: quod quia poſt obitum veſtrum ⁊c.ſi enim non intelligerentur de primogenito profecto illa verba ſuperflua erũt cuꝫ in ſequẽtibus verbis fiat mentio de alijs filijs deſcendentibus ab iſto Petro: ⁊ diſponitur vt collatio ſemper fiat maiori: debet enim diſpoſitio intelligi vt verba nõ ſint ſuperflua: ſed aliquid operent̃.vt in.c.ſi papa.de priuile.lib.vj.⁊.l.ſi quando.C.de inoff.teſta. Et ſemper verba debent reduci ad caſum dubium: vt.l.j.in fine.ff.de adminiſtra.tuto.⁊.l.labeo.ad carboni. ¶ Secundo probatur ex alluſiõe vocabuli: nam cum vocet maiorẽ filium iſtius Petri: ergo primogenitum: cum primogenitus ſit maior natura: dicitur enim frater vel minor ratione natiuitatis.vt in.c.licet.de voto.facit qꝺ no.gl.in.c.cõſuetudo eſt.j.diſt. ¶ Scꝺo principaliter moueor in hanc ſententiã alia cõſideratione quia ſi bene ponderentur verba primogenitus videt̃ vocatus ſub conditione videlicet ſi extabit tꝑe mortis patris: hoc colligitur ex illis: vbi veſter fili⁹ maior quẽ
4 habui ⁊c. ¶ † Nam relatiuum quis vel qui quẽ: coniunctũ verbo futuri temporis denotat cõditionẽ: vt ꝓbatur in.l.ſtich⁹ qui meus erit.ff.de le.j.⁊ per Bart.ibi vñ illa x̃ba veſter fili⁹ maior quẽ habuiſtis ⁊c. hoc importãt.i.ſi quẽ habuiſtis: ⁊ in defectum ꝑmogeniti aĩaduerto

qꝺ vocat

qō vocat filios iſtius Petri per prius vocat filios primogeniti:ergo
maior illorum eſt preponēdus,qō probat̃ ſic:vbicūq3 enī agitur de ho
nore vel onere applicando certis perſonis ⁊ non poteſt applicari niſi
vni perſone:ſaltē eodē tēpore,⁊ non apparet de qua ꝑſona diſponens
ſenſerit:ſtatur ſemper ordini litere vt prius nominatus cenſeatur pri-
mo vocatus:vt ꝓbatur in.l.generaliter.§.quid ergo cum ſequen.ff.de
fideicom.lib.⁊.l.quoties.de vſufru.l.heredes mei.§.peto.ff.ad treb.et
in.c.penul.de elec.lib.vj.⁊.c.mādato.de preb.eo.lib.cū ſimilibus. no-
tat Bar.in.l.ij.§.prius.ff.de vulg.⁊ pupil.hic autem in defectum pri-
mogeniti vocant̃ oēs deſcēdentes ab eo:addito vt vnus habeat poſt
obitū alterius:ergo filius maior primogeniti eſt preferendus patruo
cū ſit prius nominatus.Nec obſtat ſi dicatur hanc theoricam non ha-
bere locū cū ordinata affectio cōtradicat iuxta notata.in.d.l.heredes
mei.cū pater p̄ſumat̃ magis diligere filiū ꝓpriū ꝙ̄ nepotem.Et primo
6 cū nepos ab eo ſit remotior ꝙ̄ filius.¶†Hinc ꝓprie ſc3 a philos qō
eſt amor appellamus illum qui ex viro ⁊ vxore naſcitur,nepos autem
improprie dicitur filius vt notāter probatur in.l.filiū.ff.de his q ſunt
ſui vel alie.iur.Et per Bar.in.l.liberorū.ff.de verbo.ſigni.dico enī ꝙ
illa verba nō fuerūt ꝓlata a patre.⁊ ſic ceſſat p̄ſumptio ordinate affe-
ctionis ſed prolata fuerūt a rege qui magis intēdebat ꝓuidere gene-
ri iſtius Petri ꝙ̄ perſonis.¶Itē dubia debent intelligi ſm̄ cōſuetu
dinē loquentis,vt.l.ſi quis ſeruum.de leg.j.⁊.l.numis.de leg.iij.⁊.l.cū
delanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtru.⁊.l.labeo.de ſupel.leg.cū ſimili-
bus.¶Sed reges caſtelle cōſueuerunt honorare ⁊ preferre filium pri
mogeniti alijs filijs,qꝛ repreſentat perſonā primogeniti:vt clare patet
ex verbis quarundā conſtitutionū ipſius regni.ergo debemus preſu-
mere quod ſerioſe rex caſtelle in illa cōceſſione fecit prius mentionem
de filijs primogeniti ꝙ̄ de alijs filijs ipſius Petri.¶Ad idē facit qꝛ
vbi nō cadit affectio inter ꝑſonas prius denoīatus eſt potentior. Ad
hoc tex.optim9 cū materia ſua in.l.ſi cōmunis ſeruus ita ſtipulet̃.ff.
de ſtipu.ſeruo.per quā legē dixit ibi Bar.⁊ no.per Moderū.in.c.qm̄
abbas.de offi.deleg.qō ſi cauſa alicui delegetur expreſſo nomine pro
prio ⁊ appellatiuo ceſſantibus alijs cōiecturis dicemus diſpoſitione3
eſſe perſonalē vel realem ex ordine verborū.Nā ſi procedit appellati-
uum cenſetur realis,ſi propriū perſonalis.Et per eam ceſſat contra-
rium qō formari pōt de.l.ſi viua.C.de bonis ma.Procedit enim hoc
ex ſpeciali diſpoſitione principis qui nō afficitur magis ad patruum
ꝙ̄ ad nepotē,ſed habuit reſpectum ad ius primogeniture:qō per plu
rimū apud principes maxime Hiſpanie frequētatur vt predixi,⁊ pt3
ex cōſtitutionib9 regni caſtelle.Nec propterea obſtat ſi dicatur ꝙ inter
filios primogeniti ⁊ patruos vocetur maior.vt patet ex illa clauſula
ſuprapoſita ibi:⁊ ſemper conferatur maiori ⁊c.que videtur determina
re oīa precedentia.vt in.c.inquiſitioni.⁊ in.c.ſcđo requiris.de appella.
plene per Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.j.⁊.l.pretor ait.ff.vi bono.
rap.Quia dico ꝙ illa clauſula refertur ad precedentia ordine ſucceſſi-
uo:vt ſit ſenſus qō inter filios primogenitus preferatur ſemper ma-
ior:⁊ ita eis deficiētibus inter alios filios dicti Petri:nam quemad-
modum filij primogeniti vocant̃ per ſe ⁊ alij filij dicti Petri ſecunda-
rio vocātur per ſe ⁊ predicti illis debent p̄ferri ita clauſula ſubiecta re
cipit intellectū a p̄cedentibus vt ſicut in perſonis oēs vident̃ vocati
ordine ſucceſſiuo,ita ⁊ illa clauſula qualificat filios ꝑmogeniti ⁊ Pe
tri etiā ordine ſucceſſiuo.arg.bonū ex his que legunt̃ ⁊ notantur in.l.
heredes mei.§.peto.ad trebellianū.⁊ in.c.olim.⁊.c.abbatē.de reſcri.et
per Bart.in.l.gallus.ff.de lib.⁊ poſthu.Hunc intellectum ſequentē
ſuadēt omnes conſiderationes predicte,⁊ ne princeps per illa verba
generalia videatur illico receſſiſſe a iure iam denominato primogeni-
ture contra.l.nō ad ea.ff.de condi.⁊ demon.hoc etiā ſuadēt ⁊ alie con
ſiderationes:quia perſona patris dicitur per filium repreſentari,⁊ ibi
etiam eſſe ⁊ ſtare dicatur.l.cū antea.C.de agricolis ⁊ cenſitis.lib.xi.et
filij vox dicitur patris.inſti.de inuti.ſtipu.§.eodem vero.Et dicuntur
eadem fere perſona.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.l.fin.⁊ vna caro.xxxv.q.
iij.hac autoritate.¶Item pars remanet in filio.hinc dicitur ꝙ pa-
7 ter magis diligit filiū ꝙ̄ econtra.vt not.in.d.l.ſi liberorū,in fi.† vnde
filius primogeniti poteſt dici primogenitus ⁊ non ex toto ficte ſed in
parte vere cū in eo ſit ſubſtātia ⁊ caro ⁊ pars ipſi9 primogeniti.Et ſic
ceſſat quod opponitur de lega.iij.§.hec autē verba.ff.de nego.geſto.⁊
eo amplius in caſu noſtro quia rex in conceſſione nō ſolum fecit men
tionem de primogenito,ſed etiam de alijs ab eo deſcendentibus quos
ſic anteponendo videbatur preferre voluiſſe ſuis patruis.vt in.d.l.lu-
cius.Optime videtur ꝓbari ſm̄ vnum intellectum quem Bal.in.d.l.
j.de his qui ante apertas tabu.ſuadent inſuper multe alie conſidera-
tiones quas fecit Ioā.and.in additio.Specula.preallega.vbi hanc
opinio.fouet etiam vbi non fuiſſet facta mentio de filijs primogeniti.
Et idem Old.in conſilijs ſuis,conſilio.cc.¶Sed in caſu noſtro vide
tur irrita dubitatio ꝑ predicta.Preterea optime facit.c.licet.de voto.
vbi nepos prefertur patruo in regno.Et licet ibi regnum fuerit radi-
catum in perſonam primogeniti cum de illo non poſſit pater diſpo-
nere ad libitū iuxta ea que leguntur ⁊ notantur maxime per Bald.
in cap.primo.de ſucceſ.feud.in proemio illius libri feud.Sed potius
illud diſponitur quod filius primogenitus repreſentat ipſum primo-
genitum,⁊ eſt iudicio meo hec bona ⁊ noua cōſideratio.Et per hec vi
dentur multū ceſſare motiua Cy.⁊ Bald.in.l.ij.C.de bonis mater.⁊.l.
cum antiquioribus.C.de iure deliberan.Et Bart.in aut.poſt fratres.
C.de legi.heredi.vbi dicit ꝙ vbi tractatur de ſucceſ.feud.nepos non
ſuccedit in locum patris:quia illa ſucceſſio nō habetur a iure ſed a cō-
ceſſione dominica,qō ꝑfecto videtur ꝯ text.in.c.ij.de ſucceſſio.feud.et
in.c.j.de natura.ſucceſ.feu.⁊ in.c.j.⁊.ij.de feud.mar.colla.x.vbi nepos
ſuccedit cum patruo in feudo tenēdo locum ſui patris.⁊ ibi per Bal.
in.l.iij.ff.de interdic.⁊ relega.Nec obſtat ſi dicat̃.ꝙ ibi nō excluditur
patruus,ſed pariter ſuccedit cum nepote qꝛ eadē ratio que eſt de pte
quo ad partē militat in toto quo ad totū.l.que de tota.ff.de rei vēd.⁊
c.paſtoralis.§.item cum totum.de offi.deleg.pro hoc dicto.c.licet.de
voto.Nec nepos ex ꝑſona ſua excludit patruū,ſed ex perſona ſui pa-
tris:vnde conſtituitur ex perſona ꝓpria.ſimile.in.c.maritus.de con-
ceſ.prebē.lib.vj.Et optime ad ꝓpoſitū.in.l.j.§.fin.⁊.l.ſi nepotes.ff.de
colla.bo.⁊ de coniungen.cum emanci.libe.l.j.§.filius.ad finem per que
patet quod licet emancipatus de iure communi non cōferat:tamē fi-
lius emancipatus confert nepoti emancipato ex fratre conſtituto in
poteſtate tempore mortis,quod nō eſt ꝓpter aliud niſi quia perſonam
ſui partis repreſentat.vt.d.l.ſi nepotes.dicitur ꝙ nepotibus cōfertur
vt fratri ⁊ cenſet̃ omnes vnus eſſe ſicut erat pater,ideo nepotes ſucce-
dunt per ſtirpes in locu3 patris:vt in.l.ij.C.de ſuis ⁊ legi.heredi.Nec
obſtat ſi opponatur.de.l.j.alias.ij.ſi impuberi.ff.de colla.vbi habetur
quod ſpes ſuccedendi patri adoptiuo nō venit in collatione bonorū:
⁊ ſic nō cenſetur eſſe firma in perſona filij:quia dico illud procedere:qꝛ
illud ſolum venit in collatione quia filius acquiſiuiſſet patri,ſi nō fuiſ
ſet emancipatus,ſed illa in ſpem nō acquiſiuiſſet patri,ideo in colla-
tione nō venit.Nec etiam obſtat ſi dicatur ꝙ quarta debita filio arro-
gato non tranſmittitur per filium in deſcendentes:ſi moritur filius vi
uente arrogatore,quia hoc non ꝓbat ille tex.imo potius innuit con-
trarium,cum in principio ſimpliciter dixerit quod illa trāſmittatur in
heredem,quod videtur tenere Io.an.in additionibus preallegatis.
¶Item tenendo alium intellectum ꝙ non tranſmittat poſſet reſpon
deri illud ideo eſſe:qꝛ per mortē ex toto diſſoluit̃ illa filiatio ⁊ omnis
illius ſequela.¶Sed nō ſic eſt in caſu noſtro:cum ꝓpter conceſſionē
regum que non ſolū vocauit filium maiorem,ſed etiam deſcendentes
ab eo:tu3 qꝛ hic cōcurrunt iura naturalia q̄ ſunt potentiorē ciuilibus.
l.qui habet.ff.de tute.⁊ in.§.ſed naturalia,inſti.de iure natu.Preter-
ea ius primogeniture eſt alienabile in ſpecialē ſucceſſorē.vt in.c.ꝙ̄pe-
riculoſum.⁊ qō ibi notat̃.xvij.q.j.ergo fortius tranſmiſſibile in filiu3 ⁊
vniuerſalē ſucceſſorē.⁊ hec de primo dubio.¶Uenio nūc ad ſecundū
in quo videtur primo iſtum patruū fore exemptū a iuriſditione iudi-
cis eccleſiaſtici per ſuperuenientiam bigamie vere vel ficte:vt quia cō
traxit cū vidua vel corrupta dū exiſteret in minoribus.vt in.c.vno.de
7 bigamis.lib.vj.vbi dicitur† ꝙ bigamia ſuperueniente illo priuatur et
denudatur clericus ab omni priuilegio clericali ⁊ applicatur foro ſe-
cularis iudicis.Sed hoc nō obſtante cōtrarium puto de iure verius.
Nam priuilegiū ſuperueniēs nō habet eximere cauſam a prioris iudi
cis poteſtate,qꝛ cū eum preuenit per citationis actū dum de ſua iuriſ
ditione exiſteret:vt in.l.ſi quis poſtea.ff.de iudi.⁊.l.cum quedam puel
la.ff.de iuriſd.om.iudi.facit.l.ſi quis decurio.C.de fal.⁊.c.propoſuiſti.
de foro cōpe.fortius in caſu noſtro tenetur reus iam ꝑuentus rñdere
coram iudice eccleſiaſtico,cum mutauerit forum nō in priuilegium
ſed in penam,quod enim ſtatutū eſt in odiū ipſius non debet in eius
cōmodum retorqueri.vt in.c.ij.de tranſla.pla.⁊ in authenti.ſi neceſſe.
8 de dona.inter virum ⁊ vxorē.†Preterea communis habet opinio ꝙ
ſi laicus preuentus per iudicem ſecularem efficiatur cauſa pendente
clericus,nō per hoc cauſa eximitur a foro penitentie ſecularis,vt no-
tat Io.an.⁊ cōmuniter doctores in.c.vno.de obli.ad rati.⁊ Specu.in
tit.de reo.poſt prin.ſequit̃ Bart.in.l.j.ff.de penis.ergo fortius cauſa
clerici nō debet eximi a manibus eccleſiaſtici qꝛ iam peruenit propter
denudationem ⁊ priuationem priuilegij eccleſiaſtici.Nam ſi clericat9
ſuperueniens non ſit potens hanc exceptionem facere cum non ſolū
mutet forum de iure diuino.ſed etiam mutat conditionem perſone ⁊
ratione ordinis efficitur maior quolibet ſeculari cum nulla dignitas
ſecularis ſimilis ſit ſacerdotio.xcvj.di.duo ſunt.⁊.c.deniq3 fortius nō
habebit hoc inducere mutuatio fori propter delictum vel inhabilita-
tem.Non obſtat.c.j.de bigamis.preallegatum,quia debet intelligi de
cauſis mouendis poſt contractam bigamiam,ſecus de iam motis per
predicta.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lxxxvj.

1 ¶Legitimatus ad patris inſtantiam debet per omnia tractari ſicut
legitime natus.
2 Pater ſi teſtamēto prius facto fecerit filium legitimari rumpitur te-
ſtamentum.

OMnipotētis dei poſtulato ſuffragio.In qōne q̄ vertit̃ inter Iulianū ſer Matthei ex
vna pte:⁊ Antoniā mulierē filiā legitimā ⁊ naturalē.Ste-
phani fratris carnalis dicti ſer Matthei ex alia pte ſup heres.olim

Marie amite dicti Iuliani.⁊ Antoniā ac ſororem carnalem dicti ſer
vito.ſer Matthei genitoris añdicti Iuliani ⁊ dicti Stephani. Que q
dem hereditas vt aſſerit cōſiſtit dūtaxat in dotibus dicte Marie qs
ſit pſered⁹ in dicta hereditate,cū ſer Matthe⁹ viueret tpe mortis ma
rie,⁊ in vita ſua legitimare fecerit dictū Iulianū ꝯſentientem ꝑ comi
tez palatinū,licet in extraneo vite fecerit dictū teſtm̄ ⁊pterierit dictuꝫ
Iulianum,⁊ inſtituerit Ioā.ſibi nepotē.ex.d.Iulia.Dicoq́ꝫ inſpecto
iure cōi caſus eſt clarus ⁊ ſatis apertus.Nā cū dicta Maria deceſſerit
ab inteſtato ſine aſcendentib⁹ ⁊ deſcēdentibus ⁊ bona ſua fuerint de
lata dicto ſer Mattheo fratri carnali ꝑ dimidia ⁊ dicte Antonie pro
alia dimidia cū ſucceſſerit in locū Stephani fratris ſui q etiā erat fra
ter carnalis illius Marie defuncte.Nā vbi agit̄ de ſucceſſione aui vel
patrui ſeu amite filij ſuccedūt in locū fratris ⁊ ſuccedūt ꝑ ſtirpes,vna
cum fratre ſuperſtite eorū patruo,vt eſt caſus in aut.poſt fratres.⁊ ibi
ꝑ Bart.C.de legit.here.inſti.de heredi.q̄ ab inteſt.defe.§.cū filijs.⁊ in
corpore quam quidem dimidiā dictus ſer Stephanus trāſmiſit in he
redem ſuum cum in vita geſſerit ſe pro herede dicte Marie petendo
ipſius bona.vt.l.pro herede.⁊ in.l.gerit.ff.de acquir.here.⁊ q̄ꝙ dict⁹
ſer Matthens inſtituerit nepotem ex filio,tn̄ illa inſtitutio fuit nulla
ex eo ꝙ preterijt filium ꝓprium ad eius inſtātiā legitimā.ſ.Iulianuꝫ
merito Iulianus pōt dicere teſtamētum nullum ⁊ capere bona pa
tris ſui ab inteſtato,vt in aut.vt cū de appel.cogno.§.aliud quoq́ꝫ ca
pitulum.⁊ qd̉ legi.⁊ no.in.l.filio preterito.ff.de iniuſt.rupt.⁊ irrit.te
1 ſtamen.†legitimatus em̄ ad patris inſtantiam dꝫ per omnia tractari
ſicut legitime natus,vt in aut.quibus modis natura.efficiuntur ſui.§.
illud.Nec debet obſtare quod aperte obijcitur contra illam legitima
tionem,ſcꝫ ꝙ mater dicti Iuliani non petijt ſeu conſenſit in dicta le
gitimatione,qꝛ nullibi ꝓbatur matrem debere conſentire,ſufficit em̄
ꝙ ſolus pater in cuius poteſtate tranſit conſentiat ⁊ ipſe legitiman
dus qui in patris naturalis tranſit poteſtatem,vnde etiā mortua ma
tre pōt pater filium legitimari facere.hec ꝓbantur in.d.§.illud.Et no.
Bar.in.l.Gallus.§.⁊ quid ſi tantuꝫ.ff.de libe.⁊ poſth.⁊ Bal.in ꝓemi.
C.⁊ in.l.reſcripta.in fin.C.de preci.impe.offe.⁊ Ioan.an.⁊ communi
ter doctores ſequentes in.c.per venerabilem.qui fil.ſint leg.⁊dato cō
ſenſu patris ſuccedit legitimatus etiam agnatis ⁊cognatis,ſaltem eo
caſu quo legitimans exprimit ſicut fecit comes de dicto Iuliano,vt
diſputando tenuit Iaco.de bel.in aut.quibus modis natu.efficiū.le
gi.colla.vi.⁊ latius per Ioan.and.in addi.Spe.in ti.de ſucceſ.ab inte
ſta.§.i.verſi cu.ex facto.Et facit ad materiam noſtram alia diſputatio
dicti Iaco.de bel.in authēti.quibus modis natura.efficiū.ſui.collat.
2 vij.vbi dicit †ꝙ ſi pater teſtamēto prius facto fecerit filiū legitimari,
rumpit̄ teſtamentū ſicut ꝑ natiuitatē poſthumi.qꝛ ſi fictus filius ſup
ueniēs rumpit teſtamentū vt monaſteriū in quo pater intrauit iuxta
no.in aut.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle.⁊.xix.q.vltima ſi qua mu
lier.fortius iſte legitimatus qui habet cauſam naturalitatis cōcurrē
tem.arg.in.l.filio.ff.de lib.⁊ poſthu.❡ Item filius poſtea rogat⁹ rū
pit teſtamentū.dicta.l.fili o.fortius iſte legitimatus qui eſt naturalis.
Et pro hoc ego adduco text.notabileꝫin dicto.§.illud.vbi dicit̄ quod
poſt legitimationē nihil differt ab alijs filijs:per quem tex.clare cōclu
ditur quod teſtamentum prius factum rumpitur ſicut rumperetur ſi
fuiſſet tunc natus.Item quod teſtamentū cōditum poſtea in quo iſte
legitimatus fuit preteritus eſt ipō iure nullū ſicut contingeret ſi pre
terijſſet filium legitime natū.❡Ex his cōcludit̄ quod inſpecto iure
communi Iulianus tāq̄ heres ſer Matthei patris ſui debet habere
medietatem:⁊ ſi dicta Antonia eſt mente capta:tunc curator eius legi
time datus poterit ⁊ debeat petere bonorū poſſeſſionem.Et ſi poſtea
moreretur in ea tempeſtate debet illud peruenire ad dictum Iulianū
quia ad patrē ſuum perueniſſet ſi mente capta nō fuiſſet in medio tem
pore mortis Marie:hoc probatur per tex.notabilem in.l.ſi.verſi.tale.
C.de curato.furio.❡Sed nūc videndum eſt an inſpecto aliquo iure
ſpeciali debeat Iulian⁹ in totū preferri ex perſona patris ſui.Et dico
quod ſic in caſtro abbatie:vbi eſt aliquod ſtatutū quo cauet̄ qd̉ extā
tibus maſculis vſq́ꝫ ad certum gradū femine non ſuccedant vel aliqd̉
ſimile tūc in dubio dicta Antonia fuit excluſa a dicto ſer Mattheo.
Si autē ceſſat ſtatutum ſuper hereditate videndū nūquid poſſit adiu
uari reſpectu qualitatis dotis cum mihi preſupponatur viua voce di
ctam olim Mariam fuiſſe maritatā per dictū ſer Mattheū.In quo
dicendum quod dictus ſer Mattheus fecit pactū in traditione vt ad
ipſum dos reuerteretur ſoluto matrimonio tūc in dubio pertinet to
ta ad dictum Iulianū:per tex.in.l.vna.C.de rei vxo.actio.facit.l.inter
ſocerū.§.cū inter.ff.de pac.dot.❡Idem eſt ceſſante pacto ſi in caſtro
abbatie eſt ſtatutū vt mihi preſupponitur quod mortua muliere dos
debeat redire ad dotātē,nam ſuccedit prouiſio ſtatuti loco ꝓuiſionis
hominis dicta.l.vna.§.accedit.Et per hoc infero ad ſecundum q̄ſituꝫ
an alie ſorores dicti ſer Matthei potuerunt ſuas dotes quas habue
runt dicto ſer Mattheo in alios transferre.Nam dicendum quod nō
ſi ſer Mattheus fecit pactum vel ſubeſt ſtatutū vt dos reuertatur ad
dotantē ſoluto matrimonio,d.§.accedit.alias ſecus,niſi preterito ſer
Mattheo fratre carnali inſtituiſſet turpem perſonam,vt.l.fratres.C.
de inoffic.teſta.⁊c. Nicolaus Abbas.

❡Caſus conſilij ſequentis.

Dominus abbas mōaſterij ſan
cti Michaelis de paſtigno ordinis vallis vmbroſe recognouit ⁊ con
feſſus fuit extra iudiciū cuidā ciui florentino qui geſſerat negotia mo
naſterij per longum tps ſe obligatū eſſe dicto ciui nomine monaſterij
in florenis quingētis ⁊ triginta:cui predictus ciuis dixit illā pecuniā
expēdiſſe ⁊ cōuertiſſe in vtilitatē monaſterij quā quidē cōfeſſionē ſyn
dicus generalis monaſterij ratificauit ⁊ approbauit.Deniq́ꝫ dictus ci
uis impetrauit ꝯ dictū dn̄m abbatē reſcriptū apoſtolicum ⁊ coram iu
dice delegato petijt dn̄m Abbatem condēnari:qui illico corā delega
to confeſſus fuit ſe teneri in dicta quātitate.Et idem fecit ſyndicus ge
neralis monaſterij.Ex cuius cōfeſſionis vigore dictus delegatus tu
lit ſniam cōtra dictū dn̄m abbatē ſuper dicta quātitate a qua minime
fuit appellatum.Quinimo ſoluit partē debiti.❡Poſtremo intra an
num a tempore condēnationis dictus delegatus ad inſtantiaꝫ illius
precepit ſtricte abbati vt ſententie cōdēnatorie parere deberet.Queri
tur an inſpectis predictis competat aliqd̉ remediū dicto dn̄o abbati
aduerſus illam ſententiam ⁊ confeſſionem ſuā atq́ꝫ ſyndici ⁊c.

❡Conſilium.lxxxvij.

1 ☞ Prelati poſſunt petere in integrum reſtitutionē etiam ſine man
dato eccleſie.
2 Officium iudicis delegati non extinguitur per ſolam ſententiam niſi
ſit executioni mandatum.

Chriſti eiuſq́ꝫ matris pſidio
humiliter inuocato.Dico vnum ſubeſſe remediū prōptiſſi
mū indubitatū videlicet petere reſtitutionem in integrum
noīe monaſterij cōtra dictā ſniam ac etiā confeſſionē quam ſine ſcru
pulo obtinere dꝫ ex quo eſt intra quadrienniū a tpe ſnie ⁊ cōfeſſionis
per quā quidē reſtitutionē dꝫ in priſtinū ſtatū reduci in quo erat ante
ſniam ⁊ cōfeſſionē.tex.eſt apertiſſimus tam in ſnia q̄ꝫ in confeſſione
1 in.l.i.⁊.ij.de in integrū reſti.†Certūq́ꝫ eſt abbatē ⁊ alios ꝓlatos poſſe
petere vt legitimos adminiſtratores in integrū reſtitutionē.etiā ſine
mādato eccleſie.vt no.Inn.⁊ alij poſt eū in.c.ſuſcitata.de in inte.reſti.
Tenent̄ em̄ prelati procurare ex eorum officio negotia eccleſiarū ſua
rū.vt in.c.edoceri.de reſcri.⁊ qd̉ ibi notat̄.❡Sed circa hoc vertit̄ du
biū apud quem ſeu a quo debeat hmōi reſtitutio poſtulari:⁊ profecto
ab ipſo romano pōtifice vel alio ipſius delegato ſuper hoc ſpecialiter
impetrādo reſtitutionē obtineri poſſe nō eſt dubiū dicto c.ſuſcitata.⁊
c.cum ex literis.⁊ quaſi per totū titulū.de in integrū reſtit.⁊ maxime
in.l.pen.⁊.l.ſi.C.vbi ⁊ apud quos.ab ordinarijs autē locorum vt epō ſeu
ab archiepiſcopo obtineri nō pōt: nec etiā a generali legato pape per
tex.in.c.ij.de offi.deleg.⁊ expreſſius ꝑ tex.notabilem in.l.aduerſus ſen
tētiā.C.ſi aduer.rē iudi.dubiū ergo remanet an a dicto delegato qui ꝓ
fatā ſententiā tulit poſſet hec reſtitutio obtineri.Et videtur primo ꝙ
non per tex.notabilē in.d.l.aduerſus.vbi dicit̄ qd̉ aduerſus eū qui vi
ce principis iudicauit:ſolus princeps reſtituere pōt ⁊ per illū tex.hoc
tenuit ibi Bar.⁊ Bal.⁊ idē Bar.in.l.ſi.C.vbi ⁊ apud quos.ſꝫ cōtrariū
ipſe Bar.videt̄ ſentire in.l.iudex.ff.de re iudi.vbi dicit qd̉ ſi ſententia
nondum executioni mandata cum remaneat apud iudicē:officiū no
bile poterit ex eo officio reſtituere in integrum ſicut pōt ſententiā exe
qui ⁊ mulctare:vt patet in.c.ex literis.⁊.c.ſignificaſti.⁊.c.querēti.de of
2 fi.dele.❡†Nō enī extinguitur iudicio delegati officiū per ſolā ſentē
tiam niſi ſit executioni mandatū vt ſaltē lapſus ſit annus a tpe ſenten
tie.vt in.c.proxi.alleg.Et ſic poteſt intelligi tex.⁊ dictuꝫ Bar.⁊ Bal.
in.d.l.aduerſus.quādo ex toto iudex delegatus funct⁹ eſt officio ſuo:
vt qꝛ nō reſtat executio quia ſententia eſſet abſolutoria.⁊ ſic traxit exe
cutionē ſecū:vel ſi erat cōdēnatoria extitit executioni mandata:ſecus
aūt vbi imminet executio fiēda:nec lapſum eſt tempus anni a die ſnie
ſicut accidit in caſu noſtro.Et ꝓ hoc allego gl.notabile valde.⁊ Inn.
in.c.ſuſcitata.de in integ.reſti.vbi dicunt per illū text.quod procura
tor pōt ſine ſpeciali mādato petere in integrū reſtitutionē contra ſen
tentiam aduerſus ſe latā:qꝛ dicitur petere incidenter ⁊ nō principaliꝛ:
ex quo adhuc ſententia non eſt executioni mandata.in.c.pen.eo.titu.
Nam ſcdm Inno.mandatum iuriſditionis ſimile eſt mandato ꝓcu
ratorio.vt in.l.⁊ qꝛ.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ ſic aperte ſentit per hanc ra
tionem quā dicitur inferere:in integrū reſtitutio petitur aduerſus
ſententiā nondū executioni mādatā quo caſu ſcilicet cum incidenter cō
tingit poteſt iudex delegatus ſuper cauſa generaliter data reſtitutio
nē in integrum concedere.⁊ in.c.penul.de in integrum reſtitu.⁊.l.
ſi.C.vbi ⁊ apud quos.⁊ ſic intelligendo poteſt ſaluari opinio.quam re
citat glo.in.d.l.aduerſus.quia habet pro odio:ideo lex eſt immutata
per.d.l.ſi.vbi habetur quod delegatus poſſit.intelligamus ſaluando
modo predicto vt ſi adhuc pendeat executio.⁊ per conſequens iuriſdi
tio nō poſſit.alias ſecus.hāc opinionē fouet equitas vt parcatur la
boribus partium ⁊ expenſis:vt in.c.cum te.de offic.dele.❡Preterea
videmus quod cū delegatus reſeruet ſibi executionē ⁊ cauſam alīs co
gnoſcēdā ⁊ diffiniendam cōmittit.ſemper ad eū recurritur ſi contin
gat a ſubdelegato appellari.vt in.c.ſi delegatus.de offi.delega.lib.vj.
non enim

nō enim negari poteſt quin hec inſtitutio dicatur incidere in cauſa ſibi cōmiſſa ex quo adhuc durat ſuū officiū.nobile ergo pōt eā ſibi indulgere ⁊ de nouo cām audire:ita ꝙ onus ꝓbādi debitū iuris incumbit illi cui hoc portat in integrū reſtitutio.l.diuus.⁊ qō ibi notaꝛ.ff.de in integ.reſti.⁊.ij.q.iij.§.notandum.⁊ reſtitutio in integ.poſtulari poteſt etiā per viā exceptionis cōtra petitionē reſtitutionis in integrum.⁊.l.poſtea.§.ſi maioꝛ.ff.de iurein. ¶ Nec obſtat dñm abbbatē ſoluiſſe partē cōdēnationis:qꝛ ex hoc nō ꝑcludiꝛ via quin poſſet dici totā eſſe indebitā nec ſolutio partis indebite obligat ad ſoluēdū indebitū.vt in l.fi.C.ne vxoꝛ pro marito.quinimo per iſtā reſtōnē dꝫ reduci ad primū ſtatutū.⁊ ſic ille ciuis cōpellaꝛ reſtituere cū effectu qcquid recepit vigoꝛe ſnīe niſi ꝓbet de nouo debitū ad hoc.l.in cauſe.ff.de mino.⁊.l.videamus.§.in fauiana.ff.de vſu.⁊.l.cum pretoꝛ.ff.de verb.ſig.Nam verbum inſtitutionis omnē vtilitatē actoꝛis continet:vt ibi.Nec dꝫ interim dū tractaꝛ hec reſtitutionis cauſa ſententia executioni mandari:vt in.l.vnica.C.de in integ.reſt.poſ.nec eſt aliqua ſuſpicio malitie contra dictū dñm abbatē ipſam poſtulantē:cuꝫ aperte vna ſua petitio foueaꝛ:vt in.d.c.j.⁊.ij.de in integ.reſti.lib.vj.Et ſic ceſſat ſpālis diſpoſitio:de qua in.c.ſuſcitata.de in integ.reſt. ¶ Puto etiā qō ꝑſuppoſito ꝙ dictus delegatus nō habeat poteſtatē reſtituēdi in integrū contra ſententiā tñ videtur dicendū vt poſſit pronūtiare illā concedēdam et ſuperſederi executioni:⁊ remittere cām ad romanū pontificē.arg.eiꝰ qō legiꝛ ⁊ no.in.c.de cetero.de re iudi.⁊ in.§.biduū.ij.q.vj.ver.ſi quidē.vbi gl.dicit ꝙ archiepſ licet nō poſſit deponere epm,tamen poteſt ꝓnunciare illū deponendū.Et idē in legato dicūt doc.in.c.j.de offi.leg.ſic videtur dicendum in propoſito. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingentia ſic ꝓponitur.

In eccleſia Cathanieñ quedā monachoꝝ regulariū inualuit cōſuetudo a tpe de cuius initio memoꝛia nō exiſtit ꝙ cuilibet monachoꝝ pro ſibi neceſſarijs dentur per epm loci qui eccleſie omnes redditus percipit quinquaginta aurei.Omnes tamen monachi viuunt in cōi victu.ſupereſt ex dicta ꝓuiſione vt aſſignetur pro rata cuilibet ꝓ indumentis ⁊ alijs neceſſarijs.Nā epſ ad alia monachoꝝ onera nō tenetur.cōtingit ꝙ epo in remotis agente quidā ex monachis qui nūc eſt doctoꝛ dñs P.Joānes de maſſaro a vicario epi licentiatus cum facultate percipiendi dictā prouiſionē oīm ad ſtudia generalia ſe contulit nō determinato a vicario moꝛe trahēdi tpe.Nec expreſſe actum extitit qbus ſtudijs ſeu ſcientijs vacare dꝫ.demum per plures annos ſciente ⁊ conſentiente epo poſtmodū reuerſo eſt dicto dño Joanni ſeu alteri eius nomine de dicta prouiſione omnino reſponſum.Nūc autem ab aliquibus annis elapſis epſ loci ſeu ipſius vicarius eo abſente ſibi reſiſtit reſpondere ei ꝑſertim occaſione ſumpta.qñ dictus dñs Joānes vltra quinquennium in ſtudio morā protraxit.nūc de preſenti doctoꝛ exiſtit:⁊ ſic ſtudij cauſa prorſus ceſſauit.Queritur nunc an dictus dominus Joānes poſſit dictā penſionē a tempoꝛe ceſſationis vſqꝫ in pñſentem diem petere:maxime cum abſens exiſtat ⁊c.

¶ Conſilium.lxxxviij.

1 ☞ Jura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habent locum in monachis.
2 Abbas poteſt vendicare monachum ſuum.
3 Monachus propꝛium poſſidere non poteſt.
4 Monachis habere poꝛtiones priuilegiatas non eſt licitum.
5 Monachus ad queuis ſtudia ꝓficiſci non debet niſi prius licentia a prelato petita.
6 Studium religioni conuenit.

Omnipotentis dei genitricisqꝫ Marie ſuffragio humiliter inuocato.Vr dictū dñm Joānē in ſua petitione minime audiendū foꝛe.Et primo hoc oſtendiꝛ de pſona agentis defectu.nā quēadmodū ſeruo aduerſus dñm agere taliter non permittiꝛ:vt in.l.vix certis ex cauſis.ff.de iud.ita nec monacho aduerſus prelatū ſuū.cenſeꝛ eñ monaſterij ſeruꝰ.⁊ qꝙ hec ſit ſpūalis ſeruitus,ſtrictioꝛ tñ cenſeꝛ qꝫ ſecularis.vt probaꝛ in.c.multos.liiij.diſt.⁊ mūdo moꝛtuus cenſeꝛ:⁊ deo viuere.xvi.q.j.placuit.hinc dꝛ ꝙ monachus nō hꝫ velle,alſ nolle,ſed totus dependet a ſuperioꝛis arbitrio ꝙ vice dei ſupra caput ſuū poſuit.xij.q.j.nolo.⁊.c.non dicatis.⁊ in.c.ſi religioſus.de elec.lib.vj.⁊.c.ij.de teſta.eo.lib.facit qō habeꝛ in auꝛ.de mona.colla.j. ¶ Scdō hoc ꝓbatur ex defectu obligationis que eſt actionis mater.l.licet.in fi.ff.de ꝓc.⁊ ſine actione nemo recte experiꝛ.l.ſi pupilli.ff.de neg.ge.⁊.l.tutoꝛ.C.eo.Et qꝙ de iure canonico nō ſit neceſſe ꝓponere actionis nomen.de iudi.dilecti.dꝫ tñ ſubeſſe ius agendi qō cauſaꝛ ex obligatione ciuili ſi recta via pōderetꝛ:vt plene no.in.d.c.dilecti.⁊ eſt glo.notabilis.ix.diſt.quo iure.not.Bar.in.l.j.ff.de eden.hinc eſt ꝙ ſi vnū eſt in obligatione ⁊ aliud in facultate:⁊ quis agit ac ſi vtrūqꝫ eſſet alternatiue in obligatione ſuccūbit etiā inſpecta ſimplicitate iuris canonici.vt eſt tex.no.in.c.cum dilecti.de emptio.⁊ ven.ſed inter do.⁊ ſeruū etiā paciſcētes nulla oriꝛ obligatio,ſaltē ꝑtās ad agendū.vt in.l.interpoſitas.C.de tranſact.ergo nec inter prelatū ⁊ monachum.vt no.Fede.cōſi.cclij.⁊ archi.in.c.cum paſtoꝛalis.ij.q.vij.maxime quia in pſona monachi non cadit actu aliqua obligatio.ſꝫ quicquid acquirit tranſit immediate ſine aliqua mora in monaſteriū.ad hoc qō no.Jnno.⁊ alij.in.c.in preſentia.de proba.⁊ in.c.cū olim.de priuile.per Bar.in.l.cōmunis ſeruus.ff.de ſtipu.ſer. ¶ Et in his duabꝰ vltimis allegationibꝰ voluit ⁊ bene Jnn.⁊ Bart.
1 † ꝙ iura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habent locū in monachis.Ad ꝑdicta bene facit.l.placet.ff.de acquirē.heredi.vbi dicitur qō quoties hereditas vel quid aliud acquiritur ei qui in poteſtate eſt confeſtim acquiritur ei in cuius poteſtate eſt.ita vt neqꝫ momento aliquo cōſiſtere pōt in perſonā eius per quē acquiriꝛ. ¶ Ad idē.l.ſi adoptauero.ff.de ꝓcu.⁊.l.arrogato.ff.de adop.Certūqꝫ eſt monachum eſſe ſub poteſtate ſuperioꝛis.xviij.q.ij.abbates.⁊.d.c.nolo.⁊.c.non di-
2 catis.† ⁊ pōt abbas vēdicare monachū ſuū.vt notaꝛ in.l.j.ff.de rei vēdi.Si ergo obligatio nō cōſiſtat in pſona monachi:ergo nec agere poteſt.vt iuribus preallegatis. ¶ Tertio ꝓbaꝛ ex defectu capacitatis.
3 † nō enim pōt monachꝰ propꝛiū poſſidere.Nā propꝛietatis abdicatio eſt vnū de tribus ſubſtantialibus monachatus.vt in.c.cū ad monaſterium.⁊ in.c.ij.de ſtatu regu.Et dicitur propꝛiū eo ꝙ vult aliqd poſſidere inuito vel clā ſuperioꝛe ſuo.in.d.c.cum ad monaſterium.⁊ ibi per Jo.an.ergo petitio dicti dñi Joā.notoꝛie vꝛ inepta.⁊ per conſequēs dētibus lacerāda.vt no.Jnn.in.c.j.de offi.vica.⁊ ꝓbatur in.c.ſacerdotibus.xj.q.j.quinimo nō poteſt monachus etiā ante monachatum cōuenire vt liceat ſibi habere vſumfructū rerum quōdam ſuarum:ita vt in futuris poſſet tenere inuito abbate:qꝛ hoc ipſum detinere ex pacto eſſet ꝓpꝛietas:⁊ denotaret eū habere velle ⁊ nolle.vt not.per legiſtas
4 in auꝛ.ingreſſi.⁊ in auꝛ.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle. ¶ † Jtē nec licet monachis habere poꝛtiones priuilegiatas ſeu diſtinctas:vt not.Jnno.in.c.dilectus.el.ij.de prebē.nec cellas priuatas niſi vitam ſolita-
5 riam ducant.xx.q.iiij.monachū. ¶ Quarto oſtendiꝛ alia via.† nā non licet monachis ꝓficiſci ad queuis ſtudia literarum niſi prius ſit eis a ſuo prelato cū conſilio capituli vel maioꝛis partis licētia eūdi cōceſſa vt probatur in.c.ne cle.vel mona.li.vj.Sed dictus dñs Joannes minime licentiā habuit ab epo qui in dicta eccleſia cathanienſi eſt loco abbatis quo ad ipſos monachos iuxta ea que leguꝛ ⁊ notantur in.c.cauſam que diuidi.Nec fuit capituli cōſiliū requiſitū.ergo talis acceſſus illicitus.⁊ per conſequens nō remunerandus ſed puniendus extitit.Nec cum licentia vicarij poteſt.quia vicarij poteſtas ad talia minime ſe extēdit:vt ſatis colligitur ex.c.licet.de offi.vica.li.vj.Facit optime quod legitur ⁊ no.in.c.fraternitatē.lxxj.di. ¶ Quinto facit quod nō ſtuduit in theologica facultate rōne cuius priuilegiati poſſint percipere fructus beneficioꝛum in abſentia.vt in.c.j.de magiſt.⁊ qō ibi no.Hoſt.⁊ per eū in ſumma eodē.§.fi.vbi dicit ꝙ ſtudētes in alijs facultatibus non gaudent eodem priuilegio.Si ergo clerici ſeculares in proprijs beneficijs in quibus poſt collationē eis factā acquirūt ius ⁊ pñt dicere illa beneficia eſſe ſua.vt in.c.ſi tibi abſenti.de ꝑben.lib.vj.⁊.c.pe.eo.ti.⁊.c.fi.de cōceſ.prebē.eo.lib.tali priuilegio in alijs ſciētijs ſtudentes nō gaudēt.Ergo fortiꝰ nec monachi in bonis monaſterij in qbus nō habet tm̄ ius.imo poſſidenꝛ a monaſterio ⁊ dicunꝛ filij monaſterij.vt in.c.ſicut.de ſimonia. ¶ Sexto facit quia ꝑſuppoſito ꝙ in alijs ſciētijs ſtudētes illo priuilegio gaudere debeant,tñ non debent gaudere ampliori priuilegio per argu.a minoꝛi.⁊ ſatis ꝓbatur argu.c.ſuper ſpecula.de priuile.ſed illud capi.preſtāt ſolum facultatē percipiendi fructus per quinquēnium per qō tēpus dictus dñs Joānes diciꝛ percepiſſe.ergo vltra illud nullū ius ſibi competat.maxime cū nunc ſit doctoꝛ ⁊ ceſſat cauſa ſtudij.vnde etiā ſi habuiſſet licentiā ad maius tempus ex quo ceſſat indulgētie cauſa:debet ceſſare tempoꝛis dilatio.ad hoc bonꝰ tex.in ſimili in.l.a filia.§.j.ff.ad trebel.⁊ in.c.cum ceſſante.de appel.⁊.l.generaliter.C.de epiſco.⁊ cleri.canonizata.xvj.q.j.generaliter optime faciunt notata in.c.cū ex eo.de elec.li.vj.⁊ per Bar.in.l.lucius.ff.de leg.ij. ¶ Sed his nō obſtantibus que vt infra dicēdis clare liquebat minime de iure in caſu noſtro militans,cōtrariā ſnīam arbitroꝛ veriorē.Et primo facio mihi fundamentum quod monachus a ſanctis patribus ⁊ a iure ꝑmittiꝛ ſtudio literaꝝ vacare.Hieronymus vir chꝛiſtianiſſimus ac deuotiſſimꝰ ex quatuoꝛ eccleſie doctoꝛibꝰ vnꝰ inuitat monachos ad ſtudium ſcribens ad ruſticū monachū dicens inter cetera.lōgo tēpoꝛe diſce que poſtmoduꝫ doceas.xvj.q.j.ſic viue.Et alibi ad eundē.Si clericatus titillat deſideriū diſcas qō poſſis docere.rationabilē hoſtiā offeras deo,ne ſis miles anteqꝫ tyro:ne prius magiſter qꝫ diſcipulus.Et poſt pauca mihi placet vt ſanctoꝝ contubernium:nec ipſe te doceas,abſqꝫ doctoꝛe ingrediaris viā quā nunqꝫ ingreſſus es.eadem cauſa ⁊ queſtione.c.ſi clericatus.Contemptoꝛ ſciē-
6 tie potiꝰ eſt diaboli qꝫ Chꝛiſti membꝛū,vt in.c.fi.xxxviij.diſt. ¶ † Et quod ſtudiū religioni conueniat:probat ⁊ proſequitur Joā.and.plene.in.c.ſane.de regu.hinc iura canonica diſponunt vt in monaſterio habeaꝛ vnus magiſter qui in primitiuis ſcientijs inſtruat monachos.vt eis nō deſit oppoꝛtunitas in ſciētijs proficiendi.Et ſic expēſis monaſterij debent monachi inſtrui nedum in primitiuis vt grāmaticalibus:ſed etiā in alijs ſcientijs principalibus.hoc ꝓbatur in clemen.ne in agro.in fi.de ſtatu regu.⁊ prelatus ad hoc negligens debet ꝑ infe-

riorem cõpelli vt ibi notatur. ¶ Ad idẽ dicto.c.ij.ne cleri. vel mo.lib. vj.vbi ꝓbatur ꝙ ex hoc cũ licentia prelati poſſunt exire monaſteria ⁊ ꝓficiſci ad generalia ſtudia:⁊ cõcordat.c.nõ magno.eo.ti.in antiquis. vbi ꝓhibet monachis ire ad ſtudia vt diſcãt leges mũdanas vel phyſicas.ergo vt intendat theologie vel decretis:hoc eis licet maxime vbi habent pupillum vel ſunt in eccleſia cathedrali vt in caſu nr̃o ⁊ notat in.d.c.non magno. ⁊.c.ſuper ſpeculo.eo.ti.⁊ per Jo.an.in.c.ij.ne cleri. vel mona.lib.vj. Quinimo dubitat an inuito abbate poſſit ep̃s dare licentiã monacho eũdi ad ſtudiũ expenſis monaſterij. Et fuerũt opiniones varie inter ſe ſcribentes vt no.in.d.c.ij.per Jo.an.⁊ Archi. Eſt etiam cõis doctorũ concluſio ꝙ monachus exiſtens in ſtudio de licẽtia ſuperioris niſi aliud in datione licẽtie actũ fuerit,poterit monaſteriũ pro neceſſitatibus.ſtudij obligare:q2 data licẽtia monacho ſtudẽdi omnia videntur cõceſſa ſine quibus in ſtudio cõmode eſſe nõ põt:vt no.in.c.ex parte.de accu.⁊ per Archi.in.d.c.ij.ne cleri.vel mo.lib.vj.⁊ in.d.c.paſtoralis. ¶ Ex quo quidẽ fundamento apparet prima frõte intentionẽ dicti dñi Joãnis fundatã cũ ſit monachus eccl'ie ⁊ habuerit legitime licentiã vt infra patebit:nec fuit actũ vt alias faceret ſibi expenſas:ſʒ viueret ex dicta ꝓuiſione annua:vt patet ex tenore lr̃arũ cõfectorũ mandato vicarij ſuper ſolutiõe ſibi fienda. Reſtat ergo rñdere ſolutã ad ꝯria ſupra formata:ex qua rñſione dilucidabitur intentio dicti dñi Joãnis ⁊ hec regula affirmatiua. Nec obſtat primũ contrarium:licet enĩ ſeruus regulariter nõ agat contra dominum:tamen monachus agere poteſt ſaltem implorando officium ſuperiorũ:vt a monaſterio recipiat ſibi neceſſaria ad que monaſterium ſui ſuperioris nomine eccleſie obligatur.vt in.c.olim.⁊ in.c.ex pte.⁊ qd̃ in eis notatur.de accu.⁊ in.c.cum ad monaſterium.de ſtatu regu.⁊.c.fi.de regu. Facit qd̃ no.Jo.an.in.c.cum ſingula.de prebẽ.lib.vj. Sicut ⁊ filius agit contra patrem ad alimenta.vt.in.l.ſi quis a liberis.ff.de libe.agnoſcẽ. ⁊ ſeruꝰ contra dominum:vt in.l.j.§.quod autẽ.ff.de offi.p̃fe.vrbis.⁊ inſtit.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.ſed hoc tẽpore.⁊ necare videtur qui alimenta denegat.l.necare.ff.de lib.agno. Nec obſtat ſi dicatur hoc ꝓcedere ratione alimentorũ futurorũ:ſecus in preteritis in quibus ceſſat ratio neceſſitatis. Similiter qd̃ habetur in.l.de alimentis.C.de tranſact.⁊ qd̃ not.in.l.cum hi.ff.eod.admittitur tranſactio ſine ſuperiorũ authoritate in alimentis preteritis ⁊ non futuris.quia dico hoc procedere in monacho qui perciperet oĩa neceſſaria a monaſterio. Sʒ cũ in caſu noſtro ep̃s non ſubueniat monachis niſi ex dicta annua pẽſione ex longiſſima conſuetudine vt predixi hec prouiſio annua ſuccedit loco neceſſariorum,vnde ex ea prouiſione ſiue ſit de preterito vel de futuro debet ſibi emere libros,veſtimenta ⁊ alia neceſſaria. Si enĩ habuiſſet aliam prouiſionem tempore debito prouidiſſet ſibi de neceſſarijs ⁊ que nunc ex prouiſione futura prouidere non poteſt,maxime hoc admittendum eſt in perſonam dicti domini Joannis,qui caſu inopinato libros ⁊ cetera vtenſilia ſua incendio perdidit. ¶ Preterea hoc medio tempore quo prouiſionem ſuã annuam non habuit,multa debita me teſte contraxit ad que ſatiſfacienda in dubio petere poteſt ꝓuiſionem illam ab epiſcopo qui habet implorare ſuperioris officiũ, potuit enĩ cauſa ſtudij obligare monaſteriũ vſq3 ad ſummam ſibi cã ſtudij cõceſſam,vt not.Arch.in.c.cũ paſtoralis.ij.q.ij.⁊ Spe.in tit.de ſolut.§.fina.verſi.monachum. Et per hec infertur ad ſolutionem ſecundi cõtrarij,facere enĩ poteſt ꝙ formalis actio non cõpetat monacho contra p̃latum ſuum. Sed poteſt ob prouiſionem annuã ſibi denegatã que ſuccedit loco neceſſariorum vt p̃dixi recurrere ad ſuperiorem epiſcopi officium ſuum implorando ſicut facit ſeruus cõtra ſeuitiam dñi in denegando impie ſibi neceſſaria,vt in iuribus preallegatis. Optime ad p̃dicta facit qd̃ ponit Jo.and.in regula nõ eſt obligatoriũ.de reg.iu. li. vj.in mercu.vbi ꝯcludit valere ſtatutũ abbatis ⁊ conuẽtus cã vitande murmurationis ⁊ ſcandali factum.vt pro indumentis ⁊ alijs neceſſarijs liceat cuilibet monachorum habere propriũ cum illa decem ſuccedunt loco neceſſariorum,⁊ ſic eodẽ iure cũ illis cẽſentur.ar.c.eccleſia.vt lite pendente.⁊ in.l.ſi rem ⁊ pretium.ff.de pe.he.⁊ tunc ſolũ dicitur monachus habere ꝓprietatem cum aliquid detinet clam ſuperiore diſponente de illo ad libitum ſuum.vt not.Jo.an.in.c.cũ ad monaſterium. preallег. Secus autem ſi detineat ob iuſtã cauſam ſcienter ⁊ patiẽter, ⁊ maxime expreſſe diſponente ſuperiore,vt ibi per eũ. Et probatur optime in.c.inſinuante.qui cleri.vel mona.vbi tex.nota bilis.vbi hoc idẽ aperte ſenſerũt gl. Inno.⁊ cõmuniter doctores ibi.nam ⁊ ſeruus dicitur habere ſi dominus patitur,nec per hoc dicitur habere propriũ ſʒ peculij adminiſtrationem.vt in.l.quã Tuberonis.ff.de pecu.facit.c.ij. de ſtat.reg.⁊ qd̃ ibi no.vnde dum ep̃s patitur illam antique eccleſie ordinationem vt cuilibet p neceſſarijs dentur quinquaginta recte ⁊ ſine peccato,quilibet bene adminiſtrando illam prouiſionem capit ⁊ eam petere põt,ex quo ep̃s non ſuſtinet monachorum neceſſaria vt de iure debet,cũ ſit abbatis loco vt predixi. ¶ Et per hoc remanet ſolutũ tertium contrarium ſupra formatum. ¶ Venio ad quartum contrarium, ad quod ſoluendum dico ꝙ de plano fatendũ eſt vicarium ex generali officij cõmiſſione non habere poteſtatẽ dãdi hanc licẽtiã monacho ad ſtudia proficiſcendo per iura in contrarium inducta. ¶ Sed in caſu noſtro ex triplici capite põt dñs Joãnes ſe tueri. Primo propter abſentiã in remotis ipſius domini epiſcopi:quo caſu latior ptʒ tunc ipſius vicarij poteſtas. Ad hoc tex.notabilis.in.c.cũ nullus.de tẽpo. ord.li.vj.vbi habetur qd̃ epiſcopo in remotis agente poſſunt ipſius vicarij dare licentiã clerico aſſumẽdi ordines quẽ in epiſcopi preſentia indulgere nõ poterãt:vt ibi.vnde ne impediatur vtilitas ⁊ neceſſitas eccl'ie iura in abſentia ep̃i dilatam vicarij poteſtatem. Ita in propoſito cũ in caſu noſtro agereẽ de pindicio eccleſie vel ep̃i:⁊ potius de honore ⁊ re cõcupiſcibili ad quẽ epiſcopus debet iugiter intendere vt haberet penes ſe viros doctos maxime q2 cũ capituli cõſilio debet cuncta eccleſie ſue peragere.vt in.c.nouit.⁊.c.quãto.de his que fiũt a p̃la. ⁊.xij.q.vij.c.epiſcopus nullus.ſatis põt admitti vicarij licentiã ſuffeciſſe nec agitur hic de donatiõe vel alienatione [illegible].imo de re ⁊ honore eccleſie agendo:nã in ſtudio obtinet ſolum prouiſionẽ quã habebat in eccleſia. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ interim ſubtrahitur eccleſie vel minuitur cultus diuinus,quia vacãs ſtudio dicitur promouere vtilitatem eccleſie:nedũ particularem,ſed vniuerſalẽ. Indiget enim eccleſia ad ſui regimẽ viris literatis,vt in.c.cuʒ ex eo.de elec.lib.vj. Ob quam cauſam datur facultas epiſcopo diſpenſandi cũ promotis ad eccleſiarũ parochialiũ regimina:vt minime intra ſeptẽnium promoueri ad ſacerdotiũ teneãtur.vt in.c.cum ex eo. Si ergo cauſa ſtudij ſubtrahatur ſuffragiũ principalis rectoris in eccleſia curata,fortius hoc admittendũ eſt in caſu noſtro vbi remanſerũt alij monachi. ¶ Ad idem tex. notabilis in.c.ſuper ſpecula.de magiſtris.vbi expreſſe reſpectu docentiũ ⁊ addiſcentiũ minuitur in eccleſia ſuffragiũ. Scd̃o põt ſe tueri ex latiori poteſtate ꝙ cõiectura dictũ vicariũ habuiſſe cũ dominus epiſcopus in curia exiſtens ipſum miſerit ad capiẽdam poſſeſſionẽ ep̃atus vnde veroſimile eſt ꝙ dederit ſibi latiſſimã poteſtatem:hoc tamen ex inſpectione mandati cõprehendi poterit. Si enim dedit ſibi poteſtatem faciendi quicquid ipſe ep̃s in propria perſona facere poſſet ſicut cõiter ſolet in mãdatis apponi:ſatis habuit vicarius poteſtatẽ dandi illã licentiam,q2 per illa verba datur libera poteſtas,vnde poteſt vicarius omnia facere ⁊ etiam alienare dũmodo nõ cõtineat meram donationẽ.hoc legitur ⁊ notatur maxime per Bart.in.l.pcurator cui libera.ff.de procu.⁊ in.l.creditor.§.lucius.ff.mãda. ¶ Itẽ ſm Bart.in.d. l.procurator.ſi epiſcopus promiſit ſe ratum habiturũ quicquid ipſe vicarius faceret. Idẽ dicendũ ſi in mandato fuerint expreſſi aliqui caſus expoſcẽtes ſpeciale mandatum ſubiecta clauſula gñali,vt in.c.qui ad agendum.de procu.lib.vj.facit qd̃ legitur ⁊ notatur per glo.⁊ Bar. in.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitũ.ff.ſi quis cau. ¶ Tertio poteſt ſe fundare dñs Joãnes inexpugnabiliter:q2 dominus epiſcopus veniens ad eccleſiam conſenſit vt prouiſio annua daretur dicto domino Joanni tunc abſenti,vnde preſuppoſito ꝙ dictus vicarius nõ habuiſſet poteſtatẽ, ex quo tamen illã dedit tanq̃ vicarius epiſcopi,⁊ ſic nomine epiſcopi ⁊ epiſcopus poſtea certificatus nõ ſolum tacuit,ſed voluit vt ſibi fieret ſolutio annua,ſatis dicitur approbaſſe factum vicarij.hoc aperte intelligitur ex theorica Bar.in.l.quo enim.ff.rem ra.hab.vbi late tractat an ſi me abſente geratur actus ad me ſpectans videar poſtmoduʒ ſciendo ⁊ tacendo approbare vel improbare. Et diſtinguitur ꝙ aut caſus ille cõcernit cõmodũ ⁊ fauorẽ meũ ⁊ tunc eo ipſo qd̃ ſcio ⁊ non improbo videar approbare.vt in.l.ſi abſentes.C.ſi certum petatur. facit qd̃ legitur ⁊ notatur in regula qui tacet.de regu.iur.lib.vj.aut concernit meum preiudicium ⁊ tunc ſi ſuperuenit ſcientia nõ videor approbare.l.procurator.ff.rem ra.hab. Si autem interuenit ſcientia cum aliquo caſu poſitiuo,vt quia recepi literas ſeu inſtrumentum ſuper illo actu ⁊ non contradixi:tunc videor approbare eum:ad hoc tex.notabilis in clemen.j.de procu.⁊.l.ſi filius.C.ad mace. Et idẽ in hoc vltimo no.idem Bart.in.l.cũ tabernam.§.idem queſitũ.ff.de pig.⁊ in.l.titius ſeio.ff.de conſti pecu.facit optime.c.ex ore.cum ibi not.de his q̃ fiunt a maio.parte capi. ¶ Ad propoſitũ ergo cum in caſu noſtro ageretur de re cõcupiſcibili ⁊ honorabili vt eccleſia haberet valẽtes monachos ſola ſcientia ipſius domini ep̃i habetur p ratihabitione. ¶ Itẽ preſuppoſito ⁊ nõ cõceſſo qd̃ actus iſte redũdaſſet in preiudicium ipſius dñi ep̃i:tamen cũ vltra ſimplicẽ ſcientiam interuenit actus poſitiuus. ſcʒ exhibitio illius ꝓuiſionis nullo modo inficiari põt:quin talis actꝰ debeat haberi p rati habitione:maxime cum alias vocaretur ipſe dñs ep̃s negligens ⁊ piger:q2 pmiſiſſet monachũ vagari ſine licentia. Sed in dubio debemꝰ preſumere vt excludatur peccatũ.vt in.c.eſtote.de reg. iur. Nõ enim recte potuiſſet ſibi ſoluere niſi approbaſſet cãm ſtudij:et ſic ceſſant no.per Bar.in.l.paulus.rñdet.ff.rem ra.hab. Nec obſtat qd̃ dixi in cõtrario ꝙ capituli conſiliũ nõ fuit habitũ niſi preſupponatur viua voce ꝙ capitulum conſenſit ſed nõ fuerit inde ſcriptura cõſcripta. ¶ Itẽ capitulũ cõceſſit ſibi in abſentia partẽ mortuariorũ:⁊ ſic nedum conſenſit,ſed fecit ſibi gratiã. Ex hoc etiã ſatis arguitur cõſenſus: ad hoc qd̃ no.Jo.an.in regula q tacet.in mercu.li.vj.⁊ p Bar.in.l.cum pater.§.libertus.ff.de leg.ij.⁊ Bald.in.l.filius.C.de peti.heredi. Et in iſtis ſufficit tacitus ꝯſenſus.vt in.c.ij.⁊.iij.de his que fiunt a prelat.et no.in.c.j.de reb.eccle.nõ alie.lib.vj. ¶ Nõ obſt.quintũ cõtrariũ multiplici rõne. ¶ Primo quia licet ſm vnã opi.ius ſolũ ipſo iure priuilegiat ſtudentes in theologia.vt in.d.c.fi.de magi.nõ tñ tollitur quin ex ſpeciali licentia ep̃i poſſit quis ſtudendo in alijs ſcientijs percipere

reditus

reditus in abſentia:vt probat͂ aperte in.c.cum ex eo.de elec.lib.vj.ꝛ no.
Hoſt.in ſumma de magiſt.§.ſi in medio.Sꝫ dñs Joānes habuit ſpe-
cialem licentiā vt ꝑdixi.¶ Scdo facit cōſuetudo eccleſie.nam cōiter
monachi illius eccleſie ſolent ſtudere in iure canonico ꝛ percipere illā
annuā penſionem quo caſu deberētur reditus.vt no.idem Hoſti.in lo
co preallegato.Et quanqȝ in datione licentie nō fuerit ſpecificatū in
qua ſcientia ſtudere deberet tū ꝑpter eccleſie cōſuetudinē ſatis videt͂
indultū vt poſſit in iure canonico ſtudere.ar.optimū in.l.ꝙ ſi nolit.§.
quia aſſidua.ff.de edil.edic.ꝛ in.l.fi.C.de fideiuſ.ꝛ qȯ no.Bar.in.l.ne-
mo eſt qui neſciat.ff.de du.reis.facit.c.ex lřis.de cōſtit.ꝛ.c.cauſam.de
reſcrip.¶ Tertio qꝛ etiā his ceſſantibus.ſatis puto ꝙ etiam de iure
cōi ſtudētes in aliis ſciētiis:dūmodo nō prohibitis poſſint percipere
fructus beneficioꝝ in abſentia qꝛ promouent ſtudēdo vtilitatē eccle-
ſiarū.ꝛ ideo debēt haberi pro pñtibus.vt in.d.c.cū ex eo.Nā ſi exiſten
tes in ſeruitio epi percipiunt fructus in abſentia qui non debent dici
abſentes.vt in.c.ad audientiā.de cleri.nō reſi.fortius idē dicendū eſt
in ſtudētibus.¶ Itē pōderanda eſt ratio.c.cū dilectus.eo.ti.vbi dici
tur ꝙ familiares pape gaudent fructibꝰ in abſentia:qꝛ ibi reddunt ſe
obſequiales vniuerſis ꝛ ꝑmouent nōnūqȝ negotia eccleſie.Idē ergo
dicendū eſt in ſtudentibus.arg.illius.c.cū ex eo.Et hanc opinionem
tenuit Archi.in.c.ij.de priuile.lib.vj.ꝛ in.c.de quibuſdā.xxxvij.diſt.et
ad.c.ſi.de magiſt.ſupplet maxime ꝛ idē fauore ſtudioꝝ tenuerūt non-
nulli moderni in.c.tua.de cleri.nō reſiden.Ego vero ſequens illā opi
nionē rñdeo aliter ad illud.c.fin.ſcilicet quod reſpectu ſtudentium in
theologia voluit tollere cōſuetudines ꝛ ſtatuta eccleſie ꝯria:vt patet
ibi in fine,ꝛ ſic voluit illos dūtaxat priuilegiare in perceptiōe fructuū
qꝛ ex tacita mente iuris omnes priuilegiati ſunt.vnde ſi pōderetur.c.
cū ex eo.qȯ loquit͂ generaliter in omni ſcientia diſpenſatio ſolū fit vt
aſſumpti ad eccleſias parochiales nō teneantur promoueri ad ſacer-
dotiū quaſi reſpectu perceptionis fructuū nulla requirebat͂ indulgen
tia qȝꝙ ſani iuris ſubtilitate ſatis ex predictis pōt dictus dominus
Joānes ſe defendere.¶ Venio ad ſextum ꝛ vltimum cōtrariū in quo
dico ꝙ licentia ſimpliciter data vt fuit in caſu noſtro intelligitur du-
rare ſm qualitatem ſciētie:in qua licentiatus debet inſiſtere:ſed tm̄ in
ſtudio iuris canonici requiritur ſeptēnium.vt eſt tex.iuncta glo.in.d.
c.cum ex eo.ergo ad tempus tm̄ videtur licentia data.ꝛ qȝꝙ nō fuerit
in datiōe licentie expreſſum ius canonicū:tamen,vt predixi:ꝑpter ec
cleſie cōſuetudinē intelligit͂.lꝫ em̄ ex acumine ingenij iſtud tēpus poſ
ſit preueniri:qꝛ ingeniū ſupplet tp̄s ꝛ bene ꝛ fortiter ſtudentibus.vt
no.glo.in.c.cum ex literis.de in integ.reſti.tū cōiter iſtud non contin
git:maxime propter multitudinē lecturarū hodie:ꝛ vti nā in ſeptēnio
eſſent bene periti.Hoc enim ſatis ꝑbat experientia que eſt efficax ma
giſtra rerū.de electio.c.quā ſit.lib.vj.¶ Quinimo plus puto ꝙ ſi pro
pter defectū pecunie contingentē:quia ep̄s debito tempore ſibi non
prouidit nō valuit dñs Joānes finito ſeptēnio remeare ad patriam ꝛ
ſic oportuit eum contrahere multa debita ſicut in veritate ſibi accidit
me teſte quod poterit petere prouiſionem vltra ſeptēnium:ſaltem vt
ſuis creditoribus ſatiſfaciat:dꝫ em̄ monachus viuere ex bonis mona-
ſterij,nec eſt ſibi imputandū cur non redijt:ex quo cōmode ſine culpa
ſua redire nō valuit.Et per hanc rationē tollitur obiectio que fit de
doctoratu ſuperueniente ꝛ debita contrahere potuit vſqȝ ad ſummā
ſibi pro ſuis neceſſariis deputatam,vt no.per Archid.in.d.c.paſtora-
lis.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxix.

1 ☞ Libellus debet attendi circa vim concluſionis ꝛ non narrationis.
2 Probationes ſi admittuntur de facto contra ſententiam per quas ꝑ
bationes apparet illa ſententia minus legitima debet iudex magis in
herere probationibus ꝙ ſententie prius late.
3 Probatio in cōtrarium per confeſſionem illius in cuius fauorem ius
preſumit,admittitur contra preſumptionem iuris ꝛ de iure.
4 Notorium ſurgens ex ſententia eſt notorium preſumptionis.
5 Preſcriptio maioris virtutis.
6 Defenſio principalis magis pertinet domino ꝙ ſubiectis.Et cū de
ſubiectione agitur ambobus.
7 Epiſcopus ſi agit contra aliquod monaſterium petēdo ibi epiſcopa-
lia,ꝛ ille qui primo ibi exercebat epiſcopalia nō defendit monaſteriū
preiudicat ſibi quo ad poſſeſſionem.

IEſu xp̄i ſaluatoris eiuſqȝ
pijſſime genitricis humiliter poſtulato ſuffragio.In que-
ſtione q̄ ad pñs vertitur inter ciuitatē exij ex vna parte:et
caſtrū Beluederis ex alia parte,ſeu inter vtriuſqȝ loci vniuerſitates:vi
detur primo ſniam ferendā in fauorem dicte ciuitatis.Nam cum alias
ſentētia fuerit lata cōtra homines dicti caſtri in fauorem dicte ciuita-
tis:in effectu cōtinens dictū caſtrū Beluederis olim caſtellare fuiſſe
ꝛ eſſe cum ſuo territorio ꝛ diſtrictu ꝛ cū ſuis pertinētiis ꝛ comitatu di
cte ciuitatis Exij:ꝛ nobiles de buſtareto illud retinuiſſe ꝛ poſſediſſe
indebite cōdēnat͂ ad reſtituendū ꝛ relaxandū comitatui dicte ciuita-
tis exij:ꝛ dictā vniuerſitatē dicti caſtri cōdēnauit ad faciendū ſe recu-
perari per dictā ciuitatē:ꝛ pronuntiauit dictam vniuerſitatē eſſe co-
gendā ad ſe retrahendū a poteſtate ꝛ iuriſditione dictorū nobiliū ꝛc.
Nec iſta ſnia aliquo remedio apparet fuiſſe ꝛ eſſe reſciſſa ſeu diſpenſa.
ergo ſm eum eſt nunc iudicandū etiā ſi nunc appareant teſtes vel in
ſtrumēta in contrariū:qꝛ ſentētia ex quo nō eſt lata expreſſe cōtra ius
cōmune:licet ſit lata,contra ius litigatorum non debet reſcindi etiam
pretextu ꝑbationis nouiter reperte.facit em̄ ſententia ius inter par-
tes:hec aperte probant͂ in.c.cum inter.de re iudi.vbi tex.multū nota-
bilis videtur velle hoc ꝑcedere etiam ſi nunc appareat ꝙ probationes
quibus fuit lata ſententia neceſſario nō concludebant intentum illius
pro quo fuit lata.¶ Ad idem.c.ſuborta.ꝛ.c.inter monaſterium.eo.tit.
ꝛ.l.imperatores.ff.de re iudi.ꝛ.l.ſub pretextu.C.de trāſa.ꝛ.l.ingenuū.
ff.de ſtatu ho.ꝛ.l.res iudi.de reg.iu.Nec obſtat ſi dicat͂ ꝙ nunc non pe
titur id qȯ in ſententia dicta continetur.cum olim nūc fuerit petitum
pronuntiari ꝛ declarari vniuerſitatem ꝛ homines dicti caſtri teneri et
obligatos eſſe ad ſoluendum in futurū onera realia ꝛ miſta ꝛ perſona
lia pro rata eorum que pro regimine dicte ciuitatis imponunt͂ pro tp̄e
ſicut ſubeunt alie,vniuerſitates ꝛ homines caſtrorum ꝛ villarū comita
1 tus dicte ciuitatis ꝛc.† Libellus autē debet attendi circa vim conclu-
ſionis ꝛ non narrationis.Non enim ampliatur concluſio libelli ex va
rietate ꝛ multiplicitate narrationis.vt legitur ꝛ nota.in.c.ex parte.B.
de fo.cōpe.ꝛ.c.litere.de dila.ꝛ.c.ſi.de iudi.no.Fed.de ſe.cōſi.xxiij.quia
dico ꝙ id quod nunc petitur ſatis in effectu cōtinetur in illa ſentētia
iam lata.Si em̄ pronūtiet͂ illud caſtrū beluederis eſſe de diſtrictu ꝛ co
mitatu dicte ciuitatis,ꝛ nobiles de buſtareto illud retinere ac retinuiſ
ſe indebite ꝛ iniuſte ac condēnati fuerūt ad illud reſtituendum ꝛ rela-
xandū dicte ciuitati Exij.ergo cōcluditur ꝙ hoies dicti caſtri debent
ſoluere onera impoſita vel imponēda per dictos nobiles:nec poſſunt
amplius illorū dñm nominare ſeu pretextu illius ſe defendere:impu-
tent em̄ ſibi quare tunc nō appellauerūt.debēt ergo nunc reſpondere
dicte ciuitati ſicut ꝛ alia caſtra q̄ ſunt de diſtrictu ꝛ comitatu dicte ci-
uitatis cū in effectu talis effectus reſultet ex illa ſententia.vbicūqȝ em̄
caſtrum nullum iuriſdictionem habet,ſed tota iuriſdictio eſt penes ci
uitatē:ꝛ ſic tenētur parere mandatis ciuitatis ꝛ illiꝰ onera ſubire ꝛ di
cuntur ciues illius ciuitatis,hec oīa probātur ex no.per Bar.in.l.j.ff.
de dam.infec.ꝛ.l.j.ad muni.ꝛ.l.nō dubito.ff.de cap.ꝛ poſtli.reue.facit
l.qui ad iura.ad muni.ꝛ.l.incola.cū.l.ſequē.de mune.ꝛ hono.ꝛ qȯ no.
Jo.and.in.c.j.de immu.eccle.lib.vj.Probationes ergo nunc facte per
vniuerſitatem dicti caſtri qȯ a qnquaginta ſex annis ꝛ citra dicti nobi
les poſſederūt omnimodam iuriſdictionē a dicto caſtro:ꝛ ad eorum
impoſitiones ſoluerūt onera ꝛ collectas non habent releuare dictam
vniuerſitatem qꝛ iam pronuntiatū contra dictam vniuerſitatem fuit
qȯ indebite ꝛ iniuſte dicti nobiles poſſederūt iſtud caſtrum.Et ſic in
iuſte iſto caſu impoſuerūt.vt in.c.licet.de ꝑba.ꝛ qȯ no.Inn.in.c.in li-
teris.de reſti.ſpo.ꝛ.c.ij.de in integ.reſti.a qua ſententia nō fuit appel-
latū vt prediximus.Et ſic hec ꝑbatio nunc facta non releuat ſed dꝫ iuxta
petitionē illa ſentētia nūc mādari executioni.vt in.c.cum ſuper.de re
iudi.ꝛ in aliis iuribus ſupiꝰ allegatis.Nec obſtat ſi dicat͂ qȯ poterat di-
ctum caſtrū venire per beneficiū reſtitutionis in integrū.per.l.res pu-
blica.C.ex qui.cau.maio.qꝛ ſm glo.in illa.l.nō habet locum in villis ꝛ
caſtris.Et ꝑſuppoſito ꝙ debeat obſeruari in caſtris populoſis vt qui-
dam dixerūt:ꝙ ſequitur ibi Bart.tū ceſſat nunc iſtud beneficium cum
lapſum ſit quadriennium a tēpore ſentētie.l.fi.C.de tēpo.in integ.reſt.
peten.no.Bar.in.d.l.reſpublica.Nec obſtet ſi dicat͂ qȯ conueniri
debebāt dicti nobiles qui poſſidebāt ſubiectionē in caſtro ꝛ nō homi
nes illius caſtri qui poſſidebantur.vt in.c.inter quatuor.iuncta gloſ.de
maio.ꝛ obe.ꝛ.c.auditis.de pſcrip.qꝛ dico ꝙ etiā ſubditi pro eorum in-
tereſſe,ꝛ qȯ ipſi faciūt ꝙ actor non poſſidet cōueniri poſſunt ſaltē vt
ſententia ſicut probatur in.c.cū inter.ꝛ.c.cū ſup.de re
iudi.no.Inno.in.d.c.auditis.ꝛ.c.inter quatuor.¶ Sed his nō obſtā-
tibus contrariā ſententiā arbitror veriorē:vt puta duplex poſſe adhi-
beri remediū impediendi intentionē dicte ciuitatis exij:ꝛ ſubuenīēdi
dictis nobilibus.Primo qꝛ licet illa ſententia reperiatur trāſiuiſſe in
rem iudicatā tū ex quo fuit de ea oppoſitū contra legem ꝛ ꝑbationes
factas in contrarium vt apparet nunc per ꝑbationes legitimas dicti
nobiles preſcripſerunt legitime omnimodā iuriſdictionē in dicto ca
ſtro.de quo recognouit de ea pronūtiare debet.vt in.l.de qua re.ff.de
re iudi.ꝛ.c.cum ſuper.de cā poſſeſ.ꝛ proprie.debet pronuntiare contra
dictam ciuitatem ꝛ abſoluere dictū caſtrū ab impeditiōe ipſius ſuper
cauſa nouiter impetrata.Et ſic pronuntiare legitime fuiſſe appellatū
ad vniuerſitatē dicti caſtri.Ad hoc eſt notabiliſſimū dictū Inno.in.c.
cū dilecta.de reſcrip.ꝛ.c.cū bertoldus.de re iudi.Et idē ſentit in.c.fra-
ternitatis.de frigi.ꝛ.c.ex ratione.de appel.dicit em̄ Inno.in ꝑallega-
2 tis locis † qȯ ſi probatiōes de facto admittunt͂ cōtra ſniam per quas
ꝑbationes appareat illa ſnia minus legitima dꝫ iudex magis inhere
re ꝑbationibus ꝙ ſentētie priꝰ late.Et hanc opinionē expreſſe firmat
do.Anto.de but.in.d.c.cū dilecta.dicens ꝙ ex quo probatio eſt facta
tranſit in notoriū:ideo tollitur effectus ꝑſumptionis ſurgētis ex ſen
tentia ſicut tollitur per cōfeſſionem partis que ſimiliter inducit noto
rium,vt notāter dicit idē Inno.in.d.c.quod ſi is.pro quo fuit ſenten-
tia lata cōfiteatur eam iniuſtam debet iudex illā retractare.Ad hoc qȯ

not. Cyn.⁊ alij doc.in aut.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.vbi di-
3 cunt † ꝙ cõtra preſumptionẽ iuris ⁊ de iure admittitur probatio in cõ
trariũ per confeſſionẽ illius in cuius fauorẽ ius preſumit qð non pro
cedit ex altero niſi q2 cõfeſſio trãſit in notoriũ. Idem eſt in probatione
iam facta poſt cõcluſionẽ in cauſa.vt in.c.cũ olim.de verb.ſig. Et not.
domi.de Ro.deciſio.cccciij. Facit qð not. Inno.in.c.cõſtitutus. de fi.
preſby.vbi dicit ꝙ licet contra agentẽ poſſeſſorio nõ debeant admitti
probationes ſuper effectu ꝓprietatis.vt in.c.in literis.de reſtit.ſpo.⁊
c.fi.de ordi.cogni.tñ ſi per eius confeſſionez ⁊ probationes admiſſas
cõſtaret de proprietatis effectu:tunc cõtra notoriũ nõ fieret ſibi reſti-
tutio. Et ſi dicatur notoriũ etiã ſurgere ex priori ſententia:⁊ ſic nõ de-
bet tolli per notoriũ ſequens cũ primũ ſit eque potens:reſpondetur
4 ſm do. Anto.† ꝙ notorium ſurgens ex ſententia eſt notoriũ preſum
ptionis.⁊ cum agatur hic de preſcribenda iuriſditione contra dictam
ciuitatem Exij.⁊ non contra eccleſiam romanã ſufficit preſcriptio cõ-
munis:vt ſi eſt cũ titulo ſufficiat tẽpus.x.anno.inter preſentes.⁊.xx.
anno.inter abſentes. Nam ⁊ in iſtis corporalibus hȝ locũ hec preſcri-
ptio longi temporis:vt probatur in.l.fi.C.de preſcrip.lon.tem.⁊.l.j.C.
de ſerui.⁊ ſi eſt ſine titulo ſufficit tẽpus.xxx. vel.xl.anno.⁊.xvj.q.iij.§.
poteſt. Et de directo ad caſum noſtrũ vide text.iuncta gl.in verb.prin
cipaliter in.c.ad audientiã.de preſcrip.⁊ bona gl.in.c. volumus.xvj.q.
iiij.⁊ in.c.dilectus.de capel.mona. ¶ Ad idẽ qð no. Bar.in.l.ſi publi
canus.§.in vectigalibus.ff.de publi.in quibus iuribus colligit ⁊ not.
ꝙ contra tenentem iura principis põt preſcribi cõmuni iuri ſi tantũ
agitur de preſcribendo cõſeruet eum illeſum. Cũ ergo nunc apertiſſi-
me conſtet per legitimas ꝓbationes:⁊ ꝑſupponit in iudicio admiſſas
qð dictũ caſtrum eſt ſubiectũ dictis nobilibus de buſtareto ꝑ preſcri
5 ptionem legitimã:⁊ hec probatio dȝ preualere ſnĩe ante late † cum ma
ioris virtutis ſit preſcriptio ꝙ̃ nuda ſententia:vt colligitur ex notatis
in.l.fi.ff.rem ra.hab.⁊ in.l.obligationũ.§.placet.ff.de actio.⁊ oblig.iun
ctis no.in.l.iulianus.ff.de condi.indeb.facit.c.ad aures.de preſcri.vbi
tex.dicit ꝙ preſcriptio omnẽ prorſus actionẽ excludit. Et qð not. Io
an.and.in regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.in mercu.iunctis not.per
Inno.in.d.c.quia plerics.hinc eſt ꝙ ſi quis cõfiteatur in ſnĩaȝ iniuſtã
etiã poſt tranſitũ in rẽ iudicatã:vel poſtea appareat iniuſta per ꝓba-
tiones in iudicio admiſſas debet ſnĩa retractari.vt.ſ.poſt Inno.dixi:
ſecus autẽ ſi poſt cõpletã preſcriptionẽ conſtat rem fuiſſe alterius ſm
cõmunem opinionem canoniſtarũ.vt no.gl.⁊ docto.in.c.vigilanti.de
preſcrip. Et Io.an.plene proſequitur ⁊ tenet ſub dicta regula poſſeſ-
ſor. Et debet hoc caſu ꝑſumi dictos nobiles de buſtareto bona fide ꝑ-
ſcripſiſſe cũ ante illã ſnĩam poſſederint vltra triginta annos,nam ex
longinquitate tẽporis preſumitur ſententia iuſta etiã in corporalibus
vt no.voluit Inno.in.c.ij.de in integ.reſt.⁊ Bar.in.l.fi.C.vñ vi.in fin.
Nec ſentẽtia lata habuit preiudicare ipſis nobilibꝰ:vt ſtatim in ſcðo
remedio dicaȝ. Certũqȝ extat dictum caſtrum potuiſſe allegare ius no
biliũ.vt in.c.cũ olim.el.ij.de priuile.⁊.c.cũ ꝑſone.eo.ti.lib.vj.not. Inn.
in.c.auditis.de preſcrip. Et ex iſto remedio dico in cauſa iſta pronun-
tiandum per iudicẽ appellationis bene appellatum ⁊ debet abſoluere
vniuerſitatẽ dicti caſtri,ab impetitione dicte ciuitatis Exij:quia hoc
debuiſſet facere primus iudex ſi corã eo fuiſſet hec preſcriptio probata
vt probatur in.c. Raynaldus.⁊.c.raynutius.de teſtamẽ.facit qð not.
Bar.in.l.cũ apud.ff.iudi.ſol. Iſtud tamen remedium eſt aliquantulũ
dubiũ quo ad ipſos ſubiectos:q2 cũ eis deſcẽdentibꝰ fuerit alš ꝓnun
tiatũ dictos nobiles iniuſte poſſediſſe.ergo nõ poſſunt allegare nunc
illorũ poſſeſſionem cũ in ipſorum preiudicium preſumenda ſit iuxta
ex quo ab illa ſententia nõ fuit per eos appellatũ. Ideo tutius eſt ꝙ
ipſi nobiles cõpareant ⁊ ꝓponant de iure ſuo:vt ſubijcitur in hoc ſe-
quenti remedio. ¶ Scðm remediũ impediendi in effectu intentionẽ
vniuerſitatis Exij eſt vt dicti nobiles cõpareant pro eorũ intereſſe:qð
facere poſſunt.vt in.c.veniens.el.ij.de teſti.⁊.c.cũ ſuper.de re iudi.et.l.
ſi ſuſpecta.ff.de inoff.teſta.⁊ in.l.ad execu.⁊ in.l.a ſententia.ff.de.ap-
pel. Et ſi volũt impedire executionẽ ſentẽtie in caſu quo veniret feren
da contra vniuerſitatẽ caſtri ſatis eſt dicere de eorũ iure:⁊ hoc indubi-
tatum ſi tẽpore prime ſententie ignorauerint cauſam agi contra vni-
uerſitatẽ caſtri cũ iuriſdictionẽ poſſidebãt:vt ꝓbatur in.d.c.veniens.
Et ibi per Inno.⁊ in.l.ſepe.ff.de re iudi.not. Inno.⁊ cõiter alij doct.
in.d.c.cũ ſuper.⁊.c.penul.e.ti. Et ſic volunt ꝙ pro eis ꝓnuntietur de
bent dare ſaltẽ qualẽ qualẽ petitionez.vt no. Hoſt.⁊ Ant.de but.in.c.
cum ſuper.prealleg.licet ibi Inn.ſenſerit ꝙ indiſtincte iſte dñs cõpa-
rens pro iure ſuo qð habet in ſubiectis debet audiri ſine alia petitiõe
⁊ poteſt vti ꝓbationibus factis per ſubiectos. Sed mihi plus placet
precedens opinio:q2 ſicut ꝓbatione ꝑ ſubiectos facta nõ nocet domi
no abſente.vt infra dicã.ita nec ꝓdeſſe dȝ.argumẽtũ eorũ que no.in.c.
cauſam.de teſti.⁊ ſatis ꝑſumuntur ignorare.ſi erant in etate infantili.
argu.c.fi.qui matrimoniũ accuſare poſſunt. Sed preſuppoſito ꝙ ipſi
fuerint ſcientes cauſam ſubiectionis agi per vniuerſitatẽ caſtri ⁊ tacue
rint. Nũquid fuit eis irrogatum ꝑiudicium aliquale eſt dubiũ:⁊ pre-
mitto illud certũ eſſe ſubditos conueniri tertio de iure ſubiectionis:
tum quia eorũ intereſt nõ mutare dominũ:tum q2 ipſi videntur face
re quominus tertius poſſideat non patiendo:vt ſupra dixi:hoc ꝓbat
in.c.cũ ſuper.de re iudi.⁊.c.cũ inter.eo.ti.not. Inn.⁊ cõiter docto.poſt
eum in.c.auditis.de preſcri.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.⁊.d.c.cũ
6 ſuper.dixit tamẽ Inno.in.d.c.auditis.quoſdã tenere † ꝙ licet ſubie-
cti admittantur ad defenſionẽ ⁊ poſſint cõueniri:tñ defenſio primo lo
co ꝑtinet ad illum qui poſſidet ſubiectionẽ:refert alios dicere ⁊ me-
lius ſm eũ ꝙ defenſio non pertinet ꝑncipalibus ad dominũ ꝙ̃ ad reli
quũ:ſed plene ad vtrũqȝ. ¶ Sȝ principaliter ꝑtinet defenſio ad ſubie
ctũ ⁊ ad ſubiectionẽ poſſidentẽ,allegat.l.principaliter.C.de lib.cauſa.
⁊ cũ hoc ſcðo dicto trãſeunt cõiter ibi doctores. ¶ Sed dubiũ eſt nũc
an ſnĩa lata cõtra ſubiectos noceat dño ſeu ſubiectionem poſſidenti ſi
ſciuit litẽ agitatam ⁊ tacuit. Nec auia poſtmodũ appellauit. Inno.in
c.ſuborta.de re iudi.ſentit ꝙ ſic.requirit tamen ꝙ dñs ſciuerit litem a
gi ⁊ non ignorauerit ius ſibi cõpetere in ſubiectos litigãtes:idẽ etiã
ſentit in.d.c.auditis.q2 ſententia vnius alij nõ ꝑiudicat niſi ſciuerit et
nõ defenderit:q2 tũc preiudicat.allegat.c.ꝙ̃uis.de re iudi.l.ſepe.§.pe-
nul.ff.eo. Contrariũ tamen ipſe tenuit in.c.cũ ſuper.de re iudi.vbi te-
net ꝙ nõ ſit preiudiciũ dño quo ad proprietatem ſed ſolum quo ad
poſſeſſionẽ:nec ſit executio ꝓ illo qui ſnĩam obtinuit ſuper ſubiectio
ne dño ſciente ⁊ tacente. Et videtur de hoc ibi caſus. Idẽ tenet in.d.c.
quãuis.vbi dicit ꝙ argumen.eius quod dicitur de liberto in.d.l.ſepe.
7 † ſi vnus epũs agit contra aliquod monaſteriũ petẽdo ibi epiſcopalia:
ſed ille qui primo exercebat ibi epalia nõ defendat monaſteriũ:ꝑiudi
cat ſibi quo ad poſſeſſionẽ:⁊ hanc opinionem:vt non fiat preiudiciũ
quo ad ꝓprietatẽ epiſcopi in dñio:licet ſciuerit ⁊ nõ defenderit tenet
⁊ approbat Anto.de bu.⁊ cõiter alij canoniſte in.d.c.cũ ſuper.⁊ in.d.
c.ꝙ̃uis.⁊ videtur aperte ꝓbari in.d.c.cũ ſuper.quinimo dñs Fran.de
zabarellis olim cardina.Florenti.legendo tenuit in.d.c.cum ſuper.qð
etiam ſuper poſſeſſionem non ſit preiudicium ipſi dño ſi ipſe poſſidet:
⁊ ad.c.cum ſuper.reſpondetur ꝙ intelligitur quando dominus non
erat in poſſeſſione. Nam vbi alias potuiſſet impedire executionẽ fien-
dam in re vacãte ꝑtextu iuris ſui.vt leg.⁊ no.per Inno.in.d.veniens.
de teſti.⁊ per Bar.in.l.a diuo pio.ff.de re iudi. Nũc nõ poterit ex quo
fuit ſciens ⁊ nõ aſſumpſit defenſionẽ:ſed ſi ipſe dominus eſſet in poſ-
ſeſſione nõ debet ſua poſſeſſione priuari propter ſnĩam latam contra
ſubditos:quia hoc eſſet de directo ꝯ mentẽ illius capituli,vbi dicit ꝙ
ſententia lata contra monaſteriũ pro epiſcopo debet executioni man-
dari abſqȝ alterius epiſcopi preiudicio qui dicebat monaſteriũ illud
ſibi ſubiectum. Et ſubijcit ibi tex. Ratio eſt quia geſta cõtra monaſte
rium non debent ꝑiudicare epõ pretẽdenti ſubiectionẽ, licet ſciuerit
⁊ non appellauerit ꝙ̃uis res inter alios acta regulariter non dȝ alijs
nocere iuxta cõſtitutiones canonicas ⁊ ciuiles,vnde ponderanda ſin
gulariter ſunt duo ex illo tex. ¶ Primo q2 dicit ꝙ abſqȝ preiudicio
epĩ pretendentis ſubiectionem dȝ illa ſententia mãdari executioni, ſi
eñ priuaret poſſeſſione non fieret abſqȝ ſuo grauiſſimo ꝑiudicio,cum
magnũ ſit poſſeſſionis cõmodũ,cũ ſepe ex defectu ꝓbationis ſup do
mino perdat ipſum dominium.vt in.c.ſepe. de reſti.ſpol.⁊ onus ꝓbã
di incumbit non poſſidenti.l.fi.C.de rei vendi.⁊.c.ex literis.de ꝓba.et
inſti.de interdic.§.cõmodũ.intelligat ergo ille tex.de quolibet preiu-
dicio quod generatur domino tacenti,cũ ſit executio in re vacante cũ
facilius ipſe obtinuiſſet ſi nemo poſſederit.d.c.veniẽs.⁊ hunc intelle-
ctum videtur tacite ſenſiſſe Inn.in.c.ꝙ̃uis.prealle.in prin. ¶ Secũdo
ponderanda eſt multum ratio illius deciſionis dum dicit ꝙ res inter
alios acta ⁊c. Et ſic ſingulariter vult illa ⁊ neſcio alibi ꝙ dñs dicitur
prorſus alia perſona quo ad hoc vt nulluȝ ſibi fiat preiudiciũ,ſaltẽ gra
ue ex geſtis cum ſibi ſubiectis,⁊ ꝙ illa regula res inter alios acta ha-
bet locum in eo,⁊ per conſequens infertur ꝙ.l.ſepe.⁊.c.pe.habent lo-
cum in domino quo ad regulam ibi poſitã ⁊ non quo ad caſus exce-
ptos.hoc ego probo. Primo per rationẽ ipſius Inn.in.d.c. auditis.
8 nam ibi dixit † ꝙ defenſio cũ de ſubiectione agitur pertinet principa
liter ⁊ equaliter ad dñm ⁊ ad ſubiectos.q2 ſicut dñi intereſt non perde
re ſubiectos,ita intereſt ſubiectorum nõ mutare dñm.facit.d.l.princi-
paliter.ergo ſnĩa vnius non dȝ alteri etiam ſcienti nocere,qð probo ꝑ
dictam.l.ſepe.⁊.d.c.penul. Tunc eñ ſententia vnius nocet alteri,cum
cui primo loco competat actio permiſit ſequentem experiri cum illũ
poterat a iudicio repellere,vt ibi dicitur. Sed ſi equaliter ad vtrunqȝ
pertineat non potuiſſet dñs ſubditos remouere a iudicio. Itẽ quare
eſt imputandũ hoc dño cum ſubditi litigent pro intereſſe ſuo,⁊ ſic ſen
tentia habebit effectum contra ſubditos vt non poſſit ratione eorum
intereſſe amplius contradicere,ſed non contra duos,cũ quelibet res
nõ debeat excedere effectum ſuũ et tranſire ad alias perſonas.de his
que fiunt a maio.part.capi.queſiuit.⁊.l.ſancimus.C.de pen.dicet ali-
quis hoc non videtur contra tex.in.d.l.ſepe.in.§.nam ⁊ ſi libertus.vbi
dicit ꝙ libertus litigans de ſtatu ſuo cum reportat contrariã ſenten-
tiam ꝑiudicat ipſi domino ſuper ſuo iure patronatus. Ad illum eniȝ
tex.põt reſponderi dupliciter. Primo ꝙ tex.ille habet duos intelle-
ctus. Primꝰ vt intelligat qñ dñs interuenit in iudicio,⁊ hoc vr̃ ſona
re tex.dum dicit me interueniente ⁊c. Et hunc intellectũ tenuit Ioan.
an.⁊ approbat Inn.in.d.c.cum ſuper.dixit eñ Io.⁊ bene ſm Inn.ꝙ
ſi quis iura petit que ego poſſideo in re aliqua me ſciente ⁊ obtineat
non tñ mihi preiudicat niſi eam defendam,⁊ exponit verbũ.d.l.ſepe.
ſcilicet

ſcilicet interueniente ꝛ defendente.ꝛ ſic apparet ſꝫ eū ꝙ ſi offerat ſe de
fenſioni debet pꝛobare de iure ſuo aliter fieret ſibi pꝛeiudiciū.hec ſunt
foꝛmaliter verba Inn.in.d.c.cū ſuper.❡Scđs intellectus fuit Ro
dulphi vt ſufficiat ſola ſciētia,ꝛ lꝫ Bar.hūc intellectū teneat in.d.l.ſe
pe.Inn.tñ ꝛ Jo.an.dicūt ꝙ papa videť illū intellectū repꝛobare.in.d
c.cū ſuper.Sꝫ ſi volumꝰ ſaluare intellectū Jo.an.ꝛ Bar.dicamꝰ aliter
ꝛ ſic ꝙ aut loquimur in liberto litigāte,ꝛ ſic fit dño ſcienti ꝑiudiciuꝫ
vt in.d.§.nā ꝛ ſi libertus.aut loquimur in ſubiecto litigante ꝛ nō fit do
mino ꝑiudiciū licet ſcienti niſi ipſe interuenerit in iudicio ꝛ obtulerit
ſe defenſioni,ꝛ ita loquiť.d.c.cū ſup.ꝛ hunc intellectū ponit do.Ant.
de but.in.d.c.cū ſup.Et vř iudicio meo de mēte Bar.in.d.§.nā ꝛ ſi li
bertus.ſi rō ſua bene pōdereť.rō diuerſitatis,qꝛ libertus fuit conſecu
tus libertatē a dño ꝛ ſic videtur habuiſſe licētiam experiēdi ſuper do
minio ꝛ ꝯſequēter ſup iurepatronatus ex licētia ipſius dñi,merito fit
dño ſciēti ꝑiudiciū,ſicut eadē rōne dř in creditoꝛe litigāte ſup dñio pi
gnoꝝ agēdo hypothecaria vt faciat ꝑiudiciuꝫ debitoꝛi ſciēti,habuit
eñ illā obligationē facto dñi,ꝛ vř ſibi dediſſe licētiā ſup dominio li
tigandi,vt not.Bar.in.d.l.ſepe.In ſubiecto aūt ceſſat hec rō cū nihil
habeat facto dñi,ſꝫ mere ipſe poſſideť.Si ergo litiget de ſubiectiōe ve
nit mere ꝑ intereſſe ꝛ facto ſuo,iō non dꝫ ꝑiudicare domino immodo
minus quo ad ius ſuū cēſeť ꝓrſus alia ꝑſona:vt apte voluit tex.in.d.
c.cū ſup.c.cū hac expoſitione pōt intelligi.c.ſuboꝛta.ꝛ dictū Inn.ibi
nō loquiť de exēpto litigāte ſup iure exceptiōis.Nico.abbas.

❡Conſilium.xc.

1 ☞ Pꝛomittens ſub certa pena ſe facturū ꝛ curaturum ꝙ Titius cō
trahet matrimonium cū Sempꝛonia ſi fecit quicquid potuit non te
netur ad penam.

2 Legatum ſi factū fuerit mulieri ſi Titio nupſerit videtur ꝓhibita ne
alteri nubat,ſed cum illo Titio tantum.

3 Juſſus ſi aliquis moꝛari cū aliquo vel cōtrahere,ſi ille recuſet vel non
poſſit cōmode vel honeſte cum illo moꝛari vel cōtrahere debetur liga
tum ꝛ tollitur obligatio.

Circa pꝛimum dubium. Salua
toꝛis ꝑ
pꝛius poſtulato ſuffragio.Videt ꝙ fideiuſſoꝛes qui ꝓmi
ſerunt ſe facturos ꝛ curaturos ꝙ magiſtri Petrꝰ ꝛ Anto
nius iuxta ꝓmiſſionē ꝯſtruēt ꝛ faciēt magazinū in oppido liminꝗ ſub
certa pena teneanť ꝛ obligati ſint ad factū pꝛincipaliter.i.ad ꝯſtructio
nem ipſius magazini, ꝛ etiam ad penam ꝓmiſſam cū opus intra tꝑs
pꝛomiſſuꝫ,ſcilꝫ.xviij.menſiū factū non eſſe non obſtāte caſu moꝛtis in
ꝑſonam magiſtri Petri ante perfectionem operis cōtingente,ꝛ ꝙ te
neatur ad ipſiꝰ factum pꝛincipale ꝓbari videť ꝑ.l.nemo eſt q neſciat.
ff.de duob.reis.ꝛ.l.ſi quis pꝛo te.coniūcta glo.ff.de fideiuſſ.in qbꝰ iuri
bus ꝓbať ꝙ etiam in obligationibus poſſunt interuenire fideiuſſo
res ꝛ obligari ad ipſum factum pꝛincipale ad qđ erat obligatꝰ pꝛinci
palis pꝛomiſſoꝛ,videť eñ interuētu fideiuſſoꝛis tacite agi vt induſtria
pꝛincipaliter ꝓmiſſoꝛis non videať electa,ſed ꝙ opus poſſit fieri ꝑ fi
deiuſſoꝛes vel alios qui ſunt eiuſdem peritie cum ꝓmiſſione ꝙ obligē
tur ad penam,patet qꝛ ante moꝛtem dicti magiſtri Petri pena fuit cō
miſſa cū intra tꝑs.xviij.mēſiū iuxta ꝓmiſſionē opꝰ factū nō fuit,moꝛs
ergo ſuperueniens poſt penā ꝯmiſſam nō liberat fideiuſſoꝛes.tex.eſt
in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſd.cog.nec releuant ſi dicāt ꝙ poſt lapſuꝫ tē
pus operi fiendo pꝛefixo officiales Florentini ſup illo tꝑe deputati vna
cū dño ꝛ pꝛioꝛibus eiuſdem vibis deſtinauerūt pecuniā dictis magi
ſtris ꝓ opere pficiendo ꝛ acceptādo ipſuꝫ factū videnť receſſiſſe tacite
a pena vt ſic ſaltē ope exceptionis poſſint liberari.vt in.l.ꝗ.ff.ſi qs cau
tio.qꝛ illud ꝓcedit quando fuit ſimpliciter appoſita pena,ſed fuit ad
iecta clauſula rato manēte pacto,tūc dilatio data poſt penā ꝯmiſſam
ad opus pficiēdū nō liberat a pena iaꝫ cōmiſſa.tex.eſt no.in.l.cū ſtipu
latus ſim mihi a Pꝛoculo.ff.de ver.obliga.ꝛ ibi per gl.ꝛ Barto. hoc
bona gl.in.c.dilecti.de arbi.in fi.facit.l.pe.ꝛ qđ ibi not.de tranſact.
❡Sed his non obſtātibus cōtrariā ſententiā arbitroꝛ preualere ſi re
cte alia hoc negotiū cōtingentia ponderenť.Et pꝛimo diſcutiā vtruꝫ
dicti fideiuſſoꝛes remanſerint obligati ad factū pꝛincipale.ſecūdo nū
quid ad penam.❡Circa pꝛimū dico ꝙ nō,qꝛ iſti fideiuſſoꝛes nō ꝓmi
ſerunt factū pꝛincipale,quo caſu loquať.d.l.nemo eſt q neſciat.ſꝫ obli
gauerūt ſe facturos ꝛ curaturos ꝙ magiſtri facient iuxta eoꝝ ꝓmiſ
ſionem,quo caſu non obligant ipſi ad factū pꝛincipale cum illud non
ꝓmiſerint,ſed ſe facturos ꝛ curaturos ꝙ illi facient,vt no.Bart.in.d.
l.ſi quis ꝓ eo.Et facit qđ ibi no.gl.ad hoc text.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi
quis dolum.ff.de ver.ob.ꝛ inſtit. de inuti.ſtipula.§.ſi quis aliū. obli
gatio eñ ſumit factū a mente contrahentiū.l.in ꝯuenētibꝰ.ff.de ver.
ſig.Et maxime hoc tenendū in caſu noſtro cū non ſunt eiuſdem peri
tie cum pꝛincipalibus ꝓmiſſoꝛibus,vt not.in.d.l.ſi quis pꝛo eo.ꝛ.d.l.
nemo eſt qui neſciat.ꝛ hoc clariſſimū eſt.❡Venio ad ſecūdū.ſ.an ſint
obligati ad penā,ꝛ concludo ꝙ non:qꝛ pena nō fuit cōmiſſa ante moꝛ
tem dicti magiſtri Petri,ſic cū non defecerit ꝑ eis qui curauerint et
fecerint ꝙ illi magiſtri opus pfecerint non committitur ſtipulatio pe
ne,qꝛ difficultas ſeu impoſſibilitas ſuperueniens impedit pene com
miſſionē.text.eſt notabi.in.l.ſi vehēda.ad leg.rhod.de iac.no.Bar.ibi
latius ꝛ clarius in.l.ꝯtinuus.§.illud.de verb.ob.Et idē in difficiliori
bus terminis ꝙ̄ noſtris cōſuluit Fede.de ſenis habito conſilio cū Jo
1 anne paglareñ.ſicut ipſe refert cōſilio.xcvij.vbi dicit † ꝙ ſi quis pꝛomi
ſit ſub certa pena ſe facturum ꝛ curaturuꝫ qđ Titiꝰ cōtrahet matrimo
niū cū Sempꝛonia ſi fecit qcquid potuit nō teneť ad penā qꝛ ſatiſfa
cit obligatiōi q̄ꝓtū in eo:fuit ꝛ difficultas impedit pene commiſſionē.
vt in.d.l.ſi vehenda.❡Sed in caſu noſtro non ſolum ſuperuenit diffi
cultas:ſed etiam impoſſibilitas:qꝛ ipoſſibile erat curare poſt moꝛtē vt
ille magiſter Petrus opus perficeret:ergo ex perſona dicti magiſtri
Petri decedētis anteꝙ̄ pena committeretur fideiuſſoꝛes nō tenētur:
nec illa obligatio tranſiuit in heredes dicti magiſtri Petri.qꝛ factum
inherens perſone defuncti nō trāſit in heredem.d.l.ſi deceſſerit. ꝛ ibi
per Bar.per qđ dicit ꝙ ſi quis pꝛomiſit vt poſſit pꝛo debito capi ꝑſo
naliter:illa obligatio nō trāſit in heredes.Ad idem.l.vna.§.ſin autem.
in fin.C.de cadu.tollen.qđ autē pena nō eſſet cōmiſſa añ moꝛtem dicti
magiſtri Petri non obſtāte lapſu.xviij.mēſium operi pficiendo pꝛefi
xoꝛum:pꝛobať ex eo:qꝛ vt pꝛeſupponiť in facto iſti cōduxerunt opus
faciendū intra illud tempus:cū hoc ſuper quodā muro antiquo edifi
carent:ſed tñ fuiſſet poſtea per officiales compertū qđ illud opus ſic
edificāduꝫ manſurum de nouo locauerunt dicto magiſtro Petro vt
illum murum edificaret de nouo.Et conſtituerunt ſibi pꝛo illo nouaꝫ
mercedem appoſito tꝑe trium menſium ad ipſius muri edificationeꝫ.
Et ſi cō pꝛime ſtipulationi fuiſſet additum opus qđ nōvenit in pꝛima
pꝛomiſſione videť tacite receſſum a tꝑe pꝛimo pꝛefixo vt ſaltem vi exce
ptiōis ꝯſerueť nec intra tēpus pꝛius cōuentū committatur pena ad
hoc quod no.gl.i.l.ſi.C.de noua.ꝛ per Bart.in.l.pe.ff. de ꝓ̄o.ſtipula.
ꝛ per eundē.ꝛ gl.in.l.ij.ff.de noua.Optime ad ꝑdicta facit ꝛ ideo he
ſitatur.ꝛ qđ ibi no.Bar.ff.de verb.ob.vbi diciť ꝙ ſi quis ꝓmiſit intra
certum tꝑs inſulā edificare:demū aliqua pars inſule facte incēdio coꝛ
ruit:diciť ꝙ ibi debet pꝛomiſſoꝛ haberet integrum tempus edificandi
pꝛopter impedimētū ſuperueniēs:ita videtur dicēdum in caſu noſtro
cum mutato opere impediať diligentia:ꝛ per cōſequens debet auge
ri tꝑs:ex quo aliud nō fuit expꝛeſſum.arg.in.l.ſeio.j.rnſo.i fi.ff.de ann.
leg.ꝛ pꝛima ſtipulatio interdū capit dilationē quaſi tacite tēpus ineſt:
vt in.l.interdū.ff.de verbo.obli.Et ſi pꝛemitto ſimpliciter dare centuꝫ
tñ intelligiť tacite tēpus intra quod per me ſolui poteſt. Et hoc fue
rit de mēte contrahenſium ſatis facit:quia elapſo tempoꝛe.xviij.men
ſium pꝛimo pꝛefixo nihil officiales ꝑdicti ꝓpoſuerūt de pena:ex his
enim que ſequuntur pꝛeſumitur ad pꝛecedētia.vt in.l.ſi ſeruus pluriū
in fi.ꝛ.l.qui filiabus.ff.de lega.j.Et ꝑſertim hoc pꝛocedit ſi illa clauſu
la rato manente pacto appoſita non fuit.vt not.in.d.l.cū ſtipulatus
ſim mihi a pꝛoculo.ꝛ in.d.l.ij.ſi quis cau.Idē tamen eſt ſi fuit appoſi
ta per ꝑdicta maxime quia hoc ꝑſupponitur.ſ.qđ dictū opus cum cō
ſtructione muri de nouo non poterat commodo fieri intra tempus
pꝛius pꝛefixum.facit.l.nepos pꝛoculo.ff.de verb.ſigni.Pꝛetera ſi non
fuiſſet receſſum a tempoꝛe pꝛefixo ad quid fuiſſet appoſitum tempus
triuꝫ menſium nouum murum conſtituendi:cum ille murus edifican
dus erat ſolum pꝛopter conſtructionem magazini:vnde ſatis erat tē
pus appoſitum ſuper toto cum ratione totius tractabať de parte ar
gumen.eoꝝ que no.in.c.auditis.de pꝛocu.ꝛ in.c.cum dilecti.de do
lo ꝛ contu.Et ex his infero ad ſecundum dubium nunquid fideiuſſo
res ſint ſaltē obligati ex ꝑſona magiſtri Antonij ſuperſtitis: ꝛ dico ꝙ
non totum per pꝛedicta:tum quia magiſter Antonius non obligauit
ſe cū dicto magiſtro Petro vt eſſent duo coꝛrei.ꝛ ſic ceſſat.l.j.C.de duo
bus reis.ꝛ.l.reos.ff.e.cum ſimi.vbi patet ꝙ duo coꝛrei videnť obligati
inſolidum licet hodie ſecus ſit per auť.hoc ita.C.eo.tit. Sed magiſter
Petrus fuit pꝛincipalis pꝛomiſſoꝛ.ille autem magiſter Antoniꝰ obli
gauit ſe ad faciendum partem ſuam vna cum dicto magiſtro Petro:ꝛ
ſic elegit peritiam ꝛ induſtriā dicti magiſtri Petri qui erat magiſter
pꝛeſtātioꝛ:ꝛ foꝛte ſine eo non obligaſſet ſe ad tam grande opus : vnde
cum pꝛopter cauſam moꝛtis dicti magiſtri Petri non poſſit conſtrue
re vna cū illo magiſtro Petro ſolutus eſt ab obligatione illa ꝛ teneť
cum alio conſtruere.arg.bonum in.§.cum autem.ꝛ in.c.is cui.de offic.
dele.lib.vj.Et quod notanter dicit Inn.in.c.fi.de offi.deleg.facit. l.cū
2 ita legatum.ff.de condit.ꝛ demonſtra.† vbi diciť qđ ſi ita legatum eſt
factum alicui melioꝛi ſi Titio nupſerit videtur pꝛohibita ne alteri nu
bat.ſed cum illo Titio tantum.ita in pꝛopoſito ſi magiſter Antonius
ſe obligauit vt edificaret vna cum magiſtro Petro ſi non poteſt cum
illo laboꝛare non tenetur ſine eo vel cū alio : hoc enim impoꝛtant ver
ba obligationis a quibus recedendum non eſt cum non cōſtet de con
traria voluntate.l.non aliter.ff.de leg.j.ꝛ maxime in caſu noſtro : qꝛ in
dubio verba ſunt interpꝛetanda contra ſtipulatoꝛem.debuerunt enim
illi officiales verba latius concipere cum fuit in eoꝝ poteſtate.vt no
tanter dicit tex.in.l.quicquid aſtringende de ver.obl.Ad idē facit.l.j.
C.de inſti.ꝛ ſubſti.ꝛ.l.caio.ff.de ali. ꝛ cib.leg. ꝛ.l.meuia.ff.de annu.leg.
3 quod in eis no.Bar.vbi patet † ꝙ ſi quis iuſſus eſt moꝛari cuꝫ aliquo
vel cōtrahere:ſi ille recuſet vel non poſſit commode vel honeſte cū illo
moꝛari vel cōtrahere debeť legatū ꝛ tollitur obligatio. Ex his infer
tur ꝙ ſi dictus magiſter Antonius nō remāſit obligatus poſt moꝛtē
dicti magiſtri Petri:nec fideiuſſoꝛes ipſius nō teneť ad penam:qꝛ ꝓ

miſerunt ſe facturos ⁊ curaturos ꝙ illi facerent iuxta promiſſionē per eos factā:⁊ ꝓmiſſio fuit cum illa qualitate vt vna cū magiſtro Petro dictū magazinū deberet edificare:tñ q2 defenſio ꝯpetēs ei rōne coherē tie ꝯpetit ēt fideiuſſori.vt in.l.exceptiōes.la.ij.ff.de excep.imo imputa ret ſibi ſi ſciēter eā omitteret.vt.l.ſi fideiuſſoꝛ.ff.manda.Ex quib⁹ oīb⁹ ꝯcludit qȯ nec ex perſona magiſtri Petri:nec ex pſona magiſtri Antonij dicti fideiuſſores ſint in aliquo obligati. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcj.

1 ☞ Pene qñ imponuntur diuerſe alternatiue a lege ⁊ verba legis diriguntur ad iudicem optio non datur patri ſed ſoli iudici.

2 Bona multa preſtantur inuitis quando eorum cōſulit vtilitati:non voluntati,

3 Potentia de facili reducibilis ad pactum habetur pro actu.

4 Infirmus diues ſi ꝓhibeat niſi ſibi dent aliq̄ medicine,nihilominus ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poterit poſtea repetere.

5 Prouiſio legis eſt magis fauorabilis ꝙ ſtatutum.

6 Judex ex officio ſuo poteſt curatorem iam datum remouere ⁊ alium deputare.

7 Actiones due quādo competunt vna de iure communi:alia beneficio pretoris:vna electa remanet altera excluſa.

8 Facultas datur iudici temperandi a principio penam legis,

9 Minoꝛ nō poteſt ꝓ libito ſe a poteſtate tutoris ſola volūtate eripere,

Poſtulato dei omnipotentis ſuffragio,Quo ad pmū dubiū.Nūqd ſtāte ſtatuto p̄dicto curatoꝛ ſit dand⁹ minori inuito alias nō habenti curatorē,videtur primo ꝙ nō.Nā lege cauet vt curatoꝛ nō detur minori inuito niſi ad litē,vt inſti.de cura.§.itē inuiti,⁊ alibi dicit ꝙ nō debet dari niſi p̄ſenti ⁊ ſtipulāti,vt i.l.q habet.ff.de tute.Alia ſup lege cauet vt ali⁹ petere minori curatorē nō poſſit:ſed ipſe ſibi petere debet.vt.l.diuus.§.curatores,ff.q pet.tut.vel cura.Cū ergo p̄ſens ſtatutū q̄ caueatur ꝙ cōſanguinei poſſunt petere curatorē minori deuiet a diſpoſitione iuris ꝯmunis debet ſtricte intelligi vt minus ꝙ poſſit fieri obuiet iuri communi.l.iij.§.hec aūt verba.ff.de neg.ge.c.in noſtra.de iniur.c.j.⁊.ij.de fil.p̄ſby.li.vi.facit qȯ no.Inn.i.c.cauſam de reſcrip.⁊ Bart.in.l.oēs ppli.ff.de iuſ.⁊ iur.⁊.l.j.ff.ad le.fal.Jo.an.i regula ꝓ poſſeſſoꝛe.de reg.iu.lib.vj.in mercu.prouidet ergo illud ſtatutum vt conſanguinei admittant ad petēdū curatorē vbi al's nō admittebant vt p̄dixi:⁊ nō intelligat vt detur minori inuito nec i alio corrigit ius cōmune:preſertim cū hoc nō exprimat in ſtatuto:⁊ ſine iſto pōt ſtatutū habere ſuum effectum facit.l.ſi vero.§.viro.ff.ſo.ma.⁊.c.ſtatutū.de elec.li.vi. ¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſententiā arbitroꝛ p̄ſtātiorē. ¶ Primo ꝙ verba dicti ſtatuti in eo qȯ dicit ꝙ ſi ꝯuenerint ⁊ noīauerint curatorē vl' curatores vel iurauerint ꝙ dictā petitionē faciūt bona fide ⁊ ꝓ vtilitate minoris noīabūt meliores dent curatoꝛ vel curatores predicti eidē minoris intra xv.dies poſt petitionē ⁊ iuramentum predictum.vnde pondero primo verbū dent:qȯ verbū iudici p̄ceptiuū eſt inducens neceſſitem:ſicut in ſimili habet in.c.ſi diligenti.de fo.cōp.⁊.c.j.de iiur.li.vi,⁊.c.de multa.§.is quoqꝫ de p̄ben.q̄ verba cū ſint impersonalia diriguntur ad iudicē ſolū ⁊ ſic nō requirūt volūtatē minoris vel alterius ſ3 ſolū denotāt factū ⁊ officiū iudicis.Ad hoc qȯ i ſimili habet in cle.j.de re iudi.iūcta glo.in verbo admittat.que eſt no.Ad idē alia gl.not.in.l.ſi ſoroꝛ.C.de colla.facit qȯ no.Cy.i.l.quicūqꝫ.C.de ſer.fug.vbi di

1 cit † ꝙ ſi diuerſe pene imponunt alternatiue a lege ⁊ verba legis diriguntur ad iudicē optio nō dat parti ſed ſoli iudici ita ꝙ ſufficit ſolius iudicis miniſteriū.Idē qñ verba ꝓferunt impersonaliter:q2 in dubio dirigunt ad iudicē:vt eſt text.iuncta gl.in.c.a crapula.de vita ⁊ hone.cleri.⁊ i.c.fraternitatis.xxxiij.diſt.⁊.c.ſicut.de iudi. ¶ Scdo facit q2 a verbis nō eſt recedendū niſi aperte aliud cōſtet ex mente.vt in.c.fi.de verbo.ſigni.⁊.l.nō aliter.ff.de legatis.iij.Sed verba ſtatuti in caſu noſtro clariſſima ⁊ certa ſunt cū dicāt debere nominari per cōſanguineos nec requirāt vt minoꝛ vocet vel vt cōſentiat:ergo indiſtincte debēt intelligi vt ſiue velit minoꝛ ſiue nō debēt illi noīari:ſeruata tñ forma ſtatuti deputati,cū enim verba clare ſint ceſſat extranea interpretatio.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊ in.c.eſtote.de reg.iur.bñ em̄ ſciuiſſet ſtatuentes dicere ſi voluiſſent vt minoꝛ vocaretur ⁊ cōſentiret.Cum ergo non dixerint non eſt curandum an minoꝛ reluctet.ad hoc bon⁹ tex.in ſimili in.c.ad audiētiam.de deci.⁊.xix.diſt.ſi romanorū.⁊.c.ſolite de maiori.⁊ obedien.⁊.l.de p̄tio.ff.de publ. ¶ Tertio facit ꝙ ſi non daret minori inuito:ſed cōſentiēte dūtaxat ſtatutum nō requireret illā ſolennitatē vt cōſanguinei iurarent qȯ dictā petitionē faciant bona fide ⁊ pro vtilitate minoris cū ſine iſta deberet dari ſi minoꝛ cōſentiret poſtulationi conſentiēdo.ar.l.ſi filius.⁊ qȯ ibi no.Bald.in.l.cū pater.§.libertus.ff.de leg.ij. ¶ Preterea ⁊ quarto ſi hoc eſſet veruꝫ illud ſtatutū de nihilo vel ō modico prouideret q2 nō haberet minoꝛ niſi cōtradiceret ⁊ ſic impediret petitionē cōſanguineorū ⁊ euacuaret noīationē ⁊ iuramentū conſanguineorū ⁊ prouiſionē ſtatuti fundatam ſuper ſua vtilitate.qȯ nō eſt dicendū.ar.optimū.l.c.in his.de priuile.c.ſi papa de priuile.lib.v.⁊.l.ſi qñ.C.de inoff.teſt.Nec eſt curandū hoc caſu de contradictione minoris ex quo ſue vtilitati ⁊ non volūtati intēdat prouidere ſtatutum vt patet in illis verbis ꝓ vtilitate minoris ⁊c.Ad hoc.c.qui

2 emēdat.xlv.diſt.vbi dicit tex.† q⁹ multa bona preſtātur inuitis qñ eorum cōſulit vtilitati nō volūtati:q2 ipſi inueniuntur ſibi inimici eſſe. ¶ Ad idē.xxxiij.q.iiij.diſplicet.⁊.c.ipſa pietas.⁊ qȯ no.ponit Bart.in.l.iiij.§.p̄toꝛ ait.ff.de dam.infec.vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto cauet q⁹ fiat citatio ad faciem vel ad domū:nō d3 intelligi vt ſit alternatiua ordinis:⁊ ſic primo ad facie3:⁊ in defectū ad domū:licet verba legis ſic intelligant ⁊ exponant.vt.l.ſcire oportet.ff.de excuſa.tuto.ſed debēt intelligi īponi verba alternatiua vt ſic ſufficiat citatio ad faciem vel ad domū vt ſtatutū aliqd operet.Nec obſt.arg.ſupra formatū qñ poterit operari vt cōſanguinei admittant ad poſtulādum:q2 iſte effectus eſſet modicus ⁊ quaſi inutilis cū per ſolā cōtradictionē minoris forte diſcholi prorſus illa ꝓuiſio annihilaret:⁊ ſic verba eſſent impoſita poti⁹ verbis ꝙ rebus:cuius cōtrariū eſſe debet.vt in.c.cōmiſſa.de elect.lib.vj.⁊.l.ij.in fi.C.communia de leg.⁊ verba legis debēt intelligi cum effectu.in.c.relatum.de cleri.non reſi.⁊.l.j.§.hec aūt verba.ꝙ quiſqꝫ iuris.Nec debet ita amare fieri interpretatio cuiuſqꝫ diſpoſitionis vt ab alieno iudicio depēdeat ipſius effectus vt notāter videt text.i.c.piſanis.de

3 reſtitu.ſpo.† Potentia em̄ de facili reducibilis ad actum habetur ꝓ actu vt ibi.vnde ſicut videmus ꝙ lex ꝓuidet ꝓdigo inuito ꝑ dationē curatoris.l.j.ff.de cura.fur.⁊.l.is cui bonis.ff.de verb.ob.donec ſanos minores receperit.vt.d.l.i.⁊ mulieri que luxurioſe viuit.in.l.⁊ mulieri.ff.e.Ita ſtatutum hoc caſu voluit prouidere minori:p̄ſumpſit em̄ curatorē ſibi neceſſariuꝫ ex quo cōſanguinei admittunt ad poſtulationē ⁊ iurant ꝙ bona fide ⁊ vtilitate minoris curatorē dari petunt ad hoc.l.j.ij.⁊.iij.ff.de libera.cauſa.Et iudex ex officio debet prouidere minori.vt not.in.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.ff.de dam.infect. ¶ Preterea ex quo cōſanguinei p̄ſumunt mouere ſe bono zelo.vt in iuribus proxime allegatis:poſtulāt ⁊ iurāt qȯ faciāt bona fide ⁊ ꝓ vtilitate minoris.minoꝛ ipſe cōtradicēs eſt:⁊ videtur inſanus moꝛib⁹:⁊ diſſenſus ſuus non debet impedimētū preſtare.ad hoc no.glo.c.j.lxxxiij.di.que notanter di

4 cit † ſi infirmus diues ꝓhibeat ne ſibi dentur alique medicine quod nihilominus ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poteſt poſtea repetere nō obſtāte.l.ſi.C.de neg.geſt.q2 p̄ſumit non ſane mentis ſic reſiſtēdo.vnde inuitū poteſt medicus curare.ita cōcludo in preſenti dubio ꝙ ſeruata ſolēnitate ſtatuti poteſt inuito ꝑ iudicem dari curatoꝛ. ¶ Venio ad ſecundum ꝙ iudicio meo eſt difficilius an iudicio cepto per cōſanguineos ſuꝑ poſtulatione curatoris ſeruata ſtatuti ſolennitate facta valuerit datio curatoris poſtulanti poſtmodum per ipſum minorē facta per iudicē corā quo vertebat queſtio.Et videt pmo ſic.nam certum eſt ꝙ ipſi minori poſtulanti dandus eſt curatoꝛ ꝑ magiſtrū ex legis cōmunis prouiſione.vt in.d.l.diuus.§.curatores.Que qdem legis prouiſio nō cēſent in dubio ſublata per prouiſionē ſtatuti:ſ3 concurrūt ambo remedia:vt ad poſtulationē conſanguineoꝝ dari poſſit ⁊ etiam ad poſtulationē propriam ipſius minoris.Nā antiqua legis prouiſio non cenſetur ſublata per minorē:ſed ambe concurrunt niſi expreſſe cauetur in.l.noua.vt in.l.quoties.⁊.l.nunꝗꝫ.ff.de actio.⁊ obli.facit.l.ſi.C.de dona.⁊ qȯ notāter ponit Bar.in.l.j.ff.vi bono.ra

5 pto.⁊ gloſ.in.c.qȯ olim de iudeis.† prouiſio autem legis eſt magis fauorabilis ꝙ ſtatutum quia in eo quod recedit a iure cōmuni eſt odioſa:vt in iuribus ſupra alle.in prima parte.Ex quo ergo illo tēpore cōcurrat prouiſio legis cōmunis maxime cōcurrat voluntas minoris.ar.in regula odia reſtringi.de reg.iur.lib.vi.⁊.l.quod vero.ff.de legi.⁊c.cum dilectus de cōſue.facit.l.ij.C.de noxa.⁊ optime in.l.preſes.in fi.ff.de penis.⁊ alibi dicit tex.quod vbi concurrunt cauſa naturalis ⁊ accidentalis preferenda eſt naturalis.l.qui habet.ff.de tute.ſed prouiſio legis vt curatoꝛ detur minori poſtulanti eſt naturalis magis fauorabilis ꝙ prouiſio ſtatuti vt detur inuito ad poſtulationem conſanguineorum:ergo illa preferenda.Secundo facit.l.quotiee.C.de rei vendi.vbi patet quod ſi vendo rem duobus:ille potioꝛ eſt cui res fuit primo tradita.Et ſic in pari cauſa ille prefert qui prius peruenit ad conſummationē actus.facit.c.tibi qui.de preſcri.lib.vj.Sed in caſu noſtro inſtante poſtulatione conſanguineoꝝ ⁊ minoris primo fuit cura decreta ad poſtulationem minoris.ergo ille prioꝛ maxime cum nunc ceſſat ratio ſtatuti.fuit enim mens prouidere minori curatoꝛe indigenti:vt pꝫ ex verbis ſtatuti:ibi pro vtilitate minoris ⁊c.Sed nunc minoꝛ hꝫ curatorē contra quos nihil male obiicitur:ergo ceſſare debet ſtatuti extraordinaria prouiſio arg.in.c.cum ceſſante.de appel.⁊ optime facit.l.ex facto.ff.de vul.⁊ pupi.quod ibi no.Barto.l.generaliter.C.de epiſco.⁊ cleri.canonizata.xvi.q.i.⁊ habenti curatorem non eſt dandus alius cu

6 ratoꝛ.vt in.l.curatorem habenti.C.qui dat.tutoꝛ.vel curatoꝛ.† Preterea iudex ipſe ex ſuo officio poteſt ex cauſa curatorem iam datum remouere ⁊ alium deputare.l.iij.§.preterea.ff.de ſuſpectis tut.fortius ergo potuit non admittere curatorem per conſanguineos poſtulatū ⁊ alium deputare ad petitionem minoris cum facilius quis non admittatur quam remoueatur.vt in capitulo.quemadmodum.de iureiuran.Turpius eiicitur quam non admittitur ⁊c.vt ibi.Item fortiſſime facit in ſimili capitulo paſtoꝛalis.de iurepatrona.vbi habetur quod ſi patronus preſentet primo vnum ad eccleſiam vacantem ⁊ epiſcopus ſine cauſa legitima diſtulit illum inſtituere ſi patronus

preſentet

preſentet aliũ ⁊ illũ inſtituit eps valet inſtitutio facta de ſcdo, lȝ eps
puniat̃ q̃ ſine cã legitima diſtulit ĩſtituere primũ, multo ergo forti⁹ ĩ
caſu noſtro debet valere datio ibi ſecũdi cũ precedẽte prima cõſangui
neorũ petitione: nec alias ſuperuenit ſecunda petitio ipſius minoris
per iudicẽ admiſſa, nã in tali caſu põt epiſcopus iuſtituere primũ aut
ſecũdũ ſine aliquali pene metu, vt in.c.cum autem.eo.tit. Ad idem be
ne facit in ſimili.l.relegatorũ.§.ad tempus.ff.de interdict.⁊ releg.vbi
dicit̃ iudicem nõ debere ei quẽ relegat bona in totũ vel in partẽ adi-
mere: ſubiũgit tñ ꝙ ſi ademit nõ infirmabitur ſnĩa: facit qd leg.⁊ not.
in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his q̃ no.infa.vbi habet̃ ꝙ a ꝓui-
ſione legis põt iudex recedere mitigãdo a principio penaȝ, ⁊ dicit ibi
etiam ſi pena apponat̃ per ſtatutũ: ⁊ dicit Bal.in.l.non dubiũ.C.de le
ga. ꝙ in dubio videt̃ receſſiſſe a pẽa legis ſeu ſtatuti ex cã. Et hec mul
tum videtur ſtringere ꝓ parte ipſius minoris: maxime qꝛ ſuſpicio vi-
detur cõtra cõſanguineos ita ſe ingerentes.arg.in.l.q̃ oĩa.ff.de ꝓcur.
Sed his non obſtãtibus meliori iudicio ſemper ſaluo oppoſitum p̃-
ualere arbitror, ⁊ primo moueor qꝛ ſtatutum communis Florentie a
quo iudex recepit poteſtatem mandat ipſi iudici vt ſub certa forma d
qua in dicto ſtatuto det curatorem. Quã quidẽ formã cũ dict⁹ iudex
non obſeruauerit non tenuit iura ſecũdo loco per eũ decreta: vel ſaltẽ
eſt irritanda ſicut irritatur electio facta cõtra formam ſtatuti.vt in.c.
cũ dilectus.de conſue. Facit.c.abbate.de verb.ſig. maxime cum in ca-
ſu noſtro ſtatutum fuerit factũ a ppl'o Florẽtino, ⁊ ſic põt dici ius ci-
uile.no.Bar.in.l.fi.ff.de penis.⁊.l.iiij.ff.de ver.ob. maxime cũ ciuitas
Florentina imperatorẽ nõ recognoſcẽs tantã poteſtatẽ habeat in ter
ritorio ſuo, quãtam imperator in ſuo.vt no.Bar.in.l.hoſtes.ff.de ca-
pti.⁊ poſtli.reuer.⁊ facit.c.per venerabilẽ.qui fil.ſint leg. ¶ Ad predi
cta induco gl.multũ notabilẽ in cle.de iurepa.que dicit. ꝙ ſi mandet̃
al'ſ poteſtatem non habẽti vt aliquid faciat ſub certa forma licet ille
ſit ordinarius ſi illud fecerit forma non ſeruata non valet act⁹.facit.c.
cũ dilecta.de reſcript.⁊ de reſti.ſpol.⁊.c.venerabili.de offi.deleg.⁊.l.di
ligenter.ff.manda. ſecus ſi mãdaret̃ alias poteſtatem habenti, qꝛ tũc
actus non ſeruata forma poſtea data tenet: licet ꝯtra faciens ſit puniẽ
dus, ⁊ ſic loquitur.c.dilectus.el.ij.de prebẽ.⁊.c.ſoli.in prin.de conceſſ.
preb.lib.vj.cũ ſimi. ¶ Ad ꝓpoſitũ ergo cũ per ptãtẽ a ſtatutis Florẽ
tinis hoc inter cetera ſtatuta caueat̃ vt poſtulatus ⁊ nominatus cura
toribus per ꝯſanguineos debet̃ ipſi nominati intra q̃ndecim dies, et
collateralis tranſgrediẽdo formã ſtatuti illos nominatos nõ dedit in
tra quindecim dies nec poſtea, ſed alios nõ debet tenere ipſa datio cu
ratoris.l.non dubium.⁊ qd ibi no.maxime per Bal.C.de legi.⁊ quo-
ties datur certa ⁊ ſpecialis forma ſtatuti, nõ ſolũ annullatur id qd fit
cõtra formãȝ ſȝ etiam id qd fit preter formã.vt no.probat̃ in.c.pruden
tiam.ibi, ille quippe.de offi.deleg.⁊.c.ſi cui.de elec.lib.vj. Nec debet iu
dex moueri per equitatem non ſcriptã cõtra ius ſcriptũ.vt in.l.j.⁊ per
gl.⁊ no.Bar.C.de leg.⁊ no.in.l.placuit.C.de iud.⁊ in.l.fi.C.de tranſac.
Nec dȝ iudex velle videri clementior lege.vt dicit tex.in aut.de iudic.
Itẽ ⁊ ſcdo vbi ꝯcurrũt due ptes in diſpoſitione prima attẽtata ⁊ p̃ſen
tata preualet ex quo non poſſunt ambe habere effectũ.vt in.c.fi.de re-
ſcrip.li.vj.vbi dicit̃ ꝙ ſi duo impetrauerint ꝯſimilẽ gratiã ſub eadẽ da
ta, primo preſentans eſt potior. Inſuper facit.l.qd in heredẽ.§.elige-
re.ff.de tribu.⁊.c.vt quis duas.de elec.lib.vj.⁊.l.p̃tor edixit.§.j.ff.de in
iur.ita ad ꝓpoſitũ p̃ſuppoſito ꝙ etiã minor poſſit petere ex quo con-
ſanguinei p̃uenerũt ⁊ intentauerũt ꝓuiſionem ſtatuti ⁊ nominatio iã
vigore ſtatuti facta extitit, non licuit minori intẽtare poſtmodũ ꝓui-
ſionẽ legis in lege legitime opponẽdo cõtra noĩatos p ꝯſanguineos:
p̃cluſa eſt eñ ibi dicta via.d.l.p̃tor edixit.⁊.d.c.vt quis duas.de elec.li.
vj. Item facit optime.l.j.⁊ qd ibi not.ff.vi bonorũ rapt.⁊ aut.q̃ ſemel.
C.quõ ⁊ quando iud.p̃ſumptio eñ eſt ꝙ minor non moueat̃ bono ze-
lo, cũ per prius non petierit, ſed demum facta poſtulatione per cõſan-
guineos. ¶ Poſſet etiam ſi contrarium diceremus ꝯfringi fraus, qꝛ
ad excluſionem nominatorũ.p ꝯſanguineos de facili minor ipſe nomi
naret ſuis moribus ꝯſentaneos, ⁊ ſic euacuaret ꝓuiſionem ſtatuti: qd
non eſt dicẽdũ. obuiandũ eñ eſt figmẽtis ⁊ fraudibus.in.c.quanto.in
fi.de diuor. preſumendũ eſt eñ ꝙ meliorem electionem faciant cõſan-
guinei etate ⁊ diſcretione prouecti maxime cũ in hoc preſtiterint iura
mentum ꝙ ipſe minor qui adhuc rectum non habet iudiciuȝ ⁊ poſſet
illatus ſeductus petere curatores ex quorum cura poſſet ſentire triſtẽ
exitum: ⁊ ſepe minores vt mulieres laborãt contra ꝓpria commoda:
vt dicit tex.in.l.ſi pater.C.de ſpon.facit.l.ſi vero non remunerandi.§.ſi
adoleſcens.ff.manda.cũ ſimi. Sciuiſſet eñ ſtatutũ dicere ꝙ voluiſſet,
ꝙ debent dari nominati per conſanguineos niſi ipſe minor petat, ſed
ſimpliciter ⁊ indiſtincte diſponit vt dent̃ nominati per ꝯſanguineos,
hinc videmus ꝙ in multis locis vigent ſtatuta vt ſine conſenſu eoruȝ
non poſſint obligari. Aduertũt eñ ꝙ iſta etas multis captionib⁹ ex
poſita eſt ⁊ multoruȝ inſidijs ſuppoſita.vt dicit tex.in.l.j.de mino. Sȝ
per interuẽtum ꝯſanguineorũ maxime cũ iuramento tollitur ſuſpicio
fraudis.ar.in.l.tranſactione.C.de tranſactio. ¶ Item preſumptio eſt
contra minorem qui non valet acquieſcere conſilio conſanguineoruȝ.
arg.in.c.ex ſtudijs ſuis.de preſump. ¶ Preterea interdicto pape per
ordinarium preueniri per citationis actũ poteſt.vt in.c.vt debit⁹.de
appel.⁊ delegato per delegatũ.vt ibi plene no.in.c.j.⁊.c.ſi aũt.⁊.c.ple-
rũq;.de reſcrip.⁊ p citationẽ q̃s preuenit̃ vt nõ poſſit poſtmodũ mu-
tatio domicilij.l.ſi q̃s poſtea.ff.de iudi.⁊.l.cũ quidã.ff.de iuriſ.om.iu.
⁊.c.propoſuiſti.de fo.compe.⁊ ſic cõtraria collatio pape ⁊ ordinarij de
eodem beneficio primo facta prefert̃ in.c.ſi a ſede.de preben.lib.vj.⁊ in
iuriſdictione epi ⁊ prelati inferioris loc⁹ eſt preuẽtioni.vt not.Jo.an.
in.c.paſtoralis.de offi.ordi.ſentit Inno.in.c.quanto.eo.ti.facit.l.fi.C.
de iuriſdi.om.iudi. Ita dicẽdum in propoſito ꝙ cõcurrẽtibus proui-
ſione legali ⁊ ſtatutaria p̃ferẽda ẽ prima ꝓuiſio intentata.facit.xxxij.
7 q.j.cum renuntiat̃.⁊ qd no.Inno.in.c.j.de collu.dete.vbi dicit̃ † ꝙ vbi
due actiones cõpetũt vna de iure cõmuni: alia beneficia pretoris: vna
electa altera remanet excluſa: facit.d.l.quod in heredem.§.eligere.⁊.l.
ita.in fi.⁊.l.licet.ff.nau.cau.ſtab. ¶ Ex his ſatis patet reſpõſio ad alle-
gata ſuperius pro parte minoris: fateor enim qd re integra cõpetunt
ambe prouiſiones: tñ ex quo conſanguinei preoccupauerũt ſtatutum
mandati vt illi per conſanguineos nominanti dent̃: tãdem minor itẽ-
tat prouiſionem legalẽ quaſi iam preuentus: vt in iuribus p̃allegatis.
nõ obſtat ſecundũ argumentum de.l.quoties.quia illud eſt per ven-
ditionẽ ſolum obligat̃ perſonaliter vendens ad perfectionem contra-
ctus. Sed per traditionẽ ſecundo factã acquit̃ dñiũ ⁊ poſſeſſio.l.tra-
ditionibus.C.de pactis.ideo res efficitur ſecũdi: ⁊ primo tenet̃ ad in-
tereſſe ſicut prius tenebat̃ ex natura ꝯtractus.vt no.in.l.j.⁊.l.ex empt.
ff.de actio.emp.⁊ poteſt ꝯueniri de falſo: vt eſt tex.no.in.l.qui duob⁹.
ff.de fal. Secus aũt ſi primo fuiſſet acquiſitũ ius in re: qꝛ tũc ille eſt po
tior non obſtante traditione ſecũdo facta: vnde ſi vẽditor cõſtituiſſet.
⁊ tradidiſſet: primus tamẽ eſſet potior per text.no.in.l.certe.ff.de p̃ca.
de qua per Jo.and.in addi.Spe.d emp.⁊ vẽdi.§.j.ver.⁊ hoc ſcias.per
Cy.in.d.l.quoties.per Bar.in.l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap.ita
dicendũ in propoſito: nam per nominationem ⁊ poſtulationẽ cõſan-
guineorum iudex aſtringitur ad nominatos preſentandum ⁊ prouiſio
legis videtur excluſa ⁊ ius ꝙ eſt modo videtur acquiſitũ nominatis.
facit quod habetur in ſecundo ſtatuto preallegato.facit.l.ſeueriter.C.
de excuſa.tuto.⁊ videtur ius efficiens ad rem ex ſola intẽtione cũ iu-
dex teneatur illos dare: facit quod no.Inn.in.c.dilectus.de offi.lega.
vnde non debuit valere prouiſio de alio facta: tum quia contra formã
ſtatuti tum qꝛ prouiſio legis ceſſauit attenta prouiſione ſtatutaria p
ſupradicta.non obſt.arg.de.l.tutor.ff.de ſuſpec.tuto.qꝛ dico iudicem
nõ poſſe ex officio remouere tutorem niſi ſibi ex apertiſſimis argumẽ
tis liqueat illum eſſe ſuſpectum: vt dicit tex.in dicto caſu qd nõ cõtin
git in caſu noſtro: iudex enim non debet procedere ſm qd ſibi videtur
licet illud videatur equum ex quo per legẽ vel ſtatutũ ẽ prodita certa
⁊ determinata via ꝓcedendi.vt no.dicit Inno.in.c.j.de cõſti.⁊ Bart.
in.l.j.C.de legi. Non obſtat quartũ de.c.paſtoralis.⁊.c.cum autem.de
iurepatro.quia cum autẽ.ꝓcedit ratione poteſtatis tribute patrono
vt poſſit variare accumulãdo ante inſtitutionẽ: vnde data paritate in-
ter preſentatos epi eſt electio.vt ibi no.ad.c.paſtoralis.dico idem ea-
dem ratione: nam ex quo datur patrono laico facultas variãdi acq̃ſi-
tum eſt ius ſecundo preſentando ſicut ⁊ primo: iõ valet inſtitutio d ſe
cundo facta. Sed ſi eps ante preſentationẽ ſecundi ſpreuit primũ inſti
tuere ſine cauſa tenet̃ in eo qd illuȝ ſine cauſa inſtituere noluit ante p̃-
ſentationem ſecundi: ſed in caſu noſtro hoc nõ occurrit: qꝛ ſi ſtatutum
preciſe mãdat ꝯfidens de legalitate ⁊ iuramento ꝯſanguineorũ vt per
cõſanguineos noĩati deputent̃: ⁊ ſic ſublatũ eſt minori ius petẽdi cura
toreȝ cũ res ſit nõ integra: imo preuẽtus fuit ꝓuiſione ſtatutaria. Non
obſtat quintũ de.l.relegatorũ.§.ad tẽpus.quia lex ibi vltra ꝓcedit ſu-
ſtinẽdo ſentẽtiã: vt patet in.c.ita ꝙ nõ ſtetit in meris finibus precepti:
⁊ ita ad illã legẽ reſpõdet Bald.in.d.l.non dubium. ¶ Ad.l.quid er-
8 go.dico ꝙ loquit̃ in ſententia: † datur enim facultas iudici tẽperandi
a principio penã legis: vt ibi.⁊ in.l.j.ff.ad turpillia.vbi de hoc per bar.
⁊.l.ij.⁊.iij.§.notãdũ: cum animus iudicis ex varijs argumẽtis poteſt
informari. Nec eſt neceſſe in ſnĩa exprimere cauſaȝ.vt in.c.cauſam.⁊.c.
ſicut de re iudi.ſi tamẽ iudex ſine cauſa recedit ĩ ſnĩa pena ꝓuiſa per le
gem punit̃ vt no.Bar.in.d.l.j.facit.l.ſi fili⁹.ff.de iudi.⁊.C.de pena iudi
cis.per totum. Sed extra iudiciũ nõ datur ſic facultas iudici recedẽti
a prouiſione legis vel ſtatuti cauſa nõ apparẽte: imo puniẽdus eſt trãſ
greſſor legis vt no.Bal.in.d.l.non dubium.⁊ videtur probari in.c.di
lectus de tempo.ord.facit qd no.Inn.in.c.innotuit.de eo qui fur.ord.
rece. Nec obſt.l.que omnia.ff.de procura.quia dico quod nõ debet pre
ſumi cõtra cõſanguineos cũ epi nõ appareãt pro ſe ipſis curam ſume-
re.ſed inſtant vt boni curatores alias nominati dent̃ minori ⁊ vt ſeruet̃
ciuitatis ſolẽnis ꝓuiſio: redundat eñ in cõſanguineorũ ignominiam
ſi minor cõſanguineorũ per malã curã reduceret̃ ad inopiã.ar.in.l.j.in
fi.ff.de lib.cauſa. ¶ Ex quib⁹ oĩbus cõcludo ꝙ datio ſecũdi curatoris
facta per iudicẽ ad poſtulationẽ minoris facta legitime poſtulatione
⁊ nomine conſanguineorũ nõ valet alia cauſa legitima extrinſecus nõ
apparente: ſed dandi ſunt nominati per conſanguineos niſi aliquid
contra ius legitime opponatur. ¶ Venio tunc ad tertium ⁊ vltimum
dubiũ videlicet ſi curator vel curatores dati ad petitionem conſangui
neorum vigore ſupra allegati ſtatuti poſſint quãdocũq; ad voluntatẽ
minoris reuocare, vel ꝑdurare vſq; ad integrã etatẽ minoris ⁊ in hoc

cōcludēdo breuiter ꝛ ꝓpter prolixitatē euitandam arbitror ꝙ durent vſq; ad etatē legitimā. Nec ad volūtatē minoris ſunt reuocādi. primo moueor qꝛ minor curatorē habēs equiparaꝛ pupillo ſeu ꝓdigo cui bonis interdictū eſt, vt legi. ꝛ no. in.l. ſi curatorē habēs. C. de i integ. reſti.
9 † ſed minor nō poteſt ꝓ libito ſe a poteſtate tutoris ſola voluntate eripere, vt eſt exp̄ſſum in.l.ij.C.qn̄ tut. vel cura. eſſe deſi. Sic ergo nec minor a nexibus curatoris. ar. in.l. illud.ff. ad.l. aquil. ꝛ.c. cū dilecta. de cōſitma. vti. ꝛ.c. trāſlato. de cōſti. ¶ Scdo moueor ꝙ datio curatoris duret ad limites cauſe rōne cuius datur. tex. eſt in.l.j.ff. de cura. furio. vbi dicit ꝙ ſi deꝛ curator furioſo vel ꝓdigo durat cura q̄diu furioſus ſanitatē ꝛ prodigus ſanos mores receperit: ſed cū in ꝓpoſito deꝛ curator ꝓpter defectū etatis ꝛ ſtatutū ſimplr mādat curatores dari minori: dꝫ cura durare q̄diu min. ꝑuenerit ad etatē integrā. ſ. xxv. annorū. Nam intra illā etatē minor ſemp̄ eſt expoſitus inſidijs ꝛ captionibus aliorū. vt dicit tex. in.d.l.j.ff. de mino. ¶ Ad idem facit ꝛ tertio rō.l. ex facto. ff. de vulg. ꝛ pupil. ¶ Quarto facit qꝛ ſi diceremus oppoſitū: fruſtratoria eſſet ꝓuiſio: qꝛ nō haberet minor niſi petere curatores remoueri. ꝛ ſic lex eſſet ſine effectū: potius verbalis q̄ realis ꝯtra oīa iura ꝛ ratiōnē naturalē ꝛ omnē equitatē. ¶ Quinto facit.l.j.C.qn̄ tuto. vel cura. Nā ſpeciale eſt ibi. vt curatores deſināt aduenīete pubertate. qꝛ fuerūt adiūcti tutoribus: ꝛ ſic cenſenꝛ eodē iure cū illis. vnde finiꝛ officiū eius cui adiungiꝛ. vt notāter ꝓbat ille tex. ſm Bar. ibi: ſecus ergo vbi curatores nō adiūgūnꝛ tutoribus nec dant pupillis ſed adoleſcētibus: qꝛ tūc durāt vſq; ad ꝑfectā etatē. ar. ibi per locū a ſpeciali. ¶ Preterea ſicut officiū tutele durat vſq; ad ꝑfectā etatē hoc ē ſ pubertatē: qꝛ daꝛ pupillis. vt.d.l.j.C.qn̄ tu. vel cura. Ita ꝛ officiū cure dꝫ durare vſq; ad integrā etatē: qꝛ daꝛ minori ꝓpter defectū etatis: qꝛ defectus durat vſq; ad. xxv. annos. vt.ff. de mino. per totum ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. xcij.

1 ☞ Sententia peremptoria lata preſertim in criminali nullius eſt momenti.
2 Conſenſus priuatorum non poteſt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitione teneat.
3 Sententiam ſuam in totum retractare nemo poteſt citra principem.

Chriſti nomine inuocato.

Cōtra ſentētiā latā aduerſus Dñicū ꝯſtit. municipē terre maglani ꝑ dñꝫ capitaneū tūc tp̄is p̄dicte terre p̄ſidentē ex officio inq̄ſitiōis. Queriꝛ an ſubſit aliq̄d remediū. Et breuiter dico viſis actis mihi exhibitis ſup̄ dicta inq̄ſitiōe ꝙ dicta ſnīa ſit ip̄o iure nulla ꝛ nullū effectū ꝓducere dꝫ. rō p̄ncipalis q̄ me mouet ē ꝙ dicta ſnīa fuit lata dicto Dñico abſente ꝛ nō citato lꝫ tūc tp̄is exiſteret ī carceri-
1 bus. illud certiſſimū ē † ꝙ abſq; citatiōe ꝛ perēptoria ſnīa lata p̄ſertim in crīali vt in caſu noſtro nulliꝰ momēti exiſtit. vt ꝓbaꝛ in cle. paſtoralis. de re iud. ēt ſi foret lata ꝑ principē vt ibi hꝛ: qꝛ cū defenſio ſit de iure naturali nō illa citatio q̄ ſit vt reus veniat ad ſe defendēdū tolli. vt dicit ibi tex. facit inſti. de iure natu. gē. ꝛ ciui. §. ſꝫ naturalia. ꝛ ꝙ no. Bart. in.l. cū mulier.ff. ſol. mat. ¶ Ad idē.l.j.§. itē cum ex edicto.ff. q̄ ſen. ſine app. reſcin. ꝛ i.c. cū eccleſia. de cōſti. ꝛ.iij.q.ix. oīa. de mai. ꝛ ob. inter quatuor in.c.j. de cau. po. ꝛ ꝓpe. cū infinitis ſimi. nec potuit cōualidari per omiſſionē appellationis. vt in.l. ſi expreſſim.ff. de ap. nec etiā exp̄ſſe potuiſſet illā ſentētiā nullā approbare: licꝫ poſſet ratificare ex poſt facto vt.l.ij.C. cōmunia vtriuſq; iud. Illud tn̄ ꝓcedit vt valeat tanq̄ q̄dam cōtractꝰ initus pari conſenſu inter partes non aūt vt ſententia vt no.
2 Bar. in.d.l.ij. ꝛ in.l. vna.C. qui ꝓ ſua iuriſd. ꝛ ē ratio † qꝛ cōſenſus priuatorū nō pōt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitione teneat cū non poſſit ſuper ius diſponere fundatum ſup̄ vtilitate publica.ff. de le.j.l. nemo poteſt. ꝛ.l. priuatorū.C. de iuri. om. iudi. in caſu vero noſtro nō potuit dicta ſentētia nulla ratificari vt cōtractꝰ duplici reſpectu p̄mo qꝛ nihil actū fuit per modū cōtractus. vt no. in.l.j.C. de pac. Item qꝛ cū ſentētia lata fuiſſet ad mēbri mutilationē: niſi ſolueret ꝯdēnationem pecuniariā intra certū tp̄s in ſententia contēta non poterit dictꝰ Dñicus etiā per pactū dictā ſententiā nullā approbare: qꝛ nemo dñs eſt mēbrorū.l. liber homo.ff. ad legem aquil. ꝛ expreſſe probatur in.l. nō tātū.ff. de app. vbi patet ꝙ in pena corporali nō poteſt quis approbare ſententiā cōtra remediū iuris. facit.c. cōtingit. el.j. de ſen. excō.c. ſi diligēti. de foro cōpe. Nec obſtat ſi dicaꝛ ꝙ capitaneꝰ terre fecit poſtmodum cācellari illā partem q̄ ꝯtinebat manus amputatiōem: qꝛ dico ꝙ
3 nō potuit poſt latā ſentētiā illud facere: † qꝛ nō pōt aliq̄s citra principē ſuam ſententiā in totū vel in partē retractare: etiam ſi videat eam iniuſtā. ꝛ hoc tā i ciuili q̄ in criminali. vt.l. iudex.ff. de re iud. ꝛ.C. ſenten. reſcin. nō poſ.l.j. ꝛ.l. moris eſt. §. ſi forte.ff. de penis vbi tex. apertiſſimus i caſu noſtro ꝛ hec cōcluſio veriſſima ꝛ īdubitata ſic clare ꝓbari poteſt ex actorū inſpectione ſentētiam fuiſſe latā parte non citata nec p̄ſente hec eni ꝓbatio ꝙ nō reperiꝛ in actis ſufficit. vt in.c. qm̄ contra. de ꝓba. ꝛ ibi hoc aperte tenet Jo. cal. ſaltē i facto nō multum antiquo. vt in caſu noſtro. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in ti. de ſenten. §. iuxta. v. ꝛ no. ¶ Sed dubiū eſt quid ſi nō apparet niſi ſententia in qua nil diciꝛ de preſentia vel citatione ꝑtis vt in caſu noſtro aduenit. Nūquid ſit ſufficiens impugnatio ex ꝑte Dñici vt ſic releueꝛ dicēdo. Ego non fui citatus nec ſententia hoc ꝯtinet: dubiū eſt pulchū cum lapſus ſit tp̄s appellādi. Nā ſi appellaſſet nō foret dubiū quin iudici incūberet onꝰ ꝓbandi citationē. vt ꝓbaꝛ in.c. qm̄ contra. ꝛ ibi cōmuniter ꝑ doct. de ꝓba. ꝛ tenet Spec. in loco ꝑalleg. i quo quide dubio ſunt diuerſe opi. vt recitat Spe. in loco ꝑalleg. ꝛ videt ibi tenere poſtq̄ ſententia trāſiuit i rem iudicatā. pro ea preſumiꝛ. niſi probet contrariū. Inno. vero latius hūc articulū examinat in.c. cū in iure. de offi. deleg. ꝛ videꝛ magis inclinare vt nō p̄ſumat partē preſentem fuiſſe niſi ſaltē in ſentētia hoc exp̄maꝛ. ꝛ hanc partē videt tenere Joā. an. in add. p̄dicta. quinimo refert Guil. diſputaſſe ꝙ etiā ſi iudex dicat in ſententia ꝙ partē citauit perēptorie ꝛ q̄d illa nō cōparēte pronūtiauit ꝛc. per hoc nō ꝓbatur peremptoriū p̄ceſſiſſe qꝛ iudici nō eſt credēdū. vt in.d.c. qm̄ contra. nec tabellioni ſcribēti maxime cū ſit atteſtatio de p̄terito vt no. Inno. in.c. qm̄ cōtra. ꝛ ꝑ Bar. in auꝫ. ſi quis in aliquo documēto.C. de edē. Secus dicit ibi Jo. an. ſi in ſentētia diceret partē fuiſſe p̄ſentem: qꝛ tūc creditur notario referenti. cū atteſtatio ſit de p̄ſenti: hāc eādē opi. ſequiꝛ Fede. de ſe. conſi. clxv. vbi dicit ꝙ pars poteſt excipere ꝯ primū ꝛ ſecundum decretū quod nō preceſſit peremptoriū ꝛ onus probandi contrariū incūbit aduerſario ꝙ non poteſt hic p̄ſumi pro ſentētia ex quo nō cōſtet partē fuiſſe p̄ſentem. imo negat pars ꝛ ſic ceſſant no. ꝑ Inno. i.c. innotuit de eo qui fur. ordi. rece. ꝛ.d.c. qm̄ cōtra. ꝛ.c. cū in iure que dicūt preſumēdum pro ſententia ꝛ proceſſu qn̄ ſententia fuit lata cōtra p̄ſentez ꝛ non fuit appellatum p̄ſumiꝛ oīa recte ꝛ rite fuiſſe geſta ex quo pars fuit p̄ſens ꝛ nō appellauit. que ratio ceſſat qn̄ nō apparet partem fuiſſe p̄ſentem. ꝛ hec opi. mihi placet tanq̄ iuri ꝛ equitati ꝯſentanea. Nā ſi diceremus oppoſitū nō haberet iniquus iudex niſi cōdēnare partē abſenten incitatā ꝛ indefenſam: poſt lapſum decem dierū nō haberet pars aliquā defenſionē cū non apparētibus alijs actis p̄ſumereꝛ pro ſententia ex quo lapſum eſſet tp̄s prefixum ad appellandū. ¶ Item ſi ſententia fuit lata contra non citatū non poteſt dici ꝙ tranſiuit in reꝫ iudicatā poſt lapſuꝫ decē dierū: qꝛ cū ſit nulla nō poteſt illū effectū habere. vt.l.j.ꝫ expſſim. ꝛ.l.j.C. qn̄ ꝓuo. nō ē neceſſ. ꝛ.ij.q.vj.§. diffinitiua. ꝛ.c.j. de re iudi. Et ſic ceſſat opi. Spe. qui fundat ſe ſup̄ tranſitu in rem iudicatam. vt ꝓ ſētētia preſumereꝛ. Et maxime hoc procedit in caſu nr̄o in quo dictus Dñicus erat in carceribus tp̄e ſententie: ꝛ ſic fuit lata ſententia in abſentem. Nec apparet de citatione legitima. Ex quibus oībus cōcludo ꝙ cū nō apparet dictū Dñicum fuiſſe p̄ſentē i ſentētia: nec ad eā fuiſſe legitime ꝛ perēptorie citatū p̄ſertim cū de citatiōe nihil dicaꝛ i ſententia nō debet dicta ſentētia mādari executiōi cōtra dictū dñicū: nec ad aliquē effectū produci niſi prius ꝯſtet perēptoriam citationem preceſſiſſe vel eū fuiſſe p̄ſentem ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Statuto ciuitatis groſſetane ca

uetur in medico eligēdo in hoc modo: qꝛ precipue ad ꝯſeruationē ſanitatis corporis attendendū eſt egrotis: nam nihil melius fieri poteſt q̄ ipſos reducere ad ſanitatē hoc ſingulari lege ꝓuidemꝰ q̄d ſingulis annis de mēſe Januarij priores ciuitatis Groſſeti teneanꝛ eligere quēdam bonū ꝛ ſufficientē medicū phyſicū cū ſalario ꝛ pactis quibus eis videbiꝛ cōuenire qui aſſidue morari debeat in ciuitate Groſſeti ad medicanduꝫ perſonas a qua ſe abſentare non poſſit ſine licentia priorū: ꝛ ſi quidē ſe abſentauerit ſine licētia priorū tūc ſalariū perdat. Et ſi forte in predictis fuerint negligētes priores predicti in ſumma. xl. ſenēſiū punianꝛ. Et cōtingit ꝙ priores exiſtētes de menſe Jannuarij non elegerūt medicū prout tenebantur ex forma dicti ſtatuti: ꝓpter ꝙ priores exiſtentes de menſe Maij videntes electionem medici fuiſſe omiſſam per dictos priores de menſe Januarij vellent eligere quendā bonum ꝛ ſufficientem medicum cum ſalario ꝛ pactis quibus eis videreꝛ iuxta formam ſtatuti pro tp̄e finiendi in calendis Januarij proxime futuri. Queritur nunquid poſſint ꝛc.

¶ Conſilium. xciij.

1 ☞ Diſpoſitio quando concipitur nomine dignitatis ſemper ſucceſſor cognoſcit.
2 Poteſtas ſi eligatur pro ſex menſibus proxime futuris: ſi hoc tempore nō poſſit officium exercere non poteſt officium ſuū petere pro alijs ſex menſibus.
3 Deputatus ad eligendū poteſt poſt tēpus purgare moram antiquā.
4 Succeſſores tenentur facere ea que tenebantur predeceſſores.

Saluatoris Jeſu xp̄i eiuſq;

p̄iſſime matris p̄ſidio humuliter inuocato. Duo ſunt p̄ncipaliter examināda. ¶ Primo ad quos ſpectet dicti medici electio an ad priores nūc exiſtētes: an vero ad priores qui fuerūt de mēſe Januarij: vel ad cōſiliū populi a quo fuit editū prefatū ſtatutū: vel ad neminē ita ꝙ ſit illa poteſtas extincta ex quo nō fuit ſtatuti forma obſeruata tp̄e ſuo. ¶ Secundo p̄ſuppoſito ꝙ poteſtas iſta duret apud iſtorū aliquos vtrū poſſit fieri ꝯductio ꝓ integro anno: an ſolū ꝓ reſiduo tēporis vſq; ad menſem Januarij. ¶ Circa primū videꝛ q̄d ad neminē illa poteſtas pro hoc reſiduo tp̄is ꝑtineat vigore antedicti ſtatuti: qꝛ cum ſtatutū quo ad omnē ſui formā ſeruari nō poſſit ceſſat eius diſpoſitio.

eius diſpoſitio. Nā vbicūꝙ multa concurrūt ad diſpoſitionem legis ceſſante aliquo requiſitorū cōcomitātiū ceſſat legis diſpoſitio. vt ꝓbatur in.c.quoniā frequenter.§.porro cunctis.⁊.§.ſi vero.extra vt lit. non cōteſt.⁊.l.liberorū.ff.de his qui not.infa.⁊.l.adigere.§.quāuis.ff. de iurepatro. dicitur enim in.d.c.quod in cauſa matrimoniali poteſt ꝓcedi lite non conteſta. contra coniugem abſentem ⁊ cōtumacem. Si autem eſſet contumacia, vt qꝛ abeſt ſine culpa ſua ꝓcedi non poteſt. nō enim concurrunt ea ſine quibus fundatur legis diſpoſitio. Ita videtur in propoſito dicendum ꝙ cum ſtatutum requirat duo vt electio fiat per priores ⁊ de menſe Januarij que in hoc eſt temporis reſiduo cōcurrere non poſſunt debet ceſſare ſtatuti diſpoſitio, ꝑ ↄſiliū eīn vigore illius ſtatuti fieri non pōt, qꝛ vtrūꝙ eſt requiſitū in perſona cōſilij ⁊ ceſſat. Non enim poteſt fieri electio de menſe Januarij, nec fieret per priores, qḋ requirit ſtatutū, hec eīn poteſtas nō fuit data ↄſilio ſʒ prioribus, ⁊ a verbis non eſt recedendū cum nec aliter de mente ↄſtet.l.ille aut ille.⁊.l.non aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de ver.ſign.⁊ olim priores de menſe Januarij non poſſunt, qꝛ non fieret tpe a ſtatuto requiſito, tn̄ qꝛ hec poteſtas non fuit collata ꝑſonis ſed officio ⁊ dignitati prioratꝰ fuit eīn commiſſio facta expſſo nomine officij ⁊ dignitatis, ⁊ nō ſub expreſſione ꝑſonarū, ſed remanet in dignitate. vt in.c.qm̄ abbas.de offi. deleg.⁊.c.ſi gratioſe.de reſcript.lib.vj.⁊.l.annua.§.j.ff.de annuis lega.

2 ad propoſitū dicit Inn.in.d.c.qm̄ abbas.† quod qn̄ diſpoſitio concipit̄ noīe dignitatis, vt qꝛ cōmiſſa fuit epo Senēſi ſemꝑ ſucceſſor cognoſcit, ⁊ ſi ille qui tūc erat eps trāſiens ad aliā dignitatē dimittit dlegationē ſucceſſori.ꝑ hoc.c.paſtoralis.§.preterea.de offi.ord.⁊.ff.diuidicij.l.mortuo. Nā regula eſt ſucceſſorē teneri ad id qḋ predeceſſor. de ſol.c.j.xi.q.iij.ſi eps.xij.q.ij.hec huiꝰ placiti.xviij.q.ij.dubiū.C.d ſer.corrup.l.furti. per priores vero exiſtentes fieri non pōt, qꝛ nō pōt fieri in tempore a ſtatuto requiſito, ⁊ vbicūꝙ aliqd mandatur ſub certa forma ſeu qualitate non valet actus niſi adipleat̄ mādatū in forma ſeu q̄litate. vt in.c.fi.de reſt.ſpol.⁊.l.diligēter.ff.māda.⁊.c.cū dilecta.de reſcri. facit gl.no.in cle.j.de iurepa. variat̄ enim diſpoſitio ex tpe. ideo dixit lex ꝙ ſi legat̄ mihi vſuſfructus in biēnium ↄtinuū a morte teſtatoris, ⁊ per heredem ſtetit quominus daret non poſſum petere vſumfructū ſequentis biennij, qꝛ alius eſt vſuſfructus futurus ⁊ alius preteritus. Sed petam eſtimationem. vt in.l.ſi vſuſfructus.ff.de vſufr.le. Ad idē l.ſi non ſortem.§.libertꝰ.ff.de cōdi.indeb. hinc dicit̄ ꝙ ſi eligat̄ ptās ꝓ ſex menſibus ꝓxime futuris, ⁊ hoc tpe non poſſit officium exercere, non poteſt petere officium ꝓ aliis ſex menſibus, qꝛ id qḋ eſt in obligatione, variat̄ ex tpe dictis iuribus ꝓxime allegatis, ⁊ qḋ legi.⁊ not. in c.fi.de iudi. Et ꝑ Bar.in.l.⁊ ideo.ff.de ver.obl.⁊.d.§.libertus. Sʒ his non obſtātibus que vere vt ex infra dicendis apparebūt in caſu nr̄o, minime obſtant: puto ꝙ priores pro tpe exiſtētes poſſunt hāc electionem facere. Et primo caſu allego bonū tex.in.l.cum quidā.ff.de lega.

3 ij.vbi patet † ꝙ deputatus ad eligendū poteſt poſt tempus purgare moram antiquam vt fiat executio ab homine vel a iure, nam ibi legatarius tenebat̄ intra tempus bene eligere, vt legi.⁊ no.in.fi.illiꝰ legis. ¶ Et ꝙꝙ ex mora competat petitio fideicōmiſſarijs, tamen an̄ petitionem lit.ↄteſt.⁊c. poteſt eligendo poſt tēpus purgare morā.⁊ ꝑ illā l. dicit ibi Bart. ꝙ ſi teſtator reliqt aliqua diſtribuenda inter paupes quos tales elegerunt, poterunt illo anno elapſo eligere ⁊ purgare moram, ⁊ ſic non deuoluetur per lapſum anni poteſtas eligendi paupes ad epiſcopum, qꝛ datus ad eligendum ab homine vel a iure poteſt ſʒ eum moram purgare anteq̄ ab homine vel a iure ſit facta executio ſecus ſi ſit facta executio. vt.l.ſi is cui.ff.cōmo.⁊ qḋ ibi not. ¶ Scḋo videtur etiam tex.in.l.manciporū.ff.de ope.leg. vbi tex.multum not. dicit ꝙ ſi alicui eſt data optio, iudex poteſt ſibi prefigere terminum ad optandum, ⁊ licet vere ſi intra terminū nō elegit actionē legatorū nō competere ei, ⁊ tamen dicitur ibi ꝙ ſi intra terminum nō elegerit p̄t poſt terminū eligere ſi ex hoc damnum heres non eſt conſecutus propter qḋ iudex decretū fecit. Ita in propoſito lʒ ad eligendū medicum tp̄s eligendi in ſtatuto ſit p̄ſiniendum, tn̄ ex quo per tpis lapſuʒ non ceſſat ratio ⁊ cauſa ſtatuti, imo fortius militat non debet eſſe excluſa poteſtas eligendi. pondero eīn multū prefationeʒ ⁊ ꝓemiū ſtatuti, ex quo arguere licet cum colligitur mens diſponētis. vt.l.fi.de here.inſt.⁊.l.cum pater.§.dulciſſimis.de leg.ij.⁊ in.c.vbi periculū.⁊ ibi ꝑ Jo.an. ne cle.vel mona.lib.vj.per Bar.in.l.eum qui certarū.ff.de ver.obl.⁊.l. ambitioſa.ff.de decre.ab or.fac. Ratio eīn ſtatuti fuit conſeruare ſanitatem ⁊ prouidere egrotis, q̄ quidem rationes non ceſſant poſt menſem Januarij. imo magis augent, qꝛ quāto plus differtur tāto magis mora eſt periculū allatura.⁊ ideo non debet ceſſare ſtatuti diſpoſitio. Nā ad rationē legis debet limitari reſtringi ⁊ extēdi ipſa lex ēt contra verba ipſiꝰ legis. vt.d.§.dulciſſimis.⁊.l.ij.ff.ad tertuli.ꝑ Bar.in.l. itē q̄ritur.§.qui impleto.ff.loc. Dy.in regula fi.de reg.iur.lib.vj. Poſſunt igitur priores redargui ⁊ puniri de negligentia qꝛ non elegerūt ſʒ poteſtas nihilominus durat cum illud qḋ eſt principaliter in obligatiōe non varietur tempore. nam medico nō minus prodeſt ſi fuit electꝰ de menſe Januarij q̄ ſi eligatur nunc. ad hoc bonꝰ tex.⁊ qḋ ibi no. Bar. in.d.l.⁊ ideo.ff.de ver.obl. vbi patet ꝙ ſi ad edificandum inſulam fuit ſtatutum certum tp̄s ⁊ pars inſule corruit datur aliud tēpus ad edificandum: qꝛ vt ibi notāter dicit Bar. eruenda ſunt que variātur ex tēpore ⁊ in illis durat etiā poſt tp̄s, ex quo enim in obligatiōe verſatur principaliter inſule edificatio nō refert quo ad executionem obligationis an fiat nūc an poſtea.d.l.⁊ ideo.⁊ bo.tex.in.l.ſeruus q teſtamento.§.j.ff.de ſta.lib.⁊ ad p̄dicta optime facit: qꝛ ſtatutū prope finē mandat puniri negligentiā priorū in p̄dictis ſi nō elegerint tempore debito vel ſi permiſerint medicū abſentari ⁊c. Illa enim duo dūtaxat fuerunt in ſtatuto premiſſa. Et ſic illa clauſula negligentia punitiue non poteſt niſi ad illa referri cū loquat̄ in plurali: ex quo ſequit̄ ꝙ ſolū mādat negligētiā puniri ⁊ nō adimat poteſtatem videtur eis relinquere poteſtatem poſt tp̄s ſicut dicimus in ſimili cum ſtatutum aliqd prohibeat ⁊ poſtmodū contrafacienti penam apponit. Nam per appoſitionem ſpecialis pene videtur velle ſeruare actum. vt not. Bal. poſt Cy.⁊ Jo.in.l.nō dubium.C.de legi. ¶ Tertio principaliter facit vbicunꝙ mādatur alicui vt certum quid faciat aliquo tēpore duo vident̄ mandata: vnum vt illud faciat: reliquum vt faciat aliquo tēpore: ⁊ ſi nō pōt adimplere in tpe ex impedimēto vel negligentia tenetur illud exequi poſt tp̄s. text. eſt in.c.cū dilecti.de dolo ⁊ cōtu.⁊.l.celſus.ff.de arbi. ſed prioribus mandatur vt eligant medicum ſingulis annis de menſe Januarij ergo ſi nō eligerint in tpe ⁊ ſic nō poſſunt adimplere mandatuʒ in tēpore tenentur illud exequi poſt tp̄s: vt.ſ.dixi. Si enim conſiderētur verba ſtatuti nō dat̄ hoc prioribus in priuilegiū: ſed neceſſitantur ad hoc faciēdum vt pʒ ex illis verbis ſtatuti teneantur erigere ⁊c. debent parere meliori modo quo poſſunt. Nam hec diſpoſitio refertur ad priores in genere: ⁊ ſic mandatum nō fit perſonis ſed officio: ſequit̄

4 ergo priores qn̄cunꝙ exiſtentes. † Nam ſucceſſores tenentur facere ea que tenebantur predeceſſores: vt in.c.aduerſus.in fi.de immu.eccle. facit de ſenten.excom.c.grauem.⁊.c.nouerit.⁊.d.c.j.de ſolu. cum alijs iuribus ſuperius allegatis. ¶ Quarto facit.c.ſi tibi abſenti.in fin. maxime iuncta gl.de preben.lib.vj. vbi poſt terminū ad acceptandum prefixum poteſt quis acceptare: item quando iura prefigunt terminum ad eligendum vel conferendū ſi volunt poſt prefinitū tempus deuolui ad alios poteſtatem hoc exprimunt: alias autem non fit deuolutio poſt tempus. vt in.c.qꝛ ꝓpter.de elec.⁊.c.j.de conceſ.preben.⁊ aut̄. hoc amplius.C.de fideicom.⁊.c.ij.de teſtamen. cum ergo in caſu noſtro ſtatutum nō diſponat quod poſt menſem Januarij fiat ad alias deuolutio: ſed ſolū mādat negligentiam puniri. Remanet ergo poteſtas ⁊ punitur negligentia. Concludo ergo quod priores pro tempore exiſtentes hanc electionem medici poſſunt facere ⁊ puto ꝙ per annum integrū poterūt illum conducere qḋ per ſtatutum principaliter diſponitur ⁊ facere ſingulis annis electionē ⁊ quelibet ſic electio debet durare per annum. Et licet annus eſſet inchoandus de menſe Januarij: tamen ex quo inchoari illo tpe non poteſt: poteſt in ſubſequenti tempore annꝰ finiri: qꝛ nō debet differri id quod principaliter eſt in obligatione propter variationem temporis cum tempus non conſideretur principaliter ſed incidenter ad bene eſſe: ⁊ forte quia tunc eſt principium anni. ¶ Ad predicta bene facit tex.in.l.ſeruus qui teſtamēto.§.j.ff.de ſtatu libe.⁊ in.d.l.⁊ ideo.⁊ in.l.dominum.ff.de contrahend.emp. de omiſſione enim modice ſolēnitatis nō eſt curandum. vt in.l.j.in fine.ff.de ven. inſpic. ſic pro minimo nō datur reſtitutio in integ.l.ſi ex cauſa.ff.de mino.⁊.l.ſeio.ff.de in integ.reſt.⁊.c.penulti.de rebus eccleſi. non alie. Et per hoc patet reſponſio ad ſecundum dubium. Non obſtant contraria ſupra allegata loquuntur enim quando aliquod ſtudioſe mandatur ſeruari pro forma ſubſtantiali: ita quod actum non poſſit ſine forma conſiſtere: illud enim eſt de ſubſtantia actus quo poſito ponitur actus quo remoto remouetur actus. vt not. Bar.in.l.prolatam.C.de ſenten. facit quod no.gloſſ.in.c.ij.de conſue.lib.vj.⁊.ij.queſtione.j.manifeſta.⁊ quod no.in.l.vniuerſa.C.de precib.impe. offe. Sed in caſu noſtro nō fuit appoſitum tempus vt eſſet de ſubſtantia electiōis: ſed bene ad bene eſſe: vt patet ex rationibus appoſitis in ſtatuto: ⁊ ex his que ſupra dixi. ¶ Item in electione poteſt mora purgari poſt tempus niſi aliud diſponeretur a iure vel ab homine: vt ſupra dictum eſt. Sed in caſu noſtro nil diſponitur in contrarium: nec electio medici variatur ex tempore: vt ſupra dixi. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedam eccleſia nō curata per tempus de cuius initio non eſt memoria minime cum alijs eccleſijs ciuitatis ad onera communiter incumbentia contribuit: ſed alijs ſoluentibus pro rata ſcḋm impoſitionem ⁊ diſtributioneʒ totius ⁊ ſuper his deputatorum ipſi eccleſie minime ſoluit excepto quod a duodecim annis citra ſemel probatur ſoluiſſe ⁊ contribuiſſe vna cū alijs communi ſenarum imponenti ⁊ ex permiſſione ſummi pontificis quandā collectā pro cuiuſdam caſtri acquiſitione. Nunc vero ſyndicus totius cleri agit contra rectorem dicte eccleſie petens vt dicta eccleſia vna cū alijs contribuat ad onera communis: ⁊ de preteritis ſatiſfaciat. Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xciiij.

1 ☞ Conſuetudo contra ius non valet niſi ſit rationabilis.

2 Eccleſia vna poteſt preſcribere decimas in parochia alterius eccleſie.

IEſu xp̄i ſaluatoris eiuſqꝫ
piiſſime genetricis ſuffragio poſtulato. Uidetur primo ꝙ
nec a p̄teritis nec a futuris oneribꝰ dicta eccleſia ſe p̄ p̄ſcri-
ptionē liberare poſſit. Nā de iure ꝯmuni certū eſt cū onera oībus incū
bant debēt ab oībus ſupiorībus ſubijci ad q̄ tenent̄ etiā religioſi ꝑ ca-
pellis ⁊ eccleſijs eorū. vt in cle. ij. §. ſunt nōnulli. de cēſi. facit regula qđ
oēs tangit. de reg. iur. lib. vj. Et dicit Innoc. in. c. j. de ſtatu reg. qđ a le-
ge dioceſana vt eſt ſingulare eccleſie cōtribuāt pro negotijs cōmunibꝰ
totiꝰ dioceſis. xij. q. ij. nobis. x. q. iij. vnio nec videt̄ ꝙ ꝯſuetudo poſſit
1 eccleſiā antedictā releuare: † qꝛ cōſuetudo cōtra ius nō valet niſi ſit ra
tionabilis: vt in. c. fi. de cōſuetu. Hec aūt nō poteſt eſſe rationabilis: qꝛ
turpis eſt pars q̄ nō cōgruit vniuerſo. vt in. c. fi. de ſpō. duorū. ⁊ nature
cōſonū eſt vt hi nō recuſent onera qui rerū cōmoda amplectuntur: vt
in cle. j. de cōſti. ⁊ ſic talis cōſuetudo videt̄ cōtra equitatem naturalem
ergo īpreſcriptibilis nec p̄ſcriptio ꝓdeſſe poteſt: qꝛ licet noīe alterius
poſſit allegare preſcriptionē: vt ſcilicet alteri ſit ſubiecta: ⁊ ad illiꝰ mā
datū teneat̄ onera ſubire. vt in. c. auditis. ⁊. c. cum olim. de p̄ſcrip. ⁊ no.
Io. an. in. c. cū venerabilis. de cenſi. nomine tn̄ proprio nō pōt hāc pre
ſcriptionē allegare: qꝛ non potuit p̄ſcribere cōtra obedientiam: nec ſe a
corpe ⁊ a capite ſeparare. vt in. c. cū nō liceat a capite. de p̄ſcrip. lib. vj.
Et videt̄ prima frōte in hac materia caſus i. c. accedētes. de p̄ſcrip. vbi
canonici eccl'ie cathedralis ad petitionē totius cleri ꝯpulſi ſunt p̄ſcri-
ptione non obſtāte ad cōtribuendū vna cū reliquo clero ad p̄ſtanduꝫ
procurationē legatis ⁊ nuntijs ſedis apoſtolice: ⁊ ponderāda eſt ratio
deciſiua illius tex. dicit enim volētes ⁊ qđ omnibus imminet ab oībꝰ
cōporteturꝛc. ⁊ tollit p̄ſcriptionē etiā lōgiſſimi tpis: ⁊ ſic videt̄ ex ge-
nerali ratione illius litere ꝙ ꝯtra onera cōmunia nō poteſt particula-
ribus eccleſijs preſcribere etiā tpe longiſſimo. Sed his non obſtanti-
bus contrariū puto in caſu noſtro verſus. ⁊ primo allego pro hoc ca-
ſum iuncta gl. in vbo legitima. in cle. j. de cēſi. vbi probat̄ ꝙ p̄ſcriptio
prodeſt in his oneribus vitādis in his tn̄ que p̄ſcriptibilia ſunt ſꝫ gl.
ibi ⁊ forte ideo adiecit illā limitationē: qꝛ dubitat̄ nūqd aduerſus ca-
thedraticū currat p̄ſcriptio. Nā gl. in. c. quicūqꝫ. xvj. q. vij. voluit ꝙ li-
cet currat p̄ſcriptio in quātitate: nō tn̄ in totū vt nihil debeatur: aliud
tn̄ ſenſit Archidia. in. c. j. de p̄ben. li. vj. Et plenius de hoc per Ioā. an.
in. c. cū venerabilis. ꝙ nō poſſit eccleſia ſuo noīe allegare p̄ſcriptionē.
Et ideꝫ in ꝓcuratione ratione viſitationis. vt in. c. cū ex offi. cij. de p̄ſcr.
Idē in ꝓcuratione legatorū ⁊ nūtiorū ſedis ap̄lice. d. c. accedētes. ſunt
ergo quedā impreſcriptibilia: i alijs vero oneribus regulariter currit
p̄ſcriptio vt ſentit Io. an. in. d. c. cū venerabilis. videmus em̄ ꝙ in quar
ta decimarum ⁊ mortuoꝝ currat̄ p̄ſcriptio etiā ꝯ ep̄m: vt in. c. de quar
2 ta. de p̄ſcrip. no. gl. in. c. de ſtatu reg. ¶ † Itē vna eccleſia p̄ſcribit deci-
mas in parochia alteriꝰ eccl'ie. vt in. c. de p̄ſcrip. lib. vj. ⁊. c. ad ap̄lice. de
decimis. ¶ Preterea certū eſt ꝙ per priuilegiū poſſunt alique eccleſie
ab oneribus cōmunibus eximi. vt. d. cle. j. ⁊ i. c. cū venerabilis prealleg.
ergo ⁊ preſcriptione: priuilegiū em̄ ⁊ p̄ſcriptio equiparant̄. vt i. c. duo
ſimul. de offi. iud. ord. preſertim qn̄ eſt tanti tpis de cuius initio memo
ria nō exiſtit. habet̄ em̄ in memoria illa p̄ſcriptio tituli ſeu cōceſſionis
vt in. d. c. j. de p̄ſcrip. li. vj. Et clarius in. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de
aqua quoti. ⁊ eſti. ⁊. l. j. in fi. de aqua. plu. arc. p̄ſumēdū eſt em̄ ex aliqua
legitima cauſa fuiſſe exemplū ex quo tāto tpe nō ſoluit. videmus em̄
hoc procedere in preſcriptione ſeruitiorū ⁊ cenſus vt ſufficiat allegare
em̄ tēpus cauſa preſcriptionis vt no. gl. in. c. nullus ep̄s. j. q. j. ⁊ Io. an. ī
c. ꝑuenit. de cēſi. ⁊ Bar. in. l. cū de in rē verſo. ff. de vſuris. fortius hoc ē
admittēdū ī p̄ſcriptiōe libertatis q̄ ē fauorabilior: vt ſinglr̄ dixit Io.
de lig. i. c. accedētes. p̄alleg. qꝛ licet in ꝓcuratiōe legatorū ⁊ nūtiorum
ſedis ap̄lice non currat p̄ſcriptio ꝯtra ipſos legatos ⁊ nūtios quo ca
ſu intellexit illū tex. Tn̄ cōtra reſiduū bene currit p̄ſcriptio vt reliqui
clerici ſeu eccleſie teneant̄ ad integrā procurationē legatorū ⁊ nuntio-
rum. Nā hoc caſu nil detrahit̄ legatis ⁊ nūtijs: qꝛ ſolum preſcribit̄ cō-
tra aliquas eccleſias: vt fuit ſubtilis ꝯſideratio licet text. iudicio meo
huic intellectui aliquātulū reſiſtat. Nō obſt. ſi dicat̄ qđ tex. in. d. c. acce-
dētes. adiuuet ſedis ap̄lice. ſed p̄ſcriptionē reijcit: ⁊ ſic p̄ſcriptio non
operat̄ id qđ priuilegiū: poteſt enim tripliciter reſpōderi. primo ꝙ lo-
quitur qn̄ preſcriptio non inducit̄ cū cōſcientia illius qui poteſt priui
legiū cōcedere. al's [illegible] vt ſentit ibi Ant. de but. ¶ Scđo poteſt dici
ꝙ non loquatur in preſcriptione tāti tpis de cuius initio nō eſt memo
ria: nā illa habet vim cōceſſionis: vt in iuribus ſuperiꝰ alle. ¶ Tertio
poteſt reſpōderi ꝙ loquit̄ in caſu ſpeciali fauore procurationis lega-
torum ⁊ nuntiorum ſedis ap̄lice ſicut ſpeciale eſt in procuratione debi
ta ratiōe viſitationis vt contra illā nō currat p̄ſcriptio. d. c. cum ex offi-
cij. vnde poteſt adduci ille tex. pro hac opinione p̄ locum a ſpeciali in
eo qđ tex. ibi dicit cū i talibꝰ neq̄at p̄ſcriptio locū ſibi vendicare: ergo
ſecus in alijs oneribus nō priuilegiatis. ¶ Ultimo facit ꝙ ſicut vna
eccleſia preſcribit cōtra aliā eccleſiā in iuribꝰ proprijs. vt per totum ti
tulū de p̄ſcriptione: fortius debet admitti preſcriptio libertatis con-
tra oēs eccleſias quā ſpecialiter cōtra eccleſiam particularem: vt notā-
ter dixit Inno. in. c. cum dilectus. de cōſue. ¶ Cōcludo ergo ex predi-
ctis ⁊ notatis p̄ Io. an. in. d. c. cū venerabilis. de cēſibus. qđ excepta ꝓ
curatione ratione viſitatiōis ⁊ legatorū ⁊ nuntiorū ſedis apoſtolice ⁊
charitatiuo ſubſidio vel cathedratico ſm̄ aliquos poteſt eccleſia ante
dicta ſuo nomine ſe tueri ab alijs oneribus ⁊ etiam a predictis allegā-
do preſcriptionem contra reliquas eccleſias ſm̄ iſtam notabilem opi.
Io. de lig. Nō obſtat ſi dicatur ꝙ iam ſunt duodecim anni ꝙ cuꝫ alijs
cōtribuit quando reſpondetur dupliciter. ¶ Primo illa collecta fuit
impoſita ſpeciali iure autoritate ſummi pontificis tā exemptis ꝙ nō
exēptis. ¶ Item ⁊ ſecundo p̄ſuppoſito quod fuiſſet ſimpliciter impo
ſita per clerum tn̄ cū preſcriptio iam fuiſſet tunc completa nō potuit
vnicus actus illam tollere. Nā requiritur tempus ſufficiens ad preſcri
ptionem: ⁊ ſic quadraginta anni cum minoris temporis nō currat pre
ſcriptio. dic de quarta. ⁊ in aut. quas actiones. C. d̄ ſacroſan. eccle. Ad
hoc facit gl. not. in. l. temporalis permutatio. al's eſt. §. nemo aliene. ff.
de verb. ſig. q̄ dicit ꝙ licet p̄ vnicum actum interrumpatur preſcriptio.
dum eſt in fieri: poſtq̄ tn̄ eſt inducta nō ſufficit vnicus actus in cōtra-
rium quin debito tpe preſcribatur: de hoc eſt ibi tex. ſm̄ vnum intelle-
ctum: ⁊ no. Io. an. in fi. de conſue. in cōtractu cōſuetudinis ſuper quin
to. Nec obſtant alia ſuperius allegata: qꝛ ex curſu tanti temporis pre-
ſumitur cauſa rationabilis: vt. ſ. dixi. iteꝫ eccleſia iſta iuuabit ſe ex pre
ſcriptione ⁊ non ex conſuetudine: nam proprie ita eſt preſcriptio cum
ius libertatis non acquiratur in communi ſed preciſe iſti eccleſie. Ad
quod no. in. c. fina. de conſue. vbi no. in quo differat preſcriptio a con-
ſuetudine. Et hec ſufficiant ad laudem ⁊ ad gloriam dei omnipoten-
tis. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā canonicꝰ regularis ordi
nis ſancti Auguſtini illum ordinē expreſſe profeſſus in mōaſterio in
quo viuebat ſub obſeruatione regulari: mōaſterium nō petita nec ob-
tenta a ſuo ſuperiore licentia ex quadam animi leuitate exiuit. Et cuꝫ
per aliqđ tp̄s vagaſſet ea animi leuitate qua exiuit monaſterium ſan-
cti Dñici in quo non ſub obſeruantia regulari: ſꝫ clauſtrali ſm̄ morem
loquendi viuebatur: iterum ibidem profeſſioneꝫ emiſit. Nūc queritur
an religionis ingreſſus ſecundus non petita nec obtēta licentia a ſuo
ſuperiore imo omnibus pretermiſſis nec de eis certiore effecto prela-
to qui eum ad ordinem ſancti Dominici recepit tenuerit. Itē an huic
liceat propria autoritate primuꝫ habitum reaſſumere. Et in primo or-
dine ſancti permanere.

¶ Conſilium. xcv.

1 ☞ Inſtitutio tranſitus temporis non eſt attendenda ſed obſeruan-
tia.
2 Regula canonicorū regularium an ſit ſtrictior ſiue laxior regula mo-
nachali.

IN dei nomine eiuſqꝫ ma-
tris vginis glorioſe btiqꝫ Hieronymi totiuſqꝫ celeſtis curie
triumphātis amē. In p̄ſenti conſultatione breuibus agen
do vbis tāgēdo tm̄ veras cōcluſiones doctorū ſiue argumentoꝝ vlla
cōcertatione veritatē tn̄ breuiter conabor ponere. Pro cuius elucida
tione promitto ꝙ ſi quis profeſſus eſt in aliqua de religiōibus appro
batis ⁊ velit ipſa religione dimiſſa tranſire ad ſtrictiorē ſiue arctiorem
religionem ſeu ordinē debet primo licentiam petere a ſuperiore. vt eſt
tex. ⁊ glo. in. c. licet. de regu. ⁊ ibi Ioa. and. ⁊ alij doc. Et eſt glo. in. c. cū
ſingula. in verbo canonice. de preben. lib. vj. Et licet de iſta materia vi-
delicet qualiter ⁊ quid requiratur ad hoc quod religioſus poſſit trāſi-
re de ſua religione ad aliam ſiue de ſuo monaſterio ad aliud monaſte-
rium: doctores in diuerſis locis varia loquuntur. ⁊ in Specu. in eo. ti-
tu. §. nunc quoqꝫ. ver. xxiij. aliquid tangat. ⁊ per Ioan. in. c. ſi. de renū.
⁊ Io. and. poſt alios in. c. non eſt. ſuper prima gl. de regu. ⁊ ſuper gloſ.
in verbo prelatum. per doc. in clemen. j. de ele. ⁊ per Innocen. De iure
iuran. ſicut noſtris. ⁊ per glo. Innocen. ⁊ alios doct. in. l. ſignificatum.
de regu. ⁊ per gl. in. c. cū ſingula. de preben. li. vj. ⁊ ibi Ioā. mona. ⁊ per
Archid. in. c. ſi religioſus. de teſta. in. vj. ⁊ per eundem Archidi. xix. q.
ij. §. ſed ſubaudiendum. ⁊. xx. q. j. monachum. ⁊ plene per But. in gl. ⁊
doct. in. d. c. licet. de regu. in quibus locis plene tractatur ꝙ ſi religio-
ſus trāſeat ad parem religionē: qđ ſi ad laxiorē qđ ſi ad diuerſum locū
eiuſdem religionis: quod ſi ad ſtrictiorem religionem. Tamen vera ⁊
indubitata omnium cōcluſio eſt qđ vult tranſire ad ſtrictiorē religio-
nem debet petere licētiam a ſuo ſuperiore: ⁊ tūc petita licentia licet nō
obtenta licite poteſt tranſire per iura ſuperius allegata. ⁊ per doct. in
locis ſuperius prenominatis. ¶ Secundo premitto qđ an ſi vna regu
la ſit ſtrictior altera ad hoc nequis poſſit de vna ad ſtrictiorē tranſire
non attenditur tempus inſtitutionis regule: ſꝫ tempus quo trāſit an
illa ad quam tranſit ſit ſtrictior quo ad actualem obſeruantiam illa a
qua trāſit licet illa ex īſtitutiōe regule fuerit ſtrictior hoc tenet Inno.
1 in. c. ſane. de reg. † quia nō eſt attēdēda inſtitutio ſed obſeruantia tem
poris trāſitus. pro quo facit optime ille text. ⁊ textus de reg. in. c. cum
monaſterium. ⁊. c. cum cauſam. eo. tit. qđ intelligitur in limitata. put
no. Io. an. in dicto. c. ſane de regu. recitās opinionē theologorum. de
qua ibi. ⁊ aliquid tangit gloſſ. ſin. in. c. ſuper eo de regula. ⁊ ibi aliquid

⁊ quis ordo

⁊ quis ordo ſeu que religio ſeu regula dicitur ſtrictioꝛ altera, plene ꝑ
Inn.⁊ Jo.an.in.d.c.ſane.de reg.⁊ plene per Pau.per clem̃.vt profeſ
ſoꝛes.de reg.⁊ aliquid per doc.in.d.c.ſuper eo.⁊ aliquid ꝑ Archidi.in
c.pꝛeſbyteros.xx.q.iij.⁊ ibi ꝑ eũ,an canonicus regularis poſſit tranſi-
re ad monachatum.de quo per eũdẽ Archidi.in.c.mandauimus.xix.
2 q.iij.⁊ ꝑ Jo.and.in.d.c.ſane.in quibus etiam locis habetur† an dicta
regula canonicoꝛũ regulariũ,ſit ſtrictioꝛ ſiue laxioꝛ regula monachali
vt in.c.qđ dei timoꝛẽ.de ſta.reg.⁊ vtrũ ſit ſtrictioꝛ ſeu laxioꝛ alijs regu
lis.His pꝛemiſſis deſcendo ad caſum ꝓpoſitum,dicẽdum arbitroꝛ ꝙ
cum dictus canonicus regularis nõ petita licẽtia a ſuo ſuperioꝛe exi-
uerit monaſterium ſuum ex quadã animi leuitate nõ inſpiratiõe diui
na,⁊ iurauerit aliud monaſterium ſancti Dominici, ibidẽq ꝓfeſſio-
nem fecerit quod non valuerit aliquo modo tranſitus ad dictũ mona
ſterium ſancti Dominici,etiã p̃ſupponẽdo ꝙ fuerit arctioꝛis religio
nis cũ requiratur de neceſſitate ad hoc vt poſſit tranſire ꝙ licẽtiaʒ pe
tat a ſuo ſuperioꝛe,inficitur ſecũdus tranſitus ex nõ petitione legiti-
ma ne bonum obediẽtie cõtẽnatur.per text.glo.⁊ doct.in.d.c.licet.de
regula.⁊ ibi concoꝛ.⁊ hoc voluit glo in.c.cum ſingula.in ver.canonice.
de p̃bẽ.lib.vj.⁊ doct.in locis in pꝛincipio allegatis.Et lʒ glo.in.d.c.lʒ.
de regu.diſputet an ſi aliquis tranſeat ad ſtrictioꝛẽ religionem nõ pe
tita licentia teneatur redire ad pꝛimam religionem. Tñ concludit ꝙ
ſi leuitatis cauſa tranſiuit,vt in caſu noſtro,tenetur omnino redire ꝑʒ
omnes docto.idem gloſſ.⁊ ibi text.in.c.mandamus.xix.q.iij. Et ibi
glo.⁊ ibi Joan.and.poſt Butrium.in.d.c.intelleximus.Et hoc indu
bitatum eſt per docto.per ſupꝛadicta.⁊ licet etiam gloſ.in.d.c.licet.de
regula.videatur tenere opinio.quod ſi nõ leuitatis cauſa tranſiuit ad
ſtrictioꝛem religionem non petita licentia non tenetur redire ad pꝛi-
mam religionem.Et idem ibi Hoſ.tamẽ Jo.and.ibi ⁊ cõmuniter oẽs
doct.⁊ late Butri.tenẽt ꝙ indiſtincte quocũq modo trãſeat ad ſtri-
ctioꝛem religionẽ nõ petita licẽtia,etiã nõ ex animi leuitate teneatur
redire ad pꝛimũ cũ nõ valuerit aliquo mõ trãſit⁹,ſic dicit Joan.an.ſe
vidiſſe ꝓnũtiari.Idẽ tʒ glo.in.c.intellexim⁹.de eta.⁊ quali.Et ibi In
no.⁊ idẽ glo.⁊ ibi Archi.in.c.mandamus.xix.q.iij.Et ſi dicatur quid
operatur hoc ꝙ redeat ad pꝛimũ qꝛ ſtatim poterit licẽtiã petere ⁊ re-
dire ad ſecũdũ.reſpõdet Jo.an.in.d.c.lʒ.ꝙ ſatis eſt qꝛ ſatiſfacit iuri re
quirenti ꝙ petat licentiam.allegat de accu.c.ad petitionem.de ſuppl.
negl.pꝛela.c.qꝛ regulares.inducit ſimile ſicut in oꝛdinata electio. con-
pulſus admittit oꝛdinata de eodẽ ⁊ ſuꝑ eodẽ.de elec.c.ſuper e.⁊.c.in-
notuit.in fi.de iudi.examinata.¶ Itẽ poſſet reuerſus ad pꝛimũ mane
re ibi mutato ꝓpoſito.allegat ad hoc de ſponſa.c.tua.⁊ qđ ibi no. ſuꝑ
gl.pꝛima.Idẽ tʒ Pau.in cle.ideo.de reg.ne bonũ obediẽtie contem-
natur,⁊ qꝛ foꝛte rediens in ſua vocatione remanebit.Et reſpondit ibi
ad.c.ſane.de regu.Idẽ But.in.d.cle.licet.⁊ ibi Jo.andr.reſpondet ẽt
ad dictum.c.ſane.¶ Ex quibus omnibus clare concluditur ꝙ cũ pꝛe
dictus canonicus regularis ex quadã animi leuitate trãſiuerit ad mo
naſteriũ ſancti Dominici nõ petita ſui ſuperioꝛis licẽtia qđ nõ value
rit tranſitus qđ etiam vendicat ſibi locũ ſi non ex animi leuitate trãſiſ
ſet per ſupꝛadicta.¶ Cõcludo foꝛte ꝙ licet poſſit etiam cũ ſecundo ꝙ
cum in monaſterio ſuo pꝛimo viuatur ſub obſeruantia regulari ⁊ in ſe
cundo monaſterio ad quod tranſiuit non viuatur ſub obſeruantia re-
gulari ſed clauſtrali:tenendo opi.Inn.in.c.ſane.de reg.vt dixi.ſ.ĩ ꝓn.
quod tamẽ ꝓ nunc non confirmo videlicet ꝙ attẽdat̃ actualis obſer
uantia tempoꝛe tranſitus non inſtitutio regule an dicatur ſtrictioꝛ an
laxioꝛ,de quo me remitto ad not.ibi per Jo.⁊ alios,tamẽ ſ̃m Innoc.
non valuerit p̃dictus tranſitus cum non tranſiuerit ad ſtrictioꝛem re-
ligionem per ſupꝛadicta.¶ Ex quibus omnibus infertur ad ſecũduʒ
queſitum quod cũ nõ valuerit tranſitus licet poterit pꝛopꝛia authoꝛi
tate dictus canonicus regularis redire ad ſuum pꝛimum monaſteriũ.
⁊ pꝛimo ſuo habitu ⁊ oꝛdine ꝑmanere:⁊ hoc voluit Jo.and.⁊ Butr.in
d.c.licet.de regu.cũ dicunt ꝙ tenentur redire.etiam ad hoc eſt text. in
c. intelleximus.de eta.⁊ quali.ibi dum dicitur ad pꝛimam domum re-
dire curaſti ⁊c.ergo pꝛopꝛia authoꝛitate qui reditus appꝛobatur ibi ꝑ
text.⁊ idem ibi glo.idem not.text.in.c.mandamus.xix.q.iij.dum di-
cit text.pꝛecipimus vt redeat:vt idem ibi glo.hoc expꝛeſſe voluit ibi
Archi.Item aperte voluit Pau.in cle.j.de reg.qui dicit ꝙ ſi nõ vult
redire compellatur redire.¶ Reuertatur ergo ⁊ ſi non vult ibi ſtare,
licentiam petat ⁊ tranſeat ad ſecundum monaſterium.¶ Ex quibus
omnibus clare de iure concludo tranſitum dicti canonici regularis
non valuiſſe nec tenuiſſe ⁊ quod dictus canonicus regularis licite p̃t
ꝓpꝛia authoꝛiate recedere, ⁊ ad pꝛimum ſuum monaſteriũ redire, ibi
deniq in ſuo pꝛioꝛi habitu ⁊ oꝛdine permanere:vt clare ⁊ aperte ſu-
pꝛa oſtenſuʒ ⁊ appꝛobatũ eſt.¶ Preterea ſi dicamus ꝙ iſte monach⁹
ſiue canonicus regularis tranſeundo ad aliud monaſteriũ alterius re
ligionis non petita licentia ſit fugitiuus,nihilonmin⁹ dʒ reddi ⁊ etiã
reſtitui monaſterio pꝛimo.vt in.c. Joannes.de reg.etiaʒ ꝯpetit ſibi a-
ctio contra pꝛimũ monaſterium vt ibideʒ recipiatur,vt not.Jo.andr.
ſuper dicta glo.fina.⁊ in.c.fina.eod.titu.⁊ legitur ⁊ notatur in glo.fin.
ſuper ea.⁊ in.c.cum dilecta.de reſcrip.⁊ in.c.cũ eccleſijs.circa fi.de ma
io.⁊ obedi.per Hoſti.⁊ in.c.j.de infan.⁊ Cy.lau.exponit niſi ter aufu-
gerit a monaſterio,vt dicit Jo.and.in dicto.c.fi.de regu.ſiue dicamus
quod temere tranſiuerit ad dictum ſecundum monaſterium nõ petita
licentia nedum habita:⁊ dicitur tunc temere tranſiret:vt dicit glo.ibi
⁊ ſuper ea Joan.and.in dicto.c.Joannes procedit dicta concluſio. ta
men melioꝛis conditionis exiſtere videtur tranſeundo ad ſecũdũ mo
naſterium non petita licẽtia:qm̃ negando cum non dicatur apoſtata
⁊ regula maioꝛi apoſtaſia que inducit excõmunicationẽ: vt dicit Jo.
an.in dicto.c.ioannes allegat.c.ij.ne cleri.vel monachi.lib.vj. Prete-
rea dictus tranſitus nõ petita licentia eſt nullus ipſo iure.Idcirco nõ
pꝛeſtat.impedimentũ per ea que leguntur ⁊ notatur in regula non
pꝛeſtat de reg.iur.lib.vj.⁊ in.c.cum acceſſiſſent.c.cum M.⁊ in. c.pe.de
conſtitu.in.c.ſupplemento.in tantum ſine cauſa non confirmata per
ipſum ſuppꝛeſſum dicitur vacare:imo etiam vt vacans põt impetra-
ri:vt dicunt docto. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcvj.

1 ☞ Multitudo ſine iuſtitia gubernari non poteſt.
2 Licentia in religione pꝛopꝛie quis dicatur.
3 Papa ſolus diſpenſat ꝙ quis trãſeat de maioꝛi ad minoꝛem.
4 Fratres pꝛedicatoꝛes tranſeuntes ad monachos nigros ſi non obſer-
uant regulam Benedicti ſunt veri apoſtate.

In chꝛiſti nomine amen. Cum ad aures reuerẽdi ⁊ circũſpecti viri dñi Põtij Stephani ꝓcẽtoris eccleſie Antiodoꝛẽſis ⁊ canonici Biturẽſis apoſtolice ſedis nuntij ⁊ delegati ac monaſterioꝛũ oꝛdinũ quoꝛũcũq non mendicantiũ viſitatoꝛis coꝛrectoꝛis ⁊ refoꝛmatoꝛis in ꝓuincia Tuſcie ⁊ Janue:per ſedẽ eandẽ inter cetera ſpecialiter deputati viſitãdo monaſteriũ ſctẽ Marie de Floꝛẽtia oꝛdinis ſancti Benedicti nigri habitus ⁊ abbate carens fama publica referẽte peruenit qđ in dicto monaſterio erãt nõnulli ꝓ monachis ipſius monaſterij ſe gerẽtes ⁊ habitũ ipſins publice d̃ferẽtes ⁊ loca monachoꝛũ dicti mõaſterij occupata tenentes ⁊ bona ipſius monaſterij recipiẽtes indebite ⁊ iniuſte in dãnũ ipſius monaſterij cũ ipſius monaſterij non ſint vere monachi ſʒ apoſtate de alijs oꝛdinibus fugiẽtes vel abiecti de ipſo monaſterio ꝯtra deum ⁊ iuſtitiã per ambitionẽ ⁊ ſurreptionẽ intruſi ĩ animarũ ſuarũ periculũ ⁊ monaſterij p̃libati grauamẽ ⁊ dãnum.dictus pꝛefatus Põtius ꝯſiderãs ꝙ iuxta autoꝛitatẽ Heronymi non eſt bonũ panẽ filioꝛũ dare canibus hoc eſt legatoꝛibus ⁊ intruſis.xxij.q.j.ſi cupis.monuit omnes ⁊ ſingulos gerẽtes ſe pꝛo monachis ipſius monaſterij ⁊ cuilibet eoꝛũ p̃cipiendo mãdauit intra certũ terminũ ⁊ peremptoꝛiũ vt quilibet eoꝛũ deberet facere fidẽ de ſua inſtitutione vel titulo quem habet ĩ dicto monaſterio. ¶ Coꝛã quo intra dictũ terminũ quidã gerẽs ſe pꝛo monacho dicti monaſterij q pꝛimo ꝓfeſſus fuit oꝛdinẽ fratrũ p̃dicatoꝛũ ⁊ ab oꝛdine ipſe p̃ciſus ⁊ abiectus ſub foꝛma inferius annotata ad ꝓbandũ titulũ ſui monachatus ⁊ inſtitutionis ꝓducit literas reuerẽdi patris dñi Joãnis ſancti Theodoꝛi diaconi cardinalis apoſtolice ſedis legati ⁊ adminiſtratoꝛis dicti monaſterij.quarum autoꝛitate receptus fuit in monachũ dicti monaſterij ⁊ proceſſuʒ factũ per venerabilẽ patrẽ epiſcopũ fellußeñ.executoꝛẽ deputatũ ad hoc per dictũ legatum quarum literarũ ⁊ pꝛoceſſus ⁊ licentie pꝛeciſionis tenoꝛ talis eſt ſub hac verboꝛum foꝛma ⁊c.

In chꝛiſti nomine amẽ.anno incarnationis eiuſdeʒ mileſimo tricẽteſimo trigeſimoquarto indictiõe tertia:die decima nona menſis octobꝛis.Nouerint vniuerſi patres inſtrumentum publicũ inſpecturi:qđ religioſus vir cenobij quõdam richi infraſcriptus.cõſtitutus in pꝛeſentia reuerẽdi ĩ chꝛiſto patris domini:domini Thedectij dei gratia epi felluſieñ.executoꝛis infraſcriptarũ literarũ dñi cardinalis legati in capitulo monaceñ.ſancte Marie de Floꝛẽtia p̃ſentibus religioſis viris dominis Andrea pꝛioꝛe clauſtrali ⁊ Gulielmo Bonauẽtura Doffo Henrico ſalui Franciſco Bartolo.Andrea de pileſtris ⁊ benedicto monachis dicti monaſterij ⁊ capitulum ⁊ tanq capitulum dicti monaſterij de mãdato dicti pꝛioris moꝛe ſolito cõgregatis pꝛeſentauit ⁊ exhibuit dicto domino epiſcopo quaſdam literas infraſcripti domini Joannis cardinalis legati eius vero ⁊ ſolito ſigillo cum choꝛdula alba pendente munitas quarum tenoꝛ talis eſt.Joannes miſeratione diuina ſancti Theodoꝛi diaconus cardinalis apoſtolice ſedis legatus venerabili in Chꝛiſto patri domino epiſcopo Felluſieñ.ſalutẽ in dño.dilecti ĩ Chꝛiſto cenobij quõdã Richi oꝛdinis p̃dicatoꝛũ fratrũ monita pꝛomerẽtur anime ſue ſaluti quantum rationabiliter poſſumus ꝓuidere curemus. Cum itaq ſicut oblata nobis ſua p̃catio continebat ab oꝛdine ipſo nuper licentiatus exiſtat ⁊ cupiat ſicut aſſerit in monaſterio ſancte Marie abbatie Floꝛẽtie vulgariter nũcupate oꝛdinis ſancti Benedicti ſub ipſius oꝛdinis regula dominio famulari:⁊ ibi vite ſue reliquias conſummare. Nos ſuis ſupplicationibus inclinati volentes eum in huiuſmodi ſuo laudabili pꝛopoſito cõfouere paternitati veſtre autoꝛitate qua fungimur pꝛeſentiũ tenoꝛe committimus ⁊ mandamus quatenus ſi eſt ita eundem cenobiũ faciatis autoꝛitate noſtra in monaſterio pꝛedicto in monachum recipi atq fratrem ⁊ ſyncera ĩ domino charitate tractari ſibiq habitum eiuſdẽ monaſterij ac de communibus fructibus ⁊ pꝛouentibus illins ſicut vni ex alijs monachis poꝛtionem integram exhi

heri conſtitutionibus ⁊ ſtatutis predicti monaſterij de nō recipiendis
apoſtatis ⁊ quibuſlibet alijs in contrarium editis:dum tñ per ſedem
apoſtolicam nō fuerint confirmate non obſtantibus quibuſcūꝗ. Da
tum ſenis Jdibus octobris pontificat⁹ ſanctiſſimi patris ⁊ dñi noſtri
dñi Joānis pape.xxij.Anno decimonono.¶Itē preſentauit ⁊ exhi
buit dicto domino epiſcopo quaſdam literas infraſcripti fratris Joā
nis ⁊ prioris vero ⁊ ſolito ſigillo prioris principalis fratrum predica
torum Romane prouincie cere rubee impreſſo munitos. Quarū lite
rarum tenor talis eſt.

Vniuerſis preſentes literas inſpecturis frater Joannes de
pōtatijs ordinis fratruꝫ predicatorū in romana prouincia
prior puincialis indignus ſaluteꝫ ⁊ ſynceram in dño cha
1 ritatem.†Juſtitia ſine qua multitudo gubernari non pōt
ſecundum grauitatem culparum ⁊ acerbitatem adhibet penaꝫ cū ius
ſuum vnicuiꝗ tribuens crimina diſtringens malis afflictionem ſecū
dum exigentiam tranſgreſſionem.¶Frater igitur cenobius de albie
tis de florentia qui grauiſſimam culpā cōmiſit in paraſceue apoſtatā
do acerbiſſima pena plecti ⁊ amaris dolorib⁹ caſtigari debebat quaꝫ
penam in penitentiam impoſitam ⁊ imponēdam:forte contumaciter
recuſauit.Ego igiꝛ ꝯſiderata beati Auguſtini ⁊ patris noſtri regula
que iubet reum emendatoriā ſubire vindictam:quam ſi nō tulerit de
noſtro ordine noſtraꝗ ſocietate mandat proijci. Viſo etiā ⁊ diligen
tiſſime inſpecto noſtrarum cōſtitutionū tenore qui grauiſſimā appel
lat culpam incorrigibilitateꝫ illi⁹ qui nec culpas timet admittere ⁊ pe
nas recuſat ferre.Quem dicit de noſtro ordine precidēdo de diffini
torū conſilio ⁊ aſſenſu ipſum fratrem cenobium qui iam profeſſionē a
corde abiecit habitum noſtre profeſſionis mando exui ⁊ a corpore no
ſtri ordinis tanꝙ inutile membrum non crudeliter ſed miſericorditer
ne contagione peſtifera ⁊ alios inficiat,precido.Hanc autē ſuam ſeue
ritatem ſecūdū ſamaritani exemplum vulneribus ſaucij vinū ⁊ oleum
infundentis pietate volēs compati a ſentētia excōmunicationis quā
propter apoſtaſiam incurrit abſolui.Jn cuius ſententie expulſionis ⁊
abſolutionis teſtimonium ſigillum noſtrum prouincialatus duxi pre
ſentibus appōnēdū.Datū in vrbe veteri in noſtro prouinciali capitu
lo.Anno dñi.M.cccxxxi.die.xxij.menſis Septembris.¶Eidemꝗ
dño epō humiliter ſupplicauit quatenus ad executionem eorum q̄ in
dictis literis dñi legati continentur pcedere dignareꝛ.Qui dñs epš
debita cum reuerentia receptis lectis ⁊ conſideratis literis ſupraſcri
ptis volens contenta in dicti dñi legati literis iuxta cōmiſſionem ſibi
factam exequi reuerenter queſito primo per dictum dñꝫ epiſcopum a
priore ⁊ monachis ſupradictis ſi cōſtitutiōes dicti monaſterij de non
recipiendis apoſtatis ſint per ſedem apoſtolicam ꝯfirmate:⁊ ipſis re
ſpondentibus ⁊ aſſerentibus qȯ per ipſam ſedem non fuerunt confir
mate authoritate ꝯmiſſiōis ⁊ mādati ſibi facti per literas ſupradictas
monuit dictos Andream priorē Gulielmum Bonauenturā Doffa
ni Henricum ſalui.Franciſcum Berto.Andream ⁊ Benedictum vt
iuxta dictarum literarum cōtinentiam eundem Cenobium in dictum
monaſteriū ⁊ in monachum reciperēt atꝗ fratrem:atꝗ ſyncera in do
mino chariate tractarēt ⁊ ſibi habitum dicti monaſterij ac de commu
nibus fructibus ⁊ prouentib⁹ illi⁹ ſicut vni ex alijs monachis portio
nem integrā miniſtrarent.Qui dñs Andreas prior ⁊ omnes alij mo
nachi ſupradicti volentes monitionem predictam exequi reuerenter
eundem cenobium pacis oſculo in dicto monaſterio receperūt in mo
nachum atꝗ fratrē ſibi dicti monaſterij habitū exhibentes.Qui dñs
cenobius predicta oīa acceptans humiliter ⁊ deuote genibus flexis ⁊
manibus iūctis fecit ⁊ promiſit dicto epiſcopo vicario dicti dñi Car
dinalis recipiēdi pro dicto domino cardinali tanꝙ ſuo dño ⁊ prelato
obedientiam ⁊ reuerentiam conſuetam ⁊ mandans dictus dñs epiſco
pus mihi Soldo notario ⁊ ſcribe qȯ de predictis publicum cōficereꝫ
inſtrumētum.Actum florentie in capitulo dicti monaſterij preſentib⁹
preſbytero meliore capellano dicti dñi epiſcopi:ſed ſancto:ſer cautis
notarijs.Et Franciſco dñi ſananennis de florentia teſtibus ad hoc ro
gatis.Ego dictus Soldus paleſim de piſtorio Jmperiali autoritate
notarius ⁊ index ordi.Et nunc ſcriba dñi epi predictis oībus interfui
eaꝗ de mandato dicti patris ⁊ rogatu dicti domini cenobij ſcripſi ⁊ fi
deliter publicaui.¶Queritur an dictus cenobius ſit cenſendus ver⁹
monachus abbatie predicte.Et quia ex diſtinctione negotium magis
clare fit.facit de reſcriptis.c.ſuper literis.⁊ etiam quia per queſtiones
diſtinctas ⁊ particulares magis liq̄t natura totius.Jdeo in preſenti
queſtione vtor diſtinctione.Et primo quero an iſte cenobius ſi abie
ctus intelligatur habere licētiā tranſeundi ad eam religionem.¶Se
cūdo an litera legati ſibi ꝯceſſa ſup dicto monachatu valeat.¶Ter
tio an proceſſus habitus per epiſcopū feſulon.teneat.¶Quarto an
receptio monachorum teneat cū eum tractauerint vt monachum nec
ne.Et dico quod non cenſetur licentiatus imo abiectus cum ignomi
2 nia.†Nā licētiatus proprie dicitur qui de licentia ſuperioris ad aliuꝫ
ordinem tranſit:vt extra de regula.licet argumentuꝫ eſt dubium.cum
ſimi.Et qȯ talis abiectus cenſeatur cā ignominie.facit de ſtatu mona.
ea que.Nam aliud eſt eſſe abiectū:aliud fugitiuum ſiue apoſtatam.vt
in regula.c.vlti.⁊ in extrauaganti benedicti paſtor bon⁹.quia ibi ponū
tur vt diuerſa.Nec etiam fit ibi mentio de licentiatis ⁊ quare.qꝛ licen
tiati tranſiuerunt cum licentia ⁊ debito modo:vt ſic non ſint reuocan
di:facit optime de renuntia.quidam.vbi obtenta licentia renuntiandi
compellitur renuntiare.Et ita obtenta licentia tranſire.Sꝫ alij vt fu
gitiui abiecti ſunt reuocandi.vt in iuribus preallegatis.ergo non ſunt
licentiati poſtꝙ compelluntur tales eos reuocare annuatim.facit opti
me ⁊ videtur caſus legis.ff.de his qui not.inf.l.qȯ ait pretor.ff.igno
minie cauſa.vbi patet ꝙ ſimpliciter remiſſus non intelligaꝛ remiſſus
ignominie cauſa.Sed quando ignomine cauſa remittitur tūc ſemper
hec exprimitur.Sꝫ hic in caſu noſtro exprimitur ꝙ ignominie cauſa
abijcitur:ergo non eſt ſimpliciter licentiatus cū cauſa ignominie eſt re
miſſus ſiue abiectus.Jtem ex alia cauſa patet quod ignominie cā fuit
remiſſus ſiue abiectus.Nā fuit exantoratus inſignijs militaribus,id
eſt inſignijs religionis:vt patet in dicto.§.ignominie.ergo tamen ra
tione expreſſionis facta in remiſſione ſiue abiectiōe ꝙ ratione exauto
rationis cenſetur ignominie cauſa remiſſus ſiue abiectus:ergo nō po
teſt dici talis licentiatus cum iſta ſint valde diuerſa:vt ſupra dictū eſt
certe non video quomodo.Jtem vt patet litera abiectionis non datur
ei licentia vt tranſeat ad aliquem ordinem vel monaſteriuꝫ imo dicūt
doctores ꝙ nunꝙ abbas debeat monacho ſuo dare licentiam tranſeū
di ad alium ordinem niſi primo habeat monaſterium paratuꝫ:alioqn
eſt apoſtata ſi aliter recedit:vt no.Jnno.⁊ Hoſti.de renūtia.c.vltimo.
ergo patet qȯ etiam ſi eſſet in litera abiectionis dictuꝫ qȯ tranſiret ad
aliquā religionē nō expreſſo certo monaſterio ꝙ non poſſit dici licen
tia:qꝛ cōtra ius eſſet data ergo quatenus magiſter in litera abiectiōis
nihil ibi de hoc dicitur:imo ſi bene cōſidereꝛ litera abiectionis qȯ eſt
valde notabile per que euidēter cōcluditur qȯ licētia dici nō poteſt q̄
nō eſt.Jtē ad ſecundum dico ꝙ litere legati nulle ſunt ipſo iure.Nam
ſunt impetrate tacita veritate ⁊ expreſſa falſitate non valent vt patet
de reſcrip.ſuper literis.imo de iure cauetur quod in talibus literis nō
debet aliquid ſubticeri qȯ deberet animū cōcedentis ad denegandum
vel ad dandū mouere.vt in.d.c.ſuper literis.in glo.Ex hoc.⁊ Joā.an.
de reſcrip.in.c.gratia.lib.vj.in gloſſ.quia ⁊ hoc de reſcrip.poſtulaſti.⁊
Archi.de preben.non poteſt.lib.vj.⁊.j.q.vij.hi qui.cum ſimilibus.Sꝫ
quis habes diceret ꝙ legatus ꝯceſſit ꝙ fuiſſet deiectus ꝓpter ſua de
merita tam turpia.⁊ qȯ die veneris ſancti apoſtatauerit:certe null⁹ du
bitat quod taleꝫ literam ei nō dediſſet:imo expreſſit quod erat licētia
tus:vt patet in litera:qȯ erat falſum:vt ſupra patet ⁊ p formā ſue abie
ctionis.Et ſic legatus debuit intelligere de licentia debita ⁊ ex cauſa
probabili ⁊ non ignominioſa.facit.C.de his qui veni.etatis impetra.
l.ſi.ergo vt dictū eſt litere per quas fuit exceptio facta de eo ſunt nul
le.vt de reſcriptis.c.ad audientiam.ij.Jtem ad hoc etiam facit:quia
quando aliquid predicatur per prius ⁊ per poſterius ſimpliciter ꝓla
tum intelligitur datum per prius vt no.ff.ſi ager vectigal.vel emphy.
l.j.vbi nomine dominij intelligitur directum non vtile:ergo idem de
licentia.¶Jtem ſi bene conſideres in litera legati dicitur ſi ita eſt:ta
men ita non erat,nec epiſcopus ſuper hoc fecit inueſtigationem vt
patet in proceſſu epiſcopi feſulani.⁊ ſic exceſſit formam mandati:⁊ ſic
non valet quod factum eſt per epiſcopum etiā ſi litere legati valerent.
facit de reſcrip.c.cum dilecta.nam talia mandata ſunt ſeruanda dilige
ter.vt de prebendis.cui de non ſacerdotali.li.vj.ff.manda.l.diligenter.
cum ſimilibus cum ergo iſte litere ſunt nulle ⁊ proceſſus nullus ratio
nibus ſupradictis patet quod receptio monachatus nullus eſt:quia
vigore iſtarum literarum ⁊ proceſſus eſt receptus.¶Jtem an tertiū
dico quod talis proceſſus eſt nullus ⁊ hoc per iura ſupra allegata.Nō
obſtat ſi dicatur quod ſi mandetur alicui quod prouideat de tali bñfi
cio perſone:quod teneat prouiſio etiā ſi prouideatur perſone non ido
nee:vt no.Jnnocen.de pſump.c.vltim.Et tāgit Jo.and.de officio de
leg.iudices.in clemen.quid ſi bene cōſideretur conditio iſtius qui im
petrauit literas in conditionem ⁊ non in monitionem:vt per nota.ibi
per dictos docto.Et ſi qȯ ſit ſtante conditione nullum eſt aliter quā
do alicui mādatur prouideas tali ſi eſt idoneus tunc cum prima facie
quilibet preſumatur idoneus.vt in dicta decreta.vlti.niſi appareat cō
trarium non eſt neceſſaria aliqua probatio ſiue examinatio vt ille ha
beat ſe probare idoneum.Sed quando dicitur ſi habuit licentiam vel
id ſimile:certe licentiam non preſumitur habere niſi eam oſtēdat:ſicut
dicimus preſumitur idoneus probetur contrarium.Sed hec licentia
non oſtendit ſe propter demerita ſua deiectus.Et ſic cum non habuit
licentiam ⁊ mandabitur ſub conditione ſi habuit licentiam patet ex
preſſe quod illud quod factum eſt per epiſcopum feſulanum nullum
eſt vt in iuribus ſupra allegatis.¶Jtem ad quartum dico quod rece
pto monacho quod tractauerint eum vt monachum nō facit eū mo
nachum:planum eſt quod iſti monachi ſemper nitebātur conſenſui ⁊
literis dicti legati ⁊ proceſſui epiſcopi.Nam hoc patet quia eſt māda
tum eis vt recipiant eum iuxta literarum dictarum continentiam do
mini legati ⁊ ſic receperūt ⁊ ſic ſemper intēdebāt ⁊ tractauerunt iuxta
continentiam dictarum literarum.Sed continētia litere ⁊ proceſſus
erāt nulli ⁊ ſic receptio nulla.Nā preſumunꝛ manere in ea voluntate in
qua erant tēpore receptionis niſi probetur mutata:vt de bapt.maio
res.⁊ quod metus cauſa.c.perlatum.⁊.ff.de probatio.eum qui.⁊.ff.de
leg.ij.

leg.ij.l.lucius.cum ſimilibus.imo etiam ſi conſenſerint expreſſe ꝛ rece
piſſent eum non obſtantibus literis proceſſus legati ꝛ epiſcopi nõ va
leret. Ratio eſt qꝛ receptio monachorum ad abbatẽ ꝛ monachos di
cti monaſterij ſpectat tã de iure ꝙ̃ de cõſuetudine vt de ele.cũ eccleſia
vulterana.in gl.ij.ergo eorũ receptio nõ faceret aliquã monachũ.imo
erat neceſſarius conſenſus legati:qꝛ tũc litera abbatis erat in illo mo
naſterio ex eo qꝺ erat commendatarius illius monaſterij ꝛ legatꝰ nõ
mandat eum recipi vt abbas.imo vt legatus:vt patet ex forma litere
legati.imo etiã legatus vt cõmẽdatariꝰ ꝛ ipſi non poſſent eũ recipe
re quia ſi bene conſideretur ipſe fuit abiectus de ordine predicatorũ
vbi eſt maxima obſeruãtia regularis,ꝛ in monaſterio predicto nõ eſt
tanta obſeruantia vt in ordine predicto vt eſt notoriũ.facit de reg.c.
ſane.imo forte etiam nõ potuiſſet tranſire de licẽtia vera ꝛ expſſa do
mini legati ꝙ̃uis ſibi fuiſſet veritas expſſa. ¶ Facit optime ad predi
5 cta decr.ſane. † Nam ꝙ quis trãſeat de maiori ad minorẽ ſolus papa
diſpenſat.no.Jo.an.ꝛ Jo.mona.de prebẽ.c.cũ ſingula.lib.vj.Et ſic cũ
iſte nõ trãſiuerit legitime eſt in caſu reuocatiõis iuxta formã predi
cte decr.paſtor bonꝰ.patet qꝺ etiã ius monachatꝰ nõ teneret nec trã
ſitus. Non obſtat ſi dicatur amice licet non facerent eum monachum
eo quod tractauerũt eum vt monachum qñ viuebat legatꝰ eo quod
ad legatũ vt cõmẽdatariũ ꝛ cõuentũ ſpectet creatio monachorũ:tñ
poſtꝙ̃ legatus mortuꝰ eſt eum tractauerunt vt monachũ ꝛ tunc ipſi
poſſunt facere monachos monaſterio carẽte abbate:vt de reg.c.ſi ad
ſolum.lib.vi. ¶ Certe vt ſatis dictum eſt:nõ cõſenſerunt de nouo:ſed
intelliguntur durare in illo primo cõſenſu vl' etiã nõ poſſent facere vl'
recipere expſſe nedũ tacite vt ſupra ꝓbatũ eſt. ¶ Itẽ qꝛ per ſpeciale
priuilegium apoſtolicum eſt indultũ ordini predicatorũ ꝙ dicti ordi
nis profeſſi nõ poſſint aſſumi vel tranſire ad monachatũ nigri habi
tus.Et aduerte qꝛ ſi bene conſideres non inuenies qꝺ iſte dominꝰ ce
nobius fecerit obedientiam cõſuetam epiſcopo recipiẽti vice ꝛ nomi
ne legati.qꝛ iſta talis ꝓmiſſio obedientie non inducit profeſſionem
regularem.Nã talẽ promiſſionẽ promittunt clerici:vt de maio.ꝛ obe.
in.c.his que.Sed quando quis tranſit de vna religione ad aliam li
cet in prima fecerit profeſſionẽ tñ in ſecunda debet facere ꝓfeſſionẽ
maxime vbi regule ſunt diuerſe ſicut eſt regula ſancti Auguſtini quã
habent predicatores.ꝛ regula ſancti Benedicti quã habẽt monachi
abbatie florentie prenominate.Et ſic patet per ſupra allegata quod
iſte dominus cenobius qui nõ eſt neqꝫ fuit vnꝙ̃ monachus in dicto
monaſterio abbatie:ſic eſt inde reijciendus tanꝙ̃ intruſus. ¶ Et ad
maiorem firmitatem ego Franciſcus archipreſbyter ꝛ canonicꝰ flo
rentie ꝛ doctor decretorum preſens cõſiliũ mei proprij ſigilli appẽſiõe
duxi muniendũ. ¶ Ego Frãciſcꝰ petri de magiſtris archipreſbyter ꝛ
canonicus florẽtinus doctor decretorũ ſicut ſupraſcriptũ eſt:ꝛ allega
tum ſentio atqꝫ cõſulo ꝛ ad maioris roboris firmitatẽ huic ꝑſenti cõ
ſilio me ꝓpria manu ſubſcripſi ꝛ mei ſigilli appẽſione duxi muniẽdũ.
¶ Ego Recuperꝰ guilielmi de ſancto Miniate decretorũ doctor
ſupradictis omnibus aſſentio:ꝛ ita cõſulo vt ſuperius ꝯtinet:in cuiꝰ
rei teſtimonium ꝑdicto ꝯſilio me ꝓpria manu ſubſcripſi ꝛ ſigillũ meũ
apponi mandaui. ¶ Ego Simon quondã bernardi iudex de Bagi
nolo vna cũ predictis dominis Frãciſco ꝛ recupero eorũqꝫ autorita
te ſieri cõſului ꝓut ſupraſcriptũ eſt a dño Põtio cõſultus.ꝛ ideo ſi
gillum meum appoſui ꝛc. ¶ Ego Jo.an.põderatis omnibꝰ que ſcri
pta ſunt diligenterqꝫ libratis motiuis dñorum Franciſci Recuperi
mõtis conſulentium ꝛ ſubſcribentium:vt ſupra patet ꝛc.

Chriſti eiuſqꝫ matris ac beati Hieronymi noĩbus ꝛ ſuffra
giis inuocatis.Idẽ cõſulo ſcilicet fratrẽ Cenobiũ de quo
querit nõ eſſe nec fuiſſe ſupra deſcripta monachũ ipſius
monaſterij qꝺ dicit abbatia.ꝛ motiuis dictorũ dñorũ ad
dendo notandũ eſt ꝙ in lr̃a dñi legati ille ſe dixit nuꝑ licentiatũ.ꝓba
uit aũt corã executore ſe vltra trienniũ prius eiectũ.qua electione ꝛ ſi
licentiatus dici poſſet ꝙ negatur nõ tñ nuper ſe vltra triennium fue
rat prius data.Nõ eſt ergo illa quam videre debuit executor.Naz vt
doctores dicũt:nuper eſt aduerbiũ cõpoſitũ ex nouũ ꝛ tempus:qua
ſi noui pro nouiter.Cũ aũt vltra ſex menſes dicit diu.de cõceſ.ꝑb.c.ij.
de hoc ſcripſi de fide inſtru.c.fi.ergo vltra trienniũ nõ eſt nuper,maxi
me in hac materia:qꝛ ꝛ vnica die monachus ſine monaſterio eſſe non
debet.xvj.q.i.placuit.el.ij.hoc aũt expſſo merito mouiſſet legatũ ad
denegandum:vt.ſ. cum diuturnitas temporis aggrauet culpã.iura
ſunt nota. ¶ Secũdo aduertendum niſi fallentia.in cõputo fuit fal
ſa:ant inſtrumentũ ſuper executione confectũ intuenti enim ꝙ annꝰ
primꝰ põtificatꝰ pape Joãnis inchoauit anno natiuitatis dñi.M.
cccxvj die.v.Septembris qui tũc erat annꝰ incarnatiõis.M.cccxvij.
facile cõſtare poterit ꝙ.xix.die Octobris currẽte anno.M.cccxuij.
ꝑcedit idus id eſt.xiij.diem Octobris anni dñi põtificatꝰ pape Joã
nis fore in integro anno,ſcꝫ.vj.diebus minꝰ.Et ſic cõcluditur execu
tionẽ litere factã quaſi per annũ ante datã litere. ¶ Tertio aſſero me
pertinaciter tenere ꝙ etiã ſi noua inſtitutio dñi noſtri non emanaſſet
4 nec tũc viguiſſet ꝑdictorũ priuilegiũ:de quo.ſ.dixi. † Veri apoſtate
ſunt fratres ꝑdicatores trãſeũtes ad nigros monachos nõ ſeruãtes
regulã Benedicti.vt plene ſcripſi i ꝑdicta decre.ſane de regu.ꝛ iuxta
predicte aſſertionis teſtimoniũ huic ſcripture manu mea propria feci
certum ſigillum appendi ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcviij.

1 Sentẽtia poteſt cõfirmari in cauſa appellationis quo ad merita
cauſe.
2 Allegans in appellatione ſua vnam cauſam poteſt ab illa recedere ꝛ
aliam probare.
3 Accuſatus poſt denũtiationem nõ põt accuſationẽ ꝯtra aliũ inchoa
re:tamen ante donationem proſequi ꝛ implere poteſt:poſt damna
tionem non.
4 Cauſa nullitatis interpoſita ante prolationẽ trium ſententiarũ non
debet impediri propter ſententias ſuperuenientes.

Saluatoris noſtri Jeſu chri
ſti inuocato preſidio.Attingã iuxta ordinẽ quatuor dubia
que ex facto eliciunt. ¶ Primũ eſt nunquid vltimꝰ auditor
qui dictam trinaz ſentẽtiã tulit potuerit poſt dictã ſniaz decernere re
miſſionem predictã cũ per ipſam ſniaz fuerit quo ad caſuz nullitatis
officio ſuo functus:ꝛ abiectis argumẽtis que ad partem ꝯriam fieri
poſſent:arbitror dictam remiſſionẽ fieri potuiſſe non obſtante ſenten
tia lata ſuper appellationis inſtantia Mouet me ad hanc ſniam pri
cipaliter qm̃ cauſa nullitatis ꝛ appellatiõis poſſent deduci ſimul ꝛ i
eodem libello ſeu iudicio ſm omniũ doctor ſniam quaz communiter
approbat cõis ſtilus iudiciorum:lꝫ aliqui doc.antiqui declinauerit i
ꝯtrariã ſniam. ¶ Primo tñ potior:ꝛ cõmunior:vt nota.per Bart.ꝛ
alios in.l.ſi expreſſim.ff.de appel.ꝛ.l.j.C.que ſen.ſine ap.reſcin.Notat
per Canoniſtas in.c.dilecto.de appel.poſſunt etiam iſte due cãe nul
litatis ꝛ appellationis redaci ſeparatim etiã diuerſo tẽpore:vt i cle.
j.de re iud.iuncta gl.in ver.donec.ꝛ qꝺ plus eſt:ꝛ nullitate agi poteſt
etiam poſt appellationẽ deſertam:vt in.c.licet.de ſen.excõ.li.vj.ꝛ no.
in.c.ſepe.eo.tit.in antiquis actis etiã poſt tres ſnias latas ſuper eodẽ
articulo:vt i.d.cle.j.iũcta prealle.gl. Cũ ergo iſte due cauſe nullitatis
ꝛ appellationis ſint diuerſe ꝛ diuerſi effectꝰ per ſniam quaz iudex ꝓ
fert ſuper inſtantia appellationis nõ põt dici ꝙ ſit functꝰ officio ſuo
ſuper cauſa nullitatis:qꝛ vbicũqꝫ plures cauſe cõmittuntur iudici ni
ſi expreſſe fuerit ſic dictũ in cõmiſſiõe vt ſimul illas decipiat:ꝑ ſniam
latam in vna cauſa nõ dicit functus officio ſuo q̃ ad reliquas nondũ
diffinitas.vñ põt ad deciſionez aliarũ cauſarũ ꝓcedere:vt probatur
in.l.quid tñ.de arbi.quod ꝓcedit etiam ſi tales ſint cauſe q̃ ſm earuz
naturam habẽt aliquã in ſe connexitatem vt petitoriũ ꝛ poſſeſſoriũ
ſup eadez re que ꝓpter identitatẽ debent coram eodem iudice tracta
ri.vt in.c.j.de cau.poſſ.ꝛ proprie.ꝛ in.c.nulli.C.de iudi.ꝛ in.c.fi.eod.ti.
Et tamen iudex qui tulit ſententiam in poſſeſſorio non dicit ſuo offi
cio functus quo ad petitoriũ:lꝫ ambe cauſe eidẽ iudici fuerint ſimul
commiſſe:vt in.c.ad vltimũ.de cau.po.ꝛ proprie.ꝛ.c.ſignificauerunt de
teſti.ꝛ.c.cũ ad ſedem.de reſtit.ſpo.ꝛ facit cle.vnica.de cau.poſſ.ꝛ pro
prie.vnde in caſu noſtro fuerũt vltimo auditori ꝯmiſſe cauſe nullita
tis ꝛ appellationis:lꝫ ipſe iudex ſniam tulerit ſup inſtantia appella
tionis nõ per hoc põt dici functus officio quo ad cauſaz nullitatis:ꝛ
per conſequens in caſu nullitatis remanſerit iudex potuit decernere
ſuper illo remiſſionẽ ad partes cũ per illã ſniam latã ſuper appella
tionis inſtantia nõ ſit ſopita queſtio nullitatis:qꝛ vt.ſ.dixi iſte cauſe
1 diuerſe ſunt. † Nam põt ſnia confirmari in cã appellationis quo ad
merita cauſe.Et tamẽ prima ſnia potuit eſſe nulla ex defectu ordinis
iudiciarij:qꝛ fuit lata in die feriata ſeu alio reſpectu:hinc eſt quod iu
ra voluerunt ꝙ etiam poſt deſertam appellationem ſuper cauſa poſ
ſit agi de nullitate. vt preal.cle.j. ¶ Hoc etiã aperte probat in ſimi
li.in.d.cle.j.in.§.ſimiliter.iuncta gl.in verbo ipediri.vbi patet quod ſi
ante appellationem tertie ſnie cõfirmãtis duas ſnias ꝑcedentes non
impeditur ꝓſecutio appellationis precedẽtis a grauamine:fortiꝰ er
go dicẽdũ in cauſa noſtra cum cã nullitatis ſit neceſſarior ꝙ̃ cauſa ap
pellatiõis a grauamine:nõ ergo debet ipſius cognitio impedire per
prolationem tertie ſnie ꝛ preſertim cum nec fuerit de mente iudicis
proferentis tertiam ſniam qui immediate poſt illam tertiã ſniam de
dit remiſſionem ad partes ad probãdos articulos datos in ipſa cau
ſa nullitatis.Ex his eñ que incõtinẽti ſecuta ſunt colligitur ſatis iu
dicis animꝰ ꝙ priores ſnias ꝯfirmauerit quo ad merita cauſe non au
tem quo ad cauſaz nullitatis corã eo pẽdentẽ:alias fuiſſet ſibi cõtra
rius qꝺ nõ eſt ꝑſumendũ ex quo incõtinẽti ꝓceſſit ſuper cauſa nullita
tis.argu.in.l.nõ ad ea.ff.de condi.ꝛ demõ.ꝛ.in.l.lecta.ff.ſi cer.pet.ꝛ in
c.officij.de elec. ¶ Preterea ſi de nullitate põt agi poſt tres ſnias vt i
d.cle.j.iuncta.gl.preal.in ver.donec.fortius debet poſſe procedi ſuper
cauſa nullitatis iam attẽtata per lationẽ triũ ſniarũ cũ minor ſuſpi
cio calũnie oriatur hoc caſu ꝙ̃ in precedẽti.argu.in.l.is qui reus.ff.de
publ.iudi.Et hoc quo ad primũ dubiũ.Nunc ſecũdum attingam du
biũ quo querit an decretũ dicte remiſſionis fuerit ſuperfluũ ꝛ conſe
quenter indebite ꝛ fruſtra cõceſſuz ex eo qꝺ de aliis nullitatibꝰ vltra
illam que ſurgebat ex falſitate dicti inſtrumẽti cõſtare videbatur ex
articulis per dictuz Bar.datis:licet iudex ipſos nõ acceptaſſet. Nec
in cauſa nullitatis concluſum fuiſſet.Ad qꝺ quidem dubium mihi

ōimodo videt̄ rñdēdū negatiue,videlicet ꝙ illud decretū remiſſiōis
non fuerit ſuperfluum:lȝ ex alijs articulis plenius potuiſſet conſtare
de nullitate.moueor principaliter,qꝛ nemo ꝓhibetur pluribus exce-
ptionibus ſeu defenſionibus vti:lȝ quelibet exceptio ſeu defenſio ꝑ
ſe ſufficiat cū nō debeat qs ſe arctare ad vnā ſpeciem exceptionis ſeu
defenſionis cū poſſet in illa defectus probationū deficere ꝛ alijs nō
ꝓpoſitis iniuſte ſuccūbere:vt probat̄ in regula:null⁹ pluribus.de re
gu.iur.li.vj.ꝛ.l.nemo.de reg.iur.ꝛ que legunt̄ ꝛ no.in.c.ij.de reſti.ꝛ in
c.exhibita,de iudi.ꝛ in.c.cū iamdudū.de appel.ꝛ in.c.audita,ď reſti.
ſpol.ꝛ in.c.conquerente.de cleri.nō reſi.ꝛ in.c.auditis.ꝛ in.c.cū olim.
de preben.plene per glo.in.d.reg.nullus pluribus,clare patet qđ va
rijs defenſionibus quis vti:pōt in eadē cauſa.lȝ omnes nō ſint neceſ-
ſarie ad victoriam obtinendam.Sed ad cautelam pōt qs vti hmōi
diuerſitate vt ſi probationes deficiant in vna poſſit obtinere ex alijs.
Non enim eſt anguſtanda copia probationum.l.curēt.ff.de teſti.Et
optime facit ad predicta.c.ſi forte.de elec.lib.vj.ꝛ in.c.vt circa.eo.ti.
ꝛ lib.ꝛ preſertim hoc dicendū in caſu noſtro in quo iſte allegās nulli
tatem ſententie pñcipaliter fundauit ſe ſuper defectu citationis.Nā
talis defectus indubitanter reddit ſñiam nullā cum citatio ſit funda
mentū iudicij.vt inſti.de pena teme.liti.prope fi.ꝛ.iij.q.ix.capitu.ca
ueant.ꝛ.c.ij.irrutū.ꝛ in.l.de vnoquoq;.ff.de re iud.ꝛ in.c.eccleſia ſan
cte Marie.de conſti.vnde non debet iſta exceptio nullitatis tāꝙ pn
cipalis ꝛ indubitata excludi ob alias exceptiones nullitatis.de qb⁹
poſſet forte in iure vel in facto dubitari.ꝛ fortaſſis prōptiores erūt ꝓ
bationes ad defectum probationis ꝓbandū ꝙ reſpectu aliarū defen
ſionum nullitatis.¶Ex quibus concludit̄ ad ſcdm dubiū ꝙ decre-
tum dicte remiſſionis nō fuit fruſtratoriū nec fuit iniuſtū lȝ alie nulli
tates fuerint allegate.ꝛ ad pdicta bene facit tex.in.l.ſcio qſitum.in
2 fi.ff.de appel.vbi patet † ꝙ allegans in appellatiōe ſua vnā cām po
teſt ab illa recedere ꝛ aliam ꝓbare:qꝛ pōt prouocationem ſuā qbuſcū
q; modis iuſtificare.vt ibi dicit tex.in fi.¶Ad quod optime facit ꝙ
no.Bart.in.d.l.ſi expreſſum.in verſi.quero ſi proſecutus eſt.ff.de ap-
pel.vbi plus dicit ꝙ ſi quis vnā cauſam nullitatis tm̄ expreſſit in li-
bello ꝛ ſuccubuit,pōt poſt modū aliā cauſam nullitatis ꝓſequi ſicut
in reali dicimus.vt in.l.ſi mater.§.j.in.l.ꝛ an eandem.§.actione.ff.de
execu.rei iudi.ꝛ in.c.abbate ſane.de ſen.ꝛ re iudi lib.vj.¶Fortius er
go a principio pōt plures nullitatis cauſas proſequi.vt i iurib⁹ pro-
xi.ſ.alle.¶Ad tertiū dubium vȝ vtrū ante executionē dictarū triū
ſñiarū poterit de cauſa nullitatis ante dictam tertiā ſentētiam intro
ductam cognoſci ꝛ ſup ea pronūtiari ꝛ videtur primo ꝙ nō ꝑ tex.in
d.cle.j.de re iudi.in.j.rñſo.vbi dicitur ꝙ is qui contra tres ſententias
reprobauit non debet admitti ad agendum vel excipiendū de nulli
tate ipſarum vel alicuius ex eis donec huiuſmodi ſentētie plenarie
fuerint excutioni demādate.Cum ergo iſte de quo queritur reporta
uerit tres ſentētias contra ſe non debet admitti ad agendum vel ex
cipiendū de nu llitate ante executionē dictarū ſententiarum.Nec di
ctus tex.diſtinguit vtrū pus fuerit intentata cauſa nullitatis vl' poſt
ea intentet̄:ſed ſimpliciter excludit a facultate agēdi vl' excipiēdi an
te executionem ipſarū ſñiarum:lȝ ergo iſte de quo queritur fuerit ad
miſſus ante prolationem trium ſñiarum in cā nullitatis tn̄ poſt ipſa
rum trium ſñiarum prolationem nō debet amplius admitti:cū ex ꝓ
latione ipſarum ſñiarum illico ſurgat calūnia preſumpa cōtra agen
tem.¶Sed his tn̄ non obſtantibus cōtrariam ſententiam arbitror
de iure veriorē,vȝ ꝙ etiam ante trium ſñiarum executionem poſſit
in dicta cauſa nullitatis fieri ꝓſecutio dummodo per ipſum ſuccum
bentem in principali nullum preſtetur circa trium ſententiarum exe
cutionem impedimentum.Et primo ad hanc ſñiam ſuadet plurimū
tex.in.d.cle.j.ꝛ primo hoc modo inducēdo.diſpoſitio enim illi⁹ cle.
j.q̄ vetat quē poſſe agere vl' excipere de nullitate ante executionē triū
ſententiarum eſt iuris noui inductoria,vt patet ex prin.ibi,vt calum
nijs litigantiū obuiet̄ ꝛc.merito debet in terminis ſuis dūtaxat habe
re locum cū veniat in preiudiciū agētis vel excipientis de nullitate.
ar.in re.odia reſtringi.de reg.iur.li.vj.ꝛ in.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.
ne quid in lo.publi.ſed tex.ibidem loquitur cū tres ſentētie ſint late
vt eo caſu non admittatur quis ad agēdum vel excipiendū de nulli
tate ante ipſarum executionē:in caſu aūt noſtro nō fuit actū vel exce
ptum de nullitate poſt triū ſententiarū prolationē vl' añ merito nō
vēdicet ſibi locū ille tex.in caſu noſtro.Nec ob.ſi dicat̄ ꝙ poſt ſñiam
tertiā ꝓſequendo cauſam nullitatis dicat̄ agere de nullitate,qꝛ dico
ꝙ non proprie dicitur nunc agere potius proſequi actionē prius in
tentatam ante prolationem tertie ſententie.Aliđ eſt eñ agere ď nul
litate poſt prolationē trium ſententiarū:ꝛ aliud proſequi actionē at
tentatam ante prolationem ipſarū.Quoniam tex.in.d.cle.preſumit
calumniā in agente vel in excipiēte de nullitate poſt tertiā ſentētiam
promulgatā:tū propter preſumptionē que orit̄ ex trib⁹ ſentētijs la
tis ſuper eodem:tum qꝛ quod nō licet tertio appellare preſumit̄ ca-
lumnioſe agere vl' excipere de nullitate ad hoc vt poſſit impedire exe
cutionē ſñiarum,que rationes ceſſant in caſu noſtro.Nā cū iſte ege
rit de nullitate ante prolationem triū ſententiarum cū illico poſt pri
mam ſñiam ꝓpoſuerit de nullitate:ꝛ ſic eo tēpore,quo ſibi cōpetat fa
cultas appellandi ceſſant dicte ꝑſumptiōes calūnie ꝛ impediēdi exe
cutionem ſentētie.Merito debet admitti ad ꝓſecutionē nullitatis
vt in propoſitio.Et pro hoc optime facit in ſimili tex.in.d.l.is, q re⁹.
3 ff.de publi.indi.vbi patet † ꝙ accuſatus poſt denūtiationē nō pōt
accuſationem contra alium inchoare:cū ante damnationē proſequi
ꝛ implere poteſt.poſt damnationem non:vt plenius habetur i.d.l.is
qui reus.ita in propoſito dicēdum videtur.Et pro hoc intelllectu vi
detur tex.in.d.cle.j.in.ij.rñſo.iūcta glo.in verſ.impediri.vbi habet ꝙ
ſi is cōtra quem late ſunt tres ſentētie appellauit a grauamine ante
prolationem ipſarum non impeditur poſt ipſarū prolationē appella
tionem ab interlocutoria prius propoſita proſequi.Ad ſolū ꝓuide
tur ibidem ꝙ pretextu appellationis nō impediat̄ executio ipſarum
trium ſententiarum.vnde aduertendum ꝙ tex.ibidem in ſecundo re
ſponſo nō loquitur ſicut in prima parte illius clement.Nā in prima
parte expreſſe dicitur quod poſt prolationem trium ſententiarū nō
admittitur qs ad agendum vel excipiendum de nullitate ante execu
tionem ipſarum ſñiarum.Sed in ſecūdo reſpōſo ſolum dicit̄ ꝙ pre
textu appellationis prius interpoſite nō ďbet impediri executio:vñ
nec ꝓhibet proſecutionē appellatiōis prius a grauamine interpoſi-
te.ꝛ hoc apertiſſime voluit gl.i ver.j.impediri.in fi.¶Et aduertēdū
ꝙ ille qui dicit ſe prius appellaſſe a grauamine dicitur in effectu ꝓſe
qui nullitatem ſentētie diffinitiue ſequentis,quia ſi appellatio ꝓnū
tietur legitima ſentētia ſequēs diffinitiua ē nulla tāꝙ lata ab eo cu-
ius iuriſditio eſt ſuſpēſa per legitimā appellationem.vt in.c.nō ſolū.
ꝛ in.c.ſi a iudice.de apel.li.vj.ꝛ in.c.ſuper queſtionū.i fi.de off.deleg.
Et nihilomin⁹ nō impedit̄ appellās ipſam ꝓſequi poſt ꝓmulgatio
nem tertie ſentētie dūmodo nō impediat̄ executio ipſarum ſñiarū.
4 Ita dicendū pūctualiter in caſu noſtro † ꝙ cauſa nullitatis iterpoſi
ta ante prolationem trium ſñiarum nō debet impedi propter ſenten
tias ſuperuenientes.Satis eſt eñ ꝙ virtus nō impediat executionē
ſententie.ꝛ pro opi.facit maxime equitas.ex quo enim cauſa nullita
tis intentata eſt tēpore legitimo nō debet impediri ꝓpter caſum ſu-
peruenientem.arg.in reg.factum legitime.cum not.ibidem in glo.de
reg.iur.lib.vj.ꝛ ne iudicialis inſtantia fruſtra euaneſcat:contra.l.ꝓpe
randum.C.de indi.¶Preterea ꝛ vltimo nullibi hoc prohibet̄ expreſ-
ſe ergo proſecutio impediri non debet.qꝛ qđ non eſt expreſſe ſancitū
ſuperſtitioſis nō eſt adinuentionibus ꝑſumēdū.vt in.c.cōſuluiſti.ij.q.
v.ꝛ hoc de tertio dubio.¶Ad quartū ꝛ vltimū in quo querit̄ an ſup
poſſit nullitate prime ſententie relique due ſentētie cōfirmātes pmā
que nulla fuit nulle ꝛ inualide cenſeri ꝛ indicari debeāt eoipſo ꝙ ꝯfir
ment ſñiam nullā:de cuius nullitate nō erat tēpore aliarū ſñiarū dua
rum plene cognitū nec diſcuſſum.Ad hoc dubiū faciliter rñdetur ꝑ
tex.in.d.cle.j.iuncta glo.in ver.donec.ꝛ in verſi.impedire.dico eñ qđ
i cauſa nulla ſentētia reddit efficaces al's ſentētias.ꝛ ſi facta fuit exe-
cutio debet illa retractari.Nā ſententia nō meretur dici ſentētia:vt.l.
iiij.§.condemnatū.ff.de re iudic.ꝛ alie ſententie ſequentes reddunt̄
ineficces tanꝙ nitentes prime ſñie que fuit nulla.arg.in.c.inter dile-
ctos.§.ceterum.de fid.inſtru.Preterea ſcda ſentētia ſeu eius effectus
fuit ſuſpenſus per ſequentem appellationē.¶Tertia autē ſentētia
non ſimpliciter cōfirmauit precedentē ſed ſolum quo ad merita cāe.
Unde reſpectu nullitatis iudex illico dedit remiſſionē ad partes:vñ
quemadmodum ꝓlatio triū ſñiarum antea latarū nō impedit quo
minus de nouo poſſit agi de nullitate ad effectū retractādi executio
nem illarū ſñiarum:vt in.d.cle.j.iuncta glo.in ver.donec.ꝛ in v.impe
trari.ita ꝛ forti⁹ tres ſentētie nō debēt impedire effectū cauſe nullita
tis ante prolationem trium ſñiarū intentatā.¶Et hec de quarto ꝛ
vltimo dubio dicta ſufficiāt ꝛc.¶Et ita vt.ſ.per me ꝯcluſum ē arbi-
tror iuris eſſe,ego Nicolaus abbas Monacē.Domini noſtri pape
referendarius ꝛ eius camere auditor.Et in teſtimoniū me ꝓpria ma
nu ſubſcripſi ꝛ ſigillū meum ſolitum apponi feci ſaniori iudicio ſem
per ſaluo ꝛc. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xcviij.

1 Priuilegium lite pendente conceſſum de litis pendentia mentio
ne non habita non valet.
2 Innouatio fit ſi impetretur priuilegium tacite litis pendentie.
3 Superior non preſumitur in dubio iuri aliorum preiudicare.
4 Priuilegium quatenus tendit in aliorum preiudicium debet ſtricte
interpretari.
5 Secundum reſcriptū non inualidatur ex eo qđ non faciat mentionē
de primo ſi primum erat nullum.
6 Duo impuberes ſi intendant contrahere matrimonium cōtrahēdū
de preſenti exprimant verba apta ad matrimonium contrahendum
trahunt ſpōſalia de futuro.

IEſu Chriſti ſaluatoris no-
ſtri preſidio ex corde inuocato.In cauſa ꝛ queſtiōe que in
ꝑſentia vertit inter canonicos eccleſie in Celeracolſi:acto
res ex vna parte.ꝛ dñm Joānem meſſet plebanū ꝛ canonicum predi-
cte eccleſie collegiate ex parte alia,ſup reditibus ꝛ prouentib⁹ ꝑbēde
ꝛ canonicatus dicte eccleſie ad dictū Joannē pertinētib⁹ illđ de iure
requiritur

requirit an indulgentia ſeu gratia dicto domino Joāni per ſanctiſſimum dominū noſtrum Eugeniū papam ſuper percipiēdis fructibus ⁊ reditibus dicti canonicatus in abſentia ad quinquēnium conceſſa iure ſubſiſtat: ita quod ſine dictorū canonicorū ꝯtradictiōe poſſit libere reditus ⁊ fructus dicti canonicatꝰ percipere. Et primo ad materiam dilucidandā videt̄ dictā gratiam nulliꝰ fore momenti: ma-
1 xime in preiudiciū pendēte litis: qđ ſic probatur. † priuilegiū lite pēdente conceſſum de litis pendentia mentione nō habita iure nō ſubſiſtit: vt in. c. ſi. vt lit. pend. ⁊ cle. ij. eo. ti. iuncta glo. in ver. innouaui. ⁊ c. cauſam. el. j. de teſt. Sed predictum priuilegiū lite pendēte emanauit nec de illa mētionē egit. ergo dictū priuilegium nullum, ⁊ quod emanauerit lite pēdente: apertiſſime probari videt̄ per tex. d. cle. ij. vt lit. pē. vbi habet̄ quod lis pendere dr̄ quo ad hoc vt nihil innouet̄ poſt ꝙ̄ a iudice competenti citatio emanauerit ⁊ ad partē peruenit, dum tamē in citatione illa talia ſint expreſſa per que plene poſſit pars inſtrui ſup qbꝰ in iudicio cōuenit̄. Et clarius ad propoſitū hoc innuit
2 ibi glo. in ver. innouatuꝫ. † que dixit innouationē fieri ſi impetretur ꝓuilegiū tacite litis pēdētie. In caſu aūt noſtro talis ꝑceſſit citatio vel qđ verius eſt: lꝫ citatio fuerit generalis tamen comparāti dicto domino Joanni ex parte dictorum canonicorum fuit in iudicio petitū vt deberet dictus dñs Joannes per iudicem compelli ad dimittēdū canonicis predictis fructus, reditus ⁊ prouentꝰ canonicatꝰ ⁊ prebēde, quos in dicta eccleſia collegiata tenebat ꝓpter eius nō reſidentiā in prefata eccleſia. Et ſic in iudicio fuit inſtructus quod ſup fructibꝰ ⁊ reditibꝰ dicti canonicatꝰ conueniebat̄, ergo non potuit ſup ſilius priuilegium impetrare de litis pendentia mētiōe nō habita. Si enim litis pendentia inducatur per nudam citationē cum expreſſione eorum ſuper quibus eſt conueniendꝰ. d. cle. ij. Fortiꝰ induci debet per citationem generalem facta poſtmodum expreſſiōe in iudicio ꝑ viā petitionis cū plus debeat operari expreſſio iudicialis ꝙ̄ extraiudicialis. facit quod leg. ⁊ no. in. c. venerabilibus. §. ſimiliter. de ſen. excō. li. vj. preterea ⁊ ſcđo ex alio capite dictū priuilegiū corruit. ſecūdo ex defectu intentionis concedentis. Conceſſit eñ illam gratiam dominus apoſtolicus cum certa limitatione. voluit eñ illā nō valere ſi al's eidem dño Joanni autoritate apoſtolica vel ordinaria in perpetuū vel ad certū tempus ſuper eiſdem fructibus in abſentia percipiēdis gratia conceſſa fuiſſet. Sꝫ dicto dño Joanni fuerunt gratie in ꝑpetuum cōmiſſe per dñm abbatē ad quē dicta eccleſia pleno iure pertinet. ergo gratia apoſtolica nulliꝰ fuit momēti. Hic enim fuit gratia domini abbatis in perpetuum cōceſſa: per. c. licet canon. in ſi. de elect. lib. vj. vbi patet ꝙ ordinariꝰ citra papam nō pōt in perpetuum diſpēſare: id eſt ad vitā beneficiati ſuper non reſidētia in eccleſia cathedrali. ¶ Tertio impugnat̄ dicta gratia qr̄ nō eſt adimpleta cōditio ſuper qua dñs noſter eā cōceſſit: vcꝫ ſi dñs abbas ⁊ parochiani dicte eccleſie cōſentirēt: q tñ nō cōſenſerunt. Nec etiam dñs abbas conſentire vult, lꝫ dicat ſe nō velle infringere id qđ per ſuū ꝓdeceſſorem geſtū eſt ſiue ꝑ iura ſubſiſtat: ſed illa gratia in perpetuū facta nō valuit preſertim quo ad canonicatum: ſuper cuius fructibus in abſentia percipiendis nulla facta fuit in gratia dñi abbatis mentio, merito tāquaꝫ odioſa non debet ad iura dictorū canonicorum prerogatiua extendi. argu. in. c. ij. de filijs preſby. lib. vj. ⁊ reg. odia reſtringi. de regu. iur. lib.
3 vj. † Nec preſumitur ſuperior in dubio velle iuri aliorum ꝓiudicare. vt in. c. ſuper eo. de offi. dele. ⁊ in. l. ij. §. ſi quis a principe. ne quid in loco publi. ⁊ dixit Innocen. in. c. cum dilecti. de dona. ⁊ Jo. and. in. c. olim.
4 de ver. ſigni. ⁊ Bar. in. l. ſi. ff. de conſti. princi. † ꝙ quatenus priuilegiū tendit in aliorum ꝓiudicium debet ſtricte interpretari. ergo ſuper illa gratia domini abbatis nō poteſt dictus dominus Joānes ſe fundare vt dicatur vigore illius conſenſum domini abbatis habuiſſe. Sed his non obſtātibus contrariam ſententiam arbitror de iure verioreꝫ videlicet dictam indulgentiam de iure predictis non obſtantibus valere: quoniam papa poteſt quibuſcunqꝫ ſtatutis eccleſie non obſtātibus gratiaꝫ facere quia in talibus ſtatutis intelligitur excepta autoritas pape etiam ſi eſſent iuramento firmata: vt leg. ⁊ not. in. c. conſtitutꝰ. de reſcrip. Et nedum expreſſe ſed etiam tacite pōt papa ſup non reſidentia indulgentiā cōcedere: vt ſi concedat alicui duas eccleſias curatas videtur tacite ſuper non reſidentia in altera ꝓpter impoſſibilitatem diſpenſare. vt no. glo. in. c. non pōt. de prebē. lib. vj. ⁊ priuilegium a principe conceſſum debet eſſe manſurū: vt in reg. decet. de re. iur. lib. vj. Dñs autem apoſtolicus dictā gratiam cōceſſit qbuſcunqꝫ dicte eccleſie ſtatutis non obſtātibꝰ. ergo voluit dicta ſtatuta quo ad illam gratiam tollere. ſufficit eñ mentio ita generalis. vt in cle. dudū prope ſi. de ſepul. Nullum autem vitium dicte gratie imponi pōt qđ ſaltem appareat. ¶ Non obſt. motiua ſuperius facta. ⁊ primo ad id quod opponit̄ de litis pendentia pōt multipliciter rñderi. in primis ꝙ impetrationis tempore nondū lis pendebat. preceſſit eñ gratia citationis illam per multos mēſes. Nā gratia fuit facta anno incarnationis domini. M. cccc. xxxi. vt in fine literarū apoſtolicarū cōtinet̄. ſꝫ citatio illa emanauit in. xxxij. vt patet in actis eiuſdē cauſe. Et ſic illa obiectio omnino ceſſat. ¶ Secūdo preſuppoſito ſine veritatis ꝓiudicio ꝙ lis ꝑceſſiſſet gratiam nō tamē habuit impedire ipſiꝰ gratie validitatē: quia ſi bene citatio ſeu petitio pōderet̄ gratia non venit ī preiudiciū litis: ſuper alio aūt litigabatur ⁊ ſuper alio gratia fuit obtenta: lis eñ ſuper fructibꝰ ⁊ reditibus preteritis ceu tunc preſentibꝰ erat: vt patet in prima ⁊ ſecunda petitionibꝰ factis nomine canonicorum ſuper percipiendis in futurū non erat intentata queſtio nec intētari poterat cū nullum ius cōpeteret canonicis ad futuros reditꝰ an fructus deberētur canonicis propter non reſidentiā cū canonicis. ante ergo cōtumaciā in nō reſidendo nō cōpetebat ius eius. ꝯtumacia autem de nō reſidendo nō poterat eſſe niſi reſpectu preteriti temporis: vel tunc preſentis cū in futurū potuiſſet dictus dñs Joānes reſidere ⁊ capere fructꝰ. tractꝰ aūt futuri tēporis nō ſpectat ad iudicē: vt in. c. romana. §. caueant. ⁊ qđ ibi no. gl. de ſen. excō. lib. vj. ⁊. l. j. §. j. ff. de vſur. vnde dicit̄ in tex. lꝫ debitor ſub vſuris ſit in mora de preſenti ⁊ ſic preſentes vſure debeāt ſm̄ ius ciuile: nō tñ propter morā de preſenti poſſunt peti vſure pro futuro tempore cum debitor nō poſſit dici in mora ⁊ ſic ceſſat omnis petitio: vt dicit̄ in tex. no. ita pūctualiter dicēdū eſt in propoſito. dictus enim dominus Joannes non impetrauit gratiam ſuper percipiendis fructibus preteritis vel preſentibus: ſed ſuper futuris: vt patet in conceſſione gratie. Conceſſit enim dominꝰ apoſtolicus vt a data illiꝰ gratie in quinquēniū futurū poſſit percipere fructus canonicatus ⁊ eccleſie: lꝫ non reſideret ibidem: ſed in eccleſia ſancti Stephani ⁊ gratia in nullo preiudicet liti mote nō impeditur per illā litis pendentiā cum ex diuerſis non ſiat dilatio: vt in. ij. de tranſla. prela. ⁊ in. l. neqꝫ natales. C. de proba. ¶ Preterea virtus priuilegij ꝓpter litis pendentiaꝫ annullat̄ ne aliquid in ipſius litis ꝓiudicium innouetur: vt clare dicit tex. maxime circa glo. in. d. cle. ij. Sed dicta gratia non facit preiudicium liti: vt. s. probatū eſt cum non referat ſe ad alios fructus ſuper quibus erat cōtentio nec ad impedimētum illarum per dictum Joānē ſuper quibus in veritate habetur cōtentio: vt clare colligitur in ſecunda petitione dictorū canonicorū cū ſolū fuerit gr̄a ad quinquēniū facta a die date ſuper quo nō poterāt eſſe aliqua impedimenta ꝓſtito: ergo nullo modo gratia tāgit illam litem: ⁊ per conſequens non pōt illius validitas per illā litis pendētiam impediri. ⁊ hec ipſa veritas indubitata. Nō ob. ſecūduꝫ motiuū videlicet ꝙ gratia illa fuit cōditionata ſi alia ſuper eiſdē fructibꝰ nō preceſſiſſet: ⁊ hic preceſſerat gratia domini abbatis Rñdetur ꝙ dñs noſter papa habuit reſpectum ad gratiam que habuiſſet in ſe validitatē quia verba ſunt intelligenda cum effectu: non autē debēt illa verba referri ad gratiam que non tenuit de iure: cum nō poſſet dici gratia ad hoc. l. iij. qđ quiſqꝫ iur. ⁊ per Inno. in. c. cum omnes. de cōſti. facit. l. iiij. §. condemnatū. ff. de re iudi. ⁊. c. relatum. de cleri. nō reſidenti. ¶ Poſuit enim dñs noſter papa illam clauſulam: ⁊ eſt de ſtylo curie ne quis ſuper non reſidentia conſequeret̄ duas gratias in preiudiciū eccleſiarū: que ratio ceſſat ſi precedens non potuit effectū de iure ſortiri ⁊ ſuccedit iuris reg. nō preſtat. de reg. iu. li. vj. facit quod in ſimili
5 no. in. c. ex tenore. de reſcrip. ⁊. c. relatū. de iurepa. vbi no. † quod ſecūdum reſcriptū nō inualidat̄ ex eo ꝙ non faciat mētionem de primo ſi primum erat nullū: vñ non habet locū iura inualidantia ſcđm ex hoc capite: qr̄ debēt intelligi de reſcripto. primo: ſcꝫ valido: vt in iuribus ꝓxime allegatis notatur. ¶ Ad tertiū ⁊ vltimum motiuum reſpondetur ꝙ in facto mihi preſupponatur ꝙ parochiani cōſenſerint. Item dominus abbas iam tempore gratie conſenſerat: vt patet ex ꝯceſſiōe ſue gratie ſeu diſpēſatione. Nam licet nō valuerit illa diſpēſatio reſpectu fructuū percipiendorum: propter ſuperius dicta. colligitur tamē ex ea voluntas ⁊ cōſenſus domini abbatis. voluit enim quantū in eo fuit facere gratiam dicto domino Joanni vt poſſit illa eccleſia non reſidere: vnde ſuccedit illa iuris regula: ſi nō valet quod ago vt ago: valeat vt valere poteſt: in. c. vnico. de ſponſ. impube. lib. vj. iuncta gl. in verſi. matrimonium. ⁊ in. c. a nobis. eo. tit. in antiquis. hinc tex. in iuris ciuilis dicit: qđ ſpe. extra id quod agitur naſcitur obligatio. vt in
6 l. ſi is qui. §. vltimo. ff. commoda. ¶ † Et preſertim facit. d. capi. vnicū vbi habetur: quod ſi duo impuberes intendāt contrahere matrimonium contrahendum de preſenti: ⁊ exprimant verba apta ad matrimonium contrahendum: quia non poſſunt matrimonium cōtrahere etate impediente: iuris interpretatiōe contrahunt ſponſalia de futuro: quia videntur voluiſſe ſibi cōſentire omni modo quo poterāt: ita dicendum in propoſito quod licet dominꝰ abbas nō potuerint illaꝫ gratiam dare in perpetuum: attamen conſentit tacite vt dictus dominus Joannes ibidem nō reſideret: ⁊ dominus papa nō requirit aliđ ad purificationem ſue gratie niſi haberet inter cetera cōſenſuꝫ domini abbatis: quo interueniente vna cum conſenſu parochianorum indulget priuilegium ſuper fructibus in abſentia percipiendis quibuſcunqꝫ ſtatutis eccleſie in contrarium non obſtantibus. ¶ Concludo ergo ex omnibus predictis dictam gratiā domini pape in quinquēnium factā de iure valere ſtatutis ⁊ conſuetudinibus eccleſie ꝯtradictione canonicorum minime obſtantibus. Et ita vt ſupra ꝑ me cōcluſū eſt. dico ⁊ conſulo iuris eſſe. Ego Nicolaus de Sicilia Monacenſis abbas ⁊ camere apoſtolice generalis auditor ⁊ ad fidem ꝓdictorum me propria manu ſubſcripſi: ac ſigillum meū ſolitum imprimi fecit. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcix.

1 Publicum ad hoc vt aliquid dicatur quid requiratur.
2 Occultãs ſeipſum malicioſe ſiue impediẽs ne poſſit ad eum citatio peruenire habentur pro citato.
3 Publicitas cauſatur ex qualitate loci ꝛ multitudine a ſtantum.
4 Notarius non debet ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtq̃ inſtrumentum eſt parti traditum ꝛ maxime iudicio exhibitum.
5 Inſtrumẽtum ſi in aliquo reperiatur falſum totũ quod in illo inſtrumento continetur caret roboris firmitate.

Saluatoris Jeſu Chriſti poſtulato ſuffragio. Illud in preſentiarũ de iure requirit᷑ an cõſideratis tribus in iudicio productis, videlʒ inſtrumẽto acceptatiõis ꝛ ꝓuiſionis ꝛ in poſſeſſionẽ corporalẽ inductiõis in primis. ¶ Item alio inſtrumẽto petitiõis inductiõis in poſſeſſionẽ et publicationis acceptatiõis in tertia inſtantia ꝓductis. ¶ Itẽ an releuatiõe facta dñm noſtrũ papã dicatur eſſe ſatiſfactũ regule ipſius domini pape Eugenĳ: in qua voluit ĩ effectu ꝙ acceptãs bñficiũ vigore gratie expectatiue teneat᷑ intra mẽſeʒ a tẽpore acceptatiõis ſibi ꝓuideri facere ꝛ intra alios tres menſes immediate ſequẽtes teneat᷑ acceptationẽ ꝛ ꝓuiſionẽ ſic factas ĩ loco beneficĳ publicare, al's gratia quo ad hoc ꝛ acceptatio ꝛ ꝓuiſio ſint nulle. Et primo videt᷑ ꝙ dicte regule ſatiſfactũ ſit tripliciter. primo per inſtrumẽtũ in prima inſtantia productũ. Nam ibidẽ in effectu cõtinetur ꝙ ꝓcurator habẽs gratiã expectatiuã acceptauit eccleſiã parochialẽ de qua eſt ꝯtentio ꝛ vigore acceptationis non obtinuit prouiſionẽ: ac etiã fuit induct⁹ in poſſeſſionẽ per circulũ inherẽtẽ oſtio eccleſie ĩ qua ad certũ temp⁹ vt poſſeſſor ſtetit: mãſit: ꝛ dormiuit, ꝛ deĩde eccleſiã cuidã capellano cõmiſit nomine ſui principalis que omnia fuerũt acceptata ĩ cemiterio ipſius eccleſie. Et de omnibus ꝛ ſingulis fuit cõfectũ inſtrumẽtũ publicũ per notariũ in preſentia quatuor teſtiũ. Per hec enim ſatis patet eſſe ſatiſfactũ illi regule domini Eugenĳ. Nam nedũ intra menſem ſeu tres: de quibus in. d. regu. ſed illico ꝛ eodẽ ꝯtextu acceptauit eccleſiã ꝛ obtinuit prouiſionẽ ꝛ acceptationẽ: ꝛ prouiſionẽ in loco beneficĳ publicauit. Nã lʒ in inſtrumẽto nõ dicatur de hac publicatione ſatis tamen fuit id facere ex quo reſultet publicatum argu. eorũ q̃ leg. ꝛ no. in. c. cũ ioãnes, de fi. inſtru. ꝛ in. c. licet ex quadã. de teſti. ꝙ interuenit puplicatio ex actibus contentis in dicto inſtrumẽto inſurrexit patet primo: quia in loco publico cũctis valẽtib⁹ intelligere fuit
1 acceptatio facta ꝛ ꝓuiſio ſecuta. ad hoc. c. j. de poſt. p̃la. vbi dicit † ꝙ ad hoc vt aliqd dicat᷑ eſſe publicũ non requirit᷑ vt ipſius notitia ſingulorũ auribus inculcet᷑: ſed ſatis eſt ꝙ publicũ ſit actũ. ¶ Preterea fuit palã induct⁹ in poſſeſſionẽ p circulũ ſiue annulũ affixũ oſtio ipſius eccleſie, ꝛ demũ introduct⁹ in domũ dotis eccleſie, ibidẽ vt poſſeſſor ſtetit manſit ꝛ dormiuit: ac etiã ipſam domũ cuidam capellano cõmiſit q̃ pfecto geſta nõ poſſunt eſſe nõ notoria: vt in. c. quãto. ꝛ quod ibi no: de trãſ. prela. vbi bonus text. ¶ Item de omnibus fuit confectũ inſtrumẽtũ publicũ in preſentia quatuor teſtiũ ad hoc vocatorum. Satis ergo publicauit acceptationẽ ꝛ prouiſionẽ tã reſpectu loci q̃ publice pſone q̃ eorũ q publica ꝛ quaſi notorie geſta ſunt preſertim cũ publicũ ſeu manifeſtũ ſoleat q̃nq̃ appellari: quod pbari p teſtes poteſt, vt no. gl. in. c. veſtra. de coha cle. ꝛ mulie. ꝛ no. Inn. in. c. tua. eo. tit. ꝛ preſertim hoc dicendũ in caſu notro cum in dicta regula non dicat ꝙ acceptatio ꝛ ꝓuiſio debeãt ſolenniter publicari. ſʒ ſimpliciter dicit ꝙ in loco beneficĳ publicent᷑. ¶ Aliud eſt eñ ꝙ aliquid mãdetur publicari ꝛ aliquid mãdetur ſolẽnter publicari: vt de vtroq̃ eſt tex. not. in cle. cauſam. de ele. Nõ obſt. ſi dicatur ꝙ publicatio nõ fuit facta in eccleſia. ſed extra eccleſiã: q: dico qð ſatis ſit in eccleſia cũ ſit ante eccleſiam: vt eſt tex. in. d. cle. cauſam. iuncta glo. no. in verſ. in domo. ¶ Preterea regula prefata nõ dicit ꝙ fieri in eccleſia debeat ſed in loco beneficĳ. cemiteriũ autẽ ꝛ dom⁹ dotis eccleſie dicũtur loca eccleſie: vt per circulũ ſeu annulũ ipſius oſtĳ. nemo aũt negare non poterit illuʒ non eſſe locũ beneficĳ. Ad pdicta bene facit tex. i. c. ſicut antiqtus. xvĳ. q. iiĳ. ꝛ meli⁹ facit. c. ſi quis ꝯtumax. ea. cauſa ꝛ queſtione. iuncta gl. j. ꝛ quod no. bar. in. l. meminiſſe. ff. de offic. proco. Ex quib⁹ omnib⁹ patet dicte regule ſatiſfactũ fore. Per inſtrumẽtũ in prima inſtãtia pductũ ſatiſfactũ eſſe dicte regule. ꝛ hoc per ea q̃. ſ. dixi reſpectu primi inſtrumẽti. ¶ Itẽ ꝛ fortius quia in ſecundo inſtrumẽto aperte dicitur ꝙ pcurator habẽs gratiã expectatiuã petĳt dictas acceptationẽ prouiſionẽ publicari: ꝛ ꝙ in actu huius petitiõis acceſſerũt ad eccleſiã acceptatã infra miſſarũ ſolẽnia, illaʒ tamẽ reperierunt clauſaʒ per parochianos ibidẽ incluſos. ꝛ ſub executore fortiter pulſante ꝛ portam aperiri petente: nemo illorũ q ſe incluſerant voluit aperire malitioſe nec inductio in poſſeſſionẽ ꝛ publicatio ꝓuiſionis in eadem eccleſia fierent. de quo ĩpedimẽto fuit ibidẽ facta publica ꝓteſtatio. Et ſubexcutor quatũ in ſe fuit debitã acceptationeʒ et prouiſionẽ in eodẽ loco publicauit ꝛ illas eſſe factas publice dixit. Non eſt ergo imputandũ parti ſi ꝓuiſio ſeu publicatio nõ fuit facta aliter ĩ eccleſia. Satis eñ põt dici facta ex quo illi parochiani apud quos debebat fieri ĩpedinuerũt ꝛ clauſerũt eccleſiã ĩ qua publicatio nem facere volebant. arg. opti. in ſimili in. c. quoniam frequẽter. in. §
2 porro. vt lite non conteſt. vbi habetur † pro citato qui malitioſe ſeipſum occultat ſiue ĩpedit ne poſſit ad eũ citatio peruenire. ad idẽ reg. imputari nõ debet per quem conſtat. de reg. iur. li. vj. Et hec quo ad ſecundum inſtrumẽtũ dixi. ¶ Tertio ꝙ etiam reſpectu releuatiõis facte per dñm noſtrũ papam nõ obſtat regula preall'. dicto prouiſo. nam dominus papa mãdauit vt cõſtito de p̃miſſis cõtẽtis in dictis inſtrumẽtis perinde in dicta cauſa procederet᷑ ac ſi dicte regule õ publicando fuiſſet ꝛ eſſet plenarie ꝛ ſufficienter ſatiſfactũ: domin⁹ autẽ papa poteſt ſupplere omnẽ defectũ ſolẽnitatis. iĳ. q. vj. hec quippe. in c. j. de tranſac. ꝛ cõſtitutionem factã põt habere ꝓ infecta quo ad iuris effectũ, vt eſt tex. in. c. j. iũcta gl. not. in ꝟſi. pro infectis. de immu. eccle. ¶ Sed his nõ obſtãtibus cõtrariã ſniaʒ arbitror de iure veriorem. Et primo pro fundamẽto deciſionis hui⁹ queſtionis ẽ videndũ qualiter ſit intelligẽda dicta regula, quatenus precepit acceptationẽ ꝛ prouiſionẽ publicãdas in quo arbitror dicendũ ꝙ publicatio põt accipi ꝓprie ꝛ pricipaliter duob⁹ modis. Primo illud publicari dicitur ꝙ in notorium deducitur. Secũdo quãdo p publicationẽ trãſit in famam publicã loci: vt eſt tex. no. i. c. tua. de cohabi. cle. vnde publicum aſſeritur id qð eſt notoriũ per euidentiã vel famã: vbi ꝛ pro primo facit gl. no. ĳ. q. j. de manifeſta. que dicit ꝙ publicũ eſt quod omnibus patet. all'. bonũ tex. inſti. de ſuſpe. tuto. in. §. cõſequens. non tamẽ intelligo vt omnib⁹ de ciuitare debeat eſſe manifeſtũ. Sʒ ſatis eſt qð trãſeat. in notitiã vicinie ſeu maioris partis in qua actus gerit᷑. ſicut de notorio dicim⁹. vt eſt bon⁹ tex. i. c. cũ dilectus. de pur. cano. ꝛ no. p doc. i. c. veſtra. de coha. cle. ꝛ muli. ꝛ in. c. de manife. ĳ. q. j. oportet ergo vt aliquid dicatur publicũ ſeu publicari ꝙ ita publice et palaʒ fiat vt trãſeat illico vel ſucceſſiue ĩ notitiã populi vicinie vel maioris partis ſicut dicim⁹ de manifeſto. vt no. in preallega. c. veſtra. Et ad predicta optime facit gl. no. Et in ꝓpoſito noſtro eſt glo. ſing. in cle. j. de ſepul. in ver. publice. vbi tex. diſponit ſuper publice excõmunicato. ꝛ gl. ibi
3 dem intrãdo materiã quis dicitur publice excõicat⁹: dicit † ꝙ publicitas cauſatur ex qualitate loci ꝛ multitudine aſ'ãtiũ. vñ non ſufficit ſm illam gloſ. no. ad hoc vt dicatur publice excõicat⁹ quod iudex in bancho corã duobus vel trib⁹ teſtibus illum excõicauerit. quaſi velit dicere ꝙ ius querit publicitatẽ alicuius actus ad effectum vel illius act⁹ p̃ſumat᷑ apud alios notitia debet intelligi de publicitate ſeu notorietate que cõſiſtit in facto non autẽ de illa que cauſatur a iure. In caſu autẽ noſtro nõ poteſt dici ꝙ acceptationis ꝛ ꝓuiſionis publicatio interceſſerit aſſumẽdo publicitatẽ prout de iure aſſumi debet: vt patet ex predictis: ex rñſionib⁹ ad motiua in ꝯtrium addenda clarius patebit. Et primo iuxta ordinẽ attingã ea que reſultãt ex cõtentis in primo inſtrumẽto. lʒ eñ procurator illius Joãnis habẽtis gratiã expectatiuã petierit in preſentia quatuor teſtiuʒ prouiſionẽ ſibi fieri de eccleſia prius per euʒ acceptata, ac in illi⁹ ſe induci poſſeſſionẽ ꝛ ſub executor illi prouiderit ꝛ p circulũ ſeu annulũ oſtĳ eccleſie ĩ poſſeſſionem eũ induxerit. nõ tamen per hoc põt dici ꝙ acceptatiõis et ꝓuiſiõis interceſſerit publicatio: que omnia iſta petũt ita cõtingere in p̃ſentia quatuor teſtium ꝙ minime trãſierint in aliorũ notitiã. nec in inſtrumẽto dicit᷑ ꝙ aliqui alĳ ab illis teſtibus eſſent preſentes. Nõ eniʒ reſultat publicitas ex eo ꝙ actus geritur in cemiterĳs: vel in eccleſia, vel etiam platea, in preſentia quatuor dũtaxat teſtiũ. ſed oportet vt. ſ. dixi ꝙ actus gerat᷑ coram tanta multitudine vt actus tranſeat in notitiã ſaltem maioris partis vicinie. Nec etiã prodeſt ꝙ in domo eccleſie dotis manſerit, dormiuerit: tãdem illã eccleſiã alteri capellano cõmẽdauerit: quia omnia iſta poſſunt cõtingere abſq̃ publicitate. Potuerunt enim omnia hec contingere in preſentia iſtorũ q̃tuor teſtium dũtaxat ꝛ nõ probat hoc eſſe ꝙ ab hoc cõtigit abeſſe. vt in. c. ĳ. de trãſla. prela. ꝛ in. l. neq̃ natales. C. de probatio. Et quod p̃dicta vera ſint tali ratione fortificat᷑. Predicta enim dñi pape regula requirit duo inter cetera. Primo vt prouiſio fiat intra mẽſem receptionis. Secũdo vt publicatio acceptationis ꝛ ꝓuiſiõis ſequatur intra alios tres mẽſes. Certum eſt enim ꝙ de ꝓuiſione debet fieri fides ꝙ ipſa interceſſerit intra mẽſem vt in. c. vnico. vt eccl. benefi. Ergo quod ſequitur in dicta regula de publicatione fiẽda debet intelligi de alia ſolẽnitate, q̃ de preſentia triũ vel quatuor teſtium. Nam ſi ex p̃ſentia triuʒ vel quatuor teſtium induceret᷑ publicitas, ſatis fuiſſet exigere probationem ſuper prouiſiõe: ꝛ tamẽ dicta regula vltra ꝓbationẽ acceptationis ꝛ ꝓuiſionis exigit vt acceptatio ꝛ prouiſio debeãt publicari in loco beneficĳ. Oportet ergo neceſſario intelligi vt publicatio fiat aliter q̃ per preſentiam trium vel quatuor teſtium. Nec ob. c. quãto. de tranſla. prela. quia loquitur cum epiſcopus trãſit de vno epiſcopatu ad alium: qð nõ poteſt eſſe non notoriũ: cum publice geſſerit pro epiſcopo in vtroq̃ loco. Ad clemẽ. cauſam. de ele. reſpõdetur ꝙ lʒ tex. faciat ibi mentionem de publicatione ſimpliciter: de qua ſit ſolenniter. non tamen tex. ibi dicit ꝙ publicatio dicatur fieri in loco per populũ frequẽtato, vt in predicationibus. ꝛ ſimilib⁹. Publicatio aũt ſimplex debet fieri ſaltem coram multitudine vt ſic notitia trãſeat ſaltẽ ĩ maiorem partem vicinie. Et per hoc patet rñſio etiã ad ea que continentur in ſecundo inſtrumẽto ad id qð procurator predict⁹ petĳt: ſcʒ di

ctam ſuam

ctam ſuam prouiſionem i loco beneficij publicari:ꝛ q ex facto paro-
chianorum eccleſiã claudentiũ non potuerit ſequi in eccleſia publica
tio.Nam ſi non potuit habere preſentiam illorum qui erãt in eccleſia,
debuit aliter prouiſionem ſuam publicare:puta adhibitis alijs paro
chianis vtriuſq ſexus qui nõ erãt in eccleſia cathedrali:vel in alio lo
co publico.vt in.d.clemen.cãm.vbi bon' tex.maxime iuncta gl.in ver.
publicari.¶ Nec etiam obſt.q dictus ſubſecutor dixerit verba illius
acceptationẽ ꝛ ꝓuiſionẽ ſe publicari:quia publicatio nõ depẽdebat
a nuda volũtate ipſius ſubexecutoris:ſꝫ neceſſe erat vt de facto fieret
publicatio prout diſpoſitum erat ex regula Eugenij domini nr̃i pa-
pe:ꝛ vbi opus eſt de facto vba nõ ſufficiũt.vt in.c.j.cũ ibi nota.de eo
qui mitti.in poſſeſ.facit.l.alimenta.C.de negot.geſt.Poteſt etiam ad
dictum ſecundũ inſtrumentũ rñderi,ꝛ aliter,videlicet q nõ facit fidẽ
cum eodem tempore dicatur fuiſſe cõfectũ cum primo ꝛ tamẽ multa
continent in ipſo ſecundo que non poterant cõcurrere ſaltem veriſi-
militer cum ɔtẽtis in primo.Nam vtrunq inſtrumentũ dicit ɔfectũ
anno dñi.M.cccc.xxxij.die.j.mẽſis Junij hora tertiarũ vel quaſi.Et
tamẽ in primo inſtramẽto dicitur q procurator predict' acceptauit
dictã eccleſiaꝫ ꝛ de ea ſibi prouideri petijt:ac ipſum inueſtiri de eadẽ:
ꝛ ad corporalẽ ꝛ actualẽ poſſeſſionẽ iuriũq pertinentiarum eiuſdem
eccleſie iduci.Et ſubditur poſtmodũ q dict' ſubexecutor de dicta ec-
cleſia eidem prouidit ac inueſtituit:ꝛ corporalem realẽ ꝛ actualẽ poſ-
ſeſſionem iuriumq pertinentiarũ vniuerſarum eiuſdem per tactum
circuli ianue ipſius eccleſie appoſiti induxit.Et deĩde idẽ ſubexecu-
tor prefatum procuratorem duxit ad domuꝫ dotis ipſius eccleſie:ac
p ſedis ꝛ libri:ac miſſalis traditionẽ ad corporalẽ ꝛ realeꝫ poſſeſſionẽ
induxit:quia vt dicitur in dicto primo inſtrumẽto ad certum temp'
idẽ procurator vt poſſeſſor nomine ꝓcuratorio ſtetit:mãſit:ꝛ dormi-
nit:ꝛ deinde candẽ eccleſiã cuidã capellano gubernandam cõmittẽs
ad propria receſſit.Jn ſecundo autem inſtrumento eadem hora vt dr
cõfecto dicitur q dict' ꝓcurator qui pauloante acceptauerat dictaꝫ
eccleſiã ꝛ de eã obtinuerat ſibi prouideri:petijt:ꝛ requiſiuit dictũ ſub-
executorẽ vt eũ in realem ꝛ actualẽ poſſeſſionẽ induceret noĩe procu-
ratorio a acceptationẽ ꝛ ꝓuiſioneꝫ de ipa eccleſia factas publicaret.
ꝛ demũ ſubdit in dicto inſtrumento q dictus ſubexecutor ad poſtu-
lationẽ dicti ꝓcuratoris acceſſit ad dictã eccleſiam tempore quo miſ
ſe ibidẽ cantabant.ꝛ eam reperiẽs per parochianos clauſam circulũ
ianue recipiẽs fortiter antedictã eccleſiã pulſauit ꝛ eam aperiri petijt
ꝛ illis parochianis ibidẽ incluſis aperire nolẽtib' fuit publice prote
ſtatus ꝛ dictum circulum ad man' dicti procuratoris tradidit p hoc
vt aſſeruit eum in poſſeſſionẽ eiuſdẽ eccleſie inquantum potuit indu
cẽdo dictaſq acceptationẽ ꝛ prouiſionẽ publicatas dixit ꝛc.Deinde
modicũ poſt ad dotem dicte eccleſie trãſeũtes ꝛ in ea ɔſtitutos p in-
troitũ tñ dotis ꝛ ſedis ꝛ libri aſſignationẽ etiã in poſſeſſionẽ dicte ec
cleſie induxi.¶ Que oĩa ſi bene cõpenſent ꝛ cõſiderẽtur ſunt vere im
poſſibilia ſeu non veroſimilia aut eñ notarius cõfecit ſm inſtrumen
tum ſupplendo multa que nõ in primo:vt de publicatione:ꝛ de eccl'ie
clauſura:ꝛ ſimilib'.Et hoc facere nõ potuit:tum quia hec nouiter ad
4 dita ſunt cõfecta ſub imagine noui inſtrumenti.¶ †Jtem quia nõ lꝫ
notario ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtq inſtrumẽtũ eſt
parti traditum.ꝛ maxime in iudicio exhibitũ:vt in caſu noſtro plene
per Jo.an.poſt Spec.ſuper data ſexti libri ꝛ per Bart.in.l.ſi librari'.
ff.de regu.iur.aut enim confecit duo inſtrumenta tanq ſuper actib'
geminatis.ꝛ hoc eſſe nõ poteſt propter ɔrietatem que ex illorũ tenore
reſultat ſed non veroſimilitudinẽ.Nã cũ fuiſſet inductus in poſſeſſio
nem vigore primi inſtrumenti fruſtra petebat iterum induci prout di
citur in ſecundo.¶ Jtem quia in vtroq inſtrumento dicitur q fuit
inductus eadẽ hora in domo dotis eccleſie.ꝛ ſic nõ eſt veroſimile q eo
dem tempore actus fuiſſet geminat'.¶ Preterea in primo inſtrumẽ
to dicit q' introductus in poſſeſſionẽ dom' eccleſie ibidem ſtetit:mã
ſit:ꝛ dormiuit aliquo tẽpore in alio inſtrumẽto eadeꝫ hora ɔfecto di-
citur q poſt acceptationẽ ꝛ prouiſionẽ ꝓcurator requiſiuit ſubexecu
torem ipſius vt ipſuꝫ induceret in poſſeſſionẽ ꝛ acceptationẽ ꝛ proui
ſionem publicaret:ita qd multe inſurgũt ɔrietates ꝛ nõ veroſimilitu
dines ex tenore vtriuſq inſtrumẽti:vt patere poterit intuenti.¶ Se
cundo ergo inſtrumẽto non eſt danda fides propter ɔrietatem ꝛ nõ
veroſimilitudinẽ.vt in.c.imputari.de fide inſtru.ꝛ in.l.ſcripture.ff.eo.
titu.ꝛ in.c.quia veroſimile.de pſum.ꝛ per Jnno.in.c.fraternitatis.de
5 hereti.vbi inter cetera dicit † q ſi inſtrumẽtum in aliquo reperiat fal-
ſum totum quod in illo inſtrumẽto continet caret roboris firmitate:
ꝛ propter falſitatẽ hui' inſtrumẽti minor fides eſt adhibẽda pmo.vt
in ſimi.no.Jnno.in.c.preterea.de teſti.cog.ꝛ per hoc patet reſpõſum
ad ea que continent in primo ꝛ ſecũdo inſtrumẽtis reſpectu vere rela
tionis facte per dñm noſtrũ papã:poteſt dici q illa non teneãt tanq
per ſurreptionẽ obtẽta:cum ſuggeſtũ fuerit dño pape omnia fore ve
ra q i dictis inſtrumentis ɔtinent:nec de illis poteſt fieri plena fides:
vt patet per pdicta:ad hoc.c.ſup literis.ꝛ.c.poſtulaſti.de reſcri.quin
imo dñs papa expſſe releuationẽ fecit cũ ɔditione ſi ɔſtiterit de pmiſ
ſis ꝛc.que quidem clauſula ſubintelligit etiã ſi nõ fuiſſet expſſa vt i.c.
ſi.ꝛ quod ibi no.de cenſi.¶ Cõcludo ergo ex oibuus predictis dicte

regule domini noſtri pape Eugenij non eſſe per contenta in dictis in
ſtrumentis ꝛ releuatione prefata ſatiſfactũ.¶ Et ita vt.ſ.per me cõ-
cluſum eſt arbitror eſſe iuris,ego Nicola' de Tudeſchis abbas Mo-
naceñ.dñi nr̃i pape referẽdarius ꝛ eius camere generalis auditor et
in teſtimoniũ me ꝓpria mea manu ſuſcripſi ꝛ ſigillũ meũ ſolitũ ipꝛimi
feci meliori iudicio ſemper ſaluo.Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.c.

1 Poſſeſſio tranſit etiam ex inutili contractu.
2 Succedens in locum alterius debet vti eo iure quo ille in cuius locũ ſuccedit.
3 Conſeruator non poteſt procedere niſi ſuper notorio.
4 Appellari bene poteſt a ſententia iudicis declarantis quem incidiſſe in penam legis.
5 Spoliatus lꝫ iudicio conſecutus ſit poſſeſſionem:põt tñ per ſe agere ad penam.l.ſi quis in tantum.

Saluatoris nr̃i Jeſu Chri-
ſti ex corde inuocato preſidio.Ad clarã ꝛ luculẽtã preſcri-
ptionẽ thematis deciſionẽ plura dubia eliciẽda ſunt,ꝛ cõ
pendioſe illa examinabo.¶ Primum nunqd poſſeſſio naturalis ꝛ ci
uilis fuit dicto epiſco po cõmiſſa per illã mãſionem caſtri ꝛ officialiũ
expulſionẽ acquiſita.Ex quo inferã ad ſecundũ dubiũ, nunquid di-
cto epiſcopo fuerit per donationem cõmunitatis acquiſita cõſimilis
illi' caſtri poſſeſſio:ſcilꝫ tam naturalis q ciuilis.¶ Tertiũ an licuit
pfato militi propria autoritate preſertim poſt lapſum ſex menſium in
uadere illud caſtrum nõ per ſuum expulſorem:ſed p epm donatariũ
poſſeſſum.¶ Quartum vtrum dictus comes iuſte fecerit occupãdo
illud caſtrum ad requiſitionẽ conſeruatoris dicti epiſcopi poſt exce-
ptiones ꝛ appellationes per dictũ militem interpoſitas.¶ Quintũ
ꝛ vltimum:an contra dictũ comitem iure potuerit dictus miles intẽ
tare cõditionẽ.l.ſi quis in tantã.C.vnde vi petẽdo ſcilꝫ cũ priuari om
ni iure ſi quod ei competebat in caſtro predicto ꝛ illum adiudicari ei
dẽ militi.Et ſi eidẽ comiti nullũ ius cõpeteret q ɔdemnaret ad eſti-
mationẽ caſtri pdicti ſoluendã eidẽ militi.¶ Circa primũ breuiſſime
dico q dicto comiti per primã occupationẽ ab eo factam acqſita fuit
ciuilis ꝛ naturalis poſſeſſio ꝛ dictus miles fuit poſſeſſione etiã ciuili
ſpoliatus:quia cum miles haberet in dicto caſtro officiales,ꝛ ſic per
illos poſſidebat p electionem illorũ perdit totaliter poſſeſſionẽ ſuaꝫ
vt eſt tex.in.l.ſi.C.de acqui.poſſeſſ.ꝛ ibi hoc cõmuniter firmant doct.
maxime Bar.ad idem bonus tex.in.c.ex pte.ſ.de reſcrip.ꝛ per glo.ꝛ
doc.i.c.olim.el.j.de reſti.ſpo.ꝛ ex hoc infert ad ſecundũ dubiũ nunqd
p donationẽ factam prefato epo tranſit illa poſſeſſio:ꝛ profecto cum
interceſſerit traditio poſſeſſionis:an in eum tranſiuit quod erat a-
pud dictum comitẽ ꝛ nõ amplius.vt in.l.traditio.ff.de acquiren.rer.
domi.ꝛ in.c.nuper.de do.poſt diuor.reſti.facit.l.j.§.ſi vero vxori.ff.de
1 acq.poſſ.vbi patet † q etiam ex inutili cõtractu tranſit poſſeſſio,trã-
ſiuit ergo in dñm epiſcopũ donatariũ poſſeſſio que erat apud comi-
tẽ:nõ aũt dominũ cũ apud eũ minime ɔſiſteret.¶ Ad tertiũ dubiũ
vtrũ ſcilꝫ licuerit prefato militi poſſeſſionẽ de facto ꝛ ꝓpria autori-
tate recuperare preſertim poſt lapſum ſex mẽſiũ eo attento q nõ in
uaſor ſcilꝫ comes:ſed eps tũc poſſidẽs q nõ ſpoliauerat,nec ſpoliari
mãdauerat.nec ſpoliationẽ ratã habuerat cũ nõ fuerit ſpoliatio fa-
cta ſuo nomine:ꝛ per ɔſequẽs ratam habere non poterat,vt in.c.cuꝫ
quis.de ſen.excõ.lib.vj.ꝛ in reg.cum quis.de reg.iur.eo.lib.Et videt
primo q licuerit,quia cum contra epm non cõpeteret interdictũ vn-
de vi:cũ nõ ſpoliauerit nec ſpoliari mãdauerit nec ſpoliationẽ ratam
habuerit,vt probat in.c.cum ſedem.de reſti.ſpo.fortius non compe-
tit remedium facti vt propria autoritate poſſit illum deijcere:nam ſi
deficit iuris remediũ:debet deficere remediũ facti magis odioſum.ar
gu.in auth.multo magis.C.de epiſ.ꝛ in.c.cũ in cũctis.in ꝑn.de elec.pre-
ſertim cum iura facultatẽ tribuẽtia ſuper poſſeſſione incontinenti re
cuperãda loquãtur ꝛ ꝓuideant cõtra inuaſorẽ ꝛ fundant ſe ſup vio-
lẽtia:videlꝫ q vim vi repellere licet.vt in.c.olim.el.j.de reſti.ſpolia.
legi.ꝛ no.in.c.ſignificaſti.de homi.ꝛ.l.iij.§.cum igitur.ff.de vi ꝛ vi ar-
mata.ꝛ quod ibi no.maxime p Bar.ꝑterea iure requirũt q poſſeſſio
nis recuperatio autoritate propria debeat incontinẽti fieri:vt in iu-
rib' ſuperius alle.hinc dicit Bart.in.l.j.C.vnde vi.q debet fieri intra
triduũ.Sed hic ſtetit iſte miles per ſex mẽſes ergo poti' fuit ſpolia
tio q poſſeſſionis ficta continuatio ſeu violẽtie repulſio.Sꝫ his nõ
obſtantibus ɔtrariam ſniam arbitror veriorem moueor primo per.c.ſe-
pe.de reſti.ſpo.vbi patet q rapiens rẽ ſcienter adiectiõe eqparat vio
lento vnde contra talem cõpetit remediũ poſſeſſoriũ ſicut cõtra vio
lẽtũ.vt in.d.c.cũ ad ſedem.eo. ti.ꝛ facit quod leg.ꝛ no.i.c.quia
vo.de iudi.merito talis poſſeſſio vitioſa ꝛ qſi violẽta nõ potuit nec
debuit impedire antiquã poſſeſſionem quominus ſuã poſſeſſionẽ icõ
tinenti recuperauit:cum talis recipiẽs tm adiectiõe dicatur ſuccede
re in vitium.d.c.ſepe.ꝛ.c.quia vero.at dictus epiſcopus recipit caſtrũ
a comite ſciens illud inuaſum p dictũ comitem.cũ illa inuaſio eẽt no
toria in loco vnde non preſumitur illã ignoraſſe.xlj di.quod dictis.ꝛ
2 de pſum.c.quanto.† qui in locum alterius ſucceſſit eo debet vti iure

quo ille in locũ cuius ſuccedit. vt in. c. eccleſia. vt lit. pendẽ. facit. c. reco
lentes. de ſta. reg. Nec ob. qd. ſ. dictũ eſt q̃ talis recuperatio debeat
fieri incõtinenti. quia dicendũ eſt q̃ incõtinẽti dicit̃ aliquid fieri cum
cõmode fieri poteſt non diuertẽdo ad extraneos actus. vt. l. ij. §. cõfe
ſtim. ff. ad tertul. vñ in caſu noſtro apertiſſime dixit Barto. i. d. l. iij. §.
cum igitur. ff. de vi ⁊ vi arma. q̃ tales poſſent eſſe circũſtantie q̃ etiã
poſt ſex mẽſes a tempore deiectiõis diceret̃ facere incõtinẽti: ⁊ ponit
quaſi exemplũ in terminis noſtris. Et idem videt̃ de mẽte gl. ⁊ doc.
in. c. ſignificaſti. de homici. Erat enim iſte miles abſens ⁊ infirm⁹ ⁊ ha
bebat agere contra virũ potẽtem: ita q̃ his attẽtis ſatis poteſt dici
eum incõtinẽti recuperaſſe. quibus concludit̃ q̃ licuit etiam contra
hũc epm̃ ⁊ in tẽpore prefinito ſeu p̃miſſo poſſeſſionẽ dicti caſtri recu
perare propria autoritate vt fecit. etiã dici poteſt q̃ vim vi repulerit
vt in iuribus preall'. ¶ Uenio ad quartũ, an dictus comes bñ fecerit
occupãdo poſſeſſionẽ caſtri ad requiſitionẽ illi⁹ ↄſeruatoris. Et cõ
cluſiue p̃cedẽdo credo firmiter q̃ nõ, ex multiplici capite. ¶ Et p̃mo
3 † q2 cõſeruator nõ põt p̃cedere niſi ſuper notorio: vt in. c. j. vt ibi no. ð
offi. dele. li. vj. Sed in caſu nr̃o licet factũ expulſionis fuiſſet notoriũ
maleficium nõ erat notoriũ. imo allegatũ fuit pro parte militis quod
iuſte ⁊ ſine omni delicto potuit illa expulſio ⁊ poſſeſſiõis recuperatio
fieri. quod patet ex proxi. all'. ⁊ ita factum extitit ⁊ cõceſſerunt ð lictũ
⁊ notorietatem delicti: nõ potuit cõſeruator vlterius p̃cedere tanq̃
ſup notorio, vt clare firmat gl. quaſi in terminis noſtris in. d. c. j. p̃xi.
al'. ⁊ quãq̃ poſſit replicari ex aduerſo qd negato delicto ⁊ cõfeſſo fa
cto, vt puta quia dicat ſe feciſſe ad ſuaꝫ defenſionẽ vel animo recupe
rãdi ſuam poſſeſſionẽ licuit ↄſeruatori ad ſuã iſtructionẽ p̃ teſtes ẽt
parte abſente ſuper notorietate maleficij. vt ibidẽ in. d. c. j. no. per Jo.
and. q̃ videtur iſte cõſeruator effeciſſe. Ad hoc poteſt tamẽ reſpõde
ri q̃ delictũ hic nõ poſſit eſſe notoriũ: cũ nullũ ſubeſſet delictũ: vñ nõ
eſt qualitas ſine ſubiecto. xxxij. q. ij. qd vero nõ formatũ. ⁊. c. ad diſſol
uendum. de deſpõ. impu. Et ſic cũ proceſſerit ad vlteriora non p̃nun
tiando factum ⁊ delictum eſſe notorium nõ valuit ſentẽtia nec p̃ceſ
ſus ſuus, ex quo in veritate non erat iudex cum deficiat qualitas ſup
qua fundat̃ iuriſditio. vt plene no. p̃ Inn. in. c. p̃terea. de dila. ⁊ in. c.
tua. de cohabi. cleri. facit. l. in delictis. §. ſi detracta. ff. de noxa. ⁊ plene
no. per doc. in. c. ſi clericus laicũ. ⁊. c. cum ſit generale. de fo. compe. et
ſi etiam p̃nuntiaſſet factum eſſe notorium nihilomin⁹ nõ iduceret̃
validitas p̃ceſſus vigore appellatiõis ſubſequentis que habet exti
guere ſeu ſuſpẽdere iudicatum. l. j. ff. ad turpil. ⁊. l. j. ff. de penis. ⁊. c. ve
niẽtes. de iureiuran. ⁊ quãq̃ in facto vero notorio nõ poſſit appella
ri vt in. c. cum ſit romana. de appel. cũ a ſñia iudicis declarãtis factũ
eſſe notoriũ debet poſſe appellari, cum poſſet iudex iniuſte ð claraſſe
ſicut in ſimili dicit glo. no. in. c. cupientes. ff. quod ſi p̃ viginti. de elec.
4 lib. vj. quod lꝫ a ſñia iuris non appellet̃: vt in. c. q2 vero. ð appel. † ta
men a ſñia iudicis declarãtis quem incidiſſe in penã legis bene põt
appellari: vnde cum in caſu noſtro fuerit appellatũ ad ↄſeruatorẽ in
facto ſaltẽ p̃ tali nõ licuit comiti obtẽperare iudici: cuius ſñia ſeu iu
riſditio erat ſuſpenſa p̃pter appellatiõis interpoſitionẽ cũ executor
nõ debeat parere mãdato euidẽter iniquo. vt no. in. c. paſtoralis. §. q2
vero. de offic. deleg. debet enim iudex ſecularis impendere brachium
ſuum ad petitionem iudicis eccleſiaſtici quãdo implorat̃ p̃m deũ. nõ
autẽ iniuſte ⁊ in alterius iacturã: vt dicit tex. in. c. j. de offi. ordi. in fin.
ibi p̃ doc. Et qd iniuſte epiſcopus p̃ceſſerit patet vltra p̃dicta ex ſen
tẽtijs in huiuſmodi cauſa p̃latis. vt. ſ. dicitur in preſcriptiõe thema
tis. ¶ Ad p̃dicta facit vnum notabile dictũ Bar. in. l. iuſte poſſidet.
ff. de acqui. poſ. vbi dicit queꝫ non excuſari a delicto ex precepto iudi
cis ſeu decreto ſi iudex nõ rite p̃ceſſit. Non ergo excuſat̃ comes ex p̃
cepto cõſeruatoris p̃ſertim cũ vidiſſet ciuitatẽ voluiſſe virtutẽ appel
lationis impedire per brachium ſuũ. Quinimo p̃ſumitur ex p̃terito
eum fuiſſe munito animo. argu. in. c. ſcribam. Et qd ibi no. de p̃ſump.
Ex predictis infertur ad deciſionẽ vlti. principalis dubij: an econtra
dictum comiteꝫ potuerit miles intẽtare cõditioneꝫ. l. ſi quis in tãtã.
C. vnde vi. modo predicto. Et omiſſis argumẽtis puto dicẽdũ q̃ ſic:
ex duplici capite. Primo ob primam inuaſionẽ violẽter factam. Nã
licet q̃s putat rem eſſe ſuam ⁊ ſibi licere rem p̃pria autoritate cape
re nihilominus incidit in penam illius legis. vt in. d. l. ſi q̃s i tãtaꝫ. et
inſti. vi bono. rapto. §. j. Nec obſt. ſi dicatur q̃ cũ dictus miels prima
autoritate dixiſſet ſibi ius recipiẽdo poſſeſſionẽ predictaꝫ non debet
amplius habere facultateꝫ intẽtandi cõditionem illius legis, cũ vi
deatur violẽtie vitium purgatum. arg. in. l. ij. C. quod me. cau. ¶ Ad
hoc enim reſpõdetur q̃ diſpoſitio illius. l. ſi quis in tãtã. prouidet cir
ca duo. Primo vt inuaſor cõpellatur poſſeſſionem quã abtulit reſti
tuere poſſeſſori, ⁊ in hoc illa lex nõ eſt penalis. Secũdo vt dñiũ illi⁹
rei amittat ſi erat dominus. ſin autem compellatur illaruꝫ reruꝫ eſti
mationem reddere. ⁊ in hoc illa lex eſt penalis. vnde licet ſit menti il
lius legis ſatiſfactũ per recuperationẽ poſſeſſionis cũ nõ poſſit nec
debeat amplius cõpelli ad poſſeſſionẽ reſtituẽdã ex quo recuperata
extitit tamen remanet diſpoſitio illius. l. quo ad ſecũdã partẽ pena
lẽ vt in penã violentie perdat dominium illius ſi erat dominus al's
delictũ violentie remaneret impunitũ. Non eñ fuit comes in aliquo
punitus ex recuperatione poſſeſſionis per militem facta, cũ ſolũ mi
les rem ſuam recuperauit quam iure recuperare potuit: vt. ſ. p̃batũ
eſt. ⁊ pro hoc all. glo. mag. in. d. l. ſi quis in tãtam. parum ante ſui finẽ
in verſi. quod ſi egi. que concludit q̃ ſi ſpoliatus egit primo tm̃ ad rẽ:
nihilominus ſupereſt actio ad penam cum actiõe nõ officio iudicis
5 debeatur pena illius. l. Et ſic apertiſſime vult † q̃ lꝫ ſpoliatus ſit ẽt
in iudicio poſſeſſionẽ cõſecutus: nihilominus poteſt poſtea p̃ ſe age
re ad penam. l. ſi quis in tantã. fortius hoc dicẽdum in caſu noſtro in
quo non egit primo pro poſſeſſione dũtaxat recuperãda i iudicio ex
tra iudicium vtens iuris permiſſione ſuam poſſeſſionẽ recuperauit.
⁊ hoc puto ſine aliquo ſcrupulo de iure p̃cedere, nõ enim peccat q le
gis autoritate agit, vt in. l. gracch⁹. C. ð adul. ⁊. xxiij. q. iij. qui peccat.
Et ſecundo capite poteſt agi contra dominũ comitem ratiõe violen
tie ſecunda vice allegata: quia vt. ſ. dixi: conſeruator nõ rite nec recte
proceſſit inuocando auxiliũ brachij ſecularis preſertim poſt appella
tioneꝫ interpoſitã, vt. ſ. probatũ eſt. ⁊ patuit etiã ex ſentẽtijs poſtea
latis. ergo comes incidit in penam illius. l. ſi quis in tantã. ẽt ſi facit
animo obediendi, quia tale preceptum nõ excuſat a delicto etiã ſi fe
ciſſet per imprudentiã. vt no. dixit Bar. in. d. l. iuſte poſſidet. vt. ſ. teti
gi. ⁊ facit. d. §. j. inſti. vi bo. rap. Nam ⁊ ipſe iudex procedendo non re
cte tunc dicit de violẽtia ſi eã intulit vel inferri mandauit. vt in. c. con
querẽte. de reſti. ſpo. ⁊ in. c. cum cauſa. de offi. dele. ⁊ facit cõtra dictuꝫ
comitem etiã quod. ſ. tetigi. Et ita vt. ſ. per me cõcluſum eſt arbitror
iuris ego nicolaus ð Tudeſchis: abbas Monacẽſis: camere apoſto
lice auditor, ⁊ domini noſtri pape referẽdarius: meliori iudicio ſemp
ſaluo. Laus deo: amen. Niccolaus Abbas.

¶ Conſilium. cj.

1 Papa per ſuũ priuilegiũ non intẽdit preiudicare inſtitutiõi be
neficij, niſi hoc aperte exprimat.
2 Priuilegium nõ preiudicat compoſitioni prius facte de illa ſpecia
li mentione non facta.
3 Princeps ſi nõ cõceſſit alicui priuilegiũ cũ aliquali reſeruatiõe iuris
alterius valet.
4 Priuilegia omnia preiudicialia ſunt ſtricte interpretanda.
5 Preſcriptio quadraginta annorum ſufficit cõtra eccleſiaꝫ circa Ro
manam. ⁊ nu. 9.
6 Preſcriptio contra filium in rebus aduentitijs nõ currit durãte pa
terna poteſtate.
7 Preſcriptio eſt ſtricti iuris ⁊ tm̃ p̃ſcribitur q̃tum poſſidetur. Et non
preſcribitur tempore guerre. ⁊ nu. 8.
10 Priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos.
11 Priuilegiũ recipit largiſſimã interpretationẽ contra priuilegiãteꝫ.

In queſtiõe que vertit ſeu
verti ſperatur inter monaſteriũ ſancte crucis mõtis Ana
lẽſis Eugubinẽſis dioceſis ex vna parte: ⁊ fratres ordinis
Caſtercienſis. ex alia ſuper ſubiectiõe ſeu ſtatu monaſterij ſancti bar
tholomei de Campo regio eiuſdem dioceſis: tria ad claritatẽ deciſio
nis arbitror examinãda. ¶ Primo nũquid per priuilegia exemptio
nis ⁊ vnionis dicto monaſterio ſancti Bartholomei cõceſſa ſit pre
dicatũ iuri monaſterij ſancte Crucis. ¶ Secũdo preſuppoſito q̃ p̃
uilegium nocumentũ non attulerit quadraginta annorũ: an p̃ſcri
ptio habeat excludere ius ⁊ actione cõpetẽtes dicto monaſterio ſan
cte crucis. ¶ Tertio ſi talis p̃ſcriptio preiudicet an dictum monaſte
rium ſancte Crucis poſſit preſcriptiõe cẽtenaria ſe tueri vigore pri
uilegij Ceſarei q̃ papa poſtmodũ ratum manere ſanxit. Primũ ex or
dine aggrediens. videt̃ primo q̃ per priuilegiũ Alexandri: per grego
riũ poſtmodũ corroboratũ ſit iuri dicti monaſterij ſancte Crucis pre
dicatum. ſanxit enim dictus Alexãder q̃ dictum monaſteriũ ſancti
Bartholomei: neq; epiſcopo. neq; abbati: neq; deniq; cuiq; clerico
rũ ſeu ſecularium: ſꝫ ſibi tãtũmodo. ſucceſſoribuſq; ſuis Romanis põ
tificibus de ſua ſubiectione reſpõdeat et adiecit poſt pauca q̃ ſi qſ
piam vel eps. vel abbas vel quelibet perſona ↄtra huiuſmodi noſtre
cõſtitutionis edictũ per aliquã machinationẽ ſubtilitatiſq; aſtutiã
prefatã ſibi arrogauerit vel ſubdiderit monaſterio: ⁊ is qui dederit
⁊ is qui male ſuſcepit vſq; dũ reſipiciat: ⁊ quod male preſumptũ e red
dat per autoritatem dei omnipotentis et beati Petri apoſtolorum
principis perpetue dãnationis vinculo ⁊ anathematis innodet ⁊c.
¶ Cum ergo papa qui plenitudinẽ habet poteſtatis. vt. in. c. cũcta p̃
modũ. ⁊. c. per principalẽ. ix. q. iij. exemerit dictum monaſteriũ a ſub
iectione epiſcopi ⁊ abbatis ⁊ cuiuſcũq; alterius perſone quod cũ po
tuiſſet facere in dubiũ minime reuocandum eſt. vt in. c. ſi papa. ð pri.
lib. vj. facit. c. dudum. ⁊. c. quãuis. de preben. eo. lib. ergo non poteſt mo
naſteriũ ſancte Crucis aliquã ſubiectionẽ i dicto monaſterio p̃tende
re. Si enim preiudicat epiſcopo cui⁹ poteſtas eſt ordinaria ſupra mo
naſterium. xviij. q. ij. monaſteria. ⁊. c. abbates. ⁊. c. ſi qs abbas. ð relig.
domi. c. cum dilecti⁹. ⁊. c. venerabilis. cum ſimili. fortius debet p̃iudica
re abbati ſancte Crucis p̃tẽdẽti aliquale ſuperioritatẽ ex inſtructiõe
dicti monaſterij dũtaxat dictus enim abbas ſolum pretendere pote
rat quatuor: ſcilꝫ confirmatione abbatis. Item reuerentiã ⁊ obedien
tiã ⁊ certum

tiam ⁊ certum annuũ cenſum. Nec eñ quatuor duntaxat reſeruauit
patronus tempore fundationis abbati monaſterij ſancte Crucis. fa-
cilꝰ ergo debent tolli iſta: ⁊ de iure ſpeciali ꝯtra ius cõmune ꝙ pote
ſtas epiſcopi que ordinaria eſt ⁊ fauorabilis ⁊ ſuper plena ſubiectiõe
fundata eſt. Sꝫ nulli dubiũ ꝙ epiſcopo ꝑiudicet. d. c. ſi papa. ⁊ c. j. de
ꝑuile. lib. vj. ⁊ xvj. q. j. q2 frat. multomagis debet ꝑiudicare abbati. ar
gu. in. c. dilectus. de offi. leg. Nec poteſt allegari ſurreptio cum de ab-
bate fuerit facta in priuilegio ſpecialis mentio que nõ poterat verifi
cari niſi in iure ſpeciali. cum de iure cõmuni vnum monaſteriũ nõ ſit
ſub alio. d. c. monaſteria. ⁊ not. i. c. in ꝑſentia. de proba. ¶ Scdo adiu-
nat vnio nouiter facta per dñm papã Martinum hodiernum i eo qd
illud monaſterium venit fratribꝰ ciſtercieñſibꝰ ſubtrahẽdo dignita-
tem abbatialẽ: quod indubitãter facere potuit: vt i ca. ſicut venire. de
exceſ. ꝑla. ⁊ in. c. ⁊ tẽporis qualitas. xvj. q. j. ꝑſertim cum vnio fuerit fa-
cta poſt dictũ priuilegium ⁊ poſt iura preſcripta cõtra monaſterium
ſancte Crucis. preſcriptio enim omnem actionẽ ꝑcludit vt dicit tex.
in. c. ad aures. de preſcript. Nõ ergo fuit opꝰ mentionẽ facere de mo-
naſterio ſancte Crucis cũ ipſius ius iam ſublatum erat per ꝑuilegiũ
Alexandri: ⁊ per ꝑſcriptionẽ quadragenariã. Sed his nõ obſtãtibꝰ
ꝯtrariã ſniam puto preualere: vt ſcꝫ per ꝑuilegiũ Alexandri: vl' vnio
nis facte per dominũ Martinũ nullũ preiudiciũ fuerit irrogatũ iu-
ri monaſterij ſancte Ctucis. Moueor primo: quia de intentione prin
cipis eſt nunꝙ ꝑiudicare iuri tertij niſi de eo ſpecialẽ faciat mentionẽ
vt in. c. ſuper eo. de offi. dele. ⁊ l. ij. §. ſi qs a principe. ff. ne qd i loco pu
bli. preſertim cum derogat̃ inſtitutioni beneficij ⁊ diſpoſitioni laica-
li ne laici per hoc ſubtrahantur a fundatione eccleſiarũ. Ad hoc glo.
no. in cle. per literas. de preben. ⁊ qd no. per doc. in. c. cum dilectus. de
iure patro. ¶ Sed in caſu noſtro nõ facta fuit ſpecialis mẽtio de iuri
bus competẽtibꝰ monaſterio ſancte Crucis. ergo talia priuilegia nõ
obtinent firmitatẽ ⁊ ꝑiudiciũ illius monaſterij. Nec obſt. ꝙ in priuile
gio Alexandri ſeu Gregorij fuerit dictũ vt nulli abbati ſubiaceat ⁊c.
quia iſta nõ eſt ſufficiẽs mentio vt preiudicetur iuri monaſterij. q2 mẽ
tio debet eſſe ſpecialis ⁊ nõ ita generalis. vt in. c. ij. de do. ⁊ contum. ⁊
quod ibi not. per doc. in. c. cum dilecta. de reſcrip. ⁊ bonus tex. in. c. bo
ne. de cõfir. vti. vel inuti. preſertim in caſu noſtro erat fienda ſpecialis
mentio in quo illa iura erant debita monaſterio ſancte Crucis ex pri
1 meua inſtitutione monaſterij ⁊ diſpoſitiõe laici patroni. † Nã papa
per ſuum priuilegium nõ intẽdit preiudicare inſtitutioni beneficij: ni
ſi hoc aperte exprimat. vt in. c. cum dilectꝰ. de iure patroñ. facit opti.
c. monaſteria. xv. q. vij. ⁊ c. eleutherꝰ. xviij. q. ij. potuit eñi papa in ſuo
priuilegio intelligere de abbate qui in certis religionibꝰ vocatur pa-
ter abbas: cui modicum preiudiciũ irrogatur. vñ nõ debemus preſu-
mere rationibus predictis papam intellexiſſe per verba generalia ð
ſpeciali diſpoſitione patroni. Ad idẽ bonus tex. in. c. ex multiplici. de
2 deci. vbi patet † ꝙ priuilegium nõ preiudicat compoſitioni prius fa-
cte de illa ſpeciali mentione nõ facta. ⁊ in. c. cũ olim. de preſcri. vbi pri
uilegium non preiudicat laudo lato ex cõpromiſſo: fortius non dꝫ ꝑ-
iudicare inſtitutiõi bñficij ſeu monaſtrij de illa ſpãli mẽtione non ha-
3 bita. ¶ Secũdo facit. c. veniens. de ꝑſcrip. vbi tex. no. innuit † quod ſi
ſi pñceps conceſſit alicui priuilegium cum aliquali reſeruatiõe iuris
alterius valet priuilegium. Item poſtmodũ conceſſum ſuper illis iu-
ribusſuis aliquali reſeruatione prius facta de illa non habita mẽtio
ne ꝙ ſi papa ſciuiſiſſet illam reſeruationeꝫ nõ cõceſſiſſet forte ſine illa
vt ibi notabiliter deciditur. ergo idem ⁊ fortius dicendum ĩ caſu no-
ſtro ꝙ ſi papa ſciuiſſet ꝙ illa quatuor iura fuiſſent reſeruata ꝑ patro
nũ monaſterij ſancte Crucis: nunꝙ ꝯceſſiſſet illã plenã exemptionẽ ſi
ne illorum iurium reſeruatione qñ ſalteꝫ de illis feciſſet mẽtionẽ pre
ſertim cuꝫ potuiſſet concedi exemptio cum illorũ iurium reſeruatiõe
quia illa iura non inducũt plenam ſubiectionem: vt clare innuitur ex
c. his que. de maio. ⁊ obe. ⁊ c. cum inter. de re iudica. vbi enumerantur
multa iura inferentia penam ſubiectionis: ⁊ inter illa enumerantur
obedientia ⁊ reuerẽtia tanꝙ ſpecies. ¶ Tertio adducitur. c. j. de con
ſti. lib. vj. vbi dicit̃ ꝙ papa per ſuã conſtitutionẽ nõ cenſet̃ velle tolle-
re ſtatuta ⁊ conſuetudines: cũ in facto cõſiſtũt niſi de eis fecerit men-
tionem. Ergo fortius idem dicẽdũ in priuilegio: quod nõ emanat cũ
tanta moderatione ſicut ius commune: vt ibi no. Nõ ergo debet tol-
li ſtatutum ⁊ ordinamentũ factum in inſtitutiõe monaſterij per priui
legium pape ex quo illa non fuit facta ſpecialis mentio. ¶ Quarto
facit quia Gregorius ſeu Alexander voluit ſimpliciter derogare iu-
ri monaſterij ſancte Crucis: q2 dixit ꝙ hoc priuilegium exemptionis
nõ deberet recedere a charitate ſancte Crucis prout in alio ꝑuilegio
dixerat. vñ credendum eſt ꝑ illa verba voluit reſeruare omnia iura cõ
petentia monaſterio ſancte Crucis: non ergo reſeruaret illi charitatẽ
ſi vellet ſibi ſubtrahere cenſum ab antiquo impoſitum: vel alia iura ſi
bi reſeruata. vt in. d. c. eleutherius. facit. c. quanto de cenſi. ¶ Chari-
tas eſt eñ recta voluntas ab omnibus terrenis prorſus auerſa ⁊c. vt
in. c. charitas. de peni. diſt. ij. ⁊ in iſtis eſt fienda larga interpretatio: vt
non ꝑiudicaret̃ iuri alterius ſine cauſa. iuxta no. per bar. in. l. omnes
populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. ⁊. l. non dubium. ff. de legi. facit. c. cum dilectus.
de conſue. ⁊. l. ij. C. de noxa. ⁊ hoc idem ⁊ clarꝰ in propoſito noſtro vo
4 luit Inno. in. c. dudũ. de priui. vbi dicit † ꝙ omnia priuilegia preiudi-
cialia ſtricte interpretanda ſunt, ⁊ quantum poteſt ad iuris cõſonã-
tiam reducenda. ff. de vul. ⁊ pupil. ex facto. ⁊ de deci. c. ſuggeſtũ. ⁊ ideꝫ
dicit in priuilegio exemptionis. quare ibi poſt multa concludit ꝙ nõ
valet priuilegium exemptionis non facta mentione de poſſeſſione al
terius bona fide habita: lꝫ in veritate nõ habeat ꝓprietatẽ: ⁊ idẽ fir-
mauit glo. in. c. ij. de deci. lib. vj. ¶ Fortius ergo dicendum in caſu no
ſtro ꝙ non valet priuilegiũ nõ facta mentione de poſſeſſione ſeu pro
prietate monaſterij ſancte Crucis. Et idẽ dicendũ eſt per omnia quo
ad vnionem nouiter factaꝫ per dominum Martinum. nã cum de pre
dictis non fecerit ſpecialem mentionem non tenuit: cum per illã pre-
iudicaretur monaſterio ſancte crucis reſpectu confirmationis abba-
tis cũ per illam vnionẽ ſit exempta ⁊ ſuppreſſa dignita s abbatialis.
Non ob. quod. ſ. dictum fuit de ꝑſcriptione: quia ſtatim reſpõdebit̃
in ſecundo ⁊ tertio dubio. Hec quo ad primum dubiuꝫ que puto eſſe
veriſſima ⁊ indubitata ⁊ ſatis patet reſponſio ad contraria ſuperius
formata. ¶ Ad ſecundum dubium an ſaltem quadraginta annorum
preſcriptio preiudicet dicto monaſterio ſancte Crucis: quia cũ intra
illud tempus nullam electionis de abbate facta confirmatione fece-
rit: nec cenſuram receperit: nec reuerentiam: nec obedientiã habuit.
5 Et videtur primo ꝙ ſic. † Nam regulariter contra eccleſiã citra Ro-
manã ſufficit preſcriptio quadraginta annorum cũ bona fide. vt in. c.
de quarta. ⁊. c. illud. de preſcri. Nec requiritur citra ius cõmune cũ nõ
ſit hic contra preſcribentẽ. vt in. c. j. eo. titu. lib. vj. ⁊ preſcriptio quadra
ginta annorum omnem prorſus actionem excludit. vt dicit text. in. d.
c. ad aures. de preſcript. ſed his non obſtantibus puto in caſu noſtro
ſic dicendũ, ꝙ reſpectu iuris cõfirmandi abbatem in monaſterio ſan
cti Bartholomei curret cõtra monaſteriũ ſancte Crucis preſcriptio
ratio eſt conuincibilis, quia propter reſeruationem factã de eccleſijs
collegiatis preſertim de cathedralibꝰ ⁊ monaſterijs per multos Ro-
manos pontifices ſucceſſiue non potuit abbas ſancte Crucis ꝓ tem-
pore exiſtẽs ius ſibi in hoc cõpetens exercere: vnde cum fuerit impe-
ditus impedimento iuris nulla currit contra eũ preſcriptio: vt in. c. j.
6 C. de anna. excep. ⁊ in. l. i rebus. C. de iure dotiũ. vbi patet † ꝙ durante
paterna poteſtate non currit contra filiũ preſcriptio in rebus aducti
tijs: quia non poterat illo tempore agere cum plenaruꝫ rerum admi-
niſtratio pertineat ad patrem, vt in. d. l. j. nec conſtante matrimonio
currit preſcriptio in iuribus dotalibus contra vxorem: quia non po
teſt tũc agere ꝑ eum plena adminiſtratio pertineat ad marituꝫ. d. c. in
rebus. ⁊. l. doce ancillam. C. de rei vendi. ¶ Ad idẽ. c. j. ⁊. c. iiij. de preſc.
⁊. c. ex tranſmiſſa. eod. tit. ⁊. c. quia diuerſitatem. de cõceſ. preben. in q-
bus iuribus patet ꝙ eccleſie vacanti vel habẽti prelatum inutileꝫ ad
agendum nõ currit preſcriptio. Sꝫ in caſu noſtro abbas ſancte Cru-
cis pro tempore exiſtens fuit impeditus quo ad actũ confirmationis
ideo non currit contra eũ preſcriptio. Remanſit ergo hoc ius in ha-
bitu apud eum: licet interdictum ſit exercitium ad beneplacitũ pape
per reſeruationis actum nec papa exercendo hoc ius confirmatiõis:
dicitur ꝑſcribere etiam ſi per mille annos hoc faceret cum hoc faciat
ex poteſtatis plenitudine. ⁊ hoc caſu poterit intelligi dictum Specu
la. in tit. de preſcript. verſi. illud. dum dicit papam nõ preſcribere con-
tra eccleſias inferiores cũ ipſe iam ſine preſcriptiõe ſit vniuerſalis do-
minꝰ. Preterea in preſcriptiõe requiritur bonafides vt ſi credat illõ
ius ad eum pertinere: ita quod exerceat credens iure ſuo vti. vt in. c. ſi
virgo. xxxiiij. q. ij. facit. l. ſi. ff. quemadmod. ſerui. amit. Innoc. in capi.
bone. el. ij. de poſtul. prela. Sed dominus papa actum confirmatiõis
exercuit ⁊ exercere nõ de poteſtate ordinaria: ſꝫ de abſoluto per reſer
uationis actũ: ⁊ ſcit ꝙ de iure cõmuni ⁊ poteſtate ordinaria hoc ius
pertinet ad inferiorẽ lꝫ poſſit concurrere in confirmationis actu cum
ordinario. vt in. c. ij. ⁊. c. ſi a ſede. de prebẽ. lib. vj. ergo non poteſt in hoc
allegari preſcriptio ex perſona pape: nec contra abbatem ſancte Cru-
cis qui non deprehenditur in negligentia cum habuerit manus liga
tas per reſeruationes ſummorum pontificum: vt iuribꝰ ſuperius al-
legatis. preſcriptio enim eſt inducta principaliter in odium negligen
tiuꝫ. vt in. l. j. ff. de vſuca. ⁊. xvj. q. iij. §. poteſt. ⁊ in caſu noſtro nulla ne-
gligentia reperitur ex parte abbatis ſancte Crucis. Nec obſtat ſi dica
tur ꝙ fuit negligens in alijs quia per hoc preſcriptio non debet extẽ
7 di ad iura in quibus nõ fuit commiſſa negligentia: † quia preſcriptio
eſt ſtricti iuris, ⁊ tantum preſcribitur ꝗtum poſſidetur. vt probat̃ in
c. auditis. ⁊. c. cum olim. de preſcrip. ⁊. c. cum cõtingat. de decimis. no.
Bar. in. l. j. §. ſi quis. ff. de itine. actuqꝫ priua. ⁊ Inno. in. c. dilectus. de
capel. mona. ergo neceſſario concluditur ꝙ vnio facta per dominum
noſtrum Martinum ſupprimendo dignitatẽ abbatis ſancte Crucis
fuit tanꝙ ſubreptitia ipſo iure nulla quia ſi fuiſſet informatꝰ ꝙ talis
vnio redundabat in preiudicium monaſterij ſancte Crucis nullo mo
do vnionẽ feciſſet vel ſaltem non ita de facili: ergo talis ſuppreſſio ha
buit inducere ſubreptionẽ: vt in. c. poſtulaſti. ⁊ quod ibi no. Hoſti. de
reſcript. quod dico procedere etiam ſi papa vnionẽ motu proprio fe
ciſſet, quia motus proprius lꝫ excludat ſubreptionem: non tamen fir
mat gratiam contra intentionem ſcribentis qui in dubio non videt̃
velle preiudicare tertio. vt not. Jo. an. in. c. ſi motu proprio. de prebẽ.

lib.vj.⁊ Calde.in.c.cum dilectus.de iurepatro.⁊ do.de rot.deci.c.fa
cit.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in lo.publi.⁊ quod no.Inno.in
c.dudum.de priui.⁊ gl.in.c.ij.de deci.lib.vj.Quinimo poſſit attētari
ꝙ etiā reſpectu obediētie nulla cucurrerit p̄ſcriptio:quia lȝ potuerit
abbas ſancte Crucis aliqua honeſta ꝑcipere,preſertim mores refor
mando abbati ſancti Bartholomei:nō tamē per hoc cōcluditur ꝙ
ſi non preceperit concurrerit preſcriptio cōtra eū cū iſte ſit actus me
re facultatis.non eñ fuit in iſtitutiōe dictū vt abbas ſancte crucis
exerceat contra abbatem ſancti Bartholomei iuriſditionem ſed qȯ
teneretur abbas ſancti Bartholomei ad obedientiam ⁊ reuerentiaȝ
abbati ſancte Crucis.Si ergo iſte nō obediuit:qꝛ ille nō precepit,nō
per hoc eſt contra eum preſcriptum,qꝛ ex nō vſu inducitur cōſuetu-
do vel preſcriptio.ex quo nō habet tacitū actū contra diſpoſitionē
iuris.vt no.per Jo.and.in.c.Joannes.de cle.coniu.⁊ per Cyn.i.l.ij.
C.que ſit lon.conſue.probatur i.l.hec autem iura.ff.de ſer.vrb.predi.
in.l.altius tollendi.in ſolo meo vſqȝ ad celum nō preſcribant ꝯtra me
ſi altius non extuli ex quo nihil eſt factum in cōtrariū,qꝛ iſte eſt act⁹
mere facultatis:⁊ in actibus facultatis non currit preſcriptio ꝑ non
vſum.vt no.i iuribus prealle.⁊ in.c.ex parte aſtenſis.de cōceſ.p̄ben.⁊
forte non occurrit caſus in quo haberet neceſſe precipere.argu.eorū
que not.Bar.in.l.cum ſcimus.C.de agrico.⁊ cēſi.lib.xj.Reſpectu ve
ro reuerētie eſſet animaduertenduȝ an ſubtraxerit abbas ſancti bar
tholomei reuerentiam abbati ſancte Crucis quod difficile eſſet pro
bare.Nam illa cōſiſtit i ſalutationis actu,vel per aliuȝ modū per quē
ſit reuerētia ſecundum modum patrie.iuxta not.in.c.his que.de ma
io.ſit obedien.tota difficultas ſtat circa cēſum nō ſolutuȝ quod ſit an
completa preſcriptio quadraginta annorum multa debent cōſidera
ri,⁊ non ſolus tranſcurſus annorum.multa enim impediunt preſcri
ptionis curſum vt vacatio monaſterij ſancte Crucis.Nam tēpore va
cationis debet ſubduci de medio.vt in.c.j.⁊.c.de quarta.⁊.c.auditis.
de preſcrip.que iura habēt locum etiaȝ in eccleſijs inferiorib⁹.vt no.
8 Inno.in.c.olim.el.j.de reſti.ſpo.¶ Iteȝ † tempore guerre nō currit
preſcriptio quādo tanta eſt in loco hoſtilitas ꝙ quis nō redditur tu
tus.vt in.c.ex trāſmiſſa.de preſcrip.⁊ quod ibi no.Inno.idem in tem
pore mortalitatis.quia illa eſt dei hoſtilitas.vt no.Bar.i.l.naturali
ter.ff.de vſuc.Item tempore ſchiſmatis.vt.not.in.c.cum nobis.de p̄
ſcrip.Intelligo ſi erant diuerſe obedientie et ius nō reddatur vni cō
tra alterum.iuxta not.in.d.c.ex trāmiſſa.omnia enim tēpora debēt
de tempore preſcriptionis ſubduci:⁊ ſi nō remanet illis ſubditis tē-
pus quadraginta annorū habet monaſteriū ſancte Crucis fundatā
intētionē ſuam,vt in.c.auditis.de preſcrip.ſi ꝟo p̄ſcriptio remaneret
cōpleta debet aduertere an monaſterium ſancti Bartholemei fue-
rit in bona fide in nō ſoluēdo cenſuȝ.nam mala fides probat̄ ſi erat
fama in loco ꝙ debebat dare cēſuȝ monaſterio ſctē Crucis vł appare
bat per aliquam ſcripturam exiſtentē:vł hoc audiuerunt ab aliqua
perſona cui veroſimiliter credere debuerunt.ꝑ hec eñ et ſimilia pro
batur mala fides.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſucap.⁊ ſi pōt de his
ꝯſtare impedit̄ preſcriptio,per.c.ſi.de p̄ſcrip.⁊ per reg.poſſeſſor male
fidei.de reg.iur.li.vj.Si aūt nō pōt probari ita ꝙ remanet incōcuſſa
preſcriptio.xl.annorum.tunc eſt recurrenduȝ ad factum ⁊ vltimum
dubiū.Nunqd poſſit monaſteriū ſancte Crucis ſe tueri preſcriptiōe
cētenario vigore priuilegiorū Federici ⁊ Hērici imperatorū poſtea
approbatorū per papā Honoriuȝ.iiij.Et videt̄ primo ꝙ nō,qꝛ ipe
ratores nō potuerunt priuilegiare monaſteria in p̄iudiciū fori eccle-
9 ſiaſtici:vt no.Innoc.in.c.imperatores.de teſti.¶ †Cuȝ ergo de iure
eccleſia vtatur preſcriptione.xl.annorū contra aliā eccleſiaȝ vt.i.c.de
quarta.⁊.c.ad aures.de preſcrip.ergo non dȝ prodeſſe priuilegiū ipe-
ratorū.⁊ facit.c.dudum.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſtit.⁊
xcvj.diſt.bene quidem.¶ Nec obſt.approbatio Honorij pape multi
plici ex ratiōe.Primo quia cōfirmatio in forma cōmuni facta parū
prodeſt,vnde nō validat̄ actum nulluȝ.vt leg.⁊ no.in.c.quia diuerſi-
tatē.de cōceſ.prebē.⁊.c.ſi.de cōfir.vti.dicitur eñ facta in forma cōmu
ni ⁊ nō ex certa ſciētia,qñ non inſerit̄ totus tenor rei cōfirmate,vł cuȝ
non apponitur clauſula ex certa ſcientia vel cōfirmate.vt not.i.c.j.⁊
c.antepe.⁊ pen.de confir.vti.ſed in caſu noſtro non apponitur tenor
cōfirmationis illorū p̄uilegiorū,nec clauſula ex certa ſciētia.ergo ⁊c.
10 †Preterea priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos,
vt.l.cūctos populos.C.de ſum.tri.facit quod leg.⁊ no.l.l.fin.ff.d iur.
om.iudi.⁊ i.c.a nobis.de ſen.excō.ergo cōfirmatio valet quo ad ſub-
ditos.Sȝ his nō obſtātib⁹ ꝯtrium arbitror de iure ꝑcedere.Moueor
p̄ncipaliter qꝛ dñs papa in ſuo priuilegio nō fuit vſus verbo ꝯfirma
m⁹.⁊ ſic nō pōt dici ꝙ fuerit ꝯfirmatio i forma ꝯmuni,ſed vſus fuit
verbo ſancimus.per quod verbum non inducitur ꝯfirmatio:ſed po-
tius legis noue editio.arg.in.c.generali.de electio.lib.vj.hinc ſanctio
eſt nomen ꝯſtitutionis canonice.vt no.gl.in cle.j.de ꝯceſ.preben.i ꝟ.
ſancimus.vñ ponderanda ſunt verba imperatoris ⁊ ꝟba pape.Im
perator eñ ſimpliciter decreuit ꝙ nulla p̄ſcriptio minor centenaria
curreret ꝯtra monaſteriū ſancte Crucis.Nec reſtringit ſe ad pſonas
ſeculares vel eccleſiaſticas.Honorius vero ſuperueniens ſic inquit.
Preterea oēs libertates ⁊ immunitates ad memoriā a Federico ⁊
Hērico imperatorib⁹ vobis ⁊ ordini veſtro cōceſſas:ratas ⁊ gratas
habētes:⁊ eas futuris tēporibus illibatas manere ſancim⁹ ⁊c.Que
verba clara luce demōſtrāt ꝙ Honori⁹ nō ſimpliciter ⁊ in forma cōi
voluit confirmare:imo principaliter diſpoſuit legē priuatam edēdo.
Nam quod principi placuit legis habet vigorē.inſt.de iur.natu.gē.⁊
ciui.§.ſed quod principi.⁊ omnia poſtea facimus qbus autoritatem
noſtram impartimur.vt in.l.j.C.de vete.iu.enu.⁊ bon⁹ tex.inſimili in
c.ſi apoſtolica.de p̄ben.lib.vj.Vñ potior eſt nunc lex pape ꝙ̄ impera
toris.Preterea videmus ꝙ ſi lex ciuilis canonizat̄ per papam hȝ ca
nonis vigorem.vt in.c.in primis.⁊ ibi bona gl.ij.q.j.not.doct.i.c.ij.de
reſcrip.forti⁹ ergo debet dictum priuilegium habere vim canonis,cū
papa expreſſe ſanxerit vt illa illibata permaneant,⁊ lȝ nō expreſſerit
q̄ ſunt ille immunitates:tñ habētur pro expreſſis,ex quo papa ad il
la p̄uilegia ſe retulerit.vt in.c.auditis.de preſcri.vbi bon⁹ tex.in ſimi
li.⁊ in.l.penul.C.de ſen.que ſine cer.ꝙ̄ti.in.c.cū Bertoldus.de re iud.
hoc idē probatur per optimū ſimile.Nam a principio imperator fuit
q dedit priuilegium eccleſijs circa materiam preſcriptionis.vt.l.ſi.cū
aut̄.quas actiōes.C.de ſac.ſanc.eccle.Poſtea peruenit ius canonicū
⁊ illas leges approbauit in genere.vt in.c.cum nobis.cū ſimil.de pre
ſcript.⁊ per hanc approbationem habuerunt vigorem etiam quo ad
forum eccleſiaſticum ⁊ inter eccleſias.⁊ per hoc tollitur vnū motiuuȝ
quod allegatur cōtra monaſterium ſancte Crucis.videlicet ꝙ appro
batio pape non debet habere locum contra ipſum papam preſcribē
tem.Naȝ primo poteſt de directo negari quod hic papa p̄ſcripſerit.
nam ſubtraxit ſenſus preſcribitur per monaſteriū ſancti Bartholo-
mei ⁊ nō per papam,vnde preſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti Bartholo
mei per papam eſſet exempta:tamen in ſuis iurib⁹,maxime cū agit̄
de preſcriptiōe annua nō gaudet priuilegio Romane eccleſie,vt no.
gloſſ.in.c.dilectus.de capeł.monac.⁊ in.c.ad audiētiam.de reſcrip.ꝑ
docto.in.c.cum nobis.eod.ti.⁊.xvj.queſtio.iiij.volumus.¶ Itē pre
ſuppoſito ⁊ non conceſſo ꝙ hic papa ſcripſiſſet atqȝ priuilegiū ꝑ eū
conceſſum debet habere locum idiſtincte ex quo generaliter cōceſſit.
11 †Nam priuilegium largiſſimam interpretationeȝ recepie cōtra pri
uilegiantem.vt not.Barto.in.l.beneficium.ff.de conſtit.princip.et
Innocen.in.c.cum dilecti.de dona.⁊ in.c.olim.d verbo.ſignifica.per
Jo.and.facit.c.cum dilectus.de conſue.pro hoc illud ſapientis ē pa
tere legem quaȝ tu ipſe tuleris.⁊ quod quiſqȝ iuris in alterū ſtatuit:
ipſe debet vti eo.vt in.c.cum omnes.de ꝯſti.hoc aperte ſenſit do.Jo.
and.in.c.cum nobis.de preſcrip.vbi voluit ꝙ papa poteſt p̄ſcribere
contra eccleſiam inferiorem ſed ſpatio.xl.annorum.⁊ tamē illō tem
pus quadraginta annorū habet eccleſia ex priuilegio ex iure ſpecia
li ꝑ papā approbato ſeu inducto.Ergo idem dicēdū in iſto priuile-
gio cētum annorum.⁊ hoc tenēdum habito preſertim reſpectu quod
preſcriptio eſt odioſa ⁊ reſtringenda.vt in.c.cum ꝯtingat.de dci.cuȝ
ſimi.Et hec ſufficiāt.Nec oportet aliter ad cōtraria reſpōdere,quia
ſatis remanent per p̄dicta ſoluta ⁊ clara:⁊ ita vt.ſ.ꝑ me concluſum
extitit dico ⁊ cōſulo iuris eſſe.ego Nicolaus de Cecilla Monacēſis
abbas ⁊ doctor.⁊ i teſtimoniū me ꝓpria mea manu ſubſcripſi,⁊ ſigil
lum meum imprimi feci. Nicolaus.Abbas.

¶ Conſilium.cij.

1 ☞ Preſtatio cenſus dicitur quedam ſeruitus.
2 Fama ſola ſufficit pro titulo ad preſcriptionem complendam.
3 Confirmatio in forma communi facta parum prodeſt.
4 Priuilegium imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.
5 Sanctio eſt nomen conſtitutionis canonice.
6 Lex ciuilis ſi canonizatur per papam:habet canonis vigorem.

Omnipotētis dei ſuffragio
poſtulato.In cauſa que vertitur inter monaſteriū ſancte
Crucis mōtis Sauelane ex parte vna.⁊ fratres Ciſterciē.
ordinis ex alia.ſuper ſubiectione ſeu validitate vnionis facte cuidaȝ
monaſterio dictorum fratrum de mōte ſctī Bartholomei de campo
regio,ac etiaȝ ſuper iuribus cōpetētibus dicto monaſterio ſctē Cru
cis in prefato monaſterio ſctī Bartholomei:aliqua ſigillatim pro de
ciſione dicte queſtiōis veniūt examinād a.¶ Et p̄mo q̄ iura poſſit ꝓ
tendere monaſteriū ſctē Crucis circa monaſteriū ſancti Bartholo-
mei.¶ Secūdo p̄ſuppoſito ꝙ aliqua iura ſibi aliquo iure ſpeciali cō
petāt:an illis ſit derogatum per priuilegiū Alexādri per Gregoriuȝ
papam poſtmodum corroboratum.¶ Tertio ſi dictum p̄uilegiū nō
obſtat an ſalteȝ habet obſtare priuilegiū vnionis per dominū Mar
tinum hodiernum ſummum ⁊ indubitatū pōtificē facte.¶ Quarto
⁊ vltimo an predictis non obſtantibus poſſit ſaltem allegari ꝯtra di
ctum monaſterium ſancte Crucis quod poſſit pretendere cēſuȝ i ali
quibus inſtrumentis ſuis contentum ſibi debitū a dicto monaſterio
ſancti Bartholomei.Fuit enim dict⁹ cenſus ſolutus dicto monaſte
rio ſancte Crucis per tantū tempus de cuius initij memoria non exi
ſtit licet enim per aliqua inſtrumenta producta per monaſteriū ſctē
Crucis probent̄ plurime preſtatiōes dicti cēſus:tamē de initio p̄ſta
tionis nō apparet.Nam pagina illorum inſtrumētorum nullaȝ fecit
mētionem de initio preſtationis.ſed omnia vident̄ cōtinuata ſuper

antiqua

antiqua ⁊ debita preſtatione. ¶ Preſcriptio aũt tanti tẽporis ſuffi-
cit ad preſcribendũ cenſum etiã nulla cauſa apparente ex preſtatiõe
tanti tẽporis preſumit̃ cauſa:vt no.gl.j.q.j.nullus.⁊ Hoſti.⁊ Jo.and.
in.c.peruenit.de cenſi.⁊ Bar.in.l.cũ de in rem verſo.ff.de vſu.vel ſaltẽ
negari nõ põt quin per monaſteriũ ſancte crucis probetur perceptio
cenſus:ſaltẽ.per.lxxij.annos cõtinuos:vt clare colligitur ex inſtrumẽ
tis productis per monaſteria ac atteſtationibus quorũdam teſtiũ ex
parte monaſterij ſancte crucis productorũ.ex quo enim ꝓbat̃ princi-
pium ⁊ finis ac alia tempora inter media reſultat iuris preſumptio ꝙ
in omnibus annis intermedijs monaſteriũ ſancte crucis fuerit in poſ
ſeſſione percipiendi dictũ cenſum:vt no. Bar.in.l.celſus.ff.de vſuc.⁊
glo.in.c.volumus.xvij.q.iiij.facit.l.quicunqꝫ.C.de apochis.lib.x.p̃ſcri
ptio aũt nedum.lxxij.an.ſed.xl.non currit contra eccleſiam:vt in.c.de
quarta.in.c.illud.⁊.c.auditis.cum ſimi.de preſcrip.Nec obſtat ſi dica-
tur ꝙ in preſcriptione requiruntur bona fides ⁊ titulus:cũ p̃ſcriptio
iſtius cenſus ſit cõtra ius commune:cũ de iure cõmuni vnũ monaſte-
rium nõ teneat̃ preſtare cẽſum alteri monaſterio.ad hoc.c.j.de p̃ſcrip.
1 lib.vj.⁊ quod ibi no. ¶ † Itẽ p̃ſtatio cenſus eſt quaſi quedam ſerui-
tus.ergo bona fides nõ debet p̃ſumi cũ quelibet res preſumat̃ libera.
de quo per glo.⁊ Bar.in.l.j.§.ij.ff.de itinere actuqꝫ priua.per Cyn.et
alios in.l.j.C.de ſeruitu.per canoniſtas in.c.ſi diligenti.de foro cõpet.
¶ Ad hoc enim reſponderi põt ⁊ primo circa articulũ bonefidei. di-
co enim quod illa eſt p̃ſumenda ex curſu longiſſimi temporis: lꝫ poſ-
ſeſſio ſit contra ius vt notanter voluit Inno.in.c.ij.de in integr.reſti.
facit quod no. Barto.in.l.queritur.C.vnde vi.⁊ videtur probari.in.c.
cum eccleſia ſutrina.de cauſa poſſeſſi.⁊ proprietatis.Et in caſu noſtro
nõ ſolum cõcurrit poſſeſſio longiſſimi temporis ſed etiaꝫ adſunt mul
ta alia argumenta que per ſe ſufficerent ad preſumptionẽ bonefidei.
iuxta notata per Bart.in.d.l.j.C.de ſerui.dicunt enim predicti docto
res quod ſufficit probari aliquid vt excludatur p̃ſumptio malefidei
vt puta q2 poſſeſſor audiuit dici a quibuſdam vicinis fidedignis qꝺ ſi
bi cõpetebat illud in ſeruitute:vel ſi erat fama de hoc in hoc loco vel
erant alique ſeruitutes. ¶ In caſu noſtro aũt multa ſimilia argumen
ta concurrunt.Nã fama erat in loco quod monaſterium ſancti Bar-
tholomei erat ſubiectum ⁊ cenſuale monaſterio ſancte crucis:vt pa-
tet ex atteſtationibus quorũdam teſtium. ¶ Itẽ quod eſt fortius:p-
ducitur modo quoddã priuilegiũ Innocentij ſecundi: vbi narrat qꝺ
dictum monaſteriũ ſancti Bartholomei ſpectat ⁊ pertinet ad mona-
ſteriũ ſancte crucis.hoc enĩ p̃ſtat p̃ſumptionẽ bone fidei. ¶ Itẽ ⁊ qꝺ
ex quo ſucceſſor in beneficio reperit eccleſiam in poſſeſſio.percipiendi
cenſuꝫ ꝓbabiliter dꝫ p̃ſumere qꝺ ex iuſta cauſa eccleſia poſſidet.iuxta
no.⁊ per glo.⁊ doc.in.c.de quarta.de preſcrip.⁊ p Dy.in regula poſ-
ſeſſor.de re.iu.li.vj.Multaqꝫ alia ad p̃ſumptioneꝫ bone fidei poſſent
allegari maxime no.per doc.in.c.ſi diligẽti.⁊.c.ſanctorũ.⁊.c.fi.de p̃ſcri.
Sed predicta luculenter ſufficiunt quo ad articuluꝫ titulo.dico ꝙ ex
parte monaſterij ſancte crucis ſatis potuerunt abbates pro tempore
ibi exiſtentes p̃ſumere cẽſum debitũ vigore ſubiectionis.Solet enim
cenſus preſtari in ſignũ ſubiectiõis:vt in.c.omnis anima.de cenſi.⁊ in
2 l.competit.C.de p̃ſcri.xxx.vel.xl.anno. ¶ † Item ſola fama tituli ſuffi
cit pro titulo ad preſcriptionẽ complendã:vt notanter voluit Bar.in
preal.l.Celſus.ff.de vſuca.Et idem ibi dicit qñ de titulo habẽtur aliq̃
probabiles coniecture:vt puta q2 antiqui ⁊ fidedigni aſſerebant de ti
tulo.vnde etiam error probabilis circa titulum habetur pro titulo:vt
eſt tex.not.in.l.quod vulgo.ff.p emptore.Sed in caſu noſtro erat antiq-
tas:⁊ adhuc viget fama qꝺ illud monaſteriũ ſancti Bartholomei erat
immediate ſubiectũ ⁊ cenſuale monaſterio ſancte crucis.facit ad p̃di
cta qꝺ no. Hoſti.Abba.⁊ Gof.in.c.dudũ.de deci.vbi dicũt qꝺ priuile
gium cõfirmatiõis in forma cõi p̃ſtat iuſtũ titulum preſcribendi.⁊ id
ſentit Bal. de verbis narratiuis contentis in aliquo inſtrumẽto.in.l.
fi.C.ſi a nõ compe.iud. ¶ Ad predicta põt allegari ſingulare dictum
Bal.in.l.ſolent.ff.de offic.ꝓcõ.vbi poſt multa concludit qꝺ ſi longiſ-
ſimo tẽpore vna eccleſia ſolueret cenſum alteri preſumitur ſubiecta ei.
quod dictum ſaltẽ procedit qñ cenſus preſtatur in ſignũ ſubiectionis
vel aperte.q2 hoc eſtimabit̃ vel tacite:q2 cõcurrũt in ſolutione alique
cõiecture ſubiectiõis.Nã indeterminata cenſus ſolutio arguitur ⁊ cer
tificatur ex circũſtantijs.ad hoc gl.no.in.l.cũ qd.ff.ſi cer.pet.facit qꝺ
legitur ⁊ notatur in.c.illud.de preſcrip.⁊ in.c.fina.de deſpon. impu.in
quibus no.qꝺ in ſimili no.in.c.j.de iudi.In caſu aũt noſtro cõcurrunt
cõiecture ſubiectionis.Nam cuꝫ illo priuilegio antiquiſſimo conceſſo
eo tẽpore quo monaſteriũ ſancte crucis erat in maximo flore dicere-
tur ꝙ monaſterium ſancti Bartholomei ſpectabat ad monaſterium
ſctẽ crucis.⁊ exprimit̃ inter alias eccleſias ſubiectas eidẽ monaſterio:
ac etiã probãtur inſtrumẽta cõfirmatiõis multorũ abbatũ monaſterij
ſancti Bartholomei facte per abbates ſeu p̃latos ſancte crucis non
põt eadem in ſolutiõe cenſus:nec p̃ſumptio cenſus:nec p̃ſumptio ſub
iectionis preſertim cũ fama loci haberet qꝺ dictũ monaſterium ſancti
Bartholomei erat ſubiectũ ⁊ cẽſuale monaſterio ſancte crucis.⁊ ad
predicta vr̃ tex.ſm cõem lecturam doc.in.c.fi.de cauſa poſſ.⁊ proprie.
vbi patet ꝙ per probationẽ perceptionis cenſus ꝓbatur poſſeſſio ſub
iectionis.qꝺ intelligo modo predicto quãdo concurrunt alique con-
iecture quod ſolutio cenſus ſit ſolutio ſubiectiõis ſicut cõtingit in ca
ſu noſtro:vt patet ex predictis.Facit etiam ad hoc dictũ Bart.in.l.
cũ de in rem verſo.in fi.de vſuca.vbi dicit qꝺ ſi contemplatione ali-
cuius rei quis fecit aliqua que ſolẽt fieri per vaſallũ preſumit̃ vaſa-
lus.Sed in caſu noſtro monaſteriũ ſancti Bartholomei ſoluebat cẽ
ſum monaſterio ſancte Crucis pro illo monaſterio ſancti Bartholo
mei.Item petebat cõfirmationes abbatũ ab illo monaſterio ſancte
crucis.ergo preſumit̃ ſolutio facta ratione ſubiectionis.Et per predi
cta põt nouiter inferri ꝙ monaſteriũ ſancti Bartholomei ſit ſubie-
ctum monaſterio ſancte Crucis.Nam preſcribẽdo cenſum rõne ſubie
ctionis videtur preſcripta ipſa ſubiectio vt legit̃ ⁊ notat̃ in.d.c.fin.de
cau.poſ.⁊ ꝓprie.⁊ facit quod.s.dixi poſt Bal. ¶ Ad idẽ facit opti-
me ꝙ legitur ⁊ notatur in.c.j.de relig.domi.vbi patet ꝙ p exercitium
vnius iuris epiſcopalis p̃ſumitur debitũ aliorũ iuriũ alio non exiſtẽ-
te in illorum poſſeſſione.Sed in caſu noſtro nõ probat̃ ꝙ aliquis fue
rit in poſſeſſiõe ſubiectionis dictis temporibus p̃ter abbatem ſancte
crucis.Ergo per preſtationem cenſus ⁊ per exhibitionẽ confirmatio
nis iuncto priuilegio Innoc.ſecundi prealle.ſatis probat̃ qꝺ mona-
ſterium ſancti Bartholomei ſit ſubiectum monaſterio ſancte crucis.
¶ Ex his etiam infero ad ius ⁊ poteſtatẽ cõfirmandi electũ in abba
tem in monaſterio ſancti Bartholomei.Nam dico ꝙ ius tale ptinet
ad monaſteriũ ſancte crucis ſeu ad abbatẽ ipſius monaſterij pro tem
pore exiſtẽtem. ¶ Primo probatur ex eo qꝺ monaſteriũ ſancti Bar
tholomei eſt immediate ſubiectũ monaſterio ſancte crucis :vt patet
ex predictis:ergo confirmatio abbatis dꝫ ad abbatem ſancte crucis
pertinere tanꝙ ad ſuperiorem immediatũ. ¶ Preterea ꝓbat̃ ſpecifi
ce poſſeſſio iuris cõfirmãdi per tacita tempora que faciunt ad p̃ſcri-
ptionem complendã.ꝓbatur per poſſeſſionẽ.lxvij.an.vt ptꝫ ex inſtru
mentis productis pro parte monaſterij ſancte crucis.Et ꝙꝙ poſſet
dici ꝙ inſtrumentũ cõfecto anno dñi.M.ccxl.nõ ꝓbet plene poſſeſ-
ſionem iuris cõfirmandi:q2 illud inſtrumentum fuit confectum dun
taxat ad petendam cõfirmationẽ ab abbate ſancte crucis illã electio
nem confirmauerit:⁊ per cõſequẽs qꝺ ex tunc fuerit in poſſeſſione iu
ris confirmãdi.Ad hoc enĩ põt rñderi ꝙ obiectio illa procederet niſi
cõcurrãt alie p̃ſumptiones.Sꝫ in caſu noſtro cõcurrũt alie probatio
nes ſuper ſubiectione de quibus.s. ¶ Itẽ nõ eſt veroſimile ꝙ capitu
lum ſancti Bartholomei conſtituiſſet ꝓcuratorem ad petendũ cõfir
mationem electiõis eorũ ab abbate ſancte crucis niſi dictus abbas
fuiſſet in poſſeſſiõe iuris cõfirmãdi cũ nõ p̃ſumat̃ qs obijcere ſuũ ius
vt.l.cum de indebito.ff.de ꝓba.⁊ in.c.ſuper hoc.de renũ. ¶ Itẽ hoc
non ſolet cõtingere ꝙ quis petat cõfirmationẽ ab eo qui nõ eſt ĩ poſ-
ſeſſione confirmãdi ⁊ vꝫ argumẽtũ a cõmuniter accidentib9 vt legit̃
⁊ notatur in.c.j.de cleri.nõ reſi.Et ex predictis concludo circa primũ
ꝙ monaſteriũ ſancte crucis põt de iure pretẽdere in monaſterio ſan-
cti Bartholomei ſibi cõpetere plenã ſubiectionẽ ⁊ ſpecifice ius con-
firmandi electiones abbatis dicti monaſterij ex p̃ſtatiõe predicti cen
ſus. ¶ Venio ad ſcdꝫ nũc ſcꝫ an per priuilegiũ Alexandri fuerit de-
rogatum iuribus competentibus monaſterio ſancte crucis.⁊ primo
videt̃ ꝙ ſic.diſpoſuit enĩ dictus Alexãder qꝺ monaſteriũ ſancti Bar
tholomei neqꝫ abbati nec ẽniqꝫ cuiqꝫ clericorum ſeu ſeculariũ: ſꝫ ſibi tã
tummodo ſucceſſoribuſqꝫ ſuis romanis pontificib9 de ſua ſubiectio-
ne rñdeat.⁊ adiecit poſt pauca.ſi quiſpiam vel ep̃s vel abbas vel q̃li-
bet magna paruaqꝫ perſona contra hmõi noſtre cõſtitutiõis edictuꝫ
per aliquam machinationem vel ſubtilitatis aſtutiam priuatam ſibi
derogauerit vel ſubdiderit monaſterio ⁊ is q male ſuſceperit vſqꝫ dũ
reſipiſcat quod male preſumptũ eſt reddat per autoritatẽ dei omni
potẽtis ⁊ beati Petri apoſtolorũ principis perpetue dãnatiõis vin
culo anathematis innodet̃ ⁊c. ¶ Cũ ergo papa qui plenitudinẽ ha-
bet poteſtatis:vt in.c.ad honorem.de auto.⁊ vſu pal.⁊.c.cũcta p mun
dũ.⁊.c.per principalẽ.ix.q.iij.exemerit dictũ monaſterium a iuriſdi-
tiõe epiſcopi abbatis:⁊ cuiuſcũqꝫ alterius perſone ꝙ cũ potuiſſet fa-
cere in dubium minime reuocandum eſt.vt in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.
¶ Facit.c.x.⁊.c.dubium.⁊.c.quãuis.e.li.ergo nõ poteſt monaſterium
ſancte crucis aliquã ſubiectionẽ in dicto mõaſterio p̃tẽdere.Si enim
p̃iudicatur epiſcopo cuius poteſtas eſt ordinaria etiã ſuper monaſte
rio.xviij.q.ij.monaſteria.⁊.c.abbates.⁊.c.ſi qs abbas.⁊.c.cũ dilectus.⁊
c.cum venerabilis.de reli.domi.fortius debet preiudicare abbati ſan-
cte crucis pretendẽdi ſuperioritatẽ in dicto monaſterio de iure ſp̃ali.
argu.c.dilectus.de offic.delega.⁊ in aut.multomagis.C.de epiſcopis
⁊ cleri. ¶ Secundo aggrediẽdo pariter tertiũ dubiuꝫ adiuuat vnio
nouiter facta per dominũ martinum papam hodiernũ eo quod illꝺ
monaſteriũ vniuit fratribus Ciſtercieñ.ſubtrahendo dignitatẽ abba
tialem quod indubitanter facere potuit:vt in.c.ſicut vnire. de exceſ.
prela.⁊ in.c.⁊ temporis qualitas.xvj.q.j. ¶ Sed his nõ obſtantibus
ſententiam puto preualere contrariam per priuilegium alexandri vel
vnionis facte per dominum martinũ nullum preiudicioꝫ fuit irroga
tum iuri monaſterij ſancte crucis.moueor primo q2 de intẽtione prin
cipis eſt nũquã p̃iudiciũ facere iuri tertij niſi de eo ſpecialem mentio
nẽ faciat:vt in.c.ſuper eo.de offi.deleg.⁊ in.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.
ne quid in lo.pub. ¶ Sed in caſu noſtro non fuit facta ſpecialis men

tio de iuribus cõpetentibus monaſterio ſancte crucis:ergo talia priuilegia non obtinent firmitatē in preiudiciũ illius monaſterij. Non obſtat qđ in priuilegio Alexãdri ſeu gregorij fuerit dictũ vt nulli abbati ſubiacet ⁊c.q: iſta nõ eſt ſufficiens mentio.vt preiudicet iuri monaſterij:q: mentio dʒ eſſe ſpecialis:vt in.c.ij.de dolo ⁊ contu.Et qđ ibi not. per doc.in.c.cũ dilecta.de reſcrip.Et bo.tex.in.c.bone.de cõfirma.vti. potuit eñ papa in ſuo priuilegio intelligere de abbate qui in certis religionibus vnitis vocat̃ pater abbas cui per illã exceptionē modicum preiudicum generabat̃ ſecus autē dicendũ reſpectu iurium predictorum competentium monaſterio ſancte crucis cum illa exemptio valeret magnum preiudiciũ generaretur dicto monaſterio ſancte crucis. ❡Secũdo adducitur.c.j.de cõſti.lib.vj.vbi dicitur ꝙ papa per ſuã cõſtitutionem nõ cenſetur per ſe velle tollere ſtatuta ⁊ cõſuetudines cuʒ in facto cõſiſtant niſi de eis fecerit mentionē:ergo fortius idem dicendũ in priuilegio ꝙ minime emanat cũ tanto cõſilio ſicut ius commune:vt ibi not. ❡Tertio facit q: Alexander noluit ſimpliciter derogare iuri monaſterij ſancte crucis.Sʒ dixi ꝙ p hoc priuilegiũ exemptionis nõ deberet recedere a charitate ſancte crucis prout in alio priuilegio dixerat:vnde credendũ eſt ꝙ per illa verba voluit reſeruare omnia iura ſpecialia cõpetentia monaſterio ſancte crucis:nõ enim reſeruaret illi charitatem imo recederet a charitate ſi vellet ſibi ſubtrahere iura cõpetẽtia.facit.c.quãto.de cẽſi.⁊.c.charitas.de pe.diſt.ij.⁊ in hoc eſt fienda larga interpretatione.preiudicet̃ iuri alterius ſine cauſa iuxta no.per Bar.in.l.oẽs populi.ff.de inſti.⁊ iure.⁊.l.nõ dubio.C.de legi.c.cũ dilectus.de cõſue.⁊.l.ij.C.de noxa.facit qđ no.Inn.in.c.dudũ. de priui.vbi dicit qđ omnia priuilegia preiudicialia ſtricte ſunt interpretanda:⁊ quantũ fieri põt ad iuris cõſonantiã reducẽda.ff.de vulga.⁊ pupil.ex facto.⁊ deci.ſuggeſtum.Et idem ibi dicit de priuilegio exemptionis eadẽq; concluſio fiẽda eſt per oĩa reſpectu tertij dubij ſcilicet quo ad vnionē nouiter factã per dñm martinum.Nã cũ de predictis iuribus cõpetentibus monaſterio ſancte crucis nõ faciat ſpecialē actionem nõ tenuit tanꝗ̃ ſurreptitium cũ per illam vnionem preiudicaretur monaſterio ſancte crucis tam reſpectu ſubiectionis ꝗ̃ reſpectu cõfirmationis abbatis:cũ per illã vnionē ſit adempta ⁊ ſuſpenſa dignitas abbatialis:⁊ preſertim ſine aliqua dubitatione currit dicta vnio:q: negari nõ põt quin monaſterium ſancte crucis ſaltem habeat poſſeſſionē iuris cõfirmãdi abbatē.lʒ exercitum fuerit ſibi ⁊ alijs prelatis interdictũ per reſeruationes ſummorũ pontificũ.cum ergo abbas ſancte crucis erat in poſſeſſione tẽpore illarũ reſeruationũ.ergo ⁊ nũc eſt in poſſeſſione cũ non defecerit pro eo quominus ſuam poſſeſſionē continuaret.Nam non valenti agere non currit preſcriptio.vt in.c.q: diuerſitatem.de cõceſ.preben.⁊ in.l.j.C.de anna.excep.Et per conſequens clare colligitur ꝙ priuilegiũ vnionis non valuerit:q: non fecit mentionē de poſſeſſione ſancte crucis bona fide habita.vt expreſſe voluit Inn.in.c.dudum.de priui.⁊ gl.in.d.c.ij.de deli.lib.vj. ❡Circa vero vltimũ dubiũ nũquid ſaltē per preſcriptionē ſit derogatũ iuribus cõpetentibus monaſterio ſancte crucis cũ iam ſint elapſi.xl.anni.⁊ vltra ꝙ nullũ ius ſubiectionis exercuit in monaſterio ſancti Bartholomei:⁊ certe reſpectu iuris cõfirmãdi dicẽdũ eſt ꝙ nõ põt monaſteriũ ſancte crucis notari aliqua negligentia propter vim reſeruationũ.vt ſ.dixi.Sed de alijs iuribus põt dubitari.Et nunquid monaſterium ſancte crucis poſſit ſe tueri pſcriptione cẽtenaria vigore priuilegiorũ Federici ⁊ Henrici imperatorum poſtea approbatorũ per papam honorũ.iij.Et videt̃ primo ꝙ nõ:q: imperatores non potuerunt priuilegiare monaſteriũ in pиudiciũ fori eccleſiaſtici.vt no.Inn.in.c.nuper. de teſti.Cũ ergo iure canonico cautũ ſit vt vna eccleſia poſſit ſe tueri pſcriptione.xl.ann.contra aliam eccleſiam.vt.c.de quarta.⁊.c.ad aures.de pſcrip.ergo non debet pdeſſe priuilegiũ imperatorum.facit.c. dudũ.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte marie.de cõſti.⁊.xcvj.diſtin.bñ qdē.

3 Nec obſtat approbatio Honorij pape multiplici ratione. ❡†Primo q: cõfirmatio in forma cõi facta parũ pdeſt vñ nõ validat actum nullũ vt leg.⁊ no.in.c.q: diuerſitatē.de conce.prebẽda.⁊.c.fi.de confir.vti. dicit̃ aũt facta in forma cõmuni ⁊ non ex certa ſcientia qñ non inferit̃ totus tenor rei cõfirmate vel cũ nõ apponit̃ clauſula ex certa ſcientia vel aliter nõ appareat de certa ſcientia rei cõfirmate.iuxta no.in.c.j.et c.añpe.de cõfirma.vti.Sed in caſu nr̃o nõ apponit̃ tenor in cõfirma-

4 tione illorũ priuilegiorũ:nec cl̃a ex certa ſciẽtia ego ⁊c. ❡†Preterea priuilegiũ imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.vt.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.⁊ facit qđ leg.⁊ no.in.l.fi.de iuriſ.om.iud.⁊ in.c.a nobis.de ſen.excõ.ergo cõfirmatio vʒ ſolũ quo ad ſubditos. ❡Sed his non obſtantibus contrarium arbitor de iure procedere:moueor principaliter:q: dñs papa in ſuo priuilegio nõ fuit vſus verbo confirmam⁹ ⁊ ſic nõ poteſt dici ꝙ confirmatio fuerit in forma communi:ſed vſus fuerit verbo ſancimus:per qđ verbũ non inducitur confirmatio.

5 ſed potius legis noue editio.arg.in.c.generali.de elec.li.vj. ❡†Hinc ſanctio eſt nomen conſtitutionis canonice.vt no.glo.j.diſt.in ſumma. ſic dicimus in verbo cenſemus.qđ eſt noui iuris inductoriũ vt no.gl. in cle.j.de conceſ.prebẽ.in verbo cẽſem⁹.vnde ponderanda ſunt verba imperatorũ.Et ipſe imperator ſimpliciter etiam decreuit vt nulla preſcriptio minor centenaria curreret contra monaſterium ſancte crucis. nec reſtringit ſe ad pſonas ſeculares vel eccliaſticas. ❡Honorius vero ſuperueniens inquit.⁊ preterea omnes libertates ⁊ immunitates a diue memorie Federico ⁊ Henrico īpetratorib⁹ vobis ⁊ ordini veſtro conceſſas ratas ⁊ gratas habemus.⁊ eas futuris tẽporib⁹ illibatas manere ſanximus ⁊c.que verba clari⁹ luce demonſtrãt ꝙ honorius nõ ſimpliciter ⁊ in forma cõi voluit cõfirmare.imo principaliter diſpoſuit legē priuatã edendo.Nã qđ principi placuit legis habuit rigorē.inſti.de iure natu.gen.⁊ ciui.§.ſed qđ principi.⁊ omnia noſtra facimus quib⁹ autoritatē noſtrã impartimur.vt in.l.j.C.de vet.iure enuc.⁊ bo.tex.in ſimili in.c.ad apoſtolice.de pbē.li.vj.Vñ potior eſt

6 nũc lex pape ꝙ imperatoris. ❡†Preterea videm⁹ qđ ſi lex ciuilis canonizatur per papã habet canonis vigorē:vt in.c.in primis.⁊ ibi bona gl.ij.q.j.Nã doc.in.c.ij.de reſcrip.fortius ergo dʒ dictũ priuilegiũ impetratorum habere iura canonis cũ papa expreſſe ſanxerit. vt illibata permaneant.⁊ lʒ nõ expreſſerit que ſint ille immunitates cũ ſatis habent̃ pro expſſis ex quo papa ad illa priuilegia ſe retulit. vt in.c.auditis.de pſcri.vbi bonus tex.in ſimili.⁊.l.pe.C.de ſentẽ.q̃ ſine certa q̃ti.⁊ in.c.cũ bertoldus.de re iud.hoc idẽ pbatur p optimũ ſimile.Nã a principio iperator fuit qui dedit priuilegiũ eccleſijs circa materiã preſcriptionis.vt.l.fi.cũ aut̃ quas actiones.C.de ſac.ſanc. eccl. ❡Poſtea ſuperuenit ius canonicũ ⁊ illas leges approbauit in genere vt in.c.cum nobis.de preſcrip.⁊ per hãc approbationē habuerũt vigorem etiam quo ad forum eccleſiaſticum ⁊ inter eccleſias ⁊ p hoc colligit̃ vnũ motiuũ quod allegat̃ contra monaſteriũ ſancte crucis:videlicet ꝙ approbatio pape non deberet habere locũ cõtra ipm papã preſcribentem.nam primo põt de directo negari qđ hoc papa preſcripſerit.Nã ſubtractio ſenſus preſcribitur per monaſteriuʒ ſancti Bartholomei vt per papam,vnde preſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti Bartholomei eſſet exempta tñ in ſuis iuribus maxime cũ agitur de preſcriptione annua nõ gaudet priuilegio eccleſie romane:vt no.gl. in.c.dilectus.de capel.mona.⁊ in.c.ad audientiã.de preſcrip.p doct. in.c.cũ nobis.co.ti.⁊.xvj.q.iij.volumus. ❡Itẽ preſuppoſito ⁊ non conceſſo qđ hic papa preſcripſiſſet:attamen priuilegiũ per eum conceſſum debet habere locũ indiſtincte ex quo gñaliter cõceſſit.Nã priuilegium largiſſimam interpretationē recipit cõtra priuilegiatum:vt no.Bar.in.l.beneficiũ.ff.de conſtit.prin.⁊ Innocē.in.c.cum dilecti.de dona.⁊.c.cum olim.de verb.ſigni.vbi per Jo.and.facit.c.cũ dilectus. de conſue.Per hoc illud ſapientis eſt.Patere legem quaʒ tu ipſe tuleris.⁊ qđ quiſq; iuris in alterum ſtatuit:ipſe debet vti eo:vt in.c.cum omnes.de cõſti.hoc aperte ſentit dñs Anto.in.c.cum nobis.de pſcri. vbi voluit quod papa põt preſcribere cõtra eccleſiã inferiorē.ſed ſpatio.xl.anno.habet eccleſia ex priuilegio iure ſpeciali papam approbato ſeu inducto.ergo idem dicendum in iſto priuilegio centum annorum.⁊ hoc tenendũ habito preſertim reſpectu ꝙ preſcriptio eſt odioſa ⁊ reſtringenda:vt in.c.cum contingat.de deci.cum ſimi.Et hec ſufficiant nec oportet aliter ad cõtraria oſtendere cum ſatis ramanẽt per predicta ſoluta ⁊ clara.⁊ ita vt.ſ.per me concluſum extitit dico ⁊ cõſulo iuris eſſe.Ego Nico.de ſicilia Monaceñ.abbas ⁊ decretorum doc. in teſtimonium me propria manu ſubſcripſi ⁊ ſigillum meum apponi feci meliori iudicio ſemper ſaluo.

❡De expenſis teſtamenti.

HEres qui colligit teſtamentum vult ꝙ legatarij cõtribuant in recollectiõe teſtamẽti: ſi quidem hereditas eſſet ſoluẽdo debet ſoluere totũ ipe heres ſicut es alienum.Sed ſi hereditas non eſſet ſoluendo tunc diminuentur legata propter iſtam expenſam ſicut pter aliud es alienũ. ita no.Bar.in.l.ſancimus.§.in computatione.C.de iure deli.⁊ Spec. tangit vt ipſe ibi refert ⁊c.Impediat ſibi tamen nõ dicitur nocere nec iniuriam inferre.ff.que in frau.credi.l.qui anteʒ.§.ſimili quoq; modo. Item eſt eadem ratio in nepote cum omnibus deſcendentibus hereditas aſcendentiũ pariter debeatur:nõ attenta differentia ſexus nec diſparitate graduũ:q: nepos vel pronepos qui ſunt in vlteriori gradu pariter cum filio ſuccedunt qui eſt in.l.C.de legi.hered.aut̃.in ſucceſſione.ita ſtatutum q̃tum ad hoc quod dat nouam formã agendi. vt Bar.in.l.j.ff.ad.l.fal.tamen dicitur ius commune quo ad alia.Sic intelligatur glo.Joan.and.in.c.j.de conſtitu.lib.vj.⁊ ſic debet interpretari.ſecundum quod interpretatur ius commune.C.de noxalibus.l.ſi ſerui.vbi eſt caſus ⁊ notabilis glo.in.l.fin.§.donec.in fi.C.de iure deliberandi ⁊c. Nicolaus abbas.

Quedã ſubſcriptio an filius bãniti poſſit teſtari ⁊c.⁊ eſt dictum abbatis prout.j.apparet.

❡Conſilium.ciij.

1 ☞Statutũ ciuitatis habẽtis imperium diſponens quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue impune poſſint offendi an valeat.

2 Delinquẽs in vña dioceſi põt priuari omnibus beneficijs etiam que habet in alia.

3 Ciuitas habens iura principis põt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicunq; ſita.

Placet

Placet mihi ſecunda eximij doctoris domini Benedicti concluſio ꝓ qua vltra per eũ allegata adduco autoritatem Bar.in.l.infamē.in fi.de publicis iudicijs.vbi dicit ꝙ quelibet ciuitas non recognoſcens in ſe ſuperiorem habet liberum populum ⁊ merum imperium in ſeipſa:⁊ tantam poteſtatem habeat in populo ſuo quantam imperator in vniuerſo.❡Ad hoc id legitur ⁊ not.in.l.hoſtes.ff de capt.facit quod notat Bal.in.l.decernimus.C.de ſacroſan.ec.Et optime facit qđ legiť ⁊ no.in.c.per venerabilē.in ver.inſuper.qui filij ſint legitimi.Et per Inn.in c.cum.P.tabellio.de fide inſtru.⁊.c.cum te.de re iudic.❡Sicut ergo rebellis imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum:vt voluit Bar.in.d.l.amiſſione.ff.de capi.dimi.Ita rebellis patrie ſue habentis iura principis dꝫ perdere omnia iura ciuilia quo ad totum vt l.an pars.ff.pro dere.facit qđ no.idē Bal.in.l.cũctos populos.C.de ſum.trini.⁊ Bart.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.no.in.d.c.per venerabilem.qui filij ſint legi.⁊ in.d.c.cum.P.❡Secundo facit quod notat Ioã.and.in addi.Specu.in titu.de conſtit.in iij.colum.vbi di-
1 cit†valere ſtatutum ciuitatis habentis imperium diſponens quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi.qđ videť velle etiã Bart.in repe.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.Si ergo pōt talis ciuitas tollere vitam ⁊ ſic non ſolũ qđ ſibi ineſt a iure ciuili:ſed a natura:⁊ hoc propter inobedientiam.ergo multofortius poteſt tollere que ſibi inſunt a iure poſitiuo.vt eſt patria poteſtas que eſt de iure romanorum.vt inſti.de patria pote.in prin.Nam in populo ſuo habet ciuitas plenam poteſtatem diſponendi circa ⁊ cõtra ius poſitiuum adeo quod etiam principi reſeruata in ſignum vniuerſalis dominij poteſt exercere vt fame reſtituere illegitimũ legitimare:tabellionem creare ⁊ ſimilia.vt no.idem Barto.in.l.infamem.⁊ in.l.j.de aqua plu.arcen.⁊ Inn.in prealle.c.cum.P.⁊.c.cum te.⁊ facit.d.c.per venerabilem. Si enim exponit eum morti ⁊ priuat eum omnibus bonis ſuis nõ eſt veroſimile ꝙ velit relinquere filios ſibi ſubiectos in poteſtate ſua.ar.in.l.nec in ea lege.ff.de adulte.vbi dicit qđ qui occidere pt adulterum,multomagis pōt ⁊ fortius qđ eſt minus.❡Tertio ad idē adduco.l.minime ⁊ qđ ibi no.Barto.ff.de reli.⁊ ſump.fu.vbi pꝫ ꝙ qui pōt impune offendi ⁊ occidi ſm formam ſtatuti poteſt occidi etiã a filio.Si ergo filius poterat occidere iſtum patrē rebellē:nõ eſt pſumendum ꝙ remanſit in patria poteſtate cũ ſm ius patrie poteſtatis non poſſit eũ nedũ occidere:ſꝫ nec in ius vocare.vt in.l.fin.C.de in ius voc.no.glo.inſti.de patria pote.que enumerat omnia iura patrie poteſtatis.❡Quarto ꝓbo per id quod legi.⁊ no.in.c.poſtulaſti.de foro com
2 peten.†vbi patet quod delinquẽs in vna dioceñ poteſt priuari omnibus beneficijs que habet etiam in alia dioceſi ab alio ſuperiore.ratio qꝛ titulus beneficij eſt in perſona iſtius:vnde cũ perſona ratione delicti efficiatur ſubiecta quo ad penam ſeu ſortiatur forũ loci illius vbi deliquit poteſt per illam perſonã puniri omnibus que inſunt perſone ipſius priuati vbicunqꝫ ſint:licet executio fiat per alium.ita dico ad propoſitum cũ pater iſtius de quo queritur fuerit plenarie ſubiectus ciuitati ſue potuit ciuitas diſponere ⁊ in perſonam ſuam ⁊ in omnia iura que inſunt ſue perſone:patrie autē poteſtatis ius inheret ſue perſone cum ſit quoddam priuilegium patribus a iure cõceſſum:hinc eſt qđ nõ omnes gentes habēt hoc ius patrie poteſtatis:vt leg.⁊ no.inſti.de patria pote.iuncta glo.in verbo romanorũ.Nec moueat quem in contrariam ſententiã ꝙ hoc habeant parẽtes ab imperatore:ergo nõ pōt ab eis euelli ſine ipſius autoritate.facit qđ no.in ſimili de iure patro.dicit gl.no.in.c.filijs.xvj.q.vij.que dicit laicum non poſſe illo iure priuari per imperatorē.cũ illud habeat autoritate canonis.❡Ad idem quod no.gl.in cle.paſtoralis.de re iudi.in verbo ſubiecte.Dico enim hoc nõ obſtare.qꝛ ratiõe delicti ⁊ domicilij ſeu ciuitatis iſte erat plene ſubiectus ciuitati ſue.❡Itē quia hec ciuitas quo ad ſubditos ſuos poteſt exercere iura imperij.vt predixi.❡Itē hic ceſſat incapacitas a iudice.hinc dicit glo.not.in.c.j.de confir.vti.qđ ratione delicti poteſt quis priuari per epiſcopum beneficio quod habuit a papa.
3 ❡Quinto ⁊ vltimo adduco hãc cõſiderationē†ciuitas habens iura principis poteſt ratione delicti publicare bona delinquẽtis vbicunqꝫ ſita.vt no.in.l.j.C.de bo.vac.lib.x.⁊ per Barto.in.l.cunctos populos.in fi.C.de ſum.tri.⁊ in.l.ij.ff.de iure fiſci.⁊.l.j.de dã.infec.Ita pari ratione dicendũ in patria poteſtate ⁊ alijs que inſunt perſone delinquẽtis de iure ciuili.nec Bar.opinio reſiſtat huic concluſioni in ciuitate habente merum imperium.Et hec ſufficiant. Laus deo.

❡Et ita dico ⁊ conſulo iuris eſſe iudicio melius ſentiẽtis ſemper ſaluo.Ego Nico.de ſicilia Monaceñ.abb.⁊ doc.⁊ in teſtimonium me ꝓpria manu ſubſcripſi,⁊ ſigillum meum imprimi feci ⁊c.

Conſiliũ cõtra fratres de la ſcala de cõtractibꝰ eorũ ⁊ q̃les dicanť ⁊c.

Sꝫ no.ꝙ hoc nõ eſt conſiliũ dñi Abbatis:ſꝫ fuit inſertũ:⁊ ita repe[r]i in alio libro ego Ludouicꝰ bologninus q nolui iam ſcripta tollere:aut aliorũ ſudoribꝰ derogare:⁊ eo maxime cũ iudicio meo lꝫ paruo iſtud ſit elegãs ꝯſiliũ in materia ſua.

❡Conſilium.ciiij.

1 ☞Monachus debet deferre veſtes monachales.
2 Monachus non habet velle nec nolle.
3 Monachus an naturaliter obligari poſſit.
4 Monachi ſunt mortui mundo.
5 Deportatus poteſt acquirere ⁊ ꝯtrahere poſt ſñiam deportationis.

Chriſtus de cuiꝰ ore omne rectũ prodĳt iudicium ⁊c.Pro euidentia qõnis ꝓpoſite ſunt tria dubia diſcutiẽda:ex quorũ determinatiõe apparebit deciſio propoſite qõnis.❡Primum quales ſint ⁊ eſſe dicantur fratres dicti hoſpitalis:videlꝫ an monachi vľ canonici regulares:an ſeculares vel clerici aut perſone eccleſiaſtice liberi an ſerui ⁊ cuiꝰ vite.❡Scõm preſuppoſito ĩ facto qđ collegiũ fratrũ dicti hoſpitalis fuerit ⁊ ſit legitime approbatum:nunquid inter vnũ de dictis fratribus ex parte vna:⁊ hoſpitale ſeu eiꝰ rectorē ipſiꝰ hoſpitalis ⁊ collegij noĩe ex altera obligatio aliqua cõtrahi poſſit:⁊ q̃ ſit illa.❡Tertio nũqd per rectorē cũ dicto collegio ⁊ capitulo poſſit ipſum hoſpitale obligari quoquo modo.Et ſi poſſit q̃ ⁊ qualis ſit illa obligatio ꝯtracta:⁊ capiẽdo ꝑmũ dico ꝙ fratres dicti hoſpitalis nõ ſunt monachi nec canonici regulares:monachi namqꝫ ꝯtinere debēt:circa qđ ſummus põtifex diſpẽſare nõ poſſet.vt ĩ.c.ad monaſteriũ.in fi.de ſtatu mona.imo etiã omnes clerici ad caſtitatē aſtringunť.vt ĩ.c.vt clericorum.de vitaꝰ ⁊ hone.cleri.⁊ de ſentē.excõ.ſi cõcubine.nec debēt diſcurrere per mũdũ vagabũdi:nec ꝑ vicos ⁊ loca alia ⁊ ciuitatē.vt.c.quãto.de offi.or.qꝛ ſicut piſcis ſine aqua viuere non pōt:ſic nec monachꝰ ſine clauſtro.xvj.qõ.j.placuit.ſemꝑ quidē debet ducere ſolitariaꝫ vitã.dicitur eñ monachus a monos qđ eſt vnus ⁊ acos quod eſt triſtis:qꝛ vnicꝰ triſtis debet in clauſtro manere.no.gl.in aut.de monachis.§.hinc autē a nobis.in ỽ.ſingulorũ affectionem.⁊ ĩ.l.decernimus.C.de epiſco.
1 ⁊ cleri.❡†Itē monachus debet deferre veſtes monachales:puta cucullã ⁊ ſcapulariũ.no.in.d.§.hinc autēꝫ.in gl.in ỽ.veſteꝫ.⁊ eſt tex.hodie ĩ cle.j.de ſtatu monac.nec debet interfectorio vllatenus carnibus
2 veſci etiã ĩ natiuitate dñi vt in.c.fi.de obſer.ieiun.❡†Itē monachus non habet velle nec nolle.vt.c.nolo.⁊.c.nõ dicatis.xij.q.j.⁊.c.fi.de te-
3 ſta.li.vj.⁊.c.fi.de ſepul.eo.li.❡†Et monachis adeo deficit voluntas.qđ fuerũt quidã in opiniõe monachũ nec naturaliter obligari.ita firmauit Hoſti.in ſumma de fideiuſſo.§.ꝓ quo poſſit.ỽ.⁊ quis.❡Et dictũ non credo verũ cũ putem monachum ſaltem naturaliter obligari:ſicut dicimus de ſeruo.l.naturaliter.⁊.l.ſi id quod.⁊ ibi ꝑ barto.ff.de ꝯdi.indebi.cui ſeruo monachus equiparať.ita dicit Inn.ĩ.c.cũ olim.ď priuile.quã equiparationē Bart.allegat ⁊ affirmat in.l.j.⁊.l.ſi ſeruꝰ.⁊.l.liber homo.⁊.l.qđ ſeruus.ff.de ſtipu.ſeruo.dicens illam materiam ⁊ titulum de ſtipu.ſeruo.hodie eſſe nulliꝰ vel ſaltē modice vtilitatis niſi qꝛ diſpoſita in ſeruis habent locũ in monachis.vt.ſ.dixi.⁊ ſimiliter non ipſi ſunt regulares canonici ꝑ iura ⁊ rationes preallegatas.Regulares quippe cum monachis regulariter conueniunt maxime in talibus ſubſtantialibus.Ideo dixit Nicolaus papa:non putani quod abbas ſit ſemotus a ſanctorũ conſortio monachorũ.vt de ſtatu monac.cap̃.qđ dei timor.et no.Hoſti.in ſumma de regula.§.ad quid teneantur.⁊ ꝙ ſupradicta de monachis ⁊ regularibus nullo mõ locũ habeãt nec reperianť in dictis fratribꝰ hoſpitalis clare videmꝰ ſingula ruminãdo:illi quidē cõtinere debēt vt dixi:hi autē vxorē retinere poſſunt ſecum tantum deſeruiendo ipſi hoſpitali.Ꝭ ſupponitur in facto de fratre ſtricto modo qui ſuam tenebat ⁊ tenuit vxorem etiã poſt introitum hoſpitalis toto tempore ſue vite in certa domo ſimul cohabitãs cum ea:qđ eſt contra vnum de ſubſtãtialibus regule monachalis ⁊ regularis.vt.ſ.ꝓbaui.❡Itē illi nõ diſcurrũt huc ⁊ illuc etiã per ciuitatem.hi autem vadunt etiã per ciuitatē pro libito voluntatis.vt in facto videmus.❡Itē illi deferunt veſtes de quibus.ſ.hi autem induũtur veſte et veſtibus illorum lõge deformi
4 vt apparet in facto.❡†Itē illi ſunt mortui mũdo.no.gl.in.d.§.hinc autē.⁊ ĩ autē.de monachis.§.j.co.j.et in.d.c.nõ dicatis.ac etiã ſerui:vt.iiij.diſtin.c.multos.⁊ no.in.d.c.nõ dicatis.⁊.ſ.probaui.in.auten.nõ ſic.vt liquido poteſt in facto apparere.❡Itē dicti fratres hoſpitalis non ſunt clerici.nullum enim habent ordinem clericalem.Clericus quidem dicitur quia de ſorte dei,⁊ qui de altari viuere dꝫ.Nam cleros grece,latine ſors appellať:⁊ clerici ab ĩſtitutiõe romane eccleſie in ſignũ regni quod in chriſto expectatur debent habere coronã.Hec omnia probantur in duobus capitulis ſimul iũctis.videlicet in c.clericus.et in.c.duo genera.xij.q.j.Si bene reſpiciamus hec non cõcurrunt in fratribꝰ hoſpitalis.Nam de altari nõ viuunt:ſed de reditibus hoſpitalis.nec altari inſeruiunt vt faciũt clerici.facit.c.cum ſm apoſtolum.de prebē.Nec habent coronã vel abraſionem vt apparet cuilibet intuenti.Et licet dederint ſua hoſpitali:tñ poſſunt penes ſe multa habere in domibus hoſpitalis,etiam ſꝫ formam ordinamẽtorum ipſius hoſpitalis.Dico autem hoc fratres fore perſonas ſeculares nõ religioſas:ſed deo deuotas eccleſiaſticas dici poſſe,ſicut dicimus de cõuerſo non profitẽte qui continere non teneť ⁊ eſt perſona deo deuota nõ religioſa.Sic etiam dicimus de templarijſq; poſſunt arma portare ⁊ exercitare,qđ clericis eſt abſonuꝫ.hoc habetur i.d.c.

duo ſunt genera.xx.q.j.in glo.j.Et ſunt perſone deuote ⁊ eccleſiaſtice
dici poſſunt non religioſe.vt eodē ca.ſic etiā dicim⁹ de fratribus ⁊ ſo
roribus tertij ordinis ſancti Franciſci.Nā quāq̄ pmittūt obediētiam
⁊ habeant regulam ⁊ quendam viuendi modū a romana eccleſia ap
probatū:nō tñ ſunt monachi vel moniales ſed perſone deo deuote ⁊
ſeculares nō eccleſiaſtice:vñ tales poſſunt ɔ̄here matrimonium ⁊ filij
eorū poſtea nati poſſunt petere legitimam portionē.vt plene habetur
in.c.vt lex continentie.xxvij.q.j.vbi omnino vide gloſſ.Et idem refert
Bar.in.l.ſemper.ff.de iure immunitatis.Et Jo.an.in cle.j.de religio
ſis domibus.vbi eſt bona gl.Et quod rector dicti hoſpitalis ⁊ alij fra
tres ſint ſeculares:oſtenditur incōuincibili ratione quia cōſtat qð ali⁹
cuius hoſpitalis nō pōt eſſe rector religioſus niſi illud hoſpitale cu
ram habeat animarum.vt in clemen.q⁊ contingit.de reli.domi.⁊ hoc
ibi firmat expreſſe.Jo.and.in glo.in verb.ſecularibus.vnde patet qð
rector ⁊ fratres dicti hoſpitalis ſint ſeculares:cū ipſum hoſpitale non
habeat populū ⁊ curam animarū:nec ſint fratres vel ſaltem rector in
ordinibus clericalibus cōſtitutus.Et etiam hoc audio in facto veriſſi
mū:nec in ɔ̄riū eſt in facto propoſito.Item dico q̄ ſunt pſone libe
re habētes velle ⁊ nolle.⁊ quendā modum bonum honeſtum ſimul in
eadē domo viuendi,quos deo deuotos poſſumus appellare.Eorūq̄
collegiū quodāmodo eccleſiaſticū ſi eū affirmamus a romano ponti
fice expreſſe vel tacite approbatū.que approbatio eſt neceſſaria:alias
eſſet reprobatū.Caſus eſt in.c.de reli.domi.li.vj.⁊ plene no.per Bart.
in.l.ſodales.ff.de colle.illicitis.Nec ob.predictis q̄ dicti fratres ⁊ pre
ſertim frater ſtructotius dedicauerūt ſe ⁊ ſua promittēdo obediētiaʒ
⁊c.vt apparet in themate pſumpto.¶ Quia dico qð cum dicti rector
⁊ fratres nō ſunt religioſi:ſʒ ſeculares:vt dixit dict⁹ frater ſtructotius
vel aliter pfitendo in manibus dicti rectoris vel alterius ex fratribus
hoſpitalis ſolēne votum religionis ɔ̄here nō potuit ita firmat Inn.
in.c.porrectū.de reg.Et Bar.⁊ Bal.in aut.ingreſſi.de ſacroſan.eccle.
loquentes ſpecifice etiā de hoſpitalarijs.imo plus dicit Specu.in tit.
de ſtatu monac.verſ.xix.Et etiā ſi fiat profeſſio in manibus vnius mo
nachi vel alterius q̄ abbatis qui recipiens non recipiat noīe abbatis
quod tunc ſit dedicato bonorum tantum nō perſone.Et pro hoc vide
tur caſus in.d.c.porrectū.dico autē qð licet non perſona:tñ bona di
cti talis fratris ſic dedicātis ſe ⁊ ſua ſunt quo ad dñium in hoſpitale
trāſlata etiā nulla eorū traditione ſecuta.l.ſi.C.de ſacroſan.eccle.⁊ fir
mat Bar.in.d.aut.ingreſſi.Itē nō obſt.quedā ordinamenta dicti ho
ſpitalis.Et primo idē ſtatutū quo cauet ⁊ prohibentur fratres hoſpi
talis querere pro ſe:ſed debēt offerre rectori ⁊c.¶ Itē aliud quo ca
uet aliquē in fratrem dicti hoſpitalis recipi non debere niſi hoſpitali
offerat ſe ⁊ ſua.⁊ ſi fiat ſec⁹ expelli dʒ ⁊c.q⁊ ſuppoſita vt dixi approba
tione dicti collegij de quo dubito ⁊ mihi non apparet ex themate vel
productis dico talia ſtatuta nō valere.Nam collegium approbatum
ſtatuit ſolū de ſpectantibus ad eorū iuriſdictionē ⁊ ad gubernationeʒ
rerum ⁊ bonorū ipſius collegij non in preiudiciū tertij vel iuriſditio
nis ſuperioris:vt eſt caſus in.l.j.C.de mona.⁊ no.per Barto.in.l.ſoda
le.de colle.illici.⁊ in ſua repetitiōe.l.oēs populi.Sed ſtatuendo ſuper
phibitione ɔ̄ctus vel ſubiectione perſone alicuius vt ſeruus dicat nō
eſt de iuriſditione dicti collegij:imo vel ſpectat ad principē vel popu
lum aut aliū a lege vel a principe ſic ſtatuendi poteſtatem habentem.
l.j.C.non lice.habi.metro.lib.argu.dicte aut.ingreſſi.⁊ quod ibi not.
Statuere enim talia de quibus in dictis ornamentis annotatur ni
hil aliud eſt q̄to fere illa que ſunt de manu principis vt cōtractus ⁊ in
ducere ſeruitutē ⁊ tollere libertatē que eſt de iure naturali:vt.l.ex hoc
iure.ff.de iuſt.⁊ iur.debet eñ tale collegiū ⁊ quodlibet aliud quando
inuicem cōueniunt collegiatum cōuenire ad tractāda ea que ſpectant
ad collegiū nō alia.ff.de iure immuni.l.ſemper.§.quibuſdā.alias puni
tur tale collegiū.l.ſub pretextu.ff.de extraor.crimi.Quo ergo dicem⁹
per collegium hec fieri poſſe certe nullus.preterea ſeruitutem inuenio
induci altero de quatuor modis vel natiuitate:vt q⁊ ex perſona ſerua
natus:vel captiuitate ab hoſtibus vel q⁊ quis vendidit ſe ad pretiuʒ
participandū vel per ſolēne votū religiōis.hec habent in iuribus ſa
tis vulgaribus quorū modorū hic nō eſt ex illis.¶ Quid plura inue
nio deportatū poſſe cōtrahere ⁊ acqrere etiā poſt ſñiam deportatiōis
poſt quā ſñiam omnia eius bona ſunt publicata.ff.de teſta.mili.l.neq̄
⁊.l.deportati.⁊ nota.in.l.ij.C.de bo.proſcrip.Iteʒ cum hic non poſſet
fieri per pactum ⁊ pfeſſionē alicuius de dictis fratribus in manibus
etiam rectoris quem vt dixi reputo ſecularem q̄uis deuotum ⁊ eccle
ſiaſticū:ergo nec per ſtatutum.hoc pbatur ⁊ not.in rubri.C.de decre.
decu.lib.xi.¶ Deſcēdo ad ſcōm ⁊ ſuppoſita approbatione dicti colle
gij vt dixi dico qð rector ⁊ quilibet ex pdictis fratribus ſit libera per
ſona ⁊ ſic ɔ̄here poſſit:vt.ſ.dixi ⁊ probaui q̄ inter dictū collegiū ⁊ ho
ſpitale ex vna ⁊ quilibet de fratribus dicti hoſpitalis poteſt quelibet
⁊ naturalis ⁊ ciuilis cōtrahi obligatio ſi inter eos fiat cōtractus alias
de iure permiſſus.Ex contractu enim naſcitur obligatio ⁊ ex obliga
tione actio.l.licet.§.ea obligatio.ff.de procura.¶ Uenio ad tertium ⁊
vltimum ad quod reſpondeo cū rectores ⁊ gubernatores hoſpitalis
tutoribus ⁊ curatoribus equiparentur:vt probatur in.l.orphanotro
phos.C.de epi.⁊ cleri.⁊ ibi per Bal.⁊ in dicta cle.q⁊ cōtingit.qð ſicut
per tutores ⁊ curatores contrahentes noīe pupillorū vel adultorum
ipſi pupilli ⁊ adul.obligant in.l.creditor.C.ſi tutor vel curat.inter.ita
per iſtos rectores hoſpitale obligat ſicut dicimus de eccleſia que obli
gatur ex cōtractu prelati ſi de conſenſu capituli hoc fiat:vt in.c.qð q
buſdam.de fideicōmiſ.⁊ in.c.j.de depo.⁊ qð ibi no.¶ Ex quibus oī
bus iudicio meo cōcludere poſſum ⁊ concludo tā de iure q̄ de equi
tate ſuadēte:tñ ſubmittēs me correctiōi cuiuſlibet melius ſentiētis di
co qð dictū hoſpitale fuit tēpore vite ipſius fratris ſtructotij ipſi fra
tri ſtructotio obligatū ad dictas res ⁊ pecuniarū quantates eidē pro
miſſas per ſyndicum dicti hoſpitalis ad hoc mandatū legitimum ha
bentem.⁊ qð per dictū fratrem ſtructotiū etiam omnia iura ſibi com
petentia cōtra dictū hoſpitale cedit potuerūt ⁊ de iure ſuper ceſſa di
cto Joanni de mariſcotis de ſenis:de quo in themate ſit mentio qui
bus iuribus ipſe Joannes ceſſionarius potuit etiam poſtea vti cōtra
hoſpitale pdictorū.Et hec ſufficunt deo gratias.Ego hugolinus de
mariſcalchis minimus inter iuris ciuilis bonoñ.docto.

De relicto ad pias cauſas quali

ter probetur ⁊ de competentia iudicis ⁊ de legato pannorū.Sʒ nota
qð hoc non eſt conſilium dñi abbatis ſed fuit inſertum:⁊ ita reperi in
alio libro.Ego Ludouicus qui nolui iam ſcripta tollere aut aliorum
ſudoribus derogare ⁊ eo maxime cuʒ iudicio meo licet paruo iſtud ſit
elegans conſilium in materia ſua.

¶ Conſilium.cv.

1 Filius preſumitur ex quaſi poſſeſſione filiationis.
2 Ratio dat eſſe teſtimonio in teſte.
3 Pannorum appellatione que continentur.

In Chriſti nomine. Ex p
ceſſu ⁊ actitatis coraʒ dño epō cortonē.plura dubia oriun
tur.Primū circa competentiam iudicis.vtrū fuit adit⁹ cō
petens iudex necne.¶ Scōm an ſit probatū legatū attento numero
teſtium ⁊ inſpecta forma ⁊ cauſa legati ⁊ qualitate perſonarum relin
quentis ⁊ legatarij.¶ Tertium an per relictū ſic factum filie pauli ſit
probata filiatio vel quaſi poſſeſſio filiationis.Quartum an preſuppo
ſito legato pānorum valido qui panni cedāt legatario ⁊ veniāt in le
gato.⁊ conſideratis verbis legati ſit ſufficienter facta pbatio quo ad
pannos petitos ⁊ iſtud ſit vnuʒ dubium.Circa primum forma legati
eſt cā iuriſditionis concedendi iudici eccleſiaſtico q⁊ dicit amore dei.
⁊ ſic ad pias cauſas ⁊ p anima:vt.ff.de leg.ij.l.ſi quis titio.facit vt cuʒ
de ap.cog.§.ſi.vnū de predictis.de ſepul.c.§.in gl.C.de ſacroſan.eccle.
l.illud.hoc tñ caſu cauſa intacta in libello operatur vt inducat nego
tium poſſe eſſe de iuriſdictiōe eccleſiaſtica ⁊ cognoſci per iudicē eccle
ſiaſticū vt no.Innoc.de foro compe.in.c.cū ſit.⁊ ex modo agendi et
procedendi.q⁊ procedit ſcōm formam.c.nouit.de iudi.in alijs cau
ſis iudex eccleſiaſticus nō eſſet competens iudex cū certe ſint ad eccle
ſiaſticum pertinentes:vt in.c.nos inter alios.de purga.cano.⁊ in que
ſtione noſtra,de hoc tñ temere diſputatur cum ſe iudicem cōpetenteʒ
pronūtiauerit ⁊ non fuerit appellatū ⁊ ſic licet ſit interlocutoria vt in
aut.habita.C.ne filius pro pa.de offic.delega.c.ſignificātibus.tamen
trāſit in rem iudi.vt pars nō poſſit cōtradicere.Circa ſcōm licet iuris
ciuilis norma ſolemnitatē adhibuit ratione ſuſpicionis ⁊ fraudis eui
tande:vt.l.hac cōſultiſſima.C.qui teſtamēta facere poſſunt vt in omni
vltima voluntate excepto teſtamēto quinq̄ teſtes voluerit adhiberi
vt.C.de condi.indebi.l.finali.iuris tamē canonici cēſura quaſi ius gē
tium imitans aliter diſponit.vt.c.relatum.⁊.c.cū omnes.de teſta.⁊ ibi
plene no.⁊ ſimiliter nō inſiſtendum circa numerum.⁊ ſi ille decretales
habeāt locum indiſtincte an in terris eccleſie tantum:an vero cum re
linquens ſit in extremis cōſtitutus cui⁹ iudiciū circa ſolēnitatē nō ita
arctat:vt no.Bar.⁊ alij.C.de ſacroſanc.eccle.l.j.Nam legatū hoc non
arbitror eſſe inualidū.⁊ dicit eſſe factū relictū pro anima ſiue ad pias
cauſas niſi eſſet color q̄ſitus vt dixi qð reſidet in arbitrio iudicantis:
coniecture veroſimiles ſunt adducte ex dictis teſtiū pauperū eſſe hūc
legatariū ex qualitate artis.⁊ preſertī ex dicto vnius teſtis dū dixit
vidiſſe morari in hoſpitali cuius degētis mora ſumma eſt paupertas.
vt no.C.de mendi.vali.l.j.⁊ ſimiliter filia eius inſpecta cā maxime vt
pro dote.ff.de condic.indebi.l.cum is.§.ſi mulier.ibi:pietatis cauſa.
⁊c.¶ Quo ad tertium licet probatio filiationis ſit ſatis difficilis vt di
cit glo.ff.de condi.⁊ demō.lucius.pſumptione tñ probatur ⁊ eſt pba
tio ſufficiens.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iuris.l.filium.C.de nup.l.ſi
1 vicinis.de filijs pſby.c.michael.q⁊ ⁊ ex quaſi poſſeſſione filiatiōis pſu
mitur filius.l.non nudis.⁊.l.ſi.C.de probatio niſi fieret pro
batio in ɔ̄riū.⁊ ita dicit Bar.in.l.j.ff.de queſtionibus vt tenet glo.in.d.
c.michael.⁊ no.in.c.per tuas.de probatio.facit qð not.Jac.butri.in.l.
j.ff.de proba.teſtimonium quidē chriſtophori eſt clarū ⁊ probat.Itē
eſt dictū Hieronymi:q⁊ prima facie non videtur pbare cū per verbum
credat:an erat:⁊ deponat.Sed certe imo probat attenta conſcientia
que eſt in plus quam dictum.vnde dixit doctor illuſtris dominus
Bald.in.l.conuenticulam.C.de epiſco.⁊ cle.qð ibi teſtis in dicto mi
nus probat ſed in ratione probat efficacius quod ſemper attenditur
ratio

2 ratio.† Quia in teſte ratio eſt que dat eſſe rei id eſt teſtimonio:vt no. de teſti.ſolū.facit qd no.ff.de acqui.poſ.l.ſi is qui animo.Et ſic quaſi poſſeſſio filiationis eſt ꝓbata.Et alij teſtes probant adminicula ꝛ in tentionem agētis que ꝙ plurimum habent adiuuare.Sic dicit litera in ſimili.de ſucceſſione ab inteſtato.c.ſi.Sed reſtat vidēduꝫ ꝛ iſtud eſt quartū qui pāni veniant in legato.dicit enim quod legabat pannos ſuos lini ꝛ lane.Nec eſt diſcutiendū de reuocatiōe erroris.qꝛ ſufficien ter conſtat errorem probatum.Et ſimiliter non inſiſtendum an fuerit ſane mentis tēpore dicti relicti per no.in.l.furioſum.C.qui teſtamen ta facere poſſunt.xij.q.iij.in dictis hominum.de ſucceſ.ab inteſta.c.ſi. ff.de cōdi.inſti.l.quidā in ſuo.cum ſi.Rñdemus igitur ad quartū.Et
3 circa hoc dicit Bar.in.l.diuus.ff.de bo.dā.† ꝙ appellatione pannorū cōtinetur quibus quis indutus:non aūt veniunt panni non apti ad vſum hominis.ꝛ qui ſint venales vnde de facto rñdit.ꝙ cū quidā le gaſſet alicui omnes pannos ſuos lane ꝛ lini ꝛ haberet illic aliquas pe tias pannis lini nō aptas ad vſum hominis ꝙ in legato nōveniūt.vel diſtinguēdū ſm eū:aut habebat illas petias pāni lini cauſa faciendi pannos lineos ad vſum ꝛ in legato veniunt:aut cōtrectātur venales ꝛ non veniunt vt.l.pediculis.§.item quereret.de auro ꝛ argēt.le.in du bio debet videri ꝙtum ſibi expediebat pro vſu illius anni.ꝛ iſtud ce dit legato.aliud videtur eſſe venale:vt.l.cū queritur.§.lana.de lega.iij. loquitur ergo Bar.quando ille petie panni non erant ad vſum homi nis apte:nec habebat teſtator illos pānos vendēdi cauſa:ſed ad vſuꝫ.
¶ Quero ad quartum an ꝓbatio ſit ſufficiēs circa pannos petitos: ꝛ vidēda ſunt capitula.ſ.xxvij.ꝛ depoſitiōes teſtiū ſuper ipſis qui fue runt quatuor.ſ.Silueſter:Bar.ſer Antonius andruſij:ꝛ ſer Anto.an geli.Et iſte vltimus nihil probat.alius aūt teſtis refert ſe ad iuramen tum confectum manu ipſius teſtis:alij duo probant de quibuſdam ſꝫ non de omnibus vt ex ipſorum depoſitionibus dilucide poteſt appa rere.Et ex ſupradictis cōcludo primo legatum factum de.xxv.lib.filie pauli.cum caſus euenerit nuptiarū vel etiā ſimiliter ꝛ legatum panno rum.Et in probationis ſupplementū pōt deferre iudex iuramētū cū fuerit petitū.Sed qui pāni ſint ꝓbati diligēs ſcrutator ex diſpoſitio ne teſtiū ſup.xxvij.articulo poterit indagare.ꝛ ita vt.ſ.ſcriptum eſt di co ꝛ conſulo ego Dionyſius dñi Nicolai de barigeñ.minimus vtriuſ ꝙ iuris doctor ad fidē me ſubſcripſi ꝛ ſigillari feci ſententia potiori ſemper ſalua.iuxta.l.claudius felix.ff.qui po.in pig.ha.Lau deo.

Contra fraudē gabelle ꝛ de data

licentia ꝛc.Nec iſtud eſt conſiliū dñi Abbatis:ſed qꝛ ita incertuꝫ repe ri ego Ludouicus bolognin⁹ ſtatui nō mutare iam ſcripta. Et iſtorū patrum honori derogare:ꝛ eo magis cum illud qd non mutatur cur ſtare prohibetur.l.ſancimus.C.de teſta.cum ſimilibus.

¶ Conſilium.cvi.

1 ☞ Fur ſi furtum commiſit:ꝛ dominus rei furtiue dicit rem ſubtractaꝫ de ſui voluntate.ꝛ ſic furtum non fuiſſe commiſſum:nihilominus fur tenetur pena.§.recte.
2 Reſpondens facile in dubijs qōnibus contra fiſcum non delinquit.

Chriſti noīe inuocato. Viſa q̄ dam inquiſitione formata per ſer Bart.notarium damnorum dato rum terre lucignani contra Joannem bondi.ꝛ Cicregiolā ꝛ rñnonibus factis per eoſdem dicte inquiſitionis ꝛ toto proceſſu q buſdā allegationibus ꝛ exceptionibus in fauorē dictorū inquiſitoruꝫ ꝛ ſtatutis ꝛ reformationibus terre lucignani de materia loquētibus: ꝛ maxime quodā ſtatuto qd incipit.Beſtie minute paga de paſſagio ꝛc.Et quodā alio.c.quod incipit in quālunche.c.ſi feciſſe mentionē.in ver.ꝛ doue ſe trahe o paſſa ſempre in ogni tēpo ſi intēde andera colla polliti a del cauagliere:eſſe traheſſe opaſſaſſe ſenza la dita pollitia: ſi a condemna per gabella fraudata.Ac etiaꝫ vltimo cap.ꝙ incipit:che frauda la gabella paga per ogni donare ꝛc.Et alijs ſtatutis coraꝫ me productis:maxime ſtatuto poſito ſub rubrica de electiōe ꝛ officio of ficialis damnorum doctorum.Et ſingulariter viſa rñſione ꝛ confeſ ſione facta p inquiſitos pdictos dico de iure ꝛ iuris rigore dictos in quiſitos condēnandos eſſe:qꝛ in cōfeſſos ꝛ conuictos nulle ſunt par tes iudicis niſi in condēnando:vt.l.j.de confeſ.Nam qñ confitentur ſe extraxiſſe ſine apodiſſa:tñ negāt ꝙ nō animo fraudādi ꝛ confitenť quod ſine apodiſſa:tñ allegāt licētiā vnius ex emptoribus gabelle.ꝛ ſic incidunt in dictū ſtatutum ꝙ iuerunt ſine apodiſſa.Nam ibi clare dicitur ꝙ in quolibet caſu ſiue tranſitu ſiue contentionis ſemper de bēt ire cum apodiſſa alias cōdemnenť pro gabella fraudata.vt clare patet in.d.c.qd incipit qualūche capi.ver.e doue ſi traho o paſſa.ꝛ ſic vbi eſt caſus ibi nulla deputatio eſt:vt.l.ancille.C.de fur.ꝛ.l.licet.dura tñ ſeruanda eſt vt.l.ꝓſperit.ff.qui ꝛ a qbus.Nec obſ.ꝙ negant ſe ani mo fraudādi:qꝛ lex fraudem pſumit:vt clare patet in.d.verſi.vbi dici tur.Et vñ ſi trahe.que pſumptio eſt forte iuris ꝛ d iure vigore dicti.c. Et ſic nō admittitur ꝓbatio in cōtrariū.Sed poſito ꝙ eſſet iuris tan tum ꝛ nō de iure:ꝛ ſic admitteretur probatio in contrarium.Dico qd non extitit probatū de eorum innocentia ꝛ ex qualitate facti contra eos pſumitur:ꝛ ſic eis incumbit onus ꝓbandi:vt tex.in.l.ſi non con uitij.C.de iniu.ꝛ.l.j.C.ad.l.corne.de ſica.quod minime extitit ꝓ par te eorum vt ex iure apparet.Nec obſtat confeſſio ſeu teſtimoniū bra mantis:qꝛ vox vnius vox nulli⁹.vt.l.iuſiurandum.C.de teſti.ꝛ maxi me in criminalibus in quibus prolationes debēt eſſe luce meridiana
2 clariores.vt.l.ſi.C.de proba.¶ Item quia ſua confeſſio pōt bramanti pindicare nō autē communitati lucignani vel officiali eiuſdem:pro hoc facit optime no.dictuꝫ Bartol.in.l.inter omnes.§.recte.ff.de fur
1 tis.vbi ipſe dicit † ſi aliquis furtum cōmiſit ꝛ dominus rei furtiue cō paret dicit rem ſibi ſubtractam de ſui volūtate:ꝛ ſic furtum nō fuiſſe commiſſum:qꝛ furtū eſt contrectatio rei aliene inuito domino ꝛc.Sꝫ aſſeritur factū de volūtate domini ergo ꝛc.Nihilominus ſua ꝯfeſſio non liberat furem a pena:vt ipſe determinat in.d.§.recte.ꝛ ſic etiā in propoſito confeſſio illius non liberat a pena.pro hoc etiā facit.l.lici tatio.§.qd illicite.ff.de public.vbi inſpicitur vtilitas ꝓuatorū ꝛ vigor publice diſcipline.ꝛ hanc puto fuiſſe mentem illius.c.ꝙ requirit apo diſſam ne furta fieri poſſint per cōfeſſionē ꝛ ſimilia ꝛc.¶ Nec obſtat qd allegatur per partem aduerſam qd ſtatutum requirit verum dolū ſed verus dolus agiť:negatur ergo ꝛc.Et allegant.c.ſtatuti qd inci. ꝛ qualunche pſone ꝛc.quia veritas eſt in cōtrarium vt clare patet in dicto ver.ꝛ doue ſi traheo paſſa.vbi ex qualitate facti fraudem preſu mit:ſi ſic non loquiť ver.i dolo ſolū.verū etiam in preſumpto:ꝛ ſimili ter etiam dictū ſtatutū allegatur p partē aduerſam qd incipit:ꝛ qua lunche perſona.qd loquiť per plura vocabula diſiunctiue poſita non copulatiue.¶ Item nō obſtat quod allegatur:quod ipſi nō iuerunt cauſa vendendi licet cauſa paſcuandi:qꝛ in vtroqꝫ caſu ꝓuiſum exti tit vt patet in ſtatuto qd incipit.Beſtie minute paga de paſſagio ꝛc. Ex quibus ſecundum capituluꝫ non debuit videre ille valēs ꝛ ſubti lis doctor qui allegationes fecit pro parte aduerſa.Item nō obſtat ꝙ allegatur p partē aduerſam qd dicti inquiſiti ignorabant tale ſta tutū ꝛ talē apodiſſam eſſe neceſſariam.que ignorantia iuris munici palis videť eos excuſare:maxime vt dānū indebite patiantur:vt ſub tiliter allegatur per partē aduerſa in:qꝛ hoc eſt verū niſi talis ignorā tia ſit craſſa ꝛ ſupina:vt no.glo.ꝛ ibi per bar.in.l.fin.de decre.ab ordi. fac.ꝛ Dyn.c.ignorantia.de regu.iur.lib.vj.in verſ.qui incipit.vltimo diſtingui pōt.ꝛ in ver.precedenti.ꝛ eſt hodie determinatuꝫ.vt in.c.vt animarū.extra de cōſtit.li.vj.ꝛ de caſu noſtro videť expreſſe tex.lꝫ qs ignoraſſe dicat nihilominus invectigalis penam eum incidere diuus adrianus conſtituit.Et per pdicta videť ſatis eſſe rñſum ad iura ꝛ ra tiones per partē aduerſam inductas ꝛ ſubtiliter allegatas preterꝙ ad vltimam nō curando de prima vcꝫ nūquid potuerit inquiri vľ nō qꝛ quicquid ſit d iure cōi d iure municipali potuit inquiri vt clare pa tet in dicto ſtatuto ſub rubrica de electiōe ꝛ officio officialis damno rū datorū.Et audio ſic ſemp fuiſſe de ꝯſuetudine.Ad vltimā xo rō nē in qua allegať cōtraria conſuetudo:dico qd viſis actis ꝛ actitatis in dicta cauſa nō extitit probatū de dicta cōtraria cōſuetudine:ꝛ ꝙ nō probauerūt de innocētia ſua:qꝛ preſumptio eſt ꝯ ipſos vt.ſ.dixi. ¶ Dico qd veniunt cōdēnandi iuris rigore:tñ conſideret bonus iu dex condemnationem perſonarum:facti qualitatem:ꝛ terre ꝯſuetu dinem:ꝛ diligenter veritateꝫ inquirat non obſtante ꝙ dicti inquiſiti neſcierunt ſe defenſare:vt clare nos docet ſacratiſſimus imperator l. l.j.in fin.ff.de queſtio.ꝛ ſit promptior ad abſoluendū ꝙ ad cōdemnā
2 dum.¶ In caſu dubij † ꝙ nō puto delinquere euꝫ qui i dubijs qōni bus cōtra fiſcum facile rñderit:vt in.l.non puto.ff.de iure fiſ.Tamen niſi alia oſtendantur ipſe pōt de iure inquiſitos pdictos ꝛ ꝯfeſſos cō demnare:vt ſuper clariſſime eſt oſtenſum.dñs eum dirigat in viam ve ritatis ꝛ iuſtitie.Deo gratia.

¶ Ego Joannes de blandinis de ſenis legū doctor.

¶ De expenſis teſtamenti.

¶ Conſilium.cvij.

Heres qui colligit teſtamen tum vult ꝙ legatariū contrahāt in recollectionē teſtamēti ſi quidem hereditas nō eſſet ſoluendo dꝫ ſoluere totū ipſe heres ſicut es alienum.Sed ſi hereditas nō eſſet ſoluendo tunc dimi nuentur legata propter iſtam expenſam ſicut ꝓpter aliud es alienū. ita no.Bart.in.l.ſcimus.§.in cōputatiōe.C.de iure delibe.ꝛ Spec.tā git vt ipſe ibi refert ꝛc.Impediat ſibi tamen nō dicitur nocere nec in iuriam inferre.ff.que in fraudem credito.l.qui autem.§.ſimili modo. ¶ Item eſt eadem ratio in nepote cum omnibus deſcendētibus he reditas aſcendētium pariter debeatur nō attētata differētia ſex⁹ nec diſparitate graduum:quia nepos vel pronepos qui ſunt in vlteriori gradu pariter cuꝫ filio ſuccedunt qui eſt in.l.j.C.de legi.hered.anten. in ſucceſſione ſtatutum quantum ad hoc quod dat nouam formam agendi.vt Barto.in.l.j.ff.ad.l.falci.tamen dicitur ius commune quo ad alia.Sic intelligatur glo.Joan.andr.in.c.j.de conſtitu.lib.vj.ꝛ ſic debet interpretari ſecūdum quod interpretatur ius cōmune.C.de no xalibus.l.ſi ſerui.vbi eſt caſus notabilis.ꝛ gl.in.l.fin.§.donec.in fin.C. de iure deliberandi ꝛc.Nicolaus abbas.¶ Quedam ſubſcriptio an filius banniti poſſit teſtari ꝛc.ꝛ eſt domini Abbatis ꝓut.j.apparet

¶ Conſilium.cviij.

1 ☞ Rebellis imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum.
2 Statutũ ciuitatis habẽs imperiũ diſponẽs quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi valet.
3 Delinquẽs in vna dioceſi poteſt priuari omnibus beneficijs que habet in alia dioceſi ab alio ſuperiore.

PLacet mihi ſecunda eximij
doctoris domini Benedicti cõcluſio pro qua vltra per eum
allegata adduco autoritatem Bar.in.l.infamẽ.in fi.de pu-
blicis iudicijs.vbi ꝙ quelibet ciuitas non recognoſcens in ſe ſuperio-
rem habet liberum populum ⁊ merum imperium in ſe ipſa:⁊ tantam
poteſtatem habet in populo ſuo quantam imperator in vniuerſo.
¶ Ad hoc facit quod legitur ⁊ no.in.l.hoſtes.ff.de capt.facit qđ not.
Bal.in.l.decernimus.C.de ſac.ſan.ec.Et optime quod legitur ⁊ no.in
c.per venerabilem.in verſi.inſuper.qui filij ſint legit.Et ꝑ Inn.in.c.cũ
1 P.tabellio.de fide inſtru.⁊.c.cũ.T.de re iudic.¶ † Sicut ergo rebel-
lis imperio perdit oĩa iura ciuilia quo ad vniuerſum:vt voluit Bart.
in.d.l.amiſſione.ff.de ca.dimi.Ita rebellis patrie ſue habẽs iura debet
perdere principis omnia iura ciuilia quo ad illã patriam.Cũ eadez ſit
ratio in parte quo ad partem ſicut in toto quo ad totuz.vt.l.an pars.
ff.pro derelic.facit quod not.idem Bald.in.l.cunctos populos.C.de
ſum.tri.⁊ Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.no.in.d.c.per vene
rabilẽ.qui filij ſint legi.⁊ in.d.c.cum.P.¶ Secũdo facit quod notat
2 Jo.and.in addi.Spec.in titu.de conſti.in.iij.col.vbi dicit † valere ſta
tutum ciuitatis habentis imperiuz diſponẽs quo ad ſubditos ſuos
vt rebelles patrie ſue poſſunt impune offendi ⁊ occidi.quod videtur
velle etiam Bar.in repe.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.ſi ergo poteſt
talis ciuitas tollere vitam ⁊ ſic nõ ſoluz quod ſibi ineſt a iure ciuili:ſʒ
etiã a natura:⁊ hoc ꝓpter inobedientiã.ergo multo fortius põt tolle-
re que ſibi inſunt a iure poſitiuo:vt eſt patria poteſtas que eſt de iure
romanorũ.vt inſti.de patria pote.in prin.¶ Nã in populo ſuo habet
ciuitas plenam poteſtatem diſponendi citra ⁊ contra ius poſitiuum
adeo qđ etiam principi ſeruata in ſignũ vniuerſitatis dominij poteſt
exercere vt fame reſtituere illegitimũ legitimare:tabellionem creare ⁊
ſimilia.vt no.idem Bar.in.d.l.infamẽ.⁊ in.l.j.de aqua plu.arcen.⁊ In
no.in.c.preallе.cum.P.⁊.c.cum.T.facit.d.c.per venerabilem.Si eniz
exponit eum morti ⁊ priuat eum omnibus bonis ſuis:non eſt veriſimi
le ꝙ velit relinquere filios ſibi ſubiectos in poteſtate ſua.arg.in.l.nec
in ea lege.ff.de adulte.vbi dicit ꝙ qui occidere põt adulterum multo
magis põt ⁊ fortius quod eſt minus.¶ Tertio ad idẽ adduco.l.mini
me.⁊ quod ibi no.Bar.ff.de reli.⁊.ſ.ibi patet ꝙ q põt impune offen-
di ⁊ occidi ſm formã ſtatuti põt occidi.etiaz a filio.Si ergo filius po-
terat occidere iſtũ patrem rebellem nõ eſt preſumendum ꝙ remanſe-
rit in patria poteſtate cũ ſm ius patrie poteſtatis non poſſit eum nõ
dũ occidere:ſʒ nec in ius vocare.vt in.l.ſi.C.de in ius voc.no.glo.inſti.
de patria pote.que enumerat omnia iura patrie poteſtatis.¶ Quar-
3 to probo per id qđ legi.⁊ no.in.c.poſtulaſti.de for.cõpe.vbi patet † qđ
delinquẽs in vna dioceſi põt priuari omnibus bñficijs que habet etiã
in alia dioceſi ⁊ ab alio ſuperiore.ratio qꝛ titulus beneficij eſt in perſo
na iſtius:vnde cum perſona ratione delicti efficiatur ſubiecta quo ad
penam ſeu ſortiatur forum illius vbi delinquit poteſt per illam perſo
naz puniri ⁊ omnibus que inſunt perſone ipſius priuari vbicũq; ſint
licet executio fiat per aliam:ita dico ad propoſitum cum pater iſtius.
de quo queritur fuerit plenarie ſubiectus ciuitati ſue potuit ciuitas
diſponere ⁊ in perſonam ſuam ⁊ in omnia iura que inſunt ſue perſo-
ne.patrie aũt poteſtatis ius inheret ſue perſone cuz ſit quoddam pri-
uilegiũ patribus a iure cõceſſum.hinc eſt quod nõ omnes gentes ha-
bent hoc ius patrie poteſtatis.vt legi.⁊ nota.inſti.de patria pote.iun
cta gl.in verbo romanorum.Nec moueat quem in cõtrariam ſentẽtiaz
ꝙ hoc habeant parentes ab imperatore:ergo nõ poteſt ab eis euelli
ſine ipſius autoritate.facit qđ in ſimili de iurepatro.dicit gl.in.c.filijs.
xvj.q.vij.que dicit latius non poſſe illo iure priuari per imperatorem.
cum illud habeat autoritate canonis.¶ Ad idem qđ no.gl.in cle.pa
ſtoralis.de re iudi.in verbo ſubiecte.Dico enim hoc nõ obſtare:qꝛ ra
tione delicti ⁊ domicilij ſeu ciuilitatis iſte erat plene ſubiectus ciuita
ti ſue.¶ Item qꝛ hec ciuitas quo ad ſubditos ſuos põt exercere iura
imperij.vt ṗdixi.¶ Itẽ hic ceſſat incapacitas in iudice.hinc dicit glo.
no.in.c.j.de cõfir.vti.quod ratione delicti poteſt quis priuari per epi-
ſcopum beneficio quod habuit a papa.¶ Quinto ⁊ vltimo adduco
hanc conſiderationem:ciuitas habens iura principis põt ratione de
licti publicare bona delinquentis vbicunq; ſita vt not.in.l.j.C.de bo.
vac.lib.x.⁊ per Bar.in.l.cunctos populos.in fin.C.de ſum.tri.⁊ in.l.ij.
ff.de iure fiſci.⁊.l.j.de dam.infe.ita pari ratione dicẽdũ in patria pote
ſtate ⁊ alijs que inſunt perſone delinquentis de iure ciuili.Nec Bart.
opinio reſiſtat huic concluſioni in ciuitate habente merum imperiuz.
Et hec ſufficiant.¶ Et ita dico ⁊ conſulo iuris eſſe iudicio melius
ſententis ſemper ſaluo.Ego Nicolaus de ſicilia monaceñ.Abba.⁊
doc.⁊ in teſtimonium me propria manu ſubſcripſi,⁊ ſigilum meum im
primi feci ⁊c.

¶ Conſilium domini Ludouici bolognini:vt infra caſus.

Caſus talis eſt.J.⁊.A.fratrib⁹
alijſq; fratribus ſuis mercatoribus exiſtentibus in ciuitate.M.⁊ bo-
num creditum habentibus:⁊ exiſtentibus abſentibus a dicta ciuitate
ſub die.x.mẽſis ſeptembris.M.cccclxxvij.fuit inchoatus quidã ꝓceſ
ſus contra dictos.J.⁊.A.fratres ⁊ alios eorum fratres ſecũdũ formã
iuris municipalis dicte ciuitatis.hoc ad inſtantiam quorundam ſuo
rum aſſertorũ creditorũ.Qui aſſerti creditores in dicto ꝓceſſu aſſerue
runt dictos.J.⁊.A.⁊ eorũ fratres ceſſaſſe ſeu fefelliſſe in fraudem di-
ctorum creditorũ.¶ Pendẽte dicto ꝓceſſu demum ſub die vndecimo
dicti mẽſis ſeptẽbris ⁊ anni prefati fuit inchoatus nouus ꝓceſſus ⁊
diuerſus a primo contra dictũ.J.tantũmodo:⁊ hoc pro facto ſtatus.
Quibus proceſſibus ſic pendentibus fuit pronũtiatũ per iudicẽ ordi
narium ſm formã ſtatutorũ dicte ciuitatis ſuper primo ꝓceſſu fallen-
tie die.ij.mẽſis octobris dicti anni:vcʒ dictos.J.⁊.A.fratres alioſq;
eorũ fratres fuiſſe ⁊ eſſe ceſſantes.Et contra eos ⁊ eoruʒ bona proce-
dendum eſſe tanq; contra ceſſantes fallẽtes ⁊ omittentes ſoluere eorꝫ
creditoribus.¶ Quo proceſſu fallẽtie ſic pẽdente ſub die prima octo
bris dicti anni alius fuit formatus proceſſus cõtra fratres dictorum
J.⁊.A.ꝓ dicto facto ſtatus ⁊ poſtea die.xx.octobris fuerũt bãniti ꝓ
rebellib⁹ ⁊ in cõfiſcatiõe bonorũ demũ eadẽ die.xx.octobris dicti an-
ni dictus.J.etiã fuit bannit⁹ de dicta ciuitate pro ſtatu ⁊ ꝓ rebelliõe
⁊ in confiſcatione bonorũ ſuorũ.¶ His ſic peractis die.xx.aprilis an-
ni.M.cccclxxviij.dicti.J.⁊.A.⁊ fratres fuerũt declarati debitores di
ctorũ creditorꝫ vigore dicti ꝓceſſus fallẽtie ſm formã dictorũ ſtatuto
rũ.ꝓpter qđ dicti.J.⁊.A.⁊ fratres perinde habiti fuerũt ex forma di
ctorũ ſtatutorũ:ac ſi in dictis q̃titatibus fuiſſent dicta die condẽnati
Eodẽ in.M.cccclxxviij.dicta ciuitas ſtatuʒ mutauit adeo ꝙ dicti.J.
⁊.A.⁊ eorum fratres obtinuerunt cancellari a dictis bannis ⁊ reſtitu-
tiõe bonorꝫ ſub mõ forma ⁊ tenore infraſcriptis:vcʒ.P.C.legatus ⁊c.
dilectis nobis.J.⁊.A.⁊ eorũ fratribus ſalutẽ ⁊c.Dũ diligenter attẽdi
mus grata nobis per vos ⁊ veſtrũ quẽlibet exhibita obſequia ⁊ q̃ futu
ris temporibus exhiberi ſperamus.Nõ immerito promouemur vtro
bis reddamur ad gratias liberales ⁊ fauorib⁹ ⁊ gratijs ꝓſequamur.
Inde eſt ꝙ ṗmiſſorũ occaſiõe ꝓmoti p̃ſentiũ tenore autoritate nobis
indulta mandamus vobis ſuperſtitib⁹ notarijs ⁊ officialibus camere
actorum necnon fiſci ⁊ officij bãnitorũ ⁊ cuilibet veſtrũ quatenus oẽs
⁊ ſingulos infraſcriptos quorũ noĩa ſingulariter inferius deſcribunt:
ac eorum noĩa ⁊ pronomina cancellare ⁊ abolere de beatis oĩbus ſin-
gulis alijs libris ſeu quaternis in dictis locis vel alibi exiſtentibus ⁊
oĩa ⁊ ſingula ⁊ quecũq; bãna cõdẽnationis inquiſitiõis ⁊ ꝓceſſus in
ipſis libris ſeu quaternis aſcriptos ⁊ exẽplatos ſeu factos quocunq;
tpe añ aduentũ noſtrũ ad ciuitatẽ.M.q fuit anno dñi.M.cccclxxiiij.
die tertia ſeptẽbris ex nũc etiã tenore p̃ſentiũ ṗdicta autoritate decer
nentes nulla irrita ⁊ caſſa ipſa bãna ⁊ delicta ante dictũ tempus com
miſſa ⁊ condẽnationis inquiſitionis ⁊ proceſſus.Ita ꝙ libere ⁊ impu
ne in ciuitate.M.eiuſq; comitatu ⁊ diſtrictu morari ⁊ ſtare poſſint
abſq; grauamine vel moleſtia aliquali inferẽdis ṗdictis infraſcriptis
vel alicui predictorũ occaſione predicta.ſ.bannorũ vel condẽnationũ
aut alicuius eorum reſtituentes etiã ipſos ⁊ quẽlibet eorũ ad famam
honores ⁊ ad alia prout erant ante.In quorum teſtimoniuʒ p̃ſentes
fieri iuſſimus ⁊ noſtri ſigilli impreſſione muniri.¶ Quorum nomina
ſunt hec vcʒ.J.⁊.A.fratres eo.⁊c.Succeſſiue ĩ dicta ciuitate.M.alijs
nouitatibus ſupuenientibus ⁊ mutato ſtatu.M.cccclxxv.per certos
ciues.M.⁊.A.a populo dicte ciuitatis poteſtatẽ habẽtes inter alia
fuit ſtatutũ ⁊ ordinatũ qđ omnes ⁊ ſinguli cõdẽnati ⁊ cõfinati banni
ti ⁊ qualitercunq; infugati occaſione ſtatus ad res ⁊ bona ⁊ iura ſua
priſtina honores dignitates ⁊ priuilegia q̃ habebant ante dictas vo-
cationes reſtituerent ac pro reſtitutis ipſo iure haberẽtur.¶ Quib⁹
ſic ſtantibus quidam Antonius vnus ex creditoribus dictorum.J.⁊
A.⁊ fratrũ petit executionẽ ṗdicte ſñie late cõtra dictos.J.⁊.A.⁊ fra
tres ſup fallentia antedicta necnon alterius ſñie declarationis vt ſu-
pra facte quãtitatibus in quibus dicti fratres in dicto proceſſu fallẽ
tie allegati ⁊ declarati fuerunt debitores ⁊ que ſñie fuerunt late tẽpo
ribus modo ⁊ forma ṗdictis.¶ Cõtra quã petitam executionẽ oppo
nitur per dictos.J.⁊.A.allegantes dictas ſñias exequi non poſſe nec
debere:qꝛ fuerũt reſtituti aduerſus dictã ſñiam ⁊ totũ ꝓceſſum vigo-
re mãdati vt ſupra emanati a dicto legato prout ſupra.¶ Nec nõ ſuc
ceſſione ex reſtitutione per ciues.M.facta ⁊ prouiſionibus ⁊ ordina
mentis de quibus.ſ.¶ Pro parte vero dicti Antonij replicatur non
obſtare dictas prouiſiones ⁊ qõnes:qꝛ aſſerit habere locũ in cauſa cri
minali:nõ aũt in ciuili.Item dicte alie reſtitutiões non extenduntur
ad dictos.J.⁊.A.fratres qui non erant banniti tẽpore dictarũ proui
ſionum.Queritur quid iuris. Ludouicus bologninus.

¶ Conſilium.cix.

1 ☞ Legatus de latere vbi aliquid facit iure legationis equiparandus eſt princi.
2 Papa ſemper nititur ſaluare decreta ⁊ inſtitutiones ſuorũ lagatoruʒ.
3 Prouiſiones ſtatuta ⁊ decreta facta per preſidentes autoritate concilij generalis

lij generalis electorũ poſtꝙ autoritate principis fuit cõceſſum habẽt
vim legis ⁊ iuris ciuilis.
4 Decreta facta a populo ſunt ius ciuile.
5 Dictio alia includit criminales ciuiles iniuſtas ⁊ ſpirituales.
6 Ciuitas poteſt facere legẽ gñalem ex qua ius auferatur tertio.

Inuocato diuino ſuffragio

quo mediãte veritas eluceſcat. Nam dñs prope eſt inuocã
tibus eũ: ⁊ viſo puncto ſuperiꝰ expreſſio licet ſupra ſatis ꝑ
alios.d.conſulẽtes ad ſaturitatem dictũ fuerit adeo vt reſpõſum iam
appareat: vt in.l.fundi trebatiani.ff.de vſufru.leg.nihilominus neceſ-
ſarium eſſe duxi de preſenti conſultatione aliqua elicere que dubiũ af
ferre videntur. Et demũ omnia illa ſoluere. Et primo illud verbuz in
reſtitutione facta per dñm.P.C.legatum. Reſtituentes etiam ipſos
⁊ quẽlibet eorum ad famaz ⁊ honores ⁊ alia ꝓut et ante, aut aſcripta
eis ⁊ cuilibet eorũ.ſupra tamen in reſtitutione expreſſe facta erat men
tio: vt.I.⁊.A.⁊ fratres in puncto nominati reſtituti eſſent ad banni
condemnationes inquiſitiones ⁊ proceſſus: ⁊ ita omnia aboleri man
datũ fuit in reſtitutione memorata. Cuiꝰ legati de latere poteſtas nõ
parua imo magna ⁊ ampliſſima poteſtati principis ſeu pape eſt equi
parata ⁊ primo hoc aſſumo ex text.iuncta eleganti glo.in.c.nobiliſſi-
1 mus.xcvij.di.ſic dicente † ꝙ vbi legatus de latere aliquid facit iure le
gationis ſue certe principi equiparãdus eſt in hoc ampliſſimã habẽs
poteſtatem: ⁊ ſic intelligo Specu.in ti.de lega.§.ſupereſt.verſi.quid ſi
delegati iuriſdictione: vcz vt etiã eius legati oraculo viue vocis creda
tur ⁊ in tit.de teſte.§.j.verſi.quid ſi aduocatus in.l.ij.§.liquet.circa fi-
nẽ.C.de ſum.tri.⁊ fide catho.firmat hic Archi.in.c.nobiliſſimꝰ.⁊ In-
no.in.c.cum dilectus.de accu.⁊ Jo.an.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.de ſen
ten.excom.ad eminentiã.de appel.c.conſtitutus.⁊ gl.de ſen.excom.c.
ſicut ⁊ in.c.ad apoſtolice de re iudic.in.vj.⁊.c.cũ olim eſſemus.de pri-
uil.⁊ Lap.alle.xij.⁊.xxxiij.⁊ Bar.in.l.j.C.de ſuperindic.li.x.huius ſen
tentie eſt etiam Bal.in.l.exemplo.C.de proba.⁊ in.l.ſi qua per calum
niã.ff.de epiſco.⁊ cle.⁊ maxime pondero hanc reſtitutionem factã eſſe
de pertinentibus ad legationem ſuam.⁊ adde bonũ tex.in.c.ſuper his
de accu.imo dicit Jo.an.in.d.c.ſuper his.de ſtylo curie.fore vt ſibi cre
datur etiam extra legationem ſuam ſolo verbo.id eſt viue vocis ora-
culo pro quo eſt optima ratio tex.⁊ glo.in.l.j.ff.de offi.prefe.preto. ibi
credidit enim princeps qui ob ſingularem eorũ induſtriam ad huius
officij magnitudinez electi ſunt nõ aliter fore iudicaturos ꝙ ipſe prin
ceps indicaturꝰ eſſet: vt ibi inqd tex.ex quo fit vt maxima ſit preſum-
ptio ꝓ legatis ⁊ poteſtatibus ⁊ ſolẽnitate: vt late explicat Spe.in to
to tit.⁊ maxime in.§.ſupereſt.⁊ p̃dictis adde do.Anto.de fide inſtru.
c.qd ſuper his.⁊ in ſpecie ad propoſitum noſtrum potuit legatus an-
tedictus reſtitutionem dictam cõcedere: qꝛ ſtatuta facit perpetuo du
ratura in.c.fi.de offi.leg.in.c.ex parte.de verb.ſig.⁊.c.ſuper quibuſdaz
2 eſſent videnda.no.iiij.diſt.porro.⁊.lxxvj.diſt.vtinam.imo † papa ſem-
per nitit̃ ſaluare decreta ⁊ inſtitutiones ſuorum legatorũ.de reſcrip.
c.veniẽs.⁊ ſucceſſiue omnia poteſt facere legatus que nõ ſunt pape re
ſeruata ſpecial'r que oĩa ſingulariter ponit gl.in.c.ꝙ tranſlationem.de
offi.le.in.c.ſicut venire.de exceſ.prel.⁊ ponit eam Spec.in ti.de iuriſd.
om.iu.interpretatur etiam legatus dñi.N.pape reſcriptum quod ma
ximum eſt in.c.j.de poſtul.prela.in verbo reſcriptum noſtrum interp̃-
tatus.⁊ addo no.de iudi.nouit. ¶ Quid plura imperiũ habet in.pro
uinciam per eam gubernatam.vt.d.§.ſupereſt.⁊ per Specu.quos ca-
ſus potius laborioſum ꝙ ſubtile hic eſſet explicare.habet ergo reſti-
tutio memorata maximam poteſtatem.ſcilicet pape vel ſimilem pro-
pter ꝓuinciam quam gubernat legatus.eſt etiam fundata dicta reſti-
tutio poteſtate imperio arbitrio ⁊ baſilica reformatorum illorum ſta-
tus dicte ciuitatis.M.habentiũ dicte ciuitatis vicariatũ in plena for
ma a ſummo pontifice: qꝛ dicti dñi reformatores fuerunt electi a cõſi-
lio populi repreſentãte autoritatẽ dñi pape equiparabantur principi.
vt not.C.que ſit lon.cõſuetudo.ſup rubr.de re iudi.aliud.§.reſtat.vn-
3 de elegãter dicit Bar.in.l.ſtipulationũ alie.ff.de verbo.obliga.qd † ꝓ
uiſiones ſtatuta ⁊ decreta ⁊ alia facta per preſidentes autoritate cõci
lij generalis electorum poſtquã autoritate principis fuit cõceſſum ha
bebunt vim legis ⁊ iuris ciuilis: vt in proemio inſtitutionũ in prima
⁊ ſcda conſtitu.C.⁊.l.ij C.de vete.iur.enu.ad idẽ allego Bart.in fi.ff.de
4 pe.† vbi facta decreta a populo erũt ius ciuile ⁊ orietur actio perpe-
tua que ciuilis dicitur.inſtitu.de perpe.⁊ temp.actio.in prin.⁊ in hoc
non eſt differẽtia inter doct.licet ſit in alio paſſu: an ſtatuto facta ab
epiſcopo marchione ⁊ alijs ſint ius p̃torij vel ciuile: ſed in caſu noſtro
tenet conſiliũ ⁊ populus locum principis.addo Bald.in.l.receptiua.
C.de cõſti.pecu.in.l.j.C.q admit.ad bon.poſ.⁊ Bald.in.l.ſancimus.C.
de dona.⁊ que no.Jo.an.in addi.Specu.in ti.de inſtru.edit.in.§.por-
ro.in addi.q̃ incipit hec ſubſcriptio.fundamẽto hoc facto ꝯſidero ver
bum vnũ in reſtitutiõe facta per dictos dominos.ſcilicet reſtituerunt
omnes ⁊ reſtitutos eſſe voluerunt in omni ipſorũ iure priſtino.etiaz ſi
predictorũ reſtitutorũ aliquid hodie, ſcilicet tẽpore reſtitutionis, quo
modocũqꝫ teneatur ⁊ poſſideatur cuz generali clauſula nõ obſtante
⁊ alijs oĩbꝰ opportunis ⁊ ita fuit facta vno tẽpore.demum vna alia re
ſtitutio facta fuit alio tẽpore in qua omnes expreſſe reſtituti ſunt ad
criminales ⁊ ciuiles cauſas ꝓceſſus preſcriptiões ⁊ omnia. Unde ve
niendo per ordinẽ in vnaquaqꝫ reſtitutiõe: ꝓmo aſſumio illã dñi.P.
legati de latere.C.in qua reſtituit in ſpecie dictos fratres ab omnibꝰ
ꝓceſſibꝰ criminalibꝰ ⁊ ad famã ⁊ honores ⁊ alia ꝓut erant antea ſcri
pta eis que reſtitutio iuri cõmuni ꝯformis eſt.l.qd ſi minor.in.§.reſti
tutio.de mino.⁊ poſtquam expreſſam mentionẽ facit de criminalibꝰ
⁊ poſtea dicit ad alia.hec dictio alia nõ intelligit̃ ampliꝰ in crimina-
libꝰ rõne vitãde ſupfluitatis.in.§.quibus.in prima cõſtit.C.intelligi-
tur in ciuilibus aliquã in multis ſimilitudinẽ habẽtibus cũ crimina-
libus: licet in multis differãt.vt late per Bar.in.l.fi.ff.de priua.delict.
in.l.j.C.quãdo ciuilis actio preiudi.criminali.⁊.l.j.ff.vi bo.rap.⁊ late
per dictũ Anto.in rub.de iudi.poſt Innoc.in.c.qualiter ⁊ quãdo.de
accu.no.in.l.quid ergo.§.pena grauior.de infa.in.l.agraria.de termi
no moto.vnde per ſimilitudinẽ proceſſus libelli lit.cõteſt.⁊ ſententie
in eis requiſite, ſcilicet criminalibus ⁊ ciuilibꝰ dũ dicit ⁊ ad alia intel
ligit̃ de ciuilibus.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugiti.quaſi dictio talis ſit im-
plicatiua ſimilium.preterea talis dictio ⁊ ad alia de neceſſitate debet
intelligi d ciuibus propter dictionẽ ⁊: que cõiunctio eſt ⁊ cadit inter
diuerſa in rub.ff.de iur.⁊ facti igno.vbi glo. ergo cũ.S.dixerit de cri-
minalibus hec dictio ⁊, ad alia intelliguntur de ſentẽtijs ciuilibus cũ
cauſarũ ⁊ iudiciorũ tẽporaliũ de quibus tractamꝰ quoddã eſt crimi-
nale: quoddã ciuile: ⁊ quodã miſtum. Criminalia dicunt̃ quorum fi-
nis eſt cõmodum partis ⁊ intereſſe publicũ ſeu vindicta publica. Si-
uilia quoqꝫ finis eſt cõmodũ partis ⁊ intereſſe ꝓuatũ. Miſta que par
ticipant de intereſſe partis ⁊ vindicta priuata ⁊ publica.exemplũ in
c.tue.de procura.iſte diſtinctiones habentur in.c.forus.de verb.ſig.⁊
in iuribus ſupradictis.vnde manifeſte apparet qd de ciuilibus intel-
ligitur. ¶ Et alio reſpectu qd dicta reſtitutio extẽditur ad proceſſus
⁊ ſñias ciuiles adduco: qꝛ ſi reſtitutio eſt facta ad maiora: ergo ad mi
nora extendit̃ faciliter ad alia vt i.c.ſedes.⁊ lata materia in.c.cum in
multis.de reſcript.libr.vj.addo nota.in clemen.nõ poteſt.de ꝓcura.⁊
ꝙ pulchre approbat.Bar.in.l.ſꝫ ⁊ ſi quis.in.§.queſitũ.ff.ſi quis cau.
imo in terminis ad propoſitũ noſtrũ adduco glo.ſing.in clemen.j.in
5 verſi.quãuis alia.de re iudi.vbi dicit † qd iſta dictio alia includit cri-
minales ciuiles miſtas ⁊ ſpirituales quã ĩ ꝓpoſito meo magnifacio.
⁊ pro hac deciſiõe ipſam principalẽ noto.adduco etiã ſingularẽ not.
Inno.ꝙ ciuilia includuntur a fortiori in.c.cũ olim.de offic.deleg.qñ
expreſſit grauiora dictio alia traditur ad omnia: ſꝫ ſi leuiora in reſcri
pto exprimant̃ ⁊ poſtea mihi facit aliquas iniurias nõ potero de ho
micidio accuſare.ſed ecõtra caſus videtur vbi grauiora expreſſa fue-
runt ſcꝫ criminalia ⁊ ad leuiora, ſcilicet ciuilia volumꝰ facere extenſio
nem per dictionẽ alia certe poſſumus vt pulchre firmat Inn.in.c.di-
ſpendia.de reſcrip.lib.vj.⁊ approbat dictus Anto.in.d.c.ſedes.de re
ſcrip.⁊ predicta cõfirmantur vt dicti verbi ſit aliqua operatio ⁊ effe-
ctus.de leg.j.ſi quãdo.de priuil.c.ſi papa.lib.vj. ¶ Quibus omnibus
viſis illud tritũ ⁊ vulgatũ dubiũ tango: an dictus legatus de latere
cardinalis potuerit tollere ius acquiſitũ alteri per ſentẽtiam hmõi re
ſtitutionem cõcedendo. Itẽ quid de reſtitutione prefatorũ dñorũ ſta
tus reformatorũ vbi reſtituũtur predicti fratres ad bona hodie per
alios poſſeſſa ⁊ dicta reſtitutio bene roborata eſt cũ clauſulis oppor
tunis ⁊ maxime clauſula nõ obſtat. Nã primo licet dubitatum fuerit
an princeps tollere poſſit iuſgẽtium.ſcilicet dominia de iuregẽ. inuẽ
ta in.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊ iure.l.qd dñiuz rei mee an poſſit aufer
ri poſſit.⁊ licet in dubio gl.videat̃ velle qd nõ in.l.reſcripta.C.de p̃ci.
impera.offe.pro qua ſatis implicita ratio.l.quoties.C.de preci.impe.
offer.in.l.ſi contra ius vel vtil.publi.in.l.fin.C.de errore aduocatorũ.
quibus cautuz eſt ius alterius in totũ auferri ſeu euelli nõ poſſe.quia
dico multiplici capite ius acquiſitũ per ſentẽtiã alicui potuit auferri
per principem ⁊ alios qui loco principis habẽtur. Et primo hoc alle
go tex.in.l.item ſi verberatum.§.penul.de rei ven.vbi cũ cauſa dñium
poteſt auferri ⁊ alteri concedi.firmauit Bar.hoc in proemio digeſto
rum.⁊ idem in.l.j.in fi.de cõſtitu.prin.que maior cauſa poteſt eſſe qd
qꝛ late fuerunt dicte ſententie dictis fratribus rebellibꝰ ciuitatis exi
ſtentibus ꝓpter paſſiones ciuitatis aut partialitates qui nõ potue-
runt tempore prefate rebelliõis iura ſua nec cauſas defendere.⁊ ideo
reſtitutio emanauit ⁊ ratio prohibite defenſionis qꝛ ad ciuitatem nõ
erat totus acceſſus ergo iuſta cauſa.in clemen.paſtoralis.de re iudi.
poſuit Inno.in.c.preterea.de dila.in extrauagã.ꝓſenti.de reſcrip.⁊ le
giſte oẽs.in.l.ij.ff.ſi quis in ius voc.non ie.l.de etate.vbi per Bartol.
in fi.ff.ad trebel.accedat pro hac ſententia text.in.l.ſi quis ſepulchrũ.
de religio.vbi de iuſta cauſa fit mẽtio.⁊ compelli debet iuſto p̃tio ⁊c.
Et accedat ratio tituli.de bo.dãna.imo plus dicit Ang.in.d.l.item
ſi verberatũ.§.pen.ſine cauſa poteſt princeps dominium auferre vni
⁊ dare alteri ſine p̃iudicio recipiẽtis per.l.ij.⁊.l.bñ a zenone.C.de qua
dri.preſcri. Idem ipſe Ang.firmauit in.l.cõſtat.cõmunia prediorum.
vbi nõ ſolum hec poteſt facere princeps ſed per ſtatutũ ⁊ cõſuetudi-
nem põt auferre ius alteriꝰ ſingularis perſone.argu.l.ſi pendente.§.
ſi quid.ff.de vſufru.⁊ firmat hoc vltimũ Inn.in.c.j.de conſue. Aliqd
in ſimili in.c.in noſtra.de iniur.⁊ dã.dato.⁊ Ang.idem vnũ verbũ in

l.conuentionū.ff.de pac. Quinimo dicit Bar.in.l.antiochen.de priui.
6 cred.† ciuitatē poſſe facere legem generalem ex qua ius auferat tertio
vt fecit in caſu noſtro in beneficium omniū quorūcūqꝫ bānitorum cō-
firmatorꝫ ⁊ rebelliū.⁊ ita tenetur hec declaratio hoc modo dicto Inn.
in.c.que in eccleſiarū de cōſti.vt intelligatur faciendo legē particula-
rē.l.ſi priuatus.qui ⁊ a quibus,vt illa nō nocet.l.quoties.ff.de pollici-
tationibus.quēadmodū pōt facere ciuitas ſuper rebus ſuis generale
ſtatutum.l.prohibere.§.plane.ff.qđ vi aut clam.⁊ nota de publi.l.ce-
ſar.⁊ ponit Bal.in.l.ciuitatis.ff.ſi cert.pe. ¶ Ad confirmationē oīum
predictorū accedat tex.in.l.lutius.ff.de euic.⁊ que notauit Archi.j.diſ.
ius ciuile.⁊.ix.q.ſi.per principalem. Item ex alio capite poſita ſine pre
iudicio veritatis:q2 ita veritas eſſet qđ alio mō nō poſſet tolli,ſemper
tolli pōt ex plenitudine poteſtatis. Nam clauſula de plenitudine po-
teſtatis eſt inter alias duas principales.ſ.clauſula nō obſtāte ⁊ clauſu
la ex certa ſciētia. Et veritatē in omnibus reſtitutiōibus princeps vel
ciuitas aut legatus tacite ſententiā atteſtātur in narratiōe ſed expreſ
ſe eſt in vna clauſula nō obſtāte que validat reſcriptū ſeu reſtitutionē
ex plenitudine poteſtatis. ¶ Si dicat nō obſtāte aliquo in cōtrarium
faciente.ita Bar.firmat in.l.ſi.C.ſi cōtra ius vel vtil.publi. Bal.expreſ
ſe de pace conſtā.in ver.liuellariū.⁊ Bal.in.l.eos. C.de ap.addeno. in
l.ſ3⁊ ſi quis.§.queſitū ff.ſi qs cautio.in.l.iubem9.C.ad vellei.in aut.de
teſt.imperfectis.§.peñ.⁊ in aut.hoc inter liberos.C.de teſt.⁊ Bar.po-
nit in extraua.ad reprimendū.in ver.non obſtantibus.imo venienti cō
tra factum ſuperioris debet imponi perpetuum ſilentium: quia ciui-
tas indultum fecit ſcienter ⁊ notorio pro bono ciuitatis ergo ex certa
ſcientia.ergo non poteſt venire contra id qđ factum fuit ex certa ſcien
tia vt eleganter firmauit Bal.de pace conſtan.in ver.ſi quis autem fa
cit.l.idem vlpianus.ff.de excuſ.tuto. ¶ Quibus ita dictis concludo
qđ ſi etiam per ſuperiorem non poſſet tolli dominium alteri queſitum
quod non eſt verum ſemper tolli poteſt dominium queſitum per ſen
tentiam vt eleganter reperio firmatum per Bald.in.l.ſi.C.ſent.reſcin.
non poſſe. Tamen in omni ſentētia intelligitur clauſula ſalua ſumma
poteſtate principis.l.ſi.C.de legi.vel eius intelligo qui loco principis
habetur.vt.ſ.dixi.qđ dictum noto ⁊ pondero pro hac deciſione mul-
tum vt ius acquiſitum per ſententiā ſit acquiſitum per medium iuris
ciuilis.⁊ ſic iure ciuili.ideo facilius etiam quam ius gentium ⁊ hoc in
dubitanter eſt veruꝫ cū ſit in ea clauſula derogatoria accedat.l.huma
num.C.de legi.⁊ qđ notat Jo.an.in.c.j.de exceſ.prel.⁊ in.c.j.de cōſti.et
qđ no.Cy.in diſputatio.ſua preceſſit diſpoſitio derogatiua ⁊ elegan-
ter in dicta autē.hoc inter liberos ſcilicet clauſula non obſtante.§.itē
cum ſit in materia ⁊c. Certa ſcientia notoria.ſed plus adhuc pōt tolli
qđ de iure ciuili eſt.l.ij.§.exactis.ff.de origi.iur.puta qđ nō tranſiuerit
in contractum actio vel conceſſio cum nō ſubdito.vt ponit Inno.de
iudi.c.nouit.quem intelligo ita in.c.in noſtra.de iniu.⁊ damno dato.
¶ Et addo Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.ecc. Et que dixit domi.
Flo.in.l.perpendimus.de ſenten.excommu. Sed cū ſubdito ea etiam
que tranſiuerunt in contractum multi tenent quod poteſt tollere nu-
do verbo dicta.l.priuilegia.per arg.a ſpeciali vel ratione ceſſante.l.ge
neralis vtilitas ſubditoruꝫ in reſtitutione verſatur nec tranſiuerat in
contractum imo ſubditi quibus facilius preiudicium nudo verbo
principis poteſt afferri.in clemen.dudum.in.§.verum.de ſepul. ¶ Ex
quibus omnibus de iure firmiter concludo dictam ſententiam aduer
ſus quam reſtitutio conceſſa fuit in puncto poſitam executionem nō
mereri nec de iure:nec de conſuetudine:nec ſtatutario iure. Et ita di-
co ⁊ cōſulo Ego Ludouicus bologninus minimus vtriuſqꝫ iuris do
ctor ⁊ eques iura ciuilia ferrarie ordinarie de mane legens.⁊ in fidem
predictorum me ſubſcripſi ⁊ ſolitum ſigillum appoſui.

¶ Finis Prime partis Conſiliorum Panormitani.

¶ Secunda pars Cõſiliorũ ſeu

Allegationum eiuſdem domini Nicolai de Tudeſchis, cũ Summa-
rĳs ⁊ numeris: vt materie notatu digne facilius inueniantur appo-
ſitis, ſubſequitur.

¶ Caſus conſilĳ primi.

Quidam nomine Cola ciuis et

habitator Fani manifeſtus vſurarius vt probari dr: volens ſuo pudo
ri parcere: ⁊ ſepultura eccleſiaſtica nõ carere: ac teſtãdi facultate non
priuari accerſitis rectore parochie notario ⁊ teſtibꝰ ſub infraſcripta
forma cautionẽ preſtitit. Aſſeruit em̃ qđ ad eiꝰ notitiã ꝑuenit qđ nõ-
nulli ſuſurrãtes ⁊ zizaniã ſeminãtes conãtur eũ diffamare ꝙ ipſe ex-
ercet ⁊ exeruit vſurariã prauitatẽ quodq; fore minime verũ ipſe atte
ſtabat: volenſq; oĩno linguas incidere maleuolas ⁊ oibꝰ oñdere ſe fo
re ab hm̃oĩ reatu innocentẽ ſuũ poſt infraſcriptã cautionẽ preſtitam
teſtm̃ ⁊ vltimã volũtatẽ ſolẽniter cõdere ꝓmiſit venerabili viro dño
Nicolao Bartoli rectori eccľie ſancti Leonardi ⁊c. ⁊ Dñico notario
⁊c. qđ ſi quo tpe apparebit legitime vel apparere poterit qđ ipe aliqd
ab aliquo vel aliqbus ꝑ vſurariã extorſiſſet prauitatẽ, totũ illud ⁊ qc-
quid legitime monſtrareť integre reſtiturũ volenſq; in ꝑdictis ido
nee cauere, rogauit nobilẽ virũ Joãnẽ ⁊c. vt ꝓ eo ſolẽniter ꝓ ꝑdictis
fideiuberet ⁊c. ⁊ ita ſubſequẽter dictus Joannes gñaliter fideiuſſit.
¶ Querit nũc cũ ſucceſſiue fecerit duo teſtamẽta: in quorũ ꝑmo dñz
Hugolinum ⁊ filiũ adoptiuũ dicti teſtõris inſtituit hr̃des, in ſcđo vo
bona ſua diſtribui iuſſit in opus certi pontis publici cuiꝰ refectio ſpe
ctat ad certam eccleſiam ſeu hoſpitale. Nunquid vigore predicte cau
tionis aliquid dictorum teſtamentorum deprehendi poſſit.

¶ Conſilium .j.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus debet carere ſepultura eccleſiaſtica donec
de vſuris extortis idonee ſatiſfecerit.
2 Uſurarĳ manifeſti non debent intereſſe teſtamentis.
3 Jus vbi exigit aliquid ſub certa forma ſeu qualitate tunc non ſufficit
factum ſine forma ⁊ qualitate adimpleri.

Omnipotẽtis dei ge
nitricisq; Marie humiliter poſtulato ꝑ
ſidio. Quãquã multa cõtra dictã cautio
nez obĳci poſſet: qꝛ tñ in ſe clara nõ ſunt
ſed in doctorũ opinionibus poſita, ne vi
dear rẽ mihi prorſus indubitabilẽ dubi-
tabilẽ oſtẽdere: nõ breuiter ⁊ audacter cõ
cludo nullũ dictorũ teſtamentorũ vires
aliquas habuiſſe. ſʒ nulliꝰ prorſus exiſte
re firmitatis. ¶ Et ꝓ hac mea ꝯcluſione dico eſſe caſum apertiſſimũ
qui cauillari quoquo modo nõ põt. in. c. ĳ. de vſuris. li. vj. ibi em̃ in ꝑn
1 cipio diſponiť † vt manifeſtus vſurarius careat eccleſiaſtica ſepultu-
ra donec de vſuris extortis ꝓut ipſius vſurarĳ patiuntur facultates
idonee fuerit ſatiſfactũ. aut idonee illis ꝑſonis de quibus ibi de reſti-
tutione fiẽda cautũ fuerit. Et qꝛ in principio fecerat mẽtionẽ de cau-
tione in genere ſubſequẽti. §. certã. dat formã huic cautioni dicẽs qđ
ſi reſtituẽdarũ vſurarũ ſi quãtitas manifeſta illã ſemꝑ in cautiõe ex-
primi volumus alioqui aliã. ſ. exprimi volumus recipiẽtis cautionez
arbitrio moderãdã. Deinde in. §. nullus. diſponiť qđ nullus manife-
2 ſtorũ † vſurariorũ teſtamẽtis interſit niſi de vſuris ſatiſfecerit vel de
ſatiſfaciẽdo ꝓ ſuarũ viribus facultatũ ꝑſtet vt ꝑmittatur idonea cau
tio. Ultimo ſubĳcitur ibi clauſula generalis in hec verba. Teſtamen-
ta quoq; manifeſtorũ vſurariorum aliter facta nõ valeãt ſʒ irrita fore
ipſo iure. tex. em̃ in. d. §. nec tñ. nõ eſt cõtentus ſimplici ⁊ generali cau-
tione: ſʒ dat formã vt ſi ꝗtitas extorta ſit manifeſta: illa ſemꝑ debeat
exprimi al's debeat exprimi alia certa ꝗtitas arbitrio recipiẽtis mo-
deranda. que quidẽ forma eſt neceſſitatis vt ptʒ ex verbo volumꝰ ibi
poſito, qđ inducit ius nouũ neceſſitatiuũ. vt eſt tex. iũcta gl. in clemẽ.
vnica. de offi. vica. hoc quidẽ clare ꝓbatur in. d. §. nullus. vbi diſponiť
qđ nullus debeat intereſſe teſtamẽtis manifeſtorũ vſurariorũ niſi de
vſuris ſatiſfecerit aut de ſatiſfaciẽdo vt ꝑmittitur idoneã ꝑſtiterit cau
tionem vnde põderãdũ eſt illud verbum, vt premittatur. ⁊ ſic refert ſe
ad cautionẽ qualificatam modo predicto. tertio hoc ꝓbat clauſula re
tractatiua in fine poſita. dũ dicitur qđ teſtamẽta manifeſtorũ vſura-
riorũ aliter facta ſint irrita ipſo iure. põderãda ſunt enim illa verba
aliter facta ⁊ ſic apte innuit qđ forma cautionis ibi tradita ſit de ſub
ſtantia: clauſula enim in fine appoſita ad omnia precedẽtia refertur.
vt in. c. inquiſitioni. ⁊ c. ĳ. requiris. de ap. plane per Bar. in. l. talis ſcri
ptura. de le. j. ⁊ in. l. ꝑtor. §. ĳ. ff. vi bo. rap. per Spe. in tit. de inſtr. edi. §.
nunc autem videndũ. verſi. itẽ excipere. Et qđ forma illius cautionis
vltra predicta ſit verſimiliter ſubſtantificata ꝓbatur ex grandi ipſius
vtilitate ⁊ graui diſpendio qđ inde ea non obſeruata ſubſequitur. Si
enim eſſet ſufficiens cautio generalis ſupra poſita impoſſibile eſſet ꝙ
vſure reſtituerenť: tum quia de facili non poteſt probari quantitas
exorta: tũ quia pleriq; a quibus fuerũt exorte ſe abſentarunt vel mor
tui ſunt vel non valentes probare nõ cõparẽt, propterea nunq; exol
uentur merita pauperibus iuxta. c. cũ tu. de vſuris. nã ꝓmiſit dictus
Cola ſe reſtiturũ illis dũtaxa q legitime probauerint ab eis aliqd
fuiſſe per vſurariam prauitatem extortum. ⁊ ſic pro incertis nullã cau
tionẽ ꝑſtitit ergo nõ ſufficiẽter cautum. iura enim conſiderauerũt qđ
de facili quicquid fuit ab vſurario extortum probari non poteſt. vt in
cle. vnica. de vſu. ideo voluerunt qđ in cautione promittitur certa ꝗ-
titas arbitrio recipientis moderãda vt ſic non comparentibus oibꝰ
a quibus pecunie fuerunt extorte reſtitutio fiat pauperibus. d. c. cum
tu. no. gl. in. d. c. ĳ. eo. ti. li. vj. q̃ eſt in verbo ſatiſfieri. facit qđ no. Feder.
3 de ſe. ꝯſ. j. dicta ergo cautio oĩno eſt inſufficiẽs. † Preterea vbicunq;
ius exigit aliquid ſub certa forma ſeu qualitate nõ ſufficit factum ad
impleri ſine forma ſeu qualitate requiſita imo paria ſunt tali caſu fa-
cere contra ⁊ ꝑter formã. hec probanť in. c. ſi cui. ⁊ c. ſicut cũ. de elec. li.
vj. ⁊ c. fi. de reſti. ſpo. ⁊ c. cũ dilecta. de reſcri. ⁊ c. prudẽtiã. ver. illa quip-
pe. de offi. dele. ⁊ l. cũ antiqtas. C. de teſt. ⁊ l. heredes palã. in fi. ff. eo. ⁊
l. diligẽter. ff. mã. ⁊ qđ no. Bar. in. l. filio preterito. ff. de iniuſt. rup. ⁊ ir-
rit. te. ⁊ l. j. §. ſʒ ſi filiꝰ. ⁊ de leg. iĳ. Et hãc concluſionẽ in terminis repe-
rio tenuiſſe do. Ang. de peruſio in quadã ſua ſolẽni diſputatiõe que
incipit. Aſtẽſis miles. in ver. ĳ. dubitať. vbi q̃rit an cautiõis forma tra
dita in ca. ꝗꝗ poſſit mutari ⁊ tolli. ⁊ dicit qđ nec tolli põt nec forma
mutari ita qđ cauẽdi forma lenior eſſet ⁊ nõ vtilis anime vſurarĳ ⁊ il
lis a qbus ꝑſumunť vſure extorte. nã ſi diceremus ꝯtrium dareť vſura-
rĳs occaſio nõ redeũdi ad pñiam nec ad cõtritionẽ ſatiſfaciẽdi ⁊ reſti
tuẽdi vſuras extortas ⁊ iđ ſcđm eũ illa ꝯſtitutio velut turpe diſponẽs
eſt nulla: ſʒ ſi forma eſſet grauior ⁊ vtilis aĩabus vſurariorũ ⁊ illis a q
bus eſſent vſure extorte tũc valeret dicta cõſtitutio: ⁊ lʒ valeat cõſti-
tutio inducẽs grauiorẽ formã tñ ꝺm eũ ſufficeret ad teſtõꝝ valorẽ qđ
ꝑſtita eſſet in forma tradita. in. d. c. ꝗꝗ. ⁊ hoc vltimũ eſt ꝺm Jo. an. in
nouella in verbo abſentibꝰ. qđ eſt nota. dignũ. nã ep̃s vel alius citra pa
pã nõ põt ſtatuere ꝯ ius canonicũ remittẽdo formã ꝑ hoc introdu-
ctã. vt in. c. qđ ſuꝑ his. de maio. ⁊ obe. ⁊ c. igiť. xxv. q. ĳ. plene ꝑ Joã. an.
in. c. fi. de offi. arch. ⁊ c. vlt. de ap. li. vj. no. Fede. ꝯſi. xvĳ. quinimo nec ſo
lẽnitates iudicioꝝ tollere poſſent ꝯſtitutionẽ ẽt legati Car. nec poſſet
ſpecifice mãdare, vt in cauſa plenaria ꝓcedať ſimpliciter ⁊ de plano. ⁊
qꝛ inferior nõ põt tollere legẽ ſuperioris. vt đt tex. in cle. ne romani. đ
ele. ita cõcludit glo. no. in. c. fi. de here. li. vj. in ver. figura. ⁊ originaliter
fuit dictũ Spe. in ti. de ꝓba. §. ſupeſt. ver. ſed nũqd poteſt cognoſcere.
hinc dixit idẽ Spe. eo. ti. §. nũc oſtẽdendũ. ver. xlvĳ. legatũ nõ poſſe
ſupplere defectum commiſſum in cõtractibus vel iudicĳs. Notandũ
eſt etiã ex opi. Jo. an. ⁊ Ang. ꝙ cõſtitutio inferioris a papa nõ poſſet
validare teſtm̃ inducendo grauiorẽ formã q̃ contenta ſit in. d. §. ꝗꝗ.
⁊ ita in effectu ſub alĳs terminis cõſuluerũt Paul. Lau. Pun. ⁊ do.
Bar. de ſaliceto bononie vt refert do. Pe. de anch. in ſolẽni cõmẽto.
c. canonũ. de cõſti. motus principaliter qđ facultas teſtãdi ꝺm cõem
opi. eſt de iure gẽtiũ: lʒ ſolẽnitas ſit de iure ciuili iuxta not. in. l. qui te-
ſtamento. §. ſeruus. ff. de teſta. nõ põt inferior tm̃ preiudiciũ tentare:
qđ ꝑſumere noluit ipemet ꝑnceps cum tãto preiudicio tertĳ nec ipſe
ſine illorum conſenſu quorum intereſt ſtatuere vt no. in fine. Inn. in. c.
veſtra. de loca. ¶ Ex his clare patet quod forma cautiõis de qua. in
c. ꝗꝗ. eſt intantũ de ſubſtantia, vt nedum ipſe vſurariꝰ cõueniri non
poſſit: ſed nec cõſtitutio inferioris a papa. Ad predicta facit. l. nemo
põt. de leg. j. ⁊ qđ ibi no. Bar. ⁊ c. tua. de teſt. ⁊ l. ius publicũ. ff. de pac.
⁊ c. ſi diligenti. de fo. cõpe. hic idẽ ſenſerũt Arc. ⁊ Jo. an. in. d. c. ꝗꝗ. in
eo qđ ibi tex. requirit vt in cautiõe illa adhibeantur aliqui fidedigni
de illa parochia ⁊ ipſi ibi dicũt hoc nõ eẽ de ſubſtãtia vt de parochia
ſint ſed ad bene eſſe, ſatis em̃ eſt qđ ſint idonei. allegant ad hoc. iiĳ. q.
iĳ. ad finẽ. ⁊ ĳ. q. ix. ſi debitũ. ⁊ ꝙ no. iĳ. q. v. canonica. in gl. j. que innuit
ꝙ alia que ibi exiguntur ſint de ſubſtãtia. facit ꝙ in fi. no. per Bar. in
l. ĳ. §. prius. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ per doc. in. c. cum dilecta. de reſcrip. Et
maxime corruit vtrũq; teſtamentũ ſi doceri põt poſt cautionẽ conti-
nuauit vitium vſurarĳ etiã ſi cõtinuaſſet nõ manifeſte ſicut prius qꝛ
ex cõtinuatione apparet quod nõ erat correptus tpe cautionis: ſʒ in
fraudẽ legis eã preſtitit. de peni. diſt. ĳ. c. j. ꝙ etiã preſumitur ex alio.
qꝛ iſte in cautione ſua negabat ſe eſſe vſurarium ⁊ peccati venia non
datur niſi contrito vt in regula peccati venia. li. vj. ⁊ in. d. c. cũ tu. ⁊ qua
litas manifeſta primo exiſtens ſufficit qꝛ nõ reqritur illa qualitas oĩ
tempore. ff. quod vi aut clã. l. j. §. illud. cum ſua gl. ⁊ omnis reſidua eſt
peior ſua radice. vt. c. arrianus. de here. libr. vj. bonus text. ⁊ hec mate
ria in ratione ſui. Et per hanc concluſionem non tenet teſtamentum
vſurarĳ manifeſti etiam ſi idonee cauiſſet. ex quo poſtea continuauit
vitium licet non manifeſte. idem etiam conſuluit Federi. de ſe. conſil.
viĳ. vbi ponit ad literam ⁊ ſequitur Joan. de lign. licet non faciat mẽ
tionem de Fede. in cle. vnica. eod. titu. ⁊ Petr. de ancha. in. c. quia eo.
nec moueat quẽquam ad pias cauſas in effectu iſte videatur teſta-
tus, quia manifeſtus vſurarius indiſtincte inhabilitatur ad teſtan-
dum, ita quod etiam ad pias cauſas diſponere nõ poteſt etiam in co
dicillis: qꝛ tex. ille loqniť indiſtincte. ⁊ hoc aperte tenuit Bal. ⁊ bar.
in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. facit qđ in fi. no. Joan. and. in. d. c. ꝗꝗ. nam
cum bona iſta veniant ad ſuccedentes ab inteſtato. arg. auten. bona

damnatoꝝ.C.de bo.dā.non debent in preiudiciū eoꝝ talia relicta
valere ⁊ maxime q̄ videꝫ reſpuenda talia relicta per hos peccato-
res.ar.d.c.q̄ in omnibus.⁊ qd no.Bar.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.pre-
alle.⁊ aperte Bar.⁊ Bal.in.d.l.j.in ver.vj.ſcđm cōcluſionē predictā vt
neceſſario ſit ſeruanda forma dicti.c.q̄q̄.ad validitatem teſtamēti.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.ij.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus quis dicatur.
2 Uſurarius manifeſtus quatuoꝛ modis probatur.
3 Mulier dicitur palam queſtum facere etiam ſi faciat in domo cuili-
bet poſtulanti.

Illud in facto queritur an

illud defuncti teſtamētū irritū ſit cenſendū q poſt moꝛteꝫ
probatur ſepenumero vſurariā prauitatē cū diuerſis pſo-
nis exercuiſſet ⁊ eū hoc vitio irritū ⁊ inuolutū:ſolēnē famā tempoꝛe
ſuo extitiſſe:pſuppoſito qd cautionē de vſuris reſtituēdis nō pſtite-
rit ſaltē i foꝛma debita vt ius canonicū expoſcit. ¶ Saluatoꝛis Jeſu
Chriſti eiuſqꝫ deuotiſſime genitricis pſidio ſemper inuocato. Hui⁹
dubij deciſio depēdet ab intellectu.c.quāquā.de vſur.li.vj.nā illud.c.
ipo facto irritat teſtamentū manifeſti vſurarij cautione in foꝛma ibi
tradita p teſtatoꝛē nō preſtita. ¶ Uidendū eſt ergo quis dicatur ma-
nifeſtus vſurarius quo ad diſpoſitionē illius.c.⁊ cōſequenter appare
bit an teſtamētū de quo queriꝫ ſit inualidū. In hoc dubio varias ca-
noniſtarū ⁊ legiſtarū reperio ſentētias. Et pmo Jo.an.facit ſup hoc
duas gl.quarū vnā poſuit in.d.c.quāquā.aliā in.c.j.eo.ti.⁊ lib.in.d.c.
1 j.† dixit illū eſſe vſurariū manifeſtū ꝯ quem militat notoꝛiū iuris vel
facti.q̄ fuit confeſſus vel condemnatus ⁊ intelligo cōfeſſus.ſ.in iu-
dicio:q̄ vt infra dicetur cōfeſſio extraiudicialis nō reddit factum no
toꝛium facti,q̄ habuit euidētiaꝫ q̄ nulla recuſatione celerari poſſet:
vt q̄ tꝫ altare paratū.hec videnꝫ probari in.c.veſtra.⁊.c.fin.de coha.
cle.⁊ mu.⁊.c.olim.de ver.ſig.facit qd legitur ⁊ not.in.l.ictus fuſtium.
ff.de his qui no.infa.⁊ in his omnes conueniunt vt no.in.c.q̄.⁊.c.cuꝫ
in dioceſi.de vſu.⁊ per Fed.conſi.viij.⁊ Bart.in.l.ij.ff.de fur.⁊ Ange.
in diſputatione ſua que incipit aſtēſis miles in.ij.co. Tertio qd predi
cta gloſ.qd eps poterit publicare eos ſi cōuicti fuerint coꝛam eo vel
contra eos fiat probatio teſtiū vel ſint certa argumenta cū fama.alle
gat.c.cū tu ⁊.c.i dioceſi.de vſur.⁊ ponderāda ſunt hec verba,nō enim
dicit quod dicanꝫ manifeſti per ſolā cōdictionē vel cōfeſſionē ſeu ar-
gumenta cū fama.ſed qd predicta ſufficiunt vt manifeſtenꝫ ⁊ publi-
centur p epm ⁊ ſic a tpe publicationis ⁊ nō prius dicuntur manifeſti
vſurarij.nō eñ dicit illa glo.qd eps per illas probationes declarabit
eos manifeſtos.Sed q eos poteris publicare ⁊ ita intelligit Fed.de
ſe.conſ.lxij.prope finē.⁊ dicit hec aperte no.gl.in.d.c.j.⁊.ij.firmat etiaꝫ
Ange.de peru.in dicta diſputatione.in.ij.col. Et quatenus dicit illa
glo.de confeſſione intelligo extraiudiciali.nā ſi fuiſſet iudialis red-
deret eū notoꝛiū.vt.d.c.fi.de coha.cleri.⁊ mu. Ex predictis habemus
2 tres modos probandi manifeſtū vſurariū.glo.in.c.quāquā.† addit
quartum modum.ſ.cū coꝛā ſacerdote ⁊ teſtibus publice fatetur ſe vſu
rariū ⁊ vſuras reſtitui mādat foꝛte libꝛos rationis tradens.⁊ ſic vide-
tur velle illa gl.qd ꝯfeſſio extraiudicialis facta coꝛā ſacerdote ⁊ teſti-
bus facit crimen vſurariū manifeſtū. Sed Fede.in ꝯſi.xvij.dt illā glo.
poſſe negari:q̄ non pbat qd dicit ⁊ nihil allegat.vel ſit vera ſcđm euꝫ
qñ ꝯcurrūt illa de quibus in gl.illa vt q̄ fuit cōfeſſus coꝛam ſacerdo
te ⁊ teſtibus ⁊ reſtituit libꝛos:ſeu mandauit vſuras reſtitui.alſ ſcđm eū
per cōfeſſionē extraiudialē factā coꝛā quocunqꝫ preſbytero non con-
uincitur quis de crimine vſurarū:ita q crimen dicatur manifeſtum.
Nec etiā ſup hoc valeret ſtatutū epi ſcđm eū tanq̄ ꝯ ius commune. Et
eodē modo videꝫ intellexiſſe illā gl.Ang.in dicta diſputa.dicens per
illā gl.multa reqri cū cōfeſſio emanat extra iudiciū vt illa ſola abſqꝫ
publicatione reddat eū manifeſtū.ex his infert qd cū ſacerdos et ta-
bellio q ad recipiēdā ꝯfeſſionē ſeu cautionē vſurarū ſint paris pote
ſtatis.vt.d.c.q̄q̄.qd ſola cōfeſſio facta coꝛā notario ⁊ teſtibus quātū
cunqꝫ publice non reddit cōfitentē ⁊ vſurariū manifeſtū.niſi poſt pu
blicationē. Idē dt Ange.ſi cōfeſſio emanaſſet coꝛā iudice incompe-
tenti.illa eñ equiparatur extraiudiciali ⁊ multos producit effectus.
de quo tñ dicēdū vt plene no.in.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.c.per inqſitio-
nem.de elec.⁊ fa.l.capite quinto.ff.de adul.⁊.d.l.ictus fuſtiū.de his q
no.infa. Cōcurrente ergo fama poterit ſcđm eum dici per argumen-
ta conuictus vñ poterit publicari ⁊ ex nunc erit vſurarius manifeſt⁹
etiā ante publicatiōes ſi vſuras mandauit reſtitui ⁊ tabellioni tradi-
dit libꝛū ſuarū rōnum ſcđm iura prealle. ¶ Addidit Barto.quintum
modū.in.d.l.ij.ff.de fur.⁊ ſequiꝫ Ang.in loco prealle.dicēs q eoipſo
efficitur vſurarius manifeſt⁹,qñ indifferēter quis in camera ſua mu-
tuat ſub vſura cuilibet poſtulāti,lꝫ nullum erexerit altare ad feneran
3 dum.⁊ hoc per.l.palā.ff.de ritu nup.vbi pꝫ † q mulier palam dr q̄ſtū
facere:lꝫ in publico ſe nō pꝛoſtituerit.ſed in domo ſua vel alteri⁹ cuili
bet indifferenter poſtulati.⁊ ſufficit ſcđm eos hec probatio ad reddē-
dum teſtamentū nullū,abſqꝫ vlla confeſſione ⁊ publicatione per epm
facienda. ¶ Sextū ponit bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.dicens eū intel-
legēdum manifeſtū vſurariū,de quo eſt cōis opi.quod ſi manifeſtus
vſurarius poſito qd aut per duos aut tres teſtes probeꝫ vſurarius.
Si aūt nō probetur opinio vel actus publice factus non diciꝫ mani
feſtus etiā ſi appareat per codicē ſuarū rationū ſcđm eū.⁊ hoc dt ſin
gulariter pbari per.l.ſcripturas.C.qui po.in pigno.ha. Pro vltimo
dicto qñ apparēt tm̄ codices rationū:allego gl.no.in.c.ſane.ij.xxiiij.
q.ij.in verbo liberoꝛuꝫ. ¶ Septimus modus videtur no.elici ex tex.
iuncta gl.in.c.cum in dioceſi.de vſu.vt p famā ⁊ aliqua argumenta
ſeu adminicula pbeꝫ manifeſtus.⁊ hunc intellectū ſecutus eſt ibi re
colende memoꝛie do.Franꝫa.poſtea Car.floꝛentinus dicēs ibi ſuffi-
cere ad irritationē teſtamēti qd poſt moꝛtē pbeꝫ hec ſolennis fama.
intelligo cū aliquibus argumētis ſeu adminiculis. Hoc idē tenuit q
dam doc.in.q.facti allegādo vt recitat Fed.ꝯſ.lxij.ſed eidē Fede.hoc
nō placet dicēti qd illō.c.loquiꝫ quo ad imponēdā penā ꝯſilij gnalis
de quo in.c.q̄ in oībus.eo.ti.vt.ſ.vſurarius arceaꝫ a cōione altaris ⁊
ab eccleſiaſtica ſepultura:⁊ vt ab eo oblationes nō recipianꝫ q̄ hoc
expedit animab⁹ vſurarioꝝ ⁊ an agiꝫ de magno piudicio ſec⁹ ſi age
retur ad irritationē teſtamēti.nā cū teſtm̄ ſit res fauoꝛabilis.de re in
di.c.fi.⁊.l.in teſtamentis.ff.de reg.iur.dꝫ reqri ſtrictioꝛ probatio. Iteꝫ
ſcđm eū diſpoſitio illius.c.reqrit ferendā ſniam.q̄ fama ⁊ argumen
ta ſufficiūt vt p iudicē poſſit vſurarius publicari,⁊ tūc per penas vr
geri.añ ṽo publicationē nō pōt dici manifeſt⁹.⁊ ſic ſi deceſſit añ pu-
blicationē nō pōt dici qd teſtm̄ fuerit cōditū ab vſurario manifeſto,
qd reqrit dictū.c.quāquā.⁊ hūc intellectū ad illū tex.poſuit ⁊ tenuit
Hoſt.in.d.c.cū in dioceſi.vñ exponit ibi tex.manifeſtos.i.manifeſtā-
dos per ſniam iudicis.⁊ in.c.q̄ in ṽbo manifeſti.exponit.i.notoꝛij et
ſic videꝫ Hoſt.velle qd ṽbū manifeſtū ponaꝫ ibi p notoꝛio iuris vel
facti. Attamē iudicio meo iſte intellectus extoꝛquet literā illius.c.cū
i dioceſi nā ſi bñ ſciuiſſet papa dicere qd deberēt prius publicari.ar.
c.ad audientiā.de deci.ſed ſimpliciter dixit qd ſi cōſtiterit eos eē vſu
rarios manifeſtos p famā vt pncipiū.c.intelligaꝫ p alia argumēta et
q tunc p penā in lateranenſi cōſilio ſtatutā coercēātur. Unde ponde
ro illud ṽrbū ſi cōſtiterit, Conſtet ergo iudici de publicato p famam
⁊ argumenta:nō aūt hoc eſt manifeſtādū p ſententiā vt dixit. Hoſt.
nam de ſnia nulla ibi fit mētio.⁊ ideo teneo gl.⁊ ſequētes. Nā placet
mihi reſtrictio quā facit Fed.vt illū habeat locū illa pbatio reſpectu
penarū que habenꝫ i.d.c.q̄.licet eñ fatēdū ſit q de illis penis loqua
tur ille tex.tñ cum.c.q̄ loquaꝫ ſimpliciter de vſurario manifeſto ſicut
facit.c.quāquā.⁊ habeamus illō verbū manifeſtū ꝯtra vſurarios.in
d.c.cū in dioceſi.ita debemus intelligere etiā quo ad diſpoſitionē.c.
quāquā.vbi loquitur etiā de vſurario manifeſto.ar.l.nō pn̄t.ff.de le-
gi. Ad hoc no.theoꝛicā Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iure in ver.
iuxta premiſſa.vbi dixit qd pꝛopria verbi ſignificatio ſumiꝫ ex autoꝛi
tate iuris vt ſi in aliqua iuris parte reperiaꝫ illud vocabulum decla
ratū.vt p totū ti.de ṽb.ſig. Itē nō apparet ſufficiēs rō inter penas.c.
quāquā.⁊.c.cū in dioceſi.nā in.c.cū in dioceſi.agitur de pena ſpūali.
in.c.quāq̄.de tpali magis aūt eſt timēda pena ſpiritualis quā tēpo-
ralis.ar.xj.q.j.precipim⁹.ſi ergo in penis ſpūalibus ſufficiāt fama et
argumēta ergo ⁊ in tpalib⁹. Intelligo tñ qd argumenta ſeu indicia
ſint vrgētia ⁊ ſaltē cōcludāt defunctū vſurariū fuiſſe.ar.eoꝝ.q legun
tur ⁊ no.in.l.iudicia.C.de pba.⁊ hoc eſt admittēdū in odiū vſurario
rum q̄ ꝯctus ſuos ita validāt vt vix poſſint apparere cōuinci vt cle.
vnica.de vſu. Nā vbi pbationes de facili neceſſario ꝯcludētes nō re
periuntur admittūtur pbationes leniores ⁊ tenuiores.vt in.c.preter
ea de teſti.⁊ in.c.cū dilecti.⁊ qd ibi no.de electio.⁊.c.veniēs.ē.de teſt.
¶ Octauū modū ponit idē do.Car.in.d.c.cū in dioceſi.dicēs qd cū
manifeſtū ſit qd probari pōt.vt no.glo.in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mu.
ſi etiā poſt moꝛtē pbeꝫ aliquē fuiſſe vſurariū,ſatis pbaꝫ qd erat ma
nifeſtus vſurarius.⁊ hoc ſolū ſufficiet ſcđm eū ad irritationē teſtamē
ti. Hoc ſimpliciter mihi nō placet.ſi eñ ſufficeret ſola exiſtētia dlicti
vſurarij ad qd iura exquirent qualitatē manifeſti vt cōiter faciunt.
vt.d.c.q̄q̄.c.q̄.⁊.c.cū tu.⁊.c.cū in dioceſi.prealle.iura eñ magis teſtā
tur ⁊ pſequunt delicta publica quā occulta.lꝫ pbari poſſint.vt pba
tur i.c.vra.⁊.c.fi.d coha.cle.⁊ mu.⁊.xxxij.q.v.chriſtiana religio.Et ꝯ
rium huius dicti ꝯſuluerūt bal.Lau.de Pinu.bar.de ſali.vt recitat
Pe.de anc.in repe.c.canonū.de ꝯſti. Ego ṽo in hoc dubio vt alſ de
facto cōſului aiaduerto qd iura in hac materia nō requirūt neceſſita
tē facti nec tacite nec expſſe:ſed exiſtūt dūtaxat qualitatē manifeſti.
vt patet in.d.c.quāquā.debem⁹ ergo capere ṽba proprie ⁊ nō impro
prie tñ q̄ ſumus in materia odioſa cum agatur de irritatiōe teſtamē
ti.tum q̄ agaꝫ vt animabus vſurarioꝝ ⁊ reipublice ꝯſulaꝫ.vt colli
gitur ex.c.j.⁊.ſi.eo.titu.tum q̄ non debemus in aliqua diſpoſitione a
propria verborum ſignificatione recedere niſi de mente cōſtet aperte
vel ſaltem per indicia.vt in.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.l.ſi.de verb.ſigni.
⁊.l.lꝫ imperatoꝛ.ff.de lega.j. Notoꝛium autem ⁊ manifeſtū ⁊ occultum
⁊ pene occultum differunt inter ſe.vt no.Jo.an.d.⁊ Calde.in.c.veſtra.
prealle.⁊ gl.q.j.manifeſta.⁊ Bar.aliqd in.l.heredes palā.ff.de te.⁊
Spe.in tit.de notoꝛijs crimi.§.ſequiꝫ de manifeſto. Notoꝛium autem
facti diffiniꝫ qd ē factū ſic exhibitū ꝯſpectui hoim,qd nulla pōt ter
giuerſatione celari.vt in.c.euidētia.de accu.⁊.c.cū dilecti.de pur.can.

Occultum

Occultum eſt qđ ꝓbari nõ põt.vt i.c.vnico.vt eccle.be.⁊.c. erubeſcāt. xxxij.di.⁊.c.ſi oīa.vj.q.vj. Pene occultum đr qđ ꝑ paucos vel difficiliter ꝓbari põt.de pe.di.j.§.hec ergo ſecreta. Manifeſtũ v̄o ꝓprie ⁊ in ſua ſpecie ſumptũ cõiter diffinitur.qđ eſt publica ſeu famoſa inſinuatio vel ꝓclamatio ⁊ cõis ex certa ſcientia ⁊ certis autorib⁹ ꝓueniēs ⁊ ꝙ ꝓbari põt.ita diffinit̃ cõiter ꝑ oēs.vt not.gl.in.d.c.manifeſta.Joā.an.⁊ Jo.cal.in.d.c.v̄ra.⁊ Spec.in.d.§.ſequit̃ de manifeſto.Et in hoc differt a fama.q꞉ illa procedit qñqꝫ ex certo autore ⁊ ſola ſuſpitione. Manifeſtũ v̄o ex certa ſcientia ⁊ certis autorib⁹,vt.ſ.dictũ eſt.⁊ no.in.d.c.v̄ra.⁊ pꝫ in quo differat ab occulto ⁊ pene occulto ⁊ notorio.⁊ iđ not.dixit Spe.i loco ꝑalle.qđ manifeſtũ ponit̃ qñqꝫ ꝓ notorio,improprie.⁊ ſic ſumit̃.ij.q.j.manifeſta.⁊.c.cũ olim.⁊.c.ex parte.de v̄.ſig. Proprie aũt differt a notorio.vt ꝓbat̃ in.d.l.heredes palā.ff.de teſt. vbi teſtator đr palā.i.manifeſte heredē nũcupare qñ nõ in publicũ ſꝫ corā teſtib⁹ q requirunt̃ in teſtõ illam nominat.ad idem.xj.q.iij.corũ. ⁊ clarius in.c.q꞉ ſuſpecti.iij.q.v.iuncto e qđ not.Archi.Vel dicamus qđ no.đt Joā.cal.in.d.c.v̄ra.qđ manifeſtũ ſumit̃ duobus modis.ſ.vt genus ⁊ includit ſub ſe manifeſtũ vt eſt ſpecies ⁊ notorium꞉vñ h̄ eſt vera.Omne notoriũ eſt manifeſtũ ⁊ ſic ſumit̃ in dictis.c.manifeſta.⁊ c.de manifeſta.⁊.c.ex ꝑte.⁊.c.cũ oliꝫ.vt ꝓbat̃ ibi ex ſubiecta materia. Scđo ſumit̃ in ſua ſpecie diſtincta a notorio.⁊ tũc diffinit̃ vt.ſ.dixi. ¶ Ad ꝓpoſitũ ergo cũ ꝓꝑa vocabuli ſignificatio ſumat̃ ex diffinitione vt.l.j.⁊ qđ ibi no.ff.de te.⁊.l.j. de aut.tut.⁊.xxj.di.cleros.⁊.xxv.diſt. perlectis.ꝑ Bart.in.d.l.oēs ꝓplĩ.ff.de iuſti.⁊.iur.⁊.d.l.j.Et ſꝫm d̄riam manifeſti differt a notorio ⁊ occulto꞉ſeu pene occulto debemus.in.d.c.quãꝙ.ſumere illud verbũ manifeſtũ in ſuo ꝓprio ſignificato.vt ſaltē ſtet in ſuo gñe ⁊ ſic includat notoriũ ⁊ manifeſtũ.Vel ſtet in ꝓpria ſpecie꞉⁊ ſic differat a notorio.nõ aũt debemus capere ꝓ notorio tm̃ vt qdā ⁊ male q꞉ iſte eſſet intellectus improprius.⁊ ex nulla iuris ꝑte habemus qđ debeam⁹ v̄ba impropriare. ¶ Dicam⁹ ergo qđ manifeſtus vſurarius eſt is ꝯ quē degenerat notoriũ iuris vel facti꞉vel de quo eſt cõis ꝓclamatio ⁊ inſinuatio ꝓcedens ex certa ſciētia ⁊ certis autorib⁹ ⁊ q ꝓbari põt qđ eſt vſurari⁹.⁊ hoc v̄r ſenſiſſe bal.in.d.l.j.licet nõ ita ꝓbauerit.⁊ hic modus probādi eſt iuri cõſentane⁹ ⁊ probatur ex ꝓprio ſignificato v̄borũ.nec ſtat in meris opinionibus doc.ſic ꝑmiſſi modi ꝓbādi ꝑ alios traditi.Ad ꝓpoſitũ ergo noſtrum cũ i caſu ꝑſupponat̃ qđ iſte de cuius teſtamento querit̃ põt ꝓbari qđ fuit vſurarius.Itē qđ de hoc fuit in eius vita cõis ⁊ clamoſa inſinuatio in ꝑplo.q̄ quidē ꝓceſſit ex certa ſcientia ⁊ certis autoribus cũ ꝓceſſerat ex eo q꞉ mutuabat ad vſurā꞉⁊ a perſonis quib⁹ mutuabat.ſatis ⁊ indubitanter põt dici qđ eſt vſurarius manifeſtus.⁊ per conſequēs quod eius teſtamentum nõ valuit cautione in forma debita nõ preſtita.Et hec ſufficiant ad dei laudem ⁊ gloriam.Nico.Abbas.

¶ Conſilium.iij.

1 ☞ Dubitans de validitate prime collationis põt ſecũdā impetrare.
2 A regulis cõibus recedere nõ debemus niſi quaten⁹ ꝓuiſuꝫ reperit̃.
3 Ducatus comitatus ⁊ marchionatus non diuiduntur.
4 Primogenitus in indiuiſibilibus iure diuino ſcđogenitis prefertur.
5 Vaſalli alium dñm conſentire non poſſunt ſine domini voluntate.
6 Cognitio vel dilatio non eſt neceſſaria vbi preceſſit iudicium hominis in mera executione.
7 Heres mariti an poſſit opponere de adulterio contra vxorem repetentem dotem ſi maritus in vita vxorem accuſauerit.
8 Imperator ſi alteri vendat rem alienam vt propriam pretendens illam rem eſſe ſuam non poteſt contra detinentes actiones mouere.
9 Rem propriam quis violentes inuadere non poteſt.
10 Preſcriptio per litis conteſtationem interrumpitur.
11 Lex quamuis prohibeat diuiſionem ducatus vel dignitatis inter plures tamen conſuetudo in oppoſitum eſt valida.
12 Ruſticus poteſt emere dignitates ⁊ iuriſdictiones que ſunt patrimonium venditoris.

Omnipotētis dei genitricis ꝫ Marie poſtulato ex corde ſuffragio.Nitar in ꝑñti cauſa ob multitudinē dubioꝝ eſſe breuiloquus꞉ita qđ ſingula cuiuſqꝫ cauſe dubia cõcluſiue vt ſenſero attingā ¶ Et primo iuxta ordinē ad ꝑmũ q̄ſitũ qđ fuit.Vtrũ ſuꝑ iure dicti comitatus Bigorre dñs comes Fuxi ſimul duobus titulis donationis.ſ.⁊ teſtamēti domine Petronille olim comitiſſe valeat ſe iuuare.Ego aīaduerto qđ in donatione quā olim dña Petronilla fecit quondā dño Gaſtoni vicecomiti bearnē.⁊ Matthee ei⁹ vxori filie ipſi⁹ dñe Petronille ⁊ oībus hr̄dibus ex eis legitime natis vel naſcituris ⁊ oī eoꝝ ſucceſſioni legitime nulla ſpecifice facta fuit mētio de comitatu Bigorre đ quo pñs eſt q̄ſtio ſed fuit facta i gñe de oī iure qđ habebat vl̃ habere debebat rõne ſucceſſiōis in oīb⁹ poſſeſſionib⁹ dñijs reb⁹ mobilib⁹ vel imobilibus q̄ de iure in bonis patris ſui ipſius dñe Petronille ⁊ ad eam ſpectabāt.ita ꝙ haberēt ⁊ tenerēt totā terrā patris ſui.vbicunqꝫ eſſet ad eorũ ſuoꝝ heredum voluntatē ⁊c.Quapropter ſi dictus comitat⁹ Bigorre nõ ꝯpetebat dicte dñe Petronille ex ꝑſona p̄ris ſui claꝝ eſt qđ nõ cõprehēdebat̃ ſub illa donatiōe q̄ fuit reſtricta ad bona olim patris ſui vt đr in facti narratione.⁊ per cõſequens nõ põt dictus comes Fuxi ſe tueri ex illa donatiōe cũ nõ potuiſſent illi a quib⁹ cām ⁊ ius in dicto comitatu habuit.donatio em̄ nõ extendit̃ vltra mētē donātis.vt in.l.nec ignorās.C.de don.⁊.c.cũ dilectus.e.tit.facit.l.ſi vnquā.⁊ qđ ibi no.C.de reuo.don.Et hoc caſu dicendũ qđ ex ſolo teſtõ dicte dñe Petronille ⁊ ex diſpoſitiōe materna.ſ.dñe Iſabellis poterit comes Fuxi ſe iuuare.ar.in.l.iij.§.ex plurib⁹.ff.de acqr.poſ.vbi đr quod ſi ei q ꝓ emptore poſſidebat heres ſim.eandē rem ⁊ pro emptore ⁊ herede poſſideo.Si v̄o cõprehendebat̃ comitatus Bigorre ſub illa donatiōe generali꞉vt puta q꞉ ꝑuenerat ex ſucceſſiōe paterna aut dicti comitat⁹ fuit facta traditio in vita ipſius donatricis.ita qđ in donatarios tranſiuit ipſius dñiũ.⁊ tunc inutilis videt̃ ſubſtitutio facta de Matthea ⁊ eius ſucceſſione legitima reſpectu dicti comitat⁹ q꞉ cũ dict⁹ comitatus deſiuiſſet eſſe ipſius dñe Petronille ⁊ icepiſſet eſſe dicte dñe Matthee nõ potuit amplius đ illo comitatu facere teſtamētũ ſubſtituēdo ꝑſertim ipſam dominã Mattheam nõ em̄ vꝫ legatum cũ legatario lego rē ipſius legatarij.vt in.§.ſed rē.inſti.de lega.Itē qđ meũ eſt ex vna cauſa ex alia meũ fieri nõ p̄t niſi deſinat eſſe meũ꞉vt.c.inter dilectos.de fi.inſtru.§.ceterũ.⁊.l.iij.§.ex pluribus.ff.đ acqui.poſ.⁊.C.de ꝯhen.emp.l.cũ res.Fateor tamē qđ lꝫ ex pluribus cauſis diuerſo t̄pe ꝯtingentib⁹.nõ poſſit quis eiuſdē rei acqrere dñium vt in dictis iuribus ⁊ plene ꝑ Bart.in.d.§.ex pluribus tamen ex pluribus ti.põt ſe defendere ⁊ tueri.Et preſertim qñ dubitari põt de validitate primi.vt no.Jo.an.poſt Jo.mo.in.c.cũ perſone.de priuil.leg.lib.vj.ſuꝑ gl.fi.in nouella.Ad hoc bñ facit.c.poſt electionem.de conceſ.preben.⁊.c.ex parte aſtenſis.eo.tit.facit.c.cũ olim.ff.de priuil.

1 ¶ Hinc cõſuluit Pau.de lea.† qđ dubitans de validitate ꝑme collationis ſeu inſtitutiōis põt ⁊ vltimo impetrare ſcđam,nõ poſſit agēdo vtrũqꝫ ꝓſequi ꝑ.c.vt quis duas.de elec.li.vj.⁊.d.§.ex plurib⁹.Sed vt ex eis poſſit ſe đfendere.⁊ ſic dico qđ hoc caſu poterit dict⁹ comes Fuxi ſe defendere ex vtroqꝫ titulo.Reus em̄ põt ex pluribus ⁊ diuerſis exceptionibus ⁊ cauſis ſe defendere꞉vt in regula null⁹ plurib⁹.de reg.iur.li.vj.⁊.l.nemo.ff.de excep.Si v̄o dicti comitatus non fuit facta traditio ꝑ dictam dominam Petronillam꞉tũc cũ ex ſola dõatione tranſiuerit dñiũ.vt.l.quoties.in fi.C.de rei ven.⁊.l.traditionibus. C.de pac.Vtilis fuit ⁊ valida diſpoſitio teſtamētaria.valuit enim ꝙ illico fuit acquiſitũ dominiũ ſine traditione.valet em̄ legatum rei nihil debite ꝓpter acq̄ſitionē dominij,vt eſt tex.in.l.iij.§.ſi rē.ff.de le.ij. ⁊ hoc caſu poſſunt cõcurrere plures cauſe vt no.Bar.in.d.§.et pluribus.⁊ in dubio poteſt dict⁹ comes ſe tueri hoc caſu ex donatiōe ⁊ ex teſtamēto dicte dñe Petronille a qua autores dicti domini comitis habuerũt cauſam.Et hoc quo ad primuꝫ dubiũ. ¶ Tamē vltra quesitum ego animaduerto quod aut comitatus iſte nõ eſt feudũ꞉tũc cadit nobilis queſtio.vtrũ primogenitus venit ſemꝑ iure ꝓprio ꝓpter ea que ſtatim dicam i ſeq.qõne an iure hereditario tanꝙ heres p̄ris vel matris.Et hanc queſtionem ſubtiliter tangit Old.conſi.xcvij.et tandē ꝯcludit quod capit tanꝙ heres.⁊ ſic debet ſe fundare ex teſtamēto vbi interceſſit vel vt ſucceſſor ab inteſtato vbi nõ interceſſit꞉mouet̃ iter cetera.q꞉ talis ſucceſſio ꝑmogenitureṽr inducta ꝓpter bonũ publicum contra communes regulas que volunt vnum filiũ admitti ⁊ reliquos excludit.vt in aut̃.de triē.⁊ ſemi.§.hinc nos.⁊.l.maximũ vitium.C.de libe.prete.lꝫ ergo lex ⁊ conſuetudo deferat regnum ſeu comitatum debemus dicere quod ſibi deferat vt heredi quēadmodũ alijs filijs lex defert legitimam ſine grauamine.l.qm̄ nouella.C.de inoffi.teſt.⁊.l.omnimodo.e.ti.⁊ tñ non poſſunt ipſam legitimam conſequi ſi volũt abſtinere a legitīa hereditate.vt no.Bar.in.l.gerit.de acqui.here.vñ lꝫ lex deferat.tamen in ea poteſt filius inſtitui hr̄s.vt in.c.raynutius ⁊ raynaldus.de teſta.Ad predicta facit bon⁹ text.in c.j.an agna.vel fi.defun.repu.here.po.fe.re.col.x.vbi patet ꝙ nõ põt filius repudiare hereditatē꞉⁊ retinere ſibi feudum.⁊ tamen feudũ eſt debitum filio.vt in.c.j.de ſuc.feu.ea.col.Preterea nõ debem⁹ recedere a † cõibus regulis niſi quatenus reperitur prouiſum.l.precipim⁹.

2 in fi.C.de app.ſed nõ reperimus receſſum a cõibus regulis niſi vt dignitas debeat̃ primogenito.vt in.c.licet de voto.ergo in alijs debemus ſtare cõibus regulis vt recipiatur iure hereditario ⁊ nõ ꝓprio. ¶ Si autem dictus comitatus eſt feudum,tunc eſt maius dubium quo iure filius heres inſtitutus ſuccedat in feudo.nam nõ ṽr ex teſtamento꞉q꞉ circa feudi nihil poteſt diſpoſitio teſtatoris.vt in.d.c.j. de ſuc.feu.nec vt ab inteſtato꞉q꞉ non debet quis ſuccedere teſtatus ⁊ inteſtatus.In ꝯrium facit tex.in.d.c.vnico.an agna.vel filij.vbi pꝫ qđ nõ poteſt filius hereditatem ſine beneficio repudiare ergo capit iure hereditario.Bal.hāc qōnē format in.d.c.j.de ſuc.feu.Et primo dicit quod nec ex teſtõ nec ab inteſtato capit,ſed iure ſucceſſorio feudorum.nec mirum cum alijs hoc eueniat.vt inſtit.de acqui.per arrogationem.⁊.C.de fideicõ.aut̃.hoc amplius.⁊ hoc idem cõtigit in pupillo qui proprie nõ dicitur decedere inteſtatus.vt.l.j.in ꝑn.ff.de ſuis ⁊ legi.licet benigno intellectu pro inteſtato habeatur.vt ibi.Vel ſecundo poteſt dici ſꝫm eum qđ ſuccedit in feudo non ex teſtamēto꞉ſed q꞉ tranſit in vniuerſitatē,⁊ ꝓpterea venit feudũ in petitionē hereditatis.vt.ff.de peti.here.l.itē vidēdũ.§.fi.⁊ in edicto diui adriani.et ſic

cum vniuerſitate pt filiꝰ inſtitui in feudũ, qꝛ nec pōt vna res excipi ab inſtitutiōe hr̄dis. iuxta ea q̄ habēt ꝛ no. in. l. j. ff. de he. inſti. pt ergo filius dicere feudũ ad ſe ptinere ex iure ſucceſſorio feudoꝝ vl' qꝛ fuit heres pr̄is vel mr̄is ꝛ in hr̄ditate eſt feudũ. ꝛ ex his pt inſtitui dictꝰ comes Fuxi ſup intētiōe ſua. ¶ Uenio ad ſcd̄3 dubiũ. Utrũ. ſ. ex verbis teſtamēti dn̄e Petronille in qbꝰ Squinato ꝛ Jordano frībꝰ ſubſtituit dn̄a3 Mattheā pmogenitā ſuā ꝛ poſt eā ſuā legitimā ſucceſſionē ꝛc. debuit dn̄a Cōſtātia eiuſdē Matthee iā defūcte pmogenita poſt deceſſu3 Jordani ꝛ Squinati ad ſucceſſionē dicti comitatꝰ Bigorre ſine ſuis ſororibꝰ inſolidū puenire. Et vr̄ pmo q̄ nō, qꝛ oēs filij ꝛ filie debēt eq̄liter ſuis parētibꝰ ſuccedere. vt in. l. maximũ vitiũ. C. de libe. ꝑte. ꝛ in auē. in ſucceſſiōe. C. ad tertul. ꝛ i corpore vñ ſumiē ēt ſi ſit feudũ. q̄ caſu ſi eſt pr̄nũ nō ſuccedūt femine, niſi ſit dictũ in ꝯceſſiōe feudi. ſ3 oēs maſculi ſuccedūt eq̄liter. vt. c. j. de ſuc. feu. co. x. Si aūt eſt feudũ mr̄nũ preferunē maſculi ſ3 in defectũ maſculoꝝ veniūt femine oēs equaliter. vt in. c. j. de bene. feu. col. x. ¶ S3 his nō obſtātibꝰ ꝯriũ verius arbitror in caſu noſtro. vt. ſ. dn̄a Cōſtātia ſola debuerit in comitatu preferri alijs ſuis ſororibꝰ. Moueor qꝛ in iſtis dignitatibꝰ q̄ ſint indiuiſibiles. vt in. c. ipialē. ꝑterea. de phi. feu. ali. p Fed. col. x. 03 ſuccedere primogenitus deferunē eñ ordinē geniture. vt eſt tex. in. c. licet. ō voto. adeo q̄ alij filij nequeunt in his dignitatibꝰ petere legitima ne fiat diuiſio regni ſeu comitatus. vt eſt glo. not. in. d. c. l3. ꝛ. c. ſi hr̄des. de teſta. tenēt Inn. Jo. and. Hoſti. ꝛ cōiter canoniſte in. d. c. l3. vnde dicit ibi Joā. and. q̄ ex generali ꝯſuetudine iſte dignitates vt regnũ comitatus ducatus marchionatus ꝛ ſimiles deferunē ordine geniture. que quidem generalis conſuetudo fulcitur lege canonica. vt. d. c. l3. Jtem lege diuina vt pt3 Geñ. xxvij. Jbi patent iura primogeniture dū dixit pr̄ benedicendo filium primogenitũ. Det tibi deus de rore celi ꝛ de pigu edie terre abūdantiam ꝛc. Per hec eñ denotaē dn̄m hereditatis. Deinde ſubditur. Seruiāt tibi populi, id eſt ruſtici ꝛ plebej. Et adorent te tribus. i. nobiles. Eſto dn̄s fratrũ tuorum ꝛ incuruenē ante te. Faciendo ſ. fidelitatem ꝛ obediētiā exhibēdo. Fulcitur etiā hec generalis cōſue-

3 tudo lege Federici imperatoris † ſm quā ducatꝰ comitatꝰ ꝛ marchionatus non diuiduntē in. d. §. preterea. facit qd̄ not. Bar. in auē. poſt fratres. C. de legi. here. Et per hoc ꝯcludit Jo. an. in. d. c. licet. q̄ pater nō pōt hoc ius primogenito auferre vt alius. ſ. ſuccedat comitatu ſeu regno. cũ ſit firmatum lege canonica diuina ꝛ conſuetudinaria. ar. in. l. nemo pōt. ff. de leg. j. ꝛ de teſta. c. requiſiſti. ꝛ. c. tua. de foro comp. c. ſi diligēti. Legitima eñ primogeniti eſt tota hr̄ditas huiꝰ pncipatꝰ ſeu comitatus. ergo ſine cā primogenitus illa priuari nō pōt ſecūdũ eu3 ad hoc qd̄ legi. ꝛ not. in. c. Raynaldꝰ. de teſt. ꝛ hoc iuſvt dignitas deferatur pmogenito fuit iductū pp bonũ publicũ ꝛ in fauorē ꝛ honorē ipe rij vt pncipatꝰ q ſub ipſo ſunt integri pſeuerēt. ar. ff. ō exer. l. ne i plures. ꝛ ō pig. c. ſignificāte. facit ō pbē. c. minoribꝰ. ꝛ. c. delicto. Et meli' p vnũ quā p plures ꝯſules iperio viſuj eſt. Pūo naturali philoſopho q ſic ait. Enei volūt male diſponi pluralitas pncipatuũ nō eſt bōa. vnꝰ ergo pnceps. Preterea philoſopho romano viſuz fuit reipub. p vnũ vtilis ꝯſulerē. l. ij. §. deinde. ff. de origi. iur. Ex quibꝰ oībus infero ad caſu3 nr̄m cũ dn̄a Petronilla nō haberet filios maſculos ſ3 tm̄ feminas ex primo ꝛ ſcd̄o mr̄imonio q̄ comitatus Uigore vel alia dignitas eiuſdem debuit de iure puenire ad dn̄am Mattheā eiꝰ filiā pmogenitā, nec potuit dn̄a Petronilla comitatũ deferre Squinato nepoti ex filia, vt pt3 ex p̄dictis ꝛ p ꝯñs poſt morte3 dn̄e Matthee debuit comitatus p̄dictus deuenire ad dn̄am Cōſtātia3 eius filiam primogenitam que de iure fuit preferenda alijs filiabus dn̄e Petronille, quia nepos prefertur patruo ex quo dignitas eſt radicata in perſonam primogeniti premortui. ꝑ in. d. c. licet. ꝛ plene per Joan. and. in addi. Spec. ſuper rub. de feu. vbi idem voluit ſi dignitas nunquam fuiſſet radicata in perſonam primogeniti dicens q̄ filius primogenitus prefertur ſecundogenito. qꝛ filius repreſentat primogenitam. ꝛ idem ſubtiliſſime voluit Old. conſi. cclvij. vbi hoc probat iure diuino nature et

4 ſcripto. † Jure nanq; diuino dicit certum eſſe q̄ primogenitus in indiuiſibilibus vt comitatus ꝛ regnũ ſecundogenitis pferē. vt. ſ. dictu3 fuit. Cōſtat aūt q̄ illud ius primogeniture pt primogenitus vendere ꝛ donare ꝛ in alium transferre. vt. q. i. quā periculoſu3. Si ergo iſtō ius eſt ceſſibile, ergo tranſmiſſibile ad heredes maxime ad filiũ. arg. ff. de acquir. rer. domi. l. quedam. Jure nature etiam hoc pbaē, qꝛ pater in filio ſuā partem retinet ꝛ in eo repreſentatur ꝛ vna perſona reputaē, vt l. fi. C. de impub. ꝛ alijs ſub. vnde licet pater eius deceſſit. tamē qꝛ eius filius partem eius repreſentat videtur per eũ viuere ꝛ ceſeri ac ſi totꝰ viueret poſtq̄ viuit pars. arg. ff. de cōtrahē. emp. l. domũ. Jure ſcripto probatur. qꝛ idem iuris eſt de toto quo ad totũ. qd̄ eſt de parte quoad partem. ff. de rei vend. l. que de tota. ſ. pt3 qꝛ in ſucceſſione hr̄ditatis. plures nepotes ex vno filio defuncto p vno alio reputanē. ꝛ p hoc veniunt cũ patruis in ſtirpē nō in capita. in auē. de he. q ab inteſt. defe. §. i. ꝛ in auē. in ſucceſſiōe ergo eodē modo debet repreſentare vbi agitur de iure platiōis ordinis geniture. ad hoc facit. ff. de colla. l. dedit dotē ſuus. ꝛ eo titu. l. ſi nepotes. vbi dr̄ q̄ auus ꝑpter filij perſonam d3 nepti dare dotē. tāta eſt enim patris ꝛ filij identitas qd̄ a patre in filium vr̄ eſſe quedā cōtinuatio dn̄ij ꝛ etiā viuo patre filij quodāmodo domini eſtimanē. l. in ſuis. ff. de libe. ꝛ poſthu. ꝛ veniet filius ad iſtō ius qd̄ patri erat queſitum in habitu ꝛ ſic nō in actu. Et q̄q̄ bart. ſenſerit in. d. autē. poſt fratres, qd̄ hoc nō habeat locũ in feudalibꝰ. vt. ſ. nepos ſuccedat in locũ ſui pr̄is. ꝯriũ tamē eſt verum. vt probaē in. c. j. de ſuc. feu. ꝛ. c. j. ꝛ. ij. ō feu. mar. ꝛ. c. j. ō na. ſuc. feu. co. x. vbi nepos ſuccedit cũ patruo in feudo diuiſibili tenendo locũ ſui pr̄is vt ibi p Bal. Et de hoc al's plene ꝯſului, ſed qꝛ nō facit ad materiā noſtrā nō multũ inſiſtā cũ dn̄a Matthea ſupuiueret dn̄e Petronille. Un̄ ꝯcludo qd̄ dn̄a Cōſtantia debuit alijs proferri ꝛ ſola dicto comitatu Bigorre ſuccedere. tñ de iure cōi rōibus p̄dictis tũ ex diſpoſitiōe dicte domine Petronille inquantũ ſubſtituit Mattheā ꝛ ſuā ſucceſſiōe legitimā. nā dn̄a Cōſtātia eſt ſucceſſio legitima cũ ſit primogenita dicte domine Matthee. vt. d. c. licet ego parũ curo ō illa ſubſtitutiōe, qꝛ vt dixi de iure cōi debebaē dn̄e Matthee tanq̄ pmogenite. maxime qꝛ erat filia ex pr̄io mr̄imonio iuxta ea q̄ habēt ꝛ no. i. c. mulieri. ſi ō feu. fu. cōtrouer. col. x. ꝛ poſt mortē dn̄e Matthee debuit de iure peruenire ad dn̄am Cōſtātiā cũ eēt primogenita dn̄e Matthe. ꝛ de p̄dictis p Old. ꝯſi. xcvij. ꝛ cōſi. cclviij. palle. ꝛ ſatis dicta ſubſtitutio facta per dn̄a3 Petronillā ſi dn̄a Matthea nō claruit debito tpe nec dn̄a Cōſtātia poſt mortē eius matris ꝯ inſtitutionē factā de Squinato et Jordano. ad hoc qd̄ no. bar. in. l. filio p̄terito. ff. de iniuſto. rup. ꝛ irri. teſta. ꝛ. l. ij. C. de poſth. prete. vel exhere. ꝛ p Jo. an. in. d. c. l3. vbi dt̄ q̄ ſi filius primogenitꝰ proſtergaē in dignitate d3 agere ꝑponēdo q̄relā vel ad ſupplementũ ſi aliter ordinatũ eſſet vt qꝛ fuit inſtitutꝰ hr̄s in aliqua re, niſi minori parte cōtentus eſſet vel ſuũ ius vēdat. vt. d. c. q̄ piculoſum. ꝛ. c. officij. de teſt. ꝛ. l. ꝯ maiores. C. de ioffi. de teſt. ¶ Ex his infertur ad ſolutionē tertie qōnis: quid. ſ. intelligatur per illa v̄ba eius legitimā ſucceſſionē ꝛc. Nā dn̄a Petronilla ſubſtituit i comitatũ Bigorre dn̄a3 Mattheā, ꝛ poſt ipſius mortē eius legitimā ſucceſſionē. Dico eñ quo ad caſum noſtrũ q̄ venit dn̄a Cōſtātia primogenita ipſius dn̄e Matthee ex quo nō habuit maſculos. nā in dignitatibus legitima ſucceſſio eſt pmogenita. vt in. d. c. l3. de voto. ꝛ. ſ. plene dixi. ꝛ femina ſuccedit in dignitatibꝰ defectu maſculoꝝ. xij. q. ij. cũ deuotiſſimā. verba eñ debent intelligi ſm ſubiectā materiā. vt legiē ꝛ no. in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad treb. per Bar. in. l. galiꝰ. §. etiam. ff. de lib. ꝛ poſth. ꝛ. l. ſi tibi decē. §. ſi pactus. ff. de pactis. vbi no. q̄ re tranſmiſſibili ad ſolos filios appellatione heredum intelligitur de filijs. ꝛ idē no. in. c. j. de ſuc. feu. col. x. ꝛ p bal. in. c. j. de vatu. ſuc. feu. eadē col. Talia eñ ſunt ſubiecta qualia predicata pmittūē. vt in. l. ſi defenſor. ff. de interroga. acti. ꝛ in. c. inter dilectos. de fide inſtr. S3 in alia materia quid veniret appellatione ſucceſſionis. vt ſi nō extarent filij maſculi vel femine, credo q̄ illi tm̄ quibus eſt prima ſpes ſuccedēdi abinteſtato. ſ. vbi poneretur v̄bum legitima. Nā verbum ſucceſſio in materia nr̄a cũ ſubſtituto ad ſucceſſionē alicuiꝰ, hi venire videntur quibus eſt prima ſpes ſuccedendi illi. vt. l. ſciant. cuncti. C. de leg. here. ꝛ q̄ ibi no. glo. ꝛ plenius p Bar. in. l. ij. ff. qui petant tuto. ꝛ p gl. in. l. nepotibus. C. eo. in quibus legiē ꝛ no. q̄ dicuntur vocari ad ſucceſſionem alicuius quibus eſt pma ſpes ſuccedendi in teſtō vel ab inteſtato. Sed vbi poneretur verbum legitima vt in caſu. noſtro, credo quod debeat reſtringi ad eos qui vocātur ab inteſtato. ar. in. l. j. cum ibi no. C. de ſuis ꝛ legi. Hinc tutores legitimi vocanē illi qꝛ lege vocātur ab inteſtato: teſtamētarij v̄o qui deputanē p teſtōres vt patet in titulo de legitimis tuto. ꝛ titulo. de teſt. tute. ſecꝰ aūt ſi fuiſſet dictũ. Concedo tibi hec ꝛ ſucceſſoribus quibuſcũq;. Nā tūc ēt in materia feudali non ſolum includūtur tria genera heredũ. vt inſtit. de here. quali. ꝛ dif. ſ3 ēt legatarij: qꝛ legatarius in re legata quodāmō hr̄s ē. vt in. l. in conuentionibus. ff. de v̄. ſig. Et hoc vltimũ poſuit bal. in. c. imperialē. primo reſponſo. de phi. feu. alie. p Fede. coll. x. S3 in caſu noſtro nō eſt inteſtandũ: qꝛ neceſſario propter ſubiectam materiam debuit intelligi de domina Cōſtātia ex quo erat primogenita domine Matthee: vt ſupradixi. ¶ Et per ea q̄ dixi in ſcd̄o dubio infero ad deciſionē quarte qōnis q̄ eſt. Utrum legitima iure nature debita aut trebellianica locũ habeaē in dicto comitatu Bigorre per mortē Spinati comitis: Et breuiter dico q̄ nō qꝛ ex iſtis dignitatibꝰ nō detrahitur aliqua falcidia etiam debita iure nature: ne contingat fieri ſucceſſionē dignitatis ꝯ iuris diſpoſitionē vt in. d. c. imperialē. §. preterea, de prohi. feu. per Fede. co. x. no. glo. Jnn. ꝛ cōiter doc. in. d. c. licet. de voto. vbi videtur caſus ſecundum intellectum cōem. ꝛ p gloſ. in. c. ſi heredes de teſta. Dicunt tamen Jo. ꝛ Hoſtiē. in. d. c. licet. qd̄ vbi pater ꝑter comitatũ nihil aliud habuit vnde poſſent alij filij viuere. quod tunc pmogenitus qui ſuccedit in comitatu tenetur alijs filijs ſecundogenitus aliquid aſſignare vnde viuant ſi conſiderata nobilitate ꝛ facultatibus pncipatus honeſtā ſuſtētationem pōt habere. ar. C. de libe. ꝑte. l. maximum vitium. ꝛ. in. c. raynaldus. de teſt. ¶ Uenio ad quintam qōnem. Utrũ receptio facta p curiam bigorre gn̄ale3 de dicta Cōſtātia in dn̄am ꝛ cōmitiſſam ius aliqd̄ ipſi cōſuluerint vltra ius ſuũ. de quo. ſ. dictũ eſt. Et in hoc ſic puto diſtinguendum, q̄ aūt domina Conſtantia habebat ius in illo comitatu. ꝛ tūc per re-

ceptionem

ceptionem.curie ſeu oīm de comitatu nullū ius de nouo fuit acquiſi-
tum domine Cōſtantie:quia cū populus eſſet nō liber ſed ſubiectus
non habebat poteſtatē transferēdi iuriſdictionem vel ius cōferendi.
tamē quia pro nō dato habetur qd ab illo datur qui de iure dare nō
poteſt.in.c.qd antē.de iur.patro.ꝛ.c.daibertū.j.qd.vij.ꝛ nemo poteſt
plus iuris in aliū trāſferre ꝙ ipſe noſcatur habere.vt in.l.traditio.ff.
de acq.re.do.ꝛ.c.nuper.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ maxime ſi pſuppo-
5 natur qd ille comitatus ſit feudalis. † Nam vaſalli nō pñt in alium
dñm cōſentire ſine dñi volūtate etiā ꝓrogando in certo caſu alterius
iuriſdictionē.vt no.gl.ꝛ Bal.in.d.l.imperialē.§.pe.de phi.feu.al.per
Fede.col.x.no.doc.in.c.ceterū.de iudi.fuit ergo illa receptio facti exe-
cutio iuris iā habiti que nullū ius de nouo tribuit ſicut in ſimili dici-
tur in canonicis recipientibus in canonicū illum cui papa vel ali⁹ ſu-
perior iuſte prouidit de canonicatu:nō eñ recipiendo illū:ius de no-
uo cōferunt.vnde etiā excōicati pñt talem receptionem facere vt legi-
tur ꝛ notatur in.c.pro illorum.de prebē.ꝛ.c.capitulū ſancte crucis.de
reſcrip.ꝛ.c.eā te.eo.ti.Si aūt dicta domina cōſtantia nullū ius habe-
bat:ꝛ tunc aut curia illius comitatus Bigorre non habebat ex con-
ſuetudine vel priuilegio ſpeciali ius eligendi comitem.ꝛ nullū ius po-
tuit in dictā dñam Conſtantiam transferre:quinimo incidiſſet dicta
dña Cōſtātia in crimē leſe maieſtatis.vt.l.ij.ff.ad.l.iuli.maieſta.not.
Bar.in tractatu de tyrāno.in ver.vj.ꝛ Bal.in.l.decernim⁹.C.de ſacr.
ſan.eccle. ¶ Aut habebat curia ius ꝛ poteſtatē eligendi comitē.ꝛ tūc
ſic ex ignorātia dictā dñam Cōſtātiā recepiſſet:credendo ſcz ipſam eſ-
ſe verā comitiſſam,ꝛ tūc nullum ius de nouo fuiſſet in illā tranſlatuz
quod error etiam iuris impedit tranſlationē ꝛ prorogationem iuriſ-
ditionis.vt in.l.ſi quis per errorē.ff.de iuriſdi.om.iud.ꝛ ibi per Bar.
ꝛ per Inn.in.c.ad petitionē.de accuſa.In omni eñ diſpoſitione req-
ritur poteſtas ꝛ volūtas,ꝛ altero deficiente nō valet.vt in.c.cū ſuper.
de offi.dele.ꝛ.l.multū intereſt.C.ſi quis alte.vel ſibi.Hinc eñ deficie-
bat voluntas dato errore.ad hoc.l.qui in aliena.ꝛ.l.ſi is ad quem.ff.
de acq.here.ꝛ.c.ex parte aſtenſis.de conceſ.pben.ꝛ qd ibi no.maxime
per Jo.an.poſt Hoſt.ꝛ Bart.in.d.l.ſi is ad quē.ꝛ.d.l.ſi quis p errorē.
ſed ſi ſciuiſſent nullū ius illi cōpetere ꝛ recepiſſent illā in dominā Co-
mitiſſam.tūc ius ꝛ titulus comitatus fuiſſet in illā tranſlatus.vt no.
Bar.in.d.tractatu.de tyrāno.ꝛ bal.in.d.l.decernimus.nam ꝛ mulier
pōt habere iuriſditionē cū venit acceſſorie ad dignitatē.vt in.c.ſigni
ficauit.de reſcri.ꝛ.d.c.cū deuotiſſimā.xij.q.ij.ꝛ qd in eis no. ¶ Venio
ad ſextā queſtionē.Utrū propter homagium ꝛ fidelitatis iuramen-
tum per Squinatū ꝛ Cōſtantiam regi Anglie duci Aquitanei pſti-
tum eo modo quo poſitū eſt in caſu feudum comitat⁹ Bigorre fuerit
eccleſie Auicien.apertū ita quod eadē eccleſia potuerit poſſeſſionem
dicti comitat⁹ inuadere abſqꝫ cauſe cognitione.Et vr primo qd ili-
co feudum fuit dño apertū ex quo iuramētū homagij fuit alij preſti-
tum.qr preſtādo vaſallus non dño iuramentū alienauit quantū in ſe
fuit feudū ꝛ iō ipſo facto cecidit a iure ſuo.hoc tenēt Jo.an.ꝛ Hoſti.
ꝛ cōiter ſequuntur ibi doc.in.c.eā te.de iureiurā.Alienans aūt feu.lū
ipſo facto cadit a iure ſuo.ꝛ feudū eſt apertum domino nec prodeſt
vaſallo ſi poſtea illud recuperet.Hec probantur in.c.imperialem.pri
mo reſponſo.maxime iuncta glo.reuertatur.de prohibi.feud.alie.per
Fede.col.x.ꝛ in.c.vno.quid iuris ſit ſi poſt aliena.feud.vaſal.id recu.ꝛ
in.c.ij.de feu.facit qd in ſimili legit̃ ꝛ not.in.c.fi.de loca.Item alio re-
ſpectu feudū videt̃ reuerſum ad eccleſiam Auicien.qr vaſallus noui
ter ſuccedēs tenetur dñiū vel hrditatē adire intra annū ꝛ diē inueſti
turā petēdo ꝛ fidelitatē pollicēdo qd ſi nō fecerit cadit a iure ſuo.pro
bat̃ in.c.vno.de capi.cōra.colla.x.ꝛ no.in.c.ij.de feu.pal.ſꝫ nec Squi-
natus nec domina cōſtantia hoc fecerunt ergo ceciderūt a iure ſuo.ꝛ
feudū fuit apertū domino. ¶ Sed his non obſtantibus dico qd in
caſu noſtro feudum ꝓpter predicta minime fuit apertū eccleſie Aui
cien.vel alteri nō domino.Moueor quia Squinatus ꝛ cōſtātia ꝛ alij
ſucceſſores ignorabant qd comitatus Bigorre pertineret ad eccleſiā
Auicien.cum nō eſſet in poſſeſſione illius.imo vr̃ qd libere dictus co
mitatus pertineret ad dominā Petronillā vt pſupponitur in princi
pio donationis.vbi dicitur quod erat domina ꝛ proprietaria illi⁹ co
mitatus Bigorre.ꝛ quod toto tempore vite ſue qd fuit.xl.annoruꝫ ꝛ
vltra fuit in vera ꝛ pacifica poſſeſſione dicti comitatus nō eñ fuiſſet
proprietaria ſi fuiſſet feudū ad aliū pertinēs:qr ꝓprietas feudi perti
net ad dominū.ad vaſallum vero ſolū pertinet vtile dñium.vt.in.c.ſi
diligenti.ꝛ quod ibi no.Inn.de preſcrip.ꝛ.c.vno.in fi.quibus caſibus
feu.admit.colla.x.facit.l.j.ꝛ.ij.ff.ſi ager vec.vel emphi.ꝛ not.in.c.j.de
capi.conra.Itē preſuppoſito ſine veritatis piudicio qd dictus comi
tat⁹ fuiſſet feudū eccleſie Auicien.tamē ex quo hoc ꝓbabile ignora
bant poſſeſſores nō incurrunt penam alteri iurando vel ex toto dire
cte alienando quod plus eſt.tex.ſingularis cum glo.in.c.vno.de con-
trouer.inter dñm ꝛ empt.feud.colla.x.vbi aperte dicitur quod tunc
per alienationē feudū domino aperitur cum a ſciente beneficiū ven-
ditur.ſecus ſi ab ignorāte.ꝛ idem dicit ibi tex.in fin.in alijs alienatio-
nibus.ꝛ hoc vltimū poteſt adaptari in alienatiōe indirecta cū alteri
ꝙ domino ignoranter preſtat̃ fidelitatis iuramētū ꝛ de illo text.facit
ibi Bal.ſubtiliſſimus doc.maximū feſtū dicēs illum tex.valde ſingu-
larem in oībus alienationibus in quibus alienans cadit a iure ſuo
vt intelligatur qñ alienatio fit a ſciente.ſecus ſi ab ignorāte rei quali-
tatē.ſimilis diſtinctio fit.ff.de leg.ij.l.fi.§.fi.Quinimo ſi vaſallus offen
dit dñm probabiliter ignorans eū dominū non perdit feudum.vt eſt
tex.no.in.c.vno.quib⁹ modis feu.admit.coll.x.ꝛ ibi ſingulariter hoc
no.Bar.Idē dicendū in eo qd iſti nō petierūt inueſtiturā intra an-
num ꝛ diē nec obtulerūt eccleſie Auciē.debito tpe fidelitatis iuramē
tum.Nam tunc cōmittitur pena cū vaſallus ſcit ſe ad hec teneri:ſec⁹
ſi probabiliter ignoraret ꝛ cū alteri quis ſucceſſit.ſatis eſt probabilis
ignorātia vt notāter dicit Bal.in.d.c.j.de capi.cōra.Nō eñ eſt igno-
ranti ꝓbabiliter imputādū.ar.in.l.nec nos.C.de capti.ꝛ.l.regula.ff.
de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ.c.gr̃a.de reſcrip.li.vj.ꝛ in regula is q in ius ſucce-
dit alterius.de re.iur.li.vj.facit qd in ſi.no.de emphyteuta qd ſi ꝓba-
bili errore duct⁹ puta qr alteri ſucceſſit nō ſoluit canonem debito tpe
non incidit de equitate in penā.vt no.gl.ij.de iure emphy.ꝛ ſequitur
ibi Bar.ꝛ Dy.in dicta regula is q in ius.ꝛ doc.in.c.fi.de loca. Uiden
tur etiā pdicti Squinat⁹ ꝛ Cōſtātia etiam ſi ſciuiſſent de iure eccleſie
Auiciē.excuſati duci aqtanei regi Anglie pſtādo iuramentū:qr hoc
fecerūt ꝓpter iuſtiſſimū metū timētes illius potētiā q inceperat inua
dere caſtrum de lorda cū exercitu magno.per hoc ergo iuramētū fide
litatis metu pſtitū nulla iuriſditio ſeu poteſtas fuit in illū regem ſeu
ducē tranſlata.qr in iuriſditione conferenda metus vitiat ipſo facto
l.ij.ff.de iudi.no.Bar.quaſi in terminis nr̃is in tractatu de tyrāno in
ver.vj.ꝛ ſequenti.Quinimo ꝛ ſola potētia alicuius vel verba ſeu mine
quādoqꝫ inferūt iuſtū metū habito reſpectu ad qualitatē perſonarū.
vt dicit glo.no.in.c.pe.qd metus cau.facit.l.pe.cū ſequē.C.e.ꝛ qd not.
Bar.in.l.ad inuidiā.ꝛ.c.metū.eo.ti.Et hoc de hac qōne in qua con-
cludo qd nullā penā illi Squinatus ꝛ Cōſtantia incurrerūt.ꝛ ꝑ cōſe-
quens nō licuit eccleſie Auiciē.poſſeſſionē dicti comitatus inuadere
maxime ſine cauſe cognitione.ar.in.l.fi.C.ſi ꝑ vim vel alio mō. ¶ Ex
his ꝛ alijs q̃ dixi ſupra in.ij.q.infert̃ ad deciſionem ſeptime.q.q̃ fuit ſi
Squinatus aut domina Cōſtātia potuerūt per factū ſuū preiudica-
re legitime ſucceſſioni dñe Matthee ad quā ex ſubſtitutione dict⁹ co
mitatus venire debebat.vt eñ ptꝫ ex predictis in precedenti.c.nullū
detrimentū dicti Squinatus ꝛ Conſtātia ex illo fidelitatis iuramen
to pati debuerūt.ꝛ ꝑ cōſequēs nec ſucceſſores inſontes debēt aliq̃ pe
na affici.ꝛ ſic remanet deciſa hec qd. ¶ Sed pſuppoſito ꝙ i aliquo
deliquiſſent ꝓpter qd fuiſſent ꝑuati,vel priuandi feudo comitat⁹.an
habuiſſent preiudicare alijs agnatis ſeu filijs dñe Matthee.qd ma-
gna eſt inter doctores,ꝛ pleniſſime hr̃ materia ꝑ Dyn.in regula nō
dꝫ.de re.iur.li.vj.ꝛ ꝑ Cy.in.l.ij.C.de lib.ꝛ eoꝝ lib.ꝑ Bar.in.l.eum.ff.
de inter.ꝛ releg.per gl.in.c.j.de ſuc.feu.col.x.ꝛ.c.j.in fi.de pace iur.fir.
ea.colla.plene ꝑ bal.in.c.j.§.aut ſi libellario.quibus modis feu.amit.
col.x.ꝛ in.c.j.ſi vaſal.feu.pri.cui debe.eadē col.Dyn.in effectu voluit
diſtinguere.an feudum ſit paternū ſeu ꝓpriū preiudicet alijs.aut ani
tuꝫ ſeu a gñe vlteriori ꝛ nō piudicet.Cy.diſtinxit aliter ꝙ aut filij ſeu
agnati veniūt iure ꝓprio:vt qr qs acquiſiuit feudū ꝓ ſe ꝛ filijs,ꝛ non
preiudicat alijs.aut veniunt iure delinquētis.ꝛ preiudicat̃.hoc dicit
Bar.eſſe ꝫ tex.in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pue.Ideo ipſe aliter diſtinguit di-
cens qd aut vaſallus cōmiſit delictū ꝓpter qd directo venit ꝑuādus
feudo.vt qr delinquit in perſonā domini:vel cōtra cōuentionē feudi
ꝛ nocet alijs.ꝛ ſic feudū aperitur dño.vt.d.c.j.ꝛ in.c.vno.quibus mo
dis feu.amit.Aut commiſit delictū propter quod non venit directo
ꝑuandus feudo.ſꝫ cōſequētiā vt qr venit priuandus omnibus
bonis.ꝛ tunc non nocet filijs ꝛ agnatis cū non deliquerit in cā feu-
di.Bal.in.d.§.aut ſi libellario.videtur multum dubitaſſe.Et conſi
derat ibi tres culpas.Una culpa eſt quando delinquitur in perſonā
dñi vere interpretatiue:ꝛ tunc ad dominū reuertitur vt habeat ſal-
tem hāc ſue iniurie vltionē.vt.c.j.§.deniqꝫ.que ſit prima cauſa bñfi.
amit.col.x.ꝛ hoc ſi vaſall⁹ non fecit iſtud ſtudioſe vt priuet agnatos
nam ſi doloſe ita deliquiſſet equum eſſet dicere qd dñs ex tali dlicto
ſeu dolo nō dꝫ lucrari.ar.in.l.fi.ff.de eo ꝑ quē fac.erit.ꝛ in.c.fi.de re-
nuntia.li.vj.Scda culpa eſt qñ delinquitur extra perſonā domini et
tuc agnati ꝛ nō dñs. ¶ Tertia culpa eſt in caſu alienatiōis.Nā vaſal
lus alienando fundum ſine domini voluntate videt̃ dominum con-
temnere ꝛ fidē non ſeruare,ꝛ ideo cadit feudo.vt in predicto ti.q̃ ſit
pri.cau.be.amit.§.illud eñ.ꝛ.§.fi.ꝛ de vaſa.qui contra conſti.lot.feu.
ali.c.vno.vbi videtur qd ad dominum reuertitur.Sed refert Jac.de
bel.dixiſſe hoc verū ſi feudum eſt nouum vel non extent agnati.ſecus
ſi paternum.Que opinio eſt ſatis equa ſcdm Bald.Et hāc ēt fuit ſe
cutus Dy.vt.ꝫ.dixi.Et facit hec opi.vt per factū Squinati ꝛ cōſtan
tie non fuerit preiudicium generatum alijs agnatis qui de iure debe
bant ſuccedere in comitatu.vel ſecundū Bal.prima opinio ſit vera ſi
non per colluſionē ꝛ fraudē agnatoꝝ.ſecunda opi.vt non preiudicet
procedat ſi in fraudē agnatoꝝ vaſallus feudum alienauit vel aliter
deliqit.Tertio ōt poſſe dici qd feudū redit ad dominū.tamen filij et
agnati imo etiam filia nō exiſtentibus maſculis dꝫ redimere a dño,ꝛ
dominus cogit̃ eos inueſtire,vt in tituloqualiter potu.olīꝫ feu.ali.c.
j.§.fi.vel ſcdm eū contingēda eſt hec diſtinctio cum precedenti ꝛ bñ
ſm ipm vltimo dicit,vel dic vt extra.d feu.c.§.ſed doc.ibi cōmuniter

tranſeunt:cũ opi.ſupradicta.quã etiã multi antiqui doctores tenue-
runt.vt recitat Jo.an.in addi.Spe.in ti.de feu.§.vlt. poſt princi.⁊ ibi
ſatis ꝑ Spe.de hac materia.ſed idẽ Bal.multas al's opi.refert.in.d.
c.j.ſi vaſal.feu.pri.⁊ inter ceteros refert quoſdam tenuiſſe illam opiñ.
Dy.⁊ vltimate dt inter cetera ꝯſiderãdã formã inueſtiture.ſi em̃ dñs
dixit.Cõcedo caſtrũ in feudũ:Tertio ⁊ ſuis heredibꝰ de vno in alteꝝ
reuertendo.Uel cõcedo omnibꝰ ꝑncipaliter vel cum extent filij ⁊ ne-
potes dicit cõcedo attentis meritis ſingulorũ.tunc dicit ſe nõ puta-
re quod culpa vnius alteri noceat qꝛ vnuſquiſqꝫ per ſe cenſet:⁊ tanꝗ̃
dependens ab alio.Hinc dicit do.Jac.de na.in ſumma ſua ti.quibus
modis feu.amit.quod eſt aliquãdo tale feudum qđ nulla ex cã vel in
gratitu dine eſt amiſſibile:vt puta qꝛ ſit datũ ex eo qđ a morte dãtem
liberauit.vel ad hoſtibꝰ vel latrunculis eripuerat.vt.ff.de don.l.ſi pa
ter.§.j.⁊ ſic magnitudo meritorũ cum decretis cõpenſat.allegat tñ in
hoc vltimo Bal.arg.in ꝯ̃rium quod demerita vltima magis ponde-
rentur quã precedẽtia merita:quia vltima culpa nocet.ff.de acti.em.
l.ſi per emptorẽ.Primũ dictũ videt verius:qꝛ videtur remuneratio ⁊
merces laboris eximij ⁊ magni potius quã bñficiũ.arg.xij.q.ij.quicũ-
qꝫ ſuffragio.⁊ eſt ſingulare dictũ.dicit quedã alia que nõ faciunt ad
propoſitũ.Et hec verba Bal.ſatis mihi placẽt.Et niſi nõ fuiſſet fa-
cta cõceſſio per verba predicta vel ſimilia certe opi.Dyn. quã plures
numero ſequuntur videtur multum equa per.l.iij.ff.de interd.⁊ rele.
ꝫ opi.Bar.ſit de ſubtilitate ⁊ rigore ⁊ videatur verior ꝑ.d.c.j.ſi vaſal.
feu.pri.cũ ſi.⁊ videtur de mẽte Spe.in.d.§.ſi.⁊ videt tenere Bal.in.c.
imperialem.§.inſuper.de prohi.feu.ali.per Feder.vbi dicit quod de
iure cõi delictũ patris nõ debet in hoc nocere filio qñ nõ ꝑuenit feu-
dum a patre ſed a genere vlteriori:quia non habet hoc caſu illud a pa
tre ſed maiores ſui videntur illud ſibi dediſſe.d.l.iij.ff. de inter. ⁊ rele.
Jtẽ per delictũ pater videtur extinctus ⁊ de medio ſublatus.vt.ff. de
cõtratabu.l.j.§.filium.Sed ſcđm conſuetudinẽ feudorũ dicit qđ no-
cet filio.⁊ motiuũ cõſuetudinis fuit vt vaſalli magis metuãt.nam na
turale eſt magis metuere in filio quã in ſe.vt.ff.qđ metus cau.l.iſti qui
dem.in ſi.Sed in dubijs debemꝰ maxime in iudicãdo ſequi opinionẽ
benigniorẽ.vt in regula in penis.li.vj.⁊.l.ꝑ̃ſes.⁊.l.pe.ff.de penis. cum
ſi.Ex quo videt cõcludendũ ad ꝑpoſitũ qđ cum iſte comitatus vigo
re ſit a gñe vlteriori ꝑ̃ſuppoſito qđ ſit feudalis ⁊ qđ Squinatus ⁊ cõ-
ſtantia deliquerit:tamen non dꝫ preiudicari alijs agnatis qn ſaltem
debeãt habere ex noua inueſtitura ſcđm limitationẽ Bald.ꝑ̃dictam:
ſed vt dixi nõ reperit qđ ſcienter aliqd cõmiſerit cõtra dñm propter
qđ deberent priuari.põderãdus eſt etiã tex.in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri. qꝛ
nõ indiſtincte priuat oẽs agnatos.ſed vſqꝫ ad tertiũ gradũ.ſꝫ qꝛ non
multũ facit ad ꝑpoſitũ noſtrũ aliter nõ in iſto.¶Ad octauã qõne q̃
eſt.Si nõ potuit eccleſia Anicĩẽ.de facto ⁊ ſine cauſe cognitiõe inua
dere:an in tali cauſe cognitiõe.Squinatꝰ ⁊ Conſtãtia debuerit voca
ri ⁊ vocati cõuinci.Jndubie dico qꝛ vbicũqꝫ abſenti põt defenſio cõ-
petere nõ dꝫ aliquid agitari in illius preiudiciũ eo non vocato.vt.c.
eccleſia ſancte marie.de cõdi.⁊ in.c.inter quatuor.de maio.⁊ ob.⁊.c.j.
de cã poſ.⁊ ꝑprie.⁊.iij.q.ix.caueãt.⁊.c.oĩa.⁊.ij.qđ.j.nos in quẽquã.⁊.l.
de vnoquoqꝫ.⁊.l.ꝯtumaciã.ff.de re iud.⁊.l. ceſſante.⁊.l. tres denũtia-
tiones.C.quõ ⁊ qñ iudex.⁊.l.j.§.item ex eo.ff.que ſen.ſine app.reſcin.
Hinc eſt qđ etiã in notorio requirit citatio ex qua põt abſenti aliqua
defenſio ꝯpetere.vt no.in.c.ad noſtrã de iureiu.⁊ in.c.porro.de diuor.
⁊ in.c.vr̃a.de coha.cleri.⁊ mulie.⁊ quo ad caſum noſtrũ eſt gloſſ.⁊ ex-
preſſius ibi per Bald.in.c.j.quibus modis feu.amit.§.vel cũ filia.vbi
no.Bal.poſt gl.qđ ꝑpter culpas nõ perditur feudũ ipſo iure preter-
quam in caſu alienationis.ſed requirit iudiciũ ⁊ cauſe cognitio ⁊ ſen
tentia.⁊ idem no.gl.in.c.imperiale.§.calidis.in verbo reuertatur. de
prohi.feu.ali.per Fede.colla.x.⁊ hec ſine partis preſentia exerceri nõ
poſſunt:qꝛ cauſarũ merita partiũ aſſertiõe panduntur.l.ſi.C.ſi ꝑ vim
vel alio modo.⁊.c.cũ ex lr̃is.de in integ.reſti.alias nihil valet quicqd
agitur in partis abſentia.vt in iuribus ſuperius allegatis.maxime in
c.oĩa.⁊.c.cauent.⁊.l.de vnoquoqꝫ.adeo qđ neqꝫ interlocutoria parti
preiudicialis ferri põt in abſentia ipſius partis.vt not.in.l.nec quic-
quam.§.vbi decretum.ff.de offi.procõ.licet aliud ſenſerit Jnnoc.in.c.
querelã.de procu.⁊.c.auditis.e.tit.Sed primũ dictũ communiter te-
netur.Et dictũ Jnn.ꝑcedit in interlocutoria nullius vel modici pre
iudicij:dicitur tamẽ Bal.in.d.§.vel cũ filia qđ in caſu alienationis ꝑ
dit vaſallis feudũ ipſo facto.allegat Jnno.in.c.ij.de feu.Ego allego
gloſſ.que hoc aperte tꝫ in.d.c.calidis.preal.reddit ipſe rationem ſpe-
cialitati:qꝛ videtur hoc caſu vaſallus habere feudũ pro derelicto.ar.
ff.de dam.infec.l.pretoris.cum ſua glo.nõ contingit hec ratio in caſu
noſtro cũ ſemper illi comitatum poſſederit.Jtem vt ipſe dicit ẽt hoc
caſu requiritur ſententia ſuper declaratione amiſſiõis.nam vbicũqꝫ
quis incidit in penam ipſo facto requiritur ante apprehenſiouẽ ſeu
executionẽ ſnĩe declaratoria.vt eſt tex.no.in.c. cum ſecundum leges.
de hereti.lib.vj.⁊.l.eius qui delatorem.⁊ ibi per Bar.ff. de iure fiſ.Et
not.replicat idẽ Bald.in.c.vno.de feudo ſine cul.non amit.col.x. vbi
dicit quod in mera executione vbi preceſſit iudiciũ hominis non eſt
neceſſaria cognitio vel dilatio.allegat Jnno.in.c.ex rõne. de app.qđ
dicit menti tenendum.Sed ego dico in hoc diſtinguendũ melius vt
ipſe Jnno.in.c.cum ſup.de cauſa poſ.⁊ proprie .prope finem in ver-
bo preiudicio.⁊ nõ inſiſto.qꝛ nõ eſt materia noſtra.⁊ per Bar.in .l.a
diuo pio.ff.de re iudi.Sed venio ad ſecundũ mẽbrũ Bal.qđ facit ad
materiã noſtrã.aut aliter de executiõe ſnĩe legis ⁊ eſt neceſſarius li-
bellus cum nõ proceſſerit aliquod iudiciũ quod eſt no.facit ad predi
cta tex.in.d.c.vno.⁊ in.c.j.de feu.ſine cul.nõ amit.vbi no.colligit qđ
prius dꝫ cognoſci de culpa antequã vaſallus deijciatur.cognoſci au
tem nõ põt niſi parte preſente.vt.c.cũ ex literis.de in integ.reſti.⁊.l.
ſi.C.ſi per vim vel alio modo.Et maxime hoc procedit vbi pretẽdit
iuſta cauſa,⁊ negatur delictum,quia nõ debet eſſe dñs iudex in fa-
cto proprio.vt probatur.in.l.imperialem.§.preterea.de ꝑhi.feu.ali.ꝑ
Fede.col.x.⁊ ibi glo.expreſſa.in.c.callidis.in verbo reuertat.⁊ in.c.ce
terũ.de iudi.⁊ per ibi no.hec queſtio ſatis terminatur.Nã vbicũqꝫ ẽ
queſtio inter dñm ⁊ vaſallũ vt puta qꝛ dñs feudi incidiſſet in cõmiſ-
ſam ⁊ vaſallus negat debet per partes curie.i.alios vaſallos eiuſdeꝫ
dñe queſtio terminari.⁊ ſi nõ hꝫ alios vaſallos ſeu pares debet adiri
iudex ordinarius rei vt no.glo.⁊ Bald.in.d.§.preterea.q eſt. § . pe . ⁊
doc.in gl.in.d.c.ceterũ.quinimo plus dico qđ cũ in caſu noſtro eccle
ſia Anicien.diceret dominã Cõſtantiã ſuã eſſe vaſallum:⁊ illa nega
ret nõ debeat cognoſcere paret curie nec ipſe,ſꝫ iudex ordinariꝰ illiꝰ
dñe Cõſtãtie ſeu alterius comitiſſe vel comitis qcunqꝫ ſit cũ neget
illud eſſe feudũ.ideo cauſa debet deduci ad iudicẽ naturalẽ ipſiꝰ con
uenti,qꝛ actor dꝫ ſequi forum rei.hoc expreſſe tenent doc.in.d.c.cete
rum.⁊ Bald.in.§.peñ.probat in.c.j.de lege cõra.colla.x.quinimo in
terminis latioribꝰ.ſ.in emphiteota q nõ ſoluit cautionẽ ꝑ bienniuꝫ ⁊
trientiũ,ſꝫ iura dicant quod poſſit per dñm expelli.vt in.c.potuit.de
loca.⁊.l.ij.de iure emphi.tñ vt notãter dt Spe.in.ti.de loca.§.nũc ali
qua.ver.xlviij.ſi emphiteota allegat aliquã iuſtã cauſam non debet
dñs ꝑpria autoritate illũ expellere:ſed ad iudicẽ illuꝫ cauſe dꝫ ꝑfer
re.ad idẽ qđ no.Cy.in.d.l.ij.Cõcludo ergo qđ debuerũt.Squinatus
⁊ Cõſtantia ad iudiciũ reuocari:⁊ per ꝯſequẽs quicqd actum fuit in
eoꝝ abſentia eis legitime nõ citatis nõ valuit. Et hoc de hac qõne.
¶Jn noua queſtione qua queritur ſi dicti Squinatꝰ ⁊ Cõſtãtia in
vita ſua nõ fuerint placitati:an eorũ heredes potuerit an poſſint pla
citari.dico qđ nõ.gl.i.c.j.quibus mo.feu.amit .format qõnem per ca
ſum conuerſum:vcꝫ ſi dñs non placitauit vaſallũ de culpis cõmiſſis
in vita ſua nunquid heres poſſit illam placitare:⁊ cõcludit qđ non .
arg.in.l.omnimodo.C.de inoffi.teſt.⁊ de reuocã.dona.l.j.⁊.ff.de ꝑb .
l.ꝑcula.⁊ idẽ voluit gl.in.l.oĩmodo.bal.dt illud verũ ſi defunctus ha
buit ſpatiũ querelãdi ⁊ nõ eſt cõqueſtus.ſecus ſi nõ habuit vel igno
rauit.alleg.in ar.l.diuus.⁊.l.excipiunt.§.ſi.qđ ſatis poteſt hoc caſu ad
mitti.⁊ fuit hec opinio Jo.an.in.c.ij.de dona,ſup glo.ſi.vbi ponit il
lã limitationẽ bal.alle.de elec.c.cũ in veteri.ff.de cõfir.tuto.l.in cõfir-
mando.⁊. l.vtilitatẽ.Sed quid in dubio noſtro qñ vaſallus nõ fuit
placitatus in vita nũqd ipſius hr̃s poſſit placitari.gl.ibi nõ format
ſed bal.ibi ponit ⁊ aperte nõ ſoluit.ſed dicit qđ eſt ar.ad hãc qõnẽ in
l.rei iudicate.ff.ſol.mat.ſed certe facit ad ꝑ̃cedẽtẽ caſum ⁊ nõ ad iſtũ,
7 †Nam ſcõm verũ intellectũ ponit caſus an heres mariti poſſit oppo
nere de adulterio contra vxorẽ repetentẽ dotẽ ſi maritus in vita ac-
cuſauit vxorẽ.⁊ cõcludit qđ nõ.ſed in caſu noſtro melius facit.l.ſi.C.
de adulte.vbi tractat an maritus poſſit opponere de adulterio con-
tra heredem vxoris ſi oppoſuit in vita vxoris.ſed gl.in.d.c.ſi.de do .
in ſi.format expreſſe hanc queſtionẽ ⁊ per ar.illius text.dicit ꝙ non
ex quo em̃ vaſallo nõ fuit mota queſtio in vita,nõ poteſt inquietari.
eius ſucceſſor ſicut ibi dicimus in donatarij herede q non poteſt mo
leſtari ſi ipſe donatarius non fuit de magnitudine moleſtatꝰ in vita.
Jdem no.gl.j.l.ſi.C.de reuo.do.videtur enim iniuria per taciturnita
tem erga defunctũ remiſſa ſecundũ illã gl.ſed Jo.an.in addi.Spe.in
tit.de feu.§.ſi.format hanc queſtionẽ antiquorum ⁊ concludit quod
ſupra cum limitatione tamen,dicit enim hanc concluſionem proce-
dere vt heres ſeu ſucceſſor vaſalli non poſſit inquietari ſeu placitari
ſi dominus fuit ſciens de culpa defuncti ⁊ habuit tempus ad q̃relã-
dum ⁊ tacuit.ſecus ſi ignorauit,vel non habuit tempus ad querelã.
contra defunctum.arg.in.l.confirmando.⁊ vtilitatem.ff. de confir .
tuto.Jdem voluit bal.in.c.imperialem.§.inſuper.de prohi.feud.ali.
per Fede.vbi bene tetigit hanc qõnem ⁊ mouentur Jo.an.⁊ bal.
quia iſte reuocationes ſunt quaſi proſecutiones iniuriarum que non
dantur heredibus nec ꝯ̃ heredes.l.iniuriarũ.ff.de iniur.Jtem ponit
Bal.⁊ aliam limitationem dicẽs ꝙ ſi eſſet talis felonia ſeu culpa ꝑ
pter,quam vaſallus feudũ ipſo facto perdidiſſet.tũc poſſet agi ab he
rede dñi cõtra heredẽ vaſalli quia iniuria que ſecũ trahit executiõeꝫ
etiam prebende tranſit.vt.l.commiſſa.ff.de publi.no.in.l.iij.§.qđ ait
pretor.ff.quod quiſqꝫ iur.⁊ ideo cõcludit qđ ſi eſſet felonia comiſſa in
alienãdo feudũ vel alia q̃ ex ſpeciali pacto induceret ꝑuationẽ feudi
ipſo facto,tale preiudicium trãſiret in heredẽ etiã querela nõ ꝑ̃para
ta,ꝙ dicit eſſe notãdũ.Quod ſatis mihi placet per tex.iũcta gl.in.d.
c.imperialẽ.§.callidis.in ſi.vbi dicitur ꝙ per alienationem feudũ re-
uertitur ad dñm.⁊ dr ibi glo.qđ ipſo iure in alia tamẽ culpa requirit
ſententia priuatiua,⁊ ꝙ cõuincat vaſallus de culpa in.c.j.de feu.ſine
cul.nõ amit.⁊ no.in gl.in.d.§.callidis.ſupra in precedẽdi qõne aliqd
dixi

dixi. Item limitarē ego hoc dictum bal. niſi dñs ſciēs vaſallum p̄uatum eū p aliquē actum poſitiuum tacite approbauerit. argu. optimū in. c. ex ore. de priuile. ⁊. c. dilecto. de prebē. ⁊. l. ſi filius. ff. fami. herciſ. ⁊ quod no. Bar. in. l. quo eñ. ff. rem ra. habe. ¶ Venio ad decimā queſtionem vtrū iudicatum Auicieñ. in curia regis Francie habitū contra regem Anglie ducem Aquitanie ſup ſpoliatiōe poſſeſſionis ſeu quaſi feudagij ſeu homagij ſuper caſtro de lorda in aliquo dicte Cōſtantie nō vocate nec audite ⁊ iuri ſuo p̄iudicauerit. Et pfecto ſi ver eſt qḋ ſupra in narratione facti preſupponitur, ſ. quod hec dña Conſtantia ignorauerit litem ſup his agitari inter eccleſiā Auiciē. ⁊ regē Anglie nō video qḋ in aliquo dictū iudiciū habuerit ſibi p̄iudicare: qꝛ regulariter ignorāti nō p̄iudicauit etiaꝫ vbi agitur de eo de quo actio p̄mo competebat ignoranti. vt in. l. ſepe. ff. de re iudi. ⁊. c. penul. eo. ti. facit. l. nec preterijt. C. de capt. nec ſnia illa eſſet mandanda executioni in p̄iudiciū dñe Cōſtātie licet valuerit in p̄iudiciū regis Anglie. vt in. c. cū ſup. de re iudi. Et ſi dicatur qḋ preiudicium poterit pretendere dicta domina Conſtātia in executiōe ſententie ſaltē ſup poſſeſſione regis Anglie pri⁹ poſſideret: ſeu qñ recipiēdo iuramētū fidelitatis tā ex ea q̄ a Squinato. ⁊ ſic ſolū eccleſia Auiciē. veniebat ponenda in locū dicti regis. Et iuxta theoricā notabilē Innoc. in. c. veniens de teſti. quā ſequit̃ Bal. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. nō poteſt tertius impedire executionē ſnie pro intereſſe ſuo quando petit̃ fieri in rem non vocātem ſed ab alio poſſeſſam: cū poſſit iſte tertius ita gerere poſt modū pro iure ſuo cōtra iſtum ſcḋm: ſicut cōtra primū. facit l. is a quo. ff. de rei vē. ⁊ qḋ ibi no. Jo. an. poſt Inn. in. c. j. de ꝯceſ. p̄bē. li. vj. Rñdeo quod imo poterat p̄tendere magnum preiudiciuꝫ: quia ſicut intereſt dñi nō perdere ſubiectū. d. c. cū ſuper. ita intereſt ſubiecti non mutare dñm. vt no. dicit Inno. in. c. auditis. de reſcri. ⁊. d. c. cum ſuper. facit. l. principaliter. C. de liber. cau. ⁊ videtur aperte probari in caſu noſtro in. c. imperialem. §. preterea ducatus. de prohi. feu. ali. per Fede. col. x. ⁊. c. j. de lege cōra. ex eadē. ea. col. vbi dicitur dominum nō poſſe ſine vaſalli voluntate in alium feudum transferre. ad idem qḋ legitur ⁊ no. in. c. j. de ma. ⁊ obe. vbi expreſſe hoc volūt Jo. an. ⁊ Hoſti. nec ob. theorica Inn. in. c. veniens. prealle. qꝛ p̄cedit quando tertius reſpectu executionis nullū poteſt pretendere p̄iudiciū: vt puta qꝛ ſit executio circa rem ab alio tertio poſſeſſam. vñ ſecus ſi poſſet pretēdere aliquod preiudiciū. vt in. c. piſanis. ⁊ qḋ ibi no. de reſti. ſpol. vbi bonus text. Item habebat dicta dña Cōſtātia ⁊ aliā notabilē defenſionem. Nam ſi fuiſſet preſens potuiſſet negare. ⁊ ita etiā poſtmodū debuit poſſe in illum regem Anglie fuiſſe aliquam poſſeſſionē ſeu quaſi homagij tranſlatā: qꝛ vt ſupra dixi in. vj. q. cum illi p̄ſtiterit hoc iuramentum regi Anglie p metum actus fuit ipſo iure nullus vt ibi plene dixi. ⁊ per ꝯñs poteſt dici qḋ eccleſia Auiciē. deberet reponi in locum illius dū de iure nihil acquiſiuiſſet rex Anglie: ſꝫ ſi dicta dña Cōſtātia ſciuiſſet litē ꝟſari inter eccl'iā Auiciē. ⁊ regē Anglie ⁊ tacuiſſet nunqd ſibi preiudicium aliqḋ generatū fuiſſet eſt magis dubium. Et primo ſuper proprietate nullū preiudiciū ſibi fuit illatum, tū quia de p̄prietate nō agebat̃ ex ſnia lata in poſſeſſorio nō preiudicat ſup p̄prietate: qꝛ nihil cōmune habet proprietas cum poſſeſſione. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acq. poſ. ⁊. c. paſtoralis. de cauſa poſ. ⁊ p̄prie. tum quia tertio etiam ſcienti ⁊ tacēti non fit preiudiciū ſuper p̄prietate. c. cum ſuper. ⁊ quod ibi no. de cauſa poſ. ⁊ p̄prie. ⁊ hoc ſi ſumus extra caſum. l. ſepe. prout erat in caſu noſtro: qꝛ primo loco non competebat de hoc iure actio dñe Cōſtantie: imo nulla actio ſibi cōpetebat: cū ageret̃ de recipiendo iuramētū fidelitatis ⁊ de poſſeſſione feudi quātum ad dños. Sed dubiū eſt nunqd circa poſſeſſionem ſibi tacēdo preiudicabit. Et videtur primo qḋ ſic p text. no. in. d. c. cū ſup. ſicut eñ ſententia lata contra ſubiectum preiudicat circa poſſeſſionē domino ſcienti ⁊ tacenti. vt ibi. ⁊ ita ſententia lata cōtra dñm dꝫ preiudicare ſubdito ſeu vaſallo ſcienti ⁊ tacenti. ⁊ hoc videt̃ velle Inno. in. c. auditis. de p̄ſcri. vbi ḋt qḋ ſnia lata ꝯ dñm non preiudicat ſubdito nec econuerſo ſi fuit lata cōtra ſubditū p̄iudicat dño niſi ſciuerit ⁊ defenderit. allegat pro hoc vltimo. d. c. penul. de re iudi. ſed in. c. cū ſuper. ⁊. c. penul. eo. ti. reſtringit illud dictū vt p̄iudicetur ſciēti reſpectu poſſeſſionis tm̄. de quo v̄r prima fronte ibi tex. vt ſi fiat executio pro illo q habuit ſniam. ⁊ idē vident̃ tenere ibi cōmuniter canoniſte. Sed ego alias cōſului qḋ etiā circa poſſeſſionē non fit preiudiciū poſſidēti ⁊ tacenti motus principaliter per rationē Inn. in. d. c. auditis. vbi dicit qḋ defenſio cū de ſubiectione agit ſpectat principaliter ⁊ equaliter ad dñm ⁊ ſubiectionem ratione predicta. ergo ſnia cōtra vnum non dꝫ nocere alteri etiam ſciēti ⁊ tacenti qḋ probo per dictā. l. ſepe. ⁊ c. pe. de re iudica. tūc enim ſententia vnius nocet alteri ſcienti ⁊ tacēti cum is cui primo loco cōpetebat actio p̄miſit ſequentē experiri. ⁊ hoc qꝛ poterat illū a iudicio repellere vt ibi ḋr. Sed ſi equaliter ad vtrūqꝫ pertineat defenſio nō potuiſſet dicta dña Conſtantia regem Anglie a iudicio remouere eum litiget de iure principaliter ſuo: ſeu qḋ pretēdebat ſuum ergo nō debuit preiudicari domine Conſtantie ſi tacuiſſet illos litigare p̄miſiſſet cū illi litigarent pro intereſſe eorum. ⁊ ſnia poterat habere effectum in illorum litigantium preiudiciū. hoc etiaꝫ videtur p̄bare tex. in. d. c. cū ſup. ponderādo duo vltra doc. ibi. Primo in eo qḋ dicit qḋ ſententia debet mandari executioni abſqꝫ p̄iudicio illi⁹ epi q p̄tēdebat ſubiectionē, lꝫ ſciuerit cām agi. nō eñ poſſet hec ſnia mandari executioni abſqꝫ preiudicio dñe Cōſtantie vel ſucceſſoris cū cōpelleretur obedire nō dño ⁊ ſibi iuraret ſaltē donec cōſtaret de p̄prietate. nā poſitiōis ꝯmodū maximū eſt. vt inſti. de interdictis. §. cōmodū. Secūdo pondero rationē illius tex. dum dicit qꝛ res īter alios acta nō dꝫ alijs preiudicare. ⁊ ſic ſingulariter vult ille tex. quem neſcio alio qḋ dñs ḋr alia p̄ſona a ſubiecto quo ad hoc vt nullū p̄iudiciū fiat ſibi ex ſnia lata cōtra ſubiectū. ergo pari ratione idem dicēdum eſt in ſubdito qñ fuit actū ꝯ dñm p rationem predictam. Et ad illḋ. c. cū ſuper. quatenus innuit qḋ ſnia mandat̃ executioni ꝯ ſcientem tacentē pōt reſponderi qḋ loquit̃ qñ ſciens non poſſidebat: ⁊ loquitur de quodā preiudicio facti, qꝛ nō poterat impedire executionē fiendā etiā in re vacante ex quo ſciuit ⁊ tacuit. ſecus aūt vbi ip̄e poſſediſſet vel fieret ſibi preiudiciū modo p̄dicto. Et hūc intellectū ad. c. illud tenuit recolende memorie dñs Fran. zab. poſtea Car. florentinus vulgariter nūcupatus. lꝫ nō fuerit p̄dictis motiuis mot⁹. ¶ Sꝫ predicte concluſioni multū obſtare videt̃. d. l. ſepe. in. §. nā ⁊ ſi libert⁹ vbi dicit̃ ꝙ ſi libertus litigans de ſtatu ſuo cū tertio reportauit ſententiā ꝯriā preiudicat dño ſup ſuo iure patronatus. Ad illū eñ tex. pōt dupliciter reſpōderi ꝙ ille tex. hꝫ duos intellectus. Prim⁹ quādo dominus interuenit in iudicio, ⁊ hoc videt̃ ſonare ille tex. ⁊ dicit interueniente ⁊c. ⁊ hūc intellectū tenuit Jo. ⁊ approbat Inn. in. d. c. cum ſuper dixit eñ Jo. ⁊ bene ſm̄ Inn. ꝙ ſi quis iure petat que ego poſſideo in re aliqua me ſciēte ⁊ obtineat, nō tamē mihi p̄iudicat niſi eum defendā, ⁊ exponit ꝟbū. d. l. ſepe. ſ. me interueniente ⁊ defendēte qꝛ ex quo offero me defenſioni facto mihi p̄iudiciū ſi nō probo ḋ iure meo. vt ibi facit. l. qui ſe liti. ff. de peti. here. ¶ Secundus intellectus fuit Rog. vt ſufficiat ſola ſcientia. ⁊ licet Bar. hunc intellectū teneat in. d. l. ſepe. Inn. tñ ⁊ Jo. an. dicunt ꝙ papa videt̃ illum intellectum Rog. reprobare in. d. c. cum ſuper. Sed ſi volumus ſaluare Rog. et Bar. dicamus aliter ⁊ ſic qḋ aut loquimur in liberto litigāte ⁊ ſit domino ſciēti preiudiciū. vt in. d. §. nā ⁊ ſi libertus. ¶ Aut loquimur in alio ſubiecto vel dño litigāte: ⁊ nō fit alteri preiudiciū licet ſcienti: niſi interuenerit in iudicio ⁊ obtulerit ſe defenſioni. ⁊ ita loquatur. d. c. cū ſuper. ⁊ videtur iudicio meo de mente Bar. ſi bene ponderent̃ i. d. l. ſepe. Ratio diuerſitatis eſt, qꝛ libertus fuit cō ſecutus libertatē a domino. ⁊ ſic v̄r habuiſſe licentiam expediendi ſuper domino ⁊ conſequenter ſuper iure patronatus ex licentia ipſius domini. merito fit dño preiudiciū. ſicut eadē rōne dicitur in creditore ſuper dño pignoris agendo hypothecaria vt fiat p̄iudiciū debitori ſcienti habuit eñ illam obligationē facto domini. ⁊ ſic v̄r ſibi dediſſe licentiam ſuper domino litigandi, vt no. Bar. in. d. l. ſepe. in nō ſubiecto aūt ſeu dño feudi ceſſat hec rō: cum nō habeat feudum a ſubdito. licet litiget me re pro iure ſuo. ideo nō debet preiudicare vaſallo etiā ſcienti. Iteꝫ ex alio taciturnitas nō debuit obeſſe domine Conſtantie. erat eñ ip̄m certa ⁊ informata de iure ſuo qḋ ipſa nō eſſet vaſallo. nec ius aliquod fuerat tranſlatū in dictū regē Anglie. cū metu illi feciſſet iuramētū: vt ſupra dixi. Et ſic non eſt verum dicere qḋ permiſerit dñm ſuum agere: ſed prorſus extraneum in veritate ⁊ qḋ ad ius ſuum rōne p̄dicta. Et hec de iſto dubio. ¶ Undecima qḋ. Utrū proceſſus ab illo milite de longo pererio executore pretenſo habitus fuerit null⁹. ita qḋ ab eodē neceſſe nō fuit appellare, ſed ſemper eidē Cōſtātie ⁊ ſuis heredibus fuerit ſalua exceptio nullitatis. Ad quā videt̃ mihi ſecure dicēdū qḋ quicqd eget nullius fuit momēti, qꝛ aliō prorſus egit ꝙ ſibi fuerit ⁊ iniunctū ⁊ cōmiſſum merito factū ſuum fuit nullū cū exceſſerit ſeu peruerterit formā mādati. vt in. c. cū delicta. de reſcrip. ⁊. c. venerabili. de of. dele. ⁊. c. piſanis. de reſti. ſpo. ⁊. l. diligēter. ff. mādati ⁊ expreſſe in terminis noſtris. i. in executore peruertere mandatū tenet glo. in. c. ꝙ ad cōſultationem. de offi. dele. ⁊ idem ibi Jo. an. ⁊ cōmuniter doctores. ⁊ Bar. in. l. ab executore. ff. de appel. ⁊ per cōſequens non fuit neceſſe appellare. vt no. gl. Jo. an. ⁊ Bar. in locis p̄allegatis ⁊ probat̃ iure quia a facto nullo licet poſſit appellari ad ſi nē deuolutiōis negotij et euitetur interim grauamē facti. vt in cap. dilecto. de appel. ⁊ ibi per Inn. ⁊ in. l. cornelia pia. de iure p̄a. non tñ eſt neceſſe quia ſemper auditur quis per viam nullitatis. vt in. c. j. et quod ibi not. de iudi. ⁊. l. j. ⁊. C. quando p̄uo. non eſt neceſ. ⁊. l. ſi expreſſim. ff. de appel. ꝙ aūt ille executor peruerterit ordinē ⁊ mandatum ſibi factū largiſſime p̄tꝫ ex narratiōe facti. Nā ſnia fuit lata īter eccleſiā Auiciē. ⁊ regē Anglie ſup poſſeſſiōe quaſi homagij ⁊ fidelitatis occaſione dicti comitatus ⁊ fuit iniūctū dicto de lōgo pererio vt exequeretur iudicatū. ip̄e vero induxit decanum nomine eccleſie Auiciē. in poſſeſſionem comitatus. ⁊ p̄cepit illis de comitatu vt nulli alij preter eccleſie Auiciē. obedirent. Que verba ſapiunt cōmodaꝫ poſſeſſionem comitatus ⁊ nō poſſeſſionē homagij recipiēdi vl' fidelitatis. Nam ſi noluiſſet exequi iudicatū prout ſibi de iure ⁊ ex forma mandati incumbebat debebat adire dñaꝫ Cōſtantiam vt pretenſam vaſallā ⁊ ſibi p̄cipere vt loco regis Anglie ſeu ducis Aquitanie obediret ⁊ faceret homagiū ſeu fidelitatē eccleſie Auiciē. donec aliud p̄nuntiaretur ſup p̄prietate illius iuris ꝙ nō fecit, ſed prorſus aliud

vnde dico qđ illa executio non valuit: nec reſpectu poſſeſſionis reci-piēdi homagiū: nec reſpectu ipſius comitatus: qꝛ in p̄mo defuit vo-luntas ipſius executoris. in ſcđo defuit p̄tās. ꝛ ſic habuit locū illa re-gula. Qđ noluit potuit qđ voluit adimplere nequit. de offi. dele. c. cū ſuper abbatia. ꝛ. l. multū intereſt. C. ſi qs alte. vl' ſi. Nec obſtat ſi dicat̄ dictū executorē dixiſſe vt nulli alij obedirent p̄ter eccleſie Auiciē. in-quantū iudicatū ꝛ mandatū domini regis ſe extendebat ꝛc. qꝛ verbo vnū dicebat ꝛ cōtrariū faciebat facto, ꝛ ſic p facta cōtraria recedebat vt in. c. cū. M. de conſti. ꝛ. c. ſolicitudinē. de appel. vn̄ erat in eo q̄dam repugnantia. merito neutrū valuit, vt in. l. vbi repugnātia. ff. de reg. iur. ¶ Uenio ad duodecimam q̄onem iſti vicinam in qua q̄ritur. an iudicatū ſcđm p curiā regis prolatū nō tn̄ executioni legitime māda-tum validauerit in aliquo p̄ceſſum illius executoris de lōge pererio prius ſup executione iudicati p̄mi factū. Et breuiter dico qđ nō. nam certū eſt p̄ceſſum illius nullius momēti fuiſſe vt precedēti q̄one p̄ba-tū eſt, ergo nec p ſcđm iudicatū recepit vigorē. qꝛ ſcđm iudicatum vel decretum non interuenit ſup p̄ma executione confirmando illā ſeu p̄nuntiando eā bene fuiſſe geſtā quo caſu poſſet p̄babiliter dubitari nūq̄d validetur p ſecundā ſniam per ea que leguntur ꝛ no. in. l. j. ff. q̄ ſen. ſine ap. reſcin. ꝛ in. l. j. C. qn̄ p̄uo. nō eſt neceſ. ꝛ per Innoc. in. c. ſup literis. de reſcriptis. per Bart. plene in. l. ſi expreſſim. ff. de ap. in quo ſunt varie ſententie. vt in prealleg. iuribus nota. Sed dn̄a Conſtan-tia inſtante ſuper appellatione ſua cōtra proceſſum dicti executoris nomine eccleſie Auiciē. fuit petitum vt ante omnia p̄mū iudicatum de quo ſupra mandaretur executioni ad plenum. ꝛ per hanc poſtu-lationem per aliud iudiciū curie regis Frācie p̄nuntiatū fuit q̄ exe-cutio iudicati facti pro eccleſia Auiciē. cōtra regem Anglie ſm̄ teno-rem dicti iudicati fieret ꝛ in feudo totius comitat9 Bigorre ꝛ in oīb9 que dictus rex Anglie de dicto comitatu vel ratione eiuſdē tenebat tempore primi iudicati. vt ep̄s ꝛ capitulum ponerentur in his in eo ſtatu in quo erat dictus rex Anglie tempore eiuſdem iudicati ꝛc. vt patet in narratione facti, vnde ſi bn̄ pōderētur v̄ba predicta. hec ſen-tentia diffinitiua imo verius interlocutoria prolata pendēte appella-tione dn̄e Conſtantie non fuit ſuper executione iam facta eā aliqua-tenus approbando: ſed ſolū fuit preceptum vt primū iudicatū man-daret̄ executioni nec ſimplititer, ſed in preiudiciū ſoli9 regis Anglie ꝛ vt eccleſia Auiciē. poneretur in poſſeſſionē eorū que in dicto comi-tatu rex Anglie t̄pe iudicati poſſidebat ꝛ cum illo t̄pe non poſſideret rex Anglie comitatū pleno iure ſed receperat ſolūmodo iuramentū fidelitatis nō extēdebat̄ etiā ſecūda p̄nūtiatio niſi ad ius tūc poſſeſ-ſum per regem Anglie. ꝛ ſic clariſſime patet qđ executio iniuſte ꝛ per-uerſe facta per illum executorē de longo pererio in nullo fuit per hoc ſcđm iudicatū. conualidata maxime cū verba ſententie ſint ſtricte in-telligenda. vt in. l. vna. C. ſi vna ſen. plu. fue. cō. ꝛ. c. dilectus. de offi. or. no. Bart. in. l. ſi expreſſim. in p̄n. ij. col. Quinimo plus not. dixit bart. in. d. l. ſi expreſſim. quod ſi fuiſſet appellatū a ſententia nulla ꝛ iudex appellationis pronuntiaſſet appellationem iniuſtā ſeu male appel-latū nō per hoc confirmaretur prima ſententia nulla. qꝛ nō ſequitur fuit male appellatū, ergo iudicatum tenuit. nā potuit eſſe male appel-latum p̄pter defectum ordinis non ſeruati. vt qꝛ poſt decendium vel quid ſimile. ꝛ verba ſententie vt predixi ſunt ſtricte intelligenda. Ad propoſitū noſtrū veniendo tunc fuiſſet confirmatus p̄ceſſus nullus illius executoris ſi fuiſſet p̄nuntiatum male appellatum ꝛ bn̄ p illū executorē p̄ceſſum, vt no. Inn. ꝛ alij in iuribus p̄al. Et hoc caſu poſ-ſet dubitari. nunquid p talia verba cōfirmaretur p̄ma executio. ꝛ pri-mo tenerem qđ nō: qꝛ illa executio notorie erat nulla cū conſtaret qđ eſſet contraria ſentētie q̄ inducit notoriū vt in. c. veſtra. ꝛ. c. ſi. de coha. cle. ergo ſecunda ſnia eſſet notorie iniuſta ſi cōtineret p̄ceſſū notorie nullum eſſe validū: ſententia vero notorie iniuſta eſt ipſo iure nulla. nec eſt opus ab ea appellare. tex. eſt no. in. c. inter ceteras. de re iudic. no. Inn. in. c. fraternitatis. de fri. ꝛ mal. nā ſnia trāſit in rē iudicatā p̄-pter p̄ſumptionē iuſtitie. qꝛ p̄ſumit̄ p iudice. vt in. c. in p̄ntia. de renū. ꝛ. c. cām q̄. de iudi. q̄ p̄ſumptio ceſſat data notorietate iniuſtitie. nā ve-ritate manifeſta cedit opinio veritati. vij. di. veritate. Et hec de iſta q̄o. ¶ Tredecima q̄o. Utrū dn̄a Cōſtātia debeat haberi excuſat que poſtq̄ ſciuit dicta īdicata p eccl'ia Auici. p̄lata corā executore ꝛ d̄ca-no obtulerit homagiū facere eccleſie ꝛ alia ad q̄ tenebat̄ vt. ſ. Et de-mum infirmitate lāguēs p̄curatorē cū ſpeciali mādato ꝯſtituit ad fa-ciēdū ip̄m homagiū. ꝛ idē p̄curator illud facere obtulit, ſed eccl'ia reci-pere nō curauit. Ad q̄onē hanc reſpōdeo qđ nō ſolū eſt excuſata. di-co qđ fecit plus q̄ debuit. Excuſata eñ eſt, qꝛ ſatis eſt qđ vaſall9 poſt-q̄ cognoſcit ſe vaſallū adeat dominū ꝛ polliceat̄ iuramētū: ꝛ petat in-ueſtiturā: ꝛ alia offerat ad que tenet̄ de iure. vt eſt tex. in. c. j. de capi-tulis cōra. col. x. ꝛ ſi deficit p dn̄o p̄inde eſt acſi oīa ad que tenebatur feciſſet qꝛ iuris regula eſt vt ſi deſicit p illo cui9 intereſt factū fieri p̄in-de eſt acſi factū fuiſſet geſtū, vt i. l. iure ciuili. ff. de ꝯdi. ꝛ demō. ꝛ i regu-la iputari. cū ꝯcordātijs ibi poſitis. de reg. iur. li. vj. ſatis eſt eñ qđ hō faciat q̄cq̄d pōt: ꝛ in eo cōſiſtit. xxij. q. ij. faciat hō. ꝛ. c. breui. de iureiu. Et tempus anni prefixi ad iuramentū fiendū ꝛc. currit vaſallo a t̄pe ſcientie ꝛ nō an̄. vt no. Bal. i. d. c. j. ꝛ hāc partē tenet Bal. poſt Io. de

bel. in. c. ij. per quos ſi. inueſti. col. x. vbi dixit qđ ſi vaſallus vult face-re fidelitatē dn̄s aūt recuſat facere inueſtituram nō nocet vaſallo, ꝛ dn̄s ſibi tenet̄ ad intereſſe. vt in. §. ſi. de no. for. fide. eadē col. Uel pōt ſm̄ eū preciſe cogi tradere rē ꝛ inueſtiturā facere. vt in. c. ſi facta. ſi de feu. fue. cōtrouer. Uel tertio ſm̄ eos p̄uabit̄ dn̄s p̄prietate feudi. ſicut vaſallus p̄uaret̄ iure ſuo ſi recuſet fidelitatē p̄ſtare. vt de no. for. fide. §. dn̄s. in tit. qualiter dn̄s feu. priue. c. vnico. eadē col. Et hoc vltimū eſt notādū. ꝛ dixi ſupra in. vj. q. ꝛ facit. c. qꝛ diuerſitatē. de cōceſ. p̄b. et c. lȝ. de ſupple. negli. p̄la. Dixit qđ fecit dn̄a Cōſtātia plus q̄ debuit qꝛ nō tenebat̄ illico iurare cū nō fuiſſet ad illud iudiciū agitatum in-ter eccleſiā Auiciē. ꝛ regem Anglie vocata. vn̄ prius debebat audiri volēs dicere de iure ſuo. qꝛ forte non erat vaſalla, ſed vera p̄prietaria ſicut fuerat dn̄a Petronilla. vel forte, intererat ſua non mutare dn̄m vt plene dixi in. §. in. x. q. ¶ Decimaquarta q̄o. Utrū dn̄s rex Frācie qui partibus contendentibus tenere debebat ſm̄ tenorem iudicati ſui in manu ſua tanq̄ ſup̄ior res cōtētioſas ſit tenēdo lōgiſſimo t̄pe p̄ſcripſerit ꝯ partes, ita qđ teneat̄ heredibus dicte Cōſtātie ſup pro-prietate dicti comitatus iuſtitiā miniſtrare. Ad quā dico duplici rō-ne ꝛ efficaci qđ non potuerit p̄ſcribere, ſed qđ teneat̄ ius ſuum cuiq̄ miniſtrare. Et primo p̄batur qꝛ preſcriptio cū mala fide nō procedat vt in. c. vigilanti. ꝛ. c. ſi. de p̄ſcri. ꝛ in regula poſſeſſor. de re. iur. li. vj. per Bar. in. l. p̄uilegia. C. de ſacroſan. eccle. vbi dicit qđ hoc ius canonicū cum concernat anime ſalutem debet ſeruari etiam in foro ciuili. ꝛ idē no. glo. in dicta regula poſſeſſor. ſed rex Francie ſciebat illa bona ad alios pertinere ꝛ non ad ſe, cum illa reduxit ad manus ſuas per p̄tiā concordiam. ergo preſcribere non potuit an̄quā in mala fide conſti-tutus. Ille eñ dicitur male fidei poſſeſſor qui hȝ rerum alienarū cō-ſcientiā. vt d̄t tex. in. c. ſi virgo. xxxij. q. ij. Nec obſtat ſi dicat̄ qđ alij re-ges ſucceſſores potuerūt hoc ignorare. arg. regule is q in ius ſuccedit alterius. de reg. iur. li. vj. qđ nō eſt veroſimile. nec eſt preſumendum cū p̄textu iudicati hoc fecerit ille rex, ꝛ iudicatū induxit notoriū qđ q̄s non p̄ſumit̄ ignorare. de purga. cano. c. cū dilecti. Itē ꝛ meli9 p̄ſuppo-ſito qđ ſucceſſores habuiſſent bonā fidē, cū mala fides defūcti noceat ſucceſſori vniuerſali in p̄ſcribēdo: vt eſt text. no. cū gl. in. l. cū hr̄s. ff. de diuer. ꝛ tēp. p̄ſc. Succeſſores eñ in regno habuerūt regnū ꝛ alia tāq̄ heredes: vt plene dixi. ſ. in. j. q. Et lȝ Dyn. dixerit in regula poſſeſſor. p̄al. de eq̄tate canonica videri q̄ ſucceſſor bonefidei poſſit a ſe preſcri-ptionē inchoare, iuxta no. in. c. de quarta. de p̄ſcri. ꝛ. c. cura. de iurepa. tn̄ dico illud p̄cedere in terris eccleſie nō aūt in alijs vbi p̄ncipalr̄ dȝ ſeruari ius ciuile ex quo ſeruari pōt ſine anime detrimēto. vt no. in di-cta regula poſſeſſor. ꝛ in. c. ij. de arb. li. vj. ꝛ in. d. l. p̄uilegia. Itē iura ca-nonica loquunt̄ in ſucceſſore i p̄latura q cauſat ius nō a defuncto ſed a ſuperiore vn̄ cenſet̄ eadē pſona cū defuncto. Ius autē ciuile loquit̄ in hr̄de qui cenſetur eadē pſona cū defuncto. cum ab ea ſortiat̄ omne ius ſuū. vt in aut. de iureiur. a moriente preſtito. Scđa rō principalis quare nō dȝ p̄iudicari dn̄e Conſtantie ꝛ ſuis ſucceſſoribus eſt, qꝛ lis etiā apud conſiſtoriū principis conſiſtens debet abſq̄ dāno morare donec p̄nceps fecerit eā dirimi. vt in aut. ſed cū lis. C. de tēp. ap. ꝛ in. c. ex inſinuatione. de ap. Et p hec liquet clare veritas huius q̄ſtiōis. ¶ Decimaquinta q̄o. in quā penā incidat eccleſia Auiciē. transferen-do dictum comitatū in p̄nam Reginā quocūq̄ titulo inaudita dn̄a Conſtātia ꝛ ſua pendēte appellatione. R̄ndeo q̄ incidit in penā liti-gioſi ꝯctus que quidem pena locum habet etiā ꝯ eccleſiā cum aliena-uit p̄latus cōicato capitulo. vt p̄batur in. c. eccleſia ſancte marie. el. j. vt lit. pen. nil inno. ꝛ ibi expreſſe hoc tenēt Hoſti. ꝛ Io. an. facit. xj. q. j. qꝛ res litigio. Pena autem litigioſi ponitur in. l. ſi. C. de litigio. ꝛ p glo. in. d. c. eccleſia. ꝛ reſpectu ipſius alienantis pena eſt qꝛ ſi p̄tiū iter-uenit cōpellitur nedum p̄tium reſtituere, ſed aliam tantam quātita-tem refundere ꝛ applicat̄ fiſco ꝛ ꝯctus alienationis non valet. ꝛ ſic recuperat rem vt actoris nō ſit cōditio deterior, ex quo a p̄ncipio in-cepit iudicium contra certā pſonā. Si aūt nō interuenit p̄tium puta quia donauit, tunc mulctari dȝ in eſtimatione vera ꝛ iuſta. ꝛ hec ha-bent̄ in. d. l. ſi. Et qđ hic habeat locū illa pena p̄batur ſic. Res efficit̄ litigioſa cū ipſius dominio queſtio vertitur inter actorē ꝛ reū iudi-ciaria q̄uentione vel p̄cibus p̄ncipi oblatis ꝛ iudici inſinuatis, ac p eum futuro reo cognitis, vt dicit tex. in aut. litigioſa. C. de litigio. ꝛ in cle. ij. vt li. pēdē. Sed in caſu noſtro agebatur de dominio illius feudi ſeu comitat9, ꝛ cā fuerat placita ſeu in iudiciū deducta. ¶ Nā appel-latio p̄ma cū fuit extraiudicialis hȝ inſtar p̄uocatiōis. vt in. c. cū ſit ro-mana. de appel. Itē ꝛ meli9 poſtmodū cā fuit deducta in iudiciū et preces fuerūt inſinuate regi, ꝛ rex mādauit vt fieret iuſtitia. ꝛ hoc fuit ſepe inſinuatū eccleſie Auiciē. vn̄ nō ſolum hic interuenit citatio ꝛ co-gnitio ſup re litigāda, quinimo multi alij actus interuenerūt ad in-ducēdā rē litigioſam. ꝛ ſufficit ſola citatio ꝛ p̄ces p̄ncipi oblate, ꝛ iu-dici p eū inſinuate ꝛc. vt. ſ. dixi. ꝛ vtrūq̄ qđ pl9 ē hic interuenit: ergo habuit locū vitiū litigioſi ꝯctus. ꝛ hoc vitiū remanet etiā in cā appel-lationis. vt no. dicit Inn. in. c. dilecte. in fin. de exce. ¶ Decimaſexta q̄o. Utrū dn̄a Regina ꝛ eius heredes qui de facto p modum ꝛ cauſa narratū tenuerūt dictū comitatum p centū trigita annos ꝛ vltra p̄ſcri-pſerunt ꝯ heredes dicte Conſtantie nūc ſe defendētes. Ad hāc q̄onē dico

dico ꝙ ꝑſcribere nō poterūt:⁊ de dña regina nō eſt dubiū:qr ipſa eſt in malafide:tum recipiēdo rē litigioſam.vt patuit in ꝓcedēti qōne ⁊ poſtmodū de facto ⁊ p violētiā illū comitatū occupādo.xxxiij.q.ij.ſi virgo.nec ipſius ſucceſſores potuerūt preſcribere.tū qr veroſimile eſt in facto tā arduo habuiſſe notitiā originis illius comitatꝰ.⁊ ſic erāt in malafide.tum qr malafides defuncti nocet heredibꝰ in ꝑſcribēdo vt ſicut defunctꝰ nō valebat ꝑſcribere ꝓpter malā fidē.ita nec ipſius heres qr cēſet eadē perſona cū defuncto lʒ habuerit bonā fidē.vt.l.cū heres.ff.de diuer.⁊ tēp.⁊ dixi plene.ſ.i.xiiij.q.⁊ not.gl.in.l.vitia.C.de acq.poſ.Et maxime hoc ꝓcedit habito reſpectu ꝙ vitiū erat reale:qr vt dicta dña regina occupauit dictū comitatū per gētes ſuas.⁊ lex dt ꝙ vitia poſſeſſionū a maioribꝰ ꝯtracta ꝑdurāt ⁊ ſucceſſorē autoris ſine culpa comitantur:vt i.l.vitia poſſeſſionū.ꝑalleg.⁊ inſti.de vſucap.§.furtiue.cū ſeq.❡ Decimaſeptima qō.Utrū rex Frācie in pace facta apud Bricamacū cū rege Anglie:vt i caſu dcm̄ eſt potuit dare comitatū Bigorre in eius manibꝰ taliter exiſtēte dicto rege Anglie.Et ſi potuit.Utrū poſt ꝑuationē i parlamēto facta idē comitatꝰ ad priorē ſtatū ⁊ cauſam redierit:aut ſit in dñio regis ꝑ ꝯfiſcationē incorporatꝰ.Et queſtio apud me nō eſt leuis ꝑ tex.no.⁊ fin.in materia ſua.in
8 l.bñ a zenone.C.de quadriē.ꝑſcript.vbi in ſumma dr † ꝙ ſi imperator donet alteri vel vēdat vel alienat rē alienā vt ꝓpriā nō valet ꝑtendēs illā rē eſſe ſuā ſeu dñs vel creditor ꝯtra detinētes actionē mouere:ſed aduerſus fiſcū agere intra quadrienniū dūtaxat.poſtea vero nullam actionē habet etiam aduerſus domū ceſareā.Sed in caſu noſtro rex Frācie q vices imꝑatoris gerit in regno ſuo ⁊ inter ſuos ſubditos.vt in.c.ꝑ venerabilē.q filij ſint legi.illū comitatū quē tenebat vt propriū cōtulit regi Anglie.nec fuit tunc actū cōtra eius fiſcū intra quadriēniū.ergo nulla actio remāſit dictis comitibus de Fuxo nec ſucceſſoribus.Nec obſtat priuatio poſtmodū facta de rege Anglie qr obligatio ſeu actio ſemel ſublata ⁊ extincta nō redit ſeu reuiuiſcit.lʒ res pertineat ad priorē ſtatū.l.q res.§.areā.ff.de ſol.⁊ i.c.q̃ris.de ꝯſe.diſt.iiij.
❡ Et ꝙꝙ hoc motiuū vrgere videatur:tñ eo nō obſtāte cōtrarium puto de iure veriꝰ.Et ad.l.bene a zenone.rñdeo multis modis.Primo ꝙ illa lex loquitur qñ imperator donauit rē alienā credēs illā eſſe ſuā ſecus ſi ſciebat illā eē alienā,qr tūc alienatio nō ꝑiudicat dño.ð hoc ſūt due gl.multū notabi.prima in.l.ij.C.de ali.re.cō.alia in.l.vna.de alie.rer.fiſca.cū priua.cō.lib.x.q̃ ita ⁊ bñ reſtrinxerūt hāc legem.⁊ ſequitur Bar.in.d.l.vna.Et eſt rō nā ſpāle ꝑuilegiū iꝑatoris eſt vt poſſit rem alienā alienare qñ hʒ in illa aliquā ꝑtē.vt in iuribꝰ ꝓxime alleg.ſecus aūt qñ nullam partē hʒ ⁊ ſciat eā alienā.Nō enī ꝑt iperator regulr aliena largiri,vt no.in.l.reſcripta.C.de ꝑci.ipe.offe.ꝑ Cy.⁊ Bar.i.l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vtili.pu.ꝑ Inn.in.c.q̃ in eccleſiarū.de ꝯſti.ſʒ rex Frācie vero ſimiliter ſciebat illū comitatū Bigorre ad illos ꝑtinere.qm̄ fuerat lōga ꝯtētio in curia parlamēti ſuꝑ eo inter regē Anglie ⁊ eccleſiā Auiciē.⁊ inter dñaʒ Cōſtātiā ⁊ eādē eccleſiā.Itē ſucceſſores dñe Cōſtantie vſq; ad hodiernū diē ſemꝑ iſtituerūt apd reges Frācie ꝓ tꝑe exiſtētes ꝓ recuperatiōe dicti comitatꝰ,vt dr in narratiōe facti.et fama dʒ eē veroſimiliter in illis ꝙ comitatꝰ iſte ad illos dños de Fuxo.pertinet.Per hec enī ⁊ denūtiationes ſepe factas ꝑſumitur mala fides poſſidētis.vt no.dicit Bar.in.l.Celſus.ff.de vſuca.maxime qr in graui et notabili facto ꝓut erat iſtud ꝑſumitur memoriā ſtare.licet multa ſint tꝑa lapſa.vt in.c.cū illorū.§.circa.de ſent.excō.⁊.xvj.diſt.ꝙ dictis facit quod no.Inn.in.c.ex literis.de iureiur.❡ Scdo pōt reſponderi,ꝙ illa.l.bene a zenone.ponit priuilegiū ſpecialiſſimū imperatoris et Auguſti qui ſuis conſilijs ſuiſq; laboribus ꝓ toto orbe terrarum die noctuq; laborāt.vñ nō immerito ſi habeāt dignā ſua ꝑrogatiua fortunam.vt dicit ibi tex.ꝓpe finē.Hoc aūt priuilegiū nō attribuit ſibi rex Frācie,ergo extēdēdū,vt in.c.ſane.de priuile.⁊.vij.q.j.peritiſſimi.⁊ maxime qr in eo nō eſt eadē rō in hoc q̃ in imperatore cū nō laboret pro vniuerſo orbe.❡ Tertia reſponſio,certum eſt ꝙ alienatio facta ꝑ eccleſiā Auiciē.tꝑe litigij nō valuit,vt in.l.fi.C.de litig.⁊.c.eccleſia.vt lit.pend.⁊ per ꝯñs remanſit de iure proprietas illius feudi apud illā eccleſiam.lex autem bene a zenone.non habet locum in rebꝰ eccleſie.qr non potuit imperator ſe priuilegiare in ꝑiudicium bonorū eccleſie,vt in.c.que in eccleſiarum.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſti.⁊.l.fi.ff.ð iuriſd.om.iu.⁊.c.paſtoralis.de re iud.vbi bonus tex.ad materiam noſtram.❡ Quarto ſubtilius poſſet rñderi ꝙ.l.bene a zenone prealle.habet locum re alienata exiſtente penes alium,⁊ hoc ne inquietetur ille qui habuit rem ab imperatore,nec ipſe imperator ingetetur in eſtimatione,merito fuit ꝑfixum tꝑs ad agendū,vt ibi.Sed in caſu noſtro ceſſant he rōnes cum reuerſa ſit ad ipſum regem.Nec liceat ipſum dñm regē locupletari cū iactura aliorum maxime ſubiectoꝝ,vt in.c.locupletari.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.nā hoc natura.ff.de condi.inde.⁊ cum illa.l.ſit odioſa dʒ reſtringi quātū fieri pōt.l.ſi ꝑſes.⁊.l.pen.ff.de pen.⁊.§.odioſa.⁊ regula in penis.li.vj.❡ Ex quibus cōcludo ꝙ aut dicta alienatio nullo modo valuit aut ſi valuit redijt ad priorem ſtatū,cum ſit reuerſus ad ſucceſſorē vniuerſale illius dñe regine ⁊ ad male fidei poſſeſſorem.❡ Decimaoctaua queſtio.Utrum diligentie facte per heredes dicte Conſtantie vt ſuppoſitum eſt narratione facti interruperint preſcriptionem dicte regine ⁊ ſuorum heredūʒ ſi qua fuit hic queſtio poteſt primo decidi per ea que.ſ.dixi in.xiiij.⁊.xv.q.Nō enim potuit hic habere locum preſcriptio rationibus ibi dictis.ſed ꝑſuppoſito qō locum habuerit,vt queſito ſatiſfiat.an ꝑ illas diligentias fuerit facta interruptio.In hoc animaduertendū ꝙ domina Cōſtātia fuit ſpoliata dicto comitatu Bigore per reginā vnde preſcriptio ab illo tēpore ⁊ non ante debet conſiderari.qr ſine poſſeſſione preſcriptio nō procedit vt in regula ſine poſſeſſione.lib.vj.ab illo vero tempore cum domina regina fuerit violenta nō potuit indubie inchoari preſcriptio.inſti.de vſuca.§.furtiue.cū ſeq.Nam ſi legitimum habuiſſet titulum non debuiſſet propria autoritate poſſeſſionē violenter inuadere.vt.l.fi.C.ſi ꝑ vim vel alio modo.⁊.l.ſi ex ſtipulatiōe.ff ð acqr.poſ.† Nam rem propriā nō pōt qs violēter inuadere.ꝙ ſi fecerit icidit in penam.l.ſi quis intantam.C.vnde vi.⁊.xvj q.vj.placuit.vt ꝑuari debeat dominio illius rei ſi erat ſua.ſin autem cogitur rē cū eſtimatione illiꝰ reſtituere,vt in dictis iuribus.Preterea cum dicte dñe regine fuit placitum in curia regis.⁊ per litis conteſtationem vel vbi nō exigitur ex priuilegio cauſe per actum qui ſolet fieri poſt litē cōteſtatam inducitur interruptio preſcriptionis ciuiliter:vt in.§.poteſt.xvj.q.iij.⁊.l.penul.C.ne de ſtatu defun.no.glo.in.c.illud.de preſcrip.⁊ Bart.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.Deniq; huic regine ſucceſſit dñs Ludouicus rex filius ſuꝰ in dicto comitatu Bigorre.qui quidē dñs Ludouicus preſcribere nō potuit:tū qr erat ſucceſſor vniuerſalis matris que fuerat malefidei poſſeſſor,vt in.l.cum heres.ff.de diuer.⁊ tēpo.preſcr.tum qr res iam fuerat in litigium deducta cū defuncta,tuʒ qr ipſa poſſeſſio comitatꝰ fuerat vitioſa:qr inuaſa violenter.vnde nō fuit ēt ſucceſſori:vt.d.l.vitia poſſeſſionū.C.de acqr.poſ.⁊.d.§.furtiue Tertio dicti comitatus poſſeſſionē dñs rex Ludouicus poſt coronationē ſuā trāſtulit i dominū Karolū comitē marchie fratrē ſuū.Iſte etiam licet eſſet ſingularis poſſeſſor preſcribere nō potuit.tuʒ qr erat in mala fide q̃ ꝑſumenda eſt ex fama loci q̃ habebat ꝙ dictꝰ comitatꝰ pertineret ad dominā Cōſtantiā iuxta nota ꝑ Bart.in.l.celſus.ff.de vſuca.tum qr etiam de iure ciuili ſaltem intra triginta annos nō potuit preſcribi per quēcūq; etiam ſingularem ſucceſſorē propter vitiuʒ reale quod comitatur quēcunq; ſucceſſorem.d.l.vitia.cum gl.in.d.§.furtiue.cum ſeq.Item non potuit transferre in iſtum Karolum cum ſuper ea lis penderet iam inchoata cum domina regina que etiā trāſiuit in ſucceſſorē.ſ.dominum Ludouicum.Nam iudicium non extinguitur per mortē alterius litigantis,vt in auē.principales.C.de iniu.calum.⁊ no.glo.in.c.fi.de arbi.Alij vero poſtmodum ſuccedētes in regno Frācie ⁊ in dicto comitatu ſpecialiter non exprimentur in caſus narratione.nec ſpecifice dicitur qualem diligentiaʒ adhibuit comes Fuxi Phebus vulgariter nuncupatus ſeu alij predeceſſores vl' ſucceſſores ſui.ſʒ in genere dicitur ꝙ multas diligētias adhibuerūt vñ non potuit comprehendere an eſſent ſufficientes ad interrūpēdā preſcriptionē ſi qua fuiſſet inchoata.cum non omnis diligentia ſufficiat ad interrumpendā preſcriptionē.vt patet in.l.vt perfectius.C.ð anna.excep.⁊.xvj.q.iij.§.poſt.Hꝯ.Sic.is autē cuius.Et ideo non poſſumus in hoc dare ſpeciale reſpōſum.de ſpon.de muliere.Sed in genere dico animaduertendū ꝙ preſcriptio qñq; interrumpitur naturaliter:qñq; ciuiliter:quandoq; vero dormit.ita ꝙ non currit nec interrumpitur,ſed illud tꝑs de medio ſubducitur ⁊ de his plene videatur ꝑ gl.⁊ doctores in.c.illud.de preſcr.⁊ per Bar.in.d.l.naturaliter.qui illā legē commēdat.Eſt inter cetera ad ꝓpoſitū noſtrū dormit ꝑſcriptio qñ tāta eſt hoſtilitas ſeu guerra in loco qō ius nō redditur:vt i cap.ex tranſmiſſa de preſcr.⁊ ibi ꝑ Inn.⁊ Bar.vbi.ſ.Idē ſm bar.ibi quando ita ſeuit mortalitas ſeu peſtilentia qō ius loco nō redditur cōmuni ratione,qr eſt hoſtilitas dei,itē ꝙ tēpora iſta debent ſubduci a preſcriptione.Et arbitror ꝙ iſta fuerūt multa in regno Francie ꝓpter maxima guerrarum diſcrimina que viguerūt ⁊ vigent in illo regno.
10 † Item interrumpitur preſcriptio per litis conteſtationem:vt.ſ.dixi.Et dicit gl.no.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.li.vj.qō de iure canonico ſemel ſic interrupta amplius nō poteſt ꝑſcribi:qr vr reꝰ titubare de iure ſuo ⁊ nō habere bonam fidē.❡ Sed de iure ciuili requirunt de nouo quadraginta anni.Sed in hac materia peccati ſtādū eſt iuri canonico,vt no.gl.in regula poſſeſſor.lib.vj.⁊ idem dicit glo.no.in.c.j.xvj.q.iij.C.de ſacroſ.eccle.l.priuilegia.Item tēpore pupillaris etatis nō currit preſcriptio triginta vel quadraginta annoꝝ.facit l.fi.C.in qui.cau.in integ.reſt.nō eſt neceſ.⁊ ideo ſi qs de ſucceſſoribꝰ domine Cōſtātie primo ſpoliatus fuit pupillus ſunt tēpora illa pupillaris etatis de medio tollēda.Preterea de iure canonico iterrūpitur preſcriptio qñcunq; ſuperuenerit mala fides.i.conſcientia rei aliene:vt in.c.vigilāti.⁊.c.fin.de preſcr.⁊ regula poſſeſſor malefide.li.vj.no.Bar.in.d.l.naturaliter.ff.de vſuca.❡ Item aduertendum ꝙ ſi quis nō valuit litē conteſtari,vel propter aduerſarij abſentiā vl' furorē laborē cū neminē tutorē habeat vel curatorē vel qr in magna poteſtate conſtitutus eſt:⁊ notādum eſt hoc vltimum in materia noſtra.nā debet ꝓteſtari apud iudicē loci:⁊ corā eo libellum ꝗrmonie deducere,⁊ ſi nō poteſt habere preſidem hoc faciat coram epiſcopo ⁊ ſuam manifeſtet voluntatē:⁊ ſic faciendo interrumpit preſcriptionē

aduerſarij:⁊ ſic nō poteſt habere p̄ſidē vel epm̄,tunc hoc faciat corā
notario ⁊ in defectū notarij corā tribus teſtibus.Hec omnia habent̄
in.l.perfectius.C.de doli excep.⁊.xvj.q.iij.poteſt.Ex his poterit ꝓcu
rator dñi comitis de Fuxo multū inſtrui ad eneruādā prorſus p̄ſcri
ptionem alterius partis:vel in totum allegandā malā fidem:vt.ſ̄.di
xi vel interruptionē vel tollēdo illa tempora de medio in quibus p̄
ſcriptio dormiuit:vt.ſ̄.Et hec ſufficiāt ad iſtam qōnem.¶Decima
nona queſtio.Utrū priuilegiū ꝑ comites Arminiaci ⁊ Perdiaci p̄
tēſum p̄ſtet aliquod impedimentū donatiōi dño comiti Fuxi facte
aut det iuſtā oppoſitionis ⁊ appellationis cauſam quominus ſortia
tur effectū.⁊ ſi tale priuilegiū aut pactū inter regē ⁊ ſuos ſubditos ha
bitum ſit de iure validū ⁊ tenendū attentis vel obſtātibus multis in
donatione oppoſitis que de pactis huiuſmodi vidētur facere mētio
nem.Ad hāc queſtionem breuiter reſpondeo ꝙ tale priuilegium ſeu
pactū nulli⁹ momēti eſt:ſi nō appareat de intereſſe aliquo dicti comi
tis Arminiaci.textus eſt apertus ⁊ ibi glo.⁊ doc.in.l.nemo paciſcen
do.ff.de pactis.vbi expreſſe patet ꝙ nedū princeps.imo nec priuatus
poteſt eo pacto ligari.vt rem ſuā nō alienet.idem no.per Bar.in leg.
filij.§.diuus.ff.de leg.j.⁊ in.l.ea lege.C.de cōdi.ob cāūſ.hinc text.no.in
l.quoties.ff.de ſeruitu.dicit ꝙ non poteſt cōſtitui ſeruitus ſi nihil in
tereſt accipientis:veluti ſi ſtipulor ne per fundū tuum eas:aut ne ibi
cōſiſtas:⁊ ideo ſi mihi ꝯcedas ius tibi nō eſſe fundo tuo vti frui nihil
agit̄,vt ibi.ſi aūt pōt pñs comes Arminiaci aliquod intereſſe p̄ten
dere vt dictus comitatus Bigorre nō ponatur extra manum regiā
vt tūc dico ꝙ licet poſſit valere pactū aut priuilegiū ne alienet̄:nō tñ
tale pactum pōt impedire dominij tranſlationem ſi de facto alienet̄
tex.eſt ⁊ gl.⁊ clarius ibi ꝑ Bar.in.d.l.ea lege.⁊ idem not.in.d.§.diuus.
⁊.d.l.nemo.⁊ in.l.ſi.C.de pac.cōuen.inter emp.Idē notāter dicit In
no.in.c.raynaldus.de teſta.vbi plene hāc materiam proſequitur vbi
in ſumma dicit ꝙ pactū non pōt facere ꝙ alienatio facta non teneat
vel qđ dñium nō trāſeat in accipientē ſed paciſcens agere pōt ad in
tereſſe vel ad penā.allegat no.in.d.l.ea lege.ſi ergo pactū ētveſtitū nō
impediat dñū tranſlationē,fortius nec priuilegiū alienātis cū min⁹
licet priuilegiū ꝙ pactum.ad hoc qđ no.in.c.ſuggeſtū.⁊.c.dilecti.de
deci.valet enim priuilegium ſi intereſt accipientis.vt legi.⁊ not.in.l.j.
§.ſi quis hoc conceſſerit.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.tñ nō poteſt impedi
re dñij tranſlationē:vt no.in.d.l.ſi.C.de pac.inter emp.Fallit hoc ſm
Bar.in dictis iurib⁹ qñ is qui pactū appoſuit vt nō alienetur:reſer
uauit ſibi ius aliqđ in illa re.⁊ ſic intelligit tex.no.in.l.ſi creditor.§.ſi.
ff.de diſtr.pig.vbi patet ꝙ ſi creditor recipiēs hypothecam alicuius
rei apponat pactū ne illa res alienet̄ impedit̄ dñij trāſlatio:vt ibi eſt
caſus ſingularis.Sed in caſu nr̄o nullū ius cōpetit comiti Arminia
ci in illo comitatu.ideo pactū vel conceſſio non fuit ſufficiens ad dñij
tranſlationē in dñz comitē Fuxi impediēdū.Preterea dico ꝙ cū rex
Francie conceſſione dño comiti Fuxi facta reuocauerit oēs literas ⁊
omne priuilegiū alteri cuicūq; cōceſſum cōtinēs:vt nō poſſit dict⁹ co
mitatus alienari:vt ꝑ3 in conceſſione facta dño comiti fuxi:non po
tuit nec poteſt dictus comes Arminiaci ſuum priuilegiū allegare vt
pote reuocatū.qđ reuocatio valuerit:ꝓbat̄ ex his que legūtur ⁊ notā
tur maxime ꝑ Inno.in.c.in noſtra.de iniur.vbi tex.in hoc notabilis.
ex quo ex dictis per Inn.ibi colligit̄ ꝙ ſtatutū priuilegiatiuū ibi col
latum in ſubditos pōt reuocari per ipſos ſtatuētes:qđ intelligo quā
do priuilegiū cōtinet factum ſucceſſiuū ſicut in caſu noſtro:eodē mō
intelligendo dictū Inno.in.c.nouit.de iudi.quod ſequitur Archi.xj.
q.j.quicūq;.⁊ Jo.and.in.c.conſtitutus.de relig.do.Dicunt enim iſti
ꝙ priuilegiū cōceſſuz in non ſubditos:puto eccleſie ñ principē ſecula
rē reuocari amplius nō pōt.argu.in.l.ꝑfecta donatio.C.de dona.que
ſub modo.ſecus ſi eſt cōceſſum ſubdito:quia illud reuocari poteſt.vt
patet in.d.c.ſuggeſtū.⁊.c.dilecti.de conceſ.p̄bē.deteſtanda.⁊ ca.ve
mens.de p̄ſcr.cum ſimilibus.Si autē priuilegium tranſiſſet in con
tractū vel quaſi tūc nō poſſet ampli⁹ reuocari:vt puta ſi fuiſſet dictū.
Quicūq; fuerit ad habitādū ad talē ciuitatē gaudeat īmunitate tot
annis.tale priuilegiū ſeu ſtatutū priuilegiatū nō pōt ampli⁹ reuocari
reſpectu eoꝝ qui iuerūt:ſed reſpectu alioꝝ ſic.vt no.Bar.in.l.omnes
populi.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.l.qđ ſemel.de decre.ab ordi.faci.⁊.l.ſemper.de
iure immu.Idē dico qñ priuilegiū cōtineret actum momentaneū q
trāſiuiſſet in ius gētiū.vt ſi princeps aliquid mihi donaſſet vel infeu
daſſet.illud enim ſine cauſa ampli⁹ reuocari nō pōt:vt in.c.j.de feu.
ſine cul.nō amit.⁊.c.vno.de nat.feu.⁊ ſic ītelligo ꝙ vtrobiq; not.bal.
Et ex p̄dictis ꝯcludo ꝙ nec ꝑuilegiū nec appellatio potuit impedire
dicti comitatus Bigorre trāſlationem.tum q̄ priuilegiū non valuit
tum q̄ p̄ſuppoſito validitate fuit reuocatū tum q̄ p̄ſuppoſito ꝙ
nō potuiſſet reuocari nō potuit impedire dñs rei legis tranſlationē
vt ꝑ3 ex p̄dictis.Et de appellatione ꝙ nō habuerit impedire patet
q̄ appellatio extraiudicialis nil operat̄ ſi eſt iniuſta ſicut erat in caſu
noſtro:vt patet ex p̄dictis:vt ꝓbatur in.c.cū a nobis.de ele.Itē quā
tūcunq; ſit iuſta nō habet impedire quomin⁹ interim poſſit vti iure
ſuo:vt no.dicit Inno.in.c.cum inter canonicos.⁊.c.quia propter de
elect.⁊.c.interpoſita.de app.⁊.c.ad diſſoluenduz.de deſpon.impube.
Nec obſtat iuramētū regis p̄deceſſoris ſi qđ fecit.q̄ illud nō exten

ditur ad ſucceſſorem.in.c.veritatis.de iureiu.quinimo etiam ſi fuiſſet
p̄dictū ab iſto rege donatore nō habuiſſet impedire dñij tranſlatio
nem illius comitatus Bigorre q̄ actus geſtus cōtra iuramētū tenet
licet cōtraueniens ſit periurus:vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Inno.in.c.di
lecto.de app.tenet Jo.an.in regula qđ ſemel.de reg.iur.lib.vj.in mer
cu.ſentit gl.iij.xiij.q.ij.c.vltima voluntas.nec obſtat ſi opponatur de
c.intellecto.de iureiur.vbi patet ꝙ non tenet alienatio facta in p̄iu
diciū regis etiā cū iuramēto.Ad hoc enim plene reſpōdebo infra ſu
per qōne.xxvj.vbi melius cadit.¶Ex his infero ad ſolutionē vigeſi
me qōnis q̄ fuit.Utrū poſt appoſitionē ⁊ appellationē comitis Ar
miniaci innouata veniāt retractāda.dico em̄ ꝙ nō:q̄ appoſitio ⁊ ap
pellatio fuerūt iniuſte.⁊ p̄ſuppoſito ꝙ fuiſſent iuſte:nō tñ potuerūt
impedire dñij trāſlationē:⁊ ſic amplius non pōt agi cōtra dictū comi
tē Fuxi q legitime obtinuit dictū comitatū cū pactū ſeu priuilegium
de nō alienādo rem propriā eſto qđ interſit paciſcentis:nō tamē effe
cit ipſam rem nō poſſe alienari:vt patet ex iurib⁹.§.in p̄cedenti qō.
allegatis.¶Itē ſoluitur qō.xxj.Utrū ſc3 dicti Fuxi poſſint ad cau
ſam ſuarū oppoſitionū ⁊ appellationū p̄dictarū petere ꝙ dictus co
mitat⁹ Bigorre ad manū regis ante omnia reducat̄ ⁊ poſtea cogno
ſcatur de meritis earūdē.Et vt patet ex p̄dictis in duabus proximis
qōnibus:dicēdum eſt ꝙ non:tum q̄ notorie conſtat de iniuſtitia ap
pellationū ⁊ petētiū illā reuocationē:tum quia priuilegia que redar
guunt̄ de nullitate aut falſitate:ant alio vitio nō debēt cauſa pēdēte
vacillare:ſed debet obſeruari donec contrarium probet̄.vt in.c.acce
pimus.de fide inſtru.⁊ in.c.cū perſone.de priuil.lib.vj.⁊.l.cum in p̄
cibus.C.de ꝓba.quinimo lite pendēte nō debet quis poſſeſſione ſua
p̄textu priuilegij habita priuari etiam ſi priuilegium ſit cōtrarium
iuri.vt in.c.j.vt lite pē.¶Uigeſimaſecūda q̄ſtio eſt.Utrū appoſitio ⁊
appellatio comitis Perdiaci quas facit pro baronia ſua de angulis
q̄ de maiori trāſlata eſt in minorem ſit efficax attēto ꝙ reges Frācie
oī die cōſueuerint vaſallos ſuos quāuis inuitos trāſferre ī pares aut
minores:⁊ ita ſeruat̄ in Frācia vt p̄ſupponitur.Pro ſolutione hui⁹
queſtionis induco tex.apertū in.c.vno.§.ex eadem.de lege cōra.colū.
x.vbi exp̄ſſe patet ꝙ in regrēdo ꝯſenſu vaſalloꝝ nō ſtat̄ loci cōſuetu.
¶Ad idē qđ no.Bald.in.c.imperialē.§.p̄terea ducatus.de ꝓhi.ali.
11 feu.ꝑ Fed.vbi dicit† ꝙ licet rex ꝓhibeat diuiſionē ducat⁹ vel dignita
tis inter plures heredes tamē valet cōſuetudo in oppoſitū adijciens
ꝙ nulla lex poſitiua eſt q̄ nō poſſit tolli ꝯſuetudine cōtraria per.l.de
quibus.ff.de legi.Ego tñ hoc dictū limitarē p.c.ſi.de cōſuetu.Addu
co p̄terea bonū text.in.l.vēditor fundi.§.j.ff.cōmunia p̄dio.vbi pa
tet ꝙ cōſuetudo pōt p̄iudicare iuri ꝓprio ſingulari.¶Scđo princi
paliter pōt dici ꝙ licet feudū nō poſſit alienari inuito vaſallo ſaltem
in minorē.vt vr̄ innuere tex.in.c.j.§.ex eadē.de legi.⁊ in dicto.c.impe
rialem.§.p̄terea ducatus.hoc tamen verū niſi alienetur cū vniuerſita
te:puta cum ciutate aut comitatu vt in caſu noſtro contingit.nam
tūc etiam ruſtico poteſt alienari,vt notanter dicit Bal.poſt glo.in.d.
12 §.ex eadē.¶†Et eſt notādū ſm eū ꝙ ruſticus pōt emere dignitates
⁊ iuriſditiones que ſunt ꝓprium ⁊ patrimonium venditoris:qđ dicit
menti tenendum quinimo plus dicit ibi Bal.ꝙ licet de iure cōmuni
iuriſditiones nō poſſunt vendi:q̄ publici iuris ſunt ⁊ eſtimationem
non capiunt.⁊ maxime merum imperium quod exercetur in perſona
quarum nulla eſt eſtimatio,vt.ff.ad.l.aquil.liber homo.dicit tamen
ꝙ ꝑ conſuetudinē vſurpatū eſt.⁊ ita quotidie videntur caſtra ⁊ ville
vēdi ⁊ emi cum mero ⁊ mixto imperio ⁊ oīmoda iuriſditione:que cō
ſuetudo vincit legē ſm eū.ad hoc bonus tex.in.c.j.de feud.cog.col.x.
vbi generaliter diſponit̄ quod cauſe feudales regulant̄ ſm locorum
cōſuetudinē.Idem quo ad p̄mum ꝙ feudum poſſit cum vniuerſitate
alienari inuito vaſallo etiā ceſſante cōſuetudine tenent gl.⁊ bal.in.§.
p̄terea ducatus.Cōcludo ego ꝙ duplici ex capite oppoſitio ⁊ appel
latio comitis Perdiaci ꝓ baronia ſua de angulis ſita in comitatu
Bigorre non ſunt iuſte nec admittende primo q̄ cōſuetudo eſt in cō
trariū.Secūdo q̄ alienatio fuit facta cū vniuerſitate comitatus.fa
cit ꝓ hoc vltimo quod legi.⁊ nota.in.c.j.de capitaneo qui cu.vendi.
¶Ad vigeſimātertiam qōnē.Utrum dicta donatio ex ſui forma ſa
piat naturā donationis aut reſtitutionis ad quam faciendā dicto co
miti Fuxi rex de inſtitia tenebat̄.dico ꝙ nullo modo ſapit naturā re
ſtitutionis ſed poti⁹ donatiōis ſeu ꝯceſſiōis in feudū.Hoc p̄mo col
ligit̄ in verſ.nos primo attendentes.poſt priu.vbi rex dicit ꝙ conuenē
ter nō poterat ꝑ formā iuſtitie ſine vocatione partis reddere ⁊ delibe
rare ſuo ꝯſanguineo.ſ.dicto comiti Fuxi terras ſupradictas ⁊c.⁊ im
mediate trāſiuit ad formā gratie:ibi ꝯſiderātes magnā legalitatē ⁊c.
vbi incipit narrare cauſas illius ꝯceſſionis inductiuas que omnes ſa
piūt gratiā ſpecialē,ex cauſis colligit̄ diſpoſitionis qualitas ⁊ diſpo
nentis mens.vt in.c.intelligentia.de verb.ſig.quinimo dictū reſtrin
git̄ ex cauſis.vt in.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊.in.l.ita autē.
ff.de admi.tuto.⁊ vtrobiq; per Bar.Item patet ex verbis diſpoſiti
nis ipſius regis in eo quod in verſi.ex iſtis cauſis ⁊c.dicit.¶Ex iſtis
cauſis ⁊ aliis que ad hoc nos monerūt ⁊ mouēt:dedimus tradimus
credim⁹:derelinquimus:⁊ transportam⁹ ex gratia ſpeciali ⁊c.ex qui
bus verbis ſatis luculēter colligitur quod dominus rex non ꝓceſſit
reſtituendo

reſtituendo per viā iuſtitie:ſed trāſferēdo p̄ viā gratie.preterea ſi reſtituiſſet p̄ viā iuſtitie nō ꝯceſſiſſet in feudū ſicut cōceſſit. Itē precedere nō poterat p̄ viā iuſtitie:nō vocata parte.ſ.eccleſia Auicieñ.vt in.c.j.de cā poſ.⁊ ꝓpri.⁊.c.inter quatuor.de ma.⁊ obe.⁊.c.eccleſia ſancte marie.de cōſti.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.omnis.quinimo ſentētia eſt nulla nō ſolū cum fertur contra abſentem:ſed etiam pro abſente ex quo non interuenit citatio:vt ex glo.notab.quam ſequit̄ ibi Bart.in.l.ea q̄.C.qūo ⁊ qñ iudex.facit.l.furioſo.ff.de re feud.⁊ eſt ratio:qꝛ de iure nō p̄t alteri abſenti p̄ alterū acq̄ri.l.abſenti.ff.de do.⁊ plenius per Bart.in d.l.ea que.facit.l.quecūqꝫ gerimus.ff.de actio.⁊ oblig. ¶ Uigeſima quarta queſtio dependet ex precedenti preſuppoſito ꝙ ſapiat naturam donationis an dñs comes Fuxi eā recipiēdo cū adiectis per regē cōditiōibus p̄iudicauit iuri matris ſue viuētis ſup ꝓprietate dicti comitatus Bigorre. Ad hāc q̄ōnē dicēdū arbitror ꝙ in nullo preiudicauit iuri matris tunc viuentis lꝫ conceſſio facta dño comiti Fuxi ſapiat gratiā qꝛ certi ⁊ indubitati iuris eſt ex alterius cōtractu neminē obligari nec iuri alterius p̄iudicari etiam ſi ſit mater cui ex facto filij minime p̄iudicat̄:vt probatur in.l.penul.⁊ vlt.C.ne vxor p̄ marito. ¶ Plus etiā dico ꝙ nec iuri matris:nec ipſius dñi comitis:aut eius poteſtatis ſeu habētiū vel habituroꝝ ab eo cām hāc cōceſſionē regiā p̄iudicat̄ duplici ratione. Prima qꝛ ſi verus dñs cōducit vel emit vel alio titulo capit rē ſuā ab alio vt alienā nō per hoc perdit dominium illius rei qđ prius habebat tex.videtur apertus in.l.ei a quo.ff.de vſuca.⁊ in.l.ſi rem aliquā.ff.de acqui.poſ.⁊ vtrobiqꝫ Bar.⁊ maxime p̄ eū in.d.l.ſi rem aliquam.vbi inter cetera dicit ſe cōſuluiſſe in quadam cā in his terminis. Quidā nobilis habēs quendam fundum proprium accepit illū a quodā monaſterio in empyteoſim:⁊ dicebat̄ in inſtrumento ꝙ monaſteriū cōcernebat tali nobili tale fundū in emphyteoſim.demū nobilis ille fundū illū monaſterio nō requiſito alteri vendidit,monaſteriū illū fundū tanꝗ̄ ad monaſteriū deuolutū occaſione alienatiōis volebat vēdicare.ꝯſuluit Bar.⁊ alij doctores ſecuti ſunt vt ipſe refert ꝙ nō poterat:qꝛ recipiēdo rem ſuam in emphyteoſim a monaſterio nō perdidit dñium ex quo recepit illū tanꝗ̄ ꝓpriū monaſterij.nam dñium ſolo animo nō p̄ditur ſicut poſſeſſor vt in.l.ſi qs vi.§.differentia.ff.de acqui.poſ.⁊.l.qui propriam.C.locati.ſecus autem ſi quis rē ſuam donaret alteri:⁊ poſtmodū ſeu illico illā rem ab eo cōduceret vel donaret ⁊ retineret ſibi vſumfructū:nā tūc trāſferret dominiū ⁊ poſſeſſionē in alterū.vt ꝓbatur in.l.q̄dā mulier.ff.de rei vē.⁊ in.l.quiſquis.C.de dona.tunc eīm interuenit ficta traditio per quam transfert̄ dñium.l.quod mea.ff.de acqui.poſ.⁊.l.certe.de precario.ſed qñ capit rem propriā ab alio vt alienā ſecus eſt:qꝛ iſte non agit alteri tradere ſed potius acquirere. Ad ꝓpoſitum ergo dñs comes Fuxi comitatū Bigorre recepit a rege in feudū vt alienū ⁊ ꝓpriū ipſius regis:vt clare patet ex verbis cōceſſionis cum nullū preiudicium fuerit ſibi aut ſuis in dñio ⁊ iuribus illius comitatus generatū. Scōa ratio quare dño comiti Fuxi aut ſuis p̄iudiciū nullū ex cōceſſione regia ſit illatū colligit̄ ex tenore dicte conceſſionis vbi ipſemet dñs rex reſeruauit omne ius prius cōpetēs dño comiti ⁊ ſue poſteritati:vt patet in ver.ſaluo reſeruato ⁊c.vbi dicit ſaluo ⁊ reſeruato poſteritati:⁊ habētibus cām a dicto noſtro cōſanguineo ⁊ p̄deceſſorib9 ſuis de requirēdo per viā actiōis ⁊ deuiādo iura que dicto noſtro cōſanguineo poterant pertinere iuribus ſupradictis per modum quem potuiſſet vel potuit facere a die date p̄ſentium literarū ⁊c. Proteſtatio eīm maxime principis preſeruat ius ꝓteſtatū.vj.q.j.pōtifices.de preſcr.c.nihil cum ſcandalo.⁊ de elect.cumana.⁊.c.eccleſia.facit tex.cum glo.nota.in.l.ſi fideiuſſor.ff.qui ſatiſd.cog.plene per Bar.de materia proteſtationis.in.l.nō ſolum.§.morte.ff.de noui oper.nun.⁊ per Jo.an.poſt Jo.mo.in regula ſn gñali.libr.vj.in merc.⁊ per Innoc.⁊ alios in.c.cū tu.⁊ de ꝯſti. Et hec ſufficiāt ð hac q̄ōne. ¶ Per ꝓxime dicta ſatis arbitror deciſam relinqui queſtionē.xxv.qua queritur ⁊ dato ꝙ nō p̄iudicauerit dño comiti matre viuente nec ea defuncta qualiter ſibi id dñs comes ⁊ eius heredes precauere debeat ne ipſam donationeꝫ et eius conditiones videatur modo aliquo approbare:nam vt predixi nullum preiudicinm ſibi fit ex tali conceſſione ⁊ ea non obſtante pōt ius ſuū cōſequenter proſequi rationibus predictis ſicut potuiſſet tēpore date illius cōceſſionis ſeu donationis:quinimo prodeſt ſibi plurimū in alio dicta cōceſſio:qꝛ ſi verū eſt ipſum dictū comitem habere ius ex ſuis p̄deceſſoribus in dicto comitatu impeditur interim p̄ſcriptio ſi qua incepiſſet currere ex perſona domini regis:qꝛ transferēdo comitatum in verum dñm perdidit poſſeſſionē quam prius habebat ſine qua nō ꝓcedit p̄ſcriptio:vt no.probatur in.l.ſi is a quo fundum.ff.de vſuc.ſ̄m lecturā quā ibi ſequitur Bar. ¶ Uigeſimaſexta q̄ſtio, Utrū dicta donatio que ob cauſas ratiōabiles facta eſt ⁊ p̄ qua ideꝫ dñs Fuxi ad homagiū ⁊ fidelitatem ſe aſtrinxit ſit de ſui natura reuocabilis. Et primo videt̄ ꝙ nedū ſit reuocabilis de facto:imo de iure nulli9 videt̄ eſſe momēti:qꝛ rex nō pōt in p̄iudiciū regni ſui donationes facere etiam cum iuramento de non reuocādo:vt.c.intellecto.de iureiurā. Nam ⁊ quādo coronatur iurat nihil diminuere de bonis imperij.d.c.intellecto. Preterea tales gratie in preiudiciū vniuerſitatis vel regni,preſumūtur ſubreptitie.quia nō eſt veroſimile ꝙ ex certa ſcientia fuiſſent cōceſſe cum ſint contra ius ⁊ vtilitatem publicā. argu.in.c.penul.⁊ vlti.de capel.mo.⁊.l.reſcripta contra ius elicita.C.de preci.impe.offe.nec debent valere.l.ſi.C.ſi contra ius vel vti.public.⁊ l.iubemus.C.de ſac.ſan.ecc. Et ſi diceretur oppoſitum ſequeret̄ ꝙ regnum poſſet ad nihilum deuenire qđ non eſt dicendū maxime cum non poſſit quis meruꝫ imperiū a ſe abdicare niſi in manibus ſui ſuperioris.vt in.l.legatur.C.de offi.preſi.multa alia argumenta fieri poſſent q̄ colligere poſſet ſtudioſus ex nota.per gloſſ.in authē.qūo oporteat epiſco.in princi.colla.j.⁊ per Bar.in proemio digeſtorum:⁊ per Bal.in ꝓemio ſup libro feudorū in illa queſtione. An donatio facta eccleſie per Conſtantinum imperatorem valuerit.⁊ per Joā.de lign.in cle.romani.de iureiurando. ¶ Secundo principaliter cōtra illam conceſſionem facit:qꝛ rex non fecit mentionem de iuramento in contrarium preſtito:de quo videtur qđ neceſſario fienda erat.vt in.c.conſtitutus.de reſcrip.per gl.in.l.cum nō deceat.de elec.lib.vj. Preterea ⁊ tertio de literis ⁊ priuilegijs precedētibus debuit fieri mētio ſpecialis non autem generalis.vt in.c.ij.de dolo ⁊ contumacia.⁊ quod ibi no.adeo qđ de qualibet notabili clauſula poſita in prioribus literis debet fieri mentio in literis reuocatorijs.vt in.c.cum dilecta ⁊ qđ ibi no.de reſcrip. His argumētis premiſſis pro ſolutione queſtionis ſciēdum quod Bartol.in.l.ꝓhibere.§.plane.ff.quod vi aut clam. format queſtionem.nūquid rex valeat in regni preiudicium aliqua alienare. Et finaliter concludit quod ſi tendat alienatio in graue detrimentū iuriſditionis regalis nō valet etiam ſi iuramēto firmetur.vt in preal leg.c.intellecto.ſed ſi non tendat in tam graue preiudicium valet et tenet.de quo dicit eſſe caſum in.c.abbate ſane.de re iudi.libr.vj. Idem in effectu voluit Inno.in.d.c.intellecto.⁊ Joan.and.in.c.grande.de ſupplen.negli.prela.lib.vj.non enim ſ̄m eum debet fieri ita amara interpretatio vt nihil poſſit de iuribus regni donare.argu.c.ij.⁊.iij.⁊.c.ad apoſtolice.de do.⁊.c.ceterum.eodem tit. Bal.in loco preallegato formauit queſtionem. Si imperator donauit vel aliter conceſſit ex cauſa donationis vel alio titulo caſtrum imperij:nūquid valebit donatio vel alienatio ⁊ multis allegatis pro ⁊ contra:tandem cōcludēdo ⁊ ſoluēdo dicit poſt antiquos quod vult donare cum ex proprietate territorij ſeu dignitatis.vt ſic recognoſcat donatarius imperatorē vt in ſuperiorē nō eſt poſſibile ſ̄m eum quia non poteſt facere etiam ſibi parē aut ſuperiorem:vel aliquem qui impune poſſet ſe rebellare contra imperiū quia lex regni contradicit. Et qꝛ nullum inferius ſ̄m Ariſto.inſtantibus terminis diſcretiuis participat id quod ſuperius eſt cōmode tamē ⁊ dñium concedere poteſt ſalua tamē imperij recognitione ⁊ fide.quod imperator ſeipſum mutilet.i.membra imperij a ſe amputet dicere eſt ſpecies furti ſ̄m eum. In feudatico vero nō poteſt minuere honorem regni ſ̄m Andr.de iſer.qđ ſequitur ibi Bal.⁊ eſt ſatis notādum. In propoſito noſtro facit quod legi.⁊ not.in.c.ij.de feu. Ad propoſitū ergo veniēdo dico ꝙ donatio ſeu cōceſſio facta dño comiti Fuxi argumentū.ſ.in contrarium factis nō obſtātibus multiplici ex capite ſuſtineri poteſt.⁊ per cōſequens ſecūdo loco ꝓbabo quod eſt irreuocabilis. Primo enim dicta cōceſſio iuribus conſiſtit.qꝛ comitatus Bigorre nō eſt de regno Francie ſeu mēbrum proprium ipſius regni:ſed erat aut dñi comitis Fuxi aut eccl'ie Auicieñ.aut ex cōceſſione ipſius eccleſie pertinebat ad regē Francie nō vt ad regē ſed ratione ſui patrimonij ⁊ ſucceſſionis ſpecialis:nam vt patet ex narratiōe facti iſte comitatus habuit originem in perſonā domine Joāne regine Frācie ⁊ Nauarre ex donatione ſeu p̄mutatione facta cum eccleſia ſeu per eccleſiam Auicieñ.que pretēdebat tūc habere ꝓprietatem dicti comitatus ⁊ ex p̄ſona ipſius peruenit ad regē p̄ſentem vt heredē heredis dicte dñe Joāne.de patrimonio vero ſuo pōt rex diſponere ad libitum cū non cōtigat alienatio regni.vt.d.l.bene a zenone.C.de quadriē.preſcriptio.⁊ in re ſua quilibet nedū princeps eſt legitimus moderator ⁊ arbiter.l.in re mādata.C.man.⁊.c.de his.de ſepul.facit qđ dixi.ſ.xxij.q. ¶ Preterea ⁊ ſecūdo preſuppoſito ꝙ pertinuiſſet ad regnū ſuum.nihilominus poteſt dicta alienatio ſuſtētari ex eo qꝛ dictus rex pure non donauit ſeu alienauit dictū comitatum.ſed cōceſſit in feudū retinēdo ſibi ꝓprietatē ⁊ honorē ⁊ preeminētiam ⁊ deuolutionē certis caſibus ad eū vel ſucceſſores.vt patet in cōceſſiōe ⁊ eſt hoc de natura feudi.xxij.q.v.de forma.⁊.C.in ob.cau.feu.amit.col.x.talis vero cōceſſio nō diminuit honorē regni.vt.ſ.dixi et ſic ceſſat.c.intellecto.de iureiur. Preterea ⁊ tertio habito reſpectu ad ampliſſimum regnū Francie ⁊ munificētiam ſolitam illius regni regnum ⁊ ad p̄clara ſeruitia regibus Frācie impēſa per comites Fuxi p̄ſertim hodiernos ipſemet dñs rex in ſuis literis atteſtatur non debere dicit ꝙ dicta conceſſio cedat in graue preiudiciū regni cū donatio remuneratiua nō ſit ꝓprie donatio,ſed potius meritoriū remuneratio.vt no.dicit tex.in.l.aquilius regulus.ff.de do.no.Bart.in proemio.ff.veteris hinc tex.ſingularis in.l.ſi pater.§.j.ff.de dona.dicit ꝙ donatio facta ꝓpter eximia ⁊ magna merita p̄cedētia eſt irreuocabilis etiā ꝓpter ingratitudinē:qꝛ potius eſt merces laaoris eximij quā mera donatio.⁊ p̄ſertim hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo ipſemet dominus rex atteſtat̄:ꝙ dictus comitatus ex iuribus ꝓductis per dñꝫ comitem videbat̄ ad eum pertinere.⁊ ſic quodāmodo reſtituit quod

ſuum erat qđ eſt neceſſitatis ꝛ nõ mere liberalitatis,ſed voluit res ꝓcedere per manꝰ iuſtitie ꝓpter partis abſentiam,ꝛ vt videret̃ exercere maiorẽ magnificẽtiã,vt ipſemet in ſuis literis atteſtari videtur.Ex his remanẽt ſoluta cõtraria q̃ inferebãt nullitatẽ ex defectu poteſtatis.Ad alia ɔ̃ria q̃ vident̃ vigere ex cã ſubiectiõis,dico ꝙ iuramẽtũ ꝓſtitũ per ꝑdeceſſores iſtiꝰ regis de cõmitatu nõ alienãdo fuit pſonale.vñ p mortẽ fuit ſublatũ,qꝛ iurm̃ nõ trãſit in ſucceſſorẽ.vt legi. ꝛ no.in.c.veritatis.de iureiu.ſatiſfecit em̃ ipe iurãs ex quo nõ alienauit. tñ ſucceſſor ex tali iuramẽto nõ ligat̃.vt no.Jo.and.in.c.fi.de ſepul. ꝛ in ca.cum.C.laicus.de foro cõpe.li.vj.ꝛ ſic nõ erat opꝰ mentionẽ facere de eo qđ nõ erat.Jtẽ ꝑſuppoſito ꝙ iſte dñs rex iuraſſet nec mẽtionez de tali iuramẽto aut ꝑuilegio priꝰ facto de nõ alienãdo feciſſet,tũc dico ꝙ nihilominꝰ ɔceſſio in feudũ quã poſtea fecit debet valere,qꝛ hãc ɔceſſionẽ facit iure ꝓprio ꝛ de ꝑrimonio ſuo,vt.ſ̃.dixi. vñ nõ potuit ſe ita legare ꝙ haberet impedire dictã trãſlationem ſicut dicimꝰ ĩ priuato q alligauit ſe ad nõ alienãdũ.ꝛ tñ tenet alienatio,lꝫ nullã ĩ alienatiõe mentionẽ de priori obligatiõe feciſſet:vt.l.nemo põt.ff.de leg.j.ꝛ legi.ꝛ no.in.l.ea lege.C.de cõdi.ob cau.ꝛ dixi plene.ſ.ĩ ꝓxi.qõ.Jn his em̃ que infert publica perſona vt priuatꝰ cenſet̃ iure priuati:vt legit̃ ꝛ no.in.c.fi.de procura.Preterea cõcedẽdo comitatũ ɔtraxit cum dño comite cũ vltro citroq; oriat̃ obligatio.d.c.de forma.ſi em̃ ex cõtractu obligatur etiã princeps.vt.c.j.de ꝓba.ꝛ ſtatim latiꝰ dicã,ergo non poteſt cõtractus infringi eo qꝛ nõ facit mentionẽ ſpecialẽ.de ꝑori iuramẽto aut ɔceſſiõe antecedẽti ſuperuenire em̃ vinculũ fortiꝰ.nã vt.ſ̃.dixi tenet cõtractus etiã cõtra ꝓpriũ iuramentũ,lꝫ cõtrahẽs ſit periurus,vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Jnno.in.c.dilecto.de prebẽ.ꝛ Joã.an.in regula ſemel.li.vj.in mercu.¶ Ex his infero ad ſecũdũ an talis cõfeſſio facta dño comiti Fuxi p dñz regẽ ſit reuocabilis.Et dico qđ nõ.tex.eſt no.ĩ ca.vno.de natu.feu.col.x.vbi dicit ꝙ ſi prĩceps inueſtiuit aliquez de aliquo feudo nõ poteſt eũ diſueſtire ſine culpa.ad idẽ cõſimilis text.in.c.vno.de feu.ſine culpa non amit.eadẽ col.ꝛ vtroq; hoc no.Bal.ꝛ ꝓbat̃ hoc duplici rõne.Prima qꝛ ꝑnceps obligat̃ ex cõtractu ſicut quilibet priuatꝰ.vt in.c.j.ꝛ qđ ibi no.de ꝓba.ꝛ in cõceſſione feudi vtrinq; naſcit̃ obligatio.Scđa ratio qꝛ non põt princeps reuocare ꝑuilegiũ qđ priꝰ ɔceſſit ex quo trãſiuit in ɔ̃ctu vel quaſi ſeu in ius gẽtiũ:vt no.in.l. qđ ſemel.ff.de decre. ab ord.fac.ꝛ dixi.ſ̃.plene xix.q.ꝛ generaliter nõ poteſt princeps cã nõ exiſtẽte priuare aliquem dñio ſuo.vt plene no.p Cy.in.l.reſcripta.C.de ꝑci.impe.offe.ꝛ bar.in l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.ꝛ Jnnoc.in.c.que in eccleſiarũ.de cõſtit.¶ Cõdeſcendo igit̃ ad.xxvij.q.qua querit̃ preſuppoſito ꝙ ꝓpter importunitatẽ vel al's dñs rex dictã ɔceſſionẽ velit reuocare de facto ꝙ remediũ habet dictus dñs comes Fuxi ad retinẽdũ poſſeſſionẽ ipſiꝰ comitatus Bigorre ad minꝰ donec fuerit de iure ipſiꝰ ꝙ ante donationẽ habebat in eo per ſñiam declaratũ.Et in hac queſtiõe dico certũ eſſe ꝙ ſine culpa dicti dñi comitis.illã cõceſſionẽ reuocare non põt vt clare patuit ex deductis i.§.ꝓxi.qõne.ſi aũt de facto vellet reuocare videtur dicere Cy.in.d.l.reſcripta.C. de ꝑci.impe.offe.ꝛ Bart.in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.ꝙ quo ad obſeruantiã ſtandũ eſt diſpoſitioni ꝑncipis:qꝛ preſumenda eſt ꝓ principe cauſa:nec admittit̃ in cõtrariũ ꝓbatio:ſed ſi ſine iuſta cauſa facit:peccat ſ̃m eos.iſti tñ doctores nõ loquunt̃ in caſu noſtro.ſꝫ cũ princeps vult alicui rẽ ſuã auferre.Sed in caſu noſtro dico ꝙ cũ princeps obliget̃ ex cõtractu ſuo nõ põt ɔueniri niſi appareat ꝛ cõſtet de cã:qꝛ al's de facili ꝑnceps poſſet tollere ꝛ infringere oẽm ɔ̃ctũ per eũ geſtũ qđ nõ eſt dicendũ,hoc ego ꝓbo p tex.apertũ in.c.j.de feu.ſine cul.nõ amit.ꝛ.c.vno.de natu.feud.vbi dicit̃ ꝙ niſi cõuictus fuerit de culpa nõ debet vaſallꝰ priuari feudo etiã per principẽ.Adduco inſup hanc rõnem:cũ princeps non ſit ſupra cõtractꝰ cũ ſit de iuregentiũ.vt no.Bal.in.c.ꝓxi.alleg.ꝛ Jnno.in.d.c.de cõfir.vti.ideo dꝫ in eo preſumi cauſa:cũ materia non ſit ſibi ſubiecta.facit qđ in ſimili no.Jo.an.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.ad idez tex.apertus in.c.j.de ꝓba.vbi princeps cõpellit̃ obſeruare ſuũ ɔ̃ctum niſi iuſtam cauſam oſtendat in cõtrariũ:ꝛ optime facit.c.nouit.de iudi.Si ergo ſine cauſa apparẽte legitima ꝛ rationabili dñs rex vellet cõtrauenire remediũ honeſtũ indubitabile eſſet vt dominꝰ comes recurreret ad denuntiationem euangelicã ſeu iudicialẽ ratione peccati iuxta ea que habent̃ ꝛ no.in.c.nouit.de iudi.Scđm remedium vt appellet ad papã p notabile dictũ Jnn.in.c.licet ex ſuſcepto.de fo.compe.vbi dicit ad papã recurrẽdũ eſſe ſiue immineat neceſſitas iuris.qꝛ alius nõ eſt iudex ſupior:ſiue facti qꝛ de facto minores iudices ſubuenire nõ poſſunt:ad qđ no.Hoſ.in.c.nouit.de iud..ꝛ ĩ rege Frãcie optime adduci põt qđ no.Jnn.in.c.p venerabilẽ.q.fi.ſint legi.vbi ꝙ tum de iure ſubeſſe pape.Tertiũ remediũ vt arbitror vt de facto reſiſtat qꝛ vbi ſuperior de facto ꝛ iniuſte procedit põt ſibi de facto reſiſti.vt no.gl.in.c.ex literis.de off.deleg.ꝛ Jnno.in.c.ſi quando.eo.ti.ꝛ.c.dilecte.de exceſ.pla.ſaltẽ in caſu noſtro in quo grauamẽ reparari p iudicẽ appellationis non põt.vt voluit Cy.in.l.ab executore.C.quorũ ap.non reci.ꝛ in.l.j.C.vñ vi.Nã defenſio eſt de iure naturali que cuicũq; etiaz cõtra principem cõcedit̃:vt in.c.paſtoralis.de re iudi.in cle.hinc dixit gl.no.in.j.diſt.ius gentiũ ꝙ põt quis in defectũ ſuperioris dicere ſibi ius propria autoritate.ꝛ idẽ voluit Jnno.in.c.olim.el.j.de reſtit.ſpo.

¶ Et nunc poſtremo altiſſimo gratias immẽſas agẽdo reſtat vltimam qõnẽ in ordine.xxviij.expedire,que eſt.Utrũ procurator regius generalis attẽtis mãdatis ꝛ nõ obſtãtibus,in literis ɔceſſionis appoſitis nec nõ expeditiõe camere cõputor ac lectiõe ꝛ publicatione in curia regia parlamẽti iuſtã,nũc poſſit cãm habere vt dictis fratribꝰ Armimaci ꝛ Perdiaci comitibus preſenti cauſa ſe adiũgant.Jn qua profecto cõſideratione triplici dicẽdũ cẽſeo ꝙ nõ.Et primo adduco tex.in.l.bñ a zenone.C.de quadr.pſcr.vbi dicit tex.Nemo audeat eos qui res,accipiũt a principe p quecũq; titulũ alienatiõis ſiue mobiles ſiue immobiles ſeu ſe mouẽtes:vel iura incorpalia penas ciuiles iudicis afficere vel ſperare aliquã contra eos ſibi viã eſſe apertã:ſed oĩs aditꝰ precludat̃ oĩs motꝰ ꝛ ſpes eiꝰ petulantie ꝛc.vbi tñmodo:ꝛ pondero illud verbũ vniuerſale negatiuũ nemo audeat:excludit em̃ quẽlibet cõuenire volentem.xix.diſt.ſi romanorũ.ꝛ.c.ſolite.de maio.ꝛ obe.ꝛ.l.de pretio.ff.de pub.¶ Scđo principaliter adduco theoricã Bart.in l.cũ ɋrebat̃.ff.iud.ſol.vbi dicit ꝙ oĩs exceptio p quã concludit̃ actori nullũ ius ſibi cõpetere põt opponi a principio ante lit.cõte.qꝛ cũ certũ ſit neminẽ ſine actiõe poſſe experi.l.ſi pupilli.§.videamꝰ.ff.de neg.geſt.poteſt qs ab agendo repelli:vbi excipit̃ ꝙ ſibi nulla actio competit:ſꝫ ita eſt in caſu nr̃o ꝙ nulla actio ad reuocãdũ põt cõpetere procuratori regio,nec etiam dictis comitibus Arminiaci ꝛ Perdiaci:vt clare patet ex precedentibus.ergo a principio oẽs nedũ regius procurator poſſunt ab agendo repelli:nec tenet̃ dñs comes Fuxi cum illis vel eorum ali quod iudiciũ ſuſcipere.¶ Tertio ꝛ vltimo cõtra regiũ procuratorẽ,generalẽ allego text.no.in.l.honori.ff.de mã.vbi ꝓbat̃ ꝙ contra ſpecialiter per dñm ꝓuiſa nõ admittit̃ ꝓcurator generalis niſi oriatur cauſa de nouo iuſta ꝛ veroſimiliter per dñm tunc nõ agitata quod non eſt in caſu noſtro. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.iiij.

1 Legatum factum hoc modo per quẽ ſcripſero heres ſibi dato id quod reperit̃ ſcriptum in epiſtola perinde valet ac ſi fuiſſet expreſſuz in teſtamento.

2 Legatum quantitatis non tollitur per legatum ſpeciei.

3 Relicta in codicillis petuntur actione nata ex teſtamẽto.

4 Recipiens feudum pro ſe ꝛ ſucceſſoribus ſuis qbuſcunq; appellatione filiorum veniunt etiam legatarij.

5 Plura quãdo ſunt in obligatione alternatiua altero ſublato remanet reliquum.

6 Uſufructuarius omnium bonorum non tenetur ſatiſfacere legatarijs,ſed cum eis concurrit.

7 Teſtamentum recipit vires ꝛ conſummationem per mortem teſtatoris:ꝛ non ante.

8 Legauit aliquis in teſtamẽto alicui quinquaginta:in codicillo:poſt ea ſcripto idem legatum eſt vtrunq; legatum debetur niſi heres probet contrarium.

9 Legata pñt cõferri in arbitriũ tertij non autem in merã volũtatem.

Omnipotẽtis dei poſtulato ſuffragio in queſtione q̃ vertitur ſup interpretatione voluntatis Angeli Frãciſci de Eugubio reſpectu teſtamẽti codicillorũ ꝛ memoriali dicti Angeli prout in caſus narratiõe ſerioſius cõtinet̃.Attingam ſingulariter principaliora dubia quã breuiſſime potero.Et primo cõtingit dubitari.Uñ memoriale dicti Angeli faciat fidem cum nõ fuerit bene recitatum in teſtium preſentia:ſed ſolũmodo dixit Angelꝰ in teſtamẽto quod volebat ꝙ crederetur libro ſeu memoriali ipſiꝰ manu cõſcripto quo ad legata relicta q in ipo reperirẽtur fore alicui per ipſum teſtatorẽ facta prout crederet̃ publice ſcripture ſeu teſtamento valido publico manu publici notarij.Et circa hoc dubiũ videt̃ iudicio meo caſus in.l.ſi ita ſcripſero.ff.de con

1 di.ꝛ demõ.vbi dicitur valere † legatũ ſi dixero:per quẽ epiſtolas ſcripſero heres ſibi dato id quod reperitur ſcriptum in epiſtola perinde valet ac ſi fuiſſet expreſſum in teſtamẽto.ꝛ apertius hoc ſentit Bart.dicens per illum textũ valere ſi teſtator dixit.Uolo quod heres meꝰ det tale quod ſcriptũ eſt in ſchedula quam relinqui apud guardianũ ſancti Franciſci:qꝛ per relationem ad aliam ſcripturam videt̃ ibi ſcriptum expreſſum in teſtãmẽto.facit optime quod legitur ꝛ no.l.theopompus.ff.de dote preleg. ꝛ.l.penul.C.de ſentẽ.que ſine cer.quanti.c.cũ venerabilis.in fi.de relig.do.ꝛ hoc dummodo cõſtet per comparationem literarum:vel alijs manifeſtis coniecturis quod memoriale ſit ſcriptũ manu ipſius teſtatoris.Et hoc breuiſſime de primo dubio.¶ Secũdum principale eſt.An legatũ cẽtũ quinquaginta florenorum factum Ucie ſorori teſtatoris ſit validũ nõ obſtantibus legatis poſtea eidem Ucie factis in codicillo ꝛ memoriali.Et primo vide

2 tur † ꝙ legatum quantitatis non tollitur per legatuz ſpecie etiam eodem teſtamento factum:vt in.l.plane.ff.de leg.j.ſed in memoriali reliquit hãc ſororẽ ſuã dominam ꝛ dominatricẽ in vita ſua bonorũ dicti teſtatoris.in codicillis vero reliquit ſibi bona mobilia ipſius teſtatores quibuſdã exceptis de quibꝰ infra in quarto dubio,cum ergo hec legata ſint diuerſa nõ ꝓhibet̃ illorum concurſus:maxime cum in diuerſis ſcripturis ſint facta:vt in.l.quinquaginta.ff.de probatio.Nec

obſtat

obſtat ſi dicat̃ teſtatorē ꝓhibuiſſe tacite cōcurſum p determinationē quā fecit in dicto legato cētū quinquaginta florenoꝝ in eo ꝙ dixit ꝙ relinq̄bat Ucie ſorori ſue centū q̄nquaginta dūmodo ꝓmittat aliq̄d aliud nō petere i bonis dicte hereditatis ꝛc. q: dico ꝙ nō ſim plr̃ ꝓhi buit ipſaꝫ aliud petere: ſed fecit exceptionē dicēs ꝙ nō poſſet aliquid aliud petere niſi tm̄ ꝛ dūtaxat qō petere poſſet vigore pñtis teſtamē ti. vñ pōderāda eſt exceptio q̄ includit vt poſt illud legatū poſſit pe tere qō ſibi debet̃ vigore ipſi⁹ teſtamēti. Sꝫ certū eſt ꝙ deſcriptū i co dicillis ꝛ memoriali vr̃ ſcriptū in teſtamēto a quo aſſumūt vigoreꝫ et confirmationē: vt eſt tex. in. l. ij. ꝛ. iij. ff. de iure codicil. adeo ꝙ dixit gl.
3 in. d. l. iij. † ꝙ relicta in codicillis petūtur actione nata ex teſtamēto ꝛ hec videnť multū ſtringere ad ꝯſeruationē hui⁹ legati. Sed ꝯtrariū di co iudicio meo poſſe ſubtiliter attentari: vcꝫ ꝙ primum legatū ſit ad emptū per relictū factum in memoriali in quo inter cetera voluit ꝙ dicta ſua ſoror deberet eſſe in vita dña ꝛ dominatrix bonoꝝ dicti te ſtatoris qui reperiri cōtingeret: ita tamen ꝙ ipſa deberet renūtiare oī ſucceſſioni que ibi cōtingere poſſet quocūqꝫ modo ex perſona cōi pa rentum vel ipſo teſtatore ꝛc. vñ pōdero ꝙ per hoc relictū voluit eā ex cludere ab oī alio qō potuiſſet ꝯſequi de bonis teſtatoris etiā ex pſo na ipſi⁹ teſtatoris, ꝛ ſic videtur tacite ademiſſe primū legatum. Nā le gatarius pōt appellari ſucceſſor teſtatoris. vt in. l. in cōuentionibus. ff. de verb. ſig. no. Bal. in. c. imperialem. primo rñſo. de prohi. feud. ali.
4 per Fed. verſi. ſed quid ſi cōceſſum: vbi dicit † ꝙ ſi quis recepit feudū pro ſe ꝛ ſucceſſoribus ſuis quibuſcūqꝫ appellatione ſucceſſorū veniūt etiā legatarij: ita in ꝓpoſito cū teſtator i memoriali voluerit vt dicta ſua ſoror deberet renūtiare oī ſucceſſioni que etiā ex pſona teſtatoris poſſet ſibi contingere. Et ex perſona ſua non poſſet ſucceſſionem ſpe rare niſi vigore teſtamēti ſui alterius vltime volūtatis, q: frater nō te netur aliquid relinquere ſorori: nec poteſt ſoror aliq̄d petere in bonis fratris teſtati niſi cū pſonā turpē inſtituiſſet: vt in. l. fratres ꝛ ſorores. C. de inoff. teſt. Preterea teſtator vt dixit renūtiaſſet omni ſucceſſio ni. vnde pōdero verbum omni: qō eſt vniuerſale affirmatiuum ni. il enim excluſit qui omnia dixit. vt in. c. ſolite. de maio. ꝛ obe. ꝛ. xix. diſt. ſi romanorū. nec predicta interpretatio cuiqꝫ videatur extranea: nam ademptio legatorū pōt fieri tacite ex preſumpta ꝛ coniecturata men te teſtatoris: vt in. l. iij. ꝛ. iiij. ff. de adi. leg. no. glo. inſti. eod. titu. in fine.

¶ Ex predictis infero ad tertiū dubiū. Quid ſcꝫ debeat ꝯſequi dicta Ucia ſoror teſtatoris ex bonis defuncti. Et incidēter diſcutit̃. Quar tum dubium qualiter ꝛ quando ſit legatis ſatiſfaciendū. ꝛ ex quibus bonis. ꝛ hec ſunt que difficultatem ingerūt magnam in hac materia, cum ex verbis teſtatoris varijs prolatis temporibus videatur oriri cōtrarietas ꝛ repugnātia quedam: nam in teſtamento voluit: iuſſit: ꝛ mādauit vt hr̃des ſui nō poſſint vēdere nec alienare aliq̄d de bonis immobilib⁹ dicti teſtatoris niſi ꝑ ſatiſfactiōe legatorū inquantū nō haberent aliunde vñ poſſent ſatiſfacere legatarijs ꝛ ſi ſecus faceret vo luit eos cadere ab hereditate. Scōo loco fecit memoriale manu pro pria in quo ſimiliter ꝛ abſolute mādauit ꝙ nō audeāt ſui heredes vē dere ſeu alienare aliq̄d de bonis immobilib⁹. Et ſi neceſſitas vrgeret pro debitis aut legatis ſoluēdis voluit ꝙ extenderent primo manus ad diſtractionē rerū mobiliū ꝛ eis deficiētib⁹ haberet̃ recurſus ad fru ctus bonorū: ex quib⁹ tractu tpis ꝓut perciperent̃ voluit pro rata le gatarijs ſatiſfieri. Nec poſſent aliter heredes vrgeri ad ſolutionē le gatorū. Et p oēm modū voluit ꝙ dicta Ucia ſoror ſua haberet de pa trimonio ꝛ hereditate ſua florenos trecētos quos poſſet diſtribuere p oēm modū q ſibi placebit. Itē ſubiūxit immediate ꝙ volebat dictā Uciā ſororē ſuā eſſe dōnā ꝛ madōnā, vt vbis teſtatoris vtar eorū bo norū q̄ reperiri ꝯtigerit eſſe dicti teſtatoris i vita ſua dūtaxat, hoc ad dito ꝙ ipſa debeat renūciare omni ſucceſſioni que poſſet ſibi cōtinge re ex pſona cōmuni parentū vel ex pſona dicti defuncti vel alteri⁹ cu iuſcunqꝫ de domo eorū. Tertio fecit codicillū in quo inter alia reliq̄t noīe Ucie ſorori p̄dicte oīa ꝛ ſingula bona mobilia dicti teſtatoris ꝛ noīa debitorū excepti duntaxat illis bonis ꝛ rebus mobilib⁹ quas ꝛ que reperirentur dñm Angeluꝫ alteri reliquiſſe in dicto ſuo teſtamē to ſeu in preſentibus codicillis aut in memoriali ipſius teſtatoris ꝛc.

¶ Oritur ex his q̄dā repugnantia q: in memoriali noluit bona im mobilia alienari aliquatenus, ſꝫ mandauit vt de bonis mobilib⁹ non ſufficientibus. ꝛ tamen immediate in eodē memoriali videtur reliq̄ſſe vſumfructū bonorū dicte Ucie in eo qō voluit eſſe in vita ſua donnā ꝛ dominā bonorū ſuoꝝ. ꝛ ſic videt̃ ademiſſe fructus a ſatiſfactiōe le gatorum. In codicillis aūt ademiſſe vr̃ bona mobilia: nomina debi torū cū ea legauerit ſupradicte Ucie immobilia vero nō poſſunt vēdi. ex vltima ꝛ poſtrema ipſius voluntate: ꝛ ſic remanere videnť legata inutilia ſaltē tpe vite ipſius Ucie: cuius cōtrariū videt̃ colligi ex ver bis teſtatoris in teſtamēto codicillis ꝛ memoriali ꝓlatis: cū ſp videa tur volūtas ſua fuiſſe vt dicta legata ſortirent̃ de p̄ſenti effectū. vt ibi latius dicitur. Quid ergo in tāta varietate dicēdum: mihi diu in hoc cogitāti viſum eſt ꝙ verba teſtatoris poſſunt habere multiplicē itel lectū. Prim⁹ ē vt dicta dña Ucia ſoror teſtatoris habere debeat ple num dominium omniū bonorū mobiliū ac multa debitorū exceptis illis que ſpāliter legata ſunt per teſtatorē que multa ſunt, vt patet in teſtamēto codicillo ꝛ in memoriali, naꝫ relinquit vxori ſue teſſutū ful tū argento: garlāda: annulos alia deputata ad vſum ipſius vxoris. ꝛ vnū par caphinoꝝ. Itē oēs pānos lini ꝛ lane ad vſum ꝛ dorſum ipſi⁹ vxoris. Itē leonello reliq̄t lectū ſuū ꝛ tot maſſaricias ſibi neceſſarias que valebāt decē florenos. ꝛ multa alia ſilia fecit. ꝛ in his legatis ſpe cialiter factis poſſet ſaluari ꝛ verificari illa exceptio quā fecit teſtōr in codicillis in eo qō reliq̄t ſorori oīa bona mobilia exceptis illis dūta xat rebus ꝛ bonis mobilibus que reperirentur dictū Angeluꝫ alteri reliq̄ſſe. Item vigore memorialis vr̃ dicta Ucia debere habere vſum fructum bonorū immobiliū in vita ſua. Ergo legatarijs nō eſt ſatiſ faciendū de fructibus bonorū immobiliū niſi poſt mortē dicte dñe Ucie: q: ex quo ſimplr̃ facit eā dominā bonorū in vita ſua nō tenetur ipſa in vita ſatiſfacere legatarijs cū vſufructuari⁹ in vſufructu cōcur rat cū alijs legatarijs reſpectu ꝓprietatis vt ſic vſufructuari⁹ habeat vſumfructū in vita: legatari⁹ vero habeat plenū ius poſt mortē vſu fructuarij. vt in. l. ſempronio. ff. de vſufru. leg. tenet Bar. in. l. fi. eod. tit. nec de bonis mobilibus debet aliquatenus ſatiſfieri legatis: q: cum teſtator ad illorum ſatiſfactionē deputauerit bona mobilia ꝛ fructus immobilium legādo poſtea in codicillis dicte Ucie bona mobilia vr̃ ademiſſe ipſa bona mobilia ab onere ſatiſfactionis. ꝛ ſic ſoli fructus videnť remanſiſſe in obligatione nō pure ſed poſt morteꝫ dicte Ucie
5 † Nā qñ plura ſunt in obligatione alternatiua altero ſublato rema net reliquum. vt in. l. ſtichum aut pamphilū. ff. de verb. obl. Sed pre fecto quāquam iſte intellectus denuntiat a iure multipliciter tñ ſta re nō pōt. Primo q: teſtator in memoriali anteq̄ feciſſet iſtam ſororē ſuam donnam ꝛ madōnem bonorū ſuorum obligauerat ſpāliter fru ctus pro ſatiſfactione legatorum: vñ non eſt veroſimile ꝙ immediate fuerit ſibi ꝯtrarius relinquendo vſumfructū ſorori in preiudicium le gatorū. vt in. l. nō ad ea. ff. de cōdi. ꝛ demō. Preſertim cum legatū fa ctum ſorori fuerit gñale: q: fecit eam dominam ꝛ donnam oīm bono rum: deputatio vero fructuum pro ſatiſfactione legatoꝝ fuit ſpālis: q: illos deputauit in ſupplementum bonorū mobilium diſpoſitio ve ro ſpecialis per teſtatorem facta derogat gñali vt in. l. queſitum. in fi. ff. de fun. inſtru. leg. ꝛ ibi plene per Bar. Preterea ꝛ ſcōo non eſt vero ſimile qō in tantum ſororem dilexerit: vt per eam vellet iuramentum preiudicare legatarijs cū vt appareat ex teſtamento ei duntaxat re linquebat centum quinquaginta florenos. Item ꝛ tertio per hūc in tellectum preiudicaretur ꝛ derogaretur in multis voluntatibus ipſi⁹ teſtatoris cum multa legata fecerit maxime ad pias cās que voluit intra annum a die mortis ſue executioni mādari q̄ prorſus p ſupradi ctū intellectū impedirētur qō nō eſt dicendum: maxime cum relictuꝫ factum ad pias cauſas cōtingens animā ipſius defuncti ꝛ diuinam religionē ſit magis fauorabile q̄ relictum factum ſorori. arg. in aut. ſi qua mulier. C. de ſa. ſan. eccl. no. Bar. in. l. j. C. eo. facit. c. iacobus. de ſi mo. Itē ꝛ quarto cōtra hūc intellectū q: de bonis mobilib⁹ prius di ſpoſuerat in ſpē ſtatuēdo vt ex illorum pretio vti opus eſſet ſatiſface re legatis. Demū in genere ea oīa legando ſo rori. Diſpoſitio aūt ſpecialis derogat gñali. vt. d. l. queſitū. in fi. maxi me cū in legato facto vxori preſeruauit expreſſe omnia relicta que re perirent alijs facta: ſatis aūt videt̃ bona mobilia reliquiſſe alijs re linquendo vt vti opus eſſet vēdere ad ſatiſfactionem legatoꝝ. ar gumentum optimum in. l. qō conclaue. ff. de dā. infec. ꝛ in. l. queſitum. §. reſpōſo. ꝛ. §. fi. de leg. iij. ꝛ. l. gñali. §. vxori. ff. de vſufru. leg. ¶ Preter ea poſtq̄ bona mobilia quatenus opus eſſet ꝛ fructus immobilium deputauerat pro ſatiſfactione legatorū immediate anteq̄ eam cōſti tueret dominā ꝛ dominatricē bonorum ipſius teſtatoris dixit ſe velle vt in dēm euentū, dicta ſua ſoror deberet de bonis ſuis habere trecen tos florenos vt diſpēſaret pro anima ipſi⁹ teſtatoris vt ſibi placeret: ergo noluit ſimpliciter excluſis legatis. illā facere vſufructuariam bo norū cum eſſet euidentiſſima cōditio: cuꝫ nō poſſet in vita habere vñ huic legato ſatiſfaceret. Alia etiā maxima repugnātia ex hoc intelle ctu ſequeret̃: q: dicta ſua ſoror ex diſpoſitione teſtatoris habet vltra dictos trecentos florenos alia legata maxime intra annū a die mor tis teſtatoris exequi. mandauit enim dict⁹ teſtator expēdi ſeptuagin ta quinqꝫ florenos pro maritandis puellis: eligēdis ꝛ maritādis per dictam ſororem ſuam qō minime fieri poſſet ſm premiſſum intellectū.

¶ Hoc ergo intellectu vlterius abiecto: pono ſcōm intellectum. vt ſcꝫ dicta Ucia ſoror teſtatoris ſit dōna ꝛ madonna id eſt domina ꝛ do minatrix ſeu domina ꝛ maſſaria bonorū teſtatoris tempore vite ſue. Item habeat bona mobilia ꝛ nomina ipſius teſtatoris ſatiſfactis ta men prius legatis iuxta ſpecificam diſpoſitionem teſtatoris: ꝛ in reſiduis ſit dña ꝛ dominatrix: ſeu dña ꝛ maſſaria. nā iudicio meo il lud important premiſſa verba teſtatoris. vt ſcilicet ſit donna ꝛ madō na. vt verbum donna exponatur. i. maſſaria. verbum madōna expo natur. i. dña, que verba quid importent ſtatim ſubiiciam. Et iſte in tellectus vr̃ probari ſatis per premiſſa in impugnatione precedentis intellectus: ꝛ ceſſat oīs repugnantia. Nec obſtant no. per Bar. in. d. l.
6 fi. ff. de vſufru. vbi dicit † ꝙ vſufructuarius omnium bonorum non te netur ſatiſfacere legatarijs ſed cum eis concurrit arg. l. ſempronio. eo. tit. quia dico illud precedere ceſſantibus alijs coniecturis: ſed in caſu

noſtro vrgent multe cōiecture que ſuadent cōtrariū intellectū.Nā et id quod colligit ex cōiecturata mente teſtatoris dicitur euidēs:ꝛ per has ꝯiecturas recedit a cōib⁹ regulis iuris:vt.l.ꝫ imperator.ff.de le. j.Et ſi queratur qđ importēt illa vba ꝙ ſi dicta Vcia dōna ꝛ madōna:puto vt predixi qđ idē importāt qđ dña ꝛ dñatrix ſeu dña ꝛ maſſaria:ꝛ de ſignificato hoꝝ vboꝝ per gl.ꝛ Bart.in.l.vna.de ſecū.nup. ꝛ pleniſſime p eūdē in.l.titia cū teſtamēto.§.ſi.ff.de lega.ij.ꝛ per Spe. in ti.qui fil.ſint legi.vſi.quid ſi quis.ita dixit in teſtamēto cōiungēdo Spec.cū Bar.videtur ꝙ illa verba importēt in caſu noſtro vt mulier illa honorifice iuxta facultatē patrimonij habeat neceſſaria ſua.arg. l.idē.§.idē labeo.ff.manda.ꝛ ſic qđ nō cedat ſibi prorſus vſuſfruct⁹ ſed qđ debeat habere preeminētiā quādā ꝛ neceſſaria ſua honorifice iuxta vires patroni:ꝛ hoc importat verbum madonna.ſed quicquid ſupereſt debet cedere in augmentū hereditatis:ꝛ hoc importat verbū donna ſeu maſſaria:al's ad qđ dixiſſet ꝙ eſſet dōna cū ſuffeciſſet dice re madonna.ꝛ hic intellect⁹ videt preſertim in caſu noſtro amplectē dus cū ſit fauorabilis anime defuncti ꝛ directus religioni.iuxta not. in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ in.c.cū tibi de benignitate.de teſta.Et iſte ſecund⁹ intellectus ſatis bene pōt ſuſtineri. ¶ Poteſt dari ꝛ tertius intellectus vt bona mobilia in nullo cedant dicte ſorori niſi qnaten⁹ ſpecifice reperiunt ſibi legata.ſed ſolū ſit domina ꝛ maſſaria bonorū in vita prius ſatiſfactis legatis.Hic intellectus probatur ex eo:qꝛ in memoriali in quo fecit iſtam dōnam madonnā bonorū appoſuit de terminationem vt hec renūciaret omni ſucceſſioni que poſſet ſibi cōtingere in bonis ſuis vndecūꝗ etiā ex pſona ipſius teſtatoris.Et ſic videtur vt primo dixi ſupra in primo dubio ꝙ teſtator voluit hāc ſororem ſuam eſſe dominam ꝛ maſſariam nil aliud in bonis ſuis hēre. Nec obſtat huic intellectui ſi dicatur ꝙ renunciatio iuris ſeu ſucceſſionis:ꝛ ideo refertur ad ius de futuro competēs qđ nō competebat de preſenti in actu vel in habitu:iuxta plene not.maxime in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.ob.ergo illa vba teſtatoris de renunciatio ne fienda non debent extendi ad legatū bonorū mobiliū poſtea eidē
7 Vcie factum in codicillo.Ad hoc enim reſpōdeo† ꝙ teſtamētum re cipit vires ꝛ conſummationē per mortē teſtatoris ꝛ nō ante:vt in.c.cū marthe.de cele.miſ.Itē renūciatio debebat fieri per dictā Vciā poſt mortē teſtatoris:ꝛ ſic poſt factum legatū.ſi ergo vult eſſe dña ꝛ maſſaria oportet ꝙ acceptet illud legatū cum ſuo onere ꝛ ꝓpria determi natiōe,iuxta ea q̄ habent ꝛ no.in.c.paſtoralis.de deci.ꝛ in.l.aurelius. §.idem queſiit.per Bal.de lib.leg.ꝛ in ca.j.de cōfeſ.li.vj.per Archi.ꝛ Io.in cap.cum olim.de cenſi.Ex quo infert ꝙ cum dicta Vcia ſoror voluerit ipſo facto eſſe dña ꝛ maſſaria bonorum teſtatoris ꝙ ipſo iure renūtiauit omni cōmoditati q̄ poterat ſibi peruenire ex pſona ꝛ fa cto teſtatoris.arg.in.l.illud.ff.de acqr.here.ꝛ in.c.cū renuntiat.xxxij. q.j.ꝛ.l.nō tm̄.alias incipit paulus.ff.rem ratam habe.ꝛ.xj.qđ.ij.eſtimant.cum.c.ſeq.Nec obſtat ſi dicat ꝙ teſtator legando in codicillis videt receſſiſſe a priori voluntate in memoriali poſita reſpectu illius renuntiationis,qꝛ dico hoc nō conſtare.nec preſumitur quis recedere a ſua.vt ita dixerim preſtatiōe niſi ſpecial'r appareat eū penituiſſe. vt.l.ſi quis.in princi.ff.de lega.iij.facit.l.eum qui.ff.de proba.preterea cum legatum vt ſit dña ꝛ maſſaria habeat ſuam determinationem re nuntiationem fiēdā,debemus dicere ꝙ aut teſtator receſſit in totum ꝛ cū legauit bona mobilia in codicillo:aut qđ voluit determinationē manere per notata.in.d.l.aureli⁹.§.idē queſiit.ꝛ.d.c.cū olim. ¶ Poteſt dari ꝛ quartus intellectus vt debeat habere mobilia tātū detractis legatis al's ſpecialiter factis,qꝛ p legatum mobilium bonorum in codicillo videtur receſſiſſe a legato facto in memoriali per tex.opti mum.in.l.liberis.ff.de ali.ꝛ cib.leg.Et pro hoc intellectu facit:qꝛ cum prius obligaſſet bona mobilia ꝛ fruct⁹ immobilium ad legata ſoluēda:ꝛ ſororem fecit donnam ꝛ madonnā bonorū olim in vita ſua tollēdo poſtea bona mobilia que per prius ꝛ ſpecialiter erāt deputata ad ſatiſfactionē legatorū preſumendū eſt ꝙ receſſerit a priori legato ſoro ri facto in memoriali:vt ſic poſſet pure ſine alio onere ſatiſfieri de fru ctibus,qꝛ nō eſt pſumēdū ꝙ tot legata voluit multiplicare in perſonā ſororis cū dāno intolerabili alioꝝ legatoꝝ.maxime ad pias cauſas:vt.ſ.plene dixi.Et pfecto quilibet iſtorū triū intellectuū vltimo poſitorū poſſet tolerari.Et ꝙ̄ꝙ̄ ſecūdus in ordine ꝛ primus reſpectu iſtoꝝ trium ſit ſatis equus,iſte tū vltimus nō eſt prauus attēto qđ in codicillis reliqt ſoror.mobilia ꝛ noīa debitoꝝ p multa verba tollētia omne obſtaculū ꝛ nullā vt eſſet dña ꝛ maſſaria fecit mētionē. ¶ Per pdicta ſatiſfactū puto tertio ꝛ quarto dubijs,venio ad qntū An debeat dicte Vcie hec ꝙ̄titas trecētoꝝ florenoꝝ p eā diſpēſandoꝝ vt ſibi placebit.p aīa teſtatoris.Dubiū facit qꝛ in teſtō teſtator mādauit tre centos florenos eidē tradi ob cām pdictā.Et idē de eadē quantitate mādauit in memoriali nec vllā egit mētionē de relicto eiuſdē quātita tis facto in teſtō.Et primo videtur ꝙ nō debebatur ſibi niſi ſemel vt ſic videat in memoriali eādē quātitatē legaſſe animo repetēdi primū legatū ꝛ nō animo geminādi:tex.videt in.l.plane.ff.de leg.j.In cōtra
8 riū videt tex.notabilis in.l.quinquaginta.ff.de proba.vbi dicit† ꝙ ſi quis in teſtamento legauit alicui quinquaginta in codicillo poſtea ſcripto idem legatum eſt eidē ꝙ vtrūꝗ legatū debetur niſi heres pro bet cōtrariam intentionē teſtatoris:ꝛ de illa.l.opponit gl.in.d.l.plane.Et ſoluit qđ aut eadem quātitas legatur in eadem ſcriptura ꝛ de bet ſemel,vt in.d.l.plane.Aut in diuerſis ſcripturis:ꝛ debet vtrunꝗ niſi probetur cōtrarium,vt.d.l.quinquaginta.Ex hoc infertur qđ cū in caſu noſtro hec quantitas trecentoꝝ florenoꝝ fuerit bis legata in diuerſis ſcripturis ꝙ vtrūꝗ legatū eſt preſtandū. ¶ Sed ego contra rium arbitror:vt ſcilicet ſemel tm̄ debeat.Moueor per tex.notabilē in.l.libertis.ff.de ali.ꝛ ciba.leg.iuncta gl.in.d.l.qnquaginta.vbi gloſ. poſuit intellectū ad dictam.l.libertis.dicēs.ꝙ vbi in diuerſis ſcriptu ris legatur eadē quantitas ob certam cauſam non debetur niſi ſemel ꝛ ſic pcedat dicta.l.libertis.ſecus ſi ſimpl'r ꝛ ob diuerſas cauſas:quia tunc procedit.d.l.quinquaginta.Sed in caſu noſtro ob eandem cām fuit legatum geminatum:ſcilicet vt iſta Vcia ad placitū ſuum expenderet pro aīa teſtatoris:verbum enim placet,importat arbitrium bo ni viri.vt.l.thais.§.ſororem.ff.de fideicom.lib.no.Bar.in extrauagāti ad reprimendā,ꝛ.l.alio.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ debet facere ſicut bon⁹ vir.ſ.expendere in piam cauſam pro aīa teſtatoris ſicut faceret quilibet bonus vir:facit qđ legitur ꝛ no.in.c.cum tibi.de teſta.ꝛ per Bal. in.l.j.C.de ſac.ſan.eccl. ¶ Preterea ex coniecturis ſatis patet qđ non legauit in memoriali aīo geminandi,ſed potius animo repetendi qđ patet ex eo,qꝛ incidenter fecit mentionē de dictis trecētis florenis in memoriali:qꝛ in precedētibus fecerat mentionē de difficultate ſoluē di legata qm̄ ꝓhibuerat immobilia obligata debere diſtrahi ꝛ pmiſit de mobilibus ꝛ eis deficientibus de fructibus immobiliū:ꝛ ſi non ſufficerent mādauit ſolui ꝓ rata,ſed vt illud legatū trecētoꝝ florenorum includeretur ſub cōi diſpoſitione aliorū legatorum incidēter dicit ſe velle ꝙ omnino dicta Vcia deberet habere dictos trecentos ob cām predictam incidenter cum dicta principaliter propter aliud non diſponunt.arg.eoꝝ que legunt ꝛ no.in.c.ſi papa.de priuilegijs.lib.vj. ꝛ in.c.fin.de ſucceſ.ab inteſt.per Barto.in.l.ex hac ſcriptura.ff.de dona.Et hec ſufficiant de hoc dubio. ¶ Formatur ꝛ ſextum dubiū circa pdicta poſita quod dicta Vcia ſit vt vſufructuaria bonorū ſeu do mina ꝛ maſſaria.Nunquid impune pōt ab ea exigi cautio:ꝛ vt faciat inuētarium,ꝛ maxime procedit hec qđ reſpectu bonorum mobilium de quibus probabiliter pōt dubitari an ſint ipſius Vcie:vt patet ex predictis.Ego dico ꝙ reſpectu bonorū immobilium indiſtincte tene tur pſtare cautionē idoneā de vtendo fruēdo reb⁹ immobilib⁹ ſalua rerū ſubſtātia arbitrio boni viri,ꝛ de illis reſtituendis finito vſufructu ꝛ hoc reſpectu bonorū q̄ vſu cōſumuntur vt immobilibus pſuppoſito ꝙ in illis habeat dūtaxat vſumfructū tenet pſtare idoneā cau tionem reſtituendi illarū eſtimationem heredibus in morte ſua.vt in c.ſi.de pignoribus ꝛ aliis cautionibus.ꝛ.l.ij.ff.de vſufructu earum rerum que vſu cōſu.ꝛ plenius in.l.j.ff.vſufruc.quēadmo.cauea.Si autem ſint bona que vſu nō conſumuntur ſed veteraſcunt.Dicendū eſt vt in rebus immobilib⁹.vt.l.ſed ꝛ ſi quid.ff.de vſufru.ꝛ dicendum ple nius colligit ex tex.ꝛ glo.inſtit.eo.§.conſtituitur.ꝛ hec cautio nō poteſt a teſtatore remitti,vt in.l.j.C.de vſufr.ꝛ.l.ſcire.C.vt in poſ.le.no. gl.in.d.l.j.ꝛ.c.ſi.preall e.Item pōt compelli dicta Vcia ad faciendum inuentariū de bonis immobilibus,nec cōmittitur pena per teſtatorē appoſitā cū pbabiliter dubitet an ſubiaceant reſtitutioni.vt.l.j.§.pe. ꝛ qđ ibi no.Bart.de vētre in poſ.mit.ꝛ qđ ipſe no.in.l.vna.C.de phi. ſeque.facit.l.regula.ff.de iuris ꝛ fac.ign. ¶ Venio ad vltimā queſtio nē.An poſſit dicta Vcia diminuere vel augere legata intra annū ꝑ diſpoſitionē teſtatoris. ¶ In qua dico ꝙ diſpoſitio captatoria repro bat tā in hereditatibus ꝙ̄ in legatis.vt.l.captatorie.ff.de leg.j.ſecus autem vbi nō eſt captatoria.tamen communis concluſio† ꝙ legata poſſunt cōferri in arbitrium tertij.nō autē in liberā voluntatem.vt.l. nōnunꝗ.ff.de cōd.ꝛ demon.ꝛ.l.ſi ſic.de leg.j.ꝛ plene not.p Bart.in.l. j.de le.ij.vbi cū teſtator appoſuit verbū placebit:ꝙ importat arbitriū boni viri.vt.l.thais.§.ſororē.ff.de fideicō.lib.not.Bar.in.d.l.ſi ſic.ꝛ in extrauagāti.ad reprimēdū.ſatis pōt dici ꝙ dicta Vcia poſſit dūmo no faciat ſicut qlibet bon⁹ vir faceret:al's aūt nō valet pdicta ꝯcluſio etiā in teſtamēto ſeu codicillo ſit appoſitū verbū prout voluerit dum modo ſit cōiunctū cū verbo placebit:vel cum verbo arbitratus fuerit per ea que no.Bar.in dicta extrauaganti ad reprimendum.in verbo videbit ppe finē.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.v.

1 Iudex eccleſiaſticus cognoſcens de exceptione propoſita corā iudice ſeculari:inhibet iudici ſeculari ne interim in cauſa procedat.

2 Executio ſententie non eſt differenda propter exceptionem requirētem altiorem indaginem.

3 Tempus prefixum inſtantie currit etiam impeditis.

4 Statutū diſponēs ꝙ omnis cauſa terminetur intra duos menſes a tempore citationis debet ſeruari in ſuis puris terminis.

5 Impedimentum legitimum veniens poſt inchoatam preſcriptionē non impedit tempus currere:ſecus ſi fuit a principio.

Saluatoris poſtulato ſuffragio. In qōne que vertitur corā ſpectabili viro domino capitaneo Sen.ſuper nullitate ſnie occaſiōe peremptionis inſtantie

inſtātie duo pncipaliter ſʒ dilucidā cauſe deciſionē examināda incū
būt. ¶ Primū eſt nūquid dñs poteſtas fuerit legitime impedit⁹ oc-
caſiōe inhibitiōis ſibi facte p officiales mercātie. ¶ Scd'aʒ erit p̄ſup
poſita legitimate impedimēti. an ſnīa lata poſt terminū a ſtatuto p̄-
fixū ſit ipſo iure nulla. ¶ Circa primū videt dictū dñm poteſtatē legi
time ipeditū fuiſſe. qꝛ quo ſtatutū ciuitatis dat iuriſditionē officiali
bus mercantie cognoſcēdi de ſolutione debiti qd alibi petit occaſiōe
inſtrumēti guarētigiati vr̄ ſuſpēdere pceſſum primi iudicis corā quo
petit executio dicti inſtrumēti guarentigiati: qꝛ qui vult ꝯñs videtur
velle ⁊ antecedēs: vt. l. illud. ff. de acq. her. ⁊. c. ex pte. de ſpō. ⁊. c. cū. M.
⁊ qd ibi no. de ꝯſtit. Cū ergo ſtatutū admittat corā officialib⁹ mercā-
tie exceptionē debiti ſoluti neceſſario vr̄ vt iudex prim⁹ executionis
inſtri ſupſedeat cū executio depēdeat a deciſiōe exceptiōis ꝓpoſite.
1 tex. vr̄ in. c. tuā. de ord. cog. † vbi iudex eccleſiaſticus cognoſcēs de ex
ceptiōe ꝓpoſita corā iudice ſeculari inhibet iudici ſeculari ne interiꝫ
in cā procedat: qꝛ poſſet ſurgere intricatio proceſſuū ⁊ ſequi ſniarum
cōtrarietas. ⁊ per illum tex. videtur quod licite officiales mercātie in
hibere poterunt dño poteſtati ne interim in cauſa procederet. Quin
imo dixit Lapus allegatione. lxvj. quē ſequit Ant. de but. in. d. c. tuā.
⁊ ſentit Fed. cōſ. ccxxj. qd etiaꝫ ſine qualibet inhibitione ſecūdi iudi-
cis debet ſecūd⁹ iudex ſuperſedere donec diſcutiatur de perēptoria.
nam ſi coram eo poſſet illa exceptio diſcuti nō procederet illa nō diſ-
cuſſa. vt in. c. j. de ordi. cogni. ⁊ in. l. j C. eo. tit. ergo idem ſeruandū cum
exceptio ex diſpoſitiōe ſtatuti veniat diſcutienda corā alio iudice: vt
ſic ſubrogatus ſapiat naturā eius in cuius locū ſubrogatur: vt. l. mor
tuo iudice. ff. de iud. ⁊. l. ſi eū. §. qui iniuriarū. ff. ſi quis cau. ⁊. c. eccleſia.
vt lit. pē. ¶ Sed his nō obſtātibus contrarium iudicio meo attenta
ri poteſt. Moueor pricipaliter: quia in caſu noſtro petebat executio
inſtrumēti guarētigiati quod habet exceptionibus reiectis executio
nem paratā ex forma ſtatuti: ſtatutū ergo dans officialibus mercātie
ptātez cognoſcendi de exceptione debiti ſoluti qd alibi vigore inſtru
menti priuilegiati petitur nō videt velle in dubio ſuſpēdere executio
nē primi iudicis: iſta duo ſimul ſtare poſſunt. ſ. ꝙ officiales mercantie
cognoſcāt: an debitū fuerit ſolutū: ⁊ qd primus iudex inſtrumētū pri
uilegiatū exequat. vt eſt tex. in aut. que ſupplicatio. C. de preci. impe.
offe. legitur ⁊ no. in. c. ſuſcitata. de in inte. reſti. in quib⁹ iuribus patet
ꝙ lꝫ admittat gratioſa ſupplicatio. mandat nihilomin⁹ interim ſen-
tētia executiōi que tñ retractabit ſi poſtmodum apparebit ſupplicā
tem fouere iuſtitiam. ⁊ hoc probatur in. d. aut. que ſupplicatio. ⁊ in. c.
ſuſcitata. prealleg. probatur no. ꝙ ſi contra petentē reſtitutionē in in
tegrū iure ſpeciali aduerſus ſentētiam eſt preſumptio ꝙ malitioſe pe
tat cauſa differēdi executionē cōcedit reſtitutio. ſed ſententia interiꝫ
mandatur executiōi preſtita cautione per obtinentē executionē. ꝙ ſi
aduerſarius in cauſa preualuerit vniuerſa que occaſione ſentētie per
ceperit reſtituat. ad idē bonus tex. in. l. fi. in fi. C. de ordi. cogni. vbi non
differt executio cauſe ſummarie ꝓpter exceptionē pemptoriā requi-
rentē altiorē indaginē quā expoſtulat ipſa cauſa ſummaria. ⁊ genera
liter hoc voluit Bar. in. l. iiij. §. cōdēnatū. ff. de re iudi. ⁊ Joā. de lig. in
2 cle. vnica. eo. ti. vbi dicunt † ꝙ executio ſnīe non eſt differēda propter
exceptionē requirentē altiorē indaginē: ⁊ hoc caſu debet intelligi Jn
no. in. c. cū in iure. de offi. dele. vbi dicit nullibi reperiri ꝙ lis mota im
pediat executionē ſnīe: imo nulla talis exceptio impedit executionē
ſentētie ſm eū allegat dictū. c. ſuſcitata. ⁊. C. de fal. ſi. Cum ergo vt ex
p̄dictis clare patet p̄dicta duo poſſint ſimul ſtare nō debem⁹ dicere
ꝙ admiſſa exceptiōe corā officialibus mercātie videat ſuſpēſa execu
tio fiēda per primū iudicē: cū ex diuerſis non debeat fieri illatio. vt. l.
neqꝫ natales. C. de ꝓba. in. c. ſi. de trāſla. p̄la. maxime qꝛ tenendo ꝯtra
rium corrigeret ſtatutū loquēs de executione inſtrumēti guarētigia
ti ⁊ euitāda eſt ſtatutoꝝ correctio quātū fieri pōt: vt i. c. cū expediat.
de elec. li. vj. ⁊. l. vnica. C. de inoff. do. ⁊ honori primi iudicis deroga re-
tur qd nō eſt fiendū. vt in. c. vt debit⁹ honor. de appel. ⁊. l. litigatores.
in prin. ff. de arb. Preterea hoc ꝓbat optima cōſideratione. ſi enim p
hāc exceptionē ſtatutū voluiſſet ſuſpendere interim executionēꝫ pri
mi iudicis mādaſſet illā exceptionē admitēdā corā primo iudice qd
erat honeſtius ⁊ iuri cōſentaneū: qꝛ vbi cauſa cepta eſt ibi debet fineꝫ
accipere. l. vbi ceptū. ff. de iud. ſed qꝛ dñs poteſtas nō tenebat admit
tere illam exceptionē. ideo ſtatutū poſtea prouidit vt corā officialib⁹
mercātie admitteret. facit qd in ſimili not. p Bart. in. l. ij. §. parui. ff. ꝙ
vi aut clam. qd habet in. c. debitores. de iureiu. Nō obſtāt ſupra alle-
gata in cōtrarium. procedunt em̄ qñ primus iudex habet de cauſa co
gnoſcere ⁊ ſniam iuxta merita cauſe ꝓferre. quo caſu iuſtiſſimū eſt vt
ſi exceptiōis cognitio p̄iudicialis differat ad aliū iudicē ꝙ interi pri
mus ſuperſedeat negotiū diuerſis ꝓceſſibus intricet, ⁊ iſte eſt propri
us caſus dicti. c. tuā. Sed i caſu noſtro nuda executio erat faciēda qꝛ
inſtrumētum guarētigiatū habet executionē ſicut cōfeſſio facta corā
iudice vel preceptū iudicis, iuxta no. per Cy. ⁊ Bar. in. l. j. C. de cōfeſ.
⁊ per Bal. in. l. cūctos populos. C. de ſumma tri. ¶ Ex his infert ad
deciſionem dubij noſtri ꝙ cū domin⁹ poteſtas non debuiſſet ſuperſe
dere executioni perijt inſtātia poſt duos ſeu tres mēſes ꝓut ſtatuto
cauetur: ⁊ per cōſequēs nō valuit ſentētia poſtea lata iuxta plene no.
p gl. ⁊ Bart. ⁊ Bald. in. l. properādū. C. de iudi. ⁊ per Jo. and. in addi.
Spe. in ti. de offi. deleg. §. reſtat, ver. qd ſi ſtatutū. ⁊ hoc ſolū ſufficeret
ad victoriā huius cauſe. ¶ Sed ad maiorē declarationem deſcendā
ad ſcdm dubium. Preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ illud im
pedimentū fuiſſet legitimū. nūquid ſentētia poſt terminū lata fuerit
nulla. Et primo videt ꝙ nō: qꝛ nō valēti agere nō currit tp̄s. vt in. l. j.
in fi. C. de anna. excep. ⁊. l. in reb⁹. C. de iure do. ⁊. c. qꝛ diuerſitatem. de
cōceſ. preben. Preterea ſtatutum nō diſponit vt ſnīa poſt terminū la
ta ſit nulla, ergo debet valere cū fuerit intra terminum q eſt termin⁹
iuris. d. l. properādum. C. de iudic. ¶ Ego vero contrariā ſententiam
in caſu noſtro arbitror veriorē: quia ſtatutum diſponit ſimpliciter ⁊
indiſtincte quod vltra duos vel tres menſes nō duret inſtātia: ⁊ nul-
lū caſum excipiat: ergo indiſtincte dꝫ intelligi. vt in ca. ſolite. de ma. ⁊
obe. ⁊. c. ſi romanoꝝ. xix. diſt. maxime cum tractetur de modico preiu
dicio: qꝛ perempta inſtātia nō perit cauſa nec acta ipſi⁹: ſed acta litis
dūtaxat. Jnno. in. c. cām que. de teſti. ⁊ Bar. in. l. cū lite mortua. ff. iu-
di. ſolu. Hinc eſt qd propter modicitatē preiudicij currūt tempora ad
preſentādum patronis etiam impeditis. vt in. c. cū propter. de iurepa
3 trona. ⁊ ibi aperte hanc rationem tenuit Pe. de anch. † ꝙ tēpus pre-
fixum inſtātie currit etiā impeditis: ⁊ videtur hoc probari in. l. prope
randum. prealleg. in. §. ſin autem. ⁊ ſequenti iuncta glo. Jtem ⁊ ſecun-
da inſtātia perit propter fauorem publicuꝫ ne lites ſint immortales.
vt. l. properandū. ⁊. c. finem. de dolo ⁊ contu. ergo ſtatutum imponēs
finem inſtātie nō eſt reſtringendū: ſed generaliter vt loquat intelligē
dum: vt in. c. odia. de re. iu. Jtem ⁊ tertio hoc expreſſe videtur ſentire
4 Bal. in. d. l. properādū. j. reſpōſo. ver. qd ergo ſi ſtatutū. † vbi dicit ꝙ
ſi ſtatutū diſponat ꝙ omnis cauſa terminet intra duos menſes a tē-
pore citationis cū hoc ſtatutū corrigat ius ciuile: qꝛ dat nouā formā
⁊ nouum tempus debet ſeruari in ſuis puris terminis: vnde ſentētia
poſtea lata nō valet ſʒ eū. Quarto ad idē adduco no. p Bart. in aut.
ei qui. C. de temp. app. vbi dicit ꝙ ſi appellās impediat cauſam proſe
qui intra biennū currit tp̄s inſtātie: ſed ex cā legitima dat reſtitutio.
⁊ hoc multi ſequunt in. c. ex rōne. de app. Si ergo hoc procedat in in
ſtātia cauſe appellatiōis vbi tractatur de magno p̄iudicio cū perem
pta inſtātia cā ſit deſerta: forti⁹ idē dicēdū in inſtātia cāe principalis
vbi ſolū pereunt acta litis: vt. ſ. dixi qd plura. nā de hoc videt caſus
in. l. ſed ⁊ ſi p pretorē. §. ſi forte. ff. ex qui. cau. ma. vbi tēpus currit tem
pori quo qs agere nō pōt: licet detur reſtitutio. Et elegāter facit ad
5 hoc dcm̄ Bar. in. l. ſenat⁹. ff. de offi. p̄ſi. vbi poſt Guil. de cug. tenet † ꝙ
impedimētū legitimū veniens poſt inchoatā preſcriptionē nō impe
dit tp̄s currere p illū tex. ſec⁹ dicit ſi impedimētuꝫ fuit a pncipio. ⁊ ſic
intellexit. in. d. l. j. C. de anna. exce. ⁊ Cy. l. in reb⁹. C. de iur. do. alle. in cō
trarijs. Et qcqd ſit in alijs caſib⁹ certū eſt ꝙ ad perimēdā inſtātiā tē-
pora currūt etiā impeditis: qꝛ agit de modico p̄iudicio: vt predixi. d.
l. ꝓperandū. Hec tñ oīa limitarēt ſm ea q̄ dixi in. c. pe. de iudi. in qua-
dā addi. vbi omnino vide addi. ij. Nec obſtat ꝙ non diſponat ſniam
poſtea latam nō valere: qꝛ ſatis eſt ꝙ ſtatutū dicat inſtantiā amplius
non durare. reperit ergo ſnīa lata ſine inſtantia ergo nulla. vt. l. pro-
latā. C. de ſen. ⁊ videtur gl. Bar. ⁊ Bal. in. d. l. properandū. ⁊ Jo. and.
in Spe. in loco preallegato. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. vj.

1 ☞ Trāſactio facta ſpecialiter ſub certis rebus ⁊ iuribus ad alia non
expreſſa etiam ſimilia non extenditur.
2 Jmperator dicitur dominus orbis.
3 Preſcriptio. x. annorum in incorporalibus currit ſine titu.
4 Judex ferens ſniam iniuſtam amplius illam mutare non poteſt cum
ſit functus ſuo officio.

IN queſtiōe q̄ vertitur inter
reuerēdū p̄rēꝫ dñꝫ Gabrielē abbatē monaſterij ſancti Sal
uatoris de mōte annato noīe ſui monaſterij ex pte vna et
hoīes caſtri abbatie de mōte annato ex alia, viſis plene in pūcto nar
ratis quæ eliciunt dubia ſup qb⁹ petit de iure ꝯſiliū. ¶ Primū eſt ꝙ
bāchū pſonis dicti caſtri ſoluit certā quātitateꝫ pecunie pro gabella
ipſi⁹ caſtri, vt nullus poſſit i dicto caſtro preter eū carnes vēdere de
qua qdē pecunia dictū cōe cōſueuit p multa tpa dare dicto monaſte-
rio tertiā partē ſicut cōſueuit dari de multis alijs obuentionib⁹ ⁊ re-
ditibus dicti caſtri vigore cuiuſdā cōpoſitionis ſup illis certis rediti
bus obuenientibus inter monaſterium ⁊ cōe dicti caſtri facte. Nunc
aūt dictū cōe reſiſtit: ⁊ nil de illa vult dare monaſterio ea ratione p̄tē
ſa, qꝛ in cōpoſitiōe nulla fit mētio de macello, ⁊ nunq̄ ſe cōe ad illius
partē monaſterio obligauit ſoluēdā. Pro parte xo monaſterij alle-
gat ⁊ dr̄ ſibi deberi vigore dñij qd hꝫ in dicto caſtro: cū dictū caſtrum
tota ſua curte ⁊ diſtrictu ptineat iure dominij ⁊ plene proprietatis ex
titulo donationū factarū a regibus principibus romanis ad dictum
monaſteriū: hodiernis tēporibus ſub iuriſditione abbatis cōſiſtat vt
patet ex multis q̄ abbas exercet in tali loco de quibus plene in caſus
narratiōe. vt infra aliqd dicit. Jtē allegat monaſteriū ꝯſuetudine p
ſe. Et primo diuini numinis poſtulato ſuffragio attingā hoc dubiuꝫ
⁊ ꝯſequēter alia ſuo ordine ſubiūgā. videt enim primo ꝙ cōmunitas

1 dicti caſtri iuſte moueat̃ ad negãdã p̃ſtationez ptis dicte gabelle:† q: tranſactio facta ſpecialiter ſuper certis rebus ⁊ iuribus ad alia nõ expreſſa ẽt ſimilia non extẽdit.vt.l.age cũ geminiano.⁊.l.ſi de certa re.C. de tranſac.no.in.c.j.eo.tit.⁊.l.licet.C.de iudi.ſed trãſactio ſeu compoſitio de tertia pte monaſterio ſoluẽda fuit reſtricta ad certos reditus: ⁊ certa bona:nec aliquid fuit exp̃ſſuz de macello vel alijs quibuſcũq reditibus:ergo cõmunitas ad iſtius ⁊ aliorum redituum non expreſſorũ in cõpoſitiõe partẽ aliquã ſoluẽdã nõ tenetur.maxime q: nõ poteſt dñs a ſubditis extraordinaria ⁊ nõ conſueta exigere.x.qõ.iij.q: cognouim⁹.⁊ de pace iur.fir.c.hac edictali.§.illicitas ẽt exactiões.colla.x.⁊ in aut.vt nulli iudi.§.ſi vo.col.ix.Scdo ad idẽ ꝓbat̃ ſic.Cõmunitas ad hãc partẽ ſoluẽdã ſe nunq̃ obligauit.ergo nulla actio ad hãc partẽ ſoluẽdã cõpetit:q: vbi nõ eſt obligatio ceſſat actio eſt eñ obligatio actiõis mater.l.licet.§.ea obligatio.ff.de ꝓcur.⁊ ſine actione nemo recte experitur.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de neg.geſt.Tertio nõ obſtat ꝯſuetudo ꝓ monaſterio allegata:q: ex annua preſtatione gratis facta nõ naſcit̃ obligatio ſoluẽdi in futurũ cũ quelibet pactio habuerit effectum ſuũ ſcz donationẽ:vt in.l.ſi certis annis.C.de pac.⁊.c. peruenit.cũ ibi notatis.de cẽſi.Hinc dixit Bar.in.l.cũ de in rẽ verſo. ff.de vſu.ꝙ ſi ruſtic⁹ preſtitit alicui per decẽnium vnũ par caponũ nõ propter hoc ſequit̃ vt in futurũ obligetur ad ſoluendũ,ex his eñ que gratis fiũt non naſcitur in futurũ aliqua obligatio.xvj.q.j.poſſeſſiones.Hinc dicit Inno.in.c.cum eccl̃ia ſutrina.de cauſa poſſeſ.⁊ ꝓprie. ꝙ ſi vnus epiſcop⁹ in domo alterius epi:vel vnus miles in domo alterius militis vicib⁹ hoſpitaret̃ non p̃ſumeret̃ queſita ſeruitutis poſſeſſio vt in futurũ teneret̃ illuz hoſpitari.¶ Contrariã partem omni affectiõe religionis ceſſante in caſu noſtro arbitror veriorez ⁊ credo ꝙ monaſterio contra dictũ caſtrũ ſeu ipſius cõmunitatem multa cõpetãt in hoc remedia.Et primo pro fundamẽto oĩm dubiorũ premitto ꝙ oĩs iuriſdictio ⁊ diſtrictus p totũ orbẽ eſt apud principẽ de iure cõmuni.vij.q.j.in apibus ⁊ vn⁹ eſt princeps.c.ſolite.de ma.⁊ obe.⁊.c. duo ſunt.xcvj.diſt.vbi dicitur ꝙ duo ſnnt qui regunt totum orbem a deo prodití.Papa ſcz in ſpũalibus: ⁊ Imperator in temporalibus
2 hinc† imperator dr̃ dñs:vt.l.deprecatio.ff.ad.l.rhodiam.de iac.⁊.l.bene a zenone.C.de quadri.preſcri.cũ ſimi.Domini autẽ prediorũ non habent iuriſdictionẽ nec diſtrictũ.vt.c.hac edictali.§.ad hec qui allodium.de pace iura.fir.col.x.Alij vero inferiores iuriſditionẽ exercentes habẽtes eã a principe ⁊ nõ iure ꝓprio.ipſe enim princeps creauit dignitates.vt in.c.j.quis dicat̃ dux:marcho:comes ⁊c.⁊ idẽ not.idez Bald.p illũ tex.dicẽs omnes dignitates a principe profluere tanq̃ a fonte vñ in eo ſunt omnes dignitates.ſicut videtur in papa qui creauit inferiores dignitates.xcij.diſtin.c.j.⁊.ij.Ipſe etiã imperator iuriſditionẽ magiſtratibus tribuit ipſos creãdo vel cõfirmando:vel preſtando autoritatẽ creandi vel cõfirmandi:vt in.d.c.hac edictali.§. iudices vero.⁊.ff.de offic.p̃fe.vrb.l.j.§.cũ vrbem.⁊ in aut.de defen.ciui. adeo ꝙ ẽt minima iuriſditio nõ poteſt cõferri ſine autoritate principis mediata vel immediata ſm̃ Bal.⁊ bñ in dicto.§.ad hec alleg.not. in.l.⁊ q:.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ in.l.priuatorũ.C.eo.⁊ per Innoc.in.c. cum ab eccleſiarũ.de offi.ordi.hinc colligit ibi Bal.ꝙ iuriſditio non poteſt vendi cum ſit imperatoris.oẽs eñ iuriſditiones ſunt apud Ceſarẽ tanq̃ apud fontẽ a quo fluũt refluũt ſicut flumina a mari fluũt: ita ꝙ ab eo fluunt per ꝯceſſiones cõmiſſiones ⁊ cõfirmationes,ad eũ autẽ refluũt p appellatiões:nullitates ⁊ q̃relas.de qbus cũ princeps incipit cognoſcere oĩb⁹ alijs eſt impoſitũ.ſilẽtiũ:vt no.Bal.in.d.§.ad hec.⁊ Bal.⁊ Inn.in.c.cũ.M.ferra.de cõſti.¶ Ex his infero ꝙ iuriſditio quantũcũq minima nõ eſt apud homines dicti caſtri:maxime attentis notatis per Inno.in.c.cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo.vbi dicit ꝙ de iure cõi caſtrũ non habet diſtrictum ſeu iuriſditionez vel pertinentia ſed ex ſpeciali diſpoſitiõe cõſueuit caſtro certum territoriũ aſſignari quod ibi in iuriſditione ⁊ datis debeat reſpondere.⁊ Barto.in.l.j.ff. de dam.infec.dicit qđ apud caſtrũ ciuitati ſubiectum nulla eſt iuriſditio:ſed nota eſt apud regimen ciuitatis.facit.c.conqueſtus.de foro compet.⁊.l.qui ex vico.ff.ad municip.Eſt autem iuriſditio penes abbatẽ cui fuit plene collata per principez romanum,vt dicitur in facti narratione.Et etiã in poſſeſſione,vel quaſi multorũ iuriũ per que cognoſcitur ꝙ apud eum ſunt regalia:⁊ ea que ſunt meri mixti imperij. bona eñ deſcendẽtiũ ab inteſtato ſine propinquitate vſq ad tertiũ gradũ:de quo in cõpoſitione deuoluũtur ad eum q: de iure communi adeo ſunt regalia ⁊ mixti imperij.qđ nõ pertinẽt ad ciuitatem ſeu caſtrum:ſed ad principem tñ.vt.l.vnica.C.de bonis vac.lib.x.⁊.c.vno que ſunt regalia.col.x.⁊ no.Bar.in.l.cũctos populos.in ſi.C.de ſum. trini.⁊.l.ij.ff.de iure fiſ.Idẽ in bonis prouenientibus occaſione delicti.hec eñ ſunt regalia.vt no.in iuribus p̃rime allegatis.nec in iure cõi pertinẽt ad caſtrũ vel ad ciuitatẽ.vnde caſtrũ de quo agit̃ habuit duas partes.cõdemnatione nõ de iure cõmuni.ſed vigore illi⁹ cõpoſitionis inter monaſterium ⁊ cõmunitatẽ inite.Itẽ ad abbatẽ appellatur tam in ciuilibus ꝙ in criminalib⁹.nec cõſtituitur ibi magiſtratus ſeu officialis niſi abbas vt p̃ncipalis in electiõe ⁊ in multis alijs abbas eſt in poſſeſſione iuriſditionis.Sed quicquid ſit adductuz in cõpoſitione hoc certum eſt quod ex conceſſione principis plenaria iuriſditio eſt apud abbatem quã etiam mortuo abbate caſtrum exercere non põt,vt not.Inno.in.c.cũ acceſſiſſent.de cõſti.ſed ſucceſſit cõuent⁹ iuxta no.per Inn.in.c.cũ dilectus.de cõſue.facit cle.ne in agro. de ſtat.reg.Ex quo infero in caſu noſtro ꝙ de his que ſunt iuriſditionis maxime vel minime nõ põt cõmunitas illius caſtri impedire niſi quaten⁹ eſt cõprehenſum in dicta cõpoſitione cũ abbas habeat fundatam intentionẽ pro ſe in totũ vigore priuilegiorũ ⁊ longiſſime conſuetudinis,vt in.c.cũ venerabilis.de relig.do.c.cum dilectus.eo.titu. Quinimo nõ ꝓdeſſet preſcriptio legitima niſi in vno articulo q: cũ aliud eſt in poſſeſſione ⁊ quaſi gñalis iuriſditionis exercende:poſſeſſio in vno articulo non extẽditur ad reliquos,ſed tantum eſt preſcriptum q̃tum eſt poſſeſſum.vt in.c.auditis.⁊.c.cũ olim.de p̃ſcrip.no. Inno.clare in.c.dilectus.de capel.mona.⁊ Bart.in.l.j.§.ſi quis.ff.de itin.actuq priua.¶ Ex his clare patet deciſio queſtionis noſtre quo ad vnum principale remediũ qđ abbati cõpetere poteſt.dico enim ꝙ impoſitio gabelle carniũ ⁊ ꝓhibere ne alius vendere poſſit ſit iuriſditiõis:⁊ merito computari poſſit inter regalia ⁊ cũ ſit quedã collatio extraordinaria nõ pertinet ad caſtrum ſed ab abbatẽ qui habet regalia in loco illo.vt in.d.c.vno que ſunt ergo.facit.l.ij.C.de vec.⁊ cõmiſ. vbi dicitur quod ciuitas nõ põt exigere vectigalia niſi habeat regalia.vt no.Bar.in.l.ij.ff.de iure fiſci.nec etiam alias exactiones facere poteſt nec enim preter illum qui habet regalis nulli ſunt cõceſſa:vt.l. vna.C.de ſuperindic.⁊ ibi per Bart.ciuitas vel caſtrum ꝓ neceſſitate propria,puta ꝓ debito poſſit,imo compellat̃ imponere ſingulis collectam vt ſic ipſa vniuerſitas ſit ſoluendo.vt no.gloſſ.in.l.j.ff. qđ cuiuſq vni.⁊ in.c.cũ dilecta.de reſcrip.⁊ Barto.plene in.l.iiij.§.actori.ff.de re iud.Non tamen poteſt imponere collectam pro republica. vt dicta.l.vna.đ ſuperindic.vbi no.expreſſe Bar.ergo commoditas huius gabelle non põt pro aliqua parte pertinere ad caſtrum:ſed ad abbatem qui habet regalia ⁊ merum ⁊ mixtũ imperiũ.niſi quaten⁹ per dictam compoſitionẽ ſibi decretum eſt.commoditas enim ſequitur habẽtẽ iuriſditionẽ.vt in.cle.ſtatutũ.de electione,nec põt ꝯmunitas allegare in hoc p̃ſcriptionẽ:q: ꝯtra eccleſiã nõ currit p̃ſcriptio minor.xl.an.vt in.c.de quarta.⁊.c.illud.de preſcri.Itẽ requirit̃ bona fides:vt in.c.ſi.⁊.c.vigilanti de preſcr.Sed in caſu noſtro eſt preſumptio malefidei cuz notiſſima ſint in loco priuilegia monaſterio circa plenũ dñiuz cõpetẽtia ⁊ fama vulgatiſſima eſt in dicto caſtro ⁊ locis vicinis.p hec eñ ꝓbat̃ mala fides.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca. ¶ Secundum remedium principale eſt vt abbas petat tertiã partẽ ſoluam rõne longe conſuetudinis.Si enim per decẽnium aliquid annuatim ſoluerit eccleſie videtur ſoluẽtes fauore pie cauſe inducere cõſuetudinẽ.nec pñt illã cõſuetudinẽ deinceps tollere vt eſt text.ĩ.l.pe. C.de ſacroſanc.eccl.⁊ ibi hoc no.Bar.ad idẽ bon⁹ tex.in.c.ad apoſtolicam.de ſimo.⁊ qđ ibi no.¶ Tertium remediũ vt abbas intentet remedium qđ legitur ⁊ notat̃.in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.ibi p Bar.⁊ p canoniſtas.in.c.ꝑuenit.de cẽſi.vbi dicit ꝙ cõitas ſoluit per decẽnium tertiã partem rigore compoſitionis:⁊ per caſum decennij probatur cõpoſitio:licet nõ cõtineatur in antiqua compoſitione.potuit enim de nouo interuenire que preſumit̃ per curſum decẽnij ꝓba
3 ta ſolutione annua.¶ Quartuz remedium vt fundet ſe ſuper p̃ſcriptio.nã in iſtis incorporalibus currit p̃ſcriptio decẽ annorũ † ſine titulo.l.ſi qs diuturno.ff.ſi ſer.vẽ.no.glo.in.c.cũ eccleſia ſutrina.đ cau. poſ.⁊ ꝓprie.ſicut in ſeruitutibus cũ hic nõ agat̃ de maximo preiudicio.cũ nõ preſcribat̃ ius in totũ.iuxta no.per Bar.in.d.l.cũ de in rez verſo.Et hec ſufficiãt quo ad primũ dubiũ.¶ Ex p̃dictis infero ad deciſionẽ ſcdi dubij qđ eſt tale.Ex forma ſtatuti dicti caſtri ꝓhibet̃ cõmitti homicidiũ ſub pena eris ⁊ pſone ⁊ ſi cõtingat homicidiũ cõmitti iubent̃ bõa homicide deſtrui.Demũ ꝯtingit qđ qdã habẽs domum cõmiſit homicidiũ cuius domus ex forma ſtatuti veniebat deſtruẽda,quã cõe pro ſe accepit.⁊ tenet bladũ in ea.monaſterium vo petit tertiã ptẽ vigore cõpoſitionis inter eos inite,in qua ĩter cetera cauet̃ qđ de cõdẽnationibus maleficiorũ ⁊ dãnoꝝ datoꝝ q̃ exigũtur ab officialib⁹ dicti caſtri tertia pars eſt monaſterio dãda,relique vero due ptes debẽt remanere apud cõe qđ debet ſubire oĩa onera cõitatis.cõmune vero negat dare dictã tertiam partẽ domus dicens ꝙ debebat deſtrui,⁊ ſi deſtructa fuiſſet mõaſteriũ nihil habuiſſet.Querit̃ quid iuris:Dico ergo ꝙ cõe predictũ non potuit diſpoſitionẽ ſtatuti relaxare vt non deſtrueret̃ dom⁹:tñ q: vt predixi in p̃cedẽti dubio plenaria iuriſdictio preterq̃ ĩ exceptis in cõpoſitiõe ẽ penes monaſteriũ:relaxare vo ſtatutũ penale vl̃ penã imutare eſt iuriſditiõis.
4 ¶ † Quinimo iudex q tulit ſnĩam etiã iniuſtã cũ ſuo ſit functus officio:nõ põt amplius illã corrigere vel mutare.vt.l.moris.§.ſed dãnare.vſi,⁊ ſi forte.ff.de penis.l.iudex.⁊ ibi per Bar.ff.de re iudi.l.j.ff.ad turp.nec põt inferior etiã iudex ſine cauſa diſpoſitionẽ ſtatuti in pena imponẽda violare:vt no.bar.in.d.l.j.ad turpil.⁊.l.qd ergo.§.pena grauior.ff.de his q no.infa.⁊ eſt bon⁹ text.in.c.lz.đ penis facit ꝙ no. j.q.vij.§.niſi rigor.⁊ p Inn.in.c.j.de ꝯſti.⁊.c.cũ ad monaſteriũ.de ſta. re.Itẽ q: in cõpoſitione exp̃ſſe cauet̃ vt ſine licẽtia abbatis ĩ certa ſolẽnitate interueniẽte nõ poſſunt ſtatuta dicti caſtri corrigi vel mutari,vnde cũ cõmunitas non habeat poteſtatem corrigẽdi vel mutãdi

statuta

ſtatuta,nec habeat iperiũ in dicto caſtro,non video quo iure aut qua fronte poſſit cõitas alterare penã maxime iam incurſam vt hic erat: ſolus em̃ habentis iura principis eſt tollere ſeu impedire penam iam commiſſam,vt.d.l.moris.ver.⁊ ſi forte.Ex quo cõcludo ꝙ cõitas non potuit de iure facere quin dicta domꝰ deſtrueret:ſed ſi abbas vult conſentire qui habet regalia in loco,tũc põt dubitari nunquid rõne dẽat aliquid habere de dicta domo.nã videt̃ ꝙ tota debeat eſſe abbatis,qꝛ in cõpoſitione ſolum dꝛ.vt de oĩbus penis que peruenirent ad cõe dicti caſtri vel ad manus camerarij ipſius cõis,vel ad aliud ꝓ dicto communi tertia pars ſit ⁊ eſſe intelligatur monaſterij ⁊c.Hec aũt pena nõ peruenit ad cõe dicti caſtri cũ ex diſpoſitione ſtatuti veniret deſtruenda ex alteratione pene quã facit abbas tãꝙ habẽs regalia in loco cadit ipſo iure in dñium abbatis,qꝛ bona delinquẽtiũ in caſu publicatiõis nõ veniũt ad cõitatem,vt p̃dixi in p̃cedẽti dubio.ſꝫ ad abbatẽ q habet regalia ⁊ merũ ⁊ mixtũ imperium,vt.d.l.vna.C.de bo.vac.li.x.⁊ c.vno.q̃ ſint rega.coll.x.no.Bar.in.l.ij.de iur.fiſ.p̃al.⁊.d.l.cũctos.in fin.C.de ſum.tri.compoſitio em̃ loquit̃ de cõdẽnatiõe quã facit officialis dicti caſtri,cũ ergo ſumus extra formã cõpoſitionis tota dꝫ eſſe abbatis domini ⁊ ſuperioris dicti loci.de p̃ſcrip.auditis.⁊.c.cũ olim.⁊ de relig.domi.cũ venerabilis.⁊.c.cũ dilectus.Dicerem tñ ꝙ de equitate debet monaſteriũ relinquere duas partes cõitati,qꝛ cũ ſtatuta loci nõ debeãt corrigi vel mutari ſine cõſenſu vtriuſqꝫ.ſ.cõitatis ⁊ abbatis.debet in hac alteratione pene interuenire cõſenſus vtriuſqꝫ,⁊ per conſequens videt̃ ꝙ dicta domus ſit ꝓ cõdemnatione ⁊ pena maleficij,qꝛ vbi eſſet pena maleficij nõ deberet̃ nec monaſterio nec cõitati,ergo eſt diuidenda prout habetur in compoſitione magna,qꝛ due partes relinquentur cõitati ꝓ officialibus cõitatis ⁊ alijs operibꝰ ad que abbas non tenet̃,ſed cõitas dũtaxat,cũ em̃ alteret̃ pena deſtructionis in publicationẽ dꝫ cenſeri iure publicatiõis,facit qđ in ſimili no.Barto.in.l.cũ duobꝰ.§.idẽ rñdit.ff.ꝓ ſocio.⁊ qđ no.in.l.ſi em̃.§.q iiuriarũ.ff.ſi quis cau.⁊.l.ſed ⁊ ſi rẽ ⁊ p̃tiũ.ff.de pet.her.⁊.c.eccl'ia ſancte Marie.vt lit.pen.¶Concludo ergo ex oĩbꝰ p̃dictis ꝙ penã deſtructiõis domus non potuit remittere ſine cõſenſu abbatis,⁊ ſi vult cõſentire,debet habere ad minus tertiam partẽ.¶Tertiũ dubiũ eſt.Cauet̃ ſtatuto dicti caſtri,ꝙ vinũ forenſe nõ poſſit mitti in dicto caſtro vel curia ipſius ſub certa pena,deĩn̄ cõitas illius caſtri cõceſſit quibuſdaꝫ conductoribus cauponarum vt ſoluta certa quãtitate pecunie cõitati poſſunt vinum in dictũ caſtruꝫ mittere. Querit̃ an cõitas potuerit hoc cõcedere ſine abbatis licentia,an de dicta pecunia valeat monaſterium aliquid habere.Ego puto hoc dubiũ ſatis decidi ex precedentibus,nã non ſpectat ad ciuitatem vel caſtrum ꝓhibere,ne vinũ mittat̃ in caſtrum vel vendere gabellã vini mittendi in caſtrũ cum iſta dependeãt a iuriſdictione,⁊ regulariter oẽs iſte executiones ſunt iure ꝓhibite,vt dixi.ſ.in primo dubio.facit vltra vbi alleg.l.vnica.C.de mona.⁊ melius in.l.j.§.cura carnis.ff.de offi.p̃fe.vrb.vbi patet ꝙ cura victualium ſpectat ad officium p̃fecture vt diſponat de pretio,⁊ vñ ⁊ qualiter veniant ⁊ ſimilibus.ad idẽ.l.j.C.de epiſc.audi.⁊ in.l.imꝑatores.ff.ad leg.iul.de anno.vbi bonꝰ text.Et ſi qd ꝓ eis vẽdendis ſoluerit dꝫ cedere habenti regalia ⁊ nõ ciuitatis,vel caſtro ſubiecto,ad hoc qđ nota.ſuper rub.de anno.⁊ trib.lib.x.⁊.l.vna.C.de ſuperindi.eo.lib.⁊ ꝙ ibi no.Item cõitas,vt.ſ.dixi in alijs dubijs,nõ p̃t vigore cõpoſitiõis mutare ſtatuta dicti caſtri ſine licentia abbatis.Quare cõcludo ꝙ cõitas non potuit dare licẽtiã mittẽdi vinũ in ciuitate ſine licẽtia abbatis cuius authoritate ſtatuta facta fuerũt ad hoc qđ no.Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.nec imponere illã gabellã abbate inſcio,nec ſibi lucrifacere,ſed abbas in oĩbus debet eſſe principalis:⁊ credo,ꝙ quicqd inde perceptum hactenus fuit pertineat ad abbatẽ qui habet regalia ⁊ vt merũ ⁊ mixtũ imperium in illo caſtro preterꝙ in exceptis in dicta compoſitione in qua nõ fuit facta de hoc caſu ſeu venditiõe mẽtio ⁊ ideo remanſit in plena ꝑtãte abbatis.l.age.⁊.l.ſi de certa.C.de trãſa.⁊.d.c.cũ venerabilis.⁊.c.cũ dilectus.de reli.do.Sed ꝓ futuro tempore ſatis honeſtũ ⁊ iuſtũ putarem,vt nõ fiat ꝯ ſtatuta antiqua ⁊ contra compoſitionem niſi de conſenſu cõitatis ⁊ abbatis,⁊ ſi cõueniũt vt vinum mittant ſub certa gabella ꝯueniãt ⁊ de diuiſione lucri.nã equum eſt vt cõitas aliquid habeat ex quo ſubdit oĩa onera caſtri,ſed mero iure inſpecto deberet totũ lucrũ ad abbatẽ habentem regalia in loco ꝑtinere.ar.in.d.c.vno.q̃ ſint reg.col.x.vbi dꝛ ꝙ extraordinaria collecta q̃lis eſt iſta eſt de regalibꝰ.ad idẽ.d.l.vna.C.de ſuperindic.¶Uenio ad quartum dubiũ qđ ſic ponit̃,dictum cõe caſtri abbatia locauit certas cauponas exiſtentes in ſtrata per quã itur romã,ibiqꝫ receptant̃ hoſpites ⁊ venditur eis vinuꝫ ⁊ alia victualia ⁊ que habent̃. Monaſterium petit illam penſionẽ quã cõitas recipit dicens ꝑtinere ad illud,qꝛ locꝰ in quo ſunt fundate caupone ꝑtinet ad dñiũ monaſterij. Cõe cõtradicit dicens ꝑtinere ad ſe vigore ꝯpoſitiõis ſepedicte cũ de rebꝰ ibi ſpecificatis dũtaxat monaſteriũ debet habere tertiã partẽ ⁊ nõ de alijs.Mihi breuiter videtur ꝙ monaſterium foueat iuſtitiaꝫ,nam de iure cõi hoc clariſſimũ eſt ⁊ qꝛ cũ locus ſpectet ad dñium monaſterij ergo edificiuꝫ cedit ſolo,per ꝯñs monaſterio preſertim cũ cõmunitas ſciens locuꝫ pertinere ad dñium monſterij,fecit ibi cauponas,vt in.§.cum in ſuo ſolo.inſti.de rerũ diui.maxime in fi.§.ad idem qđ legitur ⁊ no.in.c.apoſtolicos.xij.q.ij.Nec obſtat ꝯpoſitio quã ꝓ ſe allegat communitas,qꝛ ibi dicit̃ ꝙ territoriũ caſtri debeat pertinere ad cõitatem,ſed compoſitio interuenit ſolum ſuper quibuſdam reditibus ⁊ bonis vt de illis monaſterium haberet tertiam partẽ,in alijs ergo ibi nõ expreſſis plenum ius remãſit monaſterio tanꝙ domino ⁊ ꝓprietario caſtri cum ſua curte ⁊ diſtrictu,vt pꝫ in priuilegijs,vt in.d.l.age.⁊.l.ſi d certa.C.de tranſac.⁊ in.d.c.cũ venerabilis.⁊ in.c.cũ dilectus.de religi.do.Concludo ergo ꝙ penſio cauponarũ debet integre cedere monaſterio niſi alio iure ſpãli cõitas iuuet̃,ſed ſi fecit expenſas in cauponis bona fide poteſt illas recuperare a monaſterio ꝑ exceptionẽ doli mali,vt dicit tex.in.d.§.cũ in ſuo.¶Uenio ad quintũ ⁊ vltĩmũ dubium. Cõe dicti caſtri iã ſunt plures anni ꝓ tollerãdis expẽſis cõis ſtatuit ⁊ ordinauit ꝙ quicũqꝫ laboret de terris cõis daret ꝙ terratico cõi certas menſuras frumẽti,de quibus terris añ dictũ ſtatutũ nihil ſoluebatur mõaſterio vel cõi,ſed libere dabat̃ facultas hoĩbus dicti loci laborandi in illis terris ad eorũ vtilitatẽ ne ꝓpter paupertatẽ hoĩes caperent alium incolatum,monaſterium petit tale terraticũ hactenꝰ receptum ſibi reſtitui tanꝙ dño ⁊ ꝓprietario illius territorij,cõitas vero dicit ꝙ imo pertinet illud terraticũ ad cõitatem,⁊ hoc vtit̃ vigore cuiuſdam ſtatuti ipſiꝰ cõitatis.cuius cauebat̃,ꝙ quicũqꝫ vellet laborare de terris cõis deberet certũ modũ tenere ita ꝙ diſponebat tãꝙ de re ꝓpria,⁊ monaſteriũ habebat volumẽ illorũ ſtatutorũ nũꝙ ꝯdixit.

¶Ego in hoc dubio ſic puto dicẽdũ ꝙ cũ monaſteriũ habeat intẽtionẽ fundatã vigore priuilegiorũ,qꝛ totũ territoriũ dicti caſtri iure proprietatis ⁊ dñij fuit prorſus collatũ monaſterio,de iure habere terraticũ dictarũ terrarũ cũ ꝑuenerit ex re ſua vñ põt repetere a communitate.ar.in.l.mater.⁊ qđ ibi no.C.de rei ven.⁊ in.l.ſi me ⁊ Titiũ.ff.ſi certum pe.⁊ qđ ibi no.Sed vidẽdũ eſt nũc nũqd cõitas iuuet̃ aliquo iure ſpãli.Et ꝓfecto vigore cõpoſitionis non iuuat̃,qꝛ de hoc nulla fit ibi mentio,ergo remanſit in plena ꝓprietate monaſterij,vt.ſ.in alijs dubijs ſatis patuit.Sed dubiũ nunqd iuuetur vigore ſtatuti prealle.Et certe ex ſolo tenore ſtatuti non iuuat̃ qꝛ in ſtatuto non exprimunt̃ terre,ſed generaliter dicitur.Quicũqꝫ voluerit laborare de terris cõmunis.Unde hec incertitudo nõ cõſtituit cõe in aliqua poſſeſſiõe alicuius terre,vt.l.iij.§.incertã.ff.de acqui.poſ.facit tex.in.l.ſi ſic.ff.de lega.j.ij.rñſo.⁊ per illũ tex.dicit ibi Bar.poſt Dy.ꝙ ſi quis dixit,qcqd habeo in tali loco de monaſterio,per hoc mõaſteriũ nihil acquirit niſi appareat ⁊ ꝓbetur quid ſpectabat ibi ad donatorẽ,ad idẽ.l.legaui.ff.de libe.le.Idẽ dico ſi in ſtatuto eſſent certe terre exp̃ſſe,⁊ aſſerat̃ in eo ꝙ ſint cões.nã ex hac ſola denominatione ⁊ aſſeueratiõe non acquiritur aliqua poſſeſſio cõitati.qꝛ ad acquirendã poſſeſſionẽ non ſufficit animus ſed requirit̃ etiam corpus vt ſic corporaliter inter poſſeſſionẽ vt.l.lꝫ.C.de acqr.poſ.⁊.l.iij.in prin.ff.e.hinc dicit̃ ꝙ poſſeſſio hꝫ plurimuꝫ facti vt.c.cũ nr̃is.de ꝯceſ.p̃bẽ.Preterea alio exiſtẽte in gñali poſſeſſione totiꝰ diſtrictꝰ caſtri nuda aſſeueratio facta in ſtatuto cõis nõ hꝫ p̃iudicare vero dño ⁊ poſſeſſori,vt in.l.non nudis aſſeuerationibꝰ.⁊.l.nõ ep'is.C.de ꝓba.Hinc in ſimili dixit notabil'r Inn.in.c.dilectus.de capel.mo.ꝙ per generale bãnũ factũ ab aliquo tanꝙ domino ꝓhibens delicta ſub certa pena nõ acquiritur poſſeſſio iuriſditionis alio generaliter poſſidente.¶Sed ſi hoĩes p̃textu illius ſtatuti laborauerunt illas terras tanꝙ ꝑtinentes ad cõe ⁊ cõi rñdebãt,an tunc cõitas fuit in poſſeſſione ꝑcipiẽdi pẽſionẽ monaſterio ſciẽte ⁊ non ꝯdicente,iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.c.cũ veniſſent.de reſti.ſpol.⁊.l.q̃uis.⁊.l.qui vniuerſas.ff.de acquir.po̅l.⁊ dico ꝙ acquiſiuit poſſeſſionem illaruꝫ dũtaxat terrarũ reſpectu quarũ ꝑcepit terraticũ vel aliũ actũ exercuit per quẽ q̃rit̃ poſſeſſio.ad alias em̃ terras nõ extendit̃ poſſeſſio,ex quo monaſteriũ poſſidebat gñaliter,vt in.c.cũ cõtingat.de deci.⁊ ꝑ Inn.in.d.c.dilectus.⁊ per Bar.in.l.j.§.ſi quid.ff.de iti.actuqꝫ priuat.Sed videndũ eſt ꝙ operet̃ talis poſſeſſio. Dico em̃ ꝙ ſi nõ poſſederunt ꝑ quadraginta annos certũ eſt ꝙ nõ currit p̃ſcriptio cõtra monaſteriuꝫ.vt in.c.de quarta.⁊.c.illud.de p̃ſcrip.⁊ ſi fuerit in mala fide teneret̃ reſtituere quicquid inde percepit:vt in.c.grauis.de reſti.ſpol.et l.domum.C.de rei vend.Mala fides aũt preſumitur ſi fama erat in loco ꝙ ille terre erant monaſterij,vt no.Bar.in.l.Celſus.ff.de vſuca.Si aũt erat bone fidei,⁊ tunc ſi terraticũ extet tenet̃ illud reſtituere monaſterio.vt.l.certum.C.de rei vendi.Si vero eſt conſumptũ,nec cõmunitas eſt facta ex hoc locupletior non tenet̃ ꝟm oẽs,vt no.in.l.ex diuerſo.ff.de rei vendi.⁊ inſti.de offi.iudi.§.j.⁊.d.c.grauis:ſed ſi cõitas eſt effecta ex hoc locupletior,ſunt opi.gl.cõiter tenent ꝙ non tenetur.vt no.in iuribꝰ ꝓxi.alleg.ſed Bar.in.d.l.ex diuerſo.⁊ Moder.in.d.c.grauis.tenent ꝯrium.Et hoc puto verius ⁊ hoc ex equitate.l.ſi me ⁊ Titium.ff.ſi cer.pe.debes em̃ teneri ſi ex re mea vel mihi debita effectꝰ es locupletior,vt ibi.Si aũt cõitas poſſidet per.xl.ann.bona fide terras preſcripſit.Sed videndũ vtrũ ſit preſumptio male fidei ꝓpter famam p̃miſſam.nã hoc caſu nõ p̃ſcriberet,vt in.d.c.ſi.de p̃ſcrip.⁊ not.Bart.in.d.l.Celſus.¶Concludit ergo tam in predictis q̃ in oĩbus alijs,ꝙ oĩa regalia ſeu que ſunt meri vel mixti imperij ꝑtinẽt ad monaſteriuꝫ,niſi vigore cõpoſitiõis vel alio iure ſpãli ꝑtineãt ad cõitatẽ.Ex predictis facile patet reſponſio ad cõtraria ſuperius formata,⁊ ſimilia que formari poſſent ⁊ reuidendo ſpecifice dico non obſtare primũ ꝯrium,

quia non monaſteriuꝫ non petit pdicta, vigore cōpoſitionis que fuit ſpālis, ꝛ reſtricta ad certa iura ꝛ bona, ſed vigore gnālis dnij. ꝛ pprietatis que habet vigorem priuilegiorum in dicto caſtro ꝛ tota ſua curte ꝛ diſtrictu. Similimodo tollitᷓ ſcdm ꝯrium, oritᷓ em̄ abbati ius agēdi ad predicta ꝛ ſimilia non ex obligatione q̄ſita facta hominuꝫ dicti caſtri ſed largitione principum romanorum quorū fuit dare abbati dicti monaſterij regalia ꝛ merū ꝛ mixtū imperiū in dicto caſtro. Ad tertium rn̄deo multiplr̄. Et primo ꝙ monaſteriū fundat ſe vt ſepe dictū eſt ex puilegio ꝛ donatiōe romanorū principū ſeu iperatorū vetuſtiſſima ꝯſuetudine ꝯfirmata. Et hoc reſpectu totius, reſpectu vero partis fundare ſe pōt ſup pſcriptiōe vel ꝯſuetudine fauore eccleſie. vt. ſ. pleniſſime dixi. Et hec in dei noie ſufficiāt. Nico. Abbas.

¶Conſilium. vij.

1 ☞Eccleſia non obligatᷓ ex mutuo facto etiā prelato niſi debitor probet pecuniam in vtilitatē eccleſie cōuerſam nec etiā ciuitas. nu. 2.
3 Onus probandi incumbit mādatum aſſerenti.
4 Tacendo ſe gerere p pcuratore videtᷓ quis mandato conſentire.

IEſu Chriſti ſaluatoris pſidio ex corde poſtulato, tria circa primum dubiū formatuꝫ ſunt examinanda. ¶Primū, nunqd dn̄s archieps florētinus ſit ſiue fuerit debitor in q̄titate pecunie p clerū florētinū ſibi pro ſorte ſeu capitali poſtulata. ¶Scdm preſuppoſito ꝙ fuerit an ſit hodie liberatus vigore ꝯpoſitiōis facte inter eū ꝛ ſyndicos ſeu gerentes tunc ſe p ſyndicis dicti cleri. ¶Tertium pſuppoſito ꝙ liberatio ſeu compoſitio non valuerit an dictus archieps teneatᷓ ad intereſſe ſeu vſuras quas clerus creditoribus mutuātibꝰ aſſerit ſe ſoluiſſe pro ſatiſfactione totius cleri florentini. ¶Uenio ad primū, videtᷓ em̄ dn̄ꝫ archiepm teneri ꝛ obligatū fuiſſe ac eſſe dicto clero in ſorte petita. nam et ſi nullū pceſſit mādatū ex parte dn̄i archiepi, attamen ex quo cā incumbente archiepatui clerus ſoluit pōt de iure repetere ab eccleſia ſeu prelato qō impedit, ad hoc bonus tex. in. c. quicūqꝫ. xij. q. iij. vbi dicit ꝙ ſi clerus etiam rectore eccleſie aliqd de ſua ſubſtātia impendit in vtilitatibus eccleſie pōt totū illud ab eccleſia repetere, ꝛ hoc eſt clariſſimum etiam de iure ciuili per totū ti. de neg. geſt. maxime in. l. ſi quis negotia aliena. la. j. ꝛ. ij. ff. de neg. geſt. ꝛ qō leg. ꝛ no. in. l. ſoluēndo. eo. tit. Secundo ad idem facit. c. j. de po. vbi pbatᷓ ꝙ ſi pecunia recepta per ſingularem de eccleſia ꝯuerſa in vtilitatem eccleſie pōt agi ꝯ eccleſiā ad reſtitutionem. ad idē. c. qō qbuſdā. de fideiuſ. vbi dꝛ ꝙ circa mandatū accepit clericus etiam religioſus p eccleſia pecuniā mutuā, ꝛ eam in vtilitatem eccleſie cōuertit tenetur eccleſia. Sed in caſu noſtro negari non pōt qn pecunia illa fuerit in vtilitatem archiepatus cōuerſa. qꝛ ſi clerus p portione ꝛ dn̄o archiepo tāgenti non ſoluiſſet, de ſuo dn̄s archieps fuiſſet ſoluturus, vt in. l. in pupillo. ff. de ſolu. ergo archiepatꝰ tenetur clero de ſorte petita ſatiſfacere, ꝛ ꝙ dn̄ꝫ archiepm oportuiſſet de ſuo ſoluere, pbatᷓ. nam archieps eſt de clero ꝛ caput cleri, vt in. c. ſi ſnia. de ſenten. excō. lib. vj. ꝛ clarius pbatᷓ per locū a ſpeciali, in. c. qꝛ periculoſum. eo. ti. ꝛ. lib. facit. xij. q. j. duo ſunt genera. ideo onera clero incūbentia tenetur archieps p rata eum contingente ſubire, qꝛ qō oēs tangit ab oibus det cōprobari, in. c. ad hec. de offi. archi. ꝛ nature conſonum eſt illos nō recuſare onera q rerū commoda amplectuntᷓ, vt. d. tex. in cle. j. in prin. de cenſi. Et ꝙ prelati eccleſiarū teneantᷓ vna cū alijs clericis ad pcurationes legatorum ꝛ nūtiorū aplice ſedis ꝛ alia extraordinaria onera. eſt tex. apertus in cle. ij. §. ſunt ꝛ nōnulli. de cenſit. ꝛ. c. cū inſtantia. eo. tit. iuncto. c. ego. N. de iureiur. ¶Sed his nō obſtantibus ꝯriam ſentētiam in caſu nr̄o cenſeo pſtationem vcꝫ ꝙ dn̄s archi-
1 eps minime teneatᷓ ad ſortē petitā. Moueor principaliter † qꝛ eccleſia non obligatur ex mutuo facto etiam a prelato niſi debitor pbet pecuniam fuiſſe in vtilitatem eccleſie ecōuerſaꝫ. vt in aut. hoc ius porrectū. C. de ſac. ſanct. eccl. canonizata. xj. q. ij. hoc ius facit ꝙ legi. ꝛ no. maxie
2 p Inn. in. c. j. de poſtu. Nam ꝛ ciuitas † nō obligatᷓ mutui datiōe niſi pbetᷓ pecunia verſa in eius vtilitatē, ille qui ꝯxit dūtaxat obligatᷓ. vt in l. ciuitas. ꝛ ibi plene p Bar. ff. ſi cer. pe. vbi ſimplr̄ ꝯcludit idē fortius in eccleſia, ſed in caſu noſtro non probatᷓ illam pecuniā in vtilitatē archiepatꝰ verſam directe vel indirecte. ergo dn̄s archieps ad illaꝫ reſtituēdam conueniri nō poteſt. Si em̄ de facto clerus fuit ſoluere coactus ſibi imputet, maxime cū a dn̄o archiepo p illa pecunia ſoluenda nullū acceperit mandatum, p hoc no. gl. quā Bar. multū notauit in. l. nā ꝛ Seruiꝰ. ff. de neg. geſt. vbi ꝯcludit ꝙ ſi quis de facto fuit ꝯpulſus pro alio ſoluere, non ppterea habet regreſſuꝫ ꝯ illum p quo indebite ſoluit. Non em̄ hꝫ quis actionem nego. geſto. p eo qō indebite eſt ſolutū, vt in. d. l. ſi quis negotia. ꝛ iniuria vni facta: alteri facta ēt in re illa authori obeſſe non dꝫ, vt in. c. ſi. de empt. ꝛ ven. ꝛ. l. ſi imprudētiaꝫ. in prin. ff. de euic. Quinimo ꝛ ſi extraordinaria onera incūbebant nō debuit clerus illa per ſe abſqꝫ dn̄o archiepo approbare vel ſingulis de clero diſtribuere, qm̄ ipſe dn̄s archieps debuit eſſe principalis. in approbatiōe ꝛ erogatiōe. vt eſt tex. aptꝰ in. c. nō minꝰ. de immu. eccleſi. et in. d. cle. ij. de cēſi. quinimo ſup ſtatu eccleſiarum ſuarum non licet inferioribus clericis facere ſtatuta ſine epi cōſenſu, vt not. Innocēt. in c. cum acceſſiſſent. de conſti. ꝛ. c. requiſiſti. de teſta. vbi dicit ꝙ nullū ſtatutum pōt facere eccleſia cathedralis vel alia ſine conſenſu epi niſi forte eſſent aliqua minima, facit gl. in. c. ij. de ver. ſig. lib. vj. non ergo pōt dici hoc negotium vtiliter ceptum, cum forte ſi dn̄s archieps fuiſſet tunc requiſitus vt portionem ſuam ſolueret illa onera nō approbaſſet ſaltem in totum vel aliter limitaſſet erogaſſet ꝛ diſtribuiſſet, vel pecuniam aliunde cōqſiuiſſet, ad hoc. l. ſꝫ an vltro. maxime in fine. ff. de nego. geſt. Preterea ſicut vniuerſitas ciuitatis non libere ardua explicat ſine ſuo rectore, vt. l. obſeruare. C. de decu. lib. x. ꝛ. l. pe. ꝛ vlt. de lega. eo. lib. ita ꝛ fortius clerus non debuit hec ſatis ardua attentare ſine approbatione dn̄i archiepi. d. c. non minus. ꝛ ipſe debet eſſe ordinatus in cunctis. vt in. c. plectis. §. ad epm. xxv. diſt. Et hoc quo ad primum.

¶Concludo ergo dn̄m archiepm minime fuiſſe obligatum in quātitate ſortis petite per clerū niſi clerus pbet ꝙ pecunia ſit verſa in vtilitatem eccleſie directe vel indirecte mō predicto. Ad ſcdm dubiū primo dubio preſuppoſito, ſcilicet ſine veritatis preiudicio ꝙ dn̄s archieps fuerit ab initio obligatus ad ſoluendū ſortē pro rata eū cōtingēte an ſit hodie liberatus vigore cōpoſitionis facte cum ſyndicis cleri, cū
3 negetᷓ a clero illos ad hoc fuiſſe mādatos. Et vr̄ pmo ꝙ nō, qꝛ † aſſerēti mādatū incūbit onus pbandi, vt in. c. j. de pcu. ꝛ. l. j. C. eo. tit. adeo ꝙ ſi in ſnia dicitur eam fuiſſe latā cōtra pcuratorē certe perſone non per hoc probatur mandatū, nec prodeſt ſnia eam habenti niſi pbet mādatum, vt dicit glo. no. in. c. cū in iure. de offi. deleg. facit aut. ſi qs in aliquo documento. ꝛ qō ibi not. Bar. C. de eden. ꝛ gl. in. c. abbate. de ver. ſig. Nec cācellatura debiti facta in li. cleri. habet prodeſſe dn̄o archiepiſcopo, qꝛ potuit per debitorē vel amicū ſuum cancellari, vt no. Bart. poſt doc. in. l. ij. ff. de pact. reprobādo glo. ꝙ voluit ſimplr̄ ꝙ ſi inſtrm̄ debiti reperitur cancellatū penes creditorem, pſumitur debito ſatiſfactū. ar. in. l. ſi chirographū. ff. de pba. nō em̄ hoc indiſtincte eſt verum, qꝛ ſicut non pbatᷓ debito ſatiſfactū ex eo, qꝛ inſtrumētū reperitᷓ penes debitorē, qꝛ potuit illud ſubripere, vt leg. ꝛ no. in. l. ij. §. ille aūt. C. de la. li. tol. ita neceſſario nō pbat ſatiſfactionē cancellatio, qꝛ ſicut pōt ſurripi ꝛ tradi creditori, ita pōt clandeſtine p nō habēte ptāte cancellari. ¶Sꝫ ego ꝯriam ſniam arbitror in materia nr̄a pualere. Moueor pncipaliter de duplici capite. Primo qꝛ vt narratᷓ in poſitione caſus illi qui cōpoſitionem fecerūt gerebant ſe publice ꝛ palam p ſyndicis cleri, ꝛ ita cōiter tenebantᷓ ꝛ reputabantᷓ, ꝛ exercebant officium pleniſſimum ſyndicatus recipiendo credita ꝛ ſoluendo ꝛ cōpēſando ſeu componēdo ꝛ finiēdo: vnde clerus hoc videns ꝛ nō cōtradicēs etiaꝫ ſi nō habuiſſent mandatuꝫ tunc mandatum dediſſe. vt no. dicit Inn. in. c. ex parte decani. de reſcrip. ꝛ ſequuntᷓ dn̄i de rota. deci. cccclxij. ꝛ ſequēti. licet Bar. aliud ſenſerit. in. l. ſepe. ff. de re iud. ꝛ Cy. in. l. ſi pecuniam. C. de neg. geſt. Sꝫ pfecto nō mouetur bonis rōnibꝰ, nā Bar. mouetur ex eo qꝛ cū vtiliter ageret gerēs ſe p pcuratore vt exitꝰ declarat nō videtᷓ dn̄s tacēs dare mādatū. ar. in. l. filiusfamilias. §. inter. ff. de pcur. p illā. l. mouetᷓ Cyn. in hac ſnia, ſed certe hec ratio non eſt bona, qꝛ initium in his ſpectādū eſt, vt in. l. ſed an vltro. ff. de negot. geſt. Si enim quiſqꝫ agens in iudicio pro alio preſumeretur inutiliter agere iura nō admitterēt coniunctam perſonam ſine mandato, qꝛ coniuncta perſona non debet admitti contra pſumptam voluntatē dn̄i, vt. l. Pomponius. in fi. ff. de pcu. Et p dicto Inn. ego allego tex. aptū inſti. p quas pſonas agere poſ. vbi dꝛ ꝙ pcurator neqꝫ certis verbis neqꝫ pſente aduerſario, imo plerūqꝫ eo ignorāte ꝯſtituitᷓ. Cuicūqꝫ em̄ pmiſeris rē tuā agere aut defendere is procurator tuus eſſe intelligitᷓ, notanda enim ꝛ ponderanda ſunt hec verba vltima. ꝓterea vtile eſt habere procurato-
4 rem, vt in. l. j. ff. de pcura. † Tertio tacēdo ꝛ omittēdo ſe gerere pro pcuratore videtur quis conſentire ꝛ dare mādatū vt in. l. que patitur. ff. mandati. ꝛ qō not. Innoc. in. c. in geneſi. de elect. Item ex quo clerus poterat impedire illorum officium ꝛ nō fecit, videtur conceſſiſſe, vt. le. ꝛ no. in. l. Caius. ff. de pig. ac. ꝛ. l. fideiuſſor. §. pater. ff. de pig. ꝛ. c. nōne. de pſump. facit dictū Cy. in. l. inuitus. C. de pcu. ꝛ. l. exigēdi. eo. tit. vbi dicit ꝙ ſi amicus vel coniūcta pſona gerat ſe pro procuratore videtur dominus tacens conſentire, arg. in. l. ſi ſeruus cōis. ff. de do. inter. vi. ꝛ vxo. refert Bar. ꝛ ſequitur in. l. non ſolum. §. qꝛ alieno. ff. eo. ſed clerici eiuſdem vniuerſitatis videntᷓ inter ſe coniūcti ꝛ amici, ar. in. c. ſi lib. de offi. deleg. not. gl. fin. in fi. in. c. vlt. de pcur. ꝛ. c. ij. de poſtu. vel ſaltē debemus tenere ꝙ ſi gratis ſe p procuratore geſſit domino ſciēte ꝛ non contradicente preſumatur habuiſſe mandatū, ꝛ tamen vt onus probandi contrarium incumbat dn̄o roganti: vt tenet Anto. de but. in. d. c. ex pte decani. ꝛ bene facit tex. prealle. inſtit. de his p quos agere poſ. in fi. ꝛ qō not. ponit Inn. in. c. venicͤs. de ver. ſig. lib. vj. vbi dicit inter cetera ꝙ ſi aliquis petat aliquid ex contractu plati mortui vel viuentis, vt per inſtrumenta tabellionis ſufficit agenti probare communē opinionem qō habeatur pro prelato vel notario quouſqꝫ probabitur cōtrarium. ar. C. de teſt. l. j. C. de ſent. ꝛ interlo. om. iud. l. ij. item ex quo libri cleri erant penes illos pſumuntur habuiſſe mandatum ad qō facit quod legi. ꝛ no. in. c. coram. de offi. deleg. ꝛ not. gl. in. l. fi. C. de pact. dot. per Bal. in. l. ſi qua per calūniam. C. de epiſc. ꝛ cle. Ex ſcdo capite principaliter moueor, qꝛ ex quo liber cleri reperitur cācellatus, ꝛ allegatur ibidem cancellationis cauſa. ſ. propter compoſitionē factam cū domino archiepo pſumendum eſt quod legitime illa compoſitio intercesſerit

tercesserit,⁊ ꝙ fuerit facta ꝑ habẽtem potestatem,⁊ de consensu cleri.
ꝑ id qd legi.⁊ not.in.l.i.ff.de his que in test.delen.⁊ q꞉ dñs archieps
non est talis ꝑsona q̃ subtraxisse vel cancellasse ꝑsumat dictum librũ
vt no.in.d.l.C.de lati.lib.tol.⁊ per Bar.post Ja.de are.in.d.l.ii.ff.de pa
ctis.Preterea cum iandudũ fuerit facta cancellatio debiti allegata causa
compositionis.⁊ nũq̃ per clerũ aut officiales cleri fuerit aliquãdo cõ
tradictum seu protestatum in ꝯtrium satis ꝑsumẽdum est ꝙ de volun
tate cleri processit:ar.opti.in.c.i.de frig.⁊ male.⁊.l.fi.C.de his qui a nõ
domi.ma.imputandum est em̃ illi qui in perniciem suam gesta taci-
turnitate firmauit,⁊ multum bene facit tex.iuncta glo.Inno.in.c.oli3
de offi.deleg.arguendo de eo qui excessit fines mandati domino scien
te ⁊ non ꝯdicente ad eum qui nullum habeat mandatum,preterea sicut
clerus adducit librum pro se cui non est standum in preiudicium dñi
archiepi,vt.l.rõnes.⁊.l.exemplo.C.de ꝓbat.ita debet recipere q̃ sunt
contra se quatenus ibi narratur compositio facta cũ dicto archiepo,
vt est tex.in.l.Publia.§.fi.ff.depo.maxime q꞉ liber facit fidẽ cõtra do
minũ sed non pro eo,iuxta nota.p Bar.in.l.nuda.ff.de do.⁊.l.admo-
nendi.ff.de iureiur.⁊ in aut.⁊ si cõtractus.C.de fide instru.⁊ hec de se-
cũdo dubio. ¶ Venio ad tertiũ primi dubii qd fuit an ꝑsupposita obli
gatione respectu sortis teneatur dñs archieps ad vsuras solutas ꝑ cle
rum ꝓ illa portione cõtingẽte dñm archiepm.Et videtur primo qd
sic,q꞉ clerus nõ petiit vsuras,sed vt interesse,ergo põt etiam illas pete
re de iure canonico,vt ꝓbatur in.c.constitutis.⁊.c.peruenit.de fideius
sori.⁊.c.dilecti.de foro compe.no.glo.in.c.conquestus.de vsu.⁊ in.l.cu
rabit.C.de act.empt.ꝑ Inn.in.c.sacro.de senten.excõ. ¶ Contrariam
partem in terminis nostris puto veriorẽ,vt.s.dñs archieps nullo mõ
teneatur ad vsuras quas clerus soluit,per ea que plenissime ponit Jo
an.and.super regula damnũ.de regu.iur.lib.vi.in merc.aut em̃ clerus
soluit illas vsuras ignorãte dño archiepo,⁊ non repetit.d.l.si quis ne
gotia.ff.de neg.gest.non em̃ vtiliter gessit,⁊ ideo nõ repetit.l.s3 an vl-
tro.ff.eo.aut soluit dño archiepo sciente ⁊ patiente,⁊ idem q꞉ ĩputãdũ
est clero qui se sponte in hoc obtulit.ar.in.l.⁊ si bona fides.ff.deposi.⁊
c.bona fides.e.ti.sicut em̃ grauat illius conditio qui se deposito obtu-
lit,vt ibi:ita ⁊ cleri conditio que sponte sine dñi archiepi mãdato vsu
ras soluit,aut soluit dño archiepo sciente ⁊ mandante vt se obligaret
etiam ad vsuras ⁊ etiam non repetit cum non interuenit iuramẽtũ,de
buit enim excipere ꝙ vsure erant debite tamen cum omiserit spõte ex
ceptionem competẽtẽ dño archiepo q quantũcũq3 promisisset solue-
re,potuisset nihilominus excipere,vt in.c.debitores.de iureiur. ergo
sibi imputandũ est,vt.l.fideiussor.ff.mand.⁊ qd leg.⁊ no.in.l.exceptio
nes que ꝑsone.ff.de excep.⁊.l.exceptione.ff.de fideius. Quinimo si cle
rus fuisset coactus soluere vsuras adhuc non repetit ex quo non obli
gauit se archiepo mandãte.ar.d.l.exceptione.⁊ qd no. Jo.an.in.d.re-
gula dãnum.Nec obstat si dicatur dictũ archiepm fuisse interpellatũ
vt solueret,⁊ vnica interpellatio sufficit ad constituẽdum quẽ in mo-
ra,vt legi.⁊ no.in.l.Titia Seia.§.vsuras.ff.de leg.ii.⁊.l.si ex legati cã.
ff.de ver.obli.⁊.l.mora.⁊.l.sciẽdum.ff.de vsur.⁊ sufficit interpellatio ex
traiudicialis,vt not.Bar.in.d.l.si ex legati.⁊ probatur in.d.l.mora.q꞉
clerus non potuerit cõstituere in mora dñm archiepm cũ nõ esset de-
bitor cleri.Item non debuit clerus in principio capere pecuniam sub
vsuris dño archiepo nõ mãdante, vt.s.dictũ est.Quid plura de iure
canonico cui hodie standũ est in hac materia,iuxta not.ꝑ glo.in regu-
la sine possessione.lib.vi.⁊ ꝑ Bar.in.l.priuilegia.C.de sac.sanct.ec.vsu
re ex mora nõ veniũt,licet veniat interesse iuxta not.in.d.c.ꝯquestus.
⁊.l.curabit.prealle.⁊ ꝑ Inn.in.c.sacro.de sen.excõ.Sed in casu nostro
nullum interesse probatum fuit ex parte creditorum ⁊ cum hoc inter-
esse veniat ex cõtractu debuit probari ꝑ testes vocato dño archiepo de
cuius interesse agebat.vt est tex.iũcta gl.in.§.nõ solũ.instit.de verbo.
oblig.not.glo.in.c.dilecti.de foro compe.Preterea posito ⁊ non con
cesso ꝙ vsure venirent tamen pro ea quantitate qua clerus reperitur
obligatus dño archiepo nõ currũt vsure,sed fit cõpẽsatiõ debiti hinc-
inde vsq3 ad cõcurrentẽ quantitatem.text.est not.in.l.ii.C.de cõpen.⁊
sic debet compẽsari debitum charitatiui subsidii. Item debitum an-
nuum quod soluitur nomine procurationis,si consuetudo est vt ipse
clerus collegialiter soluat,⁊ hec de tertio dubio.

¶ Expedito primo dubio principali venio ad ſm in quo effectu que
ritur an clerus possit repetere a dño archiepo ꝙ soluit in pecunia no
mine ꝓcurationis,maxie ꝓ eo tpe quo dñs archieps non ꝑ se sed per
aliũ visitauit,eo presertim attẽto ꝙ siue ꝑ se siue per aliũ visitauerit,
clerici vltra pecuniã impẽderũt ꝓcurationẽ in victualibus. Pro par
te vero archiepi respõdetur,ꝙ in ciuitate ⁊ diocesi florentina inualuit
hec consuetudo per tantum tẽp⁹ de cuius initio memoria nõ existit.
Et primo videtur ꝙ dñs archieps teneatur ad restitutionem nedum
eius qd recepit,sed ad duplum vt probatur in.c.exigit.de censi.lib.vi.
⁊ si intra mẽsem non restituit fuit sibi ecclesie ingressus ipso iure inter
dictus vt ibi.⁊ per ꝯñs si post mensez celebrauit restitutione non fa-
cta incidit in regularitatem.vt in.c.is cui.de sen.excõ.li.vi.no.gl.in.d.
c.exigit.nec excusat.c.felicis.e.ti.⁊ li.vi.vbi õra volẽte pt prelat⁹ reci-
pere ꝓcurationem in pecunia,q꞉ ꝑ illud.c.moderatur.c. precedens so
lũ eo casu quo recepit pecuniã a volẽte ꝓ sumptibus moderate faciẽ-
dis ita ꝙ pecunia succedat loco victualiũ,simile in.c.relatũ.x.q.i. In
aliis vero nihil mutuat de illo.c.exigit.Sed in casu nostro dictus ar-
chieps recepit pecuniam vltra victualia,ergo incidit in penam illius
c.⁊ tenet restituere duplũ eius qd recepit,vt ibi.⁊ facit.c.ꝓcurationes
in fi.de cẽsi.⁊ maxime hoc ꝓcedit habito respectu ꝙ dictus archieps
ꝑsonaliter non visitauit,quo casu ꝓhibet aliqd petere a visitatis.vt
in.c.si eps de offi.ordi.lib.vi.nec v3 valere ꝯsuetudo in ꝯtrium sit ir-
rationabilis ⁊ inimica canonibus,vt in.c.fi.de ꝯsue.qd sit irrationabi
lis satis colligit ex his q̃ habent in.d.c.exigit.⁊.c.ꝓcurationes.prealle.
¶ Sed ꝙ hec vigere videant,tñ ꝯtraria plus pl3.⁊ arbitror dictũ
archiepm ex duplici capite posse defendi ⁊ in sua ꝯsuetudine conser-
uari. Pro intellectu primi premitto ꝙ eps discurres ꝑ suã diocesim,
põt exigere cathedraticũ ꝙ datur in honorẽ cathedre,vt dicit text.in
c.i.x.q.iii.⁊ in.c.conquerẽte.de offi.ordi.vz duos solidos a qualibet
ecclesia sc3 aureos,vt in.d.c.i.iuncta gl.adeo ꝙ ſm cõem opi.l3 in quã
titate currat prescriptio.non tamen in totũ vt not.glo.in.c.quicunq3.
xvi.q.vii.⁊ plene per Jo.an.in.c.cum venerabilis.de censi.⁊ hoc cathe
draticũ appellatur,quãq3 synodaticũ.vt in.c.cũ olim.de cẽsi.⁊ hoc q꞉
frequẽter datur in synodo,vt not.glo.x.q.i.in summa.Item premitto
ꝙ quando aliquid fuit annuatim per tps tantũ prestitũ de cuius ini-
tio memoria hoim non existit,põt illud in futurum peti etiam nulla
cã expressa,sed sufficit dicere peto censum,seu annuam prestationẽ ex
iusta cã ab initio impositũ per tm̃ tps de cuius ꝯtrio nõ est memoria.
hoc no.tenet Jo.an.in.c.ꝓuenit.de censi.⁊ Bar.in.l.cũ de in rez verso.
ff.de vsur.sentit gl.xviii.q.ii.seruitium.⁊ est glo.not.q̃ expresse hoc te-
net etiam respectu epi ⁊ clericorum relata ad tex.x.q.i.nullus eps gra-
uamen. ¶ His pmissis dico ꝙ cũ omni anno tpe visitatiõis fuerit cer
ta quantitas pecunie ꝑ quẽlibet rectorẽ ecclesie tradita archiepo per
tantũ tps de cuius initio non est memoria ,debemus ꝑsumere ꝙ ex
iusta causa hoc fuit ab initio impositum,⁊ forte loco cathedratici qd
presumere est iustissimum ꝑ ea que supra dixi,sed ꝙ datur
tpe visitationis ⁊ ꝓcurationis sicut ꝯtingit ꝙ appellat synodaticum
q꞉ dat in synodo.vt.s.dixi.non em̃ põt dici ꝓprie ꝓcuratio.cum dñs
archieps vel alius ꝓ eo visitans recipiat ꝓcurationem in victualibus
ꝓcuratio em̃ nõ põt geminari,facit in simili qd legitur ⁊ no.in.l.liber
tis.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ qd no.gl.in.l.quinquaginta.ff.de probationi.
Presumenda est ergo alia causa legitima ex cursu tanti tpis,vt no.in
iuribus prealle.nam cursu tanti tẽporis,h3 vim constitutionis ⁊ pri-
uilegii.vt in.c.i.de prescrip.lib.vi.⁊.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.ff.de aqua
quoti.⁊ esti.l.i.⁊.ii.ff.de aqua plu.arc. Et hoc presumendũ est maxie
in casu nostro vt euitet delictum ⁊ multa inconueniẽtia que ex contra
rio sequerentur,de quibus.s.facit qd in simili legi.⁊ no.in.l.si defun-
ctus.ff.arbitr.tut. Potest ex scdo capite dñs archieps iuuari ⁊ in sua
consuetudine defendi tenendo ꝙ directe soluta sit pecunia ꝓ expẽsis
aliis quas facit in visitando totam diocesim vltra victualia tempore
visitationis,nã nullũ ius expresse dãnat hanc consuetudinẽ saltez qñ
est tanti tẽporis de cuius initio non est memoria vt in casu nostro.nã
⁊ oli3 ipe habebat qñq3 medietatem,qñq3 tertiã ptẽ omniũ reditũ3
ecclesiarum inferiorum,vt legi.⁊ not.x.q.i.antiquo.⁊.c.de his.facit ꝙ
not.Joan.and.in.c.requisisti.de testa.⁊ ratione cõsuetudinis antique
potest recipere seruitia ⁊ alia extraordinaria ab ecclesiis sibi subiectis.
vt.d.c.seruitium.xviii.q.ii.⁊.d.c.nullus eps grauamẽ.x.q.i.Non miru3
ergo si valeat consuetudo maxime vt antiquissima aliquid detur ipso
tempore visitationis vltra victualia,ad hoc facit.c.si episcopus.de of-
fic.ordi.lib.vi.vbi dicitur ꝙ quando per se non visitat nihil debet pe-
tere a visitatis vltra victualia que exhibẽtur visitanti pro eo,qñ ergo
visitat per se videtur secus.Item secus quando est consuetudo ita an-
tiquissima.nam ⁊ ius publicum ⁊ authoritate ⁊ vtilitate tollitur ex cõ
suetudine saltem qñ interuenit tacitus consensus pape.vt notauit in
quadã extrauaganti.⁊ refert Jo.an.in.c.fi.de cẽsi.lib.vi. alleg.xii.disti.
nos consuetudinẽ.Et ego puto ꝙ etiam papa ignorante põt ꝑ con-
suetudinem tale ius tolli,q꞉ satis habet pape consensus ꝑ id qd habe
tur in.c.fi.de consuet.⁊ hoc notanter tenuit glo.iiii.dist.§.leges.⁊. viii.
dist.c.frustra.nam debemus presumere ex cursu tanti temporis iustis-
simam cãm,vt.s.dixi.Et notãter dixit Bald.in.c.imperialẽ.§.preterea
ducat⁹.de ꝓhib.feu.alie.ꝑ Fed.coll.x.ꝙ nullũ est ius positiuũ qd per
cõsuetudine3 nõ possit tolli.ar.in.l.de quibus.ff.de legi. Quod tamẽ
ego limito nisi sit irrationabile.c.fi.de consue.sed ex cursu tanti tẽpo-
ris semper presumitur rationabile,vt in iuribus superius alleg.Quin
imo si ius reprobet cõsuetudinẽ, nihilominus põt de nouo induci.
ad hoc allego tex.iũcta glo.sing.in verbo consuetudie.in cle.statutũ.
de elect.⁊ in hoc possent multa dici que plenissime examinaui in.c.ii.
de ꝓba.in lect.mea.sed hic non ꝓsequor:q꞉ nõ venit necessario exami
nãdũ.potuit em̃ esse ꝙ ab initio ꝓpter paupertatẽ archiepatus, hoc
fuit inductũ vel aliam iustã cãm,nec debet nunc post cursum tãti tẽ-
poris refricari in dubiũ cũ agatur de cõmodo pecuniario ⁊ nõ aĩaru3
periculo,nec debet reprehensibile reputari si ſm veritatem tẽporum
statuta mutent humana:vt in.c.nõ debet.in princi.de consan.⁊ affin.
Et hec sufficiant ꝓ scdo principali dubio. ¶ Nũc descẽdo ad tertium
principale in quo querit. An clerus possit repetere ab archiepo illã

quantitatem pecunie quã ſibi dedit qñ iuit ad conciliũ Senẽſe. Ad q̄ breuiſſime dico nõ. ad qđ allego expſſe gl. no. in. c. de ſta. reg. vbi dicit, q̄ ſingule eccleſie debẽt conferre cum epo qñ vadit ad papam vel ad regem vel ad ſynodum, vel qñ facit expenſas p aliquib⁹ negotijs cõmunibus totius dioceſis, p hoc. xij. q. ij. c. vobis. facit qđ no. gl. in. c. quidam monachi. xvj. q. j. ⁊ qđ leg. ⁊ no. in. c. cũ apoſtol⁹. de cenſi. Archiepũs enĩ vadit ad ſynodũ ſeu concilium p cõi oĩm vtilitate cum fiat p reformatione eccleſie vniuerſalis ⁊ membrorum ſuorũ, iđ ab omnibus debet cõportari, facit qđ legi. ⁊ no. in cle. ij. eo. ti. Preterea clerici ſpõte ſoluendo etiam ſi fuiſſet indebitũ videnť illud donaſſe nec poſſunt amplius repetere, vt. l. Cãpanus. ff. de oper. lib. ⁊ l. cuius per errorem. ff. de reg. iur. Item põt epũs inſtante neceſſitate petere charitatiuũ ſubſidium, vt. d. c. cum apoſtolus. qđ cum tunc epũs petierit nec fuit ſibi denegatum non põt clerus amplius repetere, q2 ex ſola penitẽtia nõ poteſt donatio reuocari. l. iij. C. de reuo. do. ⁊ c. fina. de do. Nec obſt. ſi dicať q̄ ſyndici cleri qui donauerũt dño archiepo illam pecunie quãtitatem nõ habebãt ad hoc ptãtẽ, q2 ſatis eſt q̄ clerici ſpõte ſoluẽdo hoc approbarũt, ad hoc. l. ſi filius. ff. ad maced. ⁊ qđ no. Bart. in. l. quo enĩ. ff. rem rat. habe. vbi dicit q̄ ſi aliquid factũ fuit noĩe meo qđ tẽdit ſeu tendere poteſt in mei p̄iudicium, ⁊ ego ſciens facio aliquez actum poſitiuum qui tendit ad approbationem actus videor per hoc geſtuz nomine meo approbare, ad qđ optime facit cle. j. de pcur. ⁊ qđ no. idẽ Bar. in. l. cum tabernam. §. idez q̄ſq̄t. ff. de pig. Itẽ ſyndici ſoliti erant palam ⁊ publice cõſimiles donationes facere ex commiſſione officij ⁊ ſic videtur clerus dediſſe hanc ptãtem, ad hoc qđ leg. ⁊ no. in. l. quam Tuberonis. ff. de peculio. ⁊ in. l. ſi filiuſfami. ff. de dona. ⁊ qđ no. Inn. in. d. c. veniens. de ver. ſig. lib. vj. ⁊ qđ habetur in. l. non tantum. al's incipit Paulus. ff. rem rat. hab. ⁊ qđ ibi not. Bart. Ex multiplici ergo via dico dictam pecuniam minime repeti poſſe. ¶ Poſtremo ad vltimum dubium condeſcenens quod eſt, an clerus a prefato archiepo poſſit petere vt contribuat ⁊ ſoluat partem ſuã dedonationib⁹ quas fecit clerus ſummo põtifici, ⁊ ſoluat certa datia indicta per clerũ. Cõcluſiue breuitatis cã dico q̄ non, q2 clerus non potuit donãdo etiam ſummo pontifici obligare archiepm ad contradicendũ nec aliter imponere iſta datia pro vtilitate publica ſine licentia ⁊ conſenſu dñi archiepi cum ipſe ſit caput totius cleri, ⁊ penes eum ſi iuriſditio ⁊ nõ penes clerum. xij. q. iij. ſine exceptione. ⁊ c. placuit. ⁊ c. abbatibus. ⁊. x. q. j. nouerint. ⁊ c. regenda. ⁊ xvj. q. vij. oẽs baſilice. facit cle. ij. de cenſi. et c. dilecta. de exceſ. prela. ſicut in ſimili dicit in vniuerſitate ciuitatis, vt p vtilitate publica nõ poſſit ſine principe imponere hec onera extraordinaria, imo oĩa ſunt interdicta, vt in. l. j. C. de ſuperindic. lib. x. maxime reſpectu eccleſiarũ, vt in. c. j. §. illicitas. de pa. iur. fir. col. x. ⁊ c. ad decus. §. item nulla cõitas. de teſt. cõtra lib. ecc. ea. col. plene Jo. and. in. c. peruenit. de immu. eccl. vñ miror q̄ dñs archiepũs patiať q̄ etiã in inferioribus eccleſijs abſq3 ſuo conſenſu hec onera ĩponãt cũ poſſet multum dãnificare eccleſias ⁊ earũ redit⁹ ⁊ diminuere diuinũ cultũ, ⁊ ſubtrahere neceſſaria pauperibus, vñ epũs põt exigere rõnem a cũctis clericis de reditibus eccleſiarũ, ⁊ videre an qñ expendant xpi ſubſtãtiaz. x. q. j. epm. ⁊ c. cum ⁊ plantare. de priuile. ⁊ ibi per Inn. hic tex. in. c. nõ minus. de immu. ecc. dicit q̄ epũs ⁊ clerus debent conſiderare hec onera imponenda. ⁊ mirum videreť ſi clerus poſſet compellere archiepm ſuum ad donandum, vel ad ſoluendũ onera ordinaria vel extraordinaria, vt ſic archiepũs ſubijciatur ptãti cleri, cũ clerus nullã habeat iuriſdictionem, licet pro ſuis neceſſitatibus poſſit facere vniuerſitatem q̄ tamen erit ſub epo, iuxta not. per Inn. in. c. dilecta. de exceſ. p̄lat. facit xj. q. j. de perſona. ⁊ xviij. q. iiij. in venditionibus. ⁊ c. j. ⁊ ij. de his q̄ fiũt a p̄la. cũ ſi. ⁊ facit qđ ipſe Inn. in. c. cum acceſſiſſent. de conſti. ⁊ c. reqſiſti. de teſt. vbi dicit q̄ etiam ſtatuta ſimplicia non pñt facere clerici ſine ↄſenſu epi niſi circa leuiſſima. Et hec ſufficiant ⁊ p predicta ptz reſpõſio ad oĩa contraria ſuperius formata. Nico. abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Laurentia mulier dedit ⁊ vendidit ſimul cũ Joãne marito ſuo ſibi conſentiente ⁊ non remanẽte ſoluẽdo vnam domum ipſi⁹ Joãnis p dotibus dicte Laurentie hypothecatam pro pretio centũ florenorũ cõuertẽdorũ in reſtitutionẽ dotium Catherine vxoris premortue dicti Joãnis, quas ſupradict⁹ Joannes reſtituere tenebať ⁊ iurauit non venire cõtra cõtractũ vẽditionis p̄dicte. Queriť nũc mortuo dicto Joanne, vtrũ dicta Laurentia poſſit cõſeq iura hypothecarũ in dicta domo ſtante lege municipali q̄ in his terminis ſtat. ¶ Conſtante vere matrimonio ſi qua mulier de ciuitate vel comitatu Senarum refutationem vel donationẽ vel remiſſionẽ ſuoruz iuriũ dotaliũ fecerit vel ſolutionẽ antiquã receperit a viro ſuo vel alio pro eo de dotibus ſuis. Abſq3 cõſenſu quatuor ppinquorum ſibi proximorũ bone fame, quorũ duo ſint ex latere patris ⁊ alij ex latere matris ipſius mulieris ipſo iure non teneat.

¶ Conſilium. viij.

1 Mulier poteſt renuntiare iuri hypothecarum ſuarum.
2 Maritus quando remanet ſoluendo renũtiatio hypothece nõ continet donationem.
3 Mulier pro viro nullo modo obligatur.
4 Juramentum preſtitum cõtra legem editam in fauorez principaliter priuatum eſt inuiolabiliter obſeruandum.
5 Juramentum vbicũq3 eſt illicitũ ⁊ iniuſtũ ex parte recipientis, licet ex parte preſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari poteſt nihilominus peti abſolutio ab epiſcopo.
6 Juramentum vt ſit vndiq3 licitũ debet habere tres comites veritatẽ iudicium ⁊ iuſtitiam.
7 Jurãs petẽs abſolutionẽ a iuramẽto nõ venit contra iuramentum.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio. Tria ad deciſionẽ huius dubij videnda ſunt. ¶ Primo nunquid ceſſante iuramẽto preiudicauerit ſibi mulier predicta in iuribus hypothecarũ ſuarũ ex p̄dicta venditione ſeu conſenſu illi preſtito. ¶ Scđo p̄ſuppoſito q̄ nõ. An ſaltem p̄iudicauerit ſibi ex iuramẽti interpoſitione. ¶ Tertio admiſſo q̄ ſibi ex iuramento p̄iudicauerit. An ſuperſit eidẽ mulieri aduerſus tale iuramẽtum aliquod remedium legitimũ. ¶ Uenio ad primũ in quo prĩo vť
1 q̄ ſibi p̄iudicauit † q2 mulier põt renũtiare iuri hypothecarũ ſuarum. in. l. iubemus. ⁊ l. etiã. C. ad velleia. ſed vendẽdo vel cõſentiendo venditioni rei ſibi obligate vť remittere illam obligationẽ, vt. l. ſicut. §. ſi voluntate. cũ ſeq. ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. ergo hec mulier fecit ſibi p̄iudiciũ etiã ſine iuramẽti interpoſitione. ¶ Sed hoc non obſtãte cõtrariũ in dubio dico veri⁹. ſ. q̄ ex tali venditione circũſcriptio iuramẽto nullũ p̄iudiciũ fuit mulieri rogatũ. ¶ Primo hoc clariſſime ptz ex forma ſupraſcripti ſtatuti qđ annullat ipſo facto oẽm ↄctũ initũ p mulierẽ in p̄iudiciũ iurium dotaliũ forma ibidẽ contẽta nõ ſeruata que in caſu noſtro minime interuenit, ergo illa vẽditio fuit nulla in p̄iudicium mulieris cũ vir nõ eſſet tpe illius ↄctus al'r ſoluẽdo in dotib⁹ reſtituendis, mulier enĩ vendẽdo ⁊ conſentiendo venditioni rei ſibi hypothecate p dote vť remiſſionem iuriũ dotaliũ feciſſe, vt. d. §. ſi voluntate. qđ facere nõ poterat obſtante ſtatuto. Preterea dico q̄ ẽt ceſſante ſtatuto nõ p̄iudicauit mulieri dicta venditio meo iuri cõi inſpecto. nã cõi eſt legiſtarũ opi. ⁊ Bar. ⁊ aliorũ in. d. l. iubem⁹. q̄ tũc pcedit illa lex, vt valeat remiſſio iuriũ hypothecarũ per mulierẽ facta qñ maritus in alijs rebus remanet ſoluẽdo. Si aũt nõ remaneret ſoluẽdo, ta-
2 lis renũtiatio mulieri p̄iudicaret. Ratio q2 † qđ maritus remanet ſoluendo renũtiatio hypothece non ↄtinet donationẽ, vt in. d. l. etiã. ⁊ l. ſi pignus. ff. de his q̄ in frau. cre. ¶ Sed qñ maritus nõ eſſet al's ſoluẽdo donationẽ cõtineret q̄ nõ v3 inter maritũ ⁊ vxorẽ, vt. ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. quaſi p totũ. Preterea qñ marit⁹ non eſſet al's ſoluẽdo mulier p hanc renũtiationẽ eſſet obligata nõ agere. nã ex pacto liberatorio qs obligať ad nõ agẽdũ, vt. l. vbi pactum. C. de trãſac. l. ſi vn⁹. §. pa-
3 ctus ne peteret. ff. de pac. † Sed mulier p viro nullo modo obligať, vt in aut. ſi qua mulier. C. ad velleian. ergo renũtiatio nõ valuit. ⁊ hoc tenuit Jaco. de are. in. l. Meuia. §. ſi. ff. ſol. mat. ⁊ Dyn. in. l. pignus. ff. de his q̄ in frau. cre. ⁊ Jac. de bel. in aut. vt immobilia añ nup. do. col. vi. ⁊ Bar. in. d. l. iubem⁹. qđ dixi ppetuo mẽti tenẽdũ, ſ3 marit⁹ nõ remanebat id ſoluẽdo cũ p̄dicta renũtiatio hypothece q̄ tacite reſultabat ex dicta vẽditiõe ſeu conſenſu illi preſtito nõ habuit in aliquo p̄iudicare mulieri. Nec ob. ſi dicať q̄ mulier fuit illa q̄ vendidit nõ aũt pure renuntiauit, q2 dico q̄ pretiũ nõ fuit per ipſam receptũ ⁊ ſic ceſſat qđ legi. ⁊ not. in. l. ſi vir vxori. ff. ad velleia. ⁊ qđ no. Bar. in. d. l. iubemus. in fi. ſed ptiũ debebat ↄuerti ad vtilitate mariti vt liberet a reſtitutione dotiũ vxoris p̄defuncte, ſi ſic in effectu obligabať mulier ad nõ petendũ ad vtilitate mariti. ↄ aut. ſi qua mulier. C. ad velleia. Ex qb⁹ oĩbus clare ptz ↄcluſio p̄miſſa. ⁊ hec ď p̄io. ¶ Uenio ad ſcđz dubiũ. An mulier ſibi p̄iudicauerit ſaltẽ ex iuramẽti interpoſitiõe. Et breuiter puto q̄ ſic. p. c. cũ ↄtingat. de iureiur. ⁊ c. q̄uis. de pact. lib. vj. ⁊ aut. ſacramẽta puberũ. C. ſi aduer. vendi. Statutũ enĩ ⁊ ius cõe annullãt hoc caſu talẽ remiſſionẽ ⁊ ↄctũ principal'r in fauorẽ mulieris, l3 ſcđario in fauorem publicũ, vt. l. j. ff. ſol. ma. quo caſu v3 iuramẽtũ per illũ de cui⁹ vtilitate principaliter tractať p̄ſtitum, vt in dictis iurib⁹. not. Bart. plene in. l. ſi quis p eo. ff. de fideiuſ. ⁊ canoniſte in. d. c. cũ ↄtingat. ⁊ multi legiſte in. d. aut. ſacramenta. nõ enĩ venit hoc iuramẽtũ in p̄iudiciũ aut diſpendiũ ſalutis eterne, ergo ſeruãdũ. d. c. cũ ↄtingat. ⁊ c. ſi vero. e. tit. ¶ Reſtat ergo examinare tertiũ, an circa tale iuramẽtũ competat aliquod remediũ, ⁊ videť primo quod non, per tex. in aut. ſacramẽta pu-
4 berũ. preallég. qui dicit † q̄ iuramentũ preſtitũ contra legem editã in fauorem principaliter priuatũ eſt inuiolabiliter obſeruandũ. ⁊ no. verbum inuiolabiliter, ſi enim poſſet peti indifferenter abſolutio quaſi õuento illa aut. ſeruiret, nec inuiolabiliter obſeruareť, ad idẽ dictũ. c. cũ contingat. quod mandat ſimpliciter tale iuramentum obſeruari imdãno rerum temporalium nõ obſtãte, cũ anima ſit cũctis rebus tanquã pretioſior p̄ferenda. xij. q. j. precipim⁹. ⁊ in. c. Matthe⁹. de ſimo. ¶ Sed in caſu noſtro predicta minime militare credo, vñ dico q̄ a tali iuramento poteſt peti abſolutio ab epo, ſeu petere q̄ dictus emptor com-
5 pellatur relaxare illud iuramentum. Moueor principaliter, † q2 vbicũq3 iuramentũ eſt illicitũ ⁊ iniuſtũ ex parte recipientis, l3 ex parte p̄ſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari poteſt nihilominus peti abſolutio

abſolutio ab epo,vel vt recipiens iniuſte compellat illud iuramentuz
relaxare,hoc pbat in.c.ſi vero.z.c.verum.de iureiur.in qbus iurib⁹ re
laxatur iuramentū pro vſuris ſoluendis,vel per metum preſtituz pro
pter turpitudinez recipientis,z idem eſt ex idētitate ratiōis vbicūqꝫ
aliqua alia turpitudo verſat ex parte recipientis,vt ſentit Inn.in.c.de
bitores.de iureiur.z doct.maxime Moder.in.d.c.cū contingat.expreſ
ſe tenet Fed.conſi.ccxliiij.ne iſte turpiter z ꝯ legem recipiens cōſequa
tur cōmodū ex ſua improbitate ꝯ.l.itaqꝫ fullo.ff.de fur.cū poti⁹ debe
ret inde puniri,vt in.c.z ſi neceſſe.de do.inter vir.z vxo.z.ff.de neg.ge.
6 l.ſine.† Itē z ſcdo iuramētū vt ſit vndiqꝫ licitū debet habere tres co
mites:veritatē,iudiciū,z iuſtitiā.Si aūt iſta defuerūt nequaqꝫ iura
mentū eſt ſed piuriū id eſt illicitū iuramētū,ita dicit tex.in.c.animad
uertenduz.xxij.q.ij.z.c.z ſi xps.de iureiur.ſed iuramētuz preſtituz per
iſtaz Laurentiā nō habuit comitez iudiciū,qꝛ nō fuit diſcretū ſeu non
habuit in ſe diſcretionē,nec ex parte iurantis,nec ex parte recipiētis,
cum nō ex illius obſeruantia mulier ſine iuſta cā cōpellat eſſet indota
ta,cuz poſſit habere regreſſum ꝯ bona mariti cū nō ſuperſint.cōtra.l.
j.ff.ſo.mat.reipublice eñ intereſt mulieribus dotes cōſeruare,vt dicit
ibi tex.item dict⁹ emptor hoc cōtradixit cū mulier q̄ illico erat in ma
luz vſum,z a iure dānatū ſicut pretium cū vſura ꝯ.l.ſi qs cum ſciret.ff.
pro emp.z qd ibi no.Bar.z in.l.ſi vero nō remunerādi.§.ſi adoleſcēs.
luxurioſus.ff.de cura.fur.z alijs iurib⁹.hec eñ mulier vendebat vt pre
tium cōuerteret in reſtitutionem dotium illius vxoris predefuncte,z
ſic ad vtilitatem mariti ꝯ iura ſuperius allega.z ſic iurm illud non ha
buit diſcretionem nec ex parte recipientis nec iurantis maxime cum
dictus emptor ꝯtraxerat cum illa muliere cōtra legē cōem z munici
palem que vetant remiſſionem iuriuz hypothecaruz ipſius mulieris
maxime marito alr nō exiſtente ſoluendo,vt.s.patuit.Preterea pfa
tum iuramentum nō habuit comitem iuſtitiā,qꝛ nō fuit iuſtuz ꝯhere
cū muliere q̄ ex fragilitate ſexus z reuerentia quā hꝫ ad maritū de fa
cili oīa pmitteret.ar.eorū q̄ no.gl.in.l.j.§.q̄ onerande.ff.quarū rerum
act.non dat.z.l.ſi pater.in fi.C.de ſpōſa.z ſepe multe amoroſe cōiuges
ſe ſpoliarent,niſi lex interdiceret.ff.de do.inter virum z vxo.l.j.ij.z.iij.
Item fuit iniuſtū dictū iurm ratione doli qui interuenit re ipſa z ſic
non ex propoſito,qꝛ mulier vt dixi remanet ſine iuſta cā indotata.pa
ria enim ſunt qd dolus interueniat ex propoſito,qꝛ mulier vt dicit tex.
in.l.ſi quis cum alr.ff.de ver.obliga.ratione vero doli z enormis leſio
nis faciliter remittitur iuramētū,vt in.d.c.cum cōtingat.z.c.quinta
uallis.de iureiur.Et ſi diceremus cōtrariuz ſequeret qꝫ iuramētū eſſet
vinculum iniuſtitie z iniquitatis,cōtra.c.quāto.de iureiu.z.xxij.q.iij.
per totuz.Hāc opi.qꝫ iuramentū dēat remitti tꝫ etiā in facilioribus ter
minis Fed.cōſi.prealle.vbi formans qōnem.Qñ ſtatuto cauebatur qꝫ
certa cōceſſio ſiue promiſſio facta a filiofa.ſine cōſenſu patris non va
leat ipſo iure etiam ſi iuratum fuerit,z quidam filiusfa.hoc nō obſtan
te promiſit iurauit.Concludit dictus Fed.iuramētū forte obligato
rium,qꝛ iurm recipiens fecit ꝯ phibitionē ſtatuti ciuitatis ex cā facti
cui obtemperare debuerat z nō ꝯuenire.viij.diſtinct.que contra.z.xi.
q.iij.qui reſiſtit.nec ex tranſgreſſione debet reportare commodum ſed
potius puniri,poteſt compelli ipſe recipiens ad relaxationē iuramen
7 ti.† Nec in hoc venit ipſe iurans ꝯ iuramentum,imo petendo relaxa
tionem ſeu abſolutionem iuramenti fatet ſe ligatum iuramēto,ſic vo
luit Fede.qꝫ ex ſola conuētione ſtatuti qs teneat relaxare iuramentuz
nulla alia allegata deceptione,fortius ergo in caſu noſtro debet rela
xari dictum iuramētum quod fuit preſtitum obſtante lege cōi z mu
nicipali,z cuz grauiſſimo dāno ipſius mulieris,q̄ ex hoc remanet in
dotata.Item apertiſſime voluit Vincē.z Jo.an.eum recitando in.d.
c.cuz ꝯtingat.vbi dicit qꝫ mulier iurans in terminis illi⁹.c.cuz ꝯtīgat.
pōt imitare vt abſoluat a tali iuramento,qꝛ ꝯ phibitionē legis conſen
tit.forti⁹ in caſu noſtro ꝯcurrentibus alijs de qbus ſupra.Idem con
ſuluit Pe.de anch.in muliere que re ipſa fuit iuramento decepta z la
te ponit in repetitione.c.canonum.de cōſti.z do.Ant.de bu.in.d.c.cū
cōtingat.vbi dicit qꝫ ſiue iurans fuerit enormiter leſus in contractu ſi
ue recipiens iuramentum cōtraxerit cum veriſimiliter conſumpturo,
z hoc conſtat per euidētiā facti,qꝛ hic aliqualis eſt turpitudo ex par
te ꝯhentis qui materiam dat ꝯſumptiōi ad proprium cōſumenduz
z lex fraudem preſumit ꝯ talē,vt.d.l.ſi qs cuz ſciret.z.l.ij.ff.quarum re
ruz ac.non da.talia iuramenta debent remitti p iura ſuperius allega.
¶ Concludo ergo qꝫ ſupraſcriptū iuramētum dñe Laurētie eſt remit
tenduz altero pmiſſoruz modorꝫ vel ꝯpellendo recipiētem ad relaxa
tionem vel obtinendo abſolutionem ab epo.vtrūqꝫ eñ iuris remediū
eſt neqꝫ principale,vt finaliter tenet Jo.an.in addi.Spec.in tit.de iu
reiuran.ſuper rub.z Anto.in.c.j.z.c.debitores.eo.ti.lꝫ aliud videatur
ibi ſentire Inno.z pleniſſime hanc materiā examino in quadā mea di
ſputatiōe que incipit Stante ſtatuto.z videtur probari in.c.ſi vero.§.
verum.de iureiu.Iuramento vero ſublato poterit dicta mulier vt in
iure hypothecarum ſuaruz.d.c.ſi vero.in fi.z p doc.in.d.c.cuz ꝯtingat.
Ad ꝯtraria ſuperi⁹ formata facile patet rñſio.Primo eñ pōt dici qꝫ
ille qui petit abſolutionem nō venit cōtra iuramētuz immo illud ob
ſeruat,vt in.c.j.z.c.ſi vero.Item ſecundo procedunt illa iura qñ con
tra legis phibitionem nō interuenit alias deceptio eſt enormis leſio
ſicut in caſu noſtro cōtingit.Et hec ſolutio plus placet z ſaluat om
nium opinio.Et hec ſufficiant. Nico.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Statuto edicto per epm Lucanum in ſynodo epāli,ita cauet primo in rub.ſic de abſentatione pſby
terorum ab ecclijs,deinde in nigro ita ſubijcitur.Item ſtatuimus et
ordinamus ac pñtis authoritate cōſtitutionis monemus qꝫ ex nūc p
ut ex tunc p monitis requiſitis z citatis habeant oēs z ſinguli abba
tes prepoſiti archidiaconi,priores,plebani,archipreſbyteri,z eccleſia
rū parochialiū rectores,ne qs ipſorū poſſit ab eccleſia ſua ſe abſenta
re vltra duos menſes.Habens vero beneficiū ſimplex cui cura nō im
minet animarū vltra quatuor ſine noſtra ſeu noſtri vicarij licentia ſpe
ciali alr aūt ꝯfaciens ſit ipſo iure bñficio priuat⁹.¶ Alia vero ꝯſtitu
tione capituli eiuſdē epi authoritate edita ita cauet.Itē ſtatuerunt z
ordinauerūt qꝫ reditus z prouentus qui pro tpe fuerint in Lucano
caplo,nō niſi inter reſidentes per totū annū continuū ſtatuto tpe di
uidant,ſi vero taliter reſidentes per tres tm menſes ꝯtingat abſenta
ri pter hoc de pbēda annua nihil penitus minuat,ſed p reſidentib⁹
cōputent.Qui ſi vltra pmāſerint ſola ſibi p rata tpis portio aſſignet
dūmodo quolibet anno ad min⁹ iam ſeruierint p ſex annos ꝯtinuos
vel interpellatos alr nihil pcipiāt de pbēda zc.¶ Contingit nūc qd
eps Lucanus vigore precedētis ſtatuti puauit ſeu priuatos declara
uit duos ex ſuis canonicis qui ſe abſentauerūt vltra quatuor menſes
licentia ab epo vel vicario noīe obtenta.¶ Queritur nunqd potuerit
hoc facere attentis verbis vtriuſqꝫ cōſtōnis.Item attento qꝫ de con
ſuetudine longiſſimi tpis,canonici Lucani nō aſtringunt ad reſiden
tiam,niſi ſm qd diſponitur in pñti ſtatuto,nec ſtatutū primo poſituz
fuerit aliqñ pſonis canonicorū obſeruatū,lꝫ iā dudū fuerit editum.

¶ Conſilium.ix.

1 ☞ Eps nō dꝫ ſine capitulo mutare antiquas ꝯſuetudines eccleſie.
2 Clericorū appellatione in materia reſtringibili non veniūt canonici.
3 Conſuetudo eſt optima legum interpres.

IEſu Chriſti eiuſqꝫ matris preſidio humiliter inuocato.¶ Omiſſa omni argumenta
tione qꝛ caſus nō vr mihi multū dubitabilis.Breuiter p
conſideratis oib⁹ arbitror primuz ſtatutū ad canonicos minime exten
dendum.Moueor pmo qꝛ illud ſtatutū loquit de habētib⁹ dignita
tes ſiue perſonatus vel eccleſias duplices ſeu ſimplices,vt ptꝫ ex teno
re ipſius ſtatuti iūcta rubri.vbi dr de abſentatiōe pſbyterorū ac eccle
ſijs,ergo non dꝫ extendi ad canonicos qui non hñt eccliam,ſed benefi
cium in eccleſia,aliud eſt eñ habere eccleſiam aliud bñficiū in eccleſia
vt legi.et not.in.c.ſi.de prebē.z in cle.j.de cōceſ.prebē.Scdo moueor
z forti⁹ cū canonici habeāt de ꝯſuetudine vt nō teneant ad reſidētiaz,
q̄ qdē ꝯſuetudo iure approbat iuxta no.in.c.cū oēs.de ꝯſt.z in.c.dudū.
el.ij.de elec.nō dꝫ dictum ſtatutū ad canonicos extēdi,tū ne violetur
1 antiqua conſuetudo a iure approbata,tū † qꝛ eps non dꝫ ſine capitu
lo mutare antiquas ꝯſuetudines ecclie,vt not.in.c.conſuetudinis.de
conſue.z in dubio nō dꝫ ſtatutuz referri ad caſuz in quo violaret anti
qua conſuetudo.arg.c.j.de conſti.lib.vj.maxime attēto qꝫ illud ſtatu
tum eſt penale,id eſt reſtringēdum ad hoc qd not.Inn.in.c.ſedes.de
2 reſcrip.vbi dicit † qꝫ in materia reſtringibili appellatiōe clericorū nō
veniunt canonici.Preterea z tertio cū de canonicis ſpāliter prouiſuz
ſit vt habet in ſcdo ſtatuto non dꝫ primuz ſtatutū gñaliter loquens ex
tendi ad ſpeciem ſpāliter puiſam,vt in.l.ſancimus.ff.de pe.Vñ conſi
dero qꝫ aut ſcdm ſtatutum pceſſit primum ſeu primo eſt deſcriptum z
habet locum precedens argumētatio.Aut primum primo fuit editū
z tunc per ſcdm,qꝛ ſpāliter loquit de canonicis,limitat z reſtringitur
primū qꝛ ſpēs derogat generi preſertim cū ſequit genus,vt in regula
generi.de reg.iur.lib.vj.z in.c.j.de reſcrip.z in.l.q̄ſitum.in fin.ff.de fi.
inſtr.z in dubio debemus ita interpretari dicta ſtatuta vt reducantur
ad ꝯcordiam ne vnū p aliud corrigat,vt in.c.cū expediat.de elect.li.vj.
per Bar.in extrauag.ad reprimendū.ſup verbo non obſtātib⁹ priuile
gijs.z p Jo.an.in.c.j.de conſtit.li.vj.palle.Itē z quarto in pmo ſtatu
to non interuenit conſenſus capituli vel cōſiliū ex quo pōt argui nul
litas ſtatuti.iuxta no.p Jo.an.z Archi.in.c.j.preall.¶ † Quinto z vl
timo facit ꝯſuetudo optima legū interpres.nā vt premittit primum
ſtatutū fuit receptū in canonicis,z ſic ſaltē ex eo capite,qꝛ moribus illo
ſtatutū fuit receptum in canonicis non debet ad eos extēdi.iuxta id
qd legi.z no.in.§.leges.iiij.diſt. Nico.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ita proponitur.Quidā clericus de quodam plebanatu nouiter inueſtitus reperit in dicta ec
cleſia aliqua bona mobilia modici valoris ecclie p plebanū pxime de
functum dimiſſa ac multa debita p eūdē defunctū noīe eccleſie ꝯcta q
plebanus ſucceſſor creditorib⁹ vrgētib⁹ cū ecclia pecuniā nō hēret de
dictis bonis mobilib⁹ aliqb⁹ ex creditorib⁹ ſatiſfecit,reliqs vero d ſua
ppria pecunia ſoluit.demū tractu tpis eo plebanatū dimittente fue

ceſſor in dicta eccłia eſt vrgens repetit ab eo illa bona mobilia ꝑ dictū defunctū eccłie dimiſſa nūc q̄riꝛ de duobꝰ.Prio nūqd iſte quondam plebanꝰ poſſit legitime vrgeri ad reſtitutioneȝ dictorū bonoꝝ.¶ Secūdo p̄ſuppoſito ꝙ poſſit nunqd poſſit repetere pecuniā quam de ꝓprio ſoluit ꝓ ſatiſfactione debitorū noīe eccłie ꝑ illū defunctū ꝯtractoꝝ.

¶ Conſilium.x.

1 ☞ Succeſſor teneꝛ ad debita contracta per defunctum.
2 Tutor ſine iudicis authoritate pōt veſtes antiquas ⁊ ſimilia q̄ ſeruādo ſeruari nō poſſunt diſtrahere pro ſuo arbitrio.
3 Prelatus ſeu rector eccleſie poteſt nedum in ſanitate ſed etiaȝ in egritudine de aliquibus mobilibus per eccleſiā inquiſitis ꝓ ſuo arbitrio diſponere.etiam inter eos qui ſibi ſeruierunt.
4 Rector eccleſie ſi aliquid de ſuo impendat ad vtilitatem ipſiꝰ eccleſie eſt ſibi ab eccleſia id totum reſtituendum.

DEi omnipotētis inuocato

ſuffragio.Breuiter quo ad primuȝ dico dictuȝ quōdā plebanuȝ ad dictoꝝ bonoruȝ reſtōnē minime ꝯſtringi poſſe.
1 Moueor q2 † ad debita ꝯtcta ꝑ defunctuȝ teneꝛ ſucceſſor maxime cum ſucceſſerit in bonis illiꝰ,vt in.c.j.⁊ qꝺ ibi no.de ſol.⁊ in.c.j.de teſt.ergo illa bona mobilia poterunt dari inſolutuȝ vł al̄r diſtrahi ꝓ ſatiſfactione creditoruȝ cuȝ eccłia tunc nō haberet pecuniā vel aliuȝ faciliorē modū ſatiſfaciēdi creditoribꝰ,vt in auꝛ.hoc ius porrectū.x.q.ij.nec fuit opꝰ i diſtractiōe illoꝝ bonorū cū eſſent mobilia ⁊ modici valoris interuenire ep̄i authoritatē.ar.xij.q.ij.in.c.terrulas.⁊ meliꝰ i.l.lex que
2 tutores.C.de admi.tu.vbi ptȝ † ꝙ tutor ſine iudicis authoritate pōt veſtes antiquas ⁊ ſimilia q̄ ſeruando ſeruari nō p̄nt ꝓ ſuo arbitrio diſtrahere,rector aūt eccleſie maiorē ptātē hȝ q̄ tutor.vt not.gloſſ.v.q.iij.in.c.fina.⁊ Inno.in.c.pe.de iur.cal.ad idē.c.ceterum.⁊.c.ad hec.⁊.c.
3 relatum.el.ij.de teſta.vbi dꝛ † ꝙ prelatus ſeu rector eccleſie p̄t nedū in ſanitate,ſʒ etiam in egritudine de aliqbus mobilibus ꝑ eccleſiaȝ acq̄ſitis ꝓ ſuo arbitrio diſponere etiā inter eos qui ſibi ſeruierint,fortiꝰ ergo hoc facere pōt ꝓ ſatiſfactione debitorū noīe eccłie ꝯtctorū p̄ſertim per illū qui dicta bona eccleſie dimiſit.¶ Et hoc quo ad primum per cuius deciſionē remanet ſatis clarū ſcd̄m dubiū alia examinatiōe non dignū.Sed p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ dictꝰ quondaȝ plebanus poſſit conſtringi ad dictorū bonorū reſtitutionē.nunqd poſſit repetere pecuniā in plebano p̄nti quā ꝓprio ſuo ſoluit creditoribus eccleſie ⁊ ꝯcluſiue dico ꝙ ſic.tex.em̄ eſt de hoc apertus in.c.ij.q.iiij.vbi
4 diciꝛ † ꝙ ſi rector eccleſie aliquid de ſuo impendat ad vtilitatē ipſius eccleſie eſt ſibi ab eccleſia id totū reſtituendū cū nemo cōpellaꝛ de ſuo facere beneficiū.x.q.ij.precarie.facit.xij.q.j.mani feſte.⁊.c.ſicut manifeſte.Et hec ſufficiant. Nico.abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factuȝ ſic proponitur. Quidaȝ

magiſter Armagnus ciuis ⁊ habitator Fundeñ.ciuitatis,dū eſſet in vltimis ꝯſtitutꝰ ſuū vltimū condidit teſtm̄ in quo inter cetera legata ſic diſpoſuit.Volo ⁊ mādo ꝙ vxor mea dū vixerit habitet domū meā que eſt in parochia ⁊c.poſt eius mortē volo ꝙ predicta domus vendatur ⁊ pecunia ipſius domus deꝛ pro anima mea ad ꝓuiſionē meorum executorū,vxor p̄dicta poſt mortem teſtatoris ſtetit in domo predicta demū dicti executores venerūt ad ꝯcordiā cū prefata muliere et ipſi mulieri vendiderunt domū ſic legatā ꝓ certo p̄tio,executores predicti recepto pretio inceperunt exequi volūtatē defuncti,vcȝ emendo vnā domū paruā ⁊ eā aſſignauerūt ꝓ aīa ipſiꝰ teſtatoris vni puelle maritāde quo facto ipſi executores ſteterūt vltra annū ⁊ nihil de reſiduo pecunie prefate domus vendite diſponebāt,deniqȝ ep̄s nouiter in ciuitate creatꝰ inquirens de executione piarū volūtatū rep̄it ꝙ dicti executores nō fuerāt prorſus defuncti volūtatē executi,⁊ eo admonente vt ꝑficerent teſtatoris volūtatem de ipſorū ⁊ ep̄i cōſenſu ꝓceſſit vt ex reſiduo pecunie duo cādelabra argētea ꝓ eccleſia cathedrali emerentur ⁊ ob hanc cām exequēdā tradiderūt dicti executores dictā pecuniā ipſi domino ep̄o q dñs ep̄s operā dedit vt dicta candelabra haberenꝛ,ſʒ nō potuit illa habere.ita ꝙ dictꝰ dñs ep̄s dictā pecuniā apō ſe per annū ⁊ amplius retinuit,demum deceſſit dicta mulier emptrix ep̄o retinente pecuniā ēt poſt mortē ipſius per annū ⁊ amplius aīo emendi candelabra ſupraſcripta.Nūc vero executores prefati repetūt a dño ep̄o pecuniam p̄dictā dicentes ꝙ volunt illaȝ expēdere ad eoꝝ voluntatem.Queritur nunquid poſſint.

¶ Conſilium.xi.

1 ☞ Diſpoſitio teſtatoris ſeruanda eſt tanquam lex.
2 Statuto ep̄i ſi cauetur ꝙ nullus clericus poſſit reȝ eccleſie locare ſine ſuo ꝯſenſu,ſi ep̄s cōducit videꝛ conducendo conſentire.
4 Annus nō currit executori niſi die monitionis fiende per ep̄m.
- Executor eſt qui hȝ nudū miniſteriū facti exequēdo diſpoſitū ꝑ aliū.
5 Stipulatꝰ ſi aliqs fuerit Stichū aut Pāphilū quē ipſe velit,ſi ſemel alterū elegit pōt mutare volūtatē ſuā donec in iudicio aliū petierit.
6 Electionem habens ex officio ſibi cōmiſſo ſi ſemel eligat etiā abſentē non poteſt amplius variare.

CHriſti Saluatoris eiuſque

ꝑpiſſime matris noībus inuocatis.Tria ſunt ad clarā deciſionē p̄dictorū examinanda.¶ Primo nūqd dicta domus potuerit vendi ante mortem dicte mulieris legatarie.¶ Scd̄o ſi cum annus eēt elapſus tp̄e habite diſtribuēde ex diſpōne teſtatoris,nūqd potuerint dicti executores illā pecuniā diſponere maxime ꝓ cādelabroruȝ emptione.¶ Tertio p̄ſuppoſito ꝙ potuerint nūqd valeāt mutare volūtatē ⁊ illā cōuertere ad aliū piū vſuȝ.¶ Venio ad primū in quo videꝛ primo dicēdū ꝙ non,q2 ex quo teſtator diſpoſuit vt poſt mortem vxoris legatarie vendereꝛ nō potuit vendi per prius.ar.in.l.ſi ita relictū.§.Pagaſus.ff.de le.ij.⁊.l.in fideicōmiſſa.§.cū Pollidius.
1 ff.de vſur.⁊.l.qui rome.j.rñſo.ff.de verb.ob.† ſeruāda eſt em̄ diſpō teſtatoris tāq̄ lex.xiij.q.ij.vltima volūtas.⁊ in auꝛ.de nup.§.diſponat.¶ Sȝ hoc nō obſtāte ꝯtria opinio preſtātior eſt,fuit em̄ hoc tp̄s appoſitū nō fauore defuncti,ſed ipſius legatarie que potuit in hoc ſuo iuri renuntiare nō ſolū ipſa emēte,ſʒ etiā potuiſſet cōſentire vt alteri in vita ſua vēdereꝛ,vt.l.quoties.C.de fideicō.⁊.l.j.Et optime ad caſuȝ noſtrum.facit tex.in.l.j.⁊.l.cum ꝓponas.C.de pac.vbi ꝓbaꝛ ꝙ teſtator mandauit heredi vt ſi ſine liberis decederet reſtitueret hereditatē Sēpronio,⁊ potuit hoc non obſtāte heres cōuenire cū Sempronio,de dāda ſibi certa pte hereditatis in vita vt remittereꝛ fideicōmiſſum vniuerſale.Item pōt pure fideicōmiſſarius renutiare huic fideicommiſſo ⁊ remittere heredi,vt.d.l.cum ꝓponas.pōt em̄ quis renuntiare beneficio tp̄is oppoſiti in ſuum fauorem,vt.l.cū qui.ff.de ver.obl.⁊.l.ſtipulatio iſta.§.inter incertā.ff.eo.⁊.c.ad apoſtolicā.de regul.accedāt iura gñalia que dicūt quē poſſe ſuo fauori renūtiare.d.c.ad apoſtolicam.⁊.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pac.⁊ hoc clariſſimū.¶ Ex quo concludo ꝙ valuit venditio dicte domus cōſentiēte dicta legataria,q̄ cōſenſit eo ipſo ꝙ emit.ad hoc.l.cū pater.§.libertis.⁊ qꝺ ibi no.bar.ff.de leg.ij.⁊ per Bal.in.l.fi.C.ad maced.⁊ melius in.l.ſi filius.C.de peti.here.⁊ Io.an.in regula qui tacet.de reg.iur.li.vj.in mercu.vbi dicit
2 ꝙ ſi † ſtatuto ep̄i caueaꝛ ꝙ nullꝰ clericus poſſit rē eccleſie locare ſine ſuo ꝯſenſu,ꝙ ſi ipſe ep̄s cōducit videꝛ cōducēdo cōſentire,ita dicēdū in ꝓpoſito.¶ Ad ſcd̄m dubiū breuiter dico ꝙ lapſu anni non obſtāte potuerunt deputare pecuniā dicti executores ꝓ anima teſtatoris de iure cōi hoc videꝛ clariſſimū,q2 annus non currit executori niſi a die monitiōis fiēde ꝑ ep̄m vt exequaꝛ ſeu impleat defuncti voluntatē ⁊ non prius vt clare probaꝛ in.c.nos quidē.⁊ ibi communiter per doct.⁊ ꝑ Fed.cōſi.cxxiiij.Aut in caſu noſtro anni lapſum non preceſſit ep̄i monitio.Idē dico ſi ep̄atui Fundēſi eſt cōſuetudo vt communiter viget in alijs ep̄atibꝰ monēs ipſo facto ⁊ arctās executores piarum volūtatū ad exequēdū intra annū al̄s ptās deuoluaꝛ eo ipſo ad ep̄m hac em̄ cōſtōne non obſtāte dico ꝙ dicti executores potuerunt poſt annū eligere cām in qua illa pecunia expēdereꝛ ꝑ ea q̄ eleganter notant Bar.in.l.cū qdā.ff.de leg.ij.vbi dicit ſe conſuluiſſe ꝓ iſta parte q2 de iure cōi ille qui hȝ ius eligēdi paupes vł aliam cām ſi fuit in mora eligēdi ⁊ declarandi voluntatē ſuam pōt morā illam purgare quoadvſqȝ petaꝛ,vt ꝓbaꝛ in.l.cū quidā.⁊ dꝛ peti ꝑ litis cōteſtationē ⁊ nō añ.vt.l.ampliꝰ.ff.rē ra.hab.⁊ de iure ergo cōi iſti excluduntur poſt annū,tū q2 vt dixi nō pceſſit monitio,tum q2 iſti hēbant eligere pſonas vł piā cauſam,non autē erant ſimplices executores itē nec vigore talis cōſtitutionis excluderētur,q2 cōſtitutio arctat executores,ſʒ iſti ſunt ꝓprie executores cū hēbāt declarare in quā cām deberet
4 pecunia conuerti.† Executor em̄ ē ille qui hȝ nudū miniſteriū facti in exequēdo diſpoſitū ꝑ alium,vt in.l.executorē.C.de exec.rei iu.hinc eſt ꝙ ille qui declarat ⁊ ſentētiat ē iudex,executor vero q exequitur declaratū ꝑ iudicē.d.l.executorē.iſti aūt de quibus q̄ritur nō ſolū habēt ſoluere,ſʒ et declarare ⁊ eligere vñ virtute talis ꝯſtōis non electio ſʒ mera executio deuoluiꝛ ad ep̄m qꝺ ē bñ notādū q2 multi in hoc errant credētes ꝙ indifferenter pīa talis deferaꝛ ad ep̄ȝ poſt annū,⁊ iō ep̄s dȝ eſſe cautꝰ in ſtatuēdo vt ꝯprehēdat ēt iſtos q hñt eligere ⁊ declarare ⁊ exeq.Cōcludo ergo ꝙ lapſu anni obſtāte potuerūt illi executores nūcupati ſuā voluntatē declarare ⁊ deputare illi pecuniā in emptiōeȝ cādelabrorū ꝓ eccłia cathedrali,eſt em̄ cā pia relinquere ꝓ ornamētis eccleſie,qnimo tale relictū ꝓuilegiatū ē a iure vt ex eo nō ſoluaꝛ quārta,vt in.c.fi.de teſt.¶ Venio ad tertiū dubiū ⁊ vltimū nunqd poſſint dicti executores re exiſtēte integra mutare volūtatē ſuā ⁊ conuertere illā pecuniā in aliā cām.¶ Et p̄uoꝛ ꝙ ſic ꝑ.l.q ſtipulatꝰ.ff.de
5 v.ob.vbi dꝛ † ꝙ ſi qs fuit ſtipulatꝰ ſtichū aut pāphilū quē ipe vellet ſi ſemel alterū eligit pōt mutare volūtatē ſuā donec in iudicio aliuȝ petierit,ergo idē dicēdū in ꝓpoſito.Sȝ hoc nō obſtāte ꝯtrariū in caſu nr̄o eſt tenēdū ꝑ.l.hmōi.§.ſtichū.ff.de le.j.⁊.l.ſtatuliberū.§.j.de le.ij.⁊.l.apud aufidiū.ff.de op.lib.i qbꝰ iuribꝰ clare ꝓbaꝛ ꝙ hñs electionē ex vltima volūtate ſi ſemel declarauerit volūtatē ſuā ampliꝰ variare nō pt,⁊ hoc tenēt ibi cōiter gl.⁊ doc.p̄ſertiȝ bar.nō ob.ꝯtum q2 loquiꝛ in electiōe data ꝑ ſtipulationē ⁊ nō ex vltia volūtate. Diuerſitatis rō reddiꝛ duplex.Pria cōiter ꝑ gl.q2 in vltia volūtate eo ipo ꝙ qs elegit vel volūtatē ſuā declarauit ſtatim acqrit dñiū electo,perinde ac ſi teſtator elegiſſet,vt.d.l.cum apud.⁊ ſic non poteſt ampliꝰ eſſe

locus

locus pnie.nā electio quā facit ipſe ꝯmiſſarius attribuiꝛ ipſi teſtōri,
ita φ actio ꝯpetit electo ad ius illud ꝯſequēdū, nō ex electiōe cōmiſ
ſarij ſʒ ex pfato tpe, vt eſt text.no.in.l.vnū ex familia.in pnci.⁊ ibi per
Bar.ff.de le.ij.q̄ rō ceſſat in ſtipulatiōe, ſʒ hec rō nō vř vniuerſalis, qꝛ
nō pcedit eo caſu quo legaꝛ res aliena, cū tūc ex electiōe nō trāſeat do
miniū, iō Bar.⁊ alij aſſignāt in dictis iurib⁹ aliā rōnē hāc.ſ.qꝛ vltime
volūtates nō pñt ſicut ꝯct⁹ ſtare in ſuſpenſo, vt notāter dicit tex.in.l.
ſi.ff.cōia pdio.iō ſt atm facta electiōe actus eſt conſumptus ⁊ non eſt
amplius variatiōi loc⁹. Ex quo ergo dicti executoꝛes ſeu cōmiſſarij de
clarauerūt volūtatē ſuā ⁊ voluerunt ex illa pecunia emerentur candela
bꝛa p eccl'ia cathedrali, ⁊ maxime cū ob hāc cām tradiderūt pecuniā
dño ep̄o nō poſſunt amplius mutare volūtatem cum functi ſunt offi
cio ſuo, ad hoc facit.c.publicato.c.cum inter.de elect.⁊.c.ſi cōpꝛomiſ
ſarius.eo.ti.lib.vj.⁊ in.c.in literis.de offi.dele.⁊.l.iudex.ff.de re iudi.⁊
regula mutare.de reg.iu.lib.vj.⁊ cle.cū illuſio.de renū.c.ſi tibi abſenti.
de pꝛeb.li.vj.⁊ qđ elegāter notauit in ſimili Bar.in.l.abſenti.ff.de do
6 na.vbi dicit † φ hābēs electionē ex officio ſibi cōmiſſo ſi ſemel eligat
etiā abſentē nō pōt amplius variare φ ſatis pbāt iura canonica.ſ.p
xime alle.petēdo vt dicta cādelabꝛa emanē cum annus ſit elapſus a tē
poꝛe quo ep̄s eos monuit vt exequerenꝛ.d.c.nos qdē.⁊ ſic plena po
teſtas exequēdi reſidet penes dñm ep̄m.d.c.nos.in auꝛ.de eccl.tit.§.ſi
quis edificationem. Et hec ſufficiaut. Nico.abbas.

Conſilium.xij.

1 Abſolutio nō debet fieri inuito iuramentum recipiente.
2 Contractus ab vſurario initus videꝛ factus in fraudē vſurarum.
3 Notoꝛium dicitur omne pꝛobatum in iudicio.
4 Snīa ſine certa quantitate lata dicit certa ſi poteſt ex actis certificari.
5 Tranſigens non dicit ſponte donare, ſed timoꝛ litis ⁊ vexatiōis ipm ſubeſſe compelli.
6 Obligatio ex iuramēto acqriꝛ pncipalr deo nō pti turpiter recipiēti.

In indiuidue trinitatis no
mine amē. Et ſi copioſioꝛ elegantiſſime in facto ppoſito
inſignes ⁊ famoſos ſupꝛaſcriptos doctoꝛes cōſultus ſim,
adeo vt eoꝝ authoꝛitate duct⁹ ſola ſubſcriptiōe ꝯtēt⁹ eē deberē, atta
mē ad maioꝛē claritatē vt facili⁹ ꝯſulēti pūideaꝛ duo ſuccincte attin
gā p doctoꝛes cōſcriptos apte tacta. Primū nāqꝫ vř ſubſcriptam
tranſactionem teneri penāqꝫ ex ꝯuētione ꝯmitti abſolutionēqꝫ a iura
mento denegādā foꝛte qm̄ ⁊ ſi in veritate ꝯctus fuerit pignoꝛatiti⁹ ⁊
feneratiti⁹ in foꝛma vēditiōis ⁊ emptionis cōcept⁹, attamē cū lis fue
rit mota nō aduerſus ficte ꝯhētē, ſed aduerſus eius heredem qui pꝛo
babiliter potuit ignoꝛare factū defuncti ⁊ pſumiꝛ ignoꝛare vt in regu
la cum quis in ius.de reg.iu.li.vj.⁊ no.in.c.cura.de iurepatro.⁊ in.c.de
quarta.de pſcrip.in.l.j.⁊.ij.ff.depo.maxime cū inſtrumētuʒ appareat
conceptū ſub foꝛma emptiōis ⁊ vēditiōis cui ſtādū eſt donec apte pꝛo
betur ꝯꝛrium.in.c.cū Joānes.de fi.inſtr.⁊.l.pcib⁹.C.de pbat.licite iſte
heres tranſactionē egit ⁊ laudād⁹ vř feciſſe cā redimēdi vexationē ſuā
ar.c.dilect⁹.de ſimo.⁊.l.ij.C.de tranſac.facit.c.ij.⁊.c.dilecti.de arbi.⁊.c.
cū cōtingat.de iureiur.⁊.c.lʒ.eo.ti.lib.vj.⁊.c.fi.de fo.cōpe.eo.li.vbi ptʒ
φ etiā ex alia cā licite recipiꝛ iuramētū, vt per illud foꝝ foꝛo accumu
letur. Et p hec ptʒ cū nulla reperiaꝛ iniquitas ex pte heredis φ iura
1 mētū recipiētis, nec pctm̄ continet ex parte iurātis † φ inuito iuramē
tum recipiente nō dʒ fieri abſolutio, vt in.C.de tranſa.l.ſi qs maioꝛ.et
in.C.de ſpō.imo dʒ ꝯpelli ad obſeruātiā, vt in.c.cū ꝯtingat.⁊.c.lʒ.ō iu
reiur.qnimo ex ꝯuētione efficiꝛ infamis ex quo tranſactio erat iura
ta ⁊ perdit oē emolumentum φ ꝯſecutus eſt ex illa tranſactiōe, vt in
pꝛealle.l.ſi qs maioꝛ.ne ptextu deceptionis vltra dimidiā iuſti pꝛetij
rei petite debet tranſactio irritari.nā ⁊ ſi poſt trāſactionē inueniūtur
publica inſtrumēta p que appareat φ decept⁹ ſit trāſigēs in quadru
plū, nō tñ reſcindiꝛ tranſactio.ff.de ad trebelli.l.Luci⁹.§.vl.⁊ eſt rō in
trāſactiōe qꝛ hoc ipſo φ a lite recediꝛ magnū ꝯmodū ē, vñ idebitū ſo
lutū ob trāſactionē nō repiꝛ.C.de trāſac.l.ij.⁊.ff.de ꝯdi.indebi.in ſum
ma.⁊ hoc tʒ etiā glo.in.c.pe.de empt.⁊ vendi.in palleg.l.Luci⁹.§.vlti.
ad tre.facit qđ no.Bar.in.l.ij.C.de reſcin.vē. Nec obſtāt ſuperi⁹ plene
inducta p cōſulētes qm̄ fundamētū eoꝝ vř falſuʒ, fundat em̄ ſe ſuper
remiſſione vſurarū nō libere facta, ſʒ p pdicta φ in caſu pdicto nō fuit
facta apta remiſſio vſurarū, imo p trāſactionē fuit a lite receſſum i qua
etiam ſalua conſcientia poterant obtinere ꝯhentes cum dubi⁹ ſit euē
tus litis, vt in.c.fraternitatis.de frigi.⁊ male.⁊.c.fi.xj.q.j. Sed his
non obſtātib⁹ oppoſitū arbitroꝛ de iure verū, qm̄ hic heres ſciebat vel
ſcire debebat ꝯctum eſſe feneratitiū. Pꝛio qꝛ defunctus tempoꝛe cō
tractus erat feneratoꝛ, vnde ex eo φ rem emptam locat vēditoꝛi ⁊ diu
patiꝛ vēditoꝛē poſſidere, vēditio vř ſimulata, vt.l.ſicut.§.ſupuacuū.qb.
2 mo.pig.vel hypo.ſol.⁊ p Bar.in.l.poſt ꝯctū.ff.de do. † vñ talis cōtra
ctus ab vſurario initus videꝛ fact⁹ in fraudē vſurarū maxime qꝛ con
tra vſurarios eſt de facili pſumendum in fauoꝛem ⁊ ſalutem animaruʒ
ipſoꝝ.in.c.iuuenis.de ſponſa.⁊ in cle.exiui.de verb.ſig.facit qđ not.
gl.in.c.j.de ſeru.⁊ hanc opi.tenet recolende memoꝛie do.Petr.de an
cha.in.c.illo vos.de pig.vbi refert hāc qōnē vidiſſe de facto hic Se
nis, ⁊ hoc intelligo, vt.ſ.dixi, qñ talis ꝯct⁹ eſt init⁹ ab vſurario, ſi autē
eſt initus ab alio ex ſolo φ remāſit in poſſeſſiōe rei vendite bene pſu
mitur ꝯtractus ſimulatus, vt in palleg.l.ſicut.§.ſupuacuū.no.gl.C.de
remiſ.pig.l.fin.ſʒ hec ꝯiectura ſufficit quo ad aliū creditoꝛē vt ſibi iſte
cōtract⁹ non pīudicet, ſʒ vēditoꝛi, vel habent ab eo cām poſtea nō poſ
ſunt dicere ꝯctū ſimulatū ex eo ſolo, qꝛ nō lʒ venire ꝯ factū ſuum niſi
ſint alie ꝯiecture qđ no.Bar.in.d.§.ſupuacuū.⁊ qđ ſupꝛadictū eſt qđ
quo ad alium creditoꝛem cōtractus pſumaꝛ ſimulatus, pcedit niſi ille
qui recōduxit ſoluiſſet penſionē.⁊ tūc nō pſumiꝛ ꝯtract⁹ ſimulat⁹, vt
no.Bar, in loco palle.vñ cū in themate pſupponiꝛ iſtū defunctū tem
poꝛe ꝯctus fuiſſe vſurariū dʒ pſumi ꝯctū fuiſſe feneratitiuʒ ex quo vē
ditoꝛē diu paſſus eſt poſſidere, vt.ſ.dixi. Item ex alio iſte hēs ſciebat
vel ſcire debebat iſtū ꝯctū fuiſſe feneratitium, qꝛ i themate dicit pba
3 tum erat in iudicio ꝯctū eſſe ſimulatum in cā ꝯcluſuʒ. † omne em̄ in
iudicio pbatū dʒ notoꝛiū, vt i.c.cū olim.de ver.ſig. φ dictū veruʒ dñi
de rota deci.cccciiij. qñ pbatio eſt pfecta ⁊ in cā cōcluſum, ita φ reſtat
niſi ferre ſniam vt hic erat. ad pdicta faciūt qđ not.gl. Jn.in.c.ſigni
ficauerūt.de teſt.⁊ facit.c.ſuper quibuſdā.de.v̄b.ſig.⁊ φ no.Jn.i.c.cō
ſtitutus.de fil.pſbyt.⁊ in.c.ſignificaſti.ō diuoꝛ. Jmmo plus dixit Jnn.
de app.in inſinuatiōe.⁊ō ꝯſue.cū dilect⁹.⁊ de teſti.p tuas.⁊ gl.in.c.ō eui
4 dentia.de accu.⁊ quicquid in iudicio agitur dʒ notoꝛiū. † Item ſnia
ſine certa quātitate lata dʒ certa ſi pōt ex actis certificari, vt no.Jnn.i
c.ij.de libel.obla.⁊ gl.in.c.illa ppoſitoꝝ.ō acc.⁊ Jo.an.in addi.Spe.in
tit.de ſent.pla.§.qualiter.ver.φ ſi iudex.⁊ vř pbari in.l.ij.C.ō ſentē.q̄
ſine cer.quā.vñ nō poterat iſte hēs ignoꝛare ſimulationē contract⁹, cū
pbatiōes fuerint pfecte ⁊ ſibi note, quapꝛopter tenet ſatiſfacere aīe ō
functi vt in.c.fi.de ſepul.⁊ in.c.in literis.de rapt.⁊ in.c.a nobis.ij.ō ſen
tē.excō.⁊ in.c.tua.de vſur.cui⁹ anime non ſatiſit, niſi plene reſtituatur
ablatū.de vſu.cum tu.⁊ regl'a peccatū.ō reg.iur.lib.vj.⁊.xiiij.q.vj.ſi res
non debuit iſtū actoꝛem quodāmodo inuitū trahere p ſubterfugia ⁊
cauillationes ⁊ per ſuā potētiā ad trāſactionis actū, † ille em̄ qui trāſi
git ſpōte nō donat, ſed timoꝛ litis ⁊ vexationis ipſum ſubeſſe cōpellit
vt in.l.ij.C.de tranſac.vbi bo.tex.iūcta gl.facit.c.ſup eo.⁊ maxie in caſu
noſtro remiſſio ⁊ liberatio fuit nō libera qꝛ nō valebat actoꝛ ppter rei
potētiā obtinere ſniam ⁊ ſua laboꝛabat inopia, ſed ad hoc bo.text. in
c.ij.de arb.⁊ remiſſio ſi nō ſpōte facta non vʒ, vt.ſ.plene in alijs
conſilijs dictum extitit.⁊ ſic ptʒ φ nō tenuit tranſactio, qꝛ plenaria ſa
tiſfactione debebat cōſulere aīe defuncti, vt iuribus ſuperi⁹ alle. Jteʒ
tranſactio debet fieri in re dubia ⁊ lite incerta.l.j.ff.de tranſact.vt quia
tranſigēs credebat habere bonā cām, alioqui ſi euidēs eſſet calūnia nō
vʒ tranſactio.ff.de cōdi.inde.in ſumma.j.rñſo.facit.c.expoſita.de arb.
no.gl.in.c.ſuper eo.de trāſa.vñ cū his certus erat hēs ꝯctum eſſe fene
ratitiū p ſuperius inducta depꝛehēditur in euidenti calūnia tranſigē
do ⁊ non ſatiſfaciēdo plenarie aīe defuncti, ⁊ ſic non valuit tranſactio
⁊ per ꝯñs nec pene appoſitio, vt in ſimili not.gl.in.c.ſignificantib⁹.de
offi.dele.⁊ in.c.ſi.de pc̄a.⁊ in regula acceſſoꝛiū.ō reg.iur.lib.vj.⁊.l.pa
cta que contra.iūcta gl.de pac. Et iuramētū debet relaxari cum turpi
ter fuerit receptū ab herede, vt plene ſuperius eliciꝛ, ad hoc.c.j.⁊ φ ibi
no.de iureiur.⁊ p doc.in.c.debitoꝛes.eo. Jmmo plus videt φ etiam ſi
iſte heres pꝛobabiliter ignoꝛauit ſimulationē cōtractus, ex quo tamē
iſte actoꝛ nō habuit animū libere donādi ⁊ remittendi qđ ſupererat,
reſtituendū, vt ptʒ ex pdictis, dʒ heres officio compelli ad ſatiſfacien
dū anime defuncti, ⁊ in palleg.c.fi.de ſepul.in.c.in literis.de rapto.c.a
nobis.c.ij.de ſen.excō.⁊.c.tua.de vſur. Sʒ circa abſolutionem a iura
mento aduertendū φ etiā vltra practicas p dictos doc.cōſulētes tra
ditas videtur alia practica magis facilis ⁊ per quā vitiaꝛ circuit⁹, vt a
iudice petaꝛ relaxatio iuramēti vt illicite exacti vbi nō obſtante iura
mēto poſſit vſuras quas ſoluit ⁊ iurauit nō repetere poſtulare vt ab
ſoluaꝛ ab alio iuramēto, hec practica fundaꝛ ſup.c.ſi vero.de iureiurā.
⁊ licet illud.c.loquaꝛ de petitiōe abſolutionis a papa, tñ ⁊ inferioꝛ ab
ſoluere pōt vbi aliqua turpitudo ex parte iurantis eſt vt not. Jnn.in
c.debitoꝛes.eo.tit.facit qđ not.xv.q.vj.nos ſanctoꝝ.⁊.c.iuratos. et
hanc practicā tandē tenet Jo.an.in addi.Spe.ſuper rub.de iureiurā.
Et expꝛeſſus recolende memoꝛie do.An.de bu.in.c.j.eo.ti.vbi refert ſe
vidiſſe conſultū φ ad hanc abſolutionem iuramenti nō venit niſi in
ſubſidium, qꝛ ante oīa dʒ peti relaxatio a parte per palleg.c.j.vbi ſi p
abſoluere nō vult abſoluat ep̄s, ⁊ ſi aliter abſolueret nō rite abſolue
ret. Sed do.An.nō putabat hoc neceſſariū, qꝛ nullibi daꝛ hic oꝛdo qꝛ
in.c.ſuperius allegato abſoluiꝛ hic iurās pꝛincipaliter ſine alio circū
itu, ⁊ ſic etiā audit pꝛincipaliter in.c.ad aures.⁊.c.abbas.qđ met.cauſ.
6 Et hoc arbitroꝛ verius eſſe, † qꝛ ex iuramēto pꝛincipalr obligatio ac
quiriꝛ deo nō parti turpiter recipiēti, vñ ſufficit petere relaxationem
a iudice qui in hoc tenet locum dei, vt palleg.c.ſi vero.de iureiur. An
aūt in hac abſolutiōe fienda ſit pars que iuramētum recipit vocanda
breuiter inquā vt plixitatē euitem φ duas opiniones quātum ad p
poſitū reperio. Nam Pau.⁊ Joan.cald.conſuluerūt φ ſi petiꝛ abſo
lutio a iuramento firmantur cōtractū, ⁊ ſic contingat ex hoc reſerua
tio cōtract⁹ vt firmauit iuramēto, vel ſimul petiꝛ a iuramēto ⁊ contra
ctu, ſecus ſi iurm̄ non firmat cōtractū ⁊ petiꝛ ſola abſolutio iuramē
ti inquātū non firmat ꝯctū, ſed parata eſt a cōtractu vt aperiatur via
ad reſcindēdū ꝯctū, qꝛ tūc dicūt partem non volandaʒ qꝛ per hoc nō

ꝑeiudicat̃ pti,eſt em̃ hic actꝰ quaſi penitẽtialis,⁊ extraiudicialis q pōt exerceri pte nonvocata,ex quo ibi nō infert̃ ꝑiudicium.Et ſic ad ꝓpoſitū videt̃ ꝙ pars nō ſit citanda cū hoc iuramẽtū nō firmet cōtractū nec eo ſublato reſcinditur cōtractꝰ,ſ; datur via ad reſcindẽdū. Hac parte ꝙ pars non ſit vocãda q̃tū ad caſum noſtrū cū iur̃m ꝑſtetur ſuper vſuris repetẽdis,t; do.Anto.in.d.c.debitores. Mouet̃ ꝑncipal̃r q: tãta turpitudo verſat̃ ex parte recipiẽtis,vt nulla ſibi obligatio acqrat̃,nec vt poſſit agere nec excipere,cum ex iniqtate ſua nō debeat cōſeqni actionem nec exceptionẽ.l.itaq; fullo.ff.de fur.⁊ qͦ not. in.c.in lr̃is.de reſti.ſpo.ſed obligatio tm̃ acqrit̃ deo,nec poſſit agere nec excipere cū ex iniqtate ſua nō debeat ꝯſequi actionẽ.l.itaq; fullo. ff.de fur.⁊ qͦ no.in.c.in lr̃is.de reſti.ſpo.ſed obligatio tm̃ acqrit̃ deo, vn̄ ſufficit ꝙ ſit pn̄s deus ⁊ ſic iudex q in loco t; locum dei.Fatet̃ tñ tutiꝰ ẽẽ ꝙ vocet̃ vbi ẽt d; vocari t; ꝙ v; abſolutio ſicut abſolutio ab executione nō d; fieri pte non vocata ⁊ tñ ſi ſit t;,vt no. in.c.qua fronte.ꝺ app. ¶Aliã opi.ꝯriã.ſ.ꝙ ps ſit vocãda.t; Jo.an.in addi.Spe.in ti.de iureiur. ſup rub.in vlti.addi.⁊ t; Fed.de ſe.cōſi.ccxc.vbi cōcludit vocãdū creditorẽ ⁊ priuſq̃ abſoluat̃ diſcutiẽdu; eſt,an inſtrumẽtum ſit vſurarium vel nō ſaltẽ ſemiplene ⁊ ſummarie.nam abſoluere nō d; niſi ꝯſtet inſtr̃m vſurarium eſſe,hoc autẽ cōſtare nō pōt,niſi pn̄tibus ꝑtibus vel citatis.l.in cauſe.§.cã cognita.ff.de min.⁊.c.tñ ex lr̃is.de in integ.reſt.⁊ poſtea in diſcuſſione iudicij ordinarij illud idem ꝓbari d; plene ſm̃ ꝙ cã requirit,q: ꝓbatiōes ſup illo ꝑambulo nō facerẽt ſidẽ cũ agit̃ principal̃r.c.veniens.de teſt.ij.⁊ idẽ qͦ ſupra ſequit̃ felicis memorie dn̄s Car.florẽtinꝰ in ꝑalle.c.debitores.⁊ hãc opi.puto veriorẽ,q: nō ꝑt negari ꝙ interſit creditoris ⁊ aduerſarij iur̃m nō remittit, maxime in caſu nr̄o.ar.in.l.ſi quis maior.C.de tranſac.⁊.c.fin.de fo. comp.lib.vj.Item nō intereſſet quare cōpelleret̃ ad relaxationẽ.in.c. de iureiur.ex quo ergo eius intereſt vocari d;,vt in.c.inter quatuor.ꝺ maioritat.⁊ obediẽtia.⁊.c.omnia.⁊.c.caueant.iij.q.vij.Et ſic dico ⁊ cōſulo. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequẽtis.

Uniuerſitas ciuitatis fundoruz

dum anno quolibet teneret̃ ſoluere certas collectas dn̄e regine ꝺ ipſorum hoīm poſſeſſionibꝰ ⁊ alijs bonis nolẽs ſoluere ampliꝰ dictas collectas tali mō in recōpẽſatione ipſarum collectarum fecit ⁊ ordinauit q̃dam ſtatuta vt qlibet vẽdẽs vinu; granu; ⁊ alia bona necnō ⁊ emẽs carnes teneatur ⁊ debeat ſoluere certum quid ꝓut in ipſoru; ſtatutis cōtinetur.Ciues vero ⁊ officiales ipſius ciuitatis ſup hoc conſtituti volunt ꝯpellere clericos ad ſoluẽdum gabellam ꝑdictam ꝺ bonis eccleſie ⁊ ꝺ patrimonialibus ipſorum clericorum.Clerici ex aduerſo recuſãt dicẽtes ſe nō teneri ad ꝑdicta onera ſeu gabellas,q̃rit̃ qd iuris.

¶Conſilium.xiij.

1 ☞Eccleſie ⁊ eccleſiaſtice pſone ⁊ earum bona ab executionibꝰ ſunt immunes.

2 Clerici ſunt exẽpti ab omnibus oneribus vrbiu; ⁊ caſtrorum.Nec tenentur ad onera impoſita per laicos. 4. Tenẽtur tamẽ qn̄ ad eorum vſum conuerti debent.3.

5 Ciuitas non pōt iponere collectas ꝓ repub.ſine ꝑncipis authoritate.

6 Fraudans gabellam iniuſtam non vocat.

Chriſti eiuſque matris preſidio humiliter inuocato,ne hunc caſum videar dubitabilẽ eſtimaſſe omiſſa oī ꝓ ꝯria parte argumẽtatiōe ipſa; deciſionẽ attingã firmiter,nã ꝙ teneo clericos ad hmōi gabellas non teneri hanc concluſionẽ ꝓbabo iure diuino,canonico ⁊ ciuili:poſtremo eã doctorū authoritatibꝰ roborabo.Jure xͦ diuino ꝓbat̃ ꝑ id qͦ legi.⁊ no.in.c.q̃q̃.de cenſi.lib.vj.iūcta gl.in verbo diuino.tex.em̄ ibi di
1 cit † ꝙ iure diuino ⁊ humano eccl̃ie ⁊ eccleſiaſtice pſone ac res ipſaru; ſingularum pſonarū ab exactionibus ſunt immunes.glo.ibi in verbo diuino.adducit id qͦ habet̃ gen̄.xlvij.vltra mediū.vbi videtur probari clericos ab hmōi collectis gabellis ſeu exactionibꝰ eſſe immunes. Jure canonico ꝓbat̃ aperte in.c.ſi.de vit.⁊ ho.cle.vbi expreſſe probat̃ quod clerici non ſubijciunt̃ etiam in bonis proprijs ſtatutis ⁊ conſuetudinibus patrie circa ſolutionem gabellarum ſeu collectarum editis etiam ſi exerceant negotiationes ⁊ mercimonia vt laici,niſi tertio ꝑ ep̄m moniti ab hmōi ngotiatiōibꝰ ſecularbꝰ deſiſtere nolint.Scdͦo
2 ꝓbat̃ in.c.non minꝰ.⁊.c.aduerſus.de imu.ecc.vbi d: † ꝙ ab oībꝰ oneribus vrbium ⁊ caſtrorū clerici ſunt exempti,ita ꝙ nō tenẽt̃ ꝓ communi vtilitate aliqd ſoluere niſi ep̄s ⁊ clerus tãtã neceſſitatẽ inſpexerit vt abſq; vltra coactionẽ velint aliquo ipſorū laicorū neceſſitatibꝰ ſubuenire romano tñ pōtifice prius ꝯſulto.vt.d.c.aduerſus.ad idẽ ꝑdictū.c.q̃q̃.de cẽſi.lib.vj.cle.pn̄ti.eo.ti.c.j.de īmu.ecc.lib.vj.xvj.q.j.gn̄aliter.Nec d; cuiq̃ hoc abſurdū videri.nã bona eccleſiarū ſunt publico vſui ſp̄ali deputata.xij.q.j.videtes xvj.q.j.c.ſi.⁊ de prebẽ.rō his dicit canō in.c.nulli liceat.j.q.ij.ꝙ id qͦ eccl̃ie ꝯſecrat̃ ſiue fuerit animal,ſiue ager ſanctū ſanctorū dn̄o efficit̃,⁊ ad ius ꝑtinet ſacerdotū nōꝺbuit ergo vſui publico mūdano deſeruire.q: ſemel deo dedicatū ad humanos vſus amplius trãſferri nō d;,regula ſemel deo dedicatū.de regu. iur.lib.vj.⁊ ius publicū cōſiſtit in ſacris ſacerdotibus ⁊ magiſtratibꝰ. j.di.ius publicū.Laici aūt cū ſint mūdani ⁊ ꝑncipal̃r hn̄t vtilitatẽ ex re publica mūdana debent hec onera ſubire,⁊ ſic temporalia,⁊ ſp̄ualia ſp̄ualibus vſibus deputent̃,facit.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſtit.et c.q̃ in eccleſiarū.eo.ti.c.ſi.de reb.ecc.nō alie.xcvi.di.bn̄ quidẽ. Hinc ꝺt tex.in.c.reprehẽſibile.xxiij.q.viij.qͦ milites ſeculares militãt mūdo, milites vero celeſtes militãt deo.Jure aūt ciuili clarius adhuc ꝓbat̃. nam cū negari non poſſit ꝙ hec onera ſint extraordinaria cū non ſint certa ⁊ a principe ab antiquo poſita,iuxta ea q̃ legunt̃ ⁊ not.in. l.vna. C.de ſuperindi.lib.x.⁊.l.oīs.C.de anno.⁊ trib.e.lib.ergo clerici ab his ſunt exempti,vt ꝓbat̃ in.l.placet.C.de ſac.ſan.⁊.l.ij.C.de epiſc.⁊ cleri. Et de iure nouiſſimo hoc eſt clariſſimū,vt in aut̃.itẽ nulla cōitas.C.e. ti.⁊ in corpore vnde ſumit̃ de ſta.⁊ ꝯſue.cōtra lib.eccle.§.itẽ nulla coll̃. x.vbi gn̄aliter fuit diſpoſitū ꝙ nulla cōitas vel perſona publica vel priuata collectas ſeu exactiones angarias vel pangarias eccleſijs vl̃ alijs pijs locis aute eccleſiaſticis pſonis imponãt aut euadere eccleſiaſtica bona preſumãt,ꝙ ſi fecerint ⁊ requiſiti non emẽdauerint grauiſſimis penis de quibus ibi ſubijciunt̃.Et per illū text.voluit gl.in.l.de his. C.de epiſco.⁊ cleri.ꝙ etiam a muneribus ſeu tributis ordinarijs que olim ſoluebant̃ Imperatori clerici ſint immunes,licet Barto.in.d.l. de his.contrariū teneat ⁊ intelligat dicta aut̃.item nulla in oneribꝰ extraordinarijs.Bal.tamen in.d.l.placet.C.de ſac.ſanc.ecc.ſoluit illã gl. qn̄ onera etiã ordinaria imponerent̃ ab aliquo principe qnã imperatore,q: nullꝰ hoc facere poteſt,q̃q̃ conſtituat quid ordinarie ſoluendū per illum text.qui omnibus hoc inhibet,⁊ optime loquit̃.Preterea hec onera imponuntur principaliter perſonis pro rebus ergo clericis non poſſunt imponi qui nō ſubijciunt̃ ſtatuentibꝰ,vt.l. reſcripto. §.ſciendū.ff.de mune.⁊ hon.⁊ ibi voluit Bal.Quinimo ſi res eſſet allibrata in libro eſtimi ⁊ peruenit ſine fraude ad eccleſiã vel clericū nō teneat̃ eccleſia vel clericus pro illa reſoluere,vt no.Bal.in.d.l.placet.ſentit Bar.in.l.incola.ff.ad muni.Spe.in ti.de cle.cōiu.in.ij.col. Joã.de lig.in cle.pn̄ti.de cẽſi.⁊ Arch.in.c.j.de immu.eccle.li.vj.Preterea hec onera in Fundenſi ciuitate impoſita ſuccedūt loco illarū collectarum quas ſoluebãt ſoli laici domine regine,ergo eodem iure debẽt cū illis collectis cenſeri,q: ſubrogatū debet cenſeri iure illius in cuius locum eſt ſubrogatū,vt in.c.eccleſia.vt lit.pen.⁊.l.ſi cum.§.q iniuriarū.ff.ſi qs cautio.ſicut ergo ſoli laici illa ſoluebãt eodem modo ſoli laici debent has gabellas ſoluere,hoc apertiſſime voluit Jaco.but.in.l.ad inſtru
3 ctionem.C.de ſac.ſanct.ecc.vbi dicit † ꝙ tūc clerici tenent̃ ſoluere gabellas impoſitas per laicos qn̄ ad eum vſu; conuerti debent ad quem clerici contribuere tenebant̃ vt ad refectionem viarū reſpectu poſſeſſionum.l.j.ff.de via pub.⁊ iti.reſi.Quid plura hoc apertiſſime t; Bal.
4 in.d.l.placet.† dicens clericos non teneri ad gabellas impoſitas ꝑ laicos.q: hec ſunt munera extraordinaria ad que clerici nō tenent̃,vt in iuribꝰ prealle.⁊ refert ide; conſuluiſſe Bar.⁊ ſic fuiſſe in queſtione facti determinatū.Et hãc ſn̄iam maxime teneo q: hec onera vectigalia gabelle ſeu ſimiles exactiōes ſunt iure generaliter ꝓhibita nec imponi poſſunt niſi per habentem regalia in loco non aūt ex ſtatuto ciuitatis,vt ꝓbat̃ in.l.ij.C.de vecti.⁊ cōmiſ.⁊.l.vectigalia.ff.de pub.⁊.l. vna.
5 C.de ſuperindi.lib.x.⁊ ibi expreſſe ꝑ Bar.qui dicit † ꝙ ciuitas non ꝑt imponere collectas ꝓ republica ſine principis authoritate ꝑ tex.illiꝰ l.vnice.licet pro neceſſitate ꝓpria ciuitatis vt cū debitū vel neceſſitas vrget poſſit collectas ſuis ciuibus imponere,imo cogit̃ hoc facere,vt not.gloſ.in.l.j.ff.ꝙ cuiuſq; vniu.⁊ ꝑ Barto.in.l.iiij.§.accuſatori.ff.de re iudic.⁊.l.ij.ff.de iure fiſ.Clericis aūt nullo modo imponere pn̄t cū nō ſint de eius iuriſdictione ⁊ gn̄aliter ſunt a iure exẽpti vt in iuribꝰ
6 prealle.hinc notanter dicit Bar.in.d.l.vectigalia.†.ꝙ frandãs hodie gabellã nō peccat cū nō ſit iuſte impoſita,q: ſc; nō ab eo q h; regalia in loco de quibꝰ in.c.vno.q̃ ſint rega.col.x.niſi ſint de illis perſonis q̃ gabellas cōi conſenſu impoſuerūt,vt ipſimet ciues ꝓ neceſſitate cōi. ¶Concludo ergo ex oībus ꝑdictis clericos Fundenſis ciuitatis vel alterius non teneri ad ſoluẽdū dictas gabellas vel ſimiles ſtatutis laicorū indictas,⁊ hec concluſio ſatis videt̃ de mente Inn.in.c.non minus.prealleg.⁊ optime facit.l.ſancimꝰ.la.ij.C.de ſac.ſanct.eccl.vbi pt; ꝙ bōa que deferunt̃ eccleſijs ſiue ex teſtamẽto vel inter viuos ſunt exẽpta a lucratiuorū inſcriptionibꝰ vt ſi ſtatuco loci caueat̃ ꝙ re donata vel locata ſoluat̃ certū qd cōi ſeu dn̄o loci tale ſtatutū gn̄ale nō extendit̃ ad eccl̃ias,vt ibi.⁊.xxiij.q.viij.ſancimꝰ.no.Ant.de but.in.c.j.de cẽſibꝰ.fortius clerici debent eſſe exẽpti in cã nō lucratiua,vt in caſu nr̄o, cū longa ſit differẽtia inter lucra non capere ⁊ acqſita perdere.l.ſi ſpōſus.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.Et hec ſufficiant. Nico.abb.

¶Caſus conſilij ſequentis.

1 ☞Preſcriptio currit contra mulierem in rebꝰ ſeu iuribꝰ dotalibꝰ ab eo tempore quo poteſt actionem mouere.

2 Eccleſia ſi ſucceſſit priuato ꝯtra quẽ fuerat inchoata preſcriptio vtit̃ iure priuati ꝓ tẽpore preterito,ꝓ futuro iure ⁊ priuilegio eccleſie.

3 Lex vel ſtatutū vbicūq; tollit preſcriptionẽ in genere ⁊ verificari non poteſt niſi in preſcriptione lōgiſſimi tẽporis,tūc vt verba aliqd operentur excludūt preſcriptionẽ.xxx.vel.xl.anno.

4 Preſcriptio cū mala fide regulariter contra neminẽ currit.

Omnipotentisꝰ

OMnipotentis dei poſtula-
to ſuffragio. videt̃ pͥmo ꝙ hoſpitali ſancte Marie nullū
ius de preſenti competat ⁊ ſi qđ competierit legitime ſic p̄
ſcriptum: ꝙ autem nullū competat probatur cenſura municipali ſe-
nenſi ſub ti. de preſcrip. xx. vel. xxx. an. in ver. ſi quis autē. vbi ſic diſpo-
nit. Si quis aūt rē aliquā pro ſua poſſederit ſpatio. xxx. an. illā dicto
tp̄e p̄ſcribat. ⁊ nemini ius ꝯq̄rēdi de ea ius fiat Et poſt q̄dā excipit ab
illa p̄ſcriptione pupillos dūtaxat de mulierībꝰ ⁊ ſuarū dotium nulla ī
d. c. fit mētio nō obſtat ꝙ ī fine totiꝰ ſtatuti fiat exceptio reſpectu mu-
lierū in dotibus ſuis: q2 priuilegiant̃ ibi mulieres quo ad preſcriptio
nem. x. ann. de qua fit mentio in ſubſequenti ver. Cū enim in dicto ſta
tuto hic ad propoſitum ponantur due orationes habētes materiam
diuerſam ⁊ ſeparatam. quia in prima diſponit̃ ſuper p̄ſcriptiōe. xx. an.
nullo requiſito titulo ⁊ ab ea excipiūtur pupilli dūtaxat. In ſcđa vͦo
fit mentio de preſcriptione annorū cū titulo. ⁊ ab ea excipiant̃ plures
perſone inter quas reputat̃ mulier reſpectu ſuarū dotiū. clare patet ꝙ
illa exceptio debeat referri ſolū ad preſcriptionē. x. an. de qua ꝓxime
promiſerat: q2 determinationes: exceptiones: clauſule ⁊ hmōi qualita
tes debent ferri ad pro pima ⁊ nō ad oīa precedētia qñ p̄mittunt̃ plu-
ra capitula ſeparata: ⁊ maxime qñ precedentia capitula habent ſuas
determinationes: vt in caſu noſtro ad hoc. c. cum dilectus. de dona. le
git ⁊ no. ī. c. inquiſitioni. ⁊. c. ſecūdo requiris. de ap. ⁊ in ſpe. ī ti. de iſtr.
edi. §. nūc aūt videndū. v. itē excipe. ꝑ Bart. in. l. p̄tor. ij. ff. vi bon. rap. ⁊
in. l. talis ſcriptura. ff. de leg. ij. cū aūt cōmune ⁊ homines caſtri roche
albine comitatus Senarū poſſederint titulo ꝓ donato dictū caſtrum
Caligrani circa qđ hoſpitale ex teſtamento domine Antonie preten-
dit ius habere reſpectu dotiū ſuarū vt ī themate dicit̃ ꝑ. xxx. annos q
ſufficere debent ex forma ſtatuti: ſed etiā per quinquaginta annos ⁊
vltra cū illud caſtrū fuerit eis libere donatum ꝑ magnificum cōmune
Senarū anno dñi. M. ccclxxv. ⁊ illud libere ⁊ quiete poſſederit homi
nes ſeu eorū cōmune iugiter ⁊ cōtinue a tēpore donatiōis vſq3 ad ho-
diernū diē: videt̃ dictū cōmune preſcripſiſſe omne ius illi mulieri com
petens in dicto caſtro. qđ autē a tēpore illius donatiōis debeat cōpu
tari preſcriptio contra dictā dominā Antoniā etiā ī dotibus ſuis: licꝫ
1 tunc ſupuiueret maritus. ꝓbatur in. l. rebꝰ. C. de iure dot. vbi † dicitur
ꝙ preſcriptio currit cōtra mulierē in rebus ſeu iuribus dotalibꝰ ab eo
tp̄e quo pōt actionē mouere vt poſt diſſolutū matrimoniū. vel poſtq̄
maritꝰ vergere incipit ad inopiā etiā ex infortunio. Sꝫ ꝑte dicte do-
nationis maritus dicte dñe Antonie incepit eſſe minus idoneus ⁊ v-
gere ad inopiā: q2 cōmune Senarū priuauit eū dicto caſtro quo ſuſtē-
tabatur ⁊ obnoxiꝰ erat pro dotibꝰ dicte dñe Antonie. ergo dicto tp̄e
incepit currere p̄ſcriptio: ⁊ q̄ꝫ ꝙ in vita ſua nō fuerit cōpleta preſcriptio
cū ipa deceſſerit ī annis dñi. M. cccc. ⁊ ſic cōmune poſſederit. per. xxx.
annos dūtaxat. tñ p̄ſcriptio fuit finita cōtra hoſpitale qđ ſucceſſit di-
cte domine Antonie in dotibus ſuis. tp̄a eñ precedētia cōputant̃ cū
ſequentibꝰ: lꝫ eccleſia ſucceſſerit p̄uato vt plene leg. ⁊ no. ꝑ Cyn. bart. ⁊
Bal. poſt glo. in aut. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccle. ꝑ Joā. an. in. c.
2 vnico. de iure pa. li. vj. Quinimo ſm ꝯmunē opi. ī locis p̄allegatis. ſi †
eccleſia ſuccedat p̄uato cōtra quem fuerat incohata preſcriptio vtitur
re priuati pro tēpore preterito: ꝑ futuro vero vtit̃ iure ⁊ priuilegio ec
cle. ar. l. fiſcus. ff. de iure fiſ. ideo dixit Bal. in. d. aut. ⁊ fuit etiā de mente
aliorū ꝙ ſi contra priuatū erat lapſum tēpus quinq3 annorū eo caſu
quo ſufficit preſcriptio decē annorū cū titulo ⁊ poſtea ſuccedit eccleſia
cōpleta eſt medietas preſcriptionis. vnde ſufficit contra eccleſiā cōple
re aliam medietatem. ⁊ ſic requiruntur viginti anni: q2 quadragena-
ria ſola currit cōtra eccleſiam. Ad ꝓpoſitū ergo ſiue inſpicimꝰ formā
ſtatuti qđ tm̄ requirit. xxx. ānos ſiue formā iuris communis quod ꝯ
eccleſiā vel hoſpitale requirit tēpus. xl. anno. vt in aut. quas actiōes.
prealleg. ⁊. l. oīa priuilegia. C. eo. vbi patet ꝙ bona hoſpitaliū gaudēt
eodē priuilegio cū bonis eccleſie: quod egregie notauit ibi Bar. facit
quod no. Jo. and. in. c. ij. de in. ītegr. reſt. lib. vj. completa preſcriptio ex
parte cōis Roche albine. Preterea ꝓbat̃ ꝙ nullū ius vnq̄ ꝯpetierit
hoſpitali: ſed oīno fuit hypotecharia dicte domine Antonie cōpetēs
in vita ſua p̄ſcripta. in. l. j. ⁊. ij. C. ſi aduer. cre. vbi patet ꝙ ſi qs ſpatio. x.
annorū inter p̄ſentes. vel. xx. inter abſentes poſſederit rē titulo dona-
tiōis vel alio legitimo p̄ſcribit cōtra hypothecariā creditori cōpetētē.
Hinc dixit no. gl. ij. in. l. cū notiſſimi. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. an. ꝙ hy
pothecaria hꝫ quatuor tp̄a decē anno. vel. xx. qñ extraneꝰ poſſidet cū
titulo ⁊ bona fide inter preſentes vel abſentes vt in. d. le. j. ⁊. ij. Trigin-
ta qñ mala fide vl̃ ſine titulo. vt. d. l. cū notiſſimi. Si aūt poſſedit debi-
tor vel heres eius vel alter creditor cū. xl. annis preſcribitur: vt. d. l. cū
notiſſimi. vbi plenius de hoc. Sed dictū cōmune Roche albine poſſe
dit dictū caſtrū Caligrani viuente dicta domina Antonia creditrice
⁊ habēte hypothecariā in dicto caſtro ſpatio. xxv. an. iuſto titulo ⁊ bo
na fide: ergo fuit ꝯtra eā p̄ſcriptū. ⁊ ſic inutile fuit relictū hoſpitali fa
ctū Siue ergo cōſideremꝰ ius ꝯmune ſiue formā ſtatuti ſiue cōpetēs
dicte domine Antonie: ſiue id ꝙ hoſpitali ꝯpetere potuerit ī omnem
caſum videtur preſcriptio completa: ſiue dictū caſtrū fuerit cōmunis
Senarū ſiue non. nā ſi nō fuerit cōis Senarū potuit cōmune Roche
albine bona fide ⁊ titulo donatiōis p̄ſcribere dñium ⁊ hypotecariam
aduerſus creditores. ff. ꝓ donato. l. j. ⁊ dictis. ll. j. ⁊. ij. ſi aduer. credit. Si
vͦo fuit ꝑ legitimū bellū dictū caſtrū occupatū ⁊ ſic fuit cōis Senarū
effectum: tūc ꝑ donationē ⁊ traditionem illico fuit dñium q̄ſitū dicto
cōi roche albine. l. traditionibꝰ. C. de pac. ⁊ iſti. d. rerū diui. §. ꝑ traditio
nem. ⁊ ſic nō fuit locus preſcriptioni dominii: ſed dūtaxat aduerſꝰ hy
pothecariam dicte domine Antonie competentē cū res tranſeat etiā
in fiſcū cū ſuo onere. vt in. l. iij. C. ad le. iul. de vi pu. facit. l. ſi maritꝰ. ff.
ſo. ma. Nec obſtat additio facta ad dictū ſtatutū vbi diſponit̃ vt nul
la p̄ſcriptio currat vel poſſit opponi vel noceat cōtra inſtrumenta do
talia vel inſtrumentis dotalibꝰ cōtra mulieres vnam vel plures vl̃ cō
tra heredes mulieris: ſiue ſteterint cū filiis: ſiue nō. q2 dico qđ cū illa
additio tollat ſimpliciter preſcriptionē debet intelligi de preſcriptiōe
longi temporis. que. ſ. currit ſpatio. x. vl̃. xx. annorū. nō autē de preſcri
ptione lōgiſſimi temporis. vt. xxx. vel. xl. annorū. arg. l. omnes ⁊. l. ſicut.
C. de preſcri. xxx. vel. xl. annorum. Quia nō eſt veroſimile ꝙ ſtatuentes
vnico verbo ⁊ generali voluerint tollere omnē preſcriptionis ſpeciē
vt ſingulariter probatur. in. c. j. de cap. cōra. iūcta. gl. x. col. tex. enim ibi
in ver. preterea dicit vt liceat dñis alienationes feudi factas nulla ob
ſtāte p̄ſcriptione reuocare. ⁊ glo. ibi reuocat in dubium de qua preſcri
ptione debeant intelligi. ⁊ tandem cōcludit ꝙ de p̄ſcriptione longi tē
poris nō autem de lōgiſſima cum per illā tollat̃ oīs actio. d. l. ſicut et
leg. omnes. Iſte enim preſcriptiōes longiſſime introducte ſunt cōtra
deſides ⁊ ſui iuris cōtēptores ⁊ differētia debet eſſe inter deſides ⁊ vi
gilantes. C. de annali exce. l. vt perfectius. ⁊. l. vltima. ⁊ vigilantibꝰ non
autē negligentibus iura ſubueniunt. l. nō enim. ff. ex q. cau. ma. nec ſe-
cundū illā glo. credendū eſt principē qui iura tuetur hmōi verbo gene
rali totā obſeruationē de p̄ſcriptione longiſſimi tēporis multis vigi-
liis excogitatā ⁊ inuentā voluiſſe euertere. ar. ī. l. ſi qñ. C. de inoff. teſta.
⁊ in. cap. eccleſia. de elec. ⁊ illā glo. ſequit̃ ibi Bal. ⁊ Joan. and. in addi.
in tit. de feu. ī. ij. col. ⁊ refert ſe ita ꝯcluſiſſe. ¶ Sꝫ q̄ꝙ hec vrgere videā
tur cōtrariā tñ ſnīam in caſu noſtro arbitror veriorē. Moueor princi-
paliter ꝑ illam additionē ad dictum ſtatutū facta vbi diſponit vt nul
la p̄ſcriptio currat cōtra inſtrumenta dotalia: nec ipſis mulieribus. nec eo-
rum heredibus. que quidē verba non pñt verificari recte intelligenti-
bꝰ: niſi in p̄ſcriptione longa ⁊ longiſſima: qm̄ cū in ipſo ſtatuto fuiſſet
mentio de p̄ſcriptione longi tp̄is ⁊ longiſſimi ⁊ in aditione in fi. poſi-
ta vniuerſaliter dicatur vt nulla preſcriptio currat contra inſtrumen-
ta dotalia. ergo oportet neceſſario intelligere tā in preſcriptione lōgi
temporis q̄ longiſſimi. verba eñ ſequētia intelligunt̃ ſm p̄cedentia: ⁊
ab eis determinationē recipiūt. l. ſi ſeruꝰ pluriū. ⁊. l. qui filiabꝰ. ff. de le.
j. ⁊ leg. nūmis. de. leg. iij. ⁊ no. in. c. ex literis. de ſpon. Preterea cum illa
vba poſita in additiōe veniāt exceptiue ad precedētia oportet neceſſa
rio vt intelligitur in caſibus p̄cedentibus ⁊ deſcriptis in toto ſtatuto
quia exceptio debet eſſe de regula ſeu de cōtētis ſub regula vt no. ſup
3 ru. de reg. iu. lib. vj. ⁊ glo. in. l. j. ff. eod. † Preterea et ſecundo vbicūq3
lex ſeu ſtatutū tollit p̄ſcriptionē in genere ⁊ verificare nō poteſt niſi in
preſcriptione longiſſimi temporis. tūc vt vba aliquid operent̃ exclu
dunt p̄ſcriptionem. xxx. vel. xl. an. hoc notāter voluit bal. in. c. j. de cap.
cōra. cū. vbi dicit ꝙ ſi ſtatutū diſponit vt contra inſtrumenta publi-
ca nulla currat p̄ſcriptio dꝫ intelligi de preſcriptione lōgiſſimi tp̄is:
q2 regulariter cōtra inſtrumenta publica nō hꝫ locū p̄ſcriptio lōgi tē
poris: ⁊ ideo vt verba aliquid operētur dꝫ ſtatutū intelligi modo pre
dicto. Sed in caſu noſtro vba illius additionis nihil operentur: niſi i
telligerentur in preſcriptiōe longiſſimi tp̄is: q2 in ſtatuto cui facta ex-
titit additio iā mulier erat ſpecifice priuilegiata reſpectu p̄ſcriptiōis
longi tp̄is ergo additio dꝫ intelligi de preſcriptiōe lōgiſſimi tēporis
maxime cū verba ſunt gn̄alia ſeu vniuerſalia que ex proprio ſignifica-
to verificant̃ in qualibet ſpecie ſub genere cōtenta: vt in cap. ſolite. de
maio. ⁊ obe. xix. di. ſi romanorū. ⁊. l. de pretio. ff. de pub. Et cū ſimus in
materia fauorabili. ſ. in cauſa dotis ⁊ hoſpitalis nō debet fieri ſtricta
interpretatio. ar. in. c. ſi. de iud. ⁊ in. l. ſunt perſone. ff. de reli. et ſumpti.
fu. Et ꝑ hoc eſt reſñſū ad vltimā opoſitionē ſupra formatam. ¶ Ter-
tio principaliter facit q2 ſine bona fide non currit preſcriptio: maxime
in realibus vt in caſu noſtro. vt plene legitur ⁊ not. in. c. ſi. de preſcri. et
per Ang. de peru. in. l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. ⁊ ꝓbat̃ in aut.
vt eccleſia romana centū anno. gau. pre. Sed cōe roche albine fuit in
mala fide: ergo non poteſt allegare preſcriptionē: fides aūt mala pro
batur ex cōiecturis: vt puta ſi cōis fama eſt in loco ꝙ illa res pertineat
ad aliū. vt no. Bar. in. l. celſus. ff. de vſuca. facit. c. quoſdā. ⁊. c. quāto. de
preſump. ⁊. l. ij. C. ſi ſeruꝰ vel lib. ad decu. aſpi. li. x. Sed communis fa
ma eſt in vniuerſo quinimo ius hoc ſpecifice diſponit vt bona mariti
ſint tacite hypothecata pro dote vxoris ⁊ cōiter ſolet maritus etiā ꝑ
expreſſum bona ſua obligare vxori ⁊ ex eis facere donationē propter
nuptias: vt in. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. hab. ⁊. c. ex literis. de pign. ⁊
in aut. de equalitate dotis. col. vij. Notoriū quoq3 erat dictū caſtrū per
tinere ad maritum dicte domine Antonie. ergo nō potuit cum bona
fide dictum cōmune cōtra actionem de dote p̄ſcribere preſertim cum
maritꝰ nō haberet p̄ter dictū caſtrū dicte dñe Antonie de ſuis doti-
bus ſatiſfacere. Ad p̄dicta elegāter facit tex. in cap. j. de p̄ſcrip. lib. vj.

vbi dicitur ꝙ ſine iuris diſpoſitione preſumptio ſit contra ꝑſcribentē non ꝑſcribiť niſi ꝑ tm̄ tp̄s de cui⁹ initio nō ſit memoria niſi interuenerit titulus illius preſcriptionis preſumptiue: in caſu vero noſtro licet interuenerit donatio ꝑ cōitatem ſenoñ. q̄ habuit purgare malā fidem reſpectu dominij non tm̄ prodeſſe habuit regula hypothecarie ꝯpetentis mulieri pro ſuis dotibus: q2 certi iuris eſt qđ bona etiam legitimo modo trāſeuntia in fiſcū trāſeant cū ſuis oneribus maxime dotalibus vt. c. ex literis. l. ij. C. ad le. iul. de vi pu. ⁊ in. l. ſi conſtante. in fi. ff. ſo. mat. cū ſi. ¶ Cōcludo ergo qđ ex duplici capite pōt hoſpitale ſe aduerſus ꝑſcriptionem allegatā tueri. ¶ Primo virtute additionis facte ad dictū ſtatutū: ⁊ qđ ſtatutū hoc facere poterat ſcʒ priuilegiare mulierē vt ꝯtra eum vel eius heredē nulla currat ꝑſcriptio. no. Bal. in auť. quas actiones. C. de ſa. ſan. eccl. facit. l. vbi lex. ff. de vſuca. ⁊. l. ſi fundum. ff. de fun. do. cū ſi. Scđo ex defectu bonefidei rōne predicta. Et hec vltima cōſideratio ꝯcernit nedū ꝑſonam ipſius mulieris: ſed etiaʒ hoſpitalis
4 cui iura dotalia fuerūt legata † cū ꝯ neminē currat preſcriptio regulariter cū mala fide. Primo ergo pars defenſionis ꝯcernit mulierem et ipſius heredē vt pʒ in dicta additione. Hoſpitale vero nō eſt heres ſʒ iure legati habuit iura dotalia. vt patet in caſus poſitiōe: ergo ex hoc capite reſtat concludere qđ etiā data bona fide in ꝑſcribente nulla currit preſcriptio in vita illi⁹ dn̄e Antonie. ſed poſt mortem ſuam incipit currere ꝯ hoſpitale: ſed ex defectu tp̄is non eſt ꝯpleta: q2 vt ſupra dixi ꝯ hoc hoſpitale nō currit niſi quadragenaria ꝑſcriptio: ſed a morte dicte do. Antonie nō emanarūt adhuc. xxviij. anni. cū deceſſerit. M. cccc. Et ꝑ hoc patet rn̄ſio ad ꝯria ſuperius alleg. in fauorem Rochalbine. pōt em̄ procedere habito reſpectu ad ius cōe vel ad primam partem ſtatuti. ſecus aūt reſpectu priuilegij qđ poſtea additū ad ſtatutuʒ mulieribus cōmodū affert: hec ſufficiant. Nico. Abbas

¶ Conſilium. xv.

1 ☞ Tranſactio debet reuocari pretextu leſionis ſi reperiatur trāſigēs deceptus in quadruplo.
2 Preſcriptio. xxx. an. currit ꝯ relictum factū pauperibus incertis.
3 Papa ſolus pōt deſtinata ad certū vſum pium in aliū cōuertere non ſolum remittere.

Chriſti ſaluatoris ſueqꝫ piiſſime matris virginis glorioſe ꝑſidio inuocato. Duo ſunt q̄ principaliter ꝓ filio hieronymi facere videnť. Primo cōpoſitio ſeu tranſactio facta cū opario ope pauperum qui ꝓ ipſis pauperibus fuit hr̄s inſtitutus in duabus ptibus hr̄ditatis. d. Serij pr̄is olim hieronymi ⁊ cū alijs electis ⁊ deputatis ad hūc actum ꝯpoſitionis ꝑ cōe Radicōdoli: qđ fuit deputatum executor teſtamenti. d. Serij ꝑ eūdē Seriū: ita ꝙ ꝯpoſitio ſeu trāſactio fuit facta cū hr̄de ſeu habente vim ⁊ nomē heredis ⁊ cū executore teſtamētario: ergo dʒ valere cū heredes ⁊ executor habeāt plenā ptātē agendi vendēdi ⁊ aľr diſponēdi. iuxta no. ꝑ bar. ī. l. alio. ff. de ali. ⁊ ci. le. ⁊ ꝑ Bal. in. l. id qđ pauperibus. C. de epiſ. ⁊ cle. facit. l. nulli. C. e. nā ⁊ bonoꝝ adminiſtrator poteſt trāſigere. ꝓbať in. l. iuſiurādū. §. tutor. cū ſe. ff. de iureiur. ⁊. l. interdū. §.
1 qui tutelā. ff. de fur. † Nec pretextu leſionis dʒ trāſactio reuocari etiā ſi reperiať trāſigēs deceptus in quadruplo. vt dixit tex. no. in. l. luci⁹. §. fi. ff. ad tre. q2 ſatis lucrať q a lite diſcedit. vt ibi no. ⁊ in. c. pe. de ēp. ⁊ vē. ¶ Scđo pncipaliter facit ꝓ dicto filio Hiero. ꝑſcriptio: nā inter euʒ ⁊ pr̄em tenuerunt bona dicti Serij vltra. xl. annos ꝑ qđ tp̄s cōpleť preſcriptio taʒ ꝯ eccl'iam ꝙ ꝯtra relicta pauperib⁹: maxime expreſſo loco pauperꝝ vt hic accidit. hoc ꝓbať ī. l. j. iuncta auť. quas actiōes. C. de ſa.
2 ſan. ec. xvj. q. iiij. §. neqꝫ decēnij. ⁊ ꝑ fed. con. cj. vbi videť velle † ꝙ ꝯ relictum factuʒ pauperibus incertis currat ꝑſcriptio. xxx. an. nec dʒ in caſu noſtro ꝑſumi malafides: q2 filij non preſumunť ſcire teſtamentū pr̄num cum poſſent hereditatē iure ſuitatis poſſidere: lʒ ſecus ſit in alijs heredibus. vt no. Bart. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. oblig. ¶ Sed his nō obſtantib⁹ q̄ vere nō obſtāt ꝯriam ſniam arbitror veriorem ſʒ qđ ꝯpoſitione ⁊ preſcriptione nō obſtātibus debenť pauperib⁹ ſeu opere pauperꝝ due partes hereditatis dicti Serij: in quibus inſtituit pauperes ⁊ eoꝝ operā vna cū fructibus a tp̄e mortis dicti Serij ꝑceptis ⁊ ꝑcipiendis. moueor pnciplr̄: q2 vba teſtamenti dicti Serij ſunt clariſſima: in qb⁹ nullo prorſus recte intuenti cadit dubitatio. reliquit em̄ filijs natis ⁊ naſcituris ſuā legitimā portionē: ⁊ ſic tertiam ptem cū deceſſit relictis trib⁹ dūtaxat filijs. vt in auť. nouiſſima. C. de inof. teſt. in relictis portionib⁹ inſtituit pauperes ⁊ operā ipſoꝝ pauperꝝ dicte terre Radicōdoli. ꝙ potuit nā vltra legitimā filioꝝ pōt pr̄ diſponere de rebus ſuis vt vult maxime ad pias cauſas. vt in. l. j. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊ in. c. in pn̄tia. de ꝓba. ⁊. l. oīmodo. ⁊. l. qm̄ nouella. ⁊. l. qm̄ in porībus. §. de inoff. teſta. Cū ergo ſuper his duabus ptibus hereditatis nulla cadebat dubitatio non potuit in preiudiciuʒ pauperū fieri trāſactio: q2 tranſactio fit ſuꝑ re dubia ⁊ lite incerta. aľs non tʒ. vt. l. j. ⁊. l. poſt rē iudicatā. ff. de trāſac. ⁊. l. elegāter. §. ſi poſt rē iudi. ff. de condi. inde. ⁊ ꝑſertim qn̄ fit ꝑ adminiſtratoreʒ bonoꝝ q nō pōt trāſigere remittēdo debitū ſine cauſa. vt probať in. l. preſes. C. de trāſac. ⁊. l. pactuʒ curatoris. C. de pac. preſertim in relictis ad pias cauſas que fideliter ⁊ ſine aliqua diminutione debent conueniri ad vſum deſtinatū ꝑ teſta-
3 torem. vt in. l. nulli. C. de epiſ. ⁊ cle. ideo † qđ ſolus papa pōt deſtinata ad certū vſum piū in aliū ꝯuertere nedū remittere. vt in cle. q2 cōtingit. de relig. do. facit qđ le. ⁊ no. in. l. legatū. ff. de admi. re. ad ciui. perti. ⁊. l. legatū. ff. de vſufru. leg. ⁊ vtrobiqꝫ ꝑ Bar. deficit ergo ptās tranſigēdi ⁊ ꝯponēdi in ꝑiudiciū: quinimo pōt dici ꝙ etiā deficit volūtas q2 expriſſe fuit dictū ⁊ in ptāte tributa ꝑ communne Radicōdoli electis nulluʒ ꝑiudiciū fieret paupibus ⁊ opere ſuꝑ hr̄ditate debita ex teſtō: nec poteſt allegari contra pauperes preſcriptio: cum q2 diſpoſitio facta per Serium erat notiſſima ⁊ quaſi notoria in dicto caſtro Radicōdoli: ex quo arguiť malafides dicti Hieronymi ⁊ filioꝝ detinentiuʒ totā hereditatē dicti Serij cū ſolū fuiſſent filij inſtituti in legitima tm̄ ergo ꝑſcribere nō potuerūt: cū mala fides ꝓbetur ex fama loci. vt not. Ber. in. l. celſus. ff. de vſuca. Preterea dictus Serius deceſſit Anno dn̄i. M. ccclxxx. vel circa. ⁊ dicta ꝯpoſitio viſo pri⁹ teſtō plures ⁊ plu ries ꝑ vtranqꝫ parteʒ fuit facta. M. ccccviij. ⁊ ſic bona fuerant poſſeſſa vſqꝫ ad cōpoſitioneʒ ꝑ. xxviij. annos dūtaxat vel circa ⁊ ſic non erat completa preſcriptio etiā data bona fide. nunc vero tempore compoſitionis inceperunt eſſe indubie in mala fide cuʒ clariſſime potuerūt dicta bona pro duabus paribus pertinere ad pauperes ⁊ ſuperueniēs male fidei impedit curſum preſcriptionis vt in. c. fi. de ꝑſcrip. ⁊ regula poſſeſſor. de reg. iu. lib. vj. ¶ Circa ergo bona ꝑdicta nulla cadit dubitatio quin poſſint ꝑ operariū dicte opere pro pauperibus vendicari. ſed in fructibus poſſet cadere dubitatio in quibus concludo qđ ſi fuerint pater ⁊ filius in malafide: vt quia ſciuerūt dicta bona ſpectare ad pauperes ſaltem ex fama loci. tunc teneanť reſtituere fruct⁹ ꝑceptos ⁊ eos quos poterunt percipere. vt. l. ij. C. de pig. act. ⁊ no. in. l. ex diuerſo. ff. de rei ven. ⁊. in. c. grauis. de re. ſpo. ¶ Circa vero legitimā relictaʒ filijs: dico qđ pauperes ſeu opera pauperꝝ nil deinceps poteſt vendicare. etiā ſi dict⁹ filius hieronymi decederet ſine filijs. ratio promptiſſima eſt: quia Serius reliquit filijs legitimam ⁊ eos adinuicem in illa ſubſtituit pupillariter ⁊ per fideicōmiſſum ⁊ eis oīb⁹ ſine liberis decedētibus ſubſtituit dictā operā pupilariter ⁊ ꝑ fideicōmiſſuʒ. Certūqꝫ eſt qđ pater filio inſtituto in legitima ſolum pōt ſubſtituere pupillariter. nō aūt per fideicōmiſſum: q2 ſubſtitutio fideicōmiſſaria eſt oneroſa. Pupillaris vero eſt ſalutifera ipſi pupillo nec decedat ſine teſtamēto ⁊ in legitima pater nō pōt apponere grauamen: hec probanť. in. l. qm̄ in prioribus. coniuncta. l. ex tribus. C. de inof. teſt. vbi per gl. bald. ⁊ Bar. quare dico ꝙ partes fratruʒ morientiū ſi deceſſerint ſine teſtō deuenerūt ad hieronymū tertiū fratrē tūc ſupſtitē. aut ex ſubſtitutiōe pupillari ſi deceſſerint in pupillari etate: aut ex iuris diſpoſitiōe ſi deceſſerint in pubertate: q2 fratres ſuccedunt in totū non obſtantib⁹ deſcendentibus. vt in auten. poſt fratres. C. de legi. heredi. ⁊ in auť. itaqꝫ mortuo. C. cōia de ſuc. in corpore de here. que ab īteſt. Hieronym⁹ xo deceſſit poſt pubertatē. ⁊ ſic expirauit ſubſtitutio pupillaris. vt in. l. cēturio. ⁊. l. ī pupillari. ff. de vul. ⁊. pul. Fideicōmiſſaria xo nunꝙ valuit reſpectu legitime. vt. ſ. dixi. Reſtat ergo ꝙ etiā ſi hieronym⁹ deceſſiſſet ſine liberis ex quo deceſſit poſt pubertatem nihil de legitima ſua ⁊ fratrū ſuoꝝ potuiſſet opera pauperꝝ petere: cum adueniente pubertate expirauit illa ſubſtitutio facta de pauperib⁹ ꝑ ſupradicta: ⁊ no. bal. in. d. l. ex tribus. Res ergo hec erat in iure clariſſima. habeat ergo iſte fili⁹ hieronymi libere ⁊ expedite tertiā partem dicti Serij ⁊ reliquas duas partes reſtituat pauperibus: ⁊ ope iuxta teſtm̄ Serij. Nec ob. qđ teſtator dixerit ꝙ oīa bona ſ erāt obnoxia pauperibus: q2 in ꝑiudiciuʒ filioꝝ ſibi credi nō debuit iuxta tm̄ no. per Bar. in. l. cū qs. §. codicillis. ff. de leg. ij ⁊ per Cy. in. l. gn̄aliter. C. de non nume. pec. ⁊ hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xvj.

1 ☞ Statutū ſimplr̄ loquens non debet intelligi: vt ius cōe corrigat.
2 Terminus vbicūqꝫ ſtatuitur ad aliquid ꝓbandum: ſi pendēte termino ꝯtingat impedimentū facto aduerſarij, admittitur quis ad ꝓbandum etiam poſt terminum.
3 Cauſa preiudicialis nouiter inchoata ſuſpendit cām iam pendentē in euentū ipſius cauſe preiudicialis.
4 Accuſatio inſtituta eſt ad vindictā: nō aūt ad effectuʒ compulſiuum.
5 Finis accuſatiōis de falſo eſt vt teſtes puniantur de falſo.
6 Inſtrumētū ſi fuit inter alios falſuʒ pronuntiatū: ⁊ non ꝑ hoc preiudicat alteri vtenti.
7 Sententia lata cōtra electores non preiudicat electo.
8 Peremptio inſtātie non depēdet a facultati partiū ⁊ iudicis: imo eis etiā inuitis currit tempus.

In preſenti qōne fratrū ordinis Camalduleñ. illud dūtaxat ad pn̄s queriť an ſnīa ꝯ eos lata ſit nulla vt pote ꝑempta īſtātia a ſtatuto ꝑfixa lata. ¶ Trinitatis diefice ꝑ pri⁹ inuocato ꝑſidio vr̄ ꝑma fronte dicēdū dictā ſnīaʒ tenuiſſe ſaltē ex hoc capite quo impugnať. qđ pmo ſic oſtēdiť. ¶ Primo nāqꝫ ſtatutū mihi oſtēſuʒ lʒ terminū ſtatuat nō ſolū iudici ſʒ inſtātie nō decernit ſnīam poſt illū terminū. lx. dieꝝ latam nō tenere ergo cū ſnīa reperiť lata ſaltē ī termino iuris: vt videlicet ītra triēniū. vt. l. ꝓperādū. C. de iudi. dʒ tenere: † q2 ſtatutū ſimpliciter loquēs non debet intelligi vt ius cōe corrigat. argu. in. l. quoties. ff. de actio. ⁊

obli.⁊ hoc videtur tenere Spe.in tit.de leg.§.reſtat.ver.qd ſi ſtatuto.
2 Scḋo ad idē ꝓbaꝛ ſic.† Ubicunq̧ ſtatuiꝛ alicui termin⁹ ad aliqd ꝓ-
bandū.Si pendēte termino ↄtingat impedimētū facto aduerſarij ad
mittitur qs ad ꝓbandū etiā poſt terminū:maxime qñ aduerſari⁹ iu-
ridice impedimētū ꝑbuit:ad hoc bonus tex.in.l.fi.C.de adul.i fi.⁊ no-
tabiliſſimus tex.l.ſi cum ipſe.ff.de excuſ.⁊ temp.earum.per quem text.
dixit ibi Bal.qḋ ſi a ſtatuto prefigiꝛ terminus duorū menſiū ad cau-
ſam dicēdā:⁊ altera pars petit terminū ad ꝓducēdū teſtes vltra mare
ſeu prouinciam,ita ꝙ totus terminus prefixus inſtantie vix ſufficit
pro dilatione teſtium ꝓducendoꝝ.arg.in.l.i.C.de dila.⁊.iij.q.iij.ſpatiū
ꝙ poterit iudex etiā poſt terminū inſtātie prefixum ſniam ferre,⁊ cau
ſam ad finē ꝑducere.⁊ idem in effectu voluit ibi Bar.dicens ꝙ moder
ni de illa lege nō fuerāt recordati in materia.l.properandū prea.ſed in
caſu noſtro monaſteriū nō potuit cauſam ciuilē per ſe inchoataȝ ad fi
nem perducere intra terminum.lx.dierū facto aduerſarij qui teſtes de
falſo criminaliter accuſauit.⁊ ſic fuit opus expectare finē huius cauſe
vt ſtatim in ſequenti motiuo dicam.ergo etiā poſt terminū licuit iudi
3 ci ſniaȝ ferre.¶ Tertio ꝑncipaliter probatur ſic.† Cauſa preiudicialis
nouiter inchoata ſuſpēdit cām iam pendentē in euentum ipſius cauſe
preiudicialis vt in.c.tuam.de ordi.cog.⁊.c.lator.qui fi.ſint legi.⁊ qḋ in
eis no.et in.l.is qui reus.⁊ ibi per Bar.ff.de publi.iud.⁊.l.fi.C.de ordi.
ſub.⁊.l.j.C.qui accu.non poſ.vbi ꝑ Cy.⁊.iij.q.xi.prius.⁊ interim nō dȝ
currere tp̄s:qꝛ ſuſpēſio fit a iure vt in iurib⁹ ꝑalle.⁊ nō valēti agere nō
currit tp̄s.vt in.l.j.C.de anna.excep.⁊.l.in reb⁹.C.de iure do.Sed i ca-
ſu noſtro accuſatio teſtiū de falſo fuit preiudicialis ad cām ciuilem ꝑ
monaſteriū ichoatū:ergo nō debuit tp̄s iſtātie ciuili ꝑfixū currere.Qḋ
aūt fuerit preiudicialis ꝓbaꝛ:qꝛ ſi teſtes cōuincerenꝛ de falſo:non dȝ
iudex ſequi dicta falſorū teſtiū.vt in.c.cum.i.⁊.a.de re iudi.l.diu⁹.ff.de
re iud.maxime cum ꝓbata falſitate ⁊ ſecuta ſnia appareat teſtes ipſos
eſſe ꝑiuros ⁊ infames,vt in.c.ſicut.de teſti.no.i.l.luci⁹.ff.de his q no.i
fa.c.cū tu.⁊.c.teſtimoniū.de teſti.Ex cōtrario potuiſſet ſequi abſurdū
ſ.ꝙ monaſteriū obtinuiſſet etiā in cauſa vigore teſtium productorū.⁊
tñ teſtes fuiſſent poſtmoduȝ de falſo cōdēnati: vñ melius eſt ante tē-
pus occurrere ⁊ ꝑuidere ꝙ̄ poſt cauſam vulneratā remedium q̄rere.vt
l.fi.C.in quib⁹ cau.in integ.reſti.nō eſt neceſſa.Ad idē optime facit ca.
fi.de teſti.vbi diciꝛ ꝙ pendēte accuſatione de crimine cōtra aliquē nō
debet ille accuſatus ad teſtimoniū interim admitti quaſi ſtatus eius i
terim ſit in pendēti.¶ Quarto hoc idem videꝛ ꝓbari ex forma ſtatu-
ti ꝑuſini ſub rubrica de reprobatiōe teſtiū.⁊ ꝙ pēdēte reprobatiōe ipſo
rū non currat terminus vbi in effectu cauetur vt liceat cuilibet accuſa-
re de falſo teſtes ꝓductos ⁊ eorum productorem ⁊ in fi.ſtatuti gene-
raliter diſponitur ꝙ pendēte reprobatione tēpora inſtantie ciuilis vel
criminalis nō currāt.Nō obſtat ſi dicaꝛ ſtatutū diſponere cū ſolū ac-
cuſanꝛ teſtes:ſed etiā eius ꝓductor:ideo nō debet extēdi ad caſum no
ſtrum in q̊ teſtes dūtaxat fuerūt accuſati.Ad hoc enim pōt reſpōderi
ꝙ dictum ſtatutū loquitur per verba ꝑmiſſiua nō autē neceſſitatiua.
dī:eñ ꝙ liceat accuſare teſtes ⁊ eoꝝ ꝓductorē ⁊c.Id aūt qḋ ꝑmittitur
nō neceſſitat.l.nō quicquid.ff.de iudi.⁊.c.cōſuluit.de offi.deleg.al's ſe
q̄retur abſurdum ꝙ non liceat accuſare vnum ſine reliquo ꝙ videꝛ cō
tra formam alterius ſtatuti poſiti ſub rubrica de pena inducētis vl' in
duci facientis falſum teſtē ⁊c.Itē eſſet ↄ̄ ius cōe.arg.i.l.ij.ff. de fal.⁊
d.l.lucius.ff.de his qui no.infa.⁊ ideo eſt hic intellect⁹ fugiend⁹ vt mi
nus ꝙ̄ fieri poſſit recedaꝛ a diſpoſitione iuris cōis.vt.l.j.C.de noxa.et
c.cū dilectus.de cōſue.hoc reprobat rubrū illi⁹ ſtatuti in quo ſoluȝ di
citur de reprobatione teſtium:⁊ ꝙ pendente reprobatione nō currāt
tp̄a inſtātie:ergo nigrū dȝ verificari etiā in eo caſu quo ſoluȝ accuſan-
tur teſtes cum nigrū debeat ↄuenire rubro.vt no.glo.in.c.tibi qui.de
reſcrip.lib.vj.⁊.c.ſi ſuper gratia.de offi.deleg.lib.vj.⁊.c.bone.de cōfir.
vtili vel inutili.maxime qꝛ finis ſtatuti nō reſtringit ſe cum ambo pari
ter accuſenꝛ.ſed loquiꝛ generaliter ⁊ videꝛ magis ſe referre ad reproba
tionem teſtiū ꝙ̄ ad accuſationē ꝓducētis:in eo qḋ dicit ꝙ pendēte re-
probatiōe nō currant tp̄a inſtantie ciuilis:teſtes aūt ſunt q reprobanꝛ
nō aūt producēs.¶ Sed ꝙ̄q̧ hec vrgere videātur propter ſniaȝ ↄtra
riā tñ ſniam arbitror indubie veriorē ſi iuris ⁊ ſtatutoꝝ mētē ſubtili-
ter indagare velimus.Et pro clariori deciſiōe caſus.Primo ꝑmitto
ꝙ iſpecta mera iuris cōis diſpoſiōe ceſſante enim diſpoſitione ſtatu-
taria nō dȝ ſuſpendi cā ciuilis iam inchoata in qua teſtes depoſuerūt
ſuū teſtimoniuȝ in forma dbita ꝑpter accuſationem falſi criminaliter,
poſtea inſtitutā ↄ̄ teſtes quod probaꝛ his rōnib⁹.nō dbet ſpectari euē
tus cuius nullus eſt effectus.vt.c.cū ↄtingat.de offi.deleg.⁊.l.ad pro-
bationē.C.de ꝓba.Sed euentus cauſe criminalis inſtitute ↄtra teſtes
dūtaxat nullū effectū pōt producere in cauſa ciuili iam inſtituta inter
illos:ergo nō dȝ fieri ſuſpēſio cauſe ciuilis.maior ſupra ꝓbata eſt ↄſe-
quētia ex ſe.ptȝ minor ſcḋo ꝓbatur ſic.Quilibet modus agēdi hȝ ſuaȝ
naturā ⁊ ſuū effectū nec ſupnaturaliter dȝ aliqd opari.vt in.c.ij.de or.
cog.⁊.c.ſup his.⁊.c.qual'r ⁊ qñ.de accu.⁊.c.lȝ heli.de ſimo.facit.xxxij.
4 q.vij.adulterij malū.⁊.c.flagitia.⁊.c.ſignificauit.de ap.† accuſatio ſcḋo
fuit inſtituta ad vindictā:nō autē ad effectū repulſiuū.vt in.d.c.ſuper
his.Hinc dixit tex.in.d.c.ij.de ord.cog.ꝙ ſi cōuentus interdicto vñ vi.
vel alia actiōe petitoria excipit de ſua ſpoliatiōe ↄ̄ agenteȝ ⁊ ꝓbat:re-
pellit agentē a ſua petitione:ꝑ hoc nō cōſequiꝛ reſtitutionē.qꝛ ad hoc
nō fuit actum.Si auteȝ deduxit ſpoliationē ꝑ viā accuſationis vterq̧
proſequiꝛ ſuā actionē nec actor repellit ab agendo:lȝ reus dicat ſe ſpo-
liatum:qꝛ finis actiōis nō eſt repellere ſed cōſequi.Ita dico ad propo
5 ſitū † finis accuſationis falſi inſtitute cōtra teſtes eſt vt teſtes puniaꝛ
de falſo:non autē vt iudex nō ſequaꝛ dicta eoꝝ.ex quo iam depoſue-
rūt vt.l.ij.§.pena falſi.ff.de falſis.non ergo debet operari aliū effectuȝ
ciuilē ſaltē inter alias perſonas.Hoc vltimo dico vt euitē quod legiꝛ
et no.in.l.interduȝ.§.q furem.ff.de furtis.⁊ per cōſequēs nō debet ſu-
ſpēdere cauſaȝ ciuileȝ iam cū alio inchoataȝ.Scḋo fortius ꝓbaꝛ ſic:lis
inter alios acta aliqs preiudicare non dȝ vt in.c.inter dilectos.de fide
inſtru.⁊ in.c.cum ſuper.⁊.c.pe.de re iud.⁊.C.res inter alios acta.in ru.
⁊ nigro.⁊ in materia nr̄a ꝑciſe probaꝛ ꝑ caſum ↄ̄triū.in.d.l.lucius.⁊
in.c.cum ſuper.in fi.de or.cog.vbi diciꝛ ꝙ ſi ↄ̄ ꝓducentē fuit exceptuȝ
ꝙ teſtes ſui erāt falſi.⁊ probaꝛ.⁊ iudex ob hoc illoꝝ depoſitionē nō ſe
quit non ꝑ hoc teſtes afficiunꝛ infamia q non fuerunt in iudicio nec
aſſumpſerunt defenſiōis copiā.Et reddit tex.in.d.l.lucius.rōnem:qꝛ
non opȝ ex ſnia iuſta ſiue iniuſta ꝓ alio habita aliū ꝑgrauari.text.no-
tabilis in.d.c.cū ſup.reddit rōnem:qꝛ accuſatio non fuit inſtituta ↄtra
teſtem qḋ in ideȝ recidit.ita dico in caſu contrario cum.ſ.accuſanꝛ ſoli
teſtes ↄuertitur:ꝙ ex hoc non debet preiudiciū generari abſenti q nō
fuit in cā:vt ex hoc perdat cōmodum atteſtationū.vt puniaꝛ ex facto
alterius.forte eñ teſtes fuerūt ex eoꝝ iniuria ↄtumacia ↄdēnati.Itē
poſſent cōdēnari ꝑ iudicis imprudentiam vel iniuriam:vt.l.ſi per im-
prudentiam.ff.de euic.⁊.l.exceptione.ff.de fideiuſ.Et ſi pars fuiſſet ꝑ-
ſens melius ⁊ accurati⁹ defendiſſet cām ſuam.ſi ergo volebat accuſa-
tor iſtum effectū ciuilem ꝓſequi debuiſſet excipere de falſo ↄtra teſtes
que exceptio in effectu dirigiꝛ contra pteȝ.vt in.c.lȝ.de probat.⁊ ad.l.
diuus.no.Inn.in.c.vex.de foro compe.Ad hoc ſingulariter facit tex.
6 in.l.ij.C.de fide inſtru.vbi diciꝛ † ꝙ ſi inſtr̄m fuit inter alios falſum ꝓ-
nuntiatiuuȝ non per hoc preiudicat alteri vtenti.niſi de nouo ↄ̄ iſtum
ꝓbeꝛ falſum:⁊ no.Inn.in.c.cām.q fil.ſint legi.Idē ergo pari ratione
dicendum eſt iudicio ⁊ reprobatione agitata ↄ̄ teſtes vt non preiudi-
cet parti litiganti q̄ non fuit in cauſa ⁊ hoc aperte ꝑ illum tex.tenuit
ibi Bar.vbi vr̄ approbare opinionem Ricar.malū.q ꝑciſe hoc tenuit
quaſi in terminis noſtris in quadam ſua diſputatione.vt refert ⁊ ſeq-
tur Cy.⁊ Bal.poſt multa in.l.j.C.qui accuſ.non poſ.dicentes ꝑ hanc
rōnem:qꝛ nō ꝑiudicat parti non dȝ cauſa ciuilis ſuſpēdi per accuſatio
nem criminalem inſtitutam ↄ̄ teſtes dūtaxat:excipiat ergo de falſo ci
uiliter ſm̄ eos ſi vult ꝙ parti ꝑiudicet vel accuſet etiam ꝓducentem.di
xit Bar.in.d.l.ij.⁊ idem ipſe tenuit.in.d.l.lucius.hoc etiam ſequiꝛ Io.
an.in addi.Spe.in.d.§.reſtat.ver.quid ſi ſtatuto.vbi refert deciſionem
Ricar.⁊ eam ſequitur.⁊ ſic cōis opi.videtur pro hac parte ⁊ loquunꝛ
iſti doc.etiā cū ſtatutū arctat iudicē ad ꝓnuntiandū intra.lx.dies.⁊ cō
cluditur ꝙ ꝑ accuſationem criminaliter inſtitutā contra teſtes dunta
xat nō dȝ iudex ſupſedere in negotio principali al's currerēt tempora.
Et ꝓ hac ſnia optime facit gl.in.c.hec quippe.iij.q.vj.q̄ poſt lōgā diſ
putationeȝ concludit ꝙ licet ſit maxima ↄnexitas inter electū ⁊ electo
7 res:qꝛ electus cauſat ius ſuum ab electoribus.† tñ ſnia lata cōtra ele-
ctores nō ꝑiudicat electo q nō fuit pn̄s.cū ſi fuiſſet pn̄s potuiſſet cau-
ſam ſuam melius pertractare.Ad idem qḋ in ſimili no.Inn.in.c.pue-
nit.de fideiuſ.⁊ in.c.ꝑ inqſitionem de elec.vbi plene loquiꝛ ad ꝓpoſi-
tū.⁊ generaliter diſponiꝛ vt ea q̄ fiunt ↄ̄ abſenteȝ non debeant abſenti
nocere.vt.l.de vnoquoq̧.ff.de re iudi.⁊.iij.q.ix.caueant.⁊ capi.oīa.qn
imo bar.in.l.nec qcq̄.§.vbi decretū.ff.de off.ꝓcḋ.ꝙ nec interlocutoria
multum ꝑiudicialis ꝑiudicat abſenti.Ad ꝓpoſitum ergo cū actio cū
teſtibus nō ꝑiudicet parti ꝓducenti nō debet ſuſpendi ob hanc accuſa
tionē iudiciuȝ ciuile iam inchoatuȝ cum ex huius ſuſpenſione nullius
iuris effectus poſſet ſequi.¶ Nunc debemus videre nunqd ſaltem ex
forma cenſure municipalis peruſine inducatur ſuſpēſio primi iudicij:
vt ſic tp̄a inſtantie pendente accuſatiōe nō cōcurrerint.Et dico ꝙ nō
debet impediri ob hoc curſus inſtātie nec induci primi iudicij ſuſpen-
ſio.Moueor ꝑncipaliter qꝛ ſtatutum illud deuiās in multis a iure cō
muni debet reſtringi quantuȝ fieri poteſt.vt.l.iij.§.hec autem verba.et
quod ibi not.ff.de nego.geſt.in.c.noſtro.de iniur.adeo vt non ſolum
nō debeamus recedere a verbis:ſed ipſa verba ſtricte ⁊ improprie ſi fie
ri pōt intelligenda ſunt vt minus ꝙ̄ fieri poteſt iuri communi preiudi
cetur:vt notanter probatur in.c.cum dilectus.de conſuetu.⁊ in.l.ij.C.
de nox.Cenſura vero municipalis peruſina in multis deuiat a iure cō
muni.Primo in eo ꝙ decurret tp̄s inſtantie prefixum a iure cōi.nā cū
de iure cōi deꝛ in cā ciuili trienniū.d.l.ꝓperanduȝ.ex forma dicti ſtatu
ti danꝛ ſolum duo mēſes.Scḋo ex iuris diſpoſitione tp̄s currit a die
li.cōte.d.l.ꝓperandū.Statutuȝ aūt vult ꝙ a die citationis.Preterea
de iure cōi pendente accuſatione criminali ↄ̄ teſtes nō debet ſuſpendi
cā ciuilis:ſed ex forma ſtatuti caſus videꝛ dubius ꝓpter ea que.ſ.dixi
corroborando ↄ̄tria.Cum ergo de iure cōi hoc ſit clarum ꝑ ſuperius di
cta idem debemus dicere de iure municipali vt ſic verba dubia ſtatuti
trahanꝛ ad diſpoſitionē iuris cōis quantū fieri pōt vt ius cōe non cor
rigiꝛ:vt in iuribus ſuperius allegatis.Et ſi verba dictorum ſtatuto-
rum recte pōderentur hinc interpretationi non repugnant.Primuȝ

enim ꝛ ſecundum ſtatutū pmittentia accuſationē ad finē inducēdi ſu-
ſpenſionē in prima cā loquunt copulatiue qñ accuſantur teſtes ꝛ is q
eos produxit.Ad veritatē vero copulatiue requirit q vtrūq copula
tum concurrat eque principaliter vt not.in.c.querelam.de ſimon.ꝛ ca.
ij.ꝛ.c.inter cetera.de reſcrip.ꝛ ſuper rub.de proba.Non ſufficit ergo ad
finē ſuſpenſiōis obtinende accuſare teſtes dūtaxat:tum qꝛ ſtatutū ad
hunc effectum expoſcit duo:ad qð optime facit.c.olim.de reſcri.tū qꝛ
hoc eſt iuri cōi cōſonū vt predixi.Non ob.ſi dicat qð ſtatutū loquat p
verbum liceat:qꝛ dicō qð facultas dat in accuſando nō aūt iponit ne-
ceſſitas.q ſi vult accuſans habere effectū ſuſpēſiuū iſtātie ciuilis opꝫ
q ſeruet ſtatutuꝫ put iacet cū ad hunc effectū obtinendū nō ſufficiat
alteꝝ de iure cōi.ꝛ pro hoc eſt tex.no.in ſimili.in.c.olim.de reſcri.facit
l.pe.ꝛ qð ibi no.ff.de ver.ſig.nā verba ſtatuti ſunt ſtricte ſumenda qñ
contingit alteruꝫ locupletari cū iactura alterius.vt no.Bart.in.l.oēs
populi.ff.de iuſt.ꝛ iur.ꝛ.l.non dubiuꝫ.C.de leg.facit.l.vt gradatim.ff.
de mune.ꝛ ho.ꝛ.d.l.ij.C.de noxal.Nō ob.q in dubio nō fiat mētio ni-
ſi de probatiōe teſtiū:qꝛ hoc ꝯtingit qñ principaliter tractat ꝛ produ
cens pter falſitatem teſtiū accuſat.Preterea nō nouū vt nigrū lati⁹
diſponat q̄ ꝯtineat in rubro.vt pbat.C.etiā ob chirogra.pe.pi.te.po.
iūcto rubro ꝛ nigro.ad idē.c.fi.ꝛ.c.ſi ſuper gratia.de off.dele.lib.vj.naꝫ
ꝛ in rubrica ꝯtinet ſoluꝫ de officio delegati.ꝛ tñ in nigro diſponit de
ꝯſuetudine ꝛ executione ſententie q̄ in multis differunt a delegatiōe.
¶Eodē modo tollit alia obiectio ſupra facta:vcꝫ quod in fine ſecun-
di ſtatuti dicitur in genere qð pendente reprobatione nō currant tpa
inſtātie ꝛc.qꝛ dico qð accuſans pducēs teſtes principaliter agit ad re-
ciprocationē teſtiū.nam ex illoꝝ reprobatiōe ꝯuincit pducens.vt pa-
tet in tertio ſtatuto.ideo ſtatutū ſimplr egit de reprobatiōe.Preterea
verba ſequentia determinant ꝛ declarant a precedentib⁹.vt in.l.ſi ſer-
uus pluriū.ꝛ.l.qui filiabus.ff.de leg.j.ꝛ.l.nummis.ff.de leg.iij.preſertim
qñ talis determinatio ꝛ interpretatio eſt iuri cōi cōſona.vt in caſu no-
ſtro.d.c.cū dilectus.Et qð hoc fuerit de mēte ſtatuti ſic pbat.nam ter
tium ſtatutū diſponit vt reprobatis teſtib⁹ debeat is qui eos pduxit
pdere cām.ſiue pbet q falſo eos induxit ſiue nō qð nō pōt verificari.
niſi vocato ꝛ accuſato ipſo pductore.l.fi.C.ſi per vim vel alio modo.l.
de vnoquoq.ff.de re iudic.ꝛ.iij.q.ix.caueāt.ꝛ.c.omnia.viij.diſt.qꝛ de-
bet in euentum victorie iſtius reprobationis pducens perdere cāꝫ me
rito ſtatutū ſcðm ſtatuit.vt pendente hac reprobatione tempora in-
ſtantie nō currerēt,qꝛ hec cā reprobationis ſupradicto modo agitata
erat piudicialis ad cauſam ciuilem.d.l.j.C.qui accuſa.non poſ.ſed vbi
pducens eſt preſens nō pōt ſequi effectus pditionis cauſe ne condē-
netur abſens ꝛ indefenſus merito non pōt ſequi effect⁹ ſuſpenſus pri-
me cauſe:qꝛ ſublato fundamento tollit edificium.j.q.j.cū pau.l.j.ꝛ qð
ibi not.ff.qð vi aut claꝫ.Nō ob.ſi dicat q monaſterio fuit facta denū-
tiatio qualiter teſtes fuerant accuſati:qꝛ dico hoc nō ſufficere.qꝛ cum
accuſatio pncipaliter tendat ad vindictā ipſoꝝ teſtiū nō tenebat mo-
naſteriū ꝯparere:qꝛ ſua non intererat.ſcribat eñ ius ſuum ptinere ad
illos.potuiſſet tñ ſi noluiſſet pro aliquali pſumptiōe euitanda cōpare
re.arg.optimū in.l.a ſnīa.in prin.de ap.Sola enim notificatio vel noti
titia pendentie accuſationis non dꝫ ſibi nocere in iure ſuo iam ſepara
to a criminatiōe teſtiū.Ad hoc induco in ſili tex.optimum.in.c.cum
ſuper.de re iud.Nō obſtāt alia motiua in pn.allegata.Et pmo duꝫ di-
cit.q ipi ſentētie ſaltē ierat tps a iure inſtātie pfixū.rñdet dupliciter.
Primo q cū ſtatutū diſponat vt terminus.lx.die xcurrat a die citatio
nis.aperte patet q ſtatutum voluit corrigere ius cōe:ꝛ ſic diſcedere a
diſpoſitione iuris cōis:nō dꝫ ferri ſnīa intra tps a ſtatuto pfixū.al's nō
valet cuꝫ dꝫ ſtatutum hoc caſu ſeruari in puris terminis.hoc apte te-
nuit Bal.in.l.pperandū.j.rñſo.ver.quid ergo ſi ſtatutū.C.de iud.Itē
ꝛ ſcðm vbicunq terminus pfigit inſtātie:ſuccedit ꝛ ille termin⁹ loco
termini iuris.Ad hoc qð in ſimili no.Inn.in.c.ex rōne.de ap.nō dꝫ cē
ſeri eodē iure cū illo vt ſicut non valet ſentētia lata poſt terminū ſtatu
ti ꝛ hec eſt cōis opi.Cy.Bar.ꝛ Bal.in.d.l.j.pperanduꝫ.ſequunt Jo.
an.in addi.Spe.in ti.de leg.§.reſtat.v.qd ſi ſtatuto.facit optime in ſi
mili.c.pſonas.ꝛ.c.cum ſit romana.de ap.¶Ad ſcðm motiuū dico qð
apte aduerſarū nullū impedimentū legitimū ꝯtingit:qꝛ accuſatio cri-
minalis eſt prorſus ſeparata a cā ciuili.ideo p illius pēdentiam nō de
buit ſuſpendi cauſa ciuilis:qꝛ ex ſeparatis nō fit illatio.l.neq natales.
C.de pba.ꝛ.ſ.plene pbatuꝫ fuit.poterat eñ vtraq lis ſuo marte cur-
rere.Et p hoc tollo tertiū motiuuꝫ.dico eñ qð nullo mō accuſato ꝯ te
ſtes dūtaxat inſtituta eſt preiudicialis ad cauſam ciuilē iam inchoatā
que cū teſtes iaꝫ depoſuiſſent teſtimoniū:ꝛ tpe teſtimonij fides teſtiū
minime vacillabat poterat pcedi ſnīa:qꝛ cōdemnatio teſtium poſtea
ſequens nō debet retrotrahi ad actuꝫ iam cōſummatū:ſatis eñ eſt vt
dixi teſtes tolerari ipſoꝝ teſtimonio,lꝫ poſtea reprobent.l.j.C.de teſt.
item cum pars non fuerit in iudicio non dꝫ ſi illa reprobatio preiudi-
care ſatis eſt qð habeat effectū ꝯ ipſos teſtes ad quoꝝ vindictā dūta-
xat agit.vt.ſ.plene dixi.ꝛ ſi deciſio cauſe ciuilis nō pendet ab euentu
iſtius cāe criminalis:merito nō pt dici piudicialis.Ad alia argumēta
ſatis ſupra eſt reſpōſum.¶Ex his oib⁹ ꝯcludo q p accuſationē falſi
inſtitutā ꝯtra teſtes dūtaxat.nō debuit ſuſpendi cā ciuilis iaꝫ inchoa
ta.ꝛ p ꝯſequens ſnīa lata poſt terminū pfixuꝫ inſtātia ſtatuto nō valet

cum reperiatur lata perempta inſtantia ꝛ ſic ſine medñs.vt.d.l.prope-
randū.ꝛ qð ibi no.nec ob.pnūtiatio iudicis facta de cōſenſu ptiū vt
tempora inſtantie interim nō currerent:qꝛ cum illa ſit ꝯ ſtatutum ꝛ cō
8 tra ius.† vt patet ex pdictis nō valuit.nam pemptio inſtantie non de
pendet a facultate ptiū ꝛ iudicis.imo eis etiā inuitis currit temp⁹ vt
patet in.d.l.pperandū.ꝛ ex forma primi ſtatuti.vbi aperte fit mentio
de iudicis pnūtiatione.vt prorogatione inſtātie nō hꝫ opitulari niſi in
certis caſibus de quibus in ſtatuto qui ſunt penitus extra noſtrū ca-
ſum.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xvij.

i ¶Penitentie locus eſt in penis legalibus vſq ad ſniam etiam con
tra propria ſignificata verborum.

Omnipotentis dei poſtula-
to ſuffragio.In qōne Ottonelli paucis vtar verbis.tū pro
pter nimiam feſtinantiā petentis:tū qꝛ ſatis abūde p excel-
lētē doc.d.Saluſtiū materia pñs tractata extitit.¶Et quo ad pmuꝫ
dubium dico qð multiplici capite dict⁹ Ottonellus ſupra non venit
puniend⁹ pena.l.fi.de rei ven.Primo qꝛ tex.illi⁹.l.expreſſe illam penā
imponit ſi ab aduerſario ꝯuincat.ſed añq iſte Ottonell⁹ ab aduerſa-
rio conuinceret de mendacio reuocauit ſuā ꝯfeſſionē.ergo nō hꝫ locū
illa pena.Ad hoc adduco apertū ꝛ notabilē tex.in aut.ꝯ qui ꝓpriam.
C.de nō nu.pe.q videt decidere iſtā qōnem maxime iuncta.l.eū qui.ff.
de iureiur.ꝛ facit aut.itē poſſeſſor.C.q po.i pi.ha.Pro hoc ꝯfeſſio
pōt reuocari impune ſi nulla captio eſt aduerſario quēadmodū in ca-
ſu nr̄o nulla ſubeſt cū aduerſarius nihil pbaſſet in ꝯtrium ante reuoca-
tionem ꝯfeſſionis.tex.eſt quaſi in terminis nr̄is in.l.de etate.§.fi.ff.de
inter.act.facit.c.fi.de ꝯfeſ.ꝛ tex.iuncta gl.in.c.cū in poſitionibus.de iu
reiur.lib.vj.in gloſ.in ver.iuſta cā.in fi.que notāter dicit q ſicut teſtis
a periurio excuſat vt in.c.pterea.de teſti.cogē.ſi incontinēti ſe corrigit
I ꝛ ponens vel rñdēs eadē ratiōe.¶Scðo principaliter facit† qꝛ in pe
nis legalibus locus eſt penitētie vſq ad ſniam etiam ꝯ ꝓpria ſignifica
ta vboꝝ.vt in.l.q cū maior.§.accuſaſſe.ꝛ etiā.l.in ſeruitutes.§.petitiſſe.
ff.de bo.li.no.Bar.in.l.crimina.C.de iur.omni.iu.ꝛ Dy.in.l.amplius.
ff.rē ra.ha.dicta ergo.l.fi.dꝫ intelligi qñ negās pſeuerauit in negatio-
ne ne iuſte plenitudinis humanitas amputet.vt in fi.dicit text.in.l.ſi
qs libellos.C.de ap.ꝛ.ij.q.vj.ſi qs.¶Tertio ex diuerſo capite pōt Ot
tonell⁹ aperte iuuari.nā cū in exceptiōib⁹ ſuis dixerit ſe tenuiſſe ꝛ poſ
ſediſſe bona petita a.x.annis.ꝛ citra ſatis fuit ꝯfeſſus ſe incepiſſe poſ-
ſidere iā ſunt.x.anni ꝛ poſtea hucuſq poſſediſſe.hoc eñ denotat illa
copulatiua ꝛ.q eſt tpis ꝯtinatiua.vt no.cōiter canoniſte.i.c.lꝫ.ꝯ.pb.
ꝛ Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.vñ ex illis vbis ſatis fuit dictus Otto-
nell⁹ ꝯfeſſus ſe poſſidere de pñti illa bona petita preſertim cum dict⁹
Ottonellus in ſequentib⁹ verbis diceret ſe non debere ꝯueniri:qꝛ do.
Pādolphus illa bona ſibi tanq̄ ſua donauerat ꝛ confitebat ſe poſſi-
dere:qꝛ al's ceſſante poſſeſſione nō potuiſſet ꝯueniri rei vendicatione.
nam rei vendicatio reqrit duo extrema.vcꝫ dñium ex parte agentis et
poſſeſſionē ſeu detētionē ex parte ꝯuēti.vt in.l.in rē actio.cōiuncta
l.ſinautē.ꝛ.l.officiū.de rei vē.ergo cū in iudicio ꝯſtaret iſtū Ottonellū
poſſidere ſeu ſaltē ſe obtinuiſſe poſſeſſionē:nō debuit interrogari ex
poſt facto an poſſideret:qꝛ interrogatio iudici preparatoria non eſt
fiēda:niſi qñ neceſſitas vrgeat.tex.eſt in.l.j.ff.de iterr.act.ꝛ ibi p bar.
in pnc.vñ cū iudex mādaſſet rñderi interrogationib⁹ ſaluo iure impti-
nentiū ꝛ nō admittendaꝝ qbus ſi rñdet pnuntauit haberi p non rñſo.
ergo cū dicta interrogatio ex cā pdicta fuiſſet ſupflua.ꝛ ſic nō admitte
da ex cā predicta.perinde habēdū et ac ſi nō fuiſſet illa rñſio negatiue
facta:qꝛ facta pñt haberi pro infectis quo ad iuris effectū.vt no.in.l.
in bello in.§.facte.ff.de capt.ꝛ facit ad hoc fere tot⁹ ille tit.Et nō ob.
ſi dicatur excipiens nō ꝯfitetur.vt in.c.cū venerabilis.de excep.ꝛ in re
gula exceptionē.de reg.iu.lib.vj.ꝛ in.l.non vtiq.ff.de excep.qꝛ dico il
la iura pcedere qñ aduerſarius vult ſe fundare quo ad factū pure cō-
tentū in ipſa exceptione.vt puta ſi ꝯtra petētē debitū oppoſuit pactū
de nō petendo:non eſt dubiū quin ergo ꝯfitear pactū interceſſiſſe.nō
autē qð debitū pceſſerit:qꝛ hoc vltimū tacite ꝯprehendit ꝛ cōſiſtit in
iure:primū eſt expreſſum ꝛ cōſiſtit in facto.vt no.gl.q hoc voluit ꝛ re-
cte intuenti in dicta regula exceptionē.dicto.c.cū venerabilis.ꝛ aper-
tius hoc tenuit ibi Anto.de but.Ego allego tex.apertum.in.c.ex par
te decani.de reſcrip.ꝛ hoc quo ad primū dubiū.¶Ad ſecundū an di-
ctus Pandolphus potuerit ex ſtatuto ſuo illā dominam Lagiam pri
uare bonis ſuis pter cōtumaciam ꝛ inobedientiam ipſius in nolēdo
redire ad habitandum in ciuitate Fani iuxta mandatū dñi ſui ſub pu
blicatione bonorum factum.Arbitror indubie tenendum q ſic:ad q
iudicio meo videtur tex.apertus.in.l.fi.ff.de decre.ab ord.fa.vbi patet
valere ſtatutū ſub grauiſſima pena contra ſubditos vt habitent in ſuo
municipio.Addē tex.in.l.mercatores.C.de ꝯmer.ꝛ merca.p Bar.in.l.
relegatoꝝ.§.interdicte.ff.de interdic.ꝛ rele.ad idem qð no.Inno.in.c.
poſtulaſti.de fo.ꝯpe.vbi dicit dñm loci poſſe ſtatuere ſup publicatiōe
bonoꝝ que ſunt in loco etiā ſi bonoꝝ dñs nō ſit tibi ſubiectus.vñ mul
to fortius potuit hoc facere do.Pādolphus ex iuſta cā ſuper bonis i
ſuo territorio ſitis:ꝛ cōtra pſonas ſibi ſubiectas.ad hoc.l.incola.et.l.
aſſumptio.

aſſumptio.ff.ad munici.nā do.Pandolphus tāq̄ vicari⁹ eccleſie ad
vtilitatem ſuā potuit exercere hanc iuriſdictionē ⁊ etiā maiorem iuxta
no.per bar.in.l.cūctos populos.ꝓpe fi.C.de ſum.trin.Datur em̄ iſtis
vicarijs nedū merū ⁊ mixtū imperiuʒ ſed etiā regalia:vt no.in.d.l.cū
ctos populos.nec poterat dicta mulier allegare ignorantiā cum ad lo
cū venerit:⁊ de ſtatuto fuerit certiorata:⁊ ſpretis mādatis domini re-
ceſſit vt in facto modo preſupponitur.Et ex hoc vltimo reſpondet ad
tertium dubiū.¶ Ad quartū vero vltimum dico ꝙ licet a principio
potuerit in dubiū reuocari:an forte credendū ſit poteſtati aſſerenti cō
miſſionē ſuper bānis mittēdis ſibi factā a dn̄o Pādolpho ꝑ id ꝙ ha
betur in.l.vnica.ff.de mā.prin.⁊ ꝙ no.ꝑ Jo.an.in.c.j.de offi.leg.li.vi.
nam ne habito reſpectu ꝙ poteſtas publice hoc aſſeruerit:qȯ erat ho
norabilis ꝑſona.itē ⁊ fortius.qꝛ ipſemet do.Pādolphus hec bona vt
publicata volebat vigore dictoꝝ bānoꝝ:clariſſime ꝓbať cōmiſſionem
fuiſſe factā ꝑ dictū Pādolphū:qꝛ ex ſubſequēti actu p̄ſumiť.ꝑ p̄terito
arg.ad oīa p̄dicta in.c.nobiliſſimus.xcvij.di.⁊ in.c.ſcribam.de p̄ſum.⁊
qȯ ibi no.gl.Itē facit qꝛ verba enūtiatiua q̄ ſunt neceſſaria ad vtilita-
tē enūtiati plene probant.vt no.probať in.l.optimā.C.de ꝯhen.⁊ ꝯmi.
ſti.facit ad predicta.l.illud.ff.de acqui.here.⁊ cle.literas.de ꝓb.⁊.l.l3.
C.de iudi. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Jncauſa ⁊ queſtione que vertiť

ſeu verti ſperať inter cōitatē Rachanati ex vna parte ⁊ cōitatē Auxi-
mi ex alia ſuꝑ libertate nō ſoluēdi vectigalia ſeu gabellas in territorio
Rachanati per hoīes ciuitatis Auximi ſeu ipſius diſtrictuales iuxta
laudū ⁊ arbitramentū qȯ inter dictas partes diciť fuiſſe ſemel ⁊ ſecū-
do latū.Primo ꝑ quondā reuerēdiſſimū p̄rem Neapolionē car.⁊ tūc
legatū in illis partibus.Scȯo ꝑ venerabilem olim vix dn̄m Nicolauʒ
Auxianuʒ.tunc ſecretarium romani pontificis.

¶ Conſilium.xviij.

1 ☞ Snīa lata ꝯ ꝓcuratorem nō valet ſi negeť illum fuiſſe ꝓcuratorem.
2 Cardinali non crediť in preiudicium alterius.
3 Procurator ſi a me ꝯſtitutus fuit ad mutuā pecuniā recipiendaʒ non
me obligat ſi in inſtrumento confiteať ſe pecuniaʒ recepiſſe:non tn̄ ap
paret ꝙ vere receperit.
4 Priuilegiū collatū vniuerſitati perdiť per vſum ꝯꝛium etiā per ſin-
gulos de vniuerſitate.
5 Argumentū a cōiter accidentibus valet.
6 Sententia poſtq̄ tranſiuit in rem iudicatam:oīa preſumuntur rite ⁊
recte agitata.
7 Judex qui cognouit de matrimonio,pōt acceſſorie cognoſcere de do
te tanq̄ de dependente.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi

dio ex corde īuocato.¶ Primo ꝙ cōitas Auximi nullā ī
hac parte iuſtitiā foueat.Ex laudo em̄ ꝙ per dictū.d.Nea
polione p̄mo dꝛ ꝓmulgatū nō p̄t dicta cōitas Auximi ſe fundare qm̄
nō ꝯſtat de cōpromiſſo in eū facto nec de ſyndicatu per ſyndicos tūc
aſſerētes p̄tenſo.ſed de dicto laudo dūtaxat tātum:cum per ciuitatem
Rachanati nunc negeť illos fuiſſe ſyndicos nec aliter de eoꝛuʒ ꝑtāte
doceri poteſt nō valet laudū ſeu ſnīa etiam ſi ꝓmulgata aľs fuiſſet iu
dice competenti:qꝛ ſnīa lata contra falſum ſyndicum ſeu procuratorē
eſt nulla in p̄iudicium ipſius dn̄i:vt in.c.ex inſinuatiōe.⁊.c.in noſtra.
de procu.⁊.l.licet.C.eo.ti.niſi dn̄s habuerit ratū geſtum per falſuʒ pro
curatorem.l.licet.ff.de iudi.⁊.l.iij.§.falſus.ff.reʒ ra.ha.⁊.l.ſi pecuniaʒ.
ff.de neg.ge.Sed in caſu nr̄o non probať qȯ a p̄ncipio illi aſſerenti ſyn
dici habuerit mādatū:vel ꝙ cōitas Rachanati eoꝛū geſta rata habue
rit ergo ꝑinde iudicādū eſt ac ſi nunq̄ habuiſſent mādatū.paria enim
ſunt in effectu nō eſſe ſeu fuiſſe vel nō apparere.vt in.c.ſolēnitates.j.de
ꝯſe.di.j.⁊.l.in leg.ff.de ꝯhen.emp.Is em̄ qui ſyndicos fuiſſe aſſerit:hꝫ
probare:qꝛ facta nō p̄ſumunť.de off.deleg.cū in iure.de procu.c.j.hec
em̄ extrinſeca nō p̄ſumunť:niſi exp̄ſſe ꝓbanť.l.q̄cunqꝫ.ff.de publi.nec
ſufficit qȯ etiā iudex aſſerat in ſnīa illos fuiſſe ſyndicos.qꝛ ſibi nō cre-
diť.vt in.c.qm̄ ꝯtra.de ꝓba.⁊ de hoc eſt gl.no.⁊ magiſtra.in.c.cū in iu-
1 re.de offi.dele.q̄ exp̄ſſe dicit † nō valere ſnīam ſi negeť illum fuiſſe pro
curatorem cōtra quem lata fuit ſnīa niſi doceať illuʒ habuiſſe manda-
tum.ob hoc cōſulit vt inſtrumentū ꝓcuratoriuʒ ſeruatis debitis ſolē
nitatibus inſinueť in inſtrō ſnīe vel aľs ipſum originale ꝯſeruet.Ideʒ
expreſſe voluit ibi Inn.⁊ vident cōiter doc.ibi in hāc ſententiā inclina
re.Quinimo dixit Bar.in.d.l.licet.C.de procu.ꝙ ſi iudex pronuntiet
quē eſſe ꝓcuratorē.illa talis ꝓnuntiatio non nocet dn̄o abſenti q non
fuit in iudicio ⁊ negat illi dediſſe mādatū.ar.in.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re
iudi.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.omnia.nec habet ſuffragari dignitas cardi-
2 nalat⁹ in perſonā dicti dn̄i Neapolionis ꝯſiſtēs.† qꝛ in preiudiciū alte
rius nō crediť etiā cardinali.glo.eſt notabilis que hoc ſenſit rn̄dendo
ad.c.nobiliſſimus.xcvj.di.in.c.ſicut.de ſen.exc.ꝓbať apte i.c.a nobis.i
c.ex quadā.⁊.c.l3 vniuerſis.de teſt.Iteʒ qꝛ vt arbiter ſeu vt arbitrator
ꝓceſſit.vt pꝫ ex tenore laudi ⁊ arbitratoꝛ nō crediť in ꝑiudiciū alteri⁹
partis.l.ne in arbitris.C.de arbi.Itē nec ſnīa ſeu laudū datū ꝑ dictuʒ

do.Nico.habebat dicte cōitati Auximi opitulari.qm̄ cōpromiſſuʒ nō
fuit plenū.ſed ad diſcordias ſuꝑ finibus dūtaxat oꝛtas fuit reſcriptuʒ
vt patet ex ipſi⁹ tenore.exceſſit ergo dict⁹ do.Nic.ꝯmiſſionē ī multis
quaten⁹ per oīa approbauit ſententiā do.Neapoliōis q̄ ꝯtinebat plu-
rimos artiulos vltra cōfinia.ergo in illis ſnīa eſt nulla cū arbiter non
habeat poteſtatē:niſi quaten⁹ in cōpromiſſo cōtineť:vt in.c.cū dilect⁹.
de arbi.⁊ in.l.nō diſtinguem⁹.§.fi.ff.de arbi.⁊ maxime nō dꝫ etiā amica
bilis cōpoſitoꝛ ſe extēdere ad ea de quib⁹ nō fuit cogitatū.vt.l.cū aqui
lia.ff.de tranſac.⁊ idē videť dicendū qm̄ cōpromiſſum fuiſſet plenū.nō
em̄ ꝑ hoc pōt arbiter ſeu arbitratoꝛ extendere manus ad ea quibus nō
erat controuerſia.vt eſt text.notabilis in.l.ſi cū dies.§.plenum.ff.de ar
bitris.vbi dꝛ ꝙ l3 fiat cōpromiſſum plenū:puta in oībus cōtrouerſijs
⁊ qōnibus:nō tn̄ extēditur ad ea de quib⁹ inter partes nō fuit diſpu-
tatū.Hinc notanter dixit Bar.in.l.cū aquiliana.ff.de trāſac.ꝙ ſi erat in
ter te ⁊ me ꝯtrouerſia de quodā fūdo ⁊ cōpromiſim⁹ in aliquē ⁊ dedi-
mus ei plenā poteſtatē arbitrādi nō poterit ꝑ hoc abitratoꝛ fundū ad
iudicare vni ⁊ ꝯdēnare illā partē vt det alteri aliquā aliā reʒ,de q̄ non
erat ꝯtētio ꝑ.d.§.plenū.⁊ ꝑ.l.nō diſtinguem⁹.§.de officio.ff.eo.ſed ip-
ſius ꝯpromiſſi facti in dicto do.Nico.erat ꝯtentio dūtaxat ſuꝑ finib⁹
nec ſuper alijs apparet diſputatio facta.ergo nō potuit ſuꝑ alijs iudi
care quod ſi fecit incaſſum laborauit.Nec ob.emologatio facta ꝑ ſyn-
dicos.qꝛ cū emologatio ⁊ ap.ꝓbatio ſentētie nulle habeāt īſtar cuiuſ-
daʒ noui pacti ſeu cōtract⁹ iuxta ea q̄ loquūnť ⁊ no.in.l.ij.C.cōia vtri.
iudi.per Bar.in.l.vna.C.qui pro ſua iuriſ.nō valuit in hoc factū ſyndi
coꝛum:qꝛ nō habuerūt poteſtatē ad cōtrahēdū vel paciſcēdū.ſ3 ad cō-
promittendū dūtaxat.exceſſerūt ergo poteſtatē.⁊ per conſequens fa-
ctū fuit nullū.l.diligēter.ff.mā.⁊.c.cū oliʒ.de off.del.facit ad ꝓpoſitū
qȯ no.Barto.in.l.ij.§.creditū.ff.ſi cer.pe.⁊.l.ſi debitorē meū.de noua.
3 vbi cōcludit † ꝙ ſi conſtitui ꝓcuratorē ad mutuā pecuniā recipiendaʒ
nō obeſt mihi neqꝫ me obligat ſi inſtrumento ꝯfiteatur ſe pecuniā rece
piſſe nō tn̄ apparet ꝙ ve receperit:debuit em̄ intelligi mādatū de mu
tuo naturali.Tertio ⁊ vltimo facit ꝯ cōitatē Auximi p̄ſcriptio lōgiſ-
ſimi tēporis q̄ pōt allegari ꝑ cōitatē Rachanati p̄ſuppoſito ꝙ dicta
4 lauda a p̄ncipio valuiſſent.† nā ꝑuilegiū collatū vniuerſitatis perdiť
ꝑ vſuʒ ꝯꝛiū etiā ꝑ ſingulares de vniuerſitate.vt in.c.ſi de terra.⁊.c.acce
dentib⁹.de ꝑui.ex quo vniuerſitas ſic cōmittit ꝯ ꝑuilegiū patiať.Quī
imo ꝑ actū ꝯꝛiū ſine aliqua p̄finitiōe tp̄is ꝑdiť priuilegiū priuatis per
ſonis cōceſſuʒ idē ſi fuit ꝯceſſum vniuerſitati dūmodo p̄ncipaliter nō
cōcernat fauorē eccleſie.vt in.c.cū acceſſiſſent.in fi.de cōſti.⁊ ibi plene
ꝑ gl.⁊ doc.⁊ priuilegiū datū ad aliqd faciendū perdiť ꝑ nō vſum ſpa-
tio.x.an.tex.eſt no.in.l.vna.ff.de nūdi.⁊ ibi per bart.⁊ itē preſuppoſi-
to qȯ ex dictis laudis actio ꝑſonalis cōpeteret cōitati Auxi.tn̄ regu-
lariter actio ꝑſonalis tolliť ſpatio.xxx.an.vt.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.
an.At in caſu noſtro tp̄e primi laudi vel ſecūdi eſt lapſum tp̄s fere.lx.
an.bona fides aūt preſumiť:vt no.gl.in.c.ſanctoꝝ.⁊.c.ſi diligēti.⁊.c.fi.
de preſcrip.⁊ maxime in iſtis coꝛpoꝛalib.de quo plene per Barto.in
l.j.§.j.ff.de iti.actuqꝫ priua.⁊.l.celſus.ff.de vſuc.per Cy.in.l.j.⁊.ij.C.de
ſer.⁊ aqua.Vertat ergo ſe quo velit veritas:qꝛ fūdata eſt intētio con-
munitatis Rachanati.Et ꝓfecto q̄ꝙ hec ⁊ multa alia q̄ potuiſſent
allegari in fauorē cōitatis Rachanati:q̄ breuitatis cā ſubticui:videā
tur multū vigere.tamē ſi quis recte omnia inſpexerit ⁊ maxime ī vnū
coniunxerit clare apparebit communitatē Auximi fouere iuſtam ex
vtroqꝫ capite.ſcꝫ ex laudo do.Neapolionis ⁊ do.Nico.clarius hoc eli
cieť ſi ad vtrunqꝫ ſimul oculos dirigamus.Primo enim eſt conſiderā
dum qȯ primū laudū ꝓmulgatū extitit per Cardi.illis partibus tūc
legatū Cardi.etiā ſoli extra conſuetudinē ſaltē romane eccleſie plene
crediť de actis corā ſe geſtis vt in.c.cōſtitut⁹.de ap.⁊ ibi hoc ſequunť
Jo.an.⁊ Hoſt.no.Spe.in ti.de teſte.§.j.ver.qd ſi aduocatus.vbi dicit
qȯ clemēs papa pronūtiauit hoc ex generali cōſuetudine magis q̄ de
iure mero ꝓcedere:qȯ credať optime etiā facit.c.qȯ ſuꝑ his.de voto.
ibi em̄ ſigilla illoꝝ Card.erant ignota.ideo nō fuit illis creditū.ſec⁹ ſi
fuiſſent nota.vt ibi le.⁊ no.Ad idē optime facit ca.nobiliſſimus.xcij.
di.vbi ſm̄ cōem intellectū crediť Card.ſi aſſerit ſe legatū.⁊ ſic in attri-
buendo ſibi officium oꝛdinariū honoꝛabile ⁊ concupiſcibile:ergo foꝛ-
tius debet credi ſi aſſerat in ſententia ſua qȯ ſyndici habentes ad hoc
poteſtatē a cōitate Rachanati ꝯpromiſerūt in eū cum hoc officiuʒ ar
bitrandi ſit magis oneroſum q̄ honorabile.nec in hoc vertiť magnuʒ
p̄iudiciuʒ:qꝛ vt pꝫ ex laudi forma multa attribuit cōitati Rachanati
in cōpenſatione eoꝝ que tribui ſeu concedi mandauit cōitati Auximi
ergo attenta leuitate preiudicij:facilius debet credi aſſertioni Car.pre
ſertim cū eſſet legatus in illis partibus.nā rōne dignitatis legationis
magis debet credi.d.l.liquet.in fi.C.de ſum.tri.⁊ fi.ca.facit.xi.q.j.qcq̄
⁊.l.epiſcopale.C.de epiſ.au.⁊ ꝙ no.Inno.in.c.nuper.de teſti.¶ Item
aſcōo cū illud eſſet arduū negotiū:⁊ valde ꝓpalatū ꝓpter multa ſcan-
dala inter illas duas cōitates oꝛta:vt patet ex tenoꝛe ſnīe:nō eſt veri
mile quin agitatio illi⁹ negotij corā illo legato cardinali per aſſertos
ſyndicos cōmunitatis Rachanati perueniſſet ad aures hoīs Racha
nati.arg.in.c.quoſdā.⁊.c.quāto.de preſump.ergo illos ſyndicos nō re
uocādo in tanto negotio preſumendū eſt ꝙ mandatuʒ dederant iuxta
notabile dictum Inno.in.c.ex parte decani.de reſcri.facit tex.inſtit.de

his ꝑ quos acq.poſ.Hoc corroboro fortiſſime.cum eñ negari nõ poſ
ſit ſyndicos ꝯpromittentes in dictum do.Nico.habuiſſe mandatũ cũ
de illo clare ꝯſtet ac emologaſſe ⁊ approbaſſe illiꝰ laudũ in quo nil aliõ
continetur:niſi forma laudi illius domini Cardinalis p̃ſumenduz eſt
qõ formẽ illius laudi adduxerunt ⁊ p̃ñtauerũt cõitati.Hoc eniz inter
5 oẽs cõiter accidit † ⁊ valet argumentum a cõiter accidentibus.vt in.c.
j.⁊ quod ibi no.Cald.de cle.nõ reſi.recipiendo ergo formã illius laudi
in quo fiebat mentio de arbitrio ⁊ laudo dato ꝑ dictuz cardinalem eo
rum ſyndicis interuenientibꝰ ⁊ nõ ꝯdicendo videt̃ approbaſſe illoꝝ fa
ctũ per cle.j.de procu.⁊ ꝑ.l.ſi filius.ff.ad mace.⁊ ꝑ id qõ notãter ponit
Bar.in.l.quo eñ.ff.rem ra.ha.⁊.l.cũ tabernã.§.idẽ queſiuit.ff.de pig.
⁊.l.titiꝰ ſeia.ff.de ꝯſti.pe.in q̃bus iur.vult ꝙ ſi q̃s recipiat inſtr̃m ſeu li
terã ꝯtinentem aliq̃d ſui p̃iudiciũ.⁊ nõ ꝓteſtet̃ in ꝯtrium vr̃ illi conſen
tire ⁊ ſi aliq̃d fuit nomĩe ſuo geſtuz ⁊ ſuper hoc recipiat inſtr̃z,⁊ ñ ꝯdi
cat vr̃ approbare:⁊ hoc ſatis probat̃ per iura.ſ̃.alleg.¶Tertio facit
notabile dictũ Bar.in.l.ſciendũ.ff.de v.ob.⁊ originaliter gloſſatores
in.l.j.C.de ſi inſtru.⁊ iure haſte fiſ.li.x.⁊ Inn.in.c.qm̃ ꝯ.de ꝓba.vbi cõi
ter not.qõ verbis enũtiatiuis ĩſtrumenti credit̃ qñ illud enuntiatum
potuit interuenire tp̃e ꝯfecti inſtrumenti.Ob hoc dixit bar.in.d.l.ſciẽ
dum.⁊ ſi inſtr̃m dicat viſo inſtr̃o debiti habita fide ꝙ tale eſt iuſtum
pretium nõ facta rei ſubhaſtatione ⁊c.illud inſtr̃m ꝓbat ꝙ ꝯſtet de de
bito ⁊ qõ illud ſit iuſtũ p̃tiũ:q² hec potuerunt interuenire tp̃e confecti
inſtrumenti.ita dico in ꝓpoſito cũ do.Card.dixerit in ꝓnuntiatiõe qõ
ꝯſtabat de mãdatis ſyndicoꝝ:⁊ hec fides potuit adhiberi tp̃e inſtru
m̃ti ſententie ꝓuiſionẽ inſtrumẽti.ergo dãda aſt fides huic inſtr̃o ſen
tentie maxime ĩ facto antiq̃ſſimo.difficile eſt eñ oĩa acta ꝑ longiſſima
tempora recenſere.¶Ob hoc dixit Inno.in.c.bone.de elec.⁊ in.c.cũ
6 in iure.de offi.dele.† qõ poſtq̃ ſnĩa tranſiuit in rem iudicatam oĩa pre
ſumunt̃ rite ⁊ recte agitata.ad hoc bonꝰ tex.in.c.ſicut.in fi.de re iudi.
not.Hoſt.in.c.cũ inter.e.ti.⁊.Cal.plene.in.c.qm̃,de ꝓba.⁊ maxime qñ
ſnĩa fuit lata partibꝰ p̃ñtibus.ex quo eñ ſyndici erant preſentes ⁊ nõ
ꝯdixerunt imo approbauerunt.preſumendum de compromiſſo iuxta
notata per Inno.in.c.innotuit.de eo qui fur.or.rec.⁊ per Specu.in ti.
de ſen.prola.§.iuxta.verſi.not.⁊ in tit.de inſtru.edit.C.qualiter.ad fin.
ver.in ſumma.⁊ quemadmodũ ex tranſactu tp̃is preſumit̃ ꝓ ſententia
iudicis:ita ⁊ pro dicto arbitroꝝ:vt voluit Dyn.in quodam ſuo cõſi.
xiij.recitat ⁊ ſequit̃ Joã.an.in addi.Spe.in ti.de arbi.§.ſequit̃.ver.q̃d
ſi actum fuit cõpromiſſũ.⁊ clarius per Anto.de butr.in.c.qm̃ ꝯ.preal.
col.xx.Ex ſnĩa vero ſeu laudo domini Nico.põt communitas Auxi
mi ſe iuuare indubie iudicio meo ex triplici capite.Primo ex forma
compromiſſi.Secundo ex approbatione noua ſyndicoꝝ.Tertia ex ra
tihabitione cõitatis Rachanati que p̃ſumenda eſt.vt.j.dicet̃.Dixi p̃
mo qõ poterit ſe iuuare ex forma ꝯpromiſſi ſcz diſponentis:q² habuit
ad hoc mandatũ.Et primo in hoc ꝯſidero breuiſſime loquẽdo:q² ſuz
breuitatis amator ꝙ cõitas Rachinati dedit ſyndicis mandatuz ad
cõpromittendũ ſuꝑ cõfinibus ⁊ alijs diſcordijs.Itẽ ad ꝓbandũ ⁊ cõ
firmandũ ⁊ reuocãdum ſnĩas ⁊ lauda al's inter dictas partes promul
gatas.que quidẽ verba clare ꝯprehendere poſſunt diſcordiam iandu
dum ortã ſuper vectigalibus nõ ſoluendis maxime cum ſuper illis al's
fuiſſet laudũ datũ:⁊ de approbatiõe ⁊ reuocatione laudi fuit expreſſe
mẽtio habita in mandato:nec mandatuz eſt reſtringenduz:ſed potius
ampliandũ.vt no.Inn.in.c.ſedes.de reſcri.maxime in caſu noſtro vbi
dabat̃ ad ꝯpromittenda ⁊ cõponendũ pro bono pacis ⁊ quietis.fauo
res enim debent ampliari.vt in regula odia.de reg.iur.lib.vj.Syndici
vero cõpromiſerunt ⁊ q̃q̃ videant̃ ſe reſtringere ad cauſam diſcordie
ſuper finibus tantũ:q² dederũt mandatuz ſuꝑ dependentibus ⁊ cõne
xis ſatis vident̃ dediſſe mãdatũ etiam ſuꝑ vectigalibus:q² diſcordia
erat cõnexa cum ſolutione vectigaliũ.nã in cõpenſationez ſolutionis
non fiende ꝯfinia fuerãt poſita fortaſſe in preiudicium ciuitatis Au
ximi per dictũ.d.Bar.vnde orta diſcoſdia ſuper finibus ſatis illa que
ſtio vectigaliũ erat dependẽs ⁊ cõnexa cũ de illis duabus pariter pro
bona concordia fuiſſet laudũ.facit ad hoc.c.ſi poſtq̃.de elec.lib.vj.⁊ in
7 ſimili dicimus † qõ iudex qui cognouit de matrimonio poteſt acceſſo
rie cognoſcere de dote tanq̃ de dependente vbi alias principaliter co
gnoſcere non potuiſſet.vt in.c.de prudẽtia.de do.poſt diuor.reſt.⁊ qõ
arbiter poſſit etiaz ſi exp̃ſſe in compromiſſo nõ ſit dictũ cognoſcere de
coherentibꝰ ⁊ ꝯnexis.eſt glo.que ad hoc allegat iura.in.c.cũ dilectus.
de arbi.⁊ vbi duo ſunt connexa qui recedit ab vno,videtur etiaz rece
dere ab alio petendo reſtitutionem de vno opz iudicare etiam de alio
Ad hec qõ legit̃ ⁊ no.in.l.etiam.ff.de mino.⁊ optime facit ad caſuz no
ſtrum quod legi.⁊ no.in.l.cũ actũ.§.j.ff.de neg.geſt.Secundo dixit qõ
preſuppoſito qõ a p̃ncipio laudũ vltra articulũ finium nõ valuiſſet q²
latũ a nõ habente ptãtem.tamen ex quo ſyndici ſcienter illud laudu z
approbauerunt ⁊ emologauerunt.habet ſaltem vim pacti ⁊ noui con
tractus.vt.l.ij.C.communia vtriuſq̃ iudi.⁊ per Cy.⁊ Bar.in.l.vna.C.
q̃ ꝑ ſua iuriſ.facit qõ no.gl.ĩ.c.ſignificaſti,de.fo.cõp.Nec obſtat ſi dica
tur qõ ſyndici nõ habuerunt ptãtem ad contrahendum vel paciſcen
dum de nouo.q² dico qõ habuerunt ptãtem ad recipiendũ ⁊ appellã
dum quodcunq̃ laudũ ferendũ per do.Nic.⁊ expreſſe ſenſerunt quod
poſſunt etiã ſuper alijs diſcordijs q̃ ſuꝑ finibꝰ.vt.ſ̃.dixi.Itẽ reſpectu
confirmandi ⁊ reuocandi ſententias ⁊ lauda al's data.vt dicit̃ in ſyn
dicatu.ergo mandatũ de directo extendit̃ ⁊ extendi poteſt ad oĩa con
tenta in ſententia dñi Card.nam quod generaliter eſt intelligendum.
l.de p̃tio.ff.de pub.⁊.c.ſi roma.xix.di.⁊.c.ſolite de mai.⁊ obe.maxime
quia data fuit eis poteſtas circa oĩa predicta ad faciendum quicquid
ipſa cõitas ⁊ homines ipſius pſonaliter facere potuiſſent ꝑ que v̱ba
dat̃ poteſtas etiam in his que requirunt ſpeciale mandatuz.vt notat
Barto.in.l.procurator cui libera.ff.de procur.⁊.l.creditor.§.lucius.ff.
manda.¶Tertio dixit qõ rati habitione ipſius communitatis Ra
chanati poteſt ipſa cõitas Auximi ſe fundare.nam vt predixi preſu
mendum eſt ⁊ cõiter accidentibus qõ illi ſyndici portauerunt cõitati
copiaz ⁊ inſtrumentum illius laudi ꝓmulgati per do.Nicolaũ in quo
etiam ꝯtinebat̃ qualiter ipſi ſyndici noĩe communitatis illud appro
bauerunt.vñ preſuppoſito qõ ſyndici non habuiſſent ad hoc manda
tum:tñ ex quo cõitas ſciuit approbationem factam nomine ſuo ⁊ ſu
per hoc recepit inſtr̃m ⁊ non ꝯdixit videt̃ ratificaſſe.d.l.filius.ff.fa.er
ciſ.⁊.d.l.cum tabernam.§.idem queſijt.ff.de pign.⁊.d.c.j.de ꝓcu.⁊ qõ
no.Bar.in.d.l.qõ eñ.ff.rem ra.ha.⁊ hec eſt optima cõſideratio.Et ꝑ
hoc patet qõ ex multiplici capite põt cõitas Auximi ſe iuuare cõtra
communitatem Rachinati ſuper huiuſmodi vectigalibus non ſoluẽ
di.¶Nõ ob.qõ de p̃ſcriptione dicit̃.nã hoc ꝯſiderato qõ conſuetudo
non hz ꝓprie locum in caſu nr̃o:q² conſuetudo eſt quoddã ius cõmu
ne,nõ autem appropriabile.j.di.c.conſuetudo.Preſcriptio vero vni
aufert ⁊ alteri tribuit.Et hec eſt vna de ſubſtantialibus differentijs
inter conſuetudinẽ ⁊ preſcriptionẽ.vt no.p Jo.an.in.c.fi.de ꝯſuet.facit
qõ ipſe no.in.c.iij.de conſue.li.vj.⁊ per Cy.in.l.j.⁊.ij.C.que ſit lõ.ꝯſue.
cũ ergo hic agat̃ de tollendo iure cõſiſtente vigore laudoꝝ ⁊ conceſſio
nis ſyndicoꝝ penes cõitatez Auximi non hz locum proprie conſuetu
do ⁊ ſic ceſſat curſus.x.annoꝝ per quem regulariter conſuetudo intro
ducitur.vt legi.⁊.no.in.l.de quibꝰ.ff.de legi.oportet ergo vt interueni
at preſcriptio que cauſata eſt in odium negligẽtis ius ſuũ ⁊ conſequẽ
ter in fauorez p̃ſcribentis:iuxta ea que habent̃.xvj.q.iij.§.põt.per Dy.
in regula poſſeſſor.li.vj.⁊ Bar.in.l.j.ff.de vſucap.in caſu vero nr̃o non
datur negligentia ex non vſu ſnĩe.cum ergo laudũ ſeu ſentẽtia cedit in
actu mere facultatis immunitatem non ſoluendi vectigalia in tantuz
ꝙ ſi hoĩes Auximi per mille annos nõ detuliſſent aliqua per territo
rium Rachanati:nõ fuiſſet inducta aliqua preſcriptio:q² ꝑ nõ vſum
non inducit̃ preſcriptio ſeu cõſuetudo ex quo non habet locũ incluſũ
ꝯtrium diſpoſitioni iuris competentis.vt not.Cy.in.l.ij.C.que ſit lon.
conſue.⁊ Joan.an.in.c.Joannes.de cle.coniu.Probatus ad ſenſum.
q² non poſſunt iſti dici in hoc negligentes cum illi ſint actus mere fa
cultatis ⁊ facit quod in ſeruitute vrbana amittenda habet̃ in.l.hec au
tem iura.ff.de ſerui.vrb.predi.nec põt illa dici ſeruitus ruſtica que pre
ſcribitur ſolo curſu tp̃is ex non vſu.vt.d.l.hec aũt iura.⁊.l.ſequitur.§.
ſi viam:⁊ qõ ibi no.ff.de vſu.q² non competebat in caſu noſtro ius eũ
di per territoriũ:q² illud ius eſt liberꝝ cuiq̃:nec datur facultas eundi
vel vehendi:ſed competebat ius non cernendi qñ hoĩes vellent aliq̃d
adducere per territorium Rachanati.non ergo ꝑditur iſtud ius niſi
per actuz contrariuz ſcilicet per ſolutiões factas de rebus per territo
rium delatis nec iudicio meo ſufficit ꝓbare quod aliqui homines Au
ximi ſoluerint q² hoc ius competebat cõitati.⁊ eſt ius incorporale.vñ
non preſcribit̃ niſi detur ſcientia communitatis contra quam preſcri
bitur:q² ſola patientia domini eſt poſſeſſio in iſtis incorporalibꝰ.⁊ al'r
poſſeſſio heberi non poteſt vt probat̃ in.l.ij.C.de ſerui.⁊ aqua.plene
per Inn.in.c.bone.ij.de poſtula.prela.⁊ in.c.conquerente.de offi.arch.
⁊.c.ij.de in teg.reſti.⁊ in multis alijs locis per Bar.in.d.l.j.ff.de itine.
actuque priua.⁊ Cy.in.d.l.ij.ſeu prima.C.de ſer.⁊ aqua.niſi ergo ma
ior pars populi Auximi probetur ſoluiſſe:non poteſt dici quod fue
rit inchoata preſcriptio ꝯ communitatem vel niſi toties:⁊ ita palam
fuiſſet per maiorem partem facta ſolutio qõ ſcientia veriſimiliter per
ueniſſet ad ipſam cõitatez apud quam ꝯſiſtebat illud ius vt no.in iu
ribus preal.al's aũt non datur negligẽtia cõitatis nec poſſeſſio põt q̃
ri ex parte alterius.vt no.maxime ꝑ Inn.in.d.c.bone.Quantum aũt
temporis in altero p̃dictorum caſuum requirat̃:credo quod tempus
xxx.an.q² tanto tp̃e regulariter preſcribit̃ actio perſonalis que in hoc
caſu competebat Auximis.vt.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.ann.Debet ta
men ab hoc tẽpore ſubduci tẽpus hoſtilitatis quando erat tãta ꝙ ius
non reddebatur in loco.vt in.c.ex tranſmiſſa ⁊ ibi ꝑ Innocen.de pre
ſcrip.Item tp̃s mortalitatis:q² illa eſt dei hoſtilitas.de quo per Bar.
in.l.naturaliter.ff.de vſuc.Item tp̃s veriſimilis ſcientie illorũ laudoꝝ
q² cum malafide non currat preſcriptio dedit etiam conſiderari an ex
coniecturis poſſit probari mala fides.iuxta no.per Bar.in.l.celſus.ff.
de vſuc.Itez in facto nr̃o cum agat̃ de vectigalibus imponendis etiã
eſt ꝯſiderãdum an cõmunitas Rachanati habeat hoc ius imponẽdi
⁊ exigẽdi vectigalia per tm̃ temporis de cuius initio memoria nõ exi
ſtit al's autem ceſſante priuilegio p̃ncipis non põt hoc ius ꝯpetere ci
uitati vel alteri circa principem vt probatur in.l.vectigalia.ff.de publ.
⁊.l.ſi publicanus.§.in omnibus.eo.ti.⁊ vtrobique per Bal.⁊ in.l.ij.C.
noua vect.facit tex.optimus in.c.ſuper quibuſdam.de verb.ſigni.hoc
enim caſu proprie preſcribitur contra iura principi reſeruata in ſignũ
ſpecialis

ſpecialis priuilegij. ideo requirit tm̄ tp̄s.vt in.d.c.ſuper quibuſdā.Sꝫ
vbi iſtud ius competeret ciuitati Rachanati: ⁊ ageretur de preſcri-
bendo iure competenti Auximis ex illis laudis.Dico quod nō requi
ritur tp̄s requiſitum ad p̄ſcribendum ꝯ eccleſiam Romanam q2 illud
priuilegium centum annoꝝ competit in iuribus immediate pertinēti
bus ad eccl'iam romanā ita qꝺ per preſcriptionem preiudicatur ipſi ec
cleſie romane.¶ Secus aūt cum p̄ſcribunt iura ſpectantia ad ſubdi-
tos eccl'ie romane vt in caſu nr̄o:q2 tunc ſufficit tp̄s cōe vt aperte vo-
luit glo.⁊ doc.poſt illā in.c.ad audientiā.de preſcri.⁊ in.c.dilectus.de
capel.mo.⁊ in.c.volumus.xvj.q.iij.⁊ ibi p archi.⁊ hoc ideo.q2 nō agi-
tur nunc de preiudicio eccl'ie romane ſed ſubiectorum cum ꝑſcribant
iura que nō erant apud eccl'iam romanam.facit ad hoc optime quod
no.Inn.in.c.conquerente.de offi.ord.¶ Concludo ergo ꝙ ad hoc vt
preſcriptum ſit ꝯ cōitatem Auximi oportet ꝙ ꝓbatur per cōmunita-
tem rachanati ꝙ ſciente vel ſoluente maiori parte ppl'i ciuitatis Au-
ximi fuerunt in quinta poſſeſſiōe:vel quaſi ꝑcipiendi vectigalia ab ho
minib9 Auximi per.xxx.an.ita qꝺ de iſtis.xxx.annis deducatur tem-
pus guerrarū ⁊ mortalitatis modo predicto ⁊ tp̄s ſcientie quam vero
ſimiliter potuerūt habere de dictis laudis ⁊ iure ꝯpetenti Auximis.
nam regl'r per decenniꝫ inducit obligatio.vt no.in.l.ſi de eo.ff.de ac
qui.poſſ.⁊ in.l.j.C.de ſer.fugi.Item ꝙ iſtud ius inducendi vectigalia
in eorum territorio habuerit ex priuilegio principis vel per tm̄ tp̄s de
cuius initio eſt memoria.Et hec dicta poſui ita generaliter: q2 caſus
preſcriptionis generaliter fuit mihi prepoſitus.⁊ ſic nō potui dare cer
tum reſponſuꝫ.vt in.d.c.de muliere:de.ſpon.cum ſi.Et hec ſufficiant.

Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingentia ſic ꝓponitur.

Quidam habens duos filios naturales ex cōcubina maſculū ſcꝫ ⁊ fe-
minā volens illos legitimare:cōcubinam in vxorē duxit.⁊ tandē vlti
mum condidit teſtm̄,in quo filium ſuū maſculū heredē vniuerſalem
inſtituit.filie vero ſue iaꝫ maritate reliquit iure inſtitutionis florenos
quadringētos.⁊ hoc ſuū teſtm̄ fecit in domo ꝓpria iacēs i lecto egro
tus p̄ñtibus ſeptem teſtibus rogatis vltra notariū qui teſtm̄ ſcripſit.
Teſtatore deniqꝫ defuncto filius maſculus totam hr̄ditatem tenuit
ſicut in teſtō continebat.vixitqꝫ per viginti annos poſt p̄ris mortem
⁊ tandem pluribus relictis filijs deceſſit:elapſis nouē annis a morte
patris filij coram poteſtate Senenſi fuerunt conuenti ſup dicto lega-
to quadringentoꝝ florenoꝝ iure inſtitutionis relictorū dicte filie pri-
mi teſtatoris ⁊ ipſoꝝ vt hr̄dum ꝯparuit procurator ⁊ coram poteſtate
litem conteſtatus eſt:demum perijt inſtantia elapſoqꝫ multo alio tē-
pore ⁊ interim iam ſunt anni.xiiij.fuit conuentus vnus ex dictis filijs
nepotib9 primi teſtatoris ſuper dicto legato quatenus eum pro ſua ra
ta ꝯtingebat ſuper quo factum fuit inter partes compromiſſum ⁊ co-
ram arbitris nouiſſime orta eſt quedam conuentio inter eoſdem ⁊ co-
raꝫ arbitris nouiſſime electis excipitur de preſcriptiōe dicti legati:cū
a tp̄e dicti legati ſint elapſi quinquaginta anni ⁊ vltra.nec hꝫ obſtare
litis conteſtatio facta coram ptāte:q2 iſte qui nunc ꝯuenitur erat tunc
pupillus etatis ſcꝫ nouem annoꝝ ⁊ ſm̄ ſtatuta Senenſis pupillus nō
pōt conueniri niſi coram iudice pupillorū ⁊ aliter iudicium non valet
⁊ ſic illa litis ꝯteſtatio haberi debet pro nō facta.Nec obſtat conteſta-
tio litis facta coram arbitris iam ſunt anni.xiij.q2 tunc erant debitum
preſcriptum.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xix.

Heredes de iure canonico poſſunt a ſe incipere preſcriptionē ſi ha
beant bonam fidem.

3 Preſcriptio ſemel interrupta etiā ciuil'r p litis ꝯteſtationem non pōt
amplius inchoari propter malam fidem preſumptam.

IEſu ſaluatoris eiuſqꝫ pijſſi
me matris p̄ſidio humiliter inuocato.¶ Ad huius caſus
clarā deciſionem tria breuiter ſunt examinā da.¶ Primū
nunquid filius primi teſtatoris potuerit ex perſona ſua preſcribere.
¶ Secundum quid de filijs ipſi9 heredis nepotibus ipſi9 teſtatoris.
¶ Tertiū p̄ſuppoſito ꝙ fuerit inchoata p̄ſcriptio.nūquid fuerit iter
rupta p litem conteſtatā habitā corā iudice nō ſuo.⁊ quid de cōteſta-
tione litis poſtea habita coraꝫ arbitris.¶ Quo ad primū videtur qꝺ
filius preſcribere potuerit:q2 ignorare preſumitur teſtamentuꝫ pater
num cum conſtat in facto iuxta plene not.per Barto.in.l.qui rome.§.
duo fratres.ff.de ver.ob.⁊ bonefidei poſſeſſor preſcribit contra legata
⁊ hereditates etiam ad pias cauſas diſpoſitas.vt.l.fi.C.de ſa.ſanc.eccl.
⁊.xvj.q.iij.c.fi.facit quod no.glo.in.l.licet.C.de iure deli.Et idem vide
tur dicendū quo ad filios nepotes primi teſtatoris cum ipſi pariter ⁊
fortius p̄ſumantur ignorare teſtamentum aui cum ſuccedunt ex per-
ſona eorū patris nec hꝫ obſtare nouiter conuento litis ꝯteſtatio habi-
ta coram iudice incōpetenti:q2 talis conteſtatio nō interrūpit preſcri-
ptionem vt eſt text.iunctus cum gl.in.l.pe.C.ne de ſta.defun.no.gl.in
c.vt debitus.de app.⁊.c.ex tuarū.de pur.cano.⁊.xvj.q.iij.§.poteſt.Nec
ob.cōteſtatio vltimo facta coram arbitris:q2 tunc erat cōpleta p̄ſcri-
ptio cōputando tempus filij ⁊ nepotū.⁊ ideo nō hꝫ locuꝫ interruptio
ad hoc no.glo.c.vigilāti.de preſcrip.⁊ Io.an.in regula poſſeſſor.de re
gu.iur.lib.vj.in mercu.⁊ ex his ꝑtꝫ reſpōſio ad ſecundū ⁊ tertiū dubiū.
¶ Sed his nō obſtantibus ꝯtrariā ſententiā in caſu noſtro arbitror
veriorē ex triplici capite.Primo q2 filius teſtatoris preſumit habuiſ-
ſe notitiā teſtamēti cū in facto mihi preſupponat.ꝙ teſtamentū fuit
inuentū in domo ipſius filij ⁊ ſic erat in hereditate iacēte.l.ſi que cau-
tiones.ff.fa.her.⁊ quis preſumit habere notitiā eorum que ſua ſunt.l.
quiſquis.C.de reſcin.ven.facit.c.ab excōicato.de reſcri.⁊.c.cū illorum.
de ſen.exc.preterea teſtamentuꝫ fuit condituꝫ publice de domo ipſius
teſtatoris in preſentia ſeptem teſtiū ⁊ notarij filio exiſtente in loco te-
ſtatoris.ergo preſumit illius habuiſſe notitiā.arg.optimū.in.c.quoſ-
dam.⁊.c.quāto.de preſump.⁊.l.conſenſu.C.de repu.⁊ ꝙ not.Bar.in.l.
j.ff.ſi cer.pe.⁊.xvj.di.quod dicitis.⁊.c.de trāſla.prela.nec ab his diſcre-
pat Barto.in.d.l.qui rome.§.duo fratres.nam ibi expreſſe vult ꝙ ex
cōiecturis preſumi debet ſciētia ēt in filio.Eſt ⁊ alia ſcientie cōiectura
quia cū teſtator haberet duos filios maſculū ſcilicet ⁊ feminā.⁊ de iu-
re ciuili eq̄liter ab inteſtato ſuccedere deberent.vt in aut.defuncto.C.
ad tertul.⁊ filius totā hereditatē poſſedit iuxta diſpoſitionē teſtamen
ti.ergo preſumit illius habuiſſe notitiā:q2 alias preſumeremus in eo
delictū ⁊ vſucapionē qꝺ in dubio nō eſt p̄ſupponendū ſicut dicimus
in extraneo poſſidente totam hereditatē:vt in dubio preſumamus ha
buiſſe notitiā teſtamēti ne preſumatur animus vſurpādi.vt no.Bart.
in.d.§.duo fratres.⁊ eadem ratio eſt de parte quo ad partē ſicut de to
to quo ad totū.vt in.l.an ꝑs.ff.pro derelic.facit.c.paſtoralis.xſ.itē cū
totū.de offi.dele.⁊ hoc profecto vltimum ſufficeret ad ſcientiā preſu-
mendā.Si ergo filius habuit ſcientiā huius legati nō voluit p̄ſcribe
re.vt in.c.fi.de preſcr.⁊ qꝺ no.Bar.in.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.ec.Et p
cōſequens nec filij iſtius heredis qui ſucceſſerūt in hereditate p̄ſcribe
re poterūt:q2 mala fides defuncti nocet heredibus in preſcriptiōe.ita
ꝙ nec p ſe poſſunt preſcriptionē ichoare.vt eſt tex.no.in.l.cū heres.ff.
de diuer.⁊ tēp.pre.Et hoc indubitatū de iure ciuili quo iure deciden-
da eſt p̄ſens q̄ſtio cū ſit inter laicos iuxta no.i.c.ij.de arbi.lib.vj.⁊ regu
la poſſeſſor.de reg.iu.li.vj.⁊ p bar.in.d.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.eccle.
1 De † iure vo canonico nunq̄d heredes poſſint a ſe incipere p̄ſcriptio
nē ſi habeāt bonā fideꝫ.no.Dy.in.d.regula poſſeſſor.poſſet dici ꝙ ſic
ex quadam benignitate canonica.arg.eoꝝ q̄ no.i.c.de quarta.de p̄ſcri.
⁊.c.cura.de iurepa.Sed ego ſemper tenui ꝯtrium vt in hoc nō differat
ius canonicū a ciuili:q2 non reperitur iure cautū.vt in.c.j.de oper.no.
nun.Nec ob.no.in iurib9 allegatis per Dy.q2 illa nō loquunt in here
de qui cauſat ius ſuū a defuncto ⁊ cenſetur eadem pſona cū defuncto.
vt in aut.de iureiur.a mor.pre.ſed in ſucceſſore in dignitate q nō cau-
ſat ius ſuū a defuncto ſꝫ a ſuperiore a quo iſtitutionē habuit:nec cen-
ſet eadē pſona cū defuncto:merito p̄ſcribit ſi habeat bonā fidem licet
p̄deceſſor habuerit malā fidē:⁊ ex hoc capite idubie iudicandū eſt pro
legataria vel eius herede.¶ Secūdū caput fauorabile legatarie eſt:
q2 p̄ſuppoſito ꝙ filius teſtatoris ignoraſſet teſtm̄ paternum tñ ex alio
capite nō poterat p̄ſcribere,quia aut erat malefidei poſſeſſor:qm̄ cre-
debat hereditatē pro dimidia ptinere ad ſororeꝫ prout iure diſponit:
⁊ nihilominus poſſidebat totaꝫ inſolidū nō potuit p̄ſcribere.⁊ idē in
filij heredibus ratione p̄dicta.Aut errabat in iure credens hereditatē
totā ad ſe vt ad maſculū pertinere ⁊ etiaꝫ preſcribere nō potuit:quia
error iuris impedit preſcriptionem.vt in.l.nunqꝫ.ff.de vſuc.nec error
iuris eſt preſumēdus.vt no.in.l.ſine culpa.ff.de reg.iur.⁊ per bar.in.l.
ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de pet.here.⁊.l.qꝺ nerua.ff.depo.facit.l.quemadmo-
dum.ff.de agric.⁊ cenſi.li.xj.⁊ regula qui cōtra iura mercatur.de re.iu.
li.vj.¶ Vertat ergo ſe veritas quo velit nō pōt in caſu noſtro locū ha
bere p̄ſcriptio.¶ Ex tertio capite obtinere dꝫ legataria vel ipſius he
res:q2 preſuppoſito ꝙ dictus filius legitime inchoaſſet preſcriptionē
tñ q2 poſt mortem ſuā per nouē annos,⁊ ſic anteq̄ꝫ compleret preſcri-
ptio.xxx.anno.fuerunt oēs filij nepotes teſtatoris ad iudicium euoca
ti ⁊ per legatariā ſeu eius heredē fuerūt certificati de teſtamento aui ⁊
petitū fuit ab eis dictū legatū.extitit dicta preſcriptio interrupta:ita
qꝺ amplius nō potuerit preſcribere ꝓpter ſuperuenientiā malefidei:
vt in.c.ſi.de p̄ſcri.⁊ in regula poſſeſſor malefidei.de re.iur.li.vj.facit qꝺ
2 no.gl.in regula ſine poſſeſſione.eo.ti.⁊.li.⁊ in.c.j.xvj.q.iij.vbi no.† qꝺ
preſcriptio ſemel interrupta etiā ciuiliter per litis cōteſtationem non
poteſt amplius inchoari ꝓpter malā fidē preſumptaꝫ.Nec ob.ſi dicat
ꝙ illa litis cōteſtatio fuit habita corā iudice incōpetēti:q2 dico ꝙ hic
interrupta nō propter actū ciuilē litis ꝯteſtatio:ſꝫ ꝓpter ſupueniētiā
malefidei q̄ cū cōſiſtat in facto nō reqrit iudicis cōpetētiā ſeu actū iu-
dicialē.hoc notanter voluit Ant.de bu.in.c.vt debit9.de ap.ſuper gl.j.
vbi dixit ꝙ ſi ex geſtis corā incōpetenti iudice reus fuit effectus male
fidei poſſeſſor interrupta eſt p̄ſcriptio.vt in ſimili no.in exceptione qñ
p illā qs cōſtituit in mala fide.vt no.in.c.cū dilectus.de or.cog.facit ꝙ
no.in.c.at ſi cleri.de iudi.ſed in caſu noſtro talia interuenerunt coram
iudice incōpetēti p que is ꝯ quē nūc agit p̄ſumit incidiſſe in malā fidē
cum fuerit allegatū teſtm̄ aui ⁊ legatum factū ⁊ oblata particula teſta
menti quaten9 faciebat ad cauſam qꝺ pl9 eſt teſtm̄ ſemp fuit in domo
iſtius rei ⁊ fratrū:ita qꝺ poterāt ſtatim videre ⁊ veroſil'e eſt ꝙ viderūt

vel eſt eis imputandū ſi voluerint informari.ar.in.l.qđ te.ff.ſi cer.pe.⁊ elegāter per Bar.in extraua.ad reprimendā.in verbo denuntiationē.ad fi.vbi vult ꝙ etiā extra iudiciū pōt heres per informationē vereſimilem ꝯſtitui in mala fide.Quinimo plus dico ꝙ ſine illa iformatione nō valuerūt iſti nepotes teſtatoris preſcribere cum ex eo ſemꝑ habuerunt teſtm̄ in domo preſumunt̄ ſciuiſſe legatū.ar.in.d.l.quiſquis.C.de reſcin.ven.⁊ qđ no.Bar.in.§.duo fratres.⁊ per cōſequens nō potuerūt ꝑſcribere ⁊ hoc ſolū ſufficeret ꝯ eos.nō malafides ꝓbat̄ ex coniecturis cū cōſiſtat in animo.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.⁊.l.j.§.j.ff.de iti.actuq̄ pri.⁊ hoc ſolū ſufficeret ad impediendā ꝑſcriptionē cōpleri.⁊ hoc eſt quartū caput victorie reportādē.nec hʒ opitulari qđ iſti cōuēti erāt tūc nouē annoꝝ.qꝛ ſatis eſt doli capax ad cōprehēdendum eaque erāt facta ſcʒ legatū eſſe deſcriptū in teſtō:maxime cū fuiſſet allegatū ꝑ actorē q eos traxit ad cauſam.ad hoc optime.c.j.de delic.pue.⁊.l.j.ff.ad ſill.§.impuberi.⁊.qđ no.gl.in.c.ꝑſbyter.lxviij.diſtin.per doc.in.c.cum nobis.de preſcri.⁊ hec ſufficiant.¶ Concludo ergo dictam legatariam ſeu eius hr̄dem fouere iſtam cauſam preſcriptione allegata non obſtante. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu ſic ꝓponit̄.Ciuitas florentie habēs multa loca in tpalib⁹ ſibi pleno iure ſubiecta inter q̄ eſt ciuitas aretina:deputauit ⁊ aſſignauit oēs ſuos reditus ordinarios qbuſdam exceptis pro intereſſe mōtis id eſt illaꝝ pecuniarum quas tpe neceſſitatis recipit ⁊ exigit a ſuis ſubditis quib⁹ reſpōdet in qnq̄ vel paꝝ plus vel minus ꝑ cētenario.Et de ꝯſuetudine illi⁹ cōitatis eſt deputare ſingulis q̄tuor annis quoſdā officiales q habeāt ꝓuidere qđ de reditibus cōitatis ſit pro intereſſe montis aſſignandū ⁊ qđ ꝑ alijs neceſſarijs exponendnm.His ſtātib⁹ ꝯtingit ꝙ imminente quadā neceſſitate ſoluendi ſtipēdiarijs deputatis ad obſequium dicte cōitatis quidam ciues electi habētes ad hoc ptātē grauauerūt extra ordinem multos eis ſuppoſitos inter quos grauarunt ciuitatē aretinā vt ſingulo mēſe ſolueret florenos cētū ꝑ.xxxix.mēſes.⁊ oīa hec onera ſeu ſuperindicta impoſita per dictos ciues debebāt ſolui camerario conducte ſtipendiarioꝝ.Interim durante dicto tpe fuit prouiſum per florentinos vt dictū ſuperindictū cētū florenoꝝ ſolueretur ꝑ ciuitatē aretinā per quatuor annos ſecuturos poſt dictos.xxxix.menſes finiēdos.De mēſe decēbris.M.cccc.xxvij.fuit ordinatū vt dictū ſuperīdictum cētum florenoꝝ qđ ſoluebatur camerario conducte ſolueret̄ dicto monti pro ipſius intereſſe.Demum finito tpe dictoꝝ quatuor annorum ⁊ ſolutione facta ſingulo menſe ꝓut fuerat diſpoſitū ⁊ ordinatū fuerunt electi qdā ciues qui haberent ꝓuidere quid eſſet monti aſſignandū.qui viſis oībus prius aſſignatis monti retulerunt in ꝯcilio dicte ciuitatis Florentie qđ erat vtile ⁊ expediens ꝙ oēs introit⁹ olī aſſignati monti confirmarent̄ per quatuor annos.ꝯcilium vero gñale nulla expreſſa mentione facta de ſingulis reditibus ꝓuidit ꝑ hec verba gñalia que ſequunt̄ vʒ ꝙ oīa aſſignamenta facta pro ſolutione intereſſe montis que nunc vigēt ⁊ q̄ vigebant de menſe decembris ꝓxīe preteriti ex nunc intelligant̄ eſſe ⁊ ſint ꝓrogata ⁊ confirmata ⁊ in priſtino robore perdurēt per tp̄s quatuor annoꝝ ſaluis his que ſcʒ ī cōtrarium ꝓuiſa ſunt.Ex nunc querit̄ an dictum ſuperindictum centū florenorum videatur prorogatum ad quatuor annos de quibus in dicta prouiſione continetur.

¶ Conſilium.xx.

1 ☞ Ciuitas exercens regalia habet tantum poteſtatem in territorio ſuo quantam princeps in vniuerſo.

2 Diſpoſitio principis ſimpl'r facta contra ſuam ꝑcedentem determīationem ſeu interlocutoriam nō tenet ex defectu volūtatis.

3 Onera extraordinaria ſunt odioſa ⁊ ſine magna cauſa ⁊ expreſſe principis conſenſu non ſunt exigenda.

4 Legato vſufructu domorū ⁊ eorum que ſunt in domibus illis excepto argento nō veniunt ea que ſunt comparata mercis cauſa.

Omnipotētis dei poſtulato ſuffragio.Uidetur primo ꝙ ſic,non em̄ in hac ꝓrogatiōe
1 deficit poteſtas.† qꝛ ciuitas exercens regalia hʒ tantā ptātem in territorio ſuo quantā princeps in vniuerſo.no.Bar.ꝑcipue in ciuitatib⁹ Tuſcie in.l.infame:in fi.ff.de pub.iu.⁊ in.l.j.ff.de aqua plu.arc.⁊.l.hoſtes.ff.de cap.facit qđ no.Bar.in.l.decernimus.C.de ſa.ſan.ec.⁊ Innocē.in.c.cū.P.tabellio.de fid.inſtr.c.cū te.de re iudi.bene facit tex.in.c.per venerabilem.qui fil.ſint legi.⁊.c.ſuper quibuſdam.de ver.ſig.Sed certum eſt principem poſſe imponere ſubditis ſuperindicta ſeu onera extraordinaria.vt.l.vna.C.de ſupindic.lib.x.Quinimo poteſt onus extraordinarium facere ſua lege ordinariū.vt.l.j.C.de ſuperindic.eo.li.ergo ⁊ ciuitas habens regalia hoc facere poteſt ad hoc c.j.que ſunt regalia.co.x.Itē nō deficit cauſa.nā pro republica pōt habere regalia.vt princeps etiā bona priuatoꝝ publicare.vt leg.⁊ notat̄ in.l.item ſi verberatū.ff.de rei ven.l.antiochenſiū.ff.de priuile.cre.not.Inn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cōſti.⁊ Bar.in.l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vti.pub.Cyn.in.l.reſcripta.C.e.nec deficiunt vba qm̄ ꝑdicta ꝓuiſio ꝓrogauit ad quatuor annos aſſignamēta facta pro intereſſe mōtis.nedū ea que vigebāt tpe reformationis ſed etiā ea q̄ viguerāt de menſe decēbris ꝓximē preteriti quo tpe vigebat illud ſuperindictū.vñ illa lex voluit fingere ꝓrogationē fuiſſe factā tpe quo durabat ſuperindictū cētum florenoꝝ:⁊ hoc voluerunt illa verba reformatiōis ibi.Ex nūc intelligantur eſſe ⁊ ſint ꝓrogata ⁊ ꝯfirmata ⁊ in priſtino robore perdurēt ⁊c.nā verbū intelligat̄.eſt vbū fictū ſeu preſumptū ⁊ nō vex.⁊ in.c.ex ſtudijs iuncta glo.de pſump.⁊.l.j.§.eiectione.ff.de vi ⁊ vi.ar.certūq̄ eſt legem poſſe fingere actū retrofuiſſe geſtū.vt leg.⁊ no.in.l.ſi is qui.ꝑ emptore.ff.de vſuc.⁊.l.ſi maritus.ff.de adul.⁊.c.literas.de tēpo.ord.⁊.ff.de ca.⁊ poſtli.re.per totū.maxime in.l.poſtliminiū.eo.tit.⁊ per hoc tollit̄ qđ obijci pōt id qđ nō extabat nō poterat prorogari:qꝛ prorogare idē eſt qđ extendere.⁊ hic preſupponit.habitū de preſenti.vt.l.ſʒ ſi manēte.ff.de preca.⁊ qđ leg.⁊ no.in.c.de cauſis.de offi.dele.⁊.l.ꝑuatoꝝ.C.de iuriſ.om.iu.Itē non deficit volūtas ſtatuentiū:qꝛ illa in dubio colligit̄ ex verbis.vt.l.nō aliter.ff.de le.iij.ff.⁊.c.ſi.de ver.ſig.⁊.l.ꝑſpexit.ff.qui ⁊ a quibus.Nemo enī preſumit̄ dicere qđ mēte nō cogitauit.l.labeo.ff.de ſup.leg.⁊.xxij.q.ij.c.is autē.cū in hac prorogatiōe cōcurrāt ptās cā verba ⁊ intentio:nihil eſt cui debeamus interpretationem ꝯ̄riū facere.Sed ꝑfecto ꝙꝙ predicta ⁊ ſimilia q̄ adduci poſſent videant̄ multum vrgere pro hac parte affirmatiua.attamen ſi negotium diligenter ⁊ accurate ponderabimus cōtrariā ſnīam arbitrarem mihi preualere.Et primo p̄mitto ꝙ non omnia occurrentia poſſunt aperte lege decidi.ſed deficiente lege eſt ad legē ſimilia recurrēdū.vt.l.non poſſunt.ff.de leg.c.cum dilecta.de cōfir.vti.⁊.c.tranſlate.de ꝯſti.⁊.l.illud.ff.ad le.aquil.facit.l.natura em̄ rex.ff.de pre.ver.vbi deficiente ſimili reccurrendum eſt ad rōnem naturalē.vt.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tut.⁊.c.ſcđo requiris.in fi.de ap.no.gl.in.c.ꝯſuetudo.j.di.Sed diſcurrēda ꝑ legū ⁊ canonū ſimilia ⁊ iuſtitiā naturalē hoc ꝑs ꝯ̄ria.vt.ſ.dicta prorogatio nō ſit extendenda ad ſuperindictū centū florenoꝝ aperte mōſtrabitur.⁊ p̄mo de hoc iudicio meo eſt quaſi tex.in.c.cū olim.de re iu.vbi aperte ꝯcludit̄ † ꝙ diſpoſitio principis ſimpliciter facta cōtra ſuā ꝑcedentē determinationē ſeu interlocutoriam nō tʒ ex defectu voluntatis:qꝛ nō preſumit̄ princeps velle venire ꝯ ſuā ꝑcedentem interlocutoriā alio nō expreſſo.⁊ per illū tex.dicit notanter Bar.in.l.qđ iuſſit.ff.de re iudi.in fi.ꝙ ſi eodē iudicio ſuper eodē facto appareant due ſentētie interlocutorie ꝯ̄rie:nec appareat ꝙ iudex tulerit ſcđam animam reuocādi primā non vr̄ prima reuocata:qꝛ primā eſſe latam dʒ liquere iudici.l.hoc aūt.§.j.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.ſicut videm⁹ in ſimili ꝙ quis non vr̄ renuntiare iuri qđ ignorat.l.mater.ff.de inof.teſt.nec miles vr̄ exheredare filium quā ignorat habere.vt.C.de teſta.mil.l.ſicut certi.⁊ in iudice ordinario ꝓpter multiplicitatē factoꝝ p̄ſumit Bart.ignorantiā ſicut in.d.c.cū olim preſumit̄ ignorantia in principe.ita ⁊ fortius dicendū eſt in caſu nr̄o.nam cū primo fuiſſet data ꝑ florentinos certa lex ⁊ certa meta ſeu vita illi ſuperindicto.vt.l.finiret in fine quatuor annoꝝ nō eſt veriſimile ꝙ illa reformatione ſeu gñali ordinatione ſuꝑ reditibus aſſignandis mōti voluerint ꝯprehendere illud ſuperindictū qđ iam habuerat prius per ipſam cōitatem certam vitā ⁊ terminū:qꝛ nō p̄ſumendū in dubio ꝙ dicta cōitas voluerit venire cōtra ſuam determinationē prius factā.⁊ ita intollerabiliter ⁊ aſſidue vexare ſuos ſubditos onerib⁹ extraordinarijs iā diu vexatos ⁊ guerris duris afflictos:cū boni principis ſit fauore ſuos ſubditos adiuuare.⁊ intereſt ipſi⁹ habere ſub ſe locupletes ſubiectos.vt in aut.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§.cogitatio.⁊ maxime ꝑ hoc dicēdū in caſu nr̄o in quo diſpoſitio ⁊ ordinatio cōitatis:pōt hr̄e locū ⁊ vim ſuā abſq̄ illo ſuperindicto.ar.in.c.j.de iureiur.li.vj.⁊ qꝛ hec † onera extraordīaria ſunt odioſa ⁊ ſine magna cā ⁊ expreſſo principis ꝯſenſu nō ſunt exigenda.vt.d.l.vna.C.de ſuperindi.⁊ in aut.item nulla cōitas.C.de ſac.ſan.ecc.⁊ per Io.an.in.c.ij.de immu.ec.Scđo principaliter induco caſum not.in.c.dilecti.de dona.vbi habet̄ ꝙ ſi poſt multas donatiōes annectit̄ ī fine clauſula oneroſa lʒ gñalis:nō tñ refertur ad illā donationē q̄ erat magis libera ⁊ habebat ſuā determinationē ſpecialē.Et ꝑ illum tex.dicit Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nūc aūt videndum.ver.item excipe ꝙ clauſula oneroſa in fine poſita nō refert̄ ad diſpoſitionē habentē ſuā ſpālem determinationē:⁊ idem voluit Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.j.Et facit notanter qđ ipſe no.in.l.pretor ait.ff.vi bo.rap.vbi dicit ꝙ ea que exorbitant a iure cōi non intelligunt̄ repetita.in.l.poſtea gñaliter cōdicta.Sed in caſu noſtro illud ſuperindictū fuit aſſignatū mōti cū certa determinatione ſcʒ vt duraret per quatuor annos tm̄:ergo gñalis prouiſio poſtea facta nō dʒ extendi ad illud ſuperindictū habens determinationē ⁊ certā vitā ex diſpoſitione cōicatis.ſed ad alia aſſignamenta facta monti q̄ nō erant ita ꝑuilegiata nec habebant determinationē ita limitatā maxime:qꝛ in odioſis fienda eſt ſtricta interꝑtatio.Tertio ad idē notabiliter facit.l.paulo callimacho.j.de leg.iij.vbi habetur ꝙ ſi multa legata fuerūt vni facta in teſtō quorū aliq̄ fuerūt ſub conditiōe.alia vo pure.⁊ in codicillis poſtmodū teſtator dicto legatario fecit legata ⁊ adiecit vt illis deberet eſſe contentus.Illa diſpoſitio gñalis facta in codicillis refert̄ ſolum ad legata q̄ erat vniformis ⁊ de p̄ſenti debita nō aūt ad illa q̄ debebant̄ in caſu mortis heredis.⁊ hoc ex magna eq̄tate.⁊ de illo tex.fecit magnū feſtū Bar.in.l.fideicōmiſſa.§.ſi quis ita.

§.ſi quis ita.ff.e.ti.ꝛ voluit extẽdere ad oĩa legata facta ſub conditione que nõ erãt vniformia cũ alijs. Ita notãter ꝛ ſingulr̃ põt dici ad ꝓpoſitũ ꝙ reformatio nũc gñaliter facta dʒ extẽdi ad aſſignamẽta q̃ vigebant de mẽſe Decembris q̃ erant vniformia.nõ aũt ad dictũ ſuperindictum centũ florenorũ qḋ habebat certã metã:ꝛ cõditionẽ ſeu determinationẽ. Quarto ad corroborationeʒ p̃dictoꝝ facit: qꝛ dicta ꝓuiſio nouiter facta diſponit prorogando aſſignamẽta que tũc ꝛ prius vigebant ꝑ intereſſe montis:ſed cũ dictũ ſupindictum fuiſſet caſu ꝛ ad tẽpus aſſignatũ ꝑ intereſſe mõtis nõ põt dici ſimplr̃ monti aſſignatuʒ vt ſic veniat ſub gñali diſpoſitiõe facta ſuper aſſignamẽtis prorogandis.ad hoc notãter induco.l.queſitum.in prin.§.fin.ꝛ.l. ſi ita legatũ.ff. de leg.ij.vbi probaꝛ ꝙ ea que caſualiter adſunt abeſſe videnꝛ. Quidaʒ eñi ibi legauit ea que caſu ibi fuerũt nõ videnꝛ legata.ad idẽ.l.gñali.§.
4 vxori.ff.de vſufru.leg.vbi tex.no.dicit † ꝙ legato vſufructu domoꝝ ꝛ eorũ que ſunt in domibus illis excepto argẽto nõ veniũt ea q̃ erãt cõparata mercis cauſa que finguntꝛ nõ eſſe in domo cũ nõ fuiſſent deſtinata vt eſſent in domo ſed accidẽter fuerint ibi collocata. Ecce ergo ꝙ etiã exceptio facta a legato non firmat legatũ in alijs q̃ nõ ſunt eiuſdẽ nature cũ reliquis cõtẽtis ſub diſpoſitione generali.ad idẽ.l.ſeio.§.medico.ff.de annu.lega.ita dicẽdo in ꝓpoſito ex predictis ꝛ multis alijs ſimilib⁹ que allegari poſſent que breuitatis cauſa omitto cũ predicta ſatis abũde ſufficiãt. Cõcludo iudicio meliori ſemp ſaluo dictã ꝓuiſionem nouiter factã non extẽdẽdã ad ſuperindictũ dictoꝝ cẽtum florenorũ preſertim cũ tẽpore ꝓuiſionis iam illud ſuperindictũ eſſet extinctum nec debet iudici fictio de qua dixi in principio per iura ſuperius allegata. Ex predictis ſatis pʒ rñſio ad iura ꝛ rõnes ſuprainductas ꝑ contraria parte.deficit enim in caſu noſtro principis voluntas vt colligitꝛ ex predictis. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxi.

1 Iuriſperiti non ſolent allegare iura cum petuntur cõſilia per iudices cauſarum.

2 Captus ſi extitit ꝓpter repreſalias indictas in odiũ tui ſi ſim coactus ſatiſfacere:poſſum contra te agere ꝛ repetere.

Saluatoris noſtri eiuſq; pijſſime matris virginis itemerate p̃ſidio humiliter iuocato.

¶ In q̃ſtiõe q̃ ad preſens vertitꝛ inter Iacobũ olīʒ Thomei bãcherij actorem ex vna.ꝛ Mattheũ olim ſimonis heredẽ quõdam.d. Matthee ex alia parte ſuper luitione quorũdam librorum vt ex actis cauſe late colligitꝛ. Succincta ꝛ leui ꝯcluſione vtar cũ hoc ſit conſiliũ deciſiuum.ꝛ nõ ad vnius partis petitionẽ editũ ſecutus ĩ par
1 te dñm Io.and.in.c.ſicut.de re iudi. dicẽtẽ † ꝙ iuriſperiti non ſolent allegare iura cũ petanꝛ cõſilia per iudices cauſaruʒ ſecus ſi petanꝛ per partes. Dico ergo ꝙ in deciſione hui⁹.q.partes dñi poteſtatis eſſe debẽt in cõdẽnãdo ipm̃ Mattheũ tanq̃ heredẽ dicte dñe Matthee ad reluitionẽ librorũ pignori ſubnexoꝝ per quẽdã Ioannem de Florẽtia arbitrũ ſeu calculatorẽ aſſumptũ ꝑ parte dicte dñe Matthee duʒ ageret in humanis.ꝛ dictos libros ſic redẽptos cõſignãdo dicto Iacobo actori. In predictã ſniam me mouit principaliter qm̃ a principio dato dubio in rationũ calculo legitime per dictas partes fuerunt aſſumpti calculatores rõnũ.vt probaꝛ in.l.ſi reſiduũ.ff.de diſtract.pign.ꝛ.l. arbitro.ꝛ ibi per Bar.ff.qui ſatiſd.cog.ꝛ.l.hac edictali.C.de ſe.nup.ꝛ l.j.ff.de vent.inſpi.ꝛ.c.fraternitatis.de frigi.ꝛ malefi.ꝛ.c.ꝓpoſuiſti.de proba. Et de his petitis in arte ſua etiã per iudicẽ aſſumendis plene per Bar.ĩ proe.ff.de veteris.ĩ ver.itẽ nota hic ꝙ ille qui periti ſunt ꝛc. in.l.ij.in.ſi.C.de reſcin.ven.preterea iſtis ſic aſſumptis licite datur aliqd remuneratiõis gratia qḋ honorariũ appellaꝛ.vt.l.j.ff.ſi mẽſor fal.mo.dixe.ꝛ etiã licite petĩt ſiue ſit ſalariũ eis a principio taxatũ ſiue id qḋ conſueuerint in hoc operas locare.de quo per Barto.in.l.j.§.ludi quoq;.ff.de var.ꝛ extraod.cog.vbi tex.facit mẽtionẽ de iſtis calculatoribus.ad idẽ.l.excepto.§.loca.ꝛ debet iſtis prouideri per partes quarũ negotiũ gerũt ſicut dicitꝛ in delegatis ꝛ aſſeſſoribus.vt in.c.ſtatutũ §.inſuper.ꝛ.§.aſſeſſores.de reſcri.lib.vj. Cum ergo ex facto dicte domine Matthee ſeu ipſius procuratoris ad hoc habẽtis mãdatũ ꝯtigerit iſta ſubpignoratio libroꝝ ꝛ in odiũ ipſius dñe Matthee ſeu ei⁹ heredis nõ ſatiſfaciẽtis de ſalario cõuẽto vel conſuetudo dicto Ioanni in calculatorẽ pro ſua parte aſſumpto ex qua quidẽ pignoratione dictus Iacob⁹ ſine aliqua ſua culpa incurrit dãnũ:qꝛ caret cõmoditate librorum.ergo potuit agere cõtra dictã dominã Mattheã ſeu eius heredem vt dictos libros reuelet ꝛ eum indẽnẽ conſeruet etiã p̃ſuppoſito quod male fecerit dictus Ioãnes in ſupponẽdo libros pignori. hoc aperte videꝛ probari per id qḋ legitur ꝛ no.in.l.nam ꝛ ſeruus.ꝛ ibi per Bar.ff.de neg.geſt.vbi probaꝛ qḋ ſi paſſus ſum etiam iniuſte aliqḋ dãnum ꝓpter factũ tuum poſſum agere cõtra te ad ſatiſfactionẽ dãni ad idẽ.l.licet.in ſi.ff.nau.cau.ſta.ꝛ.l.ſi nõ.§.cũ autem.ff.de is qui deie.vel ef.ꝛ.l.ſi merces.§.culpa.ff.locati.vbi ſunt tex.optimi.ĩ materia noſtra. ꝛ qui cauſam damni dãt dãnũ dediſſe videnꝛ.vt in.c.ſi.de iniu.ꝛ damda.facit qḋ no.in.c.ſicut dignũ.de homi. Et ꝑ hec iura dixit notanter
2 Bar.in tractatu repreſaliarũ.xſi.decimo.† ꝙ ſi capt⁹ fui ꝓpter repreſalias indictas in odiũ tui ꝛ coactus ſuʒ ſatiſfacere poſſunt agere contra te repetere qḋ propter factũ tuum ꝛ tui odiũ aſtrictus fui ſoluere.ꝛ idem firmauit Bar.in.d.l.nã ꝛ ſeruius. Idem tangit.in.l.ij.in fin.ff.de xbo.ob.ad idẽ facit qḋ idẽ Bar.no.in tractatu d tyrãno.ꝛ.l.creditor.ff.d ſolu.vbi dicit qḋ ſi debitor iniuria creditoris fuit coactus debituʒ ſoluere per tyrãnum cõſequitꝛ liberationẽ ſaltẽ in effectu.idem voluit in ſiti.in.l.cotẽ ferro.§.qui maximos.ff.de publi.vbi firmet qḋ ſi emẽs pedagiũ a ciuitate paſſus eſt maximũ dãnum propter guerrã quã ciuitas alteri intulit vel ipſi fuit illata poteſt agere cõtra ciuitatẽ ad intereſſe: qꝛ ex facto ſeu odio ipſius dãnum paſſus eſt. Ita dicẽdũ punctualiter in ꝓpoſito cũ ipſius facto dñe Matthee aſſumẽtis illũ Ioãnem in ſuũ calculatorẽ hoc dãnum carentie librorũ incurrerit dict⁹ Iacobus qḋ põt agere ꝯtra heredẽ ipſius dñe Matthee ad ſatiſfactionẽ dãni:ꝛ ſic ad reluitionẽ dictoꝝ libroꝝ.ꝛ facit qḋ no.doc.in.c.calumniam.de penis.non obſtat predicte cõcluſioni ſi dicaꝛ quod dicta dña Matthea erat vſufructuaria ꝛ ſic ſumptus litis debebãt pertinere ad heredẽ qui erat ꝓprietarius. Ad hoc enim rñderi põt multipliciter ꝛ primo qḋ ipſa.d.Matthea tenebatur dicto Ioanni ex contractu ſuo noĩe geſto qḋ patet ex eo qꝛ cõſtituit procuratorẽ etiã ad eligẽdum calculatores rationũ ꝛ promiſit ſub hypotheca ꝛ obligatiõe oĩm bonorum ſuoꝝ habere ratũ ꝛ gratũ quicqd dictus ꝓcurator in dicta cauſa ꝛ in depẽdẽtibus ab ea fecerit ꝛ ſic etiã poſt renũtiationẽ vſuſfructus remãſit dicta dña Matthea obligata dicto Ioãni electo per ſuũ ꝓcuratorẽ ad ꝓuidendũ ſibi de labore ſuo. Ad hoc bonus tex.cũ materia ſua.in.l.ꝓcurator.ꝛ qḋ legitꝛ ꝛ no.in.l.poſt mortẽ.§.tutor.ff.qñ ex factu. Preterea dicta dña Matthea pugnabat pro iure ſuo cõſequẽdo ꝛ ſic ſuis ſumptibus debebat militare. Itẽ qꝛ modica impẽſa etiã facta in re in qua eſt conſtitutus vſuſfructus pertinet ad vſufructuarium ꝛ nõ ad ꝓprietariũ.vt.l.hacten⁹.ꝛ.l.ſi pendẽtes.ff.de vſufru. Preterea ꝛ tertio quod teneatur ad ſumptus vl̃ nõ curãdũ nõ eſt in caſu noſtro. ſatis eñi eſt qḋ ex electiõe ſua ſeu ſui procuratoris dictus Iacobus incurrerit dãnum imputandum eſt enim ſibi ſaltem ꝙ elegit argu.l.cum mãdato.in ſi.ff.de procu. Et ex predictis patet reſponſio ad id qḋ opponitur per alterã partẽ qḋ dicta dña Matthea erat mortua tempore quo dicti calculatores retulerũt.nam vt p̃dixi ſatis eſt qḋ hoc damnum cõtigerit ex electione ſua:ꝛ ſic ex facto ſuo.eſt enim in hoc initiũ cõſiderandum.debebat eñi dicta domina Matthea poſt ſuam renuntiationẽ vel ipſius heres poſt eius mortẽ illicito ꝓuidere vt nullũ dãnũ potuiſſet cõtingere dicto Iacobo ex electiõe ſua ꝛ ꝯcordare dictũ calculatorẽ.nã ſibi erat ſatiſfaciẽdũ pro labore ſuo cũ pro eo nõ remanſit quin negotium habuit effectũ.ad hoc qḋ legitur ꝛ no.in.l.j.§.diu⁹ ſeuerus.ff.de var.ꝛ extraordina.cog.melius in.l.ſed addes.§.cum quidam.ff.loca.illud quoq; abſoluti iuris eſt qḋ obligata cauſata in perſonam defuncti tranſit in heredẽ.vt.l.veteris.C.de cõtrahẽ.ꝛ commit.ſtipu. Ultimo non ob.ſi dicaꝛ ꝙ libri nõ ſunt dicti Iacobi qꝛ hoc falſum.nam cum contraxiſſet ſocietatem cum Adordo ꝛ ꝑ illum gerebat negocia ſocietatis libri ſocietatis erant communes vnde ſoci⁹ põt agere cõtra ſocium actione pro ſocio ad editionem librorum vt.l.quedam primo reſponſo.ff.de eden.vnde quilibet ſociorũ pro ſua cõmoditate poteſt agere inſolidũ maxime quia cũ dict⁹ Iacobus exerceret negotiationem per Adordum ſolum videtur eum conſtituiſſe inſtitorem ſuum.vnde obligatur ex actibus per illuʒ geſtis iuxta plene nota.per Bar.in.l.eadem.ff.de duobus reis ꝛ ſibi mãdaſſet vt libros conficeret iuxta ea que leguntur ꝛ no.in.d.l.quedam.maxime per Barto. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã Ioannes de ſenis heres ex teſtõ Angeli de ſenis cõceſſit dedit ꝛ cõſignauit dñe Nicole filie dicti Angeli vnũ fundũ Titianũ poſſeſſuʒ per dictũ Angelum idẽ dñe Nicole relictũ in dicto teſtõ ꝓmittẽs Ioãnes eidẽ dñe Nicole ꝛ heredibus ſuis tanq̃ heres predictus ꝛ noĩe ſuo ꝓprio dictũ fundũ ſemꝑ defendere ꝛ diſbrigare ab oĩ perſona ꝛc. Et pro p̃dictis obſeruandis obligauit ſe dictus Ioãnes ſuoſq; heredes ꝛ bona preſentia ꝛ futura ꝓut de p̃dictis latius ꝛ clare pʒ publico documẽto manu publici notarij. Poſt hec dictus Ioannes vendidit quedam bona ſua ꝛ inter cetera vẽdidit quidã Titio de ſenis domũ quãdã ꝛ demũ ꝑ ſuis exceſſibus fuit publice bãnitus ꝛ rebellis fact⁹ ꝛ oĩa eius bona fuerũt publicata. Nuperrime vero mota fuit q̃ſtio cõtra dictã dñam Nicolã ſuꝑ dicto fundo eidẽ ꝑ dictũ Angelũ eius genitorẽ relicto ꝑ quẽdã Caiũ de ſenis: que dicta Nicola ſtatim mota ſibi lite denũtiauit ꝛ ſignificauit dictã litẽ ſibi motã dicto Ioãni vt veniret ꝛ cõpareret ꝑ ſe vel ꝑ alium ad defendendũ eam ꝛ dictũ fundũ ꝛ dicta lite ſibi mota ꝑ dictũ Caiũ qui Ioãnes in predictis ſemper fuit ꝯtumax. Tandẽ dict⁹ Caius cõtra dictã dñam Nicolã in dicta cauſa ſentẽtiã ꝑ ſe reportauit:ꝛ fuit dicto Caio dict⁹ fundus adiudicatus detinendus in cauſam pignoris pro debito per eum petito. Nunc autem euicto dicto fundo ſupradicta domina Nicola facta legitima diſcuſſione contra dictum Ioannẽ ꝛ bona ſua que vacãtia nõ reperiunꝛ agit ſimiliter hypothecaria contra heredẽ dicti Titij emptoris dicti Ioãnis pro relaxatione dicte domus eideʒ obligate ꝛ hypothecate vigore ſupradicte obligationis ſi

bi facte ꝑ dictum Joannem modo predicto qui quidem heres contra
petitionē dicte domine Nicole excipit quod dicta domina Nicola in
ꝑdictis non eſt audiēda cum ipſe tenuerit ⁊ poſſederit dictam domū
per ſe ⁊ ꝑ dictum T. tium olim patrem eius titulo ꝑdicto emptionis
per tempus decem annorū ⁊ ſatis vltra ⁊ ſic dictā domū ꝑſcripſit ⁊ ſu
per ea moleſtari non poteſt vigore cuiuſdam ſtatuti ſenēſis cuiꝰ qdeꝫ
tenor talis eſſe dignoſcitur videlꝫ. Et quicūqꝫ poſſederit rem aliquaꝫ
debitoris ſui vel alterius perſone titulo iuſto ꝑ decē annos ſine cōtra
dictione vel moleſtia dicti ſui debitoris vel cuius res fuerit illam pre
ſcribant: ⁊ de ea in perpetuū moleſtari non poſſit non obſtāte aliquo
capitulo conſtituti. Modo queritur quid iuris.

Conſilium.xxij.

1 Hypothecaria preſcribitur per tertium legitimo titulo, ſpatio de
cem annorum.
2 Preſcriptio non currit impedito agere de iure.
3 Preſcriptio cum bona fide partim eſt inducta in fauorem poſſidētis
bona fide, ⁊ partim in odium negligentis ius ſuum proſequi.

Saluatoris noſtri eiuſqꝫ piiſ
ſime genitricis inuocato preſidio. Uidetur primo dictum
heredē ſe poſſe tueri vigore dicti ſtatuti cū illaꝫ domū poſ
ſederit iuſto titulo ſine contradictione alicuius perſone ꝑ decēnium
⁊ vltra, ergo non poteſt aliquo modo ꝑ aliquē moleſtari vt ſtatuto ca
netur. ⁊ cum verba ſtatuti clara ſint alia interpretatione non egēt. l. il
le aut ille. ff. de leg. iij. ⁊ l. nō aliter. eo. tit. ⁊ de reg. iur. c. ij. de verb. ſig. c.
fi. nec dubitari pōt de validitate ſtatuti, maxime in hac ciuitate Sena
rum q̄ exercet iura principis. vt in. l. omnes populi. ⁊ qđ not. maxime
ꝑ Bar. prope finem ſue repetitionis de iuſti. ⁊ iure. ⁊ ꝑ eūdē in. l. infa
mem. ff. de publi. iudi. in fin. ſui apparatus. Preterea ēt dicto ſtatuto
1 oīno ceſſante videtur dictus heres tutus de iure cōi. † nā hypothe
caria ꝑſcribitur per tertium legitimo titulo ſpatio decem annorū. vt
ꝓbat in. l. j. ⁊. ij. C. ſi aduer. cred. no. in. l. cū acutiſſimi. C. de ꝑſcrip. xxx.
an. in gl. ij. Iſte xo hꝯs hoc caſu ꝑſumit q2 nō ꝑſumit qs habere ſcien
tiam hypothece alteriꝰ cū cōſiſtat in facto vt in regula ꝑſumit. de reg.
iur. li. vj. ⁊ l. error facti. ff. de iur. ⁊ fact. igno. ⁊ l. cū qs. C. e. ⁊ ꝙ ꝑſumēda
ſit bona fides not. in. c. ſanctorū. ⁊ c. fi. de ꝑſcrip. not. per Bar. in. l. Cel
ſus. ff. de vſuc. ⁊ l. j. §. j. de iti. actuqꝫ priua. ſatis em̄ ē allegare bonā fidē
q2 cū ꝯſiſtat in aīo ꝓbari non pōt. vt not. gl. inſti. de act. §. alie.
Sed his nō obſtantibus q̄ iudicio meo vere nō obſtāt contrariam
ſn̄iam puto veriorē. Moueor ꝑmo rōne iudicio meo inconuincibili.
2 † impedito de iure agere non currit ꝑſcriptio. vt. l. j. in fine. C. de anna.
excep. ⁊ in. l. in rebus. ff. de iur. dot. in quibꝰ ptꝫ ꝙ nec filiofamilias in
aductitijs nec mulieri in rebus dotalibus ꝯſtante mr̄imonio ⁊ durāte
patria poteſtate non currit ꝑſcriptio, q2 de iure agere non poſſunt, ſꝫ
ꝑſcriptio currit a die qua actionē mouere pn̄t. ad idē. c. q2 diuerſitatē.
de ꝯceſ. ꝑben. ꝑſertim qn̄ impedimentū ꝯtingit anq̄ꝫ eſſet inchoata ꝑ
ſcriptio iuxta theoricam Bar. in. l. ſenatꝰ. ff. de offi. ꝑſid. Sed certū eſt,
ꝙ in caſu noſtro dicta Nicola ſemper vſqꝫ ad hodiernum diem nō ha
buit de iure facultatem agēdi, q2 anq̄ꝫ res euincatur non poteſt qs age
re, licet dicatur ꝙ res ſit aliena. vt in. l. qui rem. ⁊ l. ſi poſt. C. de euic. er
3 go hactenus ꝑſcriptio non habuit locū ꝯ eam. Preterea † preſcriptio
cum bona fide partim eſt inducta in fauorem poſſidētis bona fide, et
partim in odium negligētis ius ſuum ꝓſequi. xvj. q. iij. preſcriptionū.
facit qđ not. Bar. in. l. j. ff. de vſuca. ⁊ Dy. in regula poſſeſſor. de reg. iu.
lib. vj. ⁊ Bar. in. l. nemo poteſt. ff. de leg. j. Cum aūt in caſu noſtro non
poſſit dicta dn̄a Nicola notari de aliqua negligentia cū prius ſcꝫ an̄
euictionem non potuit de iure ſuo experiri ergo deficit fundamētum
ſuper quo fundata eſt ꝑſcriptio merito nō debuit currere. facit qđ in
fi. legi. ⁊ no. maxime per Bar. in. l. j. ff. qđ vi aut clā. qs em̄ eam incuſa
re poterit cur nō egerit hypothecaria cū ſi voluiſſet agere nō potui
ſet vt ſupra ꝓbatum eſt. Clariſſimū ergo eſt ꝙ iuris cōis ꝑſcriptio ſibi
nō habet obſtare maxime cū tex. in. d. l. j. C. ſi aduer. cre. ponderet ⁊ fun
det ſe ſuꝑ diuturno ſilentio creditoris hypothecariā intētantis. ⁊ ſic
reſpicit illum qui potuit ꝓclamare ⁊ negligētia ſiluit q̄ verba adapta
ri nō pn̄t ad eum qui ꝓclamare non potuit. nō em̄ pōt dici ſilere q nō
pōt loqui. eius em̄ ꝓprie eſt ſilere qui loqui pōt. ſicut in fi. dicit lex ꝙ
eius eſt nolle qui poteſt velle. vt eius. ff. de reg. iur. ⁊ ille đr inteſtatus,
qui potuit condere teſtamētū. vt. l. j. ff. de ſuis ⁊ legi. ⁊ ꝙ cōtra credito
rem habētē hypothecariā iuſta cā impeditū nō currat ꝑſcriptio. ē ca
ſus ſm̄ verū intellectū in. l. cū poſtulaſſeꝫ. §. fi. ff. de dam. infe. ⁊ no. gloſ.
in. d. l. j. C. ſi aduer. cre. Idem dico ad diſpoſitionē ſtatutariā. ꝙ ſtatutū
debet reduci q̄tū fieri pōt ad terminos iuris cōis. vt. l. ij. C. de noxa. et
c. cum dilectus. de conſue. no. Inn. in. c. cauſam. de preſcrip. ⁊ Bar. in. l.
oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ſicut ergo ꝑſcriptio a iure inducta nō cur
rit cōtra nō valentem agere. vt. ꝯ. dixi. ita dicendum in preſcriptiōe ſta
tutaria ꝑſertim, q2 ſtatutū ſimplr̄ induxit ꝑſcriptionē. vt ius cōmune
gn̄aliter diſponit ꝙ nō valēti agere nō currit ꝑſcriptio. vnde non eſt
preſumēdum ꝙ ſtatuētes voluerint in hoc corrigere ius cōe per ſtatu
tum generale. vt. l. ſi quando. ⁊ ꝙ ibi no. C. de inof. te. itē nec ꝑſumēduꝫ
eſt ꝙ voluerit ſine culpa ⁊ delicto alterius tollere ſibi ius ꝙ faceret ſi
cōtra nō valentē agere curreret ꝑſcriptio qđ non eſt dicendū: quia nō
debemus preſumere iniquitatē ⁊ iniuſtitiam in lege principis vel po
puli ad hoc qđ no. gl. in. l. quoties. C. de preci. ipe. offe. ⁊ l. ij. §. ſi qs a pri
cipe. ff. ne qd in loc. publi. ⁊ in. c. ſuper eo. de offi. deleg. nā lex debet eē
iuſta rōnabilis ⁊ honeſta. iiij. diſt. erit aūt lex. ⁊ C. de lega. l. leges. facit
qđ no. Bar. i. l. oēs populi. ꝑalleg. Item ſtatutū recipit interpretatio
nem reſtrictā qn̄ aliter intelligendo quis incurreret dānum ſine culpa.
vt. l. ij. C. de noxa. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ plene per Bart.
in. d. l. oēs populi. ⁊ l. nō dubiū. C. de legi. ſed in caſu noſtro dicte dn̄e
Nicole cōtingeret dānum ſi dictū ſtatutū deberet ita ruditer intelligi:
vt curreret preſcriptio impedito a lege agere. ꝑterea ſtatutū loquēs in
terminis iuris recipit limitationes ⁊ exceptiones iuris. vt. c. cū dile
ctus. ⁊ c. ad audiētiā. de cle. nō reſiden. d. l. ij. de noxa. ergo intelligēdū
prout iura dant legem ꝑſcriptioni. Rurſus ſi bene ſtatuti verba pon
derētur hoc qđ dixi ſonare videnī. ꝓuidet enim cum quis poſſedit de
cem annorū ſpatio ſine cōtradictione vel moleſtia ſui debitoris vel al
terius ⁊c. ⁊ ſic in caſu noſtro is cuius erat res vel habebat hypothe
chariam poterat ꝯtradicere ſeu poſſidentē moleſtare: ſꝫ in caſu noſtro
non poterat dicta dn̄a Nicola cōtradicere rōne predicta. ergo ſtatutū
non habet locum ꝯtra eam ꝓut ſupra dixit in diſpoſitione iuris cōis.
Ex his oībus clare ꝯcludit ꝙ nec preſcriptio ſtatutaria nec iuris cōis
habet locū ꝯ dictā dominā Nicolā cū a tēpore euictiōis dicti fundi q̄
incepit poſſe agere: ⁊ per ꝯſequēs incepit ꝑſcriptio currere non ſit de
cēnium elapſum. Qđ aūt dn̄e Nicole hypothecaria circa dictam do
mū cōpetat aperte colligit ex ꝓmiſſiōe facta per dn̄m Joannē q etiā
noīe proprio ꝓmiſit de euictiōe dicti fundi ſub hypotheca oīm bono
rum ſuorꝫ inter q̄ erat domus Titio vendita que tranſire debet cum
onere hypothece in emptorem etiā ſi ſciente creditore ⁊ tacente fuerit
vēdita. vt. l. ſicut. §. nō vr̄. ff. quibꝰ mo. pig. vl' hypothe. ſol. ⁊ c. ex literis.
de pig. ꝑſertim cū ex diſpoſitiōe legali dictus Joānes heres eſſet obli
gatus de euictiōe maxime cum legatū fuerit factū filie de quo plene le
gitur ⁊ no. in. l. ſi domus. §. de euictiōe. ff. de leg. j. Qđ autē cōtra dictū
Joānē nō poſſit agere hypothecaria cū dictꝰ Joānes ſit tāq̄ꝫ rebellis
abſens nec reperit aliqd poſſidere clare patet ex his q̄ leguntur ⁊ no
tantur per gl. ⁊ Bart. in aut. hoc ſi debitor. C. de pignoribus. Et hec
ſufficiant. Nicolaus Abbas.

Conſilium.xxiij.

1 Uſufructuario datur interdictum vt non poſſit vtifrui ſi fuit de
iectus.
2 Petēs reſtitutionē duo debet ꝓbare: ſcꝫ poſſeſſionem deiectionem.

In cauſa que ad ꝑſens verti
tur īter, dn̄m Antoniū rectorē eccleſie ſancti Andree acto
reꝫ noīe dicte eccl'ie ex parte vna: ⁊ abbatiſſam ⁊ moniales
monaſterij ſancte Clare Seneñ. ex altera in eo ⁊ ſuꝑ eo ꝙ dictus dn̄s
Antonius petijt ſe reduci ⁊ reponi noīe ſue eccleſie in ꝑſtinū ſtatū per
cipiēdi annuatim penſionē ſex florenorū ⁊ trium libraruꝫ tam a dictis
abbatiſſa ⁊ cōuentu q̄ꝫ a quolibet alio detinente poſſeſſionē de qua in
libello ⁊ dictā abbatiſſam ⁊ cōuētū ſibi cōdēnari ad ſolutionem dicte
penſionis ſubtractis certis tꝑibus de quibus i libello. Duo ſunt bre
uiſſime ad clarā huius cauſe deciſionē examināda. Primū nunqd
dictꝰ dn̄s Antoniꝰ potuerit poſſeſſoriū in hac cā intentare. Scđm
ꝑſuppoſito ſine veritatis ꝑiudicio qđ potuerit an ꝓbauerit intētionē
ſuā. ita ꝙ pro eo ſm̄ formā petitionis ſue ſit ſn̄ia ferēda. Ad primū
videt ꝙ inepte egerit q2 in iſtis ꝑſonalibus obligationibus nō eſt da
re petitoriū: ſꝫ agit ꝯ ꝑſonā vt faciat id ad qđ ſe obligauit. inſti. de act.
in prin. ergo nec poſſeſſoriū: q2 poſſeſſorium đr reſpectu petitorij. ⁊ vbi
nō cōpetit primum nec ſm̄. vt no. Cyn. in. l. ſi certis annis. C. de pact. ⁊
Bar. in. l. fi. ff. quorꝫ bo. Si ergo inepte egit ſn̄ia eſt ꝯ eū ferēda. vt in. c.
examinata. de iud. ⁊ l. j. ff. ſi men. fal. mo. di. Sed his nō ob. in ꝯtriuꝫ
ſe hꝫ veritas. ⁊ pro hac parte adduco caſum expreſſuꝫ ⁊ rotūdū in ter
minis nr̄is in. c. querelā. de elec. vbi ꝓ pēſione ſubtracta q̄ debebat oc
caſiōe vnius eccleſie alteri eccleſie fuit actū poſſeſſorio. Nec ob. ꝯtrium
ſupra formatū. ꝓcedere em̄ pōt in obligatiōibus mere ꝑſonalibus: ſed
i caſu nr̄o debet penſio nō reſpectu obligatiōis ꝑſonalis ſed occaſione
rei. ſ. poſſeſ. de qua in libello fit mentio quo caſu cōpetit poſſeſſorium
ſicut competeret pro ipa re. d. c. querelā. idē eſſet ſi habeo obligatā ꝑſo
nam ad aliquid annuatim dandum ꝓpter ius ꝙ habeo in perſonā. vt
q2 eſt meus vaſallus vel aſcriptitius. vt no. Bar. in. d. l. fi. Et qđ in caſu
nr̄o competat poſſeſſoriū exꝑſſe firmat Jo. and. in. c. ꝑuenit. de cenſi. ⁊
Inn. in. d. c. querelā. ⁊ eſt mens Cy. in. d. l. ſi certis annis. nā videmus ī
1 fi. † ꝙ vſufructuario dat interdictū ſi fuit deiectꝰ vt nō poſſit vtifrui.
l. iij. §. vnde vi. §. īterdictū. ff. de vi ⁊ vi. ar. ⁊ tamē vſuſfructꝰ debet ꝑſo
ne occaſione rei. ff. de vſufructu. l. j. Idem videmꝰ in interdictis de iti.
actuqꝫ pri. ⁊ de interdicto de aqua quoti. ⁊ eſti. vt. ff. de iti. actuqꝫ pri
ua. l. j. ⁊ de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. in quibus ptꝫ ꝙ ꝓ iſtis ſeruitutibus q̄
debent a re ꝑſone agi pōt poſſeſſorio. facit optime qđ no. gl. in. c. nullꝰ.
ſcđo. ij. q. ij. ⁊ hec ꝓ primo. Ad ſcđm an dictus dn̄s Antonius ꝓba
uerit ſibi neceſſario incūbētia ad obtinēdā reſtitutionē in priſtinū ⁊c.
Uidetur

2 Videtur primo ꝙ nō.† q2 duo dꝫ ꝓbare petēs reſtitutionē:poſſeſſio-
nem.ſ.⁊ deiectionē.altero deficiēte ceſſat poſſeſſorium.vt.c.cōſultatiōi
bus.de offi.dele.⁊.c.olim.j.⁊.ij.de reſti.ſpo.licet dictus do.Ant.non
ꝓbauit poſſeſſionē:q2 in iſtis corporalibus nō acquiriꝛ quaſi poſſeſſio
ſine ſnīa ⁊ p̄ſentia dñi.vt.l.ij.⁊ qd̄ ibi no.per doc.C.de ſerui.not.Inno.
in.c.bone.ij.de poſtu.prela.⁊ in.c.cōquerente.ff.de off.ord.⁊.c.ij.de i in
tegrum reſti.⁊ multis alijs locis p Bar.in.d.l.j.ff.de iti.actuq̄ priua.
Sed in caſu noſtro nō fuit ꝓbatū ꝙ rector ſancti Andree perceperit
penſionē occaſiōe dicte poſſeſſionis ſciētibus abbatiſſa ⁊ monialibus
ergo non acquiſiuit quaſi poſſeſſionem pēſionis:nec ſufficit ꝙ is q ha
bebat poſſeſſionē cōductā a monialibus ſoluerit:q2 nō potuit colon⁹
preiudicare dño ignorāti ſoluēdo penſionē alteri maxime cum ſemper
ſoluerit penſionē dictis monialibus vt legitur ⁊ no.in.l.q̄uis.§.j.ff.de
acquirē.poſ.Item ꝓbauit deiectionē maxime violētam que requiriꝛ
in hoc.vt.d.l.j.ff.de vi ⁊ vi.ar.Sꝫ ꝓfecto ꝯ̄ria pars preualet in caſu no
ſtro.nam primo dictus Ant.clare ꝓbauit poſſeſſionē percipiendo di
ctā penſionem cū probauerit eam percepiſſe ſciētibus ⁊ qd̄ plus eſt ex
preſſe diſponentibus abbatiſſa ⁊ monialibus dicti monaſterij q̄ eum
cōſtituiſſent ſyndicū ad dictā poſſeſſionē locādā expreſſe mādauerūt
economo vt locaret cū onere ſoluēdi dictā penſionē que debeꝛ rectori
ſeu eccl̄ie ſancti Andree.⁊ ꝓbatur ꝙ per illū cui dicta poſſeſſio fuit ſic
locata ex tunc dicta pēſio rectori ſancti Andree ꝓ tēpore exiſtenti plu
rimis annis fuit ſoluta.Quinimo fuit expreſſe probatum quod etiaꝫ
anteq̄ dicta poſſeſſio perueniſſet ad manus dictarū monialiū fuit pro
ea ab antiquioribus poſſeſſoribus pēſio predicta ſoluta eccleſie.Item
ꝓbaꝛ ꝙ fuit trāſlata in dictas moniales cū onere ſoluēdi penſionem.
vnde longe magis q̄ ſibi neceſſario incūberet ꝓbauit.d.Ant.cū vni-
ca ſolutio ſuffeciſſet ad probādā iſtā quaſi poſſeſſionē:q2 tale quid nō
ſolet de gratia concedi.vt legitur ⁊ no.in.c.cum eccleſia ſutrina.de cau
ſa poſ.⁊ proprie.per Inn.in.c.bone.de poſtu.prela.⁊ per Bar.i.d.l.j.de
iti.actuq̄ priua.facit optime.c.cū de beneficio.de p̄b.lib.vj. Probatur
etiā predicta deiectio.q2 eo ipſo ꝙ moniales noluerunt ſoluere ſpolia
uerunt dictam eccleſiā ſancti Andee iſta quaſi poſſeſſione.nam aliter
ſpoliatio interuenire nō poteſt.vnde ſatis eſt ꝓbare in iſtis quaſi poſ-
ſeſſionem:q2 ipſo facto probaꝛ ſpoliatio ꝙ denegaꝛ ſolutio.vt probaꝛ
in.c.ſuborta.de re iudi.⁊ ibi hoc no.Inn.in prin.ad idē in.c.querelam.
prealleg.vbi de vtroq̄ dubio eſt caſus rotūdus decidens queſtionem
iſtam.facit qd̄ no.Bar.in.l.pri⁹.ff.de no.ope.nū.doc.in.c.mādatuꝫ.de
reſcrip.¶ Ex quibus oībus concludo ꝙ dictus vicarius ſubdelega-
tus in hac parte apoſtolic⁹ debet reſtituere dictū dñm Antonium no
mine eccleſie ſue ad ſtatum priſtinū percipiēdū annuatim dictam pen
ſionem quinq̄ florenoꝝ ⁊ triū librarū ſenenſiū occaſione dicte poſſeſ-
ſionis ſeu poſſeſſionū in libello cōtentarū.ac condēnare ſyndicū dicti
monaſterij ⁊ ip̄m monaſterium dicto dño Antonio predicto nomie ec
cleſie ad ſolutionem penſionis ſubtracte ꝓ temporibus retractis qui-
bus ſoluere indebite denegarunt de quibus in libello dicti dñi Anto
nij.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxiiij.

1 Pacta inita cum principe ſeu ab habentibus principis autorita-
tem habent vim legum.

2 Vſurarum reſtitutio per ſuſpectum fieri non debet.

Illud de iure queritur an inſpectis primis ⁊ ſecūdis pactis ⁊ cōuētionibus initis in
ter cōe Seneñ.ex vna parte:⁊ Laurentiū toſcanū Medio
laneñ.ex alia valeat dictus Raynerius per ſe vſuras debētibus recipe
re reſtituere abſq̄ eo ꝙ deponat annuatim depoſitario per cōe eligē-
do prout in primis capitulis continebatur octingentos florenos ⁊c.
¶ Scdo preſuppoſito ꝙ per ſe reſtituere valeat an poſſet ꝯuenire cō-
creditoribus ipſarū vſurarū ꝓ minori quātitate.vt ſic conſequaꝛ abſo
lutionē ſuper toto debito.¶ Saluatoris p prius poſtulato ſuffragio
nunc primū dubium attingēdo ꝙ dictus Raynerius per ſe reſtituere
valeat.q2 pacta nouiſſima attēdēda ſunt ⁊ nō priora.vt.l.pacta nouiſ-
ſima.C.de pac.Sed in vltimis pactis ſimpl'r dictū fuit vt dictus Ray
nerius reſtituat quinq̄ milia florenorū intra certa tp̄a.nec fuit adiectū
vt de eis fieret depoſitum ergo ipſe reſtituere habebit.Scdm ad ideꝫ
facit:q2 in nouis pactis fuit exp̄ſſe cōuentum vt cōi non liceat in ali-
quo cōueniri quouis queſito colore.ergo nō eſt aliqd intrinſecū ſubin
telligenduꝫ per qd̄ in aliqua parte obuieꝛ dictis capitulis.facit.l.ſi ita
ſtipulatus fuero.§.plane.al's chryſogonus.de verb.oblig.¶ Sed his
nō obſtātibus cōtrariā ſnīam exiſtimo veriorē Moueor principaliter
q2 cum in pactis antiqs multa dicerenꝛ.Primo vt fieret reſtitutio vl
tra quinq̄ milia florenoꝝ.Scdo vt dicta reſtitutio fieret primo ciuib⁹
ſcdo comitatiuis ⁊c.Tertio dicebaꝛ vt pecunia reſtituenda per dictū
Raynerių deponereꝛ ⁊ redderetur debētibus habere per ciuē eligēdū
a cōi.Quarto ꝙ incerta darētur domini ſapiētie ⁊c.In pactis vero no
uiſſimis quo ad materiā noſtrā vnū dūtaxat fuit expreſſum cū limita
tione vt ſcꝫ dictus Raynerius reſtitueret qnq̄ milia florenoꝝ niſi refir
mareꝛ in exercitio p̄ſtādi quo caſu adueniēte obligabaꝛ dictus Ray-
nerius ad reſtituendū totam ſummā.ſ.octo miliū florenoꝝ de reliquis
vero contētis in primis capitulis quo predictis contēt⁹.ſcdo omnino
ſunt cōnexa nihil dꝛ in ipſis ſecūdis:q2 nō eſt veroſil'e ꝙ ab illis pror-
ſus fuerit receſſum.Cū hodie nō fiat nouatio obligatiōis niſi expreſſe
hoc fuit dictū.vt.l.ſi.C.de noua.not.plene Bar.in.l.j.§.ij.de preto.ſti-
pu.In ſcdis vero capl'is nō fuit dictū ꝙ illa facerent animo nouandi.
Nec ob.ſi dicatur ꝙ vbi tacite fit nouatio ſubueniꝛ per viam exceptio
nis.vt no.glo.in.d.l.ſi.⁊ Bar.in gl.in.l.ij.ff.eo.q2 illud verū vbi poteſt
apparere ꝙ tacite fuerit nouatio facta.Sꝫ in caſu noſtro nō pōt com
prehendi niſi reſpectu quātitatis:q2 ſolū vt predixi dictus Rayneri⁹
obligauit ſe ad reſtituendū quinq̄ milia florenoꝝ reſiduū vero ſi inq̄-
tū refirmareꝛ i ſuo exercitio p̄ſtādi.⁊ ſic tacite fuit facta nouatio reſpe
ctu q̄titatis cum ſm priora pacta tenebiꝛ ſimpliciter ad totā q̄titatē
ſimpliciter ⁊ abſolute non expectata noua reformatione.In alijs vero
nō poteſt dici ꝙ tacite fuerit receſſum cū ex nulla parte pactoruꝫ hoc
poſſit ꝯprehēdi.nā in ſecūdis pactis nō diciꝛ cui debeat reſtitutio fie-
ri ergo dꝫ intelligi de depoſitario eligēdi per cōe prout in primis capi
tulis dicebaꝛ cū perſona extranea nō debet intelligi i ſtipulatiōe.d.§.
chryſogonus.Et verba dubia ⁊ generalia debēt intelligi ſm p̄ceden-
tia.l.ſi ſeruus pluriū.ff.de leg.j.⁊.l.qui filiabus.e.ti.⁊.c.inter dilectos.
de fide.inſtru.Et ſi diceremus cōtrariū ſequereꝛ abſurdū:q2 in ſecun-
dis capitulis nō fuit ꝓuiſum quid fiendū de incertis:nec prerogatiua
ciuium ad comitatiuos ⁊ alios forenſes ꝓut in primis capitulis dice
batur nō enim eſt preſumendum ꝙ magnifici dñi ⁊ alij ciues qui pacta
ſecunda fecerūt voluerint preiudicare domui ſapiētie ⁊ ſuper incertis
nihil diſponere vel ꝓprijs ciuibus tollere priuilegiū prelationis.Nec
enim oīa argumētū locupletiſſimū preſtāt ꝙ nō intēdebāt nec expreſ-
ſe nec tacite recedere a priore obligatiōe niſi quatenus fuit expreſſum
in ſecunda.hoc etiā expreſſe videꝛ ꝓbari.in.l.qui vſumfructū.ff.de verb.
ob.vbi patet ꝙ in dubio nō preſumiꝛ facta nouatio qn̄ plus contine-
tur in prima obligatiōe q̄ in ſecūda ꝙ expreſſe firmat Bar.in.d.l.j.§.ij.
1 de preto ſtipu.¶ † Scdo principal'r quia pacta inita cū principe ſeu
habētib⁹ a principe autoritatē vt eſt hec cōmunitas Senarū habent
vim legū.vt legiꝛ ⁊ no.in.l.ceſar.ff.de publi.⁊.l.penul.C.de don.inter
virum ⁊ vxo.ſed lex.poſterior recipit limitationē ſm precedentē vt i.l.
ſed ⁊ poſteriores.ff.de legi.⁊ notanter ꝓbatur in ſimili in.l.ſciendū.ff.
qui ſatiſda.cog.iūcta auꝛ.offeraꝛ.C.de litis cōte.cā intelligendo prout
no.gloſſ.⁊ Bar.in.d.l.ſciēdū nam licet lex nouiſſima.ſ.auꝛ.offeratur.
ſimpliciter dicat reum teneri ad cautionē preſtandā de iudicio ſiſti ſup
pletur tñ ⁊ determinaꝛ per legem antiquā.ſ.ſi nō poſſideat immobi-
lia prout diciꝛ in.d.l.ſciēdū.de hoc etiā per Bart.in extrauaganti ad
reprimēdū.in verbo nō obſtātibus.Ita dicendum in ꝓpoſito cum in
pactis ſcdm ſimpliciter dicaꝛ de reſtitutione quinq̄ miliū florenorū
fienda:⁊ non dicaꝛ p quē:⁊ quid de incertis de quibus primo ſit fiēda
reſtitutio debuit ſuppleri ⁊ determinari per antiqua capitula:⁊ ꝓfe-
cto cōtrarium ſentire iniquitatem maximā ſapit:p̄ſertim cum ſcda cō
uentio interceſſerit dūtaxat reſpectu qualitatis minuēde:⁊ non reſpe
ctu modi reſtituendi.Cum dictus Raynerius ſit oīno ſuſpectus circa
reſtitutionē fiēdam:quia cum nō reſtituat ꝓprias vſuras nō eſt veroſi-
2 mile ꝙ integre ⁊ fideliter reſtituat alienas.ar.xlvij.diſt.§.neceſſe.† Et
reſtitutio vſurarū interim nō debet fieri per ſuſpectū.vt in.c.cū ſit ni-
mis.de iude.⁊ qd̄ ibi no.Hoſt.per Joā.an.in.c.ij.de teſta.lib.vj.vnde
nō eſt veroſimile ꝙ p ſcda pacta generalis fuerit ſibi data poteſtas re-
ſtituendi per ſe.nam inſpicimus in obſcuris ꝙ eſt veroſimili⁹ vt in re-
gula inſpicimus.de reg.iur.lib.vj.Et in generali non venit ꝙ quis in
ſpecie non fuiſſet veroſimiliter conceſſurus.vt in.c.ſi.de offi.vica.li.vj.
⁊ in conuentionibus ſententia voluntatis potius ꝙ verba ſpectantur
vt in.l.in cōuētionibus.ff.de ver.ſigni.Et per hoc patet ſolutio ad ſe
cundū dubium:cū enim reſtitutio ſingulariter creditoribus fienda nō
ſpectet ad dictū Raynerium:ſed ad depoſitarium eligēdū per cōmune.
Fruſtra querimus an poſſit cōuenire cū ipſis creditoribus ſuper mi
nori q̄titate.Sed preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod ſpectet
ſpecialis reſtitutio ad dictū Raynerium an poſſit p̄dicto mō cōueni
re credo firmiter ꝙ nō:quia licet quis dicat ſatiſfacere alicui qualiter
cūq̄ eius volūtatis etiā ſine ſolutiōe ſatiſfiat:vt.l.ſi rē.§.oēs.ff.de pig.
ac.verbum reſtituere ad qd̄ Raynerius ſe obligauit ſapit integram re
ſtitutionem:cum reſtitutio eſt priſtinū ſtatum repoſitio.ij.q.iij.in ſi.l.
j.C.de ſen.paſ.⁊ alibi dicitur ꝙ verbo reſtitutiōis oīs vtilitas actoris
cōtinet.vt.l.cū pretor.ff.de verb.ſigni.nō enim reſtitueret quinq̄ mi
lia florenorū ſi poſſet cōuenire de duobus milib⁹:⁊ maxime hec verba
ſunt ſic capienda in caſu noſtro ꝓpter ſubiectā materiā cum hec reſti
tutio ſuccedat loco reſtitutiōis mādate per zenonē defunctū que inte
graliter debet fieri vt anima eius liberetur a peccato.de vſur.cum tu.⁊
in regula peccatū de regu.iur.lib.vj.Quinimo propter hanc ſuſpicio
nē ꝙ integre fieret talis reſtitutio ꝓpter occultas cōuētiones dicitur
qd̄ prouidētia ſuperioris debet talis reſtitutio integre fieri.d.c.cū ſit.
de iudeis.⁊ per Jo.an.in.d.c.ij.de teſta.lib.vj.Nec ob.ſi dicaꝛ credito
res poſſe ius ſuū remittere:quia dico ꝙ nō preſumiꝛ ſponte facere cū
nemo preſumaꝛ iactare ſuū ⁊ remittere alteri vſurario maxime a quo
nullū receperit:ſeruitiū:ſed potius daret pauperibus Nec autē remiſ
ſio non ſpōtanea non liberat habētem reſtituere ſicut dicimus de ipo

qui primo ſoluit vſuras,vt in.c.debitores.⁊ qđ ibi no.de iureiu.Et p̄ſertim hoc p̄cedit qñ qs teneť reſtituere ex perſona alteri⁹.nā ſeruanda eſt integraliter diſpoſitio teſtatoris ſine aliqua diminutione.l.nulli.⁊.l.ſi quis ad declinādā.C.de epiſc.⁊ cle.Nō ob.ꝯtriū in precedēti formatū.qꝛ procedit in pacto penitus primo cōtrario vt ibi not.⁊ ꝙ non eſt in caſu noſtro reſpectu quātitatis.vt.ſ.dixi.Conclude ergo ꝙ ſpecialis diſtributio vſurarum nō pertinet ad Rayneriū ſed ad depoſitarium eligendū per cōe.⁊ preſuppoſito ⁊ non conceſſo ꝙ ad eum pertineret teneť integre reſtituere quantitatem p̄miſſam in capl'is cōtineť. Et hec ſufficiant. Nico.abbas.

Conſilium.xxv.

1 ☞ Judicium qđ pluriū ſnīa cōfirmať firmus ⁊ ſtabilis eſt.

2 Cōuent⁹ ſeu congregatio vel collegiū de iure ciuili poteſt a principio conſiſtere in tribus,de iure canonico in duobus.

3 Scrutiniū qñ fit ſecrete non pōt quis in ſeipſum conſentire.

4 Electio ad hoc vt valeat opꝫ de neceſſitate ꝙ eligatur qs a maiori parte habentiuꝫ ius eligendi habito reſpectu ad totā congregationem.

5 Conſtitutio ꝯfirmata per ſuperiorē an poſſit reuocari ſine illi⁹ ꝯſenſu.

Saluatoris Jeſu xp̄i eiuſqꝫ piiſſime matris inuocato p̄ſidio.Qm̄ de infraſcriptis dubijs ad bonorū virorū ſatiſfaciēdū ꝯſciētijs,qꝛ nec p̄ iudiciorū anfractus diſcurrere habent.Jdeo ſuccincta ⁊ leui deciſione vti ingenij mei parcitas patieť illa perſtringam argumētatione ad quamlibet partiuꝫ miſſa.Et primo illud q̄rit,ſi in aliquo monaſterio ſiue prioratu ſubiecto cū oīb⁹ ſuis iurib⁹ ⁊ mēbris abbati gñalis ordīis mōtis Oliueti nō fuit hactenus fortaſſe ex cā prior per dictuꝫ abbatē generalem deputat⁹ valeat dict⁹ abbas qñcūqꝫ ſibi videbiť priorē ibidem conſtituere quemadmodū libere cōſtituit in alijs monaſterijs et prioratibus eidem monaſterio ſubiectis.Ad hoc primū dubiū arbitror in parte affirmatiua inclinādū ꝙ ſic.Quinimo videť prima fronte eū ad hoc ex iuris diſpoſitione obnoxium fore:nā ex quo preſupponitur ꝙ eſt monaſterium ſeu prioratus.ergo dꝫ habere monachos ſi fieri pōt.vt in.c.inter quatuor.de relig.do.⁊.c.relatū.ne cle.vel mo.Ex quo pōt ibi monachorū cōgregatio dꝫ ibidē prior inſtitui qui loco et perſonis preſit.vt in cle.j.de ſup.neg.p̄la.Quinimo vltra diſponiť vt ſolus prior nō mereť in prioratu,ſed teneť abbas deputare ad minus vnum ſocium ſui ordinis.Et ſi reditus prioratus nō ſufficiāt duob⁹,tunc dꝫ alteri prioratui vel principali monaſterio per habentē p̄tātez vniri prioratus ⁊ ſeruitio in diuinis debet deputari clericus ſecularis vt eſt tex.in cle.ne in agro.§.ad hoc.de ſtatu mo.nec obſt.ꝙ poſt ſubiectionem factam de decimis prioratus ordinis mōtis Oliueti nō fuerit ibidem deputatus prior,qꝛ in iſtis cōcernentibus honeſtatē ⁊ cultum diuinum nō dꝫ inſpici quid factū fuit,ſed quid fieri debuit.vt in.c.cum cauſam.⁊.c.cū in magiſtrū.de elec.facit de vita ⁊ honeſt.cle.c.cū decorem domus dei.Jtem video ꝙ etiam in grangijs monaſterij,vbi ſunt ſola oratoria pōt abbas p̄ limito mittere aliquos monachos et ibidē cōſtituere priorē iuxta no.in.c.fi.de cēſi.nā ⁊ cura toti⁹ monaſterij ⁊ locorū eideꝫ ſubiectorū p̄tinet ad abbatē.vt in.c.nulla.xviij.q.ij.⁊.c.cū ad monaſterium.ver.tales.de ſta.reg.⁊ quiſqꝫ ſuperior pōt id agere per qđ augeť cultus diuinus ⁊ decor eccleſie iuxta not.in.c.cū acceſſiſſet.de conſti.Et hoc eſt indubitatū ſi talis prioratus de quo queritur habet bona per ſe diſtincta bonis monaſterij.Sed ſi illius bona pertineant ad monaſteriuꝫ principale puta qꝛ ſunt de menſa.Dico ꝙ licet tunc abbas non poſſit compelli ad ponendum ibi rectorē ſpecialem.iuxta id qđ legi.⁊ no.in cle.frequens.de excep.p̄la.pōt tñ ſi vult.quia ex hoc nulli fit preiudicium ſi augmentatur cult⁹ diuinus ⁊ bona loci melius diſponunť.ar.eorū que not.in.d.c.cū acceſſiſſet.Et ex his infertur ad ſecūdū dubiū ⁊ tertiū.An prior ibidē cōſtituēd⁹ vna cū vno vel duobus monachis in eodem prioratu per abbatē deputando ſeu deputandis debeat habere vocē in electione gñalis abbatis quaten⁹ verbis cōſtitutionis ordinis qua caueť vt prior cuiuſqꝫ monaſterij dicti ordinis.⁊ vnus vel duo monachi dicti monaſterij habeant vocē in electione abbatis gñalis.Et p̄fecto videť mihi in oēm caſum dicēdū ꝙ ſic.Aut eñ bona talis prioratus non ſunt ſeparata a bonis maioris monaſterij,⁊ tūc de iure cōi tales debeant habere vocem in electione abbatis.iuxta not.per Jnn.⁊ Jo.and.in.c.fi.de relig.do.debet dicta conſtitutio ordinis admittens prioreꝫ ⁊ vnū vel duos monachos inferioris monaſterij intelligi large vt etiam talē priorē ⁊ eius monachos includat.qꝛ ſtatutū dꝫ trahi ad ius cōe q̄ntū fieri pōt.vt in.c.dilectus.de cōſue.⁊.l.ij.C.de noxa.Jnn.in.c.cū cauſa.de preſcrip.⁊ Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.p̄ſertim vbi verba patiunť vt cōtingit in caſu noſtro.nam verū eſt dicere hunc priorem eſſe lꝫ ad nutuū abbatis remouibilis.vt in cle.⁊ ſi principali.de reſcrip.⁊ cle.j.de ſup.neg.p̄lato.⁊.c.cū ſingula.de preb.lib.vj.cū ſimi.Jteꝫ ⁊ monachi deſtinati ad taleꝫ prioratū p̄ abbatē veri poſſunt dici monachi illius monaſterij,lꝫ ſint per abbatem remouibiles.tex.eſt nota.in.c.de priuil.lib.vj.in fi.§.aut bona talis priorat⁹ ſunt oīno ſeparata a bonis maioris monaſterij.⁊ quo ad adminiſtrationē ⁊ quo ad vtilitatē ⁊ vſum.⁊ idem eſt dicēdum qꝛ intereſt cuiuſqꝫ prioratus cōcurrere ad electionem generalis abbatis ſub cui⁹ regimine gubernatur:⁊ ſuper hoc intereſſe fuit fundata cōſtitutio admittens priorē ⁊ vnum vel duos monachos cuiuſqꝫ monaſterij dicti ordinis ad electionē abbatis.vnde lꝫ de iure cōi ſit dubiū an monachi talis priorat⁹ habētis bona diſtincta debeāt habere vocē in electione abbatis gñalis.iuxta no.in.d.c.fi.de relig.do.attamē cū cōſtitutio hoc caſu gñaliter ⁊ clare loquať de quolibet monaſterio debēt tales admitti maxime cū priorat⁹ iſti nō habeāt electionē p̄prij prioris:ſed deputanť in quolibet monaſterio ad nutū abbatis:nec debet in caſu noſtro fieri ſtricta ⁊ amara interpretatio cū nō ſit res odio-

1 ſa imo fauorabilis.† qꝛ firmius ⁊ ſtabilius eſt iudiciū qđ plurium ſententia cōfirmať.vt in.c.prudentiā.ver.illa quippe.ff.de offi.deleg.⁊ preſertim in electione.vt in.c.obeūtibus.lxiij.diſt.Ad quartū dubium quid ſi cōtingat ꝙ aliquo prioratu non ſint niſi duo vel tres monachi vna cū priore an vn⁹ vel duo ex dictis monachis poſſint venire ad electionē abbatis gñalis.Dubiū facit qꝛ ſm verba cōſtitutionis monachi predicti priorat⁹ ſunt aſſumendi ad actū electiōis per cōuētū ipſi⁹ priorat⁹:ſed in tali prioratu debent aſſumi per cōuentū cum non ſint ibidē niſi ipſi duo vel vnus cū priore.ergo nō videnť tales admittēdi.Sed hac cōſideratione nō obſtāte cōtrarium puto de iure tenenduꝫ.

2 †Et primo dico ꝙ cōuētus ſeu congregatio vel collegiū poteſt p̄ncipio cōſiſtere in tribus.l.neratius.ff.de regu.iur.De iure canonico videtur ꝙ poſſit cōſiſtere in duobus.vt in.c.j.de elec.no.gloſ.in.c.j.x.q.i.de quo tamē pleni⁹ dicenduꝫ.vt no.in.d.c.j.de elec.Jtē collegium ſeu virtus ⁊ potētia collegij ſeu capitularis poteſt ꝯſiſtere ī vno ſolo alijs deficientibus.vt legiť ⁊ no.in.c.gratum.de poſtula.⁊ in.l.ſicut.qđ cuiuſqꝫ vni.⁊.lxv.diſt.c.fi.His p̄miſſis dico ꝙ multipharie poteſt remediū in hoc adhiberi.Et primo ſi ſunt tres in cōgregatiōe poſſunt eligere vnū qui erit electus a duobus.poſtmodū poſſunt eligere reliquū qui etiā poterit eligi a duobus qꝛ licet primo tertius fuerit deputat⁹ vt eſſet vnus de electoribus nō per hoc p̄dit vocē ⁊ ius intereſſendi ⁊ promouēdi facta prioratus:qꝛ hoc nullibi caueť cum per illā deputationē nō remoueať a cōgregatiōe cū non deſignat per hoc eſſe monachus monaſterij:nec iſte actus ē incōpaſſibilis cū p̄mo nā ⁊ officiales habent nihilominus vocē in capitulo monaſterij.arg.in.c.edoceri.de reſcrip.c.fi.de preben.li.vj.Secund⁹ modus eſt vt palam ⁊ in aperto tractēt de mittēdis aliquibus ad electionē gñalis abbatis:⁊ tunc deputatus per aliū poterit cōſentire cū a ſe non oriať ſed vocať a facto vt ipſe pro bono monaſterij ꝯſentit:⁊ ſic cōcurrit in hac electione tot⁹ cōuētus:⁊ hoc poterit fieri etiā ſi ſunt duo tm̄ in ꝯgregatiōe:nec hoc caſu teneñť hāc deputationē facere p̄ ſcrutiniū occultū etiā ſi in cōſtitutione hoc caueať quia nō de facto talis forme poſſibilis cū vnus nō poſſit votū alterius in ſecreto ſcrutari.⁊ ideo ꝯſtitutio vēdicat ſibi locum in tali prioratu quo ad formā ſcrutinij ſecreti:qꝛ lex nō aſtringit vbi de facto ſeruari non pōt.iij.diſt.erit autē lex.⁊.l.fin.ff.que ſen.ſine appel.reſcin.⁊.l.ita aūt.ff.de admini.tuto.Hic notanter dixit Jo.an.ſuper regula in toto.de reg.iur.li.vj.in mercu.ꝙ ſi in eccleſia collegiata nō ſunt niſi duo poſſunt illi p̄cedere ad electionē ſine forma ſcrutinij.nec perdunt electionē p̄pter defectū forme.c.quia p̄pter de electi.quā ſeruare non poſſunt p̄pter paucitateꝫ numeri ſed potius reſeruatur eis electio ⁊ remittit illa forma dicit etiā ꝙ vn⁹ poterit eligere reliquū palā:⁊ ille electus poterit cōſentire:⁊ diceť electus a toto conuētu:qꝛ licet vox electi non computetur in numero qñ p̄ceditur per formam ſcrutinij priuati.vt in.c.cumana.⁊ qđ ibi nota.de elec.ꝙ ſic debet intelligi.ſecus aūt eſt qñ procedit p̄ viā ſcrutinij manifeſti.vt legitur

3 ⁊ no.in.c.cū iure.eo.ti.Ratio diuerſitatis eſt:† quia cum ſcrutinium ſit ſecreto nō pōt quis in ſeipm̄ cōſentire.qꝛ cum tunc ignoret an alij in euꝫ cōſenſerint repelleret iſte tanq̄ ambitioſus ſi ſeipm̄ eligeret cū nemo debeat ſeipm̄ eligere ⁊ a ſe principiū oriri.ſed debet vocari ſicut Aaron.vt in.c.qualiter ⁊ qđ de elec.ſed qñ ſcrutiniū fit palā ⁊ videt ſe eligi ⁊ deputari per alios.tūc pōt cōſentire ſeu electiōi:qꝛ vocatur tūc a ſocijs.nec poteſt dici ambitioſus.⁊ conſentiendo auget numerum ⁊ eſt iſte tex.no.in.c.cū in iure ⁊ ibi per Jo.an.Tertio dico ꝙ ſi in cōgregatiōe ſint duo vel vn⁹ dūtaxat cum priore ꝙ oēs poſſunt collegialiter diſponere vt vadant ſimul ad electionē interim eccleſia non careat debito diuinorū cultu.Nec ob.ſi dicať ꝙ iſti nō ſint electi per cōuētum vt dicit in cōſtitutione:qꝛ dico ꝙ nō ſolū deputantur per conuētum imo ipſi ſunt cōuētus diſponēdo vt oēs vadant ſatis conuentus hoc diſpoſuit.nam ⁊ corpus poteſt diſponere de ſingulis.ſic capitulū poteſt cōſentire vt capelle iuueniāť ſingulis eorū prebēdis.vt in cle.c.expoſuiſti.de preben.facit qđ no.Jnn.in.c.cū nō ignores.e.ti.⁊ in.c.irrefragabili.§.exceſſus de offi.ord.Preterea ius eligendi nō dať priori ⁊ duobus monachis attēta forma:ſed attēta ſubſtātia ⁊ effectu vt quilibet prioratus habeat in electiōe abbatis priorē ſuum ⁊ vnuꝫ vel duos monachos tm̄ attēto effectu ſatiſfactū eſſet mēti ꝯſtitutionis diſpoſuit enim cōſtitutio vt monachi aſſumerētur per cōuentū ne aliqui p̄pria autoritate venirēt vel vt nō aſſumerētur ad libitū prioris vt ſic oīs cōgregatio honoraret ⁊ cōueniret in electiōe abbatis gñalis.Sꝫ in caſu noſtro qñ duo vel vnus dūtaxat eſt in prioratu vltra priorē ſi illi collegialiter hoc prius in aperto diſponūt:iō vadūt propria autoritate ſibi nec ſibi prior aſſumit ad libitū.ſed ipſi vel ipſe hoc facit exercendo ⁊ promouendo

ꝛ ꝓmouendo iura collegij qͦ penes eos vel vnū ſolū eſt laicoꝝ defe-
ctu.vt.ſ.dixi debet em̄ attēdi mens cōſtitutiōis:ꝛ ipſius ratio non au
tē verba.vt in.c.intelligētia.de verb.ſign.ꝛ.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.
4 de leg.ij.Et hec de quarto dubio.¶Circa quintū dico † ꝙ ad hoc vt
electio valeat opꝫ de neceſſitate qͦ eligat quis a maioꝛi parte habētiū
ius eligēdi habito reſpectu ad totā cōgregationē:vnde non ſufficeret
maioꝛ pars cōparatiōe minoꝛis partis ſed debet eſſe maioꝛ pars to-
tius cōgregatiōis.tex.eſt no.in.c.eccleſia.el.j.de elec.ꝛ electus nō pōt
cōputari in numero cū ꝓcedit ꝑ ſcrutiniū priuatū.vt.ſ.dixi.ſecus ſi
procederet palā oībus audiētibus vt predixi.Dico etiā qͦ vbi de ne-
ceſſitate non eſſet ſeruāda foꝛma.c.qꝛ ꝓpter.de elec.poſſent electoꝛes
cōuenire a pꝛincipio vt ille ſit electus in quem conueniret maioꝛ pars
partiū cōparatiōe minoꝛū.qꝛ propter pꝛimū cōſenſum ꝛ cōuētionem
oēs vident cōſentire ſicut plerūqꝫ obſeruāt cardinales in electione pa-
pe.vt no.doc.in.c.licet.de elec.ꝛ eſt glo.oꝛdi.in.c.ſocij.e.tit.lib.vj.ꝛ ibi
bonus tex.cū gl.ad hanc materiā.Et hoc in pꝛactica poſſet obſeruari
in eligendis electoꝛibꝰ:qꝛ in eis deputādis non eſt in dubio ſeruanda
foꝛma.c.quia ꝓpter.quia illud capitulum ꝓcedit in electione pꝛelati.
¶Ad vltimū dubiū de modo.ſ.tenendo in ꝯſtitutiōe cōcedēda vt nō
habeat obligare ꝯuenientes ad pactū niſi cōtēptoꝛes dico ꝙ ſatis eſt
ꝙ maioꝛ pars cōgregationis conſentiat.iuxta id qͦ legit ꝛ not.in.c.j.
de his q̄ fi.a maio.par.cap.ꝛ ꝙ cōſtitutio talis fundet ſuꝑ contemptu
reſpectu culpe:ſed reſpectu pene ſuꝑ qualibet trāſgreſſione culpoſa vt
puta ſi dicat ſic.Quicūqꝫ ſic fecerit puniat tali pena.Et ſi ꝯuenerit ex
cōtēptu illaqueat ꝛ inuolat etiā culpa ꝛ pena.ꝛ puta quod vbi conſti
tutio talis eſſet facta a collegio ꝛ cōfirmata per papā poterit collegiū
illā modificare dūmodo ſit tale qd ſuꝑ quo ipſum collegiū ſeu maioꝛ
pars potuiſſet illud ſtatuere ſine papa.c.cum acceſſiſſent.de cōſti.not.
5 Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iu.in illa.q.† an cōſtitutio cōfirmata
per ſuperioꝛē poſſit reuocari ſine illius cōſenſu.ꝛ diſtinguit,qͦ aut eſt
talis populus ſeu cōgregatio q̄ poterat ſtatutū facere ſine ſuperioꝛis
autoꝛitate:ꝛ tūc eadē ratione poterit reuocare:ꝛ per cōſequēs foꝛtius
modificare ad dictū.c.cū acceſſiſſent.ꝛ.c.cū.m.de ꝯſti.Aut nō poterat
ſtatuere ſine ſuperioꝛis autoꝛitate:ꝛ tūc aut vult ſtatutū tollere aliter
ſtatuēdo.Aut vult ſimpliciter tollere:ꝛ ad ius cōe redire Pꝛimo ca-
ſu nō poteſt niſi interueniat eadē ſolēnitas in deſtituēdo q̄ interuenit
in cōſtituendo.Scdo caſu nō pōt ſine ſuperioꝛis autoꝛitate.arg.in.l.
hac cōſultiſſima.§.ſi quis aūt.C.de teſta.vbi pꝛimū teſtm̄ tollitur per
ſecūdū minus ſolēniter factū quādo per illud ad ius cōe redditur:qꝛ
ſunt inſtituti veniētes ab inteſtato alꝭ ſecus:ad idē iura ſuperius alle
gata in pꝛimo membꝛo.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiōe que ad pͥſens verti-
tur inter clerum Coꝛtunenſem ex vna parte:ꝛ quedā monaſteria mo-
nialium oꝛdinis ſancti Benedicti in ciuitate ſeu dioceſi Coꝛtunē.ſita
ex alia in eo ꝛ ſuꝑ eo qͦ clerus petit dicta monaſteria cōpelli ad cōtri-
buendū vna cum dicto clero circa ſolutionē ꝓcuratiōis nūtioꝝ ſedis
apoſtolice ꝛ ꝓcuratiōis epo vt ratiōe viſitatiōis debite ac ad charita-
tiuum ſubſidiū pꝛomiſſum ꝛ ad alia onera quotidie clero occurrētia:
ad q̄ oīa dicit per clerū ſeu ipſos ſyndicos ꝛ officiales dicta monaſte-
ria teneri tā ex iuris depoſitione q̄ vigoꝛe cuiuſdā cōſtitutionis epa-
lis.In ꝯtrium vero pꝛo parte monaſterioꝝ allegat ius cōe qͦ videtur
ab oneribus loca religioſa eximere.item cōſuetudo tanti tempoꝛis de
cuius initio non eſt memoꝛia.

¶Conſilium.xxvj.

1 Monaſteria poſſunt viſitari per loci epm̄ ꝛ ab eo peti pꝛocuratio.
2 Eps apoſtolica autoꝛitate pōt viſitare monaſteria monialiū exempta
ꝛ immediate ſedi apoſtolice ſubiecta.
3 Monaſteria tenentur ſoluere quartam de relictis eis factis.
4 Et eximi poſſunt pꝛiuilegio vel longa conſuetudine.4.
5 Pꝛeſcriptio in quarta decimarum ꝛ moꝛtuoꝛum currit contra epm̄.

IEſu chꝛiſti redēptoꝛis ipſi
uſqꝫ pͥſſime matris pͥſidio humiliter inuocato.Videt pꝛi
mo dicta monaſteria ad pͥfata onera indiſtincte teneri.Et
pꝛimo de ꝓcuratiōe nūtioꝝ ſedis apoſtolice videt expꝛeſſe vt oēs ec-
cleſie teneātur niſi ꝑuilegio apoſtolico ſint munite:vt pꝛobat in.c.cuꝫ
inſtātia.de cēſi.ꝛ.c.ꝓcuratiōes.eo.ti.ꝛ in.c.accedētes.de pͥſcrip.ꝛ vtro-
biqꝫ diſponit ꝙ nō ob.cōſuetudo etiā lōgiſſimi tpis:qꝛ qͦ omnibus
imminet ab oībus debet compoꝛtari.vt ibi ꝛ ſpecifice religioſis etiam
exēptis cauet in cle.ij.§.ſunt ꝛ nōnulli.de cenſi.¶Circa ſcdm̄ de ꝓcu
ratione rōne viſitatiōis epo loci debita videt in.c.cū ex officij.de pꝛe-
1 ſcrip.ꝛ.c.venerabili.de cēſi.in quibꝰ patet † ꝙ monaſteria poſſunt vi-
ſitari per loci epm̄.ꝛ ab eodē peti ꝓcuratio pͥſcriptiōe non obſtante cū
ſit viſitatiōi annexa.vnde ſicut ipſa viſitatio eſt impꝛeſcriptibilis.vt in
c.cū nō liceat.de pꝛeſcri.eodē modo ꝛ ipſa pꝛocuratio viſitationi anne-
xa:qꝛ de cōnexis idē debet eſſe iudiciū vt dicit tex.in.d.c.cū ex officij.
2 Quinimo pōt † eps apoſtolica autoꝛitate viſitare monaſteria monia-
lium exēpta ꝛ immediate apoſtolice ſedi ſubiecta:vt in cle.accedētes.
de ſta.regu.ꝛ eſt ibi glo.not.in verbo alia que notāter dicit ꝙ ſiue viſi-
tet ſibi ſubiecta ſiue exēpta pōt eps petere ꝓcurationē cū illa ſit viſi-
tatiōi annexa.vt.ſ.dixi.¶Circa tertium de charitatiuo ſubſidio ſunt
opiniones nunquid de iure monaſteria ꝛ loca religioſa ad illud impē
dium teneant.nā Inno.videt ſentire in.c.j.de ſta.regu.ꝙ ab his oneri
bus ſunt exēpta quaſi ſit de lege dioceſana a qua monaſteria a iure cōi
ſunt exēpta.ꝛ hoc videt ſentire ibi poſt pꝛin.in ver.nos igit inverſ.mo
deratū auxiliū ꝛc.licet i fi.gl.ſue videat aliquātulū vacillare.Hāc opi.
tenēt Archi.ꝛ Jo.an.in.c.j.de pꝛeb.lib.vj.ſentit Paul.in cle.j.de ex-
ceſ.pͥla.tacite etiā ſentit gl.x.q.iij.in ſumma optime pꝛo hac opin.facit
multū tex.in.d.cle.j.de exceſ.pꝛela.in.§.exigēdo.maxime iūcta gloſſ.in
verbo in exigēdo.vbi innuit ꝙ etiā ab exēptis religioſis pōt exigi cha
ritatiuū ſubſidiū dūmodo eps debitū modū nō excedat.nā ibi expo-
nebat querela ꝙ eps nimiū excedebat illo ſecus ergo ſi ſeruet debituꝫ
moderamē.ꝛ hoc aliqui doc.tenuerūt.ibi tenuit etiā dn̄s zaba.poſtea
cardinalis Floꝛētinus in.c.dilectꝰ.de offic.oꝛd.ꝛ ita dixit ſe cōſuluiſſe
3 facit † qꝛ monaſteria tenent ſoluere quartā de relictis eis factis.vt in
c.requiſiſti.de teſt.ergo foꝛtius ad charitatiuū ſubſidiū cum ad ea que
charitatis rōne impendunt ſtrictiꝰ teneātur loca religioſa quod alia.
arg.in.c.recolētes.de ſta.reg.Et omniū de dioceſi intereſt vt eoꝝ eps
ſuſtentet ꝛ ad eleemoſynā neceſſitatis tēpoꝛe oēs tenent.vt legi.ꝛ no.
in.c.ſicut.xlvij.diſt.Itē facit qꝛ.c.cū apoſtolus.§.ꝓhibemus.de cenſi.
permittit indiſtincte vt a ſuis ſubditis poſſit caritatiuū ſubſidium exi
gere ergo a ꝑſonis religioſis poteſt cum ipſi ſubditi ſint epo.xviij.q.ij.
abbates.ꝛ.c.monaſteria.ꝛ.c.quāto.de offic.oꝛdi.cū ſi.Iſte ergo caſus
licet ſatis argutus pꝛo parte ipſius mihi nō eſt abſolutus pꝛo eo cum
iura ꝛ opi.varientur.¶Item dico circa quartū ꝑ clerū poſtulatum in
eo qͦ petitur vt expenſas quotidie occurrētes pͥdicta monaſteria ꝯtri
buere coguntur.nam ꝙ teneātur multū facit cle.ij.de cōſt.pꝛealle.in.§.
ſunt ꝛ nōnulli.vbi videt quaſi tex.vt extraoꝛdinaria onera clero incū-
bentia teneantur etiā religioſi exēpti dummodo ad congruam poꝛtio
nem aſtringant ꝛ nō nimiū grauent.ad idē tex.in cle.j.e.ti.ꝛ regula qͦ
omnes tangit.de reg.iur.lib.vj.In contrariū tamen facit tex.multum
no.in.d.c.quā ſit.xviij.q.ij.vbi ita diſponitur ꝓpe finem.Monaſteria
eccleſiaſticis conditionibus ſeu angarijs vel quibuſcunqꝫ ſecularibus
obſequijs nullo modo ſubiaceāt nullis canonicis iuribus deſeruiant:
ſed remotis exactionibus ac ciuitatis grauedinibus diuinū opus cuꝫ
ſumma deuotiōe animi perficiāt ex quibus verbis clare colligit mona
ſteria foꝛe exēpta ab iſtis obſequijs ad q̄ tenent eccleſie ſeculares ꝛ pō
deranda ſunt illa verba nullis canonicis iuribus deſeruiāt ꝛc.ꝛ ſi non
tenent ad ea onera q̄ iuſte ꝛ licite introducta ſunt a canonibus vt ad
cathedraticū ꝛ ſimilia ad hoc bonus text.in.c.inter cetera.x.q.iij.ꝛ qͦ
no.glo.eadē cā ꝛ qōne in ſumma.ad idē qͦ no.Inn.in.d.c.j.de ſta.reg.
pꝛope finem.in ver.nam de lege dioceſana ꝛc.vbi dicit de lege dioceſa
na eſſe quod ſingule eccleſie debeant cōferre cū epo qn̄ vadit ad papā
vel ad regē vel ad ſynodū vel qn̄ facit expēſas pꝛo aliquibus negotijs
cōibus totius dioceſis ab his oībus exempta ſunt monaſteria ſꝫ eū ꝛ
hoc dicit ſonare pͥdictū maxime.c.quā ſit palleg.Sed poſtea videt ab
hoc recedere dicēs vel dic hoc nō eſſe de lege dioceſana ſed iuriſditio-
nis nihil tū ſpecifice ꝑ hac parte inducit.Ex his oībus clare ptꝫ hunc
caſum eſſe ſatis dubiū.ſed tex.in.d.cle.ij.multum facit ꝑ hac opinione
cōtra monaſteria quē tex.nō vidit Inn.qꝛ poſt eū emanauit.Pꝛeter-
ea ꝛ vltimo ꝑ parte cleri videt facere ꝯſtitutio epalis que diſponit vt
oīa bona etiā monaſterioꝝ allibꝛētur ꝑ ſoluendis oneribus incumbē-
tibus clero pꝛo rata facultatum ꝛ conſtitutio epi habet in ſua dioceſi
vim canonis.xj.q.iij.nemo cōtēnat.ꝛ qͦ legi.ꝛ no.in.l.ij.de cōſti.li.vj.
¶Sed pͥdictis nō obſtātibus contrariū puto dicendū in caſu noſtro
cū modificationibus tū infraſcriptis.Moueoꝛ pꝛincipaliter propter
ꝯſuetudinē tāti tēpoꝛis cuius initij memoꝛia nō extitit que per dicta
monaſteria in eoꝝ fauoꝛē allegant.nā talis cōſuetudo ſeu pꝛeſcriptio
habet vim tituli.vt in.c.j.de pͥſcri.li.vj.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de
4 aqua quoti.ꝛ eſti.ꝛ.l.j.in fi.ff.de aqua plu.arcen.† nam ſicut ex ꝑuile-
gio poſſunt monaſteria ab his oneribus eximi.vt in.c.accedentibus.
de pꝛeſcrip.ꝛ.c.cum inſtātia.de cenſi.cū ſimi.ita ꝛ ꝑ tātam ꝛ tam longā
ꝯſuetudinē de cuius initio memoꝛia nō exiſtit.nec obſtant illa iura q̄
vident reprobare pͥſcriptionē lōgiſſimi tēpoꝛis.quia non loquunt de
illa de cuius initio eſt memoꝛia.nā ex curſu tāti tēpoꝛis pͥſumit cauſa
legitima vt in dictis iuribus no.pterea ſicut ꝑ cōſuetudinē tanti tem-
poꝛis poſſunt ſine aliquo alio titulo pͥſcribi iura alicuius eccleſie etiā
cenſus nulla cā apparente adeo qͦ poteſt peti cēſus ex eo qꝛ fuit ſolu
tus per tātū tēpus de cuius initio nō eſt memoꝛia ꝛ pͥſumēda eſt cauſa
ex curſu tāti tēpoꝛis.vt no.gl.in.c.nullus eps.j.q.j.ꝛ Joan.an.in.c.per
uenit de cēſi.ꝛ Bar.in.l.cū de in rem verſo.ff.de vſu.ita foꝛtius potue-
runt pͥſcribere ꝑ tantum tēpus dicta monaſteria cōtra alias eccleſias
ſeu reſiduū cleri vt ſint ab his oneribꝰ exempta.Et ad cōfirmationem
huius ſnīe adduco tex.quaſi apertū in cle.j.de cenſi.iuncta gl.in verbo
legitima vbi pꝛobat ꝙ pͥſcriptio ꝓdeſt in his oneribꝰ vitandis in his
tamē q̄ pͥſcriptibilia ſunt ſm̄ gl.ibi ꝛ ideo adiecit illā limitationē que
pͥſcriptibilia ſunt ꝛc.quia in quibuſdā dubitat an currat pꝛeſcriptio.
loquit tū tex.ibi in pꝛeſcriptione tāti tempoꝛis de cuius initio non eſt

memoria.⁊ de his de quibus dubitatur an currat p̃ſcriptio not.p Jo.
and.in.c.cũ venerabilis.de cenſi.Preterea videmus † ꝙ cõtra epm cur
rit p̃ſcriptio in quarta decimarũ ⁊ mortuorũ.vt in.c.de quarta.de pre
ſcrip.itẽ vna eccleſia p̃ſcribit decimas in parochia alteri⁹ cõtra ius cõ
mune.vt.d.c.j.de reſcrip.lib.vj.⁊.c.ad apoſtolice.de deci.fortius põt
vna eccleſia p̃ſcribere ꝯ reliquas libertatez vt ad onera cõia nõ teneat̃.
Et hec ĩdubie puto ꝓcedere reſpectu onerũ cõiũ ⁊ charitatiui ſubſidij
⁊ hoc duplici ratione.Primo q꞉ p̃ſcriptio vz cõtra onera communia.
vt.ſ.dixi.Secũda qm̃ cũ dubiũ ſit in iure an monaſteria teneantur ad
charitatiuũ ſubſidiũ ⁊ onera communia.vt.ſ.ſatis dictũ eſt.ergo re-
currendũ ⁊ ſtandũ eſt conſuetudini q̃ eſt optima legũ interpres.vt in
c.cũ dilect⁹.de conſuet.⁊.l.ſi de interpretatione.⁊.l.minime.ff.de legi.
maxime qñ eſt tantũ tempus cui⁹ initij non eſt memoria quinimo iu-
re exiſtente dubio valet preſcriptio ſeu conſuetudo in oppoſitũ eius,
qd̃ ſe habet veritas.vt eſt tex.not.in.d.c.cũ dilect⁹.Cõſuetudo eñ ha-
bet vim derogatiuã ⁊ interpretatiuã ⁊ limitatiuã.vt no.gl.inſti.d iu-
re na.gen.⁊ ciui.§.ex nõ ſcripto.Et p̃ſertiz fauore religionis eſt in hãc
partẽ inclinandũ cũ multa fauore religionis ſtatuta ſint.l.ſunt perſo-
ne.ff.de reli.⁊ ſumpt.fune.tamẽ ratione dubij cũ tanti temporis ex cu-
ius curſu preſumenda eſt aliqua cã.Cõcludẽdũ eſt in his duob⁹ in fa-
uorem monaſteriorũ dubiũ vero mai⁹ remanet in alijs duob⁹ ſcz in ꝓ
curatione legatorũ epi loci.nã vt predixi videt̃ ꝙ ſicut viſitatio nõ p̃t
preſcribi,ita nec procuratio cũ ſit annexa viſitationi vnde hec iura vi-
dent̃ impreſcriptibilia nec ſubeſt hic aliqua dubitare,⁊ ſic ceſſat virt⁹
conſuetudinis interpretatiua.Sz his ⁊ alijs nõ obſtãtib⁹ ſic arbitror
diſtinguendũ.Quod aut clerus per tm̃ tempus de cuius initio non
eſt memoria ſubijt integrã ꝓcurationem legatorũ ſeu nũtiorũ pape ⁊
dioceſis abſq₃ eo ꝙ dicta monaſteria aliq̃d ſoluerint ⁊ tunc p̃nt dicta
monaſteria ſe iuuare ex preſcriptione eam q̃dez introducẽdo nõ cõtra
epm vel legatos pape,ſed cõtra clerũ vt ipſe clerus illaz ꝓcurationez
integrã ſoluat ⁊ exhibeat qm̃ hoc caſu non preſcribitur cõtra epm vel
legatos pape quo caſu loquũtur ſuperius allega.q̃ preſcriptionem in
his dãnant.ſed contra clerũ qd̃ fieri poteſt.arg.d.cle.j.de cenſi.hoc eñ
caſu non impedit̃ viſitatio nec cõmoditas legatorũ cũ cler⁹ vigore p̃-
ſcriptionis teneat̃ ſoluere pro illis monaſterijs.⁊ hoc ſingulariter te-
nuit Joan.de lig.in.d.c.accedentes.de preſcrip.ſic not.limitando illũ
text.aut clerus non ſoluit integrã ꝓcurationem per tantũ tp̃s.⁊ ſic in
effectu inducit̃ p̃ſcriptio cõtra legatos pape ſeu dioceſanũ loci,⁊ puto
preſcriptionem valere per iura ſuperius allegata. ¶ Concludo ergo
ex oĩb⁹ p̃dictis,ꝙ dicta monaſteria poſſunt ſe tueri vigore dicte p̃ſcri
ptionis ſeu conſuetudinis cõtra charitatiuũ ſubſidiũ ⁊ alia onera ex
traordinaria clero incũbentia.In alijs vero duob⁹.ſ.ꝓcurationẽ epi ⁊
nũtiorũ pape diſtinguendũ.vt.ſ.ꝓxime dixi.Et ꝗꝗ Joã.andr.poſt
Hoſti.dicat in.c.cũ venerabilis.⁊.c.cũ apoſtolus.de cẽſi.ꝙ cõtra cha
ritatiuũ ſubſidiũ nõ currat p̃ſcriptio ſicut nec contra charitatẽ.tamen
illud intelligit̃ de clericis ſecularib⁹ qui aperto iure ad illud tenẽtur.
vt.ſ.dixi.Sed cũ in monaſterijs ſit dubiũ vt predixi ſtãdũ eſt conſue-
tudini.Et hec ſufficiant. Nico.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Dubium ſuper quo conſiliũ de

iure in p̃ſentiarũ petit̃ tale eſt.Quidã paterfa.ab inteſtato deceſſit ſu-
perſtitib⁹ ſibi filijs legitimis ⁊ naturalibus quorũ alter regulã ſancti
Aug.eremitarũ ꝓfeſſus eſt.Querit̃ an iſte ꝓfeſſus valeat ad cõmodũ
monaſterij hereditatẽ patris ꝓ ſua portione adire,⁊ cũ reliquis fratri
bus in ſeculo remanentibus ſuccedere.

¶ Conſilium.xxvij.

1 Pater non poteſt exheredare filiũ ex eo ꝙ intrat religionem.

2 Ingreſſus religionis tollit oẽm cauſam ingratitudinis vndecunq₃ proceſſerit.

3 Fratres minores non magis ſunt capaces ex regula ꝗ̃ p̃dicatores q ſunt ex conſuetudine.

4 Domus ſi legatur mendicantibus poſſunt capere vt vendant.

Omnipotẽtis dei poſtulato
ſuffragio.Pro clara ⁊ luculenta preſentis dubij deciſione.
Dico aĩaduertẽdũ ad tres religionũ ſpecies ꝗtũ ad ꝓpo
ſitum noſtrũ.Quedã eſt religio q̃ lz ſingulis de religione ꝓprietatem
cuiuſq₃ rei deneget eis tñ in cõi cõcedit,vt in religione beati Bene-
dicti ⁊ fratrũ chartuſieñ.⁊ ſimiliũ,⁊ in iſtis nulla cadit dubitatio qn
poſſint ad vtilitatẽ monaſterij ſinguli de religiõe ſuis ꝑentib⁹ ⁊ agna
tis quẽadmodũ ⁊ alij exiſtẽtes ĩ ſeculo ſuccedere. ¶ Quinimo nõ lz
eorũ parẽtib⁹ eos a portione legitima repellere.vt ꝓbat̃ in.l.deo no
bis.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ in.c.vno.xviij.q.j.⁊.c.nõ liceat parentib⁹.xix.q.
vlti.vbi plus multũ ſingulariter in fauorẽ religionis ꝯcedit̃ vcz vt nõ
liceat parentib⁹ liberos monachos factos ab hereditate ſua repellere
ꝗuis dũ fuerint in ſeculo in cãm ingratitudinis inciderint ⁊ quãꝗ
Guil.vbi refert Cy.in.l.deo nobis.p̃alleg.in addi.refert etiã ⁊ ſequit̃
Bal.ibidẽ diſtinguãt ꝙ aut filius incidit in cãm ingratitudinis ex
facto ſuo tm̃ vt q꞉ erat harenari⁹,⁊ tũc per ingreſſuz religionis tollit̃
talis ingratitudo.q꞉ trãſit ad frugẽ melioris vite.ar.in auť.de mona.
in p̃in.Aut incidit in cãm ingratitudinis ex cauſa cõcernẽte partẽ.⁊
tunc nõ tollit̃ per religionis ingreſſum.ar.in.l.ij.ff.de capit.di.⁊ facit
1 tex.in.d.l.deo nobis.† vbi ꝓhibet̃ pater exheredare filiũ ſolũ ex eo ꝙ
q꞉ ꝯuolũtate ſuam intrauit religionẽ.Ego aũt indiſtincte teneo ſaluo
2 iudicio meliori † ꝙ oĩs cã ingratitudinis tollit̃ vndecunq₃ ꝓceſſerit p
religionis ingreſſum per tex.illũ p̃alle.xix.q.vlti.non liceat vbi ſimplr
fauore religionis ſine aliqua diſtinctione diſponit̃ vt tollat̃ vitium in-
gratitudinis.ad idẽ tex.i.d.auť.de mona.in princ.vbi dr̃ ꝙ ingreſſus
religionis oẽm humanã maculã detegat.lz gl.ſentiat ibi ꝙ non p hoc
tollat̃ filij ingratitudinẽ.Sed mihi primũ plus placet fauore religio-
nis.arg.l.ſunt pſone.ff.de reli.⁊ ſum.fu.Itẽ q꞉ videmus maiora ſtatui
religionis fauore etiã in aliorũ p̃iudiciũ.vt in.c.in preſentia.de ꝓba.⁊
auť.niſi rogati.C.ad treb.⁊ in auť.de ſan.epi.§.ſed hoc p̃ſenti.Itẽ di-
minuit̃ penitẽtia ꝗtũcũq₃ grauis.vt in.c.admonere.xxxiij.q.⁊ qd̃ no.
in.c.ſcripture de voto.Itẽ in iſtis de religione nõ mẽdicãtiũ eſt aliud
iure clare depoſitũ ꝙ bona q̃ habẽt ipſi ingreſſi niſi aliter ante ingreſ-
ſum diſponãt acquirant̃ monaſterio.de quo tñ dicẽdũ vt plene legitur
⁊ no.in auť.ſi qua mulier.auť.ingreſſi.C.de ſac.ſan.ecc.⁊.xix.q.fin.c.q꞉
ingredientibus.⁊.c.nũc aũt ſi qua.⁊.d.c.vno.xviij.q.j.Ad ꝓpoſitum
ergo noſtrũ ſi fratres iſti eremitani poſſunt habere ꝓprietatẽ ⁊ dñiuz
rerum in cõi.Ad ꝙ ſciendũ eſt qd̃ ipſorũ regula inſpiciẽda eſt ac ipſo
rum conſtitutiones.caſus noſter non hz dubiũ qm̃ poterat dict⁹ fili⁹
ꝓfeſſus ſuccedere ſicut alij fratres ſui remanẽtes in ſeculo per iura ſu-
perius allegata.⁊ p Spe.in tit.de ſtatu.mo.ꝓpe fi.p mediã col.Que-
dam ⁊ ſcđa eſt religio que ex ꝓpria regula interdicit dñium ⁊ ꝓprieta-
tem alicuius rei ſingularis ⁊ ordĩs in cõi.vt eſt religio beati Franciſci
⁊ in iſtis cõis eſt opi.vt non admittant̃ ad ſucceſſionẽ parentũ:ſed ve-
niũt alij ſuccedẽtes ab inteſtato ac ſi iſti eſſent mortui.qd̃ tenet Bar.
minorica ſua ꝓpe fi.⁊ Jo.de lig.poſt eum in cle.exiui de paradiſo.de
ver.ſig.⁊ Bal.in.d.l.deo nobis.vbi dicit ꝙ decedẽs relicto filio in reli
gione ſancti Frãciſci dr̃ decedere ſine filio arg.in.l.metallum.ff.de his
que pro non ſcrip.⁊ idẽ latius tenet in auť.ſi qua mulier.C.de ſac.ſan.
eccle.tenet Hoſti.in.c.in preſentia de prob.ſentit Jo.an.in addi.Spe-
cu.in ti.de ſtatu.mona.§.j.ver.iij.remittẽdo in eis ad dictã cle.exiui.li-
cet Spec.aliter ibi ſenſerit.ſed ipſe nõ vidit dictã cle.ideo excuſat̃.ſed
tex.ſatis clar⁹ eſt ibi in.§.dubitauerũt.⁊.§.cupiẽtes.vbi patet qd̃ fra-
tres iſti propter ſtrictiſſimũ votũ paupertatis nõ poſſunt a quo quaz
heredes inſtitui:q꞉ dñiũ nõ põt in eo tranſire.Nec poſſunt aliquid pe
tere de bonis ĩgrediẽtis.quinimo nõ poſſunt capere etiã ſi ingrediẽs
velit eis oĩa bona ſua donare poſſunt tamen aliqua modica capere ſi
eis ſicut ceteris pauperibus donent̃ vt ibi dr̃.Et ſic eadem rõne idem
dico de alijs religioſis de ordine mẽdicãtiũ ex regula:q꞉ in eis ſubeſt
eadẽ ratio que ponit̃ in.d.cle.§.cupientes.qd̃ ſatis ſenſit Bar.in dicta
minorica ſua prope.fi.⁊ Bart.in.d.auť.ſi qua mulier.⁊ Fed.de ſenis.
ꝯſi.lxxv.Et de iſtorũ Fratrũ numero minime ſunt iſti fratres eremita
ni q꞉ regula nõ interdicit eis habitũ bonorũ in cõi.⁊ ideo ſtam⁹ ĩ caſu
noſtro extra iſtũ caſum.Eſt ⁊ tertia ſpecies religionis q̃ ex regula nõ
interdicit habitũ bonorũ in cõi:ſed ex cõſtitutiõe ordinis confirmata
per ſedẽ apoſtolicã ſicut eſt videre in fratribus p̃dicatoribus q ex re-
gula nõ ſunt mẽdicãtes cũ habeant regulã Auguſtini:ſed ex cõſtitu-
tionibus quas poſtea facit eoꝝ ordo approbatis per ſedẽ apoſtolicã:
⁊ ita dz intelligi tex.in.c.nimis.el.ij.de exceſ.prela.in prin.vbi dicit̃ ꝙ
fratres predicatores in arctiſſima paupertate chriſto pauperi famulã-
tur.Et de iſtis eſt dubiũ nũquid poſſint eorũ parẽtibus ſuccedere ad
vtilitatẽ monaſterij.Et ſi habeant ſup hoc p̃uilegiũ a papa prout dici
tur de ipſis predicatoribus caſus eſt clar⁹ vt dicit Jo.de lig.⁊ bene in
d.cle.exiui.ſed ceſſante priuilegio eſt dubiũ ꝯ eos qd̃ nõ ſuccedãt facit
q꞉ iſti dicunt̃ mendicantes.vt ptz in.c.j.de relig.do.li.vj.mẽdicãtibus
aũt p̃ohibitũ eſt propter ꝯgruam ſuſtentationez habere reditus aut
poſſeſſiones ſed incerta mẽdicitas p queſtũ publicũ tribuere eis victũ
ſolet vt dicit tex.in.d.c.j.ergo non poſſunt petere bona eorũ religionẽ
ingrediẽtium:q꞉ tot poſſent eſſe bono qd̃ deſinerẽt eſſe mendicantes.
Item nõ tribueret incerta mendicitas q̃ſtum ſicut eſſe debet.ergo nõ
poſſunt ad illoꝝ bona aſpirare.Itẽ paria vident̃ ꝙ aliqui ſunt mẽdi-
3 cantes ex regula vel ꝯſtitutiõe per papam approbata † vnde fratres
minores nõ magis ſunt capaces ex regula ꝗ̃ predicatores q ſunt ex cõ
ſtitutione tex.in.d.c.nimis.eos equiparat quo ad arctiſſimã pauperta
tem.Et eadem ratio videtur in vtriſq₃:ſi eñ nõ poſſunt habere dñiũ
in cõi:ergo nõ poſſunt ſuccedere:q꞉ dominiũ tranſit in heredes.vt in
c.cũ heredes.ff.de acqui.here.p̃ſertim cũ hereditas ſeu ſucceſſio ex ſui
natura referat̃ tam ad pecuniã ꝗ̃ ad bona alia mobilia ⁊ ĩmobilia que
oĩa repugnãt paupertati.vt dicit tex.in.d.cle.exiui.In contrariũ facit
q꞉ cum ſtatuta ſint ſtricti iuris.vt legit̃ ⁊ nota.in.c.in noſtra.de iniur.
⁊ in.l.iij.§.hec aũt actio.ff.de neg.geſt.debent ſtricte intelligi.nã ſi pro
hibeãt ſimpliciter habitũ poſſeſſionũ ⁊ redituũ nõ vidẽtur prohibere
id qd̃ alias a iure cõceſſum eſt.ſ.hereditatẽ ⁊ bona ingrediẽtium quin
ſaltẽ poſſunt capere ⁊ vendere.⁊ ex eoꝝ p̃tio ſuis neceſſitatibus ſubue
nire.nã ⁊ ſerui qui habere propriũ nõ poſſunt:⁊ tamen capiunt legata
⁊ alia bona vt habeant vnde viuãt.vt.l.ſeruos ad cuſtodiã.ff.de alim̃.
⁊ ciba.

⁊ ciba.lega.⁊ qꝺ ibi no.Bar.facit.l.ij.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur.
Item iſtis fratribus in cõmuni ⁊ particulari poteſt legari ꝓ ſuis ne-
ceſſitatibus.vt in cle.dudũ.⁊ qꝺ ibi not.glo.de ſepul.Et ꝑfecto ꝓpter
hec ⁊ ſilia argumẽta que formari ad partẽ vtrãqꝫ poſſent ſunt opi.in
ter doc.Ioã.an.multas retulit in.d.c.in ꝓ̃ſentia.de ꝓba.⁊ non firma-
uit pedes.Hoſtiẽ.tñ ſenſit ꝙ nõ pñt capere etiã vt vendant.⁊ multas
opi.retulit etiã Cyn.in.d.l.deo nobis.Sꝫ Spec.in.d.§.i.ver.iij.de ſta.
mo.aperte tenuit ꝙ poſſunt talia bona petere nõ vt teneãt.ſed vt ven
dant ⁊ in vſus neceſſarios cõuertant.cũ ⁊ pauperes petãt vnde viuãt.
lxvij.di.ſicut.Et hanc opi.ſenſit ibi Io.an.in addi.facit gloſ.no.in.c.j.
4 de reli.domi.ſup verbo domũ que dixit † ꝙ ſi domus legeť iſtis men-
dicãtibus poſſunt capere vt vendant cũ ex eleemoſynis viuere debeãt
facit qꝺ legiť ⁊ no.in.l.filius.§.ſi quid.ff.de leg.j.⁊.l.mortuo.§.labeo.ff.
de leg.ij.⁊.l.ab adminiſtratione.C.de lega.⁊.l.apud iulianũ.in fin.cum
l.ſeq.ff.de leg.j.in quibus iuribus habeť ꝙ ſi legeť res alicui cuius cõ-
mercium ſine culpa ipſius nõ habet debeť eſtimatio.ita dicẽdũ in pro
poſito.Hãc opi.Spec.aperte ſequiť Anto.de but.in.d.c.in ꝓ̃ſentia.⁊
Gaſ.de cal.ibi ſaltẽ vt implorẽt iudicis officiũ ſentit.Cy.i.d.l.deo no-
bis.in fi.Bald.exquiſite ꝓſequiť in.d.auť.ſi quamulier.⁊ cõcludit in
iſtã partẽ ſi ſubeſt cõſuetudo vt iſti ſuccedãt:qꝛ per ꝯriã cõſuetudinẽ
poteſt derogari cõſtitutionibus.cũ hoc nõ ſit de genere maleficiorũ.
Et placet mihi hec opi.vt ſi de cõſuetudine ſuccedũt ſeruetur ꝯſuetu
do:cũ hoc nõ ſit ꝯ regulã ſed cõtra cõſtitutiones.que lꝫ ſint cõfirmate
per papã tñ ex ꝯria cõſuetudine poſſunt remitti maxime cũ redeatur
ad ius cõe quo caſu videretur ꝙ ipſimet fratres poſſent redire ad ius
cõmune iunctis no.per Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.ver.iu-
xta predicta quero.facit.c.cum acceſſiſſent.de conſtit.⁊.c.pro illorũ.de
preben.Item cõſuetudo eſt optima legũ interpres vt.c.cum dilectus.
de conſue.⁊.l.ſi de interpretatione.ff.de leg.j.¶ Ad propoſitum ergo
noſtrũ dico quod ſi dicti fratres eremitani non ſunt mendicãtes etiã
ex conſtitutionibus eorum tũc dubium non eſt quin dictus frater poſ
ſit ſuccedere.vt.s.dixi.Si autem eorum conſtitutiones interdicãt eis
proprietatem etiam in communi ſtandum eſt conſuetudini vt ſi de cõ
ſuetudine ſuccedãt admittatur dictus frater alias cõtra per predicta.
Et hec ſufficiant. ¶ Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxviij.

1 ☞ Papa poteſt concedere ius conferendi ⁊ eligendi puris laicis.
2 Patronus tenetur preſentare intra quatuor menſes.

Omnipotentis dei poſtula-
to ſuffragio.In cauſa cõis caſtri Trignãde res videť mihi
prorſus ſine dubio.certum nãqꝫ eſt cõe dicti caſtri iuridice
acquiſiuiſſe ius patronatus in eccleſia plebis dicti caſtri ex indulgen-
tia romani põtificis vt clare colligiť ex literis dñi noſtri Martini pa
pe quĩti ⁊ ꝓceſſu inde ſecuto ad executionẽ literarũ dictarũ nulliqꝫ in
dubiũ venire poteſt quin papa poſſit ius patronatus laicis cõcedere.
1 in.c.qm̃.⁊ quaſi per totũ.de iure patro.¶ † Quinimo ius cõferendi ⁊
eligẽdi puris laicis cõcedere poſſet ſicut multis poſt ipſi romani pon
tifices cõceſſerũt:vt in.c.in ſynodo.⁊.c.adrianus.lxiij.di.plus dico qꝺ
in caſu noſtro nedũ papa:ſꝫ etiã eps potuiſſet eis dictũ ius patrona-
tus cõcedere ex quo eccleſie minus dotate cõtulerũt decẽ licet poſt cõ
ſecrationẽ vt no.Io.an.in.c.j.de iurepatro.⁊ ſic debet intelligi ⁊ diſtin
gui glo.in.c.pie mentis.xvj.q.ij.Cum ergo dicta eccleſia parochialis
ſeu plebs pertineret ad ius patronatus laicorũ:⁊ ex ſpeciali indulgen
tia romani põtificis pertineret rectoris inſtituẽdi preſentatio ad ho-
mines ⁊ cõmune dicti caſtri Trignãde vt patet in cõceſſione apoſtoli
ca nõ potuit aliquis vigore gratie expectatiue dictã plebeꝫ vacantem
acceptare qꝛ talis gratia nõ extenditur ad eccleſiã patronatam laico-
rum niſi de tali patronatu fieret in literis apoſtolicis expreſſa.mentio
vt no.in cle.per literas.de preben.in glo.antepenul.⁊ per Ioã.an.in.c.
cũ dilectus.de iurepatrona.nec dicti homines fuerũt hic in negligen
tia preſentandi cũ haberẽt quatuor menſes ad preſentandum.vt in.c.
vnico.de iurepatrona.lib.vj.intra dictũ tempus preſentauerunt cleri-
cum idoneum reuerendo patri dño epo Aretino:⁊ per ipſum legiti-
2 me fuerit ſecuta inſtitutio.¶ † Quinimo plus dico qꝺ ſufficit patro
no preſentare intra quatuor mẽſes:licet intra illud tempus non fuerit
ſecuta inſtitutio per epiſcopum qꝛ patronus fecit qꝺ in eo eſt.vt in.c.
vnico.prealle.⁊ qꝺ legitur ⁊ no.in.c.ſi.eo.ti.habẽti enim inſtituere ſeu
cõfirmare nõ eſt a iure ꝓ̃fixum tẽpus ſed inſtãdũ eſt apud ſuperiorẽ vt
prefigat illi tp̃s ad hoc faciẽdũ.arg.c.nullus.de iurepatrona.⁊ no.in
c.ex parte aſtenſis.de cõceſ.preben.⁊ ita determinãt domini de Rota
deciſio.ccli.¶ Cõcludo ergo indubie tenendũ quod preſentatus ⁊ in
ſtitutus per patronũ ⁊ epiſcopũ eſt potior.⁊ qꝺ expectato apoſtolico
nullũ ius in dicta plebe cõpetit ex quo preſentatio fuit facta epiſcopo
intra quatuor menſes tempore vacationis ⁊ notitie iuxta no.in.d.c.ſi.
de iurepatro. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxix.

1 ☞ Extraordinarium remedium ceſſat vbi competit ordinarium.
2 Peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non vitiat ſententiam ipſo iure.
3 Reus principalis ſi eſt rebellis poteſt procedi cõtra tertium poſſeſſo-
rem nulla diſcuſſione facta.
4 Fiſcus facta publicatione bonorũ nõ eſt heres:ſed ſucceſſor vindicte.
5 Pupillus poteſt citari.

In qõne ꝓ̃ſenti an.ſ.reſtitu
tio ſit dictis Guidoni ⁊ Nicole indulgẽda.tria ſunt ad ma
teriã enucleandã examinda.¶ Primo an ſñie late cõtra
Karolũ dictorũ Gui.⁊ Nic.genitorẽ habuerint validitatẽ ⁊ effectum.
¶ Scdo an cõpromiſſum ⁊ laudũ ex eo ſecutũ inter ꝓ̃dictos Guido-
nẽ ⁊ Nicolã minores ex parte vna ⁊ dictũ Nicolaũ ex alia grauamen
⁊ leſionẽ dictis intulit ita vt eis in integrum reſtitutio competat.
¶ Tertio diſcutiemus validitatẽ ⁊ effectũ primi decreti impoſiti cõ-
tra dictũ Gui.¶ Ad primum igiť redeũdo videtur primo ꝙ dicta ſen
tentia lata contra Karolum viribus corruerit.Quoniam nõ diſcuſſo
principali debitore actum extitit hypothecaria cõtra dictum Karolũ
bonorũ poſſeſſorẽ cõtra iuris ordinem maxime cum dictus Karolus
exceperit vt prius debitor principalis impeti ⁊ diſcuti deberet vt pro
bať in auť.hoc ſi debitor.C.de pigno.vbi inhibeť iure nouiſſimo hypo
thecaria cõtra tertium poſſeſſorem donec actũ fuerit cum reo ⁊ inter-
ceſſoribus.cõſtat autẽ ꝙ actũ cõtra legis ꝓuiſionẽ maxime iuris ordi
nem cõcernẽtem eſt nullũ.l.prolatũ.C.de ſen.⁊.ij.q.vj.ſentẽtia.⁊.l.non
dubiũ.C.de legi.⁊.x.di.vides ⁊ in regula ꝗ cõtra ius.de reg.iur.lib.vj.
¶ Et ex his inferť ad ſcðm principale dubiũ.Nã ſi dicta ſentẽtia lata
cõtra olim Karolum dictorũ minorũ parẽtẽ fuit nulla.ergo compro-
miſſum inde ſecutum ſuper executiõe dicte ſñie inter dictos minores
poſt mortẽ dicti karoli ⁊ Nicolaũ ⁊ Laudum inde ſecutum grauamen
⁊ leſionẽ magnã intulit predictis minoribus:qꝛ cum arbitri ſeu arbi-
tratores approbauerint dictã ſentẽtiam nullam:enormiter ex duplici
capite leſi ſunt.Primo quia ſentẽtiã nullã approbauerũt.⁊ ſic re ipſa
damnum intulerunt:tum qꝛ cõpromiſſum abſtulit eis ingreſſum de
euictione contra ⁊ aduerſus eos in dictis bonis vt in.l.ſi dictũ.§.ſi cõ-
promiſero.ff.de euic.Et per cõſequẽs poſſunt nunc reſtitutionem in
integrũ petere.l.qꝺ ſi minor.§.j.⁊ ſeq.⁊ quaſi per totum tit.ff.de mino.
¶ Circa tertiũ ſcꝫ aduerſus primũ decretũ interpoſitum ꝯtra dictum
Guidonẽ minorẽ contumacẽ.Poteſt dici ꝙ ipſo iure abſqꝫ alia reſti-
tutione dictus Guido ⁊ ꝓ̃ſertim dicta Nicola eius ſoror impubes ſer-
uantur illeſi ex defectu ſolẽnitatis qꝛ cõtra minores ꝓ̃ſertim impube-
res non debet perueniri ad primũ decretũ.niſi prius eorũ amici requi-
rantur ſi minores defendere velint:⁊ nomine eos defendẽte recurritur
ad refugiũ primi decreti vt videť text.in.l.hec autem.ff.ex quib.cau.in
1 poſ.ea.⁊.l.ergo ſciẽdum eſt.ff.ex qui.cau.maio.† Vbi aũt remediũ ordi
nariũ cõpetit ceſſat extraordinariũ vt in.l.in cauſe.ff.de mino.Ex qui
bus omnibus videť ꝙ aduerſus Laudũ cõpetit in integrũ reſtitutio.
ſed reſpectu primi decreti ipſo iure ſeruanť illeſi.¶ Sed ꝓ̃dictis non
obſtãtibus contrariam ſentẽtiã arbitror preualere motus principali-
ter qꝛ ꝓ̃dicta ſñia lata cõtra dictũ karolũ mero iure diſcuſſione non fa
cta contra principalẽ debitorẽ ex multiplici capite tenuit.⁊ in rem iu-
2 dicatã trãſiuit.Primo † quia peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non
vitiat ſñiam ipſo iure:ſꝫ opus eſt appellatione vt in.l.j.⁊ qꝺ ibi not.C.
de appe.⁊.l.j.§.fi.ff.que ſentẽ.ſine appel.reſcin.vbi bonus text.facit ꝙ
not.ij.q.j.in ſumma.Sed talis eſt peruerſio in caſu noſtro:quia prius
debuit diſcuti debitor principalis quã fieret trãſitus ad tertiũ poſſeſ-
ſorẽ nõ autẽ eſt vitiũ in ſubſtantia actionis:qꝛ hypothecaria bene cõ-
petit contra tertiũ poſſeſſorẽ vt.l.perſecutione.⁊.l.diſtractis.C.de pig.
nec eſt peruerſio ordinis eiuſdẽ cauſe.ergo talis ꝓ̃poſteratio nõ vitiat
ex quo nõ fuit appellatũ:⁊ ꝙ talis peruerſio in caſu noſtro non vitiet
ipſo facto:aperte tenet Bar.poſt Iaco.bu.in.d.l.ꝑſecutionẽ.in vlti-
ma queſtiõe.Nec obſtat quod fuerit exceptũ ꝑ dictũ Karolũ vt prius
deberet diſcuti debitor ꝓ̃ncipalis qꝛ paria ſunt:non excipere vł excipe
re ⁊ a reiectiõe expreſſa vel tacita non appellare vt in.c.ex parte.ĩĩ.de
app.per Bart.in.l.a ꝓcedẽte.C.de dila.facit qꝺ not.glo.in cle.vna.de
dolo ⁊ contumacia.in verbo manifeſte.nã contra talem peruerſionem
ordinis cauſe ad cãm nõ ſatis eſt excipere niſi exceptione nõ admiſſa
appelletur.vt.d.l.j.C.de appe.⁊.d.l.j.in fi.ff.que ſen.ſine appe.l.reſcin.
Et per maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro.Nam cum multis ex cauſis
poſſit agi cõtra tertiũ poſſeſſorẽ diſcuſſione nõ facta contra principa-
lem debitorẽ.iuxta not.per gl.⁊ Bart.in.l.decẽ.ff.de verbo.obl.⁊ per
eundẽ Bar.in.l.fin.primo reſponſo.ff.ſi cer.pet.⁊.j.dicã latius eo ipſo
ꝙ iudex exceptione diſcuſſionis nõ facta proceſſit ad vlteriora ⁊ ſentẽ
tiã tulit cõtra dictũ Karolũ bonorũ poſſeſſorẽ videť ꝓnuntiaſſe taci-
te ꝙ diſcuſſioni locus nõ erat ⁊ ſic preſuppoſito ꝙ fuiſſet diſcuſſiõi lo
cus:tñ cũ tacite fuerit in cõtrariũ ꝓnũtiatũ tenuit geſtũ in cõtrarium
qꝛ potius videť actũ cõtra ius litigatoris ꝙ̃ cõtra ius cõſtitutionis vt
in.c.cũ inter.de re iud.⁊.l.res iudicata.ff.de re iudi.⁊.l.ingenuum.ff.de
ſtatu.homi.⁊.c.cũ dilecti.ꝺ elec.⁊ ꝑ Bart.in.d.l.a ꝓcedẽte imputãdũ
eſt ergo nõ appellãti.vñ cũ ſñia fecerit ius inter partes tñ tranſiuit in
rẽ iudicatã.nã nõ eſt amplius diſcutiẽdũ de illis viribus vt in iuribꝰ
ꝓxime allega.nec pñt iſti minores petere cõtra talẽ grauamẽ preſup-
poſito ꝙ iudex vere grauaſſet reſtitutionẽ.qꝛ lata fuit ꝯtra eorũ parẽ-
tẽ ⁊ eo viuẽte trãſiuit in rẽ iudicatã.⁊ ſic cũ nihil fuerit actũ cum ipſis

minoribus nõ poſſunt petere in integrũ reſtitutionẽ vt leg. ⁊ no. in. l. Emili⁹. ff. de mino. ¶ Scḋo principaliter tenuit mero iure dicta ſententia nulla diſcuſſione prius facta, q2 vt mihi in facto ꝓponitur reus principalis tũc tp̄is erat rebellis ⁊ oĩa bona ſua fuerãt publicata ⁊ ſic notorie ↄſtabat ꝙ in dicto loco vbi iudiciũ agitabat nõ erat ſoluẽdo, quo caſu nõ eſt op⁹ facere diſcuſſionẽ. vt no. gl. ⁊ Bar. in. d. l. decẽ. ff. de ver. ob. ⁊ eſt tex. ſm vnũ intellectũ quẽ ſequit ibi Bart. in. d. l. ſi. primo reſpõſo. ff. ſi cer. pe. Probat rõne, q2 ſupfluis remedijs nõ eſt vtendũ. l. hec ſtipulatio. §. Diu⁹. ff. vt le. no. ca. ad quid eñ fieri debet diſcuſſio ſi notorium eſt debitorẽ non eſſe ſoluendo certe lex eſſet potius verbis quã rebus impoſita cõtra. c. cõmiſſa. de elec. li. vj. ⁊ in. l. ij. C. cõia de leg. facit qḋ in ſimili legi. ⁊ no. in. l. poſt rem iudicatã. ff. de tranſact. ⁊. l. eleganter. §. ſi poſt rem iudicatã. ff. de cõdi. inde. ⁊ qḋ ibi no. p Bar. in. primo rñſo. Et hoc apertiſſime vr̃ voluiſſe in terminis noſtris Bart. d.
3 l. decem. ⁊. d. l. ſi. ff. ſi cer. pe. vbi dixit aperte † ꝙ ſi reus principalis eſt rebellis poteſt ꝓcedi cõtra tertiũ poſſeſſorẽ nulla diſcuſſione facta. et loquit ꝓprie in. d. l. ſi q̃ bona debitoris erant obligata. Nec obſt. ſi dicatur ꝙ debuit prius agi cõtra fiſcũ qui bona dicti debitoris poſſidebat cũ ipſe teneat ſatiſfacere creditoribus etiam habentibus perſonalem actionẽ. vt. l. ij. C. ad. l. iul. de vi publi. ⁊. l. ſi vt ꝓponis. C. de bo. pro
4 ſcri. q2 dico † ꝙ fiſcus facta publicatione bonorũ nõ eſt heres, ſ3 eſt ſucceſſor vindicte ⁊ ſuccedit nõ per repreſentationẽ eiꝰ ſ3 p annihilationem perſonẽ vt plene no. in. l. ſi cõſtante. §. ſi. ſol. mat. vnde cũ dicta aut. hoc ſi debitor. p all. ſit iuris antiqui correctiua ⁊ ſolũ impediat hypothecariam cõtra tertiũ poſſeſſorẽ reſpectu debitoris ⁊ ſui heredis nõ debet extendi ad fiſcũ, q2 vt dixi nõ eſt heres, nec repreſentat pſonaȝ defuncti. ſed eſt ſucceſſor vindicte. nã fiſc⁹ põt dici tertius poſſeſſor. ⁊ ſic nõ debet eſſe magis priuilegiatus tertius poſſeſſor priuat⁹ ꝙ fiſcus maxime q2 hic agitur de p̄iudicio creditoris q habet de iure hypothecariam cõtra quẽlibet poſſeſſorẽ, tamen cũ ſimus extra caſuȝ dicte aut. nõ d3 dictus creditor impediri quominus poſſit vti ſua hypothecaria cõtra quẽlibet poſſeſſorem cum ius correctiuũ debeat multum reſtringi. vt no. maxime p Bart. in aut. quas actiones. C. de ſac. ſanc. ec. facit qḋ no. gl. in. c. cupientes. §. qḋ ſi per viginti. de elec. lib. vj. ⁊ in. l. p̄cipimus. in ſi. de appel. ⁊. l. ſancimus. C. de teſt. ⁊ hoc ſatis videtur fuiſſe de mente Bar. in. d. l. decẽ. ⁊ ex hoc ſcḋo capite luce clarius pt3 de validitate dicte ſnĩe. Tertio põt adduci glo. no. in. d. aut. hoc ſi debitor. quã ſequũtur ibi Cy. ⁊ Bal. qui dicit ꝙ tunc impediri hypothecariaȝ contra tertiũ poſſeſſorẽ cũ debitor principalis eſt preſens, ſecus aũt ſi eſt abſens ſicut dicim⁹ in fideiuſſore. vt in aut. preſente. C. de fideiu. S3 in caſu nr̃o debitor erat abſens ⁊ rebellis, nec ad effectũ remiſſiõis poterat ↄ illũ agi. ergo nõ erat neceſſe facere diſcuſſionẽ. ⁊ hoc vltimũ voluit etiã Bar. in. d. aut. hoc ſi debitor. ¶ Ex quib⁹ oĩb⁹ clare colligit, ꝙ dicta ſnĩa lata cõtra dictũ Karolũ iſtorũ minorũ genitorem iure valuerit. nec aduerſus illã aliqua reſtitutio dictis minoribus competit, tum q2 nullũ fuit grauamen. ſed iuridice fuit ↄtra eũ ꝓceſſuȝ vt patet ex predictis. tum q2 preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod aliquid fuiſſet actum cõtra ius litigatoris nõ tamẽ ↄpetit reſtitutio minoribus cũ nihil cũ eis ſed cũ patre fuit actũ. d. l. Emilius. Et ex his clare infert ad ſcḋm ꝙ nulla reſtitutio ↄpetat cõtra cõpromiſſum ſeu laudũ q2 nullũ grauamẽ. immo potius releuamen contingit minorib⁹ q2 arbitri redigerũt illam ſnĩam ad minorem ſummam, ⁊ ſic releuauerunt minores ⁊ grauarũt dñm Nicolaum nec fuit ſublata facultas habendi regreſſum contra authorem de euictione ex duplici capite. Prĩo q2 dicta ſnĩa tenuit vt ex p̄dictis patet, ⁊ ſic illius vigore poterant agere de euictione cum eorũ genitor denũtiationeȝ fecerit. vt in c. ſi. de empt. ⁊ vend. cõpromiſſum aũt factũ fuerit reſpectu executionis dũtaxat in iſtũ minorũ fauoreȝ. Secũdo principaliter q2 compromiſſum factũ fuit ex neceſſitate, q2 officialibus precipientibus quib⁹ a pb̃lico circa hec data eſt plene ⁊ libera facultas, vt no. Bar. in. d. l. ſi dictũ. §. ſi ↄpromiſero. de euic. fuit eñ hoc compromiſſum neceſſariuȝ ⁊ non volũtariũ. ⁊ ſic ceſſat ratio dicti. §. ſi compromiſero. Ex quibus clare pt3 ꝙ nõ competit aliqua reſtitutio maxime cũ illa non deẗ niſi p graui leſione. l. ſcio. ff. de in integ. reſt. ⁊. c. pe. de reb. eccle. nõ alienã. ¶ Quo ad tertiuȝ de interpoſitione primi decreti nõ multũ arbitror diſputandũ ſuper ipſius validitate, licet poſſit allegari ꝙ rector iure tenuerit, q2 fuit interpoſitũ contra dictum Guidonem q erat pubes, ⁊ ſic ſm multorũ opi. nõ fuit neceſſariũ requirere amicos ⁊ cõſanguineos de quo per Bar. in. d. l. hec autẽ. ⁊ per Cy. in. l. cũ ꝓponas. C. de bonis auto. iud. poſ. p̄ſertim cum citatio apprehendit dictum maioreȝ. iuxta no. p gl. in. l. ij. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. nec dicto Guidoni eſſet p reſtitutionis bñficiuȝ ſubueniẽdũ, tuȝ q2 cõtumacia eſt delictum vt not. in. l. oẽ delictũ. ff. de remiſ. ⁊ aduerſus delictum minori nõ ſubuenit. l. auxiliũ. ff. de minori. ⁊. l. j. C. ſi aduer. do. nam debeat cõparere ⁊ petere curatorem ſibi dari. vt. l. qui habebat. ff. de tut. ⁊ qḋ ibi in. §. ſi
5 pupillus. no. Bar. vbi dicit † ꝙ pupillus põt citari q2 intelligit vt cõpareat cũ tutore. Itẽ cum primum decretũ modicaȝ leſionem inferat maxime in caſu noſtro cum adhuc nõ habuerit effectuȝ cuȝ dñs Guido ſemper remanſerit in poſſeſſione, ⁊ adhuc hodie ſit, non poteſt peti reſtitutio que pro modica leſione non preſtat. d. l. ſcio. ff. de in integ. reſti p̄ealle. c. penul. preſertim cum habeat viam ordinariam prõptiſſimã. ſ. ſatiſfaciẽdi ei pro quo primũ decretũ interpoſitũ fuit. nã l3 aliãs tollatur remiſſio p̄ſtita cautiõe de iudicio ſiſti ⁊ reſtitutis expenſis vt c. quoniã. §. in alijs. vt lite nõ cõte. illud tñ ꝓcedit qñ miſſio eſt facta ꝓpter cõtumaciã in non cõparẽdo: q2 p talẽ cautionẽ ſatiſſit cauſe miſſionis ſed in caſu noſtro fuit facta miſſio ꝓpter cõtumaciã in nolẽdo exequi ſnĩam arbitrorũ: ideo niſi pri⁹ fiat executio nõ d3 remiſſio reuocari: vt no. in. d. §. in alijs. ⁊ Bar. in. l. ſi finita. §. iulia. ff. de dã. infec. Itẽ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qḋ dicta miſſio non valuerit: tñ cum cõſtet clariſſime de validitate dictarum ſententiarum vt patet ex predictis debẽt de nouo dicti Guido. ⁊ Nicola. minores compelli ad parendũ ſentẽtie arbitrorum vel ſiẽda eſt miſſio ex primo decreto citatis ipſis minoribus cum eorũ tutore ⁊ curatore iuxta formaȝ. l. j. de admi. tuo. ſeu iuxta ea que leguntur ⁊ no. in. d. l. hec autẽ. Et ipſis nõ parẽtibus poterit iudex propter nimiã contumaciaȝ eorum habito reſpectu: q2 magis ipſi cõtẽpſerunt ⁊ hodie cõtẽnunt, decernere, vt miſſus in poſſeſſionẽ ex primo decreto lucretur fructus. iuxta tex. ſing. in l. fulcinius. in ſi. ff. ex qui. cau. ſm lec. cõmunem quam ibi tenet Bar. ⁊ Spec. in ti. de primo ⁊ ſecũdo decreto. §. reſtat. ver. hoc aũt notandũ. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Princeps quidã illuſtriſſimus

inſpectis innumerabilibus virtutibus fide ardore vrgenti deuotione magnificis geſtis clariſſimiſq3: ac perpetuo memorandis cuiuſdã magnifici ⁊ inſignis viri comitis ⁊c. ¶ Inter cetera beneficia dicto comiti collata quoddã caſtrũ ſeu oppidũ inſigne cũ oĩ ſuo diſtrictu ⁊ iuriſditiõe eidẽ comiti ĩ feudũ nobile ⁊ gẽtile dedit tradidit ⁊ cõceſſit. Et inter cetera promiſit prelatus princeps dicto comiti p̄ſenti ⁊ acceptãti dictũ caſtrum cũ ſuo diſtrictu iuriſditione ⁊ pertinẽtijs ⁊c. defendere manutenere autorizare ⁊ diſbrigare ab oĩ pſona ⁊ pſonis: ⁊ cõmuni collegio ⁊ vniuerſitate habere ratũ ⁊ gratum ⁊ firmũ quicquid dictus comes faciet deĩceps cõſtituet ⁊ ordinabit ĩ dicto loco dũmodo talia ſint ꝙ contra ipſius dñi principis ⁊ ſucceſſorum ſuorũ honorẽ ⁊ ſtatũ nõ cõſpiciant. ⁊ que naturã feudi ſequãtur ⁊c. Nũc vero dicta conceſſione ſic facta eṗs territorij dicti caſtri ſeu oppidi impedit dñm comitem feudatariũ petendo ab eo florenos quadrĩgẽtos annuatim ꝓponens illos ſibi deberi occaſiõe dicti caſtri. Queritur nũt nũquid dict⁹ dñs comes feudatarius dicti caſtri poſſit habere regreſſum contra dictum principẽ vt eum cõtra dñm eṗm defendat diſbriget ⁊ liberet ab omni obligatiõe quam dictus dñs epiſcopus pretendit.

¶ Conſilium. xxx.

1 Res emphyteuticaria ad quẽcũq3 peruenit poteſt ille conueniri ad canonem ſoluendum.

2 Dominus ſi locet fundum ſuum pro certa penſione non ipſe ſed ↄductor tenetur ſoluere decimas.

3 Sciens feudum alienum vel obligatum ſi illã emit: ⁊ de euictiõe ſibi proſpexit poteſt ſcientia non obſtãte de euictione agere.

Ieſu xp̄i ſaluatoris ſueq3 genitricis marie p̄ſidio humiliter inuocato. ¶ Videt primo dictum dñm eṗm poſſe actionem ⁊ ius cõpetẽs dirigere verſus ſupradictũ comitem dicti caſtri poſſeſſorẽ ⁊ quod dictus comes nullũ habeat in hoc cõtra dictũ principẽ regreſſum: q2 cũ onus ſoluendi illum canoneȝ ſeu penſionẽ ſit reale tranſiuit cũ onere ſuo in poſſeſſorẽ. tex. videt no. in aut. de non alie. §. ſcire. co. ij. vbi notabiliter
1 ꝓbatur † ꝙ quiſq3 ad quẽ res emphyteuticaria peruenerit poteſt conueniri ad canonẽ ſoluẽdũ: ⁊ p illũ text. hic firmauit bal. in aut. ſi quas ruinas. C. de ſac. ſan. ecc. Itẽ videmus in more ſoluẽdi decimas. trãſit enim in quẽlibet poſſeſſorẽ nec h3 ſoluẽs regreſſuȝ cõtra ſuum autorẽ
2 vt in. c. tua. ⁊. c. paſtoralis. de deci. † ꝙ ſi dñs locet fundũ ſuum p certa pẽſione nõ ipſe ſ3 ↄductor tenet ſoluere decimas q2 ĩtelligit fruct⁹ vẽdidiſſe ſalua dcima allegat dictũ. c. paſtoral3. Ego aũt allego tex. not. l. j. C. de anno. ⁊ trib. li. x. vbi dicit ꝙ ãnonas is ſoluere d3 qui poſſeſſionẽ tenet ⁊ fructus percipit. ⁊ p illũ tex. dixerũt ibi gl. ⁊ bar. ꝙ dño locãte fundũ p certa penſione onus ſoluẽdi tributa ſpectat ad ipm cõductorẽ. ad idẽ adduco bonũ text. in aut. de mãdatis principũ. §. nõ permittas. col. iij. ⁊ in. l. inter debitorẽ. ff. de pac. vbi probat ꝙ onus ſoluẽdi tributũ ſpectat ad poſſeſſorẽ etiã ſi fuiſſet appoſitũ pactũ vt nõ poſſeſſor: ſ3 tradẽs tenet ſoluere. q2 valet tale pactũ in preiudiciũ habẽtis poſſeſſionẽ pro pẽſiõe obligatã. Quinimo dico ꝙ etiã p preterito tp̄e poteſt poſſeſſor nouus cõueniri vt eſt tex. no. i. l. imperatores. ff. de publi. idem ergo ⁊ fortius dicẽdũ eſt in caſu noſtro in quo nullũ ↄmodũ reſeruauit ſibi princeps infeudando dictum caſtrum: debet eñ intelligi qḋ conceſſerit ſaluo onere reali ad quod non videtur iſtum teneri cum omnis cõmoditas trãſiret in dictũ comitem feudatariũ. ¶ Sed predictis nõ obſtãtibus que vere caſui noſtro nomine obſtãt dico ꝙ licet epiſcopus habeat actionẽ aduerſus dictum comitem poſſeſſorem ipſe tamen comes feudatarius habet regreſſum contra dñm principẽ qui dictum caſtrum cõceſſit in feudũ preſertim nobile ⁊ gẽtile. p hac

conclusione

cõcluſione allego tex.no.in ꝓprijs terminis in.c.de inueſti.de re.alie.fac.col.x.vbi dicit ꝙ cũ de re aliena vel alteri obligata fiat inueſtitura diſtinguendum eſt vtrũ ſciẽti vel ignorãti facta ſit.is enĩ qui rei aliene inueſtiturã ſciẽs ſuſcepit niſi pacto ſpãli ſibi de euictiõe ꝓſpexerit de euictione agere nõ põt:ignoranter vero ſuſcipiẽs recte agit:vt aliud eiuſdẽ quãtitatis ſeu bonitatis ei preſteť reſpectu vero inueſtiẽtis ſeu infeudãtis nulla ſit diſtinctio.ſciuerit enim alienã vel alteri obligatã ſiue ignorauerit vt in.d.c.j.notãter dr.Ad propoſitũ ergo aut dictus comes ignorabat illũ caſtrũ epõ obligatũ:⁊ tunc indubie agit contra principẽ vt eũ defendat ab epõ ꝓut expreſſe in inueſtitura dictus pn ceps ꝓmiſit:aut tribuat ei aliud feudũ eiuſdẽ bonitatis ⁊ quantitatis ⁊ eſt ille mirabilis tex.ſm Bal.in quo petitur vna ſpecies ꝓ alia.Sed ſeruãdus eſt in caſu noſtro qꝛ cã feudalis dꝫ principaliter decidi ſm leges ⁊ conſuetudines feudoꝝ ⁊ in defectũ illarũ recurrẽdũ eſt ad legẽ cõem vt eſt tex.no.in.c.j.de feu.cog.eadẽ collatiõe. Et arbitror qđ eſt in optione dicti comitis an hoc caſu agat cõtra principẽ vt eũ defendat ꝓut ſpecifice ꝯuentũ fuit.l.j.ff.de pac.aut vt det ſibi aliud feuduꝫ eiuſdẽ bonitatis ⁊ quãtitatis.nã per illã hominis prouiſionẽ nõ fuit receſſum ab ordinario iuris bñficio vt no.Bar.in.d.l.ſi conſtante.ff.ſolu.ma.ſecus ab extraordinario.⁊ hoc caſu dꝫ intelligi tex.in.l.fin.C.de pac.cõuen.Itẽ illud idẽ põt defendi ex vi pactorũ cuꝫ princeps promiſerit diſbrigare dictũ caſtrũ ab omni pſona teneť ergo diſbrigare aut dare rẽ eiuſdẽ bonitatis ⁊ quãtitatis.Et dicit Bal.in c.ſi.de noua forma fide.ꝙ feudatarius põt agere ꝯ dñm ad intereſſe dupliciter vel vt ſoluať in pecunia vel vt det ei aliud feudum.ar.illius tex.in.c.j.de inueſti.de re.ali.fac.Et idẽ dicẽdũ in caſu nr̃o.Et de ignorãtia dicti comitis reſpectu dicte obligationis eſt pſumendũ:qꝛ in facto alieno pſumiť ignorãtia.de reg.iur.li.vj.⁊.l.regula.ff.de iur.⁊ fac.igno.aut dictus comes fuit ſciẽs:⁊ tũc ſpecialiter ſibi ꝓuiderit in caſu euictiõis ſeu impugnatiõis vt patet in cõceſſione feudi põt agere ꝯ dñm principẽ.vt in caſu precedẽti vt dicit tex.prealle.in.d.c.j.cõcordat.l.ſi fun-
3 dũ ſciens.C.de euic.vbi patet † ꝙ ſi ſciens fundũ alienũ vel obligatũ illũ emit:⁊ de euictione ſibi ꝓſpexit põt ſcientia nõ obſtãte de euictione agere.nã ⁊ rem alienã in ſui preiudiciũ põt quis vẽdere:vt.l.rẽ alienã.ff.de ꝯhen.emp.¶ Scdõ principaliter ad idẽ allego tex.in.c.fina.de noua forma fide.eadẽ collatione vbi dr ꝙ inueſtitura facta dꝫ oimodo dñs cogi inueſtitũ in vacuã poſſeſſionẽ mittere,ꝙ ſi deficiat teneť ei oẽm vtilitatẽ pſtare.Et pondero illud verbũ in vacuã.dꝫ ergo eam ſine omni obligatione ⁊ ſeruitute tradere vt no.per Bar.in.l.j.ff.de acti.emp.¶ Tertio ꝓbo per.c.j.per quos fiat inueſti.in prin.eadẽ colla.⁊ qđ ibi no.Bal.¶ Quarto ad hoc facit quia dictũ caſtrũ fuit conceſſum in feudũ nobile ⁊ gentile nihil ſibi dictus princeps reſeruãdo vnde videť cõceſſiſſe ſine omni onere obligationis,⁊ ſolum teneť comes ad ea que ſunt debita ex cõmunibus legibus ⁊ cõſuetudinib⁹ feudorũ.c.j.in fi.qd ſit inueſti.⁊.c.j.de noua forma fide.colũ.x.plene de hac materia per Io.an.in addi.Spec.in ti.de preſcript.ſuper rubrica vbi proſequitur de feudo nobili gentili ⁊ franco.¶ Quinto ⁊ vltimo faciunt cauſe ob quas feudũ fuit cõceſſum.l.magnifica geſta clariſſimaqꝫ ac perpetuo memoranda merita dicti comitis ⁊c.vt plenius patuit.ſ.in caſus recitatione.faciunt enim ipſa vt conceſſio largiſſimam recipiat interpretationẽ in fauorẽ dicti comitis feudatarij.hinc ſingulariter dixit Bal.poſt Iac.de ra.in.c.j.ſi vaſal.feu.priue.cui defe.col.x.ꝙ feudũ cõceſſum ꝓpter magnitudinem meritorũ:puta quia a morte dantem liberauit vel ab hoſtibus latrũculiſve eripuit vel quid ſimile nulla ex cauſa vel ingratitudine eſt amſſibile.videtur enĩ merces laboris eximij ⁊ non liberalis conceſſio.Ad hoc tex.nota.in.l.ſi pater.et.l.aquilius regulus.ff.de dona.Magnitudo enim meritorum cũ demeritis eſt cõpenſanda facit qđ in ſimili no.Bart.in.l.ſi ita ſtipulat⁹.§.ſi tibi nupſero.⁊.l.ſi diuortio.ff.de verb.obli.⁊.l.j.C.de dona.ante nupt. Concludo ergo ex predictis dictum comitem habere regreſſum cõtra dictum principem vt dictum caſtrum ab omni obligatione liberet vel vt det ſibi aliud feudũ eiuſdem bonitatis ⁊ quantitatis.Non obſtant cõtraria ſupra formata.ꝓcedunt enĩ onerib⁹ quaſi naturalibus vt in tributo imperatori ratione poſſeſſionis debito.illud enĩ ſemper ſequitur poſſeſſorẽ.⁊ in dubio videtur actuꝫ vt poſſeſſor ſoluat.⁊ idem videmus in eccleſiaſticis.xvj.q.j.ſi quis laicus.in.d.c.paſtoralis.ſecus autem in onere accidentali.d.l.j.de act.emp.⁊ quicqd ſit in alijs in feudi conceſſione hoc clariſſimũ eſt qđ ſi res ſimpliciter in feudum conceſſa reperitur aliena vel obligata poteſt agi contra concedentem modo p̃dicto.

Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In cauſa ⁊ queſtione que verti-tur ſeu dudũ vẽtilata eſt inter paulũ minorẽ cũ autoritate ſui timoris ex vna parte:⁊ quẽdã ſanctũ Aretinum ex alia duo principaliter ſunt examinãda.¶ Primum nunquid minori pretẽdenti leſionem ex laudo ſecuto vigore cõpromiſſi facti ex precepto iudicis prout ex ſtatuto aretino caueť p reſtitutionis beneficiũ ſubueniri poſſit leſione predicta aliter nõ ꝓbata.¶ Scdõ an doctores de leſione enormi poſſint hanc reſtitutionẽ petere vel aliter de iniqtate laudi opponere maxime cum allegeť leſio euidẽs que incõtinenti probari põt.Et eo quia fuit actum hypothecaria contra ipſum pupillũ.⁊ diſcuſſione contra principalẽ qui ſoluẽdo erat aliter nõ facta:qꝛ licet exceptio fuiſſet oppoſita arbiter ſeu arbitratores tulerũt ſententiã ſuper actione hypothecaria ꝯ ipſum pupillum iudicado quedã bona poſſeſſa per illũ pupillũ eſſe detinenda loco pignoris hypothece donec per ipſum pupillum eſſet ſatiſfactum de quãtitate centum florenorum qui petebantur.et predicta poſſunt incontinenti probari.

¶ Conſilium.xxxj.

1 ¶ Minori leſo inter quadriẽnium competit beneficium reſtitutionis aduerſus leſionem.

Chriſti eiuſqꝫ piiſſime mr̃is preſidio humiliter inuocato.¶ Circa primũ videť ꝙ dictus minor poſſit petere reſtitutionẽ aliter extrinſec⁹ leſione nõ ꝓbata:qꝛ eo ipſo ꝙ minor compromittit videť leſus vt eſt text.no.in.l.ſi minor viginti quinqꝫ annis.§.minores.ff.de mino.ratio eſt vt ibi no.gl.⁊ Bar.qꝛ a ſnĩa arbitri nõ poteſt appellari.l.j.C.de arb.et ſi cõpromiſſum pdit beneficiũ appellandi merito leſus reſtituitur.et hoc vr̃ ꝓcedere etiã in cõpromiſſo facto tanꝗ in arbitratores habito reſpectu ad ſtatutũ ciuitatis Aretine qđ ꝓhibet de nullitate ⁊ iniquitate dici ꝯ ſniam.ſeu laudũ arbitrorũ ⁊ arbitratorum:⁊ ſic vigore ſtatuti eadem eſt ratio in vtroqꝫ.ſecus aũt eſſet in arbitratoribus inſpecto iure communi vt no.Bart.in.d.l.ſi minor.¶ Sed hoc nõ obſtãte aliud puto dicendũ in caſu noſtro ꝓcedit enim contrariũ qñ minor ſponte cõpromiſit quo caſu pſumitur leſio ratione predicta.Sed in caſu noſtro fuit factũ cõpromiſſum ex mãdato iudicis cui in fauorẽ minoris ne per iudicioꝝ anfractus exagitetur:⁊ in fauorem reipublice ne lites ſint immortales fuit data ptãs a ſtatuto ciuitatis.ꝙ aũt ſtatutum valeat facit qđ no.Bar.in pemio.C.⁊ glo.in.l.neqꝫ pignus.§.priuatorũ.ff.de reg.iur.facit ad primũ dictũ optime qđ no.idem Bart.in.l.ſi dictum.§.ſi compromiſero.ff.de edil.edic.vbi dicit ꝙ ſi quis cogatur ad cõpromiſſum vigore ſtatuti hꝫ nihilominus regreſſum de euictione contra autorẽ ſuũ ac ſi in iudicio fuiſſet cõuictus.Preterea illud ſtatutũ eſſet potius dãnoſum ꝙ vtile ⁊ ſeruiret de vento ſi minor poſſet dicere ſe leſum ex eo ſolo ꝙ cõpromiſit lex autẽ debet eſſe impoſita rebus non verbis.vt in.c.cõmiſſa.de electio.lib.vj.⁊.l.ij.in fi.C.cõmunia de leg.facit ad pdicta.c.ab arbitris ⁊ quod ibi no.ff.de offi.deleg.li.vj.¶ Quare veniendo ad ſcdm dubiũ breuiter concludendo dico ꝙ ex duplici capite põt dicto minori aduerſus dictã leſionẽ ſuccurri ſtatu-
1 to ciuitatis nõ obſtãte.† Primo per ſpeciale reſtitutionis beneficiũ.nam minori leſo competit intra quadriennium reſtitutiõis beneficiũ aduerſus leſionem nõ modicã.vt.ff.de mino.per totũ.l.fin.C.de tẽpo.in integ.reſti.nam aduerſus cõtractus ⁊ ſententias iudiciũ ſuccurriť minori ⁊ eccleſie.vt in.c.j.⁊.ij.de in integ.reſt.lib.vj.⁊.l.in cauſe cũ.l.ſequẽti.⁊.l.quod ſi minor.ff.de mino.fortĩ debet eis ſuccurri aduerſus laudum arbitrorum cum ſit quidam contractus vel quaſi vt in aut.ſi vero cõtigerit.C.de iud.⁊ in corpore vt diffe.iudi.Imo longe fortius hoc caſu debet ſuccurri cum ledatur ab alio.ſ.arbitratore iuxta no.per Bar.in.l.ſocietatẽ.§.arbitratorum.ff.pro ſocio.⁊ hoc eſt clariſſimũ inſpecto iure cõmuni.Nec obſtat ſi dicat minorem hoc caſu nõ multum ledi cum habeat regreſſum contra autorem ſuuꝫ qui preſupponit eſſe ſoluendo:⁊ ꝓ modica leſione reſtitutio denegatur.l.ſcio.ff.de in inte.reſti.⁊ in.c.penul.de re.eccl.nõ alie.Dico enim ꝙ imo grauiter leditur cũ oportebit eũ ſe anfractibus iudiciorũ inuoluere.vnde text.notabilis dicit ꝙ minoribus ſubuenit non ſoluꝫ cũ de bonis eorũ aliquid minuitur:ſed etiã cuꝫ interſit ipſorũ litibus ſumptibus non vexari vt in l.minoribus vigintiquinqꝫ annis.ff.de mino.Et ſi hoc de quo queritur eſſe modici p̃iudicij nõ emanaſſet cum tanta ſolennitate aut.hoc ſi debitor.C.de pigno.corrigendo ius antiquũ.Itẽ lõge melius eſt pignori ⁊ rei incũbere ꝙ aduerſus perſonã agere dicit tex.in.§.furti autem.inſti.de obli.que ex deli.naſ.Videndũ eſt ergo nunquid cenſura municipalis ſtatuti huic cõcluſiõi cõtradicat.⁊ ꝑfecto arbitror ꝙ nõ ſolum enim ſtatutum qđ ad ꝓpoſitũ dicit ꝙ ab hmõi laudis ſeu arbitramentis latis in cauſa minorũ nõ poſſit appellari vel reclamari nec de iniquitate vel nullitate opponi pari forma ꝗ obſeruatur ⁊ diſpoſita eſt de compromiſſis ⁊ laudis que fiunt ⁊ feruntur in curia dñi capitanei dicte ciuitatis.Statutum auteꝫ curie domini capitanei eſt tale.Contra lauda vel arbitramẽta nõ poſſit appellari vel dicere ſe grauatum vel de nullitate opponere pena vigintiquinqꝫ librarũ ꝓ quolibet qui cõtra feciſſet:vnde põderãda ſunt diligenter verba dictorũ ſtatutorũ que ſolũ videnť excludere querelantem a beneficio generali iuris cõmunis vt nõ poſſit de iniquitate dici ⁊c.⁊ ſic excludit minorẽ quatenus veniret iure minoris nõ aũt cũ venit iure minoris petendo reſtitutionem in integruꝫ aduerſus leſionem.cum enim duo remedia hoc caſu dixi cõpetere minori ſublato generaliter vnum per ſtatutũ remanere reliquum.arg.optimum ex his que not.gl.in.c.penul.de emp.et ven.que dicit ꝙ ſi minoris iurauit non venire contra contractu intelligitur exclusus ſolum beneficio etatis.vnde ſi fuit deceptus vltra dimidium iuſti pretij poterit venire iure cõmuni a quo non videt excluſus

per illa verba generalia. Et idē bart. ⁊ aliꝗ in. l. ij. C. de reſcin. vendi. Et
hec interpretatio benigna eſt maxime facienda in caſu noſtro duplici
conſideratione. Prima qꝛ cū illud ſtatutū ſit ꝯ ius cōe ⁊ odioſum dʒ
ſtrictiſſime interpretari vt minꝰ ꝙ fieri poſſit ledat ius cōe. vt eſt text.
notabilis. in. c. cū dilectus. de conſue. ⁊. l. ij. C. de noxa. Secūda qꝛ cum
illud ſtatutū loquēs de minoribꝰ emanauerit principaliter in fauorē
maiorū debet multū reſtringi quatenus retorquet̃ in eorū leſionē ne
qḋ ſtatutū fuit in eorū fauorē retorqueat̃ in odiū. vt in. l. qḋ fauore. C.
de legi. ⁊ in regula qḋ ob gratiā. de reg. iu. lib. vj. Et predicta intelligo
ꝓbata per minorē leſione nō modica vt predixi. ¶ Scḋo principali-
ter pōt dictus minor iudicio meo venire iure cōi petēdo dictū laudū
reduci ad arbitrium boni viri ſicut poſſet qlibet maior dicto ſtatuto
nō obſtāte. qꝛ cū ſtatutum generaliter loquat̃ in materia odioſa ⁊ re-
ſtringibili nō debet extēdi ad caſum cū allege enormis leſio euidens
q̃ incōtinēti ꝓbari pōt. nō enī eſt vero ſimile ꝙ ſtatutū voluerit fouere
iniqtatē euidētē. cū lex in dubio debeat preſumi iuſta ⁊ rationabilis.
iiij. diſt. erit. aūt lex. ⁊ interpretandum eſt ꝙ ſtatuentes intellexerint ꝓ
ut ſtatuiſſent ſi ſpāliter caſus euidētis iniquitatis fuiſſet corā eis pro
poſitꝰ vt dicit gl. in. l. tale pactū. ff. de pac. Et ꝙ ſtatuētes nō intelle-
xerūt in caſu euidētis iniqtatis maxime ꝯ minorē apte colligit̃ ex ver
bis ſtatuti dū dicit ne lites fiēt im mortales q̃ rō ceſſat cū euidēs ē le-
ſio ⁊ incōtinēti ꝓbari pōt ad hoc allego gl. notabilē in. c. ſuſcitata. de
in inte. reſti. in xbo effectū ſnīe. q̃ notāter ſentit ꝙ vbi aduerſus ſnīam
tollitur exceptio legitima dʒ intelligi niſi illa exceptio incōtinēti ꝓbe
tur. ꝓ hoc optime facit. c. lr̃as. de reſti. ſpo. vbi admittit̃ exceptio intra
breuē dilationē ꝓbari pōt. q̃ alias ꝑ cōes regulas iuris eſt ſublata: ad
idē glo. notabilis. in. l. j. §. ſiue autē. ff. de tabu. exhiben. ⁊ ꝙ no. Old. cō
ſi. xlv. ꝙ incipit. Cū litera executoria. Ubi idē notāter dixit. diſpoſitio
enī tollens generaliter exceptionē dʒ ſtricte intelligi vt in. c. ex parte.
el. j. de offi. de. ⁊ notāter dixit Bar. in. l. j. ff. qḋ vi aut clā. ꝙ vbi ſtatutū
remouet generaliter oēm exceptionē pōt implorari iudicis officiū. ar
gu. in. l. plane. ff. de peti. he. Ad p̄dicta optime facit. l. iij. §. ibidē. ff. ad
exhi. ⁊ ꝙ no. gl. in. c. j. ⁊. c. literas. de reſti. ſpo. vbi patet ꝙ exceptio ge-
neraliter denegata admittitur ſi incōtinēti offertur ꝓbatio ⁊ maxime
hoc dicēdū eſt in caſu noſtro in quo ſtatutū eſt contra ius. ⁊ ledit ius
partis tollēdo omne remediū cōpetēs leſo. ar. in. d. l. ij. C. de noxa. ⁊. c.
cum dilectus. de conſue. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxxij.

1 ☞ Solennitas omnis iuris ciuilis ceſſat in relictis ad pias cauſas.
2 Miles poteſt filio puberi per verba directa ſubſtituere.
3 Uoluntas captatoria in legatis ad pias cauſas valet.
4 Hoſpitalia ⁊ quelibet alia loca in quibus exercētur opera charitatis
dicuntur pia loca.
5 Falcidia continet in ſe trebellianicam.

Chriſti nomine inuocato.

Circa duo dubia p̄ſcripta aliqua dūtaxat addā a supraſcri-
ptis doctoribus omiſſa. Et primo circa primū ꝙ dicta ſub
ſtitutio facta de cōſortio ſeu fraternitate valeat vt fideicommiſſaria. al
lego expreſſe Bar. hoc in eiſdē ſeu oīno ſimilibꝰ terminis tenētē. ſ. in
repetione. l. cēturio. ff. de vul. ⁊ pup. in. xvi. col. x. quero principaliter
quarto. vbi firmat cōcluſionē ꝙ qn̄ ſubſtitutio fit per verba directa ⁊ ꝑ
verba cōia verbum directū ſtat in ſua ſignificatione. ⁊ verbū cōe trahi
tur ad fideicōmiſſum ⁊ ſi aliqd operet̃ adiectio xbi cōis. ⁊ tūc dicit eſ
ſe in electione ſubſtituti amplecti verba directa vel cōia ſeu obliqua vi
delicet vel capere hereditatem ex directa ſubſtitutione vel fideicōmiſ
ſaria allegat. l. teſtō. ff. de manumiſ. teſt. l. recuſare. §. titius. ff. ad trebel.
ponit exēplū ſi teſtator his verbis vſus eſt vz: ſi filius meus deceſſe-
rit ſine liberis talē ſubſtituo. ⁊ eū ſibi heredē facio vel bona mea ad ta
lē perueniāt. in his enī heredē inſtituo. Idē dicit ſi teſtator dixit: ſi fi-
lius meus deceſſerit ſine liberis Titiū inſtituo ⁊ ſubſtituo nā cū ver-
bū inſtituo ſit directū. vt. l. j. in prin. de vul. ⁊ pup. verbū xo ſubſtituo
ſit cōe valebit ſubſtitutio vtroqꝫ iure. ad hoc facit. l. pen. ff. de vē. inſpi.
Idē dicit ſi teſtator vtat̃ verbo cōi ⁊ verbo obliquo dicēdo ſic. ſi filius
meus deceſſerit ſine filijs volo bona mea peruenire ad titiū iure ſubſti
tutionis ⁊ fideicōmi. nā ſubſtitutio eſt verbū cōe fideicōmiſſum eſt ob
liquū: ideo debet intelligi vt vtraqꝫ valeat: ⁊ ſit in electione ſubſtituti
vt ꝓbat tex. in. d. l. recuſare. §. titius. ita pūctualiter contingit in caſu
preſenti. nā in teſtamēto inter cetera dr̄ ꝙ teſtator dictum conſocium
ſeu fraternitatē vniuerſalē heredē ſubſtituit atqꝫ facit. ⁊ oīa eius bona
legauit ⁊ legat ⁊c. nā verbū heredē eſt directum verbum ſubſtituit eſt
verbū cōe. vt no. in. d. l. cēturio. ⁊ in. c. j. de teſta. li. vj. ⁊ in. c. raynutius. e.
ti. ergo dʒ dicta ſubſtitutio obliquari rōne verbi cōis vt plene not. in
iuribus preallegatis. Et videt̃ magis indubitatū in caſu noſtro cum
teſtator adducit illa verba. ⁊ omnia eius bona legauit ⁊ legat. que cla-
riſſime denotāt fideicommiſſum. ⁊ ꝯrium dicendo illa verba nihil ope
rarent̃. qḋ nō eſt dicendum: quia verba debent aliquid operari in. c. ſi
papa. de priuil. li. vj. ⁊. l. ſi qn̄. C. de inoffi. teſta. maxime vbi diſpoſitio
aliter ſalua eſſe non poteſt quo caſu verba etiā ſunt improprianda vt
eſt tex. no. in. c. ſi ſententia. de ſenten. exc. li. vj. facit. l. ſi ſtipulatus fue-
ro per te. ff. de ver. ob. in. l. ſtipulatio iſta. §. ſed ſi ſeruus. ⁊. §. poſſidere.
eo. ti. ⁊ Bal. in. c. j. de capitaneo q curiā vēdi. col. x. ⁊ per Archi. xiij. q.
j. c. j. Idē etiā voluit idē teſtator in alio loco teſtamenti vbi dixit ꝙ in
quolibet caſuum p̄dictorū ⁊c. tunc eius hereditas ⁊ bona deuenirent
ad cōſortiū predictū. vnde pondero verbū bona ⁊ verbū deuenirent q̃
ſunt cōia. ideo debēt trahi ad fideicōmiſſum vt ſubſtitutio valeat. in
d. c. raynutius. ⁊. c. ſi pater. de teſta. li. vj. vn̄ preſuppoſito ſine veritatis
p̄iudicio ꝙ nō valeat ſubſtituto facta puberi per verba directa iuxta
vnū intellectū qui dat̃ ad. l. verbis ciuilibus. ⁊ ad. l. in pupillari. ff. de
vulga. ⁊ pup. illud tñ procedit qḋ ſolum per verba directa fit ſubſtitu
tio. ſecus vbi per verba directa cōia vel per verba cōia ⁊ obliqua vt cō
tingit in caſu noſtro. nā res dʒ interpretari potiꝰ vt valeat ꝙ vt pereat
in. c. abbate ſane. de re iud. li. vj. ⁊ in. l. quoties. ff. de verbo. obli. maxime
in teſtamētis in quibꝰ dʒ fieri larga interpretatio vt in. c. cū dilecti. de
dona. ⁊ in. l. in teſtamētis. ff. de reg. iur. ⁊ preſertim fauore pie cauſe vt
eſt in caſu noſtro. vt. l. ſunt pſone. ff. de relig. ⁊ ſump. fu. ⁊ in aut. de eccl.
ti. in. §. ſi quis aūt vnū ſanctorū. ⁊ in. c. cū tibi. de teſta. ¶ Scḋo princi-
1 paliter moueor alia ratione, nō minus cōcludēte. † In relictis enī ad
pias cauſas ceſſat oīs ſolēnitas iuris ciuilis ⁊ ſpectatur mera volun-
tas ſm̄ ius gentiū vt in. c. relatū. de teſta. ⁊ Bald. in. l. j. C. de ſacroſan.
eccle. Quinimo voluit Bar. in. d. l. itidē eſſe de iure ciuili per dictā. l. j.
⁊ voluit ꝙ ſicut miles habet liberū arbitrium in teſtādo: ita ⁊ diſpo
2 nens ad pias cauſas. Illud aūt certum eſt † militem poſſe filio puberi
per verba directa ſubſtituere. vt in. d. l. cēturio. ergo ⁊ a pagano poteſt
talis ſubſtitutio directe fieri ad pias cauſas ꝓ hoc qꝛ negari nō poteſt
qn iſta ꝓhibitio ſubſtitutionis directe poſt pubertatē ſit de iure ciui-
li ⁊ nō de iuregentiū. nā ſi eſſet de iure gentium non poſſet remitti in
milite. qꝛ ea q̃ ſunt de iure gentiū nō tollunt̃ per p̄ncipē vt in cle. paſto
ralis. de re iudi. ꝑ Inn. in. c. q̃ in eccleſiarū. de cōſti. ⁊ Barto. in. l. fi. C. ſi
cōtra ius vel vti. publi. ergo talis ꝓhibitio cū ſit de iure ciuili non hʒ
locū in legatis ad pias cauſas. Uidemus inſuper ꝙ omnes regule iu
ris ciuilis in vltima volūtate tradita fere ceſſant ī legatis ad pias cau
ſas vt plene legit̃ ⁊ notat̃ in. c. cū tibi. ⁊. c. relatum. de teſta. per Bart. ⁊
Bal. in. l. j. C. de ſacroſan. eccle. preal. hinc eſt ꝙ ſm̄ cōem opi. doctorū
3 valet † in iſtis legatis ad pias cauſas volūtas captatoria. Itē poteſt
quis pro parte decedere teſtatus: ⁊ pro parte inteſtatus ſicut miles
nec vitiantur legata ſi ex teſtamēto nō adeatur hereditas. ⁊ idē in ſi-
milibꝰ queſtionibus vt pleniſſime no. per doctores vtriuſqꝫ iuris ī lo
cis p̄allegatis. Subſtitutio vero facta de dicto cōſortio ſeu fraternita
te dr̄ ad pias cauſas. ⁊ lʒ ad hoc aliq allegēt gl. ī. c. ſi q clericoꝝ. xi. q. j. ⁊
Archi. in. c. ſi qs. xlij. di. tñ gl. ⁊ Archi. hoc nō dicunt. ſʒ ſolū aſſerunt
ꝙ tales cōfraternitates ſeu cōſortia nō ſunt reprobata. Sed ego alle-
go Specu. in titu. de inſtru. edi. in. §. nūc vero aliqua. ver. ſcias ꝙ inter
4 relicta ad pias cauſas. vbi cōcluditur † ꝙ hoſpitalia ⁊ q̄libet alia loca
in quibus exercent̃ operas charitatis dicunt̃ loca pia. allego ad hoc
bonū tex. ⁊ qḋ no. ibi Bar. in. l. omnia priuilegia. C. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ ex
preſſius idē Bar. in. l. j. ⁊ fi. ff. de colle. illic. facit tex. in. c. requiſiſti. de te
ſta. Et ex his infero ad ſcḋm dubium nunquid ex predicta heredita-
te ſit detrahenda trebellianica. ⁊ dico ꝙ nō ex duplici capite. nā ſi con
ſortiū vult adire hereditatē iure directo qḋ pōt ex priuilegio ſpeciali
⁊c. §. dixi. ⁊ qꝛ teſtator ſubſtituit etiam directe non debet detrahi tre-
bellianica. qꝛ nō capit a manibus heredis: ſʒ immediate ab ipſo teſta-
tore: ⁊ ſic ſicut dicimus in milite. vt. d. l. cēturio. Si aūt vult petere di-
cta bona ex fideicōmiſſo qḋ pōt per ſupradicta. tūc iure ſpeciali nō de
bet detrahi trebellianicā. ꝑ aut̃. ſimiliter. C. ad le. fal. lʒ gl. teneat oppo-
ſitū in. d. c. ſi pr̄. de teſt. li. vi. q̃ voluit reſtringere illā aut̃. ad falcidiā q̃
detrahit̃ ex ſingulis legatis nō aūt voluit extendere ad trebellianicā
q̃ detrahit̃ ex toto corpe hereditatis. tñ cōis opi. modernoꝝ vtriuſqꝫ
iuris eſt in oppoſitū. ⁊ eā tenet Bar. in. l. marcellus. ad treb. ⁊ Bal. in
l. id qḋ pauperibꝰ. C. de epiſ. ⁊ cle. Cy. in aut̃. ſʒ cū teſtator. C. ad legem
fal. Et vidi ſuper hoc cōſilia ſolēnium doctorum. ⁊ motiuū p̄ncipale
5 huius opinionis eſt † qꝛ falcidia continet in ſe trebellianicā. nam tre-
bellianica largo modo dr̄ falcidia. ⁊ videt̃ de hoc tex. in aut̃. de eccle. ti.
§. cum autē. in. l. ſi quis ad declinandam. C. de epi. ⁊ cle. vbi fit mentio
de legato particulari ⁊ hereditate reſtituēda. ⁊ tñ ꝓhibet̃ ibi oīs falci
dia in relictis ad pias cauſas. itē hodie ſunt coequata legata ⁊ fidei-
commiſſa. vt in. l. ij. C. cōia de lega. vnde ſicut falcidia in legatis ita de-
bet ceſſare in fideicōmiſſis. nō obſtat p̄dictis. c. ſi pater. qꝛ ſolum ꝓbat
a contrario ſenſu. ſed tale argu. ceſſat vbi reperitur contrarium in iu-
re. vt in. c. a nobis. j. ⁊. ij. de ſen. excō. Itē ibi procederet argu. a contra-
rio ſenſu reſpectu legitime non autem reſpectu trebellianice. non ob.
motiuum glo. in. d. c. ſi pater. ꝙ fruſtra eſſet heres ſi non detrahit tre-
bellianicā: imo nō fruſtra. qꝛ habebit meritum a deo exercendi ipſum
actum tam reſpectu defuncti quā reſpectu pauperum quibus fienda
eſt reſtitutio ſeu diſpenſatio. facit ꝙ in ſimili no. Bal. in aut̃. prealleg.
Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxxiij.

1 ☞ Clerici poſſunt compromittere in laicos de rebus tp̄alibus preſer
tim ad patrimonium eorum ſpectantibus.
Et ſnīam latam a iudice non ſuo poſſunt approbare. 2.

Statuta

3 Statuta laicorum ſpecifice nõ diſponentia de clericis nec in libertatẽ eccleſiaſticam dũmodo alias ſint honeſta debent ſeruari inter clericos etiam in foro eccleſiaſtico.
4 Clericus ſi litigat laico ſequẽdo forũ rei ſubmittit ſe tacite omnibus ſtatutis laicorum concernentibus iudicij ordinem.
5 Arbitri poſſunt appellari iudices largo ſumpto vocabulo.
6 Iuriſditio poteſt tacite prorogari.
7 Mulcta impoſita per iudicem ratione cõtumacie ſi tempore ſñie nõ conſtat iudici de illius contumacia non valet.
8 Sententia lata ɔtra plures collegas ſimpliciter inducit obligationẽ pro parte ita ꝙ quilibet videtur condemnatus in dimidia.
9 Captura facta per iudicem ſecularem contra clericum coniugatũ non incedentem in habitu ⁊ tonſura valet.

Preſidio altiſſimi ex corde
poſtulato. Qꝛ qnqꝫ dubia veniũt principaliter examinan
da attingã iuxta ordinẽ cõſultationis qδlibet dubiũ ꝑ ſe.
Et primo circa primũ quo querit in effectu. an cõpromiſſum in qua
tuor mercatores laicos in curia officialiũ mercãtie ꝑ duos germanos
ex vna parte Jacobũ.ſ.⁊ Philippũ qui gerebãt ſe ꝓ mercatoribus te
neat cũ alter eorũ.ſ. Jacobꝰ allegat ſe nunc clericũ in minoribus. reli
quus vero.ſ. Philippus reperiat clericus cõiugatꝰ. Et ꝑſuppoſito ꝙ
cõpromiſſum valuerit. querit. an potuerit dictꝰ Jacobꝰ ꝑ procurato
rem ſe ſubmittere deciſim ordinationi illiꝰ cauſe ſtatutis ⁊ conſuetu
dinibꝰ ⁊ ſtylo mercãtie. ⁊ ſic in effectu poſſunt dici duo dubia ɔcluſi
ue rẽ ipſam attingẽdo. dico cõpromiſſum valuiſſe etiã ſi ambo fuiſſent
1 clerici in ſacris. ¶ † Qꝛ in laicos bñ põt ꝑ clericos cõpromitti de re
bus tꝑalibus ꝑſertim ad patrimoniũ eoꝝ ſpectãtibꝰ vt ꝓbat in.c.ex
poſita.⁊.c. dilecti. de arbi.⁊ a cõtrario ſenſu in.c. cõtingit.⁊ no.in.c. ſi di
ligẽti. de fo. cõpe. in gl.j. ꝓpe fi. q̃ dicit ꝙ lꝫ clericꝰ nõ poſſit in iudicem
laicum cõſentire vt ibi in arbitrium tñ ſine conſenſu epi bene conſen
tit. Et diuerſitatis ratio bene põt eſſe: qꝛ iudex hꝫ iuriſditionẽ: vnde
per ꝓrogationẽ ſubijceretur iuriſditioni iudicis ſecularis: qꝛ per pro
rogationẽ extendit iuriſditio in prorogationem. ⁊ iudicat iudex iure
ſuo ⁊ iuriſditionẽ ꝑſcriptiuã: vt.l.j.⁊.ij.ff. de iudi. ꝙ circa clericum fieri
nõ põt. tum qꝛ laicꝰ nõ põt habere iuriſditionẽ in clericos rõne inca
pacitatis.xcvj.diſt. deniqꝫ.⁊.c. ſi imperator.⁊.c. cũ ad verum. tum quia
iuriſditio non põt prorogari ad alia ſpeciẽ iuriſditionis: qꝛ tunc non
eſſet prorogatio ſed noue iuriſditiõis datio. vt no.in.c.p.⁊.g. de offic.
deleg.⁊ ꝑ Cy.in.l. teſtamẽta.C. de teſta. Arbiter aũt nõ hꝫ iuriſditio
nem ſed quãdã notionẽ ⁊ ſtatur dicto ſuo metu pene in compromiſſo
appoſite.l. ait ꝑtor.⁊.l. a diuo pio. in princ.ff. de iudi.⁊ in.c. dilecti.⁊.c.
ꝑuenit. de arb.⁊.l. diem proferre.§. ſtari.ff.eo. Et ꝑſertim hoc procedit
qñ cõpromittitur in laicũ tanꝙ in arbitrũ ⁊ arbitratorẽ. nam talis eſt
quidã amicabilis cõpoſitor inter ꝑtes vt in aut. ſi vero cõtigerit.C. de
iudi.⁊ in corpore vt diffe. iudi. no. Jnn.in.c. quintauallis. de iureiur.
Bar.in.l. ſocietatẽ.§. arbitrorũ.ff. ꝓ ſocio. Nec obſtat ꝙ cõpromiſſum
fuerit factũ in curia officialiũ mercãtie. ⁊ ipſorum autoritas interue
nerit. qꝛ ꝑ hoc nõ alterat natura cõpromiſſi. ⁊ potuit interuenire auto
ritas illorũ officialiũ ad cautelã ſaltẽ reſpectu illoꝝ q nõ erãt clerici. et
abũdans cautela nõ nocet.l. teſtamentũ.C. de teſta.⁊ preſertim hoc ꝓ
cedit in caſu noſtro in quo nullus illorũ erat in ſacris conſtitutꝰ. imo
ambo gerebãt ſe pro laicis ⁊ mercatoribꝰ. argu.c. ex parte.ij. de priui
le.⁊.c. ſi. de vita ⁊ hone. cleri. ¶ Reſpectu ſcđe partis dubij dico po
tuiſſe dictũ Jacobũ per procuratorem ſuũ vel ſeipſum ſubijcere ſe ſta
tutis ⁊ conſuetudinibus ⁊ ſtylo curie officialiũ mercantie coram ipſis
mercatoribus dũmodo talia ſint que cõcernant ordinationem ⁊ deci
ſionem cauſe nõ aũt ledant priuilegiũ immunitatis perſone vel fori qꝛ
illa ſunt cõceſſa toti collegio clericali non aũt ſingularibus perſonis
ideo in illis nõ valet renũtiatio vt in.d.c. ſi diligenti.⁊ in.c. contingit.
de ſen. excõi. ꝙ aũt cauſa ordinet vel decidat certo modo ⁊ ordine nõ
violat priuilegiũ clericale. cũ ꝑtes cõueniũt vt certa ſñia per iudicem
feratur. ⁊ iudex dꝫ in hoc ſequi cõuẽtionẽ partiũ.l. ſi cõuenerit.ff. de re
iudi.ca. nil em̃ iſtud tẽdit niſi vt partes ad cõcordiã reuocet.l.j.§. vnde
2 querit.ff. de no. ope. nũ. ad idẽ gl. no.in.c. ſignificaſti. de foro cõpe. † q̃
dicit clericos poſſe approbare ſñiam latã a iudice non ſuo. ⁊ habebat
talis ſñia vim pacti, ꝓ hoc bonus tex.in.l.ij.C. cõmunia vtriuſqꝫ iu. et
qδ ibi no. ſicut em̃ poſſunt ſe ſubmittere ſñie late ab alieno iudice vt
habeat vim pacti: ita poſſunt ſe ſubmittere ſtatutis laicorũ quo ad de
ciſionẽ cauſe vi pacti non aũt vi ſtatutorũ. Et preſertim hoc procede
ret tenendo opi. Bar.in.l. cunctos populos.C. de ſum. tri. vbi tenuit
3 † ꝙ ſtatuta laicorũ ſpecifice non diſponentia de clericis nec in liberta
tem eccleſiaſticam dũmodo alias ſint honeſta debẽt ſeruari inter cleri
cos etiã in foro eccleſiaſtico. argu. conſtitutus. de in integ. reſti.⁊ in.c.
ij. de eo qui mit. in poſ.c. cũ cã. de re iudi. lꝫ nõ credã illud dictũ ſimpli
citer verũ per.c. eccleſia ſancte marie. iũcta poſitione caſus quem fecit
gl.in.c. eccleſia. vt lit. pen. ſed tñ facit illud dictũ optime in ar. deciſio
nis noſtre vt ſaltẽ vi pacti debeãt talia ſtatuta ſeruari in cauſis clerico
4 rũ. Preterea video † ꝙ eoipſo ꝙ clericus litigat corã laico ſequendo
eorũ ius ſubmittit ſe tacite. oibus ſtatutis laicoꝝ cõcernẽtibus iudicij
ordinationẽ. vt no. gl.in.c. qδ clericis. de foro cõpe.⁊ Jo. cal. in quadaꝫ
diſputatiõe ſua q̃ incipit. Statutis ⁊c.⁊ Bar.in.d.l. cũctos populos.
quinimo voluit Hoſti.in.c. qδ clericis. ꝙ ſi agat q̃ſtio hereditaria cle
rici vel alias tꝑalis dꝫ decidi in foro ſeculari ẜm leges: ⁊ facit ꝙ ipſe
no. in ſumma in ti. de teſta.in.§. cõficiuntur. verſi. verũ.⁊ ꝙ no. do. An
to.in.d.c. qδ clericꝰ. Et quicqd ſit de hac qõne quã pleniſſime exami
naui in.d.c. qδ clericis. in lectura. illud tñ videt indubitatum vt cleri
cus potuerit ex pacto ſe ſubijcere in ordinationem ⁊ deciſionem illius
cauſe illius ſtatutis ⁊ cõſuetudinibus laicorũ cum nõ minuant priui
legiũ clericale, ſed ſolum in hoc attenditur fauor perſone mere qꝛ iſti
erãt mercatores. ideo cã debet decidi etiã ceſſante pacto ẜm leges ⁊ cõ
ſuetudines mercãtie. quia hoc videt tacite actũ vt no. Cal. in dicta di
ſputatione: ⁊ facit.l. qδ ſi nolit.§. qꝛ aſſidua.ff. de edil. edi. Et hec quo
ad primũ dubiũ principale. ¶ Cõcludo ergo ꝙ valuit dictũ cõpromiſ
ſum in laicos etiã quo ad clericos. ⁊ ꝙ potuerunt dare ꝑtãtem arbi
tris ſeu arbitratoribus ordinãdi ⁊ decidendi cãm ẜm cõſuetudinem ⁊
ſtatuta mercãtie. Et circa clericum cõiugatum nullum eſt dubium: qꝛ
in ciuilibus nõ gaudet priuilegio clericali. vt in.c. vno. de cleri. cõiug.
lib.vj. ¶ Venio ad ſcđm dubiũ quo queritur an virtute dicti cõpro
miſſi facti ꝑ ipſas partes in arbitros ſit eis attributa illa autoritas et
iuriſditio q̃ ꝑ ſtatuta dicte curie mercãtie eſt attributa iudici ipſius cu
rie: ita ꝙ tres arbitri ⁊ quatuor nõ potuerint precedere ſine quarto eo
nõ requiſito ⁊ monito. licet fuerit eis data poteſtas vt oẽs quatuor
vel tres ex eis poſſint ꝓcedere. Et facit dubium: qꝛ in cõpromiſſo fuit
dictum vt iſti arbitri ſuccederent in locum ipſorũ officialiũ curie mer
cãtie quo ad omnia ibidẽ cõtẽta, agenda: audiẽda: vidẽda: cognoſcen
da: tractanda: ⁊ ꝓſequenda: examinanda: calculanda: ⁊ reuidenda: fi
nienda: decidenda: ⁊ ſñianda: ⁊ arbitrãda: laudãda: firmãda: ⁊ determi
nanda: ẜm formã iuris ſtatutorum ⁊ conſuetudinem: ⁊ ſtyli ac vſus di
cte curie mercantie ⁊c. Et in quodã ſtatuto dicte curie cauet qδ in de
ciſionibus queſtionũ a certa ſumma ſupra ad ſint preſentes ⁊ conſen
tientes iudex ⁊ quatuor cõſules dicte curie reqſitis tñ alijs duobꝰ cõ
ſulibꝰ dicte curie. Arbitror circa pmã partẽ dicẽdo ꝙ nulla iuriſditio
dictis arbitris fuit collata. qꝛ cõſenſus priuatorũ nõ facit eos iudices
q nulli preſunt iuriſditioni. vt.l. priuatorũ.C. de iuriſdi. om. iud.⁊.c. ſi
gnificaſti. de fo. cõpe. ꝑſertim qꝛ hic fuit in eos ɔpromiſſum tãꝙ in ar
bitros de quorũ natura eſt vt in eos nõ transferatur iuriſdictio ſꝫ que
dam notio. vt.ſ. dixi. Et lꝫ fuerit dictum vt ſuccederẽt in locum con
ſulum: hoc tñ debet intelligi reſpectu cognoſcẽdi ⁊ finiendi vt patet ex
tenore cõpromiſſi. Item qꝛ arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorũ.l.
j.ff. de arbi. Merito potuit dici ꝙ ſuccederẽt in locũ illorũ conſulum
5 coram quibus primo fuerat illa q̃ſtio intentata. ¶ † Hinc eſt ꝙ largo
ſumpto vocaburo arbitri poſſunt appellari iudices vt eſt tex. iũcta. gl.
ij.q.vj. a iudicibus. ¶ Ad ſcđam partẽ huius dubij. An tres teneban
tur requirere quartũ abſentẽ ⁊ expectare cũ debito tꝑe. Videtur pri
mo ꝙ ſic. qꝛ cũ iſti fuerint deputati ad inſtar illorũ cõſulũ. ⁊ ẜm ſtyluꝫ
illius curie debeant ꝓcedere. ⁊ de ſtylo ⁊ ſtatuto illius curie eſt ꝙ licet
quatuor ex eis poſſent ꝓcedere. debẽt tñ priꝰ requirere alios duos vt
ſ. dixi. ergo ideꝫ dicendũ in iſtis arbitris ꝙ lꝫ fuerit dictum in cõpro
miſſo ꝙ oẽs vel tres ex eis poſſint ꝓcedere diffinire debuit tamẽ ĩtelli
gi quarto prius reqſito ad inſtar cõſulum ex quo in eorũ locũ fuerint
deputati. facit qδ in ſimili legit ⁊ no. maxime ꝑ Bal.in.l. omnia ꝓui
legia.C. de epi.⁊ cle.⁊ ꝑ Jnn.in.c. inter dilectos. de fide inſtr. nã ⁊ ſub
rogatũ debet ſapere naturã eius in cuius locum ſubrogatũ eſt vt.c. ec
ſia. vt lite pendẽte.⁊ in.l. ſꝫ ſi rem ⁊ pretiũ.ff. de petit. here. ¶ Sed hoc
non obſtante contrarium partem arbitror veriorem. Et primo dico ꝙ
de iure vbi poteſtas datur pluribus hoc expreſſo vt omnes aut aliqui
ex eis poſſint ꝓcedere cũ non tractaretur de ipſorũ commodo poſſunt
aliqui ꝓcedere ſine reliquis etiã illis nõ reqſitis de hoc eſt tex. exꝑſſus
⁊ no.in.c. cũ plures. de offi. dele. lib.vj. no. Bar.in.l. ſi vni. alias incipit
põponius.ff. de re iudi.⁊ i.l. heredes mei.§. peto. ad trebel.⁊ ſic pote
rant mero iure inſpecto propter formã compromiſſi procedere tres ex
eis quarto nõ requiſito. Nec obſtat ꝙ ɔſules nõ ꝓcedunt duobꝰ nõ re
qſitis. qꝛ dico ꝙ iſti arbitri per oĩa nõ ſucceſſerunt in locũ conſulũ ſed
ſolum reſpectu audiendi tractãdi ⁊ finiendi queſtioneꝫ ẜm ſtatuta et
ſtylum curie mercãtie vt apte ꝑtꝫ ex forma cõpromiſſi dum dicitur ꝙ
ad infra tractãda finienda ⁊c. ſuccedebant loco conſulũ ⁊ ſic reſpectu
contentorum in cõpromiſſo nõ reſpectu exercẽdi poteſtatem inſimul
vel ſeparatim: qꝛ hoc nõ eſt de contentis in compromiſſo. Iteꝫ ex alio
colligitur ꝙ illa ſubrogatio in locum cõſulum nõ ſe extendit ad hunc
caſum: qꝛ ɔſules ſunt ſex ⁊ poſſunt ꝓcedere quatuor ex eis. iſti vero arbi
tri erant quatuor ⁊ poterant ꝓcedere tres eis ⁊ ſic verba non poſſunt
adaptari ad hunc caſum. vñ ex diuerſitate facti ⁊ nature colligit diuer
ſitas in iure. ar.in.l. ideꝫ codicilli.C. de codicil. facit.l. ſi ex plagis.§. in
cliuo.ff. ad legẽ aql. Preterea ꝓpter verba illa generalia non debemꝰ
recedere a ꝓpria ſignificatione verborũ. ar.in.c. ſi. de verbo. ſig. maxime
qui prouiſio generalis non debet extendi ad caſum ſpecialiter proui
ſum. vt.l. ſanctio.ff. de penis.⁊.l. doli clauſula.ff. de verbo. obl. illa ergo
verba generalia vt procedant ſicut cõſules ad cauſam tractãdã ⁊ finiẽ
dam nõ ſunt referenda ad ſpecialem ꝓuiſionẽ poteſtatis procedẽdi vt

quatuor vel tres eorũ poſſint ꝓcedere vt intelligaꝛ tertio abſente req
ſito qḋ eſſet cõtra naturã verborũ ⁊ iuris diſpoſitionem. Et hoc puto
veriſſimũ quare concludo ꝙ tres ex illis potuerunt procedere quarto
abſente irrequiſito. Nec obſtat ſi dicaꝛ ꝙ quart⁹ nũqȝ interfuit ꝓceſ-
ſui cõtra dictũ. c. cum plures. vbi patet ex quo tres incipiũt procedere
nõ debet vlterius quartus ſe impedire niſi alijs impeditis ⁊c. qꝛ dico
ꝙ lȝ nõ potuerit ſe ingerere tñ ex quo partes nõ ꝯdixerũt vr̃ tunc pro
6 illis vicibus recepiſſe poteſtatẽ a partib⁹. nã † ⁊ iuriſditio põt tacite
ꝓrogari vt ꝓbatur in. c. cũ olim. de offi. deleg. not. Barto. in. l. j. in fi. ff.
de iudi. ⁊ Inno. in. c. ad petionẽ. de accu. ¶ Sed preſuppoſito ſine ve-
ritatis ꝑiudicio ꝙ dictus quartus arbiter debuerit requiri queriꝛ an
debeat credi ſcripture ſoli notarij in qua atteſtatur illum fuiſſe requiſi
tum ⁊ debito tẽpore expectatum licet in eiſdẽ actis nõ appareat de a-
liqua relatione facta ꝑ nuntiũ vt fieri ſolet. Et primo videꝛ ꝙ non qꝛ
certi debent eſſe alij quorũ poteſtas ex alterius volũtate vel impoten
tia cõſolidatur vt legitur ⁊ no. in. c. prudentiã. in prin. de offi. deleg. et
per Bar. in. l. ſi finita. §. iulian⁹. ff. de dã. infe. ⁊ l. mulcta. ff. de cõdi. ⁊ de
7 mon. † vbi dicit nõ valere mulctã impoſitã per iudicem rõne cõtuma-
cie ſi tpe ſnĩe nõ cõſtabat iudici de illius cõtumacia qꝛ nuntius nõdũ
fecerat relationẽ. ¶ Sed cõtrariũ puto verũ qꝛ illa requiſitio potuit
fieri in preſentia notarij ⁊ ſic potuit notarius ſcribere illũ fuiſſe reqſi-
tũ potuit etiã requiri ab alijs arbitris in preſentia notarij vt. d. c. pru-
dentiã. ⁊. l. ij. C. quõ ⁊ qñ iudex. creditur aũt verbis enũtiatiuis notarij
qñ enuntiatũ potuit interuenire tpe confecti inſtr̃i vt no. Innoc. in. c.
qñ. de ꝓba. ⁊ Bar. in auꝛ. ſi qs in aliquo documẽto. C. de edẽ. ⁊ gl. in. l.
j. C. de fide inſtru. ⁊ iure haſte fiſ. lib. x. ⁊ hoc maxime procedit attento
vt mihi in facto ꝑſupponiꝛ ꝙ ab antiquo ⁊ vſqȝ in hodiernũ diẽ ſup
reqſitiõe abſentis ſtaꝛ ſolũ ſcripture notarij actorũ abſqȝ eo ꝙ in actis
appareat de aliqua citatiõe facta ꝑ nũtiũ. nã ꝯſuetudo eſt optima le-
gũ interpres. l. ſi de interꝑtatiõe. ff. de leg. ⁊. c. cũ dilect⁹. de conſue. ⁊ cõ
ſuetudo põt facere inſtr̃m autenticũ qḋ al's nõ eſt autenticũ vt eſt tex.
no. in. c. cũ dilect⁹. de fide inſtr. facit. l. de qb⁹. ff. de legi. Et hoc de ſcḋo
principali dubio. ¶ Ad tertiũ dubiũ nunqd tenuerit ſnĩa arbitrorũ
lata partibus abſentib⁹ eis tñ prius monitis ⁊ citatis per dictos arbi
tros vt venirent certa die ad audiendam ſnĩam. Et ꝑfecto licet inſpe
cto mero iure cõmuni cum non fuerit eis data poteſtas ꝓnuntiãdi in
abſentia partiũ nõ valet ſnĩa eis abſentib⁹ lata lȝ pena committatur.
vt eſt tex. notabilis in. l. diem ꝓferre. §. ſi quis litigatori. ff. de arbi. ⁊ in
l. ij. C. eo. ⁊ vtrobiqȝ no. Bar. tñ cõſiderato ꝙ iſti arbitri debebãt ꝓcede
re ſꝫm ſtatuta: ⁊ ſtylum curie officialium mercantie. vt. ſ. dictum eſt.
de ſtatuto ⁊ ſtylo dicte curie eſt vt feratur ſnĩa partibus abſentib⁹ ci-
tatis tñ: ergo dicta ſnĩa valuit: ⁊ maxime hoc procedit ſi dicti arbitri
erãt arbitratores ⁊ amicabiles cõpoſitores per id quod no. in. c. quin-
tauallis. de iureiuran. ⁊. l. ſi qua arbitratu. ff. de verbo. obli. ⁊ maxime ꝑ
Bal. in. l. ſi qui ex conſenſu. C. de epi. audi. ¶ Venio ad quartũ dubiũ
nunquid decreta magnifici domini Lucani diſponentia ſuper cõpro
miſſis delegationibus ⁊ inſtantijs dicte curie ſint tante potentie ꝙ fa
ciãt dicta inſtantia non ſit perempta ⁊ cũ dictus Jacobus clericus ſe
ſubmiſerit dictis decretis virtute pactorum in dicto cõpromiſſo ap-
poſitorum quibus decretis dicti iudex cõſules teneñꝛ obtemperare. ⁊
cauſas venientes iam in dicta curia ꝗꝫ illas que per dictam curiã com
mittunꝛ tam de precepto ꝙ̃ de voluntate partiũ terminare ſꝫm formã
dictorum decrecorum alias incidunt in penam decreti ⁊c. Ego in hoc
dubio cõſiderãdo caſus cõtingentiã aĩaduerto ꝙ inſpecto mero iure
cõmuni inſtantia nõ erat hic perempta: qꝛ nondũ erat lapſum trien-
nium a tpe conteſtate litis. nam ⁊ per trienniũ durat inſtantia de iure
communi corã arbitris ſicut coram iudice vt eſt cõmunis ſnĩa. ⁊ no. ꝑ
glo. ⁊ Bar. in. l. item ſi vnus. §. ſi multo poſt. ff. de arbi. ⁊ per Specu. in
ti. eo. §. differt. ver. intra trienniũ. ⁊ per modernos in. c. preſbyter. de iu
di. ſed qꝛ compromiſſum fuit hic factũ ad tempus anni ⁊ laudum fuit
latam poſt annum: videꝛ ꝙ nõ teneat qꝛ extra diem cõpromiſſi. Sed
hoc nõ obſtat. quia de conſenſu partium compromiſſum fuit proroga
tum vt dꝛ in themate ⁊ ſnĩa fuit lata in tẽpore ꝓrogato merito debuit
ſnĩa tenere vt probatur. in. l. ſi cũ dies. ff. de arb. Nec obſtare debent de
creta magnifici dñi Lucani: qꝛ ipſe cõſenſit: prorogationi. ⁊ etiam poſt
ea prorogauit: fecit enim tanqȝ habens iura principis in dicta ciuita-
te. quia ſicut potuit legem ſuper inſtantia promulgare ⁊ circa illa di-
ſpenſare. facit ad hoc quod no. Bar. in. l. infamem. in fi. ff. de publi. iu-
di. ⁊ in. l. hoſtes. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. ⁊ Jo. an. in regula cui licet quod
eſt plus. de reg. iur. li. vj. in mercu. ⁊ indubitanter voluit lex. ⁊ diſpẽſa-
tio ꝓpter illos q nõ erãt clerici nec diciꝛ ligare clericos ſed facit actuȝ
validũ vel inualidum ratione aliorũ ſed reſpectu Jacobi q erat cleri-
cus ſatis eſt qḋ cõpromiſſum ⁊ ſnĩa tenuerũt inſpecto iure cõi vt. ſ. di
ctum eſt. Item qꝛ ſubiecit cauſam illam deciſionibus ſtatuti illius cu-
rie ⁊ eſt ei⁹ ſtylo. facit qḋ no. Archi. ij. q. vj. nõ ita. ⁊ Jo. cal. in dicta di-
ſputatiõe ſtatutis. ⁊ ꝑ doc. maxime modernos. in. d. c. qḋ clericis. vbi
cõcludiꝛ ꝙ ſi cã clerici ventũ eſt corã iudice ſeculari intelligaꝛ etiã cir
ca peremptionẽ inſtãtie ſꝫm ſtatuta illius curie ita qḋ per oĩa debet re
gulari ſꝫm ſtylũ illius fori. Nec habet obſtare ſi dicatur ꝙ de ꝓrogatio
ne ꝑmo facta per magnificũ dñm ad petitionẽ partiũ nõ appareat ſcri
ptura: qꝛ fuit deperdita ⁊c. qꝛ dico ꝙ ex quo in ſcḋa petitione poſtea
facta dicto dño de volũtate ⁊ ſubſcriptiõe partiũ narraꝛ ꝙ dñs alias
prorogauerat ⁊ petebaꝛ ꝙ iterũ ad tres dies prorogaret. qḋ ⁊ factum
extitit ꝑ dictũ dñm ſatis ꝓbatur prima prorogatio qꝛ qñ aliquid enũ
tiatur ꝑ partes qḋ neceſſario requirit ad validitatẽ eius qḋ geriꝛ v̾ba
enũtiatiua ꝓbant enuntiationẽ validitatẽ illius act⁹: vt etiam not. in
l. optimũ. C. de cõtrahen. ⁊ commit. ſtipu. facit etiã qḋ not. Bar. in. l. j.
⁊. ij. C. de rela. Itẽ ſup actis etiã ſubſtãtialibus ſtatur cõfeſſioni par
tiũ ex quo reſultat probabile dubium eſt tex. nota. in. c. ſi. de proba. Et
hoc de quarto dubio principali. ¶ Quinto principaliter queriꝛ an ꝓ
pter exceptionem cõnexitatis cauſe oppoſitã per Philippũ in curia
poteſtatis reſpectu Jacobi clerici in minorib⁹ cõſtituti ipã cã debeat
remitti ad curiã epalẽ: vel ꝙ curia poteſtatis debeat ꝓcedere ad execu
tionẽ dicti laudi petitam per dictũ Philippũ pro parte ſua tm̃: idem
queriꝛ an anteqȝ dictus Philippus in aliquo auditur in dicta curia
debeat aſtringi ad dãdũ fideiuſſionẽ petitã ſꝫm formam ſtatuti ⁊c. in
quo dubio habente plures partes dico principaliter cõſiderandũ an
ſnĩa lata cõtra dictos fratres quorũ vnus repeꝛiꝛ clericus in minori-
bus valeat ſaltem reſpectu alterius qui nõ eſt cleric⁹ ⁊ vtrũ preſuppo
ſita validitate potuerit executio ipſius peti coram iudice ſeculari. Et
quãtum ad caſum noſtrũ indubie dicendum ꝙ dicta ſententia tenue
rit cõtra vtrũqȝ: qꝛ fuit lata ab arbitris in quos potuit cõpromitti: lȝ
eſſent laici. vt. ſ. dixi. Quinimo pl⁹ dico ꝙ ſi ſentẽtia foret lata a iudi-
ce ſeculari deberet tenere ſnĩa cõtra illũ qui nõ eſt clericus pro parte
ſua ⁊ hoc in ſeparabilibus in indiuiduis aũt debet tenere quo ad non
clericũ in toto hoc ꝓbo per tex. in. l. vna. C. ſi plures vna ſen. iuncto. c.
8 qḋ ibi no. Bal. poſt prin. in. j. col. nã ibi dicitur in tex. ꝙ † ſnĩa lata cõ
tra plures collegas ſimpliciter inducit obligationẽ ꝓ parte ita ꝙ qui
libet videtur condẽnatus in dimidia: ſic talis ſnĩa habet effectum ſe
parabilẽ. merito vtile nõ vitiatur per inutile. regula vtile. ⁊ qḋ ibi not.
de reg. iur. lib. vj. ⁊. l. ij. §. trebati⁹. ff. de aqua quo. ⁊ eſti. Et idẽ dicẽduȝ
in indiuiduis. nam ſicut a principio põt quilibet collega ſeiorum inſo
lidũ cõueniri vt eſt tex. in. l. loci corpus. §. ſi fundus cum ſeq. ff. ſi ſer.
ven. ita ⁊ ſi cõueniunꝛ plures quo alter nõ poterat ibi conueniri valet
ſnĩa ⁊ qlibet obligatur inſolidũ ⁊ debet valere ſnĩa reſpectu ei⁹ quipo
terat ibi cõueniri. ad hoc qḋ no. Bald. in. d. l. vna. vnde ad ꝓpoſitũ re-
ſpectu executionis ſnĩe dico ꝙ quatenus ſnĩa arbitrorũ cõtinet factũ
ſeparabile põt peti executio corã ptãte ꝯtra dñm Philippũ q nõ eſt
clericus ꝓ parte ſua nec põt excipere de clericatu alterius: qꝛ quo ad
eũ ꝓ ſua parte nullũ ſubeſt impedimẽtũ. ar. d. l. vna. ⁊. d. l. loci. §. compe
tit. nã quo ad iſtud liberas edes hȝ ⁊c. vt ibi in ſimili dꝛ. quatenus ve-
ro dicta ſnĩa cõtinet factũ inſeparabile vt in redditiõe rationis põt di
ctus Philipp⁹ cõueniri inſolidũ qꝛ ſi videꝛ cõdẽnatus vt. ſ. dictũ eſt.
Et cõpelli põt ſꝫm ſtatutũ dare fideiuſſorẽ ſaltẽ ꝓ parte ſua ꝓ alia ve
ro parte põt ⁊ dȝ adiri iudex eccleſiaſticus vt mãdet ſnĩam executioni
ꝯ clericũ ad qḋ teneꝛ. vt. d. l. a diuo pio. in prin. ff. de re iudi. nec predi-
cta cõtinẽtia cauſe diuidiꝛ qꝛ cognitio ⁊ executio hȝ effectũ ſeparabilẽ
reſpectu diuerſarũ perſonarũ nec curandũ de contrarietate ſententia-
rum quas iudex poſſet exeqꝫ inter diuerſas perſonas. ar. l. a ſententia.
ff. de ap. itẽ ꝓpter diuerſas qualitates perſonarũ non ſeruatur regula
de cõtinentia cauſe vt probaꝛ in. c. fi. de iudi. Et ꝑfecto in caſu noſtro
nõ poteſt allegari aliqua cõtinentia cauſe cũ cõtra quẽlibet põt peti
executio corã iudice ſuo quatenus ſnĩa obligatio eum tãgit. vt patet
ex predictis: ⁊ facit qḋ legitur ⁊ no. c. vno. de obli. ad ra. ⁊. l. j. ff. de pe-
9 nis. ¶ † Ad vltimũ nunquid valeat captura facta ꝑ iudicẽ ſecularem
cõtra clericum coniugatum nõ incedentẽ in habitu ⁊ tonſura. nec ter
monitum ⁊c. dico ꝙ ſic. quia talis in nullo gaudet priuilegio eccleſia-
ſtico: nec requiritur in eo aliqua monitio. ſed ſtatim qḋ non incedit in
habitu ⁊ tõſura perdit omne priuilegiũ. vt eſt tex. in. c. vno. de cleri. cõ
iug. lib. vj. ⁊ ibi aperte hoc no. Joã. an. ⁊ idẽ ipſe no. in additio. Spec.
de cleri. coniu. poſt prin. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxxiij.

1 Scripturis habenti officium de publico in ſpectantib⁹ ad officiũ
ipſius ſtandum eſt.
2 Monaſterium ſi eximatur cum capellis habitis non extendiꝛ exem-
ptio ad habendas.
3 Officialis nõ põt donare nec remittere ius cleri ciuitatis vel collegij.
4 Notarius ſi dixit in protocollo hoc fuit caſſatũ de voluntate partium
nec appoſuit teſtes: non ſibi creditur.
5 Surreptio vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope exceptionis.
6 Gratia iam facta ſicut nõ expirat per mortem cõcedentis ita nec po-
teſtas data executoribus.
7 Papa lȝ mãdet aliquẽ ĩ poſſeſſionẽ induci amoto quolibet illicito de
tẽtore intelligiꝛ parte vocata niſi papa expreſſe mandet contrarium.
8 Princeps ſi fecerit cõmiſſionẽ per viam inquiſitionis intelligiꝛ illaȝ
feciſſe per viam iudicialis commiſſionis.

In nomine dñi noſtri Jeſu
chriſti eiuſqȝ genitricis Marie. Sup qõnis materia q̃ in
ꝑſentiarũ vertiꝛ iter clerũ piſanũ ex vna. ⁊ hoſpitale nouũ
ſancti ſpũ.

ſancti ſpūs de Piſis ex parte alia ſup quibuſdā cōibus oneribus no
uiter diſtributis per dictū clerū Piſanū aſſignata parte pro rata di
cto hoſpitali. Unū per prius dico animaduertendū ꝙ dict⁹ clerus hꝫ
cōtra dictū hoſpitale intentionem fundatā vt cū eo concurrat ꝓ rata
ipm cōtingēte tā iure cōi ꝙ loci cōſuetudine. arg. optimum ⁊ quaſi ex
preſſum in.c.accendentibus.de p̄ſcri.in.c.reqſiſti.de teſt.⁊ in.c.cū inſtā
tia.de cēſi.⁊ de ſtatu mona.recolentes. Nec iſtud preſertim ꝓpter lon
giſſimā cōſuetudinē reuocat̃ in dubiū que in talib⁹ oneribus eſt ꝓma
xime attendēda vt legitur ⁊ no.xviij.q.ij.ſeruitiū ꝑ gl.in.c.qꝛ cognoui
mus.x.q.ij. Ex quo infero ꝙ hoſpitali allegāti nunc ſe nō teneri ad
ſubeūdā partē onerū impoſitorū per clerū piſanū incūbit onus ꝓban
di exceptionē ⁊ liberationē ita ꝙ ſi nō ꝓbet intentionē ſuam clariſſime
dꝫ incūbere vt in.c.p̄ſentia.de ꝓba.⁊ in.c.cū venerabilis.⁊.c.cum dile
ctus.de reli.do.⁊ in.c.incumbit.in.l.exceptionibus.ff.de ꝓba.⁊.l.j.ff.
de exce.in p̄n. Examinandū eſt ergo nunqd hoſpitale ꝓbet ad plenū
intētionē ſuā.ſ.liberationē ſeu exemptionē reſpectu ꝯtributionis di
ctorū onerū. ¶ Et primo examinā̄da eſt liberatio que allegatur facta
per officiales cleri piſani i capitaneos vulgariter nūcupatos. ¶ Scōo
principaliter preſuppoſito ꝙ dicta liberatio ad caſum noſtrū ſe nō ex
tēdat. An poſſit dictū hoſpitale ſe tueri virtute literarū apoſtolicarū
ex poſt facto impetratarū p̄ſertim attento ꝓceſſu inde ſecuto ꝑ ſubde
legatū apoſtolicū. ¶ Circa primā partē memini alias me ſatis plene
cōſulēdo deſcripſiſſe in fauorē dicti cleri.⁊ quia dictū cōſiliū adhuc cō
ſiſtit apud officiales dicti cleri nō extēdā circa iſtam partē niſi q̄dam
breuiſſime addendo ad maiorē corroborationem cōcluſionis tunc per
me facte. Cū enim liberatio que p̄tēdit̃ facta per capitaneos dicti cle
ri fuerit redacta in ſcriptis per dn̄m Talanū tūc ſyndicū ⁊ camerariū
1 dicti cleri: vt patet in libro ipſius cleri ſtādum eſt ipſi⁹ † ſcripture ha
bētis offīn de publico ſtādū eſt in ſpectantibus ad officium ipſius vt
in.l.quedā.§.numularios.ff.de edē.vbi hoc exp̄ſſe tenet Barto.facit
qō no.Inno.in.c.j.in fi.de fi.inſtru.habet enim dictus camerarius et
ſyndicus ex officio ſuo ⁊ longa cōſuetudine redigere in libris cleri oīa
ſpectantia ad dictū clerū: ⁊ ex conſuetudine etiā datur fides illius li
bris ꝓ qua facit.c.cum dilectus.de fide inſtru. Et ꝑ maxime hoc dicē
dum in caſu noſtro in quo per aliā ſcripturā magis autēticā dicta li
beratio probari non poteſt vt ex infra dicendis apparebit. dicta vero
liberatio ſcripta per manū dicti Talani refert ſe dūtaxat ad onera tūc
tꝑis diſtributa ⁊ cuilibet de clero pro rata cōtingēte aſſignata ⁊ deſcri
pta in qbuſcūqꝫ libris dicti cleri vt clare patet ex inſpectione ſcriptu
re inde ꝯfecte: ergo nō debet extēdi ad alia debita totius cleri q̄ tūc nō
erāt diſtributa: nec in libris cleri deſcripta ꝙꝙ eīn liberatio ſit fauora
bilis: vt legit̃ ⁊ no.in.l.tale pactū.ff.de pac.⁊.l.nō ſolum.§.liberatiōis.
ff.de libe.lega.⁊ ar.in.c.ex literis.de ꝓba.tn̄ qn̄ eſt deſcripta aut ad cer
tum tēpus, aut ad certa loca nō operat̃ vim ſuam vltra expreſſa ⁊ cō
prehenſa: vt eſt tex.no.in.l.aurelius.§.totius.ff.de libe.leg.facit.l.talis
2 ſcriptura.in fi.ff.de lega.j. ¶ † Hinc eſt ꝙ ſi eximatur monaſteriuꝫ cū
capellis habitis nō extēdit̃ exemptio ad capellas habēdas vt not.in
c.qꝛ circa.de priui.facit qō in ſimili legitur ⁊ maxime per Bart.in.l.ſi
ita.ff.de au.⁊ argē.leg. Et in dubio interpretandū eſt cōtra hoſpitale
qō fundat ſe ſup dicta liberatione quare verba dicte liberationis non
fecit verba latiora ⁊ clariora deſcribi vt plene no.per Bart.in.l.veteri
bus.ff.de pac. Quinimo attētari poſſet etiā ſi dict⁹ Talanus expreſſe
cōſcripſiſſet liberationē ſimpliciter ab oīb⁹ onerib⁹ impoſitis ⁊ impo
nēdis ⁊ nō valuiſſet dicta liberatio ꝑ ſolos capitaneos facta. qꝛ remit
tere debitū clarū ⁊ liquidū eſt dare vt in.l.ij.ff.de calum.legit̃ ⁊ no.in.c.
3 veniēs.el.j.de teſti. ¶ † Officialis aūt non pōt donare nec remittere
ius cleri ciuitatis vel collegij.vt in.l.preſes prouincie.C.de trāſact.nec
habes adminiſtrationē quātūcūqꝫ pleniſſimā poteſt donare.vt in.l.3
iuris regulas.ff.de pact.⁊.l.filiuſfami.ff.de dona.in.c.fi.de offic.vica.
li.vj.nec puto hoc caſu valere cōſuetudinē in cōtrarium cū nō poſſint
remitti iura aliarum eccleſiarū ſine debitis ſolēnitatibus a iure requi
ſitis nec valet cōſuetudo in cōtrariū vt not. Joan.an.in.c.nulli.de re
bus eccle.nō alie.⁊ eſt tex.notabilis iūcta gl.ij.in.c.cū cauſa.de re iudi.
¶ Ex his infero ad liberationē quā poſtea fecit dictus dn̄s Talanus
tanꝙ camerari⁹ ⁊ ſyndicus dicti cleri.nō enim illa liberatio extendit
ſe ad onera poſtea imponēda.tum ex defectu poteſtatis vt ptꝫ ꝑ pre
dicta.tum ex defectu volūtatis.quia ſemper retulit ſe ad formā libera
tionis facte per capitaneos cleri in qua nil dicebat̃ de oneribus impo
nendis ⁊ diſtribuendis.ergo dicta liberatio ipſi⁹ camerarij debet re
ſtringi ad cōtenta in deliberatiōe capitaneorū.ad hoc text.notabilis.
in.d.l.aurelius.§.teſtamento facto.ff.de libe.leg.facit qō no.in.c.vene
rabilis.de excep. Nō obſtat tertio ſcriptura quedā que ſuper hoc repe
ritur in ꝓtocollo cuiuſdā ſer Gaſparis tūc notarij dicti hoſpitalis: qꝛ
quatenus mentionem facit de onerib⁹ imponēdis ⁊ nedū diſtributis
illa ſcriptura reperit̃ facta in margine dicti protocolli alterius manu
ſine teſtib⁹ ⁊ ſine die ⁊ loco quare ex multiplici ratione non dꝫ fidem
facere. Primo qꝛ eſt alteri⁹ manu facta ideo ſuſpecta de falſitate vt eſt
tex.in.c.inter dilectos.de fide inſtru.facit dictum.c.cum venerabilis.
de relig.do. ¶ Scōo qꝛ etiā ſi eſſet manu eiuſdē ſcripta non debet face
re fidem qꝛ notarius non poteſt ſine iudicis autoritate addere etiam
protocollo id qō omiſi qn̄ illud nō eſt de neceſſario comitātibus con
tractum: ſed de validātibus ⁊ corroborātibus: qꝛ eſt ſuſpicio de falſi
tate vt no. Jo.an.poſt Spec.in addi.Spe.in ti.de inſtru.edi.§.inſtru
mētū.xv.ſed nunqd cōfecto pro quo optime facit tex.in aut.de here.⁊
falci.§.ſi vero abſunt ſequit̃ Ant.de bu.in.c.ex literis.de fide inſtru.ad
idem notabile dictū Joā.and.in addi.Specu.in ti.ꝓxime allegato.§.
4 oſtenſo.ver.illud quoqꝫ vbi ſequēdo opi.cuiuſdā doctoris dicit † ꝙ
ſi notarius in ꝓtocollo dixit hoc fuit caſſum de voluntate partiū: nec
appoſuit teſtes nō credit̃ notario.⁊ talis cācellatura nō valet ⁊ ea nō
obſtāte pōt ſumi inde publicū inſtrumētū: ⁊ hoc dictū ſequitur Ant.
de bu.in.c.cum.p.tabellio.de fide inſtr. Et p̄ſertim hoc dicēdū in caſu
noſtro cū abſit alia notabilis cōiectura ꝙ dicta additio nō fuit deſcri
pta per dictū ſer Gaſparē.qꝛ idē ſer Gaſpa.in quodā alio inſtr̄o cōfe
cto ſuper dependētibus ab hac materia retulit ſe ad liberationē capi
taneorū deſcripta manu dicti dn̄i Talani tūc camerari in libris cleri.
¶ Ex quib⁹ oībus ⁊ his que al's dixi in alio cōſilio prealleg.ſatis di
lucide apparet dictū hoſpitale deficere in intētione ſua ꝑ verba libera
tionis facte per dictos capitaneos. ¶ Uenio nūc ad ſcōam ꝑtē nū
quid poſſit ſe tueri ex literis apoſtolicis ⁊ ꝓceſſu inde ſecuto. Et videt̃
primo ꝙ ſic.qꝛ ſummus pontifex pōt cōtractū inualidum ſuper iuri
bus eccleſiarū validum reddere etiaꝫ partibus inuitis cum habeat in
iſtis plenitudinē poteſtatis.⁊ in eis ſemꝑ ei⁹ autoritas intelligitur ex
cepta.vt in.c.veniētes.de iureiurā.⁊ in.c.ꝓpoſuit.de cōceſ.preben.per
Joā.an.in.c.a nobis.de deci.per tex.cū gl.in.c.cōſtitutus.de reſcript.
cum ſimi.lꝫ papa mandauit illam liberationem factā per capitaneos
cleri cōfirmari ſupplendo ex plenitudine poteſtatis oēs defectus ſi q
forte in eadē interceſſerint vt patet in literis apoſtolicis.ergo nō pōt
amplius allegari aliqs defectus vt in.c.j.de trāſ.⁊.iij.q.vj.hec quippe.
⁊ qō legi.⁊ no.in.c.j.⁊.ij.de cōfir.vti.⁊ nō licet de facto principis diſpu
tare.xvij.q.iiij.§.qui aūt. ¶ Sed predictis nō obſtantib⁹ que vero nō
obſtant cōtrariam ſn̄iam arbitror p̄ualere. Et in p̄mis firmiter teneo
dictas literas tanꝙ ſurreptitias fore ipſo facto irritas ⁊ inanes Com
miſit eīn impetrās ſubreptionem p̄ncipaliter in duabus. Primo duꝫ
aſſeruit capitaneos cleri abſoluiſſe ⁊ liberaſſe dictū hoſpitale ab oīb⁹
oneribus impoſitis ⁊ deinceps imponendis ⁊ indicendis ⁊c. Cum tn̄
de imponendis ⁊ deſcribēdis nulla fuiſſet facta mētio in deliberatiōe
capitaneorū. Scōo dū aſſeruit capitaneos p̄dictos habuiſſe ad hec ⁊
ad alia peragenda ſufficientē poteſtatē a toto clero piſano.cum tamē
nunꝙ ſuper predictis ꝓbare poterit poteſtatē eis fuiſſe traditaꝫ a cle
5 ro. ¶ † Subreptio autē vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope ex
ceptiōis vt legit̃ ⁊ notat̃ in.c.ad audiētiā.ff.de reſcrip.⁊ in.c.ſi.eo.tem
pore.eo.ti.lib.vj.⁊.c.j.⁊.ij.de fi.p̄ſby.eodē lib.⁊ eſt bonus tex.in.l.j.ff.de
nata.reſti.nec ſcōm omnes valet ꝓceſſus inde ſecut⁹ cū habens pote
ſtatem ex illis ꝓceſſit nō in forma iudicii ſicut in caſu noſtro ꝓceſſum
extitit parte nō vocata ⁊c.vt no. Jo.an.poſt cōpo.in.d.c.ad audiētiaꝫ.
Ego allego ad hoc tex.apertū.in.d.c.cōſtitut⁹.in.fi.de reſcr. ¶ Quin
imo pl⁹ legēdo tenui.in.d.c.ad audientiā.ꝙ ſi executor lr̄arū apoſtoli
carū ſubreptiarū ꝓcederet in forma iudicii nihilominus nō valeret
proceſſus ſi in eiſdem literis cōcedatur gratia ⁊ imprimat̃ iuriſdictio.
quia cū iuriſdictio ſit tūc acceſſoria ad gratiā ſicut ipſa gratia redditur
nulla ipſo iure per ſubreptioneꝫ.ita ⁊ iuriſdictio tanꝙ acceſſoria vt ꝓ
bari videt in.d.c.conſtitut⁹ in fi.quod loquitur indiſtincte ⁊ facit.c.ſi
6 ſup gr̄a.de offi.dele.lib.vj.vbi ꝓbatur † ꝙ ſicut gr̄a iam facta nō expi
rat per mortē cōcedentis etiā re integra.ita nec poteſtas data executo
ribus tanꝙ acceſſoria ad ipſam gratiā ſicut ſuſtinet̃ vltra ſuā naturaꝫ
vigore gratioſe rōne acceſſorii.ita debet corruere ipſa gratia corruente
nec contrarium ꝓbatur in aliqua parte iuris. Nemo aūt dubitare pōt
quin caſu p̄dicte illa ſubreptio habeat vitiare.cū omne expreſſum quo
tacito princeps ſaltē nō ita de facili literas cōceſſiſſet habeat inducere
ſubreptionē vt in.c.poſtulaſti.⁊.c.ſup literis de reſcr. Si autē expoſuiſ
ſet pape ꝙ liberatio fuiſſet facta reſpectu onerum impoſitorum.⁊ ꝙ
capitanei non habebant ad hoc poteſtateꝫ ⁊c.nō obtinuiſſet illas lite
ras qō maxime colligitur ex eo: qꝛ papa mandat cōfirmationē fieri ſi
ita eſt vt fuit narratū: ⁊ onus ꝓbandi ita eſſe incūbit ei q ille expoſuit vt
no. Jo.an.in.c.j.de lit.cōteſt.lib.vj. Preterea papa ꝯceſſit illas literas
ſub cōditione.ſi ita eſt vt patet in eis.deficiēte ergo condictiōe deficit
gratia vt in.c.cuꝫ adeo.de reſcri.nec ꝯfirmatio poſtea facta ꝑ ſub dele
gatum pape hꝫ clero obſtare: tūc qꝛ fuit facta vigore gratie nulle: tum
qꝛ pars nō fuit vocata vt in.c.oīa.⁊.c.caueāt.iij.q.ix.c.penul.de re iu
dic.⁊.c.inter dilectos.de fide inſtru. Scōo principaliter nō valuit in ſe
ꝓceſſus inde ſecutus: quia firmiter credo clerum in confirmatione citā
dū: quia cum de hoc iam alias fuiſſet controuerſia inter partes vt ipſe
met papa narrat in ſuis literis ⁊ papa mandat confirmationem fieri
ſub illa clauſula: ſi ita eſt videtur expreſſe commiſiſſe cauſe cognitionē.
vbi auteꝫ exigitur cauſe cognitio ſemper debet pars aduerſa citari.ad
hoc not.gloſſ.in cle.p̄ſenti.de cēſi.in verbo conſtiterit.⁊ in cle.ij.de pe
nis.in verbo cōſtiterit.⁊ in cle.j.eod.ti.in verbo cōmode in fine q ſunt
ſatis notabilia. Ad idē allego tex.iuncta glo.⁊ Bar.in.l.nec qcquā.§.
vbi decretum.ff.de offi.ꝓconſul.allego Inn.in.c.j.ꝓpe finem de con
fir.vti.vbi exp̄ſſe tenent ꝙ in cōfirmatione actus legitimi ⁊ iudicialis

debet ps vocari.facit qđ not.idē Bart.in.d.§.vbi decretū.vbi tenet ꝙ
in qualibet iudicis interlocutoria ex qua pars ledi pōt oportet partē
vocari.pbaꝛ per.c.caueāt.⁊.c.oīa.ij.q.ix.vbi patet ꝙ nihil ꝑiudiciale
eſt attentandum cōtra partē abſentem.Ad id.c.j.de cauſa poſ.⁊ ꝓpri.
⁊.c.inter quatuor.de maior.⁊ obe.vbi papa expſſe dicit ꝙ ꝫ in auditaꝫ
partem nil faciendū eſt nec negari pōt quin clerus lederetur ſi dicta
cōfirmatio teneret.arg.eorū que not.c.j.⁊.ij.de cōfir.vti.maxime ſup-
plendo ex plenitudine ptātis omnē defectū ſicut papa mandat in ea
ſuppleri.Nec obſtat huic cōcluſioni ſi forte diceret dñm papam dediſ
ſe potius executorē ꝙ iudicē:executor aūt pōt procedere iuris ordine
nō ſeruato:⁊ ſic aſſumere viā meri executoris iuxta not.in cle.vnica.de
offi.deleg.⁊ per Inn.in.c.fi.de preſcri.Et ideo audio in facto iſto quē
dam cōſuluiſſe de quo admirari nō ſufficio ꝑ ſuperius alleg.⁊ eſt glo.
que idem tenet in.c.paſtoralis.§.quia vero.de offic.dele .loquitur em̄
in executore dato ad beneficiū.conferendū.ille em̄ poteſt ꝓcedere pte
nō vocata:quia per actū collationis nullū preiudiciū generatur ab-
ſenti poſſeſſori vel ius pretendenti.hinc eſt ꝙ etiam ordinarius infe-
rior ꝑtendēs aliqđ beneficiū de iure vocare pōt illud ꝯferre poſſeſſore
nō vocato vt eſt tex.in.c.licet eps.de prebē.lib.vj.⁊ ibi bona gl.que red
dit ꝑdictā rōnē.ſed actū preiudicialē nō exerceret parte abſente.vnde
pōt illum inducere in poſſeſſionē poſſeſſore nō vacato vt eſt ibi tex.
Sed ibi datur ptās executori circa actū qui pōt eſſe ꝑiudicialis parti.
nec delegās adhibuit prius cauſe cognitionē ſup executiōe fiēda mā-
datur nedū ſimplex executio ſed etiā cognitio.ita ꝙ teneꝛ talis cōmiſ
ſarius partē vocare:⁊ audire ſuas exceptiōes:qꝛ ſuccedit loco mādato
ris q idē debuiſſet facere vt eſt tex.aptꝰ ſm cōem lec.in.l.⁊ ſi nō cogni
tio.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.canonizata.xxv.q.ij.⁊ expreſſe in termi-
nis noſtris voluit bar.in.d.l.vbi dicit qñ ꝯmittiꝛ executio alicuiꝰ actꝰ
nulla ꝑcedente ſnīa nō pōt ad executionē perueniri nulla ꝑcedēte co-
gnitione.l.j.C.de execu.rei iudi.⁊ mādādo executionē:vꝛ mādare co-
gnitionē vt in.d.l.⁊ ſi nō cognitio.⁊ idē ī effectu voluit in.l.a diuo pio.
§.j.ff.de re iudi.vbi plenius explicat hūc articulum ⁊ notaꝛ ꝑ canoni-
ſtas in.c.de cetero.de re iudi.Ad idē qđ no.Inn.in.c.cū olim.ij.de pri
7 uilegijs.vbi dicit † ꝙlꝫ papa mādat aliquē in poſſeſſionem induci a-
moto quolibet illicito detentore intelligiꝛ parte vocata niſi papa ex-
preſſe mādet cōtrariū vel prius tulerit ſup illā ſnīam partibꝰ vocatis:
qꝛ nō eſt de intētione principis ꝑiudiciū generale abſenti.l.fi.C.ſi per
vim vel alio modo.l.meminerint.C.vnde vi.c.cum ex literis.de in ite.
reſti.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne qd in loco publico.⁊.c.ſup eo.de offi.
deleg.cum alijs ſuperiꝰ alleg.Ad ꝑdicta facit notabilis theorica Vin
8 cē.⁊ aliorū doctorū in.c.examinata.de iudi.vbi dicūt † ꝙ niſi euiden-
ter appareat principē cōmiſſionē feciſſe per viā inquiſitiōis intelligi
tur ſemper illā feciſſe ꝑ viā iudicialis cōmiſſionis.arg.in illo tex.⁊ qꝛ
res de facili reducitur ad naturam ſuā.xxxv.di.ab exordio:⁊ maxime
hoc dicendū in caſu noſtro in quo papa per illā clauſulā ſi eſt ita mā-
dauit cauſe cognitionē aſſerēdo ꝙ de illo facto nō habebat plenā no-
titiam:⁊ ibi narratur vt plurimum factum a clero ⁊ contra clerū qūo
ergo poterat commiſſorio cōſtare ita eſſe vel clero nō vocato.cum cau
ſarū merita partiū aſſertione pandanꝛ.d.c.cū ex literis.⁊.d.l.fina.C.ſi
cōtra ius vel vti.pub.⁊ ꝑfecto cōſulens ꝯtrium ad predicta nō aduer-
tit.Et ex oībus ꝑdictis ꝯcludo dictas literas apoſtolicas fuiſſe ⁊ eſſe
nullas ex vitio ſubreptionis nec ꝓceſſum inde ſecutū valuiſſe ſeu vale
re.tū qꝛ factus vigore literarū nullarū.tum quia parte nō vocata.Nō
obſtat ꝯtriū ſupra ꝑ me factū:qꝛ ꝓcedit eo caſu quo dñs papa ſimpli-
citer ex certa ſcientia cōfirmaſſet qđ hic facere noluit nec hꝫ opitulari
ꝙ mandauerit ſuppleri oēm defectum ex plenitudine ptātis.tum qꝛ
non ſimpliciter hoc mādauit ſed ſub conditione ſi narrata eſſent ve-
ra:tum qꝛ illa clauſula ſolū referꝛ ad defectus circa ſolennia iuris no.
no.Spec.in ti.de le.§.nūc oſtendendum.ver.xviij.⁊ Archid.in.c.ceno
maneñ.xvj.di.In caſu aūt noſtro illa liberatio capitaneorū non ſe ex-
tendit ad caſum noſtrū ex defectu ptātis ⁊ voluntatis vt ſupra dixi.
Et ſic dicta clā nihil operaꝛ quo ad caſum noſtrū etiam ſi ſimpliciter
fuiſſet appoſita.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factū ſic proponitur.dominus
Ioānes olim papa.xxij.cōſtituit certos officiales apoſtolicos in ciui-
rate Florētie qbus dedit ptātem ⁊ licentia inducēdi ſnīam octuagin
ta miliū florenorū inter oīa beneficia poſita in dominio cōis florentie
tā exempta ꝙ̄ nō exēpta vt in ipſa cōceſſione latius cōtineꝛ ⁊ exemit
ab illa cōtributione beneficia dñorū cardinaliū ⁊ iuxta ptātem tribu-
tam.ſecuta extitit impoſitio ⁊ diſtributio inter oīa bñficia illis benefi
cijs cardinaliū duntaxat exēptis demū tractu tpis cum clerus tā vi-
gore ſuprascripte impoſitionis facte cū exemptione cardinaliū modo
predicto ꝙ̄ quarūdā aliaꝝ impoſitionū ſimplr factarū multū aggra
uareꝛ in vſuris ⁊ intereſſe:qꝛ recepit illas pecunias mutuo īpetrauit
nuperrime a papa Martino vt ꝓ vſuris ⁊ intereſſe ꝑdictarū impoſi-
tionū que accedunt ad ſummā nouē miliuꝫ florenorū poſſit beneficia
oīm etiā exemptorū ꝓ rata contingente collectare vt leuis quiſqꝫ va-
leret ſufferre ⁊ tolerare partē cōtingētē a quorū impoſitione quedam
abbatie que tpe impoſitionis dictorū octuaginta miliū florenorum
erant in cōmenda cardinalium nūc autem habent proprios abbates
nituntur ſe ſubtrahere allegātes ꝙ iſta ſumma nouem milium flore-
norum dependet ab impoſitione ſuprascripta a qua ipſe abbatie reſpe
ctu cardinalium erant exempte.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxv.

1 ☞ Reſtitutio in integrum conceſſa reſpectu capitalis:non extendiꝛ
ad vſuras inſecutas.
2 Legatum liberationis extenditur ad acceſſorium vſurarum poſt teſta
mentum contractum.
3 Beneficium perſonale perſonam ſequitur cum perſoua.
4 Papa ſi cōcedit priuilegium monaſterio.vt nullus eps audeat mo-
nachos illius monaſterij excōicare ſuſpendere vel interdicere quomo
do ⁊ de quibus intelligatur.

Saluatoris ieſu chriſti eiuſ-
ꝙ mrīs ꝑſidio innocato.Arbitror ꝙ ex triplici capite di-
cte abbatie teneanꝛ ad ꝯtributionē dictorū nouē miliū flo
renorum.¶ Primo quia beneficia cardinaliū fuerūt exempta ab illa
impoſitiōe capitalis dūtaxat nullaqꝫ facta fuit tūc mētio de vſuris ⁊
intereſſe poſtea ſecuturis:ideo nō debet extēdi ad intereſſe ⁊ vſuras
poſtea ſecutas.tex.eſt no.in.l.fi.§.lucius titius.de cōdi.inde.vbi ꝓbaꝛ
1 ꝙ † reſtitutio in integrū cōceſſa reſpectu capitalis nō extēdiꝛ ad vſu-
ras inde ſecutas etiā qđ plus eſt exiſtentes tpe reſtitutiōis ꝯceſſe.Ad
idē facit qđ legitur ⁊ notatur in.l.iiij.C.depoſi.⁊ ꝑ gl.optimam in.l.ele
ganter.§.non ſolū.ff.de dolo.Item ex ſeparatis non fit illatio in.c.ij.
de trāſla.ꝑla.⁊.l.neqꝫ natales.C.de ꝓba.ſed vſure ⁊ īntereſſe inde ſequē
tia ſunt ſeparata a prima impoſitiōe reſpectu capitalis.ergo exēptio
circa vnū nō extenditur ad reliquū.Et ꝑſertim hoc dicēdū in hoc pui
legio ꝙ veniebat in ꝑiudiciū aliorū beneficiorū:nā quatenus priuile-
giū ledit ius alterius dꝫ ſtricte interꝑtari cōtra illū vt in.c.cū dilectꝰ.
de conſuetu.no.Innocen.in.c.cum dilecti.de donatio.⁊ Bar.in.l.bñfi
cium.de conſtitu.princi.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ hoc intereſſe ꝓueniat
occaſione illius capitalis a quo illa beneficia cardinaliū erāt exēpta ⁊
ſic imputandum eſt illis clericis moroſis qui ſatiſfecerunt in termino
nec mora vnius debet alijs eſſe damnoſa.⁊ damnum qđ qs ſua culpa
ſentit ſibi ⁊ nō alij debet imputari.vt in.c.mora.⁊ regula dānū.de reg.
iur.lib.vj.⁊.c.peruenit.de fideiuſ.⁊.c.dilecti.de foro competē.Ad idē
2 tex.in.l.aurelius.in.§.legatū eſt.ff.de libe.lega.vbi tex.no.dicit † ꝙ le-
gatum liberationis extēditur ad acceſſorium vſurarum poſt teſtamē-
tum cōtractum qꝛ reſpondeo hoc procedere inſpecto iure cōmuni.ſed
hic fit impoſitio iſtorum florenorū autoritate ⁊ beneficio cōceſſionis
pape:qꝛ cōſiderās guerras ⁊ alia diſcrimina que difficultauerūt ſolu
tionē capitalis cōceſſit vt hec dāna inde ſequētia omnes ſentirēt vū
poſſet attētari ꝙ etiā ſi dicti cardinales haberent dicta beneficia nunc
in cōmenda.ꝙ ad hanc cōtributionem poſſent illa coerceri cū ab iſta
impoſitione nō eximanꝛ.¶ Scđo capite obliganꝛ dicta monaſteria
qꝛ dicta exēptio fuit ꝯceſſa eis nō ꝓpter beneficia.ſed fauore cardina
lium q illa beneficia detinebāt:vñ ex quo ꝑuenerunt ad manus illorū
3 ceſſat dicta exēptio.† quia bñficiū perſonale ꝑſonā ſequiꝛ ⁊ extinguiꝛ
cū ꝑſona vt in regula priuilegiū.de regu.iur.li.vj.⁊ ceſſante cā ceſſare
dꝫ effectus:vt in.c.ceſſante.de app.qđ ꝓcedit etiā in ꝑuilegijs vt in.l.
generaliter.C.de epiſco.⁊ cleri.canonizata.xvj.q.j.generaliter.hic eſt
ꝙ cum priuilegium incipit eſſe nociuū ceſſat priuilegium vel ſaltē eſt
reuocādū vt in.c.ſuggeſtū.⁊.c.dilecti.de deci.⁊ in.l.ex facto.ff.đ vulg.
⁊ pup.⁊.lxiij.diſt.§.verum.dignū eſt vt hi qui cum alijs vitam ducunt
ſimilē ſentiant in legibus diſciplinam.de ſtatu monacho.c.recolētes.
4 Ad idē tex.notabilis.in.c.j.de priuile.lib.vj.dicitur † ꝙ ſi papa ꝯcedit
priuilegiū monaſterio vt nullus eps audeat monachos illiꝰ monaſte
rij excōmunicare ſuſpendere vel interdicere ſtat priuilegium quocūqꝫ
loco monachi ſe cōferāt dūmodo ſemper ſint monachi illiꝰ monaſte-
rij:ſed ſi aliq ex eis mittanꝛ ad aliquos prioratꝰ ſubiectos dicto mo-
naſterio:⁊ ibi gerūt regimen illorum prioratuū vel ibi habitant tanꝙ̄
monachi:tūc em̄ ⁊ ſi bene poſſint reuocari ad pmū monaſteriū ⁊ ſint
monachi,tam primi monaſterij:ꝙ̄ prioratus.rōne tū eiuſdē prioratus
nō exempti poterunt illi monachi ab epiſcopo excōicari interdici vel
ſuſpēdi cā vltima exigente:qꝛ ceſſet priuilegium ex quo nō ſunt mo-
nachi primi monaſterij tātū.ad idē tex.in.c.cū capella.de priuilegijs.
Ideo dico in caſu noſtro ꝙ cū dicta monaſteria exiuerint manus car-
dinalium preſuppoſito ꝙ dicti cardinales fuiſſent ab hac impoſitiōe
exempti nō debent abbates illo beneficio vti preſcriptis rationibus.
¶ Tertio capite ſaltem reſpectu totius nō poſſunt dicta monaſteria
pretēdere exemptionē:quia hec impoſitio nouem milium florenoruꝫ
nō deſcendit totaliter ex illo capitali octuaginta milium florenorum
a quo cardinaliū beneficia fuerūt exēpta.ſꝫ etiā ab alijs impoſitiōibꝰ
a quibus nō fuerant exēpta vt patet in literis pape:⁊ ſic ceſſat in illis
omnis executio.Ex quo euidenter colligitur quod non fuit de mēte
dñi pape illa beneficia illo reſpectu ab hac impoſitione liberare.ſi em̄
voluiſſe diſtinxiſſet eximendo ab intereſſe illius diſpoſitionis.Quare
ex predictis oībus cōcludo dicta monaſteria omnino teneri ſicut alia

beneficio

beneficia ad contributionem dictorum nouem miliũ florenorũ dicta executione non obſtante. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxxvj.

1 Frater minor an poſſit petere a maiori ꝙ cõmunicet apotheca et nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.

2 Acquiſitum per filium in poteſtate viuẽte patre ſi non appareat vnde acquiſiuit an preſumi debeat illa prouenisse in bonis paternis.

In dei nomine amen. Circa pmũ dubiũ quo q-
1 ritur.† An minor frater poſſit petere a maiori ꝙ cõmunicet apotheca ⁊ noĩa debitorũ in libris ſocietatis deſcripta.
2 Dico dubiũ dependere ab alio.† An acquiſita per filium in poteſtate viuente patre ſi nõ appareat vñ acquiſiuit preſumi debent illa prouenisse ex bonis paternis vel induſtria filij ſeu aliũde.nã in caſu noſtro preſupponitur filium in poteſtate cõtraxiſſe ſocietatẽ cum foret.ſi ſuo proprio nomine.⁊ multa inde acquiſiuiſſe nec apparet:an habuerit capitale a patre ſuo ſeu ex bonis paternis vel aliũde:ſi em̃ capitale non proceſſit ex bonis paternis certo certius eſt ꝙ illud ⁊ quicquid inde prouenit cenſet̃ aduentitiũ nec venit in diuiſione bonorum cum fratre minori:ſed illud eſt ſuum precipium vt.l.fi.⁊.l.filio licet in ſacris.C.de colla.no.in.l.cũ oportet.C.de bonis que lib.⁊ expreſſius habetur inſti. per quas perſo.no.acqui.in prima col.verſi.ne quod ei ex ſuis laboribus vel proſpera fortuna acceſſerit ⁊c. Si vero capitale ꝓceſſit ex bonis patris tunc id qđ ſolet attribui pecunijs acquiritur patri.⁊ ſic veniet in diuiſione.quod vero attribuitur perſone acquirit̃ ipſi filio ⁊ minime venit in diuiſione:⁊ in dubio medietatis lucri attribuit̃ pecunie medietas perſone vt no.voluit gl.⁊ Bar.poſt eam in.l.j.C.ꝓ ſocio.et facit tex.in.l.ſi non fuerit.ff.eo.ti. Et ita punctualiter in caſu iſto decidit Bar.in.d.l.cũ oportet.⁊ in.d.l.j.vbi dicit ꝙ ſi fili⁹ fuit licite lucratus cũ pecunie medietas acquiritur patri tanꝙ ꝓfectitiũ.⁊ alia medietas filio tanꝙ aduentitiũ:qꝛ peruenit ex laboribus ſuis quare dico in ꝓpoſito noſtro ꝙ ſi poſſet apparere ꝙ capitale proceſſerit ex pecunia paterna.medietas lucri erit p̃cipua filij.⁊ loquor de lucro tangente filium pro rata.alia vero medietas venit in diuiſione cũ fratre minore. Si vero dubitetur vnde peruenerit capitale vt in caſu noſtro preſupponitur. Formaliter formatur queſtio iſta per glo.in.d.l.cũ oportet.et inſtitu.per quas perſonas no.acqui.in ver.ne qđ ei.in verbo proſpera. Et quidã voluerũt ꝙ debeat p̃ſumi ꝙ queſiuerit ex bonis paternis ſicut preſumit̃ in vxore q̃ quicqđ acq̃rit cõſtante matrimonio p̃ſumitur queſiuiſſe ex bonis mariti.vt.l.etiam.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.quintus.ff.eo.ti. Alij tenuerũt totum oppoſitum vt preſumat̃ queſiuiſſe ex ſua induſtria.vel proſpera fortuna ſicut preſumitur in tutore.vt.l.ſi defunctus.C.arbi.tu. Sed gl.in vtroqȝ loco ſequendo Joan.diſtinguit An pater erat pauper filius aũt induſtrioſus ⁊ diligens:⁊ tũc preſumitur filius queſiuiſſe ex induſtria ſua.aut ecõtra pater erat diues filius vero negligẽs.⁊ tunc preſumitur queſiuiſſe ex bonis p̃ris.⁊ illam opi.approbauit ibi Odof.⁊ Bar.dicentes aliud in vxore:nã in ea fit illa p̃ſumptio ꝓpter vitandã turpẽ ſuſpicionẽ:⁊ ne p̃ſumat̃ delictũ.ſȝ in filio induſtrioſo nõ cadit preſumptio delicti.⁊ ideo voluerũt q̃dam in vxorẽ vt no.in.d.l.etiã. Aliam ſolutionẽ poſuit prealle.gl.in.d.l.cũ oportet.dicẽs diſtinguẽdũ q̃s petat an frater vt cõmunicet.an ipſe q̃ q̃ſiuit petit vt precipuũ habeat. Primo caſu ꝓbet frater ꝙ ex bonis patris acq̃ſiuerit ipſum capitale. Scđo caſu ꝓbet ipſe frater maior qꝛ is qui aſſerit ⁊ petit dȝ ꝓbare.ff.de proba.l.ei qui.⁊.vi.q.vlti.actor.et hanc ſcđam opi.ſequitur ibi apertius hoc firmauit in aut.ex teſtõ.⁊ de colla.ratio:qꝛ in dubio facta nõ preſumẽt̃.l.in bello.§.facta.ff.de ca.⁊ poſtli.re.⁊ de offi.dele.c.cũ in iure.aſſerens ergo ꝓbet.qualiter autẽ ſit ꝓbandũ dicit ꝙ ꝑ cõiecturas modo p̃dicto in prima ſolutione. Et hoc ſatis mihi placet ⁊ in effectu incidit in idẽ cũ prima ſolutione. Et facit qđ in ſimili no.in clerico.nã ſi nõ habet adminiſtrationẽ bonorũ bonefidei nõ preſumitur q̃ſiuiſſe ex bonis eccleſie:ſed ex ſua induſtria vel ꝓſpera fortuna licet nihil haberet ⁊ in.c.j.de pecu.cleri.⁊ no.in.c. cũ in officijs.de teſta.⁊.xij.q.iij.c.j. ¶ In caſu ergo noſtro cõcludo ꝓ fratre maiori qui ſocietatẽ cũ alio aromatario contraxit:preſupponitur qđ erat valde diligẽs. Ex duplici enim capite debet obtinere. Primo qꝛ ipſe fuit ⁊ eſt in bonorum poſſeſſiõe:⁊ ſic fratri minori aſſerenti capitale ꝓceſſiſſe ex bonis paternis incũbit onus ꝓbandi ꝑ ſupradicta. Scđo qꝛ eſto ꝙ ſit recurrendum ad coniecturas multa habet ipſe pro ſe. Primo qꝛ ex pñti p̃ſumitur circa p̃teritũ vt in.c cũ per bellica. xxxiiij.q.ij.no.gl.in.c.ſcribã.de p̃ſum.ſicut em̃ fuit diligentiſſimus in acquirendo ɔcta ſocietate vt dicit in themate.ita preſumendum eſt ꝙ ipſum capitale ſua diligentia paulatim vel aliãs ex ꝓſpera fortuna acquiſierit.ad idẽ.c.mãdato.de preſum. Scđo cõcurrit p̃ſumptio paupertatis paterne. Tertio qꝛ cõtraxit ſocietatem noĩe ꝓprio.ita eius noĩe ⁊ ſui cõſocij libri intitulabantur.de patre aũt nulla fuit habita mẽtio. Quarto in eo qđ pater nunꝙ exegit a filio rationẽ neqȝ aliquod lucrũ ⁊ nemo preſumitur in factis ſuis negligẽs.ff.de pba.l.cum de indebito.⁊.c.ſup hoc.de renunt. Quinto quia filius viuente patre ex lucro emit aliquas poſſeſſiones noĩe ſuo ⁊ patre nõ cõtradicente.preſumit̃ enim ex taciturnitate paterna ⁊ facto filij ꝙ lucrum acquirebatur ſibi ſoli.arg.in.l.ſi filius.ff.de peti.here.⁊ eoꝝ que no.in.c.ꝑuenit.de ẽptio.⁊ vẽ.⁊.c.rõne.de p̃ſum.⁊.l.que dotis.ff.ſo.ma.⁊.l.cũ oportet.§.ſinautẽ res.ſepe alle. Sexto qꝛ pater in teſtõ ſuo nullam fecit de dicta apotheca mentionẽ.vnde p̃ſumit̃ acquieuiſſe his que per filiuȝ eo viuente diſponebantur.ar.in.d.§.ſinautẽ res. Et ꝑ hec ſuperflua remanent alia dubia circa materiã iſtã formata preter illud quo queritur. An valeat donatio facta ipſi fratri maiori per ſocium ſuũ forẽſem cũ excedat valorem quingentorũ florenorũ cũ nõ fuerit inſinuata fuit tñ facta corã priorib⁹ ſeu dñis ciuitatis Rachanati ipaȝ approbãtib⁹. In quo arbitror aĩaduertẽdũ ad ptãtem quã habeãt ipſi dñi ſeu priores.ſi em̃ habeãt iura principis:tũc ſatis puto illã donationẽ valuiſſe qꝛ principis preſentia ſupplet oẽm ſolẽnitatis defectũ:vt.l.omniũ.C.de teſta.preſertim qꝛ inſinuatio nõ fit ꝓpter aliud niſi vt occultis fraudib⁹ ⁊ deceptionib⁹ obuiet̃ vt no.Bar.in.l.modeſtinus.ff.de dona.ꝓbat̃ in.l.data.C.e.ti.que nõ p̃ſumunt̃ data principis p̃ſentia.arg.in.l.fi.ꝙ me.cau.⁊.l.trãſactionẽ.C.de trãſac. Ad idẽ.l.penul.C.de dona.inter virum et vxo.⁊.l.illud.C.de ſacroſan.vbi de materia plene per Bal. Si vero dicti priores nõ habeant iura principis.ſed ptãtem limitatã vt cõmuniter cõtingit in ciuitatibus popularibus. Et tunc aut ſtatutum validat donationes factas coram prioribus.nec aliter exigit inſinuationẽ ⁊ tũc vel ſtatutum aliquid afferat intelligã ipſum valere in actis publicis nõ fuerit inſinuata.⁊ ſatis eſt ꝙ poſſet ꝓbari ꝑ teſtes.argu.d.l.omniũ.⁊ vt aliq̃d ſit ſpeciale data p̃ſentia dñoꝝ videt̃ em̃ receſſum a iure communi ex quo ſtatutũ aliter diſponit quã ius cõmune vt in ſimili no. Bal.in.l.ij.C.de iura.calũ.facit qđ no. Bar.in.l.iiij.§.pretor ait.ff. de dam.infec.in illa qõne cum ſtatutũ diſponit ⁊ citetur q̃s ad faciem vel ad domum. Aut ſtatutũ ſpeciale nihil ſuꝑ hoc diſponit:⁊ tũc nõ puto eam valere quatenus excedit quingentos aureos niſi fuerit inſinuata per tex.in.d.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.⁊ in.l.donatio.⁊.l.in hac. C.de dona. In poteſtate enim generaliter tributa priorib⁹ nõ intelligitur data poteſtas contraueniendi legibus ⁊ ſtatutis generalibus vt plene no.per Bar.in.l.ambitioſa.ff.de decre.ab ord.fa. Inſinuatio vero nõ eſt aliud niſi facere donationẽ in ſcriptis corã iudice:vt not.d.l. in donationib⁹.⁊.l.donatio.⁊.l.ſancim⁹.C.de dona.no. Barto.in.d.l. modeſtinus.nec exigitur cauſe cognitio ſine decreto:ſed ſatis eſt ꝙ fiat in p̃ſentia cuiuſcũqȝ magiſtratus:vt.d.l.in hac.facit optime.l.fi.C. de predi.decu.ſine decreto nõ alie.lib.⁊ tenet Bar.in.l.modeſtinus.⁊ plenius per Bal.in.d.l.illud. Et quod in remiſſione exigat̃ inſinuatio plene per Bar.⁊ Bal.in locis preallegatis. ¶ An aũt eo caſu quo ꝓbaretur capitale ꝓceſſiſſe vero vel preſumptiue ex bonis paternis preſumatur pater donaſſe filio maiori:ex quo totum lucrũ ꝑmiſit penes filium toto tempore vite ſue. Dico ꝙ non qꝛ illud eſſet peculium ꝓfectitiũ qđ venit omnino in diuiſiõe:licet tẽpore mortis patris reperiat̃ penes filium.vt.d.l.filio licet in ſacris.C.de colla. Ad idẽ adduco bonum tex.arguendo ꝑ locũ a ſpeciali in.l.cum oportet.ſepenumero alleg.ver.ſinautẽ res.vbi ponitur ſpeciale in bonis aduentitijs quorũ vſuſfructus acquiritur patri ⁊ diſponit̃ ꝙ ſi pater illa bona voluit remanere apud filium cuius erat proprietas toto tempore vite ſue non poſſunt heredes patris illorũ bonorũ vſumfructum petere vtpote patri debitũ,ſed remanet penes filiũ quaſi ex diuturna donatiõe.ſec⁹ em̃ in alijs bonis ipſius patris ſeu ꝓfectitijs. An autẽ hoc caſu ſit ſtandũ libris apothece in redditione rationis. Dico ꝙ licet hoc dubiũ ſit ſuperfluum vt patet per p̃dicta.tñ vt in oĩbus querẽti ſatiſfiat propter caſus q̃ poſſunt occurrere dixerim ꝙ licet al's poſſit q̃s approbare libros oẽs alicuius quaten⁹ faciũt ꝓ ſe ⁊ reijcere quatenus faciũt ɔtra ſe in ſeparabilib⁹ vt eſt tex.no.in.l.publica.ff.depo.qui licet locatur in epiſtola.idem tñ eſt eadem rõne in alia ſcriptura.vt no. Bar.in.l.aurelius.§.idem queſijt.ff.de libe.leg. In caſu tamẽ noſtro aliud arbitror dicẽdũ:quia pater dando filio pecuniam vt exerceat in apotheca vel alio modo videtur eã tradidiſſe vt faciat inde libros ⁊ ſcripturam ſm̃ conſuetudinem illius artis.arg.in.l.qđ ſi nolit.§.qua aſſidua.ff.de edi li.edic.facit ꝙ in ſimili no. Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duobus reis.⁊ qđ no.in.l.quedã.ff.de edẽ.vnde ſatis eſt qđ reddẽdo rationem de capitali ⁊ lucro p̃bet ſm̃ conſuetudinem aliorũ ſociorũ ⁊ aromatariorũ.vnde in his de q̃bus nõ ſolẽt fieri inſtrumenta vt in modicis ſatis eſt ꝓbare per librũ tam ꝓ,quã ɔtra ſociũ ſeu fratrẽ.põt etiã dari iuramentũ pro quo facit ꝙ in ſimili no. Bald.in.l.id qđ pauperibus.in fi.C.de epi.⁊ cle.⁊ Spec.in ti.de inſtru.edi.§.nũc vero aliqua.verſi.ſed nunq̃d ſm̃.facit.ff.de neg.ge. Et p̃ſertim hoc admittẽdũ inter ſocios non em̃ requiritur maior diligentia in rebus cõib⁹ ꝙ in pprijs.inſt.ꝓ ſocio.in fi.⁊ ſocietas hȝ inſtar fraternitatis.l.verũ.ff.e.⁊ ideo nõ eſt procedendum multũ ſtricte p̃ſertim cũ appareat de lucro nõ modico. Et rõ reddenda eſt a pncipio adminiſtratiõis vſqȝ ad finem p̃ſuppoſito ꝙ cũ pecunia paterna ſe exercuerit.hoc em̃ eſt generale.vt.l.j.C.vbi de ratio.agi oportet.nã ſpeciale eſt in patre q adminiſtrauit bona aduentitia filij propter vſumfructũ ſibi debitũ vt non teneatur filio rationẽ reddere vt in.l.cum oportet.verſi.nec ratiocinia.ſecus ergo in alijs bonis ſi ſua pater adminiſtraſſet de bonis filij ⁊ econtra.argumen.in dicta.l.j.C.vbi ratio. Nec aliter magis inſiſto:qꝛ nõ puto neceſſarium vt predixi. Nicolaus Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quidã teſta-
tor diſpoſuit
vt certe pecunie diſtribuerent̃ per conſules cuiuſdam artis in maritã
do puellas egenas. cũ quib⁹ cõſulib⁹ in dicta diſtributiõe fiẽda debe-
rẽt interuenire due voces infraſcriptorũ heredũ, heredes aũt ſuos ſcri
pſit hoc modo. Nã in omnib⁹ ſuis bonis ⁊c. ſibi heredes vniuerſales
inſtituit facit ⁊ eſſe voluit filios maſculos legitimos naturales tã na-
tos ꝙ̃ naſcituros pro vna parte, ⁊ dñm Dyn. ⁊ Petrum fratres filios
olim Bartholomei Jacobi ꝓ vna alia parte, ⁊ Frãciſcũ ⁊ Thomaſiũ
fratres ⁊ filios olim Thomaſij pro vna alia parte. Nunc dubitat̃ mor
tuo teſtatore qualiter ⁊ per quẽ debeat fieri dicta diſtributio: an. ſ. con-
ſules qui ſunt ſex numero habeant ſex voces ⁊ heres duas ⁊ ſic con-
ſtituãt omnes octo voces an vero conſules, habeant vnam vocem he-
redes vero duas. ⁊ quid ſi inuicem diſcordent.

Conſilium. xxxvij.

1 Facultas intereſſendi electiõi epĩ qñ cõpetit vniuerſitati eccleſia-
rum cõuẽtualiũ computant̃ prelati illarum eccleſiarũ per capita.
2 Teſtator ſi dixit titius heres eſto: ſeius ⁊ meuius heredes ſunto quo
modo intelligantur iſti tres vocati.
3 Epĩs ſi hʒ actũ facere cũ aſſenſu capituli: ſufficit vt vocet̃ vniuerſitas.

Saluatoris preſidio humili
ter inuocato arbitror dicta verba poſſe habere quatuor in-
tellectus. Mihi tñ placet dũtaxat vltim⁹. Primus eſt vt
cõſules habeãt voces ſɱ capita vt cũ ſint ſex habebũt ſex voces. pro
quo vr̃ caſus ſɱ vnũ intellectũ in. c. ſcriptũ. de elec. ver. de ſtudijs vbi
1 pʒ ꝙ † ſi facultas intereſſendi electioni epĩ ꝯpetat vniuerſitati eccleſia
rũ cõuentualiũ cõputant̃ p̃lati illarũ eccleſiarũ ꝑ capita ita vt ſɱ nu-
merũ prelatorũ habeãt voces. ¶ Scdo facit q꞉ idem videmus in iudi
cibus. nã ſi datur poteſtas plurib⁹ ſtatur maiori parti eorum ſɱ nu-
merũ perſonaꝝ in. l. duo ex tribus. ff. de re iudi. ⁊ diſtin. lxv. c. j. Idem
in arbitris vt. l. ſi in reos. cũ. l. ſeq. ff. de arbi. ⁊. c. j. de arbi. lib. vj. ⁊ qḋ ibi
no. ¶ Tertio quia in diſpoſitione dubia recurrendũ eſt ad verba p̃ce-
dentia ⁊ ſequẽtia vt in. l. ſi ſeruus pluriũ. ff. de leg. j. ⁊. l. nũmus. de leg.
iij. ⁊. l. qui filiabus. de leg. j. cũ ſi. ſed teſtator reſpectu heredũ. locut⁹ eſt
ꝑ voces. q꞉ voluit vt interuenirẽt eorũ due voces. ergo idẽ vr̃ ſenſiſſe
de cõſulibus. Sed iſte intellectus mihi nõ placet vt oẽs ſimul cõiun-
gant̃ ⁊ cõſtituãt octo voces vt ſic ſtetur maiori parti numero multi-
plici rõne. Primo q꞉ cũ ꝯſules ſint vocati ſub nomine appellatiuo et
ſimul ad actũ expediendũ cũ tertio vident̃ oẽs vocati vt vnũ corpus
nec debẽt cũ tertio cõiungi pari mõ ſɱ capita. arg. optimũ in. l. fin. C.
de impu. ⁊ ali. ſub. ⁊ in. l. ſi qs titio. ff. de vſufruc. accre. ⁊ ibi no. gl. ⁊ opti
me facit tex. in. l. interdũ. ff. de here. inſti. facit arg. l. titius fundi. d. l. li-
ber. §. titius. eo. tit. Et dicam lati⁹. j. in quarto intellectu. Preterea te-
nendo hũc intellectũ ſequeret̃ abſurdũ quia poſſet diſtributio fieri ſi-
ne cõſulib⁹ ⁊ ſine vocibus heredum. Pone eñ ꝙ tres cõſules ſint in
vna parte alij tres in alia cum quib⁹ conueniant due voces heredum
certe ſɱ p̃miſſum intellectũ iſti preualebũt cũ ſint quinqꝫ ⁊ alij tres: vt
in. d. l. duo ex trib⁹. ⁊. d. c. j. lxv. di. tamen nõ eſt verum dicere quod hic
ſint cõſules. q꞉ cum ſint deputati vt certum corpus non repreſentatur
iſtud corpus niſi per maiorẽ partẽ ſinguloꝝ de corpore vt. l. mortuo. ff.
de fideiuſ. iuncta. l. qḋ maior. ff. ad munic. ⁊. l. aliud. §. refert̃. ff. de regu.
iur. ⁊. c. j. de his que fi. a ma. par. ca. ⁊. c. fi. de reſcrip. li. vj. no. gl. in. c. j. ne
ſede va. lib. vi. ⁊ Jo. an. in. c. collatione. de appel. lib. vj. ⁊ Fed. ꝯſi. j. non
enim dicuntur facere cõſules qḋ tres ex eis faciunt. ⁊ tunc teſtator vo
luit vt diſtributio fieret per cõſules. Itẽ pone aliud abſurdũ. finge ꝙ
omnes cõſules ſimul in vnũ cõueniãt: ⁊ due voces heredũ inclinent in
aliã partẽ ſɱ illũ intellectum valebit diſpoſitio cõſulũ qui ſunt ſex vo
ces ⁊ ſic diſtributio fieret per ſolos cõſules qḋ eſt aperte ꝯ mentem et
verba teſtatoris: voluit eñ teſtator vt in diſtributione fienda interue-
niant cum cõſulibus due voces heredũ: ergo ſine eorũ conſenſu non
poſſunt cõſules diſtributionẽ facere queadmodũ qñ capitulũ habet
aliquid facere cũ conſenſu prelati vel prelatus cũ ꝯſenſu capituli opʒ
enim neceſſario ꝙ interueniat ad min⁹ maior pars capituli ⁊ cõſenſus
epĩ vt eſt gl. not. iuncto tex. in. d. c. vno. ne ſede vacã. lib. vj. ⁊ firmat Jo.
an. in. c. a collatione. ⁊ plene Fed. in. d. cõſi. j. ⁊ qḋ no. in. c. poſtulaſti. de
conceſ. preben. ¶ Scd̃s principalis intellectus eſt vt ꝯſules habeant
vnam vocem ex quo vocant̃ per noĩa appellatiua tanꝙ̃ vnum corpus
fictũ ⁊ repreſentatũ. heredes vero habeãt aliã vocẽ. ⁊ exponant̃ v̓ba te
ſtatoris ꝙ heredes habeãt duas voces. i. duas partes heredũ q̃ ſunt
quatuor habeãt vnã vocẽ. ⁊ ita vident̃ ſenſiſſe quidam in allegationi-
bus ſuis. Sʒ profecto hic intellectus mihi nõ placet quia extorquet ⁊
deſtruit verba teſtatoris qui voluit vt in diſtributione fiẽda interueni
rent due voces heredũ nec eſt a verbis recedendũ vbi nõ conſtat clare
de cõtraria intẽtione. vt. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. ⁊. c. fi. de verb. ſig. Item
q꞉ ex verbis teſtatoris clare patet ꝙ voluit cõſules eſſe autores ⁊ p̃nci
pales in hac diſtributione fienda: heredes vero eſſe inferiores. vocant̃
enim acceſſorie ad cõſules. vt patet ex illis verbis cũ cõſulibus vt. c. ad
hoc. l. ſi cui. ff. de fun. inſtr. ⁊ qḋ legit̃ ⁊ no. in. c. vno. ne ſede vacã. ⁊ in. c.
cũ marthe. §. queſiuiſti. de cele. miſ. ¶ Terti⁹ principalis intellectus
eſt per. l. ſi qs titio. ff. de vſufruct. accre. ⁊ in. l. titie textores. §. nihil. ff.
de leg. j. vt ſit ſenſus ꝙ hec diſtributio ſpectet equaliter ad ꝯſules ⁊ ad
heredes. ita tñ vt heredes habeãt duas voces ꝯſules v̓o vnã ſi actus
expediẽd⁹ ſpectaret ad tres eque principaliter: quia teſtator conſules
vocauit per ſe vt vnũ corpus. heredes vero vocauit ꝑ duabus portiõi
bus ſicut colligit̃ per caſum contrarium in. l. liber homo. §. titius. ff. de
2 hered. inſtituẽ. vbi ponit̃ caſus † ꝙ ſi teſtator dixit Titius heres eſto.
Seius ⁊ Meuius heredes ſunto. ꝙ fiunt duo ſemiſſes. i. due partes
totius hereditatis quarũ vna dat̃ Titio q fuit ſol⁹ vocat⁹: altera dat̃
Seio ⁊ Meuio qui fuerunt vocati. Ita in ꝓpoſito cũ heredes exp̃ſſe
ſint vocati vt habeãt duas voces ꝯſules vero fuerũt vocati ſimpliciter
ſub nomine appellatiuo tanꝙ̃ vnũ corpus debẽt habere ſolum vnam
vocem. Sed hic intellectus nõ placet ꝓpter abſurditatẽ que ſequeret̃
q꞉ poſſet cõtingere data interim diſcordia ꝙ ſoli heredes abſqꝫ ꝯſuli-
bus diſtribuerent cũ habẽt duas voces. iuxta plene notata ꝑ Jo. and.
in. c. ſcriptũ. de elec. qḋ eſt expreſſe cõtra mẽtẽ teſtatoris que voluit vt
cõſules eſſent principales in hac diſtributione fienda. vt. ſ. plene dixi.
Preterea cũ actus pertineat ad duos ſimpliciter nõ detur poteſtas
inſolidũ nõ valet qḋ agitur ab vno eorũ. vt in. c. ſi duo. de ꝓcura. lib. vj.
⁊. c. cauſam matrimonij. ⁊. c. vno de regatorũ. de offi. delega. Sʒ in caſu
noſtro cõſules ⁊ heredes vocant̃ tanꝙ̃ duo corpora: q꞉ teſtator noluit
de vno cõfidere ſine reliquo: ergo nõ valet quod diſponitur ab altero
corpore dũtaxat. ad qḋ optime facit ꝙ legi. ⁊ not. in. c. paſtoralis. pri-
mo reſpõſo. de reſcrip. ¶ Quarto trado quartũ intellectũ q videt̃ eq
tati rationi ⁊ menti teſtatoris cõſentane⁹ ⁊ nulla inde ſequit̃ abſurdi-
tas. vt dicamus ꝙ cõſules vocant̃ vt vnum corpus inter ſe. tñ fiet com
putatio per capita vt ſic appareat vbi ſit ipſum corpus vt in. d. l. inter-
dum. ⁊. l. ſi quis titio. cum alijs ſuperius allegatis queadmodũ qñ ali-
quid ſpectet ad canonicos cũ cõſenſu epiſcopi. nam vocantur canoni-
ci vt vnum corpus ⁊ repreſentatur ipſum corpus per maiorem partẽ
ſingulorũ. vt no. in. d. c. vno. ne ſede vacante. iuncta gl. in verbo aſſenſu.
ad idẽ. c. Abbas. xviij. q. iij. iũcto. c. eccleſia. de elec. ⁊ exp̃ſſe voluit Fed.
in dicto cõſi. primo. in ſolutione queſtionis. ⁊ Jo. an. in. d. c. a collatio
ne. ⁊ in. d. c. poſtulaſti. ad idẽ gl. no. in dicto. c. paſtoralis. vbi dicit qḋ
plures iudices deputati ad certum actum ſunt loco vnius. ⁊ qḋ not.
Jo. and. poſt Hoſt. in. d. c. ſcriptum cui⁹ dicta optime faciũt ad hanc
q̃ſtionẽ. Et arbitror ꝙ iſta diſtributio pertineat principaliter ad ip-
ſos cõſules ꝑ ea que ſuperius dixi. ⁊ quia teſtator expreſſe in p̃ncipio
vocauit ipſos cõſules dũtaxat, ſʒ dicti cõſules nõ poſſũt aliqd diſpo-
nere ſine cõſenſũ duarũ vocũ heredũ. Ita qḋ oportet duas voces he-
dũ cõuenire cũ iudicio conſulũ queadmodũ quãdo aliquid ꝑtinet ad
capitulũ cũ aſſenſu ſui epĩ. nõ eñ põt aliqd in illo actu diſponere capi
tulũ niſi epĩs cõſentiat: nec ſufficit qḋ medietas capituli cõcurrat cum
iudicio epĩ q꞉ ibi nõ eſſet capitulũ: ſed oportet qḋ ad min⁹ maior ps
capituli cõcurrat ad diſpoſitionẽ act⁹ ⁊ habeat cõſenſũ epĩ. Et ita ecõ
3 tra qñ † epĩs habet actũ facere cũ aſſenſu capituli. nõ eñ vocant̃ oẽs per
capita: ſʒ vniuerſitas ꝑ ſe. ⁊ reſpectu ſuppoſitus fit cõputatio ꝑ capita. nõ
aũt reſpectu epĩ: q꞉ illius aſſenſus req̃rit̃ eque p̃ncipaliter. vt not. glo.
p̃alle. i. d. c. paſtoralis. ⁊ Fede. in. d. cõſi. ꝓpe fi. ad idẽ. c. ſi ꝑ te. de reſcrip.
lib. vj. iũcta glo. teſtator eñ expreſſe voluit vt cõſules diſtribuerent ſed
cum eis voluit ꝙ cõcurrerent due voces ſuorũ heredum. nõ ergo vale-
bit actus in conſules diſponant. ⁊ ſaltem maior pars cõſulũ. d. l. duo
ex tribus. ff. de re iudi. ⁊. d. c. fi. de reſcrip. lib. vj. cum ſimi. p̃al. cũ aſſenſu
duarũ vocum ipſorũ heredũ. noluit enim teſtator dare alicui eorũ po-
teſtatẽ inſolidũ. Qualiter aũt haberi debeãt due voces heredũ. Arbi-
tror ꝙ cuʒ heredes fuerint vocati diſtributiue ꝙ oẽs vocati ꝑ quarta
parte habẽt vnã alij pro alia quarta habẽt aliam: ⁊ ſic de reliquis. arg.
optimũ in cle. plures. de iurepa. ⁊ in p̃alle. l. interdũ ⁊ in. c. qm̃. de iure-
pa. vñ ſatis eſt qḋ cõſules habeãt in diſtributione fienda duos ex p̃di
ctis heredib⁹ ſumptis modo predicto. ⁊ erit tantũ vt oẽs requirantur
cũ teſtator non expreſſerit quorũ heredũ voces habeantur: ⁊ ſufficiet
habere duos eorũ arg. eorũ que no. Bar. in. l. pomponius. al's incipit
ſi vni. ff. de re iud. ⁊ in. l. heredes mei. ff. ad trebel. Nõ aũt puto neceſſa-
riũ ꝙ oẽs heredes debẽt duas voces: q꞉ nõ reſultaret aliqs bon⁹ effe
ctus cũ vt dixi actus pertineat principaliter ad conſules. ⁊ ſufficit hic
cõſenſus duorũ heredũ. non eñ voluit teſtator neceſſaria oẽs debere
ꝯſentire ne difficultarẽt in tantũ materiã ꝓpter facilitatẽ hoĩm indiſ-
cordãdo. vt in. c. nec nouũ. viij. q. j. ad. c. ſcriptũ. ſ. allegatũ. in primo in
tellectu põt reſponderi. vt colligit̃ ex no. ꝑ. Fede. in loco preal. Et hec
ſufficiant.

Nico. Abbas.

Conſilium. xxxviij.

1 Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam.
2 Poſſidẽs duo bñficia curata eodẽ tẽpore ſi nõ apparet de legitimo ti
tulo p̃ſumendũ eſt ꝙ iniuſte poſſederit.

In queſtiõe que ad preſens
vertitur inter dñm Nicolaum verij de brãdinis: vrbino ex
parte vna. ⁊ dñm Jocobũ thomaſij ex alia: ſuper canoni-
catu et

catu ꝛ p̄bēda eccl'ie Urbinenſis.Cōcluſiue ipſius q̄onis deciſionē at
tingam cū hoc cōſiliū ſit deciſiuū.nō autē perſuaſiuū ad patris peti-
tionē imploratū.Et primo diſcutiā iura dicti dn̄i Nicolai.Scd̄o pre-
fati dn̄i Jacobi.Ex quorū examinatione ꝛ deciſione patebit tertiū:q̄
ſcꝫ ſint partes iudicis in diffinitiōe huius cauſe.¶Et primo omiſſis
allegationibus q̄ fieri poſſent in fauorem dicti dn̄i Nic.tū ꝓpter cām
p̄ſcriptā.tū qꝛ ſatis patēt in actis ꝓductis p ipſum do.Nicolaū.Fir-
miter arbitror inherēdo actis cauſe mihi exhibitis ꝙ dictus dn̄s Ni
colaus nullū ius foueat in dicto canonicatu vel ad ipſum obtinēdum
vigore literarū apoſtolicarū p eū impetratarū ꝛ mihi exhibitarū plu-
ribus cauſis ꝛ rōnibꝰ ad hanc ſn̄iam motus.Primo quia dicte litere
fuerūt ſubreptitie cū in eis aſſeruerit ſe rectorē eccl'ie ſancte Barbare
ac illā eccleſiā nō habere actū ad animarū curā.cuius ꝯriū apte ꝓba-
tur per teſtes ꝓductos per dictū dn̄m Jacobū:ac per ipſius dn̄i Nil.
rn̄ſionē ad petitionē aduerſe partis.Certūqꝫ eſt ꝙ omnis falſitas ex
preſſa vel veritas tacita qua ſuppꝑſſa vel exp̄ſſa princeps nō ꝯceſſiſſet
literas ſuas ſaltē ita de facili hēre inducere ſubreptionē:vt no.ꝓbat̄
in.c.paſtulaſti.ꝛ ibi per Hoſt.de reſcri.ꝛ.c.ſup lr̄is.e.tit.facit.l.ꝛ ſi non
cognitio.ꝛ.l.ꝛ ſi legibꝰ cōſentaneū.C.ſi ꝯ ius vel vti.publi.ꝙ aūt hoc
fuerit hm̄ōi patet.qꝛ facilīꝰ papa cōcedit canonicatū cū animarꝫ cura
negligat̄ cū habebat canonicꝰ reſidere in canonicatu.vt in.c. extirpā-
1 de.§.qui vero.de prebē.†Subreptio autem in literis gratioſis vitiat
gratiā ipſo facto ꝛ quicq̄d vigore taliū literarū ſecutū eſt ¦vt leg.ꝛ no.
in.c.ad audiētiā.ij.ꝛ.c.cōſtitutus.de reſcrip.ꝛ.c.j.ꝛ.ij.de fil.preſby. libr.
vj.ꝛ in cle.j.de p̄bē.ꝛ.in.l.j.ff.de nata.reſti.ꝛ qd̄ no.in.l.p̄ſcriptione.ꝛ.l.
ſi regibus.C.ſi cōtra ius.vel vti.pub.Nec ob.ꝙ dictus do.Nic.nūc di-
cat ſe nō fuiſſe rectorē illius eccleſie tēpore impetrationis : qꝛ cū ipſe-
met in illis lr̄is hoc aſſeruit ſtandū eſt prime aſſertioni ſue.ad hoc bo
nus tex.in.l.cū precū.C.de lib.cau.ꝛ apte tenuit Jo.an.in.c.cū in poſi-
tionibus.de iureiu.lib.vj.vbi firmat ꝙ narrata in reſcripto per impe-
trantē faciunt fidem cōtra eū etiā ſi reſcriptū appareat ſubreptitiū. fa
cit qd̄ no.Inn.in.c.cū venerabilis.de excep.ꝛ.c.olim.de cenſi.Preter-
ea p teſtes ſatis ꝓbat̄ ꝙ nōie ſuo tenebat̄ ꝛ poſſidebat̄ ꝛ ꝙ reputaba-
tur cōiter rector illiꝰ eccleſie.nec ipſe dn̄s Nicolaꝰ ꝓbauit aliū titulū
legitimū:vnde aūt poſſidebat tanq̄ rector aut intruſus:ꝛ in ſui odiū
perinde eſt ac ſi legitime poſſediſſet ne ſit melioris ꝯditiōis intruſus
q̄ legitimus rector.ꝓbat̄ in.c.eū qui.de p̄bē.li.vj.Et qd̄ quiſqꝫ diluci
da voce proteſtatus eſt ꝛc.c.p tuas.de pb.ꝛ.l.generaliter.C.de non nu.
pecu.maxime qn̄ detegitur fraus in.c.inter dilectos.de dona.ꝛ.c.cum
ſuper.de cōceſ.p̄ben.ꝛ.l.ſi creditoribꝰ.C.de ſer.pig.da.ma.¶Secūdo
principaliter impugnat̄ ꝓuiſio facta de dicto dn̄o Nicolao qꝛ vt clare
ꝓbatū eſt p ꝯfeſſionē ſuā ꝛ teſtes ꝓductos ab aduerſa parte retinuit,
ꝛ adhuc tenet duas eccl'ias curatas.ſ.plebē ſancti Andree ꝛ eccleſiā
ſctē Marie in caſtigliōe.nec fuit p eū allegata aut ꝓbata diſpenſatio
per habētē poteſtatē nec vnio legitime facta,lꝫ p eū fuerit allegata ſꝫ
aſſertioni partis ſtādū non eſt cū vnio cōſiſtat in facto.ſic contra ius
non eſt p̄ſumēdum.nā quelibet eccleſia curata preſumitur p ſe ſtare ꝛ
debet habere ſuū rectorē vt.in.c.cum non ignores.de preb.nec ſufficit
p̄ſcriptio vt tanq̄ vnite teneant̄ niſi ſit tanti temporis cuius initij me
moria nō exiſtat.vt plene no.p Joā.an..ſup regula qui cōtra iura.de
reg.iur.lib.vj.in mercu.facit.c.j.de preſcrip.ꝛ.vij.q.j.ſicut.de offi.ordi.
c.ordinarij.lib.vj.Cū ergo conſtet eundē.d.Nicolaum poſſediſſe eodē
2 tēpore†duo beneficia curata nec appareat de legitimo titulo.p̄ſumē-
dū eſt ꝙ iniuſto poſſederit qꝛ iure reſiſtēte poſſedit.vt in.l.quēadmo-
dum.C.de agri.ꝛ cenſi.lib.xj.ꝛ in dicta regula qui cōtra iura mercat̄.
ꝛ per cōſequēs incidit in penā extrauagātis execrabilis Joā.xxij.vbi
diſponit̄ ꝙ talis eſt priuatus vtroqꝫ beneficio ꝛ effectus inhabilis ad
alia quecūqꝫ beneficia:ergo concluditur ꝙ dictus do.Nicolaꝰ erat in
habilis ad dictū canonicatū obtinendū.ꝛ per cōſequēs nō valuit col-
latio canonicatꝰ per executorem ſibi facta.pro hoc qd̄ not.Inno.in.c.
inter dilectos.de exceſ.p̄la.vbi dicit ꝙ collatio beneficij facta p execu-
torē notorie indignū eſt nulla.ꝛ facit qd̄ ipſe no.in.c.fi.de preſum.In
caſu aūt noſtro plus eſt:qꝛ nō ſolū erat indignus.imo a iure inhabili-
tatus ad quodlibet beneficiū.vt.ſ.dixi.ꝛ facit qd̄ no.idē Inn.in. c.cū
noſtris.de conceſ.p̄ben.¶Tertio principaliter facit cōtra dictū dn̄m
Nicolaum cle.gratie.de reſcriptis.vbi diſponitur ꝙ ſi poſt gratiā fa-
ctam ad beneficiū obtinēdū recipiat quis beneficiū ꝙ ſimul cū benefi
cio ſibi debito vigore gr̄e retinere nō poteſt vr̄ renūciare dicte gratie.
Sed in caſu noſtro dictus dn̄s Nicolaus poſt gratiam ſibi factā obti
nuit duo curata q̄ nullo modo poteſt obtinere cum canonicatu ꝛ alio
beneficio cū ſit reditus inhabilis ad quodcūqꝫ beneficiū obtinendū:
ergo videtur dicte gratie renunciaſſe:ꝛ per cōſequens nō potuit illiꝰ
vigore petere dictū canonicatū quod uis ſemel extinctū nō reuiuiſcit
vt in.cle.gratie.vij.q.j.q̄ periculoſum.ꝛ.c.ex traſmiſſa.de renū.ꝛ de cō
ſe.diſt.iiij.queris.ꝛ.l.qui res.§.aream.ff.de ſol.Nec hic ob.ꝙ tex. in.d.
cle.gratie.loquatur in eo qui impetrauit gratiam ad beneficium cura
tum vel ad dignitatē.qꝛ dictus dn̄s Nicolaus impetrauit etiā ad bn̄-
ficium cum cura vel ſine cura.Item eadem ratio eſt in caſu noſtro in
vtriſqꝫ vt ptꝫ ex p̄dictis,ergo eadē debet eſſe diſpoſitio.vt aperte hoc
ſentit gl.in.d.cle.gratie.in verbo beneficium curatum eſt in glo.prece-
denti.¶Quarto poſſet attentari ꝙ etiam ceſſantibus omnibus pre
dictis dictus canonicatus nō includebat̄ ſub literis impetratis p eū.
qꝛ non fuit facta mentio ꝙ canonicatꝰ ſpectabat ad electionem cano
nicorū:ſed ſolum mandat̄ ꝓuideri de ſpectāte ad collationem p̄ſenta
tionē ꝓuiſionē ſeu diſpoſitionē epiſcopi vel capituli ꝛc.Certū eſt aūt
ꝙ appellatione p̄dictorū modorū nō venit electio.vt ꝓbatur in.c.cuꝫ
in illis.de p̄ben.lib.vj.§.illis vero.ꝛ in clemē.j.de p̄ben.§.j.Et q̄q̄ illa
iura loquant̄ cū mandet̄ ꝓuideri de prelaturis dignitatibus ſeu p̄ſo-
natibus.tn̄ eadē ratio eſt in inferioribꝰ beneficijs.cum enim litere ad
beneficia obtinēda ſint ambitioſe debent ſtricte intelligi.vt in.c.q̄uis
de p̄ben.lib.vj.ideo vno modo expreſſo nō venit alius.vt in.c.cū in il-
lis.p̄alle.ꝛ.c.ſuſceptū.de p̄ſcri.e.lib.ꝛ hoc tenet gl.ord.in.d.cle.in verſi.
de dignitate.idē ibi Pau.¶Ex quibus omnibus euidēter patet di-
ctū dn̄m Nicolaū omni iure deſtitui in retentione ſeu aſſecutione di-
cti canonicatus.¶Uenio nunc ad iura dicti Jacobi.ꝛ omiſſis pari
rōne allegationibus que poſſent exquiſite cōtra eundē fieri arbitror
eū bono iure fulciri.ſatis em̄ ꝓbatū eſt p cōfeſſionē ptis aduerſe ꝛ p te
ſtes ab eo productos ꝙ poſſeſſio iuris eligendi canonicos eſt ad pre-
ſens penes canonicos reſidētes in ciuitate vrbini.ita ꝙ exiſtentes ex
tra ciuitatem nō ſint de neceſſitate vocandi.ꝛ tali cōſuetudini ſtatur
etiā electionibus canonicorū.probatur in.c.cū in eccleſijs.in fi.de pre
ben.lib.vj.¶Preterea ſatis probatū eſt ꝙ in dicta eccleſia non erant
tēpore electionis facte niſi octo canonici quorum vnus erat mortuus
ꝛ ſic remāſerunt ſeptē:tres ꝓbant̄ abſentes extra ciuitatē tpe electio-
nis facte.poteſtas ergo eligendi remāſit ſolide penes quatuor in ciui
tate reſidentes qd̄ eſſe poteſt cum penes vnū reſidere ius collegij etiā
in electiōe prelati poſſit vt legitur ꝛ notat̄ in.c.gratū.de poſtu.preal.
ꝛ.lxv.di.c.fi.ꝛ.l.ſicut.ff.qd̄ cuiuſqꝫ vniuer.facit.x.q.ij.hoc ius porrectū
poſt principiū.vbi maiori parte ibidē ſeruientium conſentiēte ꝛc.Illi
vero quatuor canonici penes quos remanſit tota poteſtas eligēdi po
tuerunt compromittere in vnum ex eis .vt in.c.cum in iure.ꝛ.c.cām.ꝛ
c.qꝛ propter.de elec.lib.vj.cū ſimilibꝰ.electio ergo facta compromiſſa
rio eorū de dicto dn̄o Jacobo valuit ꝛ tenuit cum poſſit capitulū da-
ta vacatione canonicatus ad eorum libitum ſe cōgregare ꝛ eligere cū
a die vacationis ꝛ notitie currat eis tēpus vt in.c.qꝛ diuerſitatē.de cō
ceſ.preben.ꝛ.c.licet.de ſup.negli.prela.cū ſimi.Et qualiter capitulū de
beat cōuocari ſtādū eſt cōſuetudini:vt in.c.in cauſis.de elec.no. Bar.
in.l.obſeruare.C.de decur.lib.x.nec ob.ſi dicatur qd̄ nō plene probat̄
conſuetudo vt abſentes non vocent̄ ꝙ illa ſit cōtra ius requirit̄ ſpatiū.
xl.annorū.vt in.c.fi.de cōſue.no.glo.in.c.fi.eo.tit.lib.vj.qꝛ ſaltē ꝓbatur
ꝙ p̄ſentes in ciuitate ſunt in poſſeſſione diuturna eligendi canonicos
exiſtentibus extra ciuitatē minime requiſitis.ꝛ hec quaſi poſſeſſio ſuffi
cit ad validitatē electionis iā facte.vt in.c.querelā.de elec.ꝛ.c.cū oliꝫ.
de cau.poſ.ꝛ proprie.ꝛ.c.conſultatiōibus.de iurepatro.ꝛ quod in eis
no.facit qd̄ no.Inn.in.c.ij.de in integ.reſti.Et ex iſtis omnibus cōclu
ditur tertiū:ꝙ cū contra electionē dicti domini Jacobi vel eius per-
ſonam nil canonice probatū ſit de ipſius iuribus clare pateat ꝙ par-
tes iudicis potuerūt in hac cauſa cōfirmare electionē de eo factā ꝛ im
ponere ſilentiū dicto dn̄o Nicolao ac illi canonico qui dixit ſe ꝯtentū
in illa electiōe cū probatū ſit per teſtes productos a dicto.d.Nicolao
illum veniſſe ad ciuitatem poſt electionē legitime factam de. dicto.d.
Jacobo.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Illud de iure q̄ritur in effectu an

ſtatutum ciuitatis quo cauet̄ vt vxori relicte debeant̄ alimenta ab he
redibꝰ viri defuncti tpe diſſoluti matrimonij donec ſibi fuerit dos ſo-
luta poſſit ſine peccato obſeruari preſertim habito reſpectu ꝙ mulier
defuncto viro fuit recepta a patre ſuo locuplete ꝛ in ipſiꝰ domo alimē
ta ab eodē donec fuit alteri nupta cui maritata extitit cū iuribus ſibi
cōpetentibus contra heredes primi mariti.Hinc eſt qd̄ taꝫ pater qui
alimentauit filiā in viduitate q̄ maritus ſecūdus q alimentat ꝛ ſuſti-
net onera matrimonij quotidie petunt alimenta a tēpore mortis pri-
mi mariti pro parte aūt heredū mariti allegat̄ dictū ſtatutū cōtinere
vſurariā prauitatē.Item ꝙ ex alio capite non erant mulieri alimēta
preſtāda:qꝛ alio ſtatuto ciuitatis cauet̄ vt vxor teneat̄ reſtituere oīa
ſibi tradita ꝛ donata a marito qd̄ tn̄ dicta mulier minime fecit cum
adhuc ſibi teneat quaſdā veſtes pretioſas.Queritur quid iuris tā re-
ſpectu mulieris quā partis ꝛ ſecundi mariti qui dictam mulierem ali-
mentarunt dote non ſoluta vſqꝫ ad preſentem diem.

¶Conſilium.xxxix.

1 ☞Uſure dotis poſſunt etiam hodie peti prohibitione iuris canonici
non obſtante.
2 Formalitas in vſura eſt ipſum mutuum.
3 Statuta ſi mandēt alimenta preſtari vel q̄d certū pro libra nō valent.
4 Maritus non alimentat vxorem principaliter ꝓpter dotem acceptā:
ſed qꝛ vxor deſeruit oneribus matrimonij.
5 Mulier ſi non habeat vnde ſe alat non per hoc poteſt petere alimāta
intra annum.
6 Uxor non poteſt petere vſuras ratione retardate dotis.

CHriſti ſaluatoris eiuſq; piiſ ſime genitricis auxilio inuocato. ¶ Videt̃ primo dictũ ſtatutum valere ac omni peccati ſcrupulo carere ſicut em̃ lex ciuilis potuit a principio ſtatuere vt dos in bonis immobilib⁹ ꝯſiſtẽs reſtitutiõi ſubiaceat poſt annũ adeo ꝙ reſtitutiõe poſtmodũ nõ facta teneatur heres ipã dotẽ cũ vſuris reſtituere: vt eſt expſſum in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. ⁊ dicit Bart. in. l. cũctos populos. C.
1 de ſum. tri. ꝙ † tales vſure poſſunt etiã hodie peti ꝓhibitione iuris canonici nõ obſtãte: q2 nõ veniunt ex pacto ꝯuẽtiũ ſed ex legis diſpoſitione ꝓpter morã. ſicut em̃ põt lex in penã condẽnare in duplũ vel triplum. inſti. de act. §. tripli. facit qð legi. ⁊ no. in. c. vnico. de plus pe. ita potuit lex cõdemnare heredẽ mariti ꝓpter morã ⁊ cõtumaciã in reſtituẽdo dotẽ ſm iuris diſpoſitionẽ. Ita pari rõne potuit ſtatutũ ciuitatis preſertim habẽtis iura principis inducere, vt dos in qbuſcũq; bonis cõſiſtens illico reſtitutiõi ſubiaceat in penam moroſi inducere vt alimẽta mulieri preſtent̃ donec dos ſoluta fuerit. arg. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ qð no. Bart. in. l. infamẽ. in fi. de publi. iud. Et pſertim hoc videt̃ admittendũ cauſa alimẽtorũ: cũ multorũ ſit opinio vt etiã intra annũ debeant̃ alimẽta nõ habẽti aliũde vñ viueret etiã omni diſpoſitiõe ſtatutaria ceſſante vt no. gl. in. d. §. exactio. quã multi ſequũtur. ⁊ firmat ſpec. in tit. qui fil. ſint legi. ⁊ cũ maritus ꝓpter onera matrimonij ſupportãda lucret̃ fruct⁹ rei ſibi pignorate ꝓpter dotem. vt in. c. ſalubriter. de vſuris. fortius ergo pro ſuo intereſſe poterit petere ſine omni peccato huiuſmodi alimẽta ab heredibus primi mariti. nã ⁊ de iure canonico poſſunt peti vſure tanq̃ intereſſe: vt not. in. c. cõqueſtus. de vſuris. ⁊ in. l. ſi traditio. C. de act. empt. ⁊ videt̃ expſſum
2 in. c. ſalubriter. ⁊. c. j. de feu. ¶ Scðo principal'r facit † q2 formalitas in vſura eſt ipm mutuũ. vñ vſura nõ cõſiſtit niſi in ꝯtu mutui pacto tacito vel expſſo interueniẽte. xiiij. q. iij. ⁊ ꝑ totũ. ⁊ in. c. ꝯſuluit. de vſur. plene per Jo. an. in regula peccatũ. de regu. iu. lib. vj. in mercu. Sed in caſu noſtro nullũ interuenit mutuũ nec peccatũ expſſum vel tacitũ ſed totũ peruenit ex diſpoſitiõe ſtatutaria. ergo ceſſat vſuraria prauitas. ¶ Sed his nõ obſtãtibus que vere caſui noſtro non obſtant ꝯtriã ſententiã arbitror veriorẽ. Et primo allego autoritatẽ Jo. de lig. in cle. vnica. de vſuris. vbi hãc q̃onẽ in terminis format ⁊ dicit talia facta nõ va
3 lere ⁊ ſtatuentes incidere in penã illius cle. ⁊ plus dicit † ꝙ ſtatuta nõ valẽt etiã ſi mãdent alimẽta pſtari vel qd certũ ꝓ libra poſt annum. ꝓ quo allegat dictũ Inn. in. c. ſalubriter. vbi firmat vxorẽ relictã nõ lucrari fructus rei ſibi pignorate ꝓpter dotẽ: q2 non deſeruit matrimonio. ſicut em̃ maritus nõ lucratur fructus rerũ dotalium nec pignorũ ſibi datorũ ꝓpter dotẽ ſi nõ ſuſtineat onera matrimonij. vel legi. ⁊ no. in. c. per veſtras. de do. poſt diuor. reſt. ⁊. l. ſi ante. ff. ſolu. ma. ⁊ in. d. c. ſalubriter. ita nec vxor dʒ aliqd habere ꝓ intereſſe dotis ex quo nõ ſuſti
4 net: nec deſeruit oneribus mr̃imonialibus. † nõ em̃ vr̃ maritus alimẽtare vxorẽ principal'r ꝓpter dotẽ acceptã: ſʒ q2 vxor deſeruit oneríb⁹ mr̃imonij. Hinc videm⁹ ꝙ ſi maritus duxit vxorẽ ſine dote tenet̃ nihilomin⁹ alere vxorẽ iuxta dignitatem ſuã: ⁊ tanq̃ ſororẽ: vt no. Inn. in. d. c. per veſtras. ⁊ legit̃ ⁊ no. in. l. ſi cũ dotẽ. §. ſi autẽ. ff. ſol. matr. Et preſertim nõ pñt alimẽta exigi intra annũ cũ ante nulla ſit mora. nec etiã poſt morã: q2 lʒ malefaciãt heredes nõ ſoluendo dotẽ ꝓut a iure diſpoſitũ eſt nõ tñ ꝓpter curſum tpis põt aliqd eſtimabile peti: q2 qcquid ſorti accedit vſura eſt. xiiij. q. iij. per totũ. Lex aũt ſeu ſtatutũ nõ põt inducere vt licite vſura ſoluat̃ cũ in materia peccati ſtãdũ ſit iuri canonico. vt in. c. fi. de pſcri. no. Bar. in. l. priuilegia. C. de ſacro. ſan. ecc. in regula poſſeſſor. de reg. iu. li. vj. ¶ Preterea ⁊ ſecundo ꝓbat̃ ſubtiliter, ratio em̃ quare potiſſime fuit vſura ꝓhibita eſt: quia creditor nõ ſequit̃ duas retributiões. Primo em̃ cõſequit̃ pecuniã ſuã integrã. Scðo ſequit̃ aliqð lucrũ vltra debitũ qð eſt cõtra naturã rerũ: cũ ex ſe nõ generet aliã pecuniã nec vſus pecunie eſt ſeparatus a dño ipſi⁹ pecunie vt plene ⁊ ſubtiliter no. ꝑ Jo. an. ſup dicta regula peccatum. In caſu aũt noſtro hoc dicto contingit: nã mulier haberet duas retributiões ex ſua pecunia. Primo em̃ cõſequit̃ ſuã pecuniã cũ integritate. Scðo cõſequit̃ lucrũ alimẽtorũ qð nõ eſt cõcedẽdũ nec ſtatuta ciuitatis excuſant, vt in. d. cle. vnica. de vſuris. Nec ob. ꝙ petat rõne ſui intereſſe nõ ꝓbat̃ ex hoc intereſſe mulieris, Primo em̃ intra annũ nõ pt de iure petere pſertim cũ nõ indigeret cũ a pr̃e locuplete fuerit alimẽ
5 tata. ¶ Quinimo multi tenẽt. vt refert Cy. in. d. §. exactio. † etiã ſi mulier nõ habeat vñ ſe alat nõ ꝑ hoc pt petere alimẽta intra annũ: cũ hoc nullo iure caueat̃. nec obſt. ſua inopia cũ poſſit ſibi ꝓuidere vẽdendo ius ſibi cõpetens de preſenti. Et ꝑfecto illa opinio eſt verior ⁊ ſubtilior, licet alia equior: vt ſentit Jo. and. in addi. Spe. in tit. qui filij ſint legi. §. j. Fortificatur etiã hec cõcluſio ex rõnibus ſtatim fiendis ad cõtraria. Et ad hãc cõcluſionẽ facit qð no. Bart. in. l. inſulã. §. vſuras. ff.
6 ſol. mat. vbi dicit † ꝙ vxor nõ poteſt petere vſuras occaſiõe retardate dotis ita ꝙ non hʒ locum ſm eum de iure canonico. l. vnica. §. exactio pallega. ⁊ idẽ ſentit Azo in ſumma de vſur. ⁊ Jo. an. ⁊ Inn. in. c. ſalubriter. de vſuris vbi dicũt ꝙ ſi heres mariti obligauit vxori predium pro dote reſtituenda tenet̃ cõputare fructus qð eſt notãdũ. Nec obſt. primũ cõtrariũ ſupra formatũ. Dico em̃ ꝙ licet lex poſſit certã penã infligere moroſo ⁊ cõtumaci: vt in cõtrario nõ tñ põt inducere lucrũ parti propter curſum tpis: ſicut facit in. d. l. vnica. §. exactio. ⁊ ſtatutũ in caſu noſtro. ⁊ ita refert Butri. in. d. l. cunctos populos. quẽdã theologum ſibi rñdiſſe. Quinimo ſtatutum in caſu noſtro nõ eſt fundatũ ſuper aliqua mora. q2 nõ aſtringit heredem ad illico dotem ſoluendã ſed ad preſtãdũ alimẽta donec dos fuerit ſoluta ⁊ ſic inducit materiã peccandi q2 vxor nõ curabit petere dotẽ vt interim conſequatur illud lucrũ ex ſolo curſu tẽporis. Nec ſecũdo ob. qð dicitur de intereſſe: q2 intereſſe nõ eſt intra annum cũ nulla ſit ibi mora. d. §. exactio. nec etiã poſt annum ꝓbatur ipſo iure intereſſe ſed eſt neceſſe vt appareat qð mulier vel marit⁹ erat ſolitus ex pecunia licite lucrari. ⁊ tũc habebit petere probando intereſſe. nõ autem audietur petendo alimenta vigore ſtatuti. facit qð no. Inno. in. c. ſacro. de ſentẽ. excõi. ⁊ Bart. in. l. vna. C. de ſenten. que ꝓ eo qð intereſt. ⁊ qð not. in. c. cõqueſtus. de vſu. petit em̃ maritus ſecũdus ab iſtis heredib⁹ primi mariti dotẽ tanq̃ aliud debitum priuatum. Nõ obſt. tertio qð dicitur mutuum non interceſſiſſe, q2 dico qð nõ eſt mutuũ expreſſum ſed ius fingit mutuũ interuenire quaſi heres ſoluerit dotẽ: ⁊ poſtea mulier ſibi cõpenſauerit. nec ab ea recipiat lucrum alimẽtorum ſicut ius diſponit in eo q vendit rem pluſq̃ valet: quia differt ſolutionẽ pretij. vt plene legit̃ ⁊ notatur in. c. in ciuitate. de vſur. cum enim habeat actionem dotis poſt annum vel ante ſi ſtatutũ hoc inducit tacite vel expreſſe: ⁊ eã non intentet: videtur tacite cõuenire cũ debitore. merito hoc eſt damnãdũ. Et hec ſufficiant ⁊ preſertim hoc dicendũ in caſu noſtro in quo mulier nõ paruit ſtatuto quatenus in ea fuit in reſtituendo veſtes: ⁊ fruſtra legis auxiliũ inuocat qui cõmittit in legem. vt in. c. q2 fruſtra. de vſuris. Et hec ſufficiant. Nico. Abb.

¶ Conſilium. xl.

1 ☞ Donator qñ obligat per verba obligatoria eſt obligatus.
2 Prohibitus alienare inter viuos non videtur prohibitus in vltima voluntate.
3 Donatio cauſa mortis qñ non fit in teſtamento nec in codicillis accedit magis ad naturam contractus q̃ vltime voluntatis.
4 Tutor non dicitur cõſentire ꝯtractui minoris niſi expreſſe approbet.
5 Statutum vbicunq; exigit conſenſum alicuius in facto alterius videtur illum requirere pro ſolennitate.
6 Prohibitus donare ſine alicuius cõſenſu, nõ põt donationem facere niſi ſpecialiter ſibi fuerit donare permiſſum.
7 Tacẽs nõ hr̃ pro ꝯſentiẽte vbi agitur de re, oneroſa: ⁊ nõ appetibili.

FActũ in effectu ſic proponitur. Statuto Senẽſi cauetur. vt nulla mulier nupta poſſit de ſuis dotibus vel in ipſarum preiudiciũ aliquem cõtractũ vl' obligationẽ facere cũ pr̃e fratre auo vel quacũq; pſona ſine cõſenſu vel ratihabitiõe ſui viri ⁊ ſi fieret nõ valeat ipſo iure ⁊c. alio xᵒ ſtatuto cauetur ꝙ in qualibet vltima volũtate ſufficiãt tres teſtes ⁊c. Quibus ſic dictantibus quedã dña Checcha nupta Joãni de bandinello ſuſcepta vnica filia ex matrimonio veniẽs ad mortẽ in pſentia dicti viri ſui cũ cõſenſu patris ſui donauit cauſa mortis dicto patri, ſuo pſenti ⁊ recipiẽti ꝓ fratribus carnalibus dicte dñe Checche ⁊ filij dicti comitis quartã partẽ ſuarum dictum omnimodo quo poterat. ¶ Queritur nũquid dicta donatio iuribus ſubſiſtat. Pro cuius deciſiõe quatuor ſunt examinãda. ¶ Primo an donãdo mortis cauſa videatur mulier cõtrahere vel in preiudiciũ ſuarum dotiũ obligationem facere. ¶ Secũdo pſuppoſito ꝙ ꝯtractũ vel obligationẽ feciſſe videatur. ita vt mariti cõſenſus interuenire iuxta primũ ſtatutũ debuerit: an mariti in preſentiã donatiõis actu cũ taciturnitate habeatur pro cõſenſu vt ſic ſtatuto ſit ſatiſfactum. ¶ Tertio preſuppoſito qð debet haberi taciturnitas pro cõſenſu nunqd dicta donatio poſſit infringi ex eo capite: q2 nõ interuenerũt qnq; teſtes. ¶ Quarto preſuppoſito ꝙ ex dictis capitibus nõ poſſit infringi: an ſaltẽ valeat impugnari ex eo: q2 pater conſenſit ſeu autoritatẽ preſtitit in donatione facta filijs ſuis in poteſtate conſtitutis. ¶ Circa primum videtur primo dicendum ꝙ donãdo cauſa mortis nõ videat̃ dicta domina Checcha cõtractum aliquẽ vel obligationẽ feciſſe. qð nõ cõtraxerit videtur clariſſimum: quia ad eſſe contractus requiritur vt vltro citroq; naſcatur obligatio. vt in. l. labeo. ij. ff. de verb. ſig. qð ceſſat in donatione cauſa mortis. nã ex quo nõ interuenit rei donate traditio nulla naſcit̃ ex parte donatarij obligatio. non em̃ obligat̃ ipſi donatori ad aliquid ſecus ſi interuenit traditio. q2 tũc obligat̃ ad reſtituẽdum ſi cõualeſcat donator. aut ſi prius decedit ipſe donatarius: vt in l. non omnis. ff. ſi cer. pe. Nec ipſe donator videtur obligari. tum quia ante mortem donatoris nõ videt̃ donatio perfecta. vt in. l. non videt̃. ff. de dona. cauſa mor. tum q2 poteſt penitẽtia ductus illã donationẽ ad libitum reuocare: vt in. l. mortis cauſa donatio. ⁊. l. qui mortis cauſa. ff. eo. tit. ergo non eſt donator obligatus, cũ obligatio ſit iuris vinculũ quo neceſſitate aſtringimur alicuius rei ſoluẽde ⁊c. vt dicit tex.
1 inſti. de obli. in prin. Et hoc expreſſe videt̃ ſenſiſſe Dy. dicẽs † ꝙ quãdo donator per verba obligatoria ſe obligat: vt q2 dicit ꝓmitto tibi donare. ⁊ tũc eſt obligatus licet poſſit reuocare: aut nõ ꝑ verba obligatoria: vt

gatoria:vt quia dixit dono,⁊ tunc nõ obligatur ſed heres aditione ſe
cuta tenetur vtili ex teſtamento.allegat.l.j.C.e.Cum ergo vt patet ex
predictis dicta dña Checca nõ fecerit donando cauſa mortis aliquẽ
cõtractum vel obligationem,q꜄ pure donauit cauſa mortis.ergo non
requirebatur cõſenſus mariti.potuit ergo donare cũ ſolo patris con
ſenſu:vt in.l.tam is.§.j.ff.de dona.cau.mor.facit qđ in ſimili dicimus
2 ꝙ† prohibitus alienare inter viuos nõ videt̃ prohibitus in vltima vo
luntate.ar.in.l.pater.§.fundum.ff.de leg.iij.plene per Bart.in.l.ſi ita
quis promiſerit.§.ea.l.ff.de ver.obl.Donatio aũt cauſa mortis trahi
tur ad vltimam voluntatẽ:vt inſti.de dona.in prin.⁊ in.l.ſi.C.de don.
cau.mor.Maritata ergo ꝓhibita ſine cõſenſu mariti ꝯtractum vel obli
gationẽ facere de ſuis dotibus nõ videt̃ prohibita diſponere in vlti
ma voluntate ⁊ per cõſequẽs nec in donatione cauſa mortis.Sed ſta
tutũ prohibet mulierem nuptam in preiudicium ſuarum dotium ſine
ſi i viri cõſenſu obligationem facere.Sed nulli dubiũ eſt ꝙ donando
cauſa mortis faciat obligationẽ in preiudiciũ ſuarũ dotium:q꜄ nõ da
ta reuocatione debet dos ſeu eius pars donatario vigore donationis
vt.ff.de don.cau.mor.per totũ.qđ autem obligatio ex tali donatione
oriat̃ aperte patet.vt olim certũ eſt ꝙ debebat interuenire ſtipulatio
vt in.l.mortis cã donatio.⁊.l.ſenatus.§.ſi.ff.e.no.Cy.in.l.j.⁊.l.ſi.C.eo.
hodie vero ſm cõem opinionẽ ſufficit nudũ pactũ ſic in donatiõe in
ter viuos:vt no.gl.in.l.cum pater.§.menio.ff.de leg.ij.⁊ inſti.de dona.
in prin.tenet Cy.in.d.l.j.⁊ ſi.⁊ Bar.in.d.§.menio.⁊ in.l.j.de dona.cau.
mor.preall.⁊ ſic oritur obligatio que inducitur ex cõſenſu partiũ,vt
in.l.cũ amplius.§.is natura.de regu.iur.⁊.l.ſtichum.§.naturalis.ff.de
ſol.Quinimo dico ꝙ non ſolũ inducitur obligatio in preiudicium
ſuarũ dotis ex tali donatiõe:ſed etiã ipſa donataria obligat̃ ex ſtipu
latiõe ſeu pacto ſuo licet nõ irreuocabiliter per ſupradicta ex quo eã
fecit nõ in teſtamẽto:vt aperte hoc voluit Bar.impugnãdo opinio
nem Dy.in.d.l.j.ff.de dona.cã mortis.tenet originaliter ibi glo.⁊ cla
rius in.l.legatũ eſt quedam donatio.ff.de leg.ij.⁊ inſti.de dona.§.j.in
verbo ſatis ſentit.d.l.j.⁊ ſi.C.eo.ergo locus eſt ſtatuto quo cauetur vt
nullã obligationem facere poſſit in preiudicium ſuarum dotium ſine
conſenſu mariti.habuit enim ſtatutũ reſpectum ad fragilitatem ſexus
arg.in.l.ſi mulier.C.ad vellia.vnde ſicut mulier inducitur ad donan
dum cauſa mortis ita induci poteſt ad nõ reuocãdũ.arg.in.d.l.ſi mu
lier.⁊ qđ no.Bar.in.l.generaliter.C.eo.vnde negari nõ poteſt preſer
tim in muliere quin dicatur obligationem feciſſe in preiudicium ſua
rum dotium:q꜄ ea non reuocãte ſicut non reuocant preiudicatur filie
⁊ heredibus ſuis:⁊ ipſa remanet ſemper obligata lʒ in vita poterit ſe
abſoluere ſed tanꝙ faceret obligata exiſtebat.Ex his patet reſpõſio
ad cõtraria.Dico enim ꝙ proprie nõ contraxit ſed obligationem in
preiudiciũ ſuarũ dotium fecit.Item qñ† donatio cã mortis non fit in
3 teſtamento nec in codicillis accedit magis ad naturam ꝯtractuſ quã vlti
me volũtatis:vt probatur in.l.tam is.§.j.preall.⁊ ibi hoc tenet Bar.
⁊ idem qđ no.in.d.l.j.⁊ ſi.C.de don.cau.mor.ſecus autem ſi fieret in te
ſtamẽto vel codicillis,q꜄ tũc ſaperet ex toto naturã vltime volũtatis
⁊ eſſemus extra verba ſtatuti:⁊ hoc caſu procedũt ꝯtraria.Ex quib⁹
omnib⁹ cõcludit̃ ꝙ opus fuit ſolẽnitate ſtatuti ad validitatem dicte
donatiõis.Ideo oportet nunc diſcutere ſcõm dubiũ an maritus ta
cendo videat̃ cõſenſiſſe.Et ꝓ parte affirmatiua poteſt allegari regu
la qui tacet.de reg.iu.lib.vj.cum multis iuribus ibi allegatis pro con
cordãtijs in quibus patet ꝙ qui tacet cõſentire videtur.Dico.ꝙ p et
cõtra poſſunt allegari iura fere infinita que diſcutiũtur plene per glo.
⁊ Dy.in dicta reg.q tacet.⁊ regu.is qui tacet.⁊ per Cy.in.l.inuitus.C.
de proc.⁊ Bart.in.l.que dotis.ff.ſol.matr.per canoniſtas in.c.nonne.
de pſum.Sed in propoſito noſtro arbitror firmiter ꝙ illa viri pſentia
⁊ taciturnitas nõ debet haberi ꝓ cõſenſu pro quo allego tex.no.iun
4 cta gl.in.l.iij.ff.de auto.tut.vbi patet† ꝙ tutor non dicitur conſentire
cõtractui minoris niſi expreſſe approbet vnde ſola taciturnitas non
habet pro cõſenſu.Et expreſſius per illũ tex.⁊ glo.hoc voluit Barto.
in.d.l.que dotis.vbi ad ꝓpoſitũ per ibi no.trahit theoricã dicẽs ꝙ qñ
agit̃ de preiudicio tertij.cuius bona cõcernũt aliquem quo ad curaʒ ⁊
ſolicitudinẽ tacẽs nõ preſumit̃ cõſentire:ſed dos vxoris reſpicit mari
tum quo ad curã ⁊ ſolicitudinẽ preſertim attẽto ſtatuto qđ prohibet
mulierem obligationẽ facere ſine cõſenſu mariti.ergo maritus tãcẽdo
5 nõ videtur cõſentire.Secũdo probo† ſic,vbicũqꝫ ſtatutum exigit cõ
ſenſum alicuius in facto alteri⁹ videtur reqrere ꝓ ſolẽnitate:q꜄ aliter
nõ poſſet acquirere ex quo negotium ad illum nõ pertinet nec eſt ſu
perior ꝯhẽtis,ita notãter tenuit Ant.de but.in.c.cũ cõſuetudinis.de
conſue.Ubi autem requirit̃ cõſenſus pro ſolẽnitate actus oportet qđ
interueniat expreſſe ⁊ clare nec ſufficit taciturnitas.ad hoc qđ legit̃ et
notatur in.c.q꜄ propter.de elec.iunctis notatis in.c.qđ ſicut.⁊.c.eccle
ſia.e.tit.facit qđ in ſimili no.glo.in.c.vt circa.de elec.lib.vj.Tertio
videtur de hoc tex.in ſimili in.l.filiuſfamilias.§.pari autem rõne.ff.de
6 dona.vbi patet† ꝙ is qui ꝓhibetur donare ſine alicuius cõſenſu non
poteſt donationẽ facere niſi ſpecialiter ſibi fuerit donare permiſſum.
Et pondero verbum ſpecialiter per qđ probatur cõſenſum expreſſum
requiri.Et per illum tex.hoc aperte tenet Bar.in.d.l.tam is.§.j.verſi.
quero an requiratur expſſa ⁊ ſpecialis ⁊c.Tertio facit theorica In
nocen.in.c.in geneſi.de elec.quã ſequit̃ gl.in regula.qui.tacet.prealle.
7 dicit enĩ ꝙ† vbi agitur de re oneroſa ⁊ non apertibili tacens non ha
betur pro cõſentiente:vt in.l.filiuſfa.§.inuitus.ff.de procu.Sed in ca
ſu noſtro preiudicabatur per illam donationem filie ipſius mariti ad
quã veniebat integra dos per ꝯſequẽs ipſi marito qui in vita filie ha
bebat vſumfructũ:vt in.l.nõ ſolum.C.de bonis que libe.ergo tacendo
nõ videt̃ cõſenſiſſe.Ex predictis patet dictã donationẽ nõ valuiſ
ſe.⁊ per cõſequẽs fruſtra eſt examinandũ.Tertium an corruat q꜄ non
interuenerũt quinqꝫ teſtes ⁊ poſſet allegari qđ etiã ex iſto corruat per
l.ſi.C.de dona.cau.mor.vbi diſponitur vt ad validitudinem talis dona
tionis interueniant quinqꝫ teſtes.Nec ob.ſtatutum prealle.q꜄ loquit̃
de vltima voluntate:ſed qñ donatio fit per ſe:nõ aũt in teſtamẽto vel
codicillis:ſed in tertia ſpecie diſtincta accedit magis ad naturam cõ
tractus ꝙ vltime volũtatis vt.s.plene dixi.ſtatutũ ergo permittẽs nu
merum teſtium in vltima voluntate nõ debet extendi ad iſtũ caſum:
maxime cum ſit reſtringẽdum tanꝙ deuians a diſpoſitione iuris cõ
munis vt in.c.cum dilectus.de ꝯſue.⁊ in regula que a iure cõmuni ex
orbitant.de regu.iur.cũ ſi.facit optime qđ not.Bald.in.l.fin.de teſta.
vbi dixit ꝙ ſi ſtatutũ ꝓhibeat minorẽ.xx.annis teſtari:nõ opʒ exten
di ad donationem cauſa mortis ratione predicta.licet aliud dixerit
Bar.in.l.ij.ff.de leg.j.In contrarium tamen ſingulariter facit.l.mar
cellus.ff.de dona.cã mor.vbi patet ꝙ ſolennitas remiſſa in vltima vo
luntate videtur tacite remiſſa in donatione cauſa mortis.ad idem fa
cit tex.inſtit.de dona.in prin.⁊ in.l.ſi.C.de dona.cauſa mort.profecto
articulus eſt ſatis dubitabilis.ſed in preſentiarum aliter nõ examina
bo:q꜄ ex predictis ſatis clare patet deciſio huius queſtionis.Et ea
dem ratione non curo examinare quartum dubium qđ hic poſſet ori
ri an pater potuerit preſtare ſuũ conſenſum in donatiõe ꝑ filiũ fratri
bus ſuis filijs cõſtitutis in poteſtate ipſius patris cõis.de quo per gl.
⁊ Bar.in.l.j.ff.de auto.tut.⁊ melius per Bart.in.l.impuberem.§.j.ff.
de fal.vbi videntur ſentire ꝙ non,licet aliud ſenſerint in.d.l.j.Primũ
videtur verius propter vſumfructũ qui acquiritur ipſi patri qui in fa
cto ſuo non potuit autorizare. Nico.Abbas.

Conſilium.xlj.

1 Gratia facta contra precedentẽ interlocutoriã principis de qua in
gratia nulla extitit facta mentio iudicatur ſubreptitia ⁊ nulla.
2 Teſtamentum primum tollitur per ſecundum ſimpliciter conditum.
3 Periurus omnis non eſt infamis infamia ciuili:ſed ſolum ille qui ve
nit contra promiſſionem iuratam.
4 Donatio preſumitur facta inter viuos quando non apparet comme
moratio mortis etiam ſi fiat ab infirmo.
5 Contractus inter viuos factus ſub conditione impoſſibili de iure:vel
ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus.

In queſtione que vertit̃ ſeu
verti ſperatur inter Antoniũ Joannis ex vna parte:⁊ Ni
colaum Nicolai ex alia ſup preualitudine duorũ teſtamen
torũ ab eadẽ domina diuerſo tẽpore cõfectorũ ac etiã ſuper validita
te cuiuſdã donationis inter viuos facte ab eadẽ domina in caſu quo
mutaret primũ teſtm̃ duo principaliter examinãda incũbunt.Pri
mo nunqd attentis verbis vtriuſqꝫ teſtamenti dicti poſſit primũ per
ſcõm reuocari.Scõo preſuppoſita primi reuocatione an ſaltem va
leat donatio facta in eodẽ teſtamẽto.Circa primũ arguit̃ ad partẽ
negatiuã qđ primũ per ſcõm nõ reuocetur vbicũqꝫ in primo teſtamen
to ponitur clauſula derogatoria alterius voluntatis non valet ſcõm
niſi fiat de illa clauſula mentio vt in.l.ſi quis in princ.ff.de leg.iij.facit
c.nõnulli.de reſcri.⁊.c.pe.⁊ vlt.de cape.mo.Sed in caſu noſtro in pri
mo teſtamento fuit appoſita huiuſmodi clauſula.nec de ea fuit facta
aliqua mẽtio in ſecundo:ergo ⁊c.Minor probat̃ ex verbis primi teſta
menti in quo inter cetera ſic cauet̃.Et hanc meam preſentem volunta
tem volo ⁊ modo ceteris alijs preualere ⁊ perpetuo iuris effectũ habe
re ⁊ incõmutabilem ⁊ firmã eſſe.⁊ ex nunc iuro ſponte corporaliter ta
ctis literis ac ſanctis dei euãgelijs pñs teſtm̃ ⁊ vltimã meã preſentem
voluntatẽ de nouo nõ concedere vel facere ⁊c.vnde põderanda ſunt
inter cetera illa verba.Et perpetuo iuris effectũ habere ⁊ incõmuta
bilem ⁊ firmã eſſe ⁊c.Ex quibus clare patet qđ voluit iſtud teſtm̃ va
1 lere.Scõo ad idem facit.c.cum olim.de re iud.vbi† gratia facta con
tra precedentẽ interlocutoriã principis de qua in gratia nulla extitit
mẽtio facta indicat̃ ſubreptitia ⁊ nulla.⁊ per illum tex.dicit no.Bald.
in.l.qđ iuſſit.ff.eo.ꝙ ſi ſuper eodẽ apparerent due ſententie interlocu
torie contrarie nec appareret ꝙ iudex tulerit ſententiam animo reuo
cãdi primam ꝙ prima nõ videtur reuocata.Ita dicẽdum in propoſi
to ⁊ tãto ſecurius quanto in primo teſtamento firmiter dixit qđ vole
bat illam eſſe ſuam firmã ⁊ incommutabilem voluntatem.Et hoc per
maxime videtur tenẽdum ex eo:q꜄ in primo teſtamento appoſuit iura
mẽtum de illo non reuocando.ne ergo dicatur per iura debemus in
terpretari non habuiſſe animum aliud teſtm̃ cõdendi:ſed potius mo
rem gerendi filio.preſertim cum iuramentum habeat vim clauſule de
rogatorie ſeu ſi non valet qđ ago vt ago valeat vt valere põt.vt legi.
⁊ no.maxime per Bar.in.l.cũ pater.§.filius matrem.ff.de leg.ij.⁊ in.l.

ſi quis pro ec. ff. de fideiuſ. ⁊ in. c. ad noſtram. iij. ⁊ c. quāto. de iureiur.
Tertio ad idē facit: veniens contra iuramentum eſt infamis: vt in. l. ſi
quis maior. C. de trāſac. ⁊. vj. q. j. infames. no. gl. in. c. querelam. de iure-
iuran. ⁊ c. peruenit. de fideiuſ. ſed infamis nō poteſt condere teſtm̄ vt
in. l. is cui bonis. §. fi. ff. de teſt. ergo non debuit valere ſcōm teſtm̄ cū re
periatur factum a periuro. ¶ Sed his non obſtatibus ꝯ̄riam ſniam
puto preualere. Moueor principaliter per. l. ſancimus. C. de teſta. vbi
2 patet qȯ † per ſcōm teſtm̄ ſimpliciter conditū tollitur primū. eſt em̄ vl
tima voluntas ambulatoria vſqȝ ad mortem. teſtm̄ enim ſola morte
cōfirmatur vt in. l. cum marthe. de celeb. miſ. ⁊. xiij. q. ij. vltima volun-
tas. nec poteſt quis ſibi legem imponere a quo recedere non liceat vt
in. l. ſi qs in prin. ff. de le. iij. nec requirit qȯ fiat ſpecialis reuocatio prio
ris teſtamenti: ſed ſufficit tacita que elicitur ex contraria volūtate. ad
hoc bonus tex. in. l. fi. §. j. de le. ij. per quem tex. tenuit ibi Cy. ⁊ ſequun-
tur cōiter doc. ⁊ preſertim Bar. in. d. l. ſi quis. in prin. in fi. prime col. qȯ
etiam ſi in primo teſtȯ eſt clauſula derogatoria tacite ſumpta a con-
trario ſenſu. nō tm̄ eſt neceſſe vt expreſſe tollat: ſed ſufficit tacita. ſicut
em̄ tacite inducit ita tacite tollit. Et per predicta vr̄ decidi qȯ noſtra.
nam ſi bene ponderētur verba primi teſtamenti nō eſt ibi aliqua clau
ſula expreſſe derogatoria ſequentis voluntatis ſed tm̄ tacite. Quin-
imo non ſimpliciter ⁊ abſolute dixit ſe nolle valere ꝯ̄riam voluntatem.
imo expreſſe voluit eam valere dum adiecit hec verba videlicet. Et in
quantum contingeret me ab hac vltima voluntate diſcedere: vel te-
ſtamentum aliud vel aliā vltimā volūtatem cōcedere ex nunc ꝓut ex
tunc, ⁊ ex tunc prout ex nūc dono inter viuos ⁊c. Ex qbus verbis cla-
re colligit qȯ ad validitatē ſecundi teſtamēti noluit aliquā ſolēnita-
tem adhiberi: vel derogationē aliquā fieri debere: vel qȯ dȝ fieri men
tio primi teſtamēti: ſed ſolum ad mutationē prioris volūtatis voluit
donationem inter viuos valere. facit ad hoc qȯ no. maxime per Bal.
in. l. nō dubium. C. de legi. in illa qōne in factum contra legē penalem
valeat. Et profecto ex hac ſola cōſideratione ſuſtineri pōt ſcōm teſta
mentum. ¶ Et ad ꝯ̄ria ſupra formata rn̄deo: ⁊ primo ad primum ptȝ
reſponſio ex ſupradictis. nō em̄ fuit appoſita expreſſe aliqua clauſula
derogatoria voluntatis: ſed potius illa verba ſapiunt clauſulam de-
rogatoriam poteſtatis in eo quod dixit qȯ voluit illā vltimam volun
tatem eſſe firmam ⁊ incōmutabilē que nullo vinculo ſubſiſtit. qȝ non
poteſt quis ſe reddere inhabilem ad mutandum teſtm̄ vt in. d. l. ſi qs
in prin. ⁊ ibi plene per Bar. facit. l. ſtipulatio hoc modo cōcepta. ⁊ qȯ
ibi no. ff. de ver. obli. Ad. c. cū olim. ⁊ dictum Bar. dico qȯ procedunt
ibi his in quibus datur probabilis ignorantia prioris actus propter
multitudinem factorū. nam etiam principem ſepe fallit obliuio. xxij.
diſtin. preterea. ſed nos loquimur priori teſtamento in quo non preſu
mitur ignorantia: tum qȝ factum proprium vt in. c. ab excōicato. de re-
ſcrip. tū qȝ eſt factum ita notabile ⁊ raro conſuetum fieri qȯ nō debet
preſumi obliuio. vt in. c. cū illorū. ꝓpe fi. de ſen. excō. ⁊ in teſtamento ꝓ
batur clare in. d. l. ſancimus. C. de teſt. vbi clare ꝓbat valere ſecundum
teſtm̄ longo tpe poſt primū cōfectū: licet expſſe nō reuocaret primuȝ
per ſcōm. Quare dicendū ſecundum teſtm̄ valere tenere: ⁊ in caſu no-
ſtro licet nō apponātur illa verba cōſueta annullans ⁊ irritās omnē
aliam voluntatem ⁊c. ſatis enim annullat ex quo aliud cōdidit teſtm̄
cum non poſſit decedere cum duobus teſtamentis. d. l. ſancimus. Nec
obſt. quod in primo fuit appoſitū iuramentum. qȝ illud non impedit
reuocationē teſtamenti. ad hoc gloſſ. not. in. c. vltima voluntas. xiij. q.
ij. ⁊ plene per Joā. an. in reg. qȯ ſemel placuit. de reg. iu. lib. vj. in merc.
vbi tandē cōcludit valere teſtm̄ nō obſtante iuramento preſtito de il-
lo nō reuocādo. fatet tm̄ qȯ teſtator eſt periurus. ⁊ facit qȯ no. Inno.
in. c. dilecto. de prebē. vbi dicit nō impediri actus validitatem contra
iuramentū: vn̄ ſi quis iurauit non vendere librum ⁊ poſtea vendit te-
net venditio licet ipſe ſit periurus. Quinimo plus voluit Bar. in. l. cū
duobus. §. idem rn̄dit. ff. pro ſocio. ⁊ in. l. ſtipulatio hoc modo conce-
pta. ff. de verb. obl. qȯ tale iuramentū tanq̄ contra bonos mores non
eſt obligatoriū. vt in regula nō eſt obligatoriū. de regu. iur. lib. vj. ⁊ ſic
mutans teſtm̄ nō eſt periurus. Ex his patet reſponſio ad vltimū arg.
ad hoc qȯ poteſt multipliciter reſponderi. primo negādo qȯ mutādo
teſtamentū inciderit in periuriū: qȝ non fuit obligatoriū ſed temera-
rium qȯ nō obligat cōtrauenientē ad periuriū: vt in. c. quāto. de iureiu.
3 ⁊. xxij. q. iiij. per totū. † Preterea nō omnis periurus eſt infamis infa
mia ciuili: ſed ſolū ille qui venit cōtra promiſſionem iuratā in dānum
proximi: vt in. l. ſi quis maior. ⁊ qȯ ibi no. C. de tranſac. ⁊ in. l. fi. iuncta.
l. ij. ff. de cri. ſtel. no. archi. in. c. autem. xv. q. vj. no. in. c. teſtimoniuȝ. de te
ſti. vbi vr̄ de hoc caſu. Preterea ⁊ quarto non omnis infamis inha-
bilitatur ad teſtamēti factionē: imo regulariter quilibet infamis ha-
bet teſtamenti factionē. vt. l. ij. C. de ſecun. nup. ⁊. l. fi. ff. de leg. j. tȝ Bar.
in. d. l. is cui bonis. de verb. oblig. ⁊ ad caſum illius. l. reſpondet qȯ lo-
quitur in caſu ſuo. ⁊ de hoc ibi. ¶ Venio nunc ad ſcōm principale du
bium: an ſaltem valeat donatio inter viuos facta in dicto priori te-
ſtamento. Et videt primo qȯ ſic: qȝ fuit facta per viam ꝯ̄ctus. fuit em̄
facta p̄ſentibus ⁊ recipiētibus ⁊c. clarūqȝ eſt ꝙ in vltima volūtate pt
contrahi. nec reuocatur ꝯ̄ctus reuocato teſtamēto. iuxta id qȯ legit ⁊
notatur in. l. heredes palā. ff. de teſta. ⁊ donatio inter viuos eſt irreuo
cabilis niſi ꝓpter ingratitudinē: vt in. l. fi. C. de reuo. do. ⁊. c. fi. de don.
4 ⁊ donatio preſumitur facta inter viuos ex quo nō eſt facta cōmemo-
ratio mortis etiā ſi fiat ab infirmo. vt eſt tex. no. in. l. ſeia. §. fi. ff. de do.
cau. mortis. nec iſta dn̄a donauit omnia bona ſua preſentia ⁊ futura
quo caſu poſſet dici nulla tanq̄ indirecte tollēs libertatē teſtādi iux
ta opi. Bar. in. l. ſtipulatio hoc modo cōcepta. ff. de verb. ob. ⁊. l. fin. C.
de pac. ſed donauit quartā partem omnium bonorū quo caſu dȝ va-
lere donatio cū valeat etiā ſi dētur oīa bona preſentia cum poſſit fieri
teſtm̄ reſpectu acquirendorū iuxta not. per eūdē Bar. in. d. l. fi. ¶ Sȝ
predictis nō obſtātibus ꝯ̄riū arbitror dicendum in caſu noſtro. Mo
ueor principaliter qȝ qȯ nō pōt fieri principaliter ⁊ per viā diſpoſitio
nis non debet admitti indirecte ⁊ per viam cōditionis vt in. l. ſeius ⁊
augerius. ff. ad. l. fal. ſed directe non poteſt qs reddere ſe inhabileȝ ad
mutationem teſtamenti: vt in. d. l. ſi quis in p̄n. ff. de lega. iij. ergo nec
indirecte per viam cōditionis diſponēdo qȯ ſi mutauerit donat il-
la bona. nam in caſu noſtro illa domina nō fecit pure donationeȝ in
ter viuos in teſtȯ: ſed per modum cōditionis ſcilicet ſi mutaret teſta-
mentum. ⁊ aduertendum quod vigore ſtatuti mulier habēs filios nō
poteſt diſponere etiā in teſtȯ in preiudiciū filiorū: niſi de quarta pte.
⁊ hec domina in teſtamento donauit non filijs illā quartam partem:
illos heredes in illa quarta parte inſtituendo ⁊ in caſu quo mutaret
teſtamentū donauit illis inter viuos illā quartā partē ⁊ ſic in effectu
auferebat ſibi dupliciter liberā teſtamēti factionē. Primo timore do-
nationis inter viuos. nam ſi mutabat teſtm̄ ex tunc priuabat quarta
parte omniū bonorū: qȝ donatio inter viuos ex tunc habuiſſet effe-
ctuȝ. ⁊ ſic in fraudē fuit facta illa donatio loco pene. vnde de directo
fuit cōmiſſum cōtra legē ſtipulatio hoc modo cōcepta. prealleg. vbi
patet qȯ non valet adiectio pene in caſu mutationis teſtamenti: qȝ
eſt contra bonos mores: nil aūt eſt ꝙ magis hominibus debeatur q̄
vt ſupreme volūtatis liber ſit ſtylus. l. j. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ alibi di
xit tex. no. qȯ etiā indirecte non pōt libertas ſupremi iudicij cōſtrigi.
vt in. l. cū duobus. §. idē reſpōdit. ff. pro ſocio. Secundo auferebat li
berā ptātē teſtādi: qȝ donabat totā quartā partē de qua dūtaxat po-
terat libere diſponere. Et hanc opi. qȯ non valeat hec donatio facta
ſub cōditione ſi mutauerit teſtm̄ reperio expreſſe tenuiſſe Bar. in tri
bus locis. ⁊ dicit ſe ita cōſuluiſſe in. c. cum duobus. §. idem reſpondit
prealleg. ⁊ in. l. ſi quis in prin. de leg. iij. in. vj. col. ver. quero an ſi reme-
dium ⁊ in. l. ſtipulatio hoc modo concepta. prealle. in prin. Mouetur
5 ꝑncipaliter † qȝ ꝯ̄ctus inter viuos factus ſub ꝯ̄ditione impoſſibili de
iure vel ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus: vt in. l. impoſſibilis.
⁊. l. generaliter. ff. de verb. obli. Sed hec donatio eſt facta ſub condi-
tione turpi contra bonos mores. ſ. ſi contingat me mutare teſtm̄ qȝ
aufert liberā teſtamēti factionē ergo non valet. d. l. ſtipulatio hoc mō
cōcepta. ⁊ refert qȯ reperit Dy. ita cōſuluiſſe: lȝ cōtrarium ſcripſerit
ſuper regula quod ſemel. li. vj. Et ponderanda ſunt verba ⁊ ratiōes
Bart. nam infertur donationem nō valere ſub tali conditione etiam
ſi non fuiſſet facta de omnibus bonis p̄ſentibus ⁊ futuris. ſed de cer
ta parte bonorum. nam quando eſt facta de preſentibus ⁊ futuris:
tunc tenuit donationē nō valere etiā ſi fuiſſet pure facta. vt ipſe not.
in. d. l. ſtipulatio. ⁊. d. l. fin. C. de pac. Et ſic aptiſſime ſentit in caſu nr̄o
donationem nō valuiſſe: maxime attento qȯ dicta dn̄a non poterat
libere diſponere: niſi de illa quarta parte. ⁊ per hec patet reſpōſio ad
allegata ſupra pro contraria opinione. Quare ex oībus predictis cō-
clude primū teſtamentum fuiſſe per ſecundum reuocatum. Item qȯ
donatio facta in primo teſtamēto ſub conditione ſi mutauerit teſta-
mentum non valeat. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xlij.

1 Beneficio ceſſionis bonorum pōt quis renuntiare cū iuramento.
2 Statuto ſi caueatur vt quis citetur perſonaliter vel ad domum non
intelligitur ſecundum ius commune.

IN queſtione dominici pla
cidi Senenſis vtrū debitores ſui reſpectu inſtrumēti dota
lis poſſint pſonaliter capi ⁊ in carcere detineri donec ſatiſ
fecerint dicto dn̄ico creditori eo nō abſtante qȯ dicti ſui debitores of
ferant bona ſua pro ſatiſfactione debiti. Videtur primo qȯ nō. nam
ſi pro debito pecuniario nō extendit prius manus ad immobilia nec
ad debitorū omnia ſi mobilia reperiri poſſint: vt in. l. a diuo pio. §. in
venditione. ff. de re iudi. ⁊ ſic iudex minus q̄ poſſit noceat in executio
ne reiiudicate. ergo fortius debet obſeruari equitas reſpectu capture
perſonalis vt nūq̄ fiat q̄diu bona debitoris ſufficientia reperiant. ⁊
hāc ſententiam apte vidētur fouere gl. ⁊ Bar. in. l. iij. §. tutores. ff. de
ſuſpe. tuto. ¶ Sed his nō obſtantibus contrariam ſententiam arbi-
tror p̄ualere. Et arbitror qȯ ex duplici capite poſſint dicti dbitores
in caſu noſtro capi. Primo virtute cōuentiōis inite inter partes. pro
miſerunt em̄ vt poſſent cōueniri realiter ⁊ perſonaliter pro illa quan
titate q̄ quidem cōuentio de iure valet: quia ſicut a iure in multis ca
ſibus diſponitur vt reus poſſit detineri in carcere donec debito ſatiſ
fecerit. l. j. C. qui bo. ce. poſ. l. cū eo. ⁊ qȯ ibi no. p Bart. ff. ad. l. iul. pe. cū
ſi. ergo ⁊ per pactum id fieri poteſt. Et hāc partem qȯ valeat expſſe
tenet Ange.

tenet Ang. de peruſio. in. l. nemo carcerem. C. de actio. tribu. ſi. x. ſenſit
Bar. in. l. ſi deceſſero. ff. qui ſatiſda. cog. ⁊ ſpec. in tit. de renū. ⁊ cõclu. §.
j. ver. item eſt beneficiū. in fi. ⁊ Fede. de ſenis. conſi. lviij. vbi plus tenuit
1 ꝙ † cum iuramento poteſt quis renutiare beneficio ceſſionis bonorū.
argu. aut. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſus ven. ⁊ c. cum contingat.
de iureiuran. ⁊ c. ij. de pac. lib. vj. ⁊ c. ſignificante. de pig. ⁊ optime facit
c. ex reſcripto. de iureiur. in caſu autem noſtro interuenit iuramentuʒ.
Quinimo multi tenuerunt ꝙ etiaʒ ſine iuramēto poteſt ibi beneficio
ceſſionis renuntiari. licet Bart. tenuerit cõtrarium in. l. alia. §. elegan-
ter. ff. ſol. mat. in caſu aũt noſtro nullū videtur dubium. tum q: non re
nuntiauit beneficio ceſſionis: ⁊ ſic nõ poteſt dici pactum cõtra bonos
mores cū poſſit vitare carcerem cedendo bonis: tū q: interuenit iura-
mentū: maxime procedit hec concluſio: q: nullibi expreſſe probatur vt
ſine ceſſione qui euitet carcerem: imo in contrariū facit. l. j. ⁊ quaſi per
totū. C. de ceſ. bo. ⁊ qđ no. gl. in. c. ij. de pig. vendãt ergo ipſi debitores ſi
velint ⁊ ſatiſfaciant creditori. quinimo non tenetur creditor vendere
pignus. vt in. d. l. a diuo pio. §. ꝙ ſi res. multofortius non tenetur cape
re in ſolutū ne ſpeciē ꝓ quãtitate recipere cõpellatur. ¶ Ex ſecundo
capite poteſt capi. ſ. vigore ſtatuti Senarū in quo diſponitur ꝙ ratio
ne inſtrumenti poſſit qs capi ⁊ detineri donec fuerit creditori ſatiſfa-
ctum vt patet ſtatuto contento ſub rubrica ꝙ debitores capi non poſ
ſint perſonaliter ⁊c. Et põdero ꝙ ſtatutū illud in principio loquitur
in materia iuris diſponentis vt regulariter quis capi perſonaliter nõ
poſſit demū excepit caſum obligationis inſtrumēti dotalis ⁊ quoſdã
alios. vt ergo exceptio ſit regula oportet intelligere vt in illis caſibus
fiat captura etiã in caſibus a iure nõ expreſſis. aliter illa exceptio ni-
hil operaretur contra. l. ſi quando. C. de inof. teſta. ⁊ c. ſi pater. de pri-
uil. li. vj. Nec ob. ſi dicat ꝙ tollat ius cõmune reſpectu ordinis: q: dico
ꝙ prima pars ſtatuti ponēs regulã nullã facit mentionem de ordine:
ſʒ cõcernit ſubſtãtiã capture: ⁊ poſtmodū excipit caſum noſtrū. ⁊ exce
ptio debet eſſe de regula vt no. ſuper rubrica de regu. iur. li. vj. facit ad
hūc intellectū notabile dictū Bar. in. l. iij. ꝑtor. ait. ff. de dã. infect. vbi
2 dicit † ꝙ ſi ſtatuto caueatur vt quis citetur perſonaliter vel ad domuʒ
nõ intelligitur ſm ius cõe vt ſit alternatiua ordinis: vt. ſ. primo perſo-
naliter ⁊ in defectū ad domū citetur: ſed ſtat proprie vt ſatis ſit citare
ad domū q: capiēdo primū intellectū ſtatutū nihil induceret vltra ius
cõmune qđ eſt notãdū. Preterea cū ſtatutū nõ loquatur in exceptio
nibꝰ in terminis iuris: ergo voluit ius cõe corrigere: ⁊ hoc de nouo in
ducere: vt notãter in ſimili dicit Bald. in. l. properandum. C. de iudic.
in ver. quid ergo ſi ſtatutū dicit. Et hec videntur de mente Bar. in. d.
l. iij. §. tutores. ff. de ſuſpec. tuto. in fi. vbi dicit licet de iure cõmuni non
debeant capi debitores ex quo habent bona ſufficiētia prout not. ibi
gl. tamen ſtatuta ⁊ conſuetudines Tuſcie aliter ſe habent. Uerba ſta-
tuti noſtri ſatis clariſſima ſunt ideo non eſt opus amplius cauillãdo
inſiſtere: vt. l. ille aut ille. ff. de leg. iij. maxime cū cõſuetudo ſuffragetur
iuſtitie vt ipſe Bar. atteſtatur. ¶ Cõcludo ergo ꝙ tam reſpectu con-
uentionis preſertim iurate ꝙ̃ ſtatuti ciuitatis poſſunt dici debitores
capi ⁊ detineri perſonaliter donec ſatiſfecerint nõ obſtãte ꝙ bona ſua
offerant: preſertim cū iuramentū ſit implendū in forma ſpecifica vt in
c. ad noſtrã. el. j. de iureiu. adeo vt vigore iuramēti quis poſſit cogi pre
ciſe ad factū: vt in. d. c. ex reſcripto. de iureiur. firmat Ant. de but. in. c.
veniēs. eo. ti. facit qđ no. gl. in. l. ſi pecuniã. ff. de cõdi. ob cauſam. ⁊ hec
ſufficiant. Ad contrarium ſupra formatū in principio faciliter patet
reſponſio. procedere enim poteſt vbi nõ interuenit conuentio ⁊ ceſſat
diſpoſitio ſtatutaria vt ſic mero iure ꝯmuni inſpecto nõ incarceretᷣ ex
quo habet bona ſufficientia ⁊ nõ eſt in contumacia ſm illam opinio-
nem. no. gl. in. §. tutores. prealleg. quam ſequitur ibi Barto. ⁊ Ang. in
repetitione dicte. l. nemo carcerē. que ſatis placet propter magnã equi
tatem pro qua facit. l. ob fenus. ff. de admi. tuto. ⁊. d. §. tutores. aperte
licet non probetur. vt. ſ. dixi. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. xliij.

1 Decretum primum interpoſitum in petitione matris ſuo tempore
dotem poſtulantis in bonis pupilli an teneat.
2 Miſſio in poſſeſſionē ex primo decreto cum ſit modici preiudicij põt
fieri contra abſentem cauſa reipub. ſi a nemine defendatur.
3 Perſonaliter quis citari debet quando reperiri poteſt.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi
dio ex corde inuocato. Ex oībꝰ per partē narratis ad cla-
ram deciſionē quatuor poſſunt elici queſtiões. ¶ Prima
an valuerit interpoſitio primi decreti. ¶ Scđa quid de ſcđo. ¶ Ter-
tia preſuppoſita illorū nullitate an mater miſſa in poſſeſſionem fece-
rit interim fructꝰ ſuos. ¶ Quarta an bona mariti ſint tacite obliga-
ta ꝓ alimentis debitis vxori hãbito ad ius cõmune ⁊ legē municipa-
1 lem reſpectu. ¶ Redeo ad primū in † quo videtᷣ dicendū primū decre
tum tenuiſſe in bonis pupilli interpoſitum ad petitionem matris ſuo
2 tempore dotē poſtulãtis. † Nam miſſio in poſſeſſionē ex primo decre
to cum ſit modici preiudicij ſit etiam cõtra abſentem cauſa reipublice
ſi a nemine defendatur. in. l. ignorare. C. de reſti. mi. ⁊ cõtra eccleſiam:
vt in. c. ꝫ. ⁊. iij. de eo qui mit. in poſ. Idem ergo dicendū contra pupil-
lū ſi a nemine defendatᷣ. Quinimo cõtra pupillū citatū ⁊ indefenſuʒ
videtur tex. in. l. apud iulianū. ff. ex qui. cau. ⁊ apertius in terminis no
ſtris tenet Bar. in. l. j. ff. de admi. tuto. vbi dicit ꝙ ſi pupillus citatus
nõ cõpareat per legitimã perſonã poteſt cõtra eum fieri miſſio ex pri
mo decreto: ſed in caſu noſtro ꝑſupponitᷣ pupillū fuiſſe citatū in do-
mo quondã patris ſui: ⁊ nemo ꝓ eo cõparuit: ergo ⁊c. Nã ex citatione
facta domi poteſt perueniri ad primū decretū. iuxta no. Innocē. in. c.
fi. de eo qui mit. in poſ. vr̄ ꝓbari in. l. iij. §. pretor ait. ff. de dam. infect.
¶ Sed his non obſtantibus puto in caſu noſtro primū decretū viri-
bus nõ ſubſiſtere. Moueor primo q: cõtra pupillum nõ põt deueniri
ad interpoſitionē primi decreti: niſi prius citato tutore qui in caſu mi
nime citatus fuit: ſi autē pupillus nõ habeat tutorem requirēdi ſunt
cognati vel affines ⁊ ſi q forte alij ſint quos veroſimile eſt in defenſio
ne pupilli nõ omiſſuros. vel ꝓpter neceſſitudinē: vel ꝓpter charitateʒ
vel alia rõne qđ etiã minime in caſu noſtro factū fuit. hec expreſſe pro
bantᷣ in. l. hec aũt. §. nõ defendi. cū ſeq. ff. ex qui cau. in poſſ. ea. ¶ Se-
cundo moueor citationis defectu aliter cõſiderato. nã qñ quis repe-
3 riri põt citari debet ad faciem: ⁊ ſic † perſonaliter: nõ autē ad domum
ex quo citãdus nunꝙ̃ comparuit in iudicio vt eſt text. iuncta glo. in. c.
cauſam. de dolo ⁊ cõtu. etiã ad effectū deueniēdi ad primū decretū: vt
ibi no. ⁊ maxime per Hoſ. qui tenuit quē dici poſſe reperiri ſi eſt in pro
uincia ſeu preſuppoſita opinione Bar. pro veriori q tenuit in. d. §. pre
tor ait. ꝙ ſi nõ reperitᷣ in ciuitate dr̄ reperiri non poſſe ad hoc vt poſ-
ſit fieri citatio ad domū quã opinionē multi ſequuntᷣ in. d. c. cauſam. ⁊
allegat ꝓ caſu qđ habetᷣ in aut. de exhi. ⁊ intro. reis. §. ſi vero quidam.
debet tñ capi verbū ciuitate large cū non ſimꝰ in materia odioſa: imo
fauorabili vt etiã veniat comitatꝰ. arg. optimū in. l. j. §. cū vrbem. ff. de
off. procon. ſed pupillus habitabat in comitatu. ergo debuit ibidē ad
faciem citari. nõ autē ad domum quondaʒ habitationis paterne. Et
ꝑſuppoſito ꝙ ī caſu noſtro verbū ciuitate nõ debeat capi ita large: tñ
ex alio poteſt citatio infringi: q: vt mihi preſupponitur in facio poſt
mortē patris: vel ſaltē longe ante citationem pupillus nunꝙ̃ habita-
uit in domo paterna. ſed apud ſuū tutorē qui notorie habitabat in co
mitatu: notorie etiã cõſtabat pupillū ibidē habitare ergo prima cita-
tio debuit fieri ad ꝑſonã ſuã vel ad domū ſue habitationis. vt in. d. l.
pretor ait. ⁊. l. ſcire oportet. ff. de excu. tuto. ⁊. d. c. cauſam cū glo. ſua. de
dolo ⁊ contu. Tertio principaliter põt infringi. q: fuit facta dolo pre
ſentis cõtra abſentē cum ſciret pupillo cõpetere exceptionem ſaltē in
maiori parte dotis: cū per prius fuiſſet ꝓ maiori parte facta ſolutio.
vt no. voluit Inn. in. c. ij. de dila. vbi dicit ꝙ ſi dolo preſentis fuit facta
admiſſio contra abſentē. vt q: ſciebat abſenti exceptione cõpetere: po
terit qui abſens fuit petere reuocari poſſeſſionem in ſua abſentia da-
tam. ⁊ ſi miſſus excipiat tu cõtumaciter abfuiſti poterit paſſus miſſio
nem replicare. ⁊ tu doloſe excipis de dolo vel de cõtumacia mea cuʒ ⁊
doloſe circa eandē rē egeris ſciēs me exceptiõe tutū. Et pro hoc opi.
Inno. facit. l. ſi pretor. §. marcellus. ff. de iudi. nam miſſio debuit fieri
pro modo debiti declarati. l. cū proponas. iūcta aut. ei qui iurat. C. de
bo. aut. iud. poſ. ⁊ c. qm̄. §. in alijs. vt li. nõ cõte. Iſta vero mater doloſe
petijt remiſſionem reſpectu totius dotis cū tamen eſſet ſibi ꝓ maiori
parte ſatiſfactū. ¶ Quare ex his omnibus predictis cõcludo primū
decretū minime valuiſſe. Non obſtant iura contraria principio allega
ta q: debent limitari ſm predicta. ¶ Uenio ad ſcđm dubium. ſ. an va-
luerit ſcđm decretum. Et profecto illud põt iudicio meo ex multiplici
capite infringi. Primo q: ex quo nõ valuit primū nõ debet valere ſe-
cundum q: ſcđm decretum eſt ſcđa iudicis aggrauatio in odium con-
tumacis. vt no. in. l. ſi finita. §. iulianus. ff. de dã. infec. ⁊ in. c. j. de eo qui
mit. in poſ. Sed in caſu nr̄o non valuit prima aggrauatio. nec potuit
dici pupillus cõtumax. vt patet ex predictis: ergo non debuit fieri ſe
cunda aggrauatio. cū ſcđm decretū fundatur ſuper primo. arg. eorum
que leguntur ⁊ no. in. c. quoniã. in fi. vt lite non cõteſtata. ⁊ ſi nõ valet
principale nec acceſſoriū. de fide inſtru. inter dilectos. §. ceterū. ¶ Se
cundo nõ valuit potiſſima ratione: q: non fuit interpoſituʒ contra la
titantē. latitare autem dicitur in propoſito qui iuſſioni iudicis non
obedit fraudandi creditoris cauſa: vt. l. fulcinius. in prin. §. qui autem
ſit latitare. ff. ex qui. cau. in poſſ. ea. no. Inno. in. c. dilecto. de verbo. ſig.
Pupillus autē non latitabat ex multiplici reſpectu. Primo q: nūꝙ̃
fuit citatus in interpoſitione ſecūdi decreti: nec ſufficit ipſum citari
niſi citetur ⁊ tutor ex quo illum habebat. vt. ſ. dixi. nam ſi non poteſt
interponi primum vt dixi in precedenti dubio fortius nec ſcđm: ſcđm
Inno. in. d. c. dilecto. Non ob. ꝙ iudex dedit ſibi curatorem ad litē qđ
videtur facere potuiſſe ex quo non defendebatᷣ. vt. d. l. fulcinius. §. pla
ne. cū ſequētibus q: dico illud procedere quando pupillus non habe
bat vel habebat minus idoneū. Sʒ in caſu noſtro pupillus habebat
tutorem idoneum qui nunꝙ̃ fuit citatus ad illam cauſam: ergo non
potuit ſibi dari curator ad litem. vt probatur in. d. §. interdū. inſti. de
cura. fuit ergo interpoſitum ſecūdum decretum eum perſona non ha
bente poteſtatem. eſt ergo nullum ſicut iudicium agitatum cum falſo
procuratore. l. licet. C. de pro. ⁊ in. c. in noſtra. ⁊ c. ex inſinuatione. eod.
tit. nec ex ignorantia iudicis ignorantis pupillū habere tutorem de-
bet ipſius pupilli indefenſi deteriorari cõditio. ar. l. clarū. C. de autor.

pꝛe.⁊.l.queſiuit.ff.de re iudic.¶Tertio pꝛincipaliter coꝛruit qꝛ iudex
illud interpoſuit nō examinato pꝛius plene pꝛincipali negotio vt pꝫ
ex recitatione facti contra.l.cum pꝛoponas.C.de bo.auc.iudi.poſ.⁊ ſi
fuit interpoſitū a minus inſtructo:merito nō debet valere cum ⁊ ſnīa
diffinitiua ex tali facto coꝛrueret vt in.c.tum ex literis.⁊ qđ ibi no.de
in integ.reſti.no.Bar.in.l.pꝛolatā.C.de ſen.⁊ interlo.¶Quarto non
valuit qꝛ interpoſitū fuit dolo pꝛeſentis occaſiōe totius dotis cui tñ
erat ſatiſfactū ꝑ maioꝛi parte.vt.ſ.dixi in pꝛecedenti dubio.¶Quin
to ⁊ vltimo facit notabile dictum Inno.in.d.c.dilecto.de verb.ſigni.
vbi dicit ꝙ cū interpoſitio ſecūdi decreti ſit ſnīa interlocutoꝛia:qđ pꝫ
ex eo qꝛ ſit lite nō cōteſta.d.l.cū ꝓponas.poterit iudex illud decretum
ex cauſa iuſta reuocare:vt puta ſi nūc cognoſcat ꝙ nō erat debitum:
vel ſubeſt alia cauſa legitima vt erat in caſu noſtro:qꝛ nō interuenit
legitimus defenſoꝛ pupilli:nam interlocutoꝛia nō trāſit in rē iudica-
tā quo ad iudicē:ideo qñcūqȝ poteſt iudex illam reuocare:ex quo re-
perit illa fuiſſe peccatū ſeu grauamē alteri parti iniuſte inflictum, vt
in.l.iudex.ff.de re iudi.⁊.c.ceſſante.de appel.no.Inno.in.c.querelam.
de elec.per Bar.in.d.§.Julianus.⁊ hec ratio eſt indubitabilis ⁊ incō-
uincibilis.¶Uenio ad tertium.An iſta mulier miſſa in poſſeſſionem
fecerit interim fructus ſuos:⁊ dico ꝙ nō.qꝛ nō poſſedit iure reſiſtente
cum nō fuerit proceſſum cōtra pupillum ſicut iure diſponit᷑ vt patet
ex pꝛedictis:ergo bona fides nō excuſat que etiā nō p̄ſumitur:vt not.
dicit Bar.in.l.ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de pe.here.Itē facit qđ ipſe no.in.l.iu-
ſte poſſidet.ff.de acq.poſ.Preterea minoꝛ poſſet petere reſtitutionē
aduerſus leſionē.vt.ff.de mi.l.qđ ſi minoꝛ.⁊.l.in cauſe. quaſi ꝑ totum.
¶Ad vltimū.An bona mariti ſint tacite hypothecata ꝓ alimentis.
vxoꝛis.hāc qōnē firmauit Spe.in ti.de dona.inter vi.⁊ vxo.§.foꝛma-
tis.verſi.ſed nunquid.⁊ ibi recitat opiniōes ꝯrias nec bene firmat pe-
des.ſed Bar.in.l.lucius.ff.de ali.⁊ cib.leg.plenius ꝓſequitur ⁊ tandē
videt᷑ determinare ꝙ nō qꝛ hoc nullo iure canet᷑.⁊ bona nō obligātur
tacite niſi in caſibus a iure expꝛeſſis.vt.ff.⁊.C.per totū.in qbꝰ caſibus
pign.taci.ꝯbi.licet eñi reperiatur hypotheca ꝓ dote:vt.l.vna.C.de rei
vxo.actio.⁊.l.aſſiduis.C.qui po.in pig.hab.ꝓ alimētis tñ nil diſponi
tur.⁊ etiam iſta pars mihi placet:maxime in caſu noſtro vbi queritur
an ſint obligata pꝛo alimentis debitis ſol.mat.nam nullo iure caue-
tur vt alimenta p̄ſtentur ſoluto matrimonio vt no.Cy.in.l.vnica.§.ex
actio.C.de rei vxo.act.Et p̄ſuppoſito ꝙ cauet᷑ non tñ diſponit᷑ vt bo-
na ſint obligata.Et ita rñdeo ad.l.municipalē.nā in ea ſolū inducitur
obligatio alimētoꝝ:nō aūt obligant᷑ bona.Fallūt pꝛedicta ſm Bar.
in loco p̄alleg.niſi fundus dotalis fuiſſet datus ineſtimatus.nam cuꝫ
tūc pꝛincipal̄r deputet ꝓ oneribus matrimoniū ſatis pōt admitti vt
ſit obligatus ꝓ alimētis:ſʒ ad caſum noſtrū nō facit cū nō fuerint da
ta bona ineſtimata.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quedaꝫ domina catherina ſuū
poſtremū cōdēs teſtm̄,inter cetera legitima de bonis ſuis Bartholo
meo Joānis nepoti ſuo floꝛenos quadringētos.In oībꝰ autem alijs
bonis ſuis mobilibus ⁊ immobilibus p̄ſentibus ⁊ futuris ſuū heredē
vniuerſalē inſtituit Bartholomeū ſupꝛaſcriptū nepotē ſuū:⁊ hoc in
caſu quo deueniret ad etatem perfectaꝫ:⁊ in caſu quo decederet in pu
pillari etate:tūc voluit ꝙ de dictis bonis ſuis diſponat᷑ pꝛout videbit᷑
⁊ placebit dño Bartholomeo Hugolini filio ſuo legitimo ⁊ natura-
li quem vſufructuarium omniū bonoꝝ ſuoꝝ ad vitam ſuam reliquit
ſemper tñ ſaluis ſupꝛaſcriptis floꝛenis.cccc.qđ dimiſerat dicto Bar-
tholomeo nepoti ſuo:⁊ in caſu quo ꝑ dictū Bartholomeū filiū ſuum
pꝛedicta bona nō poſſent diſtribui ⁊ oꝛdinari vt ſupꝛa dictum eſt tunc
iſto caſu ſubſtituit ſuos fideicōmiſſarios vt bona ſua diſtribuāt pau-
peribꝰ Jeſu Chꝛiſti ⁊ pijs locis vel ꝯſanguineis ſuis ꝓut eis videbit᷑
⁊ placebit ſuꝑ hoc exonerādo eoꝝ cōſciētiā.Demū moꝛtua teſtatrice
dictꝰ dñs Bartholomeꝰ filiꝰ ſuus reduxit dicta bona ad manꝰ ſuas
⁊ volēs exeq teſtamentū maternū reſpectu legati facti.d.B.de dictis
floꝛenis quadringentis tradidit in ſolutū ⁊ pagamētū cuidā mulieri
amite.d.B.recipienti pꝛo dicto Bartholomeo certā domū reſeruādo
ſibi vſumfructū:cū hac tamē ꝯditiōe ꝙ in caſu quo dictus dñs Bar-
tholomeꝰ daret ⁊ ſolueret ſibi dictos floꝛenos quadringentos qđ in-
ſtrumētū dicte donatiōis inſolutū euaneſceret ⁊ remaneret dicta do-
mus libera penes.d.B.Deniqȝ interiecto tēpoꝛe ⁊ aliquibus diſcoꝛ
dijs ſuꝑ dicta domo exoꝛtis ac moꝛtuo dicto Bar.nepote in pupillari
etate relicto patre abſente dicta ſua amita nomine patris abſentis cū
debitis cautiōibus ex vna parte ⁊ dñs Bar.ex alia cōpꝛomiſerunt in
quoſdā amicos cōe ſuꝑ dicta domo dantes illis plenā poteſtatē p̄ſti-
tis etiam fideiuſſoꝛibꝰ pꝛo obſeruātia laudi qui arbitratoꝛes auditis
partibus in hunc modū arbitrati ſunt:vcʒ ꝙ dictus dñs.B.teneatur
⁊ debeat dare:ſoluere:⁊ numerare,floꝛenos quadringētos denarioꝛuꝫ
hinc ad mediū mēſem Auguſti pꝛo quibꝰ pecunijs dictus dñs Bar-
tholo.dederat in pagamētū dictam domū dicte mulieri ꝓ illo nepo-
te.Et ꝙ dicta domus remaneat libera ⁊ expedita penes dictum dñm
Bartho.⁊ in caſu quo dicta ſolutio nō fieret fuit regreſſus reſeruatus
cōtra fideiuſſoꝛes,vt in ipſo laudo plene cōtinet᷑.Finaliter dicta do-
mus fuit trāſlata in quendā tertium:tum ex obligatiōe dicti domini
Bartho.tū ex facto curie interponētis pꝛimū ⁊ ſcōm decretū a quo
qdē tertio poſſeſſoꝛe pater dicti nepotis p̄moꝛtui ſuperuiuēs nitit᷑
domum illam reuocare dicens ad euꝫ tanqȝ ad heredem ſibi pertine
re:cum filio fuerit data in ſolutum ⁊ pagamentum pꝛo dictis quadri
gentis floꝛenis ſibi legatis.Nec habet obſtare compꝛomiſſum ⁊ lau-
dū inde ſecutū:qꝛ cū dictꝰ dñs Bartholomeus fuerit religioſus nō
potuit cōpꝛomittere nec ad aliquid ſe obligare ſine licentia ſui pꝛela
ti.Et aduertendum ꝓ intellectu materie qđ dictus dñs bartho. fuit
ꝓmotus in abbatē bis ⁊ tandem ſine aliqua abbatia exiſtens admi-
niſtrabat pꝛedicta bōa extra monaſteriū ſciente ſuperioꝛe ⁊ nō cōtra
dicente.Nunc queritur an pꝛedictus pater vel alius cui ius ſuū ceſſe-
rat valeat dictum compꝛomiſſum pꝛedicta ratiōe infringere ⁊ tali p̄-
textu domum a tertio poſſeſſoꝛe reuocare.

¶Conſilium.xliij.

1 ☞Bona ſi relicta fuerint cuidam monacho cū hoc ꝙ circa illa abbas non ſibi aliquam moleſtiam faciat quomodo intelligatur.
2 Monaſterij plena diſpoſitio ⁊ adminiſtratio ptinet ad abbatē ⁊ nō ad monachos.
3 Monacho ſi aliquid relinquatur ſub hac cōditione vt non acquiratur monaſterio an valeat tale relictum.
4 Abbas poteſt monacho dare licentiā plene adminiſtrādi certa bōa.
7 Taciturnitas habetur pꝛo cōſenſu vbi agitur de modico pꝛeiudicio.

Chꝛiſti eiuſqȝ matris glorio
ſiſſime pꝛeſidio inuocato ad deciſionē huiꝰ qōnis quo pꝛi
cipaliter ſunt examinanda.⁊ pꝛimo an valuerit relictū fa-
ctum dicto fratri Bartholomeo eo modo quo factum fuit.¶Secū
do pꝛeſuppoſita validitate an dictum compꝛomiſſum per eū poſtea
factū de iure valuerit.Circa pꝛimuꝫ animaduerto duo fuiſſe relicta.
¶Pꝛimo eñi dicta domina Katherina teſtatrix fecit dictū dominū
bartholomeum vſufructuariū omniū bonoꝝ ſuoꝝ.¶Scđo voluit
ꝙ ſi dictus barto.quē heredē ſub cōditione inſtituit deceſſerit in pu-
pillari etate ꝙ tunc de dictis bonis diſponatur ꝓut videbitur ⁊ pla-
cebit dicto fratri Bartho.⁊ adiecit ꝙ in caſu quo ꝑ dictū fratrē bar
tholomeum filium ſuū pꝛedicta bona nō poſſent diſtribui ⁊ oꝛdina-
ri ꝙ tunc bona deueniant ad fideicōmiſſarios ⁊c.vt.ſ.dictū eſt.vnde
videtur pꝛimo inſpectis dictis verbis teſtamenti ꝙ relictum valuerit
ſed ꝙ illud onus annexū vt bona deueniāt ad fideicōmiſſarios ſi illa
bona nō poſſent oꝛdinari ⁊ diſtribui pꝛout videbitur ⁊ placebit dicto
fratri Bartho.nō valuerit tāqȝ ꝯtra leges cuꝫ voluerit facere mona-
chum capacem pꝛopꝛietatis ⁊ attribuere ſibi poteſtatem diſponendi
bona ꝯtra ſubſtātialia monachatus.ad hoc facit qđ notāter poſuit
Bar.poſt gl.in.l.lucius.§.tres heredes.ff.ad trebel.vbi firmat hāc q̄-
1 ſtionem.†quidam reliquit certa bona cuidam monacho cū hoc ꝙ cir
ca illa abbas nō ſibi aliquā moleſtiaꝫ faciat,ꝙ ſi fecerit voluit ꝙ illa
bona deueniret in aliū.qrit᷑ an in caſu moleſtie ſit locus fideicōmiſſo:
glo.ſentit ibi ꝙ ſic:refert tñ quoſdam tenere ꝯrium.⁊ idē dicit Archi.
in.c.qꝛ ingredietibus.xix.q.vlti.ſed Bart.ibi dixit illos qui tenuerūt
ꝯrium verius dixiſſe:qꝛ illa cōditio vt abbas non faciat ei moleſtiam
eſt turpis cum ſit cōtra regulam monachoꝝ qua diſponitur vt mo-
nachi nihil habeāt:vt in.c.cum ad monaſterium.in fi.de ſtatu regu.
ideo nō valuit ſm eum tale grauamē appoſitū.ſed ſi eſſet tale relictū
qđ valeret in monacho vt ſi relinqueret᷑ pꝛo alimentis.qꝛ etiam ſeruo
poſſunt relinqui vt.l.ſeruos.ff.de ali.⁊ ciba.leg.tūc foꝛte ꝓcederet di-
ctum illius gl.Ita videtur in caſu noſtro dicendū ꝙ illud grauamen
vt bōa deueniant in fideicōmiſſarios ſi ꝑ dictū fratrē Bartholomeū
nō poſſent illa bona oꝛdinari ⁊ diſtribui habeatur pꝛo nō appoſito.
⁊ per cōſequens dicendum quod illa bona fuerunt acquiſita mona-
ſterio.Ex quo infertur ad ſcōm dubiū negatiue:ſcilicet vt compꝛomiſ
ſum factum per dictum fratrem Bartholomeum de dicta domo nō
valuerit,cum nō poſſit monachus cōpꝛomittere ſuper bonis acquiſi
tis monaſterio.vt in cap.qđ quibuſdā.de fideiu.⁊ qđ leg.⁊ no.in.c.con
2 tingat.de trāſac.†plenaria enim diſpoſitio ⁊ adminiſtratio monaſte-
rij ⁊ eius bonoꝛum pertinet ad abbatem:nō autē ad monachos ma-
xime ſingulares.vt in.c.nullā.xxviij.q.ij.⁊ in.c.edoceri.⁊ qđ ibi no.de
reſcri.Nec ob.ſi dicatur hec bōa fuiſſe relicta dicto fratri Bartholo-
meo:quia dico ꝙ relictum nō poteſt cōſiſtere penes perſonam mona
chi,ſed ꝑ eū ſit acquiſitio immediate monaſterio vt plene no.ꝑ Inn.
⁊ alios in.c.in pꝛeſentia.de pꝛoba.ſed his nō obſtantibus cōtrarium
arbitroꝛ in caſu noſtro dicendum.Et pꝛimo pōdero qđ bona nō fue-
rūt ſimpliciter relicta dicto fratri bartholomeo tāqȝ pꝛopꝛietario.ſʒ
per eum oꝛdināda ⁊ diſtribuenda vt ſibi videbit᷑ ⁊ placebit. quo caſu
valet relictum factum monacho cum cenſeatur quidam adminiſtra-
toꝛ ⁊ diſtributoꝛ bonoꝛum.vt in.c.religioſus.de teſta.lib.vj.Et quod
hoc fieri poſſit:adduco no.dicta eiuſdem barto.in aut.excipitur.C.d
3 bōis que libe.vbi queritur de hac queſtiōe.pone†quod aliquid relin
quatur monacho ſub hac cōditione vt non queratur monaſterio an
valeat tale relictum.Et videtur pꝛimo ꝙ nō quia cōtinet impoſſibi-
litatem ⁊ repugnantiā quandam.nā monachus nō poteſt habere ali
quid:ſed

quid:ſed totum eſt monaſterij.xij.q.j.nolo.⁊.c.nō dicatis.⁊ in authē. ingreſſi.C.de ſac.ſanc.ecc.vnde dicere qd̄ ſit monachi ⁊ non queratur monaſterio eſt ꝯdictio quedā in ſeipſo ⁊ quedā ꝑplexitas que habet vitiare legatū ⁊ cōtractū:vt.l.ſi titius.ff.de ꝯdi.inſti.⁊.l.vbi repugnātia.ff.de reg.iu.In cōtrariū cōcludit ibi Bart.dicēs ꝑdicta verba debere ita intelligi.relinquo monacho ſub hac cōditione vt nihil acquiratur monaſterio:hoc eſt qd̄ monaſteriū illud patiatur habere eo modo quo pōt ſcȝ conniuentibus oculis:ſicut dicimꝰ in ſeruo quod pōt aliqd habere conniuentibꝰ oculis dn̄i.vt.l.iij.ff.de manu.⁊ ſic nihil q̄raẗ monaſterio ſcȝ facti ⁊ ad hoc adducit tex.cū ibi not.in.d.l.lucius.§.tres heredes.Si ergo ſit impropriatio verborū vt relictum valeat.⁊ monacho acquiratur libera ſine proprietate adminiſtratio.pro quo ego adduco tex.no.iuncta gl.⁊ Inn.in.c.inſinuāte.ne cle.vel monac.ergo fortius debet valere relictum in caſu noſtro in quo verba relicta non ſapiunt proprietatem in monacho:ſed potius licitā adminiſtrationem ⁊ diſpenſationem.vnde pōderanda ſunt illa verba ꝓut videbitur ⁊ placebit dicto fratri Bartholomeo que ſonant arbitrium boni viri.vt probatur in.l.thais.§.ſororem.ff.de fideicom.libe.⁊ in.l.fideicōmiſſa.§.q̄ꝙ.ff.de leg.iij.no.in.c.de corpo.vi.⁊ plene per Bar.in ex-
4 trauaganti ad reprimendum.⁊ in.l.alio.ff.de ali.⁊ cib.leg.† Nā abbas poteſt monacho dare licētiam plene adminiſtrandi certa bona vt in d.c.religioſus.⁊ in.c.cum ad monaſterium.⁊.c.ij.de ſta.reg.⁊ qd̄ vtrobiqȝ not.probaẗ magis ſpecifice ⁊ ſingulariter in.d.c.inſinuante.iuncta glo.⁊ in hac conceſſione non requiritur expreſſus conſenſus ſuperioris:ſȝ ſufficit taciturnitas:⁊ qꝛ ſupioꝛ ſic eū habere illā adminiſtrationem videt ⁊ tacet.vt probatur in ſeruo.in.l.quam tuberonis.ff.de pac.⁊ in.d.l.iij.de manu.ſatis ſenſit Bart.in.d.auẗ.excipitur.vbi dixit ſufficere ꝙ monaſterium patiatur cōniuentibus oculis illū habere melioꝛi modo quo poteſt.ad idem qd̄ no.idem Bar.in.l.que dotis.
5 ff.ſol.mat.vbi per illā.l.quā turberonis dedit regulā generalē† ꝙ vbi tractatur de modico preiudicio taciturnitas habeẗ pro conſenſu.In caſu autem noſtro de nullo nedum modico monaſterij preiudicio tractabaẗ, imo erat opus pium prebere aſſenſum diſpoſitioni materne.arg.in.l.j.C.de ſacroſanc.eccle.⁊.xiij.q.ij.vltima voluntas.ergo taciturnitas ſuperioris debuit haberi pro conſenſu.Preterea ⁊ ſecundo vbicunqȝ monachus habet adminiſtrationem peculij obligatur abbas ex ꝯtibus monachi quatenus ꝑtitur peculiū:vt not.Inn.in.c.cum olim.de priui.facit qd̄ no.Bar.in.l.cōmunis ſeruus.ff.de ſtipu.ſer.ſicut dicitẗ in cōtractibꝰ initis per ſeruū,⁊ vt ibi no.ergo dictꝰ cōtractꝰ cōpromiſſi debet valere quatenꝰ patiẗ adminiſtratio dictorū bonoꝝ:ſecus aūt vbi monachus ſine omni adminiſtratione ꝯheret quo caſu abbas in nullo obligaẗ.⁊ hoc caſu loquantur iura in ꝯtrariū alleg.Item ⁊ tertio clariſſime quocunqȝ ſe vertat negotiū ꝓbatur tertiū poſſeſſorem ſe poſſe tueri aduerſus patrem dicti Bartholomei vel alteriꝰ cui ſua iura ceſſerūt.aut eñ dictum compromiſſum valuit:⁊ tūc caſus eſt clariſſimus,fuit enim per laudum diſpoſitum vt domus libere remaneret in totū penes dictū Bartholomeum ⁊ deficiente ſolutione quadringētorum florenorum reſeruatus fuit regreſſus aduerſus fideiuſſores:nō autē remanſit domus obligata:⁊ ſic nō poteſt vendicari domus ratione prime donationis inſolutū.Aut eñ dictū cōpromiſſum non valuit ex defectu poteſtatis prout allegaẗ qd̄ tñ negatur:⁊ tunc eodem morbo fortioꝛi laboraret illa donatio domus inſolutū facta.ſicut enim monachus non poteſt ſine ſuperioris autoritate cōpromittere:ita ⁊ fortius dare inſolutū nō poteſt:cū per illam donationē cōtingat alienatio quā indubie monachus facere nō pōt:imo nec ſolus abbas.xvij.q.iiij.in venditionibus.⁊.xij.q.ij.abbatibus.per compromiſſum aūt melioꝛauit cōditionē dictoꝝ bonorum:nec debet admitti pater allegando defectum ptātis monacho reſpectu cōpromiſſi:cum ⁊ ipſe fundet intentionē ſuā ſuꝑ illa donatione inſolutū facta ꝑ ipſuȝ monachū dūtaxat allegans eñ cōtraria nō eſt audiēdus.vt in.c.ſolicitudinem.de appel.⁊.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iur.preſertim cum ampliorem ptātem habuerit tpe cōpromiſſi q̄ donationis inſolutuȝ.cū primo caſu deceſſerat dictus Bartholomeus in pupillari etate.⁊ ſic fuerat locus ſubſtitutiōi de dicto fratre Bartholomeo facte.Scd̄o vero caſu adhuc viuebat dictus Bartholomeus heres ſub conditione inſtitutus.⁊ per cōſequens nullam poteſtatem prorſus alienandi dictam domū habebat.cū tūc eſſet merus vſufructuarius.Et idē per oīa dicēdū ſi illa bona quocūqȝ caſu fuiſſent aquiſita monaſterio.idē eñ eſſet defectꝰ ptātis vtroqȝ caſu.Et ex iure tertij pōt quis ſe defendere dūmodo ſit excluſiuū iuris actoris qd̄ cōtingeret in caſu.vt le.et no.in.l.cū ſeruū.C.de ſer.fugi.⁊ ibi ꝑ Cyn.pleniſſime per Bart.in.l.ij.ff.de excep.rei iudi.¶ Ex predictis omnibus concludo dictaȝ domū non poſſe a dicto tertio poſſeſſore reuocari ex defectu cōpromiſſi ⁊ ratione illius donationis inſolutū.Et rn̄ſio ad cōtraria ſatis patet per predicta.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quidā Frāciſcus olim Petri de villa caſallis diſtrictus Prati piſtoriēſis dioceſis in poſtremo ſuo teſtō inter cetera heredē vniuerſalē inſtituit Nānē eius nepotē filiū olim Io.filij dicti teſtatoris poſt vero morteȝ dicti ſui heredis decedētis ſine filijs iure legati pro remedio aīe ſue reliquit ꝙ fieret vna capella in plebe ſancti Stephani de prato quā capellā habere voluit ⁊ mādauit pro dotibus ſuis ⁊ pro alimētando ꝑſbyterū ibidē inſtituēdū de ſucceſſore in ſucceſſorē in ꝑpetuū vnā petiam terre ſtadioꝝ.lij.vel circa poſitā in cōitate Prati ac diſpoſuit in dicto teſtō vt dicta petia terre in dotē data nō poſſit quoquomodo iure vel cā alienari in pignus dari vēdi donari vel ꝑmutari vel aliquo modo dominium trāſferri directe vel per obliquū ſubmitti. Et ſi fieret ꝯtrium voluit ꝯctum tūc ipſo iure eſſe nullum.Deniqȝ mortuo teſtatore dictus Nānes heres inſtitutus adiuit hereditatē ⁊ tandē ſine liberis decedēs condito teſtō reliquit iure legati dictam petiam terre cū ſuis pertinētijs dn̄e Thomaſie ſue matri q̄ poſt mortē filij ſui habuit poſſeſſionem dicte petie terre.qua habita fuit cōuenta ⁊ in iudicium vocata vigore teſtamēti dicti Franciſci qui dictam petiam terre legauerat pro dotibus capelle modo predicto. recepitqȝ libellū in iudicio liſqȝ fuit cōteſtata ſuꝑ dicta terra ſibi legata ⁊ poſt plurimos dies a die conteſtationis litis per eam facte denuntiauit heredi dicti Nannis iudicium ſibi motum ſuper terra:⁊ deniqȝ in cauſa procedēs ſniam ꝯtriā reportauit a qua appellauit ⁊ iterū ſuccubuit.Nunc vero dicta domina Thomaſia legataria inſtat aduerſus heredē dicti Nānis qui eſt clericus ⁊ minoꝛ curatorem habēs ſuo curatore in iudicio minime exiſtēte ⁊ narrando vtrunqȝ legatum ⁊ euictionē factā petit heredē cogi ad dādā ⁊ tradēdam dictā terrā.Queritur qd iuris multaqȝ alia narrantur in facto:ſed predicta in effectu ſufficere vidētur.

¶ Conſilium.xlv.

1 Legatum rei aliene coniuncte perſone factum valet.
2 Denūtiatio fieri pt̄ quolibet tpe dūmō nō fiat ꝑpe ipſaȝ ꝯdēnationē.
3 Impoſſibile reputatur qd̄ vnius facto ſolum explicari poteſt.
4 Res eccleſie poſſunt alienari pro redemptione captiuorū:niſi ſint date eo modo vt alienari non poſſint.

Chriſti eiuſqȝ matris ꝑſidio humiliter innocato.Videẗ primo dictā legatariam in ſua
1 petitione eſſe exaudiēdam† qꝛ legatū rei aliene ꝯiuncte ꝑſone factū valet:licet ignorāter fiat ⁊ teneẗ heres rē redimere,poteſt ⁊ legatario tradere.Si aūt nō pōt qꝛ dn̄s non vult vendere ſaltē competenti pretio tenetur ad eſtimationem:ad hoc qd̄ legiẗ ⁊ no.in.l.cuȝ alienā.C.de leg.⁊ inſtit.eo.§.non ſolum.ff.de lega.iij.l.non dubium.⁊ videẗ ꝙ a principio poſſit preciſe peti ipſa res legata.vt innuit text.in d.l.cum alienam.⁊ Bar.ibidē hoc no.in prin.licet gl.ſecundo videaẗ ibi dare aliam theoricā in petendo:ſed ꝓ primo facit ibi tex.⁊.l.iulianus.ff.de cōfeſ.⁊ qd̄ no.Bar.in.l.ſi ſeruū.prope finem.ff.de verb.obli.Nec ob.ꝙ dicta terra fuit ſemel ſibi tradita qñ cum fuerit ab ea legitime euicta poteſt tunc agere de euictione vt in.l.qui concubinam.§.ſi heres.ff.de leg.iij.⁊.l.ſi domus.§.de euictione.ff.de leg.j.⁊ ibi videtur caſus ꝙ ipſa res legata euicta pt̄ peti ex teſtō.Nec habet obſtare ſi di-
2 caẗ denūtiationē fuiſſe factā heredi poſt litē cōteſtatā:† qꝛ denuntiatio fieri pōt quolibet tēpore dūmodo nō fiat ꝑpe ipſam ꝯdēnationē.vt eſt tex.no.in.l.ſi rē quā.§.quolibet tpe.C.de euic.⁊ facit qd̄ ibi notat gl.ſi.Nec etiā.ob.ſi dicaẗ ꝙ fuit legataria ꝯtumaciter abſens tpe ſnie ⁊ ſic videaẗ ꝑ ſuā cōtumaciā cōdēnata nō debet habere regreſſum de euictione:vt.l.ſi ideo.ff.de euic.⁊.l.emptoꝛ fundi.C.eo.⁊.c.fin.de emp.⁊ ven.⁊ dico illud ꝓcedere qñ quis ꝑmiſit cauſam liquidari in abſentia ſua:tūc eñ videẗ magis cōdēnatus ex contumacia ſua q̄ ex iniuſtitia cauſe ideo nō hȝ regreſſum de euictione.Sed qñ oīa per prius fuerūt liquidata parte p̄ñte,lȝ tpe cōdēnationis fuerit abſens habet nihilominꝰ regreſſum de euictiōe:qꝛ tūc nō ex cōtumacia:ſȝ ꝓpter iniuſtitiā cauſe fuit cōdēnatus.ita ſingulariter dixit Bart.⁊ bñ in.l.ſi ſuperatꝰ.ff.de euic.aliā ſolēnē limitationē ad illa iura dedit Bal.in.l.res inter alios.C.qbꝰ res iudi.nō no.dicēs.ꝙ ſi ex inſpectiōe actoꝝ pōt apparere qd̄ abſens contumaciter iuſte ſuccubuit non habet nocere abſentia cōdēnati.in caſu aūt noſtro ſatis pt̄ apparere ꝙ iuſte dicta dn̄a Thomaſia ſuccubuit:qꝛ clare ptȝ illā petiā terre fuiſſe legatā ꝓ dotibus capelle illo Nāne herede decedēte ſine filijs.Nec poſtremo ob.ſi dicat vt in facto ſupponiẗ dictā dn̄am Thomaſiā debuiſſe appellare nō ad archiepiſcopū Florētinū ſȝ ad epȝ piſtorieñ.qꝛ a vicario foraneo appellādū eſt ad ipſum epm cōſtituentē cū officialis foraneus dicaẗ habere delegatā nō ordinariā.nec facit idē cōſiſtoriū cū epiſcopo ſicut vicariꝰ gn̄alis vt not.gl.in cle.⁊ ſi principalis.de ꝑſcrip.Inn.in.c.romana.de offi.ordi.li.vj.qꝛ rn̄deẗ ꝙ licet appellādum ſit gradatim.tñ ſi appelletur omiſſo medio ⁊ nō excipiaẗ valet appellatio.qꝛ hoc eſt de circunſtantijs nō autem de ſubſtantialibus appellatiōis:vt no.glo.⁊ cōiter docto.in.c.dilecti filij.j.de appella.facit quod no.glo.in.c.ij.de conſue.li.vj.in verbo officiali.¶ Sed his non obſtantibus que iudicio meo caſui noſtro non habent obſtare.contrarium arbitror preualere ſcilicet dictum heredem abſoluendū ab impetitione dicte domine Thomaſie.Moueor primo cōſideratiōe incōuincibili.vbicūqȝ eñ legatur res que iudicio principis dūtaxat alienari poteſt nō valet legatū nec debeẗ ipſius eſtimatio etiam ſi ſcienter fuerit factum text.eſt notus ⁊

3 notabilis.in.l.apud iulianū.in fi.ff.de lega.vbi habeṫ† qḋ illud quod vnius facto ſolū poteſt explicari reputaṫ impoſſibile.no.glo.in.l.continuus.§.cū quis.ff.de verb.ob.ꝛ Dy.in regula ſemel deo.de regu.iur.lib.vi.Bar.in.d.l.apud iulianū.Sed hec petia terre legata dicte dñe Thomaſie erat hmōi.ergo eſtimatio nō debeṫ.maior apertiſſime probaṫ in cle.q2 cōtingit de relig.do.poſt principiū.vbi diciṫ qḋ deputata ad certū vſum largitione fideliū nō pn̄t ad alium vſum deputari: ſalua ſemꝑ ſedis apoſtolice autoritate.Et maxime tex.ille ꝓcedit in caſu noſtro in quo teſtator nō ſolum deputauit illā terram pro ſuſtentatione capellani inſtituēdi in dicta capella:ſed etiā pro dotib⁹ ipſius capelle.dotes eñ debēt eſſe libere ꝛ nullo modo alienari.ad hoc qḋ legi.ꝛ not.in.c.j.de cenſibus.Quinimo in caſu noſtro teſtator ſtrictiſſime prohibuit alienationē ꝛ pignorationē:vt patet ex p̄dictis.que quidē ꝓhibitio vꝫ ꝛ multū operaṫ.vt eſt tex.not.in aut.de ali.ꝛ emphyt.
4 §.ſanctiſſimas.vbi dr̄† q̄ res eccleſie poſſunt alienari pro redemptione captiuoꝝ:niſi ſint dāte eo modo vt alienari nō poſſint.ꝛ ſic ꝓhibitio teſtatoris reddit illarū rerū alienationē magis difficilē q̄ diſponatur a iure cōi.Et per illū tex.dicit notanter gl.in.c.verū.de cōdi.ap.q̄ res relicta eccleſie gn̄aliter nō ſolū ꝓ dote:nec ad certū vſum alienari nō pōt ꝓ neceſſitate vel vtilitate eccleſie ſi teſtator illā ꝓhibuit alienari:ꝛ q̄q̄ in hoc aliqui ſibi inſtent tenendo ꝯriū tñ in caſu noſtro non videṫ dubiū:q2 dicta petia terre fuit relicta ꝓ dotibus capelle ad certū vſum in ꝑpetuū.ꝛ ſic excepta autoritate pape ad aliū vſum trāſferri nō debet:neq3 imminet vtilitas vel neceſſitas capelle in alienatiōe imo totuꝫ oppoſitū cū res maneret indotata ergo illius alienatio nō poterat fieri excepta autoritate pape:ergo debet deputari impoſſibilis.ꝛ per cōſequēs nō valet legatū de illa factū etiā vt debeaṫ eſtimatio.vt in.d.l.apud iulianū.ꝛ in.§.cum quis.ꝛ qḋ vtrobiq3 not.Barto. Quinimo in latioribus terminis hoc idē ſenſerunt glo.in.c.ſi eps̄.xij.q.v.ꝛ Inn.in.c.filius.de teſta.tenēt q̄ ſi legatur res eccleſie non vꝫ legatū nec debeṫ eius eſtimatio.ꝛ hoc propter difficultatē que imminet in illius alienatione:vt in tit.de re.ec.non alie.per totū.Et q̄q̄ aliqui noluerint ibi ſequi opinionē Inn.ꝛ Io.Bar.tñ eam ſequitur in.d.l.apud iulianū.ꝛ in.d.l.cōtinuus.§.cū quis.Itē in caſu noſtro conſideratis rōnibus tenentiū ꝯrium nemo videṫ diſcrepare.Mouetur eñ q̄ res eccleſie in multis caſibus poſſunt alienari de qbus per gl.xij.q.ij.in ſumma.ꝛ ſic nō reputatur impoſſibilis alienatio.Sed in caſu noſtro ceſſat hec conſideratio:q2 dicta petia terre fuit legata ꝓ dotibus capelle ad certū vſum ꝓhibita ſtrictiſſime per teſtatorem alienari.ꝛ ſic imminet illa difficultas alienādi.de qua.d.l.apud iulianum.§.fi. vt.s̄. dixi.Ex hoc ergo capite clariſſime patet dictū legatū nō valuiſſe nec ipſius eſtimationē deberi.¶Preterea ex alio capite dico heredē non teneri de euictione.ꝛ ſic debet abſolui ab impetitiōe dicte dñe Thomaſie:q2 ante ſuſpectū iudicium debuit denuntiare litem ſibi motam: at ipſa ſuſcepit iudiciū litē conteſtando:ꝛ poſt plurimos dies denuntiationē fecit:ideo p̄ſuppoſito q̄ alȷ̄s valeret legatū tñ ex quo non denūtiauit in principio an̄ ſuſceptū iudiciū nō habebat regreſſum de euictione aduerſus heredē.tex.eſt ſingularis non cauillando literā in.d.l.qui cōcubinam.§.ſi heres.Hunc intellectū ad illū tex.quē voluit ibi Dy.ſequiṫ ibi Bar.ꝛ Cy.in.l.emptor.C.de euic.ꝛ gl.in.d.l. ſi rem.§.fi.ff.eo.in ſcḋa ſolutione.ꝛ eſt ſpeciale in legato vt fiat denuntiatio ante litē cōteſtatā ꝛ non poſtea:q2 agit legatarius ex cauſa lucratiua. vbi autem ageret ex cauſa oneroſa facilius ſibi ſubueniṫ aduerſus autorē ſuū.quo caſu procedit.d.l.ſi rē.§.fi.alle.s̄.pro cōtrario.nō enim eſt eadem rō lucra capere ꝛ queſitū perdere ſeu dāna ſentire.vt.l.ſi ſponſus §.ſi maritus.ff.de dona.inter vir.ꝛ vxo.Et per hec pꝫ faciliter ſolutio ad ꝯriā.s̄.in prin.formata.¶Quare ex oib⁹ p̄dictis cōcludo dictū heredem abſoluendū ex duplici capite ab impetitione dicte Thomaſie. Poſſet addi ꝛ tertiū qḋ tñ nō ꝯcernit merita cāe:ſcꝫ ex defectu inſtātie:q2 iudiciū fuit ſine curatore hr̄dis minoris agitatū ex quo nō pōt ſequi cōdēnatio minoris:ſed abſolutio ſic:vt in.l.nō eo minus.C.de ꝓcu.ꝛ in.l.ij.in fi.C.qui legi.pſo.ſtan.in iudi.non ha.ꝛ q̄q̄ dictus heres ſic clericus:cū agaṫ de tpali non potuit ſtare in iudicio ſine curatore vt probaṫ per locum a ſpeciali.in.c.ſi annū.de iud.lib.vj.Itē ſicut clericat⁹ nō liberat a patria poteſtate.vt no.Inn.ꝛ cōiter.doc.ſequunṫ in ca.inde corn.de eta.ꝛ qua.lꝫ glo.ꝛ minus bñ aliter ibi ſenſerit.ita non liberat a datiōe curatoris maxime q2 datio curatoris nō venit in p̄iudiciū clerici imo in fauorē ne in iudicio decipiat.d.l.nō eſt minus.ꝛ.l.clarum.C.de aut.pre.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xlvj.

1 ☞Cauſa ſi committitur tranctando omni iuris ſolennitate omiſſa:nihilominus citanda eſt pars in exceptione teſtium.
2 Preſcriptio non currit tempore belli quando eſt tantum in loco qḋ ius non redditur.

In queſtione que ad p̄ſens vertiṫ inter cōmune terre Sertiani ex vna parte, ꝛ cōi caſtri Caſtiglioncelli ex alia ſuper quibuſdā confinibus,duo breuiter attingā. ¶Primo in cauſa appellationis an valeat ſententia lata cōtra dictā terrā Sertiani vel ſaltē ſit iniqua ꝛ per cōſequens retractanda.¶Scḋo que:ſn̄ia illarū cōmunitatū preualeat ſuꝑ iure ꝛ proprietate illorum finium.¶Circa primū omittam argumēta que ad partes fieri ſolent ne videar hoc in dubiū reuocaſſe.Videṫ eteniꝫ mihi indubie tenendū ſi narrata veritate nitanṫ dictam ſn̄iam nullā ſe firmitatē habere ex multiplici capite.Quia lata fuit in eccleſia:ꝛ ꝑ cōſequēs ipſo iure indubitanter nulla.vt probaṫ in.c.decet.de immu.eccle.li.vj.prope fin.Secundo q2 lata ex probationibus omnino nullis.Atteſtationes eñ ſuper quibus ſe fundarunt cōmiſſarij.viribus non ſubſiſtunt:cum teſtes fuerint recepti parte aduerſa non citata q̄ omnino citari debuit:vt in.c.ij.de teſti.ꝛ in aut.de teſti.§.hoc aūt.col.vij.etiā ſi cauſa ſit ſummaria:q2 hoc ꝯcernit defenſionē partis:vt no.Bar.in extrauag.ad reprimendū in verbo figura.Quinimo plus no-
1 tanter dixit idem Bar.in.l.filius.ff.de don.† qḋ ſi cōmittiṫ cauſa tractando omni iuris ſolennitate omiſſa:nihilominus citāda eſt pars ī receptione teſtiū q2 talis citatio ſapit defenſionē ne indigni teſtes admittantur.que quidē defenſio eſt de iure naturali.vt ī cle.paſtoralis.de re.iu.Et per ꝯn̄s etiam per principem tolli non poteſt.vt ibi reperitur ergo ſn̄ia lata ſine medijs.ideo nulla.vt legi.ꝛ not.in.c.eccleſia.de cōſtit.ꝛ in.l.ꝓlatā.C.de ſen.ꝛ.ij.q.j.nos in quēq̄.facit qḋ legitur ꝛ not.in.c.cum.I.ꝛ.A.de re iudic.Tertio corruit dicta ſn̄ia:q2 fuit lata ſine aliqua petitione ſaltē in actis inſinuata:vt le.ꝛ no.in cle.ſepe.de ver.ſigni.in glo.in verbo neceſſario.ꝛ per doc.in.c.j.de lib.ob.per bal.in aut.offeratur.prope finem.C.de li.conteſt.ꝛ in extrauaganti ad reprimendū in x̄bo figura.Quarto corruit tanq̄ lata cōmiſſarijs ꝛ minus inſtructis de meritis cauſe cū noluerint recipere teſtes oblatos a cōmunitate Sertiani denegātes dilationē debitā. nam ꝛ ſi cauſa ſit ſummaria,tñ non debēt ita abbreuiari dilationes vt veritas occultetur:dilatio aūt duorū dierum data a dictis cōmiſſarijs non erat ſufficiens ad teſtiū productionē vt mihi in facto preſupponiṫ:vnde cū tm̄ viderint iura vnius partis ꝛ non alterius nō potuerunt plene īſtrui in cauſa.vt in.c.dudum.el.j.de elec.facit.l.ſi.C.ſi per vim vel alio modo.per conſequens talis ſn̄ia nulla:vt in.c.tum ex literis:ꝛ qḋ ibi no.Inn.de in inte.reſtitu.ꝛ per Bar.in.d.l.prolatam.ꝛ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qḋ dicta ſn̄ia teneat.tñ negari ſaltē nō pōt quin ſit iniuſta ꝛ iniquo predictis ex cauſis.ꝛ ꝓ hoc omnino retractanda: vt in.c.cū ad ſedem.de reſti.ſpo.ꝛ.l.per hanc.C.de temp.appel.quāq̄ firmiter credam dictam ſn̄iaꝫ nullo iuris robore fulciri.Et hec de primo.¶Veniens ad ſcḋm breuiſſime me expediam cū nō viderim probationes fiēdas per aduerſam partē.nā atteſtationes dictoꝝ teſtiuꝫ in nullo predicta ex cā fidem faciunt quare de nouo ꝛ citata pte ſunt producendi ſed cum intentio cōmunitatis Sertiani ſuper dictis confinib⁹ ſit ſatis ꝑ inſtrumenta fundata oportet q̄ aduerſa pars fundet intentionem ſuam aut per meliora inſtrumenta.aut per teſtes fundantes ſe ſuper pſcriptione:ꝛ queritur preſcriptio.xxx.annoꝝ. vt
2 in.l.ſi.C.finium regun.Aduertendum tñ† qḋ tempore guerrarum nō currit preſcriptio quādo eſt tanta in loco qḋ ius nō redditur:vt in.c.ex tranſmiſſa.ꝛ qḋ ibi not.de pſcrip.not.Barto.in.l.generalter.ff.de vſuca.Itē dicendum in tempore mortalitatis:cum illa ſit dei hoſtilitas:vt no.idem Bal.in.d.l.naturaliter.Iſta enim tēpora debent ſubduci de medio:dormit enim iſtis temporibus preſcriptio.vt in iurib⁹ prealleg.Nam requiritur etiam bona fides etiam de iure ciuili:quia in materia concernente peccatum eſt ſtandum canoni ꝛ non legi vt in materia pſcriptionis.no.Barto.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.eccle.ꝛ ꝑ gl.in regula poſſeſſor.de reg.iur.li.vj.pbaṫ in.c.ſi.de pſcrip.Probatur autem mala fides ex coiecturis multis modis de qbus ꝑ Bar.in.l.celſus.ff.de vſucapionibus.Et pſertim aiaduertēdus eſt ille modus:vt ſcꝫ pbeṫ fama vicine ſuper veritate ꝯfiniū.nā ex hoc aduerſarij tanq̄ vicini preſumuntur ſcire:vt ibi no. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xlvij.

1 ☞Beneficium eccleſiaſticū quo cognoſcaṫ.Et quid ſit beneficiū.ꝛ.
2 Natura rei eſt potius attendenda q̄ ſimplex denominatio.
3 Conſuetudo ſeu communis intelligentia loci pfertur ꝓprie ſignificationi vocabuli.

Chriſti nomine inuocato. Illud de iure queritur.An ī litis gratioſe ꝯceſſis ꝑ ſummū pontificem ad beneficiū cum cura vel ſine cura comprehēdatur pſtimoniū.quod quidem reputatur in loco beneficiū eccleſiaſticum.habet tamen quaſdam qualitates ſeparatas a natura alioꝝ beneficiorum curatorum.nā vt in facto mihi pſupponitur tale preſtimonium non requirit reſidentiam nec ſubiacet oneribus publicis ſeu ex alijs exactionibus etiam reſpectu iurium epalium ꝛ in loco impetrationis ex communi conſuetudine reputatur pſtimonium tāquā ſpecies diſtincta ab alijs beneficijs cum cura vel ſine cura.ita ex cōmuni vſu loquendi non venit pſtimoniū appellatione beneficiorum cuꝫ cura vl̄ ſine cura:niſi ſpecialiter nūcupeṫ.¶Et videṫ primo qḋ in talibus literis cōprehendatur pſtimonium:q2 negari nō poteſt quin ſit
1 bñficium eccleſiaſticū† cognoſciṫ enī bñficium eccleſiaſticum ex parte pſone puidentis ex qualitate eius cui prouideṫ:ex qualitate ipſius beneficij ꝛ modi in puiſione ſeruandi.Primum attendiṫ q2 non niſi per epm

per ep̄m vel prelatum eccleſiaſticū poteſt fieri ꝓuiſio de iure ↄmuni lʒ preſentatio pertineat quādoqʒ ad laicū,vt in.c.iij.ď iurepat.Inn. in.c.quod ſicut.de elec.Item qđ ille qui habet ꝓuidere illđ ſibi retinere nō poteſt.vt in.c.ſi.de inſti.facit quod no.in.c.relatum.de p̄ben.

¶Secundum attenditur quia de ipſo nō poteſt ꝓuideri niſi clerico vt in.c.cum adeo.de reſcri.in.c.ex literis.de trāſac.ꝛ in.c.ij.de inſtitu.

¶Tertium cōſideratur quia habet aliqd ſpiritualitatis annexū vł cui annectitur.vn̄ propter diuinum officium datur eccleſiaſticū beneficium.vt in.c.ſi.de reſcri.li.vj.lxxxvj.di.ſi quis ſacerdotū.Iteʒ quia perpetuum eſt quātum ad eum cui cōfertur hoc eſt enim propriū bn̄ficiorū eccleſiaſticoꝝ.lxx.diſt.ſanctorum.de cleri.egro.c.pen.no.i.c.ſi gratioſe.de reſcri.lib.vj.¶Quartum conſideratur quia de beneficio eccleſiaſtico debet prouidere pure ꝛ ſine pacto ꝛ ↄditiōe:ꝛ nō ꝓ alio commodo temporali al's cōmitteretur ſimonia.j.q.ij.ꝙ pio.ꝛ in.c.ſi. ď pac.de ſimo.c.conſulere.cū multis alijs capitulis eiuſdem ti.nec debet eſſe vis in nomine ex quo oēs p̄dictas qualitates habeat ſiue appelletur beneficium:ſiue officiū,ſiue poſſeſſio,ſiue preſtimoniū vł pēſio,arg.xvj.q.j.poſſeſſiones.ꝛ in.c.cōquerente.de cle.nō reſi.ꝛ in.c.ſaluator.j.q.iij.ꝛ in.d.c.cōſulere.ex diuerſitate enim nominū nō diuerſi-
2 ficatur rei ſubſtantia.†attēdi em̄ debet potius natura rei ꝙ ſimplex denominatio.vt in.c.ea que.de ſimo.ꝛ in.l.ſi vno.ff.loca.ergo cū p̄ſtimonium habeat omnes predictas qualitates ſeu conditiones cū de eo prouideatur ſolum per prelatū eccleſiaſticū ꝛ perſone eccleſiaſtice ꝛ in perpetuum nō ad tempus neqʒ ſub pacto aut cōditione,nec confertur pro tp̄ali cōmodo,ſed ꝓpter ſpiritualitatē annexaʒ vel cui annectitur.ergo debet cenſer.i beneficiū eccleſiaſticū.ꝛ per conſequēs dʒ comprehēdi in gratia cōceſſa ad beneficiū cuʒ cura vel ſine cura.facit reg.beneficium.de reg.iu.lib.vj.Hinc etiam conuenit generalis diffi-
3 nitio beneficij.†Eſt enim beniuola actio gaudiū tribuens capienti. in.c.j.ex qui.cau.feu.amit.colla.x.Ad p̄dicta facit quod no.Ia.cal. in.c.in noſtra.de reſcri.vbi p̄dictā concluſionem tacite videt̄ ſentire.

¶Sed his nō obſtātibus ↄtrarium arbitror de iure procedere attēta loci ↄſuetudine.de qua ſupra.Cōſuetudo † enim ſeu cōis intelligētia loci p̄fert̄ ꝓprie ſignificatiōi vocabuli.vt in.l.cū delanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtr.ꝛ.l.liberorū.§.qđ tamen caſſius.de lega.iij.ꝛ in.l. labeo.de ſupel.leg.facit quod leg.ꝛ not.in.c.ex literis.de ſponſa.not. Inno.in.c.olim.de verb.ſigni.ꝛ gl.in.c.nōnulli.de reſcrip.ꝛ Bart.in l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.Sed de loci conſuetudine eſt vt appellatione beneficij cū cura vel ſine cura non veniat preſtimoniū niſi ſpecialiter nuncupetur,ergo nō debet comprehendi in literis gratioſis.p̄ſertim cum in eis ſit fiēda ſtricta interpretatio propter ambitionem cōprimendā.vt in.c.quāuis.de p̄bē.lib.vj.ꝛ.c.ſi eo tēpore.de reſcrip.eo.li.Opitulat̄ huic ↄcluſioni noīe diuerſitas.ſi enim preſtimoniū idem prorſus eſſet qđ aliud beneficium cuʒ cura vel ſine cura habuiſſet diuerſum nomē,vt in ſimili notāter dicit tex.in.l.ſi idem codicilli.C.de codici.facit etiam cōditio ipſius preſtimonij ſatis diuerſa. ꝛ ſeparata a natura aliorum beneficiorum,ſi enim eſſent idem nō haberent naturam diuerſam.xij.q.j.duo ſunt genera.ꝛ in.d.l.ſi idē.facit ad idem qđ in ſimili leg.ꝛ no.in.c.ſedes.de reſcri.ꝛ maxime p Inn.in c.ſtatutū.de elec.lib.vj.vbi tex.opti.in quo dr̄ ꝙ appellatione eccleſie parochialis nō venit in materia reſtringibili eccleſia parochialis collegiata propter qualitatē collegij quā habet vltra parochiā.q̄ tn̄ alias veniret vbi materia nō eſſet odioſa.vt no.ibi Ioā.an.in nouel. Ita notāter pōt inferri ad ꝓpoſitū enim preſtimoniū habeat diuerſitatē ab alijs bn̄ficijs:de quo.ſ.ꝛ etiā differt ꝛ corruat preſertim loci cōſuetudo.ꝛ ſimus in materia reſtringibili nō debet cōprehēdi ſub appellatione beneficij cū cura vel ſine cura.Qualiter autē probatur cōis vſus loquendi ſeu intelligendi:plene p Bar.in.d.l.labeo.de ſupel.leg.Et per hec patet facilis reſponſio ad cōtraria,procedunt em̄ īſpecto mero iure cōmuni.ꝛ vbi ceſſat diuerſitas rerū:ita quod ſolū eſſet diuerſitas in nomine quod non contingit in caſu noſtro:vt patet ex predictis.

Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Auguſtinus ꝛ dn̄a Catharina maritus ꝛ vxor per ſolēnem ſtipulationem iuramēto vallatam vt in inſtrumēto publico inde cōfecto continetur per verba formalia que ſequūtur,hypothecauerunt ſibi inuicem ꝛ viciſſim ꝛ ſolenniter obligatur vna pars alteri:ꝛ altera alteri omnium ipſorum cuiuſqʒ ipſoꝝ bona p̄ntia ꝛ futura mobilia ꝛ immobilia iura ꝛ actiones ꝛ nomina debitorū,que hypothecatio ꝛ obligatio locum habeāt ꝛ vires ꝛ effectum ſortiatur inter eos poſt mortem alterius vtriſqʒ ipſorū,videlicet ſi Auguſtinus ſuperuixerit dicte domine Catharine ꝛ nō aliter vel alio modo.ꝛ ſic ad eū perueniāt dicta bona ꝛ modo ſimili ī dicta domina Catharina ſuperuixerit dn̄o Auguſtino ad eā perueniāt integraliter bona p̄dicta ꝓuidendo in funeralibus in caſibus cōtingētibus.Et ſi filij extarent legitimi ꝛ naturales ex ſe dicto Auguſtino ꝛ dn̄a Catharina maſculi vel femine:vn⁹ vel plures illico preſens cōtractus euaneſcat:ꝛ bona tranſeant prout iura ꝛ ſtatuta Senarum diſponūt:ꝛ cū ↄditione ꝛ pacto qđ dicta dn̄a Catharina adueniēte caſu mortis dicti Auguſtini honeſte ꝛ vidualiter viuat ꝛ ſi ↄ faceret ꝛ nō ſeruaret vitam vidualem cadat ab omni iure quod ad eam peruenire poſſet vigore preſentis cōpoſitionis ꝛ ↄtractus:ꝛ cū pacto etiā ꝛ cōditiōe ꝙ ſuperuiuēs teneatur facere eleemoſynas ꝓ anima premoriētis diſcrete ꝓut ſibi placuerit.Itē cū pacto ꝛ cōditiōe ꝙ illud ꝙ teſtaret poſt mortē dicte domine Catherine ſupꝑuiuēti obſeruātis tn̄ predicta ꝑuenire debeat:ꝛ ſit Angeli fratris carnalis dicti Auguſtini tūc p̄ntis ꝛ acceptātis ꝓ ſe ꝛc.Demū cōtigit ꝙ dicti domina Catharina ꝛ Auguſtin⁹ remiſerūt ſibi hāc ſupradictā obligationē abſoluētes ſe mutuo ꝛ dictus Auguſtinus veniēs ad mortem ↄdidit teſtamentum:ꝛ dictā dn̄am Catharinā vxorē ſuā ſimpliciter heredē īſtituit,eoqʒ defuncto dicta dn̄a Catharina ꝛ trāſiuit ad alia vota.Querit̄ an ꝑ hoc debeāt bona dicti Auguſtini trāſferri ad dictum Ang.gore ſupradicte compoſitionis.

¶Conſilium.xlviij.

1 ☞Donatio omnium bonorum preſentium ꝛ futurorū priuato facta:an valeat,tenet quod non.

2 Quod nō valet directa via non debet admitti per obliquam.

3 Verbum placet:nō importa liberā voluntatē:ſed arbitriū boni viri.

4 Actus geſtus ↄ iuramētū regulariter tenet lʒ ↄueniens ſit piurus.

Chriſti eiuſqʒ matris p̄ſidio inuocato.Videt̄ primo ꝙ ſic:nam licet poſſit quis per vltimā voluntatem ſe ligare vt certū heredē habeat,vt in.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.ff.de ver.ob.pōt tamē per ſtipulationē bona ſua irreuocabiliter alteri donare:quia tunc tranſit in ↄtractū qui eſt irreuocabilis.vt not.gl.in.l ſi.C.de pac.Hoc idem videtur voluiſſe Dy.in reg.quod ſemel placuit.prope ſi.de re.iu.lib.vj.hoc ideʒ apertius voluit Ange.de peru.in diſpu.ſua que inci.in refulgēti pa-
1 latio.†vbi aperte tenet valere donationem omnium bonorum preſentium ꝛ futurorum priuato factam.motus principaliter:quia rei ſue quilibet eſt legitimus moderator ꝛ arbiter.l.in re mādata.C.mā. ꝛ in.c.de his.de ſepul.Item qr̄ iſta donatio omnium bonoruʒ nullo iure eſt prohibita.nā per eam non priuat̄ libera teſtamēti factio,cuʒ nihilomin⁹ poſſit donare ꝛ heredē inſtruere:cū hereditas ſit nomē iuris.facit quod no.Bar.in aut.ingreſſi.C.de ſacr oſ.eccle.Item per donationē iſtam priuato factam non transfertur ipſo facto dn̄ium. ſed requirit̄ traditio.vt in.l.traditionib⁹.C.de pac.Dn̄ium ergo ↄſiſtit penes ip̄m donatariū:ꝛ ſic non deficiunt bona quominus poſſit teſtari:licet heres poſſit compelli ad traditionē.Sed in caſu propoſito non poteſt dici ꝙ dicti coniuges ſe priuauerint libera teſtamenti factione,cū de hereditate nulla facta fuerit mentio:ſʒ ſolū per ſolēnem ſtipulationē obligauerunt ſe vt bona premorientis peruenirēt ad ſuperſtitē:ꝛ ſic in effectu fuit quedam bonorum preſentiū ꝛ futurorum donatio que debebat habere effectū poſt mortem dūtaxat:ergo reuocari nō potuit cū p̄iudicio.d.Ang.cui ius iam fuerat q̄ſitū ꝑ ſuam preſentiā ꝛ ſtipulationem.¶Preterea ꝛ ſecundo hic nō fuit pura donatio cū ſuperuiuens eſſet obligat⁹ ad faciēdū eleemoſynas pro anima primo morientis:ad piam aūt cauſam videtur quē poſſe donare omnia bona ſua p̄ſentia ꝛ futura iuxta no.per Bar.in.l.fin. C.de pac.ſal.¶Preterea ꝛ tertio hic interuenit iuramētū vtriuſqʒ partis qđ ſeruari poterat ſine interitu ſalutis eterne ergo ſaltē vigore iuramēti illa talis donatio ſeu ſtipulatio debebat eſſe irreuocabilis.¶Sʒ his nō obſtātib⁹ a ↄria opi.minime puto fore recedēdū ſaltē i ↄſentiēdo ꝛ iudicādo cū cōis ſit ꝛ celebris opinio talē donationē nō valere,qr̄ lʒ nō impediat teſtamēti factio quātū ad actū teſtandi impedit̄ q̄tū ad effectū heredis habēdi,qr̄ nō inueniret̄ aliquis cui vellet hereditatē acceptare cum oīa bona eſſent trāſferenda in dona-
2 tariū.ad hoc inſti.ad le.fal.in prin.†Et id qđ nō valet directa via nō debet admitti per obliquā,vn̄ ſicut directe nō pōt impediri ꝑ ſtipulationē ſolēnē iudicio.vt.d.l.ſtipulatio hoc modo ↄcepta.ita nec idirecte per ſtipulationē omniū bonorū p̄ſentiū ꝛ futurorū.vt in re:cum quid vna via.de reg.iu.lib.vj.ꝛ in.c.tue.de procu.ꝛ in.l.nō dubiū.C. de le.facit.l.ſei⁹ ꝛ augeri⁹.ff.ad leg.fal.Et hāc parteʒ ꝙ talis donatio nō valeat:ↄſuluit Cy.ꝛ ſequit̄ Bar.i.d.l.ſi.C.de pac.ꝛ i.l.ſtipulatio. preal.ꝛ in.l.ſi quis in principio de leg.iij.ꝛ refert ꝙ Dyn.pro hac parte ↄſuluit.lʒ aliud ſcripſerit ſup.d.reg.qđ ſemel.Hāc etiā partem ſecutus eſt Bal.i.d.l.ſi.ꝛ dixit hāc opi.eſſe cōem.Et qualitercūqʒ nomen huic cōpoſitionis ↄctu imponam⁹ nō potuit irreuocabiliter obligare:quia vt dixit bar.in locis preall.non eſt dare modū ligādi ꝗ irreuocabiliter bona ſua p̄ſentia ꝛ futura perueniāt ad aliqueʒ in vita vel poſt mortem p̄dicta rōne:qr̄ eſſet cōtra bonos mores.Preterea ex alijs etiā ratiōib⁹ nō pōt dictus angel⁹ aliquid petere a dicta dn̄a Catharina vigore illi⁹ cōpoſitionis ſeu mutue dationis qm̄ aut illa fuit donatio mutua cā mortis:ꝛ potuit reuocare.l.j.ff.de dona.cau. mor.ꝓpter mortē maxime mutuo cōſenſu vtriuſqʒ cōiugū quoꝝ res principaliter agebat̄ interueniente.vt in.l.nihil tā naturale.ff.de re. iur.ꝛ in.c.j.extra eo.ti.aut fuit inter viuos ꝛ nō valuit:quia inter ↄiuges eſt p̄hibita donatio,ne mutuo amore ſe ſpolient.vt.ff.ď do.inter vi.ꝛ vxo.per totū.Sed in caſu noſtro hoc ↄtingebat:quia pmoriens

non habebat poteſtatē diſponēdi irreuocabiliter de vno minimo:cū
omnia bona pſentia ⁊ futura debebāt ſuperuenire ad ſuperuiuentē,
⁊ hoc profecto faciebāt ex mutuo amore quo detinebant. ¶ Itē ter-
tio ex alio capite non habet dictus Angelus facultatē aliquid ex di
ctis bonis poſtulādi:quoniam ipſe nō fuit vocatus principaliter ad
illam ſtipulationē ſed acceſſorie ⁊ potius fauore dictorum ꝯiugū ꝙ
proprio.quod patet ex eo quia ſolum de eo fuit facta mētio reſpectu
bonorum que ſupereſſent poſt mortē dicte domine Catherine vigo-
re illiꝰ cōpoſitionis:vt ad ipſum Angelum peruenirent.nec etiā fuit
dictum vt pure peruenirēt:ſed cū onere vt ex eis faceret elemoſynā
prout ſibi placet quare cum ad dictam dominam Catherinā nil per
uenerit vigore illius compoſitionis:quia illa poſſidet vigore vltimi
teſtamenti:⁊ non vigore compoſitionis ſeu ſtipulationis vel mutue
donationis:cum ab illa propria ſpōte receſſiſſent:ergo nō poteſt ali-
quid petere:quia ceſſante principali ceſſat acceſſoriū.de reg.iu.li.vj.c.
acceſſorium. Nec obſ.ſi dicatur quod ab ea nō poterant recedere in p̄
iudiciū dicti Angeli:quia vt dixit Angelꝰ fuit vocatꝰ acceſſorie ad
validitatē dicte compoſitionis ſeu donationis: quia ceſſante mutuo
conſenſu ceſſat diſpoſitio concepta in fauorem ipſius.argu.eorū que
leg.⁊ not.in.l.ſi cum cornelius.⁊.l.vero ꝓcuratori.ff.de ſolu.Et facit
opti.quod.ſ̄.dixi:quia dictus Angelus debebat facere ex illis bōis
eleemoſynas pro animabus illorum coniugum.⁊ ſic in illorū princi-
paliter fauorem fuit adiectꝰ. Nec ob.ſi dicatur ꝙ eleemoſynā teneba
3 tur facere ꝓut ſibi placebat. Ad hoc enim reſpondeo † qđ verbū pla-
cet non importat liberam voluntatem:ſed arbitrium boni viri.vt eſt
tex.no.in.l.thais.§.ſororem.ff.de fideicō.libe.no.Bar.in extrauagan.
ad repri.Et per hec cōcludo dictam compoſitionē ſeu mutuā dona-
tionē vel ſtipulationem a principio non valuiſſe.⁊ eſto ſine veritatis
preiudicio qđ valuiſſet potuit mutuo conſenſu coniugū reuocari nō
obſtāte abſentia dicti Angeli:⁊ per cōſequens nō poteſt nunc dictꝰ
Angelus vel ipſius heres aliquid ipſius cōpoſitionis vigore petere.
¶ Non obſt.cōtraria ſuperius pro alia parte formata:quia valet ar-
gumentum a communiter accidētibus.vt in.c.j.de cle.nō reſi.⁊.l.neqꝫ
natales.C.de proba.accidit autem cōmuniter ꝙ facta in aliū omniū
bonorum preſentium ⁊ futurorꝫ donatiōe nemo vellet fruſtra eſſe he
res. Nec ob.ſi dicatur ꝙ rei ſue quiſqꝫ eſt legitimus moderator ⁊ arbi
ter.quia hoc verum eſt niſi diſponat contra bonos mores:qꝛ intereſt
reipublice ne re ſua quiſqꝫ male vtatur.vt in.§.ſꝫ hoc ipſe.inſti.de his
q ſunt ſui vel alie.iur.⁊ in.§.cognatio.in aut.vt iud.ſine quoquo ſuf.
¶ Nō obſt.ſecundum duplici ratione. Primo:quia nō omnia bona
fuerūt diſpoſita ad pias cauſas.ſed principaliter ſibi inuicē donaue-
rūt omnia bona cum onere:tamē vt diſtraheret ⁊ quiſqꝫ faceret elee-
moſynā prout ſibi placuerit.⁊ ſic principalis effectus donationis di
rigebatur in priuatū. Sed poteſt reſponderi ꝙ etiā ad pias cauſas
nō valeat donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorū ex quo
pſona remanet ſui iuris ſine dominio aliquorꝫ bonorū:voluit Ange.
in dicta diſpu.ſaltem in caſu noſtro in quo bona nō fuerūt collata ec
cleſie:ſed ſolū fuit impoſitū onus faciendi eleemoſynā ad placitū.⁊
ſic ceſſante ratiōes Bar.in.d.aut.ingreſſi. ¶ Ad id qđ opponitur de
4 iuramēto poteſt reſpōderi dupliciter. Primo † ꝙ actus geſtus cōtra
iuramētū regulariter tenet lꝫ cōtrauenīēs ſit periurꝰ.vt in.c.ſicut de
ſponſa.no.Inno.in.c.dilectos.de preben.⁊ Jo.an.in reg.quod ſemel
placuit.de re.iur.lib.vj.in mercu.no.dixit qđ ſi quis iurauerit nō mu-
tare teſtamētū poteſt iuramento nō obſtante illud mutare lꝫ incidat
in periurium. Scđo poteſt reſponderi qđ illud iuramentū cum ſit cō
tra bonos mores nō habuit ligare iurantes.vt in reg.non eſt obliga
torium.de reg.iu.lib.vj.eſt autē cōtra bonos mores:vt quis perdat
ſaltem indirecte liberam teſtamenti factionem ſeu ſupremū iudiciū,
vt.d.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.Et hoc vltimū tenuit bar.in.d.l.
ſtipulatio.⁊.d.l.ſi quis in prin.ff.de le.iij.⁊ in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad
legem falci.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xlix.

1 ☞ Sententia lata contra debitorē ſciētem preiudicat creditori ſcien
ti ⁊ tacenti licet ſibi non fuerit aliquid nuntiatum.
2 Qui tenet ad defenſionē alterius nō tenetur ſe offerre liti licet ſciat
illam motam:ſed oportet vt ſibi denuntietur.
3 Promittens alium adiuuare ſeu defendere nō tenetur adimplere ꝓ-
miſſionē quantūcunqꝫ ſciat illū indigere auxilio niſi fuerit requiſitꝰ.

Saluatoris inuocato pſidio.

In queſtiōe que vertitur ſeu de proximo verti ſperat inter
antonium vel Vigna olim ſocios ex vna parte:⁊ quoſdā
ciues Florentinos pretendentes ſe creditores illorū ex alia. Videt ꝑ-
mo dictos creditores fouere iuſtitiā aduerſus dictos antonium ⁊ ſo-
cios:quoniā dicti antonius ⁊ ſocij duo promiſerūt dictis creditoribꝰ
eis.ſ.ſoluere decē ſolidos pro libra qualibet totiꝰ debiti.Itē qđ in di
ctis decē ſolidis eis ſoluēdis obuerūt eos cōſeruare ab omni alio cre
ditore cuiuſuis ſocietatis q quocūqꝫ tpe aliquid peteret vel modo ali
quo moleſtaret dictos creditores.Licet autē antonius ⁊ ſocij ſerua-
uerunt primum:quia de dictis decem ſolidis illis ſatiſfecerint non ta
men ſeruauerunt ſecundū quoniā nō ſeruauerūt:illos indemnes in
dictis decem ſolidis cū fuerint per ſniam cōpulſi reſtituere medieta-
tem illis mercatoribus qui vigore repreſaliarū in vrbe cōceſſarū fue
rūt compulſi ſoluere creditoribus dictorum Antonij ⁊ ſociorum de
gentibus in vrbe ad hoc quod leg.⁊ no.in.l.nam ⁊ ſeruius.ff.de neg.
geſ.⁊.l.lꝫ.ff.nau.cau.ſtab.⁊.l.qui ſic ſoluit.ff.de ſolu. Nec habet obſta-
re ſi dicatur qđ dictis Antonio ⁊ ſocijs nō fuit denuntiatum vt eos
defenderent aduerſus illos mercatores quia ex quo ſciebāt litem mo
tam nō erat opus alia denūtiatione:cum enim qui certus eſt ampliꝰ
certiorari non oportet.l.j.ff.de ac.emp.⁊ in reg.qui certus.de reg.iur.
libr.vj.facit qđ in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi ſuperatus.ff.de pigno.⁊ in.l.
1 ſepe.ff.de re iudi.† vbi leg.⁊ no.ꝙ ſententia lata cōtra debitorem ſciē
tem preiudicare creditori ſcienti ⁊ tacenti lꝫ ſibi nō fuerit aliquid nū
tiatum:⁊ ita ecōtra in ſententia lata cōtra creditorē:vt preiudicet de
bitori ſcienti.citra enim omnem denuntiationē debuit vltro cōpare-
re ⁊ cauſam defendere.ita dicendū in propoſito. ¶ Preterea ⁊ ſecun
do dicti mercatores Florētini fuerūt detenti ⁊ exacti propter repreſa
lias cōceſſas in vrbe in odiū Antonij ⁊ ſociorum.ergo redeūtes ī Flo-
rentiam potuerūt iuſte habere regreſſum ꝯ illos.arg.in.l.ſi merces.§.
culpe.ff.loca.quod aperte videtur tenere Bar.licet nō multū firmet
in.l.ij.in fi.ff.de ver.obli.fruſtra ergo allegatur qđ lis nō fuit denūtia-
ta dictis Antonio ⁊ ſocijs:cum in omnem euentum ipſi tenebātur ⁊
fuiſſent cōdēnati.exigitur enim preſentia propter defenſionē que po
tuiſſet cōpetere.ſꝫ in caſu noſtro nulla cōpetebat defenſio:ergo defe-
ctus denuntiationis nō eos habet releuare.ad hoc quod not.Bald.
in.l.res iudicata.C.qbus res iudi.nō nocet. ¶ Tertio adduco.l.fin.C.
de bonis auto.iudi.poſſiden.⁊.l.cum vnus.eo.tit.in quibus iuribus
patet qđ miſſio in poſſeſſionē per pretorē vno ex creditoribꝰ omnes
videntur miſſi.ita quod alij poſſunt vt beneficio immiſſionis.cum er-
go beneficio ſyndicorum creditores Florentini habuerint bōa dicto
rum Antonij ⁊ ſociorum:ergo potuerūt creditores vrbis vel merca-
tores illorum nomine agere directe cōtra illos creditores petēdo par
tem:nec fuit opus denūtiare dictis Antonio ⁊ ſocijs:quia bona iam
tranſlata in dictos creditores petebantur ⁊ nō agebatur actione pſo
nali vel alia que ſaltem ſecūdario dirigeretur cōtra ipſum Antoniū
⁊ ſocios nō ergo poteſt dici illos creditores Florentinos qui fecerunt
cōpoſitionem habuiſſe integra decem.cum vt dixi iure ⁊ iuridice diſ-
ponentibus alij creditores vrbis cōcurrerēt in illorū parte. ¶ Quar
to cōtra dictos Antonium ⁊ ſocios facit quia Doſſus vnꝰ ex ſocijs
interuenit cōpoſitioni facte Rome cum creditoribꝰ diligētibus Ro
me ⁊ illam approbauit.ergo alij tenebantur ad obſeruatiam.ad hoc
quod leg.⁊ no.in.l.j.ff.de exerci.⁊.l.eadem.ff.de duo.reis.⁊ per Bald.
in tracta.de cōſtitu. ¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariam ſentētiā
in caſu noſtro arbitror preualere. Mouent me plura in hāc ſentētiā.
Et primo negari nō poteſt quin dicti Antonius ⁊ ſocij adimpleue-
rint primā partem promiſſionis:quoniam dictis creditoribus ſatiſfe
cerunt in decem pro libra iuxta compoſitionem.nec hoc reuocatur in
dubium.vidēdum ergo reſtat an adimpleuerint ſecūdam promiſſio
nis partē:quatenus ſcilicet promiſerunt illos creditores cōſeruare
in illis decem ſolidis pro libra aduerſus quemlibet alium creditorē:
in cuius dilucidatiōe oportet indagare quid importent illa verba:ꝙ
cōſeruabunt eos ⁊c.Et profecto illa verba poſſunt prima fronte ha-
bere tres intellectus.ſicut in ſimili queſtione no.Bar.in.l.ſtipulatio
iſta in princip.ff.de verborum oblig.in queſtione illius qui promiſit
emptorem defendere cōtra omnem perſonam de iure ⁊ de facto. Poſ
ſunt enim illa verba tribus modis intelligi. Primo vt ſi moueat lis
in iudicio ⁊ euincatur de iure vel de facto. Secūdo modo intellige de
facto:vt ſcilicet in iudicio ſaciat ea que facti ſunt vt aſſiſtere apud tri
bunal iudicis:ꝓducere teſtes:facere expenſas:⁊ ſimilia. Tertio mo-
do poſſunt intelligi de iure ⁊ de facto.hoc eſt armata manu reſiſtere
⁊ recuperare. Iſte tñ modus vltimus:quia non venit ex natura con-
tractus non placet Bart.vt ſic ad hunc ſenſum hec verba reducant:
ad hoc bonus tex.in.l.fina.C.de actio.empti.⁊ vendi.ſed ad priores
modos ꝑcedentes. Ita poſſumus dicere in caſu noſtro vbi minus ꝓ
miſit vt ſcilicet non intelligantur illa verba vt de facto conſeruet eos
in illis decem ſolidis:ſed eos defendēdo in iudicio ſeu illis aſſiſtēdo.
2 Certumqꝫ eſt quod † is qui tenetur ad defenſionem alterius non te-
netur ſe offerre liti:licet ſciat illam motam.ſed oportet vt ſibi denun-
tietur.ſicut dicimus in venditore qui tenetur defendere emptorē.nec
ſibi imputatur ſi ſciuit litem motam ⁊ eum nō defendit ſi ſibi nō fuit
denuntiatū.in hoc enim caſu requiritur denuntiatio non ad effectū
ſimplicis ſciētie inducende ſed ad actū defenſionis explicande,vt no
tat Specu.in titulo de emptio.⁊ venditio.in fine.⁊ hoc ſequitur ibi
Joannes andr.in additio.⁊ Bart.in.l.denuntiaſſe.ff.de adulterijs.⁊
in.l.emptor.C.de euictio.ſequuntur communiter moderni in.c.fin.de
empt.⁊ vend.nam emptor forte con fiſus de iure ſuo ⁊ induſtria pſo-
ne non curat denuntiare venditori nec per cōſequens venditori tene
tur iure ex quo ille eū nō requirit,ita ad propoſitū creditores hic po
tuerunt cōfidere de iure eorum ⁊ induſtrie perſonarum.ideo nō cura
runt requirere Anto.⁊ ſocios qui promiſerunt eos cōſeruare aduer-
ſus quemlibet

ſus quēlibet creditorē.ergo nec ipſi ſponte tenebātur ire:nec ergo fe
cerunt cōtra ſuam promiſſionē:nam tenebant̃ conſeruare ⁊ defende
rē eos ſi fuiſſent.ſ.requiſiti:imputādū eſt ergo illis creditoribꝰ qui re
quiſitionē ⁊ denūtiationē debitam nō fecerūt.ad hoc vltra alios ad
3 duco bonū tex.in.c.j.ꝺ noua fide.forma.col.fi.vbi videt̃ ꝓbari † qꝺ ꝑ
mittēs aliū adiuuare ſeu defendere non tenet̃ adimplere ꝓmiſſionē
quātuncunqȝ ſciat illū indigere auxilio niſi fuerit requiſitus.⁊ illum
tex.dixit ibi Bal.mēti ad hoc tenēdum.facit ad idem qꝺ legi.⁊ no.in
c.breui.de iureiur.¶ Scꝺo principaliter moueor vbicunqȝ quis iniu
ſte fuit exactus ꝑpter aliū nō habet regreſſum cōtra illū in cuiꝰ odiū
fuit exactus ſi illius factum non erat ad hoc ordinatū.ad hoc gl.not.
quam ſequitur ⁊ no.Bar.in.l.nam ⁊ ſeruius.j.rñſo.ff.de neg.ge.facit
optime gl.in.l.ſi quis dolo.§.j.ff.de re.iudi.ſed in caſu noſtro illi mer
catores Florentini iniuſte fuerunt exacti ⁊ detenti,qꝛ repreſalie non
fuerūt iuſte cōceſſe:forte enim papa conceſſit ad falſam alteriꝰ ſugge
ſtionem.nam vt mihi in facto ſupponit̃ officiales Florētini requiſiti
ſuper ſatiſfactione fiēda mercatoribus vrbis,rñderunt ꝙ parati erāt
iuſtitiā facere:⁊ ea aliter non poſtulata fuerūt repreſalie cōceſſe ꝙ de
iure fieri nō poteſt.ſunt enim repreſalie odioſe ⁊ in defectū iuſtitie ſo
lū cōcedende.vt legi.⁊ no.in.c.vno.de iniur.lib.vj.⁊.xxiij.q.ij.dñs.per
Inno.in.c.dilectus.de appel.Jo.and.ſuper reg.non eſt ſine culpa de
reg.iur.lib.vj.in mercu.⁊ latius per Bar.in tract.repreſaliarum.vbi
inter cetera requirit ad earū iuſtitiā ꝙ primo debeat requiri iudex or
dinarius vt iuſtitiā faciat:⁊ eo recuſante ſuperior ⁊ demū in ſuperio
ris defectum,pōt alieuus iudex ⁊ dñs repreſalias ꝯcedere.ſed ī caſu
noſtro nō conſtat de iuſtitia denegata:quinimo cōſtat ꝺ oppoſito ꝑ
reſponſionem officialiū.Item per reſponſionem dominij Florentini
quatenus fuit prouiſum ꝙ ſi forēſes nollent ſtare compoſitiōi facte
cūcreditoribus Florentinis qꝺ fieret eis iuſtitia ſꝫm leges imperiales
ergo nō habebāt dicti mercatores regreſſum cōtra dictos Antoniuȝ
⁊ ſocios:ſeu cōtra mercatores Florētinos.fuerunt ergo dicti credito
res iniuſte condēnati,ergo eis imputandum:tam quia non denūtia
uerūt Antonio ⁊ ſocijs:tum qꝛ per iniuriam fuerūt cōdēnati.ad hoc
in.l.ſi per imprudentiā.ff.de euic.⁊.d.l.emptor.C.eo.tit.⁊.c.fi.de emp.
⁊ vendi.¶ Tertio facit principaliter qꝛ ex alio capite nullā actionē
habebant dicti mercatores qui fuerāt vrbe exacti cōtra creditores
Florentinos.nam illa decem pro libra reciperāt.vel in cām iudicari
per manus ſyndicoꝝ vel vigore cōpoſitionis facte cū debitoribus q
bus caſibus cum trāſiuerit recta via dñium in eis non poterant in
quietari ab alijs creditoribus nō habentibus hypothecā anteriorē,
ſed perſonalē actionem.vel hypothecam poſteriorem.vt plene no.ꝑ
Bar.in.d.l.cū vnus.ff.de bo.aut.iudi.poſſi.⁊ in.l.a diuo pio.ff.de re
iudi.vnde in iſtis caſibus non habent locū iura ſuperius all.⁊.l.fi.C.
de bo.auto.iud.poſſi.⁊.d.l.cum vnius.quia ſolum loquuntur in ꝓto
rio pignore,non autē in ſolutione facta ab ipſis creditoribus:vel ī re
bus datis in cauſaȝ iudicati.voluit Bar.⁊ bene in locis preall.Nec
ob.ſi dicatur ꝙ vigore prouiſiōis dominij Florētini debebāt forēſes
cōcurrere in executione illius compoſitionis:qꝛ rñdeo prouiſionem
fuiſſe factam erga forenſes,duobus tamē cōcurrentibus.Primo ꝙ
huic cōpoſitioni ipſi conſentirent.Secūdo ſi vellent contribuere bo
na exiſtētia in ſocietate Romana.ſed ſi ipſi creditores reqſiti nolue
rūt ꝯſentire nec bona ꝯtribuere:ergo remāſerūt ſub alio periculo re
formationis ⁊ ꝓuiſionis,vt ſcȝ eis ius fieret ſꝫm leges imperiales.nā
vna via electa nō poteſt ad aliam rediri.l.ſi cui.ff.de ſerui.facit.l.qꝺ ī
heredē.§.eligere.ff.de tribu.⁊.c.vt quis duas.de elec.li.vj.Et ꝑ hoc
poteſt tolli:qꝺ opponit̃ per dictos creditores:ſcȝ ꝙ officiales ſeu
ſyndici nō ſeruarūt in diſtribuēdo formā ſtatuti:nā hoc nihil ad rum
bum.nā cōpoſitio fuit facta cum creditoribus vt haberent deceȝ po
libra:⁊ dñium Florentinū diſpoſuit ꝙ ſi creditores forenſes nollent
cōpoſitioni acqeſcere vel bona contribuere qꝺ fieret eis ius ſꝫ leges
imperiales.vnde eis nolentibus licite potuit vigore cōpoſitiōis illis
duntaxat Florentinis ſatiſfieri.Itē ſtatutū loquit̃ de compoſitione
inter ſolutionem ⁊ creditores nō interueniēte.¶ Sed in caſu noſtro
īteruenit cōpoſitio ⁊ vigore cōpoſitionis fuit facta ſolutio decē ſoli
dorum pro libra vñ ſumpſit vim illa ſolutio potius ex facto partiuȝ
approbata ⁊ confirmata per dñm Florentinū ꝙ̄ ex forma alicuiꝰ ſta
tuti.nec potuerunt dicti creditores forenſes ſe iuuare ex forma cōpo
ſitionis cum ipſam impugnauerint a principio.in reg.ex eo.de re.iu.
li.vj.Quare ex omnibus predictis cōcludo dictos creditores nō ha
bere regreſſum cōtra Antoniū ⁊ ſocios vigore cōpoſitionis non ſer
uate,qꝛ vt patet ex predictis eam quātum in eis fuit ſeruauerūt.Nō
obſtant argumēta ſuperius formata.Et primo ſatis fuit rñſum ad
id qꝺ dicitur de ſcientia,qꝛ non ſufficit hoc caſu ſcientia,ſed requirit̃
denūtiatio:⁊ maxime quia imputādum eſt illis creditoribꝰ q nō ap
pellauerunt ab illa ſententia iniuſta.Nec ob.l.ſepe.cū ſimi.quia illa
procedit qñ actio vel defenſio primo loco mihi competebat ⁊ paſſus
ſum ſequentē agere ſeu quādo principaliter agebatur de re mea.Sȝ
in caſu noſtro actio vel defenſio primo loco pertinebat ad ipſos cre
ditores:cū dñiū pecunie ſolute in eos prorſus ſimpliciter trāſiuerat
⁊ ſic agebatur de re ipſorum ⁊ defenſio primo loco ⁊ principaliter ad
eos pertinebat.Antonius vero ⁊ ſocij ſoluȝ tenebant̃ eos in illis cō
ſeruare ⁊ defendere ſicut in ſimili cū agitur cōtra emptorē.nā actio
realis dirigitur in poſſeſſorem.vēditor auteȝ ſoluȝ habet aſſiſtere em
ptori ⁊ defendere.vt.l.j.C.vbi in rem act.Non ob.ſecūdum:dico eniȝ
procedere quādo repreſalie iuſte fuiſſent cōceſſe.Quinimo etiā ſi iu
ſte dubitabatur an exactus poſſit agere cōtra debitorem principalē
cuȝ repreſalie concedantur propter factum domini nolētis facere iu
ſtitiam ⁊ nō propter factum debitoris nō rñdentis.Et ideo Bar.in
trac.repreſaliarū prope fi.vbi melius examinauit hanc materiā.dixit
enim iſtum exactum debere petere vt actiones ſibi cedant̃ cōtra dbi
torem:⁊ ſic illarum vigore poſtea agere ⁊ ad illum tractuȝ ſe remittit
Bar.in.d.l.nam ⁊ ſeruius.Sed in caſu nr̃o hoc fuit omiſſum:tum
qꝛ non apparet de ceſſione actionū:tum quia non fuit actum contra
debitores,ſcilicet Antoniū ⁊ ſocios:ſed ꝯtra creditores ꝯ̄ quos nul
la cōpetebat actio:nec propter illorum odium fuerunt repreſalie cō
ceſſe nec eſt verum qꝺ in oēm euētū illi ſuccubuiſſent,quia nego hoc
nā illa ſolutio facta creditoribꝰ nō fuiſſet reuocata,ſed aliter forte cū
illis conueniſſet.Ad tertiū argumentū ſatis.ſ.fuit rñſum.Ad quar
tum ⁊ vltimū reſponderet̃ ꝙ Doſſus deſinebat eſſe ſocius tēpore il
lius approbationis cum omnes ceſſiſſent foro.⁊ ſic non potuit ꝑ fa
ctū ſuū alijs preiudicare.vt.l.j.C.de trāſac.⁊.C.res inter alios acta.ꝑ
totū.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.l.

1 ☞ Fratres ⁊ ſorores excludūtur a ſucceſſione fratrum inceſtuoſorū.
2 Pater nō poteſt aliquid dare de iure ciuili filijs ſpurijs ⁊ īceſtuoſis.
3 Fratrer ſicut tenetur alere ſororem inopem:ita tenetur eam dotare.
4 Materia vbi nō eſt proportionabilis niſi filijs appellatione hereduȝ
veniunt ſolum filij.

Omnipotētis dei poſtulato
ſuffragio.Videt̃ primo dictū ſer Joannē debere ſuccede
re dicte dñe Cōſtantie vxori ſue,qꝛ deficiente legitima vel
naturali ſucceſſione maritꝰ ſuccedit vxori ab inteſtato.vt.l.vnica.C.
vnde vir ⁊ vxor.ſed in caſu nr̃o deficiebat legitima vel naturalis ſuc
ceſſio quoniam dicta Conſtantia erat nata ex inceſtuoſo ⁊ damnato
coitu.⁊ per cōſequens nō poterat dici naturalis vnde parentes ſibi
nō ſuccedunt nec ipſa parētibus:ſunt em̃ tales indigni omni bñficio
legali.vt in aut̃.qb.mo.natu.effi.leg.§.fi.vbi videtur ꝓbari.facit qꝺ
no.Bar.in aut̃.ſi qua illuſtris.C.ad orficia.in.l.ſi gener.ff.de his qb.
vt indig.nec poteſt dici ꝙ dña Gratioſa dicta ſoror ex eadem neceſſe
debeat ſibi ſuccedere,quia vt predixi.cuȝ ſint iſte mulieres nate ex in
ceſtuoſo coitu nō poſſunt inter ſe dici agnate vel cognate cū nō me
rent̃ appellari filij:vt habetur in.d.aut̃.xxxv.q.vij.in.c.vnico.⁊ quod
inter ſe nō ſuccedāt tales:ſenſit Dy.in trac.ſuo de ſucceſ.ab inte.⁊ vi
1 di in hoc opi.ſolēnis doc.⁊ pro ea facit † nā ſi pater ⁊ mater excludā
tur a ſucceſſione talium filiorum qꝛ non debent tales nuncupari filij
fortius debent excludi fratres ⁊ ſorores cum iſti nō dicantur coniun
cti ſeu agnati vel cognati niſi ex perſonis parentū.ad hoc facit qꝺ in
ſimili voluit glo.fin.in.l.ij.ff.vnde cogna.Tertio dictus ſer Joannes
maritꝰ debuit ſibi ſuccedere.cū ceſſet hoc caſu omnis legitima vel na
turalis ſucceſſio.¶ Sed his nō obſtantibꝰ arbitror dictum ſer Lau
rentium patrem dicte Cōſtantie iuridice dicta bona data in dotem
dicte Cōſtantie ad manus ſuas reduxiſſe:quia ad eū tanꝙ̄ ad patrē
⁊ nō ſer Joannem tanꝙ̄ maritum illa bona erant deuoluenda.Mo
2 ueor principaliter † qꝛ de iure ciuili pater nō poteſt aliquid donare
filijs ſpurijs ⁊ īceſtuoſis.Sunt em̃ indigni omni ſubſtantia paterna,
vt in aut̃.ex complexu.C.de inceſt.nup.De iure vero canonico ex eq
tate naturali fuit inductum vt deberēt ali.vt in cap.cum haberet.de
eo qui duxit in matrimoniū.Et per illum tex.dicit notanter Barto.
in dicta aut̃.ex complexu.⁊.l.ſi gener.qꝺ rōne alimentorū poteſt pa
ter relinquere aliquid talibꝰ filijs inceſtuoſis.Item dotare filias qꝛ
cum cauſa dotis nō ſit minus fauorabilis ꝙ̄ cauſa alimentoꝝ poteſt
pater dotare quemadmodum ⁊ alimenta preſtare.facit qꝺ in ſimili
3 notat Cy.in leg.non ex omni.C.de adminiſtr.tutorum.† vbi dicit ꝙ
ſicut frater tenet̃ ſororem inopem alere.vt in leg.cum in plures.ff.de
adminiſtr.tutorum.ita tenetur eam dotare.Potuit ergo legitime di
ctus ſer Laurentiꝰ dictam Cōſtantiam filiam inceſtuoſam iuridice
dotare,ſed ea mortua ſine liberis dos debet ad eum redire:quia dos
ſuccedit hoc caſu loco alimentorū ad quem pater tenebatur.ea ergo
mortua ceſſauit cauſa alimentoꝝ:⁊ per conſequens illa bona debent
redire ad patrem non enim potuiſſet dictus ſer Laurentius etiam ſi
expreſſe voluiſſet donare dicta bona filie inceſtuoſe per iura ꝑ̄dicta
ſed ſolum potuit donare in vita ipſius Conſtantie ratione alimento
rum potuiſſet tamē illi donare in vita,⁊ poſt mortem ſuam ſuis filijs
ſi qui futuri eſſent:nam filij filie inceſtuoſe bene poteſt auus donare.
vt in.l.fina.C.de natural.liberis.Et hoc notauit Bal.in dicta leg.ſi
gener.vbi predicta ſatis aperte ſentit.Et ideo in caſu noſtro recte po
tuit dictus ſer Laurentius ſtipulari vt ſoluto matrimonio dos reſti
tueretur Conſtantie vel heredibus ſuis.Debent enim intelligi illa
verba vt Conſtantie reſtitueretur in vita ſua pro cauſa alimentorum.

Appellatione vo' heredum intelligunt hoc caſu liberi tm̄ ipſius Cō
4 ſtantie:† quia vbi materia non eſt proportionabilis niſi filijs appella
tione heredum veniunt ſolū filij.vt no.in.l.gallus.ff.de libe.⁊ poſth.
non extantib' ergo filijs dicte Cōſtātie illa bona debebāt reduci ad
dictum ſer Laurentiū vnde fuerūt prouenta.Non obſtant contraria
ſuperius formata.procederent eñ ſi illa bona dotalia nō fuiſſent pro
uenta a patre ſed aliunde dicte Conſtantie fuiſſent acqſita.tunc eñ
ſatis crederem maritū preferēdum.Sed in caſu noſtro debent redire
ad patrē non iure ſucceſſionis:ſed iure reuerſiōis ⁊ ex cauſa ceſſante.
qꝛ vt dixi ceſſauit ea mortua alimentorū cauſa.Mater autē vel ſoror
nihil poſſunt petere:tū quia nō ſunt dicēde agnate vel cognate rōne
predicta:tum quia dicta Conſtātia nō poterat habere illa bona niſi
in vita ſua.Et ex pdictis infert ꝙ dictus ſer Laurētius potuit dicta
bona in aliū alienare.⁊ ille in quē facta fuit alienatio potuit donare
illa hoſpitali:qꝛ rei ſue qlibet eſt legitim' moderator ⁊ arbiter maxi-
me in donādo eccleſijs ⁊ hoſpitalib'.vt in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊.l.
in re mādata.C.mandati.⁊ in.c.de his.de ſepul.Et hec ſufficiant ad
laudem ⁊ gloriam dei omnipotentis. Nico.Abbas.

Conſilium.lj.

1 ☞ Totus orbis eſt territorium imperatoris.
2 Publicatione bonorū ſimpliciter facta intelligitur de bonis preſentibus non de acqrendis in futurum.
3 Interpretatio in dubio ſemper debet fieri cōtra eum qui fundat intentionem ſuam ſuper pacto.
4 Iuriſditio prorogata per metum corruit ipſo iure.
5 Receſſus a iure communi eſt odioſus.

Saluatoris poſtulato preſi-
dio.Ad dilucidationē illi' cōcertatiōis:an municeps ter
re Scarlini capi licite potuerit in dicta terra Scarlini p
officiale dogare ſalis terre Plūbini ad effectum vt puniatur ⁊ iudi-
cetur per officiales ſup ſale deputatos per magnificum dominū Ge-
rardū Plumbini dominū in dicta terra Plumbini.Inueſtigandū
eſt pncipaliter quam poteſtatē habeat dictus dñs Plūbini in terra
ſeu cōmunitate Scarnali.Si eniʒ illa terra fuit dicto dño ꝯmiſſa dū
taxat nec aliter in eum merū ⁊ mixtum imperium extitit trāſlatū:tūc
queſtio nō habet tm̄ dubiū:quia licet vnū caſtrum vel ciuitas alteri
recommittat:nō per hoc talis terre populus deſinit eſſe liber vt pri'
etiam ſi ſoluat ei cui ſe recommiſit in ſignuʒ maioritatis pallium vel
quid ſimile putat eligat poteſtateʒ de terra ſua.vt ibi ꝯtingit in caſu
noſtro.vt no.Bar.in.l.nō dubito.ff.de capti.Videtur enim per taleʒ
recōmiſſionē recipere eos ſub ſua protectione vt ſcilicet eos protegat
⁊ defendat per quem actū non datur iuriſditio:nec iuri alicuius de-
trahitur:vt no.plene per Bar.in.l.j.C.de excu.mu.lib.x.vbi plus ſen
ſit qd etiā ſi cōmittatur ptectioni ⁊ regimini non per hoc transfert
merum aut mixtū imperiū.arg.illius.l.licet hoc vltimū ſit magis du
bitabile per illud verbum regimini.qd nō curo aliter inueſtigare cuʒ
hoc vltimum nō faciat ad noſtrum propoſitum.Sed primū de quo
etiam per Bart.in proe.fforum.in verſi.item dicitur.Ad idē qd leg.⁊
no.in.c.recipimus.⁊.c.ex parte tua.de priuile.Et hoc pſuppoſito du
bium pſentis queſtiōis inſurget ex tenore illius cōuentionis poſt di-
ctam recōmiſſionē inite inter dictū dñm ⁊ ꝯmunitatem Scarlini in
eo qd inter cetera ad propoſitum fuit inter eos ſolēniter cōuerſum.⁊
ſtabilitū:qd dicta cōitas ⁊ homines Scarlini nō poſſent vel debeant
deinceps in futurum vllo tempore:vel modo habere vel recipere:vel
emere aliud ſal ab alia pſona cōitate vel loco vel vniuerſitate in ali-
qua alia terra:vel loco preterꝙ ab ipſo magnifico dño:⁊ ſal ipſi' ma-
gnifici dña ſua pena ⁊ ad penā i ſtatutis ⁊ ordinamētis dicti magni-
fici dñi de dicta materia:ſeu de verbo ſalis quomodolibet diſponen-
tibus ꝯtentā ⁊c.Certum eſt autē ꝙ ex quo terra Scarlini erat libera
neminē in dñm recognoſcēs potuit ſe in hoc ⁊ in alijs ſubijcere iuriſ
ditioni ⁊ ſtatutis dicti dñi.iuxta not.per Bal.in.l.decernimus.C.de
ſacroſan.ecc.⁊ per Bart.in trac.de tyrāno.Sʒ in ſtatutis dicti dñi de
hac materia loqnētib' inter alia diſponit ꝙ officiales dogane ſalis
pſentes ⁊ futuri poſſint omnes ſingulos vendentes aut ementes ſal
quomodocunqꝫ in damnū dogane ſalis ipſius magnifici dñi ⁊ alios
quoſlibet culpabiles quoquomodo circa materiā ſalis punire condē
nare ſeu mulctare pecuniariter ſeu realiter ex arbitrio eorū prout eis
diſcretū eſſe videbitur ⁊c.ergo dictus municeps terre ſcarlini potuit
capi in terra ſcarlini vt puniat per dictos officiales pena venit impo
nenda ſecundum arbitrium dictorum officialiū:al's autem nō ſerua-
ret ſtatutum dicti domini in hac materia diſponēs cum illud ſtatu-
tum non imponat preciſe certam penam:ſed diſponat imponēdā ad
illorum arbitriū:debet ergo ſeruari totū cum ſit vnū factum qualifi-
catū.arg.in.l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxal.⁊ in.c.ſi.de reſti.ſpol.
⁊ qd in ſimili not.Bar.in.l.aurelius.§.ideʒ queſijt.ff.de libe.leg.⁊ in.l.
ſi quidē.C.de exce.⁊ per Io.and.in.c.j.de cōfeſ.lib.vj.Et hunc intel-
lectum multum ſuadēt illius cōuentionis verba dum dr̄.quomodoli
bet diſponentib' ⁊c.Qualitercūqꝫ ergo ſtatutū diſponat de pena ſer
uandū eſt.l.j.ff.de pac.Si vero in dictū dñm Plumbini fuerit trāſla-
cta omnimoda iuriſditio cira dictā terram Scarlini:tūc caſus videt
magis clarus intentiōi officialium:qꝛ lʒ territoria ſint diuerſa reſpe
ctu officialiū vtriuſqꝫ terre tamen reſpectu domini vtriuſqꝫ territorij
1 vnum poteſt dici territoriū.† Simile patet in imperatore:qui licet di
uiſerit territoria p prouincias ⁊ diuerſa regimina ⁊ prohibuerit ne li-
ceat vni violare alterius territoriū.C.vbi de crimi.agi opor.per totuʒ
iuncta aut.qua in puincia.eo.tit.⁊ aut.de defen.ciui.⁊ in aut.vt nul.
iudi.⁊.ff.de offi.preſi.per totū.maxime in.l.ij.cum multis ſimi.vñ ipſe
imperator poteſt aſtringere quēlibet per vniuerſum orbem.quia tot'
orbis eſt ſibi vnum territoriū.hinc dr̄ mundi dñs.l.bene a zenone.C.
de quadri.pſcri.⁊.l.deprecatio.ff.ad le.rhod.de iac.⁊ clari' ad ppoſi-
tū pbat in cle.paſtoralis.de re iudi.vnde in eo hʒ locū illud.vbi te in
uenero ibi te iudicabo.vt no.in.c.ſi.de fo.compe.⁊ in.l.ij.C.vbi de cri.
agi opor.Similiter in papa reſpectu ſpiritualiū.vt i.c.cūcta p mūdū.
⁊.c.per pncipalē.ix.qd.iij.Et in epo reſpectu ſue dioceſis vt poſſit in
qualibet parte ipſi' ſedere pro tribunali ⁊ iudicare de negotijs toti'
dioceſis.vt in.c.cū eps de offi.ordi.li.vj.⁊ in legato hn̄te ſub ſe plures
puincias.pōt eñ de facto vni' iudicare in altera:qꝛ non excedit limi
tes iuriſditiōis.vt in.c.nouit.de offic.le.Ita dicam' in caſu nr̄o lʒ eñ
ex pacto terra Scarlini habeat ptātē ⁊ ſic merū ⁊ mixtū imperiū:nō
tn̄ tollit qn dñs ipſe poſſit p ſe vel ſuos officiales de certis cauſis co
gnoſcere in terra Plumbini etiā geſtis in terra Scarlini cū reſpectu
ipſi' vnicū ſit cēſendū territoriū.Similiter videm' in papa q in cau-
ſa fidei deputat inqſitores per totā chriſtianitatē vt poſſit iuriſditio
nē exercere ꝯ hereticos:lʒ epis nō liceat extra ſuas dioceſes,⁊ poſſunt
mandare dicti inqſitores in cauſa fidei ſuſpectos capi:⁊ ad dicta lo-
ca per ipſos puniēdos duci.vt in.c.inqſitionis.de here.Et preſertim
hoc dicendū videt in caſu noſtro in quo vna cū iuriſditiōe vniuerſali
cōcurrit pactū ſpeciale.de quo.ſ.Sed his nō obſtātibus cōtrariā
ſnīam in caſu noſtro arbitror veriorē.Et pmo ſi teneam' vt in facto
mihi pſupponit ꝙ dicta terra Scarlini ſit recōmiſſa duntaxat dicto
dño caſus videt mihi ſatis clarus:qꝛ ceſſat iuriſditio in dicta terra ⁊
ſuis habitatoribus.vt.ſ.in pn.dixi.Unde ſolū reſtat tollere obſtacu
lum dicte cōuētiōis ſeu pacti.Ad qd rn̄deo multipliciter.primo ꝙ in
pacto nō ſubiecit ſe dicta terra ſtatutis ſuis editis ⁊ edēdis:ſʒ ſimpli
citer obligauit ſe ad penā in ſtatutis dicti dñi cōtētā.vbi aūt qs obli
gat ſe indefinite ad ſtatuta ⁊ eſt res grauis piudicij nō itelligit de ſta
tutis edēdis in futurū:ſed ſolū de edictis in exiſtentib' tēpore obliga
tiōis.hec eſt no.theorica Bart.in.l.ſi ſtipulat'.§.cū ſtipulamur.ff.de
verb.obl.p qua opti.facit tex.in.c.pe.de iu.⁊ aperte ſentit ibi Hoſt.⁊
2 facit tex.in ſimili in.l.ſi mādauero.§.is cui'.ff.māda.vbi dicit† ꝙ pu-
blicatio bonorum ſimpliciter facta intelligit de bonis pſentibus,nō
aūt de acqrēdis in futurū.cui ꝯcordaret tex.in.c.felicis.§.verū.de pe.
li.vj.ſecus vbi ageret de modico piudicio:nā tūc appellatiōe bonorū
veniūt bona tā pſentia ꝙ futura.vt.l.ſi.C.que res pi.obli.poſ.que le-
ges reducit cōiter ad cōcordiā p diſtinctionē prime factā.ita dicēdū
in caſu noſtro:cū enī hec ſit res grauiſſimi preiudicij ſi homines terre
Scarlini poſſent capi de dicta terra ⁊ duci vt puniāt p officiales ex-
traneos in terra Plūbini:⁊ ſic vt violet eorū territoriū nō dʒ itelligi
illud pactū in ſtatutis edēdis ſed editis.Cū ergo illa reformatio dñi
Plūbini vtili officiales cognoſcāt ⁊ puniāt ⁊c.ſuperuenerit poſt illud
pactū nō vēdicat ſibi locū ꝯ hoies Scarlini.Et ſumus in materia in
qua dʒ fieri ſtricta interptatio.vt in reg.odia.⁊ in reg.in penis.de re.
iu.li.vj.⁊ in.l.interptatione.⁊.l.ſi pſes.ff.de penis.⁊ optime facit.l.qc-
quid aſtringēde.ff.de ver.ob.⁊ adhuc melius facit.l.veteribus.cū ma
3 teria ſua.ff.de pac.vbi inter cetera no.Bar.† ꝙ in dubio ſemp debet
fieri interptatio ꝯ eū qui fundat intētionē ſuā ſuper pacto:qꝛ dʒ pa-
ctū clare pbare ex quo ſup illo ſe fundat.vt.l.nō nudis.⁊.l.nō epiſto-
lis.⁊.l.neq natales.⁊.l.matre.C.de pba.Sʒ in caſu noſtro dñs ſeu of
ficiales dogane ſalis fundāt intētionē ſuā ſup illo pacto:ergo i dubio
debet cōtra eos fieri interptatio ⁊ dubia pbatio nō releuat pbantē:
vt in.c.in pſentia.de proba.Preterea pſuppoſito ſine veritatis piudi
cio ⁊ nō cōceſſo ꝙ illud pactū traheret ad ſtatuta poſtea edēda:nihi
lominus nō ſeqt qd municeps Scarlini cōmittens fraudē circa do-
ganam ſalis poſſit capi de dicta terra ⁊ duci ad terram Plūbini,qa
pactum fuit factum reſpectu pene dūtaxat:non aūt reſpectu iudicis
extranei.obligauerūt enim ſe ad penā in ſtatutis cōtētā:⁊ ideo ſatis
eſt qd puniatur pena contenta in ſtatutis dicti dñi:nō aūt debet ita
amare interptari:vt etiam p hoc poſſit violari territoriū dicte terre
Scarlini.pacta eñ debēt ſtricte intelligi pſertim cū deuiāt a diſpoſi-
tiōe iuris cōis.d.l.quicquid aſtringēde.ff.de ver.obli.⁊.d.l.veteribus.
⁊ opt.facit.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff.de pac.vbi dicit ꝙ pactū factū
in vna re nō noceat in alia.pſertim in caſu noſtro hoc ſeruādū eſt vbi
agit de prorogāda iuriſdictione alterius iudicis cū violatione alte-
4 rius territorij exigit enim ꝯſenſus clarus ⁊ liber.† Hinc eſt ꝙ vbi re-
gulariter geſta per metum:tenet iuriſditio tamen per metum proro-
gata ipſo iure corruit:quia vt dixi in tali conſenſu exigitur cōſenſus
liber ⁊ clarus.vt in.l.ij.ff.de iudi.⁊ debet fieri interpretatio cōtra do-
minum qꝛ debuit legem ⁊ pactum apertius dicere,⁊ in dictis iuribus
non eñ debet fieri interpretatio per quā multis legibus derogetur:
vt lega.⁊

5 vt leg. ⁊ no. in. l. ſi quādo. C. de inoff. teſt. † omnis enīȝ receſſus a iure
cōmuni eſt odioſus ⁊ ſtricte interpretādus. vt in. c. j. ⁊. ij. de filijs pſby.
li. vj. Hinc eſt qđ ſtatuta intelligenda ſunt ſtricte q̄ fieri poteſt vt mi
nus per ea ledatur ius cōmune. vt in. c. cū dilectus. de cōſuet. ⁊. l. ij. C.
de noxa. per Inno. in. c. cauſam. de reſcr. ⁊ Bart. in. l. omnes populi.
ff. de iuſt. ⁊ iure. ⁊ maxime in caſu noſtro debet fieri ſtricta interpreta.
tio ne legatur pactū generale prius factuȝ vt terra. Scarlini habeat
ptātem merū ⁊ mixtum imperium per ſe. arg. in. l. nō ad ea. ff. de cōdi.
⁊ demō. facit. c. vemens de pſcri. Nec ob. ſi dicat interpretationē con
trariam cōgruere iuri cōmuni cū ratione delicti ſit fiēda remiſſio ad
locū delicti. vt in aut. vt nul. iud. §. ſi quis vero comprehēſor. ⁊ in cle.
paſtoralis. de re iud. Ad hoc enim rn̄deo dupliciter. pmo ꝙ delictuȝ
iſtud nō fuit factuȝ in territorio Plumbini, licet fundauerint ppter
pactū initum cum terra Scarlini gabellam ſeu doganam ſalis terre
Plumbini, ⁊ ideo nō eſt remiſſioni locus: lȝ enim quis delinquat in
rem alicuius loci ex quo delinquit extra territoriū ipſius loci nō pōt
conueniri rōne delicti in illo loco. vt not. doc. in. c. poſtulaſti. de foro
cōpe. ⁊ Bar. in. l. cūctos populos. C. de ſum. trini. Preterea pſuppo-
ſito ꝙ delictū fuiſſet commiſſum in territorio Plumbini: tn̄ remiſſio
hodie eſt ſublata per cōtrariā cōſuetudinē que valet ex quo delictū
pōt puniri in loco domicilij. vt no. Joā. andr. ⁊ Cald. in. c. j. de rapto.
Si vero pſupponatur dn̄os Plumbini habere iuriſditionē in terra
Scarlini: tūc licet caſus ſit magis dubitabilis, nihilominus idem ꝙ
ſ. proxi. dixi, putarē cōcludendū vt dicta captura fieri non potuerit:
nec officiales dogane habere iuriſditionē cōtra illum. Moueor prin
cipaliter qđ dicta terra. Scarlini voluit per pactum habere meruȝ ⁊
mixtū imperiū in dicta terra ⁊ officialē proprium qui habeat iuriſdi
tionem exercere qđ quidem pactum omnino eſt ſeruandū nec poteſt
violari dominum Plumbini etiam ſi habeat ibidem iuriſditionem,
q̃ etiam princeps ligatur ex contractu etiā cum ſubiecto inito. vt in
c. j. de pac. ⁊ preſertim in caſu noſtro in quo tēpore pacti erat dicta ter
ra Scarlini omnino in ſua libertate. ad hoc qđ legi. ⁊ no. maxime p
Bar. in. l. pen̄. ff. de decre. ab ordi. faciē. ⁊ pactum initū cum domino
habet quo ad ſubiectos vim legis. vt. l. ceſar. ff. de publi. ⁊. l. pen. C. de
dona. inter vi. ⁊ vxo. Si eīn poſſet ī facto talis trahere inde ſubditos
⁊ transferre iuriſditioneȝ in alios officiales terre Plumbini: ſic poſ
ſet eadē ratiōe in alio caſu ⁊ ſic poſſet ex dicta terra Scarlini tollere
merum ⁊ mixtum imperiū qđ nō eſt dicendū per ſupradicta. hoc eīn
arg. in ſimili queſtione facit Inno. in. c. cum venerabilis. de cenſi. ha-
bet enim virtute pacti ibidem cognoſci de oībus que ſibi cōmittūtur
vel per ſuos municipes alibi, alˀs autem dictū pactū annihilari. ⁊ per
hoc tollitur qđ dixi de imperatore ⁊ papa. iſti enīȝ diſtinxerūt territo
ria pprijs legibus quibꝰ ipſi nō ſunt aſtricti. l. princeps. ff. de legi. ⁊
c. propoſuit. de cōceſ. preben. ⁊ ſolum reſpectu ſuorum officialiū, non
aūt reſpectu poteſtatis eorum ideo apud eos non eſt territorij diſtin
ctio: vt. ſ. dixi. ſed ſecus in caſu noſtro. nam dominus Plumbini nō
eſt naturalis dominꝰ terre Scarlini ⁊ ex pacto habet dictā terrā vt
poſſit ſibi eligere poteſtatē qui cognoſcat in ciuilibus ⁊ criminalibꝰ,
nō ergo pōt illius terre territorium violare rationibus predictis. Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lij.

1 ☞ Statutuȝ municipale diſponēs ꝙ oīa inſtrumēta a certa ſumma
ſupra debeāt regiſtrari in archiuo cōis ⁊ ſi aliter fiat tale inſtrumētū
nō ſit alicuiꝰ valoris ⁊ efficacie, nec ex eo aliquid peti poſſit. ⁊c. extē
datur ad forēſes cōtrahētes in loco ſtatuti ⁊ facientes ibidē iſtrumē
tum confici ⁊c. protenditur iſtud dubium vſqȝ ad nu. 6.
2 Statuta ciuitatis nō poſſunt habilitare vel inhabilitare forenſes.
3 Teſtamēta debēt inſinuari ſm leges moreſqȝ locorū i qbꝰ inſinuant.
4 Statutum quo cauetur vt valeat teſtamētū corā tribus teſtibus cele
bratum extendit vires ſuas quo ad forenſes ibidem ſtantes.
5 Statutum diſponēs ſuper inſinuatione teſtamētorū ſeu inſtrumēto
rum extenditur ad eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas.
6 Statutum ciuitatis an extendatur ad totum comitatum ciuitatis.
7 Ciuibus condemnatis videntur cōdēmnati comitatiui niſi aliud ex
verborum diſpoſitione appareat.

IN queſtione Raynerij de
Toſcanijs tria, diuini nois pſidio inuocato: examināda
1 manebūt. primo † an ſtatutū municipale diſponēs ꝙ oīa
inſtrumēta a certa ſumma ſupra debeāt regiſtrari in archiuo cōis, ⁊ ſi
ali ter fiat tale inſtrumentū nō ſit alicuiꝰ valoris ⁊ efficacie: nec ex eo
aliquid peti poſſit ⁊c. extēdatur ad forēſes contrahentes in loco ſta
tuti ⁊ facientes ibidē inſtrumentū confici adeo ꝙ inſtrumētū inter
eos ibidē confectū ipſo facto nō valeat ſi non fuit regiſtratū, vt in ſta
tuto cōtinetur. ¶ Scđo preſuppoſito ꝙ tale ſtatutū extēdatur ad fo
rēſes modo predicto, an dictū ſtatutū concernat omnia loca ⁊ caſtra
comitatus ciuitatis in qua dictū ſtatutū viget vt ſi inſtrumentum in
comitatū factū nō ſit regiſtratū modo predicto ſit nullū. ¶ Tertio
an inſpectis actis allegatis in dicta cauſa ſit ſufficienter probatū ꝙ
caſtrum in quo dictum inſtrumentū dicitur celebratū ſit d comitatu
illiꝰ ciuitatis in qua viget ſtatutū. Venio ad primū. ⁊ videt primo ꝙ
tale ſtatutū non extendat ad forenſes q̃ tale ſtatutū dicitur ius pro
prium in ipſorum ſtatuentiū. vt in. c. ius ciuile. j. diſt. nec concernere pt
nō ſubditos ex poteſtatis defectu. vt in. l. oēs populi. ff. de iuſti. ⁊ iur.
⁊ qđ leg. ⁊ no. in. l. cunctos populos. C. de ſum. trini. ⁊. l. ſi no ſpeciali.
C. de teſ. ⁊. c. eccleſia ſancte Marie. de cōſti. ⁊ ꝙ leg. ⁊ no. in. c. a nobis
el. j. de ſen. excō. cum ſi. Hinc aperte dixerunt Bar. ⁊ Bal. in. d. l. cun-
2 ctos populos. † ꝙ ſtatuta ciuitatis nō poſſunt habilitare vel inha-
bilitare forēſes etiam in terra ſtatuentiū: vnde cōcludūt ꝙ ſi ſtatuto
cauet vt filiuſfamilias poſſit teſtari, vel ꝙ non poſſit ſe obligare: vel
qđ quis non poſſit aliquid relinquere vxori talia ſtatuta nō extēdun
tur ad forēſes, lȝ ibi velint teſtari vel obligare vł relinq̃re vxori. ¶ Sȝ
his nō obſtātibꝰ cōtrariū arbitror de iure procedere in caſu noſtro. nā
ſi verba dicti ſtatuti bn̄ ponderent nō diſponūt circa pſonas eas ha
bilitādo vel inhabilitādo quo caſu procedunt pdicta. ſȝ potius dat ſo
lennitatē actui exercēdo in eorū territorio: diſponit eīn ſtatutū ꝙ in
ſtrumentū debeat regiſtrari in archiuo cōis ⁊ aliter nō ſit alicuiꝰ effi
cacie: ⁊ ſic dat formā iſtrumētis i territorio ciuitatis pficiēdis, ⁊ hoc
ſit ne fraus cōmictat quā euitare ſpectat ad officiū eius in cuiꝰ territo
rio inſtrumēta cōficiunt. ar. in. l. cōgruit. ff. de offi. preſi. ⁊ qđ talis ſolē
nitas debeat ſeruari inter forēſes ibidē inſtrumētū celebrari faciētes
3 videt tex. in. l. ij. C. quēadmo. teſt. ape. vbi aperte dicit † qđ teſtamēta
debēt inſinuari ſm leges moreſqȝ locorū in quibus inſinuantur. ⁊ cū
aperte patet qđ talis inſinuatio cōcernit ſolēnitatē actꝰ. Certūqȝ eſt
qđ reſpectu ſolēnitatis actꝰ debet ſeruari ſtatutū ⁊ cōſuetudo illiꝰ lo
ci in quo actus gerit. l. j. C. de emā. lib. iij. ff. de teſti. ⁊. l. ſi non ſpeciali.
C. de teſt. tenent cōiter doct. in. l. cūctos populos. C. de ſum. tri. in. c. ꝙ
clericis. de for. cōpet. facit. c. illa. ⁊. c. illud. xij. diſt. ⁊ qđ in eis nota. hoc
idē aperte ſentit Bart. quaſi in terminis noſtris in. l. cunctos popu
4 los. in verſi. circa ſcōm. vbi † concludit ſtatutū quo cauetur vt valeat
teſtamentū corā tribus teſtibus celebratū extendere vires ſuas quo
ad forenſes ibidem teſtantes: q̃ ſm eum cōcernit tale ſtatutū ſolēni
tatem actus no tamen habilitat vel inhabilitat perſonas teſtantes.
Idem ⁊ apertius ſentit Bal. in. d. l. cūctos populos. vbi dicit qđ quā
doqȝ actus producitur ad eſſe qñqȝ ad eſſe productꝰ deducit in iudi
cium. Primo caſu debet ſeruari ſtatutū loci diſponēs qualiter actus
producat: quia cōcernit ſolēnitatē actus. Secūdo caſu inſpicit locus
iudicij. Ad propoſitū ergo cū dictū ſtatutū diſponat qualiter inſtru
mentum deducat ad eſſe requirēs in hoc vt regiſtret: ⁊ aliter factū di
ſponit vt ſit nulliꝰ efficacia debet indubitater extēdi ad forēſes faciē
tes in loco inſtrumentū celebrari. non eīn debēt peregrini violare ſta
tuta ⁊ mores ciuitatis. vij. di. c. que contra. maxime cū tēdat ad im
pediendum vitiū falſitatis ne in loco ſtatuentiū committatur: debet
enim dn̄s loci operari q̄tum poteſt ne in loco ſuo falſitas cōmittat.
l. j. C. de fal. mone. ⁊ qđ leg. ⁊ not. per Bar. in. l. ne quid. ff. de incē. rui.
5 naufra. quinimo Bar. plꝰ voluit in. d. l. cūctos populus. ſcȝ † vt ſta
tutum diſponens ſuper inſinuatione teſtamentorū ſeu inſtrumentorū
extēdat ad eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas cū nō diſponat ſup per
ſonis vel eccleſijs, ſed gn̄aliter ſuper ſolēnitate actus, lȝ reſpectu eccle
ſiarum ⁊ perſonarum eccleſiaſticaruȝ dubitem de dicto ſuo, per id ꝙ
no. Bar. in. d. l. cūctos populos. ⁊ per. c. eccleſia ſancte Marie. ⁊ qđ
ibi plene dixi de cōſti. Et hec ſufficiant quo ad primū. Cōcludo ergo
qđ dictum ſtatutū extenditur ad forenſes in territorio ſtatuentiū in
6 ſtrumentū celebrari facientes ¶ Quo ad ſecundū † an ſcilicet ſtatu
tū ciuitatis modo predicto ſimpliciter diſponēs extendatur ad to-
tū comitatū ciuitatis: breuiter cōcludendo credo ꝙ ſic. Moueor pri
mo q̃ vbi tractatur de regimine ciuitatis: ⁊ ſic de populo comitatus
dicitur de ciuitate vł omnia edificia que ſunt incontinentibus ciui-
tatis videntur eſſe in ciuitate. tex. eſt apertus in. l. edificia. ff. de vbo.
ſig. Hincalibi dicit tex. qđ qui in cōtinentibꝰ vrbis nati ſunt Rome.
nati intelliguntur, vt in. l. qui in cōtinentibus. ff. eo. ti. ⁊ alibi dicit text.
notabilis. qui ex vico ortus eſt eam patriā intelligitur habere cuius
reipublice vicus ille reſpōdet. vt in. l. qui ex vico. ff. ad munici. ad idē
c. j. de vſuris. lib. vj. iuncta gl. in ver. alienigēnas. Ad idem tex. not. in
l. j. §. cū vrbē. ff. de offi. pfec. vrb. vbi patet ꝙ cōmiſſo regimine vrbis
venit non ſolū quod murorū ambitu continetur: ſed etiam totius cō
mitatꝰ ciuitatis. ⁊ ſic aperte ibi patet qđ comitatus regitur legibꝰ ci
uitatis cum ciuitas ⁊ cōmitatus reputentur vna vrbs. ⁊ ideo omnes
comitatiui dicūtur ciues ciuitatis in cuius comitatu ſunt. vt in. l. qui
ex vico. ⁊. d. l. qui incōtinentibꝰ. not. Bar. in. l. j. ff. ad municipa. ⁊ cla-
rius. non dubito. ff. de capti. vbi per illum tex. dicit notandum ꝙ ca-
ſtra que ſunt de comitatu alicuius ciuitatis pn̄t proprie dici populꝰ
non liber homines illius caſtri dicuntur ciues illius ciuitatis alle-
gant. d. l. qui ex vico. ¶ Ultimo adduco ad hanc ſententiam nota. p
Bartol. in. l. ij. ff. de verbo. ſignifi. vbi ex multis per eum ibi tacctis in
7 fertur † ꝙ cōdēnatis ciuibus videntur condemnati comitatiui niſi
aliud ex vrrborū diſpoſitione appareat. alleg. l. ciuitatibus. ff. de leg.
j. ⁊. l. ſi ciuitatis. ff. ſi certum pet. cum ſimili. dicit etiā ꝙ quando ciui-
tas ponitur pro populo tunc cōtinentur comitatiui. Concludo ergo
ꝙ niſi aliud probetur ſatis eſt probata intentio inſtantis p ſtatuto

quia ꝓbato ꝙ caſtrũ ſit de comitatu ciuitatis debet regulari ſm ſtatuta ciuitatis principaliter diſponẽtia cum de iure cõi caſtra nullaꝫ iuriſditionẽ habeant:ſed ſubſunt ciuitati in cuius territorio cõſiſtũt. iuxta no. per Inn.in.c.cum ad ſedẽ.de reſti.ſpo.ꝛ per Bar.in.l.j.ff.de dã.infe.ꝛ in caſu noſtro clariſſime patet qḋ dictum caſtrũ nõ habeat iuriſditionẽ cum in occurrentibus veniãt homines ad magiſtrũ ciuitatis:vt patet in atteſtationibus.ꝛ dicã lati⁹ in ſequẽti dubio.¶Cõdeſcẽdo ad tertiũ an ſit ſufficienter ꝓbatũ ꝙ dictũ caſtrũ ſit de comitatu illius ciuitatis vbi viget ſtatutũ.Satis credo ꝙ ſic.ad qḋ induco tex.quaſi apertũ iuncta gl.ij.in.c.cum olim.de cenſi.vbi glo.aperte colligit ex illo tex.ꝙ ex quo cõtineat̃ in aliq̃ ſcriptura publica de finibus alicui⁹ ep̃at⁹ ei ſtandũ eſt donec ꝓbet̃ ꝯ̃riũ lꝫ illa ſcriptura principaliter facta ſit ob aliud.allegat ꝓ ꝯcordãtibus multa iura in arg. ſed inter cetera opti.facit.c.cũ cauſam.de ꝓba.vbi patet qḋ in finibus ep̃atus ꝓbandis nõ requiruntur ꝓbationes ſtrictiſſime cũ iſta facta antiquiſſima non poſſint de facili ꝓbari.l.ſi arbiter.ff.de ꝓba.ꝛ.c.qd per nouale.de ver.ſig.vñ ſufficit ꝓbatio per famã ꝛ libros antiquos ꝛ alia adminicula:ꝛ multa coniungunt̃ ſimul ad perficiẽdã ꝓbationem:iuxta illud.Et que nõ ꝓſunt ſingula multa iuuãt:vt ibi not.Et idem qḋ illa gl.tenuit Inno.in.d.c.illud.de p̃ſump.per doct.in.c.fi.de ſuc.ab inte.vñ cum in caſu noſtro multis inſtrumentis publicis p̃ſertim ꝓductis ꝓ parte aduerſa dicat̃.lꝫ incidẽter ꝙ dictũ caſtrũ ſit de comitatu illius ciuitatis eis ſtãdum eſt donec ꝓbet̃ ꝯ̃rium.preſertim cum aſſertiõe inſtrumentorũ cõcurrãt dicta teſtiũ que ꝛ ſi plene ꝑ ſe nõ ꝓbent:tñ negari non poteſt quin vehemẽter adminiculent̃ q̃ cum aſſertione ſeu atteſtatione inſtrumẽtorũ indubie debẽt plene ꝓbare: per id qḋ leg.ꝛ no.in.d.c.cum cauſam.maxime cum in caſu noſtro nõ agat̃ de ꝓprietate caſtri:ſed de modico p̃iuditio ad effectũ:ſcilicet an debeat in caſu noſtro regulari ſm ſtatuta ciuitatis:vñ negari nõ poteſt qn tãta ſaltẽ oriat̃ p̃ſumptio vt onus ꝓbandi ꝯ̃riũ transferat̃ in aduerſam partẽ:vt leg.ꝛ not.in.c.vt noſtrũ.vt eccle.bñfi.Et p̃ſertim vt dixi cũ inſtrumenta ſint ꝓducta ꝑ aduerſam partẽ nã ꝓducẽs videt̃ fateri cõtenta in inſtrumẽto nõ ſolũ quo ad ea que principaliter ibi diſponunt:ſed etiã quo ad incidẽter dicta ꝛ nũtiata:vñ ſuper verbis ibidẽ enumeratis poteſt dict⁹ Rayneri⁹ fundare intentionẽ ſuã, text.eſt apt⁹ ꝛ not.in.d.c.cum olim.Preterea ꝛ vlti.teſtes dicũt ꝙ viderunt homines illius caſtri venire ꝓ pertinẽtib⁹ ad iuriſditionalia ad dictã ciuitatẽ:ergo dꝫ p̃ſumi alio nõ ꝓbato ꝙ aut ſunt d̾ diſtrictu aut de comitatu:ꝛ vtroqꝫ caſu eſt fundata intẽtio Raynerij ꝑ ſupradicta.ꝛ qḋ valeat hec argumẽtatio vr̃ ex ipſis dictis doctorũ in.d.c. cum olim.nã vt ibi not.iſta ſunt cõuertibilia:eccleſia eſt in dioceſi:ergo debet ſoluere iure ep̃alia:ꝛ eccleſie tenet̃ ad ep̃alia ergo preſumit̃ in dioceſi.facit.c.j.de relig.domi.ꝛ qḋ ibi not.ita ad propoſitũ vꝫ hec argumẽtatio caſtrũ eſt in comitatu:ergo alio nõ ꝓbato ſubijcit̃ ciuitati ꝛ ipſi⁹ legib⁹ ꝑ ſupradicta.¶Item caſtrũ rñdet ciuitati in iuriſditiõalib⁹:ergo preſumit̃ de comitatu vel diſtrictu ciuitatis.¶Nec obſt.ſi dicatur teſtes nõ deponñt niſi de.xiiij.mẽſibus.qꝛ dico ex quo nõ ꝓbat̃ ꝙ anteriori tp̃e rñderit alteri ciuitati p̃ſumit̃ ꝙ ſemꝑ fuit ꝛ eſt de comitatu iſti⁹ ciuitatis per tex.not.ꝛ qḋ ibi no.per Inn.in.d.c. j.de reli.domi.vbi ꝓbat̃ qḋ ſi dubitet̃ in cuius dioceſi eſt eccleſia p̃ſumit̃ qḋ ſit in dioceſi illi⁹ qui probat̃ ibidẽ exercuiſſe aliqua iura ep̃alia:ex quo nõ ꝓbat̃ aliũ eſſe in poſſeſſiõe aliorũ iuriũ.Et hec ſufficiãt Nico.Abb.Sicu.Panormi.Super eãdem materiam.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In p̃dicta cauſa dicti Raynerij

Toſcani duo noua dubia orta ſunt.Primũ cũ in inſtrumento cõtra eũ ꝓducto deſit nomẽ imperatoris ꝛ ad ꝓbandũ cõſuetudinẽ ad validitatẽ inſtrumẽti producunt̃ fere octo inſtrumẽta in qb⁹ nõ eſt appoſitũ nomẽ imperatoris i eodẽ territorio ꝯfecta in quo fuit celebratũ teſtamẽtũ de quo eſt p̃ſens q̃ſtio.Itẽ ꝓducunt̃ litere teſtimoniales poteſtatis illi⁹ caſtri vbi dictũ inſtrumẽtũ fuit ꝯfectũ qui poteſtas atteſtat̃ qḋ tã in ciuitate Mutinẽſi ꝙ̃ eius diſtrictu ꝛ comitatu ꝛ dioceſi multi notarij cõſueuerũt publicare eorꝫ inſtrumẽta noĩe imꝑatoris nõ impoſita.Querit nũqd:ex p̃dictis ſit ꝓbata ꝯſuetudo loci vt ad validitatẽ inſtrumenti publici nõ ſit neceſſe apponere nomẽ imperatoris.Scõm principale dubiũ ad.l.fi.C.ſi cer.pet.habeat locũ in inſtrumẽtis publicis etiã ſm hodierna tp̃a ita vt per ius autenticorum non dicat̃ correcta p̃ſertim cum inſtrumentum de quo querit̃ fuerat confectum extra muros eiuſdem caſtri.

¶Conſilium.liij.

1 ☞Vſus mulierum non inducit conſuetudinem.
2 Vni teſti non creditur etiam ſi ſynodali prefulgeat dignitate.
3 Iudicis verbo nec ſcripture eſt credendum.
4 Scripture cuiuſcũqꝫ p̃lati nõ credit̃ de nõ ſpectãtib⁹ ad officiũ ſuũ.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̃ſidio

inuocato attingẽdo dicta dubia cõcluſiue ꝓpter temporis breuitatẽ credo ꝯſuetudinẽ ꝑ p̃dicta nõ fore ꝓbatã qm̃ ad ꝓbãdũ cõſuetudinem oportet ꝙ ꝓbetur tantus cõſenſus populi qui poteſt legem de nouo condere.vt.l.de quib⁹.ꝛ qḋ ibi no.ꝑ bart. ꝛ alios.ff.de leg.ꝛ per Io.an.in.c.fi.de cõſue.hoc notãter dixit Bart.
1 in.l.j.ff.de legi.†ꝛꝙ vſus mulierũ nõ inducit cõſuetudinem cum ipſe nõ poſſint edere leges:cũ lex ꝛ cõſuetudo equipolleãt.vt in.d.l.de quibus.ſed cũ in caſu noſtro ꝓducant̃ fere octo inſtrumẽta cõfecta ſine nomine imꝑatoris nec aliter appareat de ꝯſenſu populi ſeu maioris partis tacite vel expreſſe qḋ voluerint tollere diſpoſitionẽ autẽtici vt nomen imperatoris preponat̃ ꝛc.ergo non põt dici ꝙ ſit cõſuetudo introducta in cõtrariũ.certũ eſt enim qḋ inſtrumenta nõ fiunt coram omni populo vel maiori parte.ꝛ poteſt eſſe qḋ populus vel maior ꝑs nunq̃ vidit illa inſtrumẽta:vñ nõ põt dici ꝙ ex illis ſit inducta cõſuetudo contra legem nõ em̃ ꝓbat hoc eſſe qḋ ad hoc contingit abeſſe.l. neqꝫ tales.C.de probat.ꝛ in.c.ij.de trãſla.prela.cum enim poſſibile ſit qḋ nemo p̃ter illos q habuerũt illa inſtrumẽta publicata viderit illa inſtrumẽta,ergo nõ poteſt dici ꝙ ſit inducta ꝯſuetudo populi cũ ad inducendã cõſuetudinẽ populi:oporteat vt dixi ꝙ act⁹ fuerit toties ꝛ tã publice agitat⁹ qḋ verõſimiliter venerit ad notitiã populi:vt dixi in.d.l.de quib⁹.ꝛ ibi per Bar.in.l.j.ꝛ.ij.C.que ſit lon.conſue.ꝛ ibi per Cy.nec enim ꝓbatur in caſu noſtro qḋ illis inſtrumẽtis fuerit data fides in iudicio ſeu extra,ita palã ꝛ publice qḋ peruenerit ad notitiaꝫ populi.ꝛ pro hoc opti.facit qḋ leg.ꝛ not.in.l.cũ de cõſuetudine.ff.de leg.vbi ad cõſuetudinẽ ꝓbãdã animaduertitur an fuerit obtẽta in cõtradictorio iudicio:qꝛ per hunc actum publicũ ꝛ notoriũ p̃ſumit conſenſus populi.ꝛ per hoc tollo quorũdã doctorꝫ opinionẽ qui dixerũt qḋ vbi dubitat̃ de virib⁹ vni⁹ inſtrumẽti debẽt inſpici alia inſtrumẽta ſi ſint eiuſdẽ ſubſtãtie debet enim eorũ dictum ſane intelligi:qñ.ſ. ꝓducunt̃ talia inſtrumẽta quibus probat̃ data fides tanq̃ publicis al's añ omnia corruerent eodem morbo:quoniam non debet ſumi ex inualida ꝓbatione plena ꝓbatio.hinc dicit tex.in.c.j.de fide inſtru.ſi ſcripturã autẽticã nõ videm⁹ cũ exemplaribus nihil facere poſſum⁹ nec eſt nouũ ſeu inuſitatũ ꝙ in eadẽ ciuitate reperiant̃ octo ꝛ decẽ inſtrumẽta deficere in ſolẽnitatibus debitis:non tñ per iperitiã illorũ notariorũ debemus dicere legibus eſſe derogatum,imo illa inſtrumẽta eſſe nulla legis autoritate.arg.in.l.fi.in fi.C.de fideiuſ.nec põt dici ꝙ inter notarios ſit introducta illa conſuetudo:tum qꝛ nõ probatur vere vel p̃ſumptiue ꝙ illa inſtrumẽta venerint ad notitiam notariorum maioris ꝑtis illius ciuitatis:tũ ꝙ ad hoc vt inducat̃ cõſuetudo vt ſcripture nõ autẽtice detur fides:opꝫ ꝓbare ꝙ tali ſcripture fides fuerit adhibita:vt eſt tex.apertus in.c.cũ dilectus.de cõſue.qḋ hic minime fuit ꝓbatum.Item notarij ſoli nõ poſſunt inducere cõſuetudinẽ cõcernentẽ totũ populũ qualis eſt hec cõſuetudo cũ agat̃ vt in indicijs ꝛ extra talibus inſtrumẽtis deficiẽtib⁹ in ſolẽnitate debitã det̃ plena fides:ſicut.ſ.dixi in morib⁹ mulierũ.nec obſt.ſi dicat̃ qḋ vigore talium inſtrumẽtorũ fuit al's ꝓceſſus agitatus:vt dꝛ patere ex ꝓductiõe actorũ.Ad hoc em̃ reſpõdet̃ multipliciter.primo ꝙ illa acta non fuerũt geſta corã iudice:ſed corã arbitratoribus ꝛ bonis viris qui nõ ſolent ꝓcedere ſm iuris rigorẽ:ſed ſm equitatem ſepe ꝓ bona cõcordia tollũt de iure vnius ꝛ dant alteri.vt in.c.niſi de prebẽ.ꝛ not.in.l.ſi de meis.§.receptiſſe.ff.de arbi.ꝛ.l.ſocietatem.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.ꝛ qḋ legit̃ ꝛ no.in.l.ſi dictum.§.ſi ꝯpromiſero.ff.de euic.Preterea illa acta nõ fuerũt geſta ex toto in comitatu Mutinenſi de cui⁹ cõſuetudine queritur.Item ꝛ fortius nõ apparet inde lata ſententia:ꝛ ſi qua lata fuit nõ fuit lata in dicto comitatu ꝛ infra,ꝛ ſic nõ poteſt dici qḋ populus Mutinẽſis tacite ꝯſenſerit vt talia inſtrumẽta ſine nomine imperatoris facerent fidẽ:nec etiam fuit reuocatũ in dubiũ an talia inſtrumẽta valeret.Itẽ ſolum ꝓbatur vnicus actus:vnicus aũt actus nõ ſufficit ad inducendã conſuetudinem:qꝛ conſuetudo requirit frequentiã actuum vt.l.j.ꝛ.ij.C.que ſit lon.conſue.tenet Bar.poſt Guil. in.d.l.de qb⁹.Nec obſt.litera teſtimonialis poteſtatis illius caſtri atteſtatis cõſuetudinẽ.qꝛ in deciſionibus cauſarũ nõ ſtatur verbo iudicis etiam cũ iuramento.vt in.c.licet ex quadã.de teſti.vbi dicit tex.ꝙ
2 †vni teſti nõ credit̃ etiaꝫ ſi ſynodali prefulgeat dignitate ꝛ nõ credit̃ ſoli dicto etiã preſidi prouicie,vt ibi ſortius nõ debet credi poteſtati vnius caſtri.ad idem bonus tex.in.c.cum a nobis.de teſti.iuncta gl. vbi clare patet quod verbo alicuius iudicis nõ ſtatur in deciſionibus cauſarum niſi ſint plures qui deponãt in forma teſtimonij corã alio
3 iudice.vt no.in gl.p̃ſertim doct.tenẽt ibi Inn.qui expſſe dicit†ꝙ nec verbo nec ſcripture iudicis credẽdũ eſt cũ nõ habeat officiũ atteſtãdi ſꝫ iudicãdi.quinimo cõis opi.doc.eſt in.c.poſt ceſſionem.de ꝓba.ꝙ literis teſtimonialibus etiã ep̃i nõ credit̃ niſi leuitas p̃iudicij aliud inducat.In caſu aũt noſtro agit̃ de grauiſſimo p̃iudicio:qꝛ ſi nõ ꝓbat̃ cõſuetudo venit reus abſoluend⁹ a petitione.xij.milium florenorũ:vñ poteſtas vni⁹ caſtri.de facili põt corrũpi ad teſtificãdũ cõſuetudineꝫ
4 dixit Inn.in.c.j.ꝛ.ij.de fi.inſtr.†ꝙ ſcripture cuiuſcũqꝫ p̃lati nõ credit̃ de nõ ſpectãtib⁹ ad officiũ ſuũ ſꝫ hec p̃tãs ſit data notarijs ꝛ non iudicibus atteſtandi ante cõſuetudinẽ eſſe in loco nõ ſpectat ad officiũ p̃tãtis.Preterea iura volũt vt ꝯſuetudo ꝓbat̃ cõſiſtat i facto. vt in.l.j.ꝛ.ij.C.q ſit lon.ꝯſue.ꝛ dicit Cy.in.d.l.ij.ꝙ dꝫ cõſuetudo ꝓbari ꝑ teſtes ſolẽniter deponẽtes duos ad minus difficillimum eſt probare conſuetudinẽ:vt ibi probatur.ꝛ in.c.fi.de cõſue.vñ multi credũt

conſuetudinem

cõſuetudinē eſſe ⁊ vt plurimū aberrāt.vnde inter cetera teſtes debet ꝓbare tria ſm Cy.in loco ꝓ alle.videlicet vſum populi,⁊ vſus frequētiam:⁊ temporis diuturnitatē:qd in caſu noſtro minime ꝓbatū eſt. quinimo ꝑſuppoſito ⁊ nō conceſſo ꝙ literis poteſtatis in hoc dēbeat credi.tamen litere in iſta cauſa producte nō probant cõſuetudinē cū poteſtas ſolū dixerit ꝙ multi cõſueuerūt publicare eorū inſtrumēta ſine nomine imperatoris,in eo qd dicit multi:⁊ non dicit omnes vel maior pars nec dicit qd illis inſtrumētis fuit data fides in iudicijs vł extra,qd neceſſariū requiritur ad inducendā cõſuetudinē:vt probaꝝ in.d.c.cum dilectus.Itē ſimpliciter dicit ꝙ cõſueuerūt publicare ⁊c. nō enim dicit ꝙ conſueuerūt per tāta tēpora ꝑ que ſit inducta ꝯſuetudo:⁊ ſic nō deponit ſuper diuturnitate temporis qd eſt neceſſariū ad probandū conſuetudinē.nam verbum cõſueuerūt.non ſemꝑ dēnotat perfectā conſuetudinē,ad hoc qd leg.⁊ no.in.c.cum eccleſia ſutrina.de cau.poſſeſ.⁊ proprie,imo hoc bene pōt verificari in bino vel trino actu.vt in.l.iij.C.de epi.aud.xxv.q.ij.in.c.ita nos.probatio aūt debet ꝯcludere neceſſario.vt in preſentia.de proba.Ex his clare concludo quo ad ſecūduz ꝙ per predicta nō ſit probata cõſuetudo vt in ciuitate ⁊ comitatu Mutineñ.nō ſit neceſſe apponere nomē imperatoris:per ꝯſequens dictum inſtrumentum nullā fidē facit.vt in auꝝ. vt prepo.no.impe.nec poteſt dici qd iſta ſit modica ſolēnitas cuiꝰ defectus nō habeat vitiare actū.vt in.l.j.ff.de vē.in ſpi.quia dico ꝙ iſta nō eſt modica ſolēnitas cū ad eam introducēdam emanauerit.d.auꝝ. cum tanta ſolēnitate.⁊ vt ibi colligiꝝ ex tex.⁊ gl.aliter ipſo iure nō valet inſtrumentū.ineſt ergo ſolēnitas ſpecialis:maxime cum ibi apponaꝝ verbum omne:quod habet excludere omnē diſpenſationē ⁊ diſpoſitionem inferius,iuxta gl.no.in cle.vt hi qui.de eta.⁊ quali.Sup hoc vltimum forte poſſet attentari quod nō valuit cõſuetudo introducta ſine cõſenſu principis in cõtrariū,maxime cum imperator illā ſolēnitatem induxerit non ſolum vt falſitas faciliꝰ poſſit deprehēdi ſed etiā ad eorum honorem ⁊ memoriam imperij:ſubditi autem non poſſunt ſtatuere,⁊ per cõſequens nec conſuetudinem introducere cõtra inducta in fauorē principis.niſi forte eſſet talis conſuetudo ꝺ cuius initio nō eſt memoria.vt in.c.ſuper quibuſdā.de verb.ſig.facit qd no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ cum temperando poſſet intelligi.c.cum dilectus.de fide inſtru.de hoc tamen vltimo de preſenti non firmo. Nico.Abbas.

Casus conſilij ſequentis.

Factū ſuper quo de iure cõſiliū

petitur in terminis infraſcriptis in effectu cõtinetur.Quidā veniēs ad mortē inſtituit heredē hoſpitale ſancte Marie.⁊ inter cetera onerauit dictū hoſpitale vt deberet quolibet anno certis temporibus in teſtamento deſcriptis diſtribuere vnum modium frumenti pauperibus veniētibus ad dictum hoſpitale pro eleemoſyna petēda:deniqꝫ poſt mortē teſtatoris lapſi ſunt quadraginta anni longe vltra intra que tempora nunꝙ dictū legatū fuit executiōi mandatū,tunc diōceſanus loci inſtat pro executione dicti legati replicat hoſpitale ꝙ cuꝫ per quadraginta annos ⁊ vltra nō habuerit memoriā dicti legati eſt ibi ꝑſcriptū:vnde quēadmodum de alijs bonis pōteſt diſponere ad pias cauſas libere ⁊ abſolute.ita ⁊ de illis bonis relictis ꝑ teſtatorē. Queritur nunquid preſcriptione poſſit dictum hoſpitale ſe tueri:

Conſilium.liiij.

1 Preſcriptio contra vxorem non currit in rebus dotalibus cõſtāte matrimonio.

2 Preſcriptio quadraginta annorum currit in legato factis pauperibus incertis.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio inuocato.Videtur primo dicendū ꝙ nō,quia nō volenti agere nō currit ꝑſcriptio.vt in.l.j.C.de anna.excep.vbi dicitur ꝙ durante patria poteſtate non currit preſcriptio filio in bonis aduentitijs:quia illa durāte filius nō hꝫ illorum bonorū adminiſtra
1 tionē.ſed omnimoda adminiſtratio pertinet ad patrē.†Idem ꝓbatur in vxore conſtante matrimonio,nō enim currit cõtra eā ꝑſcriptio in rebus dotalibus,quia cõſtāte matrimonio agere nō poteſt.l.in rebus.C.de iure do.Ad idem.c.quia diuerſitatē.de cõceſſ.ꝑben.⁊.c.ex tranſmiſſa.de preſcri.ſed in caſu noſtro legatum erat factum pauperibus incertis qui nō poſſunt ratione incertitudinis agere.ergo contra eos non debet currere preſcriptio.⁊ hanc opi.tenuit Ant.de but. in.c.nihil.de preſcri.⁊ in hoc caſu intellexit illum tex.Secundo principaliter cõtra preſcriptionē arguitur alio modo ⁊ ſic preſcriptio bona fide remota nō adiuuat preſcribentē:vt in.c.vigilāti.⁊.c.fi. de preſcrip.⁊ in reg.poſſeſſor malefidei.de regu.iur.lib.vj.ſed in caſu noſtro nō debet preſumi bona fides,ſed mala:quoniā cū hoſpitale ſit heres extraneus ꝑſumitur notitiā habere teſtamēti.vt no.Bar.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.obli.mala fides autem ꝓbari poteſt ex cõiecturis:vt no.idē Bar.i.l.celſus.ff.de vſuca.⁊ facit.l.dolū.C.de dolo ⁊.c.ij.de renū.lib.vj.ergo cū hoſpitale ꝑſumatur habere notitiam teſtamenti in quo continebatur dictū legatū non poteſt allegare ꝑſcriptione:quia preſumitur in mala fide.Tertio facit.l.fi.C.de ſacroſan. eccle.vbi patet qd in legato facto ꝓ redēptiōe captiuorū ſola currit preſcriptio centenaria.vnde ſaltem hoc caſu deberet interuenire preſcriptio centū annorū que probaꝝ aliter.⁊ ſic omnia bona hoſpitalis principaliter ſunt deputata in eleemoſynā pauperū vt in cle.q2 contingit de reli.domi.ergo nō videtur qd hoſpitale poſſit allegare preſcriptioneū ne dictum modicuꝫ frumēti diſpenſet inter pauperes.eſt enim talis preſcriptio cõtra ius vel tanti temporis curſum ꝺ cuiꝰ mitio nō eſt memoria.vt in.c.j.de ꝑſcrip.lib.vj.Sed his nō obſtantibꝰ cõtrariā ſententiā arbitror in caſu noſtro veriorem.⁊ primo ꝙ in caſu nr̄o habeat locū preſcriptio.Contra opin.do.Anto.ſoleo adducere tex.expreſſum cui impoſſibile eſt reſpondere in.l.vt inter diuinū.C. de ſacroſan.eccl.vbi ꝓbatur ꝙ contra legatum factū pro redēptione captiuorū currit ꝑſcriptio:⁊ tamē captiui duplici iure agere nō poterāt.primo quia captiui.ſecūdo quia incerti.ſed his nō obſtātibus currit preſcriptio.quia epō tāꝙ adminiſtratori pauperū datur actio cõtra eccleſiam in bonis ſuis,ſꝫ ipm corpus eccleſie tanꝙ inanimatū agere nō poteſt,ac tamen ex negligentia adminiſtratoris currit ꝑſcriptio.vt in titu.de preſcri.per totum.Item videmus in bonis minoris qui lꝫ nō poſſe eſſe in iudicio ſine autoritate curatoris.inſti.de cura.⁊ in.l.clarū.C.de auto.preſtan.tamen ex negligētia adminiſtratoris currit ꝑſcriptio.vt.l.ſicut.C.de ꝑſcri.xxx.anno.Et hoc idem in caſu nr̄o voluit gl.in.d.l.vt inter diuinū.que dicit idem dicēdū in legato facto pauperibus qd in legato facto ꝓ redēptione captiuorū.⁊ debet gl.intelligi in legato facto pauperibus incertis.ſicut tex.loquiꝝ de captiuis.Item quia tex.ibi facit expreſſam mentionē de relictis factis hoſpitali.Ad idē induco aliū pulcherrimū tex.in auꝝ.de eccle ſi.tit.in.§.pro tēporalibus.vbi tex.generaliter dicit ꝙ in legatis ⁊ hereditatibus ad pias cauſas,ſpectatur ꝑſcriptio hodie.xl.annorū:vñ pōderāda ſunt verba illius tex.in eo qd indiſtincte admittunt ꝑſcri
2 ptionem quadragenariā in legatis ad pias cauſas,ſꝫ † negari nō poteſt qn legatū factum pauperibꝰ incertis ſit ad pias cauſas,cū omne legatū factū pro anima dicaꝝ ad pias cauſas,vt no.in.l.ſi quis titio. ff.de leg.ij.⁊ in.l.relatū.de teſt.⁊ hanc opi.iamdudū tenui in lectu.in d.c.nihil.de hoc dico vt ceſſet ꝑſumpta affectio caſus imminentis:⁊ reperio qd expꝛſſe idē ſenſit Fed.de ſe.doctor egregius cõſil.cj.vbi plꝰ voluit qd neduꝫ hoc caſu curreret ꝑſcriptio,ſed etiā ꝙ ſufficeret tricenaria,motus quia hoc caſu cõpetit epō actio,nō vt epō ſꝫ vt adminiſtratori pauperū,competit enim epō ſm euꝫ ꝓ iſtis legatis factis pauperibꝰ cõditio ex.l.nulli.⁊.l.ſi quis ad declinādā.C.de epi.cleri. que quidē cõditio tollitur ſpatio.xxx.annorū.vt in.l.ſicut.C.de ꝑſcri. xxx.āno.⁊ ſic voluit Fed.facere differētiā iter legata facta paupibꝰ. ⁊ facta eccleſijs,quia reſpectu eccleſiarū reqrit quadragenariā:ſed reſpectu pauperū dicit ſufficere tricenariā.Hoc tamē vltimū nō ſoleo approbare,imo cõtra eū videtur caſus in.d.§.ꝓ tēporalibus.vbi generaliter dicit ꝙ in legatis ad pias cauſas nō currit ꝑſcriptio minor quadragenaria.ad idē opti.facit.l.j.C.de ſacroſan.eccle.vbi eqparaꝝ legatum factū eccleſijs.⁊ pro redēptione captiuorū ſeu pauperibus quo ad ꝑſcriptionē inducendam.in vtroqꝫ enim caſu ſtatuebaꝝ illo tpe terminꝰ centū annoꝝ.ex quo euidenter colligiꝝ qd hec actio non regulaꝝ ſm alias actiones,ſꝫ eſt priuilegiata fauore pauperū ſicut illa que cõpetit pro eccleſijs,iure enim nō minus fauēt pauperibꝰ quo ad ꝑſcriptionē inducēdā ꝙ eccleſijs.vt in.l.ſi.⁊.xvj.q.j.nā ꝓpter pauperes alēdos bona fuerunt reſeruata eccleſie in ꝓmitiua eccleſia.xij. q.j.c.vidētes.Ex his omnibus apte cõcluditꝝ ꝙ in legatis factis pauperibꝰ incertis currit ꝑſcriptio.xl.annorū.ſi ergo currit ꝑſcriptio vt heres nō cogaꝝ ſoluere.ſꝫ ſibi lucrifacere.vt in.d.l.ſi.⁊.d.§.pro temporalibus.ergo fortius in caſu noſtro eſt admittenda ꝑſcriptio ꝙ venit nō ad prophanandū:id eſt ad cõuertendū in ꝓphanos vſus ad ꝯmutandum in aliā piācauſam.nam hoſpitale vult in piam cauſam diſponere bona hereditaria quēadmodū egit de alijs bonis hoſpitalis. Simile videmꝰ in eccleſia cuiꝰ bona ex diſpoſitiōe teſtatoris ſeu fundatoris deputanꝝ ad certū vſum:vt puta in alimoniā miniſtroꝝ illiꝰ eccleſie ⁊ pro alijs neceſſarijs ipſiꝰ eccleſie.vt in.c.paſtoralis.de his ꝗ fiunt a prela.⁊ tñ ꝑſcribiꝝ contra eam per aliā eccleſiā in illis bonis: vt ſi deputenꝝ ad vſum illiꝰ eccle ꝑſcribētis.vt in.c.ad aures.⁊.c.ſanctorū.⁊.c.j.de preſcr.⁊.c.de quarta.⁊.c.illud.e.ti.⁊.xvj.q.iij.licet.⁊ ca. inter memoratos.cū ſi.quinimo etiā laicus ꝑſcribit cõtra talia bona eccleſiarū deputata ad certum pium vſum.vt in.c.j.de ꝑſcri.li.vj.⁊ in c.cauſam.eod.ti.per locū a ſpāli.fortius ergo debet valere ꝑſcriptio in caſu noſtro vbi agitur de modico preiudicio cum oino in piā cauſam talia bona ſunt expēdēda.Cõcludo ergo ꝙ in caſu noſtro poteſt hoſpitale ſe tueri ꝯ dioceſanū loci ꝑſcriptione.xl.annorū bona fides aūt ꝑſumitur in preſcribēte.vt nor.in.c.ſi diligēti.⁊.c.fi. de preſcr.⁊ per Bar.in.d.l.celſus.nō obſtant cõtraria ſuperiꝰ alle.Et primo ridetur ad.l.j.⁊.l.in rebus procedūt enim illa iura in vxore et filiofamilias qui nullo modo valēt agere durantibꝰ patrie ꝑtātes:⁊ matrimonio.ſed in caſu nr̄o epō pōt agere tāꝙ adminiſtrator pauperū.vt in.d.l.nulli.⁊.l.ſi quis.vnde propter ſuam negligentiā currit ꝑſcriptio ſicut currit in bonis eccleſie ꝗ nō minus ſunt ꝑuilegiata ꝙ

legata facta pauperibus ⁊ eodẽ modo reſpõdetur ad.c.quia diuerſi-
tatem.⁊.c.ex tranſmiſſa procedũt enim in non valente agere.opi.aũt
do.Ant.nõ probatur iure.naʒ fundabat ſe ſuper.d.l.j.cui ſatis eſt re-
ſponſum:⁊ per tex.d.c.nihil quem doct.cõiter intelligunt alio modo
q̃ ipſe itelligat.¶Ad ſcõm cõtrariũ de p̃ſumptiõe malefidei ꝓpter
teſtamentũ reſpõde q̄ ꝓcederet ſi teſtamẽtũ fuiſſet repertũ in hoſpi
tali.ſed in caſu noſtro fuit alibi repertũ.Iteʒ ꝓcederet ſi rector illius
loci cui hereditas fuit relicta fuiſſet ꝑpetuꝰ:ſed adminiſtratores illiꝰ
loci quotidie remouentur ad libitũ rectoris hoſpitalis maioris:vnde
lʒ preſumat̃ ſcientia in eo qui erat adminiſtrator tẽpore apprehenſio
nis bonorũ:quo caſu procedit dictũ Bar.preal.tamẽ in ſucceſſore nõ
preſumit̃ iſta ſciẽtia.ex quo eniʒ reperit hoſpitale illa bona poſſidere
potuit preſumere qd̃ ex aliqua legitima cauſa poſſidẽtur:⁊ ſic a ſe po
tuit.preſcriptionẽ inchoare.vt eſt tex.iuncta gl.in.c.de quarta.de pre
ſcri.tenet Dy.in.c.poſſeſſor.de reg.iu.li.vj.facit quod no. Barrt.in.l.
cum heres.de diuer.⁊ tẽpo.p̃ſcrip.¶Ad tertiũ de.l.fi.rñdetur qd̃ ꝓ-
cedebat fʒ illa tẽpora:ſʒ hodie ꝓ iſtis legatis ad pias cauſas ſufficit
preſcriptio.xl.annorũ:⁊ eccleſie Romane dũtaxat reſeruat̃ p̃ſcriptio
cẽtenaria.vt in aut.quas actiões.C.de ſacroſan.eccle.⁊ ibi per doct.⁊
no.in.§.pro temporalibꝰ.⁊.xvj.q.iiij.⁊ fi.¶Ad quartũ ⁊ vlti.argu.di
co q̄ ꝓcederet ſi rector hoſpitalis vellet bona hoſpitalis cõuertere ĩ
prophanos vſus quo caſu preſcriptio eſſet contra ius:ſed in caſu nr̃o
vult diſponere in piam cauſam iſta bona ſicut reliqua bona ipſiꝰ ho-
ſpitalis:⁊ ſic non eſt contra ius:imo cõformatur iuri:vt in.d.cle.quia
contingit ⁊ ſic ſufficit bona fides vna cũ curſu quadraginta annorũ.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lv.

1 Cauſa nullitatis.deuoluit totum negotium ad ſuperiorem.
2 Statutũ tollẽs dictionẽ nullitatis dʒ intelligi niſi nullitas ſit patẽs.
3 Preſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.

IN cauſa q̃ ad preſens verti-
tur inter commune Serteani ex vna parte:⁊ cõmunitatẽ
Caſtilionicelli ex alia ſuper quibuſdã finibus.Quoniã p
alios ⁊ ꝑ me al's plene preſcriptũ extitit in fauorẽ cõmunitatis.Ser
teani paucis in preſentiarũ vtar verbis cõcluſiue omiſſa argumentorũ
inductiõe ꝓcedẽdo ⁊ ꝓſequar principaliter quatuor mẽbra.¶Pri-
mo circa validitatem appellationis interpoſite per ꝯmune dicti Ser
teani a ſnĩa lata cõtra eos ſuper dicto poſſeſſorio.¶Secundo p̃ſup-
poſito ſine veritatis preiudicio quod nõ potuit appellari an ſaltẽ ꝑ
viã nullitatis ſententie debeat audiri.¶Tertio an in cauſa appella-
tionis ſeu nullitatis debeat dictũ commune obtinere in poſſeſſorio.
¶Quarto an idem ſit dicẽdum.in petitorio.vt.ſ.pro dicta cõmuni-
tate ſit ferẽda ſentẽtia.¶Circa primũ quãq̃ videat̃ obſtare huic ap
pellatiõi interpoſite ꝓ cõmuni Serteani.l.vnica.C.ſi de momẽ.poſ.
fue.appel.tñ Bart.melius q̃ alibi intellectũ illius.l.examinauit in.l.
ij.ff.de appe.reci.vbi inter cetera notabiles limitationes quas ponit
ad ſolu.illius.l.dicit illam.l.nõ procedere quãdo alteri iniuſte aufer-
tur ſua poſſeſſio:q: tunc talis ſnĩa lata ſuper poſſeſſorio eſt magni p̃-
iudicij cũ grauiſſimũ ſit perdere poſſeſſionem ſine cauſa.vt in.l.fi.C.ſi
per vim vel alio modo.⁊.l.vlti.C.de rei vendi.⁊ in.§.cõmodũ.inſti.de
interdi.ſaltem in eo qui nõ valet niſi remediũ poſſeſſoriũ intentare ⁊
ex difficultate ꝓbãdi dominiũ ſepe perdit a poſſeſſione perdat̃ dñiũ
vt in effectu.in capitu.ſepe.de reſtit.ſpo.vbi text.nota.ideo intelligit
Bar.d.l.vnicam:quando per ſententiã poſſeſſor reponit̃ in priſtinũ
ſtatutum:quia tũc parat modicũ preiudicium.quia ſicut prius habe
bat petere eodẽ modo poterat nũc poſt ſnĩam repetere ꝓbat rationẽ
nam illa lex vnica eſt fundata in remotione appellationis ſuper mo-
dicitate preiudicij.vt no.ibi:⁊ per glo.in.d.l.ij.ſed negari non poteſt
quin fiat preiudiciũ qñ per ſentẽtiam aufertur poſſeſſio ſine cauſa le-
gitima eã habẽdi.ergo poteſt tunc appellari ⁊ preſertim hoc eſt tenẽ
dum:quia de iure canonico a tali ſentẽtia indifferenter põt appella-
ri.vt leg.⁊ no.in.c.cum ad ſedeʒ.de reſtit.ſpo.⁊ in cle.vnica.de ſequeſt.
poſſeſ.in fi.Ius ergo ciuile deuiãs ab hac diſpoſitione equiſſima:de
bet quãtũ fieri poteſt reſtringi.¶Aliã limitationem ſolẽnem quan-
tum ad ꝓpoſitũ noſtrũ poſuit idem Bart.in.d.l.ij.dicens q̄.d.l.vni-
ca.nõ interdicit ſimpliciter appellatiõi in poſſeſſorio:ſʒ ſolũ diſponit
vt nõ obſtãte appellatione ſententia conſequetur effectum ſuũ:quaſi
dicat q̄ licet al's appellatio a diffinitiua ſuſpẽdat executionẽ ſentẽtie
vt in.l.j.ff.ad turpil.⁊.l.ij.ff.de penis.⁊.l.vnica.§.inter.ff.nil noua.ap
pella.penden.⁊.c.venientes.de iureiur.cum ſimi.tñ hoc caſu propter
modicitateʒ preiudicij ſit executio:ſed nihilominus ꝓcedit̃ ſuper ap
pellatione ⁊ ea iuſtificata retractatur executio:nec hoc eſt nouum:nã
idem videmus in appellatiõe interpoſita ab executore.per talem eñ
appellationẽ nõ ſuſpenditur ex toto executio:ſed procedit̃:prout ha
betur in.l.ab executione.C.quo.appella.non reci.Itẽ ſimile videmꝰ
in appellatione ab interlocutoria que nõ impedit proceſſum iudicis
nec inducit retractationẽ attẽtatorũ niſi ea priꝰ iuſtificata.vt in.c.nõ
ſolũ.de appel.li.vj.⁊ hec ſunt de mente Bar.in.d.l.ij.que dicta puto
veriſſima ⁊ notãda.Unde ad propoſitũ noſtrũ cum ꝑ ſententiã latã
a cõmiſſarijs dominorum aufert̃ iniuſte cõmunitati Serteani legiti-
ma eorum poſſeſſio potuit a tali ſnĩa cõmunitatis appellare.Itẽ ex
alia ratione proxime dicta põt dicta appellatio iuſtificari.⁊ hoc quo
ad primum.¶Quo ad ſecundum preſuppoſito ſine veritatis p̃iudi-
cio quod appellari nõ potuerit an ſaltem per viam nullitatis debue-
rit audiri dicta communitas Serteani in dubio,puto qd̃ ſic:per tex.
no.in.c.licet.de ſentẽ.excõ.li.vj.vbi probat̃ q̄ per deſertionẽ appella-
tionis non excludit̃ via nullitatis.Item ꝓbatur per locũ a ſpeciali.
in cle.vnica.de re iudi.facit quod leg.⁊ no.in.l.j.C.quãdo ꝓuo.non eſt
neceſ.⁊ in.l.ſi exp̃ſſim.ff.de appel.⁊ in.c.ſepe.⁊.c.dilecto.de appel.qñ
1 imo notãter dixit Bar.in.d.l.ſi exp̃ſſim.† qd̃ cauſa nullitatis deuol-
uit totuʒ negotiũ ad ſuperiorẽ:ita qd̃ ſuperior põt corrigere in parte
⁊ in totũ:⁊ ſupplere ⁊ omnia facere que prius iudex debuiſſet facere
ſicut ꝯtingit in remedio appellatiõis.alle.dicta Inno.in.c.cum con-
tingat.de offi.dele.Nec ob.ſi dicatur ſtatutũ huius ciuitatis Senar
obuiat dictioni nullitatis.poteſt enim ad hoc multipliciter reſpõde
ri vt eñ mihi in facto preſupponit̃ ſtatutũ ſolum dicere q̄ ſi appella
tio efficit̃ deſerta ꝑ lapſum duorũ menſiũ intra quos appellatio de-
bebat expediri qd̃ nõ debet pars deſerẽs ampliꝰ in illa cauſa audiri
per viã nullitatis.hoc enim ſtatutum primo non obſt.quia negat̃ per
partem appellationẽ fuiſſe deſertã.⁊ ſaltem nõ fuit deſerta ex hoc ca
pite ſtatuti:quia non per lapſum duorũ mẽſiũ:vnde cũ illud ſtatutuʒ
veniat cõtra ius debet ſtrictiſſime intelligi:ita qd̃ non debet excedere
caſum ꝓpriũ in quo loquitur:vt leg.⁊ no.in.c.cum dilectꝰ.de conſue.
⁊ in.l.ij.C.de noxa.⁊ in.c.in noſtra.de iniur.⁊ in.l.iij.§.hec autẽ verba.
ff.de neg.ge.⁊ quod no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.⁊ Io.
ſuper reg.pro poſſeſſore.in mercu.Item quia non debet induci iuris
correctio per identitatẽ rationis ſaltẽ que nõ eſt expreſſa.vt no.Bar.
⁊ Bal.in aut.quas actiões.C.de ſacroſan.eccle.⁊ facit qd̃ no.Barto.
2 in.l.liberorũ.ff.de ver.ſig.† Preterea ſtatutũ tollens dictionẽ nullita
tis debet intelligi niſi nullitas ſit patẽs vel incõtinenti poſſit ꝓbari.
ad hoc.c.cum bertoldus.in fi.de iudi.⁊ glo.no.in.l.j.§.ſiue autẽ.ff.de
tab.exhi.per Bal.in.l.data opera.C.q accu.non poſ.in cõmẽto ma-
iori.per Old.ſuo conſi.xlv.quod inci.cum litera executoria.⁊ alle.pro
caſu.l.penul.C.qñ ꝓuo.nõ eſt ne.⁊ de reſtitu.ſpo.c.literas.penul.rñſo.
ibi dum dicit.⁊ probatiões auferunt̃ incõtinenti.⁊ adduco no.glo.in
c.ſuſcitata.de in inte.reſti.ĩ ver.effectũ ſentẽtie.que clare cõcludit q̄
diſpoſitio tollẽs dictionẽ nullitatis nõ debet intelligi de illa que po
teſt incõtinẽti probari.⁊ facit qd̃ no.Pau.in cle.vnica.de renũ.ꝓba-
tur ratione:nam in dubio nõ eſt preſumendũ qd̃ ſtatuẽtes velint ſol-
uere apertiꝰ iniuſtitiã ⁊ tollere de iure vniꝰ ⁊ dare alteri.imo tale ſta-
tutum nutriẽs apertã iniquitatẽ eſſet nullũ.iiij.diſtin.erit autem lex.
⁊ in.c.fi.de preſcr.no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ in.l.fi.
C.ſi cõtra ius vel vtili.pub.ſi nullitas ſentẽtie eſſet notoria que incõ-
tinenti poſſit probari iniquũ eſſet qd̃ talis exceptio excluderetur.eẽt
eñ tollere defenſionẽ que eſt de iure naturali.vt in cle.paſtoralis.de
re iud.ergo intellectꝰ illiꝰ ſtatuti non eſt reducẽdus ad caſum noſtrũ
in quo euidẽter conſtat de nullitate ſententie:maxime in eo q̄ fuit la
ta in eccleſia.vt in.c.decet.ĩ fi.de immu.eccl.li.vj.⁊ hãc ⁊ alias cauſas
nullitatis huius ſentẽtie:plene tetigi in alio cõſi.qd̃ in hoc materiã
nullitatis ſcripſi.Ulteriꝰ ꝓbatur alia cõſideratione vbicũq; ſtatutuʒ
ſeu lex diſponit cauſa nõ exp̃ſſa debemus ꝯſiderare rationẽ naturalẽ
que potuit mouere legiſlatorẽ:⁊ ſi illa eſt vnica ⁊ indubitata: q: alia
ratio nõ poteſt naturaliter cõiecturari debemus ad limites illius ra-
tiõis ꝯiecturare legẽ extẽdere ⁊ reſtringere.vt no.dixit Cy.poſt alios
in.l.nõ dubiũ.C.de legi.⁊ Bal.in.l.maximũ vitium.C.de lib.preſcrip.
facit tex.in.l.ſcire oportet,in ver.ſufficit.ff.de excu.tut.⁊ gl.no.in.l.ta
le pactum.ff.de pac.ſed in dicto ſtatuto non poteſt alia ratio natura-
liter cõſiderari in eo qd̃ tollit dictionẽ nullitatis appellationis indu
ctã per lapſum duorũ menſiũ:niſi quia ſtatutum p̃ſumpſit qd̃ ex quo
nõ expediuit appellationẽ intra duos menſes preſumitur q̄ calũnio
ſe opponit de nullitate cauſa differẽdi executionẽ ſnĩe:ſimile in.d.cle.
vnica.de re iud.ſed vbi eſt euidẽs ⁊ clara nullitas ceſſat p̃ſumptio ca
lumnie:ideo debuit ceſſare diſpoſitio.ad hoc bonꝰ text.in.d.c.literis.
Preterea ⁊ vltimo ex quo ps Serteani fuit de facto admiſſa ad ꝓbã
dum iniquitatẽ ſeu nullitatẽ ſentẽtie ⁊ eam probauit:eſt pro ea feren
da ſnĩa.ad hoc notabile dictum Innoc.in.c.conſtitutus.de fi.preſby.
vbi dicit quod cõuentus poſſeſſorio recuperande nõ debet audiri an
te reſtitutionem:ſuper proprietate tamen ſi de facto fuit admiſſus ⁊
eam probauit debet iudex pro eo ferre ſentẽtiam,hinc no.dixit etiam
Inno.in.c.dilecta.de reſcript.⁊ in.c.cum bertoldus.de re iud.q̄ licet
poſtq̃ ſentẽtia tranſiuit in rem iudicatam nõ debeat audiri pars ad-
uerſa ſuper nullitate ſententie:tamẽ ſi de facto fuit admiſſa ⁊ iniqui-
tatẽ probauit eſt retractanda ſententia non obſtante tranſitu in rem
iudicatã:quia de qua re iudex cognouit de ea debet pronũtiare.vt in
ca.cum ſuper.de cau.poſſeſ.⁊ proprie.⁊ in.l.de qua re.ff.de iudi.⁊ hec
ſufficiãt quo ad ſcõm membrũ.¶In tertio membro procedam bre-
uius:q: in facto mihi preſupponitur q̄ communitas caſtri Serteani
probauit poſſeſſionẽ dictorũ finium antiquiorẽ q̃ pars aduerſa.Itẽ
ꝑ plures ⁊ meliores teſtes adduxitq; titulũ ſeu titulos.pars aũt ad-
uerſa

uerſa niſa eſt ſolū probare poſſeſſionē.quare ex triplici capite quoꝝ
quodlibet ꝑ ſe ſufficit ad victoriā dico ꝙ dicta cōitas Serteani debet
obtinere i poſſeſſorio retinēde:q2 vbicūq; vtraq; pars probat ꝑ teſtes
poſſeſſionē ⁊ fundat ſe ſup eadē ſpecie poſſeſſiōis cū impoſſibile ſit ꝙ
duo eādērem ⁊ eodē modo inſolidū poſſideāt ſeu poſſederint:vt in.c.
licet.de ꝓba.⁊.l.iij.§.ex cōtrario.ff.de acqui.poſ.ferēda eſt ſnīa pro ea
parte que ꝓbauit ꝑ plures ſeu meliores teſtes:⁊ vbi hincinde eſſet pu
ritas teſtiū eſt ſnīa ferēda ꝓ ꝓbāte poſſeſſionē magis diuturnā ⁊ anti
quā ⁊ ſi deponāt vtriuſq; partis teſtes ſup eodē tpe fert ſentētia ꝓ eo
qui vltra poſſeſſionē ꝓbauit titulū.nā in his ciuibus is qui melius ꝓ
bauit ꝓſumit vere poſſediſſe.alia vero pars ꝓſumit potius occupaſſe
temere ꝙ poſſediſſe.ita ꝓbant notāter per tex.⁊.gl.⁊ doc.in.c.lz preal
le.clariſſime voluit.Bart.in.l.ſi duo.ff.vti poſ.Idē Jaco.de are.But.
⁊ Cy.in.l.j.C.eo.At in caſu noſtro cōitas Serteani nō ſoluz ꝓualet in
vno ex ꝓdictis:ſed in omnib9 trib9 ꝓbauit:nō tm̄ per plures ⁊ melio
res teſtes.Item antiquiorē poſſeſſionem ſed etiā titulū.ideo cōmuni
tas debet eſſe ſuperior in interdicto vti poſſidetis:⁊ alteri parti q̄ pre
ſumenda eſt iniuſte qñq; poſſeſſionē intraſſe ⁊ aliquod cōmodū perce
piſſe debet ꝓcipi decetero ne audeat moleſtare cōmunitatē Serteani
⁊ forma ſententiādi clare colligit ex dicto.c.licet.¶Et per hoc infero
ad quartū membrū principale.dico enim ꝙ pro dicta cōitate Sertea
ni eſt ferenda ſnīa etiā quo ad proprietatē.nā vltra titulū ꝓbatū pro
bāt ꝓſcriptione lōgiſſimi tpis:cōmunitas vero Caſtronielli nō poteſt
3 pretendere preſcriptionē:† q2 preſcriptio ſine poſſeſſione non procedit
vt in regula ſine poſſeſſiōe.de reg.iur.lib.vj.ſed ipſi homines dicti ca
ſtri non preſumūtur poſſediſſe:ſed potius iniuſte poſſeſſionē intraſſe
vt.ſ.dixi:ergo nō probant preſcriptionē:nam vt predixi certuz eſt qȝ
communitas Sertiani que vere ꝓſumit poſſediſſe preſcrpſit ratione
poſſeſſionis ⁊ preſumit bona fides maxime intercedente titulo:vt in
l.penulti.C.de euic.per Bar.in.l.celſus.de vſuca.tenet glo.in.c.ſi dili
genti.⁊.c.fina.de preſcrip.ergo pars aduerſa eodem tempore non pre
ſcripſit:q2 ſicut impoſſibile eſt vt duo inſolidū ⁊ eodem tempore poſ
ſideant:ita impoſſibile eſt:vt duo eodem tempore eādem rem preſcri
bant:⁊ facit quod no.Cy.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.vj.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lvj.

1 ☞Reſpectus debet haberi ad monetā antiquā in diſpoſitiōe legis.
2 Puniendus an qs ſit ſm legem exiſtentē tēpore delicti an ſecundum
illam que reperit tempore ſententie.

Quod ſolutio fieri debeat ad
reſtitutionē monete antique que erat tēpore quo dñs no
ſter papa diſpoſuit ſuper emptiōe bonoꝝ ſtabiliū ſeu ſolu
tione annua fiēda monaſterio Montis maioris videt tex.iuncta glo.
in verbo duos ſolidos.in.c.cōquerente.de offi.ordi.nam ex diſpoſitio
ne legis canonice fuit inductū vt quibet ſolueret annuatim ꝓ cathe
dratico ſeu ſynodatico epiſcopo dioceſano duos ſolidos.x.q.j.c.j.⁊ in
d.c.conquerente.⁊ tñ glo.notanter dicit ꝙ iſti ſolidi ſunt ſoluendi ſm
eſtimationem illius monete que ab antiquo ⁊ ab initio ſolui cōſueuit
niſi circa ſolutionē minoris monete que nūc eſt in vſu ſit ꝓſcriptū ſiue
ſit maior moneta ſiue minor:⁊ ad hoc allega.c.olim.de cenſi.⁊ illa glo.
a nemine ibi reprobatur.Secūdo ad idē vide ꝑ text.in.d.c.olim de cē
ſi.nō eīm poteſt intelligi ille text.in ſolutione fienda ex cōtractu ſed ex
diſpoſitione legis cum loquatur de ſolutiōe fienda nomine cathedra
tici quod debetur ex diſpoſitione iuris:vt.ſ.dixi.⁊ tamen tex.ibi mā
dat ſolutionem debere fieri ſm eſtimationem antique monete pro hoc
aperte.ad idem facit quod not.Hoſtiē.in ſumma in titu.de cenſi.§.ex
quibus cau.in ver.quid ſi moneta.licet enim in pricipio ſenſerit vt ca
thedraticum debeat ſolui de moneta currenti.ſi moneta ſepe variatur
tamen firmat in dicto.§.quid ſi preallega.quod ſi per ſexagita annos
fuit facta ſolutio de certa moneta debet in poſterū ad illius eſtimatio
nem ſolui ſi illa antiqua moneta variatur per dictum.c.olim.ſed in ca
ſu noſtro fuit facta ſolutio vltra ſexagita annos ſm antiquā monetaz
ſaltem ad illius eſtimationē.ergo ſm illā debet fieri ſolutio per dictū
c.olim.Tertio videt caſus in.l.quoties.C.de ſuſcepto.⁊ archa.lib.x.
vbi lex generaliter diſponit ꝙ vbicūq; certa ſumma ſolidoꝝ eſt ſoluē
da non intelligitur de ſoludis vſualibus ⁊ currētibus pro tēpore,ſed
de illis antiquis quoꝝ ſeptuagintaduo faciunt vnā libram auri.⁊ ſic
lz lex mandat ſolutionē certoꝝ ſolidoꝝ fiendā,non tñ intelligitur d
ſolidis vſualibus ⁊ currentib9,ſed antiquis exiſtētibus tūc tēpore le
gis hoc idē apertius ſenſit gl.in.l.ſi.ff.de in ius voc.vbi tex.certo caſu
mandat quē cōdēnandum in quinquaginta aureis.⁊ glo.dicit tex.in
telligendum de illis aureis quoꝝ ſeptuagintaduo faciunt vnā libraz
auri.⁊ ſic nō habuit reſpectum ad vſualē monetā.⁊ idē voluit gl.in.l.
quicūq;.C.de ſer.fu.⁊ inſti.de pena teme.li.§.ſi.in ſi.⁊ Jo.an.poſt Vin
cē.in.c.deinde.ſuper gl.ſi.⁊ in addi.Spe.in ti.de inſtru.edi.§.porro.in
1 ſi.vbi clare ſentit † ꝙ etiam diſpoſitione legis debet haberi reſpectus
ad monetā antiquā ⁊ non ad currentem.Et per hoc ⁊ alia infra ſtatiz
dicenda videtur Spe.vſquequaq; iterū dicere in titu.de ſolu.§.nunc
aliqua.verſi.pone.vbi dicit ꝙ in ſolutione fienda ex diſpoſitiōe legis
debet attendi moneta currēs ſolutionis tēpore ⁊ alle.tex.iuncta gloſ.
in.c.ij.de maledi.⁊ in.c.olim.de imur.⁊ facit qȝ ſemper loquit.l.arria.
C.de here.⁊ videtur dictū Spe.reſpectu ſolutionis fiēde ſequi Bald.
in.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.nam primo dictum ſuum videtur cōtra
predicta ⁊ nullibi probat.iura enim que allegat potius faciunt in cō
trarium.nam intelliguntur de vſualibus q2 expreſſe hoc diſponunt.ſi
enim ſpecifice hoc nō diſpoſuiſſet debuiſſet intelligi de ſolidis aureis
quorum ſeptuagintaduo faciunt vnā libram per.d.l.quoties.⁊ alia ſu
perius allegata.ideo male iudicio meo ſenſerunt ibi gloſſ.dicit ꝙ etiā
ſi non fuiſſet dictum de vſualibus debuiſſet nihilomin9 de illis intelli
gi qȝ eſt falſum p.d.l.quoties.preterea contra dictum Specu.induco
hanc rationem.pena debet eſſe cōmēſurabilis delicto.l.reſpiciendum.
ff.de penis.⁊.c.non afferamus.xxiij.q.j.ſed lex cōpetens de certa pe
na pecuniaria reſpectu delicti habuit reſpectum ad valorē monete exi
ſtentis tēpore diſpoſitionis ex quo aliud nō exꝓſſit.ergo nō debet in
telligi de alia moneta q̄ poſſet eſſe intātū diminuta ꝙ quaſi pena eſſet
ita exigua ꝙ daret materiā ⁊ audaciā delinquendi cōtra.c.pauper.xj.
q.iij.Item poſſet eſſe intātū augmētata quod excederet debitam vin
dictam:⁊ in odioſis non videtur lex ſem.per loqui ſed debet reſtringi
ſi fieri pōt ad tēpus diſpoſitionis.facit qȝ legi.⁊ no.in.l.certa forma.
C.de iure fiſ.lib.x.Preterea preſuppoſito ꝙ dictū Spe.ſit verū in ſe:
tamē in caſu noſtro nullo modo procedere poteſt:loquitur eīm quādo
ex diſpoſitione legis nulli eſt acquiſita obligatio.vñ cū legis effectus
pendeat ſatis poteſt ſubſtineri vt habeatur reſpectus ad pecuniā cur
rentem tempore quo quis incidit in legē.arg.in.d.c.ij.de maio.⁊ obe.
ca.olim.ſed in caſu noſtro obligatio fuit tempore prouiſionis papa
lis acquiſita monaſterio Montis maioris:ergo debet intelligi de mo
neta tunc currente ne obligatio varietur in his.ſatis enim ſenſit Bar.
2 in ſimili qōne in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.dum querit † an quis
ſit puniendus ſm legem exiſtētem tempore delicti:an ſm illam que re
peritur tempore ſnīe:⁊ cōcludit ꝙ ſi per legem exiſtentē tēpore delicti
imponat pena ordinariā ſm illā eſt iudicandū:q2 debet haberi reſpe
ctus ad tempus orte obligationis ad quod allegauit.d.c.olim.⁊ ſtatiz
per delictū videtur quis obligatus ap penā tunc exiſtētē.l.j.ff.de pe
nis.⁊.c.pueris.de ſen.excō.cū ſi.ita indubitanter videt dicēdū in ꝓpo
ſito:nam propter obligationē corā tēpore cōtractus dicim9 quod ha
betur reſpectus ad monetā tūc recurrentē:iuxta id quod legi.⁊ no.in
c.cū quid.⁊.l.vinū.ff.ſi cer.pet.idem ergo in diſpoſitione legis ex quo
tēpore quo emanat naſcit ex ea acquiritur alteri obligatio.Quid am
plius adduco conſideratione incōuincibilē dñs papa diſpoſuit et ſta
tuit ſupra ſolutione fiēda monaſterio Mōtis maioris in recōpēſatio
nē eoꝝ que fuerant ſibi ſubtracta per eū in fauorem monaſterij ſancti
Antonij ergo neceſſario debuit intelligi de moneta tūc currēte:q2 nō
poteſt fieri recompenſatio dānoꝝ illatoꝝ niſi fiat eſtimatio per pecu
niam certam ⁊ inuariabilem.arg.in.l.j.ff.de contrahen.emp.Pecunia
enim habet certum pondus formā ⁊ materiā.vt in.d.l.j.vnde ſtatuen
do ſolutionem in cōpenſatiōe damnoꝝ nō potuit intelligi niſi de il
la moneta tūc currente:q2 vigore incerte ⁊ variabilis monete non poſ
ſet fieri recta dānoꝝ illoꝝ eſtimatio ⁊ recōpēſatio.argu.in.d.l.vinū.⁊
l.cū quid.⁊ qȝ in eis no.⁊ in.l.paulus alias incipit creditor.ff.de ſolu.
Simile videmus cum agitur ad reſciſſionem contractus propter de
ceptionē ⁊ damnū datū vltra dimidiā iuſti pretij.nā in conſideranda
deceptione inſpicimus valorem rei tempore contractus:non q2 aliter
non poteſt quis dici deceptus in cōtractibus:iuxta id qȝ legit ⁊ no.in
c.cum dilecti.⁊.c.pe.de emp.⁊ vend.⁊.l.ij.C.de reſcin.ven.ita ad ꝓpoſi
tū non potuiſſet dñs noſter papa facere rectā recōpenſationē dānoꝝ
per ſolutionem annuatim fiēdā niſi habuiſſet reſpectū ad monetam
tunc currentem tempore recompenſationis facte. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lvij.

1 ☞Principis intentio non eſt tertio preiudicare niſi de eo mentionez
faciat ſpecialem.
2 Papa per ſuam conſtitutionē ſtatuta ⁊ conſuetudines tollere velle
non cenſetur:cum conſiſtant in facto.
3 Priuilegia preiudicialis ſtricte ſunt interpretanda.
4 Preſcriptio requirit bonam fidem.
5 Preſcriptio principaliter eſt introducta in odium negligentium.
6 Priuilegiū imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.
7 Lex ciuilis ſi canonizetur per papam habet canonis vigorem.

In queſtione q̄ vertitur ſeu
verti ſperat inter monaſteriū ſancte Crucis montis Auel
lani.exugubien.dioceſis ex vna parte:⁊ fratres ordinis ci
ſtercien.ex alia parte ſup ſubiectione monaſterij ſancti Bartholomei
de cāpo regio eiuſdē dioceſis.¶Tria ad claritatem deciſis arbitror
examinanda.Primo nungd ꝑ priuilegia exceptionis ⁊ vnionis dicto
monaſterio ſancti Bartholomei cōceſſa ſit preiudicatū iuri monaſte
rij ſancte Crucis.Secundo preſuppoſito quod priuilegiū nocumen
tum non attulerit an quadraginta annoꝝ preſcriptio habeat exclu
dere ius ⁊ actionem competentē dicto monaſterio ſancte crucis.Ter
tio ſi talis preſcriptio preiudicet an dictū monaſterium ſancte Crucis

poſſit p̄ſcriptione cētenaria ſe tueri vigore priuilegij ceſarij quod papa poſtmodum ratū manere ſenſit. Primū ex ordine aggrediens videtur primo quod per priuilegium Alexandri per Gregoriū poſtmodum corroboratum ſit iuri dicti monaſterij ſancte crucis preiudicatū. Senſit enim dictus Alexander quod dictum monaſteriū ſancti Bartholomei nec epiſcopo neqꝫ abbati nec deniqꝫ cuiq̄ clericorū ſeu ſecularium: ſed ſibi tantūmodo ſucceſſoribuſqꝫ ſuis romanis pontificibꝰ de ſua ſubiectione reſpōdeat: ⁊ adiecit poſt pauca quod ſi quiſpiā vel epiſcopus vel abbas vel quelibet magna paruaqꝫ perſona contra huius noſtre conſtitutionis edictum per aliquam machinationē vel ſubtilitatis ⁊ aſtutiam prefatum ſibi abrogauerit vel ſubdiderit monaſterium ⁊ is qui dederit ⁊ is qui male ſuſceperit vſqꝫ dum reſipiſcat ⁊ qđ male preſumptū eſt ſibi reddat per autoritatem omnipotentis dei: et beati Petri ⁊ Pauli apoſtolorū principis perpetue dānationis vinculo ⁊ anathematis innodetur ⁊c. Cum ergo papa qui plenitudinem habet poteſtatis. vt in. c. ad honorē. de auto. ⁊ vſu pal. ⁊. c. cūcta p mundum. ⁊. c. per principalem. ix. q. iij. exemerit dictum monaſteriū a ſubiectione epiſcopi: abbatis: ⁊ cuiuſcunqꝫ alterius perſone: quod cum potuiſſet facere in dubium minime reuocādum eſt: vt in. c. ſi papa. de priuileg. lib. vj. facit. c. ij. ⁊. c. dudum. ⁊. c. q̄uis. de preben. eo. lib. ergo non poteſt monaſterium ſancte crucis aliquam ſubiectionem in dicto monaſterio pretendere. Si enim preiudicat̄ ep̄o cuius poteſtas eſt ordinaria ⁊ plenaria ſupra monaſteria. xviij. q. ij. monaſteria. ⁊. c. abbates. ⁊. c. ſi quis abbas. ⁊ de relig. domi. c. cum dilectus. ⁊. c. venerabilis. cum ſimi. fortius debet preiudicari abbati ſancte crucis pretendenti aliqualem ſuperioritatem ex inſtitutione dicti monaſterij dūtaxat. dictꝰ em̄ abbas ſolum pretendere poterat quatuor ſcilicet confirmationem abbatis: item reuerentiam ⁊ obedientiam ⁊ certum annuum cēſum. Nec enim quatuor dūtaxat reſeruauit patronus tempore fundationis abbati monaſterij ſancte crucis. facilius ergo debēt tolli iſta que ſunt tenuiora ⁊ de iure ſpeciali cōtra ius cōmune q̄ poteſtas epiſcopi que ordinaria eſt ⁊ fauorabilis ⁊ ſup plena ſubiectione fundata ſed nulli dubium eſt quod epiſcopo preiudicet̄. d. c. ſi papa. ⁊. c. j. de priuile. lib. vj. ⁊. xvj. q. j. q2 frater. multomagis debet preiudicare abbati. arg. in. c. dilectus. de offi. leg. nec poteſt allegari ſurreptio cum de abbate non fuerit facta in priuilegio ſpecialis mentio que non poterat verificari niſi in iure ſpeciali: cū de iure communi vnum monaſteriū nō ſit ſub alio: vt in. d. c. monaſteria. ⁊ no. in. c. in p̄ſentia. de probatio. Secundo adiuuat vnio nouiter facta per do. papam Martinū hodiernū in eo quod illud monaſterium vniuit fratribus ciſterciēſibus ſubtrahendo dignitatem abbatialē quod indubitanter facere potuit: vt in. c. ſicut. de conceſſio. prebē. ⁊ in. c. ⁊ tēporis qualitas. xv. q. j. preſertim cū fuerit facta poſt dictū priuilegiū ⁊ poſt iura preſcripta contra monaſteriū ſancte crucis. preſcriptio enim omnem actionem excludit: vt dicit tex. in. c. ad aures. de preſcri. non ergo fuit opus mētionem facere de monaſterio ſancte crucis cum ipſius ius iam ſublatum erat per priuilegiū Alexādri. ⁊ per preſcriptionem quadragenariam. ¶ Sed his non obſtantibus contrariam ſententiam puto p̄ualere. vt ſcꝫ per priuilegiū Alexādri ſeu vnionis facte p dn̄m Martinū nullū preiudiciū fuerit irroga-
1 tum iuri monaſterij ſancte crucis. Moueor primo. † q2 de intentione principis eſt nunq̄ preiudicare tertio: niſi de eo ſpecialem faciat mentionē. vt in. c. ſuper eo. de offi. deleg. ⁊. l. ij. §. ſi quis a pncipe. ff. ne quid in loco publico. preſertim cū derogatur inſtitutioni beneficij ⁊ diſpoſitioni laicali ne laici p hoc ſubtrahant̄ a fundatione eccleſiarū. ad hoc gl. notabilis in cle. per literas. de prebē. ⁊ qđ no. doc. in. c. cum dilectꝰ. de iurepa. ſed in caſu noſtro nō fuit facta ſpecialis mentio de iuribus competētibus monaſterio ſancte crucis: ergo talia priuilegia non obtinent firmitatem in preiudiciū illius monaſterij. Nec obſtat q̄ in priuilegio Alexādri ſeu gregorij fuit dictum vt nulli abbati ſubiaceat ⁊c. q2 iſta non eſt ſufficiens mentio: vt p̄iudicet̄ iuri monaſterij: q2 mētio debet eſſe ſpecialis ⁊ nō ita generalis: vt in. c. ij. de dolo ⁊ cōtu. ⁊ q̄ ibi no. per docto. in. c. cum dilecta. de reſcrip. ⁊ bonus tex. in. c. bone. de cōfir. vti. preſertim in caſu noſtro erat fienda ſpecialis mentio in quo illa iura que erant debita monaſterio ſancte crucis erant exprimēda in inſtitutione monaſterij per diſpoſitionem laici patroni. nam papa p ſuū priuilegiū nō intēdit preiudicare inſtitutioni beneficij niſi hoc aperte exprimat: vt in. c. cum dilectus de conſue. facit. c. cōſtitutus. de reſcrip. preſertim contra diſpoſitionē laici patroni. vt no. in. d. cle. per literas. ⁊. c. cum dilectus. de iurepa. facit optime. c. monaſterium. xvj. q. ij. ⁊. c. elutheriꝰ. ⁊. xviij. q. ij. potuit enim papa in ſuo priuilegio intelligere de abbatibus qui in certis regionibus vnitis vocantur pater abbas cui modicuꝫ preiudiciū irrogatur. vnde non debemus preſumere rationibus predictis papam intellexiſſe per verba illa generalia de ſpeciali diſpoſitiōe patroni. Ad idē bonus tex. in. c. ex multiplici. de decimis. vbi patet quod priuilegium nō preiudicat cōpoſitioni p̄ius facte de illa ſpeciali mentione non facta. in. c. cū olim. de preſcript. vbi priuilegium nō preiudicat laudo lato ex compromiſſo. fortius nō debet preiudicare inſtitutioni beneficij ſeu monaſterij de illa ſpeciali mentione non habita. Secundo facit. c. veniēs. de preſcrip. vbi tex. notabilis innuit q̄ ſi princeps conceſſit alicui priuilegium cum aliqua reſeruatione iuris alterius non valet priuilegiū eodē modo cōceſſum ſup illis iuribus ſine aliqua reſeruatione iuris alterius prius facta de illa non habita intentione: quia ſi papa ſciuiſſet illā reſeruationē nō ꝯceſſiſſet forte ſine illa. vt ibi not. deciditur. ergo idem ⁊ fortius dicendū in caſu noſtro quod ſi papa ſciuiſſet qđ illa quatuor iura fuiſſent reſeruata p patronum monaſterio ſancte crucis nūq̄ conceſſiſſet illam plenam exceptionem ſine illorum iurium reſeruatione quin ſalteꝫ de illis feciſſet mentionem. preſertim cum potuiſſet concedi exemptio cum illorum iurium reſeruatione. q2 illa iura non indicant plenam ſubiectioneꝫ vt clare innuitur in. c. his que. de maio. ⁊ obed. ⁊. c. cum inter. de re iudic. vbi numerantur multa iura inferentia plenam ſubiectioneꝫ. ⁊ inter illa enumerantur obedientia ⁊ reuerentia tanqꝫ ſpecies. ¶ Tertio ad-
2 ducitur. c. j. de conſti. lib. vj. vbi dicitur † q̄ papa per ſuam conſtitutionem non cenſetur velle tollere ſtatuta ⁊ conſuetudines cū in facto cōſiſtant niſi ex eis fecerit mentionem ergo fortius idē dicendum in priuilegio quod nō emanat cum tanta moderatione ſicut ius ꝯmune: vt ibi no. non ergo debet tolli ſtatutum ⁊ ordinamentū ſuū factū in inſtitutione monaſterij per priuilegiuꝫ pape ex quo de illo non fuit facta ſpecialis mētio. Quarto facit q2 Gregorius ſeu Alexāder noluit ſimpliciter derogare iuri monaſterij ſancte crucis. ſed dixit q̄ per hoc priuilegium exemptionis non deberet recedere a charitate ſancte crucis prout in alio priuilegio dixerat. vnde credendū eſt q̄ per illa verba voluit reſeruare omnia iura competentia monaſterio ſancte crucis. non enim ſeruaret illi charitatem ſi vellet ſibi ſubtrahere cenſum ab antiquo impoſitum vel alia iura ſibi reſeruata. vt in. d. c. eleutherius. facit c. quanto. de cenſi. Charitas em̄ eſt recta volūtas ab omnibꝰ terrenis prorſus aduerſa ⁊c. vt in. c. charitas. de pe. di. ij. ⁊ in iſtis eſt fiēda larga interpretatio vt non preiudicetur iuri alterius ſine cauſa. iuxta no. per Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. ⁊. l. nō dubium. C. de legi. facit c. cū dilectus. de conſue. ⁊. l. ij. C. de noxa. ¶ Hoc idem ⁊ clarius in pro-
3 poſito noſtro voluit Inno. in. c. dudū. de priuilegijs vbi dixit † q̄ oīa priuilegia preiudicialia ſtricte interpretanda ſunt ⁊ quātuꝫ pōt ad iuris ordinē reducenda. ff. de vulg. ⁊ pupil. c. ex facto. ⁊ de deci. ſuggeſtū. Et idem dicit in p̄uilegio exemptionis: quare ibi poſt multa cōcludit quod non valet priuilegium exēptionis non facta mētione de poſſeſſione alterius bona fide habita: licet in veritate non habeat ꝓprietatē ⁊ idem firmauit glo. in. c. ij. de deci. lib. vj. fortius ergo dicendum in caſu noſtro q̄ non valet priuilegium non facta mentione de poſſeſſione ſeu ꝓprietate monaſterij ſancte crucis. Et idem dicenduꝫ eſt p omnia quo ad vnionem nouiter factam per dn̄m Martinū. nam cū de predictis nō fecerit ſpālē mētionē nō tenuit cū p illam p̄iudicaretur monaſterio ſancte crucis reſpectu cōfirmationis abbatis cū p illam vnionē ſit adempta ⁊ ſuppreſſa dignitas abbatialis. Non obſtat q̄. ꝫ. dictum fuit de p̄ſcriptione: q2 ſtatim reſpondet̄ in ſcđo ⁊ tertio dubio. Et hec quo ad primū dubium que puto veriſſima ⁊ indubitata: ⁊ ſatis patet reſponſio ad contraria ſupra formata. ¶ Ad ſecūdū dubium an ſaltē quadraginta annorū p̄ſcriptio p̄iudicet dicto monaſterio ſancte crucis cū intra illud tempus nullam electionis de abbate factam confirmationē fecerit: nec ſenſum receperit: nec obedientiā ſeu reuerentiā habuerit. ⁊ videtur q̄ ſic. nam regulariter cōtra eccleſiā citra romanaꝫ ſufficit p̄ſcriptio quadraginta annorum cū bona fide: vt in. c. de quarta. ⁊. c. illud. de p̄ſcri. nec requirit̄ titulus cū ius commune nō ſit cōtra p̄ſcribentē. vt no. in. c. j. eo. tit. lib. vj. ⁊ p̄ſcriptio quadraginta annorum omnē prorſus actionem excludit: vt dicit tex. in. d. c. ad aures. de p̄ſcr. ¶ Sed his nō obſtātibus puto in caſu noſtro ſic dicēdū. qđ reſpectu iuris ꝯfirmādi abbatem in monaſterio ſancti Bartholomei nulla preſcriptio ꝯcurrerit ꝯtra monaſterium ſancte crucis. ratio inconuincibilis eſt: q2 ꝓpter reſeruationē factam de eccleſijs collegiatis p̄ſertim de cathedralibꝰ ⁊ monaſterijs p multos romanos pontifices ſucceſſiue non potuit abbas ſancte crucis ꝓ tempore exiſtens ius ſibi in hoc cōpetens exercere. vn̄ cuꝫ fuerit impeditus impedimēto iuris nulla currit ꝯtra eum p̄ſcriptio. l. j. C. de ān̄a. exce. ⁊. l. in rebus. C. de iure do. vbi ptꝫ q̄ durante patria poteſtate non currit ꝯtra filiū preſcriptio in rebus aduentitijs: q2 non potuit illo tempore agere cū plena illarū rerū adminiſtratio pueniat ad patrē. vt in. d. l. j. Nec conſtante matrimonio currit p̄ſcriptio in rebus dotalibus cōtra vxorem: q2 non poteſt agere cū plena adminiſtratio pertineat ad maritum: vt. d. l. in rebus. ⁊ l. doce ancillam. C. de rei ven. ad idem. c. j. ⁊. c. de quarta. de preſcrip. ⁊. c. ex tranſmiſſa. eo. ti. ⁊. c. q2 diuerſitatē. de cōceſ. prebend. ¶ In quibus iuribus patet q̄ eccleſie vacanti vel habenti p̄latū inutilem ad agendum non currit p̄ſcriptio: ſed in caſu noſtro abbas ſancte crucis ꝓ tēpore exiſtens fuit impeditus quo ad actū ꝯfirmationis: ergo non currit cōtra eum p̄ſcriptio. remanſit ergo hoc ius in habitu apud eum licet interdictum ſit exercitium ad beneplacitum pape p reſeruationis actum. nec papa exercendo hoc ius confirmationis dicitur preſcribere etiam ſi p mille annos hoc faceret cum hoc faciat ex poteſtatis plenitudine: ⁊ hoc caſu poteſt intelligi dictum Spec. in titu. de preſcrip. verſi. illud. dū dicit papā nō p̄ſcribere contra eccleſias inferiores cum
4 ipſe iam ſine preſcriptione ſit vniuerſalis dominus. † Preterea in preſcriptione requiritur bona fides vt ſic credat illud ius ad eum pertinere ita

re ita qꝺ exerceat credens vti iure ſuo.vt in.c.ſi virgo.xxxiiij.q.ij.facit
l.ſi.ff.quēadmodū ſerui.amit.no.Inn.in.c.bone.ij.de poſtu.p̄la.ſꝫ do
minus papa actū ꝯfirmationis exercuit ⁊ exercet nō de poteſtate or
dinata:ſꝫ abſoluta p̄ reſeruationis actū.⁊ ſic qꝺ de iure cōi ⁊ poteſtate
ordinata hoc ius pertinet ad inferiorem:licet ipſe poſſit cōcurrere in
cōfirmationis actu cū ordinario:vt in.c.ſi a ſede.de p̄ben.li.vj.ergo nō
poteſt hic allegari preſcriptio ex perſona pape contra abbatem ſancte
crucis:qui non deprehendit in negligentia cum habuerit manus liga
tas per reſeruationes ſummorum pontificum:vt in iuribus ſuperius
5 alleg.† Preſcriptio enim eſt inducta principaliter in odium negligē
tium:vt in.l.j.ff.de vſuc.⁊.xvj.q.iij.§.poteſt.Et in caſu noſtro nulla re
peritur negligētia ex parte abbatis ſancte crucis.Nec obſt.ſi dicat̄ qꝺ
fuit negligens in alijs:qꝛ per hoc preſcriptio non debet extendi ad iu
ra in quibus nulla fuit cōmiſſa negligentia qꝛ p̄ſcriptio eſt ſtricti iuris
⁊ tantū preſcribitur quātū poſſidet:vt ꝓbat̄ in.c.auditis.⁊.c.cū olim.
de p̄ſcr.⁊.c.cū ꝯtingat.de deci.no.Bar.in.l.j.§.ſi qs.ff.de iti.actuqꝫ pri
ua.⁊ Inno.in.c.dilectus.de capel.mo.ergo neceſſario cōcludit̄ quod
vnio facta p̄ dn̄m noſtrum Martinum ſupprimēdo dignitatē abba
tie:nulla mentione facta de iure confirmandi pertinente ad abbatem
ſancte crucis fuit tanqꝫ ſurreptitia ipſo iure nulla:qꝛ ſi fuiſſet informa
tus quod talis vnio redundabit in preiudicium monaſterij ſancte cru
cis nullo modo vnionē feciſſet vel ſaltē non ita de facili:ergo talis ſup
preſſio habuit inducere ſurreptionē:vt in.c.poſtulaſti.⁊ quod ibi not.
Hoſtien.de reſcrip.quod dico procedere etiam ſi papa vnionem motu
proprio feciſſet:qꝛ motus proprius lꝫ excludat ſurreptionē non tamē
firmat gratiam contra intentionē ſcribentis qui in dubio nō videtur
velle preiudicare tertio.vt no.Jo.an.in.c.ſi quis motu proprio.de pre
ben.lib.vj.⁊ Cal.in.c.cū dilectus.de iurepatro.⁊ do.de Rot.deciſi.cij.
facit.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in loco publico.⁊ qꝺ not.Inn.
in.c.dudum.de priuile.⁊ glo.in.c.ij.de deci.lib.vj.quinimo poſſit attē
tari qꝺ etiam reſpectu obediētie nulla curreret preſcriptio:qꝛ licet po
tuerit abbas ſancte crucis aliqua honeſta p̄cipere preſertim mores re
formādo abbatis ſancti Bartholomei:non tn̄ per hoc concludit̄ qꝺ
ſi non preceperit cucurrerit preſcriptio contra eū,cū iſte ſit actus me
re facultatis ⁊ non neceſſitatis.nō enim fuit in inſtitutiōe dictū vt ab
bas ſancte crucis exerceat contra abbatē ſancti Bartholomei iuriſdi
tionem:ſed quod teneret̄ abbas ſancti Bartholomei ad obedientiam
⁊ reuerentiam abbati ſancte crucis.Si ergo iſte nō obediuit:qꝛ ille nō
precepit nō per hoc eſt contra eum preſcriptū,qꝛ ex non vſu non indu
citur conſuetudo vel reſcriptio ex quo non habet tacitū actum contra
diſpoſitionē iuris:vt no.per Jo.an.in.c.Joānes.de cleri.cōiug.⁊ per
Cyn.in.l.ij.C.que ſit lon.cōſue.probatur in.l.hec aūt iura.ff.de ſeruit.
vrba.predio.⁊ in.l.altius.C.de ſerui.⁊ aqua.Si enim habeo facultateꝫ
alterius tollēdi in ſolo meo vſqꝫ ad celum nō p̄ſcribitur contra ius ſi
altius non extuli:ex quo nihil factū eſt in cōtrarium:qꝛ iſte eſt actus
mere facultatis.⁊ in actibus mere facultatis nō currit p̄ non vſum pre
ſcriptio,vt notatur in iurib᷑ prealleg.⁊ in.c.ex parte aſtenſis.de cōceſ.
preben.⁊ forte nō currit caſus in quo haberet neceſſe precipere.arg.eo
rum que no.Bar.in.l.cum ſcim᷑.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xi.Reſpectu ve
ro reuerētie eſſet animaduertēdum an ſubtraxerit abbas ſancti Bar
tholomei reuerentiā abbati ſancte crucis quod difficile eſſet probare.
nā illa conſiſtit in ſaluationis actu vel p̄ aliū modū p̄ quem fit reuerē
tia ſm̄ morem patrie,iuxta no.in.c.his que.de maio.⁊ obe.Tota diffi
cultas ſtat circa ſenſum non ſolutū quod an ſit cōpleta p̄ſcriptio qua
draginta annorum multa debent conſiderari ⁊ non ſolus tranſcurſus
annoꝝ.multa enim impediunt preſcriptionis curſum vt vacatio mo
naſterij ſancte crucis.nam tempus vacatiōis debet ſubduci de medio.
vt in.c.j.⁊ in.c.de quarta.⁊.c.auditis.de preſcri.que iura habent locum
in eccleſijs etiam inferioribus.vt no.Inn.in.c.olim primo.de reſtitu.
ſpol.Item tempore guerre non currit preſcriptio quando tanta eſt in
loco hoſtilitas qꝫ ius non redditur:vt in.c.ex tranſmiſſa.de preſcrip.⁊
quod ibi no.Inno.Item tempore mortalitatis,qꝛ illa eſt dei hoſtili
tas,vt no.Bar.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.Item tempore ſchiſma
tis,vt in.c.cum nobis.de preſcrip.Intelligo ſi erant diuerſe obediētie
⁊ ius non reddebatur cui contra alteram.iuxta no.in dicto.c.trāſmiſ
ſa.Omnia enim iſta tempora debent de tempore preſcriptionis ſub
duci,⁊ ſi non remaneat illis ſubductis tempus quadraginta annoꝝ
habet monaſterium ſancte crucis fundatā intētionē ſuā:vt in.c.audi
tis.de preſcrip.Si vero preſcriptio remaneret completa debet aduer
tere an monaſterium ſancti Bartholomei fuerit in bona fide in nō ſol
uendo cenſum.nam mala fides probatur ſi erat fama in loco quod de
bebat dare cenſum monaſterio ſancte crucis,vel apparebat p̄ aliquaꝫ
ſcripturam exiſtentem in eorum monaſterio:vel quod audiuerint ab
aliqua perſona cui veroſimiliter credere debuerunt.per hoc enim ⁊ ſi
milia probatur mala fides:vt not.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.⁊ ſi po
teſt de his conſtare impeditur preſcriptio per.c.ſi.de preſcrip.⁊ regula
poſſeſſor malefidei.de reg.iur.lib.vj.Si autem non poteſt probari ita
qꝺ remaneat inconcuſſa preſcriptio quadraginta annorum.Tunc eſt
recurrendum ad tertium ⁊ vltimum dubium nunquid poſſit monaſte
rium ſancte crucis ſe tueri preſcriptione centenaria vigore priuilegio
rum Federici ⁊ Henrici imperatorū poſtea approbatorū per papam
Honoriū quartū.videt̄ primo qꝺ nō qꝛ imperatores nō potuerūt pri
legiare monaſterium in preiudicium fori eccleſiaſtici:vt not.Inno.in
c.nuper.de teſti.cū ergo iure canonico cautum ſit vt vna eccleſia poſſit
ſe tueri p̄ſcriptione quadraginta annorū cōtra aliam eccleſiā:vt in.c.
de quarta.⁊.c.ad aures.de preſcrip.ergo nō debet prodeſſe priuilegiū
imperatorum.facit.c.dudum.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de con
ſti.⁊.xcvj.diſt.bene quidē.nec obſtat approbatio Honorij pape multi
plici ratione.Primo qꝛ confirmatio in forma cōmuni facta parū pro
deſt vnde non validat actum nullum,vt leg.⁊ no.in.c.qꝛ diuerſitatem.
de conceſ.preben.⁊.c.ſi.de confir.vti.Dicit̄ aūt facta in forma ꝯmuni
⁊ nō ex certa ſcientia qn̄ non inſeritur totus tenor rei confirmate,vel
cū nō apponitur clauſula ex certa ſciētia,vel aliter nō appareat de cer
ta ſcientia rei cōfirmate,iuxta no.in.c.j.⁊ antep.⁊ penul.de confir.vti.
Sed in caſu noſtro non apponitur tenor in confirmatione illoꝝ pri
6 uilegioꝝ.nec clauſula ex certa ſciētia.ergo ⁊c.† Preterea priuilegiū
imperatorū valet quo ad ſuos ſubditos.vt.l.cunctos populos.C.de
ſum.tri.facit qꝺ leg.⁊ no.in.l.ſi.ff.de iur.om.iud.⁊.c.a nobis.de ſen.ex
cō.ergo cōfirmatio valet ſolum quo ad ſubditos.Sed his non obſtā
tibus contrariū arbitror de iure procedere.Moueor principaliter qꝛ
dn̄s papa in ſuo priuilegio nō fuit vſus verbo cōfirmamus:⁊ ſic non
poteſt dici quod fuerit confirmatio in forma ꝯmuni:ſed vſus fuit ver
bo ſancimus:per quod verbum non inducit̄ cōfirmatio,ſed poti᷑ le
gis noue editio.arg.in.c.generali.de elec.lib.vj.nam ſanctio eſt nomē
cōſtitutionis canonice:vt no.glo.iiij.diſt.in ſum.ſic dicim᷑ de verbo
cēſemus qꝺ eſt noui iuris inductorum.vt not.gl.in cle.j.de conceſ.p̄b.
⁊ in verbo cēſemus.vnde pōderāda ſunt hec verba imperatorum ⁊ pa
pe.Imperator enim ſimpliciter decreuit vt nulla preſcriptio minor
centenaria curreret contra monaſterium ſancte crucis:nec reſtrinxit ſe
ad perſonas ſeculares vel eccleſiaſticas.Honorarius vero ſuperue
niēs ſic inquit.Preterea omnes libertates ⁊ immunitates a bone me
morie Federico ⁊ Henrico imperatorib᷑ vobis ⁊ ordini veſtro cōceſ
ſas ⁊ ratas ⁊ gratas habem᷑:⁊ eas futuris temporibus illibatas ma
nere ſancimus ⁊c.que verba clarius luce demonſtrant qꝫ Honori᷑ ſim
pliciter in forma cōmuni voluit confirmare:imo principaliter diſpo
ſuit legem priuatā edendo.nā qꝺ principali placuit legis habet vigo
rem.inſti.de iu.na.gen.⁊ ciui.§.ſed quod principi.⁊ omnia noſtra faci
mus quibus autoritatem noſtraꝫ impartimur,vt.in.l.j.C.de vete.iur.
enu.⁊ bonus tex.in ſimili in.c.ſi apoſtolice.de prebē.li.vj.vnde potior
7 eſt nūc lex pape qꝫ imperatoris.Preterea videm᷑ † qꝫ ſi lex ciuilis ca
nonizatur per papā habet canonis vigorē vt in.c.in primis.⁊ ibi not.
glo.ij.q.j.no.doc.in.c.ij.de preſcrip.fortius ergo debet dictum priuile
giū imperatoris habere vim canonis cuꝫ papa expreſſe ſenſerit vt illa
illibata p̄maneāt.⁊ lꝫ nō expreſſerint que ſint ille immunitates tamen
ſatis habet̄ ꝓ expreſſis ex quo papa ad illa p̄uilegia ſe retulit.in.c.au
ditis.de preſcrip.vbi bon᷑ tex.in ſimili.⁊ in.l.penul.C.de ſent.que ſine
cer.quāti.⁊ in.c.cū bartoldus.de re iudi.hoc idem probatur per opti
mū ſimile.nā a principio imperator fuit qui dedit priuilegiū eccleſijs
circa materiaꝫ preſcriptionis.vt.l.ſi.cū aut̄.quas actiones.C.de ſa.ſan.
eccle.poſtea ſuperuenit ius canonicū ⁊ illas leges approbauit in gene
re.vt in.c.cum nobis.de preſcrip.⁊ per hanc approbationē habuerunt
vigorē etiā quod ad forū eccleſiaſticū ⁊ inter eccleſias.Et p̄ hoc tollit̄
vnū motiuū qꝺ allegatur contra monaſteriū ſancte crucis videlicet qꝫ
approbatio pape non debet habere locū contra ipſum papā preſcribē
tem.naꝫ primo poteſt de directo negari qꝺ hic papa preſcripſerit.naꝫ
ſubtractio cenſus preſcribit̄ per monaſteriū ſancti Bartholomei ⁊ nō
per papā.vnde preſuppoſito qꝫ eccleſia ſancti Bartholomei eſſet exē
pta tn̄ in ſuis iuribus maxime cū agitur de p̄ſcriptione annua nō gau
det p̄uilegio romane eccleſie:vt no.glo.in.c.dilectus de capel.mo.i.c.
ad audientiā.de p̄ſcri.⁊ p̄ doc.in.c.cū nobis.eo.tit.⁊.xvj.q.iiij.volum᷑.
Itē preſuppoſito ⁊ nō ꝯceſſo vt hic papa preſcripſiſſet attamē priuile
gium per eū ꝯceſſum debet habere locū indiſtincte ex quo gn̄aliter cō
ceſſit.nam priuilegiū largiſſimā interpretationē recepit cōtra priuile
giantem:vt not.Bar.in.l.beneficium.ff.de cōſtit.prin.⁊ Inno.in.c.cuꝫ
dilectus.de dona.⁊ in.c.olim.de ver.ſigni.per Jo.and.facit.c.cum di
lectus.de cōſue.pro hoc illud ſapientis.Patere legem quaꝫ tu ipſe tu
leris.Et quod quiſqꝫ iuris i alterū ſtatuit ipſe debet vti eo.vt in.c.cū
omnes.de cōſti.hoc apperte ſenſit do.Ant.in.c.cū nobis.de preſcrip.
vbi voluit quod papa poteſt preſcribere ꝯtra eccleſiam inferiorē ſpa
tio quadraginta annoꝝ:⁊ tamen illud tempus quadraginta annorū
habet eccleſia ex priuilegio iure ſpeciali p̄ papaꝫ approbato ſeu indu
cto:ergo idem dicendum in iſto priuilegio centum annorum hoc tenē
dum habito preſertiꝫ reſpectu quod preſcriptio eſt odioſa ⁊ reſtringē
da:vt in.c.cū ꝯtingat.de deci.cū ſimilibus.Et hec ſufficiant nec opor
tet aliter ad contraria reſpondere quia ſatis remanent per predicta ſo
luta ⁊ clara. Nico.Abbas.

Conſilium.lviij.

1 ☞ Fideicōmiſſuꝫ relictū ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non debet̄
ſi deceſſit relicto nepote quē ex filia ſuſceperat.
2 Subſtitutio directa facta per nomē collectiuū inſtitutis duob᷑ filijs

impuberibus videlicet ſi vterq̃ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres: vno decedente in pupillari etate alter eſt ſubſtitutus.

3 Voluntas diſponentis ſiue expreſſa vel tacita cõiectnrata debet attẽdi in vltimis voluntatibus cuiuſcunq̃ qualitatis ſint: ſiue ſit directa ſubſtitutio ſiue fideicommiſſaria ſiue conditio ſiue teſtamentum vel codicillis.

Quidam Nicolaus ſuũ cõdidit teſtamẽtũ in quo quinq̃ filios ſibi heredes inſtituit pro equali portione ⁊ eos adinuicem ſubſtituit. ⁊ ſi omnes morerentur ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus: tunc eo caſu aduenĩẽte voluit domũ ſuã cum maſſaritijs deuenire ⁊ eſſe ſuorũ nepotũ carnaliũ ex fratre: ⁊ dictos ſuos nepotes ſub cõditione predicta ſibi heredes inſtituit ⁊ fecit in dicta domo ⁊ maſſaritijs: deniq̃ teſtatore mortuo deceſſerũt tres ex dictis filijs heredibus inſtitutis a dicto teſtatore nõ ſuperſtitibus ſibi filijs legitimis ⁊ naturalibus: quartus vero deceſſit poſt mortem illorũ trium relicto vnico filio Ioãnes noĩe. Poſtmodũ moritur dictus Ioãnes ſuperſtite Nicola dũtaxat filio dicti teſtatoris. Vltimo loco moritur dictus Nicola ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus condito teſtamẽto in quo extraneos heredes ſibi inſtituit. ¶ Nunc queritur an dicti nepotes ex fratre primi teſtatoris admittantur ad legatum ſeu ad ſubſtitutionem dicte domus ſaltẽ pro partib⁹ illorũ filiorꝫ qui ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus deceſſerunt. ¶ Et primo altiſſimi omniũ cõditoris poſtulato ſuffragio videtur quod in nullo dicti nepotes debeãt admitti. quoniam cum fuerint vocati ſub conditione: ſi omnes decederent ſine liberis ⁊ vnus illorũ deceſſit relicto filio legitimo ⁊ naturali: ergo defecta conditione non debent ad-
1 mitti: vt in. l. ij. C. de condi. inſer. vbi patet † ꝙ fideicommiſſum relictũ ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non debetur ſi deceſſit relicto nepote quã ex filia ſuſceperat. Nec obſtat ſi dicatur quod in quibuſdã ex filijs extitit conditio, vnde pro parte illorũ debetᷣ fideicõmiſſum ſeu admitti debet ſubſtitutio, vt in. l. lucius. §. caio. ff. ad trebel. qꝛ illud ꝓcederet qñ cuilibet illorum filiorum fuiſſet facta ſubſtitutio ſeparatim vel fideicõmiſſum relictum in caſu noſtro fuit facta omnibus ſub noĩe collectiuo. ſ. ſi omnes decederent ſine filijs. cum ergo vn⁹ ex eis habuiſſet filium ⁊ eo ſuperſtite deceſſit. deficit cõditio: qꝛ nõ fuit verũ dicere ꝙ omnes deceſſerunt ſine filijs: pro hoc. l. ſi fuerit. ⁊. l. is qui ducẽta. ff. de reb. dub. Nam conditio debet adimpleri in forma ſpecifica. vt in. l. cui fundus. ⁊. l. qui heredi. ff. de condi. ⁊ demon. ca. ad noſtram. el. j. de iureiur. Secũdo principaliter pro iſta parte videtur tex. in. l. pen. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. vbi dicitur quod quidam duobus impuberibus filijs ſuis heredibus inſtitutis adiecit ſi vterq̃ impubes deceſſerit illũ ſibi eſſe heredem. demũ alter dũtaxat deceſſerat in pupillari etate querebatur an in partem iſtius debeat ſubſtitutus admitti. ⁊ deciditur ibi quod nõ: qꝛ cum ſubſtitutio fuerit facta ſub nomine collectiuo. ſcilicet ſi vterq̃ decederet in pupillari etate non extitit conditio altero dũtaxat in pupillari etate decedẽte. Et pro iſta parte poſſent multa allegari: ſed non eſt multum inſtandum cum verba pro iſta parte videantur clariſſima: ideo fruſtra recurritur ad interpretationem: vt in. l. ille aut ille. ⁊. l. non aliter. ff. de leg. iij. ¶ Sed his non obſtãtibus que vere caſu noſtro nomine obſtare arbitror. Puto quod iſti nepotes ex fratre debeant admitti ad totũ ius qđ competebat illi filio vltimo mortuo ſuper dicta domo ⁊ maſſarijs. Non autem dico quod debeant admitti ad partes illorũ qui deceſſerunt primo loco ſine filijs quoniam iſti nepotes non fuerunt ſubſtituti ſimpliciter filijs morientibus ſine liberis, imo filij fuerunt inter ſe ad inuicem ſubſtituti ita quod vnus debet ſuccedere alteri vſq̃ ad vltimum ⁊ ſic in hereditate illorum trium qui primo deceſſerũt ſine filijs ſucceſſerunt pariter duo filij ſuperſtites ex diſpoſitione teſtatoris. nec admittuntur nepotes tertio loco ſubſtituti. vt. d. l. penul. ⁊. c. ſi pater. de teſta. lib. vi. quarto vero qui deceſſit relicto filio maſculo non potuerunt alio modo ſuccedere illi nepotes nec in parte contingente ex perſona propria: nec in alijs portionibus eis contingentibus ex perſonis fratrum mortuorum: qꝛ nedum ipſi excluduntur cum in perſona illius defecerit conditio ſub qua fuerãt vocati. vt in. l. heredes mei. §. cum ita. quinimo dico quod etiã vltimus frater excluditur ab illius ſucceſſione: qꝛ licet fuerint adinuicem ſimpliciter ſubſtituti tamẽ tacite ſubintelligitur, ſi quis decederet ſine filijs vt eſt tex. notabi. ⁊ ſingularis inter coniunctos in. l. cum auus. ff. de condi. ⁊ demõſt. vbi dicitur quod quidam inſtituit filium ac nepotem ex altero filio. ⁊ adiecit quod ſi nepotes decederent intra vigeſimũ annũ deberent hereditatẽ reſtituere patruo ſuo, demũ deceſſit nepos intra illam etatem liberis relictis: videbatur ꝙ cum in ſubſtitutione nulla fuiſſet facta mentio de filijs quod teneretur reſtituere hereditateꝫ patruo ſuo ſḿ verba teſtatoris. contrarium tamen ibi deciditur, dicitur enim quod in euentu liberorum deficit conditio coniectura pietatis quaſi minus fuerit ſcriptum ꝙ̃ dictum. ⁊ eſt ille tex. vt dixi: ſingularis in eo quod reſtitutio debet fieri non extraneo: ſed filio teſtatoris ⁊ tamen ſubintelligitur ex quo inſtitutus erat nepos ex filio niſi decederet filio relicto, ⁊ per illum tex. ampliantur multum no. in. l. cũ accutiſſimi. C. de fideicõ. ⁊. l. generaliter. §. cum autem. C. de inſti. ⁊ ſubſti. naꝫ ſolent intelligi illa iura qñ reſtitutio erat fienda extraneo, vt tũc intelligatur tacite facta mentio de filio inſtitui ſed idẽ eſt vbi inſtitutus et ſubſtitutus ſunt cõiuncti, ⁊ quilibet habuit portionẽ ſuã, ita dicendũ in propoſito qđ licet filij fuerint inuicem ſubſtituti nulla facta mẽtiõe de eorꝫ filijs, tamẽ debuit ſubintelligi niſi alter decederet cuꝫ filijs. d. l. cum auus. Quare concluderem qđ quartus filius qui pro ſua dimidia ſucceſſerat tribus fratribus premortuis ſine filijs iuxta ſubſtitutionem teſtatoris totum ius ſibi cõpetẽs tranſmiſit in filiũ ſuũ ⁊ quo ad ꝑſonã ſuã oĩno deficit conditio ⁊ reſpectu filiorũ ⁊ reſpectu nepotum. vt patet ex ꝑdictis. Sed totũ dubiũ remanet reſpectu patris cõpetẽtis vltimo filio tam ex perſona propria ꝙ̃ ex ꝑſona illorũ triũ fratruꝫ premortuorũ ſine filijs quibus ſucceſſit ꝓ dimidia iuxta diſpoſitioneꝫ teſtatoris an illa pars debeat venire ad iſtos nepotes. Et ꝓfecto ſi ille fili⁹ fratris viueret ſeu vixiſſet tꝑe mortis iſti⁹ Nicole vltimi res eſſet magis dubia ꝑ no. in. l. quidã teſtamento proculũ. ff. de vulg. ⁊ pu. ⁊. l. heredes mei. §. cum ita. ad treb. ⁊. l. pen. C. de impu. ſed nõ oportet diſputare cũ iam eſſet ꝑmortuus ⁊ ſolus ſupereſſet iſte Nicola qui deceſſit ſine filijs proprijs ⁊ ſine filijs fratrũ ꝑmortuorꝫ. Quo caſu puto vt ſupra dixi qđ ibi nepotes debeãt venire ad totum ius qđ dicto Nicole cõpetebat ſup illa domo ⁊ maſſaritijs ex ꝑſona ſua ⁊ aliorꝫ qbus ſucceſſit, moueor principaliter ꝑ tex. dicte. l. heredes mei. §. cuꝫ ita. vbi videtᷣ hoc exꝑſſum. ibi enĩ pater inſtituit duos filios ſuos ⁊ adiecit ꝙ ſi vterq̃ ſine liberis diem ſuũ obierit omnẽ hereditatẽ volo ad neptẽ meam Claudiam peruenire. demũ deceſſit vnus ex filijs cũ liberis reliquus vero deceſſit poſtmodũ ſine liberis, deciditᷣ ibi qđ neptis Claudia ſubſtituta admittitur ad patrẽ illius q deceſſit ſine liberis, ⁊ ſi in partẽ illius in quo extitit cõditio licet ſubſtitutio fuiſſet facta per nomen collectiuũ vt ſi vterq̃ decederet ſine liberis ⁊c. reddit ibi text. rationeꝫ qđ hoc admittitᷣ nõ ꝓpter verba, qꝛ illa prorſus reſiſtũt qꝛ verũ fuit qđ vterq̃ nõ deceſſerit ſine liberis, ſed propter volũtatẽ defuncti que ſpectari dꝫ admitti debuit, ita punctualiter cõtingit in caſu nr̃o licet enim fuiſſet dictũ ſi oẽs deceſſerint ſine liberis ⁊c. tñ ex quo in ꝑſona vltimi extitit conditio. ⁊ qđ plus eſt nemo remanſerat ex prioribus fratribus. debẽt iſti nepotes admitti nõ ex ſignificato verborꝫ ſed ꝓpter preſumptã volũtatẽ teſtatoris. Secũdo hoc videtur aperte ꝓbari ex ratione. l. penul. C. de impub. ⁊ alijs ſubſti. aliter inducẽdo quã
2 ſupra induxerim. † vbi enim inſtitutis duobus filijs impuberib⁹ fuit facta ſubſtitutio directa per nomen collectiuũ videlicet ſi vterq̃ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres: demum ⁊ vno tantũ decedẽte in pupillari etate deciditur ibi qđ ſubſtitutus non debet admitti in illi⁹ portione propter voluntatẽ ꝑſumptã teſtatoris qꝛ preſumendũ eſt patrẽ cogitaſſe primo decedẽti fratrẽ ſuũ debere ſuccedere, ⁊ ſic qđ ꝓpter amorẽ filialẽ eos ſubſtituerit ad inuiceꝫ ergo ex ratione tex. que debet attendi ad ampliãdum vel reſtringendũ dictã. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. aperte concluditur ꝙ ſi nõ fuiſſet illa preſumpta volũtas teſtatoris que cauſatur ex amore filiorũ. ar. in. d. l. cum acutiſſimi. veniſſet ſubſtitut⁹ in portionẽ illius in quo extitit cõditio, licet in perſona vtriuſq̃ nõ extiterit ꝗ̃tũcũq̃ fuiſſet dictũ ſi vterq̃ ⁊c. ⁊ ẽ in hoc ille tex. ſic inductus ſatis notabilis ad caſum nr̃m. ⁊ ꝑ illum tex. tollitur obiectio q̃ poſſet fieri cõtra dictam. l. heredes mei. videlicet ꝙ illa loquitur in fideicõmiſſaria reſtitutione. nã idẽ eſt in directa vbi predicto modo fuit facta ſubſtitutio per nomẽ collectiuũ vt ꝓbatur in. d. l. penul. ⁊ expreſſe voluit Bar. in vtroq̃ loco. ⁊ facit qđ ipſe no. in. l. quidam teſtamẽto proculũ. ff. de vulg. ⁊ pupi. Preterea in caſu noſtro nõ eſt locus directe ſubſtitutioni cũ iſte vltimus frater deceſſiſſet poſt pupillarẽ etatẽ: ⁊ ſubſtitutio fuit facta ꝑ verba cõmunia ⁊ directa iuxta no. in. l. centurio. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊. c. ſi pater. de teſta. lib. vj. Nec etiam obſtat ſi dicatur quod in caſu noſtro non fuit facta ſubſtitutio per nomen collectiuũ ſicut in. d. c. cum autẽ. ⁊ in. d. l. pe. qꝛ cõtrarium eſt verũ cum magis ſit collectiuũ verbum omnes ꝙ̃ verbũ vterq̃. ⁊ in materia noſtra Bar. illa equiparauit in. d. l. pe. ⁊ in. d. §. cum ita. Nec etiam obſtat ſi dicatur quod in. §. cũ ita. primo teſtator ſingulariter ⁊ diſtributiue dixit. Si quis filiorꝫ meorũ ſine liberis diem ſuũ prior obierit partem ſuã ſuperſtiti fratri reſtituat ⁊c. quia hoc nihil ad rumbum. Nam illa ſubſtitutio diſtributiua ⁊ reciproca non referatur ad ibi ſubſtitutos ſecũdo loco ſub noĩe collectiuo, ſed ad ipſos fratres primo inſtitutos. Et ita pũctualiter contingit in facto noſtro. teſtator enim hic primo inſtituit filios demũ eos ſubſtituit ſingulariter inuicẽ ⁊ ſecũdo ſeu in loco ipſorũ ſubſtituit iſtos nepotes ſub noĩe collectiuo ita qđ non video qđ caſus habeat in hoc aliquã dubitationẽ: ⁊ clariſſime firmat
3 Bar. in dictis locis. ¶ Tertio principaliter probatur ſic. † in vltimis voluntatibus cuiuſcũq̃ qualitatis ſint ſiue ſit directa ſubſtitutio ſiue fideicõmiſſaria ſiue conditio ſiue teſtamentũ vel codicillus dꝫ primo loco attendi voluntas diſponentis exꝑſſa vel tacita ſeu coniectura. vt l. in conditionibus. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊. l. non aliter. de leg. iij. ⁊. l. cũ acutiſſimi. C. de fideicom. ⁊. l. generaliter. C. de inſti. ⁊ ſubſtit. ⁊ dicta. l. penul. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. ⁊ dicta. l. heredes mei cum infinitis ſimilibus. adeo quod id quod conſtat ex cõiecturis dicitur euidẽs. vt. l. licet imperator. ff. de lega. primo. Et ex ratione naturali poſſumus cõiecturare voluntatẽ defuncti, vt in iuribus preallegatis. ⁊ facit. l. ſcire

oportet,

opoꝛtet.§.ſufficit.ff.de execu.tuto.ꝛ quod notat Cy.in.l.nō dubiū.C. de legi.ꝛ Bal.in.l.maximū vitium.C.de lib.pret.Sed pro deo videamus in caſu noſtro que fuit prima teſtatoꝛis volūtas.voluit enim ꝛ indubitanter prediligere filios proprios ꝛ nepotes ex filijs:ſed eis deficiētibus noluit dare filijs ſuis liberā facultatē diſponēdi de illa domo ſed voluit preferre nepotes ex fratre:ꝛ forte etiā fecit propter ſui memoriā:ne domus propria perueniret ad homines alterius cognationis.ſed cum in caſu noſtro tempore vltimi moriētis nullus extaret de filijs vel nepotibus ex eis.quid ergo habet obſtare ne iſti nepotes admittātur ſaltem pro iure competenti iſti vltimo in quo fuit purificata cōditio,pfecto nihil niſi inanis ꝛ nudus verborū ſonus de quo nō curauit iuriſcōſultus.in.d.l.heredes mei.nec in.d.l.lucius.§.caio.nec in d.l.penul.ꝛ merito ne pualeant verba intentioni cum non intētio verbis ſed verba habent deſeruire intentioni.vt dicit tex.in.c.ſecundo requiris.de appella.Preterea ꝛ quarto vbi eſt eadeꝫ ratio in parte quo ad partem que eſt in toto quo ad totū valet argu.de toto ad partem.l. que de tota.ff.de peti.he.ꝛ in.l.an pars.ff.pro derelic.ꝛ.c.paſtoralis.et §.item cū totū.ff.de offi.dele.Sed ſi omnes filij teſtatoris deceſſiſſent ſine liberis iſti nepotes ex fratre vocantur inſolidum ad illā ſubſtitutionē,ergo in parte iſtius qui in parte deceſſit ſine alijs fratribus primo loco ſubſtitutis ꝛ ſine liberis ex fratribus debent vocari iſti nepotes cum in parte iſtius nulla appareat ratio quare iſti nepotes nō debeant admitti.nō enim in perſona ſua concurrit fauor liberorum fratrū premortuorū cum nullus eſſet ſuperſtes tempore mortis iſti⁹ Nicole:limitatur ergo prima voluntas teſtatoris in eo qꝺ voluit nepotes ex fratre preferre nudo iudicio filiorū ſuorū.Et per predicta ſane patet reſponſum ad contraria. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quidaꝫ dominus Jacobus de Racanato in ſuo vltimo teſtamento inter alia ſic diſpoſuit.Item veniente predicta conditione ſubſtituit altare magnū eccleſie ſctē Marie de platea de Racanato in quadā petia terre vineate ꝛc.quā poſſeſſionē voluit pro dicto altari teneri ꝛ cultiuari ad perpetuū cultū diuinum.ꝛ eligi debeat vnus preſbyter ad perpetuum diuinū predictum cultum qui teneatur ꝛ debeat in dicto altari celebrare diuinum officiū prout iuris ſanctio poſtulat ꝛ requirit pro anima dicti teſtatoris ꝛ ſuorum parentum qui preſbyter ad celebrādū modo predicto debeat eligi per dictum Ser Claudium ſi tunc viuet.poſt mortē vero Ser Claudij per eius filios ꝛ ſic ſubſequenter perpetuo de filijs in filios ſucceſſiue.Et ſi omnes predicti non vixerint voluit eligi dictus preſbyter per priores fraternitatis ſancte Lucie qui pro tempore fuerint.Aduertēdum tamē quod predicta eccleſia ſancte Marie cuius altare fuit ſubſtitutum eſt monaſterium ordinis beati Silueſtri ſeu mōtis Sani qꝺ monaſterium regitur per priores ꝛ monachos conuētualiter,ꝛ monaſtice deputatos per generalē dicti ordinis qui proprie eſt ordo ſancti Benedicti.ꝛ eſt monaſterium poſſeſſionibus ꝛ bonis competēter dotatum.Nunc querit̃ de tribus.Primo an dictus Ser Claudius poſſit aſſequi vigore ſupradicti relicti ius patronatus.¶Secūdo an poſſit vel debeat eligi:pſentari ꝛ inſtitui ſecularis ſacerdos an monachus dicti monaſterij.¶Tertio quid de dicta poſſeſſione debeat conſequi preſentandus ꝛ inſtituendus.

¶Conſilium.lix.

2 Jus preſentandi habens poteſt quem voluerit preſentare.
2 Jus patronatus in eccleſia acquiritur duntaxat triplici capite.
3 Patronus quis efficitur eccleſiam nouam conſtruendo.

Saluatoris Jeſu Chriſti poſtulato ſuffragio attingā ex ordine. Primum ex cuius deciſione alia dubia pendent.Et videtur primo quod dictus Ser Claudius ꝛ ſucceſſiue alij de quib⁹ ſupra fit mētio acquiſiuerint ius patronatus dicti altaris,qꝛ ex dotatione hoc ius patronatus acquiritur.xvi.q.vij.filijs.no.glo.in.c.pie mentis eadem cauſa.ꝛ not.Joan.an.in.c.j.de iurepa.ꝛ glo.lxiij.diſtin.in ſumma.ſed dictus do.Jaco.dictū altare maius dotauit.ergo acquiſiuit ius patronatus.Nec obſtat quod illud non conſtruxerit:quia dictum.c.filijs loquitur alternatiue ſcilicet conſtruxit vel dotauit ꝛ ſic ſufficit alteram ex illis liberationē exercere:vt in regula in alternatiuis.de reg.iur.lib.vj.ꝛ in.c.inter cetera.de reſcrip.ꝛ hec iuris patronatus acquiſitio procedit non ſolum reſpectu eccleſie ꝯſtructe ſeu dotate:ſed etiam reſpectu capelle:vt in ca.nobis.de iurepa.nec refert an in eccleſia ſeculari vel monaſterio illud ius acquiratur:cum ius non diſtinguat:ſed generaliter cōtulit.priuilegium dotanti vel fundanti ſeu cōſtruenti:vt ex predictis vel eorum altero acquirat hoc ius.vt in.d.c.filijs.ꝛ de iurepatro.per totum:ꝛ per hec videtur tollenda illa conſideratio qꝺ predicta eccleſia ſancte Marie ſit monachorū monaſterium.non enim habet huiuſmodi iuris natiuitatem impedire cum ꝛ ipſum corpus monaſterij poſſit eſſe ſub poteſtate patroni.xvj.q.vij.monaſteriū.ꝛ in.d.c.nobis.in principio.et in.c.cum dilectus.de conſue.cum ſimilibus.¶Ex his infertur ad ſe-
1 cundū dubium† quod ſacerdos ſecularis poterit eligi:qꝛ habens ius preſentandi poteſt preſentare quem vult.In hoc enim voluerant iura ipſi patrono morē gerere dūmō aīs ſit idoneus.vt in.c.j.xvi.q.ꝛ eadē cauſa.q.vij.decernim⁹.ꝛ in.c.paſtoralis.de iurepatro.ꝛ.c.cū dilect⁹.eo. titu.quinimo vꝛ qꝺ ſecularem ꝛ nō monachum eligere debeat qꝛ ad beneficium non curatū monachus promoueri nō poteſt.vt in.c.ſuper eo.quod ibi no.de regula.not.plene in.c.qꝺ dei timore.de ſtatu regu. ¶Sed predictis non obſtantibus que vere caſui noſtro non ob.contrariā ſententiam prorſus in caſu preſcripto arbitror veriorem.ſ.quod neqꝫ dictus Ser Claudi⁹:nec filij dicti dñi Jaco.vel alij quicūqꝫ ius patronatus ex inſtitutione predicta in dicta eccleſia ſancte marie ſeu eius altari maiori adepti ſunt ſeu conſequi valent ad hanc ſententiam ꝛ concluſionem tenendam ex multiplici capite motus ſum.¶Et pri-
2 mo† qꝛ ius patronatus in eccleſia acquiritur ex triplici capite duntaxat conſtructione:ſcꝫ eccleſie.xvi.q.vij.monaſteriū.eccleſie dotatione eadem cauſa ꝛ queſtione filijs vel nepotibus.Et territorij ad eccleſiaꝫ fundatam collatione.xviij.q.ij.abbatem.ꝛ in.c.ad audientiam.ij.de eccle.edi.ꝛ.c.iij.de iurepa.ꝛ not.Jo.an.in.c.j.eo.titu.ꝛ glo.in.c.pie mentis.xvi.q.vij.Hinc eſt quod ex diuerſo facto poſſunt eiuſdē eccleſie effici tres patroni.vt puta qꝛ vnus dotauit.alter dedit fundum vbi eccleſia fuit conſtructa.reliquus ſe vel ſuis expenſis conſtruxit ſeu fabricauit,vt no.Jo.an.in.c.nobis.de iurepatro.facit quod no.glo.lxiij.diſt. in ſumma.Reliquus autem modus ius patronatus acquirēdi a iure tradit⁹ nō eſt.vnde ſi quis aliquid reliquit vel donauit eccleſie preter cauſas predictas non efficitur patronus ſed dicitur benefactor vt no. Jo.and.in.d.c.nobis.facit.c.requiſiſti.de teſta.ꝛ quod not.glo.in.c.iij. de iurepat.Sed cum in caſu noſtro dictus dñs Jacobus teſtator nec ipſam eccleſiam ſancte Marie:nec eius altare fabricauerit,fundauerit vel donauerit:ergo non potuit ius patronatus pro ſe vel ſuis acquirere.conſequētia ꝛ maior patent,minor probatur.clarum eſt enim quod ipſe non conſtruxit nec fundauit:cū ab olim fuerat fundata nec etiam dotauit eā etiam iamdudū tempore fundationis fuerit dotata nec requirit̃ quod altare maius eccleſie debeat eſſe dotatū,cū ſit pars eccleſie.ſed ſatis eſt ipſam eccleſiam fore dotatam:vt ſatis innuit̃ in.c.nemo.de conſe.diſt.j.ꝛ in ca.cum ſicut.de cōſec.eccle.vel alta.quinimo ſi vere ponderent verba teſtatoris non reliquit dictam petiam terre pro dote:ſed ipſum alter ſimpliciter inſtituit ad perpetuum diuinuꝫ cultuꝫ:ꝛ ſic potius dicitur benefactor ꝙ patronus:qꝺ expreſſius in caſu noſtro voluit Jo.an.in.d.c.j.vbi dicit quod etiā ſi ante fundationem eccleſie quis aliquid dare etiam magnū:non per hoc acquirit patronatū ex quo non dedit cauſa dotis.In caſu autem noſtro nō ſolū nō dedit pro dote:ſed etiam dedit poſt fundationē dotationem:ꝛ cōſtructionē eccleſie:ergo minime acquiſiuit ius patronatus.Et hec pfecto conſideratio nullum patitur ſcrupulum in contrarium.¶Secundo principaliter moueor qꝛ dicta eccleſia ſancte Marie erat iam conſtructa ꝛ conſecrata vna cuꝫ altari ſuo maiori.vnde etiam preſuppoſito ꝙ dictus dñs Jacobus reliquiſſet dictam petian terre pro dote.non tamen per hoc acquireret ius patronatus in loco iaꝫ conſecrato.†Efficitur autē quis patronus eccleſiam de non conſtruendo:qꝛ ſicut pater dedit filiuꝫ de nō eſſe adeſſe:vt no.in dicto.c.j.ꝛ.d.c.nobis.ꝛ.d.ca.pie mentis.ita ante rei conſecrationem efficitur patronus.ſed in loco iam cōſecrato per prius nō poteſt quis effici patronus aliquid dotatiōis loco eidem donando vel ipſuꝫ reficiēdo:qꝛ cū ius patronatus ſit quedam ſeruitus in eccleſia religioſa ꝛ loca ſacra ſeruitutē non recipiunt vt in.l.ſeuitutes.§.fi.ff.de ſeruit.ꝛ alibi dicit text.ꝙ humani iuris eſſe deſinit ſeruitutem nō recipit vt in.l.caueri.ff.cōmunia predi.Et hanc opinionē in terminis noſtris firmat gl.in.d.c.pie mentis.xvi.q.vij.ꝛ ſequunt̃ cōiter doc.ꝛ maxime Jnn.ſuper rubri.de iurepa.ꝛ Jo.an.in.c. j.eo.tit.Excipit tamē Jnno.vnū caſum ſcilicet.quādo eccleſie iam cōſecrata eſſet ſine dote ꝛ aliquis vellet eam dotare.nam tūc acquirit ius patronatus quia ſpiritualia non poſſunt eſſe ſine tēporalibus.j.q.ſi quis obiecerit.Quod tamen limitauit Jo.an.in.d.c.j.quādo hoc facere de conſenſu dioceſani.quo reſpectu refectionis voluit glo.in.c.ij. eo.titu.tunc enim fauore eccleſie fingitur ꝙ actus iſte preceſſerit conſecrationem.arg.c.tanta.qui fil.ſint le.Limitat etiā hoc procedere qn̄ a conſecerari faciente vel etiam ab ipſo conſacratore nō poteſt dñs haberi.arg.eorū que no.in.d.c.cum ſicut.de conſecra.eccle.vel alta.quaſi in ſubſidium ꝛ non aliter hoc admittatur:ſed cum in caſu noſtro neutrū horū interueniret:qꝛ eccleſia erat dotata.Itē preſuppoſito qꝺ nō fuiſſet dotata:tñ non fuit dos data cū autoritate dioceſani vt ius patronatus de nouo acquireret̃:ergo ceſſat prorſus iuriſpatronatis acquiſitio.puto enim abſurduꝫ ꝙ laicus pro ſue libere voluntatis arbitrio relinquendo vnum predium eccleſie iā conſecrate vel ipſius altari maiori ex hoc omnino efficiatur patronus eccleſie vel altaris maioris.vñ cuꝫ ius patronatus acquirat̃ laicis ex ſola gratia ꝛ tolerantia eccleſie.cū iure communi non ſint huius iuris capaces cū ſit annexuꝫ ſpirituali iuxta ea que legunt̃ ꝛ not.in.c.quoniā.de iurepat.ꝛ p Jnno. in.c.quod ſicut.de elec.nō eſt huius acquiſitione laxanda factultas:ſꝫ reſtringenda.vt in regula odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.ꝛ in.l.quod vero contra rationem.ff.de legibus Et hec ſecūda conſideratio etiam nullam patitur contrarietatē.¶Tertio principaliter cōſidero quod

etiam ex alio capite nõ potuit iſte acqrere ius patronatus in dicta ec-
cleſia ſancte Marie.qm̃ nec ex cõſtructione:nec ex dotatiõe qs acqui
rit ius patronat9 niſi hoc faciat de conſenſu dioceſani.id eſt epiſcopi
vel habẽtis ius epiſcopale in loco:vt in caſu noſtro eſt generalis iſtoꝝ
fratrũ ſancte Marie hoc expreſſe probaꝛ in dicto.c.nobis.de iurepat.
Satis enim eſſet abſurdum qd quis pro ſuo libito poſſit eccleſiam de
nouo conſtruere:vel altare de nouo erigere cum ita ſpiritualia nõ poſ
ſint laici ꝓpria autoritate tractare:vt in.c.ij.de iud.ꝛ.xvj.q.vij.omnes
baſilice.vnde Jo.and.notauit in.d.c.nobis.per illum tex.ꝙ non ſuffi-
cit petere conſilium dioceſani.imo oportet habere conſenſum ſi tamẽ
nõ vellet ſine iuſta cauſa cõſentire poſſet per ſuperiorem cõpelli.argu.
c.j.de iurepatro.In caſu autem noſtro non habuit iſte dñs Ja.auto-
ritatem ſeu cõſenſum dioceſani,ergo ex ſuo ꝓprio facto nõ potuit ius
patronat9 preſertim in altari maiori acquirere.ſi enim hoc dixiſſet ge
nerali ordinis:forte nullo modo conſenſiſſet:nec etiam conſentire po-
tuiſſet cum hoc ſit contra iura predicta.ꝛ hec etiam conſideratio con-
cludit.¶ Quarto capite poteſt ius patronatus excludi:qꝛ ſi predicta
concurrerent in caſu noſtro que in veritate non concurrunt tamen ha
bito reſpectu qꝛ in eccleſia religioſorum nõ poteſt beneficiari clericus
ſecularis,vt probatur in cauillãdo literã in.c.fi.§.prohibemus.de ſta-
tu.reg.vbi dicitur ꝙ etiam abbate ꝛ monachis cõſentientibus nõ po
teſt clericus ſecularis beneficiari vt habeat titulũ in monaſterio:ergo
multo fortius nõ procedit acquiſitio in caſu noſtro vbi nedum mona
chi non conſenſerunt,ſed etiam penitus contra dicũt.Et quanqꝫ Ho
ſti.ibi deſtruendo in veritate literam dicat illud procederere qñ cleric9
ſecularis vult eſſe de corpore religioſorum de dãdo voceʒ in capitulo
ꝛ ſimilia faciẽdo ſicut vnus de collegio.vnde ſecus dicit ſi vellet cleri-
cus eſſe cõtẽtus beneficio ſuo ꝛ eccleſiã officiare abſqꝫ eo ꝙ ſit de col-
legio monachorum.Hoc tamen dictũ nõ eſt verũ ꝛ prorſus repugnat
illi litere.nam ibi prohibeꝛ ſimpliciter quem recipi ad prebendã in ec-
cleſia regulari ꝛ reſpectu receptorũ diſponiꝛ vt non immiſceãt ſe ceti-
bus monachorũ.Si eñ hoc liceret prout dixit Hoſti.nõ reſtrinxiſſet
ibi ſe tex.ad receptos eos tolerãdo.ſʒ hoc diſpoſuiſſet reſpectu rece-
ptorũ ꝛ recipiẽdoꝝ.vñ ſenſus litere fuit hic ſi bene põderetur vt dein
ceps null9 recipereꝛ ad pbẽdã in eccleſia regulari ſʒ receptos voluit ibi
papa tolerare ne priuarenꝛ iure iam queſito cũ hac limitatione vt nõ
immiſceant ſe cetibus ꝛ congregationi monachorum ſimile.in.c.j.de
reli.do.lib.vj.Et hanc opi.ꝯtra Hoſt.ſequiꝛ do.Ant.in.d.c.fi.ꝛ ſemp
legendo tenui cõtra Hoſt.ſaltẽ quo ad caſum noſtrũ vbi monachi reſi
ſtunt ꝛ pro hoc vltra alios adduco.c.dudũ.xviij.q.ij.vbi dꝛ ꝙ clerici ſe
culares nõ debent aliquo modo accedere ad celebrãdũ in eccleſia regu
lari niſi inuitẽtur a monachis ꝛ etiam epiſcopus nõ poteſt publice in
monaſterio etiã ſibi ſubiecto celebrare monachis inuitis ne per cõcur
ſum populi monachi qui debent vitã ſolitariã ducere ſcandalizenꝛ:vt
probaꝛ in.c.luminoſo.ꝛ.c.ij.ꝛ.iij.xviij.q.ij.ad idẽ facit.xvj.q.j.placuit.ꝛ
c.ſi cupis.nec credo ꝙ Hoſt.ꝯdixiſſet huic caſui.ipſe enim loquiꝛ qñ
abbas ꝛ monachi volũt aliquẽ recipere ad beneficiandũ in eorũ eccle-
ſia:ꝛ nos loquimur qñ eis inuitis volunt iſti acqrere ius patronatus
in eoꝝ eccleſia pſertim in altari maiori qd nullo modo fieri poſſe arbi-
tror:ne acceſſu ſeculari patiantur aliqd ſcandalũ.ꝛ ne eccleſia eorũ pa
tiatur hanc ſeruitutẽ.¶ Concludo ergo qd ex predicta inſtitutiõe nõ
fuit ius patronatus acquiſitũ alicui.ꝛ ex hoc inferꝛ ad deciſionẽ alio
rũ dubioꝝ.Dico eñ ꝙ nemo eſt eligẽd9 ſeu preſentãd9.qꝛ ſi ceſſet ius
patronat9 ceſſat omnis effectus qui cauſaꝛ ex eo,vt in.c.cum ceſſante.
de appel.acquiritur enim illa petia terre eccleſie ſancte marie ad ppe
tuũ diuinũ cultũ id eſt ad vſus neceſſarios eccleſie ꝛ pſonarũ ipſi9.ar.
in.c.paſtoralis.de his q̃ fi.a prela.nõ pure fuerit facta inſtitutio ꝛ alia
appoſita ꝛ adiecta per teſtatorẽ habenꝛ ꝓ nõ adiectis cũ de iure fieri
nõ poſſunt,vt ꝓbaꝛ in ſimili.in.c.ſignificatũ.de pbẽ.qnimo ſi teſtator
reliquiſſet illã petiã terre ſub cõditione de habẽdo patronatũ,tñ cum
illa cõditio ſit contra ius:vt patet ex predictis dʒ habere pro nõ adie-
cta ꝛ relictũ remanet purũ,vt in.l.ꝯditiones.ꝛ.l.fili9.ꝛ.l.quidã in ſuo.
ff.de condi.inſti.cum ſimi.Fratres aũt dicti loci debẽt rogare deũ pro
anima teſtatoris ſicut faciũt pro aliis eorũ benefactorib9.Et hec ſuf-
ficiant.nõ enim expedit reſpondere ad cõtraria,qꝛ ſatis abunde patet
reſponſio ex predictis.Laus deo.   Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.lx.

1 Sententia vbicunqꝫ cõtinet animarũ periculum nõ obſtat rei iu-
dicate exceptio ſiue fuerit iudicatum in foro ciuili,ſiue eccleſiaſtico.
2 Snĩa quelibet a qua non eſt appellatum tranſit regulariter in rẽ iud.
3 Snĩa facit ius inter partes quãtumcunqꝫ ſit lata ꝯ ius litigatoris.
4 Denuntiatio euangelica non procedit niſi clare probetur quod denũ
tians agit contra conſcientiam.
5 Judex qñ narrat aliqua in ſnĩa vel in iudicio pte pñte ꝛ nõ ꝯdicẽte:
talia verba narratiua ꝓbant in preiudiciũ partis non contradicentis.
6 Succumbens in petitione fundi nõ admittitur volens petere fruct9
occaſione fundi.

In caſu ꝛ qõne que vertitur
inter Joannem ex vna parte ꝛ Ant.filium ꝛ heredẽ Petri ex
alia.¶ Saluatoris Jeſu chriſti pſidio inuocato.Videꝛ pmo dcm̃ Joã
nem fore audiẽdũ ſuper petitione ſuã exceptione rei iudicate per do.
1 Antoniũ appoſita nõ obſtãte.Et primo ꝓbaꝛ ſic.¶ † Vbicũqꝫ ſentẽ
tia cõtinet animaꝝ periculũ nõ obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit
iudicatũ in foro ciuili ſiue eccleſiaſtico.Primũ probaꝛ notabiliter in
c.ij.de excep.li.vj.Secũdũ in.c.lator iuncta gl.ꝛ in.c.conſanguinei.et
in.c.tenor.de re iud.Sed ſententia de qua in caſu noſtro excipitur cõ-
tinet periculũ animarũ:ergo ex ea nõ cõpetit rei iudicate exceptio,mi
nor ꝓbatur.nam cũ preſupponaꝛ dictũ cõtractũ mutui fuiſſe feneratitium:ꝛ illius vigore vſuram multarum quãtitatũ pecunie dicto Pe-
tro ſolutã,ꝛ iudicatũ fuerit oppoſitũ nutriꝛ p illã ſnĩam vſurarius in
peccato ſuo,cũ peccatũ nõ dimittaꝛ ſi non reſtituaꝛ vſura,ex quo reſti
tui põt,vt in.c.cũ.m.de vſur.ꝛ in regula peccatũ.de reg.iu.lib.vj.Iteʒ
dictus Ant.filius ꝛ heres dicti Petri peccat in nõ ſatiſfaciẽdo aĩe de
functi ꝓut teneꝛ:vt in.c.a nobis.de ſen.excõ.ꝛ in.c.ex lrĩs.de rap.ꝛ in
c.fi.de ſepul.Nec obſtat ſi dicaꝛ ꝙ a tali ſnĩa nõ fuit appellatũ.qꝛ p hoc
nõ purgaꝛ vitiũ ſnĩe reſpectu aĩe obtinẽtis iniuſtã ſnĩam,videꝛ no.In
no.in.c.qꝛ pleriqꝫ.de immu.eccle.ad idẽ facit qd leg.ꝛ no.in.l.iulian9.
ff.de ꝯditio.inde.vbi habeꝛ ꝙ per ſnĩam iniuſtã nõ tollitur obligatio
naturalis:nec etiã p eã induciꝛ obligatio naturalis.vt not.Bart.in.l.
ab eo.C.quomodo ꝛ qñ iudex.¶ Secundo principaliter ꝛ pro dicto
Joãne induciꝛ,qꝛ rei iudicate exceptio obſtat cũ ad idẽ agiꝛ.ſecus ſi
ad aliud agiꝛ nũqꝫ primo,vt in.l.queriꝛ.cũ duobus ſequẽ.ff.de excep.
rei iu.ꝛ.c.abbate ſane de re iud.li.vj.Sed in caſu noſtro ad aliud nunc
agitur,ergo nõ habet officere exceptio rei iudicate etiã pſuppoſito ꝙ
illa ſnĩa trãſiſſet in rem iudicatã,minor ꝓbaꝛ.pmo enim ſolũ fuit actũ
an mutuũ fuerit vſurariũ an gratuitũ ꝛ vnde preſuppoſito ꝙ a princi
pio fuiſſet gratuitũ:tñ nihilominus poſtea potuit ſolui vſura ne illud
repetereꝛ.arg.in.c.ꝯſuluit.de vſur.iſta eñ ſunt cõpaſſibilia.nec ꝓbat
hoc eſſe ꝙ ab hoc ꝯtingit abeſſe,vt in.c.ij.de trãſla.prela.ꝛ.l.neqꝫ nata
les.C.de pb.Nũc aũt reperiꝛ ꝙ fuit ſolutũ indebite ꝛ p vſurariã pra-
uitatẽ ne illud repetereꝛ.ꝛ ſic prorſus ad aliud agiꝛ nũc qꝫ primo:non
enim in primo iudicio fuit repetita vſura:ſed ſolũ fuit oppoſitũ ꝙ cõ
tractus ille fuerat ſimulatus ꝛ illicitus:ꝛ in fraudẽ vſurarũ cõfectus.
¶ Tertio videꝛ dictũ Joãnẽ admittendũ ex alio capite etiã ſi predi-
cta non proficerent:ex quo eñ dictus Petr9 mãdauit in extremo vi-
te reſtitui quicqd occaſione trãſcorũ ſeu ꝯtctuũ illorũ ad eũ perueniſ-
ſet,videꝛ tacite remiſiſſe iuramẽtũ ꝛ omne obſtaculũ p qd dictus Joã
nes prius nequiſſe exigere:vt ꝓbari videꝛ in.c.ad noſtrã.ij.de iurein.
ſm vnũ intellectũ.¶ Et qꝫ ꝙ predicta in fauorẽ dicti Joãnis vigere
videanꝛ in ꝯriã mihi ſnĩam declinãdũ fore arbitror:ad quã tenendam
2 ex triplici capite motus ſum.¶ Primo ꝛ principaliter:† qꝛ regulari
ter quelibet ſnĩa a qua nõ eſt appellatũ trãſit in rẽ iudicatam,ita ꝙ de
ea põt vtroqꝫ iure excipi ꝯtra denuo agẽtẽ,vt in.c.cũ inter.de re iudi.
ꝛ.c.abbate ſane.eo.titu.lib.vj.ꝛ in.l.itẽ cũ queriꝛ.cũ duab9 ſeq.ff.de ex-
cep.rei iudi.Et hec exceptio fuit inducta ad iuris rigorẽ ſeruandum
vt litium eſſet finis,vt not.glo.in.c.paſtoralis.§.q vero.de offi.deleg.
in.l.qui exceptione.ff.de condi.indebi.Nec regula nõ reperitur leſa
in quibuſdã caſibus iure expreſſis.vt in cã matrimoniali ꝛ quibuſdaʒ
aliis,iuxta id qd legi.ꝛ no.in.d.c.lator.inter quos caſus nõ reperitur
caſus noſter,ſcʒ cũ agiꝛ de repetitione vſurarum.Et qꝫ ꝙ generaliter
dicatur ꝙ vbicũqꝫ vertitur periculũ anime ſententia non tranſit in rẽ
iudicatam.vt no.glo.ꝛ Inno.in.c.inter monaſteriũ.de re indi.ſm glo.
in.c.lator.eo.titu.ꝛ clarius Hoſti.ibi.ꝛ in.c.conſanguinei.tñ illud in-
telligit de peccato per partes nõ remiſſibili:vt ſentit gl.in.d.c.lator.ꝛ
in.c.iurauit.de pbba.ꝛ clarius Ant.de but.in.d.c.lator.vt puta cum
ſnĩa fertur iniuſte ꝯtra vinculũ matrimoniale vel pro matrimonio ob
ſtãte ꝯſanguinitate vel affinitate in gradib9 diuina vel humana legi-
bus ꝓhibitis.ſecus aũt vbi ferꝛ iniuſte pro matrimonio nullo impedi
mẽto obſtãte.tunc eñ tranſit in rẽ iudicatã.qꝛ vitiũ ſnĩe eſt per partes
remiſſibile.ex quo enim ſolũ preiudicat parti trãſit in rẽ iudic.qꝛ vitiũ
ſententie eſt per partes remiſſibile,vt pbaꝛ in.c.qd ad ꝯſultationẽ.de
re iu.ꝛ.l.ab eo.C.quomodo ꝛ qñ iudex.vbi dicitꝛ ꝙ nõ appellãs a ſen-
tentia videꝛ accõmodare ꝯſenſum:ꝛ alibi dixit tex.qd nõ appellando
videꝛ cõfirmare ſnĩam in.l.fi.C.de ſent.q̃ ſine certa quãti.In his autẽ
in quibus vitiũ ſnĩe non eſt p partes remiſſibile ceſſat iſte interptatus
cõſenſus cũ expreſſe nõ potuiſſent partes ſnĩam iniuſtã approbare.vt
in.c.ſi diligenti.de foro cõpe.Sʒ in caſu noſtro etiã pſuppoſito ꝙ ſen
tẽtia fuiſſet iniuſta p quã fuit pronũtiatũ cõtractũ mutui fuiſſe gratui
tũ ꝛ licitũ ꝛ non fictũ neqꝫ ſimulatũ.tñ vitiũ ſentẽtie erat per partes
remiſſibile,qꝛ debitor põt remittere vſuras creditori.vt no.gl.ꝛ Dy.
in regula peccatũ.de reg.iu.li.vj.ꝛ Fed.ꝯſi.xviij.ꝛ Jo.an.in addi.Spe
cu.in tit.de vſu.in.iij.col.ergo talis ſententia tranſiuit in rem indica-
tam ꝛ preſertim indubitanter in caſu noſtro in quo dictus Joan.debi
tor expreſſe acquieuit ſentẽtie ꝛ obtulit ſe paratum executioni ſenten
tie pro ut in ea continebatur:ꝛ recipiens poſtea ſponte dilationem ad
ſoluẽdum preſtitit iuramentũ de ſoluẽdo.ꝛ ſic renuntiauit omni iuri
dicendi de iniuſtitia ſententie,vt in.l.ad ſolutionẽ.C.de re iudi.Hinc
3 dicunꝛ iura † quod ſententia facit ius inter partes quãtumcunqꝫ ſit la
ta contra ius litigatoris,vt in.d.c.cum inter.ꝛ.l.ingenuum.ff.de ſtat
homi.

homi.⁊ accipitur pro veritate.vt in.l.res iudicata.ff.de re iud.ideo nõ poteſt amplius de iniuſtitia ſentẽtie in dubium refricari nec obſtat ſi dicatur ꝙ obtinens ſcienter ſententiam iniuſtam peccat:vt no.Inno. in.d.c.q꞉ pleriq꞉.⁊ Barto.in extrauaganti ad reprimendum in verbo denuntiationem.quod patet ex eo q꞉ per iniuſtam ſententiam non tollitur nec inducitur obligatio naturalis.vt not.Barto.in.d.l.ab eo.et in.l.iulianus.ff.de condi.indeb.nam ratione peccati obtinens ſententiam iniuſtam debet victus quan꞉ nõ appellans audiri. ¶Ad hoc enim reſpondetur dupliciter.Primo quod de iniuſtitia ſententie nõ conſtat ⁊ in dubio obſtat tranſitus in rẽ iudicatam:q꞉ preſumitur iuſte lata:⁊ eſt preſumptio iuris ⁊ de iure contra quã nõ admittiť ꝓbatio in cõtrariũ niſi per confeſſionem vincentis:vt no.Inno.in.d.c.q꞉ pleriq꞉.facit qð legi.⁊ no.in.l.is qui fidẽ.de ſpõſa.Preterea hec eadẽ ratio militat in omni ſnĩa iniuſta.ſemp enim peccat obtinens ſcienter iniuſtam ſnĩam:vt no.Inn.in.d.c.pleriq꞉.⁊ Barto.in locis preallegatis.tamen propter hoc peccatũ non audiť pars aduerſa ex quo non appellauit ⁊ potuit in ſuũ preiudiciũ acquieſcere ſentẽtie:qnimo etiã in preiudiciũ eccleſie obſtat iſte tranſitus in rẽ iudicatã.vt in.d.c.cum inter.⁊.c.cum ſuper.eod.titu.ratiõe preſumptionis iuſtitie: vt ſit litiũ finis.Preterea ⁊ fortius in caſu noſtro interuenit expreſſus conſenſus iſtius Joãnis,vt poniť in puncto.conſenſit enim expreſſe ſententie ⁊ ſic etiam quo ad obtinẽtem fuit ſublatũ omne vitium ſi qð erat in ſententia ⁊ fuit inducta obligatio naturalis que oritur ex conſenſu. vt no.Bar.in.d.l.ab eo.facit.l.ſtichũ.§.naturalis.ff.de ſol.⁊.l.cũ amplius.§.is natura debet.ff.de reg.iur.Et per hoc eſt ſublatũ primũ cõtrarium ſupra factũ.Debet enim intelligi quando vitiũ ſententie nõ eſt ex parte remiſſibile.Item quãdo nõ interuenit expreſſus cõſenſus partis.Quinimo plus puto qð etiam per viam denũtiationis euangelice nõ debet iſte Joãnes audiri.tum q꞉ peccatũ fuit remiſſum ꝑ expreſſum conſenſum iſtius Joannis,tum q꞉ non debet amplius diſputari de iuſtitia ſententie:⁊ hoc expreſſe firmauit Barto.in dicta extrauaganti ad reprimendũ.in verbo denũtiationem.Allego aliam ratio-

4 nem in caſu noſtro ⁊ meliorẽ inconuincibilem.† Denũtiatio euãgelica nõ ꝓcedit niſi clare ꝓbeť ꝙ denuntians agit cõtra conſcientiam vt legi.⁊ no.maxime per Innocẽ.in.c.nouit.de iudi.ſed cum hic agatur contra Antoniũ heredez dicti Petri q nullo modo preſumitur habere notitiam de qualitate dicti contract⁹ mutui:ſed omnino habuit bonam conſcientiam cũ habeat ſnĩam pro ſe quam debet iuſtam preſumere:vt in iuribus preallegatis,ergo nõ põt habere locum etiã denũtiatio euangelica fortius non debet dictus Joãnes audiri directe petendo preſertim cum veniat contra ſuum iuramentũ.Et hec ſufficiãt quo ad obtinẽdũ ex primo capite.Scðm caput obtinẽdi in cã ex quo etiam motus ſum ex cõfeſſiõe dicti Joãnis.cũ enim fuerit cõfeſſus in iudicio dictũ mutuũ fuiſſe gratuitũ ac recognouerit debitũ tanq꞉ verum ⁊ iuſtum prout apparet ex tenore ſnĩe non debet nũc admitti ad probandũ cõtrariũ cũ cõfeſſio ſponte facta non poſſit reuocari etiam probãdo cõtrarium niſi vſq꞉ ad ſnĩam diffinitiuã:vt in.c.fi.de cõfeſ.et l.error facti.C.de iur.⁊ fac.igno.ad idem.c.per tuas.de ꝓba.⁊.l.generaliter.C.de non nu.pecu.nec obſtat ſi dicať ꝙ de cõfeſſiõe nõ cõſtat niſi per verba narratiua ſnĩe q̃ non probãt.vt in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.

5 Dico eñ † ꝙ ex quo iudex aliqua narrat in ſnĩa vt in iudicio parte ꝓſente ⁊ nõ cõtradicente talia verba narratiua ꝓbant in preiudiciũ partis nõ cõtradicẽtis:vt ꝓbať.in.l.j.C.de rela.⁊ ibi expreſſe firmat Bar. ⁊ dicit bene notãdũ:vt in caſu noſtro dictus Jo.nõ ſolũ fuit ꝓſens et tacens:ſed expreſſe ſnĩe cõſenſit. ¶Ex tertio capite poteſt dictus antonius obtinere,q꞉ debet qs admitti ad ꝓbãdũ qð ꝓbatũ nõ releuat vt in.c.cũ contingat.ff.de offi.dele.⁊ in.l.ad ꝓbationẽ.C.de ꝓba.ſed ⁊ preſuppoſito ꝙ dictus Joãnes ꝓbaret ſe aliquas pecunias vltra ſolutionẽ exoluiſſe dicto Petro nõ ꝑ hoc obtineret,ergo nõ debet ad hoc ꝓbãdũ admitti.minor ꝓbať:quidqd ſoluiť ſeu dať a debitore ceſſante pacto gratis ⁊ amore licite poteſt a creditore recipi.deficit enim alterum qð eſt formale in vſura,vt plene no.Jo.and.in regula peccatũ. de reg.iur.li.vj.in mercu.facit.c.tua.de ſimo.⁊ bon⁹ tex.in.c.ſicut epm. j.q.iij.Sed in caſu noſtro mutuũ fuit gratuitũ vt ipſemet Joã.ꝯfeſſus fuit:ergo nõ põt repeti gratis ſolutũ:quinimo ⁊ ſi non fuiſſet a principio gratuitum ex quo nõ fuit pronuntiatũ ꝙ fuit gratuitũ,⁊ ipſe expreſſe conſenſit ſentẽtie videť remiſiſſe omne ⁊ totũ illud qð potuiſſet repetere.qui enim conſenſit antecedẽti cõſenſit cõſequẽti.vt in.c.iij.de conſti.⁊ in.l.oratio.ff.de ſponſa.Nec obſtat ſi dicať ꝙ licet a principio fuerit gratuitũ:tñ ex poſtfacto fuit vſura ſoluta.hoc enim nullo modo ſtare poteſt:q꞉ actor videť deducere totũ ius ſuum ꝙ habet tẽpore iudicij inchoati:vt.l.ſolem⁹.ff.ð iud.⁊.c.cũ eccleſia ſutrina.de cau.poſ. ⁊ proprie.⁊.c.abbate ſane.de re iudi.li.vj.vnde cum in iudicio nõ contẽderet an a principio fuiſſet contractus illicit⁹ ⁊ feneratitius,imo diſputabatur de ipſius iuribus exiſtentibus tempore ſentẽtie quod patet aperte:q꞉ contra petitionem non excipit Joannes ꝙ contractus iſte erat feneratiti⁹,⁊ ſic aperte retulit ſe ad tempus ſententie ⁊ etiam ſi non dixiſſet ſatis tacite intelligitur cum in iudicio cõtẽdereť de iure exiſtenti tempore ſententie ergo ex quo dict⁹ Joannes ſuccubuit ⁊ confeſſus fuit contractum illum licitum videť per conſequentiam voluiſſe remittere omne ius ſibi competens preſuppoſito ꝙ fuiſſet illicitum.Hec enim queſtio vſuraria ſeu repetitio vſurarum dependet ab illa queſtione an contractus fuerit feneratitius.ſi enim nõ erat feneratitius non poteſt aliquid repeti cũ preſumatur donatum.Ex quo infertur ad ſolutionẽ alterius contrarij.dico enim qð nunc agitur ad aliud

6 quã primo.Naz hoc replicať in ſubiecta materia prime q̃onis.† q eñ ſuccubuit in petitione fundi nõ admittitur volens petere fruct⁹ occaſione fundi.⁊.l.fundi fundum.ff.de excep.⁊.l.ſi quis eum.ff.de excep. rei iudi.ita punctualiter cõtingit hic.Non obſtat qð vltimo opponiť de cautiõi ſeu mandato dicti Petri vt omne illicitum extortum reſtituatur.dico enim qð non extenditur ad iſtum caſum cũ hic negeť contractum fuiſſe illicitũ nec debet admitti ad probandum contrariũ obſtante preſumptione iuris:⁊ de iure que orta eſt ex ſententia vt.ſ.dixi. Item ex remiſſione iam preſumpta vt predixi ius fuit acquiſitũ dicto Petro Item eſt ſibi ius acquiſitum nũc ex ſententia nõ ſolũ ex pacto ⁊ ideo illa cautio non debet extendi ad hunc quaſi cõtractũ.arg.eorũ que not.Bart.in.l.more.ff.de acqui.her.⁊ in.l.apud iulianũ.ff.ex qui. cau.in poſ.ea.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſuper quo conſiliũ petitur in his ſubmittitur terminis.Peruſini ciues eo tempore quo viuebant populariter:ita qð de facto ſuperiorem ſeu dñm non recognoſcebant cõceſſerunt ſolẽniter omnibus ciuibus Senẽſibus plenum ciuitatis ius:tam in gabellarum ſolutione ꝙ in alijs quibuſcuq꞉ tam in agendo ꝙ in defendẽdo:ita qð deberẽt haberi ⁊ reputari tanq꞉ ciues originarij ciuitatis peruſine.Et hoc ſi ⁊ inquantũ ipſi ciues Senẽſes parem immunitatẽ ⁊ ciuitate ipſis Peruſinis concederẽt:vigore autem huius ꝯceſſiõis cõditionalis ⁊ reſpectiue par immunitas emanauit a ciuib⁹ Senẽſibus erga ciues Peruſinos ⁊ procedẽte tempore ciuitas Peruſina perdidit plures libertatem.naz fuit ſubiugata a rege Ladiſlao:⁊ ſucceſſiue a Brachio de Montone.⁊demũ deuenit ad eccleſie romane dominium:ſub cuius vmbra nunc de preſenti quieſcit. Contingit etiam ꝙ a pluribus:pluribus ⁊ annis ⁊ tempore Ladiſlai regis ⁊ Brach⁹ ⁊ dñj romane eccleſie dicta ꝑuilegia vltro citroq꞉ edita non habuerunt obſeruatiã:ſed Ciues Senẽſes tã in ſolutiõe gabellarum quã in alijs fuerunt Peruſii habiti ⁊ retractati tanq꞉ forẽſes ⁊ idẽ ꝯtingit ipſis Peruſinis in ciuitate Senarum.Nunc aũt qdã ciuis peruſinus nitiť vt ꝑdicta ciuilis in ciuitate Senarum ſibi obſeruetur ita qð in omnibus habeatur ⁊ tracteť tanq꞉ originarius ciuis Senẽſis ſicut in ciuitatis conceſſione continetur.reluctãtibus ciuibus Senenſibus ob cauſas predictas.Queritur quid iuris.

¶Conſilium.lxj.

1 Priuilegia debent eſſe perpetua.
2 Ciuitas licet ſit ſub domino nihilominus poteſt ex ꝯtractu facere ciuem:qui al's non eſt ciuis.
3 Locator ſi ꝓmiſerit ſub certa pena nõ expellere intra tẽpora locationis ꝯductorẽ.intelligiť ſi penſionẽ ꝯuentã ꝯductor ſoluerit.
4 Pater ſi ꝓmiſit filium nõ exheredare:intelligiť niſi cauſam exheredationis filius dederit.
5 Ciuitas nõ libera nõ põt imponere collectam ſuis ciuibus etiam pro vtilitate publica ſine principis conſenſu.
6 Ciuitas non poteſt facere vt quis habeatur pro non ciue niſi in pertinentibus ad ipſam ciuitatem.
7 Veniens directe cõtra priuilegiũ ſibi cõceſſuz:perdit priuilegiũ ꝑ vnicam contrauẽtionem.
8 Priuilegiũ ſi datur ad aliqð faciendũ:⁊ illud nõ ſit intra decennium perditur priuilegium.

Jeſu Chriſti ſaluatoris poſtulato ex corde ſuffragio videť primo ꝙ dictus Peruſin⁹ poſſit iuriſdice dicta ciuilitate i Senẽſi ciuitate vti:† tũ q꞉

1 ꝑuilegia debẽt eſſe perpetua.xxv.q.j.c.j.⁊.ij.⁊ in regula decet.de reg. iur.lib.vj.tum q꞉ fuerunt ꝯceſſa nõ ſubditis.⁊ per ꝯſequens ſunt irreuocabilia.iuxta not.per Inno.in.c.nouit.de iudi.tum q꞉ tranſieruñt in quaſi contractum.cum Peruſine conceſſerunt ciuitatem ⁊ immunitatem Senẽſib⁹ ꝓpter ꝯceſſionẽ ab eis fiendã.ergo talis ꝯceſſio eſt irreuocabilis.iuxta id quod leg.⁊ no.Maxime per Bar.in.l.penul.⁊ l.ambitioſam.ff.de decre.ab ord.fa.Nec obſtare habet ſubiugatio ſe-

2 quens ciuitatis Peruſine.† quia licet ciuitas ſit ſub domino nihilominus poteſt ex contractu facere ciuem qui al's non eſt ciuis.vt ꝓbatur.in.l.j.in princip.ff.ad munici.⁊ hoc ibi aperte firmat Bart.ad idez tex.ſm literam que habet electio.in fi.C.de incol.lib.x.facit tex.iuncta gl.in.l.edilicia.ff.de verbo.ſignifi.nec etiam habet obuiare non obſeruantia in quibuſdam ciuibus.tum quia illi non allegarunt hoc priuilegium.tum quia licet aliqui ſponte ſoluerint ⁊ non fuerint vſi illo priuilegio nõ per hoc renuntiatur in reliquis actibus priuilegio ⁊ libertati vt videtur notabilis tex.in.l.voluntarie.C.de excu.tuto.tum quia cum priuilegium illud fuerit conceſſum toti populo ciuitatis non potuerunt aliqui particulares non conſtituentes ſaltem maiorẽ partem

populi illi priuilegio p eorum contrauentionem tacite renuntiare.ar.
eorum que no. Inno.in.c.accedentibus.de priuil.poteſt enim quis re
nuntiare iuri ⁊ fauori quatenus tangit perſonam ſuã:nõ autem qua-
tenus perſonã alterius.ad hoc qđ legi.⁊ no.in.c.dilecti.⁊.c.ſi diligenti
de foro compe.⁊ in.l.ſi quis in conſcribẽdo.C.de pactis.⁊.c.ad apoſto
licam.de regu.iur.cũ ſimilibus.Sed his minime in caſu noſtro militã
tibus arbitror dictũ Peruſinũ nõ poſſe inuitis ciuibus.Senenſibus
illa immunitate ⁊ ciuilitate vti cũ illa ſit ex infra allegandis cauſis ex
tincta ⁊ ſublata. Moueor in hanc ſententiam qꝛ dicte immunitatis et
ciuilitatis conceſſiones fuerunt reſpectiue ⁊ reciproce ꝯceſſe.nulla em̃
conceſſio fuit in ſe pura:ſed quelibet facta reſpectu alterius obtẽte ſeu
obtinende.vnde Peruſini non cõceſſiſſent illam immunitatẽ Senẽſi
bus niſi propter cõceſſionẽ ꝯſimilem a Senenſibꝰ obtinẽdã,⁊ ita ecõ
tra Senẽſes nõ cõceſſiſſent niſi ꝑpter ꝯceſſionẽ eis a Peruſinis factã
vt ſatis hoc ex vtriuſqꝫ priuilegij tenore perpendit̃.ergo ceſſante ꝯceſ
ſione facta ꝑ Peruſinos:illico ceſſauit ⁊ extincta fuit conceſſio eis fa
cta per Senẽſes:qꝛ ceſſante cauſa priuilegij ceſſat ꝑuilegiũ in.l.genera
liter.C.de epi.⁊ cle.⁊.xvi.q.i.generaliter cũ gl.ſua. facit.l.ex facto.⁊ ꝙ
ibi no.ff.de vul.⁊ papil.⁊.c.ſuggeſtum.de decimis.⁊ facit in ar.totus
titulus ffoꝝ.C.de condi.ob cauſam.⁊ optime facit.l.quero.§.inter lo
3 catorẽ.ff.loca.vbi habetur ꝙ † ſi locator promiſit ſub certa pena nõ ex
pellere intra tempora locationis ꝯductorẽ intelligitur illa tacita con-
ditio reſpectu cuius locauit.ſi penſionem conuentã cõductor ſoluerit
alˀs autem illo ceſſante a ſolutione poteſt ſine pene metu expelli.Et ꝑ
4 illũ tex.dicit ibi Bar.† ꝙ ſi pater ꝓmiſit filiũ non exheredare intelligi
tur niſi cauſam exheredationis filius dederit:vt in.l.quidã cũ filiũ.ff.
de ver.obli.Item ſi promiſi te nõ offendere intelligit̃ niſi cauſaꝫ offen
ſionis cõmiſeris.vt.l.qui ſeruum.ff.de verb.obli.Id enim quod taci
te ineſt habet̃ pro expreſſo.l.cũ quis.ff.ſi cer.peta.Et generaliter dixit
Bar.illũ.§.notandũ ad oẽs ꝯctus in quibꝰ vltro citroqꝫ aliquid pro-
mittit̃ vt quis non teneat̃ adimplere cũ effectu ſi ꝑ aduerſam partem
oĩa ſeruata nõ ſunt.facit.l.iulianꝰ.§.offerri.ff.de act.emp.⁊.l.ediles.§.
ſi.cum.l.ſeq.ff.de edi.edi.⁊ regula fruſtra fidem quis poſtulat.de regu.
iur.lib.vi.⁊ quod ibi no.per Io.and.⁊ per Cy.in.l.cum ꝓponas.C.de
pac.⁊ facit tex.in.l.cum precibus.C.de preſcrip.ver.⁊ qđ leg.⁊ no.in.c.
peruenit.de iureiur.⁊.c.conſtitutus.de penis.⁊.xxxiij.q.ij.c.quod deo
patri.quod autem amiſſa libertate euanuerit ſaltem pro maiori parte
immunitas cõceſſa ꝑ ciues Peruſinos facile probatur:imponere ve-
ctigalia:pedagia exigere,gabellas ⁊ ꝓſtationes ordinarias ⁊ extraor-
dinarias inſtituere ⁊ iniungere pertinent ad principem non autẽ ad ci
uitatem non liberã vt probatur in.l.vectigalia.ff.de public.⁊ in.l.vni-
ca.que ſint regalia.col.x.⁊ in.c.ſuper quibuſdã.de verb.ſign.expreſſius
probatur in.l.ij.C.noua vectiga.quinimo plus dixit Barto.in.l.vni-
5 ca.C.de ſuperindi.lib.x.videlicet † ꝙ ciuitas non libera non poteſt im
ponere collectam ſuis ciuibus etiam pro vtilitate publica ſine princi
pis conſenſu,licet poſſit imponere pro neceſſitate imminenti ipſi ciui
tati ꝑpter debita ſoluenda ⁊ ſic debet intelligi quod legi.⁊ nota.in.l.
iiij.§.actori.ff.de re iudi.⁊.l.j.ff.quod cuiuſqꝫ vniuer.no.ſicut auteꝫ nõ
poteſt ciuitas non libera iſta onera imponere ita ⁊ fortius ne exem-
ptionem alicui concedere qꝛ non poteſt in preiudiciuꝫ iuriũ principis
ſtatutum ſeu ordinamentum vel priuilegium edere:vt not.Bartolus
in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.⁊ clare ꝓbatur in.l.omnes.C.de an-
no.⁊ tribu.vbi ptꝫ qꝛ nemo citra principem poteſt immunitatẽ ꝓſtare
ſuper iuribus debitis principi.⁊ ibi per Bar.facit ad idem quod leg.
⁊ no.in.l.ſi.§.ſi quis ꝓfeſſus.ff.de publi.⁊ optime.c.veniẽtes.de iureiu.
⁊ ſpecialiter in caſu noſtro voluit Bar.in.l.ſi maritus.ff.de adult.vbi
6 dicit ꝙ ciuitas non poteſt facere vt quis habeatur ꝓ nõ ciue niſi in ꝑ
tinentibus ad ipſam ciuitatem ſecus autẽ quo ad pertinentia ad prin
cipem.Cũ ergo ciuitas Peruſina conceſſerit immunitatẽ ⁊ ciuilitatẽ
ciuibus Senenſibus reſpectu gabellarum non ſoluendarum ⁊ peda-
giorum.que omnia pertinent ad principem:ergo perdita libertate il-
lud priuilegium fuit annihilatum preſertim contra romanam eccleſiã
que eſt vere domina illius ciuitatis:vñ expulſo domino eccleſie non
potuerunt ciues aliquod concedere vel ſtatuere de pertinentibꝰ ad ro
manam eccleſiam:vt in.d.c.venientes.de iureiuran.⁊ quod legi.⁊ not.
in.c.quanto.lxiij.diſtin.⁊ aperte voluit Bar.in.d.l.oẽs populi.ff.de iu
ſti.⁊ iu.⁊ per conſequens debet ceſſare priuilegium cõceſſum.vt.ſ.di-
xi.Ad idem facit quod in ſimili legi.⁊ no in.l.ſi vero.§.item cum qui-
dam.ff.loca.vbi patet quod etiam ſi caſu fortuito cõductor nõ poteſt
preſtare operas locationis nihilominus tenetur reſtituere mercedem
perceptam ipſi locatori.preſertim cum hoc contingat ad odium Pe-
ruſinoꝝ.arg.in.l.ſi merces.§.culpe.ff.eo.ti.⁊ hec ſufficerent ad exclu-
ſionem dicti priuilegij. Sed ad maiorẽ cautelã inferant alias cau-
7 ſas perditionis huius ꝑuilegij.† vbicũqꝫ quis directe venit ꝯtra pri-
uilegium ſibi conceſſum perditur priuilegium per vnicam contrauen
tionem,vt in.c.cum acceſſiſſet.in fi.de conſtit.⁊ ibi per doc.in.c.pro il-
lorum.de preben.⁊ in.l.fina.C.de iur.do.impe.niſi fauore eccleſie aliud
operetur ⁊ ſic loquitur.c.accedentibꝰ.de priuileg.facit ad idem.xxxij.
q.ij.quando renuntiatur ſed in caſu noſtro peruſini venerunt contra
priuilegium ciuilitatis eis conceſſum pluries ⁊ pluries ſoluendo ga-
bellas in ciuitate Senarum tanꝙ extranei.⁊ idem fecerũt ciues Senẽ
ſes in ciuitate peruſina,ergo fuit tacite renuntiatũ mutuo priuilegio.
nec obſtat ſi dicatur quod ſingulares ciues nõ potuerũt hoc facere in
preiudicium omniũ ciuium qꝛ illud verum niſi toties fuiſſet facta con
trauentio quod veroſimiliter perueniſſet ad notitiam ciuium.nã tunc
videntur ciues approbare.arg.eius quod not.Innocẽ.in.c.bone.el.ij.
de poſtu.prela.Et preſertim in caſu noſtro in quo per decẽniũ ⁊ vltra
non fuerunt dicta priuilegia obſeruata:⁊ ſic ſaltem fuit inducta ꝯſue-
tudo in cõtrariũ:vt in terminis noſtris.not.Cy.in.d.l.volũtarie.C.de
8 excu.tuto. Preterea ⁊ vltimo † ſi datur priuilegium ad aliquid fa-
ciendũ ⁊ illud non fit intra decennium perdit̃ priuilegiũ:vt notanter
probatur in.l.vna.ff.de nũdi.⁊ hoc firmat ibi Bar.dicẽs per illũ text.
quod ſi ciuitas habens priuilegiũ ſuper ſtudio generali non vtatur il-
lo intra decennium perdit illud,ergo fortius in caſu noſtro perditur
ſaltem per lapſum decennij in quo non ſoluꝫ fuerũt vſi ſed expreſſe cõ
trauenerunt ſoluendo tanꝙ foreſes:fortius enim perditur priuilegiũ
contraueniendo ꝙ non vtendo:vt no.in.d.c.cum acceſſiſſent.⁊ preſer
tim in caſu noſtro in quo ciues Senẽſes fuerunt pluries ⁊ pluries co
acti ſoluere in ciuitate Peruſina tanꝙ forẽſes.vñ debebãt ipſi Peru
ſini obſeruare ſuũ priuilegiũ erga Senẽſes ſi volebant vt eis obſerua-
retur conceſſum a Senenſibus,qꝛ fruſtra quis poſtulat fidẽ ſibi ab eo
ſeruari cui fidem a ſe preſtitam ſeruare recuſat,vt in regula fruſtra.de
reg.iur.libro.vi.cum ſimilibus ſuperius allegatis. Nec obſtat ſi dica-
tur quod priuilegium non fuit allegatum in ciuitate Peruſina:quia
imo tacite fuit allegatum dum allegabant ad ſolutionem euitandam
ſe eſſe Senenſes vt patet in actis.Item quia ſatis eſt quod per non
vſum inducta cõſuetudo in contrarium.in.l.de quibus.⁊.l.diuturna.
ff.de legi.⁊.iiij.diſtin.§.leges.Preterea fruſtra allegaſſent priuilegiũ
quod iam eſſet nullum ⁊ annihilatũ in aduentu principis:vt ſupra di
xi.facit.l.decernimus.cum in materia.C.de ſacroſan.eccle.Et hec ſuf-
ficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.lxij.

1 ☞ Poſſeſſio probatur per iuramentum fidelitatis.
2 Cõpromiſſum ſi factũ fuit de aliqua re,non poteſt arbiter illam rem
vni adiudicare,⁊ alteram partem condemnare vt det aliquam rem in
compromiſſo non deductam.
3 Facultas allegandi nullitatẽ contra ſñiam lꝫ aliquo iure remoueatur
poteſt tamen allegari nullitas ex iuriſditionis defectu proueniens.
4 Exceptio negans iuriſditionem remouet qualitatem ſententie ſuper
qua ſe fundat ius ſeu ſtatutum.
5 Arbiter licet non poſſit ſententiare circa omnino aliena ab expreſſis,
poteſt tamen decernere ſententiare de coherentibus expreſſis ſine q-
bus nequeunt expreſſa commode terminari.
6 Cõſeruator datus per papaꝫ in fauorẽ alicuius eccleſie:licet nequeat
de iure cognoſcere niſi de iniurijs notorijs,tamẽ ſi negetur per parteꝫ
aduerſam iniuriã eſſe notoriã poterit ſuper hoc ſummarie cognoſcere
⁊ ſuper hoc pronuntiare.
7 Mandatum non extenditur vltra comprehenſa in mandato.
8 Vim propulſare incontinenti dicitur qui facit quã citius ꝯmode po
teſt ad alia negotia non diuertendo.
9 Teſtes ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico producte pro
bant pertinentias.
10 Scholaris quãuis ſtet per mille annos in ſtudio nõ ſortitur ibi domi
cilium ſi habet animum redeundi ad partes ſuas.
11 Ciuitas aliqua ſi facit aliqđ ſtatutũ cauſa alienatiõis fiende alicui ty
ranno:talis alienatio ⁊ oĩa que facta ſunt poſſunt reuocari.
12 Fines locorum probantur per libros antiquos ſeu ſcripturas.
13 Caſtrum ex ſe iure communi inſpecto non habet iuriſditionem.
14 Poſſeſſor tenetur reſtituere rem quam poſſidet:niſi plene probet dõ
minium.
15 Ciuitas ſi auget̃ ⁊ cingit̃ nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis,totũ
augmentum comprehenditur appellatione ciuitatis.
16 Secundũ officiũ excludit primum qñ ſe non compatiuntur.
17 Priuilegiũ clericatꝰ nõ perdit̃ niſi per actũ oĩno cõtrariũ clericatui.
18 Clericus in minoribus ſi contrahit matrimonium per verba de pre-
ſenti perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum.

IN controuerſia inter ducẽ
Burgũdie ex vna:⁊ ducẽ Auſtrie ex alia parte ex quibuſ-
dam capitulis pacis inter eos facte. Ieſu Chriſti ſalua-
toris ꝑſidio ex corde poſtulato:attingã ex ordine dubia iuxta mihi cõ
ſultationẽ porrectã.Et in ordine illud ꝑmo occurrit.An illi quatuor
deciꝫ loca in cõſultatiõe expreſſa que dux Burgũdie aſſerit forte forti
litia ⁊ ad ſe expectare vigore capituloꝝ pacis interſint ſibi adiudican
da.An vero pertineãt ad ducẽ Auſtrie ⁊ ſint ſibi dimittenda ad queꝫ
indubie ꝑtinebãt ante guerrã inchoatã.Videt̃ ꝑma facie ꝙ ſint duci
Burgundie adiudicãda non obſtãte arbitramẽto per epm̃ Tridenti
nũ lato qꝛ in vno ex dictis pacis capitulo exꝑſſe actũ extitit ꝙ omnia
caſtra ⁊ loca acquiſita ⁊ acquirenda per ducẽ Burgũdie vſqꝫ ad con-
cluſionem illius pacis ſint ⁊ remaneant cum eorum iuriſditionibus ⁊
pertinen

pertinentijs ipſi duci Burgũdie, hoc tñ declarato ꝙ ville ⁊ quecũqꝫ loca Tridentini territoꝛij ſi que foꝛẽt que non eſſent de diſtrictibꝰ iuriſdictionibꝰ aut pertinẽtijs ſupꝛa ſcriptis acq̃ſitis ⁊ non haberẽt niſi cãpanilia tñ, aut cãpanilia cũ eccleſijs ſolũ vel etiã eccleſiã ſine cãpanilibꝰ foꝛtificatã vl' eſſent ſine eccleſijs ⁊ cãpanilibꝰ ⁊ ſine foꝛtilitijs ⁊ verteret in dubiũ quoꝝ eſſent qñ partiũ quelibet aſſereret eas eẽ ſuas ꝺ ipſis ſtet ad arbitriũ ⁊ iudiciũ dñi epi Tridẽtini ⁊c. Cũ aũt iſta quatuoꝛdecim loca nũc poſtulata ꝑ ducẽ Burgũdie ſint de acquiſitis durante guerra, ergo ſunt ſibi adiudicãda. nihil eñ tã cõgruũ eſt fidei humane ꝙ ea q̃ pertinẽtibus placuerũt ſeruare, vt dixit tex.in.l.j.ff.de pactis in pꝛin.⁊ alibi dicit text. ſtudioſe agẽdũ eſt vt ea que ꝓmittuntur opere ↄpleant̃, vt in.c.iij.de pact. quinimo eccleſia vt pax ſeruet̃ interponit ſe imperioſe etiã inter laicos vt pacta inita ſuam obtineãt firmitatem, vt in.c.j.⁊ qꝺ ibi no.eo.ti. Qꝺ autẽ iſta loca fuerint de acq̃ſitis ꝓbat dux Burgũdie ꝑ iuramẽta fidelitatis ab habitatoꝛibꝰ illoꝛũ locoꝛũ tpe acq̃ſitionis ſibi p̃ſtita.† naꝫ per iuramẽtũ fidelitatis pꝛobat̃ poſſeſſio, vt in.c.longinquitate.xvj.q.iij.⁊ in.c.ſi diligẽti.de p̃ſcrip.⁊ ibi expꝛeſſius hoc tenet Jo.an. nec huic ſnĩe ſeu intẽtioni ducis Burgũdie repugnat iuridice arbitramẽtum latũ ꝑ epm Tridẽtinum, qñ illa loca tanqꝫ foꝛtilitia nõ veniebãt in ↄpꝛomiſſo, fuit eñ cõpꝛomiſſuꝫ de villis ſeu locis ſine foꝛtilitijs ⁊c. vt.ſ. dictũ eſt. qualia non ſunt hec, ergo arbitramẽtum in hac parte ipſo iure fuit nullũ cũ arbiter nullã habeat ptãtem circa in cõpꝛomiſſo nõ ↄpꝛehẽſa, vt in.c.cũ dilectꝰ.de arbit.⁊ in.l.non diſtinguemus.§.de officio.⁊ in.l.ſi cũ dies.§.plenũ.ff.ꝺ arbi. hinc notãter voluit Bar.i.l.aq̃l.ff.de trãſact.

2 † ꝙ ſi fuit cõpꝛomiſſum de vna re nõ põt arbiter illã rẽ vni adiudicare ⁊ alterã partẽ cõdẽnare vt det aliquam aliã rem in compꝛomiſſo non deductã, lꝫ poſſit arbitrari vt det certam quantitem pecunie pꝛo illa re, vt inſti.de offic.iud.§.officium.⁊ de hoc plenius per eũ in.d.l. Si ergo in compẽſationem rei ↄpꝛomiſſe nõ põt arbiter extendere manũ in rẽ extrinſecã, foꝛtius nõ licuit hoc caſu epo Tridẽtino arbitratoꝛi extẽdere ptãtẽ ſuaꝫ ad hec loca q̃ nullã cõiõnẽ habebãt cũ rebꝰ in compꝛomiſſo deductis. ¶ Sed in diuerſam partẽ p̃dictis minime obſtãtibus motus ſuꝫ pluribus rõnibus, ⁊ permaxime vna reſpectu cuius nullũ video ſubterfugium que eſt hec. Cũ eñ arbitramẽtũ fuerit latũ per epm Tridẽtinũ ſuper oĩbus locis territoꝛij Tridẽtini in fauoꝛem ducis Auſtrie quibuſdam ſpecifice noĩatis exceptis ⁊ adiudicatis duci Burgũdie ⁊ tale arbitramẽtum dicat̃ per vtranqꝫ partem emologatũ ⁊ appꝛobatũ, ergo nũc põt allegari ptãtis vel iuſtitie defectus, cũ nedũ arbitramẽtum ſed ſnĩaꝫ quãcũqꝫ ex ptãtis defectu nulla poſſit per ptes ex poſt facto appꝛobari vt habeat nõ vim ſnĩe ſed cuiuſdam pacti ↄtctus, ita ꝙ talis ſnĩa decetero impugnari non põt, text. eſt aptus in.l.ij.C.coĩa vtriuſqꝫ iu.⁊ clarius hoc voluit Bar. poſt glo.in.l.j.C.qui pꝛo ſnĩa iuriſd.no.glo.⁊ moderni. poſt eam in.c.ſignificaſti.de fo.comp. foꝛtiꝰ ergo potuit appꝛobari arbitramẽtũ quãtũcũqꝫ nullũ.ar.in.l.cum antea.⁊ qꝺ ibi no.ꝑ doc.C.de arb. nec mirũ cũ non ſumat vires ſuas ex ptãte arbitrãtis ſeu ſnĩantis, ſed vigoꝛe cõtractus ſeu pacti tacite initi ex ꝓbatione ſeu emologatione ſecuta, vt not.in dictis iuribus. Et hec ſoluitur ↄ̃rium qꝺ foꝛmari poſſet de notatis per gl.in cle.j.de ſequeſt.poſ

3 ſeſ.⁊ fruc. vbi ↄcludit̃ in effectu † ꝙ licet aliquo iure remoueat̃ facultas allegãdi nullitatem cõtra ſnĩam põt tñ allegari nullitas iuriſditionis defectu ꝓueniẽs, ita vr̃ in ꝓpoſito dicendũ ꝙ licet dictũ fuerit in capitulo pacis, vt contra diffinitionem epi Tridentini arbitratoꝛis nihil poſſit opponi, poterint tamen dici de poteſtatis defectu. Dico eñ illam glo. ponere caſum ſatis diuerſum a noſtro. nos enim loquimur qñ partes appꝛobauerunt arbitramentũ ex poſtfacto, vigoꝛe cuius appꝛobatiõis vident̃ nouiter cõtrahere ⁊ paciſci ſuꝑ exp̃ſſis in arbitramẽto, vt in iuribus ſuperius allegatis, glo. vero allegata in ↄtrarium pꝛocedit vbi nõ interuenit conſenſus partiũ, ſed ius vel ſtatutũ remouet facultatem dicendi contra ſententiam de nullitate, quo caſu licet allegare nullitatem pꝛouenientem ex iuriſdictionis defectu ⁊ ratio eſt, q2 ſtatutum ſeu ius in remouenda exeptione fundat ſe ſuꝑ ſen

4 tentia. † Exceptio aũt negans iuriſdictionem remouet qualitatẽ ſentẽtie ſuꝑ qua ſe fundat ius ſeu ſtatutũ, q2 ſi fuit lata a iudice non ſuo, nõ meret̃ nomẽ ſnĩe, vt in.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.⁊ in.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.C.ſi a nõ compe.iudi. per totũ. ad hoc notabilis doctrina Bar.in.l.j.ff.qꝺ vi aut clam. vbi per illũ tex.⁊ gl. voluit ꝙ quãdocũqꝫ aliqua diſpoſitio tollens exceptionem fundat ſe ſuꝑ qualitate, hoc nõ obſtãte admittit̃ oĩs exceptio ꝑ quã illi qualitati detrahit̃, q2 tũc nõ venit̃ cõtra diſpoſitionem, vñ ſi ſtatutũ diſponit vt nulla exceptio admittat̃ cõtra inſtrumẽtũ publicũ põt nihilominus opponi ꝙ illud inſtrumentum non fuit conditũ a notario, q2 per hoc non remouet̃ qualitas publici inſtrumenti, ⁊ ideꝫ in ſimili. vt ibi no.ꝑ Bar. Hec aũt in caſu noſtro minime obſtãt vt luce clarius patet ex p̃dictis. ¶ Preterea ⁊ ſcðo videt̃ ꝙ etiam ceſſante emologatione p̃dicta ſententiandum eſt pꝛo dicto duce Auſtrie. Cum eñ fuiſſet in capitulis pacis actũ ꝙ ſi contentio aliqua verteret̃ inter dictas partes ſuꝑ villis quibuſcũqꝫ locis territoꝛij Tridentini q̃ nõ haberẽt niſi campanilia tantũ, ⁊c. vt ſupꝛa dictũ eſt. ita ꝙ eſſent ſine foꝛtilitijs ꝙ de ipſis ſtet̃ ad arbitrium ⁊ iudiciũ epiſcopi Tridẽtini. Et inter partes fuit dubitatũ ſeu potuiſſet merito dubitari: an quedã loca dicerent̃ eſſe ſine foꝛtilitijs potuit iuridice ⁊ cũ bona ſciẽtia dictus eps facto cõpꝛomiſſo gñali ſuꝑ oĩbus locis ⁊c. declarare q̃ ſunt illa loca que dicant̃ eſſe cum foꝛtilitijs vel ſine ad effectum decernendi ſuꝑ illis quoꝛũ eſſent: vt ſic oĩs diſcoꝛdia ſeu fomes diſcoꝛdie tolleret̃: lꝫ in compꝛomiſſo expꝛeſſe non fuiſſet dictũ vt decerneret que loca dicant̃ ſine foꝛtilitijs: ſed vt de

5 cerneret ſuper illis locis cuius eſſent. Dico † ꝙ licet arbiter nõ poſſit ſententiare circa oĩno aliena ab expꝛeſſis quo caſu intelligi debent iura ſuperius per me allegata: põt tñ decernere ⁊ ſnĩare de coherẽtibus expꝛeſſis ſine q̃bus nequeũt expꝛeſſa cõmode terminari. Ad hoc allego glo.no.in.d.c.cũ dilectus.de arbi.⁊ idem voluit ibi Inn.⁊ gl. iuris ciuilis.in.d.l.nõ diſtinguemus.§.de offici. ¶ Queſtio aũt iſta ad quẽ ꝑtinerent dicta loca nõ potuiſſet cõmode decidi niſi determinaretur pꝛius queſtio pꝛeambula an illa loca dicant̃ ſine foꝛtilitijs vt ſic cõpꝛehendant̃ in cõpꝛomiſſo: alias eñ quelibet pars potuiſſet dicere illa loca eſſe cũ foꝛtilitijs vel ſine: ⁊ ſic de facili fuiſſet rupta pax: ad cuius cõſeruationem partes ita libere poſuerunt ſe in manibus epi Tridentini: pꝛo hoc.c.in cauſis.de ele. iuncta glo.in verbo quia vero.in fine vbi colligit̃ quod data ptãte eligendi per compꝛomiſſuꝫ videt̃ tacite data ptãs poſtulãdi: q2 omnia que ſunt vicina: ⁊ coniuncta mandata tacite veniunt vt ibi. Idem facit qꝺ in ſimili habetur in iudice oꝛdinario vel delegato cui data ptãte ſuper pꝛincipali iure intelligitur acceſſoꝛie data in cognoſcendo an illa cauſa ad ſuam ptãtem ꝑtineat: vt.l.ſi quis ex aliena.ff.de iud.⁊.l.ij.ſi quis in ius voc. non ierit. vbi per Bart.⁊.c. ſuper literis.de reſcrip. vbi per Inn.⁊ alios doctoꝛes hinc dixit gloſſ.

6 no.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj. † quod licet conſeruatoꝛ datus per papã in fauoꝛem alicuius eccleſie nequeat de iure cognoſcere niſi de iniurijs notoꝛijs tamen ſi negetur per partem iniuriam eſſe notoꝛiam poterit ſuper hoc ſummarie cognoſcere ⁊ ſuper hoc pꝛonuntiare licet ſimpl'r datus ſit ſuper notoꝛio. ¶ Ad idem tex. iuncta glo.in.c.cũ perſone de pꝛiuileg.lib.vj.⁊ in.c.j.de penis.eo.lib. vbi etiam per glo. Preterea vi

7 demus † qꝺ mandatum non extenditur vltra compꝛehenſa in mãdato quinimo loquit̃ per verba taxatiua dicẽs ꝙ pꝛocuratoꝛ ad illa ſolummodo intelligitur conſtitutus que in commiſſionis literis inueniunt̃ expꝛeſſe: vt no.in.c.cum olim.el.j.de offi.deleg.⁊ tñ poteſt pꝛocuratoꝛ agere ea que ſunt pꝛeparatoꝛia mandati: licet non ſint in mandato expꝛeſſa: vt no.in.l.ad rem mobilem.⁊.l.ad legatum.ff.de pꝛocu. Itẽ poteſt exercere id qꝺ eſt pꝛope mandatum: vt in.c.in cauſis.de elect.⁊ de renun.c.poſt tranſlationem.⁊.ff.iudi.ſol.l.iam tamen.§.vlti. Item pꝛorogare poteſt mandatum ad acceſſoꝛia ipſius ſiue ſequelã. vt.ff.de inſtito.l.cuicũqꝫ.§.ſi ei apud quem.⁊ hoc notãter firmauit glo.in.d.c.cũ olim. Idem ergo dicendum in caſu noſtro: ⁊ tanto foꝛtius quãto partes tacite videntur voluiſſe vt dictus epiſcopus Tridentinus eſſet generalis deciſoꝛ queſtionum que poſſent vt oꝛiri ex capitulis pacis ſuꝑ rebus acquiſitis ſeu traditis vt pax ſuis finibus cõſeruaretur. ¶ Tertio pꝛincipaliter facit: q2 in dubio debet fieri iterpꝛetatio vt diſpoſitio teneat. vt in.l.quoties.ff.de ver.ob.⁊.c.abbate.de verbo.ſign. Hinc eſt. quod verba etiam impꝛopꝛientur ⁊ extenduntur vltra vim pꝛopꝛiã vt ſalua ſit diſpoſitio: vt notabiliter pꝛobatur in.c.ſi ſententia de ſen.exc.lib.vj. facit.l.ſi ita ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.ob. facit quod not. Bald.in.c.j.de capi.qui cu.ven.col.x.⁊ Archi.xiij.q.j. Preſertim cum dux Auſtrie certet hic de dãno vitando: ⁊ dux Burgũdie de lucro captãdo: iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.l.apud celſum.§.marcellus.ff.de doli.exce.⁊ in.c.dilecti.de excep.⁊ per Bar.in.l.cum mulier.ff.ſol.ma. Ad idem facit theorica Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊.l.nõ dubium.C.de legi. qua cauetur qꝺ in ſtatutis ⁊ alijs diſpoſitionibus debet fieri ſtricta vel larga interpꝛetatio: ne quis ſine legitima cauſa patiatur damnum: alter vero ſentiat lucrũ ad qꝺ optime facit. vt gradatim.ff.de mune.⁊ hono.⁊.l.ij.C.de noxa.⁊.c.cum dilectus.de ↄſue. Reliqua patebunt ex reſpõſionibus ad ↄ̃ria. Et pꝛimo dum dicitur illa quatuoꝛdecim loca fuiſſe acquiſita durante guerra: ⁊ ſic nullo mõ venerũt in cõpꝛomiſſum. Reſpondetur dupl'r. Pꝛimo negando allegationem in facto foꝛe verã, nõ enim potuerũt ruſtici ⁊ incole locoꝝ illa loca in ducẽ Burgũdie transferre cũ ipſi nõ poſſiderent: nec noĩe pꝛopꝛio nec noĩe ducis Auſtrie ſed poſſideretur a duce Auſtrie: vt voluit Inn.in.c.olim.el.j.de reſt.ſpo. Iuriſditionem enim quã habebat dux Auſtrie in perſona hoim non potuit ipſe perdere ſicut nec ex ſolo facto dñiũ q2 cũ iuriſditio ſit res incoꝛpoꝛalis ſolo aĩo detinet̃ nec poteſt perdi ſine ſcientia ⁊ patiẽtia poſſidentis. vt in.l.iij.C.de ſer.⁊ aqua.⁊ ibi per doc.⁊ no.in.l.ij.ff.de iti.actuqꝫ priua. plene per Innoc.in.c.bone.el.ij.de poſtu.pꝛel.⁊ in.c.cõquerẽte.de offi.oꝛd.⁊.c.dilectus.de capel.mona.⁊ in.c.olim.ij.de reſt.ſpo.⁊ multis alijs locis. Hic autẽ in perditione non interuenit patiẽtia ducis Auſtrie qui illã iuriſditionẽ poſſidebat vt ſtatim dicã. Item dicam reſpectu locoꝝ: cũ enim dux Auſtrie illa loca poſſederit per ſe non perdidit ciuilẽ poſſeſſionẽ per ingreſſum ducis Burgundie ſed tantum naturalem: vt in.l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.⁊.l.peregre.ff.de acquiren.poſſeſſio.⁊ in.c.olim.el.j.de reſtit.ſpolia. vbi per glo.⁊ docto. In duobus enim caſibus perditur ciuilis hic caſus. Pꝛimus quando poſſeſſoꝛ venit violẽter ⁊ nõ fuit admiſſus. Scðs qñ iuit ad poſſeſſionẽ ſuã: q2 ſuſpicabat̃

ſe poſſe repelli:vt no.in iuribus ꝑalleg.Sed in caſu noſtro neutrū ho
rum accedit:q: dux Auſtrie nitebat̃ congregare gētes quas poterat:
vt recuperaret illa ⁊ alia loca perdita:nec diuertit ad aliena negotia: ⁊
quāq̃ Bar.in.l.j.C.vnde vi.dixerit ꝙ dꝫ antiquus poſſeſſor recupera
re intra triduum tū melius attingit materiā.in.l.iij.§.cū igit̃.ff.de vi ⁊
vi ar.ibi eñ dixit ꝙ debet ꝯſiderari qualitas facti ⁊ perſonaꝝ ⁊c.vnde
diceret̃ quam facere incontinenti ſi veniret ad recuperanduꝫ intra ſex
mēſes:vt ſi oportuit cōgregare magnū exercitiū ⁊c.Et hec opinio cōi
8 ter tenet̃ ⁊ videt̃ de mente glo.in.c.ſignificaſti.de homic.†q̄ dicit ꝙ in
continenti dr̄ ꝓpulſare ſi facit q̄ citius cōmode pōt ad aliena nego
tia nō diuertendo.Certū eſt ꝙ anteq̄ acquiſiuerit dux Burgundie ci
uilē poſſeſſionē nō videt̃ illa loca acqſiuiſſe:vt ꝓbatur ex his que leg.
⁊ no.in dictis iuribus ⁊ maxime in.d.c.oli.el.j.Pretera ⁊ ſcd̄o pōt fa
cili᷒ rñderi ꝙ preſuppoſito qȯ loca illa prorſus acqſiuiſſet attamē ex
quo arbitramentum ſup his approbauit nō pōt amplius ꝯuenire per
ea q̄ ſuperi᷒ plene dicta ſunt:alia fuerunt ſupra ſoluta in fortificatione
partis cōtrarie.Et hec ſufficiant quo ad primum dubiū.¶Scd̄o ꝓn
cipaliter inter dictas partes verſat̃ in dubiū an quedā ville ⁊ territo
rij Tridentini ſub noīe ꝑtinētiaꝝ ⁊ iuriſditionum petite ꝑ ducē Bur
gundie debeāt correſpōdere caſtris eidē duci Burgūdie adiudicatis
vigore dicte pacis an vero ciuitati Tridentine per ꝯñs debeāt ſubijci
duci Auſtrie qui eſt dñs Tridenti.Et primo videtur qȯ debeāt corre
ſpōdere dictis caſtris:⁊ ꝑ ꝯñs debent eſſe illa loca ſubiecte duci Bur
gundie cum omnibus iuribus iuriſditionibus ⁊ pertinentijs ſuis:ſed
iſte ville ⁊ terre que dicuntur numero centūvigintidue ſunt de pertinē
tijs illoruꝫ caſtrorum ergo debēt dicto duci adiudicari:maior patet ex
tenore capituloꝝ pacis:minor probat̃ ſic:caſtrum de iure cōi nō habet
pertinentias nec iuriſditionē:vt no.Inn.in.c.cū ad ſedē de reſti .ſpo.⁊
facit qȯ no.Barto.in.l.j.ff.de dā.infec.Sed ex ſtatutis ⁊ ꝓuiſionibus
ſuperioꝝ caſtra habēt hodie certū territoriū ⁊ ſic debet intelligi.Inn.
in.c.ex literis.de iure patro.Cum autē petit̃ vel adiudicat̃ aliqua res
cum pertinentijs ſuis noīe pertinentiarum veniunt que ſpectarunt ad
rem petitam ſeu adiudicatā de iure cōi ſtatuto ⁊ conſuetudine loci.vt
no.Inn.in.c.ex literis.de iure patronatus.⁊ in.c.cum ad ſedem.ꝑalle
gato.Sed de cōſuetudine loci vt eſt ville ⁊ terre petite contribuerunt
cum dictis caſtris ⁊ onera illius caſtri incumbentia.Item ſuberāt quo
ad iuriſditionē ⁊ obedientiam officialibus dictorum caſtrorum : ergo
ſunt de pertinentijs illorum caſtrorum.maior probat̃ iure minor ꝓſup
ponitur in facto:ꝯña probat̃:ar.l.j.ff.ad municipales. vbi patet quod
eoipſo quod aliquis recipitur in ciuitate vt ſubeat onera vna cuꝫ alijs
acquirit iura ciuitatis:ad idem.l.quod conclaue.ff.de dam.infect. vbi
patet quod ſi certum edificium attribuat̃ vſui alicuius domus vide
tur de pertinentijs illius domus.¶Sed contrariā ſñiam arbitror ve
riorem.moueor principaliter q: in facto mihi preſupponitur quod di
cta loca petita per ducem Burgundie tanq̄ pertinētie ad dicta caſtra
ſunt in territorio Tridenti ⁊ quod ſecūdū ſtatuta illius ciuitatis ſunt
de pertinentijs ⁊ iuribus ⁊ iuriſditionibus illius ciuitatis. ⁊ etiā ipſa
retro actis temporibus :maxime ante guerram ciuitati quo ad iuriſ
ditionem reuera reſpondebant:⁊ hoc dicitur conſtare ex teſtib᷒ ⁊ ſcri
pturis ex archiuo ciuitatis publico ſumptis non autem rñderūt illis
caſtris niſi forſan aliquarum nouitatum tēpore. Si enim pedicta ve
ra in facto ſunt probo apertiſſime qȯ dicta loca nō ſunt adiudicanda
ratione pertinentiarum duci Burgūdie:vt enim ſcilicet argumentan
do ad partem contrariā dixi appellatione pertinētiarū veniūt ea q̄ ad
rem pertinent iure cōi aut ſtatuto particulari aut conſuetudine ſed ſi
predicta diligenter ponderētur dicta loca petita ſunt de pertinentijs
ciuitatis nō ſolum iure communi:ſed etiā cōſuetudine ⁊ ſtatuto loci.
De iure communi patet:q: ſunt in territorio ciuitatis.vt probat̃ in.l.
edificia.⁊.l.qui in continentibus.ff.de verb.ſig.⁊.l.vt ex vico.ad muni
ci.⁊.l.j.cum vrbem.de offic.prefe.vrb.facit optime qȯ no. Bart.in.l.ij.
ff.de verb.ſig.quod legi.⁊ no.in.c.ſi ciuitas.de ſen. excom.lib. vj.⁊ per
glo.in.c.j.de vſur.eodem lib.quod aūt fuit de pertinentijs ex diſpōne
patet ex ſtatuto ciuitatis:ſtatutū aūt poteſt ꝯcurrere cum iure cōi:vt
leg.⁊ no.in.c.j.de conſti.lib.vi.⁊.c.ſopite.de cenſi.De cōſuetudine au
tem probatur ꝑ teſtes ⁊ per ſcripturas productas ex archiuo publico
qȯ retroactis tꝑibus reſponderunt in oībus ciuitati modo predicto.
9 †teſtes aūt ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico producte
bene probant ꝑtinētias:vt in.c.cum cām.de proba.⁊ in aut.ad hoc.C.
de fide inſtru.⁊ ad.c. audientiam.de preſcri.ergo cōcludit̃ qȯ predicta
loca nō poſſunt peti tanq̄ pertinētia ad dicta caſtra:ſed relinquenda
ſunt ſub obedientia ⁊ ditiōe ducis Auſtrie cui eſt ſubiecta ciuitas tri
dētina:nec habet predictis obſtare qȯ aliq ꝑtibus retroactis:maxime
durante iſta guerra correſponderunt illis caſtris:q: die deputato que
ſit caſualiter ſꝫm exigētiā temporum nō habet rei naturam alterare:vt
eleganter probat̃.in.l.queſitum.in prin.⁊.l.ſi.ff.de leg.iij.vbi probat̃ qȯ
qui ſtudiorum cā abeſt non videtur abeſſe:⁊ ꝑ illū tex.firmat ibi Bar.
10 in prin.†qȯ ſi ꝑ mille annos ſtaret ſcholaris in ſtudio non ſortitur ibi
domiciliū ex quo habet animū redeundi ad partes:in fine ibi ꝓbatur
quod is qui caſualiter obeſt non videtur abeſſe:nec is qui caſualiter
adeſt videtur adeſſe.ad idem bo.tex.l.gñali.§.vxori.ff.de vſufruc.vbi

probatur qȯ legato vſufructu domoꝝ ⁊ oīm rerum que ſunt in domi
bus non veniunt que cauſa mercis erāt in domo:licet qȯ plus eſt teſta
tor aliquid excepiſſet a legato:vt q: dixi excepto argēto vnde licet ex
ceptio firmet regulā in non exceptuatis:nō tamen eā dilatat vt cōpre
hendat ea que ex ſui natura non cōprehendit:vt ibi probat̃ eleganter
⁊ firmat ibi Bar.qui ꝑ illū tex.dixit quod ſi teſtator legauit vxori oīa
que erant in domo nō veniunt ea que habebat teſtator in domo cauſa
vendendi :q: ex quo ſunt ibi caſualiter ⁊ ad tempus non videntur eſſe
in domo:ita dico ad propoſitum qȯ licet caſualiter propter expedien
tiam guerrarū ille terre ſeu ville fuerunt inſtitute vt correſponderēt il
lis caſtris non per hoc videntur de pertinentijs caſtris niſi deputatio
illa fuiſſet facta in perpetuū qȯ in dubio non eſt preſumendū ne cōtin
gat alienatio bonorū ⁊ iurium ciuitatis que de facili non eſt preſumē
da:imo cum ſolēnitate nō modica eſt explicanda:vt leg.⁊ no.in. l.ſi.C.
de vendi.rerū ad ciui.perti.lib.vj.⁊ per Bar.in.l.prohibere.ff.quod vi
aut clam.quinimo notabiliter probat̃.in.d.l.prohibere. §. illud.quod
mandato gñali reipub.nō venit ſuaꝝ rerum alienatio ⁊ multum not.
11 Bar.ibi illum tex.dicit etiam ibi Bar.†ꝙ ſi aliqua ciuitas faceret ali
quod ſtatutum cauſa alienationis fienda alicui tyrāno qȯ talis aliena
tio omnia que facta ſunt poſſent reuocari quaſi facta iuſto metu.ar.eo
rum que legunt̃ ⁊ notantur in.l.j.§.que onerande.ff.quaꝝ rex actio nō
datur.in.l.ad inuidiā.C.qȯ me.cau.Et per hoc patet reſponſio ad con
traria.¶Circa tertiū dubiū an loca Pōte Scātu Searifalegij Va
lino ⁊ Palagagi ſint vallis ſancti Martini ⁊ vall' Martine ⁊ Lemē
ſuperius ⁊ Lemē inferius ſint de pertinentijs dicte vallis ſancti Mar
tini que fuit adiudicata duci Auſtrie ⁊ ſic per ꝯñaꝫ etiā dicta loca vi
deantur ſibi adiudicata:an vero ſint valles diuerſe ⁊ ſeparate:⁊ ſic per
tineant ad ducē Burgūdie cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina
in cuius territorio dicte valles vidētur cōſiſtere.Et primo videtur di
ctas valles ſpectare ⁊ pertinere ad ducē Burgundie qm̄ dicta ciuitas
Agrigentina fuit eidem adiudicata cum toto ſuo territorio caſtris lo
cis aquis ⁊ paſſibus ⁊ vallibus ⁊ montibus ac locis quibuſcūq; qui ⁊
que ſub ea comprehenduntur de iure vel cōſuetudine : ſeu etiam poſ
ſeſſione vel quaſi in pertinentijs iuriſditionibus cōfinibus:⁊ diſtrictu
territorio ⁊c.prout plenius conſtat ex capitulis dicte pacis:ſed predi
cte valles ſunt de territorio ⁊ pertinentijs dicte ciuitatis Agrigētine
ſaltem ratione poſſeſſionis vel quaſi ergo pertinent ad ducem Burgū
die:minor probatur multipl'r.Primo q: dicte valles preſtiterūt obe
dientiam officialibus Agrigētinenſibus per magna tēpora.Ad hoc
l.j.§.cum vrbem.ff.de offi.prefe.vrb.⁊ in.c.licet.de probat.Item q: in
ſtatutis ⁊ libris deſcriptionum ⁊ datiorum Agrigentinorum appel
lantur ⁊ nominātur valles ſeparate ⁊ diuerſe:ex diuerſitate enim no
minum colligitur rerum diuerſitas.vt in.l.ſi idem codicilli.C.de codi
cil.ergo cum iſte ſint diuerſe valles adiudicate a valle ſancti Martini
ipſi duci Auſtrie non debent venire alie valles diuerſe:ſed debent re
manere apud ducem Burgundie cui generaliter fuit adiudicata ciui
tas;cum toto territorio ⁊ pertinentijs:ex ſeparatis enim non debet fe
ri illatio.in.c.ij.de tranſla.prela.⁊.l.neq̃ natales.C.de proba. maxi
me:quia ſententia eſt ſtricti iuris.vt in.l.vna.C.ſi in vna ſententia plu.
fue.cōdē.⁊ in.c.dilectus.de offi.ord.no.Bar.in.l.ſi expreſſim.ff.de ap
pella.¶Tertio pro parte dicti ducis Burgundie facit quia in dictis
vallibus ⁊ officiales ciuitatis Agrigentine precepta faciebant⁊ ſtatu
tis illius ciuitatis viuitur ⁊ ſtatur libris ⁊ archiui publici tanq̄ lo
ca ſubiecta deſcripta reperiunt̃:que oīa ſatis innuūt illa loca eſſe de ꝑ
tinentijs dicte ciuitatis per.d.l.j.ff.ad munici.⁊ in.d.l.j.§.cum vrbem
ff.de offic.prefec.vrb.cum ſimi.⁊ maxime facit q: foſſatū illa territoria
diuidit ergo non poſſunt dici ꝙ veniant ſub noīe vallis ſancti Marti
ni.¶In contrariam partem qȯ dicta loca veniant acceſſorie ad vallē
ſancti Martini faciunt etiam plura.Primo plurima inſtrumenta pu
blica antiquitus confecta in dictis locis in quibus illa loca dominan
tur valles ſancti Martini.Et ſic veniunt oīa appellatione vallis ſan
cti Martini.Nam in factis antiquis non modicā probationē faciunt
talia verba enuntiatiua ſuper confinibus vel vnitate ſeu ſitu locorum
vt eſt glo.in.c.cum olim.de cenſi.⁊ idem ibi Inno.⁊ glo.in.c.ſeries.de
teſti.⁊.c.illud.de preſump.quāq̄ Bar.in.l.penul.C.de iure delibe.di
xerit qȯ talia verba faciunt fidem quando proferuntur inter partes.
arg.eorum que leguntur ⁊ notantur in.l.optimam.C.de contrahen. ⁊
committē.ſtipula.Sed poteſt dici quod tunc faciunt plenam fidē:vt
in.d.l.optimam:ſed inter extraneos faciunt preſumptionē non modi
cā:iuxta no.in.d.c.ſi de ſucceſ.ab inteſt.facit quod no.in.l.nuda.ff.de
dona.Preterea in caſu noſtro verba illa fuerunt prolata inter hoīes
illorum locorum:ita quod debent facere maiorem fidē:maxime quia
illi preſumebant̃ ſcire qualitatem ſuoꝝ locorum.arg.in.c.videtur:qui
ma.accu.poſ.⁊ in.l.ſi chorus.ff.de lega.iij.⁊ quod legi.⁊ nota.in.c.cum
12 cauſa.de proba.in.c.ad audientiam.de preſcrip.†vbi patet qȯ per li
bros antiquos ſeu ſcriptura probant̃ fines locorum.ff.de leg.iij.l.pre
dijs.§.titio.¶Secūdo facit pro duce Auſtrie quoddā priuilegium
antiquitus conceſſum per dictum ducem in quo illa loca comprehen
duntur ſub vno vocabulo vallis ſancti Martini ⁊ per idem priuile
gium ſubijciuntur ꝑtāti alterius ciuitatis in criminalibus ⁊ ciuilibus
magnis

magnis vt in eo continetur, vnde ꝓſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ illa loca fuiſſent de pertinentijs ciuitatis Agrigẽtine, tũc ex diſpoſitione principis potuerũt deputari vt eſſent de pertinẽtijs alteri⁹ ciuitatis. nam ⁊ ꝓuincia mutatur ⁊ diuidit̃ ex diſpõne principis. x. diſ. c. j. ⁊ in aut. vt iudi. ſine quoquo ſuf. §. hoc aũt. cũ ſimi. facit in ſimili ꝙ le. ⁊ no. in. c. ſicut. de exceſ. ꝓla. ⁊. xvij. q. j. ⁊ tpis. cũ ſi. ¶ Ergo ſtantibus iſtis ꝓbationib⁹ adinuicẽ conflictãtibus arbitror dicendũ ꝙ ſi pt ꝓbari ꝙ in initio illius guerre vel in progreſſu de cuius pace nunc agitur illo loco poſſiderentur per dictam ciuitatem Agrigẽtinã tãꝙ exiſtentia de territorio ſeu de pertinentijs ſuis ꝙ iudicandum eſſet ꝓ dicto duce Burgũdie vigore capitulorũ dicte pacis. fuit eñ ſibi adiudicata ſeu donata ciuitas Agrigentina cum toto ſuo territorio ⁊ pertinentijs que pertinerent ad ciuitatem de iure conſuetudine vel poſſeſſione ſeu quaſi ⁊c. etiam ſi pertinerent de iure ad aliũ ep̃atũ vel haberent conceſſionẽ ſp̃alẽ, dum tñ poſſiderentur per ducẽ Auſtrie tẽpore incepte guerre vel abinde citra ⁊c. vt plenius colligit̃ ex capitulis pacis. Si aũt hoc probari non poteſt tunc puto illa loca adiudicãda duci Auſtrie per ſupraſcripta, ⁊ preſertim q: ex quo per ipſum ducẽ ſeu predeceſſorem ante guerrã inceptã illa loca fuerunt tranſlata quo ad criminalia ⁊ ciuilia magna in aliam ciuitatẽ ab illa Agrigentina ⁊ in modicis habuerunt magiſtratuz propriũ deſinerũt eſſe de territorio ⁊ ꝑtinentijs ciuitatis Agrigentine, ⁊ fuerũt de territorio ⁊ pertinẽtijs illius ciuitatis cui fuerũt dedicata, q: territorium dicitur a terrendo, vt no. in. l. pupillus. §. territorium. ff. de ver. ſig. vnde per illũ tex. dixit ibi Bart. ꝙ ſi aliqua ciuitas h3 aliqđ exercitiũ in alio loco, ⁊ ibi aliqs deliquit ꝙ ptãs ciuitatis põt illum punire rõne territorij, q: ſatis videt̃ de territorio ciuitatis ex quo exercitus ſuus ibi terret ⁊ dominat̃. Ad idem qđ no. Bar. in. l. j. ff. de dã. infec. vbi dicit ꝙ ſi caſtrũ h3 magiſtratum de per ſe ⁊ non ſubijcit̃ ciuitati in qua eſt cenſet in ſuis iuribus vt ciuitas. ad idem qđ no. Bal. in. c. j. §. adhec. de pace iur. fir. coll. x. vbi di-
13 cit † ꝙ caſtrum ex ſe iure communi inſpecto nõ habet iuriſdictionem niſi princeps ſibi dederit vel illam ꝓſcripſerit. facit quod idem Bald. no. in. l. fi. C. ſi a non cõpe. ind. ⁊ Jo. an. in. c. cum eterni. de re iud. lib. vj. vbi volunt ꝙ ſi caſtrum habet iuriſdictionẽ de per ſe non ſequit̃ in aliquo ciuitatem, ⁊ idem videt̃ velle Bar. in. d. l. j. de dam. infe. Cum ergo ex diſpoſitione ducis Auſtrie ante guerram factã illa loca non ſubijcerentur ciuitati Agrigentine, ergo conceſſa Agrigentina ciuitate cum ſuo territorio ⁊ pertinentijs non veniunt illa loca cum nõ ſint de territorio vel pertinentijs. Et cum dux Auſtrie illã ciuitatem donauerit non ex mera liberalitate, non debet fieri larga interpretatio ſed ſtrictiſſima, q: in odioſis debet fieri ſtricta interpretatio, vt in regula odia reſtringi. de reg. iur. li. vj. ⁊ imputandum eſt duci Burgũdie qui verba largius ⁊ clarius non concepit iuxta no. in. l. veterib⁹. ff. de pac. Preſumendũ eſt eñ ꝙ dux Burgũdie ſtricte intellexerit illa verba cũ non preſumatur iactare ſuum. l. cum de indebito. ff. de proba. facit gl. no. in. l. cum quis. ff. ſi cer. pe. ⁊ tex. in. c. ſuper hoc. de renun. Non obſt. contraria ſuperius allegata in fauorem ducis Burgundie. Primum enim fatendum eſt, ſed negatur verum eſſe in facto. ¶ Ad alia vero ſimi. reſpondeo ⁊ dico ꝙ licet datia ⁊ alia onera quecũq3 contulerint ⁊ ſubierint illa loca cum ciuitate Agrigentina, tamen cũ hec potuerint contingere ante putationem ⁊ tranſlationem factam per dominũ Auſtrie non probant ꝙ ſint de preſenti de territorio illius ciuitatis ⁊ preſuppoſito ꝙ aliquando contulerint caſualiter ad tp̃s, per hoc deſinũt habere naturam diſtinctam, per. l. generali. §. vxori. ff. de vſuf. leg. ⁊. l. q̃ſitum. in prin. ⁊ in fi. ff. de leg. ij. Oportet enim ꝓbare quod poſt illam conceſſionem ſeu tranſlationem ciuitas Agrigentina poſſederit illa bona tanto tempore tãꝙ pertinentia ꝙ fuerit legitime ꝓſcripta ei. ar. in. c. ad audientiam. de preſcrip. ⁊ in. l. fi. C. finium reg. Ad id autem ꝙ dicitur de nominatione poteſt reſponderi dupl'r. Primo ꝙ ꝓſuppoſito ꝙ illa loca ſint diuerſa valet ſancti Martini, tamẽ ſatis eſt duci Auſtrie ꝙ non ſint de territorio ⁊ pertinentijs ciuitatis Agrigẽtine vt patet ex predictis. Preterea nominatio plene nõ probat ex quo nõ fuit facta inter partes contẽdẽtes, vt no. Bar. in. d. l. pe. C. de iu. de libe. facit qđ not. Bar. in. l. fi. C. ſi a non compe. iud. Ultimo ⁊ meli⁹ põt dici ꝙ cum teſtes ⁊ inſtrumenta debeant reduci ad concordiam ſi fieri põt. vt in. c. cum tu. de teſti. no. plene in. c. in noſtra. eo. ti. facit. c. periculoſe. de peni. diſt. j. Debemus interpretari ꝙ illa loca habent vocabula ſp̃alia tamẽ gñaliter cõprehendebantur ſub vocabulo vallis ſancti Martini, nec eſt hoc nouum. facit qđ legi. ⁊ no. in. c. inter dilectos. de dona. per Inno. in. c. petitio. de procu. ⁊. xcix. diſt. c. vbi bonus tex. ⁊ in. c. periculoſe. ¶ Uenio ad quartum dubium de quo queritur an turres in capite pontis caſtri Tritij poſite pertineant ad ducem Auſtrie ad quem pertinet dictum caſtrum an vero ad ducem Burgũdie cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina, in cuius territorio videntur dicte turres conſiſtere. Uidetur primo illas ſpectare ad ducem Burgundie, q: edificiũ cedit ſolo, vt in. §. cũ in ſuo. cum in ſequenti. ff. de rerum di. ⁊ in. l. adeo. §. ex diuerſo. ff. de acquir. rer. domi. ſed dicte turres ſunt edificate in territorio dicte ciuitatis, ergo cedũt dicte ciuitati, ⁊ ꝑ cõſequẽs duci Burgũdie cui illa ciuitas fuit adiudicata, maior apto iure probatur, minor autem conſtat ex eo quia ciues Agrigentini certis tp̃ibus in dictis turribus habitaſſe probant̃ ⁊ in eis datia per datiarios Agrigentinos que ſita ⁊ exacta fuerunt: ꝓſumi ergo debet eſſe in territorio ex quo ciues nomine ciuitatis ibi talia exercebant ſaltem hoc caſu quo non conſtat ꝙ ſint de alieno territorio: ad hoc bo. tex. in c. j. de relig. domi. iunctis notatis ibi per Innoc. vbi probatur ꝙ ſi non conſtet in cuius dioceſi ſit certa eccleſia preſumitur eſſe in dioceſi illi⁹ qui ibidem aliqua iuriſditionalia exercuit. Secundo preſuppoſito ꝙ a principio ille turres edificate fuiſſent iuxta pontem ad vſũ caſtri tamen cum pons fuerit iamdiu diruptus ⁊ ſublatus remãſerunt turres ſeparate a dicto caſtro: ⁊ per conſequẽs remanſerũt in ſua libertate id illico acceſſerunt ciuitati in cuius territorio erãt cum ceſſante cã ceſſet effectus: vt in. c. cum ceſſante. de appella. ⁊ res de facili redeat ad naturam ſuam. xxxv. diſt. ab exordio. ⁊. l. ſi vnus. ff. de pact. ſaltẽ habito reſpectu quod dñs non curauit pontẽ reficere iamdiu licet potuerit. ⁊ ſic videtur ampli⁹ noluiſſe illis ad ſeruitutẽ dicti caſtri vti. Ad hoc quod not. in ſimili per Joan. and. in. c. querelam. de elec. in verbo de nouo: ⁊ per Bar. in. l. ſi de eo. §. ſi forte. ff. de acqui. poſ. nec de nouo poſſet trãſlata in ducẽ Burgundie ciuitate cum toto ſuo territorio pontem reficere: q: eſſet nouam ſeruitutẽ imponere cũ a priori ſeruitute illud territorium liberatũ fuerit qđ non licet ſine conſenſu noui dñi. l. quemadmodum. ff. ad. l. aquil. in prin. ⁊ in. l. quoties. ff. de ſer. ¶ S3 his non obſtantibus que caſui noſtro minime obſtãt pro duce Auſtrie arbitror ſententiãdum: moueor principaliter duplici capite. Primo q: ex quo clare non conſtat ſolum in quo dicte turres fuerunt edificate fuiſſe ſeu eſſe de territorio ciuitatis Agrigentine: vt mihi in facto preſupponit̃ preſumendũ eſt qđ fuerint ⁊ ſint de territorio dicti caſtri tum propter vſum ad quem fuerunt ille turres edificate: tum propter connexitatẽ, ſeu contiguitatem quam habebat cum ponte ⁊ alijs edificijs dicti caſtri: tum q: caſtrum vtebatur illis tanꝙ ſuis pertinentijs: ad hoc. d. c. j. de relig. do. ⁊ quod ibi no. per Inn. vt eñ ibi aperte colligitur ſi ignoret̃ in cuius dioceſi ſit eccleſia edificata preſumitur eſſe in dioceſi illius qui exercuit ibi aliqua epiſcopalia: ita quod ratiõe exercitij certorum iurium preſumitur proprietas toti⁹: ita ad propoſitũ ex quo caſtrum vtebatur illis turribus tanꝙ pertinentijs ſuis: ⁊ a principio fuerunt edificate ad vſum dicti caſtri. preſumendũ eſt qđ in ſolo dicti caſtri fue-
14 runt edificate: ad idem facit. l. fi. C. de rei ven. vbi patet † ꝙ poſſeſſor tenetur reſtituere rem quam poſſidet: niſi plene probauit dñiuz: ꝓſumit̃ enim poſſeſſor dñs: vt no. in. c. cũ ad ſedem de reſti. ſpo. ⁊ ſemel domin⁹ ſemꝑ preſumit̃ dñs: vt in. l. ſiue poſſidetis. C. de ꝓba. Jtẽ vt ſupra dixi q̃ꝙ caſtrum de iure cõi non habeat pertinentias ⁊ territorium: tamen hodie ex ſtatutis cõſuetudinibus ⁊ priuilegijs cõiter habent̃: vt no. in iuribus ſupra allegatis in alijs dubijs tñ ad probãdum pertinentiam caſtri ſatis eſt probare cõſuetudinẽ: hic aũt non ſolũ probatur has turres eſſe de pertinentijs caſtri ex cõſuetudine: quinimo probatur quod originaliter ad hoc fuerunt edificate vt cederent ipſi caſtro ad eius cuſtodiam. Preterea eſt preſumẽdum qđ in territorio ciuitatis fuiſſent edificata fortilitia ad cuſtodiam caſtri alterius territorij a ciuitate cum etiã in proprio ſolo nõ liceat fortilitia facere q̃ poſſint cedere ad emulationem alterius ciuitatis: vt no. in. l. opus nouũ. ff. de ope. pub. not. Jnn. in. c. fi. de reſt. ſpo. ergo preſumuntur edificare in proprio territorio ipſius caſtri. ¶ Et ſcđo capite moueor: q: preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qđ in proprio territorio ipſi⁹ ciuitatis Agrigẽtine fuerunt edificate: tamen ex quo dñs vtriuſq3 loci illas edificauit ⁊ reputauit ad vſum caſtri videt̃ donaſſe illud edificiũ cũ ſolo ſuo illi caſtro ſeu territorio caſtri per. l. qđ cõclaue. ff. de dam. infect. ita qđ ſolũ ceſſit edificio ſicut in ſimili dicimus cum clericus de pecunia eccleſie edificauit in ꝓprio ſolo vt fauore eccleſie ſolũ cedat edificio: vt no. glo. i. c. apoſtolicos. xij. q. ij. videtur eñ princeps voluiſſe ampliare territorium dicti caſtri: poteſt enim rex ſeu dux aliqua donare de apicibus dignitatis ſue. dummodo neminem ledat: vt no. Jn. in. c. grandi. de ſup. neg. prela. li. vj. ⁊ bar. in. l. prohibere. ff. qđ vi aut clam. ⁊ preſertim hoc caſu in quo non fiebat alienatio extra dignitatem ſuã: vt in ſimili habet̃. i l. voluntas. C. de fideicõ. ⁊ in. c. cũ apoſtolica. de his que fi. a prela. Ad idem optime facit qđ legi. ⁊ no. in. l. j. ff. de ſer. leg. ¶ Tertio principal'r induco dictũ Bar. in. l. ij. ff. de verb. ſig. ⁊ Jac. de are. in. l. ſi finita. ff. de dam. infec. voluit enim ꝙ ſi princeps concedit mihi dignitatem videt̃ concedere illã a tota ſua iuriſdictione ⁊ territorio. Ad idem quod ipſe
15 Bar. in ea. l. no. prope fi. † vbi vult ꝙ ſi ciuitas augetur ⁊ cingitur nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis totum augmentum comprehendit̃ appellatione ciuitatis: ita ampliãdo princeps edificia caſtri faciẽdo nouas turres totũ debet comprehendi ſub ꝑtinẽtijs caſtri. ¶ Nũc reſtat reſpondere ad cõtraria pro alia parte inducta. Et primo ad primum ſatis patet reſpõſum ex predictis. Fateor enim quod edificiũ factum pure in alieno ſolo cedit ſolo ſed in caſu noſtro hoc non contingit: q: edificator turriũ erat dñs vtriuſq3 territorij: vnde edificãdo in vno territorio ⁊ deputãdo illud edificiũ ad vſum alterius territorij: videtur illud edificiũ cũ omni iuriſditione tranſtuliſſe ad vſum caſtri: vt ſupra dixi: maxime per. l. qđ ↄclaue. ⁊ per no. per Bar. in. d. l. ij. ff. de v. ſig. nec ob. tex. in fi. d. l. qđ ↄclaue. cum ibi no. vbi innuit̃ qđ dñiũ cedit ſolo: ſed alius locus debet habere vſum iure ſeruitutis: ad idem. l. j. de

ſerui.leg.qꝛ dico illud procedere quando dñs vtriuſq; edificij legauit ſeu diſpoſuit de illis edificijs diuerſis perſonis.nam tunc conſequitur quis legatum cũ iure ſeruitutis:ſed in caſu noſtro aliud cõtingit.nam dico ꝙ ſolum vbi fuerunt edificate turres cedit edificio ⁊ turres cum edificio ſunt effecte de pertinentijs ⁊ territorio caſtri ſicut contingit in portícu ⁊ in cõclaui.Cõtrariũ enim procederet qñ dominus vtriuſq; territorij ſpecifice donaſſet ſolũ alteri:quia tunc edificium cederet ſolo cum iure ſeruitutis.Sed hoc cõtingit in caſu noſtro.nec eſt veroſimile ꝙ dominus hoc ſenſerit:qꝛ illud ſolũ inutiliter remaneret apud dñm totius territorij:ar.in.l.antiquitas.C.de vſufru.Preterea negatur in facto turres fore edificatas in alieno territorio:⁊ in dubio preſumẽdũ eſt qđ in ꝓprio per ſuperius dicta.Non ob.ꝙ dicitur qđ datia ibidem fuerunt exacta per ciues Agrigẽtinos:qꝛ hoc in facto preſupponitur ꝙ hoc caſualiter contingit tpe guerre.cum dux eſſet dñs vtriuſq; territorij:vnde licet dñs ad illum vſum vtatur rebus per aliquod tps nõ videtur voluiſſe omnino alterare naturã rerum:ex quo ſaltem ꝑ coniecturas vrgentes hoc non apparet:arg.opti.in.l.queſitum in princi.⁊ in fi.ff.de leg.iij.preſertim cum hec exactio datiorum non habet excludere quinetiã ad vſum caſtri remaneant deputata:iſta eñ ſe adinuicẽ compatiuntur:ideo ſcđs vſus non habet alterare naturaꝫ rei ſecus qñ ſe non compatiuntur:ita loquit̃.l.qđ conclaue.prealle.facit ad hoc in
16 argũ l.nemo.⁊ quod ibi no.C.de aſſeſ.† vbi patet qđ ſcđm officiũ excludit primum qñ ſe nõ compatiunt̃ alias ſecus:facit.l.neq; natales.C.de prob.⁊.c.officij.de teſta.⁊.l.ſi cõſul.ff.de adoptio.⁊.c.ex literis.de proba.⁊ quod ibi no.⁊ cauſa naturalis ⁊ originaria vincit accidẽtalem l.qui habet.ff.de tutel.Non obſtat ſcđm principale argumentum qđ fit de põtis diruptione ⁊ negligentia domini nõ reparantis pontem per no.per Io.an.in.d.c.querelã.⁊ ꝑ Bar.in.d.l.ſi de eo.qđ ex quo caſtruꝫ habet intentionem fundatã ex prima conſtructione ⁊ fundatione turrium nil habet officere ſibi diruptio pontis ex quo non apparet facta serioſe per dñm vt turres ſepararet a pertinentijs caſtri: preſertim cuꝫ dominus deſtruxerit pontem ex cauſa temporali ſcꝫ vt caſtellani tunc rebelles non valerent habere ſubſidium: vnde id quod fit caſualiter non alterat naturam rei:vt in.d.l.generali.§.vxori.ff.de vſufru.leg.⁊ in l.queſitum.in prin.⁊ in fi.prealleg.Preterea cum pons ⁊ turres eſſent ad vſum caſtri:licet tollatur pons non tamen debent ſubtrahi turres ſicut ſublata vna ex duob⁹ ſeruitutibus remanet reliqua:vt in.l.ſi dominus.ff.de ſer.vrba.predio.⁊ in.c.ex tuarũ.de auto.⁊ vſu pal.nec habet officere negligẽtia allegata in refectione pontis.Primo qꝛ negligentia negatur in facto cum enim dux Auſtrie multis ⁊ magnis tempeſtatibus fuerit inuolutus non debet dici negligens ſi intra octo annos pontẽ non refecit:preſertim qꝛ cum ipſe eſſet dñs vtriuſq; territorij nõ arctabat̃ aliquo iure in illius refectione:⁊ ſic nõ põt dici negligẽs:quinimo videm⁹ ꝙ iudices qui nõ poſſunt de nouo erigere ſynagogam:tamen ſi antiqua corruit poſſunt illam reparare:vt in.c.conſuluit de iudicis.etiã ſine prefixione alicuius termini vt ibi:nec põt quis dici negligens qñ cõmode nõ põt.l.nepos proculo.ff.de verb.ſig.preſertim qñ ad hoc nõ arctabat̃ in caſu noſtro:nec in aliquo habẽt inuare ducem Burgũdie notata per Io.an.⁊ Bar.in locis preallega.Ipſi enim loquũtur qñ per negligẽtiã perdit̃ ciuilis poſſeſſio alio occupãte naturalẽ:nã certe ſi quis intrauit fundũ meũ:⁊ ego qui poſſideo ciuiliter negligo ire ⁊ recuperare poſſeſſionẽ ꝑdo per negligẽtiã ciuilẽ: qꝛ videor ſuſpicari me poſſe repelli:iuxta no.in.d.l.clam poſſidere.§.q ad nundinas.ff.de acquiren.poſ.⁊ in.d.c.olim.el.j.de reſtit.ſpol.Sed nos ſum⁹ in caſu penitus ſeparato:cũ nemo occupauerit illas turres dirupto põte:imo poterat dux Auſtrie illas poſſidere ad leſionem caſtri:nam ⁊ in poſſeſſiõe idẽ ſtatuit:ſi eñ abſente me de poſſeſſiõe mea ⁊ nemo illam intrauit:nõ per hoc perdo ciuilẽ ⁊ negligo ire ad poſſeſſionẽ meã:niſi ſteterim per tantum tempus qđ induceret̃ obliuio:puta ꝑ decenniũ:vt no.in.d.l.ſi de eo.⁊ per Dy.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iu.lib.vj.quinimo ſi alius intraſſet fundũ meum: ego ignorans negligo ire ad eundem fundũ:nõ per hoc perdo ciuilẽ:niſi ſteterim ꝑ decenniũ qꝛ tunc ex obliuione preſumpta perdit̃ poſſeſſio hoc aperte voluit gloſ.ſingularis de qua Barto.ibi facit magnũ feſtũ in.l.j.C.de ſer.fug.⁊ ſentit Dyn.in regula prealleg.preſertim procedit concluſio ſupra facta in caſu nr̃o cum non ſit elapſum decẽnium a tempore diruptionis pontis.nec apparet de aliquo actu per quem videatur dominus omnino voluiſſe dictas turres ſepaſſe ab vſu caſtri.Ad predicta
17 optime facit qđ in ſimili no.Inn.in.c.ij.de apoſt.† vbi cõcludit quod priuilegiũ clericatus non perditur:niſi hec actum omnino contrariuꝫ clericatui:⁊ qui ſe non compatitur cũ clericatu alias ſecus.Ad idẽ qđ
18 no.doc.in.c.j.de cleri.coniug.vbi dicũt † quod ſi clericus in minorib⁹ contrahit matrimoniũ per verba de preſenti:perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum:ſec⁹ ſi contrahit ſponſalia de futuro:qꝛ ſpõſalia de futuro multis modis poſſunt diſſolui:⁊ ſic nõ repugnãt prorſus retentioni bñficij:ſecus in ꝯtu matrimonij per verba de pñti:ita dicendũ oĩno in caſu nr̃o.Et hec ſufficiant quo ad quartũ dubiũ.¶ Quintũ dubiũ ad quẽ portus ꝓpe Tritiũ ꝑtinere debeat:an ad ducẽ Burgũdie rõne ciuitatis Agrigentine que fuit ſibi adiudicata cum toto ſuo territorio ⁊ oĩbus pertinẽtijs:an ad ducẽ Auſtrie ad queꝫ ſpectat locus ſeu terra Tritij.allegat̃ ꝑ duce Burgũdie qđ debeat ſibi ſaltẽ ꝑ dimidia parte adiudicare qñ territoriũ ciuitatis Agrigẽtine vſq; i mediã Abduam durat:hinc eſt qđ ciues Agrigentini habent in dicta aqua Abdue multa molẽdina ⁊ certas piſcarias: ⁊ aliq̃ tenuerũt naues in quodã ſuperiori portu ⁊ ideo cum ille portus Tritij ſit ex dicta aqua abdue debet dictus dux Burgundie habere illum portum pro dimidia parte ſicut territorium illius ciuitatis durat vſq; in mediam abduã.¶ In ꝯtrarium pro parte ducis Auſtrie allegatur qđ dict⁹ portus ſolet ſemp in tritio incantari:⁊ in totũ exigi: ⁊ qꝛ proprietas dicti portus eſt aliquoꝝ ciuiũ alterius ciuitatis.Itẽ qꝛ licẽtia ⁊ bullete ſemper pertinuerunt ad Tritiũ ⁊ ad dños Tritij per tantũ tempus cuius initiũ nõ eſt memoria.ad hoc allegatur .c.ſuper quibuſdã.de v.ſig.⁊ in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.cum ſimili.iſtud ergo ius portigãdi nullo modo diuidi debet cum ſemp peruenerit ad tritium etiã tempore quo ciuitas Agrigẽtina pertinebat ad alium dñm quam ad ducem Auſtrie.Mihi autẽ videt̃ ducem Auſtrie ex multiplici capite in iuſtitia huius portus preualere.primo qꝛ cum clare nõ cõſtet in cuius territorio ſit debet preſumi eſſe in territorio Tritij ex quo dñi de Tritio exercuerũt ius bulletandi ⁊ incãtãdi ⁊ alia de quibus ſupra faciendo:vt probatur in.c.j.de relig.do.iuncto dicto Inno.⁊ alioꝝ doc. ibidẽ.Preterea ⁊ ſcđo preſuppoſito ꝙ illud territorium ab initio fuit ſed cõe vel etiã in totum ciuitatis Agrigentine:tamen ex quo ꝑ tantum tempus de cuius initio non eſt memoria illa ciuitas vel q̃ tenebat prius illã ciuitatẽ non exercuit ibi ius territorij:ſed dñi Tritij tantũ ergo fuit locus ille preſcriptus cum iura vnius loci poſſint indubie ꝓſcribi etiam quo ad iuriſditionẽ ⁊ nedũ ꝯ inferiorem:ſed etiam contra papam ⁊ imperatorem:vt in.l.competit.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.ann. ⁊ in.c.ad audiẽtiã.⁊.c.ſi dilenti.de ꝓſcrip.no.Inn.in.c.bone.ij.de poſtu.prel.facit.l.ſi.C.ſiniũ regũ quinimo ea iura que ſunt principis reſeruata in ſignum prerogatiue ⁊ priuilegij ſpecialis poſſunt preſcribi per tantum tempus de cuius initio memoria non exiſtit:vt in.c.ſuper quibuſdam.de verb.ſig.vt ius exigendi datia legitimandi ⁊ ſimilia:vt ibi in.l.ſi publicanus.§.in vectigalibus.⁊ ibi per Bar.ff.de pub.⁊ concludit ibidẽ ꝙ ſi iſta iura pertinent in loco ad aliũ quam ad principem põt preſcribi minori tpe:⁊ de hoc per eundem in.l.j.ff.de aqua plu.ar. Alia vero iura principis que non ſunt reſeruata in ſignum ſpãlis priuilegij preſcribũtur minori tpe:vt in.d.l.cõperit.⁊ plene per Bar.in.l. intra quatuor.ff.de diuer.⁊ tem.preſcrip.niſi ſit ſeruata in ſignum ſupremi dñij:qꝛ illa ſunt impreſcriptibilia ſtante ſubiectione:exemplum in tributo ſic loquit̃.d.l.cõperit.in fi.vnde in caſu noſtro vbi non ꝓſcribitur ꝯ principem in dubio procedit preſcriptio iure cõi.fortius ergo in caſu noſtro ꝓcedit preſcriptio que eſt tanti tpis:de cuius initio nõ eſt memoria q̃ habet vim cõſtituti:vt in.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.ff.de aqua plu.arcẽ.⁊ in.l.j.§.fi.ff.de itine.actuq; pri.ex quo quis exercet aliqua iura animo acquirẽdi vniuerſalẽ iuriſdictionẽ eã acquirit alio nõ poſſidente:vt preſumitur animus acquirẽdi vniuerſalẽ iuriſditionem ex quo exercet aliqua iura generalia ſeu que ſunt ſigna vniuerſalis iuriſditionis vt eſt intrare pretorium per locuꝫ vel ius bulletãdi ⁊ licentiandi:⁊ portum incantandi ⁊ ſimilia:⁊ hec videntur aperte de mente Inno.in.c.dilectus.de capel.mona.facit qđ no.gloſ.⁊ doc.in.c.quod clericis.de foro compe.ita contingit directe in caſu noſtro:vt patet ex predictis.Debemus ergo concludere qđ domini Tritij preſcripſerũt totalẽ iuriſditionem in dicto portu.Et ex eiſdem rationibus idem videtur dicendum de portu prope Sonzinũ poſito cum dicatur ꝙ per multa ⁊ multa tempora dictus portus fuit incantatus ⁊ deliberatus per hoĩes Sonzini:per eos inſtitutus:⁊ ad eorum ripam reductus:⁊ ſemper a Sonzino noĩatus fuit:⁊ qꝛ hoĩes Sonzini pretendunt ⁊ probant eorum territorium durare vltra Oliũ ⁊ vltra Oliũ iuſtitiã faciũt ⁊ locum iuſtitie habere ſolent.vnde preſumẽdũ eſt ꝙ dictus port⁹ ſit in eorũ territorio:vel qđ legitime fuerit per eos preſcriptus per ſupra dicta.Non obſtant allegata pro parte ducis Burgundie.Et primo ĩ eo quod allegatur quod per priuilegium imperiale territorium ciuitatis ſibi adiudicate comprehendit totum aliũ ſeu aquam olij.Ad hoc enim poteſt rñderi qđ preſuppoſito ꝙ ſic fuiſſet:tamen contra priuilegium fuit legitime preſcriptum per homines Sonzini.nam ꝯ priuilegia principis currit preſcriptio in contrarium:vt in.c.ad hoc.⁊.c.accedentibus.de priuileg.⁊.c.ad audientiã de preſcrip.Preterea in cõtrarium oſtenditur aliud priuilegium cui non videtur derogatum per ſecundum cum de illo non fiat mentio ſpecialis ſicut requiritur de derogatione priuilegij:vt in.c.veniens.de reſcrip.no.glo.in regula genere.de regu.iur.lib.vj.xxv.q.ij.in ſumma.Et ſi dubitatur de reuocatione vel de autoritate temporis ſententiandũ eſt pro duce Auſtrie qui eſt poſſeſſor.vt in regula cum iura partium ſint obſcura:de reg.iur.li.vj.⁊ in.c.ex literis.de probatio.Non obſtat ſecũdo quod dum fuiſſet pax facta includebatur iſte portus:nam hoc potius facit ꝯtra ducẽ Burgundie ꝙ ꝓ primo quia vigore illius pacis nihil poteſt peti cum non habuerit effectũ:vt in.c.ꝑuenit.de iureiuran.⁊.c.cõſtitutis.de penis.⁊ in regula fruſtra fidem de regul.iur.libro.vj.⁊ in.l.quero.§.inter locatorem.⁊ quod ibi no.Bar.ff.loca.Preterea ſi tunc fuit ĩcluſus ſpecifice.⁊ nunc ⁊ in pace renouata fuit pretermiſſus ergo aperte ꝯcludit̃

quod

quod tacite fuit excluſus.ar.in.l.pacta nouiſſima.C.de pac.⁊ i.l.pacta conuēta.ff.de cōtrahē.empt.⁊ ea que ſpeciali nota videbanť digna.ſi nunc non exprimuntur videntur eſſe neglecta.⁊ ſic in diſpoſitione nō includi.vt in.c.quāuis.de prebē.lib.vj.Preterea cum illa locorum adiudicatio fuerit ſatis odioſa ex parte ducis Auſtrie.id quod nūc non fuit expreſſum habeť pro omiſſo.ar.in.l.commodiſſime.ff.de liberis ⁊ poſthu.⁊ in.c.ſuſceptum.de reſcrip.lib.vj.cum ſimi.Et hec ſufficiant. Laus deo.Nico.abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quedā domina.B.donationē fecit inter viuos venerabili viro magiſtro Luce ordinis fratrū minorū de ſedecim florenis aureis annis ſingulis toto tꝑe vite dicti magiſtri Luce exoluēdis ꝓ libris emēdis ⁊ alijs neceſſitatibꝰ ꝓ ſtudio theologie ſupportandis ꝓ quorū ſolutione obligauit pēſionē cuiuſdam apothece iuris ⁊ ꝓprietatis ipſius donatricis,demū dicta dña.B.cōdidit teſtamentū ⁊ reliquit dictā apothecā cuidā Nicolao conſanguineo ſuo cum onere ſoluēdi dicto magiſtro Luce de pēſione dicte apothece florenos ſedeciꝫ auri annis ſingulis ſꝫ tenorē ſupraſcripte dōationis.hoc tñ addito ⁊ ſpecificato per dictā teſtatricem ꝙ ſi cōtingat vllo vnꝙ̃ tempore vel caſu dictū magiſtrū Lucā nō fore capacem dicte donationis,cum fratres minores nullū ꝓpriuꝫ,⁊ maxime in particulari habere vel conſequi poſſunt dicto caſu adueniēte ꝙ non ſit capax dictorū ſedecim florenorum,legauit dicto Nicolao libere dictam apothecam ⁊c.demū contingit in facto ꝙ dictus magiſter Lucas obtinuit a ſede apoſtolica mentione facta de dictis donatiōe ⁊ vltima voluntate facultatē recipiendi dictas pecunias annis ſingulis ꝓ libris emendis ⁊ alijs neceſſitatibus ſupportandis ꝓ ſtudio theologie vſqꝫ ad beneplacitū ſedis apoſtolice ⁊ de licētia ſuperioris ſui ⁊c.vt latiꝰ in dictis literis apoſtolicis continetur.Nunc aūt dictꝰ Nicolaus ſeu eius heres mortua teſtatrice ſolutis iam aliqbus annis dictis ſedeciꝫ florenis dicto magiſtro Luce reſiſtit ſoluere dicēs eum dictorum denariorum de iure ⁊ ſm regulam ſuam non eſſe capacem.⁊ per conſequens dicta apotheca ſine aliquo onere debet ſibi libere remanere iuxta dicte teſtatricis voluntatem.queritur quid iuris.

¶Conſilium.lxiij.

1 ☞Relictum factum incapaci habetur pro non ſcripto.
2 Fratres minores ⁊ alij qui ſunt de genere mēdicantium dicuntur mēdicantes.
3 Relctum factum ſingularibus fratribus pro libris emēdis valet.Et ad vitam ſeu pro neceſſitatibus.6.
4 Relictum annuū factum ꝓ ꝯcernentibus diuinum cultum valet.
5 Quelibet eccleſia cathedralis ſuis ſumptibus debet tenere magiſtrū.
7 Seruus eſt capax in cauſa alimentorum.
8 Monacho ſi aliquid relinquitur,cū hoc ꝙ non acquiratur monaſterio valet relictum.
9 Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.

Ieſu chriſti redēptoris preſidio per priꝰ humiliter ex corde inuocato.vt veritas huius queſtionis clarius elucescat argumētabor priꝰ partem negatiuā,videlicet ꝙ dictus magiſter Lucas nō ſit huiꝰ donationis ſeu relicti capax,⁊ per ꝯſequēs dicta apotheca vſqꝫ ſupraſcripto onere debeat apud dictum Nicolaum ſeu eius heredē remanere.Et prio ſic fratres minores tam in particulari ꝙ̃ in cōmuni non poſſunt ſibi aliquid appropriare cum ſe ac bonum temporale expropriauerint vt dicit text.in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.in.§.cupientes.ergo dictus magiſter Lucas nec per ſe nec nomine conuentus potuit dictam donationem recipere.hoc videtur ꝯfirmare text.in.c.nimis.ij.de exceſ.ꝓlat.in prin.vbi dicitur ꝙ fratres predicatores ⁊ minores Chriſto pauperi famulantur ⁊c.cum ergo debeant eſſe ⁊ Chriſto ſeruire in arctiſſima paupertate,ergo non ſunt capaces annui reditas.Preterea quid expedit in has ire ambages cum tex.in hoc videať rotundus ⁊ clarus in cle.prealle.exiui.in.§.cunqꝫ.vbi dicitur ꝙ cum annui reditus inter immobilia cenſeantur a iure ad huiuſmodi reditus detineri paupertati ⁊ mendicitati repugnet,nulla dubitatio eſt quod dicti fratres reditus quoſcūqꝫ ⁊ poſſeſſiōes vel eorum etiam vſum cum eis non repeniatur conceſſus recipere vel habere conditione conſiderata ipſorum non lꝫ.cū non ſolum quod malū eſſe dignoſciť,ſed etiam omne ꝙ ſpeciem hꝫ mali ſit viris perfectis ſpecialiter euitandum.hec ſunt formaliter verba illiꝰ tex.q̃ videntur contra dictum magiſtrum Lucam valde ſtringere preſertim in eo quod prohibet recipere reditus quoſcunque ēt reſpectu vſus cum ergo dixerit quoſcūqꝫ nihil excipiendo videtur incluſiſſe annuum reditum cuiuſcūqꝫ qualitatis ⁊ conditionis.ar.in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.di.ſi romanorū.⁊.l.de ꝑtio.ff.de publi.cum ſim.facit etiā ratio generalis ſequens dū dicit eos debere euitare omne quod habet ſpeciem mali.tali nāqꝫ videtur hoc legatū.nā videtur in fraudeꝫ factū librorū cauſa cū ſe extendebat ad totum tempus vite dicti magiſtri Luce qui iam diu effectus eſt magiſter in ſacra pagina.Unde fortius non debet aliquid operari preſertiꝫ in caſu noſtro.vt.in.d.cle.exiui.in.§.cupientes.⁊ qđ in iſtis fratribus no.Bal.in auť.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.Itē ⁊ ſcđo principaliter dicta donatrix habuit reſpectu nō ad eccleſiā fratrū vel aliorū ꝯuētuū:ſꝫ ad perſonā dūtaxat dicti magiſtri Luce.nā fecit donationē dicto magiſtro luce ad habēdū tenēdū ⁊ poſſidēdū ⁊ diſpēſandū ꝓut ſibi videbiť ⁊ placebit pro libris emēdis ⁊ ſtudio theologie ⁊ alijs ſuis neceſſitatibus: vt latius ptꝫ in inſtrō donationis confecto.que quidē verba in pluribus iuri ⁊ regule fratrū minorū repugnāt.Primo quatenus donauit magiſtro Luce ad tenendum ⁊ poſſidendum ⁊ expendendum ⁊c.Et tamen certum eſt quod omnis pecunie cōtractatio eſt dictis fratribꝰ ꝓhibita ꝙ eā tāgere nō poſſunt.vt in.d.clemen.exiui.in.§.porro.cum dictus ⁊c.Secūdo qđ intendebat donare magiſtri Luce perſone ⁊ ſic eū facere in particulari capacem qđ nō licet nedū fratri minori ſꝫ nulli religioſo vt in.c.nō dicatis ⁊.c.nolo.xij.q.i.⁊ in.d.cle.exiui.§.cupiētes prealle.Tertio in eo qđ donauit pro ſuis neceſſitatibꝰ.ꝑ hoc enī non pōt negari quin mēdicitas incūbens fratribꝰ minoribꝰ releuetur cōtra iuris diſpoſitionē.cū fratribꝰ mēdicātibꝰ incerta mēdicitas ꝑ queſtū dꝫ victum tribuere.dicit tex.in.c.j.de rel.do.li.vj.⁊ faciūt vba teſtatricis in teſtamēto ꝓlata dū dixit ꝙ ſi dictus magiſter Lucas nō ſit capax cū fratres minores non poſſint aliqd habere ꝓſertim in paticulari ⁊c.⁊ ſic aperte ſenſit qđ donationē faceret perſone fratris:nō aūt eccleſie vel ꝯuētui.cū aūt hec ſint ꝯtraria regule ipſoꝝ ⁊ iuri:ergo dicta donatio nō valuit:qꝛ geſtū ꝯ ius eſt nullū.vt in.l.nō dubiū.C.de leg.⁊.x.di.vides.Hoc aperte probať in ſimili.in.l.ſi in metallū.ff.de his q̃ pro
1 nō ſcrip.vbi patet † qđ relictū factū in capaci habeť pro nō ſcripto.⁊ ꝑ cōſequēs perinde eſt ac ſi nō fuiſſet factū vt ibi:⁊ facit qđ legi.⁊ no.in l.qđ meo.⁊.l.ſi me in vacuā.ff.de acqui.poſ.in terminis noſtris videnť fuiſſe de mēte Bar.in minorica ſua ſup cle.exiui de paradiſo.vbi dixit qđ legatū pōt fieri fratribus minoribus pro libris.In alia vero parte dixit qđ annuū legatum ad tꝑs nō modicū fratribus fieri nō pōt.ꝑ.d.cle.exiui.§.cūqꝫ ⁊ ſic ſentit qđ etiā pro libris nō pōt annuuꝫ legatū ad tꝑs nō modicū fratribus fieri.⁊ ita vt audito aliqui intellexerūt percipientes verba ſua vt arbitror potius ad corticē quā intellectū.¶Sꝫ ego diuerſam ſñiam eſtimo iuri cōſentaneā.ſ.ꝙ dicta donatio facta di
2 cto magiſtro Luce valuerit.Moueor primo † quia fratres minores ⁊ alij qui ſunt de genere mendicantiū dicunť mendicātes:qꝛ incerta mēdicitas dꝫ eis victū tribuere vt dicit tex.in.c.j.de reli.do.li.vj.⁊ ſic ī ꝑtinentibꝰ ad victū dūtaxat dicūtur mēdicātes.⁊ exꝑſſe voluit Fed.de Senis egregiꝰ doctor in cōſilijs ſuis cōſilio.xij.appellatione aūt victꝰ veniūt dūtaxat ea que eſui potui cultuiqꝫ corporis neceſſaria ſunt vt veſtes ⁊ ſimilia vt dicit tex.in.l.vbo.victꝰ.ff.de verbo.ſign.Itē voluit tex.reſpectu alimētorū in.l.legatis.ff.de ali.⁊ cib.leg.vbi diciť qđ legatis alimētis debenť ea ſine quibꝰ corpus ali nō pōt vt cibaria veſtitꝰ ⁊ habitatio.cetera vero que ad diſciplinā pertinēt legato non cōtinenť ⁊ notanda ſunt hec verba vltima per que clare ꝓbať qđ ea que tendūt ad ſtudiū ⁊ diſciplinā ꝯpeſcēdum nō ꝯprehendunť appellatione alimētorū vel victus per quā.l.dixit ibi Bar.qđ legatis alimentis alieni nō tenenť heredes ꝓſtare legatario ſumptꝰ pro ſtudio.ergo fratres minores ⁊ alij mēdicātes nō debent dici mendicantes reſpectu eoꝝ que concernunt diſciplinā addiſcēdam.ratio qꝛ per iſta nō releuatur mēdicitas reſpectu virtutis.Et per ꝯſequēs inferť ꝙ dicti fratres nō ſunt capaces annui reditus qui relinquitur non pro victu ſeu alimētis:ſꝫ pro ſtudio ⁊ libris emēdis.Et hanc opi.apertiſſime tenuit Fede.de ſenis dicto conſi.xij.iſtud ſenſit glo.in cle.dudū.de ſepul.in verbo indi
3 recte.vbi dicit qđ valet † relictū factū ſingularibꝰ fratribus pro libris emēdis.Et quanꝙ̃ ibi formet qōnē in fratribus predicatoribus:qꝛ ſic accidit tūc in facto tamen rationes ſue cōcludūt etiā in fratribus minoribꝰ.⁊ de eis facit expreſſam mentionē in cōſilio ⁊ ſpecifice reſpondet ad illam cle.exiui.que loquitur de minoribus dicēs qđ illa cle.non extenditur ad iſtud capitulum conſi.Fed.videtur confirmaſſe Bald.in fratribꝰ minoribꝰ.in auť.ingreſſi.de ſac.ſanc.eccle.vt dicam expreſ
4 ſius in ſequenti argumento.¶Secūdo principaliter probať ſic † relictum annuum factum fratribus ꝓ ꝯcernentibus diuinum cultū valet ſm omnes qꝛ relictum non concernit cōmoditates fratrum principaliter ſed ipſum diuinum cultum.hoc apertiſſime voluit Bal.ſequēdo cōſilium Fe.in.d.auť.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ apertius Ioan.de lig.poſt Bar.in cle.exini de para.in vltima.q.tractatus.vbi dixit qđ valet relictum annuū ꝓ diuino cultu factū fratribus minoribꝰ:puta ſi relinquitur annuatim frumētū pro hoſtijs vel vinum pro ſacrificio vel pecunia pro luminaribus:⁊ ſimilibus ⁊ idem voluit Fede.dicto conſilio.xij.Et quidam alius ſolennis doctor poſt eum vt patet ibi in conſilio ſequenti.probatur ratione:qꝛ vt predixi per hoc relictū nō releuatur mēdicitas fratrum.hoc etiam ſenſit Bar.in minorica in alia queſtione dū firmauit quod licet ipſi fratres nō poſſint heredes inſtitui:vt in dicta cle.exiui.§.cupientes eccleſia tamen ipſoꝝ poteſt heres inſtitui.vt in dicta cle.exiui.§.cupiētes.⁊ ſic aperte voluit quod in his que acquirūtur eccleſie ⁊ non ipſis fratribus valet omne relictum:qꝛ iura generaliter volūt quod quelibet eccleſia poteſt heres inſtitui.vt i l.j.C.de ſac.ſanc.eccle.Eccleſia fratrum minorū non reperitur alicubi excepta:ſꝫ fratres ipſi dūtaxat:qꝛ debent per geſtum ipſum ſibi victuꝫ

querre.Per relictum autem factū eccleſie pro reparatiōe ⁊ ſimilibus
non tollitur fratrum mendicitas.Sed relictum annuū vel donatio fa-
cta pro ſtudio theologie ⁊ libris emendis cōcernit diuinū cultū ergo
valet relictum vel donatio fratribus facta:minor probatur aperte per
autoritatem Fed.in conſilio prealle.vbi competat ſtudium inter reli-
cta facta pro cultu diuino.Probatur ratione:eccleſia vniuerſalis in-
diget ad ſui regimen ꝑ maxime ſcientia:deo indulcit vt cū volētibus
ſtudere poſſit eps̄ diſpenſare:vt adeptus eccleſiam parochialē non te
neatur promoueri ad ſacerdotiū intra ſeptenniū nec teneatur deſerui
re eccleſie:ſed poſſet ſe cā ſtudij abſentare:vt probatur in.c.cum ex eo.
de elec.lib.vi.⁊ maxime hoc contingit in ſtudio ſacre theologie.vt eſt
5 tex.no.in.c.ſi.de magiſtri.† Unde quelibet eccleſia cathedralis dꝫ ſuis
expenſis tenere magiſtrum ⁊c.vt in.c.q:⁊ quaſi per totū de magiſt.q̄
omnia ſunt ſtatuta propter diuinum cultū augmētādum.nam vt no-
tanter inquit tex.in auṫ.habita.C.ne filius pro pa.per ſcientiā mūdus
illuminatur ad obediendum deo ⁊ miniſtris vita ſubiectorum infor-
maturᷣ⁊c.⁊ deus per ꝓphetam inquit.Qui tu ſciētiā repuliſti:⁊ ego
te repellam ne ſacerdotio fungaris mihi.vt habetur in.c.niſi cū pridē.
de renun.Religioſis autem competit ſtudiū⁊ maxime fratribus quo
rum ſcientia ⁊ predicationibus mundus illuminatur:fides augetur
⁊ defenditur:vt in cle.exiui.prealle.⁊ in cle.dudum.de ſepul.diſputat
plene Jo.an.in.c.ſane.de regu.hinc dixit in.c.q: de magiſt.quod fa
uore ſtudij poteſt religioſus aſſumi ad officium diſcendi ſicut fauore
animarum poteſt promoueri ad ep̄atum vel ad aliam eccleſiam cura-
tam.vt in.c.quod dei timorem.de ſta.reg.in cle.j.de elec.Quis em̄ ne-
gabit magis reſplēdere dei eccleſiā ꝑ viros eruditos maxime in theo-
logia ꝙ per cereos vel lampades que figuratiue accēdūtur in eccleſia.
ſi enim relictum pro illis factum dicitur factū ad diuinum cultum:vt
in.c.ſi.de teſta.⁊ qd̄ ibi no.fortius idē dicēdū ī relicto facto pro ſtudio
theologie:vt enim dicit tex.in.d.c.ſi.de magiſt.docto.in theologia ful
gent in dei eccleſie velut ſpendor firmamenti:hinc text.not.in.c.ſuper
ſpecula.ne cle.vel mona.dicit q: vere theologie ſtudium cupimus am
pliari vt delato ſui tentorij loco funiculos ſuos faciat longiores:vt ſit
fides circūcincta muro inexpugnabili bellatorum quibus reſiſtere va
leat aſcendentibus ex aduerſo ⁊c.ex quibus omnibus luce clarius de
monſtratur qd̄ relictū factū pro ſtudio theologie ⁊ libris emendis dꝫ
dici ad diuinū cultum:ergo valuit dicta donatio annui reditus ad vi
tam magiſtri Luce facta.Hoc etiam firmatur alia rōne dicta domina
donaria illām donationem fecit dicto magiſtro pro ſalute anime ſue ⁊
remiſſione peccatorum ſuorum:vt expreſſe dicitur in inſtrumento do
nationis:ergo fuit relictum ad pias cauſas nā omne donatum vel re-
lictum pro anima dicitur ad pias cauſas:vt no.Bar.⁊ glo.in.l.ſi quis
titio.ff.de leg.ij.⁊ Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nūc vo aliqua.verſi.⁊ ſcias.
quod inter legata ad pias cauſas facit qd̄ leg.⁊ not.in.c.requiſiſti.⁊.c.
relatū.de teſta.Ex quibus omnibus aperte cōcluditur dictā donatio
nē tenuiſſe:tū quia fuit facta ad pias cās:tum q: ad diuinū cultum tū
q: non releuatur mendicitas fratrum que verſatur circa victū ⁊ alimē
6 ta vt ſupra dixi:quinimo plus voluit Fede.in dicto conſi.xij.† quod
valet relictum annuū factū fratri vel cōuentui ad vitam vnius fratris
vel ad certum tempus ſimpl'r ſeu pro ſuis neceſſitatibus non adiecta
cā ſtudiorū vel alia concernente diuinū cultū moueṫ principal'r.quia
ſicut pōt legari vna ſumma fratri vel ꝯuentui pro alimentis eoꝝ:vt ꝓ
batur in.d.cle.exiui.§.cupientes in cle.dudū.de ſepul.iuncta gl.in ver
bo indirecte:ita dꝫ poſſe legari vna ſumma ſoluēda ꝑ ſingulos annos
vt contingit in annuo reditu ad vitam fratris vel ad aliud tp̄s non in
perpetuū fuit optima ꝯſideratio.Et in hoc debet intelligi ſcd̄a allega
tio ſeu cōcluſio Fed.nā primum membrū fuit qñ relinquitur ad pias
cauſas vt pro ſtudio ⁊ ſimilibus.ſcd̄m fuit qñ relinquitur ſimpl'r ꝯuē-
tui vel vni fratri ꝓ ſuis cōmoditatibus.hoc clare colligiṫ ex themate
per eū formato.nā ſimpl'r formaṫ thema in relicto annuo ſimpl'r facto
ſed poſtea in ſolutū nunc attingit primum caſum tanꝙ indubitabilē.ſ.
qñ fit ad pias cauſas poſtea tranſit ad cauſam gn̄aliter propoſitū nec
obſt.d.cle.exiui.§.cunqꝫ annui reditus.q: ſm eū ille text.pōt intelligi
qd̄ annuus reditus eſt perpetuus vel ad tp̄s maximū:ita qd̄ reſeruare
tur mendicitas fratrū:ſed in caſu noſtro qñ relinquiṫ ad vitā vni⁹ fra-
tris:lꝫ reſpectu fratris poſſit dici perpetuus iuxta no.per gloſſ.x.q.ij.
hoc ius porrectum.ver.perpetua.tñ reſpectu cōuentus cui fit acquiſi
tio nō pōt dici perpetuus ſeu ad tp̄s maximū:cū cōuentus nunꝙ mo
riatur.vt in.l.proponebatur.ff.de iudi.in relicto em̄ facto fratri ſeu reli
gioſo alteri dꝫ inſpici cōditio illius cui acquiriṫ ſicut in capacitate ſer
ui attenditur capacitas dn̄i cui relictū acquiriṫ:vt dicit no.tex.in.l.nō
minus.ff.de acq.here.⁊ in.l.ſi in metallum.ff.de his que pro nō ſcrip.
ha.Relictū aūt ſingulari fratri etiam mendicanti acquiritur conuētui
vt no.glo.prealleg.in.d.cle.dudum.⁊ facit.l.deo nobis.⁊ quod ibi no.
C.de epi.⁊ cle.⁊ qd̄ leg.⁊ no.in.c.in preſentia.de proba.⁊ in auṫ.ingreſ
ſi.C.de ſac.ſan.eccl.⁊ voluit Bar.in dicto cōtractu minoricay.Et pro-
fecto he ſunt optime cōſiderationes.Sed ego hāc opi.Fed.ſequor in
hoc vltimo caſu quādo fit ſimpliciter fratri vel cōuentui duobus cō
currētibus.Primo quod nō fiat in magna quantitate:q: tunc poſſet
ſeruari illorum mendicitas:⁊ poſſet fieri in fraudē.ad hoc bonus text.
in.d.cle.exiui.§.cupiētes.Scd̄a limitatio qd̄ nō fiat ad tp̄s maximum
vt ipſe Fede.voluit ⁊ placet mihi qd̄ non dicaṫ ad tempus maximū
qñ fit ad vitā vnius fratris maxime anno ſicut erat magiſter Lucas
q: nil incerti⁹ hora mortis:⁊ nil certius morte:vt.l.ſi.ff.de conditio.⁊
demō.vñ cū illud relictum ſeu donatio poſſit extingui quotidie:non
poteſt dici ꝙ ſit maximum tp̄s:attamē ratione incertitudinis poſſet
tolerari:argu.eorum que leguntᷣ ⁊ no.in.l.ſi ea pactione.C.de vſur.⁊ in
c.ſi.⁊ in.c.in ciuitate.eo.ti.licet enim quis poſſit viuere vſqꝫ ad centū
annos:vt in.l.ſi.C.de ſacroſan.ecc.veritas tamen vt plurimū denegaṫ.
vnde dicit Inn.ꝙ hodie ſm inferiores cās ſatis poteſt timeri de mor
te alicuius poſt quinquageſimū annū.ita no.in.c.qm̄ frequēter.de re-
ſti.ſpo.⁊ hec opi.ſic determinata plus placet ꝙ opi.Bar.qui videṫ in
hoc vltimo ſenſiſſe ꝯrium vt ad vitam vnius fratris nō poſſit fieri an-
nuum legatū conuentui vel ipſi fratri:hoc tamen nō multū firmauit
ſed dubitauit cū decidendo dixi tutius eſſe vt abſtineaṫ:non aūt ne-
gauit ꝑciſe vt non poſſit fieri.Fed.aūt preciſe tenuit:⁊ ita conſuluit:⁊
melioribus rōnibus fuit motus:nec debet tunc talis annuus reditus
computari inter immobilia:ex quo nō eſt perpetuo duraturus:nec ad
tempus maximū:ſed potius inter mobilia cum ad mobilia ⁊ ad tp̄s
non maximū cōpetat:ſicut in ſimili dicimus de actiōe ꝙ ſi deṫ ad mo
bilia cōputatur inter mobilia:vt no.gl.⁊ Bar.in.l.poteſt pupillus.ff.
de auto.tu.⁊ gl.in auṫ.de non.alie.§.i.coll'.ij.⁊ per Bart.in.l.mouētiū.
ff.de ver.ſig.In caſu tñ noſtro qñ legatum vel donatio fit pro ſtudio
vel alia pia cā.Bart.nō reſiſtit:q: ipſe loquiṫ ſimpl'r de relicto annuo
facto fratribus:imo vt.ſ.dixi potius in hoc ſentit ꝯrium cum dicit ec
cleſiam ipſorū eſſe capacem ⁊ libri acquiruntur potius eccleſie ꝙ cōuē
tui cum conuentus non poſſit comedere libros:⁊ ſicut fratres habent
vſum eccleſie ita debent vſum librorum habere.Item expreſſe Jo.de
lig.poſt Bar.in ſi.tractactus tenuit qd̄ predixi in legato annuo cōcer
nente diuinum cultum.Reſtat ergo clare concludere quod caſus no-
ſter ſit ſine aliquo dubitationis ſcrupulo in fauorem donationis cum
nullus reperiatur qui expreſſe teneat ꝯriū:ſed communis opi.eſt pro
iſta parte:⁊ multum faciunt litere apoſtolice conceſſe dicto fratri Lu-
ce:videṫ em̄ papa tacite approbare concluſionem ſupra factā vt valeat
donatio ſeu relictum annuuum pro libris emēdis ⁊ ꝓ alijs neceſſarijs
ꝓ ſtudio ſupportādis.Si enim dicta donatio non valuiſſet nō idulciſ
ſet papa dicto magiſtro Luce timenti ſuper illarum pecuniariū perce
ptione ab aliquo moleſtari:vt in literis diciṫ ꝑtātē libere ⁊ licite reci-
piendi ⁊ habendi dictā pecuniā annuatim,nō em̄ potuiſſet dare po-
teſtatē licite ⁊ libere percipiendi ⁊ habendi ꝓut facit ſi dicta donatio
non valuiſſet:cum enim narrauerit in literis dictā teſtatricem⁊ dona
tricē obijſſe ſciebat papa quod ſi fuiſſet incapax dictus frater Lucas
illa donatio fuiſſet nulla ⁊ remāſiſſet dicta pēſio apud donatricē ſeu
apud heredē poſt mortē teſtatricis,vt in.l.ſi pluribus.ff.de leg.j.⁊ in
d.l.ſi metallū.ff.de his que pro non ſcrip.vel apud dictum Nicolaum
ex diſpōne ſpeciali ipſius teſtatricis vel etiā forte de iure cōi ſꝫ tex.val
de no.in.d.l.ſi.ff.de auro ⁊ ar.leg.⁊ ſic nō potuiſſet percipere indebitū
ſine peccato nec ignorantia ſoluentis excuſaſſet illum a peccato vt per
totum ti.de condi.inſti.ff.⁊.C.in dubio aūt ſtandum eſt interpretatio-
ni pape:quia ad ipſum pertinet interpretari canones ſicut illorū edi-
tio:vt in.c.inter.de excom.Et ſi dicatur quod dictus magiſter Lucas
libris non indiget.Reſpondetur primo hoc nō poſſe negari:non em̄
eſt arbitrandum quod ſi refertur omnibus libris neceſſarijs ad theolo
logie ſtudium.Secundo preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod
hoc ſit verū:non tamē per hoc ceſſabit dicere donationis effectus:q:
fuit facta ob duplicem cām pro libris.ſ.emēdis ⁊ pro alijs neceſſarijs
ſupportandis in ſtudio vnde licet eſſet prima cauſa:non tamen ceſſat
ſcd̄a.ergo not.ceſſat diſpoſitio:inſti.de nup.§.affinitatis.Preterea le
gatum factum pro anima ſeu donatio non corruit ſi nō pōt conuerti
ad vſum deſtinatum:ſed debet ad alium vſum piū deſtinari.in.l.lega-
tū.ff.de vſufr.leg.⁊ in.l.legato.ff.de admi.re.ad ci.pertinē.vt legitur
⁊ no.in.c.ij.de teſt.⁊ plene per Bar.in.l.pater.§.tuſculanus.ff.de le.ij.
in.d.l.legatum.⁊ per Jo.de lig.poſt Bal.in.d.cle.exiui.Nūc reſtat re
ſpondere ad contraria ſuperius formata.Et primo ad primum de ica
pacitate reſpondetur quod proprietas non acquiritur dicto magiſtro
Luce nec cōuentui:ſed habebit nudum vſum ſicut habent fratres ex
his que eis dantur quotidie vel ad diuinū cultum vel pro alimentis
vt i.d.cle.exiui.⁊.d.cle.dudum.Apud quē aūt ſit ꝓprietas plene no.
in dicto tractatu minoricarū.⁊ in quadā extrauagāti non curo ꝓſequi:
q: non eſt noſtra materia:ſatis enim eſt qd̄ vſus nō ſit ſibi improbat⁹.
Et quāꝙ alias fratres minores nō poſſunt ꝑ ſe recipere pecuniā etiā
legatā:ſed ſyndicus ſuꝑ hoc deputatus hoc facere pōt:vt plene no.ꝑ
Bar.in dicto tractatu tñ ī caſu noſtro poterit dictus magiſter Lucas
recipere autoritate bulle apoſtolice ⁊ cum ſui ſuperioris licentia:vt in
ea dicitur papa em̄ indulgentiā hanc cōtulit quibuſcūqꝫ cōſtitutioni
bus nō obſtātibus vt in ea patet.¶ Ad ſcd̄m arg.d.cle.exiui.§.cūqꝫ.
ſatis eſt ſupra rñſum.¶ Ad tertiū dico ꝙ licet habuerit reſpectū ad
perſonam magiſtri Luce:tamen pro cōmoditate fratres pōt ſibi fieri
relictū:ſed acquiſitio fit ſcd̄m iuris diſpoſitionē:ad hoc bona glo.pre
alleg.in dicta cle.dudum.de ſepul.in verbo indirecte.Idem videmus
in ſeruo

in ſeruo.nã lʒ qs inſtituerit eum heredē nec poſſit dñs adire heredita
tē nec ſeruū pcīſe ꝯpellere ſi nō vult adire,vt in.l.cū ꝓponas.C.de he⸗
re.inſti.tamē per ſeruum acqrit dño eo hereditatē adeūte,ita ꝙ etiā ꝑ
momētū nō ſtet in perſonam ſerui,vt in.l.placet.ff.de acquir.heredit.
¶Preterea bñ potuit habere reſpectū ad perſonā vnius fratris in con
cernētibus diuinū cultū ⁊ opus piū vt illud opus pium exerceat in
perſonam vnius fratris vt ſpecifice pro libris emendis in ſtudio vo⸗
luerūt glo.ſed.Bar.⁊ alij in locis prealleg.hinc voluit apte Bar.in
l.ſeruos ad cuſtodiā.ff.de ali.⁊ cib.lega.vbi firmauit ꝙ relictū pōt fie⸗
ri ꝓ alimentis nedū cōuentui fratrū mortuorū,ſed etiā ſingularibus
fratribus ſicut valet ꝓ tali cauſa relictū factū ſeruo vt ibi,⁊ ſic non po
teſt dici frater incapax cū non incapax nudi vſus qui tm̄ fratribꝰ com
7 petit.†Similiter videmꝰ in ſeruo qui nō eſt capax ꝓprietatis iure ꝓ⸗
prio ⁊ tñ eſt capax in cā alimentorū.vt.d.l.⁊ fit ꝯpulſio iudicis officio
vt ibi dicit.Et predicta ꝓcedūt preſertim habito reſpectu ꝙ in caſu
nihil fuit dictū in donatione de capacitate vel incapacitate.ſʒ ſimplr
fuit facta ꝓ ſalute anime teſtatricis ⁊ ꝓ redemptione peccatorū ſuorū
vnde cum fuerit inter viuos nō potuit poſtea apponere aliquam con
ditionem capacitatis vel incapacitatis,vt eſt tex.in.l.perfecta dona⸗
tio.C.de do.que ſub mō.quinimo etiam ſi potuiſſet nō habuiſſent il⸗
la verba in aliquo officere,qꝛ expſſio eorū que inſunt nihil operat.vt
legi.⁊ no.in.c.ſignificaſti.de elec.⁊ clarius ꝓbat in.l.ij.ff.de legat.j.In
quolibet em̄ relicto ſeu donato tacite intelligit ſi eſt capax.vt.d.l.ſi in
metallū.⁊.d.l.qd mea.¶Preterea illa conditio verificatur a iure,qꝛ ca⸗
pax eſt pro ſtudio theologie ⁊ alijs neceſſarijs ſupportandis ꝓ ipſo
ſtudio vt.ſ.dictū eſt,vel pro alimentis,vt.ſ.tetigi intelligendo,vt.ſ.
Nō obſtat ar.vltimo factū,videlicet ꝙ multa fuerūt expreſſa cōtra iu
ris ⁊ regule diſpoſitionē,qꝛ donauit ad habēduʒ poſſidendum ⁊c.qꝛ
dico ꝙ licet multos modos expreſſiſſet quorū aliqui non erant in ſe li
citi,tñ illorum expreſſio non habet vitiare alios modos licitos ⁊ a iu
re non improbatos vt pro ſtudio ⁊c.ſed illi illiciti habent pro nō ex⸗
preſſis,ad hoc bo.tex.cuʒ ibi no.in.c.ſignificatum.de prebē.⁊.l.filius.
⁊.l.conditiones.ff.de cōdi.inſti.⁊.l.ſancimus.C.de donat.⁊.xij.q.ij.ec⸗
cleſiarum ſeruos.⁊.c.ij.q.j.vbi bo.tex.iuncta gl.ad idē notabile dictuʒ
Barto.in.l.Lucius.§.tres heredes.ff.ad tre.vbi dicit ꝙ ſi monacho
fuit aliquid relictum cum hoc quod ſi abbas fecerit ei queſtionem de
uolueret ad aliū vʒ relictum,ſed illud grauamen tanꝙ iuri contra⸗
rium habet ꝓ nō ſcripto.¶Preterea ad confirmationem predictorum
addo aliud dictum notabile Bar.in aut.excipitur.C.de bo.que liber.
8 vbi dicit†ꝙ ſi aliquid relinquitur monacho cum hoc vt nihil acqui⸗
ratur monaſterio valet relictum ⁊ intelligitur meliori mō quo poteſt,
vt.ſ.nihil facti acquiratur monaſterio,ſed patiatur monachum habe
re meliori mō quo poteſt,facit quod not.Archi.in.c.qꝛ ingrediētibꝰ.
xix.q.vlti.ita ad ꝓpoſitum id quod fuit dictum de capacitate vel inca
pacitate.Item de habendo ⁊ poſſidendo ⁊c.aut habent pro non ad⸗
iectis vt in primo dicto Bar.aut intelligendo ſunt largiſſimo ⁊ melio
ri mō quo fieri poteſt,vt ſic exinde nulla ſequat abſurditas vel iuris
cōis ſeu regule contrauētio.Et qm̄ a nōnullis qui dictā donationeʒ
infringere moliunt tria vt audio vltra predicta obijciunt.¶Primo qd
cum fratres minores neminem debeant inducere ab eis aliquid relin⸗
quendum,vt.d.cle.exiui.§.dubitauerūt.⁊.§.cum etiam.⁊ cum ad dicti
magiſtri Luce perſuaſionem dicta donatio facta fuerit non debuit ex
ea aliqua obligatio naturalis vel ciuilis oriri tanquam iure reſiſtente
facta,ad hoc quod legitur ⁊ nota.in.l.cum lex.ff.de fideiuſſo.Secūdo
qꝛ nō licuit dicto magiſtro Luce ſtipulari ad ſui ꝯmoditatē.Tertio qꝛ
donatio fuit facta dicto magiſtro Luce anteꝙ eſſet magiſterij hono⸗
rem adeptus,⁊ ſic tacite videtur fuiſſe facta donec fuerit magiſtratus
quaſi tunc ceſſet cā donationis merito debet ceſſare dicta donatio.ar.
l.a filia.ff.ad treb.Sed profecto ſi predicta diligenter conſiderent nil
concludunt neceſſario contra concluſiones ſupra factas.Ad primum
enim poteſt multipliciter reſponderi.¶Primo negando ꝙ hic interue
nerit aliqua ſurreptio dicti magiſtri Luce.nam ꝯtrium clare colligitur
ex tenore donationis preſertim ex ſui exordio ꝙ multū debet attendi
ad coniecturandam mentem diſponentis,vt in.l.ſi.ff.de here.inſti.no.
Bar.in.l.ambitioſo.ff.de decre.ab ord.fa.Scdo rñdet ꝙ inductio ad
largiendum eleemoſynā pro cultu diuino vt pro ſtudio theologie nō
eſt prohibita.Solum enim prohibet fratribus inducere nouiter in⸗
gredientes ad aliquid ſibi relinquendum ne videant illum induxiſſe
ad ingreſſum propter bona tꝑalia,vel quando habuit recurſuʒ ad ſpe
ciales amicos ꝓ releuādo eorū mēdicitatē,⁊ reſpectu eorū q̄ ꝯſiſtūt in
victu,⁊ ſic loquuntur iura,ſed in caſu noſtro hec ceſſant.¶Preterea ſi
lʒ habere recurſuʒ ad ſpāles amicos ꝓ neceſſitatibus infirmorū ⁊ fra⸗
tribus induendis,vt in.d.cle.exiui.§.cū etiam.fortius licet ꝓ ſtudio
theologie in quo non vtilitas fratrum ſed eccleſie vniuerſalis princi⸗
paliter verſet,vndē.ſ.dixi.Nec obſtat text.licet loquatur ibi per ver⸗
ba taxatiua,⁊ ſic videt excludere alios caſus ibi nō expreſſos,qꝛ text.
ille loquitur in his per que releuat illorum mendicitas qd non cōtin
git in caſu noſtro.Item vt eleganter inquit Bar.poſt gloſſ.in.l.Ser⸗
uius.ff.de vſuc.licet lex aliquem excludat caſum cum taxatiua dictio
ne per hoc excludit alibi expreſſos vel conſimiles ſi ſumus in materia
fauorabili:caſus aūt noſter videt nedū ſimilis:ſed ⁊ maior ſibi expreſ⸗
ſis ⁊ ſumus ꝓ fide ampliāda ⁊ defendēda:vt in.d.c.ſuper ſpecula.¶Pre
terea ⁊ tertio preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qd hoc interceſſiſ
ſet perſuaſio prohibita:nō tñ per hoc infert ꝙ donatio ſit nulla:quia
res nō reſiſtit donationi ſed perſuaſioni:ad hoc induco tex.aptiſſimū
in.c.cōſtituit.xx.q.iij.vbi dr ꝙ religioſi non debēt inducere aliquē ad
intrādū religionem ꝓpter bona tꝑalia illius cōſequenda ꝙ ſi fecerint
tenet nihilominus ingreſſus:qꝛ ille eſt bonꝰ dolus nec poteſt dici de⸗
ceptus qui religionē intrauit:vt.c.pe.qd me.cau.ita in ꝓpoſito cū do⸗
natio fuerit facta puta amore diuino ⁊ ſine aliquo dolo nō debet vitia
ri ꝓpter inductionē ad bonū.Itē videmus in ꝯctu inito ꝑ excōicatū:
nam prohibet ſibi cōio ⁊ peccat in ingerendo ſe cōioni.c.illud.de cler.
excō.mi.⁊ tamen ꝯctus initus per eū tenet:vt no.Inn.in.c.veritatis.
de dolo ⁊ cōtu.⁊ probatur in.c.felicis.§.verum.de penis.Non ob.qd
9 ſcdo obijcitur de ſtipulatione†qꝛ ad validitatē donationis nō requi
ritur hodie ſtipulatio:vt.l.ſi quis argētū.C.de dona.preſertim ad piā
cauſam:facit qd no.gl.in.c.quoties cordis.i.q.vij.Item illa dña pure
donauit magiſtro Luce pñti ⁊ recipienti vt dicit in prin.donationis.
Itē ſeruus ſtipulat in fauorē dñi:lʒ verba concipiat in perſonā ſuam
vt.ff.de ſtipu.ſer.per totū.ita ⁊ religioſus in fauorē cōuentus pſertim
in concernentibus cultū diuinū:facit qd no.Inn.in.c.dudum.de con
uer.coniu.vbi no.dicit per illū tex.qd ſicut quilibet ſacerdos videt of
ficialis eccleſie vniuerſalis:vt recipiat obligationem in fauorē eccleſie
vniuerſalis:ita ꝓ ſtudijs theologie fauore potuit dictus magiſter Lu
cas obligationē recipere.¶Preterea dicta donatrix reliqt illud idem li
bere in teſtamento ſuo:dūmō dictus magiſter Lucas ſit ad hoc capax
ſed indubitanter eſt capax ꝓ libris emendis ⁊ oneribꝰ ſtudij ſupportā
dis.ſ.dictū fuit.¶Preterea cū illa dña hoc fecerit ſponte vt conſuleret
anime ſue vt patet in inſtrumēto donationis in principio dʒ valere ſal
tem per viā cuiuſdam dedicationis ad piam cām iuxta nota.ꝑ Bart.
poſt gl.in.l.illud.C.de ſac.ſan.eccle.in qōne illius q̄ exiſtens in came⸗
ra ſolus donauit quedā bona pauperibꝰ:⁊ ſic ex multiplici capite tol
litur illa impugnatio.¶Ad tertium facillima patet rñſio.⁊ primo cum
toto tꝑe vite dicti magiſtri Luce reliquerit fruſtra dicit ꝙ debuit du⸗
rare donec fuerit effectus magiſter:impoſſibile em̄ eſt qd poſt mortē ma
giſtraret:nec eſt veroſimile ꝙ cōgitauerit toto tꝑe vite ſue debere va⸗
care circa ſtudiū ſcholaſticū:vñ cū verba ſint clara ceſſat captioſa inter⸗
pretatio.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊ in.c.ſi.de ver.ſig.¶Preterea ſtudium
ſacre theologie eſt magis proficuū xp̄ianitati poſt magiſtratū ꝙ ante
vt.c.de magi.⁊.c.ſuper ſpecula.ne cle.vel mon.⁊ pluribus libris indi⸗
get ꝙ tempore ſcholaſtico.Item preſuppoſito quod nūc nō indigeat
libris non per hoc ceſſat donatio ad pias cauſas per ea que ſuperius
dixi.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quodā Senēſi ſtatuto cauet vt oīs cauſa appellatiōis debeat decipi.j.xl.
dies.⁊ vltra.xl.dies nō duret inſtātia.Alio vero ſtatuto cauet qd tꝑe
quo quis eſt producturus teſtes extra prouinciā tempus determinā⸗
de cauſe nō currat ipſo iure.¶Cōtingit qd i caſu cuiuſdā appellatio⸗
nis appellans habuit dilationē ad ꝓducēdos teſtes poſt modū vero
afferēs ꝙ teſtes extra ꝓuinciā volebat ꝓducere petijt ⁊ obtinuit dictā
dilationem ꝓrogari:in fine aūt dicte dilationis ptēdēs impedimētū ſi
bi intra illā cōtigiſſe obtinuit iterū ꝓrogationem dicte dilationis nul
la de impedimento iudicis facta fide:deinde in fine dicti prorogate di
lationis petijt tertio dictā dilationem ſibi ꝓrogari iurans qd nō ani⸗
mo calūnie hoc petebat iudex aūt iuramēto calūnie dūtaxat recepto
dictam dilationem tertio prorogauit.Nunc querit an inſtantia cauſe
ſit perempta cum multa tempora ſint decurſa vltra decem dies.

¶Conſilium.lxiiij.

1 ☞Certum tempus quando prefigitur a lege vel ſtatuto ad aliquid fa
ciendum:debet intelligi ſi intra illud tempus fieri poteſt.
2 Iudex in cauſis pecuniarijs non poteſt dare vltra vnam dilationem.
3 Iuramētum calumnie non excludit cōdemnationem expenſarum in
caſu perditionis cauſe.
4 Fori cōſuetudo eſt legitima cauſa terminos ⁊ dilationes reſtringendi.

Omnipotētis poſtulato ſuffragio.Videtur primo dictam inſtantiaʒ minime eſſe per
emptam ꝙꝙ.xl.dies ⁊ vltra lapſi ſint.Hāc em̄ partē expſſe
probare videt ſtatutum in eo qd expreſſe decernit tꝑs non currere ipo
iure in dilatione data pro teſtibus extra prouinciā exiſtentibus pro⸗
ducendis:ergo dilatio data licet ſepius prorogata pro illis teſtibus
producendis non debet cōputari in termino.xl.dierum ad hoc qd in
ſi.legitur ⁊ not.in.c.auditis.ē in integ.reſt.⁊.c.auditis.de preſcrip.⁊.c.
j.⁊.c.de quarta.eo.ti.Scdo videtur idē eſſe de mero iure dicendū etiaʒ
1 illo ſtatuto circūſcripto.†vbicūqʒ enim certuʒ tempus prefigitur a le
ge vel ſtatuto ad aliqd faciēdū dbet itelligi ſi intra illud tꝑs fieri pōt:
alias aūt poteſt actus explicari etiam poſt illum terminum ad hoc.l.
fin.C.de adulte.⁊.c.ex ratione.de appella.⁊.l.vt gradatim.ff.de mun.⁊

hoc.⁊.l.ſ.de noxa.Lex em̄ non debet eſſe impoſita ſup impoſſibili.iij.
di.erit aūt lex.optime facit tex.in.l.ſi cuꝫ ipſe.ꝯiuncta.l.prece.ff.de ex-
cu.tu.⁊ ibi hoc in terminis noſtris tenet Bal.⁊ ſentit aperte Joā.an.
in addi.Spe.in ti.de leg.§.reſtat.ver.qd ſi ſtatuto. Sed certum eſt qđ
vbi teſtes ſunt de extra prouinciā ꝑducendi nō pōt cauſa decidi intra
xl.dies cum det̄ dilatio ſex mēſiū ſolū ꝑ illis teſtibus ꝑducēdis:vt in
l.j.C.de dila.⁊.iij.q.iij.ſpatiū:ergo poſt illud tp̄s pōt ſnīa ferri cū iuſti
tia minime ſit perempta.Nec ob.ſi dicatur qđ ſcđa dilatio fuit data ſi
ne cauſa cognitione.Ad hoc em̄ pōt multiplr̄ rn̄deri.Primo ꝙ hic
nō fuit data ſcđa vel tertia dilatio ſed vnica tm̄ que ſepe fuit proroga
ta ante eius lapſum.Aliud eſt em̄ nouam dilationē dare.⁊ aliud da-
tā ante ipſius finem ꝓrogare.iuxta id qđ legit̄ ⁊ not.in.l.qđ ſi manēte.
ff.de p̄cā.⁊.l.iiij.ff.de dā.infec.vbi ꝑ Bart. Itē qn̄ dilatio prima non
fuit integra pōt nedum prorogari:ſed etiā dari de facili ſecūda vt no.
Inno.in.c.vltra tertiā.de teſt.Sed in cauſa noſtra prima nō fuit inte
gra qꝛ nunꝙ habuit terminū ſex mēſiū vel triū.ergo de facili ſine alia
cognitiōe potuit dari ſcđa vel etiā prorogari cū iure ipſo videat̄ talis
ꝓrogatio iuſtificata.Itē ⁊ tertio facit qđ not.Bart.in.l.j.C.de dila.in
fi.vbi dicit valere ꝓbationē factā intra dilationē datam ſine cauſe co-
gnitione qn̄ prima dilatio non fuit ꝑfecta.¶ Sed ꝙꝙ hec vrgere vi-
deantur in diuerſam tn̄ partē puto declinādū.Moueor p̄mo ꝑ tex.in
2 l.fi.ff.de dila.†vbi dꝛ qđ in pecuniarijs cauſis nō pōt iudex dare vltra
vnā dilationem ⁊ ponderandus eſt ille tex.in eo qđ negatio p̄cedit
verbū pōt:ex quo tollitur ptās iudici aſſignādi aliā dilationem cum
tūc verbū pōt inducat neceſſitatē vt no.glo.in regula prima.de regu.
iu.lib.vi.no.Bar.in terminis noſtris.in.d.l.fi.⁊.q.tex.in.l.oratione.ff.
eo.videt̄ innuere ꝯ̄trium dantur varie ſolu.ſed cōiter tenetur illa ꝙ oīs
dilatio ꝓbatoria eſt peremptoria:ita ꝙ ſine cauſe cognitione non pōt
alia aſſignari:⁊ ſic debet intelligi.d.l.fi.cū cauſe cognitione pōt aſſigna
ri ſcđa:⁊ ita loquāt̄.d.l.oratiōe.In hac autem cauſe cognitione verſat̄
vt de impedimento contingente intra dilationem aſſignatā fiat iudi-
ci fides:ſine aūt hac cognitione cauſe nō valet datio ſcđe dilatiōis:vt
aperte voluit tex.d.l.fi.⁊ aperte tenet ibi Bar.facit qđ legitur ⁊ no.in
c.in cauſis.⁊ ꝑ gl.in.c.ij.de dila.qualis aūt debet eſſe probatio impedi
menti non reperit̄ bene in.eo.§.deciſum.Fede.de ſenis.conſi.cix.vide
tur velle vt ſufficiat iuramentum allegantis impedimentum ꝙ videt̄
tenuiſſe gl.in.c.vnico.iiij.q.v.Sed mihi plus plꝫ opi.Joā.mo.Arch.
⁊ Jo.an.in.c.j.de dolo ⁊ contu.lib.vi.qui ꝯcludūt poſt multa hoc fo-
re arbitrariū ꝯſiderato perſone impedimento ⁊ cauſe qualitate:vn̄ iu-
dex erit cōtentus iuramēto qn̄ exiget ſemiplenam nō qn̄ plenā ꝓba-
tionem.⁊ per hoc ego allego tex.no.in.c.ex literis.de in integ.reſti.vbi
probatur ꝙ iuramētum non ꝓbat indiſtincte impedimentū.Cū ergo
in caſu noſtro in ſcđa dilatione ſeu prorogatiōe nulla interuenerit cau
ſe cognitio ſuper impedimēto:ergo illa nō valuit:⁊ idem pōt dici de
tertia tū qꝛ ſolū fuit exactū iuramentū calūnie qđ nō videtur ſufficere
p̄ſertim in tertia dāda ſeu ꝓroganda cū tertia debeat dari nō exactā
cauſe cogniōe:vt no.in dictis iuribus maxime.⁊ in.d.l.fin.ff.de fer.tū
qꝛ iuramentū nō debuit eſſe de calūnia:ſed de veritate:qꝛ poſſibile eſt
qꝛ in prima dilatione ſeu ſcđa fuit in negligentia ⁊ non in calūnia.per
negligētiā aūt excludit̄ a ſcđa vel tertia dilatione:vt no.in p̄realle.iuri
3 bus.⁊ facit.c.licet.de ꝓba.ſicut in fi.dicimus ꝙ iuramētū calumnie nō
excludit condemnationem expenſaruꝫ in caſu perditionis cauſe quia
potuit litigare temere non calumnioſe.vt no.in.c.finē.de dolo ⁊ cōtu.
⁊ in.c.calumniam de penis.⁊ in.l.ex diuerſo.ff.de rei vē.⁊.l.ſancim⁹.C.
de iudi.⁊ non ꝓbat hoc eſſe qđ ab hoc contingit abeſſe.l.nō hoc.C.vn̄
cog.⁊.c.ij.de trāſla.prela.Probatio em̄ debet cōcludere neceſſario.c.in
preſentia.de proba.⁊.c.auditis.de in integr.re.⁊.l.ad ꝓbationē.C.loc.
¶ Ex predictis clare infert̄ quod dicta inſtātia ſit perempta ꝑ lapſuꝫ
tanti tp̄is cū ille prorogationes ſeu dilationum dationes firi non po-
tuerunt nō predicto ergo ceſſat ſtatutum.qꝛ voluit vt in termino p̄fi-
xo pro teſtibus extra prouinciā dicendas non currat tp̄s inſtantie:qꝛ
illud ſtatutū debet intelligi de termino legitime conceſſo:ar.l.iij.§.cō-
denatum.ff.de re iud.⁊.c.nō pōt.de preben.lib.vi.optime qꝛ not.Bar.
in.l.iuſte poſſidet.ff.de acqui.poſ.vbi dicit ꝙ miſſus in poſ.autoritate
iudicis iuris ordine non ſeruato non excuſat̄ propter autoritatem iu-
dicariā a pena ſtatuti punientis ingredictes ⁊ turbantes poſſeſſiones
alterius.c.forus.de ver.ſign.⁊ no.in.c.cōquerēte.de reſti.ſpo.¶ Pro
hoc etiā facit iſtud ſtatutum ſub rub.itrā quātū tp̄s definiat̄ cauſa.vbi
diſponitur qđ nec iudex nec partes cū conſenſu prorogare poſſint ter
minū inſtātie prefixum:ſnīa ergo prolata remanet valida:nec dꝫ pars
amplius ꝯ̄ illam audiri ſicut ſi audiret̄ poſt terminū iuris:vt in.c.pſo-
nas.⁊.c.cum ſit.de ap.nā termin⁹ iſte ſtatuti ſuccedit loco termini iu-
ris:vt no.Inn.in.c.ex ratiōe eo.ti.⁊ doc.in.c.pe.de ind.⁊ Bar.⁊ Bal.
in.l.properandū.C.eo.⁊ per hec patet reſponſio ad primum ꝯtrariuꝫ.
ſ.alle.⁊ etiam ad ſcđm.Fateor enim quod ſi ex magnitudine cauſe vel
virorū longa diſtantia non potuiſſet cauſa terminari in tēpore a ſta-
tuto prefixo quod tunc poſſit cauſa terminare poſt illud tempus:ſꝫ in
caſu noſtro hoc non contingit.namvt in narratiōe facta mihi p̄ſuppo
nit prima dilatio fuit competenter prorogata ſcđm locorum diſtan-
tiam:ita quod pars potuiſſet alio extrinſeco non accedente teſtes pro
ducere:non potuit ergo dari ſcđa vel tertia dilatio cā impedimēti le-
gitime non ꝓbata:vt.ſ.dixi.Nec obſtat dū dicit qđ hic non fuit data
ſcđa vel tertia dilatio:ſed vnica tātū ſepius prorogata:qꝛ dico ꝙ iura
prohibent dari ſcđam vel tertiam dilationeꝫ ſine cauſe cognitiōe attē
to effectu ⁊ nō nō dūtaxat.Induxerūt em̄ hoc ne eā plus debito ſine
iuſta ⁊ apparenti cā ꝓroget̄:⁊ ſic lites fierent immortales.ar.l.ꝓperā-
dū.C.de iud.⁊.c.finē litibus.de do.⁊ contu.ergo ꝓhibitū vna via non
debet ad id alia via admitti vt in regula cum qđ vna via de re.iur.lib.
vj.⁊.c.tue.de ꝓcur.⁊ qđ in eis no.Et ex ꝯ̄ria opin.daret̄ locus in dan-
nis ⁊ fraudibus ꝯ̄.c.quanto de diuor.poſſet em̄ iudex ꝑ hāc viā proro
gationis ſi eſſet licita circōuenire diſpōnē illius.l.fi.ff.de fer.qđ nō eſt
dicendū.¶ Preterea etiā prorogari nō debet prima ſine cauſe cogni-
tione:lꝫ leuis ſufficiat:vt no.in.l.a ꝓcedente.C.de dila.⁊.d.l.fi.⁊.c.ij.e.
ti.ergo fortius nō debet ꝓrogari ſine cauſe cognitione p̄ſertim toties
ſicut ꝯtingit in caſu noſtro:⁊ hoc aperte videt̄ velle Bal.in.l.j.C.quō
⁊ qn̄ iudex.in fi.vbi dicit ꝙ ſicut in dāda dilatione reqrit̄ cauſe cogni-
tio.ita in ea alterāda:licet vt audio Ang.de peru.aliud ⁊ minus bene
ſenſerit in.d.l.fi.ff.de ferijs.¶ Ultimo ad dictū Inn.⁊ Bar.p̄al.reſpō
deo multiplr̄.¶ Primo ꝑ id qđ ipſemet bar.voluit in.d.l.fi.vbi repro
bauit illud dictū Inn.dicēs ꝙ lꝫ iudex p̄fixerit terminū breuiorē ter-
mino iuris non ꝑ hoc pōt ſine cauſe cognitione dare ſcđam dilatoinē
qꝛ terminus de quo i.d.l.fi.C.de dila.fuit p̄fixus non vt iudex debeat
totū integrum prefigere:ſed nō poſſit illū extēdere breuiare autē pōt
vn̄ pōt iudex arbitrari intra illā termini dilationē ꝓut ſibi videtur vt
clare hoc innuit ibi tex.ergo non eſt verum dicere ꝙ abbreuiauit ter-
minū iuris:imo ſtatuit terminū cōpetētem ſ̄m ſui arbitrium:nō ergo
pōt dare ſcđam dilationē illo p̄textu.¶ Scđo pōt rn̄deri qđ hodie
4 ex cōi iudiciorum conſuetudine termini iuris decurtant̄:†vn̄ fori con
ſuetudo eſt legitima cā terminos ⁊ dilationes reſtringēdi:vt no.Bar.
in aut.qui ſemel.C.quō ⁊ qn̄ iudex non ergo poterit pars conqueri de
termini decurtatione:⁊ per ꝯn̄s nō erat legitima cā ꝓrogādi illam di
lationem.¶ Tertio reſpondeo attenta forma ſtatuti ſeu noue refor-
matiōis vbi ſimpliciter diſponitur vt iudex appellationis teneat̄ cau
ſam finire intra.xl.dies ⁊c.⁊ quod amplius nō duret illa inſtantia.de
curtando em̄ tempus anni a iure prefixi:vt in cle.ſicut.de appel.⁊ in
aut.ei qui appellat.C.de temp.app.videtur tacite diſponere vt termi-
ni iudiciales debeant decurtari:quia alias nō poſſet cauſa intra tam
breue tempus decidi:vt voluit.Inn.in.c.ſuper eō.ſ.de ap.⁊ dꝫ iudex
ita dilationes reſtringere vt cauſam poſſit decidere intra terminū ſibi
prefixū ex quo poſſibile eſt:ſed in caſu noſtro iudex hoc non ſeruauit
qꝛ ſine cauſe cognitione ſaltem legitima pluries dilationem proroga
uit ſeu nouas dilationes conceſſit:ergo inſtantia illa eſt perempta.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā raynerius de tholemeis

de Sen̄.ſuum condidit teſtamentū in quo inſtituit ſuos heredes vni
uerſales quatuor neptes ſuas ex filio p̄mortuo fecitqꝫ ac ꝯſtituit ſuos
fideicōmiſſarios ⁊ executores teſtamenti quinqꝫ perſonas numero de
ditqꝫ eis plenā ptātē iuſſitqꝫ mandauit ⁊ ordinauit ꝙ due ex ſuis di-
ctis nepotib⁹ maritarent̄ in dolo tholomeoꝝ ꝯſortiari ſue illis perſo
nis quibus dictis fideicōmiſſarijs videbit̄:alie vero due maritarētur
quibuſcūqꝫ dictis etiā fideicōmiſſarijs videbit̄ et placebit ⁊c.Contin
git mortuo teſtatore oēs illas puellas decedere:vna dūtaxat ſuperſti
te ſuper cuius ꝯiunctione orit̄ cōtētio inter dictos fideicōmiſſarios
an iſta debeat maritari ex diſpōe teſtatoris in domo tholomeorum an
extra.Item ſi tres ex qnqꝫ fideicōmiſſarijs poſſint illā maritare extra
cognationē teſtatoris an vero debeant preferri duo qui volūt eam ma
ritare in cognitiōe ⁊ an iſti duo poſſint ſine alijs ſi requiſiti nolint cō-
ſentire.Item an poſſint contrahere ſponſalia:cum de eis nihil fuit di
ctū in teſtamento ſed de matrimonio dūtaxat.Ultimo etiā queritur
an dicti fideicommiſſarij poſſint eā maritare vel ſponſalia facere ſine
conſenſu trium proximorum conſanguineorum vel attinētium:nō ob
ſtante forma ſtatuti ſenenſis in hac forma que ſequitur dictantis vcꝫ:
Nulla perſona audeat vel preſumat facere nuptias matrimonium vel
ſponſalia cum aliquo ciue ſenarum ſine conſenſu patris vel aui pater
ni ſi habuerit:⁊ ſi auum paternum ſeu patrem non habuerit ſine ꝯſen
ſu trium proximorum conſanguineorum.

¶ Conſilium.xlv.

1 ☞ Parentes nunquid poſſunt maritare eorum liberos ⁊ inducere fi
lias ad conſentiendum.
2 Puelle non eligentes ſibi ſponſos commendari debent.
3 Plura vbi mandatur ⁊ mandatum per omnia non poteſt adimpleri
eo modo quo poteſt adimpleri debet.
4 Mulieres contra propria commoda ſepe laborant.

Chriſti Jeſu eiuſqꝫ mr̄is p̄ſi
dio humiliter inuocato.ad deciſioneꝫ p̄dictoꝝ plura ſunt
vidēda.¶ Et p̄mo an diſpoſitio aui paterni circa neptes
maritandas valuerit aliquo caſu.¶ Secundo preſuppoſita in aliquo
validitate

validitate:an iſta neptis ſuperſtes ſit p̄ fideicõmiſſarios maritãda in domo Tholo.vel extra. ¶ Tertio p̄ſuppoſito qͦ in domo cognationis teſtatoris:an duo qui in hoc ↄueniunt poſſint illã maritare aliis tribus fideicõmiſſariis nõ obſtantibus ex quo ↄſentire nolint vel q̄le remediũ erit ad hoc vt volũtas teſtatoris effectũ habeat. ¶ Quarto an poſſint dicti fideicõmiſſarii ſpõſalia pro dicta puella cõtrahere cum in p̄ſentiarum non ſit apta ad matrimoniũ impediẽte etate habito reſpectu quod de ſponſalibus nihil fuerit in teſtamento dictuz. ¶ Quinto an dicto ſtatuto nõ obſtãte poſſint dicti fideicommiſſarii matrimoniũ vel ſponſalia p̄ dicta puella cõtrahere ſine aliorũ pximorum conſenſu. ¶ Ad primum redeundo videt̃ quod diſpoſitio teſtatoris circa matrimoniũ contrahẽdum vel ſponſalia nõ valuerit quia circa ſpiritualia ⁊ preſertim circa matrimoniũ nõ curatur de patria poteſtate cũ in his nõ habeat pater in aliquo ſe intromittere. vt c.ſi annũ.de iud.lib.vi.ad idẽ.c.vnic⁹.de deſpon.impu.vbi dicitur qͦ ex matrimonio vel ſpõſalibus cõtractis per parẽtes filii in nullo obligantur niſi cõſenſerint tacite vel expreſſe vt ibi lati⁹ no.facit cap.vnicum.xxx.q.ii.⁊.xxxv.q.ii.ſufficiat. vbi patet quod ad matrimonium cõtrahẽdum ſufficit ſolus cõſenſus illorũ de quorum cõiũctione agitur:licet parẽtes noluerint cõſentire.vnde de iure cano.cui in his ſtãdum eſt vt.c.pe.⁊ vlt.de ſecũ.nup.cũ ibi no.Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.eccle.ſi filia cõtrahit ſine cõſenſu patris nõ põt ad hoc exheredari.imo poteſt petere dotem a patre,vt no.gl.xxxii.qõ.ii.c.fi,⁊.C. de raptoribus.xxxv.q.i.ſaltẽ qñ nõ potuit maritari,niſi promitteret dotem iuxta no.p Bart.in.l.obligamur.ff.de acti.⁊ ob.Preterea ⁊ vltimo voluntas aui teſtatoris tendit in tempus quo neptes nõ erãt in poteſtate ſua ergo nõ valet.nã p̄ mortẽ ſoluit̃ patria poteſtas ⁊ ipſe diſpoſuit poſt mortẽ ad hoc gl.no.in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſt.⁊ paria ſunt diſponere inhabili tp̄e vel habili ſʒ effectus refert̃ ad tp̄s inhabile.vt.l.qͦ ſponſe.C.de dona.ante nup.⁊.l.eum qui.ff.de iuriſdi.om.iudi.Sed his non obſtantibus arbitror de iure ſic dicendum quod aut queritur nunquid poſſint parentes obligare filiã vel neptẽ inuitã ad matrimoniũ vel ſpõſalia,⁊ dicendum quod nõ.tenet̃ enim filia conſentire ſolum ex honeſtate,non aũt de neceſſitate.vt no.in.c.j.de deſpõ.impu.li.vj.l.itaqʒ.ſed ea q̃ patris.ff.de ſpõ.que dicit filiam nõ poſſe diſcedere a voluntate paterna,niſi quando pater elegit ſibi indignũ moribus vel turpẽ nõ habet locum de iure cano.vt in iurib⁹
1 preal.⁊ no.gl.in.d.c.j. ¶ † Aut querit̃ nunquid parẽtes poſſint maritare eorũ liberos ⁊ inducere filias ad cõſentiẽdũ.Et dico quod ſic de iure ciuili eſt tex.apertus in.l.ſi p̄re.ff.de ritu nup.vbi dicit tex.ſin. quod etiã ſi filia conſenſit patre cogente in illũ in quez nõ ↄſenſiſſet ſi fuiſſet ſui arbitrii nihilomin⁹ tenet matrimoniũ,de iure vero canonico no.tex.in.c.honorant̃.xxxii.q.x.vbi eſt tex.ſancti Ambroſii.⁊ inter cetera commendat puellas que nõ eligunt ſibi ſponſos ſed cõſen
2 tiunt ad diſpoſitionẽ parẽtũ:† vnde in perſonã mulieris dicit.ſponſalium meorũ pater meus curã ſubiit:hoc enĩ non eſt meum et in pn. in perſonam Rebecce dicitur honorant̃ parentes relictis murerib⁹ conſulit̃ puella non de ſponſalibus:illa enim iudicium expectat parentum.non enim eſt virginalis pudoris eligere ſibi maritum:ſed iã deſponſata viro de p̄fectionis die conſulitur ⁊c.vt ibi,hic tex.in.d.c.j.de deſpõ.imp.dicit quod ſi pater filie contraxit matrimoniũ debet filia conſentire.ſ.de honeſtate vt ibi no.in gl.ſic etiã videmus in ſi.qͦ parentes poſſunt offerre eorũ liberos monaſterio,⁊ illi debẽt ex honeſtate conſentire.vt.c.j.xx.q.ij.no.Inno.in.c.ij.de regu.facit.c.cũ virum.eo.titu.cum ſi.cõcludendũ eſt ergo quod parẽtes poſſunt ↄhere matrimonia ⁊ ſponſalia pro liberis eorũ:⁊ illi debẽt ex honeſtatis debito cõſentire.Hãc autẽ electionẽ ⁊ inductionẽ liberorũ potuit auus paternus q habebat neptes in ſua poteſtate ſuis fideicõmiſſariis cõmittere,ip̄e enim videtur facere quod illi fecerũt vt.l.vnũ ex familia. ff.de leg.ij.mirum,nam dat liberis ſuis tutorẽ qui habeat pupillũ in poteſtate:vt.ff.de teſt.tut.p̄ totũ.fortius cõmittere põt hãc nudã electionẽ ⁊ p̄ſuaſionẽ.arg.in aut.multomagis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ p̄ſertim cum inter illos ſit auia materna que eſt tutrix dicte puelle ⁊ tutor p̄t hoc facere.ar.c.j.xx.q.ij.⁊ eorũ que no.Inn.in.d.c.ij. de reg.⁊ ſic gratioſe concedit̃ teſtamenti factio ⁊ tutoris datio iuxta no.p̄ glo.no.in dicta.l.illa.ita ⁊ hui⁹ electionis ⁊ inductiõis facultas:⁊ hoc quo ad primũ.ↄcludo ergo qͦ auus patern⁹ potuit hãc p̄tãtẽ dare ſuis fideicommiſſariis ſ̄m qͦ ipſe habebat ⁊ in dubio videtur dediſſe ſ̄m iuris diſpoſitionẽ q² verba generalia debẽt reſtringi ſ̄m ſubiectã materiã. l.ſi vno.in prin.ff.loca.⁊.c.cũ dilectus.de cõſue.⁊.l.ij.C.de noxa.cuz ſi. ¶ Venio ad ſcõm dubiũ an dicta puella debeat p̄ fideicommiſſarios maritari in domo tho,⁊ inducere puellã ad ↄſentiẽdum modo ſupra dicto.Et ↄcluſiue mihi videt̃ q̄ ſic.vbicũqʒ enĩ plura ſunt mandant̃.⁊ mã
3 datũ nõ põt p̄ † oĩa adimpleri dʒ adimpleri eo mõ quo põt vt in.c.cũ dilecti.de dolo ⁊ ↄtu.⁊.l.celſus.ff.de arbit.⁊.c. piſanis. de re.ſpo.no. gl.in.c.cõſtitut⁹.de reſcri.votũ enĩ teſtatoris nõ põt p̄ oĩa ſuũ effectũ habere propter aliarũ mortẽ:dʒ ergo in p̄ſona ſuperſtitis mẽdari executioni quatenus fieri põt vt in iuribus p̄real.⁊.l.ſtichũ.aut pamphilum.ff.de verb.obli.eſt ergo maritãda ſ̄m qͦ videt̃ ⁊ placebit fideicõmiſſariis.Sed an in cognatione teſtatoris an extra arbitror de iure dicendum:qͦ in domo ⁊ familia ⁊ cognatiõe teſtatoris in gradu tñ non p̄hibito.moueor:q² vbi aliquid fieri diſponitur per teſtatorẽ vł alium in p̄ſonis pluriũ ⁊ mãdatũ verificari nõ põt,niſi ĩ p̄ſona vni⁹ tunc ſtandũ eſt ordini ſcripture vt actus gerat̃ cuz perſona p̄mo nominata vt.c.mãdato.de preben.lib.vj.⁊.l.quoties.ff.de vſufru.preſertim vbi cadit ordinata affectio,vt eſt tex.optimus in.l.heredes mei. §.fi.ff.ad treb.⁊ no.Bar.in.l.gallus.§.qdã.ff.de lib.⁊ poſth.In caſu autem noſtro primo diſpoſuit de maritãdis in domo tho.⁊ poſtea ð maritãdis extra familiã:ergo videt̃ habuiſſe maiorem affectionẽ ad illos de familia,⁊ p̄ſertim hoc dicendũ in caſu nr̃o,nã qlibet p̄ſumit̃ appetere honorem ⁊ cõſeruationẽ ⁊ augmentũ cognationis ſue vt.l.j.ff.de ven.inſpi.⁊ quod ibi not.⁊ p̄ Cy.in.l.publi.C.de adul.cum ſi.ſʒ per hoc coniugiũ diuitie conſeruant̃ in domo ⁊ cognatione:ergo vr̃ principalius habuiſſe affectuz ad illos de domo q̄ ad alienos , facit etiã quod in fi.no.in.l.duo ſunt titii.ff.de teſta.tu. ¶ Quo ad tertiuz dubiũ.ſ.an duo ex fideicõmiſſariis poſſint illã maritare in domo tho. aliis tribus nolentibus ↄſentire vł quale remedium ſit adhibẽdũ arbitror ſic dicẽdum q̄ aut nõ reperit̃ idoneus in domo tho .⁊ tũc dʒ maritari extra domũ:q² illud mãdatũ dʒ intelligi ſi ⁊ inquantum in domo reperit̃ idoneus:vt.c.cãm.de elec.⁊.c.abbate.de verb.ſign. ⁊.l. vt gradatim.ff.de mu.⁊ ho.facit.l.ſed ea que p̄ris.C.de ſpõ.Si autez in domo ⁊ agnatiõe teſtatoris reperit̃ idoneus tũc poſſet dici quod aliis nolentibus exequi voluntatẽ teſtatoris poterũt duo exeq:⁊ p̄t attentari qͦ etiã vnus ſolus poſſet.ar.optimũ ⁊ quaſi expreſſum.ĩ.c.ij.§.ſane.de teſt.lib.vj .dicit̃ qͦ ſi vnus ex executoribus teſtamenti ẽ mortuus vel remotus,vel nõ vult exeq poterit alter ſolus teſtatoris volũtatẽ adimplere ne volũtas teſtatoris impediat̃:⁊ idẽ Bar.ĩ.l.j. §.ſi plures.ff.de exerci.⁊ Bal.ĩ.l.nulli.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ q̄q̄ Fed.de ſenis.cõſi.lxv.dixerit qͦ minor pars non põt exequi ſine maiori parte ⁊ ad.§.ſane.reſpondeat illum procedere qñ fuerãt deputati duo : q² tunc alter poteſt cum non ſit maior pars,tamẽ refert quoſdã alios ĩdiſtincte tenuiſſe primuz vt etiã minor pars poſſit maiori parte nolẽte exequi ⁊ hoc puto verius p̄ rationẽ illius tex.fundat enim ſe nẽ cõtingat voluntatem teſtatoris impediri,vnde data volũtate aliorum vel morte ſeu abſentia diuturna videt̃ illa poteſtas competere inſolidũ ſicut obſeruat̃ in pluribus procuratoribus datis ſimpl'r in cauſa ſpirituali,iuxta ea que habentur in.c.ſi duo.de procu.lib.vj . videt̃ fuiſſe tacite de mẽte Bar.Bal.⁊ Jac.de are.in locis preal.ad.§.ſane. quatenus facit mentionem de duobus:põt dici qͦ recitat facti ↄtingentiã,nã ratio litere procedit in iuribus ſi minor pars nõ vult exeq ⁊ rõ legis eſt cõſiderãda etiã cõtra verba vt.l.cũ pater.§ . dulciſſimus.de leg.ij.⁊.l.nõ dubiũ.C.de legi.⁊ regula certũ. de reg.iu.li.vj.cũ ſimi.põt ẽt ad maiorẽ cautelã ſeruari aliud remediũ.ſ.vt adeat̃ poteſtas ⁊ imploret̃ officium ſuũ quatenus cõpellat alios ad cõſentiẽdũ iuxta voluntatẽ defuncti.arg.in.c.nullus.de iure patro.nã vbicunqʒ qs in facto alterius debet preſtare cõſenſum põt cõpelli cõſentire ſine cauſa contradicti:vt ibi,⁊ facit qͦ in ſimilib⁹ terminis no.Bal.in l.ſi cũ dotẽ.§.eo aũt tẽpore.ff.ſol.ma.⁊ in.l.fi.ff.de ape.reci.⁊ ĩ.l.cũ nõ ſolum.§.neceſſitatem.C.de bo.que libe.⁊ p̄ Bart.in.l.in cõiunctione nup.⁊ Bar.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exerci.q cõiter cõcludũt q̄ ſi ſtatuto cauet̃ qͦ mulier nõ poſſit cõtrahere vel teſtari ſine cõſenſu duorũ pximorũ q̄ ſi illi proximiores nolunt conſentire põt mulier adire iudicem vt compellat eos ad cõſentiendũ ſi nõ habẽt iuſtã cãm cõtradicendi vel eis reſiſtẽtibus pronũtiet illã poſſe ſine eorũ ↄſenſu.contrahere vel teſtari.ita punctualiter dicẽdũ in propoſito qͦ ſi volũt fideicõmiſſarii euitare opinionẽ adeãt iudicez q cõpellat alios fideicõmiſſarios ad cõſentiendũ,vel qͦ eis reſiſtentib⁹ p̄nũtiet iſtos poſſe ſine illis.⁊ hec de tertio dubio. ¶ Circa quartũ dubiũ an poſſint dicti fideicõmiſſarii ↄtrahere ſpõſalia cũ in teſtamẽto fuerit facta mẽtio ð matrimonio ſimpliciter.Et credo q̄ ſic p̄.l.tutor.§.fi.⁊.l.oratio. ff.de ſpon.vbi generaliter dicit̃ qͦ id q̄ diſponitur de nuptiis habet locum etiã in ſponſalibus:nec mirũ cũ p̄ ſponſalia p̄ueniatur ad matrimoniũ:vnde prohibito matrimonio prohibent̃ ſponſalia et eo p̄miſſo p̄mittunt̃ ſponſalia:vt ibi ad idẽ.l.nõ ſine.⁊ qͦ ibi no.C.de bonis que lib.⁊.c.in cauſis.de ele.vbi probat̃ q̄ data p̄tãte eligẽdi videtur data p̄tãs poſtulãdi cũ poſtulatio ſit cõiũcta electiõi ⁊ p̄ eã p̄uenit̃ ad effectũ electiõis:⁊ hoc mihi vr̃ ĩdubitatũ. ¶ Venio ad q̄ntũ ⁊ vltimum an ſufficiat conſenſus iſtorũ fideicõmiſſariorũ ſtatuto ſupraſcripto nõ obſtãte.Et ĩdubitãter credo q̄ ſic q² ſtatutũ punit cõtrahẽtez cũ puella ſine cõſenſu patris vel aui:ſed in caſu noſtro ↄcurrit cõſenſus aui:q² virtute poteſtatis tribue fideicommiſſariis,videt̃ ip̄e auus teſtator facere qͦ iſti fecerunt vt probatur in.l.vnum ex familia.§.j.de leg.ij.Et facit ad hoc illa queſtio ad quã Dyn.⁊ Bart. poſt eũ inducũt illũ tex.q̃rũt enĩ qd ſi teſtator reliquit centum diſtribuenda in pios vſus prout elegerit executor teſtamenti,executor aũt elegit fabricã eccleſie,querebatur an ep̄s deberet ex illo relicto habere quartã,nã ex relicto facto fabrice non debetur quarta.vt.c.fi. de teſta.ſed ex relicto facto eccl'ie ſimpl'r debet̃.vt.c.requiſiſti.e.ti. dubitat̃ nunc in caſu noſtro,q² non teſtator ſed executor elegit fabricam ⁊ cõmuniter cõcluditur p̄ illũ tex.q̄ nõ debetur:q² teſtator videt̃ elegiſſe:

ex quo dedit executori poteſtatē eligendi: ad idem quod no. in. l. theopõpus. ff. de do. preleg. et regula q per aliū facit. de reg. iur. li. vj. Preterea ratio ſtatuti nō fuit alia: niſi vt puelle nō deciperentur a ꝓhētibus ſine cōſenſu parentū et proximorū † cum ſepe mulieres laborent cōtra propria cōmoda, vt. l. iij. in fi. C. de ſpon. que ratio ceſſat in caſu noſtro cū auus qui pſumit plus ceteris diligere neptes. arg. l. fi. C. de cura. fur. elegerit iſtos fideicommiſſarios ſeu executores teſtamēti ſui: de quibus videt cōfidētiā maximā habuiſſe. et preſumunt amiciſſimi: ac etiā aliqui ex eis ſunt de cognatione defuncti: vnde nō eſt pſumēda eis interuenientibꝰ deceptio. ar. l. tranſactione. C. de tranſac. hinc videmus in fi. qd tutores deputati a parētibus in teſtamento pferūtur legitimis et datiuis. vt. l. ſi ſub conditione. ff. de teſta. tut. et ſic etiā extranei deputati in teſtamento preferuntur cōſanguineis: quia pſumit teſtator elegiſſe ſibi magis affectos. Et pſertim hec tenēda ſunt habito reſpectu ad formā dicti ſtatuti que eſt cōtra ius cōmune: imo poſſet dici qd eſt nullum cum impediat liberā facultatem matrimonia cōtrahēdi et hoc aperte tenuit Jo. an. in. c. ſtatutum. de homi. lib. vj. Sed circa hoc me vlterius non extendo cum etiam preſuppoſita validitate ſtatuti indubitanter procedat concluſio pdicta. Et p hoc patet ad omnia dubia reſponſum. Nico. Abbas.

Conſilium. lxvj.

1 Pater ſicut tenetur de peculio ex contractu filij ita et de condemnatione facta in iudicio.

2 Ficta ſolutio nō ſufficit ad dandam actionem contra principalem.

3 Diuiſio facta per patrē inter filios durāte patria poteſtate nō valet.

Chriſti nomine feliciter inuocato. Quanq̄ multa poſſent in fauorem dicti Antonij pris ſupradicti Pilij allegari, ego breuitatis cauſa attingā duo dūtaxat que abſq̄ aliquo ſcrupulo etiā diſtributiue ſufficiūt. d. Ant. ad obtinēdū victoriā in cā. nedū in hoc iudicio: ſꝫ etiā in alio. Et primo in eo qd. d. P. tēpore cōdēnatiōis de eo facte ob cōtumaciā ſuā erat in patria poteſtate: in qua etiā poſtmodū deceſſit: cōdemnatio enim facta de filiofa. ob ſuā cōtumaciā, ita q nunq̄ fuit in iudicio ſaltē ad litē ꝯteſtādā non dꝫ nocere patri etiā reſpectu peculij pfectitij nec aduentitij. vt no. gl. fi. inſti. de noxa. et Bart. in. l. ſi finita. in. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infe. ad idē qd ipſe no. in. l. cū filius. ff. de verb. obli. licet enim delictum filij noceat patri quo ad peculiū pfectitium quando filius fuit in iudicio: † q ſicut pater teneret de peculio ex cōtractu filij: ita et de cōdēnatiōe facta in iudicio, q in iudicio quaſi cōtrahimus. l. iij. preal. et idē hoc caſu dicēdū in peculio aduētitio: q pater dimiſit apud filiū nō retinēdo ſibi vſumfructū q pōt. vt. l. cū oportet. §. ſin autem. C. de bo. que lib. nam eadē tūc ratio in hoc peculio aduentitio qd in pfectitio quādo filius cōdēnatur: pſertim de delicto propter ſuā cōtumaciā talis ſentētia nō debet obeſſe patri neq̄ quod ad peculiū pfectitiū: neq̄ quo ad aduentitiū: ratio eſt q cōtumax habetur vigore ſtatuti pro confeſſo que cōfeſſio cū ſit ficta nō vera nō debet alteri nocere. vt. l. eiꝰ qui delatorē. ff. de iure fiſ. et quod ibi no. Itē videmus qd vbicūq̄ ſentētia lata ꝯtra vnū preiudicat alteri iſtud fallit quādo ſentētia eſt lata cōtra cōtumacē. vt. l. qui repudiantis. in fi. et. l. papinianꝰ. §. meminiſſe. ff. de inoff. teſt. ad idē. l. duobꝰ. §. j. ff. de iureiu. † vbi ficta ſolutio nō ſufficit ad dādam actionē cōtra principalē et hāc partē expreſſe firmauit Bar. in. d. l. cū filius. et d. §. ſi de vectigalibus. et Cy. in ſimili. q. in. l. ſi qñ. C. vnde vi. ſed in caſu noſtro do. P. erat in poteſtate patria et fuit cōdēnatus ob cōtumaciā ſuā vigore ſtatutorū ergo talis ſentētia non debet mandari executioni cōtra patrē ſiue dicamus illa bona per do. P. poſſeſſa tēpore vite ſue a patre fuiſſe pfecta ſiue eidē aduenıſſe ex proſperitate fortune vel induſtria pſone. nā in pfectitijs nō eſt dubiū cum illa pleno iure ptineant ad patrē: in aduētitijs vero idē dicendū ratione vſuſfructus q debet patri inuita ſua. vt in. l. nō ſolū. C. de bo. que lib. et. l. j. C. de bo. mat. Nec ob. ſi dicat qd ſaltē reſpectu proprietatis illorū bonorū illa ſentētia dꝫ mādari executioni contra patrē cuꝫ pprietas pertineret ad filiū: vt in iuribus proxime allegatis: q dico qd durāte patria poteſtate nō pōt filiꝰ quoquo modo diſponere etiā de proprietate: vnde etiā teſtari nō poteſt. vt. d. l. nō ſolū. §. illis autē. et. l. pe. C. q teſta. fa. nō poſ. vnde ſicut directe nō poteſt filius viuente patre alienare bona aduētitia: ita nec indirecte delinquendo vt firmauit idē Bar. in. d. §. ſi de vectigalibꝰ. et per hec euitatur illa contentio an bona poſſeſſa per filiū debeāt pſumi aduentitia vel profectitia de qua per gl. et doc. in. l. cū oportet. C. de bo. que lib. nā ſiue dicamus illa fuiſſe profectitia ſiue aduētitia ſemp predicta cōcluſio vēdicat ſibi locum, vt patet ex predictis. nec obſt. ſi dicat q vigore cuiuſdā laudi iter do. Ant. et filiū lata fuit facta diuiſio bonorū a data plene facultas filijs diſponēdi de bonis diuiſis, q

3 dico † q talis diuiſio facta p patrē inter filios durāte patria poteſtate nō valet. et ſolū habet vim cuiuſdā vltime volūtatis. vt no. in. l. ſi an cillā. §. ſi pr. ff. pro ſuo. et. l. ſi filia. §. ſi pater. ff. fa. her. et gl. no. iūcto text. in. l. quoties. C. eo. nam inter patrē et filium durante patria poteſtate non cadit obligatio ciuilis. vt no. in. l. frater a fratre. ff. de condi. inde. hinc eſt quod regulariter non valet donatio facta filio exiſtenti in poteſtate, de quo plene no. in aut. ex teſtamēto. C. de colla. nec ob. ſi dicatur qd diuiſio fuit facta ptextu arbitramēti: q id quod non poſſunt facere partes expreſſe nō poſſunt facere vigore arbitramenti: cum arbitramentum ſit quedam tranſactio vt in aut. vt differētes iudices. §. ſi vero contigerit. ad idem. l. cum hi. §. ſed cum lis. ff. de tranſact. Preterea arbitramētū debet intelligi vt pater ſinat filios habere diſpoſitionem illorū bonorū cōniuētibꝰ oculis ſicut permittit dñs ſeruo. vt. l. iij. ff. de manu. vel etiam vt dimittat apud filios vſumfructum patiēdo eos vti. non tamen vt illa diuiſio habeat vim cōtractꝰ inter patrē et filium durante patria poteſtate: nam expreſſe firmauit Bar. in. d. §. ſi de vectigalibꝰ. qd ſi pater permiſit bona aduētitia eſſe apud filios non tamen propter hoc ſententia lata ob contumaciam cōtra filiū debet mādari executioni in illis bonis aduētitijs in preiudiciū patris. Ultimo non obſt. ſi dicatur quod non ſolum ob contumaciā fuit do. P. condemnatus. ſed etiam propter confeſſionem Micha. verū quia cōfeſſio vnius maxime confitentis crimē propriū alteri nō piudicat. c. j. de confeſ. et. l. fi. C. de accu. nec etiam acta geſta contra vnū ex correis faciūt fidem cōtra aliū qui dicitur pariter cōmiſiſſe delictū. l. denūtiaſſe. §. fi. ff. de adul. et in terminis noſtris firmat Bar. in. d. l. cuꝫ filius. et hec quo ad primā conſiderationē. Secūdo et breuius pōt do. Anto. ſe defendere ex nullitate ſententie: q poteſtas tulit ſñiam cōdemnationis poſt lapſum. viij. annorū a tempore delicti cōmiſſi: cuꝫ tamen vigore ſtatuti poteſtas nō poſſit inquirere ſeu iudicare: niſi de delictis commiſſis tempore ſui officij: et per mēſes ante ſuum officiuꝫ inchoatū: ergo dicta ſentētia fuit nulla: cū eniꝫ poteſtas recipiat poteſtatē vigore ſtatutorū: et in ſtatutis ponit illa limitatio. ergo quicqd facit cōtra tale ſtatutū eſt ipo iure nullū, ad hoc gl. no. in cle. j. de iure pa. facit. c. at ſi clerici. de iudi. et. C. ſi a nō compe. iudi. per totū. de hoc tamen non multū curandū cum prima cōſideratio ſatis abūde ſufficiat ad victoriam cauſe videlicet vt do. Anton. abſoluatur et aduerſa pars condemnetur in expenſis. Nico. Abbas.

Conſilium. lxvij.

1 Emphyteota poteſt vendicare rem emphyteoticariam etiam a domino: dummodo ſoluerit penſionem.

2 Dominus poteſt propria autoritate expellere emphyteotam pp̄ter negligentiam ſeu contumaciam in ſoluendo debitam portionem.

3 Uoluntas hominis non poteſt probari niſi coniecturis: ceſſante voluntate expreſſa.

4 Succeſſor in feudo debet petere inueſtituram renouari.

In cauſa que vertit ſeu verti ſperatur inter nobilem virū Guidonem paulū ex parte vna: et filiā quondā Philippi germani dicti Guid. P. ex alia: ſuper qbuſdā rebus emphyteoticarijs pmitus conceſſis quōdā Mattheo patri dictorū. G. p. et. Philippi et eius deſcendentibꝰ maſculis vſq̄ ad tertiā generationem: ita q pars premorientis in ſuperuiuētes deueniat: et deficiētibꝰ maſculis deueniat in filias. Duo ſunt neceſſaria examināda, vnū pncipaliter aliud acceſſorie. Prio igitur examinādum incumbit: an emphyteoſis cum. d. M. ꝯceſſa fuerit ipſo facto reſoluta ex ceſſatiōe ſolutionis penſionis cū p quadriēniū ex parte. d. M. ſeu eius heredū non fuerit ſoluta debita penſio monaſterio ſcti Thome ab ānis dñi. M. cccc. xij. vſq̄ ad annū. M. cccc. xvij. Secūdo deciſorie examinabitur an valuerit ꝯceſſio ſeu renouatio in eodē tēpore facta ſoli. P. et filijs ſuis etiā feminis anteq̄ dicta bona fuiſſent deuoluta ad monaſteriū ſm pacta poſita ī pma cōceſſiōe. Circa primū varie fuerūt opiniones cū ius clarū ſuper hoc nō appareat. Et ſi teneamus opinionē quorūdam quam refert Inn. nec eā reprobat in. c. potuit. de loca. q requirat iudicis autoritas an ipſius reſolutione: et qd nō reſoluat ipſo iure per ſolutionē nō factā: deciſio huius. q. eſſet ſatis clara, q cū nunq̄ iudicis autoritate fuit dictꝰ cōtractus reſolutꝰ manifeſto eſſet ꝯcludēdū qd cōceſſio ſeu renouatio facta. d. P. nō valuerit: cum bona emphyteotica nō eſſent adhuc i eccleſiam reuerſa et cōceſſio facta. M. et ſuis poſteris etiam in ſtatu ſuo tum iure cōi tum vigore cōceſſiōis facte omnia bona emphyteoticaria cōſiſtere deberēt in pſona. d. G. p. cū ipſe ſolus remanſerit maſculus ex poſteritate. d. M. preſertim cum nomine dictorū. M. et heredū fuerit poſtea facta ſolutio in. M. cccc. xvij. et. xix. et. xx. etiā p preteritis annis. Sed ſi tenetur cōtraria ſcilꝫ vt in reſolutione emphyteoſis nō requiratur autoritas iudicis, ſed fiat ipo iure propter pēſionem debito tēpore non ſolutā. que opi. videt verior et cōior. vt eſt de mēte gl. in d. c. potuit. et in. l. ij. C. de iure emphy. tenet Bar. ibi. et. l. ij. ff. ſi ager vec. et in aut. qui rem. C. de ſac. ſan. ec. et aperte tenet Spe. in ti. de loca. i. §. nunc aliqua. ver. lxxxvj. et videt mihi aperte pbari per tex. l. j. iuncta. l.

1 ij. ff. ſi ager vec. ibi: aperte dicitur † qd emphyteota pōt vēdicare rē emphyteoticariam etiā a dño dūmodo ſoluerit penſionē ergo a contrario ſenſu non ſoluēte penſionem reſoluta eſt emphyteoſis quo ad ipꝫ dñm: als autē poſſet rem vendicare anteq̄ reſolueretur iudicis autoritate iuxta no. in fi. p Inn. in. c. inter dilectos. de exceſ. pla. et hoc clare ſenſerūt glo. et Bar. idē videt pbari in. d. l. ij. C. de iure emphy. in fi. nam ibi conſulitur emphyteote vt domino nolente recipere pecuniā

illam

illam conſignet ne poſtmodū allegeẗ ip̄m cecidiſſe a iure ſuo ꝑpter
ſolutionē nō factā.ad idē tex.in.d.c.potuit vbi dicitur ꝙ propter nō
ſolutionem poteſt emphyteota expelli ⁊ pōderandū eſt verbū expel
li:ſonatenī in factum non in ius ⁊ ſic innuit qđ non eſt neceſſaria ſen
tentia priuationis:ſed ſufficit expulſio facti:⁊ iō gl.vtriuſq iuris cō
2 muniter dixerunt† qđ autoritate propria poteſt dominus expellere
emphyteotam propter negligētiā ſeu cōtumaciā in ſoluēdo debitā
penſionē.vt no.in.d.c.potuit.⁊ in.d.l.ij.tūc hec queſtio reddiẗ dubia.
nam cum tex.in.d.l.ij.prefigat bienniū poſt cuius lapſum dat autori
tatē dn̄o expellendi emphiteotā quod temperat tex.in.d.c.potuit.ni
ſi emphiteota celeri ſatifactione ſibi prouideat:nec in caſu noſtro po
teſt allegari celeris ſatiſfactio cū ſteterit per bienniū ⁊ vltra bienniū.
nam illa verba referuntur ad modicū tp̄s.vt no.gl.in.d.c.potuit.nec
poteſt dici quod regratur qđ fuerit emphiteota exactꝰ in iudicio vel
extra.cum aperte hoc eſſet cōtra tex.in.d.c.potuit.vbi dicitur qđ nō
requiriẗ monitio vt ſoluat ad tp̄s cū ſit a iure prefixū:ad hoc non ad
uertunt quidā qui tenuerūt iliā opi.ergo tenuit cōceſſio ſeu renoua-
tio facta do.P.⁊ ſuis filijs:dūtaxat que qdē conceſſio fuit ſibi facta
anno.M.cccc.xvj.⁊ ſic per quatuor annos poſtꝙ fuit ceſſatum a ſolu
tione penſionis nec obſtat ſi dicaẗ qđ abbas ſancti Thome in reno-
uatione facta.P.nō dixit illā ſe facere ꝑpter canonem nō ſolutū.nā
ſatis eſt qđ generaliter ip̄m fecerit ⁊ in dubio debemus preſumere ꝙ
qs faciat actū meliori modo quo poteſt:vt.l.iij.ff.de mil.teſta.⁊ in du
bio res interpretanda eſt:vt potius valeat ꝙ pereat.c.abbate.de ver.
ſig.⁊.l.quoties.ff.de ver.ob.nec obſtat ſi dicaẗ,qđ ſolutio pēſiōis fuit
poſt ea facta nomine Mat.ſeu eius heredum quādo nō potuit pur-
gari mora in preiudiciū do.P.cuius ius fuerat queſitū p cōceſſionē
ſibi ante morā purgatā factā.arg.in.c.q̄uis.⁊ qđ ibi no.de reſcrip.li.
vj.Nec etiam habet obſtare ſi dicatur ꝙ ſaltem ſententia declarato-
ria debuit p̄cedere anteꝙ fieret cōceſſio.d.P.p.c.cū ſm̄ leges.de he-
re.lib.vj.⁊ quod no.in.l.eius q delatorem.ff.de iure fiſ.quia illa iura
procedūt quo ad reprehenſionē bonorū fiendam ratione priuatiōis
a iure inducte:ſed quo ad cōceſſionē iuris deuoluti fiēdā nō reqriẗ
ſententia declaratoria.vt eſt tex.no.in.c.lꝫ epiſcopus.de preben.lib.
vj.⁊ quod ibi no.glo.iiij. ¶ Sed his nō obſt.puto cōceſſionē factam
d.P.de iure fuiſſe nullā.⁊ qđ hodie in ſua validitate perſiſtat cōceſ-
ſio prius facta Mattheo ⁊ ſuis poſteris maſculis vſq ad tertiā ge-
nerationē:⁊ per conſequens qđ hodie dicta bona debeant conſiſtere
apud do.S.p.⁊ nō apud filiā do.P.Moueor principaliter qꝛ pre-
ſuppoſita illa opi.ꝙ emphiteoſis reſoluaẗ ipſo iure per ſolutionem
penſionis debito tēpore nō factā:attamen reſolutionē requiriẗ neceſ
ſario qđ interueniat domini voluntas.alias aūt nō reſoluiẗ.hoc pro
bat tex.in duplici loco.C.de iure emphi.in.d.l.ij.vbi tex.bis dicit ꝙ ſi
dominus voluerit ⁊ per illū tex.hoc firmauit ibi Bar.⁊ idem Bal.in
d.auẗ.qui rem.C.de ſac.ſan.ecc.expreſſe ſenſit gl.in.d.l.ij.ff.ſi ager ve-
cti.⁊ expreſſius ibi Bar.concluditur enim in locis predictis qđ cōtra
emphiteotam rem vendicantem nō poteſt obijci ab extraneo qđ pē-
ſionem non ſoluit ſed ſolū a domino:⁊ hoc ideo quia non transferẗ
dominiū ipſo iure per ſolutionem non factam:ſed domino dūtaxat
volente qđ dixit ibi Bar.notandum ⁊ menti tenendū ad idē text.in
dicto.c.potuit.in fi.vbi dicitur ꝙ emphiteota nō ſoluens poteſt ex-
pelli:vnde ponderandum eſt verbū poteſt.dat enim domino faculta
tem expellendi nō aūt expelliẗ ipſo facto ꝙ de hoc verbo poteſt no.
gl.in regula.de reg.iur.lib.vj.⁊ Bar.in.l.fi.ff.de illa.ſed in caſu noſtro
non apparet ꝙ abbas ſancti Thome voluerit.M.ſeu eius heredes
eſſe priuatos propter ſolutionē nō factā intra illud quadrienniū:qn
imo ſi omnia geſta recte pōderentur nunꝙ videtur iſtum caſum cogi
taſſe:nam nūꝙ expreſſe dixit ante purgationē more qđ nolebat.M.
ſeu eius heredes eſſe priuatos nec etiā tacite poteſt deprehendi qđ
hoc voluerit:ſed potius contrarium quod clare colligitur ex perce-
ptione penſionis que poſtea ſibi fuit ſoluta pro preteritis ⁊ futuris
annis:nam vt apparet in libro cenſuali eiuſdem monaſterij cui fides
eſt adhibenda.preſertim in preiudiciū monaſterij.ſeu quo ad declarā
dū voluntatē illorū de eccleſia.iuxta ea que habētur ⁊ notanẗ in.c.ad
audientiā.de preſcrip.⁊.c.cū cām.de proba.facit.l.neſennius.⁊ qđ ibi
no.ff.de neg.geſt.⁊ per Bal.in.l.admonendi.ff.de iure fiſ.⁊.l.nuda.ff.
de dona.penſio fuit ſoluta monaſterio nomine.M.ſeu eius heredū.
in.xviij.xix.⁊.xx.annis tam pro preteritis ꝙ futuris annis.ex quo eui
denter apparet de voluntate domini qđ voluerit illū ob hoc eſſe pri-
uatū.iuxta no.per gl.⁊ doc.in.d.c.potuit.l.ij.C.de iure emphi.vbi ex-
preſſe firmat hoc Bar.poſt alios:⁊ ſi dicaẗ quod nō debet libro cen-
ſuali credi in preiudiciū do.P.ar.l.ſolēnibus.C.de rei vendi.⁊ quod
ibi no.per Bal.in prin.dico hoc procedere quando deſcriptio fieret
ſeu tenderet directe in preiudiciū alterius:ſed in caſu noſtro adduciẗ
ſolum ad arguendam voluntatē abbatis:nam negari non poteſt qđ
nō facit preſumptionem de voluntate abbatis quod voluerit primā
conceſſionem eſſe reſolutam propter ſolutionem non factā.arg.in.l.
3 inſtrumēta domeſtica.⁊ quod ibi no.C.de prob.maxime quia† volū-
tas hominis nō poteſt probari niſi cōiecturis ceſſante voluntate ex-
preſſa.vt in.c.ſi vero.de ſen.excō.facit.l.dolū.C.de dolo.⁊.c.ij.de renū.

lib.vj.nec obſt.ſi dicatur quod iam declarauerat voluntatē ſuā cōce-
dendo illa bona do.P.⁊ in dubio debet fieri interpretatio vt conceſ
ſio valeat p ſupradicta:quia dico quod ſi verba dicte conceſſionis re-
cte pōderentur non poſſunt ad hunc caſum referri.quoniam.d.P.
hunc priuationis caſum nō expreſſit:ſed ſolum petijt dictam emphy
teoſim ſibi renouari,renouatio aūt petita per filium nō ſapit cauſam
priuationis paterne:ſed potius preſupponit exiſtentiam ⁊ validitatē
prime cōceſſionis:ſed ne propter mortem patris vel temporis lōgin
quitatē petat memoria originis rei ſolet peti renouatio vt ꝓbat tex.
4 xij.q.ij.lōginquitate.⁊.c.j.de precca.hinc eſt qđ† ſucceſſor in feudo de-
bet petere inueſtiturā renouari,ac etiā heres domini debet recogno
ſci per renouationē fiēdā.vt in.c.j.que ſit prima cauſa beneſi.amit.col
la.x.⁊ no.in.d.c.longinquitate.cū enim res emphyteoticaria eſt omni
no reuerſa ad dominum preſertim propter canonem non ſolutum nō
fit ibi renouatio etiam quo ad filium ſed noua cōceſſio:cū ius primi
totaliter ſit extinctū.ad hoc.c.ij.de feu.⁊ quod no.in.c.vnico.de vaſal.
decrepi.eta.col.x.Preterea abbas ſancti Thome cōceſſit ſeu reno-
uauit do.P.ſub cōditione ſi recte peteret renouari:ergo nō videẗ
cogitaſſe hūc caſum priuatiōis:tūc enim nō feciſſet ſub cōditiōe ma
xime predicta ſed aſſertiue dixiſſet qđ emphyteoſis erat ſoluta.ꝑpter
canonem non ſolutum.nec dixiſſet ſe renouare:ſꝫ potius de nouo cō-
cedere.cum enim priuatio vtilis domini que reſultat in caſu noſtro
ſit quid penale cum diminuat patrimonium alterius.iuxta not.per
Jo.an.in.c.fi.de elec.lib.vj.⁊ expreſſe in caſu noſtro firmat Bal.in.d.l.
ij.C.de iure emph.debemus ſtrictam interpretationem facere.vn̄ opꝫ
qđ de domini voluntate clare conſtet.ar.in.l.ſi preſes.⁊.l.interpreta-
tione.ff.de penis.⁊ in regula odia.de regu.iur.li.vj.videtur enim per
verba illa appoſita in ſecūda cōceſſione Abbas dubitaſſe de validi-
tate prioris renouationis,ignorans autem nō videtur velle maxime
in penalibus vt in.l.nec ignorās.C.de don.⁊c.C.de cōdi.indeb.l.fi.vbi
bonus tex.⁊ per hoc tollitur motiuum quod in contrarium formari
poteſt ſi quis diceret qđ mora non potuit purgari poſt conceſſionē factā
do.P.quia dicēdū qđ cū illa cōceſſio nō valuerit potuit purgari mo
ra quandocunꝙ.nam tempore ſolutionis penſionis facte pro pret-
ritis ⁊ futuris annis nomine.M.ſeu eius heredum nō cōſtabat qđ
voluerit abbas emphyteotam eſſe priuatum propter ſolutionem nō
factam vt predixi.imo potius preſumitur cōtrariū vt patet ex predi
ctis.nec obſt.ſi dicatur abbatem declaraſſe ex poſtfacto qđ illā cōceſ-
ſionem feciſſet propter canonem ſeu penſionem nō ſolutam:quia cū
talis declaratio nō fuerit facta poſt moram purgatam p do.M.ſeu
ipſius nomine vel eius heredum nō potuit fieri in preiudiciū prime
cōceſſionis,nam caſſatum fuit in ſolutione ab annis dn̄i.M.cccc.xij.
vſq.xvij.⁊ ſolutio fuit poſtea facta in.xij.pro annis preteritis:item
in.xix.⁊ ſic pro annis futuris poſt morā purgatā declaratio vero fuit
facta per abbatem anno.M.cccc.xxij.vnde nō poterat nūc hoc decla
rare preſertim cum reſultaret contrarietas.nam ex receptione pēſio-
nis pro preteritis ⁊ futuris annis videẗ voluiſſe habere priuationē
ergo non poterat poſtea verbo declarare contrarium cum declaratio
ſit cōtraria facto ſicut in ſi.dicemus in proteſtatione,qꝛ facto cōtra-
ria nō valet.vt no.in cap.cum.M.de conſtit.⁊.l.non ſolum.§.morte.
ff.de no.ope.nun.⁊.c.ſolicitudinē.in fi.de app.vbi diciẗ repellendum
illum eſſe qui in verbo ⁊ facto reperitur cōtrarius.facit.ff.de regu.iu.
l.vbi repugnātia.nec obſt.ſi dicatur qđ ille qui declarat nihil inducit
de nouo.⁊ ſic videtur qđ ſi cupit poſſit declarare.vt no.in.l.heredes
palā.ff.de teſta.qꝛ dico illud procedere vbi cōſtat actū qui declaratur
preceſſiſſe.⁊ ita proprie loquitur.c.paſtoralis.§.j.de ap.Sꝫ vbi nō cō
ſtat actū p̄ceſſiſſe nō poteſt fieri declaratio ſed oportet qđ prius ꝓbeẗ
p̄ſente parte actū preceſſiſſe.vt probaẗ in.c.peruenit ad nos.de ap.⁊
cle.p̄nti.iūcta gl.de cēſi.⁊.c.cū ſm̄ leges.de here.lib.vj.ſed in caſu no-
ſtro non cōſtiẗ qđ abbas voluerit primam ꝯceſſionē eſſe extinctam
propter canonē nō ſolutum,ergo nō potuit hoc declarare preſertim
parte nō vocata nec ob.vltimo ſi dicatur qđ ꝓ alijs annis vſq ad p̄-
ſentem diē nō fuerit facta ſolutio pēſionis per.d.S.p.ſed p.d.P.vn̄
a.M.cccc.xx.ſolutio fuit facta.P.ſeu eius nomine ⁊ nō p Sui.p.⁊ ſic
videẗ qđ ſaltē ex iſto capite p Sui.p.ſit priuatus iure ſuo.cum tanto
tempore nō ſoluerit.Ad hoc reſpondeo p no.⁊ ſing.d.Sui.de cu.qđ
refert ⁊ ſequiẗ Bal.in.l.ſolēnibus.C.de rei vēdi.vbi ponit illam.q.ad
literam.dicit enim qđ ſi fundus cōceſſus in emphyteoſim nō eſt de
facto penes emphyteotam:ſed poſſeſſio peruenit ad tertiū qui poſſi
det ⁊ ſoluit canonem per octo vel.x.annos quod verus emphyteota
nō ſoluēdo nō cadit a iure ſuo,qꝛ eccleſia que eſt domina non poteſt
mihi opponere de ſolutiōe nō facta:ſatis enim ſibi eſt qđ ſolutio fuit
ſibi facta a tertio poſſeſſore,naꝫ iſte cenſus equiparatur tributo.ſuffi
cit aūt qđ tributū a quocūq ſoluatur.ad hoc vt res nō incidat in cō-
miſſum:allegat ꝓ caſu.l.forma.§.ſi cum ego.ff.de cēſi.alle.etiā ſimile
in alia materia.nam mortuo patre debet vaſallus intra annum adire
dn̄m.⁊ petere inueſtiturā al's feudū perdit.d.c.j.que ſit prima cauſa
beneſi.amit.pone qđ patre meo mortuo tertius incepiẗ feu.poſſidere
nec volebat mihi reſtituere,ergo quia nō eraꝫ in poſſeſſione feudi nō
petij inueſtiturā intra annum nec preſtiti iuramētum fidelitatis,an

autem per hoc ſim priuatus.Sui.⁊ Bal.poſt eū tenent qd nō p.d.§.
ſi cum ego.nam ex quo non habeo commoditatem non teneor ſubire
onera feudi.Jtem ex quo nō ſum in poſſeſſione nō dicor eſſe in dolo
non petēdo inueſtituram:ergo non debeo incidere in penam.vt.c.ſi.
de prohib.feu.ali.p lo.col.x.nec tertius poſſeſſor qui ſoluit poteſt me
excludere:nec poteſt allegare preſuppoſitionem cū nō habeat titulū
legitimū ⁊ preſertim ſi eſt in mala fide:vt in caſu noſtro. Cōcludo er
go ex oībus predictis qd dicte res emphyteoticarie debēt exiſtere pe
nes.S.p.vigore prime cōceſſionis cum ipſe ſolus remanſerit de po
ſteritate maſculina dicti.M. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lxviij.

1 ☞ Cōſtitutio vbicūq exigit iuramētum ad tacturā ſcripture:nō eſt cōſtitutioni ſatiſfactū:ſi preſtatur iuramētum ſine tactura.

2 Scriptura nō tabellionis non facit fidē niſi ſit ſtatuto vel cōſuetudine approbata.

3 Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totū inſtrumentum cōplere:⁊ nō per aliū niſi hoc faciat iudicis autoritate.

4 Judex vbicūq declarat aliquē eſſe inhabilē ad officiū:vel incidiſſe in penā ſtatuti debet prius citare partē ⁊ audire ſuas defenſiones.

Jn chriſti nomie. Quāquā

ſuper vacatione data ſer.Bartholomeo notario ſenēſi p
officiales ad huiuſmodi deputatos multa ad ipſi⁹ iniuſti
tiam allegentur:mihi tamē duo vertunt precipue ſi in facto veritate
nitantur quorum vnum cōcludit illius vacationis iniuſtitia3 reliquū
vero nullitatem. ¶ Primo mihi nāq preſupponitur ſenenſi cenſura
cautum fore vt debitores cōmunis deſcribant p camerariū deputatū
ad hec manu propria,⁊ ſic deſcripti in illo libro ſpeculi vulgariter nū
cupati debent lacerari ſi extrahantur vel eligantur ad aliquod cōmu
ne officiū.dictus aūt ſer.B.non reperitur ſcriptus manu propria ca
merarij:ſed alterius:ergo talis ſcriptura nō debuit facere ſufficiētem
fidem:qd multipliciter oſtēdo. Primo nāq induco gl.no.que cōmu
1 niter approbatur in.c.vt circa.de elec.lib.vj.que dicit † q vbicūq cō
ſtitutio exigit iuramētū ad tacturā ſcripture nō eſt cōſtitutioni ſatiſ
factū ſi preſtat iuramētū ſine tactura cu3 cōſtitutio exigat tacturam
pro ſolēnitate act⁹ ad maiorē terrorē.facit quod no.gl.in cle.j.de he
re.fortius ergo in caſu noſtro nō eſt ſatiſfactū ſtatuto ſi exigit vt ma
nu ppria camerarij deſcribant debitores.⁊.d.ſer.B.reperitur deſcri
2 ptus manu alterius. ¶ Secūdo facit q2 † regulariter ſcriptura nō ta
bellionis nō facit fidē,niſi ſi ſtatuto vel cōſuetudine approbata.vt.c.
dilectus.de fid.inſtru.facit quod no.Bal.in.l.j.C.de ſum.tri. ſtatutu3
ergo ſenenſe dans poteſtate3 camerario deſcribendi debitores ⁊ fidē
ipſius ſcripture adhibēdo videtur elegiſſe fidē ⁊ induſtriā perſone ca
merarij:pſertim in caſu noſtro in quo expreſſe ſtatutū requirit vt ma
nu propria camerarij fiat deſcriptio ergo ſcriptura alicuius manu ibi
dem repeta nō debet facere fidē preſertim ex quo camerarius non at
teſtetur ibidē in alia ſcriptura aliū ſcripſiſſe eo mādante:ad hoc opti
me facit quod in fi.no.in.c.fi.de offi.dele.§.is autē.vbi dicit qd is cui
iniungitur vt perſonaliter negotiū exequatur non poteſt alteri illud
cōmittere cū videat electa fides ⁊ induſtria perſone.concor.c.is cui.e.
tit.in.vj.vbi plus probat litera qd is cui ſimpliciter cōmittitur nedu3
miniſteriū in quo verſatur fides ⁊ induſtria licet nō dicetur qd perſo
naliter exequatur:nihilominus videtur in dubio electa induſtria ⁊ fi
des perſone vt alteri cōmittere nō poſſit:ergo non debet facere fide3
in caſu noſtro in quo non apparet cōmiſſionē fuiſſe alteri factā p ca
merariū.ad idē facit quod no.Bart.in.l.j.C.de prepo.argē.in reb.li.
xij.vbi per illū tex.dicit q poſitus in aliquo officio nō poteſt regula
riter p alium deſeruire:niſi in alijs multū pro repu.laborauerit.⁊ tūc
ſi vult debet deſeruire per hominē eque cōditionis non autē per quē
libet,que omnia ceſſant in caſu noſtro. Preterea facit qd de tabellio
ne no.glo.in aut.de tabel.§.nos aūt.col.iiij.⁊.c.cum.p.de fi.inſtru. di
3 cunt tamē ille gl.per tex.⁊ preal.§.nos autē.† q notarius qui fuit ro
gatus debet per ſe totū inſtrumentū cōplere ⁊ nō per aliū niſi hoc fa
ciat iudicis autoritate:⁊ ſequit hoc dictum Hoſt.in.c.inter dilectos.
de fide inſtr.⁊ Jo.an.in addi.Spe.in tit.de inſtru.edi.§.inſtrumētū.
ver.itē no. Et ſaltē illud dictū videtur indubitāter verū quādo in in
ſtrumento vel libro notarij reperit ſcriptura manu alteri⁹ de quo ip
ſe nō atteſtat ibidē in alia ſcriptura.eſt enim preſumptio qd falſo illa
fuerit per aliū appoſita.vt.d.c.inter dilectos.⁊.c.cū venerabilis.de re
lig.do.fortius ergo hoc dicendū in caſu noſtro vbi officiū ſcribēdi et
fides datur nō notario,vt p aliū ſcriptura facta fidē nō facit.vt not.
in.c.quoniā cōtra.de prob.vt ibi Hoſt.expſſe tenuit qd deputati ad
ſcribendum acta iudicialia nō poſſunt p aliū ſine iudicis autoritate
ſcribere cū ſit eo⁊ electa induſtria ⁊ fides q̄q Jnn.tenuerit ibi appo
ſitum:tamē requiritur q is cui officiū cōmiſſu3 fuit declarauerit per
ſubſcriptionē vel ſigillū qd eius autoritate fuit factū quod in caſu no
ſtro minime interuenit. Ex quibus omnibus euidenter concludit q
ſcriptura facta in.d.libro manu alterius q̄ camerarij non facit fidem
vt.d.ſer.B.debeat habere vacationē ⁊ per cōſequēs vacatio ſibi per
officiales data fuit iniuſta ⁊ preſertim in caſu noſtro preſumptio cō
tra dictam deſcriptionem:q2 camerarius in breui tranſumpto q fece
rat de reſcriptis in libro nō erat deſcriptus.d.ſer.B. hinc eſt qd fuit
extractus ⁊ acceptatū officiū nec fuit lacerat⁹ ſicut ſolet de alijs fieri.
hec enim omnia adminiculant cōtra dictā ſcripturā.ar.c.cū cauſam.
⁊ quod ibi no.de prob.⁊.l.iij.ff.de teſti. ¶ Ex ſecundo capite vocatio
eidē ſer.B.data videtur nulla ex defectu citationis:dicat enim q di
cti officiales dederūt ei vacationē eo prius nō vocato nec audito ex
4 quo pfecto ſatis pōt dici qd eorū declaratio fuerit nulla.† Quonia3
vbicūq iudex declarat aliquē eſſe inhabilē ad officiū vel incidiſſe in
penā ſtatuti d3 prius citare partē ⁊ audire ſuas defenſiones.text.eſt
no.in.c.cū ſm leges.in fi.de here.li.vj.no.Bar.in.l.eius q delatorē.ff.
de iure fiſ.hinc dixit gl.no.in.c.cupiētes.§.ceterū.de ele.li.vj.q licet a
ſentētia ſeu pena legis vel ſtatuti nō poſſit appellari.vt.l.ſi qua pena.
ff.de ver.ſign.⁊.c.q2 nos.⁊.c.cōſuluit.de ap.tamen a ſententia iudicis
declarātis quē incidiſſe in penā legis ſeu ſtatuti pōt appellari.q2 iu
dex potuit male declaraſſe ſeu ſentētiaſſe:preterea regulariter nō va
let quicquid fit per iudicē parte abſente in eius preiudicium citatiōe
nō premiſſa.ſaltē reſpectu eorū que ſunt grauis preiudicij:vt.c.oīa.⁊
c.caueāt.ix.q.ij.no.Bar.in.l.nec quicq.§.vbi decretū.ff.de offi.pc.vi
detur tex.⁊ gl.in.c.eccleſia ſancte marie.de conſti.⁊ bona glo.in cle.p
ſenti.de cenſi.⁊ cle.ij.de penis.in verbo conſtitu.vbi patet iudicē nō
debere declarare quē incidiſſe in excōicationē eo nō vocato,nā cauſa
rū merita partiū aſſertione panduntur.l.j.C.ſi per vim vel alio mō.c.cū
ex literis.de in integ.reſt.quinimo plus voluit Jnn.in.c.tua.de coha.
cle.⁊ mu.prope fi.qd etiā in notorijs nō valet ſentētia niſi prius citet
reus ⁊ exponat ſibi factū ⁊ audiant ſue defenſiōes cū multa dicantur
notoria q nō ſunt.c.cōſuluit.de ap.facit.c.fi.de offi.dele.li.vj.iuncto.c.
ſ.e.ti.⁊ lib.⁊ q videat facere in cōtrariū qd ipſe no.in.c.qto.de traſ
la.prela.⁊ tex.in.c.cū olim.de re iudi.⁊.c.bone.de elec.tamē veritas eſt
q vbicūq defenſio pōt cōpetere abſenti ſemper requirit citatio qtū
cūq factū dicat notoriū,ſec⁹ vbi certū eſt nullā defenſionē competere
abſenti quo caſu procedūt cōtraria.ad hoc.l.ij.§.q ſi de frumētaria.
ff.de adnu.re.ad ciui.perti.⁊ ibi per gl.vbi per illum tex.no.dixit q re
uiſores rationū debitoris cōis poſſunt pronūtiare contra abſentes
ex quo aſſignāt libros ſuos in quib⁹ ſunt deſcripta omnia ſcilicet in
troitus ⁊ exitus:vnde nulla alia defenſio poterit cōpetere.ſed in ca
ſu nſo hoc nō cōtingit cū ille liber nō fuerit ſcriptus p.d.ſer.B.ideo
potuiſſet cōtra illū multa opponere maxime cū ſcriptura eſſet facta
manu alterius. Jtem potuiſſet probare ſe non debitorem communis
q2 licet ſtatutū det prima fronte fidē ſcripture illius libri:nō tamē p
hoc tollit quin poſſit probari cōtrariū:maxime in ſenſu noſtro vbi p
batio eſt plene.ad hoc.c.cōtinebat.de deſpon.impu.iuncto ca.ppo
ſuiſti.de proba. Ex quibus omnibus infertur q illa pronuntiatio of
ficialium fuit nulla ex defectu citatiōis ⁊ quia nō fuerunt audite de
fenſiones dicti ſer.B.d3 ergo audiri ⁊ citari ⁊ ingri de pdictis que ſi
vera ſunt non d3 vacationē habere. Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in his terminis proponi

tur. Quidam dñs Antonius matthei quandā domū ſuā vēdidit cui
dam maritano retēto penes ſe dicte domus dñio,donec do.M.exol
ueret totū ptiū cōuētū,cū aūt.d.M.ceſſaret in ſolutiōe maioris ptis
ptij do.ant.vēditor impetrauit ad omnē cautelā a iudice poteſtatem
vendēdi dictā domū p reſiduo pretij.hoc tū in licentia antedicta ex
preſſo vt allā vēderet pmiſſis ſubhaſtationib⁹ plus offerenti,demū fa
ctis pnūtiū dictis ſubhaſtationibus cū non appariſſet aliquis qui
vltra.cl.flore.obtuliſſet.d.Ant.⁊.M.communi cōcordia vēdiderunt
prefatā domū inſolidū cuidā Angelo p pretio.cl.flo.aſſerunt tandē
d.Ant.ſe vēdere vigore dñij ppnietatis ſibi reſeruati tpe vēditiōis fa
cte do.M.ac vigore ſcientie prefate ſibi a curia cōceſſe,poſtremo illīc
ad tres fere dies.d.Ant.ſpōte ⁊ ex mera liberalitate pmiſit ſolēniter
p.M.dictā domū p dicto ptio.cl.flo.elapſis pri⁹.v.annis ⁊ nō prius
vendere ⁊ vēditiōis inſtrumentū facere,nūc aūt mortuo.d.Anto.do.
M.dicit 3ctū vēditionis facte.d.Ant.fuiſſe fictū ſimulatū ⁊ pigno
ratitiū ⁊ in forma vēditiōis 3ceptū ⁊ inſtat vt pēſiōes de medio tpe
ex dicta domo pcepte vel q pcipi potuerūt debeāt in dicto pretio ſeu
ſorte dictorū.cl.flo.cōputari cōtradicēte.d.Anto.⁊ dicente dictū con
tractum fuiſſe vere venditionis. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxix.

1 ☞ Contractus factus in forma vēditionis preſumit fictus ⁊ ſimulatus:⁊ vere pignoratitius vbicūq concurrunt modicitas pretij ⁊ pactum de retrouendendo.

2 Emptor ſi ſoluit ptē pretij:l3 nō poſſit agere ex empto anteq̄ totum pretiū ſoluat,tamē poſtq̄ ſoluerit pretiū integrum poterit petere fructus ſeu reditus pro rata eius pretij quod ſoluit.

Jeſu chriſti eiuſque matris

pſidio p prius inuocato. Videt prio qd dicte pēſiones de
beāt extenuare ſorte3 ſeu ptiū dictorū.cl.flo. qd pbat ſic,
5 † vbicūq cōcurrūt duo ſc3.modicitas ptij q hic in facto p.d.M.al
legantur

legant̃ ⁊ p̱ pactũ de retrouẽdẽdo p̃ſumptio iuris eſt qͦ cõtractus factus in forma vẽditionis ſit fictus ⁊ ſimulatus ⁊ vere pignoratitius vñ fruct⁹ ꝑcepti ⁊ q ꝑcipi potuerũt debẽt in ſortẽ cõputari vt ꝓbari videt̃ in.c.ad nr̃am.de emp.⁊ vẽ.facit.c.illo vos.de pi.no.gl.in.c.conqueſtus.de vſur.⁊ archi.in.c.q꞉ plerũqꝫ.xiiij.q.iij.⁊ p̃ſertim i caſu nr̃o dꝫ p̃ſumi fraus in quo pactũ de retrouẽdẽdo nõ fuit liberũ ⁊ abſolutũ ſi ꝓmiſit retrouẽdere poſt.v.annos a tp̃e vẽditionis:⁊ ſic volebat ꝓ illis qnqꝫ annis rõne vſure habere cõmoditatẽ domus:⁊ de hoc vr̃ prima frõte tex.in.d.c.ad nr̃am.inſurgit em̃ multipliciter ex ꝑdictis preſumptio fraudis p̃rio ex modicitate p̃tij que hic allegat̃. p̃ſumit̃ em̃ qualitas ꝯctus ex quãtitate p̃tij.l.ꝑ diuerſas.C.mã.⁊ no.glo.in.l.j.ff.de ſuperfi.⁊ Bar.in.l.cotẽ.§.q maximos.ff.de pu. ¶ Secũdo orit̃ preſumptio fraudis q꞉ noluit obligare ſe ad retrouẽdẽdũ qñcũqꝫ ſꝫ poſt qnquẽniũ:⁊ ſic eſſet certus recipere cõmoditatẽ ſeu penſiones domus per quinquẽniũ.vt no.doc.in.d.c.ad noſtrã. Sed his nõ obſtantibus arbitror qͦ in caſu noſtro nõ dꝫ preſumi ꝯtract⁹ pignoratitius:⁊ preſuppoſito qͦ eſſet non dꝫ audiri.d.M.petens cõpẽſationẽ pẽſioni eodẽ mõ quo petit. Qͦ aũt nõ dubitat p̃ſumi ſimulatus ⁊ p̱ ꝯſequẽs pignoratitius ſꝫ potius verus cõtractus emptionis ⁊ vẽditionis. Primo probo per ea que ip̃aꝫ venditionẽ p̃ceſſerũt:nã iudex fuit adit⁹ p̱ do.Anto.vt daret̃ ſibi poteſtas vendẽdi ꝓ reſiduo pretij ⁊ multis ꝓmiſſis per iudicẽ fuit data poteſtas cũ hoc qͦ fierent ſubhaſtationes ⁊ plus offerenti daret̃ qͦ ſecutũ exiſtit.vt dixi i caſu noſtro:nec fuit aliquis repertus q obtuliſſet vltra dictũ p̃tiũ.cl.flo.ergo nõ dꝫ p̃ſumi fraus.arg.l.nõ eſt veroſimile.ff.qͦ met.cau.⁊.l.trãſactione.C.de trãſac.⁊.l.j.C.de predi.decu.ſine dec.nõ ali.li.x.⁊ ꝙ ibi Bar.⁊ p̱ Spec.in tit.de em.⁊ vẽ.§.nũc dicẽdũ.ver.breuiter ſcias.⁊ Bal.in.l.quicũqꝫ.C.de bo.que lib.⁊ in prima cõſtitutiõe in li.feu.in his enim iuribus legitur ⁊ no.interueniẽte autoritate iudiciaria nulla fraus eſt preſumẽda. ¶ Secũdo principaliter ad fraudeꝫ excludẽdam facit:q꞉ vẽditio dicto Ang.fuit facta principaliter p̱.d.Ant.penes quem erat dñiũ dicte domus:licet in inſtrumẽto ad maiorẽ cautelã fuiſſet dictũ ꝙ etiã.d.M.vẽdebat ⁊ quilibet eorũ inſolidũ:ſꝫ certũ eſt qͦ ex perſona.d.An.nõ eſt p̃ſumẽda aliqua fraus vel ſimulatio cũ ipſe eſſet ditiſſimus nec vẽdebat ꝓpter neceſſitatẽ:vt cũctis i hac ciuitate Senarũ notũ eſt ſed pro reſiduo pretij qͦ habere dẽbeat nec ſibi fuit factũ pactũ de retrouendẽdo:nec etiã vtilitas p̃tij interuenit ex parte ipſius:ceſſant enim in perſona ſua omnes ꝯiecture inducẽtes preſumptionẽ fraudis:debet ergo ceſſare omnis p̃ſumptio ar.c.cũ ceſſante.de ap.cũ ſi. ¶ Tertio demouet interuallũ temporis inter vẽditionẽ factã do.Ang.⁊ pactũ de retrouẽdẽdo factuꝫ.d.M.nam vẽditio fuit facta die.xx.februarij.⁊ pactũ fuit factũ die.j.martij eiuſdẽ anni.vnde vẽditio fuit pure facta:non aũt ſub pacto de retrouẽdẽdo:pactuꝫ aũt de vendendo fuit poſtmodũ factuꝫ ex mera liberalitate do.Ang.vt dicit̃ in iſtrumẽto,⁊ ſic nõ poteſt ex hoc ſumi cõiectura ſimulationis.optime facit qͦ in ſi.no.in pacto legis cõmiſſorie quod in pignoribus reprobatur ſi interuenit tempore cõſtituti pignoris:ſecus ſi ex interuallo cũ tũc nõ ſit neceſſitate aſtrictus.vt no.Cy.in.l.fi.C.de pac.pig.⁊ cano.in.c.ſignificãte.de pig.ita dicendũ in propoſito preſertim qͦ magis eſt põderandum,q꞉ principaliter vendidit dictus do.ant.apud quã remãſerat dominiũ eiuſdẽ domus cũ quo nec ante nec poſtea interuenit aliquod pactũ. ¶ Quarto principal'r q꞉ preſuppoſito qͦ do.Ang.emiſſet dictã domũ ꝓ minori iuſto pretio:non tamẽ p̱ hoc competeret facultas prefato.M.repetẽdi pẽſiones vel cõputandi in pretio.cl.flo.multiplici ratione.ꝓmo quia ſi fuit vera venditio tenuit:licet potuiſſet agi cõditiõe.l.ij.C.de reſcin.ven.⁊.c.cũ dilectus.de emp.⁊ ven.vt ſuppleat̃ iuſtũ pretiũ vel res reddatur ⁊ hoc ſi interueniſſet deceptio vltra dimidiã iuſti p̃tij que hic negatur interueniſſe:nec hoc caſu potuiſſet vel poſſet iſte.M.agere:q꞉ ipſe licet verbo vẽdiderit vna cum dicto do.Ant.inſolidũ:non tñ effectualiter rem tradidit cuꝫ dominiũ domus nõ poſſet penes eũ:ſꝫ penes dictũ do.Anto.qui reſeruauit ſibi dominiũ dom⁹:donec totũ pretiũ integre ſolueret̃:quod tamen nihilomin⁹ apud eũ remãſiſſet preſuppoſito qͦ pactũ illud nõ fuiſſet appoſitũ:q꞉ de iure res vendita non efficiet̃ emptoris niſi tradat̃ ⁊ pretiũ integrũ ſoluat̃:niſi fuiſſet habita fides de pretio.vt inſti.de rerũ diui.§.vendite.⁊.l.traditionibus.C.de pac. Iſte ergo.M.ad nihilũ agere poteſt ꝯtra.d.Ang.cũ venditio per eũ facta nullũ habuerit effectum.vt enim predixi qlibet illorũ vendidit inſolidũ:ſed dominiũ trãſtulit ſolus.d.Ant.apͦ quẽ erat. Tertio ſua vẽditio dũtaxat habuit effectũ. Item p̃ſuppoſito ⁊ nullatenus conceſſo qͦ dicta venditio fuiſſet ſimulata tñ non video quo iure poſſet iſte.M.repetere omnes penſiones ſicut repetere velle videt̃:q꞉ cũ nunqꝫ acquiſiuerit dominiũ illi⁹ domus vt patet ex p̃dictis:ergo non poteſt petere penſiões inde ꝓueniẽtes que ſpectant ad dominũ ⁊ nõ ad emptorẽ:qnimo nõ potuiſſet.d.M.agere actione exẽpto ad rem tradendã ex quo nõ ſoluerat totũ p̃tium:vt ẽ text.in.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.dixit tamẽ ad ꝓpoſitũ no.Bar.
2 in.d.§.offerri.† qͦ ſi emptor ſoluit parteꝫ p̃tij.licet non poſſit agere ex empto anteqꝫ totũ p̃tiũ ſoluat:tamẽ poſtqꝫ ſoluerit p̃tiuꝫ integrũ, poterit petere fructus ſeu reditus ꝓ rata eius p̃tij quod ſoluit:allegat ꝓ caſu.l.fi.ff.de fun.do.⁊ idẽ ibi firmat qͦ etiã p̃ſuppoſito quod nõ fuiſſet vera vẽditio ſed ſimulata:nõ tñ poſſet.d.M.volẽs nũc ſoluere reſiduũ pretij petere pẽſiones niſi pro rata eius p̃tij qͦ ſoluit ſed in caſu nr̃o mihi petere põt:q꞉ non dꝫ p̃ſumi venditio ſimulata rationibus predictis:ad cõtraria.ĩ.formata patet reſponſio ex predictis.

¶ Conſilium.lxx.

1 ☞ Princeps nunquam intendit preiudicare tertio niſi de illo mẽtionem faciat.

2 Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam ipſo facto.

In Chriſti nomine. Id de iure querit̃ an viſo quodã idulto apoſtolico ciuitatis mõtiflaſconi cõceſſo videatur dicte ciuitati ꝯceſſuꝫ caſtrũ Caſtellochi.⁊ in facto p̃ſupponitur ꝙ dictũ caſtrũ nõ erat nec eſt de territorio comitatu vel diſtrictu ciuitatis Uiterbienſis aut caſtri bulſene ſeu illoꝝ de illo caſtro bul. Et ꝑfecto ſi id qͦ ſupra in facto p̃ſupponitur veritate nitat̃ res vr̃ mihi ꝑrſus indubitabilis multis ex rationibus. Et principaliter q꞉ papa Grego.cõceſſionẽ illã fecit ſub ꝯditiõe extrinſeca:videlicet ſi ⁊ inquãtũ illud caſtrũ ⁊ quedã alia ibidẽ cõceſſa ſint vel vnqꝫ fuerint de territorio comitatu ⁊ diſtrictu ciuitatis Uiterbieñ.vel aliquorũ de ciuitate viter.ac noſtro Bul.⁊c.vt clare ptꝫ ex tenore priuilegij,cõditione ergo falſa exiſtẽte annihilat̃ ꝯceſſio vt patet per totũ tit.C.de condi.appo.⁊ preſertim in.c.ſuper eo.⁊.c.ꝑ tuas.e.ti.⁊ per totũ tit.C.de condi.inſer.no.gl.in ſimilibus terminis.in cle.vna.de offi.deleg.⁊ Inn.in.c.fi.de preſump.quinimo plus dico in caſu noſtro ꝙ conditio fuerit de preſenti ⁊ de p̃terito,vt ptꝫ p̱ illa verba,ſunt vel vnqꝫ fuerũt ⁊c.cõceſſio a principio quo ad illud caſtrũ nihil valuit q꞉ conditio de preterito vel p̃ñti actũ non ſuſpendit,ſed ſi eſt falſa diſpoſitio eſt nulla,ſi vero illico tꝫ.vt.l.cũ ad preſens.ff.ſi cer.pe.⁊.l.ꝯditio in p̃terito.ff.de ver.ob.⁊ inſt.eo.§.cõditiones,cum ſimi.⁊ hec ſola ꝯſideratio ſufficerẽt ad victoriã cauſe.ſed ad maiorẽ clari-
1 tatem ſubijciã alia motiua,⁊ ſic ſecũdũ in ordine. † Princeps nunqꝫ intendit preiudicare tertio niſi de illo mentionem faciat.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in loco pub.hinc eſt quod ſi committit cãꝫ inter duos appellatione remota non videt quo ad preiudiciũ tertij appellationem remouiſſe,vnde tertius ſentiẽs ſe in eadem cauſa pregrauari põt remotione appellationis nõ obſtãte appellare vt.c.ſuper eo.de offi.deleg.hinc no.dixit glo.in.c.ij.de deci.lib.vj.⁊ Inno.in.c.dudum.de priui.ꝙ priuilegium nõ valet ſi non faciat mentionem de poſſeſſione bonafide ab alio queſita:licet mentionem agat de proprietate alterius ſed in caſu noſtro papa nõ fecit mentionem de proprietate ⁊ poſſeſſione illorũ ad quos vere ſpectabat dictum caſtrum Caſtellochi ergo dicta conceſſio nulla. ¶ Tertio probatur alia ratione:papa intẽdebat in hoc facto nõ ſolũ cõſulere iſtis de mõteflaſcono:ſed etiã punire illos de.V.⁊.B.vt expreſſe colligit̃ ex prefato indulto.in.ver.nos igit̃ attendentes.ſed in caſu noſtro nõ puniret illos cũ ad eos dictũ caſtrũ non ſpectaret,ſed ad alios ergo ceſſat dicta cõceſſio:nã vbicũqꝫ princeps mouet̃ ex duab⁹ cauſis ſimul cõſideratis illarũ altera deficiẽte ceſſat diſpoſitio.vt probat̃ in.c.qm̃ frequẽter.§.porro.iuncto.§.ſi aũt.vt lite non conteſt. Preterea ⁊ quarto ſurreptio in literis gra-
2 tioſis vitiat ipſo facto gratiam.† vt.l.fi.ff.de natali reſti.⁊.c.j.⁊.ij.de filijs preſby.li.vj.⁊ in.c.ad audientiã.⁊ quod ibi no.de reſcrip.ſed in caſu noſtro interuenit ſurreptio pluribus modis vt colligit̃ ex predictis ⁊ tenore priuilegij ergo dicta cõceſſio nulla quo ad caſtrũ.C.ꝫ poſſet valere quo ad alia in eodẽ priuilegio cõceſſa:in quibus nulla fuit cõmiſſa ſurreptio.vt eſt tex.in.c.ſup eo.de reſcri.li.vj. Sed hic cadit alia queſtio neceſſaria hic examinanda ꝑ alios conſulentes omiſſa cuiſcꝫ incumbat onus ꝓbandi qͦ dictũ caſtruꝫ.C.fuerit vel non illorum de V.vel.B.an illius de monteflaſ.quod illorum fuerit: an vectigalib⁹ incumbat on⁹ ꝓbãdi quod ptinebat ad alios quod eſt querere ſi de ſurreptione opponitur contra literas principis cui incũbat onus ꝓbandi an impetranti an excipienti.quã queſtio plene examinat Ioã.an.in.c.j.de lit.cõte.lib.vj.vbi poſit multa diſtinguit expreſſum a tacito vt veri expreſſionem probet impetrans:excipiens enim hoc caſu negat impetrans vero aſſerit:debet ergo approbare aſſertionem ſuam eſſe veram.argu.ff.de ꝓbat.⁊ incumbit ad idem adduco.c.ij.de reſcri.vbi dicitur qͦ iure ſcripto itelligitur clauſula ſi preces veritate nitantur:ergo oportet ad purificationem gratie vt impetrans probet narrata p̱ eum forte vera:tacitum vero ꝓbet excipiẽs cum ipſe aſſerit aliquid tacitum quo expreſſo papa non conceſſiſſet literas:in caſu autem noſtro opponitur de ſurreptione:non autẽ de ſuppreſſione ꝓbent ergo ipſi impetrantes id quod narrarunt in impetratione. ¶ Secundo cadit hic alia difficultas. Utrum ſufficiat illis de monteflaſcono probare quod dictum caſtrum Caſtellochi aliquando fuerit illorum de viterbio vel caſtro bulſene:licet tempore conceſſionis eſſet alteri⁹. Et videtur primo quod ſic:quia hoc expreſſe voluit papa in ſuo priuilegio vt patet ibi. Sunt vel nunquam fuerunt ⁊c. ergo ſatis eſt quod fuerunt illorum licet tunc tp̃e conceſſionis erat ſub papa duntaxat:⁊ tunc ſufficit ꝓbare quod aliquando fuit illorum:licet tempore conceſſionis non eſſet eorum:⁊ hoc caſu verificetur illa verba in preterito

prolata papa enim videtur voluiſſe preiudicare iuri ſuo. arg.c.cuz dilectus.⁊ qd ibi not.de conſue.debet enim priuilegium late interpretare ad preiudicium concedentis.vt not.Inno.in.c.olim.de verb.ſig.⁊ Bar.in.l.beneficium.ff.de cōſti.prin.¶ Aut caſtrū illud fuit iſtorum de Viter.vel de bulſena ſi tempore conceſſionis erat aliorū reſpectu proprietatis vel poſſeſſionis iuſte:⁊ tūc nō valet priuilegium tanquā non faciens mentionē de iure tertij.vt not.Inno.in.d.c.oudum.⁊ gl.in.c.ij.de deci.li.vj.debet enim priuilegium ſtricte intelligi quatenus preiudicat iuri tertij.vt not.Inno.in.c.ceterum.de don.⁊ Bar.in.d.l.fi.⁊ gl.in.c.canonice.de offi.or.lib.vj.Intelligatur ergo priuilegiū in caſu ſupraſcripto.⁊ ſatis eſt qd poteſt aliquid operari iuxta id quod legitur ⁊ notatur in.l.ſi quando.C.de inoff.teſta.non enim per verba generalia preſumitur princeps velle iuri alterius p̄iudicare de illo nō habita mentione preſertim in preiudiciū illorū qui fuerūt olim domini.cū nemo debeat alterius odio pregrauari:vt in regula nemo.de regu.iur.lib.vj.⁊.lvj.diſtin.ſatis peruerſum. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis. Quidā clericus no

mine eccleſie ſue pcepit decimas ſibi de iure communi nō debitas ex quodam agro pro parte culto per tantū tempus quod ſufficit ad preſcriptionē nunc autem alia pars agri de qua nō eſt memoria qd fuerit culpa ducitur ad culturā:ita qd inde percipiuntur fructus:ex quibus decima eſt eccleſie ſoluēda.Dubitatur cui hec decima debeat an eccleſie que preſcripſit decimas parti culpe.an vero illi cui de iure cōmuni vel conſuetudine debeantur decime illius territorij.

1 ¶ Conſilium.lxxj.

☞ Exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit.

2 Nouale quid dicatur quo ad ſolutionem decimarum.

3 Exercens vnum actū iuriſditionalē animo acquirendi vniuerſalem iuriſdictionē in loco videtur iuriſdictionē in totum acquirere:dūmodo alius non ſit in poſſeſſione generali.

Omnipotētis dei humiliter

preſidio inuocato.Videt prima fronte dicēdū φ hec decima debeatur ei cui de iure cōmuni vel cōſuetudine debent vniuerſaliter illus loci decime vt aperte probari videt in.c.cum contingat.de deci.vbi dicitur ei q p̄ſcripſit decimas in certa parochia nō debentur decime noualium que in eadem parochia inſurgunt ſed potius ei ad quē de iure communi pertinet in illa parochia decimarum perceptio.⁊ eſt deciſionis illius ratio ſm doc.ibi quia tantum preſcribitur q̄tum poſſidetur.cum ſine poſſeſſione preſcriptio nō procedat c.ſi diligēti.de preſcrip.⁊ in regula ſine poſſeſſione.de regu.iur.lib.vj.pars ergo nō poſſeſſa ⁊ per conſequēs nec p̄ſcripta remanet ꝓprietario.ar.l.ſiue poſſidetis.C.de prob.⁊.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.⁊ qd ibi not.Bar.ff.de itine.actuq̈ priua.⁊ per Inno.in.c.cumana.de ele.ergo idem punctualiter dicendum in caſu noſtro.cū enim iſte de quo queritur non poſſederit quo ius decimandi:niſi partem cultam agri de reliqua vero parte nihil perceperit:ergo concludendum quod nō preſcripſerit:⁊ per cōſequens illa pars remanſerit illeſa apud proprietariū ſiue ſit proprietarius de iure communi ſiue ex cōſuetudine:vt in hoc non videatur fienda differentia:quia ex hoc pars inculta nō eſt acquiſita preſcribēti ex poſſeſſionis defectu nec ꝓprietario qualicūq̈ videtur adempta:nam vt dixit tex.l.nec vtilem.ff.ex qui.cau.ma.Iniquiſſimum eſt dominum auferre.quod vſus nō abſtulit:nec intelligitur amiſſum quod alteri ablatum non eſt:ad idem.c.auditis.de preſcrip.⁊.c.cum olim.eo.tit.vbi probatur † qd exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit:nec extenditur poſſeſſio ad alia etiā conſimilia.⁊ idem voluit in effectu Bar.in.d.§.ſi quis hoc interdicto.Preterea preſcriptio eſt odioſa tanquā ius alterius abſorbēs.xvj.q.iij.§.poteſt.ergo debet reſtringi q̄tum fieri poteſt:ad predicta etiam fa.c.tua.j.de deci.vbi diſponit qd ad ꝯceſſionem decimarū alicuius parochie i feudū laicis factū nō venit decima noualiū reddens ibi tex.rōnem qꝛ talibus non eſt extendenda licentia:ſed potius relaxanda ⁊ ponderāda eſt hec ratio que ſatis facit ad hunc preſcriptiōis articulum licet ſecus ſit in conceſſione facta eccleſiaſtice perſone.vt.c.ex parte.eo.tit.quia vbi vertitur fauor ⁊ non odiū.¶ Sed his non obſtanetibus contrariam ſententiā arbitror de iure p̄ualere ſcilicet qd hec decima de qua queritur debeatur preſcribēti.moueor pmo per tex.in.c.j.⁊.c.quid per nouale.de ver.ſig.vbi dicitur † φ quo ad decimarū ſolutionē nouale dicit ager de nouo ad culturā redactus de quo nō eſt memoria quod aliquādo fuerit cultus:ſed iſte ager de quo querit nō pōt dici φ de nouo fuerit ad culturā redactus cuz pro parte eſſet ab antiquo cultum ergo nō poteſt dici nouale:⁊ per cōſequens ſumus extra caſum dicti.c.cū contingat.Ager enim pro parte cultus nō poteſt dici qd de nouo p̄cidit licet nunc pars non preciſa precidatur ad hoc quod in ſi.legitur ⁊ no.in cle.in pleriſq̈.de elec.preſertim cum iura requirantur ⁊ quod non ſit memoria φ ager ille aliquando fuerit cultus:vt in iuribus proxime alleg.quod non pōt dici de hoc,ergo q pro parteerat cultus.Hanc partez per hanc conſiderationem tenuit Jo.an.poſt Vin.in.d.c.ſi.de priui.recitat ⁊ ſequitur Spec.in tit.de pba.§.j.ver.quid ſi vna pars.⁊ ſaltē hec pars eſt veriſſima vbi ager ille erat pro maiori parte cultus:nā tunc maior pars trahitur ad maiorē partem.ar.c.quod in dubijs.de conſe.ec.vel al.⁊.c.vnico.e.ti.lib.vj.optime facit tex.⁊ qd ibi not.Bar.in.l.cum de lanionis.§.ſabinus.ff.de fun.inſtr.hoc forte voluit Jo.an.in addi.Spec.in.d.ver.quid ſi vna.vbi dixit hāc queſtionē terminādā ſm varietatē partis nouiter culte.nam raro cōtingit qd ager ex toto ſit cultus durum.eſt ſentire qd illa modica pars inculta cenſeatur alterius nature qd ſit maior ps culpa cum vna ⁊ eadem res nō debeat diuerſo iure cēſeri.vt.c.cognouimus.xij.q.ij.c.cum in tua.de deci.Secundo principaliter adduco in argumētū optimū tex.in.d.c.tua.de deci.ſcdm vnā lec.que multū cōgruit illi litere:⁊ approbatur ibi cōiter a doc.vbi probatur qd ſi preſcribēs decimam in certa terra percepit de omnibus fructibus inde prouenientibus decimam preterquam de certis fructibus ibidē annuatim pceptis de qb9 nulli fuit decima perſoluta:illorum fructuum dicima debetur nō eccleſie parochiali ad quam de iure cōmuni pertinet illi9 terre decima:ſed eccleſie que preſcripſit decimā in illo agro:reddens ibi tex.rationē quia illa terra eſt illi decimalis ⁊ vna ⁊ eadem res nō debet diuerſo iure cenſeri,quaſi dicat φ percipiēdo decimā aliquorū fructuum in vno agro nemine pcipiente aliorū fructuum decimam:videtur ius decimandi in totum acquiſitū ipſi preſcribenti.non enim videtur habuiſſe reſpectum ⁊ animum acquirendi partem.ſed totum propter vnitatem ſubiecti.Si ergo percipiens decimas aliquorū fructuū videt preſcripſiſſe ius decimandi reſpectu totius agri quāq̄ nō percepiſſet decimam omniū fructuum qui ibidē colligebantur.ergo fortius dicendū in caſu noſtro quod iſte qui percepit decimas oim fructuum qui ibidem recolligebantur videatur preſcripſiſſe quo ad ius decimādi illū agrū etiā pro parte incultū vt ſic habeat ibi habitu ius decimandi ne vna ⁊ eadem res diuiſo.iure cenſeat:nec in hoc vltimo caſu poteſt ſibi imputari:quare non pceperit decimas ex pte inculta cū nil inde prouenerit qnimo ſi inde aliquid proueniſſet ex quo nulli fuit decima ſoluta debet decima nūc ei qui preſcripſit ⁊ nō quōdam proprietario.vt.d.c.cum in tua.vbi hoc videt probari ⁊ tenent communiter docto.ibidem.Nec obſtat ſi dicat quod iſte preſcribens non poſſedit totū agrū quo ad ius decimā.li:qꝛ dico ſatis poſſediſſe totum ex quo vnicus eſt ager:⁊ ipſe ſolus percepit ibi decimas:videtur enim habuiſſe animum poſſidend:⁊ preſcribendi totū argumentum optimum in.l.poſſidere.in princ.ff.de acquir.poſſ.vbi dicitur qd qui fundum poſſidere vult:non oportetvt omnes glebas circum ambulet:ſed ſufficit quēlibet partez eius fundi introire:dūmodo mēte ⁊ cogitatione hac ſit vt totū fundum vſq̈ ad terminuz velit poſſidere.

3 ¶ Tertio ad idem qd not.Inno.in.c.dilect9.de reli.do.† vbi dicit φ exercens vnū actum iuriſdictionem animo acquirendi vniuerſalem iuriſdictionem in loco videt iuriſdictionem in totū acqrere dūmodo ali9 nō ſit in poſſeſſione generali:nam tūc tantū acqrit reſpectu capitulorum ſeu actuū quos exercuit:⁊ hoc caſu poteſt procedere dictum Bar.in.d.§.ſi qs hoc interdcito.⁊.c.auditis.⁊.c.cū olim.de preſcript.cū ſi.ad iſte cleric9 q noīe eccleſie pcepit decimas ex fundo ꝓ pte culto vī animū habuiſſe acqrendi in totū quo ad ius decimandi ⁊ non pro pte:anim9 aūt colligit ex vnitate ſubiecti nā cū eſſet vnic9 fund9 nō eſſet vero ſimile qd voluerit illū ꝓ parte dūtaxat acqrere argumētū optimū in.d.c.cum in tua.nec alius erat in poſſeſſione pcipiēdi decimam de pte inculta:vnde vno ſolo percipiente decimam ex eodem agro non debet idē ager eſſe pluribus decimalis nec in actu nec in potētia ne vna ⁊ eadem ars.⁊c.vt tenēt communiter doc.in.d.c.cū i tua.Et p hoc ſatis patet reſponſio ad ꝯtratraria ſuperi9 allegata.nā cuz contingat.vbi videt prima fronte caſus ꝓ contraria opi.loquitur in p̄ſcribente decimas in parochia in qua ſunt diuerſi agri,quorum aliqui penitus ſunt inculti:ſi illi enim de nouo redigūt ad culturā oriuntur ibi noualia:qꝛ illi ſunt diuerſi iuris ⁊ ſeparati ab agris cultis cum verum ſit dicere illos agros nūc primū preciſos.Sed in caſu noſtro nos loquimur in eodez agro cui pro parte erat cultus:nec poteſt dici φ de nouo reducitur ad culturam.Item ratione partis videt totus poſſideri:non ſic vbi datur agrorum pluralitas.Et per hec puto qd aliquo p̄ſcribēte decimas in vna villa in qua ſunt agri diuerſi habentes diuerſos terminos ſi aliqui agri eiuſdē ville penitus inculti de nouo redigūtur ad culturam:decima inde proueniens debetur non preſcribenti ſed tanq̄ de noualib9 debetur illi ad quem illius ville ſpectat decima de iure communi vel antiqua ꝯſuetudine:qꝛ negari non videretur quin tales agri non primū preſcindant.ergo ſunt noualia ⁊ per conſequens debet habere locum.d.c.cum cōtingat.⁊ in.c.j.⁊.c.qd per nouale.de verbo.ſign.¶ Preterea ſicut a preſcriptionē decimarū vnius parochie non veniunt noualia.d.c.cū contingat.ita nec ad preſcriptionē decimarum alicuius ville.Preterea poſſidens decimas agrorū cultorū i vna villa nō per hoc videtur poſſidere agros incultos:cum ex ſeparatis non fiat illatio.vt.c.ij.de tranſla.prelato.⁊ l.neq̈ natales.C.de ꝓba.nec poſſeſſio debet extendi de loco ad locuz p̄ſertim ꝯtra iua cōe iuxta no.p Inno.in.c.in literis.de re.ſpol.⁊ optime facit tex.⁊ qd ibi no.Bar.in.d.l.j.§.ſi qs hoc interdicto.ff.de itin.

actuq̈

actuq; priua.non ſic autem contingit in eodem fundo vbi dat̃ vnitas terminorū.Et p̄ſertim hec cōcluſio ꝓcedit ſi agri inculti fuerint poſt p̄ſcriptionē agrorū cultoꝝ redacti ꝑ dominum temporalem vt vna cū alijs predijs cultis conſtituūt de nouo vnā villam,q2 preſcriptio iam cōpleta reſpectu agrorū cultorū non dꝫ trahi ad agros incultis qui nunq̄ fuerunt poſſeſſi.eſſet cōtra regulam ſine poſſeſſione.ꝺ reg. iur.libro.vj.Jtem contra caſum in.c.j.x.diſtin.vbi dicitur, quod licet vna prouincia diuidatur in duas per principem ſecularē, non tamen per hoc debet quo ad ſpiritualia diuidi prouincia vt conſtituantur duo archiepiſcopi:vt enim ibi dicit tex.ad mobilitateꝫ neceſſitatum mundanarum dei eccleſia ⁊ iura ſpiritualia mutari non debent. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxij.

1 ☞Renūtiare quis pōt exceptionibus ⁊ legum beneficijs ſibi compe tentibus tam in iudicijs q̄ contractibus.
2 Notoria non ſunt in iudicio deducenda.
3 Actio cōtra reum principalem non tollit̃ per ſolam ſententiaꝫ latam contra tertium in actione hypothecaria.

Saluatoris Jeſu chriſti po-ſtulato ſuffragio.Uidetur p̄io qꝺ cōtra dictū Guidoneꝫ multipliciter obſtet excepti o.P̄rio eni videt̃ obſtare exce ptio intentionis excluſiua cū nulla actio dicto Guid.contra heredes Bonauenture cōpetere videat̃ qꝺ ex eo probari videt̃ ꝙ fortilitiū vel pōdere ꝙ in preſentiarū poſſidetur per dictum Gui.fuit in bonis di cte domine chriſtofore:ex cuius perſona principaliter agitur,q2 qui dem fortilitiū dedit ⁊ aſſignauit in dotem dicto Angelo ſecundo ma rito licet eſtimatū cuius dn̄iū iure naturali inſpecto remāſit in bonis dicte domine chriſtofore:lꝫ ex iuris ciuilis diſpoſitione trāſiuerit ma ritum:ſed illo iure naturali inſpecto fauor mulierum ius introduxit vt matrimonio diſſoluto habeat mulier rei vēdicationem in illis bo nis ac ſi perpetuo remāſiſſet in bonis ſuis ⁊ preferat̃ in illis omnibus alijs mariti creditoribus etiam habentibus anteriorem ⁊ potiorem cauſam in bonis mariti:vt ſingulariter probatur in.l.in rebus.C.de iure do.vbi inter cetera dicit̃ ꝙ mulieri in illis bonis in dotē collatis ꝑ eſtimationē cōpetit rei vēdicatio cū eadē res ⁊ ab initio vxoris fue rint ⁊ naturaliter in eius ꝑmanſerint dominio ⁊ ſubiectis nec nō eniꝫ legū ſubtilitate tranſitus earū in mariti patrimoniū videt̃ fieri ideo rei veritas delata vel infuſa eſt:cū ergo dictus Gui.habet apud ſe di ctū fortilitiū quod longe magis vꝫ ſit quantitas qua petit ab here dibus dicti Bonauēture nulla actio ſibi ꝯpetere pōt vt puta cū nul la ſit obligatio ex quo extent bona dotalia ſufficientia ꝓ ſatiſfactiōe dotis ſoluto em̄ matrimonio dos reuertit̃ ad mulierē ⁊ donatio pro pter nuptias ad virū.vt in.c.j.⁊.c.nuper de do.poſt di.re.poteſt ergo dici dicto Gui.quod queris intus habes.¶Secūdo principaliter vi detur cōtra dictū Guidonē competre exceptio ordinis:cum em̄ fue rant duo correi bonorū dotaliū dicte domine chriſtofore Bonauētu ra ſcilicet ⁊ Angelus ei9 frater vt patet ex inſtrumēto dotali ratifica tione ſecuta per dictum Ang.qꝺ in rebus dotalibus poſſet fieri indu bitati iuris eſt:vt probatur in.l.fin.C.de dote cauta nō nume.⁊ bona dotalia peruenerint ad alterū ex illis dūtaxat videlicet Angelū mari tuꝫ dicte chriſtofore ſepe dicte debet prius diſcuti dict9 Ang.ad quē dictoꝝ bonoꝝ peruenit cōmoditas q̄ fieri trāſitus ad dictū Bonauē tu.correū q nullaten9 habuit ex illis bonis commoditatē iuxta theo ricā Bar.i.l.duobus.ff.de duo.reis.ꝑ.l.vn̄ querit̃.ff.cōmo.¶Tertio ob.dicto Gui.q2 eū agat ex ꝑſona Ang.filij dicti domine chriſtofore exceptione actionis ſibi facta,cui quideꝫ Angelo nulla competebat actio tempore ceſſionis cū iam habuerat ſententiā que tranſiuerat in rem iudicatā ſuper hypothecaria actione contra quondā karolū pa trem dicti Guidonis non pōt pretendere aliquā actionē cū nō potue rit credere quod iam ſibi ꝯpetere differat cum ex ſentētia hꝫ ius con tra dictū karolū ⁊ eius heredē.l.res iudicata.ff.de re iud.⁊.c.cū inter de re iu.Nec ob.ſi dicat̃ qꝺ ex cōpromiſſo poſtea facto ceſſaret actio dicto Gui.cū ꝯpromiſſum ſit volūtarium nō potuit generale preiudi cium heredibus dicti Bonauēture quibus cōtingit liberatio ꝑ ſen tentiā latā ſuper bonis dicti angeli correi que erant proprius obliga ta ante omnia pro dotis reſtitutione preſertim cū fuiſſet lata ſentētia ſuper dicto fortilitio quod fuerat dicte domine chriſtofore ⁊ ab eadē in dotē dicto angelo dicto marito.cōſignatū ad hoc.l.ſi dictū.§.ſi cō promiſero.ff.de euic.que quidē lex videt̃ facere etiā ex alio capite cō tra dictū Guidonē:q2 cum ipſa ſatiſfecerit dicto domino angelo prin cipaliter vigore ſentētie arbitramentalis ⁊ vigore ſolutionis prefate receperit ceſſioneꝫ non videt̃ qꝺ poſſit habere regreſſum cōtra dictū Bonauenturā correū,imputādū enim ſibi eſt quare cōpromiſit ⁊ nō expectauit iudicialem ſn̄iam.¶Sed his minime obſtantibus cōtra riam ſententiā arbitror preualere videlicet vt nulla exceptio que ſaltē poſſit colligi ex narratis in themate habeat cōtra dictū Gui.obſtare moueor principaliter qui dictus Bonauentura cōtra cuius heredes nunc agitur obligauit ſe ⁊ omnia bona ſua ad reſtitutionem dotiū in caſu reſtitutionis renuntiādo exceptioni doli mali beneficio de fid. iuſſoribus epiſtole diui Adriani nouarum conſtitutionum:⁊ genera liter omni alij legū auxilio ⁊ fauore cū alijs clauſulis opportunis ⁊ in talibus cōſuetis:preſertim cum iuramento recipiēs in hoc preceptuꝫ a notario in forma guarentigie.ergo nō poteſt nūc opponere aliquā exceptionē per quā in totū eligat̃ obligatio vel differatur pretextu di ſcutionis fiende in perſonam dicti angeli ſecūdi mariti dicte domine chriſtofore.ad hoc.l.iuriſgentiū.§.item ſi quis pactus.ff.de pact.⁊.l.j. §.ſi cōueniatur.ff.de poſtu.⁊.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitū.ff.ſi quis cau.⁊.c.vni 1
co.de cōmo.cū ibi not.in quibus iuribus legit̃.⁊ no.† ꝙ tam in iudi cijs quam in contractib9 poteſt quis a principio renūtiare exceptio nibus ⁊ legū beneficijs ſibi competentib9.⁊ generaliter facit.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pac.vbi generaliter dicit̃ quem poſſe renūtiare fauori pro ſe introducto.ad idem.c.ad apoſtolicam de regula.⁊ ſpe cialius ad materiam noſtram eſt glo.in aut̃.de fideuſ.poſt princ.in fi. acceden.vt in aut̃.de duo.reis.in verbo cedere.vtrobiq; em̄ nō qꝺ po teſt qs renūtiare beneficio ordinis vt primo conueniat̃ ipſe fideiuſſor q̄ principalis.Jtē in duobus reis vt qlibet teneat̃ inſolidum diuiſio ne non facta ⁊ idē no.in aut̃.preſente.C.de fideiu.⁊ gl.in.c.ij.e.tit.Nec obſtat ſi dicat̃ qꝺ huic exceptioni vt prius diſcutiat̃.d.Ang.non fuit ſpecifice in caſu noſtro renūtiatū quod videtur eſſe de neceſſitate ad hoc vt renūtiatio valeat.⁊ prima fronte videt̃ velle text.in.d.c.queſi tum.Ad hoc enim reſpondetur multipliciter.Primo enim illa lex lo quitur in iudicijs:ſecus aūt in contractibus:vt ibi no.per glo.⁊ doct. ⁊ quicqd ſit in iudicijs non proſequor.q2 non eſt materia noſtra Jn contractib9 tamen de quibus loquimur communiter tenet̃ qꝺ ad mi nus ſufficit expreſſio aliquorū caſuū ſecuta clauſula generali ſub qua coꝑprehendunt̃ omnes caſus pares vel minores.argu.in.c ſedes.de reſcrip.⁊ videtur expreſſum in.c.qui ad agendū.de procur.lib.vj.⁊ in cle.non poteſt.e.ti.tenet glo.⁊ Bar.in.d.§.queſitū.no.doc.in.d.c.vni co.de cōmo.de quo per Spe.⁊ Jo.an.in addi.in tit.de loca.§.nunc di cendū.ver.ad euidentiam.ita contingit in caſu noſtro.nam dict9 Bo nauentura renūtiauit ſpecialiter qbuſdā exceptionib9:quarū alique concernūt beneficiū ordinis ⁊ poſt ſubiecit clauſulā gn̄alē renūtiādo omni exceptioni ⁊ legū auxilio ⁊ fauori.per quā quidē clauſulam cō prehenduntur omnes exceptiones concernentes beneficium p̄diſcuſ ſionis alterius ſeu ordinis cū ſint pares expreſſis.¶Secundo princi paliter ad hanc ſententiam facit quoniam dictus Bonauentura re cepit ipſe locus preceptum de ſoluendo in caſu reſtitutiones fiēde in forma guarētigie ſecūdū diſpoſitionē ſtatutorū Senenſiū quo caſu nō pōt ſ̄m p̄dictorū ſtatutorū diſpoſitionē allegare aliquā exceptio nē ſaltē predictam de diſcuſſione fiēda prius in perſonam dicti Ang. vt patet in ſtatuto poſito ſub rubrica.de excep.contra guarētigiā.ibi eniꝫ regulariter denegatur omnis exceptio preter quaſdā ſpecialiter ibi permiſſas inter quas non reperitur predicta conceſſa.ergo videt̃ denegata:q2 exceptio quorundam firmat regulā in oppoſitū.vt in.c. dominus.xxxij.q.vij.⁊.c.ij.de conu.lepro.facit.l.de pretio.ff.de pub.⁊ c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.diſ.ſi romanorū.cum ſi.⁊ maxime non de bet audiri in caſu noſtro cum dictus bonauentura fuerit confeſſus ꝙ ipſe receperat dotem:⁊ pro reſtitutione recepit preceptum nō poteſt ergo nūc dicere contrarium obſtante dicto ſtatuto.¶Tertio etiā fa cit qꝺ dicti Bonauentura ⁊ Angelus ei9 frater erant in cōmunione ita qꝺ omnia eorū bona erant indiuiſa ⁊ incōfuſa omnia fuerūt obli gata pro reſtitutione dictarum dotium:vnde nō poteſt dici ꝙ magis fuerunt obligata bona vnius q̄ alterius.arg.eorū que no.in ſimili in l.marcellus.ff.ad treb.vnde per diuiſionem que poſtea cōtingit inter eos non debuit ſaltem in hypotheca p̄iudicari iure dicte dn̄e Chriſto fore ⁊ eius heredibus.arg.bonum in.l.ſi nupta filia.§.ſi filiuy.ff.fami. herciſ.⁊ maxime hoc procedit ſi tacite cōtraxerāt ſocietatem omniuꝫ bonorū ſicut ſolēt facere fratres carnales indiuiſi,vt cōmuniter fit in hac ciuitate Senarū iuxta materiā Bar.in tractatu de duobus fra tribus.⁊ in.l.ſi patruus.C.cō.vtri.iudi.cum ſi.nam tūc quo ad obliga tionem perſonalem non poteſt allegari qꝺ angel9 dicta bona recepit cum quilibet videatur habuiſſe ex quo erant ſocij omniū bonorum. ¶Quarto principaliter inducit̃ qꝺ exceptio vt prius Angel9 diſcu tiatur non ſit admittenda:quia notorie conſtat dictum Angeluꝫ nō eſſe in territorio Senenſi cum ſit rebellius omnib9 ſuis bonis publi catis:⁊ ſic nil ipſe vel aliqs eius nomine poſſideret ſuperuacanea er go eſſet prediſcuſſio ipſi9 ideo nō fienda iuxta no.per Bar.in.l.decē. ff.de verb.obl.⁊ in.l.fi.ff.eo.C.ſi cer.pe.⁊ no.in aut̃.hoc ſi debitor.C.de
2 pi.†Notoria enim non ſunt in iudicio deducenda.vt in cap.qm̄.de fi. preſby.⁊ in.c.veſtra.de coha.cler.⁊ mulie.facit.l.ictus fuſtiū.ff.de his qui no.infa.¶Ad cōtraria ſupra pro aduerſa forma poteſt faciliter reſponderi.Et primo ad.l.in rebus poteſt duobus modis dici illa lex non dicit vt vxor vel heres teneatur illa bona in doteꝫ data vendica re omiſſa hypothecaria reſpectu aliorū bonorum vel omiſſa perſona li:ſed in fauorem mulieris dat vtilem rei vendicationē ⁊ hypotheca riam vnde non tollitur quin mulier poſſit vel eius heres vti perſona li vel hypothecaria in alijs.vt in.l.perſecutione.C.de pigno.⁊ melius in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.actio.¶Preterea ⁊ ſecundo illa lex loquitur de tertio poſſidēte illa bona dotalia:debet enim intelligi de

marito vel hr̃de poſſeſſore vt reducat̃ ad terminos,aut.hoc ſi debi-
tor.C.de.pig.Sed in caſu noſtro tertius ſcilicet dict⁹ Guido poſſidet
dictũ fortilitiũ:agit autẽ non ex propria perſona:ſed vt ceſſionari⁹ di
cti domini angeli heredis dñe chriſtofore.Statuto vero Seneñ caue
tur qđ idẽ ius ſeruetur ceſſionario quid ſeruari debet cedenti:⁊ idem
videtur dicẽdum in caſu noſtro de iure communi cũ agat tanq̃ alius
arg.in.l.ſi cõſul.ff.de adop.⁊ quod not.in.c.cũ inter canonicos.de ele.
¶ Ad ſecũdum contrariũ de.l.vnde queritur.⁊ de dicto Bart.in.d.l.
in duobus.reſpondetur dupliciter.Primo qđ nõ habet locũ in caſu
noſtro in quo dictus Bonauentura cõfeſſus fuit recepiſſe dictas do
tes:⁊ obligauit ſe tunc principaliter ad reſtituendũ in caſu dotis re-
ſtituẽde:licet obligauerit etiã fratrẽ ⁊ ꝓmiſerit qđ ille haberet ratuʒ,
nec poteſt nũc dicere contrariũ obſtante dicto ſtatuto loquente de in
ſtrumẽto guarentigiato.contrariũ vero procedit in duob⁹ correis eq̃
principalibus:quorũ alter qui cõuenit̃ nõ habuit aliquod cõmodũ.
¶ Preterea ⁊ ſecũdo in caſu noſtro dict⁹ Bonauẽtura promiſit reſti
tuere dotes renuntiando omni legum auxilio:prout ſupra plene di-
xi.vnde ſaltem vigore renuntiatiõis nõ poteſt opponere vt prius di-
ſcutiat̃ dictus Angelus.Ad tertiũ motiuum reſpondeo etiam dupli
3 citer.† Primo ꝙ per ſolã ſententiam latam cõtra tertiũ in actiõe hy
pothecaria nõ tollitur actio cõtra reum principalẽ:ſed oportet qđ ꝓ
cedat ſolutio vel alia ſatiſfactio.ar.in.l.fi.C.de fideiuſ.⁊.d.l.in duob⁹.
⁊ quod ibi not.Bar.In caſu aũt noſtro preceſſit ſententia duntaxat.
Preterea ⁊ ſecundo dictus dominus Angel⁹ cedẽs compromiſit nõ
ſponte:ſed vigore ſtatuti.vnde idẽ dicẽdũ in ſentẽtia talis arbitri qđ
in ſentẽtia iudicis ac eius quod legitur ⁊ notatur in.c.ab arbitris.de
offi.dele.lib.vj.⁊.l.apertiſſimi.⁊.l.cũ ſpecialis.C.de iudi.Et idẽ poteſt
dici dũ opponit̃ contra Guidonem qđ ipſe compromiſit:nam proceſ
ſit actũ compromiſſi vigore ſtatuti.Preterea ⁊ melius ipſe non agit
nũc vigore ſententie arbitramentalis:ſed vigore ceſſionis ſibi facte a
dicto Angelo q̃ poterat cedere etiam nullo facto compromiſſo.l.pe.
C.manda.⁊ ſic ceſſat contrariũ.loquit̃ enim qñ q̃s habet recurſum cõ
tra pretiũ:q̃r reportauit ſentẽtiam arbitramentalem contrariã qđ fa-
cere non poteſt:quia eſt quid ſibi imputetur quare cõpromiſit ſed in
caſu noſtro dictus Guido fundat ſe ſuper ceſſione duntaxat.Et hec
ſufficant. Nicolaus de tudeſchis abbas Sicu.Panor.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiõe que ad preſens ver
tit̃ iter dominã Floridã ex vna parte ⁊ heredẽ Pauli iordani ex par
te alia ſupra reſtitutione dotis eiuſdẽ Floride ac legatorũ p̃ſtatione
eidẽ floride factorũ a dicto Paulo ei⁹ marito p̃mortuo.Tria breuiſ-
ſime propter loci ⁊ temporis anguſtiam ad ipſius queſtionis deciſio
nem,attingã.¶ Primo nũquid eidẽ Floride dotẽ repetẽti vigore in
ſtrumenti cõfeſſionati ⁊ guarentigiati obſtet exceptio dotis nõ nu-
merate preſertim cũ illico eodẽ die ⁊ loco quibus factũ fuit inſtrumẽ-
tũ frater dicte Floride q̃ cõfeſſione receperat in fauorẽ dicte Floride
promiſerit ſe dotẽ dicto Paulo ſoluturũ non obſtante cõfeſſione de
dote recepta per dictũ Paulũ prius facta.¶ Secũdo preſuppoſito
ꝙ dictũ inſtrumẽtũ mereatur executionẽ exceptione predicta nõ ob-
ſtãte:nunquid dictus heres poſſit vti in ſolutione dotis beneficio in-
uentarij:vt ſic non teneat̃ ſoluere niſi quatenus vires hereditatis pa
tiuntur de bonis hereditatis inſolutũ dare cũ a dicta Florida replice
tur dictũ inuentariũ in nullo tẽpore dicto heredi preſtare adiumentũ
cũ deficiat in ſolennitatibus debitis preſertim ex eo ꝙ bona heredi-
taria integraliter ex eo deſcripta non ſunt:⁊ eadẽ queſtio verſat̃ in p̃-
ſtatione dictorũ legatorũ an ſcʒ dicto inuentario non obſtãte teneat̃
heres ad ſolida legata non habita animaduerſione impotentie di-
cte hereditatis.¶ Tertio preſuppoſito ſine veritatis preiudicio di-
ctum heredem iuuari inuentarij beneficio an debeat heres ſoluere in-
xta vires hereditatis dictam dotẽ ⁊ legata detracta tertia parte eſti-
mi ſeu valoris ſi voluerit dare aliqua bona hereditaria inſolutum,⁊
hoc attenta conſuetudine ciuitatis caſtelle.An vero poſſit dare inſo
lutũ nulla detractione facta attẽta diſpoſitione iuris communis ⁊ ſta
tuto dicte ciuitatis caſtelle in quo detractio tertie partis permittitur
contra debitorem contumacem in non veniendo duntaxat.

¶ Conſilium.lxxiij.

1 ☞ Maritus ſi cõfitet̃ in inſtrumẽto dotali dotes ſibi datas eſſe poſ
ſit opponere exceptionem non numerate pecunie.
2 Ponens vel reſpõdens ſeu cõfitens poteſt incontinenti ſuam con-
feſſionem abſq; aliquo preiudicio reuocare.
3 Superflais remedijs non videtur quis velle vti.
4 Data iurium dubitatione fauendum eſt cauſe dotali:etiam ſi actor
ſtet pro dote.
5 Statutũ ſi non admittat exceptionẽ contra inſtrumẽtũ publicũ niſi
in cauſa falſitatis non poteſt opponi exceptio ſimulationis.
6 Inuentariũ ad hoc vt valeat quas conditiones debeat habere.
7 Tutor ſi non poſuit in inuentario omnes res videtur dolo feciſſe.
8 Heres ſi ſurripuit vnam rem caret beneficio inuentarij in totum.
9 Heres ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires heredita
rias in foro anime.
10 Heres eccleſie ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires he
reditarias.
11 Actus iudicialis non requiritur ad inducendam conſuetudinem.
12 Epiſcopus ſi ſine iuſta cauſa nõ admiſit primo p̃ſentatũ p̃ patronũ
ſed inſtitui ſecũdo:tenet̃ prouidere primo in equiualenti beneficio.

IEſu chriſti eiuſq; pijſſime
matris virginis glorioſe p̃ſidio ex corde poſtulato.Circa
primum dubium ſupra formatũ videtur dictam exceptio-
nem nõ numerate dotis dicte Floride obſiſtere ⁊ obuiare.⁊ primo ad
duco fere totũ titu.C.de do.cau.non nu.vbi patet ſpeciale eſſe in cõ-
feſſione dotis recepte vt illa non obſtet quantũcũq; pure facta intra
tempora ibidem prefinita.⁊ maxime videtur tex.in.l.fina.eo.titu.vbi
1 dicitur† quod quantũcunq; maritus profiteatur in inſtrumento dota
li dotes ſibi datas eſſe:ex quo tñ cõſtat donationẽ interueniſſe ſʒ pol
citatio ſubſecuta ſit poteſt nihilominus opponi non numerate pe-
cunie exceptio nõ ſolũ per ipſum maritũ:ſed etiã per ipſius heredem.
ita puntualiter vr̃ in caſu noſtro contigiſſe:nã primo dictus Paul⁹
maritus fuit cõfeſſus dotẽ recepiſſe a fratre dicte Floride:⁊ demũ di-
ctus frater dicte Floride cõfeſſione prius facta nõ obſtãte ꝓmiſit ſol
uere predicta videt̃ cõfirmare gl.in.c.ſi cautio.de fid.inſtr.in verbo cõ
feſſioni que inter caſus ſpeciales in quibus propria cõfeſſio nõ preiu-
dicat cõfitenti enumerat hunc caſum cõfeſſiõis dotis recepte:ſicut in
fi.inducitur debitor ad cõfitẽdũ debitũ receptũ ſpe future numeratio
2 nis:vt p̃ totũ ti.C.de nõ nu.pe.¶ † Scđo principaliter cõtra dictã cõ
feſſionẽ facit illa in iure vulgata regula q̃ incõtinẽti fiũt vident̃ ineſ-
ſe:vt in.l.j.ff.ſi cer.pe.⁊ in.c.officij.de elec.Sʒ in caſu nr̃o illico ⁊ in eo-
dẽ loco frater dicte mulieris fuit ꝯtrariũ ꝓmittẽdo dictã dotẽ ſoluere cõ
feſſione mariti ab eo prius recepta nõ obſtãte:ergo perinde hñda eſt
dicta cõfeſſio mariti ac ſi nõ fuiſſet facta:ad qđ optime facit.c.nam ⁊
ego.de ver.vbi ptʒ id ꝙ nõ durauit nõ videri fuiſſe factũ.⁊ cõcor.ff.de
in rẽ ver.l.ſi ꝑ pte.§.verſus.de pe.di.j.diuortiũ.¶ Tertio dictũ teſtis
illico per eũdẽ reuocatũ nõ facit fidẽ ſʒ ſtat̃ ſcđo dicto.vt eſt tex.nota
bilis in.c.preterea.de teſti.cog.ꝑ quẽ tex.dixit gl.no.in.c.cũ in poſitio
nibus.de iureiur.lib.vj.qđ † ponẽs vel rñdens ſeu cõfitens poteſt in-
continenti ſuã cõfeſſionẽ abſq; aliquo preiudicio reuocare.ad idẽ gl.
in.c.apud.xxxij.q.j.ſatis ergo eſt heredi ſi dedit dicte Floride actio-
nẽ cõtra fratrẽ ſuũ q̃ promiſit dictã dotẽ ſoluere.vt.l.ſi ſocer.§.lucius.
ff.ſo.ma.nec debet heredi imputari quare defunctus non exigit fra-
trẽ haberet enim locũ hec impugnatio ſi frater mulieris eſſet nũc ſol
uẽdo:ſed ex quo nomen promiſſoris eſt idoneũ ſatis vr̃ cedere actio-
nẽ ad hoc.l.ſi extraneus.ff.de iure do.¶ Sed predictis non obſtãti-
bus cõtrariã ſententiã in caſu noſtro arbitror preferendũ pro qua cã
aduerte ꝙ triplici ex cã poteſt marit⁹ cõfiteri dotẽ habuiſſe.Primo
ſpe future numerationis propter concupiſcentiam conſequende vxo
ris:⁊ hec confeſſio eſt illa de qua loquit̃ totus ti.C.de do.cau.nõ nu-
me.que quidẽ in effectu non nocet marito cõfitenti nec ius heredi ob
ſtante exceptione nõ numerate pecunie.dũmodo proponat̃ intra tẽ-
pora cauta.vt in authẽ.ſua.C.de non nu.pec.In caſu aũt noſtro non
poteſt dici ob hanc cauſam:ſcilicet pecunie numerande dictam con-
feſſionẽ emanaſſe cũ certus erat marit⁹ ex his que incõtinenti ſubie-
cta ſunt ꝙ pecunia non debebat̃ ſibi illico cũ frater dicte mulieris ex
conuentione prius inter eos habita ꝓmiſit illico ſoluere in certis ter
minis per quẽdã amicũ poſtea declarandis.Ex his enim que incon-
tinenti ſequunt̃ preſumunt̃ ⁊ declarant̃ precedentia.vt in.l.ſi ſeruus
plurium.⁊.l.qui filiabus.ff.de leg.j.⁊ qđ legitur ⁊ no.in.c.ex literis.de
3 ſponſalib.† Preterea ſuperfluis remedijs non preſumitur quis vel
le vt in.l.hec ſtipulatio.§.diuus.ff.vt leg.no.ca.⁊ in.c.ij.de prob.maxi
me ſi talia remedia cedant contra propriũ commodũ.arg.l.cũ de inde
bito.ff.de prob.⁊ in.c.ſuper hoc.de renũ.ad quid enim ſpe future nu-
merationis fuiſſet iſte maritus confeſſus dotem recepiſſe cũ inconti-
nenti ſciebat ſe recepturũ promiſſionem de dote certo termino ⁊ cer-
tis modis ſoluenda ⁊ ideo non placet vt ob hanc cauſam numerãde
dotis dũtaxat illa cõceſſio emanauerit.Secũdo poteſt maritus cõfi-
teri dotem recepiſſe animo donãdi mulieri ipſam dotẽ cõfeſſatã:q̃ q̃
dẽ donatio valet ſi eſt renuntiatiua:⁊ per ꝯñs preiudicat dicta cõfeſ-
ſio vtputa ſi plebeias cõtraxit cũ nobili muliere:vel cũ ea aqua multa
ſeruitia receperat.vt no.Bar.in.l.ſi diuortio.ff.de ver.ob.⁊ idẽ nota-
uit poſt glo.in.l.ſi volũtate.C.de do.ꝓmiſ.⁊ in.l.j.C.de do.ante nup.
¶ Tertio põt cõfiteri q̃r in veritate dotẽ per prius recipit.¶ Põt
addi ⁊ quartũ cã confitendi magis pertinens ad materiã noſtrã quã
do ſcilicet confitetur ſpe future promiſſionis ſibi fiende ꝑ aliquẽ qui
vult dotare mulierẽ quaſi velit maritus illud nomen promiſſoris ſibi
cedere in dotẽ cõfeſſatã vt ſit nominis piculũ pertineat ad eũ ipe xo
teneat̃ mulieri ad reſtitutionẽ dotis ꝯfeſſate:quẽadmodũ eñ poteſt
mulier dare in dotẽ nomẽ debitoris inſolutũ,ita potuit maritus cõfi
teri dotẽ recepiſſe ſpe futuri nominis ꝯſequẽdi.Vñ oportet ꝙ in caſu
noſtro cõiecturemus ꝯfeſſionẽ illã mariti emanaſſe.Aut q̃r recepit
dotẽ,aut q̃r voluit nomen fratris mulieri in dotẽ ſibi cedere:⁊ ſuper
quolibet

quolibet dictorũ caſuumvideť ꝙ dicta Florida poſſit ſe fundare.nã ex quo maritus fuit confeſſus recepiſſe doté ꝑ florida futura vxore ac promiſit illã doté cõfeſſataȝ floride reſtituere in caſu reſtituende dotis:⁊ ꝑmiſſioné iſtã fecerit notario publico ſtipuláti ꝑ dicta Florida ac renuntiauerit in dicto inſtruméto exceptioni non numerate pecunie nõ debet audiri allegans doté nõ fuiſſe ſolutam vt ĩ caſu noſtro eſt gloſſ.not.quam ſequitur ibi Bar.in.l.j.C de nõ nu.pec. Nec obſtat ſi dicať ꝙ frater dicte Floride illico fuit cõfeſſus ꝯriũ promittẽdo doté ſoluere in futurũ.quia ꝯfeſſio fratris quãtũcȝ illico facta nõ debuit nocere Floride cui ius iam erat queſitũ ꝑ ſtipulationẽ notarij publici qui potuit ſtipulari dicte Floride abſenti.⁊ gloſſa.i.§.ſi qs alij.inſti.de verb.obl.q̃ numerat notariũ inter ꝑſonas valẽtes alteri ſtipulari.ſequitur Dyn.in.l.ij.ff.reȝ pupil.ſal.fore.⁊ idẽ ibi pleni⁹ hãc materiã proſequitur:licet aliõ ⁊ nõ bene videatur ſenſiſſe Inno.in.c.dudũ.de cõuer.cõiug.naȝ ſatis potuit cõtingere ꝙ vxor ſoluerit doté fratri ꝑ ſe aſſignandam futuro marito.frater autẽ ꝓuidit mulieri.per cõfeſſionem a marito receptaȝ cõuẽtiõe prius habita vt ipſe remaneret ſibi obligat⁹ pro dote mulieri integro iure ꝯſeruato.Secundo poteſt ſe fundare ꝙ nomen fratris receperit in dote in ſolutũ cũ dicta confeſſio nõ potuerit rationabiliter ad aliam cauſam emanaſſe ex quo incontinẽti ſperabatur obligatio fratris alias dicta cõfeſſio eſſet omnino ſuperflua:⁊ talis cõfeſſio diceretur facta ꝑ errorẽ in quem inoleuit iſte vſus confitendi doteȝ recepta ⁊ recipiẽdi illico promiſſionem ꝙ non eſt preſumẽdũ.iuxta not.per gl.in.d.l.j.C.ð nõ nu.pecu.Et hãc opinioné ꝙ videatur facta dicta cõfeſſio vt nomẽ ſequẽs cedat in ſolutum aperte firmauit ille doctor excellentiſſimus q̃ raro a ſemita veritatis ⁊ eq̃tatis iudicatur aberraſſe Bar.poſt Ja.de are.doctorem eximiũ in.l.pe.§.pe.ff.ſolu.ma.licet aliud ſenſerit ibi Bald.⁊ in.l.legẽ.C.de pac.faciendo differentiã an ꝓmiſſio fuerit ſubſecuta incõtinẽti:an ex interuallo in primo caſu nõ ꝓcedat opi.Jac.de are.in ſcðo ſic.¶ Sed ego meliori iudicio ſemper ſaluo poti⁹ dicerem oppoſitum:nã quãdo fit promiſſio incõtinẽti nõ apparet quare emanauerit p̃cedẽs cõfeſſio niſi ob cauſam future ꝓmiſſiõis.Sed quãdo emanauerit ex interuallo potuit promiſſio ſubſeq̃ non vt nomẽ ſit ſibi in ſolutũ:ſed vt currãt tẽpora p̃fixa cõtra exceptionẽ non numerate dotis.facit.d.l.fi.vnde ſequor ĩ hoc opi.Jac.de are.⁊ Bar. Preterea ĩ hãc ſentẽtiã ĩ caſu noſtro vehemẽter me mouẽt duo.Primo ꝙ ad minus negari nõ poteſt quocũcȝ ſe vertat veritas quin caſus iſte ſit dubitabilis:ſȝ data iuriũ dubitatiõe fauẽdũ eſt cãe dotali etiã ſi actor ſtet ꝓ dote.vt eſt tex.in.c.fi.de re iudi.⁊ melior text.iũcta gl.antepe.in.c.ex literis.de ꝓba.facit qð in ſimili notãter dixit Hoſtiẽ.in.c.ſup eo.de cogna.ſpi.vbi concludit iudicãdũ fore ꝓ matrimonio tanꝙ ꝓ re fauorabili ſi in ipſius fauoreȝ reperiť opinio vnius doctoris:licet multi doctores teneãt cõtrariũ ita dicendũ ⁊ fortius ĩ caſu noſtro in quo pro fauore dotis cõcurrit opi.Jaco.de are.⁊ Bar.licet Bal.ſolus aliud ſenſerit quã tamen in q̃buſdã alijs locis ſimpliciter ſecut⁹ eſt Bar.¶ Preterea ⁊ ſecunda vrgentiſſime facit cenſura municipalis ciuitatis caſtelle qua caueť ꝙ contra inſtrumentũ guarentigiatũ nõ poſſit opponi niſi exceptio ſolutionis ⁊ ſatiſfactionis nõ falſitatis:quelibet eniȝ alia exceptio que nõ ꝑmittitur ex capitale alicui⁹ ſtatuti licet deſcendat ex aliq̃ parte iuris cõmunis videť per dictum ſtatutuȝ eſſe ſublata vt exp̃ſſe firmat Bar.in.l.j.ff.qð vi aut clam.nec obſtat.ſi dicatur ꝙ exceptio ſimulatiõis põt dici exceptio falſitatis cũ falſitas nihil aliud ſit ꝙ̃ immutatio veritatis:vt legi.et no.in auť.de tabelliõi.q̃ nõ eſt veruȝ dicere ꝙ inſtrumentũ ſit ſaltem ex quo fuit cõfectum de voluntate partium:nam notarius ſolũ atteſtatur de confeſſione mariti quã in veritate fecit ⁊ potuit legitime facere ex aliqua predictarũ cauſarũ vnde quãtũcũcȝ marit⁹ nõ recepiſſet dõtẽ non per hoc poteſt dici inſtrumẽtũ falſum:quia vere ẽ dicere maritũ fuiſſe confeſſum:⁊ ſic notarius non mutauit veritatem:⁊ hãc
5 opi.expreſſe firmauit Bar.in.l.j.ff.qð vi aut clam.† diciť ꝙ ſi ſtatutũ non admittat exceptionẽ cõtra inſtrumentum publicũ niſi in cauſa falſitatis nõ poteſt opponi exceptio ſimulatiõis q̃ ſimulatio non facit inſtrumentum falſuȝ:lȝ faciat deſinere contrariũ.nec Bal.hoc caſu dixiſſet oppoſitũ:imo idẽ ſenſit ſuper rub.C.de priu.do.vbi dixit ꝙ lȝ dos tm̃ confeſſata nõ habeat alias priuilegia dotis ſm̃ gl.in.l.aſſiduis.C.qui pot.in pig.hab.tamen cõcurrẽte dicto ſtatuto guarentigie habebit oĩa p̃uilegia dotis tãꝙ vere enumerata:⁊ idẽ ibi ꝯcludit ſi ꝯfeſſio dotis iuuetur aliquibus indicijs:vt in caſu noſtro nõ ſoluȝ cõcurrit promiſſio dotis incõtinẽti ſubſecuta:ſed etiã dictũ ſtatutũ guarẽtigie ac etiã legatũ ꝑ maritũ in eo ꝙ legauit multa mulieri vltra dotes ſuas:⁊ ſic videtur ꝙ fuerat confeſſus ſe debitorẽ mulieris in dote cõfeſſata.arg.in.l.j.C.de fal.cau.adiec.leg.⁊ qð no.Bar.ĩ.l.ſi vltra.C.de fideiuſſ.¶ Per hec oĩa concludendo meliori iudicio ſemꝑ ſaluo dictum inſtrumentũ guarentigiatum executioni mandandũ exceptione nõ numerate pecunie non obſtãte.¶ Ad ꝯtraria ſuperi⁹ allegata ſatis p;ȝ ex predictis reſpõſio.maritus eni nõ negauit ſeu renocauit aliquando ꝯfeſſionẽ prius factã:licet illico recepit ꝓmiſſio fratris:⁊ hec duo poſſunt ſimul ſtare:potuerunt enim emanaſſe ad diuerſos effectus:vt patet ex predictis.¶ Cauſa ergo breuitatis ſpecialius cõtraria nõ attingẽdo condeſcendo ad ſcðm dubiũ in quo cõcludo ꝙ ſi vera ſunt que mihi in facto narrant:puto inuẽtariũ nullũ.nullũcȝ cõmodũ ſeu beneficiũ heredẽ ex eo debere conſequi.Primo
6 namcȝ † vt inuẽtariũ valeat opȝ:vt ante oĩa ſignũ venerabilis crucis fiat manu heredis:citẽturcȝ creditores ⁊ legatarij ꝙ veniãt certa die ⁊ certo loco ad videndum fieri cõfectionem inuentarij.vt in.l.fi.C.de iure deli.⁊ in auť.ſed cũ teſtator.C.ad.l.fal.Jtẽ citatio debet fieri nominatim ſi ſint certi al's ſufficit mittere proclama per ciuitatẽ vt not.Bar.poſt Rich.mal.in.d.l.fi.Jtem loco creditorũ ⁊ legatariorũ abſentiũ vltra teſtes deſcriptos inuentario debẽt adhiberi tres alij teſtes locupletes:⁊ bona opi.in quoꝝ preſentia dȝ confici inuentarium.vt in auť.de here.⁊ fal.in.§.ſancimus.ver.ſi abſunt.debet etiã inuentarium confici intra triginta dies poſtꝙ̃ ſcit heres hereditatem ſibi delatam ⁊ intra.lx.ſequentes debet perficere:⁊ omnia bona in hereditate inuenta debet ſcribere.nec enim ⁊ alia ſimiliter debent adhiberi in inuentario conficiendo.vt plene legitur ⁊ not.in.d.l.fi.⁊.d.§.ſancim⁹.⁊ ꝑ Spe.in tit.de inſtru.edi.dicto ver.nũc dicamus.vbi inter cetera dicit in princ.illius ver.qð ſi in aliquo iſtorũ requiſitorũ defecerit totũ inuẽtariũ ruine ſubiacebit ꝙ videtur probari in.d.l.fi.in ver.⁊ ſi prefatã.in verbo ſolidauerint.iuncta gl.poſita in eodẽ verbo.⁊ in.d.§.ſabinus.⁊ per Spe.in ti.de inſtr.edi.d.ver.nunc dicamus.⁊ in.d.auť.de here.⁊ falc.in.§.ſi vero non fecerit inuentarium ſcðm hanc figuram ⁊c. Sed in caſu nr̃o multa allegãtur contra ſolennitatẽ predictaȝ que ſi in facto vera ſunt non dubito inuentarium in nullo herede profuturum.Primo namcȝ dicitur ꝙ omnes creditores ⁊ legatarij non fuerunt citati.nec loco abſentium fuerunt adhibeti tres teſtes:ſed vn⁹ ſolus notari⁹.⁊ ꝙ̃ꝙ̃ proponatur ex parte heredis ꝙ a triginta annis ⁊ citra hec ſolennitas dũtaxat fuit obſeruata in cõfectione inuẽtarij in ciuitate caſtelle.hec tamẽ conſuetudo legi ꝯtraria non eſt ad plenum probata quia licet adducantur multa inuentaria ſub eadem forma ꝯfecta non tñ eſt probatum ꝙ illis fuerit data fides in iudicio tanꝙ̃ legitime confectis:vel quod fuerit ita palã facta qð venerint in notitiam populi:nam cum ꝯſuetudo inducatur ex tacito cõſenſu populi.de quibus.ff.de legi.prima diſtin.ꝯſuetudo.oportet quod probentur actus per quos eliciatur tacitus populi cõſenſus ad conſuetudinem inducendam.facit quod not.Bart.in dicta.l.quibus.⁊ Joan.andre.in.c.fina.de conſue.Jtem iudex in caſu noſtro non citauit illos creditores ⁊ legatarios ꝙ comparent certa die ⁊ certo loco prout debet de iure fieri ſcðm ꝙ ſenſit Bart.in dicta.l.fina.⁊ Ange.in ſuo tractatu ſuper inuenta rio:ſed emanauit citatio:vt deberent intra tres dies comparere.nam talis citatio non erat citatio ad cõparendum in certa die:ſed poteſt quãdocunꝙ intra illos dies comparere:vt no.bar.in.l.qui ante kalendas.ff.de verb.obliga.licet per ibi no.per eum poſſet aliquaten⁹ dicta citatio tolerari ſi certus loc⁹ fuiſſet aſſignatus. Preterea non fuerunt deſcripta in hereditate inuenta preſertiȝ in õſcriptiõe frumenti videtur fraus cõmiſſa in inuẽtario in quo heres reperitur in mẽdacio vnde preſumiť in dolo.vt in auť.item poſſeſſor.C.q pot.in pign.hab.in dubio debet preſumi heredẽ ſciuiſſe omnia bona teſtatoris niſi aliter probet ignorantiaȝ quod licet regulariter heres preſumatur ignorare iura defuncti:vt in regula is q ĩ ius ſuccedit.de reg.iuris.lib.vj.attamen vbi quis tenetur factũ alienum indagare ratione facti proprij preſumitur illud ſcire.vt eſt tex.no.iuncta gloſſa.in cap.annotuit.de elect.ſed in caſu noſtro heres tenetur confectione inuentarij indagare bona defuncti ergo preſumitur in dubio ſciuiſſe omnia bona teſtatoris.preſertim eſt preſumẽda ſcientia.cum in quãtitate frumenti fuit repertus varius et mẽdax.facit optime quod no.Barto.in.l.tutor qui repertorium.ff.de admi.tuto.
7 in verſi.quero quid ſi tutor.vbi dicit † ꝙ ſi tutor nõ poſuit in ĩuẽtario omnes res videtur dolo feciſſe cũ debeãt poni omnes res.Hec vera ſecundum eum niſi aliqua iuſta cauſa ſubeſſet ob quã veriſimiliter ille res erant ſibi occulte,quod in caſu noſtro minime cõtingit cum multa que erant vel debebant ſibi eſſet nota non erat deſcripta in inuentario ⁊ preſertim tres petie terre que non fuerunt deſcripte:licet ipſi nunc aſſerant illas venire acceſſorie in deſcriptione quorundam prediorum cum tollerentur per eoſdeȝ operarios:que excuſatio ſatis friuola eſt iudicio meo cum ille tres petie terre ſint in loco ſatis ſeparato ab illis p̃dijs ⁊ bona immobilia debeãt deſcribi ⁊ deſignari ſaltem per duos proximos cõfines.vt in.l.forma.ff.de cenſi.no.glo.in.c.ij.de lib.obl.Preterea inuentarium nõ fuit intra tempus a lege ſtatutuȝ nec inchoatum nec perfectum quod indubie inducit nullitatem inuentarij vt dict.l.fina.quinimo plus voluit Joan.andr.in addi.Specu.in preallega.§.dicto.ver.in huius autem.ꝙ licet inuentarium fuerit imperfectum intra tempus debituȝ ex quo tamen fuit inchoatum tempore legitimo:de quo ſupra inuentariũ eſt nullũ:nec dȝ illius cõmodo in aliquo vti cũ legis forma ſeruata nõ fuerit.⁊ hoc refert tenuiſſe Bar.ſili.⁊ pleroſcȝ alios doctores:licet referat aliquos tenuiſſe contrarium.vt Cyn.in.d.l.fina.⁊ videtur ibi ſequi bartol.ex quo inuentarium fuit perfectũ tempore legitimo,ſed in caſu noſtro non fuit necȝ inceptum necȝ finitũ tempore legitimo.⁊ ideo nota dubium quod inuentariuȝ nõ valeat:⁊ multa alia poſſent allegari que

continētur in allegationibus factis pro parte mulieris:sed predicta videntur sufficere:vnum tñ non est omittendum quod tetigit gl.no.
8 in.d.auē.de here.ꝛ fal.in.§.sancimus.in ver.lucrari.que dicit † ꝙ si heres surripuit vnā rem caret beneficio inuētarij in totū.pl⁹ dixit Bar.in.l.paul⁹.ꝛ.l.in ratione.§.qd̄ vulgo.ff.ad le.fal.quod si heres nō posuit quasdam res ī inuentario perdat beneficiū inuētarij in oībus rebus q2 videtur subtraxisse,qd̄ est intelligēdū nisi iusta causa ignorantie eum excuset.put ipse no.in.d.l.tutor qui repertoꝝ.ꝛ idē ī effectu voluit Bal.in.d.l.fi.C.de iure delib.§.cū igitur.qd̄ cū deliquerit in cōfectione inuētarij debet perdere beneficiū in totū.facit.xj.q.iij.priuilegiū meretur admittere:at in casu nostro nō occurrit iusta causa p̄sertim cū habuerit frumētum ꝛ vinū in manib⁹:ꝛ scripsit illa in minori quātitate q̄ essent,Nec obstat si dicatur ꝙ in terris eccl'ie vt ē ciuitas castellana nō debet habere locū pena nō conficientis inuētariū. Ad hoc em̄ rñdeo dupliciter.Primo ꝙ respectu creditorū ꝯfectio inuentarij tribuit beneficiū ꝛ priuilegiū:naꝫ anteq̄ imperator induxisset beneficiū inuentarij heres obligatur creditorib⁹ insolidum vt patet in d.l.fi.in prin.ꝛ hoc q2 heres adeūdo hereditatem videbatur quasi cōtrahere cum creditoribus.vt in.l.apud iulianum.in fi.ff.qb⁹ ex cau.in pos.ea.omittēs ergo cōfectionem inuētarij nullā incurrit penā respectu creditoꝝ sed solum non cōsequitur priuilegiū ꝓncipis ꝛ sic nō potest quis allegare in terris ecclesie ēt si esset clericus vel ecclesia ꝙ non teneaꝛ creditoribus insolidū:imputādū est sibi si noluit vti bñficio legis sicut in simili no.doct.in exceptione nō numerate pecunie.l.c.si cautio.de fide instru.vt etiā cleric⁹ vltra bieniū nō audiaꝛ volēs ꝓponere exceptionē non numerate pecunie q2 vltra biennīū nō dicitur puniri per legē:sed potius beneficiū legis non se extēdit vlteri⁹ vt i.l.in cōtractib⁹.C.de non nume.pecu.sed respectu legatarioꝝ potest dici,ꝙ omissio inuentarij hodie penam adiecit:q2 olim nō tenebaꝛ heres simpliciter prestare solida legata ex nō cōfectiōe inuētarij:hodie aūt cōmunis est opi.vt teneaꝛ prestare integra legata:lꝫ extēdēt vires patrimonij ipsius hereditatis:per tex.in.d.auē.de here.ꝛ fal.i.§.si vero non fecerit.tenet Bar.in.d.l.i ratione.§.quod vulgo.ff.ad le.fal.ꝛ Io.an.in.d.§.ꝛ in dicto ver.nunc dicam⁹.in addi.Spe.vnde hodie ex nō cōfectione inuentarij non solum heres perdit beneficiuꝫ falcidie,sed etiā tenetur omnibus de suo vltra vires hereditarias ꝑ dictuꝫ.§.si vero nō fecerit.ꝛ hoc casu videtur aliquātulū obstare contrarietas supra formata sed si bene iura canonica ponderenꝛ q2 ꝯstitutiones legales generaliter disponentes,licet penam adiecerit:habēt nihilominus locū in foro canonico etiā cōtra clericos ꝛ ecclesias ex quo contrariū non reperiꝛ dispositum de iure canonico:vt ꝓbari videtur in.c.ecclesia.el.j.vt lite pen.ꝛ ibi hoc firmauerūt Host.ꝛ Io.an.ad idem.c.j.ꝛ qd̄ ibi no.de no.ope.nunt.ꝛ presertim hoc procedit quando lex penalis potest se habere quo ad ecclesiā quo ad ꝯmodū ꝛ incōmodum.vt cōtingit in casu nostro,nam ecclesia legataria poterit consequi solidum legatum vltra vires hereditarias si heres nō cōfecerit inuentariū.ꝛ qd̄ leges loquentes de inuentario habent locum in iure canonico.videtur tex.in.c.raynaldus:in fi.de testa.ꝛ ibi cōmu
9 niter teneꝛ per doctores quinimo dubitatur dūtaxat.† nūquid in foro anime teneatur heres vltra vires hereditarias si nō confecerit inuentarium.Concludiꝛ tamen cōiter ꝙ nō teneꝛ in foro anime:vt no.Io.and.in.c.q̄q̄.de vsur.lib.vj.secus in foro cōtentioso.diuersitatis ratio est.q2 lex inducens penā ex non ꝯfectione inuētarij fundat se super delicto p̄sumpto.nam presumitur heredem subtraxisse bōa hereditaria si non ꝯfecit inuentarium vt innuit tex.in.d.§.sancim⁹.ꝛ not.Barto.in.d.§.quod vulgo.que quidem presumptio cessat in foro anime in quo creditur ꝯfitenti de omnibus cū ibi non tractetur nisi d̄ ꝑ iudicio suo.vt in.c.significasti.de homi.no.gl.in cle.si quis suadēte.d̄ penis.vnde presumptio legis cedit ibi veritati,viij.dist.veritate ma
10 nifesta.quinimo voluit glo.cum qua transit ibi Io.an.† ꝙ etiā ecclesie heres teneatur vltra vires hereditarias si nō ꝯfecerit inuentariuꝫ licet ego credā ꝯtrariū fauore ecclesie sed primū procedit regulariter in omnibus alijs.ꝛ hāc opinionē ꝙ speciale sit ī ecclesia:tenuit Bar.in.l.j.C.de sacrosan.eccle.ꝛ Bal.in.l.fi.C.de iure delibe.facit quod no.Cy.in.l.tutoris.C.ad legē jul.de vi publi.ꝛ hoc quia hereditas ītelligitur delata ecclesie in quantū nō sit onerosa nec indirecte alienētur bona ipsius.arg.in auē.sicut.C.de sacrosan.eccle.¶ Et ex his cōcludo ad scōm dubium ꝙ ex quo heres pauli legitime nō confecit inuētarium teneꝛ de suo integre satisfacere dicte Floride tam respectu dotis quā legatoꝝ.nec sufficit satisfacere de rebus hereditarijs.¶ Et per hec relinquitur superfluū tertium dubium nunquid si presupposita validitate inuētarij tenetur heres satisfacere detracta tertia parte veri valoris rerum si elegit satisfacere de bonis hereditarijs:ꝛ hoc attenta consuetudine ciuitatis castelle.attamen vt ad maiorē cautelā illi dubio breuiter satisfiat:puto consuetudinem obseruandam et lꝫ statutum loci disponens de tertie partis detractiōe loquaꝛ dūtaxat cōtra contumacem in non veniendo,attamen ex quo cōsuetudo ciuitatis habet vt indistincte fiat tertie partis detractio etiam cōtra voluntatem satisfacere de bonis:seruāda est loci cōsuetudo.licet nō fuerit obtēta in cōtradictorio iudicio:nā satis est quod ad decē annis ꝛ citra sic pluries fuit obseruatum in iudicio:nā ex quo pupill⁹ tā sepe contra leges vidit obseruari ꝛ non restituit videtur voluisse tacite consuetudinem inducere:hoc expresse firmauit Bar.in.d.l.de quibus.in penul.co.i.in ver.quero nunquid.ꝛ in ver.quero quid si iudex.vbi firmat ꝙ si iudex iudicauit contra legem ꝛ decēnium preterijt qd̄ cōsuetudo videtur inducta vt ita in futurum iudicetur,nō ꝙ cōsuetudo inducatur ex sententia presertim cum fuerit lata tanq̄ contra legem:sꝫ inducitur consuetudo ex actu sententie ex quo cōprehenditur tacit⁹ consensus populi:hoc etiā videtur firmasse Ioan.and.in.c.fi.de cōsue.super glo.vl.in verbo contradictorio:nec obstat si dicatur ꝙ non fuit vnq̄ cōtradictum ne sic pronūtietur primo:q2 satis videtur ꝯdictum cum iudicium reddatur in inuitum.vt.l.inter stipulantē.§.sacram.ff.
11 de verb.obl.quinimo plus dico † ꝙ ad inducēdā consuetudinē nō requiritur actus iudicialis:licet per actus iudiciales possit induci cōsuetudo ꝛ sic debet intelligi gl.l.cū de cōsue.ff.de leg.vbi videtur ꝙ cum de consuetudine ciuitatis queritur explorādum est an aliquādo ꝯtradictorio iudicio consuetudo fuerit firmata:illud enim ꝯsuluit iuriscōsultus:quia est vnus modus faciliter probandi cōsuetudinē nō tamē sequitur quin alijs modis etiā extraiudicialib⁹ possit probari consuetudo vt expresse probatur in.c.cum dilectus.de consue.ꝛ insti.de iure natura.gen.ꝛ ci.i.§.ex nō scripto.vbi dicit ꝙ diuturnores mores consensu vtētiū cōprobati inducūt cōsuetudinē,ꝛ hoc tenent Io.and.et Bar.in locis preall.Probatur rōne:cōsuetudo nō causatur ex facto iudicis sꝫ ex tacito ꝯsensu populi:vnde sufficit qualitercūq3 ꝯsensus populi tacite eligaꝛ siue sint actus iudiciales siue extraiudiciales.Et per hanc sit breuiter tertio dubio satisfactū.¶ Post predicta scripta ꝛ completa fuit a me nouiter quesitū presupposita validitate inuētarij an heres dicti pauli teneatur integre satisfacere dicte Floride de legato quinquaginta florenoꝝ sibi facto licet hereditas sit nūc nō soluēdo:cū dicta Florida petierit dictū legatū eo tpe quo dicta hereditas fuit soluēdo ꝛ heres sine iusta cā cessauit soluere ꝛ postmodū satisfecit quibusdā legatarijs post venictib⁹ per quorū satisfactionē hereditas est effecta nō soluendo:ꝛ puto breuiter ꝙ sic.nam cū de iure teneaꝛ heres satisfacere legatarijs primis venientibus:vt in.d.l.fi.§.si prefatā.fuit dicta Florida legataria damnificata ex facto heredis:iō debet de propria substantia reddere istā Floridā indēnem.arg.opti
12 mum in.c.pastoralis.de iurepa.vbi habetur † ꝙ si eps sine iusta causa nō admisit p̄io p̄sentatū ꝑ patronū sꝫ instituit scdo qd̄ totū teneꝛ ꝓuidere primo p̄sentato in equiualēte beneficto cū ex facto episcopi iniuste fuerit danificat⁹.nec obstat.d.l.fi.diciꝛ ꝙ nullū dānū hꝫ heres cōseq ex quo fecit inuentariū:q2 illud procedit si heres seruauerit dispositionē illius legis vt ibi satis innuiꝛ:sꝫ in casu nostro venit cōtra illā legē cū nō satisfaceret dicte Floride legatarie p̄io venicti:sꝫ satisfecit post veniētibus:vñ frustra legis auxiliū inuocat ex quo cōmisit in legē.vt in.c.q2 frustra.de vsuris. ¶ Nicolaus Abbas.

¶ Consilium.lxxiiij.

1 ☞ Verbum consignare quid denotet.
2 Institor dicitur preponi alicui vniuersali negotiationi questuarie.
3 Grege legato pecora viuo testatore si mortua essent:ꝛ alia substituta eundem gregem faciunt.

CHristi noīe īuocato. Illud

de iure queriꝛ an visis pactis ꝛ compositionibus initis inter magnificū commune Senarū ex vna parte:ꝛ Raynerium toscanū de Mediolano ex alia parte:ac fideiussiōe subsecuta per honorabiles ciues Sorum Frācisci ac Frāciscum Tutij ac postea superueniente morte dicti Raynerij possint ciues deputati sup restitutione vsurarū ꝑm tenorem testamenti quōdam Senonis de Lōbardia seu ipsa cōmunitas Senarū extendere manū ad prestū cui p̄erat dictus Raynerius ꝛ inde detrahere quātitatē debitam ad restōnem vsurarū ꝛ postmodū petere a dictis fideiussoribus capitale dicti presti in quātitate trigintaduarū miliū librarū:an vero possint dici fideiussores offerre ꝛ cōsignare dicto cōi dictū prestū in quātitate predicta ante omnem deduttionē faciendā.ꝛ sic cōsignādo dictū prestū se liberare prorsus a dicta fideiussione.¶ Et primo vt clarius decisio subsequēs pareat videtur ꝙ deductio quātitatis ꝓ vsuris restituēdis possit añ oīa fieri contradictione dictorū fideiussorū nō obstante.nā totū dictū prestū seu capitale dicti presti erat obligatū ad restitutionē vsuraruꝫ ex dispositiōe testamēti predicti Senonis vt etiā dicta communitas ꝛ Raynerius predictus cōtrahendo fuerūt cōfessi.vt satis ptꝫ ex testamēto dicti Senonis ꝛ cōsilijs iurisperitoꝝ īde sumptis.ergo dictum prestum sic obnoxiū restitutioni fuit cōsignatū Raynerio cū dicto onere ꝙ res obligata trāseat ad quēcūq3 cū onere ꝛ obligatiōe sua:licet expresse nō dicaꝛ.vt in.l.sicut.in.§.nō videtur.§.debitor.ff.q.mo.pig.vel hypoth.sol.ꝛ in.c.ex literis.de pig.ergo dicti ciuis sup dicta restitutione per cōmunitatē ꝓpositi ꝛ deputati debēt posse ad dictum prestum manū extendere nō obstāte cōtradictione dictorū fideiussorum per hoc qd̄ legitur ꝛ nota.in.c.cum tu.ꝛ.c.tua.de vsur.ꝛ in.l.ij.C.si vnus ex plu.hered.ꝛ in.l.j.C.qui po.in pi.habe.facit.l.finali.C.si antiquior credi.pigno.vendi.ꝛ dicta deductione sic legitime facta

tenebuntur

tenebuntur dicti fideiuſſores cõſignare preſtum in quãtitate predicta.
¶ Scdo principaliter ⁊ fortius facit: qꝛ Raynerius in ſecundis pa-
ctis initis cum cõmuni obligauit ſe in dicta quãtitate triginta duorũ
millium librarum pro capitali dicti preſti ac etiam promiſit reſtituere
quinqꝫ milia florenorũ occaſione dicte reſtitutionis fiende: ⁊ pro oĩbꝰ
predictis adimplendis obligauit omnia bona ſua preſentia: ⁊ futura
⁊ ꝑ cõſequens videtur obligaſſe oĩa bona dicti preſti cuius dñium vi-
det̃ in eum tranſiſſe attẽtis preſertim ſecũdis capitulis cũ receperit di
ctum preſtum: ⁊ obligauit ſe ad reſtituendũ non eadẽ bona que erant
tũc in trafico. ſed obligauit ſe in quãtitate: vel ad reſtituẽdũ alia bona
equiualentia in genere quo caſu videtur tranſiſſe dominiũ in recipien
tem: vt legitur ⁊ no. preſertim per Bar. in. l. incendium. C. ſi cer. pe. cũ
ſimili. ſi ergo bona illius preſti tãꝙ bona futura ipſius Raynerij fue-
rũt obligata etiã pro dictis quinqꝫ milibus florenis occaſione reſtitu
tionis fiende: ergo põt cõmunitas ⁊ per cõſequẽs ciues ab ea deputa
ti extendere manũ ad bona dicti preſti illa aduocãdo ⁊ reuocãdo a di
ctis fideiuſſoribus cũ fuerint priꝰ obligata dicte cõitati ꝙ fideiuſſori-
bus. argu. in. l. ſi fundũ. in fine. l. generaliter. C. qui pot. in pig. ha. et in
d. l. j. fideiuſſores aũt tenebunt̃ d̃ reſiduis ſatiſfacere cõi cũ ipſi poſſint
ſoluere de ſubſtantia principalis: vt in. l. ſi ꝓcuratorẽ. i. §. ſi ignorãtes.
ff. mand. ⁊ ſi aliquid deficit pro dicta ſolutiõe fienda tenet̃ ſoluere de
ſuo. vt in. l. non recte. ⁊ aut. preſente. C. de fideiuſ. ¶ Preterea preſup-
poſito ꝙ non tranſiſſet a principio dominiũ dicti preſti in dictũ Ray
nerium. qꝛ ex quo cõitas nõ erat domina dicti preſti nõ poterat cõtra
hendo transferre dñium cum traditio nõ poſſit plus iuris transferre
quã ſit in ipſo tradente. vt in. l. traditio. ff. de acqui. rerũ domi. ⁊ in ca.
nuper. de dote poſt diuor. reſt. ⁊. j. q. vij. daibertũ. tamẽ ex nouis contra
ctibus quos fecit dictꝰ Raynerĩ recipiẽdo pecunias de nouo a debi
toribꝰ videtur acquiſiuiſſe dñiuz illarũ pecuniarũ ⁊ ius ſeu obligatio
nem in pignoribus: ſicut dicimus in eo qui vendidit rem furtiuam: vt
nũmi inde habiti efficiantur ſui: nec ſint furtiui queadmoduz erãt ille
res vendite. vt in. l. qui vas. §. fi. ff. de fur. ¶ Tertio principaliter cõfir-
mat̃ dicta ſententia cõſideratis antiquis capitulis in ea parte in qua
nõ fuit facta nouatio tacite vel expreſſe ꝑ noua capitula poſtea inita
cum dicto Raynerio: nã in primis capitulis inter cetera cõtinetur ꝙ
dictus Raynerius deberet in fine tpis cõuentio. conſignare totuz ca
pitale quod eſſet ſibi cõſignatũ per cõmune: vt habetur in primo cap.
in fine. in ſeptimo vero. c. dicit̃ ꝙ dictꝰ Raynerius debebat reſtituere
vſuras quas Seno mãdauit reſtitui de bonis dicti Senonis inquan
tum illa nõ ſufficerent debebat reſtituere de bonis dicti preſti. Demũ
in noua conuentione fuit expreſſa certa quãtitas vſurarum reſtituen-
darum: nec fuit adiectum vnde deberẽt pecunie detrahi: ergo debuit
intelligi ſcdm antiqua capitula: vt fieret detractio de bonis quondaz
Senonis: ⁊ illis deficientibus de bonis preſti ſeu trafici. nõ cũ nõ fue-
rit facta mẽtio expreſſe iuxta materiã. l. fi. C. de noua. nõ poteſt dici qd
fuit facta etiã tacite ex quo iſta ſunt cõpaſſibilia. iuxta no. per Bar. in
l. j. ff. vi bo. rapto. ⁊. l. penul. de preto. ſtipul. ⁊ meliꝰ in extrauaganti ad
reprimendum. in verbo legibus non obſtantibus. ergo ante omnia in
defectũ bonorum Senonis debẽt dicta quinqꝫ milia florenorũ detra-
hi de preſto ⁊ fideiuſſores remanent obligati ad conſignandũ preſtuz
in dicta quãtitate trigintaduorũ milium librarum iuxta eorum obli
gationem. ¶ Sed quãꝙ predicta videantur pro hac parte prima frõte
vrgere: tamen ſi omnia diligenter ponderẽtur in contrarium ſe habet
veritas: videlicet ꝙ dicti fideiuſſores liberentur conſignando dictum
p̄ſtum in quantitate predicta nec ante conſignationem debet fieri ali-
qua deductio ꝓ vſuris reſtituendis. Moueor principaliter negando
dominium dicti preſti aliquãdo tranſiuiſſe in dictum Raynerium: ſed
ſemper remanſiſſe in bonis illius in cuius bonis erat tempore quo di
ctum preſtum fuit cõſignatũ dicto Raynerio: ⁊ dico ꝙ dictus Ray-
nerius fuit deputatus ⁊ prepoſitus per cõmune Senarum nõ vt dñs
ſed vt inſtitor in rem ſuam. i. ad vtilitatem ſuam cum certo onere: ſcilꝫ
dictas vſuras reſtituendi intra certũ tẽpus ⁊ ipſuz capitale poſtea cõ
ſignandi: ⁊ per cõſequens cum nũꝙ fuerit dominus ſed ſimplex inſti
tor ⁊ gubernator: nec obligauit nec obligare potuit dictũ preſtum pro
reſtitutiõe vſurarũ: qꝛ nemo poteſt aliena bona obligare. vt in. l. ſi rem
alienam. ff. de pigno. act. ⁊. C. ſi res alie. pig. da. ſit. quaſi per totũ. obli-
gauit ergo dictus Raynerius bona ſua dũtaxat vt ptꝫ in capitulis
ſuper hoc habitis: ⁊ per cõſequens nõ venerũt in dicta obligatiõe nec
venire potuerunt bona dicti preſti: ſed ſolum tenebatur cõſignare di-
ctum preſtum in certa quantitate tanꝙ ſpeciem alienam prout ſolent
facere ⁊ ſe obligare iſti inſtitores: ſed generales adminiſtratores q p̄-
ponũtur alicui negotiatiõi queſtuarie. quod autem dictꝰ Raynerius
nõ fuerit dominus dicti preſti: ſed inſtitor ꝓbatur ex eo qꝛ cũ commu
nitas Senarum non eſſet domina huius preſti nõ potuerat trãſferre
dominium qd non habebat. vt. in. l. traditio. nec etiã eſt veroſimile qd
cõmunitas hoc intenderit: cum enim huius cõmunitatis regimem ſit
pacificum benignum ⁊ iuſtũ: abſqꝫ omni tyrannide: nõ eſt veroſimile
ꝙ voluerit transferre dominium quod apud ſe non erat, maxime cum
dictũ preſtum eſſet obnoxium pie cauſe: ſcilicet reſtitutioni vſurarũ: ⁊
ad coniecturandum voluntatem cõtrahentis multum attendit̃ eius

cõditio. vt in. c. illo vos. in fi. de pig. ⁊. in. l. qui ſemiſſe. ff. de vſur. Pre
terea hoc euidẽter colligitur ex verbis antiquorũ ⁊ nouorꝫ capitulo
rum cum dicto Raynerio habitorꝫ. ¶ Et primo colligitur ex ꝟbis
primi antiq capituli in principio ibi. Predẽdo bona ⁊ ſingulare con
fidentia de la perſona di Raynerio toſcano ⁊ volẽdo per ſe ſui mãni
cõtinuarſi el preſto nella cita de Sena ⁊c. ¶ Que ꝟba clare innuũt ꝙ
voluerũt eũ facere inſtitorem dicti preſti ⁊ gubernatorem. non enim
fuit dictũ ꝙ transferebant in eũ dictum preſtũ: ſed ꝙ voluerũt quod
per eum continuaretur ex ſingulari confidentia perſone: ſi enim fuiſ
ſet trãſlatum dominium nõ oportebat adijcere iſta verba. Preterea
hoc clarius probatur in fine dicti capituli primi vbi dicitur ꝙ ſi in fi
ne temporis conuenti dictus Raynerius vellet recedere teneatur ⁊
obligatꝰ ſit totũ capitale ſibi conſignatũ relaxare in manibꝰ commu
nis ⁊ diligenter pondero illd verbum relaxare qd aperte denotat do
miniũ nũꝙ tranſiuiſſe in dictũ Raynerium, ſed remãſiſſet in priori ſta
tu. Ad idem facit qd habetur in. d. c. j. in ea qd cõmunitas ex pacto
voluit apponere certum hominem ad cuſtodiam dicti preſtine diſſi
paret̃ per dictum Raynerium. Item facit quod habetur in ſeptimo ſca
pi. in fine in eo quod fuit dictum, vt deficiẽtibꝰ bonis quondam Se-
nonis deberet fieri reſtitutio vſurarũ ex dicto trafico: qꝛ erat obliga-
tum reſtitutioni vſurarũ: ergo cum vtraqꝫ pars expreſſe fateretur di
ctum traficũ eſſe obnoxiũ reſtitutioni vſurarũ: ⁊ quod illud fuerat p̄
ſtum Senonis non eſt veroſimile ꝙ cõmunitas voluerit vel potuerit
transferre dominium in Raynerium: hoc videtur cõfirmari in capitu
lis nouis in eo ꝙ ibi dicitur ꝙ dictus Raynerius debet ſe obligare
ad cõſignandum dictũ preſtum in dicta quãtitate ad requiſitionẽ ⁊
volũtatẽ magnificorũ dominorũ. ⁊c. vnde pondero dicta verba con-
1 ſignare dictũ preſtũ: † nam hoc verbum conſignare aperte d̃notat ꝙ
non dominiuz ſed nuda adminiſtratio fuit trãſlata in Raynerium: eſt
enim iſtud verbum cuiuſdam facti nec denotat trãſlationẽ iuris ſeu
dominij fiendaz per Raynerium in commune: multa enim verba alias
ſunt tam in nouis ꝙ in antiquis capitulis ſimilia q̃ diligẽter põdera
ta firmant concluſionem predictam: ſcꝫ qd dictus Raynerius ex di
ctis cõuentionibus fuit deputatꝰ inſtitor ⁊ generalis adminiſtrator
p̄ſti ⁊ non dñs ⁊ quod tenebatur conſignare preſtũ vt quandam ſpe
ciem eo modo quo habuit ſeu in quantitate p̄dicta: ꝙ dicat̃ inſtitor
qui preponit̃ pecunijs fenerandis probatur aperte in. l. inſtitor. in. §.
2 labeo. als incipit. l. quicũqꝫ. §. labeo. ff. de inſti. ⁊ omnis † iſtitor dicit̃
preponi alicui vniuerſali negotiatiõi queſtuarie. vt i. d. l. inſtitor. ⁊ ibi
per Bart. fuit ergo dictus Raynerĩ prepoſitꝰ negotiationi queſtua
rie: fuit autem prepoſitus ibi in rem ſuam vt predixi. qꝛ ad vtilitatez
ſuam: qꝛ ipſe debebat habere cõmodũ iſtius queſtus cũ illo onere re
ſtitutionis vſurarũ fiẽde: ſicut in ſimili no. Bart. in. l. cunctos popu-
los. C. de ſumma trini. in vlti. co. De ciuitate que habet ex priuilegio
vel conſuetudine antiqua publicandi bona: nã poſſunt dici ſꝫ Bar.
procuratores fiſci in rem ſuam in ipſa ciuitate: qꝛ ad ſui vtilitatẽ vtũ
tur iure fiſcali ex conceſſione principis tacita vel expreſſa. His tanꝙ
veriſſimis ꝓ fundamento poſitis clariſſime infert̃ ad deciſionem eiꝰ
qd predixi. ſcꝫ quo ⁊ dicti fideiuſſores nõ tenent̃ niſi cõſignare p̄ſtuz
in quantitate predicta: nec tenentur prius pati aliquaꝫ deductionẽ:
nam conſignant preſtum in quãtitate promiſſa: ⁊ ſic cõſignãt id ad
qd ſe obligarũt quod facere poſſunt: nam vidẽtur habuiſſe tacitũ mã
datũ a Raynerio. vt in. d. l. ſi procuratorem. §. ſi ignorãtes. ff. man. et
quod ibi no. nec poteſt fieri primo detractio vſurarum ſm capitula:
qꝛ Raynerius ꝑ his obligauit omnia bona ſua qꝛ vt predixi predi-
ctuz preſtũ nunꝙ fuit in bonis Raynerij nec obſtat ꝙ predixi qd ex
noua cõtractatiõe ſeu cõtractibus per Raynerium poſtea initis pecu
nia inde prouenientes fuit queſita Raynerio per dictã. l. qui vias. ⁊ ꝑ
no. in. l. qui vrbana. ff. de condi. inde. qꝛ hec procedit in rebus particu
laribꝰ in qbus non ſuccedit loco rei: ſecus autem eſt in rebus vniuerſa
libꝰ. in illis enim pecunia vel res proueniens ſuccedit loco alterĩ rei:
⁊ videt̃ potiꝰ fuiſſe agitatum factum negotiationis vniuerſalis ꝙ fa
ctum ꝓpriũ: vt eſt tex. in. l. ſi ⁊ rem ⁊ pretiũ. ⁊ ibi per Bar. ff. de pe. he-
re. Ad idem bonus tex. in. l. imperator. in fin. ff. de leg. ij. vbi dicitur ꝙ
ſi quis rogatꝰ fuerit ꝙ quicquid hereditati ſuperent poſt mortẽ ſuã
reſtitueret: ⁊ de pretio rerum venditarum alias comparuit diminuit̃
ſe qui vẽdidit nõ videtur. quaſi ille res nouiter empte ex pretio ſucceſ
ſerunt in locum priorum rerum adeo vt non videantur res nouiter q̃ſi
te ita dicendũ in propoſito. Pecunia eñ ⁊ alie obligationes pignorũ
poſtea prouenientes occaſiõe illius negotiationis ⁊ trafici ſufficerẽt
in locum pecuniarum priuatur ⁊ obligationũ dicti trafici lꝫ remouẽ
3 tur. Ad idẽ ꝙ habetur in ſimili in. l. grege. ff. de lega. j. vbi dicit̃ † qd
ſi grege legato pecora viuo teſtatore mortua eſſent ⁊ in eorũ locum
alia eſſent ſubſtituta eundẽ gregem videri. facit etiam. l. ꝓponebat̃
ff. de iudi. vbi dicitur eundem eſſe populum licet multi formant̃ ⁊ alij
ſubrogent̃. Non obſtat alia cõtraria ſuperius formata. Et prima ad
primam fateor dictũ preſtum eſſe obnoxiuz reſtitutionis vſurarꝫ nõ
tamen ex obligatiõe Raynerij: ſed ex prima diſpoſitiõe Senonis di
cti preſti. Poteſt ergo fieri ⁊ debet̃ inde vſurarum reſtitutio, ſed non
cum preiudicio dictorũ fideiuſſorum: nam quemadmoduz Rayneriꝰ

recepit preſtū cū dicta obligatione: ita ſatis eſſe dꝫ ꝙ fiat conſignatio
cū dicta obligatione: nā fideiuſſores nō obligauerūt ſe niſi ad reſtituē
dū dictū pſtū: ꝛ ſic cū ſuo onere. ad hoc. c. paſtoralis. de deci. ¶ Ad ſe
cūdū motiuū ſatis ſupra fuit rńſum, negādo ꝙ hic dńiū pſti trāſiuerit
in rayneriū. ¶ Ad tertiū ꝛ vltimū rńdet ꝙ fideiuſſores obligarūt ſe
ſolum ad reſtituēdū dictū preſtū in dicta quātitate cui obligatiōi ſa-
tiſfaciūt reſtituēdo preſtū in ea quātitate: nam ſolutione ei⁹ qd debet
oīs tollit obligatio: vt inſti. qui. mo. tol. ob. in pn. nō aūt obligarūt ſe
vt pmo fiat deductio p vſuris reſtituēdis dicto trafico: ſꝫ Raynerius
obligauit ſe ad hoc ſine fideiuſſore obligādo bona ſua: habeat ergo
regreſſus ꝯ bona Rayneriȷ ſi nō fecit ad qd ſe obligauit ſine fideiuſſo
re. Preterea ꝛ forti⁹ cū dictū capitale iā obligatū ante ꝯctum factuꝫ
Raynerio reſtitutiōi vſurarꝫ ſuperſit ꝛ inde pōt fieri reſtō vt iuris eſt
videt qd abſurdū petere vltra illud capitale aliā pecuniā feneratitiā
pro reſtōne vſurarū: quinimo poſſet attētari ꝙ totus ꝯctus initus cū
dicto Raynerio fuit nullus cū fuerit ſuper re turpi ex qua nulla obli
gatio orit vt in. l. gńaliter. ff. de ver. obl. ꝛ in. l. ſi remunerādi. §. rei tur-
pis. ff. mād. ꝛ in. c. fi. de pac. Nec ob. ſi dicatur non eſſe turpe reſtituere
vſuras, illud fateor ſi ſimplr ad hoc ſe obligaſſet, ſꝫ obligatio fuit fa-
cta vt ex pecunijs fenerādis fieret reſtō: vt clare colligit ex meritis di-
ctorū caplorꝫ: vñ ex tali ꝯctu nō fuit orta obligatio naturalis, ꝛ p ꝯñs
etiā fideiuſſor oīno liberat, vt eſt expreſſuꝫ in. l. cū lex. ff. de fideiuſ. Et
ex ſolo iſto ſcdo capite poſſent dicti fideiuſſores ſe defendere quāꝙ
etiā legitime defendant ex antecedēti capite etiā pſuppoſita validi-
tate cōtractus. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. lxxv.

1 ☞ Exceptio firmat regulam in omnibus alijs non exceptis compre
henſis ſub genere.
2 Clauſula ſi ponatur inter verba vnius capituli refertur tantū ad il-
lud capitulum.
3 Pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit.
4 Obligatio obſcura recipit interpretationē ꝯ eū qui ſe fundat ſup ea.
5 Enumeratio quarūdā ſpecierū qñ ſequit poſt genus taxationis cau
ſa, minuit ſignificatio generis ꝛ reſtringit ad ſpecies enumeratas. 6.

IEſu xpi ſaluatoris ex cor-
de inuocato preſidio. Illud de iure queritur. Viſo quodā
inſtrumēto in quo ꝯtinetur quedā petitio ſeu prouiſio fa
cta per magnificos dños Senarū ac capitaneū populi ꝛ vexilliferos
magnificos, ꝛ tres eius electos ſuper materia cōcernente oliꝫ Rayne
rium toſcanū de Mediano pſtatorē ſeu feneratorē ac etiā promiſſio
facta per Horū olim Frāciſci mercatorē leneñ. ſuo pprio ꝛ priuato no
mine nec nō ꝛ noīe Frāciſci Tutij cāpſoris de Senis ad que faciēda ꝛ
agēda virtute dicte fideiuſſiōis tenent dicti Hor⁹ ꝛ Frāciſc⁹ fideiuſ-
ſores predicti. ¶ Et primo vr ꝙ teneantur principaliter ad tria vigo
re pmiſſionis facte per dictos dños ꝛc. ꝛ pmiſſiōis ſubſecute facte p
dictū quondā Raynerium tenebat ipſe Rayneri⁹, nā vt ex dicto inſtro
colligit Raynerius debebat ſe primo obligare in trigintaduob⁹ mi
libus libris denariorū p capitali ipſius preſti fiendi cōputatis tamē
mille libras, deide p maſſaritijs ſeu ſuppellectilib⁹ que fuerūt quōdā
Henōis de Medi. ꝛ toto pluri qñ dicta ſuppellectilia valuiſſent vltra
mille libras ꝛ dictā quātitatem vigintiduorū miliū librarū tenebat
dictus Raynerius cōſignare ad oēm requiſitionē magnificorum do
minorum ꝛc. ¶ Secundo obligat dictus Raynerius cōtinuare pre
ſtum ſeu fenus inceptum per dictū Henonē vſqꝫ ad kalēdas iunij an
ni, milleſimi. ccccxxx. Tertio obligat principaliter ad reſtitutionē vſu
rarū occaſiōe teſtamēti facti per dictū Henonē, ſcꝫ ad ſummā quinqꝫ
milium florenorū, ꝛ hoc intra tpa ꝯtēta in dicto inſtrumēto. Et ꝙ ad
oīa premiſſa obligent dicti fideiuſſores probatur apertiſſime prima
fronte ex verbis cōtētis in dicta fideiuſſione. primo in eo quod dict⁹
Horus ſuo nomine ꝛ noīe Frāciſci predicti pmiſit ꝛ ꝯuenit cū dictis
magnificis dñis ꝛc. ſtipulantibus vice ꝛ nomine cōmunis Senarum
ſe facturum ꝛ curaturū omni exceptione remota ꝙ dictus Rayneri⁹
obſeruaret ꝛ impleret omnia ꝛ ſingula in dicta petitione ſeu puiſiōe
contenta ꝛ oīa ſingula ſupraſcripta ad que dictus Rayneri⁹ obliga-
tus eſt in petitiōe fideiubere ꝛ ita fideiuſſit. Sed in dicta petitione cō
tinētur illa tria pricipaliter ſuprascripta, ergo ad oīa hec tria cū ſuis
determinationibus ꝛ qualitatib⁹ dicti fideiuſſores tenentur: obligāt
em̄ fideiuſſores ex ſolēni ſtipulatiōe que hic interuenerit in. l. blādit⁹.
C. de fideiuſſori. ꝛ vbi verba clara ſunt non eſt opus interpretatione.
vt in. l. ille aut ille. ff. de leg. iij. ꝛ in. c. fi. de verb. ſig. ¶ Preterea ꝛ ſecū-
do dictus Horus pfatis nominibus obligauit ſe qd in caſu quo di-
ctus Raynerius predicta nō ſeruaret ipſemet Hor⁹ dictis nomini-
bus obſeruaret ꝛ executioni mādaret vnde ponderādum eſt illud ver
bū ad pdicta poſitū i dicta fideiuſſione, refert em̄ ad oīa ꝛ ſingula cō-
tenta in dicta petitione ſeu puiſione qd colligit ex eo qd dict⁹ Hor⁹
obligauit ſe in principio fideiuſſionis ad faciēdū ꝛ curandū ꝙ dictus
Rayneri⁹ obſeruabit omnia ꝛ ſingula in dicta petitione, nā illud ver
bum predicta, dꝫ referri ad precedentia: vt in. l. ſi ita ſtipulat⁹. §. chry-
ſogonus. ff. de ver. ob. ¶ Tertio probatur alia conſideratione ex eo

ſcꝫ ꝙ dictus Horus in fideiuſſiōe pdicta quā fecit voluit teneri ad id
quod vltra mille libras cōpertū foret dicta ſuppellectilia Henōis va
lere: ꝛ ſic p illo pluri voluit fideiubere reddens rationē in dicto inſtru
mēto qm̄ deliberatum fuerat in concilijs ꝙ ipſe Raynerius ſol⁹ eſſet
pro illis obligatus ſine aliqua fideiuſſione preſtanda, cū enim dictus
Horus exceperit a dicta fideiuſſione vnum caſum dūtaxat ſeu vnam
particulā obligatiōis vr ſe voluiſſe ad omnia alia cōtenta in dicta pe
1 titione ſeu puiſione obligare, † nā exceptio firmat regulam in omni
bus alijs nō exceptis cōprehēſis ſub genere ſuo ſub regl'a vt ī ca. dñs.
xxxij. q. vij. ꝛ in. c. ij. in fine. de cōiug. lepro. ¶ Quarto ꝛ vltimo contra
dictos fideiuſſores facit: qꝛ in dicta petitiōe ſeu puiſione his fit men
tio in principio. ſ. ꝛ in fine de fideiuſſione preſtāda per dictū Rayne-
riū ꝛ qualitas ſiue clauſula appoſita in vno capitulo alicui⁹ negotij
referri dꝫ ad omnia capitula eiuſdem negotij. vt in cap. ſcdo requiris.
ff. de app. no. gl. in. c. inqſitioni. e. ti. facit. xxij. q. vij. apoſtolus. ꝛ. l. itia.
ff. de verb. ob. vbi dicitur ꝙ ea que in prefationibus cōcipiuntur in ſti
pulationibus repetita intelliguntur. Preterea nō apparet rō qua-
re dicti fideiuſſores magis debeant obligari ad vnū capitulū quā ad
aliū. ergo dicta clauſula de fideiuſſiōe pſtāda debet referri ad oīa. fa-
cit. l. generaliter. ff. de fideiuſſo. ꝛ qd no. Bar. in. l. talis ſcriptura. ff. de
leg. j. Ex his omnibus videt cōcludendum ꝙ cum dictus Rayneri⁹
vita pſenti functus ſit ꝙ dicti ſui fideiuſſores tenētur ad volūtatē do
minorum Senarum ꝛc. conſignare vigintiduo milia librarum pro ca
pitali hac continuare predictū preſtum vſqꝫ ad kalendas Ianuarij: ꝛ
reſtituere quinqꝫ milia florenorū prout ad hec oīa obligatus erat di
ctus Raynerius. ¶ Sꝫ his nō obſtantibus ꝙ̄ in caſu noſtro minime
pualere arbitror puto dictos fideiuſſores ad duo dūtaxat fuiſſe ex di
cta fideiuſſione obligatos. Prima ad conſignandū trigintaduo mi-
lia librarū pro capitali dicti preſti: cōputatis tñ mille libris ad quas
dict⁹ Rayneri⁹ ſe obligauit p valore ſuppellectiliū dicti genōis. Itē
ad reſtituendū mille ſexcentos florenos qui debebāt ex ſumma dicto
rū quinqꝫ milliū florenorū in primo termino reſtitui: que tñ quātitas
dictorū mille ꝛ ſexcentorū florenorū fuit per dictū Raynerium integra
liter reſtituta: vt mihi verboten⁹ relatū extitit: ꝙ ſi veritate nitit obli-
gantur iudicio meo dicti fideiuſſores dūtaxat ad cōſignandū trigin-
taduo millia librarū pro capitali dicti preſti: nō aūt tenentur cōtinua
re dictū preſtū ſeu fenus: nec reſtituere vſqꝫ ad quātitatem quinqꝫ mi
lium florenorū: ꝛ qd hec vera ſint pbat apertiſſime ex verbis fideiuſ-
ſiōis facte per dictum Horum in eo qd ibi expreſſe dicit p illis dūta-
xat fideiuſſit ad que obligatus eſt fideiubere Rayneri⁹ predict⁹ ꝛ nō
aliter neqꝫ alio mō: que verba diligentiſſime ſunt ibi hoc negotio pō
deranda ex quibus clariſſime liquet qd noluit Horus noibus ante-
dictis fideiubere ſimpliciter p omnibus ad que dict⁹ Rayneri⁹ obli
gatus erat facere ꝛ adimplere: ſed ſolum ad ea pro quib⁹ dict⁹ Ray-
nerius obligatus erat fideiuſſorem dare: fideiuſſor autē non obligat
vltra cōſenſum pprium: ſed ſolū ad ea que pmiſit per ſolennē ſtipula
tionem. vt in. l. qui vltra. ꝛ in. d. l. blāditus. C. de fideiuſ. facit. l. pēſu.
ff. de acti. ꝛ oblig. vnde pōderāda ſunt predicta verba in fideiuſſione
cōtenta ꝙ aliter vel alio modo nolebat fideiubere niſi pro illis tantū
ꝛ duntaxat ad ꝙ predictus raynerius fideiubere obligatus erat: lꝫ di
ctus Raynerius lꝫ obligaſſet ſe ad plura nō tū tenebat fideiubere ni
ſi in duobus capitulis dūtaxat contentis in petitiōe ſeu puiſiōe do-
minorū ꝙ colligit ex eo: qꝛ licet multa fuiſſent expreſſa in dicta proui
ſione concernentia obligationē dicti Rayneriȷ de fideiuſſione nō fuit
facta mētio niſi reſpectu dictorū capitulorū dūtaxat. in alijs ergo di
cta fideiuſſio videt preterita ꝛ neglecta: p hoc text. optim⁹ in. l. iij. ff.
de libe. ꝛ poſthu. facit. c. nonne. de pſump. ꝛ c. qualis. xxv. diſt. ¶ Se-
cūdo hoc vr exp̄ſſe probari per theoricā Bar. in. d. l. talis ſcriptura. ff.
de leg. j. vbi narrans de clauſula in aliqua diſpoſitione contenta ad ꝙ
ſit referenda quando in tali diſpoſitione ſunt multa capitula dicit iter
2 cetera † qd ſi clauſula ponatur inter vnum capl'm ſeu inter verba ipſi⁹
capituli: tunc refertur tm̄ ad illud capitulū ꝛ nō ad alia precedentia
vel ſequentia. allegat dictam. l. tertiā. §. filius. ff. de libe. ꝛ poſthu. ꝙ lex
bene facit. ꝛ poteſt adduci hec ratio: nā qñ clauſula ponit inter verba
eiuſdem capituli videt pars capituli: ideo dꝫ reſtringi ad ipſum capi
tulū nō autē cōcernere precedētia vel ſequētia: ſi em̄ actor diſpoſitio
nis intēdiſſet per clauſulam qualificare omnia cōtenta in diſpoſitiōe
nō adiecisset clauſulā inter verba vnius capituli, ſed adiecisset eā ge
neraliter in principio vel fine capituli nō reſtringēdo ſe ad certū capi
tulū quo caſu loquit dictū. c. ſecūdo requiris, in ꝯtrariū allegatū. ex
his enim diſpoſitionis cōprehendimus mētē diſponētis, vt in cap.
ad audiētiam. de decimis. ꝛ c. porro. de priuileg. ꝛ c. fi. de verb. ſignif. ꝛ
l. l. nō aliter. ꝛ. l. fi. qs in principio. ff. de leg. iij. ita punctualiter contin-
git in negotio noſtro, nam in ea petitione ſiue prouiſione dominorū
in qua continetur ꝛ tractatur de fideiuſſione preſtāda per dictū Ray
nerium dicitur in effectu in principio ꝙ dict⁹ rayneri⁹ deberet ſe obli
gare in quātitate triginta duorū miliū librarū in eo pluri quod dicta
ſuppellectilia genonis valerent vltra mille libras. Et ſubditur ibidē.
Dando dicto buoni ꝛ ſufficiēti recolte di conſignare el dicto pſtonel
la dicta quantita ad rechieſta ꝛ voluta de magnifici ſignori ꝛc. Liql

recolte

recolte doue per Baynero mācaſſi de fare le predice cauſe loro ſi obli
garanno di obſeruare chi fuſſi māchato per Raynero ⁊c. Que verba
diligenter pōderata innuūt fideiuſſionem preſtandam reſpectu hui⁹
capituli tm̄ ⁊ nō reſpectu ſequētiū in quibus nihil dicitur de fideiuſ
ſiōe:deinde aduertēda ſunt illa.verba. Dādo dicio buoni ⁊ ſufficiēti
recolti conſignare el dicto preſto ⁊c. Et illa alia verba. Liquali recol
ti doue per raynero māchaſſe de le pdicte coſe lora ſe obligarāno ⁊c.
Illa eñ verba. Dādo dicio. Et illa Le ſupradicte coſe. Reſtringunt
obligationem fideiuſſiōis preſtādē ad illud capitulū dūtaxat cū ſint
poſita inter verba eiuſdē capituli ⁊ aperte referunt ſe ad illud capitu
lum. Item pūctualiter cōtingit in vltimo capitulo dicte prouiſionis
vbi fit mētio de quinꝗ milibus florenorū reſtituēdis per dictū Ray
neriū:de fideiuſſione enim fuit dūtaxat mētio facta reſpectu ſolutio
nis fiende in primo termino que aſcēdebat ad quātitatem mille ſexcē
torum florenorū:vnde reſpectu toti⁹ ſumme quinꝗ milliū florenorū
non fuit habita mētio ex fideiuſſione nec reſpectu alterius ſumme in
alio termino reſtringēde:vt clare colligitur ex vbis dicte pmiſſiōis
ibi. Nel qual tēpo debe rēdere ⁊ reſtituere cinque milia de oro in qſto
tempo cioe dal di che ſera obſtēta la preſente puiſione anno menſe p
ximo a venire floreni mille ſeicento de li quali floreni mille ſeicēto de
vſure de reſtituit ſi nelle prime page debia p ſimil modo dare boni ⁊
ſufficiēti recolte ⁊c. Que vba ſi diligēter ponderent reſtringunt obli
gationem:per fideiuſſionē preſtādā per dictū Rayneriū ad hāc ſum
mam dūtaxat mille ſexcētoꝝ florenoꝝ in primo termino ſoluendorū.
ſunt eñ hec poſita inter verba iſtius capituli:⁊ ſic ſolū ɔcernūt illud
capitulū vt clariſſime colligitur ex illis verbis. De li quali floreni mi
le ſeicento debia per ſimili modo dare boni ⁊ ſufficiēti recolte.nō aūt
fuit dictū De li quali floreni cinque milia ⁊c. Et ſic illa verba de fide
iuſſione pſtāda ſolū determināt reſtitutionē dicte ſumme mille ſexcē
torum florenorū per rationē promiſſam. Preterea in preſto ɔtinuan
do ad quod erat obligatus predictus rayneri⁹.nulla erat prorſus ha
bita mētio de fideiuſſione preſtanda per dictū Rayneriū:⁊ ſic rema
net obligatio fideiuſſionis preſtāde ſolū in predictis duobus caſib⁹
qr quicquid nō eſt verbis claris expreſſuʒ habetur p omiſſo vbi agit
de obligatione contrahenda vel augenda vt eſt tex.expreſſus ⁊ ibi p
Bar.in.l.quicquid aſtringende.ff.de verb.obli.nec ſufficit dicere qđ
altera pars hoc in mēte gerebat:qr imputandū eſt ſibi ex quo nō ex
preſſit.vt in.l.ſi repetendi.C.de condi.ob cauſam. Hinc dicit Bar.in
d.c.quicquid aſtringende.quod ſi omittūtur in cōtractu ea que non
ſunt de natura contractus nō habētur pro expreſſis:licet tacite fuiſ
ſent intellecta ab vna partium tm̄. In dubio aūt nō vidētur intelle
cta ab vtraꝗ parte niſi ea que veniūt a natura contractus.vt in.l.cū
quid.ff.ſi cer.peta. Preterea ad hanc ſententiam optime facit text.in
3 l.veteribus.ff.de pactis.vbi videt† qđ pactio obſcura vel ambigua
dʒ nocere ei qui verba protulit:qr in eius poteſtate fuit vba aperti⁹
4 ſcribere. Hinc dixit Bar.in.d.l.veteribus.† qđ obligatio obſcura re
cipit interpretationē cōtra eum qui fundat ſe ſuper obligatiōe:quia
non poteſt agere ex obligatione obſcura ⁊ dubia:vt in.c.in preſentia.
de proba.⁊ in.d.l.quicquid aſtringende. Item fit interpretatio cōtra
eum qui verba obligationis protulit:vt in.d.l.veteribus.in.d.c.cōtra
eum fit interpretatio.de reg.iur.lib.vj. In caſu autē noſtro verba obli
gationis de fideiuſſione preſtāda nō fuerūt prolata a Raynerio. Itē
fideiuſſores nō fundāt ſe ſuper obligatiōne:cū ſint rei in hoc caſu me
rito pro eis ⁊ nō cōtra eos eſt fiēda interpretatio:merito dictus So
rus ſciens ppter predicta dictū Raynerium non teneri dare fideiuſ
ſorē de oībus ad que ipſe erat obligatus dixit in dicta fideiuſſione p
dicta verba qđ pro illis dūtaxat fideiubebat ad q̄ obligat⁹ erat fide
iubere dictus Raynerius in dicta petitione ⁊ non aliter vel alio mō
⁊ precipue dico dictos fideiuſſores obligatos non fore ad preſtū cō
tinuandū aliquibus rationibus vltra predictas. Primo per theori
cā Bar.in.l.pretor.la.ij.ff.vi bono.rap.vbi dicit inter cetera ꝙ vbi di
cta in precedentibus ſunt cōtra ius cōe ſeu exorbitant a iure cōmuni
nō intelligant repetita in ſequētibus:qđ no.gl.in.d.l.talis ſcriptura.
facit.c.j.cum ſeq.de filijs preſby.lib.vj. Sed in caſu noſtro hoc exorbi
tat a iure cōīmo eſt contra ius diuinum ⁊ humanum quod chriſtia
nus exerceat fen⁹ nomine pprio vel alieno:vt in.c.ſicut nō ſuo.xlvi.
diſt.⁊ in.c.ſuper eo.⁊.c.cū tu.⁊.c.quia in omnibus.de vſuris.ergo il
la verba de fideiuſſione preſtanda vt fideiuſſores teneantur facere ꝙ
omitterentur per Raynerium non ſunt referenda ad preſtū cōtinuā
dū ⁊ fenus exercēdū. ¶ Scđo facit alia theorica quā poſuit ibi bart.
in.d.l.talis ſcriptura.vbi dicit ꝙ etiā vbi clauſula ponit in principio
vel in fine capituli nō eſt referēda ad alia capitula:qñ poteſt reddi ra
tio quare debeat magis referri ad capitulū quā ad reliquū Sʒ in ca
ſu noſtro ſubeſt ratio euidētiſſima:nam nullum turpe committit ꝙ
fideiuſſores obligent ſe ad reſtituendum capita le:vel pro reſtitutiōe
vſurarum ſed bene committeret turpitudo,⁊ peccatum grauiſſimus
⁊ horror inter chriſtianos ꝙ chriſtianus preſertim pcipuus ciuis pa
lā exerceret fenus nomine pprio aut alieno:merito illa obligatio de
preſto continuando nō eſt referēda ad fideiuſſores:quinimo plus di
co ꝙ etiam ſi expreſſe fideiuſſores ſe ad cōtinuanduʒ obligaſſent nō
valuiſſet talis obligatio:qr rei turpis nō vʒ ſtipulatio.vt in.l.genera
liter.ff.de v.obli.⁊.in.c.ſi.de pa.nec pōt accēdere fideiuſſor vbi ex pri
maria obligatione nulla oriť obligatio.vt in.l.fideiuſſor.§.fideiuſſor.
ff.ď fideiuſ. Sʒ in fauore exercēdo nulla pōt oriri obligatio ciuilis vel
naturalis cū ius diuinum ⁊ canonicū reſiſtat:vt ī.d.c.fin.de pact.facit
l.cum lex.ff.de fideiuſſor.vbi expreſſe pbať ꝙ fideiuſſor non poteſt ac
cedere illi contractui cui lex reſiſtit. Ex predictis omnibus concludo
dictos fideiuſſores nō fore obligatos ad ɔtinuādū preſtū dicti Ray
nerij nec ad reſtituendam totam ſummā dictoꝝ miliuʒ florenoꝝ: ſed
ſolummodo ad ɔſignandum tringinta duo milia librarū p capitali ⁊
ad reſtitutionē mille ⁊ ſex cētoꝝ florenoꝝ occaſiōe teſtamēti gñatiōis
⁊ hoc inquātū dicta quātitas nō fuerit reſtituta p Rayneriū. ¶ Nūc
reſtat reſpondere ad cōtraria ſupra formata:ad q̄ faciliter ptʒ reſpon
ſio. Ad primum nāꝗ reſpondeo:ꝙ illa verba generalia ad oīa ſingu
la ⁊c,reſtringūtur p verba ſpecialia immediate ſequentia in eo quod
dictus Sorus ī fideiuſſione ſubiunxit ꝙ p illis dūtaxat fideiubebat
ad que obligatus eſt fideiubere Raynerius predictus ⁊ nō aliter vl
aliomodo:⁊ ſic illa verba precedētia ꝙ obligabat ſe ad omnia ⁊ ſin
gula in promiſſione cōtēta debeant intelligi de his oībus ſingulis p
quibus dictus Raynerius obligatus erat fideiubere:verba eñ pce
dētia declarantur ex ſequentibus:vt in.l.ſi ſeru⁹ plurium.in fin.⁊ in.l.
qui filiab⁹.ff.de lega.j.nam ⁊ ea que incontinēti ſubmittūtur ineſſe vi
dētur.vt in.l.lecta.ff.ſi cer.peta.⁊ in.c.officij.de elec.apertevoluit bar.ī
l.queſitū.i.§.fina.ff.ď fun.inſtru.vbi dicit† ꝙ vbi poſt gen⁹ ſequiť enu
meratio quarūdam ſpecierum taxationis cauſa:tunc minuitur ſigni
ficatio generis ⁊ reſtringitur ad ſpecies enumeratas in.l.legata.ſecū
do reſponſo.ff.de ſepul.leg. In caſu autē noſtro cōſtat ꝙ per illa vba
generalia fuerūt verba ſpecialia adiecta cauſa reſtringēdi generalita
tem precedentē:vt aperte colligitur ex verbis ſupra recitatis pſertim
ex dictiōe tantū ⁊ duntaxat:⁊ ex illis alijs ꝙ nec aliter nec alio modo
volebat eſſe obligatus. Ad idem allego tex.notabilem ⁊ magis clarū
in cle.exiui de paradiſo.in.§.exigitur in primis.de verbo.ſigni. clare
colligitur ꝙ genus precedens cū enumeratione quarundā ſpecieruʒ
reſtringiť ad ſpecies enumeratas:alias vt dicit ibi tex.ſuperflue ⁊ nu
gatorie fuiſſent adiecte ille ſpecies.ita in pppoſito ⁊ Sor.voluiſſet ſim
pliciter obligari ad omnia ⁊ ſingula contenta in dicta pmiſſiōe ſup
flue ⁊ negatorie immediate ſubiunxiſſet pro illis tantum ⁊ dūtaxat
fideiubebat ad que obligatus erat fideiubere dict⁹ Ray.⁊ nō aliter
vel alio modo. ¶ Et per hoc tolliť etiā ſecundū cōtrariū in eo quod
opponitur ꝙ dict⁹ Sorus ſe obligauit ad omnia predicta:nam illud
verbum predicta concernit genus cuʒ reſtrictione ſubſequenti vt ītel
ligatur ad omnia predicta,ſcʒ ad que obligatus erat dict⁹ Ray.fide
iubere,nam verba relatiua referunt antecedētia cum ſuis reſtrictiōi
bus ⁊ determinationib⁹,iuxta nota.in.l.cūctos populos.C.de ſum.
trini.⁊ fide catholi.⁊ in.c.j.de cleri.nō reſiden. ¶ Ad tertium contra
riū reſpondetur quod ideo Sorus excepit ꝙ nolebat obligari in illo
pluri quod ſupellectilia valebant vltra mille libras quia in puiſione
pdicta continebatur aperte ꝙ etiā de illo deberet preſtari fideiuſſor
vnde neceſſarium erat illū caſum excipere als fuiſſet obligat⁹.nā ex
ceptio firmat regulā in his dūtaxat que als cōprehenduntur ſub re
gula ⁊ nō in alijs:vt eſt tex.notabilis in.l.generali.in.§.vxori.vbi per
Bar.ff.de vſu ⁊ vſufru.leg. ¶ Ad quartū ⁊ vltimū cōtrariū ꝙ clauſu
la debeat referri ad omnia ſequētia ſatis patet ex pmiſſis reſpōſio,nā
cōtrariū pcederet:qr clauſula eſſet ſimpliciter appoſita in principio
vel in fine capituli,ita qđ poſſit pariter oīa recte cōprehēdere. Sʒ in
caſu noſtro illa clauſula de fideiuſſiōe preſtāda fuit reſtricta ad certa
capitula,⁊ ſic fuit pars illorū capitulorū vt ſupra plene dixi. Nec ob
ſtat ſi dicať ꝙ non ſubeſt ratio reſtringendi illā clauſulam magis ad
vnū capitulū quā ad reliquū:qr dico ꝙ imo ſubeſt ratio vrgentiſſima
reſtrigēdi. Primo chriſtianus ⁊ bon⁹ ciuis videať obligat⁹ ad fene
rādū. Scđo ne ſit quis obligat⁹ in maiori quātitate quā velit obliga
ri. Itē qr dictus Rayneri⁹ facili⁹ cōperiſſet fideiuſſorē pro parte obli
gationis ꝙ in totū. Item qr illa clauſula expreſſe refert ſe ad pcedē
tia ⁊ ſic ex quo cōſtat de animo opponentis clauſula nō dʒ referri vl
tra intentū illā opponentis.vt no.Spe.in ti.de inſtr.edi.in.§.nūc aūt.
in ver.itē excipe.⁊ allegat tex.in.l.ſi qs in pn.ff.de leg.iij.⁊.xxxij.q.vij.
apoſtolus. Et hec ſufficiāt. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lxxvj.

1 ☞ Preſentatio quando ſpectat ad plures tanꝙ ad ſingulos nō eſt neceſſe vt in preſentationis actu omnes conueniāt.ſed poſſunt ſeparatim preſentare.

2 Patroni quāꝗ ſint abſentes poſſunt preſentare clericum,preſentē p eorum literas.

3 Ordinarius poteſt abſenti conferre beneficium.

Inuocato chriſti auxilio plura ſunt examinanda ad hui⁹ cōnis deciſiōe. ¶ Primo an ad parochianos poſſit ſpectare ius pñtandi rectorē propriū de antiqua ɔſuetudine. ¶ Secūdo an maior pars vicinorū poſſint pñtare minore pte nō vocata. ¶ Tertio pñppoſito

quod maior pars poſſit preſentare,an valuerit p̄ſentatio facta de cle-
rico abſente tēpore preſentatiōis preſertim interueniēte procuratore
p̄ſentandi ad hunc actū ſpecialiter conſtituto.❡Quarto preſuppoſi
to qḋ voluerit an talis p̄ſentatio euacuetur ex eo:q: preſentat⁹ in ab
ſentia non ratificauit preſentationē intra tp̄s laici ſtatutū ad preſen-
tādum:ſed poſt illius tp̄is lapſum ſtatim tamē ꝙ redit ad ꝓpria cer-
tioratus de p̄ſtatiōe in ei⁹ abſentia facta illā ratificauit.❡Quinto
reſtat cōcludere preſuppoſito qḋ ratificare dicto tēpore potuerit qs
veniat nūc inſtituendus an preſentatus per maiorē partē parochia-
norū modo predicto cuius preſentatio fuit per verba generalia admiſ
ſa per eum ad quē ſpectabat.An vero preſentatus perſonaliter ꝑ ma
iorē partem parochianorū intra tamē tempus a iure ſtatutū.❡Cir-
ca primum cōmunis opinio declinat in fauorem parochianorū: licet
enim de iure cōmuni nō ſpectat ad eos poteſtas preſentandi ſi cōſtet
eccleſiā non habere patronos ſeu nō appareat quis ſit patronus quo
caſu preſumit̄ eſſe libera.vt not.Inn.in.c.cū venerabilis.in fi.de exce.
facit qḋ no.gl.in.c.ꝙꝙ.de elec.lib.vi.ꝛ tex.in.c.oſius.de elec.Tamen
quādo de antiqua ꝯſuetudine preſentatio pertinet ad parochianos
ſeruanda eſt cōſuetudo.de quo videtur tex.in.c.querelā.de elec.firmat
ibi Io.and.ꝛ cōmuniter docto.ꝛ ſic diſputādo cōfirmauit idē Ioan.
an.vt patet ex plene diſcuſſis per eū ſuper regula quod alicui gratio
ſe.de reg.iur.lib.vj.in mercu.ꝛ licet Archi.videatur reſiſtere huic opi
nio.in.c.hortamur.lxxi.diſt.vbi plene proſequitur dicens quod ex p̄-
ſcriptione ſeu cōſuetudine ſola nō poteſt hoc ius preſentādi ꝯpetere
non patrono:tamē quicquid allegari poſſet diſputationis gratia pre
cedēs opinio tāꝙ cōis ſeruaretur in iudicando ꝛ ſaltē in caſu noſtro
nō eſt fiēda diſcuſſio in quo populus eſt in poſſeſſione preſentādi ex
antiqua cōſuetudine nec apparet qs illam eccleſiā fundauerit ſeu do
tauerit:vnde ſaltem in dubio debem⁹ preſumere fuiſſe per parochia
noꝫ fundatā ꝛ dotatam cū eccleſia non naſcatur:ꝛ in obſcuris īſpici-
mus ꝙ veroſimilius ꝛ qḋ pleruncꝫ fieri cōſueuit:vt in regula inſpici
mus in obſcuris.de regu.iur.lib.vj.vnde debem⁹ in dubio preſumere
ratione predicta ꝛ propter lōgam cōſuetudinem parochianos eē pa
tronos.Itē quia valet p̄ſentatio facta ab eo qui eſt in poſſeſſiōe bo-
na fide preſentādi:vt in.c.cōſultationib⁹.de iurepatro.ꝛ in.d.c.quere-
lam.per Inno.in.c.ij.de in interg.reſti.ꝛ.c.in literis.de reſti.ſpoli.cū ſi
mi.❡Concludo igitur circa primum predictam preſentationem nō
poſſe ex eo capite inualidari:q: fuit facta a populo parochie q eſt in
poſſeſſione preſentādi ex antiqua conſuetudine.❡Ad ſcḋm dubiū.
An maior pars potuerit preſentare minori parte tunc nō vocata.ꝛ ꝑ
fecto cōmunis opi.eſt ꝙ ſic.vt no.Io.an.in.c.iij.de iure patr.ꝛ ſequū-
tur cōmuniter alij docto.ſcribentes poſt eū ꝛ nouiſſime tenuit conſu
lendo Federi.de ſenis vt patet in opere cōſiliorū ſuorum conſil.xvij.
1 cōcludūt enim cōmuniter iſti doctores † ꝙ vbi preſentatio ſpectat ad
plures tanꝙ ad ſingulos.tunc nō eſt neceſſe vt in preſentatiōis actu
omnes cōueniant:ſed poſſunt ſeparatim preſentare:ad hoc.l.per fun
dū.ff.de ſerui.ruſti.predio.ſecus dicūt ſi ſpectat ad plus tāꝙ ad col-
legiū.tunc procedunt iura que dicūt plus obeſſe.contemptum vnius
ꝙ multorum ꝯdictionē vt in.c.bone.ij.ꝛ.c.ꝙ ſicut.de elec.cū ſimilib⁹.
❡In caſu aūt noſtro certū eſt qḋ ad parochianos ſpectat p̄ſentatio
tāꝙ ad ſingulares:non aūt vt ad collegium cum ipſi parochiani non
faciant collegium cum non reperiatur tale collegiū iure approbatuꝫ
in.l.i.cū ibi notatis.ff.de colle.illici.facit qḋ not.Bar.in.l.fi.ff.eo.tit.ꝛ
Inno.in.c.dilecta.de exceſ.pre.ꝛ.c.cum ab eccleſiarum.de offic.ordi.
Et hec opinio tanꝙ cōmunis obſeruaret̄ in practica lꝫ iudicio meo
poſſet aliquētulum cauillari per theoricā Bar.in.l.omnes populi.ff.
de iuſti.ꝛ iure arg.in.l.ꝛ ſuum heredem.ff.de pac.tamē in caſu noſtro
ceſſat omnis excitatio cū facto preſupponatur conſuetudineꝫ eſſe in
loco vt maior pars parochianorū preſentet abſente minori pte quaſi
cōcludatur dictā preſentationē nō poſſe impugnari ꝓpter abſentiaꝫ
minoris partis.In tertio dubio nunquid corruat dicta preſentatio
2 ſalteꝫ ex capite,q: fuit facta de clerico abſente.†Cōcluſiue dico ꝙꝙ
patroni abſentes poſſint p̄ſentari per clericū p̄ſentē ꝑ eorū literas ꝓ
quo allego tex.apertū in.c.ea noſcitur.de his que fiūt a p̄la.ꝛ ita con
ſoluerūt:vt refert dn̄s Card.in.c.ſane.de iurepatro.Io.and.Abbas.
ꝛ Lapus de caſtil.tamē puto ꝙ ordinario ſeu illo ad quē pertinet in-
ſtructio reſiſtente nequeūt patroni preſentationeꝫ facere de abſente,
ratio q: patronis indultum eſt a iure tp̄s ad preſentandū rectorē:vñ
non ſatiſfaciunt iuri ſolum eligendo illū rectorem ꝛ non preſentādo
vt in.c.fi.ꝛ ibi hoc notat Io.an.ꝛ cōmuniter docto.facit etiam.c.vni-
cum de iurepatrona.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ preſentatio hic nō inter
uenit in abſentia preſertim interueniente ꝓcuratore cū per procura-
torē poſſit quis in abſentia inſtitui qḋ maius eſt,vt in.c.accedēs.de p̄
ben.q: per hoc vt arbitror nō eſt iuri ſatiſfactum:nō em̄ poteſt dici p̄-
ſentatio que fit de abſente:nam preſentare idē eſt quod preſentialiter
ꝛ corporaliter exhibere.vt eſt text.iūcta glo.in verbo preſentari.in cle.
dudum.de ſepul.facit optime.l.i.ff.de verbo.obli.ꝛ.l.coram.ff.de ver.
ſignific.ꝛ.l.diem proferre.§.coram.ff.de arb.cum ſimilibus.Preterea
ſi diceremus contrarium poſſet graue p̄iudicium irrogari eccleſie ex
dilatione prouiſionis:ſi enim ſatis eſſet patrono eligere ꝛ in abſentia
preſentare poſſet ſic preſentatus differret aduentum ſuum per annū
ꝛ annos nec epiſcop⁹ poſſet interim prouidere eccleſie.nā de iſto pre-
ſentato nō:q: poteſt eum in abſentia examinare.argu.in.c.ſi forte.de
elec.li.vj.nec de perſona alterius poſſet ꝓuidere tanꝙ ꝑ patronū nō
preſentata.vt in.c.decernim⁹.xvj.q.vij.ꝛ ob hoc putarē nō valere cō-
ſuetudinem in cōtrarium.arg.in.c.j.de conſue.ꝛ ꝙ non poſſit regula
riter fieri preſentatio de abſente iam abſoluente tenuit in lectura.c.ea
noſcitur.prealle.❡Sed in caſu noſtro arbitror preſentationē valuiſ-
ſe quia in facto mihi preſupponitur ordinariū cū fuit preſentatio fa-
cta ipſam p̄ſentationem acceptaſſe:admiſit enim eaꝫ ac recepit ſaluo
iure alieno:vt narratur in caſu:ergo mero iure tenuit p̄ſertim cū in fa
cto etiā preſupponatur ipſum preſentatum eſſe idoneum ac ipſi ordi
nario notū.Et hāc opinio.ſeu limitationem ad predicta iamdudum
tenuit legēdo in.d.c.ea noſcit.quā ꝓbo tali ratione.Preſentatio em̄
p̄ſonalis nō requiritur ad alium finem niſi vt ſuperior qui habet inſti
tuere poſſit illū examinare ad finem illū approbandi vel reprobādi.
ar.in.c.venerabilem.de elec.ꝛ.c.cupientes.de elec.lib.vj.ſed ſi p̄ſentan
dus eſt notus ſaltē ipſi ordinario nō requiritur alia examinatio ad fi
nē inſtitutionis fiende.tex.eſt in.c.cōſtitutus.ij.de appel.ꝛ in.c.null⁹.
xxiij.diſt.ergo potuit ordinari⁹ ſine alicuius iniuria ꝛ iuriū violatio-
ne illam preſentationē admittere.❡Cōfirmāt predicta alia ratione,
3 ordinarius poteſt abſenti conferre beneficium.vt in.c.ſi tibi abſenti.
de prebendis.lib.vj.ꝛ in.c.gratia.de reſcrip.eod.lib.Poteſt etiam in-
ueſtire abſentem per ꝓcuratorem vel ipſum procuratorē ꝓ abſente.
vt leg.ꝛ not.in.d.cap.accedēs.fortius ergo debet poſſe admitti p̄ſen-
tatio facta de abſente:cum preſentatio ſit quoddam inchoamētū ad
inſtitutionem obtinendam:vt in.c.quod autē.de iurepatro.ꝛ tale ius
ſpirituale trāſfertur ꝑ inſtitutionē ipſius ordinarij.arg.in.d.c.ꝙ au-
tem not.Inno.in.c.quod ſicut.de elec.facit tex.ꝛ quod ibi no.in.c.di-
lectus.de offi.lega.Includitur enim ius p̄ſentationis ſub collatione
libera quam facit ordinarius:habet enim collatio vim electionis ꝛ cō
firmationis:vt notat Inno.in.c.cum olim.de cauſa poſſ.ꝛ ppri.ſi er-
go collatio poteſt fieri abſenti:vt in preallegatis iuribus,ergo ꝛ p̄ſen
tatio ꝛ inſtitutio ꝑ argumentum a paritate rationis.de cōfir.vti.in.c.
cum dilecta ꝛ.c.tranſlato.de conſtitu.cum ſim.Et p̄ſumo ordinarium
habuiſſe notitiā de abſente ex quo ille p̄ſentationem acceptauit ſicut
p̄ſumitur habere de eo cui beneficium in abſentia confert.nā q vult
conſequens videtur approbare antecedēs:vt not.in.c.cum.M.de cō
ſti.ꝛ in.c.ex parte.de ſponſal.Et hanc partem puto veriſſimā:nec cre
do quod ab ea diſcrepaſſet aliquis ſcribētiū ſi hanc limitationem cō
ſideraſſet,nec aliquis reperitur qui teneat contrarium.Ex his infero
ad quartum dubium.dico em̄ qḋ dictus cleric⁹ non habebat neceſſe
dictā preſentationem acceptare ſeu ratificari cū eam ſatis ratificaue-
rit intra tempus legitimum per ꝓcuratorem ſpecialiter conſtitutuꝫ:
qui optime in hoc actu interuenire non potuit ex quo p̄ſentād⁹ erat
notus.vt in.d.c.accedens.quod ſic intelligo:ſi enim ꝓcurator poteſt
interuenire ꝑ abſente not.ad actum collationis ꝑ quem transfertur
plenum ius ſpirituale,multo fortius poteſt interuenire in actu p̄ſen
tationis per quem parum iuris tranſfertur,dicitur autē quoddaꝫ in
choamentum ad inſtitutionem obtinēdā,vt in.d.c.ꝙ aūt.vꝫ em̄ argu
mentū a maiori,vt in.c.cum in cunctis.in prin.de elec.ꝛ in aut.multo
magis.C.de epi.ꝛ cle.cū ſimi.Ex p̄dictis ſimul collectis infert̄ ad de-
ciſionē quinti dubij ꝛ toti⁹ queſtiōis qs.ſ.ſit ꝑ ordinariū inſtituēdus.
Dico em̄ qḋ p̄ſentat⁹ ꝑ maiorē partē parochianorū ex quo fuit legi-
time p̄ſentat⁹ ꝛ acceptatus eſt idone⁹,vt ꝓbat̄ in.c.qm̄.de iurepatro.
nec valēt inſtitutiones de alio facte.argu.in.c.cū bertold⁹.de re iudi.
ꝛ in.c.decernimus.prealle.facit cle.ij.de iurepatrona.cum ſim.Et hec
ſufficiant.   Nico.Abbas.

❡Conſilium.lxxvij.

1 ☞Tempus decē dierū datū a iure ad appellandū an currat ipſi mi
nori moroſo qui tutorem habebat.
2 Laudum latum per duos abſente tertio an valeat.
3 Arbiter faciendo laudū an debeat ſequi ius cōmune vel ſtatuta loci.
4 Appellari a laudo an poſſit.

In indiuidue trinitatis no-
mine amē.In qōne q̄ ad p̄ſens vertit̄ inter Iacobū thitra
meli ꝛ ſocios ex vna parte,ꝛ Marianū falchi ex alia,de plu
rib⁹ dubijs ꝯſiliū poſtulatur,que ſingulariter iuxta ordinē petētis at
1 tingā cōcluſiue ꝛ breuius quā fieri poterit.❡Primum dubiū eſt † an
tp̄s decē dierum datū a iure ad appellādū currat ipſi minori moroſo
qui tutorem habebat,nec intra decēdiū appellauit.❡Scḋo an pro-
pter cōpromiſſum factuꝫ curſu dicti tp̄is impediat̄,ꝛ poſito ꝙ nō im
2 pediat̄ an poſſit ad hoc tēpus reſtitui ꝛ ꝑ quē.❡Tertio † an valeat
laudū latū ꝑ duos abſente tertio tā iu.ciuili quā canonico.❡Quar
3 to † an arbiter in laudādo teneat̄ ſeq ſtatuta loci vel ius commune.
❡Quinto an ſi ꝯpromiſſuꝫ ſit iuratū reductio peti poſſit nō habita
4 prius abſolutiōe a iuramēto.❡Sexto † an poſſit appellari a laudo
vel peti reductio,ꝛ qḋ ſi ſtatutū ꝑmittat appellari an in libello poſſit
accumulari appellatio,reductio,reſtauratio,ꝛ ad quē tūc appellat̄.

Circa

¶Circa primū poſſet argui qḋ tēpus decēdij nō currat minori:quia hodie temporales preſcriptiones nō currant ipſo iure contra minorē,vt in.l.fi.C.in quib⁹ cau.in integ.reſti.nō eſt neceſ.ſ3 eſt quedā pſcriptio tpalis ⁊ breuis cum ſit decem dierū:ergo nō debet currere minori quātūcūq; habeat curatorē.¶Sz pfecto in cōtrariū ſe hz veritas pro quo allego tex.apertum in iure nouiſſimo in aut.de app.⁊ intra que temp.§.j.tenet expreſſe Bar.in.l.fi.C.in qui.cau.in integ.reſti.nō eſt neceſ.⁊ idē ibi ſentit Bal.pro hoc facit qꝛ hoc tps currit etiā eccleſie,vt in.c.beneficio.de in integ.reſti.c.cum inter.de re iudi.⁊.c.cum ſuper eo.tit.cū multis ſimilibus,nō ob.l.fi.prealle.que non procedit in preſcriptionibus preiudicialibus:ille em̄ currūt indiſtincte fauore iudicioꝝ ne lites fiant immortales:p hoc.l.pperandum.in fi.C.de iudi.no.Jo.an.in.c.beneficio.⁊.c.cōſtitutus.de in integ.reſti.Concludendū eſt ergo indubie hoc tēpus decēdij currere minori tutorē habēti.

¶Ad ſcōm an pꝑter cōpromiſſum factum cum parte aduerſa in tēpus appellādi curſus dicti tp̄is impediatur.Uidetur primo qḋ ſic p cle.q̄diu.de appel.⁊ in aut.ſi tamē.C.de tēpo.appel.vbi patet ꝙ tps prefixum ad appellationē pſequendā ⁊ finiēdam impeditur p compromiſſum factū de partium cōſenſu:ſed tēpus decē dierū qḋ datur ad appellandū computat̄ in tempore anni qui prefigitur ad appellationē pſequēdā ⁊ finiēdā:nā currit annus a die interpoſite appellatiōis,vt in cle.ſicut appellationē.de ap.ergo ⁊c.¶Cōtrariū puto verius p̄ſertim in caſu noſtro ex duplici capite.Primo qꝛ hic nō fuit cōpromiſſum in cā criminali ſup qua eſt lata ſnīa,nec etiā compromitti potuiſſet p̄ſertim cum potuiſſet redundare in p̄iudicium fiſci.vt in.c.pe.ꝗ.reſponſo.de in integ.reſt.⁊.l.non diſtinguemus.§ iulianus.ff.de arbi.ergo cōpromiſſum factū ſup ciuili queſtione nō habuit impedire curſum decendij ad appellationē interponēdam in cauſa criminali qꝛ ex ſeparatis nō fit illatio.vt in.c.ij.de trāſla.pla.⁊.l.nec; natales.C.de pba.⁊ ceſſant hoc caſu iuriū alle.in ꝯtrium ⁊ hoc eſt indubitatum.

¶Preterea nō impeditur curſus dicti tpis ex alio capite,nā tps p̄fixum ad appellādum non impedit̄ p cōpromiſſum:ſed tps duntaxat p̄fixum ad pſequēdā ipam appellationem:ita aperte loquitur tex.in cle.quādiu.⁊ idē innuit tex.in.d.aut.ſi tamen.loquitur em̄ quando cōpromiſſum fuit factum cauſa iam p appellationem deuoluta ad iudicem ad quem.⁊ hanc opi.expſſe tenuit Pau.de leaza.⁊ Jo.de lig.poſt eum in.d.cle.q̄diu.⁊ Bal.in.l.centurio.ff.de vul.⁊ pupil.Diuerſitatis ratio eſt:qꝛ tps ad pſequēdā datur vtriq; parti:ideo nō mirū ſi p cōpromiſſum factum de vtriuſq; partis cōſenſu impedit̄.Tempus vero decēdij datur tm̄ parti grauate ad releuationē grauaminis ideo nō debet p cōpromiſſum impediri:qꝛ reliqua pars nil debet in hoc poſſe cum ſibi non ſit iſte terminus p̄fixus:vnde ſi diceremus terminum illū impediri p compromiſſum oporteret neceſſario dicere ꝙ etiā circa cōpromiſſum p ſolā volūtatē debētis appellare impediat̄ qḋ tn̄ falſum eſt.¶Scōa ratio diuerſitatis eſt:qꝛ tps ad pſequēduz dat̄ ad litigādū vtriq; parti.vt.l.fi.C.de tē.appel.⁊ aut.ei q appellat.C.de tempo.ap.ſed partes ſatis litigāt coram arbitris:ideo nō immerito impeditur temporis curſus:ſed tps decēdij datur ad deuoluendam cauſam ad ſuperiorē,⁊ ne videat̄ acquieſcere iudicatis:vt in.c.ꝙ ad ꝯſultationem.de re iudic.⁊.l.adeo.C.quomodo ⁊ qñ iud.Preterea ⁊ tertio ſatis eſt hoc iure non caueri:regulariter em̄ omne tempus eſt continuū:vt no.ff.de diuer.⁊ tempo.p̄ſcri.l.j.⁊ in.c.ſuper eo.de ap.Sed poſito ꝙ dictum tēpus decēdij cucurrerit ipſi minori etiā cōpromiſſo non obſtāte an gubernator ciuitatis firmi p dño noſtro papa p̄ſidens poterit p eius reſcriptū reſtituere dictū tēpus decē dierū,et ſic in effectu reſtituere dictum Marianum ad appellandū,videtur p̄mo qḋ nō quia eſt queſitum ius alteri parti ſaltē in eo ꝙ fuit in dicta ſententia criminali declaratum dictum Marianū violentiā intuliſſe in dictis poſſeſſionibus ⁊c.ar.in.d.c.qḋ ad conſultationē.facit enim ſententia ius inter partes poſtq̄ trāſiuit in rem iudicatā ⁊ pro veritate iuris p̄ſumptione ſeu fictione accipitur.vt in.l.ingenuū.ff.de ſtatu homi.⁊ in.l.res iudicata.ff.de reg.iur.⁊ in.c.cum inter.de re iudi.cum ſimilibus.gubernator aūt ſeu legatus non poteſt tollere ius alteri q̄ſitū vt in.c.fi.de cōfir.vti.facit quod not.glo.in.c.fin.de her.li.vj.⁊ melius p glo.no.in.c.p illorū.de p̄ben.in verbo autoritatem.que dicit legatum non poſſe venire cōtra id qḋ eſt alteri conceſſum p ſpeciale priuilegiū:ergo fortius nō poteſt tollere qḋ eſt alteri ꝯceſſum p ius cōe.vt eſt in caſu noſtro p ſententiā que tranſiuit in rem iudicatam:nā ſolius principis eſt tollere ius alterius:iuxta no.p gl.in.c.ꝯſtitutus.de reli.do.quinimo videt̄ ꝙ etiam reſcriptum principis.hoc caſu nō valeat ex quo cauſa deciſa non fuit per appellationem ſuſpenſa:vt pbari videtur in.l.fi.C.ſen.reſcin.non poſ.¶Sed his non obſtantib⁹ arbitror ſic diſtinguendū ꝙ aut gubernator vult reſtituere ad appellādū nulla ſubſiſtente cā legitima:⁊ credo ꝙ nō poſſit qꝛ nec legat⁹ poſſet hoc caſu qm̄ eſſet venire ꝯtra iuris diſpoſitionem ꝙ nō licet alicui circa principē etiā in ordinatoꝝ iudicij ꝙ plus eſt,vñ dixit gl.no.in ca.fi.de her.li.vj.legatū nō poſſe cōmittere cāz ex natura ſui plenariā examinādā ſimplr̄ ⁊ de plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij:⁊ idē tenuit Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt.v.ſed nunquid poſſit inſtituere:facit cle.ne romani.de elec.⁊ glo.in prealleg.c.p illoꝝ.⁊ tex.in.c.dilectus.pmo iuncta gl.de prebē.Princeps aūt poſſet dūmodo ꝯſtaret ꝙ ex certa ſciētia hoc faceret,qꝛ cuz hoc ius ex ſnīa cōpetat parti ex iuris diſpoſitiōe pōt princeps q ſupra ius eſt ꝯ illud reſtituere.ar.in.c.ppoſuit de ꝯceſ.p̄bē.⁊.c.innotuit.de elec.l.pnceps.ff.de legi.⁊.l.digna vox.C.eo.facit optime ꝙ no.Jn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cōſti.vbi dicit principē poſſe tollere actionē cū ipſe actiōes inſtituerit.l.ij.ff.ḋ origi.iu.⁊ ſpāliter in caſu noſtro firmat Bal.i.d.l.fin.C.ſentē.reſcin.nō poſ.vbi notanter dicit ꝙ aut ius eſt queſitum parti ex iuregētiū ſeu naturali.⁊ contra illud nō pōt princeps ſine cā diſponere,vt leg.⁊ no.in.l.j.C.ḋ p̄ci.impe.offe.plene per Bar.i.l.fi.C.ſi ꝯ ius vl' vtil.publi.⁊ p Cy.in.l.p̄ſcriptione.C.de p̄ci.impe.offe.aut ius queſitū eſt parti ex lege poſitiua puta p p̄ſcriptionē vel ſnīam ſeu qd ſimile,⁊ tūc pt pnceps ꝯ tale ius diſponere p̄ſertim reſtituendo ad audientiam cauſe:facit aut.que ſupplicatio.C.de preci.impe.offe.⁊.l.vnica.C.de ſen.pre.p̄to.Aut ſubeſt legitima cauſa reſtituēdi:⁊ tūc dico ꝙ ſiue competat iure maioris ſiue minoris:vt in caſu noſtro cōtingit,qꝛ ſiue dicat̄ dictuz Marianū eē maiorē ⁊ pōt gubernator reſtituere aduerſus curſuz decēdij,⁊ ſic reſtituere partē ad appellādū tam ꝯ ſnīaz ſuā q̄ alioꝝ magiſtratuū ⁊ nedum gubernator hoc poterit qui hz amplā poteſtatē,ſed ēt alius ordinarius inferior.vt in.l.prefecti p̄torio.ff.ḋ mino.⁊.l.ab hoſtib⁹.⁊ ꝙ ibi no.p Bar.ff.ex qui.cau.ma.⁊ in.c.cū bertoldus.de re iu.p Jnno.in.c.querelā.de pcu.nā ⁊ cōtra ſnīam pōt ex tali caſu qs reſtitui nedū ad appellādū tm̄.vt i.l.j.C.ſi aduer.rē iudi.⁊ in.c.j.⁊.ij.de in integ.reſti.li.vj.⁊.c.beneficio.eo.ti.cum infinitis ſimilibus.ait em̄ pretor ſi qua iuſta mihi cauſa videtur in integ.reſti.vt in.l.j.ff.ex qui.cau.maio.ſiue dict⁹ Marian⁹ ſit minor:⁊ fuerit leſus ex omiſſione appellationis,ergo potuit per gubernatorem ad appellādū reſtitui.Nec obſtat ſi dicatur qḋ prius debuit agere cōtra tutorē ſi eſt ſoluēdo ad intereſſe ⁊ in defectū petere reſtitutionē,vt in.l.pperādū in fine.C.de iudi.⁊.l.cū mādato.ff.de mino.dico em̄ ꝯriū i caſu noſtro quinimo regulare eſt qḋ vbicūq; minor eſt leſus interueniente tutore vel curatore eſt in optione ſua petere reſtitutionē vel agere cōtra tutorem vel curatorem,vt probatur in.d.l.etiā.C.ſi tu.vl' cur.inter.⁊ ibi Bar.⁊ Bal.⁊ gl.iuris canonici in.c.ij.de in inte.reſt.in v̄bo reſtituimus ⁊ Hoſt.in.c.ſuſcitata.eo.ti.Nec obſtat.d.l.pperandū.quia loquitur cum inſtātia eſt perempta,nam tunc qꝛ nō perit actio ⁊ tractatur de modico p̄iudicio voluit ius vt prius minor ageret ꝯtra tutorem ſeu curatorem:vt in.l.etiā.no.gl.Bar.⁊ Bal.ſecus vbi periret actio ⁊ vulneraret ius minoris,vt i caſu noſtro:intereſt em̄ minores ſumptibus litium non vexari.vt.l.minoribus.ff.de mino.Ad dictaz l.cum mandata.reſpondetur ꝙ loquit̄ in procuratore qui eſt adminiſtrator voluntarius:ſecus in tutore ⁊ curatore qui ſunt neceſſarij.vt nota.in.d.l.cū mandato.Aduertendū tamen in hoc diligenter vtrū poterit gubernator reſtituere ad appellādū aliter prius leſiōe p minorem non pbata.Barto.in.l.fina.C.in quibus cau.in integ.reſti.nō eſt neceſ.tenuit ꝙ ſic:quia eoipſo ꝙ minor a ſententia nō appellauit leſus fuit ⁊ ſic non oportet aliter leſionē probare:hoc pbat.l.minor viginti quinq; annis.§.j.iuncta gl.ff.de mino.vbi patet ꝙ minor petit reſtitui aduerſus compromiſſum,quia vt ibi dicit glo.eoipſo ꝙ cōpromiſit leſus fuit cū pdiderit facultatem appellandi.ſed Bal.in.d.l.fin.refert alios tenere cōtrarium quos ipſe ſeqnitur dicens neceſſe eſſe vt minor pbet prius ſe fuiſſe leſum ex ſnīa alias nō ḋbet reſtitui ad appellādū.quia potuit eſſe ſentētia iuſta.⁊ ſic in nullo fuit leſus in nō appellādo imo poſſet grauari ſi reſtitueret̄ ad appellādū p̄us nō ꝯſtituto de iniuſtitia ſentētie cū data iuſtitia ſentētie ſuccūberet.nō ob.d.l.minor.ſup qua ſe fundat Bar.qꝛ ibi a principio cōſtabat ḋ leſiōe cōpromittēdo pmiſit ſtare ſentētie iuſte ⁊ inique.vt in.l.diē pferre.§.ſtari.ff.de arbi.ideo potuit illi competere reſtitutio.ſ3 in caſu noſtro aliud fuit.nā litigando corā capitaneo nō ledebatur cū poterat appellare ꝙ aūt nō appellauerit potuit hoc facere ex iuſta cauſa.qꝛ fore vidit ſententiā iuſtā vnde nō infertur ꝙ fuerit grauat⁹ non appellando.⁊ hec pars eſt veriſſima.debet enim petens rationē oſtēdere prius re ipſa vel p probationē leſionis.vt no.Jnno.in.c.auditis.de in integ.reſt.⁊ allego eundē Bart.in alio loco.vbi ſentit quod dixi.ſ.in.l.vnica.§.ſi pcurator.ff.ſi quis ius di.vbi tenet quod factuz pcuratoris in nō appellādo nocet domino.quia potuit ex iuſta cauſa non appellare.argumen.in.l.j.in fi.ff.quando appell.ergo idem ⁊ fortius preſumēdum in tutore quo non appellauerit quia vidit minorem fouere iniuſtitiam.Ex qbus omnibus concludo gubernatorē nō potuiſſe reſtituere ad appellandū niſi p̄us fuerit pbata coram eo leſio minoris ex iniuſtitia ſentētie ⁊ loquor de ſentētia lata in cauſa criminali.¶Uenio ad tertium principale dubiū.an laudum arbitramentale latum per duos arbitros retractatiōi ſubiaceat ex quo dicti ꝙ arbitratores viam arbitratorū ſequentes in ſentētia abſoluerant dictum Jacobum ⁊ ſocios ab impetitione facta p parte dicti Mariani:cum cōſtaret eiſdē ipos conuentos tenuiſſe ⁊ poſſediſſe bona petita ſine contradictione ſpatio viginti annorū ſecūdū ꝙ ſtatutum loci requirit confirmatū p papam.Et hoc dubiū pōt ſubdiuidi in dubio referendo illud ad narrationem cū p̄ſupponatur duos arbitros pronūtiaſſe abſente tertio legitime requiſito ⁊ nolēte itereſſe.

Primo ergo videam⁹ an ſubiaceat retractatiõi:ſeu ſit nullũ ex eo ca pite:qꝛ fuit latũ per duos abſente tertio lʒ requiſito. Scđo videbim⁹ an ſubiaceat retractationi ex eo qꝛ fuerũt ſecuti ſtatutũ loci qđ videt̃ iuri ꝯtrium in eo qđ dicit ſufficere preſcriptionẽ viginti annoꝝ ſine ti tulo quo ad bona immobilia cũ de iure requiratur tp̃s triginta anno rũ vt in.l.ſi qs emptionis.C.de p̃ſcrip.xxx.anno. Itẽ ius aperte req rit bonã fidẽ.vt i.c.fi.ꝛ.c.vigilãti.de preſcri. Statutũ xͦo nullã facit mẽ tionẽ de bona vel mala fide,ſed cõtẽtatur ſolo curſu triginta annoꝝ finita lite ꝛ controuerſia. ¶ Ad primum dico ꝙ de iure ciuili tale lau dũ nõ valeret,poteſtas data pluríb⁹ arbitris cõpetit nõ inſolidũ:ſʒ oĩb⁹ ſimul iũctis:vt.l.pedius.ff.de arbi.no.Bart.in.l.j.§.plures.ff.de exerci.hinc eſt ꝙ ſñia lata duobus tertio abſente non valet.vt in.l.ſi in tres.ff.de arbi.imo plus dicit Bar.in.l.ſi duo ex tribus.ff.de re iu di.qđ ſi terti⁹ fuit p̃ſens in diſcuſſiõe meritoꝝ cauſe ꝛ dixit opinionẽ ſuã ꝛ receſſit nõ pñt adhuc duo laudare abſente tertio ex defectu po teſtatis,lʒ Inno.hoc vltimo caſu tenuerit ꝯtriũ vt ipſe no.in.c.rax.de teſta.ſʒ dictũ Bar.verius eſt de iure ciuili per iura ſuperius allegata ꝛ rõnes ſuas. Sed de iure canonico tale arbitramẽtũ valet per ca.ſi. de arbi.in.vi. Et huic iuri canonico ſtãdum eſt in foro eccleſiaſtico ꝛ in terris eccleſie.vt no.in.d.c.ij.ꝛ Bar in.d.l.ſi duo. Cum ergo nũc ſu m⁹ in terris eccleſie,dicẽdũ firmiter eſt ꝙ ex hoc capite dictũ laudũ nõ ſubiaceat retractationi. An autẽ ſubiacet ex ſcđo capite p̃dicto fir miter idem credo:ſcʒ ꝙ non:imo ſub iaceret retractationi ſi arbitri nõ habuiſſent regulam ad ſtatuta loci. Moueoꝛ primo qꝛ dictũ ſtatutũ eſt iuſtum ꝛ validum,nec aliqua ſui parte nutrit peccatũ,poteſt eñ p ſe populus ſtatuere cõtra ius ciuile in preiudicium ipſoꝝ tm̃ ex quo nõ tãgunt iura principi reſeruata:nec aliter ſtatuũt cõtra bonos mo res naturales.vt in.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.ꝛ ibi hoc firmat Bar.in repe.ꝛ eſt gl.notabilis in.l.neqꝫ pignus.§.priuatoꝝ.ff.de re. iur.ſolum eñ hoc ſtatutum minuit tempus a lege prefixũ.nã vbi lex requirit triginta annos ex quo nõ ſubeſt titulus.d.l.ſi qs emptiõis. ſtatutũ cõtentatur de viginti,quinimo potuiſſet requirere minus tẽ pus:puta.x.annoꝝ bona fide comitãte.ad hoc qđ no.Bart.i.d.l.oẽs populi.Jo.an.in.c.ij.de excep.lib.vj. Nec obſtat ſi dicatur ſtatutũ nõ requirere bonam fidem:ꝛ ſic non valet cũ ſit peccati nutritiuũ:vt no. idem Bar.in.d.l.omnes populi.ꝛ Jo.an.in.d.c.ij.quia dico ſtatutũ iſtud loqui generaliter vnde in dubio debet intelligi ꝙ loqtur bona fide cõmitãte:qꝛ ſtatutũ generale dʒ reſtringi vt min⁹ ledat ius ꝯmu ne quã facere poſſit.arg.in.l.ſi quãdo.ꝛ quod ibi no.C.de inoff.teſt.p Inn.in.c.cauſam.de reſcrip.ꝛ p̃ſertim hoc caſu dʒ recipere interpreta tionem reſtrictiuam ne quis indebite ꝛ cum peccato lucretur,ꝛ aliter iniuſte perdat ius ſuum.ar.in.l.vt gradatim.ff.de mune.ꝛ hono.in.c. cũ dilectus.de cõſue.ꝛ hoc aperte voluit Barto.in.l.omnes populi.ꝛ in.l.nõ dubiũ.C.de legi. In caſu autẽ noſtro modo cõſtat de mala fi de Jacobi ꝛ autoꝝ ſuoꝝ. Primo fuit per eum allegata bona fides, vt patet in actis:nec eſt op⁹ ꝙ aliter p̱bent cũ probari nõ poſſit:ſʒ p̃ ſumitur cũ agitur de preſcriptione rerũ immobilium.vt not.gl.in.c.ſi diligẽti.ꝛ.c.ſanctoꝝ.ꝛ.c.fi.de preſcrip.ꝛ Bal.in.l.celſus.ff.de vſucap. ꝛ gl.in.§.alie.inſti.de act.preſertim valet ſtatutũ ſi fuerit per papam cõfirmatũ.vnde pôt dici lex pape:qꝛ omnia noſtra facimus quib⁹ au toritatẽ noſtrã impartimur.l.j.C.de vete.iure enucle.ꝛ.c.ſi apoſtolice. de preben.lib.vj. Ex quibus oĩb⁹ infertur ꝙ arbitratores ſeu arbitri bene fecerunt ſequendo ſtatutum loci.qꝛ in deciſione cauſarũ preferẽ dum eſt iuri cõi,vt in.l.ſi fundus.ff.de euic.ꝛ.l.an in totũ.C.de edific. priua.l.j.C.de man.lib.ꝛ.l.ij.C.quemadmo.teſt.ape.xij.diſt.illud.ꝛ.c.il la.ꝛ.viij.diſt.que contra moꝛes.ꝛ.l.ꝙ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.de edilit. edic.ꝛ.l.iij.ff.de ſtip.ſer.per Cy.in.l.ij.C.de conſti.pe.ꝛ in.l.cũctos po pulos.C.de ſum.tri.ꝛ hoc apud me eſt indubitatũ. ¶ Ex his infertur ad deciſionem quarti dubij principalis an dicti arbitratores dicant̃ fuiſſe in dolo ſequẽdo dictũ ſtatutũ ꝛc.nã in nullo dolo pñt deprehẽ di quinimo potius potuiſſent dolo vacare ſi dictũ ſtatutũ ſecuti nõ fuiſſent.dol⁹ eñ eſt calliditas quedam ad circũueniendũ ꝛ decipien dum alium adhibita.vt.l.j.ff.de dolo.que in caſu noſtro minime nota ri poteſt,quinimo p̃ſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ſtatutũ ali quo caſu intrinſecus exiſtente nõ valeret nõ poſſet dici arbitratores eſſe in dolo ſequẽdo ſtatutũ per ſuperioꝛem cõfirmatũ cũ p̱babilis erroꝛ qui reſultat ex ſtatuto excuſet a calũnia ꝛ dolo.l.ij.ff.de iur.ꝛ fa cti igno.in.c.j.de elec.lib.vj.in fi.facit qđ no.gl.in.c.vnico.de poſt.p̃la. li.vj.ꝛ.c.cũ venerabilis.de ꝯſuet. ¶ Uenio ad quintũ dubiũ an dicta reductio arbitramẽti peti potuerit nõ habita prius abſolutione iura menti in ꝯpromiſſo preſtiti ꝛ non multũ inſtando.dico ꝙ ſi allegetur fraus ꝛ deceptio enoꝛmis quã nõ ꝯmiſiſſet bonus vir pôt peti redu ctio abſqꝫ eo ꝙ petatur abſolutio a iuramẽto.hoc p̱bat tex.in.c.qn tauallis.ꝛ.c.veniẽs.de iureiur.facit.l.ſi libertus.ff.de ope.lib. nec etiã cõmittitur pena in ꝯpromiſſo appoſito.qꝛ iuramẽtum ꝛ pena de nõ cõtraueniendo debent intelligi ſi arbitrio boni viri fuerit p̱nũtiatuʒ vt p̱batur in iurib⁹ prealleg.not.Inn.ꝛ Hoſt.in.d.c.quintauallis.et Spe.in tit.de arbi.§.j.verſi.ſed pone. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ in ꝯpro miſſo fuit dictũ vt alte ꝛ baſſe poſſent arbitri diſponere ꝛ laudare tol lendo de iure vnius ꝛ dare alteri.quia dico ꝙ illa verba reſtringãtur per verba ſequentia dum fuit dictũ prout eis videbit̃ ꝛ placebit,que quidem verba ſonant arbitrium boni viri ꝛ nõ liberam voluntatẽ. vt in.l.Thais.§.ſoroꝛẽ.ff.de fideicõ.§.ꝙꝙ.ff.de leg.in.no.Bar.in.l.alio. ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ in extrauagã.ad reprimendũ.vbi plenius ꝙ alibi poſuit.facit gl.in.c.ſi.de corpo.vi.cũ ſimi.dico tamẽ ꝙ ſi nõ p̱bauerit dictus Marianus iniuſtitiam ꝛ iniquitatem arbitramenti incidit in periurium ꝛ penam appoſitam in ꝯpromiſſo.qꝛ tũc apparet eum in iuſte ꝛ contra iuramentum p̱clamaſſe,qđ eſt intelligendũ ſi iudex re clamationis declarauerit arbitramẽtum eſſe equum. Item ſi nulla p̱ babilis cã excuſat dictum Marianum,de quo plene per Bar.in.l.ſo cietatem.§.arbitroꝝ.ff.p̱ ſocio.plenius in.l.qui rome.§.duo fratres. ff.de ver.ob.ꝛ.l.Julianus.ff.de ꝯdi.inde.regulariter fuit dictũ ꝯ.in quodam cõſilio ſuo qđ refert Jo.and.in addi.Spe.in ti.de arbi.§.ex cipitur.ver.quod ſi cõpromiſſum. Ad probandum aũt iniquitatẽ ar bitramenti non ſufficit p̱bare ꝙ arbitratoꝛ leſit in aliquo ius partis qꝛ hʒ a iure poteſtatem aliqualiter ledẽdi partẽ p̱ bono pacis ꝛ tollẽ do.ſcʒ vni ꝛ dando alteri.vt no.gl.in.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de arb. ꝛ no.Inn.in.c.qntauallis.de iureiu.ꝛ Bar.in.d.§.arbitroꝝ.etiã ſi nũ quã fuiſſent appoſita illa verba alte ꝛ baſſe ꝛc.§ hic fuerũt appoſita. multo ergo foꝛtius nõ ſufficit hoc p̱bare in caſu noſtro vbi vltra po teſtatẽ a iure traditã fuerũt appoſita illa verba que debẽt aliqd vltra ius operari.ar.in.c.ſi papa.de p̃uil.li.vj.ꝛ dʒ ergo p̱bari.ꝙ ita enoꝛmi ter leſit qđ nemo bonus vir feciſſet.ar.in.d.§.arbitroꝝ.cũ.§.ſeque. Bar.tamen in.d.§.arbitroꝝ.dixit ꝙ debet probari leſio in ſexta par te totius.plenius hoc ſequitur in.§.arbitroꝝ.qđ mihi non placet. vt plene dixi in lectura dicti.c.quintauallis.vbi finaliter concluſi qđ quando dicitur enoꝛmis leſio non poteſt dari certa doctrina.ſed ex varijs circũſtantijs bonus vir.ꝛ iudex arbitrabit̃.nam facilius debet arbitratoꝛ induci ad dandum de iure vni⁹ alteri quãdo aliter pax ſe qui non pôt,aliter quaſi hoc ratione ceſſante. Item aliter qñ ius par tium eſt obſcurũ ꝛ inuiolatum quam quando clarum ꝛ indubitatuʒ. Item aliter quando alter eſt diues alter pauper.ꝛ ſic de alijs circun ſtantijs quibus conſideratis habebit iudex arbitrari an arbitramen tum fuerit equum vel iniquum. ¶ Ultimũ dubiũ eſt circa vires ap pellationis interpoſite a ſentẽtia arbitramẽti ad dictum gubernato rem in quo poteſt de pluribus dubitari. Primo an poterit a tali ar bitramẽto appellari. Scđo an ad dictũ gubernatoꝛẽ. Tertio an po tuerũt cumulari illa tria remedia in eo ꝙ Marian⁹ p̃dictus appella uit ꝛ petijt reduci ad bonã equitatẽ ꝛ petijt ſe reſtitui. ¶ Circa primũ dico ꝙ an de iure cõi poſſit appellari a ſñia arbitratoꝝ nõ dico arbi troꝝ eſt dubiũ,nã Bar.in.l.fi.ff.de ap.reci.tenuit ꝙ ſic p rõnes quas ibi p̱ſequit̃,ſed ꝯtriũ ipſe ſenſit.in.l.j.C.de arb.ꝛ idẽ ibi Bal.ꝛ hoc vlti mum cõis eſt opin.pôt eñ peti reductio non aũt pôt interponi vere appellatio. Ad hoc tex.in.d.§.arbitroꝝ.iũcta.l.ſequẽ. melius videt̃ p̱bari in.l.nõ diſtinguemus.§.cum quidã.ff.de arbit.vbi p̱bat̃ ꝙ iſta petitio reductionis eſt quedam ſpecies appellationis,nõ eſt ergo ve ra appellatio.ſenſit gl.in.c.cauſam.de elec.ꝛ.ij.q.vj.a iudicibus.ꝛ pro batur per rationem quam ponit tex.in.l.j.C.đ arbi.que militat tã in arbitris q̃ in arbitratoꝛib⁹,vnde dico ꝙ non potuit appellari niſi p ſtatutũ municipale defendat̃ appellatio,poſtpoſita aũt diſpoſitiõe ſtatutaria eſt dubiũ an potuerit appellari ad gubernatoꝛẽ cũ per ſta tutũ debuerit appellari ad capitaneũ loci. Ego puto ꝙ de iure ciuili nõ potuerit ad gubernatoꝛẽ appellari qꝛ nõ dʒ appellari omiſſo me dio ad principẽ vel eũ qui tenet locũ principis.l.impatoꝛes.ff.de ap. Sʒ de iure canonico videt̃ ꝯtrarium.vt in.c.ſi duob⁹.de app.vbi pʒ ꝙ etiam in terris eccleſie pôt appellari ad principẽ omiſſo medio,er go ad ſuum locũ tenẽtẽ.ar.xcviij.diſt.c.ſi.ſtatutũ ergo dʒ intelligi niſi appellaret̃ ad principeʒ vel ad locũ tenẽtẽ hinc dixit alibi gl.ꝙ ad le gatum pape pôt appellari omiſſo medio,vt no.gl.in.c.j.de offi.leg.ꝛ Bar.brixiẽ.ij.q.vj.c.iij.lʒ Jo.ibi tenuerit ꝯtriũ Gui.tamẽ in Spe.de le ga.§.ſupereſt.ver.illud aũt.dixit de conſuetudine obſeruari vt ad euʒ appelletur omiſſo medio.plene dicit gl.in.c.de cõſuet.lib.vj. Et hoc vltimum mihi placet,qꝛ cõcurrit cũ qualibet iuriſditione in p̱uincia ſibi decreta,vt leg.ꝛ no.in.c.j.de offi.leg. Circa vltimum de cumula tiõe nõ eſt multũ inſtãdũ.qꝛ preſuppoſito ꝙ potuerit ad eum appel lari poſſet ita libell⁹ appellatiu⁹ interpretari vt nullã cõtineat cõtra rietatẽ.dʒ eñ largiſſime interpretari vt concludat intẽtionẽ libellan tis,vt in.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi.leg.ꝛ no.in.c.cõſtitu tus.de reli.do.pôt eñ excuſari appellatio p̃textu ſtatuti ſi quod eſt. Reductionis vero petitio pôt eſſe acceſſoꝛia ad appellationẽ vt re ducat ad equitatem vim appellationis,reſtitutio nõ potuit peti pre textu ſententie criminalis ꝛc.de hoc tñ nõ multum curandũ cum la tis ex predictis cõſultũ ſit dictis Jacobo ꝛ ſocijs. Et hec ſufficiant. Nico.abbas Sicu.Panoꝛ.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Pũctus queſtiõis in his termi nis p̱ponitur. Quidã Benedict⁹ chatherini ſuũ cõdidit teſtm̃.ꝛ inter cetera reliquit Stephanã eius matrẽ ꝛ Antoniã eius vxoꝛem dñas maſſarias ꝛ vſufructuarias oĩm ſuoꝝ bonoꝝ dũ honeſte ꝛ caſte vi xerint,ꝛ

xerint:⁊ vitã vidualẽ obſeruauerint in domibus ſuis vna cũ infraſcriptis ſuis heredibus.In omnib⁹ aũt ſuis bonis mobilibus ⁊ imobilibus ⁊c.poſthumũ ſeu poſthumos vnũ vel plures naſciturũ vel naſcituros de coꝛpe ſupradicte Antonie ſue vxoris ſi ad lucem ꝑuenerit vel peruenerit ſibi heredes vniuerſales vel vniuerſalem inſtituit cum hac ꝯditiõe adiecta:qd ſi ꝗs dictoꝝ poſthumoꝝ moꝛeretur in pupillari etate:vel poſtea qñcꝫ ſine filijs legitimis ⁊c.qd vnus moꝛiatur alteri ⁊ alter alteri:⁊ ſi oẽs moꝛerent̃ ſine filijs legitimis ſubſtituit eis bellauitã eius filiã:tũc ſuperſtitẽ ⁊ poſthumã ſeu poſthumas naſcituras ⁊c.⁊ ſi dicti poſthumi ad lucẽ non ꝑuenerint dictam bellatiuaꝫ ⁊ dictã poſthumã vel poſthumas heredes vniuerſales inſtituit ac fecit in equali poꝛtione ⁊ qd vna moꝛiat̃ alteri ⁊c.Et ſi dicti poſthumus ſeu poſthumi veniret vel venirẽt ad lucẽ:vt.ſ.dictũ eſt reliq̃t dicte bellauite ⁊ dicte poſthume ſeu poſtumab⁹ octingẽtas libꝛas denarioꝝ ⁊ arneſia ꝯſueta ꝓ qualibet.⁊ in ṗdictis eas heredes inſtituit ⁊c. adiecit hec ꝟba.Itẽ reliq̃t adueniẽte ꝯdictiõe ṗdicta,eccl'ie ſcti Auguſtini ꝓ aĩa ſua ⁊c.centũ ⁊ quedã alia relicta fecit ſemꝑ adijciendo illa ꝟba adueniẽte ꝯditiõe ṗdicta.Et vltimo dixit.Itẽ reliq̃d ⁊ mandauit dictus teſtõꝛ eueniẽte ꝯditione predicta qd reſiduũ bonoꝝ ſuorum deductis pꝛimo omnib⁹ ſupꝛaſcriptis relictis dent̃ ⁊ diſtribuantur amoꝛe dei ꝓ aĩa ſua ⁊ ſuoꝝ moꝛtuoꝝ ⁊c.quo ꝗdem teſtõ facto moritur teſtatoꝛ ſuperueniente dicta bellauita eius filia:deinde naſcitur poſthuma:vcꝫ Diauina filia dicti teſtatoꝛis tandẽ diẽ ſuũ clauſerũt liberis minime relictis.¶Contingit de pꝛedictis circa tria dubitari. Primo nunquid dicta legata debeant̃.¶Scdo an vſuſfruct⁹ dictoruꝫ bonoꝝ dicti teſtatoꝛis remaneat penes dictas mulieres Stephanam ⁊ Antoniã.¶Tertio ſi dicta dña Antonia vxoꝛ dicti teſtatoris tranſierit ad ſcda vota:an dicta Stephana debeat habere itegrũ vſumfructum omnium bonoꝛum dicti teſtatoꝛis.

¶Conſilium.lxxviij.

1 Voluntas teſtatoꝛis obtinet pꝛimum locum in conditionibus.

2 Euidens voluntas teſtatoꝛis dicitur que colligitur ex coniecturis.

Circa pꝛimũ ſaluatoꝛis auxilio inuocato omiſſis bꝛeuitatis cã argumẽtis que ſatis leuiter poſſent ꝓ ꝑte legatarioꝛũ foꝛmari:arbitroꝛ firmiter dicta legata nõ deberi ex defectu ꝯditionis inferre:facit em̃ ꝯditionis defectus deficere legatum quãtũcũcꝫ fauoꝛabile:vt.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.quaſi per totũ.C.de cõdi.inſer.ꝑ totũ.⁊ extra de ꝯdi.appo.in c.verũ.⁊.c.ꝑ tuas.cum ſimi.an aũt defecerit ꝯditio legatis appoſita que dependet ab intellectu illoꝝ ꝟboꝛum ſepe repetitoꝛũ:vcꝫ adueniente ꝯditione ṗdicta.cum em̃ plures cõditiões teſtatoꝛ appoſuiſſet in legatis vero nõ expꝛeſſit ſub qua ꝯditione ṗſtari illa volebat:lꝫ dixit in genere adueniente dicta ꝯditione.¶Inueſtigandum incumbit de qua ꝯditione intellexerit teſtatoꝛ ad quod indagãdũ debem⁹ pꝛimo ꝯiecturare mẽtẽ ⁊ voluntatẽ teſtatoꝛis:† q2 in ꝯditionib⁹ pꝛimum locũ obtinet teſtatoꝛis volũtas:vt in.l.in ꝯditionib⁹.ff.de ꝯdi.

2 ⁊ demõ.que quidẽ põt colligi ex ꝯiecturis:† dicit̃ em̃ euidens voluntas teſtatoꝛis q̃ colligit̃ ex ꝯiecturis:vt in.l.lꝫ imperatoꝛ.ff.de lega.j. facit.l.nõ ad ea.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.Itẽ fienda eſt quãtũ fieri põt interpꝛetatio vt euitetur abſurditas ⁊ intellectus ꝯ̃ ius:vt in.c.cũ dilect⁹. de ꝯſue.⁊.l.ij.⁊ qd ibi not.C.de ꝯdi.inſer.In hoc aũt teſtamẽto teſtatoꝛ pꝛomiſerat tres pꝛincipales ꝯditiones.Pꝛima ⁊ pꝛincipalis fuit illa qd ſi quis dictoꝛũ poſthumoꝛũ.ſ.maſculoꝝ moꝛeretur in pupillari etate vel poſtea qñcũcꝫ ſine filijs legitimis ⁊c.quod vnus moꝛiat̃ alteri.⁊ ſi oẽs moꝛerent̃ ſubſtituit Bellauitã filiã ſuperſtitẽ ⁊ poſthumam vel poſthumas naſcituras ⁊c.¶Secũda ꝯditio fuit qd ſi dicti poſthumus ⁊ poſthumi pꝛimo inſtituti ad lucẽ nõ venirent inſtituit vniuerſales heredes dictã Bellauitã ⁊ poſthumas ſeu poſthumam naſciturã ita qd vna moꝛiat̃ alteri.Tertia ꝯditio fuit qd ſi dicti poſthumus vel poſthumi ꝑueniret ſeu ꝑuenirent ad lucẽ reliquit Bellauite ⁊ poſthume dotes ſupꝛaſcriptas ĩ quibus hr̃des inſtituit ⁊c.Si em̃ volumus illa verba poſtea in legatis adiecta adueniẽte dicta conditione ⁊c.referre ad hãc vltimã cõditionẽ.ſ.ſi poſthum⁹ vel poſthumi peruenirent ad lucem ⁊c.qd videtur fieri debere.q2 cõditio in dubio refertur ad pꝛoxima:vt nota.glo.in.l.j.ff.de lega.ṗſtan.facit.l.qd traditũ.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.certũ eſt legatũ nõ deberi:q2 deficit illa ꝯditio cũ nullus poſthum⁹ peruenerit ita ad lucẽ:ſed poſthuma duntaxat q̃ꝙ hoc capite excludant̃ legatarij.Mihi tñ nõ placet vt ad iſtã cõditionẽ debeãt illa ꝟba referri:q2 ſequeret̃ abſurditas ⁊ eſſet intellectus ꝯ̃ tacitam volũtatem teſtatoꝛis:ſequeret̃ em̃ hoc intellectu retẽto qd pater voluerit magis grauare filios maſculos q̃ feminas.q2 in euentũ maſculoꝝ relinquebat legata ſecus in euentum feminarũ: qd ſonat in abſurdũ ꝓpter ꝯſeruationẽ familie ⁊ agnationis.l.j.ff.de ven.inſpi.⁊ qd no.Cy.in.l.ſi.C.de adul.Iteꝫ eſſet pꝛoꝛſus cõtra intentionem teſtatoꝛis:q2 magis dilexit maſculos eos pꝛimo loco inſtituẽdo q̃ feminas quas inſtituit in defectum maſculoꝛũ:pꝛeterea ſequeretur abſurdũ qd voluiſſet aliquid relinquere in effectu filijs maſculis cũ mãdaſſet in euentu dicte conditionis reſiduũ bonoꝛum vltra legata diſtribui in pauperes:qd non eſt veroſimile.xvij.q.iiij.c.ſin.⁊ in aut.ſi qua mulier.⁊ ibi not.C.de ſac.ſan.eccle.Pꝛeterea oꝛiret̃ ex hoc intellectu quedã cõditio ꝯtra.l.non ad ea.ff.de conditio.⁊ demo.reijciendus ergo eſt hic intellectus.Si autem volumus illa verba conditione adueniẽte ⁊c.referre ad alia ꝯditiõem que eſt in medio.ſ.quod ſi poſthumi ſeu poſthumus non naſceretur inſtituebat filias feminas ⁊c.etiã ſequit̃ abſurditas:q2 eo caſu iſtituit pure filias feminas nihil eis ṗlegãdo:vñ ſi legata haberent hoc caſu locũ ſequeret̃ qd nihil remaneret filiabus cui mãdet oĩa in euentũ ꝯditionis diſtribui ꝓ anima qd pꝛofecto nõ eſt veriſile.argu.in.d.c.ſin.xvij.q.iiij.vbi dicit text. Qui exheredatis filijs eccleſiã inſtituit heredẽ aliũ querat qui ſuſcipiat quã Auguſtinũ imo deo ꝓpitio neminem inueniet ⁊c.Pꝛeterea hoc videtur cõtra mentẽ teſtatoꝛis qui poſt filios maſculos ṗdilexit filias feminas:vt ibi patet in ſubſtitutione ⁊ ſcda inſtitutiõe ergo nõ eſt veroſimile qd voluerit eas ĩ effectu excludere ꝓpter legatarios:cũ etiam non ſit veroſimile qd quis voluerit alios pꝛeferre pꝛopꝛie ſoboli quinimo impꝛopꝛiant̃ verba vt ꝓpꝛia ſoboles pꝛeferatur:vt in.l.cum acutiſſimo.C.de fidei.⁊ in.l.generaliter.C.de inſti.⁊ ſubſti.Pꝛeterea ſi hũc intellectũ habuiſſet teſtatoꝛ reliquiſſet filiab⁹ ſaltẽ dotes ſuas ſicut fecit in caſu quo voluit bõa ꝑuenire ad filios maſculos.Reſtat ergo ꝯcludere neceſſario vt illa verba adueniente dicta ꝯditione ⁊c. referant̃ ad pꝛimã ꝯditionem.ſ.ad caſum quo poſthum⁹ ſeu poſthumi naſcerentur ⁊ moꝛerent̃ ſine liberis quo caſu ſubſiſtituit filias.Et qd ſit iſte intellectus capiendus ꝓbo multipliter.Pꝛimo ex ꝓpꝛio ſignificato ꝟboꝝ:cũ em̃ teſtatoꝛ in nulla parte teſtamẽti dixerit quod relinquebat ſub ꝯditiõe niſi in illa pꝛima ꝑte vt patet ex tenoꝛe teſtamenti:ergo illa ꝟba adueniẽte dicta ꝯditione ⁊c.debẽt referri ad illã pꝛimam partem:verba em̃ expꝛeſſe hoc innuunt:nec ꝯ̃ria mentio apparet:ergo a verbis non eſt recedendum:vt in.l.nõ aliter.ff.de leg.iij. pꝛeſertim hoc dicẽdũ in diſpoſitione idiotaꝝ q nõ capiunt ꝗd ſit conditio niſi expꝛimat̃ ſpecialiter ⁊ verba debent intelligi aliq̃n groſſo modo ſꝫm qualitatem loquẽtis:vt legitur ⁊ no.in.l.ſi ita ſtipulatus.§. his quocꝫ.ff.de ver.ob.facit.l.labeo.de ſuppel.leg.⁊.c.ex lr̃is.de ſpõ. cum ſimilibus.Pꝛeterea ⁊ ſcdo ex hoc intellectu nulla ſequit̃ abſurditas cũ in hoc caſu filiabus repert̃ pꝛouiſum de dotibus ſuis:vñ nõ eſt abſonũ q teſtatoꝛ voluerit filijs maſculis moꝛtuis bona diſtribui in legata ad pias cauſas.arg.in dicta aut.ſi qua mulier.ſed ꝓpter honoꝛẽ voluit filias ſubſtitutas:⁊ ſꝫm hunc intellectũ teſtatoꝛ pꝛouidit filijs maſculis vt perueniẽtes ad lucem haberent omnia bona pꝛouidit filiabus de dotibus ⁊ anime ſue poſt moꝛtẽ filioꝝ maſculoꝝ.Tertio hic intellectus capiẽdus ⁊ ceteris ṗferẽdus eſt vt euitetur oĩs abſurditas ⁊ iuris ꝯuentio:iuxta no.per Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ in.l.q̃ labeo.ff.ad carbo.⁊ ꝓpter abſonum intellectũ euitãdũ:debet fieri relatio ad remota:vt no.in cle.ne in agro.§.ceterum.de ſtatu reg.facit.l.nõ ad ea.ff.de ꝯdi.⁊ demonſtr.⁊ qd no.Bart.in.l.talis ſcriptura.ff.de lega.j.⁊ in.l.pretoꝛ.ff.vi bo.rap.cum ſimi.cum ergo hic defuerit illa conditio:quia filij maſculi non fuerunt nati ſeu nat⁹ ergo deficiunt illa legata.Et ſi diceres quare non debeantur legata hoc caſu cum filie reperiantur inſtitute ſicut debentur in alio cuꝫ ſint ſubſtitute pꝛemoꝛtuis maſculis cũ in omnẽ euentum bona veniãt ad ipſas filias ⁊ paria ſunt qd filij non naſcunt̃ vel qd moꝛiant̃ in pupillari etate.Dico diuerſitatis rõnem eſſe:q2 filijs maſculis natis teſtatoꝛ pꝛouiderat filiabus de dotibus:ideo nõ mirum ſi voluit bona diſtribui in legata ad pias cauſas:ſed eis nõ natis nõ erat pꝛouiſum filiabus de aliquo:ĩõ voluit bona diſtribui in pauperes ⁊ legatis.Preterea magis ꝗs diligit feminas quãdo nũq̃ habuit maſculos q̃ poſt natiuitatem maſculoꝛum:vnde filijs maſculis nõ natis inſtituit ſimpliciter feminas:eis ꝟo natis ſec⁹.Cõcludo ergo qd in caſu ſupraſcripto dicta legata nõ debent̃ ex ꝯditionis defectu.¶Ad ſcõm dubiũ nunquid dictis duabus Stephane ⁊ Antonie debeatur vſuſfruct⁹ bonoꝛum dicti teſtatoꝛis.Videtur pꝛimo qd ſic:quia lꝫ per illa ꝟba relinquo talẽ dñam maſſariã vt vſufructuariã vt omnium bonoꝛum meoꝛũ ex cõmuni ꝯſuetudine ⁊ interpꝛetatione debeantur ſolum alimenta liberis heredibus inſtitutis:vt not.l.⁊ doct.in.l.vnica.C.ſi ſecundo nup.tamen quando ṗdicto modo ſit legatum ſub cõditione: puta ſi caſte ⁊ honeſte vixerint ⁊c.⁊ hr̃ditas ꝑuenit ad extraneos debetur integer ⁊ plenius vſuſfructus legatarijs.vt plene Bart.in.l.titia cũ teſtõ.§.ſi.ff.de leg.ij.cũ ergo in caſu noſtro moꝛtuis filijs hereditas perueniat ad nõ liberos teſtatoꝛis:ergo debetur illis integer bonoꝛum vſuſfructus.¶In ꝯtrarium qd nihil debeatur facit quia pꝛedicta ꝓcedũt quando fuit legatum pure pꝛedictis verbis factũ:ſed in caſu noſtro fuit adiectũ ſi cũ filijs ſuis in domibus teſtõris manſerit: vnde cum deficiat hec vltima ꝯditio pꝛopter moꝛtem dictarum pupillarum:ergo nihil eis debetur nec obſtat ſi dicat̃ qd per iſtos legatarios nõ deficit:q2 quo ad nullitatẽ relicti paria ſunt qd cõditio deficiat pꝛo parte legatarij vel caſu foꝛtuito vt ꝓbatur.C.de ꝯditio.inſer.l.ſi a ꝯditione.iuncta.l.ſeque.vt ⁊ ibi ꝑ Bal.Ad idem quod legitur in.l.meuia.ff.de annu.leg.⁊ in.l.cato.ff.de ali.⁊ ciba.lega.⁊ ꝑfecto hec pars eſſet verioꝛ ſi fuiſſet purũ legatũ vſuſfructus:attamen q2 in caſu noſtro fuit legatũ cõmuni cõſuetudine ⁊ interpꝛetatione alimẽtoꝛum tantum cũ relictum fuit dum caſte ⁊ honeſte vixerint cuꝫ filijs

teſtatoris:iuxta not.in.d.l.vnica.C.ſi ſecũdo nup.⁊.d.l.titia cũ teſta-
mento.§.ſi.ſpeciale eſt fauore alimẽtorũ vt nõ extinguat̃ etiã per ca-
ſum fortuitũ ſeu per mortẽ illorũ cũ q̄bus debebãt habitare:ſatis eñ
eſt q̃ non deficiat per legatarios:vt eſt tex.expreſſus.in.l.illis libe-
ris.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ vtrobiq̃ hoc firmat Bar.¶ Ex q̄bus cõclu-
do q̃ etiã poſt mortem filiarũ debẽtur dictis dominabus alimenta
q̃ debẽt exhiberi ſm̃ facultates d̃functi ⁊ charitatẽ quã habuit teſta
tor in legatarios,iuxta id q̃ plenꝰ legit̃ ⁊ no.in.l.penul.ff.de ali.et
ciba.leg.¶ Et ꝑ hec deciditur tertiũ dubiũ quid ſi dña Antonia vxor
teſtatoris tranſit ad ſcd̃a vota nunq̄d accreſcat dñe Stephane mr̃i
teſtatoris,⁊ certe dico q̃ nõ ſed ſolũ debent̃ alimẽta ſicut prius q̃
in alimẽtis nõ h̃z locũ ius accreſcẽdi etiã ſi vſuſfructus alicuiꝰ p̃dĩ
eſſet relictus ꝓ alimẽtis,ſ3 pars deficiẽtis accreſcit heredi ſeu ꝓprie
tario,vt eſt tex.valde no.in.l.dñs.ff.de vſufru.facit q̃ no.in.l.illis li-
beris.ff.de ali.⁊ ciba.lega. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Stãte ſtatuto quo cauet̃ quod

vir lucret̃ tertiã partẽ dotis vxore premoriente ſine filijs ſi vxorẽ du
xerit ad domũ ⁊ cũ ea habitauerit vl̃ ad habitãdũ ierit cũ ea ⁊c. Que
rit̃ an is q̄ duxit mulierẽ per verba de p̃ſenti eãq̃ traduxit ad domũ
ſue ſolite habitationis ⁊ cũ ea familiariter habitauerit gaudeat bñfi
cio ſtatuti:p̃dicta cõiuge ſeu ſponſa decedente in domo ipſius viri
anteq̃ matrimonium eſſet carnali copula conſummatum.

Conſilium.lxxix.

1 ☞ Verba:maritus ⁊ vxor quandoq̃ capiuntur ſtricte,quandoq̃ large:quandoq̃ largiſſime.
2 Sponſa dicitur quaſi promiſſa.
3 Significatum debet ceſſare ceſſante ratione ſtrictiſſimi ſignificati.

Chriſti eiuſq̃ matris nominibus inuocatis. Videt̃ primo q̃ non,q2 ſtatutum facit
mentionẽ de vxore ⁊ viro:ſed appellatione vxoris et viri
q̃nq̃ intelligunt̃ illi dũtaxat q̄ matrimoniũ ꝯſummauerũt ꝑ carna-
lem copulã vt ꝓbat̃ in.c.ex publico.in fi.de cõuer.cõiu.tũc eñ matri
moniũ eſt perfectũ quo ad ſui eſſentiã ⁊ ſignificatũ:vt in.c.debitum.
⁊.c.nuper.de big.facit q̃ no.gl.in.c.quapropter.xxvij.q.ij. Q̃nq̃ ve-
ro intelligunt̃ illi q̄ ꝯtraxerunt per verba de p̃ſenti duntaxat circa car-
nis copulã,vt probat in.l.cui fuerit.de cõdi.⁊ demon.⁊.l.iij.ff.de do.
inter vi.⁊ vxo.iuncta gloſſ.in verbo concubine.⁊ inſti.de nup.§.nu-
ptias.⁊ ibi bona glo.probat̃ etiam per multa iura canonica quibus
cauetur q̃ ſolus conſenſus de p̃ſenti facit matrimoniũ quo ad ſui
eſſentiam ⁊ poſſit illi dici maritus ⁊ vxor.vt in.c.fi.de ſponſ.duo.et
xxvij.q.ij.ſufficiat.⁊.c.cũ initiatur.cum multis terminis ibi ſequenti
bus probat etiã diffinitio matrimonij:que habetur ⁊ declaratur per
glo.ea.cã ⁊.q.in p̃n.⁊ inſti.de nup.in prin.vbi bonus tex.cum gl.facit
etiam.c.vnicũ de voto.lib.vj. Quandoq̃ vero verificant̃ illa v̓ba ma-
ritus ⁊ vxor in ſponſis de futuro duntaxat ex quadam benigna inter
1 pretatione:vt eſt tex.nota.in.l.nõ ſine.C.de bonis q̃ liber.¶ † Ex qui
bus poteſt inferri q̃ hec verba maritus ⁊ vxor quãdoq̃ capiuntur.
ſtricte ⁊ ſignificãtur illi qui matrimoniũ cõſummauerunt. Quãdoq̃
large denotantur illi qui matrimonium per verba de preſenti dunta
xat ꝯtraxerunt. Quandoq̃ largiſſime cõprehenduntur ſpõſus ⁊ ſponſa
per verba de futuro. Cũ ergo in caſu noſtro ſumus in materia penali
cum ſtatutũ diminuat patrimonium mulieris.l.iij.ff.de dam.infect.
no.Jo.an.in.c.fi.de ele.li.vj. Itẽ eſt odioſum quatenꝰ deuiat ad diſpo
ſitione iuris ſcd̃m quam nihil lucratur maritꝰ mortua vxore vt in.c.
j.⁊.c.nuper.de don.inter vir.⁊ vxo.⁊ de dote poſt di.reſt.C.ne rei vxo.
ac.l.vna deberent verba ſtrictiſſime interp̃tari vt minus q̃ fieri poſ-
ſit recedatur a iure cõi ⁊ alter ledatur:vt in.c.j.⁊.ij.de fil.p̃ſby.lib vj.⁊
l.ſi p̃res.⁊.l.interp̃tatione.ff.de penis.⁊.l.iij.§.hec aũt v̓ba.⁊ quod
ibi no.ff.de neg.geſt.⁊.c.cum dilectus de cõſue.regula odia.⁊ regula
in penis.de reg.iu.lib.vj.cum multis ſimilibus. Intelligatur ergo
in materia noſtra in ſtrictiori ſignificato.⁊ ſic intelligatur de illis qui
matrimonium conſummauerunt.¶ Sed his non obſtantibus con-
trarium arbitror in caſu noſtro de iure preualere.vt.ſ.dictus vir q̄ cõ
traxit per v̓ba de p̃ſenti ⁊ eã traducit in domũ ſuã,⁊ cum ex familiari
ter habitauerit gaudeat bñficio ſtatuti p̃allegato. Moueor primo q̄a
ad hanc interpretationẽ faciẽdã verba ſtatuti non reſiſtũt.imo omni
no ſuadent. Requirũt eñ dicti ſtatuti verba tria. Primo q̃ ſit vxor.
ſcd̃o q̃ ſit ducta ad domũ viri.tertio q̃ cũ ea habitauerit vel ad habi
tandũ cum ea iuerit:que quidẽ verificata prorſus fuerunt in caſu no-
ſtro. Primo eñ vxor eſt ex quo cũ illa ꝯtraxit matrimonium per verba
de preſenti:licet illam non cognouerit:vt in iuribus ſuperius allega-
tis.⁊ iſte poteſt dici vir iſtius mulieris:vt etiam probatur in euange-
lio. Genuit Joſeph virũ Marie:alibi angelus. Noli timere Joſeph
accipere Mariã cõiugẽ tuam ⁊c.que verba tranſſumptiue habentur
in.c.Joſeph.⁊.c.priuſq̃.xxvij.q.ij.vbi aperte deciditur q̃ ex quo in-
teruenit cõſenſus de preſenti maxime ſecuta cõmuni habitatiõe p̃nt
dici maritus ⁊ vxor,ſeu vir ⁊ cõiunx ſicut in cõiugio q̃ verum fuerit
inter beatã Mariam ⁊ Joſeph,licet nũq̃ interuenit carnalis copula
vt ibi.⁊ in.c.oẽ itaq̃.⁊ ea.cã.⁊.q.hoc apertiſſime fuit de mente huius
ſtatuti in quo appellatur vxor anteq̃ ſit ducta:⁊ ſic ante ſecutã car-
nalem copulã.ar.in.c.inſtitutũ.ea.cã ⁊.q.non eñ poteſt dici ſponſa ex
2 quo interuenit cõſenſus de preſenti.† Quia ſponſa d̓r quaſi promiſ-
ſa.dicuntur enim ſponſalia a ſpõdeo ſpondes q̃ idẽ eſt q̃ promitto
promittis:vt legitur ⁊ no.in.c.noſtrates.xxxv.q.v.⁊ ſuper rubrica de
ſpõſa.ſed ex quo ꝯtractum eſt matrimoniũ nõ poteſt dici promiſſa ſ3 cõ
iugata ⁊ vxor.d.l.non ſine.C.de bonis que liberis.⁊.d.c.ſufficit.cum
alijs iuribus ſuperius allega. Scd̃o iſta mulier fuit ducta ad domũ.
Tertio habitauit cum viro ſuo:l3 non fuerit cognita carnaliter:nam
ad ſignificatũ huius verbi cohabitauerit nõ requirit̃ carnalis copu-
la l3 cõſortiũ cõis habitaculi:vt probatur expreſſe in materia noſtra
in.d.c.priuſq̃.xxvij.q.ij. Ex quo ergo verba ĩterpretationẽ importãt:
nec cõſtat de cõtraria intentione ſtatuentiũ non eſt a verbis receden-
dum.l.nõ aliter.ff.de le.iij.⁊ ſufficit ita ſcriptum eſſe.l.proſpexit.ff.q̄ ⁊
a qui.⁊.c.ſcriptũ eſt.vj.q.iij.q̄nimo ſi volumus cõiecturare rationem
⁊ mentẽ ſtatuentiũ non deuiabat a ſupraſcripta interpretatione:ſed
potius illã corroborauit:l3 enim ĩ dicto ſtatuto nõ ſit expreſſa aliqua
ratio:tñ licitum eſt cõiecturare rationẽ naturalem que potius moue-
ret ſtatuẽtes.⁊ ſm̃ illam coniecturã poſſumus ⁊ debemus ſtatutũ ex-
tendere vel reſtringere:vt no.Bal.in.l.maximum vitiũ.C.de lib.p̃te.
⁊ in.l.ſcire oportet.ff.de excu.tuto.⁊ Cyn.in.l.nõ dubiũ.C.de legi.fa
cit q̃ no.Dy.in regula fi.de re.iur.li.vj.ꝑ hoc tex.in.d.l.ſcire.§.ſuffi-
cit.vt allegat̃ naturalis iuſtitia ad coniecturandã mentem diſponen-
tis.⁊ illa debet preſumi ratio legis qua veriſimiliter fuit motꝰ diſpo
nens:vt not.gl.in.l.tale pactum.ff.de pac.ſed ratio ſtatuti deferentis
lucrũ ſoluto matrimonio viro ⁊ nõ vxori non p̃t dici q̃ ſit propter
copulã carnalem:q2 hec ratio reperitur pariter in vtroq̃ non autem
quo ad debitũ carnale ad paria iudicãtur:vt in.c.q̃to.⁊.c.gaudemꝰ.
de diuor.imo potius deberet̃ lucrum vxori que perdidit virginitatẽ:
que eſt altera dos:⁊ multa ſeruitia viro impendit p̃ſertim circa ſobo-
lem vt in.l.aſſiduis.C.q̄ po.in pig.ha.nec virginitas p̃t amplius re-
ſtitui.xxxij.q.v.paulus.nec poteſt cõiecturari quod fuerit ꝓpter affe
ctionẽ cõiugalẽ ſeu reliquias mr̃imonij ſoluti:q2 hec r̃o etiã militat
in vxore:hinc eſt q̃ lex nõ vult valere pactũ de lucro captãdo q̄n ſit
vtriq̃ coniugi cõe:vt in.c.fi.de do.poſt di.reſti.facit q̃ habet̃ in auf.
de equali.do.§.hoc igit̃.⁊ in auf.ſed iã neceſſe.C.de do.ante nupt.nõ
ergo p̃t aſſignari alia bona r̃o:niſi q2 maritus ſuſtinẽdo onera mr̃i-
monij incurrit multa dãna.⁊ l3 ad hec ſupportãda habeat dotem:vt
in.l.ſalubriter.ff.de vſu.⁊.l.ſi cõſtãte.ff.ſol.mat.tñ vt plurimũ non ſuf
ficit dos ad hec onera:q̄nimo tñ fiũt ſumptus in veſtibꝰ ⁊ ornamen-
tis q̃ dos in illis cõſumit̃. Hãc r̃onẽ poſuit Bal.in.l.nõ ſine.p̃alle.et
Bar.ĩ tractatu de duobꝰ fratribꝰ vbi ꝑ hãc r̃onẽ dixit notabile v̓bũ
q̃ ſi p̃r ſubſtituit onera mr̃imonij ipſius q̃ illud lucrũ quod acq̄rit̃
marito vigore ſtatuti cedit p̃ri.q2 v̓r ꝓuenire propter bona p̃rna ex
q̄bus ſuſtinet onera ipſiꝰ matrimonij.⁊ ſic vides quod nõ h̃r reſpectꝰ
ad copulã:al̃s pater nihil lucraret̃ q̃ q̄dem non reperit̃ in caſu noſtro:
nã vt preſupponit̃ in caſu:vir duxit mulierẽ ad domũ ⁊ faciebat oẽs
expẽſas ſicut ſolet facere maritus vxori ſecũ cohabitãti:p̃parauerat
vt audito multas veſtes ⁊ multa p̃paratoria facerat vt cũ ea poſtea
cũ ſolita ſolẽnitate ꝯuiuiorũ mr̃imoniũ cõſummaret:d3 ergo gaude-
re bñficio ſtatuti cũ v̓ba ⁊ mens ſtatuti naturalis ſuadeãt:ad idem
tex.⁊ ibi exp̃ſſe tenuit bal.in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.ſtatutũ enim
nõ req̄rit traditionẽ cũ ſolẽnitate:ſ3 ſolũ cõtẽtat̃ q̃ fuerit ducta ⁊ cũ
ea habitauerit:q2 ꝑ cohabitationẽ ſuſtinent̃ onera matrimonij:imo
plus d̓t ſtatutũ.ſ.ſufficere q̃ iuerit vir ad cohabitãdũ cum ea:q̃ verba
ſunt multũ p̃õderãda:innuũt eñ q̃ l3 nõ multũ cohabitauerit:tñ ex
quo iuit aĩo cũ ea habitãdi gaudet bñficio ſtatuti ⁊ ſic nõ req̄rit q̃ fe
cerit multas expẽſas in ducẽdo vl̃ cõmorãdo:ſicut eñ maritꝰ iuit ad
habitãdũ cũ ea nõ eſt opus ſolẽni traductiõe:⁊ nihilominus ſtatutũ
aſſerit lucrũ marito.ergo p̃cedẽs pars q̃ loquit̃ q̄n mulier dicitur ad
domũ mariti vt cũ eo habitet d3 intelligi etiã ſine ſolẽni traductione:
cõtentat̃ eñ ſtatutũ de effectu ⁊ nõ curat de mõ:hec vltima cõſidera
tio eſt ꝑfecto optima ĩ fauorẽ viri:nã r̃o ſtatuti d3 eſſe vniformis in
c.maiores.de baptiſmo cũ ſimi. Nõ obſtat motiuũ ſupra in ꝯtrarium for
matũ.ꝓcedit eñ q̄n querit̃ de matrimonio ꝓpter ſuũ perfectũ ſignifi
catum:vt iuribus ibi allega.ſecus q̄n ſit mentio de mr̃imonio ſeu de
marito ⁊ vxore ad aliũ finẽ:vt cõtingit in caſu noſtro.tũc eñ v̓ba ac-
cipiunt̃ ꝓprie:q2 non ſubeſt r̃o capiendi illud ſtrictiſſimũ ſignificatũ.
3 † Nã ceſſante r̃one illiꝰ ſtrictiſſimi ſignificati d3 ceſſare illud ſignifica
tum.c.cũ ceſſante.de appel.cum ſimi.at in caſu noſtro nõ ſit mẽtio de
marito ⁊ vxore ꝓpter ſignificatũ perfectum matrimonium ſed ꝓpter
onera matrimonij:vt predixi. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu cõtingens ſup

quo q̄s ius poſtulet q̄rit̃ talis eſt.quidã Angeletus hebreus cõuenit
cũ magnifico cõi Florẽtie ꝑ certa pecuniarũ q̃titate ãnuatĩ dicto cõi

Florentie

Florentie ſoluenda:vt poſſit libere ſe ſuoſq; filios ⁊ heredes famulos factores ac ſocios habere p̄ſtũ ⁊ illũ exercere in terra collis ꝑ tp̄e quinq; annoꝝ. Itẽ q̄ð lʒ dicto Angeleto ſuo ſocios noĩare intra certũ tp̄s in capitulis cõtẽtũ:demũ anteq̄ ſocios noĩaret dictꝰ Angeletus vita functꝰ eſt q̄rit̃ an liceat heredibus dicti Angeleti ſocios nominare cũ ſint intra tp̄s quo liceret dicto Angeleto ſi viueret noĩare.

¶ Conſilium.lxxx.

1 ☞ Venditio nec locatio non conſtat ſi pretium ſeu merces fuit repoſita in arbitrio tertij.
2 Teſtator ſi dixit ĩſtituo talẽ hr̃dẽ ſub ꝯditiõibꝰ ĩfra ſcriptis ſi poſtea nullã ꝯditionẽ expreſſit valet heredis ĩſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta.
3 Arbitrium ſi apponitur rei ſubſtantiate deficiente arbitrio non expirat id quod principaliter agitur.
4 Iudicium heredis non eſt iudicium defuncti.
5 Regula quod omnis pactio ſiue conſiſtat in dando ſiue in faciendo ſiue ſit mixta tranſit in heredem ne iudicium defuncti per varias ſimultates corruat quomodo intelligatur.

OMnipotẽtis dei poſtulato ſuffragio ꝓ deciſione p̄ntis materie duo ſunt p̄ncipaliter examinãda. Primũ nũquid per mortẽ dicti Angeleti añ nominationem ſocioꝝ factã dictus contractus penitus corruerit:vt hincinde nulla remanſerit obligatio. Scd̃o preſuppoſito q̄ð p̄ncipalis ꝯtus cũ dicto Angeleto initus manſerit ⁊ trãſiuerit in heredes ipſius Angeleti an liceat ipſis heredibꝰ ſocios iuxta pacta ⁊ capitula cõuẽta nominare:⁊ hoc intra tp̄s quo licuiſſet dicto Angeleto illos noĩare. ¶ Venio iuxta ordinẽ ad primũ ⁊ videt̃ q̄ð per dicti Angeleti mortẽ dictus ꝯtus penitus ſit annulatus per.l.fi.C.de contra
1 hen.emp.⁊.l.ſi merces.in princi.ff.locati.in quibꝰ iuribus † q̄ð nec vẽditio nec locatio cõſtat ſi p̄tiũ ſeu merces fuit repoſita in arbitrio tertij illo nolente aut nõ valente ſuũ arbitriũ in iudiciũ declarare: quaſi locatio vel vẽditio ſit facta ſine mercede ſeu pretio ſine q̄bus talis cõtractus cõſiſtere nõ poteſt.inſti.de emp.⁊ vẽdi.§.p̄tiũ. Sed in caſu noſtro mortuus eſt dictus Angeletus q̄ debebat ſocios noĩare ſine quibus cõtractus non videtur cõſiſtere ergo dictus contractus prorſus corruit. ¶ Sed his nõ obſtantibus cõtrariũ arbitror firmiter de iure preualere. Moueor p̄ncipaliter:q2 in caſu noſtro ꝯtus fuit firmus in perſona dicti Angeleti q̄ erat principalis in cõuẽtiõe illa vt clare colligit̃ ex tenore dictoꝝ capituloꝝ.ipſe em̃ ꝓ ſe ⁊ ſuis heredibus ſe obligauit firmiter ad ſolutionẽ annuatim faciẽdã dicto cõi Florẽtie:⁊ voluit q̄ð illa capitula ita cũ factore ſuo ſeruarent̃ ꝓ ſe ⁊ ſuis hr̃dibus. Itẽ clariꝰ colligit̃ ex alio capitulo quo cauet̃ q̄ð nõ liceret dicto Angeleto ſocios nominare niſi vſq; ad certum tp̄s:⁊ ſic eo nõ nominãte remanebat ꝯtus validus ꝓ eo duntaxat ⁊ ſuis heredibꝰ. Cum ergo contractus habuerit ſua ſubſtantialia in perſonaʒ dicti Angeleti:lʒ aliqua accidentalia circunferentia eſſent per dictũ Angeletũ ĩtra certum tp̄s exprimenda:nõ dʒ irritari ꝯtus ſi illa accidentalia non interueniant.i.ſi ſocios nõ nominauerit:hoc videtur optime in ſiſi pro
2 bari in.l.penul.C.de inſti.⁊ ſubſti.vbi patet † q̄ð ſi teſtator dixit inſtituo talẽ heredẽ ſub cõditionibus infraſcriptis poſtea tñ nulla conditione exp̄ſſit ꝓinde valet heredis ĩſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta:hoc etiam ꝑ illũ tex.fuit generaliter de mẽte Bal.in.l.ſi.C.cõia de leg.vbi
3 voluit † q̄ð ſi arbitriũ apponit̃ rei ſubſtãtiate.i.ꝑfecte:puta in acceſſorijs deficiẽte arbitrio non expirat id q̄ð p̄ncipaliter agitur:ad quod etiã facit.l.officio.ff.de cõtrahẽ.emp.ſecus ſi apponitur rei ſubſtãtiate.i.cõtractui faciendo quo caſu ꝓcedit cõtrarium.ſ̃.formatum:nam ſine pretio non poteſt dici emptio nec locatio:vt in iuribus p̄allegatis merito per mortẽ illius q̄ habebat arbitraria ſubſtãtialia ꝯtus expirat ꝯtus:quia hoc caſu a perſona arbitrante non receditur.l.ſi quis arbitratu.ff.de ver.oblig.ſed in caſu noſtro ſecus eſt:q2 ſocij non erãt de ſubſtantia illius contractus cũ dictus Angeletus ſe p̄ncipaliter obligaſſet ⁊ ſocioꝝ nominatio fuit poſita in optione ſua:vñ viuens potuiſſet aliquẽ nominare cõtractu in ſuo robore ꝑmanente.vt clare colligit̃ ex dictis capitulis:cõcludo ergo quo ad primũ q̄ð ꝯtractus ille remanſit validus ⁊ tranſiuit in heredes Angeleti cũ ꝓ ſe et ſuis hr̃dibus cõueniſſet. ¶ Idẽ etiã fuiſſet ſi expreſſe nõ feciſſet d' heredibus mẽtionẽ:q2 regulariter oĩs ꝯtus tranſit in heredeʒ actiue ⁊ paſſiue:licet de eis nõ fuerit cautũ:vt in.l.veteris.C.de ꝯhen.⁊ ꝯmit.ſtipu.⁊.l.ſi pactũ.ff.de ꝓb.cum ſimili. ¶ Circa ſcd̃m magis dubitabile an poteſtas nominãdi ſocios tranſiuit in heredes dicti Angeleti ex quo ꝯtus principalis in eo trãſit. Videtur primo quod non quia cũ illa nominatio dependeret a iudicio ⁊ volũtate dicti Angeleti nõ poteſt tranſire in heredẽ:q2 heres non põt interpretari voluntatem ⁊ iudiciũ defuncti vt no.gl.in.l.idẽ põponius ſcribit ſi frumẽtũ.ff.de
4 rei ven.⁊.l.inter ſtipulantẽ.§.j.ff.de ver.obli. Probat̃ ratione † nã iudicium heredis nõ eſt defuncti cũ ſit magna inter eos differentia.l.ſi nõ ſortẽ.§.libertus.ff.de cõdi.inde.⁊.l.inter artifices.ff.de ſo. Vñde et quod cõiter dicũt doctores q̄ð vbicunq; aliq̄d inheret mere pſone ꝯhentis illud nõ trãſit in hr̃dẽ:vt no.Bar.in.l.ea.ff.de verbo.obli.⁊ in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cog.probatur in.l.vna.§.ne autẽ.de cadu.
tollen. Sed contrariã ſniam arbitror in caſu noſtro de iure veriorem. Moueor p̄ncipaliter per.l.veteris.C.de ꝯhen.⁊ commit.ſtip.vbi dat̃
5 regula † quod oĩs pactio ſiue ꝯſiſtat in dãdo ſiue ĩ faciẽdo:ſiue ſit mixta tranſit in hr̃dẽ ne iudiciũ defuncti ꝑ varias ſimultates corruat:⁊ eſt de mẽte illiꝰ tex.quod oẽ id quod cõmode põt adimplere ꝑ hr̃deʒ ſicut per defunctũ tranſit in hr̃dẽ:ſicut ex quo cõtractus ⁊ facultas exercẽdi p̄ſtũ tranſit in hr̃dẽ:vt ſupra dictũ eſt preſuppoſita validitate ꝯtus:ergo ⁊ poteſtas ꝯhendi ſocietatẽ ⁊ per cõſequens ſocios nominandi:nõ eñ apparet quare hoc debeat magis cõuenire dicto Angeleto defuncto q̄ ſuo heredi:ꝓ hoc facit theorica bart.in.l.ſi q̄s arbitratu.ff.de ver.obli.in illa q̄ne an cõpromiſſum factũ tanq̄ ĩ arbitrum tranſeat in heredẽ:cũ alˢ factũ tanq̄ in arbitrũ nõ tranſiret:vt in.c.ſi.de arbi.⁊ in.l.dicẽ ꝓferre.§.j.ff.eo. Et cõcludit quod aut aſſumit arbiter ſup ꝯtu celebrando ⁊ nõ trãſit ſicut dicit̃ in arbitrio aut aſſumit̃ ſup iaʒ celebrato puta ſup acceſſorijs:⁊ tunc ſicut contractus ipſe tranſit in heredẽ:ita ⁊ ipſum cõpromiſſum rõne acceſſorij.arg.in.l.fundi vẽditor.ff.de ꝯhẽ.emp.⁊ in.c.ſi ſup gratia.de offi.dele.lib.vj. Itẽ dicẽdũ in ſimili quod cũ noĩatio ſocioꝝ veniat acceſſorie ad contractũ p̄ncipalẽ qui tranſit in heredẽ debet ipa nominatio tranſire, quod vr̃ expreſſe de mẽte Bal.poſt Butri.in.d.l.ſi.C.cõia de leg.vbi volunt q̄ð ex q̄ ꝯtractꝰ nõ corruit deficiẽte arbitrio:q2 arbitriũ verſat̃ circa accidẽtalia põt ſuppleri q̄ð ipſi ꝯtractui deeſt. Preterea ad hãc ſniam adduco theoricã Bar.in.l.ſi quis a filio.§.ſi.ff.de leg.j.vbi aperte limitat illam regulam vulgatã quod heres non põt interpretari volũtatẽ ⁊ iudicium defuncti vt habeat locũ quando ex illa interpretatione reꝰ venit condẽnandus ſeu poſſet damnũ pati vt tolleret̃ alter i defenſio:q̄bus caſibꝰ dicunt̃ ꝓcedere ꝯtraria:ſecus autem vbi ex illa declaratione nemo venit cõdẽnandus vel dãnificandꝰ:lʒ forte poſſet ꝑ interpretationẽ reſtringi lucrũ vt optime ꝓbat̃ in.d.l.ſi q̄s a filio.vbi aperte colligit̃ quod ſi defunctus legauit alicui ſtichũ ſeruum ⁊ nõ apparet de quo Sticho ſenſerit cum plures haberet eiuſdem nominis:declaratio pertinet ad heredẽ:q̄ declarãdo põt reſtringere lucrum legatarij:quia forte teſtator ſentit de meliori ⁊ hr̃s poterit eligere mediocrẽ ſeu viliorem. Si ergo heres declaret voluntatem defuncti vbi põt alter aliqualẽ intereſſe p̄tẽdere:puta circa maius lucrũ ergo fortius debet in caſu noſtro hr̃s dicti Angeleti poſſe declarare ſocios ſuos:cũ nullũ intereſſe poſſit interuolũtatẽ defuncti ⁊ heredis cõitas Florentie p̄tendere. Ad idẽ facito optime.l.ſi.C.cõmunia de lega.p̄realle.vbi ſi teſtator legauit alicui vnũ ſeruum:et dedit optionẽ tertio ſi ille nõ vult aut nõ poteſt q2 mortuus eſt eligere:deuoluitur poteſtas eligendi ad ipſum legatariũ de cuius cõmodo p̄ncipaliter agit̃:ita dicamus in ꝓpoſito q̄ð ſi defunctus Angeletus non valet ſocios nominare debet p̄tãs cõtrahendi ſocietatem ⁊ ſocios nominãdi tranſire in heredẽ ad quẽ tranſit dictus ꝯtus principalis ⁊ ipſius commoditas:nec debet quis admitti ad cõtradicendum,q̄ð ſibi nõ p̄deſt ⁊ alteri nocere intendit.l.j.§.deniq;.ff.de aqua plu.arc.⁊ heres ⁊ defunctus cenſentur eadem pſona.in aut.de iureiuran.quod preſta.ab his:maxime cũ filius eſt heres.l.ſi.C.de impub.⁊ alijs ſubſti.⁊.xxxij.q.vj.his autoritati.nec ob.ſi dicat̃ q̄ð ſaltẽ dʒ adiri bonus vir.i.iudex vt ſocios declaret:non autem debet heres declarare:vt.d.l.officio.ff.de cõtrahen.empt.⁊.l.domum.eo.tit.quia dico illud procedere quando quis arbitraret̃ ad cõmodũ proprium ⁊ in alterius preiudicium:q̄ð in caſu noſtro ceſſat:tum q2 nõ agitur de preiudicio cõitatis Florentie:tum quia in caſu noſtro nõ tertius:ſʒ ipſe Angeletus habebat nominare,vñ ſicut defunctus poterat nominare:⁊ ita ipſe heres debet poſſe. Abſurdum enim eſſet q̄ð iudex deberet nominare ſocios cum ſocij eliguntur ex ſpontanea volũtate adeo quod nemo poteſt ſuis heredibꝰ imponere vt certos ſocios habeãt.l.nemo poteſt.⁊.l.adeo.⁊.l.cum duobus.§.idem reſpõdit.ff.pro ſocio. Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ex themate mihi narrato tria in effectu dubia veniũt diſcurrenda ad clarã facti deciſionẽ. ¶ Primum nũq̄d dictus ſer Stephanus debuerit ſeu potuerit ſepeliri ĩ loco ſacro cũ diceret̃ fenerator ꝑ publicã famam ac etiã de fauore ꝓbari põt per teſtes quibus fuit feneratum. ¶ Scd̃o preſuppoſito non debuerit in loco ſacro ſepeliri:an debeat nunc exhumari ⁊ de loco ſacro procul abĩci,ſi probari poteſt eum fuiſſe vſurarium in vita modo predicto. ¶ Tertium dubium ad cuius inſtantiam ſeu accuſationem vel proceſſum poterit iſta exhumatio fieri.

¶ Conſilium.lxxxj.

1 ☞ Fama cum alijs adminiculis ſufficit ad probandum quem vſurarium manifeſtum.
2 Poſſeſſio diuturna ad hoc vt ꝓbetur nõ obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tempore alius de alio.
3 Mulier palã dr̃ queſtum facere: licet in publico ſe non proſtituerit ſʒ in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti.
4 Ep̃s poteſt exercere penas laterañ.concilij contra vſurarios.
5 Legatus etiam cardinalis non poteſt diſpenſare contra conſilium

Ieſu chriſti ſaluatoris preſidio prius deuote inuocato. Uidetur q̄d dict⁹ ſer. Stephanus licite poterit in ſacro ſepeliri: q: iura excludūt ad eccleſiaſtica ſepultura manifeſtos vſurarios dūtaxat: vt in.c.q: in oib⁹. de vſur.ꝛ cle.eos de ſepul. ſer Stephanus non probat q̄d fuerit manifeſtus vſurarius ſiue capiamus manifeſtus ꝑ notorio: ſiue in ſua ꝓpria ſpecie: put differt a notorio: nā iſte nō pōt ꝓbari vſurari⁹ niſi ꝑ famā que nō inducit notoriū nec manifeſtū: vt plene not.in.c.vſra. de coha.cle.ꝛ mu.ꝛ in.c.cū in dioceſi.de vſur.vbi expreſſe patet q̄d ſola fama nō ſufficit vt quis dicat manifeſtus vſurarius: ad idē q̄d no. Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de q̄ō.nec teſtes qb⁹ dr fuiſſe feneratum probant illū vſurariū manifeſtū: tū q: in proprio facto deponunt ergo non dz eis dari fides: q: lz ꝯ ſe qs poſſit teſtificari: pro ſe tñ minime.xiiij.q.ij.in prin.ꝛ in.c.nullus.ff.de teſti.ꝛ.iiij.q.iij.nullus. tuz q: ſunt ſingulares in dictis eorū cū qlibet deponat ſibi fuiſſe feneratum ſingulares aūt teſtes nō probant.vt in.c.cū dilecti.de elec.ꝛ in.c. tā literis.de teſti.cū ſimi.ꝓſertim nō ꝓbant qualitatē manifeſti cuz ipſis ſingulariter adhibitis fenus fuerit exercitatum: manifeſtū em̄ reſultat ex actibus palā ꝛ publice geſtis: vt in.c.j.de poſt.prela.ꝛ no. in.d.c.veſtra. ¶ Sed his nō obſtantibus ꝯriā ſniam dico de iure mero pualet. Et primo de hoc arbitror eſſe caſum expreſſuʒ in.d.c.cū in

1 dioceſi.de vſur.vbi clare liquet † q̄d fama cū alijs adminiculis ſufficit ad probandū quē vſurariū manifeſtū vt excludatur ab eccleſiaſtica ſepultura.ꝛ idē ibi gl. Jo.an.ſatis ſentit gl.ſua in.c.de vſuris.lib.vi.in verbo manifeſtos.in fine.ſequitur Ang.de peruſi in quadā ſua diſputatione: que incipit aſtenſis miles.ꝛ Fede.de ſenis cōſi.lxij.vbi dicit ſolā famā ſufficere cū quibuſdam adminiculis cū agit̄ vt vſurari⁹ arceat̄ a ſepultura eccleſiaſtica: ꝛ vt remoueat̄ a cōione altaris: ꝛ vt non recipiant̄ ab eo oblationes: ꝛ ſic quo ad penas contentas in conſilio generali: de quo in.c.q: in omnibus.de vſu.ad illud em̄ conſiliū ſe refert in.d.c.cū in dioceſi. Sed in caſu noſtro cōcurrit primo fama publica: vt preſupponitur in facto. Jtē dictū multorū teſtiū quib⁹ fuit feneratū q̄d negari nō pōt quin faciāt in caſu noſtro adminicula cū nō agat̄ in ipſorū cōmodo: ſed ſolū de pena ſpirituali vnī ſic deponūt legatarij pro validitate teſtamēti cū principaliter nō agit̄ de eorū cōmodo: lz ſecundario redūdet ad eorū cōmodū.vt inſti.de teſt.§.legatarij.facit.l.dictantibus.C.eo.ꝛ q̄d no.in.c.j.de teſti.ꝛ.iiij.doct.in.c.inſup. eo.ti.ita fortius potuerunt iſti deponere ad probandū illud vſurarium preſertim cū ſolū nunc agitur ad penā ſpiritualē: nec agitur principaliter vel ſecundario de eorū cōmodo qnimo voluit dñs Ang.de peruſio in dicta diſputatione q̄d vbi ſolū agit̄ ad probandū quē manifeſtū vſurariū: teſtes quibus fuit feneratū plene ꝓbant ex quo nō agit̄ de eorū cōmodo principaliter ꝛ ſic nō deponūt in facto ꝓprio: nec obſtat q̄d ſint ſingulares: q: nō pñt dici ſingulares cū agit̄ de probando aliquo vniuerſali habēte in ſe plura particularia ſi teſtes ſingulariter deponant de actibus particularibus: ſicut in ſimili dt glo.

2 ſingularis in.l.ob carmē.ff.de teſti.que dicit † q̄d cū probāda eſt poſſeſſio diuturna non obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tēpore ꝛ alius de alio: q: ex dictis eorū reſultat totū de quo q̄rit̄.ꝛ facit q̄d in ſimili no. Jnno.in.c.qualiter ꝛ q̄ñ.ij.de accu.ꝛ quicquid ſit de dicto Ange. an plene ꝓbent ibi teſtes: q: nunc diſputare nō intendo: illud tñ veriſſimū ꝛ abſolutū eſt ſaltē adminiculant̄ plurimū: ergo cū fama publica plene probent ꝑ illū ſer Stephanū fuiſſe manifeſtū vſurarium ſaltem quo ad penas ſpeciales predictas: cū agatur de modico piuditio ꝛ expedit animabus ipſorū vſurariorū ꝛ aliorū vt facilius arceantur. Preterea q̄d dictus ſer Stephanus fuerit manifeſtus vſurarius ꝓbatur expreſſe ꝑ autoritatē Bar.in.l.ij.ff.de fur.ꝛ Ang.in dicta diſputatione aſtēſis miles.dicit em̄ Bar.quē ſequit̄ Ang.q̄d eo ipſo efficitur vſurarius manifeſtus q̄d indiffereter qs in camera ſua mutuet ſub vſuris omnibus poſtulantibus: lz nullum erexerit altare ad fenerandū: vt ꝑ hoc.l.palā.ff.de ritu nup.vbi patet † q̄d mulier palā dicit̄ queſtū facere: lz in publico ſe nō ꝓſtituerit ſz in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti ꝛ q̄d plus eſt ſufficit ſecūdū eos hec probatio ad reddendū teſtē nullū abſqꝫ alia cōfeſſiōe ꝛ publicatione per epm̄ fienda: q̄d aūt mutuauerit oibus indifferenter veniētibus ꝛ poſtulantib⁹ poterit probari per illos quibus fuit feneratū ſm̄ Angel. ¶ Preterea ꝛ tertio q̄d dictus ſer Stephanus fuerit publicus vſurarius: facit autoritas Bal.in.l.j.C.de fa.ſan.eccl. dicēs eū intelligendū eſſe manifeſtū vſurariū de quo eſt cōis opinio q̄d ſit manifeſtus vſurarius dūmodo per duos aut tres ꝓbet̄ ꝙ fuerit vſurarius.ꝛ recte loquit̄: nā ex his reſultat ꝓprie manifeſtū in ſpecie ſua q̄d iura ꝯ vſurarios requirunt: nō em̄ iura requirūt factū notoriū ſed manifeſtū: nec ſubeſt cauſa improꝑiandi ſeu reſtringendi illud verbū cū fuerit in fauorem vſurariorū: q̄d nō eſt dicendū.verba enim ſunt in proprio ſignificato intelligenda ex quo nō cōſtet de cōtraria intētione: vt in.c.ſi de ver.ſig.ꝛ in.l.nō aliter.ff.de leg.iij. Ex q̄bus omnibus aperte cōcludit q̄d per dictas probationes dictus ſer Stephanus debuit dici manifeſt⁹ vſurarius: ꝛ ꝯſequēs nō debuit ſepeliri in ſepultura eccleſiaſtica vt in iurib⁹ preallegatis. ¶ Ex his infertur ad ſcḋm dubiū nunqd debeat nūc inde exhumari factis predictis ꝓbationibus. Uidet̄ primo q̄d nō: q: poſt mortem nō poteſt quis regulariter accuſari niſi ſaltē crimē defuncti fuerit euidēs ita ꝙ nulla alia exigat̄ ꝓbatio.vt no.gl.ꝛ clarius poſt eā Archid.lxxxiij. diſt.c.ſi.facit q̄d no.xiij.q.ij.vſura. Crimina em̄ morte extinguntur ꝛ relicti ſunt defuncti dei iudicio.di.xxiij.quorūdam.xxxij.diſt.erubeſcant.cū ſimi. ¶ Preterea corpus iſtius ſer Stephani fuit ſequeſtratum ob hanc cauſam feneratitiā per epm̄ loci.ꝛ demum fuit facta ꝑ eundē relaxatio: ergo nō dz amplius de hoc diſcuti: tum q: de facto vnius hominis ſepius querendum nō eſt: vt in.l.licet.ff.nau.cau.ſta. ꝛ no.in.c.de eis.de accuſ.vcz, q̄d eps relaxando interdictum videtur fuiſſe interlocutus q̄d iſte nō fuerat vſurarius.ꝛ ſic trāſit per lapſuz decēdij in rem iudicatam: vt in cle.ſicut.de ap.facit.c.cū dilecti.de ele. cum ſimilibus. ¶ Sed quāqꝫ dicta videant̄ obſtare tñ in contrariuz ſe habet veritas. Et primo vr tex.in.d.c.cū in dioceſi.de vſur.vbi ha-

4 betur † q̄d eps pōt exercere penas lateraū.concilij contra vſurarios de quibus conſtet per famā ꝛ alia argumēta. Et inter ceteras penas lateraneñ.cōcilij eſt vt nō admittantur ad eccleſiaſticā ſepulturā: vt in.d.c.q: in omnibus.ſed contra dictum ſer Stephanum erat publica fama. Jtē alia plurima argumēta vt patet per dicta illorū quibus fuerat feneratū ſeu alia: ergo nō debuit ſepeliri in eccleſiaſtica ſepultura. Preterea euidens eſt de quo cōſtat ꝑ cōiecturas: vt in.l.lz imperator.ff.de leg.j.facit.c.ad noſtrā.de emptio.ꝛ vend.ſed contra dictū ſer Stephanum erant ꝑdicte vrgentes cōiecture: ergo ſatis peccatū ſuū erat euidens: pñt ergo ꝓbationes recipi de predictis nō ad publicandū peccatū.ſed ad faciendū fidē q̄d peccatū erat tūc manifeſtū.ꝛ per cōſequens q̄d non debuit ſepeliri in ſemiterio. Preterea decedens in peccato mortali nō dz habere ſepulturam eccleſiaſticā. in.c.ſi.iuncta gl.lxxxviij.diſt.idē no.glo.c.ex parte.de ſepul.ꝛ in.c.ij. c.cum ad monaſterium.de ſtatu regu.ꝛ in.c.quia in omnibus.de vſu. Jſte autem ſer Stephanus deceſſit in peccato mortali: ex quo non mādauit vſuras reſtitui: ergo nō debuit ſepeliri in cemiterio eccleſiaſtico: ꝛ ſi de facto ſepultus fuit dz inde exhumari ſi poſſunt ſua oſſa diſcerni ab oſſibus fidelium: vt in.c.ſacris.de ſepult.ꝛ in vſurario de facto ſepulto q̄d debeat exhumari tenet gl.in cle.eos.de ſepul.in vbo eis a quibus.ꝛ idē ibi Pau.ꝛ Jo.de lig.nō obſtant cōtraria: q: ꝓcedunt in peccato occulto: ſed iſtud nō poteſt dici occultum: ſed manifeſtū q: illū degenerabat publica fama cū alijs argumētis: facit.c.tua.ꝛ q̄d ibi no.de coha.cle.ꝛ mu.l. Nō obſtat ſcḋm q: eps illā relaxationē fecit ſine cauſe cognitione ꝛ ad preces amicorum filij dicti ſer Stephani. Jtē factū extraiudiciale nō tranſit in rem iudicatā vt in.c.cōcertationi.de appel.lib.vj.maxime qñ fit ſine cauſe cognitione: vt no.gl.ꝛ Jn.in.c.ex parte prima.de verb.ſigni.ꝛ q̄d male factuz eſt: poteſt ille idē qui fecit corrigere ex quo poterat in illo facto diſpenſare: iuxta theoricā Hoſt.in.c.diuerſis fallacijs.de cleri.cōiuga. facit.c.qualiter ꝛ q̄ñ.primo de accu.ꝛ.c.noſtri.de elect.maxime quando hoc facit publica autoritate ſicut eps in caſu noſtro.iuxta not.in c.ſi qs preſbyterorum.de re.eccle.nō alie.nō em̄ poterat eps diſpenſare contra conſilium de quo in.d.c.quia in omnibus.ar.cle.ne romani.de elec.per tex.iuncta glo.in.c.dilectus.j.de preb.ꝛ.c.dilecto.eo.ti.

4 in quibus patet † quod regulariter etiam legatus cardinalis nō poteſt diſpenſare contra concilium. Et hoc de ſecundo. ¶ Quo ad tertium ꝛ vltimū breuiter dico epm̄ poſſe exofficio ſuo facta ſibi fide de fama ꝛ alijs argumentis facere exhumari per text.expreſſum.in.d.c. cum in dioceſi. Jtem puto quod quilibet bonus chriſtianus poterit hoc denuntiare epo ꝛ petere vt debeat exhumari cuz cuiuſlibet boni chriſtiani interſit vt ſacra deuotiſſime tractentur.ꝛ vt alij hoc terrore pauefacti deſiſtant ab hoc nefandiſſimo crimine.argu.in.c.fin.q ma. accuſa.poſ.ꝛ in.c.preterea.ij.ꝛ.c.cum in dioceſi.de ſpon.ꝛ.ij.q.j.ſi peccauerit. Preterea ius publicum conſiſtit in ſacris.j.diſtin.ius publicum. Ultimo etiam dico quod ꝙꝙ dictus ſer Stephanus non mandauerit vſuras reſtitui: nihilominus poſſunt heredes ſui compellivt reſtituant vſuras ꝑ defunctum extortas, ſicut enim ipſe obligat̄ ad reſtituendum de vſuris ꝑ totum ꝛ heres qui ſuccedit in locum defuncti ſiue ſit filius ſiue extraneus vt eſt tex.apertus in.c.tua.de vſu. maxime hoc procedit tenendo quod vſure repetant̄ ꝑ conditionem indebiti: quod tenet gloſſ.in.c.ſi epiſcopum.xvj.q.vj.ꝛ in.c.michael.de vſur. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.lxxij.

1 Creditor non tenetur de leuiſſima culpa, ſed de caſu fortuito.

2 Culpa leuiſſima que dicatur, que lenis, que lata.

Omnipotētis dei poſtulato ſuffragio illud de iure querit̄ an heres quōdam Angeleti hebrei preſtatoris tenet ad emendam damni ſi quid contingat in rebus apud eū pignoratis, ꝛ hoc tam inſpectis capitulis ꝛ pactis initis inter dictū Angeletū ꝛ cōmune Sena⁊ ꝙ iuris cōis cēſura ꝛ ꝑfecto ex capitulis ꝛ pactis antedictis nō pōt ſup hoc aliqua deciſio ſumi cū ſup hoc articulo minime diſponāt recurrēdū eſt ergo ad iuris cōmunis diſpoſitionē cui etiā iudei ſubijciunt̄.vt.in.l.iudei.

ꝛ.l.ſi qua

1 ⁊.l.ſi qua.C.de iudeis.† de iure vero cōi indubitati iuris eſt creditorē
non teneri ſiue pignus ꝑditū ſit ſiue deterioratū niſi de dolo lata ⁊ le
ui culpa: de leuiſſima aūt ſeu de caſu fortuito nō tenet̃ creditor vt ꝓ
batur in.l.ij.⁊.l.que fortuitis.⁊.l.ſi creditor.⁊.l.ſi nullā.⁊.l.creditor.C.
de pign.act.⁊ in.l.ſi ſeruos.ff.eo.⁊ inſti.qui.mo.re ꝯhit obli.l.fin.⁊ in
l.cōtractus.ff.de regu.iu.cum multis alijs ſimilibus. Si ergo de dolo
⁊ lata culpa ſeu leui ipſius creditoris pignus eſt ꝑditū vel deteriora
tum tenetur ipſe creditor debitori ad intereſſe: vt in iuribus legit̃ et
not. ſecus ſi perijt vel deterioratū eſt pignus caſu fortuito vel leuiſſi
ma culpa: nō aūt tenet̃ creditor de leuiſſima culpa: qꝛ ꝯct⁹ iſte ſit gra
tia vtriuſq;.ſ.creditoris ⁊ debitoris: vt legit̃ ⁊ notat̃ in.d.§.fin.inſtit.
qui.mod.re ꝯhi.oblig.⁊ in.d.l.contractus. ¶ Sed circa predicta pōt
principaliter dubitari de duobus. Primo cui incumbat onus ꝓban
di an pignus perierit vel fuerit deterioratum cum culpa vel ſine. Se
cundo qꝛ ſupradictū eſt creditorem non teneri de leuiſſima culpa: ſed
2 de leui vel lata.† Uidendū eſt que dicat̃ leuiſſima culpa que leuis et
lata. Circa primū cui.ſ.incūbat onus ꝓbādi opiniones ſunt: vt plene
notat̃ per gl.⁊ doc.in.l.ſi creditor.C.de pig.act.⁊ in.l.ſi quis ex argen
tarijs.§.penul.ff.de eden. Et nō inſiſtēdo in op.ꝯrijs: cōis ⁊ vera ſnīa
eſt quod amiſſio ſeu ꝑditio ſemper dꝫ ꝓbari per ipſum creditorē qui
caſum allegat: ſed qō ſine culpa ſua ꝑdiderit fienda eſt hec diſtinctio.
Quidam ſunt caſus q de facili nō contingunt ſine culpa: vt furtū vel
incendiū ⁊ in iſtis debet creditor ꝓbare qō ſine culpa ſua perdiderit.
Quidam ſunt caſus veroſimiliter ſeparati a culpa: vt puta incurſus
hoſtiū.⁊ tunc ſatis eſt ꝓbare caſum cū ꝑ illum veroſimiliter excludat̃
culpa: ita cōcordādo opi.ꝯrias dixit Barto.⁊ bene in.d.l.ſi creditor.
Qualiter aūt ꝓbetur caſus dicendum eſt qō quidaꝫ ſunt caſus mul
tum manifeſti vt ruina: incendiū: vis hoſtiū: ⁊ ſimiles ⁊ iſti probātur
manifeſte. Quidā ſunt caſus fortuiti clandeſtini ⁊ occulti ſit furtum
⁊ tunc ꝓbatio fit ꝑ coniecturam: vt quia oſtium reperit̃ ruptum et fa
mulus aufugit.⁊ ſimilia.ar.in.l.nō omnes.§.a barbaris.ff.de re mili.
ita cōcludit Bar.⁊ bene in.d.l.ſi quis ex argētarijs ⁊ fuit de mēte do
ctorum.in.d.l.ſi creditor.⁊ eandeꝫ diſtinctionē puto fore fiendam qñ
cōtingit damnū in rebus pignoratis: dꝫ eñi creditor probare aperte
vel preſumptiue quod ſine culpa ſua ſaltē leui cōtigerit deterioratio.
Ad p̃dicta addo vnum no.modū probandi deteriorationē q elicitur
ex tex.⁊ ibi not.per Bar.in.l.iij.C.de murilegu.li.xj.ſ.vt ſufficiat pro
bare qō in tāto tēpore debēt poſſe eſſe corrupte tot ex illis ſupellecti
libus vel de illis rebus.argu.in.l.ſi.ff.de ali.pu.preſtan.nam mulieres
ſunt que ſolo tractu temporis ſolent deteriorari q̃tūcunq; diligēter
cuſtodiantur vt foderature ⁊ ſimilia. Circa ſecundum.ſ.que ſit lata le
uis ⁊ leuiſſima culpa: lꝫ multa ſcribantur: vt not.in.l.quod nerua.ff.
depoſiti.tñ ſequendo ibi Bar.cuius dicta communiter approbantur
dicendū eſt qō lata culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia
quā cōiter habent homines qui ſunt eiuſdē cōditionis ⁊ profeſſiōis
legis vero culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia quam ad
hibēt hoīes diligentes ⁊ qui ſunt eiuſdem cōditionis ⁊ profeſſionis:
leuiſſima vero culpa eſt deuiatio incircunſpecta ab ea diligentia quā
habent homines diligentes ⁊ diligentiſſimi eiuſdem conditionis ⁊
profeſſionis que omnia ſunt declaranda: vt plene not.in.l.quod ner
ua ad propoſitum tñ breuiter dicendum ſatis eſſe creditoris preſta
toris quod habuerit in rebus pignoratis ⁊ illam diligentiam quam
ſolent adhibere homines diligentes eiuſdē cōditiōis ⁊ profeſſionis
non autem tenetur ſi non adhibuit eam diligentiam quam ſolent ad
hibere homines diligentiſſimi eiuſdem conditionis ⁊ profeſſionis.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Diſponēte ſtatuto terre Collis

qō qlibet tranſiēs ꝑ territoriū dicte terre cū animalib⁹ ſeu alijs rebus
de quib⁹ debeat ſolui gabella teneat̃ ibi certuꝫ quid noīe gabelle ſeu
vectigalis ſoluere: ⁊ gabellā fraudans incidit in certā penā eodē ſta
tuto cōprehēſam. ¶ Accidit nouiſſimis diebus qō quidā forēſis cū
certis porcis trāſitū habuit ꝑ viā ⁊ cōe territorium dicte terre Collis
⁊ ſancti Geminiani ⁊ tandem diuertit ad territoriū ſancti Geminia
ni ⁊ idē ſoluit gabellā allegat̃ ꝑ hoīes terre collis qō dictus forenſis
eorū gabellā fraudauit: qꝛ tranſiuit per illam viam publicaꝫ que erat
de territorio dicte terre ſancti Geminiani ⁊ nullā ibi ſoluit gabellam.
Replicat̃ ꝑ dictum forēſem qō nō tenebat̃ ibi ſoluere gabellā ex quo
non declinauit ad ꝓpriū ⁊ ſingulare territoriū ipſorꝫ: ſed trāſiuit dū
taxat per illam viam publicam que eſt de territorio vtriuſq; terre.ſ.
Collis ⁊ ſancti Geminiani. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxxxiij.

1 ☞ Commune dicitur meum non proprie ſed per fictionem.
2 Uerbum ſuum eſt ambiguum.
3 Nullus citra principē poteſt imponere vectigalia de iure communi.

Saluatoris Jeſu chriſti po
ſtulato ſuffragio. Ut primo qō vectigal ſeu gabellā tene
at̃ forēſis ꝑdictus ſoluere in dicta terra Collis quoniam
diſponit dicte terre ſtatutū iam antiquū vt tranſiens per territorium
dicte terre teneat̃ ſoluere gabellā de rebus inuectis: ſed territorium
cōe pōt dici propriū: vt in.l.ſerui electione.§.j.ff.de le.j.facit.l.ſi do
mus.§.fi.ff.eo.tit.ergo tenebatur tranſiens per territoriū cōe ſoluere.
¶ Sed his minime obſtantibus diuerſam ſententiam arbitror om
nino veriorē: moueor ad hāc ſententiam ex duplici capite. Primo ex
defectu volūtatis: volūtatis aūt defect⁹ colligit̃ ex verbis ſtatuti ꝑ q̃
alio non apparente colligitur voluntas diſponentium: vt in.l.nō ali
ter.ff.de lega.iij.⁊.l.labeo.de ſupellec.lega.⁊.c.fi.de verbo.ſigni.cum ſi
milibus. Cum enim verba ſtatuti diſponant de tranſeunte ſeu intran
te territorium terre Collis ⁊ nil dicant de territorio cum alia terra cō
muni: euidenter colligit̃ qō voluerunt diſponere de gabella ſoluen
da in proprio territorio ⁊ non in cōi conſequentia dilucide probat̃ ex
eo: qꝛ illud quod eſt commune nō pōt dici meum proprie ſumpto vo
cabulo: quia illa verba ſtatuti territorium terre Collis comprehen
dunt territoriū propriuꝫ dicte terre Collis: quia ille genitiuus terre
Collis denotat dominiū ſicut hoc pronomē meum ⁊ tuū: vt no.in.c.
1 j.de poſtu.prela.⁊ in.l.quintus.ff.de auro ⁊ argē.leg.† id autem qō eſt
cōmune dicitur meum nō proprie vt dixi: ſed ꝑ fictionem: vt not.glo.
in.l.id qō noſtrum.ff.de re.iu.⁊ Bar.in.l.ſerui electione.in fi.prealleg.
videt̃ tex.in.l.illud.ff.de ritu nupt.⁊.xij.q.j.ſi ergo.licet glo.aliud ſen
ſerit ⁊ minus bene: quia debet intelligi ſm predicta.⁊ no.Bart.in.d.
l.ſerui electione.⁊ facit pro hoc tex.bonus in.l.pupillus.in fi.ff.de v.
2 ſigni.vbi dr † qō verbum ſuum eſt ambiguum.i.dubium: quia poteſt
referri ad totum ⁊ ad ꝑtem.⁊ ideo conſuluit ibi iuriſconſultus quod
is qui iurat nō eſſe adijciat in iuramēto: nec ſibi cōe eſſe: quaſi in illo
iuramento non veniret commune cum in iuramento debeat fieri ſtri
cta interpretatio ne quis incidat in periurium: vt not.in.c.penul.de iu
reiurā.ergo idem ⁊ fortius dicēdum in caſu noſtro q eſt odioſus tāq;
contra ius ⁊ alteri preiudicialis: vt in regula odia.⁊ regu.⁊ penis.de
reg.iur.lib.vj.⁊.l.ſi preſes.⁊.l.interpretatione.ff.de penis.⁊ ſm predi
cta intelligenda eſt etiam glo.in.c.preſenti.de prebē.li.vj.ſed in ſtatu
tis maxime exorbitantibus a iure cōi ſicut ſunt iſta de vectigalibus
ſoluendis: iuxta id quod legitur ⁊ not.in.l.vectigalia.ff.de vectiga.⁊
c.ſup quibuſdam.de v̄bo.ſigni.non habet locum ſenſus improprius
⁊ fictus: ſed v̄ba debēt intelligi ꝓprie ⁊ ſtricte: vt in.l.ſi quando.C.de
inoffic.teſta.⁊.l.iij.§.hec aūt v̄ba.ff.de neg.geſt.⁊ in.c.noſtra.de iniu
rijs.per Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.Jo.an.in re.ꝑ poſſeſ
ſore.de regu.iur.lib.vj.in mercu.ergo dictum ſtatutum non debet tra
hi ad territorium quod eſt cōmune terre Collis ⁊ ſancti Geminiani:
vel alteri cuicūq;.⁊ ꝑ cōſequens defecit in hoc caſu voluntas ſtatuē
tiū ergo ceſſare dꝫ ſtatutū.de ſen.excōica.c.a nobis. ¶ Secundo pro
batur premiſſa cōcluſio ex poteſtatis defectu: ex quo eñi territorium
eſt commune nō poſſet terra Collis etiam ſi vellet imponere onus ve
ctigalis ſoluēdi ſine cōſenſu terre ſancti Geminiani: quia vbi vnus ex
dominis vult diſponere ex toto ad vſum non deſtinatū nō pōt.vnde
non valet quicquid agat donec alius dominus conſenſum ſuū preſti
terit: vt probatur in.l.ꝑ fundū.ff.de ſer.ruſti.predi.no.in.l.ſabinus.ff.
communi di.⁊ in regula in re cōmuni.de regu.iu.li.vj.no.Bar.in.d.l.
ſerui electiōe.ſpeciale eñi eſt in fiſco vt ratione partis poſſit diſpone
re de toto.vt legit̃ ⁊ not.in.l.j.C.de alie.rex fi.cum priua.⁊ in.l.ij.C.de
communi.rex alie.ſed via publica non eſt deſtinata ad vectigal perci
3 piēdum † imo de iure communi nullus citra principē poteſt impone
re vectigalia etiā in territorio ꝓprio: vt.d.c.ſup quibuſdam.⁊.l.vecti
galia.p̃alleg.ergo non potuiſſet nec etiam hodie poſſet terra Collis
ſeu cōe ipſius imponere vectigalia etiā in territorio proprio: vt in.d.
c.ſup quibuſdam.⁊.l.vectigalia.prealle. Ergo nō potuiſſet nec etiam
hodie terra Collis ſeu cōe ipſius imponere ſine conſenſu terre ſancti
Geminiani aliqō onus gabelle in territorio cōi. ¶ Ad ꝯrium in pn
cipio formatum dicendum qō ꝓcedit in legatis in quibus largior fit
interpretatio: vt in.l.in teſtamentis.ff.de regu.iur.⁊ in.c.cum dilecti.
de dona. Et quia predicta ſatis de iure clara ſunt amplius non
inſiſto. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cōſiliū de iure

querit̃ ſic in effectu proponitur. Ad petitionem cuiuſdam Mini de
tholomeis ꝓcuratoris matris ſue iudex Senenſis in actiōe ꝑſonali
mota ſeu ꝓpoſita ꝯ dñm Guidonē Senenſem ob ipſius Guidonis
cōtumaciā ꝑtenſuꝫ induxit dictū Minū procuratorio noīe in poſſeſ
ſionē ex primo decreto quorūdā bonorū dicti dñi Guidonis deniq;
poſt interpoſitionem primi ⁊ ante interpoſitioneꝫ ſecundi dict⁹ dñs
Guido fuit cōdēnatus in ciuitate Senēſi de crimine leſe maieſtatis
omnibus eis bonis publicatis: poſt cuius condēnationem ⁊ publi
cationē fuit ad petitionē dicti Mini ſcōm decretū ſup dictis bonis
interpoſitū citatiōibus prius factis ad domū ſolitā habitari ꝑ dictū
dñm Guidonē cōe Senenſe cui bona dicti dñi Guidonis fuerāt con
fiſcata minime citato aut requiſito: nunc auteꝫ dictum commune ſeu
officiales ſup hoc deputati dicunt dicta bona ꝑtinere ad dictum cō
mune ⁊ non ad matrem dicti Mini Queritur quid iuris.

1 ☞Primum decretū non debet interponi niſi contra contumacem.
2 Parte negante ꝓbatio debet fieri qͦ citatiões legitime ꝓceſſerint.
3 Secundum decretum non poteſt interponi niſi contra latitantem.
4 Iudicium inchoatum cõtra condēnatū expirat facta publicatione.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi
dio inuocato arbitror indubie dicta bona eſſe ⁊ pertinere
ad cõe Senēſe ⁊ nō ad matrem dicti Mini illis decretis
nullo modo obſtantibus: moueor q2 nedum ſcdʒ decretū per qͦ illa
bona fuerunt adiudicata legitime interpoſitū non fuit quinimo nec
primū iure ſubſiſtit ſi diligenter acta cauſe põderent. ¶ Et incipiam
primo ex nullitate primi decreti ⁊ cõſequēter deſcēdā ad ſcdm. Cor
ruit nãqʒ primū decretū ex multiplici capite. Primo q2 nō preceſſit
tertia citatio contra dictū dñm Guidonē: nec vnica peremptoria ſʒ
bina dũtaxat. q̃ nō ſufficit ad validitatē primi decreti: vt no. gl. ⁊ bar.
in. l. ſi finita. §. iulianus. ff. de dã. infe. Itē no. in. c. qm̄. §. in alĳs. vt lite
non conteſt. Probatur ratione. † ꝑmū decretū non dʒ interponi ni
ſi cõtra cõtumacē: cõtumax autem dicitur ad ꝓceſſum inchoandum
contra eū qui tribus citationibus aut vnica peremptoria vocatꝰ ve
nire cõtēnit: vt in. l. cõtumacia. ff. de re iudi. Scdo corruit fortiꝰ quia
citationes ille bis facte minus legitime fuerūt: q2 de iure debet quis
citari pſonaliter: ⁊ demum ſi non reperiaꝛ facta prius inquiſitione p
ciuitatē põt citari ad domū ſuã: vñ citatio nō debet fieri ad domum
niſi in ſubſidium: vt in. l. ĳ. §. pretor ait. ff. de dam. infec. ⁊. l. j. ff. de lib.
agno. firmat Bar. in. d. §. ꝑtor. ⁊ glo. in. c. cauſam. de dolo ⁊ contu. quã
ſequuntur ibi communiter doctores. ⁊ videtur ibi probari in text. ⁊ p
Ioã. an. in regula ꝑ poſſeſſore. de reg. iur. li. vj. ſed in caſu noſtro licet
iudex commiſſionem fecerit de citando perſonaliter vel ad domū: ⁊
ſic debuerit preceptū ſuū reduci ad terminos iuris vt prius. ſ. citareꝛ
perſonaliter poſſet reperiri. ſecundo in defectū ad domū: cū nuntius
in relatione debuit dicere qͦ prius diligenter perquiſiuit perſonam
⁊ cum nō poſſet eam habere citauit ad domū: nec ſufficit dicere in ge
nere: vt no. expreſſe Bar. in. d. §. ꝑtor ait. ſed in facto iſto nũtius ſim
pliciter retulit ſe illū citaſſe ad domum: nec dixit qͦ illum prius dili
genter perquiſiuit: nec obſtat qͦ nũtius poſtea ſubiūxit qͦ oĩa dixe
rat ſeu fecerat ad q̃ de iure ⁊ ſꝫm formam ſtatutorū teneꝛ: q2 illa verba
generalia nō ſufficiūt non eñ preſumitꝛ pro nuntio cum ſit vilis pſo
na ſicut pro iudice. ar. eorū que no. in. l. j. C. de vſuris. ⁊ expreſſe in ma
teria noſtra firmat Bar. in. §. pretor. ¶ Corruit deniqʒ ex tertio capi
te: q2 iudex interpoſuit ipm decretū nulla facta relatione per nũtiū
ſuper ſcda citatiōe. ⁊ ſic nō cõſtito de contumacia illius. vñ etiã pre
ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio qͦ ille fuiſſet vere cõtumax. ex quo
tñ iudici nō cõſtabat nõ potuit ꝓcedere ſuper cõtumacia: q2 ignora
bat id qͦ erat fundamentū ſue ꝓnuntiationis. ar. in. l. hoc autē. ff. ex
qbus cau. in po. ea. no. expreſſe Bar. ⁊ ita dōt ſe cõſuluiſſe: ⁊ quēdã pro
ceſſum retractari feciſſe in. d. l. ſi finita. §. iulianus. ⁊ in. l. multū. ff. de
cõdi. ⁊ demõ. hoc aũt. ſ. qͦ nulla fuerit relatio facta expreſſe colligiꝛ
ex actis cauſe ⁊ onus probandi citationes debitas ꝓceſſiſſe incūbit
parti ſtãti ꝓ ipſo decreto: nō eñ preſumunꝛ ꝓceſſiſſe cū fuerit decretū
interpoſitū in abſentia partis: nec verbis iudicis dʒ credi: vt. c. qm̄ ꝯ.
2 de pb. ⁊ hãc ſniam † qͦ parte negãte ꝓbatio qͦ citatiões
legitime preceſſerint firmauit Fede. de ſenis cõſulēdo: vt pʒ cõſ. clxv.
facit optime in. c. ſacro. de ſen. excõ. Ex his clariſſime patet qͦ ipſuʒ
primum decretū minus legitime fuit interpoſitū. ⁊ hoc ſufficeret ad
nullitatē ſcdi q2 non dʒ perueniri ad ſcdm ſine primo legitime inter
poſito: vt in. c. qm̄. §. ſi. vt lit. cõteſ. ⁊. l. cum ꝓponas. ⁊ auꝛ. ei qui iurat.
C. de bo. auto. iudi. poſ. eſt de mente Bar. in. l. cū vnus. §. ſi. ff. e. tit. ſed
nihilominus ad abundantē cautelã multiplici rõne ꝓbabo ſcdm de
cretū nō minus, imo fortius corruere ꝙ primū. Et primo cauſaꝛ ip
3 ſius nullitas † q2 nō põt ſcdm decretū interponi: niſi ꝯ latitantē aĩo
fraudãdi creditores ita qͦ nō ſufficit illū turpiter alias latitare niſi
latitet. i. occultet turpiter aĩo fraudandi ipſos creditores: vt eſt text.
apertus: vt. l. iulianus. §. ſed ⁊ is q. ff. ex quibꝰ cauſ. in poſ. ea. facit re.
iuncta gl. in. c. cõſultationibus. de offi. dele. ⁊ per Inn. in. c. dilecto. de
verb. ſigni. ſed in caſu noſtro dictus dñs Guido cum eſſet tꝑe ſcdi de
creti cõdēnatus bãnitus ꝓ crimine leſe maieſtatis non latitabat ꝑꝑ
ipſos creditores fraudandos: ſed propter timorē mortis ſe abſenta
uerat a toto territorio Senenſi. ergo nō potuit illud ſcdm decretum
tãqʒ in cõtumacē interponi eo modo quo interpoſitū fuit. Preterea
⁊ ſecūdo cū ſua bona vacarēt tū ꝑ ſuã abſentiã tum ꝓpter ꝯdēnatio
nē de eo factã debuit ſaltē dari curator bonis. nō aũt debuit procedi
ꝑ ſolã citationē domi factã cū ibi nō habitaret nec habitare potuiſ
ſet: vt no. Bar. in. d. §. iulianus. facit. l. ab hoſtibꝰ. ff. ex quibꝰ cau. ma.
§. j. Preterea ⁊ tertio fortius ⁊ apertiſſime ꝓbaꝛ nullitas dicti ſecun
di decreti: dʒ eñ ſcdm decretū interponi circa bona ipſius: vt in. d. l.
cum proponas. ⁊ auꝛ. ei qui iurat. ⁊. ff. de bonis auto. iud. poſ. ꝑ totū:
ſed in caſu noſtro omnia bona dicti Guidonis erant publicata tꝑe
ſcdi decreti. ergo nō potuit interponi ſcdm decretū in bonis quõdã
ipſiꝰ: facit. d. l. cū vnius. in ſi. cū. l. ſeq. ff. de bo. auto. iud. poſ. Nec ꝑmū
decretum potuit impedire publicationem illorum bonorum: tum q2
nō valuit vt ſupra dictū eſt: tum q2 p̄ſuppoſita validitate non potuit
impedire tranſlationē dñĳ: q2 cū eſſet interpoſitū ſuꝑ actione perſo
nali nō fuit tranſlatū nec dñiū nec vera poſſeſſio: ſed cuſtodia dũta
xat: vt in. l. is cui. ff. vt in poſ. le. ⁊. l. ſi finita. §. ſi quis autē. ff. de dã. inf.
Sola ergo cuſtodia illi data nō potuit impedire publicationē dñĳ:
quinimo nec vera potuiſſet impedire cū nihil cõe habeat proprietas
cum poſſeſſione. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. poſ. facit
optime. l. ſi cõuenerit. ff. de pigno. act. debuit ergo dictus Minus ꝓ
curator facta bonorū publicatiõe intētare actionē ſuã perſonalē cõ
tra fiſcū q teneꝛ rñdere debitoribus cõdēnatis: vt legiꝛ ⁊ no. in. l. ĳ. C.
4 ad legē iul. de vi publi. vel priua. quinimo regulariter † iudiciū incho
atū ꝯ cõdēnatū expirat facta publicatiõe: nō dʒ agi ꝯ fiſcū q hʒ ſuos
iudices ſeparatos: vt notabiliter probaꝛ ſꝫm cõem intellectū. l. ſi con
ſtãte. §. ſi. ff. ſol. mat. Reſpectu vero fructuū perceptorū ex dictis bo
nis dico, qͦ recepti poſt primū decretū ⁊ ante interpoſitionē ſcdi in
dubitanter veniunt reſtituendi: q2 miſſus in actiõe pſonali non facit
illos ſuos niſi iudex ob nimiã cõtumaciã rei illud in ſnĩa miſſionis
decreuiſſet qͦ hic minime factū fuit: vt eſt tex. no. in. l. fulcinius. ff. ex
quibus cau. in poſ. ea. no. in. d. §. iulianus. ⁊ in. c. qm̄ in alĳs. vt lite nō
conte. Circa perceptos poſt interpoſitionem ſcdi decreti põt proba
biliter dubitari: q2 mater dicti Mini fuit in bona fide: lʒ errauerit in
iure: ⁊ error iuris lʒ impediat vſucapionē. ſ. l. nunꝙ. ff. de vſucap. not.
in. c. apoſtolice. de dona. tñ non impedit cū poſſeſſor bonefidei faciat
fructus ſuos: vt in. l. ſed ⁊ ſi. §. ſcire. ff. de peti. here. no. gl. in. l. ſi fur. ff.
de vſuca. no. Dy. in regula poſſeſſor. de re. iur. lib. vj. ⁊ Bar. in. l. ex di
uerſo. ff. de rei vendi. ⁊ do. in. d. c. grauis. ⁊ hoc vꝛ verū. Sed dubiū eſt
an teneaꝛ illos reſtituere ꝑ iudicis officiū: cū licet ſint cõſumpti fa
cta tñ fuit locupletior cū illos cõuertit in rē ſuã. gl. in. d. l. ex diuer. qͦ
no. ex quo non ſuperſunt: idem gl. inſti. de offi. iudi. poſt prin. ⁊ in. §.
ſi quis a nō domino. inſti. de re. di. ſed Bar. in. d. l. ex diuerſo. tenet cõ
trarium: q2 ex quo facta fuit locupletior de his qui debiti erãt equū
eſt vt teneatur reſtituere: per conditionem ſine cauſa ex diſpoſitione
l. ſi me ⁊ Titium. ff. ſi cer. pe. ⁊ idem videtur ſequi dominus Anto. in
c. grauis. ⁊ mihi etiam placuit vt plene ibi ſcripſi. Concludo ergo qͦ
tenetur reſtituere omnes fructus perceptos vel eſtimationem ſi non
ſuperſunt. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilĳ ſequentis.

Facti cõtingētia effectu ſic pro
ponitur. Quidã Dñicus de cortuna futurus maritus cuiuſdam dñe
Albiſſime cortuñ. fuit ſolēniter corã notario ⁊ teſtibus cõfeſſus ſe ha
buiſſe ⁊ recepiſſe ꝓ dote dicte mulieris florenos. cccxl. ducentos qn
quagintaꝗ vcʒ a dicta dña Albiſſima: ⁊ quadraginta a fratre carna
li dicte mulieris: ⁊ ꝓmiſit ſolēniter dictã quãtitatē dotis reſtituere in
omnē euentū dotiũ reſtituendarū ⁊c. deniqʒ eadē die ⁊ hora corã eiſ
dem teſtibus: predicti. ſ. dña Albiſſima ⁊ eius frater carnalis ꝓmi
ſerūt dicto Dñico ſoluere dictã quãtitatē. cccxl. florenorū ad eius re
quiſitionē occaſione dicte dotis nō obſtante cõfeſſione ꝑ prius de re
cepto per dictū dominicū facta, demū matrimoniū inter predictos
ſecutū extitit: nec poteſt apparere qͦ dos p̄dicta ſoluta fuerit: appa
ret tñ quedã tranſactio facta inter dictos coniugales elapſis. xx. an
nis a tꝑe matrimonĳ ꝯcti: in qua inter cetera dr ꝙ dictus Dominicꝰ
de dote promiſſa a dicta dña Albiſſima eius vxore nō habuerit niſi
clxxx. florenos. ⁊ pro illis habēdis oportuerit eū litigare ꝯ heredes
primi mariti dicte dñe Albiſſime in tm̄ qͦ de ſuis proprĳs pecunĳs
expenderit. xix. florenos. Preterea cū dictã vxorē ſuã alimētauerit ꝑ
x. an. dote integra nō ſoluta ⁊ ſic dcã dña Albiſſima erat dicto Dñi
co obligata in dictis. xix. florenis ⁊ in reſiduo dotis ꝑ eã ꝓmiſſe ⁊ ꝓ
alimētis habitis ⁊ habēdis: iō cū dicta dña Albiſſima non haberet
vñ ſolueret venerūt ad iſtã trãſactionē qͦ dicta dña abſoluebat eum
a dicta ſumma dotis recepta vt ſic in euētu dotis reſtituēde nō tene
reꝛ dictus ſer Dominicꝰ vel eius heres aliqd reſtituere. ⁊ dictꝰ Do
minicus abſoluit dictã ſuã vxorem ab omni obligatione facta ⁊ cõ
tracta occaſione dotis promiſſe ⁊ alimētorū habitorū ⁊ habēdorum.
Nouiſſime deceſſit dictus Dñicus prius decedente dicta dña Albiſ
ſima: heredes illius dñe repetūt integrã dotē ab heredibus dicti do
minici conrra quos excipiꝛ qͦ nō cõſtat de receptione dotis. Pre
terea obſtat tranſactio ſaperius recitata. Queritur nunc quid iuris.

¶ Conſilium. lxxxv.

1 ☞Dos promiſſa ſi non ſoluitur viro licitum eſt ei vxorem a ſe re
pellere ⁊ denegare ſibi alimenta.
2 Teſtator ſi in teſtamento confeſſus fuit ſe debitorē titĳ ex certa cau
ſa preſente parte ⁊ acceptante pro illa confeſſione in teſtamento ha
bita probatur debitum.
3 Naturali rõne teneꝛ qs ĩpēdere neceſſaria ſeruo vel equo cõmodato.
4 Maritus in defectum dotis ⁊ patrimonĳ tenetur alere vxorem ex
debito coniugali.
5 Uxor poteſt conueniri ad ſolutionem dotis promiſſe vltra quam fa
cere poteſt.

Omnipotentis

OMnipotẽtis dei poſtulato ſuffragio. Videt̃ primo q̃d heredes dicte dñe Albiſſime non ſint audiẽdi multiplici rõne: q2 mulier vel ipſius hr̃s non põt repetere dotez niſi ꝓbet illã ſolutã fuiſſe: vt in. l. j. C. de dote cau. nõ numera. ⁊ in. l. antepen. ⁊ vlti. C. ſol. mat. facit. l. vnica. C. de rei vxo. act. Sed in caſu nr̃o non ꝓbat̃ dictã dotẽ fuiſſe ſolutã: ergo repeti nõ põt: nec obſtat cõfeſſio prius de dote habita facta: tũ q2 cõfeſſio de ſe nõ ꝓbat in caſu noſtro: q2 potuit fieri ſpe future numerationis vt. C. de dote cau. nõ nu. ꝑ totũ. tũ q2 cõfeſſio fuit immediate ſecuta in ꝯtiũ per dictã Albiſſimã ⁊ fratrẽ ipſi9 ⁊ q̃ incõtinenti fiunt vidẽtur ineſſe. l. lecta. ff. ſi cer. pet. ⁊ in. c. officij. de ele. Nec obſtãt ꝟba poſita in dicta trãſactiõe: q2 illa verba fuerũt ꝓlata nõ principaliter ꝓpter ſe ſed ꝓpter trãſactionẽ fiẽdã: ⁊ ſic fuerũt verba enũtiatiue ꝓlata ꝓpter aliud. ſ. ad finẽ tranſactionis fiẽde, quare vident̃ facere fidẽ de centuz octuaginta florenis ad finẽ dũtaxat trãſactionis: nõ aũt ſi p̃ncipaliter agat̃ de ipoꝝ receptione ad finẽ illos repetẽdi ſicut agitur in caſu noſtro: de hoc vr̃ tex. iuncta gl. in. l. optimã. C. de ꝯhẽ. ⁊ cõmit. ſtip. ad idẽ tex. iũcta gl. in verbo donationẽ. in. c. illud. õ p̃ſumptio. Preterea preſuppoſito q̃d de illis centũ octuaginta florenis fieret fides ꝑ illam tranſactionẽ: tñ vigore trãſactionis fuit ſublata oĩs petitio: vt in illa
1 patet. Quod aũt trãſactio valuerit probat̃: † nã q̃ñcũqꝫ dos ꝓmiſſa viro ſibi nõ ſoluitur licitũ eſt viro vxorẽ a ſe repellere ⁊ denegare ſibi alimẽta vt ꝓbari vr̃ in. c. ꝑ tuas. de do. inter vi. ⁊ vxo. firmat Bald. in l. q̃d in vxorẽ. C. de neg. geſt. allegat gl. in aut. de non eligẽ. ſc̃do nnp. §. pe. col. j. potuit ergo licet ſecũ trãſigere ſuꝑ alimẽtis ſibi p̃ſtãdis diminuendo vel ſibi ſatiſfaciendo de parte dotis ſibi ſoluta: nã recte ꝯſtãte matrimonio ſoluit̃ vxori dos marito vt alat parẽtes vel fr̃es ſuos inopes vt notãter ꝓbat̃ in. l. q̃uis. ff. ſol. mat. ergo fortius poteſt ſibi ſolui vt ſeipſam alat. ¶ Et q̃ꝙ predicta in fauorẽ mariti p̃ma fronte vrgere videantur: tñ contrariã partem arbitror de iure veriorem: vcꝫ q̃d ꝑ ea que geſta ſunt in dicta tranſactione plene ꝓbet̃ dictum Dominicũ recepiſſe noĩe vxoris titulo dotis. clxxx. florenos. et quod illa tranſactio nõ valuit in p̃iudicium mulieris vel eius hr̃dis. Et q̃d per ꝟba habita in dicta tranſactiõe ꝓbet̃ dicte quãtitatis ſolutio pꝫ expreſſe in inſtrumento tranſactionis: in quo nõ ſolũ denũtiat̃ dicta ſolutio ad finẽ tranſactionis: ſed principaliter dictus Dñicus in preſentia mulieris fuit primo ꝯfeſſus ſe recepiſſe dictã quantitatẽ ⁊ ſubiunxit q̃d ꝓ dicta quãtitate recuperanda ab heredibus primi mariti oportuerit eũ exponere. xix. florenos: in quibus dicebat ſuã vxorẽ ſibi obligatã: ipſa etiã vxor in p̃ſentia mariti recognouit illos. clxxx. florenos fuiſſe ſolutos ex bonis ſuis ⁊c. vt ſerioſius in illo inſtrumento cõtinetur ⁊ demũ venerũt ad illã tranſactionẽ. cũ ergo dictus Dñicus fuerit hoc confeſſus corã vxore que pro ſe illã cõfeſſionẽ acceptauit: ergo ex dicta confeſſione oritur plena ꝓbatio: vt in. c. fi. de cõfeſſis. ⁊ l. generaliter. C. de non nume. pecu. ⁊ l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. ⁊ quod ibi no. Preterea de hoc videtur tex. maxime iũctis ibi
2 no. per Bar. in. l. cũ quis decedens. ff. de leg. iij. vbi patet † quod ſi qs teſtando fuit cõfeſſus ſe debitorem Titij ex certa cauſa p̃ſente parte ⁊ acceptante per illã cõfeſſionẽ in teſtamento habitã probatur debitum: ita q̃d potuit peti tanq̃ debituz principaliter agendo ⁊ non eſt neceſſariũ vt petat̃ tanq̃ legatũ: ad idem tex. ⁊ quod ibi no. in. l. heredes palam. ff. de teſta. vbi patet q̃d etiam in vltima volũtate põt contrahi: non eſt ergo dubitandum quin per illa verba habita in dicta tranſactione probetur dicte q̃titatis ſolutio. ⁊ facit ad idẽ q̃d habet̃ in. l. publica. ff. depoſi. Nec obſt. p̃dictis dicta. l. optimam. quia loquit̃ quando quis ſtipulando alteri abſenti dixit ſe ſeruum illius: non eñ per hoc probat̃ ille ſeruus ſi p̃icipaliter ageretur de ſeruitute: ſed in caſu noſtro iſte Dñicus fuit confeſſus in preſentia vxoris vt per ſe prius dixit in prefatione recepiſſe pro dote vxoris illam quãtitatez ⁊ que dicunt̃ in prefatione faciunt fidẽ. arg. in. l. fi. ff. de here. inſtit. ⁊ per Bar. in. l. liberoꝝ. ff. de verbo. ſign. ⁊ hoc quo ad primũ. ¶ Q̃d autem tranſactio nõ p̃iudicet mulieri, probatur optima ratiõe ⁊ multiplici. Et primo licet admitti poſſit q̃d vir nõ teneatur alere vxorem ſi non ſoluatur dos promiſſa vt predixi: tamen ex quo maritus duxit vxorẽ ⁊ ſimpliciter eam alimentauit vt cõtingit in caſu noſtro, nõ põt poſtea de iure repetere alimẽta a patre vxoris vel ab ipſa vxore: q2 ex quo nõ abſtinuit ab obſequio vxoris: imo habuit eam iugiter in ſuo ſruitio tenetur eam alimentare: vt exp̃ſſe firmat Bart. in. l. q̃d in vxorem. prealle. C. de neg. geſt. ꝓbat̃ in fin. ꝑ. l. in rebus. §. poſſunt. ff. cõmo. vbi
3 patet † quod naturali ratione tenetur quis impendere neceſſaria ſeruo vl' equo cõmodato ex quo habet illũ i ſuo ſeruitio: ⁊ etiã tenet̃ ad medicinas modici p̃tij: ergo fortius tenetur alere vxorem quãtũcũqꝫ indotatam ex quo habet eã in ſuo obſequio. Item propter affectionem coniugalem videt̃ ſibi donaſſe illa alimẽta etiã in caſu potuiſſet repetere ex quo non fuit de cõtrario ꝓteſtatus: vt videtur tex. in. d. l. quod in vxorẽ. ad idẽ. l. ſi paterno affectu. C. eod. ti. vbi vitricus certo caſu tenetur gratis alimentare priuilegium ex quo nõ fuit ꝓteſtatus de cõtrario: ergo fortius hoc dicendum in vxore: maxime vbi vterqꝫ
4 videtur cõfeſſus q̃ vxor nõ habebat vñ ſe aleret: † nã in ꝺfectu dotis ⁊ patrimonij tenetur mari9 ex debito cõiugali alere vxorẽ: vt no. gl. ⁊ Bart. in. l. ſi cũ dotem. §. ſinaũt in ſeuiſſimo. ff. ſoluto matr. ⁊ not. per Inno. in. c. per veſtras. de dona. inter virum ⁊ vxo. optime facit tex. in. l. q̃d ſi nulla. ff. de reli. ⁊ ſump. fune. nec † vxor poteſt cõuenire ad ſolutionem dotis ꝓmiſſe vltra q̃ facere poteſt: vt dicit tex. nota. in. l. cũ poſt mortem. ff. de admi. tuto. Sed in caſu nr̃o nõ apparet q̃d dictus Dominicus fecerit aliquã ꝓteſtationẽ ſed ſimpliciter vxorem alimẽtauit per. xx. annos vſqꝫ ad tp̃s tranſactionis vtẽdo ſemp obſequio vxoris: ergo nõ potuit poſtea alimenta repetere: tũ q2 vt dixi tenebat̃ ad hoc: tum q2 eſto q̃d non fuiſſet obligatus videt̃ nõ ꝓteſtãdo liberaliter donaſſe. Preterea ⁊ fortius maritus nõ poteſt aliquid petere occaſione dotis retardate: niſi quatenus ꝓbaret ſuũ intereſſe: vt not. maxime per Anto. de but. in. c. ſalubriter. de vſu. Sed in caſu nr̃o non probat̃ intereſſe illius dñici: nam licet debitor nõ ſoluat debitũ creditori: non tñ per hoc infertur q̃d fuerit paſſus dãnũ adeo quod poſſit agere cõtra debitorem. al's eſſet vſura recepta ratione retardate ſolutionis: opꝫ ergo quod ꝓbet̃ intereſſe: puta q̃d erat ſolitus mercari. ⁊ q̃d certum cõiter in anno lucrari. vel erat ſolitus deponere pecuniaꝫ apud mercatorẽ ⁊ de honeſto lucro partẽ recipere: tũc eñ põt petere intereſſe: al's nõ. vt plene no. l. cõqueſtus. de vſu. ⁊ l. curabit. C. de act. emp. ⁊ per Bar. in. l. ij. C. de vſu. ⁊ Inn. in. c. ſacro. de ſenten. excommu. nec poteſt dicere maritus q̃d intereſſe ꝓtendit rõne alimentoꝝ p̃ſtitorum: q2 hoc eſt falſum: quia nõ fruſtra omnino impedit alimenta cũ vteretur ſeruitio ⁊ obſequio vxoris: ⁊ lꝫ poſſit maritus abſtinẽdo ab obſequio denegare pariter alimenta vt ſupra dixi: tamen ex quo tenuit vxorẽ penes ſe nõ poteſt ꝓtendere niſi intereſſe retardate ſolutionis dotis ꝓmiſſe: vt in caſu nr̃o fuit tranſactuꝫ nõ ſuper intereſſe ſed ſuper alimentis que nullo modo poterant repeti. ¶ Preterea ⁊ potius dico q̃d nec etiã intereſſe aliq̃d in caſu noſtro poterat peti: q2 nõ apparet q̃d maritus cõſtituerit vxorẽ aliqñ in mora: nã in ꝓmiſſione dotis non fuit appoſita certa dies ꝓ ipſius ſolutione. vt ſi dicam9 q̃d dies interpellabat ꝓ nomine: iuxta id q̃d habet̃ in. l. magnã. C. de contrahẽ. ⁊ cõmit. ſtipu. ⁊ c. potuit. de loc. ſed fuit ꝓmiſſa ad requiſitionẽ ipſius dominici, ⁊ ſic ad cõſtituendam vxorez in mora: opus erat interpellatione: vt plene no. in. l. mora. ff. de vſuris. ⁊. l. ſi ex legati cauſa. ff. de verb. obli. ſed in caſu noſtro nõ apparet aliqua interpellatio ergo nulla mora: per cõſequens nullũ poterat peti intereſſe: ergo trãſactio fuit calũnioſa: vt clare colligit̃ ex rationibus p̃miſſis. Iſtã tranſactio debet fieri ſuper re dubia ⁊ lite incerta: ſi eñ fiat ſuper eo q̃d eſt notorie indebitũ non valet tanq̃ calũnioſa: vt. l. in ſumma. ⁊. l. eleganter. ff. de cõdi. indebi. ⁊. l. ij. ff. de tranſa. ⁊. c. ſuper eo. ⁊. c. j. de tranſa. ⁊. l. ſub ꝓtextu. C. e. ti. ſed alimenta in caſu nr̃o notorie repeti nõ poterãt ſed mulier ignoratio fuit decepta: vt patet clare ex. ꝯ. deductis: ergo dicta tranſactio nõ valuit. Et p̃ſertim ꝓcedũt p̃dicta eo attẽto: q̃d tacite videt̃ actum vt dos illico ſolui nõ deberet: nã ſi debebat ſolui illico ad quid primo ille Dñicus fuiſſet confeſſus ſe dotem recepiſſe ⁊ hoc non ob. recepit confeſſionem ⁊ ꝓmiſſionem de ſoluendo a muliere ⁊ eius fratre vnde videtur voluiſſe habere nomẽ mulieris ⁊ fratris eius in dotẽ: iuxta no. per Bart. in. l. penul. ff. ſolu. mat. imputet ergo ſibi ſi non excuſſit nomẽ vxoris ⁊ fratris ipſius. ¶ Concludo ergo heredes dicti dñi teneri ⁊ obligatos eſſe ad reſtituendam dictã quantitatẽ. clxxx. florenorum. ⁊ etiam aliaꝫ quantitatẽ ſi de illa habeat̃ probatio ſolutionis: reſeruato tñ ſibi lucro debito vigore ſtatuti municipalis ex quo alimentauit vxorẽ. ⁊ cauendũ q2 vbi denegata fuiſſent alimẽta nihil dꝫ maritus lucrari de dote: licet ſtatum ſimpliciter loquatur. ar. optimũ in. l. ſi ab hoſtibus. §. vbi. ⁊ ibi hoc notãter firmat Bart. ff. ſolu. matr. ⁊ maxime predicta ꝓcedunt in caſu noſtro in quo non fuit retardata ſolutio totius dotis ſed certe partis: vnde hoc dico propter q̃d ſic in ſimili per Barto. in. l. iulianus. §. offerri. ff. de actio. emp. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

Conſilium. lxxxvj.

1 Plurimi ſi fuerint ſocij poſt mortez vnius in totũ rũpit̃ ſocietas.
2 Stipulari alteri licet quis non poſſit directe: poteſt tamen alterius nomine ſtipulari: ⁊ valet ſtipulatio illo ratificante.
3 Omnis obligatio regulariter actiue ⁊ paſſiue tranſit in heredes.
4 Statuto ſi caueatur debitorem poſſe capi pro debito tale ſtatutũ extenditur ad heredem.
5 Contractus non poteſt fieri directe nomine ſocietatis.

VIſis capitulis initis inter magnificũ cõe Senarũ ex vna parte: ⁊ quondã Angeletum hebreũ ſuo noĩe ⁊ ſocioꝝ ex alia cõtingit de trib9 dubitare. ¶ Primo an ꝑ mortẽ dicti Angeleti extinctus ſit ꝯtctus initus inter dictum cõmune ⁊ Angeletum. ¶ Secundo preſuppoſito cõtractu in vita: an ꝑ mortem dicti Angeleti ſit ſoluta ſocietas itercũ ⁊ q̃uodã ſocios ſuos ꝯcta. ¶ Tertio an ſoluta dicta ſocietate vel non liceat ſocijs remanentibus plura loca ad p̃ſtandũ tenere. ¶ Et primo circa primũ dubiũ videtur dictũ contractum eſſe per mortem Angeleti extinctũ: q2 dictus Angeletus cõtraxit ſuo priuato noĩe ⁊ ſotiorũ eius a quibus non habuit mandatũ nec eis ſtipulari potuit

preſertim cū tūc nō eſſent ſocij:vt in.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.d ẋb.
obli.remanſit ergo cōtractus validus dūtaxat pro parte Angeleti:
vt in.l.ſi mihi ꝛ titio.ff.e.ti.ergo dicta obligatio extincta fuit ꝑ mor
tē dicti angeleti ſaltē quo ad illos quos poſtea ſocios noīauit.Pre
terea obligatio illa fuit ꝯtū cum cōmuni ſuo nomine ꝛ ſociorum:et
ſic intuitu ſocietatis cū ſub nomine appellatiuo illos exp̄ſſiſſet.arg.i
l.ſi ſeruus cōis.ff.de ſtip.ſer.ꝛ.c.qm̄ abbas.de offi.dele.¶Scdō qꝛ ꝑ
mortem dicti Angeleti fuit dicta ſocietas deſſoluta nec tranſire po
tuit in heredes qtūcūq; de eis in ꝯtractu ſocietatis mētio facta fuiſ
ſet:vt ꝓbat in.l.nemo.ꝛ.l.adeo.ꝛ.l.cum duobus.§.idē rn̄dit.ff.ꝓ ſo
cio.ꝛ inſti.e.§.ſoluitur.vbi patet † qd etiam ſi plurimi fuerūt ſocij at
tamen poſt mortem vnius ſocietas in totū rumpat:ergo dicta obli
gatio ſeu cōtractus cum cōi initus non potuit trāſire in ſocios dicti
Angeleti cum nō poſſint amplius dici ſocij:facit qd habet in.l.item
mela.ff.de alimē.ꝛ ciba.lega.¶Tertio ꝛ fortius facit cōtra quondā
ſocios Angeleti ꝛ heredes dicti Angeleti:quod habetur in.xx.capi
tulo.vbi habetur qd illa capitula debent obſeruātiā quo ad
ſocios dūtaxat dicti Angeleti ꝛ durāte illa ſocietate.ſed certū eſt ꝙ
ꝑ mortē dicti Angeleti deſierūt eſſe ſocij dicti Angeleti nec amplꝰ
durat dicta ſocietas:vt.ſ.oſtenſum fuit:ergo cōe nō remanſit obliga
tum ad dictorū capitulorū obſeruantiā.¶Sed his nō obſtantibus
contraria ſnīa de iure verior eſt.ſ.qd dicta obligatio cū cōmuni cōtra
cta non ſit extincta per mortem Angeleti.ꝛ fortius nec per mortem
quorūdam aliorū ex ſocietate predicta.Probat primo ex eo:qꝛ dictꝰ
Angeletus contraxit ſuo priuato noīe ꝛ vice ꝛ nomine ſociorum per
eum declarandoꝝ ſuorūq; heredū,vt patet in principio dictorū capi
tulorū quos quidē ſocios poſtea declarauit q iuxta cōpoſitionē iter
cōe ꝛ Angeletū habitā venerūt ꝛ approbauerunt corā notario con
tractū initū per dictū Angeletū eorum nomine:ergo dictus ꝯtus
tenuit quo ad eos per ratihabitionē ſequentem:trahitur enim rati
habitio in ꝯtibus retrotrahi ꝛ comparatur mandato:vt in.l.fin.C.
ad mace.facit.l.licet.ꝛ ibi no.ff.de iudi.ꝛ.l.ſi abſentis.C.ſi cer.pet.
2 l.mater.C.de rei ven.ꝛ regula rati.de reg.iur.lib.vj.in quibus † lꝫ nō
poſſit quis directe alteri ſtipulari poteſt tñ alterius noīe ſtipulari et
valebit ſtipulatio illo ratificante:vt in.l.actiōe.ff.de neg.geſt.no.bar.
in.d.§.alteri.ergo ex p̄dictis clare cōcluditur dictum ꝯtum habuiſſe
validitatē etiā in pſona ſocioꝝ.¶Scdō videndū eſt an ꝯtus fuerit
extinctus per mortem dicti Angeleti:ꝛ pfecto dico qd nō:quia illa
obligatio fuit ꝯta:vt.ſ.dixi.nō ſolum nomine Angeleti ꝛ ſociorum:
ſed etiā ꝓ eorū filijs heredibus:vt patet in principio capitulorum et
in.c.xx.ergo dꝫ trāſire ad heredes cū materia ſit trāſmiſſibilis ad he
redes ad hoc.l.veteris.C.de ꝯhen.ꝛ cōmit.ſtip.ꝛ.l.j.pactū.ff.de ꝓba.
3 vbi patet † qd regulariter omnis obligatio actio ꝛ paſſiue tranſit in
heredes etiā ſi de illis nō fuerit facta mētio in cōtractu:dūmodo ma
teria vt dixi ſit in heredes trāſmiſſibilis:vt no.Bar.in.l.iij.ff.de ver.
4 obli.ꝛ facit optime qd ipſe no.in.l.poſtulātē.ff.ad trebel.vbi dt † ꝙ
ſtatuto caueatur debitorem poſſe capi ꝓ debito qd tale ſtatutū ex̄te
ditur ad heredē:lꝫ in cōtrarium in hoc vltimo poſſet allegari qd ipſe
no.in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cogā.ſed recte intuēdo illa dicta nō
ſunt ꝯria:nec aliter inſiſto:qꝛ non multum vrgent in materia noſtra.
fortius ergo in caſu noſtro dicta obligatio habuit in heredes iſtorū
cōtrahentiū tranſire cū de illis fuit exp̄ſſe facta mētio.Nec ob.ſi dica
tur qd noīe ſocietatis fuit ꝯtus initus que iam eſt extīcta p mortez
Angeleti.Dico enim contrarium eſſe verum cū in dicto ꝯtu fuerit
facta mētio de eorū heredibus:ergo nō ꝯxerunt noīe ſocietatis cum
certum erat ſocietatē nō trāſire in heredes.Preterea et notanter dt
5 Inn.in.c.dilecta.de exceſ.prela.† ꝯtus non poteſt fieri dicto noīe ſo
cietatis:quia ſocietas nō eſt corpus ſeu collegiū:alias ſequeretur qd
omnibꝰ mortuis reſideret ius ſocietatis in vno.vt.l.ſicut.ff.ꝙ cuiuſq;
vni.ꝛ.c.gratum.de poſtu.prela.qd eſt falſum:vt patet ex p̄dictis:qꝛ
imo ſoluit per mortē vnius:ideo etiā ſi fuiſſet expreſſe dictū nomine
ſocietatis:dꝫ tñ intelligi ſm̄ eū vt cōtractus valeat id eſt noīe ſocio
rum:nam verba impropriant vt cōtractus ſeu diſpoſitio nō corruat
in odioſis:ꝛ hic que ſunt ſtricti iuris:vt no.probatur i.c.ſi ſnīa.de ſen.
excō.lib.vj.ꝛ.l.ſi ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.obli.Nec ob.qd ſti
pulatio fuit facta ſub nomine appellatiuo.ſ.ſociorū ꝛc.quia dico qd
per hoc nō ſequitur qd ille ꝯtus ſequatur ſocietatē per id qd de ipo
rum heredibus.ſ.dixi.Itē ſatis eſt qd tūc eſſent ſocij ꝛ ſic ꝙ illa qua
litas affuerit tpe cōtractus:quia qualitas appoſita i aliqua oratiōe
debet intelligi ſm̄ tp̄s verbi ad quos referta:vt in.d.l.item mela.vt
no.Bar.in.l.ex facto.ff.de vulga.ꝛ pupil.vcꝫ in.j.reſpōſo.Preterea
actum fuit vt dicti ſocij nominarentur intra certum tempus ꝛ qd de
berent venire ꝛ ratificare dictū cōtractum:ꝛ ita tempore cōuento fue
runt nominati ꝛ venerūt ac ꝓprijs ꝛ priuatis nominibus ꝑ ſe ꝛ ſuos
heredes dictum cōtractum eorum nomine initum ratificauerunt:vt
patet in inſtrumento ratificationis:ergo non pōt dici qd noīe ſocie
tatis ſeu qd tanꝙ ſocij hoc fecerunt.Expreſſius hoc idē probatur in
xx.c.vbi inter cetera dicit qd dicta capitula debeāt obſeruari ꝑ tp̄s
decem annorum ꝓ ipſis ꝛ eorum filijs ꝛ heredibus.ergo non expirāt
per mortez quorūdam.ſeu ſocietate diſſoluta.Non ob.quod dicatur

in fine dicti.xx.capituli durāte ſocietate predicta ꝛc.dico em̄ ꝙ ẋba
debent impropriari ſm̄ naturam cōtractus:vt probatur in.l.ſi vno.
ff.loca.facit qd in ſimili no.Bar.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.
de pub.ꝛ qd no.gl.in.l.j.ff.de ſuperfi.ꝛ qualitas pactoꝝ non minꝰ ex
verbis ꝙ ex mēte ſtatuētiū elicienda eſt:vt notāter dicit tex.ſatis bo
nus ad propoſitum in.l.iuriſgentium.§.pacto.cum ſequē.ff.de pact.
ſubijciens qd lꝫ prima perſona inferat:non per hoc pactum ſemper
eſt perſonale:vt plerūq; perſona exprimitur vt demonſtretur cū quo
pactum factū eſt:ita dicenduꝫ in ꝓpoſito cū em̄ vt patet ex predictis
materia obligationis erat tranſmiſſibilis ad heredes ac ſi exp̄ſſe fue
rit actum vt tranſiret ad heredes ꝛ propter heceduꝫ ſuperueniētiam
diſſoluat ſocietas:ergo nō eſt veroſimile qd dicta ẋba ſtent ꝓprie:qꝛ
inſurgeret quedā cōtrarietas que nō eſt incōtinenti preſumenda:vt
l.nō ad ea.ff.de cōdi.ꝛ demō.intelligant illa verba durante ſocietate
p̄dicta.i.durātibꝰ illis de illa ſocietate ſicut.ſ.dixi in ſili poſt Inno.
quaſi dicat qd ad alios ꝙ ad filios ꝛ ſuos heredes non poſſint dicta
capitula extēdi,ꝛ facit ad hoc qd hr̄ in.d.xx.c.ꝛ in.c.xvij.Ex his con
cludo dictū ꝯtum nō fuiſſe extinctū per mortem Angeleti:et quo
rundam aliorū ſociorū:imo remanſit in perſonis aliorū ꝛ tranſiuit in
heredes morientiū qui omnes tenent ex debito per dictum tp̄s decē
annorum obſeruare cōmunitati Senarū qui per ſe ꝛ ſuos heredes ꝓ
miſerunt.¶Ex predictis etiā remanet ſolutum ſcdm̄ dubiū:nūquid
per mortem dicti Angeleti fuit dicta ſocietas diſſoluta:ꝛ dicendū in
dubie qd ſic per predicta.¶Condeſcendo igitur ad tertium:nunqd
liceat dictis hebreis habere mēſas plures ſeu plura loca ad p̄ſtādū:
ꝛ ꝓfecto credo indubitanter qd ſic:ſiue velint ſocialiter exercere:ſiue
ſeparatim priuatis nominibus.hoc apertiſſime probat ex.c.j.ꝛ.xvij.
ꝛ.xxv.ſi diligenter pōderent:nā in.c.j.dicit licet eis in vno vel pluri
bus locis mutare.ꝛ in.c.xvij.dr qd non poſſint facere in aliquo loco
concurrentiā in illo.queſtu:niſi in loco eſſent illi preſtitores q fuerūt
expreſſi in dicto contractu,ipſi ergo pn̄t cōcurrentiam facere:ꝛ ſic in
eodē loco plura preſta tenere in.c.xxj.adhuc expreſſius dr qd licitum
fuit dicto Angeleto:ꝛ cuilibet illorum qui per eū fuerint noīati pre
ſtare in vno vel pluribus locis per totū comitatum ꝛ diſtrictum Se
nenſem ꝛc.ꝛ ponderanda diligēter ſunt illa ẋba ꝛ cuilibet illoꝝ:faci
unt em̄ ꝓ his q̄.ſ.dixi qd etiā diuiſa ſocietate poſſit quilibet illoꝝ p̄
ſtare in vno vel pluribꝰ locis ꝑ totū diſtrictū Senenſem exprimūtur
enim ꝛ dat eis ptās etiā ſingulariter ꝛ ſic non exigit neceſſario quod
fiat ſocialiter:poſſunt tamen vt predixi etiam ſocialiter facere ſi vel
lent ſocialiter:imo fuit de mēte vt exercent ſicut vellent:vt patet ex
predictis.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxxvij.

1 ☞Societas poteſt tacite contrahi per actus qui tacite ſocietatem inferunt.

2 Heredes ſociorum omnium ſit ſocietatem inierint nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligantur tanquam ſocij.

3 Finito tempore locationis ſi quis ſtet in re locata videtur de nouo conduxiſſe.

QUidā fecerūt ꝛ cōtraxerūt inter ſe quādam ſocietatē ad certū tp̄s demum contingit qd deceſſerūt aliqui de ſocietate remanētibus eoꝝ heredi
bus qui ſcientes ſocietatē predictā poſt mortē parentū nō abſtinue
runt a nouiter gerendis:imo cū pecunia cōi pluries ꝛ ſepenumero cō
traxerunt ſicut fecerant eorū parentes ponēdo lucrū in cōi:queritur
an videant ſocietatē de nouo cōtraxiſſe ſeu cōfirmaſſe vt ſic ex facto
ſuperuenienti dicat ſocietas antiqua recenſita ꝛ renouata.Et breui
1 ter arbitror qd ſic:nā certū eſt † qd ſocietas pōt tacite ꝯhi per actꝰ q
tacite ſocietatem inferunt etiam ſi nulla per prius p̄ceſſit ſocietas.ad
hoc.l.coiri.ff.ꝓ ſocio.ꝛ melius in.l.deniq;.ff.e.vbi probat ꝙ ſocietas
pōt tacite diſſolui ergo ꝛ ꝯhi.ar.in regula omnis res de reg.iur.ꝛ in
l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.qd expreſſe firmat Bar.ꝛ Bald.ꝛ
alij in.l.ſi patronus.C.cōia vtriuſq; iu.ꝛ in tractatu de duobus fra
tri.Preterea ego adduco tex.expreſſum in terminis noſtris.in.l.pla
ne.ff.ꝓ ſocio.vbi dicitur † qd ſi heredes ſociorum omniū ſocietates
inierint qd nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligant tanꝙ ſocij:ꝛ de
bet ille tex.iudicio meo intelligi in terminis noſtris quādo tacite cō
ſenſerunt continuando priora,geſta:qd innuit tex.in verbis illis ani
mum inſerūt ſocietatis ꝛc.fruſtra em̄ pōderaretur animꝰ ſi exp̄ſſe ſo
cietatē ꝯxiſſent.ar.l.labeo.ff.d ſup.le.nemo em̄ preſumit dicere ꝙ mē
te non concipit:vbi tex.in verbo quod poſtea geſſerint ꝛ ſic ponderē
tur geſtare ſuperuenientes.Item lex debet intelligi in caſu dubio:vt
in.l.ꝙ labeo.ff.ad carb.ꝛ.l.j.in fi.ad muni.ꝛ.c.cū in iure.de offic.dele.
ſed cui dubiū erat ꝙ heredes poterāt nouiter per exp̄ſſum ꝯſenſum
cōtrahere ſocietatē:debet ergo intelligi qñ tacite ꝯxerūt modo pre
dicto.Ad idē optime facit.l.itē querit.§.qui impleto.ff.loca.vbi pa
2 tet,† quod finito tpe locationis quis ſtet in re locata videt de nouo
conduxiſſe:ergo idē dicamus in ꝓpoſito qd ſi finita ſocietate ꝑ mor
tem heres ſtet in eadē ſocietate ſicut defunctus ꝙ videat ſocietas de
nouo ꝯta:cū in vtroq; caſu ſufficiat conſenſus abſq; alia ſocietate:
vt in.l.

vt in.l.cõſenſu.ff.de act.⁊ obli.⁊ hec videnť de mẽte Bar.⁊ Bal.in di-
cto trac.de duobus fratribus.⁊.d.l.ſi patruus.volũt eñ ꝙ poſt mortẽ
patris cuius ꝗs erat ſocius remãſit in rebus cõibus in illis noĩe ſocie
tatis ꝯhendo ꝙ videť tacite ꝯhẽdo de nouo cõſilio defuncti:etiam ſi
ſit pupillus dũmodo tutor tacite cõſentiat:ita ⁊ fortius dicẽdũ in pro
poſito cũ in caſu noſtro filius defuncti.xviij.annorũ.qui poteſt ſe obli
gare ⁊ ipſe per ſe nomine ſocietatis contraxit de nouo poſt mortẽ pa
tris.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxxviij.

1 ☞Legato fundo cum inſtrumento veniunt duntaxat ea que perti-
nent ad culturam dicti fundi.
2 Maſſaritie vulgariter idem important quod ſupellectilia.
3 Vaſa apta ad coquẽdum veniunt appellatione inſtrumẽti poſſeſſio-
nis ſi erant ibi ad coquendum ad vſum dicte poſſeſſionis.

IN chriſti nomine. Caſus in facto ſic ꝓ
ponit: quõdã dñs
Antoniꝰ Matthei in ſuo teſtamẽto inter cetera fecit lega
tũ infraſcripti tenoris vꝫ.Item reliquit ⁊ legauit Guino
cio Thome nepoti ſuo poſſeſſionẽ eiuſdẽ teſtatoris ſitã ⁊c.cum omni
ſua iuriſditione ⁊ pertinentia ⁊ cũ oĩbus ⁊ ſingulis maſſaritijs ptinẽ-
tibus ad dictã poſſeſſionẽ etiam ſi mediarij dicte poſſeſſiõis haberẽt
aliquod debitũ cum dicto teſtatore:remaneat ⁊ ſic dicti Guinocij ⁊c.⁊
poſt quedã adiecit.Itẽ religt ⁊ legauit dicto Guinocio flore.ducẽtos
auri:quos voluit dictꝰ teſtator ꝙ itelligant eẽ ꝓ reſto oĩs adminiſtra
tiõis quã feciſſet idẽ teſtator hic retro dictorũ dñe Chriſtofore ⁊ Gui
nocij.Cũ hoc ꝙ dicta dña Chriſtofora mr̃ dicti Guinocij ⁊ ipſe Gui-
nocius debeãt remanere taciti ⁊ cõtẽti ſupra dictis legatis:vꝫ qȯ vl-
teriꝰ nõ petãt ac petere poſſint in bonis ſuis:alias nõ valeãt ⁊c.cõtin
git nũc viſis ⁊ põderatis verbis dicti teſtatoris de duobus principali
ter dubitare.¶Primũ dubiũ:nunqd lecti ſeu culcitre exiſtẽtes in do
mibus dicte poſſeſſionis legate quas teſtator lõgo tpe ibi tenuit pro
vſu ſuo ⁊ ſuorũ qñ ibãt ad illam poſſeſſionem veniãt in dicto legato.
¶Scḋm dubiũ,an dictꝰ Guinocius poſſit volũtate dicti teſtatoris
minime repugnãte vẽdicare ⁊ petere ꝗdã ſupellectilia vt lecticas ca-
pſas ⁊ ſilia ptinẽtia ad dñiũ ipſiꝰ ꝗ de p̃ſenti ſunt in domo dicti teſta-
toris ⁊ ꝗ ibidẽ exiſtebãt tpe vite dicti teſtatoris ⁊ multa ſuppellectilia
eorũ que fuiſſent ibi adducta.¶Circa primũ dubiũ videť prima fron
te dicẽdũ ꝙ dicti lecti ſeu culcitre nõ veniãt in dicto legato per.l.picto
1 ris.cũ.l.ſeq.ff.de fun.inſtr.vbi ptꝫ†ꝙ legato fundo cũ inſtrumẽto ſuo
veniunt dũtaxat ea ꝗ pertinẽt ad culturã dicti fundi:vnde aſina mo-
lẽdinaria ibidẽ exiſtẽs nõ cõprehendiť:idẽ videť cum legať inſtr̃m ali
cuius artificij vt ſolũ veniãt pertinẽtia ad illã artẽ ſeu artificiũ ſꝫ lecti
nõ pertinent ad culturã agri:ergo illi non cõprehendunť in dicto le-
gato veniãt ergo ligones ſeu zappe ⁊ tine ⁊ ſimilia ꝗ proprie ꝯcẽrnãt
ipſum fundũ.¶Sed hoc nõ ob.ꝯtriuꝫ arbitror de iure ꝓcedere.Mo-
ueor p̃ncipaliter:qꝛ in legato p̃dicto nõ fuit dictũ ſimpl'r de inſtrumẽ-
to fundi:imo teſtator legauit poſſeſſionẽ cũ oĩbꝰ ⁊ ſingulis ⁊ maſſari
tijs pertinẽtibus ad dictã poſſeſſionẽ:certũ aũt eſt qȯ illud venit ap-
2 pellatione maſſaritiarũ qȯ venit appellatiõe ſupellectiliũ:†nã maſſa
ritie vulgariter idẽ importãt qȯ ſupellectilia:vt no.Bar.in.l.j.ff.de ſu
pel.leg.Sed certũ eſt qȯ appellatione ſuppellectiliũ etiã in legatis ve
niunt lecti ⁊ culcitre:vt eſt tex.no.in.l.ſupellectili legata.in princ.ff eo.
⁊ no.Bar.ergo in caſu noſtro certiſſime tenendum eſt ꝙ appellatiõe
maſſaritiarũ veniũt lecti ⁊ culcitre.⁊ idẽ in ſimilibꝰ ſupellectilibꝰ dicẽ
dũ eſt vt ſunt capſe ſcãna ⁊ ſimilia.Aduertẽdum tñ ꝙ teſtator legauit
nõ ſimpliciter maſſaritias ibidẽ exiſtẽtes:ſed maſſaritias pertinentes
ad illã poſſeſſionẽ,veniũt ergo maſſaritie ſeu ſupellectilia ꝗ teſtator ȯ
putauerat vt in dicta poſſeſſione ſtarẽt pro vſu ſuo ⁊ ſuorũ cũ irent ad
dictã poſſeſſionẽ.ad hoc tex.bonus in arg.in.l.qȯ cõclaue.ff.de dã.in
fec.vnde plus dico qȯ ſi plurima ſupellectilia erat ſolitus teſtator ibi
tenere reſpectu illius poſſeſſionis:licet pro aliquali ⁊ tpali neciſſitate
inde aliqua aſportaſſet ex quo nõ fecit animo vt ꝑpetuo inde amoue
ret puto ꝙ cõp̃hendãť in dicto legato ꝙ̃ꝙ̃ ibi nõ eſſent tpe mortis te
ſtatoris vel teſtamẽti ꝯditi,ad hoc adduco bonũ tex.in.l.queſitũ.ff.de
leg.iij.⁊.l.generali.§.vxori.ff.de vſufru.leg.quinimo põt dici qȯ etiam
ſi dixiſſet teſtator lego poſſeſſionẽ cũ inſtrumẽto ſuo qȯ nihilominꝰ ve
niãt dicti lecti ⁊ alia ſupellectilia ꝗ teſtator ibi habebat cã fundi dun-
taxat per tex.in.l.cũ de lanionis.§.deputatoribꝰ.⁊ in.§.aſinã.ver.item
3 cacabos.de fun.inſtr.vbi patet†ꝙ vaſa apta ad coquẽdũ veniunt ap
pellatiõe inſtrumenti poſſeſſionis ſi erãt ibi ad coquẽdũ ad vſum di-
cte poſſeſſionis:ergo idẽ de lectis ⁊ alijs maſſaritijs ibidẽ exiſtentibꝰ
ad vſum dicte poſſeſſionis.Concludo ergo quo ad primũ dubiũ ꝙ in
dicto legato veniũt oẽs maſſaritie ſeu ſupellectilia que teſtator ibi te-
nebat occaſiõe dicte poſſeſſiõis:ſiue ſint lecti:ſiue alie maſſaritie.Cir-
ca ſecundũ dubiũ an dictus Guinocius poſſit ſupellectilia ſeu exiſtẽ
tia in domo quõdã dicti dñi Antonij vẽdicare ⁊ petere volũtate dicti
teſtatoris minime refragãte,puto breuiter ꝙ ſic:nã de iure eũ poſſe in
dubitati iuris eſt.l.inciuile.C.de fur.inſti.de act.poſt prin.⁊.l.ſiue poſ-
ſidetis.C.de ꝓba.⁊.l.mater.C.de rei ven.cum multis ſimi.Videndum
igiť reſtat an volũtas teſtatoris reſiſtat:ꝑfecto arbitror qȯ nõ:qm̃ te-
ſtator aſſeruit illos ducẽtos florenos legaſſe pro reſto oĩs adminiſtra
tionis quã ipſe teſtator feciſſet de bonis dicti Guinocij:⁊ ſic in cõpe
ſatione redituũ ⁊ fructuũ quos ipſe adminiſtrãdo bona dicti Guino
cij percepiſſet:vel ſi quoquomodo teneret ex mala adminiſtratione:
ſed dicta ſuppellectilia non veniunt noĩe adminiſtrationis qȯ ille nõ
dicunť adminiſtraſſe cũ fuerunt ſimpliciter illata in domũ dicti An
tonij tanꝙ̃ ad domũ cõiuncti:ergo nõ videť legatũ factũ in cõpenſa
tionẽ illoꝝ ſuppellectiliũ:cum adminiſtratio bonoꝝ ⁊ ſuppellectilia ĩ
domũ illata pro illorũ conſeruatione ſint prorſus diuerſa.arg.in.l.iij.
de ſupel.leg.diſpoſitio ergo facta ſuper vna ſpecie nõ debet extẽdi ad
reliquã que nunꝙ̃ fuit in adminiſtratione.arg.in.l.licet.C.de iud.⁊.l.
j.C.ſi aduer.rem iudi.Et preſertim hoc dicẽdũ in teſtamẽtaria diſpo
ſitione que dꝫ late intelligi in fauorẽ legatarij.l.in teſtamẽto.ff.de re.
iur.⁊.c.cum dilecti.de dona.⁊ qȯ hoc fuerit de mẽte teſtatoris que dꝫ
principaliter attendi.l.in cõditionibus.ff.de cõdi.⁊ demon.oſtendiť
clare per verba dicti teſtatoris:naꝫ cũ p̃miſiſſet vt dictus Guinocius
eſſet cõtentus predicto legato adiecit declarando verba predicta vꝫ
ita qȯ nihil poſſit petere in bonis dicti dñi Antonij:ſed certuꝫ eſt ꝙ
vẽdicãdo bona ꝓpria nõ dr̃ aliquid petere in bonis dicti dñi Anto-
nij:nõ eñ illa ſuppellectilia Guinocij ſunt ĩ bonis dicti dñj Antonij:
vt.l.quintus.ff.de au.⁊ argẽ.leg.⁊.l.bonorũ.ff.de verb.ſig.Item dictꝰ
Guinociꝰ vẽdicãdo ſuppellectilia ſua nõ dicit dñm Antoniũ vel eiꝰ
heredẽ eſſe vel fuiſſe ſibi obligatũ:actio eñ iſta realis cõpetit circa rẽ
⁊ nõ circa perſonã:vt inſti.de act.poſt princ.maxime coniuncta gl.in
ver.nullo iure.⁊ p̃ſertim predicta procedunt attento quod dictus te-
ſtator nunꝙ̃ de illis ſupellectilibus fecit controuerſiam:nec vnꝙ̃ ne-
gauit illa pertinere ad dictum Guinocium. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lxxxix.

1 ☞Eccleſia vel capella ſeu oratoriũ nõ poteſt erigi ſiue conſtrui ſine
autoritate dioceſani.
2 Conſtruens eccleſiam vel capellaꝫ ſeu altare obligatur ipſo facto ad
dotationem.nu.8.
3 Ep̃s non debet ordinare aliquem in clericum niſi prius aſſignet bñ-
ficium vnde viuere poſſit.
4 Vacante eccleſia ſi capitulũ aliqua de bonis eccleſie alienauerit ſine
ſuperioris autoritate relinquitur optioni futuri epiſcopi an velit ra
tificare dictam alienationem.
5 Sententia lata contra minorem ſine curatore eſt nulla:ſecus tamen
ſi lata eſt pro eo.
6 Preſbyter habens populum tenetur habere clericum.
7 Habens beneficiũ requirens miſſarum ſolennitatem tenetur habere
clericum.
8 Debitor ſi donat bona ſua in preiudicium ⁊ fraudem creditorũ non
valet talis donatio.

IEſu chriſti ſaluatoris inuo-
cato p̃ſidio.Ex themate ꝓpoſito multa poſſent dubia eli
ci:ſꝫ qꝛ illoꝝ plurima remanẽt deciſa ꝑ diſcutionẽ aliquo-
rũ:ideo aliqua dũtaxat amplectar.¶Et primo vidẽdũ an dcã dña
Vãnucia legitime potuerit dcm̃ altare cõſtrui facere de licẽtia dũta-
xat p̃oris eccl'ie ſcti ſaluatoris de Reate.¶Scḋm dubiũ p̃ſuppoſito
ꝙ potuerit vel nõ:an dcã dña Vãnucia teneať per ſe ⁊ heredes ſuos
dictã capellã dotari facere.¶Tertio p̃ſuppoſito qȯ teneať ad dotẽ
dicte capelle:an dos debeat eẽ ſufficiẽs ꝓ p̃ſbytero iſtituẽdo ĩ dcã ca
pella duntaxat an etiã pro clerico qui iuuare dꝫ ad diuina celebrãda.
¶Quartũ dubiũ vtrũ p̃ſuppoſita obligatiõe dicte dñe Vãnucie ex
ſola fundatiõe reddať dicta obligatio inefficax per donationẽ bono
rũ ſuoꝝ factã altari cuidã ſancti Dñici de firmo anteꝙ̃ ȯ ſupradicta
donatione cõueniret.¶Circa primũ dicendũ vr̃ dictã dñam Vãnu
ciã nõ potuiſſe dcm̃ altare erigere ſeu erigi facere ex ſola licẽtia ⁊ ꝯſen
1 ſu dicti dñi prioris:†qꝛ nõ põt eccleſia vel capella ſeu oratoriũ erigi ⁊
conſtrui ſine licẽtia dioceſani in loco nõ exẽpto.Si aũt locus eſt exẽ
ptꝰ requiriť licẽtia ſedis apoſtolice.vt ꝓbať in.c.autoritate.de priui
le.li.vj.⁊ in auť.vt nul.fa.ora.do.poſt prin.col.v.⁊ in auť.de eccl.tit.§.
ſin autẽ.ad idẽ de cõſe.di.j.c.nemo.Dictus prior nõ eſt dioceſanus in
loco cũ eccl'ia ſit ſubiecta abbatie ſcti ſaluatoris.ergo de ꝯſenſu illius
abbatis qui dr̃ dioceſanꝰ in loco rõne plene ſubiectionis debuit dictũ
altare conſtrui ad hoc qȯ not.glo.in cle.j.de rebus eccle.non alie.⁊
Inno.in.c.ſtatuimus.de trãſac.cum ergo dictũ altare nõ fuerit legiti
me cõſtructũ debet deſtrui.arg.in.c.j.de no.oper.nũ.facit tex.in dicta
auť.vt nullus fa.ora.do.poſt prin.⁊ qȯ contra legẽ factũ eſt nõ debet
habere effectũ aliquẽ.l.nõ dubiũ.C.de leg.⁊.x.diſt.c.vides fili.⁊ regu-
la que cõtra ius fiunt.de reg.iur.lib.vj.¶Sed his nõ obſtã.arbitror
de iure ſic eſſe dicẽdũ ꝙ aut dictus abbas cui illa eccleſia eſt pleno iu-
re ſubiecta nõ vult habere ratã conſtructionẽ dicti altaris.⁊ tunc pro
cedat qȯ ſupra dcm̃ eſt vt dictũ altare poſſit deſtrui ſeu detineri in iu-
riſditione eccleſie abſqꝫ eo ꝙ dicta dña Vãnucia ſeu eius heres poſ-
ſit ius patronatus vel aliqȯ aliud ſibi in illo vẽdicare.ar.xvj.q.ij.apo-
ſtolico.⁊ in dicta auť.de eccle.tit.§.ſi quis autem in ſua domo.Si ve-
ro dictus abbas ratum habuit vel habuerit conſtructionẽ dicti alta-

ris eoipſo puto dictã dñiam Uannuciã obligatã fuiſſe ad dotãdũ di
2 ctũ altare. Moueor principaliter † ꝙ cõſtruẽs eccleſiã vel capellã ſeu
altare obligat̃ ipo facto ad dotationẽ ſicut obligat̃ pater naturalis do
tare filiã. xvj. q. vij. pie mẽtis. no. gl. in. c. nemo. de cõſe. diſt. j. ⁊ idem glo.
in. c. cũ ſicut. de cõſe. eccle. vel alta. quatenus tñ illa glo. dicit prius de-
bet dari actio in cõſecratorẽ q cõſecrauit eccleſiã ſine dote ⁊ in defectũ
debet dari in fundatorẽ ⁊ eius heredẽ: illa tñ glo. in ea pater cõiter nõ
tenet̃ a doctoribus ibi dicẽtibus ꝙ imo pri⁹ in fundatorẽ per illũ tex.
⁊ idem tenuit gloſ. in. d. c. nemo. Nec obſt. ſi dicatur dicta capella non
fuit cõſtructa cũ cõſenſu dioceſani: qꝛ dico qꝺ lꝫ debuerit adhiberi cõ-
ſenſus dioceſani: tñ illud fuit introductũ in fauorẽ eccleſie ne cõtinge
ret op⁹ inchoari ⁊ nõ cõſummari, vel nõ ſufficiẽter poſtmodũ dotari
vt qꝛ forte vires patrimonij edificatoris minime ſufficiãt: vnde id qꝺ
fuit ſtatutũ in fauorẽ eccleſie nõ dꝫ retorqueri in ipſius leſionẽ: vt in. l.
qꝺ fauore. C. de leg. ⁊. c. qꝺ ob gratiã. de reg. iur. lib. vj. ⁊ qꝺ in fauorem
eccleſie hoc fuerit cõſtitutũ: probat̃ aperte in. d. aut. vt nullus fa. ora.
do. poſt prin. ⁊. d. c. nemo. Et multa poſſunt ſilia ad confirmationẽ ad
3 duci. Primo ptꝫ in ordinatione clericorum. † nõ enim dꝫ eps aliquem
ordinare in clericũ niſi prius aſſignet beneficiũ vnde viuere poſſit: vt
in. c. i. ⁊. ij. lxx. diſ. ⁊ tñ ſi ordinauerit tenet̃ eps ꝓuidere de ſuo donec ſi
bi ꝓuiderit de bñficio: vt in. c. cũ ſm apoſtolũ. ⁊. c. eps. de pbẽ. Ad idẽ
4 bonus tex. in. c. ſi qua de rebus. xij. q. ij. dr † ꝙ ſi vacante eccleſia caplm
aliqua de bonis eccleſie alienauerit ſine ſuperioris autoritate relinq-
tur optiõi futuri epi an velit ratificare dictã alienationem: qꝛ forte vti
lius eſt eccleſie habere pretiũ ꝙ rẽ: ⁊ ſic alienatio nulla tanꝙ facta ſine
ſolẽnitate, de qua. xij. q. ij. ſine exceptione, põt haberi rata tractu tpis:
qꝛ nullitas inſurgit fauore eccleſie: ideo nõ debet retorqueri in ipſius
leſionẽ ſi ꝑlatus futurus viderit illã eſſe eccleſie vtilem. ⁊ hoc firmauit
expreſſe gl. in. c. j. ne ſede vacã. ad idem bo. tex. in. l. non eo minus, C. de
5 ꝓcur. vbi ptꝫ † qꝺ licet ſnĩa lata ꝯ minorẽ ſine curatore ſit nulla: ſecus
tñ eſt ſi fuit lata pro minore: ad id qꝺ in ſimili no. gl. ⁊ Bart. in. l. ſi tu-
tor. C. in qui. cau. in inte. reſti. non eſt neceſ. ⁊. l. ſi mater. §. hoc iure. ff. de
excep. rei iud. ⁊ qꝺ no. doc. in. c. cauſam. de iud. Preterea illud qꝺ fuit
ſtatutũ in odium ⁊ penã edificãtium eccleſias vel capellas ſine autori
tate dioceſani: vt in aut. de eccle. ti. §. ſi quis aũt. cũ ſeq. nõ dꝫ cedere in
eorũ fauorẽ: vt in. c. ſi neceſſe, de dona. inter virũ ⁊ vxo. ⁊. c. ij. de tranſla.
ꝑla. ⁊. l. papinianus exuli. ff. de mino. Et per hec remanet deciſum etiã
ſcõm dubiũ. ¶ Ex quibus oĩbus concludit̃ dictã dñam Uannuciam
fuiſſe ex cõſtructione capelle ſeu altaris obligatã ad dotãdũ illud ſuf
ficiẽter abbate ꝑdicto habẽte ratã ꝯſtructionẽ dicti altaris. ¶ Uenio
nunc ad tertiũ dubiũ an ad ſufficientiã dotis requirat̃ qꝺ inde poſſit
viuere ẽt clericus vltra ſacerdotẽ. Et videt̃ primo ꝙ nõ. per. c. vt qſqꝫ
6 preſbyter. de vi. ⁊ hone. cle. vbi innuit̃ † ꝙ pſbyter habens populũ te-
net̃ habere clericũ: ſecus ergo in habẽte altare: contrariũ alias tenui
in lectura dicti. c. vt quiſqꝫ. ⁊ nunc etiã cõfirmo: qꝛ certũ eſt qꝺ miſſarũ
ſolennia nõ debẽt celebrari ſine ſuffragio clerici: vt in. c. ꝓpoſuit de fil.
7 preſby. ergo † quilibet habens beneficiũ requirens miſſarũ celebratio
nem tenetur habere clericũ: licet nõ ſit alias curatũ: qꝺ videt̃ fuiſſe de
mente gl. in. d. c. vt quiſqꝫ. ⁊ bene facit tex. iuncta glo. in cle. ne in agro.
§. ad hec. de ſta. regu. Edificãdo ergo altare ſacerdotale videt̃ ſe obli-
gaſſe ad dotẽ dãdã pro neceſſarijs cõcurrentibus ad miſſarũ ſolẽnia
nam qui vult vnũ videtur voluiſſe omnia per que peruenit̃ ad illud.
vt. l. oratio. ff. de ſpõ. ⁊. l. ad rem mobilẽ. ⁊. l. ad legatum. ff. de procu. ⁊. c.
prudentiã. ⁊. c. preterea. de off. deleg. facit. l. illud. ff. de acqui. here. con-
cludo ergo in hoc tertio dubio qꝺ dos dicti altaris debet eſſe ſufficiẽs
pro preſbytero ibidẽ inſtituendo ⁊ pro clerico qui habet preſtare ſuf-
fragiũ ad miſſarũ ſolẽnia. facit dictũ. c. nemo. ⁊ in dicta aut. vt nullus
fa. ora. do. poſt princ. ¶ Ad quartũ ⁊ vltimũ dubium an dicta obliga
tio reddat̃ inefficax per donationẽ omniũ bonoꝝ poſtea alteri factã.
Et videtur primo qꝺ ſic: quia per cõſtructionẽ altaris nõ apparet ꝙ
bona cõſtituẽtis ſint tacite obligata: imo videtur ſola obligatio per-
ſonalis orta ſicut patet in vouente aliquã rem: non enim obligat̃ res
anteꝙ tradat̃: ſed perſona tantũ: vt in. l. ij. ff. de polli. ſꝫ perſona nihil
habet ſaltẽ ſufficiẽter per donationẽ alteri factã: ergo obligatio rema
net inefficax: inanis eſt enĩ actio quã inopia debitoris excludit: vt in
l. nam is. ff. de dolo. ⁊. c. olim. el. ij. de reſti. ſpol. ¶ Sed contrariũ arbi-
8 tror de iure procedere. Moueor primo † quia cõſtruens eccleſiã vel ca
pellam obligat̃ ad dotãdũ ſicut pater tenetur dotare filiã. vt ſenſit gl.
in. d. c. cũ ſicut. de conſe. eccleſi. vel alta. ⁊ in. d. c. nemo. de conſe. diſtin. j.
¶ Sed ſi pater facit immẽſam donationẽ vni ex filijs q̃ tendit in ꝑiu
dicium alterius filij quo ad partẽ ſibi debitã reuocat̃ dicta donatio
tanꝙ inofficioſa: vt. l. ij. C. de inoff. dona. ⁊ qꝺ ibi no. ergo idem dicen-
dum in caſu noſtro. nam iſta altaria vident̃ fuiſſe loco filiarũ cõtẽpla-
tione anime ipſius dñe Uannucie. argu. in. c. in preſentia. de prob. ⁊ eo
rum que no. Bart. in aut. ſi qua. C. de ſac. ſanc. eccle. ⁊ facit in ſimili ibi
tex. ⁊ qꝺ legit̃ ⁊ no. xix. q. vltima. ſi qua mulier. ¶ Preterea ⁊ alia rõ-
9 ne incõuincibili vbicũqꝫ † debitor donat bona ſua in ꝑiudiciũ ⁊ frau-
dem creditoꝝ debet talis donatio reuocari etiã ſi fuit facta ignoranti
in fraudem. vt probat̃ in. l. j. iuncta. l. qui autem. §. ſimili quoqꝫ modo.
ff. de his que in frau. cre. ergo dicta donatio debet reuocari: quatenus
venit in preiudiciũ altaris cui dicta Uannucia erat debitrix reſpectu
donationis. Poſſet addi ⁊ tertia ꝯſideratio ſi ponat̃ ꝙ ſi dicta Uan
nucia donauerit ſecundo altari omnia ſua bona ꝑſentia ⁊ futura. naꝫ
talis donatio nõ tenet, tenendo opi. Ang. de peru. valde equam quaꝫ
poſuit in ſua diſpoſitione que incipit. in refulgẽti. reprobando Bart.
in. l. j. C. de pac. qui tenuit quod ſimiliter valet donatio omnium bono
rum preſentiũ ⁊ futurorum: ſed Ang. contra, ſed non intendo ad pre
ſens diſcutere: que opi. ſit verior cum ſatis ſit per premiſſa alteri priori
cõſultũ: nec in caſu noſtro dicitur qꝺ donauerit preſentia ⁊ futura: di-
cta ergo donatio non reddit primã obligationẽ inefficacẽ: tũ qꝛ non
potuit ſe liberare ab obligatione prius contracta: tum qꝛ videt̃ facta
in fraudem creditoris. Ex predictis oĩbus concludo qꝺ dicto abbate
ratificante dictã altaris cõſtructionẽ debet prius dictũ altare ſufficiẽ
ter dotari pro ſacerdote ⁊ pro clerico ⁊ reſiduũ ſi qꝺ erit applicabitur
ſecundo altari cui ſecundo loco fuit facta donatio vel vltima diſpoſi-
tio. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã Antonius habens Frã-
ciſcum eius filiũ legitimũ ⁊ naturalẽ infantẽ in eius ptãte conſtitutũ
condidit teſtamentũ ſolenne in quo dictum Franciſcũ heredem inſti
tuit vniuerſalẽ ⁊ talẽ fecit inſtitutionẽ: vꝫ ſi dictus Frãciſcus deceſſe-
rit in pupillari etate: vel poſtea qñcunqꝫ ſine filijs ſubſtituit Paulũ
Petri ipſius teſtatoris auunculum vulgariter, pupillariter ⁊ ꝑ fidei
cõmiſſum ⁊ dictũ Paulũ dicto ſuo filio tutorẽ dedit. Tandẽ mortuo
dicto teſtatore dictus Frãciſcus ſuperuiuẽs tribus menſibus cũ dimi
dio deceſſit infans ſuperſtite dicto Paulo ſubſtituto ⁊ matre ipſi⁹ in-
fantis: modo mater quõdã infantis mouit qõnem dicto Paulo ſub-
ſtituto poſſidẽti vigore dicte ſubſtitutionis hereditatẽ olim dicti An
tonij ⁊ ſucceſſiue Frãciſci aſſerẽs ad ſe ſucceſſionẽ dicti Frãciſci ſui filij
infantis defuncti ſpectare ⁊ dicit dictũ Paulũ ſubſtitutũ fore exclu-
ſum: qꝛ ipſe nõ aſſumpſit in iudicio tutelã dicti Frãciſci nec aliũ tuto
rẽ cõfeſtim dari petijt: nec excuſauit intra. l. dies a morte teſtatoris. ꝓ
parte vero dicti Pauli ſubſtituti dr dictã ſucceſſionẽ ⁊ hereditatẽ ad
ſe ſpectare vigore dicte ſubſtitutionis adijciẽs ꝙ ipſe tutor cõſtitutus
in teſtamento dicti Antonij. lꝫ nõ fecerit inuentariũ ꝓ dicto infante:
tñ dictũ infantẽ nutriri fecit ⁊ adminiſtrauit eius tutelã iam in ſoluẽ-
do collectas ⁊ debita ꝙ ẽt ſoluẽdo ſalariũ dicte nutrici ⁊ adminiſtran
do ⁊ gubernãdo ⁊ coli faciendo bona dicte hereditatis dicti Antonij
cũ ſciuit ſe tutorẽ in dicto teſtõ datũ Et poſito ſine veritatis ꝑiudicio
ꝙ nõ adminiſtraſſet nec tutelaꝫ geſſiſſet nec alium dari petijſſet nec ſe
excuſaſſet: nõ ꝓpterea debet priuari dicta ſucceſſione ⁊ qꝺ nulla mora
vel negligẽtia eſt ſibi imputãda eo qꝺ dict⁹ Frãciſc⁹ ſuperuixit patri
tribus mẽſibus cũ dimidio tantũ: ⁊ iura vident̃ dare annũ ſubſtituto
ad petendum tutorem. vnde cum mors ſuperuenerat dicto Franciſco
in tam breui tempore non poteſt dici qꝺ ipſe fuerit negligens vt ſuc-
ceſſione priuari debeat: quid iuris queritur.

¶ Conſilium. xc.

1 Non gerere ⁊ ſine ſolennitate debita gerere paria ſunt.
2 Mater non excuſatur quin priuetur ſucceſſione pupilli ſi cum debita ſolennitate non aſſumpſit tutelam.
3 Gerens negotia pupilli nõ decreta ſibi tutela per iudicem ⁊ inuẽtario prius non confecto debet tanquam ſupectus acerrime puniri.
4 Tutor teſtamentarius ſeu datiuus non excuſando ſe intra quinquaginta dies poſtquam ſciuit ſe tutorem deſignatum videtur ſe aſtringere ⁊ acceptare tutelam.
5 Subſtitutus licet recuſet tutelaꝫ non per hoc excluditur a ſucceſſiõe.

Omnipotẽtis dei poſtulato
ſuffragio. Duo ad deciſionẽ huius queſtionis vere exami
nãda incũbunt. ¶ Primũ eſt an dictus ſubſtitutus excu-
ſetur ex eo quia tutor in teſtamẽto deſignatus geſſit negotia pupilli
tutela tñ non aſſumpta cũ ſolennitate debita. ¶ Secundũ ꝑſuppoſi-
to ꝙ ex ſcđo capite nõ excuſet̃ an debeat priuari ſucceſſiõe pupilli nõ
petendo tutorẽ cõfeſtim ex quo potuit facere hoc in vita pupilli anno
nõdũ elapſo. ¶ Circa primũ videt̃ dictũ ſubſtitutum non excuſandũ
1 † qꝛ paria non ſunt gerere ⁊ ſine ſolennitate debita gerere. l. ſi. C. arbi.
tute. ⁊. l. iij. C. de tuto. ⁊ cura. ⁊. l. iij. §. tutores. ff. de ſuſpec. tuto. facit. l. ſi
vnus. C. de teſta. ⁊. c. ij. de tranſla. prela. ¶ Secũdo de hoc videtur glo.
2 no. in. l. ij. §. ſi mater. ad tertulia. que dicit † matrem non excuſari quin
priuet̃ ſucceſſione pupilli ſi cum ſolẽnitate debita non aſſumpſit tute
lam nec petijt tutorẽ dari filio quãꝙ ipſa vel alij geſſerint ⁊ admini-
ſtrauerint bona pupilli ſine ſolẽnitate debita. ⁊ illam glo. ſequitur ibi
Bar. ⁊ Bal. in. l. matres. C. ad tertulia. ſed predictus ſubſtitutus licet
geſſerit negotia pupilli: nõ tamen hoc fecit legitime: quia nõ fuit ſibi
decreta tutela per iudicem prius cõfecto inuentario ſicut fieri debuit,
vt in. l. ſi. C. arbi. tute. no. glo. ⁊ Barto. in. l. legitimos. ff. de legi. tut. nec
alia fecit que in dicta. l. legitimos. notantur, ideo non debet ex illa ge
3 ſtione excuſari: imo magis debet inculpari: † quia gerens negotia pu
pilli non decreta ſibi tutela per iudicem ⁊ inuentario prius non con-
fecto

fecto debet tanq̄ ſuſpect⁹ acerrime puniri:vt habet̄ in.d.l.fin.C.arbi.
tut.in fi.ꝛ in.d.l.iij.§.tutores.de ſuſpe.tu.¶ Sed his nō obſtantibus
4 poſſet attētari ↄ̄trium.Moueor in hanc ſentētiā principaliter:† quia
tutor teſtamētari⁹ ſeu datiuus nō excuſando ſe intra quinquaginta
dies poſtq̄ ſciuit ſe tutorē deſignatū videt̄ ſe aſtringere ꝛ acceptare
tutelā adeo q̄ amplius ſe excuſare nō valet:ꝛ tutela incipit ſtare pe-
riculo ſuo:vt probat̄ in.l.ſi pater.§.oportet.ꝛ.l.qnquaginta.ff.de ex-
cuſa.tut.facit.l.j.in prin.ff.de admi.tut.ergo dictus ſubſtitutus in te-
ſtamēto tutor datus ſe nō excuſando intra qnquaginta dies poſtq̄
ſciuit ſe tutorē deſignatū videt̄ tutelā acceptaſſe:nec potuit amplius
ſe excuſare:ergo per ↄ̄ñs nec alium tutorē dari petere potuit.ꝛ per cō
ſequēs non poteſt puniri ex eo capite:q2 non petīt tutorē dari pupil
lo:pro quo facit qđ no.Bald.in.l.tutor qui repertoriū.ff.de admi.tu.
vbi dicit qđ licet tutor nō cōfecerit inuētariū nihilominus tutor eſt,
poteſt tamē repelli ab agendo:vt.l.tutor qui repertoriū.ꝛ priuari offi
cio tutele prorſus:vt dicit tex.in.d.l.fi.C.arb.tute.Reſtat ergo cōclu-
dere q̄ iſte tutor fuit i culpa ex eo dūtaxat:q2 adminiſtrauit bona nō
decreta prius ſibi tutela per iudicē:nec ↄ̄fecto inuētario:ſ3 ex hoc ca-
pite non reperit̄ iure cautum qđ debet priuari ſucceſſione:ſed poterit
alijs penis puniri:de quibus in.l.fi.iuncta gl.preallega.C.arbit.tute.
Cu3 eñ iſta pena priuationis ſucceſſionis non ſit in hoc caſu iure ex
preſſa nō debet imponi:vt no.glo.in.c.fin.de iurepatro.facit de peni.
diſt.j.pene.ꝛ.l.interpretatiōe.ꝛ.l.ſi preſes.ff.de penis.ꝛ facit in argu.l.
5 amiciſſimos.ff.de excu.tuto.vbi pt3 † qđ licet ſubſtitutus recuſet tute
lā:nō per hoc excludit̄ a ſucceſſione.¶ Tertio facit pro iſto ſubſtitu
to.vt nō priuet̄ noua cōſideratione qui non petīt tutorē dari filio pri
uatur ſucceſſione pupilli:ſed pupillus in caſu noſtro nihil habuit:q2
nō adiuit hereditatē nec exiſtētia ſui heredis habuit in caſu nr̄o ope-
rari:q2 ipſe pupillus licet eſſet in poteſtate tēpore mortis habuit ta-
men ſubſtitutū vulgarē per cuius dationē tollit̄ ſuitas ſm cōem opi.
per.l.filius.ff.de lib.ꝛ poſth.tenet Bar.in.l.ſi fili⁹ qui patri.ff.de vul.
ꝛ pup.ꝛ Bald.in.d.l.fratris.C.de iure delibe.nota gloſſ.in.l.papinia
nus.ff.de inoffi.teſta.ergo ſuccedit iſte ſubſtitutus patri ꝛ nō filio:eſt
enim hereditas patris nō filij:vt.d.l.ſi filius.de li.ꝛ poſthu.Preterea
nō videt̄ ſibi imputandū ſi nō petīt tutelā ſibi decerni per iudicē nec
cōfecit inuentarium:q2 hoc non poterat de iure:cū enim eſſet tutor te
ſtamentari⁹ nō poterat aliquid facere niſi prius adiret̄ hereditas per
pupillum:q2 tutela confirmat̄ per aditionē hereditatis:vt.l.ſi nemo.
ff.de teſt.tu.nec exiſtētia ſui heredis habet hoc caſu cōfirmare tutelā.
q2 habebat inſtitutū vulgarē:vt not.Bart.in.d.l.ſi nemo.Et ſi dicat̄
ergo eſt ſibi imputādū ſi nō petīt interim donec adiret̄ hereditas tu
torē dari filio.per.l.ſi qs ſub conditione.ff.de teſta.tute.ꝛ inſtit.de act.
tute.poſt princ.¶ Ad hoc eñ pōt reſpōderi dupliciter.Primo q2 li
cet ex hoc capite poſſit priuari ſucceſſione pupilli:tñ in caſu noſtro il
la non fuit vnq̄ pupilli cū non adiuerit hereditatē ꝛ habuerit ſubſti
tutum vulgarē:eſt eñ hereditas patris ꝛ nō filij:nec poteſt mater pe-
tere legitimā:q2 nō poteſt fili⁹ repudiare hereditatē patris ꝛ petere
legitimā:h3 eñ aut totā agnoſcere aut totā repudiare:vt no.Barto.
in.l.gerit.ff.de acqui.here.Scđo poteſt principaliter rñderi intrando
ſcđm dubiū ſupra formatū:q̄ p̄ſuppoſito qđ fili⁹ habuiſſet aliqua bo
na tñ ex quo annus nō erat elapſus ante mortē filij nō d3 ſubſtitut⁹
vel alius qui habebat ſuccedere ab inteſtato ſaltē citra matrē priuari
ſucceſſiōe pupilli:de hoc eñ videt̄ tex.expreſſus in.l.ſciant cuncti.C.
de legi.here.ꝛ optime facit tex.inſti.ad tertu.in fi.tenuit Bal.ꝛ etiam
Ang.in.l.p̄dicta ſciāt.ꝛ in.l.matres.ꝛ Bart.in ſua ſolēni repetitione.
in.l.ij.ff.qui pe.tu.q̄q̄ ipſe Barto.in.l.ij.§.cōfeſtim.ff.ad ter.ꝛ in.d.l.
ſciāt.poſt Rich.malū.tenuerit contrariū dicēs qđ ſi nō petīt tutorē
intra quinquaginta dies vr̄ in negligētia:q2 debebat petere ſicut ma
ter citius q̄ poterat:vt de matre pbari videt̄ in.d.l.ij.§.ſi mater.ꝛ.§.
cōfeſtim.ꝛ q̄ idē eſſet in ſubſtituto ꝛ alio q poterat ſuccedere ab inte-
ſtato inducebat.d.l.ſciāt.ibi dū dicitur ſm noſtrā ↄ̄ſtitutionē ꝛc.quaſi
dictat q̄ dabat̄ annus tm̄ ſm priorē cōſtitutionē.de qua in.d.l.ij.§.cō
feſtim.vt ſpectaret̄ confeſtim.i.q̄ citius fieri poterat:ita tñ vt annus
nō excederet̄:tñ ipſemet Bart.vt.ſ.dixi in ſua ſolēni repetitione dili
gentius examinādo hūc articulū tenuit ↄ̄trium.ſ.quod ſubſtitut⁹ vel
ali⁹ qui habebat ſuccedere pupillo ab inteſtato h3 annū integrū per
d.l.ſciāt.ꝛ.l.ij.§.ſpecialiter faciunt iſta olim ante legē.C.non erat proui
ſum q̄ aliquis ſubſtitut⁹ vel alius ↄ̄ſanguineus nō teneret̄ ex neceſſi
tate petere tutorē pupillo:l3 ſpōte potuiſſet niſi i matre ꝛ libertis.vt
in.l.ij.ff.qui pe.tu.ꝛ in.d.l.ij.ad tertu.ergo lex C.ſuperueniens impo-
nēs neceſſitatē petēdi d3 ſtricte intelligi:vt.ſ.ann⁹ detur integre ꝛ ab
ſolute alijs qui per prius non erāt ad hoc neceſſitati:cum enim ſit illa
lex odioſa:pſertim in eo q̄ priuat ſucceſſiōe ab inteſtato ꝛ ex teſtamē
to debet ſtricte intelligi:vt no.pbat̄ in.c.ſtatutū.de elect.lib.vj.facit c.
cū in cunctis.de ele.ꝛ regula odia.ꝛ regula in penis:iuncto.c.ſi cōpro
miſſarius.e.ti.li.vj.ꝛ.l.interpretatione.ꝛ.l.ſi preſes.ff.de pe.nec predi-
ctis ob.de reg.iur.lib.vj.tex.in.d.l.ſciāt quatenus dicit ſm noſtram
cōſtitutionē ꝛc.q2 vt dicit Bar.ꝛ bene in.d.l.ij.illa verba nō debēt re
ferri ad tertu.ſed alia iura q diſponūt quales debeāt eſſe tutores:vt
ſit ſenſus qđ ꝛ tutor d3 ab iſtis peti intra annū ſ3 diſpoſitionē legalē.

Preterea mater tenetur ex duplici capite petere tutorē filio.Primo
propter pietatē maternā:vt.l.matris pietas.C.qui pe tu.¶ Secundo
propter ſpem future ſucceſſionis.d.§.confeſtim.In alijs aūt habenti
bus ſuccedere ex teſtamento vel ab inteſtato nō ſubeſt niſi vna cā ſ3
ſpes ſucceſſionis.ergo mitius fuit procedendū cum eis q̄ cum matre.
arg.in.l.re coniuncti.ff.de leg.iij.ꝛ in aut.ceſſante.C.de legi.here.quin
imo poſſet attentari qđ etiā mater non priuet̄ intra annum per textū
qui hoc aperte innuit.inſti.ad tertulia.in fin.ꝛ ad illū tex.poſſet redu
ci tex.in dicto.§.cōfeſtim.vt ſic ex legis interpretatione dicatur facere
cōfeſtim petēdo intra annū:vel dicamus q̄ cōfeſtim.i.q̄ citius poteſt
debet petere tutorem,non tamē punitur niſi negligat per annum:vt
voluit tex.prealle.Et cum ſumus in materia odioſa melius ꝛ equius
eſt dicere quod dicta.l.ij.intelligit̄ ſm tex.inſti.ad tertu.in fi.q̄ econ
tra.argumen.in.l.placuit.C.de iudicijs.ſentit Bart.in dicta.l.ſciant.ꝛ
l.matres.Ex his omnibus concludo dictum ſubſtitutum non debere
in caſu noſtro ſucceſſiōe priuari:ſiue ſit hereditas patris ſiue pupilli.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quida3 ſempronius de leſe ma

ieſtatis crimine cōdemnatus bonis ſuis exp̄ſſe publicatis anteq̄ p̄fa
tum delictū cōmitteret ꝛ ſniam reportaret certa bona donauit qbuſ
dā fratribus carnalibus ad eorū vitam dūtaxat:ita tñ qđ vn⁹ alteri
ſuccederet oībus mortuis dicta bona recta via ad eundē donatorē re
dirēt,ꝛ adiectū fuit in principio donatiōis q̄ de p̄dictis bonis dona
tis facerēt in eoꝝ vita qcquid eis placuerit ſine alicuius ↄ̄tradictiōe.
In fine vero inſtr̄i dicit̄ q̄ ſupradictā donationē fecit p̄fat⁹ donator
ſub his cōditiōe tenore ꝛ lege pacto:vc3 qđ p̄ſens donatio valeat ꝛ ef
fectū ſortiat̄ vſq3 in vitā tm̄ dictorū donatariorū ꝛ cuiuſlibet eorū nō
vltra.ꝛ qđ ipſi donatarij vel aliqs eorū non poſſint neq3 debeāt ipſa
bona donata in toto nec in parte vllo tēpore alicui pſone vel vniuer
ſitati vendere donare vel alienare cambire obligare nec alr̄ baratare
nec tranſlatare cum aliter prefatus donator non feciſſet nec facturus
fuiſſet:nec pro facta vult haberi preſentē donationē:ſed vult p̄ñtē do
nationē quotieſcūq3 ſec⁹ fieret nō valere:nec tenere:nec effectū ſortiri
debere:ꝛ ipſo iure ius ꝛ dñium ipſorū donatorū in totu3 perueniat in
prefactū donatariū.Hec ſunt verba formalia poſita in fine dicti inſtru
mēti.Contingit qđ poſt ſniam condēnationis predictorū ꝛ bonorum
publicationē factā dicti donatarij ſeu aliqui eorum qui ſupererāt vē
diderunt dicta bona donata ſub conditione predicta cuidā Senenſi
cini pro certa pecunie q̄titate ad eorum vitam dūtaxat.Nūc queritur
an cōmune Senēſe cui bona dicti donatoris fuerūt confiſcata poſſint
illa bona donata vigore publicationis ꝛ dicti pacti in donatione ap
poſita vendicare.

¶ Conſilium.xcj.

1 ☞ Uſufructuarius qui non tranſmittit ius ſuum in heredem poteſt
nihilominus vſumfructum alij vendere.
2 Lex ſiue teſtator ſiue pactio contrahētium ſi inhibuerit alienationē:
videtur prohibita non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus.
3 Prohibitus vendere non poteſt etiam locare ad magnum tempus.
4 Uſufructuarius non prohibetur alienare ius quod habet.

Saluatoris inuocato ſuffra

gio.Videt̄ primo q̄ nō p verba priora appoſita in inſtru-
mento q̄ fuit dictū vt de predictis donis donatus facerēt
in eorū vita qcquid eis placeret:ergo poſſunt diſponere in eoru3 vita
1 etiā vendendo.Videmus eñ † q̄ cū vſufructuarius qui nō tranſmit-
tit ius ſuum in heredē poteſt nihilominus vſumfructum alij vendere:
nec mirū q2 vt dicit iuriſconſultus.Qui p̄tio fruit̄ ipſa re frui videtur
vt habet̄ in.l.nō vtet̄.cū.l.ſeq.ff.de vſufructu.Ita dicendū in propoſi-
to:ſatis enim iſti vtuntur rebus donatis in eorū vita ex quo vtuntur
pretio.Preterea alienare eſt ↄ̄ctus per quem trāſfertur dñium.vt.l.j.
C.de fun.dota.ſed predicti donatarij vendiderunt ad vitā eorū dun-
taxat:ergo illa non pōt dici alienatio:maxime ad incurrendū penam
priuationis.Sed contraria3 ſniam arbitror de iure veriorē.Et primo
probato q̄ dicti donatarij ceciderūt a iure eorū.Secundo q̄ dicta bo-
na deuoluta ſint ad cōe Senenſe.probat̄ per tex.aperte qui cauillari
2 nō poteſt.l.fi.C.de rebus alie.nō alie.vbi dicitur † qđ ſiue lex ſiue teſta
tor ſiue pactio contrahentiū inhibuerit alienationē:videtur phibita
non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus ꝛ pignoris:ſed negari
nō poteſt quin dicti donatarij alienauerint ſaltē vſumfructū dictarū
rerū:ergo venerūt cōtra pactum in donatione appoſitū.Secūdo hoc
probat̄ exp̄ſſe ex tenore dicte donationis in eo q̄ expreſſe fuit prohi-
bitum ne dicta bona obligarēt vel baratarent ſeu tranſlatarēt:ſed ne
gari non poteſt quia per illā venditionē tranſlatauerint ſeu obligaue
rint dicta bona:ergo ceciderunt dicta bona in cōmiſſum.qnimo plus
3 dico † q̄ prohibitus vendere nō poteſt etiam locare ad magnum tp̄s
q2 per talē locationē cōſtituit̄ ius in re:ꝛ ſic fit quedā alienatio rei:vt
no.Bar.ꝛ Dy.in l.codicillis.§.a ſubſtituto.ff.de leg.ij.licet glo.ibi al
ter firmat que tñ cōiter ibi in hoc dānat̄.ꝛ primum tenet gl.in cle.j.de

reb.eccle.nō alie.⁊ optime facit ibi tex. ¶ Preterea ⁊ tertio donator
prohibuit ſimpliciter illa bona vēdi:ſed negari nō pōt quin donata-
rij illa vēdiderint ⁊ dn̄iū trāſtulerint in emptorē:vt pʒ ex inſtrumen-
to vēditiōis inde cōfecto:nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ ad eorū vitā duntaxat
vendiderint:q̄ per hoc non pōt negari quin vēditio fuerit facta licet
ad tp̄s.Iſtā ⁊ prohibitio vēditionis non poterat intelligi niſi de tem-
porali vēditione:q̄ de perpetua nō erat dubium cum donatio fuiſſet
facta ad vitā eorū dūtaxat:vn̄ ceſſante illa ꝓhibitione non potuiſſent
vendere vltra eorū vitam:q̄ nemo pōt in aliū plus iuris transferre ꝙ̄
ipſe habeat.c.nuper.de dona.inter virū ⁊ vxo.⁊.l.traditio.ff.de acqui.
re.do.debēt ergo verba intelligi in quo poſſunt aliqd operari:vt in.c.
ſi papa.de priuile.lib.vj.⁊.l.ſi qn̄.C.de inof.teſt.⁊.l.ꝙ labeo.ad carb.ꝙ
aūt per dictum pactum impediatur dn̄ij trāſlatio:⁊ deuolutio fiat ad
donatariū:ꝓbat̄ in.c.ceterū.de dona.⁊ in.l.ea lege.C.de cōdi.ob cau.
⁊ expreſſius tenet Bar.in.l.filius.§.diui.ff.de leg.j.qḋ autē hec bona
ſint cōi queſita probatur.q̄ per dictā ſn̄iam oīa bona fuerunt cōfiſca-
ta:ergo ⁊ iura oīa cōpetētia cōdēnato.vt.l.iij.C.ad legē Jul.maie.cō-
iuncta.l.bonorū.ff.de ver.ſig.ius ergo reſeruatū dicto donatario trāſ-
iuit in dictum cōe per dictā confiſcationē:quinimo pōt dici ꝙ non ſo-
lū fuerint bona publicata ſed etiā perſona fuit ad mortē cōdemnata
quo caſu veniūt in publicatiōe etiā bona poſtea queſita:vt in.l.ij.C.de
bo.preſcri.no.in.l.certa forma.C.de iur.fiſc.lib.x.Cōclude ergo ex om
nibus p̄dictis qḋ dicti donatarij vēdendo:licet ad eorū vitā ceciderint
a iure eorū,⁊ bona donata reuerſa ſunt ad cōe Seneñ.qḋ poteſt tanꝙ̄
propria illa vēdicare.Ad cōtraria ſupra formata faciliter reſponderi
pōt:nam priora verba debent intelligi ſm ſequētia.l.ſi ſeruus pluriū.
ff.de leg.j.⁊ ſic facerēt de illis bonis quicqd eis placeret non tn̄ alienā
do ſeu transferēdo quia ſpecialia derogāt verbis generalibus.c.j.de
reſcri.⁊.l.queſitum.in fi.ff.de fun.inſtr.⁊ regula generi.de regu.iur.libr.
4 vj. ¶ Ad ſcōm reſpondetur † ꝙ vſufructuarius non prohibetur alie-
nare ius quod habet,ſed in caſu noſtro expreſſe fuit eis hoc inhibitū
voluit enim donator vt tenerent penes ſe.d.l.fi.C.de reb.eccl.alie.non
alie. ¶ Ad tertiū reſpondetur dupliciter.Primo ꝙ procedit qn̄ alie
natio capit̄ ſtricte.Sed in ꝓhibitione facta pacto contrahētiū debet
capi large.vt.d.l.fi.⁊ ibi not.Bal.Preterea ⁊ ſcḋo ſatis facta eſt hu-
ius dn̄ij tranſlatio:licet ad tp̄s,vt patet in dicta venditione:ergo ⁊c.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcij.

1 Legatum factum filie pro dote eſt purum ⁊ non conditionale.
2 Statutum non poteſt in totum tollere legitimam.
3 Mulier poteſt prorſus legitima priuari propter familiam domus cō-
ſeruandam.
4 Statuto ſi caueatur quod quandiu extiterit maſculus femina non
ſuccedat filias excludūtur viuente maſculo duntaxat,ſed illo mortuo
debet admitti.

IN chriſti nomine amē. Illud in dubitati
1 iuris eſt ꝙ mero iure cōi inſpecto † legatū factum filie pro
dote eſt purū ⁊ nō cōditionale cū nō excedat legitimā ſuā:
vnde pōt illico poſt mortem patris per ipſam filiā peti,nec eſt neceſſe
expectare tēpus nuptiarū:preſertim in caſu noſtro in quo filia fuit in
ipſa dote inſtituta per patrē,vn̄ ſicut ipſa legitima non capit dilatio-
nem vel aliud grauamē.l.qm̄ in prioribus.C.de inoffi.teſta.⁊ in aut.vt
cum de app.§.aliud quoqʒ capitulū.ita nec ipſa dos que ſuccedit lo-
co legitime cū ſubrogatum ſapiat naturam eius in cuius locū ſubro-
gatur:vt in.c.eccleſia.vt lite pē.⁊.l.q̄ qui pretio.ff.de vſufru.cum ſi.Et
hāc opi.vt illico poſſit peti:firmāt cōiter doc.maxime Bar.in.l.titio.
§.titio genero.ff.de cōdi.⁊ demō.Bald.poſt Richar.malū.⁊ alios in
l.generaliter.C.de epi.⁊ cler.⁊ ad tex.d.§.titio genero.qui videtur vel
le ꝙ legatū dotis conditionale ⁊ qḋ debeat deferri exactio in tempus
matrimonij cōtracti.Rn̄detur multipliciter,vt ibi not.⁊.d.l.gn̄aliter.
¶ Sed dubiū inſurgit in caſu nr̄o occaſione ſtatuti Tridētini in quo
inter alia cauet̄ extātibus maſculis filia femina nō ſuccedit:quo caſu
dixit Bar.in.d.§.titio genero.qḋ legatū dotis factū filie eſt conditio-
nale ſicut ſi fieret extraneo:ita qḋ nō pōt peti niſi tēpore matrimonij:
q̄ dos nō eſt ſine mr̄imonio.l.ij.ff.de iu.do.habet ergo in ſe tale lega-
tū tacitam conditionē ⁊ ſic ſi moritur anteꝙ̄ nubat non tranſmittit le
gatū in heredes.d.§.titio gn̄o.qḋ etiam videt̄ velle Cy.in.l.ſancimus.
C.de nup.Et ꝙ̄ꝙ̄ Richar.malū.tenuerit ↄ̄rium,vt refert ipſe Bar.in
2 d.§.titio.motus † q̄ ſtatutū nō pōt in totū tollere legitimā.licet poſ
ſit diminuere qḋ etiā videt̄ ſentire Dy.in regula indultū.de regu.iur.
li.vj.ergo cū hoc caſu dos ſuccedat loco legitime nō recipit grauamē
vel dilationē ſicut nec ipſa legitima in iuribus.ſ.alleg.Bar.tn̄ ſequē-
do Cy.tenuit primū:mouet̄ preſuppoſita etiā opin.Richar.qḋ ſtatu
tum poſſit diminuere licet nō tollere:tamē ſicut poteſt diminuere:ita
videtur qḋ poſſit illā differre ad certū tp̄s:puta tēpus nuptiarū:cum
ſit quedā diminutio.arg.in.l.minus.ff.de reg.iur.ſed Bal.in.d.l.ſan-
cimus.ſequit̄ opi.Rich.reprobata opi.Cy.⁊ Bar.mouetur:q̄ ſi poſ-
ſet ſtatutū differre in tēpus matrimonij poſſit ſequi qḋ iſta filia more-
retur ante matrimoniū,vt cōtingit in caſu noſtro:⁊ ſic nihil trāſmitte-
ret ad heredes:⁊ per ↄ̄n̄s ex toto priuaret̄ legitima qḋ eſt cōtra p̄ſup-
poſitū qḋ facit Bar.cōſentiēdo opi.dicti Richar.ꝙ in totū non poſ
ſet tolli.Et ꝑfecto iudicio meo hec cōſideratio Bal.fuit optima ſi ve
ra ſimpl'r eſſet illa opi.qḋ legitime nō pōt in totū tolli:ſed cū ipſemet
3 Bal.ſentiat ↄ̄riū in.l.cum lege leonina.C.de epi.⁊ cle.vbi firmauit † qḋ
propter familiā domus cōſeruandā pōt prorſus mulier priuari legiti
ma cū ſit de iure poſitiuo:dicit tn̄ qḋ reſeruat̄ ſibi ius petēdi alimenta
quaſi illa ſint ⁊ iure naturali.j.di.ius naturale.ergo fundamentū ſuū
nō procedit qḋ ſtatutū videat̄ mulieri ſeruare alimēta donec nupſerit
ergo potuit ſimpliciter eā excludere ab oī ſucceſſione:p̄ſertim reſeruā
do dotē in euētū matrimonij:ergo legatū dotis debet intelligi pure.
¶ Sed his nō ob.puto qḋ in caſu noſtro heredi p̄dicte filie ſit tripli-
citer cōſultū.Primo eīn eſt clare conſultū tenēdo illā opi.ꝙ legitima
poſſit in totū tolli etiā ad tp̄s quā videt̄ tenuiſſe collector deciſionum
Rote deci.xix.relatis varijs opi.tenuit ſtatutū valere:dūmodo in to-
tū nō auferat vel multū abſorbeat.Et idē videt̄ velle Ant.de bu.in.c.
raynald⁹.de teſta.ſed in caſu noſtro in totū abſorberet ſi primo dimi-
nueret reducēdo illā ad dotē tm̄ ⁊ poſtea differēdo in tp̄s ↄ̄cti matri-
monij adeo qḋ poſſet cōtingere ꝙ in totū priuaret̄ ſicut cōtingit in ca
ſu noſtro cū iſta filia fuerit mortua an̄ cōtractū matrimoniū.Et profe
cto hec opi.mihi placet in caſu noſtro in quo ſtatutū exp̄ſſe non tollit
in totū:imo dat dotē quaſi pro matrimonio ipſius mulieris.l.iij.ff.de
mino ſapit ergo ipſa dos naturā legitime ne filia decedat prorſus ſine
herede ⁊ ſine aliquib⁹ bonis:facit qḋ in ſimili not.in.c.ex inſinuatiōe.
de app.vbi dicit ꝙ ſi terminus prefigit̄ appellanti ab homine ꝙ talis
terminus ſuccedit in locū termini iuris:q̄ ſubrogatū debet ſapere na
turā eius in cui⁹ loco ſubrogat̄:vt.ſ.dixi.⁊ hec interpretatio tanꝙ̄ be
nignior eſt in dubijs repudiāda:vt in reg.odia.⁊ regula in penis.libr.
vj.⁊.l.interpretatione.⁊.l.ſi preſes.ff.de pe. ¶ Scḋa via eſt vt virtute
ſtatuti Tridētini cōpetierit ſimpliciter ius petēdi illico dotem relictā
cōiūcta ſaltē voluntate teſtatoris.Statutū enim diſpoſuit ꝙ ſi pater
diſpoſuit de filio in teſtamēto debeat filia eſſe contra diſpoſitionē pa
ternā:ita qḋ ſi ſibi reliquit dotē ſit illa cōtēta:⁊ vltra illam ꝙ̄titatē nil
petere poſſit:videt̄ ergo ſtatutū velle ꝙ ſi dos eſt filie relicta in teſta-
mēto qḋ poſſit ꝙ̄titatem ſibi relictā illico petere per contrariū ſenſū
qui ſatis validus eſt.l.cū inter.§.inter ſocerum.ff.de pac.do.⁊ p Bal.
in.l.conuenticulā.C.de epi.⁊ cle.ad hoc facit verbū illud quantitatem
⁊c.non enim retulit ſe ſimpliciter ad dotem ſed ad ꝙ̄titatem relictam
pro dote. ¶ Prererea ſtatutū in caſu quo pater reliquit dotem filie
in teſtamēto nō ꝓuidit de alimētis donec fuerit maritata.ſed ſolū ꝓ-
uidit in caſu quo pater fuit mortuus ab inteſtato:ergo ſimpliciter di-
ſponēdo ꝙ filia ſit cōtēta dote ſibi relicta,⁊ ꝙ aliqd vltra nō poſſit pe
tere vr̄ voluiſſe ꝙ ipſa dos ſit patrimoniū filie:⁊ ſic debeat ſibi ſuccede
re loco legitime:⁊ per ↄ̄n̄s debet illico mortuo patre competere:p̄ſer-
tim cū pater nil dixit de alimētis interim filie p̄ſtādis:⁊ ſtatutū dicit
ꝙ filia debet eſſe cōtēta diſpoſitione paterna.vn̄ ſi diceremus contra-
riū ſequeret̄ qḋ ſtatutū poſſet priuare filiā alimētis ⁊ omni ſucceſſione
ꝙ eſt ↄ̄ cōem opi.⁊ cōtra.l.cū ratio.ff.de bo.dam.Et hec interpretatio
permaxime ſumēda eſt in caſu nr̄o in quo pater nō ſolū reliquit dotē
filie:imo in illa quātitate eā heredē inſtituit:ergo voluit eam prorſus
excludere a ſucceſſione. ¶ Tertia via ↄ̄ſulēdo heredibus dicte filie po
teſt ſubtiliter iudicio meo obijci verbis ſtatuti moderni:ex quo in prin
cipio euidēter oſtendat̄ ꝙ filia nō ſimpliciter excluditur a ſucceſſione
parētis exiſtente maſculo ſed ad tēpus dūtaxat.ſ.maſculo ſuperſtite:
nō eīn ſtatutū ſimpliciter dixit vt ex extātib⁹ maſculis,femina nō ſuc
cedat:ſʒ dicit qḋ femina nō ſuccedat nec audiat̄ agēdo vel excipiēdo
ſuperſtite maſculo vn̄ illa verba ſuperſtite maſculo:cū ſint ablatiui ca
ſus faciūt ↄ̄dictionē:vt.l.a teſtatore.⁊ ibi p Bar.ff.de cōdi.⁊ demon.
⁊ qualificāt verba ſequētia nō audiat̄ ⁊c.eſt ergo ſenſus qḋ mulier nō
debet audiri ſup ſucceſſiōe patris ſuperſtite maſculo:ergo poſt eius
mortē debet audiri:verba eīm qualificata debēt intelligi ſm tempus
verbi ad qḋ referunt̄ vt no.Bar.in.l.ex facto.ff.de vulg.⁊ pup.⁊.l.p̄ci-
pimus.C.de app.⁊ Bald.in.l.gn̄aliter.C.de epi.⁊ cle.⁊ glo.in.c.ſtatu-
tū.in verbo canonicis.in fi.de reſcr.lib.vj.Ad predicta optime facit ꝙ
4 no.Bar.in.l.fi.ff.ad tertu.vbi dicit † ꝙ ſi ſtatuto caueat̄ ꝙ ꝙ̄diu exti-
terit maſculus femina nō ſuccedat ꝙ filia excluditur viuente maſculo
duntaxat:ſed illo mortuo dʒ admitti:q̄ per illud aduerbiū ꝙ̄diu vide
tur ſtatutū voluiſſe facere heredē maſculū ad tp̄s:⁊ ibi plenius habet̄
per eū:idē ergo dicamus in ꝓpoſito cū ſtatutū dicat nō audiat̄ agen
do ⁊ excipiēdo ſup̄ſtite maſculo.ergo illo mortuo debet audiri agen-
do vel excipiēdo:valet eīn cōtrarius ſenſus in ſtatuto:p̄ſertim cū iuri
cōi cōcordet vt eſt in caſu noſtro:vt no.Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſt.
⁊ iure ⁊ plenius Bal.in.d.l.cōuenticulā.Nec ob.ſi dicat̄ ſtatutū etiam
vti verbo ſuccedat:quo caſu tenuit Bar.in.l.fi.ꝙ femina nō admittit̄
mortuo maſculo:cum tractetur nūc de hereditate filij ⁊ non patris ex
quo non fuit adiectū illud aduerbiū ꝙ̄diu:vel ſimile.qḋ etiā vr̄ tenere
Jo.an.in addi.Spec.in ti.de ſucceſ.ab inteſt.ſuper rubric.in.iij.col.q̄
dico illud procedere ſi ſtatutum ſimpliciter dixiſſet extāte aliquo ma-
ſculo femina nō ſuccedat:nā tūc femina ſimpl'r excludit̄ ⁊ hereditas
defertur maſculo:marito poſt mortē maſculi nō pōt filia petere here-
ditatem

ditatem patris.qꝛ iam deſinūt eſſe patris ⁊ eſt nunc filij:lz hoc caſu qdā
antiqui voluerint ꝯtrarium vt no.Jo.an.in addi.ꝓdicta:ſed primum ve-
rius.Sz in caſu noſtro fuit adiecta illa determinatio:nō ſuccedat nec
audiat maſculo ſuperſtite.Precedentia eñ verba determinant per ſe
quētia:vt.l.fi.§.cui dulcia.ff.de vino triti.⁊ oleo leg.⁊ cle.exiui.de verb.
ſig.⁊.l.ſi ſeruus pluriū.de leg.j.⁊.l.nimis.de leg.iij.⁊ hūc intellectum
plurimū adminiculant alia verba ſtatuti quatenus ꝓuident mulieri:
vt ſolu.mat.per eam ꝯhendo poſſit redire ad domū maſculi heredis:
⁊ ibi ꝑcipere alimēta:⁊ ſic vr̄ excludere feminā ſtante maſculo:ſed illo
mortuo ceſſat illud refugiū:maxime in caſu noſtro in quo bōa patris
debēt diſtribui in pauperes.Ex quibus oībus concludit ꝙ dicte filie
ſtatim cōpetit ius petēdi legatū datū ſibi a patre factū tanꝙ purū qd
trāſiuit in ſuos heredes legitimos.l.vnica.C.de cadu.tol.Itē ꝙ mor-
tuis maſculis ſtatim cōpetit ius petēdi legitimā:ita qd eſt in optione
heredū ipſiꝰ an petāt legatū an legitimā quatenus plus eſt in legiti-
ma ꝙ in legato:iuxta id qd legitur ⁊ no.in.l.ſcimus.C.de inoffic.teſta.
in.§.repletionem.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xciij.

1 ☞Cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis apoſto
lice niſi habenti dignitatem perſonatum aut canonicatum in eccleſia
cathedrali.

2 Epiſcopo ſi aliquid relinquatur expreſſo duntaxat nomine dignita-
tis a proximo ſeu conſanguineo videtur relictum factum perſone con
templatione propter qualitatem relinquentis.

3 Miles ſi dixit ſe velle teſtari iure cōi:⁊ non potuit perficere teſtamen
tum valet teſtamentum iure militari.

4 Nomen proprium ⁊ appellatiuum quando exprimuntur in diſpotio
ne debet diſtributio attribui qualitati prius expreſſe.

Chriſti ſaluatoris ex corde
prius ꝓſidio inuocato.In qōne q̄ ad ꝑſens vertit inter ca
pitulū Toregeñ.⁊ epm Curaneñ.ex altera ſuper executiōe
cuiuſdā ſnīe late a quodā theſaurario canonico ecclīe Subiceñ.vigo-
re ſubdelegationis ſibi facte per quendam propoſitum Uricieñ.con-
ſeruatorē ⁊ delegatū in cauſis capituli a ſede apoſtolica deputatū in
⁊ ſuper eo ꝙ negat ex parte dicti epi dictū theſaurariū habuiſſe iuriſ-
ditionē cum cōmiſſio fuerit facta expſſe noīe proprio ⁊ noīe appella-
tiuo ipſiꝰ theſaurarie:de qualitate autē canonicatus nulla fuit peni-
tus in ſubdelegatiōe facta mentio,theſauraria autē negatur qd ſit di
gnitas vel ꝑſonatus in illo loco.Preſuppoſito igit ſine veritatis pre
iudicio qd in illis partibus theſauraria nō cenſeat dignitas vel perſo
natus:an dicta ſnīa poſſit ſuſtineri ex eo qd dictus theſaurarius erat
etiā canonicus eccleſie cathedralis:hoc erat in loco notiſſimū:imo in
facto ꝓſupponit ſtatutū vigere in eccleſia:vt nemo poſſit ibidem obti
nere dignitatem perſonatū aut officiū niſi canonicus ipſius eccleſie.
¶Et primo videtur dictā ſentētiā ex iuriſditiōis defectu minime va
1 luiſſe:†qꝛ cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis
apoſtolice niſi habenti dignitatē perſonatū aut canonicatū in ecclīa
cathedrali:vt in.c.ſtatutum.in prin.⁊ in.§.in nullo.de preſcrip.lib.vj.⁊
quicquid fuerit attētatū eſt ipſo iure irritum ⁊ inane:vt probat in fin.
dicti.c.ſtatutū.per quē dixit gl.in verbo cōmittatur ꝙ ꝓceſſus agita-
tus per aliquas perſonas eſt nullꝰ:licet cōtra delegatū aut ſubdelega
tum nō fuerit exceptū.Sed in caſu noſtro cauſa fuit ſubdelegata the
ſaurario ⁊ ſic officio theſaurarie nō aūt canonico:cū autē de qualita-
te canonicatus nulla fuerit facta mētio:ergo ſnīa nō dz tenere:diffe-
rētia eñ eſt inter dignitatē perſonatū ⁊ officiū:vt in.c.j.de cōſue.li.vj.
⁊ ibi per Archi.⁊ no.in.c.de multa.de preben.⁊ de theſauraria tenuit
maior pars dñoꝝ de Rota qd niſi aliud habeat loci reputatio de iure
cōmuni videt ſimplex officium:vt plene no.per eos deciſi.clxvj.Non
ob.ſi dicat dictū theſaurariū eſſe pariter canonicū:qꝛ lz iſte due quali
tates cōcurrerēt in ipſius ꝑſona cōmiſſio tñ vr̄ facta qualitati expreſ-
ſe:non autem tacite:vt.c.qm̄ abbas.de offi.dele.ea eñ que ſubticētur
nō vident ꝯſiderata imo neglecta:ꝓſertiz cū ſpecialia nota ſint digna
vt in caſu noſtro per.c.ꝙuis.de ꝓben.li.vj.⁊.l.ſi repetendi.C.de condi.
ob cauſam.l.labeo.ff.de ſupel.leg.⁊ id qd exterius agit interiorē men-
tis diſpoſitionē ⁊ habitū repreſentat:vt in clemē.exiui.de ver.ſign.fa-
cit.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de ver.ſig.¶Sed his non obſtātibus
cōtrariā ſnīam arbitror in caſu noſtro ꝑualere ad quā tenendā multa
me impellunt.Et primo theorica Jo.an.in regula priuilegiū.de reg.
iur.lib.vj.in mercu.que videtur etiā de mente Bar.in.l.qꝛ.ff.de iuriſd.
om.iudi.⁊.l.ſi ſeruus cōis.ff.de ſtipu.ſer.⁊ probatur expreſſe per iura
j.allegāda:vz ꝙ ad cōiecturādam diſpoſitiōis ſeu cōmiſſionis quali
tatē nō debemus ſimpliciter ⁊ principaliter cōſiderare an ſit in ea ex-
preſſum nomē propriū an appellatiuū,imo illa cōſideratio eſt adhibē
da velut vltimum refugium.ſed primo recurrere ad ſubiectā materiā.
Si vero materia ꝓportionat perſone ⁊ nō dignitati vel potiꝰ ꝑſone
ꝙ dignitati iudicare debemus diſpoſitionē potius ꝑſonalē ꝙ realē:⁊
ita ecōtra licet ſit expreſſa dignitas:⁊ nō nomē ꝓpriū vel ecōtra hec
2 probant in.c.reqſiſti.de teſt.⁊.c.pōtifices.xij.q.iij.in quibus pz†qd ſi
aliqd relinquat epo expſſo dūtaxat noīe dignitatis a ꝓximo ſeu con
ſanguineo vr̄ relictū factuz cōtemplatione perſone propter qualitatē
relinquentis.ſi aūt ſit ab extraneo vr̄ factū cōtēplatione eccleſie:licet
ſit expſſum nomē ꝓpriū:vt ibi.⁊.l.annua.§.a titia.ff.de annu.le.hinc
dixit gl.no.in.c.ij.de teſta.lib.vj.qd ſi quis ꝓlatus fuit deputatꝰ exe-
cutor teſtamētariꝰ:expſſo noīe dignitatis tm̄,qd illo mortuo nō per
hoc officiū trāſibit in ſucceſſorē ſi prelatꝰ erat propinquus teſtatoris
ſolet eñ iſtud officium deferri rōne amicitie ⁊ ꝓpinquitatis:ita dicē
dū in propoſito:ꝙꝙ enim in cauſa noſtra fuerit expſſa qualitas the-
ſaurarie:tamen qꝛ etiam fuit expreſſum nomē proprium ⁊ in perſona
cōcurrebat qualitas canonicatꝰ:debemus interptari ꝙ cōmiſſio fue
rit facta perſone propter qualitatē canonicatꝰ cōcurrētē ⁊ nō officio
theſaurarie cū materia ſubiecta.i.ipſa ſubdelegatio non ꝓportiona-
retur ipſi officio theſaurarie:vnde videt expreſſa illa qualitas cauſa
magis demōſtrandi perſonā cui fiebat cōmiſſio:ſicut in fine dixit tex.
in.l.iuriſgētiū.§.pactorū.ff.de pac.qd ad cōſiderādum an pactum ſit
perſonale an reale nō debemus ſimpliciter cōſiderare an ſit expſſa ꝑ-
ſona vel ne:plerūꝗ enim perſona pacto inſeritur non vt pactū factū
ſit in rem an in perſonā nō minus ex verbis ꝙ ex mēte cōtrauenictiū
eſtimandum eſt:qꝛ enim officium theſaurarie ſolet magis eſtimari ꝙ
ſimplex canonicatus:ideo theſaurarius canonicus ſolet denominari
ab officio theſaurarie etiā in materia ſpectāte ⁊ cōcernente ipm cano
nicatū ſicut ſupra dixi in epo qd in diſpoſitione cōcernente ꝑſonā ſo
let denominari per nomē dignitatis cā honoris ⁊ ꝓpter cōſuetudinē
ad maiorē demōſtrationē.d.l.relatū.⁊ alijs iuribus ſuperius allega-
tis.ad idē facit.c.dilecti.de fo.cōpe.vbi reſcriptū impetratū expreſſo
nomine proprio ipſius prelati:in cauſa tñ cōcernente ipſam eccleſiaz
trāſit in ſucceſſorē in dignitate:ita ꝙ ratiōe materie cōcernētis eccle
ſiam tātum reſcriptū cenſetur reale ⁊ non perſonale.licet qualitas di
gnitatis fuiſſet expſſa:verba enim debēt deſeruire rebus ⁊ intētioni ⁊
nō ecōtra:quia lex eſt impoſita rebus ⁊ nō verbis:vt in.c.ij.requiris.
de app.⁊.c.cōmiſſa.de elec.li.vj.⁊.l.ij.C.cōia de leg.ecce ergo ꝙ quali-
tas omnino ſuppreſſa habet pro expſſa propter materiā ſubiectā:ita
dicamus in propoſito.Et predictis addo tex.cum gl.in.c.aduerſus.
de immu.eccl.⁊ in.c.j.de offi.vica.lib.vj.in quibus iuribus no.legit ⁊
no.quod excōicatio lata ī aliquē officialē expreſſe duntaxat nomine
officij nō tranſit in ſucceſſorē in officio:quia propter ſubiectam mate
riam cenſetur ſententia perſonalis ⁊ nō realis:quia excōicatio nō ꝓ
portionat officio ſed perſone cū ferat propter cōtumaciā que ſequit
perſonā:ita in propoſito ſubdelegatio nō poteſt cōpetere officio the
ſaurarie:ex quo nō eſt dignitas vel perſonatus:ergo cenſetur facta ꝑ
ſone preſertim cum ſit expreſſum nomē proprium propter qualitatē
canonicatus cōcurrentē in perſonam.nec habet obſtare quod quali-
tas canonicato nō fuerit expſſa:quia nullo iure cauet qd in delega-
tiōe debeat exprimi qualitas ꝓpter quā ꝑſona reddat habilis,ſatis
enim eſt eam eſſe habilē:qꝛ iura nō requirūtur niſi qualitas dignita-
tis perſonatꝰ vel canonicatꝰ cōcurrat tēpore cōmiſſionis vt probat
in.d.c.ſtatutū.in prin.hinc voluit ibi gl.no.ſuper verbo canonico.ꝙ
ſufficit qd tēpore dationis ſeu cōmiſſionis quis ſit canonicꝰ:licet tē-
pore ꝓſentationis ſeu proſecutionis deſinat eſſe canonicꝰ:qꝛ illa de-
cretalis requirit exiſtētiā qualitatis tēpore dūtaxat cōmiſſionis.ſecꝰ
ergo eſt ſi tūc abfuiſſet qd expreſſe tenuit Bal.in.l.gnāliter.C.de epi.
⁊ cle.qꝛ ſcḋm eū ⁊ bene illa qualitas requiritur ꝓpter ꝓſumptionē lite
rarū ratione canonicatus que non deſinit eſſe:licet deſinat eſſe cano-
nicꝰ:facit theorica Bart.in.l.ex facto.ff.de vulg.⁊ pup.⁊.l.ꝑcipimus.
C.de app.Preterea tex.videt in.d.c.requiſiſti.⁊.c.dilecti.prealle.vbi
nō requiritur vt qualitas exprimat ad hoc vt diſpoſitio ſit realis vel
ꝑſonalis.ſatis eñ eſt ꝙ ex ſubiecta materia hoc poſſit percipi.⁊ pre-
ſertim hoc ꝓcedit in caſu nr̄o in quo qualitas canonicatꝰ erat noto-
ria cōmiſſio eñ nō fit canonicatui ſed ꝑſone canonici:vt patet ex pre-
dictis:ideo ſufficit ꝙ cōmiſſio fiat ꝑſone habēti qualitatē ipſam ꝑſo-
nā habilitātem.¶Moueor ſcḋo principaliter qꝛ vigore ſtatuti illiꝰ
eccleſie nō pōt quis habere dignitatē perſonatū vel officiū:niſi ſit ca
nonicus:ergo cōmittēdo cām theſaurario illius eccleſie ſatis videt
cōmiſſa canonico:ex quo eñ vnū poteſt eſſe ſine alio exprimēdo vnū
tacite videtur exprimere aliud.vt in.c.ſi quis obiecerit.j.qō.iij.facit.c.
trāſlato.cum ibi no.in glo.de cōſtitu.¶Tertio optime facit in argu.
3 l.iij.ff.de mili.teſta.vbi dt†ꝙ ſi miles dixit ſe velle teſtari iure commu
ni ⁊ nō potuit perficere valet teſtamētū iure militari:quia nō videtur
per hoc renūtiare beneficio militari:reddēs ibi text.optimā rationē.
qꝛ in dubio nō videtur quis elegiſſe viā per quā iudicium ſuū poſſet
impugnari:hinc dixit ibi Bar.qd in dependētibus a nuda volūtate
videtur quis feciſſe actū meliori modo quo pōt:vt probat per illum
tex.ita dicamus in propoſito ꝙ ſubdelegatꝰ videat in dubio voluiſſe
delegationē facer meliori modo quo poterat nec exprimēdo qualita
tez theuſararie credēdus eſt elegiſſe viā per quā ſua voluntas poſſet
irritari:in dubio eñ debemꝰ interpretationē facere vt res potius va
leat ꝙ pereat:vt in.c.abbate.de verbo.ſigni.⁊.ff.de ver.ob.l.quoties.
¶Quarto principaliter facit.l.qui habebat.cū ibi no.ff.de reb.dub.
vbi dicit ꝙ ſi quis habēs duos ſeruos quorum vnꝰ erat Fullo voca
tus Flacco:aliꝰ piſtor vocatꝰ Stichus.errauit in legādo:puta qꝛ le-

gauit Stichū fullonē cum eſſet piſtor ⁊ non fullo qꝺ ſi habebat noīa
ſeruoꝝ nota videtur legaſſe habito reſpectu ad nomē propꝛiū ⁊ non
ad appellatiuū: ⁊ ideo legatario debetur Stichus piſtor: ⁊ ſic per illū
tex. patet ꝙ qualitas expꝛeſſa nō hꝫ vitiare diſpoſitionē: licet falſo ſit
expꝛeſſa: ergo idē ⁊ fortius dicendū in caſu noſtro in quo nō fuit erra
tū in qualitate ſed fuit expſſa talis qualitas que nō requirebatur ad
validitatem cōmiſſionis: nec erat capax ipſius cōmiſſionis cum perſo
na cui fiebat cōmiſſio erat nota ipſi ſubdelegāti ⁊ notoꝛie conſtabat
ipſam eſſe capacē rōne canonicatꝰ. Ad pꝛedicta optime faciūt no. per
Inno. in. c. ſignificāte. de reſcrip. vbi dicit ꝙ ſi reſcriptū fuit cōceſſum
cōtra. U. dioceſis remenſis: ⁊ poteſt per alia conſtare ꝙ ſenſit de. U.
dioceſis leodeñ. ꝙ nō debet vitiari cōmiſſio: ſatis enim eſt qꝺ pꝛo alio
poteſt cōmiſſio ſuſtineri ⁊ certificari. Itē dicūt dñi de Rota deci. cxx
vj. Si fuit erratum in noīe vel cognomine. ⁊ tenet Hoſt. in ſum. de re
ſcri. §. poſſunt obijci. verſi. idē ſi in nomine. qꝺ pꝛocedit etiā in lrīs gra
tioſis: vt voluerūt idem dñi de rota deci. cclxix. in antiquis. ergo idem
⁊ fortius dicēdū in caſu noſtro vbi nullus erroꝛ fuit cōmiſſus vt ſuſti
neatur ſubdelegatio facta perſone ex quo eſt capax rōne qualitatis ſi
bi inherētis: licet nō fuerit expſſa. ¶ Quinto faciunt no. per Barto.
in. l. ſi ſeruus cōis. ff. de ſtip. ſer. vbi firmat ꝙ ſi in diſpoſitione fuerunt
expſſe due qualitates ⁊ ſm alterā diſpoſitio eſſet inefficax dꝫ diſpoſi
tio gubernari ⁊ regulari ſm aliā diſpoſitionē vt res potius valeat al
tera vero qualitas habet pꝛo non expꝛeſſa ita dicamus in ꝓpoſito ꝙ
vbi ſm qualitatē theſaurarie expſſam diſpoſitio redderet inutilis vi
deatur ſubdelegatio facta perſone: pōt em̄ fieri perſone ex quo alias
5 eſt capax ſubdelegationis: imo vt. s. dixi cū cōmiſſio ſit canonica ſeq
tur perſonā ⁊ non canonicatū: hinc eſt ꝙ poteſt iudicare: licet deſierit
eſſe canonicus: vt. s. dixi. Et hec eſt optima cōſideratio. ¶ Sexto ⁊ vl
timo faciūt no. per gl. in. l. cū ita. §. j. ff. de cōdi. ⁊ demon. Pet. ⁊ Bart.
4 in. l. ⁊ qr. ff. de iuriſ. omn. iudi. vbi dicunt † ꝙ qñ in diſpoſitione expꝛi
mitur nomē propꝛiū cum appellatiuo debet diſpoſitio attribui qua
litati pꝛius expꝛeſſe vnde ſi pꝛecedat nomē propꝛiū cenſet facta perſo
ne ⁊ nō dignitati q̄ poſtea ſubijcitur vt videtur pꝛobari in. l. ſi cōis ſer
uus. ff. de ſtip. ſeruo. ⁊ hoc dictū debet limitari quando diſponēs ha
bebat notam perſonā, alias cōſiderari debet nomē appellatiuū per. l.
qui habebat. ꝓalle. ita notāter limitauit Barto. in. d. l. ſi cōis ſeruus.
Et aduertendū quia iſti loquunt qñ diſpoſitio poterat eſſe ſalua ſiue
eſſet realis ſiue perſonalis, fortius ergo debet ꝓcedere in caſu noſtro
in quo pꝛimū fuit expꝛeſſum nomen propꝛiū: nec poteſt ſubdelegatio
eſſe ſalua ſi intelligeret contemplatū officium theſaurarie. ¶ Ex pꝛe
miſſis oībus concludo qꝺ ex quo ipſi vel deleganti notum erat illum
ſubdelegatū eſſe canonicum iudicandū eſt cōmiſſionem valuiſſe: licet
expꝛeſſiſſet qualitatem theſaurarie cum nomine propꝛio tacuerit qua
litatem canonicatus. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. xciiij.

1 Clericus ſi edificat in ſolo propꝛio de pecunia eccleſie ſolum cedit
iure ſingulari edificio.
2 Papa poteſt ſicut alius vtendo iure pꝛiuati pꝛeſcribere.
3 Legatus ſi dicit ſe habere ex ſpeciali cōmiſſione aliqua vltra compꝛe
henſa in generali legatione non eſt ſibi credendum.
4 Impetrans pꝛiuilegium contrarium pꝛeſcriptioni videtur renuntia
re pꝛeſcriptioni.
5 Dominus ſi non dat feudum pꝛomiſſum vaſallus non tenetur ſeruare
iuramentum fidelitatis.

Chriſti nomine inuocato. In qō

ne hꝛdū quōdā dñi Petri. de Claraualle plurima veniūt
ad ipſiꝰ luculētā deciſionē examinā da. Pꝛimo ad q̄ ꝑtine
bat ſeu ꝑtinet directū dñium illius palatij cum poſſeſſionibꝰ adiacēti
bus: an ſcꝫ ad hāc ciuitatē Tudertinā: an vero ad romanā eccleſiam
cui illa ciuitas Tudertina in tꝑalibus ⁊ ſpūalibꝰ eſt immediate ſub
iecta. ¶ Scđo an cōceſſiōes de illo palatio facte dicto dño Petro ⁊
ſucceſſiue ſuis filijs poſt eius moꝛtē vel earū aliqua valuerit. ¶ Ter
tio vtrū ꝯceſſio facta ꝑ romanū pōtificē cuidā tertio nō facta mētiōe
de iure cōpetenti dictis filijs valuerit. ¶ Quarto ꝓſuppoſito ꝙ iure
nō ſubſiſtat an ſaltē rōne ꝓſcriptiōis poſſit tertiꝰ poſſeſſoꝛ ſe tueri cō
tra filios dicti dñi Petri. Quinto an filij dicti dñi Petri poſſint di
cta bona a poſſeſſoꝛibus vēdicare. Circa pꝛimum: qꝛ nō cōſtat mihi ex
eius pecunia ciuitas illa Tudertina dictū palatiū emerit: an. ſ. ex bo
nis ipſiꝰ vniuerſitatis: an vero ex reditibus regalibus cū tꝑe emptio
nis dicta ciuitas ſubtraxerat ſe a deuotiōe ⁊ fidelitate eccl̄ie ⁊ guber
nabat ſe populariter ⁊ libere ac ſi ipā ciuitas haberet ſuꝑ ipſiꝰ iura im
perij. Diſtinguerem ſic qꝺ aut dicta ciuitas emerat dictū palatiū ex
reditibus ipſius vniuerſitatis: ⁊ tūc pertinebit dictum palatium ad
ipſam vniuerſitatem Tudertinam ⁊ nō ad romanā eccleſiam, qꝛ ſicut
pꝛiuate ꝑſone poſſunt habere rerū dñia: de quibus non pōt pꝛinceps
pꝛo ſue voluntatis libito diſponere cum dñia ſint de iure gentiū. j. diſt.
ius gentiū. ⁊. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ inſti. de iure natu. gent. ⁊
ciui. §. ſed naturalia. ⁊ inſtit. de leg. agna. ſuc. in fi. ⁊. l. diſt. in pꝛinci. not.
Inn. in. c. que in eccleſiarū. de cōſti. Cy. in. l. pꝛeſcriptione. C. de pꝛecib.
impe. offe. ⁊ Bar. in. l. fi. C. ſi ꝯ ius vel vti. pu. ⁊ in pꝛoemio. ff. ve. aliquid
in. l. antiochenſiū. ff. de pꝛiuil. credi. ⁊. l. j. §. per hāc. ff. de rei vendi. ita et
vniuerſitas que tenet vicem perſone. l. moꝛtuo. ff. de fideiuſſoꝛ. pōt ha
bere aliqua bona particularia diuerſa pꝛoꝛſus a camera fiſcali: de qui
bus pōt ipſa ciuitas diſponere ⁊ alienare poteſt quemadmodum ſibi
videt expedire: vt in. l. in tantū. §. vniuerſitatis. ff. de rerum diui. ⁊. l. fi.
C. de ven. re. ciui. lib. xj. Si vero dictum palatiū fuiſſet emptū ex redit
bus regalibus occupatis per dictam ciuitatē tꝑe rebellionis: tunc di
cerē dicta bona pertinuiſſe ad eccleſiam romanā. Pꝛimo ex cōi theo
rica gl. vtriuſqꝫ iuris. ſ. ꝙ ex pecunia eccleſie ematur aliqua res domi
nium vtile illius rei ipſo iure pertinet ad eccleſiā iure ſpeciali ſicut di
cimus in pupillo ⁊ militibꝰ: vt no. gl. in. l. ſi vt ꝓponis. C. de rei vend. ⁊
in. c. inquirendū. de pecu. cle. ⁊ in. c. apoſtolicos. xij. q. ij. ⁊ quāuis Bart.
in. d. l. ſi vt ꝓponis. limitando dixerit illud ꝓcedere in pupillo ⁊ eccle
ſia qñ res fuit empta per adminiſtratoꝛē pupilli vel eccleſie: ſi aūt per
tertium tunc dicit ꝙ demum in ſubſidiū efficitur eccleſia per. l. filie. ff.
de ſol. cuius dictū non placuit ibi Bal. dicēti qꝺ ſi de pecunia pupilli
ematur per alium q̄ per ſuū adminiſtratoꝛē certa res ꝙ etiā in ſubſi
diū nō efficiūtur pupilli: ſed bene illa res eſt obligata pupillo pꝛo ſua
pecunia: allegat bonum tex. in. l. iij. in pꝛinc. ff. de reb. eo. ⁊ idem ſub du
bio foꝛte dixit tenendū in eccleſia que fungitur iure maioꝛis in. c. j. de
in integ. reſt. Mihi tamē plus placet ſimpliciter in eccleſia dictum gl.
vt indifferenter dñium vtile acquiratur eccleſie: quicquid ſit in pupil
lo: qꝛ ſi miles ſeculi habeat illud ꝓuilegiū indiſtincte. d. l. ſi vt ꝓponis.
qꝺ indubitāter eſt extēdendū etiā ad clericos reſpectu ſuoꝝ patrimo
nioꝝ cum ſint milites: per gloſſ. no. quā ſequitur ibi Bar. ⁊ cōiter alij
doct. in. l. miles. ff. de re iudi. ⁊. l. ſtipendia. C. de execu. rei iudi. ⁊ Bart.
in. l. miles ita. §. mulier. ff. de mil. teſ. ⁊. l. affectionis. ff. de donat. foꝛtius
idē dicendū in ipſis eccleſijs cū non debeat ſic gaudere minoꝛi pꝛero
gatiua eccleſie in rebus ſuis q̄ milites ſeculi vel dei in rebus eoꝝ imo
maioꝛi: iuxta no. in. c. fi. de vita ⁊ hone. cleri. ⁊ per glo. in. c. vnico. de in
integ. reſt. ⁊. c. quanq̄. de cenſi. libꝛ. vj. ⁊. xvj. q. iij. poſſeſſiones. facit ad
1 idem glo. ſingu. in. d. c. apoſtolicos. que dicit † qꝺ ſi clericus in propꝛio
ſolo edificat de pecunia eccleſie ſolū cedit iure ſingulari edificio. argu.
in illo tex. Scđo pꝛincipaliter ⁊ foꝛtius dico dictum palatiū cum poſ
ſeſſionibus adiacentibus fuiſſe ⁊ pertinuiſſe ad eccleſiam romanam: ⁊
hodie etiā pertinere reſpectu dñij directi alia ⁊ clarioꝛi cōſideratione:
vcꝫ quia ciuitas Tudertina emit tanq̄ camera fiſcalis ſuꝑ ipſius: vnde
illa bona fuerūt effecta fiſcalia ⁊ imperialia cū tꝑe emptionis dicta ci
uitas haberet oīa regalia in dicta ciuitate ⁊ omnia tanq̄ habens ſub
ipſius imperiū faciebat. ar. eoꝛuꝫ que legūtur ⁊ no. in. l. vnica. C. de bo.
vac. li. x. ⁊ maxime ibi per Bart. ⁊ per eundem in. l. cunctos populos.
C. de ſum. tri. ⁊ in. l. hoſtes. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. ⁊. l. infamē. in fi. ff. de pu
bli. iudi. transferēdo: ergo poſtea ſeu recognoſcēdo ſummum imperij
ius pertinēs in dicta ciuitate ad romanā eccleſiā ⁊ recognoſcendo pa
pam in dñm etiā in tꝑalibus videt trāſtuliſſe ⁊ recognouiſſe etiam
reſpectu bonoꝝ fiſcaliū que ſunt acceſſoꝛia ad ipſum ſupꝛemū domi
nium. arg. in. c. trāſlato. de cōſti. ⁊. viij. diſt. quo iure. ⁊. c. vnico. que ſunt
rega. col. x. ⁊ in. d. l. vnica. de bo. vac. ⁊ in. l. depꝛecatio. ad legē Rho. de
iac. ⁊. l. bene a Zenone. C. de quadri. pꝛeſcr. cū ibi no. Et populus Tu
dertinus patiēdo dictum palatium cū poſſeſſiōibus cōcedi ⁊ diſponi
per romanū pōtificē tanq̄ bona fiſcalia videt tacite fuiſſe confeſſus il
la ad romanam eccleſiā ratione pꝛedicta pertinere. arg. in. l. filius. C. de
peti. here. In dubijs enim recurrendū eſt ad cōiecturas in. c. in ambi
guis. de reg. iu. ⁊ tenendū eſt quod eſt veriſimilius ⁊ plerūqꝫ fieri con
ſueuit. vt in regula inſpicimus in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. cum ſimli.
Et per hec cōcludo qꝺ alio nō apparēte pꝛeſumēdū eſt dictū ꝑalatiū
ꝑtinere ad romanā eccleſiā. ⁊ hoc hodie videt tenendū indiſtincte ſal
tem ratione ꝓſcriptionis cū romana eccleſia per ſe vel aliū tāto tꝑe il
lud poſſederit bona fide ⁊ iuſto titulo veriſimiliter pꝛeſumpto ꝙ illud
ꝓſcripſerit ad hoc qꝺ no. in. c. cū nobis. de ꝓſcri. ⁊. l. Celſus. ff. de vſuc. ⁊
2 per Inn. in. c. bone. el. j. de poſtu. pꝛela. vbi firmat † ꝙ papa poteſt ſicut
alius vtēdo iure pꝛiuati ꝓſcribere ex quo hoc nō faciat ex plenitudine
poteſtatis. ⁊ idem Archi. xvj. q. iij. volumus. ⁊ Ant. de bu. in. c. cū no
bis. ſecus vbi vteretur plenitudine poteſtatis: ⁊ hoc caſu pōt intelli
gi Spe. qui videt ſentire ꝯtrium in Spe. in ti. de pꝛeſcri. ver. illud autē.
ꝯputo qꝺ per decēniū potuerit ꝓſcribere cū illo titulo ꝓſumpto per ea
que no. Io. an. in regula qui ad agendum. de reg. iur. lib. vj. in mercu. ⁊
per gl. ⁊ Bart. in aut. quas actiōes. C. de ſac. ſanc. eccl. ¶ Uenio ad ſe
cundū. an. ſ. cōceſſiones facte quōdā dño Petro ⁊ eius filijs valuerint
an ſaltē illarū aliqua habeat vigoꝛē. Et pꝛimo vr̄ ꝙ pꝛima ꝯceſſio fa
cta per quendā dñm. P. cardinalē tunc vicariū gñalē ⁊ legatū in pa
trimonio ⁊ ſpecialiter in dicta ciuitate Tudertina de iure valuerit ꝑ
id qꝺ no. Bal. in. l. exēplo. C. de ꝓba. vbi dicit ꝙ ſi legatus cardinalis
dixit in aliqua cōceſſione vltra cōpꝛehēſa in gñali legatiōe ſe habere
ad hoc ſpecialē cōceſſionē a romano pontifice ꝙ ſibi credendū eſt dū
modo publice illud agat ⁊ cōſueuerit illud facere. allegat no. in. c. cum
ex literis. de in integ. reſti. ad idē quod no. Spe. in ti. de leg. §. ſupereſt.
⁊ ver. qđ ſi delegati iuriſditiōe. vbi dicit ꝙ raro ⁊ quaſi nunq̄ dubita
tur de ipſius poteſtate ⁊ quod nō conſueuit legatus cardinalis fideꝫ
facere

facere de ſua ptāte.contrarium tñ tenet Joan.an.poſt Hoſt.in.c.j.de
3 off.leg.li.vj.firmat † ꝙ ſi legatus dicit ſe habere ex ſpecali commiſſio-
ne aliqua vltra cōprehenſa in generali legatione ꝙ ſibi non eſt credē-
dum.⁊ hoc puto verius preſertim in caſu noſtro vbi agitur de aliena
tionem vtilis dominij in preiudiciuꝫ romane eccleſie:requirit enim ad
hoc ſpeciale mandatū.arg.in.l.prohibere.§.plane.ff.qđ vi aut clam.⁊
firmat Bar.ibi.⁊ Spec.in ti.de leg.§.nunc dicendum.verſi.penul.nec
debet preſumi mandatū ſaltē reſpectu alienationis fiende.arg.in.l.cō
tra iuris regulas.ff.de pactis.l.filiuſfamilias.ff.de dona.⁊ allego.glo.
no.in.c.ſicut.de ſenten.excom.que aperte ſentit allegando.c.nobiliſſi-
mus.xcvij.di.quod nunq̄ ſufficit honeſtas ⁊ dignitas perſone vt ſi-
bi ſoli credatur in alterius preiudiciū:facit.c.cum a nobis.de teſtib.⁊
optime.l.vnica.C.de ſuperindic.li.x.per quē tex.dixit ibi Bart.nunq̄
eſſe alicui credendū q̄tumcunqꝫ in dignitate poſito dicenti ſe habere
poteſtatē ad faciendum aliqua dependentia a principis ptāte ⁊ pre-
ſertiꝫ hoc dicēdū in caſu noſtro in quo nō apparet ꝙ ille talis vicariꝰ
cōſimiles alienationes de rebus ſpectātibus ad romanā eccleſiam cō
ſueuerit facere:licet aſſeruerit ſe habere ad hoc poteſtatem ſpecialeꝫ:⁊
ſic etiam ſumus extra opinio.Bal. ¶ Ad dictum Specu.dicendum
qđ ipſe retulit ſe nō ad ius ſed ad factū.In hoc tñ nō puto multū in-
ſiſtendum:qꝛ papa Gregorius poſtea nouiter creatus dedit prefato
vicario ſpeciale mandatū ad illam cōceſſionem faciendam:vnde rigo
re ſpecialis mādati dictꝰ vicarius prefatam cōceſſionē de nouo firma
uit ⁊ eidē innouato de nouo conceſſit feudum:qđ autem papa poſſit
aliqua bona tēporalia eccleſie cōcedere laicis in feudū non eſt heſitā-
dum per.c.ad audientiā.⁊.c.ſi diligenti.de preſcri.⁊ ea que not.Hoſt.
in.c.a nobis.de deci.nec etiā in iſta cōceſſiōe licet iure valuerit eſt mul
tum inſiſtendū:qꝛ fuit ab illa receſſum cōmuni tacito conſenſu in eo
ꝙ mortuo dicto dño Petro filij eius p̄dicti cum eſſent in poſſeſſione
dicti palatij ⁊ poſſeſſionum de facto ſpoliati tempore guerrarū impe
trauerunt ab eodē cum eſſet Tuderti illa bona ſibi cōcedit in emphy
teoſim vſqꝫ ad ſecundam gn̄ationē pro annua penſione ⁊ pro execu-
tione poſſeſſionis datus fuit ab eodē papa executor:licet nonduꝫ ha
buerit effectū propter guerrarū diſcrimina:cum autem iſte cōtractus
non poſſit concurrere cum precedenti videtur a priore receſſum.arg.
optimum in.l.ſi quis antea.ff.de acqui.poſ.⁊.l.quod in heredem.§.eli
gere.C.de tribu.⁊.c.vt quis duas.de elec.li.vj.⁊ optime facit text.in.c.
4 veniens.in ſi.de preſcri.vbi patet † qđ impetrans priuilegium ɔctum
p̄ſcriptioni videt renūtiare p̄ſcriptioni:hec ergo conceſſio in emphy-
teoſim tanq̄ vltima ⁊ facta ab habēte poteſtatē tenuit mero iure:nec
curo de cōceſſione facta per cōmune Tuderti que preceſſit iſtā confeſ
ſionē factam in emphyteoſim:qꝛ illa poteſt multipliciter impugnari
cum fuerit facta a non habente poteſtatem a ciuitate que ſibi violen-
ter occupauerat dñium ſpectās ad romanam eccleſiam:non enim va-
lent geſta a tyranno p̄ſertim in preiudiciū eccleſie:vt in.l.decernimus.
C.de ſac.ſanc.eccl.facit qđ no.Bart.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊ iu.
⁊ in.d.l.prohibere.§.plane.qđ vi aut clam.⁊ pro non dato habetur qđ
ab illo dat qui de iure donare nō poteſt:vt in.c.qđ autem.de iurepa-
trona.⁊.j.q.vij.didici.facit.l.traditio.ff.de acquir.re.do.⁊.c.nuper.de
dona.inter vi.⁊ vxo.Nec ob.ſi dicatur ꝙ papa approbauit tractu tem
poris omnia ſtatuta cōſtitutiones ⁊ ordinamēta facta a populo Tu-
dertino:quia dico qđ in illis verbis generalibus nō venit cōfirmatio
alienationis facte de bonis ſpectātibus ad romanā eccleſiā:requirit
enim ibi ſpecialis confirmatio ſicut a principio requirit ſpecialis con
ceſſio:ita qđ ſub verbis q̄tumcunqꝫ gn̄alibus nō venit poteſtas alie
nandi.d.l.contra iuris regulas.ff.de pact.⁊.d.l.ſi filiuſfam.ff.de dona.
ſed ſi ponamus dicta bona pertinuiſſe ad cōe.Tudertinum modo p̄-
dicto ⁊ nōdū fuiſſent per papā p̄ſcripta:valuiſſet dicta cōceſſio dum-
modo legitime ſolēnitates in illa cōceſſione interuenerint ſaltē ſm cō
ſuetudinē loci.l.j.cū ibi no.C.de eman.libe.l.ij.C.quemadmo.teſt.ape.
cum ſi.⁊ tunc recipiēdo conceſſionē in emphyteoſim a papa non per-
dit ius qđ prius habebat a vero dño per tex.in.l.neqꝫ pignꝰ.ff.de re.
iur.⁊.l.ei a quo.in ſi.ff.de vſuc.⁊.l.qui rem propriā.C.loca.Ex his om-
nibus patet rñſum ad ſcđm.Dico eñ filios dicti dñi Petri habere
ius in dicto palatio ⁊ poſſeſſionibus:aut ex conceſſione ſibi facta in
emphyteoſim per papā Gregoriū,aut ex cōceſſione ciuitatis Tuder
tine:ſi ponamus modo predicto illa bona de iure pertinere ad dictaꝫ
ciuitatē.¶ Quo ad tertiū an ſit iuri ipſorū preiudicatū per conceſſio
nem alteri factā per romanū pontificē de ipſorū iure mentione nō fa-
cta.Et indubitanter dico qđ nō tñ ex defectu poteſtatis ⁊ ex defectu
preſumpte voluntatis.Primū probatur qꝛ etiā princeps obligat ex
cōtractu inito cum ſubdito:nec poteſt contractū illum ſine iuſtiſſima
cauſa infringere.vt in.c.j.de prob.per Joā.and.in.c.ſignificaſti.de fo.
cōpe.p Barto.in.l.ꝙ ſemel.ff.de decre.ab ordi.fa.probat etiam in.c.j.
de feu.ſine culpa.nō amit.⁊.c.vno.de ſuc.feu.col.x.⁊ ſic nō poteſt em-
phyteota renuntiare rei emphyteoticarie inuito domino:vt no.gloſ.
in.c.j.de vaſa.q contra coſti.lo.feu.alie.in ſi.colla.x.facit qđ not.Bart.
in.l.is cū quo.ff.de aqua.plu.arc.ita non debet dñs poſſe emphyteo-
tam ſuo iure priuare ⁊ in aliū transferre:ſunt enim cōtractus a prin-
cipio voluntarij ⁊ ex poſtfacto neceſſitatis.l.ſicut.C.de actio.⁊ oblig.

Scđm probatur quia omnis cōceſſio facta per principem non facta
mētione de iure tertij non valet:vt in.l.j.ff.de nata.reſt.⁊.l.ij.§.ſi qs a
principe.ff.ne quid in loco publ.⁊.c.ſup eo.de offi.dele.⁊.c.cū noſtris.
de cōceſ.p̄ben.cū ſi.¶ Nec obſtat ſi dicatur dictos filios fuiſſe omni-
bus bonis priuatos eoipſo ꝙ erexerūt ſe cū alijs contra ſtatutū eccle
ſie per.l.quiſquis.C.ad leg.iul.maie.qꝛ dico ꝙ reſtituti fuerunt pleniſ
ſime per Martinū papaꝫ:reſtitutio autem refertur ad omnia bona
in alios non alienata tp̄e reſtitutionis.l.j.C.de ſen.paſ.⁊ per Bart.in
l.ſi.eo.ti.dicta vero cōceſſio facta in tertiū non preceſſit dictā reſtitu-
tionem ſed fuit ſubſecuta.⁊ ſic fuit facta eo tēpore quo iam illi erant
reſtituti ad eoꝝ iura per reſtitutionē que cōſiſt in priſtinū ſtatū repoſi
tio.d.l.ij.⁊.ij.q.iij.§.notandū.debet intelligi de bonis emphiteotica-
rijs ⁊ oibus quibuſcūqꝫ:qꝛ qui omnia dicit nihil excludit.xix.diſtin.
ſi romanoꝝ.⁊.c.ſolite.⁊ de maio.⁊ obed.⁊.l.de pretio.ff.de publ.Non
obſ.ſcđo ſi dicatur illos filios iam cecidiſſe ab eorum iure cum nunq̄
ſoluerint pēſionē.c.potuit.de loca.⁊.l.ij.C.de iur.emphi.⁊ ſic nō erat
neceſſe de ipſorum iure facere mētionem:facit qđ no.Bal.in.d.l.ij.qꝛ
dico contraria procedere qñ iſti habuiſſent poſſeſſionem vigore illiꝰ
cōceſſiōis emphiteoticarie:ſed cum dñs papa per ſe vel alium nunq̄
tradidit eis poſſeſſionē nō tenebātur ſoluere penſionem.argu.in.l.iu
lianus.§.offerri.ff.de act.emp.aperte ſentit Bald.in.l.ſolennibus.C.
de rei vend.in ſi.excuſatur enim q̄diu tertius facit ſibi queſtionē:nec
poteſt poſſeſſionē conſequi.arg.in.l.q̄diu.C.qui admit.ad bon.poſſ.
facit optime.l.j.ff.de acti.empt.⁊ ven.⁊ tenet gl.in.c.ſi.de noua forma
5 fide.col.x.q̄ dicit † ꝙ ſi dñs.non det feudū promiſſum nō tenet vaſal
lus ſeruare iuramētum fidelitatis:ad idem.l.quero.§.inter locatorē:
⁊ quod ibi not.Bar.ff.loca.⁊ potiſſime hoc procedit qđ aliꝰ recogno
ſcebat a papa per tex.ſingulareꝫ in.l.formata.§.ſi cū ipſe.ff.de cēſibꝰ.⁊
per Bal.in.d.l.ſolennibus.Ex hoc patet quid dicendum ad tertium.
¶ Venio nūc ad quartum dubium:an ſalteꝫ obſtet filijs dicti domi-
ni Petri preſcriptio cū fore lapſi ſint quinquaginta anni vel vltra ꝙ
dictū palatiū cū poſſeſſionibꝰ nō poſſederint.Credo qđ nō primo ex
defectu bonefidei:nō enim valet hodie aliqua p̄ſcriptio cū mala fide
preſertim in terris eccleſie:vt in.c.vigilāti.⁊.c.ſi.de preſcri.Inn.in.c.ſi
duobus.in fin.de app.Idem tamē eſt in foro ciuili inter laicos etiam
in terris imperij:qꝛ vbi peccatum immineret ſtandum eſt iuri canoni
co ⁊ non ciuili:vt preſertim in materia p̄ſcriptionis.no.Bar.in.l.pri-
uilegia.C.de ſacroſanc.ecc.⁊ glo.in regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.⁊
not.in.c.ij.de no.oper.nūtia.⁊ dicto.c.fin.de preſcript.mala fides aūt
probatur in caſu noſtro per famam que vulgatiſſima erat in loco illo
ꝙ dicta bona erāt ɔceſſa dictis domino Petro ⁊ filijs:vnde iſti poſ-
ſeſſores qui erant in loco preſumunt illud ſciuiſſe:vt in.c.quoſdā.⁊.c.
quāto.de preſum.facit qđ no.Bart.in.l.j.ff.ſi cer.peta.⁊ qđ per hunc
modo probet mala fides ſufficiēs ad p̄ſumptionē impediēdā:aper-
te tenuit Bart.in.l.celſus.ff.de vſuca.⁊ no.in.c.ſi diligēti.de preſcrip.
Idem eſt ſi ſubſint alique alie ɔiecture qđ illi poſſeſſores ſciebāt illa
bona pertinere ad dictos filios dñi Petri:puta quia ipſi habuerunt
hoc dicere:vel fuit eis denuntiatū a principio.l.ſi fundū.C.de rei ven-
di.⁊ no.in iuribus proxime alle.⁊ maxime p Bar.in.d.l.celſus.Secū
do principaliter obſtat p̄ſcriptioni:qꝛ dicta bona fuerūt inuaſa tem-
pore ſeditionis facte in dicta ciuitate:p quā dicti filij dñi Petri:vna
cum multis alijs ciuibus fuerūt de dicta ciuitate Tudertina expulſi
ideo illa bona tanq̄ vitio affecta nō potuerūt p̄ſcribi:nec p occupa-
tores:nec per illos in quos illa trāſtulerūt:iuxta id qđ legitur ⁊ not.
in.l.vicia.C.de acquirē.poſſ.⁊ inſtitu.de vſucap.§.furtiue.¶ Tertio
principaliter obſtat dicte p̄ſcriptioni:qꝛ nemo poſſedit illa bona tan
to tempore qđ ſufficiat ad preſcriptionē:tranſiuerunt enim illa bona
per multas manus:nec eſt caſus in quo vnus poterat vti acceſſiōe tē
poris alterius:iuxta ea que habētur in.l.de acceſſionibus.cum ſeq.ff.
de diuer.⁊ tempo.preſcri.¶ Quarto quia quando tāta eſt hoſtilitas
ſeu mortalitas in loco ꝙ ius nō redditur in loco nō currit p̄ſcriptio:
vt in.c.ex tranſmiſſa de p̄ſcri.not.Bart.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.
ſed filijs dñi Petri tanq̄ expulſis ius nō reddebat in dicta ciuitate
Tudertina:vel ſi teneremus ꝙ p̄ſcriptio curreret daretur tamē reſti-
tutio ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa videbit ⁊c.ff.ex qb.
cau.maio.l.j.⁊.l.ſed ⁊ ſi per pretorē.eo.tit.no.Bart.in.d.l.naturaliter.
Illud etiā certū eſt qđ qui nō valet p̄ſcribere p ſe ex dfectu bonefidei
nec ſuis heres poteſt p̄ſcribere.vt.l.cū heres.ff.de diuer.⁊ tēpo.p̄ſcri.
Ex his ergo poteſt dicta p̄ſumptio multis ⁊ varijs ɔſideratiōibꝰ in-
fringi.¶ Nunc autem p̄dictis diſcuſſis reſtat q̄rere:an filijs dicit dñi
Petri habētibus cōceſſionem validā fuerit aliquod dñiū acquiſituꝫ
adeo qđ poſſint dicta bona poſſeſſoribꝰ vēdicare.Et primo videtur
qđ nō:quia traditione ⁊ non ſolū tituli interuētione acquirit dñium
vt.l.traditionibus.C.de pact.ante eñ traditionem cōpetit ſolū actio
perſonalis contra cōcedentem vt aſſignet poſſeſſionē vacuā.l.j.ff.de
act.emp.cum eñ poſſeſſores cum iſtis nō cōtraxerint nō poſſunt ab
eis cōueniri actiōe perſonali:nec etiā reali:cū illa nō cōpetat ex quo
dñium nō fuit trāſlatū.l.in rē actio.ff.de rei ven.⁊ ſine actione nemo
experit.l.ſi pupilli.ff.de neg.geſt.Nec obſt.ꝙ ɔctus fuerit initus cum
principe:qꝛ in dubio videt princeps velle cōtrahere ſm ius cōe.argu.

in.l.digna vox.C.de leg.⁊ apte hoc firmauit Bald.in.c.ij.de noua foꝛ.fide.colla.x.in.ij.co.vbi dicit ꝙ ex cõtractu inito cũ pꝛincipali extrinſecus nõ attendente non trãſfertur dñium ſine traditione.⁊ intelligit.l.oẽs.⁊.l.bene a zenone.C.de quadri.pſcr.qd ibi interceſſerat traditio.

¶ Sed his nõ obſtãtibus ꝯtrarium puto in caſu noſtro ex duplici capite dicendũ. Pꝛimo qꝛ filij dicti dñi Petri habuerũt poſſeſſionem et etiã dñium vtile ex pꝛioꝛe cõceſſione facta eis in feudũ p vicariũ pape habentẽ ad hoc ſpãle mandatũ:per ſolã enim inueſtiturã feudi transfertur dñium ⁊ ius ſaltẽ ad rẽ:vt no.Barto.in.d.c.ij.de noua foꝛ.fide. Pꝛeterea indubitãter queſiuerũt ius in re.⁊ dñium vtile per traditionẽ poſſeſſionis eis factam pꝛedicto ti.vt in.c.vnico.in quibus caſibus feu.amit.col.x.in fi.per gl.⁊ Bal.in.c.vno.de cap.cõꝛa.eadẽ col.tenet glo.fi.in.c.cũ Bertoldus.de re iudi.⁊ Inno.in.c.ſi diligẽti.de pꝛeſcri.⁊.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.qd quidã dñium vtile non perdiderũt:licet a poſſeſſione ceciderint:qꝛ dñium retinet ſolo animo.l.ſi qs vi.§.differẽtia de acquir.poſ.nã nihil cõe habet pꝓprietas cũ poſſeſſione.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.eo.vñ ratione dominij remanentis poteſt is qui cecidit a poſſeſſione contra poſſeſſoꝛẽ rei vẽdicatione vtili agere:vt.l.j.⁊.ij.ff.ſi ager.vecti.nec acquirendo nouum titulum:ſcꝫ emphyteoticariũ perdiderunt pꝛimũ dñium habentes ex titulo feudali:qꝛ cũ vterqꝫ cõtract⁹ ad hoc tendat vt habeatur vtile dñium.d.l.j.⁊.ij.ſi ager vecti.per interuentũ ſecundi non perditur dñium ſeu poſſeſſio habita ex pꝛimo:vnde poteſt retineri dñium habitum pꝛimo contractu vigoꝛe ſecũdi ſine aliqua traditione fienda ex ſcdo:vt ſecundo:vt aperte pꝓbat.inſti.de rerũ diui.§.interdũ.⁊ in.l.ſi quis antea.ff.de acqui.poſ.⁊ qd ibi no.Bar.in fi.⁊ melius per eũ in.l.ſi pꝛopꝛietari⁹.ff.de dam.infec.vnde ſi habẽs pignus agat poſtea perſonali.⁊ facit ſe poni in poſſeſſionẽ ex pꝛimo decreto per iudicẽ nõ per hoc perdit poſſeſſionẽ per quã pꝛius habebat:ſed expꝛeſſe directo cõſequit pignus pꝛetoꝛium ſine aliqua traditione:quia ſufficit iam facta ex pꝛioꝛi cõuentione:licet alias pignus pꝛetoꝛiũ nõ ſufficiat ad tranſlationẽ poſſeſſionis.vt in.l.non eſt.in fi.ff.de pig.actio.⁊ hoc vltimum tenet Barto.in.d.l.ſi quis antea. Idẽ dicimus qñ vſufructuarius mittit ex pꝛimo decreto in poſſeſſionẽ pꝓpꝛietatis:nõ enim requirit aliqua traditio ex quo res detinet per vſufructuariũ.vt in.d.l.ſi pꝓpꝛietarius.ita in pꝓpoſito ex quo dñium vtile habebat per pꝛimum ꝯtractum ſeu feudi cõceſſionez nõ fuit opus qd ex ſecũdo cõtractu emphyteoticario interuenerit traditio.ſed poteſt nũc teneri ⁊ exerceri vigoꝛe ſecundi contractus:⁊ hoc eſt veriſſimũ. Scdo capite dicunt filij dñi Petri habere vtile dñium etiã ſi nunqꝫ habuiſſent pꝛioꝛẽ conceſſionem feudalẽ:quia habuerunt dicta bona in emphyteoſim a papa per viam ſupplicatiõis:⁊ cuiuſdã priuilegij ⁊ gratie:vt ptꝫ ex tenoꝛe cõceſſionis quo caſu per talem conceſſionẽ trãſfertur vtile dñium ſine traditiõe.arg.c.ſi tibi abſenti.de pꝛeben.li.vj.⁊ hoc firmat Bal.in.c.ij.de noua foꝛ.fide.in.x.colũ. Idem dicendũ ſi cõceſſio non fuit facta per viam ſupplicationis:ſed papa in ipſa conceſſione vſus non fuit verbis aptis ad tranſlationem dñij vt qꝛ dixit:damus:aſſignamus ⁊ transferimus:vel quid ſimile:naꝫ ſicut poteſt lex trãſferre dominiũ ſine traditione.l.cõmiſſa.ff.de publ.no.in l.traditionibus.C.de pact.ita poteſt pꝛinceps cum ſit lex animata in terris.in aut.de cõſu.in fi.ix.q.iij.ipſi ſunt.facit qd no.Inno.in.c.fina.de accuſa.⁊ in.c.raynaldus.de teſta.⁊ hãc theoꝛicam expꝛeſſe firmauit Bal.in.d.c.fi.de noua foꝛ.fide.⁊ optime faciũt ad pꝛedicta no.per Hoſtiẽ.⁊ Jo.an.in.c.cõtinebatur.de his que fi.a pꝛela. Ex pꝛedictis ꝯcludo quod dicti filij domini Petri poſſunt pꝛedictum palatium cum adiacentibus poſſeſſionibus ſibi conceſſis vendicare a quibuſcunqꝫ poſſeſſoꝛibus iniuſte detinentibus vtili rei vendicatione. Et hec ſufficiant.

Nico. Abbas.

¶ Conſilium.xcv.

1 ☞ Donatio facta inter coniuges an confirmetur iuramento.
2 Iuramentũ in pꝛeiudiciũ future ſucceſſionis contra legẽ ciuilẽ valet.
3 Donatio excedẽs quingentos aureos non inſinuata confirmatur iuramento.

IN chriſti nomine factuꝫ ſic pꝛoponitur. Quedã dña.B.cõiugata ſuũ ſolenne cõdidit teſtamẽtũ:⁊ inter cetera marito legauit ſub hac foꝛma videlicet. Itẽ reliquit et legauit Frãciſco eius viro pꝛeſenti ⁊ recipiẽti ⁊ mihi notario tanqꝫ pſone publice recipiẽti ⁊ ſtipulanti pꝛo dño Franciſco floꝛenos centũ quod legatũ dicte dñe.B.voluit habere ⁊ tenere vim donationis inter viuos:ita qd aliqua ingratitudinis cauſa vel offenſa reuocari non poſſit:⁊ dicto titulo donationis inter viuos donauit ⁊c.⁊ iurauit dicta teſtatrix ad ſancta dei euãgelia coꝛpoꝛaliter tactis ſcripturis dictã donationem ⁊ legatuꝫ in perpetuũ nõ reuocare. Queritur an do.B.poſſit dictũ legatũ ſeu donationẽ inter viuos reuocare. Hec queſtio incidit in illã vulgarẽ ⁊ difficilem queſtionẽ que
1 adhuc hodie eſt in diſceptatione † an donatio facta inter cõiuges ꝯfirmetur iuramẽto ſeu ſaltem obliget iurantẽ vt cõtrauenire non poſſit nam certũ eſt qd dictũ legatũ tranſiuit in donationem inter viuos:tũ pꝛopter verba expꝛeſſa ⁊ certũ eſt qd in vltima voluntate põt cõtrahi vt no.in.l.heredes palã.ff.de teſta.facit qd no.⁊ maxime per Bar.in.l. cum quis §.codicil.ff.de leg.iij.⁊ qd habetur in aut.de iureiur.a moꝛi.pꝛe.poſt pꝛin.tum quia legatũ eſt quedã donatio:vt.l.legatũ.ff.de le.ij.⁊ licet poſſit reuocari.ff.de adi.leg.per totũ videt pꝛopter illa verba adiecta vt reuocari nõ poſſit:tranſiuit enim in aliã ſpeciẽ donationis q̃ dicit inter viuos quẽadmodũ donatio cauſa moꝛtis pꝛopter ſimilia verba trãſit in donationẽ inter viuos.l.vbi ita donatur.ff.de dona.cã moꝛ.ſunt enim tres ſpecies donatiõis:vt no.d.l.legatũ. ¶ Examinandũ eſt ergo an donatio facta marito cõfirmetur:vel an ſaltẽ iuramentum obliget ad nõ cõtrauenĩedũ. Et videt pꝛimo qd tale iuramentuꝫ nõ valeat:videt eñ contrariũ bono matrimonij,de quibus in.c.omne itaqꝫ.xxvij.q.ij.eſt eñ cõtra bonũ pꝛolis:qꝛ per talẽ donationẽ negligit ſtudium liberoꝛũ educandoꝛũ cũ pꝓpter paupertatẽ ex donatione cauſata nõ habeat donatoꝛ vnde filios enutriat.l.ij.ff.de don.inter virum ⁊ vxo. Scdo eſt cõtra ſacramẽtũ qꝛ talis donatio eſt ſepe ⁊ cauſa diſſidij ⁊ diuoꝛtij:qꝛ per eã inſurgit animoꝛũ perturbatio. Eſt tertio contra fidẽ matrimonij:per quã nõ ſolũ debet vitari adulteriũ ſed eſſe in matrimonio oĩs caſtitas ⁊ puritas:ſed per talẽ donationẽ matrimonia fiunt venalia:⁊ ſepe libido eſt donationis cauſa:⁊ ſe ſpoliant ꝯtra bonos moꝛes:vt innuit tex.in.l.j.ij.⁊.iij.ff.de do.inter virũ.⁊ vxo.ergo tale iurm non debet teneri vt regula nõ eſt obligatoꝛiũ.de regu.iur.li.vj.pſertim cũ vxoꝛ donet marito cũ pꝛeſumẽdã ſit donare perſuaſionibus ⁊ deceptionibus mariti inducta:iuramentũ aũt dolo cõtra legẽ pꝛeſtitum nõ valet.c.cũ contingat.de iureiur. ¶ Sed his non obſtãtibus cõtrariã ſnĩam puto de iure verioꝛẽ. Moueoꝛ pꝛimo p illã regulã vulgatã qd iuramẽtũ ſemper eſt ſeruãdum ex quo ſeruari põt ſine interitu ſalutis eterne:licet veniat in diſpẽdiũ rerũ tẽpoꝛaliũ.c.ſi vero.⁊ c.cũ cõtingat de iureiur.ſed iuramẽtum iſtud eſt huiuſmodi:nullum eñ peccatũ incurrit dicta mulier ſeruãdo dictũ iuramẽtum:ergo obligatur ad ipſius obſeruãtiã:iuramenti eñ obligatio ſaltẽ pꝛimaria dirigitur in deũ apud quẽ nulla reperit turpitudo:⁊ in muliere iurante nullũ eſt peccatũ.ergo eſt obſeruãdũ etiã ſi aliqua impꝛobitas reperiretur apud maritũ qui iuramẽtũ exegit vt pꝓbat in eo qui pꝛomiſit per iuramẽtũ ſuo creditoꝛi vſuras ſoluere:tenet eñ ſoluere rõne pꝛedicta:vt.c.debitoꝛes.cum ibi no.de iureiu.pterea ⁊ ſcdo video qd iuramentum ligat in actu inualido iuri ⁊ rationi in materia exoſa:vt patet in pacto legis cõmiſſoꝛie.qd in pignoꝛibus eſt repꝛobatũ pꝓpter impꝛobitatem creditoꝛis.l.j.⁊.ij.C.de pac.pig.⁊.c.ſignificante.de pig.⁊ tamẽ video qd iuramẽtũ obligat ſaltẽ vt per iuramẽtũ cõtrauenire non valeat.d.c.ſignificante.no.Bar.l.ſi quis pꝛo eo.ff.de fideiuſſo.non enim deteſtabilius eſt ꝙ qs iniuſte ⁊ contra officiuꝫ charitatis perdat rem ſuã p illud pactũ ⁊ creditoꝛi acquirat per cupiditatẽ qꝫ quod cõiunx donet aliquid coniugi cũ quo eſt vna caro:pꝛeſertim cũ in pꝛioꝛi caſu illud pactũ emanauit pꝓpter nimiam anxietatẽ cõſequẽdi ⁊ rapiendi pecuniã mutuã. In caſu noſtro donatio pꝓcedit ex mera liberalitate, vt clare innuit tex.in.l.ſi maritus.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.⁊ cauſa donandi vr honeſtiſſima.ſ.pꝓpter pudicitiã:vnde videt pmiũ pudicitie.l.res vxoꝛis.C.eo.vbi per Bal. Pꝛeterea valet iuramẽtũ ſuper alienatione rei dotalis vel date in donationẽ pꝓpter nuptias per quã quidẽ alienationem põt vxoꝛ pꝛoꝛſus remanere indotata qd cedere põt contra bonũ publicũ:de quo.l.j.ff.ſol.matri.⁊ filij poſſunt pꝛiuari alimentis ⁊ ſucceſſione ⁊ nihilominus valet:quia magis eſt cõſulẽdũ anime qꝫ coꝛpoꝛi cũ ſit cũctis rebus pꝛecioſioꝛ.xij.q.j.pcipimus. foꝛtius debet valere in caſu nřo in quo dedit parteꝫ pꝛopꝛio marito ita qd non põt timeri de paupertate cũ alimẽta conſecutura ſit a marito:etiã ſi nihil haberet in dote.l.qd ſi nulla.ff.de reli.⁊ ſump.fune.no.l.ſi cum dotẽ.§.ſi autem in ſeuiſſimo.cum ſeq.ff.ſolu.matrimo.⁊.c.per veſtras.de do.inter vi.⁊ vxo.⁊ ibi per Inn.nec aliquid dederit filijs cum quicqd pater habeat eſt liberoꝛuꝫ in effectu:ita qd ſola deficit eis adminiſtratio vt dicit tex.§.ſui.inſti.de hered.qua.⁊ dif.⁊ no.in.l.in ſuis.ff.de liber.⁊ poſthum.⁊ ad eos caſus mulieris foꝛtuitos debet maritus eſſe parti
2 ceps.dicta.l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ver.quid enim. † Itẽ valet iuramentũ in pꝛeiudiciũ future ſucceſſionis contra legem ciuilem.l.pactum.C.de col.iuncto.c.ij.de pac.li.vj.per qd quidem iuramentũ multipliciter decipitur:⁊ poſſet remanere ſine omni ſubſtantia:foꝛtius debet valere in caſu noſtro in quo alter reliquum tenetur alere in neceſſitate ac etiam cões liberos.d.c.per veſtras.⁊.d.l.ſi cum.⁊.l.j.⁊.l.ſi quis a lib.ff.de lib.agno.valet etiã in pꝛiudiciũ minoꝛis alienantis rem pꝛopꝛiam ſine debitis ſolẽnitatibus cõtra iuris diſpoſitionẽ:qd emanauit vt indẽnitati minoꝛũ conſuleret ⁊ alioꝝ deceptionibus ⁊ fraudibus occurreret.aut.ſacramẽta pube.C.ſi aduer.ven.non mirum ergo ſi in caſu noſtro nõ minus dubitabili valeat ⁊ vinculũ iniiciat qd plus in hãc ſnĩam cõueniũt fere oẽs doc.vtriuſqꝫ iuris.Gui.de cu.in.l.ſed ⁊ ſi poſſeſſoꝛi.§.item ſi iurauero.ff.de iureiu.⁊ Barto.in.l.ſeius ⁊ angerius.ff.ad legem falc.⁊ plenius diſputat ⁊ ſequitur in.l.ſi quis pꝛo eo.ff.de fideiuſ.lꝫ in.l.j.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.videt ſenſiſſe oppoſitum.ſed ibi materiã non diſcuſſit:ſed lento pede tranſiuit remittendo ſe ad materiam.d.l.ſi quis pꝛo eo.vbi tenuit poſt longã indaginẽ pꝛimam ſnĩam:hanc etiam de iure cõmuni videtur ſentire Cy.in.l.j.in fi.C.de ſacroſan.eccl.⁊ Bal.in.l.cũ multe.C.de dona.ante nup.in eo qd tandem remittit ſe ad Bar.in.d.l.ſi quis:⁊ innuit qd iuramẽtum ha-

beat

beat confirmare talē donationē,licet prius viſus ſit tenere contrariaꝫ
ſententiam per aliqua motiua ad quē ſtatiꝫ ita reſpondebo.ſequit̄ An
to.de bu.in.c.cum contingat.de iureiurā.⁊ Jo.an.⁊ Jo.de lig.in cle.ro
mani.eo.ti.⁊ pro hac parte conſuluit Fed.de ſe.vt patet conſi.cxxxv.
¶Reſtat nunc reſpondere ad cōtraria.Et primo dū dicitur ꝙ per
talem donationē contingit ſtudium liberorum neglectū. dico ꝙ illa
conſideratio fuit multum a remotis.⁊ huiuſmodi cauſe remote ⁊ ſecū
darie non habent impedire vires iuramenti.iuncta gloſ.in fi.in.c.ij.de
pact.lib.vi.facit qđ no.glo.in.c.de cetero.de homici.que dicit cauſas
remotas non eſſe attendēdas.xxiij.q.i.c.de occidendis. Item qꝛ non
contingit iſtud cum bona perueniūt ad patrem qui pre cunctis rebus
diligit filios ita ꝙ magis terreret in filijs ꝙ̄ in ſeipm̄.vt.l.iſti quidem.
ff.qđ met.cā.⁊ paternus affectus omnem vincit affectum.l.fi.de cura.
furio.⁊ ſi diceret̄ ꝙ hec donatio tollit ſtudiuꝫ liberoꝝ,ſ3 procreando
rum forte ex alio matrimonio,qꝛ ſi mulier remaneret indotata vel ſine
competenti dote non reperiret maritum.l.j.ff.ſol.ma.reſpōdeo quod
iſte cauſe impediant vires iuramenti,per.d.c.cū contingat.⁊.c.licet.
de iureiur.lib.vi.in quibus patet valere iuramentum preſtitum ſuper
alienatione rei dotalis vel donate ꝓpter nuptias.magis enim vt p̄di
xi eſt conſulendū anime ꝙ̄ corpori.⁊ maxime hoc dicendū in caſu no
ſtro.nō obſtat ſcđm contrarium.ꝙ hec donatio det cauſam diuortio.
tum qꝛ hodie non poteſt matrimoniuꝫ ſeparari ſicut olim.xxxij.q.vij.
c.j.⁊.ij.⁊.c.gaudemus.de diuoꝛ.c.ex publico.de conuer.coniu.⁊.c.tua.
de iureiur.nec iſta cauſa eſt ſemper vera ⁊ perpetua.ſatis eſt ꝙ iuramē
tum non tendit in interitum ſalutis eterne.d.c.ſi vero.cū enim cauſa
eſt ſatis remota,quinimo poſſet dici quod inducitur maioꝛ dilectio
inter eos ꝓpter liberalitatem ⁊ magnificētiaꝫ quā alter exercuit in re
liquum.obligat̄ enim recipiens ad antidoꝛa naturaliter,id eſt ad retri
buendū.l.ſed ⁊ ſi.§.conſuluit.ff.de peti.here.c.cum in officijs.de teſta.
cum ſimi.Ad tertiū ꝙ debet eſſe in matrimonio omnis puritas, nec
debeant eſſe in matrimonio venalitia.Reſpondet̄ ꝙ per hec minus
adeſt puritas.exercetur enim liberalitas ⁊ datur nōnunꝙ̄ premiū pu
dicitie.vt dicit tex.d.l.ſi maritus.⁊.l.res vxoris.C.de dona.inter virū
⁊ vxo.Item iuramentum preſtat̄ deo apud quem nulla reperit̄ iniu
ſtitia,nec ex parte iurātis adeſt aliquod peccatum.ergo iuramētuꝫ ſer
uandum.d.c.debitores.⁊.c.ſignificante.de pigno.⁊ ſi dicat̄ hoc iura
mentum eſſe contra bonos moꝛes.ar.d.l.j.ff.de do.inter virū ⁊ vxoꝛ.er
go nō eſt obligatoꝛium.vt in reg.non eſt obligatoꝛium.de reg.iu.li.vj.
Rn̄deo.d.l.intelligendam de bonis moꝛib⁹ cuiuſlibet.vt exponit ibi
gl.in qua iuramētum ligat,ex quo ius nutrit principaliter bonū pri
uatum:vt patet in multis caſib⁹.ſ.alle.in quib⁹ iuramentū ligat con
tra legem ciuilem:⁊ ſic cōtra bonos moꝛes ciuiles.quilibet eīn lex fun
datur ſuper bonis moꝛib⁹ ciuilibus ⁊ ſuper ratione.iiij.diſtin.erit au
tem.⁊.j.diſt.cōſuetudo.iuramenti autem vinculum impeditur quādo
eſt cōtra bonos moꝛes naturales:quia preſtatur ſuper cōtinente in ſe
aliquam turpitudinē ⁊ inſtinctum naturalem:naturalia eīn ſunt im
mutabilia.v.diſtin.in prin.⁊ inſti.de iure natu.gen.⁊ ciui.§.ſ3 natura
lia.ideo iuramentū contrariū nō valet:qꝛ eſt preſtitū ſuper immuta
bili:⁊ ſic ſuper non dependente a poteſtate iurantis:merito nō valet
ſicut quādo iuramentū preſtatur cōtra legem editam in fauoꝛem pu
blicum ſeu habentem cauſam ꝓhibitionis perpetuā:quibus caſibus
non valet iuramentū:quia nō poteſt iurans ſe obligare ſuper non de
pendente a poteſtate ſua:quod procedit etiā de iure canonico.c.ſi di
ligenti de fo.ꝯpe.⁊.c.quāto.de iniur.⁊.xxij.q.iiij.quaſi per totum.Et
de his caſibus debet intelligi.l.nō dubium.C.de legi.ſec⁹ quando lex
fundatur p̄ncipaliter ſuper fauoꝛe p̄uato:ſ3 ſecundario illud cedat in
fauoꝛem publicum.nam tunc valet iuramentū in contrariū.c.cum cō
tingat.cū multis alle.in cōtrariū.⁊ aut̄.ſacramenta.C.ſi aduer.vēdi.et
contingit in caſu noſtro.naꝫ de iure naturali omnia bona ſunt cōmu
nia.xij.q.i.dilectiſſimus.viij.diſtin.in p̄nci.ideo non poteſt dici quod
iſtud iuramentū ſit contra bonos moꝛes naturales.nec obſtat fraus
preſumpta in viro.tum quia nulla lex expꝛeſſe fraudem p̄ſumit:imo
liberalitatē ⁊ munificentiaꝫ.d.l.ſi maritus.⁊ pudicitie p̄mium.d.l.res
vxoꝛis.Preterea ſi preſumeret̄ fraus nō cōfirmaret̄ moꝛte:imo ſem
per eſſet nulla.d.c.cum contingat.vbi patet ꝙ etiā iuramentū fraude
⁊ dolo preſtitū nō valet.vt.d.aut̄. ſacramenta.⁊ nihilominus moꝛte
cōfirmatur ſi fuit deuentum ad traditionē.l.papinianus.ff.de dona.
inter virū ⁊ vxo.⁊.d.l.res vxoꝛis.⁊.c.fi.eo.tit.cum ſimi.Preterea niſi
lex preſumeret firmiter fraudē:ita ꝙ eſſet preſumptio iuris:⁊ de iure
non videt̄ impediri iuramentum:quia ex leui preſumptione maxime
iuris ciuilis non debet impediri obligatio iuramenti.arg.l.literas.de
preſum.⁊ qđ not.Joā.an.in addi.Specu.de inſtru.edi.§.poꝛro.verſi.
3 ⁊ nota.vbi dicit † ꝙ donatio excedens.ccccc.aureos non inſinuata cō
firmatur iuramento.⁊ tamen lex ciuilis p̄ſumit ſuperficialiter in tali
donatiōe fraudē.l.data.C.de don.ſ3 Bal.in hoc vltimo ſentiat cōtra
rium in.l.id quod pauperibus.C.de epiſco.⁊ cle.ſed primū verius per
ea que.ſ.alleg.ſunt.⁊ ſufficiāt p̄ſertim:qꝛ data dubietate ſeruādum eſt
iuramentū:qꝛ in dubijs tutioꝛ via ⁊ anime minus periculoſa ſeruāda
eſt.vt in.c.iuuenis.de ſpōſa.no.in.c.j.de ſcruti.⁊.c.venerabilem.de ele.
cum ſimi.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xcvj.

1 ☞ Patronus non pōt preſentare ſeipſum.
2 Prelatus habens ius conſitendi pōt conferre bn̄ficiū eccleſiaſticū cō
ſanguineis dūmodo honeſti ſint.

IEſus Chriſt⁹ adſit.Ad cla
ram deciſionē thematis narrati tria per oꝛdinē examinan
da incumbunt.¶Primo an dictus dn̄s Paulus pron⁹
potuerit preſentare dominū aſſenſum filiū ſuum inſtituendum in be
neficio ſui patronatus ¶Secundo p̄ſuppoſito ꝙ ex capite filiatiōis
preſentatio non valeat impugnari:an ſaltem euacuari poſſit ex quo
dictus dn̄s aſſenſus eſt canonicus in dicta eccleſia in qua dictū benefi
cium ſine cura noſcitur inſtitutum.Tertio poſito ꝙ dictoꝝ benefi
cioꝝ accumulatio non obſtet:nūquid dict⁹ dn̄s aſſenſus poſſit p epi
ſcopum ⁊ capitulum illius eccleſie conſtringi:⁊ arctari vigoꝛe dicti
altaris ſeu beneficij ſine cura ad dicendum miſſaꝫ in alijs altarib⁹ eiuſ
dem eccleſie:⁊ ad faciendū hebdomadā in dicta eccleſia habito reſpe
ctu quo inſtitutio dicti altaris ſeu beneficij arctet ſacerdotē ibidē inſti
tuendo ad celebrandū dūtaxat in dicto altari:ꝙ̄ꝙ̄ reſpectu celebratio
nis fiende varia reperiant̄ inſtrumenta.nā ideꝫ notarius in vno inſtru
mento epiſcopo ⁊ capitulo exhibito ſcripſit ſacerdotem obnoxiuꝫ ad
quinquies in dicto altari in ſingula hebdomada celebrandum.in alio
vero inſtr̄o qđ heredibus cōſignauit:ſcripſit ꝙ dictus ſacerdos tene
tur dicere ſemper ⁊ continuo miſſam ſuper dicto altari.¶Circa pri
mum dubiū videtur p̄mo ꝙ dictus dominus Paulus non potuerit
filium ſuum preſentare ad dictum beneficiuꝫ per.c.conſuluit.⁊.c.quia
clerici.de iurepatro.⁊ tenet Innoc.in.d.c.quia clerici.p iſtum textum
1 Preterea † patronus non poteſt p̄ſentare ſeipſum.vt in.c.p veſtras.e.
tit.ergo nec filium.cum natura pater ⁊ filius eadem perſona intelliga
tur.vt dicit tex.in.l.fi.C.de ipu.⁊ alijs ſubſti.⁊ alibi dicit tex.quod pa
ter ⁊ filius ſunt vna caro.xxxv.q.iij.§.hoc autē.¶Sed predictis non
obſtantibus cōtraria ſnīa cōmunioꝛ eſt:quā ſequitur gloſ.in dicto ca.
quia clerici.⁊.c.cōſuluit.⁊ idem tenuit Inno.in.d.c.conſuluit.l.ſ3 con
trarium ſenſerit in.c.quia clerici.ſed primam opi.glo.ſequūtur Hoſti.
Philip.⁊ cōmuniter alij docto.etiam Moderniores:cū enim nullibi
hoc reperiatur iure prohibitū.videtur conceſſum cum materia iſta nō
ſit ꝓhibitoꝛia:ſed potius permiſſiua.iuxta no.in.c.ij.de tranſla.prela.
preſertim cū in iſtis ſpiritualibus non curetur de patria poteſtate.c.ſi
annū.de iudi.li.vj.⁊ patris ſuffragium in vniuerſitate poteſt prodeſſe
2 filio.ff.qđ cuiuſcꝫ vniuer.nomi.in.l.illud.Preterea † prelatus habēs
ius cōferendi poteſt cōferre beneficiū eccleſiaſticū ſuis cōſanguineis
dūmodo alias honeſti ſint.c.dilecto.de p̄ben.per Archi.in.c.epiſco
pus.x.q.i.facit tex.iuncta glo.in.c.decēter.lxxxix.diſt.⁊ Fede.cōſi.cciij.
fortius ergo poteſt fieri preſentatio de filio vel alijs cōſanguineis cuꝫ
per eam fiat quoddam inchoamentū dūtaxat ad inſtitutionē obtinen
dam de iurepatronatus:quod autē nec in hoc dubio aliter inſtito cuꝫ
cōis opi.hoc habeat.nō obſtat.c.quia clerici.in cōtrariū alleg.loqui
tur enim cū patronatus iniuſte acquirit̄ vt filius p̄ſentet̄.ſecus ergo
ſi iuſte ad.c.cōſuluit.reſpondetur ꝙ loquit̄ cū filius ſe intrudit per ſe:
vel per conceſſionē paternam ſine inſtitutione epiſcopi:quod fieri nō
poteſt etiā de extraneo cum patronus habeat ius p̄ſentandi:dūtaxat
nō autē cōferendi ſeu eccleſiā aliter cōcedendi.c.illud.⁊.c.fin.⁊.c.quo
niam.de iurepa.plene not.xvi.q.vij.pie mētis.Ad vl.arg.de indētita
te perſonarum dico illud procedere p fictionē:⁊ nō in veritate:maxi
me in iſtis ſpiritualibus:vt.ſ.dixi.Cōcludo ergo preſentationeꝫ non
poſſe ex eo capite impugnari.quia p̄ſentauit filiū.¶Ad ſecūdum du
bium videtur primo ꝙ ſic per.c.literas.de cōceſ.p̄ben.cle.fi.eo.tit.vbi
patet ꝙ per aſſecutionem ſecunde prebēde in eadē eccleſia vacat ipſo
iure prima.dicamus ergo ꝙ cum iſta beneficia ſint in eadē eccleſia ꝙ
aut debet impediri preſentatio ad ſecūduꝫ:aut p aſſecutionē ſecundi
vacabit primum ipſo pacto.preterea ex quo epiſcopus videt̄ ꝙ iſte p̄
ſentatus nō valet deſeruire in ſecundo beneficio cū ſit aſtrictus p̄mo
non debet illum inſtituere in ſecundo.ar.c.quia nōnulli.⁊.c.relatum.
de cler.nō reſi.preterea nō poteſt quis de iure habere plura beneficia
preſertim in eadē eccleſia.lxx.diſt.ſanctoꝝ.⁊ ca.quia in tantū.de p̄bē.
⁊.c.conquerente.de cleri.non reſi.vix enim poteſt quis implere vnum
officium.non eū debet ſibi vendicare ſtipendia plurimoꝝ.c.ad hec.⁊
cum nō ignores.de preben.cum ſimi.Cōtrariā ſnīaꝫ arbitroꝛ verio
rem cum in facto mihi preſupponat̄ ꝙ canonicus dicte eccl'ie nō exi
gat reſidentiā ſicut hodie cōmunis cōſuetudo eſt per totam Italiam
que cōſuetudo a iure eſt approbata.tex.eſt ⁊ gl.in.c.cū omnes.de con
ſtitu.ſequitur ibi doc.⁊ gl.in.c.dudum.ij.de elec.in fi.per Innoc.in.c.
cum iamdudū.de p̄ben.⁊ gl.in cle.gratie.de reſcript.⁊.c.gratia.eo.tit.
lib.vi.de iure autē cōmuni poteſt quis habere plura beneficia ſine cu
ra ex quo ambo reſidētiam nō requirūt.d.c.gratia.⁊.d.clemen.gratie.
per Inn.in.d.c.cum iam p̄ſertim in caſu noſtro in quo vnum benefi
cium per ſe nō ſufficit ad canonicum cōmode ſuſtētatum ideo poteſt
ſalua conſcientia recipere ſcđm.no.gl.in.d.c.cum iamdudū.in fin.In
d.c.cum iam.⁊ hodie habet generalis cōſuetudo vt etiā in eadē eccle
ſia quis poſſit habere nedum duo ſimplicia beneficia.ſ3 dignitatem ⁊

canonicatū que quidē cōſuetudo valet.tex.ꝛ glo.in verſ.niſi vnicum.de cōſuetu.lib.vj.facit.c.eam te.de reſcrip.Nil ergo repugnat quin dictus aſſenſus ꝯſequatur dictum altare.nō ob.ꝙ ſit canonicus:ex quo ad reſidentiam rōne canonicatus nō tenet̄ reſidere ratione canonū.ꝛ deſeruire in dicto altari:quia tunc licet illa ſint beneficia ſine cura:tñ non poſſet illa ſimul tenere ex quo exigat reſidentiam.no.in.c.fina.de cleri.non reſi.glo.d.cle.gratie:poſſet tamen hoc caſu ep̄s diſpenſare.vt not.per Fede.conſi.cxv.per.d.c.de conſue.lib.j.ſed in caſu noſtro non requirit̄ diſpenſatio.tum ꝑ cōſuetudinem generalem:tum q2 canonicatus nō requirit reſidentiā.¶Ad contraria facile reſpondet̄.ꝛ ꝓmo ad.c.literas.ꝛ cle.ſi dico.ꝙ loquunt̄ in duabus ꝑbendis eiuſdeꝫ eccl'ie quaꝫ quis habere non poteſt etiā ex diſpenſatione epiſcopi.nec valet conſuetudo in ꝯrium.d.c.literas.per Joan.and.vbi ꝓſequitur huius dicti rationē.ſecus in alijs.no.preſertim cum beneficia ſunt difformia.vt in caſu noſtro.Ad alia iura reſpondetur ꝙ loquūtnur in beneficijs reqrentibus reſidētiā:vt patet in eis.¶Ad tertiū dico dictum dn̄m aſſenſum eſſe inſtituenduꝫ ꝑ ep̄m.vt patet ex predictis.nec poſſe conſtringi ad celebrādū in alijs altarib⁹ vel ad faciēdū hebdomadaꝫ ſicut alij capellani ex quo inſtitutio beneficij hoc nō habet.non enim tenetur quis deſeruire vltra onus annexū in inſtitutiōe beneficij.c.cum in cunctis.§.inferiora.de elec.ꝛ.c.cui de nō ſacerdotali.iuncta glo.de preben.lib.vj.facit.c.ſignificatū.cum ibi no.eo.tit.in antiquis.ꝛ.c.extirpāde.§.quia vero.de ꝓbē.per gl.mag.in.c.licet canon.de elect.lib.vj.cum multis ſimili.que ad hoc poſſunt allegari.nec ob.ꝙ aliqui beneficiati in dicto altari ſeruierint in dicta eccleſia:quia ꝑ ſeruitium iniuſte preſtitum:ꝛ quaſi per extorſionē prelati ꝛ capituli nō fuit inducta cōſuetudo in cōtrariū.vt in.c.q2 cognouimus.x.q.iij.vbi bonus tex.iuncta glo.facit qđ no.glo.ꝛ Bar.in.l.j.§.q̄ onerande.ff.qua.re.ac.nō da.preſertim cum nō ſit tāti temporis quod ſufficiat ad preſcriptionem ſeu conſuetudinē inducēdam cū requiratur tempus.xl.annorū.per id qđ leg.ꝛ not.in.c.ſi.de cōſue.ꝛ.c.de quarta de ꝑſcrip.nō enim debet inſtitutio beneficij.de facili tolli:imo ep̄s cōtra illam diſpenſare poteſt:vt no.Cal.in.c.cū acceſſiſſent.de cōſti.facit.xvj.q.iij.monaſteriuꝫ.Et per hoc patet nō eſſe vim:nec difficultate materiā qualiter inſtrumentuꝫ dicat ſuꝑ modo celebrandi in dicto altari.ſatis em̄ eſt ꝙ inſtitutio beneficij ſolum arctet ad celebrandum in dicto altari ꝛ nō alibi.Dico tñ ad varietatē eligendā ꝙ debet inſpici originale per qđ declaratur inde tranſumpta.vt in.c.quoniam contra.de proba.ꝛ in caſu quo originale diceret vt ſacerdos ibidē inſtituendus teneretur ſemper ꝛ continue dicere miſſam in dicto altari.non debet ita amare intelligi vt nullū ꝑmittat diē quin celebret.ſed ꝙ quāto frequentius poteſt.debet in dicto altari celebrare ſalua ſemper honeſtate ſua ꝛ debita miſſarum deuotiōe.vt eſt tex.no.in.c.ſignificatū.de prebē.nō enim dꝫ nec aſtringi pōt ad celebrandū niſi honeſte poſſit ꝛ deuote nō enim qs ſemper deuotus ꝛ aptus eſt ad celebrandū.vt enim inquit canō.Satis felix eſt qui digne quotidie celebrare pōt.de cōſe.diſt.j.ſufficit.ꝛ dicit Augu.quotidie euchariſtiā ſumere nec laudo nec vitupero.de conſec.diſt.ij.quotidie.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xcvij.

1 Verba vbi ſunt clara non relinquitur locus interpretatione.
2 Pactum factū de vlterius nō petendo debet referri ad quantitatem non ſolutam.
3 Debitum quādo eſt liquidū non cadit in eo tranſactio.
4 Verba indefinite prolata debent generaliter intelligi vbicūqꝫ ſubeſt eadem ratio.

IN Chriſti nomine amē. Viſo inſtrumēto liberationis ꝛ quittatiōis facta de mille ꝛ quingētis florenis per dominā Minochiam vt tutricem pupilloruꝫ in dicto inſtrumento contētorum reuocatur in dubiū an clauſula illa in fine dicti inſtrumenti cōtenta:videlicet.Pactū factum de vlterius non petēdo debeat referri ad dictam ſummam mille ꝛ quingentorum florenorū dūtaxat.an vero ad integram dotem cuius reſpectu fuit facta ſolutio dicte quantitatis.Et ꝓmo videtur ꝙ debeat referri dicta clauſula ad integrā ſummā dotem debendarū,quoniā verba in aliqua diſpoſitione contenta debēt aliquid operari.vt.l.ſi quādo.C.de inoff.teſt.ꝛ in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.ſed ſi dicta clauſula refertur ad quantitatē ſolutā dūtaxat:verba clauſule nil operantur quia ſolutiōe eius qđ debetur tollitur obligatio abſqꝫ alio pacto de non petendo.vt inſ.quib.mod.tolli.obli.in ꝓn.quinimo per ſolutionē a tertio factā noīe debitoris ipſo iure tollit̄ obligatio.vt in.l.ſoluere.cuꝫ ſeq.ff.de ſolu.ꝛ in.l.ſoluendo.ff.de ngeo.geſt.ergo vt dicta clauſula aliquid operet̄ dꝫ referri ad dictam quantitatē dotiū tunc debitarū.ſolet em̄ pactū fieri de non petēdo debitū.vt ſic cōtra actionem actoris cōpetentē obſtet exceptio pacti.vt inſti.de excep.§.ꝑterea.Itē verba generalia indefinite ꝓlata debēt generaliter intelligi.in.l.de ꝑtio.ff.de publica.ꝛ no.ī c.vt circa.de ele.lib.vj.ꝛ.xxxj.q.j.qđ ſi dormierit.ſed dicta tutrix fecit pactum indefinite de vlterius non petendo.ergo debet generaliter intelligi.tutrix antē hoc facere potuit per viā cuiuſdā trāſactionis ꝑſertim cum autoritate iudicis que in hoc facto interceſſit.vt in.l.interdū

§.tutelā.ꝛ.l.pignore.§.ſi.ff.de fur.Et quanqꝫ ꝑdicta aures demulceat aduerſam ſniam ergo arbitror de iure preualere:ſcilꝫ ꝙ dictum pactuꝫ de vlterius nō petendo referatur ſolum ad quātitatē tūc ſolutā ꝛ non ad integram tunc debitā quod oſtenditur pluribus rationib⁹.Et pri-
1 mo.†.quia vbi verba clara ſunt non relinquitur locus interpretatiōi.vt in.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.ꝛ in.c.ex toto.de reg.iur.ꝛ in.c.ſi.de ver.ſigni.ſed verba liberatoria dicti inſtrumenti ſolū referūtur ad quātitatem mille quingentorū florenorū tunc ſolutorū:vt patet in ꝓncipio dicti inſtrumēti dū in eo dicitur ꝙ quittauit,liberauit:ꝛabſoluit de mille quingētis florenis aureis ex ſumma dotiū dn̄e Chriſtophore ꝛc.nō enim fuit dictum quod pro illa ſumma liberabat debitorē a tota quātitate dotium.ſꝫ qđ liberabat de mille quingentis florenis de ſumma dotium:clare innuit ꝙ non fiebat abſolutio ꝓ tota ſumma dotiū.ar.in.l.decē.ff.de verb.obli.ergo illa clauſula de vlterius nō petendo debet referri ſolū ad liberationē ſuper ſolutione factā:quia nō eſt veroſimile qđ incōtinenti dicta tutrix fuiſſet ſibi ꝯtraria.ar.in.l.nō ad ea.ff.de cond.ꝛ demō.Si enim voluiſſet debitoreꝫ liberare a toto debito dotium nō reſtringiſſet ſe in verbis liberatorijs ꝛ quitationis ad quātitatem mille ꝛ quingentorū florenorū ſciuiſſet enim dicere vt ſolutū ē fieri quod ꝓ dicta ꝗtitate ſoluta liberabat ꝛ quittabat debitorem ab omni eo qđ poſſet peti occaſione dotium domine Chriſtophore.ar.in c.ad audientiā.ꝛ.c.dilecti.de deci.preſertim:quia in ſtipulationibus ꝛ ꝯtibus debemus primo inſpicere qđ actū ſit ꝛ ſi nō appareat debemus recurrere ad cōmunē obſeruantiā.de qua ſi non appareat ſequēdum eſt id qđ eſt minimum:ꝛ imputādum eſt ſtipulatori.vt.l.ſemꝑ in ſtiplationibus.ff.de reg.iur.ꝛ in reg.in obſcuris.ꝛ in regi.in dubijs.de reg.iur.lib.vi.¶Secundo ꝛ fortius hoc oſtēdit̄ alia cōſideratiōe clauſula in fine poſita debet referri ad precedentia ꝛ non ad extranea.i.c.i quiſitioni.de appel.iuncto.c.ſuper eo.de off.deleg.plene probat̄.in.l.talis ſcriptura.ff.de lega.j.ꝛ in.l.ꝓtor.la.§.ij.ff.vi bo.rap.ſed in dicto inſtrumēto ſoluꝫ preceſſit quittatio ꝛ liberatio de mille ꝛ quingētis flo-
2 renis.ergo †pactum factum in fine de vlteri⁹ non petēdo debet referri ſolum ad illam quantitatem ſolutā:ꝛ nō ad reſiduū debiti cum de illo nulla fuerit facta mentio.ſicut enim perſona extranea nō intelligitur adiecta in ſtipulatiōe.vt in.d.l.ſi ita ſtipulatus fuero.§.chryſogon⁹ in tit.ff.de vebo.obli.ita nec extranea ꝛ non expſſe dꝫ intelligi in ſtipulationibus ꝛ ꝯtibus.¶Tertio facit q2 in dicto inſtrumento non dicit̄ ꝙ cauſa trāſactionis liberauit debitorē a toto debito.ꝛ ſic non apparet cauſa quare dictum pactū de non petendo debeat referri ad totuꝫ debitū.nā ex quo debitum eſt liquidum ꝛ clarū:vt patet in inſtrumēto dotiū de quo fit mentio in dicto inſtrumento liberationis nō poterat tutrix liberare debitorē pupillorū a reſiduo tacite ꝗtitatis cauſa non apparente.vt.l.ꝓſes.C.de trāſa.ꝛ expreſſe firmat ibi Bar.nec obſtat autoritas iudicis:q2 cū ſit interpoſita ſine cauſa.ꝛ maxime cauſa nō cognita nihil operat̄.vt ꝓbatur in.l.magis puto.§.illud.ff.de reb.eo.ergo eſt preſumendum ꝙ dictū pactuꝫ ex mēte cōtrahentiū ꝛ iudicis fuerit adiectum vt cōcerneret totū debitū cum nō ſit preſumēduꝫ quem velle facere id qđ de iure adimplere nō pōt.xxij.q.ij.faciat.ꝛ no.in.l.iij.ff.de inoff.teſta.Ex hoc capite dicta clauſula debet reſtringi ad ꝗtā ex defectu pacti ꝙ preſumpte volūtatis:nec vt dixi debet ꝓſumi trāſa-
3 ctio:†tum q2 vbi debitū eſt liquidū nō cadit ibi tranſactio.vt in.l.elegāter.§.poſt rem iudicatā.ff.de condi.inde.ꝓſertim in preiudicium pupillorum.vt no.Bar.in.d.l.preſes.tum q2 in dicto inſtrumento nihil dꝛ de trāſactione.nec eſt veroſimile ex alio capite ꝙ fuit facta trāſactio ſuꝑ toto debito.q2 cōtractus nō debet claudicare.vt in.l.ſi cū dies.§.ſi arbiter.ff.de arbi.ſed in dicto inſtrumento debitor facit pactū qđ ſi dicti pupilli nō deberent de iure habere illā quātitatem mille quingentorum florenorū ꝙ illud ꝙ pl⁹ dubito eſſet ſolutū deberet retro ſolui ipſi debitori.ergo nō eſt veroſimile ꝙ tutrix voluerit ſoluere pure dictam quantitatē nam abſurdū eſt cōſiſtere in vna parte ꝙ in alia non conſiſtit.vt in.d.§.ſi arbiter.repugnat enim illud pactū nature tranſactionis.arg.in.l.lucius.ff.ad trebel.ꝛ in.l.ſub pretextu.C.de trāſa.ergo nō eſt preſūmenda tranſactio.in.c.ad noſtrā.de emp.ꝛ vend.ꝛ in.c.illo vos.de pigno.ꝛ in.l.vbi ita donatur.ff.de don.cau.mor.ꝛ ꝑſertim hoc procedit in cauſa pupillorū.Quarto ꝛ vltimo hec ſentētia apertiſſime iudicio meo ꝓbatur in.l.veteribus.iūcto eo quod ibi no.Barto.ff.de pac.vbi leg.ꝛ no.ꝙ in dubijs debet ſemꝑ pactum interpretari contra eum in cuius fauorē appoſitū fuit.ratio quia cū ipſe fundet ſe ſuper illo pacto debet probare clare intentionē ſuā:al's debet ſuccūbere quia dubia ꝓbatio nō releuat probantē.vt in.c.in ꝑſentia.de proba.ꝛ in.l.nō nudis.ꝛ.l.neqꝫ epiſtolis.C.e.Sed ꝺbuit in caſu noſtro fundat ſe ſuper dicto pacto quod quidē ſaltem eſt dubiū:vt patet ex ꝑdictis ergo contra ſe fienda eſt interpretatio.facit quod leg.ꝛ no.in.l.quicqd aſtringende.ff.de ver.obli.Nec obſt.ꝯria ſuperius inducta.Et ꝓmo reſpōdeo ad primū dico.nō eſſe abſurdū vt quis ſibi ꝓuideat in eodeꝫ inſtrumēto de multiplici remedio.arg.in.l.quoties.ff.de act.ꝛ obli.facit qđ no.Bar.l.i.ff.ad leg.fal.preſertim:q2 hoc habet cōſuetudo notariorūꝫ.geminānt enim ad cautelam multa remedia in actu abſolutionis.arg.in.l.ſi.C.de fideiuſ.qđ clare patet ex contentis in ꝓncipio illi⁹ inſtrumenti.nam dicta tutrix liberauit debitorē ꝛ quittauit a ꝑdicta

quantitate

quãtitate ſibi ſoluta que tamen liberatio quittatio ⁊ nõ erat neceſſaria quia ex ſola ſolutione cõtingebat liberatio ipſo iure quo ad quantitatem ſolutam. vt leg. ⁊ no. in. l. quidez eſtimauerint. ff. ſi cer. pe. ⁊ in c. cõſtitut⁹ de penis. ⁊ ex hoc põt cõiecturari quid intẽdebãt partes i illo pacto de vlterius nõ petendo. omnia enim verba dubia in aliqua diſpoſitione cõtenta declarãtur verbis precedẽtibus ⁊ ſequẽtibus. vt in. l. qui filiabus. ⁊. l. ſi ſeruus pluriuz. de leg. i. ⁊. l. minus. de leg. iij. ſed abſurdũ eſſet ꝙ dicta clauſula referetur ad integrũ debitũ. per ea que
4 ſ. dicta ſunt. Non obſt. ſecundũ motiuũ. † nã verba indeſinite plata debent generaliter intelligi vbicunqȝ ſubeſt eadẽ ratio ſecus ſi diuerſa ratio aſſignari põt. vt no. in. d. c. vt circa ⁊ per Bar. in. d. l. talis ſcriptura, quinnimo v̄ba generlia debent reſtringi ne ſurgat abſonus intellectus. ⁊ ne quis lucretur ſine cauſa cũ iactura alterius. vt. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ ho. l. ij. C. de noxa. ⁊ in. c. cuz dilectus. de ꝯſue. ⁊ in c. abbate. de verb. ſigni. plene per Bart. in. l. non dubium. C. de legi. ⁊. l. omnes pupilli. ff. de iuſti. ⁊ iur. ſequit enim vt ptz ex predictis abſonus ⁊ cõtrarius intellectus ſi dictũ pactuz de nõ petendo referret ad integrũ debitũ. ¶ Ex predictis omnibus cõcludo ꝙ tam ex defectu poteſtatis dicte tutricis q̃ ex defectu preſumpte voluntatis nõ debet dictum pactum de vlterius non petendo referri niſi ad dictam quãtitem mille ⁊ quingentorum florenorum. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xcviij.

1 ☞ Scriptura manu teſtatoris an valeat inter liberos.
2 Teſtamentũ minus ſolenne ratiõe ſolennitatis lȝ faciat fidẽ inter liberos oportet tñ ꝙ probet ꝙ fuerit factũ per patrẽ ſeu ei⁹ autoritate.

In nomine ſaluatoris Jeſu

Chriſti: amẽ. Jn queſtione q̃ vertit inter quoſdã filios ſer Antonij ſup validitate cuiuſdaz ſcripture in qua dicitur
1 vltimã voluntatẽ dicti ſer Antonij ſine alia ſolẽnitate cõtineri. † Videt primũ dictam ſcripturam manu ipſius ſer Antonij inter ſuos liberos teſtantis valere qui cum ipſe ſer Antonius eſſet notarius. ergo potuit propriuz teſtamentũ cõficere cuz nõ agatur hic de alteri⁹ preiudicio. vt no. Bart. in. l. ſi ſeruus cõmunis. ff. de ſtipu. ſer. Preterea cũ dictus ſer Antonius ſi teſtatus inter liberos: ergo valet teſtamẽtũ: licet ſit minus ſolẽne reſpectu ſolẽnitatis. eſt enĩ iure remiſſa oĩs ſolẽnitas iuris ciuilis inter liberos: ⁊ ſufficit ſola ſolennitas iuris gẽtiuz vt in. l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſta. ⁊ in aut. qđ ſine eo. tit. vbi ꝓbatur ꝙ ſola ſcriptura ipſius patris ſufficit, lȝ alias nõ ſit notari⁹ dũmodo cõſtet ſcripturã illã fuiſſe patris ſaltez p duos teſtes. vt ibidem no. per Bar. ⁊ Bal. ⁊ tenet gl. in. l. ſi. C. fami. herciſ. Sed in caſu noſtro videt probari per duos teſtes aut p arbitros examinatos ꝙ illa fuit ſcriptura ⁊ voluntas vltima patris illorũ: ergo dȝ facere inter eos plenam fidẽ. ⁊ videt hoc aperte tenere Barto. in. l. ſi is qui teſtõ. ff. de teſt. vbi dicit ꝙ ſi qs volũtatẽ ſuã vltimã ſcripſit in aliqua ſchedula: lȝ illã nõ publicauerit corã notario. nihilominus valet inter liberos p iura ſuperius allegata ¶ Sed his nõ obſtãtibus q̃ vere nõ obſtãt caſu noſtro. lȝ in ſevera eſſe videant ꝯtrium puto verũ: ſcȝ ꝙ dicta ſchedula ſeu ſcriptura nõ facit fidẽ etiã ſi reperiatur ſcripta manu teſtatoris nõ obſtante depoſitiõe illorũ duorũ teſtiũ. Et hoc probo multiplici capite. Primo q: nõ habet diem certũ nec conſulem ſeu nomen principis. ergo teſtamentũ nulluz etiã inter liberos: vt aperte ꝓbatur in. d. aut. qđ ſine. C. de teſta. vbi exigit ꝙ tẽpus certũ opponi debet in tali ſcriptura ⁊ aperte tenet ibi Bal. dicẽs iſtũ eſſe caſuz ſpecialẽ in quo in ſcriptura priuata oportet ꝙ de neceſſitate apponat dies: lȝ regulariter cõtra per. l. cũ tabernã. §. idem queſiit. ff. de pig. ⁊ ſpecialitatis ratio eſt q: teſtamẽtũ ſolet ſepe mutari. ideo dies eſt de ſubſtantia. l. iij. §. diẽ. ff. quẽadmo. teſta. ape. ſed in dicta ſcriptura nõ eſt nec mẽſis: nec dies teſtamenti: nec nomẽ cõſulis ſeu principis: ergo indubitãter ex hoc ſolo capite dicta ſcriptura nõ facit fidẽ etiã ſi cõſtaret ꝙ fuerit cõfecta p di
2 ctũ ſer Antoniũ. †. Preterea ⁊ ſecũdo lȝ teſtamentũ min⁹ ſolẽne ratione ſolẽnitatis faciat fidẽ inter liberos. tñ oportet ꝙ ꝓbetur ꝙ fuerit per patrem ſeu eius autoritate ⁊ debet de hoc fieri fides ſaltem per duos idoneos teſtes. vt not. glo. ⁊ Bar. in. d. l. ſi. C. fami. her. ⁊ Bal. in d. aut. qđ ſine. ⁊ Bar. in. d. §. ex imperfecto. Probat ratione q: ſolẽnitas iuriſgentiũ nõ intelligit remiſſa: lȝ remittat ſolẽnitas iuris ciuilis vt no. in. l. filiuſfami. ff. de dona. ſed de iure gentiuz ⁊ diuino eſt vt ſaltem in ore duoruz vel triũ ſtet omne verbũ. vt in. c. licet vniuerſis. de teſti. ⁊. c. cũ eſſes. ⁊. c. relatũ. de teſta. ergo ⁊c. in caſu autẽ noſtro lȝ videant duo teſtes: tñ nõ ſunt idonei teſtes etiã de iure diuino: q: ſunt ſingulares in eorũ dicto: non enim fuerũt eodẽ tempoie quo dictus ſer Antonius dicit dixiſſe ꝙ in illa ſchedula cõtinebat vltima volũtas ſua diuerſitas ergo in tẽpore facit vt nõ habeatur pro duobus teſtib⁹ vt in c. nihilominus. iij. q. ix. ⁊. c. cũ dilecti. de elec. ⁊. c. tam literis. de teſti. ⁊. l. ob carmẽ. ff. de teſt. cũ ſimi. Preterea dicti teſtes nõ deponũt qđ continebatur in dicta ſchedula. ⁊ ꝙ plus eſt nõ recognoſcũt firmiter dictã ſchedulã ſeu an proprie fuerit illa que tũc eis fuit oſtẽſa: imo vnus ex teſtib⁹ dicit ſe neſcire literas: ergo perfecte nõ poſſet ſcire an iſta ſit illa ſcriptura que tũc fuit ſibi oſtenſa. non potuit dict⁹ ſer Antonius oſtẽdiſſe eis tũc aliã ſcripturã q̃ iſtã que nũc ꝓducitur. ꝓbatio autem debet concludere neceſſario. vt in. c. preſertim. de proba. Item dict⁹ ſer Antoni⁹ dicit prout ipſimet teſtes deponũt q̃ volebat illã ſcripturã facere autẽticari per notariũ ergo non habuit illam pro pfecta: per. l. cõtractus. C. de fide inſtr. potuiſſet enim interim voluntatẽ ſuã mutare arg. in. l. ſi is qui teſtamentũ. preallig. ⁊ qđ ibi not. Bart. ex his omnibus concludo dictam ſcripturã nõ facere fidem etiã inter liberos. et ad contraria. ſ. formata reſpondetur q̃ precedunt quando ſaltem per duos idoneos teſtes probaretur q illa ſcriptura fuerit edita p ſer Antonium predictum. Item quando ſcriptura haberet certum diem. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam condidit teſtamẽtũ vt

poſt mortẽ eius ſepeliret in eccleſia cathedrali. ⁊ ꝙ omni die poſt mortem eius p anima ipſius teſtatoris in perpetuũ celebrari deberet. xxx. miſſe mortuorũ p. xxx. presbyteros quorũ cuilibet p fideicõmiſſarios ſuos ſolui deberent. xij. denarij ꝺ fructibus ſeu redditibus bonorũ relictorum dicti teſtatoris. dictus autẽ teſtator diẽ perſoluẽs extremũ ſepultus fuit in eccleſia cathedrali: ⁊ incoate fuerunt miſſe pdicte an dicta eccleſia per beneficiatos: vt plurimũ dicte eccleſie ⁊ alios nõ bñficiatos. Ex pdicto themate ꝯtingit de tribus dubitari. ¶ Primo an dicti pſbyteri teneãtur ſm volũtatẽ teſtatoris dicere oĩ die etiã qñ eſt miſſa propria feſti dñice vel quadrageſime miſſam mortuorũ: an ſufficiat dicere miſſam currẽtẽ cũ cõmemoratiõe illius defuncti. ¶ Secũdo vtrum dicte miſſe ſint celebrande in dicta eccleſia vbi eſt corpus dicti teſtatoris ſi ibidẽ celebrari poſſint. ⁊ non in alio loco: cũ in teſtamẽto. per eũ non fuerit ſpecificatũ in quo loco celebrari deberẽt. ¶ Tertio vtrum iſte miſſe poſſint dici p presbiteros beneficiatos in dicta eccleſia q ſunt obligati p dictis ſuis bñficijs ad dicendum duas vel tres vel plures miſſas in hebdomada in dicta eccleſia. ⁊ ſic de diebus qbus ſunt obligati p beneficijs ſuis celebrare miſſas. ita ꝙ dicte miſſe cõputari debeant in numero illorũ. xxx. presbyterorũ: lȝ recipiẽdo. xij. denarios pro quolibet: an per fratres mẽdicãtes vel alios non beneficiatos ſeu non obligatos ad celebrandum pro alio.

¶ Conſilium. xcix.

1 ☞ Volens audire miſſam de eodem die.
2 Que contra bonos mores ſunt habent in vltimis voluntatibus pro non ſcriptis.
3 Orationes et ſacrificia ſacerdotum multũ proſunt animab⁹ defunctorum.
4 Sacerdos poteſt dicere miſſaz peculiarẽ die ſolẽni dũmmodo per illaz non abſtrahatur populus ab audiendo miſſaz ſolẽnem de die.
5 Relictum factum eccleſie aliter non ſpecificate nec declarate intelligitur factuz eccleſie cuius parochianus eſt ipſe teſtator.
6 Miſſa magis prodeſt vni qñ pro eo ſpecialiter ſeu ipſi⁹ intuitu dicitur q̃ qñ pro animabus vel pluribus ſimul.

Jeſu xpi ſaluatoris ipſiuſqȝ

genitricis preſidio ex corde prius inuocato. Videtur primo circa primũ dubiũ illos. xxx. presbyteros minime obligatos ſeu obligari potuiſſe vel poſſe ad quotidie celebrandum miſſam defunctoruz per. c. quidam laicorum. de cele. miſſa. vbi probari videtur neque presbiteros celebrantes: nec diuina audientes debere omittere miſſam ꝯ diei qualitatem contingentiũ propter miſſas peculiares hoc ẽ illa in quibus quis habet ſpecialẽ donationem. ad idẽ bonus tex. in. c. ⁊ hoc attendenduz. de cõſe. diſt. j. vbi quaſi idem prima fronte probari videt ⁊ maxime hoc videt pcedere in miſſis defunctorũ. cũ in miſſis cõtingentibus ſeu viuorum quantocius ſolẽnibus debeat orari etiã pro defunctis. vt ẽ tex. in. c. penul. ea. diſt. ⁊ hocqȝ dicere voluit text. in. d. c. quidam laicorũ. in fi. dum dicit † ꝙ volẽs audire miſſam debet audire de eodem die pro ſalute viuorũ ⁊ etiã defunctorũ quaſi celebrando pro viuis celebretur etiam pro defunctis. accedat ad pdicta autoritate archidia. in. c. penul. preall. vbi dicit miſſas defunctorum eſſent peculiares. ¶ Scdo principaliter videt p predicta cõcluſiõe. tex. melior omni alio qui ad hãc materiã allegari poteſt. in. c. ſignificatũ de preben. vbi colligitur ꝙ nedũ ſi teſtator imo ſi capitulum eccleſie cathedralis inſtituit beneficiũ hoc onere annexo vt quotidie debeat celebrari miſſa de ſancta Maria per ſacerdotẽ ibi inſtitẽdũ: talis iſtitutio nõ ligat ſacerdotẽ ad quotidie talem miſſam celebrãdã. ſed ſatis ẽ ꝙ celebrent miſſarũ ſolennia. hoc enim probatur ibidem ex eo quia lȝ capitulũ illud onus in inſtitutione adiecerit inter alia onera. ⁊ poſtmodũ petierit a papa illã inſtitutione cõfirmari. papa tamẽ illud on⁹ nõ approbauit ſed ꝯfirmauit aliquib⁹ mutatis ⁊ inter cetera vbi in inſtitutiõe dicebat vt omni die debeat miſſam de ſancta Maria celebrare, papa eo tenore cõfirmauit vt quãto frequẽtius poſſet ſalua deuotione ⁊ debita honeſtate deberet miſſarũ ſolẽnia celebrare, quia enim illud non erat honeſtũ vt ꝓpter miſſã peculiarẽ deberet omitti miſſa de die. iõ papa noluit cõfirmare, vt aperte ibi innuit tex. ⁊ ſentiunt ibi doct. nec circa hoc requirerem aliquam commutationem per ſuperiorẽ fiendam quinimo dicerem ꝙ vbi hec inſtitutio beneficij fieret etiã ab epiſcopo

talis inſtitutio in illa parte reciperet interpretationē:ſm formā illius capituli:quia cōditio vel modus minus honeſtus in inſtitutiōe adiectus haberi debet pro nō appoſito.vt no.dicit gl.in.d.c.ſignificatum.ꝛ videtur.probari.x.q.j.c.ij.iuncta glo.facit.c.ſi.cū ibi no.de cond.appoſi.ꝛ tex.in.l.conditiones.ꝛ.l.filius.ff.de cōdi.inſt.vbi habetur ꝙ ea que ledunt pietatem:exiſtimationē ꝛ verecundiaꝫ noſtram:generali-
2 ter † que fiunt contra bonos mores que habentur in vltimis volūtatibus pro nō ſcriptis:ergo vt dicti teſtatoris volūtas ſit iuri cōmuni et honeſtati cōformis dꝫ intelligi vel reduci ad terminos iuris communis vt ſic.propter miſſam defunctorū nō omittaṫ miſſa de die:ꝑſertim in die dominica:maxime cuꝫ ſit vna opinio ꝙ die dominico nō ſit ꝓ defunctis orandū:cum preſumendū ſit propter dei reuerētiaꝫ illa die requieſcere.vt refert Archi.in.d.c.penult.lꝫ illam ipſe nō firmet.Sed his nō obſtātibus que caſui noſtro minme obuiāt:arbitror cōtrariam ſentētiā eſſe veriorē:videlicet ꝙ debeāt dici omni die.xxx.miſſe defunctorū pro anima dicti teſtatoris:quantūcunqꝫ occurrat dies dominica vel alia ſolennis.¶ Moueor primo ꝙ negari nō pōt quin hec fuerit teſtatoris intentio:vt clara colligiṫ ex verbis teſtamenti.ibi:pro anima ipſius.ꝛ ibi,miſſe mortuorū:nā certū eſt aliā eſſe miſſam viuorum ꝛ aliam miſſam defunctoruꝫ.vt.probatur in.c.ſufficit.de cōſe.di.j.ꝛ.c.quicunqꝫ.xxvj.q.ix.no.Archi.in.c.penul.ad idē tex.in.c.cum creatura.de celeb.miſſa.ergo a verbis teſtatoris ſi ius exꝑſſe nō reſiſtat recedendum nō eſt.l.nō aliter.ff.de leg.iij.quinimo dicit canon ꝙ vltima teſtatoris voluntas modis oībus ſeruāda eſt.vt in.c.vbicūqꝫ.xiij.q.ij.ꝛ alibi etiam dicitur quod ea que ſunt ad certum vſum largitione fidelium deputata ad aliū vſum excepta ſummi pōtificis autoritate conuerti non debēt.vt in cle.quia cōtingit.de reli.domi.ꝛ lex ciuilis dicit ꝙ vltima voluntas ꝓ lege ſeruanda eſt.vt in aut.de nup.§.diſponat.ꝛ preſertim hoc obſeruandum cum voluntas defuncti verſaṫ circa pias
3 cauſas.† nā animabus defuntoru multū proſunt orationes ꝛ ſacrificia ſacerdotū.vt in.c.anime defunctorū.xiij.q.ij.ꝛ canō ſuadet peccata elemoſynis redimi.vt in.c.medicinam.de peni.diſt.j.Examinandum eſt ergo vtrum hic voluntati ſupraſcripti teſtatoris obſtet iuris diſpoſitio.vel ſi bonis moribus contraria.vbi autem nō impugnaṫ per iura eſt modis omnibus obſeruanda:qđ autē nec iuri nec honeſtati obuiet quinimo ſit iuri conſona:aperte probo per.d.c.cū creatura.de celebra.miſſa.vbi tex.mandat in eccleſijs collegiatis debere cōuentualiter celebrari duas miſſas quotidie:naꝫ pro defunctis:aliam vero pro feſto vel feria ſm ipſorū cōtingentiā.ergo etiā diebus feſtiuis licet celebrare miſſam pro defunctis etiā cōuentualiter.qđ plus eſt.ꝛ dicūt ibi docto.preſertim Jo.and.poſt Hoſt.exponēdo illum tex.ꝙ ſi anniuerſarium defunctorū incidit in feſtuꝫ:faciendū eſt ſaltē in priuato:et miſſa feſti ſolennis in conuentu:ꝛ ſi non eſt feſtū poteſt dici miſſa anniuerſarij ſolēniter ꝛ ferialis in priuato.ꝛ dicūt hoc poſſe habere locum etiaꝫ in capellis:quaſi hec ſit iuſta cauſa bis celebrandi.vt.in.d.c.cōſuluiſti ꝛ preſertiꝫ dictū ad hoc teneri quaſi ex debito illos quibus ꝓpter hoc aliquid relinquiṫ:nec hoc eſt ſimoniacū.all.de ꝑben.c.ſignificatū.ꝑal.leg.ꝛ.iij.ne prela.vices ſuas.Ecce ergo clare probaṫ ꝙ in diebus etiaꝫ ſolēnibus preſertim vbi aliquid relinquiṫ pro officio mortuorū nō eſt omittenda miſſa mortuorū.capitur enim anniuerſariū in.d.c.cuꝫ creatura pro miſſa defunctorū.vt ibi no.glo.ergo volūtas dicti teſtatoris nō eſt immutāda ex quo iuri nō obuiet:imo potius ē conformis.hoc idem probare videtur.d.c.quidā laicorū.pro cōtrario allegatū ſi bene pōderetur.nō enim ꝓhibet ſimpliciter miſſas peculiares audiri:imo permittit dūmodo fiat ex bona deuotiōe ꝛ nō ex ſuperſtitione:vt quidaꝫ faciebāt:credentes propter illa habere meliores ſegetes:ꝛ hoc qñ in eccleſia ſunt plures ſacerdotes:ita ꝙ aliqs poſſit celebrare de die ꝛ alius miſſam peculiareꝫ.Si autē nō eſſet niſi vnus ſacerdos in eccleſia tūc nō debet omitti miſſa de die propter miſſam peculiarē.quo caſu loquiṫ text.c.ibi,in fi.ꝛ hoc expreſſe tenet ibi Jo.an.dicēs ꝙ ſi plures ſacerdotes eſſent in eccleſia poſſet quis ex bona deuotiōe audire vnā miſſaꝫ peculiarē in ſecreto:ꝛ aliā audire de die.ꝑ.c.ꝛ hoc attēden-
4 dum.vt de conſe.diſt.j.ꝛ ſic † poteſt ſacerdos dicere miſſam peculiarē die ſolēni dūmodo per illam non abſtrahatur populus ab audiē do miſſam ſolēnem de die.ideo debet dici in priuato.ꝛ hoc voluit ꝛ ꝓbat tex.ſi bene pōderetur i.d.c.ꝛ hoc attendēdū.vnde ꝓhibet tūc dici miſſam ſolennem:ſed potius permittit: dūmodo non faciat impedimentum miſſe ſolenni:ꝛ ꝙ etiam in die dominica poſſet dici miſſa defunctorū modo predicto firmat archid.in d.c.ꝛ hoc attendēdū ꝛ ſatis innuebatur in deciſiōe illius.c.vt ibi ipē refert ꝛ idē innuit in dicto cap.pe. ¶ Ex his patet reſpōtio ad cōtraria.ſ.alle.ꝓcedūt enim quādo in eccleſia non eſſet niſi vnus ſacerdos vel quādo idem ſacerdos obligaretur ad dicendū quotidie vnam miſſam peculiarē qñ non videtur honeſtum ꝛ ꝓbatur in.d.c ſignificatū. Sꝫ in caſu noſtro teſtōr non obligauerat nec celebrari mādauit omni die dictas.xxx.miſſas defunctorū eoſdem ſacerdotes: nec in eadem eccleſia ſed ſi ſimpliciter diſpoſuit vt.per.xxx.ſacerdotes dicerētur.dico ꝙ dꝫ intellgi vt ſalua miſſa que dicenda eſt in eccleſia ſm diei contingentiam debeant ibi celebrari miſſe.xxx.mortuoruꝫ per alos ſacerdotes qui potuerunt mutari ꝛ eligi cuꝫ ſcientia executorum teſtamēti ꝛ ex hoc nulla ſurgit abſurditas nec obuiatur teſtatoris voluntati.quinimo nullo modo puto equum vt dicatur miſſa diei cum ꝯmemoratione defunctorū:quia cū plura ſuffragia fiāt pro mortuis in miſſa defunctorꝫ ꝙ vbi fit ſola commemoratio nō debet talia ſuffragia ſubtrahi defuncti de preteritis ex quo ꝓ illis dicendis largitur eleemoſynas.xij.ōnarior.debemus eni pinguius ſuccurrere defunctis ꝙ fieri poteſt.argu.in.d.c.cum creatura.preterea ſi tantū prodeſſet cōmemoratio quantū tota miſſa defunctorū ad quid eccleſia ſtatuiſſet ſpecialē miſſam pro defunctis.vt in iuribus ſupius alle.preſertim cum in qualibet miſſa ſit etiam pro defunctis orandū.vt.c.d.penul.Concludo ergo vt.ſ.ꝙ ſi ſacerdotes reperiri poſſint dibent dici omni die triginta miſſe mortuorū pro anima illius teſtatori ita tamen vt eccleſie non ſubtrahatur vna miſſa de die que ſolet dici in altari maiori:nec ſemper ſaltem per totū annum debent dici per coſdem ſacerdotes.arg.d.c.ſignificatum.ꝛ hec de primo dubio. ¶ Circa ſecundum dubiuꝫ in quo vcꝫ loco ſeu eccleſia debeant dicte miſſe celebrari ex quo teſtator certam eccleſiam expreſſe no deſignauit.breuiter dicendum arbitror ꝙ in eccleſia in qua ipſe teſtator ſepultus eſt preſertim cum illa ſit eccleſia cathedralis.per tex.in auṫ.de eccle.titu.§.ſi qs autem in nomine dei.vbi dicitur ꝙ ſi quis in nomīe dei magni ꝛ ſaluatoris Jeſu chriſti hereditatem aut legatū reliquerit nō deſignato ſpecifice cui debeat aſſignari ꝙ eo caſu hereditas vel legatum ſic relictum debet peruenire ad eccleſiaꝫ illius loci in quo teſtator haberet domiciliuꝫ in illa ciuitate vbi ſepultus eſt.ergo debet dari eccleſie cathedrali:ſed in caſu noſtro teſtator habuit domicilium illius loci preſertim cuꝫ ibi ſepultus ſit cum ibi elegerit quodāmodo domicilium poſt mortē.iuxta illud Plaſmiſte.ꝛ ſepulcra eorum domus illorum in eternū.facit quod legi.ꝛ no.in.c.cum grauia.xiij.q.ij.ꝛ.xij.q.ij.aurum.vbi habetur.ꝙ corpora mortuorum dicūtur in cemiterijs ſe eccleſijs requiſcere.ergo omni cōſideratiōe debēt dicte miſſe dici in eccleſia cathedrali. ¶ Preterea in caſu noſtro caſus eſt magis clar⁹ cum teſtator ſenſerit de eccleſia:qr mādauerat celebrari miſſas ꝛ miſſe dici non valēt niſi in eccleſijs ꝛ locis cōſecratis.de cōſe.diſt.j.nullus preſbyter.ꝛ.c.vnicuiqꝫ.ꝛ ſeq.ergo tacite de eccleſia intellexit.arg.in.l.interdū.ff.de verb.obli.
6 Relictum † autē factū eccleſie aliter nō ſpecificate ꝛ declarate intelligitur factū eccleſie.cuius parochianus eſt ipſe teſtator ar.in.l.queꝯditio.§.cum in teſtamēto.ff.de condi.ꝛ demon.vbi hoc firmat Bar.ꝛ ſatis bene facit ille tex.ibi enim dicitur ꝙ ſi teſtator mādauit aliquid fieri in foro nec aſcriptum fuit in quo foro intelligitur de foro illi⁹ municipij in quo teſtator habebat domiciliū.ſed iſte miſſe ſunt dicēde poſt mortem teſtatoris ꝛ ꝓ anima ipſius teſtatoris.ergo preſumenduꝫ eſt teſtatorē ſenſiſſe de illa eccleſia in qua teſtator eligit ſepulturā cū ipſi⁹ dicatur i futurū parochianus reſpectu diuinorū ibidem celebrādorū.debemus enim in dubijs cōſiderare ꝙ veroſimilius eſt ꝛ id qđ plerūqꝫ fieri cōuenit.vt in reg.inſpicimus in obſcuris.de reg.iu.lib.vj.ꝛ id qđ ex ꝯiecturis percipi poteſt dicitur euidēs volūtas teſtatoris.l.licet imperator.ff.de leg.j.ſꝫ veroſimili⁹ eſt ꝙ teſtator ſenſerit de eccleſia ſepulture:honeſtius enim ibi pro ipſius anima celebrantur miſſe quā alibi cum patrocinio illorū ſanctorū in quorū honore fuit eccleſia illa edificata ꝛ cōſecrata adiuuentur.vt in.c.nō exiſtimentur.in fi.xiij.q.ij.ꝛ ibi defenduntur facilius corpora ſpiritib⁹ immūdis.vt no.gl.in.c.cum grauia.ea.cauſa ꝛ.q.ergo honeſtius eſt vt ibi ꝓ eo preces fundantur.Ex his omnibus preſumitur teſtator ad illam eccleſiam habuiſſe maioreꝫ affectionem:ergo de illa ſenſiſſe preſumendus eſt.ar.in.l.nulli.C.de.ſacroſan.eccle.facit qđ no.Cy.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ Spe.in ti.de inſtru.edi.§.nunc.verſi.ſed quid ſi teſtator.Et optime facit pro cōſideratione affectionis.text.in.l.cū acutiſſimi.C.de fideiuſ.ꝛ in.l.generaliter.§.cum autem.C.de inſti.ꝛ ſubſti.cū ſimi.Itē vbi ſolent vt plurimū ſuffragia pro mortuis domeſticis citius facere in eccleſijs.in quibus corpora ſepulta ſunt quam alibi:quod videtur iuri cōſonum.arg.in.d.c.cum grauia.cum ibi no.in glo.ergo de illa teſtator ſenſiſſe videtur.ar.in.d.reg.inſpicimus.ꝛ in.l.ſemper.ff.de verbo.ſign.ſed ſi ibi ne poſſint commode celebrari ꝓ ipſius defuncti anima debent etiam in alijs eccleſijs celebrari.arg.opti.in.c.nos quidem.de teſta.ꝛ.l.legatū.ff.de vſufruc.leg.ꝛ in auṫ.de eccle.titu.§.ſi qs autem vnum ſanctorū.col.ix.cuꝫ deus vbiqꝫ ſit.xiij.q.ij.vbicūqꝫ.cum ſimi.Et hec de ſecundo.Cōcludo ergo ꝙ in eccleſia vbi corpus dicti teſtatoris eſt humatū dicte miſſe celebrande ſunt.ꝛ ſi ibi non poſſint cōgrue celebrari:iuxta ea que dixi.ſ.in precedenti dubio:ꝛ ea que dicam in ſequenti celebrabūtur in alijs eccleſijs. ¶ Nunc tertium dubiū aggrediens videtur primo ſufficere ꝙ per preſbyteros al's beneficiatos ꝛ aſtrictos ad celebrādū in dicta eccleſia valeant legitime dicte miſſe teſtatoris volūtate minime refragāte celebrari.ita ꝙ poterunt in numero illaruꝫ computari:per.c.nō mediocriter.de conſe.diſt.v.vbi dicit ſanctus Hieronymus ꝙ cuꝫ pro cūctis animabus pſalmus vel miſſa dicitur nil min⁹ ꝙ ſi pro vnoquoqꝫ ipſorū diceretur:accipitur ꝙ videtur ſpeciale in ſacramentis ſm quoſdā.vt ibi no.in glo.propter ſpiritūſanctuꝫ qui non datur ad menſurā.vt in.c.quēqꝫ.de conſe.di.iiij.cum eñ valor oratonis ꝛ aliorum ſuffragiorū plurimum conſideretur ex parte charitatis.ar.j.qđ.j.ipſi ſacerdotes.charitas aūt nō minuitur ſi affectus diſtribuaṫ in multos:imo potius augetur.nō enim charitas eſt inuida nec querit q̄ ſua ſunt.de pe.diſt.ij.

peni.diſt.ij.charitas.de peni.diſt.vj.c.j.verſi.credendū.ergo tantū valet ſi celebretur pro multis ꝙ pro vno tm̄.ꝛ per cōſequēs oportet cōcludere nō eſſe curandū an dicte miſſe celēbrent̄ per alios beneficiatos qui ſunt obnoxij ad celebranduꝫ in dicta eccleſia an per alios nulli obnoxios.¶ Secūdo poſſet adduci vna cōſideratio vulgaris.nam ſi in vna die concurrāt due vel tres cauſe ieiunādi ſicut cōtingit hoc anno in menſe Febrarij.occurrit enim eadem die ieiunium quadrageſimale quatuor tēporū vigilie ſancti Matthei vnico ieiunio poteſt omnib⁹ ſatiſfieri.ad hoc.c.ij.de obſer.ieiu.no.Jo.an.in.c.cum in cūctis.de celebra.miſſa.ꝛ facit qđ ipſe not.in cōfuſione penarum cōcurrentiū eodeꝫ tempore.ꝛ per glo.in.c.ij.de magi.¶ Tertio facit p̄ſumpta teſtatoris volūtas vt miſſe p̄dicte dicātur in eccleſia ſepulture.vt dixi in p̄cedēti dubio qđ de facili nō poſſet contingere niſi dicerent̄ per ibidē beneficiatos.nec videt̄ dicendū vt clerici ibidem beneficiati excludantur ab illa elemoſyna cū teſtator preſumat̄ ad illos habuiſſe affectionem ſubmittendo corpus ipſius eccleſie.ꝛ per cōſequens eoruꝫ oratiōi.arg.in d.c.nō eſtimemus.ꝛ.c.cum grauia.preal.¶ Sed p̄fecto ꝯtriam ſententiam puto omnino ſuſtinendaꝫ:vt ſcilicet p illos qui al's ſunt illa die obligati ad celebrandū nullo modo dicte miſſe debeāt celebrari:ſed p illos qui obligati ſunt.ita ꝙ ſpecialiter ꝛ intuitu teſtatoris dūtaxat ſacrificiū offerant.hoc primo p̄bo per verba dicti teſtatoris in eo ꝙ mādauit ꝙ pro anima ipſius dicte miſſe celebrarent̄.ſed ſi celebrarētur p ſacerdotes al's obligatos ad celebrandū non celebrarentur pro anima ipſius teſtatoris:imo principaliter pro anima illoruꝫ qui dicta beneficia iuſtituerunt cū illa obligatio p̄ceſſerit.arg.in.l.qui prio.ff.de iud.ꝛ l.cum ex pluribus.ff.de ſolu.ꝛ opti.p Inno.in.c.cum iamdudum.de preben.cum ſimi.Uel ſi poneremus ꝙ pariter pro vtroqꝫ celebraretur nō tamē eſſet verum dicere ꝙ pro anima teſtatoris celebraret̄.ad hoc bonus tex.in ſimilibus in.c.cum in illis.de p̄ben.lib.vj.in fi.vbi dicit̄ ꝙ ſi mādetur p̄uideri de beneficio ſpectāte ad collationē vnius nō poteſt impleri mandatum in beneficio cui⁹ collatio ad eum ſimul cū alio pertinet.ad idem facit tex.in.l.ſi fuerit.ff.de reb.dubi.vbi dicitur legatum impediri factum vni ex cognatis qui primum capitolium aſcenderit ſi ſimul duo veniſſe dicātur:vel fuit factum illi qui monumentū fecerit ꝛ plures feciſſe dicantur.ꝛ facit qđ plene no.Bar.in.l.hoc articulo.ff.de here.inſt.Preterea ꝛ fortius qs in dubio p̄ſumitur elegiſſe viam per quam ſit pinguius prouiſum.arg.in.l.iij.ff.de mili.teſt.facit c.ſuper hoc.de renun.ꝛ.l.cum.de indebito.ff.de prob.cum ſimi.ſed certum eſt ꝙ quaten⁹ ſuffragia ꝯſiderantur ex parte ſatiſfactionis magis proſunt quādo fiunt pro vno ꝙ̄ pro pluribus:qa quatenus ſuffragiū eſt ſatiſfactorium habet efficaciam finitam.ergo minus prodeſt cū in plures diſtribuitur.ar.in.c.cum.M.de conſti.ꝛ.c.j.de inſtitu.cū ſimi. Et hāc partem tenuit beatus Thomas ſuper.iiij.ſententiarū.di.xlv. q.iiij.articu.j.ꝛ firmat Joann.and.ꝛ Calde.poſt eū.ꝛ cōiter ibi alij docto.ſeq.in.c.fraternitatē.de ſepul.ꝛ videtur de mente Archi.in.d.c.nō
6 mediocriter.vbi firmat † ꝙ miſſa magis prodeſt vni quando fit pro eo ſpecialiter ſeu ipſius intuitu dūtaxat ꝙ̄ quādo pro omnibus vl' pluribus ſimul.ergo dictus teſtator videt̄ voluiſſe vt ſpecialiter pro eo dicerentur dicte miſſe:ꝛ nō ſimul pro alijs preſertim cum v̄ba ſua ſatis clare hoc innuāt:cum voluerit vt pro anima ſua celebrarent̄:ergo pro ipſius anima ꝛ ipſius intuitu dūtaxat.ad hoc bonus tex.in.c.cū apoſtolica.iūcta glo.penul.de conceſ.preb.Et cōſideratio videtur omnino hanc partem concludere.vbi enim verba ꝛ res clare ſunt non eſt opus interpretatione.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.ꝛ.c.ſi.de v̄.ſig.ꝛ.d.l.nō aliter. de leg.iij.Item tertio beneficiati ſunt aſtricti ad dicendum miſſam de die ſ̄m contingentiā:teſtator voluit vt celebrarent̄ miſſe defunctorum pro anima ſua.ergo per illos non poteſt voluntati teſtatoris ſatiſfieri vt colligit̄ ex his que plene dixi in primo dubio.Quarto facit tex.i.l. reipublice cauſa.ff.ex quib.cau.maio.vbi dicitur illos ſolos dici abeſſe reipublice cauſa q non ſui cōmodi cauſa abſunt:ſed coacti abſunt.ad idem.l.ſi cui.eo.tit.ſed cum dicti beneficiati al's teneātur celebrare ratione beneficiorū ex cōmoditate quam percipiūt:ergo nō dicerentur celebrare pro anima teſtatoris ex q̄ coacti celebrēt ex ꝯmoditate beneficiorū quam habent.¶ Quinto ꝛ vlt.faciunt multa iura que innuūt quem nō videri ex certa cauſa aliquid facere quādo illud tenebatur ex alia cauſa facere:vt p̄bat̄ in.l.ſed ꝛ ſi.§.j.ff.ad exhib.ꝛ.ff.de peti.hered. l.ſed ꝛ ſi.§.quod ait.ꝛ.ff.de rei ven.l.ſi res.ꝛ facit qđ not.glo.in.c.cum ab omni.de vita hone.cleri.ꝛ in.c.ſtatutum.§.inſuper.de reſcrip.lib.vj. ergo nō poſſent iſti beneficiati dicere ꝙ celebrarent pro anima defuncti ex quo al's ad hoc tenebantur ratione beneficiorū facere.Ad cōtraria ſupra formata poteſt faciliter reſponderi.Et primo ad.c.nō mediocriter.dico ꝙ illud.c.multipliciter intelligit̄.vt ibi no.in.gl.ꝛ p Arch. ꝛ placet mihi illa ſolu.vt illa verba referant̄ ad ipſos ſacerdotes vt tm̄ valeat ei celebrare pro vno ſicut p centum vel intelligit̄ quando ſacerdos miſſam dicit pro ſingulis.ꝛ cum triſtitia ꝛ anxietate:nam non minus valet vna miſſa cum hilaritate cum bona deuotione dicta pro cētum quam ſi pro quolibet diceret̄ cum anxietate.Et iſte ſol.multū cōueniunt mēti illius.c.ꝛ verbis vbi precedentibus.Uel tertio vltra gl. poteſt intelligi quatenus cōſideratur ſuffragiū reſpectu charitaris:ſecus autem quādo eſt ſatiſfactorium.vt voluerunt beat⁹ Tho.in loco preal.ꝛ doc.noſtri cōiter in.d.c.fraternitatē.Ad ſcđm motiuū qđ vnico ieiunio poteſt ſatiſfieri plurib⁹ cauſis ieiunādi.reſponde ꝙ p̄cedit qn̄ quelibet cauſarum concernit certū diē.iđ oportet ꝙ ſatiſfiet eo die meliori modo quo pōt.Sꝫ in caſu noſtro ceſſat hec ratio cuꝫ p plures ſacerdotes poſſit ſatiſfieri eodeꝫ die voluntati teſtatoris.Ad tertiū ꝛ vltimū dico ꝙ licet teſtatori preſumatur diligere clericos illi⁹ eccleſie ſepulture.tñ preſumitur magis diligere animā ſuam.argu.in.c.licet.in fi.de regu.ꝛ de peni.diſt.iij.hec que de charitate.Nullam em̄ cōmutationem homo facere debet pro anima ſua.vt in.c.matheus.de ſponſa. ergo preſumendū ꝙ ſenſerit de eo modo per quē pingui⁹ ꝛ citius poſſit cōſuli anime ſue.ꝛ eodē modo dico reſpectu eccleſie ꝙ ceteris paribus fateor qđ videtur ſenſiſſe de illa eccleſia.Sed in dicta eccleſia ex ſacerdotū actoꝛū penuria non poteſt ſibi ita bñ conſuli videtur voluiſſe vt vbicūqꝫ dicerentur:quia loca non ſanctificant:ſꝫ merita.lx.diſti. c.nō loca.ꝛ.c.multi.ꝛ ob hoc forte teſtator minime reſtrinxit ſe ad certam eccleſiam:ſed locutus fuit generaliter.ꝛ oēs eccleſie ſunt mēbra vnius eccleſie vniuerſalis cui⁹ Chriſtus Jeſus ſponſus eſt.vt in.c.firmiter.§.vna.de ſum.tri.ꝛ.c.nouatianus epiſcop⁹.vij.q.j.ꝛ.c.loquitur. ꝛ.c.pudenda.xxiiij.q.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud in dubiū reuocatur an eximius artiuꝫ ꝛ medicine doctor magiſter Joannes de Salmone potuerit allibrari ſeu in eſtimo poni in ciuitate.Seneñ.in qua aliqua bona poſſidet ꝛ vxorē duxit:ꝛ vltra decenniū morā traxit.preſertim reſpectu exercitij perſonalis ſeu eorū q̄ lucratur cauſa diſcipline ſeu intuitu ꝛ induſtria perſone.

¶ Conſilium.c.

1 Collecte imponi nō poſſunt forēſibus habitātib⁹ in loco quē nōdum conſtituerunt.

Saluatoris Jeſu Chriſti inuocato p̄ſidio.Uidetur primo dicēdum ꝙ ſic.quanꝙ enim ciuis huius preclare ciuitatis Senarū non ſit per id quod leg.ꝛ no.in.l.ciues.C.de incolis.lib.x.eſt tamē huius ciuitatis incola. domiciliuꝫ nāqꝫ incolaꝫ facit.d.l.ciues.Quod autem domiciliū cōſtituerit in dicta ciuitate euidenter probatur ex eo:quia per decenniuꝫ ꝛ vltra ibidem habitauit.ex tāta enim mora etiam ſtudētes domiciliuꝫ ſortiri cenſentur.vt p̄batur in.l.ij.in prin.C.eo.Et hoc tenēdū in caſu dubio firmauit Barto.in.l.lex cornelia.§.ſi domum.ff.de iniur.ꝛ Joā. andr.poſt Egid.in p̄emio Grego.ꝛ ca.quod clericis.de foro compet. Incolis aūt poſſunt munera ſeu collecte que imponunt̄ perſonis p rebus iniungi ſicut ciuilibus:vt probatur in.l.incola.ff.ad munici.ꝛ.l. reſcripto.i fi.ff.de mune.ꝛ hono.quinimo dixit gl.no.in.d.l.incola.ꝙ poſt impoſitionē collecte nō poteſt incola mutare incolatū inde recedendo in preiudiciū muneris iniuncti cum iam preuentus ſit.argu.in l.ſi quis poſtea.ff.de iudi.ꝛ.l.penul.ff.de iuriſd.omnū iud.ꝛ.c.propoſuiſti.de fo.cōpe.ꝛ p̄ſertim videt̄ probare annuū domiciliū i dicta ciuitate conſtituēdi acquiſitioni bonoꝛū immobiliū.ꝛ traductio vxoris in dicta ciuitate.facit.l.ciues.§.j.¶ Sed his nō obſtātib⁹ contrariū arbi
1 tror de iure p̄cedere in caſu noſtro.¶ Primo nāqꝫ certū eſt † ꝙ forēſibus habitātibus in loco qui nondū conſtituerunt ibi domiciliū nō poſſunt mūera pſonalia imponi nec collecte que imponunt̄ perſonis pro rebus etiā ibi exiſtentibus.iſta enim poni non poſſunt niſi ſubditis.tex.eſt apertus.in.d.l.reſcripto.i fi.ff.de mune.ꝛ hon.ꝛ ibi aperti⁹ hoc firmat Bar.dicens ꝙ ob iſtam cauſam qui clerici non ſunt laicis ſubiecti nō poſſunt eis tales collecte imponi.ꝛ ideꝫ firmauit.l.placet. C.de ſacroſanc.eccle.ꝛ.l.vnica.C.de mulie.ꝛ in quo loc.mu.lib.x.Bal. in.d.l.placet.ꝛ facit qđ ipſe no.in auť.iteꝫ nullla cōmunitas.C.de epi. ꝛ cleri.ꝛ Cano.in.c.ſi.de vita ꝛ hone.cler.ꝛ cle.preſenti.de cenſi.ꝛ in.c. j.de immu.eccle.li.vj.Solum ergo reſtat examinare an dictus magiſter Joannes cōſtituerit domiciliū in loco ratiōe p̄dictoꝛū.vt ſic dicatur incola.Et primo dico ꝙ licet i dubio quis per morā.x.annoꝛū dicat̄ cōſtituere domicilium in loco habitationis.vt in.d.l.ij.illud tamē procedit niſi alie coniecture militent in ꝯtrariū que declarent ꝙ ex cauſa ibidem toto tempore habuerit quibus cōcurrentibus etiā ſi per centum annos in loco habitauerit.non dicitur per hoc domiciliuꝫ ibi cōſtituere.vt leg.ꝛ no.in.l.queſitū.in prin.de leg.ij.domiciliū enim conſtituitur ex animo.vt in.l.ſi quis inſtructus.ff.ad municip.vt pꝰ cōſtituit ibi larem animo ideo nō diſcedendi.vt.d.l.ciues.animus autē ex cōiecturis p̄bat̄.vt in.l.licet imperator.ff.de leg.j.ꝛ in cle.exiui.de ver. ſigni.ꝛ.c.ij.de renū.lib.vj.ꝛ.l.doliū.C.de dolo.cuꝫ ſimi.In caſu noſtro occurrūt plurime cōiecture ac etiā probatiões euidētiſſime ꝙ dictus magiſter Joānes nō habuit animuꝫ conſtituendi Senis domiciliuꝫ. Primo quia ad hanc ciuitatē Senarū venit tāꝙ forēſis conduct⁹ ad legēdū medicinā quemadmodū alij forenſes.ꝛ finita prima conducta fuit reconductus iterū ꝛ ſepenumero ſucceſſiue tanꝙ forenſis.vt forēſis in quātitate ſalarij tractatus iugiter ꝛ ſemper in ſua recōductione debuit dixiſſe ꝙ niſi cum cōpetentia ſolario recōduceret̄ intendebat inde recedere ſicut faciunt alij forenſes.Ex his enim ſatis anim⁹ decla-

rātur ipſius magiſtri Joannis ꝙ nō intendebat ex illa mora hic ꝯſtituere domiciliū.arg.opt.in.l.neſenni⁹.ff.de nego.geſt.quinimo voluit do.Ant.de but.in proe.Grego.preal.ꝙ in ſtudente ſufficit ſola ꝯiectura ſtudij ad declarandū animū ꝙ nō ſteterit tāto tēpore cauſa ibidē cōſtituēdi domiciliū.De quo tñ dicto poſſet dubitari per.d.l.ij.C.de incolis.que loquitur in ſtudente.ſed in caſu noſtro in quo p̄dicte coniecture ⁊ probationes animi concurrāt nō puto aliqualiter heſitanduꝫ. Preterea nunꝙ in tempore habitationis ſubijt aliqua onera tanꝙ ciuis vel incola ꝙ hinc noſtre ꝯcluſioni p̄ſtat adminiculum maxime.ar. in.l.j.ad muni.acquiſitio ſeu emptio bonoꝝ immobilium per dictum magiſtrū Joānē facta in dicta ciuitate Senarū non ſufficit vt ad munera perſonalia teneant̄.vt eſt tex.apertus in.l.libertus.§.ſola dom⁹. ff.ad muni.⁊ ibi firmat Bar.ꝙ etiam collecte nō poſſint īponi poſſeſſoribus forenſibus ꝑ ea que.s̄.dixi.Nec etiaꝫ ob.ꝙ in hac ciuitate duxit vxorē.nā traductio vxoris nō induxit ciuilitatē ī loco nec incolatū vt in.l.ciues.quinimo dico ꝙ ipſa vxor efficit̄ īcola ſeu ciuis originis mariti.⁊ ibidem.⁊ nō in loco ſecūde originis debet onera patrie ſubire.vt eſt tex.in.l.fi.§.idem reſcripſerunt.ff.ad muni.⁊ ibi per Bar.⁊ ꝑ glo.in.l.ciues.⁊ origine.C.de mune.⁊ hono.lib.x.Uxor autem mutat forum ſaltem quo ad onera ⁊ nō vir:quia vxor tenetur ſequi maritum ⁊ non ecōuerſo.vt in.c.vna queꝙ mulier.xiij.q.ij.leg.⁊ no.in.c.j.de cō-iu.lepro.cum ſimi.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſuper quo cōſilium pe-

titur in terminis infraſcriptis ꝓponitur.vcꝫ ep̄s Spirenſis ad ipſius poſtulationē ⁊ inſtantiam trāſlatus extitit per Martinū papam.v.ad ſedem Treuerēſem archiepiſcopalē eo prius vt moris ⁊ iuris eſt abſoluto a vinculo Spitēſis eccleſie cui erat obnoxius:⁊ de eccleſia vt vacante per tranſlationē prefatā prouiſum fuit per eūdē Martinuꝫ viro illuſtri dño Adolpho de Alemania nūc in decretis licētiato.deniꝙ poſt dictas prouiſiones dictus trāſlatus ad eius poſtulationeꝫ obtinuit per eūdem Romanū pōtificē pallio archiep̄i decorati.poſtremo cōtingit dictū tranſlatum nequiuiſſe dicti archiep̄atus corporalē poſſeſſionē nanciſci ob cuiuſdā reſiſtētiā qui ſe de facto archiep̄atui intruſit.propter qꝺ dictā eccleſiā Spitēſem nititur vt prius obtinere contradicente ipſo dño Adolpho ⁊ dicēte dictam Spirenſem eccleſiam ſibi de iure tanꝙ de eo legitime prouiſuꝫ relaxandā.Querit̄ qꝺ iuris.

¶ Conſilium.cj.

1 Ep̄s ſi aliquis fuerit ordinatus ⁊ nō recipitur ab eccleſia ad quaꝫ ordinatus fuit nō debet eijci a priori dignitate.

2 Papa ſi aliquem epiſcopum tranſtulit in ſedem archiepiſcopalem eo prius a vinculo prioris eccleſie abſoluto ep̄atus nō vacat illico per illam abſolutionē ⁊ tranſlationem ſed incipit vacare poſtꝙ ep̄s tranſlatus preſtitit conſenſum.

3 Beneficia electi ⁊ confirmati in ep̄m nō vacant niſi poſt plenā tranſlationem que cauſatur per ꝯſecrationem ⁊ corporalem poſſeſſionem.

4 Actus ſpirituales non recipiunt conditionem.

5 Princeps agendo actū ſcienter contra legem videtur circa illam diſpenſare.

6 Papa pōt ex certa ſcientia ⁊ cū cauſe cognitiōe vni duos epiſcopatus conferre.

7 Ep̄s nō poteſt alium ep̄atum acquirere de iure communi.

Saluatoris ieſu chriſti eiuſque glorioſiſſime matris p̄ſidio ex corde humiliter inuocato.Uidetur primo dictū tranſlatū minime de iure arctādū fore ad relaxationē Spirenſis eccleſie niſi prius corporalē poſſeſſionē eccleſie Treuerēſis pacifice obtineat vel per eū ſtet quomin⁹ ipſam poſſeſſione nāſciſcat̄.Eccleſia em̄ prima vacat per trāſlationē ad ſecūdaꝫ. vt in.c.ij.de trāſla.p̄lat.⁊.c.bone.ij.de poſt.p̄lat.⁊.xxj.q.ij.c.ſi quis iam tranſlatus.ſed nō ꝺr quis ꝓprie trāſlatus niſi primo habuerit poſſeſſionē ſecunde eccleſie.vt dicit glo.no.in.d.c.ſi quis iam trāſlatus.facit opt.c.cū in cunctus.§.cum vero.de ele.ergo nō debet iſte vero tranſlatus cōſtringi ad priorē eccleſiā dimittendā:niſi primo nāciſcat̄ corporalem poſſeſſionē ſecunde.Scḋo principaliter videt̄ ꝓbari per tex.no.
1 maxime iuncta glo.in.c.ſi quis.xiij.diſt.vbi ꝺr † ꝙ ſi quis fuit ep̄s ordinatus ⁊ nō recipit̄ ab eccleſia ad quā ordinatus extitit non debet eijci a priori dignitate:etiaꝫ ſi interiꝫ fuit alteri collata.ſcḋm gl.ibi no.que addit ad illum tex.hoc vltimū arg.d.c.cū in cunctis.⁊.vij.q.j.ens.⁊.C.de repu.here.vlt.Et pōderandū qꝺ tex.ibi loquitur etiam ſi primum beneficiū foret dignitas.igitur idē dicendū in caſu noſtro:videt̄ ergo ibi caſus iūcta glo.de q̄ſtione noſtra.¶ Tertio opti.facit in arg.ca.ſi beneficia.de p̄ben.lib.vj.vbi habetur ꝙ ſi quis dimiſit beneficiū ſuum propter aliud ſibi collatū ꝙ poſtea reperitur alteri debitū poteſt repeti:dūmō ſcḋm alteri debitū ſine difficultate dimittat.ecce ergo ꝙ beneficiū alteri legitime collatū poteſt repeti.ex quo ſcḋm non pōt legitime retineri.Idē ergo dicamus in caſu noſtro vt nō obſtāte ꝓuiſiōe dño Adolpho facta poſſit tranſlatus retinere eccleſiā:ſcꝫ Spirēſeꝫ ex quo nō poteſt ſecunde eccl̄ie poſſeſſionē apprehēdere.videt̄ em̄ tranſlatus ⁊ abſolutus a vinculo prioris eccl̄ie ſub quadā tacita ꝯditiōe.ſcꝫ ſi poſſeſſionē ſcḋe eccleſie potuerit adipiſci.argu.d.c.ſi beneficia.cū em̄ hec trāſlatio fuerit in fauorē dicti trāſlati facta nō oportet in ei⁹ leſionē.⁊ diminutionē honoris redundare.arg.in reg.qꝺ ob gratiā.de reg. iur.li.vj.⁊.l.qꝺ fauore.C.de legi.facit qꝺ in ſimi.no.Joan.mona.in.c. generali.de elec.li.vj.cuius dictū retulit Joā.an.nec illud reprobabit
2 in.d.reg.quod ob gratiā.in mercu.dixit enim † ꝙ ſi papa aliquē ep̄m tranſtulit in ſedem achiep̄alē:eo prius a vīculo prioris eccleſie abſoluto qꝺ ep̄atus nō vacat illico per illā abſolutionē ⁊ tranſlationē ſed incipit vacare poſtꝙ ep̄s trāſlatus p̄ſtitit cōſenſum:quia videt̄ ſub tacita cōditione abſolutus:ſcꝫ ſi cōſenſum p̄ſtiterit ⁊ reddit rōnē:qꝛ cuꝫ hec tranſlatio fiat in illis fauorē nō dꝫ in illius leſionē redūdare.idem cōſuluerunt do.Fran.zaba.cardi.Flo.⁊ multi alij doc.in caſu ep̄i Florentini quem papa eo abſoluto a vinculo ep̄at⁹ promouit abſenteꝫ in cardinalē.concluſerūt eniꝫ ep̄atum nō vacare niſi tp̄e quo dictus ep̄s preſtitit cōſenſuꝫ ⁊ ob hoc ille ep̄s ante ꝯſenſum p̄ſtitū adminiſtrauit in ep̄atu fere per annū.Idem dicendū in caſu noſtro vt dicta trāſlatio ⁊ abſolutio videant̄ facte ſub tacita cōditiōe:ſcꝫ ſi poſſeſſionē ſecūde eccleſie potuerit adipiſci.cū tūc dicat̄ proprie trāſlatus.vt not.in.d.c. ſi quis iaꝫ trāſlatus.al's cederet trāſlatio in ipſius leſionē qꝺ nō eſt dicenduꝫ.¶ Quarto faciūt ad hanc partē multa iura que ꝑ adeptioneꝫ ſecundi beneficij incōpaſſibilis inducūt vacatiōe primi nō a tempore ꝓuiſiōis ſecūdi ſꝫ poſt habitā pacificā ⁊ corporalē poſſeſſionē ipſius: vt in.c.licet ep̄s.de p̄ben.lib.vj.⁊ cle.ſi plures.eo.tit.⁊.c.cōmiſſa.de ele. li.vj.⁊.d.c.ſi quis iam trāſlatus.iuncta glo.cū ſimi.⁊ videt̄ de caſu noſtro tex.quaſi expreſſus in.c.cum in cūctis.prealle.in.§.cū vera.vbi pa
3 tet † ꝙ beneficia electi ⁊ ꝯfirmati in ep̄m nō vacāt niſi poſt plenā trāſlationē ad ep̄alē que cauſat̄ per cōſecrationē ⁊ corporalē poſſeſſioneꝫ vt ibi.ecce ergo ꝙ beneficia incōpaſſibilia cum ep̄atu nō vacēt ꝑ ſolaꝫ prouiſionē de ep̄atu:ſed oportet ꝙ prius habeat̄ corporalis poſſeſſio ipſius ep̄atus.ergo idē dicēdū in caſu noſtro:quanꝙ em̄ duo ep̄atus ſint in eadē perſona de iure cōmuni incōpaſſibiles.xxj.q.ij.ſicut ī vna quaꝙ.⁊.vij.q.j.ſicut tamē nō debet in effectu induci vacatio p̄mi niſi poſt habitā poſſeſſionē ſecundi.⁊ qꝺ ille tex.ꝓcedat in duobus epiſcopatibus videtur tacite velle gl.in.c.relatio.xxj.q.j.que in duobus ep̄atibus alleg.illum tex.nec ob.ſi dicatur ꝙ ex hoc cōtingeret iſtū tranſlatum habere duos ep̄atus eodem tp̄e:quia non videtur abſurdū:quia primū habeat habitu:⁊ actu:⁊ ſcḋm habeat reſpectu tituli.ex quo nō poteſt ipſi⁹ corporalem poſſeſſionē habere:vt ꝓbatur in.c.paſtoralis. vij.q.j.vbi eſt tex.ad hoc notabilis.Sed p̄dictis nō obſtantibus q̄ caſui noſtro minime fauēt ꝯtrium arbitror de iure ꝓcedere.puto em̄ illā eccleſiā Spirenſem ſimpliciter vacaſſe per abſolutionē ⁊ tranſlationē prius factas ⁊ de ea fuiſſe dicto dño Adolpho legitime ꝓuiſum ⁊ per conſequens dictū tranſlatū fore iuris remedijs cōpellendum ad eccleſiam Spirenſem libere relaxanduꝫ per dictum Adolphū gubernādū ⁊ diſponendum vti per verum ipſi⁹ eccleſie paſtorē.Moueor primo in hanc ſn̄iam principalter per illā iuris regulā.quicūꝙ vult cōſequens videtur velle antecedens.vt in.c.cum.M.de cōſt.⁊.l.illud.ff.de acqu. here.c.ex parte.de ſponſa.c.prudētia.c.preterea.de off.dele.⁊.l.ad legatum.⁊.l.ad rē mobilē.ff.de ꝓcu.ſed olim ep̄s Spirenſis inſtituit apud dñm papam vt ſibi ꝓuideretur de archiep̄atu Treuerenſi.ergo videt̄ voluiſſe ⁊ cōſenſiſſe vt ante om̄ia abſolueret̄ a vinculo quo eccl̄ie Spirenſi tenebat̄.nō enim poterat de iure etiā xp̄o trāſferri ad aliā ſedem niſi prius abſolueret̄ a priori.⁊ ita etiaꝫ eſt de morte Romane curie ab antiquo ſeruatū vt probat̄ in.d.c.ij.de tranſl.p̄la.⁊.c.bone.ij.de poſtu. p̄la.Jo.mona.in.d.c.generali.⁊ Jo.an.in.d.reg.qꝺ ob gratiā.in princ. q.cum ergo fuerit ſuo cōſenſu ab illa priori eccleſia abſolutus:⁊ ſic per conſequens vacaret.vij.q.j.ſicut.el.j.⁊ in.§.ecce.non pōt per caſum de facto ſuꝑueniētē ipſam priorē eccleſiā retinere p̄ſertim poſt ꝓuiſioneꝫ alteri factā,qꝛ renūtiātibus iura ſua exp̄ſſe tacite nō dat̄ ad illa ingreſſus,nec eſt locus penitentie.vt in.c.quam periculoſum.vij.q.j.⁊.c.ex tranſmiſſa.de renun.⁊.c.ex ore.de priuil.⁊ actio ſemel extincta non reuiuiſcit.de cōſec.diſt.iiij.queris.⁊.l.qui res.§.aream.ff.de ſolu.Nec poteſt dictus tranſlatus allegare ꝙ huic actui ꝯſenſerit ſub tacita condi
4 tione ſecūde eccleſie adipiſcēde.tum † qꝛ iſti actus ſpirituales non recipiunt cōditionem.vt in.c.ij.de elec.lib.vj.⁊ in regula actus legitimi. de reg.iur.li.vj.⁊ qui renūtiat bn̄ficio dꝫ pure ⁊ oīno renuntiare.vt in c.ex parte.ij.iuncta gl.de offi.deleg.tum qꝛ nullam ꝯditionē expreſſit dum per ſe ſeu per alium inſtituit apud papā Martinum,vt de archiepiſcopatu ſibi ꝓuideret̄.ergo nulla ꝯditio debet ſubintelligi.vt in.c. vnico.in fin.xxxij.q.viij.Preſertim in materia noſtra que de ſui natura debet eſſe pura ⁊ ſimplex nec conditio mēte retenta releuat.vt in.l. ſi repetendi cām.C.de condi.ob cau. Preterea nullū iuris refugium pōt dict⁹ trāſlatus in hoc reperire cū palliū archiep̄ale obtinuerit ꝙ non ſolet per eccleſiā romanā tradi niſi fortiter ⁊ ſepe poſtulāti.vt in c.priſca.c.diſt.no.in.c.ſignificaſti.de elec.ergo ꝯſenſit abſolutiōi prius de eo facte quo ad eccleſiā Spirenſem preſertim cū palliū poſtulauerit poſt ꝓuiſionē factā de eccleſia Spirēſi dño Adolpho.vñ ꝑ hunc actū archiep̄o cōuenientē videt̄ apertiſſime cōſenſiſſe nō ſolū abſolutioni prius facte ſed etiam ꝓuiſioni domini Adolphi.arg.opti.in d.c.ex ore.

d.c.ex ore.de his que fi.a maio.par.capi.z.c.ſolicitudinem.de app.z.l.
vbi repugnātia.ff.de regu.iu.z.c.cum.ad.de conſti.vacant ergo dicta
Spirenſis eccleſia per illam tranſlatonē modo predicto factam pure
z abſolute.Et hanc partem aperte ſenſit Jo.mona.ſi bene pōderet in
d.c.generali.z Jo.and.poſt eum in.d.reg.quod ob gratiā.dum dicunt
ꝙ ſi papa transfert abſentē etiam fauore perſone nō vacat primus epi
ſcopatus niſi a tēpore cōſenſus preſtitit per trāſlatū.In caſu aūt nr̄o
dictus tranſlatus pluries cōſenſit:vt patet ex predictis.Idem videt
ſenſiſſe.Egid.cremoñ.in ſua diſpu.vt refert Joā.an.in.d.reg.quod ob
gratiā.qui plus dixit:vcz ꝙ primus epatus vacabit illico poſt trans
lationē per papam factam non expectato tranſlati cōſenſu:quia illius
conſenſus dependet a papa voluntate.facit.vij.q.j.ſcias.z Jo.an.videt
ibi aperte approbare vacationē ſaltē eo caſu quo eps fuit poſtulatus
per capitulū in archiepm.z ipſe lz nō cōſenſerit:tamen non ꝯtradixit
ſed volūtati domini pape ſe ſubmiſit.ſecuta enim trāſlactiōe per papā
de abſente firmat Jo.and.ꝙ illico vacauit epiſcopatus cum nō fuerit
facta omninō ſine ſuo conſenſu.multo ergo magis debuit illico vaca
re epatus Spirenſis in caſu noſtro per illam tranſlationē verbo tenus
factā cuz dictus eps Spirenſis aperte illi cōſenſerit a principio z pal
liuz petendo z fortius inſtādo pro ſua puiſiōe.ergo per predicta aper
tiſſime videtur iſte caſus deciſus in fauorē domini Adolphi prouiſi.
¶ Nec ob.ſi dicatur ꝙ dictus trāſlatus remanet ſine epiſcopatu:tum
quia imputandū eſt ſibi quaſi hoc q̄ſiuit.potuit enim ab initio contin
gere ꝙ iſtud impedimentū euenire poterat.arg.bonum in.l.ſi quis do
mus.ff.loca pſertim cuz a parte intruſi diceretur palam Rome quod
alius pater illum intruſum non eſſet potens ad poſſeſſionē archiepi
ſcopatus habendam:tū quia nō oīno dicitur ſine archiepiſcopatu qz
qui actionem ad rem cōſequendā habet ipſam rem habere videt.l.qui
actione.de reg.iur.agat ergo iuris remedijs ad poſſeſſionē nanſciſcen
dam z relaxet epatū quem ſine aliquo titulo poſſidet:vt ex pdictis
clare conſtat.Itez cū dictus papa ex certa ſcientia de epiſcopatu Spi
renſi tanꝙ vacāti puidiſſet dicto dn̄o Adolpho nō erat locus diſpo
ſitioni.c.cū in cūctis.§.cū vero preal.preſuppoſito ſine veritatis pui
dicio qd illud.c.haberet locū in pluribus epiſcopatibus.Videtur eīī
papa nō expectando ꝙ ſecundi epatus haberetur prius poſſeſſio:di
ſpenſare voluiſſe per cōtrariū actū cōtra illius iuris diſpoſitionē.vt i
l.idem vlpianus.ff.de execu.tut.z qd no.Bar.in.l.quidā cōſulebāt.ff.
de iudi.z Inno.in.c.veniens.de filijs preſby.z Hoſti.in.c.diuerſis fal
lacijs.de cle.coniu.z Bal.in rep.l.barbarius.ff.de offi.preſi.in quibus
5 iuribus cōmuniter legitur ꝙ† princeps agendo actū ſcienter cō
tra legem videt circa illā diſpenſare cōſtabat aūt in caſu noſtro de cer
ta ſcientia pape:qd prius ipſe epm Spirenſem abſoluit a vinculo ipi⁹
eccleſie:z de illa eccleſia facto eius vacante puidit dn̄o Adolpho vn̄
in facto pprio nō pōt preſertim in principale niſi ex certa ſciētia preſu
mi.vt in cle.vnica.de proba.cum ibi no.facit qd no.gl.in cle.j.de iudi.
z in cle.paſtoralis.§.preterea.de offi.deleg.z per Inn.in.c.ſtatutum ꝙ
olim incipiebat pſertim.de preſcrip.lib.vj.papa autem potuit per illū
abſolutionis actum puram indicere eccleſie vacationem per id qd gl.
ſing.no.in.c.per principalē.ix.q.iij.Videtur antē voluiſſe ex quo poſt
illum actum pceſſit ad puidendum de illa tanꝙ vacāti dicto domino
Adolpho.arg.in.l.labeo.ff.de ſupp.leg.z c.dilecti.de appel.z.ix.q.iij.
eſtimāt.ſciebat enim papa ꝙ de eccleſia pure nō vacante maxime epi
ſcopatu nō debet fieri alteri prouiſio cum immineret ibi adulterium
ſpirituale.vij.q.j.ſicut.xxj.q.ij.ſicut in vna.z huic concluſioni clare aſſi
ſtit Jo.an.in.c.ex ore.de his que fi.a maio.par.ca.ſuper ver.confirma
tur.in vlti.ſol.cum dicit ꝙ ibi fuit collata prepoſitura electi in epiſco
pum z confirmati ante cōſecrationē ex certa ſcientia pape ideo valuit
collatio non obſtāte ꝙ tempus conſecrationi prefixū lapſum nō eſſet
z videtur ſuper illud ius diſpēſaſſe.arg.c.propoſuit.de cōceſ.preben.
quod eſt no.Ita dicendū in ſimili preſuppoſito ſine veritatis preiudi
cio ꝙ primus epiſcopatus pure nō vacaſſet ante adeptā poſſeſſionē
ſecundi tamē ex quo papa ſciēter de primo epiſcopatu prius puidet
alteri tenet puiſio.nec debet ex facto ſuperuenięte ipſius effect⁹ impe
diri cum iam matrimoniū ſic initiatū z confirmatū inter eccleſiā Spi
renſem z dictum Adolphū.de tranſla.prela.c.ij.in fin.z c.cū inter.de
elec.cū ſimi.¶ Vlti.pro dn̄o Adolpho faciunt oēs iuris regule cer
tum eſt eīī ex quo papa ſciēter abſoluit epm Spirēſem a vinculo quo
ipſi eccleſie erat aſtrict⁹.fuit ipſa eccleſia Spirēſis ſoluta prorſus a le
ge ipſi⁹ epi quare merito potuit cuicūꝗ libere nubere.vij.q.j.§.ecce.z
c.ſicut.z de ſecū.nup.c.pe.z vlt.ergo prorſus ſine titulo tenet nūc di
ctā eccleſiā Spirēſem occupatā.Et ſi diceremꝰ cōtrariū ſeqret abſur
dū quod idē eſſet archieps z eps diuerſarū eccleſiarū:z ſic lederet ſpiri
tuale matrimoniū qd inter epm z eccleſiam cōtrahitur:in cuius ſignū
defert annullū.vt no.in.c.clerici.de vi.z hone.cleri.z.vij.q.j.ſicut.z.c.ij.
de trāſla.prela.Nec obſt.c.paſtoralis.ea.cauſa z q.in ꝯriū allegatum.
ibi eīī papa ex certa ſcia ꝯtulit epatū expulſo a ppria ſede nulli alij de
6 bitū.† poteſt eīī papa ex certa ſciētia z cum cauſe cognitiōe vni duos
epatus cōferre.vt eſt tex.no.in.c.relatio.preall.xxj.q.j.Sed in caſu no
ſtro papa nō ꝯtulit iſti trāſlato de nouo Spirenſem eccleſiam.imo il
lum abſoluit p prius a iure illius eccleſie.Preterea eccleſia Spirēſis
fuit alteri collata:ſcz dn̄o Adolpho.vnde cum alteri ſit deſpōſata nō
debet per iſtum tranſlatū vt ſcortum ſine aliquo titulo detineri cōtra
d.c.ſic enim cōmittitur adulteriū ſpirituale cum alterius eccleſia iniu
ſte detinetur ſicut cū alterius cōiuge cōmittitur adulteriū carnale.d.c.
ſicut in vna.xxj.q.ij.cum ſimili.Fūdata eſt ergo euidentiſſime ex pre
miſſis domini Adolphi electi Spirēſis intētio.¶ Reſtat nūc vt ad
ea⸗que.ſ.in diuerſam partē adduxi rn̄deam⁹.ad que ſi pmiſſa diligen
ter ponderentur facilima erit reſponſio.Et primo dum dicit ꝙ nō di
citur quis plene trāſlatus anteꝗ̄ poſſeſſionem corporalez nāciſcatur.
per.d.c.ſi quis iam tranſlatus.reſpōdeo ꝙ proprie non dicitur plene
tranſlatus:cum vacatio Spirēſis eccleſie fuit inducta p abſolutionez
prius a papa ipſo epiſcopo Spirenſi cōſentiēti factā:vt.ſ.dixi.pſer
tim cum poſt prouiſionez domino Adolpho factā inſtāter palliuz ar
chiepale petierit in pontificalis officij plenitudine cum archiepalis
nominis appellatiōe cōferat.vt in.c.niſi.de aut.z vſupa.z.c.qd ſicut.
de ele.z ſic apertiſſime approbaui trāſlationē de eo factā z abſolutio
nem precedentem ac prouiſionem domini Adolphi inde ſecutaz.Nō
obſt.ſecundum motiuū de.c.ſi quis.xcij.diſt.loquitur enim nō in epo
trāſlato,ſed in nouiter ordinato qui nō debet abijci a priori dignitate
ſi nō poteſt poſſeſſionē epiſcopatus nāciſci.hoc eīī iuris eſt.vt proba
tur in.c.cum in cunctis.§.cum vero.de elec.lz interim fuerit ſua prima
dignitas alteri collata.vt dicit ibi glo.quod intelligo qn̄ preter cōſen
ſum ipſius fuit alteri collata anteꝗ̄ poſſeſſionē epiſcopat⁹ haberet:ꝙ
fuit contra.c.cū in cunctis.preall.ſecus enim puto ſi ſuo cōſenſu fuiſ
ſet alteri collata:quia tunc propter reſiſtentiā ſuperuenientē nō debet
prima collatio legitime facta retractari:per id qd habet in.c.poſt ele
ctionem.de cōceſ.pben.iuncta gl.j.z di.c.ex ore.facit reg.factum legi
time.z reg.ſcienti z cōſentienti.de reg.iur.lib.vj.Et diuerſitatis ratio
inter minora beneficia que prius obtinebant.z epatus prius habitus
eſt:quia minora beneficia nō vacant per puiſionem factam de epatu:
niſi prius plenum ius conſequatur puiſus ſeu electus:puta ꝙ fuerit
conſecratus:vel lapſum ſit tempus.de cōſecrandis epiſcopis z poſſeſ
ſionem corporalē epatus fuerit nactus:vt pbatur in.d.§.cum nō me
rito.ſi non poteſt habere poſſeſſionem epatus nō debet deijci a priori
dignitate.vt in.d.c.ſi quis.cuius adhuc tituluz obtinet.ſed in caſu no
ſtro ante tranſlationē fuit inducta vacatio Spirenſis eccleſie per ab
ſolutionem a papa factam z per ipſam papā fuit alteri ſcz dn̄o Adol
pho facta puiſio que quidem vacatio non deſinit eſſe propter reſiſten
tiam de facto cōtingentē circa ſedem Treuercēſem:nec collatio ſeu pro
uiſio alteri facta debet retardari ſeu caſſari:cum hoc nullo iure caueā
tur.Preterea in minoribus beneficijs prius habitis nō eſt neceſſe ꝙ
prius interueniat abſolutio:quia cum illis nō contrahitur ſtricte ma
trimoniuz ſpirituale.vt no.in.c.clerici.de vi.z hone.cle.z.c.fi.de poſtu.
pla.vnde non eſt inconueniens ꝙ habēs beneficia minora pmoueatur
illorum titulo durāte ad epatum cū etiam poſt epatum adeptū poſ
ſit eps ex cauſa acquirere denouo minora bn̄ficia.iuxta id qd legitur
z no.in.c.cum noſtris.de conceſ.pben.z in.c.poſtulaſti.eo.tit.z.c.cū in
eccleſia.de pben.lib.vj.ſed eps non poteſt alium epatum acquirere de
iure cōmuni.niſi prius a priori abſoluat:quia cum ſit perſona eccleſia
ſtica matrimonialiter obligata nō poteſt durāte priori vinculo ꝯſen
tire alteri matrimonio ſpirituali alr̄s cōtingeret adulteriuz ſpirituale.
vt in.d.c.ſicut.de tranſla.prela.p totuz.merito de iure z de more Ro
mane eccleſie eſt trāſferēdus ad aliam ſedem ablato prius a priori vin
culo.d.c.ij.de tranſla.pla.z.c.bone.ij.de poſtu.pla.no.Joan.mo.z.Jo.
and.in locis ſuperius palleg.z per hoc etiam rn̄ſum ad.c.cum in cun
ctis.z ad alia iura que inducūt vacationē priorū beneficioruz per ade
ptionē corporalem ſecūdi z nō prius.loquūt enim in interioribus be
neficijs circa epatum a quib⁹ nō eſt neceſſe abſolutionem facere.ratio
ne predicta.ſecus vbi prius intercedit abſolutio z p cōſequēs vacatio.
fruſtra enim expectat corporalis poſſeſſionis adeptio:cum abſolutio
ſit facta per prius ante tranſlationē etiam verbalem:z non videt in ſe
clariſſimū omni ratione cōſentaneū.Et vt clarius hoc liqueat videa
m⁹ vnū ſimile in matrimonio carnali pone enim ꝙ ſponſus de pſenti
matrimonio nō cōſummato facit pfeſſionē in manibus alicuius abba
tis:z ſic matrimoniū fuit ſolutū:per.c.ex publico.de conuer.coniu.de
mum monaſteriū reſiſtit de facto illius receptioni:vnde nō vult illud
monaſteriū recipere.dicemus ne qd iſte qui iaz pfeſſus eſt monachus
poſſit per hanc reſiſtentiā facti priori coniugem repetere:pſertim ſi al
teri poſt illius pfeſſionē fuit nupta:certe nemo ita ſupin⁹ hoc diceret.
fuit enim illa ſponſa ſolita a lege per confeſſionē iſtius merito non de
bet primo matrimoniū reintegrari ſine nouo cōſenſu pſertiz impediē
te pfeſſionē.dicendū in hoc matrimonio ſpirituali.arg.c.ij.de tranſla.
prela.z p hoc etiam eſt reſponſum ad gl.c.ratio.que tamen intellecta
vt iacet facit pro cōcluſione prius facta.voluit enim eoipſo ꝙ quis ꝯ
uolat ad ſecundū epatum valet primus.quod tamen pcedit intelligē
do vt.ſ.dixi ad.c.ſi beneficia.poteſt rn̄deri ꝙ loquit quādo quis iuſta
ignorantia ductus acceptauit beneficiū alteri debitū cuius contēpla
tione dimiſit ppriuz:vnde ne ſit omnino ſine beneficio:z ne iuſta z p
babilis ignorātia ſibi noceat:emanauit ex maxima equitate cōtra ri
gorem.vt ibi no.illius.c.diſpoſitio:z poſſit ad primū dimiſſo ſine diffi

cultate ſecundo redire. Sed in caſu noſtro aliud eſt, qꝛ eccleſia Treuerenſis non eſt alteri debita: ſed eſt iſtius tráſlati: lꝫ de facto poſſeſſionem corporalem habere nõ poſſit. inſtet ergo vt illa habeat vnde non remanet ſine titulo ſuo: imo illam eccleſiam habere videt̃ ex quo ad illam cõſequendam actionẽ habeat. d. l. qui actionẽ habet. ff. de reg. iur. ⁊ qꝛ vt dici potuit vosimiliter cogitare hoc euenire potuiſſe: ideo non debuit inſtare nec prouiſionem alteri factã approbare petẽdo palliuꝫ inſtanter: vt. s. plene dictum eſt. ⁊ per hoc patet ad omnia cõtraria reſponſio. ꝯcludo ergo ex omnibus predictis eccleſiã Spirẽſem de iure relaxandã libere ⁊ abſoluto dicto dño Adolpho de ea ꝓuiſo ⁊ minime tenendum per quondam epm Spirenſem tranſlatũ quãꝗ̃ eccleſie Treuerenſis poſſeſſionem propter fati reſiſtentiam minime conſequi poſſit. Laus deo. Nico. Abbas.

Conſilium. cij.

1 ☞ Offerendi plures modi ponuntur.

2 Donatio omnium bonoꝝ preſentium ⁊ futurorũ facta eccleſie valet.

3 Conuerſus eccleſie aliquis efficiatur poſt impoſitiionem collectarum preſumitur hoc facere in fraudem.

4 Appellatione bonorum quando tractat de tranſlatione bonorum et ſic de magno preiudicio non veniunt futura.

5 Priuilegia oĩa tributa eccleſijs, regul'r ſunt ꝓroganda ad hoſpitalia.

Fiſcus occupans bona alicuius propter delictum tenet̃ creditoribus pro rata bonorũ que ad illum peruenerunt.

In trinitatis nomine amẽ.

Circa perſonaruꝫ ⁊ bonorũ oblationes que ſepenumero ⁊ frequẽter fiũt excellẽtiſſimo ⁊ famoſo hoſpitali ſancte Marie de laſcala ciuitatis preclare Senenſis: circa tria contingit principaliter dubitare.
1 † Nõnunꝗ̃ enĩ quis offert bõa ſua hoſpitali ſine ſe. Qñꝗ vero ſe ſine ſuis Quãdoꝗ ſe ⁊ ſua ⁊ in his preſertim verſat̃ dubiuꝫ an, ⁊ quãdo ⁊ ad qđ obligat̃ ex debitis ante obligationẽ: vl' poſtea cõtractis ꝑ ipſos offerentes ſeu oblatos. Et primo attingã iuxta ordinẽ primum membrũ cũ quis vcꝫ offert bona ſine ſe. ⁊ hoc membrum põt ſubdiuidi. Naꝫ qñꝗ quis offert oĩa bena ſua preſentia ⁊ futura. Qñꝗ bona ſua p̃ſentia tãtũ. Quãdoꝗ bona ſua ſimpliciter. Quandoꝗ certam partem bonorum. Primo caſu cum ſit omnium bonorum preſentiũ ⁊ futurorũ oblatio dubitari ꝓbabiliter poteſt an talis donatio
2 teneat. nam Bar. in. l. fi. C. de pac. tenuit † talem donationẽ eccleſie vel pio loco factã valere. ſed aliud tenet cũ ſit priuate perſone mouet̃ principaliter qꝛ eccleſie ſeu pio loco quis donare poteſt ſe ⁊ ſua. vt in. c. preſentia. de prob. ⁊ in aut. ingreſſi. ⁊ aut. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccle. ⁊. xix. q. vlti. ſi qua, ⁊. c. qꝛ ingredientibus. ergo fortius poteſt donare ſua ſine ſe. Sꝫ quãdo fit priuate perſone nõ tenet donatio qꝛ ſaltem indirecte impeditur libera teſtamenti factio cum ſine bonis nõ poſſet ſaltem cum effectu teſtari: cũ nemo ex tali taſtamento vellet eſſe heres ergo talis donatio non valet cum ⁊ ſtipulatio nõ valet. l. ⁊ ſtipulatio hoc modo cõcepta. ff. de verb. obli. ⁊ hoc vltimum firmauit ideꝫ Bart. etiaꝫ in. l. predicta. ſtipulatio hoc modo. ⁊ in. l. ſi quis. in prin. ff. de leg. iij. ⁊ facit qđ ipſe not. in. l. ſeius ⁊ augerius. ff. ad leg. fal. hoc etiaꝫ vltimum firmauerũt Jac. de are. Pet. ⁊ Cy. in. d. l. fi. C. de pac. Bal. etiam ibi videtur ſequi dicẽs hanc eſſe communem opi. Expreſſe tamen iſti preter Bar. nõ attingunt: tamẽ talis donatio fieret eccleſie ſeu pio loco. hanc tamẽ partẽ alias cõſului: quando talis donatio fieret priuato vt patet in li. conſilioꝝ meorũ conſi. cxliij. Sed circa donationeꝫ factã eccleſie vel pio loco: reperio dñm Fran. zaba. cardi. Florẽti. quondam profecto doctorem excellentiſſimũ ⁊ preceptoreꝫ meũ in canõibus grauiſſime ſenſiſſe cum Bar. vt talis donatio valeat, ſꝫ Ange. de peruſio in quadã ſua diſputa. que inci. refulgenti palatio. tenuit totuꝫ oppoſitum eius qđ tenuit Bar. dicẽs ꝙ talis donatio facta priuato tenet ſecus ſi fiat eccleſie vel pio loco. mouet̃ inter cetera, qꝛ quando fit priuato non tranſit ex ſolo donationis titulo dominium rerũ donatarũ preſertim futurarũ in priuato, ſed requiritur traditio. vt. l. traditionibus. C. de pac. vnde donator retinet dominium rerũ de quibus teſtari poterit. licet heres ſuus poſt ipſius mortem poſſit cõpelli ad bonorũ traditionẽ in executionẽ donationis iaꝫ facte ꝑ defunctũ. Item quia quilibet eſt rei ſue legitimꝰ moderator ⁊ arbiter. l. in re mãdata. C. mãda. ⁊ talis donatio nõ reperitur alicubi interdicta, ſed quãdo fit eccleſie vel pio loco nõ habet firmitatem ſm eum, quia penes donatorem nunꝗ cõſiſteret alicuius rei dominiũ cum ex ſolo titulo dñium acquirat̃ eccleſie ſine traditione. vt in. l. fi. C. de ſacroſan. eccle. no. in. c. ij. de cõſue. ⁊ ſic non haberet iſte facultatem teſtãdi cũ nihil haberet in bonis quod videtur contra bonos mores. l. ſtipulatio hoc modo. preallega. Nec obſt. ſm eũ motiuũ Bart. quia aliud eſt dare ſe ⁊ ſua monaſterio ſeu loco pio aliud ſua tñ. nam primũ approbat̃ ab eccłia: qꝛ tranſit de via actiua in cõtemplatiuam, ſed qꝛ exiſtẽs in ſeculo remanet prorſus ſine bonis etiã preſentibus ⁊ futuris videt̃ quis indecens: ⁊ videtur hec ſua vltima cõſideratio ſatis ſubtilis. Mihi tamẽ placuit quo ad priuatũ dictum Bar. quia lꝫ nõ impediat̃ teſtari preſertim cum hereditas ſit nomẽ iuris ⁊ poſſit eſſe ſine rebꝰ ⁊ aliqua vtilitate. vt in. l. heredis appellatio. ff. de verbo. ſigni. ⁊. l. hereditas. de peti. heredi. tamen defectus bonorum impedit indirecte facultatem heredis habẽdi. cũ ſciens bona ad alium pertinere repudiabit de facili talẽ hereditateꝫ. inſti. ad le. fal. in prin. nec curandum ꝙ iſte donator nõ ꝑdit dñium rerum donataruꝫ ſine traditione, tum qꝛ ſatis eſt ꝙ heres ſciat ſe affectum ad tradendũ ad hoc vt hereditateꝫ repudiet, tum qꝛ in vita poſſet donator ſtatim compelli etiã ꝑ acquiſita ad traditionẽ ſi donatio teneret ex quo donat̃ inter viuos. vnde talis donatio reperit̃ indirecte prohibita. per id quod legi. ⁊ no. in. d. l. ſtipulatio hoc modo. ſꝫ reſpectu donationis facte eccleſie vel pio loco hoc magis dubito. ⁊ ꝓ opi. facit equitas ⁊ eccleſie fauor. multa enĩ in fauorem religionis contra iuris regulas recepta ſunt. vt in. l. ſunt perſone. ff. de reli. ⁊ ſump. fune. in cõtrarium facit tex. Augu. xvij. q. iiij. c. ſi. vbi dicitur qui exheredato filio vult eccleſiam heredem facere, aliũ querat ꝙ Auguſtinũ. imo deo ꝓpitio neminem inueniet. ſi ergo eccleſia nõ deberet recipere oĩa bona alicuius exheredato filio, ergo fortius cum qs vult ſeipſum appropriare in preſenti ⁊ in futurũ ſtatu aliter nõ mutato. Fateor tñ eccłie ſequer Bar. pro quo facit qđ no. Bal. in aut. ingreſſi. C. de ſac. ſanc. eccleſ. ⁊ apertiſſime ꝙ talis donatio teneat, voluit idem Bald. in au. ſi qua mulier. e. ti. in vlti. col. vbi dicit hoc indubitatũ in eccłia. al. l. iubemꝰ nulli. poſt prin. C. eo. vbi tex. optime facit. ⁊ ꝙ voluntaria paupertas ꝓpter deũ etiã ſtatu ſeculari non mutato nõ eſt a iure reprobata, imo ab ipſo Chriſto ſaluatore ⁊ magiſtro noſtro cõmendata ⁊ conſulta dñ in euangelio dixit. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende oĩa que habes ⁊ ſequere me. ⁊ alibi. Niſi quis renũtiauerit oibus ꝗ poſſidet non poterit meus eſſe diſcipulus. hinc enĩ in eccleſia primitiua tempore apoſtolorum omnes conuerſi ad fidem Chriſtianam, quantuncuꝗ laici vendebant omnia, ⁊ pretium ponebant ante pedes apoſtolorum. vt not. xij. q. i. in ſum. ⁊ in. c. dilectiſſimis. ea. cauſa. ⁊ q. quicqđ enĩ donat̃ eccłie dicitur deo conſecrari, ⁊ ad diuinos vſus deputari. xij. q. ij. nulli liceat. ⁊ in. c. mancipia. cũ ſeq. de re. permu. cum ſimi. non ergo debet talis donatio improbari cũ omnia ſint dei. ⁊ de deci. tua. ⁊ ſic talia bona donata redeunt ad naturã ſuã, ſecus cum donatio ſit priuato cum tũc poſſit notari pertinacia donationeꝫ recipientis. Ex his concludo talem donationeꝫ poſſe ſuſtineri cum ſit hoſpitali. ar. l. omnia priuilegia. C. de epiſc. ⁊ cler. raro tamen hec queſtio contingit hoſpitali, qꝛ vt plurimum cum qs dat oĩa bona ſua hoſpitali preſentia ⁊ futura, ſeu per retinet ſibi vſumfructũ illorum bonorũ aut aliqđ annuũ paciſcit̃ ſibi ab hoſpitali tradendum quo caſu ſm oẽs talis donatio valet cum in bonis reſeruatis habeat liberam teſtandi facultatem, vt no. cõiter per legiſtas in. d. l. fi. C. de pact. Hoc ergo caſu cum queritur an hoſpitale teneatur creditoribus iſtius donatoris. Concludo ꝙ ſic. aut querit̃ de debitis contractis poſt talem donationem. ⁊ indubitanter dicendum hoſpitale non teneri cum bona ſint tranſlata in hoſpitale per priꝰ nõ potuit iſte donator per contractũ ſuũ poſtea initũ hoſpitali ꝓiudicare, cum regulariter ex contractu alteriꝰ quis cõnẽiri poſſit. vt in. l. fi. C. ne vxor. ꝓ mari. dico tamen ꝙ ex quo donatio fit ita ampliſſime tenetur hoſpitale alere illum donatariũ inopem. vt plene no. per Cy. in l. fi. C. de reuo. do. ⁊ per Canoni. in. c. fi. de dona. nec hoſpitale equiparat̃ hoc caſu heredi ꝓpter vniuerſitatẽ bonorũ cum fuerit facta tráſlatio per contractum ſtatu donatoris nõ mutato. iuxta not. per Bal. in authẽ. ingreſſi. ꝓ realle. arg. l. ſi mulier. §. ex aſſe. ff. de iur. dotiũ. aut q̃rit̃ de debitis ante donationem cõtractis: ⁊ tunc conſiderãdi ſunt plures caſus. Aut enim erat bona illa prius pro debitis contractis obligata expreſſe vel tacite ⁊ tráſeunt illa bona cũ onere obligationis. vt in. c. ex literis. de pig. ⁊. c. paſtoralis. de deci. ⁊. l. ſicut. §. nõ videtur. ff. quibꝰ mo. pig. vel hypo. ſolu. precedens enim hypotheca etiam tacite contracta ꝓfertur nedum donatarijs ſed etiã alijs creditoribus habentibus perſonalem vel hypothecam tacitã vel exp̃ſſam. vt no. Dy. in reg. qui prior eſt tẽpore. de reg. iu. lib. vj. ⁊ videtur ꝓbari ꝙ etiã fiſco p̃feratur habens priorẽ tacitã. vt. l. j. in. §. ſi. rũſo. C. rem alie. gerẽ. lꝫ glo. cõtra fiſcũ dubitet. ff. qui potio. in pig. hab. in. l. titius. in princi. §. negotiari. lꝫ ſm quoſdã ſpãle ſit in muliere circa dotẽ ſuã habẽte hypothecã. de quo dicendũ vt in. l. aſſiduis. C. qui po. in pi. habe. ſed nõ facit ad propoſitũ noſtrũ. Aut illi doctores habebunt ſolum pſonalẽ obligationẽ. ⁊ tũc hoſpitale non tenetur ex eo capite ꝙ cenſeat̃ heres ꝓpter tráſlationẽ bonorũ vniuerſalem, vt. ſ. dixi. An autẽ teneat̃ reuocatoria vt ſic bona poſſint reuocari quaſi alienata in fraudẽ creditoꝝ eſt diſtinguẽdũ qđ aut hoſpitale recepit bõa illa ex cauſa nõ lucratiua puta qꝛ aliquid dedit in recõpẽſationẽ ſm ꝓmiſſit ſe daturũ. ⁊ nõ dꝫ fieri reuocatio bonorũ ſi hoſpitale nõ fuit fraudis ꝯſciũ. vt. l. ꝗ auit. §. hoc dictũ in fin. de his que in frau. nec in dubio debet p̃ſumi in fraude. l. quoties. §. qui dolo. ff. de ꝓba. Aut hoſpitale habuit illa bona ex cauſa mere lucratiua: ⁊ tũc tenet̃ hoſpitale quatenus bona ſufficiũt, debet enĩ fieri reuocatio: qꝛ p̃ſumit̃ in fraudẽ creditorũ donatio facta ex quo donator nõ hꝫ tãta bona ex quibus poſſit ſuis creditoribus ſatiſfacere nec curat̃ hoc caſu an, hoſpitale fuerit in dolo cũ ſolũ certet de lucro captãdo. ſatis enĩ eſt ꝙ donator fuerit in fraudẽ, ⁊ p̃ſumit̃ in fraudẽ ex quo ſciuit ſe nõ hꝫ tot bõa ꝙ poſſit creditoribꝰ ſatiſfacere, ⁊ ſic ſciebat ſe nõ eẽ ſoluẽdo. vt in. l. ſi quis cũ haberet. ff. de his q̃ in frau. ⁊ ibi expreſſe no. hoc
3 Bar. ⁊ facit quod ipſe no. in. l. incola. ff. ad munici. vbi dicit † ꝙ ſi quis
poſt impoſitionem

poſt impoſitionē collectarū efficiť ɔuerſus eccleſie pſumiť hoc facere in fraudē.ꝛ hoc primo membro principali.ſ.cū donauit quis oia bōa ſua hoſpitali pſentia ꝛ futura ſtatu aliter non mutato.Poſſet tñ circa iſtud mēbrū dubitari.Quid ſi ſimpliciter donauit bona ſua vel certaꝫ partē bonorū.dico ꝙ reſpectu creditorū dicēdū eſt vt in pcedētib⁹ concluſum eſt,q2 non pt diuerſitatis ratio aſſignari ſi iſte donator nō eſt ſoluendo ſed vbi eſſet ſoluēdo deberet prius ipſe conueniri ꝙ hoſpitale.l3 creditores habuerint hypothecā etiam expreſſam.vt in auť.hoc ſi debitor.C.de pig.Sed dubitari poſſet an bonis ſimpliciter hoſpitali donatis tranſeant tm̄ bona preſentia ꝛquo ad bona etiam futura ꝛ dico ꝙ ex quo iſte donator remanet in ſtatu ſuo tranſeunt ſimpliciter bona pñtia qualiacūqꝫ ſint nō autem futura.arg.in.l.bonorū.ff.de ver.ſig.cōiuncta.l.ſi mandauero.§.is cuius.ff.manda.ꝛ.c.felicis.§.

4 verū.de penis.lib.vi.vbi pt3 † ꝙ vbi tractatur de tranſlatione bonorū ꝛ ſic de magno pīudicio nunꝗ̄ appellatione bonorū veniūt futura,ſecus vbi tractaretur de modico pīudicio.vt puta obligatiōe pignorū,quo caſu veniūt futura:ita loquiť.l.ſi.ff.que res pig.obli.poſ.ꝛ pdicta pcedunt etiam,cū donatio fit eccleſie.vt ſentit gl.ꝛ clari⁹ Archi.xvij.q.i.vt lex cōtinentie.ꝛ Bal.ꝛ Bar.in auť.ingreſſi.C.de ſac.ſanct.eccle.facit etiā arg.xvij.q.iiij.c.ſi.ſi aūt dixit dono bona mea mobilia ꝛ immobilia an veniāt iura ꝛ actiones.dicēdū vt plene no.p Bar.in.l.momentū.ff.de ver.ſign.ꝛ melius in.l.pe.de tuto.ꝛ curato.Uenio nūc ad ſecūdum principale mēbrū ſc3 cū quis offert ſe hoſpitali ſine ſuis qō fieri pōt cū hoſpitale nō habeat in ſuis fratrib⁹ religionem ſtricte ſumptam.poſſunt em̄ ipſi⁹ fratres ipſius matrimonio ſaltem pri⁹ ɔcto et poſſidere.ppꝛie ergo nō ſunt religioſi.nec dicūtur ppꝛie habere regulam ex quo nō pſitentur illa tria ſubſtātialia cuiuſcūqꝫ religionis.de quibus in.c.cū ad monaſteriū.in fi.de ſta.mona.ſ3 potius dicūtur habere quēdam modum viuendi.vt dicit gl.notabilis in cle.j.de reli.do.ꝛ in cle.pe.de ſen.excō.poſſunt ergo iſti offerre ſe hoſpitali ꝛ pmittere obedientiam ſicut clerici ſeculares,ꝛ tenere nihilominus bona ſua ſicut cōuerſus eccleſie ſecularis,iuxta no.p gl.ꝛ doc.in.d.c.vt lex cōtinentie.ꝛ p Bar.ꝛ Bal.in illis bonis poterunt hoc teſtari quo caſu pōt intelligi.l.generali.C.de ſac.ſanc.eccl.ꝛ no.in.d.c.vt lex continētie.ꝛ ſi querať an hoc caſu hoſpitale teneať ex debitis per iſtos fratres vel oblatos cōtractis,dico ꝙ ex debitis ante oblationeꝫ contractis indubie nō teneť,tum q2 ad hoſpitale non peruenerunt,tum q2 eccleſia nō d3 teneri ex cōtractibus aliorū preſertim qui cōtraxerūt añ oblationē.teneñť autē ipſi oblati ſatiſfacere,ꝛ poſſunt efficaciter conueniri ex quo retinēt bona iuxta no.p Jo.and.ꝛ Inn.in c.vnico.de obli.ad ratio.ꝛ per doc.in auť.cauſa que fit cū monacho.C.de epiſ.ꝛ cle.nam ꝛ monaſteriū hoc caſu nō teneret de antea ɔctis per monachū,ex quo nō h3 ipſius bona vt no.in iurib⁹ palleg.forti⁹.nec hoſpitale cum ipſi oblati vel fratres non poſſint dici ſtricte religioſi.vt.ſ.dixi.An aūt teneať hoſpitale debitis poſt oblationē contractis dico ꝙ ſic ſi habuit mādatum ſup illis cōtrahēdis ab hoſpitali al's ſecus,niſi quatenus illa eſſent cōuerſa in vtilitatem hoſpitalis.vt legiť ꝛ no.in.c.qō quibuſdā.de fideiuſ.ꝛ videndum de materia per Innoc.in c.cum olim.ij.de priuil.in.ij.col.ꝛ facit qō no.Bar.in.l.ſi cōis ſeruus.ff.de ſtip.ſer.Si autem hoſpitale cōſequeretur bona oblati ex teſtō ſuo tunc teneret tanꝗ̄ heres,dico tñ ꝙ nō tenebiť creditoribus vltra vires hereditatis etiā ſi non confeciſſet inuentarium.eccleſia em̄ non teneret vltra vires hereditarias ſicut nec fiſcus.vt no.Bal.in.l.ſi.C.de iure delib.ꝛ Bar.in.l.j.C.de ſac.ſanct.eccle.licet glo.tacite ſentiat contrarium in.c.i.de teſta.Sed primum cōmuni⁹ ꝛ verius.Bona em̄ intelliguñť delata eccleſie inꝗ̄tū non ſint oneroſa ne indirecte alienenť bona eccleſie,vt in auť.ſicut.C.de ſac.ſanc.eccle.Et idem dicendum in

5 hoſpitali † q2 regulariter ois priuilegia tributa eccleſiis ſunt pꝛogata ad hoſpitalia,vt in.d.l.omnia priuilegia,vt ibi p Bar.C.de epiſc.ꝛ cle.ꝛ facit qō not.Jo.an.in.c.ij.de in integ.reſti.lib.vi.Si autē in vita daret iſte oblatus bona ſua hoſpitali poſt oblationem vel partē bonorū dicendum eſt vt.ſ.dixi in primo mēbro.Et hec breuiter de iſto ſecūdo mēbro.Nūc attingā tertiū ꝛ vltimū mēbrū.ſ.ſi q8 obtulit ſe ꝛ ſua hoſpitali.ꝛ in hoc pñt duo cōſiderari.Primo circa efficaciam tranſlationis bonorum.Scdō circa onera creditorum.primo caſu dicēduꝫ vt dixi in primo mēbro.cum em̄ hoſpitale non ſit religioſum offerēdo quis ꝛ bona ſua ſimpliciter non veniunt futura ſeu preſentia tantum.vt no.in.d.c.vt lex continentie.ꝛ p Bar.ꝛ p Bal.in.d.auť.ingreſſi.niſi aliud haberet hoſpitalis conſuetudo.vt no.dicūt Hug.ꝛ Arch.in.d.c.vt lex.ɔctus em̄ in dubio videť fieri ſm loci cōſuetudinē.vt in.l.qō ſi nolit.§.q2 aſſidua.ff.de edil.edic.facit qō no.Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duo.re.Circa ſcdm an teneať hoſpitale hoc caſu ad onera debitorum diſtinguo,ꝙ aut queriť de debitis cōtractis an oblationem aut de ſuperueniētibus.Primo caſu puto hoſpitale tenere,quatenus bona ſufficiunt,aut cedat illis bonis habitis,q2 cū in hoſpitale tranſiuerit vniuerſitas bonorū ſtatu pſone quodāmodo mutato d3 teneri tanꝗ̄ vniuerſalis ſucceſſor,ſicut in monaſterio reſpectu ingredientis.no.Poſt.in.c.vnico.de obli.ad ratio.ꝛ gl.ꝛ Bal.in auť.igreſſi.C.d ſac.ſan.ecc.ꝛ facit qō no.i.c.in pñtia.d pbat.facit.l.ij.C.ad.l.iul.de

6 vi publi.vbi pt3 † ꝙ fiſcus occupans bona alicuius propter delictum teneť creditoribus p rata bonorū q̄ ad illū puenīūt.Si vero dedit ſolum partē bonorū.ꝛ tūc dicēdū vt dixi.ſ.in.j.membro.Ant q̄riť d debitis poſt oblationē ɔctis.ꝛ diſtinguēdū eſt vt dixi.ſ.in ſcdō mēbro principali.Idē eſt dicēdū ſicut cū ſe ſine ſuis dedicaſſet,q2 nō potuit cōtrahere in pīudiciū hoſpitalis ſine mādato.d.c.qō quibuſdā.d fideiuſ.cū ſimili.Et per hoc clariſſime pt3 qd dicendū in omnibus membris premiſſis ꝛ caſibus qui poſſunt de facto contingere.

Caſus conſilij ſequentis.

Factum cōtingēs in his cōſiſtit

terminis.Syndic⁹ ɔuent⁹ ꝛ capituli monaſterij ſancte Marie ordinis ſeruorū debitis ſolēnitatib⁹ pmiſſis quandā poſſeſſionē eiuſdē monaſterij titulo locationis cōceſſit Meo ꝛ Bartoccio fratrib⁹ carnalibus cū certis pactis ꝛ cōditionibus de quib⁹ in inſtrumento dicte locationis ꝛ inter cetera fuit expreſſe actū ꝛ dictum ꝙ poſt vitam pdictorū amborū.ſ.Mei ꝛ Bartocchij dicta poſſeſſio pleno iure deberet redire ad predictū conuētū vt prius erat libera ꝛ expedita put in quibuſdam aliis ſcripturis contineť.ꝛ videtur notarius ſe voluiſſe referre ad formam pñtis ſibi parū añ tradite per conuentū dicti monaſterij in qua quidē cōceſſione fuit dictum vt dict⁹ ſyndic⁹ poſſet nomine conuentus locare dictā poſſeſſionē Meo ꝛ Bartoccio pdictis ad vitā dictorū Mei ꝛ Bartocchij ꝛ non vltra ꝛ ſubijciunt ibidem hec verba,vc3 cum pacto ꝙ locatio facienda nullo modo tranſeat in heredes dictorum Mei ꝛ Bartocchij,ſed ſolūmodo ad vitam eorū ꝛ cuiuſlibet eorum,ꝛ non aliter,vel alio modo,p annua penſione ꝛc.Cōtingit tractu temporis poſt dictā locationem factā ꝛ completam ꝙ dictus Meus alter ex contrahentibus diem ſuum clauſit extremū.Reuocatur nunc in dubium,an dicta poſſeſſio vel ſaltem medietas q̄ cōtingebat dictum Meum debeat redire ad dictum monaſterium,an vero debeat expectari etiam mors dicti Bartocchij.

Conſilium.ciij.

1 Duobus fratribus ſi fuit feudū conceſſum vno mortuo an pars ſua accreſcat alteri.ꝛ nu.3.

2 Teſtator ſi dixerit,ſi tales deceſſerint volo ꝙ omnia bona mea deueniant in talem non videtur ſubſtitutus vocatus niſi cum ambo inſtituti deceſſerint.

Saluatoris poſtulato ſuf-

fragio,videť primo ꝙ p dimidia contingēte dictū Meuꝫ debeat dicta poſſeſſio redire ad monaſteriū,q2 in ɔtractib⁹ non habet locum ius accreſcēdi,ideo pars deficiens debet redire ad dūm poſſeſſionis,vt leg.ꝛ no.maxime per Bart.in.l.ſi mihi ꝛ Titio.ff.de ver.obli.ꝛ p Bal.in.l.vna.C.quando non petent.partes.ꝛ Spe.in tit.de loca.§.nūc aliqua.ver.lxix.ꝛ videť tex.in.d.l.ſi mihi ꝛ Titio.ꝛ in.l.per ſeruū.§.qō vnus.ꝛ in terminis videť caſus in conceſſione feu

1 di in.c.vno.de fratribus de no.bene.inue.col.ꝛ.vbi dicit † ꝙ ſi duobus fratribus fuit feudū ɔceſſum.vno mortuo pars ſua non accreſcit alteri fratri.ſed redit ad dūm,ꝛ ratio q2 in cōtractib⁹ non habet locuꝫ ius accreſcēdi.plene no.per Bar.in.d.l.vnica.Sed his non obſtātibus contrarium in caſu noſtro de iure videť pcedere,videlicet ꝙ dictū monaſteriuꝫ nihil poteſt de dicta poſſeſſione petere viuente dicto Bartoccio preter penſionem ɔnnetā.Moueor principaliter propter verba appoſita in inſtrumento cōceſſionis,non em̄ locatio fuit facta ſimpliciter Mei ꝛ Bartocchij ꝛ ſi.ſic in caſu procederent ſuperius in contraria parte allegata,ſed fuit ſpecifice adiectum ꝙ poſt vitā amborū ſcilicet Mei ꝛ Bartocchij dicta poſſeſſione deberet redire ad conuentum dicti monaſterij,vnde ponderanda ſunt illa verba,poſt vitam amborum ꝙ clare innuunt ꝙ altero viuente monaſterium nihil petere poſſit,p hoc.l.ſi.ff.in ius voca.vt eant.vbi dicitur ꝙ ſi quis in iudicio duos homines ſiſtere pmiſit alterū exhibet ꝛ alterū nō,promiſſioni non videť ſatiſfactū.ad idem.l.pe.C.de impub.ꝛ aliis ſubſti.vbi habeť ꝙ ſi quis duob⁹ filiis impuberib⁹ inſtitutis adiecit ꝙ ſi vterqꝫ impubes deceſſerit talis ſi heres nō vocatur dict⁹ ſubſtitut⁹ niſi poſt mortem vtriuſqꝫ.ꝛ multi caſus conſimiles poſſunt ad idē adduci maxime qō leg.in.l.ſi quis fuerit.ꝛ.l.ſi quis ducēta.§.vtrū.ff.de reb.du.ꝛ.c.olim.de reſcrip.Preterea non eſt a verbis cōtrahētiū recedenduꝫ niſi conſtet de mēte.l.ſemper in ſtipulationib⁹.ff.de re.iur.facit.l.Labeo.ff.de ſuppel.leg.ꝛ.c.ſi.de ver.ſig.ꝛ.c.ciuitate.de vſur.cū ſimilib.ſed in dicto cōtractu fuit expreſſe dictū vt poſt mortē amborū dicta poſſeſſio rediret ad monaſteriū,ergo non ſufficit mors vni⁹.vt in iuribus preallega.Et hanc queſtionē quaſi in terminis pro iſta parte dicit Specu.in loco preallega.ꝛ ita dicit multos doctores cōſulto rñdiſſe.Hanc etiā partem videtur tenere Bart.in.l.quidam teſtamento.ff.de vulg.

2 ꝛ pup.vbi argu.illius.l.dicit † ꝙ ſi teſtator ſic dixit ſi tales deceſſerint volo ꝙ omnia bona deueniant in talem,non videtur ſubſtitut⁹ vocatus niſi cum ambo inſtituti deceſſerint,hoc em̄ importat ſignificatio verborum licet quandoqꝫ aliud ſeruetur ex preſumpta mente teſtatoris,quo caſu procedit.l.heredes mei.§.cū ita.ff.ad treb.vt ibi no.In caſu autem noſtro non conſtat de contraria mente contrahentium,ergo ſtandum proprie ſignificationi verborum.l.non aliter.de legat.iij.

Preterea ꝙ hoc fuerit etiam de mente contrahentiũ vt viuẽte illorũ
altero nihil poſſit de dicta poſſeſſiõe ꝯuentꝰ petere expreſſe probatur
per illa verba ſyndicatꝰ in eo ꝙ dederũt poteſtatẽ locãdi illis.ita ꝙ lo
catio non tranſeat ad heredes,ſed ſolummodo ad vitam eorum ⁊ cu-
iuſlibet eorum.ponderãda eñ ſunt diligenter hec vltima verba ⁊ cu-
iuſlibet eorum,aperte eñ innuunt ꝙ dicta locatio durat nedũ ad vitã
amborum,ſed cuiuſlibet eorum,ex quo verba clara ſunt,non eſt opus
interpretatione.vt in.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.nec ad iſta verba fieri pt
aliqua cauillatio niſi manifeſte friuola.Et facit ꝓ hoc qd in ſimili no
8 tat Bal.in.d.l.vnica.C.quãdo non pe ten.par.vbi dicit † ꝙ ſi conceſſa
fuit res in emphyteoſim duobus fratribus inſolidũ,videntur hec ver
ba importare ꝙ poſt mortem vnius nõ dꝫ poſſeſſio vel ipſius pars re
dire ad dñm ꝓprietatis,ſed dꝫ expectari mors vtriuſ ꝙ,ita ꝙ caſu ha
bet locum potiꝰ ius non decreſcendi quã accreſcẽdi.vt ibi pleniꝰ per
eum not.¶ Concludo ergo ex oĩbus predictis ꝙ viuente dicto Ber
totio non põt conuentus dicti monaſterij petere dictam penſionem
vel ipſius partem ſed debet eſſe contentus perceptiõe penſionis ſta-
tute.Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factũ in effectu in his terminis

proponit.Cõmune mõtis ſancte Marie venit ad obediẽtiã ciuitatis
Rachanati cũ certis pactis,quibus inter cetera cõtinet ꝙ dicta ter-
ra montis ſante Marie ⁊ eius curia ⁊ fortia ⁊ diſtrictꝰ perpetuo ſit et
eſſe intelligatur de diſtrictu comitatu ⁊ iuriſdictione Rachanati cer-
tis modificationibꝰ ⁊ pactis,⁊ inter cetera fuit actũ ꝙ dictum cõmu-
ne ⁊ hoĩes d mõte ſancte Marie habeant in dicta terra curia ⁊ diſtri-
ctu merũ ⁊ mixtuꝫ imperiũ ⁊ plenaꝫ iuriſdictionẽ in vniuerſis ⁊ ſin-
gulis q̃ non ſint in preiudicium cõis Rachanati p̃dicti ſeu cõtra for
mam capitulorũ inter dictas terras habitorũ poſſintꝙ leges ⁊ ſtatu
ta cõdere illis modis ⁊ diſpoſitionibus de quibꝰ eiſdem placebit dũ-
modo nõ ſint cõtra honorẽ ⁊ ſtatutũ dicti cõis Rachanati,aut cõtra
huiuſmodi capitula ⁊c.Demũ cõtingit ꝙ dictũ cõe terre ſancte Ma
rie cõceſſit poteſtatem cuidã notario exercendi in dicta terra artẽ no-
tarie.dr ꝙ non potuerit hanc poteſtatem illi tradere obſtantibus qui
buſdã reformationibꝰ ciuitatis Rachanati quibus continet ꝙ nullꝰ
notarius audeat exercere arteꝫ notarie in comitatu ⁊ diſtrictu Ra-
chanati,niſi prius talis notariꝰ ſit approbatꝰ ⁊ matriculatꝰ in vniuer
ſitate notariorũ dicte ciuitatis Racha.vt pleniꝰ patebit ex.j.dicẽdis.

¶ Conſilium.ciiij.

1 ☞ Vigore arbitrij generaliter aliqbꝰ officialibꝰ ꝯceſſi nõ vr̃ data po
teſtas diſponendi cõtra ſtatuta ⁊ ordinamẽta ciuitatis iam facta.
2 Dñs habens iuriſditionẽ p̃t nedũ al's notario ꝯcedere vt exerceret
artẽ notarie in territorio ſuo,ſed etiã de nouo ibidẽ creare notarium.
3 Vniuerſitas alicuius terre põt ſtatuere aliquid contra ius publicum,
in preiudicium ipſius terre.
4 Priuilegium generaliter per principem conceſſuꝫ debet latiſſime in
terpretari in preiudicium ipſius concedentis.

Chriſti ſaluatoris eiuſꝙ pij-
ſime matris p̃ſidio prius inuocato.Videt primo ꝙ nõ li
ceat dicto notario exercere in dicto caſtro ſancte Marie vi
gore dicte poteſtatis artẽ notarie,qꝛ cũ ſpecialiter eſſet ꝓhibitũ ꝑ ſta
tutum dicte ciuitatis Rachanati vt nullꝰ notariꝰ poſſit in ſuo comi
tatu ⁊ diſtrictu exercere artẽ notarie niſi prius foret approbatꝰ ⁊ ma-
triculatus in vniuerſitate notariorum dicte ciuitatis Rachanati nõ
licuit dicto cõi ſancte Marie vigore poteſtatis generaliter ſibi cõceſ-
ſe aliquid diſponere ſeu ſtatuere contra ſtatuta ſpecialia dicte ciuita-
tis Rachanati.arg.l.bonorũ.ff.de iure fiſci.⁊ eorum que not. Bart.in
1 l.ambitioſaꝫ.ff.de decre.ab ordi.fa.in proemio.C.vbi dixit † ꝙ vigore
arbitrij generaliter aliquibꝰ officialibꝰ conceſſi non videt.data pote-
ſtas diſponendi contra ſtatuta ⁊ ordinamenta ciuitatis iam facta pro
hoc non eſt veriſimile ꝙ quis conceſſerit in genere id qd fuiſſet in ſpe
cie veroſimiliter cõceſſurus.vt in regula in generali.de reg.iur.lib.vj.
Preterea ⁊ ſcdo non licet inferiori diſponere ꝯ ius ſuperioris.vt in
cle.ne romani.de elec.⁊.C.de vſur.l.eos.§.ne liceat.Sed hoies dicti ca
ſtri ſunt ſubiecti ⁊ de comitatu ciuitatis Rachanati.ergo non licuit
eis illã poteſtatem tradere aut circa hoc ſtatuere contra illas reforma
tiones ſui ſuperioris.Tertio hoc ſuadent exceptiones facte in datio
ne illius poteſtatis.Fuit eñ hominibus illiꝰ terre datũ merũ ⁊ miſtũ
imperium ⁊ ptãs legis condende dũmõ illã ptãtẽ nõ exercerẽt in pre
iudiciũ ſeu ꝯ honorẽ ⁊ ſtatutũ dicte ciuitatis Rachanati.ſed conceſ-
ſio illiꝰ poteſtatis exercẽdi artẽ notarie in dicta terra venit ꝯ honoreꝫ
in preiudiciũ dicte ciuitatis.ergo nõ licuit dictã ptãtẽ tradere.Quod
aũt ſit in preiudiciũ ⁊ contra honorem dicte ciuitatis Rachanati pa
tet ex eo qꝛ ille reformationes non fuerunt ob aliam cauſam facte niſi
qꝛ notarij non approbati ⁊ matriculati ab vniuerſitate ciuitatis ſepe
faciebant inſtrumenta falſa ⁊ fictitia ac ſimulata ⁊ nonnunꝙ ꝓpter
ipſorũ notariorũ ignorãtiã corruebãt inſtrumẽta ꝯ volũtatẽ cõtrahẽ-
tiuꝫ,q̃ oĩa indubitanter videntur tendere in p̃iudiciũ ⁊ ꝯtra honoreꝫ
dicte ciuitatis,cũ talia illicita ꝯmittãt in ſuo territorio ⁊ comitatu.ar.
in.l.congruit.ff.de offi.preſi.⁊.xliij.diſt.ſi inimicus.¶ Sed his nõ ob
ſtantibus ꝯriã ſñiam puto firmiter de iure veriorem.¶ Moueor p̃n-
2 cipaliter qꝛ terra vel † dñs habens iuriſditionẽ p̃t nedum al's notario
dare poteſtatem exercẽdi artẽ notarie in ſuo territorio.ſꝫ etiam de no
uo ibidẽ creare notariũ.Sicut eñ loci conſuetudo hoc põt.vt in.c.cũ
dilectus.de fide inſtru.ita fortius loci ſtatutum.ar.l.de quibꝰ.ff.de le-
gi.Et hanc partẽ tenuit Hoſti.⁊ cõiter doct.ſequunt in.c.cũ.p.tabel
lio.de fid.inſtru.quicquid ibi in cõtrariũ dixerit Inn. Hãc etiam opi
nionẽ tenuit Bar.in.l.j.ff.de offic.ꝓconſu.in.l.hec aũt.de adop.ſentit
Bar.in.l.cũtos populos.C.de ſum.trini.vbi aperte hoc idẽ firmauit
Bald.⁊ Specu.in tit.de inſtru.edi.§.reſtat.ver.ſed quis põt.Sꝫ pre-
dicta terra montis ſancte Marie habuit poteſtatẽ condendi ſtatuta.
itẽ merũ ⁊ miſtũ imperiũ ⁊ iuriſditionẽ que non ſolũ põt in dicta ter
ra dare poteſtaetm al's notario,ſed etiaꝫ de nouo notarios ibi creare.
De iure ergo vigore dicte poteſtatis ſibi reſeruate vel cõceſſe potuit
dicto notario illã ptãtem cõcedere,⁊ ꝑ conſequens debent valere oĩa
inſtrumẽta cõfecta ⁊ ꝯficienda ꝑ dictum notariũ.Soluꝫ aũt reſtat vi-
dere nunquid reformatiões facte ꝑ ciuitatem Rachanati ſeu reſerua
tiones vel exceptiones facte in tranſlatione dicte poteſtatis habeant
obſtaculũ preſtare.Et ꝑfecto firmiſſime credo ꝙ non.primo eñ non
obſtãt reformationes qꝛ ex quo princeps dat poteſtatẽ populo certe
terre cõdendi ſtatuta videtur dare poteſtatem faciendi in illa terra ẽt
cõtra legem generalem ſuperioris,niſi vellet ſtatuere cõtra bonos mo
res naturales,aut cõtra ſpecialiter principi reſeruata in ſignum ſupre
me poteſtatis,vt not.cõcludit Bal.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊
in repetitione ver.tertio iuxta predicta querit ⁊c.ꝓbari videt in.d.l.
oẽs populi.quinimo notanter dixit glo.in.l.neꝙ pignus.§.priuato-
3 rum.ff.de reg.iur.† ꝙ vniuerſitas alicuius terre poteſt ſtatuere aliqd
contra ius publicũ in preiudiciũ ipſius terre ſeu habitantium ibideꝫ,
lꝫ non poſſit in preiudicium publicum generaliter,ſed in caſu noſtro
permiſſio exercendi artem notarie in dicta terra non eſt contra bonos
mores naturales,imo ꝯuenit bonis moribus ex quo alias ſunt ade-
pti officium notarie legitime.ita contingit in caſu noſtro.nam ⁊ iura
inuenerũt vſum ⁊ exercitium notariorũ.vt de fide inſtru.per totũ.⁊ in
aut.de tabel.de fide inſtru.nec a iure requiritur ꝙ debeat eſſe appro-
batꝰ in vniuerſitate notariorũ,vel alr̃ matriculatꝰ.vt.ſ.dixi.nec iſtud
eſt de reſeruatis ciuitatis Rachanati in ſignũ ſupreme poteſtati,ſed
ei ꝓhibuerit in ſuo comitatu ⁊ diſtrictu exercitiũ ſine approbatione ⁊
matriculatura,non tñ reſeruauit ſibi poteſtatem dũtaxat faciendi cõ-
trariũ.videt eñ ꝓhibuiſſe quo ad ſubiectos ſuos generaliter qui ali-
ter non valuerunt ſtatuere nec ſtatuerũt,nõ aũt extẽdit ad loca in qui
bus ſunt ſtatuta legitime edita in contrariũ ſicut apparet in lege p̃n-
cipis generaliter diſponẽte,qua non obſtante põt terra habẽs iuriſ-
ditionem a principe vel preſcriptam ſtatuere cõtrarium.vt in.d.l.oẽs
populi.⁊ qd ibi no.⁊ in.d.l.cũctos populos.C.de ſum.tri.Et p̃ſertim
hoc ꝓcedit in caſu noſtro cum exercitiũ officij iſtius notarij non tẽdat
in inuitũ,ſed in voluntarium tantũ ⁊ concernit homines illiꝰ terre tã
tum,vel ibidem voluntarie contrahẽtes.facit qd in ſimili no. Bar.in
l.iij.ff.ad.l.iul.repe.Preterea parum prodeſſet ptãs generaliter dicte
terre tradita ſi non poſſet ſtatuere cõtra prouiſa ſpecialiter per ciuita
tem Rachanati,cum dicte ciuitatis ſtatuta in omnibus caſibus com
muniter cõtingẽtibus prouideãt,vnde illa poteſtas eſſet fruſtratoria
qd nõ eſt dicẽdũ.ar.l.j.in fi.ff.ad muni.⁊ in.l.qd Labeo.ad carbo.⁊.l.ſi
qñ.C.de inoffi.teſta.iuncta gl.⁊ in.c.j.de priuil.lib.vj.cum ſimil.Item
ptãs fuit dictis hominibus tradita generaliter vt poſſent ſtatuere et
legẽ facere ſuꝑ omnibus que eis placerẽt,ergo nõ intelligit dictꝰ ca-
ſus exceptus vel conſimilis,qꝛ qui omnia dicit nihil excludit.l.de pre
tio.ff.de publi.⁊ in.c.ſi romanorũ.xix.di.⁊.c.ſolite.de maio.⁊ obed.† ⁊
priuilegiũ gñaliter ꝑ principẽ cõceſſum dꝫ latiſſime interpretari pre-
iudiciũ ipſius cõcedẽtis.vt in.c.olim.de ver.ſig.vbi ꝑ Inn.in.l.fi.ff.de
conſti.prin.vbi ꝑ Bar.⁊ cõtra eũ dꝫ fieri interp̃tatio qui potuit legeꝫ
apertius dicere vt in regula contra eum.de reg.iu.li.vj. Vltimo hoc
probãt expreſſe exceptiones facte in tranſlatione illius poteſtatis.q̃
ꝑfecto vident fundare intẽtionẽ cõmunitatis dicte terre.lꝫ p̃ma fron
te videãtur facere ꝓ ciuitate Rachanati.Nã ex quo gñaliter tribuit
illi populo merũ ⁊ miſtũ imperium ⁊ iuriſditionẽ ac ſpecificã poteſta
tem condẽdi leges ⁊ ſtatuta duo caſus dũtaxat fuerũt excepti videtur
firmaſſe ⁊ tranſtuliſſe poteſtatẽ gñaliter in oĩbus non exceptuatis.vt
in.c.dñs.xxxij.q.vij.⁊.c.ij.de cõiu.le.⁊.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſoluto mat.
Videamus ergo nunc an iſte caſus comprehẽdat in illis caſibus exce
ptis,⁊ certe dico ꝙ nõ.Primus caſus exceptꝰ fuit cum vellẽt exerce-
re poteſtatẽ in preiudicium dicte ciuitatis Rachanatis.ſed permiſſio
exercitij illius officij terra eorũ dũtaxat nõ venit in p̃iudiciũ ciuitatis
Rachanati imo nullũ p̃iudiciũ ex hoc põt p̃tendere,cũ de iure vt pre
dixi poſſunt in eorũ iuriſditione ⁊ terra de nouo creare notarios,nec
notarij exercẽt ſuum officiũ cõtra aliquos inuitos,imo oportet ꝙ ab
eis rogetur.vt no.in.c.j.de fid.inſtr.ꝑ Inn.⁊ preiudiciũ ſapit diminu-
tionem patrimonij que nullo modo cõtingit in caſu noſtro,al's ſeque
retur ꝙ nullus citra principem poſſet creare tabellionem in ſua iuriſ-
ditione

ditiōe cum nō liceat ſubiectis ſtatuere in preiudiciū principis vt in.c. venietes.de iureiurā.cuius cōtrarium eſt verū.vt ſupra probautm eſt. Secūdus caſus exceptus fuit cum vellet facere ſtatutum cōtra honorem ⁊ ſtatutum dicte ciuitatis Rachanati ſed quis mētis compos dicet illam permiſſionem exercēdi ibidē officiū notarie tēdere cōtra honorem ⁊ ſtatutum principis preſertim cū de iure nō ſit neceſſaria alia licentia ⁊ ciuitas Rachanati illas reformatiōes fecerit principaliter ad cōmodū ſubiectorū tamē ſi iſti de terra montis ſancte Marie habētes poteſtatem cōdēdi legem volunt in eorum preiudicium aliter prouidere mos eſt eis gerendus.cum poſſint in eorum preiudiciū vt predixi etiam ſtatuere in preiudicium iuris publici qđ plus eſt.no. in.d.§.priuatorum.facit.l.circa.ff.de proba.Preterea ſi iſtud tēderet ↄtra honorem ⁊ ſtatuꝫ principis non liceret inferiori creare notarios in ſua iuriſdictione,cuiꝰ contrariū eſt verū vt predixi.Nō ob.ↄ̃ria.ↄ̃.ꝓpoſita ſnīa formata.patet enim ex predictis ad omnia preterꝙ ad primum rñſio.ad qđ dico ꝙ procedit qñ in eadē terra daꝛ arbitriū reſpectu certe facultatis.tunc eñ nō licet ↄ̃ ibi ſpecialiter ꝓuiſa ſtatuere.ſꝫ nos loquimur cū daꝛ generaliter ptās ⁊ iuriſditio in vna terra,⁊ fiūt ibi ſtatuta in preiudicū illiꝰ terre dūtaxat,nō aūt cōtra iura edita in aliȷ̄s terris cōcedētis.Ex oībꝰ p̄dictis ↄcludo ꝙ ex p̄ſeruatiōe ſeu cōceſſione pedicta poteſtati licuit cōmuni dicte terre dare illaꝫ poteſtatem notario exercēdi artē notarie in illa terra, per ↄſequēs valent omnia inſtrumēta per illum notariū edita cōficiēda,quinimo vt predixi puto ꝙ poſſit dicta ↄmunitas creare d nouo notarios quo ad exercendū officiū notarie in dicta terra abſqꝫ eo ꝙ talis notariꝰ aliter ꝓbetur vel matriculetur in vniuerſitate notariorū dicte ciuitatis Rachanati.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Caſus conſiliȷ̄ ſequentis.

Caſus in facto ſic ꝓponiꝛ. Qui-

dam nomine Migliore de pauluzo habēs vxorē legitimam ⁊ duas filias ſuperſtites ac duos nepotes ex filia premortua,in egritudine corporis conſtitutꝰ aſſerēs ſe nolle inteſtatus decedere incepit facere teſtamētum ſuū ⁊ anteꝙ aliquē heredeꝫ inſtituerit incepit facere q̄dā legata tā dictis nepotibus ꝙ̄ filiabus,⁊ quibuſdā aliȷ̄s.⁊ dum eſſet in diſpoſitione legatorum etiā anteꝙ illa perficeret inuaſit dictum teſtatorem magna debilitas,ita ꝙ ab illa coactus eſt deſiſtere a factiōe et perfectione dicti teſtamenti ⁊ ſic illo imperfecto deceſſit.demuꝫ deceſſit vna ex filiabus que bona ſua omnia matri reliquit. Nūc requiritur an de iure teneāt dicta legata preſertim nepotibus ſctā,⁊ qualiter dicta hereditas debeat diuidi.

Conſilium.cv.

1 Voluntas defuncti ex imperfecto teſtō nō vꝫ niſi inter liberos.
2 Legatum libertatis debetur ex teſtamento imperfecto.
3 Teſtator ſi incepit ⁊ expreſſit quod inſtituebat paupes Chriſti ⁊ non perfecto teſtamento ſuperuenit freneſis vel mors,talis inſtitutio nō valet etiam fauore liberorum.

Omnipotentis dei poſtula-

to ſuffragio,vꝛ primo dicta legata ſaltem facta inter filias ⁊ nepotes ex filia p̄mortua valere,qꝛ minus ſolēnis voluntas inter alios habita valet ⁊ tenet inter eos de quo vꝛ text. in.l. hac
1 conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi dicit † ꝙ ex imperfecto teſtamento non vꝫ volūtas defuncti niſi inter ſolos liberos. Si vero in huiuſmodi voluntate ſit liberis admiſta aliqua extranea ꝑſona nō valet volūtas quo ad illam,ſed illius portio liberis accreſcit.ergo dicendum ꝙ legata aliȷ̄s facta accreſcūt dictis filiabus,⁊ nepotibꝰ,⁊ inter eos dictū teſtm̄ imperfectū valere cenſendū ſit.nā nomine liberorum veniunt non ſolum filiȷ̄,ſed etiam nepotes ⁊ ꝓnepotes ⁊ aliȷ̄ deſcēdentes.vt in.l.liberorum.ff.de verbo.ſignifi.habebunt ergo iſte filie ⁊ nepotes bona prelegata ab inteſtato ⁊ reliqua bona de quibꝰ nōꝫ fuit diſpoſitū diuident inter ſe.non eñ vtile per inutile vitiaꝛ,vt in regula vtile per inutile.de reg.iur.lib.vj.⁊ videtur ad predicta optime ſfacere tex.ſingularis in materia.in.l.teſtamento.ff.de fideicō.liber.⁊ qđ
2 ibi no.Bar.ibi videꝛ ꝓbari † ꝙ legatū libertatis debeaꝛ ex teſtamento imperfecto,videꝛ ibi ſentire Bar.idem in legata ad pias cauſas.⁊ facit qđ ipſe no.in.l.fideicōmiſ.§.quoties.ff.de leg.iȷ̄.vbi ſentit lꝫ ſub dubio tale teſtamentum imperfectum vꝫ inter liberos.Sed his nō obſtantibus arbitror de iure ſnīam contrariam veriorem,ſcꝫ vt etiam inter liberos talis voluntas imperfecta non valeat.Et primo hoc ꝓbo ꝑ rationes ⁊ ꝑ iura.Scđo ꝑ autoritates virorū elegātiſſimorū, qui in iſtā cōiter inclinarūt. Et videtur primo tex.expreſſus preſertim iūcta gl.in.l.is qui.ff.de teſta.vbi dicit ꝙ ſi qs incepit facere teſtm̄ ⁊ nō ꝑfecit talis volūtas ꝓ nihilo eſt. Ad idem tex.bonus in.d.l.fideicōmiſſa.§.quoties.preallega.⁊ preſertim hoc tenendum in caſu noſtro in quo nondū fuerat facta heredum inſtitutio,ergo nō p̄t dici teſtm̄ lꝫ habuerit volūtatē teſtādi vt pꝫ ex caſus poſitione.ad hoc inſti.de lega.§.añ heredis inſtitutionē.⁊ melius in.§.inſti.de fideicō.here.vbi dicit teſtamentū eſſe inutile in quo nemo heres inſtituiꝛ. Nec obſtat dictus.§.ex imperfecto.in ↄ̃riū allegatꝰ,qꝛ debet intelligi de imperfectiōe reſpectu ſolēnitatis,nō aūt reſpectu volūtatis,qꝛ etiā rōne naturali nō poteſt quid conſiſtere ex quo nō appareꝛ de abſoluta ⁊ expedita volūtate diſponētis.argumētū optimū in.l.Ḣctꝰ.C.de fide inſtru.⁊ alibi dicit tex.ꝙ nihil actū eſſe videꝛ cū aliquid ſupereſt ad agēdū.vt in.l.pe.C.ad ſylla.facit.c.j.de ſucce.ab inteſt.in verbo ꝑfecerint.Potuiſſet eñ teſtator in ꝓceſſu teſtamēti illa legata limitare ⁊ tēperare vꝰ reuocare. Preterea videmꝰ qꝛ ſi ex teſtō nō adeaꝛ hereditas legata non debenꝛ, qꝛ teſtator non egit aggrauare venientes ab inteſtato,ſed heredē ſcriptum.vt in.l.ij.C.ſi omiſ.cauſa teſta.vbi ſingulariter ꝓbatur ꝙ etiā libertates legate non debenꝛ hoc caſu,fortius ergo dicendum cuꝫ teſtator morte ꝓuentus teſtm̄ non perfecit,preſertim cum non peruenerat ad heredis inſtitutionem vt contingit in caſu noſtro.Et hanc parteꝫ vt non valeant legata etiam inter liberos tenuit apertiſſime in termi-
3 nis noſtris Bal.poſt Guil.de cu.in fi.C.fa.ercis.Et idem firmauit in d.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi mouetur principaliter.qꝛ is qui nō ꝑfecit morte ꝑuentus,non dicitꝛ teſtatus,ſed teſtari voluiſſe,⁊ ille leges que videntur innuere cōtrarium intelligit vt ſupra dixi in imperfectione reſpectu ſolēnitatis,qꝛ nō fuit teſtatus coram ſeptē teſtibꝰ.tūc eñ tenet teſtamentū inter liberos qui erant ſucceſſuri ab inteſtato cū appareat de volūtate defuncti ꝑ duos teſtes. Hāc eādē opinionē firmauit Bar.in.d.l.ſi.⁊ in.d.§.ex imperfecto.licet videatur vacillaſſe ⁊ dubitaſſe in.§.quoties.et.d.l.in teſtamento. Hanc ſententiam expreſſe fuit ſecutꝰ dominꝰ Pe.de ancha.in.c.ij.de teſta.vbi plus dixit † ꝙ ſi teſtator incipit ⁊ expreſſe ꝙ inſtituebat ꝑ pauperes chriſti ⁊ non perfecto teſtamento ſuperuenit ꝑhreneſis vꝰ mors ꝙ talis inſtitutio ⁊ alia que expreſſit non valent etiā fauore liberoꝝ per ea que notantur in iuribus ſuperiꝰ allegatis.Item contrarium videtur ſentire do.Ant.de but.in.c.j.de ſucceſ.ab inteſta.Nō obſt.d.l.in teſtamento.ad illam quando reſpondet Bal.in.l.cum quis.C.de iur.⁊ fact.igno.in.iȷ̄.col.in ver.tu diſtingue.in fin.Item ibi pone quedaꝫ equitas non ſcripta.ſeu iureconſultus ibi perſuadet nō diſponit vel aliter ꝓut ipſe idem Bal.reſpōdet in.l.ſi iure.C.de teſta.manu.vbi dicit caſum illius legis procedere ratione magne affectionis quam habet teſtator ad illam aliūnam.vt colligitur ex verbis illius.vnde nō eſt trahenda ad conſequtiam ſm eum.pro hoc.d.l.ſi iure.vbi dicit ꝙ ſi iure teſtamentum non ſubſiſtit non debentur ex eo etiam libertates.Concludo ergo ex predictis dicta legata minime deberi inter liberos, ſed in bonis dicti teſtatoris ſuccedendum eſſe ab inteſtato.Quo ad ſecūdum qualiter dicta hereditas deferatur ab inteſtato dico ꝙ mero iure cōmuni inſpecto debent ſuccedere filie dicti teſtatoris vna cum nepotibus ex filia premortua qui ſuccedunt in locum eorum matris, et capiunt tertiam portionem tantū ſicut cepiſſet eorū mater.Alie vero due portiones veniunt ad filias,vt probatur in aut.ceſſante.C.de legiti.heredi.⁊ inſtit.de ſucceſſio. que ab inteſta.deferun.§.cū filiꝰ.Portio vero illius filie que deceſſit inſtitu.matre peruenit ad ipſam matrem,potuit eñ illam inſtituere poſtpoſitis ſorore ⁊ filiȷ̄s ſororis premortue vt in.l.fratris vel ſororis.C.de inoffi.teſtamen. Matre autem mortua debet illa portio accreſcere ipſis heredibus ſalua tamen legitima debita filie ſuperſtiti ⁊ nepotibus ex filia.vt in.c.Raynutiꝰ.de teſta.⁊ ſi eſt mortua ab inteſtato accreſcunt bona matris filie pro vnica portione ⁊ nepotibus ex filia pro alia vt patet ex iuribꝰ ſuperius allegatis.Et hec ſufficiant.

Caſus conſiliȷ̄ ſequentis.

Caſus ſuper quo cōſiliū de iure

poſtulatur in terminis infraſcriptis preponitur.videlicet eccleſia ſancte Marie de marmoria dioceſis Senenſis fuit iam ſunt.cc.anni ⁊ vltra conſtructa ⁊ conſecrata,vna cū tribus altaribus.vno videlꝫ in medio principaliori.duobus vero a lateribus pro ornamento dicte eccleſie,vt populus conuenientibus ad diuina facilius poſſent miſſarum ſolennia celebrare.vt ſatis colligi poteſt ex ſcriptura eccleſie ⁊ dictorum altarium,⁊ ex ſcriptura antiqua edita ſuper conſecratione dictorum altarium eorum tempore facta,nec aliqua dos fuit tempore cōſtitutionis dictis altaribus ſpecialiter aſſignata.quinimo añ.xl.annos dicta altaria nulla bona dotis nomine,aut alio titu.obtinebāt,nec cēſebantur capelle diſtincte a corpore eccleſie.Sꝫ plebanus dicte eccleſie ꝓ tempore exiſtens quandoqꝫ per ſe quandoqꝫ per alios in dictis altaribus celebrandi populo confluenti ad dictam eccleſiam ſatiſfaciebat,demum a.xl.vel.l.annis citra quedā bona fuere dictis altaribus a lateribus conſiſtentibus per nonnullos parochianos dicte eccleſie legata ſeu donata,⁊ pretextu harū rerū dicti parochiani arbitrantes ſe eſſe patronos nōnullos clericos ad dictas capellas ponebant ⁊ conſtituebant cum conſenſu plebani dicte eccleſie,⁊ talis conſtitutio durauit fere per.xxx.annos.qbus elapſis dicti parochiani exiſtimantes vt ſupra ſe fore patronos inceperūt p̄ſentare capellanos ad dicta altaria dño epō Señ.a quo ſic preſentati fere per.xxx.annos inſtitutionē cōſecuti ſunt.Nuperrime aūt plebanus de nouo in dicta eccleſia canonice inſtitutꝰ dicit dictas capellas vna cū bonis eis legatis ⁊ donatis ad ſe ꝑtinere quēadmodū ⁊ alia bona negādo patronatū aliquē de iure dictis parochianis ↄpetere. dicti vo ꝑochiani ↄ̃riū aſſeuerāt ⁊ ad eo

rum intentionem fundandam ſuper dicto patronatu allegant donationem dictorum bonorum per eorū maiores factam ⁊ quandam ſpecificatam, vt populus dicte eccleſie preſentationem capellanorum ad dicta altaria obtineret. Queritur nunc quid iuris ⁊ cōſequenter dubitatur de quadam capella parochiali poſita intra limites plebis q̄ ab olim erat de mēſa plebani dicte eccleſie, demū diuiſa extitit a dicta plebe per quendam ep̄m Senenſem ſine ſui capellani conſenſu reſeruato quinq̨ librarū cere cenſu annuatim ꝑſoluendo dicte eccleſie, ac etiam patronatū dicte capelle dictus ep̄s quibuſdam laicis conceſſit nulla tamen bona per dictos laicos ille capelle conceſſa fuerūt. Nunc dict⁹ plebanus pretendit diuiſionem fore nullam, dicens earū ius patronatus ipſis laicis minime potuiſſe concedi, ⁊ nomine eccleſie ſue vendicat dictam capellam tanq̄ menſe ſue vnitam ſeu membrū dicte ſue eccleſie ſancte Marie.

¶ Conſilium. cvj.

1 Iuſpatronatus ſeu ius preſentandi p̄t populo ex antiqua ꝯſuetudine competere.
2 Conſtruens eccleſiam efficitur patronus.
3 Inſtitutio beneficiorūꝫ pertinet ad ſolū ep̄m de iure communi.
4 Unio vel diuiſio eccleſiarū nō poſſunt fieri ſine conſenſu capituli.

Chriſti eiuſq̨ matris p̄ſidio inuocato prius iuxta ordinem tangā primū punctum, deinde ſcḋm. Et circa primū vr̄ dictū plebanū iniuſta petitione moueri, quoniam iuſpatronat⁹ acquirit̄ non ſolū conſtructione et fundatione, ſed etiam dotatione. xvj. q. vij. c. filijs ac nepotibus. nō. gl. in. c. pie mentis. eadem cauſa ⁊ q̄ſtione. lxiij. diſt. in ſumma. per Inno. in rubri. de iurepatronat⁹. per Jo. and. in. c. j. eo. ti. ſed per dictos parochianos fuit dictis capellis dos collata, ergo acq̄ſiuerūt iuſpatronatus. Preterea p̄ſuppoſito ꝙ titul⁹ acquiſitionis illius iuriſpatronat⁹ non fuiſſet a principio omnino legitimus, dedit tamē cauſaꝫ di
1 ctis parochianis p̄ſcribendi. † Nam iuſpatronatus ſeu ius preſentādi poteſt populū ex antiqua conſuetudine competere ⁊ ſic per populum p̄ſcribi. vt videt̄ prima fronte text. in. c. querelam. de elect. not. ibi Jo. and. ⁊ plenius ſuper regula qḋ alicui gratioſe. de reg. iur. lib. vj. in mercu. Sꝫ dicti parochiani fuerūt quaſi in poſſeſſione preſentandi fere ꝑ. xl. annos. ergo dictū ius preſcripſerūt, cū etiam cōtra eccleſiā ſufficit preſcriptio. lx. annorū. vt. c. de quarta. de preſcrip. ⁊ in. c. j. in. vj. cuꝫ ſimilib⁹. Item tertio ex quo nō conſtat aliquos fuiſſe patronos dictarum capellarū, ⁊ popul⁹ tanto tempore exercuit preſentationis actū. debemus p̄ſumere parochianos fuiſſe conſtructores dictarū capellarum cum certum ſit eccleſiā nō naſci, ſed accidētaliter ꝯſtrui, ergo iſti parochiani q exercuerūt actū p̄ſentatiōis debēt p̄ſumi patroni. ex quo alij non ſunt in poſſeſſione aliorū iuriū ꝯpetentiuꝫ patronis. Ad hoc c. j. de reli. domi. ⁊ qḋ ibi not. Inno. ⁊ facit qḋ not. Joan. and. ſuper dicta regula qḋ alicui. in fine queſtionis. Preterea ⁊ quarto facit qḋ no.
2 Joan. andr. in. c. nobis. de iurepatro. ibi concludit quod † conſtruens eccleſiam efficitur patron⁹. ⁊ habet per conſequens preſentationem, non ſolum principalis rectoris ipſius eccleſie, ſed etiam capellanorū inſtituendorū in capellis. ¶ Sed his non obſtantib⁹, que diligenter ponderata non obſtant contrariū puto de iure tenendū. videlicet ꝙ dicti parochiani iuſpatronatus ſeu ius preſentandi minime ex predictis vendicare poſſunt. ⁊ ꝙ dicta altaria cū bonis ſibi donatis libere, ad diſpoſitionem plebani dicte eccleſie pertinerēt. Moueor multiplici conſideratione. ⁊ primo q꞉ ex quo dicta altaria non fuerūt conſtructa dictis parochianis non poſſunt pretendere in illis ius patronatus. Nam ratione conſtructionis vel fundationis non, nec ratione dotis. Nā ex dotis aſſignatiōe ꝯſequit̄ quis iuſpatronatus qñ exercuit hūc actū tempore ꝯſecrationis. Sed quo capelle ſunt fundate ⁊ conſecrate non pōt de nouo acq̄ri iuſpatronatus niſi plura concurrant. Primo enī req̄ritur ꝙ bōa fuerint ei collata nō ſimplici titulo dōationis. nam ex ſimplici titulo dicitur quis potius beneficiator q̄ patronus. vt not. Jo. and. in. c. j. de iurepatro. oportet ergo ꝙ bona conferātur in dotem. Item ꝙ capelle ſint ſine dote, ⁊ ꝙ acquiſitio iuris patrona. fiat de conſenſu ep̄i, qḋ cū capella ſit conſecrata. non pōt hec ſeruitus loco ſacro imponi ſine cōſenſu ep̄i. vt per Jo. an. in. d. c. j. Inn. ſup rub. eiuſdem tituli q̄nimo gl. in. d. c. pie mentis. xvj. q. vij. nullo modo voluit fateri ꝙ ex aſſignatione dotis poſtq̄ eccleſie eſt conſecrata poſſit acquiri ius patronatus. Illa tñ gl. limitatur ſ'm p̄dicta. ſed in caſu noſtro illa bona non fuerunt collata in dotem. Item non interuenit ep̄i cōſenſus in acquiſitione ill⁹ iuriſpatronatus ergo ex illa tali donatione bonorū etiaꝫ ſi fuiſſet facta titulo dotis nō potuiſſet iuſpatronat⁹ acquiri. nec dꝫ ep̄i cōſenſus preſumi cū ſit q̄dam ſolēnitas extrinſec⁹ q̄ nō p̄ſumit̄ ſicut in ſimili authoritate tutoris nō p̄ſumit̄ interueniſſe in cōtractu pupilli. l. q̄cūq̨. ff. de publiciana. no. gl. ⁊ Bart. in. l. ſciēdū. ff. de ver. ob. no. Inn. in. c. innotuit. de eo q fur. or. re. bene facit. c. j. de reb. eccle. nō alie. li. vj. vbi in alienatione ep̄i nō p̄ſumit̄ cōſenſus capituli. fortius hoc caſu ipſi⁹ ep̄i conſenſus preſumi non debet. Preterea ⁊ ſcḋo dico ꝙ etiam ſi illa altaria fuiſſent conſtructa ꝑ parochianos eccleſie, ex quo tamē nō fuerunt per illos dotata non fuit acquiſitū ius patronatus. Ad hoc gloſſ. ſingu. in. c. quicūq̨. §. xvi. q. vij. que dicit ꝙ donans dotē modicā nō efficitur patron⁹, multo fortius nec ille qui nullam ꝯtulit. Qḋ enī dicit̄ ꝙ quis efficit̄ patronus ex conſtructione ⁊ fundatione debet intelligi qñ alij cōcurrūt cuꝫ eo dotando. nā poſſunt tres effici patroni eiuſdem beneficij. vt ſi vn⁹ conſtruit alius fundat ⁊ tertius dotat, vt in glo. lxiij. diſt. in ſumma. ⁊. d. c. pie mentis. ſecus vbi vnus ſolus conſtruit ſine dotis aſſignatione. Nec ob. ſi dicat̄ ꝙ poſſe dotarūt, q꞉ ex quo tantū tp̄s fluxit a tp̄e ꝯſtructionis ⁊ nūq̄ p̄ſentarūt l⁊ nō vident̄ ꝯſtruxiſſe animo acquirēdi patronatū. ſed ꝙ dicta altaria eſſent libera ⁊ ad ornatū dicte eccleſie. Et p̄terea ex quo dicte capelle ſteterūt ꝑ cētum quinquaginta annos ſine aliqua inſtitutione capellanorū fundatoris illū perdiderūt oē ius qḋ habebāt. ⁊ eccleſia p̄ſcripſit illorū libertatem, facit. c. ſignificauit. ⁊ qḋ ibi not. de teſti. nā ꝑ nō vſum perditur ſeruit⁹. vt in. l. ſi ſit cōſtituta. ff. quēadmo. ſerui. amit. facit. c. de quarta. ⁊ qḋ ibi no. per Inn. de p̄ſcrip. fuit ergo noua acquiſitio patronat⁹ per collationem illorū bonorum p̄ſumpta. ¶ Scḋo principaliter cōtra dictos parochianos facit, q꞉ neq̨ titulum legitimum ꝓbant neq̨ canonicā p̄ſcriptionē. nā primo titulus legitimus nec ꝓbatur vt ptꝫ ex ſupradictis. neq̨ nō ꝓbat̄ cōſtruxiſſe nō cōpetēti tēpore ⁊ cū legitima ſolennitate dotaſſe nec etiaꝫ ꝓbant preſcriptionem cauſatā, quinimo tenendo opi. Archi. que videtur veriſſima in. c. hortamur. lxxj. diſt. nō hꝫ in hoc caſu locū preſcriptio. tenuit enī poſt longā indaginē ius patronat⁹ nō poſſe per laicū p̄ſcribi, lꝫ Jo. and. conet̄ ipm̄ reprobare in dicta regula qḋ alicui gratioſe. Sꝫ mihi plus placet opi. Archi. vt plene tetigi in quadā diſputatione q̄ incipit Augerio rn̄dendo apertiſſime ad. c. querelā. de elec. ſup quo fundat̄ opi. Jo. and. ꝯria. Sed p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ opi. Jo. and. ſit verior nihilominus dico dictos parochianos debere ſuccūbere, quod minime probare poſſunt p̄ſcriptionē cauſatā. ¶ Primo q꞉ cū iſta preſcriptio ſit ꝯ ius requirit̄ aut titulus legitim⁹ aut preſcriptio tanti tēporis de cuius initio nō extat memoria. vt in. c. ſi diligēti. de p̄ſcrip. ⁊ clarius eo. tit. lib. vj. c. j. Sꝫ in caſu noſtro nō currit preſcriptio tanti tp̄is cū de eius ꝯrio nō eſſet memoria: nec titulus legitimus ſufficiens ad p̄ſcribēdū. Nā titul⁹ donatiōis p̄allegate eſt ꝯrius, q꞉ vt. s. nō ſufficit ſola bonorū vel dotis collatio ſine ep̄i cōſenſu. vñ dicti parochiani erāt in iure, ſꝫ error iuris impedit p̄ſcriptionem, ita ꝙ talis titulus non eſt ſufficiens ad p̄ſcribendū. vt in. c. dudum. iuncta glo. de deci. l. nunq̄. de vſuca. not. glo. in. c. apoſtolice. de donatio. Preterea preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ valuiſſet p̄ſcriptio predicta, non tamen fuit tanti temporis ꝙ ſufficiat ad preſcriptionem cauſatam cōplendam. nō enī acquirit̄ quaſi poſſeſſio iuris preſentandi niſi ſubſequatur inſtitutio ſuperioris. ad hoc qḋ not. Inno. ⁊ Jo. an. in. c. ij. de in integ. reſt. ⁊ ꝑ eūdē Jo. and. ſuper dicta glo. regule qḋ alicui. in fine queſtionis. ſed in caſu noſtro per. xxx. annos vltimos fuit ſubſecuta inſtitutio ep̄i ergo nō fuit completa p̄ſcriptio. xl. q̄ ſola currit contra eccleſiā. vt in. d. c. de quarta. ⁊ aut. quas actiōes. C. de ſac. ſanc. eccle. ¶ Nec obſtat, inſtitutio ſeu cōſenſus plebani p̄ſtitus in prioribus. xxx. annis, quia ad plebanum non ſpectabat inſtitutio. hinc eſt ꝙ poſtea fuit habitus recurſus ad ep̄m loci. facit qḋ not gloſ. in. c. q̄q̄. de elect. lib. vj. ⁊ qḋ not. Jo. and. in dicta regula qḋ alicui. vbi ptꝫ † ꝙ ad ep̄m ſolū pertinet de iure cōmuni inſtitutio beneficiorum. vt eſt tex. in. c. cū ex iniūcto. in fin. de here. Preterea ⁊ vltimo nō pōt allegari p̄ſcriptio etiam ſi fuiſſet continuata per tempus ſufficiens, q꞉ eccleſia vacauit ꝑ tp̄s. xl. annorū. Nā pleban⁹ qui erat tēpore cōcurrentis p̄ſcriptiōis nō habebat titulū legitimū, ⁊ ſic erat intruſus cū eſſet priuatus ex legitima cauſa titulo eccleſiaſtico. vñ verius dicebat̄ fur ⁊ latro. in. c. dudū. ij. de elec. ſed tempore vacationis eccleſie nō currit p̄ſcriptio. vt not. Inn. in. c. olim. de reſt. ſpo. vbi ſingulariter dicit ꝙ etiā eccleſie inferiori vacāti nō currit p̄ſcriptio, q꞉ nō eſt legitimus ⁊ immediatus defenſor q iura eccleſie poſſit tueri ⁊ repetere. Nā iſti intruſi timentes repelli non audēt bona inuaſa repetere, nec habent dilationē ad eccleſiam, ſed ſolum nitunt̄ repetere, vnde paria ſunt nullū habere rectorē vel intruſuꝫ hr̄e. vt in. c. ij. de trāſla. p̄la. facit qḋ no. gl. in. c. j. de in integ. reſt. lib. vj. ⁊ tex. cū gl. in. c. ſacerdotes. xvj. q. iij. Et ex predictis oīb⁹ ꝯcludo dictos parochianos minime poſſe ſibi vendicare ius patronatus ſeu p̄ſentandi ad dictas capellas ⁊ quod dicte capelle ſpectant ad diſpoſitionem plebani vna cum bonis collatis nec potuerūt parochiani bona per eorum maiores repetere, q꞉ donatio ſemel perfecta reuocari nō poteſt. vt. l. ſi. C. de reuo. do. c. ſi. de dona. etiam ſi bona collata fuiſſent pretextu cauſe minus legitime, q꞉ cauſa minus legitima habet̄ ꝓ non adiecta. ⁊ remanet donatio pura, vt probatur. x. q. j. c. ij. vbi tex. not. cū glo. facit qḋ legi. ⁊ not. in. c. ſignificatum. de preben. Dico tñ ꝙ ſi populus parochie erat in poſſeſſione preſentādi bona fide nō debet remoueri ad preſentationem populi inſtituti. vt in. c. q̄relā. p̄alleg. ⁊. c. cōſultatiōibus. de iurepatro. ſꝫ ſi pupillus erat in mala fide. vt no. Inn. in. c. ij. de in integ. reſti. c. ex lr̄is. de reſti. ſpo. ⁊. c. cum eccl̄ia ſutrina. de cā poſ. ⁊ ꝓpri. ⁊. d. c. ꝯſultatiōib⁹. Et ꝑ p̄dicta ptꝫ ad ꝯtraria rn̄ſio. Et ꝑ hoc ptꝫ rn̄ſio ad. j. q. ¶ Nūc ſcḋm dubiū ingrediēs ſcꝫ an dicta diuiſio per ep̄m facta de iure ſubſiſtat videtur primo qḋ ſic, nam ep̄s pōt vnire eccleſias minores. vt in. c. ſicut vnire. de exceſſ.

prela. et

p̄rela.⁊.c.vacāte.de prebēd.ergo ⁊ diuidere vt in.c.ſicut duo.xvi.q.i.⁊
no.in.d.c.ſicut venire.facit regula prima de reg.iur.nā oīs res ꝑ quaſ
cunq̧ cauſas naſcit̄,per eaſdē diſſoluit̄.vt ibi.¶Sed his nō obſtāti-
bus ꝯtrariū puto de iure ꝓcedere quod ad caſuꝫ noſtrū.Corruit eniꝫ
ipſo iure ipſa diuiſio ex multiplici cauſa.¶Prīo q̄ fuit facta ex cau
ſa notorie iniuſta.Aſſeruit em̄ ep̄s in dicta diuiſione illā facere ꝓpter
tenuitatē redituū illius eccleſie ſancte Marie.Naꝫ hec cauſa nō indu-
cit facultatem diuidēdi eccleſiam ſibi annexā,ſed potius de nouo ſibi
vniendi.vt in.c.expoſuiſti.⁊.c.vacā.de p̄bē.⁊ no.in.d.c.ſicut vnire.⁊.x.
q.ij.vnio.Preterea quemadmodū ſine cā legitima non poſſunt iura
eccleſie alienari vt in.c.ſine exceptiōe.xi.q.ij.in.c.i.de reb.eccle.nō alie.
lib.vi.nec ita diuiſio dicte annexionis ſine cauſa legitima fieri debuit,
cum nulli dubiū ſit dictā diuiſionem ꝑtinere ad alienationē iuriū di-
cte eccleſie ſancte marie.facit qꝺ leg.⁊ no.in.c.ꝯſtitutis.de elect.p̄terea
dicta diuiſio corruit ex defectu ſolēnitatis omiſſe.Nō em̄ fuit facta cū
conſenſu capituli nec tractatu p̄cedēte,qm̄ quēadmodū vnio †nō p̄t
4 fieri ſine cōſenſu capituli nec valet cōſuetudo in cōtrarium.vt eſt tex.
iūcta glo.in cle.ſi vna.de reb.eccl.non alie.facit.c.paſtoralis.ita forti⁹
nec dꝫ fieri ſine dicta ſolēnitate diuiſio.arg.in dicta regula prima.Et
q̄ vt dixi ꝑ hāc diuiſionē alienant̄ iura illi⁹ eccleſie ſancte Marie.vn-
de etiam tractatus precedere debuit.vt in.c.tua.de his q̄ fiunt a p̄lat.
in.c.i.de reb.eccl.nō alie.lib.vi.Preterea in dicta diuiſiōe fuit ius pa
tronatus cōceſſum q̄buſdā laicis,qui nec cōſtruxerūt nec fundauerūt
nec dictam capellā dotauerūt,ergo eis tale ius per epꝫ nō potuit cō
cedi p̄ſertim cum dicta capella eſſet iā cōſtructa ⁊ donata tempore cō
ceſſionis dicti iuriſpatro.nec em̄ pōt ep̄s rei ſacre ſine cauſa legitima
hanc ſeruitutem imponere.vt not.gl.in.d.c.pie mētis.xvi.q.vij.⁊ Jo.
and.in.c.i.de iureiuran.⁊ Inno.ſuper rubr.eiuſdem titu.facit qꝺ leg.⁊
not.in.c.cum dilectus.de cōſue.⁊.c.ij.de iud.Ex quibus euidēter con
cludit̄ in hoc ſcꝺo dubio dictā diuiſionem minime de iure ſubſiſtere,
nec conceſſionem dicti iuriſpatronat⁹ valuiſſe.ſed ꝙ dicta capella po
teſt vēdicari ꝑ plebanū dicte eccleſie ſancte marie tanꝙ ab antiquo vni
ta ⁊ annexa eccleſie ſue tanꝙ mēbrū pertinens ad menſam dicti pleba
ni.Et q̄ꝙ de dicta vnione ſeu incorporatione ꝓpter temporis antiq
tatem inſtrumēta nō exiſtāt,attamē ſufficit ꝙ dicta capella fuerit tā-
ta per dictum plebanū noīe ſue eccleſie tāꝙ vnita ⁊ incorporata ecclīe
ſeu menſe,ſeu per tantum tp̄s de cuius initio memoria non exiſtit.ad
hoc tex.iuncta gl.in cle.i.de exceſ.prela.⁊ diſputando cōcludit Jo.an.
in regula qui contrariū.lib.vi.in mercu.pōt etiam attētari ꝙ ſine ali-
qua p̄ſcriptione ſeu vnione dicta capella pertineat ad plebanū,q̄ fuit
edificata intra limites parochie ſue,⁊ eſt vicina dicte plebi.vnde debet
preſumi conſtructa ⁊ dotata ex bonis dicte plebis,ex quo tāto tēpo-
re hoc iure fuit a dicta plebe poſſeſſa.cuius nō eſt memoria in Zriuꝫ.
ꝑ hoc glo.ſing.in.c.eā te.de eta.⁊ quali.⁊ qꝺ ſup eo no.Jo.and.⁊ facit
ꝙ p̄ſumatur dotata ⁊ cōſtructa ex bonis dicte plebis,q̄ non apparet
aliuꝫ fuiſſe fundatorē ſeu patronū ⁊ oīa iura illius capelle ſemper fue
runt poſſeſſa ꝑ plebanū dicte eccleſie.ad hoc qꝺ no.Jo.an.in regul.ꝙ
alicui.de reg.iur.li.vi.in mercu.in fi.queſtionis.⁊ facit qꝺ no.in.c.i.de
relig.do.Et hec dicta ſufficiant. Nico.abbas.

¶Conſilium.cvij.

1 ☞Donationes plures in eadē perſona ad hoc vt valeant requiritur
ꝙ per diuerſa tempora fiant.
2 Solēnitas inſinuationis non fuit inducta in fauorē donationis,ſed
in odium recipiētiuꝫ clādeſtinas donationes.
3 Juramentum vbicunq̧ eſt turpiter receptum debet relaxari.
4 Abſolutio debet fieri vbicunq̧ quis iurat contra diſpoſitionem legis
cōmunis vel ſtatuti.
5 Filia ſi ob metum ⁊ reuerētiaꝫ paternā renūtiat cum iuramēto ſucceſ
ſioni pōt petere abſolutionē a iuramēto.
6 Juramentum preſtitum ſuper contractu ſolenniter inito tollit benefi
cium pretoris in obtinenda in integrum reſtitutione.
7 Dolus preſumitur in enormiſſima leſione.
8 Contractus iurat⁹ qn̄ pōt argui de dolo pōt minor prius petere ab-
ſolutionē ⁊ poſtea petere reſtitutionem in integrum.

IEſu chriſti redēptoris pre-
ſidio ex corde inuocato,quatuor ſunt in cauſa dn̄e Bapti
ſte quōdā Andree Joānis ⁊ nunc vxoris Frāciſci dn̄i Cy
1 ni ad ipſius plenā dilucidationē indagāda.¶†Primū,nuquid do-
natio per eam facta fratri carnali ex defectu inſinuatiōis corruat qua-
quatenus excedat ſummam quingentenorū aureorum non obſtāte qꝺ
in dicte donatiōis inſtrumēto ſit appoſita illa clauſula: qꝺ tot ſint
donatiōes quot ſunt capita: ⁊ ſic liceat notario de ea rogato de vno
quoq̧ capite conficere inſtrumentuꝫ donatiōis ita ꝙ nō excedat nec
excedere poſſit ſummā quingētorū aureorū ⁊c.Jtē nō obſtāte iura-
mento preſtito ꝑ dictā dn̄am Baptiſtā ad dicte donationis validita-
tem.¶Scꝺo preſuppoſito quod ſaltem iuramentū eam obliget ad
non contraueniendum,an poſſit per eā peti abſolutio ab illo iuramē-
to.¶Tertio an p̄ſtita abſolutiōe poſſit dicta bona ꝑ eam donata vē
dicare tanꝙ ſua,nulla prius petita in integrū reſtitutiōe.¶Quarto
p̄ſuppoſito ꝙ inſinuatio ex aliquo capite,puta cōſuetudinis vel alte
ri⁹ occaſionis nō fuerit neceſſaria,an ſaltem rōne leſionis poſſit ꝯtra
uenire petendo abſolutionem a iuramento,⁊ poſtea in integrū reſti-
tutionem aduerſus donationem.cū tempore donatiōis fuerit minor
⁊ tūc exiſtat intra tp̄s reſtitutionis in integrum petēde.¶Pōt ad-
di ⁊ qntū dubiuꝫ,q̄ debet eſſe primum in ordine,nunqd dicta domi-
na Baptiſta poſſit a ſucceſſione materna de quorū bonorū donatio
ne agitur excludi virtute cuiuſdā ſtatuti Senenſis poſiti ſub rubrica.
¶Quod mulier nupta nō ſuccedat extātibus maſculis in quo ſic ca
uetur,quatenus facit ad ꝓpoſitū noſtrum videlicet.Mulier nupta do
tata a patre,fratre,ſeu patruo matri,ſue ab inteſtato nō ſuccedat q̄ꝙ
diu fuerūt filij maſculi ex ea ⁊c.Mater autem dn̄e Baptiſte deceſſit
etiam maſculo ſuperſtite cui donationē dicta dn̄a Baptiſta fecit de
illis bonis maternis ipſam quoquomodo cōtingentibus.¶Uenio
ad primum,⁊ videtur ꝙ dicta donatio valuerit ſine inſinuatiōe ex du
plici capite.¶Primo ꝓpter illam clauſulam,vt tot intelligant̄ do-
nationes quot ſunt capita.⁊ ꝙ liceat notario de vnoquoq̧ facere in-
ſtrumentū donationis per ſe.Nā hec verba innuūt plures eſſe dona-
tiones quarū nulla excedit ſummā quingētorū florenorū.ar.in.l.ſcire
debemus.ff.de ver.obl.⁊ hoc videtur ſentire Spe.in titu.de inſtru.
edi.§.porro.ver.donatio.preſertim ⁊ res donate ſunt enūerate,⁊ hoc
caſu firmauit idem Specu.donationē valere in dicto loco ⁊ clarius in
tit.de dona.§.i.ver.ꝙ ſi aliquis.Sed in caſu nr̄o pn̄t dici numerate,
cum fuerit data facultas notario cōficiendi inſtr̄m de vno quoq̧ capi
te.ita quod nulla donatio excedat ſummam quingentorum aureorū.
ergo dicta donatio non pōt infringi ex inſinuationis defectu.
¶Sed his non obſtantibus in contrarium ſe habet veritas per text.
apertū in.l.ſancimus.§.quis autē per diuerſa.C.de do.vbi exp̄ſſe in-
2 nuit̄ †ꝙ ad hoc vt valeāt plures donationes in eadē ꝑſona facte req-
runt̄ ꝙ ꝑ diuerſa tempora fiant.ſecus autē ſi eodē tp̄e,ſicut cōtingit
in caſu noſtro.nā tūc illa clauſula videt̄ appoſita in fraudem legis et
ideo nihil debet operari.Cū em̄ fiunt plures donationes eodē tēpo-
re eidem perſone nō minus ꝑſonā donatoris p̄t decipi q̄ꝙ ſi eēt vnica
donatio vn̄ lex eſſet impoſita verbis ⁊ nō reb⁹ cōtra.c.cōmiſſa.de ele.
lib.vi.⁊.l.ij.C.cōia de leg.⁊ ꝑ illū.§.quis aūt.prealle.Barto.reprobauit
dictum Spe.in.l.Modeſtinus.ff.de dona.⁊ in.§.ſi quis autem.⁊ Jo.
and.in addi.Spe.ſuper dicto verſi.donatio.⁊ ſentit Bald.in.l.illud.
C.de ſanc.ſanct.eccle.Concludo ergo quod ex capite illi⁹ clauſule nō
ſuppletur inſinuationis defectus.Sed maius dubium eſt circa iura-
mentū.nunquid ſcilicet ſuppleat inſinuationis defectum.Bal.in.d.
l.illud.firmauit quod non,dicens quod tali donatione etiam iuramē
to interpoſito nulla orit̄ obligatio etiam naturalis.mouetur q̄ inter
cetera ad hoc vt iuramentū obliget requirit̄ ꝙ res ſuper qua preſtat̄
non ſit a iure prohibita.vt.l.ſi quis inquilinos.§.fin.de leg.i.ſed talis
donatio ſine inſinuatione eſt prohibita vt lege donatio ſine.C.de do-
na.addunt etiam q̄ legi inducenti ſolennitatem non poteſt renūtia
ri.ff.de leg.i.l.nemo poteſt.†Jtē q̄ ſolēnitas inſinuationis non fuit
inducta in fauorem donationis,ſed in odium recipientium clandeſti
nas donationes ⁊ ne quis ꝓdigaliter re ſua vtatur.adducit etiam ad
predicta ꝙ no.Cy.in.l.i.C.de ſac.ſanc.eccle.⁊ Bart.in.l.ſi quis pro eo.
de fideiuſ.ſed Jo.and.intelligit latius hunc articulū tam reſpectu re-
nuntiationis hui⁹ ſolēnitatis q̄ꝙ reſpectu iuramenti.in addi.Spe.in
ti.de inſtru.edi.§.porro.prealleg.ver.item.⁊ no.videtur licet clare nō
loquat̄ inclinare in parte vt ſimplex renūtiatio nō valeat licet Gui.de
cu.tenuerit cōtrariū in.d.l.illud.⁊ recitat Jo.an.in loco p̄alle.ſed iura
mentum ſi ſic fuit nō vi nec dolo preſtitū nec metus.ad hoc adducūt
iura que approbant iuramentum in multis caſibus a iure ꝓhibitis p̄
ſtitum.vt in.c.cū cōtingat.de iureiur.⁊.c.licet.eo.tit.li.vi.⁊.c.quāuis.
de pact.eo.lib.⁊ aut̄.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.ven.cum ſimili.
⁊ iudicio meo idem videtur ſenſiſſe Bar.in.d.l.Modeſtinus.in fi.iū-
ctis no.per eum in.l.ſi quis pro.ff.de fideiuſ.ad quā.l.ſe remittitit in
d.l.Modeſtinus.Et hāc opi.tāꝙ tutiorē ego approbo tamē q̄ in ca-
ſu dubio debemus ſtare ꝓ iuramento ne ex contrauentione quis in-
currat periurium.ar.c.iuuenis.de ſpon.⁊ quod ibi no.glo.in.c.vno.ꝺ
ſcruti.⁊ in concernentibus periculū anime pars tutior tenenda eſt.vt
no.in iurib⁹ p̄all.⁊ eſt tex.magis apertus in cle.exiui.de ver.ſig.Pre-
terea certum eſt ꝙ hec inſinuatio non cōcernit principaliter commo-
dum publicum ſeu priuatum ipſorū donatorū licet in conſequeneiaꝫ
concernat publicū,intereſt em̄ reipublice ne quis re ſua male vtat̄.in
ſti.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.ſed hoc tempore cogitatio.⁊ in au
thē.vt iud.ſine quoquo ſuf.vꝫ iuramētū in contrariū ſiue ſit ꝓhibita
principaliter in fauorem donatoris per.c.cū cōtingat.preallegat.ſiue
ſit ꝓhibita talis donatio in odium recipientium clandeſtinas dona-
tiones per tex.in.c.ſignificāte.de pig.per quem tex.confunditur in di
cta mea opi.Bal.nā pactū legis cōmiſſorie reprobatur principaliter
in odium creditorum,⁊ tamē iuramentū obligat iurantē.vt legitur ⁊
nota.in.d.c.ſignificante.⁊ per illum text.voluit Barto.in.d.l.ſi quis
pro eo.in ver.iij.ꝓhibetur dare regulam qꝺ vbi ꝓhibetur contractus
in odium creditoris iuramentū p̄ſtituꝫ in Zctu eſt ſeruandū,licet nō
firmet contractū ſꝫ eū ita dicēdū in ꝓpoſito.dictum autē Bald.⁊.l.ſi

quis inquilinos.allegata per eum ꝓcedit qñ aliquid ꝓhibet᷑ in fauorem publicũ principaliter vel qꝛ illud eſſet ꝯ bonos mores qb⁹ caſib⁹ etiam de iure cano.nõ tꝫ iurm vt in.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe.⁊ in regula non eſt obligatorium.de reg.iur.lib.vi.⁊ hoc caſu poteſt intelligi.l.nõ dubium.C.de leg.ſecus quãdo in fauorem vel odium priuatũ.vt in auten.ſacramẽta puberũ.⁊ in.l.i.C.ſi aduer.vend.ex quo eñ iurm iſtud
3 põt ſeruari ſine periculo anime iurãtis ſeruãdũ eſt,vt in.c.ſi vero.⁊.c. debitores.de iureiur. Unde concludo iuramẽtũ obligaſſe dictã dominam Baptiſtã saltẽ perſonaliter ad nõ ꝯtraueniẽdũ. ¶ Reſtat nunc examinare ſecũdum dubium. An debeat audiri petẽs abſolutionem a iuramẽto: indubie credo ꝙ ſic,† qꝛ vbicunqꝫ iurm turpiter eſt receptum debet relaxari,vt legi.⁊ not.in.c.i.⁊ in.c.debitores.de iureiu.hoc autẽ iuramẽtũ fuit turpiter receptũ ex multiplici capite. Primo contra legẽ diſponentẽ,vt abſqꝫ inſinuatione non fiat donatio excedens ſummam quingentorũ aureorũ.l.ſi quis ꝓ redemptione.⁊.l.donatio. Item interuenit magna leſio ⁊ ſic dolus ſaltem re ipſa.l.ſi quis cũ aliter.ff.de ver.obl. Item videtur dolus interueniſſe etiam ex ꝓpoſito. ex eo qḋ tres ꝯſanguinei adhibiti ad preſtandũ cõſenſum iuxta formam ſtatuti Senenſis iurarũt in preſentia ipſius dñe Baptiſte ꝙ credebãt illã donationẽ cedere in vtilitatem ipſius dñe Baptiſte donatricis,cũ ſit falſiſſimũ,qꝛ donare nihil aliud eſt ꝙ̃ perdere.l.filiusfa.ff. de dona.ẽt ſi leſio erat patẽs in ꝯtrarium vt dicit Jo.and.in addi.Spec. prealle.loco vñ videt᷑ dolo fuiſſe inducta ad illã donationẽ.potuit eñ hoc credere cũ eſſet minoris etatis,⁊ videret conſanguineos ſuos in ꝑſentia ſui patris hoc iurantes,⁊ ꝙ hoc caſu etiam vbi tãta nõ ꝯcurrerent debeat fieri abſolutio a iuramẽto,videt᷑ ꝙ ſit cõis doctorũ cõclu-
4 ſio.primo eñ hoc tenuit ꝯſulẽdo Fed.de ſe.ꝯſi.ccliiii.vbi ꝯcluſit † abſolutionẽ debere fieri vbicũqꝫ qs iurauit ꝯ diſpoſitionẽ legis cõis vel ſtatuti qꝛ cõtrahẽs videt᷑ turpiter recepiſſe iuramẽtũ ꝯtrahendo cõtra diſpoſitionem legis.vñ debet poti⁹ puniri ꝙ̃ aliqḋ cõmodũ reportare. vi.p.diſt.q contra.⁊ in.c.ſi neceſſe.de dote poſt di.reſti. Idem videt᷑ tenere Uincẽ. Jo.and.ipſum recitando in.c.cũ cõtingat.de iureiur. vbi dicit mulierẽ in caſu illius.c.poſſe inſtare vt a iuramẽto abſoluat᷑. ergo fortius in caſu noſtro debet talis abſolutio fieri. Hanc eandẽ opi. ſecutus eſt Anto.de but.in.c.cũ cõtingat.qñ concurrit enormis leſio, qꝛ tũc preſumitur dolus.arg.in.c.omnes.§.Lucius.ff.de his q̃ i frau. credi. Hic autem cõtingit enormiſſima leſio,qꝛ donauit omnia bona materna perſonam ſuã contingentia que aſcendebant ad valorẽ duorum miliũ florenorũ. Idem vr̃ quaſi terminis noſtris cõſuluiſſe i hac ciuitate Senarũ bone memorie.d.Pet.de anch.vt ipſe refert in repetitione.c.canonum.de cõſtit.ꝑſertim habito reſpectu,qꝛ cũ enormi leſione cõcurrit legis ꝓhibitio minor etas ⁊ ſexus fragilitas vt in dictis locis pleniſſime iſta ꝯcluſio examinatur nõ autẽ curo latius hic ꝓcedere,qꝛ cõis opi.doct.in hac concluſione iuridica concurrit. Non eñ debet iuramẽtũ eſſe inquitatis vinculũ.vt in.c.quanto.de iureiur.⁊ in c.i.eo.tit.lib.vi.eſſet aũt iniquitatis vinculũ ſi detineret indiſſolubiliter puellam enormiſſime leſam ⁊ deceptam ⁊ dolo inductam ſaltem re ipſa vinculatã.eſt eñ fraudibus obuiandũ ⁊ nõ indulgendum, vt in c.ſedes.⁊.c.ſuper literis.de reſcript. Hunc articulũ poſt indaginez ſic decidi in lectura mea ſuper.d.c.cũ cõtingat.vbi.l.pleniſſime patẽt motiua ⁊ rationes huius paſſus.ad idẽ qḋ no.Bal.in.l.pactũ.C.de colla-
5 tio.vbi dicit † ꝙ ſi filia ob metũ ⁊ reuerẽtiã paternã renũtiauit cũ iuramẽto ſucceſſioni poteſt petere abſolutionẽ a iuramẽto.ar.ex no.in.l.i. §.que onerande.ff.quarũ re.act.nõ dat᷑.ſed idem cõtingit in caſu nr̃o, cũ pater fuerit author huius donationis vt tota hereditas materna remaneret filio maſculo,vñ vr̃ ꝙ ꝓpter reuerentiam paternã hoc fecerit.maxime ꝑcedente illo iuramento ꝯſanguineorum ꝑſentiũ,de quo ſupra dixi.⁊ hec de ſcḋo principali dubio. Ad tertiũ dubiũ. An obtẽta abſolutione ab illo iuramẽto poſſit dicta dña Baptiſta vendicare, illa bona tanqꝫ ſua nulla prius petita abſolutione ꝯ cõtractũ. Hũc ẽt articulũ plene examinaui in.d.c.cũ cõtingat.de lectura.vt ibi dixit do. Ant.de peruſio in quodã ſuo cõſilio qḋ incipit. Dña Catharina.in hoc articulo ſenſit hãc diſtinctionẽ ꝙ aut iuramẽtũ validet cõtractũ ⁊ tũc nõ lꝫ abſolutione obtẽta venire ꝯ cõtractũ qꝛ iam validat᷑ fuit ex iuramẽti interpoſitione,abſolutio aũt ꝑdeſt ẽm eũ hoc caſu vt cõtra ueniens nõ incidat periuriũ aut nõ validet cõtractũ.ſed ſolũ obligat iurantem ad nõ cõtraueniẽdũ.⁊ tũc facta abſolutione illico remanet in priori ſtatu.⁊ ſic ſentit ꝙ in caſu noſtro nõ ſit neceſſe petere reſtitutionem in integrũ,ſed ſtatim obtẽta abſolutione a iuramento poterit bona ſua vendicare.nam in caſu noſtro iuramentũ non habet firmare cõtractũ,cũ donatio vltra ſummam quingentorũ aureorũ ſit ꝓhibita in odiũ recipientiũ clãdeſtinas donationes vt ſupra dixi in ꝑcedẽti articulo poſt Bal.in.d.l.illud.C.de ſac.ſan.eccl.ergo nõ firmat iuramento per theoricã Bar.in.l.ſi quis ꝓ eo.ff.de fideiuſ.in verſi. quarto ꝓhibet᷑ ſctus ⁊c. Et idẽ ſentit do.Ant.in.c.cũ cõtingat.prealleg. vbi idem firmauit in lec.⁊ videt᷑ hoc ꝓbari in.c.ſignificante.de pi.vbi pactum legis cõmiſſorie in pignorib⁹ nõ validatur iuramẽto ſed papa ſolũ ſe fundat ſup iuramẽto ꝑſonali cui ſatiſfactio nõ curat᷑ ampli⁹ de pacto,quinimo Jo.cald.⁊ Pan.in quodam cõſilio tenuerũt ꝙ indifferenter ſublato iuramẽto reſcinditur cõtractus.⁊ illam opi.fuit ſecutus in.d.c.cum cõtingat.qñ cõtract⁹ erat null⁹ ſine iuramẽto,qꝛ ſublato iuramẽti fundamẽto remanet cõtract⁹ inefficax ſine aliquo ſuſtentaculo ſicut ſublato fundamento tollitur beneficium.i.q.i.cũ Paul⁹. Ex his concludit᷑ ꝙ in caſu preſertim noſtro ſublato iuramento per legitimã abſolutionem nõ eſt neceſſe petere reſtitutionẽ aduerſus dictam donationẽ quaten⁹ excedit ſummã quingẽtorũ florenorũ aureorum cũ talis donatio ſit nulla ſine iuramẽto.vt in.d.l.ſancimus.⁊.l.ſi quis ꝓ redemptione.licet fuerit facta fratri carnali.vt.l.datã.C.e.tit.⁊ de iſta inſinuatione qualiter ſit fienda plene notatur ꝑ Jo.an.in addi. Spe.in.d.§.porro.⁊ ꝑ Bald.in.d.l.illud.⁊ Bart.in.l.Modeſtin⁹.ff.de ſolu. ¶ Ad quartũ dubiũ ꝑſuppoſito ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ dicta inſinuatio ex aliquo capite non fuerit neceſſaria an ſaltem rõne leſionis poſſit dicta dña Baptiſta cõtrauenire petẽdo pri⁹ abſolutionem a iuramẽto ⁊ poſtea reſtitutionẽ aduerſus ꝯctũ. Videt᷑ primo ꝙ nõ ꝑ tex.in.l.i.C.ſi aduer.vẽd.ꝑ quẽ tex.dicũt ibi cõiter doc.⁊ maxĩe Bart.⁊
6 Bal.† ꝙ iuramẽtũ preſtitũ ſup cõtractu ſolẽniter inito tollit beneficium ꝑtoris in obtinẽda reſtitutione in integ. Sꝫ ꝑfecto iudicio meo ille tex.nõ decidit qõnẽ noſtrã.loquitur eñ ſtante iuramẽto,non durante vinculo iuramentali nõ põt peti reſtitutio in integrũ ſiue ſit cõtract⁹ initus cũ ſolẽnitate ſiue non.⁊ ꝓ hoc facit hodie aut. ſacramenta pube.que videt᷑ hodie approbare opi.Matt.de qua ibi vt no.in.d. l.i.⁊ in aut.ſacramẽta.⁊ videt᷑ ꝓbari in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊ hoc apertiſſime innuit tex.in.d.l.i.dum dicit imperator neqꝫ perfidie neque periurij me autorem futurũ ſperare debuiſti ⁊c.ſublato autem iuramento ꝑ legitimã abſolutionẽ nõ põt notari periuriũ in concedenda ſeu petenda in integrũ reſtitutiõe,imo iuramẽtũ obſeruat᷑ ſi prius petatur abſolutio.vt in.c.venerabilẽ.de elec.c.verũ.de iureiur.cuꝫ ſimilibus. Et ideo notãter dixit Jnn.in.c.ij.de iureiurã. cum ſimilibus.ꝙ nulli contra iuramẽtũ propriũ dat᷑ in integrũ reſtitutio ſed abſolutio tantum.contra iuramentũ autem ab alio preſtitum bene datur in integrum reſtitutio,puta ſi minor fuit leſus deferendo alteri iuramentũ in iudicio .vt.l.nam poſtea.§.ij.ff.de iureiur.vnde videndum eſt nunquid poſſit hoc caſu peti abſolutio a iuramento,⁊ puto ꝙ ſic,qꝛ data leſione enormiſſima cum minori etate ⁊ ſexus fragilitate videtur legitima ⁊ iuſta cauſa petendi abſolutionem quia iuramentum non debet eſſe iniquitatis vinculum.c.quanto.de iureiurã. Sed cui dubium eſt hoc eſſe iniquiſſimum vt iuramentum obliget ſine remedio abſolutionis vnam puellam ad leſionem enormiſſimã tollerandam.arg.in.c.ve-
7 rum.de iureiuran.† Preterea ⁊ fortius in enormiſſima leſione preſumitur dolus vt in.l.Lucius.§.omnes.ff.de his que in frau.credit.⁊.l. creditor.§.Lucius.ff.manda.quinimo in caſu noſtro interceſſit apert⁹ dolus,qꝛ conſanguinei iurarũt ꝙ credebant iſtam donationem cedere in vtilitatem dñe Baptiſte quibus veroſimiliter cedere debuit, ar. in.l.tranſactione.C.de tranſact.ergo iuramentũ iſtud eſt remittenduꝫ per.c.cum contingat.in fi.⁊ qḋ ibi no.prealle.c.ij.de pact.lib.vi. Et hãc partem ſatis videtur ſentire do.Ant.⁊ Petr.de ancha.vt dixi in.d.c. cum contingat.ſublato autẽ iuramẽto non video quid impediat dictã dñam Baptiſtã petere reſtitutionẽ in integrũ aduerſus leſionẽ cum ſit adhuc intra tempora in integrum reſtitutionis petende.vt.l.fi.C.ꝺ tempo.in integ.reſt.⁊ hanc ſententiam tenuit aperte Bal.in.d.l.i.i fi.
8 C.ſi aduer.vend.vbi dicit † ꝙ cũ cõtract⁹ iurat⁹ põt argui de dolo poteſt minor prius petere abſolutionem ⁊ poſtea petere reſtitutionẽ in integ.qḋ eſt equiſſimum ⁊ iuri cõſonũ.facit optime.l.ſi ex falſis.C.de trãſac.vbi non obſtãte iuramento ſubuenitur dolũ paſſo aduerſus cõtractum.fortius ergo hoc procedit,cũ dolus fuit adhibitus cõtra minorẽ. Nec moueat quenqꝫ ꝙ donatio fuerit fctã fratri carnali,qꝛ iſta nõ eſt ſufficiẽs cã donãdi de bonis minoris.argu.in.l.cũ plures.⁊ qḋ ibi no.ff.de admi.tuto.⁊ ex iuramẽto prius preſtito per cõſanguineos patet ꝙ dicta dña Baptiſta nõ habebat volũtatem ſimpliciter donãdi, maxime tantam quãtitatem. ¶ Reſtat nunc deſcendere ad quintuꝫ ⁊ vltimũ qḋ erãt prius examinandum. Nã ſi excludatur ꝑtextu ſtatuti, a ſucceſſione materna fruſtra diſcutit᷑ an donatio poſſit ipugnari.⁊ ꝑfecto ſine alia argumẽtatiõe ad ptes breuitatis cã puto firmiter dictã do.Baptiſtã minime fuiſſe excluſaꝫ a ſtatuto ꝑdicto,qꝛ ſtatutũ loquitur ꝯ muliere nupta ⁊ dotata patre ⁊c. Sꝫ dicta dña Baptiſta tẽpore mortis matris quo fuit delata ſucceſſio nõ erat dotata nec maritata, ergo nõ habuit in ea locum dictũ ſtatutũ.cũ eñ ſtatutũ ſit odioſuꝫ tanquã excludẽs feminas a ſucceſſione materna cõtra.l.maximũ vitium. C.de lib.ꝑte.dꝫ ſtricte intelligi,ideo nõ debet extẽdi ad caſum in quo nõ reperit᷑ qualitas a ſtatuto reqſita.vt in.c.ſtatutũ.de elec.li.vi.nec debem⁹ recedere a lege cõmuni niſi quatenus reperit᷑ in ſtatuto.vt in.l. ꝑcipimus.in fi.C.de appella.nec obſtat ſi dicat quod tunc dicta domina Baptiſta eſt dotata ⁊ maritata a patre,qꝛ dico ſtatutuꝫ excludere feminas qñ tpe ſucceſſionis reperitur maritata ⁊ dotata a patre ⁊c.nõ aũt ſufficit ꝙ poſt hereditatẽ delatã fuerit maritata ⁊ dotata.nã qualitas appoſita in aliqua oratiõe intelligit᷑ ẽm tps verbi ad qḋ refertur iuxta theoricã Bar.i.l.ex facto.ff.ꝺ vul.⁊ pupil.in.d.l.ꝑcipim⁹.C.ꝺ appel.⁊ ꝑ gl.in.c.ſtatutũ,in ꝑn.ſup verbo canonicis.in.de reſcri.lib.vi. Jlla aũt verba ſtatuti, Mulier maritata ⁊ dotata ⁊c. referunt᷑ ad verbum ſuccedat,debet ergo eſſe dotata tpe ſucceſſiõis,nõ aũt poſtea vñ

ſtatutum

ſtatutū volnit excludere a ſucceſſiōe illā cui erat prouiſum de marito
ꝛ dote.nō aūt cui nōdū erat ꝓuiſum nec voluit priuare hereditate iā
queſita,ſꝫ repellere ab acquirēda.ꝛ lōga eſt differētia inter lucrum nō
capere ꝛ queſitum perdere vt in.l.ſi ſponſus.§.maritus.de do.inter vi
rum ꝛ vxo.quinimo in hoc caſu quo ſtatutum eſt odioſuꝫ appellatio
ne maritate non venit filia deſpōſata tm̄ per verba de futuro.vt no.do
cto.in.l.nō ſolū.C.de bo.q̄ libe.per quam.l.no.cōſuluit do. Pe.de an
cha.vt ipſe refert in repe.c.canonū.ſi ſtatuto caueť ꝙ filia maritata nō
ſuccedat patri vna cū fratribus non debet virtute ſtatuti excludi filia
de ſponſal.debēt eñ verba ſtatuti multū reſtringi quaten⁹ affert odiū
vt no.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iur.ꝓbať in.c.cū dilectus.de cōſue.
ꝛ in.l.ij.C.de noua. Nico.abb.

¶ Conſilium.cviij.

1 ☞ Differentia nulla eſt inter puberem ꝛ pupillū doli capacem reſpe
ctu obligationis iuramentalis.
2 Pupillus doli capax efficaciter obligatur ſi iurauit ſe operas preſti
turum.
3 Judicis decretū de iure cōi nō reqriť in pace per pupillum fienda.

Illud in effectu de iure que
ritur.An pax facta per pupillū tñ doli capacē iuramento
vallata cū tutoris authoritate ꝛ ſine iudicis decreto voluē
rit nō obſtāte ſtatuto quo caueť minorem nō poſſe ſine decreto iudi
cis contrahere.¶ Et primo xp̄i ſaluatoris p̄ſidio innocato,videť di
cendū ꝙ nō,qꝛ cū pupillus obligeť ad pacē ſeruādā preſertim in ca
ſu nr̄o in quo fuit vtriuſqꝫ pena appoſita negari nō pōt quin dicatur
ꝯtraxiſſe.vt in.l.oēm obligationē.ff.de iud.vbi diciť oēm obligationē ꝓ
ꝯtractu habendam vt vbicūqꝫ qs obligeť cōtrahi videať ꝛc.ergo ex de
fectu decreti dicta pax nō valuit ꝛ p̄ſertim hoc ꝓcedit ſi teneam⁹ opi.
illorū q dixerūt ꝙ etiā ceſſante ſtatuto nō pōt tutor autorare ſup pa
ce ꝑ pupillū fiēda.vt no.in.l.j.C.ꝺ in integ.reſt.mino.vbi ꝑ Cy.ꝛ Bal.
in.l.pactū curatoris.C.de ac.vbi ꝑ Bal.ꝛ Jac.de are.ꝛ ꝑ Spec.in tit.
de homi.ver.illud.quaſi videať tutor ius pupilli liquidum ꝛ clarum ſi
ne cauſa remittere cōtra.l.preſes.C.de tranſac.ꝛ.l.pactū curatoris.ꝑal.
¶ Sed his nō obſtantib⁹ ꝯtrariū pnto in caſu noſtro ex duplici capite
decidēdum.¶ Primo rōne iuramenti per pupillū preſtiti qd̄ quideꝫ
iuramētū facit eū maiorem ꝛ ſupplet eū defectū decreti ſeu alteri⁹ ſo
lennitatis.vt legi.ꝛ no.in auť.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.vend.ꝛ cla
rius in.c.cū contingat.de iureiur.ꝛ per Fed.conſi.cclx.Nec obſtat ſi di
cať quod auť.ſacramenta.loquitur in puberē,ſed nos loquimur in pu
pillo quem iuramentū non aſtringit.vt ſentit gl.in.ꝺ.auť.ſacramēta,
1 ꝛ clarius ibi Bald.ꝛ Cyn.† qꝛ dico ꝙ reſpectu obligationis iuramen
talis non eſt differentia inter puberē ꝛ pupillum doli capacem. ſicut
eñ vterqꝫ obligať ex periurio.vt in.c.j.de deli.pue.ita vterqꝫ obligať
ex iuramento,ſunt enim iſta correlatiua,ꝛ quod pupillus doli capax
obligeť ex iuramento.allego glo.no.ꝛ plenam in.c.paruuli.xxij.q.v.ꝛ
gl.in.c.j.de delic.pue.eſt etiam tex.not.de iure ciuili.in.l.fi.§.in eum.ff.
2 de libe.cau.vbi habetur † ꝙ pupill⁹ doli capax efficaciter obligatur
ſi iurauit ſe operas preſtiturū adeo ꝙ etiam factus pubes poteſt ex il
lo iuramento conueniri vt ibi notabiliter probatur:ꝛ illum text.notā
ter ad hoc allegauit gl.in.ꝺ.c.paruuli.ꝛ per illū tex.in.l.fi.dixit ibi gl.
volens ſaluare opi.ſuam in auť.ſacramenta.qd̄ in ꝯtractu iuramētū pu
pilli non eſt obligatoriū.ſ.per dictā auť.ſacramenta.ſꝫ in alijs ſic ꝑ.ꝺ.l.
fi.ſed hec diſtinctio nō probať:non eñ apparet ratio diuerſitatis quo
ad eum cui acquiritur primaria obligatio iuramenti inter contractuꝫ
ꝛ alium preſertim:qꝛ largo modo vbicunqꝫ qui obligatur videtur cō
trahere.vt in.ꝺ.l.oēm obligationē.qd̄ autem etiā in cōtractu iuramen
tum obliget pupillū doli capacē.ergo text.apertū iuncta.gloſſ.ij.in.c.
ex literis.ij.de ſpon.vbi iuramentū obligat pupillū in ꝯtractu ſponſalio
rum vbi agitur de maxima obligatiōe fortius idē dicendū vbi agitur
de pace ſeruāda q̄ eſt appetēda ꝛ perſuadēda.ꝛ meritoria.vt.xc.di.per
totum.maxime in.c.placuit.Preterea Hoſti.Joā.and.ꝛ cōiter Cano.
tenent in.c.cum cōtingat.qd̄ dicta auť.habet locū etiam in impubere
doli capace.ꝛ ibidē ibi Barto.dicēs hoc cōiter teneri.vñ per predicta
debet tex.illius aut ſuppleri.vt idē fit in impubere doli capace cū non
ſit hoc nouum vt vnum ius per aliud ſuppleatur.vt in ca.cū expediat
de elec.lib.vj.ꝛ.l.vnica.C.de inoffi.do.Supra autem induxi iura cano
nica ꝛ ciuilia que volunt iuramentum iſtorum omnino debere ſaluari.
¶ Poteſt ex ſecundo capite dicta pax ſuſtentari etiam ſine iuramēti
cōſideratiōe:quia cū priuileg.ſtatutū deuiet a regulis iuris cōis qua
tenus requiri in omni cōtractu minoris debere iudicis decretū inter
uenire contra.l.interdum.§.qui tutelā.ff.de fur.cū ſimi.debet ſtricte in
telligi.vt in.c.cum dilectus.de cōſue.ꝛ.l.ij.C.de noxa.Debet ergo in
telligi de contractu ſtricte ſumpto cōtractus autem ꝓprie ſumpt⁹ eſt
quando vltro citroqꝫ naſcitur obligatio.vt in.l.labeo.ij.ff.de verbo.ſi
gni.ſed in pace fienda ſeu facta nō ꝓprie naſcitur hincinde obligatio
ſed potius eſt quedā reconſiliatio vt not.Bal.in.ꝺ.l.pactū curatoris.
ſed quedā iniurie remiſſio.vt in.c.ſi illic.ꝛ.c.ſi is qui prelatus.xxiij.q.
iiij.ꝛ qd̄ vtrobiqꝫ no.ad idē qd̄ no.glo.in.c.adrianus.lxiij.diſtin.hinc
videmus qd̄ iniuria aboleť animo ſine alia obligatione.vt inſtit.de in
iurijs.in fi.ꝛ.C.de iniur.l.ſi nō ꝯuitij.hinc eſt qd̄ poteſtas pōt ad pa
cem cōpellere partes iuxta plene notata per Barto.in.l.cōgnuit.ff.de
offi.p̄ſid.eſt etiā tex.iuncta gl.in.ꝺ.c.placuit.xc.diſt.nō ergo fuit mēs
ſtatuti requirere decretū iudicis ad id ad ꝙ poterit cōpelli,ſꝫ ſolū vo
luit ſtatutū ne pupillus ſe obligādo minueret patrimoniū ſuum. Fa
teor tñ qd̄ hoc caſu non valet pene ſtipulatio,pax tñ remanet firma:
qꝛ in ſeparabilibus vtile nō viciať ꝑ inutile vt in regula vtile.de regu.
iur.lib.vj.cū gl.ſua.ꝛ.c.dilect⁹.primo de prebē.vbi caſus.Et hac con
ſideratione indubitāter dicendū eſt iuramentū valuiſſe per pupillum
doli capacem preſtitum per dictam.l.fi.ff.de lib.ca.ꝛ dictum.c.ex lr̄is.
3 Et hec opinio cōmunior videť.vt † de iure cōmuni nō requiratur iu
dicis decretum in pace per pupillū fienda:ex quo non eſt dānoſa pu
pillo.vt no.in locis prealleg.ꝛ ſentit Jo.an.in addi.Specu.in.§.j.in ti
tu.de homici.in fi.ꝛ Jaco.de are.ꝛ Bal.in.l.j.C.de in integ.reſti.mino.
ꝛ in.ꝺ.l.pactū curatoris.ꝛ apud me hoc eſt indubitatū.arg.in.l.pater.
ff.de lega.iij.cum ſimilibus.¶ Concludo ergo ex omnibus premiſſis
dictam pacem valere ꝛ tenere ꝛ minime corruere ex decreti defectu.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cix.

1 ☞ Res pōt vēdicari ab eo q miſſus ē in poſſeſſionē cauſa cuſtodie.
2 Miſſus i poſſeſſionē ex p̄io decreto:an poſſit rei vēdicatiōe ꝯueniri.
3 Dolus non poteſt vere probari cum conſiſtat in animo.
4 Depoſui apud te ſacculū ꝯſignatū:ꝛ tu nō reſtituis:vel reſtituis aper
tū ꝓpter dolū tuū preſumptū in nō reſtituēdo vel aperiēdo ſtabitur
iuramento meo ſuper rebus que ibi dicebantur eſſe.

In chriſti nomine amen. Cir
ca fa
ctū ſupra narratū ꝛ conſultū fiunt tria de nouo ſat is bona
motiua contra partem Guil.primū ꝙ cū Petrus conuen
tus nō eſſet poſſeſſor ſꝫ ſolū cuſtos ſeu detentor cum fuiſſet miſſus in
poſſeſſionem ex primo decreto i actiōe ꝑſonali:quo caſu nō poſſidet.
vt.l.is cui.ff.vt in poſſeſſionem lega.ꝛ.l.ſi finita.§.ſi quis autem poſ
ſeſſionem.ff.de dam.infec.not.Specu.in titu.de primo ꝛ ſecundo de
creto.§.iam de effectu.verſi.ſed vtrum miſſus.ꝛ ſequenti.ꝛ no.in.c.con
tingat.de dolo ꝛ contu.ergo contta eum non competebat rei vendi
catio.vt no.Inno.in.c.quoniā contra de proba.¶ Secundū motiuū
quod ex autoritate iudicis interponentis ſecundum decretū in ven
dicatione illarum rerum iſte Petrus excuſatur a dolo licet vendide
rit poſt litem ſibi motam ſuper proprietate illarum in quarum poſſeſ
ſionem fuerat miſſus autoritate alterius iudicis ergo non potuit ad
uerſario deferri iuramentum in litem per not.in.l.in actionibus.ff.de
in litem iurā.cum ſimilibus.¶ Tertium motiuum qꝛ iuramentuꝫ in
litē eſt deferendum poſt ſententiā,ꝛ non ante.iuxta no.per Bar.in.ꝺ.
l.in actionibus.ff.de in litem iur.In caſu autē predicto fuit iuramen
tum delatum ante ſententiam.ergo nunc in ea cauſa appellationi eſt
pronuntiandum bene appellatū ꝛ male iudicatum.Et quāqꝫ hec mo
tiua exquiſita videantur ſi tamen omnia in hoc negotio geſta pondere
tur ac iura in hac materia loqnētia minime caſui noſtro obſtať.Et pri
mo ad primum dico ꝙ tex.in.l.officium.in fi.ff.de rei vend.aperte ꝓ
bat contrariuꝫ.dicit eñ limitando vel corrigendo dictū ꝑcedentē p̄ce
dens ꝙ ab oībus qui detinent ꝛ habēt reſtituendi facultateꝫ pōt res
vendicari ꝛ ipſe Bar.iuris ciuilis illuminator hoc apertiſſime voluit
etiam in caſu noſtro ita intelligendo illam.l.qd̄ patet ex ſuo ſumma
rio.ſummat enim per hec verba quod hec ſcꝫ rei vendicatio detur cō
tra eum qui poſſidet vel poſſeſſioneꝫ cauſa cuſtodie vel aliter detinet.
Hec ſunt formaliter verba Bart.hoc idem voluit aperte Hoſtien.in
c.cum contingat.de dolo ꝛ contu.in fi.ꝛ cum eo tranſit Jo.and.recitā
1 dō dicens † quod eo qui eſt miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodie po
teſt res vendicari.Fateor tamen ꝙ Inno.in caſu noſtro aliud ſenſiſſe
videtur in.ꝺ.c.quoniam contra.Sed profecto ſi bene pondereť aliud
non ſenſit.Nam in terminis noſtris Inno.tetigit q̄ſtionem iſtam in.§.
2 quod ſi ſuper.in verbo poſſeſſionem.vbi tacite querit † An miſſus in
poſſeſſionem ex primo decreto poſſit rei vendicatione conueniri ꝛ re
fert contrarias opiniones.Nam quidam tenuerunt ꝙ poſſit,qꝛ facul
tatem reſtituendi habet per.l.officium.ff.de rei ven.prealleg.ſed ipſe
ſentit contrarium motus hac ratione qꝛ facultatem reſtituendi nō ha
bet quia tantum cuſtodit ꝛ tanqꝫ cuſtos eſt nōnunqꝫ detentor,ꝛ ita ēt
tranſit Specu la.recitando Inno.in titu.de primo ꝛ ſecundo decreto
iam in effectu.ver.ſed nunquid miſſus.in fin.ſed diligenter eſt ponde
randa ratio Innoc.fuit enim motus,quia regulariter paſſus miſ
ſionem in actione perſonali non expellitur de poſſeſſione etiam natu
rali ſed remanet in poſſeſſione,ꝛ miſſus ſolum habet cuſtodiam ne il
le dilapidet ꝛ vt tedio affect⁹ pareat iudici,vt in.ꝺ.l.is cui.ꝛ no.Spe.
clarius in.ꝺ.§.ſed nunqnid miſſus.ꝛ ſe.Sed tamen in caſu noſtro ceſ
ſat ratio,qꝛ ille Petrus miſſus in poſſeſſionem habebat liberā detē
tionē qꝛ iudex ita decreuit ꝓpter abſentiam rei cōtumacis.merito ceſ
ſat dictū Inn.vt in.l.cū pater.§.dulciſſime.ff.de leg.ij.Et ideo ſoluen
do ꝛ ꝯcordādo has opiniōes pt̄ dici ꝙ aut miſſus in poſſeſſionē non
hꝫ liberā detētationē ſꝫ tm̄ cuſtodiā,ꝛ tūc ꝓcedit dictū Inn.ꝛ Spec.
ceſſat enim tunc cū.l.officiū.in fi.qꝛ iſte nō hꝫ facultatē rei reſtituende

ideo nõ poteſt ab eo res vẽdicari. Aut hʒ liberã detẽtionem vt habe-
bat iſte Petrus in caſu noſtro ꝛ tũc cõueniri põt reivendicatione, qꝛ
põt reſtituere ꝙ ipſe hʒ. ꝛ idem dicendum in alijs detentatoribus vt
in depoſitarijs ꝛ ſimilibus. ꝛ ita concordãdo tenuit dominus Anto.
de but. ſolennis doctor. c. examinata. de iudi. ꝛ ſentit in. d. c. quoniã cõ
tra. §. ꝙ ſi ſuper. vt lit. non ꝯteſt. Fatendum eſt tñ ꝙ ille q detinet no-
mine alieno poterit ſi vult euitare iudicium nominãdo dñm in iudi-
cio iuxta bñficiũ. l. ij. C. vbi in rem ac. ꝛ. d. §. qꝺ ſi ſuper reb⁹. ¶ Ex his
clariſſime infert ad deciſionẽ ſecũdi motiui. cũ em̃ dictus Petrus poſ
ſit ꝯueniri ſequitur ꝙ non debebat pẽdẽte lite alienare illas res. quod
cũ fecerit preſumitur in dolo ꝛ hec preſumptio doli probatur iure, qꝛ
ex quo mercatus eſt cõtra legem pſumit in dolo. vt in. l. quẽadmoduʒ.
C. de agri. ꝛ cenſi. lib. xj. ꝛ in regula qui contra iura. de reg. iur. li. vj. no.
Bar. in. l. ſed ꝛ ſi. §. ſcire. ff. de peti. here. nec excuſat eum authoritas iu
dicis, qꝛ iudicem circũuenit p obreptionẽ malitioſe ſubticendo litem
ſup illis rebus pẽdere merito preſumit in dolo. arg. in. c. cũ dilecta. et
qꝺ ibi no. ꝛ. c. ſuper literis. de reſcript. ꝛ. l. ſi quis obrepſerit. ff. de fal. ꝛ
3 qꝺ ibi no. Bar. in. l. iuſte poſſidet. ff. de acqui. poſ. † dolus aũt nõ põt
vere pbari cũ ꝯſiſtat in animo, ſʒ pbat ex ꝯiecturis. vt in. l. doluʒ. C. de
dolo. ꝛ in. c. ij. de renũ. li. vj. Cõiecture aũt hic ſunt ſufficientes ꝛ a iure
approbate. tum qꝛ vẽdidit cõtra legẽ. tum qꝛ obrepſit iudici, tum qꝛ
in principio litis negauit illa bona detinere. ꝛ tñ poſtea authoritate
iudicis circũuẽta illa vẽdidit. ad hoc. l. pe. ff. ꝺ rei vẽd. ꝛ in aut. itẽ poſ
ſeſſor. C. qui po. in pig. habeã. ¶ Ad tertium ꝛ vltimum reſpondeo.
quod iuramentum in litem quandoꝙ defertur ꝑpter contumaciam
in non parendo iudici, ꝛ tunc defetur poſt ſñiam. iuxta. l. qui reſtitue-
re. ff. de rei vẽdi. Quãdoꝙ defert in locũ pbationis, qꝛ propter dolũ
aduerſarij redditur pbatio difficilis, ꝛ tunc cum ſuccedat iuramentũ
loco probationis, defereur ante ſententiã ꝛ poſtea ſequitur condẽna-
tio. vt probatur in. c. fi. qꝺ met. cã. vbi text. apertus ꝛ ideo dixit ibi In-
no. ꝛ ſequitur Bar. in. d. l. in actionibus. ꝙ ſi depoſui apud te ſacculũ
ſignatum, ꝛ tu non reſtituis vel reſtituis apertum, qꝺ propter dolum
tuum preſumptum in non reſtituendo vel aperiendo ſtabitur iuramẽ-
to meo ſuper rebus que ibi dicebantur eſſe. Ita in propoſito propter
doloſaʒ alienationẽ iſtius fuit Guidoni reddita probatio dñij illaruʒ
rerum difficilis. merito potuit ſibi deferri iuramẽtũ in litẽ. vt in. l. iij.
ff. ad exhi. ꝛ poſtea ſequit cõdẽnatio. vt. d. c. fi. qꝺ met. cã. Nico. abb.

¶ Conſilium. cx.

1 Verba videbitur ꝛ placebit, ſapiunt arbitrium boni viri.
2 Teſtator ſi dixerit, extremam voluntatẽ meã que diſpoſitioni cõmit-
to videtur decedere teſtatus ad pias cauſas.
3 Epiſcopus non recipit quartaʒ a locis exẽptis.
4 Diſpoſitum ab executore ſeu fideicommiſſario videtur diſpoſituʒ a
teſtatore.

In cauſa hoſpitalis ſancte
Catharine de Tuderto quo ad validitatẽ donatiõis ſibi
facte p Jacobũ abramutij de bonis quõdã Jacobi maſſa-
nutij, quatuor ſunt Chriſti noie inuocato examinãda. ¶ Primuʒ an
dictus Jacob⁹ abramutij potuerit bona illius Jacobi maſſanutij te-
ſtatoris nũꝙ ſibi delata retinere, an vero tenebat illa diſtribuere pro
anima teſtatoris. ¶ Scðm preſuppoſito ꝙ illa diſpenſare eſſet obli-
gatus an potuerit ſolus de bonis illis diſponere cum in teſtamento
fuerint tres deputati, quorum duo vita functi ſunt añ illorum bono-
rum diſpenſationẽ. ¶ Tertium poſito ꝙ ſolus potuerit, vtrũ value-
rit illa bona dare dicto hoſpitali poſt a nũ a tempore quo debebat
dicta diſtributio fieri. ¶ Quartũ ſi tenet ꝙ lapſus anni nõ fuerit im-
pedimento. an ſaltem ꝑpter litigiũ ſeu ꝓceſſum domini epi Tuderti
ni dicte donatiõis validitas impediat. Quo ad primum breuiter di-
co quod illa bona non fuerunt pure delata dicto Jacobo ꝛ alijs colle
gis de quibus in teſtamento ſed fuerunt electi ꝛ deputati per teſtato
rem tãꝙ vniuerſales fideicõmiſſarij ad diſpẽſandum illa bõa ad pias
cauſas. Hoc clare pbant verba teſtatoris que talia fuerunt videlicet,
Reſiduum aũt hereditatis ꝛ bonorum meorum dicta conditiõe ad-
ueniente remiſit ꝛ reliquit in conſciẽtia dñe Lucretie ꝛ dñe Perine ꝛ
Jacobi abramutij q de dicto reſiduo diſponãt ꝛ faciãt qcqd eis vide-
bitur ꝛ placebit, faciens eos in pdictis ſuos vniuerſales fideicõmiſſa-
rios ꝛc. Primo em̃ põderãda ſunt illa verba. Reliquit in cõſciẽtia ꝛc.
Non eniʒ reliquit eis bona ſimpliciter ſed in conſcientia quaſi aggra-
uando illorum conſcientiam. ad hoc quod not. in. c. ſtatutum. §. acceſ-
ſorem. iũcta gl. de reſcrip. li. vj. iuncto eo quod not. gloſſ. in cle. j. de iu-
repa. in verbo oneramus. Scðo faciunt illa verba Diſponant ꝛ faciãt
1 vt eis videbitur ꝛ placebit. Nam illa † verba videbitur ꝛ placebit, ſa-
piunt arbitrium boni viri. vt in. l. fideicommiſſa. §. quãꝙ. ff. de lega. iij.
ꝛ in. l. Thais. §. ſororem. ff. de fideicõmiſ. liber. not. gl. in. c. ij. de corpo.
vit. in verbo viſum. no. Bar. in extrauag. ad repri. l. alio. ff. de ali. ꝛ cib.
lega. Preterea quid opus eſt alia interpretatione cum poſtea teſta-
tor in fine verborum expreſſe dixerit ꝙ illos faciebat ſuos vniuerſales
fideicõmiſſarios, ꝯmiſit ergo fidei illorũ vt illa bõa diſtribuerẽt arbi-
trio boni viri ꝛ in dubio dʒ intelligi, ſcʒ ad pias cauſas qꝛ bonus vir
ſic debet arbitrari niſi per rationes legitimas oſtenderet cõtrarium.
Et pro hoc intellectu videtur tex. ſm communem lecturã in. c. cũ tibi.
2 de teſta. vbi dicitur † ꝙ ſi quis dixerit extremam volũtatẽ meam tue
diſpoſitioni ꝯmitto videtur decedere teſtatus ad pias cauſas. forti⁹
ergo hoc dicendum in caſu noſtro in quo teſtator vſus eſt verbis cla-
rioribus. hoc etiam voluit Bar. ꝛ Bal. in. l. j. C. de ſac. ſanc. ecc. vbi Bar
to. plus dixit videlicet ꝙ ſi quod relinquitur arbitrio alterius ſimpli
citer nec dicatur ad qd qꝺ in dubio intelligit ad pias cauſas per dictũ
c. cum tibi. ſecus ſm eam ſi diceret ad volũtatem talis. nec exprimeret
ad pias cauſas, qꝛ tunc per illud verbum ad volũtateʒ videt relinque
re in libera voluntate illius. vt in. d. §. quãꝙ. Et hoc eſt indubitanter
tenendum. Quare circa primum concludo dictum Jacobum in effe-
ctu fuiſſe deputatum tanꝙ miniſtrum ꝛ diſpenſatorem illorũ bonorũ
ad pias cauſas. ¶ Ad ſcðm dubiũ an potuerit ſolus illa bona diſpẽ-
ſare ſeu dare hoſpitali. ꝛ credo ꝙ ſic, qꝛ cũ iſti fuerint vt dixi in effectu
executores ꝛ miniſtri dicti teſtamenti alijs collegis mortuis ꝛ ſic non
volentibus adimplere volũtatem defuncti potuit ſolus exequi per. c.
ij. §. j. de teſta. li. vj. videt de mẽte Bar. in. l. j. §. ſi plures. ff. de exercit. in
ver. vti igitur liqueat materiã. in fi. facit qꝺ ponit Fed. de ſenis in ſuis
conſilijs. cõſil. clv. inducit em̃ illud ſpeciale ne volũtas defuncti impe
diatur. vt ibi dꝛ. Et hoc de ſcðo dubio. ¶ Quo ad tertiuʒ. An potue
rit dictus Jacob⁹ dicta bona dare hoſpitali poſt annum a tempore
exiſtentis conditionis appoſite in teſtõ. Videt primo ꝙ non, qꝛ licet
a iure detur annus ad exequendum volũtatem defuncti a tẽpore mo-
nitionis fiende per ſuperiorem. vt in. c. nos quidem. de teſta. ꝛ in aut.
hoc amplius. C. de fideicõ. liber. Tamen conſtitutio epiſcopi dioceſa
ni monet ꝛ ſtatuit annum a die diſtributionis fiende. certum eſt epm
potuiſſe hoc facere, qꝛ põt adiuuare canonẽ imponẽdo penã ꝛ grauã
do factũ. vt no. gl. in cle. ne romani. de ele. per Jo. an. in. c. fi. de offic. ar
chi. videt tex. in. c. ij. de conſti. li. vj. ꝛ in terminis noſtris ſentit Federi.
de Senis in ſuis conſilijs cõſi. cxxiiij. ¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ puto
de iure contrarium dicendũ in caſu noſtro. Moueor principaliter, qꝛ
vt predixi de iure cõmuni non eſt dictus Jacobus priuatus poteſta-
te adimplendi volũtatem defuncti per lapſum anni, niſi lapſus fuerit
poſt monitionem ſibi factam. vt. ſ. dixi. qꝺ non contingit hic. Nec ob
ſtat cõſtitutio ſynodalis illa em̃ ꝓcedit quo ad nudos executores te-
ſtamentarios ſed dictus Jacobus non erat nudus executor, ſed nud⁹
miniſter, imo habebat poteſtatẽ eligendi pauperes vel loca pia. Fuit
em̃ hoc relictum ſue cõſcientie vt faceret ſicut ſibi videret ꝛ placeret.
ſed certum eſt ꝙ quando quis habet electionem nõ currit ilico ann⁹.
ſed oportet ꝙ prius conſtituatur in mora per interpellationem vt eſt
tex. no. in. l. cum quidam. ff. de leg. ij. ꝛ per illũ tex. hoc expreſſe firma-
uit ibi Bar. in caſu noſtro dicens per illũ tex. ſe in facto reſpondiſſe ꝙ
licet in ꝯſtitutione epiſcopali caueatur ꝙ executores vltimarũ volũ-
tatũ debeant exequi intra annũ. alias executio ad epiſcopum transfer
tur. tamen ſi teſtator reliquit mille illis pauperibus quos talis elege-
rit quãꝙ ille intra annum nõ elegerit. nõ tamen per hoc ptãs fuit de-
uoluta ad epiſcopũ qꝛ certum eſt quod de iure communi poteſtas nõ
deuoluitur ipſo facto per lapſum anni ad epiſcopum. vt ptʒ ex predi-
ctis, nec ex forma conſtitutionis, qꝛ conſtitutio dicit ꝙ executores de
beant exequi intra annum. Sʒ iſte de quo querit non eſt executor, qꝺ
ptʒ ex eo qꝛ inter eũ q declarat ꝛ eũ qui habet executionem eſt differẽ
tia. nam iudex dicitur ille qui declarat ꝛ ſentiat. executor vero dicitur
ille qui hʒ nudũ miniſteriũ. vt in. l. executorem. C. de exec. rei iud. Iſte
autẽ qui habet electionem nõ dʒ dici executor, qꝛ nõ habebat nudum
miniſterium in ſoluendo quod tranſit ad epiſcopum in ſua ꝯſtitutio
ne, ſed ius eligendi cauſam piam. ꝛ in hoc non põt dici executor ſed
elector. hoc voluit in effectu belliſſime Bar. i. d. l. cũ qdã. ꝛ ſequit Pe.
de ancha. in. d. c. nos quidẽ. de teſta. fortius ergo hoc dicendum in ca-
ſu noſtro in quo dictus Jacobus habebat maiorem poteſtatem quaʒ
ille in exemplo Bar. qꝛ ille habebat eligere pauperes. iſte vero poterat
eligere quamlibet cauſam piam. ad hoc qꝺ no. Bart. in. l. cũ quidã. qꝺ
no. in. d. c. cum tibi. Fuerunt enim illa bona relicta conſcientie ſue vt
diſponeret ꝛ faceret qcquid ſibi videret ꝛ placeret ꝛc. debuit ergo pri⁹
requiri ꝛ interpellare per epm vt de illis diſponeret, eo nolente vel dif
ferente potuiſſet epiſcopus diſponere quod hoc minime factum exti
tit, ergo poteſtas remanſit penes dictum Jacobum lapſi anni nõ ob
ſtant. Et hoc de tertio. ¶ Reſtat examinare quartum dubium, an ꝑ
pter litigium pendens impediri debeat dicta donatio. ꝛ videtur ꝙ ſic
qꝛ bona illa erant effecta litigioſa propter conuentionem epiſcopi. ſʒ
bona litigioſa alienari non poſſunt etiam in eccleſiam vt in. c. eccleſia.
vt lit. penden. ꝛ in aut. litigioſa. C. de litigio. ¶ Sed in cõtrariũ ſe ha-
bet veritas, qꝛ inter epiſcopum ꝛ iſtum Jacobum non contendebat
de dominio illorum bonorum. Nõ em̃ dicebat epiſcopus illorũ dñiũ
pertinere ad ſe, ſed de alio iure extrinſeco continebat, videlicet de po-
teſtate illa bona diſpenſandi. quo caſu nemo dicet illa bona effici liti-
gioſa, vt legit ꝛ no. in. d. authen. litigioſa. ꝛ per Bar. in. l. lite. C. eod. et
per Inn. in. c. cum. M. de cõſti. preſertim cũ hic nõ interuenijſſet litis
conteſtatio, imo nec citatio ſuper cõuentione ficda, qꝛ epiſcopus ſolũ
priuauit ſine aliqua cauſe cognitione dictum Jacobum a dicta po-
teſtate

teſtate diſpenſandi ſeu illum denũtiauit priuatum ⁊ ſibi mandauit vt
de cetero d illa ſe nõ impediret.cui quidẽ p̃cepto nõ tenebat dict⁹ Ja
cobus obedire tanq̃ iniuſto notorie ⁊ cõtra ius.vt i regula ea q̃ fiunt a
iudice.de reg.iur.lib.vi.⁊ per Inno.in.c.ad aures.de temp.ord.⁊ in.c.
inquiſitiõi.de ſen.excõ.⁊ per gloſſ.xi.q.iij.in ſumma.cum ſimilib⁹.Et
poſſet hic addi quintũ dubiũ an de dictis bonis debeat epiſcopus ha
bere quartam.⁊ dico qd nõ:q2 hoſpitale dicit exemptũ a iuriſditione
3 epi:† ⁊ a locis exemptis,tps nõ recipit quartã vt cõiter tenet p doct.
in.c.officij.de teſta.loquitur Fed.de ſenis in conſilijs ſuis.conſil.xcvi.
⁊ Bald.in.l.ſi quis ad declinãdam.C.de epi.⁊ cle.facit quod legitur ⁊
notatur in cle.dudum.de ſepul.iuncta glo.in verbo quarta.Nec obſt.
ſi dicatur quod nõ teſtator ſed Jacobus predictus elegit dictũ hoſpi
4 tale.Hoc enim non obſtat:† q2 qd diſponitur ab executore ſeu fideicõ
miſſario videt diſpoſitũ a teſtatore tanq̃ a cauſa efficienti ⁊ a fideicõ
miſſario tanq̃ ab organo.⁊ ſic in terminis noſtris firmat Bartol.in l.
vnum ex familia.ff.de leg.ij.per illũ tex.qui optime facit.⁊ Bal.in.l.ſi
quis ad declinandam.C.de epiſco.⁊ cleri.facit tex.in cle.dudum de ſe
pul.in.§.verum.iuncta gloſſ.in verbo indirecte.Et hec ſufficiant.

Nicolaus Abbas.

Conſilium.cxi.

1 ☞ Monialis dicitur nupta:non proprie ſed ficte.3.
2 Cognoſcens monialem poteſt de adulterio accuſari.
3 Pater quicquid offert monaſterio tempore ingreſſus filie debet cõ
putari ad inſtar dotis in legitimam ipſius filie.
4 Correctio iurium nõ debet induci per ſimilitudinem rationis.
5 Princeps qñ intẽdit vt reſpectu deciſionis cõſtitutio extendat ad pẽ
dentiã ſemper de eis facit mentionem.
6 Poſſibilitas reſpectu dotis conſideratur ex tribus.

Saluatoris ieſu xp̃i eiuſq3
p̃iſſime matris preſidio humiliter inuocato. In cauſa ca
therine monialis ſeu monaſterij ex vna parte petentis tria
ſunt examinãda.Primũ an dicta catherina excludat a ſucceſſione pa
terna vigore ſtatuti municipalis dictãtis ꝙ mulier nupta ⁊ dotata nõ
ſuccedat extantibus maſculis ⁊c. Scdm ſi ex iſto capite nõ excluda
tur:an poſſit excludi vigore alteri⁹ ſtatuti qd emanauit lite ſuper iſta
ſucceſſiõe pẽdẽte quo inter cetera diſponit vt ingreſſa monaſteriũ nõ
poſſit aliquid petere in hereditate paterna ⁊c.extãtib⁹ filijs maſculis
ſemp ſaluo ꝙ liceat ipſis parẽtib⁹ relinquere:ꝓut eis videbit ⁊ place
bit cui quidẽ ſtatuto fuit adiecta clauſula ⁊ hoc habeat locũ in p̃ſenti
bus preteritis ⁊ futuris. Tertiũ ſi dicte catherine non obſtat dictũ
ſtatutum querit q̃ta portio in dicta hereditate ſibi debeat. Circa
1 primũ videt dictã catherinã excludi tanq̃ nuptã ⁊ dotatã.† ex quo
enim fuit monialis effecta dicit deo nupta.vt in.c.q̃ chriſto ſpecialiter
nubunt.xxvij.q.j.hinc dixit gl.notabiliter in.c.virginibus.eadẽ cau
2 ſa.⁊.q.† ꝙ cognoſcens monialem põt de adulterio accuſari:q2 ſpõſa3
alterius cognouit.itẽ dicit dotata q2 in ingreſſu ſuo pater dedit mona
ſterio florenos cẽtũ:⁊ vulgariter dicit dari pro dote ipſius ingredien
tis.hic dixit Bar.in.l.j.§.ſi parens.ff.ſi qs a pa.fue.manumiſ.⁊ ſequi
3 tur Bal.i.l.qm̃ nouella.C.de inof.te.dicẽs † ꝙ quicqd pater offert mo
naſterio tpe ingreſſus filie d3 cõputari ad inſtar dotis in legitimã ip
ſius filie q2 ſuccedit loco dotis.S3 his nõ obſtãtibus ꝯ̃riũ dico de iure
ꝓcedere:q2 monialis non dr̃ proprie nupta:ſed ficte ⁊ ſimilitudinarie.
argu.in.c.j.xxvij.q.j.imo fingit mortua.xvi.q.j.placuit.certũq3 eſt qd
diſpoſitũ in caſu vero nõ h3 locũ in caſu ficto p̃ſertim in ſtatuto:vt eſt
text.in.l.iij.§.hec aũt verba.ff.de neg.geſt.⁊ qd legit ⁊ notat in.c.i nr̃a.
de iniu.firmat Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.in repetitiõe
⁊ per maxime hoc dicendum in caſu noſtro in quo ſtatutũ corrigit ius
ciuile in eo quod excludit feminã maritatam ⁊ dotatã a ſucceſſiõe pa
terna extãtibus maſculis ꝯtra.l.maximũ vitium.C.de libe.prete.aut.i
ſucceſſione.C.de ſuis ⁊ legi.ideo d3 reſtringi ⁊ intelligi in proprijs ter
minis quinimo d3 impropriari ſi recto modo fieri põt:vt minus qua3
fieri poſſit corrigat ius cõe:vt in.c.cum dilectus.de cõſue.⁊ in.l.ij.C.de
noxa.cum ſimilibus facit quod no.idem Bar.in aut.quas actiões.C.
4 de ſac.ſan.eccle.vbi voluit † ꝙ per ſimilitudinem rationis non d3 indu
ci iurium correctio.⁊ idem voluit gl.in.c.indemnitatibus.de elect.lib.
vi.in verbo confirmetur.nec eſt omnimodo eadẽ ratio in vtroq3 caſu
hoc dico vt ſatiſfiat motiuis Bal.in.d.aut.quas actiones. Cõclu
do hic breuiter dictã catherinã nõ excludendam a ſucceſſiõe paterna
ex capite illius ſtatuti cum non ſit ꝓprie nupta ⁊ maritata:ſtatutũ ve
ro loquit per iſtas duas qualitates ad hoc vt femine excludantur per
maſculũ quibus deficientibus ceſſat ſtatutũ.arg.in.c.fin.de reſti.ſpol.
l.precipimus.⁊ qd ibi no.C.de appel.⁊ hec de primo dubio. Venio
nunc ad ſecundum an excludatur pretextu alterius ſtatuti ⁊ profecto
in caſu noſtro ſtatutum nihil valet.q2 nõ potuit p̃iudicare mulierib⁹
que iam intrarant monaſterium tempore ſtatuti vt erat iſta catherina
que non ſolũ intrauerat ſed etiam adiuerat hereditatem paternam:vt
voluit Bar.in.l.fi.C.de pac.⁊ Bald.in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.imo
reſpectu earu3 que poſtea ingreſſe fuerũt pọteſt dubitari an valuerit
ſtatutũ vt no.in iuribus prealle.dixi in.c.qd clericis.de fo.competẽ.in
aditiõe.⁊ facit ad p̃dicta quod not.Jo.an.in regula ſine culpa de reg.
iur.lib.vj.in mercu.vbi generaliter vult ſtatutũ non extendi ad perſo
nas eccleſiaſticas ſi vinculũ ineſt poſt clericatũ ſeu religionem:vt in.c.
cum.M.ferra.⁊.c.eccleſia.de conſti.⁊ in.c.bene quidẽ.xcvj.di.cum ſi
milibus.Fruſtra ergo querit an excludat p dictũ ſtatutum.S3 preſup
poſito ſine veritatis preiudicio validitate ſtatuti nunquid obſtet dicte
catherine vel impediat iudicẽ ius reddere metu pene ibi p̃fixe.Et pri
mo videt ꝙ ſic per illã clauſulã ſtatuto adiectã valeat.Et hoc habeat
locum in p̃ſentibus preteritis ⁊ futuris ⁊c.Pendẽtia enim includunt
ſub aliquo illoꝝ triũ preſentiũ preteritorũ aut futurorũ:ſtatutũ vero
extendit ad preterita cum de eis expreſſe cauetur vt in.l.leges ⁊ conſti
tutiones.C.de legi.⁊ in.c.fin.de conſti.Preterea ſtatutũ dicit qd non
poſſit aliquid petere:ſed ſtãdo in iudicio ſemp petit ⁊ perſiſtit in peti
tione ſua:vt in.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe.ergo ⁊c.S3 ꝯ̃riũ puto ego verũ
ſaltem in caſu noſtro.Primo quia pendẽtia iam in iudicio habent na
turam ſeparatam a preteritis ⁊ p̃ſentibus nondum in iudiciũ dedu
ctis:q2 imperator expreſſe voluit qd pendẽtia non deberẽt decidi ſecũ
dũ leges ſuperuenictes:ſed ſm leges anteriores:vt eſt tex.in aut.i me
dio litis ſa.iu.nõ fi.l3 ſecus videatur quo ad ordinaria iudicij reſpectu
actuum futurorum:iuxta notata per glo.in.c.l3 canon.de elec.lib.vj.⁊
5 in cle.diſpendioſam.de iudi.hinc eſt † ꝙ vbi p̃nceps intendit vt reſpe
ctu deciſionis conſtitutio extendat ad pẽdentia,ſemp de eis facit mẽ
tionẽ.vt pt3 in.d.cle.diſpendioſam.in fin.⁊ in cle.i.in fin.de ſequeſtra.
poſ.⁊ fruc.⁊ de re iudi.cle.i.de ſen.excom.cum ſimi.Hanc opinionem
expreſſe firmauit Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.in repetitiõe.
in ver.ſecũdo querit vtrum poſtq̃ ſtatutũ:vbi firmat ꝙ licet illa clau
ſula apponatur in ſtatuto ⁊ extendat ad preterita ⁊c.ꝙ nunq̃ extendi
tur ad pendentia:id eſt in iudicium deducta per tex.dicte aut.vt cum
de appel.cog.⁊ allegat etiam gl.ibi poſitam ⁊ preſertim dicit hoc pro
cedere in ſtatutis ⁊ reformationibus ciuitatum quas canes curiarum
⁊ deuoratores omniũ cõium fieri faciũt ꝓ libito voluntatis.Et hanc
opinionem etiam ſequitur do.Anto.de bu.in.c.fi.de conſti.i fi.qnimo
plus voluit belliſſime Bar.in.l.ſancimus.C.de ſac.ſan.eccl.in fin.dicit
enim quod ſtatutum ciuitatis nullo modo extendit ad pendẽtia etiã
ſi de eis caueretur in ſtatuto:q2 imperator expreſſe inhibet in.d.aut.l3
ſec⁹ ſit in ſtatuto inperatoris qñ expreſſe hoc diſponit.Preterea hec
opinio eſt omnino amplectanda ſaltem in caſu noſtro cũ ſtatutum il
lud ſit valde odioſum:⁊ cõtra religionẽ ⁊ omnia iura mundi:ergo re
ſtringendum q̃tum fieri põt vt minus preiudicet iuri cõmuni:vt i.d.
c.cum dilectus.⁊ in.d.l.ij.de noxa.⁊ ſic non d3 cõcernere pendentiã ex
quo de illis expreſſam nõ facit mẽtionẽ vt in regula odia reſtringi.de
reg.iur.lib.vj.Jtem ex alio capite dictũ ſtatutum non d3 ad negotiu3
iſtud extendi:q2 in ſtatuto dicitur ꝙ ingreſſa monaſteriũ nõ poſſit ali
quid petere in ſucceſſione paterna ⁊c.ſed dicta catherina iam petierat
tẽpore edicti ſtatuti cũ expoſuerat querimoniam:⁊ qd plus eſt fuerit
lis cõteſtata.vt in.l.ſi decem cũ petiero.ff.de ver.ob.⁊ in.l.amplius nõ.
ff.rem ra.habe.⁊ qd ibi no.Bar.cũ ergo illud ſtatutũ loquatur per ꝟ
ba de preſenti:vc3 ꝙ non poſſit petere ⁊ ſit ꝯtra ius ⁊ iuris alteri⁹ pre
iudicatiuum:nõ d3 extendi ad ea que iam tunc petierat argu.in.l.cum
lex.⁊ qd ibi no.ff.de legi.⁊ in.l.leges ⁊ conſtitutiones.C.eodem titul.
Jtem ⁊ ex alio ⁊ tertio capite ſtatutum nõ d3 extendi ad dictam ca
tharinam:q2 ſtatutũ illud loquit qñ parẽtes dãt filiab⁹ tẽpore ingreſ
ſus qd eis poſſibile etiã eſt vt pt3 in proe.illius ſtatuti:d3 enĩ in intel
lectu ſtatuti cõſiderari ratio que ponitur in ipſius proemio:vt in.l.fi.
6 ff.de here.inſti.no.Bar.in.l.liberoꝝ.ff.de verb.ſig.† Poſſibilitas au
tem reſpectu dotis conſideratur ex tribus.vc3 ex dignitate ſeu p̃ſona
rũ cõditione facultatibus ⁊ numero liberorum:vt eſt tex.in.l.ſi filie.ff.
de leg.iij.facit.l.cũ poſt.§.ſi gener.ff.de iure do.ſed cum pater dicte ca
tharine eſſet ditiſſimus in ſubſtantia ⁊ nõ haberet niſi quatuor libe
ros:quorũ res erãt femine.nõ videt dediſſe.d.catha.quod ſibi poſſi
bile erat:dando centum florenos duntaxat merito dictũ ſtatutũ nõ d3
extendi etiã ex hoc capite ad dictã catherinam:cũ in ea ceſſaret ratio
ſtatuti.Et preſertim predicta procedunt habito reſpectu quod dicta
catherina iam adiuerat hereditatem:ſaltem animo petendi in iudicio
partẽ ſibi debitam tempore quo emanauit dictũ ſtatutũ:vnde non eſt
veroſimile quod ſtatutum voluerit priuare dictam catherinã ſeu mo
naſterium iure iam queſito ⁊ incorporato monaſterio cum p aditionẽ
hereditatis ſit dominium iam queſitum heredi maxime ſuo.vt in.l.cũ
heredes.ff.de acqui poſſeſ.⁊.in.l.in ſuis.ff.de libe.⁊ poſtu.cum ſimili
bus.cum princeps non poſſit hoc facere vt no.Jnno.in.c.que in eccle
ſiarum.de conſti.⁊ Bar.in.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.pub.⁊ Cy.in.l.pre
ſcriptione.C.de preci.impe.offe.ſtatutum autẽ d3 ſemper in dubio re
ſtringi:vt nõ extẽdat ad caſum impoſſibilẽ.vt in.c.a nobis.de ſen.ex
cõ.⁊ in.c.ij.de ꝯſti.li.vj.facit qd no.Joã.and.in.c.fi.de immu.eccle.lib.
vj.⁊ Bar.in.l.filiuſfa.§.diui.ff.de leg.i.vbi cõcludunt ꝙ ſtatutũ quo ca
uetur vt quis non audeat vendere ſeu donare rem immobilem nõ ſub
iecta iuriſditioni ſtatutum non extenditur ad eccleſias:q2 eſſet contra
libertatẽ eccl'iaſticã cũ ex priuilegio principis quis poſſit libere dona
re ⁊ vẽdere eccleſijs:⁊ his ſine traditione acquirit dñium.vt.l.illud.⁊
l.fi.C.de ſacroſan.eccl.⁊ ſic non d3 ſtatutum p verba gñalia extendi ad

caſum illicitum.facit optime.c.j.de iureiur.lib.vj.ita dicimus in ppoſi
to q cum in dicto ſtatuto nõ fiat mẽtio de his q iam tpe ſtatuti here
ditatem adiuerãt nõ dz ad illas etiam de facto extendi.nec obſtat illa
clauſula vt habeat locũ in pteritis ⁊c.q2 pt intelligi de his q iaz intra
uerãt nõ tñ deceſſerãt parẽtes.⁊ ſic nullũ ius de pñti habebãt in bo
nis vt in.l.ij.§.ſi impuberẽ.ff.de colla.bo.no.Bar.in aut.ingreſſi. C.d
ſac.ſanc.eccl.cum ſimili.reſtringitur eñ tãtũ quãtũ fieri põt vt in.d.c.
cum dilectus.cũ ſimi.Et hec eſt optima ꝯſideratio. ¶ Ex oĩb9 ꝯclu
do ad ſcðm q verba dicti ſtatuti dictã Catharinã nõ ꝯprehẽdũt,⁊ p
cõſequẽs pñt rectores ⁊ alij iudices ciuitatis.Senarũ impune in hoc
caſu iuriſdictionẽ exercere ⁊ ius reddere dicte Catharine ſeu mõaſte
rio ex ſua pſona petẽti qð admitti dz ad petẽdũ etiã mortua dicta ca
tharina cũ oĩa iura trãſiuerãt in mõaſteriũ iuxta no.per Inno.⁊alios
in.c.in preſentia.de pba.⁊ Bar.in.l.j.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ glo.xix.q.vl
ti.ſi qua mulier. ¶ Uenio nũc ad tertiũ ⁊ vltimũ quãta.ſ.portio debe
atur monaſterio ex pſona dicte Catharine.Et breuiter nõ inſtãdo di
co q aut pater nõ fecit teſtm̃ ⁊ dz habere tãtã q̃tam quilibet ex filijs
maſculis vel feminis.non eñ diminuit in aliquo ius ſuũ p ingreſſum
monaſterij,vt in.l.deo nobis.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ in aut.ingreſſi.⁊ qð ibi
no.C.de ſac.ſanc.ecc.⁊ in.d.c.in preſentia.cũ ibi not.nec de iure cõi eſt
differentia inter maſculũ ⁊ feminã.ſz ſuccedũt oẽs equaliter vt in au
thẽ.de here.q̃ ab inteſt.defe.§.j.Nec virtute ſtatutorũ põt excludi per
ea que.ſ.dixi in.c.j.⁊.ij.q.⁊ ſic dz habere tertiã partẽ totius hr̃ditatis
cum eſſent quatuor filij tpe mortis paterne,⁊ ſi alie femĩe maritate ex
cludunt a ſtatuto extãtib9 maſculis ipſarũ portio non accreſcit mo
niali,ſz maſculo cuius contẽplatiõe excludunt p ea que no.Bar.in.l.
ij.§.⁊ ſi forte.ff.ad tertu.⁊ Jo.and.in addi.Spe.in tit.de ſucceſ.ab inte
ſta.ſup rub.in.ij.col.Si vero pater fecit teſtm̃ de iure validũ ad cuius
validitatẽ inter cetera reqrit vt dicta Catharina tãq̃ filia fuerit ſaltez
in aliquo heres inſtituta.vt in aut.vt cũ de appel.cogno.§.aliud quo
que capitulum.not.Bar.in aut.nouiſſima.C.de inoffi.teſt.⁊ in.l.j.§.ſi
parens.ff.ſi quis a paren.fuerit manumiſ.tunc agit ad ſupplemẽtum
legitime etiã ſi fuerit in modico inſtituta.vt in.l.oĩnodo.⁊ in.l.ſcim9.
C.de inoffi.teſt.legitima vero eſt reſpectu illorũ quatuor filiorũ tertia
pars totius hereditatis,vt in.d.aut.nouiſſima.⁊ p ꝯñs debetur dicte
Catharine ſeu monaſterio p illa quarta parte tertie partis heredita
tis.nam de reliquis potuit teſtator ad libitum diſponere,vt in.d.aut.
vt cũ de appel.cog.§.aliud quoq3 capitulum.⁊ in.d.aut.nouiſſima. et
per hec patet clara omnium dubiorum deciſio ad ſancte trinitatis lau
dem. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxij.

1 ☞ Sententia lata alias ſolẽniter an poſſit ex eo impugnari,q2 nũn
tius qui p ea ferenda ad iudicis mãdatũ patrẽ citauit,relatione cita
tionis fecit nõ ad banchũ iudicis nec iudice pſente,ſz ſolo notario exi
ſtente extra locũ vbi ius reddit,notari9 cõſcripſit citationem in actis
anteq̃ ſnĩa ferret.3.Et an poſſit impugnari ex eo q iudex eam tulit ex
officio,⁊ nõ ad partis petitionem.4.
2 Actus citandi eſt executio interlocutoria iudicis de citando.

In dei nomine amẽ. Illud
1 de iure querit † an ſnĩa lata al's ſolẽniter poſſit ex eo impu
gnari,q2 nũtius qui pro ea ferenda ad iudicis mãdatũ par
tem citauit,relationem citationis fecit nõ ad bãchũ iudicis,nec iudi
ce pſente ſed ſolo notario exiſtente extra locũ vbi ius reddit. notari9
tamen ſcripſit citationẽ in actis anq̃ ſnĩa ferret. Breuiter dico q ex
hoc ſolo capite impugnari nõ põt,q2 cũ iſte actus nõ ſit iudiciari9 nõ
requirit valorẽ iudicij.vñ põt relatio fieri ſibi notario etiã extra locuz
iudicij.p hoc allego tex.cũ gl.notabili in.l.voluit.ff.d interrog.actio.
vbi ptz q in his que non requirũt cauſe cognitionẽ locus iudicij non
eſt de ſubſtãtia ſed iudice itinerante vel in domo ſua exiſtẽte explica
ri poſſunt,vt plene no.p Cy.in.l.j.C.de cõfeſ.in.ij.queſtio.ad idez qð
legitur ⁊ notat in.l.a pcedente.C.de dila.⁊ in.c.ij.de dila.relatio autẽ
nuntij non requirit ſummariã cognitionẽ nec eſt actus iudicialis ha
bet eñ citatio tres partes,vcz interlocutoriam iudicis de citando a
ctum nuntij citantis ⁊ ipſius relationem.Primus actus eſt iudicia
lis ⁊ iuriſditionalis,ideo non põt fieri extra territorium,vt in cle.pa
ſtoralis.de re iudi.⁊ qð ibi no.Sed ſecundus ⁊ tertius non ſunt iuriſ
ditionales.ideo poſſunt fieri extra territorium,vt.l.omnis.§.verum.
ſi apparitor.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ no.in.c.fi.de fo.cõp.⁊ Jo.mona.in.c.ro
mana.§.ꝯtẽtes.de fo.ꝯpe.pbat etiam ex eo q2 nuntius non hz iuri
2 dictionem ſed ſimpliciter exequitur factum iudicis.† vſus actus citã
di eſt executio interlocutorie iudicis de citando,relatio vero eſt noti
ficatio executionis iam facti meri,cũ iſti act9 non exigãt cognitionez
nõ requirũt locũ iudicij,vt in.d.l.voluit.Nec etiam exigit iudicis pre
ſentiam q2 relatio fit vt appareat de citatione facta ſatis ergo eſt qð
fiat notario cauſe,⁊ per eũ ſcribatur in actis.pro hoc.c.quoniam ꝯtra.
de pba.vbi ptz q ad officiũ notarij pertinet ſcribere citationes.⁊ hãc
partem expreſſe firmat Bar.in.l.ſi finita.§.Julianus.ff.de dã.infec.in
3 ver.iuxta predicta q̃ro.vbi cõcludit ſufficere † q relatio nuntij fiat no
tario nec requiritur neceſſario quod fiat iudici dummodo poſtea iu
dici innoteſcat:nec eſt neceſſe ſcðz qð fiat iudice ſedẽte p tribunali.ad
ducit ad hoc bonum tex.in.l.eos.§.ſup his.C.de appel. vbi probatur
maxime iũcta gl.q inſtrumẽta cauſe poſſunt notario pduci:nec ibi re
quiritur q in iudicio fiat productio.vñ per illã.l.eos.§.ſuper his.iũ
cta.l.voluit.ſ.allegata.probat decio huius queſtionis ſatis eñ eſt q
notarius informatus de citatione ipſam redegerit in actis ante ſentẽ
tiam.Et hanc opinionem alias firmaui in.d.c.qm̃ contra.in lectura.
4 ¶ † Eſt ⁊ aliud dubiũ nunqd ſentẽtia poſſit ex alio capite impugna
ri:vcz q iudex eam tulit ex officio ⁊ non ad partis petitionẽ.Uidetur
primo q ſic:q2 regulariter nũq̃ iudex dz pcedere ex officio ad vtilita
tem priuatam.vt no.Inno.in.c.ad noſtrã.ij.de iureiuran.⁊ videt text.
⁊ ibi per Bar.in.l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ.ff.de dã.infe.⁊ clarius per eũ
dẽ in.l.ad peremptoriũ.in prin.ff.de iud.⁊ ibi videt probari q non vz
citatio niſi fiat ad partis petitionem. ¶ His tñ non obſtãtibus ꝯriuz
puto in caſu noſtro:cũ eñ hic inſtaret tps peremptionis inſtantie po
tuit ⁊ debuit iudex occurrere ⁊ ex officio ſuo citare ad ſentẽtiã audien
dam.ar.in.l.properandũ.C.de iudi.⁊ expſſe hoc dictũ firmauit Bart.
in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad.l.fal.põt eñ iudex ſemper ſupplere ne eua
neſcat fruſtra iudicialis inſtãtia.ad hoc.c.cauſam q̃ iudi.⁊ qð no.gloſ.
in.c.j.de elec.lib.vj.Bal.in.l.j.C.vt q̃ deſunt aduo.Preterea vt elegan
ter dicit idem Bal.in.d.l.j.pro actore vz ſententia lz nõ reperiat ſpeci
fice lata ad petitionẽ partiũ:q2 actor a principio petit reum condẽna
ri.vñ non põt dici quod fuerit lata ſine partis petitiõe.In caſu autem
noſtro ſnĩa fuit lata pro actore:merito ex duplici capite dicta ſentẽtia
indubie ſuſtinetur preſertim cuz iudex ex forma ſtatuti incurrat penã
niſi ſententiet intra tẽpus inſtantie. ¶ Ad ꝯria ſupra formata reſpõ
detur q procedunt regulariter.ſecus aũt in caſu noſtro rõne predicta
⁊ alijs caſibus ſpecialibus de quibus plene per Bart.in.d.§.hoc aũt
iudicium.⁊ Bal.in.d.l.canoniſtas.in.c.bone.el.j.de poſtul.prela.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxiij.

1 ☞ Crimen vſurarum eſt grauiſſimũ ⁊ rapine ſimile.
2 Debitor repetẽs poſſeſſionẽ alteri pignoratã nõ obtinet cõdẽnationẽ
ſuper fructibus niſi probet q̃titatẽ percepeptam per creditorem.
3 Judicia habent equalem vim cum inſtrumentis.
4 Remiſſio vſurarũ nõ vz niſi creditor offerat pecuniam debitori vel ſal
tem habeat eam paratam reſtitutioni.
5 Spontanea remiſſio non debet preſumi cũ debitor eſt pauper ⁊ credi
tor diues:⁊ maxime cum pecunia eſt non modica.
6 Tranſactio vbicũq3 eſt calũnioſa ex parte actoris nõ tenet ipſo iure:
⁊ competit repetitio.

Jeſu xp̃i ſuffragio inuoca
to.Tria ſunt principaliter in caſu mota per Thomaſiũ ⁊
Antonium quõdã Philippi dñi cõtis de Scotibus ꝯ ⁊
aduerſus heredes Nãnis dñi Angeli de ſcortibus ad ipſius cauſe ple
nariã deciſionẽ examinãdũ. ¶ Primo an cõtractus initi inter dictos
Philippũ ⁊ Nãnẽ dũ ageret i humanis debeãt pſumi feneratitij ſeu
vſurarij tali preſumptiõe que faciat ad ſentẽtiã ferendã ꝯtra heredes
ipſius Nãnis. ¶ Scðo pſuppoſito q ſint feneratitij cẽſendi an dicti
Thomaſius ⁊ Antoni9 actores debẽt excludi virtute ꝯpromiſſi ⁊ lau
di inde ſecuti tam ſup illis ꝯtractibus quã ſup alijs bõis virtute dicti
delicti cõceſſis ex primo ⁊ ſecũdo decreto dicto Nãni de qb9 nũc etiã
queſtio vertitur. ¶ Tertio preſuppoſito q excludẽdi nõ ſint quales
debeãt eſſe partes iudici cauſe i pronuntiando ſup dicta cauſa. Uiſis
prius actis ⁊ actitatis in dicta cã videt primum iuxta ordinẽ plibatũ
attingendo dubiũ qð dicti cõtractus quorũ duo ſunt in forma mutui:
tertius xo i forma emptionis ⁊ vẽditiõis graui cõcepti minime ſint
feneratitij cẽſendi.Nã ſi teſtes ſeu eox depoſitiones diligenter põde
rent nõ reperiret pbatũ aliqd fraudis cõtra illos ꝯct9 quinimo nihil
penitus deponũt ſup fraude aut ſimulatiõe ſeu fauore dictorũ cõtra
ctuuz:ergo actoribus ſilentium ĩponendũ eſt tanq̃ intẽtionem ſuam
minime probãtibus.vt in.c.in pſentia.de probat.⁊ in.l.j.⁊ in.l.actor q
aſſeuerat.C.e.quinimo vbi pbationes eſſent obſcure ſententiandum
eſſet cõtra actores.vt in.c.ex literis.de pba.⁊ in regula cũ ſunt partiũ
iura.de reg.iur.lib.vj.⁊ preſertim videt hoc dicendũ in crimine vſura
1 rum.† cum eñ ſit grauiſſimum crimen ⁊ rapine ſimile.xiiij.q.iiij.c.qui
vſuram.dz in dubio fieri interpretatio vt euitet crimẽ:vt in.c.eſtote mi
ſericordes.de reg.iur.li.vj.⁊ optime per Bar.in.l.non ſolũ.§.ſed ⁊ pro
bari.ff.de no.ope.nun.Et per hoc põt tolli motiuũ quorundã ſi dica
tur q imo iudicãdũ ſit ꝯ illos ꝯctus cũ probatũ ſit dictũ Nãnẽ fuiſſe
ſolutum tpe illorũ ꝯctuũ ⁊ ante ⁊ poſt ſimiles ꝯctus feneratitios feciſ
ſe nã p hoc nõ ꝯcluditur illos ꝯctus fuiſſe feneratitios:q2 ex diuerſis
nõ dz fieri illatio.c.ij.de traſlatio.prela.⁊ in.l.neq3 natales. C.de prob.
⁊ in.l.papinianus exuli.ff.de mino.Item q2 in dubio vt predixi feren
da eſt ſententia pro reo:⁊ preſumendum eſt non delictum nec ex leui
preſumptione debet quis de tam graui crimine cõdemnari.vt in.c.lite
ras.de preſump.facit quod not.Innoc.in.c.q2 veroſimile.de preſum.
Preterea teſtes ſunt ſingulares q regulariter nõ probant.vt in.c.dile
cti.de elec.⁊ in.c.tam literis.de teſti.cũ ſimilibus:preſertim in caſu no
ſtro cum

noſtro cum quilibet deponat de cōtractu feneratitio cū ipſo geſto.⁊ ſic videtur ſuſpectus.ar.in.c.perſonis.de teſt.⁊ qđ legi.⁊ notatur in .l.de iure.ff.ad municip.Et hāc partē videt aperte tenere Cy. poſt alios in l.j.C.de prob.vbi videtur cōcludere quod repetenti vſuras non ſufficit probare reū cōſueuiſſe tpe ɔctus ⁊ ante poſt mutuare ſub vſuris ad rationem:puta quatuoꝛ denarioꝝ pro libra ⁊ ꝙ conſueuerit inſtrumentū ɔficere de duplo vere ſortis:⁊ qđ ipſe actoꝛ recipit mutuum ab illo ⁊ ei ſatiſfecit de ſorte qꝛ ſm eum ex quo nihil ꝓbat de vſuris per eū ſolutis nō pōt inde ſequi cōdēnatio.ad hoc.c.ad noſtrā.de iureiurā.vbi
2 patet† ꝙ debitoꝛ repetēs poſſeſſionē ſuā alteri pignoꝛatā nō obtinet condemnationē ſup fructib⁹:niſi ꝓbet ɋtitatem perceptā per creditorem.ita in ꝓpoſito non ſufficit probare mutuū receptū ⁊ ſatiſfactionem de ſorte niſi probet ɋtitas vſurarum ſolutarum.Jdē videt tenere ⁊ clarius Archi.in.c.ij.de vſur.lib.vi.⁊ Bald.i.d.l.j.C.de probatio.motus:qꝛ ſuper diffoꝛmi nō pōt ſequi cōdēnatio vbi lʒ ſit probatum creditoꝛē ſolitū mutuare ad quatuoꝛ ꝓ libra.tñ potuit eſſe qđ iſti qui nunc agit mutuarit ad vnū pro libra.⁊ ſic nō poteſt ſequi certa condēnatio ⁊ preſertim hoc videt dicendū in caſu noſtro in quo occurrit cōſanguinitas inter Mānē ⁊ Philippum olim contrahentes.conſanguinitas eñ excludit pſumptiones fraudis.ar.in.l.in trāſactiōe.C.de trāſact.⁊ in.c.literas.de pſum.vñ preſumēdū ꝙ dicto Philippo tanꝙ cōſanguineo gratis mutuaſſet:⁊ ſine omni fraude ab eodē emerit frumenti ɋtitatem in actis ɔtentā.Et hoc vltimū videt ſenſiſſe Ang.de peru.in quadā diſputatione ſua que incipit Aſtēſis miles.¶ Sʒ his nō obſtātibus ɔ͂riam ſniam in caſu noſtro de iure arbitroꝛ veriorē qđ vbicūꝗ indicia ſunt multū vrgentia faciunt plenā ꝓbationē etiā in caſu criminali.vt ꝓbat in.l.ſciāt cuncti.C.de ꝓb.canonizata.ij.q.viij.ſciāt.
3 Ad idem.l.indici.C.de rei ven.vbi dicitur† quod indicia habent equalem vim cum inſtrumentis.vt no.gl.in.c.tertio loco.de proba.⁊ ibi plene per doc.⁊ maxime hoc admittendū eſt in caſu noſtro in quo agit contra vſurarios:ſolent eñ vſurarij multū caute ⁊ occulte ſuos ɔctus inire ⁊ ſimulare ne quoquomodo poſſint de vſuraria prauitate conuinci:vt dicit tex.in cle.vnica.de vſur.prope finē.ideo ex facilioribus pſumptionibus ceteri conuincunt.vt in.c.cum in dioceſi.de vſur.⁊.c.ad noſtram.de emp.⁊ ven.⁊.c.illo vos.de pig.Jtem.iura gñaliter volunt ꝙ ex facilioribus probationib⁹ procedat in actibus in quibus nō ſolent extranei adhiberi.vñ admittunt ꝓbatiōes regulariter non cōcludentes.ad hoc.l.conſenſu.C.de repudijs.⁊.c.veniens.ij.de teſtit.⁊.c.fi.de teſti.cogen.⁊ qđ no.gl.in.c.cum dilecti.de elec.facit tex.in.c.preterea.de teſti.cum ſimi.Jn caſu autem noſtro contra dictū Mānē concurrūt plurima indicia.Primo qꝛ ipſemet in articulo moꝛtis profeſſus eſt ſe extoꝛſiſſe per vſurariā prauitatē diuerſas pecuniarū quantitates ⁊ ſuper illis reſtituēdis ſolēnem preſtitit cautionē.Jtē probatū eſt qđ ſolitus erat indifferēter cū oībus feneraꝛi ⁊ pecunias ſuas mutuare ſub vſuris maxime ſimulādo contractus ſub foꝛma emptionis grani.lʒ nunquā poſtea reciperet granū ſed pecuniā dūtaxat: vnde preſumendū eſt de occultis ſm ſuā cōſuetudinē nā in dubijs ſēper ſit cōſuetudo patriſfamilias.vt in.l.qui ſemiſſes.ff.de vſur.⁊ in.c.illicovos.de pig.⁊ in regula ſemel malus.de reg.iur.lib.vj.⁊ in regula inſpicimus in obſcuris.eo.ti.⁊ lib.⁊ in.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.e.tit.ſaltem in eadem ſpecie fraudis.nā dictus Mānes cōſueuit mutuare ſub vſuris ac etiam ſimulare ɔctus ſub foꝛma emptionis grani:ergo dicti ɔctus mutui ⁊ emptionis grani initi cum dicto Manne preſumendi ſunt feneratitij in dictis duabus ſpeciebus in quib⁹ verſabat dictus Mānes tpe dictoꝝ ɔctuū nec mirum.nam in animalibus brutis inſpicit illoꝝ conſuetudo.inſt.de rerum diui.ꝟ.in his aūt.⁊ per vnum actum quis preſumitur habituatus ad illud malum ita qꝛ videtur deduxiſſe illud in cōſuetudinē vt in.l.iij.C.de epiſ.audi.⁊.c.ita nos.xxv.q.ij.⁊ ibi per Archi.Preterea dictus Mannes nō erat mercatoꝛ grani.vt probatur in actis:nec dictus Philippus ſolebat vendere granum:nec tantum percipiebat de ſuis poſſeſſionibus ꝙ potuiſſet vendere.xx.modios grani:ſicut iſtrumentum videtur ſonare ergo dʒ pſumi ille ɔctus fictitius ⁊ ſimulatus ⁊ in fraudem vſurarum cōceptus.Preterea dictus Mānes fuit verſutus ⁊ plurimū callidus in ſuis ɔctibus:vt probat per teſtes ⁊ famā loci:ergo facilius contra illum eſt preſumendum.argu.ea que not.Bar.in.l.fi.ff.de queſtio.facit.c.illo vos.in fi.de pig.⁊.xvj.q.ij.c.viſis.Jtem expedit anime ipſius Mānis ita preſumere maxime cum ipſe mādauerit vſuras reſtitui ⁊ i dubio debet fieri interpretatio vt anime ſaluti magis expediat vt not.in.c.vnico de ſcruti.⁊ in.c.iuuenis.de ſponſa.⁊ in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.Et ſi exigeremus plenam ⁊ concludētem probationem cōtra vſurarios raro vel nunꝙ cōuincerētur de vſurario peccato cōtra iura ſuperius allegata.Et in hanc ſententiam inclinauit apertiſſime Jo.an.in facilioꝛibus terminis.⁊ in.c.ex literis.de iureiur.⁊ in.d.c.ꝙ.ꝟ.de vſur.lib.vj.vbi dicit ſufficere repetēti vſuras probare ꝙ aliquis erat ad certā ɋtitatem ſolit⁹ feneraꝛi.⁊ ꝙ ab illo recepit mutuū ⁊ ꝓbare qđ ei ſatiſfecit de ſorte.probat eñ ex hoc preſumptiue ꝙ ɔctus mutui cū eo initus fuit feneratitius ⁊ ꝙ ſibi vſuras ſoluit.⁊ dixit Jo.an ſic feciſſe ſepius indicatum i epiſcopatu bononienſi ⁊ ad dictum Archi.in ɔ͂rium ſupra alle.dicit qđ illud i ſcholis non recipitur ⁊ in iudicijs reprobatur.ad dictum Cyn.rñdet ꝙ ɋtitas perceptiones fructuuʒ nō venit ſic pſumptiue ſicut ɋtitas rōne cōſuetudinis ⁊ in deteſtationem ipſoꝝ vſurarioꝝ occulte ſua facinoꝛa explicantium.hanc eandē ſentētiā ſequit Anto.de bu.in.d.c.ex literis.⁊ cū eo trāſiuerunt ⁊ communiter ibi alij ſcribentes canoniſte.illā etiā opinionem in ſua ſolēni diſputatiōe que incipit.Aſtenſis miles.ſecutus eſt Ang.de peruſio ſaltem eo caſu quo ocurrunt aliqne alie cōiecture que habent iudices animum ad credulitatē inducere ⁊ ſufficere ſm eū iuramentum actoꝛis ⁊ in caſu noſtro vltra conſuetudinem dicti Mānis probatam concurrunt multe alie coniecture de quibus ſupra:⁊ preſertim illa de emptione grani ſimulata cū plurimis facta: ⁊ argu.a communiter accidentibus vʒ etiam ad ſententiam ferendā cū agitur de crimine ciuiliter.vt in.c.de cle.nō reſi.⁊ ibi per Jo.cal.preterea cōtra heredes dicti Mānis militat alia ſatis vrgens pſumptio:qꝛ nunꝙ voluerūt producere libꝛos dicti Mānis cōtra iuris diſpoſitionē.de qua in.d.cle.vnica.lʒ per teſtes ꝓbatum ſit dictū Mānē illos libꝛos habuiſſe nec eſt credēdū heredibus aſſerentibus illos libꝛos perdidiſſe cum aſſerant hoc ad cōmodum propꝛiū ⁊ in iacturā alioꝛum.vt no.per Joan.de lig.in.d.cle.vnica.de vſur.Jtē heredes dicti Philippi i dicta cauſa actores parati ſunt ꝓducere libꝛos dicti Philippi quib⁹ inter alias rationes ſuas facit mētionē qualiter dicti cōtractus initi cum dicto Mānē erant feneratitij ⁊ ꝙ ſoluebat.xxv.pꝛo cētenario.iſtis aūt libꝛis lʒ in facto propꝛio conſcriptis ⁊ ſi non ad plenum tñ fides nō modica adhibēda eſt preſertim poſt moꝛtem dicti Philippi.nō eñ eſt veroſimile ꝙ contra veritatem hoc dixiſſet preſertim cōtra conſanguineum a quo beneficium recepiſſet.pꝛo hoc tex.in.c.literas.de preſump.⁊ melius in l.rationes.C.de proba.vbi hoc videtur probari preſertim ſm vnam lectu.quam Bal.ibi ſequitur.Jtem filij dicti Philippi parati ſunt iurare quod credunt patrē verū ſcripſiſſe ⁊ quod ex multis cōiecturis credunt dictos ɔctus fuiſſe vſurarios.pſtat eñ adminiculum iuramētū de credulitate vbi ex ſubiecta materia nō pōt haberi vera ſciētia ſicut contingit nunc in iſtis filijs ⁊ heredibus Philippi qui non ſunt informati ad plenum de geſtis per eoꝛum patrem ad hoc quod legitur ⁊ no.in.c.quoties.⁊.c.lʒ ex quadam de teſti.cum ſimilibus.Concurrunt ergo hic plurima indicia ad pꝛobationem faciendam ad plenum preſertim contra vſurarios vt libꝛi iſtius debitoꝛis:iuramentum filioꝛum de crudulitate:conſuetudo prauа dicti Mānis in iſtis duab⁹ ſpeciebus feneratitijs:fama contra dictos ɔctus ⁊ cōtumacia heredum dicti Mānis in pꝛoducendo libꝛos defuncti cōtra dictam cle.que quidem indicia nemo ſane mentis dicet non ſufficere ad plenam pꝛobatione faciēdam contra vſurarium non obſtant allegata.ſ.in contrarium ⁊ pꝛimo ad pꝛioꝛa patet reſponſio per ſupꝛadicta.pꝛocedunt enim quando nulla ſit pꝛobatio per actoꝛē vel ſaltem non ſufficiens ſecundum ſubiectam materiam ſed in caſu noſtro ſatis ſufficiunt vt colligitur ex predictis ⁊ videtur caſus in.d.c.cum in dioceſi.de vſur.⁊ facit.c.ad noſtram.de emp.⁊ ven.⁊.c.illo vos.de pig.cum ſimilibus ſuperius allegatis ⁊ autoꝛitas Jo.an.Anto.de bu.⁊ alioꝛum ſcribentiū in.d.c.ex literis.⁊ Ange.in dicta diſputatione.non obſtat ꝙ opponitur de conſanguinitate inter Mānē ⁊ Philippū,tollitur enim hec pꝛeſumptio per cōtrariam pꝛeſumptionē vehementioꝛē.ar.c.literas.⁊ quod ibi not.de preſum.Pꝛimo quia non eſt pꝛeſumptio gratuiti mutui pꝛopter ſimulatam vēditionem grani cum nemo illoꝝ eſſet mercatoꝛ grani quinimo dictus Mānes erat ſolitus ſic cum alijs ſimulare ɔctus.Pꝛeterea non pꝛeſumitur gratuitū in vſurario i magna ɋtitate ſicut erat iſta.ſi tñ animam ſuā deuoꝛabat:foꝛtius eſt pꝛeſumēdū ꝙ non parcebat conſanguineo.vnde Ang.in dicta diſputatione loquitur de praua pecunia cum nulla alia adeſt pꝛeſumptio:niſi qꝛ erat creditoꝛ ſolitus fenerari:ſʒ in caſu noſtro ſunt alie pꝛeſumptiones in contrarium vt ptʒ ex pꝛedictis.¶ Non obſt.qđ dicitur de ſingularitate teſtium:qꝛ cū inducantur ad ꝓbandū ꝙ erat ſolitus ſic fenerari nō obſtat ſingularitas:quia cōueniūt in eo ad qđ ꝓbandū fuerūt inducti.nō eñ inducunt ad ꝓbandū certū actū ſeu ɔctū quo caſu ſi eſſent ſingulares nō ꝓbarēt.vt in.c.iuribus palle.ſed inducunt ad ꝓbandum qđ erat ſolitus fenerari ⁊ contractus ſimulatos ſub velamine emptiōis ⁊ vēditionis grani conficere quo caſu nō dʒ officere ꝙ teſtes deponāt ſuper ſingularitate actuū ex quibus reſultat illud totū ꝙ erat ꝓbandū:ſicut in ſimili dicit gloſſ.ſingularis i.l.ob carmē.ff.de te.ɔpꝛobāda eſt poſſeſſio certi tpis vt teſtes cōcludāt ſi vnus deponat de quinꝗ annis ⁊ reliqui de alijs qnꝗ ⁊ facit ꝙ in ſimili in celebꝛatione miſſe ꝓbāda no.Jnn.in.c.qualiter ⁊ qñ.ij.de accu.⁊ pꝛedicta firmat Ang.in dicta diſputatione aſtenſis.vel poſſumus dicere ⁊ melius ꝙ cum hic nō agatur de magno pꝛeiudicio cum ipſemet Mannes in cautione quam pꝛeſtitit confeſſus fuerit ſe per illicitos ⁊ fraudulētos ɔctus extoꝛſiſſe multa itercedēte vſuraria prauitate.nunc aūt ſolum agitur vt pꝛobetur ſpecies fraudis illoꝝ contractuū:⁊ vt pꝛobetur nunc in ſpecie ꝙ ipſemet Mannes fuit in genere confeſſus dʒ ſufficere leuis pꝛobatio.iuxta no.i.c.nuper.de teſ.in caſu autēʒ noſtro ſit ꝓbatio per famā publicā que in hoc caſu deberet ꝓbari iuxta no.per Bar.in.l.de minoꝛe.ꝟ.toꝛmēta.ff.de queſtio.pꝛeſertim ⁊ indubitanter ſi coniungitur cū vno teſte.in caſu aūt noſtro cōcurrūt plurimi teſtes quare dʒ reſultare plena ꝓbatio ⁊ ſi eſſent ſingulares tñ vnus teſtis ⁊ fama pꝛobent regulariter cum ciuiliter agitur.vt not.in

c.veniens.el.j.de teſti.⁊.iiij.q.iij.§.item ſepe.⁊ in.l.iij.ff.de teſtib.⁊ per
Bart.in.d.§.tormenta.Nec obſt.ſi dicatur quod iſti teſtes deponunt
in facto ꝓprio,qꝛ ex hoc nullum ꝯmodũ ſunt habituri vñ debent ad-
mitti ſicut admittunt legatarij in caſu teſtamẽti. inſti.de teſta.ordin.
§.legatarijs.⁊ voluit Ange.in dicta diſputatione in terminis noſtris,
ꝑſertim excuſant ab omni ſuſpitiõe,qꝛ ſolũ deponũt in ſpecie ꝙ ipſe
Mãnes eſt confeſſus in gñe ⁊ ſic non requirit ita ſtricta ꝓbatio.Et per
hec cõcludo ad primũ vt dicti contractus initi inter Mãnẽ ⁊ Philip-
pũ ſint feneratitij ⁊ vſurarij ꝑſumẽdi ⁊ iudicãdi.¶ Venio nũc ad ſcdaꝫ
an ſcꝫ Thomaſiꝰ ⁊ Antoniꝰ actores ſunt ſalteꝫ ex capite ꝯpromiſſi et
laudi inde ſecuti inter dictos Mãnẽ ⁊ Philippũ excludẽdi. Et videt
primo ꝙ ſic.Nã ſup vſuris de preterito poteſt ꝯpromitti.vt Bal.in.c.
ſimiliter.de ꝯtrouer.inueſti.colla.x.Preterea cõpromiſſum eſt qdam
tranſactio ſeu compoſitio.in aut.vt differẽ.iudi.§.j.⁊ in authen.ſi vero
cõtigerit.C.de iudi.not.Inn.in.c.quintauallis.de iureiur.⁊ Bar.in.l.
ſocietatem.§.arbitrorũ.ff.ꝓ ſocio.ſicut eñ poteſt in vſuris de ꝑterito
intercedere remiſſio iuxta not.ꝑ gl.⁊ doc.in regula peccatũ.de reg.iu.
lib.vj.ita ⁊ tranſactio ſeu ꝯpoſitio.agẽti aũt cõtra ſuã trãſactionẽ ſeu
compoſitionem obſtat exceptio.C.de tranſact.l.ſub ꝑtextu.⁊.l.cum ſi
mi.¶ Sed his non obſtãtibus cõtrariũ dico in caſu noſtro ꝙ clariꝰ
oſtenditur.Et primo ſi teneamus opinionẽ quorũdã theologorum,
4 quam ſequitur Dyn.in regula peccatum.† quod remiſſio vſurarũ nõ
valet niſi creditor offerat pecuniã debitori vel ſaltem habeat eã para-
tam reſtitutioni.qꝛ peccatuꝫ non dimittitur niſi reſtituat ablatũ.vt in
dicta regula peccatũ.⁊ in.c.cũ tu.de vſur. Reſtitutio aũt ſonat vt in
priſtinum ſtatum fiat repoſitio,vt in.l.cũ pretor.ff.de reg.iu.⁊.l.reſti
tuere.eo.ti.ergo non põt dici pecunia reſtituta nec vere nec ficte ſi cre
ditor nõ erat paratus ad reſtituendũ,ſicut nec erat in caſu noſtro.er-
go non valuiſſet etiam expreſſa remiſſio.⁊ per cõſequens nec indire-
cta.qꝛ videt exoriri ex ꝯpromiſſo ⁊ laudo inde ſecuto.Si aũt volumꝰ
tenere opinionẽ ꝙ valeat remiſſio facta a debitore quo ad euitãdum
onus reſtitutionis lꝫ nõ quo ad peccatum ꝙꝙ pecunia non offeratur
debitori nec ſit parata reſtitutioni,quod videt ſentire Jo.an.ſuper di
cta regula peccatum.in nouel.firmat Fed.de ſenis conſil.xviij.adhuc
dico ꝙ illud cõpromiſſum nõ preſtat impedimẽtũ reſtitutioni,qꝛ re-
miſſio tũc vꝫ cum eſt omnino libera ⁊ ſpõtanea non autem aliquo mõ
coacta ſeu extorta vel per fraudem ⁊ metum inducta, qꝛ deus reſpicit
cor ⁊ non os.vt in.c.ſi quid inueſti.xiiij.q.v.vñ nec vere nec ficte poteſt
dici pecunia hoc caſu reſtituta.⁊ ꝙ remiſſio debeat eſſe liberalis ⁊ ſpõ-
tanea firmat glo.⁊ Jo.and.⁊ Dy.ſuper dicta regula peccatuꝫ.clarius
Fed.in.d.conſi.xiiij.⁊ Jo.an.in addi.Spe.ſuper rub.de vſur.in.iij.co-
lũ.⁊ ita pluries fuit conſultum.Sed non põt dici in caſu noſtro ſpon
tanea cum fuerit factum cõpromiſſum ⁊ laudum inde ſecutũ tempore
quo durabat obligatio inter dictũ Mãnẽ ⁊ Philippũ ⁊ preſertim cũ
fuerit facta ex eo qꝛ dictus Mannes ex primo ⁊ ſecundo decreto rece-
perat fere omnia bona dicti Philippi ⁊ iam fecerat fieri ſibi ꝑceptuꝫ
vt diſcõbraret ſeu euacuaret domũ ꝓprie habitationis. ⁊ conſigna et
etiam ipſi Manni,⁊ ſic timore ꝑdictorum ductus eſt ad cõpromiſſum
⁊ ad acceptandum laudum inde ſecutum,⁊ per conſequens nõ dꝫ obeſ
ſe repetitioni vſurarũ preſertim cũ dictus Mannes expreſſe mãdaue-
rit vſuras reſtituẽdas oĩbꝰ a qbus ꝑ illicitos ⁊ ſimulatos ⁊ fraudulen
tos ꝯtus extorſerat,⁊ hoc expreſſe firmauit Jo.an.in dictã addi. vbi
refert ſe conſuluiſſe in qõne facti cũ ſuo adoptiuo Jo.cald. Preterea
5 vt ipſe dicit † nõ debet preſumi ſpontanea remiſſio cũ debitor eſt pau
per ⁊ creditor diues,⁊ maxime cũ pecunia eſt nõ modica vt pũctuali-
ter cõtingit in caſu noſtro,nã vt ſatis ꝓbatum eſt dictꝰ Mannes erat
ditiſſimus ⁊ Philippus debitor erat adeo pauper ꝙ vix poterat ſuã
familiã ſuſtentare.Item ante dictũ cõpromiſſum ⁊ laudũ fuit magna
contentio ſuper dicto debito inter eos adeo ꝙ fuit peruentũ ꝯtra di-
ctũ Philippum ad primum ⁊ ſcdm decretum,non ergo debet preſu-
mi ſpõtaneꝰ ꝯſenſus cũ trãſactio fiat cõiter ꝓpter timorẽ litis,⁊ maxi
me cũ quis eſt pauper ⁊ nõ habet ꝓbationes in promptu,vt cõtingit
in caſu noſtro,vt ꝓbatur in.l.ij.C.de tranſac.facit optime tex.in.l.iteꝫ.
6 ſi res.ff.de ali.iud.mu.cã fac.Preterea ⁊ fortius † vbicũqꝫ trãſactio eſt
calũnioſa ex parte actoris non tenet ipſo iure ⁊ competit repetitio,vt
eſt tex.in.l.in ſumma.in prin.ff.de ꝯdi.inde.⁊ no.gl.in.l.ſub ꝑtextu.C.
de tranſac.vel ſub.ſm Bar.in.d.l.ſub ꝑtextu.ſaltẽ trãſac.⁊ nulla cuꝫ a-
ctor calũnioſe litigat,⁊ ſic ſm eũ põt intelligi tex.in.d.l.in ſumma.Sꝫ
in caſu noſtro dictꝰ Mãnes calũnioſe litigauit cõtra dictũ Philippũ
qꝛ ſciebat debitũ feneratitium.⁊ nũꝙ voluit ꝓducere libros ſuos imo
negauit illud debitũ eſſe, ergo fuit in calũnia ⁊ dolo iuxta not.ꝑ In-
no.in.c.ij.de dila.⁊ per cõſequens tranſactio etiam ex iſto ſcdo capite
fuit ipſo iure nulla. ¶ Ex his cõclndo dictos Thomaſium ⁊ Anto
nium minime fore ex dicta tranſact.ſeu cõpromiſſo ⁊ laudo inde ſecu-
to excludendos ⁊ ad ꝯtium ſupra formatũ põt dici ꝙ vꝫ cõpromiſſuꝫ
ſuper vſuris de preterito qñ factum eſt dubium,ſed qñ eſt ſpõtaneuꝫ
nõ aũt extortũ modo predicto.¶ Ex predictis infert ad tertium du-
biũ,quales.ſ.debeãt in hoc caſu eſſe partes iudicis in pronuntiando.
nam vt ex predictis colligit dꝫ ꝓnuntiare dictos ꝯtus initos inter ꝑ
dictos Mãnẽ.ſ.⁊ Philippuꝫ de quibus in libello fuiſſe ⁊ eſſe fenerati-
tios ⁊ ſimulatos ⁊ in fraudem vſurarũ cõfectos ⁊ eos cõdẽnare ad re-
ſtituẽdũ ⁊ relaxãdũ bona petita in libello vna cũ fructibꝰ ⁊ reditibus
perceptis ⁊ qui percipi potuiſſent:ita tñ ꝙ debitum verũ ⁊ quicquid
poſtea dictus Philippꝰ vigore dicti laudi habuit a dicto Mãne con-
penſetur cũ fructibus ⁊ ſi qd reſtat de fructibus iubeat illos reſtitui.
Quod aũt ſit ꝓnũtiandũ illos ꝯtus eſſe feneratitios ſatis ꝓbatur ex
deductis in primo dubio.Qd aũt bona ſint reſtituenda vna cũ fructi-
bus:ꝓbat aperte ex his que no.Jo.and.poſt beatum Thomã in.c.ij.
de vſur.lib.vj.vbi cõcludit ꝙ ſi vigore fenoris habuit qs rem immobi
lem tenetur reſtituere nõ tm̃ illã rẽ:ſed ẽt fructus inde perceptos.⁊ vl
tra eos facio in caſu noſtro hãc inconuincibilẽ rationẽ.certũ eſt ꝙ iſta
trãſactio tanꝙ calũnioſa nõ tenuit:vt ſupra dixi:ergo dñiũ dictorum
bonorum remanet penes dictũ Philippũ ⁊ dictꝰ Mãnes fuit poſſeſ-
ſor male fidei ⁊ per cõſequẽs tenet reſtituere bona ⁊ quicqd ex eis fuit
perceptum ſeu percipi potuit.vt in.l.ex diuerſo.ff.de rei ven.⁊ melius
in.l.domum.C.eod.tit.⁊ quod legit ⁊ no.in.c.grauis.de reſti.ſpol.⁊ in
c.cum contra.de pigno.⁊ in.c.de vſuris:cum ſimilibꝰ. Et ad predicta
ſubtiliter cõſiderãdũ eſt ꝙ dictus Mãnes in ſua ſolẽni cautiõe quam
preſtitit in extremo vite ſuper vſuris reſtituendis confeſſus fuit ſe per
illicitos contractus multas pecunias ⁊ bona tam mobilia ꝙ immobi
lia acquiſiuiſſe ⁊c.vnde ponderanda ſunt illa verba tam mobilia quaꝫ
immobilia.confeſſus ergo fuit expreſſe ꝙ bona immobilia fuit conſe-
cutus:ſed nemo cõparuit cõtra eum qui fuerit conqueſtus de bonis
immobilibus:ergo preſumendum eſt eũ ſenſiſſe de iſtis bonis immo-
bilibus.arg.in.l.ij.C.de alimen.pu.preſtan.⁊ qd ibi not.in.l.cũ ſeruus.
ff.de ver.obli.⁊ quod ibi not.Bar.in ſimili queſtione ⁊ per Inn.in.c.
qualiter ⁊ quando.ij.de accu. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiõe mouẽda inter An-

tonium ex vna parte ⁊ Marianum quõdã Jacobi ex alia quõdam ſo-
cios trafici artis lane tria ſunt examinãda.¶ Primo nunqd illa com
poſitio inita inter dictos Antonium ⁊ Jacobum dum viueret in hu-
manis fuerit feneratitia in eo qd facta ſocietate ⁊ depoſita vtrinqꝫ cer
ta pecuniarũ quãtitate fuit inter eos conuentum quod ſi alter ipſorũ
vltra quãtitatem quã mittere teneat in dicta ſocietate aliquas pecu-
nias poneret ꝙ prouideri ſibi deberet per dictã ſocietatẽ ad rationem
⁊ cõſuetudinem mercantie:⁊ huius cõpoſitionis vigore dictꝰ Jacobꝰ
qui vltra ſuã quãtitatẽ poſuit quingentos florenos accepit pro lucro
illoꝝ quinqꝫ vel ſex pro cẽtenario durãte dicta ſocietate per plures an
nos.¶ Secũdo examinandũ eſt preſuppoſito ꝙ talis cõpoſitio fue-
rit feneratitia.an dictus Antonius poſſit excludi a repetitiõe vſura-
rum receptarũ vigore confeſſionis ⁊ quittationis facte poſtmodũ per
eundẽ.nã mortuo dicto Jacobo ⁊ ſuccedẽte ſibi dicto Mariano eius
filio qui cõpoſitionẽ quãdã facit cũ dicto Antonio accepta pro parte
ſua quã habebat in dicta ſocietate certa pecunie ꝙtitate: quittauerũt
vnꝰ alterũ ſub iſto vboꝝ tenore vcꝫ Antoniꝰ petri ex vna pte ⁊ Ma
rianꝰ Jacobi ex alia:eorũ libera ⁊ ſpontanea volũtate ex certa ſcientia
⁊ non per errorẽ fuerũt confeſſi,⁊ recognouerũt ſibi adinuicem ⁊ inter
ſe ⁊ viciſſim fuiſſe ⁊ eſſe integre ſolutos ⁊ plenarie ſatiſfactos d omni
bus ⁊ ſingulis que ab hodie retro ⁊ vſqꝫ ad preſentem diem inſimul
agere habuiſſent ⁊ que vſqꝫ in preſentem diem vna pars ab altero pe-
tere poſſet ⁊ habere deberet ratione ⁊ occaſione cuiuſcunqꝫ ſocietatis
⁊ ratifici ⁊ calculi inter eos facti,⁊ dicte artis lane quacũqꝫ rõne cauſa
vel titulo vigore ⁊ occaſione cuiuſcũqꝫ ſcripture tam publice ꝙ priua
te caſſantes ⁊ irritantes ⁊ annullantes omnẽ ⁊ quãlibet ſcripturam tã
publicã quã priuatã ⁊c.quapropter dicte partes inter ſeinuicem ⁊ vi-
ciſſim ſe ⁊ eorũ heredes bona generaliter liberauerũt ⁊ quittauerũt ab
omnibus ⁊ ſingulis predictis ⁊ generalẽ finem ⁊ quittationẽ ⁊ libera
tionem ⁊ abſolutionem ⁊ pactũ vlterius aliquid de predictis non pe-
tendo inuicem ⁊c.¶ Tertio principaliter eſt examinandũ ſi predicta
mutua confeſſio ⁊ liberatio non habet excludere dictum Antoniuꝫ a
predicta repetitione vſurarum an ſaltem poſſet excludi vigore alteriꝰ
quittationis poſtmodũ inter eos ſecute.nã poſtmodũ per plures an-
nos cum ex nõnullis cauſis dictꝰ Antoniꝰ ⁊ Marianus ad inuicẽ ha
berent certã differẽtiã:non tñ de dictis prouiſionibus mẽtiõe aliqua
habita gñaliter quittauerũt ſe de nouo ex omni ⁊ quacunqꝫ cauſa pro
qua vnus alteri petere poſſet:non tñ habita aliqua mẽtione de dictis
prouiſionibꝰ vel vſuris.Et preſupponitur in facto qd nõ ſolũ dictus
Jacobꝰ pater dicti Mariani aliquas receperit prouiſiones de dictis
quingentis florenis dum eſſet in humanis.ſed etiam ipſe Marianus
filius ⁊ heres dicti Jacobi nõnullas percepit poſt mortẽ dicti Jaco-
bi vſui patris vt in libro dicte ſocietatis clare patet.

¶ Conſilium.xciiij.

1 ☞ Vſura non committitur niſi in contractu mutui.
2 Species contractus cognoſcitur non ex verbis:ſed ex ſui natura.
3 Genus generaliter probatum tantum valet:quãtum enumeratio ſpe
cierum contentarum ſub genere.
4 Verba generalia debent reſtringi ad ſpeciem precedẽtem: ex quo ſal-
ua ratione recti ſermonis fieri poteſt.

Generalis

5 Generalis renuntiatio caſuum fortuitorũ nõ valet in iudicijs ſed opʒ
ꝙ ſpecialiter exprimantur.
6 Matrimonium hʒ ſpecialem materiam ab alijs obligationibus:⁊ re-
quirit ſpontaneum ⁊ liberũ conſenſum.

IEſu chriſti ſaluatoris ſuf-
fragio exorato:attingẽdo primũ iuxta ordinẽ.Videt̃ pri-
1 mo qd̃ dicta ꝯpoſitio nõ fuerit feneratitia† qꝛ vſura nõ cõ
mittitur niſi in ꝯctu mutui vt ptʒ ex ipſius diffinitiõe.eſt em̃ lucrũ ex
mutuo ⁊c.vt plene no.p Io.and.in regula peccatum.de regu.iur.libr.
vj.in mercu.⁊ idẽ no.in.c.ꝯqueſtus.de vſur.facit.xiiij.q.iij.c.j.ſed inter
dictos Antonium ⁊ Iacobum nõ interceſſit mutuũ:qꝛ Iacobus po
ſuit illos quingẽtos florenos in ſocietate ⁊ fuit cõpoſitũ vt ꝓuideret̃
ponẽti pecuniã ad vſum ⁊ cõſuetudinẽʒ mercantie:ergo nõ fuit vſura.
Certũ em̃ eſt ꝙ lʒ deponere pecuniã apud mercatorẽ:vt de parte ho-
neſti lucri rñdeat dño pecunie vt eſt tex.notabilis in.c.per veſtras.de
dona.inter vi.⁊ vxorem.de do.poſt di.reſti.¶Sed his nõ obſtãtibus
ꝯtrium arbitror de iure fore verum.Nã cũ iſte Iacob⁹ nõ expoſuiſſet ſe
periculo ⁊ damno que contingere poterant in illis pecunijs:ſed ſoluʒ
voluit vt ſibi rñderetur ad conſuetudinem mercantie ⁊ vt dicitur mo-
do cõſuetudo eſt vt certũ quid detur annuatim ꝓ lucro ſiue lucrũ ꝓue
nerit ex illo pecunia ſiue non:imo capitale ſemper dʒ eſſe ſaluum.In
dubitanter tenendũ ꝙ quicquid inde perceperit vſura fuit.vt probat̃
in.c.j.ij.⁊.iij.in fi.xiiij.q.iij.⁊ ꝙ non liceat ſic dare pecuniã etiã negotia-
tori eſt text.in.d.c.iij.⁊ apertius gloſ.in.c.plerieꝗ.eadem cauſa ⁊.q.tan-
git queſtionem iſtam querẽs nũquid ſit licitum tradere pecuniam ne
gotiatori vt inde emat merces vt det ſibi partẽ lucri:⁊ cõcludit ꝙ non
ſi periculum ſpectat tm̃ ad recipientẽ:⁊ ſic ſi inter eos contractus mu-
tui:ſed ad hoc vt ſit licitum oportet ſm illam gl.vt inter ſe ꝯhant ſocie
tatem:ita ꝙ periculũ ſpectat ad vtrunꝗ ⁊ ſic vnus ſocius ponat pecu
niam reliquus operam.vt.l.v.ff.pro ſocio.nec obſt.ſi dicat̃ ꝙ pecunia
non fuit hic mutuata dico Antonio:qꝛ dicto ꝙ fuit in effectu mutua-
ta ſocietati.ſocietas autẽ nõ eſt corpus:ſed cõſtat ex ſocijs.vnde quod
fit cũ ſocietate dicit̃ fieri cum ſingulis perſonis faciẽtibus ſocietatem:
vt no.Inn.in.c.dilecta.de exceſ.prela.Nec obſt.ꝙ nõ fuit exp̃ſſum v-
2 bũ mutuo.† qꝛ ſpecies cõtractus cognoſcitur nõ ex verbis ſʒ ex natu
ra ſui:vt i.l.ſi vno.ff.loc.no.gl.in.l.j.ff.de ſuperfi.⁊ plenius per Bar.i.l.
cotẽ ferro.§.qui maximos.ff.de publica.facit.c.ad noſtrã.de empt.⁊
ven.⁊.c.illo vos.de pigno.⁊ melius.xiiij.q.iij.in.c.plerieꝗ.preallegato.
vnde in effectu iſte fuit ꝯctus mutui initus cum illis de ſocietate naʒ
voluit tradere pecuniã ad vſum ſocietatis.⁊ quolibet anno cõſequi lu
crum.quod indubitanter eſt vſura.vt in.d.c.plerieꝗ.Cõcludo ergo di-
ctaʒ compoſitionem fuiſſe feneratitiã.⁊ qcquid dicit Iacobus ⁊ Ma
rianus receperunt nõie lucri ex dicta pecunia ſic mutuata fuit vſura ⁊
ſubiacet repetitioni.vt in iuribus prealle.legit̃ ⁊ no.de vſuris.per to-
tum.¶Reſtat ergo nũc examinare ſcdʒ dubiũ ꝙ videtur magis diffi
cile.an.ſ.dictus Antonius poſſit excludi a repetitiõe ſupraſcriptaruʒ
vſurarum vigore prime cõfeſſionis ſeu quittationis ſupraſcripte.Et
videt̃ primo ꝙ ſic:ſatis em̃ eſt ꝙ creditori ſatiſfiat de vſuris:vt in.c.ij.
de vſu.lib.vj.vt dicit ibi Arch.Satiſfacere eſt qualitercũꝗ voluntati
creditoris ſatiſfieri.⁊ probatur in.l.ſi rem.§.omnis.ff.de pig.ac.ſed p̃di
ctus Antonius recognouit ⁊ cõfeſſus fuit ſibi ſatiſfactuʒ ⁊ ſolutũ ple
narie de omnibus ⁊ ſingulis q̃ petere vſꝗ ad illam diẽ potuiſſet a di-
cto Mariano.ergo nõ põt ampli⁹ aliquid ab eodẽ petere cõfeſſio em̃
vl' liberatio gñaliter facta cõcernit oĩa debita ſingularia:lʒ ſpecialiter
non fuerint expreſſa.vt probat̃ in.l.pluribus.ff.de accep.no.Bar.in.l.
aurelio.§.caius.ff.de lib.leg.vbi plene per eũ.⁊ ſic non obſt.ſi dicat̃ ꝙ
3 de vſuris ⁊ ꝓuiſionibus non fuerit aliqua mẽtio habita.† Nam tantũ
valet genus gñaliter ꝓbatum q̃tum enumeratio ſpecierum cõtẽtarũ
ſub gñe.nam q dicit omnia nihil excludit.xix.diſt.c.ſi romanorũ.⁊ in
c.ſolite.de maio.⁊ obe.¶Sed his non obſtãtibus in ꝯtriũ ſe hʒ indi-
cio meo veritas.vt.ſ.dicta ꝯfeſſio ſeu quittatio nõ extendat̃ ad debitũ
vſurariũ.Ad hanc ſniam moueor ex multiplici capite.Primo qꝛ di-
cta cõfeſſio ſeu quittatio non fuit pure gñalis nec ſimpliciter libera-
toria ⁊ gratuita ſed principaliter fuit ſpecialis reſpectũ.ſ.debiti ꝯcti
vtriuſꝗ ſocietatis occaſione:vt colligitur ex illis verbis ratiõe ⁊ occa
ſione cuiuſcũꝗ ſocietatis ⁊ ratifici ⁊c.ſed iſtud debitũ vſurarium non
fuit cõtractũ occaſione ſocietatis.imo fuit ꝯtra ius ſocietatis.nam cũ
ſocietas ſit quedã fraternitatis:vt in.l.verũ.ff.pro ſo.abhorret vſurariã
prauitatem cum ſit contra naturam ſocietatis.nam de natura ſocieta-
tis eſt vt damna ⁊ lucra ſint inter ſocios cõia.vt in.l.cũ duobus.§.ſi in
coeunda.ff.pro ſocio.vſurarum vero vorago animas deuorat faculta-
tes exhaurit.vt in.c.j.de vſur lib.vj.⁊ ſic nõ põt dici debitum illud cõ-
tractum ratione ſocietatis:cum ſit omnino ſeparatũ a iure ſocietatis.
ꝓ hoc ẽt facit:qꝛ ille.ſ.Antoni⁹ ⁊ Marian⁹ mutuo ⁊ viciſſim recogno
uerũt ſibi ſatiſfactũ ⁊ ſolutũ de quibuſcunꝗ debitis ꝯctis occaſione
ſocietatis:⁊ ſic habuerũt reſpectũ ad geſta occaſione ⁊ nomine ſocieta
tis ex quibus ſolet vltro citroꝗ naſci obligatio.iſtud aũt debitũ vſu-
rariũ fuit ꝯctum ſolum ex parte vnius recipiẽtis lucrũ.Non obſtat ſi
dicatur ꝙ lʒ de ſocietate fuerit facta mentio:tñ poſtea fuerunt imme-
diate ſubſecuta v̉ba gñalia:vt ptʒ ibi:quacunꝗ rõne cauſa vel ti tulo
dico em̃ ꝙ verba gñalia ſpeciẽ ſequentia i actu liberatõis reſtringun-
tur ad ſpeciem precedẽtem:vt ſit ſenſus ꝙ ex quacunꝗ ratiõe,cauſa,
vl' titulo vnus eſſet obligatus alteri occaſione.ſ.ſocietatis de qua pre
miſerat.nam cum agatur de preiudicio dicti Antonij dʒ fieri ſtricta in
terpretatio cum non preſumat̃ quis iactare ſuũ.l.cũ de indebito.ff.de
proba.⁊.c.ſuper hoc.de renun.⁊ fienda eſt interpretatione in dubio cõ
tra dictũ Marianum qui fundat ſe ſuper illa cõfeſſione ⁊ quittatiõe:
vt in.l.veteribus ⁊ qd̃ ibi eleganter no.Bart.ff.de pac.⁊ pro predicta
interpretatione,† ꝙ verba gñalia debeant reſtringi ad ſpeciẽ precedẽ 4
tem ex quo ſalua rõne recti ſermonis fieri põt videt̃ tex.i.l.ſi ex pluri-
bus.ff.de ſolu.⁊ ibi per Bar.⁊ plenius p eũ in.l.ſub pretextu.C.de trãſ
act.de hoc plenius in.d.l.aurelio.§.caius.de lib.leg.⁊ qd̃ verba hãc re
ſtrictionem patiant̃ probant verba poſita i ver.quã propter.ibi.Gene
raliter liberauerũt ⁊ quittauerũt ab omnibus ⁊ ſingulis predictis.Et
ponderanda ſunt illa verba vltima ab oĩbus ⁊ ſingulis predictis que
reſtringunt aperte verba gñalia p̃cedẽtia ad idẽ verba ibidem ſequen-
tia ibi.Et gñalem finem quittationẽ:liberationem:⁊ abſolutionem:⁊
pactum de vſuris aliquid de predictis vlterius nõ petendo inuicẽ ⁊c.
Et põderanda em̃ ſunt illa verba.Aliquid de predictis ⁊c.Et ſic nõ
eguerunt facere gñalem finem ⁊ quittationem de quibuſcũꝗ debitis
alias non appoſuiſſet illa verba.Aliquid de predictis ⁊c.Preterea
vbicunꝗ verba ſunt obſcura vt in caſu noſtro:qꝛ generalitas parit ob
ſcuritatem.l.ita fidei.ff.de iure fiſc.attendi dʒ id quod eſt veroſimili⁹:
⁊ quod plerũꝗ fieri conſueuit:vt in.l.i.obſcuris.⁊ in.l.ſemper in ſtipu
latiõibus.ff.de reg.iur.⁊ in regula inſpicimus in obſcuris de regu.iur.
lib.vj.ſed cum dictus Marianus per ſe exegiſſet partẽ de illis vſuris
⁊ prouiſionibus:non eſt veroſimile ꝙ in diſſolutione ſocietatis vſu-
ras reſtituiſſet.nam vt dixi illa prima quittatio non fuit gratuita libe
ratio:imo fuit dictus Antonius confeſſus ſibi ſolutũ ⁊c.non em̃ ſo-
lẽt homines hodie maxime mercatores q credunt ꝯctus eorũ eſſe lici
tos ſponte reſtituere vſuras ⁊ male ablata cũ vix poſſint induci ad re-
ſtituendũ poſt mortẽ.vt in.c.ij.de vſur.li.vj.⁊ cle.vnica.e.ti.nec eſt vero
ſimile ꝙ ita incontinenti ſe correxerint ſine aliqua repetitiõe.arg.in re
gula.ſemel malus.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.non ad ea.ff.de condi.⁊ demon.
cũ ſimilibus.Item in diſſolutione ſocietatis ſolent ſemp ſocij facere ſi
bi mutuo ⁊ viciſſim dictas cõfeſſiones recognitiones ⁊ liberationes
⁊ quittationes:ergo ita dʒ dicta confeſſio ⁊ liberatio intelligi non au
tem debet extendi ad id qd̃ veroſimiliter non fuit cogitatum:cũ igno
rãs non preſumat̃ donare.vt in.l.nec ignorans.C.de dona.facit.l.tres
fratres.ff.de pac.imo dict⁹ Antoni⁹ dubitabat an dict⁹ ꝯctus ſeu cõ-
poſitio eſſet vſuraria cum fuerit ſub velamine dictum vt fieret ſolutio
ad vſum ⁊ cõſuetudinem mercantie:⁊ ſic in quittatione gñali nõ eſt ve
roſimile ꝙ de illo debito qd̃ nõ credebat fore debitũ cogitaſſet:vt ptʒ
iuribus ſupra allegatis.Preterea cum conſtet de peccato dicti Iaco-
bi ⁊ Mariani oportet ꝙ clare oſtendat̃ de ſatiſfactione:quia peccatũ
non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.vt in.c.cum tu.de vſur.⁊ in re-
gula peccatum.de regu.iur.lib.vi.Dicta autẽ quittatio clare non oſtẽ
dit de ſatiſfactione.ergo debet compelli ad ſatiſfaciendum cum dubia
probatio non releuet probantem.vt in.c.in preſentia.de prob.preſer-
tim vbi tractatur de animarum ſalute.nam debet tunc fieri interpreta-
tio in partem mitiorem per quam euitatur anime periculum:licet illa
ſit durior:vt in cle.exiui de paradiſo.vt de ver.ſi.⁊ in.c.iuuenis.de ſpõ
ſa.⁊ eſt bona glo.in.c.vnico.de ſcruti.in or.fa.Et hec eſt bona conſide
ratio in materia noſtra.¶Ex his infertur ad deciſionem tertij dubij
an ſaltem vigore ſecunde quittationis dictus Antonius ſit a dictarũ
vſurarũ repetitione excludẽdus.⁊ profecto credo dicendum quod nõ
ex rationibus multificarie facit in precedenti dubio.tamen quia pre-
ceſſerat contentio ſuper quibuſdam diſcordijs duntaxat ⁊ nulla de di
ctis prouiſionibus ⁊ vſuris fuerit habita contẽtio:ideo verba genera
lia ſequentia debẽt reſtringi ad contentionem ſpecialẽ.ar.in.l.licet.C.
de iudi.⁊ qd̃ notatur in.d.l.ſub pretextu.⁊ per glo.in.c.j.de tranſactio.
tum quia verba obſcura debent reſtringi ad id qd̃ eſt veroſimilius:⁊
plerunꝗ fieri conſueuit tum qꝛ vterꝗ credebat illam cõuẽtionẽ nõ cõ
tinere pactum vt p̃dixi.⁊ ſic ad incogitata non põt dicta liberatio ex-
tendi:quia ignorans nõ donat.d.l.nec ignorans.⁊.d.l.tres fratres.cũ
ſimi.Item qꝛ tractatur de anime periculo:debet ergo fieri interpreta-
tio in mitiorẽ partem licet durior ſit vt ſupra plene dixi.⁊ per has ꝯſi
derationes tollitur id qd̃ no.Bar.in.d.l.aurelius.§.caius preal.proce
dit em̃ gñaliter ⁊ vtriuſꝗ ſit gñalis liberatio nulla ſpecie precedẽte.⁊
conſiderationis predicte non concurrũt.alias ſecus vt dixi in dubio
precedenti.¶Preterea ⁊ vltimo apertiſſime tollitur dicta quittatio
⁊ liberatio ſi tenemus opinionẽ quorũdam theologorũ ant Dyn.in
regula peccatum.de reg.iur.lib.vj.tenuerunt enim iſti ꝙ vſurarum re
miſſio ⁊ liberatio non tenet niſi pecunia p vſurariã prauitatem extor-
ta offeratur ipſi debitori eidemꝗ creditori vel ſaltem ſm Dy.ſit pecu
nia parata reſtitutioni:tunc em̃ videtur reſtituta ⁊ breui manu reddi-
ta:⁊ ſic ſatiſfiat illis verbis.peccatũ non dimittit̃ niſi reſtituatur abla
tũ.reperit̃ em̃ reſtitutio:⁊ ſic debet fieri repoſitio pecunie in priſtinum
ſtatum ſaltem ficte.vt.l.cum pretor.⁊.l.reſtituere.ff.de verb.ſig.ſed in

caſu noſtro pecunia iam extorta nõ fuit oblata ipſi Antonio nec ſaltẽ parata eſt reſtitutioni, imo de ipſa nõ cõtẽdebat, ergo illa quittatio et liberatio non valuit quo ad liberationem vſurarum reſtituendarum. ⁊ hoc eſt indubitandum tenendo alteram illarum opinionum. Si aũt teneamus opinionem Jo. and. quã poſuit in gloſſ. ſua in dicta regula peccatũ. ⁊ Fede. de ſenis conſil. xviij. ꝙ non requirat oblatio pecunie vel ꝙ ſit reſtitutioni parata, ſed ſufficiat liberalis ⁊ ſpontanea remiſſio non autem ſufficit extorta per metũ aut dolũ aut quolibet ingenio vt in dictis locis per eos no. adhuc idem in caſu noſtro videt dicẽduz nam ex illa generali qttatione que pceſſit vigore quarũdã differẽtiarũ nulla de dictis prouiſionibus vſurarijs mentione non habita poteſt dici ꝙ vſurarum remiſſio fuit liberaliter facta cum nulla fuerit ſpecialis mentio de illa habita, nec aliquis tractat⁹ ſuper remiſſione fienda preceſſerit. ¶ Et credo in hac materia poſſe attentari, vt ſub generali remiſſione ſeu liberatione nunquam veniat liberatio ſeu remiſſio vſurarum niſi ſpecialiter exprimatur, qꝛ cum habeat hec remiſſio ſpecialẽ naturam, vt patet ex predictis ⁊ latius notatis in locis preallег. Non debet hec remiſſio includi ſub generalitate cũ poſſet quis decipi ſub inuolutione verborũ, ⁊ ſic immineret animarum periculuz. Satis enĩ eſt tenere ꝙ proſit remiſſio vſurarũ abſq; eo ꝙ pecunia offeratur vel ſit reſtitutioni parata cõtra illas opiniones preallegatas nõ dz hec facultas extendi vt etiam comprehẽdatur ſub generalitate verborũ. ad predicta allego optimum ſimile. l. ſed ⁊ ſi quis. §. queſitum. ff. ſi qs cau
5 tio. † vbi habetur ꝙ generalis renuntiatio caſuum fortuitorum nõ valet in iudicijs, ſed oportet ꝙ ſpecialiter exprimantur. vnde nõ vz ibi tãtum genus ꝗtũ ſpecies. ⁊ dicit ibi Bar. cõmune eſſe, qꝛ ſtipulatio pretoria ⁊ iudicialis indicatur ſm mentem ⁊ equitatem pretoris qui nõ patitur aliquẽ decipi ſub inuolutione verborum. ita dicamus in propoſito noſtro cum tractetur hic de animarum periculis, ⁊ ſunt opiniones qualis debeat eſſe vſurarum remiſſio non debemus ſaltem dicere ꝙ veniat ſub generalitate ne quis decipiatur ⁊ incurrat anime periculum ſub verborũ inuolutione. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ caſus ſpecialis continetur in. d. §. queſitum. qꝛ dico ꝙ etiam caſus ſpecialis extendit propter rationis identitatem, vt no. glo. in. l. j. C. de cõdi. indeb. ⁊ videt tex. in. c. cum dilecta. de confir. vti. ⁊ preſertim vbi tractatur de animarum fauore debet fieri extenſio etiam iuris penalis. vt no. gl. in. c. ſciãt cũcti. de elect. lib. vj. ⁊ in. c. fin. eo. tit. ⁊ lib. Preterea videmus in ſimi
6 li, † qꝛ matrimonium habet ſpecialem materiam ab alijs obligationibus ⁊ requirit ſpontaneum ⁊ liberum conſenſum, vt in. c. cum locum. de ſponſal. diſpoſitum eſt in iure vt mandatum de contrahendo matrimonio non veniat ſub generali pcuratorio. ſed oportet ꝙ ſpecialiter exprimatur: vt probatur in. l. generali. ff. de rit. nupt. not. gloſſ. in. c. fina. de procurato. lib. vj. Item videmus quod caſus notabiles ⁊ not. digni. non veniunt ſub generalitate verborum niſi ſpecialiter exprimãtur, vt not. gloſſ. in cle. non poteſt. de procura. ⁊. c. qui ad agenduz. eo. titu. lib. vj. ⁊ que ſpeciali notatu ſunt digna niſi ſpecialiter exprimantur videntur eſſe neglecta vt in. c. ꝗuis. de preb. lib. vj. cum ſimilibus. Et hec ſufficiant. Nico. abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Punct⁹ qſtionis talis eſt. Quidam Nãnes Petri curſij de ſenis deceſſit nullo prius per eum teſtamẽto condito ſuperſtitibus ſibi dñabus Euageliſta ſorore carnali ⁊ Catharina filia ſpuria ipſius Nãnis defuncti, demũ apprehenſa hereditate per dictam dñam Euãgeliſtã tanq̃ pximiorem per lineã legitimam ipſa dña Euangeliſta ſeu alius pro ea maritauit dictam Catharinã cuidã Mattheo ⁊ p dotib⁹ ſuis aſſignauit ſibi florenos quadringentos, ⁊ in dicto inſtrumento dotis inter cetera dicitur ꝙ dicta dña Euangeliſta filia olim Petri curſij ⁊ heres dicti Nannis dedit ⁊c. Et demum ſubſicitur in dicto inſtrumento ꝙ dict⁹ Mattheus promiſit dictas dotes cũ antifacto reddere ⁊ reſtituere dicte dñe Catharine et cuidam Franciſco pſenti ⁊ recipienti pro dicta dña Euangeliſta aut cui de iure reddi ⁊ reſtitui debebunt in omnem caſum ⁊ euentum dotium reſtituendarũ ⁊c. Premoritur deniq; dicta Catharina relicto filio ex illo matrimonio. moritur demum dicta dña Euangeliſta ſuis filijs hered. b⁹ equaliter inſtitutis prius tñ diſpoſuit de quarta parte oĩm bonorum in quaſdã ex filiabus, ſicut ei licuit ex forma ſtatutorũ. Senenſium. ¶ Nũc ab alijs filijs ⁊ heredibus dicit dictã dñam Euãgeliſtam non potuiſſe illam quartam donare illis duabus filiabus, qꝛ iam de illa diſpoſuerat prius donando dotẽ dicte Catharine quã nõ tenebat dotare cũ eſſet filia ſpuria dicti Nannis. ⁊ ſic videt donaſſe de ſuo pſertim cum in inſtrumento nõ dicat ꝙ hec fuerit tanq̃ heres lz nuncupet heres. Ex parte filiarũ dicitur contrarium. Queritur quid iuris, ⁊ an dos illa debeat remanere apud dictum Mattheũ cũ filius communis iam ex illo deceſſerit.

¶ Conſilium. cxv.

1 Dos dicitur legitima ſm conditionem mulieris.
2 Pater poteſt filio ſpurio relinquere pro alimentis vſq; ad quantitatem ſufficientem.
3 Mulier ſi maritatur a patre, ⁊ dos ab ipſo patre proficiſcitur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure communi redit ad patrem.
4 Pater ſi vult ꝙ relictũ ſeu datuz cauſa mortis tranſeat in filios ſpurij ſeu ſpurie qualiter debeat dicere.

Jeſu Chriſti eiuſq; pijſſime matris preſidio humiliter inuocato. Videt primo attingẽdum primũ dubiũ ꝙ dicta dña Euangeliſta non potuerit diſponere de ſua quarta parte in illas ſuas filias prout ſibi ex ſtatuto Senenſis permittit obſtãte illa dotis aſſignatiõe quã prius fecerat dicte catherine: qꝛ aſſignãdo illi dotem quam nõ habebat in ptãte videtur iuris interpretatiõe dotem illam donaſſe dicte Catherine. vt in. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. ergo nõ potuit poſtea de ĩtegra quarta diſponere cuz iam libere prius diſpoſuerat de quadringẽtis. ¶ Nec obſtat ꝙ in dicto inſtrumẽto nũcupet heres dicta dña Euãgeliſta: qꝛ per hoc non infert ꝙ fecerit vt heres. cum illa ſint verba pure enuntiatiua que nõ inducunt diſpoſitionẽ: vt in. c. ſi papa de priuil. lib. vj. ⁊ in cle. ſi ſumm⁹ pontifex. de ſentẽ. excõ. preterea eſto ꝙ videatur feciſſe vt heres tñ ex quo heres non tenebatur illud facere videtur donaſſe. argu. in. l. campanus. ff. de operis lib. ⁊ in. l. cuius per errorem. ff. de reg. iur. facit. l. cum de indebi. ff. de prob. Quod aũt tanq̃ heres nõ teneretur dotare patet: qꝛ nec ipſe defunctus tenebat nec poterat etiã ſi voluiſſet cũ eſſet filia ſpuria nata. ſ. ex damnato coitu de iure ciuili: vt in auf. ex complexu. C. de inceſtis nuptijs. ¶ Sed his non obſtantibus arbitror ĩ hoc caſu ſic de iure dicendum ꝙ dicta domina Euangeliſta tenebat tanq̃ heres dicti Nãnis alere dictã Catharinã qꝛ licet de iure ciuili non tenetur etiã defunctus. vt in. d. auf. ex complexu. ſec⁹ tamẽ eſt de iure canonico cui ſtatur in hoc tanq̃ fundato ſuper equitate naturali. vt habetur in. c. cum haberet. de eo qui duxit in matri. vt etiam tenent communiter legiſte. maxime Barto. ⁊ Bald. in. d. auf. ex cõplexu. vnde quemadmodum tenebatur defunctus: ita ⁊ heres obligatur qui ſuccedit in locum defuncti: ad hoc bonus tex. ĩ auf. licet. C. de naturali. liberis. ⁊ quod ibi no. maxime per Bald. ſi autem tenebatur alere. vt ſupra probatum eſt: ergo etiam dotare cum cauſa dotis nõ ſit minus fauorabilis q̃ alimentorum cauſa: imo magis vt no. Cy. in. l. non omni. C. de admini. tu. ⁊ glo. ⁊ Bar. in. l. cum plures. ff. eo. titu. ⁊ in caſu noſtro firmauit Bar. in. l. ſi gener. ff. de his qui. vt indi. ⁊. in. d. auf. ex complexu. ⁊ idem ibi Bald. Attamẽ dico ꝙ dãdo dotem nõ debet ex
1 cedere modum alimẽtorũ ſeu ꝗtitatem dotis prout conueniebat filie ſpurie. † dos enĩ dicitur legitima ſm cõditionem mulieris ⁊ facultas matrimonij. vt in. l. filie. ff. de lega. ij. ⁊. l. cũ poſt. §. gener. ff. de iure do. Si ergo exceſſit illã ꝗtitatẽ que veroſimiliter ſibi debebat habito reſpectu: qꝛ erat ſpuria: ⁊ qꝛ pater non erat ditiſſimus homo nec magni generis: videt illã ꝗtitatẽ dediſſe de ſuo quaten⁹ dico exceſſit debitũ modum. arg. optimũ in. l. ſancimus. C. de don. ⁊. xij. q. ij. in. c. ſi quos. de ſeruis. ⁊ hoc videt fuiſſe de mẽte Bar. in. l. gener. prealleg. ⁊ in. d. autẽ. ex complexu. ⁊ in. l. fi. §. ſi a genero. de his q̃ in frau. credi. ⁊ illa ꝗtitas in qua exceſſit debet cõputari in quarta ipſius domine Euangeliſte: ſi aũt in nullo exceſſiſſe videt hoc feciſſet tanq̃ heres ⁊ ſic nil. de ſuo donaſſe. ⁊ per ꝯſequẽs potuit poſtea diſponere de integra quarta bonorum ſuorum. Quod aũt hoc videatur feciſſe tanquã heres ⁊ nõ ſpõte de bonis proprijs probo primo ex eo: quia ibi nominatur heres. naz ſi nõ feciſſet vt heres illud verbum fruſtra fuiſſet ibi appoſitum quod nõ eſt dicendũ. arg. in. c. ſi papa. de priui. lib. vj. l. ſi quando. C. de inoffic. teſt. cum verba debeãt aliquid operari vt ibi. Preterea vbicunq; fit mẽtio de aliqua qualitate in aliqua diſpoſitiõe que habet alterare illã diſpoſitionem videtur illud factum vigore illius qualitatis. ad hoc tex. optimus cũ ibi no. maxime per Bart. in. l. pe. C. de iure delib. vbi patet ꝙ ſi aliquid relinquat filio ⁊ fit mentio de patria ptãte videt ſibi relictũ cõtemplatione prĩs: qꝛ rõne patrie ptãtis acquirit filius ipſi patri. Ita ad propoſituz cũ tanq̃ heres teneretur dotare: vt ſupra dixi ſi dixit in actu donationis ſe heredem videtur hoc feciſſe tanquã heres ex legitima obligatiõe. ad idem facit optime quod legitur ⁊ notatur in. l. cum poſt mortem. ff. de admini. tut. vbi ſi tutor promiſit dotem vel curator pro puella videtur in dubio promiſiſſe de bonis ipſius puelle: nõ aũt de proprio ex quo bona illa adminiſtrabat. ad idẽ. l. fi. C. de dotis promiſ. vbi idem probat in quolibet adminiſtratore ⁊ negotiorũ geſtore: vt in dubio videat ſoluiſſe dotẽ de bonis mulieris nõ aũt de proprio. pro hoc facit qꝛ in dubio nõ preſumitur quis velle donare ſuũ cũ donare nil aliud ſit q̃ perdere. vt in. l. filiuſfa. ff. de dona. facit. l. cum de indebi. ff. de proba. ⁊ preſertim hoc dicendũ in caſu noſtro ĩ quo põt fieri interpretatio vt dos nihilomin⁹ fuerit debita ⁊ dicta domina Euangeliſta in ſuis iuribus conſeruet. ar. optimũ. ex his que no. gl. in. l. cum quid. ff. ſi cert. pet. ⁊. c. cũ inter. p. ⁊. c. ſuper hoc. de renũtia. cum ſimili. ⁊ hoc quo ad primum dubium. ¶ Quo ad ſcdm vero apud quẽ. ſ. nunc debeat remanere dicta dos poſt mortẽ dicte Catharine videtur pmo ꝙ apud dictũ Mattheũ maritũ dicte Catharine nõ ex perſona Catharine: ſed cõis filij: quia poſt mortẽ catharine ſucceſſit filius communis ex illo matrimonio in dote. nam dos cẽſetur patrimonium mulieris. l. iij. ff. de mino. facit. l. pomponius philadelphus. ff. famil. herciſ.

In bonis

In bonis autem maternis ab inteſtato ſuccedit filius.vt in aut.i ſuc
ceſſione.C.de ſuis ⁊ legi.⁊ in corpore vnde ſumitur.de here. q̃ ab inte
ſta.defe.§.j.⁊.C.ad orficia.per totũ.Filio aũt ſuccedit ipſe Mattheus
pater:vt in autentica defuncto.C.ad tertul.⁊ in corpore vnde ſumitur
in auten.de hered.que ab inteſta.defe.§.cõſequẽs.⁊.§.in hoc quidem.
¶ Sed profecto illud puto dicendũ in caſu noſtro:predicta enim pro
cedũt in dote q̃ eſt pure ipſius matris ſed dicta dos non fuit iure ipſi⁹
Catharine.Nã vt predixi cum eſſet ſpuria nihil de iure ciuili poterat
cõſequi a patre vel ipſius herede.vt in.d.aut.ex complexu.ſed ſolum
ex diſpoſitiõe iuris canonici poterat habere neceſſaria ad vitam ⁊ ad
hoc poſſunt parẽtes compelli,vt in.d.c.cum haberet.⁊ per cõſequens
ipſorum heres.arg.in.d.anthen.licet.C.de natu.lib.vt predixi ſicut de
bẽtur alimenta:ita dos cum non ſit minus fauorabilis:imo magis vt
ſupra dixi.Data fuit ergo in caſu noſtro dos loco alimẽtorũ cum f..e
rit data ab herede defuncti ꝑ rationes ſupradictas.mortua ergo dicta
Catharina debet dos redire ad dictam dominã Euãgeliſtã ſeu ei⁹ he
redes ſicut debuiſſent redire alia bona ſimpliciter data ꝓ alimẽtis.Nã
alimẽta debẽtur ſolũ in vita ⁊ finitur cauſa alimẽtorum morte.vt in.l.
mela.ff.de alimẽ.⁊ cib.leg.⁊.l.cũ hi.§.ↄſtat.ff.de trãſac.⁊.l.hereditatũ.
ff.ad.l.fal.⁊ ꝓ hoc optime facit tex.in.d.c.cũ haberet.in fi.vñ iſta obli
gatio cauſat.mãdat enĩ ſolum neceſſaria ſubminiſtrari.neceſſitas aũt
ceſſat morte ⁊ hoc profecto videtur fuiſſe de mẽte Bar.in locis preal
leg.⁊ primo in.d.aut.ex cõplexu.C.de inceſt.nup.vbi dicit ſe ↄſuluiſſe
2 per.d.c.cũ haberet.† qđ vſqȝ ad quãtitatẽ ſufficiẽtem pro alimẽtis po
teſt pater filio ſpurio relinquere ⁊ eodẽ modo filie ſpurie pro dote ſua
qꝛ ſine aliqua dote non põt ali nubere.Item expreſſ ius cenſit in.d.l.
fi.§.ſi a ſocero.vbi dicit qđ ſi filia ſpuria fuit maritata a patre non po
teſt dos repeti ab heredib⁹ patris ab ipſo marito:qꝛ habet eam ex ti
tulo oneroſo.ſed poſtquã ad mulierẽ eſt reuerſa poteſt reuocari:qꝛ ha
bet ex donatiõis titul.ſpurie aũt nõ põt donari.l.j.C.de natu.li.⁊ hoc
dicit verum:niſi quatenus de iure canonico filius vel filia deberet ha
bere pro alimentis.vt in.d.c.cũ haberet.Nec obſtat ſi dicat ꝙ ſecũduȝ
hoc filius nil habebit ex bonis maternis:qꝛ hoc nõ ẽ abſurdũ ſi mater
nil habeat.finge enim ꝙ mater fuiſſet ducta ſine dote:certe ĩ nullo ſuc
cedit:ergo vxor debet tunc alimentari ex bonis mariti.vt not.Innoc.
in.c.per veſtras.de dona.inter virũ ⁊ vxo.facit tex.⁊ qđ ibi no.ĩ.l.ſi cũ
3 dotẽ.§.ſi aũt in ſeniſſimo.ff.ſol.mat.† Preterea vide illud ſimile ma
gis propinquũ ſi mulier maritat a patre ⁊ dos ab ipſo patre proficiſ
citur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure
cõi redit ad patrẽ:nõ autẽ ad liberos mulieris defuncte:lȝ aliud ha
beat ↄſuetudo.vt eſt tex.ſcđm cõeȝ intellectũ.in.l.dos a patre ꝓfecta.
C.ſo.matri.⁊ plene examinat Bar.⁊ ita demũ cõcludit ĩ.l.poſt dotẽ.ff.
ſol.matri.fortius ergo in caſu noſtro nõ debuit dicta dos tranſire ĩ fi
liũ cum ſolũ loco alimẽtorũ a iure permittit.cauſa aũt alimẽtorum ex
pirat morte:vt.ſ.dixi.⁊ qđ hoc fuerit de mente Bar.allego.no.in.l.fi.
ff.de his quibus vt indig.in ver.quero vtrum ſit alius modus.in ſecũ
da col.vbi dicitur qđ filio ſpurio vel ſpurie põt relinq aliqđ ꝓ alimen
tis.Itẽ pro dote dũmodo nõ excedat modus ĩ relinquẽdo:qꝛ tũc pſu
4 meret fraus.in.l.j.C.de natu.lib.⁊ ſentit† qđ ſi pater vult vt relictũ ſeu
datũ cauſa dotis tranſeat in filios ſpurij vel ſpurie debet pater ſic dice
re relinquo talẽ fundũ titio filios meos pro alimẽtis ĩ vita ſua poſtea
remaneat filijs ipſius ſpurij.nã vt ipſe dicit filijs ipſius ſpurij põt pa
ter relinquere:de quo dicendũ vt plenius legit ⁊ notat in.l.fi.C.de na
tu.libe.⁊ ſic aperte vult ⁊ bene qđ ex perſona patris ſpurij nõ poſſunt
filij lȝ legitimi aſpirare ad relictũ factũ ipſi ſpurio ꝓ alimentis:qꝛ vt
predixi cauſa alimentorũ finitur morte:ſȝ opȝ vt capiãt ex diſpoſitiõe
reliq̃ntis ſeu dotãtis qđ fieri põt.d.l.fi.Sȝ ĩ caſu noſtro hoc nõ fuit di
ctũ a dicta domina.Euangeliſta.qđ ſi fuiſſet dictũ videret donaſſe fi
lijs illius ſpurie de ſuo:imo dixi oppoſitũ.Nã voluit ⁊ iſta ſtipulari fe
cit ſuo nomine quod dictus Mattheus reſtitueret dotem ipſi cathari
ne ⁊ illi Frãciſco recipienti pro dicta domina Euãgeliſta aut cui de iu
re reſtitui ⁊ reddi debebit ⁊c.iſta enim ſunt verba formalia illius inſtru
mẽti:ſed de iure debet reſtitui ipſi dñe Euangeliſte vel ſuis heredib⁹:
qꝛ ceſſat cauſa alimentorũ:vt no.in iurbus ſuperius alleg. ¶ Quare
ex omnibus predictis cõcludo qđ dicta dos nõ dȝ remanere apud di
ctum Mattheũ ſed redire ad heredes dicte domine Euangeliſte qua
tenus hoc fecit ex neceſſitate tanq̃ heres.vt.ſ.dixi.qꝛ tũc mere ſucce
dit in loco alimentorum. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxvj.

1 ☞ Pater ſi inſtituit filium in aliqua re minus quam legitima põt fi
lius petere ſupplementum.
2 Pactũ de nõ ſuccedẽdo patri aut filio valet quando tantũ quis perci
pit quantum ſibi debetur occaſione ſucceſſionis.
3 Cõpromittere quis non põt in partẽ aduerſam tanquã in arbitrum.

Omnipotẽtis dei poſtulato
ſuffragio.Illud de iure queritur.Utrum viſa remiſſiõe fa
cta per Antoniũ cõlũbini in nardum patrem ipſius Anto
nij in merotium marianiſnicaletis:ac laudo inde ſecuto per dictũ Ne
rotium de conſenſu dicti nardi alias nõ contradicẽte dicto Antonio
ac donatione poſtea ſubſecuta per dictum Nardum perſonam dicti
Antonij filij ſui predicti valeat dictus Antonius preſertim poſt mor
tẽ dicti Nardi patris ſui aliquid petere in bonis ſeu de bonis dicti pa
tris ſui occaſione ſue legitime.Et primo videtur qđ poſſit petere legi
timã ſuã ſaltẽ poſt mortem dicti Nardi patris ſui quoniam filius non
poteſt excludi ⁊ priuari hereditate paterna ſine cauſa legitima alias te
ſtamẽtum patris eſſet nullũ.vt aut.vt cũ de appel.cog.§.alind quoqȝ
capitulũ,⁊ legitur ⁊ notatur in.l.filio ꝓterito.ff.de iniuſt.rup.⁊ irri.te
1 ſta.† Et ſi pater inſtitueret dictũ Antoniũ in aliqua re minus valente
quã legitima poterit petere ſupplementũ.vt in.l.omnimodo.⁊.l.quo
niam nouella.⁊.l.ſcim⁹.C.de inof.teſt.debet tñ cõferri quod pater ſibi
donauit.lȝ dixerit in premiũ emãcipatiõis:qꝛ illa eſt pura donatio nõ
autem facta ob cauſam legitimam qꝛ potius pater debet premiari a fi
lio quando ipſum emancipat quã ecõtra vt probatur in.l.cũ opȝ.§.cũ
autẽ.C.de bonis que lib.Et qđ talis donatio facta a patre in premiũ
emãcipatiõis debeat cõferri alijs filijs.firmat Bar.in.d.l.cũ opȝ.⁊.l.vt
liberis.C.de colla.⁊ videtur quaſi probari ibi ĩ fine litere.Nõ obſtat ſi
dicat qđ dict⁹ Antonius videt renũtiaſſe hereditati paterne in eo qđ
remiſit ſe iudicio pr̃is ⁊ dicti Nerotij ꝓmittẽs ſe fore cõtẽtũ illa parte
q̃ ꝑ illos ſibi deputabit ⁊ nũq̃ ampli⁹ aliquid ſe in bonis dicti Nardi
perriturũ:qꝛ pactũ de nõ ſuccedẽdo patri non valet.vt.l.pactum.C.de
pactis ⁊.l.pactũ.C.de col.nec obſtat ſi dicat qđ hic interuenit iuramẽ
tũ qđ hȝ conualidare tale pactum vt hodie ꝓbatur ĩ.c.quãuis pactũ.
de pac.li.vj.notãt doc.iuris ciuilis in.d.l.pactũ.⁊ in.l.ſi quis pro eod.
ff.de fideiuſ.⁊ in.l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta.ff.de vb.ob.⁊.l.fin.C.de
pac.Quia ad hoc põt reſpõderi dupliciter.Primo qđ iuramentum
nõ extenditur ad caſum noſtrũ:quoniã dictus Antoni⁹ cõpromiſit in
patrẽ ⁊ Nerotiũ:⁊ iurauit ſeruare qcqd ipſi circa hoc diſponerent.De
mũ nõ ambo ſed ſolus Nerotius laudauit:vt in certis bonis ſibi dan
dis a patre eſſet cõtẽtus.⁊ ſic iuramẽtum cum ſit ſtricti iuris nõ dȝ ad
iſtum caſum extendi.vt in.c.penul.de iureiur.licet dictus nerotius di
xerit ſe hoc ſolũ feciſſe ex cõmiſſione dicti Nardi:qꝛ videtur ꝙ Nard⁹
nõ potuerit hoc remittere in perſonam illius tm̃:qꝛ a perſona arbitra
toris ſeu arbitri nõ dȝ recedi cũ videat electa legalitas ⁊ fiducia perſo
ne.vt in.l.ſi qs arbitratu.⁊ qđ ibi no.ff.de v.ob.⁊.l.ſi merces.ff.loca.cũ
ſimilibus.Preterea ⁊ ſecũdo dictus Nardus illa bona contulit dicto
Antonio filio ſuo nõ pro parte ipſum ↄtingẽte nec vt ſatiſfacere lau
do prius lato:ſed pure ⁊ ſponte in premium emãcipatiõis.⁊ ſic dona
uit ob alterã cauſam quã fuerit in laudo expreſſa vt patet in inſtrumẽ
to inde confecto:ergo nec laudum nec iuramentum in compromiſſo
appoſitum habet dictum Alotonium excludere ſucceſſione paterna.⁊
ſaltem in dubio debet fieri interpretatio pro dicto Antonio quia odio
ſum eſt filium excludi a ſucceſſione paterna:vt in.d.§.alind quoqȝ ca
pitulam.⁊ in.l.maximum vitium.C.de lib.prete.preſertim hodie cum
ſublata ſit differẽtia ſexus ⁊ patrie poteſtatis.⁊ in auten.defuncto.ad
tertul.⁊ in corpore vnde ſumitur.in aut.de here.que ab inteſt.defe.§.
ↄñs.⁊.§.⁊ hoc quidẽ.Itẽ qꝛ verba ſunt interpretanda cõtra dictũ nar
dum qui in dicta donatione potuit intentionẽ ſuam clarius exprimi,
vt in.l.veteribus.ff.de pac.⁊ in regula cõtra eũ.de reg.iur.lib.vj. ¶ Sȝ
his nõ obſtantibus que vere caſu noſtro minime preiudicare arbitror
cõtrariam ſententiã puto de iure veriorẽ.vcȝ qđ dictus Antonius nil
amplius poſſit propter voluntatem paternam ſibi vendicare in bonis
dicti Nardi patris ſui occaſione legitime ſue.Et ad hoc tenẽdum mo
ueor principaliter ex duplici capite quorum quodlibet ſufficere videt
2 ad ipſius cõcluſionẽ de per ſe.Et primo rõne nudi pacti.Nã pactum
de nõ ſuccedẽdo patri aut filio valet qñ tantum quis percipit.q̃tũ ſibi
debetur occaſione ſucceſſionis vt ſingulariter ꝓbatur ſm vnũ intelle
ctum in.l.j.§.ſi parẽs.ff.ſi qs a parẽt.fue.ma.⁊ hoc firmauit Bar.in du
plici loco.ſ.in.d.§.ſi parẽs.⁊ clarius in.l.fi.C.de pac.nec reperi illud di
ctũ ab aliquo reprobari:imo qđ valeat:facit qꝛ ceſſat ratio quare pa
ctũ annullat.nã ratio videt ne pro modico quis renuntiaret ſucceſſio
ni paterne:vñ voluit lex obuiare deceptionibus vt not.Bart.in.d.l.ſi
qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.Que quidẽ rõ ceſſat in caſu nr̃o cũ in facto mihi
preſupponebat ꝙ dictus Antoni⁹ tm̃ ꝑceperit quãtũ ſibi tũc deberet
rõne ſue legitime ⁊ poteſt dici ꝙ habuerit plus rõne tp̃is:quia habuit
illa bona in vita cũ nõ deberent ſibi niſi poſt mortẽ patris.vt in.l.j.§.ſi
impuberi arrogato.ff.de colla.bo.no.Bar.in eadẽ.l.§.nec caſtrenſe.⁊
in aut.ingreſſi.C.de ſacroſan.ecc.Excluditur dictus Antoni⁹ ex ſecũ
do capite clariori.ſ.ratione iuramẽti adiecti.nã iurauit ſe fore cõtentũ
illa parte bonoruȝ que ſibi daret ⁊ aſſignaretur per dictos Nardum ⁊
Nerotiũ ⁊ promiſit amplius nõ petere in bonis dicti Nardi:iuramen
tum tñ indubie habet hoc pactũ validare.vt in.d.c.q̃.de pactis.lib.vj.
⁊ tenent legiſte in locis ſuperius allegatis.Nec obſtat ſi dicat ꝙ iura
mentũ ſe non extendat ad hunc caſum.qꝛ dico ꝙ imo extendit ſi bene
verba dicte remiſſionis ⁊ donationis inde ſecute ad laudũ põderen
tur.Nam dictus Antonius ſolẽniter coram officialibus mercantie cõ
ſtitutus in preſentia patris ſui ⁊ de eius cõſenſu ⁊ autoritate aſſeruit
ſe non velle amplius ↄmorari cũ Nardo eius patre ⁊ volẽs ſe remitte
re in manibus ipſi⁹ Nardi ⁊ Nerotij qui dent ⁊ faciant ſibi illã partem
de bonis dicti Nardi q̃ placebit dictis Nardo ⁊ Nerotio om̃i modo

iure ⁊ forma ⁊c. libere ⁊ pure ſimpliciter remiſit ſe in dictos Nardū patrem ſuum ⁊ Nerotium dās ⁊ ꝯcedens dicto Nardo ⁊ Nerotio plenā licentiā ⁊ autoritatem ꝯcedēdi ⁊ dandi ipſi Antonio de bonis dicti Nardi totū ⁊ qcq̄d videbat̄ ⁊ placebat ipſis Nardo ⁊ Nerotio, ⁊ ꝓmiſit ⁊ ꝯuenit dictus Antoni⁹ dicto Nardo ſtipulāti ⁊c. vlteri⁹ nō petere de bonis dicti Nardi patris ſui ſed remanere tacitū ⁊ ꝯtētū parte q̄ ſibi fiet per dictos Nerotiū ⁊ Nardū ⁊ iurauit corporaliter tactis ſcripturis contra ꝑdicta nō venire ⁊c. vn̄ pōderādo diligenter omnia verba ſuperius recitata que ſunt formaliter verba inſtrumenti cōfecti ſuper dicta remiſſione nō habebant dicti Nard⁹ ⁊ Nerotius aliquid iudicialiter ſeu in forma iudicij iudicare, ſed ſolum per verba facti fuit hoc in eis remiſſum. facit qđ legit̄ ⁊ not. in. c. quintauallis. ⁊. c. veniēs. de iureiur. ⁊ in. l. ſocietatem. §. arbitrorū. cū. l. ſeq. ff. ꝓ ſocio. vn̄ dict⁹ Neratius fuit aſſumptus tanꝙ̄ bonus vir ⁊ amicus. vt in. l. iij. de arbitris. Nardus vero erat pars vnde poterat ſe impedire vigore remiſſionis ſibi facte. q2 pōt quis in partem aduerſam tanꝙ̄ in arbitratorem ⁊ bonum virū ſe remittere, vt in dictis. c. quintauallis. ⁊. c. veniens. ⁊. l. ſi libertus. ff. de operis liber. ſatis ergo eſt ad validitatē act⁹ vt appareat qualitercūqꝫ de iſtorū volūtate ⁊ placentia ſeu animorū iudicio cū vt dixi nō habeāt iſti iudicialiter iudicare nec corā eis poterat eſſe iudicium. vt no. Inn. in. d. c. quintauallis. aliter nō potuiſſet in dictū Nardū cōpromittere. † q2 tanꝙ̄ in arbitrū non pōt quis cōpromittere in partem aduerſam, vt in. l. pe. ff. de arbi. volūtas aūt alicuius exprimit̄ nedum verbis ſed factis, imo facta fuit forma ad declarandaꝫ tam voluntatem ꝙ̄ verba que ſepe ꝓferuntur contra intentionem ꝓferentis vt in. c. dilecti. de appel. ⁊. c. eſtimant. xj. q. iij. cū multis iuribus ibi allega. in gl. Nerotius aūt ſatis declarauit verbis intentionē ſuā laudādo expreſſe ⁊ exprimendo bona que deberent aſſignari dicto Antonio ꝓ ſua parte iuxta tenorem remiſſionis. Nard⁹ aūt approbauit nedū illđ laudū approbādo, ſed etiā factis. q2 pūctualiter aſſignauit dicto Antonio oīa laudata per dictū Nerotiū. ergo ſatis apparuit de voluntate ⁊ placentia dictorum Nardi ⁊ Nerotij in quos facta fuit remiſſio, vt dictus Antonius eſſet ꝓ ſua portione cōtent⁹ dictis bonis. ⁊ pro hoc optime facit qđ in ſimili no. Bar. in. l. cū pr̄. §. libertis. in fi. de leg. ij. ⁊ Bar. in. l. fili⁹. C. de pe. her. ⁊ Io. an. in regula qui tacet. de reg. iur. li. vj. in merc. Nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ pr̄ donauit in p̄miū emancipationis, nō aūt vigore remiſſionis in eum facte ſue laudi precedentis vt patet ex verbis donationis, q2 dico ꝙ illa verba fuerunt appoſita per ignorantiam ex communi ſtylo eorum qui emancipant hodie filios credētes ꝙ ita ſit dicendum ⁊ faciendum. vt ſentit Bar. in. d. l. cū oportet. ⁊ l. vt liberis. ꝑalleg. Principalis aūt cā fuit vt illa bona aſſignarent̄ dicto Antonio ꝓ ſua parte titulo tn̄ donationis vigore illius remiſſionis ⁊ laudi inde ſecuti, qđ ꝓbo multiplici cōſideratione. Primo q2 cū filius eſſet in diſcordia cum patre, nec vellet amplius cū illo commorari vt ipſemet filius confeſſus eſt in preſentia officialium ⁊ inde fuit ſubſecuta illa remiſſio ſeu compromiſſum ⁊ expreſſe actum, vt ꝑ iſtos ſibi aſſignaretur certum quid de bonis dicti Nardi ꝓ ſua parte nō eſt veroſimile ꝙ pater voluerit ſimpliciter poſtea emācipare ⁊ illa bona ſimpliciter ſibi donare cū non ſit veroſimile ꝙ illico mutauerit intentionem ſuam, preſertim q2 coram dicto Nerotio quilibet eorum ſcꝫ pater ⁊ filius ſuam partem ⁊ iura ſua allegabat ⁊ ꝓponebat. ad hoc. l. nō ad ea. ff. de condi. ⁊ demonſt. preſumit̄ eñ quis perdurare in ſua priori voluntate. vt in. c. maiores. ꝓpe fin. de bapti. ⁊ in. l. eum qui. ff. de ꝓbatio. Item facta ⁊ verba dubia recipiunt interpretationem ſm̄ precedentia. vt in. l. ſi ſeruus pluriū. in fi. ff. de le. j. Preterea hoc colligitur ex alio, q2 pater punctualiter aſſignauit filio bona que vigore remiſſionis fuerunt expreſſa in laudo per dictum Nerotiū. ergo voluit approbare ⁊ exequi cōtenta in dicto laudo. non autem de nouo donationē incogitatam facere. ar. in. l. plane. ff. de leg. j. Nec obſt. ꝙ vſus fuit verbo donationis. q2 hoc non cōtradicit ſed confirmauit predicta. naꝫ dictus Nerotius in ſuo laudo dixit ꝓpe finem ꝙ illa diuiſio ſeu donatio fieret cum rōnib⁹ ⁊ cauſis, ita ꝙ de iure valeret ⁊c. vn̄ ponderanduꝫ eſt illud verbum ſeu donatio. voluit eñ ꝙ fieret per viam diuiſionis aut donationis ita ꝙ valeret. vn̄ pater volens hoc ꝓbare ⁊ exequi ſciens ꝙ donatio facta filio in ptāte, regulariter non vꝫ. vt in. l. antepe. C. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ a parent. in li. fa. elegit viam validiorem. nā primo emancipauit poſtea donauit. dixit aūt in premiū emācipationis ꝑ ignorātiā cū ex emācipatiōe poti⁹ fuiſſet ipſe p̄miād⁹ a filio. vt. s̄. dixi. Attendi autem debet modus vulgariū loquētiū. ⁊ ita vuditer ſicut ſunt in vſu debēt intelligi. nō aūt debēt capi ꝓprie: vt legit. ⁊ not. in. l. ſtipulatio iſta. §. hic quoqꝫ. ⁊. §. plane. ff. de ver. ob. qđ aūt iſte Nardus pater voluerit principaliter donare aſſignando ſibi partē iuxta formā laudi principaliter in premiū emācipationis aptiſſime vltra predicta ꝓbant quedam verba appoſita in dicta donatione vbi inter cetera ſic dicit̄. Item donauit in alia manu cētū viginti quinqꝫ florenos auri in illis terminis modis ⁊ forma q ⁊ que locis declarantur ⁊ ſpecificant̄ ꝑ qđdā laudū latū ꝑ Nerotiū mariam in curia officialiū mercātie ⁊c. vn̄ diligēter pōderanda ſunt illa verba in illis terminis modis ⁊ forma ⁊c. per que colligit̄ expreſſe ꝙ non intēdebat dictus Nardus pure donare, ſed ſub illis modis ⁊ forma que continentur in laudo. Modus autem ⁊ forma in laudo contenta erant vt iſte Antoni⁹ haberet illa bona pro ſua portione ⁊ vlterius aliq̄d petere ī bonis dictis Nardi nō poſſet: vn̄ cū illā donationē fecerit ſe referēdo ad dictum laudū ⁊ ſub commeratione ipſius apparet apertiſſime quod ab illo recedere non intendebat: ſed potius illud exequi ⁊ obſeruare. ar. in. c. cum venerabilis. de excep. ⁊ in. d. l. non ad ea. cū ibi no. motiuuꝫ claudit iudicio meo materiam aliter dictam donatione interpretandi: nec debemus curare quod fuerit vſus illis verbis donauit in premium emancipationis: quia contractus ⁊ diſpoſitio iudicatur magis ſecūdum ſuaꝫ naturam ⁊ materiam ſubiectam quā ſꝫ verba expreſſa in ea. vt eſt tex. no. ⁊ ibi per gl. ⁊ Bar. in. l. ſi vno. ff. locati. ⁊ per glo. notabilem in. l. j. ff. de ſuperficie. ⁊ per Bar. in. l. cotem. §. qui maximos. ff. de publi. Et ſemꝑ ad intellectum ſtipulationis debemus prius conſiderare quid actum fuit vt in. l. ſemper in ſtipulationibus. ff. de reg. iur. ⁊ ſi non apparet cōſiderandum eſt id quod veroſimilius eſt, vt in ca. inſpicimus in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. ⁊ in. l. in obſcuris. ff. eod. ¶ In caſu autem noſtro prius actum fuit: vt iſti Antonio daretur pars ſua ⁊ alterius aliud petere non poſſet: vt patet ex predictis. Item veroſimilius eſt propter diſcordiam inter patrem ⁊ filium preſertim cum eſſet genitus ex vxore premortua quod voluerit donare ob cauſam predictam quam pure ⁊ ſimpliciter. Euadet preterea hanc interpretationem diſpoſitio laudi per dictum Nerotium qui mandauit illa bona poſtea donata debere donari occaſione partis ſue: ergo cauſa adimplendi illud laudum videtur facta donatio ſubſequens per tex. notabilem. ⁊ qđ ibi no. Bart. in. l. fi. C. de ali. pup. preſtan. ⁊ per eundem in. l. cum ſeruus. ff. de vbo. obl. ⁊ illa bona donando videtur pariter donaſſe ⁊ diſpoſitionē laudi approbaſſe. l. iij. §. filius. ff. ⁊. C. e. ad maced. ¶ Quare ex omnibus predictis concludo dictum Antonium non poſſe amplius quicquam petere in bonis paternis dicti Nardi pr̄is ſui occaſiōe legitime ſibi debite iure nature: ſed debere eſſe contētū bonis al's ſibi donatis ꝑ patrē. ¶ Et ad contraria ſupra formata ſatis patet reſponſio per predicta.

Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. cxvij.

1 ☞ Mulier de iure cōmuni ꝑmittitur libere diſponere de bonis ſuis vltra legitimam debitam filijs.

2 Mulier habens filios ex primo matrimonio ſi tranſit ad ſecūda vota nō pōt in teſtamento aut inter viuos vel ex ſpōſalitia religione plus conferre ⁊ donare ſecundo viro ꝙ̄ donet alicui filiorum ſuorum. ⁊.

In ſancte trinitatis nomine amē. Videt̄ primo ꝙ marit⁹ nihil debeat lucrari ex dotibus vxoris ꝑmortue. Illud aūt in primis certū eſt quod de iure communi nihil lucrat̄: ſed dos debet integre redire ad heredes mulieris vt in. l. vnica. C. de rei vx. ac. ⁊ in. l. aſſiduis. C. qui poti. in pig. hab. ⁊ in. c. j. ⁊. ij. ⁊ in. c. nuper. de do. poſt diuor. reſtit. nec etiam de iure municipali: qm̄ ſtatutum Senenſe non ſolū in caſu noſtro in quo ſuꝑſunt ipſi mulieri defuncte filij non indulget marito aliquam partē dotium: imo expreſſe diſpoſuit in aditione corrigendo ſtatutuꝫ antiquū vt nihil lucretur: vt ptꝫ ex ſtatuto poſito ſub rubrica que pars cedit lucro viro ſoluto matrimonio per mortem vxoris. nā verba additionis facte ad illud ſtatutum ſunt hec. videlicet quod ſi mulier ſecūdo nubit viro ⁊ filium vnum vel plures habuerit qđ dictus talis vir nihil lucret̄ ex dotibus ſed filij ipſius mulieris ex vtroqꝫ viro ex ipſa muliere nati ſuccedāt in capita. ita pūctualiter contingit in caſu noſtro. deceſſit eñ illa domina relictis filijs ex vtroqꝫ mr̄imonio: ergo maritus nihil debet ex ſuis dotibus lucrari vigore ſtatuti. Et per cōſequēs dicendum videtur ꝙ nec vigore pacti initi inter dictos cōiuges tēpore cōtracti matrimonij: licet eñ fuerit inter eos expreſſe actum vt ſuperuiuens ex eis debeat certū q̄d lucrari ex dotibus vel donatiōe ꝑꝑ nuptias nomine antifacti: tn̄ tale pactū videtur non voluiſſe tanꝙ̄ habitum cōtra ꝓhibitū ex ſtatuto ad hoc ꝙ not. glo. in. l. j. C. ne fideiuſ. do. dentur. ⁊ gl. ſuper rub. de decurio. lib. x. ⁊ ſic videt̄ qđ nullo iure debet iſte maritus aliquid lucrari ex dotibus vxoris defuncte. Preterea ⁊ ſecūdo videt̄ ꝙ preſuppoſito ꝙ vir aliq̄d lucrari debeat vigore pacti tn̄ hoc lucruꝫ nō debet detrahi de quarta parte de reliq̄s tribus partib⁹ q̄ vigore ſtatuti applicant̄ filijs. qm̄ ſtatutū tribuit mulieri ptātē ꝓ ſuo arbitrio đ quarta bonoꝝ ſuorū diſponēdi nō obſtāte diſpoſitione quam primo fecerat. Statutū eñ iſtud cū ſit cōtra ius cōmune reſtringens poteſtatē mulieris debeat large intelligi quatenus tractatur de fauore mulieris ⁊ ſtricte quatenus ipſius facultas reſtringitur. q2 omnis receſſus a iure communi eſt odioſus: ideo reſtringēdus. vt. c. is qui. de fi. preſby. li. vj. ⁊ in. c. ꝙ dilecto. de ꝯſangui. ⁊ affini. ⁊ in. c. cū dilectus. de conſue.
1 ⁊. l. iij. C. de noxa. † Mulieri eñ de iure cōi permittitur libere diſponere de bonis ſuis vltra legitimā debitā filijs. que in caſu noſtro eſſet tertia pars oīm bonoꝝ cū nō habuerit vltra quatuor filios. vt in aut. nouiſſima. C. de inoffi. teſta. ⁊ in aut. vt cū de app. cog. §. aliud quoqꝫ capitulū. ergo dictū ſtatutū debet ſtricte ītelligi quatenus aufert mulieri poteſtatē diſponēdi de trib⁹ partibus ⁊ ſolū reſeruat reſpectu quarte poteſtatem debet ergo intelligi vt deductis omnibus oneribus poſſit mulier diſponere de quarta parte vt ſic min⁹ ꝙ̄ fieri poſſit preiudicet̄

iuri

iuri communi, vt in iuribus preallegatis. ꝛ preſertim iſte intellect⁹ eſt amplectendus: q2 verba ſtatuti pertinentis mulieri diſpoſitionẽ quarte partis generaliter ꝛ ſine omni diſtinctione ſunt poſita. ergo generaliter ꝛ indiſtincte debẽt intelligi: vt in.c.ſi romanorũ.xix.di. ꝛ in.c.ſolite.de maior. ꝛ obe. ꝛ in.c.qd ſi dormierit.xxxi.q.ꝛ.l.de ꝑtio.ff.de pub. Faciũt etiã illa verba ſtatuti in fine poſita ibi. Nõ obſtante diſpoſitione quã primo fecerat. ꝛc. que innuũt ꝙ licet aliquid per prius diſpoſuerit mulier: tamen hoc nõ obſtante habet facultatem diſponendi ꝓ ſuo arbitrio de quarta parte omniũ bonorũ ſuorũ. ¶ Sed q̃q̃ predicta ſuperficialiter vigere videantur contrariã tamẽ ſententiam arbitror de iure veriorem. videlicet ꝙ dictus vir debeat lucrari id qd fuit inter eos conuentũ nomine antifacti. ꝛ tale lucrum de quarta de qua mulier poteſt diſponere non aũt de reliqs tribus partibus que relinquuntur filijs. Quod autẽ marit⁹ iſte debeat lucrari id quod fuit inter eos conuentũ probo per tex.in.l.hac edictali.C.de ſecun.nupt.vbi
2 probatur † ꝙ ſi mulier habẽs filios ex primo matrimonio trãſit ad ſecũda vota nõ põt in teſtamẽto aut inter viuos vel ex ſpõſalitia largitate plus cõferre ꝛ donare ſecundo viro q̃ donet alicui filiorũ ſuorũ: ergo nõ extendẽdo illã menſurã põt apponere pactũ vt vir lucret̃ certã portionẽ vel certũ quid pro centenario de dotibus ſuis: vt ibi clarius ſentiunt docto. ꝓ hoc facit q2 ante.l.C. poterat mulier quicquid volebat cõferre ſecũdo marito dũmodo filios nõ ꝑuaret ſua legitima vt in.d.§.aliud quoqꝫ capitulum. ꝛ in aut.nouiſſima. ſed facultas reſpectu ſcdi mariti fuit reſtricta ꝑ.l.C. vt in.d.l.hac edictali. legit̃ ꝛ notatur. citra ergo ꝓhibitionẽ poteſt mulier diſponere in maritum vt libet: cũ rei ſue q̃libet ſit legitimus moderator ꝛ arbiter. vt in.l.in re mãdata legitimã. ꝛ de his.de ſepul. Sed in caſu noſtro lucrũ cedẽs marito nõ excedit portionẽ relictam cuilibet ex filijs, ergo de iure cõmuni valuit tale pactũ. Nec ob. ſi dicatur quod filijs debentur tres partes ex diſpoſitione ſtatuti ꝛ contra voluntatẽ mulieris. De quarta vero ꝑte de qua mulier põt diſponere nihil fuit collatũ alicui filiorũ. ergo nihil potuit trãſferre in maritũ per.d.l.hac edictali. Q2 ad hoc reſpõdeo dupliciter. Primo, imo dicta dña inſtituit omnes filios equaliter detracta illa quarta ꝑte, nec mulier ꝓhibetur a ſtatuto diſponere de tribus partibus, ſed nõ poteſt diſponere de illis ita vt filij priuentur, ꝛ ſic loquitur ſtatutũ. Sꝫ ſi vult diſponere in filios nõ ꝓhibetur: imo cõceditur a cõtrario ſenſu ſtatuti qui contrarius ſenſus eſt amplectendus. ꝛ cũ cõſonet diſpoſitioni iuris cõmunis. iuxta no. per Bart. in.l.omnes ppl'i.ff.de iuſti. ꝛ iur. ꝛ Bal.in.l.ꝯuẽticulã.C.de epi. ꝛ cler. facit.c.cũ apoſtolica.de his que fiunt a pre. ꝛ qd not. Io.and.in.c.publicato.de elec. Scdo põt rñderi ꝙ predicta obiectio procedit habito reſpectu ad ius cõe. iuxta qd mulier poteſt, vt.ſ.dixi libere diſponere de bonis ſuis dempta legitima que erat modica debita filijs. vnde videbatur inhoneſtũ ꝙ mulier preferret in bonis ſuis ſecundum maritum alicui filiorũ. Sed in caſu noſtro ceſſat ratio. q2 vigore ſtatuti filij habẽt oĩa bona velit nolit excepta quarta parte de qua põt ſm eiuſdẽ ſtatuti tenorẽ mulier ꝓ ſuo arbitrio diſponere. vnde nõ poteſt cõtingere ne ſaltẽ in caſu noſtro accidit ꝙ maritus habeat pluſq̃ aliquis filiorũ. Nec ſupradictis obſtat predictũ ſtatutũ allegatũ in cõtrarium. q2 cauet̃ vt vir nihil lucret̃ ſupſtitibus filijs q2 dico virũ excludi ex diſpoſitiõe ſtatutaria: q2 ſtatutũ noluit hoc caſu in additione tollere lucrũ qd detulerat marito. Unde fateor q2 de iure ſtatutario nihil lucrat̃. Sed in caſu noſtro vir petit vigore cõis pacti inter eos habeti tempore ꝯtractus matrimonij. hoc aũt nõ ꝓhibet ſtatutũ, imo potius permittit ſi bene ponderet̃ in fine dum ſic dicit videlicet ſaluo qd in premiſſo caſu vbi ſcdo nupſerit poſſit mulier diſponere ſm iura ꝛ ſtatuta cõmunis Senaꝝ ꝛc. Quaſi dicat ꝙ ex diſpoſitiõe mulieris poterit maritus lucrari dũmodo mulier diſponat ſm iura ꝛ ſtatuta Senarũ puta ꝙ nõ det ſecundo marito vltra q̃ꝫ habeat aliquis filiorũ. Itẽ ꝙ non diſpõat vltra quartã ꝑtẽ bonorũ ſuorũ. Nã poteſtas mulieris ſic limitatur ſm iura ſtatuta. Senarum. Et ꝑ hoc reſpondetur addi qd ſupra opponit̃. ſ. ꝙ nõ põt fieri ꝑ pactũ. ex quo ꝓhibet̃ ꝑ ſtatutũ. imo ꝑmittit attẽta diſpoſitione mulieris que accidit in caſu noſtro. Preterea ſtatutũ ꝓhibet maritũ lucrari. ſed non aſſiſtit dãdo lucrum ſuperſtitibus filijs marito etiã ſi in fine nõ permitteret valet pactum. Na magna differentia eſt inter ꝓhibere ꝛ non aſſiſtere. iuxta notata in ſimili per Bart.in.l.ſed ꝛ ſi.§.ſcire.ff.de peti.heredi. ¶ Ex quibus omnibus clare patet maritũ debere lucrari antifactum vigore pacti initi in cõtractu matrimonij, dũmodo vt predixi lucrũ nõ excedat id qd contingit alicui filiorũ dicte mulieris ꝑmortue. ¶ Qd aũt debeat deduci iſtud lucrũ ex quarta ꝑte de qua põt diſponere mulier ꝛ non de tribus ꝑtib⁹ q̃ debent filijs relinqui, ꝓbat̃ aperte ex diſpoſitione ſtatuti cõtenti ſub rubrica ꝙ mulieres hñtes filios nõ relinquãt vltra quartã partẽ. In qua cauet̃ in effectu habito reſpectu ad ipſum ſtatutuꝫ ꝛ ei⁹ additionẽ: ꝙ mulier habẽs filios vel filias, vnũ vel plures nõ poſſit relinquere vel donare vel vendere vel alienare: ita ꝙ filij eius q̃ remanſerint poſtea poſſint ꝑuare bonis ſuis, niſi cauſa neceſſitatis ſeu victus ſaluo ꝙ quartã partẽ bonorum poſſit pro ſuo arbitro diſpenſare ꝛc. Que verba ſi bene põderentur cõcernũt nedũ diſpoſitionẽ in vltima volũtate: ſꝫ ẽt inter viuos. ꝛ ſic ſtat regula ex illo ſtatuto, ꝙ mulier habẽs filios nõ poſſit nec inter viuos nec ĩ vltima volũtate diſponere de bonis ſuis illa alienãdo vltra quartã partẽ. Sꝫ nulli in dubiũ venire poteſt quin iſtud lucrũ contingẽs marito ex cõi pacto ĩter eos habito ꝑueniat ex diſpoſitiõe mulieris: q2 ſi mulier non fuiſſet ſic pacta vir nihil fuiſſet lucrat⁹, vt apte hoc legit̃ ꝛ notat̃ ĩ.d.l.hac editali. ergo dꝫ cõputari in quarta ſua. Nam ſi diceremus oppoſitum ſequeretur ꝙ mulier poſſet indirecte diſponere de medietate bonorũ ſuorũ puta q2 poſſet apponere pactũ dũ cõtrahit ſecũdas nuptias vt vir ſibi perueniens lucret̃ quartã partẽ bonoꝝ ſuoꝝ: ꝛ demũ in morte vel in vita tractu tẽporis poſſet diſponere de alia quarta parte quod ſonat in abſurdũ ꝛ foret expreſſum ꝯtra mẽtẽ ꝛ ꝟba dicti ſtatuti in quo diſponit̃ ꝙ nõ poſſit diſponere niſi cã ſui victus, ita ꝙ filij priuent̃ trib⁹ partibus bonoꝝ. Nec eadẽ rõne debet illud lucrũ antifacti deduci dẽ integra dote, q2 ſm hoc partes integre non remanerẽt apud filios ꝛ mulier reperiret̃ diſpoſuiſſe vltra quartã partẽ toti⁹. Nõ obſtat finis illi⁹ ſtatuti dũ dicit. Nõ obſtãte diſpoſitione quã primo fecerit ꝛc. q2 non debet intelligi vt mulier poſſit pluries diſponendo relinquere vltra quartam. q2 aperte eſſet ꝯtra mentẽ illius ſtatuti. ꝛ facit in arg.l.ſancimus.C.de dona. al's de facili filij poſſent priuari bonis maternis. ꝛ illud ſtatutũ poſſet deludi. ꝙ nõ ẽ dicẽdũ ſꝫ põt intelligi de diſpoſitiõe ſi quã prius feciſſet quo ad vſumfructũ bonoꝝ. Uel ſcdo põt ĩtelligi ꝛ meli⁹ ꝙ ſi mẽs illius finis ſit vltra tres partes perueniãt ad filios nõ obſtãte diſpoſitiõe quã mulier ꝑmo feciſſet de illis bonis. Hinc eſt ꝙ in additione ad illud ſtatutũ appoſita ſunt hec verba videlicet. Reliq̃ tres partes ꝓ rata inter filios diuidant̃. Nã diſpoſitio mulieris vltra quartã partẽ nullius eſt momenti: vt colligit̃ ex mẽte ſtatuti. ꝛ facit ꝙ in ſimili legit̃ ꝛ no. in.d.l.hac edictali. Et plus iudicio meo poſſet attẽtari ꝙ nedũ debet hoc lucrũ ꝓueniẽs ex pacto viri cũ muliere deduci ex quarta parte de qua diſponere põt: imo idẽ puto ſi illud lucrũ cõtingeret marito. lꝫ ex diſpoſitione ſtatuti: quia ex facto ſuo medietas contingit marito ꝯhendo matrimoniũ ꝛ dando illi tãtã dotem, q2 ille qui nõ põt alienare ꝑ pactũ debet curare ne ex facto ſuo oriat̃ alienatio a lege vt in.l.codicillis.§.antepe.ff.de lega.ij. Et hec voluiſſe vident̃ in ſimili qõne Iac.bu. Bar. Frã.de alber. ꝛ Bal.in.d.l.hac edictali. ꝛ ang.ſup aut.de nup.in.§.q2 ꝟo.vbi dicũt † ꝙ ſecũd⁹ marit⁹ nõ põt amplius lucrari q̃ vnus ex filijs nõ ſolũ ſi lucrũ perueniat ex pacto mulieris: ſꝫ etiã ex diſpoſitiõe ſtatuti: q2 ipſa mulier videt̃ reliq̃re dando cauſam huic lucro. ſ. cõtrahẽdo ſecũdas nuptias. ¶ Ex his patet rñſio ad oĩa ſuperius allegata in ꝯtrariũ. Unde iterũ ꝯcludo vtrũ deberet lucrari antifactũ ex pacto inito cũ muliere nõ obſtãte ſupereſſentia filiorum dũmodo non habeat plus q̃ aliquis filiorum. Et tale lucrũ debet deduci ex illa quarta de qua mulier diſponere poterat: vt ſic tres partes relinquant̃ ĩtegraliter filijs. Et hec ſufficiãt. Nic. Abb.

¶ Conſilium.cxviij.

1 ☞ Poſitiones quare admiſſe ſint.
2 Poſitio impertinens dicitur que non facit ad fundandã vel inuãdaꝫ intentionem imponentis.
3 Sententia dicitur certa ſi poteſt certificari in aliqua parte actorum.
4 Confeſſio ad ſui validitatem non requirit telam iudicij.
5 Libellus gñalis licet poſſit reſpui tñ ſi ad illũ rñdet̃ tenet rñſio ꝛ iudicium ſuper illo fundatũ.

IN Chriſti nomine amẽ. In cã ſeu cõtrouerſia que ad preſens vertitur inter dominam Ioãnaꝫ mutinenſem ex vna parte: ꝛ Simonem de calonis ex alia. Plura concluſiue tamen iuxta ordinem ſunt videnda. Primo an illis poſitionibus ſuper quibus ꝑſenti controuerſia vertitur: fuerat de iure reſpondendũ. ¶ Secundo preſcripto ꝙ illis reſpondendum nõ fuiſſet an ex quo iam per partẽ ſimpliciter reſponſuꝫ eſt preiudicet cõfeſſio reſpondenti. ¶ Tertio preſuppoſito ꝙ ꝯfeſſio valuerit in reſpõdentis preiudicium an poterit dictus vicarius declarare omnes illas reſponſiones nullas eſſe ꝛ nõ tenere tanq̃ factas poſitionibus factuꝫ alienum concernentibus cauilloſis ꝛ duplicibus. ¶ Quarto ſi de iure ſic pronuntiare nõ potuit vt pronuntiat: an dicta pronũtiatio ſit ipſo iure nulla: an ſaltem per ſententiam iudicis retractãda ꝛ ꝓpter hoc apparebit que debeant eſſe in hac controuerſia partes iudicis appellationis. ¶ Uenio iuxta ordinem ad primũ: ꝛ videtur quod illis poſitionibus nõ eſt de iure reſpondẽdũ. Nã ꝑma videt̃ cauilloſa ꝛ duplex cum plurima cauſamata contineat ꝛc. ſine aliqua determinatione qd eſt contra no.in.c.j. ꝛ.ij.de confeſ.lib.vj. ꝛ in.l.ij.§.quod obſeruari.C.de iura.cal. Idem eadem ratione videtur de ſecunda poſitione dicenduꝫ cũ in ea dicatur ſine determinatiõe quod inuenit in hereditate omnia bona immobilia ꝛc. Item tertia poſitio videtur cauilloſa ad decipiendum dictã dominã Ioãnam cũ illa cõfeſſio ad aliã eſſet de directo cõtra petitionẽ porrecta in iudicio per dictam dñam Ioannam. Quarta etiã poſitio poteſt cauillari ꝛ reijci tã multiplex cauillioſa ꝛ factum alienum continens. ¶ Sed his non obſtantibus cõtrarium arbitror de iure ꝓcedere. videlicet quod dicte poſitiones de iure procedũt. ꝛ ꝑ cõſequens eis erat de iure reſpondendũ. Et primo facio hãc regulã ꝙ omne probabile eſt poſſibile que regula optime probatur iudicio meo

1 in cle.ſepe.de ver.ſig.in.§.verū.ver.qꝛ poſitiones.vbi dicit† ꝙ poſitio
nes ad faciliorē expeditionē litiū ꝓpter partiū confeſſiones ⁊ clario
rē ꝓbationē vſus longeuus in cauſis admiſit.⁊c.⁊ ſic aperte innuit ꝙ
ſup oīb⁹ concernētib⁹ deciſionē litis poſſunt fieri poſitiones vt pars
ponēs releuet ab onere ꝓbādi per cōfeſſionē partis aduerſe ⁊ ex pte
rei fieri poſſint ad intētionē actoris extenuandā.⁊ hoc aperti⁹ voluit
gl.in.c.j.de confeſ.lib.vj.Idē ſentiūt dñi de rota deciſ.xxx. Quinimo
plus dico qđ etiā id qđ ꝓbari nō pōt dūmodo veniat ad fundādā in
tentionē partis pōt poni,vt patet in poſitionib⁹ cōcernentibus factū
mere negatiuū.vt ꝓbatur in.c.j.prealle.hāc etiā regulam aperte ſenſit
2 Bal.in.l.ij.§.quod obſeruari.prealega.vbi dicit† ꝙ poſitio illa dicit
impertinēs que nō facit ad fundādā vel inuādā itētionē ponētis al's
dicit pertinēs,⁊ ſatis patet ex exemplis poſitis per gloſſ.in.d.c.j.⁊.ij.
de cōfeſ.lib.vj.⁊ in cle.ſepe.de ver.ſig.⁊ per Inn.in.c.dudū.ij.de elect.
Sed poſitiōes de quibus eſt cōtentio apertiſſime veniūt ad extenuā
dam intentionē actoris,⁊ ad releuādū reū ab onere ꝓbādi:ergo ſunt
legitime ⁊ eis erit de iure reſpōdēdū.Et qđ tales ſunt dicte poſitiōes
clariſſime ptȝ ſingulas pōderādo.Nā prima habet ꝙ dicta dña Joan
na vidit fratrē ſuū carnalem poſſidere cāſamēta cū edificijs ⁊c.que in
petitiōe ipſius dñe Joāne cōtinētur.hec em̄ nō pōt dici impertinens
qꝛ venit ad extenuādā intentionē ipſius dñe Joanne.infert em̄ ex ea
ſaltē per obliquū preſumptiue ꝙ illa bona petita p ipſam dñam Joā
nam non pertinuerunt ad matrē ſuam ſicut in ſua petitiōe narrabat:
ergo debebat admitti:vt ptȝ ex p̄dictis.⁊ notat p Bal.in.d.§.ꝙ obſer
uari.nā ex poſſeſſione cōſequēter infert ad dñium.iuxta no.per Bar.
in.l.ad ꝓbationē.C.locati.nec pōt dici cauilloſa vel duplex:cū ſit iuſte
clariſſima ⁊ certiſſima etiā reſpectu bonorū cū referat ſe ad bona con
tenta in petitione ipſius dñe Joāne.de quibus ipſa erat certiſſima,tū
qꝛ ipſa deſcripſerat illa bona in ſuo libello ⁊ ſic videtur omnia illa ſci
re ⁊ cōfiteri.vt legi.⁊ no.in.l.cum precum.C.de libe.cau.⁊ p Anto.de
bu.in.c.fi.de cōfeſ.tū qꝛ ſatis dicit poſitio certa ex quo refert ad ſcri
3 ſcripturā certam in iudicio ꝓductā.†Nā ⁊ ſentētia tali mō dicit certa
ex quo pōt certificari in aliqua parte actorū:vt in.l.pen̄.C.de ſent.que
ſine cer.quātita.⁊ no.Inn.in.c.fi.de libel.ob.⁊ facit.c.cum venerabilis.
prope fi.de excep.⁊ qđ ibi no.nec pōt impugnari ex ea quaſi cōtineat
factum alienum.qꝛ imo continet factū proprium ipſius dñe Joanne
cum ſcit de ſuo ſenſu.ſ.ꝙ vidit fratrē ſuū carnalē poſſidere ⁊ tenere ad
hoc.l.teſtium.C.de teſti.⁊.iij.q.ix.teſtes.cū gl.ſua.⁊ in.c.ij.de conſue.⁊
c.cum cauſam.de teſti.⁊ quod ibi not.p hoc glo.in.d.c.j.de confeſ.lib.
vj.vbi cauſa exempli ponit illa poſitio.Itē ꝙ ſciebat talem eſſe cleri
cum.Item qđ vidit eū portantē tonſurā ⁊ habitum clericalem ⁊ hoc
videt indubitatū ideo non inſiſto.Quinimo vt infra dicam etiā poſi
tiōi cōtinēti factū alienū nō ſemp eſt reſpondendum.Item per oīa di
co reſpectu ſecunde poſitionis.dicit em̄ in illa ꝙ in hereditate inue
nit bona cōtēta in dicta petitiōe ſua.ſit em̄ hec poſitio ad adiuuādum
reum ⁊ extenuādā intentionē ipſius actricis ad inferendū ſaltem per
obliquum ⁊ p̄ſumptiue ꝙ illa nō fuerint bona materna ſȝ paterna vel
fraterna ⁊c.⁊ ſi erat pertinens nec erat duplex nec erat cauilloſa.imo
multū ſimplex cū referat ſe ad bona deſcripta in petitione ipſi⁹ actri
cis,nec cōtinet factū alienū:imo ꝓpriū vt ptȝ per illud verbū ꝙ inue
nit omnia bona ⁊c.Itē prorſus dico reſpectu tertie.ſ.ꝙ audiuit ma
trem dicentē ⁊ rñdeat ei ſup ꝓprio ſenſu.ſ.ꝙ audiuit ⁊c.ad hoc.c.ij.de
conſue.nā in perceptibilib⁹ ſenſu audit⁹ deponendū eſt per illum ſen
ſum,vt no.in.d.c.cū cauſam.⁊ in.c.ij.de cōſue.⁊ hec poſitio clariſſime
veniebat ad extenuādā intentionē ipſius actricis.ergo debebat admit
ti vt per ipſius cōfeſſionē releuaretur reus ab onere probādi ſuā exce
ptionē.Idem pōt dici de quarta ⁊ vltima poſitione:vt placet ibi per
verbum audiuit.nā articulum anime multum adiuuat partem.iuxta
no.per Bar.in.l.de minore.§.tormēta.ff.de queſtionib⁹.⁊.c.veniens.
de teſti.⁊.iiij.q.iij.§.itē ſepe.⁊.c.licet ex quadā.de teſti.cum ſimilibus.
Quinimo vt dixi etiā ſi propoſitio continet prorſus factum alienum
nō tñ per hoc dȝ reijci dūmodo faciat ad deciſionē cauſe ⁊ꝯtineat ta
le quid quod ideo certa opinio cadere poſſit in rñdentem:vt aperte vo
luerūt Cy.⁊ Bar.⁊ Bald.in.d.l.ij.§.qđ obſeruari.C.de iura.cal.⁊ Bu
tri.ſequi videtur in.l.pen.eo.tit.⁊ ibi hoc aperte tenuit in lect.facit ad
hoc regula quam promiſit.vcȝ qđ omne id qđ venit in probatione po
teſt deduci in poſitionibus,⁊ q̄uis glo.videatur aliud innuere in.c.j.⁊
ij.de confeſ.lib.vj.⁊ in.d.§.qđ obſeruari.⁊ Spec.in ti.de poſitio.§.v.v
ſi.⁊ notāter.tamen dico ꝙ illa dicta debet intelligi qñ factum alienuȝ
eſt tale ꝙ veroſimiliter nō cadit ipſius notitia vel opinio in habenteȝ
reſpondere,patet per iura allegata in eis.vel procedit qñ haberet qs
reſpondere de veritate,quo caſu qs nō tenet reſpōdere ex quo eſt ta
le ꝙ certā illius notitiā habere qs non pōt.ſubiret em̄ anceps periu
rium.vt dicitur in.l.marcellus.ff.rerum amo.ita notāter dixit Barto.
in.d.l.marcellus.prope fi.Et qđ fuerit hoc de mente illarum gloſſarū
probo per exempla que ibidem ponuntur.nam glo.fi.in.d.l.j.li.vj.in
ter alias poſitiones que fiūt ad probandū quē eſſe excōicatum ponit
iſtas duas vcȝ.Itē ꝙ tūc ille percuſſus erat clericus,Item ꝙ erat in
poſſeſſione clericat⁹ ⁊c.certū em̄ eſt qđ iſte due poſitiōes cōtinēt factū
alienū ⁊ nihilomin⁹ admittunt,⁊ hoc ideo qꝛ pōt notitia illius facti
vel opinio cadere in ſenſum rñdentis.vt.s̄.dixi ſm̄ Bald.ad idem q̄ ē
no.in cle.ſepe.de ver.ſig.in verbo confeſſiones.q̄ in ꝓbando mutuū ꝯ
heredē format has duas poſitiones.Itē pono ꝙ mutuaui Titio cē
tū.Item ꝙ ꝓmiſi illa reſtituere tali die.Itē ꝙ Titius inſtituit here
dē ⁊c.Ecce ergo ꝙ de mēte Jo.an.nō fuit excludere oēs poſitiones cō
cernentes factum alienū ſimpliciter.Indubie ergo cōcludēdū ꝙ in ca
ſu noſtro ille poſitiōes erāt de iure admittēde:⁊ per cōſequēs eis fuit
de iure reſpōdēdū:⁊ hec de primo dubio.¶Uenio nūc ad ſecūdū:vi
delicet p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ illis rñdēdū de iure non
fuiſſet.An ex quo dicta dña Joanna rñdit fecerit ſibi p̄iudicium.Ar
bitror firmiter qđ ſic.Primo ad hoc alleg.tex.in.c.j.de accu.lib.vj.vbi
probat eleganter ꝙ lȝ parti cōpetat exceptio cōtra inquiſitionē aduer
ſus eam formatam.attamē ſi illa pretermiſſa rñdet inquiſitioni facit
ſibi preiudicium ad idem qđ no.Inno.in.c.qualiter ⁊ quando.ij.de ac
4 cu.†vbi dicit ꝙ etiam ſi nulla tela iudicij precedente aliquis venit ad
iudiciū ⁊ confiteatur contra ſe facit ſibi preiudiciū:qꝛ ꝯfeſſio ad ſui vti
litatem nō requirit telam iudicij.Hinc dicimus valere cōfeſſionē,lȝ ꝓ
ceſſus reperiat ex aliquo defectu nullus vt ꝓbat in.c.piſanis.de reſti.
ſpo.⁊ ibi hoc firmat apertiſſime Inno.⁊ alij poſt eū.ad idē text.cū ibi
no.in cle.cōſtitutionem.in fi.de elec.⁊ qđ ibi no.Bar.in.l.ſi confeſſus.
ff.de cuſto.reo.⁊ melius in.l.maritus.ff.de qđ.videtur de hoc gl.in.c.
pe.de iur.cal.que dicit quod licet pars nō teneatur reſpondere niſi ad
intetrogationem ad petitionē partis aduerſe dūtaxat,ſi tñ rñdet facit
ſibi preiudicium.arg.in.l.ſi ſine interrogatione.ff.de interro.act.⁊ idē
tenent dñi de rota preallegata deciſi.xxx.vbi dicūt ꝙ lȝ nō eſſet rñdē
dum interrogationi,qꝛ non fiebat ꝓut de iure fieri debebat.ſi tñ pars
reſpōdit facit ſibi p̄iudiciū.ad idem bonus tex.in arg.in.l.fi.C.de an
5 nali excep.vbi ptȝ† ꝙ lȝ libellus gñalis poſſit reſpui,tamen ſi ad illuȝ
rñdetur tenet reſponſio ⁊ iudicium ſuper illo fundatum,⁊ ita voluit
etiā Inn.in.c.fi.de lib.obla.⁊ per hec patet breuiter quid dicendū de
ſecundo dubio.¶Concludo enim quod preſuppoſito ſine veritatis
preiudicio ꝙ illis poſitionibus non fuiſſet reſpondendū:attamen ex
quo reſponſum fuit tenet reſponſio ⁊ preiudicat cōfitenti quatenus
tendit ad ipſius preiudiciū.Uenio ad tertium vcȝ preſuppoſito ꝙ cō
feſſio valuerit,vt.s̄.probatū eſt,an potuerit dictus vicarius pronun
tiare reſponſionem nullam ⁊c.vt.s̄.dicitur.Et indubitanter dicit ꝙ
nō:qꝛ cū confeſſio ſit de actis.vt in.c.quoniam cōtra.de proba.nec ſim
pliciter de actis iudicij,ſed cauſe.cū pertineat ad deciſionem cauſe nō
poteſt iudex acta cauſe iuſta cauſa non apparente circuncidere nec ſua
ſententia capitanea pertinere,imo debent cōſeruari apud notariū cau
ſe cōtra falſam aſſertionem iniqui iudicis,vt in.d.c.qm̄.Item de hoc
eſt tex.apertus.in.l.acta.ff.de re iudic.vbi etiam per glo.⁊ Bar.proba
tur em̄ ibi apertiſſime iudicē nō poſſe ſine partium cōſenſu acta cauſe
deſtruere pro hoc qꝛ etiā perempta inſtātia iudicij remanēt acta cauſe
vt confeſſiones ⁊ depoſitiones teſtium:⁊ ſimilia,vt no.per Innoc.et
alios in.c.cauſam que.de teſti.per Bar.in.l.cum lite mortua.ff.de iu
di.ſol.Preterea allego glo.apertiſſimam in.c.fi.de iureiur.lib.vj.que
dicit ꝙ reſponſio facta ad petitionē partis nō pōt per partem reuoca
ri niſi fiat incōtinēti,puta anteq̄ exeat conſpectū iudicis.arg.in.c.pre
terea.de teſti.cogen.⁊.xxxij.q.i.apud.vbi etiam bona gl.Idem dicen
dum in iudice per predicta:⁊ qꝛ confeſſio non reuocat niſi docto de er
rore.Error aūt probatur ꝓbādo rē aliter ſe habere.vt legit ⁊ not.in.c.
fi.de confeſ.⁊ in.l.error facit.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ in caſu noſtro null⁹
error fuit ꝓbatus,ergo non potuit iudex ꝓnuntiare cōfeſſionem er
roneam aut nullā.¶Ex his infero ad quartū ⁊ vltimū.An illa ſentē
tia iudicis fuerit nulla.Et credo eo modo quod ſic multis rōnibus.
Primo qꝛ fuit lata a iudice minus inſtructo,vt in.c.cum ex literis.de
in integ.reſti.no.Bar.in.l.prolatā.C.de ſen.⁊ interlo.omni.iudi.Item
fuit notorie iniuſta:vt patet ex predictis ergo nulla,vt not.Inn.in.c.
fraternitatis.de frigi.videt tex.in.c.inter cetera.de re iud.⁊ ibi hoc fir
mat Anto.de bu.fundauit em̄ ſe iudex:qꝛ ille poſitiones ſunt cauillo
ſe ⁊ multiplices ⁊ factū alienū cōtinētes qđ notorie ex illarū inſpectio
ne falſum eſt,vt patet ex predictis.ergo pronuntiatio nulla,vt not.in
iuribus prealleg.⁊ per Innoc.in.c.cū Bertoldus.de re iud.⁊.c.qm̄ cō
tra.de probationibus.Itē poteſt elici nullitas ex capite ſtatuti muti
nenſis qđ decernit proceſſum iudicis nullum factū poſtq̄ a parte ali
qua petitum eſt ſapientis conciliū.Preterea ⁊ vltimo p̄ſuppoſito ꝙ
eſſet aliqua,dicendum illā eſſe iniquam ⁊ iniuſtā,vt patet ex rōnibus
⁊ iuribus ſupra allega.¶Ex quibus omnibus aperte colligitur que
ſunt tres partes iudicis ad quem.nam debet pronuntiare interlocu
toriam fuiſſe nullam ⁊ inquantum ſit aliqua declarare illam iniuſtam
⁊ iniquam,⁊ eam retractare ⁊ pronuntiare bene fuiſſe appellatum ⁊c.
Et hec ſufficiant.

¶Finis Conſiliorum Panormitani,quibus aliqua aliorum Conſi
lia per dominum Ludouicum Bologninum Bononienſem adiun
cta emendataq; ſunt.

¶Tractatus elegātiſſimus do.

Nicolai de Tudeſchis,Siculi,Abbatis Monaceñ.Archiepiſcopi Panormitani.ſancteq; Romane eccleſie Cardinalis,p̄ Cōcilio Baſilienſi editus.In quo poteſtas Conciliorū ac Pape argutiſſime am pliſſimeq; pertractatur.

1 ☞Lenocinio non indiget veritas verborum.
2 Jus ex facto oritur.
3 Concilium Baſilienſe quare fuerit inſtitutum.
4 Oratores concilij Baſilienſis.
5 Conſiliū Baſilee quare nō fuit in Sabaudia cū ibidē ꝯſtitutū fuerat.
6 De capſa in qua bulle cōcilij Baſilienſis erant abſcondite.
7 Conciliū Baſilienſe an fuerit ꝛ hodie ſit in ciuitate Baſilee.
8 Concilium quid ſignificet.
9 Vox pape an ſit maioris roboris q̄ꝫ vox cuiuſcunq; alterius.
10 Uniuerſitas in vno ſolo an poſſit reſidere.
11 Dicens omnia nihil excludit.
12 Fictio debet idem operari in caſu ficto quod veritas in caſu vero.
13 Hereſis ariana qualiter fuit damnata ꝛ vbi.
14 Cōciliū Baſiliē.q̄re elegit Baſileā Auinionē ꝛ Sabaudiā cōditiōe.
15 Papa an poſſit ſtatuere ꝙ nūq̄ꝫ aliq̄s papa poſſit de hereſi accuſari.
16 Concilium Baſilienſe propter locum an erat mutandum.
17 Concilium Baſilienſe an habuerit poteſtatem legitimam citādi ip̄ꝫ Eugenium ꝛ procedendi contra ipſum vſq; ad depoſitionem.
18 Papa quod ſit ſubditus concilio probatur.
19 Contumacia dicitur hereſis.
20 Eccleſia habet iuriſditionem in papam errantem.
21 Papa nō indigne ferre debet ꝙ aliquis ſtatuat autoritatem concilij.
22 Papa ſolus non habet omnimodam poteſtatem.
23 Chriſtus dicitur caput eccleſie.
24 Concilium Baſilienſe an iuſte proceſſerit contra Eugenium papā.
25 Concluſio concilij Baſilienſis.

1 QUoniā† veritas verbox lenocinio nō idiget:ideo q̄to ſimplicioribꝰ ꝓponit̄ tāto maiori claritate relucet.pedeſtri igitur ſtylo autoritatē:verita
2 tē ꝛ iuſtitiā ſacri Baſil.concilij preſertim ꝛ cuiuſlibet alteriꝰ ſynodi vniuerſalis attingā.†Et q̄m ex facto ius oritur.vt.l.ſi ex plagijs.§.in cliuo capitolino.ad.l.aql. ꝛ in.c.forus de verb.ſig.premittā ante materie huius diſcuſſionē p̄ſentis peſtiferi ꝛ horrēdi ſchiſmatis facti accidentiā que talis eſt.†Sacrū Baſilieñ.cōciliū a prima origine quēadmodū patet per literas ſecretarij reuerēdiſſimi Martini pape quinti inter alias principales cauſas inſtitutū fuit pro reductiōe oriētalis eccleſie ꝛ quorūlibet aberrātiū populorū:ac pro reformatione eccleſie vniuerſalis in capite ꝛ in mēbris.Que quidem reformatio fieri debuerat,in concilio Cōſtantieñ.Sed ob multa tunc occurrentia dilata fuit ad primum tunc futurum concilium.Sed prohdolor in concilio Seneñ.tunc primum poſt illud Conſtantieñ.factione quorundam eliſa extitit ꝛ de iudicio huic ſacro Baſilieñ.concilio preſeruata.Hanc eādem concilij Baſilieñ.inſtitutionē olim Eugenius quartus nouiſſime depoſitus per l̄ras patentes ſuas poſt obitū dicti pape Martini cōfirmauit.ꝛ ita ꝙ ex cōditiōe ſeu inſtitutionis ac etiā multiplici conſenſu ipſius Eugenij ſacro Baſiliē.cōcilio imminebat onus intēdēdi ſingul'r ad vnionē Grecorū,q̄ꝫ q̄ꝫ hoc ip̄m dicendū ſit ex cura ꝛ conditione cuiuſlibet vniuerſalis cōcilij.Nā ꝯcilia vniuerſalia principaliter attēdere debēt circa extirpationū errorē,vt fides vnica ꝛ vera eluceat in toto grege dñico.Et ad reformationē eccl'ie in capite ꝛ ī mēbris vt xv.di.in.c.j.ꝛ in.c.ſicut ꝛ in alijs iuribus inferius all.ad reductionem aūt grecorū operoſe inuigilans p̄fata ſancta ſynodꝰ Baſilieñ.deſtinauit ſuos in greciā oratores ad inſtātiāq; ſui venientibꝰ ex grecia ſolēnibus ambaſiatoribus imperatorū ꝛ patriarche grecorū de cōi cōſenſu ſacri cōcilij ꝛ eorūdē oratorū prout cōtinet̄ in.xix.ſeſſione eiuſdem cōcilij inter cetera fuit ordinatū pro celebratione icumenici concilij vniuerſalis tam latinorū q̄ꝫ grecorū ꝙ ipſa ſancta Baſiliē.ſynodus eligeret ſeu acceptaret vnum de his locis,vcꝫ Calabriā,Anchonam,vel aliā terrā maritimā:Bononiam,Mediolanum,vel aliā ciuitatem in Jtalia.extra italiā vero Budam in Ungaria.Uiennā in Auſtriam,aut Sabaudiā.habebat tñ fieri diligētia apud dictos imperatorem ꝛ patriarchā vt ipſi cōſentirēt in Baſilea q̄ ipſi ſacro cōcilio videbatur aptiſſima. Sed oratores ipſi grecorū dicebant ſe nō habere p̄tātē in Baſileam cōſentiēdi,cōtentabant̄ tñ ꝙ fieret diligētia mō predicto:ꝛ optio relinquebat̄ ipſi imperatori ꝛ patriarche Cōſtantinopolitano.de his aūt locis ille quem ſancta ſynodus elegiſſet debebat intimari grecis per oratores concilij quo iuxta cōpactamenta conducturi eos erant ad vltimum portuꝫ in terra latina que intimatio debebat eis fieri poſt applicationē grecorum in dictum portū in terra latina.ꝛ Conſtantia ciuitate tam de portu ad quē vltimo applicare debebāt quam de loco vno de p̄nominatis in quo eſſe debebat dicta vniuerſalis ſy-
3 nodus.¶†Preterea iuxta cōpactamenta debebat ſacrum conciliū interim ſtare in Baſilea firmiter,nec debebat diſſolui legitimo impedimēto ceſſante quod interueniēte quod deus auertat p̄ cōtinuatione ſui iuxta diſpoſitionem.c.frequens.in cōcilio Conſtantieñ.editi ad aliam ciuitatem ſe transferat.Et in caſu quo imperator grecorum nō contentaretur de ciuitate Baſilieñ.tūc intra mēſem poſtquam prefatus dominus imperator applicuiſſet dictum portum vltimum.ſacrū cōcilium debebat ſe tunc transferre ad vnum de predictis nominatis locis per ipſum ſacrum cōcilium,vt ſupra dictum eſt,eligendi prout hec ꝛ alia plenius continentur in decreto.xix.ſeſſiōis edicto.Decretū vero ipſum ſuper huiuſmodi concordatis ꝛ compactatis intimatum fuit ipſi quōdam Eugenio vt ſuum cōſenſum ipſi decreto ſeu compactatis accōmodaret.Ipſe aūt per literas ſuas narratis multis tandē expreſſe reſpōdit quod ſua parum intererat,qua aut quomodo huius dicte vnionis ſequeretur.Vñ pure ꝛ libere ad rem illam p̄ut p̄ ſacrum cōciliū extitit concordatum preſtitit conſenſum.Et hanc ſuam volūtatem denuo tandē recenſuit poſt ſuorum oratorum ex grecia aduentū:ꝛ extunc ſancta ſynodus effectualiter exequendo q̄ fuerāt p̄mo cōcordata tres ſuos oratores in greciam deſtinauit cum decem milibus ducatorū ſicut primo cū ipſis conuentū fuerat expenſas facturos pro congregatione patriarcharum aliorūq; ex grecia prelatorum in prefata ciuitate Cōſtātinopolitana,vt abinde i galeas aſcēdētes quas mittere debebat ſacrū conciliū venturi eſſent ad locuꝫ pro icumenico p̄ ſynodum Baſilien.eligendum.¶Habita demū notitia ratificationis facta in Conſtantinopoli de omnibus per concilium cū ſuis oratoribus concordatis intellectoq; per ſuas literas deſiderio imperatoris grecorum exhortantis vt eligeretur locus mari p̄pinquus cōtinuās executionem operis inchoati cōuenit ſancta ſynodꝰ cū nobili viro Nicodo de montone.pro.xxx.milibus.ꝛ octingentis ducatis vt duas galeas ſubtiles cū.ccc.baliſtarijs.Et alias duas galeas groſſas ad ꝯducendū ipſos grecos pararet per aſſignatūq; tēpus res ſuſtentare haberet cui capitaneo magna cum ſolēnitate in gñali ꝯgregatiōe ſancta ſynodus Baſilieñ.de menſe Nouembris.Anno a natiuitate domini M.cccc.xxxvj.tradidit vexillum cum armis eccleſie ꝛ baculum capitaneatus tunc preſideñ.ipſi ſacro cōcilio Baſilieñ.domino Juliano de ceſarinis ſancte Romane eccleſie,tituli ſancte Sabine tunc preſbytero cardinali ſancti Angeli vulgariter nuncupato.¶Et primo per dies multos in generali congregatione audite forent relationes de idoneitatibus locorū:ad quem ſancta ſynodus miſerat oratores ſuos vt tractarent cū ipſis de mutuādo ipſi concilio.lxx.milia ducatorum et alijs neceſſarijs p̄ celebratione icumenici cōcilij materia ip̄a de electione loci matura cuꝫ deliberatiōe examinata in ſacris deputationibus lꝫ nō abſq; magnis difficultatibꝰ quēadmodū in rebꝰ arduis cōtingere ſolet ſcrutatis ſingulatim deputationibus in generali congregatione votis patrum:quox numerus fuit trecētorū q̄nquaginta ſeptem repertum extitit:ꝙ nō ſulum due partes illorū quēadmodū cōcordatū fuerat in decreto.xi.ſeſſionis.Sꝫ etiā plures numero direxerant vota ſua cōciliū icumenicum celebrari debere Baſilee ſi placeret grecis aut Auinionē.Et ſi ibi celebrari nō poſſet q̄ꝺ celebraret̄ in Sabaudia q̄ expreſſe a grecis inter alia loca fuerat nominata:vt.ſ.rela-
4 tū eſt.¶†Hāc electionē de vnanimi cōſenſu totius concilij eiꝰ oratores Dionyſius de ſabratore ꝛ Henricus de dyeſt doctores in theologia notificauerunt ipſi olim Eugenio exhortañ.vt eā gratā acceptāq; habere dignaret̄ ſp̄aliter cōmemorando q̄m ipſemet nominauerāt per prius ciuitatem Auinio.tāq; aptaꝫ ꝛ cōuenientē pro loco vniuerſalis ꝯcilij.deplicauerunt idē quatenus vellet cōcurrere adiuuādo in executione p̄ut iam ipſi ꝯcilio p̄ ſuas literas multiplicatas ſcripſerat ſe facturx ꝛ dignaret̄ p̄ſonaliter venire ad locū icumenici cōcilij cōcurrereq; in executiōe indulgentiarū ꝛ impoſitione decime ſuper clex q̄ iam fuerat ordinata p̄ cōciliū ad ſupportādū onera expenſarū quodq; dignaret̄ vocare p̄latos.ꝛ doctores ꝯuenturos ad dictū locū i acceſſu grecorū p̄ terras eccleſie quēadmodū cōceſſerāt in forma ab eis per cōciliū requiſita imperator omneſq; reges principes ꝛ cōmunicātes a quibꝰ petitus erat bullā ipſarū petitionū dictus olim Eugenius concedere noluit ſed dixit ſe reſpondere velle per Joannem tūc archiepiſcopuꝫ Tarentinum eius oratorē ad conciliū vēturum.¶Item vero per abbatem Bonevallis ꝛ Raymundū talionis oratores concilij habētes ab ipſo cōcilio ſuper his plenā facultatē.cōcordatū eſt cū ciuibꝰ Auinioñ.q iam tradiderāt ſex milia ducatorū capitaneo galeax ꝙ p̄uſquā exburſarēt reſiduū pecunie:vcꝫ vſq; ad.lxx.milia ducatorum ꝯcilium ſolenniter decretaret̄.ſ.in ceſſione publica vt moris eſt dictā electionē factam de Beſilea Auinio.ꝛ Sabaudia pro icumenico cōcilio concederetq; eis facultatē nominādi receptores emolumentorum peruēturoruꝫ ex cōceſſione indulgeñ.ꝛ impoſitione decime q̄ emolumenta ex tunc hypothecarū eiuſdem Auinioñ.vſq; ad plenariam ſatiſfactionē ſumme per eos mutuande.¶Cū aūt hec in pace agerent̄ per ſanctam ſynodū ſuperuenit Joānes diſſipatio orator imperatoris grecoruꝫ in principio menſis Februarij.Anni.M.cccc.xxxvij.oſtenſaque litera credentiali papyrea dixit vigore credentie ad quatuor ſe miſſum fuiſſe ad

narradā bonā diſpoſitionē grecorū qḋ parati eſſent implere omnia cō
cordata cum ipſis. Item ad ſolicitandum concilium quod ſimiliter fa
cere haberet. Itē ad inſtādū qḋ eligeretur locus optimus. Iteꝫ ⁊ po-
ſtremo ad vidēdū de facto galearū baliſtariorū ꝙ talia eſſent ſicut ad
ea eſſe cōueniebat. ¶ Rñſio aūt data fuit eidē a dicto preſidente con-
cilij de diligētia per ipſum ſacrū cōſiliū in re facta ⁊ quomodo iam cō
duxerat capitaneū galearū ⁊ elegerāt Baſileā Auinio. ⁊ Sabaudiam
modo predicto. poſtq̄ rñſionē idē Joānes circa electionē loci multa
prepoſuit allegādo grecos nō vēturos per mare ſiculū p indiſpoſitio-
nē p̄latorū vēturorū quoꝝ nōnulli erāt vetuſtate cōfecti: cui⁹ tñ ꝯriuꝫ
fuit relatū poſtea ſacro cōcilio. Nā cū greci audiuiſſent galeas parari
in Genua, ⁊ in ipſis fecerunt magnū gaudiū de Cōſtantinopoli. ⁊ ga-
lee trāſituri erāt neceſſario p mare ſiculū ſi Cōſtātinopolim erāt itu-
5 ri. ¶ Allegauit p̄terea idē Joānes orator † ꝙ Sabaudia nō eſſet lo-
cus in decreto cōprehēſus qm̄ nūq̄ intellexerūt ipſi greci niſi de illis
terris ducis Sabaudie que in Italia erāt. Que qdē allegatio manife
ſte falſa erat cū cōcordata cū eis aperte dicerēt, extra italiam vero bu-
dam in vngaria. Viēnam in auſtria: aut Sabaudiam: ⁊ ſic apertiſſime
verba ſonabāt de Sabaudia extra italiam. ¶ Allegauit rurſus idem
Joānes orator ꝙ papa debebat perſonaliter intereſſe in loco icume-
nici ꝯcilij ⁊ tñ in decreto primo cū grecis ꝯcorditer ꝯtinebat̄ ꝙ papa
debebat intereſſe p ſe vel p ſuos. ¶ Sic ergo multis viſum eſt tūc ma-
nifeſte in verbis ſuis dictū oratorē occaſionē q̄rere aut alias ſuborna-
tū fuiſſe talia dicere vt greci habeāt ſeu fundēt occaſionē ꝓ cā recedē-
di a cōpactatis. Cū manifeſta ꝯ ipſa cōpactata loq̄ret̄. Vñ cū ꝓpter p̄
dicta, qꝛ loq̄bat̄ expſſe ꝯ cōpactatū quia nō oñdebat ad hoc aliquam
facultatē niſi ſimplicē literā credētialē: cōciliū, ei non acqeuit lꝫ circa
hoc aliquas ꝓteſtationes faceret ſcriptis ⁊ vbo. imo die. xv. Februarij
in qua fecit magnā ꝓteſtationē nō greco ſꝫ latino more cōpoſitam, di
ctus Julian⁹ tūc p̄ſidēs cōcilij nō obſtāte dicta ꝓteſtatione ipſius
oratoris pretēſi grecorū deliberatiōe p ſacrū cōciliū facta, recepit iura-
mentū ab ipſis oratorib⁹ ꝯcilij q ituri erāt ad Auinio. recepturi ab in
de ſummā pecuniarū ꝓ cōductione grecorū. Cūq̄ in ſacro cōcilio agi
taretur q̄ materia prio deberet decretari an ea q̄ loco cautiōis de mu-
tuo. lxx. miliū ducatorū petebat Ab auiniōe. vt. ſ. dictū fuit. aut ꝙ p̄-
mo deberēt tradere illa. lxx. milia poſtmodū fieret ceſſio ꝓ decretatio-
ne ſuaꝝ petitionū: ⁊ in hac varia videbant̄ vota patrū. attñ vt diſcor-
dia oīs ſopiret̄. xxiij. die p̄dicti mēſis Februarij in gñali ꝯgregatione
per ſacrū cōciliū ꝯcluſa eſt ſchedula tenoris ſequentis. ¶ Pro felici
expeditiōe dñorū ambaſiatorū in greciā iturorū viſa ſunt dñis depu-
tatis in materia grecorū infra ſcripta. Prima ꝙ dñi ambaſiatores hu
ius ſacri ꝯcilij in greciā ituri recedāt a Baſilea verſus Auinionē citi⁹
ꝙ̄ fieri poſſit nulla decretatione de preſenti expectata: ſed deferant ſe
cuꝫ bullā in qua ſacrū conciliū polliceat̄ in hūc modū in quantū dñi
Auini. aut alter eorū loco pro Baſil. Auinionē. vel Sabaudia hec ad
xxx. dierū ſpaciū a die exit⁹ dictorū dñorum ambiſiatorum de Baſilea
cōputandorū capitaneo galearū ſatiſfacerent de eo qḋ a ſacro cōcilio
hrē deꝫ: vcꝫ. xxx. milia ⁊ octoginta florenorū de camera. Et reſiduū pe-
cuniarū vſq̄ ad ſummā. lxx. milium florenorū de camera realiter tra-
diderint in numerata pecunia mutui noīe iuxta concordata ambaſia
torib⁹ p̄dictis extūc certificato de his p literas ambaſiatorū eorūdem
ſacro concilio ⁊ p lr̄as capitanei vel eius ꝓcuratoris legitimi ipm cōci
liū itra octo dies a die receptionis hmōi lr̄arū imediate ſequēti ſolēni
ceſſiōe decretauit ꝯcluſionē de loco futuri icumenici cōcilij: vcꝫ Baſil.
Auinioñ. vel Sabudia factā in ſuis terminis ꝓut iacet. Scḋo decre-
tabit decimā iā p̄dicta materia grecorū in gñali cōgregatiōe cōcluſaꝫ.
Tertio decretabit qualiter dicti dñi ambaſiatores in greciaꝫ ituri ha-
beāt ac eis ⁊ eorum maiori parti data ſit plena ptās eligendi ⁊ nomi-
nādi iuxta decretū in dicta materia grecoruꝫ portū latinū dictis locis
electis aptiorē ⁊ ꝓpinquiorē ad quē dñi greci dicūt velle applicare. p̄
ter hec ſuper cautiōe p dños abbatē Boneualeñ. Raymunduꝫ taloni
dictis dñis Auinio. noīe cōcilij oblata ⁊ circa illā dabit ſacrū ꝯciliū li
teras opportunas. Porro dicti dñi ambaſiatores nr̄i ⁊ Auinion. te-
nentur intra. xv. dies poſt lapſum. xxx. dierū immediate ſequētes certi
ficare legitime dictū ſacrū cōciliū de dicta numeratione ⁊ ſatiſfactiōe
Alioqui eo tūc ipm ſacrū cōciliū poſſit ⁊ teneat̄ ad electionē alterius
loci p icumenico cōcilio celebrando ꝓcedere ſibi ⁊ vniuerſali eccleſie
aliunde ꝓuidere. Inſuper dicti dñi ambaſiatores ſacri cōcilij ⁊ capita
neus per ſe vel p ꝓcuratorē p̄dictū debēt ꝓmittere coniunctim ⁊ diui
ſim noīe ipſi⁹ ſacri cōcilij dñis Auinio. qḋ caſu quo greci: ꝙ abſit, nol
lent recedere cū terris ſuis iuxta decretata decreta ⁊ decretanda de lo-
cis ⁊ portu. Et tunc dicti ambaſiatores ⁊ capitaneus reſtituent dictis
dñis Auinio. xv. milia pro expēſis, ⁊ deceꝫ milia ꝓ cuſtodia ciuitatis
cōſtāti. ⁊ ſex milia flore. pro duabus groſſis galeis grecis deputatis ⁊
oēm aliā pecuniā reſtantē quā receperint ⁊ ēt ſacrū cōciliū transfert eo
caſu oēm actionem ⁊ oēm obligationeꝫ quas hꝫ ꝯ dictū capitaneum
⁊ ſuos heredes ⁊ fideiuſſores p p̄dictis dñis Auinio. poſtremo ꝙ de
oībus p̄dictis ⁊ alijs circa rē accōmodatis cōceſſis ⁊ cōcedendis qui-
buſcunq̄ fieri debeāt ſub bulla ſacri cōcilij litere opportune. ¶ Cui⁹
autem ſchedule cōcluſioni facte per ſacrū cōciliū oppoſuerunt ſe duo
ipſius olim Eugenij legati: Joannes tituli ſancti Petri ad vincula: ⁊
dñs Julianus tūc p̄ſidēs cōcilij ſancte romane eccleſie preſbyteri car-
dinalis qui illo die nō interfuerunt ⁊ ſi ipſi per promotores ſacri cōci
lij fuerūt requiſiti vt intereſſent cōgregatiōi. Sꝫ excuſauerūt ſe mittē
tes ſchedulā in qua dicebant ſe non poſſe predicte ſchedule aduiſate
per deputatos conſentire ꝙtum tangebat electionem Auinioñ. q tñ
duo frequēter cōſenſerant dicte electioni Baſilee Auinioñ. ⁊ Sabau
die tam in miſſione oratoris cōcilij ad ipm olim Eugeniū ꝙ̄ aliorum
ad ciues Auinio. in cōceſſiōe facultatū vt eiſdē obligarēt ſuū cōciliū.
¶ Itē in deputatiōe oratoris cōſilij ad greciā alijſq̄ multis ad hanc
electionē ſpectātibus receden. deniq̄ verſus Auinioñ. Lubicē. Bicē.
Parmē. ⁊ Lauſanē. epiſcopis q fuerūt vnanimi cōſenſu omniū p̄ſen-
tis concilij nominati pro oratoribus concilij ad cōducendū grecos.
¶ Cū patres ſacri ꝯcilij crederent hāc rē agi bona fide nec impedimē
ta ab eo principaliter adiuuare tenebat̄ preſtari ſic res practicata fuit
quod durāte hoc termino. xxx. dierum venerunt Auinioñ. archieps
Cratanē. ⁊ iacob⁹ de rocaneto oratores dicti quondam Eugenij qui
eius ex parte iteratis vicibus, reuerēdo dño Petro epiſcopo Arba
nen. cardinali de fuxo inibi ſedis apoſtolice legato: nec nō dictis ciui-
bus expreſſe ⁊ ſub grauib⁹ penis ꝓhibuerūt ne p̄dictas pecunias cō
ſilio expediret. ¶ Cōtingit p̄terea tp̄e quo applicauerūt ad Auinio
nē dicti oratores cōcilij ꝙ principaliores gubernatores ciuitatis erāt
abſentes in curia regis Frācie tunc exiſtētes: ⁊ lꝫ ipſa ⁊ alia multa in-
terceſſerint impedimenta ne ciues ipſi intra. xxx. dies predictis ſatiſ-
facere poſſent, Nilominus cōtētarūt capitaneū de. xxx. milib⁹ ⁊. lxxx.
flore. de reſidua ſumma cautos ⁊ ſecuros fecerūt oratores cōſilij petie
rūtq̄ ꝓ cautione ⁊ obligatione dicte ſumme ꝓut poſtulauerunt a di
ctis oratorib⁹ abbate Boneuallis Raymūdo talonis decretum con
cilij de electione dictoꝝ triū locorū ꝓ icumenico concilio ac depoſitio
ne in decime ⁊ nominatione portus ad quē greci debebāt vltimo ap-
plicare. Hec vt p̄mittit̄ acta fuere in Auiniōe, Baſilee vero vbi ſtate-
ra ⁊ pondus eorū pendebāt nō minori conatu ex parte dicti olim Eu
genij practicabāt: ne vt incepta erat: ⁊ ipſe pluries ꝯſenſerat vt expreſ
ſe fieret per cōciliū ꝓſecutio vnionis grecorū. Nā circa finem predicti
termini archieps olim aretinus adijt ſacrum cōciliū ex parte ipſius
tunc Eugenij qui ad ſupradictas petitiōes porrectas eiſ rñdit ꝙ nō
intēdebat p̄ſtare fauorē ad executionē indulgentiarū ac impoſitioneꝫ
decime nec requirere p̄latos aut vniuerſitates ſtudiorū vt venirēt ac
ſuos mitterēt ad locū icumenici ꝯcilij. ¶ Itē nec voluit ꝯcedere ſaluū
cōductū. Sed reqrebat ꝙ primo per conciliū eligeret̄ loc⁹ aptus ipſi
quōdā Eugenio in italia vt tūc ſup petitis ab eo p oratores cōcilij ꝓ
uidere poſſet. Poſt datā hmōi rñſionē fuit in tertia die certitudo fa-
cta ſacro ꝯcilio p lr̄as ſuorū oratorū qualiter ciues Auinio. ſatiſfece-
rāt capitaneo de. xxx. milib⁹ ⁊ octingentis ducatis. Qḋ de reſidua ſū
ma cautos ⁊ ſecuros facerēt ꝯcilij oratores q expſſe atteſtabant̄ ꝙ mo
ra nō erat imputāda dictis ciuib⁹ Auinio. qꝛ exactiſſimā fecerāt dili-
gētiā ⁊ reqrebāt ꝙ ſacrū ꝯciliū edimplerēt ea q̄ per ipſos fuerāt con-
cordata cū dictis ciuibus habita iſta certificatiōe p legatos pape vcꝫ
reuerēdiſſimos cardinales ſancti Petri ⁊ ſctē ſabine ac p olim tarē-
tim interiecta fuit dubitatio: an ciues ſatiſfeciſſent p̄dicte ꝯcluſioni
ſacri ꝯcilij nil aliud obijciñ. niſi ꝙ nō haberet̄ expreſſum teſtimoniuꝫ
de excuſatiōe toti⁹ ſumme. lxx. miliū ducatorū. Rñſo aūt ꝙ cōſtaret
de cōtētatiōe facta capitaneo galeaꝝ. de. xxx. mil. ⁊ octingē. ducatis. ⁊
ꝙ de reſidua ſumma vſq̄ ad. lxx. mil. cautos ⁊ ſecuros facerent orato-
res ꝯcilij: ea res deuenit vt diſceptaret̄ vtrū ꝯueniret ꝓcedere ad ele-
ctionē alteri⁹ loci aūt facere decretationē poſtulatā p Auinio. ſup ele
ctione iā facta, remiſſa eſt hec materia p deputationes ad deputatos
in materia grecorū. ¶ Cūq̄ ꝓ maiori pte deliberarēt nō ad aliam ele
ctionē ꝓcedi debere ſꝫ iam factā decretare nō expectata deputatoruꝫ
cōcluſione legati nūc pape eodē die in trib⁹ deputationib⁹ vbi ſedere
cōſueuerūt porrexerūt ſchedulas ꝯtineñ. vota eorū de electiōe loci fiē
da ꝓ icumenico ꝯcilio florētie aut vtini vel alteri⁹ i decreto cōprehēſi.
¶ Itē ⁊ in quarta deputatiōe ſilis ſchedula porrecta fuit in his ſche
dulis illa clā expreſſe fuit ꝙ ꝯciliū deberet ſtare firmū Baſilee vſq̄ ad
euentū grecorū. ¶ Quātūlibet aūt pri⁹ ſecrete ⁊ publice egerint dicti
legati attrahere tñ nō potuerūt multitudinē patrū. Sꝫ eorū votis ad
heſerūt pauci ex qualibet deputatione in qbus ipſi erāt p̄ſiden. aſſen
tieñ. in ꝯriū reliqua multitudine patrū iuxta aduiſamentū de duode-
cim vt nō fieret loci noua electio: ſed decretaret̄. Itē ꝓut ſupra conti-
nebat̄ in ſchedula. Vñ in deputatiōe pacis in qua nullus erat legato
rū vni⁹ dūtaxat fuit, vcꝫ Simon de valle q erat venet⁹: iſte ſolus for-
mam cōcluſionis partialis legatorum pape porrexit in medio depu-
tationis ſoluſq̄ dixit ſe ſuper eā deliberare ⁊ cōcludere, tamen in ea-
dem deputatione erāt acta cōſentientes pluſq̄. lxx. patres. ¶ Iſta er
go veritas eſt quod cum in ſacro concilio ſtatim poſt ſui initium fue-
rūt ordinata quatuor loca ad deliberanduꝫ quod communi nomine
appellantur pro fide: pro reformatione, pro pace: ⁊ pro communibus
deputationib⁹ ⁊ iuxta conſuetudinem ⁊ concilij ordinationem, non
alias quā a maiori parte patrum in deputationibus his ⁊ in generali
congregatione concluſiones ſynodales fieri conſueuerunt. Et vltra
hoc prout

hoc ꝓut habeť in.xj.ceſſione ſtatutū fuerat:ꝙ ſacrū ꝯciliū Baſilieñ.
per neminē etiā ſi papalis dignitatis foꝛet diſſolui,aut de loco ad lo-
cū mutari poſſet:niſi exp̄ſſo cōſenſu duarū partiū cuiuſlibet deputa-
tionū deputatoꝝ votis ſingulorū ſcrutatis ſubſequentiq̨ approba-
tiōe duarū partiū cōgregatiōis gñalis ſilr̄ ſcrutatis votis.Pro dicta
tñ partiali ꝯcluſione legatis in nulla p̄dictoꝝ quatuoꝛ deputationuꝫ
conuenit maioꝛ ꝑs patrū nec ſcrutata fuerūt vota in gñali congrega-
tione.ſperabať em̄ ꝙ nec quarta nec quinta ꝑs patrū concilij adhere-
bat eoꝝ partiali ꝯcluſioni.¶ His diebus multe practice fuerūt tente
⁊ oblate ſchedule pro cōcoꝛdādis differentijs inter multitudinem pa
trum ex vna parte ⁊ dictos legatos:qui tñ in hoc tendebāt cōiter vt
cōciliū in Italia celebraretur.Sed intellecto ꝙ agebať quēadmoduꝫ
poſtea demōſtrauit euētus ad reprobandū ⁊ condēnandū declarata
in Cōſtātieñ.cōcilio de autoꝛitate gñaliū cōcilioꝝ.Itē ꝙ res non erat
integra.iſtā ciues Auinioñ.cōtētauerūt de.xxx.milibus ducatoꝝ oīa
que erāt in pacto expeditionū difficilliműq̨ ꝙ plurimū fuiſſet oīa de
nouo inchoare deliberauerūt patres qui faciebant duas partes ⁊ eo
amplius ꝑſiſtere in pꝛima electione iam facta eo pꝛeſertim attento qꝺ
Auinioñ.fecerāt ſecuros ⁊ cautos oꝛatoꝛes ꝯcilij ſuꝑ reſidua ſumma
pecuniarū vſq̨ ad.lxx.milia ducatoꝝ.Et capitaneꝰ galearū multas
fecerat expēſas q̄ oēs fuiſſent perdite.Cū aūt dicti legati ſuā partialē
cōcluſionē vellēt decretare ꝯciliū ſuꝑ eis reſtitit:nec ꝑmiſit aliquē ex
eis celebꝛare miſſam ad ceſſionē faciendā ſꝫ deputatus ꝑ ſacrū conci-
lium miſſam celebꝛauit:qua tēta fuit ceſſio gñalis in qua decretū ſacri
ꝯcilij lectū fuit in ambone eccleſie.In quo ſemꝑ fuit ꝯſuetū legi decre
ta ſacri ꝯſilij:ſed p̄dicti legati cū quibuſdā paucis ſibi fauentibus ꝓcu
rarūt ꝙ quidā ep̄s in loco inferioꝛi vbi nūq̄ legi cōſueuit foꝛma alicu
ius ſynodalis decreti feſtine ac ꝑturbate legit illā ꝯcluſionē ſacri con
cilij editā.ſed tātus erat cōtra ſuā lectionē patrū ſtrepitus ꝙ verba eiꝰ
nullatenus ꝑcipiebanť ⁊ pꝛius finiuit iſte ep̄s decretū illud paucoꝛuꝫ
q̄ fuiſſet in ambone ſacri cōcilij decretū ⁊ eo decreto ſacri cōcilij lecto
patres vt moꝛis eſt.Te deū laudamus decātarunt.id autē ſignificať
cunctis ſcire volentibꝰ huius rei veritatē ꝙ p̄fata multitudo patrum
concilij nō erat ſolū ꝯſtituta ex ſenioꝛibus ſed cōpꝛehendebat maioꝛē
partē pꝛelatoꝝ,maioꝛēq̨ partē doctoꝝ iuris diuini ⁊ humani:maio
rem partē eoꝝ q̄ erant in eccleſiaſticis dignitatibꝰ cōſtituti:maioꝛēq̨
partē ambaſiatoꝝ regū ⁊ pꝛincipū pꝛo tunc exiſtentium in cōcilio:⁊
qui interfuit teſtimoniū perhibet veritati.facta hmōi ceſſione quādo
decretis ſynodalibus apponenda erat bulſa ſacri concilij:interceſſit
alia non minoꝛ diceptatio īter multitudinē patrū ⁊ legatos tūc pape.
9 Nō paucis ſibi fauentibꝰ.¶ † Capſe nāq̨ ī qua bulla cōcilij cuſtodie
bať erant quatuoꝛ claues ⁊ tenebanť per quatuoꝛ ex ſapiētibus ſacri
cōcilij qui iuxta moꝛē obſeruatū eliguntur ſingulis menſibus ex q̄tuoꝛ
nationibus.lꝫ aūt tenentes ꝓ tūc dictas claues aſſenſiſſent bullari de
creti ſacri cōcilij:tñ qꝛ dicta capſa erat in manibus ſeu in ꝑtāte p̄ſiden
tis cōcilij.p̄fati cardinalis ſancti Angeli ipſe reſiſtebat ne bullarentur
niſi cū eis ſimul bullareť eoꝝ p̄tenſuꝫ decretū.vnde diebus illis ꝓpter
illā cōtentionē nō bullanť alique lr̄e ſacri ꝯcilij nec cōes nec particu-
lares.Poſt magnas tandē agitationes nemine declamāte ſed exp̄ſſe
conſentiētibus pꝛedictis tribus legatis oībuſq̨ alijs paucis ſibi fauē-
tibus ſacrū conciliū in ſua gñali cōgregatione per oꝛganum dicti dñi
Iuliani p̄ſidē.cōmiſit reuerendiſſimis patribꝰ Cardinali ſancti Pe
tri ad vincula:qui p̄mus erat legatoꝝ:tūc pape Alphōſo Burgeñ.
ep̄o regis caſtelle oꝛatoꝛi.Etiā mihi Nicolao dūtaxat archiep̄o Pa-
noꝛmitanē.⁊ sereniſſimi dñi regis Aragonū oꝛatoꝛi plenā ꝑtātē ſuꝑ
bullatione ⁊ deſtinatione lr̄arū de quibꝰ diſceptabať in concilio.Foꝛ-
ma aūt ſchedule illius cōmiſſionis talis erat.¶ Eligant ꝑ ſacras de-
putatiōs dñs Cardinalis ſancti Petri:dñs Panoꝛ.dñs ep̄s Bur-
geñ.quibꝰ deť plena ꝑtās ſuꝑ bullatione lr̄aruꝫ de q̄bus agiť ⁊ eoꝛum
deſtinatione.Ita ꝙ ꝑ hoc ꝙ ipſi faciāt nullū p̄iudiciū alicui generet
⁊ per hoc ſit pax ⁊ tranquilitas inter partes de ꝯcilio ꝓtractanda.Et
iſta vltima clauſula ſit ita firma ꝙ non poſſit violari nec imutari.Ita
ꝙ durat eoꝝ ꝑtās per totā diē craſtinā q̄ erit.xv.Maij.¶ Hec ſunt
verba foꝛmalia illius ſchedule q̄ fuit ꝑ oīa appꝛobata ꝑ ſacrū conciliū
⁊ ita nō miſſio nobis fuit facta vt ſupꝛa p̄miſſuꝫ eſt.Demū ipſi ꝯmiſ-
ſarij iuxta ꝑtātē ſibi traditā bullarū cū vera bulla plūbea ſacri conci-
lij p̄dicta ſynodalia decreta de electione Baſilee Auinioñ.⁊ Sabau-
die impoſitione decime ⁊ facultate conceſſa ꝑ conciliū dictis quatuoꝛ
oꝛatoꝛibus noīandū poꝛtā dictis tribꝰ locis ꝓpinquoꝝ ⁊ aptioꝛum
Item lr̄as cōcilij miſſiuas ad dñm de Fuxo ciuē Auinioñ.⁊ oꝛatoꝛes
concilij q̄ erant inibi.Iteꝫ lr̄as miſſiuas ad imperatoꝛeꝫ grecoꝝ ⁊ pa-
triarchā Cōſtantinop.⁊ cū iſtas lr̄as ſynodales feciſſent bullare exp̄ſ
ſe dicti cōmiſſarij recuſarūt bullare dictā partialē.cōcluſionē ſeu illud
pꝛetenſum decretū paucoꝝ.Licet de hoc fuiſſent plurimū requiſiti,
ꝓut ipſemet poſtea fuerūt ꝯfeſſi publice in gñali cōgregatione ⁊ qui
interfuit teſtimonium ꝑhibet veritati.¶ Deniq̨ p̄fati tres ꝯmiſſarij
mandarēt executioni ſcōaꝫ partē cōmiſſionis eiuſdē facte cū Rodul-
pho rudelhemi auditoꝛe camere:⁊ Guilielemo archidiacone menten.
ſub noīe cōcilij miſerūt p̄dicta ſynodalia decreta ⁊ lr̄as p̄fatas ad ci-
uitatē Auinioñ.dātes eiſdē oꝛatoꝛibꝰ inſtructiōes vt p̄res ſacri ꝯcilij
exponerent ciuibus Auinioñ.q̄uo poſt multas ⁊ varias agitationes
ſacrū conciliū deliberauerat eis deſtinare bullas per eos poſtulatas.⁊
ꝙ receptis abinde pecunijs ꝑ dictos quatuoꝛ ep̄os oꝛatoꝛes cōcilij in
ſtare deberēt ꝙ ſtatim aſcēderēt galeas cū p̄dicto capitaneo ad cōdu
cēdū grecos iuxta alias,deliberata per ſacrū cōciliū Hec q̄dē bullatio
ſynodaliū decretoꝝ eoꝝ ad ciues Auinioñ.deſtinatio cum fuerit no
ta toti cōcilio p̄dictiſq̨ duobꝰ legatis ⁊ fauētibꝰ eis ⁊ eoꝝ aliq̄s nun
q̄ ſe oppoſuit ⁊ ꝯ̄dixit.Et nimirū nō fuerat ꝑ cōciliū oīm vnanimi cō
ſenſu p̄dictis tribꝰ data ꝑtās ꝙ ꝑ id qꝺ dicti tres ꝯmiſſarij agerēt eēt
pax ⁊ trāquilitas inter p̄tes de cōcilio ceſſarentq̨ oēs agitationes ⁊
moleſtatiōes:vt latius.ſ.patuit ex tenoꝛe ſchedule.¶ Poſt hec autē
cū p̄fatis cōmiſſarij tenētes claues dicte capſe noīe cōcilij nunq̄ con-
ſenſerunt vt bullareť dictū decretū paucoꝝ poſt factā dictā bullatio-
nē ſynodaliū decretoꝝ ad.xv.dies patribꝰ cōcilij exiſtētibus iuxta ſy
nodalē cōcluſionē eſſe iā pacē ⁊ trāquilitatē.agentibus Bartholomeo
de bertiferris ſecretario ⁊ quodā alio familiaribꝰ dicti dñi Iuliani p̄-
ſiden.media nocte euulſis ſeris dicte capſe in qua bulla cōcilij cuſto-
diebatur bullate fuerūt ab ipſis plures lr̄e ꝯtinentes p̄dictā pernicio
ſam cōcluſionē paucoꝝ que erat ſcripta tanq̄ eſſet decretū ſimpliciter
ſacri cōcilij.Similiter ⁊ nōnulle litere miſſiue ad imperatoꝛem greco-
rū ⁊ patriarchā Conſtantino.Et qꝛ nihil ita coopertū eſt qꝺ aliq̄n nō
reueleť.falſa hec bullatio ⁊ furtiua peruenit ad notitiam concilij intra
quatuoꝛ dies:ſtatimq̨ die ſequenti captata vnanimi deliberatione in
omnibus quatuoꝛ deputatis concilium nemine reclamāte commiſit
duodecim ex pꝛeſtantibꝰ patribus oīmodā ꝑtātem inquirendi,ꝓce-
dendi ⁊ puniendi oēs qui cōmiſerāt hoc crimen falſi ⁊ ꝯ̄ quoſcūq̨ tur
batoꝛes cōcilij.¶ Item ꝙ haberēt plenā ꝑtātem oꝛdinandi ⁊ ſcriben
di ad quoſcunq̨ pꝛincipes tam eccleſiaſticos ꝙ ſeculares impertinen
tibus ad executionē dictoꝝ locoꝝ electoꝛum per ſacrū concilium ac
etiā pꝛohibendū,inhibēdū ⁊ puniendum quoſcunq̨ perturbatoꝛes.
Hec oīa cōcluſit in gñali congregatione dictus dñs Iulianus tunc p̄-
ſidens ſacri cōcilij,⁊ ipſe Ioānes ep̄s exp̄ſſe tūc cōſenſit in iudices ſy
nodales qui facta inquiſitione cū reperiſſent eū culpabilem arreſtaue
runt eū in domo ꝓpꝛia.Ipſe autē timens iudiciū futurū tanq̄ ſibi cō
ſcius aſſociatur armigeris tēpoꝛe quo patres erant in venerabili con-
gregatione receſſit violando arreſtum de iſta ciuitate Baſilien.Hec ⁊
alia multa q̄ tractabanť occulte in cōmunem notitiam adducta fuere
ex tenoꝛe quarundam literarū:quas dictus Tarentinus ſcribebat in
bononiā ⁊ cognita ipſius Tarentini ⁊ alioꝛum pꝛauitate que per ma-
xime tendebant ad extinctionē concilij Baſilieñ.magna pars illoꝛum
qui adheſerūt opinioni ipſoꝝ legatoꝛum relicta alia concluſione par
tis ſeu decreto paucoꝝ fuerunt pꝛo executione ſynodalium decreto-
rum:demū cum ipſe tunc Eugenius dictā partialē cōcluſionem ſuoꝝ
legatoꝝ in ſuo gñali cōſiſtoꝛio tento Bonoñ.parabāturq̨ iam galee
ꝑ floꝛentinos quaſi in dicto loco quē p̄mo appꝛobauerāt celebꝛādum
eſſet icumenicum cōciliū declinās ſponte ad dicta partiali concluſiōe
cōtra galeas ſacri cōcilij fecit parare alias galeas in venetijs mittens
oꝛatoꝛes ſuos ad cōducendū grecos q̄ ꝓuenientes oꝛatoꝛes ꝯcilij mul
ta ſuggeſſerūt grecis ne venirēt ad locū per cōciliū nominatuꝫ.Et ſpe
cialiter dicebāt ꝙ ſacrū cōciliū nō haberet vnde poſſet facere expēſas.
Et ideo remiſerāt negotiū ad ipm̄ Eugeniū ⁊ multa alia in deteſta-
tionē patrū cōcilij ad ciuitatē ipſam Cōſtātinop.applicuere.feceruntq̨
omnē diligētiā poſſibilē ſibi vt iuxta cōcoꝛdata vellēt ipſi greci veni-
re in galeis concilij.oſtēdentes eis bullas aureas ipſius imperatoꝛis
grecoꝝ de cōuentione per oꝛatoꝛes pꝛimo factas per concilium ⁊ poſt
modū de ratificatione facta ꝑ ipſum ſilr̄ ⁊ lr̄as oꝛiginales ſalui cōdu
ductus Imperatoꝝ,Romanoꝝ,Frācie ⁊ Aragonū:⁊ alioꝝ ꝓ pꝛin-
cipū ⁊ comitatiuū,ꝑ quoꝝ ditiōes trāſituri erāt.ex quo videre pote-
rāt manifeſte ꝙ verū nō erat id ꝙ ꝯciliū nō valens ꝓſequi cōpactam
remiſerat olim Eugenio onus ad ꝯducendū eos.nā vt litere bullate q̄
ꝓ̄tabanť noīe ſacri ꝯcilij q̄ erāt furtiue bullate:vt.ſ.dictū eſt.obtule-
rūt ꝓpterea oꝛatoꝛes ſacri cōcilij dicto imperatoꝛi ⁊ grecis ſeparatos
implere ꝯcoꝛdata ꝑ ſacrū ꝯciliū ⁊ ipos.Ipſe aūt ipatoꝛ grecoꝝ ī p̄mo
ꝑſuaſus ⁊ inductꝰ ꝑ aduerſariā p̄te rn̄dit oꝛatoꝛibꝰ ꝯcilij.ꝙ qꝛ nō venif
ſent in tp̄e debito nō intēdebāt venire cū illis galeis ſacri cōcilij.Nec
aliā exp̄ſſerūt cām.Cū aūt ꝑpꝛiꝰ deueniſſet in notitiā ſancte ſynodi
p̄fatū tunc Eugeniū parari facere in venetijs galeas ꝯ̄ galeas ſancte
ſynodi aperte cognoſcens iā ſchiſma notoꝛie introduci ab eo in eccle
ſia dei ꝑ electionē alteriꝰ ꝯgregatiōis ſub noīe gñalis ꝯcilij hoc durā
te ſacro Baſilieñ.ꝯcilio:volēs huic futuro malo obuiare:ac etiā ſubue
nire lāguoꝛi eccleſie dū dictus quondā Eugeniꝰ fuiſſet lōge ꝑ pꝛiꝰ
denuntiatus ipſi ſacro ꝯcilio:ꝙ decreta ſalubꝛia edita ꝑ ipſum ſacrum
cōciliū minime recipiebat.Quinimo eis nō obſtā.vtebať ſuis pꝛeten-
ſis reſeruationib.nō admittēdo electiōes annatas,erigēdo etiā ſimonia
notoꝛie cōmittēdo ꝑlatos inuitos trāſferēdo,ꝯ̄ decreta ſacri ꝯcilij Cō
ſtantieñ.⁊ multa alia de q̄bus in ipſo citatoꝛio ꝯ̄ eundē quondā Eu
geniū ꝯmittēdo.Ex q̄bus notoꝛie ſcandalizabat eccleſiā vt ſerioſius
in dicto citatoꝛio cōtineť.Compulſa fuit dicta ſancta ſynodus rece-
pta pꝛius ad cautelā infoꝛmatione ſuper infamia ⁊ notoꝛietate illoꝝ
criminum citare dictum quondam Eugenium:vt intra.lx.dies per ſe

vel per aliũ corã ſancta ſynodo cõpareret, allegatur⁹ q̃ vellet ꝑ ſui excuſatione ꝛ defenſione. requiſiuit etiã cardinales vt venirẽt ad ꝓuidendum ſaluti eccleſie. Similiter notificãdo hãc quã introducebat diuiſionẽ in eccleſia dei vniuerſis principibus ꝛ populis chriſtianis: ipſe vero quõdã. Eugenius reddens ſe quotidie incorrigibilẽ ꝛ difficilem pro ea obediẽtia quã debebat ipſi ſacro cõcilio preſtare rebellionẽ intulit. Nã per. xij. dies ante terminũ eidẽ aſſignatũ publicauit quãdam bullã ſue ſecũde pretenſe trãſlationis ſeu diſſolutiõis quã volebat habere effectũ in duobus caſibus. Primo in quãtũ ſanctũ conciliũ ꝯtra eũ: aut aliquẽ cardinaliũ vel ſuorũ preſidentiũ vigore p̃dicte vel alias quõmodocũq; ꝓcedere mãdãs in illũ euentũ ſub grauiſſimis penis. Nec baſilee decetero fierẽt actus cõciliares: niſi per triginta dies tractãdo cũ oratoribus Bohemie qui erãt preſentes. Sc̃ds caſus diſſolutionis ſeu tranſlationis erat in aduentu grecorũ. Et ſic tp̃e medio conciliũ debebat ſtare firmiter baſilee. deſtinauitq; immediate bullas cõuocatorias per vniuerſum orbẽ ad ſuũ p̃tenſum ꝯciliũ qͦ ferrarie ſe velle celebrare dicebat: quibus intellectis omnes fere q̃ fuerãt cũ legatis cum ſua partiali cõcluſione receſſerũt ob ipſorũ fauorẽ. Nam videbant oculariter ꝙ ipſe quondã Eugenius in primo caſu diſſolutiõis nihil curabat de illo decreto paucorũ cũ inniteret̃ diſſolutioni ſeu trãſlationi ſue: quã dicebat feciſſe de plenitudine p̃tãtis ꝛ ſatis atq; ſatis in dictis l̃ris diſſolutionis ſeu trãſlationis apte videbat̃ negare preeminentiam ꝯcilij gñalis ſupra romanũ pontificẽ. Poſt dictam pretenſam cõditionalẽ diſſolutionẽ ſeu tranſlationem ſacrũ cõciliũ in ceſſione viceſimanona monuit dictũ olim Eugeniũ vt reuocaret p̃dictã tranſlationẽ ꝛ erectionẽ p̃tẽſam in ferrariã intimãdo eidem exp̃ſſe ꝙ de autoritate eccleſie male ſentire videbat̃. oſtendendoq; ei ꝙ approbata ab eo decreta declarationes fidei nullo mõ id potuiſſet facere decreuitq; ꝯ eũ penas iã ſtatutas in vndecima ceſſione, qͦ niſi illã p̃tenſam tranſlationẽ reuocaret intra quatuor menſes animo indurato per alios duos mẽſes in ſuſpẽſione illa permaneret ꝙ ſacrũ ꝯciliũ ꝓcederet cõtra eũ vſq; ad priuationẽ papatus incluſiue ꝓut iſta latius ꝯtinetur illo decreto vndecime ceſſiõis ꝙ fuerat ſolẽniter editũ añ ſuam adheſionẽ ꝛ ꝙ ipſe in ſua adheſione ſatis aperte approbauerat. Ipſe autẽ quondã Eugenius oſtẽdẽs indies ſe magis rebellare appropinquãte termino dicte reuocationis ſibi mãdare declarauit purificatas fuiſſe conditiones ſub quibus dixerat ſe ex plenitudine p̃tãtis trãſtuliſſe ſacrum Baſilieñ. cõciliũ in ferrariã referẽs ꝙ fuerat accuſata eius contumacia ac ꝙ fuiſſet monitus vt reuocaret dictã ſuã trãſlationem quas ob res declarabat cõciliũ ad ferrariam fuiſſe ꝛ eſſe tranſlatum ꝛ ſuã inibi congregationem inchoare debere octaua die Januarij, anni. xxxviij. Et ſtatim decima die per illos quos miſit tẽta fuit ferrarie de facto prima p̃tenſa ceſſio declarãdo legitimã fuiſſe predictã trãſlationem. Nõ obſtãtibus q̃buſcũq; decretis Baſilieñ. cõcilij: etiã capitulo ſicut vnica octaue ceſſiõis ꝙ exp̃ſſe materiã fidei cõcernit. Illud enim decretũ declarat ꝙ ſicut vnica dũtaxat eſt eccleſia, ita non põt eſſe niſi vnũ gñale ꝯciliũ eandẽ repreſentans. Ideoq; durãte Baſilieñ. cõcilio quecũq; alia cõgregatio fieret ſub noĩe gñalis cõcilij illa dicẽda foret cõnẽticulũ ſchiſmaticorũ. Sed p̃dicti ſui ferrarie cõgregati declarauerunt de facto dictũ olim Eugeniũ nõ includi ſub iſto aut alijs q̃buſcũq; decretis ac etiã nõ teneri ſub iſto aut alijs. Ad decretũ. xix. ceſſionis qͦ erat factũ de cõſenſu grecorũ ꝛ ꝑ eoſdẽ ratificatũ ꝙ tñ ſapiebat expreſſe inter p̃tes ꝯctũ quẽ etiã ipſemet quõdã Eugenius approbauerat. vt. ſ. dictũ eſt multaq; illa dixerũt ſe decretare tendẽtia in preiudicium autoritatis eccleſie ꝛ catholice fidei. Uno aũt die ante factaꝫ predictam p̃tenſam ceſſionẽ in conuenticulo ferrarie receſſit de loco ſacri Baſilieñs cõcilij dñs Julian⁹ tunc p̃cedẽs q vſq; ad illũ diẽ ꝯtinuauit ſuã p̃ſidentiã in ſacro Baſiliẽ. cõcilio: nõ obſtãte trãſlatione facta ſeu p̃tẽſa per dictũ Euge. ex plenitudine p̃tãtis vt aſſerebat. ꝛ cũ ipſo dño Juliano p̃ter ſuos familiares quatuor dũtaxat ſuppoſita ꝯcilij nec ex practicis ꝑmũ habetis plures ſecũ trahere potuit vt facile reperiri poterit qͦ ẽt poſt aduẽtũ grecorũ vnq; aliq̃s p̃lat⁹ vel doctor aut in dignitate ꝯſtitut⁹ de Baſilea ad ferrariã ꝑ celebrãdo ibidẽ icumenico cõciliũ. Quinimo oẽs vero oratores imperatoris: regno ꝛ principũ qui erãt ꝑ prius in cõcilio Baſilieñ. ibidẽ remãſerũt illa p̃tẽſa trãſlatione ad ferrariã nõ obſtan. qͦ fortius eſt rex Francie expreſſe prohibuit ſub magnis penis ne aliquis de ſua ditiõe ad ferrariã ꝓficiſceretur ꝓ icumenico cõcilio celebrando recognoſcendo ſemper ſacrũ generale conciliũ Baſiliẽ. Tranſacto vno termino dictorũ menſiũ a tempore dicte pretenſe tranſlationis ſancta ſynodus Baſiliẽ. declarauit in ſua. xxxi. ceſſione dictũ olim Eugeniũ legitime fore ſuſpẽſum ab adminiſtratione papat⁹. In qua ceſſione fuerũt publicata illa duo magna decreta de cauſis vꝫ in p̃tib⁹ terminãdis: ꝛ de collatiõib⁹ beneficiorũ faciẽdis. Sꝫ ꝑ ſuos ordinarios q̃ decreta lꝫ edita poſt dictã pretenſam trãſlationẽ accepta fuerũt in Germania. ꝛ Frãcia ac per regeꝫ Arragonũ ꝛ alios q̃ꝫ plures p̃ncipes. Et per hanc ſuſpenſionẽ ad. xv. dies vꝫ octaua die Februarij primũ terminũ applicauerũt ad portuꝫ venetorum imperator grecorũ ꝛ patriarcha Cõſtantinopoli. ꝛ quia a grecia cũ ipſis venerũt. oportuitq; inibi tractare cum eis de eorũ conſenſu ad dictũ locũ ferrarie pro celebrãdo cõcilio icumenico ſi quidem mutatio loci Florẽtie de qua dictũ erit per ſuos legatos, vt ſupra memorata partiali concluſione finaliter ꝛ indictio facta erat per dictum olim Eugenium abſq; notitia ꝛ expreſſo cõſenſu ipſorum grecorum. Die vero. xv. predicti mẽſis Februarij p̃dictus olim Eugenius perſonaliter tenuit ferrarie ſecundã p̃tenſam ceſſionem ſuã dixitq; ibi ſe cõfirmare acta per ſuos in prima ceſſione declarando ꝛ decernẽdo de facto grauiſſimas penas contra exiſtẽtes in ſacro Baſilieñ. cõcilio p̃cipiendoq; magiſtro ciuiũ ꝛ cõſulib⁹ Baſilieñ. vt a ſe expellerẽt quoſcunq; cauſa cõcilij ibidẽ exiſtẽtes. Itẽ intimãdo ijſdem nobilibus per germaniaꝫ conſtitutis ꝙ portantes victualia ad Baſilieñ. concilium poſſent a quibuſcunq; chriſti fidelibus impune ſpoliari. Sed plures reſponderũt nũtijs huiuſmodi notificando ſe velle imitari veſtigia patrum ſuorum: qui non ſpoliarunt tranſeuntes. Sed faciebãt iuſtitiaꝫ contra eos qui in ſuis territorijs alios ſpoliabant. Scripſit tũc preterea dictus olim Eugenius literas ad p̃ncipes Alemanie vt reuocarẽt ſaluoſconductus ſi quos conceſſerunt concilio Baſilieñ. perſequerenturq; patres tãq; hoſtes fidei chriſtiane. Sed plures ex illis nõ aſſentientes tante iniquitati etiam de nouo conceſſerunt ſuos ſaluoſcõductus ſacro Baſilieñ. concilio. de menſe aũt Martij p̃dictus imperator grecorũ ꝛ patriarcha Conſtantinopolitanus ꝛ alij greci ingreſſi ſunt ferrariam, ꝛ nona die Aprilis tribus iã quaſi menſibus poſt ſuſpenſionem illius a papatu tenta eſt ibi tertia p̃tenſa ceſſio declarãdo de facto ꝙ etiam de conſenſu grecorum ferrarie eſſet locus ad celebrandũ icumenicũ cõciliũ qͦ poſtea vt dicebat Eugeni⁹ trãſtulit in Florẽtiaꝫ. Sacrum aũt cõciliũ Baſilieñ. vtẽs mãſuetudine ſolita. lꝫ p̃dictis conſideratis tã nequiter ꝑpetratis ꝯtra patres ſacri cõcilij lꝫ iure potuiſſet manum ad fortia ponere ꝛ ipſum quondam Eugenium illico a papatu deijcere p̃ſertim cum decretum vndecime ceſſionis clariſſime dictaret, ꝙ ſuſtinẽs ſuſpenſioneꝫ per duos mẽſes poſſet a papatu deijci. Attamen proceſſum inchoatũ cũ magna modeſtia cõtinuauit ſeruando terminos qui etiam de neceſſitate ſeruãdi nõ erãt. Ac plurimos teſtes recipiendo ſuper contentis in monitorio qui etiam de neceſſitate recipiendi nõ erant. Cum plurima notorie degenerarẽt, ꝛ apparerent contra dictum olim Eugenium quorum quodlibet ad depoſitionem ſatis erat aptũ ꝛ ſufficiẽs illã depoſitionẽ diſtulit per. xxiij. mẽſes. a tẽpore dicti monitorij expectando ſemper ꝙ dictus quondã Eugenius vellet ad cor redire ꝛ eccleſiam dei ꝛ eius autoritatẽ recognoſcere. Uidens autẽ ſe nullo modo proficere cũ magis indies ei⁹ rebellio contra ſacrũ cõciliũ creſceret. nõ valẽs amplius ſuſtinere ſine magna cõfuſione eccl̃ie vniuerſalis ꝛ autoritatis eiuſdẽ ac ſine ꝑiculo multorum malorum que faciliime erãt futura contra dictũ quondã Eugenium ad ſententiaꝫ iuſte depoſitionis proceſſit iuxta formã contentã in ipſius conſilij. xxxiij. ceſſione.

Et ſi plurima dubia ex ſu-

pranarratis elici poſſent, attamen q2 omnia ad tria ſũt reducibilia omnipotẽtis dei poſtulato ſuffragio i trifariã dicendi formã proloquenda conſtringã. ¶ Primo an fuerit ꝛ hodie ſit in ciuitate Baſiliee cõciliũ generale eccleſiam vniueſalem legitime repreſentans. ¶ Secũdo an ipſi ꝯſilio gñali eo poſito affuerit facultas ꝛ poteſtas legitima prefatũ quõdã Eugeniũ ſuſpẽdẽdi ꝛ deponendi. ¶ Tertio p̃tãte preſuppoſita an cõcilium legitimas cauſas habuerit ipſum deponendi Et per cõſequens aliũ in ſede apoſtolica ſubrogãdi

¶ Circa primuꝫ dubiũ an fuerit ꝛ hodie ſit concilium gñale in Baſilea ciuitate. Nemo profecto mentis cõpos conſiliũ ibidẽ legitime cõgregatũ fuiſſe negare audebat. Cum duorum conciliorum generaliuꝫ Conſtañ. ꝛ Seneñ. ꝛ duorũ ſucceſſiue ſummorũ pontificũ Martini. ſ. ꝛ quõdã Eugenij autoritate fuerat legitime inſtitutũ. Illis ãt hãc p̃tãtẽ cõpetijſſe nemo negat. Et quo ad ſummos põtifices ꝙ poſſint indubie gñalia cõcilia cõgregare: eſt text. in. c. dudũ. iij. q. vi. ꝛ. xvij. diſt. per totum. Quo ad cõciliũ Conſtantieñ. ꝛ etiã Seneñ. allegari poteſt qͦ habet̃ actuum. vj. c. vbi dicit̃ ꝙ duodecim apoſtoli conuocantes multitudinem diſcipulorũ dixerunt. nõ ẽ bonũ nos relinquere v̅bum dei ꝛ miniſtrare menſis. Conſiderate ergo ex vobis ſeptem viros boni teſtimonij plenos ſpirituſancto quos ꝯſtituemus ſuper hoc opus. Et ſtatim ſubditur ibiq; impoſuerunt eis manus: ꝛ fuit illud ſecundũ cõcilium apoſtolorũ. Ex quibus verbis clare infertur ꝙ conuocare patres ad concilium eſt cõmune Petro ꝛ omnibus apoſtolis qui diſponere poſſunt de electione ꝛ cõuocatione alterius concilij. Que omnia fuerunt ad manutenendũ, defendendum decretũ freq̃ẽs in concilio Conſtantiẽ. editũ ſuper concilijs gñalibus certis temporibus eligendis: vt ibidem latius cõtinet̃. Quod autem ſit aut vigeat in Baſilea ciuitate cõcilium etiam in preſentiarũ negãt aduerſarij eccleſie ipſius ſacri cõcilij fundantes ſe ſuper paruo imo prauo decreto quorundam pauciſſimorũ qui tunc de cõcilio exiſtebant. Secũdo ſuper quadã pretenſa diſſolutione ſeu trãſlatione cõcilij facta ꝑ ipſum quondã Eugenium poſt proceſſum ꝯtra eũ per ſacrũ Baſilieñ. cõſilium inchoatuꝫ. De quibus ſcꝫ paruo decreto ꝛ diſſolutione pretenſa ſatis ample ſupra in caſus narratione dictũ extitit. Quod aũt illis nõ obſtant cõcilium adhuc vigeat in Baſilia in preſentiarũ ꝓbatio per vnicã regulã

generalem

gñalē ꝛ ſedecim rōnes:rñdeboq̨ ad motiua aduerſariorum.infra eadem regula.co.xxiij.in.j.dubio.ver.audiui alios.addaq̨ ad aliud eorum motiuū alias per me intellectum reſponſionem ad illud ſubijciendo.¶ Regula aūt contra illud paruū decretū a pauciſſimis editū eſt talis. In ſpectantib⁹ vniuerſitatem quamcunq̨ ſiue ſit cōcilij gñalis ſiue ꝓuincialis ſiue inferioris eccl'iaſtice vel mundane ſemꝑ ꝑualet ꝛ ſuum effectū ꝯſequi d3 ꝙ a maiori ꝛ ſaniori parte fit,factū aūt a minori parte nulli⁹ reputat̄ efficacie.Quinimo qḋ fit a maiori ꝛ ſaniori ius fingit̄ factū eſſe a tota vniuerſitate.De cōcilio gñali probat̄.lxx.diſt.c.j.ꝛ idem de ꝓuinciali.ꝛ facit tex.cū gl.in.c.non pōt.de re iud.De inferioribus vō vniuerſitatibus multa ſunt iura.vt in.c.j.ꝛ.c.fi.de his q̄ fi.a ma.par.ca.de elec.eccleſia veſtra.ff.ad muni.l.quod maior.ꝛ in.l.aliud.§.refert.ff.de reg.iur.vbi dicit̄ ꝙ ad omnes refertur qḋ a maiori parte fit.Ad idem.l.nominationum.C.de decur.lib.x.Et qḋ nota.per Bar.in.l.nulli.ꝛ.l.plane.ff.qḋ cuiuſq̨ vniuer.ꝛ plene in.l.oēs vero populi.ff.de iuſti.ꝛ iure vbi poſui multa ſingularia in ſua repetitione ad noſtrum ꝓpoſitū dicēs ꝙ etiā ſi fieret ſtatutū ꝑ vniuerſitatē cōtra legem,tale ſtatutū v3 qḋ fit a maiori parte ꝛ in hoc dānat Cy.in.l.cōſuetudinis.C.que ſit lō.cōſue.qui tenuerat ꝙ vbi ſtatutum fit preter legē tunc ſufficit conſenſus maioris partis quo caſu loqui intelligebat iura generalia ſuperius allegata.S3 vbi ſtatutū fieret ꝯ legē:tūc oportet ſm eum ꝙ nullus de vniuerſitate diſſentiat.Et mouebat̄ in hoc vltimo per tex.in aut̄.de defenſo.ciuit.§.fi.in fi.ibi nullo reluctāte ꝛc.qḋ tñ non placuit Bar.in.d.l.omnes vero per iura preallegata que generaliter indiſtincte loquunt̄.Et ad tex.in aut̄.de defen.ciui.reſpondet ꝙ ponit caſum ſpecialem aliud non allegādo.S3 ego pro ſua opiniōe allego tex.apertum in.d.c.j.de his que fi.a maio.par.ca.in vj.rñſo.vbi probatur valere ſtatutum conditum a maiori parte contra conſuetudinem etiam iuratum ex quo vtilitas eccleſie exigit vt cōſuetudo mutet̄ vt ibi dixit tex.iuramenta potius periuria ſunt dicenda que cōtra vtilitatem eccleſiaſticā ꝛ ſanctorꝫ patruū veniūt inſtituta.Quinimo amplius ibi ſingul'r probat̄ ſm cōem intellectum ꝙ nō v3 conſuetudo capituli q̄tūcunq̨ iurata diſponēs vt in agēdis oēs de capitulo debeāt concordare ꝛ ꝙ aliter nō valeant geſta.Nā talis conſuetudo eſt cōtra vtilitatem eccleſiarū ꝓpter hominum facilitatē ad diſſentiendu3.vij.q.j.nec nouum.ꝛ in.c.ſi forte.lxiij.di.ꝙ idem in.l.itē ſi vnicus.§.principaliter.ff.de arbi.facit.l.q2 poterat.ff.ad treb.ꝛ.c.q2 diuerſitatem.de cōceſ.preben.Spe.eñi eccleſie vtilitas impediretur ſi diſpoſitum a maiori parte ſuū nō ꝯſequeret̄ effectū ex quo etiā infertur quod in vniuerſitatib⁹ eccleſiaſticis inferiorib⁹ non v3 ſtatutum nec cōſuetudo,vt due partes ad minus debeāt concordare ſ3 ꝑualere debent ſemꝑ a maiori parte diſpoſita neceſſitate vel vtilitate eccl'ie ſuadente:vt probatum videtur in.d.c.j.ꝛ in.c.l3 de elec.ꝛ.c.ſi cui,eo.ti.lib.vj.ſumendo argumentum per locū a ſpāli.Et ꝙ paucorū cōtradictio nō h3 impedimentu3 preſtare ēt in cōcilijs gñalib⁹.vel ꝓuincialibus.eſt tex.in prealle.c.lxx.di.ꝛ tex.iuncta glo.in.d.c.non pōt.de re iudi.ꝛ illud.c.ſane.factu3 fuit in concilio Niceno ex quo infert̄ ꝙ ſupra dixi:vc3 q2 etia3 in conſilijs generalibus valent geſta per maiorē partem contradictione minoris partis nō obſtante.q2 tota eccleſia videtur facere ꝙ maior pars facit vt ēſt tex.no.iūcta glo.in.c.apoſtolica.lvj.diſt.ꝛ tex.cum gl.in.c.cu3 inter.de elec.Pro quo optime facit qḋ habetur ꝑ philoſophū tertio politicorum ꝛ octauo vbi habet̄ ꝙ regimē ciuitatis cōſiſtit penes ꝯgregationē ciuium vel ipſius congregationis partem valentiorem,ita cōformiter dicendum eſt in regimine orbis vt penes congregationem hominum totius orbis vel ipſius partē valentiorē cōſiſtat regimen ꝛ ita etiam eſt dicendum in regimine vniuerſalis eccleſie q̄ repreſentat̄ ꝑ concilium gñale vt ipſo cōſilio congregato cōſiſtat regimen penes totam congregationem vel penes partē ipſi⁹ potiorē ꝛ valentiorem vt in iuribus preallegatis.facit.c.dño ſane.in fi.l.di.¶ Attenta ergo diſpoſitione regularū iuris in dubium eſt illud paruū decretū paucorum ex aduerſo allegatū nullius fuiſſe valoris vel momenti.Preſertim cū aliud verum decretū fuerat editū nō modo a maiori parte,ſed etia3 a duab⁹ partib⁹ ꝛ vltra totius ſacri cōſilij Conſtātieñ.Et vbi ꝯcurrunt due partes vniuerſitatis ibi ꝑſumit̄ melior pars adeo ꝙ ꝯ duas partes non admittunt̄ exceptiōes tendentes ad extenuationē votorum.Rōnem zeli meriti vel autoritatis vt ꝓbat̄ in.c.ſi qñ.de elec.lib.vj.facit.c.indēnitatibus.eo.ti.ꝛ lib.¶ Aduerſarij tñ eccl'ie volentes illius parui decreti iniquitatē palliare dicūt illā minoris partis ꝯcluſionem ſeu decertationē ꝑteſam ex quatuor capitib⁹ valuiſſe.In quorū quolibet dicūt diſpoſitione3 minoris partis preualere.Primo ſi in minori parte numero ſint perſone excedētes aliā partē in merito ꝛ in repreſentatione.Et ꝓ hoc allegāt aduerſarij dūtaxat qḋ dicti Hoſt.in ſimili.in.c.poſtulaſti.de cōceſ.ꝑbē.ꝙ eṗs habēs ſecū aliquos de capitulo etiā partē minorē faciētes ꝑualet iudiciū ipſius epi.Et ita dicūt etia3 tenere Inno.ꝛ Jo.and.in.c.vnico.ne ſe.vac.lib.vj.Quod vltimum eſt falſum.imo Jo.and.ꝓſequēdo illud dictū Hoſt.in.c.de ap.in.vj.clare reprobat illud dictum Hoſt.per efficaciſſimas rōnes concludēs poſt multa ꝙ epiſcopus exiſtens in.c.vt prelatus nō dicitur facere de ꝯſenſu capituli niſi habeat ſecum maiorem partē capituli,q2 capitulū repreſentatur per maiorem partem.vt.d.l.aliud refert ꝛ alijs iurib⁹ ſuperius allegatis.Quinimo refert ipſe Jo.and.dominū ꝑurizmallum qui diu rexit ſtudium Paduanū in iure canonico diſputando tenuiſſe contra illud dictum Hoſt.ꝛ idem tenuit Fede.de ſenis in ſuis cōſilijs in primo.Et hoc idem contra Hoſt.tenent communiter oēs doc.moderni in.d.c.poſtulaſti.Vñ mirandū eſt de preſumptiōne aduerſariorum qui non ſolum in hoc allegāt falſum.Sed etiā dictū communiter reprobatū.Nec vident̄ diſcuſſiſſe iura in quib⁹ hec materia de qua agitur ſpecialiter tractatur.Potuiſſent eñi diſcurrere per notata in.c.q2 propter.de elec.Et plenius in.c.eccleſia.e.ti.vbi glo.ꝛ doc.ſpecialiter attingunt hunc articulum.ſ.an autoritas debeat numero preferri.Et glo.ibidem tenuit quod ſi numerus in multum excedit ꝙ preferat̄ autoritati ꝛ etiam merito cōſiſtentiū in minori parte ꝛ hodie hoc eſt clare deciſum in.d.c.ſi quando.de elec.lib.vj.Id autē deberet ſufficere quo ad caſum noſtrum in quo vltra duas partes habuit decretum ſacri cōſilij.Sed vt allegatio aduerſariorū magis confundat̄.Dico qḋ etiam vbi eſſet tantus exceſſus in numero autoritas ꝛ meritu3 minoris partis nō preferetur maioritati numeri:l3 poſſent impedire diſpoſitionem maioris partis:q2 l3 fuerit opinio quorundā ꝙ ſanior pars reſpectu autoritatis ꝛ meriti dicat̄ etiā maior:vt ſentit gl.in.d.c.eccl'ia ꝛ Inno.in.c.q2 propter.ꝛ.c.ſcriptum.eo.ti.attamen cōmunis opinio doctorū preſertim modernorū eſt in contrarium vt Petr.abbas.Jo.and.Egi.Hoſt.Ant.de but.Cardi.zaba.ꝛ oēs fere ſcribētes.Mouentur,q2 cum iura communiter requirant duo copulatiue nō ſufficit alterum.Tota enim copulatiua reddit̄ falſa ex falſitate vnius partis.vt no.in.c.ij.ꝛ inter ceteras.de reſcrip.Iura enim communiter dicunt ꝙ ad validitatem geſtorū requiritur ꝙ conſentiat maior ꝛ ſanior pars vt.d.c.j.de his que fi.a ma.par.ca.ꝛ in alijs iuribus alle.in ꝑin.regule ꝛ per Bar.in.l.viij.ff.de re iud.Nō ſufficit ergo ſanior pars niſi etiam ſit maior.Ideo concludit Hoſti.in.d.c.eccleſia.quem ſequuntur ibidē cōmuniter doc.quod ſi ex eodem ſcrutinio fiant due electiones vna a maiori parte reſpectu numeri:alia vero a ſaniori parte neutra confirmabitur.prima non:q2 nō eſt facta a ſaniori parte l3 a maiori vt probatur in.d.c.eccleſia.Nec ſcḋa q2 nō eſt facta a maiori parte,l3 a ſaniori vt.c.eccleſia.ꝛ.c.in geneſi.de elec.Et conſiderandū ꝙ Hoſt.in materia noſtra aperte ſentit contra allegationem aduerſariorum:l3 in epiſcopo exiſtente in capitulo habuerit aliam conſiderationem,vt dictum eſt.Et ſic iſte primus caſus per aduerſarios allegatus in nullo eis opitulatur:imo communis concluſio Hoſt.in propria materia ꝛ aliorum doc.eſt cōtra eos.Nec per hoc volo fateri ꝙ apud illam minorē ꝑtē q̄ dictum pretenſum decretū fecit fuerit maior autoritas vel meritū:q2 ſine comparatiōe ꝛ autoritas ꝛ meritu3 ac maior ratio ſic diſponendi erāt in multitudine partiū.¶ Adducebāt ꝛ preterea aduerſarij ad iuſtificationē caſus ꝑmiſſi aliquas autoritates biblie vt eſt illa.Nūquid ego nō ſum melior tanq̄ chriſti filius,ꝛ illa.Melior eſt canis viu⁹ leone mortuo ꝛ cōſimili.Ad quas quidē autoritates:q2 nihil faciunt ad materiam vniuerſitatis ſeu concilij generalis aliter nō reſpōdeo.Potuiſſent eñi honeſte ſubijceri.¶ Sed quatenus ſubijcīūt ꝙ cū iudicio minoris partis cōſenſit tota ſedes apoſtolica repreſentata in preſentibus quorū duo fuerunt cardinales.¶ Item tota natio Italica tota natio hiſpanica ꝛ anglicana.Ambaſiatores regū.Portugalie Arragonū ꝛ vnus ambaſiator regis Frācie.Certe iſta nec reſtringūt nec ꝑ omnia vera ſunt in ſe.Et primo ad illud qḋ dr̄ de preſentibus tūc pape.Reſpondetur ꝙ l3 preſidentes pape ſeu legati ſui ſentiāt vnū non per hoc captiuat̄ iudiciū maioris partis cōſilij.Conſilium enim nō cōſiſtit in papa nec in ſuis preſidentibus.Sed repreſentat̄ in tota cōgregatiōe vniuerſalis eccleſie ſeu maioris partis.vt in.c.In nomine domini.xxiij.di.ꝛ.c.bene quidem.xcvj.diſt.Quod etiam patet ex etymologia vocabuli.Nam cōſilium idem eſt qḋ certus ſeu congregatio ſm Iſidor:vt in.c.canones.xv.di.vñ nō pōt dici factū ſynodale niſi fiat a tota ſynodo vel eius maiori parte.Nec ſufficit qḋ papa habeat ſecū maiorē ꝑtē.q2 vt.§.dixi de epo l3 ſit in capitulo tanq̄ prelat⁹.Tamē nō pōt dici factū a capitulo vel habitus cōſenſus capituli niſi cōcurrat cū eo iudiciū maioris partis:vt habet cōmunis theorica doc.§.recitata ꝛ dicā infra tertio caſu.ver.Articulus iſte meli⁹ cadit.¶ Ad illud vero qḋ dicit̄ de tota natione Italica hiſpanica anglicana ꝛ ambaſiatoribus principum.Rñdeo ꝙ caret veritate:q2 multi notabiles italici cōcurrūt cū maiori ꝑte.Et ita de ambaſiatoribus regū ꝛ ꝑrincipū ꝛ de natiōe hiſpanica.Et ambaſiatores regis arragonū ꝛ traſſiniū cū maiori ꝑte ex quo notorie ꝑ3 falſa allegatio aduerſariorū ꝛ idē de multis alijs italicis.S3 ſatis eſt ꝑ predicta cōfundere illā allegatione tanq̄ falſam.Et mirādū ꝙ in tāta re nō vereant̄ dicere notorie falſa.¶ Preterea vr̄ eis deficere ius q2 recurrūt ad mēdicata ſuffragia.allegāt notationes cū in cōſilio Baſil.nūq̄ fuerit ꝓceſſum ꝑ natiōes ſed per deputationes.in quibus diſtributi hoīes ꝛ ſuppoſita cuiuſq̨ nationis ita ꝙ natio nō h3 aliquā vocē in ꝯſilio Baſilieñ.Sed ſm ordinationem cōſilij ꝛ cōſuetudinē ibidem hactenus obſeruatam preualet ſemper qḋ fit a tribus reputationibus ſine diſcretione ꝛ diſtinctione nationum.Item cum illo paruo decreto ex aduerſo preteñſo vix cōcurrerunt quinquaginta vel amplius ſexaginta.No.qḋ non eſt veroſimile ꝙ habuerint totam nationem Italicam ꝛ Hiſpanicam,

ſ tot ambaſiatores regū ⁊ principum ſicut ſe iactāt: imo ſi verum fateteri vellent preter vnum ex ambaſiatorib⁹ regis Portugalie, nemo ex oratoribus principum receſſit ex cōſilio propter illud paruum decretum. Quinimo primo ⁊ poſt illum aduentum grecorum fuerūt in ſacro cōſilio Baſilieñ. ambaſiatores imperij ⁊ regis Francie. Qui rex expreſſe ſub pena ꝓhibuit vt nemo iret Ferrariam occaſione cōſilij ycumenici. Item omnes ambaſiatores regū caſtelle ⁊ arragonū remanſerunt in conſilio Baſilieñ. continuando illud. Non obſt. ꝓtenſa tranſlatione ſeu diſſolutione. Et hec de primo caſu de quo inaniter aduerſarij ſe iactant dicta ſufficiant.

¶ Secundus caſus eſt ſm eos in quo minor pars prefertur maiori qñ minor pars innitit̄ veriori rationi. Et omittendo aliquas allegationes biblie que ad propoſitū non faciunt vt eſt illa. Ne ſequaris turbam ad faciendum malum. ⁊ illa, ſtultorum infinit⁹ eſt numer⁹. Que reſpōſione digna nō ſunt ſubmitto al's eorū allegationes: nā inducunt autoritatē dominicā dicentem. Si duo aut tres cōgregati fuerint in nomine meo in medio eorū ſum. que trāſumptiue habetur. xxxiiij. q. j. c. alienus. Non enim dicit dominus ſi multi ſed dicit ſi duo. Adducunt etiā notata per gloſ. in. d. c. ſane. lxv. diſt. in. ⁊. c. in cena. xxxj. diſt. Quinimo ſm eos dictum vnius tm̄ prefertur ſententie pape ⁊ cōſilij. ſi iſte vnicus innitat̄ autoritati ⁊ rationi euidentiori allegant gl. in. c. placuit. xxxvj. q. vlti. vbi dicūt probari ꝙ autoritas beati Hier. qui innitebat̄ veteri teſtamēto fuit prelata dicto duorū ſummorū pōtificū. ſ. ſimmachi ⁊ gregorij ⁊ duorū ꝯſiliorū. in ꝓpoſito aūt noſtro dicūt hoc modo iuſtius fuiſſe decretū minoris partis quia innitebat̄ veriori rationi ⁊ maiori pietati.

¶ Quia maior pars eligit loca intelligibilia pro grecorū reductione ſcilicet Baſileñ. ⁊ Auinionē que nō potuerant eligere qꝛ ambaſiatores grecorū publice ꝓteſtati fuerant nūq̄ ſe vēturos ad quecunq̄ dictorū locorū. Nec ad aliquē vbi pape preſentia nō eſſet. ⁊ ſic crudele erat ⁊ expreſſe fidē catholicā ledere ac reductionē grecorū obijcere. Ideo cōcludūt cōſtanter tenendum ꝙ in minori parte tota eccleſia repreſentabat̄. qꝛ maiori ratione ⁊ ⁊ pietate fulciebatur. Addunt ⁊ ſimilia que parum ſtringunt nec vident̄ iſti diſcurriſſe per cāpum iuris humani. Nā omiſſa materia iuris vadūt per frōdes ⁊ folia qꝛ vt dixi in precedēti caſu etiā ſi minor pars fulgeat veriori ratione: non tñ iudicium ⁊ poteſtas totius vt diuerſitatis reſidet in minori parte. Nā vt dixi duo requirunt̄: vt valeāt geſta nomine vniuerſitatis. vt. ſ. fiant a maiori ⁊ ſaniori parte lȝ minor pars ſit ſanior. Nā poteſtas maioris partis nunq̄ deuoluit̄ ad minorē partem niſi in caſib⁹ in iure expreſſis vt eſt gl. no. quā ſequūtur oēs doct. in. c. bone. ij. de elect. Ac iſte caſus deuolutionis ex aduerſo pretenſus nō eſt a iure expreſſus. Et per hoc reſpōdetur ad gl. c. ſane. ⁊. c. nicena. ibi em̄ dicit̄ ꝙ minor pars prefertur intuitu rōnis. Sed ꝙ vnus ſolus reſiſtere poteſt maiori parti allegando rationem cōtra iudicium maioris partis. Unde nō valebit nec factū maioris partis qꝛ ſine ratione. Nec factū minoris qꝛ caret poteſtate vniuerſitatis, qꝛ poteſtas vniuerſitatis cōſiſtit in tota vel in eius maiori pte. vt. d. l. ꝙ maior. ff. ad munici. ⁊ in. l. nominationum. C. de decur. li. x. ⁊ videtur expreſſum in. c. eccleſia. el. j. iuncto. c. eccleſia. eod. ti. de elec. Nā in illo. c. eccle. electio non valuit minoris partis. lȝ fuerit maiorum partiū ꝯparatione minoris. Et hoc qꝛ non dicitur facta collegio ex quo non cocurrit maior pars toti⁹ collegij. in. c. Ro eccleſia. el. ij. nō valuit electio facta a maiori parte: qꝛ illa maior pars non fuit ſanior. ideo neutrius diſpoſitio tenet vt dixi in precedēti caſu multaq̄ inconuenientia quotidie ſequerētur ſi iſte ſecundus caſus eſſet ſimpliciter verus vt allegatur. Nā vnius ſol⁹ canonicus ꝑtendēs debitū eccl'ie vel aliā neceſſitatē ſeu vtilitatem poſſet inuito capitulo vēdere vel aliter obligare bona eccleſie allegādo ꝙ tota poteſtas capituli reſidet in eo qui nitit̄ veriori rōne. Cuius ꝯtrariū aperte probat̄. x. q. ij. Hoc ius porrectū. vbi patet ꝙ inſurgente neceſſitate eccleſie nō poſſunt bona diſtrahi. Niſi conſentiat maior pars ibidem deſeruientiū clericorū.

¶ Preterea ꝯtra hūc caſum facit notabile dictū Inn. in. c. eā te. de reſcr. vbi dicit ꝙ ſi papa mādat capitulo aliquid iuris puta ꝙ recipiāt aliquē in canonicū ſeu ꝙ cōferāt alicui beneficiū: nō pōt minor pars inuita maiori parte mandatū apoſtolicum adimplere: qꝛ eſt capitulo vt capitulo ⁊ nō vt ſingulis directuȝ. Ergo opȝ ꝙ capitulū faciat ꝙ repreſentat in maiori parte. Et tñ verū eſt dicere ꝙ is q vult mādatū apoſtolicū adimplere nitit̄ maiori ratiōe cū alij peccent nō obediēdo ꝑcepto pape. Et tñ ptās capituli hoc caſu nō deuoluit̄ ad maiorē partē qꝛ nō eſt iſte caſus in quo maior pars priuetur ⁊ deuolutio fiat ad minorē partē. Ad gl. c. placuit. de autoritate Hieronymi. xxxvj. q. vlt. Illa nō facit ad propoſitū. Nā primo loquitur qñ dictū alicuius ſancti vel alteri⁹ viri innitit̄ autoritati noui vel veteris teſtamēti. Quo caſu illud dictū prefert̄ iudicio ſummorū pontificum: qꝛ ſummi pontifices nō pñt aliquid edere contra autoritatem noui aut veteris teſtamenti. imo tunc cōuincuntur poti⁹ errare q̄ legē ꝯdere: vt dicit tex. in. c. ſunt quidā. xxvj. q. j. Et qd allegāt iſti de cōſilijs dico ꝙ illa nō fuerūt cōſilia gñalia ſed prouincialia: qꝛ fuit conſilium aquiſgrani. vt patet in. d. c. placuit. ſ. vbi ceſſat autoritas veteris aut noui teſtamenti. dictū etiā viri ſancti in diffinitione cauſarū nō ꝑfert diſpoſitioni ſummorū pontificum, vt eſt tex. xx. diſ. c. j. vbi melius diſtinguitur iſta materia iuncta gloſ. quā in iuribus per aduerſarios allegatis. In caſu aūt noſtro nihil diſponebat̄ contra nouū aut vetus teſtm̄. Sȝ agebat̄ dūtaxat de electione loci pro icumenico cōſilio celebrando. Cuius quidē electio expactizans cū grecis ſpectabat ad ſynodum Baſilieñ. Et ſic oportebat ꝙ in electione concurreret iudiciū ſaltē maioris ptis. Alias nō dicit̄ electio facta a cōſilio ꝙ in maiori parte repreſentatur.

¶ Et dū dicitur ꝙ loca electa per maiorē partē erant intelligibilia ⁊ ꝙ greci proteſtati ſunt ſe nō vēturos ad aliquē illorum rñdetur dupliciter. primo ꝙ falſum eſt ꝙ loca eſſent intelligibilia: qꝛ nūq̄ fuit declaratū ꝙ a maiori nō poſſent eligi: qꝛ ipſimet greci noiarunt ſabaudiam inter alia loca tūc noiata: lȝ ambaſiator poſtea dixerit ꝙ intelligebat de ſabaudia. i. de terris ducis ſabaudie que ſunt in Italia. Cū tñ expreſſe fuit nominata ſabaudia per grecos inter loca exiſtētia extra Italiam: vt. ſ. dictum fuit in caſus poſitione. Et per hoc rñdeo ad proteſtationem ambaſiatoris grecorum. Primo qꝛ ille ambaſiator poteſtatem hoc faciēdi nō habuit. Solum em̄ habuit literā credentialem papyreā. Sub credentia aūt generali non vident̄ mandata ea que ſunt cōtra prius concordata per ipſum dñm argumento eorū que no. Bar. in. l. lucius. ff. de fideiuſ. Itē ꝓteſtatio illa nihil valebat qꝛ erat compacta cum eis ad q̄ tenebant̄ vigore contractus. Sabaudia em̄ erat in locis per eos nominatis. Hinc eſt ꝙ ipſemet imperator grecorum poſtea in Cōſtantinopoli reſpondit oratoribus ſacri ꝯcilij exiſtentibus cum galeis pro eorū cōductione ꝙ nō intendebant greci venire qꝛ per conſiliū nō fuerāt omnia adimpleta in tempore ſuo. Et idem rñdit per literas ſuas ex Cōſtantinopoli ſcriptas ad ſacrum cōſilium, vñ ptȝ ꝙ nō allegabat defectū loci: ꝓteſtatio igit̄ illa nulla et allegatio aduerſariorū falſa. Pōt ēt ſecūdo reſpōderi veraciter ꝙ preſuppoſito ⁊ nō cōceſſo ꝙ ſacrū cōſiliū nominaſſet loca intelligibilia. Et ꝙ greci nollent ad illa venire. Non tñ ex hoc ſequit̄ ꝙ minor pars habuerit autoritatē totius conſilij eligēdi aliū locū, qꝛ nullibi hoc eſt expreſſum. Nā vt ſupra dixi etiā ſi minor pars vult exequi mandatuȝ ſuperioris nō pōt hoc facere inuita maiori parte ſi mādatū eſt factum collegio vt collegio ſm Inn. in. d. c. eā te. Et q̄ꝙ he ſolutiōes vere ſint nō tñ fateor ꝙ minor pars fuerat vſa in electione noui loci maiori rōne. qm̄ cū omnia fere eſſent parata p Auioni. ⁊ ſolū petebāt pro eorū cautione decretationē illorū locorū electorū ac decime ⁊c. Lōge ſani⁹ erat decretare illa poſtulata q̄ de nouo tēdere ad electionem alterius loci ⁊ exquirere mutuū. lxx. miliū ducatorū ⁊ alia de nouo parare que oīa fere pſto erant vt poſt illā decretationem experientia docuit. Ego ꝑſertim attēto ꝙ auinio. ꝑus ſoluerāt ſex milia ducatorū. Et poſt aduentū oratorū ſacri ꝯſilij apud Auinionē cōtentarunt capitaneuȝ de xxx. milibus ⁊ octingentis ducatis ⁊ fecerūt oratores cautos de reſidua ſumma vſq̄ ad. lxx. milia ducatorū vt continet̄ ſupra in narratione caſus.

¶ Tertius caſus aduerſariorū erat vbi papa acceptat ⁊ confirmat decretū partis cōſilij lȝ minoris tāq̄ iudex cōpetens illius diſſenſionis. Et hunc caſum nituntur probare illa autoritate Deut. xvij. que trāſumptiue habet̄. in. c. ꝑ venerabilē. qui fil. ſint legi. Ait em̄ dñs ſi videris in portis tuis iudiciū verba variare inter cauſam ⁊ cauſam ſanguinē ⁊ ſanguinē ⁊c. Uade ad locū quē elegerit dñs de⁹ tuus: venieſq̄ ad ſacerdotes leuitici gñis ⁊ ad iudicē qui fuerit in illo tpe q indicabūt iudicij vitatē ⁊ facies quecūq̄ ſibi dixerint. q aūt ſuperbierit nolens obedire ſacerdotū imperio: morte moriat̄ ⁊c. quaſi velit iſti innuere ꝙ data diſcordia in ꝯſilio gñali debeat recurri ad papā ⁊ ſtandū iudicio eius tāq̄ ſupremo ⁊ vltimo lȝ papa ꝯcurrat cū minore pte.

¶ Ad id facit qd dictū fuit Moyſi qui figuram tenuit in hoc ſummi pōtificis vt ingt beat⁹ Bern. in epl'a ad Eugeniū. Nā Moyſi dictum fuit vt conſtitueret iudices in populo. Et ſi qd mali ortū fuerit deberent iudices referre ad Moyſen. Et in hoc intrant aduerſarij materiā ptātis ſummi pōtificis adducētes aliquas generales autoritates.

¶ Preterea adducūt practicā quorundā filiorū vbi data diſſenſione inter partes recurſum fuit ad ſummum pontificem ⁊ ipſius iudicium obſeruatum.

¶ Sed ad primū rñdetur ꝙ illa autoritas Deut. loquit̄ cum difficultas oritur ex iudicio minorū iudicū: qꝛ iudicia olim tenebant in portis propter cōmoditatem comitatiuorū, vñ data illa difficultate recurrendū erat ad ſuperiorē. Nos aūt loqmur in hijs q explicantur per conſilium gñale vniuerſalem eccleſiā repreſentans: ab illo enim tanq̄ a ſupremo ⁊ vltimo iudicio nō recurritur ad aliquē aliū et papā. vt patet ex autoritate dñica. Nam Chriſtus ipſū Petrū remiſit ad eccleſiā. Contēnentē aūt eccliā haberi cenſuit illico p ethnico ⁊ publicano. Non ergo recurri voluit de iudicio eccleſie ad iudicium pape. alias nō dixiſſet Petro ſit tibi ſicut ethnicus, ſed mādaſſet iudicio eccleſie prius diſcuti p Petrū. Et ſi bene cōſideret illa autoritas Deut. declarata put tex. eā declarat in pallē. c. ꝑ venerabilē non excludit ibi iudiciū ipſorū cū ibi dicat recurrendum ad ſacerdotes leuitici generis. Et ſubijcitur quod ſi indicabūt tibi iudicij veritatē ſequeris eorū ſententiam ⁊c. Et poſtea ſubditur de papa. Et ſic loquitur quando iudiciū pape concurrit cum iudicio ſacerdotū. Secus autem videtur vbi totum conſilium aut maior pars que repreſentat totum eſt in cōtraria opinione. Nā ſi papa approbare poſſet indifferenter ſententiā minoris partis cōcurreret tota autoritas cōſilio: qꝛ ratio aut nunq̄ contingit propter varia hominum iudicia quod in conſilio generali

non ſint

non ſint aliqua vota diuerſa. vnde ſi papa approbare poſſet iudicium
minoris partis faciliime tota eccleſia poſſet periclitare. Ponamus pa
pā hereticū vel alias moribus indignū qđ eſſe pōt. vt in.c.ſi papa.xl.
diſ. poſſet ipſe approbare iudiciū aliquorū de ꝯcilio qui male ſentirēt
in fide aut euitare vellent reformationē eccleſie diſſolute viuerēt. Nam
in concilio Niceno cōtra arrianū cōgregati fuerūt.xvij. epi in opinio
ne arriani. abſit eṁ ꝙ papa forte heretic⁹ ꝓut ſepenumero fuit poſſit
iudiciū minoris ptis approbare ⁊ autoriȝare: nam vt.ś. dixi ſicut eṗs
in caplo dȝ ſecū habere maiorē partē capituli vt aliquid dicať eſſe fa
ctū ab eṗo ⁊ caplo. Ita opȝ ꝙ papa habeat maiorē partē concilij, vt
dicať aliqd factū a papa ⁊ cōcilio: alr̄s vt dictū eſt parū eſſet aut nihil
de autoritate cōciliorū. ¶ Legim⁹ inſuper ꝙ in ꝯcilio aplorū petrus
preponebatur ⁊ votū ſuū exprimebat tanꝙ vnus de concilio. Et con
cluſio fiebat ſm̄ iudiciū cōcilij ⁊ nō ſuū. Et reſponſio etiā fiebat nomi
9 ne cōcilij: vt pȝ Actuū.xv. ¶ † Dicerēt tn̄ ꝙ vox pape ꝓpter ſui au
toritatē ⁊ dignitatē ſit maioris roboris quā vox cuiuſcūqȝ alterius ſi
cut dicit Jo.an. de voce eṗi intereſſentis in capitulo. vt ipſe no.in.d.c.
penul. de ap.lib.vj. Et facit qđ legi. ⁊ no.in.c. dudum.el.j. de elec. ⁊ per
Bar.in.l.ſi vni.ff. de re iudi. vnde gloſſe in libro decretorū ſepe aſſum
pſerūt illā diſputationē. Si ſentētia pape diſcrepet a ſententia toti⁹
concilij: cui magis ſtandū eſt. Et arguit qñqȝ ꝓ papa: qñqȝ pro conci
lio. vt no.iiij.diſt.c.in iſtis. ⁊ in.c.noſtro.ix.q.iij. ⁊.c.legimus.xciij.diſt. ⁊
in.c.quodcūqȝ.xxiiij.q.j. Et pro autoritate cōcilij ſolet allegari dictuȝ
Hiero.in.d.c.legimus. dū dicit ꝙ orbis eſt maior vrbe.i. autoritas to
tius eccleſie preualet autoritati eccleſie romane. Et ꝓ illa pte facit qđ
legitur ⁊ no. per gl.in.c.ecce.xix.diſt. vbi gl. per illum tex. Gregorij no.
ꝙ eccleſia romana nō eſt vniuerſalis: ſed eſt de vniuerſali vel de vniuer
ſitate: id eſt cōcluditur ſub vniuerſali eccleſia: qꝛ vnica eſt eccleſia vni
uerſalis ⁊ vnitas diuiſioneȝ non patitur vt eleganter proſequitur Cy
prianus in.xxiij.q.j.c.ſchiſma. ⁊.c.didici. ⁊.c.aduocauit.ea.cā ⁊.q. ho
die vero ceſſant diſputationes gl. ⁊ opiniones magiſtrorū per declara
tionem veritatis factam in illa magna ſynodo Conſtantieñ. vbi fuit
declaratū ꝙ in his que pertinēt ad fidem ⁊ extirpationē ſchiſmatis ⁊
ad reformationē eccleſie in capite ⁊ in mēbris concilium eſt ſupra pa
pā ita ꝙ iudiciū cōcilij velut ⁊ tanꝙ iudiciū ſperioris ſaltē in iſtis tri
bus ⁊ pertinētibus ad illa eſt preferēdū iudicio pape. Concilium aūt
vt predixi repreſentatur in tota cōgregatione: ſeu in eius maiori par
te. Nō ergo pōt papa autoriȝare iudiciū minoris partis qꝛ eſſet cōfun
dere autoritatē concilij qđ repreſentať in maiori parte. Nam vt predi
xi fictione iuris omnes facere videntur quando maior pars facit. vt.l.
aliud.§.refertur.ff. de reg.iu. Et de hac autoritate eccleſie vniuerſalis
⁊ cuiuſlibet concilij generalis dicā plen⁹.j.in.ij.dub.principali. ¶ Ad
id qđ pluries dicebāt aduerſarij de eo qđ fuit dictū moyſi ⁊ idem ho
die eſt dicendum in papa qꝛ maiores cauſe ſunt ad eū referēde.c.maio
res. de baptiſ. Sed hoc eſt reſpectu inferiorū iudiciū ⁊ nō cōcilij gene
ralis: qꝛ cōcilia generalia poſſunt tractare cauſas quātūcunqȝ diffici
les. vt dicā in.ij.dub. Quinimo data difficultate cauſarū papa ſolet cō
gregare cōcilia generalia. vt per ipſa ſopianť.c.anaſtaſius.cū gl.xx.di.
⁊.c.in noīe domini.xxiij.diſt. ⁊.c.bene quidē.xcvj.diſt. ⁊ in.c. adrianus.
⁊ in.c.in ſynodo.x.di. ¶ Ad id qđ vltimo allegabať de practica quo
rundā conciliorū. Reſpondeť ꝙ data diſſenſione inter partes cōcilij
bene poſſunt ſi volunt ipſe partes recurrere ad papam: ſed nō tenen
tur preſertim vbi maior pars vel due partes concordāt, nam ibi cōci
lium: ibi maior pars. Itē qꝛ voce dñica iudiciū eccl̄ie vt.ś. dixi eſt vl
timū ⁊ ſupremū: nō ergo opȝ ꝓpter ꝯdictionē aliquorum pretermiſſo
iudicio eccleſie recurrere ad papā. Sed veniēs contra iudicium maio
ris partis qđ cenſeť totū cōciliū eſt habendus tanꝙ ethnicus ⁊ publi
canus. ¶ Quartus caſus per aduerſarios induct⁹ eſt ꝙ minor pars
ꝑualet maiori qñ totū cōciliū ſeu communitas cōuenit ꝙ ipſa teneať
in cereo caſu aliquid facere vt tunc ſi maior pars tenuit pactū ſeruare
poteſt minor pars illud adimplere quācūcūqȝ maior pars contradi
cat maxime ſi periculū imminet toti cōitati: niſi pactum impleatur. dȝ
eṁ tunc minor pars obuiare periculis damnis ⁊ promiſſum per cōita
tem exoluere ſupplendo negligentiā maioris partis: qꝛ eo caſu ius vni
uerſitatis deuoluiť ad eos qui aliorū negligētiā ſupplent ⁊ ad hoc al
legant tex.in.l.ſicut.in fi.ff. qđ cuiuſqȝ vniuerſi.noīe. ⁊ not.in.c.ſi forte.
10 xliij.diſt. Nā vniuerſitas pōt in vno ſolo reſidere vt no.in.c.gratū. † de
poſtu.prela. Iſtum enim caſum dicunt aduerſarij contigiſſe in cōcilio
Baſilieñ. qꝛ totū cōcilium tenebatur eligere locū aliquē grecis gratū.
Maiori igitur parte hoc facere negligente licuit minori parti ſupplē
do negligentiam maioris exoluere promiſſum factum per totum con
cilium. Sed ꝓ facto nec iſte caſus verus eſt in ſe ⁊ iura per eos allega
ta illum nō probant. Et primo contra hunc caſum allego gl. notabi
lem in.c.cum omnes. de conſti. que dicit ꝙ ſi aliqua ſunt ex neceſſitate
explicanda per vniuerſitatem: vt puta alienationes ⁊ ſimilia. tunc lo
cum habet illa regula ꝙ ſufficit maior pars. Sed ceſſante neceſſitate
requiritur cōſenſus omniū illius gl. theoricā ſequūtur ibi cōmuniter
doct. ⁊ addunt alios duos caſus in quibus ſufficit diſpoſitio maioris
partis: ſed nō minoris: videlicet vtilitas eccleſie ſuggerit vel pietas.
Pro primo facit tex.in.c. de his que fi.a ma.par.ca. Pro ſecundo fa
cit.c.fin.eo.titu. Et ſic aperte ſentiunt gloſ. ⁊ doc. ⁊ nemine eorum di
ſcrepante ꝙ ſiue in agendis ꝑ vniuerſitate immineat neceſſitas ſiue
vtilitas aut pietas ſemper ad minus requiriť maior pars vniuerſita
tis ad validitatē actus. Cuius cōtrarium ſentiūt aduerſarij ſine ali
qua lege. Nā dicta lex ſicut. ⁊.c.ſi forte. ⁊ glo.in.c.gratum. per eos alle
gata loquiť quādo ius vniuerſitatis reſidet etiā in vno ꝓpter morteȝ
aliorū: vel qꝛ forte alij negligunt venire ad vniuerſitatē que alr̄s eſt le
gitime vocata: qꝛ tūc faciūt ſe alienos iuxta no.in.c.cū dilecti. ⁊.c.cum
nobis olim. de elec. ⁊ per Jo.an.in.c.in cauſis.eo.ti. ⁊ facit qđ not. In
no.in.c.j. de maio. ⁊ obe. Sed ꝙ vniuerſitate congregata poteſt mi
nor pars exoluere ſeu adimplere contractū factum ꝑ vniuerſitate in
uita maiori parte: cum illud immineat collegio ⁊ nō ſingulis hoc nō
probant illa, nec alia imo potius ꝓbant cōtrariū: qꝛ iura cōiter dicūt
ꝙ in explicandis ꝑ vniuerſitatē requiritur ſaltē maior ṗs etiā ſi vtili
tas vel neceſſitas eccleſie exigat vt ꝓbatur in.d.c.j. de his q̄ fi.a ma
io.parte. ⁊ clarius.x.q.ij. hoc ius porrectū. vbi tex. loquiť de vniuerſi
tate obligata ex mutuo. ⁊ tn̄ opȝ ꝙ concurrat iudiciū maioris partis
ad ſoluēdū debitū. Ad idē facit dictū Inn. ſup preallegato.c.eam te.
de reſcrip. vbi in ꝑcepto per ſuperiorē facto ꝙ nō minus ligat ꝙ̄ con
uentio facta per ipſam vniuerſitatē nō valet minor pars illud adim
plere ſi mandatur electio, collatio. vel aliquid aliđ qđ in iure ꝯſiſtat:
qꝛ vdetur tūc mandatū collegio vt collegio. Et pondero illaȝ rōnem
Inno. Nā ſi ꝓpter aliorū negligentiā totum ius collegij deuoluere
tur ad minorē partem nō diceretur tūc minor pars facere ſed ipſum
collegiū. Et tamen negat Inn. hoc fieri poſſit per minorē parte. Ad
hoc facit quod no.gl. ⁊ Bar.in.l.j.ff. qđ cuiuſqȝ vniuerſita. ⁊ in.l.iij.§.
condēnatū.ff. de re iud. vbi dicit ꝙ ſi vniuerſitas aliqua eſt onerata
debitis ⁊ nō habet vñ ſoluat cogitur per ſuperiorem imponere colle
ctā ſingulis vt habeat vnde ſoluat: vnde aperte ſentit ꝙ vnus ſolus
in defectū aliorum hoc facere nō poſſet. Preterea tenetur ꝯcilium ex
ꝑcepto diuino ad reformationē eccleſie ergo vn⁹ ſolus alijs negligēti
bus poſſet ſtatuta edere cuius cōtrarium innuit.c.ſane.lxv.diſt. he ⁊
alie multe abſurditates ſequerētur ſi caſus preallegatus eſſet verus.
Et facit alia rō quā ſupra induxi ꝙ nunꝙ poteſtas maioris partis
deuoluiť ad minorē niſi in caſibus ſpecialiter expreſſis ſm̄ glo.in.d.c.
bone.el.ij. de elec. qꝛ cū priuatio poteſtatis ſit pena nunꝙ hȝ locum
niſi ſpecialiter exprimatur, qꝛ pene nō excedunt caſum ꝓpriuȝ. de pe.
diſt.j.c.bene, facit.l.interpͥtatiōe.ff. de pe. Et ſi hec vera ſit ſolutio ad
predicta. Et tamen alia nō minus vera. Negatur eṁ ꝙ maior pars cō
cilij fuerit in aliqua negligentia. Nā elegit Baſileā. vel Auinioñ. ⁊ in
defectu Sabaudiā, ⁊ Sabaudia erat de locis expreſſe noīatis ⁊ ꝯcor
datis cum grecis ⁊ ſic ſatiſfecit maior pars ꝓmiſſioni facte ꝑ conciliū.
Super falſo ergo ſe fundāt aduerſarij cum eoꝝ allegatio non ſit vera
neqȝ in iure neqȝ in facto. Et hoc de quarto caſu. ¶ Audiui alios nō
nullos adijcientes aliū caſum ſpecialē diuerſas tn̄ rationes: dicebant
eṁ ꝙ vbicunqȝ vniuerſitas cōcorditer aliquid prius ſtatuiſſet nō po
terat illud tolli per maiorē partē. Sed opȝ ꝙ oēs concurrant nemine
diſcrepante: allegāt tex.in aut. de defenſo.ciuita.§.ſi.in fi. ibi nullo re
luctāte ⁊c. Itē qꝛ oīs res per quas cauſas naſcitur per eaſdem diſſol
uitur vt in regula.j. de reg.iur. ⁊.l.nihil tā naturale.ff.e.ti. Qua ꝓpter
dicebant ꝙ cū totū conciliū cōſenſiſſet in illā priorē ſchedulaȝ ꝙ Aui
nionēſib⁹ realiter nō ſoluentib⁹.lxx.milia ducator intra menſem cō
ciliū poſſet ⁊ teneret aliū locū eligere. Nō poterat cōcilium niſi om
nes pariter cōcurrerēt ab illa cōi ordinatione diſcedere. Sed ꝑfecto
motiuū illud duplici ratione tollitur. Primo qꝛ nō eſt verum in facto,
nā Cardinales ſcti petri ⁊ dñs Julianus ſancte ſabine preſidens non
cōſenſerūt in illā ſchedulā vt ſupradictū fuit in narratione caſus. Se
cūdo hoc motiuū deficit in iure. Nā aut. de defenſo.ciuita. per iſtos
allegata ponit caſum ſpecialē. Nec loquitur in caſu noſtro vt notan
ter dicit Bar.in.c.omnes vero populi.ff. de iuſti. ⁊ iure. Nam ibi non
dicitur ꝙ ꝑmo omnes ꝯſenſerāt. ſed loquiť cū ciuitas vltra bienniū
vult cōtinuare defenſorē ciuitatis. tūc enim in odium continuatio
nis exigitur ꝙ oēs de vniuerſitate conſentiant nemine diſcrepante.
vnde Cy.in.d.c.conſuetudinis.C.q̄ ſit longa conſuetu. dicebat ꝙ lo
quitur quando ſtatutū ſit cōtra legem qꝛ lex ꝓhibet defenſorem ciui
tatis continuare adminiſtrationem vltra bienniū: ſed predixi ſiue ſit
ſtatutū contra legem ſiue preter legē valet ſi ſit a maiori parte. ⁊ in.d.
aut. ponitur caſus ſpecialis vt tollatur materia cōtinuādi defenſoreȝ
vltra bienniū. vt no.Bar.in.d.l.omnes populi. Et idem dicēdū eſt ad
alia iura. ſi qua ſunt q̄ requirant ꝯſenſum omniū. vt ponant caſus ſpe
ciales. Nullibi eṁ ĝnaliter cautū reperitur vt cū omnes conſenſerunt
in aliquo actu debeāt pariter omnes ꝯſentire in faciendo contrariū.
Quinimo generaliter vtriuſqȝ iuris cenſura hȝ vt factum a maiori ⁊
ſaniori pte vniuerſitatis cenſeatur a tota vniuerſitate factum: vt.d.l.
aliud.§.refertur.ff. de reg.iur. Et ꝙ hec regula debeat habere locum
indifferenter etiā ſi in priori diſpoſitione cōtraria omnes vnanimiter
de vniuerſitate ꝯſenſerint. allego ꝑmo tex.in.d.c.j. de his que fi.a ma
io.parte.c. in triplici loco. Nā in principio ibi dr̄ ꝙ in cunctis eccleſijs
qđ pluribus ⁊ ſanioribus fratribus viſum fuerit incūctāter dȝ obſer
uari. vnde pōdero illud verbū incunctanter: id eſt ſine percūctatione

ſeu diſtinctione.Non ergo diſtingui dꝫ vtrū prius oēs conſenſerint in
cōtrariū vel nō.eſſet eñ violare illū tex.q nō ſolū generaliter loquitur
ſed etiā opponitur illud verbū incūctāter.Solū ergo inſpici debet an
minoꝛ pars iuſtā habeat cauſam ꝯdicendi vt ibidē dicit ver.quo cir-
ca.¶Scdo hoc ꝓbat ille tex.in.d.ver.quo circa.vbi dicitur qd niſi a
paucioꝛibus aliquid rōnabiliter obiectum fuerit appellatione remo-
ta.ſemper preualeat ꝛ ſuum conſequatur effectū qd a maioꝛi ꝛ ſanioꝛi
parte capituli fuerit ſtatutū.pondero etiam illa verba preualeat ſem-
per.cum eñ dicat ſemper ridiculū eſſe addere ad tex.niſi primo oēs
in cōtrariū aſſenſiſſent.Sciuiſſet etiā hoc dicere legiſlatoꝛ ſi voluiſſet
vt in ſimili dicitur.in.c.ad audientiā.de decimis.ꝛ not.Barto.in.l.j.ff.
11 de teſt.vbi reprehendit gl.quā ibi addebat ad tex.† Qui eñ oīa dicit
nihil excludit.c.ſi romanoꝝ.xix.diſt.ꝛ in.c.ſolite.de ma.ꝛ obe.¶Ter
tio hoc idē ꝛ clarius ꝓbat ille idē tex.in.d.c.j.dū dicit nec conſtitutio-
nem veſtram impediat ſi forte aliquis ad cōſeruandū eccleſie ſue con-
ſuetudinē ſe iuramēto dicat aſtrictum.Non enim iuramenta:ſed per-
iuria ſunt dicenda que contra autoꝛitatem eccleſiaſticā ꝛ ſanctoꝝ pa-
trum veniunt inſtitata.Ecce ergo ibi caſum expreſſum ꝛ clariſſimum
cōtra iſtoꝝ aſſertionē:nā ibi canonici volebāt diſponere ꝯ eccleſie cō
ſuetudinē antiquā in quam nō ſolum oēs conſenſerant ꝛ ſinguli.Sed
etiā ad illius obſeruantiā ſe iuramento alligauerāt ꝛ nihilominus ibi
dicitur ꝙ in contraria diſpoſitione ſtandū eſt iudicio maioꝛis ꝑtis ex
quo hoc ſuggerit neceſſitas eccleſie vel vtilitas.Itē dicit Barto.in.d.
l.oēs vero populi.ꝙ vꝫ maioꝛis partis iudiciū etiā cōtra legē que cū
tāta maturitate ꝛ ꝓcerum conſenſu fuit cōdita.vt.l.humanū.ꝛ.l.ſi.C.
de legi.multofoꝛtius valere debebat in caſu noſtro in quo ꝯtra diſpo
ſitio non erat fulcita.l.nec firmata iuramento.ꝛ ſi diceremus ꝯtrium
ſequeretur magna abſurditas.Cum eñ experientia docente expediat
q̄nq; mulctare legē.vt.c.non debet.de cōſang.ꝛ affi.Periculoſū eſſet
dicere ꝙ vnius contradictio impedire poſſet mutationem legis ex eo
12 qꝛ oēs vnanimiter conſenſerūt in illā legē† Addo ad predictoꝝ con
firmationē hanc rōnem.Idē operari dꝫ fictio in caſu ficto qd veritas
in caſu vero.vt no.Bar.in.l.is qui ꝓ emptoꝛe.ff.de vſuris.ꝛ facit.c.li-
teras.de tēpo.oꝛd.ſed vtriuſq; iuris cenſura declarat ſeu fingit a ma-
ioꝛi parte factū cēſendum acſi ab oībus eſſet factū vt.d.c.j.ꝛ.d.l.aliud.
§.refertur:ergo idē dicendū cū maioꝛ pars cōſentit valet acſi oēs pari
ter cōſenſiſſent.Nec obſtat ſi dicat̄ ꝙ in illa diſpoſitione contra ſche-
dulā nō imminebat neceſſitas vel vtilitas ſacri cōcilij,quo caſu dꝫ in
tercedere oīm cōſenſus.Nec ſufficit iudiciū maioꝛis partis.vt no.gl.ꝛ
Inno.in.d.c.cū oēs.Nā ꝑſuppoſito ꝙ illa theoꝛica eſſet vera qd non
imminēte neceſſitate,vtilitate:aut pietate requireret̄ cōſenſus oīm de
vniuerſitate quā tñ theoꝛicā in illa parte nōnulli improbant cū iura
indifferenter dicant valere qd facit maioꝛ pars.dicendū tñ ꝙ hoc fa-
cto de quo agitur magna imminebat neceſſitas ꝛ vtilitas eccleſie vni
uerſalis qꝛ cū oīa parata foꝛent ſtāte noīatione Baſilee,Auinionis,
Sabaudie tam pecunie ꝙ galee ꝛ oꝛatoꝛes ſacri cōcilij tūc ad Greciā
ituri erant ibidē parati ꝛ nō habebant niſi intrare galeas.ingēs ꝛ no
toꝛiū erat dānum ꝛ preiudiciū eccleſie ſi de nouo debuiſſet locus eligi
pecunia queri ꝛ omnia de nouo parari.Ad predicta optime etiam fa
cit.c.ſi.de his q̄ ſi.a ma.par.cap.vbi dꝫ diſpoſitio maioꝛis partis etiam
in his q̄ cōpetunt ſingulis canonicis:iure tñ eccleſie vcꝫ vt quilibet ca
nonicoꝝ teneat̄ aliqd de ſuis redditib⁹ ad fabricā eccl'ie conferre.Et
tamen cōi cōſenſu oīm ꝛ ſinguloꝝ de eccleſia per prius fuerant prebē
de ſingulariter ſingulis ꝛ ad eoꝝ vſum diſtribute:foꝛtius ergo debuit
valere iudiciū maioꝛis partis.In caſu noſtro vbi nō agebatur de iure
ſingulis cōpetēte:ſꝫ de facto eccl'ie vniuerſalis.Ad idē faciūt notata
per doc.in.c.cū dilecti.de elec.vbi dicūt ꝙ lꝫ oēs canonici cōi cōſenſu
terminū prefixerint ad electionē celebrādā.Nihilominus tñ poſſunt
canonici ſeu maioꝛ pars capituli expreſſe vel tacite illū terminū reuo-
care alterū prefigendo.Non ob.minoꝛi parte nec illum periculū immi
nebat hoc caſu minoꝛi parti cōcilij qꝛ poteſtas eligendi alium locum
non deuoluebatur ad illum.¶Itē electio fuit facta per cōciliū iuxta
concoꝛdata cum grecis.Et hoc quo ad motiua aduerſarioꝝ quate
nus volebāt violare illam regulā communem qd fit a maioꝛi parte ꝛc.
¶Sed allegare potuiſſent verba illius ſchedule in qua dicebatur ꝙ
Auinioñ.ſibi realiter nō ſoluētibus intra menſē cōciliū poſſet ꝛ tene
retur aliū locū eligere.Ponderandū eſt eñ verbum teneretur ꝙ im
poꝛtat neceſſitatē.vt eſt tex.in cle.exiui.de ver.ſig.in ver.item oꝛdo.Et
maxime hoc verum q̄ñ verbum teneretur ſequitur verbū poſſet.argu.
in.c.abbate.de app.Si ergo cōciliū ex neceſſitate tenebatur alium lo
cum eligere non potuit perdurare nec perſeuerare in prima loci ele-
ctione.ergo minoꝛ pars tanq; neceſſitate vigoꝛe ſchedule potuit ꝛ de
buit eligere aliū locū cū neceſſitas legi nō ſubijciat̄.c.quāto.de cōſue.
l.j.C.de ope.liber.Sed his minime obſtañ.ꝯtra ſnīa veriſſima ꝛ indu-
bitata exiſtit pluribus exigētibus rōnibus.¶Et primo ratio ſit hec.
Nemo poteſt ſibi legē imponere a qua ſibi recedere nō liceat ex quo
cū alio nō ꝯhit nec aliter alteri ſeipſum obligat̄.text.eſt in.l.ſi quis in
primo.ff.de leg.iij.ſiue ſit vniuerſitas ſtatutum edendo ſiue princeps
condendo:ſiue ſingularis perſona alias diſponendo.pro vniuerſi-
tate adduco tex.valde notabilem qui videtur queſtionem noſtram ra
dicitus terminare vcꝫ.c.in noſtro.de iniur.ꝛ dāno da.ibi eñ ſm itelle
ctum Inn.quem ſequūtur cōmuniter omnes doct.probatur ꝙ licet
aliqua vniuerſitas per ſtatutū ſuū in fauoꝛē ſinguloꝝ ſe obliget ad
ea que naturaliter obligata nō erāt.pōt nihilominus per ꝯtrū ſtatu-
tū ſe liberare ꝛ primū ſtatutū in totū vel in partē tollere.Ciues enim
Baſilieñ.grauia dāna paſſi fuerāt ꝛ graues expenſas fecerāt ob diſ-
coꝛdiā cōitatis que tunc viguit inter milites ꝛ Burgenſes.ad quam
ſed andā cōmune ſuū ſtatutum fecit ad dāda illa ꝛ expenſas reſarciē
das:ſed vidēs poſtea magnū onus ꝛ grāde preiudiciū ex hoc cōitati
ipſi imminere ſtatuit poſtea contrariū.huiuſmodi cōtrariū ſtatutum
valuit ſm Inno.qꝛ cōe ipſum non erat ad illa dāna reſarcienda na-
turaliter obligatū.Nā ſicut per ſtatutū ſuū potuit ſe ad illa obligare
ita ꝛ ſtatutum contrarium potuit illam obligationem ſoluere qꝛ oīs
res per quaſcūq; cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur vt in regula
iuris.ꝛ lex ciuilis dixit ꝙ nihil tam naturale ꝙ vt vnūquodq; eo diſ-
ſoluatur vinculo quo legatū eſt.vt.l.nihil tam naturale.de reg.iur.ꝛ
ſic ſingulariter probatur ibidem ꝙ licet primū ſtatutum tenderet in
fauoꝛem nōnulloꝝ de vniuerſitate.Ex quo tamen cum illis nō cō
traxit nec ꝓceſſit aliqualiter obligatio naturalis;potuit nihilomin⁹
vniuerſaliter poſtmodū ſtatuere etiā ſine illoꝝ cōſenſu in quoꝝ fa-
uoꝛē ꝑma diſpoſitio emanauerat:foꝛti⁹ ergo hoc idē caſu noſtro di-
cendū eſt vbi in aliquo nulla obligatio preceſſerat ad diſponēdū con
tēta in illa ſchedula nec ipſum cōciliū illā edēdo cū aliquo cōtraxit
nec in fauoꝛe ſinguloꝝ fecit niſi ipſius dūtaxat ſacri cōcilij vt citius
illa negotia expedirent̄.Et ꝑſuppoſito ꝙ cōtēplatiōe quoꝝdā ō con
cilio hoc factū fuerit qui ſe illi electiōi opponebāt vt ab aliquib⁹ aſſe
ritur.Nihilomin⁹ idē dicendū ex quo cōciliū cum illis non contra-
xit:ſed ſimpliciter per ſuā ꝓuiſionē ita diſpoſuit.quāq; eñ ſingula-
res de cōcilio inter ſe ſup illi⁹ loci nominatione diſceptarēt ꝛ pro bo
no cōcoꝛdie in illā ſchedulā conuenerint.Nihil tamē cū illo ſacro con
cilio per viā pacti aut cōuentionis ſeu obligationis actū eſt ſed ipm
ſacrū conciliū ſua ſponte per ſe diſponens ꝛ cum nullo contrahēs ita
diſpoſuit.Nam aliud vniuerſitas aliud ſinguli de vniuerſitate.factū
eñ ſinguloꝝ nō attribuit̄ vniuerſitati etiā ſi oēs de vniuerſitate con
trauenerint ſimul ex quo nō ſunt totaliter moꝛe ſolito cōgregati nec
collegialiter diſponūt.vt no.ꝑ glo.ꝛ doct.in.d.l.ſicut.ff.quod cuiuſq;
vniuerſitatis.Et plenius ꝑ Bar.in.l.aut facta.ff.de penis.ꝛ Ioā.an.
in.c.felicis.eo.titu.lib.vj.facit.l.ſemp.ff.quod vi aut clam.c.liberti.xij.
q.ij.Et quod plus eſt non poterant illi ſinguli pretēdere in illo ſpe-
ciali intereſſe qꝛ negotiū erat vniuerſalis eccleſie.Et hec quo ad vni-
uerſitatē vt non poſſit ſibi legem per ſuum ſtatutū imponere a qua
nō liceat reſilire.¶Et idem dicendum in facto cōcilio fungente vice
vniuerſitatis prout eleganter ꝓbatur:imo videtur caſus de hac qōne
ne in.c.ſina.iuncta gl.de reſcrip.lib.vi.Nam papa ibi reuocās indul-
gentias ſuper fructibus in abſentia ꝑcipiendis cōceſſas ſubmiſit hec
verba.Et earū conceſſionem noſtris volumus exulare tempoꝛibus
quodq; nobis licere nō patimur noſtris ſucceſſoꝛib⁹ iudicamus.per
que verba viſus eſt papa velle a ſe omnē poteſtatē tales indulgētias
cōcedendi abdicare.Et tamē glo.ibi inquirēs:quid ſi verbis ꝑdictis
nō obſtantibus tales vel conſimiles indulgentias indēnet papa vel
ſucceſſoꝛ de nouo concederet.Reſpondet talē conceſſionē valere red
dens pro rōne:qꝛ nō potuit legem ſibi imponere a qua ſibi nō liceret
recedere.allegat dictā.l.ſi quis.in princip.ꝛ.l.cū duobus.§.idem re-
ſpondit.ff.pro ſocio.iuncto,qꝛ primā cōſtitutionē pōt princeps tolle
re per ſecundam licet de illa mentionem nō faciat.in.c.x.de conſtitu.
in.vj.reſpectu autem ſucceſſoꝛis allegat:qꝛ nō potuit ſuo ſucceſſoꝛi le
gem imponere:qꝛ par in parem non habet imperium.de elec.c.inno
tuit.ꝛ in.l.ille a quo.§.tempeſtiuū.ff.ad trebel.Idē ergo ꝛ foꝛtius di-
cendum eſt in ſacro generali cōcilio totā eccleſiam repreſentante cui
omnis lex humana in fidei mate.extirpatione ſchiſmatis ꝛ moꝝ re
formatione ꝛ ad illa pertinētibus iuſtiſſime eſt ſubiecta vt dicet ple-
nius in ſcdo dubio.ideo per illa generalia verba ex ſeipſo plata illa
ſchedula nō potuerit cōciliū ſibi neceſſitatem ꝛ legē imponere a qua
ſibi non liceret recedere.Preſertim equitate ſuggerente ſicut in caſu
noſtro ſupuenit cū vt ſupradictū eſt maxime in narratione caſus ſi
li ciues Auinioñ.ſolum ꝓ eoꝝ cautela ꝛ ſecuritate ſuarū pecuniarū
tradendarū petebāt vt loca nomine ꝛ quadā parua que petebāt per
cōciliū decretaret̄.Et tam per prius exoluerāt ſex milia ducatos ſi
capitaneum contētauerūt de.xxx.milibus ꝛ octingētis ducatis.Et
ō reſiduo fecerāt cautos oꝛatores ſancti cōcilij in euētum illi⁹ ꝺcreta
tiōis.Nōne iniquū fuiſſet ꝑ talē dilationē ex iuſta cauſa factā ad aliā
locoꝝ ꝓcedere electionē ꝑſertim cū oꝛatores ſacri cōcilij eis ꝑus ante
cōfectionē illius ſchedule pmiſiſſent pro eoꝝ cautela ꝙ illa decreta-
tio poſtulata ꝓcederet.Nā vt alibi dicit glo.iuncto tex.ꝙ iniquū eſt
nō rūpere regulā vbi equitas ſuggerit.vt ait.vt matres debiti.ꝛ cre
ditri.Quinimo ſi bene coniecturet intētio ſacri cōcilij confectiōe illi⁹
ſchedule alia non fuit cauſa niſi vt liberaret ſe ab illa noīatione loco
rū.Caſu ꝙ auinioñ.in exburſatione irent perſubterfugia.Sed allegā
tex iuſtā cām nō dicetur ſubterfugere nec differre.vt eſt tex.iūcta gl.
in.c.ꝙ ſit.de elec.lib.vj.in verbo diſtulit.Et hoc quo ad principium.
Item

¶ Item vt predixi in priuato dicendũ eſt vt non poſſit ſibi legẽ impo
nere a qua nõ liceat recedere ⁊ aliud penitus agere vt ꝓbatur in.l.ſi
quis.in prin.ff.de leg.iij.vbi hec regula clariſſime per iuriſconſultum
ponitur:⁊ eſt fundata ſuper ratione naturali. Quia nil tam naturale
quã vt vnũquodq; eo iure ſoluat quo ligatũ eſt.vt.d.l.nihil tam natu
rale.⁊.d.c.oĩs res. Ad idẽ tex.in.l.ſi cornelio.ff.de ſolu.vt patet ꝙ ſi ti
bi mandaui vel tecum quod plus eſt,pactũ feci vt rem meã incertum
euentũ traderes ſempronio poſſum anteꝙ̃ tradas penitere ⁊ mãdare
vt mihi ⁊ nõ illi tradas. Quinimo nec tu debes illi tradere ſi ex aliqui
bus cõiecturis potuiſti deprehendere meam voluntatẽ eſſe veroſimi
liter mutatã.⁊ idẽ videtur etiã ſi cũ priori voluntate cõcurrat iuramẽ
tum vt notabiliter ſentit Jnn.in.c.dilecto.de preb.vbi dicit ꝙ ſi quis
iurauit nõ vendere librum ſeu aliũ cõtractũ facere. Si tñ poſt eo con
tra iuramentum cõtrahit tenet contractus:lʒ ipſe ſit periurus qꝛ non
potuit etiã iuramento ſeipſum ligare quominus teneat actus in con
trariũ factus. Jdẽ dicit Jo.an.eadem rõne ſuper regula,qđ ſemel.de
reg.iur.lib.vj.de eo qui iurauit nõ mutare teſtm̃:dicit eñ ꝙ ſi mutaue
rit tenet ſm teſtm̃:lʒ ipſe ſit periurus. Quinimo in hoc caſu plus dicit
Bar.in.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.ff.de verb.obl.in.d.l.ſi quis in
prin.qđ talis ꝯueniendo nõ eſt periurus. Et nihilominus tenet ſcđm
teſtm̃:qꝛ ſm Cy.tale iuramentũ fuit ꝯ bonos mores per quod voluit
ſibi reſtringere voluntatem ⁊ libertatẽ ſupremi iudicij ⁊ idem ſaltem
quo ad actus validitatẽ tenere videt̃ gl.vt in.c.vltima voluntas.xiij.
q.ij. Mouetur illa generali rõne qꝛ nemo poteſt ſibi legẽ imponere a
qua nõ liceat ei recedere vt.d.l.ſi quis.qꝛ libertatẽ ſupremi iudicij ne
mo põt ſibi reſtringere.vt.d.l.cũ duob⁹.§.idẽ rñdit.ff.ꝓ ſocio. ¶ Scđa
ratio contra dictũ prauũ decretũ eſt qꝛ cũ conciliũ nõ potuerit ſibiipſi
neceſſitatis legẽ imponere.vt.s.in pcedenti rõne plene probatum ex
titit illud verbũ teneretur in dicta ſchedula poſitũ non dʒ importare
neceſſitatem ſed honeſtatẽ. Nam vbicunq; verbũ ex proprio ſignifica
to neceſſitatẽ importãs apponitur in materia neceſſitatem nõ impor
tante tũc illud verbũ neceſſitatẽ nõ importat ſed honeſtatẽ.ita dicit
gl.notabilis in cle.attendentes de ſta.regula.⁊ per Bar.in.l.credito
res.C.de pig.⁊ eſt tex.melior ꝙ̃ alibi iuncta gl.ſi.in.c.j.de deſpõſa.im
pub.vbi tex.verbũ debitũ debet qđ regulariter eſt neceſſitatiuũ vt no
tatur in iuribus ꝓxime allegatis. Addit verbuʒ oĩno. Et nihilominus
qꝛ ſi importaret neceſſitatem ſequeretur inconueniẽs:ſeu abſurditas
vel diſpoſitio cõtra legẽ exponitur ibi verbũ debet in debito honeſta
tis. Ad idẽ tex.iuncta gl.xj.q.iij.c.rogo.vbi exponitur rogo.i.precipio
ꝓpter materiã ſubiectã q̃ eſt neceſſitatiua. Jta erit ecõtra. Ad idẽ tex.
iuncta gl.in.c.humanũ genus.j.diſt.ita punctualiter ⁊ fortius dicen
dum eſt in caſu noſtro. Si volumus ꝙ illud verbuʒ teneretur aliquid
operetur. Nõ eñ importare põt neceſſitatem rõnibus in precedẽti rõ
ne deſcriptis. Preterea ſine veritatis preiudicio preſuppoſitũ ꝙ im
portaret hoc caſu neceſſitatẽ. Tñ ꝓpter hoc nõ ſequit̃ ꝙ minor pars
concilij potuerit inuita maiori parte qđ toti cõcilio incũbebat qꝛ vt ſu
pra ſepius dictũ fuit nunꝙ̃ poteſtas maioris partis deuoluitur ad mi
norem:niſi in caſibus iure expreſſis.vt.d.c.bone.el.ij.de elec. ¶ Tertia
ratio principalis eſt qꝛ illa ſchedula fuit contra oẽm honeſtatem ⁊ li
bertatem ſacri cõcilij extorta quaſi ad importunitatẽ quorundam ſin
gulorũ q̃ Auinioñ.ſibi amplius nõ expectãtes ad alterius loci nomi
nationẽ ꝓcedere volebant. Cũ eñ ſtatuta ſpiritusſancti inſtinctu agi
pſumantur vt in.c.ſi ille.⁊.c.ſi quis diaconus.lj.di.⁊.c.violatores.xxv.
q.ij.facit.c.quo iure.viij.diſt.⁊.c.nemo.xvj.q.iij. Et vbi ſpũs dei ibi de
bet eſſe ſumma libertas:vt in.c.due ſunt inquit leges.xix.q.ij.quomo
do potuit obligari conciliũ preſertim in factis pertinentibus ad fideʒ
vt teneretur quid certum in futurum facere. Cũ nulla lex humana le
gi ſpũs preiudicare poſſet vt.d.c.due ſunt. Nam ſpiritus vbi vult ſpi
rat ⁊ ei reſiſtere nemo cõſulte poteſt. Si eniʒ nõ valet pactũ per quod
tollitur libertas teſtãdi,ſeu ſupmi iudicij cum ſit cõtra bonos mores.
vt.d.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.etiã ſi iuramento firmatum fuerit
vt ſupradictũ extitit quãto fortius nõ dʒ valere ꝙ ſit ꝯ libertatem con
cilij:immo ſpũſſancti.ad hoc tex.valde notabilis in.d.c.due ſunt.vbi in
ter cetera ad propoſitum belliſſime dicitur ꝙ qui lege priuata ducit̃:
nulla ratio exigit vt a lege publica cõſtringatur: dignior eñ eſt lex pri
uata ꝙ̃ publica.ſpiritus quidem dei lex eſt ⁊ qui ſpiritu dei aguntur
lege dei ducuntur. Et ſubijcit ibi tex.⁊ quis eſt qui ſpiritui ſancto poſ
ſit digne reſiſtere. Quiſquis igitur hoc ſpiritu ducitur ⁊ epõ ſuo con
tradicente erat liber noſtra autoritate iuſto tamẽ lex nõ eſt impoſita.
Sed vbi ſpũs dei ibi libertas:⁊ ſi ſpũ dei ducimini non eſt is ſub lege
⁊c. Ad qđ facit illud qđ de balaam Numeri.xviij.⁊.xxiiij.diſt.dicitur.
Nam lʒ iuſſu regio ⁊ cum ſuo ꝓpoſito iret ad maledicendũ pplm̃ dei.
non maledixit ſed potius benedixit inquiẽs a rege interrogatus cur
hoc feciſſet qđ nõ potuit facere aliud quã qđ dñs tũc inſpirauit. Sub
iungens ꝙ ſi rex daret mihi domũ argento ⁊ auro plenam nõ poſſuʒ
alia facere:ꝙ̃ qđ dñs inſpirat ⁊ iubet:facit qđ habetur.ij.q.vij.§.item
cum valeam. ¶ Quarta rõ eſt qꝛ regulariter in obligatione cauſata
ex partiũ cõuentione quis ad factũ preciſe cõpelli nõ poteſt:ſʒ ſucce
dit obligatio ad intereſſe ſm cõem opi.vt notatur plene maxime per
Bar.in.l.ſtipulationes nõ diuiduntur.ff.de ver.obli.⁊ in.l.ſi quis ab
alio.ff.de re iudi. Cũ ergo in caſu noſtro vigore illius ſchedule etiaʒ ſi
concilium cũ aliquo cõtraxiſſet nõ poterat preciſe cõpelli ipſum cõci
lium ad electionẽ alterius loci tanꝙ̃ ad obligationẽ facti:ſed ſuccede
bat dũtaxat obligatio ad intereſſe ſi ꝙ erat:ergo nõ poterat minor ps
cõcilij cauſari ad ſe eſſe deuolutã poteſtatẽ eligẽdi ex maioris partis
neglectu.cum concilium ad hoc preciſe nõ tenetur. Et fortius hoc di
cendum in caſu noſtro in quo concilium cũ nemine contraxit ſed per
ſeipſum hoc illud ſtatuit. Et per maxime hoc dicendũ in materia no
ſtra.indignũ eñ eſt dicere ꝙ cõciliũ generale vniuerſalẽ eccleſiã repre
ſentans preciſe cogi poſſit ad faciendum hoc vel illud cum ſuis ſtatu
tis ducatur ſpiritu dei. Et qui ſpiritu dei agunt̃ nõ ſunt ſub lege.ſpi
ritus dei obligari non põt nec impediri ꝓpoſitũ diuinitus inſpiratũ.
vt in.c.lʒ.de regu.⁊.d.c.due ſunt.xix.q.ij. ¶ Quinta rõ eſt qꝛ cum illa
ſchedula diceretur ꝙ lapſo illo termino vnius mẽſis ad exburſanduʒ
pecuniã per Auinioñ.prefixo poſſet ⁊ tenetur cõcilium aliũ locum eli
gere ⁊c. Debebat illud verificari in toto cõcilio vel in duabus parti
bus in quibus vniuerſitatis virtus cõſiſtit iuxta notata per Jnno.in
c.iij.de no.ope.nun.⁊ per Bar.in.l.nulli.⁊.l.plane.ff.quod cuiuſq; vni
uerſi. Cũ eñ verba nihil facti cõtinerent ſed iuris ſcʒ de alio loco per
cõciliũ eligendo nõ poterat vnus vel duo ſeu plures minorẽ partẽ cõ
cilij faciẽtes maiori parte cõtradicẽte illud adimplere.notabiliter po
nitur per Jnn.in.d.c.eã te.de reſcrip.vbi dicit ꝙ ſi mãdarent̃ capitulo
ea que ſunt iuris puta vt aliquẽ eligant vel prebẽdã alicui cõferãt nõ
põt vnus vel duo ꝯdicẽte caplo mãdatũ adimplere vt caplo nõ vt ſin
gulis ſecus ſi mãdaret̃ caplo ea q̃ ſunt facti.vt pote ꝙ aliquẽ in poſſeſ
ſionẽ mitterẽt vel vt ꝓuiſum per papã recipiant. Tũc eñ poſſet quili
bet mãdatũ adimplere etiã cõtradicente caplo vel maiori parte illius
qꝛ videtur mandatũ capitulo vt ſingulis. Et idẽ vr̃ ſentire Jnn.in.c.
dilectus.el.ij.de preben. Jta in propoſito noſtro pũctualiter ⁊ fortius
eſt dicendũ. Cũ enim fuerit dictũ ꝙ Auinioñ.termino pfixo nõ ſatiſfa
cieñ.cõciliũ poſſet ⁊ teneretur aliũ locũ eligere reſeruata fuit facultas
eligendi capitulo tanꝙ̃ capitulo ſeu concilio:nõ ergo cõtradicẽte con
cilio ſeu maiori parte:licuit longe minori parti aliuʒ locum eligere.cũ
cõciliũ per duas partes repreſentatũ cenſuerit perſiſtendum in priori
electione oẽm ſupplendo defectũ ac de nouo decretãdo ſolẽniter loca
illa prius noĩata. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ ex quo maior pars eligere
noluit iuxta tenorẽ ſchedule:licuit minori parti reſpectu numeri de no
uo eligere ad queʒ ex neglectu maioris partis totum ius in hac parte
deuoluebatur ad minorẽ partem. Certe hec rõ nil vʒ:qꝛ vt ſupra dixi
nõ eſt iſte caſus in quo priuet̃ maior pars vt deuoluatur ad minorem.
Cũ vt dixi nõ ſit de caſib⁹ a iure expſſis. Preterea ⁊ fortius ꝯciliũ vni
uerſale tanꝙ̃ vniuerſalẽ eccleſiã repreſentans habens ſupremã pote
ſtatem non ſubijcitur alicui legi humane.arguit̃ in.l.princeps.ff.de le
gi. Et preſertim vbi per legem humanã apponitur aliqua pena; cum
cõcilium nõ poſſit nec debeat verbis generalibus legis humane com
prehendi.facit qđ de cardinalibus no.per doc.in.c.vnico.de ſchiſma
ticis.lib.vj.vbi dicunt doc.ꝙ ſub verbis generalibus penã continen̄.
nõ comprehendunt̃ cardinales qꝛ nõ eſt veroſimile qđ papa voluerit
cardinales cõprehendere. Ergo fortius hoc dicendũ eſt quo ad con
cilium generale vt nõ comprehẽdatur. Preſertim ꝙ in pertinẽtibus
ad fidem ⁊ refomationẽ eccleſie cõciliũ eſt ſupra ipſum papã. Nulhibi
aũt in lege diuina vel humana cautũ expreſſe reperit̃ ꝙ cõciliũ vel ma
ior pars ipſum repreſentãs priuet̃ poteſtate diſponẽdi ⁊ ꝙ poteſtas
deuoluatur ad alios vel minorẽ partẽ cõcilij.⁊ maxime hoc dicendum
qꝛ facta conciliaria ſpiritu dei diriguntur:cũ deus ipſe dicatur in me
dio conſiſtere iuxta illud Eſa. Exulta ⁊ lauda habitatio ſyon:qꝛ ma
gn⁹ in medio ⁊c.⁊ vbi eſt maior pars ibi preſumit̃ eſſe eccleſia.lvj.diſt.
aplica.iũcta gl. Hinc eſt ꝙ in cõcilio niceno in quo arrius fuit cõdem
natus de hereſi.lʒ cũ eo cõſenſerint ſeptẽ epi in cõcilio exiſtẽtes. Atta
men plurimorũ ſnĩa ex ſpũſancto emanaſſe iudicata extitit.ad hoc.c.
ſicut.xj.diſt. Et ipſemet xp̃s nauis eccleſie gubernator dixi ⁊ ero vo
biſcum vſq; ad conſummationẽ ſeculi ⁊ alibi de ſpũſancto dicit:doce
bit vos omnẽ veritatẽ:⁊ vt ſepius dictum fuit. Negatur nihilominus
maiorem partẽ fuiſſe in aliqua negligentia cũ Auinioñ.habuerint iu
ſtam cauſam petendi per prius illã decretationẽ precipue cũ per ora
tores concilij illa eis fuerit ꝓmiſſa ante exburſationẽ pecunie ꝓ eorũ
quadã cautione.vt dixi ſupra in caſus narratione. ¶ Sexta rõ quare
alius locus preſertim per minorem partem eligi nõ poterat:quia cum
illa loci electio ſacro concilio cõpeteret nõ proprio iure:ſed vt compa
ctatorũ cũ grecis illa facultas locũ vnum in decreto tunc nominatum
eligendi intelligi debuit de prima electione ⁊ nõ vlteriori argumẽto.l.
boues.§.hoc ſermone.ff.de ver.ſig.⁊.l.hec cõditio.ff.de cõdi.⁊ demon
ſtra.vbi ꝓbatur ꝙ ſi aliquid relinquitur vni cũ nuptias cõtraxerit in
telligitur de primis nuptijs.⁊ optime facit qđ no.Bar.in ſimili in.l.j.
ff.ad le.Jul.maieſta.in illa qõne. Si datur alicui facultas libere eun
di ad certũ locum ⁊ redeundi:an intelligatur de primo acceſſu tantuʒ
an qđ poſſit ire ⁊ redire quantũcunq; voluerit ⁊ determinat.ꝙ ſi inde
terminate facta eſt cõceſſio:⁊ ex aliis coniecturis non apparet de alia
volũtate intelligi dʒ de primo acceſſu. Ad idẽ facit qđ in ſimili no.Jo.
and.in.c.pro illorum.de prebẽ.⁊ Archidi.in.c.ſi cui.eod.titu.lib.vj.de

vi ⁊ poteſtate duratiua illius clauſule ponas talē in poſſeſſionē ⁊ defendas inductū ⁊c. vt expiret poteſtas ſi miſſus in poſſeſſionē aliquā diu pacifice poſſedit: lȝ poſtea turbetur facit qđ legi. ⁊ no. c. nō poteſt. de prebē. in. vj. ⁊ in. l. eum qui Calēdis. ff. de ver. ob. Et no. Bar. in. l. abſenti. ff. de dona. ⁊ in. c. ſi tibi abſenti. de prebē. lib. vj. qđ eſt notandum.

¶ Septima rō eſt qđ ex quo ſacrū Baſiliē. cōciliū elegit Baſileā Auinionē ⁊ Sabaudiā cū cōditiōe ſubſcripta ꝓ futuro Ycumenico concilio ⁊ electio fuit ipſi ciuitati nūtiata: ac per ipſam acceptata: necnō ad exburſationē certarū pecuniarū per ipſam ꝓceſſuȝ: ⁊ ad multa alia nō ſine magno eius intereſſe parauerat. Nō potuit ſaltē legitime cōciliū Baſilieñ. totā illā electionē reuocare ſeu ipſos Auinioñ. ita. j. anguſtū terminū ſine aliqua cautione ad ſolutionē tantarū pecuniarū conſtringere: maxime qꝛ vt p̄dixi oratores cōcilij per prius eis ꝓmiſerant ꝙ decretatio fieret añ totalē exburſationē pecunie numerēde. fuit eñ eis ex tali electione p̄ſertim cū res nō eſſet integra ius queſitū intimatiōe eis facta. vt in ſimili no. in. d. l. abſenti. ff. de dona. vbi dicit Bar. ꝙ ſi aliqua cōitas elegit aliquē in capitaneū ſeu poteſtatē non pōt poſt per ſe intimatā ⁊ acceptatā electionē penitere. Et facit qđ legi. ⁊ not. in. c. j. de preb. lib. vj. ⁊ in. l. ſi pecunia. ff. de condi. ob cām.

¶ Octaua rō eſt: qm̄ in cōpactatis cū grecis actū extitit vt galee cum gentibus ⁊ pecunijs certo tp̄e ad Cōſtantinopolim mitterent̄: qꝛ in compactato factū non fuit vnde ⁊ ſi fortaſſis greci dicere velint cōcilium poſt tēpus etiā remāſiſſe obligatū: qꝛ quo ad duo videbat̄ tacite obligatū: ſcȝ ad mittēdū ⁊ a certo tp̄e mittendū. arg. in. c. cū dilecti. de dolo ⁊ cōtu. ⁊ in l. Celſus. ff. de arb. Attamē ex quo ipſi greci hac allegatiōe nō fuerūt vſi. Quinimo voluerūt habere cōpactata ꝓ diſſolutis ſcribēdo ex Cōſtantinopoli ad ſacrū cōciliū ꝙ ſi cōcilium adimpleuiſſet oīa ꝓmiſſa in tp̄e qđ etiā ipſi adimplerēt ea que ꝓmiſerūt. Sȝ ex quo in tp̄e cōpactato nō fuerūt ꝓmiſſa adimpleta nō tenebātur venire. Clare ptȝ qđ ipſi nō poterāt amplius ſuper cōpactatis ſe fundare. cū eñ obligatio ſit ad certū quid certo tp̄e faciendum pōt pars ſi vult ab obligatione recedere aduerſario in tp̄e nō adimplente legitimo vt diſſoluta remaneat vtrinq̄ obligatio. c. ſicut. de ſpōſa. iuncta gl. ⁊ in. c. ꝑuenit. de iureiur. facit regula iuris. fruſtra. de reg. iu. in. vj. ⁊ l. cū ꝓponas. C. de pact. ff. ꝓ ſocio. l. ſi cōuenerit: cū ſimi. Ex quo ergo ſemel illa obligatio fuit extincta nō potuit ſine nouo vtriuſq̄ partis cōſenſu reuiuiſcere: vt in c. queris. de cōſecra. diſt. iiij. ⁊ xxiij. q. iiij. ſi illic. ⁊ in. l. qui res. §. areā. ff. de ſol. Et ꝑ hoc etiā ceſſat obiectio ſi qua forte fieret de alia litera per eundem imperatorē grecorū ad Baſilieñ. conciliū ſcriptū ex ciuitate venetiarū in qua inter cetera dicebatur ꝙ ad ciuitatē Ferrariā properabāt pro executione decreti in ſacro Baſiliē. cōcilio ꝓmulgati ⁊c. Et ſic vigore illi⁹ praui ⁊ parui decreti. hec eñ litera ad ambitionē ⁊ ſuggeſtionē aduerſariorū cōſcripta nulli⁹ eſt firmitatis qꝛ cū per priorem literā in Conſtantinopoli ſcriptā receſſerint a cōpactatis pretēdētes cām: qꝛ ꝓmiſſa nō fuerāt tp̄e debito adimpleta nō potuerūt poſtmodū ſine nouo vtriuſq̄ partis conſenſu priori obligationi inniti iam ex eorū facto extincto.

¶ Ex quibus oībus infertur p̄ſuppoſito ⁊ nullo modo cōceſſo ꝙ illud prauū decretū valuiſſet ꝓ tūc. Attamen ex quo greci dū adhuc eſſent in Cōſtātinopoli ab illis cōpactatis receſſerunt nō debuit ſacrū Baſilieñ. conciliū ad aliū locū ſe transferre p̄ſertim qꝛ inter cetera in compactatis cauebat̄ ꝙ conciliū in medio tp̄e debebat in Baſilea remanere donec greci applicuiſſent ad vltimū portum latinū. Sed anteq̄ applicuiſſent diſſoluta erat oīs obligatio: vt pȝ ex p̄dictis. Ergo vigore decreti praui qđ erat fundatū ſuper cōpactatis nō potuit nec debuit cōciliū Baſiliē. inde trāſferri. Et ſic nihil obſtat qn Baſilienſe cōciliū adhuc cōſiſtat. Et hec eſt veriſſima cōſideratio que ſufficit ꝓ octaua rōne.

¶ Nona rō eſt: qꝛ in Ferraria erectū fuit illud cōciliabulū nō vigore illius praui decreti: nā longe anteq̄ diſpoſitio dicti praui decreti verificari potuiſſet Eugeni⁹ quondā ꝯciliū Baſil. quātū in ſe fuit diſſoluit ⁊ cōciliabulū in Ferrariā inſtituit: ita ꝙ ex ipſius ſolius autoritate ſeu ex illa noua inſtitutiōe illđ ꝯciliabulū initiū habuit: qꝛ ipſe quondā Eugenius longe ante grecorū aduentū ⁊ priuſq̄ in aliquo portu latino applicuiſſent per ſacrū conciliū citatus vt per ſe vel aliū corā ipſa ſancta ſynodo cōpareret oſtenſurus innocentiam ſuam: ſeu excuſaturus ea que notorie eidem impingebatur loco obedientie quā p̄ſtare debuiſſet literas bullatas publicauit. qbus diſſoluebat ſacrū Baſilieñ. conciliū ⁊ ad Ferrariam illud transferebat ex tunc ſi ſacrū conciliū nō deſiſteret a proceſſu contra eū inchoato ⁊ ab omni alio inchoato vel inchoādo cōtra aliquē ex ſuis tunc in illo ſacro concilio p̄cedentibus. Sacro autē concilio nō deſiſteñ. ꝓut nec deſiſtere debuit: ipſe quondā Eugenius declarauit concilium Baſilieñ. diſſolutum ⁊ Ferrarie tranſlatum: prout latius in ſuis literis continetur. Unde illud conciliabulum Ferrarie inceptum in menſe Januarij Et greci nō applicauerūt ad Venetiarum portum donec in menſe Februarij: vt. ſ. dixi in caſus narratione. Et ſic vigore illius pretenſe diſſolutionis ⁊ tranſlationis conciliabulū illud fuit inſtitutum ante grecorum aduentū. Unde etiā ſi voluiſſet dictus quondā Eugenius illi prauo decreto inniti nō potuiſſet: qꝛ vim ſuā habere eo tp̄e non poterat. Qm̄ ſ'm cōpactata cū grecis ipſum ſacrum cōcilium remanere debebat in Baſilea donec greci ad vltimū portū latinū Italie applicuiſſent. Et extunc intra menſem debebāt patres ſacri concilij ſe ad aliuȝ locū transferre: vt ptȝ in cōpactatis. Ad hoc facit qđ legit̄ ⁊ notatur in ſimili: in. c. ex parte aſtēſis. de ꝯceſ. preben. ⁊ in. l. ſi is ad quē. ⁊ l. qui in aliena. ff. de acqui. here. cū ſimilibus. vigore autē diſſolutionis pretenſe ⁊ electionis facte per quondā Eugeniū dictum conciliabulum vires habere nō poterat: vt late patebit in. ij. mēbro iſtius primi dubij in quo ipſam diſſolutionē ꝓſequimur. Nō obſtat predictis ſi dicatur ꝙ dictū Ferrarienſe cōciliabulū potuit duplici autoritate fulciri. ſ. ipſius quondā Eugenij ante tēpus: ⁊ illius praui decreti autoritate ſuo tēpore: ſcȝ poſt grecoꝝ aduentū. Unde eſto ꝙ ſubſiſtentiā non habuiſſet virtute erectionis per ipſum quondā Eugeniū facte talem efficaciā habere debuit vigore illius praui decreti poſt grecorū aduētū: qꝛ vtile per inutile nō vitiatur vt in regula vtile. de reg. iur. lib. vj. ⁊ in. l. j. ff. de aqua quoti. ⁊ eſtiua. Et ſi non vȝ ꝙ ago vt ago, valeat vt valere pōt. de ſpon. impu. ff. qđ cū fal. tuto. actū eſt. vbi habetur qđ lȝ verus tutor preeſſet autoritate cū falſo tutore. Nihilominus tenet ꝙ factū eſt autoritate veri tutoris. Sed certe his nō obſtantibus: Nuȝ eſt verū duplici rōne Primo qꝛ ad illud cōciliabulū oēs fere venerūt qui interfuerūt vigore prime diſſolutionis ⁊ erectionis. vñ cōſiderari debet cā motiua actus q̄ fuit nulla. vt. d. c. ex parte. ⁊ d. l. ſi is ad quē. ⁊ l. qđ in aliena. Scđo hoc ptȝ alia fortiori ratione. Cū eñ durāte cōcilio Baſiliē. nō poſſet aliud cōciliū erigi quacūq̄ autoritate. Quinimo eligentes aliud illo durante incidūt in penas ſchiſmaticorū tāq̄ erigentes altare contra altare ⁊ ſchiſma in eccleſia dei faciētes: quia ſicut eccleſia vniuerſalis vnica vt in. c. loquitur. xxiiij. q. j. ⁊ c. ſchiſma. vij. q. j. factus. ita vnicū ⁊ nō plura poteſt eſſe cōcilium generale. vt repreſentans correſpondeat ſuo repreſentato ⁊ ſignū ſuo ſignato. arg. eorum que notantur in cle. ad noſtrā. de here. Nec conciliū Baſilien. poterat diſſolui ſine ſui expreſſo cōſenſu vt predicta habent̄ in decretis. viij. q. xj. ceſſionis. Dictus ergo quondā Eugenius erigendo conciliabulū Ferrarie durāte ſacro Baſiliē. ꝯcilio incidit in penas ſchiſmatis vt in preallegato decreto. viij. ceſſionis. Hinc dicit tex. Cypriani alienus ⁊ ꝓphanus hoſtis habere nō poteſt deū in patrem q vniuerſalis eccleſie nō tenet vnitatem. Et poſt pauca ſubdit. Quō auteȝ pōt cū aliquo cōuenire: qui cū corpore ⁊ cū vniuerſa fraternitate nō cōuenit. Quō aūt poſſunt duo vel tres ī noīe xp̄i colligi quos ꝯſtat a xp̄o ⁊ ei⁹ euāgelio ſeparari ⁊c. Que verba ad ꝓpoſitū noſtrū ſunt notāda vt. c. non vos retardāt. Cum ergo ipſe quondā Eugenius rōne p̄dicta in ſchiſma ⁊ penas ſchiſmaticoꝝ īciderit nō potuerūt illi pauci autores praui decreti in Baſilea vel aliūde veniētes ſe iungere cū dicto quondā Eugenio ⁊ vna cū eo ꝯciliū gn̄ale celebrare. Preſertiȝ cū ipſe inniteret̄ diſſolutioni ⁊ erectioni per eū factis. vñ ⁊ ipſi effecti ſunt etiā ſchiſmatici excōicati ſicut ⁊ ille cui cōicarunt: ⁊ in illius penas inciderūt. vt eſt tex. in. c. oēs. xxiiij. q. j. vbi dicit ꝙ heretici ⁊ ſchiſmatici ſunt euitandi: adeo ꝙ nec aue eſt eis dicēdū qui cōicant operibus malis. ad idē. c. aduocauit. ⁊. c. q: ⁊. c. ſchiſma. eadē cā ⁊. q. ⁊ optime facit tex. in. c. deniq̄. q. j. vbi dicit̄ ꝙ expreſſe deus ꝓhibuit ne ad ſchiſmaticos aliquis declinet per illa xb̄a. In viā gētiū ne abieritis ⁊ in ciuitatē ſamaritanorū ne intraueritis. ⁊ hec iō qꝛ in ſamaria erāt certe tribus ſchiſmacū. vnde ſchiſmatici equiparātur ibi gētib⁹. vt dr̄ in text. ⁊ latius de hac materia ibi videndū. Cōicando ergo illi q incidit in crimen iam dānatū in eadē dānatione inciderūt. vt in. c. achatius. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. anaſtaſius. xix. di. vñ pōt acceptare ꝙ ip̄e quōdā Eugenius erigendo nouum altare cōtra altare ⁊ ſeparando ſe cōicatione eccl'ie ⁊ negādo p̄ſertim autoritatē eccl'ie ſupra eū: vt negare aperte videbatur ⁊ hodie apertius negat deſtinādo quaſdā ſuas literas bullatas per multa loca ſtatim deſijt eſſe papa: qꝛ cū oīs ſchiſmatic⁹ ſit extra eccleſiā dict. c. ſchiſma. ⁊ c. oēs. cū multꝭ alijs. c. eiuſdē. q̄uis nō potuit eſſe extra eccleſiā ⁊ caput eccleſie. hoc eñ ꝯdictionē īplicat. Hic eſt ꝙ a p̄lato ſchiſmatico poſſunt ſubditi ꝓpria autoritate recedere: maxime qđ hoc cōtigit ex facto iam per eccleſiā dānato: ſicut cōtingit in facto ipſius olim Eugenij. nā cōciliū magnū per eccleſiam Cōſtantieñ. declarauit preeminentiā ⁊ maioritatē ꝯcilij ſupra papaȝ: ⁊ cōciliū Baſilieñ. ante ip̄m quondā Eugeniū vt eius adheſionē ſolēniter factā illā Cōſtantieñ. cōcilij declarationē approbauit ⁊ de nouo recēſuit. ac etiā per ſuū ſolēne decretū ſtatuit ⁊ decreuit ꝙ durāte illo cōcilio nō poſſet aliđ erigi ꝑ quēcūq̄ etiā papali autoritate fungente. Et contrariuȝ agētes declarauit ipſo facto incidere in penas ſchimaticorū. Que quidē decreta ipſe quondā Eugenius approbauit dū in ſua adheſione confeſſus eſt ꝯciliuȝ Baſiliē. fuiſſe a ſui p̄ncipio legitime inſtitutū ⁊ legitime cōtinuatuȝ. Et his nō obſtañ. dict⁹ quondā Eugenius oīa iſta decreta violauit vñ nō potuerūt iſti autores praui decreti ſe cū illo coniungere. preſertim tractando illum vt caput ⁊ preſidentē illius ꝯuenticuli ⁊ immiſcendo ſecū notorie ſchiſmaticis ⁊ excōicatis. hoc precipue attento ꝙ ipſe quondā Eugeni⁹ iā per ſacrū conciliū ſuſpenſus ab adminiſtratione papatus exiſteret anteq̄ greci ad vltimū portum latinum Italie applicarent. vñ clare colligitur ꝙ etiā ſi id prauū decretum valuiſſet nihilomin⁹ ex quo iā erat ſolēniter ſuſpenſus per totū conciliū ⁊ inciderat in penas ſchiſmaticorū volētes declinare ad eū ⁊ ad id cōuenticulū ſchiſmaticorū

perdiderunt

perdiderũt omne ius ꝛ inciderũt in penas illoꝝ: vt. ſ. dixi. pena aũt ſchiſmaticoꝝ vltra excõicationẽ eſt depoſitio ſine ſpe reſtõnis vt in. c. nõ vos retardãt. iij. q. v. iuncto. c. lꝫ. ꝛ. c. qꝛ diligẽtia. de elec. ideo dicit glo. no. in. c. cũ nõ deceat. de preſcri. qđ a prelato heretico: aut ſchiſmatico poſſunt ſubditi ꝓpria autoritate recedere. qđ ꝓcedit ẽt in papa. vt de eo ꝓbatur in. c. anaſtaſius. xix. diſt. Hinc dicit glo. no. in. c. in nomine dñi. xxiij. in ṽbo audiã. qđ ſchiſmatico oĩs audiẽtia denegat allegãt preallegata. c. nõ vos. ꝛ hoc de noua rõne. ¶ Decima rõ ꝯ illud prauũ decretũ militãs eſt cõſideratio falſitatis: cõfecerũt em̃ lꝫ pauciſſimi illi⁹ aſſerti decreti ṽba ſimpl'r ꝛ abſolute ſub noĩe ſancte ſynodi nulla de decreto ꝯria maioris partis imo duarũ partiũ ꝛ ampli⁹ mẽtione facta nec innitentes iuri deuoluto ad eos ſeu apud eos dũtaxat reſidente ob alioꝝ pretenſam culpã: ſed ſic ꝓceſſerũt ꝛ ſcripſerũt ac ſi totũ cõcilium vnanimiter illud edidiſſet: qđ ſine falſitatis vitio fieri minime potuit arg. opti. in. c. quãto. de his que fi. a prela. p̃dictoꝝ. rõ eſt: qꝛ eſto ſine veritatis preiudicio qđ aliquã cãm rõnabilẽ ꝯ maioris partis cõcluſionẽ pretendere potuiſſent. Attamẽ ante illius pretenſe cauſe diſtẽtionẽ ꝛ declarationẽ nõ dꝫ minor pars ſimpl'r ꝛ abſolute ſe noĩare collegiũ conciliũ vel eccleſiã qꝛ durãte cõtẽtione inter maioreꝫ partẽ ꝛ minorẽ ibi dr̃ cõſiſtere eccleſia cõciliũ capl'm ſeu collegiũ vbi ẽ maior pars ꝛ illa pars maior noĩe eccleſie ſeu cõcilij ꝓcurationẽ cõſtituit ꝛ bona vniuerſitatis miniſtraret vt eſt tex. no. iuncta gl. in. c. cũ inter canonicos. de elec. ad idẽ tex. cũ gl. in. c. apoſtolica. lvj. diſt. hinc gl. notabilis in. c. j. de his que fi. a prela. dicit q preſumit ꝓ maiori parte vniuerſitatis donec cauſa allegata p minorẽ partẽ fuerit corã ſupiore verificata. Nõ em̃ vt ibi dicit gl. ꝛ Inn. ꝛ alij ſufficit minori parti aliquid rõnabile ꝯ maioris partis diſpoſitionẽ allegare: niſi illud corã ſuperiore vel arbitro cõiter electo ꝓbetur. Interea ergo nõ licuit minori parti ſine falſitatis vitio illud eoꝝ pretẽſum decretũ ſub noĩe ſancte ſynodi abſolute concipere cũ nondũ foret declaratũ ſanctã ſynodũ ſeu eius poteſtatẽ ꝓ tũc apud eos reſediſſe ꝛ eſt iuris preſumptio qđ reſideat apud maiorẽ partẽ ergo vitiũ falſitatis ꝯmiſerũt vſurpãtes ſibi ante declarationẽ iuris eoꝝ pretẽſi nomẽ ſynodi: vt. d. c. quãto. nã ꝛ cũ illa noĩatiõe multos deceperũt q ex illis verbis arbitrati ſunt totaꝫ ſynodũ Baſil'. ſine aliqua diſcordia illud decretũ edidiſſe. Preterea vbicũq; ex aliquo iure ſpãli p̃tẽdũt aliq ius certũ ſeu certã iuriſdi. vel p̃eminẽtiã debẽt illud ius ſpãle in eoꝝ diſpõne exprimere vt not. ĩ l. ſi quis ex aliena. ff. de iudicijs. ꝛ in. l. ij. ſi qs in ius voc. ꝛ in. c. ceterũ. de iudicijs. ꝛ in. c. ij. de dila. per Inn. ꝛ alios doc. iſti ergo pretẽdentes ius maioris partis ad eos fuiſſe deuolutũ ſeu apud eos reſediſſe ob culpã maioris partis quo ad illũ pactũ debeãt hãc cãm exprimere ꝛ nõ ſimpl'r ſe ſanctã ſynodũ appellare qꝛ ẽt ſi verũ fuiſſet qđ ius apud eos remãſiſſet habuiſſet locũ dũtaxãt in illo actu ꝛ ꝓ illa vice vt legi. ꝛ no. in. c. cũ vintoniẽ. de elec. Non ergo debebant ſe ſimpl'r appellare ſanctã Baſiliẽ. ſynodũ ſꝫ dicere q ipi faciebãt q̃ ad illũ actũ ob culpã vel negligen. maioris partis ſanctã ſynodũ iuxta illud qđ legi. ꝛ no. ĩ d. c. cũ vintoniẽ. ꝛ. c. dudũ. el. j. ꝛ. c. cõgregato. de elec. cũ ſimi. inciderũt ergo in vitiũ falſitatis cõtrariũ agẽdo ꝛ vſurpãdo ſibi ſimpl'r nomẽ ſancte ſynodi quõ ergo falſitatis vitio ꝛ arte deceptoria irretiti poterãt cõciliũ gñale indicere ꝛ cõgregare. vt em̃ ait ciprianus in. c. alien⁹. xxiiij. q. j. quõ poſſunt duo vel tres ĩ noĩe xp̃i colligi quos cõſtat a xp̃o ꝛ eius euãgelio ſeparari que ſunt ṽba notãda. ¶ Itẽ abuſi poteſtate ſua etiã ſi illã habuiſſent ꝛ per ꝯñs illam perdiderũt vt in. c. gratũ. de poſtu. prela. ꝛ in. c. priuilegiũ. xj. q. iij. ꝛ facit qđ notat in. d. c. ꝛ ibi glo. enumerat aliquos caſus in qbus priuilegiũ perdit. c. cum vintonieñ. ¶ Undecima rõ nõ minorẽ iniuſtitiã cõtra illud prauũ decretũ oſtendit ex eo qꝛ ambob⁹ decretis a diuerſis editis prauo ſcꝫ a pauciſſimis reliquo a toto fere concilio ꝛ a patribus ſacri concilij ſuper illoꝝ vel alterutrius bullatione cõtẽdẽtibus data fuit cõi omniũ cõſenſu poteſtas tribus vcꝫ reuerẽdiſſimo dño Cardinali ſancti petri ad vincula q fuerat vnus de cõſentieñ. dicto prauo decreto dño Archiepõ Panormi. regis Arragonũ. et dño Burgen. regis caſtelle ambaſiatorib⁹ ſup bullatione literarũ. de quibus agit ꝛ eoꝝ deſtinatione ita qđ p hoc q ipſi faciẽt nullũ preiudiciũ alicui generet. Et per hoc ſit pax ꝛ trãquilitas inter patres de cõcilio ceſſentq; oẽs agitationes ꝛ moleſtationes ꝛ cũ bona pace ꝛ tranquilitate procedat ad alia negotia in hoc ſacro cõcilio pertractata. Et iſta vltima clauſula ſit ita firma qđ non poſſit violari vel mutari ꝛ qđ duret eoꝝ poteſtas p totã diẽ craſtinã que erit xv. martij iſte tenor illius ſchedule in qua poſt varios tractatus iuxta ſui formã cõſenſerũt oẽs ſacre deputationes cõcluſiue in cõgregatione generali ſecuta aũt vigore illi⁹ cõmiſſionis attenta iuſtitia ſacri cõcilij ꝛ voluntate patrũ de cõcilio bullauimus ſolũ decretũ ſacri cõcilij vna cum quibuſdã alijs literis miſſiuis ꝛ nõnullis alijs. de quibus ſupra in narratione caſus fit mẽtio illud aũt pretẽſum prauũ decretũ nullo mõ bullare voluimus lꝫ plurimũ de hoc ab aduerſarijs reqſiti eſſem⁹ ꝛ iuxta poteſtatẽ nobis traditã miſim⁹ literas ꝛ illud decretũ ad oratores concilij qui erãt in Auinione vt cũ eis irent ad conducẽdũ grecos traditis Auinioñ. literis que eis dirigebant vt plenius dictũ fuit ſ. in narratiõe caſus ex his clariſſime arguit illi⁹ praui decreti iniquitas ſi em̃ vires habuiſſet nõ eſt preſumendũ qđ tãtus vir ꝓut erat dñs Cardinalis ſancti petri decretũ ꝯriuꝫ bullaſſet nec dñs ep̃s Burgẽ. q in illis diſceptationibus fuerat indifferẽs. ¶ Itẽ cuꝫ totũ cõciliũ illã bullationẽ ſciẽs approbauerit nullo mõ ꝯdicendo preſumẽdũ eſt illã bullationẽ fuiſſe iuſtiſſimã. naꝫ ſi illa bullatio fuiſſet iniuſta nullo mõ potuiſſent preſertim patres in tanta re ſpũſctõ reſiſtẽte illã iniquitatẽ facere. exemplo balaam qui ꝓ maledictione quã gerebat in animo ſpũ dei correpť⁹ dedit in ipo actu benedictionẽ. Numeri. xxiij. c. ꝛ. ij. q. viij. c. nos ſi. in ver. itẽ cũ balaam. Hinc eſt q nũq potuit obtineri poſtmodum q illud prauũ decretũ per ꝯciliũ vel eius autoritate bullaret. ſed tanq prauũ ꝛ iniquũ prauitate ꝛ iniquitate furti ꝛ falſitatis repertũ fuit poſtea bullatũ euulſis ſeris ð nocte furtiue illius capſe in q̃ bulla ſacri ꝯcilij recondebat vt veritas poſtea cõperta clariſſime edocuit vt ſerioſius dictũ fuit ſupra in narratione caſus. ſi em̃ data fuerat pri⁹ poteſtas per oẽs patres ꝯcilij nemine diſcrepãte ſuper bullatione illarũ literaꝝ ꝛ eaꝝ deſtinatione que verba vltima ſunt multũ põderãda et illi tres patres ſolũ bullauerũt decretũ ſacri ꝯcilij ꝛ illud ad greciã deſtinarũt ꝓ cõductiõe grecoꝝ ad ꝯciliũ quo iure potuerũt poſtmodum noĩe ſacri ꝯcilij aliud ꝛ ꝯriũ decretũ bullare ꝛ ad grecos deſtinare contra eoꝝ primũ cõſenſum an ſpũſſctũs q eſt cõcilij director diuiſus eſt ꝛ ꝯriarum actionũ auctor ꝓfecto nõ cũ ſpũſſctũs nõ niſi ſup ꝯgregatis in vnũ deſcẽdit denotãs eũ ſequi vnanimitatẽ ꝛ nõ diuerſitatẽ vt plene habet in. §. ſi autẽ. iuncto canone alienus. xxiiij. q. j. Et ſi dicat p aduerſarios q in illa ſchedula eoꝝ ius p̃ſeruabat p illa ṽba q p eoꝝ factuꝫ nullũ alicui fieret preiudiciũ nõ aũt ad preiudiciũ facti eminẽtis ſ. q ad preualiditatẽ alterutrius decreti: qꝛ illi facto ipſo preiudicatuꝫ extitit bullatione facta illius decreti editi a duabus partibus cõcilij ꝛ vltra preſertim illius decreti deſtinationẽ factã ad grecos: ſi em̃ totum cõcilium ꝯſenſerat q ad illoꝝ patrũ arbitriũ poſſent litere bullari ꝛ deſtinari quõ poterãt amplius alie ꝯrie bullari ꝛ deſtinari ꝯrietate facti repugnãte. que nullo mõ põt cadere in concilio ob ſpirituſſcti aſſiſtentiã. Et qꝛ ꝯrietas in eodẽ facto reprobat oĩno vt in. l. vbi repugnãtia. ff. de reg. iur. vt in. c. cũ. M. ferrariẽ. de cõſti. ꝛ in. c. ſolitudinẽ ð ap. ¶ Itẽ qꝛ vt ſupra dictũ fuit poſt electionẽ loci per ꝯciliũ factã ꝛ ſecuta preſertim intimatione ꝛ decretatione nõ licebat ſacro ꝯcilio amplius variare vt in. d. l. hoc ſermone in. §. boues. de reg. iur. ꝛ in. l. hec cõditio ff. de condi. ꝛ demon. vt. ſ. plenius dixi. ¶ Itẽ non eſt veroſimile q incontinẽti quis ſibi ꝯrietur vt. in. l. non ad ea. ff. de cõdi. ꝛ demõ. ꝛ in. c. eccleſia. el. vj. de elec. Illa ergo verba q nõ faciãt alicui preiudiciũ non debẽt referri ad factum decreti: ꝛ facit qꝛ illud verbũ alicui. nõ põt verificari in vniuerſitate que eſt corpus fictum ſꝫ ad ſingulares perſonas vt in. l. iij. §. hec autẽ verba. ꝛ qđ ibi notatur. ff. de neg. geſt. Itẽ ſi diceremus ꝯriũ inania fuiſſent verba illa que ſequũtur in dicta ſchedula vbi dicit q illa poteſtas data fuerit vt eſſet pax ꝛ trãquillitas iter patres in cõcilio ceſſarentq; oẽs agitationes ꝛ cum bona pace ꝛ trãquillitate ꝓcederetur ad alia negotia in cõcilio tractãda que verba ſunt diligentiſſime notãda. ſi em̃ vt dicunt aduerſarij per illa ṽba generalia reſeruata fuiſſet facultas ꝓcedendi ad materiã alterius decreti quõ fuiſſet pax ꝛ tranquillitas in ſacro cõcilio preſertim cũ ex deſtinatiõe duorũ ꝯriorum decretoꝝ ne dicã totũ cõciliũ ſed tota eccleſia latinoꝝ fuit ſcãdaliſata. vt experiẽtia ꝓhdolor docuit illa deſtinatio decreti ꝯrij fuit preſentis ſchiſmatis potiſſima pars: vcꝫ vt cũ bona pace ꝛ trãquillitate ꝓcedatur ad alia negotia: ergo non fuit reſeruata facultas ꝓcedẽdi ꝛ redeundi ad negotium alterius praui decreti: maxime cum nõ potuiſſet illius ꝓſecutio iniri ſine magna perturbatione pacis ꝯcilij cuius ꝯrium verba ſchedule innuebãt. arg. in. c. nõne. de preſum. ꝛ. xxxiij. q. j. cum renuntiat ꝛ vt ergo verba oĩa illius ſchedule ſuũ ꝯſequant effectuꝫ ꝛ precipue vt pax ꝯſeruaret ꝛ ꝯrietas nõ reperiret in cõcilio ſup eodeꝫ facto intelligant illa ṽba gñalia alicui nõ inferãt preiudiciũ ꝛc. de alio ꝛ non de iſto preiudicio. Nã verba gñalia reſtringunt vt non habeant illum intellectum vagum ꝛ generalẽ quẽ poſſent habere ex generalitate verboꝝ vt euitet abſurditas in. c. ex eo. de priui. facit. c. cum in cunctis. de elec. iuncto. c. ſi compromiſſarius. eo. ti. lib. vj. Jo. an. in regula. odia. de regu. iur. lib. vj. ¶ Duodecima rõ eſt qꝛ preſuppoſito ꝛ nullo modo ꝯceſſo ex facto maioris ptis q poteſtas ꝯcilij ad minorẽ deuolui debuiſſet. Attamẽ deuolutio ita fieri non poterat niſi poſtq maior pars decretũ ꝯriũ prius edidiſſet ſicut dicim⁹ i electiõe. nõ em̃ fit prius deuolutio ad minorẽ partẽ anteq maior pars ad electionẽ ð indigno ꝓceſſerit. dꝫ em̃ primo minor pars expectare q ꝓus maior pars eligat ꝛ poſtmodum ipſa iure deuoluto põt eligere. vt notãter dicit Jo. an. quẽ ſequunt cõiter doc. moderniores i. c. cõgregato. de elec. Nõ obſtã. q maior pars in ſcrutinio noĩauerit indignũ qꝛ ex illa noĩatione non inducit priuatio niſi det tãta perſeuerãtia q ex eodẽ ſcrutinio conſequat cõis electio vt ꝓbat in. c. perpetuo. de elec. lib. vj. Ita dicẽdum in ꝓpoſito q lꝫ maior pars in deputatiõibus voluerit perſiſtere in priori electiõe ꝛ de noĩatione illoꝝ locoꝝ ac depoſuerit illa loca debere decretari vna cum decima ꝛc. ꝛ fuerit ſecuta concluſio in cõgregatione generali actum ante decretationem nõ põt dici poteſtateꝫ eſſe ad maiorem partẽ deuolutã: qꝛ lex nõ dꝫ edi in deputationib⁹ ſeu in congregation gñali cuꝫ illa fiat in ſecreto ꝛ nõ eſt aliud niſi cõcordia ſeu diſpõ vt lex fiat ſed dr̃ ꝓprie editum ſolẽniter in ceſſione publica ꝓmulgatum. Nã

tunc verba legis concipiunt̃ ⁊ edunt̃ cum promulgant̃.iiij.diſt.leges.
antea em̃ nõ eſt facta publicatio.Hic text.dicit qd̃ lex nõ incipit ligare
niſi poſt duos mẽſes a tpe publicationis vt in aut.vt facte noue cõſti.
⁊ no.gloſ.ſup data ſexti libri ⁊ idẽ no.in.c.ij.de cõſti.⁊ in.c.j.de poſtu.
p̄la.Sed iſti faciẽtes minorẽ partẽ nõ expectauerũt quod maior pars
pri⁹ ſuũ decretũ edidiſſet ſʒ ſimul ⁊ ſemel vtrũqʒ decretũ legebat̃ adeo
qd̃ ꝓpter ſtrepitũ pro tpe neutrũ intelligebatur ⁊ prius finẽ habuit le
ctura praui decreti ⁊ poſt internallũ non modicũ finẽ accepit veri de-
creti ſacri concilij lectura ergo illud prauũ corruit omnino ex defectu
poteſtatis.¶Tertiadecima rõ eſt qꝛ p̃ſuppoſito ſine veritatis preiu-
dicio qd̃ loc⁹ fuiſſet deuolutus attamẽ cũ hoc nõ fuerit euidẽs cũ nul-
libi exp̃ſſe in iure caueat̃ imo potius ꝓbat̃ contrariũ vt ptʒ ex precedẽ-
tibus nõ licuit minori parti aliud decretũ attẽtare cũ tãto chriſtiani-
tatis diſcrimine ⁊ eccleſie cõfuſione anteq̃ primũ caſſaret̃ ⁊ annullaret̃
ſeu caſſum ⁊ irritũ pronunciaret̃.Ad hoc allego glo.notabilẽ.iuncto
tex.in.c.auditis.de elec.facit tex.ſm vnã lecturã nũc reprobatã in.c.in-
ter dilectos.de exceſ.p̄la.⁊ glo.fi.⁊ notabilis in.c.cõſtitut⁹.de app.ſen-
tit Inno.in.c.cũ terra.de elec.in iſtis em̃ iurib⁹ cõiter notat̃ qd̃ ſecũda
electio poſt primã nõ caſſatã eſt nulla lʒ p̃ma a maiori parte facta poſ-
ſit ꝓbabilibus rõnib⁹ oſtẽdi qd̃ ſit nulla opʒ em̃ ad validitatẽ ſcd̃e qd̃
prima euidẽter ſit nulla vt ſic euidẽter cõſtet poteſtatẽ ad minorẽ ptẽ
fore deuolutã.Si ergo hoc eſt admittẽdũ vt euitet̃ cõfuſio vni⁹ eccleſie
ne due electiones ꝯtrarie cõſiſtere videant̃ quãto fortius debuiſſet hoc
obſeruari vt euitaret̃ ꝯfuſio in eccleſia ⁊ licet doc.⁊ glo.loquant̃ in ele
ctionibus eadẽ tñ rõ prorſus exiſtit in alijs actib⁹ vniuerſitatis ne fiat
cõfuſio ſi euidẽter nõ conſtat de deuolutione poteſtatis.Idẽ ergo ius
ſeruandũ eſt vt in.c.trãſlato.de cõſti.⁊ in.c.cũ dilecto.de cõfir.vti.⁊ in
l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.de lega.ij.Qd̃ qꝛ factũ non extitit merito
illud prauũ decretũ a minori parte ita ꝓpere ⁊ facto doloſo factũ dʒ
eſſe nullũ etiã ſi minor pars iuſtã ⁊ rõnabilẽ in deuolutiõe poteſtatis
habuiſſet cauſaʒ qd̃ tñ oĩno negat̃ vt ptʒ ex precedẽtibus.¶Decima-
quarta rõ qꝛ preſuppoſito qd̃ ſacrũ Baſiliẽ.ꝯciliũ vigore cõpactatio-
nis cũ grecis ſeu dicte ſchedule pretextu ad aliũ locũ eligendi fuiſſet
aſtrictũ nullibi tñ probat̃ qd̃ concilio non eligẽte ſeu aliud faciẽte po-
teſtas ad minorẽ partẽ deuoluat̃ cũ vt ſupra ſepenumero dixerim qd̃
iſta deuolutio poteſtatis de maiori ad minorẽ partẽ nõ fiat niſi in ca-
ſibus a iure exp̃ſſis vt notãter dicit glo.⁊ doc.in.d.c.bone.el.ij.de elec.
qꝛ pene nõ debẽt excedere propriũ caſum.de peni.diſtin.j.pene.⁊ re-
gula odia reſtringi.cũ ibi no.de reg.iur.lib.vj.⁊ maxime vt p̃dixi hoc
ꝓcedit in cõcilijs generalibus in qbus eſt tota poteſtas eccleſie.xxiiij.
q.j.quodcunqʒ iuncto.c.ſicut.xv.diſt.Et ſic nõ ſubijciet̃ legi poſitiue.
lex autẽ diuina cũ immediate ſubijcit̃ hãc penã nõ infligit qnimo nul
la lex poſitiua reperit̃ que cõcilio hanc penã apponat imo qd̃ fortius
eſt nõ reperit̃ in caſu noſtro impoſita in vniuerſitatibus inferiorib⁹.
¶Decimaquinta rõ eſt qꝛ etiã preſuppoſito q̃ tota ſynodus cõcordi-
ter illud prauũ decretũ edidiſſet.Attamen ex quo greci declinauerũt
ad quondã Eugeniũ iam tũc p ipſum ſacrũ cõciliũ ſuſpẽſum ab oĩm
adminiſtratione perpetuo non poterat nec debebat conciliũ Baſil̃.ſe
trãſferre ad ferrariã duplici rõne.Prima qꝛ iam quõdã Eugeni⁹ ꝓ-
pter cõuẽticulũ ſchiſmaticorũ pri⁹ per ſe erectũ inciderat in ſchiſma ⁊
penas ſchiſmaticorũ vt in dicto decreto.viij.ceſſionis.Et ſcd̃a de iure
primeuo recedẽdo ab eccleſia Baſilee repreſentata ⁊ nouũ altare ſibi
erigẽdo:qꝛ alien⁹ eſt ⁊ ꝓphanus hoſtis q vniuerſalis eccleſie nõ tenet
vnitatẽ:vt.xxiiij.q.j.alienus eſt ⁊.xxiij.q.v.nõ vos.⁊ per ꝯñs nõ pote-
rant catholici ⁊ fideles patres ſe cõiungere cũ quondã Eugenio ⁊ ſibi
adherẽtibus.xxiiij.q.iij.in.c.cũ qbus.vbi bonus tex.Scd̃o qꝛ quõdã
Eugeni⁹ ſuſpẽſus iã erat in aduẽtu grecoꝝ ab adminiſtratiõe papat⁹
vt predixi ⁊ oẽs recurrẽtes ad eũ durãte ſuſpẽſiõe ꝓ negotijs ſpectãti-
bus ad exercitiũ papat⁹ varias incidebãt in penas vt in decreto edito
ſup eius ſuſpẽſiõe ipſe autẽ quondã Eugeni⁹ cõtẽpta eius ſuſpẽſione
imo cõtẽpta autoritate ſacri cõcilij gñalis fuit p̃ſidẽs in illo cõciliabu
lo ergo cõciliũ ibi erigi nõ potuit ⁊ accedẽtes ad illud ĩ varias incide
rũt penas legitime ergo cõciliũ Baſilee remãſit cũ greci ſacro cõcilio
alienauerint ſe ⁊ cõtẽpſerint ipſi⁹ pariter decretũ ſuſpẽſiõis.¶Deci-
maſexta rõ eſt:qꝛ eſto qd̃ nullũ de illi⁹ praui decreti ĩualiditate dubiũ
fuiſſet.Attamẽ poſita dubitatiõe ⁊ negotio in diſcuſſionẽ deducto p̃-
ſertim ſup intellectu illius ſchedule nullius iudicio magis ſtari debe-
bat q̃ ipſi⁹ ſacri cõcilij ibidẽ cõgregati cui⁹ in medio ſpũſſanct⁹ p̃ſu-
mit̃ eſſe vt in.c.ſi ille.⁊.c.ſi qs diacon⁹.l.di.⁊.xxv.q.j.violatores.Nã et
de ipſo cõcilio gñali dictũ eſt.Si qs eccleſiã cõtẽpſerit ſeu nõ audierit
ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanus.ad hoc eſt tex.Hierony.xxiiij.q.j.
oĩb⁹.⁊ oẽ pactũ ad eccleſiã id eſt ad cõciliũ introduci poteſt iuxta vocẽ
dñicam dic eccleſie ⁊c.qd̃ non ſolũ de p̄latis ſed etiã de cõcilio intelligi
põt vt no.Archi.in.c.precipue.xj.q.iij.Nã tota eccleſia cõgregari non
põt vñ neceſſariũ verificari dʒ de eccleſia rep̃ſentata ⁊ p̃ſertim in cõci-
lio gñali.Nã lʒ quilibet p̄latus repreſentet eccleſiã in exercitio iuriſdi-
tionis ſibi ꝯceſſo cũ ſit mẽbrũ eccleſie ⁊ ſicut radius ſolaris ꝓcedẽs ab
ipſius ſolis lumine ⁊ ſicut riuulus ex fonte ⁊ ramus ex arbore:vt dicit
Ciprian⁹.xxiiij.q.j.in.c.loquit̃.Et ita põt intelligi qd̃ dr̃ q̃ eccleſia eſt
in p̄lato ⁊ p̄latus in eccleſia.vij.q.j.in.c.ſcire.hinc eſt qd̃ illa autoritas
ſi peccauerit allegat̃ cũ denũtiatio fuerit facta ſoli pape.vt ĩ.c.nouit.
de iudi.Attamẽ magis ꝓprie illa autoritas verificat̃ in ꝯcilio gñali.
qꝛ ipm conciliũ gñale repreſentat totã eccleſiã vniuerſalẽ quo ad totã
ſui poteſtatẽ.qꝛ tota poteſtas eccleſiaſtica eſt in eccleſia tanq̃ in funda
mẽto vt voluit Aug.ĩ multis locis ⁊ vide tex.eiuſdẽ ĩ.c.qd̃cũqʒ.xxiiij.
q.j.qd̃cũqʒ recte archi.inter alias expoſitiões dicit dic eccleſie.i.conci-
lio gñali vt ſinglr̃ ipſe no.in.d.c.p̃cipue.ſup̃i⁹ allegato Synod⁹ autẽ
ipſa Baſiliẽ.intellecta iſta difficultate inter ſingulos decreuit alium
locũ minime tũc eligendũ.Sed priora iam loca electa debere decreta
ri ⁊ ita poſtmodũ decretauit.Et vbi maior pars ibi preſumit̃ eccleſia
vt in.d.c.apoſtolica.⁊ in.d.c.cũ inter canonicos.de elec.Quinimo nõ
ſolũ maior pars:imo plures q̃ due partes hãc concluſionẽ elegit.Iõ
in eis preſumet̃ melior zelus vt in.c.ſi quãdo.de elec.lib.vj.a iudicio
cõcilij per maiorẽ partẽ repreſentati nõ poteſt ad aliquẽ reclamari qꝛ
ex ſñia dominica illud eſt vltimum ⁊ ſupremũ iudiciũ.Cũ dictum ſit
qui nõ audierit eccleſiã ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publican⁹.nã ſi aliud
iudiciũ foret non haberet̃ non parẽs ꝓ ethnico ⁊ publicano niſi poſt
finem alterius iudicij ſi qd̃ eſſet magis ſupremũ:veritas autẽ mentiri
nõ poteſt ipſe em̃ xp̃s illa verba inquiens eſt via ⁊ veritas.⁊ cõtemnẽ
tes ergo iudiciũ illud ſacri concilij ſuper decretatiõe locorũ ſuperius
nomĩatorũ habẽdi ſunt tanq̃ ethnici ⁊ publicani ⁊ hoc de.xvj.rõne.
¶He autẽ ſedecim rõnes preallegate preſeruant clariſſime ſacrũ Ba
ſilien.cõcilium aduerſus illã pretẽſam trãſlationem vigore illi⁹ pra-
ui decreti vt dicunt aduerſarij factã:nunc decem rõnes ſubijciam ad
defenſionis eiuſdẽ ſacri concilij cõtra illã pretenſam trãſlationem ſeu
diſſolutionem per dictũ Eugeniũ de plenitudine ſue poteſtatis vt di
cetur factã de qua ſatis ſupra dictũ fuit in caſus narratiõe.Et ꝓ intel
lectu dicendũ recẽſe in preſentiarũ qd̃ dixi in narratiõe facti p quõdã
Eugenium per ſacrũ cõciliũ Baſilieñ.longe ante grecorũ aduentum
citatũ vt veniret per ſe vel aliũ ad excuſandũ ⁊ defendenduʒ ſe ſuper
multis in citatiõe exp̃ſſis que notorie ſibi impingebant̃ ꝓ obediẽtia
quã preſtare debebat ipſe per ſuas literas diſſoluit cõciliũ Baſi.trãſ-
ferendo illud in ferrariã ex tunc ſi ſacrũ cõciliũ ꝓcederet ad vlteriora
cõtra eundẽ vel aliquẽ ex ſuis p̃ſidẽtib⁹ ⁊ cõcilio nõ deſiſtẽte vt deſiſte
re nõ debuit ipſe quondã Eugenius declarauit purificatã eſſe illã cõ
ditionem ⁊ ſic cõciliũ Baſil̃.fore trãſlatũ ad ferrariã ⁊ vigore ſue pre
tenſe trãſlatio ante grecorũ aduentũ fecit ibidẽ ſuũ pretenſum cõciliũ
inchoare ⁊ hec eſt illa trãſlatio ſeu diſſolutio de qua nũc agimus.Qd̃
autẽ iſta nõ valuerit ꝓbabo decẽ efficaciſſimis rõnibus ⁊ poſtmodũ
rñdebo ad nouẽ motiua aduerſariorũ.ad alia em̃ eoꝝ motiua fuit ſu
pra rñſuʒ in p̃io mẽbro huius dubij.¶Et p̃ma rõ ſit hec:inferior ne
dum iudicare non põt ſuperiorẽ imo nec benedicere non q̃ bñdictio
in ſe mala ſit etiã in ore inferioris.Sed hoc ſtatutũ eſt ad innuendum
quãte cẽſure freno inferiores a ſuis p̃poſitis iudicãdi ſunt vltimi pe-
nitus obtinere vt dicit tex.in.c.inferiori iuncto.c.deniqʒ.xxj.di.⁊ facit
c.cum inferior.de maio.⁊ obe.Sʒ in caſu noſtro quondã Eugeni⁹ te
nebat locũ inferioris quo ad ſacrũ cõciliũ preſertim cũ ipſum ꝯciliũ
eum apprehẽdiſſet p citationẽ ſuã:ergo nõ potuit ipſe quondã Euge
nius cõciliũ ipm ſuũ iudicẽ diſſoluere vel alr̃ ꝓ ſuo voto trãſferre.Nã
diſſoluẽdo cõciliũ nihil aliud ẽ q̃ ipm̃ extinguere.Sʒ nõne ridiculoſũ
eſt dicere qd̃ inferior citat⁹ ꝓ ſuũ ſupiorẽ vt veniat ad ſe excuſandũ vel
defendẽdũ ſuper obiectis poſſit ſuũ ſuperiorẽ citantẽ extinguere aut
annihilare aut ꝓ ſuo voto ad pedes ſuos reuocare.q̃lis em̃ eſſet ſacri
ꝯcilij autoritas ſupra papã ſi citando legitime papã valeret papa diſ
ſoluere cõciliũ vel ꝓ ſuo libito ad ſe trãſferre nedũ ciuilis rõ ſed ⁊ na-
turalis penitus ꝯdicit.Qd̃ autẽ cõciliũ habuerit poteſtatẽ ꝓcedendi
cõtra papã dicã ſatis in ſcd̃o dubio.⁊ qd̃ legitime ꝓceſſerit ꝯ eundem
Eugeniũ plene ſubijciã in tertio dubio.vnde cõtra quõdã Eugeniũ
tũc diſſoluentẽ cõciliũ illa autoritas ꝓphete degenerat de qua mẽtio
nem facit tex.in.d.c.inferior.vꝫ nũquid gloriabitur ſecuris cõtra eũ
qui ſecat.In ea exaltabit̃ ſerra cõtra eũ qui trahit eã quaſi dicat nõ.vñ
cõciliũ ſe habebat cõtra ipm̃ quõdã Eugeniũ vt ſecuris ad radicẽ vel
ſerra ad lignũ.vnde valuit ſuperbire Eugeni⁹ cõtra ſacrũ ꝯciliũ tra-
hens ſerrã ſeu ducens ſecurim inſtituẽdo ꝓceſſum ꝯ eundẽ ⁊ ꝓcedẽ-
do ad ſui extirpationem ſi crimina impoſita hoc mererent̃.Preterea
ad iudicem ſpectat eligere tribunal non ad citatum vt preſertim cuʒ
iudex ſedet i loco ſolito ad hoc lege penultia.ff.de iuſti.⁊ iur.¶Quo
caſu ergo potuit Eugenius diſſoluere concilium ⁊ ad ſe trãſferre nõ
apparet neqʒ poterat totã ſynodum tanq̃ ſuſpectã recuſare.vt notãt
cõmuniter docto.in.c.j.de iudi.¶Secunda ratio pape iniuſte mãdã
ti non eſt obtemperandum.vnde dicit Inn.in.c.inquiſitionẽ.de ſen.
excommu.in additiõe qd̃ ſi papa aliquid precipit iniuſtum ita quod
mandatum ſuum cõtineat hereſim vel preſumitur vehementer ſtatũ
eccleſie perturbare vel alia mala futura qd̃ peccaret quis obediẽdo cũ
debeat futura mala precauere non inuare.vnde in.c.quãto.de cõſue.
dicit qd̃ nõ eſt papa ſuſtinẽdus ſi ſine rõnabili cauſa talis nota.vult
venire cõtra vniuerſalem ſtatutum eccleſie.Si ergo ſubditi nõ debẽt
pape iniuſte precipienti obtemperare quãto fortius cõcilium quod
erat ſuperior ⁊ citationem inchoauerat non debebat parere ſue pre-
tenſe diſſolutioni ſeu tranſlationi.Ex qua quidem trãſlatione nedũ
multa

multa ſcandala futura ⁊ veroſimiliter timebãtur: q꞉ iam euacuabatur autoritas ſacrorũ cõciliorũ ⁊ delicta pape per illã viã diſſolutionis remanebãt impunita: ⁊ ſic poſſet eccleſia ꝑ peſſimuꝫ paſtorem quaſi ad nihilum reduci. Nihil eñ magis ſic officit gregi ꝙ̃ qđ paſtor cõuertat̃ in lupum. Sꝫ qđ prius erat illa pretẽſa diſſolutio: ſeu tranſlatio ex eo capite facta: q꞉ cõcilium ꝓcedebat ꝯtra eũ ſapiebat hereſim: q꞉ facto negabat autoritatẽ vniuerſalis eccleſie ſupra ſummũ pontificẽ: ſi enim valeret tranſlatio ſiue diſſolutio ex eo capite: q꞉ conciliũ preſumit procedere cõtra papã nihil aliud poteſt inferri niſi ꝙ ꝯciliũ non habeat autoritatẽ ſupra papã ⁊ negare xp̃m vel autoritatem eccleſie facto qđ deteri⁹ eſt ꝙ̃ negare verbis: q꞉ facta ſunt põtẽtiora verbis. facit. c. eſtimant quidã. xj. q. iij. ⁊ c. dilecti. de ap. Niſi dicat̃ qđ plus eſt ad ſedem apoſtolicã facto ꝓuocare ꝙ̃ verbo. Idem ex illa ſua diſſolutione ſeu tranſlatione quaſi euacuabatur autoritas ⁊ effectus ꝯſtitutionis magni concilij Conſtañ. q̃ incipit frequẽs vbi diſponitur de cõcilijs tenẽdis de decẽnio in decen. imperpetuũ. Nam ſi papa poſſet ꝓ ſuo libito concilium congregatũ diſſoluere vel tranſferre adnihilata eſſet illa cõſtitutio. Item illa diſſolutio eſt expreſſe contra decretum cõcilij Baſilieñ. in. xj. ceſſione facta: vt expreſſe cauetur ꝙ ꝑ quẽcũqꝫ etiã papam non poſſit cõcilium diſſolui: ſine ſui expreſſo ꝯſenſu nec poterat papa vti in illa diſſolutiõe plenitudine poteſtatis. Nã vnica eſt eccleſie poteſtas ⁊ nõ plures data ꝑ chriſtũ ipſi eccleſie tanꝙ̃ fundamento. xxiij. q. j. loquitur. ⁊ c. omnib⁹. ⁊ c. quodcũqꝫ. Cum ergo in concilio repreſentante eccleſiã vniuerſaleꝫ ſit plenitudo poteſtatis nõ potuit ipſe quõdam Eugeni⁹: licet ſit principalis miniſter in eccleſia de corpore eccleſie vti plenitudine poteſtatis contra totam eccleſiã in qua eſt fundamentũ plenitudinis poteſtatis: q꞉ videretur qđ eſſent due poteſtates in eccleſia qđ ſaperet hereſim: nam vt ſupra dixi poſt Cyprianũ eccleſia equiparatur ſoli arbori ⁊ fonti. Alij vero miniſtri quotquot ⁊ quales ſint equiparãtur radijs ſolarib⁹: ramis arboris: ⁊ riuulis fõtis: vñ ſi precluditur riuulus a fonte areſcit: nec gloriabit̃ ram⁹ contra arborẽ: ⁊ nec radius ſolaris ꝯ͂ lumẽ ſolis: nec riuulus contra fontẽ. xxiij. q. j. loquit̃. dicit Hiero. intelligẽdo de autoritate cõcilij qđ orbis eſt maior vrbe in. c. legim⁹. xxxviij. diſt. Nec opꝫ ire ꝑ mẽdicata ſuffragia: cuꝫ ipſe chriſt⁹ capitane⁹ noſter apto ore dixerit. Nemine excepto qui non obedierit eccleſie ſit ſicut ethnicus ⁊ publicanus innuẽs apertiſſime
5 plenitudinem poteſtatis eccleſiaſtice conſiſtere in eccleſia tanꝙ̃ in fundamento. de quo plenius dicã in ſequẽti dubio. ¶ † Tertia rõ fundatur ex quadã ſimilitudine: querit eñ gl. in. c. ſi papa. xl. di. nunꝙ̃ papa poſſet ſtatuere ꝙ nõ poſſet ipſe: vel aliqs papa de hereſi accuſari. ⁊ rñdet qđ nõ: q꞉ ex hoc periclitaretur eccleſia ita preuẽtualiter dicendum eſt in ꝓpoſito. Nam ſi papa eſt citatus ꝑ conciliũ poſſet ex ſue poteſtatis plenitudine ꝯciliũ ex hoc extinguere vel ꝓ libito tranſferre: quid aliud eſſet dicere ꝙ̃ ꝙ papa vt heretic⁹ non poſſet accuſari vel puniri: q꞉ accuſat⁹ ⁊ citatus recurreret illico ad flebile diſſolutionis refugiũ. Et ita cũ citat̃ ꝓ alijs criminib⁹ notorijs. Nã crimina notoria ſcãdalizãtia eccleſiã ⁊ de quibus papa eſt delatus inducũt vehementẽ p̃ſumptionẽ hereſis. Nam vt dicit clemẽs: qui rebelliter viuit aut dicere aut agere bona recuſat poti⁹ diaboli ꝙ̃ chriſti mẽbrũ oꝛ eſſe: ⁊ poti⁹ infidelis ꝙ̃ fidelis eſſe mõſtrat̃: vt in. c. null⁹ ep̃s. xxxviij. diſt. ⁊ not. gl. in. d. c. ſi papa. xl. di. ⁊ qđ directe fieri nõ põt nec indirecte admitti dꝫ: q꞉ ꝑꝫ iuris regulã cũ quid ꝓhibet̃ vna via aliena admitti nõ debet: vt in regula cũ quid. de reg. iur. li. vj. ⁊ in. c. tue. de ꝓcu. papa aũt directe nõ p̃t impedire ſuã accuſationẽ: precipue de hereſi: ergo nec indirecte qđ fieret ſi citatus per cõciliũ poſſet illud diſſoluere vel ad locũ ſibi libitũ vbi eſſet ſibi tutiſſimũ refugiũ trãſferri. ¶ Quarta rõ: ipſe quõdam Eugenius per ſuã adheſionẽ approbauit decretũ editũ in. xj. ceſſiõe concilij Baſilie. tanꝙ̃ p̃cedẽs ſuã adheſionẽ. Et in illo decreto expreſſe cauet̃ ꝙ ex nulla cã põt ſacrũ generale cõcilium ſine ſui expreſſo cõſenſu per aliquẽ etiã papã tranſferri vel diſſolui. Itẽ decretũ illud cõcernit generalẽ ſtatũ eccleſie: ⁊ pertinẽtia ad generalis reformatiõeꝫ eiuſdẽ: q꞉ per diſſolutionẽ poſſet impediri generalis reformatio ſicut fuit eliſa per diſſolutionẽ in concilio Viẽnenſi. Itẽ poſſent impediri cõcilia q̃ neceſſaria ſepe fiunt in ecc̃lia dei. exẽplo apoſtoloꝝ Actuũ. c. j. ⁊. xv. diſ. in. c. j. vñ per diſſolutionem voluntariã violaretur ſtatus eccleſie vniuerſalis: vñ dicit tex. no. in. c. ſi illã. j. q. vij. qđ magnopere illa p̃cauẽda ſunt que recipi ſine manifeſta decoloratiõe nõ poſſunt. Et ſi dicat̃ ꝙ papa hoc facit ex iuſta cã puta ꝓ grecorũ reductione. certe hoc ꝯfunditur: q꞉ ſua diſſolutio ſeu trãſlatio fuit principaliter fundata ex eo: q꞉ cõciliũ ꝓcedebat ꝯtra eum. Et de hac materia dicã latius in reſpõſiõe ad motiua aduerſariorũ. ¶ Quinta rõ: q꞉ eccleſie ꝑ oĩa obediendũ eſt: vt euãgelio. ⁊. ij. q. j. ſi peccauerit. Sꝫ ꝯciliũ mandabat quondã Eugenio: vt veniret certo termino tũc ſibi aſſignato ad defendendũ vel excuſandum ſe ſuper notorijs ſibi impoſitis: ergo debuit per ſe vel alium comparere ⁊ obedire eccleſie matri ſue iuſta precipiẽti ⁊ honeſta. Non aũt ſe erigere in ſuperbiã ⁊ ꝓ obediẽtia dare rebellionẽ diſſoluendi ꝯciliũ ſi vlterius ꝓcederetur ꝯ͂ eum. Eſt ne iſta obediẽtia q̃ preſtari dꝫ eccleſie: iuxta ſacri ꝯcilij Cõſtãtieñ. imo iuxta diſpõnẽ diuinam. Non enim dꝫ contẽnere eccleſiã cum predeceſſor ſuus amplioribus meritis refulgens. lꝫ petrus remiſſus fuerit ad eccleſiã dicente dño. Si peccauerit in te frater tuus, dic eccleſie. ¶ Sexta rõ cũ legatur ꝙ eccleſia miſerit Petrũ ꝓ negotijs ipſius eccleſie nec Petrus reſtitit iuxta illđ actuũ apoſtolorũ: miſerũt Petrũ ⁊ Ioannẽ. Nec legit̃ ꝙ ſol⁹ petr⁹ eccleſiam ꝯgregatã ꝓ ſuo libito diſſoluerit aut trãſtulerit de loco ad locum ſine ꝯſenſu eccleſie. Quõ potuit quondã Eugeni⁹ reus fact⁹ citatiõe preuentus eccleſiã: p̃ſertim vt correctionẽ aufugeret diſſoluere: aut de loco ad locum trãſferre. ¶ Septima rõ papa non põt ſine ꝯſenſu cõcilij eligere locũ ꝓ futuro cõcilio: iuxta ꝯſtõnẽ cõcilij Cõſtañ. ⁊ ita hactenus obſeruatũ. quõ aũt petit̃ ꝯciliũ iam fundatũ inchoatũ ⁊ legitime continuatũ ſm ſuãmet ꝓpriã confeſſionẽ trãſferre ꝓ libito volũtatis de loco ad locũ ſine ꝯſenſu ꝯcilij: preſertim ex cã turpi: vt euitaret correctionẽ. Minus eſt eñ eligere locũ ꝓ futuro cõcilio ꝙ̃ cõciliũ iam inchoatũ trãſferre. Sed primũ nõ põt ſine conſenſu cõcilij: minus ergo ſcđm. ar. eorũ que notant̃ in. c. cũ in cũctis. de elec. in aut̃. multomagis C. de epi. ⁊ cle. precipue cũ ex illa trãſlatiõe violaret tria magna decreta. Primo decretũ Cõſtañ. quo cauet̃ ꝙ imminente legitima cã trãſlationis cõcilij dꝫ ipm̃ cõciliũ tranſferri ad locũ viciniorẽ eiuſdeꝫ nationis niſi illa cã rõnabilis vrgẽs cõcerneret totã nationẽ illam. Sed ipſe diſſoluit ꝯciliũ vigore ꝓceſſus inchoati ꝯ͂ eũ pretẽdẽs ꝙ ĩ Baſilea nõ erat libertas: ⁊ multas al̃s cauſas friuolas allegabat q̃ non poterant veraciter totã alemaniam ꝯcernere trãſferẽdo xo ad Italiã violauit illud decretũ ⁊ ibi expſſe in hoc diſponit̃ qđ papa hoc facere non poſſit. ¶ Scđm decretũ fuit ſacri Baſilieñ. ꝯcilij in noua ceſſione editũ ꝑ eũ: vt. ſ. dixi approbatũ qđ ꝯciliũ ex nulla cã põt ſine expſſo conſenſu trãſferri vel diſſolui etiã ꝑ romanũ põtificẽ. ¶ Violauit tertio decretũ ꝯcordatũ cũ grecis qđ etiã ipſemet pri⁹ approbauerit, vt dictũ fuit in narratiõe caſus. Nã ibidẽ cauebat̃ qđ ꝯciliũ debebat ſtare firmiter in Baſilea: nec inde ſe tranſferre donec greci applicarent ad vltimum portũ latinũ. Et ſi interea immineret rõnabilis cã illđ trãſferẽdi ꝙ fieret trãſlatio iuxta formã. c. frequẽs. ipſe aũt quondã Eugenius diſſoluit ſeu trãſtulit añ aduẽtum grecorum nulla ſubſiſtẽte cã rõnabili. Et eſto ꝙ ſic fuiſſet debebat ſeruare formã. c. ſequẽs. ¶ Octaua rõ q꞉ grecoꝝ error in triplici ꝯcilio dãnat⁹ fuiſſet vt in Epheſino de q̊ eſt tex. cũ gl. in. c. peñ. de cõſe. diſt. v. ⁊ in cõcilio generali de qua in. c. firmiter. de ſum. tri. ⁊ fi. cath. ⁊ in cõcilio Lugduneñ. vt habet̃ in. c. j. de ſum. tri. lib. vj. ⁊ greci peterẽt nũc ꝯciliũ icumẽicũ nõ correcti: ſꝫ vt de fide diſputarent vt videret̃ ibidẽ quid eſſet tenẽdũ vñ in eorũ ſaluo ꝯductu poſtularũt ꝙ libere poſſint proponere ⁊ contradicere: ⁊ facta vnione ipſorũ ſiue nõ: libere poſſent ad ꝓprios lares redire: vt pꝫ in ſaluo ꝯductu ꝑ eos poſtulato: ⁊ ꝑ ſacrũ ꝯciliũ cõceſſo nõ debebãt hic de mero iure audiri: ſꝫ fuit eis facta magna grã: q꞉ vt dicit tex. valde notabilis. in. c. maiorũ. xxiiij. q. j. qđ maiores nr̃i diuina inſpiratione cernentes neceſſario p̃cauerũt: vt ꝙ ꝯ͂ vnãquãqꝫ hereſim coacta ſemel ſynod⁹ ꝓ fidei vnitõe veritate catholica atqꝫ apoſtolica pinulgaſſet nõ ſineret nouis poſt hec retractiõib⁹ mutilari ne prauis occaſio p̃beret̃ q̃ medicinaliter fuerãt ſtatuta pulſandi. Et ſubdit in fine ſynod⁹ ſemel geſta cõdẽnãs vlteri⁹ ad noua cõcilia venire nõ ſinit. nec eſt multũ text. notãdus quẽ gl. ibi intelligit qđ nõ patit̃ iterũ venire in ſynodũ vt de fide iterũ diſputet̃. Sed ſi correcti redire vellet tunc admitteretur: ad idẽ no. gl. in. c. nos ad fidẽ. xcvj. di. Nõ licuit ergo quõdam Eugenio ſine expſſo ꝯſenſu ꝯcilij de hmõi icumenico ꝯcilio tractare: vel de loco niſi fieret illud ꝯcilium icumenicũ diſponere. Eſt eñ iſte caſus in quo expſſe papa tenet̃ ꝯgregare ꝯciliũ cũ non poſſit aliquid attentate qđ poſſit tẽdere in p̃iudiciũ eo ꝙ diffinita ſunt ꝑ conciliũ in cã hereſis vt eſt tex. notabilis cũ gl. in. c. anaſtaſi⁹. di. xix. Sꝫ dicit aliqs ꝯciliũ Baſiliẽ. iam prius diſpoſuerat ipſos grecos ſic audiẽdos: ergo papa nullam nouitatẽ facit ſub modo eos audire volẽdo. Itẽ ipſe Eugeni⁹ quondam expſſe ad hoc cõuocauit ꝯciliũ Baſiliẽ. imo expſſe trãſtulit illud conciliũ in ferrariã. Rñdet̃ ꝙ cõcilium Baſilieñ. fecit cũ grecis certa ꝯpacta q̃ greci ſeruare noluerũt. Nã electa Subaudia dicebãt ſe non intellexiſſe de Sabaudia q̃ eſt extra Italiã: cum tñ nulla Sabaudia ſit in Italia. Itẽ ꝯciliũ nunꝙ̃ dedit eis optionẽ eligẽdi locũ in certa natione: ſꝫ certis locis noĩatis ꝑ grecos cõciliũ habebat eligere vnũ locũ: ſꝫ quõdã Eugeni⁹ recedẽdo ab illis compactatis reducebat conciliũ ad Italiã. itẽ cũ ꝯcilium gñale ſit ſupra papã cũ igit̃ de extirpatione hereſis ⁊ de pertinentib⁹ ad illã vt in decreto cõcilij Cõſtãtieñ. ad cõciliũ ex quo erat cõgregatũ ⁊ no. ad papã pertinebat diſponere an ipſi greci eſſent auditi ⁊ quolibet ⁊ in quo loco: ꝑſertim nõ licet hoc quondã Eugenio attẽtare cũ diſſolutiõe cõcilij Baſilien. ſine ſui expſſo cõſenſu: vſurpabat eñ ſibi hoc autoritatẽ ſupra ſacrũ ꝯciliũ gñale in duob⁹. Primo q꞉ voluit per ſe diſponere de loco cõcilij ycumenici ſine cõſenſu cõcilij gñalis cedẽtis: cũ tñ cõciliũ gñale ſit mai⁹ quo ad hoc. vt. ſ. dictum eſt. Scđo vſurpabat ſibi autoritatẽ in diſſolutione cõcilij gñalis vt fieret diſputatio cũ grecis: ⁊ in hoc, violãdo multa decreta eccleſie latine. vt dictũ eſt. Idẽ vt melior loc⁹ cauillatiõi ſit relictus. Animaduertendũ eſt ꝙ ipſe quõdã Eugenius ꝑ ſuas literas diſſoluit cõciliũ in duob⁹ caſibus. ¶ Primo ſub cõditiõe vt ex tũc ſi cõciliũ ad vlteriora ꝓcederet cõtra eũ. ¶ Scđo ſimpliciter in aduẽtu grecorũ ſm diſpoſitionẽ. Et tandẽ q꞉ cõciliũ non deſtitit ꝓcedere ꝯ͂ eum ꝓnũtiauit illã cõditionẽ purificatã: ⁊ ſic cõcilium tranſlatũ fore

ad Ferrariā ex virtute primi capitis añ grecoꝝ aduentum:⁊ ſic fruſtra
querimꝰ de diſſolutione facta ob cauſam grecoꝝū:qꝛ nō ꝓpter eos:ſʒ
vt ipſe euitaret correctionē cōcilij diſſoluit.¶ Nona rō:qꝛ ex citatio
ne in eum per cōciliū facta cū ipſe quondā Eugeniꝰ eſſet effectꝰ reus
⁊ ſuſpectus de hereſi:preſertim ex nō receptione decretorū ſacri ꝯcilij
que edita fuerāt ꝓ reformatiōe eccleſie debebat prius venire ⁊ purga
re innocētiam ſuā iuxta vires citationis anteq̄ ꝓcederet ad correctio
nē alioꝝ vnde nō immerito poterat ſibi dici illud euāgelicū.Eijce pri
mū trabē de oculo tuo.iij.q.vij.porro.Grecoꝝ aūt reductionē vti par
erat debebat dimittere in facultate ſacri concilij ad qd̄ negotiuʒ illud
ſpectabat principaliter ⁊ nō mittere galeas ꝯ galeas:vt.ſ.dictuʒ fuit
in narratione caſus.Item ſi diceremus cōtrariū eſſet res peſſima exē
plo:quia papa citatus ſuper ſuis criminibus per cōcilium fingeret re
ductionem alicuius populi vt haberet materiā diſſoluendi cōciliuʒ ⁊
euitādi correctionē.Itē qꝛ vt p̄dixi ipſe nō fecit illā diſſolutioneʒ ſeu
tranſlationē intuitu grecoꝝū:ſed ꝓpter ſuā vtilitatē cōmoditatemqꝫ
priuatā vt fugeret iudiciū vltionis.¶ Decima rō ⁊ vltima eſt:qꝛ cum
tempore aduentus grecoꝝū:ipſe quondam Eugenius eſſet iam per ſa
crum cōcilium legitime ſuſpenſus nō poterat cum eo teneri ꝯciliū ge
nerale:ergo patres ſacri concilij habuerunt legitimā cauſam non eun
di ad cōciliabulū.¶ Et ſi dicatur qd̄ añ ſuſpenſionē ipſe quōdā Eu
genius diſſoluerat cōciliū Baſiliē.rñdeꝛ dupliciter.Primo qd̄ diſſol
uere nō poterat rationibus predictis.Scd̄o:quia diſſoluit tūc nō cō
ſideratiōe grecoꝝ:ſʒ vt impediret ꝓceſſum cōtra eum inchoatuʒ vt.ſ.
dictū eſt.¶ Ex quibus facilime poteſt reſpōderi ad nouē obiecta ad
uerſariorum vnica cōſideratione.Nam omnia eoꝝū obiecta tēdunt ad
firmandum illam pretenſam diſſolutionē ſeu tranſlationem concilij ꝑ
dictum quondam eugenium in fauorem reductionis grecoꝝū:qꝛ tāq̄
paſtor eccleſie ⁊ iudex fidei ⁊ habēs poteſtatē ad edificationem.Eo qꝛ
greci nolebant alibi q̄ in Italia audiri tenebaꝛ hoc facere.vt em̄ dixi
diſſolutio illa ſeu tranſlatio nō fuit facta fauore grecorum.Sed ob ꝓ
ceſſum inchoatum cōtra eum per cōcilium.Nam vt predixi in duobꝰ
caſibus transferebat concilium.Primo ſub conditione ſi concilium ꝓ
cederet cōtra eum.Scd̄o ſimpliciter in aduentu grecorum ac ipſe lon
ge ante aduētū grecoꝝū ꝓnuntiauit cōciliū eſſe trāſlatum:qꝛ conciliū
ꝓceſſerat cōtra eum.Et illo pretextu fecit cōcilium illud inchoari in
menſe Junij ante grecoꝝū aduētū.Et ſic incidit in penas ſchiſmatico
rum erigendo cōciliū contra conciliū ⁊ ſcandalizando eccleſiā cum ge
minata diſſolutiōe ꝯcilij ac ꝓceſſu tp̄is incidit in ſuſpēſionē:qꝛ nō re
uocauit illā pretēſam diſſolutionē intra quatuor mēſes iuxta tenorē
decreti.xj.ceſſionis.Nulla ergo cōſideratione poterat in aduentu gre
coꝝ preſidere illi cōciliabulo:qꝛ ⁊ ſi cā fidei maxima ſit tñ ꝯtēnēdo ec
cleſiā ⁊ eius autoritatem ipſe incidit in maiorē erroreʒ:ſed ne aduerſa
rioꝝū motiua ſine ſpeciali ſolutione ꝑtranſeā ad eorum maiorem con
fuſionem ſpecialiter reſpōdebo.Et primo ad primū in eo qd̄ dicit qd̄
greci venerūt ad papā petentes audiri ⁊ vniri in fide cū eccleſia latina
⁊ nolebāt hoc facere niſi in ꝯcilio icumenico:ergo papa tenebatur ad
hoc vocare ꝯcilium icumenicū.cū ergo papa nō poſſet hoc facere niſi
trāſferreꝛ ꝯciliū Baſiliē.ad hoc grecis aptū papa potuit ⁊ debuit illō
transferre.Nā hereticū eſſet dicere ꝙ papa hoc nō poſſet facere ꝑ illō
Luce.xx.Ego ꝓ te rogaui petre vt nō deficiat fides tua.⁊ Jo.vlti.pa
ſce oues meas.Quod ꝓprie intelligiꝛ de paſtura fidei:⁊ p̄ſertim quia
greci proteſtati fuerūt ꝙ nolebāt venire ad Baſileā:nec Auinionem.
Sʒ ꝯciliū nolebat ꝯſentire petitioni grecoꝝ.Igitur ſine ꝯcilij conſen
ſu tenebaꝛ papa illud transferre.Ad hoc rñdeꝛ.Primo generaliter ꝙ
tunc Eugeñ.cum diſſoluit ꝯciliū:vt.ſ.dixi fauore grecoꝝ:ſed hoc fuit
principaliter vt fugeret correctionem concilij.Nam lʒ ipſe quōdā Eu
genius de grecis fecerit mentionem in ſcd̄o caſu diſſolutionis tamen
grecis nō expectatis tranſtulit cōcilium Baſiliēſe:qꝛ concilium non
deſiſtebat ꝓcedere ꝯ eum.Ex hac aūt cauſa cōciliū diſſolui non pote
rat:vt.ſ.plene dixi.Preterea poſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ hoc fe
ciſſet ꝓpter grecoꝝ vnionē veritate caret ꝙ greci poterāt audiri ⁊ vni
ri:imo vt.ſ.dixi petierūt ꝙ poſſent libere ꝓponere ⁊ vnione facta vel
nō libere redire ad eoꝝū patriam vt in eoꝝū ſaluo cōductu ptʒ.preterea
cū ipſoꝝū error exp̄ſſus fuiſſet reprobatus in tribus ꝯcilijs vt ſupra di
ctum fuit.concilium habet diſponere ⁊ non papa qualiter ⁊ in quo lo
co debeant audiri.Neqꝫ erat curandū de ꝓteſtatiōe oratoris grecoꝝū
qꝛ ad illā ſatis reſpondi preſertim cū venirent cōtra ꝯpactata cū ſa
cro cōcilio.Nā aduerſarij ſilent de Sabaudia ſiue fuit pariter electa
cū baſilea ⁊ Auinioñ.vnde poterat male ſperari de reductiōe grecoꝝ
cum ipſi in limine ꝯtractus violarent compactata.Preterea nec ipſi
greci hanc rōnē allegarunt ſcribentes ex Conſtātinopoli:ſʒ dūtaxat
que preuiſa nō fuerūt in tp̄e adimpleta:vnde licet papa teneatur pa
ſcere oues Chriſti:tñ cum modis ⁊ tp̄ibus.Nā ⁊ concilium non minꝰ
teneꝛ facere:qꝛ in oībus dictum fuit:ite per vniuerſum mundū ⁊ p̄di
cate euāgelium omni crature.⁊ ſicut miſit me pater ego mitto vos ⁊c.
Neqꝫ greci volebāt paſci niſi forte corporaliter:qꝛ ſi petijſſent paſturā
fidei ſeruaſſent cōpactata ⁊ nō petijſſent diſputationē.Conciliū autē
erat in hoc facto pape p̄ferendū:qꝛ cōciliū non poterat in fide errare:
vt no.in.c.recta.xxiiij.q.j.Sed prohdolor ex cauſa fidei fuerūt ſumpta
arma ꝓ fide,qꝛ ſub colore grecoꝝū diſſoluebatur concilium vt vitareꝛ
correctio ⁊ reformatio.¶ Ad ſcd̄m eoꝝū motiuum quo dicitur ī dire
cto per Baſilieñ.concilium cōcluſio habetur vt venientibꝰ grecis ad
vltimum portū latinū.ipſi patres cōcilij Baſilieñ.intra mēſem ad lo
cum icumenici cōcilij ſe trāſferēt ergo cū greci aduenerunt debebant
ſe tranſferre ad locū icumenici cōcilij ⁊ nō manere in Baſilea fixi.Re
ſpondetur ꝙ hoc argumētū in nullo cōcludit:qꝛ decretū Baſilieñ.cō
cilij expreſſe habebat ꝙ patres de concilio debeāt ſe trāſferre ad lo
cum per ipſum ſacrū cōciliū eligendum ac greci non venerunt ad illū
locum:qꝛ nec Baſileā Auinioñ.nec Sabaudiā:⁊ mirāduʒ eſt de tali
argumētatione vana.Nam ſi greci potuiſſent ſacrū ꝯciliū ducere ad
quē locum voluiſſent quid oportebat facere cū eis ꝯpactata d̄ loco:⁊
precipue cum ipſemet quondā eugenius illa cōpactata approbauit.
16 Et ꝑ hoc ſoluitur tertium eoꝝū motiuū.¶ † Dicunt enim tertio ꝙ ī
decreto ſacri Baſiliē.ꝯcilij dicebaꝛ ꝙ ꝓpter nullum locū taʒ magnū
atqꝫ ſanctiſſimū opus deberet poſtponi.Et qd̄ hoc fuit iuramēto fir
matum ergo ꝓpter locū non debebat ſacrum Baſilieñ.dimittere tā
tum bonum.Ad hoc em̄ reſpōdeꝛ qd̄ caret veritate:vt.ſ.dictuʒ fuit.
Nā veritas fuit qd̄ illa ꝟba fuerūt dicta ꝓpter Baſileā:qꝛ patres de
cōcilio cupiebāt ꝙ cōcilium icumenicum fieret in Baſilea:ſʒ oratori
bus grecoꝝū nolentibus conſentire dixerunt deputati ꝑ ſacrū cōciliū
ꝙ ꝓpter locum nō debebat tātum bonū dimitti ⁊ cōuenerūt vt certa
loca nominarentur per grecos vt ex illis ſacrū conciliū eligeret vnū ⁊
illud decretū ſic limitatū fuit iuratū vnde conciliū non tenebaꝛ ire ad
locū ꝑ cōciliū non electū.Et ſi diceret ꝙ ꝯciliū non tenebaꝛ curare d̄
loco vt tantū bonū ſequereꝛ.Rñdeꝛ ꝙ conciliū nō erat certum de re
ductione grecoꝝū:vt.ſ.dictū eſt:ſed bene erat certum ꝙ ſi cōciliū tra
hebatur ad Italiā:ꝓut quōdā eugeniꝰ volebat eluſa erat penitꝰ re
formatio eccleſie decreta ⁊ cōtēpta que nunq̄ ꝑ priꝰ recipere voluit ⁊
ꝯcilioꝝū autoritas penitꝰ cōculcata ⁊ ſepulta fuiſſet:hoc enim ī illa
tranſlatione agebatur ꝓpter potentiam ⁊ quā ipſe quōdā eugenius
ī illis habebat.Item ſacrum cōcilium veriſimiliter ſpectabat ꝙ greci
iuxta compactata venirent ad locū electum per ip̄m cōciliū qd̄ veri
ſimiliter ex eo poterāt cōiecturari:qꝛ miſerūt galeas cū pecunijs ⁊ ba
liſtarijs ⁊ capitaneo ac tāto expēſarum onere:iſta em̄ veriſimiliter nō
feciſſent patres concilij fruſtra.Nam flocci faciebāt id ē parū pōdera
bāt illā ꝓteſtationē oratoꝝū grecoꝝū per rōnes.ſ.ꝑ me dictas:ſʒ heu
poſtq̄ declinarūt greci ad quōdam eugeniuʒ iniuſte dimiſſis galicis
ſacri concilij qua fronte poterat ſacrum ꝯſiliū ſe cōferre ad Ferrariā
vbi iam erat inchoatū ꝯciliabulū per quondā eugenium.nam nūc ſu
ſpenſum debebāt ſe vnire cū illis quos reputabāt ſchiſmaticos debe
bant ne illum habere in preſidētē quē ſuſpēderāt:debebāt ne ſe expo
nere inſidijs illius qui ſe iam cōſtituerat capitalem inimicū:iam em̄
patres ꝯcilij expoſuerāt capture ⁊ prede quoꝝūcunqꝫ:⁊ per ſpeciales
literas hortatus fuerat oēs principes alemanie vt hāc iniquitatē fa
cerent inducens eos vt ꝓcederent cōtra patres cōcilij tanq̄ ꝯtra ho
ſtes fidei.Eſt ne paſtura fidei:verificaꝛ xp̄i dictū paſce oues meas ſi
rerū ordo diligēter penſeꝛ.nil aliud fecit q̄ ſumere occaſionē ꝓ cauſa.
¶ Ad quartū motiuū fundatū ex eo.qꝛ papa eſt paſtor vniuerſalis
eccleſie ⁊ omnia ouiū xp̄i a xp̄o inſtitutꝰ:ideo ita ceſſante illo prauo
decreto potuit pape facere omnia que requirunꝛ ad paſturā ouiū xp̄i
ꝗbuſcūqꝫ ꝓhibitioñ.⁊ decretis nō obſtāt.trāſlatio aūt ꝯcilij baſilie.
in Ferrariā ſpectabat ad paſturā neceſſariā ouiū xp̄i grecoꝝ:ergo po
tuit hanc tranſlationem facere:hoc argumētum ꝯcernit in idē cū p̄
ceden.⁊ ſatis ſupra fuit reſpōſum:illam em̄ tranſlatione fecit princi
paliter non ꝓpter paſturā grecoꝝū.Sʒ ex cauſa dānata:vcʒ ꝙ ꝯciliuʒ
ꝓcederet contra eum ⁊ vigore illins trāſlationis fuit cōciliabulū in
Ferrariā.Item paſtura illa ⁊ predicare verbum dei grecis bñ pote
rat fieri abſqꝫ diſſolutiōe cōcilij Baſilieñ.Nec obſtāt ꝙ greci volebāt
habere ꝯciliū Icuminicū:qꝛ ad petitione grecoꝝ qꝛ erant p̄ciſi ſchi
ſmatici ⁊ heretici nō debebat diſſolui ꝯciliū gñale abſqꝫ ſui exp̄ſſo cō
ſenſu.Nā eccleſia gñalis q̄ errare non pōt melius pōt diſcernere tp̄s
⁊ modū iſtius paſture p̄ſertim ſicut dixi:qꝛ nō veniebāt greci emen
dati ⁊ correcti.Sʒ ad diſputandū vt̄ ꝓ eo qd̄ ſepe damnatum fuerat
in concilijs non debebat conciliū gñale latinoꝝū inuitū diſſolui vtinā
iamdiu poſt creationem ſuā ipſe quōdā Eugenius voluiſſet ſe eſſe
executorē xbi.paſce oues meas iamdiu potuiſſet ire ad grecos ſuo
potuiſſet illos ad ſe vocare ſine ſcādalo eccl'ie latine:ſʒ dedit tūc ope
ram accuratā q̄ñ opus erat ſibi ſub illo colore diſſoluere ꝯciliū vt ſic
euitaret ꝓceſſum ⁊ effugeret reformatiōe gñalem eccleſie ꝓſertim
curie romane.¶ Ad qntū motiuū ex eo fundatū:qꝛ ꝑt qcqd ſpectat
ad edificationē eccleſie non obſtā.qbuſcūqꝫ decretis ī ꝯtrariū:ſʒ illa
trāſlatio ſpectat ad edificatione grecoꝝū.Et hoc argumētū icipit cū
p̄cedentibus.⁊ ex his que ibi dicta ſunt reſpōſio.Nō em̄ illā trāſlatio
nē fecit ad edificationē ſʒ vt fugeret ꝓceſſuʒ:nucleo p̄textu qd̄ vult ire
ad predicandum infidelibꝰ.Sed cōciliū iā ꝯgregatū diſſoluere vt ſic
illa occaſiōe elidereꝛ eccleſie latine reformatio.Nā ſi ipe impedimētū
nō p̄ſtitiſſet ſcit mūdꝰ qd̄ greci ſeruaſſent oīa ꝓmiſſa ⁊ veniſſent ad
cōciliū ⁊ remāſiſſet eccleſia in ſua integritate:ſed bene patet ex iſtis
allegationibꝰ qd̄ nihil faciunt niſi querere medicata ⁊ falſa ſuffragia.

Nam nunq̄

Nam nunꝙ̃ faciunt verbũ de diſſolutione facta in primo capite occaſiõe proceſſus cõtra eũ inchoati:ſed ſemper fundãt ſe ſuꝑ illa trãſlatione facta in ſecũdo capite q̃ effectũ nõ habuit:qꝛ illa ſcd̃a trãſlatio per eũ facta habebat vim in aduentu grecoꝝ:ſed ipſe longe añ aduẽtũ grecoꝝ inchoare fecit conciliabulũ Ferrarie vigore trãſlatiõis facte:qꝛ in cõcilio fuerat accuſata eiꝰ cõtumacia. ¶ Ad ſextũ motiuũ qḋ videt̃ ſine aliquo iuris fundamento formatũ:dicũt em̃ ꝙ negare conciliũ Baſilieñ. eſſe trãſlatũ in Ferrariã legitime eſt negare reductionẽ grecoꝝ eſſe facta.ꝯſequẽs eſt probatũ in bulla aurea iperatoꝝ grecoꝝ. Antecedens ꝓbat̃:qꝛ greci nolebãt niſi in ꝯcilio icumenico vniri:profecto faciliter ⁊ multipliciter poſſet reſpõderi. Nã licet dicerent ꝙ nollent vniri niſi in cõcilio icumenico nõ per hoc ꝓbat̃ validitas praui decreti nec ꝑ hoc ꝓbat ꝙ diſſolutio ſeu tranſlatio facta per quondã Eugeniũ vt euitaret correctionẽ debeat valere:nũc enim nõ agimus an greci ſint bene reduci ſz vtinã eſſent vere reducti:ſed ſolũ agitur an valuerit illa tranſlatio facta per quondã Eugeniũ illa precipue quã fecit in euentũ ſi conciliũ nõ deſineret precedere ↄtra eũ.ſuper illa em̃ fuit fundatũ conciliabulũ Ferrarieñ.etiã ſi pretẽderet̃ ꝙ propter aduentũ grecoꝝ qḋ tñ non eſt verũ ſatis vt ſupra reſpõſum fuit. ¶ Ad ſeptimũ eoꝝ ſcz ꝙ papa eſt iudex fidei:vnde tãꝙ̃ iudex p̃t determinare ⁊ ſoluere oẽs queſtiones fidẽ tãgentes.xxiiij. q.j.hec eſt fides. Et per hoc illud dictũ euãgelicũ.ego pro te rogaui Petre ⁊c. Ad hoc motiuũ reſpondet̃ vt ſupra.primo qꝛ ip̃e nõ diſſoluit vt diffiniret queſtionẽ fidei,ſed vt inficeret factũ fidei ⁊ autoritatẽ eccleſie vt ſcz impediret ꝓceſſum legitime inchoatũ ↄ eũ. Itẽ qꝛ papa nõ eſt iudex fidei in eo articulo qui iam per totaz eccleſiã declaratus eſt,⁊ ſic multos ſummos pontifices. Nã vt ſupra dixi error grecoꝝ in triplici ꝯcilio fuerat dãnatus vñ ſi papa vellet vbo aut facto expreſſe aut tacite directe vel indirecte attentare contrariũ incontinẽti incideret in hereſim dãnatam:⁊ abſqꝫ alia ſentẽtia poſſet tanꝙ̃ hereticus puniri. tex.allego.in.c.anaſtaſius.xix.diſt.⁊ tex.cũ gl.in.c.acharius.xxiiij.q.j. ¶ Octauũ motiuũ eſt ꝙ papa non poterat ſine pctõ mortali grecos nõ exaudiri ⁊ ſic illã reductionẽ nõ facere quã facere nõ poterat niſi in ꝯcilio icumenico vt greci poſtulabãt. Nã hoc omittendo veniebãt ↄtra p̃ceptũ diuinũ:paſce oues meas ⁊c. Ad hoc argnmentũ pluries eſt.ſ.rñſum:ideo nõ oportet aliter reſpõdere. ¶ Ad nouũ ⁊ vltimuz qḋ ex eo fundatũ eſt,qꝛ ante aduentũ grecoꝝ cõcilium Baſilieñ.turpiter infamauerat papã per quoddã monitoriũ in magnũ eccleſie latine ſcandalũ ⁊ ↄ oẽm cõitatis ordinẽ ad greciã miſit oſtendens ibidem papã eſſe tribus criminibꝰ irrititũ. Ideo oportebat ꝙ papa ſe purgaret preſentibus grtcis apud quos fuerat diffamatus. Sed cuz greci nollẽt venire Baſileã vel Auinioñ.ſed ad Italiã:oportuit ꝯcilium trãſferre ad Italiã:ad hoc addũt aduerſarij nõnulla vt dicũt exẽpla ſummoꝝ põtificũ qui pro eoꝝ purgatione facienda vocauerũt ad ſe cõcilia. Certe hoc argumentũ potuiſſent tacere ꝓ eoꝝ honore. Primo qꝛ ⁊ ſi ꝯciliũ miſiſſet inſtrumentũ monitoriũ ad grecos nõ animo fecit hoc infamandi quondã Eugeniũ ſed potius intẽtione aduiſandi grecos ne irent cũ galeis ꝯcilij:qꝛ ex quo quondã Eugenius erat multipliciter dñũtiatus ſacro ꝯcilio tanꝙ̃ notoriꝰ iniurioſus etiaz citatio apphendiſſet eũ nõ debebãt pro illa cauſa fidei ad eũ dclinare, ſed potius aſt ſacrũ cõciliũ vbi ex ſua natura iſta cauſa debebat agitari. ¶ Itẽ eſto ꝙ ipſe quondã Eugenius ex tranſmiſſione illa monitorij fuiſſet diffamatus apud grecos:nõ tamẽ ſequit̃ ꝙ ꝓpter hoc debebat ꝯciliũ cõuocari in p̃ſentia grecoꝝ. Et hoc ſequeret̃ ꝙ iudex dz facere ex debito proceſſum corã illis apud quos reus eſt infamatus qḋ tamen eſt falſiſſimũ. Nã papa tanꝙ̃ principalis miniſter eccl'e de facili nõ infamatur apud vnã gẽtem. Sed apud multas nationes ⁊ quãdoqꝫ apud totã xpianitatẽ.oportebat ergo ſm̃ illud argumentũ aduerſarioꝝ ꝙ oẽs de xpianitate deberẽt vocari ⁊ viderẽt expurgationẽ:qḋ tñ eſt falſum:ſatis eſt em̃ ꝙ reus expurget ſe corã iudice ⁊ ſi poteſt ſe erpurgare corã iudice:eius purgatio poſtea mitti poteſt ad omnia loca in quibus fuit infamatus ⁊ ſic põt tolli infamia ita p̃ſentialiter al's fecit papa de quodã epõ:vt ꝓbat̃ in.c.hz hoc ꝓprium. ij.q.v. Quinimo eſt vnus tex.ſatis notabilis ad propoſitũ in.c.ſtatuimus.de offi.dele.lib.vj.vbi dicit̃ ꝙ ſi iudex deputatus in certo loco ſuꝑ aliqua inquiſitione fienda contra reũ p̃tenſum nõ põt ibi ꝯmode ſuũ offm̃ exercere ꝓpter potentiã rei qḋ põt mutare locũ iudicij ſine nouo conſenſu principis delegantis ne quoquo mõ poſſit inquiſitio impediri ⁊ reus de ſua malitia reportet ꝯmodũ ⁊ per illius tex.rõnez dico ꝙ nedũ cõciliũ Baſiliẽ.nõ debebat ex hoc facto trãſferri i Ferraria. Sed etiã ſi fuiſſet in Ferraria cũ papa habeat ibi magnã potẽtiã.maxime ꝓpter vicinos ibidẽ exiſtentes legitime potuiſſet ꝯciliũ i de ſe transferre ⁊ venire ad alemaniã vbi tutius potuiſſet ↄ eũ procedere. Quis em̃ ille tam leuis vt poſſit iſtud in mentẽ adducere ꝙ patres ſacri cõcilij Baſiliẽ.potuiſſent ſecure ire ad Italiã ad faciẽdũ ꝓceſſum ↄ italicũ potentẽ in potentia terrarũ ⁊ amicoꝝ. Preterea iſta rõ cõcluderet ꝙ ꝯciliũ prius trãſferret̃ in Hiſpania ⁊ ibi facta purgatione trãſferret̃ ad alemaniã vt purgaret̃ apud alemanos ⁊ inde in ſingulis ꝓuincijs qḋ ridiculũ eſt dicere aut cogitare. Ad exẽpla autem ſummorũ pontificũ dicamus verũ eſſe qḋ multi põtifices infamia reſperſi congregauerũt ꝯcilia ſponte vt purgarent̃ in illis:qꝛ actꝰ erat ſpõtaneus.merito potuerũt ad ſe euocare:ſed ꝙ ꝯciliũ iã ſedens ⁊ inchoans ꝓceſſum ↄ papam tenet̃ velit nolit ſe transferre ꝓ voto pape vt ſe expurget. Hoc nullibi ꝓbat̃ imo rõ refugit qḋ reus poſſit ad ſe euocare iudicẽ.rei em̃ eſt obedire iudici ⁊ nõ p̃cipere.vt in.c.j.de iudi. cũ multis ſimilibus. Nã ſi cõciliũ vel iudex teneret̃ ſe trãſferre ꝓ voto rei nunꝙ̃ ſequeret̃ debitus inquiſitiõis effectus,vt in.d.c.ſtatuimus. Quimmo legimus ꝯciliũ euocaſſe papã vt ſe in cõcilio purgaret.ij.q.vij.§.itẽ cũ balaã.in ver.ſimmachus. Et tẽporibꝰ nouis vidimꝰ piſis gñale cõciliũ cõgregatũ euocaſſe ⁊ citaſſe quondã benedictũ gregorium. Itẽ vidimus ꝯſtantie ridiculoſum fuiſſe ꝙ benedictus citatus tranſtuliſſet cõciliũ in paniſcolã locũ ſue reſidentie vt ſe purgaret in cathalonia vbi erat infamatus per ꝯciliuz.⁊ idẽ poſſumus dicere de papa Joanne cuiꝰ diffamatio plurimũ degenerabat apud Italiã:⁊ tñ ꝓceſſus fuit factus Conſtañ.⁊ ſic de ſimilibꝰ. Et per hec remanet firma ꝯcluſio luce clariꝰ declarata qḋ ꝯciliũ generale eccleſiã vniuerſalẽ rep̃ſentans fuit.⁊ eſt in ciuitate Baſilieñ.illo prauo decreto paucoꝝ ⁊ iniqua iniuſta pretenſa diſſolutione ſeu tranſlatione per quondam Eugenium facta nõ obſtañ.⁊ hec de primo dubio.

¶ Secundum dubium principal'e.

AD ſecunduz principale an ſcz ſacrũ Baſilieñ.ꝯciliũ ptãtẽ legitimaz ipm̃ quõdaz Eugeniũ citandi ⁊ ꝓceſſum reliquuz ↄ eũdẽ faciendi vſqꝫ ad dpoſitionẽ incluſiue habuerit. Et idẽ queri põt de quolibet ꝯcilio reſpectu cuiuſcũqꝫ ſũmi põtificis multa,⁊ multa dici poſſent. Nam oliz ante determinationẽ ſeu declarationẽ ꝑ illã magnã ſynodũ Conſtan. factã multi circa hũc articulũ tractatꝰ ⁊ libelli a diuerſis editi fuere varia ſentientes circa poteſtatem eccleſie. Hinc gl.iuris canonici plurimũ variarũt i hac materia tripidãtes:vt ptz ex notatis.iiij.di.i iſtis xv.di.ſicut.x.di.ſi papa.xciij.di.legimꝰ.xcix.di.ecce.ix.q.iij.nemo.xxiiij.q.j.qḋcunqꝫ.⁊.c.a recta.⁊ in cle.ne Romani.de elec.⁊ in cle.ad noſtram.de here.⁊ in.c.ſignificaſti.de elec.⁊ in.c.lz.eo.ti.⁊.c.ꝓpoſuit.de conceſ.prebẽ.in.c.ad honorẽ.de auto.⁊ vſu pal.⁊ in.c.q̃to.de tranſla. epiſ.⁊ idẽ per doc.iuris canonici in multis alijs locis. Sz cũ hodie cõciliũ illud gñale ⁊ famoſum Cõſtãtie iſtã difficultatẽ declarauerit interpretationes varie magiſtroꝝ ceſſare debẽt. Nã dicta doctoꝝ non ſunt neceſſaria.i.nõ neceſſitãt ad tenendũ hoc vel illud:lz ſint ꝓbabilia:vt no.in.c.de poſtu.p̃la.⁊ in.l.j.C.de legi. Sz eccleſie autoritas bene neceſſitat.imo hereticus eſt cẽſendus q tenet ſñiaz ab autoritate eccleſie deuiantem, vt in.c.hereſis.⁊.c.hereticus.⁊ in.c.inter hereſim. xxiiij.q.iij.ad hoc tex.iuncta gl.no.in.cle.j.de vſur.⁊ facit.c.abolende. de here.declatio aũt Cõſtã.ꝯcilij hanc.qõnem oĩno diffinit loquens per hec verba formaliter. ¶ Hec ſancta ſynodus Cõſtan.gñale conciliũ faciens vniuerſalẽ eccleſiã repreſentans declarat ꝙ ipſam ptãtem habet immediate a xp̃o cuiꝰ qlibet ſtatus conditionis vel dignitatis exiſtat et ſi papalis obedire tenet̃ in his q̃ pertinent ad fidẽ ⁊ reformationẽ eccleſie in capite etiaz ⁊ i mẽbris. Itẽ declarauit ꝙ ꝗcũqꝫ cuiuſcũqꝫ ſtatꝰ ⁊ ꝯditionis exiſtat vel dignitatis etiam ſi paratis q mãdatis ſtatutis ⁊ ordinationibꝰ ſeu p̃ceptis huius ſacre ſynodi:aut cuiuſcũqꝫ alteriꝰ ꝯcilij gñalis legitime cõgregati ſuper premiſſis ſeu ad ea pertinẽtibꝰ factis ⁊ fiẽdis obedire ꝯtumaciter ꝯtempſerit niſi reſipuerit cõdigne penitẽtie ſubijciat̃ ⁊ debite puniat̃ ẽt ad alia ſuffragia ſi opus fuerit recurrendo. Hec ſunt verba formalia declarationis facte per illam magnam ſynodũ q̃ qdẽ dclaratio cũ aptiſſima ſit quo ad caſuz noſtrũ de quo querit̃ cuilibet hodie de eccleſia ſemoto quocũqꝫ ſcrupulo ſufficere dz. Nam vt dt Hier.in diſputationibus ſuis ↄ luciferianum poteram hoc vnico eccleſie ſole omniũ tuarũ argumẽtationũ rurales deſiccare.⁊ appellabat ſolam autoritatez vniuerſalis eccleſie.⁊ Aug.in multis locis dicit ꝙ nõ crederet euãgelio niſi eũ eccleſie autoritas cõmoneret:ita põt hodie dici cuilibet volẽti in dubiũ vertere poteſtatẽ eccleſie ſupra papã. Cũ aũt ſacrũ ꝯcilium ꝓceſſerit contra quondã Eugeniũ nõ põt refricare in dubiũ de eiꝰ poteſtate q̃ꝙ̃ nõnulli aduerſarioꝝ nõ volẽtes aliter ſubterfugere autoritatẽ eccleſie dicũt ꝙ Cõſtan.ꝯciliũ illã declarationẽ fecit poſt fugã Jo.an. ꝯcilio Cõſtan.⁊ añꝙ̃ obediẽtie alioꝝ q gerebant ꝓ ſummis põtificibꝰ grego.ſcz ⁊ bñdicti venirent̃ illi Cõſtan.quaſi vellẽt dicere ꝙ illud ꝯciliũ Cõſtan.tp̃e declarationis edite non erat vtile:ſed rep̃ſentabat obediẽtiam dũtaxat Joannis. Sz ꝓfecto iſte obiectiones dignitatẽ illius ꝯſtitutionis ſeu declarationis nõ eneruãt,qꝛ p̃ſuppoſito ꝙ ita ſit poſt fugã Joannis. An . vnionẽ aliarũ obedientiarum fuerit facta:attamẽ tota eccl'ia vniuerſalis poſtmodũ ibi vnita tãte multi farie illã cõſtitutionẽ approbauit.primo approbãdo depoſitionez Joãnis qui fuit depoſitus ob multa delicta notoria ſcãdalizantia eccl'iã. Nõ autem potuiſſet deponi per cõciliũ:niſi cõciliũ ipſum habuiſſet i eundez poteſtatem:qꝛ ⁊ iferior nõ habet iuriſdictionem i ſuperiorez. Nec par in parem:vt in.c.inferior.⁊.c.deniqꝫ.xxj.diſt.in.c.innotuit.de ele.⁊.l.ille a quo.in.§.tempeſtiuũ.ff.ad trebel.⁊ ſic diceremus contrarium ſequeretur ꝙ papa Martinus nõ fuit legitime electus:qꝛ non vacabat eccleſia ex defectu poteſtatis.⁊ idem diceremus quo ad ipm̃

quondã Eugenio qui ex illa origine ſortitus eſt apoſtolatũ. Itẽ ſi di
ceremus illud conciliũ erraſſe in poteſtatẽ vniuerſalis eccleſie ⁊ detra
hendo priuilegiũ prelationis eccleſie romane oẽs illi patres ⁊ eos ſe
quẽtes incidiſſent in hereſim: vt. c. j. xxxij. di. ⁊ ſic dãnaremꝰ totã obe
diẽtiã Ioãnis q̃ maxima erat. Nã ⁊ obediat tota germania. Item ſi
incidiſſet in hereſim q̃uo alie obedientie gregorij ⁊ bñdicti vniuiſſent
ſe ⁊ incorporaſſent ſe illi concilio ꝯ. c. cum quibꝰ. xxiiij. q. iij. Item illa
conſtitutio tam ibidem pluſq̃ notoria ⁊ nunq̃ poſt vnitatem factam
fuit cõtra illã reclamatũ imo fuit per totã eccleſiam recepta cũ tacito
cõſenſu. Quia eidẽ nõ reſiſtitur: approbatur vt in dicto. c. error. lxxx.
diſ. c. cui nõ reſiſtit. ¶ Item hoc ꝓbo efficaciore rõne cõcilium Baſi
lieñ. fuit legitime inſtitutum per vniuerſalẽ eccleſiã ⁊ indubitatã. Et
nihilominus illud idẽ decretũ conſtantieñ. recenſuit approbauitq̃ ⁊
confirmauit. Et quod plus eſt ipſemet quondã Eugenius in adhe
ſione concilij Baſilieñ. fuiſſe legitime conſtitutũ ⁊ legitime continua
tũ aſſeruit ⁊ iam approbatio ⁊ cõfirmatio illius cõſtitutionis Cõſtã
tieñ. ꝑceſſerat illã adheſionẽ ergo multipliciter illa cõſtitutio fuit ap
probata ꝑ eccleſiã vniuerſalẽ. Quinimo ⁊ ſi ipẽ quondã Eugeniꝰ vo
luiſſet conſentire: attamẽ in his que cõcernũt fidẽ ⁊ reformationẽ ec
cleſie ⁊ ptinẽt ad illã iudiciũ cõcilij ꝑfert ſn̄ie pape: vt no. in. c. anaſta
ſiꝰ. xj. di. ⁊ ꝓbat in. c. ſicut. xv. di. ⁊ ibi per Archi. nec fuga Ioãnis ha
buit impedire effectũ illius declarationis: q2 vt declaratũ fuit in illo
concilio per illius fugam nõ deſijt eſſe conciliũ: nec autoritas concilij
fuit aliquatenus impedita: facit enĩ ſe alienũ recedendo ab vniuerſali
eccleſia. vt. c. alienus. xxiiij. q. j. Et ipſa eccleſia in qua eſt iuriſditionis
fundamentũ põt omnem ptãtez eccleſie exercere: ſicut pater mortuo
papa vt enĩ notãter dicit Archi. in. c. porro. xvj. di. põt eccl'ia mortuo
papa mutare formã ſacramentoꝝ preter formã conſecrationis panis
⁊ vini ⁊ baptiſmi: q2 illa forma fuit iſtituta a chriſto. ⁊ ſic eccl'ia poteſt
mortuo papa etiã arduiſſima exercere que facta fuere etiã tempore
apoſtolorũ: qꝺ eſt bene notandũ. Si enĩ iuriſditio eccleſiaſtica nõ eẽt
in eccleſia tanq̃ in fundamẽto nõ poſſet hec eccleſia attẽtare mortuo
papa: papa aũt fugiens a concilio habeť pro mortuo: ſeu alieno ar
gumento. c. cũ dilecti. de ele. ⁊. xvj. q. j. ecce. ⁊. d. c. alienus. Et ne illa de
claratio Cõſtantieñ. ⁊ approbatio ſequentis concilij Baſilieñ. videa
tur ſine fundamẽto corroborabo ⁊ iuſtificabo illã omni fere iure di
uino: ſcʒ nõnulloꝝ ſctõꝝ dictis corroborato Aplico pontificio ⁊ ge
ſtis ꝯciliorũ: ⁊ ſic ꝯſuetudine eccleſie vniuerſalis. ¶ Itẽ rõne iuris na
turalis ⁊ iuris ciuilis: iure aũt diuio foueť multifarie m'tiſq̃ modis.
¶ Et primo tanq̃ ꝓ fundamento totius edificij indicat illa autori
tas Euãgelica Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus: dic eccl'ie:
qꝺ ſi eccleſiã nõ audierit, ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanꝰ. Neminẽ
xp̄s excepit a iudicio eccleſie: ſʒ illud ꝯſtituit vniuerſale ⁊ ſupmũ: vni
uerſale neminẽ excipiẽdo: ſupremũ cũ nullũ aliud iudiciũ vltra illud
ꝑſeruauerit: ſed abſolute dixit contẽnentẽ illud iudiciũ habendũ pro
ethnico ⁊ publicano. Et ꝙ includať papa: ptʒ pmo q2 loquebať ipſi
petro: ⁊ ſic eundẽ voluit remittere ad iudiciũ eccleſie. Secũdo q2 qui
libet xp̄ianus appellať frater: etiam papa. xj. q. iij. aduerſarij. imo ipſi
petro dixit. Si peccauerit in te frater tuꝰ. Et ſic appellauit quẽlibet
fratrẽ petri. Itẽ xp̄s in euãgelio ait. Vos omnes fratres eſtis ⁊c. vt
actuũ. j. ⁊ vt tolleret xp̄s dubietatẽ ne forte appellatiõe eccl'ie veniret
ſolus ſummus pontifex. Immediate poſt illa ꝟba ſubiunxit. Amen
amẽ dico vobis quecũq̃ ligaueritis ſup terrã erũt ligata ⁊ in celo ⁊c.
Sic aperte oſtẽdit ꝙ noĩe eccleſie intelligebat de oĩbus apoſtolis q
tũc repſentabãt totã eccleſiaʒ. Cũ ergo neminẽ exceperit a iudicio ec
cleſie vana eſt gl. que exceptionẽ vult facere de papa ſine expꝛ̃ſſa auto
ritate xp̄i. Nã q totũ dicit nihil excludit. ⁊ ſic indefinite locutꝰ eſt xp̄s
ita indefinite intelligere debemꝰ. xix. diſt. ſi romanorũ. ⁊. c. j. de maio. ⁊
obe. Et ſileant hodie vane gl. magiſtrorũ: cũ hec opinio ſeu ille intel
lectus generalis ad illã autoritatẽ fuerit approbatus in illa magna
ſynodo Conſtantieñ. vbi erat tanta magiſtrorũ ⁊ doctoꝝ iuris diui
ni ⁊ humani copia: vnde tãta autoritas tã viroꝝ prelatoꝝ in vnũ con
gregatoꝝ deberet ſufficere etiã ſi illud fuiſſet vniuerſale ꝯciliũ: ita oc
currit autoritas cõcilij Baſiliẽ. in qua oẽs fere viri eminẽtes de xp̄ia
nitate ꝑ ſe aut ꝓcuratores fuerãt incorporati. vñ dicere ꝯtrũ nil aliud
eſt dicere q̃ oẽs fuiſſe hereticos ⁊ ꝯciliũ illud erraſſe in fide qꝺ nõ eſt
admittẽdũ: ꝑcipue ꝓpter opiniones magiſtrorũ qui varie locuti fue
rũt. Scꝺo hoc idẽ probať illa autoritate dñica ad oẽs aplos prolata.
Vos eſtis ſal terre ꝙ ſi ſal euanuerit ad nihilũ vʒ vltra: niſi vt mittať
foras ⁊ cõculceť ab hoibus. ex qua autoritate aploꝝ neminẽ xp̄s ex
cluſit. Quinimo Hiero. vir clariſſimꝰ apte ſenſit illã autoritatem ha
bere locũ etiã ꝯ papã vt intelligiť ex verbis ſuis in. c. non oẽs epi. ij. q.
vij. vbi inter cetera dicit ſic. Non eſt facile ſtare in loco Petri ⁊ pauli.
Sʒ tenere cathedrã iam cũ epo regnãtiũ iſatuatũ ſal ad nihilũ ꝓdeſt
niſi ꝓijciať foras ⁊ ꝯculceť a porcis. hec Hiero. ⁊ vt dꝛ ibi gl. infatua
tũ ſal. dñr ſtulti ꝑlati inſapidi ꝑdicando: fatui in delinquẽdo qui po
nunť ⁊ eijciũtur foras ꝑ depoſitionẽ vt cõculceñť a porcis. i. a demo
nibus. ⁊ q̃q̃ nõ dicať per quẽ fiet iſta depoſitio. Attamen glo. eſt no
tabilis in. c. ſicut inquit. ij. q. vij. que dicit. Vbicũq̃ reperiť papã poſſe
iudicari itelligi dʒ per ꝯciliũ gñale. ꝓ hoc facit. c. ſi papa. xl. di. ꝙ ſim
pliciter dicit papã poſſe iudicari de hereſi ⁊ nõ dicit ꝑ quẽ. Sʒ docto.
intelligũt per ꝯciliũ. vt no. Archi. in. c. in fidei fauorẽ. ꝺ here. li. vj. ⁊ eſt
gl. in. c. nunc. xxix. di. ad idẽ gl. in. c. ſi duo. lxxxix. di. in glo. ⁊ in fi. q̃ di
cit conciliũ cõuocandũ in caſu ſchiſmaticis. ⁊ idẽ in ſimilibus eſt dicẽ
dum vbicunq̃ reperiť papã poſſe iudicari ex quibus plurimũ ptʒ de
preeminẽtia ꝯcilij ſuper papã. ¶ Tertio facit illa autoritas annume
rata in qua xp̄s loquens ex ſe dixit apoſtolis oĩbus nemine excluſo.
Ego ſum vitis vera, vos palmites. Si quis in me nõ manſerit mitteť
foras ſicut palmes ⁊ ar. ⁊ col. eũ in ignẽ mittent ⁊c. Quicũq̃ ergo ſit
ille papa vel aliꝰ qui recedit a xp̄o: vt puta hereſim ꝯfingendo dʒ de
poni: ſeu eijci de facto de eccleſia. Et ſi non vult ſe corrigere dʒ tradi
curie ſeculari vt igne pereat. de here. c. excõicamus. ⁊. c. peñ. ⁊ facit qꝺ
no. glo. in. c. abolente. eo. ti. reſpectu electionis pape congregabiť con
ciliũ: vt proxime dixi. Si enĩ cõcilium nõ haberet preeminentiã ſupra
papam fruſtra eſſent autoritates quo ad perſonã pape. Nec obſtat ſi
dicať ꝙ fundamentũ iuriſditionis eccleſiaſtice eſt in eccl'ia vniuerſali
⁊ nõ ꝯcilio: q2 de ipſo cõcilio xp̄s nõ fecit mentionẽ. Dico enim ꝙ lʒ
fundamentũ iuriſditionis ſit in eccleſia vniuerſali: tamen q2 impoſſi
bile eſt cõgregare eccleſiã vniuerſalẽ cũ conſiſtat in vniuerſitate fide
lium intelligiť de ꝯcilio. di. j. eccleſia. Quinimo vnica eſt eccleſia mili
tãs ⁊ triũphãs: vt plene not. ꝑ Io. an. poſt Io. mo. i. c. fundamẽta. de
elec. li. vj. Attamen ipſa vniuerſalis exercet iuriſditionẽ ſuã per cõci
lium repreſentãs: hoc probať actuũ. xv. vbi in illo concilio apoſtoloꝝ
in diffinitione dicendũ eſt. Placuit apoſtolis ⁊ ſeniorib9 ⁊ toti eccle
ſie ad innuendũ ꝙ per ꝯciliũ diciť eccleſia repreſentatiua ad idẽ. xv.
q. ij. in. c. j. Hoc clarius innuit xp̄s q cũ dixiſſet dic eccleſie ſtatim diri
gendo verba ad diſcipulos ait. Amẽ amẽ dico vobis. Quecũq̃ liga
ueritis ⁊c. Innuẽs ipſos facere eccleſiã quo ad exercitiũ ⁊ ꝑ hoc. c. fir
miter. de ſum. tri. ⁊ fi. cath. vbi dꝛ. Deus tradidit claues eccleſie apo
ſtolis ⁊ eorũ ſucceſſoribus ad id. c. noua. de pe. ⁊ re. ¶ Quarto corro
boranť ꝑdicta per illud qꝺ habeť Io. xx. Nã poſt reſurrectionẽ ſuam
xp̄s volẽs ꝯfirmare poteſtatã datã eccleſie i pſonis apoſtolorũ dixit.
Sicut miſit me pater ⁊ ego mitto vos: accipite ſpm̃ ſanctũ ⁊c. vñ non
dixit. Mitto te Petrũ. ſed mitto vos ſcʒ cũ eadẽ ptãte qua pater me
miſit: vñ ſuã poteſtatẽ neceſſariã ad regimẽ eccleſie xp̄s tranſtulit ec
cleſie. Et ꝓ hoc facit dictũ doctiſſimi Cypriani in. c. loquiť. xxiiij. q. j.
vbi inter cetera dicit hec verba. Quãuis oĩbus apoſtolis poſt reſurre
ctionẽ ſuã parẽ tribuerit poteſtatẽ ⁊ dicat. Sicut pater miſit me ⁊c. ⁊
ego mitto vos accipite ſpiritũſanctũ: tñ vt vnitatẽ manifeſtaret vnita
tis eiuſdẽ originẽ ab vno. ſ. petro icipientẽ ſua autoritate diſpoſuit ⁊
ſubijcit hoc. Erãt nãq̃ ceteri apoſtoli quo Petrꝰ fuit pari ꝯſortio ꝑ
diti ⁊ honoris ⁊ ptãtis: ſʒ exordiuʒ ab vnitate proficiſciť: vt eccl'ia xp̄i
vna mõſtrareť ꝙ vnã eccleſiã in li. Sapiẽ. Spũſſanctus ex pſona xp̄i
deſignat ⁊ dicit vna eſt colũba mea ⁊c. Et poſt pauca ſubijcit quam
vnitatẽ tenere ⁊ vẽdicare debemꝰ. maxime nos epi q in eccl'ia dei pſi
demꝰ vt epatũ quoq̃ ipſum vnũ atq̃ indiuiſum ꝓbibemus. Nemo
fraternitatẽ fallat. Nemo fidei veritatẽ pfida ꝑuaricatione corrũpat.
Epatus vnus eſt cuiꝰ ſingularis inſolidũ pars teneť. Et aduertẽdũ:
q2 lʒ ibidẽ dicat ꝙ oẽs apoſtoli fuerũt in ordine. ſcʒ i adminiſtratiõis
plenitudine. ⁊ idẽ notať in. c. i nouo. xxj. di. vbi dicit gl. clariꝰ ꝙ in ad
miniſtratiõe Petrus fuit maior alijs. Et notãda diligẽter eſt illa gl.
q2 nõ dicit ꝙ Petrꝰ ſolus habuerit adminiſtrationẽ: ſed qꝺ fuit ma
ior in ea. Alij ergo apl'i in pſona eccleſie habuerũt adminiſtrationeʒ:
nã Petrus ꝑlatus fuit exercitio ceteris eccleſijs ⁊ mẽbris oĩbꝰ de ec
cleſia. vt. c. q̃uis. xxj. di. ⁊ hoc modo intelligiť. c. i nouo. ꝑallegato: dũ
diciť ꝙ Petro prio põtificatꝰ eccleſie datꝰ eſt tñ fundamẽtũ totius
eccleſie eſt in eccleſia vniuerſali pro hoc. c. ita dñs. xix. di. vbi dꝛ ꝙ hu
ius numeris ſacramẽtum ita dñs voluit ad oĩm apoſtoloꝝ offm̃ per
tinere: vt in beatiſſimo Petro apoſtoloꝝ oĩm ſummo principaliter
collocaret ⁊c. Et ſunt ꝟba beati Leonis. Et põderãdũ eſt illud ꝟbũ
principaliter. Nõ enim dicit ꝙ voluit ad ſolũ Petrũ pertinere: ſʒ ad
oẽs apoſtolos ſed ad Petrũ tanq̃ caput principale: ſeu politicũ ec
cleſie. Nec ob. ſi dicať ꝙ xp̄s claues eccleſiaſtice poteſtatis diſcretiõis
dedit ſoli Petro: vt habeť Mat. xvj. Et tibi dabo. Et per hoc idẽ cõ
firmať in. d. c. in nouo. ⁊. d. c. loquiť. ⁊. c. aliorũ. ix. q. iij. cũ multis ſimili
bus. Et ſuper illa autoritate fundabant ſe cõiter aſſentatores pape ꝙ
ipſe habuit poteſtatẽ ſupra oẽs: ergo a nemine iudicari põt. q2 infe
rior nõ ligat nec iudicat ſuperiorẽ: vt in dictis capl'is inferior deniq̃.
xxj. di. imo nec par i parẽ. vt in. d. c. innotuit. Ad hoc enĩ dicẽdũ vt ptʒ
ex ꝑmiſſis qꝺ ſoli Petro nõ fuit data ptãs. Quinimo nec ꝑ illa ꝟba
tibi dabo claues fuit data aliqua ptãs: ſed ꝓmiſſa cũ ſint ꝟba futuri
temporis. Et illa ꝓmiſſio de datione clauiũ fuit facta Petro exercẽ
ti tũc typũ ſeu figurã eccleſie vniuerſalis. ⁊ hoc voluit Aug. in pl'ibus
locis. habeť enĩ ꝑ eũdẽ in li. de doctrina xp̄iana. c. xxiiij. vbi ſic dicit: eſt
eccl'ia corpꝰ xp̄i ſicut apl'ica doctrĩa ꝯmẽdat q̃ ꝯiũx etiã dꝛ. ⁊ paucis
interpoſitis dicit ſic. Has igiť claues dedit eccl'ie ſue: vt q̃cũq̃ ſolue
rẽt in terra ſoluta eẽnt ⁊ in celo. ⁊ clariꝰ idẽ Aug. ſup Ioã. ſmo. cxxv.
loquẽs de eccleſia ſic dicit. huiꝰ eccl'ie aplus Petrus ꝓpter apoſtola
tus ſui ꝑmatũ gerebat figurata gñalitate perſonã: ꝙ enĩ ad ipſum ꝓ
prie ꝑtinet: nã vnus homo erat. Sed qñ ei dictũ eſt, tibi dabo claues
regni

regni celoꝝ ⁊ quodcunqꝫ ligaueris ſuper terrã ⁊c. Uniuerſaꝫ ſignificauit eccleſiã que in hoc ſeculo diuerſis tempeſtationibꝰ velut imbribus fluminibus tempeſtationibus quatitur ⁊ non cadit qm̃ fundata eſt ſupra petrã. vnde petrus nomen accepit. Non enim a petro petra ſʒ potius a petra petrus: ſicut nõ xp̃s a xp̃iano vocatur. ideo quippe ait dominus ſup hãc petrã edificabo eccleſiam meã. qꝛ dixerat petrus. tu es xp̃s filius dei viui. Super hanc igit̃ petram quã confeſſus es edificabo eccleſiã meã. Petra em̃ erat chriſtus: ꝓpter hoc quippe fundamẽtũ nemo aliud põt p̃ter illȯ ponere qȯ poſitũ eſt qȯ eſt xp̃s ieſus. Eccleſia ergo que fundatur in chriſto claues ab eo regni celorum accepit in petro id eſt poteſtatẽ ligandi ſoluendiqꝫ peccata. vnde beatus Aug. vbi ſupra. Et pro dicto auguſtini vide gl. in. c. ita dominus. xix. di. vbi idẽ ſentit quod Aug. quo ad expoſitionẽ illorũ verborum. Et ſuper hãc petram ⁊c. Et idem in effectu ſentit ibi Archi. poſt alios dicens ſic exponẽdo. Super hãc petrã quã cõfeſſus es ſcilicet me. petra aũt xp̃s. de conſe. di. ij. reuera. ſupra quod fundamẽtum fundatus erat. Et hec eſt veritas. qꝛ eccleſia eſt fundata ſuper xp̃o. iuxta illud ꝓphete. Et perfice eã quã plãtauit dextera tua. ⁊ ſuper filiũ id eſt xp̃o hominis quẽ confirmaſti tibi. Ad idem eſt idem Augu. in li. de fide ad petrũ vbi dicit Nunq̃ peccanti indicta eſſet pro peccato deprecatio. ſi deprecanti non eſſet remiſſio concedenda: ſed penitentia peccatori tunc prodeſt ſi eam in eccleſia catholica gerat cui deus in perſona petri ligãdi ſoluendiqꝫ tribuit poteſtatem dicens. Quecunqꝫ ligaueritis ſuper terram erũt ligata in celis. Ad idem Auguſtinꝰ de agone chriſtiano dicens. Non enim ſine inter omnes apoſtolos huius eccleſie catholice perſonaꝫ ſuſtinuit Petrus: huic enim eccleſie claues regni celorum date ſunt cuꝫ Petro date ſunt. et quod ei dicit̃ ad omnes dicitur. Amas me paſce oues. Et notãda ſunt permaxime hec verba vltima quod illa verba ſi amas me paſce oues meas ad omnes apoſtolos vident̃ dicta. Hinc vt arbitror eccleſia in prefatione illa apoſtolorum dicit belliſſime ⁊ notãter in materia noſtra. Ut gregem tuum paſtor eterne nõ deſeras: ſed per beatos apoſtolos tuos continua protectione ⁊c. Ex quibus verbis clare colligitur ꝙ oẽs erãt paſtores. ⁊ ſic paſtura fidei ad omnes pertinebat. Itẽ ponderanda ſunt illa verba quos operis tui vicarios ⁊c. oẽs ergo populi fuerũt vicarij operis chriſti. Et per cõſequẽs oẽs ep̃i qui ſucceſſerũt i locũ apoſtoloꝝ. lxviij. di. quoꝝ vices. ⁊ in. c. nouo. xxj. di. Et ꝙ quilibet ep̃s ſit vicariꝰ xp̃i eſt tex. Amb. in. c. muliere. xxx. q. v. Sed fatendũ eſt ꝙ petrus i hac paſtura fuit maior: qꝛ nõ ſolũ fuit paſtor vt ceteri: ſʒ etiã paſtor paſtorũ: qꝛ ipſe habuit gñalẽ põtificatũ ꝑ illa verba. Paſce oues meas: vt. c. ſignificaſti. de elec. vñ ad oẽs referunt̃ illa v̓ba. Sed ad petrũ tãq̃ primũ. ⁊ hoc qꝛ primꝰ erat inter ap̄l'os dignũ fuit vt ipſe gereret ꝑſonã eccl'ie in ꝓmiſſiõe ſeu datiõe clauiũ tñ fundamẽtũ iuriſditionis eſt i ipſa eccleſia. vñ petrꝰ recipit tãq̃ p̄ncipalis miniſter eccl'ie ſʒ a deo immediate qꝛ recepit ꝓ ſe ⁊ ꝓ eccl'ia ⁊ ſic ꝓ oĩbus de eccl'ia vt ſatis ſentit aug. in locis p̄al. Et ſic põt ſaluari dictũ Gratiani. i. §. ſi aũt poſt. c. ſi audiuimus. xxiiij. q. j. vbi dicit ꝙ cuꝫ oĩbus diſcipulis parẽ ligãdi atqꝫ ſoluẽdi ptãtẽ dñs daret petro ꝓ oĩbus ⁊ pre oĩbus claues regni celoꝝ ſe daturũ ꝓmiſit. dicẽs tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊c. vt exponamus illa verba ꝙ recepit ꝓ oĩbꝰ. i. i ꝑſonã oĩm ⁊ pre oĩbus qꝛ magis recepit ipſe ꝙ alij ſinguli ſingulariter qꝛ petrꝰ p̄fuit ⁊ p̄latꝰ eſt omnibꝰ mẽbris eccl'ie vt in. c. q̃uis. xxj. di. vbi dicit tex. ꝙ q̃uis vniuerſe ꝑ orbẽ catholice eccl'ie cõſtitute vnꝰ thalamꝰ xp̃i fuit tñ ſancta Romana eccl'ia catholica ⁊ ap̄l'ica nullis ſynodicis cõſtitutionibꝰ ⁊ ceteris eccleſijs p̄latꝰ eſt. Sʒ euãgelica voce dñi ⁊ ſaluatoris nr̃i primatũ obtinuit tu es inquit dñs petro. ⁊ ſic põdera text. cũ dicit ꝙ ceteris eccleſijs p̄lata eſt eccleſia romana ⁊c. Itẽ ad hoc facit gl. ord. ſup illud Matt. xvj. tibi dabo claues regni ⁊c. que ſic iquit ſpecialiter eaꝫ poteſtatẽ petro cõceſſit vt ad vnitatẽ nos inuitaret. Ideo enim principẽ apoſtoloꝝ cõſtituit vt eccleſia vnũ principalẽ. imo xp̃i haberet vicariũ ad quẽ diuerſa mẽbra eccleſie recurrerẽt ſi forte inter ſe diſſentirent. Quod ſi diuerſa capita eſſent in eccl'ia vnitatis vinculũ rũperet̃ ⁊ p̄ſertim vbi ad quẽ diuerſa mẽbra recurrerẽt ⁊c. q̃ſi p̄matꝰ petri fuit p̄ncipaliter ꝓpter diuerſa mẽbra ⁊ particulares eccl'ie nõ aũt ꝙ ipſe ſolus ptãtẽ recepiſſet. Sʒ ꝓ oĩbus illã recepit ſʒ ipſe vt p̄ncipalis miniſter vt p̄dixi ⁊ ſic pñt ſaluari infinite autoritates ſanctoꝝ. Ex quibꝰ extollunt̃ aduerſarij eccleſie in eo qȯ vident̃ innuere ꝙ ſolꝰ petrus hũc habuit p̄matũ ſup oẽs eccleſias ⁊ qȯ fuit cũcte eccleſie prelatꝰ. Pro quibꝰ faciũt optime. c. ij. xxij. di. ⁊. l. diſt. cõſiderãdũ. i. c. fidelior. cũ multis ſimilibꝰ. debent enim intelligi mȯ p̄dicto ꝙ ipſe recepit claues ꝓ oĩbus ⁊ ꝓ ſe ſʒ ipſe fuit prĩcipalis miniſter cũ nullus apoſtoloꝝ p̃ter eũ fuerit p̄latus ceteris mẽbris eccleſie ſed ipſa eccleſia in qua eſt iuriſditio tãq̃ in fundamẽto habet plenitudinẽ poteſtatis. pro hoc facit ad idẽ dictũ Rabani qui fuit doctor excellentiſſimꝰ in loco preallegato vbi inter cetera ſic dicit. hec autem ligandi atqꝫ ſoluendi poteſtas ſibi petro data videatur a domino tamen ⁊ ceteris apoſtolis dat̃ nec nõ etiã nũc epiſcopis ⁊ preſbyteris omnis eccleſie. Et principali cõſideratione qȯ poteſtas eccleſiaſtica omnimoda ſit in eccleſia tanq̃ in fundamẽto eſt etiam dictum Hiero. xxiij. q. j. c. oĩbus. vbi ſic dixit. Omnibus cõſideratis puto nõ me tenere dicere alios ita eſſe in domo dei vt ipſi etiã ſint eadẽ domus dei que dicit̃ edificari ſupra firmã petrã que vnica colũba vocat̃ ſiue appellat̃ que ſponſa pulchra ſine macula ⁊ ruga ⁊ ortus concluſus ⁊ fons ſignatus ⁊ puteus aque viue. Et paradiſus cũ fructu pomorũ ꝗ domus ẽt claues accepit ⁊ ptãtẽ ligãdi ⁊ ſoluẽdi hanc domũ ſi qs corrigentẽ corripientẽqꝫ cõtempſerit ſit tibi tanq̃ ethnicus ⁊ publicanus de hac domo dicit̃. Dñe dilexi decorẽ domus tue ⁊ locuꝫ habitationis glorie tue ⁊ qui habitare fecit vnanimes in domo dei ⁊c. Que oĩa v̓ba diligẽtiſſime ſunt notanda nã clariſſime innuunt ꝙ eccleſia vere recipit claues ⁊ non ſolꝰ petrꝰ. Et qȯ ipſa eccleſia habet exercitiuꝫ clauiũ qñ illis vult vti patet ex illis verbis hanc domũ corrigere corripereqꝫ cõtempſerit ſit tibi tanq̃ ethnicus ⁊ publicanus. nam iſte tex. Hier. plurimũ cõfundit motiua quorũdã qui nõ valẽtes ſubterfugere ꝙ petrus recepit claues pro eccleſia principaliter dicebant verum eſſe ꝙ iuriſditio eccleſiaſtica eſt in eccleſia tanq̃ theſaurus in arca: ſed petrus fuit ille qui recepit claues ⁊ aperiret arcam qñ ſibi videretur quaſi innuãt quod exercitiũ poteſtatis fuit cõceſſum ſoli petro: licet poteſtas in habitu fuerit data eccleſie. ſed per hunc tex. Hiero. aperte cõfunditur illa opinio. ad idem tex. xp̃i in euangelio dum dicit dic eccleſie. ⁊ volens denotare que eſſet iſta eccleſia immediate ſubiunxit ad omnes apoſtolos. Amẽ dico vobis quecũqꝫ ligaueritis ⁊c. ergo exercitiũ fuit ceteris apoſtolis collatuꝫ repreſentãtibus tunc eccleſiam quam poteſtatem exercet eccleſia per miniſtros ſuos. vñ eccleſia exercet cũ epiſcopꝰ excõicat vel cũ p̄ſbyter abſoluit in foro anime. ad hoc facit optime dictũ Chryſoſtomi. ſup illud. Mat. xviij. Quod ſi nõ audierit dic eccleſie. exponit enim Chryſoſtomus dic eccleſie. i. his ꝗ preſidẽt eccleſie. vel dic toti eccleſie vt maiorem erubeſcentiaꝫ patiat̃ per hec omnia ſequat̃ excõicatio ꝗ fieri dꝫ per os eccleſie. i. per ſacerdotem excommunicantẽ per ſacerdotem tota eccleſia cũ eo operat̃. ⁊ hec verba vltima ſunt plurimũ notãda hinc dicit canõ. ꝙ epiſcopꝰ eſt in eccleſia ⁊ eccleſia eſt in epiſcopo. vnde appellatione eccleſie. venit epiſcopꝰ. vij. q. j. c. ſcire. facit. c. requiſiſti. de teſta.

¶ Poteſt etiã dici vltra chryſoſtomũ dic eccleſie. i. cõcilio gñali qȯ repreſentat eccleſiã totã vt aperte ptꝫ Act. xv. Et inter ceteras expoſitiones hãc etiã ponit Archi. in. c. precipue. xj. q. iij. ſuperius allegata. Qȯ etiã patet ex eo ꝙ cõciliũ nomine eccleſie exercet iuriſditionẽ oĩmodã tam excõicando ꝙ aliter diffiniẽdo ⁊ ſtatuendo vt. c. certũ. xj. q. iij. ⁊. c. ſi quis ep̃s. de her. ⁊. c. j. de iud. fa. c. j. de ſpõſa. ⁊. c. citius. de elec. Et plenius hunc articulũ attingaꝫ cum peruenero ad geſta cõciliorum ⁊ ex iſtis cõfundit̃ aperte opinio illorũ qui dicebãt ꝙ ſolus petrus recepit poteſtatem iuriſditionalẽ. alij vero apoſtoli receperunt poteſtatem parem in ordine: hoc enim falſum eſt vt patet ex predictis. Nã reclamatio que fit in eccleſiam iuxta ſaluatoris vocẽ dic eccleſie ⁊c. aperte ſapit iuriſditionẽ cõtẽtioſam. Et idẽ patet per diffinitiones ⁊ ſententias etiã excõicationũ latas per cõciliũ gñale vt dicã in geſtis cõcilioꝝ: hinc eſt ꝙ paulus apoſtolus poſt cõciliũ apoſtoloꝝ de quo Actuũ. xv. perãbulãs ſyriã ⁊ galiciã mãdabat cuſtodiri p̄cepta apoſtoloꝝ ⁊ ſenioꝝ. vñ notãda ſunt illa verba p̄cepta apoſtoloꝝ ⁊ ſenioꝝ ꝗ ſapiũt iuriſditionẽ cõtẽtioſaꝫ. Itẽ põderandũ eſt illud v̓bũ ſenioꝝ. nõ em̃ mãdabat ſeruari precepta apoſtoloꝝ ſʒ ⁊ ſenioꝝ. i. alioꝝ preſbyteroꝝ. vt colligitur ex v̓bis cõſultationis que habentur actuuꝫ. xv. in eo ꝙ fuit miſſuꝫ ad apoſtolos ⁊ preſbyteros ⁊ facit ad factum cõcilij Baſilieñ. ꝙ ex quo in cõcilio incorporati fuerunt non ſolum ep̃i ſed etiã inferiores ꝙ omnes tanq̃ facientes cõcilium ⁊ repreſentantes eccleſiam vniuerſalem habent poteſtatem eccleſie ⁊ poſſunt facere ſtatuta ⁊ precepta ⁊ omnẽ iuriſditionẽ eccleſie exercere. Unde ibidẽ dicitur viſum fuit apoſtolis ⁊ ſenioribus ⁊ toti eccleſie ⁊c. quaſi illi repreſentarent eccleſiã exiſtẽtes in cõcilio qȯ eſt bene notandum. Item facit quod habetur actuum. xvj. Cũ em̃ paulus ⁊ timotheus trãſirẽt per ciuitates tradebãt eis cuſtodire dogmata que erant decreta per apoſtolos ⁊ ſeniores qui erãt in hyeruſaleꝫ ẽt ponderandum eſt illud verbũ decreta quod ſapit iuriſditionem contentioſam. iuxta no. in. c. fi. de tempo. ordi. ⁊ in. c. j. de iudi. ⁊. iiij. diſtin. §. hec ⁊ ſi legibus. facit glo. iij. diſt. in ſumma. ad idem facit quod habetur in euangelio Mat. dum dicit de ſuis. Amẽ dico vobis vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſup ſedes duodecim iudicãtes. xij. tribus iſrael ⁊c. Iudicabit ergo chriſtus in fine ſeculi cũ apoſtolis omnibꝰ ſic ⁊ fortius dicendum eſt in hac eccleſia militanti ſic vt ipſi apoſtoli ⁊ epiſcopi ⁊ eoꝝ ſucceſſores habeant iuriſditionem cũ papa licet papa ſit p̄ncipalis. ar. in. c. ad hoc. lxxxix. diſt. Que oĩa faciũt ad innuendum ꝙ claues non fuerunt date ſeu promiſſe ſoli petro. ſed petrus tũc figurabat totam eccleſiã. Si enim ſoli petro fuiſſet data poteſtas eccleſia nõ poſſet excommunicare ſed hoc eſt falſum vt. s̄. probatum. ⁊. ĩ. latius dicet̃. Ergo petrus gerebat perſonam eccleſie. hoc argumentũ videt̃ facere Aug. ſuper Io. cuius verba ponuntur in. c. quocũqꝫ. xxiiij. q. j. vbi ſic dicitur. Quodcunqꝫ ligaueris ſuper terram ⁊c. dicit enim Aug. ſi hoc petro tm̃ dictum eſt nõ hoc facit eccleſia. Si aũt in eccleſia fit vtiqꝫ qui ⁊ in terra ligat̃ ⁊ in celo ligatur excõicatus. Cum recõciliat eccleſia in celo ſoluitur reconciliatus ⁊ ſubijcit. Si ergo hoc in eccleſia fit petrus quando claues accepit eccleſiam ſanctam ſignificauit hec verba ſapiũt idẽ cum verbis Hier. preallegatis vt etiam exercitium clauiuꝫ competat eccleſie. Et ad idẽ eſt dictum Leonis pape. in ſermõe de beatis apoſtolis vbi dicit ꝙ vis huius ⁊ decreti cõſtitutio ad oẽs principes eccleſie cõmeauit ſed nõ fruſtra vni cõceditur qȯ oĩbus intimat̃ eccleſie igitur

ſunt date claues pꝛīcipaliter. Ad idē eſt Raban⁹ qui ſic dicit. quāuis ſoli Petro hec poteſtas videat̄ data ceteris tn̄ apoſtolis dabat̄ teſte chriſto q̄ inſufflauit in eos dicēs. Accipite ſpiritū ſanctū quoꝝ remiſeritis ⁊c. gl. oꝛ. ſup illo ad Ephe. iiij. quoſdā q̄dē dedit apoſtolos ⁊c. dicit glo. vice chriſti pꝛedicātes ac omniū oꝛdinationes ⁊ iudices ꝑ q̄bus facit illud qd̄ canit eccleſia in hymno apoſtoloꝝ: videlicet vos ſeculi iuſti triūphalis duces celeſtis aule milites ⁊ vera mūdi lūina. Deriſio eſt ergo dicere qd̄ ſolus petrus recepit poteſtatē. ad idē eſt. c. firmiter. de ſum. tri. qd̄ fuit editū in cōcilio generali vbi dicit̄ ꝙ chriſtus dedit claues apoſtolis eoꝛūq̄ ſucceſſoꝛib⁹ ⁊c. Et de ſucceſſoꝛib⁹ apoſtoloꝛū vide gl. no. in. c. vidētes. xij. q. j. facit ad hec. c. noua. de peni. ⁊ remiſ. vbi dicit̄ qd̄ licet beata virgo fuerit excellētioꝛ. tn̄ nō illi ſʒ ipſis chriſt⁹ tradidit claues regni celoꝝ. multeq̄ alie autoꝛitates ad idē poſſent allegari quas breuitatis cauſa omitto q2 in idē cōcidunt. ¶ Unū tn̄ nō omitto ꝙ opinio magiſtroꝝ multoꝝ vniuerſitatis ſatis eminētis. qd̄ licet ꝓmiſerit ſe daturū claues ꝑ illa verba. tibi dabo claues ⁊c. q2 gerebat tūc petrus vices eccleſie nō legit̄ ꝙ poſtmodū dederit ſibi realiter illas claues ꝓmiſſas ſed eas pꝛeter ꝓmiſſas in pſona eccleſie contulit: poſtea toti eccleſie in pſonis diſcipuloꝝ nā Mat. xvj. dicit petro tibi dabo ⁊c. ſucceſſiue Mat. xviij. dicit. dic eccleſie: dū dixit dic eccleſie ⁊ ſubiūxit chriſtus referēdo ſe ad omnes apoſtolos. tūc eccleſiā rep̄ſentantes. Amē dico vobis. Quodcūq̄ ligaueritis ſup terrā erit ligatuʒ ⁊ in celis. Et quecūq̄ ⁊c. vnde pōderandū eſt qd̄ inter apoſtolos chriſti ſepe fuit cōtētio quis videret̄ eſſe maioꝛ. ⁊ xp̄s pꝛo tūc aperte nō reſpōdebat. ſed īducebat eos ad humilitatē dicēdo reges gētiū ⁊c. Uos autē nō ſic ſed qui voluerit eſſe maioꝛ fiat ⁊c. Sed poſtmodū ſucceſſiue cōtulit ſe ad eccleſiā pꝛincipaliter in te frater tuus dic ⁊c. Et hec magiſtroꝝ iſtoꝝ opinio ſatis pōt eē ꝓbabilis intelligēdo tn̄ vt. ſ. dixi poteſt etiā teneri qd̄. ſ. dixi ꝙ petr⁹ habuit: ſed noīe eccleſie ⁊ qd̄ iſte petr⁹ recepit ꝑ ſe ⁊ ꝑ oīb⁹ de eccleſia declarādo: vt. ſ. tetigi. hāc ſentētiā in effectu tenuit magiſter ⁊ doctoꝛ meus dn̄s Frācīſ. de ʒaba. olim Card. flo. qui ī ſuo tractatu de ſchiſmate inter alia dixit. qd̄ licet petr⁹ fuerit pn̄ceps apoſtoloꝝ. Tamē plenitudo poteſtatis nō fuit ī eo ſolo: vt patet Act. xv. Nam in illo cōcilio apoſtoloꝝ petrus tanq̄ vnus de cōgregatione arēgauit ⁊ poſt ipſum Jacobus ⁊ pꝛout ambo cōſuluerūt. ita cōgregatio cēſuit. Nec reſpōſio fuit data ſub noīe petri ſʒ cōgregatiōis. vn̄ epiſtola reſpōſiōis de qua ibi incipit ſic apoſtoli ⁊ ſenioꝛes fratres his qui antiochie ⁊ infra viſum eſt ſpūſancto ⁊ nobis ⁊c. Et hic mos antiquus habuit ꝙ oīa difficilia termīabant̄ per cōciliū qd̄ crebꝛe fiebat poſtea vero quidā ſummi pōtifices q̄ magis ad modū terrenoꝛuʒ pn̄cipū q̄ apoſtoloꝝ eccleſiā traxerūt nō curarūt facere ꝯcilia. Ex qua omiſſione ꝑdierūt multa. Et ex his dixit apte qd̄ illud qd̄ dicit̄ qd̄ papa hʒ plenitudinē poteſtatis dʒ intelligi nō ſolus ſed tanq̄ caput vniuerſitatis. Ita qd̄ ipſa poteſtas eſt in ipſa vniuerſitate tanq̄ in fundamento. Sed in papa eſt tanq̄ in pꝛincipali miniſtro per quē hec poteſtas explicat̄: ita tn̄ ꝙ p̄cedat clauis diſcretionis vt elegāter dicit Jnn. de re iudi. q̄pto. ⁊ facit qd̄ notat̄ per eundē in. c. qd̄ ſuper his. de voto. ⁊ eſt gl. in. c. apoſtolice. de re iud. li. vj. Et hec ī p̄ſentiarū ſufficiat dixiſſe quo ad pꝛimū ſʒ de iure diuino nōnulloꝝ doctoꝝ dictis roboꝛato ꝑ que defenditur illa declaratio cōcilij cōſtantien̄. de poteſtate eccleſie ſuper qua defenſione pꝛincipaliter nunc noſtra verſatur intentio.

NUnc ad ſecūdum videlicet ad Nius apoſtolicū cōdeſcendēs adduco pꝛīcipaliter autoꝛitatē illius q̄ fuit vas electionis ⁊ capitaneus in doctrina eccleſiaſtica videlicet pauli apoſtoli q̄ ad Rom̄. xviij. inſpiratione q̄dā ſpirit⁹
18 ſancti dixit. †Omnis aīa pōtatib⁹ ſublimioꝛib⁹ ſubdita ſit ⁊c. A qua vniuerſitate nec pape aīa excipit̄. Si enim nō ſubeſſet ꝯcilio tūc falſuʒ eſſet dictū apoſtoli cū dixit. Oīs aīa. q2 q̄ totū dicit nihil excludit. in. c. ſolite de maio. ⁊ obe. xix. di. ſi romanoꝝ. Nā ſi papa ſubiect⁹ ſit cōcilio nulla aīa relinquit̄ ī ſeculo hoc q̄ ſublimioꝛib⁹ poteſtatib⁹ ſubdita nō ſit. ⁊ qd̄ ita gn̄aliter debeat intelligi dictū apoſtoli facit illud notabile dictū Hiero. xciij. di. legimus. vbi loq̄ns de autoꝛitate ⁊ nō de terraꝝ ſpatijs dixit. Si autoꝛitas q̄ꝛ oꝛbis eſt maioꝛ vrbe quaſi dicat ꝙ cū poteſtas eccleſiaſtica ſit in eccleſia tanq̄ in fundamēto ⁊ in coꝛpoꝛe xp̄i: et eccleſia romana ſit de coꝛpoꝛe vniuerſalis: vt glo. notabilis iūcto text. Greg. i. c. ecce. xix. di. Sequit̄ ꝙ ſi papa errat ſeu aliter ſuis pꝛauis actibus ſcandalizat eccleſiā ꝓuidere circa hec dʒ eccleſia vniuerſalis tanq̄ maioꝛ ⁊ cōpꝛehēdēs in ſe omnē poteſtatē eccleſiaſticā. Et per hoc facit qd̄. ſ. dixi in pꝛecedēti mēbꝛo ſuadēt. Habet intellectū generalē varia ⁊ mirifica ac ſublimia nomina que in varijs ſcripturarū locis eccleſie vniuerſali attribuunt̄. Naʒ q̄nq̄ ipſa eccleſia dicit̄ mater. Eccle. xxiiij. Ego mater pulchꝛe dilectionis ⁊ timoꝛis. ⁊ tex. alibi appellat eccleſiaʒ matrē etiā pape ⁊ omniū mēbꝛoꝛū eccleſie: vt. xij. q. ij. in. c. qui abſtulit. vbi Anacletus papa ⁊ martyꝛ ſic īter cetera dicit. Mater nr̄a eccleſia eſt que nos ī baptiſmo regenerauit. ad idē recurrat. xxij. q. iiij. ⁊. c. quorum vices. lxiij. di. vbi aug. ſuper pſal. Pꝛo patribus tuis nati ſunt tibi filij cōſtitues eos pꝛinceps ſuper omnē terrā. belliſſime dicit ꝙ per verba appareat quoꝝ vices in eccleſia epi gerāt. Et q̄s eis hāc dignitatē dare debeat. Nam patres fuerūt apoſtoli pꝛo apoſtolis namq̄ filij natiſunt ⁊ cōſtituti ſunt ep̄i hodie enim ep̄i q̄ ſunt ꝑ totum mundum vnde nati ſunt eccleſia enim illos genuit. Et ipſa eccleſia nos cōſtituit in ſedibus patrū ⁊ ſubiūxit loquēdo eccleſie vniuerſali. Nō te ergo putes deſertā q2 nō vides petrū. Quia non vides illos per quos nata es: de pꝛole tua creuit tibi paternitas pꝛo patribus tuis nati ſunt filij tui cōſtitues eos pꝛincipes ſuper omnē terrā. Si ergo eccleſia vniuerſalis genuit per baptiſmi ſacramētū ⁊ papā ⁊ oēs epiſcopos ⁊ eos ꝯſtituit in ſedib⁹ patrū in locū petri ⁊ alioꝝ apoſtoloꝝ manifeſte patet pꝛeeminentia eccleſie vniuerſalis ad papā ⁊ omnes alios ep̄os ⁊ reuerentiaʒ quā deberēt habere papa ⁊ omnes epiſcopi ad eccl̄iaʒ vniuerſalē. Hic ingt Aug. in li. d̄ ſymbolo tractatu quarto. Si quis ab eccleſia ſeparatus inuētus fuerit alienus erit a numero filioꝝ dei. Nec habebit deum patrē qui eccleſiā ſuā noluit habere in matrē ⁊ ideo dicit text. in. d. c. q̄ abſtulerit. pater noſter ⁊ ſine dubio deus qui nos creauit mater nr̄a eccleſia eſt que nos in baptiſmo regenerauit. Et hāc eccleſiā repꝛeſentat conciliū generale vt ſepenumero. ſ. dixi. Itē dicit̄ regina tanq̄ ſponſa ⁊ coniūx illius qui dicit̄ Rex regū ⁊ dn̄s dominātiuʒ. c. poteſt. xxj. diſt. Uidi ciuitatē ſanctā Hieruſalē nouā deſcendentē tanq̄ ſpōſam ⁊ viro ſuo. Et aduertēdū qualiter ꝓpheta deſcribit eccleſiā dicit em̄ ſic in pſ. xliiij. Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circūdata varietate. dicit̄ em̄ aſſiſtere a dextris xp̄i ad denotandū eius potētiā: ſicut de filio dicit̄ ꝙ ſedet ad dexterā patris. dicit̄ veſtitu veſtitu deaurato pꝛopter eius pꝛe alijs excellentiā deſcribit̄ circundata varietate ꝓpter diuerſitatē pꝛelatoꝝ ⁊ alioꝝ mēbꝛoꝝ eccleſie. Sunt em̄ in hac eccleſia militanti ſicut in triūphanti ⁊ diuerſi oꝛdines inferioꝛes ⁊ ſuperioꝛes. vt in. c. ad hoc. lxxxix. di. Et ſunt ad decoꝛē eccleſie. vnde Aug. tractans illud pꝛouerbioꝝ vlti. ſcʒ. mulierē foꝛtē quis inueniet ꝓcul ⁊ de vltimis finibus pꝛetiū eius ⁊c. dicit ꝑ mulierē foꝛtē debere intelligi eccleſiam ⁊ inter ceteras laudes dicit ꝙ ipſa eccleſia p̄tioſioꝛ eſt oībus ſuis lapidibus pꝛetioſis vocatq̄ pꝛetioſas ſanctis eius. vnde dicit ꝙ q̄tūcūq̄ aliquis ſit vilis ſi lapis pꝛetioſus eſt oꝛnamentū eius eſt q2 oīs lapis pꝛetioſus eſt oꝛnamentū ipſa em̄ eſt pꝛetioſioꝛ oībus lapidib⁹ p̄tioſis. Si autē papa nō eſt ſub eccleſia ⁊ de coꝛpoꝛe eccleſie nō eſt eccleſia p̄tioſioꝛ omnibus lapidib⁹ pꝛetioſis. Nec eſſet oꝛnamentū eccleſie. Iteʒ aduertendū ꝙ eccleſia appellat̄ regina vt. ſ. Itē dn̄a ⁊ pꝛinceps: vt in deploratione Hieremie. dn̄a gentiū facta eſt ſub tributo. ⁊ habet̄ trāſumptiue in. c. non minus. de immuni. ec. ⁊ pꝛinceps pꝛouinciaꝝ facta eſt ſub tributo ⁊c. Papa autē ⁊ ceteri pꝛelati dicunt̄ diſpēſatoꝛes ⁊ nō domini. Unde apoſtolus. Sic nos exiſtimet hō vt miniſtros xp̄i ⁊ diſpenſatoꝛes miniſterioꝝ dei hic iaʒ querit̄ diſpenſatoꝝ vt fidelis quis inueniat̄ ⁊c. Si ergo eccleſia eſt dn̄a ⁊ regina ⁊ ſpōſa ⁊ vxoꝛ xp̄i ergo vbi op⁹ eſt exercere iuriſditionē ſupꝛa papā valet cū argumētū ab ethymologia vocabuli. xxj. di. cleros. ⁊. xxv. di. ꝑlectis. īſti. de dona. §. eſt ⁊ aliud. xij. q. j. in. c. duo ſunt genera. cū multis ſimilibus. ¶ Et ex his pōt inferri qd̄ in iure pꝛophetico illa cōſtitutio ſeu declaratio cōcilij conſtātien̄. cōpꝛobatur cū pꝛophete pꝛeuiderint eccleſiā eſſe futurā dominam reginā ſpōſam ⁊ coniugē. Itē facit illud quod de eccleſia dicit̄ terribilis vt caſtroꝛū acies oꝛdinata. ¶ Secūdo pꝛincipaliter iuuat̄ illa autoꝛitas Pauli ⁊ ſuperioꝛitas eccleſie ex geſtis omniū apoſtoloꝝ reperitur enim apoſtolos feciſſe quatuoꝛ concilia ⁊ inibi totā cōgregationem diſpoſuiſſe ⁊ determinaſſe ardua nomine congregationis ⁊ non nomine ſolius Petri quod vtiq̄ apoſtoli cū veriſimiliter ſpiritūſanctum recepiſſent minime acceptaſſent. Niſi ſciuiſſent iuriſditionē illā cōpetere arg. ix. q. ij. Lugdun̄. Nō enim valet ſententia quādo reus iudex aſſumit ſibi aliū tanq̄ cōiudicē ⁊ ambo ferūt ſn̄iam. Unde hʒ locū tunc illud qd̄ noluit potuit qd̄ voluit adimplere nequiuit: vt in. c. cū ſuper. de offi. dele. ¶ In pꝛimo em̄ ipſoꝛū apoſtoloꝛū concilio de quo Act. j. vbi tractatū fuit de ſubꝛogatiōe Matthie. in locū iude: licet petrus tāq̄ ceteris honoꝛabilioꝛ factū pꝛopoſuiſſet ⁊ perſuaſiſſet ſic faciēdum. Unde ibi dicit̄. Exurgēs Petrus in medio fratrū ⁊c. Actus tn̄ ⁊ diſpoſitio nō vident̄ iuriſditionē ⁊ p̄tātē denotare cū fuerint omnibus cōmunes dicit̄ em̄ ibi de oībus qd̄ ſtatuerūt duos ⁊ dederunt eis ſoꝛtes ⁊ cecidit ſoꝛs ſuper matthiā. Nō enī ibi dicitur qd̄ ſolus petr⁹ elegerit ⁊ ſoꝛtē poſuerit ſʒ oēs. Et facit notabiliter illud exēplū ad ꝓbandū qd̄ totū cōciliū poteſt ꝓuidere de epiſcopatu vacante. Nam de epiſcopatu inde tūc agebat̄ vnde petrus allegabat illud pſ. ⁊ epiſcopatum eius accipiat alter. ¶ In ſecūdo concilio de quo actuū. vj. hec autoꝛitas nō minus clare expꝛimitur. Nā ibi dicit̄ qd̄ duodecim apoſtoli cōuocātes multitudinē diſcipuloꝛū dixerunt. Non eſt bonū nos relinquere verbū dei ⁊ miniſtrare menſis. Conſiderate ergo ex vobis ſeptē viros boni teſtimonij plenos ſpūſancto quos cōſtituam⁹ ſupꝛa hoc opus. ⁊. ſ. ibi dꝛ. Qd̄ electis impoſuerūt manus. Cōſtat autē ꝙ hec manus impoſitio denotat autoꝛitatē. Ex his pn̄t inferri duo notāda. Pꝛimo qd̄ etiā inferioꝛa miniſteria poſſunt cōferri per cōciliū gn̄ale. Et qd̄ concilium generale pōt diſponere de alio cōcilio futuro ⁊ facit hoc ad firmandū cōſtitutio capituli freq̄ns edita in cōcilio cōſtātien̄. ¶ In tertio vero cōcilio de quo Actuū. xv. magis ptʒ ⁊ relucet autoꝛitas cōcilioꝛū. Nam cū dubitaret̄ an cōuerſi ad fidem deberēt circūcidi ⁊ eſſet magna cōtentio inter quoſdā de eccleſia q̄ſtio decidenda fuit ad apoſtolos ⁊ ſenioꝛes qui erāt in Hieruſalē ⁊ in tractatu illius petrus

pꝛopoſuit

ꝓpoſuit q̄ſtionē. Et dixit quod ſibi videbat ſicut feciſſet quilibet de eccleſia neqꝫ ſolus iudicauit. Jacobꝰ autē ſecūdo ꝓpoſuit ⁊ vſus eſt verbo iudico. vnde nonnulli voluerūt dicere ꝙ Jacobꝰ tulit ſentētiā quā approbauit tota eccleſia. Sꝫ quicquid ſit ſiue verbū iudico exponatur id eſt ſentētiā vel iudiciū meū exprimo ſm̄ ꝙ ipſi duo ꝓpoſuerunt ⁊ cōcluſerūt totū cōciliū iudicauit. Unde diffinitio nō fuit facta ſub nomine Petri neqꝫ ſub Jacobi ſed totiꝰ cōgregatiōis vt viſum eſt apoſtolis ⁊ ſenioribꝰ ⁊ toti eccleſie ⁊c. vt pleniꝰ habet in illo. xv. c. Non enim poterat eſſe tūc queſtio difficilior cū tāgeret fidē ⁊ eēt magnus rumor in eccleſia. Et tamē q̄ſtio fuit delata ad totū cōciliū ⁊ nō ad ſolū papā. Si enim poteſtas eccleſie nō eſſet in eccleſia tāq̄ in fundamento nullo modo illi viri ſancti rē hāc attētaſſent nec ſpiritꝰ ſanctus ꝑmiſiſſet eos errare. ¶ In quarto etiā concilio de quo Act. xxi. Item poteſt colligi. fuit enim iniunctū Paulo a tota congregatiōe ſenioꝝ vt deberet ſe cōformare ī cerimonijs legis moſayce ꝓpter ſcādalum tūc imminens de quo dicendū. vt ibi plenius habetur. vn̄ ibi dicit. fac Paule ꝙ tibi dicimus. Et ita Paulus facit ⁊ ſic tota congregatio vſa ē illa poteſtate ⁊ autoritate. facit etiā ꝙ habet Act. xiij. vbi Petrꝰ ipſe acquieuit ordinatiōi apoſtoloꝝ dū apoſtoli miſerūt eū: ⁊ Joannē ad ſamariā. vt patet ibi. Miſerūt ad eos petrū ⁊ Joannē ex q̄bus oībꝰ patet ꝓpoſitū noſtrū. Qḋ etiā iure apoſtolico ⁊ etiaꝫ prophetico pōt illa autoritas eccleſie comprobari. ⁊ ſic defendit illa declaratio conſtantieñ.

Tertio dixi qḋ p̄t cōproba- ri illa declaratio concilij Cōſtātieñ. magis ſpecifice in omnibus ſuis tribꝰ partibꝰ iure pontificio. Et primo qḋ conciliū ſit ſupra papā in caſu hereſis probat in capitulo ſi papa. xl. di. Ad idē tex. iūcta gl. xxiiij. q. i. c. achatius. Quo ad caſum ſchiſmatis probat aperte per tex. iuncta gl. in. c. ſi duo contra fas. lxxix. di. Et ꝑ intellectu glo. illius. c. ſi forte. lxiij. di. in verbo. vt nullus. q̄ allegando illud. c. ſi duo. videtur ſingulariter ſentire qḋ occaſione ſcādali vitādi ſi reperiunt due electiōes facte de diuerſis perſonis ꝓ ſummo pōtifice poteſt ꝯſiliū vtranqꝫ caſſare ⁊ debet intelligere ꝙ altera tenebat aīs nihil operaret cōſideratio ſcādali. facit qḋ legit in ſimili in. c. niſi cū pridē. de renun. Ex quibus apparet quanta eſt autoritas eccleſie. ¶ Quo ad tertiū caſum cōtētū in dicta cōſtitutione Cōſtantieñ. ſcilicet de ſuperioritate in cōcernētibus reformationē eccleſie in capite ⁊ in mēbris facit optime dictū Gregorij i. c. ſicut. xv. di. Nā Greg. licet papa eſſet ſanctiſſimus dixit ꝙ ꝓfeſſus eſt ſe ſuſcipere illa quatuor concilia p̄ncipaliora: ſicut ſancti euāgelij quatuor libros ſe illa amplecti tota deuotione ⁊ integerrima approbatiōe cuſtodire: ſubijciēs rationem. q2 in his velut a quadrato lapide ſancte fidei ſtructura cōſurgit ⁊ cuiuſlibet vite atqꝫ actiōis norma exiſtit: ⁊ diligēter pōderāda ſunt hec verba pro ratione poſita q̄ nō ſolū cōprehendūt veneratiōeꝫ conciliorū in cauſa fidei per papā habendā: ſed ⁊ in oībus ꝯcernētibꝰ ſalutem animarū: vt colligit hoc vltimū ex illis verbis ⁊ cuiuſlibet vite atqꝫ actionis norma exiſtit. vn̄ Archi. notabiliſſime ī. d. c. ſicut. ꝑ illū tex. dicit ꝙ in his que ad fidē ꝑtinent ⁊ ſalutē ⁊ generalē ſtatū eccl̄ie nō pōt papa cōtra ſtatuta cōcilioꝝ venire. Secꝰ dicit ī alijs: vt puta q̄ in animaduerſione criminū ſunt ſtatuta ⁊ hoc dictū dicit colligi ex ipſa litera diligēter īnſpecta vbi dicit fidei ſtructura ⁊ cuiuſlibet vite atqꝫ actionis norma exiſtit. vn̄ exponit v͛bū actiōis id eſt informationis. Et ꝑ hoc facit. c. nicena. xxxi. di. vbi tex. loquēs de ꝯſilio Niceno quod fuit vnū ex illis quatuor dicit Nicena ſynodus vollēs corrigere hominum vitam in eccleſia commorantiū poſuit leges quas canones vocamus ⁊c. Et ſic Nicena ſynodꝰ multos canones edidit circa correctionē vite ad idē. xvi. di. in. c. habeo librū. in fi. vbi dicit ꝙ ſynodus ꝯſtātinopolitana q̄ fuit vna de illis quatuor ꝓmulgauit ad correctione eccleſie canones nu. ccij. ⁊ ſic ḋ alijs ꝯſilijs. Et tn̄ Grego. illa ꝯſilia recepit ſub ea veneratiōe: ſicut quatuor libros euāgelioꝝ. Et ꝑ cōſequens īfert ꝙ cōſilia in reformatione eccleſie poſſunt edere canones quos papa tenet cuſtodire ⁊ obſeruare. vn̄ ꝑ veneratione dixit papa Greg. in. d. c. ſicut hec v͛ba cūctas vero quas p̄fata venerāda cōcilia ꝑſonas reſpuūt reſpuo: ⁊ q̄ venerant amplector. q2 dū vniuerſali ſunt cōſenſu cōſtituta ⁊ nō illa deſiſtant quiſquis p̄ſumit abſoluere. quos ligant, ligare quos ſoluūt. Ex quibus v͛bis patet autoritas eccleſie ſupra papā. Et pōderāda ſunt illa verba dū vniuerſali ſunt conſenſu cōſtituta: quaſi vellet dicere ꝙ cōſtitutio eccleſie vniuerſalis in fide ⁊ reformatiōe moꝝ eſt p̄ferēda cuilibet cōſtitutioni etiā pape. et facit ꝑ illo dicto Hiero. q2 orbis ē maior vrbe. xciij. di. legimꝰ. Ad ꝙ optime facit tex. in. c. ſ. xxv. q. i. vbi dicit. Cōtra ſtatuta patrū aliquid cōdere vel mutare huius quidem ſedis pōt autoritas qui text. dꝫ intelligi ī illis caſibꝰ in q̄bꝰ loquit dictū. c. ſicut. vt. ſ. dixi. poſt Archi. Ad predicta etiā facit tex. nota. leonis. in. c. regſitis. j. q. vij. vbi qḋ iā multis eſt dānatū cōcilijs nulla poſſum penitētia ſubuenire. ⁊ tot ſpiritualibꝰ patribꝰ obuiare ſꝫ illoꝝ patrū me ſentētiā cōuenire. Ad idem. xxv. q. ij. in. c. priuilegia. huius ſancte ſedis pōtificibꝰ neceſſe eſt pſeuerāte exhibere famulatū. Et loquit de geſtis ꝯſilioꝝ multiqꝫ alij canones ſummoꝝ pontificum ad ideꝫ poſſent adduci hec ḋ iure pontificio. ¶ Sed cōtra dicta in hoc mēbro fortiter obſtare videntur c. alioꝝ. ⁊ c. nemo. ix. q. iij. ⁊ xl. di. ſi papa. ⁊ c. fi. xix. di. ⁊ c. ſignificaſti. ḋ elec. c. lꝫ. e. ti. Nā in. c. alioꝝ dr̄ ꝙ deus alioꝝ hoīm cauſas voluit ꝑ homines terminare. ſꝫ ſedis iſtiꝰ preſulē ſuo ſine qōne preſeruauit arbitrio: ⁊ ſic aperte innuit ꝙ ſolꝰ deꝰ pōt de papa iudicare. ⁊ ꝑ hoc facit gl. in. c. ꝙꝓto. de tranſla. pla. q̄ dicit ꝙ nemo pōt pape dicere, cur ita facis. allegat. c. ꝙuis. ḋ peni. di. iij. ¶ In. c. vero nemo. dicit qḋ nemo iudicabit primā ſedē. Et ſtatim ſubdit. Neqꝫ enim ab auguſto neqꝫ ab oī clero neqꝫ regibꝰ neqꝫ apoſtolis iudex iudicabit. Et ſic videt qḋ a nemine poteſt iudex iudicari etiā cōcilio qḋ importare vident illa v͛ba. Neqꝫ ab omni clero ⁊c. ¶ In. c. ſi papa. habet ꝙ licet papa ſue ⁊ ſuperne ſalutis ſit negligēs ⁊ deprehendat inutilis ⁊ remiſſus ī operibꝰ ſuis. Et inſuper a bono taciturnꝰ qḋ magis officit ſibi ⁊ omnibꝰ nihilominꝰ innumerabiles populos cateruatim ſecū ducit ꝑmo mācipio gehēne cum ipſo plagis multis vapulaturꝰ in eternū cuiꝰ culpas iſtis redarguere p̄ſumit mortaliū nullꝰ qḋ cunctos ipē iudicaturus a nemine eſt iudicādus ſi nō dep̄hēdat a fide deuius ⁊c. Et ſic ſolum excipit vnū caſum: ſcꝫ in caſu hereſis: firmat ergo regulā in ꝯtrarium. ¶ In. c. fi. lxxxix. di. pro correctiōe ſummoꝝ pōtificū ſibi dn̄s reſeruauit lꝫ electionē eoꝝ alijs ꝯceſſerit. ¶ In. c. ſignificaſti. habet qḋ cōcilio non poſſunt prefigere legē romane eccleſie. Cuꝫ oīa cōcilia eiꝰ autoritate facta ſint ⁊ robur acceperūt ⁊ in eoꝝ ſtatutis potēter excipitur eius autoritas. ¶ In ca. licet ī fi. dicit ꝙ ſpeciale indicit in electiōe ſummi pōtificis ꝙ due partes cardinaliū debēt ad minꝰ eſſe cōcordes, q2 nō pōt in difficultatibꝰ ſi que poſſent oriri ex minori cōcordia ad ſuperiorē haberi recurſus. ⁊ ſic tacite innuit ꝙ in facto tāgēte papā nō eſt in terris dare ſuperiorē. Poſſent ⁊ multa alia iura allegari que tamē nō ita ſtringūt vt predicta, ſufficiat ergo in preſentiarum ad iſta ſex dare reſpōſuꝫ. Nā ipſoꝝ intellectu dilucidato faciliime patebit ad alia iura ſi qua ſunt reſpōſio. ¶ Et p̄mo ad. c. alioꝝ. reſpondet ꝙ nō excludit ſacrū ꝯſiliū patet q2 tex. dicit ꝙ cauſas alioꝝ deꝰ voluit ꝑ homines terminari ⁊c. Excludit ergo iudiciū dūtaxat hominum quaſi innuit ꝙ nullus viuens id eſt ꝑſona ſingularis pōt de papa iudicare. ⁊ qḋ hoc ſit verū ꝓbat tex. in. d. c. ſi papa. vbi dicit mortalium nullus iudicare poteſt ⁊c. Sed ſacrū generale cōciliū vniuerſalē eccleſiā rep̄ſentans nō dicit mortale. neqꝫ venit appellatiōe hominū vt. l. iij. §. hec autē verba. ff. ḋ neg. geſt. ⁊ facit. c. liberti. xij. q. ij. Et ꝙ nō poſſit intelligi in concilio probo alia ratione. Naꝫ excludēdo iuriſditionē alioꝝ ſupra papā. allegat ille text. duas rationes prima ꝓpter primatū quē recepit per illa verba. Tu es petrus ⁊ ſup hāc petrā ⁊c. Et quicūqꝫ ⁊c. Secūda ratio q2 voce ſanctoꝝ pōtificū illius ſedis dignitas facta eſt venerabilis dū illi quicquid fideliū eſt vbiqꝫ ſubmittitur dū totius corporis caput eſſe deſignat ⁊c. Nam prima ratio nō vendicat ſibi locū cōtra conciliū: q2 vt ſupra ſatis ꝓbatū fuit illa v͛ba Tu es petrus. fuerūt dicta ipſi Petro tanq̄ gerenti ꝑſonam eccleſie vniuerſalis. Cuꝫ ergo vt. ſ. dictū fuit. iuriſditio ſit fundata in eccleſia tanq̄ fundamētū. ⁊ ideo eſt maior qḋ illa que eſt in papa tanq̄ in p̄ncipali miniſtro, vt in. c. legimꝰ. xciij. di. q2 orbis eſt maior vrbe. ergo non pōt dictū referri ad cōciliū cum ratio cōtradicat. Nam ratio ꝯdicit ⁊ reſtringit verba legis vt. l. cū pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. ⁊ in fi. de reg. iu. lib. vj. Scḋa ratio etiā nō obſtat: q2 vt dicetur ſtatim in ſequenti mēbro vbi tractabit de geſtis ſacroꝝ cōcilioꝝ ſancti patres nō dixerūt papā nullo caſu ſubijci ꝯcilio. ſicut loquit ille tex. alioꝝ ⁊ ꝑ hoc facit qḋ ſtatim dicā in. c. nemo. ¶ Secūda ſolutio ad iſtū tex. ē: q2 nō habet locū in caſu hereſis, vt in pal. c. ſi papa. vbi tex. aperte dicit contrariū. ⁊ ſic neceſſario oportet limitare ⁊ reſtringere iſtū tex. Nā in caſu hereſis negat nemo qꝫ ꝯcilioꝝ ſit ſupra papā. ⁊ ꝯmuniter no. doc. in. c. in fidei fauorē. de here. li. vj. Et eſt tex. iūcta gl. in. c. nūc. xxxi. diſt. In text. iſte non loquitur in crimine notorio ſcandalizāte eccleſiam. ⁊ de quo papa ſit incorrigibilis. Nam tūc papa poteſt iudicari per conciliū ⁊ eſt gl. ſing. in. d. c. ſi papa. vbi poſt diſputationē ibi glo. ponit nobiliſſima verba: videlicet certe credo qḋ ſi notoriū eſt crimen eius quodcūqꝫ. ⁊ inde ſcandalizatur eccleſia ⁊ incorrigibilis ſit ꝙ in-
19 de poſſit accuſari. † Nam cōtumacia dicitur hereſis, vt. lxxxi. diſ. ſi q presbyteri. ⁊ cōtumax dicitur infidelis. vt. xxxviij. diſt. nullus. ſed hic ſcilicet in. c. ſi papa. ſpecialiter ſit mētio de hereſi. quia ⁊ ſi alia occulta ſit pōt de illa accuſari: licet de alio occulto crimine nō poſſit. hec ſunt verba gl. quā doc. non reprobāt: imo cum gloſ. tranſeūt. ⁊ expreſſe eaꝫ approbat ⁊ ſequit dn̄s Frāciſ. de zaba. olim Card. flo. in p̄dicto tractatu de ſchiſmate in verbo. Quintꝰ modus ī fi. vbi dicit ꝙ de quolibet notorio crimine papa etiā qui eſt vnicus ſi eſt incorrigibilis ⁊ ſcādalizator eccleſie pōt accuſari q2 cenſet pro heretico. ⁊ allegat gl. pal. dicēs quod hec incorrigibilitas concernit cauſam fidei: vt in eadem gloſ. habetur. ⁊ pro hoc quod no. de penis. c. fi. de here. cum contumacia. lib. vj. Et hanc opinionem ego ſemper fui ſecutus etiā anteq̄ p̄ſens ſcandalum poneretur in eccleſia vt videri poteſt in lectura mea ſuper c. ſignificaſti. de elec. Et in quadā diſputatione quam alias in ſtudio ſen. feci ſup iſta poteſtate eccleſiaſtica ⁊ incipit epiſcopis ⁊c. Et quod iſtud. c. non loquatur in tali crimine: ſed in facto indigēte diſcuſſione patet per verba illiꝰ tex. ibi voluit beati petri apoſtoli ſucceſſores tm̄

debere zelo innocentiam ⁊ ſubtiliſſimi diſcuſſioni indagini inuiolatā habere conſcientiā. vnde ponderāda ſunt illa verba diſcuſſionis indagine ⁊c. Idē innuūt vba ibi ſequētia: vt patet ibi. Non eeſtimare eas animas inquiſitionis nō habere formidinem. Itē dum poſtea ſubdit quod ibi iudicabit papa ab eo q erit teſtis ⁊ iudex: nec apud illū habebit de allegatiōis nitore ſubſidiū ⁊c. Que verba oia nō icludūt crimen notorium ex quo ſcandalizat eccleſia. Et ad illud qd ibi dicit de capite dicā īfra. cū adducā rationē iuris naturalis. Nā qñ crimen pape nō eſt notoriū nō debet p cōcilium in iudiciū adduci cū ſcandalo totius eccleſie cū nō preſumat de facto alieno nō apparēte: vt in. c. j. xj. di. ſʒ data notorietate modo pdicto ſuccedit notabile dictū pape clementis qui ait. Qd qui rebelliter viuit ⁊ diſcere aut agere bona recuſat: potius diaboli q̄ chriſti mēbrū cōuincit eſſe: ⁊ poti⁹ infidelis q̄ fidelis eſſe monſtrat: vt habet in. c. fin. xxxviij. diſt. vñ talis lʒ videatur in pontificali cōſtitutus. minor ē tñ quolibet catholico: vt dicit gl. notabilis. in. c. achat⁹. xxiij. q. j. ¶ Ad. c. nemo. idē p oia reſpōderi poteſt. Nec obſtet illō verbū ab omni clero ibi poſito q videt excludere cōciliū. Nam tex. nō loquit de clero faciente cōciliū. Naʒ ⁊ ſi tot⁹ clerus orbis eſſet in vno loco cōgregatus nō pter hoc ibi diceret cōcilium niſi eſſent ibi cōgregati legitime ad faciendū ꝯciliū ſicut dicim⁹ de populo ciuitatis. Qd ſi totus populus cōcurreret ad aliqō male ficiū pperādum nō diceret ciuitas malū cōmiſiſſe: niſi fuiſſent ciues legitime cōgregati, ⁊ in vniuerſitate illud deliberatum fuerit. vt not. p gl. ⁊ doc. in. l. ſicut. ff. qd cuiuſq; vniuerſi. nomine. Et pleni⁹ p Bart. l. aut facta. ff. de pe. in. c. felicis. de pe. l. vj. Nā ſi tex. i. d. c. nemo. voluiſſet intelligere de cōcilio bene ſciuiſſet exprimere. Hinc et gl. ibi dubitās an debeat intelligi de concilio pceſſit colligēdo argumētū dicens q conciliū nō pōt papā iudicare: vt extra de elect. c. ſignificaſti. Sʒ ſtatim poſt aliqua verba colligit argumētū cōtra: q: orbis eſt maior vrbe. xciij. di. legim⁹. Et ſic glo. cū iſto vltimo ꝯtrario trāſiuit. Et ſic patet potius ſenſiſſe cōtrariū qd nō loquit de cōcilio. Itē ⁊ non loquit in cauſa hereſis: nec notorio crimine ſcādalizāte eccleſiā. Itē fundat ſe in ſi. q: ipſe eſt iudex aliorū. ſed papa nō eſt iudex cōcilij. Et p conſequēs tex. ille nō habet locū in cōcilio vt dixit Frāciſ. de zabarel. in loco pallega. Cōcilium habet iudicare an papa bene vel male adminiſtret ⁊ qd nō potuit trāſferre poteſtatē ī papā: intātū q definerет eſſe penes ipſum: q: hoc eēt ꝯtra ius diuinū ⁊ ꝯtra exēpla apoſtoloꝝ: naʒ illorū tēpore oia difficilia que emergebāt in eccleſia deducebant in cōgregatiōe. vt. ſ. dictū fuit i iure apoſtolico: ⁊ valet iſta ratio ad ſecundā rationē quā etiā allegat text. in. c. preal. alioꝝ. dū ſe fundat q antiqui pꝛes abſtulerūt illā ſedē ⁊c. Ad gl. palle. c. ꝗto. que dicit q nemo pōt dicere pape cur ita facis. ⁊ allegat illud. c. Quis. Reſpondet qd illud. c. Quis. loquit de deo ⁊ nō de papa: ſʒ ſorte gl. voluit applicare ad papā: q: ipſe gerit vices dei in terris vt i. d. tex. di. c. ꝗto. Nam pape nedū tota eccleſia: imo quilibet de eccleſia dū male agit pōt dicere cur ita agis. ſicut fecit Paul⁹ petro. nā reſiſtit ſibi in faciē ⁊ repꝛehēdit eū q: reprehēſibilis dicēs. Cur tu cū iude⁹ ſis alios iudaizare compellis: vt habet plene ad Galathas. ij. c. ⁊. q. vij. paulus petrum. Reſpōdet ad idē qd not. in. c. ꝗto de ſhue. vbi plus dicit videlicet qd papa nō eſt ſuſtinēd⁹ ſi vult venire ꝯtra ſtatutū eccleſie vniuerſalis ſine cauſa magna ⁊ rōnabili. ⁊ alſs nō. Et facit qd de triplici reprehenſione no. glo. in. c. nolite. xj. di. Itē glo. ibi nō dicit de ꝯcilio. Nec obſtat qd ꝯrat vices dei in terris q: illud verū eſt cū bene miniſtrat. Sʒ cū malefacit nō habet poteſtatē tanq̄ papa male faciēdi vt dixit tex. i. c. j. xlj. diſ. facit. c. manet autoritas. xxiiij. q. j. Oportet enī qd clauis non erret. vt. ſ. dictū eſt. Hinc eſt qd petrū errātē chriſt⁹ appellauit ſathanā. dum ei dixit cuʒ ei diceret faciamus hic tria tabernacula ⁊c. Vade retro ſathanas ſcādalū mihi es nō ſapis q dei ſunt vt in euāgelio. Ideo dicit lex q reat⁹ omnē honorē excludit: vt. l. j. C. vbi ſenatores vel clariſſimi. Item ſnia cōcilij non eſt humana ſed potius diuina q: deus iudicat i medio cōcilij inſpirādo corda patrū. xxv. q. j. violatores. ⁊. l. diſ. ſi ille. ⁊. c. ſi qs diacon⁹ ⁊c. pro hac allego tex. notabilē in papa cū bene iudicat in. c. inter corporalia. de tranſla. prela. vbi aliud nō pōt diſſolui per hominē diſſoluit p papā q: deus videt tūc diſſoluere ita in pꝛoſito nō homo iudicat perſonā pape conciliū ipſum iudicat. Sʒ ipſe de⁹ ⁊ vltra predicta facit illud pſ. lxxxj. Deus ſtetit in ſynagoga deoꝝ: in medio autē deos deiudicat: vt in. c. fine dotib⁹. x. q. i. ad. c. ſi papa. patet reſpōſio ex ſupradictis. Nō enī loquit excludēdo ſacrū cōciliū. ſʒ pſonas particulares vt patet in tex. moraliū nullus eſt iā que verba nō poſſunt adaptari ad ſacrū cōciliū. Cū q: eccleſia vniuerſalis nō moritur nec eſt perſona vera ſed ficta ⁊ repſentata. Itē q: iudiciū ſacri cōcilij eſt potius diuinū q̄ humanū. Preterea ille met tex. excipit cām hereſis. ⁊ ſic clare preſupponit q tūc pōt iudicari ſaltē a cōcilio. q: vt ſupra dixi vbicūq; reperit papā non poſſe accuſari ſeu iudicari intelligit q corā cōcilio ⁊ p cōciliū vt eſt gl. not. i. c. ſicut inquit. ij. q. vij. preal. ad idē qd notāt doc. in. c. fidei fauore. de here. li. vj. ⁊ not. etiā gl. in. c. nūc. xxj. di. Itē vt dicit gl. in. c. ſi papa habet locū ille tex. cū crimē pape eſt notoriū ⁊ ex eo ſcādalizat eccleſia ⁊ eſt incorrigibilis quia tūc poteſt dici hereticus interpretatiue. Itē ſaltē nō poteſt negari quin eo tunc papa reddatur ſuſpectus de hereſi. Nā

videtur ex illa perſeuerātia male ſentire de fide. Ad hoc q notāt do. in. c. ſi. de primis. ⁊ tex. optim⁹. xxxviij. di. nullus. Sʒ papa etiā ſuſpect⁹ de hereſi pōt accuſari: vt notat Archi. in. c. ſat agēdū. xxv. q. j. ⁊ p illo dicto Archi. facit text. in. d. c. ſi papa. iūcta gl. vltima. vbi gl. itelligit tex. i hereſi occulta. Et p hoc optime facit gl. i. c. ad apoſtolice. de re iudi. li. vj. in verbo hereſi. que dicit q propter crimē hereſis non ſolum imperator ſed etiaʒ papa pōt deponi. Et qd ſuſpect⁹ de hereſi dbet ſe purgare alſ punit: vt habetur. in. c. excōmunicam⁹. §. j. §. ſi qui autē. de hereti. Ad idē qd habet. ij. q. vij. §. itē cum balaā. in verſi. ſimmachus. iuncta gloſ. in. §. hinc etiam. in ver. immuni. vbi patet q ſimmachus papa fuit accuſatus corā ꝯcilio de hereſi. Et occaſione hereſis fuit eiectus d facto a papatu. Cōciliū vero mandauit eū añ oia reſtituendū. Et poſtea veniret ad cauſam ſed q: ꝯpertū fuit poſtmodū accuſationē illā eſſe calūnioſam, ⁊ fuit p conciliū abſolut⁹: vt dicit gl. preal. Ergo infert q ex illa ſola ſuſpitiōe de hereſi fuit accuſat⁹. ⁊ ſic facit q qualitercunq; papa accuſat de hereſi cōciliū ſemper ē iudex. Et idē vt predixi qñ ex ſuis actib⁹ eſt ſuſpectus de hereſi: vt q: iacet i notorio crimine ⁊ nō vult ſe corrigere. Nec obſtat ſi dicat q gl. i. d. c. ſi papa. videt cōtra tex. q: in tex. dicitur. Qd ⁊ ſi cateruatim innumerabiles populos ſecū ducit ad dānationē nō pōt redargui nec accuſare: q: dico qd ille tex. loquit in papa negligente ⁊ remiſſo ⁊ taciturno a bono: ita qd ex ei⁹ taciturnitate ⁊ exēplo ſue male opinionis populus fuit in peccatū. non enim loquit cū papa pſeuerat in peccato mortali notorie ſeu ſcādalizāte eccleſiā. Nam aliud eſt perpetrare delictum notoriū ⁊ aliud negligere que incūbūt officio ſuo: q: illa negligētia pōt contingere aut ex puſillanimitate animi aut ex timore aut ex ignorantia aut ex ſimili cauſa occulta. Sed dlictū actuale notoriū ex quo ſcandalizat eccleſia ⁊ ipſe incorrigibilis nō poteſt pvenire ex predictis cauſis. Sed q: videtur nō firmus in fide. nā hoc caſu rebelliter viuit: ⁊ ſic cōuincit eſſe diaboli membrum ⁊ potius i fidelis q̄ fidelis. vt dixit tex. beati Clemētis. ad. c. fin. lxxviij. diſt. vbi dicit q electionē ſummorū pontificū de⁹ ſuo iudicio reſeruauit. reſpōdet q nō loquit quādo ſubeſt cauſa electionis puta hereſis vl notorietas delicti modo predicto nam tunc chriſtus mādauit quēlibet eijciendū vt ſupra dixi in pmo mēbro adducēdo ius diuinū: vt patet i. d. c. ſi papa. in tex. ⁊ gl. ad idem qd no. gl. in ver. Itē quare iſti nō depoſuerūt papā ⁊c. xxj. q. ij. in. c. achati⁹. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. anaſtaſi⁹. xix. diſt. ¶ Ad c. ſignificaſti. de elec. de quo multi parū intelligentes faciūt magnum feſtū, dico q nihil probat in materia. nā illud. c. ſolū dicit q concilia nō poſſunt prefigere legē romane eccleſie. Et ſic loquitur nō de papa male viuēte aut d cardinalibus iniuſte agētibus ſʒ de ipſa eccleſia romana que conſtituitur ex papa ⁊ cardinalibus. vt notāt doctores in c. ego. N. de iureiur. ⁊ in. c. antiqua. d priui. ⁊ in. c. felicis. de penis. li. vj. Et eccleſia romana non pſumitur errare: vt no. i. c. quodcūq;. xxiiij. q. j. Unde eccleſie romane bene adminiſtrāti non datur lex per cōciliū: quia eſſet ibi auferre priuilegiū a deo tributū vt. c. j. xxij. di. Sʒ ſermo noſter eſt de papa heretico vel ſuſpecto de hereſi: vt q: notorie iacet i delicto ſcandalizāte eccleſiaʒ ⁊ nō vult ſe corrigere. nam tūc cōcilium procedendo cōtra eū nō imponit legē romane eccleſie ſed corripit pſonā male agentem autoritate diuina prout dixi. ſ. in primo mēbro inducendo ius diuinum. nā tūc papa videtur minor quolibet catholico. vt not. gl. in. d. c. achatius. naʒ hoc caſu ſolus paul⁹ reſtitit petro in faciem ⁊ reprehendit eum. q: reprehenſibilis erat. vt. ſ. dictuʒ fuit. Et vltra predicta videndus eſt tex. in. §. eſſe oſtenſurus. in ver. itē paulus petrum reprehendit. ij. q. vij. fortius ergo tota eccleſia poteſt ꝯtra papā totaliter hereticū procedere. Et quod ita iſte tex. debeat reſtringi pbatur in. d. c. ſi papa iuncta gl. ⁊ aperte tenuit Franciſ. de zaba. in dicto tractatu inquantū tex. in. d. c. ſignificaſti. dicit quod omnia concilia autoritate romane eccleſie facta ſunt ⁊ robur acceperūt dʒ intelligi de autoritate in congregando: quia autoritas congregandi cōcilium generale ſpectat ad romā eccleſiā. xvij. di. per totum. Et videt q illud ſpeciale fuit inductū in preeminētia ſedis apoſtolice ab apoſtolis ⁊ ſucceſſoribus: vt eſt tex. no. in. c. dudū. iij. q. vj. Sed cōciliū legitime congregatū habet autoritatem nō a romana curia ſʒ a deo. iuxta illud qd habetur Matth. xviij. ſi peccauerit i te frater tuus dic eccleſie. Nam ſi concilia haberent poteſtatem a papa nō poſſent iudicare de papa. in caſu heretico q: inferior nō vtitur iuriſditione ꝯtra ſuperiorē. qd eſt falſuʒ: vt patet ex predict. nec ob. ſi dicat q cum papa eſt hereticus deſinit eſſe papa: ideo tunc iudicat a cōcilio ⁊ multos decepit hec conſideratio que profecto non eſt bona nec vera. Nā videm⁹ q conciliū iudicat de papa in caſu hereſi: ⁊ ſi illa ſit occulta vel calūnioſe inſtituta accuſatio ex quo de calūnia nō ꝯſtat vel quādo eſt ſuſpectus de hereſi quibus caſibus papa nō deſinit eſſe papa: q: poteſt eſſe qd indicia ſunt falſa ⁊ accuſatio calūnioſa. Itē q papa aliqd fecerit cōtra fidē ex timore vel per errorē ⁊ paratus eſt ſe corrigere qb⁹ caſibus non deſinit eſſe papa. ad hoc tex. iuncta gl. in preal. c. nūc. xvj. diſt. facit. xxiiij. q. iij. dicit apoſtolus, ⁊ facit gl. in. d. c. ſi papa. dū dicit q de occultā hereſi papa pōt accuſari. Et nihilominus cōciliū i iſtis caſibus iuriſditionē exercet in papā ꝯdēnādo vl abſoluēdo. Cum ergo non ab eo ſed a deo poteſtatem recepit vt elegāter declarauit illa

conſtitutio conſtantieñ ⁊ cõciliũ baſilieñ. idẽ recẽſuit vt. ſ. dixi. ad. c. li
cet. in fi. de elec. reſpõdeť quod dum ibi dicitur ꝙ nõ põt haberi i ele
ctione pape recurſus ad ſuperiorẽ intelligiť de preſenti, qꝛ cõciliũ nõ
ſemper ſedet, ⁊ ideo verũ eſt dicere ꝙ nõ poteſt haberi recurſus ad ſu
periorẽ: qꝛ nõ eſt in actu nec de facili põt cõgregari ex quo eccleſia va
cat vel eſt in ſchiſmate ſed negari nõ poteſt quin concilium poſſit in
fac to electiõis cõgregari ⁊ de electiõe vł de electionibꝰ iudicare: vt ẽ
tex. apertꝰ ⁊ maxime iuncta gl. in. c. ſi duo cõtra fas. lxxix. diſtin. ⁊ idẽ
ibi doc. ſcrbẽtes: ⁊ maxime Hugo. q̃ dicit ꝙ cardinales poſſunt ꝯuo
care cõciliũ factis duabus electionibꝰ in diſcordia ſi aliter ſcãdalũ ſe
dari nõ poteſt. ⁊ hoc de iure pontificio.

DEſcẽdo nũc ad aliud mem
brum videlicet ad geſta conciliorũ ex quibꝰ clare ꝓbať ꝙ
iuriſditio eccleſiaſtica plenimoda eſt in eccleſia vniuerſa
li tanꝙ in fundamento, ⁊ per conſequens ꝙ habeat iuriſditionem in
papam errãtẽ: nihil eſt eñ tam arduũ in eccleſia dei ſeu ꝯtingere põt
ꝙ p ſacra generalia ꝯcilia explicari nõ poſſit ꝙ nõ eſſet ſi ptãtis ple
nitudinẽ a deo nõ haberet: qꝛ deꝰ nõ fuiſſet paſſus eccleſiã ſuã a tẽpo
re apoſtolorũ ita erraſſe cũ promiſerit aſſiſtẽtiã ſuã ĩ dei eccleſia vſq;
ad cõſummationẽ ſeculi iuxta illud. Et ero vobiſcũ vſq; ad conſum
mationẽ ſeculi. Et alibi. Spiritꝰ paracletꝰ qui a patre ꝓcedit docebit
vos omnẽ veritatẽ. legimus enim ⁊ etiã noſtris temporibus videmꝰ
ſummos pontifices in cauſa hereſis ſchiſmatis ⁊ alterꝰ criminis ad
generalia cõcilia euocari: ⁊ ibidẽ aliqñdo ſe purgaſſe nõnunꝙ abſo
lutos fuiſſe ⁊ aliqñdo a papatu deiectos extitiſſe. patet in. c. ſi papa
p̃al. vbi expreſſe habeť ꝙ in caſu hereſis poteſt iudicari. ad idẽ tex. in
c. nunc autẽ. xxi. di. cũ gl. ſua. Nam licet tex. videatur ibi facere prima
fronte in oppoſitũ: tamẽ debet reſtringi ꝫ intellectũ gl. qȯ ibi nõ fuit
iudicatus papa per cõcilium in caſu hereſis: qꝛ marcellus ille fuit con
feſſus ſe ſacrificaſſe idolis ⁊ correxit ſe. Itẽ qꝛ coactꝰ a paganis illud
fecit: alś vt dicit gl. ibi fuiſſet depoſitus per cõciliũ ad idẽ. xvii. diſt. §.
hinc etiã. vbi cõgregatũ fuit ſacrũ conciliũ contra papã ſimmachũ: ⁊
tandẽ ibi diciť ꝙ imperator theodoricus inſpirãte deo reſpõdit ſyno
dalis eſſe arbitrij in tanto negotio ſequenda preſcribere nec aliqd ad
ſe ꝓpter reuerẽtiã de eccleſiaſticis negotijs pertinere cõmittens etiã
poteſtati pontificũ vt ſiue depoſitũ vellent audire negotiũ ſiue nollẽt
ꝙ magis putarẽt vtile deliberarẽt. Et vt dꝛ in gl. ſimmachus fuit per
cõciliũ primo reſtitutꝰ hoc adiecto qȯ poſtea rñderet ſuis accuſatori
bus. Et demũ qꝛ apparuit accuſationẽ eſſe calũnioſã fuit abſolutus
ad qȯ allegat tex. ij. q. vij. itẽ cũ balaã. i v. itẽ ſimmachꝰ. ad idẽ tex. gre
gorij. ij. q. vij. in. c. ſi quis nos. vbi ipſemet ſe obtulit corã cõcilio accu
ſatoribꝰ rñdere. ad idẽ qȯ habeť de leone. ij. q. v. auditũ. ⁊ diſt. ex iſto. i
ca. mãdatis. ea. cã. ⁊ qȯne. ⁊ Hiero. refert ĩ libris virorũ illuſtriũꝙ Da
maſus papa ſubditis de adulterio accuſatꝰ cũ. xl j. epiſcopis ſe pur
gauit. vt refert Gratianꝰ ĩ dicto. §. itẽ cũ balaã. in ver. itẽ Hieronymꝰ
refert. Itẽ facit. c. ſi duo cõtra fas. iuncta gl. lxxix. di. vbi cõciliũ cõgre
gatũ in cã ſchiſmatis: poteſt etiã ꝓ ſcãdalo euitãdo vtrãq; electionẽ
caſſare. vt. ſ. dixi. Itẽ per ſacra gñalia concilia obedientia qñq; ſubtra
cta fuit iſtis romanis põtificibꝰ vt marcellino anaſtaſio liberio. Io.
xij. in. d. c. anaſtaſ. itẽ Io. xij. fuit ꝺpoſitꝰ pp ſua ſcelera p̃ſertim qꝛ plu
rimũ excedebat cũ mulierculis. Itẽ qꝛ tpibꝰ nr̃is vidimꝰ obedientiã
ſubtrahi p cõciliũ gregorio quondã ⁊ bñdicto in cõcilio piſano. ⁊ tã
dẽ in eodẽ cõcilio eis depoſitis alexandrũ ſubrogari in ꝯcilio vo ma
gno ꝯſtantieñ. fuit ſubtracta obediẽtia Ioãni. xxix. ⁊ tãdẽ ipe Io. ob
ſua ſcelera fuit depoſitꝰ p cõciliũ gregorius ſibi cõſcius ceſſit in eodẽ
cõcilio: ⁊ benedictus fuit poſtea depoſitꝰ p totã ſynodum vniuerſalẽ.
et Martinus papa. v. promotus tũc extitit qui nullo modo eligi po
tuiſſet ſi nõ valuiſſet priuatio per ſacrũ cõciliũ facta. ¶ Inſuper legi
mꝰ cardinales fuiſſe ꝺpoſitos in ꝯcilio. vt ẽ tex. in. c. ex geſtis. ꝺ cleri.
nõ reſi. imo voluit ibi Hoſt. qȯ cardinalis nõ poſſit deponi niſi in cõ
cilio. cõtrariũ tamẽ videť probari in. c. vnico. de ſchiſmaticis. li. vj. Nã
ſolus papa priuauit duos cardinales. Sed nõ eſt hec intẽtio nr̃a, ſed
ſatis eſt nobis ꝙ conciliũ poteſt deponere cardinales. Itẽ cõciliũ de
poſuit patriarchã alexandrinũ qꝛ preſumpſit excõicare ſanctiſſimũ
papã leonẽ ⁊ eũ depoſuerũt patres de concilio. vt habeť. Epiſcopos
vero multos legimꝰ ⁊ damnatos ⁊ reſtitutos per ſacra cocilia. vt ĩ. c.
chryſoſtomꝰ. d. q. ad idẽ. xi. q. iij. ſi quis ep̃s. ⁊. v. q. iiij. nullus ep̃s. Itẽ
ſynodus excõicat ⁊ exercet cẽſurã eccleſiaſticã. xi. q. iij. certũ. ⁊ ca. ſi qs
epiſcopus. ⁊. c. ſicut. ꝺ hereti. Hinc gregorius vir ſanctiſſimus ſe ⁊ nõ
concilia deſtruit quiſquis preſumit abſoluere quos cõcilia ligãt aut
ligare quos abſoluũt. vt. c. ſicut. xv. di. aſtopoli quoq; pimũ epiſcopũ
poſt dñi reſurrectionẽ elegerãt Matthiã ĩ locũ iude. vt patet Act. j.
⁊. c. cleros. in pn. xxj. di. Qȯ aũt matthias fuerit in epiſcopũ ordina
tus patet per illa verba prophete ⁊ epiſcopatũ eius accipiat alter. ꝺ
epiſcopatu iude loquẽs. vt ĩterpretať ſcriptura. in actibꝰ apoſtolorũ
in prin. Demũ ſucceſſiue in omnibus ciuitatibus epiſcopos ⁊ preſby
teros apoſtoli tũc repñtãtes eccleſiã ordinauerũt leuitas ẽt p eoſ
dẽ apoſtolos ordinatos legimꝰ quorũ maximꝰ fuit beatus Stepha
nus. Act. vj. ⁊. xxj. di. i ñ. vbi ẽt diciť ꝙ ſubdiaconos ⁊ accolitas eccle

ſia precedente tẽpore ſibi ꝯſtituit. ad id tex. no. in. c. vrbes. viij. di. vbi
diciť qȯ poſt aduẽtũ chriſti apoſtoli et eorũ ſucceſſores in certis vrbi
bus patriachas ⁊ pmates poſuerũt. ad idẽ. c. nulli. xcix. di. ⁊ alibi dr
tex. no. qȯ diſpoſitione apoſtolorũ ordinante dño primitꝰ ep̃i ſunt cõ
ſtituti. vt habeť in. c. vno. viij. q. Itẽ papa preſidens in ꝯcilio ꝓmulga
uit decretũ per hec verba. ſi qs hoc noſtrũ ꝺcretũ ſynodali ſentẽtia ꝓ
mulgatũ. deſignãt enim illa vba magnã autoritatẽ cõcilij: etiã papa
eſt preſens cõcilio. tex. eſt ĩ. c. in nomine dñi. in ver. ſi quis. xxiij. diſt. ad
idem tex. in. c. zelus. ij. q. j. vbi papa in diſpoſitione duorũ epiſcoporũ
vſus eſt his verbis. decernẽte nobiſcũ ſancta ſynodo in p̃ſentia depo
ſiti ⁊ ab officio ſacerdotali ⁊ excõicati ⁊ a regimie epiſcopatꝰ alienati
indubitanter exiſtant. q̃ verba ſunt notãda. ¶ Ad idẽ tex. optimus
in. c. minus. de iureiur. vbi papa vtiť his vbis ſacri autoritate concilij
21 prohibemꝰ ⁊c. Et neſcio ita pulchrũ tex. in materia ꝙ † papa nõ indi
gne ferre debeat ꝙ aliquid ꝓhibeat ſeu ſtatuat autoritate ꝯcilij. videñ
dus eſt etiã tex. ĩ. c. ex multis. j. q. iij. vbi diciť ꝙ calcedoñ. ſynodꝰ vna
de pricipalioribꝰ fecit ſtatutũ ſup ſimonia eliminãda ab eccleſia dei.
ad idẽ. c. virgines. ij. q. iiij. vbi ſynodꝰ ſtatuit qȯ moniales poſſunt ad
alia monaſteria trãſire ꝓpter ſtrictiorẽ vitã. ⁊ eſt alius text. valde no.
ĩ. c. xvj. q. iij. placuit huic ſancte ⁊ magne ſynodo. vbi Gelaſiꝰ papa in
concilio exiſtẽs enũtiauit cõſtitutionẽ in perſona ſacri ꝯcilij. Et ẽ tex.
in hac materia valde no. ꝙ etiã vbi papa eſt p̃ſens põt ꝯſtitutio edi
nomine ſancti concilij nec papa indigne ferre debet. Et ſi aliqñ repe
riatur ꝙ papa cõcipiat ſtatutũ noĩe ꝓprio cũ cõſilio vel ꝯſenſu conſi
lij. dico eñ pro diuerſitate iſta ꝯcordanda ꝓut dixi in. c. de ſpõ. ꝙ vbi
materia habuit originẽ ⁊ cõcluſionẽ a cõſilio dꝫ fieri noĩe concilij: qꝛ
conciliũ eſt aliud qȯ ſtatuit ⁊ nõ papa qui nõ fuit autor illiꝰ materie.
Sꝫ vbi materia originať a papa: ⁊ tũc p̃t qñq; cũ cõcilio ꝯcilij vel cũ
cõſenſu ꝓut conciliũ ⁊ cõſenſus cõcilij habuerit: ⁊ an ꝯſtitutio ꝺbeat
attribui cõcilio vel pape loquẽs dicit. nos cũ cõcilio vel ꝯſenſu ꝯcilij
videndũ eſt qȯ in ſimili notat Archidia. xvij. di. in prin. Itẽ cõcilium
decidit cauſas ĩter p̃uatas perſonas ⁊ matrimoniales ⁊ imponit pe
nitẽtiã trãſgreſſoribꝰ. vt. c. de ſpon. ſtatuit ſuper electionẽ. vt. c. oſius.
de. elec. Itẽ ſynodꝰ ꝯſtantieñ. diuinitꝰ inſpirata ad correctionẽ eccle
ſie promulgauit canones nu. ccij. ad id facit. c. nicena. iij. di. vbi diciť
ꝙ ſynodus nicena volẽs corrigere vitã hominũ multos canones edi
dit. ad idẽ põt multipliciter adduci. c. bene quidẽ. xvj. diſt. vbi papa ĩ
cõcilio loquẽs ⁊ ad cõciliũ ſua verba dirigẽs. dixit hec verba: p̃t vbũ
veſtrũ iudicare cõciliũ ⁊c. ⁊ ibi ſancta ſynodus ⁊c. vbi cõgregatio p̃la
toꝝ appellať ſynodꝰ etiã ſine papa. ⁊ põt iudicare dũmodo legitime
ſit ꝯgregata. Itẽ cõciliũ ſtatuit circa pſallẽdi modũ in eccleſia. vt ĩ. c.
ꝺ his. xi. di. ⁊. c. placuit. xiij. diſt. ad idẽ. xvj. q. ij. c. viſis. vbi papa appel
lat cõcilia ſancta vbi a ſanctis cõcilijs poſt principiũ multa alia iura
⁊ pene infinita poſſent adduci. Ex qbus clariſſime poteſt colligi ex
geſtis cõciliorũ: ⁊ ſic ex cõſuetudine vniuerſalis eccleſie preeminẽtiã
magnã ſacroꝝ cõcilioꝝ. Nã vt predixi ſi nõ habuiſſent hãc poteſtatẽ
a deo minime potuiſſent hãc iuriſditiõis plenitudinẽ ĩ eccleſia exer
cere. Quinimo ipſa cõcilia videnť dediſſe poteſtatẽ in multis ipſi ro
mano põtifici. Et non ſic legitur contra. primo eſt tex. in. §. hinc. xvij.
di. vbi ſcientes ꝙ ius ſedit primũ Petri apoſtoli meritũ, deinde cõci
liorũ venerandorũ autoritas ſingularẽ in eccleſijs tradidit poteſtatẽ.
Ad idẽ. iij. q. vj. ĩ. c. dudũ. vbi diciť ꝙ dudũ a ſanctis apoſtolis ſucceſ
ſoribus q; eorũ in antiquis decretũ eſt ſtatutis que hactenꝰ ſancta ⁊
vniuerſalis apoſtolica tenet eccleſia. non oporteret preter cõſcientiã
Ro. põti. vltima cõſilia celebrare vel epiſcopũ dãnari. ⁊ ſubijcitur ibi
qm̃ ſanctã Romanã eccleſiã pmatũ omniũ eccleſiarũ eẽ voluerũt ⁊c.
Ex quibꝰ verbis gl. ibi colligit ꝙ cõcilia dederũt primatũ romane ec
cleſie qȯ dicit gl. verum eſſe ſecularis. ſed ipſe chriſtꝰ principaliter. vt
ij. di. q̃nis. ⁊ ita intelligit cũ hac diſt. c. aliorũ. ix. q. iij. vbi idẽ videť ꝓ
bare quod cõcilia dederunt pape ſingularem ptãtem in eccleſia. Et
hãc diſtinctionẽ quod principaliter papa habuerit a deo ſecũdario. ⁊
concilijs. tenet etiã glo. in. d. l. §. hinc etiam. Si ergo cõcilia non habe
rent hanc poteſtatẽ ſupremã a deo quomodo potuiſſent aliquã po
teſtatẽ dare pape principaliter aut ſecundario cũ nemo det quod nõ
habet. ve in. c. daibertum. j. q. vij. ⁊ in. c. quod autẽ. de iure pa. Sꝫ ego
ſoleo docere aliã ⁊ arbitror elegãtiorẽ ad alia iura ſolutionẽ videlicet
qȯ ꝯcilia dederunt ſingularẽ poteſtatẽ in eccleſia dei nõ accumulati
ue ſꝫ priuatiue quo ad alios, qꝛ multa ſubtraxerũt ab epiſcopis ⁊ mi
niſtris eccleſie ⁊ voluerũt ptinere ad ſolum papã. a multiſq; abſtinet
cõciliũ volũtarie volẽs illa explicari p ſolũ papã. extra in dicto. c. du
dũ. ⁊ in. c. q̃uis. iij. q. vj. Nam conciliũ ꝓuinciale poterat olĩ ex cauſa
deponere ep̃m. xv. q. vij. ſi quis. ⁊. c. ſi autẽ. cũ ſi. Et ſtatutũ poſtmodũ
fuit per cõcilia ꝙ lꝫ apud ꝓuinciales poſſint vẽtilari cauſe epiſcopo
rũ diffiniri tamẽ abſq; autoritate romani põtificis nõ debẽt. vt tex.
c. q̃uis. iij. q. vj. allegãs hãc rationẽ videlꝫ ſicut ab apoſtolis eoꝝ ſuc
ceſſoribus multorũ ꝯſenſu epiſcoporũ iã deſinitũ eſt. Idẽ diciť in. d.
c. dudũ. facit eccleſia qȯ hodie ſtatutũ ẽ quod ad indulgẽtias ꝯcedẽ
das. Nam reſtricta eſt poteſtas ep̃orũ. vt in. c. cũ ex eo. de pe. ⁊ remiſ.
Et idẽ dicendũ in multis ſimilibꝰ. Nã apoſtoli olim ad oĩa fere appo
nebãt manꝰ q̃ hodie reſeruata ſunt ſoli romano põtifici. ⁊ facit optĩe

tex.i.c.ſacroſancta.prope fi.xxij.di.ibi ⁊ poſt pauca inter beatos apoſtolos quedā fuit diſcretio, lȝ oēs eſſent apoſtoli. Petro tñ cōceſſum eſt a deo. Et ipſi iter ſe noluerūt idipſumvt reliqs oībus preeſſet apoſtolis ⁊ cephas.i.caput ⁊ pncipiū teneret apoſtolatꝰ q ⁊ eādē formaȝ ſuis ſucceſſoribꝰ ⁊ epis tenēdā tradiderūt.q̄ verba ſunt multū notanda. Et preſertiȝ ibi ⁊ ipſi inter ſe noluerūt idipſum quaſi ꝺ nouo apl'i elegerūt Petrū in caput ⁊vt pncipiū teneret apoſtolatus. Que vba
22 etiā ſunt notāda. ¶ Ex qbꝰ infert qꝺ † papa nō habuit omnimodam poteſtatē ſolus:ſȝ fuit primꝰ in apoſtolatu:⁊ ſic iuriſditio vt ꝑdixi eſt in toto corpore eccl'ie olim repſentata per apoſtolos in Petro tanꝙ̄ pncipali. Et ideo ſi errat pōt tota eccleſia.i.ꝯciliū illā repſentās ꝯtra eū modis ſupradictis animaduertere:qꝛ orbis ē maior vrbe vt ſepe dictū ē.⁊ facit optime tex.gregorij iūcto.c.ecce.xix.di. ¶ Simile ē videre in regimine venetiarū.nā dux eſt primus ⁊ in cōcilijs ⁊ iter mēbra ciuiū. Si tñ errat ſibi reſiſtit per ciuitatē.⁊ ſi opꝰ eſt deponitur:fundamētū iuriſditiōis eſt in corpore ciuitatis ⁊ in duce tanꝙ̄ in principali miniſtro. Et ꝙꝙ̄ poſſet hec ſimilitudo morderi ex eo qꝛ dux iuriſditionem recepit a populo:ideo nō eſt mirū ſi ex cauſa a populo ꝺponi pōt ſicut oliȝ iperatores q recipiebāt poteſtatē a populo romano.ex cauſa deponebant etiā ab ipſo populo.vt probatur in.l.ij.ff.ꝺ origi.iur.⁊ facit qꝺ no.Bar.in.l.fi.C.de legi. Sȝ papa habet principalē poteſtatē a deo.vt.ꝺ.c.ꝙuis.xxj.di.⁊.c.ſacroſancta.pal.⁊ xxj.diſ.i nono.cū ſi. Ad hoc enim reſpōdet ꝙ lȝ papa receperit poteſtatē a deo tñ eccleſia vniuerſalis recepit a deo ⁊ maiorē qꝛ tota poteſtas eccl'iaſtica eſt i corpore eccleſie tanꝙ̄ i fundamēto.petrꝰ aūt recepit tāꝙ̄ pncipalis miniſter.vt.ſ.dixi poſt Aug.⁊ alios. Cū ergo papa ſit de corpore eccleſie ⁊ nō eccleſia vniuerſalis.vt notāter dicit gl.i.ꝺ.c.ecce.pōt tota poteſtas ⁊ ipſum corpꝰ eccleſie ſibi reſiſtere ⁊ in eū tanꝙ̄ deuiātē a volūtate diuina animaduertere ſicut.ſ.ꝓbatū eſt. ¶ Et vt finē huic mēbro faciamꝰ ſubmitto quandā nobiliſſimā autoritatē Aug.ꝑ hac excellentia ꝯcilij.ipſe eñ Aug.in quadā epiſtola ad gloriā.⁊ xleſinū ⁊c. Inter cetera contra quoſdaȝ donatiſtas qui fuerāt reprobati vt qdā ceciliarꝰ eps carthagineñ.abſolutꝰ a ſentētia melchiadi tūc romane vrbis epi ⁊ quorūdaȝ aliorū collega.ex parte imperatoris ꝺputatorū quos ad pces donatiſtarū iperator ſic inquit ꝙ ſi dicerent malos ⁊ ꝑuerſos fuiſſe iudices q mos eſt omniū malorū litigatorū cū fuerit ēt manifeſtiſſima veritate ſupati quaſi nō eis ⁊ adhuc dici poſſet ⁊ iuſtiſſime dici ecce putemus alios epos qui Rome iudicarunt nō bonos iudices fuiſſe reſtabat adhuc plenū eccleſie vniuerſale cōciliū.vbi ēt cū ipſis iudicibꝰ cauſa poſſet agitari:vt ſi male iudicaſſe ꝯuicti eſſent eorū ſentētie ſoluerent. Ex quibꝰ verbis notāter infert qꝺ ex ſentētia romani pontificis quā etiā tuliſſet cū nō nūc pōtificibꝰ pōt haberi recurſus ad conciliū.⁊ per ipſum cōciliū ſententia pape reprobari pōt ſi cōuincit iniuſta. Et ex iſta autoritate Auge.i cā fidei.pro quo facit qꝺ leg.⁊ no.xix.diſ. Anaſtaſius.⁊ xxiij.q.iij.c.quibꝰ. Nec ob.ſi dicaſ qꝺ in predicto caſu papa cognouit ad inſtantiā imperatoris qꝺ ex delegatiōe ſua.vnde fuit poſtea appellatū ad ipſuȝ imperatorē:qꝛ dico quod ex quo imperator ſcripſit pape in pertinētibus ad iuriſditionē ſuā potiꝰ ſuā iuriſditionē videt excitare ꝙ poteſtatē delegare.vt ꝓbatur in.c.licet.de offi.or.hinc Aug.i dicta epiſtola.in.ij.co.appellat illud iudiciū eccleſiaſticū. Nec ob.ꝙ fuit appellatuȝ ad imperatorē:qꝛ de facto hoc proceſſit.nec Aug.hoc ibi approbat. Et hāc opi.ꝙ in caſu hereſis:puta cū precipit papa aliquid ꝯ fidē vel ſentētiat ꝙ poſſit ad cōciliū appellari.tenui oliȝ in diſputatiōe illa que incipit.eps motus:qꝛ in cā hereſis ꝯciliū eſt.ſ.papā:⁊ licite in hoc caſu ſubditi ab eo recedūt.xxiij.q.j.achatius.xix.di.anaſtaſius.⁊ ibi gl.i.ꝺ.§.itē balaaȝ.in ver.ſimmachus.in eo eñ qꝛ papa eſt hereticꝰ minor eſt quolibet catholico.vt glo.in.ꝺ.c.achatiꝰ.nec ē caput eccleſie ſȝ extra eccleſiā ⁊ cognoſcere hȝ eccleſia cuius fides deficere nō pōt.xxiij.q.j.a recta:⁊ in gl.⁊ in.c.quicūꝗ̄.ea.cauſa ⁊ queſtione.ſi dicerēmꝰ ꝯtrū eccleſia poſſet periclitare.vt i ſimili no.gl.in.c.ſi papa.lx.di.⁊ i hoc caſu nō facio dubitationē ſed aliquos alios caſus in quibꝰ pōt a papa appellari ad cōciliū.proſequor in dicta diſputatione.⁊ hec de geſtis cōcilior. Ex quibus vt predixi reſultat generalis cōſuetudo eccleſie ⁊ magna autoritatē hȝ i eccleſia.vt dicit Aug.de fide chriſtiana.⁊ habet.c.catholica.xj.di.catholica eccleſia ꝑ orbē diffuſa tribꝰ modis ꝓbat exiſtere.quicquid enim in ea tenetur autoritas eſt ſcripturarū:aut traditio vniuerſalis:aut certe propria ⁊ particularis inſtructio ⁊c.q tex.eſt notādus ad idē.c.omnia.xij.vbi etiam bonus tex.poſt principium.

Ad quintū mēbrū ſcilicet de ratiōe iuris naturalis pōt adduci hec ꝯſideratio:lȝ caput in corpore vero regit corpus ⁊ influat in ipſe.tñ ſi caput incidit in grauē egritudinē mēbra vt ſubueniāt corpori ligant caput ⁊ ꝯſtringūt:ita debēt facere omnia mēbra eccleſie ⁊ preſerti totū corpꝰ ipſiꝰ eccleſie cōgregate.vt ſi papa deuiat a vero ⁊ ſcādalizat eccleſiaȝ debēt occurrere ſaluti totiꝰ corporis.preſertim cū papa nō ſit verū caput eccleſie ſȝ adminiſtrare ſeu politicū.nā verū caput eſt xp̄s.vt in.c.vnico.de ſac.vnctio.⁊ no.gl.i cle.ne romāi.de elec.nā cū eccleſia ſit corpus xp̄i.vt apl'us i pleriſꝗ̄ locis dicit.⁊ tex.i.c.ſchiſma.i.ſi.xxiij.q.j.⁊ in.c.aduocauit.ea.cā ⁊ queſtiōe. Sequit neceſſario qꝺ ipſe chriſtꝰ ſit
23 caput eccleſie. † Ad idē facit qꝛ deficiēte ſupiore licitū ē cuiꝗ̄ ſibi ipſi dicere ius.vt no.gl.in.c.ius gentiū.j.di.⁊ Inno.in.c.olim.ꝺ reſtit.ſpo. facit tex.iuncta gl.in.l.nullus.C.de iudeis.⁊ tex.no.in ti.de milite vaſallo qui cōtumax eſt.c.vna.in fin.li.feudo.vbi permittit vaſallo in defectū iuſtitie ſibi cōſulere dominū depredari.qꝛ i defectū magiſtratꝰ quo tēpore licebat cuiꝗ̄ ius ſibi dicere.ꝓſuppoſito ergo ⁊ nō cōceſſo qꝺ papa nō haberet hic ſuperiorē cū ſuis prauis operibꝰ adducit eccleſiam quaſi in perditionē:nec pōt aliter induci vt ſe corrigat licitū eſt vti iure naturali.videlicet expellere eū ab illo regimine:qꝛ nō dicit pōtifex ex quo tali modo abutit pontificatu. Malꝰ eñ ꝓlatꝰ ⁊ incorrigibilis non videtur ex volūtate dei cōſtitutꝰ.ꝑ hoc naturale dictū Hiero.in.c.audacter.iiij.q.j.vbi cōcludit qꝺ nō ſemper princeps ⁊ iudex eccleſie ꝑ dei arbitriū datur.adducit exemplū de Saul cōtra quē dicit dñs poſtꝙ̄ populus fecerūt ſibi regē ⁊ nō per me principē ⁊ non per conſiliū meum:⁊ tamē Saul elegerat dñs. Sȝ qm̄ nō ſcḋm dei volūtatem ſed ſcḋm peccatoris populi meritū fuerat electꝰ:negat eum ſua voluntate vel cōſilio conſtitutū. Itē licet papatꝰ in ſe ſit de iure diuino.tñ in perſonā illius vel iſtius eſt facto hominū:qꝛ cardinales gerētes in hoc vicē eccleſie vniuerſalis eū elegerūt merito ſi nō eſt ſecūdū volūtatē dei ⁊ eccleſie vniuerſalis debet poſſe ꝺijci:qꝛ errarūt eligēdo talem.nec deus videtur velle reſiſtere huic deiectioni ſȝ potius aſſiſtere cum dixerit ſal infatuarū ad nihilū valet vltra niſi vt mittat foras ⁊ conculcet ab oībus.vt.ſ.in primo membro plenius dixi. Itē nō eſt veroſimile qꝺ deus nō dimiſerit poteſtatē in terra que valeat ꝓuidere aduerſus hoc maximū ꝑiculū eccleſie:vbi eccleſia pro paſtore receperit lupum rapacem:⁊ quod nō poſſit aduerſus illiꝰ rapacitatē ſibi ꝓuidere qꝺ deꝰ magis diligat perſonā ſceleſtiſſimi hominis quē ipſe nō elegerit ꝙ ſalutē totius eccleſie pro qua voluit ſanguinē ꝓpriū effundere. Nā ſicut in ſimili dicit Inno.in ca.qꝺ ſuper his.de voto:qꝺ nō fuiſſet chriſtꝰ diligēs paterfamilias ſi non dimiſiſſet in terra aliquē q vice chriſti poſſet ſubuenire oībꝰ neceſſitatibꝰ eccleſie.ita dico quod ſicut ſubuenit eccleſie dimittēdo vicariū:ita nō eſt veroſimile ꝙ nō ſubuenerit eccleſie dimittēdo poteſtateȝ ſupra vicariū ſi cōuertit i lupū. Et iſte perſuaſiones ſunt ex ſuperabūdāti. Nā recto iure pōt eccleſia prouidere oībus ſuis neceſſitatibꝰ ex poteſtate ſuprema ſibi a chriſto tradita vt patuit ex ſupradictis. ¶ Vltimo probatur intētio noſtra ex ratione iuris ciuilis per tex.in.l.ſi.cum corneliꝰ.ff.de ſolu.vbi habetur qꝺ ſi mādaui titio vt rē meā traderet ſempronio.ſi ꝯditio ſempronij eſt ita mutata qꝺ veroſimiliter ego nō mādaſſem rē ſibi tradi non debet titius rem ſibi tradere:ita qꝺ ex ſola volūtate mea cōiecturata videt reuocatū mandatū:ita in ꝓpoſito noſtro ex quo quis eligitur in paſtorē ⁊ principaliter eligit vt paſcat oues dei.vnde chriſtꝰ volēs cōmittere curā Petro ter pmo eū iterrogauit:an diligeret ipſuȝ chriſtū vt Jo.vlti.⁊.c.ſignificaſti.de elec.quaſi innuat qꝺ nō ē idoneꝰ paſtor qui no diligit deū.ſi ergo videt eccleſia illū nō vti officio paſtoris ſed lupi.nec poteſt induci aliter vt ſe corrigat debet ex tacita volūtate dei illi ſubtrahere obedientiā.pro quo facit etiā ratio.l.ſi hominez.ff.mandati.vt patet qꝺ procurator ſpecialiter impedit ſuā poteſtatē exercere ſi aliqua ſunt innouata veroſimiliter nō cogitata ꝑ dñm tpe conſtitutionis ⁊ dationis mādati ad idem quod notat.in.l.ſi quis cū ſciret.ff.ꝑ empto.multo fortiꝰ pōt ſibi prouidere etiā eccleſia vniuerſalis aduerſus malū paſtorē ex volūtate diuina nō electū ſȝ forte propter peccata.vt dicit Hiero.in.ꝺ.c.audaciter. Que qdē eccleſia.vt ſupra dictum eſt ⁊ regina ⁊ corpus chriſti ⁊ ſponſa ⁊ cōiunx eiuſdē ⁊ terribilis in poteſtate vt caſtrorum acies ordinata. Et hec ſunt ꝑ ꝑſuaſionibus ad confirmandum ea que ſupra veraciter ꝓbata ſunt de poteſtate eccleſie. Et hec de ſecundo dubio principali.

Reſtat poſtremo tertium et
24 vltimū dubiū attingere:† an ſcȝ ꝯ dictū quodā Eugeniuȝ ſacrū Baliſilieñ.cōciliū iuſte ꝓceſſerit tā citādo ꝙ ſuſpendēdo, ac ſucceſſiue ipſuȝ a papatu deponēdo ⁊ qꝺ nō iniuſte. Quinimo māſuetiſſime ⁊ cū magna potentia cōtra eūdē ꝓceſſerit multipharie illico oſtendā. Et qm̄ citatio eſt iudicij fundamētū in.c.qm̄.de ꝓbat.⁊ in.§.inſti.de pe.temere litigantium.ad eius iuſtificationē pmo condeſcendā. Pro qua pmitto qꝺ ſacrū Baſiliē.cōciliū ob tria pcipue ⁊ ſanctiſſima qdē opera cōſumēda cōgregatū extitit. Pmo ꝓ extirpatiōe hereſis. Secūdo ꝓ pace populo chriſtiano ꝓcurāda. Tertio ꝓ eccl'ie dei reformatiōe tam in capite ꝙ in mēbris fienda. Circa primū qualiter ſe habuerit ſumptibꝰ ⁊ laboribꝰ nō parcēdo inclitū Bohemie regnū atteſtari poteſt. Nā ꝙ diu gētiū armorū magni exercitus gladijs materialibus efficere nō valuerūt ipſa ſacra ſynodꝰ doctrina ſermone varijſꝗ̄ legatarijs miſſionibꝰ ac mutuis diſputationibus deo primū fauente peregit ita vt illud regnum iam per omnia pacatū crederetur ⁊ aliter ꝙ ſi hoc preſens diſſidiū eccleſie allatuȝ nō extitiſſet nulla erroris ſcintilla in dicto regno remanſiſſet niſi concilium illud magnuȝ ingenium appoſuiſſet nō modo in regno illo incēdiū accenſuȝ deuaſtationem attuliſſet:ſed multas finitimas regiones infeciſſet ⁊ penitꝰ conſumpſiſſet vt in multis locis experiētia rerum magiſtra edocuit.

Quantumcunꝗ̄

Quantūcunq̧ vero erga grecorū reductionē ⁊ vnionē proceſſerit: nemo eſt qui neſciat. Nā vt ſupra p̄libatū eſt ſuis crebris legationibus ad hāc vnionē excitati ſunt greci ſuis exhortationib⁹ ⁊ pecuniarū largitionibus in ciuitate ꝯſtātinopolitana grecoꝝ p̄libati ad hāc rē tractādā adunati ſunt. Et demū cū eorū orationibus ad inſtātiā eiuſdē ſancte ſynodi in eadē miſſis negotia reductiōis ⁊ vniōis concordata fuere. Et tādē nō ſine maximo ⁊ fere intolerabili ſumptu ip̄a ſancta ſynodus ꝑ eiſdē grecis ad ꝯciliū ycūenicū vehēdis ſuis pecunijs ⁊ ſumptib⁹ galeas plures deſtinauit veniſſentq̧ iuxta votū ſacri ꝯcilij niſi quōdā eugeni⁹ ſuas galeas deſtinaſſet fuiſſentq̧ ꝑ alios viros potentes ⁊ cōicātes plurimū vt ad eundē quondam eugenium declinarent ſolicitati. Et ſi quid boni cū ipſis grecis actū eſt ſacrū conciliū cauſa extitit: ipſum em̄ fuit cā cauſe ⁊ ꝑ ꝯñs cā effectus. Adducti em̄ fuerūt ad Ferrariā ne venirent ad concilium ⁊ ſi ad ſacrū conciliū veniſſent nulla profecto erroris ſcintilla remāſiſſet. Sz hec dicimus vt videant cūcti ꝙ nō fruſtra ſacrū cōciliū tāto tp̄e Baſilee reſedit ꝙ operā ſuā ab eo qđ erat p̄us operādū manū nō retraxit. ad pacē aūt reformādā inter varios principes ⁊ diuerſos populos nō pigre operā appoſuit. atteſtari hec poſſunt tota Gallia Italia ⁊ germania ⁊ multe partes. ⁊ legatorū tam cardinaliū q̄ alioꝝ patrū varie miſſiones. cura em̄ mandatur diſpenſatoribus ꝑ chriſtū ⁊ non curatio, quia illa nō eſt in homine. Ait em̄ ipſe in parabola. Curā illius habe: vñ remunerat cura ⁊ labor. vñ apoſtolus ait ſe ceteris plus laboraſſe. Non em̄ dicit plus ceteris fuiſſe. ideo inquit ſcriptura reddet deus mercedē laborū erga eccleſie reformationē ſaluberrima plurimū decreta edidit oīm fere curie romane inueteratorū abuſum ⁊ ſimoniace prauitatis extirpatiua reducēdo eccleſie ſtatū ꝓh dolor collapſum ad priſcorū patrū ordinationē ſaluberrimā vtpote decretū de annatis nō ſoluēdis, pro quarū ſolutione ex chriſtianitatis ꝓuincijs oībus aurum deteſtabili adinuētione ad ipſam curiā romanā ducebat, eccleſiaſtice dignitates ab itolerabiles ſolutiones ita cōprimebantur quod aut perpetuo feneratoribus remanerēt obligati, aut ex illorū redditibus nihil ſupererat qđ ad aliquē piū vſum ꝯuerti potuiſſet. promouebantur plurimi, quaſi ꝑ quādā rogationē q maiores ⁊ vberiores pecunie ſacculos deferebant ſciēti diſciplina ⁊ bonitate oīno ꝯtēptis. ⁊ ſic teſte Auguſtino potius fures aut mercenarij eccleſijs p̄ficiebant q̄ veri paſtores. vt in. c. tres ꝑſonas. xxiij. q. iij. ⁊ vt canō veriſſime atteſtat nihil eſt qđ eccleſie dei magis officiat q̄ indigni aſſumant p̄lati ad regimē animarum. vt in c. ne ꝓ defectu. de eccl. vñ ad impleta vr illa ꝓphetia. Oſcurent oculi eorū ne videāt: ⁊ dorſum eoꝝ ſemꝑ incurua. Extinguit gratiarū expectatiuaꝝ abuſum q̄ indifferēter a pecunie obtētu abſq̧ ꝑſonarū delectu cōcedebant. Procidit ſuꝑ bñficiorū collatiōe ſeu ſuꝑ reſeruationibus auferendis ordinatis locorū cōſulēdo q ꝑ geſta ⁊ abuſus curie romane ita oppreſſi erāt ⁊ in ſuis iuriſditionib⁹ exhauſti: vt ſolus papa oībus incūberet oīa ſolus occuparet: acſi ſuꝑ eo dūtaxat eccleſia fundata eſſe videretur oblituſq̧ foret geſtorū Petri ⁊ alioꝝ ſanctorū ſucceſſorum. Non ſic agit Greg. ſanctitate ⁊ ſcīa mirificus q ad patriarchā Alexandrum qui eum in prefatione epiſtole vniuerſalem papam appellauerat reſcripſit vt tale verbū ſuꝑbū vltra nō ſcriberet, dicēs ꝙ alij detrahit cū alteri pluſq̄ rō exigit p̄bet. ſubiungēs honorem meū eſſe nō deputo in quo frēs meos ſuū honorē ꝑdere cognoſco. Honor me⁹ nāq̧ eſt honor vniuerſalis eccl'ie, meus honor eſt fratrū meorū ſolidus vigor. tūc ergo ſum honorat⁹ cū ſingulis quibuſcūq̧ honor debitus nō negat ⁊c. vt lati⁹ in. c. ecce. xcix. di. ⁊ alibi idē Greg. ſic inquit. Si ſua vnicuiq̧ ep̄orū iuriſditio non ſeruat qđ agit aliud niſi vt per nos ꝑ quos eccleſiaſtic⁹ cuſtodiri illeſus ordo debuit ꝯfundat. vt. c. ꝑuenit. xi. q. i.

¶ Edidit inſuꝑ ſynodus Baſilieñ. decretū de cauſis imitādo illā ſanctā Nicenā ſynodū q̄ ſtatuit negotia debere tractari in ꝓuincijs qbus orta ſunt vt pleni⁹ habet in libris ꝯciliorū. ⁊ narrat. iij. q. vi. neminē. Edidit inſuꝑ decretum de cōcilijs ꝓuincialibus ⁊ ſynodalibus celebrandū dās formā vt iugiter ibi de morū reformatione tractat. Item de ꝯcubinarijs ⁊ iudeis de aſſumptione ad apoſtolicam ſedē ⁊ cardinaliū de pacificis poſſeſſorib⁹. ⁊ multis alijs qdē honeſtiſſimis ad reformationē eccl'ie in capite ⁊ in mēbris ꝑtinentib⁹, ⁊ p̄cipue inter alia p̄clariſſima opera edidit decretū vt eccleſijs collegiatis p̄cipue cathedralibus ꝑ electionē eccleſiarū ⁊ non ꝑ ambitionem vel ſecūdum carnem ⁊ pecuniarium largitionē ꝓuideret. Sz ꝓh dolor ip̄e quodam eugenius q primus ⁊ precipuus in hoc ſanctiſſimo opere eſſe debuit tāq̧ in ꝑſonā Petri pōtificis a Chriſto dictū fuit. Si diligis me paſce oues meas: nō ſolū hec omnia decreta reſpuit ſed etiā illa q̄ ip̄e in ſua adheſione ſolēni ꝓbauit ꝓfitendo illud ſacrū Baſilieñ. cōciliū legitime fuiſſe inchoatum legitimūq̧ continuatum ꝓſecutionē que habere debere: ad illa ſanctiſſima opa ob que extitit ꝯgregatū faciēs ſpecialiter mētionē de reformatione fiēdā tā in capite q̄ in membris. Quantū eſt magna cū animaduerſione hec tranſgreſſio digna ſit ⁊ ſaluberrima decreta vel generale concilium legitime congregatū ſuper reformatione eccleſie edita ꝑ papam ꝯtēnant facile ex infra dicendis quiſq̧ comprehendere poterit. Ex hoc eniꝫ cōtemptu blaſphemia in ſpiritumſanctum oritur vt eſt tex. no. Damaſi pape ſic inqentis. violatores canonum volūtarie grauiter a ſanctis patrib⁹ iudicant a ſancto ſpiritu cuius inſtrumēto ac dono ditati ſunt dānant. qm̄ blaſphemare ſpiritūſctm̄ nō icōgrue vr q̄ ꝯ eoſdē ſacros nō neceſſitate ꝯpulſi. Sz libēter aliqd ꝓterue agūt aut loq p̄ſumūt aut facere volentib⁹ ſponte conſentiūt. talis em̄ p̄ſumptio manifeſtū gen⁹ eſt blaſphemantium ſpiritūſctm̄, qñ vt iam p̄libatū eſt ꝯ eū agit cui⁹ iuſſu ⁊ gr̄a ſancti canones edicti ſunt hec nouiſſime Damaſus papa. i. c. violatores. xxv. q. i. Cui quōdā Damaſo ꝯcordare vr ille magnus leo papa ingens inter cetera magna voce ꝓnūtiare nō timeo. Quod q illa q̄ dicimus ſanctorū patrū ſancta que apud nos canonū nomine p̄titulant, ſiue ſit ille ep̄s ſiue cleric⁹ non indifferenter conuertit recipere nec catholicam ⁊ apoſtolicā fidem nec ſancta Xa xp̄i quatuor euāgelia vtiliter ⁊ efficaciter ad effectū ſuū retinere vel credere ꝓbat. vt eſt tex. no. ipſi⁹ Leōis in. c. de libellis. ꝓpe finē. xx. di. vñ gl. intelligit ꝙ nō recipiēs canones ſanctorū patrū ex cōtēptu eſt hereticus. vt ſatis hoc ꝓbat ipſe tex. nā videt negare poteſtatem ꝯſedentiū quo caſu abſq̧ heſitationis ſcrupulo talis hereſis crimē incidit. vt leg. ⁊ not. in. c. nulli phas. xix. diſt. Nā hereticus nō eſt ſolū q errat in articulis fidei, ſed etiā q hꝫ ꝑuerſuꝫ dogma. vel nouas gignit opiniones diuerſas a iudicio eccleſie. vt eſt tex. cū gl. in. c. i. de vſu. ad idē. xxiiij. q. iij. c. hereſis. ⁊ in. c. abolēde. de hereticis. Et ad propoſitū noſtrū ꝯtra ip̄m quondā eugenium facit tex. in. c. heretic⁹. xxiiij. q. iij. vbi tex. Augu. ſic belliſſime ad ꝓpoſituꝫ dicit hereticus eſt q alicuius tēporalis commodi ⁊ maxime vane gl'ie p̄ncipatuſq̧ ſui gratias falſas ac nouas opiniōes vel gignit vel ſequit. ⁊c. Hinc dicit gl. ſingularis in. c. ſacerdotes. ⁊ reliqui eccleſie miniſtri. ij. q. vij. ꝙ prelati qui non ſeruant canonē pōt ab eis recedi propria autoritate ſicut ab hereticis ⁊ excōicatis etiā ante ſententiā. ⁊ facit. c. alieni. ea. cā ⁊. q. ⁊ intelligo illā gl. qñ p̄lati indifferenter ſeu ꝯtēptu nolunt ſe ſubmittere canonibus ſicut decretis ꝯcilijs faciebat ip̄e dñs Gabriel vnde ex p̄dictis potuiſſet ſacrū ꝯcilium ſibi ſubtrahere obedientiam cū iſta notoria exiſterent. Nam ſacrum cōciliū ſepenumero ip̄m quondam Eugenium monuit ꝑ ſuos oratores ⁊ lr̄as vt decreta ſacri cōcilij vellet vt tenebatur recipere ſz in vanū ſemper elaborauit ſed cū monitionib⁹ ꝓficeret debuit ne pati vt ꝯcilium autoritas collaberet ad eū in papatu tolerare quē male ſentire de autoritate eccleſie videbat imo ipſam cōtemnere videbat. Nam error cui non reſiſtit approbatur vt. ꝯ. dixi in. c. error. Quinimo nō ſolū cū p̄dicto ꝯtēpto reſperſus eēt ſed tāq̄ notori⁹ ſcādalizator eccleſie incorrigibilis ꝯſilio ip̄i delatus fuit, vtpote de ſimonia: ꝑiurio dilapidatione bonorū eccleſie. de trāſgreſſiōe ſtatutorū ꝯcilij Baſiliēſis. de homicidio ⁊ alijs plurimis incitatorio ꝯ ip̄m decretū expreſſis notorie irretitus: quib⁹ attētis qs negare audebit ſacrū ꝯciliū citare nō debuiſſe aut non debuiſſe ip̄m quōdam Eugeniū. nā vt patuit in precedenti dubio ſacrū concilium ꝓcedere poteſt contra papā in cā hereſis manifeſta vel occultarent ſi ſuſpect⁹ tantū dicat de hereſi quo caſu nō ſolū conciliū imo imperator poteſt exigere a papa vt fidē ſuā ponat in ſcriptis vt eſt text. in. c. ſatagendū. xxxv. q. i. itē vbi aliud crimē quodcūq̧ ſit illud eſt notoriū ⁊ ex eo ſcādalizat eccl'ia in caſu noſtro ꝯcurrebāt oīa p̄dicta q̄ ſi nō fuiſſent debito mō p̄dicti Eugeniū excuſata hereſim apertā inferebāt ⁊ ſcādalum totius eccl'ie. Potuit ergo ⁊ debuit ip̄a ſancta ſynodus ip̄m quōdā Eugeniū admonere ⁊ citare vt ꝯpareret ꝑ ſe vel per aliū in cōcilio ad ſe excuſandū ⁊ defendēdū. nec poterat oculis cōniuentib⁹ ſine dei offenſa illā citationē p̄terire, q̄r vt dicit Grego. ſicut laudabile diſcretioq̧ eſt reuerētiam ⁊ honorē exhibere p̄orib⁹: ita rectitudinis ⁊ dei timoris eſt ſi qua in eis ſint que indigent correctiōe nulla diſſimulatione poſtponere ne totū, ꝙ abſit, corp⁹ morb⁹ inuadat ſi in capite lāgor nō fuerit curat⁹ vt lati⁹ habetur. ij. q. i. c. ſicut inquit. p̄cauereq̧ debuit ſancta ſynodus illud Greg. ſuꝑ Hieremiā cui dicit odioſe nō eſt trāſcurrendū. ꝙ vno peccante iracūdi ſuper omnē aplm venit ſicut accidit Achor peccāti q furat⁹ fuerat regulā aureā. vt ibi dicit gloſ. hoc em̄ ſm eū frequēter accidit qñ ſacerdotes q populo p̄ſunt erga delinquentes beneuoli videri volūt ⁊ vertētes peccātiū linguas ſacerdotalis ſeueritatis immemores nolūt compellere qđ ſcriptū eſt peccātē corā oībus argue vt ceteri metū habeāt. Et iterū auferte malū de vobiſmetipſis, ⁊ poſt pauca dū vni parcūt vniuerſe eccleſie moliunt interitū. Que iſta bonitas: que iſta miſericordia eſt vni pcere ⁊ omnes in diſcrimē adducere. polluit em̄ ex vno peccatore popul⁹ ſicut ex vna aut morbida vniuerſus grex inficit: q̄ verba notāda ſunt in ꝓpoſitū. ⁊ hr̄ in. c. ſed illud. xlv. di.

¶ Sed qđ multis immoror, debuit ne tādē illud p̄ceptū dñicum ſctā ſynodus p̄terire ⁊ qđ cōtenentē ⁊ non audientē eccleſiā mādat vt ethnicū ⁊ publicanū habendū, ſz fortaſſis dicent aduerſarij qđ hec alia in citatorio illo expſſa minime veritatem continebant profecto hec allegatio nō excuſat ip̄m quōdā Eugeniū qm̄ ad iuſtificationē citationis ſatis eſt qđ illa exprimant in ip̄a citatione, q̄ ſi vera eſſent fundarent iuriſditionē citātis. vt not. Bart. in. l. i. ff. ſi qs in ius vocat. ⁊ Inn. in. c. verum ⁊. c. cū ſic generare. de fo. cōpe. ⁊ Guido. de ſuza. in auꝫ. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opor. facit. l. cū qdā puella. ff. de iuriſd. om. iud. dixi plene in lec. mea. in. c. ſi cleric⁹ laicū. de fo. cōpe. ſi em̄ ipſe quōdā Eugenius ꝓtendebat illa falſa vel habebat aliquā excuſationē de illa cur non comparuit per ſe vel per aliū ⁊ ille inficiat⁹ fuiſſet oſtendiſſetq̧ ſuam innocētiā ⁊ dediſſet pacem eccleſie

tũr nõ imitat⁹ eſt Gregoriũ: Sixtũ: Leonẽ: Symachũ: Marcellinuʒ, ꝛ multos alios ſummos põtifices qui ſponte in ſuis ↄciliis gñalibus ſuã infamiã purgare voluerũt vt in iuribus ſupius allegatis ac in caſu noſtro nõ ſolũ infamia dicebat̃ ↄ eũ, ſʒ delictorũ notorietas cũ ſcandalo eccl'ie vniuerſalis ꝛ cũ incorrigibilitate, vñ q̃to res erat periculoſior tãto animoſior ſi ſibi ↄſcius erat ꝛ ad ſuã innocẽtiã oſtẽdẽdã venire aut mittere ad excuſandũ ſeu defendendũ iuxta citationis edictum debuiſſet. Attamẽ ipe p obediẽtia q̃ eccl'ie mr̃i ſue exhibuiſſe debuerat nõ ſolum cõtumaciã ſʒ ꝛ rebellionẽ exhibuit falſo aſſerẽs libertatẽ nõ adeſſe in ciuitate Baſilieñ. ꝛ multa alia obiecit p q̃ tãte eccl'ie autoritatẽ ſupra eũ negare videbat̃ vt poſtea per alias ad diuerſas mundi partes p ipſum deſtinatas ſcholas clari⁹ patuit ad ↄciliũ illud Baſilieñ. ſe diſſoluere ex tunc dicit ſi cõcilium ad vlteriora pcederet ↄ eum aut contra aliquem ex ſuis preſideñ. Baſilee tũc cõmorãtibus. Et q2 ei⁹ ↄtumacia in cõcilio accuſata extitit ꝛ ad vlteriora cũ mãſuetudine pceſſum fuit ipe declarauit cõciliũ Baſil. fore diſſolutũ ꝛ in Ferrariã eſſe tranſlatũ, vñ ꝛ ſi notoria ea q̃ ſibi impingebant̃ videbant̃ per eius tñ contumaciã lucidiora effecta ſunt. Nam contumacia pſertim in cã hereſis pſumptionẽ vehemẽtẽ adiicit vt in. c. cũ cõtumacia. de here. li. vj. ꝛ qd̃ legit̃ ꝛ no. in. c. nullus. de ſeruis non ordi. Vñ potuiſſet vt dixi ſacrũ cõciliũ alio nõ expectato ad eius depoſitionẽ pcedere pcipue ex cõtẽptu decretorũ ſacri cõcilii q̃ notorie nũq̃ recipere voluit. Et ſic cõſideratis his q̃ dicta fuere in pcedenti dubio ꝛ predictis in hoc dubio q2 notorie cõſtabat de ipſius delicto hereſim ſapiẽte, ꝛ ex hoc ſcandalizabat̃ eccleſia. Et pcipue q2 cõtẽnendo ẽt citationẽ ſacri cõcilii legitime factã in alia grauia delicta incidit. Nã ex nõ cõparitiõe, ꝛ cõtẽptu poterat tãq̃ ethnicus ꝛ publican⁹ denotari qd̃ ꝛ in cõgregatiõe ſpreta verificari põt iuxta illd̃ Hiero. i. c. oĩb⁹ ↄſideratis. xxiiii. q. i. ¶ Opponere ↄ pdicta aduerſarii ſolẽt de quibuſdã pteſtationibus nomine aliquorũ principũ ꝛ prelatorum aliquorũ in. d. Baſilieñ. concilio vt illa depoſitio non fieret factis. ad quas ſi bene aduerteretur defenſionis clype⁹ nequaq̃ ex eis ſumeret. Nã añ factũ anteq̃ lex edat̃, licitũ eſt ↄ dicere exceptiões veroſimiles exprimere, pteſtari ꝛ ſĩlia facere: ſʒ poſtq̃ lex edita eſt p vniuerſitatẽ ſeu cõciliũ vel maiorem ptẽ eiuſdem legi et iudicio vniuerſitatis ſtandũ eſt. vt. c. in iſtis. iiii. di. vbi dicit qd̃ in iſtis temporalib⁹ legib⁹ q̃q̃ de his hoĩes iudicẽt cũ eas inſtituerunt tamẽ cũ fuerint inſtitute ꝛ firmate nõ licebit de ipſis iudicare, ſʒ ſcd̃m ipſas vñ gl. ibi colligit ꝙ cũ papa vult cõcedere canones epi poſſunt cõtradicere ꝛ allegare qd̃ nõ conueniũt cõſuetudini regionis vel quaſi ſĩle. pteſtatio eñ eſt declaratiua conſenſus de preſenti ꝙ proteſtãs nõ cõſentit non tñ ſequit̃ ꝙ ↄdictio aliquorũ: lʒ oppreſſe pteſtantiũ habeat impedire ꝙ p totũ conciliũ vel maiorẽ partẽ licite fuerit ſtatutũ. Iudicat eñ in ↄciliis a maiori pte. vt. c. ſane. lxv. diſt. ibi obtineat plurimorum ſñia ſacerdotũ ꝛc. Nã idẽ reperire eſt in omni vniuerſitate. vt. l. ꝙ maior. ff. ad municip. ꝛ. l. noiationũ. C. de decurio. lib. x. ꝛ. l. aliud. §. refert. ff. de reg. iur. ꝛ. c. j. de his q̃ fiunt a prela. cũ ſimi. vnde eſto ꝙ principes quorũ noĩe proteſtatiões dicunt̃ facte habuiſſent vocẽ deciſiuã in depoſitione pape: attamẽ ex quo maior pars, imo due partes ꝛ vltra in depoſitione legitime cõſenſerũt paucorũ pteſtatio principũ vel prelatorũ nõ debet obſiſtere. arg. in. c. ſi qñ. de elec. lib. vj. lʒ cum veritate poſſit dici ꝙ principes ſeculares nõ habẽt vocẽ cũ agit̃ de correctione pape vel aliorũ clericorũ vt imperator Teodoricus deo inſpirante in concilio congregato ↄ Symachũ papã pfeſſus eſt inquiens nihil ad ſe preter reuerẽtiã de eccleſiaſticis negotiis ptinere, ↄmittens tunc poteſtati pontificũ ſiue vellent audire negotium ↄ papã ſiue nollent. Item ꝛ aptius voluit Jo. an. in fi. de his q̃ fiũt a prela. vbi cõcludit ꝙ in eccleſiaſticis negotiis ꝛ clericorũ correctionib⁹ laici ſunt a concilio alieni. arg. c. maſſana. de ele. ꝛ expſſius in extrauagã. Bonifacii. de off. ordi. c. obẽt. Et cũ hoc dicto Jo. an. trãſiuit ibi ꝛ cõiter doc. nec video aliquem in hoc heſitaſſe. Nã reſpectu imperatoris ſolũ fuit dubietas facta an in caſu fidei cũ tractat̃ de nouo articulo tãgente fidem imperator debeat intereſſe in cõcilio. vnde tex. in. c. vbi nã. xcvj. di. Itẽ imperatorẽ alloquit̃. vbi nã legiſtis imperatores anteceſſores vr̃os ſynodalibus cõuentibus interfuiſſe niſi forſitan in quibuſdã vbi de fide tractatum eſt q̃ vniuerſalis eſt q̃ oĩm cõis eſt, q̃ nõ ſolum ad clericos verum etiã ad laicos ꝛ ad omnes omnino ptinet chriſtianos. hec ille tex. not. qui ſolum reſeruare videtur cauſam fidei. Itẽ videt̃ ſenſiſſe Martin⁹ imperator q in prima actione Calcedoñ. ſynodi inter cetera dixit. nos ad fidem cõfirmandam non ad potentiam oſtendẽdam exemplo religioſiſſimi principis Conſtantini ſynodo intereſſe volumus vt veritate inuẽta nõ vltra ipſi⁹ doctrinis a vero diſcordet, ꝛc. Et notãda ſunt illa verba ad fidẽ cõfirmandã nõ potẽtiã oſtendẽdã ꝙ etiã in caſu fidei princeps intereſt nõ tamẽ ad potẽtiã oſtendendã. Ex quibus verbis puto inferendũ ꝙ princeps ꝛ alii laici intererint in caſu fidei ad tractandũ cũ aliis ſʒ non ad dicendũ. Nam tractatus diuiſus ꝛ ſeparat⁹ eſt a deciſione. vt in. c. tua ꝛ. c. fi. de his q̃ fiunt a pla. ꝛ. c. vlti. de his que fiunt a maior. par. cap. Nã laicis nõ licet iudicare iſta ſpñalia. vt. c. bene quidem. xcvj. di. habebũt ergo laici in cã fidei vocẽ cõſultiuã ꝛ non deciſiuã quatenus eis permittatur per conciliũ. Quinimo dicit Joã. an. ꝙ etiam in cauſa fidei non eſt neceſſe laicos vocari ad conciliũ cuʒ ibidem. diffinienda eis potuerunt poſtea in predicationib⁹ publicari. Dicit etiaʒ notabile verbũ ꝙ laici poterũt ad concilium venire p iuſtitia petenda vel defendẽda. allegat. c. nouit. de iud. ergo allego tex. optimũ in. c. j. de ſpõſa. Aliter tñ in cã fidei ſentit gl. in. d. c. fi. ꝛ gl. i. c. adrianus lʒ diſt. Sed qcquid ſit in aliis laicis puto ꝙ pncipes iure ſuo dñt admitti vbi tractat̃ de fide nõ ad potẽtiã oſtendendã ſeu diffiniendaʒ ſed ad fideʒ cõſeruandã cũ de pace eccl'ie ꝛ eius integritate teneantur deo reddere rõnẽ. vt. c. princeps. xxiiii. q. v. Eodẽ modo nõ curãdũ de pteſtationibus quorundã plator. Nam non eſt nouũ nec reprehẽſibile ꝙ in vniuerſitate ſeu concilio vota varia ſint. lʒ diſt. c. ſi forte. ꝛ. c. nec nouũ. vii. q. i. Ex diuerſis cõſiderationib⁹ cõſentientes ꝛ diſſentiẽtes poſſunt ante factũ iuſte moueri ſed per diſſenſum aliquorũ ex quo maior pars remanet firma ꝛ legitime pcedit non dʒ officere minoris ptis ↄdictio. Naʒ ius fingit oẽs ↄſentire qñ maior ps conſentit. vt. l. aliud. §. refert. palle. ꝛ tex. dicit ꝙ eſt ppe impoſſibile pꝑter animorũ diuerſitatem que reſultat ex pſonarũ varietate ꝙ oẽs in vno conſilio poſſint in vnam ſñiam cõuenire. Nam in concilio illo ſancto Niceno vbi interfuerũt. cccxviii. epi in cã hereſis ↄ Arriũ fuerũt. xvii. epi. Et quidẽ non de inferioribus q diſcrepantes ab aliorũ iudicio ſenſerũt cuʒ ipſo Arrio heretico. Sed tñ preualuit iudicium maioris partis ꝛ illud tanq̃ a tota ſynodo emanaſſet receptuʒ ab eccleſia vniuerſali fuit. vt. c. ſicut. ꝛ. c. canones. xv. di. Nec q̃ſq̃ moueri debet ꝙ in hoc concilio Baſilieñ. non fuit tantus numerus epoꝝ qm̃ cũ cõciliũ fuerit ibi legitime iſtitutum vt ſupra dictũ fuit nõ venientes vl' inde ante tp̃s recedentes fecerunt ſe alienos vt poteſtas tota reſidet penes remanentes, vt ptʒ ex notatis p gl. in cle. quocirca. de ele. facit tex. c. cũ dilecti. de ele. ꝛ Joã. and. aptiſſime voluit in. c. in cãis. de ele. vbi tenuit validũ ꝛ firmũ eſſe quod factum fuit p. xxx. in vniuerſitate preſentes de qua erant hoĩes centuʒ ꝛ vltra dicens quod ex vno vniuerſitas fuit vocata p habentẽ ptãteʒ totum ius reſidet penes venientes licet ſint pauci nec attingã maiorẽ partem vel prope. Ad idem quod no. Inno. in. c. j. de maio. ꝛ obed. et c. ii. de no. ope. nunc. Naʒ in cõcilio illo Niceno famoſiſſimo cõuenerũt dũtaxat. cccxviii. epiſcopi. ꝛ tamen non dubiũ quin longe plures numero remanſerunt in eorũ eccleſiis. Item ſynodus Cõſtantinopolitana acta fuit ex. cl. patribus, Synod⁹ epheſina ex. cc. ꝛ tñ valuerunt eorũ diffinitiones q̃q̃ maior ps prelatorũ chriſtianitatis non interfuerit. Quinimo eſt tex. in. c. ſexta. ſynod⁹. xv. vbi narrantur plurimas ſynodos generales ex pauciſſimis ptibus congregata fuiſſe ꝛ canones ediſſe. Et nimirum. nã vt dicit Cyprianus. Magis ad vnitatẽ quã ad qualitatẽ chriſtus aduertit cũ dixit vbi duo vl' tres in nomine meo congregati fuerint ſuʒ in medio eorũ. vt habetur. c. alienus. xxiiii. q. i. ¶ Omitto ꝙ multitudo numeroſa inferiorũ tam prelatorũ q̃ magiſtrorũ doctorũ interfuerit in dicta diſpõe, nam ꝛ tẽpore apoſtolorũ ſi cabant ꝛ ſeniores de eccleſia vltra apoſtolos ꝛ ẽt in arduis fiebat diffinitio noĩe apoſtolorũ ſeniorũ. ꝛ vt actuum. xv. Item reperio quod Leo papa ſynodum cõgregauit Rome cũ cũcto clero ꝛ populo romano. vt. c. in ſynodo. xliii. diſt. vbi inter cetera in diffinitione ponũt hec verba. Ego quoq; Leo ſeruus ſeruorũ dei epiſcopus cuncto clero ac romano populo conſtituimus ꝛ cõfirmam⁹ ꝛ corroboramus ꝛc. Ad idem. c. ad ſedẽ. xxv. q. v. vbi papa vocauit ad cõciliũ epos clericos ac iudices diuerſarũ puĩciarum. Ad idẽ. c. in noĩe dñi. xxiii. diſt. vbi legitur epos: abbates: pſbyteros: ꝛ diaconos interfuiſſe ꝛ ↄſediſſe in ↄcilio. ꝛ c. ↄuenientib⁹. i. q. ii. pbat idẽ de monachis vl' ſaltẽ de abbatib⁹ exponẽdo monachos p abbatib⁹. vt exponit in gl. i. c. anaſtaſi⁹. xix. di. vbi expſſa fit mẽtio de epis: pſbyteris: ꝛ cũctis clericis eccl'ie catholice. ꝛ c. i. xv. di. fit mẽtio de preſbyteris in genere. Itẽ in conſtantiẽ. ſynodo ꝛ Seneñ. ꝛ Piſana temporibus noſtris fuerunt admiſſi etiã inferiores. Et idẽ vidimus in concilio Baſilieñ. vnde admiſſi ſiue de iure ſiue de gratia voceʒ habuerũt. nec poterant excludi nec fuerũt excluſi. Quinimo vident in poſſeſſione vocis dãde. Etiã laici pñt ad cõcilia euocari ꝛ eis poteſt vox dari. vt. c. addamus. cle. ii. ꝛ. c. in ſynodo. lxiii. diſtin.
25 ꝛ in iurib⁹ aliis ſuperi⁹ allegatis. † Ex pdictis aũt clare ptʒ legitime fuiſſe ad ſuſpẽſionẽ ꝛ depoſitionẽ eiuſdẽ quõdã Euge. p ſctãʒ ſynodũ Baſilieñ. pceſſuʒ. ꝛ hec de tertio dubio. Ex qbus cognita nunc geſtorum veritate nõ multitudini ſʒ veritati adherẽdũ eſt: ꝛ preſertim hoc efficere debet sereniſſimus romanorũ rex q vt prim⁹ eſt inter orbis pnceps ꝛ ſpecialis protector, ꝛ aduocatus eccleſie eſt: ita debet eẽ prim⁹ in agnitione veritatis non eſt heſitandũ cum eum aliis faciline ſequãtur cum in hac re aſſidue ſine aliqua pactione ſe oſtenderit. vidimus eñ fidẽ chriſtianã apõ pauciſſimos in principio cõſtitiſſe. Sed q2 veritate ꝛ iuſtitia recepta dilatauit fimbrias a mari vſq; ad mare ꝛ tempore Arriani pauciſſimi ipi in vera fide chriſtiana remãſerũt. Tandeʒ q2 xps eccleñã ſuã nõ deſerit cõculcato errore pualuit veritas que oĩa ſuperat. Taliter in hoc negotio preſentis diſſidii futurũ ſperam⁹. qd̃ vt cito fiat chriſtus concedat. Amen.

¶ Finis Tractatus Panormitani. de concilio Baſilienſi.

Incipiũt ſubtiliſſime, ac vti-liſſime, diſceptationes, ⁊ allegationes, reuerẽdi domini Nicolai Abbatis Siculi. V. J. interpretis ac per omne euũ iuris monarche Senis alibi per eum accuratiſſime diſputate.

Queſtio prima.

1 ☞ Papa habet in beneficiis plenitudinem poteſtatis, ratione cuius poteſt ſupra omne ius diſpenſare.
2 Papa non habet ſuperiorem.
3 Papa habet eccleſie arbitrium.
4 Pape iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij fuerunt conceſſa.
5 Papa in vno epiſcopatu aliquando ponit duos epiſcopos.
6 Papa concedit aliquando duos epiſcopatus vni epiſcopo.
7 Papa diſſoluit matrimonium carnali copula non conſummatum.
8 Papa nõ põt diſpenſare ꝙ quis eodẽ tẽpore habeat duas vxores.
9 Papa poteſt concedere epiſcopatum ⁊ alia inferiora beneficia ad tẽpus ⁊ ſub conditione.
10 Eccleſia ſicut eſt vna ita vnus epiſcopus eorum.
11 Chriſtus dedit claues celorum apoſtolis ⁊ eorum ſucceſſoribus.
12 Ptãs toti eccl'ie data fuit tanꝙ corpori in pſonam Petri ⁊ aliorum.
13 Geſta per papã cõſilio cardinaliũ pretermiſſo an veniant reuocanda.
14 Papa ſolus tanꝙ caput poteſt exercere omnimodam iuriſditionem expoſcente cauſa rationabili.
15 Matrimonium ſpirituale conſiſtens inter eccleſiam ⁊ epm non poteſt per hominem diſſolui.
16 Filios temporales habere non eſt licitum.
17 Papa ceſſante legitima cauſa an poſſit diuidere epiſcopatũ in duos ſine conſenſu epiſcopi.
18 Appellari poteſt a qualibet parte mundi ad ſedem apoſtolicam.
19 Papa a toto clero ⁊ populo ⁊ imperatore iudicari non poteſt.
20 Papa eſt dei vicarius in terris.
21 Papa ſolus poteſt errare ⁊ eſſe hereticus.
22 Sententia ſummi pontificis poteſt in melius commutari.
23 Concilium debet conuocari in concernentibus ſtatuꝫ totius eccleſie.
24 Concilium repreſentat vniuerſalem eccleſiam.
25 Imperatores actibus ſynodalibus an intereſſe debeant.
26 Concilium generale appellatur ſynodus epiſcoporum.
27 Laici nõ debent intereſſe in cõciliis eccleſiaſticis niſi in tribus caſib᷒.
28 Principes ſeculares an poſſint intereſſe concilio eo inuito.
29 Epiſcopi regulariter ſoli vocantur ad concilium prouinciale.
30 Cardinales mortuo papa cum toto clero excommunicant intruſum in papatum.
31 Concilium olim papam eligebat.
32 Petrus quare appellatus fuit Cephas.
33 Papa mortuo, eccleſia vacat.
34 Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata ab eccleſia celeſti.
35 Chriſtus apoſtolos fecit pares reſpectu conſecutionis ⁊ ordinis nõ iuriſditionis.
36 Electio facta per concilium reluctantibus cardinalibus an valeat.

EPiſcopus ⁊ quidã
rector curatus Pronienſis: per Roma-
num põtificẽ eorũ prelaturis nulla ratio
nabili cã priuati, ad futurũ cõciliũ appel-
lauerũt. congregato cõcilio ⁊ in diſputa
tione poſito, an prefata appellatio eſſet
admittenda. Principes ſeculares ⁊ prela
ti inferiores epiſcopis ac clerici ſine prela
turis epiſcopis reluctantibus, cõcilio in-
tereſſe conabant. deponitur interiꝫ romanus pontifex, predictiꝗ; epi
ſcopus ⁊ rector Proniẽſis diem perſoluerunt extremum: de quoruꝫ
prelaturis ante creationem romani pontificis aliquandiu delatã pro-
uidet cõcilium quibuſdã optime meritis ⁊ tandẽ romanũ pontificem
cardinalibus cõtradicentibus elegit. Ex predicto themate quinꝗ; ſub
tiliſſima ⁊ pulcherrima eliciunt dubia. ¶ Primũ nũqd dicta priua-
tio valeat. ¶ Scdm an prefata appellatio debuerit per cõciliũ admit
ti. ¶ Tertiũ ſi principes ſeculares ⁊ prelati inferiores epis ac alij cleri
ci ſine prelaturis cõcilio gñali intereſſe debeãt. ¶ Quartũ vtrũ dicta
ꝓuiſio de prelaturis tũc vacãtibus romano põtifice nõdũ creato facta
de iure tenuerit. ¶ Quintũ nũquid predicto caſu poterit cõciliũ relu-
ctantibus cardinalibus ad romani põtificis electione ꝓcedere. ¶ Ve
nio iuxta ordinẽ ad primũ: ad cuius partẽ affirmatiuã ꝓbandã primo
1 adduco ſex motiua principalia. ¶ † Primũ ſic: papa habet preſertim
in bñficiis plenitudinem ptãtis rõne cuius põt ſupra omne ius diſpẽ
ſare etiã ſi ſit diſpoſitio cõcilij gñalis. vt clare ꝓbat. in. c. ꝓpoſuit. iun-
cto. c. ij. de cõceſ. preb. vbi dicit text. papã poſſe ex plenitudine ptãtis
inueſtire de vacãtibus bñficiis, lꝫ hoc ſit ꝓhibitũ in concilio Laterañ.
de quo in. d. c. hoc idẽ ꝓbat in. c. ij. de preben. lib. vj. vbi dr papã nõ ſo-
lum poſſe cõferre bñficia cum vacant: ſed etiã dare ius ad vacaturam.
⁊ vide gl. nota. in. c. vbi periculũ. de ele. li. vj. q dicit papã poſſe de ple-
nitudine ptãtis reuocare cõſtitutionẽ totius cõcilij. Et ratio eorũ po
teſt colligi ex. c. ſignificaſti. de ele. vbi dr ꝙ cõcilia non pñt prefigere le-
gẽ romane eccleſie cũ oĩa cõcilia per romane eccleſie autoritatem facta
ſint robur acceperunt. ⁊ in eorũ ſtatutis patenter romana excipiat au
toritas. Et eſt ratio qꝛ ipſi petro ⁊ per eũ olbus ſucceſſoribus data fuit
plena poteſtas ligandi ⁊ ſoluẽdi dicẽte dño. Quodcunꝗ; ligaueris
ſuper terrã ligatũ erit ⁊ in celis. Et habet etiã originaliter. Mat. xvj. ⁊
trãſſumptiue. xxiiij. q. j. qõcũꝗ;. xxj. di. in nouo. ⁊. xix. diſ. ita dñs cum ſi
mi. Et cũ diceret qõcũꝗ; nihil excepit. de maio. ⁊ obe. ſolite. xix. diſt. ſi
romanoꝝ. ⁊ cũ ipſe nõ diſtinxit: nec nos eius ptãtẽ debemus diſtingue
re. xxxj. q. j. ꝙ ſi dormierit. Inn. in. c. ꝗto. de cõſue. exponit illa verba
dñi qõcũꝗ; ligaueris ⁊c. ſcꝫ per conſtitutiones ⁊ precepta. ei eñi in om
nib᷒ obediẽdũ eſt, in ſpiritualibus ⁊ in his que ad animã ſpectant niſi
fiãt cõtra fidẽ vel ſpecialiter ꝓhibita. hinc Inno. in. c. ꝙ ſuper his. de
voto. dicit ꝙ ꝑ illa verba generalia quodcũꝗ; ⁊c. ⁊ per illa paſce oues
meas. Jo. vlt. ⁊ trãſſumptiue in. d. c. ſignificaſti. recepit petrus ⁊ eius
ſucceſſores ptãtem non ſolum ſuper fidelibus, ſꝫ etiam ſuper infideli-
bus. iuxta verbum dominicũ. Vnũ debet eſſe ouile ⁊ vnus paſtor. ⁊ ali
bi ꝗtũ ad materiã belliſſime inquit ꝙ ſi papa aliqd ꝑcepit iniuſtum
cũ nõ habeat ſuperiorem corã quo agi poteſt obediendũ ſibi: ſꝫ in ſpi-
ritualibus ⁊ eccleſiaſticis pſonis preceptũ facit qꝛ nemini licet de ei᷒
factis iudicare. xl. di. ſi papa. niſi mãdatũ pape hereſim contineret vel
niſi ex precepto iniuſto preſumeret vehemẽter perturbatus ſtatus ec
cleſie vel etiã multa mala futura eſſent qꝛ tunc peccaret obediendo cũ
debeat futura mala precauere non iuuare. Si aũt precipiebat iniuſtũ
laico q nõ eſt iuriſditionis ſue nec ratione perſone nec cauſe, nec alias
dicit ſe nõ videre: ſi tamẽ eum excõicet dꝫ excõmunicationẽ ſeruare qꝛ
cũ in poteſtate pape ſit eccleſia militans ad eius mãdata debẽt ſacra-
mẽta miniſtrari ⁊ nullus ꝯ eius mãdatũ dꝫ ſe eis immiſcere. qõ eſt val
de notandũ maxime in hoc vltimo dũ dicit qõ eccleſia militans eſt in
poteſtate pape ⁊ qõ etiam reſpectu iniuſti precepti deficit ſuperior ad
quẽ habeat recurſus. Ad idẽ aliud pulchrũ directũ Inno. in. c. cum ad
monaſteriũ. de ſtatu regula. vbi dicit quoſdã decipere ⁊ forte nõ ma-
le ꝓin eũ qꝛ licet in his que ſunt cõtra votũ tacitũ vel expreſſum ⁊ in a
liis que ſunt cõtra euangeliũ nõ proſit pape diſpẽſatio niſi ex cã fiat ⁊
idem forte intelligendum eſt ſecundũ eũ ſi diſpenſent in his que ſunt
ꝯtra gñale ſtatutũ eccleſie: non tamen hoc verũ eſt in diſpenſationib᷒
q fiunt cõtra ius poſitiuũ tñ ſicut apparet in ſtatutis q facta ſunt ſu-
per ordinib᷒ faciendis vel in triſtitiis ipſoꝝ: ⁊ qõ qs non poteſt habe-
re duas curas. In his eñi diſpenſationibus ſufficit ſola voluntas pa-
pe etiam ſine cauſa. Probat hac rõne, ſicut eñi ex ſola voluntate po-
teſt conſtitutionem relaxare qꝛ eius eſt deſtruere cuius eſt condere. et
princeps non ligatur legibus. l. digna vox. C. de leg. Hoſtiẽ. vo belliſ-
ſimũ verbũ inquit in. c. quanto. de trãſla. prela. videlicet ꝙ dei ⁊ pape
idem eſt conſiſtoriũ. arg. in. c. ij. ⁊. iij. de trãſ. pre. ⁊. c. romana. de appel. li.
vj. Jõ bñ dici põt de iure papã quaſi oĩa poſſe. vt deũ, excepto pecca-
to. de penitẽ. di. ij. charitas. Spe. in materia late loquit. in. §. nũc oſten
dendũ. ver. lx. in ti. de leg. vbi dicit qõ papa eſt Petri ſucceſſor ⁊ vica-
rius Jeſu chriſti vicem non puri hominis, ſed veri dei gerens in ter-
ris vt in prealleg. c. ij. ⁊. iij. vnde ⁊ omnia gerit ⁊ diſponit ⁊ iudicat pro
ut ſibi placet. ix. q. iij. cuncta per mũdũ. ⁊ in. c. ꝑ principalẽ. lꝫ ⁊ quilibet
epiſcopus ſit quo ad quedã vicarius chriſti. xxxvij. qõ. j. ca. mulieres. ⁊
de ſacra vnctio. c. vnico. ver. ad exhibendum. habet etiam papa pleni-
tudinem poteſtatis ad quã vocatus eſt. Alij vero in partem ſolicitu-
dinis ſunt vocati de vſu pal. ad honorẽ. ⁊. c. decreto. ij. q. vj. dummodo
contra fidem non venit in oĩbus ⁊ per oĩa põt dicere ⁊ facere qcquid
placet auferendo etiam ius ſuum cui vult, qꝛ nõ eſt qui ei dicat cur ita
facis. xix. diſt. in memoriam. Nam apud eũ eſt ꝓ rõne volũtatis ⁊ qõ
ei placet legis habet vigorem. inſti. de iure natura. §. ſꝫ ꝙ principi. põt
2 etiã ius tollere oĩno ⁊ de iure ſupra ius diſpenſare. ¶ † Itẽ nõ habet
ſuperiorẽ. de elec. lꝫ. ⁊ ipſe ſup oẽs eſt, nec põt ab aliquo iudicari. xxj.
diſ. c. in nouo. ⁊. c. nũc autẽ. ix. q. iij. cuncta ꝑ mundũ. ⁊. c. nũc vero. ⁊ ſeq.
3 ij. q. v. andit. ¶ † Item habet celeſte arbitrium. C. de ſumma trini. l. j.
4 ¶ † Itẽ ei iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij a deo conceſſa ſunt. xxj. di.
c. j. Hec ſunt dicta Spec. in loco preallegato ⁊ per hoc dicit Jo. an. in
additio. in preallegato. §. ⁊ nũc oſtendẽdũ. ver. lvij. qõ etiam ſine cauſa
põt papa aliquem ſuo iure priuare. Bal. vero videt hoc expreſſe deci-
dere in. l. repeti. C. de ꝑci. impe. offer. vbi tractans de poteſtate pape
quo ad propoſitum inquit qõ omnia beneficia mũdi ſunt obedientia
⁊ manualia reſpectu papalis poteſtatis, ⁊ ideo poteſt ſecũdũ eũ pro li
bito volũtatis transferre epiſcopũ de ſuo epatu ad alium epiſcopatũ:
⁊ tũc ſi procedit prouidẽdo nõ cogit ꝓuiſus trãſire. qꝛ preſumit fact᷒
eius fauore aut procedit iubẽdo ⁊ cogit trãſire: qꝛ preſumit factus fa
uore eccleſie. allegat. vij. q. j. eos. ¶ Ad propoſitum predicta reducen-
do cum epiſcopatum habuit iſte Pronienſis epiſcopus autoritate
pape vel eius conſtitutione vt clare colligitur ex his que leguntur ⁊
notantur in. c. j. ⁊. ij. xxij. diſtinc. ⁊. xcv. diſtinc. c. olim. potuit etiam ſine

cauſa eo priuari p papā, Et idē fortius eſt dicendū ꝙ papa nūc eſt ip
ſius vicari⁹, vt pbat̄ in.c.firmiter.ver.vna eſt.de ſum.tri.⁊ in.c.nouatia
nus ep̄s.vij.q.j.⁊.c.loqtur pudenda.xxiiij.q.j.⁊ in Cāticis canticorū.
vj.c.dicitur perſonā epi de eccl'ia vna eſt colūba mea pfecta.⁊ habetur
trāſſumptiue in.d.c.loquit̄.⁊ Apoſtol⁹ ad Epheſios.iiij.Vnū corp⁹
vnus ſpirit⁹ vnus dn̄s citra rectorē curatū argu.xiiij.q.j.c.j. Nā tituli
beneficiales nō ſunt de iure diuino:ſed poſitiuo in.d.c.j.⁊.xxij.di.c.j.⁊
ij.lxxx.diſ.in illis.⁊.lxxxvj.di.c.j.no.per Inno.⁊ alios in.c.niſi cum pri
dē.de renuncia.⁊ in.c.j.de ſimo.⁊ p̄ſuppoſito quod iniuſte faceret, tn̄
eſt ei parendū, ex quo non eſt contra fidem ⁊ dei p̄ceptū quantūcunq̄
preceptū videatur dictum.vt patet per p̄dicta ⁊ patet in.c.in memo
riam.xix.diſt. ¶ Secundo principaliter pbatur p tex.maxime iuncta
gloſ.in.c.a nobis.de decimis.vbi patet quod fides apoſtolica poteſt
aliquem eximere a preſtatione decimarū ⁊ tn̄ decime debentur de iure
diuino.vt de deci.tua nobis.⁊ vt ibi dicit glo.contra ius naturale di
penſare poteſt papa remittēdo decimas alicui ſpecialiter.licet non po
teſt in totum illud ius decimandi tollere, q2 tunc eſſet tollere ius diui
num quod papa tenetur vſq̄ ad ſanguinē ⁊ animā defenſare.xxv.q.j.
ſunt quidam. ¶ Videmus etiaꝫ in ſimili qd lꝫ dictū ſit de iure diuino
in ore duorū vel trium teſtiū ⁊c.tn̄ papa imperator ex multis cauſis q̄
runt quandoq̄ maiorem numerum quandoq̄ minorem.de conſecra.
di.iiij.paruulos.⁊.c.cum itaq̄.ij.q.v.p̄ſul.C.de teſt.ſi vnus.⁊.l.ſi.C.de
teſtamen.cum alijs nō.in.c.licet vniuerſis.de teſt. Preſuppoſito ergo
quod he prelature ꝯpetant illis de iure diuino, tn̄ habito reſpectu qd
non oēs prelatos vult remouere, ſed tantum aliquos, debet hoc ſibi
competere ex plenitudine poteſtatis.⁊ p hoc videt̄ gl.exp̄ſſa in.c.per
principalē.ix.q.iij.q̄ dicit papā poſſe deponere vnū ep̄m:ſꝫ nō omnes
q2 ſic vniuerſalem eccleſiā pturbaret.⁊ nota hanc vltimam rationem.
5 ¶ † Tertio videmus papam poſſe in vno ep̄atu ponere duos ep̄os.
vt in.c.non aūt.vij.q.j.vbi hoc fuit geſtū in perſona Auguſtini q non
ſucceſſit, ſed acceſſit Valerio adhuc vidente nec fuit deputatus ſim
plex coadiutor, ſꝫ verus ep̄s.vt ibi legitur ⁊ notatur. ¶ † Itē ſi duos
epiſcopatus concedit vni epiſcopo ita vt ſit ep̄s vtriuſq̄.vt in.c.rela
tio.xxj.q.j.quandoq̄ vnit duos epiſcopatus ⁊ quādoq̄ diuidit vnū
in plures.vt in.c.⁊ tp̄is.xvj.q.ij.⁊ in.c.ſicut vnire.de exceſ.prela.⁊ ſic
poteſt facere contra ſtatutum ⁊ ordinationē cōcilij ⁊ beati Petri apo
ſtoli q precipit vt ſingulis ciuitatibus ſinguli ⁊ nō plures epiſcopi po
nerentur.vt narrat beatus Clemens.in.c.in illis.lxxx.diſ.⁊ Anaclet⁹
papa in.c.ſeq.⁊ p hoc autoritas beati Gregorij.in.c.ſingula.lxxxix.di.
vbi dicit qd ſicut medicorum eſt in humano corpore vt alterum mem
brum alterius fungat̄ officio ita noxiū ſimulq̄ turpiſſimū eſt ſi ſingu
la rei miniſteria pſonis totidem nō fuerint diſtributa.⁊ tamen vide
mus qd papa pōt facere cōtrariū.vt in iuribus preallegatis.ergo eo
dem modo poterit vnū duos vel plures prelatos priuare conſtitutio
7 nibus cōtrarijs nō obſtantibus. ¶ † Quarto arguit̄ ſic.papa diſſol
uit matrimonium carnali copula nō conſummatum vt cōmuniter no
tatur in.c.commiſſum.de ſpon.⁊ quādoq̄ conſummatum ſaltē inter
infideles, qn̄ alter coniugum redit ad fidem altero nolente ſecū habi
tare ſine contumelia creatoris.de diuor.quanto.inter qd eſt verū ma
trimonium ⁊ eis dictum fuit a dn̄o.quos deus coniunxit homo non
ſeparet.de ꝯſangui.⁊ affi.de infidelibus.fortius ergo poterit ſoluere
matrimonium ſpirituale vel quaſi qd eſt inter prelatum ⁊ eccleſiā ſuā
cum ſit iſtud ſpirituale nō fortius ꝗ carnale iuxta no.per gl.in.c.ij.de
tranſla.prela.maxime cum lege poſitiua iſtud fuit ordinatū autorita
te pape iſti fuerūt inſtituti. ¶ Quinto oſtendit̄ iſtud matrimonium
ſpirituale qd ꝯtrahit̄ inter epiſcopū ⁊ eccleſiam ſuam ſpiritualem fuit
contractū non propter bonum priuatum ipſius eccleſie.dat̄ enim ſibi
eccleſia nō vt preſit ſꝫ vt pſit:vt probatur in.c.qui epiſcopatum.⁊.c.in
ſcripturis.viij.queſtio.j. Hinc dicit̄ quod prelati ſunt procuratores ⁊
diſpēſatores non domini.vt in.c.de fraternitate.de don.⁊ vide bonuꝫ
tex.in.c.vidētes.xij.q.j. ¶ Huius aūt bon⁹ adminiſtrator principalis
eſt papa:qui eſt vicarius dei in terris.de trāſla.prelat.c.ij.⁊.c.iij.ſi ergo
papa vult ergo prelatum remouere non poteſt ſubditus reluctare cuꝫ
eo ipſo reddat ſe ſuſpectū ⁊ remouibilē in quo vult ſe ingerere admini
ſtrationi inuito dn̄o papa.arg.optimum.in.l.que omnia.ff.de pcura.
Hinc tex.in.d.c.in ſcripturis.dt qd debemus toto deſiderio occupatio
nes fugere, ⁊ qd locus regiminis deſiderantibus eſt denegādus fugiē
tibus offerēdus. Nec mirū ſi non ita facile ſoluit̄ matrimoniū carnale
carnali copula ꝯſummatum iuxta ea que notant̄.in.d.c.cōmiſſum lꝫ
Io.an.diſputauerit ⁊ nō determinauerit in regula, actus legitimi.de
regulis iur.lib.vj.in mercu. Nam inter vnā ⁊ reliquum ſunt tres diffe
rentie quod ad propoſitū. Primo matrimonium carnale cōtrahitur
etiam propter bonum priuatum:iuxta illud dominicū. Nō eſt bonum
hominem eſſe ſolum.faciamus ſibi adiutorium ſimile ſibi.geneſ.ij.c.⁊
apoſtolus dixit. Vnuſquiſq̄ habeat ſuam propter fornicationē euitā
dā.xiij.di.nerui. ¶ Itē fuit inductū ſeu inſtitutū a deo in paradiſo et
in ſtatū innocētie:⁊ ab ipſo deo recepit vnionē ⁊ indiuiſſolubilitatē vt
dicit tex.in.c.vno de voto.lib.vj.efficiunt̄ eñ vna caro.vt in loco pal
legato.⁊.c.debitū.de big.Itē ⁊ tertio hoc matrimoniū carnale poſt cō
ſummationem tranſit in ſacramentum indiſſolubile.deſignat enim
conformitatē que cōſtitit in carne inter chriſtū ⁊ eccleſiā.vnde ſicut ſi
gnatū eſt indiſſolubile quia carneꝫ quam deus ſemel aſſumpſit tanq̄
diuiſit ita ⁊ ipm ſignū debet eſſe indiſſolubile. In matrimonio vo ſpi
rituali iſta tria nō reperiunt̄. ¶ Primo cum hoc matrimoniū contre
hatur propter bonum publicū ⁊ non priuatū:⁊ ſic cū non innitet̄ prin
cipaliter vtilitas priuata non eſt de qua ꝯquerat̄ priuatus prelature.
¶ Secundo nō fuit inſtitutū a deo ſaltē reſpectu eccl'ie ſp̄ualis de cu
ius diſſolutione nunc querit̄:ſed a lege poſitiua.vt in iuribus ſupra al
legatis.qua lege papa nō eſt alligat⁹. ¶ Tertio nō trāſit illud i ſacra
mentū indiſſolubile q̄neadmodu carnale: licet poteſt deſignare chari
tatem que ꝯſiſtit in ſpiritu inter ipſum deum ⁊ iuſtā animā ſicut dici
mus de matrimonio non conſummato.d.c.debitū. Illud vero de faci
li ſoluit̄ ſicut ſignatum quod diſſoluitur per peccatum.iuxta no.in.c.
quapropter.xxvij.q.ij.patet hoc ex alio. Nam bigamus in carnali non
poteſt pmoueri in.c.nuper.de biga.ſecus in ſpirituali.vt patet de trāſ
8 la.prela.p.totu. ¶ † Item non poteſt quis habere ex diſpenſatione
pape duas vxores eodē tempore:q2 eſt cōtra legē diuinā.vt in.c.gau
demus.de diuor.ſꝫ duas ſpirituales pōt habere vt duos epiſcopatus
vt in.d.c.relato.etiaꝫ.ij.q.j. ¶ Sexto ⁊ vltimo videtur pbari.in.c.ſi gra
9 tioſe.de reſcri.lib.vj.⁊.c.paſtoralis.cuꝫ glo.ſua.vij.q.j.† in quibus ptꝫ
papam vltra alios poſſe concedere epiſcopatuꝫ ⁊ inferiora bn̄ficia ad
tempus ⁊ ad beneplacitum ſuū ⁊ ſub cōditiōe.vt in dictis iurib⁹.
⁊ in.c.veniens.in fi.de fil.pr̄ſby.vbi dicit glo.notabilis in.d.c.ſi gratioſe.
quod in his que papa vult eſt pro ratione voluntas.inſti.de iure natu
ra.§.ſed quod principali.latius autē hoc non poſſet.j.q.ij.quā pio.vij.
q.j.Quis.lxx.diſt.ſanctorū.lv.diſt.precepta.⁊ optime ad predicta fa
cit.c.j.de renuntia.lib.vj.vbi papa q eſt vicari⁹ dei ⁊ ſponſus vniuerſa
lis eccleſie renuntiat papatui ſine alicuius licētia.qd facere nō poſſet
ſi in perſonā ſuam eſſet papatus de iure diuino:quia ſicut a iuramēto
⁊ a voto ⁊ a ſimilibus abſoluere ſe non poteſt.vt notat̄.in.c.cuꝫ inter.
P.de renūcia.in.c.quāto.de iureiuran.⁊ p Ioā.an.in.c.ſignificaſti.de
foro compe.ita nec a papa ſi in perſonā ſuam eſſet de iure diuino.licet
eñ papatus in ſe de iure diuino non tamen in perſonam alicui⁹ vltra
Petrū fuit de iure diuino:ſed ex electione humana.iuxta nota.in di
cto.c.vno.de renunciat.ideo poteſt renuntiare, quia nō eſt ſibi de iure
diuino:cuꝫ ergo pape ſit diſſoluere hoc vinculū etiam a ſeipſo ⁊ nulli
dubium ꝙ in ſe eſt de iure diuino fortius debet ſoluere vinculū qd eſt
inter epiſcopum ⁊ eccleſiā.⁊ maxime illud qd eſt inter rectorē curatuꝫ
⁊ eccleſiā ſuaꝫ:cum ſit quod non contingat in perſonaꝫ alicuius
de iure diuino:ſed ex electione humana vel ex cōceſſione ipſius pape
nec etiam conſtat quod in ſe ſit de iure diuino:imo potius innuit con
trariū vt colligit in.d.c.vij.xxij.diſtin.⁊.c.olim.xcv.diſt.⁊.c.legimus.
xciij.di.cū alijs ſupra allegatis cauſa breuitatis. Ad contrarium non
arguo:q2 ex his que in ſolutionibus ſubijciā ſatis pars cōtraria pate
bit. ¶ Ad ſolutionem igitur huius difficilis dubij:ieſu chriſti redē
ptoris nr̄i ſueq̄ glorioſiſſime genitricis Marie patrocinio humiliter
inuocato ꝯdeſcendens valde verior propter ipſius dubij difficultateꝫ
cum poteſtas eccleſie veniat exponenda ne lingua trāſeunte ſup terrā
os ponam in celum iuxta id quod habetur in.c.tantum.xxj.diſtin. Et
vt vlterius ad ſolutionē tam preſentis quam aliorū dubiorū inferius
premittā. Primo quod ex omnibus fidelibus conſtituit̄ vna eccleſia
⁊ vnum corpus myſticum.de conſecrati.diſt.j.c.eccleſia.vbi dicitur ec
cleſia ideſt catholicorū collectio ⁊c.⁊ hui⁹ corporis caput eſt ver⁹ ſpō
ſus pontifex ipſe Ieſus chriſtus redēptor noſter papa eſt ipſius vica
rius vt probat̄ in.c.firmiter.ver.vna eſt de ſumma trinita.⁊ in.c.noua
tianus.vij.q.j.loquit̄.⁊.c.pudenda.xxiiij.q.j.⁊ in.Canticis cāticoruꝫ
vj.c.dicitur in perſonā chriſti de eccleſia vna eſt colūba mea pfecta ⁊c.
⁊ trāſſumptiue habetur in dicto .c.loquitur.⁊ apoſtol⁹ ad Epheſios.
iiij.c. Vnum corpus:vnus ſpiritus vnus dominus ⁊c.⁊ alibi chriſtus
aſſiſtens pontifex futurorū bonorū ⁊c.⁊ pro hoc vide bonā glo.in cle
men.ne romani.de electio.in ver.non conſonam. ¶ Huius corporis
multa ſunt mēbra vt pticulares eccleſie ⁊ veteri prelati ⁊ ceteri fideles
boni. ¶ Secūdo premitto quod ſicut vna eſt eccleſia:ita vnus eſt epi
ſcopus epiſcoporum multorū concordi vniuerſitate diffuſus.vt dicit
tex.in.d.c.nouaſianus.⁊.c.loquitur .⁊ dicit vnus ep̄atus quaſi vnū ca
put ſeu vna cura ſeu intentio.epiſcopus eñ eſt nomen grecuꝫ ⁊ latine
interpretatur ſuperintendens.⁊ in.c.q ep̄atum.viij.q. Et aduertas qd
licet fuit etiam in veteri teſtamento hoc vocabulum epiſcopat⁹.vt ptꝫ
in pſalmo. Et epiſcopatū eius accipiat alter. Et actuū.j.c.⁊.c.attamē.
cum non habebāt ep̄atus ita diſtinctos ſicut hodie nec diſtinguebā
tur hoc nomē epiſcopus ab hoc nomine preſbyter:⁊ pmiſcue omnes
ſacerdotes.in priſtina eccl'ia immediate poſt reſurrectionē xp̄i appella
bantur qn̄q̄ p̄ſbyteri qn̄q̄ ep̄i ⁊ oēs in cōmuni regnabant in eccleſia
dei ſed poſtmodū cum oriente ſchiſmate ita vt vnus vel alteri preferri
dicendo ego ſum melior te:q2 baptizatus fui a Paulo.alij dicebāt qd
fui baptizatus a Petro ⁊c.fuit ordinatuꝫ per apoſtolos ⁊ alios ſenio
res ꝙ ⁊ vnus de preſbyteris preponeretur qui vocaret̄ ep̄s cui alij obe
dirēt:⁊ ſic ep̄atus pront hodie eſt, fuit inuētus ordinatiōe apoſtolorū
⁊ aliorum ſeniorum non aūt iure diuino.ita aperte dicit Hieronymus
⁊ multipliciter probatur in.c.olim.xcv.diſtin.⁊ legimus.xciij.diſtinc.
Vnde beatus

Unde beatꝰ Petrꝰ in prima epiſtola vocabat ſe p̄ſbyterū ſic ſcribens
p̄ſbyteros qui in vobis ſunt p̄cor ego compreſbyter ⁊ teſtis paſſiōis
chriſti ⁊c. ⁊ cum in ſingulis ciuitatibꝰ ponderant per apoſtolos xp̄i ⁊
in ſingulis prouincijs archiepiſcopi. vt plenius habetur. xcix. diſt. c. j.
⁊ c. in illis. lxxx. diſt. tamen adhuc in effectu ep̄atus erat vnus q2 ſub-
diti nō erāt diſtincti. vnde quos vnus excōmunicabat alius abſolue-
bat vt notatur. in c. conſtitutis. de appel. ⁊ in. c. cū cauſam. de proba.
ſed poſtea fuerūt diſtincte dioceſes prouincie ⁊ parochie. vt notat in
c. xiij. q. j. ⁊ ſic hodie ep̄s ſine ep̄atu ſpecialiter eſt quaſi inutilis in eccle
ſia dei reſpectu adminiſtrationis, lʒ ſit epiſcopus eccleſie vniuerſalis
quo ad eccleſiā ⁊ dignitatē. vt not. Hoſ. in. c. ij. de trāſla. prela. ¶ Ter-
tio premitto ꝙ Chriſtus redemptor noſter nō dedit pure ⁊ ſimplici-
ter Petro poteſtatem: ſed petro ⁊ oībꝰ apoſtolis eorūqȝ ſucceſſoribus
dedit tanq̄ capiti: alijs tanq̄ mēbris. hoc probatur in. c. loquit. xxiiij.
q. j. ⁊ in. c. nouo. xxj. diſtin. ⁊ in. c. ita dominus. xix. diſtincti. In his eñ
iuribus aperte dicit qd Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam omnibus
apoſtolis parem tribuit poteſtatem dum dicit Jo. xx. Sicut pater
me miſit ⁊ ego mitto vos. accipite ſpiritumſanctū ⁊c. Unde hic erant
ceteri apoſtoli quod petrus fuit in pari conſortio p̄dictus ⁊ honoris
⁊ poteſtatis: tamē vt vnitatē Chriſtus oſtēderet voluit eccleſiam deri-
uari a petro eū oſtendendo paſtorem ⁊ principē. ⁊ vt clariꝰ habeatur
hec materia ꝑut ex euāgelijs colligi poteſt. Aduertendū ꝙ in tranſla
tione huiꝰ poteſtatis tā ante reſurrectionē q̄ poſtea varijs v̄bis vſus
fuit Chriſtus tam ad Petrū q̄ ad omnes apoſtolos ſimul. Primū
eñ ante mortem promiſit Petro apoſtolatū ⁊ poteſtatem clauiū dū
interrogauit diſcipulos quē dicūt homines eſſe filium hominis ⁊ eis
reſpondentibꝰ. Alij autem Joannem baptiſtam. Alij autem Heliam
vos autem quem me eſſe dicitis: Reſpōdit Petrꝰ. Ego dico ꝙ tu es
chriſtus filiꝰ dei viui. Tūc dicit Chriſtꝰ ⁊ ego dico tibi ꝙ tu es petrꝰ
⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam ⁊ tibi dabo claues re-
gni celorum. ⁊ quodcūqȝ ligaueris ſuper terram ligatum erit ⁊ in ce-
lis ⁊ quodcūqȝ ſolueris ſuper ⁊c. vt habet Matthei. xcvj. Non tñ per
hoc dedit ſibi poteſtatē nec fecit eū principē: ſʒ tñ ꝓmiſit. vt patet per
illa verba. ⁊ tibi dabo ⁊c. ¶ Item patet ꝙ hec verba fuerūt ꝓlata ante
reſurrectionē, ſed Chriſtus fecit eū principem poſt reſurrectionem. vt
habetur in. c. conſiderandū. ⁊ c. fidelior. l. diſtin. no. in. d. c. in nouo. ⁊ dū
dicitur ſuper hanc petrā ⁊c. voluit dicere quod ſup illo articulo fidei
per eū confeſſato dum dixit petrus. Tu es Chriſtus filius dei viui: vt
notat gl. in. c. ita dominus. preallegato. ¶ Secūdo videtur Chriſtum
dediſſe adhuc ante mortē poteſtatē omnibꝰ apoſtolis. ⁊ habet Mat
thei. xix. dū dixit. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū in-
ter te ⁊ ipſum ſolum. ſi autem non audierit te adhibe vnū vel duos te
ſtes ⁊ ſi te nō audierit dic eccleſie. Si aūt eccleſia nō audierit: fiat tibi
ſicut ethnicus ⁊ publicanꝰ. Et immediate ſubiūxit loquēdo oībꝰ apo
ſtolis. Amen amen dico vobis, quodcūqȝ ligaueritis ſup terram erit
ligatū ⁊ in celis ⁊ quodcunqȝ ſolueritis ſuper terram erit ſolutum ⁊
in celis. Poſt reſurrectionem vero eandem poteſtatem recenſuit dū
ſufflauit in apoſtolos ⁊ dixit accipite ſpiritumſanctum, quorum remi
ſeritis peccata remittuntur eis, ⁊ quorum retinueritis retenta erunt
vt habetur Joan. xx. Sed Petro poſtmodū dixit. Paſce oues meas
⁊ conſtituit eū principem aliorum vt habetur. Jo. vltimo. c. ⁊ trāſſum
ptiue habetur in. c. ſignificaſti. de electione. demū in aſſumptiōe dedit
omnibus exercitiū dum dicit. Ite ⁊ predicate euangelium omni crea-
ture q crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit ſaluus erit, q vero nō crediderit cō
demnabitur ⁊c. vt Matthei vltimo. c. ⁊ Marci cap. fi. In pētecoſtes
vero per miſſionē ſpirituſſancti omnia permiſſa cōfirmauit liquide er
go patet ex premiſſis quod non ſoli pape fuit data poteſtas ſed oībꝰ
apoſtolis tanq̄ membris, pape vero tanquam capiti nec moueatur
quiſpiam ad dicendum quod alij apoſtoli habuerint poteſtatem ſolū
reſpectu ordinis ⁊ non iuriſdictionis, quia dico quod imo ēt reſpectu
ordinis: hoc clare intelligit in illis verbis Matthei. xviij. nam voluit
vt reclamatio fieret apud eccleſiam. ⁊ immediate ſubiūxit, quodcunqȝ
ligaueritis ſuper terram erit ligatum ⁊ in celis ⁊c. ¶ Item patet in. c.
noua. de peniten. ⁊ remiſſi. vbi dicit tex. Chriſtꝰ dedit claues regni ce-
lorum omnibus apoſtolis. ⁊ idem ibi Joan. and. idem facit dictum. c.
11 firmiter. in ver. vna eſt. in fi. vbi colligitur † quod Chriſtꝰ dedit claues
regni celorum apoſtolis ⁊ eorū ſucceſſoribus: ⁊ ſucceſſores fuerūt oēs
ſacerdotes rite ordinati. vt ibi colligitur ⁊ notatur licet ex cōſtitutiōe
eccleſie epiſcopi qui etiam ſunt preſbyteri habent iuriſditionē, ceteri
ſacerdotes repreſentent apoſtolos quo ad adminiſtrationē ſanctoruʒ
vt no. gl. in. c. videntes. xij. q. j. ¶ Unde dicendo clarius pōt dici quod
poteſtas data in perſonam petri ⁊ apoſtolorum fuit data eccl̄ie, alias
poſt illiꝰ mortē non potuiſſet illā poteſtatē eccleſia exercere qd eſt ab-
ſurdum cum non ſit veroſimile quod deus voluiſſet eccleſiam ſuam di
mittere ſine paſtore poſt mortem Petri. vt dicit Innocē. in. c. ad apo
ſtolice. de re iudicata. li. vj. in fine ⁊ pro hoc eſt textus Auguſtini in. c.
quodcūqȝ. xxiiij. q. j. vbi dicit quod quādo Petrus recepit claues ec-
cleſiam ſanctam ſignificauit. ⁊ qd hec poteſtas ſit in eccleſia ſed in pa-
pa tāq̄ in capite vltra illud qd colligitur ex capitulis ſupra allegatis
adduco primo Actuū. xv. c. vbi enim dicitur ꝙ cū eſſet Antiochie cō
tentio an conuerſi deberent circūcidi fuit miſſum ad apoſtolos ⁊ diſci
pulos ſeu preſbyteros qui erant in hieruſalē ⁊ ibi conuenerūt apoſtoli
⁊ ſeniores vt viderent ⁊ diſcernerēt ſup illa q̄ōne: ⁊ dicitur quod in il-
la congregatione Petrus fuit locutus tanqȝ vnꝰ ex apoſtolis poſtea
vocatus fuit Jacobꝰ ⁊ fuit vſus vno iudice: placuit apoſtolis ⁊ ſenio
ribus vt non fieret circūciſio: ⁊ ſcripſerunt epiſtolam Antiochiaʒ ſub
hac profeſſiōe. Apoſtoli ⁊ ſeniores fratres ⁊c. placuit nobis collectis
in vnum colligere viros ⁊c. viſum eſt eniʒ ſpiritui ſancto ⁊ nobis nihil
vltra onus vobis imponere. ⁊ ſic aduerte quod conſultatio hec q̄ non
erat ordinis nec fori penitentialis non fuit facta ad Petrum tantuʒ
ſed ad apoſtolos ⁊ ſacerdotes quos ipſi ordinauerunt: deliberatio et
reſponſio fuit facta in communi. nec Petrus fuit p̄e ceteris nomina
tus. ſi enim ipſe ſolus habuiſſet poteſtateʒ non acceptaſſet illos in cō
muni qui omnes erant repleti ſpirituſancto: quinimo eodē capitulo
dicitur quod Paulus poſtea perambulans Syriā ⁊ Ciliciā precipie
bat cuſtodire precepta apoſtolorū ⁊ ſeniorum. Unde nota verbū pre-
cepta quod ſapit iuriſdictionē contentioſam ⁊ pondero qd non ſolum
mandauit ſeruari precepta apoſtolorum: ſed etiam ſeniorum preſbyte
rorum vt colligit ex verbis preallegate conſultanionis. dū fuit miſſuʒ
ad apoſtolos ⁊ preſbyteros. ¶ Item vt habetur Actuuʒ. xvj. cū pau-
lus ⁊ timotheus ꝑ trāſiſſent ciuitates tradebāt eis cuſtodire dogmata
que erant decreta ab apoſtolis ⁊ ſenioribus qui erant Hieroſolymis.
Et pondera verbū decreta qd ſapit iuriſdictioneʒ cōtentioſam. iuxta
notata. in. c. de tempo. ordinatio. ⁊ in. c. ſecundo. de iudicijs. ⁊ quarta
diſtinctione. ij. hec ⁊ ſi legibus. in fine. Inſuper legitur Actuum. xx. ꝙ
paulus vocabat maiores natu Epheſiorum: ⁊ inter cetera dixit Attē
dite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſp̄ūſſanctus poſuit epiſcopos
regere eccleſiam dei quā acquiſiuit ſanguine ſuo. ¶ Itē Chriſtus hoc
aperte deſignauit dum dixit. Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā edifica
bo eccleſiam meam: ⁊ porte inferi non preualebūt aduerſus eam ideſt
eccleſiam: ⁊ ſic apertiſſime innuit quod poteſtas ſit in eccleſia. Ad idē
quod habetur in euangelio Matthei dū dixit diſcipulis. Amē amē
dico vobis quod vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes duode
cim iudicātes duodecim tribus iſrael. Judicabit ergo Jeſus in fine
ſeculi cum omnibus apoſtolis. Sicut dicēdū in eccl̄ia militāte vt ipſi
⁊ epiſcopi eorum ſucceſſores habeant iuriſditionē cum papa licet pa-
pa ſit in loco dei principalis. Hinc tex. in clementi. ſi quis ſuadēte. de
penis dicit quod epiſcopi dicuntur ſanctiſſimi Chriſti legati ꝑncipa
les fratres exiſtūt fratres ⁊ coepiſcopi pape columne comprobant ec
cleſie que ſunt vera notanda. Ad idem capit. mulier debet. el. ij. xxxiij.
queſtio. ij. vbi epiſcopus dicitur dei vicarius: ſcilicet in p̄te. ⁊ idem di-
cendum in ſacerdote. vt ibi notat glo. ⁊ ꝓbatur in. c. inter ſecundo. de
peniten. diſtin. iij. ⁊ dicto capitu. vna ⁊ pro hoc vide pulchra v̄ba Se-
ueri ad Eugeniū papā que refert Archidiaconus in. c. decet. xij. diſt.
qui ſic ait. Conſideres autem omnium ſanctam romanam eccleſiam
cui autore deo preter eccleſiarū matrem etiam non dominam te vero
non dominū epiſcopoꝝ eſſe, ſed viri: nec ex ipſis porro fierē diligētiū
deum ⁊ ꝑticeps timentium eum. ⁊ vide ibi latius ⁊ quod ipſe notat in
c. non liceat pape. xij. queſtione ſc̄da. ¶ Ex quibus verbis colligitur
quod nedum apoſtoli, ſed alij etiam fuerunt ⁊ ſunt p̄lati per ſpiritum
ſanctum probatur etiam ⁊ alio modo. Nam ſi apoſtoli nō accepiſſent
poteſtatem ꝓ ſe ⁊ ſucceſſoribus etiam reſpectu iuriſditionis contētio
ſe: quomodo poſſet in cauſa fide iudicare papam quod tamen poſſunt
per. c. ſi papa. xl. diſtinctio. ⁊ notat archidiaconus in. c. in fidei fauo-
rem: de hereticis. lib. vj. cum a Jeſu chriſto non receperunt poteſtateʒ
12 niſi ꝑ illa verba generalia. Concludo ergo † quod in ꝑſonam Petri
⁊ aliorum fuit data poteſtas toti eccleſie tanquam corpori, ⁊ pape tā-
quam huius corporis capiti, ⁊ qd ꝓprie oēs ſacerdotes erāt ſucceſſo-
res apoſtolorū ſed ꝓpter ſchiſmata tollenda fuit ordinatū vt nō oēs
ſacerdotes haberēt poteſtatē clauiū ſaltem in iuriſditionalibus ſʒ ali-
qui eligendi ex eis q appellarent epiſcopi: ſed ſacerdotibꝰ reliquis ad
huc fuit dimiſſa poteſtas reſpectu ſacrorū adminiſtrandoꝝ vt in. c. vi-
dentes. ⁊ colligit aperte ex dictis Hieronymi ⁊ pauli ſupra allegatis.
hoc vt puto conſiderans beatus Gregorius cum humilitate reſplen-
dens quando reprehendit patriarcham Alexandrinuʒ q in p̄fatione
epiſtole quam miſerat ad euʒ appellauit eū vniuerſalē papā: dicēs ꝙ
illa verba vnitatem inflant: charitatem violant cum per hoc detrahi-
tur alijs prelatis. Nam ſi papa eſſet vniuerſalis: alijs pro nihilo eſſent
quod non eſt dicendum et de hoc eſt textus pulcherrimus. in. c. ecce.
xcviij. diſtinctione. et propter hanc poteſtatis vnionē poſt reſurrectio
nem Chriſti apoſtoli de nouo elegerunt Petrum in principē eorum
⁊ eccleſie dando hāc formā cunctis ſucceſſoribus. vt dicit text. in cap.
ſacroſancta. in fine. xxij. diſtinctione. et Chriſti apoſtoli poteſtatem et
autoritatē acceperunt a Petro p̄dicandi. vt innuit tex. ⁊ clarius Hu-
go in p̄allegato. c. ita dominus. non enim debēt membra corporis ſeu
ipſum corpus moueri ſine diſpoſitione capitis. ¶ His tanq̄ pro fun
damēto p̄miſſis: venio nunc ad ſolutionē huius principalis queſtio-
nis quā ampliando facio tria mēbra. Aut eniʒ ſubeſt cauſa remouēdi
prelatos ⁊ hoc conſtat. ¶ Aut enim nulla ſubeſt cauſa rationabilis.
⁊ hoc eſt certum aut dubitatur de exiſtentia cauſe: quia papa eos ſim

ſpliciter remouit.Primo caſu dico quod papa etiam nihil poteſt re-
mouere quēcūq; prelatum ſiue cauſa oriatur a priuando quia deliquit
ſiue oriatur ex bono publico quia non poteſt proficere plebi.pro pri-
mo facit capitu.ſecundo.de tranſlato.prelato.⁊.ix.queſtio.iij.cuncta
per mundum.Pro ſecundo quod legitur ⁊ notatur in capitu.niſi.de
renuncia.debet tamen illi remoto hoc ſecundo caſu ſaltē ex honeſtate
dari bonum cambium.vt dicit Innocē.in dicto capitu.niſi cum ipſe
papa ſit caput totius eccleſie ex diſpoſitione principaliter diuina.vt
in capi.in nouo.⁊ in capit.ſacroſancta.preallegato ⁊ in euāgelio ſupra
recitato potuit pro ſalute totius corporis vnū membrum putridum
vel inutile preſcindere ne inficiat alias corporis partes.Unde chriſt⁹
in euangelio.Palmes qui nō facit bonum fructum excidet ⁊ in ignē
mittetur ⁊c.Et Judas ꝑpter ſuas iniquitates remotus,alius ſcilicet
Matthias fuit poſitus in locū ſuum.Actuum ſcdo capitulo.Quin-
imo ⁊ in hac poteſtate ampliſſima quam a Chriſto recipit poteſt ſol⁹
etiam ſine cōcilio deponere ex cauſa Imperatorem licet de honeſtate
requiſiuerit conciliū in depoſitione Federici.vt clare legit̄ in capitu.
ad apoſtolice.de re iudicata.lib.vj.Nam ſolus regem Francie tanquā
inutilem depoſuit.vt in capitu.alius.xv.queſtiōe.vj.Ex quibus cau-
ſis poteſt deponi Imperator ſeu Rex.vnde bonam gloſſam in cap.ſi
papa.xl.diſtinctio.in dicto.c.ali⁹.⁊ plenius per Hoſtienſem ⁊ Joan-
nem andream in.c.ad apoſtolice.⁊ per hoc etiam puto quod ſolus
Papa poteſt etiam deponere Cardinalē ex cauſa ita vt non ſit neceſ-
ſe cōuocare cōcilium ⁊ ſi conuocatur non eſt neceſſe quod cōcilium de-
ponat:ſed ipſe papa.vt ſentit Innocentius in gl.in.c.ex geſtis.de cle-
ricis nō reſidentibus in eccle.vel preb.licet aliud ſenſerit in cardinali
bus Hoſtienſis ibi.ſed primum plus placet.hodie probatur aperte
in.c.vnico.de ſchiſmaticis.libro ſexto.cōcilium tamē collegij cardina
lium in huiuſmodi arduis requirendum eſt.Eſt enim quaſi in poſſeſ-
ſione vt ardua nō explicentur ſine cōcilio collegij:vt notat Joannes
monachus.in.c.ſuper eod.de hereticis.lib.ſexto.⁊ quod illa poſſeſſio
pōt de iure defendi in dicto textu valde ſingulari in.c.per venerabilē.
qui filij ſint legitimi.in verſiculo rationibus ⁊c.per quem textū poteſt
ratione ſuſtineri maxime ex autoritate diuina que ibi inducit̄ quod
etiam ceſſante omni pactione debet concilium cardinaliū in arduis ꝑ
papam requiri.⁊ per illum textum poteſt ſuſtineri vna ſingularis opi
nio Laurentij quam recitat Archidiaconus in.c.ſunt quidam.xxv.
queſtione.j.vbi dicit qō generalem legem ſcilicet de vniuerſali ſtatu ec
cleſie cōdere non poteſt Papa ſine Cardinalibus:ſed particularem
ſic.argumen.xj.diſtinctione.catholica.ſz tu tene mēti illud.c.per vene
13 rabilē.qꝛ nō ſolet ad predicta allegari.¶ †An aūt ꝑtermiſſo conſilio
cardinaliū veniāt geſta per ſolū papam reuocanda.vide quod dixi in
ca.ex geſtis.de cleri.nō reſidenti.in lectura.Per predicta etiam dico
gloſſam non ſimpliciter verum dixiſſe in.c.anaſtaſius.xix.diſtinctio-
ne.que dicit Papam arctari ad requirendū concilium vbi de fide agi
tur ⁊ tūc ſynodus eſt maior papa quod ego ſimpliciter non fateor:q̄
expreſſe videt̄ cōtra tex.in capitulo maiores.de baptiſmo.vbi patet
quod queſtiones maiores fidei debeāt referri ad ſedem petri:⁊ ſic ad
papā.vnde notabilis tex.xxiiij.queſtio.j.cap.hec eſt fides.vbi pz qō
ſolus papa pōt corrigere errores circa fidem.Item in nulla parte no-
ui teſtamenti legit̄ quod cōcilium papa non errante ſit ſupra Papā
in cauſa fidei.vel quod conciliū neceſſario ſit vocandū.Fateor tamen
vbi dubium eſſet maximū ita quod etiam papa dubitaret tunc debet
conuocare cōcilium:quia tota eccleſia errare nō poteſt.¶ Pro ea em̄
in perſona Petri orauit Chriſtus.vt eſt gloſſa ſingularis in capi.a re
cta.xxiiij.queſtione prima ⁊ notatur in dicto capitu.maiores.⁊ in hoc
caſu dubio facta fuit cōuocatio in Hieruſalem ſuper circūciſione fien
da.Actuū.xv.nec per hoc minuitur poteſtas pape:qꝛ ipſius poteſtas
includit̄ in concilio quia vt ſupra dixi tota poteſtas eſt apud eccl'iam
ſed papa eſt capud totius corporis:⁊ ꝑ eum explicatur nomine eccl'ie
iuxta illud Dominicum dic eccleſie ⁊c.Matthei.xviij.ad capitulum
anaſtaſius.qō videt̄ innuere contrariū:dico quod debet intelligi quā
do papa vellet aliquid ſtatuere contra iam ſtatuta per conciliū in cau
ſa fidei.nam doctrina illius Achatij fuit damnata.xxiiij.queſtione pria
capitu.primo.Hoc enim caſu quando papa vellet ſtatuere in cauſa fi-
dei ꝯtra ſtatutū per concilium preſumitur errare,qꝛ ipſe poſſet hereti
cus eſſe ⁊ inſufficiens vt in.c.ſi papa.xl.diſtinctione.⁊ in.c.j.de renun-
ciatio.lib.vj.ſed tota eccleſia non ⁊ hoc caſu poteſt intelligi qō ſyno-
dus eſt maior papa:alias ſecus.dico etiam vnum quod videbitur ma-
gis nouū quod ſi papa etiam in factis fidei moueret̄ melioribus ratio
nibus ⁊ autoritatib⁹ diffinitionib⁹ quam conciliū ſtandum eſſet diffi-
nitioni pape.nam concilium poteſt errare ſicut errauit quādo diſpo-
ſuit vt inter raptam ⁊ raptorem nō poſſet cōſtituere matrimonium:et
tamen Hieronymus dixit contrariū mot⁹ meliorib⁹ rationibus ⁊ au-
toritatibus iuris diuini ⁊ dictum eius fuit prelatum depoſitioni to-
tius concilij.vt.xxxiij.queſtione ſcda.c.tria.iuncto ca.placuit.ibi gloſſa
⁊ vide glo.meliorem Archidiaco.in.c.primo.xx.diſtinctio.in verſicu.
illorū.nec obſtat ſi dicatur quod tota eccleſia nō pōt errare cum chri-
ſtus ꝑ eius fide orauerit:vt ſupra dixi.dico enim quod cōcilium gene
rale licet repreſentet totam eccleſiam nō tamen eſt tota eccleſia.naz fi-
des poteſt remanere nedum in papa ſolo etiam ſed in vna vetula ⁊ ſic
fides conſeruaret̄ ſicut accidit poſt paſſionē Chriſti que remāſit apud
beatam virginem:vt communiter dicunt theologi ⁊ cū iam Chriſtus
orauerat vt non deficeret fides ante paſſionem ſed vt dixi non deficit
ex quo conſeruatur in vno quicūq; ſit ille ⁊ hac forte ratione dixit gl.
in.c.Quis.xxj.diſtinct.per illū tex.quod vbicūq; ſunt boni ibi eſt ro-
mana eccleſia.nam eccleſia Romana nullam debet habere maculam
14 vel rugam.¶ Ex quibus concludo † quod papa ſolus tanquā caput
poteſt exercere omnimodā iuriſditionem expoſcēte cā rationabili nec
eſt opus cōuocare cōciliū pro conſenſu habēdo.Alij vero prelati non
exercent ſine diſpoſitione capitis ſcilicet pape.habēt enim poteſtatez
a deo ſed illa ſubmiſſi ſunt Pape tanq; capiti ⁊ forte ad hoc deſignā
dū petro dixit multa ſeparatim ſz alijs apoſtolis locut⁹ eſt cōiūctim
⁊ generaliter.vnde Petro dixit.Tu es Petrus ⁊ ſuper hāc petrā edi
ficabo eccleſiā meā.Idemq; dixit.Paſce oues meas.⁊ non ſemel,ſed
ter ⁊ ꝑ ſua fide ſpecialiter orauit ⁊ eū admonuit vt fratres ſuos in fide
cōfirmaret dū dixit.Ego ꝑ te rogaui Petre vt nō deficiat fides tua ⁊
tu cōuerſus cōfirma fratres tuos.Itē conſidera qō in ſingulari dixit
Chriſtus Fiat vnum ouile ⁊ vnus paſtor ⁊ ſic vnū voluit eſſe paſto-
rem ⁊ non plures,ſed hāc poteſtatē paſcendi contulit Petro dum di
xit Paſce oues meas.⁊ ſic fecit eum paſtorem ⁊ non plures loco ſui.
ipſe enim erat ⁊ eſt verus paſtor ⁊ pōtifex.vt de ipſo dixit.Ego ſum
paſtor bonus.alij nāq; apoſtoli fuerūt coadiuuantes ⁊ cooperātes:et
ideo recte dicitur qō papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſta-
tis.alij in partē ſolicitudinis.c.ad honorē.de autoritate ⁊ vſu pallij.ve
nio ad ſecūdū caſum quādo iſtos remouet ſine cauſa rationabili ⁊ hic
conſtat ⁊ credo quod remotio illa nō valeat nec ſit papa ſuſtinendus
ſimilia attentās.primo ad hoc induco tex.apertū in.c.ſicut alterius.
vij.queſtio.j.vbi dicit̄ quod quēadmodum vxor carnalis viro viuente
non poteſt ab alio diſponi ⁊ deſponſari,ita nec ſpōſa epiſcopi que eſt
eccleſia cū ſit ei alligata non pōt illo viuēte ab alio diſponi ſeu deſpō-
ſari ſine ipſius volūtate ⁊ cōſenſu alias adulterabitur.⁊ poſt pauca ſu
bijcit.ſi autem volūtatis cauſa ad aliā eccleſiam fuerit inuitatus pote
rit non ꝑ ſe ſed autoritate romane ſedis ſe transferre ⁊ ſic romana auto
15 ritas valet vbi ſubeſt cauſa diſſoluēdi.¶ † Secundo induco alium bo
num tex.in.c.quanto.de tranſlatio prelatorum.vbi dicitur quod ma-
trimonium ſpirituale conſiſtens inter epiſcopum ⁊ eccleſiam nō po-
teſt per hominem diſſolui ⁊ quod cū romanus pontifex eccleſiarū ne
ceſſitate vel vtilitate illud diſſolui nō puri hominis ſed veri dei vices
gerit vnde pōdero verbū neceſſitate vel vtilitate ⁊c.¶ Ad idem capi-
tulum.ij.eodem titulo,in vtroq; enim dicitur quod illius diſſolutionē
deus preſumēdus eſt reſeruaſſe ſuo iudicio ſicut ibi reſeruauit diſſolu
tionem coniugij carnalis ſed obligationem ⁊ vinculū dei autoritate
in eccleſia nō poteſt papa ſine cā diſſoluere.xxiij.queſti.iiij.⁊.c.ſi is q.
ſicut in ſimili dicimus de iuramēto voto ⁊ alijs q̄ ſunt de iure diuino
⁊ ſine cauſa a papa remitti nō poſſunt iuxta notata in.c.quāto.de iu-
reiuran.⁊ per Innocen.in.c.cum inter.P.de renūcia.nam diſſoluere
tale vinculum ex ſola volūtate eſſet contra diſpoſitionem diuinā ⁊ or
dinationem apoſtolicā ſanctorum conciliorū ⁊ aliorum autoritatem
romanorum pontificum:atq; contra rationem iuris naturalis ⁊ ciui-
lis.eſſet em̄ contra diſpoſitionem diuinā qꝛ Chriſtus in perſonas apo
ſtolorum miſit epiſcopos ⁊ omnes ſacerdotes ad predicandum ⁊ ſa-
cramenta miniſtranda quare ſine cauſa ex quo ſemel ſunt vocati non
debēt reuocari:quia qui ſpiritu dei ducuntur nō ſunt ſub lege.vt in.c.
cum ex iniuncto.de hereti.⁊ in.c.licet.de regula.⁊.c.due.xix.queſtio.ij.
dignior em̄ eſt lex priuata que ſcilicet infundit̄ in cordibus hominum
per ſpiritumſanctū quā lex publica que editur per papam Chriſtus
enim dei lex eſt ⁊ nemo poteſt ſpirituiſancto reſiſtere.vt dixit tex.in di
cto capitulo.due.⁊ ſi dicas quod iſti fuerunt vocati a papa ⁊ non a
deo.Reſpondeo qō imo a deo nam in ordine ſuperior mittit manū ⁊
deus inuiſibiliter adminiſtrat gratiam ⁊ dat poteſtatem.j.qō.j.multi.
⁊.c.dictum.⁊ facit.c.cum deputati.de iudicijs ibi gratia diuina vocati
⁊c.Nec deus voluit remouere iudā ab apoſtolatu quem ſemel vocaue
rat licet ſubeſſet cauſa ex quo illa non erat alijs nota.vt in.c.ſi ſacerdos
in fin.de offic.ordi.imo eum miſit ad predicandum ſicut alios Mat-
thei.xviij.⁊ expreſſius per textum in capit.Chriſtus.j.queſti.nec apo-
ſtoli ſubrogaſſent aliū niſi ille ſe ſuſpendiſſet.Actuum.ij.⁊ quanq; iſte
adminiſtrationes ſpeciales ſint de iure poſitiuo.vt in.c.ij.xij.diſt.ta-
men dico quod ſuccedunt loco adminiſtrationis generalis ad quam
Chriſtus vocauit omnes ſacerdotes.vnde debent eſſe loco illius ſicut
de baptiſmo dicimus qō ſuccedit loco circūſionis.de baptiſmo.ma-
iores.⁊ qō in ſimili habetur in.c.eccleſia.vt lite non conteſtata ⁊ per
Innoc.in capi.ex actione.de appellationibus.⁊ quod hoc ſit verū pa
tet qꝛ dicimus deum reſeruaſſe ſibi diſſolutionem huius coniugij.vt
in iuribus ꝑallegatis.quod nō eſſet ſi prorſus eſſet de iure humano.
⁊ idem per omnia dico in alijs ſacerdotib⁹ reſpectu adminiſtrationis
ſacramentorum per ſupradicta.⁊ contra ius diuinum pape ſine cauſa
venire non poteſt.vt in.d.c.ſunt quidam.⁊ per Innocen.in capit.que
in eccleſiarum.de conſti.pro ſacerdotibus vero vide bonum tex.in.c.
ſicut in vna.xxj.q.ij.vbi dicitur qō etiā inter preſbyterū ⁊ eccl'iam ſuā

contrahitur matrimoniũ ſpirituale.quia ex quo ſemel collata vni non
debet dari alteri vel pluribus ſimul qꝛ dꝫ eſſe vxoꝛ non ſcoꝛtum,⁊ dic
quod licet non ſit ita ſtrictum matrimonium ſicut inter epiſcopum et
eccleſiam ſuam quia ipſe ſolus in ſignuꝫ matrimonij poꝛtat annulum
iuxta notata in.c.clerici.de vita ⁊ hone.clerico.tamen largo modo in
ter inferioꝛes ⁊ eccleſiam contrahit̃ matrimonium.vt in.d.c.ſicut.de
electio.ne defectu.vbi per moꝛtem abbatis etiam dicit̃ remanere vi
duata eccleſia.¶ Item pꝛeſbyteri inferioꝛes etiã alio reſpectu ſũt ele
cti iure diuino.cum ipſe dñs vltra duodecim apoſtolos deſignauit ſe
ptuaginta duos diſcipulos ⁊ miſit eos ad pꝛedicandum.vt Luce.x.⁊
tranſſumptiue per gratianũ in.§.j.xxj.diſtin.quoꝛum vicem ⁊ formaꝫ
gerunt pꝛeſbyteri inferioꝛes hodie in eccleſia dei vt dicit tex.in.§.pꝛe
allegato.⁊ clarius in.c.in nouo.xxi.diſtinctio.in fine.⁊ licet text.ibi di
cat quod apoſtoli legerũt illos debet intelligi quod miniſtraliter.ſed
deus elegit autoꝛitate:vt pꝛobat̃ in euangelio pal.⁊ no.per gl.⁊ doct.
in.d.§.j.⁊ ſic eadẽ ratione in eis ⁊ ex hoc ſolo capite põt talis remotio
facta vitiari.¶ Dixit etiã qð eſt contra oꝛdinationẽ apoſtoloꝛum.nam
apoſtoli oꝛdinauerunt vt epiſcopi ⁊ alij pꝛeſbyteri ponerentur in eccle
ſijs ⁊ eſſent perpetui,ergo papa ſine rationabili cauſa non deberet fa
cere contrarium cum hoc concernat ſtatum vniuerſalis eccleſie.Nam
ſi poſſet remouere vnũ ſic etiam alios ⁊ plurimos:⁊ alteraretur ſtatus
eccleſiaſticus,vt pꝛobatur in.c.peruenit.xi.queſtio.j.vbi dicit text.in fi
ne.ſi ſua vnicuiqꝫ epiſcopoꝛum iuriſditio non ſernet̃ quid aliud agi
tur niſi vt per hos per quos eccleſiaſticus oꝛdo cuſtodiri debuit con
fundat̃ ⁊ cõtra oꝛdinationem apoſtoloꝛum papa venire non põt tex.
eſt apertus in.d.c.ſunt quidã.xxv.qð.i.¶ Quod autem apoſtoli hoc
oꝛdinauerunt patet in.c.j.xcix.diſtinctio.⁊ in.c.in illis.lxxx.diſtinctio.
⁊.c.videntes.xij.q.j.⁊ Actuum.xiiij.dicitur quod Paulus ⁊ Barna
bas conſtituerunt in darben ciuitatem pꝛeſbyteros per ſingulas eccle
ſias ⁊ apoſtolus ad Coꝛinthios.vij.in ea vocatiõe qua vocatus quis
eſt maneat.⁊ tranſſumptiue.xxj.queſtiõe.j.c.j.¶ Tertio dixi hoc eſſe
contra autoꝛitatem cõcilij.⁊ hoc aperte apparet in.c.ſicut.xxj.queſtio
ne ſcða.⁊.c.inuentum.xvj.q.vij.vbi fuit diffinitum in cõcilio quod nõ
niſi pꝛo graui culpa ab eccleſia ſua amouendus ſit quis,cõtra cõcilia
vero cõcernentia ſtatuꝫ vniuerſalem eccleſie papa diſpẽſare ſine cauſã
non poteſt vt legitur ⁊ notatur.in.c.que ad perpetuã.⁊.c.contra.xxv.
q.j.nam autoꝛitas Petri manet vbi imminet ratio,vt no.dicit text.in
c.manet.xxiij.q.j.⁊ apertiꝰ in dicto capi.cõtra.ibi dicit tex.ꝙ cõtra ſta
tuta patrũ concedere vel mutare nec huiuſmodi qdẽ ſedis põt autoꝛi
tas.hinc Auguſtinus cũ ſucceſſiſſet Valeriano epiſcopo in epiſcopã
tu dixit ſibimet ipſi hec verba adhuc in coꝛpe poſito pr̃e meo ⁊ epiſco
po ſene Valeriano epiſcopus oꝛdinatꝰ ſum ⁊ ſedit cũ illo.quod in cõ
cilio niceno fuiſſet pꝛohibitũ neſciebãt ⁊ ipſe ſciebat.¶ Dixi quarto
quod eſt cõtra autoꝛitatem romanoꝛum põtificum hoc clarum eſt nã
dixit tex.grego.lvj.diſtin.ſatis peruerſum ⁊ cõtra eccleſiaſticã ꝓbatur
eſſe cenſuram vt fruſtra quoꝛundam parentũ voluptatibus ſuis com
modis quis pꝛiuet̃ ⁊c.⁊ in.c.pꝛecepta.lv.diſtin.vbi dicitur qð benefi
cia debent eſſe perpetua ⁊ non debet eis quis pꝛiuari etiam ſi ſit impo
tens ad ſeruiendum.⁊ latius habetur in titu.de cler.egro.⁊.c.vno.de
capel.monaco.lib.ſexto.nec papa ſine cauſa debet tale ſtatutũ eccleſie
alterare,tum qꝛ concernit vniuerſalem ſtatum eccleſie vel ad placituꝫ
pꝛelati non remoueatur:tum qꝛ decoloꝛaret̃ ſtatus eccleſiaſticus.nam
alij videntes ad libitum rectoꝛes remoueri timerẽt.neqꝫ de facili inue
nirentur qui vellent eccleſie militare vt no.dicit tex.de clericis egrotã
tibus ⁊ vbicũqꝫ cõtingit eccleſie decoloꝛato papa immutare non po
teſt aliquid vt in.c.⁊ ſi illa.iij.q.vij.no.Archi.in.d.c.ſunt qdã.⁊ facit ꝙ
no.abbas.in.c.nulli.de ſenten.excõ.vbi dicit qð papa ſine concilio nõ
poteſt tollere canonem.c.ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.⁊ facit illud.c.nul
li.vbi legitur.⁊ notatur ꝙ papa nõ poteſt ſine cauſa diſpenſare vt im
pune quis communicet cum excommunicato contra doctrinam apl̃i.
iſta enim que ſunt fundata ſuper doctrinam fidei ⁊ bonis moꝛibus ⁊
ad decoꝛẽ eccleſie nõ debent relaxari ſine cauſa.nã tunc papa non dice
retur oues paſcere ſicut ei iniunctũ fuit ſꝫ diſꝑdere ⁊ necare ⁊ eccleſiã
depꝛimere ⁊ deterioꝛare.⁊ ſic potius cõuinceret̃ errare ꝙ legẽ dare.ar.
c.j.xl.diſtinctio.⁊.d.c.ſunt quidam.⁊ que ad perpetuam.⁊.c.contra.
¶ Quinto dixit quod eſt contra rõnem naturalem ⁊ ciuilem.ex quo
enim ſemel placuit non debet amplius diſplicere.xxxij.q̃ſtione.v.hoꝛ
rendus ⁊ in regula quod ſemel placuit.de regu.iur.lib.vj.⁊ ſic in con
trahendo hoc matrimoniũ requirit̃ conſenſus perficiendi a pꝛincipio
vt in.c.cum inter canonicos.de electiõ.⁊ de pꝛeb.in.c.ſi tibi aſſentit.li.
vj.ita ⁊ foꝛtius debet requiri in diſſoluẽdo vt ibi.nihil enim tam natu
rale vt vnumquodqꝫ vinculum diſſoluatur eodem modo quo ligatũ
fuit.de regu.iuris.c.j.⁊.l.nihil tam naturale.ff.eod.⁊.l.j.c.ij.C.quando
16 licet ab empti.diſce.¶ † Item etiã ſecũdum leges ciuiles nõ licet ha
bere filios tempoꝛales.l.ſi tibi alias queſitum.ff.de adoptio.⁊ id ꝙ no
bis acquiſitũ eſt ſine noſtro facto a nobis euelli non põt in.l.id quod
noſtrum.ff.de reg.iur.⁊.c.ab eo.de elec.lib.vj.facit.c.ij.de pꝛebend.lib.
vj.vbi ſolum dicitur quod papa poteſt ꝯcedere beneficia vacantia vel
ex plenitudine poteſtatis dare ius ad vacaturam nõ autẽ dicit qð de
facto poteſt aliquem pꝛiuare.¶ Sexto ⁊ vltimo per autoꝛitatem gl.
17 x.diſtin.⁊ Archi.ibi.vbi concluditur † papam poſſe ceſſante legitima
cauſa diuidere epiſcopatũ in duo ſine cõſenſu epiſcopi.per.c.multis.
xvi.q.j.⁊ cõtra id qð ſentit Jo.an.in.c.qð ad gratiam.de reg.iur.li.vj.
in mercurialibus.in illa queſtiõne.nunquid poteſt papa aliquem pꝛe
latum tranſferre inuitum.⁊ videt̃ cõcludere ꝙ in cauſa non exiſtẽte et
foꝛte ob hoc papa Alexãder vltimus ſtatuit in ꝯcilio Piſano vt nul
lus epiſcopus trãſferret̃ inuitus ad ꝑdicta.facit optime.c.cõquerẽte.
de reſtit.ſpolia.vbi dicitur qð nõ decet honeſtatẽ ſuperioꝛis ſine mani
feſta rationabili cauſa ſpoliare aliquem ſuis beneficijs cũ teneatur il
lis paterna pꝛouiſione ꝯſulere.facit.c.cum ſm apoſtolum.iũcta gl.fi.
de pꝛeb.ad idẽ gl.in.c.j.xxij.diſtin.que dicit papã nõ debere ius vnius
eccleſie ſine cauſa alteri dare.¶ Venio ad tertium membꝛum ſcilicet
quando dubitatur an ſubſit cauſa.⁊ multa in hoc poſſunt allegari ſed
nõ inſiſtã pꝛopter pꝛolixitatem euitandã:ſed qð ꝑſumi debeat.faciũt
notata ꝑ legiſtas.in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.publi.⁊ in.l.pꝛeſcriptiõe.
C.de pꝛeci.impera.offe.vbi cõmuniter volũt cauſam pꝛeſumi in pꝛinci
pe etiam ſi agat in his que competũt alicui de iure gẽtiũ.⁊ etiã in his
que ſunt de iure diuino ſi in illo reperit̃ alias diſpẽſatum.⁊ nota per
aliquos in.d.c.que in eccleſiarũ.Ego vero diſtinxi ſic.quod aut papa
diſponit perturbando vniuerſalem ſtatum eccleſie nulla ratione ap
parentẽ ⁊ non eſt ſuſtinendũ.vnde pꝛeſumetur tunc iuſtitie cauſa.pꝛo
hoc facit notabile dictum Innoc.in.c.quanto.de cõſuetu.vbi dicit pa
pam nõ eſſe ſuſtinendum ſi ſine magna cauſa ⁊ alijs not.vult mutare
vniuerſalem ſtatum eccleſie,vt puta ſi vellet auferre epiſcopis poteſta
tem chꝛiſmandi vel baptizãdi ſecundũ eum.¶ Item dicerem in caſu
pꝛopoſito ſi vellet deponere oẽs ep̃os vel maximam multitudinem ⁊
ſic iudicio meo poſſet intelligi ⁊ ſaluari gl.in.c.ꝑ pncipalẽ.ix.q.iij.que
dicit papam nõ poſſe deponere omnes ep̃os ſed vnũ ſic vt in vno ꝑſu
matur cauſa nõ ſic in omnibꝰ vel in magna multitudine pꝛopter gra
uitatem pꝛeiudicij.argumentum optimum in clemẽ.paſtoꝛalis.de re
iudicata.nam ⁊ Paulus ſolus repꝛehendit Petrũ cũ videret̃ deuia
re a regulis ⁊ doctrinis ꝯmunibus euitãdo gentiles iudaizãdo in mo
ribus.vt in.c.paulus.ij.q.vij.⁊ oꝛiginaliter habetur ad Galatas.ij.c.
vbi dicit̃ quod Paulus reſtitit Petro in faciem eo quod repꝛehenſi
bilis erat multo ergo foꝛtiꝰ hoc poterit tota eccleſia.⁊ hoc faciẽt etiã
ex generali poteſtate ſibi tradita a dño,vt ſupꝛa dixi.nã ſi caput dolet
⁊ errat dꝫ totũ coꝛpus reſiſtere,quia non eſt tũc bonus paterfamilias.
vnde Hieronymus.xciij.diſtinct.legimus.oꝛbis eſt maioꝛ vꝛbe.⁊ ſi
diceremus contrarium poſſet papa adducere ad confuſionem totam
eccleſiã.ꝙ nõ eſt dicendũ cũ deus oꝛauerit ꝓ ea vt ſupꝛa dixi.In alijs
vero particularibꝰ vbi nõ ꝑturbatur vniuerſalis ſtatus eccleſie ⁊ fides
non violat̃ ꝑſumendũ eſt ꝓ eo quod nõ moueat̃ ſine cauſa rationabi
li.ꝑ hoc.c.cũ a nobis.in fine de teſtibus.⁊ clemen.literis.de pꝛobatio.
vbi bonus tex.cum gl.⁊ ſic ſalua dicta legiſtarũ.inſtar enim ſacrilegij
habetur diſputare de iudicio pꝛincipum.xvij.q.iiij.§.qui autẽ.⁊ in.l.ij.
C.de crimi.ſacri.⁊ maxime dicendũ eſt hoc in papa quẽ merita Chꝛi
ſti ⁊ Petri aut ſanctum inuenerunt,aut ſanctum faciunt.⁊.c.j.xl.diſt.
⁊c.¶ Nũc reſtat reſpõdere ad ꝯria ad q̃ bꝛeuitatis cauſa ſigillatim nõ
reſpondeo,maxime qꝛ ſi quis bene pꝛedicta libꝛauerit contrariam re
cipiet limitationem ꝑ ea que dixi in ſolutione.Nam fatendum quod
papa poteſt ex cauſa diſpenſare quandoqꝫ circa ius diuinũ ⁊ diſpõ
nẽ cõcilij ⁊ vniuerſalem ſtatum eccleſie ⁊ autoꝛitatẽ ſummoꝛũ põtifi
cũ ſed vbi omnino ceſſat cauſa nõ põt:vt plene liquet ex ꝑdictis et ad
ca.j.de renuncia.libꝛ.vi.dixit qð papa renuntiauit ex cauſa.nã ſine cã
peccaret ꝑ ea que habent̃ in.c.niſi cum pꝛidem.de renuncia.⁊ per ea q̃
notantur in.d.c.j.¶ Et aduerte circa hoc coniugium ſpirituale:con
trahitur enim pꝛimo coniugiũ cum eccleſia vniuerſali cum vnicus ſit
in ſe epiſcopatus vt pꝛedixi.⁊ dicitur contrahi eoipſo quod ep̃s cõſe
cratur.tunc enim imprimit̃ ei character qð per nullũ quam ꝑ deũ de
leri poteſt ⁊ remanet poſt moꝛtẽ:vt legitur ⁊ notatur in.c.ij.xxx.q.vij.
⁊ hoc eſt illud cõiugiũ ſpirituale qð foꝛtiꝰ eſt ꝙ carnale.cũ illð diſſol
uatur moꝛte in cap.penult.⁊ vlti.de ſecund.nuptijs:⁊ plenius de hoc
per Hoſtiẽ.in.c.inter coꝛpoꝛalia.de trãſla.pꝛela.qui ſic intellexit pꝛin
cipium illius.c.j.¶ Secundo contrahit̃ matrimonium ſpirituale:ſcꝫ
inter epiſcopũ ⁊ illã eccleſiã particularem cui pꝛeficitur.⁊ hoc coniu
gium nõ eſt ita foꝛte ſicut carnale tamen nõ poteſt diſſolui ab homine
ad inſtar carnalis.vt in.d.c.ij.ſed per papã ex cauſa põt diſſolui.ſine
cauſa vero non qꝛ ſaltem deſignat coniunctionẽ que cõſiſtit in ſpiritu
inter chꝛiſtum ⁊ fidelem animam.Vnde quemadmodum inter chꝛiſtũ
⁊ fidelem animam ſignatam non diſſoluit̃ ſine cã ita nec ſignũ.non ob
ſtat dictum ſpec.pꝛocedit enim vbi non decoloꝛat̃ ſtatus eccleſie vni
uerſalis nec ledit̃ directe vel indirecte oꝛdinatio dei vt ipſemet Spec.
voluit eo.ti.ſub rubꝛica.de diſpen.§.nũc bꝛeuiter.circa fi.vbi poſuit ca
ſus plurimos in quibꝰ diſpenſare non poteſt:⁊ maxime in verſic.xij.
⁊ ſequenti.vbi tenet inter cetera ꝙ diſpenſatio pape nõ valet ꝯ euãge
lia vel vniuerſalem ſtatum eccleſie.ſeu vbi decoloꝛat̃ ſtatus eccl̃ie vel
cõtra ea que ſancti patres diffinierunt bene per.c.⁊ ſi illa.j.q.ij.⁊.xxv.
q.j.que ad perpetuam.⁊.c.contra.⁊.xv.diſtinc.⁊.c.ij.cum ſimilibus.ſic
etiam limitandum eſt dictum Bal.maxime cũ ipſe nihil boni allegat
⁊.c.omnis.loquit̃ in tranſlatione fienda ex cauſa.c.ſi gratioſe.non lo

quitur vbi matrimonium eſſet contractū inter prelatū ⁊ eccleſiam.ſed
quando diſpenſatio fit ad tempus ꝓpter vtilitatē pſonarū quam pa-
pa ex cauſa facere poteſt.ar.c.de multa.de prebē.in fine.⁊ hec ſufficiāt
quo ad primam queſtionē:⁊ non mireť quiſpiam de prolixitate adhi-
bita in hac prima queſtione:quia non parum eſt attingere ⁊ explicare
fundamentum poteſtatis totius vt ita dixerim eccleſie.⁊ qꝛ ex ſupe-
rius dictis facilius infertur ad deciſionem aliarum queſtionum in qui
bus breuitatem cum hac prolixitate compenſabo ⁊c.¶ In ſecunda q̄
ſtione arguitur quod prefata appellatio non debuerit per concilium
admitti.appellatio eſt proprie de minore iudice ad maiorē ꝓuocatio.
ij.q.vj.anteriorū.adeo quod etiam ſi per errorem appellatur ad mino-
rem iudicem non valet in aliquo appellatio.vt in.l.j.ff.de appella.ſed
concilium non eſt ſupra papā:imo cōciliū recipit auctoritatem a papa
vt in.c.ſignificaſti.in fi.de elec.⁊.xx.diſtin.Quis patuit clarius ex mul-
tis ſupra primo dubio deductis.ergo appellatio talis nō erat admit-
tēda.¶ Secundo videť de hoc tex.expreſſus in.c.cuncta ꝑmundū.ix.
q.iij.vbi dicitur quod a qualibet parte mūdi ad ſedem apoſtolicam ap
18 pellari poteſt † ab illa autē nulli eſt appellare ꝑmiſſum:⁊ qꝛ nulla pre
cedente ſynodo habet facultatem ſoluēdi quos ſynodus nunꝗ̄ dāna
uerat ⁊ dānandi quos oportuit nulla ſynodo exiſtente.⁊ iſte eſt text.
valde notabilis.⁊ facit ꝓ his que dixi in precedēti dubio.⁊ ſolus papa
ſine concilio pōt ex cauſa deponere etiā imperatorē ad idē.c.nemo.et
c.aliorum ⁊.c.per principalem.eadē cauſa ⁊ queſtione.¶ Ex quibus
iuribus colligiť quod a toto clero ⁊ populo ⁊ imperatore papa iudi-
19 cari non pōt.¶ † Tertio ꝓbatur ꝑ argumē.a maiori.cū enim nec ab
imperatore ſeculari nec a ſnīa prefecti pretorio appellari poteſt. vt.l.j.
ff.a quibus appellare nō licet.⁊.l.vna.C.de ſenten.prefec.preto. mul-
tofortius nec a papa appellatur ⁊ cū ipſius ptās eſt longe maior im-
periali.vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊ in.c.duo ſunt.xcvj.diſtin.Quar-
20 to fortiſſime facit,† quia papa eſt dei vicarius in terris.in.c.ſecūdo ⁊
iij.de trāſla.prela.ſibi enim in pſona Petri dictum fuit.Paſce oues
meas.⁊ quodcūqꝫ ⁊c.de elec.ſignificaſti.⁊.xxxiij.q.j.quodcūqꝫ.⁊.c.lo-
quitur.ergo cū omnibus vice dei ipſe p̄ſit a nemine excepto deo corri-
gi ⁊ deprehendi poteſt vt in.d.c.aliorū.⁊ in.c.nemo.⁊.c.cuncta.appel
latio enim preſupponit maioritatē quandam in eo ad quē appellatur
vt ſupra dixi.adeo quod de vicario epī ad ipſum epiſcopum appellari
non poteſt cū ſit idē tribunal ⁊ eadem iuriſdictio:nec cōſuetudo in cō
trarium vꝫ tanꝗ̄ ſubſtantie rei repugnans vt legitur ⁊ notatur in.c.ij.
de conſuetu.lib.vj.Sed maioritas contra papā nunꝗ̄ fuit tradita cō-
cilio cum nullum verbum fuit apoſtolis dictum iuriſditionis ſeu po-
teſtatis collatiuum ꝙ fuerit dictū ipſi Petro:imo multa Petro fue-
runt dicta.vt plene dixi ſupra in primo dubio per q̄ ipſimet apoſtoli q
erant reſpectu dei pleni ad maiorē confirmationem hoc ipſum volue-
runt qḋ ipſe Petrus loco dei oībus preeſſet.xxiij.diſtin.ſacroſancta.er
go hec appellatio nullo iure ſui iuris colore fundari pōt.Quinto ⁊ vl
timo videtur probari in.c.per venerabilem.in fi.q filij ſint legiti.ver.ra
tionibus.vbi ex lege diuina probat tex.quod in omni dubio recurren
dum eſt ad fidē apoſtolicā ⁊ ipſius diffinitioni ⁊ mandato loco dei ob
temperandum eſt ab omnibus.non ergo licet concilio de ipſi⁹ diffini
tione iudicare cum facta concilij ſint ꝑ ipſum papā corrigēda vel ap-
probāda vt ibi.⁊ dicto.c.cūcta ꝑ modum.Ridiculum enim eſſet dice
re cum ſtatuta concilij poſſunt tolli per papā vt no.in.c.vbi periculū.
de electio.lib.vj.⁊ in.c.ſignificaſti.eodem ti.⁊ a papa nō poteſt appel-
lari ad conciliū.ſi enim concilium eſſet ſupra papam nō poſſent ꝑ eū
illius ſtatuta violari,vt in clemen.ne romani.de ele.quod tamē eſt fal-
ſum vt ſupra dixi.ipſe enim papa ſuperiorē in hoc ſeculo nō recogno
ſcit vt in.c.per venerabilem prealle.poſt princi.⁊ in.c.licet.de elect.in fi
ne vbi dicitur quod ad ſuperiorē in facto pape non pōt haberi recur-
ſus ⁊ eſt ille bonus tex.in materia appellationis.⁊ facit.c.ſignificaſti
eodem titu.¶ In contrarium quod appellatio debuerit admitti pri-
mo cōciliū gn̄ale eſt maioris autoritatis ꝙ ſit ſolus papa ergo a papa
ad illud poteſt appellari.conſequentia patet ex ſe ⁊ infra melius cor-
roborať.antecedēs ꝓbať in cōcilio gn̄ali non ſolum intereſt papa ſed
omnes prelati orbis.vt in.c.j.ij.⁊.iij.⁊ cap.multi.xviij. diſtinct.⁊ repre
ſentatur per hoc conciliū tota eccleſia vniuerſalis vt patet actuū.xv.fa
cit.c.ſicut.in fi.xv.diſtin.c.eccleſia.de conſecra.diſtin.j.ſed nulli dubiū
quin tota eccleſia ſit iuncta cum capite ſuo maioris autoritatis ſit ꝙ
ſolus papa.nā vt ſupra in primo dubio dixi poteſtas fuit tradita toti
eccleſie,ſed per papā exercetur tanꝗ̄ per caput eccleſie.vt in.c.manet.
xxiiij.q.j.⁊ in.c.ita domin⁹.xix.diſtin.pleniſſime dixi ſupra.hinc eſt ꝙ
maioris autoritatis eſt cōſtitutio totius cōcilij quā ſoli⁹ pape:vt col-
21 ligitur per.c.j.xx.diſtin.⁊ ibi ꝑ archidia.¶ † Item papa ſolus poteſt
errare ⁊ eſſe hereticus.xl.diſtin.ſi papa ⁊ inſufficiēs ad regimē eccleſie
vt in.c.j.de renuncia.lib.vj.ſed tota eccleſia errare non poteſt.vt legiť
⁊ notatur in.c.a recta.xxiiij.q.j.⁊ in.c.maiores.de baptiſ.hinc etiam eſt
qḋ ardua nō ſolet papa explicare ſine preſentia conciliō,vt legitur ⁊ no
tatur in.c.ad apoſtolice.de re iudica.lib.vj.⁊ per Hoſtiē.in.c.ex geſtis.
de cleri.non reſiden.conſequentia ſatis corroboratur per optimum ſi
mile archiepiſcopus eſt maior epiſcopus ſue prouincie adeo quod ſu-
per eis habeat plenariā iuriſdictionē.vt in.c.paſtoralis.de officio or-
dina.vj.q.iij.ſcitote.nihilominus de illo archiepō appellať ad cōciliū
prouinciale cui intereſt archiepiſcopus tanquam caput vt notať ſcḋꝫ
vnum intellectum in.d.c.multis.nō.glo.in.c.a collatione.de prebend.
lib.vj.⁊.ij.q.j.omnis oppreſſus.¶ Itē de ordine a p̄ſide appellať ad
preſidem.ff.quando appellandum ſit.l.j.§.ſolēt.de epiſcopo ⁊ capitu
lo appellať ad ipſum archiepiſcopum.vt in.d.c.a collatione.ſic dicen-
dum in ꝓpoſito vt a papa poſſit appellari ad cōciliū cui intereſt papa
vt caput.¶ Secundo adduco capitulū.veniam.⁊.c.ſententia.xxxv.q̄
ſtione.ix.⁊ maxime iuncto.c.cum ex literis.de in integrū reſtitu.vbi di
citur quod ſententia romani pontificis pōt in melius commutari qñ
iuſtitia primo lata non eſt,ſed reformatio ipſius non pōt in melius re
ferri quā ad totam eccleſiam vbi intereſt etiam ipſe papa.nam ⁊ ſolus
Paulus reſiſtit ipſi petro in faciem ⁊ ipſum reprehendit dū ex facto
ſuo ſequeretur ſcādalum in eccleſia dei.ij. queſtione.vij.Paulus Pe
trum reprehendit,vt latius legitur ad galatas.ij.c.⁊ tamen Petrus
primo comedebat cū gentibus nec diſcernebat cibos ab eis ſicut facie
bant iudei,demū ſuprauenientibus ibi quibuſdā iudeis timēs eorū ſcā-
dalū ſubtraxit ſe a gentibus ⁊ diſcernebat ab eis cibos ſicut faciebant
iudei:⁊ ſic indiſtincte cogebat ꝑ exemplū ſuū alios iudaizare.qḋ vi-
dens paulus eum reprehendit ⁊ ſibi reſtitit in faciem fortius hoc po-
terit facere tota eccleſia.alias ſol⁹ papa poſſet deducere eccleſiā ad cō
fuſionem maximā quod nō eſt dicendū.ad idē ſecunda queſtione.vij.
item cum balaam.vbi aſina reprehendit Balaam prophetā ⁊ per aſi-
nam deſignatur ſubditus per prophetam Balaam prelatus vt ibi ad
denotandū quod cum prelatus cogit ſubditum ad malū poteſt ab eo
reprehendi.¶ Tertio facit.ij.hinc colligitur.xij.diſtinct.vbi dicitur
quod cōciliorum venerandorum autoritas ſingularē in eccleſia ſedis
apoſtolice addidit poteſtatem.⁊ dicit ibi quod papa principaliter ha
buit poteſtatem a deo.xxj.diſtin.quāuis.⁊.xcvij.diſtin.omnes.ſecūda
rio vero a concilijs,ergo concilium eſt maioris autoritatis quā papa:
alias nō potuiſſet dare autoritatē pape cum nemo dat quod non ha-
bet.j.queſtione.vij.daybertum.⁊.c.quod autem.de iure patronatus.
¶ Quarto videmus quod in arduis ⁊ concernentibus ſtatuꝫ totius
eccleſie vt in cauſa fidei recurritur ad conſilium vt legitur ⁊ notať in
c.anaſtaſius.xix.diſtinctio.⁊ in.c.ſicut.xv.diſtinctiōe,⁊ patet Actuū.
22 xv. † cum enim fuit in primitiua eccleſia dubitatum an conuerſi ad fi
dem deberēt circūcidi miſſum fuit nō ſolū ad petrū ſed ad totam eccle
ſiam que erat Hieroſolimis.nec legitur quod petrus p̄ſtiterit maio-
rem autoritatem quaꝫ reliqui apoſtoli ⁊ ſeniores:ſed omnes commu
ni conſenſu ſtatuerūt quod non fieret circunciſio ⁊ ſic cōmuni nomine
facta fuit reſponſio.vt legitur vt ſupra ⁊ plenius ibi dixi ſuper primo
dubio.ergo cū opus erat recurrebatur ad concilium etiam inter illos
qui erāt ſpirituſancto pleni ⁊ ſatis informati de poteſtate pape ⁊ eccle
ſie ergo potuit hoc in caſu noſtro appellari ad ꝯciliū videať vt an epi
ſcopi ſint ſola volūtate pape remouibiles.quod dubiū ſatis eſt ardu-
um cum epiſcopi dicātur legati chriſti ꝯfratres pape ⁊ columne eccle
ſie.vt in dicta clemē.de penis.⁊ ſunt loco apoſtolorum.vt in.c.viden-
tes.xij.q.j.⁊ in.c.in nouo.xxj.diſtin.⁊ in.c.legimus.xciij.diſtinc.et ſunt
vicarij dei ſaltem in parte.xxxvij.queſtione.j.mulieres.non obſtat ſi
dicatur quod ſpeciale eſt in cauſa fidei vt in ea ſit ꝯcilium ſupra papā
vt no.glo.in.d.c.ſicut.⁊ in.c.anaſtaſius.⁊ in.c.ſi papa.xl.diſtinc.qꝛ hec
ſpecialitas nō probať iure diuino.vnde emanauerat poteſtas pape et
eccleſie.non enim legitur quod in cauſa fidei deus dedit maiorem po
teſtatē ꝯcilio ſeu eccleſie quam in alijs caſibus vel quā pape.Chriſtus
enim in traſlatione poteſtatis fuit vſus verbis generalibus vt pleniſ
ſime dixi ſupra in primo dubio cū ergo in eccleſia vſa ſit hac poteſta
te in cauſa fidei etiā ſupra papam ergo ⁊ in omnibus alijs arduis vbi
papa iudicio vniuerſali erraret vti pōt:quia q poteſt maius ergo mi
nus ꝯceſſū videtur vt dicit tex.in.c.ex parte.el.ij.de decimis.Si enim
concilium repreſentans totam eccleſiam vt dicam in tertio dubio di
ſponit in cauſa fidei etiam ſupra papā.vt in.c.ſi papa.prealle.⁊.ij.que
ſtione.vij.Item cū balaaꝫ.verſicu.itē ſi maius.⁊.quod ibi notat Ar-
chidia.⁊ expreſſe tenet idē Archidiac.in.c.in fidei fauorem.de here.li.
vj.⁊ hoſti.quē ſequi videť Jo.an.in.c.propoſuit.de conceſ.preben.et
in.c.per venerabilem qui filij ſint legi.ergo poteſtatem iſtam recepit a
deo alias non poſſet iudicare.iuxta illud euangelium.poteſtatem non
haberes in me niſi data eſſet tibi deſuper.vt legitur ⁊ notatur in
c.nimis.de iureiurando.⁊.xxj.diſtin.inferior.de maio.⁊ obe.cum infe-
rior nec obſtat ſi dicatur quod in cauſa.fidei indicat qꝛ tota eccleſia er
rare non pōt cum deus ꝓ ea orauit vt legitur in.c.maiores.de baptiſ.
⁊ glo.in.c.a recta.xxiiij.q.j.qꝛ vt dixi in dubio primo etiam concilium
poſſet errare nec ꝑ hoc deficit fides cū poteſt conſiſtere in pſona vnius
vetule ꝗ̄ nunꝗ̄ interfuit concilio ſicut accidit in perſona beate virgi-
nis.per paſſionem chriſti,apoſtoli enī ⁊ alij credentes defecerunt ante
reſurrectionē licet eiuſdem dedit poteſtatē clauiū.vt in.c.officij.de pe
niten.⁊ remiſſio.vnde apoſtolus autoritatē habēs in eccleſia ſcribens
ad Corintheos ſic in epiſtola ſcripſit.Neſcitis quoniam angelos iu-
dicabimus quāto magis ſecula.⁊ ſic angelos.⁊ ſacerdotes q propter
excellentiā ordinis in numero angelorū ꝓputanť.xcvj.diſt.§.ecce.ver.
hinc ⁊ malachias.traſſumptiue habet in.c.ꝑ venerabilē verſi.paulus.

qui aliq sint legiti.⁊ ꝙꝙ Hosti.ibi intelligat dictum de papa ⁊ cardi-
nalibus hoc ego non credo cum tẽpore apostoli.nõ essent adhuc car-
dinales,sed potius videtur de tota ecclesia vt satis colligit̃ mens sua
Actuum.xx.prope medium.vbi dicitur ꝙ Paulus vocabat maiores
natu ecclesie Ephesine ⁊ inter cetera dicit.Attendite vobis ⁊ vniuer
so gregi in quo vos spiritussanctus posuit episcopos regere ecclesiaꝫ
dei quam acquisiuit sanguine suo ⁊c.⁊ sic videtur ꝙ regimen ecclesie
non sit in solo papa,sed in omnibus prelatis pro hoc bonus tex.in.c.
bene qdẽ.xcvj.dist.vbi alia cã ꝙ fidei cõciliũ discutiebat peragenda ⁊
diffinit,papa aũt locutus fuit ibi tanꝙ vnus de concilio.ad idẽ facit
c.j.de sponsa.⁊.c.osius.de elec.⁊ in.c.aduersus.post prin.de immu.ecc.
j.q.vij.conuenientibus.⁊.c.Adrianus.lxiij.dist.Ultimo videt̃ de hoc
casus in.c.legitimus.xciij.dist.vbi dicit Hieronym⁹ ꝙ totus orbis est
maioris autoritatis quam sola vrbs romana.ex quo gl.ibi colligit ar.
ꝙ statutum cõcilij preiudicat statuto pape si contradicant sibi adinui
cem.Cum ergo concilium sit maioris autoritatis ꝙ solus papa,ergo
ab eo ad conciliũ appellari potest.ij.q.vj.anteriorũ.¶ Ad solutionẽ
Christi ⁊ eius matris cuius res agitur precipue presidio humiliter in
uocato cõdescendẽs arbitror sic dicendũ ꝙ aut papa consentit ꝙ ap-
pellatio recipiat̃ ⁊ examinet̃ in cõcilio eñ debeat admitti.nã cũ prin-
ceps nõ põt suã sñiam ẽt nõ iustã reuocare,vt in.c.vnico.⁊ in.c.sñiaꝫ.
xxxv.q.ix.⁊ de in inte.rest.cum ex literis.⁊.c.cum olim.de reiud.et de
dolo.⁊ ꝯtu.cum olim.fortius põt consentire vt in concilio examinet̃,
vbi etiam ipse interest:⁊ multum bene facit.c.nos si competenter.ij.q.
vij.⁊ per illũ tex.seu eius rationem deberet papa velle vbi dicit ꝙ pa-
pa si competẽter aliquid egit ⁊ in subditis suis iuxta legis tramitẽ nõ
obseruauerit etiam iudicio imperatoris paratus est illud emendare
reddens rationem.nam si nos qui aliena debemus corrigere peccata
peiora cõmittim⁹,certe nõ veritatis discipuli sed quid dolentes dici-
mus erimus pre ceteris eorũ magistri ⁊c.¶ Si ergo ex humilitate pa
pa ibi voluit se subijcere imperatoris iudicio fortius debet velle pati
vt factum suum discutiatur per concilium.nam vt.s.dixi ibi est maior
autoritas cum ibi tota sit ecclesia representatiue.neqꝫ per hoc iudicat̃
a concilio sed ipse ⁊ cõciliũ discutiũt,an bene egerit sicut ab archiepõ
appellatur ad concilium prouinciale vbi ipse presidet,vt.s.dixi.⁊ im-
perator dicit non erubescimus si quid melius horũ que prius ipsi di-
ximus inueniamus competentem prioribus imponere correctionem
ne ab illis corrigi expectemus in aut.de nup.circa prin.colla.iiij.facit
qd legi.⁊ not.in.c.qualiter ⁊ qñ.el.j.de accu.⁊ per iura predicta potest
admitti appellatio de papa male informato ad eundẽ bene informa-
tum.nam in papa non debemus iudicare sꝫ leges humanas cũ eis nõ
astringatur.vt in corpore ꝑposuit.de conces.preben.⁊ in.c.innotuit.⁊
c.significasti.eo.tit.sed sm legem naturalem ⁊ diuinam qua astringit̃.
xxv.q.j.sunt quidam.habet quis suum erroreꝫ corrigere,imo debet es
se magne sapientie.xxij.q.iiij.c.magne.⁊.c.nos si.⁊ videtur esse nõ pa-
pa cum male agit vnde altera persona censetur cum postea bñ est edi-
ficatus sicut in simili dicit tex.non est iudex si non est iustitia in eo.de
verb.sig.forus.nam ⁊ ipse deus suã sententiam qñqꝫ immutat pecca-
tores suos mutãte mores,vt legi.⁊ no.in.c.icommutabilis.xxij.q.iiij.
vnde dicitur.disce mutare mores qr deus nouit mutare sñiam.vt ibi
no.in papa debet fortius reuocare ꝙ male fecit ex quo reperit causaꝫ
aliter se habere.fateor tamen ꝙ ista non est proprie appellatio de qua
iura faciunt mentionem cum per eam non suspendat̃ sententia nec cã
deuoluit̃ ad superiorem quod est proprium appellationis.sed est ap-
pellatio generaliter sumpto vocabulo.appellat̃ eñ id est ꝓuocat̃ ipse
papa vt diligentius examinet negotium sicut dicimus de appellatio
ne extraiudiciali q̃ est q̃dam ꝓuocatio ad cãm.de appellationibus.cũ
sit romana.⁊ obtinet vim cuiusdam supplicationis.arg.aut.q̃ suppli-
catio.C.de preci.impe.offe.⁊ facit bene in simili.c.pastoralis.de appel
latio.vbi dicit quod si papa inhibuit appellationem in aliquo nego-
tio nihilominus si appellatur debet superior iustitiam reuocare vel vi
appellationis deuoluentis causam licet non suspendentis a iudice a
quo vel vi querele.Fateor tamen quod papa non cogitur talem ap-
pellationem admittere,vt in iuribus ⁊ rationibus preallegatis.⁊ ma-
xime in.d.c.veniam.⁊.c.sententiam.⁊.c.cum ex literis.cum similib.aut
papa cõtradixit quod supradicta appellatio admittit̃ in cõcilio ⁊ tũc
est dubium.sed vt late habemus materiam ampliando terminos di-
co quod quedam sunt in quibus papa habet plenitudinem potesta-
tis,vt in his que sunt iuris positiui nec decoloratur status ecclesie,et
in illis non debet admitti appellatio quia nemo in illis potest sibi di
cere cur ita facit cum ipsi fuerit data a Christo plena ptãs disponẽdi,
⁊ si male disponit ve anime sue,vt i.c.aliorũ.⁊ in.c.nemo.ix.q.iij.⁊.xcix.
dist.in memoriam.⁊ in his intelligo iura que dicũt quod a papa ap-
pellari non potest,vt in.c.cuncta per mundum.eadem causa ⁊ questio
ne.quod sic loquit̃ si bene ponderetur in fine sui.maxime quedaꝫ sunt
que papa attentare non potest ⁊ in illis poterit quandoqꝫ admitti
appellatio ⁊ de his casibus vide ꝑ Spe.in ti.de legato.sub rub.de di
spensatio.§.nunc breuiter.versi.hec aũt sunt vsqꝫ ad finem q̃ singulari
ter prosequi longum esset.Sed ponam tres casus in quibus credo
appellationem admittendam etiam inuito papa.Primus cum preci
pit aliquid cõtra fidem.in hac enim causa concilium est supra papam
⁊ licite receditur a papa.xxiij.questio.j.achatius.xix.distinctio.c.ana-
stasius.⁊ dicto.§.item schismaticus.cum simili.s.allega.nam in eo qd
papa est hereticus minor est quolibet catholico.vt dicit gl.in dicto.c.
achatius.nec est caput ecclesie.sed extra ecclesiam hoc autem cognosce
re habet ecclesia cui in persona Petri data fuit potestas a Christo:vt
in.d.c.remanet.xxiij.questio.j.⁊ si diceremus contrarium posset eccle-
sia deduci in nihilum cũ papa possit esse hereticus dicto.c.si papa.⁊ in
sufficiens vt in.c.primo de renun.lib.vj.⁊ iste casus iudicio meo non
habet multum dubitationis cum in casu fere omnium sententia potest
iudicari a concilio supra dixi fortius potest eius preceptum contra fi-
dem corrigi per conciliũ.¶ Secundus casus magis dubitabilis cũ
ex suo precepto seu sententia decoloratur seu immutatur vniuersalis
status ecclesie.nam communiter tenetur papa hoc facere non posse:vt
no.in.c.literas.de restitutio.spoliato.in versi.dispensare.⁊ in.c.propo
suit de conces.preben.⁊ Inno.in.c.cũ ad monasteriũ.de sta.reg.Spe-
cu.in loco preallegato.in versi.xij.⁊ videtur text.in.c.⁊ si illa.j.q.vij.⁊.c.
que ad perpetuam.xxv.q.j.per Archidia.in dicto.c.sunt quidam.⁊ fa-
cit ꝙ notat Abb.in dicto.c.nulli.de sent.excommu.glo.tamen decreti
in hoc videntur contrarie.nam glos.in dicto.c.que ad perpetuaꝫ.dicit
quod contra vniuersalem statutũ ecclesie papa nõ dispensat.sed bene
quando non est ita generale sicut exemplum ponit in cõtinẽtia sacer-
dotũ sed gl.Bartho.brixien.in.c.sunt quidam.eadem causa ⁊ questio
ne.dicit quod quicquid dicat Io.qñqꝫ papa dispensat contra generaleꝫ
statũ ecclesie sicut fecit in.c.nõ debet.de consangui.⁊ affinita.sꝫ cõ
cordando dico quod per illud statutum nõ decolorauit statũ ecclesie.
sed potius reformauit nec solus fecit:sed cum toto cõcilio.vñ dicereꝫ
quod cum ex mutatione vniuersalis status ecclesie decoloraret̃ ecclesia
nõ potest papa etiã dispensare.vt in dicto capi.⁊ si illa.secus si nõ mu-
taretur sed potius reformaretur:vt sentit Inn.in.c.quanto.de consue.
vbi dicit quod ex magna causa ⁊ alias non potest papa venire contra
vniuersalem statum ecclesie quod est no.⁊ in hoc casu credo qd valeat
appellatio ad concilium saltẽ vt cõcilium resistat pape ne ꝯfundat dei
ecclesiam.nam vt no.dicit Inn.in dicto.c.quanto.non est papa susti-
nendus si vult venire contra statum ecclesie vniuersalẽ sine causa ma-
nifesta.non enim potest sibi congruẽtius resisti ꝙ per totã ecclesiam.
sicut Paulus resistit Petro vt predixi ⁊ sub hoc credo includi casum
nostrũ:vt plene restiti in primo dubio.quare ꝯcludo qd dicta appella
tio de qua in themathe fuerit admittenda per ea que satis plene dicta
sunt supra nec hoc casu iudicatur papa.sed potius sibi resistitur ne de
struat ecclesiam dei.interest eñ totius corporis ne caput male agat fa
cit optime dicto.§.item cũ Balaã.ij.q.vij.¶ Tertius casus cum papa
precepit id qd est se malũ vel vehementer ex suo precepto presumitur
scandalum futurum.nam totaliter precepto non est obtemperãdũ.vt
no.Inn.in.c.inquisitiõi.de sen.excõmu.probat̃.xj.q.iij.is cui preest.
⁊.c.qui resistit.⁊.c.iulianus.⁊.c.si dominus.xl.distinctio.c.j.debet eniꝫ
tota ecclesia resistere scandalis futuris ⁊ ne mala cõtra legem dei com-
mittantur ad instar Pauli qui reprehendit Petrum vt supra dixi ⁊
asina que denotat subditum reprehendit Balaam prophetam q de-
notat prelatum.Et si queris vnde ꝯcilium habet hanc prerogatiuam
cognoscẽdi ⁊ resistẽdi.Rñdeo ea que dixi in primo dubio:⁊ supra in
argumentis pro ista parte.⁊ bene facit dictum Hostiẽ.in.c.proposuit.
de conces.prebẽ.vbi dicit qd licet papa non potest accusari vel condẽ-
nari ab homine nisi de heresi.dicto.c.papa potest tamen moueri secre-
te si palam peccat mortaliter.non velit nolit subiacet euangelice veri-
tati quo ad monitionem faciendam que cuilibet data est.ij.q.j.si pecca
uerit dicit tamen qd nõ subiacet quo ad id quod ibi dicitur.dic eccle-
sie nisi in heresi.si enim est impenitens debet dici ecclesie secundũ deũ
idest deum orando ꝙ ipsum inspiret ⁊ ecclesie triumphanti vt oret ꝑ
ipso.nã si imperator ⁊ totus clerus ⁊ totus populus conuenirẽt ipsũ
non poterũt iudicare.caueat tamen ipse:qr anima sua in manibus suis
⁊ sibi terribilius iudicium imminet ⁊ intolerabilior cruciatus.xx.q.iij.
nemo.⁊.c.aliorũ.In subditis autẽ habet potestatẽ secundũ eũ ꝙ eius
precepto est obediendũ etiã si dubiũ sit an sit mortale dummodo vin-
ci potest ꝯscientia.Si autẽ certum esset peccatum esse mortale tunc ei
nõ est obediendum sed recognoscendus est papa celestis.s.deus.dic.c.
iulianus.⁊ ecclesia triumphans que nõ fallit.⁊ hoc vltimũ placet ⁊ cõ
cordat cum dicto Inn.in.d.c.inquisitionĩ.⁊ facit qd not.Ioan.and.in
c.significasti.de offi.ord.⁊ in.c.cũ adeo.de rescrip.sed precedens dictũ
nõ placet.nam si papa stat in peccato notorio.⁊ admonitus per cõci-
lium nõ vult resistere ⁊ scandalizat ecclesiam potest puniri tanꝙ he
reticus per cõcilium:vt dicit glo.singularis quã approbat totus mun
dus in.c.si papa.preall.⁊ sic per hanc viã potest denuntiare ꝯciliũ cri-
mẽ pape.⁊ ad effectũ vt per ecclesiã admoneat̃ ⁊ corrigat̃:potest appel
lari ad concilium vbi peccatum est notorium:⁊ hec sufficiat quo ad se
cũdũ dubiũ.¶ In tertio dubio videtur primo quod tã principes se-
culares ꝙ clerici etiam sine prelaturis debent interesse concilio genera
li de principibus secularibus videtur tex.in.c.ad apostolice.de re iudi
cata.libro.vj.vbi papa pollicitus fuit se vocaturum ad concilium re-
ges prelatos ⁊ clericos tam ecclesiasticos ꝙ seculares vt per se vel per

ſolēnes nūtios ad cōcilium cōuenirent de imperatore qō interfuit cō
cilio multū ſolenniter legitur in.c.nūc autem.xxj.diſt.⁊ qō plus eſt ibi
imperator propoſuit ſicut quilibet prelatus.ad idē.c.adrianus.lxiij.di
ſtin.vbi dicit̄ q̄ Karolus rex Francorū cōſtituit ſynodū generalē cum
Adriano papa.⁊ nō ſolū interfuit.ſed etiā fuit actor in conſtituendo
in qua ſynodo fuit tranſlata in imperatorē poteſtas inſtituendi prela
tos:⁊ in.c.ij.qō incipit in ſynodo legitur qō Leo papa in ſynodo con
gregata Rome cōſtituit cum toto clero:populo romano ac confirma
uit in pſonā regis Ottonis qō cōceſſerat Adrianus karolo:⁊ ſic pbat
ille tex.qō nō ſolum reges ⁊ principes:ſed etiā laici inferiores ac cleri
ci cuncti etiam ſine prelaturis debeant admitti ad concilium genera
le etiam vbi tractātur de rebus ⁊ iuribus ſpiritualibus.nam ibi fuit cō
ceſſa poteſtas illi Ottoni eligēdi papā ⁊ alios prelatos.ad idē.c.nos
ad fidē.xcvj.diſt.vbi dicit imperator nos ad fidem ꝯfirmādam ſynodo
intereſſe volumus.videtur enim q̄ nō tanq̄ inuitatus ſed ſuo iure de
beat intereſſe.facit qō de hoc no.gl.i.c.j.de offic.vica.facit.c.j.xvj.diſt.
vbi cōcilium peractum fuit imperāte Conſtātino auguſto.❡Itē nō
ſolū principes ſ; etiā iudices inferiores legūt̄ interfuiſſe ꝯcilio vt in
d.c.ad ſedē.xxxv.q.v.vbi papa vocauit ad ꝯciliū epiſcopos ⁊ clericos
ad iudices diuerſarum prouinciarum.⁊ ſic probat ille tex.partem affir
matiuam huius dubij reſpectu clericorum inferiorum ⁊ reſpectu laico
rum ſaltem preexcellentium ⁊ pro clericis inferioribus videtur vltra
predicta tex.in.c.in nomine domini.xxiij.diſtin.vbi legitur epiſcopos:
abbates:preſbyteros:diaconos interfuiſſe ⁊ cōcediſſe ꝯcilio.vt i.c.cō
uenientibus.j.q.vij.probatur de monachis vel ſaltē abbatibus exponē
dō ibi monachos pro abbatibus.vt exponit ibi gl.⁊ i.c.adrianus.el.ij.
preallēg.expreſſe dicitur de abbatibus.⁊ in.c.anaſtaſius.xix.diſ.expreſ
ſe ſit mētio de epiſcopis ⁊ pſbyteris ⁊ cūctis eccleſie catholicis.ad idē
c.olim.xcv.diſt.vbi dicitur qō licet epiſcopus ex inſtitutiōe eccleſie ſit
preſbyteris maior:omnes tamē debēt regere eccleſiam in cōmuni.vt
in.c.i.xv.diſt.ſit ſpecifice mētio de preſbyteris in genere.Et ex ſupra
dictis iuribus in vnum collectis ſatis videt̄ probatum q̄ reges princi
pes ⁊ alij preſidentes ⁊ prelati inferiores epiſcopis ⁊ alij ſine prelatu
24 ris debeāt intereſſe cōcilio generali.❡†Scdō principaliter probat̄
q̄ cōciliu; repreſentet vniuerſalē eccleſiam:vt in.c.ſicut in ſi.xv.diſtin.
ſed eccleſia fideliū collectio dicitur de cōſecra.diſt.iij.eccleſia ergo qli
bet fidelis deberet admitti ſi hoc poſtulat.cū eñ tractaret̄ ibi de refor
matiōe totius orbis cuiuſlibet intereſſe vt admittatur p hoc facit qō
not.Innocen.in.c.veſtra.de loca.⁊ in.c.de offi.lega.vbi dicitur quod
cum epiſcopus vel legatus vult facere ſtatutum tangēs alios ſeū alio
rū iura debet hoc facere cum illorum cōſenſu etiā ſi ſint laici vel ſalte;
debēt eſſe preſentes.arg.de cōſecra.diſt.iij.c.j.⁊.c.ſi.de ferijs.⁊ idē Fe
de.de ſenis.cōſ.xvij.❡Tertio videtur hoc probare Actuū.xv.vbi in
cōcilio etiam rei ardue nō ſolū interfuerūt apoſtoli ſed etiam preſby
teri ⁊ ſeniores ⁊ reſpōſum fuit factum ſub noīe apoſtolorū ⁊ ſeniorum
⁊ quod placuit ibi cōcilio dicitur placuiſſe toti eccleſie:vnde dicit ibi
quod placuit apoſtolis ⁊ ſenioribus cum tota eccleſia:⁊ ſic probat̄ q̄
interfuerunt apoſtoli ⁊ preſbyteri ⁊ alij honorabiles viri qui repreſentauē
runt totam eccleſiam quod eſt no.ſi enim apparet quod illi qui duce
bantur ſancto ſpiritu hoc fecerunt fortius debet fieri nunc cum illorū
actio noſtra debet eſſe inſtructio.argu.c.ſignificaſti.de electio.xj.diſt.
eccleſiaſticarū.ſic etiā in antiquis concilijs preſumitur ſpiritū ſanctu;
per illorū os fuiſſe locutum.l.diſtinctio.ſi ille.❡Quarto ſpecifice pro
regibus facit.c.cū enim vngantur etiam ex precepto dei in veteri teſta
mento:⁊ hodie etiam in nouo.vt in ti.de ſacra vnctio.⁊.ij.queſti.viij.
§.item cum Balaam.videtur perſone eccleſiaſtice.Item ſuſceperunt
in eorū dignitate eccleſiam dei tuendam de quo tenetur in ſtricto iudi
cio rationem reddere vt in.c.principes.⁊ in.c.regum.xxiiij.q.v.eorum
ergo intereſt cōcilio intereſſe vbi de regimine eccleſie ⁊ totiꝰ orbis agi
tur.❡In cōtrarium videtur primo tex.apertus in.c.vbi nā.xcvj.diſt.
vbi dicitur q̄ etiam imperatores ſynodalibus actibus intereſſe nō de
25 bent.❡†Scdō probatur cōtra omnes nō epiſcopos p.c.ſatis euiden
ter.ea.cauſa.qō.ij.vbi dicitur illicitū eſſe eū qui nō eſt in ordine ſanctiſ
ſimorū epiſcoporum eccleſiaſticis immiſceri tractatibus.❡Tertio eſt
bonus tex.in.§.hic etiam.vbi dicicitur ſynodo congregata apud vrbē
⁊ in diſceptatione poſita an accuſatores deberēt audiri cōtra Symma
chū papā sereniſſimꝰ Imperator quaſi deo inſpirāte rñdit ſynodalis
eſt arbitrari an tanto negotio ſequēda preſcribentis ſtatuere nec aliqd
ad ſe preter reuerētiā de eccleſiaſticis negotijs pertinere cōmittēs etiā
poteſtati pontificum ⁊ ſiue poſitū vellent audire negotiū ſiue nollent
qō magis putarēt vtile deliberarēt dūmodo venerādi prouiſione con
cilij pax in ciuitate romana daret eccleſie.ergo ex verbis imperatoris
p cōcilium approbatis probat̄ primo q̄ laici nō debēt ſe impedire de
factis cōcilij preter reuerētiam impēdēdam ⁊ quod tātum pontifices
cōſtituūt generale concilium.❡Quarto videt̄ tex.in.c.j.⁊.ij.xvij.diſ.
vbi cōcilium generale appellatur ſynodus epor̄ ad idem.xv.di.c.j.vbi
26 †dicitur qō ante Cōſtātinum imperatorē nō erat data epiſcopis fa
cultas cōueniēdi in vnū.ſed Cōſtātinus dedit poteſtatē chriſtianis
ꝯueniendi:⁊ tunc incepit generale cōcilium:⁊ inter cetera cōcilia tūc
peracta quatuor fuerūt venerabiles ſynodi: que totam principaliter
fidem complectuntur quaſi quatuor euangeliſte.⁊ totidē paradiſi flu
mina.⁊ dicit̄ ibi qō harum prior Nicena ſynodus.cccxviij.diſt.epor̄
Conſtantino auguſto imperatore pacta eſt.⁊ ſic ſolū epiſcopi intelligū
tur idē dicitur ibi de ſynodo epheſina in ſcḋa quaſi a ducētis epiſcopis
fuit edita.ſi ergo illi ſpiritu ſancto pleni nō vocauerūt ſacerdotes vel
inferiores p̄latos videtur quod neceſſario nō ſunt vocandi.❡Uenio
ad ſolutionē huiꝰ difficilis dubij qō nō reperio in aliqua iuris parte
ſcribentes examinaſſe quod eſt valde neceſſarium cum iura ſupra alle
gata varie in hoc loquātur ⁊ dū de facto in cōcilio.Senis habito tpe
pape martini.M.cccc.xxiij.caſus diſceptādi acceſſiſſent varij varia di
cebātur:nil tū circa hoc determinatum extitit.Ego autem prout inge
nij mei capacitas diuina gratia miniſtrante patitur inferā qō mihi in
dubio hoc dicendū videtur primo inferam reſpectu laicorū:ſecūdo re
ſpectu clericorum.De laicis eſt gl.magiſt.in.c.vlti.de his que fiūt a p̄la.que dicit non debere intereſſe laicos cōcilijs eccleſiaſticis niſi in tri
bus caſibus.Primus ſi ſpecialiter inuitarentur.alle.c.adrianus.lxiij.
diſt.in fin.Secūdus ſi tractatur caſus fidei.xcvj.diſtin.c.vbi nā.Ter
tius ſi tractatur de matrimonio:quia tales cauſe eos tangunt poſſunt
intereſſe.allegat.xxxv.queſti.v.ad ſedem.Jo.an.in d.c.ſi.dicit q̄ in p̄
dictis caſibus intereſſent vt audiant nō vt iudicēt vel vt doceāt.lxiij.
diſt.docendus.Item dicit quod etiā ad predicta nō eſt neceſſe laicos
vocari cum ibi diffiniēda poterunt eis poſtea in p̄dicationibꝰ publi
cari:que predicatio fieri pōt etiam excōmunicatis.de ſent.excommu.
primo reſpōſo.dicit tamen quod laici poſſunt ad cōcilium venire pro
iuſtitia petenda vel defendēda.de iudi.nouit.⁊ no.hoc vltimū p quo
ego allego tex.optimū in.c.j.de ſpon.In eccleſiaſticis aūt negotijs ⁊
clericorum correctionibus ſunt laici excludēdi ſcḋm eū.Argu.in.c.maſ
ſana.de elec.⁊ expreſſius in extrauagāti Bonifacij.de offi.ordi.debēt
⁊ cum his dictis Jo.an.trāſeunt communiter ſcribentes.Inn.autem
in.c.graue.de preben.tractauit ſatis plene de debentibꝰ intereſſe puin
ciali concilio ⁊ epiſcopali ⁊ nihil dixit de generali forte dubitauit pp
iuriū varietatem:nec etiā Jo.and.hunc articulum tetigit niſi locorum
reſpectu.vt.ſ.tetigi.ſed ego reperio in decretis gl.deuiātem a iudicio
Bernardi ⁊ Jo.an.ſcḋa.in.c.adrian.lxiij.diſt.dicit enim quod ad cau
ſas matrimoniales laici quādoq̄ inuitātur ⁊ ſic intelligit dictū.c.ad
ſedē.in cauſis autem fidei dicit quod laici interuenerunt etiam nō vo
cati allegat.c.veniā.prealle.⁊ ſic ſentit quod i cauſis matrimonialibus
non ſit ſpeciale.nō enim interueniunt niſi inuitati.⁊ in hoc deuiat a iudi
cio Bernardi.in cauſis vero fidei vult q̄ interſint iure pprio.⁊ in hoc
deuiare videtur a iudicio Jo.an.Ego dicerem qō vbi in conſilio tra
ctāda ſunt negotia eccleſiaſtica ſeu pertinētia ad iuriſdictionē eccleſia
ſticā nō eſt neceſſe laicos vocari:q2 poteſtas de his diſponēdi eſt data
clericis ⁊ nō laicis:q2 petro ⁊ apoſtolis in perſonis eorum ſuis ſucceſ
ſoribus data fuit poteſtas de ſpiritualibus diſponere:vt plene dixi in
primo dubio.facit.c.eccleſia.de conſtitutionibus.⁊.c.bene quidē.xcvj.
diſt.probatur in iuribus pro parte negatiua allegatis:⁊maxime.i.d.c.
hinc etiā.⁊ expreſſius in.c.veniam.cu; enim ibi videatur excipere cau
ſam fidei duntaxat ſatis videtur formare regulā in oppoſitum.xxxiij.
q.vij.dominus ad idē.d.c.ſatis euident.⁊ bene facit.c.principes.xxiij.
q.v.vbi dicitur in eccleſia nō eſt neceſſaria poteſtas ſecularis niſi in de
fectū vt qō nō valēt efficere ſacerdotes ſermone doctrine poteſtas ſe
cularis imperet p diſcipline terrorē.In cauſa fidei diſtinguēdū.Aut
enim queritur nunquid de neceſſitatē ſunt vocandi per eccleſiam.⁊cre
do quod nō:quia vt dixi poteſtas plene diſponēdi ſpectat ad clericos
maxie i cauſa fidei.eſt eñ iſta cauſa mere iuris eccleſiaſtici.adeo qō ſe
cularis iudex nec directe nec indirecte pōt de ea cognoſcere:ſ; ſola exe
cutio ad petitione; eccleſie pertinet ad laicū.vt no.ſingulariter in.c.vt
inquiſitiōis.§.prohibemus.de hereti.li.vj.neq; poſſunt publice neq;
priuatim de fide diſputare.vt in.l.ij.§.inhibemus.de heret.li.vj.nec in
concilijs principalibus a ſanctis patribus editis legitur laicos fuiſſe
vocatos.licet de fundamento fidei fuerit actū vt patet.xv.diſtictio.c.
j.⁊per totum.ſed ſi laici ſponte ſe offerūt ad cōciliū in cauſa fidei:tunc
puto quod debent admitti:⁊ ſic pprie loquitur illud capitulū vbi nā.
ibi enim imperator obtulit ſe.⁊ ſic intelligo gloſſam.in.c.adrianus.cū
enim fides poteſt remanere apud ſimplicem laicum vt dixi in alijs du
bijs q2 nō poteſt eccleſia eſſe nulla intereſſet cuiuſlibet ſi vult intereſſe
vt admittat̄:⁊ tūc puto qō non ſimpliciter audiēt:vt dicit Jo.and.ſed
cōſulēt ⁊ dicēt opiniones eorum.idem credo qō tractabūt ſed nō deci
dent ipſi ſic intelligo illud capitulum vbi nam.ibi enim ſolū ſit men
tio de tractatu qui eſt diuerſus ⁊ ſeparatus a deciſione.c.tua.⁊.c.fina.
de his que fiūt a prelatis.⁊ in.c.vltimo.de his que fiunt a maiori pte
capituli.quod tractari debent facit ratio preallegata: quia poſſet lai
cus melius ſcire veritatem:ſicut olim penes beatam Uirginem fides
ſola remanſit.Idem facit capitulum ad ſedem vbi laici tractarūt illas
cauſas matrimoniales:ſed clerici habēt dicere:q2 populus eſt docen
dus:⁊ non ſequendus.vt in.c.docendus.preallegato.⁊ quia laicis non
licet iudicare de ſpirituali:vt in dictis iuribus.habebunt ergo laici in
cauſa fidei vocem conſultiuam.non autem deciſiuam.in alijs autem
negotijs ſi inuitantur habebunt vocem conſultiuam vel deciſiuā qua
tenus eis permittitur per concilium nam papa poteſt eos facere capa

ces iu-

ces iuriū ſpiritualiū ⁊ maxime ptātis vocis dãde.vt in.c.Adrianus.
ij.lxiij.diſt.⁊ in.c.in ſynodo.c.diſt.legi.⁊ not.ij.q.vij.inemnā. quinimo
poteſt dare laico poteſtatē excōmunicandi.vt not.gl.xxij.di.c.verum.
⁊.c.bñ.xcvj.diſt.Jo.an.in.c.ij.de preb.lib.vj.⁊ ſic per imitationē eccle-
ſie intelligo omnia iura in quibus legitur laicos interfuiſſe concilijs
vt apertiſſime probat tex.iūcta gl.in.d.c.veniam .ibi enim dicit papa
ꝙ non legitur imperatores ⁊ alios principes ſeculares interfuiſſe tra
ctatibus niſi cauſa fidei.quod videtur falſum cū in multis alijs caſib⁹
legitimus interfuiſſe,vt.s̄.plene allegaui in prima parte,ſed vt dicit
glo.bñ interfuerūt tunc ſed inuitati.non aūt iure proprio ⁊ ſic probat
ille tex.ſic intellectus ꝙ in cauſa fidei interſint iure proprio.qđ intel-
lige vt dixi.s̄.non obſt.ꝙ ad iuſſum imperatoris fuit ſynod⁹ pluries
congregata,qꝛ proceſſit illud ſm ea tempora quib⁹ non erat facultas
chriſtianis tute in vnum conueniendi.ſed poſtmodū ſtatutum fuit vt
ſine autoritate pape nullo modo poſſet ſynodus ꝯgregari.xvij.diſt.ꝑ
totum.⁊ vide ibi bonā glo.in ſumma ꝓ ſupradicta cōcluſione.que di-
cit ꝙ ſynodus generalis conſtituit̄ a papa ⁊ epiſcopis,⁊ ſic nihil di-
cit dicit de laicis.idem ꝓbat tex.iuncta glo.in.c.conſilia ſacerdotū.ea
dem diſt.dicerem tamen quod vbi concilium vellet diſponere ſup iu-
ribus vel rebus laicoruꝫ vltra ꝙ̄ iuriſdictio eccleſiaſtica patiatur ꝙ de
beret laicos ſeu eoꝝ principes tūc cōuocare ſi intelligerēt dicta Jn.d.
c.ſi.de ferijs.⁊ de conſec.diſt.iij.c.j.facit cle.ij.de cēſi.⁊ ſic poſſet ſaluari
mens glo.in.d.c.ſi.de his que fiunt a prela.nec obſtat ſi dicatur quod
reges non videntur puri laici propter vnctionem qđ eſt falſum. non
enim propter hoc aliquem ordinem recipiunt in.d.c.vno.de ſac. vnct.
⁊ vide.c.ij.de prebē.lib.vj.in nouella.¶ Jtem non omnes clerici ſunt
in cōcilijs vt ſtatim dicam ⁊ per hoc inferam.quod in caſu thematis
noſtri principes ſeculares non poterūt intereſſe inuito concilo cū nō
28 agitur de fide,† ſed de validitate illius diſpoſitionis qđ eſt negotiuꝫ
eccleſiaſticum ⁊ videtur tex.in ſimili in dicto.§.hinc etiam.xvij .diſtin.
⁊ in.c.ſatis euidenter.xcvj.diſt.ſed prelatis ⁊ clericis inferioribus pōt
magis dubitari cum multū varie iura loquantur.vt patet in argumē.
allegatis pro ⁊ contra.reperi glo.valde nota.in decre.xvij.diſt.in ſum
ma que dicit quod conciliorum quedam ſunt vniuerſalia quedaꝫ par
ticularia ſiue prouincialia.quedam epiſcopalia. Uniuerſale dicit̄ qđ
papa vel eius legatus conſtituit cum omnibus epiſcopis ⁊ ſic vult
apertiſſime quod de iure alij prelati inferiores de neceſſitate non ſunt
vocandi,⁊ quatenus illa gloſſ.dicit de legato pape.intelligo ad hoc
habente ſpeciale mandatum alias ſecus,vt not.gloſſ.in.c.ij.eadem di-
ſtinctione.⁊.iij.diſtinctio.§.porro.Et not.ex illa glo.quod papa pōt
mittere legatum loco ſui ad concilium generale.quod probatur in.c.
ij.eadem diſtinctio.Jtem probatur in.c.Adrianus.lxiij.diſtinct.⁊ ibi
appellantur miſſi,alibi appellantur locum tenentes.vt in.c .conueniē
tibus.j.q.vij.⁊ vide ibi glo.in ver.vniuerſalibus.⁊ ſic principes ſecula-
res in caſibus in quibus intereſſe poſſint intererunt perſonaliter vel
per ſolēnes nuntios.vt eſt tex.in.c.ad apoſtolice.de re iudi.li.vj.Jdeꝫ
in vniuerſalibus cum per facile cōuenire non poſſunt.vt in.c.ſi.de his
q̄ fiunt a prelatis.prelati vero debent eſſe perſonaliter niſi iuſto impe
dimento detineantur ⁊ tunc debent mittere legatos.xviij.diſt.epiſco
pus ad ſynodū.⁊ vide qđ not.Hoſti.⁊ Jo.and.in.c.ij.de procur.⁊ vide
tex.cum glo.xc.diſt.c.iij.de alijs duobus concilijs gloſ.ibi ꝓſequitur.
Sed plenius de illis duobus vide per Jnn.⁊ docto.in.c.graue.de ꝑ-
ben.⁊ an hec concilia inferiora poſſunt condere canones particulares
vide bonā glo.in.d.§.porro.⁊.xvj.diſt.in ſumma.Et an legatus pape
ex legatione generali poſſet concilium prouinciale celebrare.vide per
glo.⁊ melius per Archi.in.d.§.porro.¶ Ego autem hic ſolum pro-
ſequor primum membrum.ſcꝫ de cōcilio vniuerſali quod nō eſt bene
diffinitum per maiores noſtros.licet enim illa glo.xvj.diſt.in ſumma
poſuerat opi.ſuam nihil tamen inducit nec reſpondit ad infinita con
traria ſupra per me allegata,vt ipſemet gloſſator in.d.c. conuenienti-
bus.j.q.vij.dicit quod abbates debent intereſſe concilio.licet ſecus di
cat de monachis ſimplicibus.⁊ in.c.cōſilia.xvij.diſt.ſentit primū faciē
do mentionem de ſolis epiſcopis.Jdem ſentit in.c.nec licuit.in gloſ.
iij.que etiam not.proſequitur ad quem ſpectat impetratio inſtitutio
nis concilij.⁊ not.in hoc illam glo.Ego dicerem ꝙ in concilio genera
li epi ſolum de neceſſitate ſunt vocandi per iura ꝓ hac parte allegat.
Jdem de inferioribus prelatis habentibus epalem iuriſditionem vt
ſunt magni abbates.hoc vltimum videtur probare .text.in.c;. conue-
nientibus.j.q.vij.vbi abbas tenuit locum pape in cōcilio ⁊ multi ab-
bates dederunt vocem deciſiuam quemadmodū epiſcopi ꝙ de alijs
inferioribus nō legitur ibi.ad idē.c.Adrian⁹.lxiij.di.vbi dꝛ ꝙ ſynod⁹
illa fuit celebrata centuꝫ quadraginta trib⁹ religioſiſſimis epiſcopis
⁊ abbatibus ⁊ ſic abbates illi equiparant̄ epis ⁊ vbi legitur inferiores
interfuiſſe.intelligo ꝙ ſpecialiter fuerint inuitati ſicut ⁊ laici qñqꝫ in-
uitant̄.vt.s̄.dixi.hoc probo rōne vltima ſuperius allegata.¶ Ad con
cilium prouinciale non vocentur regulariter niſi epiſcopi.vt plene no
29 tat Jnn.in.c.graue.de prebē.ꝓbat̄ in.c.ſicut olim.de accu.⁊.xviij.diſt.
quaſi per totū.licet de capitulis eccleſiarum cathedralium dubitetur
nunquid debeat imitari ad tract⁹ ꝯcilij.vt not.in.d.c.fina.de his que
fiunt a prela.ergo fortius ad concilium generale de neceſſitate vocādi
non ſunt.eadē ratio que eſt de toto quo ad totum:debet eſſe de parte
quo ad partem:vt in.c.paſtoralis.§.itē cū totū.de offic.delega.⁊.l.que
de tota.ff.de rei vendi.ſi enim in factis ꝓuincie non admittunt̄ clerici
inferiores ꝓuincie:ita nec in factis vniuerſalibus vocandi ſunt inferio
res vniuerſi .nam ſtatuere:iudicare:⁊ reformare ſunt iuriſdictionis de
rebus eccle.nō alie.c.ſi.de accu.qualiter ⁊ qñ.ſed poteſtas hec remanet
penes epiſcopos ⁊ prelatos magnos.ſatis ergo quod epiſcopi vocen
tur.olim enim eccleſia regebatur per omnes ſacerdotes.ideo nō mirū
ſi omnes ſeniores vocabantur ad cōcilium:ſed hodie non ſic:vt.xv.di-
ſtin.c.j.nec obſtat ſi dicat̄ quod epiſcopi vocāt inferiores ad ſynodos
ſuas licet iuriſdictionem nō habeant:vt patet in.c.decernimus .xviij.
diſtin.qꝛ dico qđ nō vocant̄ ibi inferiores ad cōmunicādum vel ſtatuē
dum ſed principaliter vt facta in prouinciali ꝯcilio intiment̄ vt ibideꝫ
dicitur.vt in.d.c.ſicut olim.¶ Jtem vt inquirat:corrigat: audiat q̄re-
las ſingulorum ⁊ ſimilia:vt ibi.⁊ in.d.c.concilia.ea.di .Si autem cleri-
ci occurrerēt ſponte ⁊ vellent admitti ad cōciliū credo qđ de neceſſita
te nō eſſent admittēdi,niſi ſicut ſupra dixi de laicis hoc videtur ꝓbari
in.d.c.ſi.de his que fiūt a prela.vbi ſpeciale diſponitur in capitulis ec-
cleſiarum cathedralium reſpectu conciliorum prouincialium .Alij au
tem clerici inferiores epiſcopis nō ſunt de neceſſitate admittēdi etiā ſi
ſponte veniāt.nam ⁊ de capillis ibi dubitatur ⁊ dico quod tūc non ha
bent ibi vocem deciſiuam ſed ſolū cōſultiuā.vnde ibi fit mentio ſolum
de tractatu qui eſt ſeparatus a deciſione.vt ſupra dixi.honeſtū tamen
eſſet vt admitterentur ad tractatum ſaltē vbi deeſt copia epiſcoporuꝫ
vnde intelligo omnia iura in quibus legitur inferiores interfuiſſe qđ
ſpecialiter fuerunt ibi vocati ſeu de gratia admiſſi vt.cū maturiori cōſi
lio procedere viderentur.¶ Et aduertendū quod quandoqꝫ papa ce
lebrat concilium nō ita vniuerſale ⁊ nō vocat prelatos omnes de vrbe:
ſed aliquos ſpeciales:vt probatur in.c.in ſynodo.lxiij.diſtin . vbi cele-
brauit cōcilium cum clero ⁊ populo romano.hinc eſt quod iura quedā
concilia pape appellant vniuerſalia ad differētiā aliorum que nō ſunt
vniuerſalia:⁊ octo leguntur ſynodi vniuerſales.vt in.c . ſancta.⁊ in. c.
ſeq.xvj.di.⁊ in.c.ꝯueniētibus.ꝑalleg.hinc eſt qđ vna ſynodus dicitur
maioris autoritatis ꝙ̄ alia ſcꝫ ex numero ⁊ qualitate eorum q interfue
rūt.vt in.c.in ea ſynodo.c.diſtin.Sed hic poteſt probabiliter dubitari
nunquid ſit in optione pape qui ad ſynodū vniuerſalem ſint vocandi
⁊ admittēdi dicerē ſic qđ in his que ꝯſiſtunt in plena poteſtate pape
poteſt vocare quos vult qꝛ de neceſſitate non cōgregant illud ꝯciliū
ſed de honeſtate ⁊ non habent illoruꝫ cōcilium:⁊ ſic poteſt intelligi di
ctum capitulū ad apoſtolice.de reg.iu.lib.vj.Jn alijs vero puta in fa-
ctis fidei dubijs vel concernētibus vniuerſalem ſtatum eccleſie ⁊ per
que decolorari poſſet ſtat⁹ ipſius eccleſie.credo ꝙ neceſſario habet vo-
care epiſcopos ⁊ alios magnos prelatos habentem epaleꝫ iuriſdictio
nem.nam iſte ſunt adeo cōſtituti.vt ſupra dixi in primo dubio ad regi
men vniuerſalis eccleſie licet papa ſit ſuper omnes alios notabiles ꝑ-
ſonas ⁊ principes ſecularis ⁊ inferiores clericos etiam vocare poterit
pro cōcilio habendo.arg.c.ſi.xx.diſt.qꝛ ſic perunqꝫ a ſanctis patribus
noſcitur fuiſſe factum vt in iuribus.s̄.alleg.non tamen puto hoc caſu
illis communicare vocem deciſiuam ſine conſenſu concilij ex quo hoc
caſu iuriſditio pertinet ad cōcilium.arg.in regula in re ꝯmuni.de reg.
iur.li.vj.⁊.l.ſabinus.ff.cōmu.diuidū.facit opti.ꝙ in ſimili not.Jo.an.
poſt Compoſt.in.c.ſcriptū.de elec.vbi dicit ꝙ maior pars capituli nō
poteſt etiam vno reſiſtente cōicare vocem nō habenti:quia in re cōi ⁊c.
ſed bene pōt maior pars admittere alios pro concilio habendo arg.c.
obeuntibus.lxiij.diſt.⁊ per hoc patet quid dicēdum in caſu thematis
noſtri ⁊ generaliter in omnibus ꝯcilijs.⁊ ſatis patet reſpōſum ad ꝯria
ſuperius formata.¶ Ad quartum dubium arguitur primo ꝓ parte
concilij poteſtas tradita a Chriſto domino pape eſt penes eccleſiā.ꝙ̄ꝙ
explicetur per papam caput eccleſie vt plene dixi.s̄.in primo dubio.
ergo mortuo papa vel depoſito eccleſia poteſt hāc poteſtatē exercere
⁊ poteſt attentari quod etiam inuito papa poteſt cōciliū legitime cō
gregatum de dignitatibus ⁊ beneficijs ꝓuidere cū chriſtus ordinādi
⁊ diſponēdi eccleſiam oībus apoſtolis.⁊ in ꝑſonis eorū ſucceſſoribus
ptātem ꝯtulerit in dubio pleniſſime allegaui vbi vide.⁊ vltra ibi alle-
gata induco ad ꝓpoſitum vnum notabile motiuū qđ colligit̄ actuum
j.capi.vbi patet quod vacante epatu inde ꝓditoris omnes apoſtoli ⁊
diſcipuli ſimul tractauerunt de ſucceſſore ⁊ elegerūt duos ex omnib⁹
ſcilicet Bernabam ⁊ Matthiam.⁊ poſita ſuper eis ſorte vter illorum
duorū preferret̄:cecidit ſors ſuper Matthiā ⁊ ſic fuit ille aſſumptus
in numero duodenario:vt patet in loco preallega.⁊ licet tūc nō eſſent
epiſcopatus ita ſicut hodie diſtincti:vt in.c.olim.xcv.diſt . habebat tñ
eū in cura.j.q.j.epiſcopus.⁊ no.in.c.cū cauſam.de proba. de epiſcopa-
tu inde intelligitur dictū ſpalmiſte.Et epatū eius accipiat alter ⁊c.vt
legitur in actibus apoſtolorum.c.j.preallegato.ſi ergo petrus qui erat
ſpūſancto plen⁹ paſſus eſt vt omnes ꝓuident in communi.ergo pre-
ſumendum eſt quod hec poteſtas remanet apud eccleſiam vniuerſaleꝫ
que repreſentatur per concilium vniuerſale.vt ſupra dixi . ¶ Secūdo
30 probatur per.c.ſi quis pecuniā.lxxiij.diſtinctio.vbi patet † quod mor-
tuo papa cardinales cum toto clero excōmunicant̄ inuaſorē ſeu intru
ſum in papatum.⁊ ſic collectio clericorū exercet iuriſditionem vacante

ſede romana ⁊ facit cle.ne romani.de elect.vbi prohibētur cardinales exercere ſpectātia ad papā ſede vacante ⁊ de cōcilio nihil dicitur.ergo cociliū talia exercere poterit.arg.l.cū pretor.ff.de iudi.⁊ de preſump.c.nōne.¶ Tertio facit arg.ab abſurditate vitanda.nā ſi poteſtas non remaneret apud eccleſiam vniuerſalem ſede vacante ſequeretur quod papa mortuo eccleſia remaneret ſine aliquo paſtore in terris qđ nō eſt pſumendū:q2 ſecūdum hoc cū reuerētia loquēdo, Chriſtus dñs noſter nō feciſſet tanq̄ bonus paterfamilias.ar.c.p humani.de homi.lib.vj.⁊ qđ ibi no.p Inn.nam multa poſſunt grauiſſima occurrere ante creationem pape in quibus neceſſarium eſſet vti plenitudine poteſtatis ⁊ forte de papa nō poſſet de ꝓxio ꝓuideri valeat arg.ab abſurdo.de priui.c.ex ore.l.ij.C.de cōdi.inſer.¶ Quarto probatur per illā autoritatem Chriſti.Si peccauerit in te frater tuus ⁊c.cū dixit ꝙ ſi te nō audierit dic eccleſie habetur de iud.nouit.⁊.ij.q.j.ſi peccauerit.⁊ in euāgelio ſupra allegato in primo dubio.donauit ergo quod poteſtatem tradiderit eccleſie:alias ſequeret̄ qđ vacāte papatu nō poſſit autoritas exerceri reſpectu toti⁹ chriſtianitatis qđ q̄tū abſurditates ſapiat nemo eſt q neſciat.⁊ cōtrariū videt̄ probari in.c.ſi duo cōtra.lxxix.diſt.vbi patet ꝙ ſi eſt contentio inter duos de papatu ⁊ ignoratur quis ſit ī iure potis conciliū generale erit iudex:vt ibi no.in glo.⁊ ſic eccleſia exercet iuriſditionem in caſu dubij:ergo fortius vbi null⁹ ſubeſt papa pe-
31 nitus.¶ † Item conſiliū olim eligebat papā:vt in.c.ſi trāſitus.ea.diſtin.⁊ ſi prouidet de papatu fortius ergo de inferioribus dignitatib⁹.¶ Item apoſtoli euntes per mundū ordinabāt preſbyteros per ſingulas eccleſias.Actuū.xiiij.ꝓpe finem:⁊ per preſbyteros vniuerſalis eccleſia gubernabatur.vt in.c.olim.xcv.diſtinctio ⁊ per eccleſiā fuit ordinatum vt ex preſbyteris eligerentur qui eſſent ſupra alios ⁊ appellarētur epiſcopi.vt in.d.c.olim.⁊.c.legitimus.xciij.diſtinctio.¶ In contrarium facit primū capitulum ita dominus.xviij.diſt.vbi dicitur quod huius iuris ſacramenta ad omne apoſtolorū officiū pertinere voluit:⁊ in beatiſſimo Petro apoſtolorū omnium ſummo principe tolerari vt ab ipſo quaſi quodam capite ſuum velut in corpus omne diffunderetur.¶ Ex quibus verbis ſatis euidēter colligitur quod omnes adminiſtratores debēt a Petro.⁊ ſic papa ſucceſſore deriuari ⁊ ſunt illa verba Auguſti.in libro ſecūdo de doctrina chriſtiana.cū ergo eccleſia vniuerſalis abſq3 papa ſit corpus repreſentatū.papa vero loco dei ſit
32 caput huius corporis.† hinc Petrus fuit appellatus cephas.ideſt caput ⁊ principiū:vt in.c.ij.xxij.diſtin.ergo cōſiliū non poteſt ſine papa hec dona dei diffundere in corpus ſeu mēbra eccleſie.Ad idē ſecundo inducitur.c.loquitur.xxiiij.q.j.vbi dicit̄ ꝙ vt vnitatē in eccleſia dominus deſignaret ſuper vno ſcilicet Petro eccleſiā fundare voluit per illa verba Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meā ⁊c.ipſe enim fuit tantū prelatus.vt in.c.ij.xxij.diſtin.⁊.c.in illis.xxx.di.non ergo poteſt cōcilium de dignitatibus prouidere cū nō apoſtoli:ſed ipſe Petrus tenuit in terris vicem dei:vt in.c.ij.de tranſla prela.⁊ ſic in petra ratiōe vnitatis ad quā deſignādā dominus Petrum ſolum prefecit:vt in iuribus p̄allega.⁊c.¶ Tertio faciunt iura que dicūt qđ mor-
33 tuo papa † eccleſia vacat:vt in cle.ne romani.de elec.⁊ in.c.vno.de ſchiſma.lib.vi.Si vacat ergo poteſtatē papalem exercere non poteſt.valet enim argu.a vi vocabuli.de prebē.cum ſecūdū.xxij.diſtinctio.cleros.
34 ¶ † Quarto facit hec eccleſia militās eſt diuinitas exempla ab eccleſia celeſti.vt in.c.ad hoc.lxxxix.diſti.vbi plene per gl.in cle.ad noſtrā.de hereti ſed in celeſti curia eſt vnus qui cuncta miniſtrat:⁊ cui omnia parent ſcilicet deus ſine quo nihil ſit ergo in hac noſtra eccleſia militāte vnus debet eſſe ſcilicet papa qui omnia miniſtrat ⁊ ſine quo poteſtas papalis exerceri nō debet ⁊ ouile debet eſſe diſtinctum a paſtore.eccleſia enim eſt loco ouilis ⁊ papa loco veri paſtoris ſcilicet Chriſti:nō ergo debet ouile paſcere ſed paſci nec occupare officium paſtoris.Solutio in hoc dubio non memini me legiſſe expreſſe aliquā autoritatē:ſ3 ego meliori iudicio ſemp ſaluo dicerē quod ſi nulla vrgebat neceſſitas ꝓuidendi de dignitatibus ante creationem romani pontificis nō debet cōcilium de talibus ſe intromittere.nā de iure ⁊ antiqua prouiſione eccleſie poteſtas prouidendi de epiſcopatibus pertinet ad papā vt dicit glo.no.in.c.quāq̄.de elec.lib.vj.probatur in.c.in illis.lxxx.di.vbi patet ꝙ ſolus Petrus de epiſcopatibus ⁊ ſuperioribus dignitatibus prouidebat ad id.c.j.xxij.diſt.poteſtas vero prouidendi de inferioribus beneficijs fuit tradita epiſcopis.de penitē.diſt.j.omnes Baſilice.⁊.x.q.j.regenda.nō debet ergo conciliū ſine papa infringere antiquas ordinatiōes nec iura nec preeminētias pape violare.arg.cle.ne romani.de elec.⁊.c.ſignificaſti de ele.de maio.⁊ obed.cum inferior.⁊.c.licet.in fine.de elec.⁊ in.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.⁊ faciunt no.ſupra pro hac parte allegata.¶ Item ſicut capitulum repreſentat eccleſiā cathedralē.de teſt.relatū.el ſecundo.non ſuccedit in poteſtatē cōferendi beneficia ſpectantia ad collationē ſolius epiſcopi:vt in.c.vno.ne ſede vacante.lib.vi.Item nec concilium repreſentans vniuerſalem eccleſiā debet ſuccedere in poteſtate conferendi dignitates pertinētes ad prouiſionem pape:ita non poteſt dici plenum cōcilium ⁊ plena eccleſia ſine papa.xvij.di.multis.⁊.d.c.ſignificaſti.⁊ hoc credo generaliter in omnibus que voluntarie geruntur per concilium ſicut in ſimili dicim⁹.in.c.ſede vacante.⁊ no.glo.in clem.j.de here.⁊ in.c.vno.de maio.⁊ obe.lib.vj.ſed vbi neceſſitas multū vrget ⁊ nec poſſet aliter prouideri q̄ per concilium nec neceſſitas patitur dilationem in euētum rōnis romani pontificis arbitror pronuntiatio nē concilij valere per ea q̄ ſupra allegaui in prima parte.Unde trademus in hac materia hāc cōcluſionem quod de omnibus pertinentibus ad papam concilium pōt ſe impedire ſi neceſſitas magna vrget de p̄ſenti:nec aliter pōt per conſtitutiōes iam poſitas ꝓuideri:nec ſine magno damno expectari poſt creationem pōtificis.¶ Erit ergo cōciliū adminiſtrator neceſſarius non autem voluntarius.⁊ hoc eſt equiſſimum ⁊ ceſſant vere omnes abſurditates ⁊ rationes adinuicem conflictantes.nec obſt.ꝙ dicitur de Matthia:quia in loco concilio ſeu congregatione fuit Petrus ⁊ ipſe tanq̄ principalis propoſuit negotium ⁊ fecit ad maiorem firmitatē ⁊ ꝓpter eccleſie nouitatē.nam ⁊ poſtea ipſe ſolus ꝓuidet de epiſcopatibus.vt in.d.c.multis.xvij.diſt.⁊ apoſtoli receperūt predicādi poteſtatē ab eo vt eū in ſuperiorem recognoſcerēt:licet deus miſiſſet omnes vt no.Archi.in.c.ita dominus.⁊ dixi.ſ.in primo dubio:⁊ ſic papa hodie poſſet facere in conſilio ſi vellet.⁊ ad ardua cōuocat cōſiliū.vt not.in.c.ex geſtis.de cle.nō reſiden.⁊ in.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.⁊ illud factū ſubſtitutionis erat nunc arduū nec ob.quod Chriſtus tra-
35 didit poteſtatē omnibus.pōt em̄ reſpōderi dupliciter.¶ † Primo ꝙ omnes apoſtolos fecit pars reſpectu cōſecrationis ⁊ ordinis non autem iuriſditionis.in illa enim Petrus prefuit omnibus.vt no.gl.in.c.in nouo.xxj.diſtin.⁊ in.c.loquit̄.xxiiij.q.j.⁊ videt̄ bonus tex.in.c.illis.prealleg.⁊ in.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.¶ Scđo poteſt dici tenēdo qđ dixi in primo dubio quod licet poteſtas etiā iuriſditiōis fuerit data oībus fundamentum tamen ⁊ caput fuit datū Petro vt ꝓbatur in.d.c.loquitur.nō impropriādo ibi literam:vt impropriat ibi glo.alij ergo habēt iuriſditionē ſub papa vt hodie eſt videre in epiſcopis.qui nō ſolum habēt ordinē ſed etiam iuriſditionē ſpiritualem in ſuis dioceſibus ⁊ olim exercebant per totum orbem anteq̄ dioceſes eſſent diſtincte.vt.ſ.dixi.licet hāc iuriſditionē habēt ſub papa qui dicit̄ habere plenitudinem poteſtatis.Alij em̄ ſunt electi in partē plenitudinis.vt i.c.ad honorē.de auto.vſu pal.exercebāt ergo epiſcopi poteſtatem ſibi traditam in dioceſibus ſuis ⁊ nō alibi niſi vt dixi quādo neceſſitas magna aliud poſtularet:quia tunc totum corpus gerit vicē capitis ⁊ ipſe Chriſtus cuius negotia aguntur erit hoc caſu caput eccleſie p ſe ſine vicario.ipſe em̄ Chriſtus verus eſt pōtifex ⁊ caput eccleſie.d.c.loquitur.papa autē eſt vicarius Chriſti.vt ibi de tranſl.prelato.p totum ſicut enim neceſſitate vrgēte vnum membrum vtitur officio alterius ⁊ nō aliter.vt in.d.c.ad hoc:⁊.c.ſingula.lxxxix.diſt.ita ⁊ corp⁹ totū neceſſitate inſtantie ⁊ non aliter debet fungi officio capitis.ſicut em̄ eſt videre in epiſcopo ⁊ capitulo qui faciunt vnū corpus.⁊ in.c.nouit.⁊ in.c.quanto.de his que fiunt a prelato.⁊ mortuo capite fungit̄ corp⁹ id eſt capitulū ipm̄ poteſtate in neceſſarijs ⁊ nō aliter.⁊ hec ſufficiant.Et potes adere ad p̄dicta motiua que faciebat Hoſt.p collegio cardinaliū an ſuccedet vacante ſede.quod vide per glo.in.c.vno.de ſchiſma.li.vj.Sed cōtra cardinaliū collegium emanauit hodie clemē.p̄alleg.ne romani.de ele.que notabiliter limitat̄ per ea que ſupra dixi reſpectu conſilij generalis.Ad predicta vide glo.no.in cle.ne romani.de elec.in ver.nō cōſonā.q̄ dicit qđ vicariatus fuit ſolum petro ⁊ ſucceſſoribus datus ⁊ ſi diceremus cōtrariū:ſequeretur abſurditas qđ nō eſſet neceſſarium papam eligi:ſed penes alios reſideret plenaria poteſtas.¶ Ad quintū dubium ⁊ vltimum nunqd valuerit dicta electio facta
36 per conciliū reluctātibus cardinalibus.¶ † Et videtur prīo ꝙ ſicut cōſtitutio prouidens in cauſa mortis nō debet extendi ad aliū vacādi modū.vt in.c.ſuſpectum.de reſcri.lib.vj.maxime quādo venit correctiue ad ius antiquū cū non debeat extēdi iuris correctio etiā ſimilitudine rationis.vt in regula que a iure exorbitent.de regu.iur.lib.vj.⁊ in.l.ꝙ cōtra.ff.de leg.no.Bar.in aut.quas actiones.C.de ſacroſan.eccl.in c.in nomine domini.xxiij.diſt.c.licet.de elec.⁊ communiter alia iura q̄ dant eligendi papam poteſtatem cardinalibus loquunt̄ eccleſia vacāte p mortē pape ergo nō ſunt extendēda ad hunc caſum noſtrū in quo vacabat papatus per depoſitionē.⁊ ſic in caſu non prouiſo remanebūt iura antiqua.ſm qđ poteſtas eligendi papam conſiſtit penes cōciliū generale:vt in.c.ſi trāſitus.lxxix.diſtin.xxj.diſtin.c.ij.vbi tex.no.dicit qđ oēs apoſtoli de nouo elegerūt Petrū in pontificē ⁊ in eorū caput.¶ Et hanc formā ſuis ſucceſſoribus ⁊ reliquis epiſcopis tenēdā tradiderunt.Et ſic epi qui ſucceſſerunt in locū apoſtolorū.xij.qđ.j.videntes.xxj.diſtin.in nouo.xciij.diſt.legimus.Habent eligere perſonam ex ordinatione etiā apoſtolorū.Ex ipſis enim conſtituit̄ conciliū.vt ſecūdo dixi in p̄cedēti dubio.Et ꝓ hoc.l.p̄cipimus.in ſi.C.de app.Ubi dicit̄ qđ a iure antiquo nō eſt recedēdū niſi quatenus reperit̄ in nouo.¶ Scđo ꝓ hac parte vr̄ tex.in.c.ſi duo.lxxix.diſt.vbi electis illis duobus qui contēdebāt de papatus dicit̄ quod ille erat in ſede apoſtolica pmanſurus quem no.numerus clericorū noua ordinatione diuinum iudiciū ⁊ vniuerſitatis cōſenſus elegerūt que verba proprie adaptātur ad cōcilium generale nō repreſentans vniuerſitatē clericorū ſicut preſtantiores ciuitatis ⁊ rectores repreſentāt ipſam ciuitatis vniuerſitatē.l.ij.C.de iura.calū.facit qđ no.Inn.in.c.ſi.de maio.⁊ obe.⁊ iſte intellectus ad illū tex.tanq̄ iuribus antiquis cōſonus recipiēdus eſt.

argu.regule

argu.regule inſpicimus in obſcuris.de reg.iur.lib.vj. ¶ Tertio pbaẗ ſic.vacante eccleſia poteſtas reſidet in habitu ⁊ in actu pene cōcilium velle eligere per ea que dixi plene in primo dubio ⁊ pe.ergo potuit cōcilium velle eligere etiam in caſu cardinalibus cōceſſo,⁊maxime q̄ꝛ caſus iſte non fuit preuiſus ⁊ rogatus per papam cū cardinalib⁹ dedit poteſtatem eligendi.Nō eñ cogitauit papa ad caſum quo ꝯciliū eſſet cōgregatū tp̄e vacationis ſꝫ potius videẗ cogitaſſe difficultatem que erat in congregādo conciliū cū interim multa poſſunt eccleſie vacanti imminere pericula per hoc tex.in.d.c.in nomine dñi.in prin. cōſtitutio autem nō extenditur ad cāſm veroſimiliter nō cogitatam.ꝑ hoc tex.not.in.l.ſi hoīem.ff.mād.⁊.c.cū olim.de re iudi. ¶ Quarto adduco.c.ſi quis pecunia.lxxix.diſt.vbi diciẗ ꝙ ſi q̄s ſine ꝯcordantia ⁊ canonica electione cardinalium ⁊ ſequētium religioſorū clericorū fuit apoſtolice ſedi intronizatus eſt apoſtolicus,ſed apoſtatic⁹.Et ſic probaẗ ꝙ electio pape nō ſpectat ad ſolos cardinales vbi ſunt alij valētes eligere,puta epoꝝ cōciliū.Nā ipſi dicunẗ religioſi.in.c.ex multa.de vot. ¶ Ad ſolutionem omiſſis argumētis ꝑ cōtraria pte deſcēdo ad alia quoniam ſatis apparebunt ex his que ſatis in ſolutione ſubmittam, credo equidem electionē de qua in themate nō valuiſſe ⁊ generaliter arbitror electionē ſummi pōtificis ſpectare ad dños cardinales ſiue eccleſia romana vaccet ſiue ꝑ renūtiationē ſiue ꝑ depoſitionē.hoc mō ꝑbo ꝙ cle.ne romani.de elec.iūcta gl.que eſt ſuꝑ verbo moriente.ibi eñ diſponitur de electione pape certo modo fienda in caſu mortis.⁊ glo. ibi dicit idem eſt de papa cedēte.nā tūc quo ad ſedē cenſetur mortu⁹. x.diſti.§.ecce.in quibus eadem eſt ratio in caſu ſucceſſionis ſcꝫ fauore eccleſie.⁊cū eſſet ambitio dicitur ceſſare cōtrariū.c.ſuſceptū.de reſcri. li.vj.Ita dico in ꝓpoſito ad fauorem eccleſie vniuerſalis fuit inductū ⁊ electio ſpectat ad cardinales ꝓpter faciliorem expeditionē.vt in.d. c.in nomine dñi.⁊ ceſſat hoc caſu ambitio.debet eſſe iam idem ius in alio modo vocandi.⁊ ꝑ hoc facit.c.in nomine dñi.vbi tex.nō fundat ſe ſuꝑ morte,ſed narratiue de ea facit memoriā ⁊ habuit reſpectū ad id qḋ cōiter accidit vt dixi.ſatis videẗ mortuus quo ad eccleſiā ille q̄ renuntiat vel deponiẗ. ¶ Scḋo principal̄r adduco theoricā Dy.in.l.ex ea.§.inſulā.ff.de ver.ob.quā ſequitur Bal.in.l.deo nobis.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ ſentit Bar.⁊ dicit ꝙ vbi mors ciuilis operaẗ oēm effectū quem mors naturalis diſpoſitū in morte hꝫ locū in morte ciuili qḋ videẗ ꝓbare in.d.l.deo nobis.⁊.l.interdicit.ff.de cōdi.⁊demōſt.in.l.actionē.§. publicatione.ff.ꝓ ſocio.⁊ in multis alijs ſimilibus.⁊ q̄uis Jo.an.non approbet illam opi.aperte in.c.cū ſis.de cōuer.ꝯiuga.vbi tractat hūc articulū inferendo opi.cōtrarias cum eam aperte videtur ꝓbare in dicta cle.ne romani.in gloſſ.ſua ſupra allegat. ¶ Tertio faciunt iura dicētia ex idētitate rōnis diſpoſitionē extēdi.in.c.cū dilecta.de cōfir. vti.vel inuti.⁊ in.l.non poſſunt.ff.de legi.⁊ qḋ plus eſt hoc ꝓcedit ēt in diſpoſitiōe penali.vt eſt tex.no.in.l.ij.ad turp.facit.c.ſi poſtq̄.ḋ ele. li.vj.in fi.⁊ ꝑ gl.in.c.j.de tēpo.ordi.li.vj.⁊ in cle.j.de ele.non enim apparet aliqua ratio ſpecialis quare electio dꝫ ſpectare magis ad cardinales in caſu vacationis ꝑ mortē q̄ ꝑ renūtiationē vel depoſitionem.

¶ Quarto facit,ſicut eñ inferiores eligūt p̄latū in omni caſu vacationis,ita ⁊ cardinalium collegium cū faciāt vnum corpus cum papa ⁊ ſint pars ſui corporis.bene facit.c.per venerabilem.qui fil.ſint legit. ver.rationibus.⁊ in.c.fundamenta.de elec.li.vj.non obſtāt contraria. Et primo ad primū dicēdū ꝙ ꝓcedat in ambitioſis ⁊ odioſis ſed conceſſio facta cardinalibus eſt fauorabilis ⁊ in fauorē eccleſie fctā vt citius fiat ꝓuiſio.Ideo dꝫ reputari fauorabilis lꝫ afferat p̄iudiciū cōcilio reputaẗ eñ cōſtitutio fauorabilis vel odioſa ab eo ꝙ principal̄r intendiẗ.vt leg.⁊ no.in.l.q̄ exceptionē.ff.de cōdi.inde.⁊ ꝑ gl.in.c.faciāt. ⁊ in.c.ſi.de ele.nō ob.ꝙ per hoc inducaẗ legum correctio,q̄ꝛ ius abrogatiuum nō dꝫ extendi ad correctionē alterius iuris ꝑ indētitatē rōnis,ſed ius derogatiuum bñ extēdiẗ ⁊ in veritate pōt dici ꝙ nō eſt extenſio ſed potius venit ex mente.vñ declaraẗ potius mens cōſtituentis ex idētitate rōnis vt ſentit gl.no.in.d.c.j.de temp.ordi.lib.vj.⁊ plene per Bar.in.l.ſi cōſtante.vij.⁊.ix.q.ff.ſol.mat.nō ob.ſcōm ar.de.c.ſi duo.q̄ꝛ dꝫ intelligi aut loquaẗ anteq̄ poteſtas tranſlata eſſet in cardinales.aut de collegio cardinalium.nā ipſi faciūt vniuerſitatem ſeu collegium.vt in cle. romani.⁊ qḋ ibi no.de elec.⁊ꝑ gl.mag.c.vno.de ſchiſma.li.vj.⁊ ꝑ hoc q̄ꝛ ibi nō fuit facta aliqua diſpoſitio ſed fuerūt electi illi qui de facto ſe intruſerāt in papatu.non ob.ſcōm ar.q̄ꝛ vt plene dixi in p̄cedenti dubio cōciliū non dꝫ ſe impedire de ꝑtinētib⁹ ad papā niſi vbi neceſſitas vrget non pōt tollere conſtitutionem pape.vt in.c. ſignificaſti.de elec.cū per cardinales poſſet ꝓuideri vacationi ⁊ facili⁹ q̄ ꝑ ꝯciliū,⁊ hoc vide pleni⁹ in dubio precedenti.Nō ob.vltimū ꝯriū de.c.ſi tranſit⁹.nā religioſi vocanẗ ad cōſenſuꝫ electionis facte ⁊ nō faciende vnde debet reduci ad terminos.c.in nomine dñi.Et hec ſufficiant ad laudem totius celeſtis curie.

¶ Diſputata fuerunt hec dubia per dñm Nicolaū de Sicilia abbatem monacenſem ⁊ decretorum doctorem Senis legentem.Anno domini.M.cccc.xxvi.in eccleſia ſancti Marci.⁊ ad vtrāq̄ partē dubiorum ſumme reſpondit vir notabilis ⁊ magne ſcientie dominus Robertus de calcantibus de Florentia.

¶ Queſtio Secunda.

1 ☞ Superiori nōn obediens peccat mortaliter.
2 Cōtractus prodigi cui bonis eſt interdictum iuramento nō firmatur.
3 Legem contemnens moribus abutitur.
4 Juramētum ad hoc vt ſit licitum debet habere tres comites.
5 Juramentum tanq̄ ſpirituale nō ſubijcitur diſpoſitioni laicorum.
6 Juramentum principaliter dirigitur in deum.
7 Veritas potius ꝙ fictio in ſpiritualibus eſt inſpicienda.
8 Periurijs vis non eſt aperienda.
9 Juri pro ſe introducto interdicto cuilibet renuntiare eſt licitum.
10 Contractus ꝯtra ſtatuta facti preſumunẗ dolo ⁊ metu extorti.
11 Juramentum ſuper vſuris in altero extremo eſt prohibitum.
12 Statutum laicorū qḋ preſumamus contractum vſurarium non valet.
13 Renuntiatio exceptionis fictionis ⁊ ſimulationis an valeat.
14 Votum ex iuſta cauſa ſimulatum non obligat vouentem.
15 Turpitudinē allegans in illuſiōe rerū ſpiritualium nō eſt audiēdus.
16 Deus recipit verba qualiter extrinſecus proferuntur.
17 Juramētū hꝫ vim clauſule ſi nō valet qḋ ago valeat vt valere poteſt.
18 Argumentum a communiter accidentibus eſt validum.
19 Commodum ex facto demeritorio quis reportare non debet.
20 Juramenta ſunt de iure diuino.
21 Juramentum quando proceſſit ex calore poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne.

STante ſtatuto condito in Jtalia ꝓhibente minores.xxv.an.obligari ſine certa ſolennitate obſeruata:q̄ꝛ poſtpoſito eodē ſtatuto poſito ꝙ ꝯct⁹ ipſi/in quibus reperirenẗ minores obligati ſint fictitij ⁊ ſimulati ⁊ pro fictitijs ⁊ ſimulatis habeanẗ nec valet iuramētum ſuper eis preſtitum ⁊c. ¶ Quidā minor annuo ſolēnitate poſt ſtatutū reqſita poſthabita ꝯhēdo ſe obligauit ac iureiurādo firmauit omnia ⁊ ſingula in inſtrumētuꝫ cōtēta eſſe vera:⁊ nō venire ꝯ ad obſeruare ⁊ in nullo ꝯfacere vel cōtrauenire.demū tēporis curſu diſpoſitiōe dicti ſtatuti mota allegādo inſuper verā ſimulationē cōtract⁹ nulla pretextu iuramēti abſolutione obtenta innuitur cōtrario aduerſario reluctāte ⁊ excipiēte ipſo reſiſtente iuramento qḋ minime audiendus ac iudicis eccleſiaſtici patrocinio inuocato pro obſeruātia dicti iuramenti. ¶ Ex quo themate vt latius tribuatur copia diſputandi ⁊ quotidianas difficultates enumerādi.nūq̄d ſtante dicto ſtatuto in terminis p̄dictis vera ſimulatiōe cōtractus aliter nō probata iuramētū neceſſario ſit obſeruanduꝫ poſito qḋ ſtatutū in terminis iuramentum impediat probabiliter dubitari pōt ad materiā ampliādā.Quid ſi ſtatutum ſimpliciter prohibeat minores ſine certa ſolēnitate obligari qua ceſſante decernat ipos ꝯct⁹ irritos ⁊ inanes:maxime annullando iuramētum preſtitum in oppoſitum aliter ſimulatione cōtract⁹ nō preſumet ſemper poſito ī caſib⁹ p̄dictis iuramēti vinculo an ſaltē verā ſimulationē cōtractus allegādo ſit audiendus abſolutione a iuramēto pri⁹ nō obtēta:an ſtante obligatiōe iuramēti oī caſu predicto ſaltē petēdo iuramenti abſolutionem a iudice eccleſiaſtico ſit audiēdus aduerſa nō ob.in ꝓceſſu horꝝ dubiorū hunc ordinē ſeruabo.Nam propter nimiam cōmunionē q̄ eſt inter primum ⁊ ſm vt dixi ⁊ ex infra dicendis apparebit: inſtabo ſimul circa ea inducēdo.Preter ſeptē motiua ad partē negatiuā.ſcḋo totidem ad partē affirmatiuā ⁊ cōiter annectā ſolutionē anteq̄ faciā trāſitum ad tertiū:⁊ deinde arguā ad vtrāq̄ partē tertij dubij ⁊ ibi ſoluam:⁊ ſic
1 demū expedio quartū. ¶ † Venio igiẗ ad primū dubiū.⁊ ſecūdū vide qḋ iuramētum nō ſit obligatoriū.Nā ex quo lex dirigit p̄ceptū ⁊ ꝓbationē ad perſonā ꝓut facit queſtio illa ligat cōtrauenientes ad pactū. Nā nō obediens ſuperiori peccato mortaliter.in.c.ij.de ma.⁊ obe.etiā ſi ſuperior laicus ſit in.c.qui reſiſtit.⁊.c.iulianus.xj.q.iij.⁊.c.due ſunt. xcvi.diſt.ſtatutū enim loci lex illius loci cēſeri debēt in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.j.diſtin.ius ciuile.ergo iuramētum nō eſt obſeruandum cum ſine peccato mortali ſeruari nō poteſt.pſeueratio eñ in actu cōtra legis precepta eſt nutritiua peccati iam cōmiſſi ⁊ ſic nō debet iā compelli ad obſeruantiaꝫ iuramēti ne cogaẗ perſiſtere in peccato. pro hoc facit:quia ille cui prohibentur bona ſua alienare ⁊ alijs obligare poteſt equiparari illi cui iterdiciẗ adminiſtratio bonorū:vnde ſicut ille,nō alienat nec valet cōtractus.l.is cui.ff.de ver.ob.ne iuramentum ꝓut ibi no.Bar.q̄ꝛ deficiunt comites quos habere debet iuramentū ⁊ deficiūt boni mores.vt ibi dicit Bar.fuiſſe cōcluſum ꝑ valentem cano
2 niſtā.⁊ ſic ſepius cōſuluiſſe.ergo idē in caſu noſtro. ¶ † Cōcludit ergo cōtractū ꝓdigi cui bonis eſt interdictum iuramentum non confirmari adde qḋ idē tenuit Fede.de ſenis.cōſi.xxx.⁊ Bald.in.l.qui hꝫ.ff.de tute.Bal.⁊ Ang.poſt Bar.in.l.is cui bonis.de verb.ob.⁊ Ang.in.l.ſi q̄s ꝑ eo.ff.de fideiuſ.⁊ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.in lec.in.iiij.colū. ⁊ in.l.ij.x.q.C.de reſcin.vendi.⁊ in.l.j.ff.de cura.fur.vbi hāc ꝯcluſioneꝫ multū pulchre limitauit:⁊ pro iſta multa poſſent adduci ſed cōtrariū tenuit Ant.de but.⁊ Inn.in.c.cū cōtingat.de iureiuran. Lud. roma. in.d.l.is cui. ¶ Secūdo ad idē ſic vbicunq̄ lex reſiſtit contrahenti ex tali cōtractu lege reſiſtente inuito nō naſcitur obligatio nec naturalis nec ciuilis.vt in le.cum lex.ff.de fideiuſſo.⁊ in.l.nō dubium.C.de legi.

regula que cõtra iura mercaṫ.⁊ regula que cõtra ius.de reg.iur.lib.vj.
Cum ergo contractus ſit nullus omni reſpectu nullo modo põt cõfir
mari per iuramẽtuꝫ.eſſet em̄ impoſſibilis cõtrariatio niſi preſuppona
mus aliquod ſubiectum cõfirmãdum.de elec.c. auditis.facit.c.ad diſ
ſoluẽdũ.de deſpon.impu.⁊ Inn.in.c.cũ dilectus.de elect.per eundem
in.c.prudentiam de offi.deleg.vbi dicit qḋ actus null⁹ ex defectu ſolẽ
nitatis non poteſt confirmari niſi actus ex ſola voluntate pendeat cõ
firmantis.l.adoptio.ff.de ado.facit.q.vj.hec quippe.⁊ tũc plenitudo
poteſtatis illum actum confirmat.Cum ergo in caſu noſtro cõtractus
ſit proꝛſus nullus:nec depẽdeat a voluntate cõtrahẽtis non poteſt iu
ramẽto cõtrahentis cõfirmari:nec iuramẽtũ videṫ aliqḋ vinculum ha
bere cũ ſit preſtitum ſuper cõtractu ⁊ ſuper actu nõ depẽdẽte a poteſta
te iurantis.de foro compe.ſi diligenti.⁊ in regula acceſſoꝛium.de reg.
iur.lib.vj.imo expreſſe dixit lex quod iuramẽtũ interpoſitũ ꝯtra legẽ
nõ tenet.l.iuriſgẽtium.§.vlti.⁊.l.ſequẽ.ff.de pactis.Inn.in.c.pleriqꝫ.
3 de pac.vbi allegat illã legẽ etiã i.l.nõ dubiũ.C.de legibus.¶ †Tertio
cũ minoꝛ cõtraxit:qui enim legẽ cõtemnit moꝛib⁹ abutitur.ff.de iuſti.
⁊ iur.l.veluti.⁊.l.iuſtitia.§.precepta.ergo tale ſtatutũ habeṫ tãꝙ obli
gatoꝛiũ repꝛobatoꝛiũ.vt in regula non eſt obligatoꝛium.de reg.iur.li.
vj.¶ Quarto ſtatutũ cõtractũ iſtũ ſimulatũ annullat ⁊ ipſum iuramẽ
tum nõ poteſt ex cauſa fieri ⁊ in hoc lex ciuilis habet poteſtatẽ apoſto
lici.ad hoc tex.⁊ gl.in.l.adigere.§.ꝙuis.de iurepa.⁊ in.l.ſi quis inqui
linos.de leg.j.⁊.l.vt iuſiurã.ff.de ope.liber.nã pꝛinceps poteſt interp̄
tari ⁊ addere ex cauſa ad ius diuinũ ſicut i illo i oꝛe duoꝛũ vel triũ ſtat
omne verbum:⁊ cũ lex ciuilis in teſtamẽto requirit ſeptem teſtes adeo
ꝙ vno deficiẽte coꝛruit totũ inſtrumẽtũ:alias teſtamẽtuꝫ in.l.ſi vn⁹.C.
de teſta.⁊ in donatione cauſa moꝛtis requiruṅt quinqꝫ teſtes.l.fi.C.de
do.cã moꝛ.facit.ij.q.v.p̄ſul.⁊ ꝙ not.in fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pu.⁊ per
Inn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cõſt.nã ⁊ ſtatuit ius ciuile ſuper voto.l.iij.
ff.de polli.¶ Quinto cũ lex ſiue ſtatutũ pꝛeſumat cõtractuꝫ ſimulatũ
⁊ fictitiũ qḋ poteſt.l.qui ad certũ.ff.loc.⁊.C.de do.ãn nup.auṫ.ſed iam
neceſſe.facit.c.is qui fidẽ.de ſpon.c.ad noſtrã.de emp.⁊ ven.c.illo vos.
de pigno.⁊.l.teſtamentum.ff.de pꝛoba.⁊.l.oẽs.§.lucius.que in fraud.
cred.ergo argumẽtuꝫ ſup tali ꝯtu p̄ſtitũ nõ eſt obligatoꝛiũ.ad hoc gl.
in.l.iij.C.plus valere qḋ agiṫ.nã tãtum operaṫ fictio in caſu ficto ꝙ̄tuꝫ
veritas in caſu vero.vt in iure pꝛealle.⁊ in.l.iij.§.ait p̄toꝛ.ff.de neg.geſt.
4 ¶ †Sexto arguiṫ ſic ad hoc vt iuramẽtuꝫ ſit licituꝫ dꝫ habere tres co
mites:videlicet iudiciũ veritatẽ ⁊ iuſtitiã:⁊ ſi iſta deficiãt nõ iuramen
tum ſꝫ piuriũ eſt cẽſendũ.xxij.q.ij.animaduertẽdũ.⁊ in.c.⁊ ſi chꝛiſt⁹.de
iureiuran.ſed in caſu noſtro nõ habuit hos comites cũ fuerit iterpoſi
tũ ꝯtra legẽ ſupioꝛis ⁊ i caſu ficto ⁊ ſimulato ⁊ a lege damnato ⁊ ſic nõ
habuit veritatem nec diſcretionẽ nec iuſtitiã:ergo nec inducit vincu
lum.¶ Septimo ⁊ vltimo inſtaṫ.ſolẽnitates ſunt itroducte in fauoꝛẽ
publicuꝫ ſiue intelligim⁹ de ſolẽnitate pꝛobatoꝛia ſiue foꝛmali.hinc ẽ ꝙ
pꝛiuatus nõ poteſt eis renuntiare.vt in.c.fi.de re iud.lib.vj.C.de teſt.l.
antiqui.C.ad velleia.⁊.c.qꝛ pꝛpter.de elec.ergo nec iuramẽtum remitti
poteſt:qꝛ pacto ⁊ iuramento pꝛiuato ius publicum remitti nõ poteſt.
de foro compe.⁊.c.ſi diligenti.⁊ in.l.ius publicũ.ff.de pac.¶ In cõtra
rium dicuṅt multa alia argumẽta.⁊ pꝛimo.nã ſicut ſtatutum pꝛhibet
hunc minoꝛẽ ſine facta certa ſolẽnitate.vt.C.de pꝛed.mi.non ali.per to
tum.⁊ tamen ſi in alienatione interuenit quodcũqꝫ nõ ſoꝛtieṫ ſolẽnita
tes a lege requiſitas tenet alienatio ⁊ ſic iuramẽtum ꝯtra legem pꝛeſti
tum eſt obſeruãdum in auṫ.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.vẽd.ſicut ẽt
pꝛohibetur alienatio fundi dotalis.C.de rei vxo.ac.l.rẽ in p̄ſenti.§.cuꝫ
aũt hypothecã.ff.de fund.do.per totum etiã res donata pꝛopter nu
ptias.vt in auṫ.ſiue a me.ad velleia.⁊ tamen multipliciter mulier com
pellitur in caſu ſeruare iuramẽtuꝫ.vt in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊.c.li
cet.eo.ti.li.vj.¶ Itẽ ſeruaṫ in pacto de nõ ſuccedẽdo qḋ repꝛobatur a
iure.l.pactũ.de colla.⁊ tamen iuramento firmaṫ.vt i.c.ꝙuis.de pactis
in.vj.ſed aliud vꝛ ſentire ⁊ min⁹ bene glo.iuris ciuilis.vt.d.l.pactum.
5 ⁊.l.rem in pꝛeſenti.§.⁊ cũ a me.¶ †Scḋo ⁊ iuramẽtũ tãꝙ ſpirituale
nõ ſubijciṫ diſpoſitioni laicoꝛũ.ſpectat em̄ ad foꝛũ eccleſiaſticũ diſcer
nere valeat vel nõ.vt i.c.venerabilẽ.de elec.⁊ in.c.noluit.de iud.⁊.c.tua.
de oꝛd.cog.⁊.c.latoꝛ.in fi.qui fil.ſint leg.ergo ſtatutũ pꝛedictum reſpe
ctu iuramẽti nihil poteſt ſtatuere vel pꝛeſumere ergo iuramentum nõ
repꝛobatũ lege canonica neqꝫ diuina neceſſario eſt obſeruandũ.vt i.c.
ſi vero.⁊ in.c.⁊ ſi Chꝛiſtus.de iureiur.¶ Tertio nõ debet admitti indi
recte qḋ directa via pꝛhibeṫ:vt in.c.tue.de pꝛocur.⁊ in.c.cũ quid.de re.
iur.li.vj.Sed directe non poteſt ius ciuile ſeu laici ſe impedire de iura
mẽto ſeu alia re ſpirituali.vt in.c.decernimus.de iud.⁊.c.bene quideꝫ.
xcvj.diſtin.ergo nec indirecte debet eis permitti ꝙ eſſet ſi ſtatuta pꝛhi
bentia vel pꝛeſumentia fictionem impedirent vt eneruarent vires iura
6 menti.¶ †Quarto iuramentũ pꝛincipaliter dirigitur in deuꝫ ⁊ ſibi q̄
ritur pꝛincipalis obligatio.vt in.c.debitoꝛes.⁊ in.d.c.ſi chꝛiſtus.non
põt impedire nec tolli p eundẽ nec eius vicariũ in ſpiritualibus ex cau
ſa tamen nõ aliter.vt in pꝛedicto.c.nouit.de iud.⁊ qḋ legi.⁊ no.in.c.au
toꝛitatẽ.xv.q.vj.⁊ per gl.in.c.cũ pater.ꝫ.de renun.c.ſi is qui.xxiij.q.iiij.
7 ¶ †Quinto in ſpiritualibus inſpiciun⁹ potius veritatẽ ꝙ̄ fictionem.
vt no.Archi.in.c.vnico.de voto.lib.vj.Cum ergo minoꝛ iſte ex iuramẽ
to ſuo vere ageret ſe obligare deo nõ debem⁹ attendere fictionẽ ſtatuti

⁊ hominũ ſtatuẽtium.deus enim coꝛ reſpicit ⁊ id qḋ iteri⁹ agiṫ nõ qḋ
per hoies fingere p̄ſumiṫ.xiiij.q.v.ſi qd inueniſti.vt in.c.cũ eterni.de
8 re iud.lib.vj.⁊ in.c.vt noſtrũ.vt.eccl.bñfi.¶ †Sexto periurijs via ape
riri nõ debet in.c.cũ cõtingat.de iureiur.c.clericos.de cohabi.cle.⁊ in
l.ij.C.de iud.⁊ in concernentibus periculũ anime pꝛeſumim⁹ in p̄tẽ tu
tioꝛẽ.vt no.in.c.vnico.de ſcru.⁊ in.c.iuuenis.de ſponſ.ſed tenendo qḋ
iuramentũ nõ valeat in caſu pꝛedicto aperireṫ via periurijs ⁊ q̄nqꝫ per
iurium cõmittiṫ ceſſante vera ſimulatione cõtractus.ergo debemus in
partem tutioꝛẽ inclinare vt iuramẽtuꝫ valeat nec pꝛeſumeṫ ſimulatiõe
9 nec veritate ceſſante iuramẽtuꝫ ſi cauſa euinctaṫ.¶ †Septimo ⁊ vltio
arguiṫ ſic vnicuiqꝫ licet renũtiare iuri ⁊ fauoꝛi pꝛo ſe introducto.vt in
c.ad apoſtolicã.de reg.⁊ in.l.ſi quis in ꝯſcribẽdo.C.de pac.maxime cũ
interpoſitione iuramenti.vt i.c.cũ ꝯtingat.de iureiurã.⁊ in.c.ij.de pac.
li.vj.ſed hoc ſtatutuꝫ ⁊ ſimiles diſpoſitiões emanãt in fauoꝛẽ minoꝛũ:
vt de ſe patet.⁊ ſentit Bar.in.l.ſi quis pꝛo eo.ff.de fideiuſ.⁊ Dy.in regu
la nõ eſt obligatoꝛiũ.de reg.iur.lib.vj.ergo ſaltem cum iuramẽto licuit
renũtiare.¶ Ad ſolutionẽ hoꝛum duoꝛũ dubioꝛum condeſcendens
Chꝛiſti eiuſqꝫ matris necnõ Agathe glorioſe patrone mee nominib⁹
inuocatis.Pꝛimo recitabo opi.pꝛincipales quas in iure reperio.Se
cundo ſubiectã quid ingenio meo bꝛeuiter videṫ.Et pꝛimo do.Iaco.
de bel.tã in filioſa.ꝙ in minoꝛe pꝛhibito ꝯhere ſine certa ſolẽnitate diſ
putauit qõneꝫ quid iuris ſi ꝯxit cũ iuramẽto nõ ſeruata ſolẽnitate ſta
tuti ⁊ cõcluſit i filioſa.qḋ dicto caſu iuramẽtum nõ dat robur actui:tñ
qꝛ eſt acceſſoꝛiũ ad ꝯtũ nullũ:ergo nihil valeat.vt.l.nõ dubiũ.C.de le
gi.tñ qꝛ ꝯ bonos moꝛes nã tales ꝯctus pꝛebent cãm depꝛedãdi parẽ
tes ⁊ peccãdi.l.j.ad mace.⁊ in regula nõ eſt obligatoꝛiũ.de reg.iur.lib.
vj.ergo ⁊c.De minoꝛe dicit idẽ de iure ciuili.ſꝫ de iure cano.dicit enim
obligari p iura vulgaria iuris canonici ⁊ in hoc reſidet ⁊ incidet q̄ſtio
lege peruſina caneṫ.de qua in addi.Spec.in ti.de ſen.⁊ de his q̄ ipam
ſequũtur.§.cuꝫ autẽ.de reſti.in integ.§.j.poſt fi.j.col.do.Bar.tãgit in
auṫ.ſacramẽta puberum.C.ſi aduer.ven.⁊ lati⁹ in.l.ſi quis pꝛo eo.ff.de
fideiuſſo.⁊ in.l.ſi is cui bonis.ff.de verbo.obli.⁊ in.l.ſeius ⁊ augeri⁹.ff.
ad le.fal.⁊ plene in repetitiõe.l.oẽs populi.ff.de in.⁊ iur.⁊ tandem vi
detur ꝯcludere.Aut lex dirigit verba pꝛhibentia in perſonã ⁊ tũc nec
ꝯtractus valet cõtra legẽ ſeu ſtatutum vel iuramẽtum:qꝛ peccat veniẽ
do cõtra legẽ ſuperioꝛis vt plene tetigi in articulis pꝛimo loco factis
etiã ſi aliquid nõ fingat.Aut verba conferuṅt ad rem ⁊ non ad pſonã:
vt quia diciṫ ꝙ bona minoꝛis non poſſunt alienari ⁊c.⁊ tunc ſi lex etiã
nihil pꝛeſumit in ꝯriũ valet iuramẽtũ etiã ſi ſtatutum exp̄ſſe annullet
iuramẽtum.ar.in.c.cum ꝯtingat.de iureiurã.⁊ in auṫ.ſacramẽta pube
rũ.ſecus ſi dicaṫ in ſtatuto qḋ nemo aliter cõtrahens p̄ſumaṫ dolo ⁊
fraude inductus ad ꝯtrahẽduꝫ.¶ Dñs Ang.ſimpliciter ſequiṫ illã
diſtinctionẽ Bar.an vero dirigaṅt in rẽ an in perſonam:⁊ pꝛio caſu va
leat iuramẽtum.ſcḋo nõ.⁊ ita conſuluit in quodam conſilio ꝙ incipit
dñe Catherine.do.Bal.tangit in auṫ.ſacramẽta puberuꝫ.C.ſi aduer.
vẽ.⁊ dicit qḋ etiã ſtatuta ſi non fingãt dolum ⁊ ſimulationẽ:tñ ſi habẽt
rationẽ ⁊ equitatem:puta quia malitia hoĩm illius loci erat multum
pꝛõpta ad decipiẽdũ minoꝛes:talia ſtatuta annullantia iuramentum
valẽt nec iuramẽtũ eſt obligatoꝛiũ.nã cũ habeãt eq̄tatem ⁊ rõnem na
10 turalẽ nõ p̄nt dici iura cõtraria.†Fateṫ tñ bonam eſſe cautelaꝫ que in
multis locis ſeruaṫ vt ꝯctus ꝯ ſtatuta geſti pꝛeſumãṫ dolo extoꝛti ſeu
metu ⁊c.¶ Sed idẽ Bal.in.l.nõ dubiuꝫ.C.de legi.in penul.col.videṫ
tradere aliã theoꝛicã.dicit enim de iure cano.eſſe dicendum ꝙ ſi inter
dictum tollit cauſam pꝛohibitiõis iuris fictione tunc ſeruãdum eſt iu
ramẽtum.verbi gratia.¶ Si cã pꝛohibitiõis eſt minoꝛ etas iuramẽtũ
fingit maioꝛẽ:⁊ iḋ tenet contractus:ſec⁹ ſi non tollit cãm pꝛhibitiõis.
Exẽplũ ſtatutũ pꝛhibet minoꝛẽ cõtrahere:qꝛ fingit dolũ.⁊ certe ſecũ
dũ illud iuramẽtũ nõ tollit cãm doli pꝛeſumpti:⁊ ideo nihil operaṫ iu
ramẽtũ.argu.de le.l.j.ſi qs inq̄linos.§.ſi tantũ.igiṫ operaṫ iuramẽtum
quãtũ põt operari i cã ⁊ nõ plus nec obſtãt ẜm eũ.c.ij.de pac.lib.vj.qꝛ
ibi cã pꝛhibitiõis erat de iuſtitia poſitiua ⁊ mutabili ⁊ non de iuſtitia
mutabili:⁊ ideo ibi iuramẽtũ põt operari.Illa autẽ eſt immutabilis cuꝫ
trangreſſio nõ inducit peccatũ de iure diuino.illa vero iuſtitia immu
tabilis cuius trãſgreſſio nõ inducit peccatũ:qꝛ ius diuinũ eſt immuta
bile.⁊ in hoc fundaṫ ẜm eum.c.nõ eſt obligatoꝛiũ.de reg.iu.lib.vj.hec
ſunt vera quãdo agitur de efficacia iuramẽti reſpectu iurantis ſꝫ quã
do pꝛohibitio cõcernit aliũ ꝙ̄ iurantẽ iuramẽtum vnius alij obeſſe nõ
poteſt vt no.C.de bo.que lib.l.fi.§.filius autẽ.¶ Ex pꝛedictis bꝛeuiter
ꝯcluditur ꝙ aut iuraṫ cõtra ius tertij pꝛimo caſu aut ratio pꝛohibitio
nis fundaṫ ſup equitate naturali ⁊ nõ valet iuramẽtum aut fundatur
ſuper quadã equitate poſitiua ⁊ tunc valet iuramentum.¶ Tertio ca
ſu nõ vꝫ iuramẽtum que omnia bene dicit notanda.ad.c.debitoꝛes de
11 iureiurãdo.†Reſpondeo ꝙ iuramentum ſuper vſuris eſt pꝛhibitum
in altero extremo ſcilicet in recipiẽte:ſed non eſt pꝛohibitum in pꝛmit
tente.ideo pꝛmittẽs.debet obſeruare iuramẽtum nõ in fauoꝛem habẽs
reſpectum:ſed reſpectu diuini nominis:quia deo iuratur:põt tñ peti
abſolutio i.c.j.e.ti.p Bal.in.d.l.nõ dubiũ.⁊ demũ per eũ in.l.fi.C.de
nõ nu.pecu.⁊ in.l.pactũ qḋ dote li.C.de colla.⁊ in.l.ſeius ⁊ augeri⁹.ff.
ad legẽ fal.Fed.de ſenis cõſi.ccxlv.alias.iiij.in ſimili qõne nõ videtur
facere differentiam an ſtatutũ dirigat verba pꝛhibitionis ad rẽ an ad
perſonam

perſonam.imo omni caſu ſentit ꝙ agẽs contra ſtatutũ eſt tranſgreſſor legis,⁊ cõcludit ꝙ iuramẽtũ eſt obligatoriũ.licet dicat cõtrahẽtẽ ſecum teneri ad relationẽ iuramẽti de quo tamẽ infra dicã in penultio dubio.ſed tamen nihil attingit ibi quando ſtatutum preſumit doluꝫ, ſiue ſimulationẽ ſentit tamen cõtra iſtam diſtinctionem Barto.⁊ ideꝫ do.Pet.de anch.in repetitione.c.canonum.de conſtit.dicit enim hãc diſtinctionem eſſe verbalẽ.qr ſtatutũ annullãdo contractum ſatis videtur ꝓhibere contrahẽtibus ne attẽtẽt cõtrahere.c.qui contra iura.de reg.iur.lib.vj.⁊ verba collata in rem concernũt potius perſonã quã res.c.tanta.de exceſ.prela.⁊ non refert cum quo quis loquatur.in.l.cũ pater.§.donationis.de leg.ij.vnde concludit arg.obligatoriuꝫ ſiue cõcernat rem ſiue perſonã.non tamẽ attingit expreſſe quãdo ſtatutũ preſumit dolũ ſeu ſimulationẽ vel metũ vel quid ſimile.ſꝫ ſatis videt̃ ſeq Bal.in.d.aut.ſacramẽta puberũ.ex cauſa exiſtente valeat tũc ſtatutuꝫ reprobãs iuramẽtum.Et idẽ domi.Cardin.refert in hoc vltimo ſe cõſuluiſſe in.c.cũ contingat.qr ſtatutum poteſt preſumere dolũ ſiue aliã iuſtã cauſam.⁊ qr tunc contrahẽs ſatis videtur in dolo arg.c.q cõtra iura mercatur.de reg.iur.lib.vj.⁊ Jo.de lig.⁊ d.epũs Uincẽ.valẽtiſſimus canoniſta etiã reprobat illã diſtinctionẽ Bar.in prealleg.c.cũ cõtingat.ꝑdicta rõne,qr ꝙꝙ lex ſimpliciter tamẽ cõtra faciẽs trãſgreditur legẽ.lꝫ verba nõ dirigãtur ad ꝑſonã.d.l.nõ dubiũ.nec eſſet verum ſm Jo.de lig.ꝙ quilibet faciẽs contra legẽ peccat mortaliter ẽt ſi lex ſit ꝓhibitiua.niſi ſit cã perpetua prohibitionis cũ al's lex in caſib⁹ permittat,⁊ ſic non põt eſſe mortale.¶Do.Anto.de bu.in.c.cũ cõtigat.ſpreta illa diſtinctiõe Bar.cõcludit ꝙ ſtatutũ habẽs fundamẽtũ ſolũ fauore illius qui iurat ꝙ iuramẽtum ſemp obligat etiã ſi in cõſequentias remotas adſit prohibitioni fauor publicus vel vtiqꝫ liberi ꝓcreẽtur vel ꝙ ciues diuites maneãt locupletes ⁊ nõ depaupent̃,qr inquãtum preceptum dirigitur ad ꝑſonã fauore ꝑſone preceptum ſapit naturam conciliĳ.ff.mãd.l.j.⁊ in.l.cum pater.§.mãdato.de leg.ij.l.Titio.in prin.ff.de condi.⁊ demon.cum ſimili.pro hoc qr precepta intelligũtur ſm naturã materie ſubiecte.xj.q.iij.rogo.vnde ſm eum talia iuramenta ſunt ſeruãda,niſi lex ſtatuẽdo intellectum habeat ad aliud quã ad fauorẽ ⁊ fragilitatẽ iurãtis,dũ tñ iurãs ſit doli capax.de deli.pue.c.j.⁊.ij.⁊ hoc putat verũ ẽt ſi ſtatuta annullẽt iuramẽta vel ꝓhibeant.qr iuramẽta non ſpectãt ad iudicẽ ſecularem nec ad legem ciuilem ꝓ hoc ꝙ no.Hoſt.in.c.quẽadmodũ.de iureiur.cũ Fed.in loco ꝑallega.Jdẽ dt ſi annullaret inſtrã vel preſumeret fraudẽ alia non apparent cã ꝑſumẽdi vel ſi ponerẽt genas veniẽtibus ad cõtractũ,qr omnia talia cõfringi poſſent ad excludẽdũ iuramẽtalẽ obligationem via indirecta vel directa fieri non põt cõtra regulã cũ quid.de reg.iur.lib.vj.⁊ c.quãto.de priuil.non obſtãt ſm eũ qd dicit̃ de voto in.l.ij.ff.de poli.qr non valẽt leges inquãtum infringũt totum qd ad hoc no.glo.in.c mulier.xxxij.q.ij.⁊ qd ſcribit Fede.cõſi.cclxiiij.ſed hoc intelligit̃ ſꝫ nota.p Jnn.⁊ p hoc puto ꝙ alio intrinſeco nõ accedẽte iuramẽtũ obliget ꝓdigũ dũ tñ ſit ſenſus capax quicqd ſenſerit Feder.in conſi.xxx.⁊ Bar.in.l.is cui.ff.de ver.ob.ad hoc qr inquirendo equiparat̃ pupillo pubertati ꝓximo vt no.in.l.is cui.⁊ ex dicto obligatur vt ibi no.ergo ex iuramẽto de delic.pue.c.j.⁊.ij.nõ ob.ꝙ interdicta ſit ei adminiſtratio.nec per hoc interdictum eſt iuramẽtuꝫ nec interdici poteſt nec obſtat ꝙ lex equiparat eum furioſo qr non attenditur in hoc equiparatio legis.⁊ qr totũ ſit fauore ſuo nec obſtat ꝙ legis reſiſtẽtia impediat naturalẽ obligationẽ.ff.de fideiuſ.l.cum lege.⁊ in.l.ſi nõ ſortẽ.§.j.ff.de cõdi.inde.pari ergo rõne iuramẽtũ.vt.xxij.q.vlti.iuramẽti.qr illud verum quãdo illi ꝓhibitioni conſonat ius diuinũ vt in locis ꝑallegat.

¶Jtẽ lꝫ poteſt infringere naturalẽ inquãtũ obligat̃ parti ⁊ etiã iuramẽtalem quo ad obligationẽ ſecundariã que dirigitur in partẽ nõ tñ infringit nec infringere põt obligationem iuramenti inquãtum pri⁹ dirigit̃ in deũ nec in hoc tũc ſunt paria ſimplex loquela in partẽ quo ad eius cõmodũ lex potuit obligationẽ ĩpedire.ad hoc.c.debitores.ꝑalle.⁊ ſic aperte cõcludit do.Ant.quãtũ in primo dubio qñ lex dolum ſeu fictionẽ habuit veriſſimã cãm ꝓhibẽdi ſi ſecus fecerit mere fauore minoris.he ſunt principaliores opiniões quas in materia repio.

¶Nũc ne captiuẽ intellectũ ſubĳciã quid in his dubĳs ſentio.Uide meliori iudicio ſemper ſaluo cui me ſemp ſubĳcio ſic puto diſtinguendum,ꝙ aut ſtatutũ ſine aliqua preſumptiõe fraudis ꝓhibet aliã obligationẽ ſeu aliũ cõtractũ etiã annullãdo iuramẽtũ.niſi tota ſolẽnitate ſeruata vt in ſecũdo dubio.Aut preſumit fraudem dolũ fictionem metum vel quid ſimile,vt in primo dubio.Primo caſu dico iuramentum indiſtincte obſeruandũ,⁊ ꝙ principaliter ꝑpter ipſius iura emanant ſtatu.licet in cõſequẽtiã ⁊ ſecũdario concernit fauorem publicuꝫ ſiue verba ſtatuti dirigant̃ in perſonaꝫ,vt nullus minor ſe obliget ⁊c. ſiue dirigantur in rem vt quod res minoris non poteſt obligari niſi ⁊c.⁊ pro hoc.c.cum contingat.de iureiurã.⁊.c.licet eo.ti.lib.vj.⁊ in.c.ij.de pact.eo.lib.⁊ in aut.ſacramẽta puberum.C.ſi aduer.vẽd. nam in iurib.prealleg.fit prohibitio fauore perſone principaliter ⁊ ſecundario fauore publico vt in iuribus preallegatis.iuncta.l.j.ff.ſol.matri.et no.Bar.in.l.ſi quis ꝓ eo.ff.de fideiuſ.⁊ Dy.in regula iuris nõ eſt obligatoriũ.licet enim lex potuit quo ad cõmodũ ſubiecti,⁊ incõmodũ alterius impedire obligationem quatenus acquiritur parti nõ tamẽ potuit quatenus acquiritur deo principaliter ⁊ eſt in iuramẽto.⁊ hoc cum preſtatur in materia cõcernente principaliter ipſum iuramentum ad hoc quod no.in.c.non eſt.de voto ⁊ in.c.⁊ ſi Chriſtus.de iureiur.⁊ in.c.ſi quis.xxij.q.iiij.ad hoc optime facit qd no.Jnno.in.c.ij.de reg.⁊ tranſ.ad religi.vbi dicit quod in his ſpiritualibus ius naturale prefertur poſitiuo.Uñ concludit quo ad offerendũ filiorũ mor.nec eſt differentia inter patrem ⁊ matrem facit.c.ſi annũ.de indi.lib.vj.vnde cuꝫ contractus minoris habeat ſuum eſſe ſecundum naturalem equitateꝫ ⁊ ſm ius gentiũ vbi interuenit iuramentum nõ eſt curãdum de ſolennitate iuris ciuilis omiſſa iuramentum enim ſupplet omnem defectũ ſolennitatis a iure ciuili inductum vt in aut.ſacramenta puberum.⁊ per hoc vltimum contrarium factum ad partem negatiuam.procedit enim in ſolennitate inducta in fauorem publicum principaliter:ſꝫ iſta ſolẽnitas de qua in ſtatuto fuit introducta in fauorẽ minoris vt ꝓbat in ſimili in aut.ſacramenta puberum alias autem iuramẽtum non valeret cuius contrariũ ibi deciditur.ad idem quod no.gloſſa in.l.ſi is.ff.de prediĳs mi.nõ ali.Ad predicta facit qd legitur ⁊ no.in.l.prima.C.de ſacroſan.eccle.Jn cõcernẽtibus enim aĩam attendimus tãtũ ſolẽnitatẽ iuriſgentiũ ⁊ non iuris ciuilis vt ibi no.in.c.relatũ.de teſta.nec potuit lex ciuilis expreſſe reprobare iuramentum etiã ſi minores erãt ſoliti in tali iuramento decipi quicquid dicat Bal.in prealleg.autẽ.ſacramenta puberũ.hoc nõ ſpectat ad legẽ ciuilẽ ſed ad papani ſpectat diſcernere inualiditatẽ vel validitatẽ iuramenti.Ad idem quod no.in.c.cum ſit gñale.de foro competen.⁊ per Joan.and.in.c.fi.eo.tit.lib.vj.xcvj.diſtin.ſi imperator.vbi expreſſe dicit ꝙ ĩ iſtis ſpiritualibus debet etiã imperator habere recurſum ad eccleſiam.⁊ facit qd ponit Fed.conſi.xcj.vbi dicit nõ valere ſtatutum laicorum ꝙ ex aliquo facto ſiue
12 geſto preſumamus cõtractum vſurariũ.puta† ſi apparet ſolutio de minori quãtitate ꝙ cõtinet̃ in inſtrumẽto intelligatur contractus vſurarius quia nec tangit ſpiritualitatem.Jdeo nõ poſſunt laici ſuper hoc ſtatuere in.c.ſi.de rebus eccle.nõ alienã.c.ecleſia ſancte.Marie de conſtitu.de ordi.cogni.tuam.cum ſimi.facit etiam no.Jo.and.in.c.ſtatutũ de here.lib.vj.vbi cõcludit ſimile ſtatutũ nõ valere etiã reſpectu pene vt ſi imponatur pena contrahẽti matrimoniuꝫ ſine cõſenſu parẽtũ ⁊ dico in propoſito ꝙ licet per ſtatum laicorum prohibeatur cõtract⁹ non tamen decernetur inualiditas iuramenti ex quo nõ preſtatur ſuper re turpi:quod non eſt de foro ſeculari.ſed eccleſie de indi.c.nouit.nec in hoc habet autoritẽ apoſtolicam immo in hoc immiteret falcem in meſſem alterius ſeu alienã nec in deceptione ſeu leſione curãtis cura vt imperator in dicta aut.ſacramenta puberũ.nec papa in.c.ij.de pac.li.vj.⁊ in.c.cũ cõtingat.Nã propter fragilitatẽ ſexus ⁊ etatis expoſitorum multis deceptionibus emanarunt illa iura in fauorem minoris ⁊ mulieris.⁊ tamen nõ reſiſtunt iuramento.ff.ad velleia.l.ij.vbi dicitur ꝙ pretor in hoc fuit ſecutus equitatem naturalem.⁊ tunc non reſiſtũt iuramẽto:vt.ſ.nec etiã placet dictum Bar.an verba conferant̃ in rem vel in perſonam.quia dico ꝙ ſemper intelliguntur collata in perſonã.ſi enim res prohibetur alienari ipſa perſona prohibita videtur qd res per ſe alienari non poſſunt.non eñ debet inſpici cũ quo lex loquatur:ſed in quẽ diſpoſitiõis effectum dirigat vt dixit text.in.l.cum pater.§.donatiõis.ff.de lega.ij.pro hoc quod no.gloſſ.in.l.j.C.ne fideiuſſo.doten.que dicit ꝙ ſi quis prohibetur dare aliter prohibetur accipere ad hoc quod no.Bar.in.l.fi.ff.de acceptila.⁊ in.l.peñ.C.de iureiur.Jdem ergo ⁊ fortius dicendum ſi res prohibeatur alienari quelibet perſona intelligitur prohibita.Notarĳ ex ſeipſis ⁊ alĳ ſub inuolutione verborum obripiunt iuramenta talia a minoribus ⁊ maxime feminis aut nõ intelligunt quid agunt.hec autem verba do.Anto.que ſunt elegantia ⁊ quotidiana.in eo autem quod diſtinguit intra maiorem ⁊ minorem quantuꝫ ad hunc caſum ex toto nõ placent.puto eñ ꝙ etiã maior poterit contrauenire quãtumcunqꝫ illa verba fuerint lata cõcepta data leſione enormi vel enormiſſima:quia notarĳ hodie cõmuniter ſolẽt apponere illa verba ad maiorem valitudinem contractus ꝯtrahentes tñ putant illud eſſe verum pretium rei nec putant in aliquo decipi.vñ ſicut poſſunt cõuenire ⁊ petere ſaltem abſolutionẽ ſi dol⁹ interuenit ex propoſito.argumẽto in prediĳs.l.creditor.⁊ in.l.ab aufidio.ita quod dolus interuenit re ipſa:equiparatur enim dolus ex propoſito ⁊ dolus reipſa.vt in.l.ſi quis cum aliter.prealleg.⁊ in.l.ij.de doli except.⁊ hoc verum niſi in aliquibus circunſtantĳs contrahentem appareat voluiſſe vere illud in quo fuit leſus donare ⁊ ſic poteſt intelligi.l.ſi quis donationis.ff.de contrahen.empt.¶Jn dubio eñ quãtũcunqꝫ propter illa verba late cõcepta nõ preſumã animũ donandi ſed potius appoſita ex cõſuetudine notarioꝝ apponẽtium hec verba:ſiue plus valeat ſiue nõ:valet enim argumentum a communiter accidentibus.vt in.c.j.de clericis non reſidenti.⁊ quod ibi not.ad predicta facit dictum not.Specu.de emp.⁊ venditio.§.nũc videndum.xſ.quid ſi vẽderes equũ.vnde ponit queſtionẽ de illo qui vendidit equũ qui dolebat ſaluo ꝙ quando erat calefactus in eundo ⁊ venditor dixit.Ego do tibi iſtum equum pro ſtrabone:gibboſo:dolente ſpatulam ⁊ pro habente omnes magagnias nec volo ex aliquo teneri:an nihilominus teneatur ſi al's ſpecifice non propalauit:⁊ concludit quod ſic:quia videtur fuiſſe deceptus emptor quod venditor falſitatem dixerat in alĳs expreſſatis vñ

credit veroſimiliter dixiſſe falſum de morbo ſpatularum: ⁊ ſic dico ad
propoſitum cū notarij ⁊ contrahentes ſolēt ad cautelā verba lata po⸗
nere excedētia omnia remedia certe in dubio iſte nō videtur donare ve
re vel pati omnem leſionem. ¶ Unde in ſimili ſi locus interdicitur ne
in eo celebrent clerici ibi exiſtentes videtur interdictum in iſto loco ce
lebrari adeo ꝙ ſi celebrant contra interdictū incurrunt irregularitatē.
vt in.c.is q.de ſenten.excom.lib.vj.⁊facit etiā in.c.quāto.de priuile.de
bemus enim capere effectum verborū ⁊ non verba duntaxat.vt in.c.fi.
de renuntia.lib.vj.⁊ in.l.non dubium.C.de legibus reſiſtit.eīn legi qui
reſiſtit volūtati ⁊ ordinationis legis.vt.x.q.iij.qui reſiſtit.⁊ i prealleg.
regula fi.⁊ quod non ſit differentia probatur optime alia ratione lex
dirigit precept um ad rem ꝙ res minoris non alienetur niſi iudicis de
cetero dicit lex ꝙ eſt factū ꝯ legis prohibitionem.vt.l.non ſolum.⁊.l.
ſi qdē.⁊in.l.ad reſoluandā.C.de predijs mi.nō ali.hinc eſt ꝙ nulla ori⸗
tur obligatio nec naturalis nec ciuilis vt no.Bart.in.l.cū lex.de fide⸗
iuſſo.ergo minor vendens rem ſine iudicis decreto peccat mortaliter
qui fuit tranſgreſſor legis.⁊ ſic nō tenetur ad obſeruantiam iuramen⸗
ti ꝙ eſt falſum:vt in aut.ſacramenta puberū.ad idē in.c.ij.de pact.lib.
vj.vbi dicit ꝙ lex ciuilis improbat pactum factum a filia ⁊ cōtēptu vt
nullū regreſſuz habeat ad bona paterna.⁊ probat in.l.pactū.C.de col.
ergo filia paciſcens venit contra ius ciuile ⁊ ſic cōtra petitū ſuperiorē
ſic ſm Bar.tanꝗ peccans non deberet compelli ad obſeruantiā iura⸗
menti cuius contrarium aperte probatur in.l.j.ff.de do.inter virum.⁊
vxo.ne maritus ⁊ mulier mutuo amore ſe ſpolient donādo ⁊ interpo
ſitum iuramētū contra prohibitionem ſuperius valet vt ipſe Barto.
in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad legem falci.⁊ Guil.de cu.in.l.ſed ſi poſſeſſo⸗
ri.§.item ſi iurauero.ff.de iureiuran.⁊ canoniſte in.d.c.cum contingat.
¶ Item ad hoc optime tex.in.l.qui cōtra ſenatuſcōſultū.ff.de fideiuſ.
mil.vbi dicitur ꝙ mutuans filiofamilias facit cōtra ſenatuſcōſultum.
⁊ tamen verba ſenatuſcōſulti macedoniani non diriguntur ꝑceptiue.
ſ3 prohibitiue ad perſonam ſed tamen dicitur ꝙ illi nō detur actio.vt
l.ij.ad macedo.ergo aperte patet ꝙ ex quo ſimpliciter aliquid prohi⸗
betur ne fiat ſatis videtur prohibita perſona ne fiat ⁊ ita dicitur face⸗
re contra legem etiā ſi prohibetur dare:ergo filiuſfamilias prohibetur
accipere vt in ſimili no.glo.in prealle.rubri.C.ne fide.do.den.⁊ tamē ſi
minor accipit ⁊ iurat obligatur iuramento.vt ipſemet Bart.voluit in
l.ſi qs ꝓ eo.⁊ ſic cōclude ꝙ.c.cū cōtingat.ꝓcedit gnāliter vt ex quo lex
aliquid prohibet principaliter fauore perſone iurantis iuramentum
in contrariū preſtitū eſt obſeruandū ex quo nō imminet peccatū nec
eſt cōtra bonos mores vnde dico ꝙ ſi iſte de cuiꝰ fauore principaliter
tractatur iurauerit non peccat ⁊ ſi in aliquo peccauerit iurando nō tn̄
peccat obſeruādo imo peccat cōtraueniēdo.Primū ꝙ nō peccauerit
iurando probatur quia cum lex prohibuerit principaliter in fauorem
perſone ⁊ eius cōmodum nō intendit ipſaz perſonam illa queare trāſ⸗
greſſionē ad peccatuz:ſed potius ipſum priuilegiare ne ꝙ ſtatutū eſt
in fauorē tendat in dānum ⁊ delictū contra legē ꝙ fauore.C.de legibꝰ.
⁊ in regula.ꝙ ob gratiā.de reg.iur.lib.vj.Nam iuxta illud vulgare cui
libet licet renuntiare priuilegio ſuo.l.ſi quis in ꝯſcribendo.C.de pac.⁊
in.c.ad apoſtolicā.de reg.iur.vbi hoc optime iūcto ꝑncipio.c.in rōne
decidendi.nā ibi in principio dicit quod ſi poteſt fieri ante vnius anni
probationem regulariter inſtitutio interdicit ⁊ tn̄ ibi deciditur quan⸗
do ante annū quis fuit admiſſus ad ꝓfeſſionē ⁊ efficaciter obligat:qr
vterqꝫ.ſ.recipiens ⁊ receptꝰ vident renūtiare fori ſuo als fauori ſuo.an
nus eīn fuerat inductus ad fauorē vtriuſqꝫ:⁊ ſic aperte probat illud.c.
ꝙ interdicto ſuperioris emanato in fauorē ꝑuate perſone poteſtis de
cuius fauore agitur licite ⁊ ſine peccato renūtiare.iuxta illud qui non
vult benedictionem elongabitur ab ea.ad idē optime.iiij.diſt.§.hec ⁊ ſi
legibus.vbi idem probatur.non enim debemus inſpicere ad verba an
ſint preceptiua vel prohibitiua quo ad effectū illaqueandi ex trāſgreſ
ſiōe.ſed primo ad ſubiectā materiam.ad hoc cle.exiui de paradiſo.de
verbo ſigni.⁊.i.diſtin.humanum genus.⁊ ꝙ ibi no.gl.⁊ in cle.j.de te⸗
ſti.⁊ in.c.nā ꝯcupiſcētiā.de ꝯſti.ex quo enim lex intendit priuilegiare
ſeu facere homines meliores:licet vtatur verbo preceptiuo vel impe⸗
ratiuo non intēdit illaqueare ex tranſgreſſione in peccatum ſed potiꝰ
ſapit in cōſiliū quia hoc eſt de natura talis materie vt not.in iuribus
preallega.pro hoc Innoc.in.c.j.de vi.⁊ hone.cle.glo.ix.diſtin.quis.⁊
illud euangelicum vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pauperibus.⁊
illud omnia que vultis vt faciant vobis homines vos eadem faciatis
illis.vt no.in.c.humanum genus.ꝯcor.predictis.l.cum pater.§.māda⸗
to.ff.de leg.ij.ſed vbicunqꝫ ſuperioris perceptum eſt fundatū ſup pu⸗
blica veritate ſeu animarū ſalute ⁊ bonis moribus tunc bene contra fa
ciens peccat mortaliter.⁊ ibi debet intelligi.c.ij.de maio.⁊ obe.⁊ ſimi⸗
lia iura tā canonica ꝙ ciuilia.Ad predicta belliſſime adduco text.in.l.
j.§.deinde queritur.ff.de ope.no.nū.vbi non vult tex.ꝙ ſi poſt nouuz
opus nuntiatū ꝯueniat cum aduerſario vt opus fiat valet conuentio.
⁊ no.ſubijcit tex.nec periculū priuatorū iuſſu pretoris interpoſito vi⸗
deatur in aliud agebat pretor ꝙ hoc vt controuerſias eorum dirimat
a quibus ſponte receſſerint debebit hoc ratum habere ⁊c. ¶ Ex qbus
verbis ſingulariter probatur ꝙ licet pretor ſiue lex iubeat in fauorem
principaliter priuatorum poſſunt tamē partes de quarū fauore agit

licite cōuenire ne pacto aliquo inuoluant.⁊ ſic iuſſus ex ſe importat ne
ceſſitatē vt in.l.j.ff.ꝙ iuſſu.tamen ſecus eſt ſi ſit in fauorē priuati ꝯſen
tiente eo de cuius fauore principaliter agitur.Ad idē adduco tex.in.l.
iuriſgētium.§.ſi paciſcar.ff.de pactis vbi dicit tex.generaliter obſeruā
dum vt in concernētibus rem familiarem valeat pactum vel cōuentio
nō obſtante lege ſeu pretoris imperio ſecus ſi in recipientibus leſionē
publicam.⁊ ſic pondera imperium ⁊ nō neciſſitet ſeu illaqueet ad pec
catum ſi concernit rem familiarem ergo idem in caſu noſtro.dicendū
qualitercunqꝫ lex loquatur.ex quo principaliter concernit minorez ꝑ
que etiam dicerem circunſcripto iuramento valere contractum niſi ſta
tutum diceret ipſum contractum nullū. Adduco etiā tertio text.in.l.
j.ff.de fer.vbi tex.loquitur per verba prohibitiua concernētia perſonā
dicendo ne quis meſſium vindemiarumqꝫ tempore aduerſariū cogat
ad iudicium venire vt in ordine diui Marci exprimitur.quia occupa
ti circa rem ruſticam in forum compellendi nō ſunt vt ſubijcit text.ꝙ
ſi fecerit aduerſarium accuſari ⁊ tamē iſte nō oppoſuit tenet iudiciū.⁊
tamen iſte fecit contra preceptū legis quādo ſecūdario magis concer
nebat vtilitatem publicam quam in caſu noſtro.Item vt dixi.ſ.poſi⸗
to ꝙ in hoc reperiret aliquod pactum non tamē debet permitti vt ve
niat contra iuramentum.ex quo in eius obſeruantiā peccatum nō nu
tritur ne iteruz peccet.⁊ hoc probo apertiſſime lex diuina prohibet iu
rare ſuper creatura.vt in.c.ſi chriſtus.⁊ ſi iurauit committere.xxij.q.j.
mouent.⁊ ꝑallega.c.ſi chriſtus.nihilominus tenetur obſeruare iſtud
iuramētū ꝙ in eius obſeruantiam imminet peccatum vt in prealleg.
ca.manet.⁊ apertiſſime hoc ibi contra regulam do.Bart.Nam verba
iſta dirigūtur ad ꝑſonā vt patet in prealleg.c.⁊ ſi chriſtus.ibi nolite iu
rare ⁊c.⁊ tamen ſi iurat commiſſum fuit peccatum iurando tenetur tn̄
ad obſeruantiā iuramēti.⁊ idē videmus in iuramēto temeratio: licet
enim iurando temere male fecit tamē ſi in eius obſeruantia non immi
net peccatū,nec cōtra bonos mores iſtud eſt obſeruandū vt probatur
in.§.illicitū.xxij.q.iiij.vſqꝫ ad fi.facit ꝙ no.in.c.cum quid.de reg.iur.
Unde puto circa hoc poſſe dari talem theoricā ꝙ quātūcūqꝫ iuramē⸗
tum ſit temerariū ſeu illicitū ex quo tamen non eſt contra bonos mo⸗
res:nec in eius obſeruantia imminet peccatū ſemper eſt obſeruādū vt
optime probatur per.ſ.allegata ⁊ dico limitandū iſtud eſt ꝙ iuramen
tum non habens illos tres comites eſt potius periuriū:quia non pec
cauit temere iurādo.vnde exponit Archi.illud verbū periuriū vel illi
citum ex peruerſis iuramentū eſt tamen obſeruandū ne ex tranſgreſ⸗
ſione iterum peccet.vt patet ex predictis quod eſt notandū.vnde cum
minor obſeruando tale iuramētū nō peccet cū ante veniat in ſui preiu
dicium.c.ij.de pac.lib.vj.debet cōpelli ad obſeruantiam.vt in prealle.
c.cū contingat:⁊ in aut.ſacramēta puberū.ad ꝗ facit.c.fi.de reſcri.vbi
papa tollit generaliter omnes leges omnia ſtatuta omnem cōſuetudi
nē ꝗ nō poſſunt ſeruari ſine peccato mortali.vt in.c.cū cōtingat.tollit
legē per quam aperitur via periurijs.nec poteſt ſeruari ſine peccato ꝑ
tranſgreſſionē iuramēti ſponte preſtiti intelligi debet eſſe probatum.
⁊ hoc quo ad primum mēbrū:vt patet deciſio ſecūdi dubij. ¶ Tertiū
membrū diſtinctiōis fuit cū ſtatutū preſumit fictionē ſine ſimulatiōe
vel metū vel qd ſimile:tunc dic ꝙ aut in illa apparet ſpecifica vel xoſi
milis coniectura preſumendi fraudem.⁊ non valet ergo quo ad enar⸗
rādū iuramentū quia non apparente cauſa vrgente non poteſt obliga
tio de eo querenda ſiue ipſum ius diuinū impediri.ar.optimū.xv.q.j.
ſunt qdā.⁊ ꝙ no.in.c.que in eccleſiarū.de cōſti.per Inn.⁊ ꝑ eūdē in.c.
quia pleriqꝫ.de immu.eccle.⁊ in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.eſſet eīn
tale ſtatutū cauſa perfidie ⁊ periurij contra.l.j.C.ſi aduer.vend.⁊.c.cū
cōtigat.Aut ſubeſt cauſa preſumendi:vt quia communiter loco mio⸗
ris decipiebant ⁊ inducebant dolo ad contrahendū ⁊ ſepe fingebant
cōtractus obligatorij ꝯtra minores.vnde ſtatutū eſt arguēdo a cōmu
niter accidentibꝰ vt liceat arguere in.c.j.de cleri.nō reſi.⁊ quod not.ibi
latius Cal.⁊ per glo.⁊ Cy.in.l.neqꝫ natales.C.de ꝓbatio.introduxit
quādā ſolēnitatē qua omiſſa preſumitur cōtractus ſimulatus ſiue do
loſus.⁊ tūc cōſtat vere per ipſum minorē ꝯtractum eſſe verum ⁊ non
ſimulatū.⁊ puto ipſum aſtrictum ad obſeruantiā iuramenti:qr in foro
anime credatur ꝯfitenti in preiudiciū ſuum.de homi.ſignificaſti.⁊ ꝙ
no.gl.i cle.j.de penis.⁊ ceſſat ratio ſtatuti.Nā ex quo eſt ad obligatio⸗
nē diuinā ceſſante cauſa ſtatuendi ceſſat diſpoſitio.ad hoc ꝙ notāter
ponit Inn.i.c.qr pleriqꝫ.prope finem ſui apparatus de immu.eccl.⁊ fa
ciūt iura arguētia a cauſa ceſſante.de appella.cū ceſſante.xvj.q.j.gnā⸗
liter.cū ſimilibus.⁊ optime facit ꝙ no.gl.in.c.nō eſt.de voto.⁊ idem
videtur dicendum quo ad forum cōtentioſum:vt ſi aperto ore cōfitet
poſtmodū cōtractum eſt verum ⁊ nō ſimulatū ſiue doloſum ꝙ teneat
ad obſeruātiā cū ceſſat ratio ⁊ cauſa ſtatuendi qua ſublata remanet iu
ramentū validum:nam ⁊ cōtra preſumptionē iuris:⁊ de iure admitti
tur probatio in contrarium per confeſſionē eius de cuius fauore agit
vt no.in aut.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.⁊ in.c.is qui fidez.de
ſpon.⁊ per Inn.in.c.qr pleriqꝫ.de immu.eccl.vbi ſingulariter dicit ꝙ
etiā poſtꝗ ſententia tranſiuit in rem iudicatam ſi cōſtat de eius iniq⸗
tate per cōfeſſionē partis ꝓ qua lata dꝫ reuocari:qr ceſſat preſumptio
ꝗ operat in rē iudicatā multo ergo fortius debet hoc dici iuramentū
quod obligat principaliter deo.vt in.c.debitores.⁊ in.c.ſi chriſtus.
de iureiuran.

de iureiurā. non enim debet iſte iurans contra conſcientiam tranſgredi iuramētū: qꝛ edificaret ad gehennam ꝙꝙ hoc ſit occultum eccleſie militanti. ar. optimum in. c. lr̄as. de reſti. ſpo. ⁊ in. c. inquiſitioni. de ſen. excō. ⁊ hoc intelligo qñ de cōfeſſione minoris adhibita ſit debita ſolēnitas ⁊ an ⁊ qñ valeat dicendū vt no. ꝑ Bar. in. l. certum. §. minorem. ff. de confeſ. ⁊ per Cy. in. l. clarū. C. de auto. preſtā. ⁊ in. l. j. de confeſ. aut minor allegat preſumptam fraudē per ſtatutū ſeu nō dicit contractū oīno licitum: ⁊ tunc poterit ſeruari opi. Bal. ⁊ aliorū vt iuramentum tunc non ſit obligatorium: qꝛ iuramentū nō tollit preſumptionē ſtatuti inducti: nec dr̄ iſte venire contra cōtractū iuratum licet veniat cōtra verba ex quo non venit contra interpretationem: ad hoc tex. ſing. in. l. ſi. C. de nō nu. pec. vbi patet qͦ ſimpl'r cōfitens recepiſſe mutuum poteſt intra bienniū excipere cōfeſſionē emanaſſe ſpe future numerationis: qꝛ preſumit̄ cōfeſſio alias ſimulata ⁊ qñ iuramentū fuit interpoſitum nō vt ibi dr̄: vnde notanter probat̄ qͦ omnis preſumptio q̄ eſt in contractu ſeu tacite cōditio tollitur iuramēto ſuper eo preſtito, quod no. ibi Bal. ⁊ alle. no. per Inn. in. c. veniens. de iureiurā. ſed melius facit qͦ idem Inno. no. in. c. ꝑ tuas. de arb. vbi no. dicit ꝙ ſi quis iurat ſimpl'r ſeruare arbitriū intelligit̄ iuramentum conditionaliter oppoſitum. ſ. qͦ ſi ſeruabit nō ſoluet penā ſicut eſt de natura arbitri: vt obligatio ſit alternatiua. Ita ⁊ iuramētū per eū preſtitū recipit ſenſum alternatiuū. nam cum minor iurat poſt contractū preſumitur eodem dolo. i. eadem fraude fuiſſe inductus ad iurandū ſicut ⁊ cōtrahēdū. ad qͦ no. in prealleg. aut̄. ſiue a me. C. ad vellei. ⁊ in. l. ſi mulier. C. e. tit. vbi nihil ſibi p̄iudicat: qꝛ adhuc ex conſequentia ſue fragilitatis in ſecūdā lec. inciderit ⁊c. ⁊ facit qͦ no. Cy. in. l. ſi ex cautione. C. de nō nu. pecu. in illa. q. an valeat renūtiatio exceptionis nō numerate pecunie: ⁊ per hoc remanet declaratum etiā primū dubiū, ꝯria ꝓ vtraqꝫ parte facta remanēt declarata nec expedit aliter reſpondere, debent enim intelligi ⁊ reduci ꝭm predicta. ¶ Ad vnū tamen aduertēdū qͦ puto in materia ſpāle ⁊ ſingulare: nec negari pōt ꝑ iudices ſingulares qͦ cū ex argumētis ⁊ opi. ſupra poſitis reddat̄ ſaltē ꝓbabile debitum ſuꝑ validitate iuramēti nō poterit iudex ſecularis de hoc cognoſcere ſed ꝺʒ deferre ad iudicē eccleſiaſticū de or. cog. c. tuā. de ſen. excō. ſi iudex laicus. de iud. nouit. de fo. cōp. cū ſit gñale. ⁊ ꝑ Io. an. in. c. fin. eo. ti. li. vj. ⁊ videt̄ probare tex. in. c. venerabilis. de elec. qͦ ſolus papa hoc cognoſcit ex quo orit̄ probabile dubiū: ſed Spec. in tit. de loca. §. nunc de eporum. ver. itē papa fugit. dicit qͦ etiā inferior a papa poſſit interp̄tari iuramētum qñ dubitat̄ de eius validitate: allegat de appel. c. ſignificante. Ad. c. venerabilem. rñdet dupliciter. primo qͦ ꝓcedit in negotio arduo ⁊ inter magnas pſonas vel qñ vult dare licentiā ſine ꝑmutatiōe ⁊ cōmutatiōe aliqua: ⁊ ſcdm hoc dictū Spe. ſequitur do. Ant. in. c. quāto. de iureiur. ⁊ ꝑ hoc adduco dictū Inn. in. c. debitores. eo. ti. vbi tʒ qͦ eps pōt ſuper iuramentis ex cā diſpenſare et ſic fortius interpretari: imo etiā per interpretationem expreſſe ſentit vt in exemplis per eū poſitis: ⁊ per predicta ſint ſoluta prima duo dubia. ¶ Nunc deſcendens ad tertiū dubium adducā quinqꝫ argumēta ad partē affirmatiuā: ⁊ quatuor ad partē negatiuā. ¶ Ad partē igit̄ affirmatiuam. qͦ debeat audiri etiam nulla petita abſolutiōe ex quo fundat ſe ſuper vera ſimulatione ꝯctus. Primo arguitur ſic. Iuramētum obligat iurantem ex intentione ipſius iurantis. xxij. q. v. humane aures. §. ſi ergo ex his. ⁊ de iureiur. c. quanto. ſed qui ſimulate cōtrahit in veritate nihil agit: qꝛ deficit ibi ſubſtantia contractus. ſ. conſenſus, vnde perinde eſt ac ſi nihil fuiſſet factum: vt in. l. emptio. ⁊ qͦ ibi no. ff. de aqua plu. ar. in. c. illo vos. de pig. ⁊ in. c. ad noſtram. de empti. ⁊ ven. ⁊ in. l. ſi ancillā. cū. l. ſeq. C. de contrahen. empt. ergo ex iuramēto ſuper eo preſtito nō obligat̄. pro hoc tex. no. in. l. ſi. C. de nō nu. pec. vbi no. probat̄ quod iuramentū recipit oēs tacitas conditiones ⁊ qualitates ꝯctus: ſi eñ fuiſſet cōfeſſus ſpe future numerationis: ita etiam preſumit̄ narraſſe: ita dicamus in propoſito ſi ꝯctus fuit ſimulatus. ſic ⁊ iuramētū: facit qͦ no. ponit Inn. in. c. ꝑ tuas. de arbit. qñqꝫ quis iurat ſeruare arbitriū vt intelligat̄ promiſiſſe ꝭm naturaʒ contractus ſcʒ ſeruare arbitriū vel ſoluere penā. ¶ Scdo ad id inducitur qͦ not.
13 Bar. in. l. nemo. ff. de leg. j. illa. q. † an renuntiatio exceptionis: fictionis, ⁊ ſimulatiōis valeat: ⁊ concludet qͦ non: qꝛ inter eos actū eſt qͦ contractus ſit ſimulatus: ⁊ ſic deficit in ſubſtātia: ⁊ ſic nō eſt ꝯct⁹ imaginarius. ff. de re. iur. ⁊ in. l. ſimulate nuptie. de ritu nup. ⁊ ſic renunciatio ſimulationis in eodem cōtractu facta valeret. ¶ Item eſſet dicere qͦ eſſet ſimulatū ⁊ nō ſimulatum qͦ eſſe nō debet ar. in. d. l. nemo. ff. de leg. j. ⁊. c. cū ſuꝑ. de offi. deleg. de app. ſolicitudinē. vna enim ⁊ eadem res nō debet operari ꝯrios effectus de baptiſ. maiores. p̄terea ſecundū eū ſicut ꝯct⁹ ipſe fuit ſimulat⁹: ⁊ ita renuntiatio fuit ſimulata. ergo nō eſt renuntiatio. Opponit̄ ergo qͦ totus ille ꝯctus ⁊ quicqd cōtinet̄ in illo inſtrumēto eſt ſimulatū. Ad idē qͦ not. Cyn. in. l. ſi ex cautiōe. C. de nō nu. pe. vbi ꝯcludit, nō valere renūtiationem exceptionis non numerate pecunie in eodem ꝯctu factam: quia ſicut inducitur ad cōfitendum: ita ⁊ ad renuntiandum: arg. l. ſi mulier. ad vellei. ⁊ idem videtur in omni priuilegio inducto alicui ꝑ eius fragilitatē. al's de facili auferretur promiſſio legis: ſed cum non pōt replicari quod eſt renūtiatū exceptioni ſimulationis. qꝛ oīa iſta fuerunt ſimulata ſecus tamen eſſet ſecundum Bart. ſi talis renuntiatio fieret ex interuallo. arg. l. ij. C. qͦ me. cau. ita dico in ꝓpoſito qͦ ex quo actū fuit vt ꝯctus. eſſet ſimulatus: ergo ⁊ iuramentū ⁊ quicqd ſecutū eſt incōtinēti eſt ſimulatū nō eñ eſt dicēdū qͦ voluerūt valere ⁊ non valere incōtinenti: arg. in. l. nō ad ea. ff. de condi. ⁊ demon. Non enim preſumit̄ qs incontinēti velle recedere a propoſito ſuo vt ibi: ⁊ arg. in. c. maiores. de bap. ⁊ in. l. eum qui voluntatē mutatā dicit. ff. de proba. ¶ Tertio inducit c. tua. de ſpon. vbi etiā patet, qͦ in matrimonio qͦ eſt fauorabile ⁊ in multis p̄iudicabit̄. de cōd. appo. c. ſi. de re iudi. c. vlt. ſimulato etiam ꝙ ex vna parte qͦ pl⁹ eſt ⁊ doloſa ⁊ deceptoria impedit vires matrimonij: ex quo cōſtare poteſt de ſimulatiōe: ⁊ hoc qꝛ defuit ibi cōſenſus ſine quo certū nequeāt ꝑficere fed⁹ cōiugale vt ibi dr̄: ⁊ ad idē. l. nuptie. de ritu nup. vbi dr̄ qͦ ſimulate nuptie nullius ſunt momenti. facit qͦ no. gl. in. c. tuarū. de priui. de eo qui ſimulauit ſe monachū vt corrumperet monialē vt per hoc nō ſit notatus de quo ibi latius per doc. ⁊ ꝑ glo. in. c. vt clerici. de reg. ⁊. c. qͦ interrogaſti. xxvij. di. ergo nec iuramētum obligare debet cōſtito de ſimulatione ⁊ de alienatione cū obliga-
14 tio nulla ſit. ¶ † Quarto adducit̄. c. j. quod met. cau. vbi patet quod etiā votū ex iuſta cā ſimulatū nō obligat vouentē: ⁊ facit qͦ not. gl. in c. abbas. eo. ti. ꝗ dicit per metū factū non tʒ: qꝛ exigit liberū arbitrium in vouēte de voto: lʒ volūtariū militē ſibi eligit xp̄s. xv. q. j. nō eſt. Vñ in p̄dictis ꝯcludit̄ ꝙ etiā in iure ſpūali fictio vitiat vt nihil dicat̄ actū ergo iuramentū nō eſt obligatoriū: ⁊ per ꝯñs nulla petita obligatione pōt ꝯuenire. ¶ Quinto ⁊ vltimo vr̄ ꝓbare per. c. quacūqꝫ. xxij. q. v. vbi dicit̄ ꝙ quacūqꝫ arte verborū qs iuret deus tñ qui conſcientie teſtis eſt: ita hoc accipit ſicut ille ꝗ iurat̄: ⁊ ſic aperte ibidē probat̄ quod dolus nō aliter recipit obligationē iuramēti: etiā ſi ibi interuenit dolus ex ꝑte iurātis ꝙ fuerit intentio recipientis: ſed caſu nr̄o ſimulate ꝯhebant: ⁊ ſic recipiens non intendebat obligare iurantē ad obſeruantiā ꝯctus ſimulati: nec deus aliter recipit ⁊c. ¶ In ꝯriū ad ꝑtem negatiuā qͦ debeat audiri abſolutiōe non petita inducit̄ primo. c. qͦ interrogaſti xxvij. di. vbi tex. ponit caſum de quadam muliere q̄ poſt obitū maritū ſacrū velamē ſuꝑ caput ſuū impoſuit: ⁊ finxit ſe ſub eodē velamine facta monialis eſſe: poſtea vero ad nuptias rediit: ⁊ concludit̄ qͦ qꝛ per hypocriſim eccleſiā cōturbare voluit nec firme in ſuo voto permāſit vt penitentiā agat de illuſione nephanda ⁊ reuertatur ad id qͦ ſpopondit: ⁊ in ſacro miniſterio maneat qͦ inchoauerat ⁊ belliſſime ſubijcit hec verba. nā ſi conſenſerimus qͦ oīa ſacramenta eccleſiaſtica qſqs prout vult fingat ⁊ non vere faciat oīs ordo eccleſiaſticus turbabitur: nec catholice fidei via ſubſiſtit ⁊c. Et ſic videtur ille tex. valde no. ꝓbare qͦ in ſpūalibus adeo fictio reprobatur vt attendatur nō qͦ mente ſimulata cōcipit̄: ſed qͦ hominū cōſpectu agitur ne populus decipiat̄ ⁊ res eccleſiaſtica ⁊ totus ordo perturbetur. Et ꝑ hoc gl. cōcludit ibi quod ſi qs ficte ſit monach⁹ ad hoc vt poſſit fieri abbas nihilominus lʒ facta ⁊ nō ſyncera eius intentio: vt idem videtur ſentire in aliis ſpūalibus ergo ad ꝓpoſitū ⁊ preſupponendo ꝙ ficte iurauit: ne inde abutat̄ re ſpirituali ⁊ illudat̄ deo cui obligatio querit̄ p̄ncipaliter fictio tollitur ⁊ remanet veritas obligationis facit qͦ in ſimili ꝓbat̄ in profitēte cū cōditione habendi proprium. facit quod no. Io. in. c. ſi. de condi. appo. ¶ Scdo adducit illud ſimile. Nam ſicut ficte accedentes ad baptiſmū vel ad ſacramētū baptiſmatis nō ficte ſed veraciter ſuſcipiunt ſacramenta ⁊ obligant̄ vt aperte vult tex. in. c. ſicut ficti. j. q. j. ⁊. c. maiores. de bap. ⁊ hic vt puto: qꝛ eorū fictio nō potuit impedire virtutē ſacramēti: ita ficte debet iurās obligari deo veraciter ad quē principaliter dicit̄ primaria obligatio iuramenti. nam ne populus varie decipiat̄. Idem videtur ſtatutū de iure ciuili in libertate p̄ſtanda vt fingens certo caſu. ⁊ ſic ſequitur libertas vt in. l. vna. §. ſed ⁊ q pileati. C. de li. tol. ⁊c. ¶ Tertio ꝓbat̄ ſic: ſimulat ꝯhens ⁊ recipiens iuramentū a contrahente de non veniendo cōtra ⁊ intendit iurātē illaqueare vt ſaltē q̄ in apparentia ꝯctus nō veniat non detegat vinculū ſimulationis: arg. in prealleg. c. illo vos. de pig. ⁊. c. ad noſtram. de empt. ⁊ ven. ⁊. c. debitores. ⁊. c. ad noſtram. ij. de iureiu. ⁊ etiā ſi intendebat ad hoc obligare ergo non debet audiri allegando ſimulationem: qꝛ tegit vitium ꝯctus qͦ eſt cōtra intentionē recipiētis iuramentū de nō debet. ar. in. c. quacūqꝫ arte. xxij. q. v. ¶ Quarto ⁊ vltimo allegant turpitudinē ſuā maxime in illuſione rerum ſpūalium nō eſt audiendus de cōce. p̄bē. cū ſuper. de dona. inter dilectos. ff. de leg. ij. ſi ſeruus plurium. §. qd ergo ſi ꝑ iniuriam. ⁊ ꝓbatur plene in. l. ſi poſt mortē. ff. de ado. ſed iſte allegādo ſimulate iuraſſe allegat turpitudinē ſuā vcʒ qͦ dei nomē ⁊ eius religionē in vanū ⁊ deceptorie aſſumpſit. xxxv. q. ij. cōiunctiones. in ſi. ergo nō eſt audiēdꝰ maxime cū iurauerit oīa in ꝯctu cōtenta eſſe vera. nā allegauit periurium allegando ſimulationē. facit. c. cū in poſitionibus. de iureiu. lib. vj. ¶ Ad ſolutionē huius dubij deſcendo primo reperitur gloſſ. in. l. emptione. C. plus valere qͦ agit̄ ſi ſimulant iuramentum non obſtat cū pōt opponi de ſimulatione quaſi actū ſit ⁊c. C. de leg. l. nō dubiū. ⁊ C. de ꝯhē. emp. l. ſi ancillā. ex qua colligit ibi gl. qͦ pena ſimulato cōtractatui adiecta ſi ꝯfieret nō committitur qͦ dicit ꝓculdubio verū cū i hoc loco reprobat̄ qui vere ali⁹ agit̄ ſimulat̄. dñs Ant. in. d. c. cuʒ cōtingat. late ꝓſequit̄ ⁊ iudicio meo valde intricare nec cōprehendit

omnes caſus qui pñt accedere in materia cuius verba ſunt hec q. ſequuntur:puto ɔſiderandū modū ſimulationis:ſi ſimulāt ſe agere qd̄ intendunt nō valere lʒ iurent:⁊ ſic ſi ſimulant iuramentū inter collectas:⁊ cōdēnatio ſingo mea tibi vēdidiſſe attamen eum inter me ⁊ te quod contractus non valeat tunc iuramentū non obligat: qꝛ deficit in voluntatē iurās ⁊ recipiēs lʒ ſic fingāt vel iuramētū eſſe ɔ intentionem ⁊ haberet quādā ɔuetatē:⁊ ſic dicit ſe intelligere Bar.in.d.l.nemo pōt.ſi ſimulatio ex vno ɔctu ad aliū eſt magis dubiū:ſi agant et verus ɔctus ſubſtet ⁊ ille ſeruet̄ ⁊ nō apparēs. ¶ Itē ecce de ɔctu vēditionis nō ſoluit̄ gabella ſicut de ɔctu donationis agunt videre:ſed ſimulant donationē. Itē qꝛ volūtas ſe obligandi in apparentia deficit ſi agūt vt ſeruet̄ apparēs ɔct⁹ ⁊ nō is cui⁹ loco ſimulat̄ vt qꝛ vſurarius ſimulat de pignore vēditionem vt lucret̄ fruct⁹ vel vt vſuras habeat ⁊ tūc hic ſubrogat⁹ ſuccedit loco veri ⁊ nō eſt ver⁹ ɔctus ⁊ hoc caſu pñt.qd̄ ſi vterqꝫ ɔctus poteſt ſeruari ab vtroqꝫ pacto vel turpitudine ꝓbat iuramentū ⁊ ſeruari debeat qd̄ iurat̄. Si aūt ſubrogat̄ loco ɔctus turpis vel qui non poterat ſeruari abſqꝫ periculo aīe tunc iuramentū nō aſtrinxit iurātē ſeruare cū ſimulat:qꝛ ſimulatio ⁊ iuramētum ſunt ad implementū primi ɔctus illicite:⁊ ſic non obligat ſicut non obligat reſpectu primi ɔctus illiciti:⁊ illa remedia habet que hāberet contra primū verū ɔctum ſi eſſet mercator:⁊ in hoc in precedenti membro loquit̄.d.Ant.cōfuſe:⁊ videt̄ quodāmodo implicare contrarietatē:ſi em̄ ſimulat vnum ɔctum in locuʒ alterius qui agitur vt ſimulatus ſeruet̄ ⁊ nō ille in cuius locū ſimulat cum ille ſit verus contractus q agit̄ inter partes:⁊ non ille qui ſimulate concipit̄. ¶ Item inquātū dt qꝫ ſi vterqꝫ ɔctus pōt ſeruari abſqꝫ periculo aīe ſeruandū eſt.vtroqꝫ ergo ſimulatio nihil operat̄ qd̄ videt̄ contra oēm rationē: de hoc infra aliqua ſubijciā. ¶ Sed nunc ꝓſequor dicta ſua que dicit vera inqꝫtum iuraſſet ſimpliciter ⁊ nō veniendo contra contractum ſimulatū:⁊ de illo obſeruādo:ſed preſtitiſſet ſi iuramētū quod cōiter pſtari ſolet vt quia iuraſſet oīa ⁊ ſingula eſſe vera que in inſtrumento ſunt quidē vt cōtenta cōiter hodie notarij apponunt tunc iuramētū excluderet inqꝫtum ɔueniret ɔ oſtendendo ſimulationem non ex hoc deteget ſe periurum:⁊ ſic repellit̄ tanqꝫ detegēs turpitudinē.de do. inter dilectos.niſi veniret per viā denuntiationis euāgelice ad exonerandum conſcientiā aduerſarij:qꝛ in hoc obſtaret turpitudo inqꝫtum animam inſequeretur:vt no.de teſti.ex tenore.de iureiurā. queād.hec ſunt verba do.Ant. ¶ Sed reperio do.Ang.de per.in ꝓdicto cōſilio qd̄ incipit dña Catherina.ſentire ſimpliciter qd̄ ſi iuramentū ſimplex ſit ſuper ɔctu dʒ ſimplex peti abſolutio:loquit̄ tñ qn̄ vnus ɔctus ſimulat̄ in locum alterius. Dicit em̄ ſi qs iurat ſe ſoluere vſuras aut nō venire ɔ cōtractū pignoratitiū factum in forma venditiōis immediate cū eſt abſolutus pōt proſequi ius ſuū:qꝛ tale iuramentum non confirmat ꝓmiſſionē. ¶ Sed do.Fede.de ſe.ɔſ.ccc.alias.cclxxix.etiā ſentit abſolutionē neceſſariā,⁊ loquit̄ in caſu in quo do.Ang.de peru.⁊ aperte ſentit hoc ꝓcedere vbi iurauit oīa contenta in inſtrumento eſſe vera.qd̄ eſt cōtra do.Anto.qui hoc caſu dicit abſolutionē hoc vltimū ergo expediā primo ſequenti dubio. Sed hic ſubmittā quid mihi in hoc dubio vr̄:⁊ procedā per enumeratione caſuum qui poſſunt cōtingere. Iſte em̄ procedēdi modus eſt clarior qꝫ per viā diſtributionis q nimis longa obumbrat intellectū. Primus qn̄ ſimulās interceſſit ex parte vtriuſqꝫ ɔhentis ⁊ actū fuit inter partes vt tā ɔctus qꝫ iuramētū eſſent ſimulata interceſſit ſimulatio ex mixta cāputa ꝓpter mixtū timorē vel debitor obnoxius ad veniendū mutuū cōgruit alias cōcipit pignus ſub forma vēditionis vt ille creditor lucret̄ fructus:⁊ tūc fine ſubroget̄ in locū alterius ɔctus ſine non iuramentū non obligat qꝛ deficit cōſenſus.⁊ fuit iuſta cauſa ſimulādi:ad hoc.ſ.de vo.⁊.l.fina. C.de nō nu.pecu.⁊.xxij.q.v.quacūqꝫ.⁊.c.humane.⁊ alia iura in prima parte inducta. ¶ Scōs caſus qn̄ interuenerunt ꝗ a qui ponuntur in precedenti caſu:qꝛ cā ſimulādi fuit iniuſta ⁊ praua vt fraudet̄ gabella finxerunt alium ɔctum ⁊ iurarūt vel ad deceptionē alterius:⁊ tūc eſt magnū dubiū ꝓpter iura allegata ſupra in parte negatiua:ſʒ in hoc caſu dico aduertendū ad formā iurandi:aut em̄ iurauit ſingula cōtēta in inſtrumēto eſſe vera ⁊ tunc incontinēti fuit periurus:lʒ in mente conciperet illa eſſe falſa:qꝛ ſimulatio intētiōis ex iuſta cā nō excuſat, vt no.in precedenti.c.qd̄ interrogaſti.ſic contingit in illo qui prece vl pretio corruptus depoſuit falſum.vt in.c.ſicut.de teſti.⁊ in.c.j.de cri. fal.vn̄ nō dʒ audiri allegās ſimulationē cū fatet̄ turpitudinē ſuā vcʒ ſe piurū ⁊ habuiſſe dolū ad deceptionē alterius ad hoc.c.cū ſup.de cōceſ.preb.⁊ alia iura allegata ſupra in vltimo ɔrio:ſʒ ſi iurauit non venire contra illum cōtractū quē ſimulabat,⁊ tunc puto quo ad deū lʒ grauiter peccet aſſumendo religionē iuramēti in vanū ⁊ maxime ad deteſtationē alteri⁹ cū ſi trāſgredit̄ nō incidit in piuriū:qꝛ hic affuit intētio ſe obligādi:vn̄ reſpectu dei nō exigit̄ abſolutio.ad hoc.c.tuā. de ſpō ſalle.⁊ in.l.nuptie.ff.de ritu nup.⁊ qd̄ no.gl.in.c.tuarū.de priuile.⁊ Archi.in ꝑalle.c.qd̄ interrogaſti.vbi poſt quoſdā ſentit qd̄ illa nō eſt vera monacha,ſed ꝓpter ſui culpā cōpellit̄ eſſe in monaſterio.
16 ⁊ maxime cū nō poterat ꝓbare ſimulationem,† deus em̄ recipit verba qualia ex intus ꝓferūtur.xxij.q.v.humane.⁊.§.ſi ergo.nec obſtat.c. ſicut.j.q.ij.⁊.c.maiores.vbi ptʒ qd̄ vere cōfert baptiſmus:qꝛ intelligitur qn̄ ipſe ſolus habebat intentionem,vt qꝛ non perfecte intēdebat recipere baptiſmū,ſed dans ei debebat baptizare:vt virtus xp̄oꝝ ⁊ ſacramēti imprimant̄.de quo tn̄ per Inn.in.c.j.de ap.ſed quo ad forū contentioſum cōpelleret ſeruare iuramētū quaten⁹ venit in ſui preiudicium ⁊ nō imminet periculū:qꝛ non debuit cōfundere ordinē iuris: ⁊ maxime ſpūaliū ⁊ abſenti iuramento maxime ad alterius deceptionē vn̄ non dʒ audiri hanc turpitudinē allegans:ad hoc optime predictum.c.tua.de ſpon. ¶ Tertius caſus qn̄ ſimulatio ɔctus interuenit ex pte vtriuſqꝫ ⁊ iuramētū fuit preſtitū ſup tali ɔctu:⁊ actū fuit vt nō veniret ɔ apparētē ɔctū:ſed in veritate ſeruat̄ verus cōtractus:puta pignoratitius:⁊ tūc abſqꝫ dubio nō pōt ɔuenire nō petita abſolutione. Et hoc caſu intelligit̄ dictū Ang.⁊ dictū Fed.⁊ do.An. ¶ In tertio mēbro hoc em̄ iurat ex parte ⁊ ſm intētionē vtriuſqꝫ obligat vt nō detegat ſimulatio:⁊ vt ſeruet̄ verus ɔctus pignoratitius:forte ⁊ ſub iſto velamine recipiat fructus loco vſure:vn̄ idē eſt ac ſi iuraſſet ſoluere vſuras quo caſu nō lʒ ɔuenire abſolutione nō petita vt in.c.j.⁊ in.c. debitores.de iureiur.⁊ iſte caſus iudicio meo nō hʒ dubium qn̄ cōſtat qd̄ iuramentū ad hoc fuit interpoſitū vt ɔctus ſimulatus ſeruet̄ quo ad apparentiā:⁊ ſi non detegat̄ ſimulatio. ¶ Sed dubium eſt qd̄ ſi iuramentū fuit ſimpliciter preſtitū ⁊ nō apparet qd̄ non conſenſerūt ɔhentes circa iuramentū:⁊ de hoc caſu in ſequenti. ¶ Quartus caſus eſt qn̄ fuit ſimulatus ⁊ iuramentū fuit ſup eodē preſtitū.ſ.ſi poteſt cōſtare de iuramēti ſimulatione:⁊ iſtū caſum reputo dubium:⁊ tunc puto dicendū qd̄ quo ad talē obſeruantiā ɔctus ſimulati nō poteſt obliꝗſci ex iuramēto:qꝛ eſt preſumēdū qd̄ incontinenti ex interpoſitione iuramenti voluerit cōtractū valere de quo actum erat vt non valeret ſi ex interuallo iuraſſet vt dr in ſimili per Bar.ſ.in prima parte ſecūdi articuli.vbi hoc optime ꝓbat̄ hoc primū:ſed qd̄ ad obſeruantiam contractus incontinenti donec probetur quod tacite fuit inter ɔhentes actum puto in foro anime ſtandum intentioni iurantis:qꝛ gñaliter ſic interpretat̄ iuramentū in foro cōſciētie:vt notabiliter dt Inn. in.c.veniēs.de iureiur.facit.c.ſignificaſti,de homi. In foro xp̄o cōtentioſo ibi fit interpretatio ſm ius ⁊ ex varijs circūſtātijs vt ibi not.⁊ facit.c.veniens.⁊.c.ad noſtrā.eo.ti.qꝛ videmus preſumere qd̄ volūt abuti iuramento:qꝛ ſic preſumemus pctm̄ qd̄ non eſt dicēdū.ar.eoꝝ que no.in.c.ingrendū.de pecu.cler.iuncta.l.ſi defunctus.C.arbi.tu.l.etiā. C.de don.inter vir.⁊ vxo.nā vt in ꝑdictis iuribus ptʒ al'r ꝑſumit̄ in acquiſitis p tutorē:⁊ aliter in acquiſitis p clericū ſeu per vxorē cōſtante matrimonio:⁊ hoc ne preſumat̄ pctm̄ vt in eis notat̄. ¶ Itē iuramē-
17 tū hʒ vim clauſule.† ſi nō valet vt ago qd̄ ago valeat vt valere poteſt. l.cū patrē.§.filijs matrē.ff.de leg.ij.facit.c.ad noſtrū.ij.de iureiur.no. Bar.in.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.⁊ qd̄ no.Cy.in ꝑalleg.l.ſi ex cautione. C.de nō nu.pec.vbi ɔcludit qd̄ iurant nō opponere exceptionē nō numerate pecunie obligat̄,lʒ ſimpliciter renūtiatio nō valeat:ergo ī dubio ſe nō obligat ad talē obſeruantiā ɔct⁹ ſimulati ꝓpter ɔdictionē que inde orietur ſaltē obliget quo ad obſeruandū colorē contractus.
18 ¶ Item qꝛ creditor ſolet ſic caute iuramentum recipere † ergo arguamus a cōiter accidentibus valet em̄ tale argumētum vt in.c.j.de cler. non reſi.vbi hoc no.Joā.cal.⁊ per glo.⁊ per doc.in.l.neqꝫ natales.C. de ꝓba. ¶ Itē qꝛ hec interpretatio conuenit nature rei:ex ſe em̄ ⁊ ex ſono verboꝝ hʒ obligare ⁊ preſumit̄ ex actu contra voluntatem iurātis vt ipſam obliget de renuntiatiōe ſup hoc. ¶ Iteʒ hec interꝑtatio tutior eſt vt euitet peccatū:ergo amplectanda ⁊ alia fugienda vt no.i c.veniens.de ſponſa.in cle.exiui.de ver.ſig.⁊ hoc dico ꝓcedere niſi tot eſſent circūſtantie aduerſe quod tollerēt predictas preſumptiōes qd̄ no.in.c.tranſmiſ.qui fil.ſint leg.⁊ predictū caſum intellige qn̄ ex iuſta cauſa nō ad decipiendū tertium fuit facta ſimulatio:al's ſeruet̄ quod dixi in ſecundo caſu. ¶ Quartus caſus eſt de vno ɔctu ad aliū q non poteſt ſeruari ſine interitu aīe vel eſt cōtra bonos mores:puta agitur vere contractus ſimulatus:⁊ alius ɔcipit̄ ⁊ iurat̄:⁊ tunc ex tali iuramento nō tenetur nec ad obſeruatiā totalem ɔctus:nec quo ad apparentiā ex quo ex obſeruatione iminet peccatū:lʒ enim peccauerit tūc iurando:tamen non peccat ɔueniendo.xxij.q.iiij.pro te.⁊ de iureiurando.ſi vero facit.c.ſi.de pactis.⁊.l.ſi.de verbo.obli. ¶ Quintus caſus eſt quando ſimulatio intereſſet ex parte iurantis tantum vt quia aliud gerebat in corde:aliud in ore:vel callidis eſt vſus verbis iurando ⁊ tunc iuramentuʒ intelligit̄ ſm intentionē recipientis:⁊ ſic deus videtur recipere vt eſt tex.in.c.quanto.ij.q.iiij.⁊ in.c.omnibus.eadem cauſa ⁊ qōne ⁊ generaliter qualiter iuramenta ſunt recipiēda.eſt bona glo.in.§.querit̄.eadem cauſa ⁊ queſtione. ¶ Primum qn̄ alter habuit rectum intellectum ⁊ alter doloſum. ¶ Scōm qn̄ vterqꝫ doloſum. ¶ Tertiū qn̄ vterqꝫ rectum ⁊ verba ſunt dubia,de his ibi ⁊ aliquid in fine in gl.in.c.ex literis.de ſponſa.⁊ per predicta tertiū membrum remanet clare ſolutum debet enim diſtingui . ſm predictos caſus:⁊ totalis materia remanet directa q̄ ſatis quotidiana eſt ⁊ contraria omnia debent reduci ⁊ intelligi ſm caſus predictos. ¶ Quartum dubiū an poſita iuramenti obligatione in caſibus ꝑdictis audiat̄ iſte minor petendo abſolutionem iuramento nō obſtante ɔdictione aduerſarij. ¶ Et quatuor argumenta faciā pro parte affirmatiua:⁊ qnqꝫ pro pte negatiua. ¶ Ad ptem affirmatiuā qd̄ debeat audiri arguitur

ſic:vbicunqꝫ

ſic:vbicunq̀ enim iuramentum continet turpitudinem ex parte reci-
pientis tale iuramentū eſt relaxandū:vt in.c.j.de iureiurā.vbi ꝓbaṫ
de iuramento preſtito de vſuris ſoluēdis:ad idē.c.verū.ꝛ.c.ſi vero.eo.
ti.vbi abſoluitur quis a iuramento preſtito per metū in odiū ipſoꝝ
metum inferendū:ſed in caſu noſtro cōtinet turpitudinē ex parte re-
cipiētis.qꝛ contraxit cū minore contra legis prohibitionē:ꝛ ſic ſem
per dolus intelligiṫ exceptus,vt in.c.ſi vero.ꝛ in.c.cum contingat.de
iureiur.ꝛ in auṫ.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend.ꝛ in.c.ij.de pa
ctis.lib.vj.cū ſi.ſed contrahens cum minore videtur eſſe in dolo cō-
trahendo in caſu a lege prohibito:vt in reg.qui contra iura mercaṫ.
de reg.iur.lib.vj.ꝛ in.l.quēadmodū.C.de agri.ꝛ cenſi.li.xj.ꝛ.c.que cō-
tra.viij.di.ergo hoc iuramētū vel nō obligatoriū:vel ſaltē relaxandū.
Tertio ex facto demerito no eſt quis recipiendus alias puniendus:
ꝛ cōmodū reportare nō dꝫ.C.de do.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ ſi neceſſe.xvj.q.j.
19 legi.ff.de neg.geſt.ſiue hereditaria.de preb.eū qui.li.vj.† ſꝫ cōtrahēs
cum minore prohibito contrahere tanq̄ veniens contra preceptum
ſuperioris dꝫ ex hoc puniri:vt in.c.qui reſiſtit.xj.q.iij.ꝛ in.c.iij.de ma
io.ꝛ obe.ergo non debet ex contractu in obſeruantia commodum re-
portare:ꝛ ſic iuramentū eſt relaxandum ne indirecte aliquod cōmo-
dum percipiat.cōtra.c.tue.de procu.ꝛ regula cum quis.de reg.iu.lib.
vj.¶ Quarto ad iuramentum ſeruādum dꝫ habere tres comites.ve-
ritatē iudicium ꝛ iuſtitiā.c.animaduertendū.xxij.q.ij.ꝛ in.c.ꝛ ſi chri-
ſtus.de iureiuran.ſed in hoc iuramento nō requiriṫ iudiciū nec iuſti-
ſtitiā cum nō ſit iuſtū neq̀ diſcretū ſe obligare contra leges ſuperio-
ris.ar.c.j.de his que fiunt a maio.par.cap.ergo ꝛc.nec cōditio aduer-
ſarij habet in aliquo obeſſe:tum propter rationes p̄dictas:tū qꝛ cō-
tra eū poteſt replicari qꝺ doloſe excipiat cōtra abſolutionem petitā
cū ipſe teneatur hoc iuramento.de re.iu.lib.vj.¶ In cōtrariū ꝛc.Ad
partē negatiuā arguiṫ primo per auṫ.ſacramēta puberū.C.ſi aduerſ.
vē.vbi in iuramentis p̄ſtitis cōtra legis p̄cepta etiā a maioribus dicit
imperator talia inuiolabiliter obſeruari:vnde pondero verbū inuio-
labiliter:ſicut in ſimili ponderatur dictio oīno in cle.vt hi qui.de eta.
ꝛ quali.q̄ excludit etiā diſpēſationē:ꝛ ſic per iſtud verbū inuiolabili-
ter videṫ qꝺ non debeat venire contra etiā petendo abſolutionē.Naꝫ
quemadmodum violat q petit ab obligatione erui.¶ Scdo induco
c.cum cōtingat.de iureiur.ꝛ.c.lꝫ.eo.ti.lib.vj.ꝛ.c.q̄uis.de pac.eod.li.q̄
iura ſimpliciter ꝛ abſolute dicunt:illa iuramenta lꝫ contra legis ꝓhi-
bitionem preſtita debere obſeruari nec nullam mentionē agūt de ab-
ſolutiōe:vnde in tali caſu pōt peti abſolutio ſi papa feciſſet mentio-
nem ſicut in ſimili facit in caſu in.c.j.ꝛ in c.debitores.ꝛ.c.verum.ꝛ.c.ſi
vero.de iureiur.¶ Tertio iuramenta ſunt de iure diuino vt in.c. et ſi
20 chriſtus.de iureiu.ver.redde dn̄o iuramēta tua ꝛc.† ſed cum hoc iura
mentum ſit obligatorium:nec reperitur permiſſum qꝺ debeat relaxa
ri:ergo obſeruandū.arg.eoꝝ que no.in.c.quāto.de iure iu.ꝛ.c.cū iter.
ꝑ.de renun.maxime ne detur materia de facili iurādi:ꝛ plene venie
di ꝯ iuramentum contra.c.ſi vero.ꝛ.c.verum preallega.Quarto iura
mentum repreſentat maiorem ꝛ minorem ꝛc.vt not.in auṫ.ſecramēta
puberū.C.ſi aduer.vē.c.pe.de emp.ꝛ ven.ergo incōtinēti qꝺ interue-
nit iuramentum ceſſat rō ſtatuti que prouidit tantum minoribus et
per conſequens in tali ꝯctu nulla reperiṫ turpitudo:ergo ſeruandū:
nec indulgendū abſolutionis bn̄ficiū.¶ Quinto ꝛ vltimo:aut nullꝫ
pctm̄ hic imminet:aut ſic.primo caſu non dꝫ fieri abſolutio:qꝛ cū ipſe
minor non obtēperando legi ſe obligauerat fuit etiam in culpa.xj.q.
iij.qui reſiſtit.ſecus ſi ſecum cōtrahens ꝯcurrente paritate turpitu-
dinis iſte non dꝫ audiri in regu.in cā de reg.iur.lib.vj.ſed cum culpa
debet compulſari alias cōpenſari vt.ff.de ꝯpē.l.ſed cū ambo.vbi no
tanter dicit tex.ſi ambo ſocij.pari negligentia ſocietatis adhibuerūt
dicendū eſt deſinere vos eſſe obligatos ipſo iure cōpenſationē negli
genti facta ꝛc.ꝛ ſic etiā dolū cū dolo.de adul.intelleximus.ꝛ iuramen
talis obligatio remanebit in ſuo robore maxime p̄ſumendo minoreꝫ
non fuiſſe captū ꝛ qꝺ vltro citroq̀ nata ſit obligatio:ꝛ in delictis eñ
in minorib⁹ nō ſubueniṫ.l.auxiliū.§.in delictis.ff.de mino.C.ſi aduer.
delic.l.j.nec etiam in alijs qn̄ non reperiunṫ enormiter leſi.l.ꝙ ſi mi-
nor.ꝛ.l.nō oīa.ff.de mino.Idē ꝛ fortius dicendū eſt vt nō ſubuenia-
tur ꝯ iuramentum maxime cū illud peruerteṫ maior:ꝛ ſic ceſſat fauor
minoris etatis.¶ Chriſti eiuſq̀ matris ſuffragio iplorato ad ſolu-
tionem hui⁹ vltimi dubij veniendo iuxta ordinē ſupra recitatū recita
bo ꝓprias opiniones.Et p̄ıo dn̄s Fed.de ſe.ꝯſi.cclxiiij.format vnū
punctum quaſi in terminis nr̄is qn̄ ſtatuto ciuitatis cauebaṫ,qꝺ ſiue
cōceſſio ſiue promiſſio facta a filiofamilias ſine cōſenſu patris nō va
let ipſo iure etiā ſi iuratum fuerit:ꝛ quidam filiuſfamilias hoc nō ob
ſtāte compromiſit ꝛc.¶ Cōcludit idem Fede.iuramentum obligato
rium:ſed qꝛ iuramento fecit ꝯ prohibitionem ſtatuti ciuitatis ex cau
ſa facti cui obtemperare debuerat ꝛ non contrauenire.viij.diſt.q̄ con
tra.xj.q.iij.qui reſiſtit.nec ex tranſgreſſione dꝫ reportare commoduꝫ,
ſed potius puniri quod poteſt compelli ad relaxandum iuramentū.
fatetur ſe eſſe obligatuꝫ iuramento ſicut accidit in eo q iurauit ſolue
re vſuras q obligatur ex iuramento:ꝛ tamen petit relaxationē.de iu
reiur.debitores.ꝛ.c.j.ſicut ergo recipiēs iuramētū ſup re illicita q̊ ad
ſe teneṫ relaxare ita hic ſꝫ in eū erat illicitū ex pte recipiētis ꝓpṫ ꝓhi
bitionem legis municipalis debebat obtemperare:ꝛ in hac cōcluſio-
ne reſidet ipſe.Idē vr̄ tenere Ant.in.c.cū cōtingat.dicit eñ qꝺ in ter
minis illius.c.iuramētū obligat mulierē ad obſeruātiā ꝯctus:ſed de-
bet inſtare vt abſoluaṫ.Si ergo in terminis illius.c.tꝫ mulierē poſſe
inſtare pro abſolutione qꝛ cōtra ꝓuiſionem legis cōſentit:multo for-
tius ſentit qꝺ poterit in caſu thematis vbi verba ꝓhibitoria dirigun
tur ad perſonā.do.Ant.in p̄dicto.c.cū cōtingat.dt ꝙ ſi nō eſt aliqua
deceptio que nō habet in ſe dolum annexū ſaltē preſumptum nulluꝫ
remedium cōpetit ꝯ iuramentum ꝑ quēcūq̀ ꝟba loquaṫ ſtatutū:ſed
vbi deceptio arguatur in ꝯctu tunc haberent remedia ſi deceptio eſt
enormis de quib⁹ in.c.debitores,ad hoc gl.in.c.veniēs.de iureiu.pre
alle.qꝛ ex enormi leſione preſumiṫ dolus.ſubeſt eñ cā ſic preſumendi:
vt in.l.oēs.§.lucius.ff.de his q̄ in frau.cred.ꝛ in.l.qui teſtm̄.de prob.
ꝛ quod ibi no.vn̄ adeſſet turpitudo ex pte eius cuꝫ quo ꝯtraxit ꝛ cui
iurauit ꝛ idem putat eſſe ſi ꝯctus iuretur cum veroſimiliter ꝯſumptu
ro vbi hoc conſtaret euidētia facti:qꝛ notorie eſſet ꝓdigus:vel cui bo
nis vt ꝓdigo foret interdictū:qꝛ hic aliqualis eſt turpitudo ex pte ꝯ
hentis q materiā dat ꝯſumpturo ad proprium ꝯſumendum:ꝛ lex ex
cā legitima fraudē in talē p̄ſumit:vt.l.ſi qs cum ſciret.ff.de mino.l.qꝺ
ſi minor.§.fin.ff.mādati.l.ſi vero nō remunerādi.§.adoleſcens:ꝛ in.l.
ij.quarum rerum actio non da.vnde etiā cōcludit qꝺ ſi mutuaret,vel
cōtraheret cum p̄lato ad luduꝫ vel corruptū notorie in actu ludi,vel
in vanitatibus mulierum bn̄ foret remedium aduerſus iuramentum
per iura predicta ad hec verba ſatis placet:vt.j.dicam.latius domi.
Pe.de anch.in repe.c.canonū.de cōſti.aperte nō exprimit qd ſentiat
in caſu quo minor aliter non eſſet leſus:ſed attingit caſum quo inter-
uenit deceptio.ꝛ cōcludit idem qꝺ Jo.an.ꝛ qꝛ caſus eſt quotidianus
recitabo prius ꝟba ſua firmat eñ punctum ſuper quo cōſuluit i hac
ciuitate Senaꝝ.Nā in hac ciuitate cauetur ſtatuto qꝺ nullus contra
ctus finis ꝛ quittātie ſi fieret per minorē vigintiquinq̀ ānis valeat.
nec de eo ius reddaṫ niſi interceſſerit certa ſolēnitas.Hoc ſtatuto p̄-
miſſo cōtingit qꝺ patruus tradidit nuptui neptē ſuā dans in dotem
quingentos ꝛ iſta neptis remunerauit dicto patruo oē ius ſibi cōpe-
tens in p̄dicta hereditate que valebat prius in quadruplū ꝛ iurauit
nō cōtrauenire:querebaṫ an eſſet aliqꝺ remedium reciſiuuꝫ illius ꝯ-
ctus finis ꝛ quittationis.Et conſuluit ipſe qꝺ poterit peti abſolutio
iuramēti ſiue relatiōis ad hoc p̄mo inducebat regulaꝫ quod iuramē
tum non debet eſſe iniquitatis vinculum.c.inter cetera.xxij.q.iiij.qꝺ
verbum iniquitatis multum ponderabat.¶ Item iuramentum dꝫ
habere tres comites.ſ.veritatē iudicium ꝛ iuſticiā.eadeꝫ cā ꝛ q̄ōne.ij.
animaduertendū.in q̄ōne aūt p̄dicta euidens apparet inigtas cum
modico qſqs renuntiat hereditati paterne ꝛ ita locupletari:ꝛ paria
ſunt diſpōne dolū adeſſe ex ꝓpoſito vel reipſa vt eſt caſus i.l.ſi qs cū
aliter.ff.de v.ob.ꝛ.l.ij.ff.de doli excep.hic aūt nō ſolū reipſa ſaltē poſt
graue dānū nedū eñ vſq̀ ad quadruplū:ſꝫ vltra dimidiā ꝟe eſtima-
tionis:ac et iura ſubueniūt deceptis etiā maioribus.l.ij.C.de reſ ven.
In caſu aūt ꝓpoſito eſt cū enormi deceptiōe cōiecta minor etas ꝛ ſe
xus fragilitas quib⁹ multū iura ſubueniunt incidēter ꝓpter natura
lem egtatē ꝛ deceptionē veroſimilē tā in ꝯhendo quā in ſolennitati-
bus adhibendis.l.j.ff.de mino.ꝛ in.l.dolum ex indicijs.C.de dolo.ex
qualitate igiṫ pſonaꝝ ꝛ illius facta.ar.ꝯhens cum talis ſua nepte de
dolo ad hoc.l.j.ꝛ qꝺ ibi no.ff.de doli.exceptio.rōne ergo euidētis ini
quitatis ꝛ doli ſaltē reipſa inherentis illi renuntiationi vr̄ ſcōm iura
mentum relaxandum ſicut p metū renuntiat qs bonis cū iuramēto.
c.ſi vero.de iure.ꝛ paria ſunt ad deciſionē ꝯctus dolus ꝛ metus.c.pe.
ꝛ.c.abbas.qꝺ met.cau.ꝛ ad hoc adducit p alleg.c.ſi vero.q vult i caſu.
c.cum contingat.qꝺ pōt mulier inſtare pro abſolutione:ergo multo
fortius in caſu ꝓpoſito vbi cōcurrit ſexus fragilitas:ꝛ minor etas et
enormis leſio:ꝛ etiā reuerentia quā puella ſiue femina habere dꝫ ad
patruum ſuū in cuius domo ꝛ gubernatiōe remanſerat poſt mortem
p̄ris:ad hoc.l.j.§.que onerāde.ff.quarū re.ac.nō da.p Bar.xxij.q.iij.
vnuſquiſq̀.ꝛ ſcōm p̄dicta dicit limitari auṫ.ſacramenta puberum.vt
non habebat locum in caſib⁹ in quibus poteſt ꝯctus ſeu diſtract⁹ ar
gui de iniquitate euidenti ꝛ de dolo reipſa ꝛ perſpicuis indicijs.l.do.
lum.C.de dolo.hec ſunt ꝟba que ſatis placēt ideo feriatim recitaui
ꝛc.¶ Et aduertendum in quātum ſupra recitaui opi.Vinc.vr̄ eā pro
bare ꝛ conſentire qꝺ nulla data leſione:ex quo ꝯrit cōtra legē poteſt
petere abſolutionē:ꝛ in lc etiā recitādo p alle.dictū Fed.ꝛ cū eo traſeū-
do:ſed inq̄tum ſupra dixi auṫ.ſacramenta pubex limitandū qn̄ con-
tractus non pōt argui de euidenti iniquitate aperte ſentit qꝺ in caſu
illius auṫ.non cōpetit abſolutio alš non eſſet limitatio:nec i reciperet
hāc reſtitutionē:qꝛ inq̄tū apparet de inigtate requiriṫ abſolutio er-
go ceſſante deceptiōe enormi nō fiet abſolutio:ꝛ ſic vr̄ in hoc recede-
re a dictis Vin.Sꝫ vt dixi apte hoc nō ꝯcludit Bar.in.l.ſi qs p eo.
ff.de fideinſ.ſatis ſentit lꝫ hoc apte nō dicat qꝺ ex ſolo ꝯtemptu ꝯtra
legē nō ꝯpetit abſolutio:dt em̄ primo qꝺ ſi cōtractus reprobaṫ odio
creditoris non firmaṫ iuramento:ſed ipſum iuramentum eſt ſeruan-
dum:cōpetit tamen abſolutio:ſed quando contractus reprobaṫ fa-
uore debitoris,tunc dicit qꝺ firmaṫ iuramento:vt in auṫ.ſacramenta
puberum.ꝛ nihil dicit de abſolutione,ſentit qꝺ hoc caſu non cōpetit

abſolutio:loquitur tñ qñ verba ſtatuti diriguntẜ ad rē. ¶ Ego autē
ad totalē materiā clare enarrādā ꝓcedā per caſuum enumerationem
put in p̄cedēti dubio feci. ¶ Primus ergo caſus ſit qñ iuramētū oī
ex parte licitū eſt tā ex parte iurātis q̄ ex pte recipientis etiā quā ex
parte materie ſup qua preſtaẜ:⁊ tunc obſolutio nō eſt imponēda: ſed
cōpellēdus eſt iurās ad ei⁹ obſeruāti:de iureiuran.⁊ ſi chriſt⁹.ꝗnimo
in illa cā extrinſeca exiſtēte etiā papa a tali materia ab eius ptāte non
pendente vt in fauorem tertij:ad qđ no. glo.in.c.quāto.de iureiuran.
Inno.in.c.cum inter.p.de renū.⁊ per gl.in ſimili in.c.non eſt,de voto.
Imo.puto qđ nec in melius pōt papa hoc iuramētū cōmutare mul⸗
to cui acquiſita eſt obligatio:qꝛ vnū ꝓ alio inuito creditore ſolui non
poteſt.ff.ſi cer.pet.l.ij.inſti.q.mo.tol.obli.in.j.ad hoc qđ no.Ioā.an.
in regula in malis.de reg.iur.li.vj.in mercu.⁊ Innocē.in.c.ij.de confir.
vtil.vel inutil.⁊ in.c.inquiſitioni.de ſenten.excō.⁊ in.c.que in eccleſia⸗
rū.de cōſti.ſecus ſi ad honorē dei.qꝛ tunc poſſet in melius cōmutare:
ſic intelligo.c.ꝑuenit.el.ij.de iureiu.qđ no.Inno.in.c.debitores.eo.ti.
vbi vult.qđ etiā eṗs poteſt iuramenta in melius cōmutare:ſicut ⁊ no.
de vo.c.j.⁊.c.magne.cū ſimilibus. ¶ Secundus caſus qñ iuramentuȝ
ex parte iurātis pōt ſeruari ſine interitu ⁊ ſine diſpēdio ſalutis eterne
⁊ tunc nulla petitur abſolutio.pcm̄ fuit em̄ iurando nō trāſgredien⸗
do peccare.c.in literis.de iureiur. ¶ Tertius caſus eſt qñ iuramentū
pōt ſeruari ſine interitu ⁊ ſine diſpendio ſalutis eterne:ſed eſt contra
bonos mores:⁊ tunc etiam nulla requiriẜ abſolutio in regula:nō eſt
obligatoriū.de reg.iur.lib.vj. ¶ Quartus caſus eſt qñ iuramentū ꝓ⸗
21 ceſſit calore iracūdie:† pōt tñ ſeruari ſine periculo ⁊ ſine interitu ſalu
tis eterne vt ſi quis calore iracundie iurauit qđ non loquereẜ cum ali
quo vel vna ſecum cibū caperet vel quid ſimile:⁊ tūc ſentit obligato⸗
rium:qꝛ nō habuit comitē diſcretionis ⁊ iuſtitie.xxij.q.j.⁊ iurabunt.⁊
eadem cā.⁊.q.ij.animaduertendū.⁊ tunc tenēt alia iuramēta:lȝ cōpe⸗
tat abſolutio de quo no.in.c.cum qdā.de iuretur.⁊ ſatis pōt teneri qđ
ſi iracundie calor fuit tātus qđ de libertate tale iuramentū nō p̄ſtitiſ⸗
ſet ſed nō erat obligatoriū:qꝛ voluntas nō eſt diſcreta.dicimus ſic qđ
cōfeſſio calore iracūdie nō p̄iudicat niſi deẜ pſeuerātia:⁊ bñ dicit gl.
in.c.ex literis.de diuor.facit.l.quicquid calore.de regu.iur.Non enim
oīno voluntarius ⁊ ſic nō videẜ deus talē obligationē indiſcretā reci
pere.xv.q.j.nō eſt.vel ſi dicimus tenere de facili debet per eṗm abſol⸗
ui.ar.in.p̄eal.c.quidā. ¶ Quintus caſus qñ iuramētū a principio eſt
ſuper materia indifferenti:ſed poſtea deuenit ad caſum de quo ſi cogi
taſſet in principio iuramētū nō fuiſſet illicitum vel nō iuraſſet:⁊ tūc
no.dicit Archi.in prealle.c.animaduertendū.qđ pōt ꝓpria autorita⸗
te tranſgredi iuramētū.nec requiriẜ abſolutio:puta ſi iuraui nō nego
tueri nec recipere feudū a tali:⁊ euenit caſus qđ niſi negotier vel reci⸗
piā vel recipere feudū a tali aliter viuere nō poſſum:qꝛ aut tpe iura⸗
mēti nō cogitauit de iſto caſu:⁊ ſic nō ligaẜ vltra mentē ſuā in.c.veni⸗
ens.⁊.c.quintauallis.de iureiur.aut cogitauit illicitū ideo non ſeruā⸗
dū.c.j.de vſu.li.vj.⁊ faciunt hec ad qōnē quotidianā de eo qui iurauit
nō fideiubere ꝓ alio certe iuramentū a principio eſt licitū maxime qꝛ
iurauit qꝛ pluries decept⁹ ab his ꝓ quib⁹ ſe obligauerat ſicut pōt qs
iurare ꝓ vtilitate ꝓximi ita ꝓ vtilitate ꝓpria.ad hoc qđ not.Archi.
xv.q.j.nō eſt. Io.an.in addi.Spe.de iureiu.poſt principiū dicit qđ ſi
ſalus chriſtiana periclitareẜ ex nō fideiuſſione quod nō teneẜ ad ob⸗
ſeruantiā iuramēti:qꝛ vel hic ſit caſus.excludiẜ a iuramēto eſt illicitū
⁊ ſic puto diſtinguēdū in eo q iurauit nō mutuare vel quid ſimile fa⸗
cere. Sextus caſus qñ iuramentū fuit dolo aduerſarij extortum ⁊ ſic
conſidera qđ ſi ꝯtus ſuper quo preſtaẜ eſt a lege reprobatus in fa⸗
uorē iurātis tale iuramētū nō eſt obligatoriū:⁊ ſic eſt caſus a contra⸗
rio nō cauillando literā quicquid ibi ſenſerūt doctores. in.d.c.cū con
tingat.⁊ in.c.q̄uis.de pac.lib.vj.⁊ in ca.lȝ.de iureiu.e.li.⁊ in aut.ſacra
menta puberū.oīa iſta iura excipiunt caſus in quibus dolus interue
nit:⁊ idē ꝓbaẜ qñ interuenit metus vel vis ex quo em̄ talia iuramen
ta veniunt ꝯ legē nō litigāt niſi ſint oīa voluntaria. Fateor totius eſſe
qđ in his caſibus petaẜ abſolutio:ſentiunt ibi doctores:ſed primum
notabiliter ꝓbaẜ ex illis iuribus nō cauillando. Si vero iuramentuȝ
non venit ꝯ diſpoſitum a iure ⁊ interuenit dolus qđ iurantis exclu⸗
dit mentē,⁊ qꝛ ceſſante dolo modo ſe obligaſſet,vt qꝛ dedit cām cōtra
ctui,⁊ tunc iuramentū nō ligat ⁊ poteſt ꝯuenire ⁊ nulla petita abſolu
tione:ar.opt.in.l.tres fratres.ff.de pact.⁊ in.l.ſorori.C.đ colla.⁊ ſic in
telligo Fed.ꝯſi.clxiiij.al's.cxciiij.vbi hoc expreſſe ſentit ponēdo termi
nos in minori,xxv.annor̄ que dotata a fratribus renuntiauit here⸗
ditati paterne q̄ valebat longe plus q̄ habui in dote qđ eſt notandū
pro limitatione.c,ij.de pac.lib.vj.qđ non ꝓcedit vbi dolus dedit cām
contractui.nā vbi dol⁹ ibi excludiẜ voluntas vt in iurib⁹ prealle.⁊ in
l.j.ff.de dolo.⁊ iuramentū nō obligat vltra mentē iurantis vt in.c.ve
niens.⁊.c.quāto.⁊.c.qntauallis.de iureiu.⁊ qđ no.Io.an.in.c.vno.de
cōmo.vbi dol⁹ interueniēs nō excludit ꝯſenſum:⁊ qꝛ nō dat cauſam
cōtractui vt qꝛ me ducis ad cōſentiēdū hac arte.⁊ tūc exigitur abſolu
tio q̄ debet preſtari nō obſtante aduerſarij ꝯdictione ꝓpter eius tur
pitudinē ⁊ dolū.⁊ ſic itelligi debēt no.in p̄alle.c.cū cōtingat.⁊.c.ſi ve⸗
ro.⁊.c.verū.de iureiu.⁊ idē intellige de metu ⁊ vi vt reqraẜ abſolutio
que dȝ impendi ſine difficultate in odiū aduerſarij vt iuribus palleg.

¶ Septimus caſus qñ iuramentū cōtinet turpitudinē ex parte ſuſci
pientis vt maxime ꝯcurrente ēt turpitudine materie ſup qua p̄ſtaẜ
⁊ tunc iuramentū obligat ⁊ pōt peti obſolutio nō obſtante ꝯdictiōe
aduerſarij.⁊ iſte eſt prim⁹ caſus.c.j.⁊.c.debitores.de iureiu.⁊ in.c.ver.
⁊ in.c.ſi vero.e.ti.⁊per iſtū caſuȝ pōt decidi quid dicēdū in filiofami⸗
lias renuntiāte macedoñ.⁊ iurāte non ꝯuenire.Bar.in.d.l.ſi qd pro⸗
eo.decidit queſtionē ſm caſum predictū vt iuramētū obliget ⁊ cōpe⸗
tat abſolutio,⁊ hoc etiā ſentit Io.an.in addi. Spec.in ti.de ſen.ꝓla.
§.hoc aūt.vbi ēt plus ſentit qđ nec iuramētū teneat:qꝛ ꝯ bonos mo⸗
res.d.Ant.cui⁹ dictum ſatis placet in.d.c.cum contingat.dicit qđ ſi
ſtatutū vel lex adeſſet in loco vbi hoc frequētaẜ quod filij ex hoc mu
tantur ad parentes occidendos:qꝛ talia iuramēta ⁊ turpiter p̄ſtita ⁊
cōtra bonos mores nō obligarent iurantem ſaltē reſpectu ſecūdarie
obligatiōis que dirigit in partē ⁊ anteq̄ ſolueret poteſt peti abſolu⸗
tio:qꝛ inquātū peteret vbi aūt eſſem⁹ loco vbi cōiter ex mutuis indu
ceretur ad tm̄ malum ⁊ chriſtiani hodie talia valde abhorrent tunc ⁊
iuramentū obligaret:nec pōt peti abſolutio ad hoc qđ no.Inn.ī ca.
qꝛ plerīq;.de immu.eccle.in fine ſui apparat⁹.⁊ maxime hoc ꝓcederet
vbi euidens neceſſitas eſſet in filiofamilias.macedoñ.em̄ homicidiū
preſumpſit:qꝛ tūc frequētabaẜ in loco ex quo ceſſat hodie hec p̄ſum⸗
ptio debet ceſſare legis preſumptio cōcurrēte iuramento attendi dȝ
cōitas al's veritas ⁊ dei obligatio remanet inuiolata. Ex hoc ptȝ qd
dicendum in iuramento p̄ſtito ſuper pacto legis commiſſorie de quo
in.c.ſignificante.de pig.⁊ in.l.j.⁊.ij.C.de pac.pig.⁊ ſi.de quibus ēt per
Bar.in prealle.l.ſi quis ꝓ eo. ¶ Octauus caſus qñ nulla alia turpi⸗
tudo repertreẜ in iuramento niſi qꝛ eſt preſtitū contra legem,⁊ in hoc
diſtingue. Aut em̄ lex reſiſtit in fauorē publice vtilitatis p̄ncipaliter
⁊ non eſt neceſſaria abſolutio:qꝛ iuramentum valuit vt in.c.dilecti.de
fo.cōpe. Aut p̄ncipaliter in fauorem iurātis lȝ ſecūdario in fauorem
publicum vt in muliere ⁊ in minore in caſibus dicti.c.cū cōtingat.⁊.c.
quāuis.de pac.li.vj.aut. ſacramenta puberū.cum ſimilibus.⁊ tūc ſu⸗
mus in caſu dubij noſtri:tñ lex ſeu ſtatutū prohibens minorem obli⸗
gari ſine certa ſolennitate p̄ncipaliter prohibet in fauorem minoris.
vt no.Dy.in regula.nō eſt obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.⁊ ſentit glo.⁊
in.l.⁊ ſi is.C.de predi.mi.nō alie.⁊ ſentiunt doct.in.d.aut.ſacramenta
puberum.⁊ ſatis patet ex ſequentibus. Sed ſi principaliter nō cōcer⸗
nerent fauorē minoris etatis:ſuum in ꝯrium nō valet:ar.vt.c.ſi diligē
ti.cuius cōtrariū probaẜ in iuribus p̄allegatis ⁊ dixi latius ſuper pri
mo ⁊ ſcđo dubio:⁊ tūc puto qđ abſolutio eſt denegāda per ea q̄ alle⸗
gaui ſupra in parte negatiua.nā primo eſt regula generalis qđ iura⸗
mentum nō eſt obſeruandū ex quo ſeruari ſine periculo aīe non pōt.
vt in iuribus vulgaribus. ¶ Item qꝛ reperiẜ hic turpitudo.nam ex
quo lex prouidet perſone:⁊ talis perſona renūtiat iurādo fauori ſuo:
nulla reperiẜ turpitudo in cōtrahente:nam lex dei hoc non hȝ ꝓ tur
pitudine vt ſeruet iuramentum nec ex parte contrahentis poteſt ar⸗
gui dolus:nec aliqua alia deceptio nec de ſe materia eſt turpis:argu.
optimum in ſimili in prealle.c.ad apoſtolice.de re iudi.li.vj. Inducen
do vt.ſ.dixi in argu.⁊ ſic ſumus extra terminos.c.debitores.⁊.c.j.⁊.c.
verum.⁊.c.ſi vero.de iureiu.ibi em̄ reperitur turpitudo ex parte reci⸗
pientis ⁊ pactum iure prohibitum:quia de ſe male.de vſuris.ſup eo.
que omnia ceſſant in caſu noſtro,⁊ ſi qua culpa reperiẜ ipſe minor nō
reperitur immunis,vt dixi in ar.⁊ ſatis eſt qđ ſtatutum punit intrica
tionem actus. ¶ Item ſi de eo qđ contra ſtatutuȝ ſeu legem emanat
contractus petereẜ abſolutio de facili eneruatur diſpoſitio.c.cum cō⸗
tingat.petendo abſolutionem a iuramēto:nec eſt veriſimile qđ ibi vel
ſatis in.c.j.e.tit.li.vj.qꝛ emanauit cū in ſolennitate nulla fuiſſet facta
mentio de abſolutione,nec aut.ſacramenta puberum.que inuiolabi⸗
liter mandat talia iuramenta ſeruari:vñ non placet dictū Vinc.nec
Fede.⁊ videẜ caſus pro hoc contra eos in predicto.c.cū cōtingat.in⸗
telligendo tex.ſm communem intellectum doctorū qꝛ etiam in caſu
huius.c.iuramentū dolo vi vel metu extortuȝ eſt obligatoriū.c.verū.
⁊.c.ſi vero.ſed intelligunt arg.a contrario ſenſu in effectu quia cōpe⸗
tit abſolutio cum iuramentū eſt ſponte preſtitum nō competit abſo
lutio:alias non eſſet differētia inter preſtitū metu ⁊ ſponte:⁊ tñ iura
communiter in hac.l.loquētia excipiunt qñ interuenit dolus metus
vel vis:ergo his ceſſantibus nec tali cā exiſtente abſolutio denegabi
tur. ¶ Quid aūt ſi iteruenīſſet magna deceptio ex parte minoris di⸗
cam in caſu ſequēti anq̄ illa attingā:rñdeo ad contraria in hoc caſu
poſita:⁊ hec reſponſio cū in dubio non preſumamus minorem enor⸗
miter leſum.Non obſtat igitur primū cōtrariū hic recitatū ex parte re
cipientis in eo qđ cōtra legem ꝯxit:qꝛ vt.ſ.dixi ſtatutū diſponebat
in fauorem minoris principaliter ⁊ iurando renūtiat fauori.⁊ ſic nul⸗
la turpitudo maxime reſpectu dei:⁊ ī actu ſpirituali niſi reputaẜ ma
ior.de iudi.ſi annū.lib.vj.⁊ ibi attendiẜ ius naturale ⁊ diuinū potius
q̄ poſitiuum ⁊ locale:vt no.Inno.in.c.j.de regula.⁊ per hoc etiā ſol⸗
uitur ſcđm arg.cōtrahentes cōtra legem publicam vel bonos mores
preſumūtur eſſe in dolo:ſecus ſi contra edictum in fauorem ipſi⁹ con
trahentis.⁊ pro hoc tex.apertus.ī.d.c.cum contingat.⁊.c.quamuis.
⁊.c.lȝ.⁊ in aut.ſacramēta puberū.vbi contractus fuiſſet geſtus contra
legem vt dixi in primo dubio ⁊ tamen excipiūt cauſam qñ interuenit
dolus:

dolus, ergo ex ſolo contractu contra tale ſtatutum non preſumitur
dolus ſatis ſufficiens ad enarrandū iuramētum: qͦ aperte facit con
tra Fed. ¶ Tertiū argumentū etiā pōt tolli predicta rōne, qꝛ ex quo
lex erat cōdita in fauorem minoris cui potuit renuntiari nō debet ſe
cum ꝯhens aliqualiter puniri ꝛ ſatis eſt qͦ iuramento interuenien-
te nihil arguit̄, ꝛ pro hoc iura allegata que nullā culpā nec dolū no-
tant in cōtrahentes puniri retractatione actus ſeu in obligatiōe im-
pedienda bñ expreſſiſſent. facit etiā. c. j. ꝛ c. verū. ꝛ c. ſi vero. de iureiur.
ad hoc qͦ plene tetigi ſuper primo ꝛ ſcōo dubio. ¶ Nō obſtat quar-
tum argumētū qͦ iuramētū debet habere comites ꝛ veritate īſpecta
non fuerint. Juſtuꝫ eſt em̄ vt ſeruet ſuum iuramētum ex quo nulla re
peritur turpitudo cū licuerit fauori ſuo renūtiare nec ſibi abfuit diſ-
cretionis iudicium ex quo non temere nō colore iracūdie ꝓceſſit nec
deceptus fuit maxime enormiter: ꝛ pro hoc dictum. c. ad apoſtolice.
de re iudi. per hoc cōcludēdo rñdeo ad vltimū qͦ de cōditiōe aduer-
ſarij qͦ veriſſime poteſt excipere cū ſua interſit ſaltē reſpectu ſecunda
rie obligationis vt teneat̄ ad relaxationem cum nulla eorum turpi-
tudo reperiat̄. ¶ Nonus caſus eſt quando retentis ſupradictis. ter-
minis vt qꝛ ſtatuto reſiſtente contrahitur tunc aut dat̄ leſio in cōtra
ctu vel datur leſio ſtatuto reſiſtenti, querit̄ nunquid tunc poterit ab
ſolutio peti a iuramento, ꝛ tunc dico leſio aut eſt modica ꝛ de tali le-
ſione iura non curant, ad hoc. c. abbas. qͦ me. cā. ꝛ in. c. frequens de re
ſtitu. ſpolia. lib. vj. ꝛ in. c. j. de reſtitu. in integ. facit. l. j. C. de reſcin. ven. ꝛ
c. cū dilecti. ꝛ c. penul. de emp. ꝛ vēd. Aut leſio eſt enormis ꝛ tunc ſi iu-
ramentū fuit ſimpliciter preſtitum de nō veniendo contra audiet̄ al-
legando enormē leſionē qꝛ in tali enormi leſiōe preſumit̄ dolus: vt. l.
in oēs. §. lucius. de his q̄ in frau. credi. ꝛ in. l. qui teſtam ētū. ff. de ꝓba.
Non enim videtur iurans ad hunc caſuꝫ ſe obligaſſe: arg. in. c. veniēs.
ꝛ c. quintauallis. ad hoc qͦ cōiter iura excipiunt dolū in talibus iu-
ramentis, ſed paria ſunt qͦ dol⁹ interueniat ex ꝓpoſito vel reipſa. l.
ſi quis cū aliter. de verb. obli. ¶ Item turpitudo reperit̄ ex parte re-
cipientis ꝛ ꝓ hoc faciunt ea que dixi. ſ. ſm do. Anto. ꝛ videtur vera
non ſolum ſi iuramentum ſeu verba ſint indefinita. ſed etiā ſi ſint ge-
neralia vt qꝛ iurauit non cōtrauenire nulla ratione vel cā quacunqꝫ
qꝛ hec vba debent ciuiliter intelligi ꝛ ab eis excipi tales exceptiōes.
argumentū optimū. in. l. creditor. §. lucius. ff. manda. ꝛ in. l. ab aurelio.
§. j. de libe. leg. Si aūt vba ſunt magis ſpecifica ꝛ lata ita qͦ apte vi-
deantur excludere remedia vt qꝛ iurauit non contrauenire etiam ra-
tione leſionis enormis, ꝛ tūc ſi verba cōcludunt ad vnū duntaxat re-
medium ꝛ non ad aliud vt qꝛ iurauit nō contrauenire rōne minoris
etatis: illud tm̄ remedium videtur excluſiuum non aliud vnde nō po
terit contrauenire tanqꝫ maior ad qͦ no. c. penul. de empt. ꝛ ven. facit
c. non poteſt. de preben. li. vj. Et qͦ no. Bar. ꝛ Cy. in. l. ij. de reſcin. vē.
vt quia iurauit non venire contra nulla ratione neqꝫ tanqꝫ maior: ꝛ
tunc tenet do. An. in. c. cum cōtingat. qͦ in maiore iuramentū exclu-
dit remediū ꝯctus remanebit cōtractus validus ex quo aliter annul
latur a iure, idem tꝫ in minore quo ad leuē leſionē quo ad enormē po-
ſuit non valere contractum, ꝛ iurans poterit petere abſolutionem a
iuramento in caſu enormi ꝛ enormiſſime leſionis quātūcunqꝫ dicat ꝛ
in iuramēto ſpecificet qͦ nō veniet ꝯ ꝯctuꝫ rōne enormis leſionis: lꝫ
Bar. ꝛ alij teneāt ꝯtrium in prealle. l. ij. C. de reſcin. ven. qͦ putat verū
do. Ant. etiam ſi minor dixiſſet qͦ illud qͦ plus valet dare ꝛ donare
intendit contrahenti ſecum ꝛ multa ponunt in cōtractu: quia non eſt
ſine fraude ꝛ dolo qui cōtrahit nedū cū cōſumpturo ſed in actu ma-
le cōſumenti. ff. pro empt. l. ſi quis cum ſciret. ꝛ. l. ſi vero nō remunerā-
di. §. ſi vero adoleſcēs. ff. mād. ff. de mino. l. qͦ ſi minor. §. ſi. ꝛ. l. ij. ff. qua.
rerum actio non dat̄. vnde cū fraus ſit ex parte recipientis canonica
iura nō aſſiſtunt talibus iuramentis ꝛ hoc poſſunt etiam ſi minor iu
rauit omnia ꝛ ſingula eſſe vera ꝛ illud eſſe verū pretium quia conſti-
to de oppoſito talia pſit reuocari. de iureiur. cū in poſitionibus. ꝛ qͦ
ibi not. quia iuramentum preſtitum cenſet̄ ſub confidentia: qꝛ illud
ſit verum pretium quod ſtatuit, vnde reperto rem aliter ſe habere nō
eſt periurus, licet aliter iurauerit, de iureiu. queadmodū. xxij. q. ij. per
totum. ꝛ ſic de facto ſe conſuluiſſe in cā cuiuſdā puelle que a quodam
ſuo attinente fuit inducta vt iuraret: nā talia verba ſi apponūt nota-
rij a ſeipſis ꝛ alij ſub inuolutiōe vboꝝ obripiūt iuramēta talia a mi-
noribus maxime feminis qui nō intelligūt quid agant, hec aūt vba
do. Ant. ſunt elegantia ꝛ quotidiana in eo tamen qͦ diſtinguit inter
maiorem ꝛ minorē quo ad hunc caſum ex toto non placent: puto em̄
qͦ etiā maior poterit contrauenire quātūcunqꝫ illa verba fuerūt late
concepta data leſione enormi vel enormiſſima: qꝛ notarij communi-
ter hodie ſolent apponere illa verba ad maiorem validitatem cōtra-
ctus, contrahentes tamen putant illud eſſe verū pretiū rei nec putāt
in aliquo decipi vñ ſicut poſſent cōtrauenire, ꝛ petere ſaltem abſolu-
tionem ſi dolus interuenit ex ꝓpoſito. ar. in. c. prealle. l. creditor. ꝛ in. l.
ab Aurelio. ita ꝙ dolus interuenit reipſa. equiparant̄ em̄ dol⁹ ex ꝓ-
poſito ꝛ dolus reipſa. vt in. l. ſi qs annualiter. ꝓalle. in. l. ij. ff. de doli ex
cep. ꝛ hoc verum niſi in aliquibus circunſtantijs cōtrahētem appa-
reat voluiſſe illud vero in quo fuit leſus donare, ꝛ ſic pōt intelligi. l. ſi
quis donationis. ff. de act. empt. Induco em̄ quātūcunqꝫ illa verba
late concepta non preſumant animū donādi ſed potius appoſita ex
conſuetudine notariorum apponētium hec verba ſiue plus valeant,
ſiue non valeant. eſt em̄ arg. a cōiter accidentibus. vt in cle. j. de cleri.
non reſi. ꝛ qͦ ibi no. Et ad predicta facit. d. c. no. Spe. in ti. de emp. et
ven. §. nūc dicendū, ver. quid ſi vendens equū. vnde ponit qōnem de
illo q̄ vendidit equū qui dolebat ſaluo cū qñ erat calefact⁹ in eūdo, ꝛ
vēditor dixit ego do tibi iſtū equū pro ſtrabone ꝛ gibboſo dolēte ſpa-
tulam ꝛ habente omnes mangagnias, nec volo ex aliquo teneri an
nihilominus teneatur ſi aliter ſpecifice propalauit ꝛ concludit quod
ſic, qꝛ videt̄ deceptor fuiſſe vendens eo qͦ falſitatem dixerat in alijs
expreſſis. vñ credidit veroſimiliter dixiſſe de morbo ſpatularum, ꝛ ſic
dico ad propoſitum quod cum notarij ꝯhentes ſolent verba ad cau
telam lata ponere excludentia oīa remedia certe in dubio iſte nō vide
tur donare vere ſeu pati oēm leſionem, in dubio em̄ quis non ꝓſumi
tur iactare ſuū. l. cum de indebito. ff. de ꝓba. ꝛ c. ſuper hoc. de renūtia.
accedant not. per eūdē do. Ant. in. c. quintauallis. de iureiur. vbi dicit
ſe de facto conſuluiſſe ꝙ quantūcūqꝫ verba late concipiant̄ in perſo-
nis arbitrorū vt puta ꝙ poſſent ius vni⁹ partis in totū vel in partem
dare alteri: ꝛ ꝙ poſſent procedere alte ꝛ baſſe ꝛ in modico ledere ꝛc.
ꝙ nihilomin⁹ poſſunt ꝛ poterit enormiter deceptus contrauenire, li-
cet non appareat de dolo ex propoſito ſed tantū de ipſo in genere. ꝛ
effuſo ſermone probata videt̄ emanaſſe ſub ꝯfidentia perſone ꝛ ami
citia arbitratorū, non em̄ extendit̄ in tātū mens vt verba ſonāt, qꝛ de
verbis facile ſequit̄ ad oſtendendum ꝙ hoc faciūt poti⁹ vt arbitrorū
captent beniuolētiam ad non ledendū qꝫ ad ledendum. ſi ergo ſe de-
ceptos cōſpiciunt in hac re dꝫ eis prouidere. facit de inſti. cū exercuiſ
ſent. vbi bo. tex. ꝛ vbi no. pro iſta generalitate verborū. ꝛ in. d. c. veniēs.
de iureiur. ff. de adop. l. libert⁹. ꝛ maxime hoc ꝓcedit attēto eo ꝙ hec
verba multoties apponūt notarij preter volūtatē premittentiū. Et
idem diſputando tenuit do. Pe. de anch. ꝓmiſſa rōne, qꝛ dolus ex ꝓ-
poſito non tollit̄ propter hec verba latiſſima nec dolus re ipſa.
¶ Fateor tamē ꝙ Bar. in. l. ſocietatem. §. arbitrorū. ff. pro ſocio. ſentit
contrariū quando verba ſunt ita lata vt non appareāt ex ꝓpoſito ꝛ
idem Hoſti. in. d. c. qntauallis. ꝛ Jo. an. in addi. Spe. in tit. de arbit. §.
vt aūt. ver. item quid ſi ꝯpromiſſuꝫ. ſed primū dictū plus placet ratio
nibus predictis. ¶ Decim⁹ caſus ſit quando turpitudo reperit̄ ex ꝑ
te recipientis iuramentum ita ꝙ locus eſt relaxationi ꝛ abſolutioni,
ſed iurans ante petitionem abſolutionis incidit in piuriū, nūqd hoc
non obſtāte poteſt petere abſolutionem, ꝛ in hoc cōſidero duos di-
uerſos modos iurandi, quandoqꝫ enim quis iurat non venire cōtra
contractum, ſed ſoluere vſuras directe, qñqꝫ iurat oīa ꝛ ſingula cōtē-
ta in inſtrumēto eſſe vera que verba erant falſa ꝛ facta in fraudem vſu
rarum. in primo modo iurādi aperte ſentit Fede. de ſe. ꝯſil. cclxxxiiij.
in fi. ꝙ non debet audiri abſolutionē petēs ex quo incidit in piuriuꝫ.
dicit em̄ ꝙ petens abſolui a iuramēto dꝫ ꝓuenire terminum ſolutio-
nis faciende, qꝛ poſt terminū nō dꝫ audiri cum inciderit in periuriuꝫ
ꝛ fruſtra legis auxilium inuocat ꝛc. de vſu. qꝛ fruſtra allegat ꝛc. qͦ no.
Jo. an. in. d. c. debitores. tenet oppoſitū. Mouet̄ qꝛ ad duo erat iura-
mento obligatus ad ſoluēdū in termino ꝛ ad ſoluēdū ſimpl'r. ff. de ar
bit. l. Celſus. ꝛ de dolo ꝛ cōtu. cū dilectus. ꝛ ſi non ſoluit in termino in
hoc peccauit ꝛ eſt periurus inquātū ergo ſoluere eſt obligatus poſt
terminum ꝙ non peccauit ꝛ ſic petere poterit abſolutionem vel ſal-
tem poterat ſoluere ꝛ poſtea repetere ſm eum. ꝛ hoc vltimum vt ſol-
uat ꝛ repetat mihi plus placet, qꝛ lꝫ incidit in periuriū nō tñ dꝫ repel
li a ꝓſecutiōe iuris ꝓprij. iiij. q. iij. ꝑ totū. ꝓbare em̄ pōt ꝙ ius repeten
di ſibi competēs ſit ſublatū ex eo ꝙ incidit in piuriū, ſed inꝙtum di-
cit ꝙ pōt etiā ſi velit petere abſolutionē. Et mihi non placet indiſtin
cte ꝓut loquit̄ per ea que not. in. c. debitores. ꝛ quod ſtatim ſubijciā.
Nec ob. rō do. Ant. imo facit potius contra eum. Si em̄ etiam poſt
lapſum remanet obligatus ergo debet cōpelli ad ſolutionem per. c.
debitores. nec debet audiri petens abſolutionem: qꝛ petendo rema-
neret in peccato ſemper em̄ poſt terminū eſt in mora, vt in ꝓalle. l. Cel
ſus. ꝛ in. d. c. cū dilectus. ꝛ ideo aſſiduo peccaret ꝛ pctm̄ tanto graui⁹
quanto diuturnius. de conſue. c. fi. ¶ Item toties quis incidit in per
iuriū quoties quis venit contra iuramentum. c. ad apoſtolice. de reg.
in. vj. ¶ Unum tñ puto ꝙ ſi petendo abſolutionem non perſeuerat
in peccato quod poſſit petere abſolutionē poſt terminum licet inci-
dit in piuriū ꝛ hoc ratione obligationis inſtantis. Pone exēplū in
vēdēte rē per metū ꝛ iurante nō contrauenire quāqꝫ poſtea ꝯueniat
non petendo prius abſolutionem a iuramēto cū illā petendo nō pec
cet de vna nec perſeueret in peccato cū tñ fuerit illud pctm̄ momēta-
neum ꝛ nō ſucceſſiuum quāqꝫ em̄ qs nō ꝯueniret non tñ peccat petē
do abſolutionem qꝛ hec non iurauit. arg. c. ad audientiam. quod me.
cauſa. ꝛ c. verum. ꝛ c. ſi vero. de iureiur. intelligit̄ enim ꝙ non contra-
uenit ſtante iuramento. ar. c. ſicut. de ſpon. ꝛ ſic pōt reduci ad cōcor-
diā horū doctrina. ¶ In ſcōo vero modo iurādi. ſ. oīa ꝛ ſingula vera
eſſe ꝛc. q̄ tñ ſunt ſimulata ꝛ falſa ſentit aperte do. Fed. in. d. cōſi. preallegato.
qͦ pōt petere abſolutionem ꝛ ꝙ ex tali modo iurandi non incidit in
periuriū ꝛ hoc ſentit iūcto principio. cū ſimi. nihil tñ inducit. ¶ Sed
do. Ant. in. d. c. cum cōtingat. incidēter ſentit oppoſitū. ſ. ꝙ iſte ſit ꝑ

iurus ꝛ qꝺ non debet audiri allegans ſimulationem quia in hoc de/tegeret turpitudinẽ ſuã cũ ex hoc allegaret ſe periurũ de don.inter di/lectos.niſi ſm eũ veniret per viã denuntiationis euãgelice ad exone/randum conſcientiã aduerſarij:qꝛ hic nõ obſtaret turpitudo inquan/tum animã inſequit:vt in.c.quẽadmodũ.de iureiu. ¶ Sed aduerten/dũ qꝛ in hoc expreſſe ſentit cõtra Fed.nec de eo facit mẽtionẽ. ¶ Itẽ videt contra illud qꝺ ipſe facit in.c.debitores.vt.ſ.recitaui.vbi tenet qꝺ etiã poſtq̃ incidit in periuriũ põt petere abſolutionem concordã/do dicta ſua dictis Fed.iudicio meo.qꝺ niſi qs aliqna neceſſitate du/ctus ſit iurauit,falſum:vt qꝛ alr auſus nõ poterat recipere mutuũ vel euadere metũ ſibi illatũ qꝺ tũc habito reſpectu ad neceſſitatẽ in qua erat cõſtitutu s ꝛ qꝛ ex quo ꝯctus fuit ſimulat⁹ qꝺ audiat petendo ab/ſolutionem:ꝛ qꝛ ſic iurãdo fuit in aliqua culpa aduerſarius tñ repe/ritur in maior.ar.l.ſi obſtetrix.in ſi.ff.ad.l.aql.ꝛ hoc caſu ꝓcedit dictũ Fede.ſed ſi nulla neceſſitate duct⁹ hoc fecit imo potius ad deceptio/nem alterius:tũc nõ audiat allegãdo ſimulationẽ ad cõmodum ſuuz ex quo detegit turpitudinẽ ſuã in p̃alleg.c.inter dilectos.ꝛ in.l.ſi qs prediũ.§.qd.ff.de lega.ij.ꝛ hoc caſu ꝓcedit dictũ.d. Ant. ¶ Et circa hunc caſum ꝛ p̃cedentem aduerte:qꝛ quidam cõſuluerunt per not.in c.debitores.qꝺ in p̃dictis caſibus in quibus cõpetit abſolutio non dz ſuperior abſoluere niſi in ſubſidium qñ ille non vult relaxare cũ fue/rit preſtitum ad hoc.c.j.de iureiur.vt ſentit Inn.in.c.debitores. ꝛ pri/ma fronte videt etiã ſequi Io.an.in addi.Spe.de iureiu.ſuper.lx.c.ſz tñ videtur concludere in oppoſitum.Et apertius do Ant.tenet in.c. j.ꝛ in.c.debitores.p̃alle.ꝛ ſic principaliter põt adiri ſuperior pro ab/ſolutione habenda.Item qꝺ licet remedia ſunt eque principalia non min⁹ ad aliud ſubſidiariũ poterit ergo iuratus petere vt creditor con/pellatur relaxare iuramentũ. ¶ Item ſi vult poterit directo petere a ſuperiore,vt eũ a tali iuramento abſoluat qui abſolutionẽ debet etiaz impedire creditorẽ relaxãdo nõ contumacẽ:debet tamen vocari cre/ditor in abſolutione:qꝛ ſua intereſt vt ip̃e ꝯcludit:ꝛ ibi Io.an.Et ꝓ/batur in.c.ſi vero.ꝛ.c.vex.de iureiur.ꝛ.c.ad aures.ꝛ.c.abbas.q ꝺ met. cau.in quib⁹ iurib⁹ ptz qꝺ data turpitudine ex parte recipientis põt principaliter adiri ſuperior:ꝛ ſic ſunt duo remedia principalia ꝛ hoc ſatis videt ſentire Fede.de ſe.in cõſi.cclxxxviij.iuncto cõſil.cxciij.qui de hoc ordine nõ videtur aliqualiter cogitaſſe:ſed imo preſupponat quod petebatur relaxatio ab aduerſario.In alio vero quod petebat abſolutio a ſuperiore principaliter:ꝛ ibi per eum eleganter.An iudex eccleſiaſticus poteſt mitttere indiſticte inhibitoriaz iudici ſeculari vt non ꝓcedat ſuper inſtrumento pendẽte queſtione coram eo ſuper ab/ſolutione ꝛc. ¶ Undecimus ꝛ vltimus caſus qñ quis iurauit non re/petere nec petere abſolui:nec aliquã querelam aut querimoniã ſuper his deponere:ꝛ tũc per no.in.c.ad noſtram . el.ij.de iureiur.concludo qꝺ duo erant principalia remedia ꝛ tuta:vnũ qꝺ iudex ꝓcedat ex of/ficio ſuo qꝺ põt ex quo intendit ad correctionez peccati:vt in.d.c.ad noſtram.ꝛ videt caſus apertus in.c.tuas.de vſu.Scdm remedium vt debitor ꝓcedat ꝑ viam denuntiationis euangelice ſeu cuiuſdam inti/mationis.Nam hoc remedium denũtiationis nullo remedio põt ex/cludi qꝛ nõ poſſet ſeruari ſine periculo anime vt.in.c.quẽadmodũ.de iureiur.ꝛ qꝺ no.in.d.c.ad noſtrã.ꝛ.c.j.qꝺ no.glo.xv.q.vj.autoritatem. ꝛ ſi eligit via denuntiationis requiritur precedens monitio per.c.ſi peccauerit.ij.q.j.de iudi.nouit.Si vero per viã denuntiationis ſimpli/citer tunc putat do.Ant.in.d.c.monitionez non eccleſiaſticam quod ſatis plz:ꝛ ſic facta monitione ſimplici poteſt ſuperior ex officio ſuo ꝓcedere ad correctionẽ peccati:ar.xxiij.q.iij.ecce. ¶ Poſſent ꝛ alij ca/ſus adduci:ſed ſatis reducibiles ſunt ad p̃dictos ꝛ ꝑ hoc plene ꝛ cla/re habetur materia quotidiana abſolutionis obtinende ſeu denegan/de que in varijs locis ingerit difficultatem maxime iuuenibus ꝛ libro/rum copiam non habentibus. ¶ Diſputata fuit hec qꝺ per domi/num Nicolaum de Sicilia decretorum doctorem in famoſiſſimo ſtu/dio Senarum ꝛ ad vtramq; partem dubiorum reſpondit peritiſſim⁹ vir dominus Petrus Anto.ciuis ꝛ canonicus Seneñ. Anno.M. ccccxxj.die vero.xxix.Ianuarij.

¶ Queſtio.iij.

1 ☞ Impenſa funeris de hereditate ſemper deduci debet.
2 Clerico habenti patrimonium non eſt aliquid de bonis eccleſie lar/giendum.
3 Exequie pape debent fieri a clero ꝛ populo.
4 Impenſe funerum ſunt duplices.
5 Epiſcopus ex reditibus ſui ep̃atus poteſt centeſimam partem ſue ec/cleſie dare inferiori quem pro ſuis ſepulturis cupit magnificare.
6 Clerici in egritudine conſtituti poſſunt aliqua intuitu eleemoſyne erogare.
7 Clerici ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſui ſacri ordinis.
8 Expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacante facit pro electiõis negotio de bonis prelature ſunt deducende.
9 Uir tenetur alere vxorem ſm q̃titatem dotis.
10 Uxor de bonis viri nihil diſponere poteſt.
11 Clerici nobiles licite poſſunt viuere de bonis eccleſie.
12 Premium ex delicto quis conſequi non debet.
13 Papa circa prouiſionem beneficiorum habet maiorem poteſtatem quem capitulum circa electionem.
14 Patronus ex fundatione tria conſequitur.
15 Prelatus canonice adminiſtrare nõ põt inuentario minime facto.
16 Prelati comparantur tutoribus ꝛ curatoribus.
17 Conſuetudo primo loco eſt attendenda in reparatione eccleſiarum.

Sempronius clericus bo/nã matrimonialia obtinẽs ad curiã romanã ꝓficiſcẽs ep̃a/tum a romano põtifice obtinuit ad ꝓpriaq; regreſſus cũ cuiuſdã hoſpitalis rectore eidẽq; per patronum dõtaq; ꝓſecio mul/tipharie ꝑxit:ac inuentario de bonis ep̃atus non ꝯfecto qdã ipſius ep̃atus bona locauit pro pluribus futuris annis ſuperioris autori/tate intercedente pretiũ recipiens:inſtat deniq; popul⁹ vt ep̃s quar/tam partẽ reditũ ep̃atus in eccleſie fabricam conuertat.Contradi/cit ep̃s in oppoſitũ allegans contrariam conſuetudinẽ:demum ante tempus locationis finitum obijt ep̃s:oritur cõtentio inter ipſius he/redem ꝛ eccleſiã cui⁹ impenſa funus curari debeat.Et facto themate ſex forte dubia oriunt. ¶ Primũ nunqd ad impenſam funeris pre/lati teneat eccleſia an vero eius heredes. ¶ Scdm an exp̃ſe facte cir/ca ꝓuiſionẽ dignitatis obtẽte electiõe canonica proſſus ceſſante ſint ex bonis dignitatis deducende ita vt etiã heres p̃lati mortui valeat eas repetere.Tertium vtrum ſolus patronus poſſit hoſpitali recto/rum ꝓficere ita vt ſola ipſius diſpoſitione poſſit hoſpitale nomine recto.ꝯhere. ¶ Quartũ ſi prelat⁹ inuentario de bonis eccleſie prius non cõfecto canonice adminiſtrare poſſit. ¶ Quintum vtrũ dictus cõductor ſit tutus quo ad eccleſiã ſeu ſucceſſorẽ ex ſolutione facta pro futuro tp̃e predeceſſori. ¶ Sextum an ep̃s teneatur quartam partem reditũ eccleſie in ipſius fabricã cõuertere contraria conſuedine non obſtante etiã ſi fabrica aliqua aliũde obtineat bona. ¶ Circa primũ dubiũ ꝓ parte eccleſie ꝛ cõtra prelati heredem multipliciter arguit. Et ſic primo:aut prelatus dicitur filius eccleſie vniuerſalis ſicut vide/tur innuere tex.in.c.qui abſtulerit.xij.q.ij.qꝛ eccleſia in baptiſmo nos oẽs regenerauit.Aut reputat pater ſp̃ualis illius eccleſie particula/ris cui preeſt:vt vt innuere tex.in.c.ſicut.de ſimo.ꝛ.xcv.di.eſto ſubie/ctus:aut ſponſus:vt in.c.ſicut alterius.vij.q.j.vbi dicitur qꝺ eccleſia dicitur ſponſa vxorq; prelati.Hinc eſt qꝺ eius morte eccleſia dz eſſe viduata.de elec.in.c.ne pro defectu.ꝛ de tranſla.prela.c.ij.ꝛ ſi.vbi ha/betur qualiter initiatur ꝛ cõfirmat ꝛ cõſummat matrimonium inter eccleſiã ꝛ prelatũ ꝛ certe diuerſo reſpectu poteſt appellari filius pater ꝛ cõiunx:vt no.inrib⁹.ſ.allegatis. ¶ Sed in nullo iſtorum caſuum eccleſia debet teneri inq̃tum reputat filius:nõ enim debet teneri,qꝛ pa/rens non tenet ad impenſam funeris filij ſi habet ſucceſſorẽ ſuũ ſz te/netur ipſius heres:vt.l.ſi mihi filius ſit.ff.de reli.ꝛ ſump.fu. ¶ Eadez ratione teneri non dz inq̃tum cenſetur pater qꝺ filius non dz tenere
1 ex quo pater aliũ hz heredẽ.Nã regula eſt vi † impenſa funeris de he/reditate ſemp deducat:ꝛ hec impenſa eſt adeo priuilegiata,vt omne debitũ precedat:vt.l.impenſa funeris.ff.eo.ti. ¶ Itẽ dicendũ ſi eũ re/putemus ſponſum:nõ eñ coniunx tenet ad curandũ funus cõiugis ſi habet bona in quibus aliꝫ ſuccedit:ſolũ eñ tenet qñ inſtituit he/res vel qñ eſt diues ꝛ pater eſt impotens.tũc enim tenet:qꝛ eius iniu/ria videret ſi qñ vxor inſepulta aut vir inſepult⁹ relinqueret:vt.l.cel/ſus.ꝛ.l.qꝺ ſi nulla.ff.de reli.ꝛ ſump.fu. ¶ Sed nos p̃ſupponim⁹ iſtum prelatum habere heredẽ aliũ ab eccleſia ergo ſibi incumbit onus im/penſe ꝛ nõ eccleſie per iura p̃dicta q multũ vident facere in hac mate/ria. ¶ Scdo ad idem facit qꝛ per mortẽ prelati ſoluta eſt eccleſia a le/ge ipſius ꝛ cui voluerit nubat in dño. Primum regulariter dicit tex. in.d.c.ſicut.viij.q.j.ꝛ clarius.viij.q.j.c.ij.facit.c.pe.ꝛ ſi.de ſecũ.nup.ergo eccleſia non dz obligari ad impenſam cum nõ ſit amplius ſibi alliga/ta:ꝛ deſijt eſſe illius vxor maxime cũ preſupponamus ip̃m prelatum habuiſſe bona ꝛ in nullo inſtituiſſe eccleſiam:non eñ videt eccleſiã te/neri ſibi ad aliquam humanitatẽ faciendã tanq̃ cõiũcto cum ipſe ec/cleſiam quõdã ſuã vt extraneam tractauerit in nullo eã inſtituendo: debebat enim eccleſiam ſaltẽ in numero filiorũ computare aliquam partem faciẽdo ſibi in ſimili dicit tex.in aut.ſi qua mulier.C.de ſacro ſan.eccle.canonizata.xix.q.ſi.ſi qua.ſi enim eccleſiam non tractauit in ſua ſubſtantia vt coniũctã perſonam ita nec eccleſiã eum tractare te/netur vt cõiunctũ.ar.opti.in.c.eſto ſubiectus.xcv.di.ibi cur ego te ha/beam in principem cum tu me habeas vt ſenatorem ꝛc. Ad idem id quod habet in principio decre.omnia quecũq; vultis vt faciãt vobis homines eadem facite illis.ꝛ in.c.j.ꝛ qꝺ ibi no.de lang.expor. ¶ Ter/tio principaliter ad ducunt multa iura in quibus cauetur qꝺ clerico
2 † habenti patrimoniuz nõ eſt aliquid de bonis eccleſie largiendũ cũ illa bona ſint deputata ad cultũ diuinũ ꝛ ſubſtentationẽ indigentiũ: ꝛ habenti dare nihil aliud eſt quẽ ꝑdere.xvj.q.ij.c.vlti.j.q.ij.clericos. ꝛ.c.paſtor.ꝛ.c.ſi quis ꝓpter,quinimo innuũt iura p̃dicta clercos gra/uiſſime delinquere ꝛ ſacrilegium cõmittere ſi habẽtes patrimonium ſufficiens ad bona eccleſie manus extẽdũt:hoc eñ videtur apertiſſi/me probari ex mẽſe.ca.ſacerdos.j.q.ij.vbi dicitur qꝺ clerici pauperes ſiue ex neceſſitate ſiue ex ꝓpria volũtate licite viuũt ex bonis eccleſie:

quia ad accipienda non cupiditas duxit:ſed viuendi neceſſitas ⁊ ſin
gulariter ibi ſubijcit qȯ de talibus clericis videtur dicere apoſtolus
qui in ſacrario ſunt edant ⁊ q altari deſerui ūt cum altari partipent.
¶ Si ergo clericis viuentibus ⁊ adhuc eccleſie miniſtrantibus nō eſt
de apicibus eccleſie miniſtrandū:ex quo nō indigēt. Fortius eis mor
tuis amplius non deſeruientibus non ſunt bona eccleſie cōicanda ex
quo patrimonialia ſufficientia qd impenſam neceſſariam obtinent.
¶ Quarto aduerte hanc cōſiderationem:impenſa funeris ex heredi
tate defuncti ſemper deducenda eſt vt dicit tex.in prealleg.l.impēſa.
ff.de relig.⁊ ſump.fu.ſi ergo onus incūbit hoc caſu heredi iam nō pre
lato mortuo:ſed potius heredi,hoc bñficiū confertur,ſed nulla ratio
ſuggerit vt heredē eccleſia releuet ab hoc onere ⁊ ſubeat obligationē
pro alienis debitis:arg.c.ij.de ſolu.⁊ ſoluere idem eſt qȯ dare.in.c.ve
niēs.extra de teſti.⁊ hec dōatio nō apparet ī caſu licito fiēda. ¶ Quī
to p hac parte adduci poteſt.c.vbi periculum.§.qr vero.de elec.in.vj.
4 † vbi ſpeciale inducitur in papa mortuo vt ipſius exequie a clero ⁊
populo ſolenniter celebrentur:ſecus ergo videtur in alijs prelatis ar
gument ūp locum a ſpeciali quod argumentum ſatis validum eſt in
iure:vt in.c.quoniā frequenter.vt lite non cōteſt.xxxij.q.vij.dominus.
⁊ in.c.ij.de cōiug.lepro.l.cum pretor.de re iud. ¶ Ad contrariam par
tem in fauorem heredis non arguo:ſatis enim ex his que in ſolutio
nibus ſubijciam argumenta patebūt. ¶ Ad ſolutionem cōdeſcendo.
Altiſſimi omnipotentis auxilium inuocādo.⁊ prius premitto qȯ fu
nerum impenſe ſunt duplices quedam em̄ intendūt in remedium ſeu
ſolatium anime defuncti:vt impenſa que fit circa clericis cōfluentes
ad officium ſepulture ſeu in certis ſimilibus. Quedā vero tendunt ad
viuorum amicorum ſolatia vt apparatus funeris:cōſtructio ſepultu
re:ptioſa exequiorum pompa:qȯ multi induātur veſtibus luctuoſis
⁊ ſimilibus hoc pbaṫ in.c.anime defunctorum.iuncto.c.qui diuina.
xij.q.iij. ¶ His premiſſis pro ſolutione pono talem cōcluſionem. In
tendentibus ad anime remedium ⁊ ſolatium defuncti tenetur eccle
ſia:licet prelatus defunctus alium heredem habeat in patrimoniali
bus. In alijs vo cōcernētibus viuoꝝ ſolatia eccleſia nō teneṫ. ¶ Ad
primam ptem cōcluſionis primo adduco.c.hanc rem.xij.q.ij.⁊.c.apo
5 ſtolice.de donati.que ſingulariter faciūt in hac materia. † In eis em̄
dicitur epm poſſe ex reditibus ſui epatꝰ centeſimā partē ſue eccleſie
dare inferiori quam pro ſuis ſepulturis magnificare cupit:ecce ergo
cauſam quam ex mente illorum canonum ſatis liquide apprehēdere
poſſumus exequias prelati celebrandas expenſis eccleſie cum ex cau
ſa ſepulture poſſit alienare etiā bona immobilia eccleſie vſqȝ ad cen
teſimam partem dummodo eccleſie ſua cathedrali graue damnū non
inferat:vt in eis dicitur. ¶ Secundo adduco.c.vbi periculum.§.quia
vero.de elec.in.vj.ad iſtam partē lȝ ſupra argumentando adduxerim
illud p alia ſententia hic appoſita. Sed aliter nunc induco ⁊ ſic eadē
ratio que eſt de toto quo ad toum:debet eſſe de parte quo ad partē.
l.que de tota.ff.de rei ven.⁊.c.paſtoralis.§.idem cum totum.⁊ qȯ ibi
no.de offi.deleg. Sicut ergo de papa celebrantur ſolēniter exequie a
clero ⁊ populo in omnibus ciuitatibꝰ ⁊ locis inſignibus.d.c.vbi peri
culum.qr ipſe eſt rector ⁊ prelatus totius orbis:vt ibi dicitur.ad idē.
c.cuncta per mūdū.⁊.c.per principalem.ix.q.iij.eodem modo eadem
ratiōe debent fieri exequie de epo ſeu plato in eccleſia vbi ipſe fuit re
ctor,⁊ maxime hoc habeat locum in epo,qr dicitur vicarius chriſti q̊
ad ſuam dioceſim vt dicit tex.in.c.mulier.xxxiij.q.v.nam ⁊ epiſcopi te
nent locum apoſtolorū quo ad dignitatē,vt dicit gl.in.c.vidētes.xij.
q.j.⁊ apoſtoli oēs ſimul a deo receperunt ligandi ⁊ ſoluendi poteſta
tem,ſed Petrus recipit hanc poteſtatē tanq̄ caput,vt clare habeṫ:
in.c.in nouo.xxj.di.⁊.c.ita dominus.xix.di.omnibus em̄ apoſtolis di
ctum fuit. Accipite ſpiritū ſanctū quorū remiſeritis peccata remittū
tur eis,⁊ quorū retinueritis retēta erūt vt in euāgelio habeṫ ⁊ de hac
materia aliquid p doc.in.c.trāſl.de cōſti. ¶ Sicut em̄ eccleſia vniuer
ſalis per mortem pape ſoluta eſt a lege ipſius, ſic etiam particularis
per mortem plati inferioris,vt.c.vbi periculum ⁊ in cle.ne romni.de
elec.vide ad hoc glo.not.in.§.his omnibus.viij.q.j.papam non poſſe
eligere ſibi ſucceſſorem:qr diſpoſitio referṫ ad id tempus quo non eſt
futurus papa in.l.eum qui.de iuriſ.om.iudi.⁊.c.de vxore.de ſupul.po
nit ergo in.c.ſpeciale in papa vt fiant exequie ſolenniter p vniuerſam
chriſtianitatem non aūt vt fiant in eccleſia particulari qr idem eſſet
in quolibet prelato p ſupradicta ⁊ ſic remanet ſolutū contrarium ſu
pra formatum de illo.c.vbi periculum. ¶ Tertio ad hanc ſniaȝ facit.
c.ad hec de teſta.vbi dr quod lȝ clerici de acquiſitionis intuitu eccle
ſie non poſſint facere teſtamentum tamen viuētes etiam in egritdi
6 ne conſtituti pn̄t aliqua intuitu eleemoſine erogare. ¶ † Si ergo de
acquiſitis erogare pn̄t eadem humanitate non eſt eis deneganda ſe
pultura exeqaiarum ſolennitas maxime cuȝ hic ſit actus prius ⁊ hu
maniſſimus ⁊ circa quēlibet chriſtiani per eccleſiam maxime exercen
dus.optime facit ad hoc.c.aurū habet eccleſia.xij.q.ij.vbi dr qȯ licite
eccleſia expendit pecuniam p cemiterio ampliando ad requiem de
functorum:fortius ergo in platis hanc humanitateȝ exercere debet.
¶ Quarto facit.c.hec huius placiti.xij.q.ij.vbi dr quod in bonis di
miſſis per predeceſſorem debet ſucceſſor diſponere ſecūdum deū ⁊
nonnulla communicare his qui ſeruierunt predeceſſori ⁊ eſt ille tex.
no.ex quo ptȝ qȯ etiam poſt mortē prelati habetur reſpectꝰ ad fami
liam plati nō remuneratā ex ſeruitio impēſo,qȯ etiā vṙ pbare text.in
c.relatū.el.ij.de teſt. ¶ Fortius ergo haberi dȝ reſpectus ad ipſum pre
latū qui iungiṫ ipſi eccleſie cui ſeruiuit onera ſubeūdo.arg.viij.q.j.q
epatū.⁊.c.in ſcripturis. ¶ Quinto induco hanc conſiderationem.
Prelatus licite ppria bona relinqt cognatis ⁊ amicis:⁊ minuit ex
reditibꝰ eccleſie cui deſeruit qui eligiṫ in partē domini vnde clericus
appellaṫ.j.q.ij.ſacerdos.xij.q.j.clericos.⁊.c.cui portio.no.Inno.⁊ cōi
ter doc.in.c.ſi eps.de pben.ex quo in vita licite percipit de reditibꝰ ec
cleſie. Inhumaniſſimum eſſet dicere vt mortuo plato pprio eccleſia
denegaret exequias maxime cū videā eccleſiam manumittere ſeruos
benemeritos ⁊ cū libertate dare aliqua de bonis eccleſie,vt in.c.ſi q̊s.
de ſeruis.xij.q.ij. Fortius ergo plato optimi meriti exequiarū ſolenni
tas deneganda nō eſt. Et ſi diceret qȯ impenſa eſt neceſſaria cū ſepul
tura dȝ eſſe gratuita ex pte clericorū.xiij.q.ij.c.queſta.cū pluribus ſe
quentibus.de ſimo.c.tuā.de ſepul.c.pen̄. Rn̄deo in epo modica pōt
eſſe impenſa cū credam non ſolū clericos eccleſie cathedralis ad exe
quias teneri:ſed etiā alij clerici ſubditi ꝯcurrere debent ad faciendum
offm̄.argu.c.preſbyteri.de penis.⁊.d.c.vbi periculū.inducendo.vt.ſ.
nec p ſepultura.ſ.terra aliquid eſt accipiendū vt ī dictis iuribus ma
xime in plato.xiij.q.ij.c.nullus mortuus.lȝ aliqua impenſa veniat fiē
da in terris in fodiēdo ſepulturā ⁊ ſimilia:ſed in alijs prelatis eccleſie
non collegiate maior impēſa venit fienda:qr ſacerdotes ⁊ clerici alia
rum eccleſiarum nō tenentur gratis venire ſed aliqua licite accipiunt
in cōpenſationem damnorū q̊ ſuſtinent ibidem trahēdo morā in exe
quijs,pro labore aūt eorum debent petere nō p offō diuino,ad hoc
glo.in.d.c.pen̄.de ſepul.⁊ in.c.preterea. ¶ Item queriṫ.xiij.q.ij.⁊ in.c.
fi.iam allegato.no.hoc in.d.c.pe. ¶ Sexto poſſunt induci no.p gloſſ.
7 ⁊ doc.in.c.nemo clericus de ꝯſe.diſt.j.vbi not.quod † clerici maxime
prelati,⁊ ſacerdos ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſacris ſui ordinis,qȯ
in epis ⁊ ſacerdotibus non eſt ptermittendum ⁊ ſic patet eos ſepeliē
dos cum veſtibus eccleſie. ¶ Idē ergo ⁊ fortius dicendū eſt ī alijs ex
pēſis neceſſarijs vt eas ſubeat eccleſia. ¶ Ad ſecūdam ptem conclu
ſionis vt eccleſia non teneatur ad ea que ſunt viuorū amicorum ſola
tia,allego.c.qui diuina prealleg.xiij.q.ij.vbi dr qȯ hi qui de hac vita
recedunt cum pſalmis tantūmodo ⁊ pſallētiū vocibus debent ad ſe
pulchrū deferri nō aūt cum graui luctu,cū ſit ſpes de reſurrectione,⁊
hoc maxime ſeruandū eſt in clericis vt ibi dicitur.ad idem.c.qm̄ pre
ſbyterorū.⁊.c.quicūqȝ.⁊.c.ſi.ea.cau.⁊.q. Nō ergo teneri deberet eccle
ſia ad fabricādū pretioſam ſepulturam vel ad alias pōpas exequia
rum vt in veſtibꝰ luctuoſis ⁊ ſimilibus argumenta iuriū preallegato
rū,⁊ maxime ī.d.c.anime defunctorū.⁊.c.q diuina.⁊ de ſepul.c.ſacris.
¶ Septimo ⁊ vltimo ad vtranqȝ partē concluſionis argumentū bo
num preſtat.c.vt preterite.de ele.ſic inducendo. ¶ Ibi enim dicitur ꝙ
expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacāte facit pro electiōis ne
gotio ſūt de bonis plature deducēde:ſed ipſe expēſe que fiūt ad re
mediū ⁊ ſolatiū anime defuncti ſunt neceſſarie cū ſine eis nō debeat
quis duci ad ſepulchrū.d.c.qui diuina,ne corpore prelati inhumato
debet pcedi ad electionē futuri plati ſaltē de honeſtate.vt in.c.bone.
el.ij.de elec.ergo tales expēſe incumbunt eccleſie. ¶ Alie vero expēſe
pōpoſe nō ſunt neceſſarie vt ſupra merito non debent de bonis pla
ture deduci. ¶ Hec oīa arbitror procedere vbi eps elegit ſepulturam
in dioceſi ſua vel prelatus inferior apud eccleſiā ſuam vbi prefuit. Si
autē eps extra dioceſim vel inferior platꝰ extra eccleſiā quondā ſuam
elegit ſepeliri:tūc licet credā eccleſiā propriā teneri ad eius exequias
in eius eccleſia celebrādas.arg.dicti.c.vbi periculū.ad expēſas tamē
fiendas cū funere deferendo ad aliam eccleſiam non puto eccleſiā ar
ctari:qr quodāmodo iniuriā irrogat dioceſi ſue vel prelatus inferior
eccleſie quōdā ſue:ꝙ orbē indignū videtur ſibi ſubueniendū per eccle
ſiam.arg.c.eſto ſubiectus.xcv.di.⁊ in.c.j.⁊ qȯ ibi not.de ſepul.⁊ opti
me faciūt.ca.bone rei.xij.q.ij.⁊.c.apoſtolice.de don.vbi permittiṫ do
natio pro magificandis ſepulturis cum ſit eccleſie dioceſis:ſecus ſi ex
tra dioceſim vt ibi no.p doc.⁊ hoc puto verū ſi habent bona patrimo
nialia:alias vbi expenſa non ſit multuȝ exceſſiua puto eccleſiā teneri
qr cum licitū ſit cuiqȝ etiā prelato eligere alibi ſepulturā vt in ca.j.de
ſepul.nō debet eccleſia hāc humanitatē denegare prelato quondam
ſuo.arg.in.c.aurum.xij.q.ij.⁊ qȯ ſupra dixi de viro reſpectu coniugis.
¶ Nūc reſtat reſpondere ad contraria. Et primo ad primum dico ꝙ
ſiue comparetur filio ſiue patri ſiue coniugi nihilominus ex bonis ec
cleſie ſm diſtin.predictam ſepeliendus eſt per iura ⁊ rationes ſuperiꝰ
inductas. Nō obſtat quod dicitur in filio naturali quia rationes que
ſunt in prelato nō militant in filio cum pater non teneatur ſibi admi
niſtrare alimenta ſi habet vnde viuat vt no.in.l.j.ff.de lib.ag.quod eſt
ſecus ī prelato vt.ſ.dixi cum ipſe ratione oneris ⁊ vigore ſeruitij ⁊ qr
tranſlatus eſt in ſortem dn̄i licet viuat de bonis eccleſie cum non de
beat ligari os bonis triturātis:de preben.extirpande.⁊ not.p Inno.
⁊ alios in.c.eps.de prebē.lib.vj.dixi pleniſſime in quadam alia mea
diſputatione que incipit:titius clericus ⁊c. Idem dico eadē ratione
ſi comparatur prelatus patri:filius enim non tenetur alere patrē de

bonis que habere poteſt ſi pater habet vnde viuat. ¶ Idem dico ſi
comparatur cõiugi:nam ꝯiunx nõ tenetur alere ꝯiugem ſi ꝯiunx ha
bet vnde viuat ſiue ſit maritus ſiue vxoꝛ. ¶ De vxoꝛe reſpectu mari
ti ꝓbatur in.c.ꝑ vr̃as de dote poſt diuoꝛ.reſti.ꝛ in.l.j.C.de pac.do.ꝛ.l.
maritus.C.de pꝛocu. ¶ De marito reſpectu vxoꝛis pꝛobat in.c.ſalu
9 bꝛiter.de vſu.ꝛ in.c.per veſtras.vir †em̃ tenet vxoꝛem alere ſecunduꝫ
quantitatẽ dotis vt in dictis iuribus ꝛ in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſinautẽ.ff.ſol.
mat.Et rõ eſt qꝛ cõis ꝛ recipꝛoca ſeruitus ꝛ poſſeſſio eſt:quiſq; enim
eoꝛum poſſidet ꝛ poſſidet̃:nec aliquis eoꝛũ dꝫ habere ptãtem ſui coꝛ
poꝛis:vt in.c.nõ debet.de ꝯſang.ꝛ affi.ꝛ no.in.c.ex tranſmiſſa.de reſt.
ſpo.ſed aliud eſt in pꝛelato.ipſe em̃ eſt in perpetuo ſeruitio eccleſie nec
eccleſia eſt ꝑpetuo ſua:ideo rõne ſeruitij ꝑcipit de bonis eccleſie adeo
ꝙ eccleſie ſtipẽdia vocant ſeu dicunt̃ eius ſubiecte ſeruitiũ vt notabi
liter dicit tex.j.q.ij.c.ſi.ꝛ facit quod ibi no.per do.qua ratione videtur
inhumaniſſimum vt ipſi moꝛtuo denegetur officiuꝫ ſepulture cũ ſer
uus ratione pꝛiſtine ſeruitutis ſepeliat̃ expẽſis domini:vt in.l.filiuſ
10 fami.§.qui ſeruum.de relig.ꝛ ſump.fu. ¶ † Item vxoꝛ de bonis viri
nihil diſponere põt etiã durante ꝯiugio adeo vt de bonis ipſius elee
moſynam facere non poteſt etiã ſi illa ſint bona dotalia:vt legi.ꝛ no.
per glo.in.c.quod deo.xxxiij.q.v. Nec marit⁹ in vita vxoꝛis de bonis
ſuis vltra dotem aliqd diſponere poteſt:vt.l.hac.ꝛ.l.vlti.C.de pac.cõ
uen.tam ſuper dote.ꝛ in.l.maritus.de pꝛocu.C.qđ ſecus eſt in pꝛelato
cum ipſe ratione cõiunctionis ꝛ adminiſtratiõis poſſit, donare de bo
nis eccleſie his qui ſeruierunt ꝛ alijs moderate tamẽ:vt in.c.relatum
el.ij.ꝛ.c.ad hoc.de teſt.ꝛ.c.ceterum.de don.facit quod no.glo.v.qđ.iij.
c.ſi.ꝛ poteſt haberi reſpectus ad eos q ſeruierũt pꝛelato etiã poſt moꝛ
tem ipſius pꝛelati:lꝫ de eis non poſſit ꝯdere teſtamentum vt in.d.c.
relatum.ꝛ in.c.hec cuius.xij.fortius ergo debet coꝛpus ipſius pꝛelati
ꝑ eccleſiam cui pꝛefuit ſepulture cõmodari. ¶ Venio nunc ad ſcđm
cõtrarium cui rñdeo qđ lꝫ eccleſia abſoluta ſit a pꝛelato ꝑ eius obituꝫ
attamen ratione pꝛiſtini ſeruitij ꝛ ꝯiunctionis que fuit inter eos nõ
debet ſibi denegari hec humanitas ſepulture ꝛ exequiarum hoc aper
tiſſime pꝛobatur in.c.vbi periculum.de ele.lib.vj.inducendo vt ſupꝛa
in ſolutione queſtiõis induxi. Itẽ facit.c.bone rei.xij.qđ.ij.ꝛ.c.ap̃lice.
de don.vbi ex cauſa ſepulture etiam permittitur donatio de rebus ec
cleſie vt illa cã referatur ad tp̃s quo ſoluta eſt eccleſia a lege pꝛelati:ꝛ
paria ſunt aliqua fieri illo tpe vel ad illud tp̃s diſpoſitioneꝫ cõferre.l.
eum qui.ff.de iuriſ.om.iud.ꝛ.c.de vxoꝛe.de ſepul.ꝛ per gl.in.§.his om
nibus.viij.q.j. ¶ Idem enim videmus in ſeruo moꝛtuo.vt.ſ.dixi in
vxoꝛe nil habente. Nec obſtat qđ pꝛelatus tractauit eccleſiam vt ex
traneam ideo debet tractari ab eccleſia vt extraneus,qꝛ dico pꝛelatuꝫ
hoc facere poſſe iure permittẽte:permittitur enim ſibi de eccleſia viue
re ꝛ patrimonium ſuis conſanguineis ꝛ amicis relinquere.j.qđ.ij.
ſacerdos.vt.ſ.dixi.ꝛ maxĩe in dicta diſputatione.ſicut em̃ hec cã non
eſt ſufficens ad negandũ ſibi alimenta in vita ita nec ad denegandꝫ
ſibi tam pĳſſimũ actũ in moꝛte cũ cuilibet tã de honeſtate hanc hu
manitatẽ eccleſia facere dꝫ.xij.q.ij.aurum. ¶ Ad tertium ꝯtrariuꝫ di
co ꝯſideranda tria tpa pꝛo cõcoꝛdia multoꝛum iurium que iura vidẽ
tur diſcoꝛdare.pꝛimũ eſt tp̃s pꝛimitiue eccleſie quo chꝛiſtiana nedum
clerici nil pꝛopꝛij poſſidebant:ſꝫ erant illis omnia cõia: vnde conuerſi
vẽdebant pꝛedicta ꝛ ponebant ante pedes apoſtoloꝛũ ꝛ diuidebant̃
omnio pꝛout cuiuſq; opus erãt.vt legitur in actib⁹ apoſtoloꝛum.ꝛ.c.
videntes.xij.q.j.hoc de tꝑe non eſt querendum vtrum ſacerdotes ꝛ
clerici habentes pꝛopꝛia potuiſſent viuere de bonis eccleſie cũ nil ꝓ
pꝛij poſſiderent. ¶ Scđm tp̃s paulo poſt vidẽtes apoſtoli quod vti
lius eſſet qđ p̃dia oblata cõſeruarent̃ in dominio eccleſie cathedra
lis quam venderentur vt ex eoꝛum fructibus ꝛ reditibus poſſit oib⁹
indigentibus vberius ſubueniri ſtatuerunt vt talia bona ꝯſeruarent̃
eccleſie cathedrali:ꝛ ep̃s haberet poteſtatem diſponendi ꝓut cuiuſq;
opus eſſet:tunc inceperunt xp̃iani ꝛ clerici ſeculares poſſidere.vt in
c.certe.xij.q.j.ꝛ illo tempoꝛe emanarunt iura que dicunt clericos ha
bentes patrimonalia non debere participare cum illis bonis ſerua
tis eccleſijs cathedralibus cum illa eſſent reſeruata ſolũ ꝓ ſubſidio
indigentiuꝫ:quinimo adhuc videbatur tũc erroꝛ vt clerici poſſiderẽt
pꝛopꝛium vt in.c.certe.xij.q.j.vnde ſatis erat qđ ꝑmitteretur eis poſſi
dere pꝛopꝛium:vt in.c.illi qui.ead.can.ꝛ queſtione. ¶ Poſtmodũ ꝓ
cedente tpe cum xp̃iani non eſſent ita feruentes in fide ceperint licite
omni ſcandalo ceſſante poſſidere pꝛopꝛia tam laici ꝙ clerici:ꝛ eccleſie
ceperunt ꝯſtrui ꝛ dotari non ſolum pꝛo indigentibus ſed etiam pꝛo
miniſtris ꝛ ſeruuientibus ipſis eccleſijs ita fuic ſtatutum vt, aliter ec
cleſia non permitteretur ꝯſtrui de ꝯſe.diſtin.j.nemo eccleſiam.ꝛ.c.pa
11 ſtoꝛalis.de his que fiunt a pꝛel.ꝛ in.c.ſi.j.q.ij. ¶ † Unde etiam nobi
les clerici poſſunt etiam viuere licite de bonis eccleſie ꝛ cum eis diſpẽ
ſari circa pluralitatem beneficioꝛum ꝛ etiã cum literatis ꝑſonis licet
poſſent aliunde viuere:vt patet in.c.de multa.in ſi.de pꝛeben.ꝛ hoc tẽ
poꝛe vltimo ꝯſideratur reſpectu participationis nõ indigentia ſꝫ ſer
uitium cum pꝛinpaliter licite clerici habent bona ꝛ viuunt de rediti
bus eccleſie,ita etiã ꝛ ſepeliri debent ne humanũ denegetur moꝛtuo,
qđ ꝯcedat̃ viuenti.arg.c.ſacris.de ſepul.ꝛ per hoc reducuntur multa
iura ad cõcoꝛdiaꝫ que diſcoꝛdare videbant̃:vt pleniſſime dixi in dicta
diſputatiõe que incipit:titius clericus. ¶ Ad quartũ articulum vbi
ponit̃ optima ꝛ ſubtilis ꝯſideratio poteſt ſic rñderi quod lꝫ vtilitas
huius impenſe cedat in vtilitatem heredis:tñ illud ſit contemplatio
ne defuncti.ſicut enim clericus licite in vita viuit de bonis eccleſie et
ſua ſuis conſeruat:vt no.in.d.c.ep̃s.ita ꝛ foꝛtius fieri debet in moꝛte
reſpectu huius pĳſſime humanitatis.nã ꝛ ſuis indigentibus clericus
licite cõicat bona eccleſie:vt in.c.j.ꝛ quod ibi not.de cohabita.cleric.ꝛ
not.in.c.omnino.xxxj.diſtinc.facit dictum.c.relatum,el.ij.de teſtamẽ.
¶ Nõ ita reperit̃ in alio defuncto cum nõ poſſit alijs bona ſua relin
quere ꝛ alteri⁹ impẽſa ſepeliri qꝛ qui ſentit ꝯmodũ ꝛ onus ſentire dꝫ
in regula qui ſentit.de reg.iu.in.vj.ſed in p̃lato ſecus:qꝛ vt.ſ.dixi lici
te ſua ꝯſeruat alijs ꝛ rõne ſui ſeruitij viuit de bonis eccleſie. ¶ Ad vl
timum articulũ fuit ſatis ſupꝛa rñſum in ſolutiõe qõnis. ¶ Nam po
tius facit pꝛo hac parte inducẽdo ꝓut ſupꝛa induxi. ¶ Venio ad ſe
cundum dubium.ꝛ pꝛimo arguitur ad partẽ negatiuã qđ tales expẽ
ſe de bonis p̃lature nõ ſint deducẽde:ꝛ per ꝯñs nec heredi pꝛelati cõ
petit facultas eas repetendi ꝛ pꝛimo ſic.expenſas quas qs facit pꝛin
cipaliter ad ſui vtilitatẽ lꝫ in ꝯñam ꝯuertantur ſeu veniant in vtilita
tem eccleſie ſeu alterius illas repetere non valet vt legi.ꝛ not.in.c.cũ
pꝛo cã.de ꝓcur.qꝛ non geſſit alienũ,ſed ꝓpꝛiũ negotiũ.quo caſu nõ
hꝫ locũ actio nego.geſt.vt patet per totum titulũ.de neg.geſt.C.ꝛ.ff.
hic,ꝛ alibi đ ꝛ qđ qui ſui ꝯmodi cã abeſt nõ põt ſe defendere pꝛetextu
reipublice.ff.ex q.cau.maio.l.ij.ſed iſte clericus ad curiã pꝛofectus be
neficium ſeu pꝛelaturã ad ꝯmodũ ꝓpꝛium pꝛincipaliter ꝛ non eccle
ſie obtinuit,ergo non valet expenſas repetere qđ patet ex pꝛedictis.ꝛ
bꝛeuiter ꝓbat̃ qđ nõ pꝛocurat negotia eccleſie qui venit cõtra eccl̃ie
iura vt per ſe patet ſed iſte venit obtinere beneficiũ in curia ꝯ iura ec
cleſie,ergo ꝛc.ꝯña patet qꝛ pꝛiuauit eccleſiam electione pꝛo illa vice
cuꝫ indubio p̃ſupponat̃ qđ eccleſie electio oĩno ceſſauerit ꝯ.c.j.de ele.
12 ꝛ.c.ꝯgregato.xvj.q.vij. ¶ † Scđo pꝛobat̃ ſic ex delicto qs non debet
ꝯſequi p̃miũ vt i.c.ꝛ ſi neceſſe.de dote poſt diuoꝛ.re.nec ex impꝛobita
te ſua debet actionẽ ꝯſequi quis.§.itaq; fullo.de fur. ¶ Iſte clericus
delinquit poꝛrigendo pꝛeces pꝛo p̃latura ꝙtũcũq; fuerit idone⁹ cum
debuiſſe expectare qđ vocaret̃:nõ aũt ambitioſe ſe ingerere.viij.qđ.j.
in ſcripturis.j.q.j.oꝛdinationes.ꝛ optimus tex.j.q.j.nullius itaq;.no.
glo.in.c.tuam.de eta.ꝛ quali.ꝛ in.d.c.oꝛdinationes , ergo non dꝫ ha
bere actionẽ ad expenſas ambitioſe factas repetẽdas. ¶ Tertio ad
ducitur.c.vt pꝛeterite.de ele.iuncto.c.cupientes.in ſi.eo.ti.li.vj.vbi ſo
lum cauetur de repetitione fienda per electũ vel poſtulatũ:qꝛ iſti ſunt
vocati ab eccleſia ꝛ ſic vident̃ gerere negotiũ eccleſie:ſecus ergo in ꝓ
uiſo ꝛ impetrãte qui ꝯtra iura eccleſie cõmiſit ꝛ negotium pꝛopꝛium
pꝛomouit.ar.de pꝛeſump.nonne.ꝛ in.l.cum pꝛetoꝛ.ff.de iudi.xxv.diſt.
qualis ad idem.l.que vtiliter.ff.de neg.geſt.vbi quis ſoluit de ſuo ex
penſas factas pꝛo honoꝛe ꝯſequendo. ¶ Quarto pꝛobat̃ ſic.aut,iſte
fecit iſtas expenſas ex pietate:qꝛ cõpatiebatur eccleſie vacãti ꝛ nõ de
bet poſſe repetere vt in.c.ſacroꝛum.xij.q.ij.ꝛ in.l.alimenta.C.de nego.
geſt. Aut ad excellentiam ſui vt pꝛomoueret̃.ꝛ idem qꝛ vt ſupꝛa dixi
potius geſſit negotium pꝛopꝛiuꝫ ꝙ eccleſie. ¶ Ad partem affirmati
uam arguitur ſic.pꝛouiſio ſeu collatio habet vim electionis ꝛ ꝯfirma
tionis vt patet in.c.ſi tibi abſenti.de pꝛebẽ.in.vj.no.Inn.in.c.cũ olim.
de cau.poſ,ꝛ pꝛopꝛie.ꝛ in.c.tranſmiſſam.de ele.ꝛ ſic longe plus ſe ha
bet pꝛouiſio ꝙ electio:qꝛ per electionẽ non ꝯfertur ius adminiſtrãdi
ſaltem in actu:iuxta no.in.c.quãto.lxiij.diſt.quinimo. ſi adminiſtrat
cadat a iure ſibi per electionẽ queſito.de electio.auaritie.li.vj.ſed per
pꝛouiſionem ſibi ꝯpetit ſeu trãſſertur plenum ius:vnde poteſt dice
re beneficium eſſe ſuum:vt in.d.c.ſi tibi abſenti.de pꝛebend.lib.vj.ꝛ in
c.ne pꝛo defectu.de ele.ſed electus ſeu poſtulatus cui nullum vel mo
dicum ius acquiritur ſeu acquiſitum eſt repetit expenſas foꝛtius dꝫ
poſſe repeti iſte pꝛouiſus qui fretus iure in eum per romanum pon
tificem tranſlato illas expẽſas fecit. ¶ Scđo ꝓbat̃ quiſq; gerens ne
gotium vtiliter alterius expenſas repetit.l.ſed an vltro.cum multis
ſimi.ff.de neg.geſt.ꝛ.c.cũ pꝛo cauſa.de pꝛocu.ſed iſte geſſit negotiũ ec
cleſie vacãtis acceptãdo onus dignitatis ſibi collate.nam pꝛincipali
ter ep̃atus eſt onus:lꝫ accidẽtaliter ſit honoꝛ inꝙtum adminiſtrat vt
legitur ꝛ notatur in.c.qui epiſcopatum.viij.q.j.ergo poteſt repetere.
ea em̃ rõne qua repetit electus đbet poſſe repetere ꝛ ꝓuiſus cũ vterq;
adipiſcatur honoꝛem ꝛ onus:ꝛ vbi eſt eadem ratio vel maioꝛ eadem
dꝫ eſſe iuris diſpoſitio vt in iuribus vulgarib⁹. ¶ Tertio adducitur
magis ſpecifice.c. quicunq;.xij.q.iiij.vbi dicitur qđ ſi pꝛelatus de re
bus pꝛopꝛijs aliquid expẽderit in eccleſie vtilitatem totum illud ẽ re
foꝛmandum de bonis eccleſie:ſed iſte pꝛouiſus ſoluit de ſuo ꝓ hono
re incũbẽte eccleſie:puta pꝛo bullis apoſtolicis vel pꝛo taxa cõmuni:
vel pꝛo alijs ſimilibus expenſis :ergo dꝫ poſſe repetere ipſe vel ei⁹ he
res. ¶ Quod autem hoc onus incumbit eccleſie patet ex his que le
guntur.ꝛ notantur in.c.vt pꝛeterite.de electio.ꝛ in.c.cupientes.eo .ti.
lib.vj. ¶ Quarto pꝛobatur hac ratione inſtar ſacrilegij habet dubi
tare an is ſit dignus quem pꝛinceps elegerit.xij.queſtione.iiij.c.q au
tem ex quo ergo papa appꝛobauit iſtum vt idoneum debemus pꝛeſu
mere eum eſſe legitimum ꝛ non ambitioſe ꝓmotũ maxime hoc pꝛoce
dit in dignitatibus in quibus pꝛouidetur citra ſupplicationeꝫ:vt ab
bathis ꝛ

batīs ꝛ ſuperioribus.Cum ergo legitime expēſas fecit in fauorez ec-
cleſie nō apparet ratio quare eas repetere nō poſſit.¶Nec ob.ꝙ pre
13 ceſſit electio † qꝛ maiorē poteſtatē habet papa circa prouiſionē bñfi-
ciorū quam capitulum circa electionem.de preben.c.ij.ꝛ.c.dilecto.lib.
vj.imo ab eccleſia Romana habuit capitulū ptātem eligendi.vt no.
in.c.quāꝗ.de elec.li.vj.¶Ad ſol.huius dubij.Chriſti eiuſꝗ matris
preſidio deuote ſemp implorato cōdeſcendēs tres caſus attēdēdos
puto.¶Primus cum iuit ad curiam principaliter ad hāc dignitatē
impetrandā,ꝛ ad ipſius poſtulationē papa ſibi de epiſcopatu proui
dit.¶Secūdus cū iuit alia de cauſa:ſed de precibus ſuis interceden
tibus obtinuit dignitatē.¶Tertius cū papa ſibi proprio motu pro
uidit.¶Primo caſu eſt examinandū nunquid ſit licitū petere digni
tatem.Et circa hoc cōcluderē ꝙ ſi inducitur ad petēdū vt preſit hoc
nō eſt licitū:qꝛ ſuperbia electio videtur cauſa impetrationis.ꝛ hoc ca
ſu intelligo glo.in.c.tuam.de eta.ꝛ quali.ꝛ in.c.ordines.j.q.j.pro hoc
eſt tex.j.q.j.nullus itaꝗ.hinc dicitur neminē ſibi debere honorē aſſu
mere:ſed debet vocari a deo tanꝗ Aarō.viij.q.j.in ſcripturis.ꝛ in.c.
qualiter.de elec.hoc etiā caſu intelligo no.per Archid.in.c.ordines.
Si vero inducitur ad petēdum principaliter ad bonum publicū,nō
vt preſit ſed vt proſit:vt quia videt eccleſiam viduatā deſtitui:neꝗ ē
ſpes de proxima prouiſione:itaꝗ ductus charitate mouet̄ ad eun-
dum ꝛ impetrandū:ꝛ tūc ſatis puto impetrationē licitā ꝛ meritoriaz.
hoc videt̄ optime probari in.c.in ſcripturis.prealleg.vbi cōmēdatur
Eſaias ꝙ inſtāte neceſſitate vltro ſe obtulit dicēs.ego mitto me ꝛ ex
facto Eſaie appetētis ꝛ Hieremie fugientis arguit ibi Greg.ꝙ ſicut
toto deſiderio debem⁹ occupationes fugere:ita ſi deſīt qui p̄dicet oc
cupationis onus libenti neceſſe eſt aīo ſubire.ꝛ hoc caſu procedit di
ctum Archi.ibi:qꝛ vr̄ cōtrariū eis que ipſe no.in.c.ordinationes.pro
hoc facit illud euāgelicū:maiorē charitatē nemo habet quā vt aīam
ſuā ponat quis pro amicis ſuis.¶His breuiter premiſſis concludo
ꝙ aut iſte fuit ad impetrādū mot⁹ bono zelo ꝛ repetere poterit qꝛ ne
gotium eccleſie geſſit:ꝛ ſic habet locum rō eorum,que no.in.c.cuz pro
cauſa.de procu.ꝛ in.d.c.preterite.ꝛ in.c.cupiētes:de elec.lib.vj.ꝛ ſucce
dūt omnia allegata.ſ̄.pro hac parte affirmatiua. Si aūt impetrauit
vt preeſſet vt in primo caſu ꝛ hoc cōſtat:ꝛ tunc non puto eū repetere
poſſe:quia ipſe potius geſſit negotiū proprium ꝙ eccleſie.facit.xxiij.
q.j.odi ꝛ proieci.ꝛ all'.ſ̄.pro parte negatiua.Si aūt dubitat̄ quo ani
mo iuit tunc recurrendū eſt ad coniecturas.Si autē incontinēti iuit
poſt vocationem,nec expectauit vt perſone idonee prius quererētur
ſatis videt̄ fuiſſe ad gerendū cōmodū ꝓpriū.nō enim debuit preſu-
mere ſe idoneū ꝛ ſe preuenire prouiſioni eccleſie cū bonarū mentiū ſit
timere culpā etiaz vbi culpa nō eſt.vt.d.c.ad eius vero.facit in ſimili
qd̄ legit̄ ꝛ no.in.c.ij.de renū.videt̄ tamē ꝙ in foro iudiciali ſit audien
dus repetēs expēſas factas poſt prouiſionē pape:quia ex quo papa
acceptauit euz vt idoneū non debemus de ſua idoneitate diſputare.
xvij.q.iiij.c.qui autē.fecit ergo prouiſione facta expenſas incumben
tes eccl'ie:ꝛ ſic dz eas poſſe repetere.xij.q.iiij.qcūꝗ.ſed in foro ꝯſcien
tie nō puto eum tutum ſi principaliter ob ſui cauſam fecit.¶Ex his
infero ad deciſionē ſecundi ꝛ tertij caſus.Si enim nō iuit principali
ter propter factum eccleſie illas expēſas non repetit.vt.d.c.cum pro
cauſa.ſed de expēſis factis poſt prouiſionem factam ad ipſius poſtu
lationem dicendum.vt.ſ̄.dixi in hoc caſu primo.¶In tertio caſu in
dubio dicendum eſt eū poſſe repetere oēs expenſas quas fecit pro ne
gotio eccleſie.Iſte enim fuit inuitat⁹ per ſuperiorē:ꝛ ſic pingui⁹ ius
habet in repetēdo electus ꝙ poſtulatus:vt.ſ̄.dixi vnde non obſtant
allegata pro contraria parte.nam ad primū arg.ſcōm ſatis patet re-
ſpōſio per predicta.¶Ad tertiū arg.d.c.cupientes.ꝛ.d.c.vt preterite.
reſpondetur dupliciter.Primo ꝙ olim prouidebat̄ eccleſijs collegia
tis ꝑ electionē ꝛ poſtulationē:iō expēſis tūc factis vel fiēdis dubitat̄
merito de his facta fuit mētio ſpālis.arg.nā ad ea.ff.de legi.ſed eadē
ꝛ fortior eſt ratio in expēſis factis ꝑ prouiſum a ſuperiore vt.ſ̄.proba
tū eſt.¶Secūda ſolu.eſt ꝙ de expenſis factis in electione ꝛ poſtula
tione dubitatur:qꝛ autoritate ſuperioris non intercedēte fiebāt. In
prouiſo aūt non erat dubiū per.c.quicunꝗ.xij.q.iiij.ꝛc.Item proui-
ſio cōtinet in ſe effectum electionis ꝛ confirmationis.ſ̄.dixi.Ex quo
ergo cauetur hic in electo fortius videt̄ cautū in ꝓuiſo.¶Ult.arg.
nō obſtat.quādoꝗ enim quis intuitu pietatis inducitur ad faciēdū
actū expenſis ſuis ꝛ non habet locū repetitio ꝛ militat cōtrariū:qñꝗ
inducitur ad faciendū actū ſed non expēſis ſuis ꝛ habet locū repeti
tio.Simil'r videmus in funerante alio in quo ſimilis diſtinctio ꝑ le
gē ſit.ff.de reli.ꝛ ſump.fu.l.ſi quis hec actio.ad idem.c.vt preterite.de
ele.ꝛ.c.quicūꝗ.xij.q.iiij.ꝛ ita dicēdū in caſu noſtro.¶Ad tertiuz du
biū an ſolus patron⁹ poſſit hoſpitali rectorē preficere:arguit̄ p̄mo
ꝙ ſic.vnicuiꝗ em̄ licet ī domo ſua erigere hoſpitale ad pauperes re-
cipiēdos.ꝛ de eius ordinatione diſponere vt in re ꝓpria ſicut ꝛ orato
riū ad orandū ꝯſtruere.vt in.c.vnicuiꝗ.de cōſe.diſt.j.no.Inno.in.c.
inter dilectos.de dona.ꝛ ibi de hoc caſus vbi colligit̄ ꝙ nō ſolū recto
rē proponere pōt imo ꝛ ipſum alteri ſubijcere ꝛ donare cuz hoſpitale
nō habet eccleſiā nec ſit res ſacra:ergo rectorē eidem preficere poteſt
¶Secūdo de hac videtur caſu in auſ.de eccle.tit.§.ſi quis autem edi
ficationem.vbi dicitur rectorē preficiēdum:vt patronus decreuit:ſed
epiſcop⁹ habet videre an ordinatio ſeu adminiſtratio recte ꝓcedāt ꝛ
ſi inuenerit malā adminiſtrationē poterit rectorē remouere ꝛ aliū re-
ſtituere:ꝛ ſic videtur qd̄ ſolus patron⁹ rectorē p̄ficiat:licet pro mala
adminiſtratione poſſit epſ illū remouere. ¶Tertio adduci pōt cle.
qꝛ contingit.de relig.domi.vbi tex.dat epo ſolum ptātem coercendi
rectorem iam poſitū ad bñ adminiſtrandū:non adminiſtrandum ſeu
cōfirmandū:ſi em̄ epſ habet cōfirmare p̄ſtandū per patronum.text.
ibi dixiſſet ꝛ epſ non patiatur aliquē p̄fici ſeu non confirmet preſen-
tatum niſi ſeruatis que dicūtur.¶Quarto facit qꝛ qualitatem bene-
ficij patronus obtinet pingue vel tenue ius videmus enim ꝙ in con
uētuali eccleſie habet dūtaxat p̄ſtare ꝯſenſuz electione facta nec per
eius ꝯdictionē ceſſante cauſa electiōis canonice facte retractaret̄.vt
in.c.nobis.ꝛ qd̄ ibi no.de iurepatr.ꝛ.ſic habet ibi tenue ius.In eccle-
ſia vero non collegiata habet ius pingue:qꝛ a principio habet p̄ſen-
tare:nec epſ.pōt patrono ſpreto aliū inſtituere.xvj.q.vij.decernim⁹.ꝛ
c.nobis.In hoſpitali ergo debet haberi ius magis pingue cuz ibi nō
fiat inſtitutio ſeu collatio:ſicut in eccleſia.iuxta ea que le.ꝛ no.per do.
in.d.cle.quia contingit.ſed ſufficit ſola rectoris deputatio ſeu recto-
ris commiſſio:ſunt enim iſti rectores hoſpitaliū ſicut tutores pupil-
lorū ꝛ minorū.vt in.d.cle.qꝛ contingit.in.d.aut.de eccle.titu.§.vlt.ſo-
lus ergo patronus debet habere hāc deputationē poſſe facere cū in
hac cōmiſſione non transferatur ius ſpirituale:ſicut in inſtitutiōe ſeu
collatione eccleſie.¶Ad partē negatiuā huius dubij arguitur ſic.ex
quo locus ad hoſpitalis vſum ꝛ pauperū prouiſionē autoritate pon
tificis deſtinat̄ efficit̄ religioſus adeo ꝙ amplius mundanis vſibus
deputari nō poteſt.vt probatur in.c.ad hec.de relig.domi.no.in.c.in-
ter dilectos.de dona.ergo nō eſt amplius in mera facultate:ꝛ domi-
nio patroni aſcendens.ſ̄.probatū eſt:ꝛ conſequētia clara patet.l.in-
tantum.ff.de rer.diui.ꝛ inſti.eo.titu.§.nullus.facit.v.q.j.c.nouerint.cū
hoc hoſpitale ſit locus religioſus non videtur amplius patrono li-
citum de eo diſponere ſine cōſenſu epiſcopi.¶Secundo probat̄ per
c.de xenodochijs.de relig.domi.vbi dicit̄ ꝙ xenodochia:ꝛ ſimilia lo-
ca ad vtilitatem quibus deputata ſunt per prouiſionē epiſcoporum
in quorū dioceſibus conſiſtere ordinarij debent.ex quo tex.clariſſime
colligitur quod epiſcopi conſenſus requiritur in deputatione recto-
rū.ad idem.c.requiſiſti.de teſt.ꝛ.d.c.inter dilectos.in fi.in quibus ptz
hec loca eporum poteſtate cōſiſtere.ꝛ.c.cum ad ſedē.de reſti.ſpoli.er-
go ſolus patronus nō poteſt epo p̄terito ibidē rectorem deputare.ꝛ
optime facit.c.de iure prelega.coniuncto.c.ad hec.de relig.domi.
14 ¶Tertio fortius arguitur ſic.† patronus ex fundatione conſequit̄
tria dūtaxat.honorem in preſentando rectorē epo:onus in defenden
do eccleſiam ne quis dilapidet ipſam vtilitatē qꝛ ſi vergit ad inopiaz
pinguius ceteris ſibi ſubuenitur loco inſtituto.vt not.glo.xvj.q.vij.
pie mētis.c.nobis.de iurepatro.ꝛ hoc ſequitur ex gratia. vt patet in
c.de iure.eo.ti.ꝛ ibi per doct.quia ex quo locus efficitur ſacer:vt reli-
gioſus nullam amplius de mero iure in eo poteſtatez habet.vt.d.l.in
tantum.ꝛ.d.c.nouerint.ſed dz eſſe in plena poteſtate eccleſie ſicut alia
bona deo oblata.xij.q.ij.nulli.ꝛ.c.quicūꝗ patronus ergo hoſpitalis
debet eſſe cōtētus gratia omnibus patronis facta nec amplius vſur-
pare.ex quo em̄ reſiſtit ſibi ius cōmune vt patet per predicta oſtēdat
ipſe poteſtatē ſuā in hoc arg.d.c.de iure.c.illud.ꝛ.c.cū loci.eodem tit.
¶Quarto adduco.c.inter monaſterium.xvj.q.vij.vbi dicit̄ qd̄ in ec-
cleſia vel oratoria patronus ſine cōſenſu epi clericū deputare nō pōt
ne malus per eum deputatus exiſtat.no.rationē illius tex.ne in alijs
exiſtat ꝛc.ꝛ not.verbum oratoriū.nam illa ratio eſt cōmunis etiaz ad
hoſpitalia qꝛ habet epſ videre vt hoſpitalia deputentur ad vſum de
putatū.vt.ſ̄.dixi.debet ergo ſibi fieri preſentatio per patronuz ꝛ ipſe
epſ habebit cōfirmare.¶Condeſcēdo nunc dei auxilio inuocato ad
ſolu.huius tertij dubij diſtinguēdo inter hoſpitale religioſum ꝛ pro-
phanū vt reſpectu euz eſt prophanū quia autoritas epi nō fuit edifi-
catū poſſit patronus libere rectorē p̄ficere:ꝛ de eo diſponere ad libi-
tum ſicut de alijs reb⁹ ſuis:qꝛ per hanc deputationem nō deſinit eſſe
in plena facultate ſua:pōt illud deſtruere vel alteri ſubijcere ſicut ſibi
placet:vt eſt caſus ſ̄m vnā lect.quam approbat Inn.ꝛ omnes ſcribē
tes in.c.inter dilectos.de dona. hoc caſu intelligo tex.iuris ciuilis in
d.aut̄.de eccl.ti.§.ſi quis edificationē.cum ſeq.ad hoc faciunt no.per
doc.in cle.ij.de p̄bē.ꝛ in cle.qꝛ contingit.de reli.domi.que in hoc caſu
intelligunt̄ dū diſpoſitionē liberā relinquūt patrono.ad idez qd̄ not.
Phili.de cōſti.xxv.ꝛ conſtit.cvj.ꝛ procedūt ea que.ſ̄.alle.ad partē af
firmatiuā.¶Et aduertēdū ꝙ hoc caſu in prophano nō pōt ꝓprie ꝛ
ſtricte dici patron⁹:ſed dñs:qꝛ patron⁹ proprie appellat̄ reſpectu loci
religioſi.ſed late ſumpto vocabulo pōt patronus appellari propter
vſum ſpiritualiū ad quē locus deputatus eſt.vt ſing.no. Inn.in.d.c.
inter dilectos.ꝛ facit ibi tex.ſ̄m vnā lect.¶Ex quo not.ꝙ in diſpoſi
tione reſtrictiua appellatione patronorū non veniūt iſti dñi hoſpita
lium prophanorū.argu.c.in noſtra.de iniu.ꝛ.ff.de neg.geſt.l.iij.§. hoc
autē.Et circa talia hoſpitalia prophanora faciūt hāc cōſiderationē.
Aut eius dñi viuūt,ꝛ tunc nō habet epſ quoquo modo de eis ſe in-
terponere:vnde nec ipſe viſitabit:qꝛ cum ipſi domini habeant dñiū

loci ⁊ plenam adminiſtrationē rerū.⁊ ea etiā deſtruere poſſunt ſi vo-
lunt.vt.ſ.dixi.⁊ no.Jnn.in.c.inter dilectos.ꝑ eal'.Si vero nō viuunt
ſed ordinauerūt ꝙ poſt mortē cōſeruētur ſeu deputenť tales ad vſuȝ
pauperū.⁊ tūc dico ꝙ lȝ dñs vel is de quo ipſe diſpoſuit in teſtamēto
poſſit rectorē ibi preficere abſqȝ ꝯſenſu epiſcopi.vt in.d.§.ſi quis edi
ficationē tamē epiſcopꝰ potuerit hoc caſu hoſpitale viſitare ⁊ vide
re ſi cūcta ꝓcedunt ſm ordinationē defuncti.⁊ ſi reperit rectorē vel pa
tronū prefectū perperam adminiſtrare eum remouebit ⁊ alium inſti-
tuet:q2 ad eum ſpectat vt defunctorū pie volūtates mādentur execu-
tioni:etiā ſi teſtator interdixerit vt eps ſe non impediat.vt dicit ſing.
tex.in.d.§.ſi quis edificationē facit.c.tua.de teſta.⁊.c.requiſiſti.eo.tit.
Eſt enim in culpa patronus talē rectorē nunqȝ tollendo:ideo epiſco
pus tanqȝ pater ſupplet tollēdo ⁊ aliū inſtituēdo.⁊ ſic patronus pro
ea vice priuabiť poteſtate rectorē deputandi:ſecus puto in alia vaca
tione.arg.c.cum in cūctis.⁊.c.auditis.de elec.⁊ ſic puto intelligenduȝ
⁊ diſtinguēdū.d.§.ſi quis edificationē.ſed alia iura epalia non pote-
rit epiſcopus a tali prophano exigere.vt no.Fed.cōſi.xxv.⁊ ꝯſi.cxvj.
Si vero hoſpitale eſt religioſum:tūc dico patronū habere pñtationē
ſed ꝯfirmationē ſpectare ad epm:ita ꝙ ſolus patronus ſine conſenſu
epiſcopi aliquid de pñtatione facere non poterit:per ea que.ſ.dixi
arguēdo ad partem negatiuā.⁊ ſenſit Jnno.in.d.c.inter dilectos.duȝ
dicit talē locū ſpectare ad diſpoſitionē epi.⁊ ſatis probatur in.d.c.ad
hec.⁊.c.de xenodochijs.efficiť autē religioſus ſi autoritate pontificis
deſtinatur ad pios vſus.iuxta ea que no.in.d.c.ad hec.tunc enim of-
fertur deo:⁊ olim dñs nullā habet poteſtatē niſi inquātum gratioſe
ſibi cōcedatur ab eccleſia vel ex pacto oppoſito in fundatione.d.c.ij.
⁊.c.preterea.de iure patro.facit.c.cum dilectus de cōſue.Si autē du-
bitatur an interuenerit autoritas pontificalis vel nō:dȝ recurri ad ꝯiectu-
ras.Si enim habet ſigna religioſi loci vt campanile cum campa
na.⁊ altare:⁊ ſimi.reputabiť religioſum:al's ſecꝰ.ex quo eſt in poſſeſ-
ſione:ſeu quaſi libertatis:vt no.Arch.in.c.nemo.de cōſe.di.j.⁊ Fede.
in.d.cōſi.cxvj.⁊ doc.in.d.c.parētibus.de priui.⁊ in tali hoſpitali ꝓce-
dant all'.ſ.ad partem negatiuā.⁊ per hāc diſtinctionem ſilēt omnia
allegata.ſ.pro parte cōtraria:⁊ reducunť ad concordiā.⁊ cle.quia cō
tingit.debet reduci ad hāc diſtinctionē.in ea eñi nihil dicitur de pote
15 ſtate ponēdi rectorē.¶ Ad quartū dubiū arguitur primo † ꝙ inuen
tario non cōfecto nō poteſt ꝑlatus canonice adminiſtrare.per.c.ma
nifeſta.xij.q.ij.cum.c.ſeq.vbi dr ꝙ ea que pertinent ad eccleſiam ma-
nifeſta eſſe debēt a bonis clericoꝝ:ne occaſione patrimonialiū occu-
penť bona eccleſiaſtica vel econtra:maxime propter inopinatū trāſi-
tū prelati.vnde gl.in.d.c.manifeſta.dicunt ꝙ propter hoc debeat fa-
cere inuētarium.all'.c.de ſyracuſane.xxviij.di.vbi videtur hoc prima
fronte probari.Scdo adduco.c.charitatē.xij.qō.ij.vbi expſſe mādať
canonicis ⁊ economis eccleſie cathedralis vt mortuo vł remoto pla-
to debeāt facere inuētariū de bonis eccleſie.idē ergo dicēdū in prela-
to eadem ratione:⁊ maxime cum in prelato habeamus iura.ſ.alleg.
que ſi expreſſam nō faciunt mentionē de prelatis.ſatis tamē hoc in-
nuunt:expreſſe habemus in canonicis:q2 vacāte eccleſia ſuccedūt in
iuriſditione prelati.vt in.c.ij.de maio.⁊ obe.lib.vj.⁊.c.cum olim.⁊.c.
16 his que.de ma.⁊ obe.¶ † Tertio ꝓbat ratione.prelati enim equipa-
ranť ⁊ cōparātur tutoribus ⁊ curatoribꝰ pupilloꝝ ⁊ minorū.iij.q.ij.
c.fi.in auť.de eccl.titu.§.pe.no.in.c.auditis.de in inte.reſt.in gloſſ.iiij.
ſed tutores tenenť cōficere inuētariū de bonis minorū:al's legitime
nō adminiſtrēt.cum aperte prohibeanť res minorū prius attingere.
l.ſi.ff.arb.tute.⁊.l.tutor qui repertoriū.de admi.tuto.quinimo prius
adminiſtrātes tanqȝ ſuſpecti remouenť ⁊ efficiunť infames.vt.l.iij.ff.
de ſuſpe.tut.⁊ no.in.l.tutor qui repertoriū.¶ Quarto induciť cle.q2
cōtingit:de reli.domi.vbi expſſe diſponiť i hoſpitaliū rectoribꝰ vt ad
inſtar tutoꝝ ⁊ curatoꝝ debeant facere inuentariū de bonis hoſpita-
lium:adeo vt ibi dt Jo.de lig.ꝙ prius adminiſtrare non poſſunt ſi-
cut dr in tutoribus ⁊ curatoribus in iuribus.ſ.all'.ſicut enim tenētur
illi:ita ⁊ prelati cum bona eccleſiarū dicantur pauperū,⁊ ad hoſpita
litatis vſum principaliter reſeruata.xij.q.j.videntes.xvj.q.ij.c.ſi.Jtem
pondero rōnem illius tex.ad inſtar tutoꝝ ⁊ curatoꝝ ⁊c.ſed hec ratio
eſt in prelatis.vt.ſ.dixi.ergo ipſi tenenť.⁊ hoc videť tenere Spec.in
ti.de inſtr.edi.§.ſi.verſic.prelatis.¶ Jn ꝯtrium primo fortiter militat
c.trāſmiſſam.⁊.c.noſtri.⁊.c.qualiter ⁊ quādo.⁊.c.vlt.de elec.⁊.c.auari-
tie.eo.tit.li.vj.cum multis ſimi.Jn quibus iuribus expſſe dicitur ꝙ
poſt electionē ⁊ cōfirmationē recipit prelatus ptātem adminiſtrandi
⁊ exercendi omnia que ſunt iuriſditionis.ad idem opti.c.ſi ſuffraga-
neis.eo.ti.ergo ad facultatē adminiſtrādi non requiriť inuētarij con
fectio.¶ Scdo ad hanc partem adduco.c.de ſyracuſane.xxviij.diſt.
licet cōiter ſoleat adduci pro ꝯtraria parte.ibi enim propria ſpeciali
ratione motus ⁊ ſuſpitione orta ꝯtra mouendum in epatum ratione
filiorum ſuorum fecit ante omnia confici inuentarium non de bonis
eccleſie,ſȝ de bonis patrimonialibꝰ ipſiꝰ ꝓ moti.vt ſic liquido appa
rēt bona propria ipſius nec eorum obtētu occupenť bona eccleſie vel
poſtmodū acquiſita dicāt propria:ergo ceſſante hac ſuſpitione filio-
rum,talis cautela nō eſt neceſſario adhibēda.¶ Jtem cum ibi etiam
ꝯtra ſuſpectū non fiat inuentariū de bonis eccleſie:ſed ſolūmodo de
bonis ꝓmoti.fortiꝰ ergo ceſſante ſuſpitione non requiriť neceſſario
inuētariū de bonis ecclīe.¶ Tertio adducitur.c.caritatē.xij.q.ij.per
locum a ſpāli.Si enim ſpeciale adduciť in canonicis ⁊ economis va-
cāte eccleſia:ergo ſecꝰ in prelatis.argu.l.ſi pretor.ff de iud.⁊.c.qualis.
xxv.diſt.⁊ nimirū ſpālitas hec inter eos not.Jſtam.c.ſede vacante.lȝ
ſuccedat in iuriſditione:non tamē poteſt attingere ⁊ diſpēſare bona
ꝑ prelatū dimiſſa vel obtenta vacationis tempore.xij.q.ij.huiuſmo-
di.⁊.c.quia ſepe.de ele.li.vj.c.ſtatutum.eo.tit.merito conficit inuenta
rium ſicut tutor ⁊ curator qui ſunt puri adminiſtratores ⁊ nō diſpen
ſatores:ſed aliud videť in prelato qui habet in bonis eccleſie plenaȝ
adminiſtrationē fructuū:⁊ ex illis pōt donationes facere ⁊ etiā mo-
dica mobilia ⁊ immobilia alienare.xij.q.ij.terrulas.⁊ not.ea.cā ⁊ qō.
in ſum.x.de teſta.c.ad hec.⁊.c.relatum.de dona.ceterum.¶ Quarto
facit.c.ſi tibi abſenti.de ꝓben.li.vj.vt patet bñficiū dici ipſius prelati
poſt collationē ſibi factā ⁊ ſibi preſtitū ꝯſenſum,nō debet ergo obli-
gari ad inuentarij ꝯfectionē cum beneficium dicat ſuum,iura eñi lo
quētia de inuētarū cōfectione loquunť de ſimplicibꝰ adminiſtratio-
nibus vt de tutoribꝰ ⁊ curatoribus.c.ſede vacāte.de hoſpitalarijs ⁊ ſi
milibus ſecus aūt dicendū in prelatis.pro hoc glo.nota.v.q.iij.c.fin.
¶ Jn ſol.huiꝰ quarti dubij arbitror tenendū ꝙ inuētarij ꝯfectio in
prelato neceſſaria non ſit illud facere.⁊ principaliter moueor:q2 nul-
lo iure hoc caneť:imo potius ex multis iuribꝰ.ſ.ad partē negatiuaȝ
allegatis innitur oppoſitū.quiqȝ enim videtur iura canonica:vt ad
prius retuli que de inuētario videtur facere mentionē que omnia alle
gaui.ſ.ad partem affirmatiuam:⁊ ſunt.c.manifeſta.cle.q2 contingit
c.de ſyracuſane.⁊.c.charitatē.in locis all'.que ſi bñ pōderenť nō pro
bant id ad qō adducuntur.Jſtā.c.manifeſta.⁊.c.ſint manifeſte non ar-
ctāt ꝑlatū ad ꝯfectionē inuētarū.ſed ſolū diſponūt vt manifeſta eſſe
debeāt bona ꝑlati eius ecclīe q̄ ꝓfecto manifeſta fieri poſſunt aliter
quā per ꝯfactionē inuētarij de bonis.eccleſie vt deſcribēdo bona pa
trimonialia ipſiꝰ prelati ſicut fieri fecit papa in.c.de ſyracuſane.Jtem
dādo eoꝝ adminiſtrationē ſuis attinentibꝰ vel amicis ⁊ ꝓmiſcue de
non vtēdo cum rebus eccleſie.Jtem illa capitula ponunt cōſilia non
ſolū in fauorē eccleſie ſed etiā bonorū ipſiꝰ ꝑlati.ne ſub obtentu rerū
eccleſiaſticarū inuadanť ipſiꝰ prelati bona nec impediūt aliter admi
niſtrationē prelati.quinimo dico ꝙ ſi illa capitula acutius ponderē-
tur:fortius videnť probare ꝯtrium:nā ſi ſemper prelatus tenereť ad
ꝯfectionē inuētarij fruſtra illa capitula dicerēt:vt manifeſta eſſe de-
beāt bona prelati a bonis eccleſie:cum ſatis efficerenť manifeſta per
ꝯfectionē inuētarū.¶ Jtem illa iura ꝓuident qñ prelatus habet bo
na:ſi ergo illa nō habet ceſſaret illorū capitulorū ꝓuiſio non obſtan
te.c.de ſyracuſane,ſed potius probat hanc partē inducendo,vt.ſ.in
duxi.⁊ aptiſſime videnť ꝓbari vt ceſſante ſuſpitione filiorū vel habi
tu bonorū patrimonialiū ceſſet omnis deſcriptio bonorū.c.charita-
teȝ.facit pro hac parte ⁊ inducendo per locū a ſpāli.vt.ſ.induxi cle.
quia contingit.pōt etiā induci ꝓ hac parte:q2 ſi inducitur illud ſpe-
ciale in hoſpitalarijs:q2 ſunt puri adminiſtratores ad inſtar tutoruȝ
⁊ curatorū.¶ Aliud videtur dicēdū in ꝑlatis.nō enim dixit ibi tex.
ad inſtar ꝑlatorū:ſȝ ad inſtar tutorū ⁊ curatorū.ſi eñi ꝑlati tenerenť:
feciſſent ibi text.mētionē potius de prelatis habētibus adminiſtra
tionem ꝙ de tutoribus ⁊ curatoribꝰ rex ſecularium.¶ Jtem illa cle.
j.ver.ꝑmiſſa.iuncta glo.apertiſſime videtur ꝓbare hanc opi.ibi enim
dicitur qō inuentarij confectio ratiōis reddito ⁊ iuramēti ꝓſtatio nō
habent locū in hoſpitalarijs religioſorū.Si enim oēs prelati teneren
tur ad confectionem inuentarij:nō excepiſſet ibi papa religioſos:ma
xime in hoſpitalibus.Nec ob.qō tutores ⁊ curatores ad confectionē
inuentarij tenenť quibꝰ ꝑlati cōparanť.vt in.c.ij.de do.⁊ in alijs iuri-
bus.ſ.alleg.q2 non per omnia equiparanť:q2 adeo multe differentie
ſunt inter eos.vt gl.valde no.v.q.iij.dicat nullam cōparationem in-
ter tutores ⁊ prelatos:q2 tutor eſt temporalis:prelatus ꝑpetuus:tu-
tor nō videť bonis pupilli ſicut prelatus bonis eccleſie.tutela eſt onꝰ
prelatura honor:ꝑlatus habet liberam ⁊ gñalē adminiſtrationem in
bonis eccleſie ⁊ dare poteſt aliqua ſi habet ſic conſuetudo eccleſie de
donando:ſȝ tutor nō.hinc ꝑlatus dr bñficiū ſuū eſſe.vt in.c.ſi tibi ab-
ſenti.nec ſine cā poteſt in vita priuari.lvj.diſt.ſatis peruerſum.tutor.
nō habet ius propriū in tutela:imo eſt ſibi onus ⁊ expirat officiū ſuū
adueniēte pubertate pupilli.C.qñ tutor vel cura.eſſe deſi.l.ij.⁊.iij.Nō
ergo mirum ſi aliud ſit in prelatis:nec ꝯfectio inuētarij que eſt onero
ſa ⁊ ꝓpter ſuſpitionē inducta debet extendi ad ꝑlatos cū extēſio de-
bet fieri de ſimilibus ad ſimilia.que ſimilitudo hec ceſſat.ad hoc qō
in ſimili not.Jo.an.in.c.tue.de ſponſa.⁊ ſufficit dare inſtātiā.q.j.ſicut
vrgeri.⁊.ſ.q.j.idem nunc.Patet ergo ex ꝑdictis nullo iure hoc caue-
ri ſȝ ꝯtrium potius inueniť ex ꝑdictis ⁊ ex his que.ſ.allegaui ꝓ parte
negatiua.hāc opi.cōfirmare videtur autoritas.Jnn.in.c.trāſmiſſaȝ.
de ele.⁊ in.c.in literis.prope ſi.de reſti.ſpo.⁊.c.cum ſuper.de cau.poſſ.
⁊ proprie.in quibus iuribus notabiliter vult ꝑlatum non poſſe admi
niſtrare ⁊ agere nomine eccleſie etiam ſi non ſit in poſſeſſiōe dignita
tis,ſatis eſt enim ſuam electionem conſtructam vel ꝓuiſionē ſibi fuiſ
ſe factā vt adminiſtrare poſſit.⁊ per.d.c.tranſmiſſam.cum ſuperiꝰ al-
legatis.Jdem tenent do.de Rota deciſio.iiij.limitātes dictū Jnno.
ꝙ licitum

ꝙ licitum eſt cõfirmato ſeu prouiſo etiam poſſeſſionẽ nõ adepto ad
miniſtrare,⁊ agere pro prelatura ſi alius nõ eſt in poſſeſſione,al's au
tem nõ liceret:quia eſſet poſſeſſorẽ ſine iudicio ſpoliare.qḋ nõ licet.c.
eum qui.de preb.lib.vj.q.iij.placuit.⁊ in.l.ſi quis in tantam.C.vnde
vi.Patet ergo ex predictis ꝙ ſine ꝯfectiõe inuentarij poteſt canoni
ce aſtminiſtrare cũ impoſſibile ſit poſſeſſione non habita inuentariuꝫ
de bonis eccleſie ꝯficere.¶Ad quintum arguitur primo ad negatiuaꝫ
ꝙ dictus ꝯductor nõ ſit tutus quo ad ſucceſſorẽ prelati reſpectu vti
litatis percipiende ex bñficio:cõparatur enim vſufructuario:vel me
lius vſurario:qꝛ participat de bonis eccleſie quatenus neceſſitas vr
get vñ ait apoſtolus.victũ ⁊ veſtimentũ habẽtes ꝯtenti ſumus.vt in
c.epiſcopus.xj.q.iij.no.glo.in.c.preſenti.de off.ord.lib.vj.⁊ alibi dicit
tex.ꝙ ſi nulla eccl'ie neceſſitate cõpulſus ꝓſumpſerit aliqua de bonis
eccl'ie vẽdere tanꝗ̃ furti vel latrocinij reus honore priuabitur.Sed con
tractus initus cũ vſufructuario extinguitur incontinenti poſt mortem
ipſius:itaq; dñs ad quem res reuertitur non ſtare tenetur illi cõtractui
potuit enĩ conductor cogitare hoc aduenire poſſe.vt no.probatur in
l.ſi quis domũ.ff.loca.ergo idem dicendũ in cõtractu inito cum prela
to.ad idem facit.l.lex vectigalis.ff.de pigno.vbi videtur ꝙ reſoluto
iure actoris reſoluitur ius ſucceſſoris.per mortẽ enim prelati reſolui
tur vinculũ cum eccleſia.vj.q.j.per conſequentiã reſoluitur ius ꝯducto
ris cum illud dependeat a iure prelati:ergo ⁊c.¶Scḋo videtur de hoc
caſu in.c.ij.de preca.vbi ſucceſſor non tenetur ſtare cõtractui precariarũ
irrationabiliter per predeceſſorẽ ꝯceſſorũ:etiam ſi pena fuit appoſita
obligãdo ſe ⁊ ſucceſſores.⁊ fere conſimilis caſus ponitur in.c.ij.de re.
permu.ſed iſte defunctus irrationabiliter ꝑcepit pẽſionẽ pro pluribus
futuris annis nõ conuertẽdo eam in vtilitatẽ eccleſie:ſed propriã:qꝛ
de ꝯuerſione nõ apparet:ergo ſucceſſor nõ tenetur huic cõtractui ſtare
ſaltem reſpectu ſolutionis fiẽde pro futuro tẽpore:ſicut in dubio po
nitur.⁊ hec pars videtur corroborari per glo.⁊ doc.in.c.querelã.ne ꝑla.
vi.ſuas.vbi dicit gl.in ver.terminũ.ꝙ ſi non pro vtilitate eccleſie con
traxit:ſed vt ipſe tanꝗ̃ ꝑlatus participet reditus pro locatione ſucce
ſor non tenetur ſtare:per.d.c.ij.de preca.qꝛ vltra tẽpus ſuũ eccleſiam
locare nõ potuit.⁊ ſi ſoluit aliquid vltra ſibi imputet:quia hoc preui
dere debet.d.l.ſi quis domũ.ff.loca.¶Tertio videtur caſus in.l.ſi filio.
§.ſi vir in quinquenniũ.ff.ſol.mat.vbi dicitur ꝙ ſi vir cõſtante matri
monio locauit fundum dotaleꝫ in quinquenniũ ſoluto matrimonio:
quantũcũq; maritus habuit legitimã adminiſtrationẽ ⁊ dñiuꝫ vtile
tempore locationis:tamẽ vxor nõ tenetur ſtare conſtitui reſpectu ſolu
tionis facte pro futuro tempore:quia nõ potuit maritus preiudicare
vxori recipiẽdo penſionẽ pro tali tẽpore:ita in propoſito cum prelatus
cẽſeatur maritus eccleſie.vij.q.j.ſic nõ potuit preiudicare eccleſie reci
piẽdo penſionẽ pro futuris annis poſt mortẽ ipſius.¶Quarto vide
tur bonus tex.in.c.alienationes.xij.q.ij.vbi dicitur ꝙ ſi clericus preben
dam ſuam vel beneficiũ alienare ꝓſumpſerit nõ valet:⁊ non poteſt in
telligi niſi de alienatione fructuũ ad tempus:vt intelligit ibi gl.nam
nulli dubium ꝙ ipſum beneficiũ cum ſit ſpirituale alienari nõ poteſt
enim nõ recipit eſtimationẽ.j.q.j.per totũ.ad idem.l.emptorẽ.C.loca.
vbi emptor rei locate.⁊ ſic ſucceſſor nõ tenetur ſtare locationi facte ꝑ
vẽditorẽ.nec obſtare videtur autoritas ſuperioris que hic interceſſit
qḋ cum ad vtilitatẽ eccleſie nõ interceſſit:non habet preſtare roboris
firmitatẽ.non enim potuit ꝑiudicare beneficio ⁊ ſucceſſori ſine cauſa.
argu.opti.de cenſi.ſignificauit.⁊.c.prohibemus.e.ti.Et alibi dicit tex.
iuris ciuilis ꝙ vbi nulla autoritas ſuperioris interuenit an perperam
interponatur.l.nulla.ff.de auto.tut.facit.c.j.de reb.eccl.nõ alie.lib.vj.⁊
xij.q.ij.ſine exceptione.Cõſenſus enĩ ſuperioris debet eſſe legitimus:
id eſt legibus ⁊ moribus informatus.de cõſtit.ꝗ in eccleſiarũ.facit cle.j.
de re.eccl.nõ alie.⁊ qḋ no.Calde.in.c.j.de in integ.reſt.¶In ꝯtrariũ
ꝙ ſucceſſor tenetur ſtare etiam reſpectu ſolutionis facte.probatur ſic.ꝑla
tus habet in rebus eccleſie adminiſtrationẽ liberã.vt in.c.cum nobis.
de elec.ergo ꝯctus initus nomine eccleſie debet in ſucceſſorem trãſire.
antecedẽs probatũ eſt.ſ.ꝯſequẽtia probatur in.c.dilecti.de fo.cõpe.vbi
ꝯtractus initus cum ꝑdeceſſore ⁊ reſcriptũ delegatoriũ contra ipſum
indultũ tranſeũt in ſucceſſorẽ re integra.ꝯctus enim initus cum eccle
ſia que nõ moritur licite ſucceſſori cõmittitur.xij.q.ij.liberti.⁊ de preſcri.
ſi gratioſe.li.vj.⁊ opti.facit qḋ no.Inno.in.c.ſignificauit.de teſti.ad
ideꝫ.c.j.de ſolu.vbi ſucceſſor tenetur ſoluere debita predeceſſoris ſicut
filius debita patris:ſicut ⁊ ꝯctus initi cum tutore tranſeũt in pupillũ
ſeu minorẽ finita tutela,nec remanet obligatus tutor.l.poſt mortẽ.ff.
qñ ex fa.tut.l.ſi tutele.ff.de admi.tut.¶Scḋo de hoc videtur caſus in
cle.j.de reb.eccl.non alie.in fi.vbi clariſſime videtur ꝓbare ꝙ etiã ſine
ꝯſilio vel etiam ſine ꝯſenſu capituli ⁊ ſuperioris põt prelatus etiã reli
gioſus locare ⁊ fructus vẽdere ad tẽpus non modicũ:puta decẽniũ.
vt ibi no.in glo.⁊ ſic recipere pretium cum non ſit vẽditio ſine pretio.
inſti.loca.§.pretiũ.ergo ſucceſſor talis eccleſie tenetur ſtare:qꝛ ſi dicere
mus oppoſitũ eccleſie adhiberent fraudẽ in ſuis actibus cõtra.c.per
tuas.de dona.quia darentur poteſtatẽ locãdi ⁊ fructus vẽdẽdi ad tp̃s
non modicũ:⁊ poſtmodũ diſſolueretur ꝯtractus intercedẽte morte pre
lati:penam enim nõ meretur qui autoritate legis cõtrahit.l.gracchus.
C.de adul.⁊.c.qui peccat.xxiij.q.iiij.imo iuſte poſſidet qui autoritate
pretoris poſſidet.ff.de acqu.poſ.l.iuſte poſſidet.⁊ per illud.c.querelã.
ne ꝑla.vices ſuas.vbi licite locat ad ſeptẽniũ:⁊ tenetur ſtare ꝯtractui
lꝫ gl.intret difficultatem.quid ſi moriatur prelatus nõ finito locatio
nis tempore.nam nõ videt ꝙ hec ꝯtentio ſit fiẽda:ex quo enim ꝯtra
xit nomine eccleſie que nõ moritur:vt dixi in precedenti.¶Tertio ad
duco bonum tex.in.c.ex preſentiũ.de pigno.vbi patet ꝙ ſi prelatus pi
gnorauit res eccleſie illicite:cõpellitur licite poſt eius morteꝫ ipſius he
res ad releuãdũ pignus ⁊ reſtituẽdũ eccl'ie:ergo ſaltẽ idem ⁊ fortius
dicẽdum in caſu noſtro:vt ſi penſionẽ pro futuro tempore ꝯuertit in
vtilitatẽ ſuã vel remanſit in patrimonio ſuo non moleſtetur ꝯductor q
licite ꝯtraxit ⁊ ſoluit.⁊ maxime intercedẽte autoritate ſuperioris,ſed
compellitur heres ꝑlati eccleſiã reddere indemnẽ pro futuro tempore ſi
cut facit maritus vxoris ſoluto matrimonio.l.ſi filius.§.ſi vir in quinquẽ
niũ.ff.ſolu.mat.¶Quarto arguitur ſic.ſucceſſor vniuerſalis tenetur
ſtare ꝯctui predeceſſorum.vt in.l.viam veritatis.C.loca.⁊.c.fi.de pre
ca.ſed prelatus eſt ſucceſſor vniuerſalis:vt colligitur ⁊ no.ꝑ glo.in.c.ad
ſedem.de reſt.ſpo.⁊ per Inn.in.c.eam te.de reſcri.ergo tenetur ſtare di
cto cõtractui ꝑdeceſſorũ etiã ſi ſit ſucceſſor ſingularis.vt no.doc.iuris
ciuilis in.l.ſi filius.§.ſi vir in quinquennium.ff.ſo.ma.ſed prelatus nõ
eſt ſucceſſor voluntarius qꝛ ſuccedit ex volũtate defuncti:ſed neceſſa
rius ex legis diſpoſitiõe:ergo ſtabit ꝯtractui ſucceſſorũ ⁊c.¶In ſol.
huius quinti dubij ꝯſidero ampliãdo thema duos caſus.Aut enĩ ꝗ̃ri
mus nũquid ſucceſſor teneatur ſtare ꝯtractui ꝑdeceſſoris:⁊ ſic nõ ha
bet expellere ꝯductorẽ:aut querimus reſpectu ſolutiõis facte ꝓ futu
ro tẽpore:ſicut ponitur in dubio iuris.Primo caſu ſi prelatus nomi
ne proprio ꝯtraxit non intendens obligare eccleſiã:ſed ſeipſum recto
rem:⁊ ſic ad vitam ſuã tũc cõmuniter tenetur ſucceſſorẽ nõ teneri ad ob
ſeruãtiã illius ꝯtractus.ſentiũt cõiter doc.in.c.fi.ne prela.vices ſuas.
⁊ gloſ.ibi ſequuntur dñi ḋ Rota deci.ccxxv.vbi plus dicũt ꝙ hoc caſu
cõtrahit nomine proprio:ideo per eius mortem extinguitur eius cõtra
ctus qḋ etiã ſi vellet ſucceſſor nõ põt ꝯductore ꝯtra dicente ratificare
ꝯtractum.ſatis placet.nam quãtũ ad cõmoditatẽ ⁊ ius prelati idem
in eo ꝙ in vſufructuario.arg.eo.que no.glo.in.c.preſenti.de offi.ord.
li.vj.ideo extinguitur ꝯtractus per eum initus ſicut obſeruatur in vſufru
ctuario.l.ſi quis domũ.ff.loca.optime facit ad ꝓpoſitũ.c.veniens.de
tranſa.⁊.c.ceterum.eo.titu.de cenſi.preterea.⁊.c.ſignificauit.Si cõtra
xit nomine eccleſie cõiter ſolet dici ꝙ ſi in vtilitatẽ ꝯtraxit tenetur ſucce
ſor:aliter non.vt no.in.d.c.fi.ne prela.vices ſuas.que diſtinctio.certe
nõ videtur ſimpliciter vera:qꝛ ex quo ꝯtraxit nomine eccleſie ⁊ habe
bat adminiſtrationẽ ⁊ poteſtatem ꝯtrahẽdi ⁊ nõ peccauit in ſolenni
tatibus:debet tenere cõtractus:lꝫ eccleſie leſe cõpetat reſtitutio ĩ inte
grũ cle.de in inte.reſ.c.j.eo.ti.j.⁊.c.ij.li.vj.Ideo diſtinguitur ſic ꝙ aut lo
cauit ad tempus nõ modicuꝫ:aut ad tẽpus modicũ:primo caſu cum
cõſtituũt ius in re oportet ꝙ fuit in caſu licito ⁊ obſeruetur debita ſo
lẽnitas que ſolet interuenire in alienationibus:⁊ altero deficiẽte nõ va
let ꝯtractus.vt.d.cle.j.⁊ qḋ ibi no.facit.c.nulli.de re.ecc.nõ alie.Si ve
ro vtrũq; interceſſit qꝛ in caſu licito.⁊ de his caſibus per glo.xij.qḋ.ij.
Inſuper ⁊ ſolẽnitate ſeruata,de qua.xij.q.ij.ſine exceptiõe.⁊ in.c.j.de
re.eccl.nõ.alie.lib.vj.⁊ in.c.abbatibus.⁊.l.placuit.ea.cauſa.⁊.q.⁊ tunc
in dubio tranſit in ſucceſſoreꝫ:cũ talis alienatio preiudicaret ⁊ ſucceſ
ſori:vt in iuribus preall'.Sed eccleſie competit in integrũ reſtitutio:vt
in.c.j.⁊ ibi no.maxime per Calde.de in inte.reſtit.⁊.c.ad noſtrum.de
rebus ecc.non alie.¶Si vero tempus modicum indiſtincte credo ꝙ
ꝯtrarium:tenetur etiam reſpectu ſucceſſorũ:cum in hoc non requiritur
autoritas ſuperioris vel aliqua ſolẽnitas:vel caſus vtilitatis vel ne
ceſſitatis vt exꝓſſe patet in cle.j.preal.in fi.ſed ſi eccleſia enormiter le
datur dabitur reſtitutio in integrũ.vt in.c.j.de in inte.reſt.non appa
ret aliqua ratio quare contractus non debeat tranſire in ſucceſſorem:
ex quo a iure habet hanc poteſtatem ꝯtrahendi:⁊ ꝯtraxit nomine ec
cleſie que non moritur.xij.q.ij.liberti.nec ob.c.ij.de preca.⁊.c.ij.de re.
permu.quia loquũtur in alienatiõibus ſeu ꝯtractibus ad integrũ tẽ
pus ſeu ad magnũ tp̃s cauſa legitima vel ſolẽnitate ipſo iure corruit
ꝯtractus.vt.d.cle.j.⁊.ſ.dixi.Sed nos loquimur in locatione ꝗ in iu
re eſt permiſſa ad modicũ tẽpus ſine aliqua ſolẽnitate:vt.ſ.dixi.Nec
ob.c.alienationes.xij.q.ij.quia loquimur quando ad tempus nõ mo
dicum fit vẽditio:vt ibi no.al's ſecus:vt no.in.d.c.fi.ne prel.vices ſuas.
hec procedũt in clerico habente adminiſtrationem.in non habẽte vt
in canonico cõiter tenent doct.in.c.fin.ne prela.vices ſuas.⁊ domini
de Rota in prealle.loco ꝙ talis cõtractus non tranſit in ſucceſſoreꝫ:
qꝛ ipſe per omnia equiparatur vſufructuario.habet enim ius ꝑſonale.
⁊ non plenam adminiſtrationẽ rei.ſed eſt penes eccleſiam cuius ipſius
prebẽde ſunt bona.vt probatur in.c.ex literis.de.probat.ideo habet in
eo locũ.l.ſi qs domũ.ff.loc.vbi ex cauſa rõnabili interuenit autoritas
epiſcopi:vt no.Inn.in.c.fi.⁊ communiter ibi doc.⁊ domini de Rota
in locis preallegatis.Sed hoc quo ad primum membrũ qḋ non fuit
actum in themate ſeu in dubio.ſed vt ſtudens haberet perfectã mate
riaꝫ ideo inſerui.Et ſi generaliter vis dicere in quolibet ſucceſſore an
teneatur ſtare contractui predeceſſorium:vide plene per Bar.⁊ alios
doc.in.l.ſi filio.§.ſi vir in quinquenniũ.ff.ſolu.mat.⁊ per Canoniſtas
in.d.c.fi.⁊ per Archid.in.d.c.alienationes.xij.q.ij.vbi inuenies.gloſ

in hac materia quā reducet ad diſtinctionē factam ꝛ fiēdam.aliquid vide in.l.emptorē viam veritatis.C.loca.¶Quo ad ſecundū magis difficilē nūquid ſit tutus cōductor reſpectu eccleſie vel ſucceſſoris ex ſolutione facta ꝓdeceſſori:vt ponitur in themate ſeu in dubio noſtro diſtingue ſic.ꝙ aut recepta pro futuro tēpore ſunt verſa in vtilitatem eccleſie:ꝛ in dubio iſte cōductor tutus eſt.ar.in.d.c.j.de poſtu.ꝛ ſo.c.j. tenet glo.ꝛ doc.in.c.fi.ne prela.vices ſuas.ꝛ hoc dicā procedere etiā ſi nulla ſolēnitas interueniret neqꝫ ſuperioris cōſenſus,qꝛ ex quo loca tio nō ſit ad longū tēpus.ſolus prelatus hoc facere poteſt.vt in.c.ſi. preal.ꝛ in.c.j.de re.eccle.non alie.ꝛ dicitur ad longū tempus citra de cennium,nam tempus decennꝫ dicitur longum.vt.l.fi.C.de preſcri. longi tempo.no.gl.in.d.cle.j.ꝛ no.Bal.in.l.quecūqꝫ de bo.que libe.ꝛ in.l.iubem⁹.de ſacroſanc.eccl.Fateor tamen ꝙ ſi eccleſia fuiſſet graui ter leſa poteſt petere reſtitutionē cōtractus de reſtitu.iuncto.c.j.ꝓut dixi in precedēti membro.Aut non cōſtat pecuniā illam receptā pro futuro tēpore fuiſſe conerſam in vtilitatē eccleſie:ꝛ tūc preſuppoſita validitate cōtractus que qualiter dicitur colligitur ex dictis precedē tib⁹ ſi prelatus locauit nomine proprio tanꝙ̄ rector:nō aūt nomine eccleſie:ꝛ tenet eccleſia vel ſucceſſor ſtare quia ꝛ ꝯtract⁹ expirat hoc caſu vt dixi in precedēti mēbro:arg.l.ſi quis domū.ff.loca.ꝛ de trāſla. c.veniēs.ꝛ.c.de cete.Si vero.locauit nomine eccleſie,ꝛ nō interceden te autoritate ſuperioris ꝛ credo illum cōductorē eſſe tutum:ſed eccle ſia pōt agere cōtra heredem prelati ad reſtitutendū pretiū qd defun ctus perceperat vltra tempus vite ſue:quoniā cum iſte contract⁹ va luit:nec exigebat autoritas ſuperioris ex quo ad modicū tēpus cō traxit:vt.ſ.dixi.nō apparet quare eccleſia vel ſucceſſor non tenet ſta re ex quo ille cōtraxit in caſu licito nomine eccleſie qui non morit.vt d.c.liberti.ſicut enim pupillus tenetur ſtare ꝯtctui inito per tutorem: lꝫ poſſit agere contra tutorē actione tutele ad reſtituēdum qd perce pit ex eo contractu.l.tutele.ff.de admi.tuto.l.poſt mortem.ff.quando ex fac.tuto.ꝛ vxor ſtat cōtractui locationis inito per maritū de reb⁹ dotalibus:lꝫ nūc ſoluatur matrimoniū agit tamē contra maritū vel heredē eius ad reſtituendū vtilitatē quam percepit pro futuro tem pore.vt no.in.l.ſi filio.§.ſi vir in quinquenniū.ff.ſol.mat.l.diuortio. in prin.eo.tit.ita eccleſia ſeu ſucceſſor debet ſtare ꝯtractui inito nomi ne eccleſie per ꝓdeceſſorē:lꝫ poſſit agere contra heredē defuncti.argu. d.c.ex preſentiū.de pigno.xij.q.ij.quicūqꝫ.ꝛ hoc tenuit Hoſt.in.c.fin. ne p̄la.vices ſuas.Arch.in.c.alienatis.xij.q.ij.ꝛ Bal.in.l.iubemus.C. de ſacroſan.eccl.ꝛ ſic limita glo.in.d.c.fi.ꝛ.c.alienationes.Si autē he res non eſt ſoluēdo:tūc agitur cōtra conductorē reſpectu futuri tem poris:qꝛ potuit cogitare hoc euenire poſſe.ar.l.ſi quis domum.tenet Hoſt.ꝛ Archi.in dictis locis ꝓalleg.Illa tamen.l.ſi quis domū.quā all.nō probat id ad qd inducunt.loquitur enim in vſufructu qui con traxit nomine ꝑſonali qd habebat:ſed non loquimur in prelato qui cōtraxit nomine eccleſie in caſu licito:nec recipere ꝑ prius pecuniam eſt damnū:imo eſt vtile eccleſie:ſed ex alio ſaluo:ſcꝫ hoc dcm̄ vt cōdu ctor hoc caſu nō ſit tutus:qꝛ ex quo non apparet de vtilitate eccleſie ꝛ eius heres non eſt ſoluendo ſatis conſtat prelatū culpoſe ꝛ malitio ſe pecuniam per preſens recepiſſe pro futuro tēpore ꝛ ex culpa p̄lati nō debet eccleſia teneri ſi aduerſus p̄latū vel eius heredē eccleſia non poteſt ſeruari indēnis.vt in.l.ſi.ff.de admi.tuto.ꝛ ita no.voluit Inn. in.c.cum deputati.ꝓpe fi.de iudi.vbi dicit ꝙ ex culpa p̄lati adhibita tenet locus inſolidū ſi poteſt ſeruari indēnis aduerſus p̄latū:alīs nō. Et credo ꝙ ſi p̄lat⁹ doloſe ꝑcepiſſet pecuniā pro futuro tēpore vt ipē lucri faceret ꝛ cōſtet de dolo per coniecturas ꝙ tunc eccleſia nō tenet ſtare etiam ſi poſſet ſeruari indēnis aduerſus heredē ſeu prelatum:qꝛ dolus nō nocet eccleſie:ſicut nec dolus tutoris nocet pupillo.vt.l.do lus.ff.qn̄ ex fa.tut.no.Inno.in.c.cum deputati.facit reg.delictū pre lati.de reg.iur.li.vj.ꝛ.xvj.q.vij.placuit.Si autem percepit pecuniam autoritate ſuperioris:vt ꝓſupponimus hic in themate:tūc eſt magis dubiū.quo caſu dico ꝙ ſi heres eſt ſoluendo agetur contra heredē ꝛ non cōtra cōductorem:ſicut dixi in ꝓcedenti mēbro.ꝛ fortius hic vbi interuenit autoritas ſuperioris nec ꝓſumā vere vel ꝓſumptiue in vti litatē eccleſie:lꝫ enim autoritas prelati faciat prima fronte ꝯtctus ꝓ vtilitate eccleſie ꝓſumi.arg.c.eius qd no.Bal.in.j.conſti.in vſi.feu.ꝛ arg.c.niſi.de prebē.non tn̄ preſumitur verſum,niſi aliter probet vere vel ꝓſumptiue.vt ipſemet Bal.voluit in aut.hoc ius porrectū.C.de ſacroſ.eccle.ꝛ facit in.c.j.de re.eccle.nō alie.lib.vj.ꝛ quod no.in.c.quod quibuſdā.de fideiuſ.Si autem heres p̄lati locatoris nō eſt ſoluendo. tūc ſatis pōt dubitari ꝓpter autoritatē ſuperioris:quo caſu puto qd autoritas ſupioris non fuerit interpoſita ex aliqua rationabili cauſa vel ſine cauſe cognitione cōductor nō erit tutus.ſꝫ ꝓcedit qd.ſ.dixi. qn̄ autoritas non interuenit.arg.l.nō eſt differentia.ff.de auto.tut.ꝛ in.l.magis puto.§.illud.ꝛ in.l.j.de re.eox.nec ſuperior ſine cauſa pōt ꝓiudicare bn̄ficio iuris interponendo ſuā autoritatē.vt in.c.j.de reb. eccle.non alie.lib.vj.ꝛ eoipſo ꝙ non apparet de cognitione nō ꝓſumā legitimā cauſam vt eccleſie obligetur pro futuro tpe.argu.in iuribus ꝓalleg.ꝛ in.l.j.§.hoc autē.ff.ne vis fiat ei.ꝛ facit qd no.Inn.in.c.j.vt ec cl.benefi.ꝛ Fed.ꝯſi.xxiij.facit ſm hos.c.fi.ne pla.vices ſuas.Si autem fuit expreſſa aliqua cauſa rationabilis in interpoſitione autoritatis

que in veritate ſuberat nō habuit effectū ex culpa p̄lati ſuperuenien tis,vt qꝛ non expendit pecuniā illam in cauſam expreſſam tunc ſatis credo illum cōductorē eſſe tutū quia ſatis eſt ꝙ legitime ꝛ pro vtilita te eccleſie ꝯtraxit:nec aliter tenetur probare verſum:ſed prelatus q interpoſuit autoritatē debet eſſe ſolicit⁹ vt pecunia expendat in vtili tatem eccleſie.vt.l.magis puto.§.illud.Si aūt cauſa exp̄ſſa erat falſa tunc illa interpoſitio autoritatis nihil operatur etiā ſi fuit interpoſi tum decretū.vt in.d.l.j.ꝛ in.l.magis puto.§.j.preal.ꝛ in.l.j.§.hec autē verba.ne vis fiat ei.ꝛ in.l.j.cum no.in.§.ſubuenit.ff.de fideic.lib.facit quod no.Bal.in.l.j.C.de pred.mino.ſine decre.nō alie.Fateor tamen ꝙ ſi apparet de interpoſitione decreti omnia preſumunt legitime fa cta niſi probet cōtrariū:vt no.Spe.in ti.de emp.ꝛ ven.§.nūc dicēdū. verſi.beuiter ſcias.ꝛ Bal.in.j.conſti.in vſi.feu.ꝛ quanꝙ̄ hoc caſu cum locatio fiat ad modicū tempus non ſit neceſſaria interpoſitio decreti: tn̄ ſi interuenit eſt valde vtile:quia nō preſumo cōtrahentē in aliqua cupla dādo penſionē pro futuro tēpore.ꝛ ſic erit tutus cōductor etiā ſi heres prelati nō ſit ſoluendo.vt.ſ.dixi.ꝛ facit qd no.Inn.in.d.c.cū deputati.vbi dicit ꝙ ceſſante culpa p̄lati in ꝯhendo eccleſia in ei⁹ con tractu tenetur inſolidū:nec ex culpa ſuperueniēte in nō cōuertēdo pe cuniā in neceſſariā impenſam debēt nocere cōductori.arg.reg.factū legitime.de reg.iur.lib.vj.ſecus putarē.ſi ſuperior ſimpliciter interpo ſuiſſet autoritatē ſuam:ꝛ nō premiſit cauſe cognitionē ſeu non appa reat.tunc enim non preſumā pro autoritate iudicis in obligādo eccle ſiā pro futuro tēpore.argu.d.c.j.ſ.here.eccle.nō alie.iuncta glo.verſi. tractant.in fi.Et ē differētia inter decretū ꝛ autoritatē ꝙ̄tū.ad hoc qꝛ decretū ꝓſupponit tacite cauſam fuiſſe allegatam ꝛ ꝓbatā ipſi ſu periori:iuxta no.per Bar.in.d.l.j.de pre.mino.ſine decre.non alie.et fert ſnīa pro qua ꝓſumit.Sed autoritas eſt ſimpliciter ꝯſenſus auto rizabilis.vn̄ nō includit in ſe cauſe cognitionē interueniſſe niſi aliud appareat.pro hoc qd no.in.d.gl.in ver.tractat.ꝛ facit qd in ſimili no. Bar.in.l.ſciendū.de ver.obl.ꝛ Inn.in.c.innotuit.de eo qui fur.ordi. ſuſce.ꝛ de decreto ſeu ſimplici autoritate vide ꝑ gl.in.c.j.de re.eccl.nō alien.lib.vj.per Bal.in.l.quecūqꝫ.C.de bo.que lib.ꝛ per Inn.ꝛ Ant. de but.in.c.cū ꝯſuetudinis.de conſue.ꝛ hec ſunt que ſentio de hoc dif ficili dubio.ꝛ hec ſunt reducēda oīa ꝯria ſuperius formata:ad que ali ter reſpondere neceſſe eſt.¶Ad ſextum dubiū arguit primo contra riā cōſuetudinē epō nō prodeſſe:ꝛ videtur hoc expreſſum in.c.cogno uimus.xij.q.ij.vbi ſingulariter ꝓbatur cōſuetudinem introduci non poſſe nō ſolum vt queſita penitus ſubtrahant:ſed etiam vt detur de antiquis reditib⁹.ſed de oblationib⁹ ꝛ alijs poſt modū obuenētib⁹ nil detur ergo ꝯſuetudine priuari,ꝛ ſic introducta nō obſtāte ſolui de oībus obuenientib⁹ tā antiquis ꝙ̄ nouis ꝑuenientibus in vna:ꝛ eadem ſubſtantia duplici quodāmō iure cenſeatur:vt in.d.c.cognoui mus.xij.q.ij.¶Secunda arguitur de.c.j.de cōſue.vbi patet ꝯſuetu dinē eccleſijs grauoſam introduci nō poſſe.Hec enim conſuetudo vt epō quātū cōferat ſatis videt grauoſa ꝛ praua qn̄ vt dicit text.in.c. quatuor.xij.q.ij.nephas eſt ſi ſacris edibus deſtitutis in lucrū ſuum ꝓſul impendia his deputata cōuertat.¶Tertio ꝓbat ſic:certum eſt quartā deberi ex diſpoſitione multox iuriū.xij.q.ij.conceſſo.c.q̄tuor. ꝛ.c.de reditibus.ꝛ in.c.cognouimus.ꝛ.c.de vtilitate.cuꝫ multis alijs. ſi ergo cōſuetudo cōtraria nō valet tamē iuris diſpoſitioni non ꝓiu dicatur ex ꝯſuetudine niſi ſit rōnabilis:vt in.c.fi.de conſue.vbi imo ceſſat rō ꝛ veritas veſtutas erroris dici poteſt.vt in.c.cōſuetudo.viij. diſt.cōſtat enim hanc carere ratione:imo appellat praua ꝛ nepharia vt in.c.quatuor.ꝛ.c.cognouimus.ꝛ ꝓ hac etiā parte multa iura addu ci poſſunt.de his q̄ fi.a p̄la.poſtoralis.de eccl.edi.c.j.xij.q.ij.vnio.xvj. q.j.monachus.cū multis ſimi.¶In ꝯrium qd in talibus conſuetu do ſit attēdēda.faciūt.c.de his.ꝛ.c.antiquos.x.q.j.vbi de hac quarta nō ſit mētio:maxime in.d.c.antiquos.ſed medietatē recipit epiſco pus:ꝛ aliam medietatem tribuit clericis.ad idem.c.requiſiuit.de te ſta.vbi patet qd de relictis epō vel eccleſie ſit congrua diuiſio iter epi ſcopum ꝛ eccleſiam ad fabrice vtilitatem.ꝛ ſic de directo videtur con tra illud.c.cognouimus.ſ.alleg.ad partem negatiuam.¶Secundo adduco no.per Hoſti.ꝛ Jo.an.ꝛ fere omnes doctores ſequentes in
17 c.j.de ecc.edifi.vbi dicūt † qd in fabrica ſeu reparatiōe eccleſiarū ꝑmo loco attendenda eſt cōſuetudo:nam in quibuſdā partibus populus ad iſta tenetur.que conſuetudo tanꝙ̄ laudabilis obſeruanda eſt:vt in.c.ad apoſtolicam.de ſimo.¶Secundo requiritur ad quartam de putatam fabrice.¶Tertio ad id qd habetur in.c.j.de eccle.edificā.ꝛ idem Archidia.xij.q.ij.in.c.quatuor.preal.patet ergo conſuetudinē in talibus attēdendam.¶Quarto ad idem inducitur.c.fi.de his q̄ fiunt a maio.parte.capi.vbi epiſcopi ꝛ canonici de reditibus ſuis ex ſpeciali prouiſione conferunt ad fabricam eccleſie ꝛ ſic canabili [illegible] conſuetudine quarta pars fabrice deputata.ꝛ ita itelligit Inn.text. inducit qui dixit conſuetudinē in talibus obſeruandam.de ſepult.c. certificari.ꝛ ſic videtur ibi caſus.de hoc iuncta glo.in verbo:conſuetu dinem.ſed Innocentius nullam mentionem facit de preallegatis iu ribus que expreſſe talē cōſuetudinem reprobare videntur.¶Quin to pro hac parte facit generalis conſuetudo totius fere orbis quam papa ſcit ꝛ tollerat.Nam hodie vt videmus nō fiunt iſte diuiſiones

quartarum

quartarū vt vna detur epiſcopis.alia eccleſijs ſeu canonicis ſeruienti-
bus.tertia fabrice.quarta pauperibus:prout traditur in illis iurib⁹.
c.quatuor.c.de redditibus.c.conceſſo.cū ſimili.ſed canonici vt pluri-
mum habeāt prebēdas ſuas diſtinctas a bonis epiſcopatus:ꝛ epiſco
pus poſſidet ꝛ diſtribuit bona epiſcopat⁹:prout ſibi videt̄. ¶ Ad ſo-
lutionē deo propitio fauente:ac ſaluatoris genitricis adiūctis preci-
bus cōdeſcēdens:vt omnino prorſus ſileant ꝯtraria quatuor caſus in
hac materia cōſidero. Prim⁹ eſt cū cōſuetudo hoc on⁹ fabrice in aliū
ab epiſcopo tranſfundit:puta in populū ciuitatis.ꝛ talis cōſuetudo
laudabilis eſt ꝛ amplectenda.arg.de ſimo.ad apoſtolicā.ꝛ de quarta
fabrice iure deputata poterit per epiſcopū fieri aliud ſuū ꝛ meritoriū
opus.argu.xij.q.j.videntes.ꝛ.xvj.q.j.idem dicēdū eadem ratione ſi fa
brica hꝫ bona diſtincta:alias ad hoc onus ſufficientia. Ad predicta
vide bonum tex.in.c.ſi propter tua debita.de reſcri.lib.vj.vbi probat
notabiliter conſuetudinem induci poſſe vt fructus primi anni bene-
ficiorū in certa dioceſi vacātiū debeātur fabrice eccleſie cathedralis.
¶ Secundus caſus qn̄ nemini hoc onus fabrice incūbit:nec epiſco-
pus vult pretextu cōſuetudinis fabrice aliquid impendere:ꝛ ſic eccle-
ſie patiuntur ruinā ſeu difformitatē: ꝛ nō valet ꝯſuetudo:ꝛ hoc caſu
loquitur tex.in.d.c.quatuor.vbi dicitur nephas eſſe ſacris edib⁹ deſti
tutis in lucrū ſuū pſul impendia his deputata conuertat ꝛc. ¶ Ter-
tius caſus quādo pretextu cōſuetudinis vult impendere quartā non
de antiquis reditibus:ſed de nouiter obuenientibus vel vult cōferre
ꝛ etiam non valet conſuetudo:quia non eſt rationabilis vt eadē ſub-
ſtātia diuerſo iure cēſeat̄.ꝛ eſt ille proprie caſus in.c.cognouimus.xij.
q.ij.ꝛ tꝫ Hoſt.in ſum.de eccl.edifi.§.j.in fi. ¶ Quartus ꝛ vlti.caſus qn̄
ex cōſuetudine eps nō deputat quartā ſed aliam quotā:vel adiuuat
quantū poteſt fabricam.ꝛ forte nimis ſit impotens ita ꝙ nō lucri fa-
ciat ſibi.ꝛ talis cōſuetudo valet ꝛ tꝫ.ꝛ ſatis rationabilis eſt.ꝛ ꝓcedāt
alia iura que de quarta iſta nullam mētionē faciūt.nā prelatus eccle-
ſie nō debet mendicare vt reditus cōuertat in fabricā:ſed de his q̄ ſi-
bi ſuperſunt facere tenetur.vt.c.de his.de eccle.edifi.ꝛ quātum facere
poteſt iuxta poſſibilitatem ſuam.vt.d.c.ſi monachus.xvj.q.j.ꝛ ſi eccle
ſia fabrica indiget poteſt hoc caſu cōpelli populus ad reſtaurādū.iu-
xta no.in.c.j.de eccle.edifi.valet ergo in hoc cōſuetudo vt nō teneatur
cōferre preciſe quartā.ſed iuxta poſſibilitatē porrigere auxiliū. ¶ Et
aduerte ꝙ data poſſibilitate epi tenent̄ cōferre ad fabricā neceſſariā
etiā vltra quartā. vt no.dicit Inn.in.c.fi.de his q̄ fi.a ma.par.capi.qđ
intellige ſiue ꝯſuetudo habeat vt nō deputet̄ quarta:ſiue ſic.argu.c.ſi
monachus.xvj.q.j.vbi dicitur prelatū debere cōferre ad fabricā data
neceſſitate:quāto melius poteſt iuxta poſſibilitatē ſuā. ¶ Ergo aūt
caſu quo iſta quarta de cōſuetudine nō ſoluat̄ vel nō ſufficit poſſunt
cōpelli etiā canonici ad cōtribuēdū.vt in.d.c.fi.de his que fi.a maior.
par.ca.ꝛ vide de hac materia ꝑ Jo.and.in.d.c.ſi propter tua debita.
vbi dicit ꝙ ſi cōſiderato ſtatu epiſcopi ꝛ capituli nō ſupereſt eis tātū
ꝙ ſufficit ad neceſſarā fabricā eccleſie cathedralis potuerūt facere iſta
tutū deputando fructus primi anni beneficioꝝ vacantiū ad fabricaꝫ
eccleſie. Et videtur pro hoc probari in illo tex.dum facit mentionem
de ſtatuto.ꝛ facit.c.cōſtitutus.ꝛ qđ ibi not.de reli.domi.ꝛ in.c.j.de re.
eccle.non ali.li.vj.per que iura ꝛ in eis non puto etiam certā partem
fructuum beneficiorū non vacantiū poterūt deputare ad fabricā ne-
ceſſariā eccleſie cathedralis.ſ.ex reliqua parte rectores eccleſiarū ho-
neſte viuere ꝛ onera eccleſie ſubire poſſunt.ꝛ idem dico de fructibus
capelle reſpectu plebis cui ſubiaceret.vt no.Fed.cōſi.xxvj. Et hec ad
indiuidue trinitatis gloriam ſufficiant.

¶ Queſtio.iiij.

1 Reſtitutionē beneficij eccleſiaſti petēs an teneat̄ iuſtificare poſ-
ſeſſionem ex titulo.
2 Crimē notorium beneficij priuatione dignū an excludat ipſius bñfi-
cij reſtitutionem petentem.ꝛ nu.11.
3 Patrimonium ꝛ beneficium eccleſiaſticū habens an poſſit ſalua con
ſcientia conſeruato patrimonio de beneficio viuere.
4 Titulus in cōiugio carnali probari debet.
5 Deſtitutio allegari non poteſt vbi non fuit inſtitutio.
6 Scientia ꝛ patientia ſuperioris eſt ſufficiens ad habendam poſſeſſio
nem beneficij.
7 Agens poſſeſſorio circa principale queſitum nunquid teneatur iuſti
ficare poſſeſſionem ex titulo.
8 Reſtitutionem cōiugis petere quis non poteſt niſi probet ꝯiugium.
9 Beneficium ratione tituli debet iudicari tanꝙ res incorporalis.
10 Exceptio ſpōtanee renūtiatiōis an obſtat petēti reſtitutionē bñficij.
12 Crimen adulterij inducit probationem ipſo facto.
13 Res eſt conſtituenda ad vſum deſtinatum.
14 Clericus habens patrimonium licitum relinquit parentibus.
15 Eccleſia non debet conſtrui niſi prius dotetur.

Titius cleric⁹ ex ſui benefi-
cij eccleſiaſtici reditibus patrimonio cōſeruato vitā ducēs
ab eodē beneficio abiectus extitit ꝛ ſpoliat⁹ exiſtēs dicto
beneficio renuntiauit ſponte ſibi inaet poſtmodum reſtitutionē peten
ti tria obiecta fuerunt. Primo ꝙ poſſeſſionē petitaꝫ ex titulo vl̄ alio
modo minime iuſtificabat. Secūdo poſt predictā ſpoliationem renū
tiatio ſpōtanea fuit ſecuta. Tertio circumitu nomine petētis faculta
tē priuandi dicto Titio reluctante tribuens ꝛ aſſerente ante obiecto
rum diſcuſſionē reſtitutionem fiēdam. ¶ Ex predicto themate qua-
1 tuor thematis ordine nō ſeruato dubia eliciuntur. Primum † an ec-
cleſiaſtici beneficij reſtitutionē petēs poſſeſſionē ex titulo vel alio mo
do iuſtificare teneatur. Scōm an petenti beneficij reſtitutionem ſpon
2 tanee renūtiationis facte poſt ſpoliationē obſtat exceptio. † Tertiuꝫ
vtrū crimen notoriū beneficiū priuatione dignum excludat ipſius be
3 neficij reſtitutionē pententem. Quartum † vtrum habēs patrimoniū
ꝛ bñficium eccleſiaſticū valeat recta cōſciētia ſalua conſeruato patri
monio de beneficij reditibus vitam ducere. ¶ Ad primum dubium
multipliciter affirmatiue arguit̄. Primo ſic vbicūqꝫ res non eſt vni-
formiter poſſibilis.ſed certo modo nō tantū poteſt probari illius rei
poſſeſſio:niſi probetur ille modus cuius reſpectu res poſſideri poteſt
hoc probatur in.c.ex tranſmiſſa.ꝛ.c.ex parte.j.de reſti.ſpo.vbi petens
reſtitutionē coniugis habet probare coniugium ſaltem primo effectu
validam quātuncunqꝫ agatur poſſeſſorio.quod non cōtingit ex alio
niſi quia libera perſona poſſideri nō poteſt etiam ſi in vinculis tenea
tur.vt in.l.cumheres in fi.ꝛ in.l.quamuis.ff.de acqui.poſſeſ.ideo ha-
bet probare reſpectu cui⁹ libera perſona poteſt poſſideri.ad idem fa
cit.l.j.ff.de rei vend.vbi vēdicans liberā perſonam debet probare titu
lum legitimum,quia libere perſone dominium haberi nō poteſt :ſed
beneficium eccleſiaſticum rōne tituli non poteſt.haberi ſeu poſſideri
niſi mediante inſtitutione canonica.vt in reg.j.de regu.iu.lib. vj.ꝛ in
c.ex frequētibus.de inſtitu.ꝛ pro hoc quia id dicimur poſſe ꝙ de iure
poſſumus.xxij.q.ij.faciat homo.ꝛ.l.filius.de cōdi.inſti.ergo non po-
teſt probari poſſeſſio bñficij niſi probetur titulus cuius nomine poſſi
4 deri poteſt. ¶ Secūdo probatur ex idētitate rationis.ſicut † enim in
cōiugio carnali titulus probari debet:ſaltē primo aſpectu iuſtus : vt
in predicto.c.ex trāſmiſſa.ꝛ.c.ex parte.ergo idem dicendum in coniu-
gio ſpirituali.arg.c.inter corporalia.de tranſla.prela.max.me cum in
iſtis vertitur maius periculum:ergo cautius ꝛ ſtrictius eſt agendum
de elec.vbi periculum.li.vj.facit tex.optimus in.c.dudū.ij.de elect.ibi
dicitur quod anima dānabiliter decipitur pro eo qui ſine titulo in ec-
5 cleſiaſticis beneficijs introducit̄. ¶ Tertio probatur ſic.† vbi nō fuit
inſtitutio nō poteſt allegari deſtitutio:ꝛ per cōſequens non poteſt al
legari ſpoliatio.de deſpon.impu.c.ad diſſoluendū.ꝛ in.l.decem.ff.de
verbo.ob.facit bene.c.quod vero non formatum.xxij.q.ij.ſed ceſſante
legitimo titulo non pōt dici inſtitutio vt in.d.c.ex frequentibus.ꝛ in
reg.j.de regu.iur.ergo nec deſtitutio:ꝛ ſic nō poteſt pretēdi ſpoliatio
niſi probet̄ titulus ratione cuius probatur inſtitutio. ¶ Quarto vi-
detur aperte probari in.l.ij.§.quedam.ff.de interdi.vbi dicitur ꝙ in-
terdictum de locis ſacris ꝛ religioſis exhibendā habet annexam cau
ſam proprietatis.ſic videt̄ ibi tex.quod ſit probādus titulus etiam cū
agitur de interdicto vel alio interdicto:quia in iſtis ſacris non eſt da
re nuduꝫ poſſeſſorium. ¶ Quinto arguitur ſic:beneficium eccleſiaſti
cum verſatur circa incorporalia ꝛ circa diuinoruꝫ adminiſtrationeꝫ ꝛ
iuriſditionē in foro cōtētioſo ꝛ penitentiali exercendo:ideſt foro com
petēti ſed incorporaliū poſſeſſorium haberi nō poteſt niſi conſciētia
domini.l.quoties.ff.de ſeruitute.ꝛ.l.iij.§.dare.ff.de vſufr.leg.ꝛ de ſer-
ui.ꝛ aqua.no.Inn.in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.ꝛ.c.ī literis de reſti.
ſpo.ꝛ de offi.ordi.conquerente.ꝛ in multis alijs locis.ergo non ſuffi
cit probare nudā.poſſeſſionem beneficij:ſed oportet ꝙ ad minus pro
betur poſſeſſio. ¶ Ultimo adducitur.c.conſtitutus.de filijs preſbyte.
vbi petenti reſtitutionem fuit oppoſita exceptio ꝙ pater ipſius in ea
dem capella miniſtrauerat.ſi fuit admiſſa exceptio cōcernēs defectuꝫ
proprietatis ꝙ nō prouenit ex alio:niſi ꝙ in iſtis beneficialibus nō
eſt dare nudum poſſeſſorium. ¶ In contrariū ad partem negatiuam
primo adducitur.c.in literis.de reſtit.ſpolia.vbi dicitur prius debere
agere de electione ꝙ̄ de canonica inſtitutione:quia predo eſt ſꝫ iuris
rigorē reſtituendus.que verba ſatis clare innuūt ꝙ in beneficialibus
eſt dare nudum poſſeſſorium partibus.vt in aut̄.ſed iā neceſſe.de do-
na.ante nup.ꝛ quod no.per Inn.in.c.plerīqꝫ.de immunni.eccle.ꝛ per
doct.in.c.is qui ſedem.de ſpon. ¶ Secundo probatur per.c.accepta.
de reſtit.ſpolia.vbi videtur caſus ꝙ exceptio ſpontanee renuntiatio
nis obſtat agēti interdicto recuperande in inſtitutionibus beneficia
libus. ¶ Tertio probatur ratione:ex quo enim poſt ſpoliationem re-
nūtiauit ſponte purgat omne vitium violentie precedens:ꝛ ideo non
debet poſſe agere de violētia preterita cum videatur huic iuri agēdi
renuntiaſſe ſponte renuntiando illi rei circa quā violentia fuit anne-
xa.vt probatur in ſimile in.c.ij.quod metus cauſa.vbi patet qđ ſi quis
primo promiſit ſoluere per metū:poſtea ſoluit ſponte:non poteſt vio
lentiam ſeu metum precedētem allegare:cum ſponte ſoluendo ſubla-
ta ſit cauſa precedentis turpitudinis. Ad idē.l.ſi ob turpem cauſam
vbi dicitur ꝙ ſi promittēs ob turpem cauſam conueniatur poteſt vti
remedio exceptionis ꝛ repellere actorem ſecus ſi poſtea ſpōte ſoluit
cum tūc ex ſolutione ſpontanea videtur ſublata precedens cauſa tur
pitudinis. ¶ Quarto arguitur ſi per renuntiationem perdit renun-

tians omne ius qđ habebat in beneficio.nā ex ſolo animo perdiꝛ do
minium poſſeſſione exiſtēte penes alium.vt in.l.ſi quis.§.differentia.
iuncta gl.ff.de acqui.poſ.videtur enim habere velle rem ꝓ derelicto.
l.ij.ꝛ.iij.ff.pro dereli.facit qđ no.in.c.ſuper hoc.de renū.xvj.q.vj.ergo
non debet poſſe petere reſtitutionē illius rei quam a ſe ſponte adiecit
maxime in beneficialibꝰ in quibꝰ nō poteſt ſine peccato tenere ſine ti-
tulo.vt in reg.j.de reg.iu.in.vj.ꝛ in.c.ex frequētibꝰ.de inſti.ꝛ maxime
hoc procederet ſi tenēs poſſeſſiones in beneficialibꝰ nō poſſet habere
ſine titulo.tūc enim excipiendo de renūtiatione defenderet ſe ſup po
ſeſſorio.¶ Pro ſolutione huius ſecūdi dubij examinādi ſunt primo
intellectꝰ.c.ſolicite.ꝛ.c.accepta.de reſti.ſpolia.ex quibus depēdet hu
ius dubij deciſio.Nā.c.ſolicite.videtur velle ꝙ nō admittaꝛ hec exce-
ptio cuius ꝯ̃rium innuit.c.accepta.de reſ.ſpol.¶ Et ſciendum ꝙ pro
cōcordia illorum capitulorū quatuor danꝛ ſolutiones.¶ Primo ꝙ
decr.ſolite.cōtinet diſpenſationē ex eo:qꝛ auditur ille contra iuramē
tum:de iure enim non debuiſſet audiri.per.c.accepta.ſed certe hec ſo
lu:non eſt bona:quia intellectus iuriū non ſunt trahendi ad gratiaꝫ.
vt no.Jo.an.in.c.ex parte.ij.de teſti.¶ Jtē ex ſolutione illius.c.non
poteſt colligi qđ ibi fiat gratia.Ad ideꝫ qđ habetur.ſ.in proe.vbi di
citur reſecatis ſuperfluis ꝛc.Nā ſic intelligēdo illud.c.eſſet ſuperfluū
cum nō apparet an ſit in gratia.¶ Secūda ſolu.eſt:ꝙ i.l.ſolicite.re-
nunciauiꝛ metu ꝛ non corā ſuo iudice ideo nō obſtat renuntiationis
exceptio.ſed in.c.accepta renūtiauit ſpōte ꝛ coram ſuo iudice.hec ſol.
colligiꝛ ex gl.c.ſolicite.que mihi non placet quo ad tex.quia nihil ibi
de metu dꝛ nec ponderaꝛ ꝙ non corā ſuo iudice fuerit facta.¶ Ter-
tia ſol.ꝙ in.c.ſolicite.agebatur poſſeſſorio tm̄.hec eniꝫ ſolu.annis re
ſtringit tex.in.c.accepta.¶ Quarta ſolu.eſt.ꝙ in.c.accepta.admittiꝛ
exceptio renuntiationis facta ante oēm ſpoliationē:qꝛ illa cōcludit
ad poſſeſſoriū.renūtiando enim dū exiſteret in poſſeſſiōe habuit rem
ex toto pro derelicta ꝛ perdidit proprietatē ꝛ poſſeſſionē.in.d.l.ſi qs.
§.differentia.ideo nō poteſt petere ſpoliationē.illa enim exceptio ad
mittitur tanꝗ̄ cōcernēs defectū proprietatis ꝛ poſſeſſionis.ſed i.c.ſo
licite de reſt.ſpolia.non admittitur exceptio renuntiatiōis facte poſt
ſpoliationē.qꝛ cōcernit ſolum proprietatē ꝛ nō poſſeſſionē.Nō enim
poteſt renunciatio referri ad poſſeſſionē quam nō habebat illo tēpo
re ideo nō debet admitti cōtra agentē poſſeſſorio vt in.c.literis.ꝛ i.c.
item cū quis.eo.tit.Hec ſol.eliciꝛ.ex glo.c.accepta.ꝛ videtur ibi pla-
cere Jo.an.ꝛ Jnno.Et idem ſentit Jnno.in.d.c.ſuper hoc.de renū.
Nec obſ.ſi dicatur ꝙ ſpōte renūtiatio videtur purgaſſe proximā cau
ſam turpitudinis ꝛ violentie.arg.de.c.ij.ꝛ.iij.ꝛ in.l.ſi ob turpē.ſ.alle.
pro affirmatiua.ſol.enim hoc ꝯ̃rium Jnn.multipliciter in.d.c.ſuper
hoc.ꝛ vba notabilis ſolutio eſt ꝙ i ꝯ̃rijs ſolutio obſequēs eſt execu-
tio actionis precedētis.nec aliter pōt fieri ſolutio ordinata niſi pro-
pter promiſſionē precedentē.ideo ſponte ſoluēdo cū nō tenetur vide
tur libere tūc donare ꝛ purgare omne vitiū precedens arg.l.cuius er
rorē.ff.de reg.iu.ſed renuntiatio ſequens ſpoliationem nō ordinatur
ad actū precedētē vt executio illius cum ad multa alia poteſt fieri re
nuntiatio quā propter ſpoliationē precedentē.forte eniꝫ nō poterat
proficere in illo beneficio vel alter ſibi nō cōferebat vel cōſciētia de iu
ſtitia tituli eum mordebat.Jtē propter renūtiationē ſic factā non ac-
ceſſit ius ſpoliati.iuxta not.ꝑ Bart.in.l.naturaliter.§.nihil cōmune.
ff.de acqui.opſ.Sed in cōtrarijs ius per ſolutionē accreſcit ei qui me
tū intulit vel turpē promiſſionē recepit.Nam obſtat ꝙ renuntiando
videꝛ rē pro derelicta habuiſſe.iuxta no.in.§.differētia.prealle.Nam
vt ſentit Jnn.in.d.c.ſuper hoc.ꝓcedit enim hoc quo ad ius reale non
quo ad ius ꝑſonale inherens ꝑſone ꝛ ſibi acquiſita ex violētia ſibi il-
lata.nam interdictū vnde vi eſt ꝑſonale lꝫ in reꝫ.in.l.ſi.ff.de interdi.ꝛ
maxime qꝛ tali iure parte abſente renūtiari nō poteſt.iuxta no.in.l.j.
C.de pac.imo plus putat.d.Ant.in.c.ſolicite.ꝙ etiam ſi p̄ſente parte
renūtiaſſet beneficio ſeu illi rei ſpoliate nō tolleret ius agēdi poſſeſſo
rio ex mente renuntiātis.Ego puto hoc verū niſi eſſemus in propha
nis ꝛ renuntians crederet ius ſuū ſponte ſpoliare.tunc enim obſtarēt
agēte poſſeſſorio exceptio renuntiationis:tū quia fundaret intētum
excipiētis ſuper ꝓprietate ꝛ excluderet agētis ſi eſſent notoria tātū:
quia renūtiando illi ſpoliationi videꝛ voluiſſe purgari vitiū ſpolia-
tionis ſaltem reſpectu poſſeſſionis cōſeqnēde cuꝫ poſſeſſoriū ſequaꝛ
proprietatē vbi notoria eſt.vt in.c.dilectiꝰ.de cau.poſ.ꝛ ꝓprie.ꝛ in.l.
pupillus.ff.de auto.tut.ſed hec videꝛ lec.cōmunis ad illū tex.ex qua
infertur ad ſolutionē huius dubij ꝙ cum ſpoliatꝰ exiſtēs renūtiauit
beneficio non poteſt talis renuntiatio referri ad poſſeſſionē quaꝫ nō
habebat quātuncunꝗ̄ eſſet ſpōtanea.nā ratio decidēdi.ſ.poſita con
cludit pariter ad ſpontaneā renuntiationē ſicut ad nō ſpontaneā.ſed
magis cōcludit ꝙ nō p̄ſumitur ſpontanea:vt ſentit tex.in.c.ſolicite.
¶ Sed cōtra hanc cōmunē lect.ſic diſpēſatum ego fortiſſime oppo.
nā per renūtiationē ſpontaneā ſiue non ſpontaneā p̄ſumptionē ꝓce
dit hoc eſt neceſſariū.facit qđ no.Arch.in.d.c.j.de eo qui mit.i poſſ.
lib.vj.Sed Jnn.variat in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.ſolum requirit
ſciētiā ſuperioris dicēs ꝙ lꝫ ſciētia nō ſufficiat ad iuſtificandū poſſeſ
ſionem:ſufficit tamē ad hoc vt poſſeſſio appareat euidenter iniuſta.ꝛ
hoc ſufficit ſm eū ad agendū poſſeſſorio qđ eſt verbū notatu dignū

in.c.ex parte.preallꝛ.ſolum requiriꝛ vt ꝓbeꝛ exercitiū actuum canoni-
cis tm̄ cōpetentiū vel aliorū actuū ſi exercuit vt canonicus.Jo.andr.
in.d.addi.quo ad omne beneficiū tenet primam opi.Jnnoc.ſcꝫ qđ ad
minus probetur ſe fuiſſe poſſeſſorē potentia canonicorū admittentiū
iſtos tales actus.ꝛ ſic ſm eū quale refugiū habet poſſeſſor ſibi debet
ſufficere in odium violētie.ꝛ ſic procedit dictū Jnno.in.c.ex parte.an
ſufficiat pro re illū ſic fuiſſe habitū ꝛ reputatū.Jo.an.in addi.Spec.
in tit.de teſte.§.nunc videndum.in ver.multū.videꝛ velle ꝙ ſic probaꝛ
realis cōtractus:ſecus ſi verbis tm̄.arg cle.ſi vnus.de ſent.excō.ꝛ de
priui.c.ſi propter.lib.vj.do.Ant.multū ſentit in hac materia,dicit em̄
ꝙ poſſeſſionem beneficij reſpectu tituli nemo habere pōt abſꝗ̄ ſcien-
tia ꝛ patientia eius a quo pendet ius conferendi ſeu transferendi:qꝛ
hec eſt impropria poſſeſſio que nō poteſt haberi niſi per patientiā il-
lius ad quem ſpectat ius transferendi.allꝛ.l.iij.§.dare.ff.de vſufru.ꝛ in
l.quoties.de ſerui.quaſi ſentiat ꝙ iſta poſſeſſio vel quaſi ꝯſiſtat circa
incorporalia:cū habeatur reſpectu iuris adminiſtrandi:nec in cano-
nico putat ſufficere ſcientiam ꝛ patiētiā Canoniſtarū:niſi quādo ab
eis pendet poteſtas cōferēdi poſſeſſoriū trāſferēdi vel inquantū agiꝛ
de acquiſitiōe poſſeſſiōis alicuius iuris cuius trāſlatio depēdet a po
teſtate canonicorū:vt in poteſtate eligendi vel intereſſendi capitulo
ꝛ ſimilibus.¶ Jtē lꝫ ſciētia ꝛ patiētia ſuperioris ſufficiāt ad habēdū
poſſeſſionem beneficij,nō tñ ſufficiūt ad agendū poſſeſſorio ſi ab illa
poſſeſſiōe deijciaꝛ:qꝛ oportet aliter poſſeſſionem colorare:ex quo em̄
apparet autoritas ſuperioris eſt euidenter iniuſtus poſſeſſor cui non
cōpetit poſſeſſoriū:niſi ſuperior aliquē actum feciſſet per quē illū ꝓ-
baſſet:vt admittendo ad oſculū ꝛ ſimilia.vt in.c.ex ore.de his que fiūt
a ma.par.capi.ꝛ de prebē.dilecto.vel niſi antiquiſſima ſit poſſeſſio:qꝛ
eoipſo ex hoc coloratur.pro hoc quod no.Jnn.in.c.ij.de in inte.reſti.
¶ Jtem ſm eū ſufficit ꝓbare titulū primo aſpectu validū.vult ergo
do.Anto.ꝙ reſpectu acqſitiōis beneficij ſufficiat ſola ſciētia ſuperio-
ris:ſed reſpectu agēdi poſſeſſorio oportet ꝙ aliter iuſtificeꝛ poſſeſſio
vel probādo autoritatē ſuperioris:vel titulū primo aſpectu validum
vel lōgā poſſeſſionē,vel quid ſimile:ꝛ hoc dicit procedere nedū iudi-
cis officio:ſed etiā ad inſtantiā partis,qꝛ alias eſt euidenter iniuſtus
poſſeſſor cui nō datur poſſeſſoriū.Et idē puto dicēdū,ꝛ fortius ſi a-
gat vti poſſidetis:qꝛ alias poſſeſſio p̄ſumetur clādeſtina vel euidēter
iniuſta que nō parit poſſeſſoriū.ꝛ hoc idem tenet Bal.in.d.cle.ſi vnꝰ.
hec ſunt cōpendioſa q̄ in hoc articulo difficili reperio ſcripta.¶ Ego
melius ꝛ acutius ſentiētis iudicio ſemꝑ ſaluo:primo puto quicquid
in ꝯ̃rium ſenſerit do.Ant.poſſeſſio beneficij acquiri poteſt abſꝗ̄ ſciē
tia ꝛ patiētia ſuꝑioris,ꝛ prima induco text.apertū.iij.q.j.§.patet.vbi
dꝛ ſpeciale eſt in occupante illicito modo papatū vt poſſit inde ex-
pelli abſꝗ̄ iudicio cum nō reperiaꝛ ſuperior hoc caſu qui poteſt adiri
ſꝫ in alijs qualitercūꝗ̄:ꝛ ſi per violentiā occupauerit bñficia:ꝛ tñ ep̄s
non debet inde abſꝗ̄ iudicis autoritate repelli:ꝛ ſi fuerint eiecti pñt
petere in ītegrū reſtitutionē poſſeſſiōis.ꝛ ſic aperte ſentit poſſeſſionē
in beneficialibꝰ poſſe acquiri abſꝗ̄ ſciētia ꝛ patiētia ſuperioris:ꝛ qđ
etiā illa poſſeſſio ſufficit ad agendū poſſeſſorio recuperāde:ꝛ lꝫ dicta
gratia non ſit autorata cuꝫ nō reperiatur approbata iuxta no.in.c.ij.
de reſcrip.per Jo.and.tamē ſunt magne autoritatis.¶ Ad idem ad
duco autoritatē Jnn.i.c.bone.el.ij.de poſtu.pla.vbi apertiſſime vult
ꝙ abſꝗ̄ ſcientia ſuperioris pōt acquiri ſalteꝫ illicita poſſeſſio.ſufficit
enim ſciētia illiꝰ qui poſſidet beneficiū:ꝛ adhuc plus dato ꝙ ſine cau
ſa poſſeſſoris poteſt acquiri poſſeſſio ſaltē naturalis q̄ erit ſufficiēs
ad agēdū poſſeſſorio ſi repelleret a tertio,vt no.Bar.in.l.j.ff.de acqr.
poſ.facit qđ no.in.l.claꝫ poſſidere.§.qui ad nundinas.ꝛ in.l.peregre.
eo.ti.¶ Jtem ꝛ tertio ex quo beneficiuꝫ ex ſe eſt poſſibile ꝛ ꝑſona eſt
capax:qꝛ clericꝰ,quare debet impediri acqſitio ſuperioris ſine licētia
ſuperioris:cū talis acqſitio ꝯſiſtat in facto ſolum enim reperiꝛ ꝯ̃riuꝫ
in laico:quia poſſidere rem ſpiritualē non poteſt acquiri tñ denūtia-
tionem ꝛ nō poſſeſſionē.vt in.c.cauſam.de preſcr.ꝛ not.Calde.in.c.ex
parte.de reſt.ſpo.facit qđ no.gl.xiiij.q.j.in ſum.vbi apparet.hoc poſt
Hoſ.ſentit Arch.in.d.§.patet.¶ Quarto adduco tex.valde no.in.l.
j.§.ſi vir.ff.de acquirē.poſ.ꝛ in.l.j.§.deijcienꝛ.ff.de vi ꝛ vi arma.vbi pa
tet ꝙ lꝫ acqſitio certe rei interdicaꝛ a iure.nihilominꝰ poſſeſſio acqui
ri poteſt:quia poſſeſſio cōſiſtit in facto vt dicit tex.in.d.§.ſi vir.ꝛ talis
poſſeſſio parit poſſeſſoriū ſi ab ea quis deijciaꝛ.vt in.d.§.deijciꝛ lꝫ em̄
donatio interdicaꝛ inter virum ꝛ vxorem.tamē ſi donatio de facto ſit
tranſit poſſeſſoriū ſecuta traditione.vt in dictis legibꝰ.Nec ob.tex.in
l.ſi cum mulier.ff.de dona.inter virum ꝛ vxor.vbi dicitur mulierē nō
poſſe poſſidere ſupradicto caſu de iure ciuili.Jntelligiꝛ enim dupli-
ter.Primo ꝙ non poſſidet ciuiliter:ſed naturaliter ſic:quia poſſeſſio
apta eſt ad reſtitutionē ſequēdā:vt.d.§.deijcitur.Secūdo intelligit ꝙ
poſſidet etiam ciuiliter.ſed tex.in.d.l.ſi cū mulier.debet intelligi quo
ad effectum:quia cōtractus fuit inutilis.ꝛ hec opinio cōmuniter te-
netur.vt ibi notatur.facit quod not.gl.ꝛ Jo.an.and.in.d.c.ex parte.ꝛ
xiiij.q.j.in ſumma.Jta dicēdum in propoſito ꝙ licet beneficium non
poteſt dici ipſius clerici ſine canonica inſtitutiōe:poſſeſſio tamen ac-
quiri poteſt:ꝛ quod reſpondetur ad regulam.j.de regu.iuris.lib.vj.
dum dicit beneficium non poſſe obtineri ſine canonica inſti tutione
vt intelligatur

vt ītelligaꝛ reſpectu habēdi huiuſmodi ⁊ obtinēdi vt ſit rector. Et ſi
vis intelligere etiā reſpectu poſſeſſionis: dico ꝙ verbū licite: ſoluit
contrariū. dicit enim ꝙ licite non poteſt obtinere: ergo illicite ſic. ſicut
in. d. l. ſi cum mulier. ⁊ in. l. j. §. ſi vir. preal. Item inuaſor ⁊ predo licite
nō poſſidet: tamen poſſidet: vt in. c. in literis. ⁊. d. §. patet. ⁊. l. cum fun
dum. ⁊. l. ſi colonus. ff. de vi ⁊ vi ar. ¶ Item ⁊ quinto ſicut ex poſtfa
cto exempto titulo poteſt retineri poſſeſſio beneficij, vt ſatis colligitur
de mente. c. licet eps. de preb. lib. vj. ita ⁊ a principio facti. c. eum q. eo.
ti. ⁊ optime. cum noſtris. ⁊ in. c. literas. de cōceſ. prebē. vbi tex. loquen
tes de poſſeſſione beneficij dicūt ꝙ habent plurimum facti. ⁊ ſatis in
nuunt ꝙ pōt illicite acquiri poſſeſſio beneficij. ⁊ quandoqꝫ nō. vt ibi
not. gl. Ego adduco dños de Rota deci. iiij. i pn. vnde hoc ſentiūt di
centes ꝙ ſi vnus eſt intruſus ⁊ alius habet legitimum titulum nō pt
iſte agere nomine eccleſie q̄r videretur poſſeſſorē ſpoliare: ⁊ qd nō licet.
Ad idem. c. per venerabilē. qui filij ſint legi. ⁊ ibi no. ⁊ quod no. Inn.
in. d. c. literis. de reſt. ſpo. non obſt. l. iij. §. dare. ⁊. l. quoties. de ſerui. lo
quūtur enim in acquiſitione rei incorporalis que nō poteſt haberi ſi
ne ſcientia ⁊ patientia poſſidētis. l. ij. de ſerui. ⁊ aqua. ⁊ vt no. Inn. in
d. c. bone. ⁊ in. c. cōquerēte. de offi. ord. ⁊ in multis alijs locis. ſed bene
ficium eſt quid corporale rōne illius poſſeſſiōis adminiſtrate. veniūt
enim alia per viā actionis. vt in. d. c. per venerabilem. ibi: qui preeſt lo
co ⁊c. ⁊ qd ibi no. ad idē. l. ſi arrogauero. ff. de preca. ⁊. l. arrogato. ff. de
adop. ⁊ quod not. Inno. in. c. in preſentia. ⁊. de proba. ⁊ gloſſ. xj. q. vlti.
ſi qua mulier. ¶ Item hic in caſu noſtro poſſet habere patiētiā poſſi
dētis beneficij etiam ratione tituli poteſt acquiri abſqꝫ ſcientia ⁊ pa
7 tiētia ſuperioris. ¶ Sed dubium eſt † nunquid circa principale queſi
tum agens poſſeſſorio teneatur iuſtificare poſſeſſionē titulo vel alio
modo: vt. ſ. dixi communis opin. eſt ꝙ ſic. ſed certe iudicio meo licite
opinio nullo iure fulcitur ſeu equitate naturali: vt ſatis colligi pōt ex
adductis pro parte negatiua: ⁊ ex his que ſatis ſubijciā in diſtinctio
ne. Dico ergo ꝙ aut ius canonicum nō obſtat petenti reſtitutionem
beneficij: vt quia eſt in vltima etate ad illud beneficium obtinendum
⁊ habet alias qualitates a iure requiſitas. de quib' in. c. cū in cūctis.
de ele. nec poſſidet plura beneficia incorporalia: ⁊ tūc ſufficit probare
nudā poſſeſſionē: nec eſt neceſſe aliter eam celebrare: ex quo notorie
nō ꝯſtat defectu tituli. hoc apertiſſime videtur probare. d. c. literas. de
reſti. ſpolia. dum dicit prius de violēta deiectione ꝙ de canonica inſti
tutione querendū. ⁊ alſ dixi de poſſeſſione iuſtificāda. ⁊ lꝫ quidam di
cūt text. illum multum nō facere pro iſta parte: quia dicit nō ē inqui
rēdum de canonica inſtitutione. ⁊ ſic pōderat verbum canonizata. et
ſic erat ſatis iuſtificata poſſeſſio ex quo cōſtabat de inſtitutiōe. certe
iſtoꝝ ꝯſideratio ſatis colligitur p finem. c. vbi papa arguēs a minori di
cit ꝙ ⁊ predo dꝫ intelligere ꝙ etiam ſi opponebatur ꝙ prorſus ſit intru
ſus: ⁊ ꝙ nullā inſtitutionē habuit nihilominus ante omnia fiēda eſt
reſtitutio: ſicut qn̄ allegatur contra petentē qd eſt predo. ⁊ p hoc. d.
§. patet. iij. q. j. vbi aperte vult Gratian' ꝙ qualitercūqꝫ qs fuerit ſe
dem adeptus: ſi de facto ſpoliatur eſt añ omnia reſtituēdus. ¶ Sed di
ces tu: ſi ita intelligo largo modo illum tex. ſequeretur ꝙ notorie intru
ſus ſit reſtituendus: qd videtur contra no. per Inno. ⁊ alios in. c. con
ſtitutus. de filijs preſby. ⁊. c. quoniā. eo. tit. lib. vj. vbi non reſtituitur ille
qui habet iuris preſumptionē cōtra ſe ⁊ quoquomodo: ergo reſtitue
retur ille de cuius iniuſtitia ⁊ defectu tituli notorie conſtat. ⁊ maxime
quia ſaltē iudex ex officio ſuo tali cum pacto reſtituere deberet bene
ficium. ar. opti. in. c. cum nobis. de elec. ⁊. c. ꝯſtitutus. ⁊. c. oblate. de ap
pel. ⁊ quod no. Jo. and. poſt Hoſt. in. c. cōqueſt'. de reſt. ſpo. Reſpon
deo ꝙ ille tex. debet ſic intelligi. ꝙ ſicut in reb' prophanis reſtituitur
predo: ita eadē ſubtilitate ſeu rigore dꝫ in bñficialibus reſtitui ille
qui allegatur predo: non autem deberet intelligi quando ꝯſtaret eū
predonē fienda eſt reſtitutio: lꝫ ꝯtrium ſentiat Inn. ibi: ⁊ expꝛſſius dñs
Ant. dicens reſtitutionē non fiendā cum pacto: ſed ꝙ tex. dicit debet
intelligi ꝙ reſtituēdus eſt predo: ideſt ille qui allegatur predo ⁊ eſt ī ve
ritate predo. ſed de hoc nō cōſtat nec debet quis admitti ante reſtitu
tionē ad hoc detegendū ſm eum. ſed certe illa litera vult ꝯtrium. nam
fundat ſe ſuper legib' ciuilib': que aperte volūt etiā in caſu certi pre
donē reſtituendū: vt patet in. l. cum fundum. ⁊. l. j. §. qui a me vi. ⁊ in. l.
colonus. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ in. l. j. §. ſi predo. ⁊. l. bona fides. ff. depoſi.
vbi dicit tex. ꝙ ſi predo vel fur depoſuit. poteſt agere depoſiti reddēs
rōnem: q̄r eorum intereſt cū alteri teneatur ⁊ habet depoſitarios obli
gatos ex cōtractu que ratio habet locū quātūcūqꝫ cōſtet eos eſſe pre
dones ⁊ fures: quinimo tunc habet locum ⁊ non aliter. ¶ Itē ſi nō
loquatur tex. ille in. c. in literis. quādo conſtaret eum eſſe predonē parū
faceret illa allegatio pape a minori. ¶ Nec ob. ꝙ reſtitutio nō debeat
fieri cū pacto, quia quo ad iſtū ſpoliatorem legitime tꝫ. vnde poteſt
dicere quo ad te liberas edes habes. l. loci. §. cōpetit. ff. ſi ſerui. vēd. fa
cit. l. fi. C. de rei vend. ¶ Item fit ſibi reſtitutio nō vt vſurpet ⁊ ſibi re
tineat: ſed vt dño habeat facultatē reſtituendi. argu. in. d. l. j. §. ſi p̄do.
ff. depo. Item iſte agit de vi cōmiſſa in perſonā ſuā ⁊ interdictū eſt p
ſonale: licet ſit in rem ſcripta. l. j. ff. de interdi. Nec ob. c. ad decimas. q̄r
loquitur qn̄ ius cōmune facit pro eo ⁊ contra petentē reſtitutionē, tūc
enim q̄r concurrit verus dñs non debet fieri reſtitutio ex quo cōſta.

ſaltē preſumptiōe iuris in defectū tituli. l. bona fides. ff. depoſi. ¶ Ex
his declaratur multū intellectus iſtius. c. in literis. ⁊ patet multū bñfa
cere qd nō teneatur iuſtificare poſſeſſionē. ¶ Item facit equitas maxi
me ex quo poteſt acquiri poſſeſſio p clericū etiā ſine titulo vt. ſ. dixi.
⁊ ſatis innuitur in. d. c. in literis. ⁊ contra petentem non facit ius com
mune: nec aliter cōſtet de defectu tituli nō apparet aliqua alia equi
tas vel humanitas: quia nō debet reſtitui pbata poſſeſſione; ⁊ ſpolia
tiōe: imo iniquū eſſet reſtitutionē non facere: quia forte propter ino
piam ſeu defectū probationū pōteſt iſte auertere ius ſuū contra equi
tatē. c. ſepe. de reſti. ſpo. Nec eſt aliquod ius ꝙ requirat hāc inſtitutio
nē poſſeſſionis. ergo nō eſt credēdum propter opinionem ignorato
rū a cōibus regulis iuris: quinimo reperitur expreſſe cōtrariū in benefi
cialib': vt ſufficiat probare poſſeſſionē ⁊ ſpoliationē. vt in. c. conſulta
tionibus. de offi. dele. ⁊. c. ex inſinuatione. de procur. ⁊. c. conquerente.
de reſt. ſpo. ¶ Itē multū me mouet in hāc ſniam qd cū varia iura tā
antiqua ꝙ̄ noua ⁊ nouiſſima emanarunt ſuper reſtitutione beneficio
rū, qd nunꝙ̄ in eis tacite vel expreſſe fuit facta mētio de hac iuſtifica
tione poſſeſſionis. imo potius innuitur oppoſitū: vt patet in iurib' al
leg. pro parte negatiua. vt. ij. q. j. per totā illā. q. ⁊. iij. q. j. maxime. c. rein
tegrāda. habemus ergo pro iſta parte negatiua regulā generalē ⁊ po
tiſſimam, pro qua facit reg. vt dicit glo. ſuper rubri. de reg. iur. libr. vj.
¶ Itē habemus iura ſpecialia in materia beneficiali: que aperte vidē
tur concordare cum regulis q̄. ſ. ſunt alleg. Nō eſt eñ ſequēda cōmu
nis opi. ⁊ euidēter male dicit: ⁊ pbabilibus rationibus cōuinci pōt.
dꝛ Jo. an. in. c. j. de cōſt. p cuius dicto ⁊ ad excuſationē meā reproban
do hāc ꝯmunē opi. ⁊ maxime illā quā. j. ſubijciā. elegātiſſime facit tex.
in. l. j. C. de vet. iure enu. vbi dꝛ nō eſſe multitudine autorū iudicandū:
cū poſſit vnius forſitā deterioris ſententia ⁊ multos ⁊ maiores in ali
qua parte ſuperare. nec etiā puto ꝙ iudex ex officio ſuo poſſit añ reſti
tutionē exquirere titulū vel iuſtificationē poſſeſſionis, quia iura vo
lunt ante omnia reſtitutionē fieri. nec eſt cōueniens vel equū vt quis
litiget exiſtēte eo ſpoliato. d. c. frequēs. de reſti. ſpo. li. vj. ⁊. iij. q. j. p to
tū. nec aliqd iſte poterat qd pri' nō habuit: reſtituat ergo in priſtinū
ſtatū: ⁊ demū ſuperior ſi vult inquirat ex officio. ⁊ hoc apertiſſime p
bat tex. in. c. ex inſinuatiōe. in fi. Nec dꝫ iudex inſtātia ordinaria ſup
plere ex officio ex quo nō apparet peccatū manifeſtum. iuxta not. p
Jo. and. poſt Cōpoſtel. in. c. mādatū. de reſcri. hoc pcedit quo ad pri
mum membrū quādo ius cōmune nō reſiſtit petenti reſtitutionē. Si
vero ius cōe reſiſtit, vt puta quia poſſidebat duo beneficia incōpati
bilia: vel patiebatur defectū in etate reſpectu illi' bñficij: vel quid ſimi
le: tūc eſt magis dubiū. Jo. and. videtur ſentire in addi. predicta ꝙ te
netur pbare titulū etiā ſi ius nō mouebat intētionem poſſidētis. per
no. in. d. c. conſtitutus: ⁊ ſic videtur recedere a gl. quā poſuit in. c. ad de
cimas. de reſti. ſpolia. in. vj. ⁊ de preſcri. eo. li. vbi dicit non ſufficere qd
ius faceret cōtra petentem reſtitutionē, ⁊ fundaret intētionem poſſi
dentis. reſtringit tamen illud dictū in dicta additiōe in matrimonio
carnali ſpirituali. ⁊ hāc opi. videtur ſentire do. Ant. in. d. c. in literis.
¶ Ego tamē puto ꝙ hoc caſu debet fieri reſtitutio etiam non docto
prius de titu. ad hoc allꝰ. tex. apertū in. d. c. ex inſinuatiōe. vbi ille poſ
ſidebat archidiaconatū ⁊ pbēdā qua ſimul iure cōi: maxime ſcdm tē
pora illius iuris haberi nō poſſunt. de preben. c. cum nō ignores. ⁊. c.
quia intantū. de cle. non reſi. cōquerente. ⁊ quod not. in. c. j. de ꝯſue. li.
vj. ⁊ nihilominus mādatur ibi prius reſtitutio ꝙ inquirat de titulo
aut colore poſſeſſiōis. non plus erat ibi: quia vltra illā pſumptionem
iuris erat alia pſumptio. ſ. ſententie late ꝯtra illū: lꝫ pcuratore reuo
cato: facit. c. referente. ⁊ quod ibi no. de preben. Nec ob. c. ad decimas.
quia loquitur vt ibi no. in gl. quando ius cōmune fundat intentionē
poſſidentis ex quo eē tunc cōcurrit cū dominus grauatur modo dete
riori probandi. arg. l. bona fides. ſec' vbi pro ſpoliante ius cōe non fa
cit. nam tunc eſt valde odioſus ſpoliando alium etiā ſi ius ille nō ha
beret. arg. l. non ex ſingulis. ff. de re. iur. Nec ob. no. in. d. c. cōſtitutus.
ſuper quibus ſe fundat Jo. an. quia illa loquuntur quādo per ꝯfeſſio
nem vel pbatiōes admiſſas cōſtat de defectu tituli: tunc eſt fienda re
ſtitutio ex quo manifeſte cōſtat de defectu tituli: nec ſpoliatus hꝫ ali
quā pſumptionē pbatiōis: ex quo ꝯfeſſio vel pbatio eſt in oppoſitū.
ſed in caſu noſtro ſecus eſt. q̄r ratione poſſeſſionis in qua erat ius pre
ſumitur ꝙ poterat habere aliquē titulū poſſidendi. ⁊ de hoc eſt tex.
not. in. d. c. licet eps. de pben. lib. vj. vbi dicitur ꝙ lꝫ habēs beneficium
curatū recipiat ꝯſimile ⁊ ſic ſm iuris diſpoſitionē ſit priuatus primo
per. c. de multa. eo. ti. tamē eps nō debet illum ſpoliare niſi prius cita
tiōe pmiſſa: quia poſſet ſibi cōpetere ius retinēdi vtrūqꝫ: vt ibi dicitur.
Ad idem ſimilis tex. in. c. ordinarij. de offi. ordi. li. vj. vbi dicitur epm ſta
tuere terminū poſſidentib' bñficia incōpatibilia: vt pbēt de iure reti
nēdi: nō aūt debet prius ſpoliare. ecce ergo ꝙ ius non reſiſtit intantū
qn reſpectu ſpoliatiōis nō habeat titulū. Si ergo nō lꝫ epo ſpoliare
iuris ordine nō ſeruato iuris reſiſtentia nō obſtante: nihilomin' lice
bit priuato qui nō pōt moueri niſi ex zelo malo de poſſeſſione ppria.
¶ Item ex quo ius inhibet ſpoliationē iuris ordine nō ſeruato: qua
re ſic de facto ſpoliatus non debet ante oia reſtitui cū cōcurrat odiū
ſpoliātis ⁊ fauor ſpoliati. quis eē diceret ꝙ ſi in caſu illi'. c. licet eps.

etiam ſuperior ſpoliaret poſſeſſorē non ſeruato iuris ordine,quia nō
deberet ante omnia prius fieri reſtitutio.al's enim de facili ventrem⁹
contra mentē illius.c.licet epiſcopus.⁊.c.ordinarij.ꝑallega.Et daret̃
materia ſpoliādi poſſeſſorē.qō ſonat in abſurdū:ex quo eniꝫ ius tole
rat ne ſpolietur iuris ordine non ſeruato:quia poſſet cōpetere ius re
tinēdi.quare ſi cōtra iuris diſpoſitionem ſpoliat̃ non debet ante oīa
fieri reſtitutio:profecto nulla equitas ſuggerit oppoſitū.⁊ per hoc ſu
ſtinetur gl.in.c.ad decimas.⁊ in.c.j.de reſcrip.lib.vj.Sed vbi notorie
ꝯſtet ꝺ defectu tituli.puta per ꝯfeſſionē vel ꝓbationē vel ſniam:tūc
fateor,q: denegāda eſſet reſtitutio ⁊ iudex rōne facti manifeſti debet
ſpoliare ex officio.iuxta ea que no.in.c.cū nobis.de elec.⁊.c.abbate.⁊
c.ꝯſtitutus.de appel.⁊ qō no.Inn.in.c.ad noſtrā.el.ij.de iureiu.⁊ per
Bart.in ſimili in.l.iiij.§.hoc autē iudiciū.ff.de dam.infe.⁊ hec ſunt q̄
ſentio hic in vltimo ⁊ difficillimo articulo.¶Nūc rn̄deo ad qōnes ⁊
iura.ſ.all'.pro parte affirmatiua.⁊ primo ad primū articuluꝫ dico ꝙ
ꝓcedit qn̄ iura reſiſtūt iuri habēdi ⁊ poſſidēdi ſine titulo:⁊ eo nō ap-
parēte ꝑſumūt iniuſtitiā:vt in iurib⁹ all'.in ꝯrio.Non eñ poteſt liber
homo poſſideri etiā ſi detinent̃ ⁊ ligetur.vt in.d.l.ſi heres.in fin.ff.de
8 acquir.poſ.¶ † Ideo nō pōt quis petere reſtitutionē ꝯiugis niſi ꝓ-
bet cōiugiū.nam ex ſola cohabitatione ius canonicū preſumit adul-
teriū.xxx.q.v.alter.¶Itē ex parte reſtituētis datur incapacitas niſi
probet̃ titulus.merito habet ꝓbare ea que tribuūt facultatē poſſidē
di.ſed in caſu noſtro beneficiū ex ſe eſt poſſedibile.⁊ perſona petēs eū
ſic cleric⁹ eſt poſſeſſionis capax:⁊ in dubio ꝑſumenda eſt iuſta poſſeſ
ſio cū clericus non deberet eſſe ſine beneficio.de ꝑben.c.cū ſm̄.⁊.c.epi
ſcop⁹.imo ꝙ plus eſt ꝑſumit̃ iuſta poſſeſſio etiā cum quis poſſidet
plura bñficia incōpatibilia quo ad hoc vt nō ſpoliet̃ iuris ordine nō
ſeruato.vt in.d.c.licet ep̄s.⁊.c.ordinarij.⁊ ad reg.j.de reg.iu.li.vj.ſatis
ſ.reſpōdi.¶Et per hoc infero ad ſolutionē ſecundi argumenti dico
enim ꝙ cum matrimonium carnale ⁊ ſpirituale procedunt a pari:ſꝫ
in multis differūt:vt patet per Ioā.and.in.c.tue.de ſpōſa.⁊ i.c.nr̄o.
aperte patet diſſimilis rō per ea que proxime dixi.¶Ad.c.dudū.re
ſpōdet̃ ꝙ ex quo prius erat in poſſeſſione preſumēdum ē ꝙ legitime
poſſidebat:ſaltē quo ad hoc vt prius fiat reſtitutio:vt probat̃ in.d.c.
ex inſinuatione.⁊.c.ꝯquerēte.¶Item ſuperior facta reſtitutione po
terit ex officio inquirere.iuxta no.per gl.in.j.regu.de reg.iur.lib.vj.⁊
pro hoc in.c.licet heli.de ſimo.Item facit gl.in.c.dudū.¶Ad tertiū
arg.ꝙ vbi non fuit inſtitutio non cadit deſtitutio ⁊c.Rn̄deo ꝙ illud
ꝓcedat reſpectu tituli nō autem reſpectu poſſeſſiōis:quia ex quo ha
bebat poſſeſſionē ⁊ ab ea fuit deiectus ſatis pōt ſe reintegrare ad ſuā
poſſeſſionē.vt etiā vult text.in.d.§.patet.⁊ ibi probat.¶Ad quartū
arg.de.l.ij.§.quedā.ff.de interdi.de qua videt̃ facere feſtum Io.an.in
addi.predicta.dico ꝙ nō pōt producere nec debet intelligi in caſu no
ſtro:quia ſi haberet annexam cām ꝓprietatis eſſet contra cle.iſtaꝫ.de
cau.poſſ.⁊ ꝓprie.vbi ꝑſupponit̃ ꝙ pōt ſuſpēſo petitorio procedi in ſo
lo poſſeſſorio.que verba clare inducūt ꝙ etiā in beneficialibus ſe pa
rata eſt cauſa ꝓprietatis ⁊ cauſa poſſeſſionis.Ad idē tex.de reſcr.ex
parte.de reſt.ſpo.cū ad ſedē.cum ſimi.⁊ alia iura.ſ.pro hac parte all'.
ſic intelligo ergo illam.l.quādo quis nomine ꝓprio nō vt rector eccle
ſie agit:vt in interdicto de locis ſacris vel religioſis.quia cum illa nō
ſint in bonis alicuius.vt inſti.de re.diui.§.nullius.nō poteſt quis di-
cere ſe illis ſpoliatū niſi ꝓbet titulū.Sed nos loquimur qn̄ petit reſti
tutionē vt rector ⁊ adminiſtrator eccl'ie:quo caſu lꝫ poſſideat ꝑſumi
debet licita poſſeſſio ex quo clericus eſt vt poſſidebat.de ꝑbē.cū ſecū
9 dum.⁊.ſ.plene dixi.¶Ad quintum argumētū † ꝙ beneficiuꝫ rōne
tituli debet iudicari tanq̄ res incorporalis.⁊ ſic debet regi patiētia
dn̄i in acquiſitione.dico ꝙ beneficiū eſt quoddā corporale:⁊ eo ipſo
ꝙ habet corpus eccleſie poteſt ratiōe illius adminiſtratiōis,al's poſ
ſeſſionis adminiſtrare.veniūt enim alia per viā acceſſorij:vt in.d.c.ꝑ
venerabilē.q filij ſint legi.hinc videmus ꝙ expulſus a corpore eccl'ie
iuriſditionē nō exercet:⁊ ſpeciale in expulſo epiſcopo.vt no.in cle.j.ꝺ
foro cōp.Ad predicta facit.l.cū arrogauero.ff.de ꝑc.⁊.l.arrogato.ff.
de adop.⁊ quod no.Inno.in.c.in ꝑſentia.de ꝓba.⁊ gl.xix.qō.vlti.ſi q̄
mulier.¶Item poſſet hic haberi patientia poſſidendi ipſum benefi-
cium abſq; ſcientia ſuperioris.iuxta no.per Inn.in.d.ca.bone.el.ij.de
poſtu.pla.¶Ad vltimum argumentū.d.c.cōſtitut⁹.de filijs pſb.di-
co ꝙ nō facit ad hoc.ibi enim ſi bene pōderet̃ dicit qō petēs reſtitu-
tionē debeat iuſtificare poſſeſſionē:ſed admittitur exceptio defectus
proprietatis.Obſtat tamē aliter inquantū non fit incontinenti reſti
tutio ꝓbata nuda poſſeſſione.Sed rn̄deo ꝙ illud.c.multipliciter in
telligit̃:vt ibi no.Inn.⁊ Io.and.aliqui vero intelligūt ꝙ ibi fuit fa-
ctū ꝑtorio ⁊ poſſeſſorio.alij ꝙ poſſeſſorio tm̄:ſed opponebat̃ notori⁹
defectus proprietatis:qō ſi veruꝫ eſſet non debet fieri reſtitutio:vt.ſ.
dixi.vel ſi non erat notorius defectus oportet intelligi ꝙ ille actor de
iure ſuo cōfidēs ꝯſenſit vt diſcuteret̃ illa exceptio.ſimile in.c.j.ꝺ reſti.
ſpolia.vel hoc fecit papa vt euitaret circuitus.ſed alius iudex hoc nō
potuiſſet.al's aūt ſi illud ca.intelligeret̃ ſimpliciter prout iacet:apte
eſſet cōtra.c.in literis.⁊ multa alia iura.ſ.alle.quod nō eſſet dicendū
imo iura iuribus ſunt ꝯcordāda.de elec.cum expediat.lib.vj.⁊ hoc ꝺ
10 primo dubio dcm̄.¶Ad ſecundū dubiū qō eſt † an petēti reſtitu-
tionem beneficij obſtat ſpōtanee renunciatiōis exceptio.Arguit pri-
mo ad partem negatiuā qō non obſtat:vt videtur de hoc caſus exp̄ſ-
ſe in.c.ſolicite.de reſti.ſpolia.ibi papa mādat inquiri quo tempore fa-
cta fuit renuntiatio.⁊ cōſtitutio facta poſt ſpoliationem mandat an-
te omnia reſtitutionē fieri.ſꝫ in caſu noſtro preſupponit̃ ꝙ iſte Titius
renuntiauit ſpoliatus exiſtens.ergo nō eſt renuntiatiōis exceptio ad
mittenda.Secundo ꝓbatur ratiōe petendi reſtitutionem non obſtat
exceptio defect⁹ ꝓprietatis.vt in.c.in literis.de reſt.ſpo.⁊ in.c.literas.
eo.tit.cum ſimi.ſed renuntiatio facta poſt renunciationē cōcernit de-
fectum proprietatis dūtaxat:nō aūt poteſt referri ad poſſeſſionē quā
nō habebat.vt no.in.d.c.ſolite.ergo non debet admitti cōtra petētē
reſtitionem.¶Tertio ad idem inducit̃.c.ſuper ſpoliatione.de ordi.
cog.vbi generaliter videtur ꝙ cōuentus ſuper ſpoliatione nō eſt ad
uerſus reſtitutionem petētē ſi eū cōueniat audiendus niſi ſuper poſ
ſeſſione:ſed huius renuntiationis poſt ſpoliationē exceptio nō con-
cernit poſſeſſionē.vt.ſ.dixi.ergo non eſt ipſam ꝓponēs ante reſtitu
tionē audiend⁹.¶Quarto arguit ⁊ aliter renunciatio beneficij fa-
cta in manibus ſuperioris q pōt inuitū deſtituere nō valet.vt in.c.qō
in dubijs.⁊.c.admonet.⁊.c.niſi cum pridē.de renū.ſed in themate no
ſtro nō preſupponit̃ renūtiationem fuiſſe factā in manibus ſuperio
ris.ergo tanq̄ nō preiudicas etiam reſpectu proprietatis nō eſt ad-
mittenda.Nec ob.ſi dicat̃ eam preiudicare quo ad renuntiationem:
quia vt dicit Hoſt.in.d.c.qō in dubijs.hoc nullo iure probatur.q̄nq̄
eū ſuperior cōſentit:⁊ ad nihil valet talis renuntiatio:q: non poteſt
diſſolui illud vinculū quo obligatus eſt ab eccleſia ſine licentia ſupio
ris vt in.c.j.in prin.l.legat.ff.de offi.preſi.vnde bon⁹ tex.ꝑ di-
cto Hoſtiē.¶In contrariū pro parte affirmatiua ꝙ talis exceptio
nō obſtet.vr̄ primo ꝓbari in.d.c.ſolite.de reſti.ſpo.⁊ lꝫ.ſ.induxerim
illud.c.ad partē negatiuā:tū nunc induco aliter.ibi enim papa repel-
lit exceptionē ſpontanee renuntiationis qn̄ conſtat interceſſiſſe poſt
ſpoliationē reddēs eā:q: ideo preſumitur ſpontanea.Si ergo ꝑ cer-
to cōſtaret cām eſſe ſpōtaneā admitteret̃ ratiōe ceſſante:quod eſt va
lidum in iure.xvj.q.j.generaliter.⁊.l.generaliter.C.de epiſc.⁊ cle.ſꝫ in
themate noſtro preſupponitur ꝙ fuit ſpōtanea:ſicut in cōſimili dici
mus ꝙ cōtra preſumptionē iuris ⁊ de iure admittit̃ ꝓbatio in con-
trariū ꝑ cōfeſſionē.⁊ ſic ad cōſequendā reſtitutionē bñficij nō ſit ne-
ceſſe ꝓbare titulū:nec aliter iuſtificare poſſeſſionē ex titulo cū nullū
habeat.¶Scdo vr̄ probari ſi vis nō inferatur legitima.cle.vnica.de
cau.poſ.⁊ proprie.vbi dicitur quem poſſe non ſolū a principio agere
poſſeſſoriū:ſed etiam ſi intentauit petitoriū ⁊ poſſeſſoriū ſuſpendet
petitoriū a ſe ⁊ ab aduerſa parte intātū.⁊ ꝓcedetur in poſſeſſorio ſo-
lo.⁊ no.verbū ſolo.excludit ergo prorſus petitorium.arg.c.j.⁊ qō ibi
no.de here.li.vj.nō ergo eſſet ſolū poſſeſſoriū:ſed haberet annexam
cauſam ꝓprietatis:vel ſi haberet iuſtificaret poſſeſſionem ex titulo,
nā in ſolo poſſeſſorio quis nō arctat̃ ad ꝓbandū niſi poſſeſſionē ⁊ de
iectionem.l.j.in prin.⁊.§.interdū.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊.l.ſi qs deſtinaue
rat.ff.de rei ven.¶Tertio hoc videt̃ aperte ꝓbari etiam in beneficia
libus.in.c.cōſultationibus.de offi.dele.vbi aperte tex.innuit ſuffice-
re ꝓbare poſſeſſionē ⁊ deiectionē.¶Quarto elegāter facit.c.ex inſi-
nuatiōe.de ꝑc.maxime in fi.vbi papa mādat executionē beneficij:eo
ſolo ꝓbato ꝙ ad ſentētiā latā cū ꝓcuratore reuocato fuerit fctā ſpo
liatio.⁊ qō reſtitutione facta inquiri debet de inſtitutione canonica.
¶Quinto facit.c.cōquerente.de reſti.ſpo.vbi ante omnia mādatur
reſtitutio etiam ſi prius ep̄s pretendēs mixtā cauſam ſpoliauit ſine
ordine iudiciario:⁊ poſtea debet cōtēdi de cauſa legitima.fortius er-
go qn̄ priuata perſona ſpoliauit.¶Sexto ⁊ vl.faciunt oīa fere iura
q̄ habentur.ij.q.ij.⁊.iij.q.j.per totū.que indiſtincte mandāt prius re-
ſtitutionē legitimā fieri in bñficialib⁹ ⁊ alijs q̄ de aliquo obiecto diſ-
cutiat̃ q: nō debet litigare ſpoliatus nec nud⁹ cōtēdere:nec inermis
minime ꝓponere.de reſti.ſpo.frequens.li.vj.¶Ad ſolutionē huius
dubij Chriſti eiuſq; matris nec nō ⁊ deuotiſſimarū virginū Agathe
⁊ Lucie ſuffragio humiliter inuocato ꝯdeſcēdēs:ſciēdū ꝙ varij varia
⁊ varijs locis ꝯfuſe ⁊ diminute ſcripſerūt ſuper hoc articulo.Ego aūt
attingendo materiā ⁊ ſi nō ꝓfundius ſaltē clarius ceteris eā ſub qua
tuor pertingā opinionibus.¶Prima opi.habet titulū eſſe ꝓbāduꝫ
licet agatur poſſeſſorio.pro hac opi.faciunt iura alle.ꝑ cōtraria par
te:maxime reg.j.de reg.iu.lib.vj.⁊ hanc opi.refert Archi.in.§.patet.
iij.q.j.⁊.c.eum qui.de eo q mit.in poſ.lib.vj.Sed hanc opi.vehemēter
reſiſtit tex.in.d.c.in literis.⁊.c.item eum quis.eo.ti.⁊ alia iura.ſ.alle-
gata ad partem negatiuam.Unde hec opi.a doctorib⁹ communiter
nō recipitur.Secunda opinio eſt quando ad inſtantiam rei conuēti
nō ſit neceſſe oſtendere titulū vel colorē poſſidendi ante reſtitutionē:
nec ſpoliās petendo hāc queſtionē referre:ſed iudex ex officio ſuo an
teq̄ reſtituat debet ſe de titulo informare:⁊ ſi de titulo legitime ꝯſtat
vel ſaltem per ꝓbabilem preſumptionē debet eum reſtituere,ſi vero
nihil cōſtat de titulo reſtitutionē non faciet.¶Ex hoc infertur ꝙ ſi
ꝓponat beneficium eſſe reſeruatum iudex ex officio de hoc cognoſce
re poteſt anteq̄ reſtitutionem faciat.⁊ hāc opinionem tenet Lap.de
caſtil.in ſua allegatione.xxv.⁊ ſic dicit viua voce ſe audiuiſſe a Ioan.
and.in.c.ex parte.de reſtituti.ſpoliatorū.⁊ dicit ꝙ hoc firmabat pro

vera ꝯcluſione.hanc eandē tenet Bart.in cle.j.de cau.poſ.⁊ ꝓprie.⁊ ſic fuiſſe obtentum in palatio apoſtolico.q: in iſtis non daṫ poſſeſſio ſine titulo.vt dicta regula de reg.iur.lib.vj.¶Sed ex hac ratione inſertur qꝺ etiā ad inſtātiā partis tenetur iuſtificare appellationē:q: lꝫ ꝯuentꝰ ſuper ſpoliatione nō audiaṫ ſup ꝓprietate:audiṫ tñ volens ſe defendere ſuper poſſeſſorio.⁊ ꝓponere pōt qꝺ aduerſariꝰ nō probat poſſeſſionē:vt in.c.olim.el.j.⁊ cle.ij.de reſti.ſpol.facit.c.ſi.de ordi.cog. ¶Tertia opinio habet vt nec ad inſtātiā aduerſarij nec iudicis offō teneaṫ ſpoliatus ꝓbare tit.vel iuſtificare poſſeſſionē vel ſufficit docere de ſola poſſeſſiōe per dictuꝫ.c.ī literis.dꝫ eñ iudex excludere aduerſariū i odiū ſui ⁊ actorē reſtituere:⁊ poſtmoduꝫ officio ſuo ſi voluerit poterit inquirere ſicut ſeruaṫ in ſimili.in.c.cū nobis.ꝺ ele.facit.c.ordinarij.de offi.ordi.lib.vj.vbi iudex ex offi.inquirit de tit.ꝯ poſſidētem. hāc opinionē tenuit recolēde memorie dñs meus dñs Frāciſcꝰ de Zabarellis olim cardinalis florentinꝰ ⁊ hanc opinionē aliqualiter ſentit Inno.in.d.c.ex parte.de reſti.ſpol.vbi reuocādo quod dixi in.c.in literis.dicit canonicū poſſe petere reſtitutioneꝫ iure canonicali dato ꝙ nō ꝓbet eū poſſeſſorē fuiſſe īgreſſuꝫ autoritate ſuperioris vel exercuiſſe aliquē actū ꝓportionabilē canonico dūtaxat ſꝫ ſatis ē ꝙ doceat ſe exercuiſſe aliquē actū vt canonicū aīo inquirēdi quaſi poſſeſſionē iure canonicali ſciētibꝰ illis quoꝝ ītereſt.alibi aūt vt infra dicā aliter ſentit idē Inn.huic opinioni videṫ obſtare.c.ad decimas.de reſti.ſpo.regula ꝓma de re.iur.lib.vj.ſed.j.plenius attingā.¶Quarta opinio videṫ eſſe cōis hñs qꝺ nō teneaṫ ꝓbare titulū.ſed ꝺbet iuſtificare poſſeſſionē ex titulo ſiue aliter tolerare:⁊ hāc opinionē ſentit gl.lꝫ nō multū aperte i cle.j.de cā poſ.⁊ ꝓprie.⁊ eā allegat totꝰ mundus.Sed Ioā.and.opinionē ſuā circa hanc materiā melius declarauit ꝙ alibi in addi.ſpec.in tit.de reſti.ſpo.ſup rubr.immediate poſt ꝓn.⁊ ibi apertiſſime firmat ꝙ vbi nō ꝯſtat petentē nō habere ius audiṫ petēs reſtitutio.ſꝫ hꝫ iuſtificare poſſeſſionē.⁊ hāc opinionē tenet pau.ī dicta cle.vna.⁊ dñs Ant.in.d.c.ī literis.ſed in mō iuſtificādi varie ſunt opiniones vt refert Io.an.in addi.ꝑallega.¶Quidā dicūt petētē reſtitutionem ꝓbare debere titulū primo aſpectu legitimum.nō eñ venit ī poſſeſſorio omne qꝺ requirit petitoriū.Siĉe i matrimonio carnali ī quo petens reſtitutionē nō arctaṫ ad ꝓbandū titulū neceſſario concludētē ſed ſatis eſt ꝙ ꝓbet matrimonium legitimū ex ꝯſenſu nec admittūtur exceptiones defectū intrinſecū cōcernētes:vt no.in.c.ex parte.⁊ ī c.literas.⁊.c.ex trāſmiſſa.de reſtit.ſpo.⁊ ſatis videṫ hoc ſentire gl.i cle.vna dum dicit aliud eſt ſignificare poſſeſſionē ex titulo:⁊ aliud agere petitorio.Alij dicūt ꝙ ſatis ſit ei ꝓbare autoritate ſuperioris ſe ī poſſeſſionem inductū ad hoc vt reſtitutionē cōſequaṫ.⁊ hāc opinionē tenet Inn.in.d.c.in literis.vbi videṫ velle ⁊ renuntiare iuri quod hꝫ in beneficiū.iuxta nota.ꝑ glo.in.c.ſup hoc.de renun.in ✗bo cauſam.xvj.q.vj.in gloſ.ij.tenent dñi de Rota deciſio.ccclxij.optime inducit ī ar.cle.ij.§.ſane.de peni.vbi illa renuntiatio metu extorta per captionem ⁊ detētionē ſeculariū poteſtatū ꝓnunciēṫ nulla:⁊ inducitur ibi caſus.vt ibi not.cum ergo ī illo.c.ſolicite.cōſtaret renūtiationē interueniſſe tam per probationes ꝙ ꝑ confeſſionē partis:vt patet ibi in tex.vbi tm̄ mādatur inquiri an preceſſerit ſpoliatio:⁊ ſic nō dubitaṫ interueniſſe eam quomodo ſit illi reſtitutio eccleſie cū pacto tamē nullū ius haberet reſpectu proprietatis.⁊ ſic notorie ſꝫm illam datur vitioſus īgreſſus cōtra ea.ei qui iuit ī poſſeſſionē.⁊ theorica ꝯmunis vt ē nūꝙ ſalteꝫ in iſtis beneficialibus fiat reſtitutio cum inductiōe vbi alˢ notorie conſtat de defectu proprietatis.iuxta not.ꝑ Inno.⁊ Ioā.andr.in.c.conſtitutus.de ſi.preſb.⁊ in.c.cuꝫ eccleſia.de cauſa poſ.⁊ proprie. ¶Secūdo ergo arbitror ꝑ hoc cōtrariū hāc cōem lecturā reſtrigēdā vt nō ꝓcedat qñ renuntiatio fuiſſet facta etiā poſt ſpoliationē in manibus ſuperioris:tñ quia illa preſumi dꝫ ſpōtanea.arg.l.non eſt veroſimile.ff.quod me.cau.⁊ eoꝝ q̄ no.gl.in.l.tranſactionis.C.de tranſac.tñ q: ex quo conſtat eū nō habere ius in ꝓprietate:nō debet ſibi reſtitui beneficium.lꝫ enim talis renūtiatio nō referaṫ ad poſſeſſionē quā nō habebat.ideo poſſet agere pro dānis ⁊ intereſſe tunc illatis:tamē debet fieri reſtitutio beneficij per ſupradictā rationē.Vñ i illo.c.ſolicite.nō pōderaṫ interuētus ſuperioris ſicut ī.c.accepta.⁊ ſic videṫ ꝙ in d.c.ſolicite.nō fuit facta renūtiatio in manibꝰ ſuperioris.qñ auteꝫ ſit renuntiatio beneficij non in manibus ſuperioris:nō perdit ius ꝙ habebat in beneficio:imo talis renūtiatio nō tenet iuxta no.ꝑ doctores in.c.qꝺ in dubijs.de renun.⁊ in.c.ꝗto.de reſti.ſpo.nec etiam ſuperior in caſu huius.c.ſolicite:potuiſſe illam ratam habere:q:.c.quod in dubijs.loquitur ſpōte qñ in manu laicali.ſed in caſu noſtro nō apparet qꝺ ī manu laicali.¶Itē q: fuit facta poſt ſpoliationē.⁊ ſic nō ꝓſumitur ſpontanea vt ibi ideo ad nihilū valet renūtiatio nec quo ad ꝓprietatē nec q̊ ad poſſeſſionē merito talis exceptio non debuit admitti.⁊ ſup hoc dico Ioan.an.poſt Goffre.nō bene dicere inquātum dicit ꝙ renūtiatio illa non ꝓiudicet renūtiāti q̊ ad poſſeſſoriū:ꝓiudicare tñ q̊ ad petitoriū.per.d.c.qꝺ in dubijs.⁊.c.accepta.hoc eñ dictuꝫ nō ꝓcedit q: aut interuenit autoritas ſuperioris ⁊ debet preiudicare aut nō interuenit ⁊ non debet preiudicare vt.ſ.dictū eſt ⁊ pro hoc habetur clare intellectus illoꝝ iuriuꝫ.⁊ nullius remanet ſcrupulus.¶Et ifero nunc ad ſolutionem noſtri ſecundi dubij.dico enim:aut hec renuntiatio iſtius fuit facta nō in manibꝰ ſuperioris ⁊ ea nō obſtāte poteſt peti reſtitutio:q: per talem reſtitutionē licet ſpontaneā non ꝑdit iſte quod habebat in beneficio iuxta no.in.d.c.quod in dubijs.⁊ in.c.ꝗto quo ad ſe:quia nō potuit a ſe abdicare beneficiū.vt no.in iuribꝰ ꝓallegatis.⁊ facit.l.legatus.ff.de offic.ꝓſi.aut renuntiauit in manibꝰ ſuperioris.⁊ tūc ſi de ea notorie conſtat obſtat exceptio lꝫ nō fundet intētionē excipiētis:quia ſuperior ex renūtiatiōe beneficij nō debet reſtituere beneficiū ei q nullū ius notorie habet.ar.c.cū nobis.de elec.⁊.c.quoniam.de fil.preſby.⁊ quod no.in.c.ꝯſtitutus.poterit tñ agere ad dāna ⁊ intereſſe tūc illata:vt no.Inno.in.d.c.ſuper hoc.ſuperior tñ ſi cōſtat de ſpoliatiōe nō debet ſpoliatorem dimittere in poſſeſſionē beneficij:ſed ſupplendo ex officio illum ſpoliare ⁊ licite alteri cōferre.de prebē.de multa.Aut non conſtat notorie de renuntiatione.⁊ tunc nō obſtat exceptio tanꝙ cōcernēs defectū proprietatis:vt in.c.in literis.de ordi.cog.⁊.c.ſi.cum ſimilibꝰ.Et per hoc ſatis patet reſponſum ad omnia.ſ.allegata in cōtrariū niſi ad argumētū a cōtrario ſenſu ſumptum ex.c.ſolicite.¶Nā ſi ibi pōdereṫ ꝙ nō fuit ſpōtanea:ergo ſi cōſtaret ꝺ ſpōtaneitate ſicut preſupponitur in themate noſtro obſtaret obiectū.⁊ videṫ arg.ſatis vrgēs.¶Sed reſpōdeo dupliciter.Primo quo ad arg.a ꝯtrario ſenſu nō vrget qñ reperiṫ ꝯtrium in iure vel reſultaret.clarū enim ī iure eſt qꝺ vbi notorie nō ꝯſtat de defectu ꝓprietatis debet fieri reſtitutio in iſtis bñficialibꝰ ⁊ vbi notorie nō cōſtat nō debet admitti exceptio defectū ꝓprietatis cōcernēs: vt.ſ.pleniſſime dixi.Secūdo poteſt reſponderi ꝙ cōſideraṫ ibi ꝙ nō fuit ſpontanea ad maiorē exaggerationē duo tituli impediebāt illā exceptionem admitti.Primo,q: cōcernebat ꝺfectū ꝓprietatis.vt.ſ.dixi.Secūdo, q: preſumiṫ talis renūtiatio poſt ſpoliationeꝫ facta nō ſpōtanea. debet enim reduci illud.c.ad alias iuris regulas īdubitatas.⁊ hoc quo ad ſecūdū dubiū.¶Ad tertium qꝺ fuit vtrū crimen notorium beneficij priuatiōe dignū excludat ipſius beneficij reſtitutionē petētē.Arguo prio ad partē affirmatiuā.⁊ ſic notariꝰ criminoſus eſt ſuſpēſus ſatis quo ad ſe:vt in.c.ſi.de coha.cleri.⁊ mulie.⁊ amplius ſine diſpenſatiōe adminiſtrare nō pōt.de tēp.ord.c.ſi.ergo non poteſt petere reſtitutionem beneficij cum nō pōt in eo adminiſtrare.ī.c.ſi.de cle.excom.min.vbi dicitur excōmunicatuꝫ eligi nō poſſe pro eo:quia ad ſuſceptionē eligitur a quoꝝ perceptiōe eſt priuatus.non ergo debet iſte notoriꝰ criminoſus audiri:cum nō poteſt interdicto beneficio adminiſtrare. Secūdo de hoc videtur caſus ī.d.c.ad petitionē de accu.vbi ꝓceſſus agitatus cōtra illum abbatem erat nullus propter iudiciarium ordinem non ſeruatū:ſed quia ꝯſtabat de criminalibus illiꝰ noluit illum reſtituere:ſed voluit eū manere priuatū.ad idem facit.c.ſi conſtiterit eo.titu.ſꝫm vnuꝫ intellectum vbi admiſſa fuit exceptio criminis cōtra petētē reſtitutionē lꝫ nō īduceret priuationē tituli ipſo facto.¶Tertio arguiṫ ſic.iſte ꝓpter notorietatē criminis ꝺbet incōtinēti priuari.de accuſa.euidētia.ij.q.j.manifeſta.⁊.c.lothariꝰ.facit.c.qm̄.ꝺ fil.pſby.ergo fortiꝰ dꝫ ſibi reſtitutio denegari q: turpius eijciṫ ꝙ nō admittitur.de iureiur.queadmodū.⁊ maxime hoc ſeruari debet in iſtis euidētialibꝰ vt euitetur circuitus.de reſcrip.cle.audito.⁊ infamibus porte dignitatis non patet.de exceſ.prela.inter dilectos.⁊ in regula infamibus.de reg.iur.li.vj.Quarto ꝓ hac parte facit.c.ſignificaſti.de diuor.vbi patet qꝺ cōtra cōiugē petētē reſtitutionē admittitur exceptio adulterij.⁊ hoc ad partē affirmatiuā.Ad partē vero negatiuam non arguo:q: ſatis patebūt argumenta ex ſolutione quā ſtatui ſubijciam. ¶In hoc articulo reperio dñm Anto.in.c.itē cū quis.de reſtit.ſpo.expreſſe tenētē iſtā partē.⁊ idē ſentit in.c.ſi cōſtiterit ꝑalleg.nō tñ mouetur ꝑ oīa ſupradicta:ſed allegat dūtaxat.c.ad petitionē.⁊.c.ſi cōſtiterit.de accuſa.reſtringit tñ hoc dictū in beneficialibus:mihi tñ hoc dictū nō placet dum ſcriberē ſuper.c.itē cū quis.⁊ hic infero ea ꝙ ibi ordinarie dixi.Mouet primo:q: quātūcūꝙ qs criminoſus niſi crimē inducat priuationem ipſo facto:licet tñ tenet beneficium anteꝙ priueṫ ꝑ ſniaꝫ.nā ⁊ poſſet ſecū ante ſniam diſpēſari.hoc eſt no.dictū In.in.c.cum noſtris.de cōce.prebē.Et anteꝙ diſpenſeṫ iuſte tenet anteꝙ priueṫ.vt ibi dicit Inno.ſi ergo iuſte tenebit:iniuſte fuit ſpoliatus ꝑ violētiam:ergo debet reſtitui in priſtinum ſtatum:cū ſibi cōpetet ius prelature anteꝙ priueṫ nec exceptio huiꝰ criminis eſt admittēda tempore nō elidēs actionem in iudicio deductaꝫ.exceptio eñ debet eſſe talis ꝙ excludat actionē.l.j.ff.de excep.c.a nobis.de excep.de ord.co.ſed exceptio huius criminis non excludit hoc interdictū.nec reddit petentem incapacē.preſuppoſito qꝺ crimē oppoſitū ſit verū:nihilominus remanet in iure ſuo:nec poteſt dici ꝙ debeat priuari exceptiōe probata:qm̄ exceptio non poteſt operari hūc effectum priuatū ſoluꝫ enim de ſua natura operatur effectum excluſiuum:vt probatur in.c.ij.de ord.cog.⁊ optime ad materiā noſtrā facit.c.ſup his.de accuſ.vbi crimē probatum per viam exceptionis cōtra clericū nō probāt facultatem priuādi ex ſuis beneficijs ſed dūtaxat operatur electionē electi quinimo plus dico qꝺ etiā ſi ageretur petitorio non deberet admitti exceptio criminis ſi nō inducit priuationē ipſo facto:vt no.ꝑ rationē ſupradictā.Cōcludit Inno.in.c.inter dilectos.de exceſ.pla.nec ratio notorietatis facit dictam rationem ceſſare.argumē.viij.qꝺ.iiij.nōne. ¶Itē huic ſententie aperte fauet.tex.in.c.ſi.de ordi.cog.vbi dicit qꝺ

connentus ſuper reſtitutione non eſt aduerſus reſtitutionem petentē
niſi ſuper reſtitutione audiēdus ſubijcićs rationē qꝛ reſtitutio petita
in hoc priuilegiata dignoſcit̄ vt ipſuʒ intētās nō cogatur ante reſti-
tutionē ſuis poſitionib⁹ rn̄dere. Pōdero vniuerſalē excluſionē ſpoli
antis ꝯtra reſtitutionē petētē. Idē videt̄ innuere tex.in.d.c.itē cuʒ qs
vbi criminis exceptio repellit indiſtincte aduerſus reſtitutionē petē
tē. Ad idē allego.ij.q.ij.⁊.iij.q.j.p totum.in quibus iuribus gn̄aliter
dicitur ꝙ ante oīa etiam crimina tractanda reſtituendus ē ſpoliatus
qꝛ allegant̄ notorie q̄ nō ſunt de appell.ꝯſuluit.⁊ iſte nō debet litiga
re ſpoliatus maxime ſuper crimine.arg.optimū in.c.frequēs.de reſti.
ſpol.in.vj.vbi exceptio ſpoliationis quādoqꝫ competit etiā ꝯtra ter
tium ꝓponēteʒ crimina aduerſus ſpoliatum ne ꝓpter inopiā ſeu ei⁹
actionē ſuccūbat ⁊ ꝯtra ſpoliātē īdiſtincte admittitur exceptio ſpo-
liationis ante reſtitutionē. Fortius ergo iſte ſpoliatus q p̄occupabat
iudicium nō debet poſſe excludi a petitione reſtitutiōis ꝓpter exce-
ptionē criminis propoſitā a ſpoliatore qui eſt odioſus ⁊ p̄ſumit̄ veni
re ad excipiēdū ſeu crimina ꝓponēdū nō bono zelo: ſed ꝓpter inimi
citiā vt valeat beneficiū vſurpatum interim retinere vt dicit tex.in.d.
c.item cū quis. Sʒ multa ſtatuta ſunt contra ſpoliantem vt odioſum
que ceſſant cōtra illos.arg.in cle.vna.eo.tit.⁊ quod no.in.c.fi.de ordi.
cog.⁊ in.c.literis.de reſti.ſpo.⁊ multo fortius nō debet admitti exce-
ptio criminis ſi crimē nō dicitur notoriū ſed manifeſtū vt eſt tex.not.
in.c.quia ſuſpecti.iij.q.v. ¶ Et aduerte qꝛ ītelligo quod capiēdo ma
nifeſtū pro notorio ſicut intelligit ibi gloſ.in ver.manifeſtū atqꝫ noto
rium crimē nō obſtat petēti reſtitutionē ⁊ illā glo.videt̄ ſequi Arch.
allegādo pro cōcordia allegata per Inn.in.c.inter dilectos.de exceſ.
prela. ¶ Sed nūquid iudex ex officio ſuo poteſt illum priuare ꝓpter
notorietatem criminis deferēdo reſtitutionem puto ſic dicēdū ꝙ aut
vult priuare ſuper eadē inſtātia iam inchoata in cauſa reſtitutionis.
⁊ aliud iudex a papa hoc non poteſt, ⁊ ad hoc nō fuit actū nec agi po
teſt.⁊ ſententia debet eſſe conformis petitioni vt in ſimili notabiliter
dicit Io.an.poſt cōpoſtel.in.c.mādatū.de reſcrip. Aut vult ꝓcedere
omnino ex officio ſuo extra inſtātiā: ⁊ tūc ſi eſt notorium facti perma
nētis ita quod nullo modo poſſit negari ꝙ de facili nō cōtingit.⁊ tūc
poterit iudex ſentētiare al's priuare: quia in hoc notorio nulla exigi-
tur probatio vel ſolēnitas in procedēdo: vt in.c.euidētia.de accu.⁊.ij.
q.j.manifeſta.⁊.c.quoniā.de fi.p̄ſby.⁊ no.per Inn.in.c.ex pte.el.j.de
verb.ſig.fruſtra enim hoc caſu fieret reſtitutio ⁊ euidenter eam petēs
incontinenti veniret priuandus ⁊ circuitus euitādus eſt maxime in
iſtis beneficialibus.de reſcrip.cle.auditor.⁊ reſpectu ſuperioris ceſſat
odiū ſpoliationis.⁊ iſte pōt eſſe caſus in.c.ad petitionē.de accu.⁊ per
hoc ſit reſpondendū ad aliud.c.vltimuʒ.papa hoc idē fecit de pleni
tudine poteſtatis: vt ibi no.gl. Aut nō eſt tale notoriū.⁊ tūc cū exigā
tur probatiōes vt in.c.ſicut.de re iudi.⁊ per gl.in p̄alle.c.manifeſta.⁊
defenſio eſt experiētia rei.facit qđ no.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.debet
ante omnia fieri reſtitutio: qꝛ nec vidi contēdere ⁊c.quia ſpoliatus p
priuatum habet priuilegiū ne exigatur p ſententiā iudicis ante reſti
tutionē: vt in.d.c.frequēs.⁊.c.ſi cōſtiterit.de accuſa.quod facit ꝓ cō
traria parte dico qđ hoc nō ꝓbat ad qđ inducit. Intelligit̄ eñ m'lti
pliciter: vt ibi no.nō eñ poteſt intelligi in delicto notorio.⁊ ſatis col
ligitur ex textu ibi ſi cōuentus fuerit ⁊c.quidam intelligit illū tex.ꝙ
ideo contra petentem reſtitutionē admittuntur illa crimina: quia ibi
facta fuit ſpoliatio poſt ſententiā priuatā latā ſuper illis criminibus
vel ſm̄ alios agebatur poſſeſſorio ille de ſua innocētia cōfidēs fuit cō
tentus vt prius diſcuterētur crimina obiecta.arg.c.j.de reſti.ſpol.al's
autē cū ibi crimina non eſſent notoria de directo eſſet contra illud.c.
iteʒ cū quis.vel deducenda eſt illa decretalis ad diſt.quā.ſ.formaui.
¶ Nunc reſpondeo ad illa cōtraria.c.formata. Et primo non obſtat
primū argumentū: qꝛ ex quo nō eſt priuatus licite petit reſtitutioneʒ
ratione tituli quē habet.nam poterit alius adminiſtrare donec p̄ue-
tur vel ſecū diſpēſetur.vt.c.fi.de cler.excō.loquitur de eo qui de nouo
acquireret beneficiū: qđ nō poteſt: ex quo eſt ſuſpenſus.⁊ idē in noto
rio criminoſo.nō enim valeret electio de eo facta: vt in.c.cuʒ in cūctis
de elec. Nō obſtat argumētum ſcđm: qꝛ ſatis.ſ.reſpōſum fuit. ¶ Ad
tertiū vero dicēdū ꝙ lʒ poſſit priuari tn̄ anteq̄ priuet̄ nō poſſet exce
ptio obijci.qꝛ nō elidit actionē: vt.ſ.plene dixi.⁊ qꝛ ille ſpoliator tāq̄
12 odioſus nō eſt audiend⁹. ¶ † Ad quartū argumentū de.c.ſignifica-
ſti.rn̄deo qđ crimē adulterij īducit priuationē ipſo facto vnde poteſt
coniunx ſua autoritate aliū repellere: vt no.glo.ij.in.c.fi.de adul.ſen
tit Inn.in.c.inquiſitioni.de ſen.excō.facit.c.agatoſa.xxvij.q.ij.⁊.c.di
xit.xxiiij.q.iij. Et hec ſufficiant quo ad tertiū mēbrū. ¶ In quarto ⁊
vltimo dubio qđ fuit: an habens patrimoniū ⁊ beneficiū eccleſiaſti-
cum valeat recta conſcientia ſalua reſeruato patrimonio de beneficij
reditibus vitam ducere. ¶ Arguitur primo qđ non: ⁊ videt̄ de hoc
caſus in.c.fi.xvi.q.j.in fi.vbi dicit tex.qđ qui bonis parentū ⁊ opibus
ſuſtentari poſſunt ſi quod pauperum eſt accipiūt: ſacrilegiū profecto
incurrūt ⁊ cōmittunt.⁊ per abuſionē taliū iudicium ſibi manducant
⁊ bibūt ⁊ per eadem verba loquitur tex.in.c.clericos.j.q.ij.ad idem.c.
paſtor eccleſie. His quibus ſua ſufficiūt nō debet aliquid irrogari: ha
benti dare nihil aliud ē q̄ ꝑdere.nec illis qui ſua poſſideant dari ſibi
aliquid volunt ſine graui peccato ſuo vnde pauper vicarius erat.idē
c.item cum quis.eadem cauſa et queſtiōe.vbi inter cetera dicit nō eſt
meū dicere quare peccatū cibis pauperum preſumēdū ſuſcipiunt: qꝛ
eccleſiam ſuaʒ iuuare proprijs facultatibus debuerāt ſuis expēſis iam
ſuper grauāt ⁊c.vel vbi ponuntur multa bona verba ad materiā fa-
cientia. ¶ Secūdo videt̄ ſingulariter ꝓbari per tex.notabilē ⁊ quaſi
ſingularē in materia.j.q.ij.ſacerdos.vbi dicit̄ ꝙ clerici pauperes ſiue
ex facultate ſiue ex ꝓpria volūtate: licite viuūt ō bonis eccleſie: qꝛ ad
ea accipiēda nō cupiditas eos ducit: ſʒ viuēdi neceſſitas cogit ⁊ ſin-
gulariter ſubiūgit ꝙ de talib⁹ clericis videt̄ dicere apoſtolus.qui ī ſa
crario opantur.que de ſacrario ſunt edāt ⁊ q altari deſeruiūt cū alta
ri participent.⁊ vide ibi tex.qui latius proſequitur hāc materiā. Ad
idē optime videt̄ concordare tex.in.c.illi.xij.q.j.vbi dicit ꝙ illi qui tā
infirmi ſunt poſſeſſionibus ſuis renūtiare nō poſſint.ſimul capiunt
de bonis eccleſie et ſatis ſine peccato illa retinent.⁊ ſic apte innuit ꝙ
tūc dʒ clericus ō bonis eccleſie viuere qñ nō habet patrimoniū vn̄ vi-
uat.ad idē.c.ep̄s eccleſiaſticarū.eadē cauſa ⁊.q.dicit̄ enim ep̄s habe-
re eccleſiaſticarū rerū poteſtatē ad diſpēſandū: ergo oēs q indigent
ipſe autē participare poteſt quibus indiget ſi bene indiget: ⁊ no.illa
verba.ſi tamē īdigēt.qui ergo habet patrimoniuʒ nō dicitur indige-
re: ꝯcordat.c.ep̄s.x.q.ij. ¶ Tertio principaliter īduco.c.epiſcop⁹.et
c.tuis.de preben.⁊ de reſcrip.poſtulaſti.quib⁹ cauet̄ epʒ nō arctari.ad
prouidendum illis clericis q ex proprio patrimonio viuere poſſunt.
¶ Quarto arguit̄ ſic.deputata largitione fidelium ad certū vſuʒ nō
poſſunt ſalua ſedis apoſtolice autoritate ad aliū vſum deputari.vt i
13 cle.qꝛ cōtingit.de relig.domi. ¶ † Item q̄libet res conſtituenda ē ad
vſum deſtinatum.de appel.ſuggeſtum.⁊ de iureiur.quāto.ſʒ bona ec-
cleſie tradita ⁊ conſeruata ſunt eccleſijs: vt ex eis oēs indigētes ſuſtē-
tentur: vt in.c.vidētes.vbi tex.optimus.xij.q.⁊ alijs.ſ.allegatis.cum
infinitis ſimilibus ergo clerici habētes patrimoniū vnde vitā ducere
poſſunt: non debent percipere de bonis eccleſiaruʒ: facit.c.ſicut.xlvj.
diſtin.nō enim bona tēporalia ſunt ſeruata eccleſijs vt ꝓping clerico
rum ditent̄: ſʒ vt ī opes ſubleuētur.vt.d.c.ep̄s.xij.q.j. ¶ In cōtrariuʒ
pro parte affirmatiua qđ poſſit pro reditibus beneficij cōſeruato pa
trimonio vitaʒ ducere.induco.c.fi.j.q.ij.vbi dicit̄ ꝙ clerici oēs qui ec-
cleſie fideliter vigilāt ⁊ deſeruiūt: ſtipendia ſuis laboribus debita ſm̄
ſeruitij ſui meritū p ordinationē canonici a ſacerdotib⁹ ꝯſequant̄.pō
derādum eñ eſt verbum omnes.includit profecto tā pauperes q̄ di
uites: al's ad quid dixiſſet omnes. ¶ Itē ponderādū dicit ſtipendia
ſuis laboribus debita dātur ergo ſtipēdia clericis deſeruientib⁹ non
ꝓpter indigentiaʒ eorū ſed ꝓpter labores ſanctos quos ſuſtinent q̄
quidē ratio verificat̄ tam in diuitibus q̄ in pauperibus: dign⁹ ē eniʒ
mercenarius mercede ſua.⁊ q ad onus eligit̄ repelli nō debet a mer-
cede nec ligari debet os bonis triturantis.de p̄bē.extirp.⁊.c.fi.de ma
giſtris. Sed dic ꝙ ibi ſentit tex.⁊ gloſſ.denario frauſari nō debet in
vinea dn̄i laborantes ⁊c. ¶ Secundo arguitur ſic.epiſcopus viſitans
eccleſias ſibi ſubiectas licite petit procurationeʒ ratiōe viſitationis.
vt in.c.cum ex officij.de preſcrip.⁊ ratione illius.c.quia nemo cogitur
ſuis ſtipendijs militare. Et qꝛ ſʒ Apoſtolū. Qui ſpiritualia ſeminat:
non eſt magnū ſi tēporalia metat. Certū eſt eñ q̄ q̄tūcūqꝫ epiſcop⁹
abundet licite petit procurationē.qꝛ nō debet ſuis ſtipēdijs militare.
Si ergo ep̄s q habet ep̄atuʒ ⁊ ipſius ſubit onera nō tenet̄ viſitate ec-
cleſias inferiores gratis vt ſeruiat expēſis ſuis: quāto fortiꝰ clericus
inferior non debet obligari ad ſeruiendū beneficio ſuo cum reditib⁹
ſui patrimonij ſi eis nō ſint vna eccleſia.vij.q.j.nouacianus.facit
quod no.c.cum apoſtolica.de his que fi.a prela.non videtur ep̄s im-
pendere officiū inferiori eccleſie cum reditibus epiſcopat⁹: fortiꝰ nec
clericus inferior cū reditibus ſui patrimonij. Ad idem.c.cum ſʒ apo
14 ſtolū.de prebē.q altari ſeruit viuere debet de altari ⁊c.vt ibi. ¶ † Ter
tio probatur ſic.clericus habens patrimoniū licite illud relinqt pa-
rentibus vel pauperibus diſtribuit: ⁊ de rebus eccleſie vitā ducit: vt
in.c.ſacerdos.j.queſtio.ij.ergo poteſt a principio licite diſpenſare pri
moniū i ꝯſanguineos vel pauperes ⁊ viuere de bonis eccleſie: ex quo
illi debitum impendit famulatū.ita videtur qđ poſſit illud patrimo
nium conferre ⁊ ſuis illud in futurum relinquat: vel neceſſitatis tē
pore communicet eis et pauperib⁹ ⁊ viuere iteriʒ de eccleſia cui ſeruit
pro hoc victū ſuum habeat.xij.q.j.vbi dicitur qđ chriſt⁹ habuit pecu
niā: vt neceſſitatis tempore ſuis ⁊ aliorum neceſſitatibus ſubueniret.
ſic ergo iſte pro tempore neceſſitatis poterit patrimoniuʒ conſeruare
⁊ de bonis eccleſie ad ſuū vſum participare. ¶ Quarto deduco.c.quatuor.
⁊.c.conceſſio.⁊.c.reditibus.xij.q.ij.in quibus dicitur ꝙ de bonis eccle
ſiarum cathedralium debet fieri quatuor partes: quarū vna ōbetur
clericis deſeruientibus ſm̄ eorum merita: et ſedulitatis officiuʒ nihil
diſtinguit ſi ſint pauperes aut non: nec dicitur quod tribuāt eis ſʒ in
digētiam.ſꝫ pro ſedulitate officij ⁊ ſm̄ eorum merita.ad idem.c.cha-
ritatem.ea.cauſa ⁊.q.in fi.ibi.nāqꝫ iuſtum eſt vt ille ſequatur ſtipēdiū
qui pro tempore ſuū commodare requirit̄ obſequium.concordat.c.
cunqꝫ.⁊.c.eccleſiaſticis.eadē cā ⁊.q.⁊.q.ij.precarie.facit.c.de multa in
fi.vbi cum ſcientibus ⁊ nobilibus beneficiorum tamē certū eſt vel ſal
tem veroſimile quod nobiles habēt patrimonium ſed non tenentur
illud

Illud expendere militando eccleſie vt proprijs ſtipendijs militent ⁊c. ¶Ad ſolutionẽ cõdeſcendens huius dubij ſaluatoris inuocato pre ſidio dicens glo.⁊ doc.in hoc multũ variaſſe:⁊ nimirũ cũ iura ⁊ ratio nes multuꝫ ꝓ vtraꝗ parte videantur profecto vigere.Iſtã gl.in.c.qm̃.xvj.q.j.videt̃ velle intelligere omnia iura prohibẽtia extẽſionẽ manꝰ ad bona eccleſiaſtica habẽtibus patrimoniũ qñ clerici tales nõ deſer uiũt eccleſijs:ſ3 certe hec ſolutio nõ ſatiſfacit.tũ etiã qꝛ pauperes cle rici nil debẽt ꝯſequi ab eccleſia ſi non deſeruiũt.i.c.ꝯquerẽte:ꝺ cle.nõ reſi.maxime habito reſpectu ad tp̃s illorũ iuriũ qñ omne beneficiũ re quirebat reſidẽtiam cũ propter officiũ ſit principaliter fundatũ bñfi cium:vt in.c.fi.de reſcrip.li.vj.⁊ qꝺ no.Jo.de lig.in cle.gratie.eo.titu. tum qꝛ multa ex illis iuribꝰ loquunt̃ expreſſe in deſeruientibꝰ:vt i.d. c.illi qui.⁊.c.ep̃s.⁊.c.ſacerdotes.cũ ſi.gl.i.c.illi q.xij.q.j.ponit quatuor ſolutiones. ¶Prima qꝛ iura ꝓhibẽtia hãc accumulationẽ patrimo nij ⁊ beneficij loquunt̃ de cõſtitutiõe:ſ3 certe nõ ſatiſfacit iſta ſolutio omnibus cõtrarijs cũ ex eis plura dicãt quod tales iudiciũ ſibi man ducant ⁊ bibũt ⁊ qꝺ hoc nõ faciunt ſine graui peccato:vt.ſ.colligere potes ꝑtẽ negatiuã. ¶Secũda ſolutio huiꝰ eſt ꝙ loquant̃ illa iura de clericis vagabundis.certe nec ſolutio iſta ſatiſfacit oibꝰ contrarijs cum nulla loquantur deſeruientibus:vt innuit illud.c.qui accepturi erãt ⁊c.Si eñ eſſent vagabũdi:nõ fuiſſent aliquid accepturi.ꝺ appel. ꝑuenit.⁊ ꝺ cle.nõ reſi.ꝯquerẽte.⁊.c.fi. ad ideꝫ ꝑallegatũ.c.ſacerdotes. vbi exp̃ſſe dicit̃ ꝙ illi debẽt de bonis eccleſie participare q nõ habẽt vnde viuãt.ſubiũgẽs ꝙ de his intelligitur dictũ apoſtoli.Qui altari ſeruit de altari viuere debet.⁊c.ꝗ ſola ꝟba luce clariꝰ innũt ꝙ loquã tur nõ in vagabũdis.imo in ſeruiẽtibus.⁊ facit.d.c. epiſcopus.xij.q.j. ¶Tertia ſolutio dat̃ ꝑ illa glo.ꝙ iura loquunt̃ de oblationibꝰ,ꝗ ta libus non ſunt cõicãde.hec ſolutio etiã nõ ſatiſfacit omnibꝰ iuribꝰ ſu pra allegatis ꝓ ꝯtraria ꝑte maxime.c.ſacerdotes.j q.ij.⁊.c.ep̃s.xij.q.j. habentes patrimoniũ poſſunt bona eccleſiaſtica habere nõ vt ſibi ſer uiãt:ſed vt diſtribuãt pauperibꝰ.ſed hec nõ eſt ꝓpria:imo ſapit ꝯtra riã opinionẽ ⁊ põt viuere ex reditibus bñficij gl.in.c.clericos.j.qꝺ.ij. cõfirmat aliqualiter de ſolutionibꝰ p̃miſſis:⁊ vltra eas dicit ꝙ illa iu ra ꝗ vident̃ ꝓbare vſum rerũ eccleſiaſticarũ in habẽtibꝰ poſſunt ĩtel ligi de quarta pauperibꝰ debita ꝗ dari ꝓhibet̃ habentibꝰ: ſubiungẽs ꝙ ſi habentes de bonis eccleſie ſuſcipiũt vel abſentes vl̃ preſentes li cet non debeat eis denegari portio.qꝛ nemo cogit̃ ſuis ſtipendijs mi litare mortaliter peccãt.p̃ſertim ſi ex cupiditate ſua reſeruãt.Et ad uerte qꝛ i hoc vltimo nõ apparet an loquat̃ illa gl.qñ ſuſcipiũt ꝺ quar ta ꝺbita pauperibꝰ an de ꝗbuſdã bonis eccleſiaſticis. ¶Sed cõtra ſo lutionẽ p̃cedẽtẽ facit aperte dictũ.c.ſacerdos.qꝺ videt̃ velle ꝙ illud dictũ q altari ſeruit ⁊c.dꝫ intelligi de nihil habẽtibꝰ ⁊ ſic vꝛ̃ etiã ꝙ de quibuſdã bonis iſti abũdantes nihil debent habere.Inn.in.c.ep̃s.de preben.dicit ꝙ lꝫ ordinariꝰ nõ cogat̃ prouidere ordinario habẽti ex patrimonio vnde viuere põt:tñ nõ credit ꝙ habens beneficiũ viuere debet de patrimõio:ſ3 de altari.ꝑ.c.cũ ſm.ꝺ pꝛben.Ad.c.paſtoralis. pro cõtraria parte reſpõdetur qꝺ ibi intẽdit actor canonico ꝓuidere ne ꝺ patrimonio auare theſaurizet ⁊ bona eccleſie expẽdat al̃s aũt ſ3 eũ bene licet bona ſua cõſeruare heredibus ⁊ bona eccleſie expẽdere. Idem ſentit in.c.poſtulaſti.de reſcri.vbi dicit̃ talẽ patrimoniũ non in digne accipere de rebus beneficij ſi bene diſpenſet. ¶Sed aduerte ꝙ licet cõmuniter allegatur ⁊ teneat hec opinio ꝑ illud.c.cũ ſm apoſto lum quod allegat Inno.tamẽ in veritate ad illud in.c.cum ſecunduꝫ faciliime reſpõdet̃ per.d.c.ſacerdos.j.q.ij.vbi expreſſe text.dicit illam autoritatem apoſtoli intelligendam deſeruientibꝰ nil habẽtibꝰ. ⁊ ſic toleratur dictum ſuum per.d.c.ſacerdos.poteſt tamẽ dictũ ſuum ſal uari:prout.j.dicam:ſed nõ per illud.c.cum ſm Hoſti.in.c.poſtulaſti. prealleg.dicit ꝙ qui ordinauit eum ex quo habet patrimoniũ habet ꝯtra ipſum exceptionem ⁊ hoc eſt planũ in.c.tuis.⁊.c.epiſcopꝰ.de p̃ ben.titulo autẽ eccleſiaſtico poſſunt tales vti.dũmodo tamẽ ſeruitiũ eccleſie faciãt:honeſte viuãt:⁊ prauã intẽtionẽ nõ habeãt in theſauri zando vel ditãdo parentes:nec etiam proprijs ſtipẽdijs militare tenẽ tur.de preſcript.cum ex officij.al̃s ſi ſeruitium non faciant vl̃ i malos vſus expẽdãt:pena ſuos teneat autores ⁊ dicit Hoſti.ꝙ ſi ſibi nõ cre dant:credant Hierony.⁊ pro certo quorũ dicta habent̃ iuribus.ſ.al leg.pro contraria parte concludens tandem ꝙ ſi iura in hoc deficiẽt: propria ſciẽtia naturalis ratio illos cõuinceret. ¶Et licet hoc dictuꝫ Hoſti.demulceat aures ⁊ videat̃ in idẽ reſidere cũ Inn.tamẽ huius dictũ videt̃ cõtra p̃alleg.c.ſacerdos.⁊.c.epiſcopus.qꝛ prorſus debent abſtinere ſm illa iura:ex quo habent vnde viuant.nec cõſumptio ad bonos vſus eos excuſat:qꝛ nõ debet quis alere etiã vt bene diſpẽſet. vt i.c.precarie.x.q.ij.debet enim vt diſpẽſator eccleſia illa diſtribuere in pios vſus a iure deputatos:nõ aũt capere tanꝗ ſibi ꝺbita ⁊ nomi ne proprio diſpenſare etiã ad bonũ vſum.vt in.d.c.precarie.tamẽ opi nio Inno.⁊ Hoſti.cõmuniter tenet̃ per omnes doctores:per Joã.de lig.in cle.gratie.de reſcript.⁊ Archi.Hug.in.c.clericos.j.q.ij.illi q.xij. q.j.reſpondit Hugo.in.d.c.clericos.ad iura que videntur contraria ꝗ loquunt̃ ſm antiqua tẽpora.nam in primitiua eccleſia reditꝰ eccleſia rum erant tenues ⁊ exiles ⁊ ex eis prouidebat̃ indulgẽtibꝰ ſm qꝺ vni cuiꝗ opus erat.arg.xij.q.j.c.qa tua.⁊ hec reſponſio videt̃ ſatis bona

Sed ego pro clariſſima ſolutiõe huiꝰ dubij facio preſuppoſita. Pri muꝫ eſt:qꝛ olim in primitiua eccleſia oẽs credentes i chriſto habebãt omnia cõmunia:⁊ ſic clerici nihil habebãt proprij.xij.q.j.cui portio.⁊ c.certe.⁊ de hoc per ibi in ſumma.Sed poſtea fidei feruore quieſcen te nedum laſciui chriſtiani:ſed etiã clerici ſeculares inceperũt poſſide re ⁊ tenere propria:⁊ nõnulli clerici hoc faciebant claꝫ oſtendebãt ſe ſanctiores quã eſſent:vt i.d.c.certe.⁊ tunc videbat̃ valde idecẽs vt cle ricus etiã ſeruiẽs eccleſie reciperet portionẽ ab eccleſia cũ haberet pa trimonium cuius detentio videbat̃ deteſtabilis.cum videret̃ illicitum detinere propriũ cõtra veſtigia apoſtolorũ:multo magis videbatur deteſtabilius tenere patrimoniũ ⁊ cũ hoc percipere de bonis eccleſie: ſed ſi volebãt tenere ꝓpria ⁊ abſtinere a bonis eccleſie tũc aliqualiterꝰ excuſabant̃:qꝛ quodãmodo videbant̃ relinquere ſua cũ incõtinẽti ꝓ prijs rebꝰ abſtinebãt ab alijs rebꝰ eccleſie ꝗ dabant̃ eoꝝ labori:⁊ iſte eſt ꝓprius caſus ſi bene põderetur i.c.illi qui.xij.q.j. poſtmodũ magis tenuerũt tepidi:nec videbat̃ honor tenere bona tp̃alia ⁊ inceperũt li cite ⁊ paſſim oẽs clerici ⁊ palã tenere ꝓpria.ex quo eis nõ renũtiaue rãt.vt in.d.c.certe.⁊ i.c.ſint manifeſte xij.q.j.⁊.xij.q.v.⁊ incipit quodã modo ceſſare rõ illius.c.illi q.xij.q.j.poſita in prin. ¶Secũdũ preſup poſitũ eſt qꝺ olim i primitiua eccleſia tp̃e apoſtoloꝝ oĩa bona oblata eccleſie videbant̃ ⁊ eorũ p̃tijs ſubueniebat̃ oĩbus cõmune vitã ducen tibus ⁊ alijs pauperibus indigẽtibus.ſed poſtmodum apoſtoli ⁊ alij fideles videntes meliꝰ fore ſi bona ſic oblata cõſeruarent̃ eccleſijs ma tricibꝰ ⁊ ex eorũ reditibus ſubuenirent indigẽtibus ꝗ ſi venderẽt qꝛ ex venditione pretio cõſumpto ſepe imminebãt neceſſaria ⁊ nõ erat vnde ſubueniret̃:fuit ſtatutũ vt bona non venderentur.ſed ad vſum predictũ cõſeruarent̃ eccleſijs matricibꝰ ⁊ ipſi haberẽt ꝑtãtem diſpen ſandi.de hoc eſt tex.not.in.c.vidẽtes xij.q.j.⁊ ſic bene põderet̃ hoc ex primeua inſtitutiõe rerũ eccleſiarũ vt fuit vt ſubueniret̃ indigẽtibus: ⁊ ſic nimirũ ſi multũ iura dicũt ꝙ clerici habẽtes patrimoniũ nõ de bent quicꝗ ꝑcipere ab eccleſia quãtũcũꝗ deſeruiret:qꝛ in eis tũc cau ſa deputationis ceſſabit ⁊ detẽtiõis bonorũ tẽporaliũ:ſed poſtmodũ creuerunt facultates in fide vt vellẽt deſeruire eccleſijs cathedralibꝰ fierẽt ex eorũ bõis quatuor ꝑtes quarũ vna deberet̃ ep̃o alia clericis tertia fabrice eccleſie:quarta pauperibus:vt.d.c.quatuor.⁊.c.ꝺ rediti

5 bꝰ.⁊c. ¶†Itẽ fuit ordinatũ vt nulla eccleſia edificaret̃ niſi priꝰ dos aſſignaret̃ ꝓ miniſtris.de cõſe.di.j.c.nemo.⁊ de cõſec.eccle.vel alta.cũ ſi.⁊ ſic hodie bona tp̃alia deputãt̃ eccleſijs principaliter pro miniſtro rum ſubſidio.ad idẽ.c.paſtoralis.de his ꝗ ſi.ap̃la.⁊.c.de his.de eccle. edifi. ¶His preſuppoſitis infero ad clarã deciſionẽ huiꝰ dubij ⁊ con cordantiã oĩm iuriũ varie ad hãc materiã loquentiũ vcꝫ ꝙ habito re ſpectu ad ſtatuꝫ primeue eccleſie ꝓcedũt iura ꝗ vident̃ velle habẽtes patrimoniũ nõ poſſe participare de bonis eccleſie:vt qꝛ videbat̃ hor ror ⁊ deteſtabile vt tenerẽt ꝓpria tñ qꝛ bõa eccleſiaſtica fuerũt deputa ta ad vſum dũtaxat idigẽtiũ:vt.ſ.dixi.Sed cũ ſuccedẽte tp̃e iſta duo ceſſarẽt qꝛ ⁊ clerici palã ⁊ ꝑmiſſiõe eccleſie inciperẽt habere propria ⁊ bona eccleſiaſtica fuerunt principaliter deputata ꝓ miniſtrorũ alimo nia ſurrexerunt alia bona ⁊ ratio naturalis viget vt quãtuncꝫ clerici habeãt bona patrimonialia nihilominꝰ pñt viuere ⁊ bonis eccleſie non tanꝗ indigentes:ſicut in prima deputatiõe erat indultũ:ſ3 tanꝗ ſeruiẽtes:qꝛ dignũ eſt vt nõ cogant̃ ꝓprijs ſtipendijs militare.ex quo enim illicite tenẽt ꝓpria nõ ſunt priuãdi a ꝓpria mercede.c.fi.de magi. ⁊.c.extirpãde.de preben.cũ ſimi.⁊ ideo.c.fi.j.q.ij.dicit ꝙ oẽs clerici q eccleſie fideliter inuigilãt:deſeruiũt ꝙ ſtipẽdia ꝯſequant̃.vnde ꝑõdera bene ꝗbꝰ oẽs ꝯprehẽdit,tã diuites ꝙ pauperes:vt ibi et no.doc. ¶Itẽ põdera verba ſequẽtia ꝙ volũt clericos ſtipẽdia ꝯſequi:nõ ꝓ pter idigentiã ſed ꝓpter labores ⁊ ſeruitiũ.Et not.qꝛ dicit ſ3 ſeruitij meritũ nõ aũt dicit ſm indigẽtie qualitatẽ.ſm ergo tẽporũ diuerſita tẽ iura ⁊ varie proceſſerũt.ſimile no.xvj.q.j.in ſum.⁊ ſm hec tẽpora po teſt defendi:Inno.⁊ Hoſt.⁊ ꝑ hoc clare patet reſponſum ad oia iura ꝯtraria.poſſunt ergo cleri de bonis patrimonialibus diſponere tam inter viuos ꝙ in vltima volũtate ad eorũ libitũ dũmodo primã intẽ tionẽ nõ inducãt.pro hoc.c.j.⁊.c.qꝛ de teſta.⁊ xij.q.v.ꝑ totum.⁊ de bo nis eccleſie cui ſeruiũt vitã ducere dñt nõ aũt poſſunt petere ab eccle ſia vniuerſali tanꝗ indigẽtes.in hoc caſu poſſunt intelligi multa iu ra.ſ.allegata ĩ cõtrariũ.vt.c.qm.xvj.q.j.⁊.c.clericos.⁊.c.paſtor.j.q.ij. cũ ſimi.ſed de ꝓprijs beneficijs ſic quia tũc recipiũt nõ tãꝗ idigẽtes ſed tãꝗ ſeruientes vt laborum ſuorũ mercedẽ ⁊c. ¶Hec queſtio diſ putata fuit per dominum Nicolaũ de ſicilia decretorũ doctorem fa moſiſſimum i amplo Seneñ ſtudio.Anno domini.M.cccc.xxxiij.die vero.xxv.Januarij.⁊ ad vtrãꝗ partem dubiorum reſpõdet ſpectabi lis ⁊ egregius vir dominus Sandolphus diagolonez.in iure cano nico eleganter peritus.Et intereſſente in diſputationibus actu plu torum magiſtrorum ⁊ doctorũ copia qui Senas conciliũ generalis cauſa venerant. Laus deo.

¶Queſtio.v.

1 ☞Collatio patronatus ſine conſenſu epiſcopi an valeat.
2 Jus patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis.
3 Jus patronatus an laico conferri poſſit.⁊ nu.5.
4 Laicis in rebus eccleſiaſticis nulla fuit data facultas.

v j

Uide ſupra nume.3.
5 Partis autoritas an requiratur in mutuo per filium contrahendo.
6 Collatio bñficij patronatꝰ ꝑ epz facta patrono neglecto an teneat:
7 Spes ſola habendi aliquid vltra ſortē cōſtituit hominem vſurarium.
8 Penſionem annuam recipiens pro locatione agri non peccat.

Augerio patronatū in baſi-
lica nicoſtrati iure ſibi delatuz Plautius laicꝰ mera libe-
ralitate contulit ad eandē vacātem patrono neglecto im-
minete adhuc tempore electiōis ⁊ preſentationis a iure ſtatuto. An
tiſtes actorem clericū inſtituit: quadrimeſtre deniqꝫ elapſo Plauciꝰ
filio herede ſuperſtite diē perſoluit extremū quo minime accerſito do
natione paternā ⁊ ratificauit epſ ⁊ ipſius cōſenſus pretioſum pretiū
baſilice nicoſtrati ab ortonotropho cui ſui tpe vtēdū eidē eccl̄ie quin
gentis aureis donatur: recepit Augeriꝰ ab ingēti et fomoſo ortono
tropho alia quingenta prorſus ꝯtulit vt ab eo vita cōiter annis ſingu
lis reciperet quinquaginta ⁊ facto cōſtitutꝰ quatuor in diſceptatio-
nem adducunt. ¶ Primū nūquid dicta patronatꝰ collatio iure ſub
ſiſtat ſaltem a Senen. preſule dicto tempore accedēte cōſenſu. ¶ Se-
cundum an baſilica nicoſtrati vacet inſtitutione nō obſtāte predicta.
¶ Tertium vtrum contractus initus intra augerium ⁊ baſilicam ni
coſtrati ſit vndiqꝫ licitꝰ iuris ſolēnitatibus nō neglectis. ¶ Quartū
ſi cōſciētia refragāte valeat plautius quinquaginta ab ortonotro-
pho recipere. ¶ Circa pmū dubiū hoc ꝓcedat ordie. ¶ Primo nāqꝫ
quinqꝫ formabo motiua ad ptē affirmatiuā. ¶ Secūdo totidem ad
ptē negatiuā. ¶ Tertio ſolutionē ſubijciā. Qꝺ aūt iuriſpatronatus
collatio iure ſubſiſtat etiā ſubmoto epiſcopi cōſenſu probat primo ex
eo quod liberū eſt cuiqꝫ de re ſua ad libitū diſponere ꝑ modos a iure
non improbatos ſiue velit diſponere in religioſa loca ſiue ī priuatas
ꝑſonas: vt in. c. de his in fi. j. de ſepul. ⁊ in. l. re mādata. C. māda. ⁊ in. §.
ꝑ traditionem inſti. de re iudi. ſed patronus nullibi aperte reperit ꝓ
hibitꝰ quominꝰ ius ſibi ꝯpetens poſſit in aliū trāſferre ergo ⁊c. quin
imo expſſe ſibi videtur cōpetens poſſit in aliū trāſferre: ergo ⁊c. quin
imo expreſſe videtur ſibi permiſſum. vt in. c. illud. de iurepatronatꝰ. et
in. c. vnico. eo. tit. lib. vj. vbi expreſſe probat qꝺ loco religioſo ſine epi-
ſcopi cōſenſu donari per patronū poteſt quod etiam laico donari. vi-
detur. probatur ⁊ in. c. ex literis. ⁊ in. c. cum ſeculū. e. ti. Ubi tranſit in
laicum cum vniuerſitate ville vl̄ feudi. ergo ſine vniuerſitate: nō debet
enim hoc titulo gratuito cōſiderari vniuerſitas. nā ſi nō poſſet dona
ri ſeu aliter transferri in laicū nō trāſiret cū vniuerſitate illata cū poſ
ſet illud ius exerceri abſqꝫ eo ꝙ eatur ad villā ſeu vniuerſitatē ad hoc
ꝙ no. in. l. ſi mercedē. in fi. ff. de act. emp. ⁊ ſatis eſt hoc iure expreſſum
nō ꝓhibetur ⁊ materia eſt permiſſa ad hoc qꝺ not. ſ. in. c. ij. de tranſla.
prela. ⁊ facit a cōtrario ſenſu per locum a ſpeciali. c. de iure. de iurepa.
vbi tranſlato iurepatronatus in quēdam laicuz papa mādauit ꝙ ſi
conſtaret illum ſciuiſſe ꝙ contractus cenſeretur nullus qꝺ cum ſit an
nexum ſpirituali vendi non poteſt ergo a cōtrario per modū gratui-
tum potuiſſet in illum transferre. ⁊ de hoc videtur caſus ad literaz. in
c. ex inſinuatione. eo. ti. ¶ Secūdo ꝙ ſaltē accedente ⁊c. ex poſtfacto
epiſcopi cōſuluerit valuerit videtur expreſſe probari in. c. cura. ⁊. c. ſug
geſtū. ꝺ iurepa. vbi expreſſe dicitur ꝙ ex donatiōe laici poteſt donata
riꝰ eccleſia ſibi retinere ſi dioceſani epiſcopi habuerit poſtea ꝯſenſuz.
¶ Tertio videt probari per. c. ſi qua de rebus. xij. q. ij. vbi dicitur qꝺ
per alienationem de rebꝰ eccleſie. ſede vacante factū poteſt epiſcopus
nouiter creatus ratificare ⁊ approbare ſi decidit ī vtilitatez eccleſie ⁊
ſic eſt ibi caſus ſingularis in quo cōſenſu autorizabilis poteſt ex poſt-
facto interuenire ergo idez dicendum in caſu noſtro ad idem capitu-
lum quod in dubijs. de renun. vbi permittitur quod renūtiatio bene
ficij in manibus laici preiudicat ipſi clerico renūtiāti adeo quod epi-
ſcopus poteſt ex poſtfacto illam renūtiationem ratificare ſeu illū ſic
renuntiantem illo beneficio ſpoliare. ⁊ dicit ibi gl. ꝙ licet ꝙtum ad ec
cleſiam vel ſuperiorem illa renuntiatio nō tenet. vt ibi: ⁊. c. admonet.
eo. titu. ipſe tamen renuntiās non poteſt eam repetere: qꝛ quo ad ſe te
nuit. licet em̄ ſit inutilis habet tamē in ſe tacitū pactū vt repetat ſicut
acceptilationē. ff. de acceptil. l. acceptilatū. ⁊. vij. q. j. eos. hec gloſſ. que
ſolet ibidē allegari not. ī. c. ꝙ dei timorem. de ſta. reg. dicit ꝙ renūtiās
ſine ſuperioris autoritate tali beneficio nō poteſt adminiſtrare. ita vi
detur dicenduz in propoſito ſine epiſcopi conſenſu non poteſt patro
nus in laicum patronatum ſibi competentē transferre: tamē quo ad
ſe et ſui preiudicium debet dicta donatio valere ⁊ per cōſequēs ipſius
heredis cum non poteſt heres venire contra factū defuncti. l. cū a ma
tre. C. ꝺ rei vēdi. no. in. c. j. de teſta. potuit ergo epiſcopus ex poſtfacto
donare vel eius filio etiam herede nō vocato illam donationē appro
bare. ¶ Quarto adducuntur multa iura q̄ vident probare ꝙ ſaltem
de iure canonico poſt ratihabitio ⁊ conſenſus ſequi ⁊ actum inutilem
validare. xvj. q. j. c. ſi. de his q̄ fiunt a p̄la. c. ij. ⁊. iij. ⁊ qꝺ ibi no. de elec. ⁊
iunge. ix. q. ij. ſi tibi ex nūc. ſcꝫ tempore adhibiti conſenſus vt no. gloſſ.
in regu. ratum. de re. iur. in. vj. ¶ Quinto ⁊ vltimo adduco tex. iuncta
glo. quem ſequitur ibi Cy. in. l. fin. C. ad macedo. vbi dicitur ꝙ ſi citra
patris impreſſionem vel mandatum vel voluntatem pecuniaz tradi-

tam accepit filiusfami. poſtea autem pater ratum habuit contractuz
perinde eſt ad ſi ab initio volūtate patris vel mādato filiusfami. pecu
niam traditam accepiſſet. ratio eſt quia omnis ratihabitio retrotra-
hitur et cōfirmat ea que ab initio ſecuta ſunt et querit ibi nunquid pa
ter inuito filio poteſt habere ratum ⁊ ſic teneat ac ſi eſſet filiꝰ. ⁊ conclu
dit multa nota. ꝙ ſic. Idem ibi Cy. dicēs quod exceptio nō tātū fuit
inducta in fauorem filij ⁊ odium creditoris quātuz in fauorem paren
tum. l. j. ff. eo. tit. pater ergo in cuius fauorem principaliter illud bene
ficium fuit inductum vt in laicum ſine epiſcopi cōſenſu ius patrona
tus transferre non poteſt: preſuppoſito quo ad hoc iure expreſſo ca-
ueatur. attamen ex quo epiſcopus nomine eccleſie vult appellare nō
tamen debet donator vel heres ipedire cuz hec prohibitio nō emana
uerit in fauorem patroni ſed epiſcopi vel eccleſie cuius perſonā gerit
ipe epiſcopus: ⁊ hoc vident velle illa capitula. cura. ⁊ ſuggeſtū. ſ. alle.
¶ In contrarium ad partem negatiuā qꝺ dicta collatio patronatus
nō valuerit. arguitur primo. pater non poteſt preiudicare filio ī iure
patronatus liberorum. tranſit enim in filios etiam ſi nō ſint heredes.
l. filij. de iure patro. l. iuſiurādū. in. §. ſi. ff. de ope. liber. etiam ſi patris
bona publicarentur. l. eorum. ad. l. iuliam maieſta. ⁊ not. in. l. iij. ff. de
interdi. ⁊ re. ergo idē in iurepatronatus eccleſie ꝙ tenet gloſſ. in. c. cō.
ſtitutū. xvj. q. j. ⁊ Laud. vt recitat Archi. in. c. j. de iurep. lib. vj. pro hoc
facit qꝛ ius patronatus ꝯceditur patrono gratioſe propter eccleſiam
impenſam. nō ergo debet tranſire in extraneum qui eſt prorſus alia p
ſona ab ipſo priuilegiato. facit quod in ſimili habet in auſ. de nō ali.
§. emphyteoſim. colla. ix. vbi dicitur qꝺ emphyteoſis alicui conceſſa
⁊ eius heredibus nō trāſit niſi in deſcendentes: ius ergo patronatus
cōceſſum fundatori ⁊ heredibus videtur cōceſſum filijs: qꝛ in iure non
tranſmiſſibili ad extraneos appellatione heredum cōprehēdunt filij
tm̄. vt not. in. l. gallus. §. etiam. de lib. ⁊ poſthu. ⁊ in. l. ſi tibi decem. §. ſi
pactus. ff. de pac. facit. c. filijs ac nepotibꝰ. xvj. q. vij. ¶ Secūdo de hoc
videtur caſus in. c. preterea. el. ij. de iure patro. coniūgendo finem cum
principio coniuncta glo. j. vt ibi patet qꝺ patrem nō poſſunt pro ſua
voluntate ius patronatus in alium titulo donatiōis vel ēphyteoſis
vel alterius contractus transferre. ad idem. c. illud. eo. tit. maxime pon
derato. ver. licet qui venit aduerſatiue ad precedētia innuens qꝺ lai-
cus non poteſt donare licet religioſo loco cōferēdo liberā habeat fa
cultatem. facit etiam. c. illud. in fi. ⁊. c. nullus. eo. titu. ¶ Tertio proba
tur quod epiſcopi cōſenſus accedens non habuit illam donationem
validare. cum enim ſite fit conſenſus autorizabilis nō potuit ex poſt-
facto interuenire. vt in. l. ſi quis mihi bona. §. in poſſeſſione. ff. ꝺ arqr.
heredi. ⁊ in. §. tutor. inſtitu. de auto. tuto. ⁊ in. l. obligari. §. tutor. eo. tit.
no. Innocē. in. c. cum conſuetudinis. de cōſuet. ⁊ in. c. j. de reb. eccle. nō
alie. in. vj. ¶ Quarto ⁊ vltimo facit. certum eſt ſaltem ꝯmuni opinio-
ne quod ex donatione ſolius laici ius patronatus nō fuit donatario
queſitum. vt probat a contrario ſenſu. c. j. de iurepatro. lib. vj. ⁊ tex. in
c. preterea. eo. tit. ergo remanſit patronus: quia dominium quod alte
ri nō requiritur ex iuris impedimento mihi non aufertur: vt in. l. nec
vtilis. ex quib. cau. ma. no. in. l. quod meo. ff. de acq. poſ. facit rō. l. ſi qs
vi. eo. tit. videtur enim ſub cōditione donaſſe: ſcilicet ſi donatarius eā
acquireret. trāſit ergo in filium heredem. xvj. q. vij. c. ſi plures heredes,
de iurepatro. c. j. ⁊. iij. ⁊ in cle. ij. eo. ti. cum ſimi. ratificādo ergo epiſco-
pus non potuit illam donationē nullam validare non ex nūc. cum in
teruenerit filij patroni cōſenſus. xvj. q. vij. monaſteriū. nec ex tūc quia
non poteſt illa confirmatio retrotrahi cum filij preiudicio cui ī eo tē-
pore fuit ius queſitum. in. c. ꝙuis. ⁊. c. ſi pro te. de reſcrip. li. vj. facit qꝺ
not. Jo. and. in. reg. ſine culpa. de reg. iur. li. vj. vbi concludit quod le
gitimatio ſuperueniens non preiudicat ſecundo genito cuiꝰ ius ſuc
cedendi in totum erat vigore cōſuetudinis queſitū. ⁊ idem bar. no. in
l. ex facto. de vulga. ⁊ pupi. ¶ Ad ſolutionem huiꝰ certaminis Jeſu
chriſti ſaluatoris eiuſqꝫ pijſſime genitricis auxilio humiliter inuoca-
to condeſcendens duo principaliter ſunt vidēda. ¶ Primo nūquid
dicta patronatus collatio ſine epi ꝯſenſu valuerit. ¶ Secūdo ꝑſup-
1 poſito † quod ſine conſenſu epiſcopi nō ſit efficax an epi ꝯſenſu vel
aſſenſus donatoris ꝑſertiz mortuo filio herede nō vocato accedēs il
lā habuit roborare. Circa primū doc. noſtri in varias ſe diuiſere ſentē
tias Lau. quem ſequitur Archi. in. c. j. de iurepatro. lib. vj. dicens pa-
tronum non poſſe in filiorum preiudiciū a ſe ius patronatus abdica
re. Reſpōdeo quod habetur in canone vnde trāſijt in filios etiā ſi he
redes non ſint. arg. in. l. filij. de iure patro. ⁊ quod not. in. l. iij. ff. de inter
dic. ⁊ releg. hoc idem videtur firmare glo. in. c. conſtitutum. xvj. q. j. ſed
hec opinio merito reprobatur. uā ſi in aperto obruat. c. ſignificauit. de
iurepatro. ⁊ tenuit renūciatio et in preiudicium ſuccedenttuz: ad idē
c. j. de iurepatrona. lib. vj. ⁊. c. illud. ⁊. c. ex inſinuatione. eo. titu. in qui
bus aperte dicitur qꝺ eccleſie ſeu religioſo loco libere etiā ſine epiſco
pi conſenſu poteſt donari. ¶ In hanc contrariā ſniam videt poſtmo
2 dum inclinaſſe gl. in. c. cōſiderandum. xvj. q. vij. nec verum eſt † ꝙ ius
patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis cū trāſit com
munis ſentētia etiam in extraneos. ſi em̄ trāſit in emptorē ville cum
vniuerſitate illius ville. ergo vt in. c. ex lr̄is. ⁊ in. c. cū ſeculū. ⁊ hanc opi
nionem ꝙ tranſeat ad heredes etiaz extraneos cōmuniter ſequunt
moderni.

moderni:reſponſio tamen Inno.⁊ Io.an.mihi nõ placet.nõ em̃ ſeq-
tur tranſit in vniuerſitatem ville in extraneũ.ergo ⁊ cum iure heredi
tatis do inſtantiam.iura ſepulchrorum licet religioſa tranſeunt cum
vniuerſitate ville in extraneum ſi per publicum non eſt ad illa aditꝰ:
vt in.l.ſi mercedem.§.fi.ff.de act.emp.⁊ in.l.in modicis.ff.de cõtrahẽ.
empt.attamen non tranſeũt in heredẽ extraneũ quominꝰ liceat filijs
etiam heredibus nõ inſtitutis ibidẽ habere ius ſepeliẽdi:vt in.l.fami
liaria.cum.l.ſeq.ff.de relig.⁊ ſum.fune.mihi tñ placet opi.vt tranſeat
in heredes etiã extraneos pro qua adduco.c.filijs.xvj.q.vij.⁊.c.cõſide
randũ.⁊.c.ſi plures.eadẽ cau.⁊.q.⁊.c.ij.⁊.iij.cum multis ſimil.in quibꝰ
ſimiliter fit mentio de heredibꝰ fundatoris:⁊ cũ in iure non habemꝰ
cõtrarium debemus verbũ heredes ꝓprie capere ⁊ ſic veniũt oẽs ſuc
ceſſores.vt in.l.heredis appellatione.ff.de verb.ſig.⁊ in.l.antiquitas.
C.de vſufru.cũ ſimili.Ad xbis aũt non eſt recedendum niſi aperte de
intentione cõtraria cõſtet.vt in.l.nõ aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.õ xb.ſig.
⁊ maxime probat dictũ.c.filijs.vbi fit mẽtio de filijs nepotibus ⁊ alijs
honeſtioribus propinquis.¶ Secũda opi.fuit Inn.proſus ꝯtraria
huic dicens patronũ etiam laico poſſe donare licet epiſcopi cõſenſu
non accedat.hanc opi.firmauit in.c.illud.⁊.c.preterea.⁊.c.nullꝰ.de iu
repa.principaliter per.c.ex inſinuatione.eo.tit.Ad.c.preterea.ꝙ ſue
opiñ.videtur obuiare:reſpondeẽ dupliciter.Uno modo ꝙ nõ loquiẽ
in patronatu ſed aduocato.Et ratio diuerſitatis ſm eũ eſt qꝛ patro-
natꝰ eſt quaſi ex debito ſed aduocatio ex gratia tm̃.¶ Secũdo reſpõ
detur qð intelligẽdo etiã de patronis debet intelligi ꝙ nõ põt dona-
re eo modo quo ibi donabat.ſ.cũ poteſtate exigendi ⁊ grauãdi.vt ibi
dicitur.hanc opi.originaliter tenuerunt Hug.⁊ recitat archi.in.c.pie
mentis.xvj.q.vij.⁊ Io.an.vt refert Io.mona.in.c.illud.ꝑalleg.⁊ etiaꝫ
Uin.vt recitat ibi gl.⁊ tenet gl.in.c.noſtri.xxiij.q.iij.ſed põt illa.gl.ĩ
telligi qñ fit eccleſie vt colligiẽ ex ꝑcedentibꝰ.¶ Tertia fuit opi.Bal.
gloſſatoris vt ſine cõſenſu epi laico donari non poſſit:vt no.ĩ.c.illud.
⁊.c.ex inſinuatiõe.Reſpõdetur ꝙ ibi interuenit epiſcopi cõſenſus vbi
nõ fuit vera donatio ſed remiſſio:vt.ſ.in articulis dixi.hãc tñ opo.ſe
quunẽ multi in.d.c.illud.⁊ Archi.in.d.c.pie mẽtis.ꝑalleg.⁊ in.c.vno
prealleg.li.vj.eo.tit.⁊ ſequunẽ cõiter moderni in pia cauſa:⁊ pmo ad
duco.c.predictum ꝑterea.in fi.⁊.d.c.vnicum.A contrario ſenſu ſecꝰ ſi
detur loco religioſo vel eccleſie:vt ĩ.d.c.vno.⁊.c.illud.⁊ diuerſitatis ra
tio eſt qꝛ donatione facta laico eccleſie ꝯditio deteriorarẽ cum ſoleant
laici eccleſie eſſe nimium infeſti.ij.q.vij.laicis.⁊.c.laici.Sic enim fit ec
cleſie melioratiõ.cũ eripiatur a manibꝰ laicorũ.argu.c.cũ apoſtolica.
de his que fi.a ꝑla.¶ Item ſi clerici excedũt metam facilius poſſunt
cõpelli ꝙ patroni laici.lxix.diſt.iudicatum.⁊ qð ibi not.requiriẽ ergo
epiſcopi cõſenſus in donatione fienda laico vt epiſcopus videat an
expediat eccleſie vel non.¶ Itẽ ꝓpter timorem fraudis vel ficte vẽdi
tionis.ar.de diuor.c.quãto.in fi.de hoc ergo inquiret:qꝛ inueniret de
negabit aſſenſum.arg.c.prouida.de ele.in.vj.⁊ hic fraudis timor mul
tum mouet Io.an.ad hanc opi.ſeruãdã quam ſequitur Fede.ꝯſ.cviij.
dixit tñ Archi.in locis prealle.qð clerico etiam proprio nomine acci
pienti poterit ſine cõſenſu epiſcopi fieri donatio ⁊ ſic itelligit dictum
c.ꝑterea.aggrauatur omni prauitate.ad hoc.ff.de ſer.vrba.ꝑdio.l.ſer
uitutes.§.ſtillicidiũ aĩs bene valet dictũ.c.ex inſinuatione.¶ Quar-
tam opi.ſentit Hoſt.in.d.c.illud.dicens quod cum epiſcopi cõſenſus
poteſt vnicuiqꝫ ius patronatus donari: allegat.c.nullꝰ.⁊.c.preterea.
de iurepatrona.ſine cõſenſu epiſcopi nõ niſi eccleſie vł clerico recipiẽ
ti nomine eccleſie.remittit tñ ad ea q̃ not.in ſum. eo.ti.§.qualiter trãſ
feratur.ibi tamẽ nõ diſtinguit an clericus recipiat nomine eccleſie vł
nõ.ſꝫ ſimpliciter dicit qð clerico donari poteſt.domini de Rot.deci.
ccliiij.in antiquis tangunt incidenter primum:ſed principaliter ſecũ-
dum ſentiũt tñ qð ſine epiſcopi cõſenſu nõ valet donatio laico facta
vt ius patronatus ex ſola laici donatiõe acquiratur laico ſed cũ epi
conſenſu.¶ Sed an cõſenſus iſte poteſt ex poſt facto interuenire ma
xime mortuo donatore ⁊ herede filio non vocato fuerunt inter ſe va-
rij:⁊ hoc dubium nõ reperio per aliquẽ vltra eos tactum ⁊ ob hoc pn
cipaliter hũc articulum diſputãdũ aſſumpſi quẽ difficillẽ reputaui ⁊
ꝑſtitit mihi diſputandi cauſam bone memorie doctor ſubtilis ⁊ bo-
nus practicus dominꝰ Magnauellus de magnauellis.Seneñ.q̃ cuꝫ
hoc dubiũ in decora vrbe Senarũ contigiſſet humanitate ſua me fa-
miliariter conſuluit.⁊ reſpondi tunc ſimpliciter me non credere taleꝫ
donationem ꝑ ſubſequẽtem cõſenſum ſine tẽporis tractatu valere.cõ
peri dominos de Rota in deciſiõe ꝑallega.varios extitiſſe. quidã ex
eis in hãc ſñiam negatiuam inclinabãt:alij vero ⁊ ꝓ maiori parte cõ
trariã ſententiã amplexi ſunt moti principaliter propter duo.¶ Pri
mo per.c.cura.⁊ per.c.ſuggeſtum.circa fi.de iurepatr.vbi hec pars vi
deẽ expreſſa ſm eos.¶ Secundo per hanc rationem:qꝛ donatio in
principio tenuit ſaltẽ in preiudiciuꝫ donatoris ⁊ heredis:nã q̃tũ ad
eorum preiudiciũ nõ requiritur neceſſarius conſenſus epiſcopi cũ do
nator diſpoſuerit de re propria ⁊ ideo quantum ad eum ⁊ ipſiꝰ here-
des non debet admitti cõuẽtio.argu.l.per fundum.ff.de ſerui.vrba.
predio.⁊.c.quod in dubijs.de renun.⁊.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.cũ
hic ſtatꝰ.§.ſi ſocer.⁊.l.ſi is.C.de predijs mi.ſine decret.nõ ali. requiriẽ
ergo ſolus epiſcopi cõſenſus ſm eos quo ad tranſlationem ipſius in

priuatum ideo poterit interuenire quandocunqꝫ quo contractꝰ do-
nationis tenebat.ar.not.in.c.cũ cõſuetudinis.de cõſue.nec obſtat ſꝫ
eos queſituꝫ filio meo tpe:qꝛ ex quo fuit heres patris nõ fuit ſibi ius
queſitũ aliter ꝙ eſſet penes patrẽ:ſed cũ ipſe pater nõ poſſet quo ad
ſe cõuenire:igiẽ nec filius.nec ob.c.q̃uis.⁊.c.ſi pro te.de reſcri.li.vj.qꝛ
ibi fuit ius queſitũ tertio ex diſpoſitiõe eius q poterat recipere ⁊ diſ-
ponere cõtra primã diſpoſitionẽ igiẽ in preiudiciũ iuris taliter q̃ſiti-
ſequẽs diſpoſitio vel exiſtẽtia cõditionis nõ potuit ibi retrotrahi.vt
in.l.balneũ.§.fi.ff.qui poti.in pig.ha.hic vero fuit ius queſitũ ex diſ-
poſitione eius qui cõtra ſuã diſpoſitionẽ venire nõ poterat nec cõtra
factũ ſuũ igitur nec eius heres ⁊ per conſequẽs cõſenſus epi ſuperue
niẽs poterit retrotrahi qꝛ donatio a principio pẽdebat ſub cõditio
ne ſi eps.cõſenſerit.igiẽ per ſuperueniẽtem cõſenſum epi fit retractio.
vt.l.potior.in prin.ff.qui po.in pi.ha.¶ Uel poteſt ſm eos dici ꝙ va
let vt ex nũc a tẽpore cõſenſus ꝑ epm ꝑſtiti.nec filij abſentia habet ꝑ-
iudicare qꝛ nõ poterat cõtradicere ſic nec ipſe pater.arg.l.per fundũ.
ſ.alle.hec ſunt in effectu fundamẽta dñorũ de Rota in hoc articulo.
Ego aũt meliori iudicio ſemper ſaluo.nec iſtud dictũ dñorũ de Ro
ta approbo nec rationẽ doc.nec ſñiaꝫ de qua.ſ.in precedenti dubio.
1 Arbitror tñ † qð ius patronatus laico conferri nõ poſſit etiã ſi tẽpo
re donationis autoritas epi intercederet.ad quã ſñiam tenẽdã prin-
paliter me mouet:qꝛ ius patronatꝰ eſt ſpirituale vel ſpirituali anne-
xũ:vt expſſe dicit tex.ĩ.c.q̃to.de iu.⁊ in.c.j.de iurepa.hinc eſt ꝙ ſuper
eo cõmittitur ſimonia ſicut ſuper iure ſpirituali:vt probat tex.no.ĩ.c.
preterea.el.j.de tranſac.nec iudex ſecularis etiam laicus iurepat.tit.
cognoſcere põt.d.c.q̃to.nec vẽdi poteſt.d.c.õ iure.nec ſup eo trãſigi.
d.c.preterea.Hinc inferẽ qð laicus metro iure ĩſpecto ius patronatꝰ
poſſidere nõ poteſt qa ſicut ſpiritualia ita nec quaſi ſpiritualia poſſi
dere poteſt cũ de cõnexis idẽ ſit iudiciũ.vt probat in.c.cauſam.de ꝑ-
ſcrip.⁊ in.d.c.q̃to.de iudi.⁊ de conſti.tranſlato.⁊ ĩ.d.c.ꝑterea.¶ Pre
4 terea laico quãtũcunqꝫ † religioſo nulla diſponendi in rebꝰ eccleſiaſti
cis dignitatibꝰ legiẽ tributa facultas.xvj.qð.vij.laici. de cõſtit.eccle-
ſia ſancte Marie.⁊.xcvj.diſt.bene quidẽ.⁊ ĩ.c.nullus.de iurepat.ergo
mero iure inſpecto nõ poſſet laicꝰ ꝑſentare rectorẽ cũ preſentatio ſit
quoddã ius preambuluꝫ ad inſtitutionẽ obtinẽdã que eſt mere ſpiri
tualis ⁊ per laicũ impreſcriptibilis etiã per tantum tp̃s de cuius ini-
tio nõ eſt memoria:vt plene not.per Io.an.in.c.ij.de preben.lib.vj.de
gratia.ergo ſolum ex priuilegio per eccleſiam cõceſſo licitũ eſt laico
ius patronatus poſſidere ⁊ tenere. qð probatur in.c.j.xv.qð.j.tenet
Archi.in.d.c.hortamur.lxxj.diſt.⁊ Hoſ.in ſum.de iurepatro.§.j.ver.
in ſumma Hoſtiẽ.in.d.c.qm̃.Io.an.⁊ cõmuniter doc.ibi.⁊ pro hoc ꝙ
dicitur patronatus in hoc iure de gratia ſuſtineri.no.ibi hoſti. papã
poſſe tales eccleſias ſine patronorũ preſentatione cõferre.ſed hoc fa
cit quia nõ expedit vt laici ab his trahanẽ.vt no.in.c.cũ dilectus.eo.
titu.⁊ in.cle.ij.de prebẽ.⁊ predicta procedunt tenendo tamẽ opi.In.
in.d.c.dilectus.de offi.deleg.vbi dicit ꝙ per preſentationẽ cõſequiẽ
ꝑſentatus ius ad rẽ.ꝓ quo facit.c.dilectus.de iurepa.Certũ autẽ eſt
qð laicus mero iure inſpecto nõ eſt capax huiꝰ iuris vt poſſit in aliũ
trãſferre ius ad beneficiũ vel ordinare ad beneficia eccleſiaſtica.habi
litatio ergo a ſpeciali gratia ſicut olim eccleſia conceſſit ob merita ꝑ
cedẽtia imperatori vt poſſit eligere papã ẽt alios ꝑlatos.vt in.c.in ſy
nodo.lxiij.di.ſed illud priuilegium poſtea fuit reuocatũ:vt in.§.verũ
ea.diſt.Ex his infero opi.meã ꝙ cũ laicus nõ ſit huiꝰ iuris capax nõ
poteſt patronus laicus gratioſe illud ius obtinẽs in aliũ laicũ ĩcapa
cem illud ius transferre cũ iſto donatario nõ cõtineaẽ illa qualitas
ꝓpter merita ꝑcedẽtia ⁊ vt inducerenẽ laici ad edificãdas eccleſias ⁊
dotandas que ratio ceſſat in iſto donatario.nõ em̃ põt priuilegio ꝑ
ſonaliter habilitatus illũ habilitare.qꝛ priuilegiũ nõ excedit ꝑſonas
habilitatas vel priuilegiatas:vt ĩ.c.petiſti.vij.qð.j.vbi ĩter cetera ad
ꝓpoſitũ dicit tex.hoc nulli alibi cõcedi patimur qð tibi charitate co
gente largiri cenſuimus.⁊ alibi in.c.ſane.de priuil.diciẽ contrariũ eſſe
⁊ indignuꝫ aliquid ſibi ſua autoritate ꝑſumere ꝙ romana eccleſia ali
cui certa rõne inſpecta ſingularibꝰ voluit bñficijs indulgere.¶ Pre
terea cũ laicus ex priuilegio ius patronatus ſolũ ꝯſequiẽ ⁊ põt pſen
tare ⁊ alimẽta neceſſitate inſtante habere.vt in.c.bonis.de iurepa.nõ
preſumiẽ in his gratijs ⁊ a iure exorbitãtibus excedere metas preſen
tationis ſue in aliũ incapacẽ hoc ius gratioſum trãſferẽdo arg. opti
mũ in.c.qð trãſlationẽ.de offi.deleg.⁊ in.l.qð nõ ratione.⁊ ꝙ ibi not.
ff.de legi.facit.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.matr.maxime cũ iſta ſint laicis
interdicta vt ſi preſumant tractare ſpiritualia ⁊ eccleſiaſtica vt iuri-
bus.ſ.alleg.vt not.dicit Inno.in.c.q̃to.de conſue.⁊ originaliter.fuit
dictum glo.in.c.fi.xxiij.q.j.quod de omnibus que ſpectãt ad officiũ
eccleſiaſticum illud ſolũ licet laicis etiam in neceſſitate quod iure re
peritur expreſſum.hoc autem nullibi eſt expreſſum quod patronꝰ po
teſt donare laico ius ſibi competẽs in eccleſia imo potius reperiẽ cõ
trarium.vt infra dicã.de eccleſiaſticis tamen negotijs nullibi reperiẽ
preter reuerentiaꝫ q̃ ſpectat ad laicos etiã ſi ſit Imperator.vt.c. hinc
etiam.xvij.diſt.in.nec excuſat epiſcopi autoritas quia epiſcopꝰ ibi nõ
poteſt vbi cõcurrit cauſa iure expreſſa cõmittere laico vt ſpiritualia
ſeu eccleſiaſtica diſponat.vt in.c.decernimus.de iude.in.c. iudicatũ.

⁊ in.c.quoniā.lxxxix.diſtin.⁊.xvj.q.vij.in noua actione.no.gloſ.in.c.noſtrum.xxxij.diſt.⁊.c.bene quidem.xcvj.diſt.ex his ſequor Archi.in c.hortamur.prealle.vbi dixit ꝙ populus parochie vel alius laicꝰ non patronus patronatū preſcribere nō poteſt quia cū laicꝰ nō patronꝰ non ſit huiꝰ iuris capax nō potuit illud ius ſine peccato detinere nec poſſidere ⁊ per conſequens nec preſcribere:vt in.c.cauſaꝫ.de preſcrip.facit.c.di.contra morem.⁊.xiiij.diſt.illud.nec ob.c.querelā.de elect.qꝛ ibi reſeruatur queſtio ſuper proprietate iuris patronatus ⁊ ſic innuitur quod populus fundabat ſe ſuper poſſeſſionē iuriſpatronatꝰ dicēdo ſe patronum. ¶ Item ibi in principio ponitur allegatio partis ⁊ nō iuris deciſio ⁊ licet Joā.an.prolixe inſtiterit in reprobando hāc opi.in regula quod alicui gratioſe.in mercu.tamen plus mihi placet opi.Archi.nec video ſufficienter per Jo.an.reſponſum ad predictā rationem quod laicus poſſidere ⁊ preſcribere non poſſit ⁊ quāquaꝫ poſſit ipſe miratur. Reſpondetur hoc modo videlicet qȝ illud quod alicui ꝯpetit ex priuilegio preſcriptibile eſt.vt in.c.accedētibus.⁊ in.c.ſi terra.de priuileg.⁊ in.c.veniens.de preſcrip.⁊ ad id quod dicitur de incapacitate. Reſpondetur qȝ iuſpatronatus vt temporale tranſit in heredes et extraneos ꝑ aliquos modos a iure expreſſos vt in.c.ex literis.⁊.c.cuꝫ ſeculū.de iurepat.ita poteſt tranſire per preſcriptionē. Neutra tamen reſponſio mihi placet prima que procedit in conceſſis per priuilegiū que tamen ſunt queſibilia per preſcriptionē ita loquūtur iura ꝑ eum allegata:ſed nos loquimur in non queſibilibus de iure ꝯmuni regulariter per laicos que tamen dicit ꝙ ſi papa gratioſe cōceſſit alicui regi collationē beneficiorū:cōtra regem autem illud ius conferendi p̄ſcribi non poteſt cū non poſſit poſſideri vt ipſemet no.in.c.ſane.⁊ in.c.petiſti.cum ſimi. Secunda ratio ſua etiam nō vrget qꝛ dico ꝙ iuſpatronatus non eſt mere tēporale ſed potius ſpirituale ſeu ſpūali annexū:ſed dicitur partim temporale quo ad intellectū:vt no.gl.in.c.piemētis.xvj.q.vij.ex priuilegio cadit in laicū.vnde ex hoc nō efficitur mere tēporale quod patet qꝛ nec vendi pōt nec ſuper eo trāſigi:nec iudex ſecularis inter laicos d illo cognoſcere pōt vt iuribus.ſ.allega.nō ob.qȝ trāſit in heredes qꝛ ex priuilegio cōceſſo patrono pauci reperiuntur q vallēt eccleſias fundare ⁊ dotare nec etiam ob.c.ex literis.nec.c.cū ſeculum.niſi trāſeat in aliū laicū illud ratione acceſſorij cū iuſpatronatus inheret vniuerſitati ideo trāſit cum illa.ad hoc.l.in modicis.ff.de contrahen.emp.alias autē per ſe non tranſiret.vt no.de iurepa.in.c.j.lib.vj.⁊ in.d.c.ex lr̄is.⁊ rōne annexionis licet poſſidere duo beneficia incōpatibilia:vt in.c.ſup eo.de prebē.lib.vj. Secūdo principaliter ad hanc meā opi.induco tex.no.in.c.cū apoſtolica.de his q̄ fi.a prela.vbi habetur qȝ laicus habens ab antiquo ꝓuilegio eccleſie decimas in feudo nō pōt illas alteri cōcedere in feudū niſi eccleſie vel loco religioſo ex cōſenſu epiſcopi.⁊ per illū text.clare innuitur a cōtrario ſenſu ꝙ laico cōcedere nō poteſt etiam de epi ꝯſenſu:ti qꝛ alius laicus nō eſt capax illius iuris ſpiritualis.vt facilius iura ſpiritualia redeat ad eccleſias ⁊ tū regulariter qs pōt feudū infeudare alteri.vt in.c.j.§.ſimiliter.de.l.cōradi.in colla.x.no.gl.in.c.que in eccl.de cōſti.ſed qꝛ decime ſunt iura ſpiritualia ⁊ gratioſe olim laicis conceſſe non poſſunt alias titulo licito alteri laico cōcedi etiā de ꝯſenſu epi vt per illū tex.⁊ alias rationes.⁊ per.c.ad hec.⁊.c.q̄uis.de deci.⁊.c.phibemus.e.tit.ꝯmuniter dānant glo.minus bene:tenuit cōtrariū qȝ laico de cōſenſu epiſcopi poteſt infeudari. ¶ Tertio principaliter me mouet:qꝛ cū multa iura de hac materia loquantur nullibi reperitur expreſſuꝫ nec directe nec indirecte qȝ laicus etiā de cōſenſu epi donare poſſit imo potius ꝯtrarium videtur tex.approbare in.c.nullus.de iurepa.vbi ponitur regula ꝙ laicus nil pōt eccleſiaſtici iuris:ſine ꝯſenſu epiſcopi monaſterijs vel canonicis conferre in eccleſijs ergo in laicis illa regula nō reperitur violata niſi cū iuſpatronatus ꝯceditur eccleſie vel laico ⁊ tūc requiratur epi cōſenſus:vt in.c.ex inſinuatione.de iurepa.⁊ in.c.j.e.ti.lib.vj.⁊ hoc quia ꝯditio eccleſie melioratur. In alijs autē ſtat regula vt duo regrantur copulatiue vt diſpoſitio fiat in eccleſia qȝ clerici ⁊ epi ꝯſenſus accedat:⁊ p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ valeat donatio fcā laico epi ꝯſenſu accedēte vt habet opi.cōis quā ego xitate fulciri minime puto. ¶ Puto tū in caſu noſtro nullo modo eā valere ꝗcquid dixerint domini de rota eorū reuerētia ſemꝑ ſalua. Moueor primo donatio facta priuato per ſolum patronum nullā obtinet viꝫ.vt aperte ponit tex.in.d.c.preterea.in fi.⁊ ſic nec ad tranſlationē iuris nec ī preiudicium donatoris cum tex.ibi dicat vim aliquam decernimus non habere.vnde pondero verbū aliquā.qȝ aperte innuit nullius penitꝰ exiſtere firmitatis nec habere in ſe aliquam particulam validitatis.ad hoc.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊ quod no.gl.in cle.j.de foro ꝯpe.in xſ.aut eorum.nec obſtat reſpōſio Inno.ad illum tex.dum dicitur ꝙ loquitur in aduocato ⁊ in patrono quatinus prohibet donationē.hoc enī eſt falſuꝫ cū patronus appellatur aliquādo aduocatus.vt expreſſum in.c.cum autem.eo.ti. Cum autem illud.c.non ſit ſub rubrica.de ſpol.debet intelligi de patrono quia nigrū eſt adaptatum rubro ſi fieri poteſt.vt no.gl.in.c.bone.de confir.vti.vel inuti.⁊ in.c.que tibi.d reſcrip.lib.vj.⁊ in.c.ſi ſuper gratia.de offi.delega.eo.li.hoc etiam alio modo probatur ex illo tex.nam cum in principio feciſſet mentionem de aduocatis eccleſiarum cum ſtatim ſubiungit in verſi.precedenti declarando ⁊ ampliando dixi preſente decreto.ſtatim eos ſiue aduocati ſiue patroni ſiue vicedomini ſiue cuſtodes vel guardianos preſentes habentes vel quocūq; alio modo cenſeantur. ¶ Ex quibus verbis clare innuitur qȝ id quod dixerat in princi.intelligebat de patronis q diuerſis nominibus ſm varias locorū conſuetudines nūcupātur vt clare innuitur alias colligitur in illo relatiuo eos per quod patet qꝛ retulit ſe ad precedentia.⁊ ad idē illa regula ſeu quocūq; alio nomine cēſeantur que innuit diuerſitatem ſolū eſſe nominibus ⁊ nō in ſubſtātia.⁊ ideo dicit Hoſtien.in ſum.eo.tit.§.j.in fi.quod patrono poſſunt conuenire omnia illa nomina quibꝰ in.d.c.preterea.poſtea dicit niſi contractus huiuſmodi quos fecerunt vel faciūt in futurū vim aliquā decernimꝰ non habere:⁊ ſic ꝯprehendit omnes de quibꝰ p̄miſerat ⁊ ſic eſt ibi caſus apertus literam nō cauillādo ꝙ donatio facta laico ꝑ ſolum patronum nullā vim habet.ad idem videtur tex.in.c.illud.ver.licet.eo.tit.iūctis precedētibus verbis.hoc idem innuit iuris canonici regula generalis que diſponit vt laici nullam facultatē habeāt ſine epi diſpēſare de iure ſpirituali vel eccleſiaſtico:vt in.c.laici.xvj.q.vij.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de ꝯſtit.ī.c.bene quidē.xcvj.diſti.diſpoſitio ergo iſta inq̄tum voluit hoc ius ſpirituale vel ſpirituali annexum in aliū trāſferri nullius penitus fuit momenti.nā ꝓ nō dato habetur qȝ ab illo datur qui de iure dare nō poteſt vt dicit tex.ī propoſito.in.c.qȝ autē.in fi.de iurepa.⁊.c.daibertū.j.q.vij.ſi ergo habetur ꝓ nō dato ergo licitum contrauenire:vt ibi probatur.ad idem.c.vnicum.eo.ti.lib.vj.a contrario ſenſu vbi innuitur ꝙ talis donatio facta laico inefficax ē cēſenda.autoritas ergo epi ſuperueniēs maxime poſt ius acquiſitū filio non potuit actum nullū validare.tum qꝛ autoritas nō pōt ex interuallo regulariter interuenire:vt in iuribus p̄alleg.tum qꝛ cum conſenſus epiſcopi ſit hoc caſu autorizabilis cū preſtetur ſuper iure ad aliū ſpectādo nō poteſt validare actū nullū.vt in.c.ij.de re.permuta.hoc p̄terea ꝓbatur incōuincibiliter. Aut enim cōſenſus epi requiritur hoc caſu:an autoritas:an per viā ⁊ modū ſolēnitatis.an ꝑ modū ſimplicis cōſenſus.ſi ꝑ modum autoritatis certū eſt ꝙ nō poteſt īteruenire ex poſtfacto:vt in iuribus.ſ.alleg.no.Inno.in.c.cum cōſuetudinis.de conſue.⁊ in.c.j.de reb.eccle.non alie.lib.vj.⁊ Bar.in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſus.de acquir.here.⁊ ipſimet do.de Rot.deci.ccclviij.ꝓbatur ex ſono vocabuli.nā dicitur autoritas:qꝛ illam preſtās debet eſſe autor ⁊ principalis in illo negotio:vt dicit Innocē.in p̄alleg.iuribus ⁊ puto firmiter ꝙ hic requiritur autoritas cum ſit probāda ab epo ſuper iure patroni.non enim in trāſlatione illius iuris habet eps aliqd participare.patet ex eo quia ſine illius cōſenſu poteſt patronus ius ſuum dare loco religioſo vel eccleſie.d.c.vnico.lib.vj.qȝ nō poſſet eps pretendere aliquod intereſſe. ¶ Hinc dicit Inn.in.d.c.j.ꝙ autoritas eſt maiorum conſenſus non minorū.optime ſentit do.Ant.ī.d.c.conſuetudinis. Sed poſito qȝ exigatur ꝑ viaꝫ ſolēnitatis adhuc nō poſſet ex poſtfacto accedere:qꝛ ſolēnitas debet īteruenire ī ipo actu ⁊ eodem cōtextu alias actus corruit in totum.vt.l.cum antiquitas.C.de teſta.l.heredes palā in fi.ff.de teſta.facit qȝ not.in.c.auditis.de elec.et vbi actus corruit ex defectu ſolennitatis non poteſt conualidari ex interuallo dato qȝ poſtea interueniat.d.c.auditis.no.Bar.ī.l.filio preterito.ff.de iniuſto teſtamēto.⁊.l.j.§.ſed ſi filius.de leg.iij.et Jo.an.in c.ij.de vſu.li.vj.et quod no.in.c.vniuerſa.C.de p̄ci.impe.offe. ¶ Hinc dicit do.Ant.in.c.cū conſuetudinis.quod in alienatione vel ꝯtractu mulierum exigatur cōſenſus duorum conſanguineorum qꝛ ille ꝯſenſus requiri videtur per modū ſolēnitatis cū nō exigatur a maiori parte non poterit ex interuallo interuenire. ¶ Item ex tertio preſuppoſito quod exigatur per modum ſimplicis conſenſus nō poterit hoc caſu interuenire poſt mortē donatoris filio herede ſuperſtite ꝑ tex.not.in.l.ſi.ff.cōmunia predi.ad quā legem ꝑfecto nō aduertūt dn̄i de Rota:ibi enim dicitur ꝙ ſi plures haberēt fundū cōmunē ⁊ vnus ꝯceſſit alteri ſeruitutē ⁊ deceſſit nō valet cōceſſio poſtea facta ꝑ alios ſocios niſi heres defuncti de nouo ꝯſentiat.ratio eſt ſm Bar.ibi quia cōceſſio fingitur perfecta per omnes eo tēpore quo vltimus cōſenſit qꝛ prime conceſſiones trahuntur ad vltimā:vbi dicit tex.ſed eo quo primꝰ mortuus eſt non poteſt habere locum fictio vt nūc fingatur ꝯſentire.fictio enim debet habere extrema habilia,ſcilicet tēpus a quo trahitur fictio ⁊ tempus ad quod:vt no.ibi Car.⁊ plenius per eum ī.l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap.nec ob.ſi dicatur quod heres d̄functi cēſetur eadem perſona:vt in aut.de iureiurā.a mo.preſti.⁊ heres fingi d̄bet conſentire ſicut fingeretur defunctus ſi viueret.qꝛ due fictiones nō d̄bent cōcurrere circa idem:vt notatur ī.l.j.ff.de do.promiſ.ita videtur dicendum in propoſito quod epiſcopi cōſenſus eſt requirēdꝰ vt ſimplex conſenſus cū poſt mortem patroni nō potuit interuenire quia non poteſt fingi vt patronus nō cōſentiat tempore quo validatur ꝑma conceſſio ⁊ hoc videtur indubitatum ⁊ per cōſenſum epiſcopi nō potuit hoc caſu poſt mortē donatoris accedere ſenſit iudicio meo Jo.and.in.c.cum ſeculum.eo.titu.de quo domini de Rota nullā mentionem fecerunt ius enim queritur vt iuſpatronatus ligari poſſit vel in illo ſingulariter inſtitui ⁊ dicit tamē quod inſtitutus in re certa habetur loco legatarij.C.de here.inſtit.l.quoties.ſecus dicēdum in eo ꝙ in legatario in quo cōcludit quod cum legata ſit donatio a teſtatore relicta.inſtitu.

licta.inſtit.de leg.in prin.ꝙ in donatione ſtatutum eſt idē ꝑm eum di-
cendum eſt in legato vt eccleſie legari poſſit ſicut ⁊ donari ſine epi cō
ſenſu ſed in priuato requirit̃ epi conſenſus ſicut in donatiōe q̃ quod
non licet in vita nec ī morte.de ſepul.c.de his.⁊ quod ibi no.Ideo cō
ſentiendum eſt ꝑm eum quod a principio:ſcʒ ante teſtamēti factionē
vel ante mortem interueniat epiſcopi autoritas:fauore tamē vltima
rū volūtatū videt̃ etiam ꝑm eum ꝙ etiā poſt mortē poteſt eps appro
bare ex quo al's tenuit teſtamentum.adducit ſimile.nā ſi teſtator iuſ-
ſit eccleſiā cōſtrui ⁊ circa illud fecit legata,cōſtat ꝙ neceſſarius eſt cō
ſenſus vel autoritas epiſcopi.de cōſecra.di.j.nemo.de priuil.c.autori-
tate.lib.vj.⁊ tamē tenet legatum:vt.c.nos quidem.de teſta.⁊ ſic aper-
tiſſime ſenſit Jo.and.quod ſpeciale ſit ratione vltimarum voluntatū
ↄſenſus epiſcopi ex poſtfacto interuenire:ſicut ergo in donatiōe īter
viuos Federi.de ſenis.conſi.ccxviij.nullam mentionē de Jo.and.fa-
ciēdo dicit quod in legato nulla requiritur autoritas epiſcopi moue
tur q̃ iura canonica patiuntur in ſucceſſione transferatur iuſpatro-
natus ſed capiēs ex legato vl' inſtitutione largo modo capit ex ſucceſ
ſione defuncti:tamē in iure canonico non eſt vis in verbis faciēda.ꝓ
ea poteſt allegari bo.text.in.l.cōuentionabilibus.ff.de verb.oblig.vbi
verbum heredes comprehendit quandoqꝫ legatariū:ſed ↄtra hoc di
ctum Fede.facit q̃ iura canonica ſolū permittūt ex ſucceſſiōe vniuer
ſali ⁊ ita cōmuniter iura loquūtur:⁊ ideo do.Ant.nō ꝓbat dictū Fe-
derici in.d.c.cū ſeculum.ſed tranſit cum Jo.and.nec etiā illud Joan.
and.vt patet in additione per eū facta ad illud cōcilium in quo dicit
ſe putare ꝙ ſine vniuerſitate ꝑ nullum titulū ſpecialē ſiue inter viuos
ſiue in vltima voluntate ſine epi conſenſu trāſferri poteſt in ꝑuatū iuſ
patronatus.quinimo ego plus puto ꝙ nec dictū Fede.nec dictū Jo.
and.mero iure inſpecto procedāt:qm̄ vt.ſ.dixi laicus non eſt patron⁹
hui⁹ iuris eccleſiaſtici ⁊ patronat⁹ incapax.Eſt ergo legatū ſibi fac-
tū tāq̄ incapaci habendū ꝓ nō ſcripto:vt ꝓbat̃ in.l.in metallū.ff.de
his que pro non ſcript.ha.⁊.l.non intelligitur.§.ſi quis palam.⁊ in.l.
in metallum.ff.de iure fiſci.⁊ in.l.collegiū.C.de here.inſti.⁊ cū legatuʒ
palā factū ſit incapax manet penes heredē ⁊ nō tranſit in fiſcū:vt no.
in prealle.iurib⁹:firmat Barto.in.l.hereditas.C.de his qui.vt indig.
vnde ſi legatur collegio nōdū approbato vel filio ſpurio nihil valet
legatū nec ſperat̃ vt ſuperior ↄſentiat vl' approbet relictū ipſe ſʒ ipſo
facto remanet penes heredē ⁊ habetur pro nō ſcripto.ita dico in pro
poſito cū illud ius incapaci habetur pro non ſcripto.⁊ ſi remanſit pe
nes heredē nō poterit eps in preiudicium heredis illud trāſferre ī le-
gatarium.⁊ idē dicendum in legatario eadē ratiōe:ex quo enim alte-
ri nō poteſt acquiri ergo remāſit penes eū:vt no.ī.l.qd meo.ff.đ acq.
poſ.⁊ in iuribus.ſ.allega.⁊ donatio facta nō ſeruata legis ſolēnitate
habetur pro nō ſcripta:vt probatur in.l.ſancimus.C.de dona.Idem
ſi quis contra legum interdicta recipiat:vt ī.l.vnica.C.de cōtra.iudi.
⁊ ſic nō poſſum⁹ dicere ꝙ in caſu noſtro donatio valuerit quo ad do
natorē.tū q̃ de iure donator nō poteſt:vt.ſ.dixi.tum q̃ dedit īcapa-
ci.tum q̃ non ſeruauit legis ſolēnitatē non habuit epi cōſenſum pre
ſuppoſito ꝙ epi cōſenſus ſufficeret.ad hoc.xij.q.ij.ſine exceptione.⁊
c.ſi quos.de ſeruis.tū ⁊ quarto q̃ cōtra interdicta canonū donauit.
d.c.preterea.autoritas ergo ſuperueniens nō potuit nulluʒ validare:
vt.ſ.dixi.⁊ iſta omnia militāt in legato.nec ob.motiuuʒ Joā.an.q̃ ſi
quis mandat eccleſiā cōſtrui vel diſponit cōtra legē:q̃ epi conſenſus
requirit̃ in diſpoſitione teſtatoris.vñ tex.in.d.c.nemo.de cōſe.di.j.nō
dicit neminē poſſe legare.pro eccleſia fundata ſed ꝙ nemo edificet ec
cleſiaʒ ſine epiſcopi cōſenſu:ſʒ eccleſie edificāde legari pōt nō donari:
vt in.c.abbate ſane.de re iud.li.vj.⁊ ꝑ bar.in.l.ſeruos ad cuſtodiaʒ.ff.
de ali.⁊ cib.lega.vbi ponit diuerſitatē ratiōis.ſed in caſu noſtro tran-
ſlatio iuriſpatronat⁹ in priuatū eſt ꝓhibita:vt patet ex predictis.er-
go ſiue fiat legatū ſiue donatio nō pōt epi cōſenſus poſt mortem diſ-
ponētis accedere etiam preſuppoſito ꝙ cū ipſius cōſenſu pōt valere.
qd tamen ego nō credo ꝑ ſupradicta.preterea qd ſupra dixi in dona-
tiōe locū habet in legato.nam ⁊ vltima volūtas corruens ex defectu
autoritatis vel ſolēnitatis nō poteſt ex poſtfacto ↄualidari.vt no. in
d.l.filio preterito.⁊ in.d.l.j.§.ſi quis filius.⁊ per Joā.an.in.c.ij.de vſur.
li.vj.¶ Itē cōtra hanc opi.Jo.an.quā videt̃ ibi ſequi Joā.cal.⁊ con-
muniter ſequētes vt in legato patrono pōt epiſcopi ↄſenſus occidere
ex poſtfacto videt̃ tex.ad literam in.d.l.fi.C.cōia ꝑdi.vbi dicitur ꝙ ſi
vn⁹ ex pluribus habētib⁹ fundum cōmune legauit alicui ſeruitutem
⁊ deceſſit ſi adita hereditate conſentiunt alij ſocij nihil agunt.reddit
tex.rationē quia act⁹ defunctoruʒ nō poſſunt ſtare in ſuſpēſo.ex quo
enim dies cedit legato quod eſt i legato puro adita hereditate opor
tet quod legatum acquiratur legatario al's ſit nullū q̃ nō poteſt ſta
re in ſuſpenſo:ſed in caſu noſtro epiſcop⁹ nō cōſenſit anteq̄ filio eſſet
hereditas acquiſita.ergo ſtatim fuit illud legatum extinctū ⁊ ſic non
poteſt procedere epiſcopi conſenſus.⁊ ad hoc non aduertunt predi-
5 cti doct.¶ Ex his omnibus cōcludo † ꝙ patronus nō poteſt donare
laico iuſpatronat⁹ nec legare etiā cū epiſcopi cōſenſu ⁊ preſuppoſito
ꝙ epi ↄſenſus ſufficeret dico ꝙ nō poteſt iteruenire ex poſtfacto ma
xime mortuo donatore ⁊ filio herede ſuperſtite vt in caſu noſtro cōtin
git ⁊ patet ex his reſponſio ad aliqua cōtraria ſupra in contrariū for
mata:q̄ ꝑ maiori claritate ſpecifice ſunt ſingulariter attingēda ſoluē
do,vel ad ſupradicta remittēdo.¶ Et primo ad primum quod hoc iuſ-
patronatus cum ſit ſpirituale vel ſpirituali annexum nō eſt in libera
poteſtate patroni de eo ſicut de alijs bonis diſponere.patet ex eo q̃
illud vendere nō poteſt:vt i.c.j.de iurepa.⁊ nec ſuper eo tranſigere.d.
c.preterea.de tranſact.nec dicitur illius habere dominiuʒ:q̃ res ſacre
⁊ religioſe nō ſunt in alicuius dominio.l.intātum.§.ſacre.ff.de rerum
diuiſio.⁊ ſic non obſt.l.in re mandata.⁊.c.de his.alleg.in cōtrariū nec
ob.c.illud.⁊.c.vnicum.e.tit.lib.vj.quia loco religioſo vel eccleſie dona
re poteſt:quoniā per hoc melioratur conditio eccleſie. vt ſupra dixi.
¶ Item confertur capaci ſed cum donatur laico deteriorat̃ ipſi⁹ cō-
ditio q̃ nō ſperatur ſaltem de proximo ipſius liberatio.¶ Item for
te donatur laico deterioris cōditionis q̄ ſit patronus.preterea dona
tur incapaci cū laicus non ſit huius iuris capax niſi ex priuilegio:et
cauſa principali non concurrit cum laico non patrono.nō obſt.quod
tranſeat in laicū cum vniuerſitate ville.d.c.ex literis.Ad hoc enim rñ
deo dupliciter.¶ Et primo quod hoc ius vt habens miſturā cuʒ tem
poralitate annectitur vniuerſitati temporali:ideo trāſit in laicuʒ per
quandam conſequentiam ⁊ non principaliter.multa enim permittū
tur in conſequētiam que non principaliter ⁊ per ſe permittuntur:vt
aperte probatur in.l.in modicis.ff.de contrahen.emptio.⁊ in.l.ſi mer
cedem.§.fi.ff.de act.emp.vbi religioſa trāſeunt vendito fundo que ꝑ
ſe minime tranſirent:vt ibi patet in hoc iurepatronatus.tranſit enim
cum vniuerſitate in contractu non gratuito.d.c.ex literis.⁊.c.cum ſe-
culum.eo.ti.⁊ tamen principaliter per ſe tranſire non poteſt.d.c.de iu
re.quinimo dubitatur nūquid vēdita vniuerſitate poteſt ſpecialiter
exprimi iuſpatronatus ⁊ cōſimiliuʒ dicitur quod non exprimitur.de
quo plene per Jo.an.in.c.vnico.eo.tit.lib.vj.¶ Secūdo poteſt reſpō
deri quod ideo tranſit cum vniuerſitate q̄a patron⁹ non poteſt am-
plius illius curam habere cum ad illud amplius ire non poteſt.vnde
ſatis probabiliter poteſt defendi opi.Bar.in.l.ſi mercedeʒ.§.fi.preall.
vbi dicit quod iuſpatronatus exiſtens in fundo tranſit cū fundo ad
capellā non datur acceſſus niſi per fundum ſecus ſi per viam publi-
cam daretur aditus ſicut dicitur in iure ſepulchrorum:vt in.d.l.ſi mer
cedeʒ.⁊.d.l.in modicis.⁊ q̄q̄ Inno.⁊ alij canoniſte ſequētes cōmuni
ter tenēt oppoſitū dicentes quod in vēditiōe palatij vel fundi nunq̄
tranſit iuſpatronatus.oportet enim dicere qd hoc facit vniuerſitas
rerum ad hoc vt tranſeat ⁊ reddūt rationē quia iuſpatronat⁹ poteſt
haberi ⁊ poſſideri abſqꝫ eo qd vadat ad capellā cum preſentatio fiat
in abſentia.ſecus enim iure ſepulchri.eſt enim vtile vt ad illud habea
tur acceſſus.Poſſet tamen ſuſtineri contrarium.nam patronus con-
ſequitur non ſolum honoreʒ preſentādi ſed etiam onus defendēdi ec
cleſiam ⁊ bona ſua.habet enim ire ad eccleſiam ⁊ videre an res bñ cu
ſtodiantur per ſacerdotem:vt in.c.filijs.xvj.q.vij.no.gl.in.c.pie men-
tis.eadeʒ cauſa ⁊ q̄ōne.⁊ hoc ob onus dubitatur nunquid patronus
poſſit in totum abdicare iuſpatronat⁹:vt no.per gl.ea.cau.⁊.q.habet
enim ius proceſſionis vt honoret̃ cum vadit ad eccleſiā.vt in.c.nobis.
de iurepa.⁊.c.filijs.xvj.q.vij.quibus quidem iuribus iſte patron⁹ vti
non poteſt ſi non habetur acceſſus vnde ſatis poteſt acceptari qd ius
patronat⁹ tranſit cū palatio ſeu fundo ſi ad capellā nō poteſt haberi
aditus ex iuramēto quod nō eſt cōtra opi.canoniſtarū cum villa ſeu
vniuerſitate:demū tūc trāſit cū aliūde ad capellā adit⁹ nō habet.⁊ ſi
aūt nō debet trāſire cū ſit ius cōe oīno ſeparatū ⁊ diſtinctū ab vniuerſi
tate ⁊ videtur probari in dictis legibus ꝓxime alleg.⁊ ſi hoc eſt verū:
eſt ſolennis noua limitatio ad.c.ex literis.⁊.c.cum ſeculuʒ.⁊.c.đ iure
allega.pro cōtrario.Rñ.ꝙ papa ſe retulit ad ꝓpoſitū caſum:ex v̄bis
enim narratiuis non debet ſumi.arg.a contrario ſenſu:vt no.in.c.pu
blicato.de ele.ad.c.ex inſinuatione.pōt multipliciter rñderi.primo vt
ibi dicit ꝙ ibi nō fuit mera donatio ſed potius quedā remiſſio cū illō
ius cōpeteret ambobus fratribus inſolidū ſed mihi illa ſolu.nō mul
tum placet per verbum habebat.quod eſt ſingularis numeri ⁊ verbū
contulit:⁊ ideo ſatis pōt teneri opi.Archi.ſ.recitata vt clerico poſſit
donari quia melior āt cōditio eccleſie ⁊ donatio fit capax.¶ Ad ſecū
dum principale argumentum de.c.cura.⁊.c.ſuggeſtū.in quibus clare
dicitur quod epi cōſenſus poteſt interuenire ex poſtfacto.Reſpōdeo
ꝙ illa iura nō loquūtur in donatiōe iuriſpatronatus ſed eccleſie:vt ī
eis patet:erāt enim quidā putātes qd vigore iuriſpatronat⁹ poſſunt
cōferre ipſam eccleſiam collegio aut eccleſie maxime in ꝓprietate nec
illa iura loquunt̃.pertinet enim ad epiſcopum.vt in cle.§.de reb.eccle.
non alie.⁊ in.c.conſultationib⁹.de dona.⁊.c.paſtoralis.de his que fi.
a prela.requirebatur enim ibi epi cōſenſus nō vt autoritas quia nō po
teſt autorizare in facto proprio ſed vt cauſa agens merito pōt ibi cō-
ſenſus iteruenire ex interuallo ⁊ validare actū a tēpore cōſenſus plati.
vt not.gloſ.in regula ratum.de regu.iur.in.vj.Sed in caſu noſtro ſec⁹
eſt.quia epiſcopi conſenſus requirit nō vt cauſa agēs nec vt habēs
participiū aliquod in iurepatronatus quia illud ius totuʒ pertinet
ad patronū.hinc eſt quod ſine epiſcopi conſenſu poteſt illud donare
eccleſie ſeu loco religioſo qd nō eſſet ſi epiſcopus haberet participiū
aliquod:vt in.c.paſtoralis.de dona.non poteſt ergo in trāſlatione il-
lius iuris requiri cōſenſus epiſcopi niſi vt autoritas.Fateor tamē ꝙ

iura quandoqꝫ vtitur ꝓmiſcue ꝛ improprie his vocabulis.nā autori
tatē quandoqꝫ appellāt ꝯſenſuȝ qñqꝫ cōtra vt patet in.c.cū apoſtoli
ca.de his q̄ fi.a prela.ꝛ.xꝗ.q.ij.ſine exceptione.ꝛ hoc ideo q꞉ autoritas
nihil aliud eſt ꝙ conſenſus autoriȝabilis:vt no.gl.in.c.j.de reb.eccle.
non alien.lib.vj.Hinc eſt quod.c.ſuggeſtū.appellauit autoritatē.ꝛ.c.
cura.appellauit cōſenſum ꝛ hinc intellectum ad.c.cura.ſentit Jo.an.
in.c.cū cōſuetudinis.de cōſue.ꝛ eſt veriſſim⁹.ꝛ ſic tollit̄ fundamentū
dñorū de Rota.¶ Uenio ad tertiū cōtrariū:ꝓmo ad.c.ſi qua.ꝺ reb.
eccle.non alie.Reſpōdeo intelligendo ꝙ cōtract⁹ ibi tenuerit a prin
cipio lʒ potuerit reſcindi per beneficium in integ.reſti.ꝛ tenet ibi glo.
non viget in caſu noſtro.Secūdo poteſt intelligi qꝺ ſct⁹ fuit a pꝛīci
pio nullus ꝛ tunc dicēdū ꝙ fauoꝛe eccleſie poteſt ibi autoritas iterue
nire ex poſtfacto.hoc intellectum tenet ibi Hug.ꝛ ſequitur gl.in.c.ne
ſede vac.ꝛ Archi.in.ꝺ.c.ſi qua:ſʒ donatio fienda alteri laico nō cadit
in vtilitatē eccleſie:ꝛ ſic ceſſat diſpoſitio illi⁹.c.ad.c.quod ī dubꝫs.di.
co qꝺ non probat ꝙ renūtiatio valeat in ꝑiudicium renūtiātis imo
dico ꝙ eſt prorſus nulla ꝙ aperte ꝓbat tex.ibi dū dicit nullā obtinet
firmitatem:ꝛ ſentit ibi Hoſtiē.ꝛ Joā.and.c.ꝗto.de transla.ꝓla.vbi
aperte dici ꝑ talem renuntiationem renuntians non perdit eccleſiam
imo ſubditi ei obedire tenent̄.ar.vij.q.vij.nōne.ꝛ optime facit.l.lega
tus.ff.ꝺ offi.pꝛ̄.ꝛ fateoꝛ ꝙ ſuperioꝛ poſſit illū ſic renūtiari,aut expelle
re dico.c.quod in dubꝫs vel habere ratam illius renūtiationē.ꝛ hoc
ideo q꞉ in hoc caſu requirit̄ ꝯſenſus ꝛ non nuda autoꝛitas epi.nā in
tereſt epiſcopi vt ille renūtiet cum ſit ſibi obligatus ratione beneficꝫ
vt in.c.cum capella.de priuil.ſʒ in caſu noſtro pure requiritur autoꝛi
tas que non poteſt interuenire ex interuallo maxime poſt moꝛtē ꝑla
ti per ſupradicta.¶ Ad quartum arg.ſatis patet reſponſio per ꝓdi
dicta:quia non loquunt̄ illa iura in autoꝛitate ſed in ſimplici ꝯſenſu.
6 ¶ † Ad quintum ꝛ vltimum arg.rñdeo ꝙ in mutuo per filium cōtra
hendo non requiritur autoꝛitas partis ſed nudus conſenſus.hic.ē ꝙ
ratihabitio ibi trahit̄ retro:agebat enim ibi de ꝑiudicio partis ſed
nos loquimur in autoꝛitate interponēda.vt.ſ.dictū eſt.¶ Ad ſecun
dum dubium deſcendēs formabo prius quatuoꝛ motiua ad partem
affirmatiuam:ſcʒ ꝙ dicta baſilica Nicoſtrati vacet.Secundo totideȝ
ad partem negatiuā.Tertio ipſius dubꝫ ſolutionē annectā.¶ Pri
mo enim qꝺ dicta baſilica vacet collatione per epiſcopū patrono ne
glecto facta non obſtante:ꝓbatur per tex.apertū in.c.decernim⁹.xvj.
q.vꝗ.vbi dicitur ꝙ talis eſt irrita.ad idē.c.ex inſinuatione.de iurepa.
niſi ſm̄ omnē intellectum inſtituti ſine patroni preſentatione dicūtur
detētatoꝛes ꝛ occupatoꝛes:nā mādantur priuari ꝛ beneficia cōpellū
tur ſic acquiſita relaxare.Secundo adduces tex.in.c.cum Bertold⁹.
de re iudi.nō cōfirmatur ſeu inſtituitur ꝑſentatus ſecūdo loco ꝑ verū
patronum nulla facta prius caſſatiōe de inſtitutiōe iam facta ꝑ epi
ſcopum ad preſentationem cuiuſdā qui non erat verus patron⁹ nec ī
poſſeſſione preſentādi.Si eniȝ collatio facta per epm̄ vel iſtitutio nō
precedente preſentatione veri patroni non tribuerit aliquod ius cuȝ
fuiſſet facta ſecunda prima nō caſſata etiā ſi prima habuiſſet aliqueȝ
ſaltem iuris decoꝛem:vt not.in.c.inter dilectos.de exce.ꝑla.ꝛ.c.audi
tis.ꝛ.c.conſiderauimus.de ele.¶ Tertio certū eſt qꝺ iſtitutio ꝛ ꝑſen
tatio ſunt diuerſe ꝛ magna inter ſʒ ignoſcitur differētia.vt dicit text.
in.c.in illis.de preben.li.vj.preſentatio nō pertinet ad patronuȝ.vt in
c.nobis.ꝛ quādo per totū.de iurepa.ſʒ in eccleſia patronata nō colla
tio ſed inſtitutio ꝑtinet ad epm̄:vt in.ꝺ.c.decernimus.ꝛ de iurepat.ꝑ
totum.hinc dicit Jo.and.ſuper regula ꝙ alicui gratioſe.de regu.iur.
lib.vj.in mercu.ꝙ hodie epiſcopi fundant intentionē ſuā de iure com
muni nō ſuper collatione ſed inſtitutione:q꞉ oīa beneficia ꝑſumunt̄
habere patronos cū nō naſcantur ſed per alios ꝓducunt̄ in eſſe.cū er
go collatio de qua querit̄ fuerit facta a nō habente poteſtatē q꞉ cum
eccleſia Nicoſtrati haberet patronū nō collatio ſed inſtitutio ꝑtine
bat ad epm̄ ergo fuit ipſo iure nulla:q꞉ pro nō dato habet̄ qꝺ ab alio
datur qui de iure dare non pōt.vt in.ꝺ.c.daibertū.j.q.vꝗ.ꝛ.c. qꝺ aūt.
de iure patro.ꝛ.c.cū olim.de cauſa poſ.ꝛ ꝓprie.ꝛ in.c.querelā.de elect.
ꝛ.c.ad aures.de tēpo.oꝛdi.per totū.Hinc eſt ꝙ ſi papa mandat ꝓui
deri de bñficio ſpectante ad collationē alicuius nō venit bñficium ad
illū pertinēs reſpectu inſtitutionis nec econuerſo.vt dicit tex.in.c.cū
in illis.q꞉ hic ſunt iura oīno diuerſa attentās ergo alterū nō cōpetēs
nihil agit.de reſcript.cū dilecti.de reſti.ſpo.c.fin.¶ Quarto ꝛ vltimo
ꝓbatur ſic.vbicunqꝫ aliquid explicandū eſt cū aliquoꝝ preſentia ſeu
cōſenſu vel cōſilio nō valet ſi expeditur illis abſentib⁹ ꝛ irrequiſitis:
vt in.c.cū in veteri.de elec.ꝛ.c.nouit.de his que fi.a ꝑla.ꝛ.c.cauſaȝ ma
trimonꝫ.de offi.dele.ſed eccleſia patronata nō eſt per epm̄ oꝛdināda
niſi cōſentiente patrono:quinimo patronus dȝ eſſe autoꝛ ꝛ cauſa mo
uens.eps̄ habet inſtruere quem deſignauit ꝛ petierit.vt in.c.j.xvj.q.v.
ꝛ.c.decernim⁹.ea cā ꝛ.q.de iurepa.c.nobis.ꝛ.c.illud.in fi.ergo collatio
facta ꝑ epm̄ patrono neglecto dȝ eſſe nulla.ꝛ per cōſequens baſilica
Nicoſtrati dicenda eſt vacare collatione illa nō obſtante ꝛc.¶ In cō
trariū ad partē negatiuā adducit̄.ſ.c.illud.in fi.de iurepat.vbi tex.vi
detur apertus ꝙ collatio talis nō ſit irrita nec mero iure inſpecto irri
tanda ſed de rigoꝛe iuris duntaxat quaſi innuat ille tex.qꝺ inſpecto
mero iure quo cauetur ꝙ vnaqueqꝫ eccleſia eſt per epm̄ propꝛium oꝛ
dinanda non deberet talis collatio irritari per abſentiaȝ patroni:ſed
de rigoꝛe ſecus.¶ Secundo pꝛobatur ad idem ſic:epiſcopus iure pꝛi
meuo diſpoſitiue fundat intētionē ſuper collatione ꝛ oꝛdinatiōe oīm
beneficioꝛum:vt dicit glo.no.in.c.ꝙꝙ.de elec.lib.vj.pꝛobatur in.c.re
genda.ꝛ in.c.nouerit.x.q.j.ꝛ.xvj.q.vꝗ.omnes baſilice.ꝛ.c.nullus.ꝛ.c.ſi
quis deinceps.ꝛ meli⁹ in.c.j.de appella.diſpoſitio ergo gratioſa po
ſtea ſuperueniens ꝓuidens patronis ſuper iure ꝑſentandi ꝛ mādans
epiſcopis ſuper eis pꝛeſentātib⁹ pꝛouidere eccleſꝫs nō habet induce
re actus nullitatem epiſcopis cōtrauenīētibus.ad hoc gl.que ſolet ꝑ
ſingulari alleg.in cle.j.de iurepat.que dicit ꝙ ſi mādatur al̄s ꝑtātem
non habenti data certa foꝛma nō valet actus foꝛmat⁹ nō ſeruata foꝛ
ma:ꝛ ſic loquit̄.c.cum dilecta.de reſcrip.ꝛ.c.venerabili.de offi.dele.et
c.ſi.de reſti.ſpo.cum ſimi.Aut mandatur al̄s poteſtateȝ habēti ꝛ tūc
tenet actus licet nō ſeruata foꝛma quia videt̄ hoc ille facere ſuo iure
ex ꝑoꝛi poteſtate quā ille habebat:ꝛ ſic loquit̄.c.dilectus.el.ꝗ.vbi te
nuit collatio bñficꝫ fctā ꝑ epiſcopum lʒ papa pꝛius mādaſſet vt alteri
conferret.ita videt̄ ad pꝛopoſitū inferēdū qꝺ cū iura mādauerūt epi
ſcopo:al̄s per ſe poteſtatē habēti vt cōferat de cōſenſu ꝛ volūtate pa
troni:ſi eps̄ per ſe ꝛ irrequiſito patrono cōferat qꝺ nihilominus valȝ
collatio.¶ Tertio pꝛobatur validitas alia conſideratione ꝑſuppoſi
to ſine veritatis pꝛeiudicio qꝺ a pꝛīcipio fuiſſet nulla:attamē ex quo
patronus nunꝙ cōtradixit:ſed intra tempus ſic pꝛefixum ad pꝛeſen
tandū tacuit.videt̄ tacite collationi cōſenſiſſe:q꞉ veroſimile qꝺ negle
xerit ſuum ad hoc.c.ꝗ.de his que fi.a pꝛela.ꝛ quod ibi not.Hoſtien.ꝛ
Jo.an.in.c.ex oꝛe.de his que fi.a maio.parte cap.Nā cōſenſus patro
ni poteſt interuenire ex poſtfacto:vt in.c.ſi vero.de iurepa.Innoc.in
c.per veſtras.eo.tit.ꝛ Hoſtiē.in ſum.eo.tit.§.ſi.circa fi.verſi.quod ſi ec
cleſia ꝓbatur ratione vbi ſi in actu requirit̄ alicuius cōſenſus poteſt
ex poſtfacto cōſenſus intercedere vt ſi actus valuerit a pꝛīcipio cōfir
mat actū vt extūc ꝙ ſi valuit cōfirmat vt ex nūc.l.per fundū.ff.de ſer.
ruſti.pꝛedi.iuncta.l.ſi.ff.ꝯmunia pꝛed.facit.c.lugdun̄.ix.q.ꝗ.ꝛ.c.cura.
ꝛ.c.ſuggeſtū.de iurepa.ꝛ multe concoꝛ.habentur in glo.in regu.ratū.
lib.vj.ꝛ de hoc videt̄ theoꝛica Jnn.ꝛ Jo.an.in.c.j.de reb.eccle.nō alie.
lib.vj.ꝛ ſm̄ ibi no.debent limitari dicta Jnno.in.c.cū conſuetudinis.
de conſue.¶ Quarto ꝛ vltimo pꝛobatur alia conſideratiōe.ꝑſuppo
ſito qꝺ a pꝛincipio nō valuiſſet nec quod patronus tacēdo ꝯceſſiſſet
actui ex quo elapſo tꝑe ꝑfixo patrono eps̄ ſtetit ī eodē ꝓpoſito videt̄
tunc de nouo cum poteſtas ad eū libera erat deuoluta illā pꝛimā col
lationem ratificaſſe ꝛ confirmaſſe ſeu de nouo feciſſe:vt pꝛobari videt̄
in.l.obſeruare.in fi.in ſimili.ff.de offi.pꝛocō.vbi dicitur ꝙ ſi pꝛoconſul
delegauit cauſam tempoꝛe quo nō poterat.ſ.ante ingreſſum ꝓuincie
ſi poſtea ingreſſus ꝓuinciā in eadē volūtate fuit credēdū eſt dicit tex.
ibi delegatum habere iuriſditionem nō a tempoꝛe ex quo mādata eſt
ſed ex quo pꝛouinciam ꝓcōſul ingreſſus eſt ad id qꝺ no.in.l.vna.C.q
pꝛo ſua iuriſd.ꝛ in.c.ſi tibi abſenti.de pꝛeben.li.vj.ꝛ optime qꝺ not.in
c.ſi.de coniug.ſeruo.ꝛ.c.j.de eo qui dux.in ma.vbi matrimoniū nulluȝ
tacite confirmatur ſublato īpedimēto.ita dicēdū eſt in hoc quaſi ma
trimonio.¶ Pꝛo ſolutiōe clara huius dubꝫ chꝛiſti noīe recēſito duo
pꝛincipaliter ſunt videnda.¶ † Pꝛimo nūquid collatio beneficꝫ pa
tronalis ꝑ epȝ facta patrono neglecto teneat an ſit nulla ipō iure ſine
alia ceſſione.¶ Secūdo pꝛeſuppoſito qꝺ ſit nulla an ꝯualeſcat patro
no intra tp̄s a iure ſibi pꝛefixū illū ꝑſentare et in vtroqꝫ dubio varia
ſenſiſſe do.de Ro.reperio vt patet deciſione.ccclvꝗ.in antiquis.qdaȝ
tñ ex eis maioꝛē partē facientes:vt recitat ibi collegiū diſtinguebant
inter patronū laicū ꝛ clericū dicentes qꝺ collatio facta intra tp̄s pa
troni clerici ſit nulla ipſo iure:ꝛ qꝺ non validet̄ ſeu ratificetur ꝓpter
negligētiā patroni ſubſecutā:q꞉ qꝺ ab initio nullū eſt ꝛc.ſecus in col
latione facta intra temp⁹ patroni laici.Diuerſitatis ratio ſm̄ euȝ hec
eſt:q꞉ laicus patronus parum aut nihil habet iuris vel ſaltem debile
in diſpoſitione beneficꝫ ꝛ quicquid habet eſt de gratia ꝛ totalis bñſi
cꝫ diſpoſitio potius cenſet̄ a lege ad ipm̄ ꝑtinere.allegāt no.in.ꝺ.c.q꞉
de iurepatro.ꝑ Hoſti.ꝛ ideo collatio epi tūc cēſet̄ validioꝛ ꝑſertim q꞉
magis iuris habet in conceſſione pꝛelatus ꝙ in pꝛeſentatione.ꝺ offi.
vic.c.dilectus.ꝛc.¶ Secūdaȝ fuit quoꝛūda opi.indiſticte tenentiuȝ
collationē epiſcopi eſſe validam ex quo patronus ītra tēpus debituȝ
nullū pꝛeſentauit ꝛ dicebāt eū tenuiſſe ab initio ipō iure quātuncūqꝫ
fuiſſet facta intra tempus patroni:fatebant̄ tamē qꝺ ſi patron⁹ ītra
tempus ſibi a iure cōceſſum aliū ꝑſentaret:tūc eo vel pꝛeſentato inſtā
te eſſet caſſanda ſeu irritanda.arg.no.ꝑ Jnno.in.c.cū Bertoldus.de
re iudi.¶ Tertia fuit opi.ipſius col.ꝛ multoꝛū alioꝛū vt ipē refert di
centium circa pꝛimū dubiū ꝛ qꝺ collatio epi facta intra tēpus cuiuſ
cunqꝫ patroni ſiue clerici ſiue laici ſit nulla,allegant.xvj.q.vꝗ.decerni
mus.ꝛ no.ꝑ Hoſtiē.de iurepa.c.ex inſinuatione.ꝛ ſic debet intelligi ſʒ
eos.c.illud.in fi.eo.ti.Addebant tamē attingendo ſecūdum dubium
ſupꝛa foꝛmatum qꝺ licet talis collatio a pꝛīcpio ſit nulla:tamen ſi pa
tronus ei conſenſerat:ſiue tacite.ſiue expꝛeſſe quod per ei⁹ ratificatio
nem validetur.arg.not.per Hoſtiē.in ſum.de iurepa.§.ſi.ver.circa fi.
quid ſi eccleſia.vbi dicit non intereſſe an patronus a pꝛincipio ꝯſenſe
rat vel ex poſtfacto quo ad hoc vt ſine ꝯſenſu ſuo oꝛdinata nō valeāt
tunc ex quo ceſſat cauſa impediens ꝛ ſuperuenit cauſa confirmans lʒ
fuerit nulla

fuerit nulla a principio bñ põt validari.argu.l.ꝑ fundũ.ff.de ſer.ruſt.
pre.⁊ in.l.obſeruare.in.§.fi.ff.de offi.ꝓcõ.⁊ no.per Dyn.⁊.alios in re-
gula nõ firmat.đ regu.iur.l.vj. ¶ Circa hoc diſtinguebãt iſti aũt eps
cõtulit iure deuoluto aut iure ſuo ordinario ⁊ originali. Primo caſu
dicũt ꝙ nunꝗ valuit ex quo reuera ad epm nõdũ erat deuoluta po
teſtas.arg.c.ex parte aſtẽſis.de fo. cõpe.cũ ibi no ꝑ Hoſt.nec ſequẽs
patroni ratificato vel tacitus ꝯſenſus vel exꝑſſe validat euꝫ:quia nõ
fuit facta ipſo iure ſeu ex illa poteſtate epi ad ei⁹ vigorẽ requirit cõ-
ſenſus patroni: nã eps deferẽdo iure deuoluto videtur preſuppone
re patronũ negligẽtem ⁊ priuatũ:⁊ per coſequens cũ nõ ſit factũ no-
mine patroni nõ põt per patronũ teſtificari.vt in regu.ratũ lib.vj.nã
ad taleꝫ collationẽ validandã ſeu ius cõferẽdũ noua collatiõe opus
eſſet poſt tps patroni ſꝫm eos allegat.ad hoc qđ no.Jo.mona.i.c.ſta
tutũ.de ꝑben.lib.vj.cũ eñ diſpoſitio epi ſe habeat hoc caſu vt autori
tas oportet ꝙinteruẽiatdebito tẽpore:qꝛ que ſunt autoritatis non
ſuo tẽpore facta nõ valẽt:qꝛ autoritas debet ſemꝑ interuenire in ipo
facto tẽpore quo ipſe act⁹ põt ⁊ debet fieri.Secũdo caſu quãdo epi-
ſcopus cõtulit ſuo ordinario ⁊ originali cõualidatur ex ſubſequenti
cõſenſu patroni expreſſo vel tacito:vt puta nõ cõtradicẽdo intra tẽ-
pus a iure ſibi profixum.mouet qꝛ hoc caſu videtur eps in dubio di-
ſponere iure ſuo ⁊ ſub tacita conditione ſi ſibi placuerit.⁊ ſic debem⁹
interpretari ne aliter ĩterpretãdo videatur inutiliter diſponere quaſi
eligere viã ad impugnandum ſuam diſpoſitionem qđ non eſt in du-
bio preſumẽdũ.arg.l.iij.ff.de mili.teſt.facit qđ no.in ſimili.in.c.ea no-
ſcitur.de his que fi.a prela.vbi preſumitur ꝙ ſi prelatus actũ ſeu pre-
ſentationẽ fecerit de capituli ſui cõſenſu:vt ſic actus teneat ꝙ per cõ-
ſequẽs dicta collatio facta poteſt per ipſum patronum ratificari.ea
eñ que circa beneficiꝫ diſpoſitionem debẽt interuenire ex parte patro
ni potius ſe habent iure cõſenſus ꝙ autoritatis.ea eñ que ſunt cõſen
ſus poſſunt interuenire ex poſtfacto:ſed ſecus in his que ſunt autori
tatis iuxta no.per Inn.in.c.j.de reb.eccle.nõ alienan.⁊ ibi per Jo.an.
in.c.cũ cõſuetudinis.de cõſue.vt dixi plene in precedẽti dubio.vnde
põt patronus poſtea cõſentiẽdo tacite vel expreſſe validare collatio
nẽ epi ad hoc qđ in ſimili no.in.c.cũ nos.de his que fiunt a prela.⁊ in
c.cũ in eccleſijs.de preben.lib.vj.de iurepatr.c.iura.⁊.c.ſuggeſtũ.hoc
in effectu ſentiũt do.de rota deciſio.ꝑalle.quia ad hec dubia nullam
doctoris autoritatem contra eorum morẽ ⁊ ſtylũ introduxerũt fortaſ
ſe vt arbitror nullam pro tunc habentes.Sed ad primum dubiũ qđ
collatio patrono non vocato ſit nulla,allego primo Joã.andr.in.c.j.
de offi.vica.vbi expreſſe tenet qđ per talẽ collationẽ nullũ ius tranſ-
fertur in prouiſum:ideo etiã coram vicario epiſcopi põt peti per pa-
tronum vt declaretur nullum ius ibi cõpetere:ſꝫm eũ voluerũt idem
Hoſtien.⁊ Joã.and.in.c.ex inſinuatione.de iurepatron.⁊ videtur ibi
tex.ſꝫm vnum intellectum. ¶ Item apertius voluit Fede.de ſenis.in
tractatu permutationis.cxxx.vbi no.dicit quod licet permutatio be
neficiorũ facta per epiſcopum non vocatis his qui habent preſenta-
tionem vel electionem valeat:licet veniat retractãda illis cõtemptis
poſtmodũ contradicentibus:collatio tamen facta patrono contem-
pto eſt ipſo iure nulla ſꝫm eum per.d.c.decernimus.xvj.q.vj.Diuerſi-
tatis rationem aſſignat:qꝛ permutandi autoritas principaliter per-
tinet ad epiſcopum.vt in.c.queſitũ.de rer.permu.ſed collatio non ſic.
hoc idem ſentit Inno.in.c.cũ bertoldus.de re iudica.in gloſ.in verbo
memorato.in verſi.vel potes dicere. ¶ Circa ſecundum preſuppoſi-
ta nullitas an conualeſcat patroni taciturnitate.Hoſt.⁊ Joan.andr.
in ſimilibus terminis videt ſentire qđ ſic.in.c.ij.de his que fi.a prela.
dicunt eñ quod ſi contenti collatione vel electione tacent intra tem-
pus eis prefixum ad eligendũ vel conferendũ videntur tacite electio
ni vel collationi conſentire.arg.de conceſ.preben.qꝛ diuerſitatem.⁊ in
c.ex ore.de his que fiunt a maio.parte capi.idem ſꝫm Jo.andr.ſi fuit
edictum propoſitum:⁊ nemo intra tempus comparuit ad contradi-
cendum.vt in.c.fi.de electio.lib.vj.ſaluo quod no.in.c.fi.qui ma.accu.
poſ. ¶ Aliorũ iudicijs ſic enarratis ſubijciam breuiſſime quod nihil
videt ⁊ in primo dubio an patrono non vocato collatio per epiſco-
pum intra tẽpus patrono affixum attenta valeat,ampliando termi-
nos queſtionis.dicerem ꝙ ſic epiſcop⁹ cõtulit ipſi patrono:tunc vel
ex poſtfacto cõſentiẽte.hoc cõmuniter tenẽt doctores.in.c.ꝑ veſtras.
de iurepatrona.non eñ poteſt dici ſine cõſenſu patroni:ex quo con-
ſenſit:licet ex poſt facto.vt probat in.c.ſi vero.de iurepatro.no.Joã.
and.in.d.c.per veſtras.⁊ regulariter hoc tenent Bar.in.d.l.ſi qs mihi
bona.de acquiren.heredi.⁊ Inn.in.c.j.de reb.eccl.non alienan.lib.vj.
⁊ ſupra latius dixi.Aut collatio fuit facta alteri ꝙ patrono:⁊ tunc
aut patron⁹ erat pñs ⁊ poteſt ꝓbabiliter dubitari an taciturnitas
hoc caſu debeat haberi ꝓ cõſenſu qui in actu preiudiciali habet regu
lariter ꝓ cõtradictione.vt in.l.filioſa.§.inuitus.ff.de procu.not.Inn.
in.c.in geneſi.de electio.⁊ glo.in regu.qui tacet.de regu.iur.lib.vj.ad
idem.c.illud.in fi.de iurepatro.vbi dicit irritandã fore collationem fa
ctã ſine preſentatione patronorum. ¶ Contrarium credo poſſe attẽta-
ri:qꝛ hoc caſu nullũ preiudiciũ fiet patrono cum ius ſuum patrona-
tus remaneat illeſum:⁊ per collationẽ clericis eccleſie vacantis:⁊ ſic
tractatur de cõcupiſcibili:⁊ per cõſequẽs debet haberi patron⁹ ꝓ cõ-

ſentiente.l.qui patitur.C.mãdati.no.Inn.in.d.c.in geneſi.nam ſi col-
latio ibi diſplicuiſſet non habebat niſi contradicere.Et in hoc indu-
bitanter eſſet verũ ſi ex parte patroni tunc vel poſtea interueniſſet ali
qs actus poſitiuus approbationis:collationis.argu.optimum.in.c.
ex ore.de his que fi.a ma.par.capi.facit etiã ad predicta.c.decernim⁹.
ꝑalle.niſi decernat collatio nulla qñ ſpretis patronis eps eccleſiã cõ-
tulit:ſꝫ in caſu noſtro data patronorũ preſentia nõ poſſunt dicere ꝙ
fuerũt ſpreti:quinimo ꝓpter vinculũ charitatis ⁊ filiationis ſpiritua-
lis que eſt inter epm ⁊ ſuos dioceſanos vident patroni ex quo nõ cõ-
tradixerũt epo cõſentire ꝑ tex.no.in.l.ſi ſeruus cõis.de do.inter.vir.⁊
vxorẽ.aut patron⁹ erat abſens ⁊ ſubdiſtingue.Aut enim cõtulit eps
iure deuoluto ⁊ nõ tenet collatio ex quo in veritate patron⁹ nõdum
erat priuatus ꝑ.c.ex parte aſtẽſis.de cõceſ.prebend.cũ ibi not.vbi ptꝫ
ꝙ collatio facta eo iure quo fieri nõ poterat nõ tꝫ.lꝫ alio iure fieri nõ
potuiſſet.facit qđ in ſilĩ no.Bar.in.l.ſi is ad quẽ.ff.de acqui.her.Aut
cõtulit iure ſuo ordinario ⁊ ſic poſuit ſpem expreſſe in patrono:⁊ tũc
patrono cõſentiẽte valebit collatio vt eſt extũc.arg.reg.ratihabitio-
nem.de reg.iur.lib.vj.Si aũt cõtradixit puta qñ ſimpliciter contulit
patrono abſente demum intra tẽpus pñtationis ꝯdicẽte.moueor ꝑn-
cipaliter per.c.decernimus.xvj.q.vij.vbi expreſſe per verba preſentis
tpis dicitur qđ talis collatio eſt irrita,⁊ ea nõ mandata aliter ceſſari
ſubijcitur vt alius ad verecundiã eps ordinet ⁊ inſtituat quẽ ipſe pa-
tronus condignũ elegit:ergo opꝫ dicere ꝙ.c.illud.de iurepa.vbi dici
tur ꝙ eſt irritãda dꝫ exponi.i.irrita nuntianda:vel poteſt ſtare ꝓprie
ſed debet referre ad effectum ſic vt reuocet ſicut de facto proceſſit.ꝑ
hac expoſitione vide in ſimili.c.accedẽs.el.j.vt lit.nõ cõte.in ver.caſſa
mus.nã lex poſterior dꝫ referri ad priorẽ.vt in.l.ſed ⁊ ſi poſteriores.ff.
de legi.⁊ ꝑ eã debet diſtingui ⁊ limitari:facit qđ ibi no.Bart.⁊ pleni⁹
in extrauagã.ad repri.in verbo nõ obſtãtibus.Huic intellectui ſatis
cõcor.c.cum Bertoldus.de re iudi.inducendo:vt ſupra induxi.Pre
terea hoc idem ꝓbat ⁊ alia ratione vbicũꝗ collatio pertinet ad aliũ
cum cõſilio alterius nõ valet ipſo iure collatio conſilio nõ requiſito.
vt ptꝫ in.c.noluit.de his que fi.a prela.in fi.iuncta glo.fin.facit.c. cum
in iũctis.de elec. ⁊.c.cũ olim.de arbi.⁊.c.vnicum.loquunt in epiſcopo
qui habet conferre cum conſilio capituli.ergo multo fortius dicẽduꝫ
in caſu noſtro vt nõ valeat ipſo iure collatio attentata per epm vel ali
um prelatum in patrono nõ vocato ⁊ poſtea ꝯdicẽte cum patroni ſit
habẽdũ nõ modo cõſiliũ.ſed requirit vt ipſe tanꝗ cauſa mouẽs ⁊ pri
maria debeat pñtare inſtituendũ per epm:vt in iuribus vulgaribus
ſupra allegatis. ¶ Item ⁊ tertio hec collatio reperit attẽta a non ha
bente ptãtem cum hodie ad epm ſpectet inſtitutio que fit ad patroni
ptãtem nõ aũt libera collatio:vt ſupra dixi factum a nõ habẽte ptã-
tem eſt ipſo iure nullũ:qꝛ pro nõ dato habet quod ab illo datur ⁊c.j.
q.vij.daibertũ.⁊.c.qđ aũt.de iurepatro. ¶ Si aũt patronus intra tẽ-
pus preſentatiõis cõſentiret:tũc puto qđ collatio valeret vt ex tũc nõ
aũt vt ex nũc.Moueor qꝛ ad plenum ius conferendũ vel trãſferẽduꝫ
in clericũ requirit factũ patroni ⁊ epi.⁊ ambo veniũt tanꝗ principa-
les ⁊ habentes participium illo iure transferendo lꝫ eps habeat ius
pingui⁹.vt in.c.dilectus.de preben.vbi ſingulariter ꝓbatur etiam ꝙ
patronus habeat in preſentatione aliquid iuris.ergo factũ ab illo va
let rõne iuris ſui tantum ſed qꝛ nõ habet ius integrũ per ſe ꝯualidat
eo tempore quo patronus aſſerit ⁊ nõ prius ⁊ optime ꝓbat in ſimili
in.l.ꝑ fundũ.ff.de ſer.ruſti.predio.vbi patet qđ vnus ex pluribus ha
bẽtib⁹ fundũ cõem cõſtituit ſeruitutẽ in fundo:lꝫ valeat quo ad ſe vt
ipſe ꝯuenire nõ poſſit cũ antea nõ acquirit ſeruitus donatario quam
alij cõſenſerit.⁊ nouiſſima cõceſſio cõceſſiões ꝑcedentes cõfirmat.aut
patronus nec conſenſit nec ꝯdixit intra tempus ad preſentandũ iure
ſibi ꝑfixum:⁊ ſic per negligentiã eſt priuatus iure ſuo quo caſu proce
dit ſꝫm dubiũ meũ:⁊ puto qđ collatio epi facta prius immediate cõua
lidet abſꝗ alia collatiõe in futurum fienda:qꝛ ipſe eps nõ põt contra
uenire.arg.d.l.ꝑ fundũ.⁊.c.veniens.de fil.pſbr.⁊.c.diuerſis fallacijs.
de cle.cõiu.⁊.c.ſi tibi abſenti.de prebẽ.lib.vj.vnde aut patronus negli
gẽs habebit ꝓ cõſentiẽte ex quo non ꝯdixit:nec alium preſentauit.vt
in.d.l.ſi ſeruus cõis.aut ius ſuum eſt per negligẽtiã cõfuſum in ſupe-
riorem q haberet ius inſtituẽdi iuxta no.glo.in cle.j.de ſepul.⁊ etiam
eps qui cum ſit collator non põt ꝯdicere ⁊ obuiare.⁊ tenet illam ha
bere ratã preſertim in caſu noſtro in quo cõferens bñficium ꝙ cõfer
re tenet aliud conferre non põt.vt in.c.inter cetera.de preben.ad ideꝫ
bene facit prout in ſimili habet.in.l.exceptione.de euict.⁊.l.cũ a te.C.
de rei vẽ.in quibus iuribus habetur ꝙ is q tenetur ex perſona ſua nõ
põt contrauenire ex ꝓpria.preterea patrono negligẽte ceſſat cauſa
impediens ⁊ ſuperuenit cauſa confirmans:merito debet nũc irreuo-
cabiliter conualidari.arg.eorꝫ que no.in regula non firmat.de regu.
iur.lib.vj.⁊ per hoc ptꝫ reſpõſio ad omnia contra.ſ.allega.pterꝗ ad
ſecũdũ.ad hoc rñdet ꝙ ꝓcedit cũ mandat ſimpliciter aliqđ fieri ha-
benti alias ptãtem:ſed in caſu noſtro nõ ſolũ mandat epo vt confe-
rat ad preſentationẽ patroni.ſꝫ ipſa poteſtas fuit autoritate iuris in
patronũ trãſfuſa:⁊ ꝑ conſequens illud ius patroni qđ includebat in
iure epi:ſcꝫ in libera collatiõe fuit ab eo addicatum.vt de iure patro.
quaſi ꝑ totũ.merito factũ ſolius epi nõ debet tenere ꝓ ſe tantum.arg.

c.ſi capitulo.⁊.c.ſi ſoli.de cõce.preben.in.vj.¶Cõtra tertiũ procedaʒ
magis ſuccinte.tuʒ ꝓpter prolixitatẽ euitãdã.tũ qꝛ videtur mihi ha-
be:e tantã facultatẽ ſicut precedẽs:⁊ primo adducã tria argumenta
ad partẽ negatiuã.Scd̃o totidẽ ad ptẽ affirmatiuã.Tertio ſolutio-
nẽ aggrediar.Uidetur nãqꝫ primo,qd̃ ɔ̃ctus initus inter augeriũ et
Baſilicam nicoſtrati nõ fuit oĩno licitus ꝑ text.expreſſum.in.l.iube-
mus nullã.§.ſane.C.de ſacroſanc.eccle.vbi expreſſe cauet̃ ꝙ ad hoc vt
alicuius eccleſie vſuſfructus alicui ad vitã ſuã vel ad minus tp̃s cõce-
datur oportet qd̃ is cui ſit ɔ̃ceſſio ꝓmittat dare eidẽ eccleſie poſt mor
tẽ ſuã aliã poſſeſſionẽ de ſuo proprio quo ad dñium ⁊ vſumfructũ eq
ualentẽ:⁊ eiuſdẽ reditus cuius eſt illa que vſufructuãda ſibi cõcedit̃
⁊ niſi in hoc pactũ initũ fuerit non valet qd̃ inter eos agitur.Ideoqꝫ
eccleſie poſſeſſio remanet ĩ iure ⁊ dñi eccleſie ſicut pri⁹:itaqꝫ ſm̃ quoſ-
dã etiã poſſeſſio facti nõ transfert̃ per traditionẽ illo pacto nõ prece-
dente:vt ſentit Bar.in.l.j.§.ſi vir.ff.de acqui.poſ.⁊ hodie per ius aut.
videt̃ aucta ⁊ meliorata cõditio eccleſie in hoc:qꝛ vbi olim ſufficiebat
ꝓmittere relinquere ſuã poſſeſſionẽ poſt mortẽ hodie non tenet̃ mox
quo ad dñium remanẽte apud eũ vſufructu tp̃e vite ſue:vt ꝓbatur in
aut.de nõ alie.§.ſi quis aũt voluerit:ſed in caſu noſtro dictus Auge-
rius hoc nõ ſeruauit:ſed ſolũ dedit pecuniã:ergo talis cõtractus nõ
eſt licitus cũ expreſſe ſit a lege dãnatus.Et certũ eſt qd̃ lex põt ex cã
impedire validitatẽ cõtractus.vt in.l.cũ lex.ff.de fideiuſ.facit regula
q̃ cõtra ius fiunt.de reg.iur.lib.vj.⁊.x.diſt.vides.Scd̃o cõtra dictũ cõ
tractũ adduco tex.no.in.c.quicũqꝫ.xiiij.q.vbi dicit̃ ꝙ ſi emit̃ vt cari⁹
vendatur eſt turpe lucrũ.ad idẽ.c.eijciẽs.lxxxviij.diſtin.ſed augerius
recepit iſtud prediũ ꝓpter lucrũ vt plus inde recipiat ꝙ̃ fuerit factuʒ
⁊ quã dedit:ergo talis ɔ̃tractus nõ eſt vndiqꝫ licitus.¶Tertio vide
8 tur†qd̃ talis cõtractus ſit vſurarius:qꝛ ſola ſpes habẽdi aliqd vltra
ſortẽ cõſtituit hominẽ vſurariũ.vt in.c.cõſuluit.de vſuris.not.gl.xiiij.
q.iiij.in ſumma qd̃ iſte augerius inductus fuit hac ſpe.putauit enim
tantũ ſe poſſe viuere vt plus recipiat ꝙ̃ dedit:ergo ⁊c.Nec ob.ſi dica-
tur qd̃ ex hac intentione nõ apparet.qꝛ cũ nemo faciat talẽ cõtractuʒ
niſi ꝓpter lucrũ ſatis põt a cõiter accidentibus argui.vt in.c.j.§.alle.
⁊ qd̃ ibi no.de cler.nõ reſi.In cõtrariũ ad partẽ affirmatiuã ꝙ talis
cõtractus ſit licitus primo probatur per.c.precarie.x.q.ij.vbi patet ꝙ
de iure canonico poſſunt de bonis eccleſie fieri cõceſſiones p̃carie|gra
tioſe:⁊ in beneficiũ vt ſi donãti rem ſuã eccleſie in ꝓprietate poſſit ec-
cleſia cõcedere duplũ de bonis ſuis poſſidẽdis vſufructuandis toto
tẽpore vite ſue:ſi ergo hanc munificentiã poteſt facere eccleſia de bo-
nis ſuis multofortius de reditibus alicuius poſſeſſionis.longe enim
plus recipit is q recipit duplũ retẽto vſufructu rei ſue ꝙ̃ valebat res
ſua tp̃e mortis:finge eñ qd̃ res ſua valebat mille ⁊ ab eccleſia recipit
bona valẽtia duo millia ſatis cõtingens eſt qd̃ de bonis eccleſia reci-
piat quolibet anno ducenta:⁊ ſic ſi viueret longo tẽpore recipiat pl⁹
ꝙ̃ valeret poſſeſſio ſua,⁊ idẽ poſſet cõtingere habito reſpectu ad ius
ciuile:ſcʒ ad.l.iubemus.C.de ſacroſan.eccle.nã licet ab eccleſia recipi-
at poſſeſſionem eiuſdem valoris cuius eſt ſua quã promittit relinque
re eccleſie poſt mortẽ tamen poterit faciliter contingere data longitu
dine vite ſue:quod plus percipiat ꝙ̃ valeat ſua poſſeſſio:⁊ nihilomi-
nus hoc permittitur eccleſie non in fauorẽ eccleſie,ſed etiã in benefi-
ciũ illius cui cõcedit̃.vt in.d.c.precarie.⁊ in.d.l.iubemus.ergo fortius
deberet admitti talis cõtractus initus inter Augeriũ ⁊ Baſilicã ni-
coſtrati preſuppoſito qd̃ ſpem habeat pl⁹ recipiẽdi quã dedit.¶Se
cũdo ad idẽ induco.l.ſi ea lege.C.de vſur.⁊.l.in ciuitate.eo.tit.vbi pa-
tet qd̃ contractus in ſe alias illicitus vel vſurarius tolerat̃ ratione in
certitudinis cũ dubiũ eſt an quantũ poterit percipere ⁊ quantũ vale-
bit ſolutionis tp̃e.ita dicendũ in ꝓpoſito cũ dubiũ nũc ſit quanto tẽ-
pore ſit dictus Augerius victurus:cũ nihil hora mortis incertius:vt
l.j.ff.de condi.⁊ demõ.⁊ per cõſequẽs ꝓbabiliter dubitat̃ an plus vel
minus ꝙ̃ debeat ſit ꝑcepturus debet contractus talis accuſari cũ di-
ctus Augerius põt habere ad lucrũ ⁊ dãnũ.¶Preterea ⁊ tertio be
ne facit.c.eijciens.prealle.lxxxvij.diſt.vbi patet†qd̃ licite ⁊ ſine pecca
9 to qs locãdo agrũ ſuũ recipit annuam penſionẽ:qꝛ videt̃ quodãmo-
do lucrum qd̃ potuiſſet percipere toto tp̃e vite iſtius Augerij ex fun-
do ſeu predio cõmutare cũ iſtis quingẽtis aureis quos nũc in princi-
pio cõtractus recipit ab augerio nec debet iſte cõtractus vitiari cũ ſe
liberauit cum ex hoc contractus dʒ argui magis licitus ꝙ ſi omni an
no aliqd̃ ſolueret cũ magis hoc accedat ad naturã emptionis:vr̃ eñ
vſumfructũ illius predij.ad hoc gl.no.in.l.j.ff.de ſuperfi.⁊ latius ⁊ me
lius in.l.cotẽ ferro.§.qui maximos.ff.de pub.facit etiã dictũ.c.eijciẽs.
ſicut eñ qs illicite poſſet emere aliquã materiã vt ibi poſſet ſe exerce-
re reducẽdo illã ad aliquam formã ⁊ inde lucrũ cõſequi.ita iſte Auge
rius licite poterat dare quingẽta pro vſufructu illius predij toto tem-
pore vite ſue ⁊ ſic habet materiã ſe exercitãdi in colẽdo prediũ:vt in-
de cõſequat̃ vt viuere poſſit.vnde poti⁹ videt̃ lucrũ cõſequi ex ſua cu-
ra ⁊ induſtria ꝙ̃ ex ſubſtãtia proximi ſeu eccleſie.hinc dicit text.in.§.ſi
quis a nõ dño.inſti.de re.diui.qd̃ poſſeſſio bone fidei facit fruct⁹ ſuos
pro cultura ⁊ cura ipſius poſſeſſoris.¶Nũc ſolutiones aggrediens
Chriſto noĩe inuocato ſciẽdũ eſt qd̃ hanc queſtionẽ principaliter for-
mauit Hoſ.in ſum.de vſu.⁊ idẽ Rayna.in ſumma.⁊ ambo breuiſſime
iudicarunt talẽ cõtractũ vſurarium:eorũ fundamentũ fuit qꝛ homi-
nes ſperant viuere.⁊ ſic ſperant amplius ſe percepturos ex proueniẽ-
tibus poſſeſſionum ꝙ̃ ſit pecunia quã dederũt.vſura aũt ſola ſpe cõ-
trahit̃.vt in.c.cõſuluit.de vſuris.ſecus ſi quis dat vnã poſſeſſionem ⁊
recipit aliã equiualentem:qꝛ tunc licitus eſt contractus.vt.ſ.dixi in
argumẽtis:ſed Hoſt.in ſumma.eo.§.an aliquo caſu.verſ.quid de his
qui emũt.iſtorũ opi.refert ⁊ reprobat dicens eos non bene ſenſiſſe:qꝛ
homines ita poſſunt ſperare lucrum in hoc vltimo caſu qñ recipiunt
vnam poſſeſſionem ⁊ dant aliam equiualentẽ poſt mortẽ ſicut in pri-
mo qñ dant pecuniã:⁊ ideo ſm̃ eum eſt licitus primus cõtractus cum
ſit emptionis ⁊ venditionis:ſic vltimus precarium niſi in fraudẽ fiat.
nã vtraqꝫ approbatur a iure.in tit.de contrahẽ.emptio.⁊ in tit.de p̃-
ca.per totum.¶Preterea iſtorum opinionem cõfutat Hoſtien.ꝑ eo
rum dictum:qꝛ ipſi dixerunt quod cõtractus vſurarius non habet lo
cũ niſi mutuo ⁊ in caſu noſtro certũ eſt mutuo non contrahi.quare cõ
cludit Hoſt.contractum iſtum ratione incertitudinis excuſari.argu.
l.j.C.de pac.⁊.l.j.ff.de cõdi.⁊ demõ.melius.facit.l.ea lege.C.de vſuris.
hanc opi.Hoſt.ſecutus fuit Archi.in.c.quicũqꝫ.preallega.xiiij.q.iij.
ſentit Joã.de lig.in cle.vna.de vſu.hec ſunt que in iſta materia repe-
rio.Mihi aũt placet hec opinio Hoſt.vt talis contractus licitus ſit
etiã in rebus eccleſie:qꝛ videtur quedam emptio vſufruc.ad vitã reci-
pientis ⁊ allego ꝓ hoc caſum iudicio meo apertũ ⁊ rotũdũ in cle.j.de
reb.eccleſie non alie.vbi expreſſe dꝛ qd̃ exigente neceſſitate vel vtilita-
te eccleſie põt prelatus etiã religioſus non ſeruata ſolẽnitate debita
iuris reditus ⁊ poſſeſſiones eccleſie ad vitã eius ſeu ad aliud certum
tẽpus pecuniam inde receptã cõcedere:⁊ ſubijcitur poſtea in fi.illius
tex.qd̃ prelatus ſeu rector eccleſie poteſt ſolus alia ſolẽnitate nõ ſer-
uata locationes ſeu redituũ ⁊ fructuũ venditiones ad tẽpus nõ mo-
dicũ facere.vnde nõ video ex quo capite ſit talis contractus emptio-
nis ⁊ venditionis vſuſfructus.vt in cle.j.iuncto princ.c.cũ ſi.⁊ qꝛ text.
ibi reſpectu fructuũ ponit locationes ⁊ venditiones vt diuerſa:dico
ꝙ ꝓprie locutio eſt qñ pro fructibus annuatim ſoluitur penſio:lʒ ſit
facta locatio ad magnũ tẽpus.ad hoc.l.quero.§.inter locatorem.ff.lo
cati.⁊ in.c.propter ſterilitatẽ.eo.tit.¶Hinc dicit Accurſius in.l.pen.
§.inſtitutio.ff.de leg.ij.quod locatio poteſt fieri ad mille annos.vẽdi-
tio fructuũ propria eſt quãdocũqꝫ pretiũ ſtatuit̃ pro toto tp̃e.de quo
ꝑ Bar.in.d.l.cotẽ ferro.ff.de pub.in.§.qui maximos.vbi hec inter ce-
tera voluit.¶Hinc dicit gl.ſingularis.in.l.j.ff.de ſuperfi.ꝙ pretium
eſt mercedis quantitas ⁊ facit diſcerni emptorem a cõductore.qꝛ de-
bet intelligi ſm̃ predicta per tex.d.c.j.patet:qꝛ nõ ſolũ fructuũ poſſeſ
ſionis poteſt fieri venditio cũ bona cõſcientia:ſed etiã reditus iurium
puta gabellarũ vel alterius poſſunt vendi qd̃ etiã ſatis voluit Bart.
in.d.§.qui maximos.¶Fateor tamen ꝙ ſi eccleſia eſſet decepta in p̃-
tio quod poſſit petere reſtitutionẽ in integrũ ratione leſiõis propter
c.j.de in integ.reſti.in.vj.vbi patet quod generaliter aduerſus quemli
bet contractum poteſt eccleſia petere reſtitutionem in integrum ſi eo
ſenſit ſe leſam ſpecialiter reſpectu locationis probatur.eo.tit.c.j.in an
tiquis ⁊ reſpectu infeudationis.vt in.c.penul.de rebu.eccle.non alie.
Et ad predicta facit quod not.Joan.and.in.c.fi.de eccle.edifi.⁊ dicit
quod etiã is prelatus qui iurauit non alienare poteſt vẽdere fructus
ad certum tempus quod tamen ſatis probatur in dicta cle.j.¶Secũ
do hoc idem videtur probari in.d.c.j.de reb.eccle.non alienan.vbi pa
tet quod pecunia recepta poteſt eccleſia dare in feudum.⁊ licet licit⁹
ſit contractus:licet eccleſia poſſet petere reſtitutionem in integrum
ſi ex tali contractu enorme diſpendium incurriſſet:per infeudationẽ
autem proprietas remanet apud dominum:vſuſfructus autem illius
rei tranſit in accipientem.vt in.c.vnico.ex quib.cauſ.feu.amit.colla.x.
Sicut ergo licite poteſt fieri talis contractus infeudationis:⁊ ita for
tius emptionis vſuſfructus cum pinguius ius tranſit in accipientem
ex infeudatione ꝙ̃ ex fructuũ emptione:qꝛ hoc vltimo caſu trãſit poſ
ſeſſio naturalis.vt.l.naturaliter.ff.de acquirẽ.poſ.⁊ expirat ius iſtius
per mortẽ.vt.c.fi.de pig.⁊ in.c.fi.de vſu.Sed in priori caſu feudũ trãſit
in heredem accipientem maſculum vel feminam.¶Item trãſit vtile
dominium ipſius.vt no.gl.⁊ latius ⁊ clarius Bal.in.c.j.de capi.cõra.
⁊ no.in.c.ſi diligẽti.de preſcrip.⁊ in.c.nuper.de do.poſt di.reſti.⁊ gloſ.
in.c.cum Bertoldus.de ſenten.⁊ re iudicata.¶Tertio probatur ta-
li ratione ſicut eccleſia poteſt vẽdere exigẽte neceſſitate:vtilitate: vel
proprietate bona ipſius quo ad directũ vel vtile dñium.vt no.ꝑ glo.
xij.q.ij..in ſumma.ita ⁊ fortius debet ex eiſdẽ cauſis poſſe vẽdere bo-
na quo ad vtile dñium vel quo ad vſumfructum ⁊ minus leditur in
hoc vltimo caſu ꝙ̃ in precedẽti.¶Itẽ ſicut vſura nõ cõmittit̃ ex ven
ditione ꝓprietatis.ita nec ex vẽditiõe vſuſfructus:vſura eñ nõ ɔ̃mit
tit̃ niſi in ɔ̃ctu mutui veri vel ficti.iuxta no.in.c.cũ in ciuitate.de vſu.
⁊ plene per glo.no.xiiij.q.iiij.in ſumma.⁊ pleniſſime ꝑ Jo.an.in regu-
la peccatũ.de reg.iur.in.vj.in mercu.⁊ dicam ſpecialius infra ĩ ſequẽ
ti dubio.Sed contractus de quo nũc queritur nõ poteſt dici ꝙ ſit xi
vel ficti mutui cum nõ poteſt aliquo caſu impediri.nec Augerius ex
pectat duas retributiões ſicut expectat vſurarius ſed ſolũ cõſequi-
tur vſumfructũ toto tẽpore vite ſue:ergo talis ɔ̃tractus ex nulla par
te poteſt dici vſurarius:vel aliter ex ſua,forma illicite talẽ cõtractum

permittere

permitteret indeſinenter laicis dūmodo fraudē ⁊ dolū euitent:ſed cle
ricis non puto licere niſi cauſa neceſſitatis,moueor per tex.no.in.c.p
uenit.lxxxvi.diſtinc.vbi dicitur qꝺ cauſa lucri nō licet clericis vel mo
nachis conducere alienas poſſeſſiones.Ad idem.c.fornicari.lxvi.diſ.
dicitur qꝺ ante clericatū licet negotiari poſtea nō.⁊ preſertim debent
clerici a predicto contractu abſtinere ppter opinionem illorum eui
tandā qui dixerūt eum eſſe feneratitium.debēt em̄ abſtinere ab omni
ſperantia ⁊ non ſolū a mala re ipſa:ſed eo qꝺ eſt malū in opinione.de
vi.⁊ honeſt.cleri:cū ab omni.⁊ in.c.terrulas.xij.q.ij.⁊ hec pro ſolutio
ne queſiti ſufficiāt.¶ Uenio nūc ad cōtraria ſupra allegata pro par
te negatiua.¶ Et primo ad primū reſpōdeo quod.l.iubemus.debet
intelligi qn̄ quis vellet habere vſumfructum alicuius rei eccleſiaſtice
non dato cōpetenti pretio:ſed vellet habere gratis:vel aliquid mo
dicū reliquat de ſuo tēpore mortis vel cū neceſſitas vel vtilitas eccle
ſie nō expoſtulat talē contractū.⁊ idem dicēdū ad aut.de nō alie.vt in
dicta cle.j.de re.eccle.nō alie.cū alijs iuribus ſupra alleg.⁊ facit aut.
hoc ius porrectū.C.de ſacroſan.eccle.canonizata.x.q.ij.¶ Ad ſecun
dū cōtrariū.de.c.quicūqꝫ.xiij.q.iiij.dico qꝺ procedit qn̄ quis emit rē
integrā vt alij pro maiori pretio vēdat:talis em̄ cōtractus lꝫ non ſit fe
neratitius,tn̄ nō cōuenit chriſtiano cū habeat in mēte lucrādi ſine ali
qua induſtria cū ſola iactura proximi de quo eſt bo.tex.in.d.c.eijciēs.
cū.c.ſequen.lxxxviij.diſtin.⁊ dicendū vt no.Inno.in clem̄.j.ne cler.vel
mona.ſꝫ in caſu noſtro hoc nō contingit:nō enim emit vſumfructum
vt alteri ipſum pro pretio cariori vēdat:ſed vt annuatim pcipiat fru
ctus.Item in cultura ⁊ cura ſe exercet vt tunc ex predio percipiātur
fructus induſtriales.vt in.§.ſi quis a non domino.inſti.de rerū diuiſ.
¶ Ad tertium contrarium dico qꝺ ſola mens facit hominē vſurariū
quādo quis alias nō eſſet mutuaturus eo dūtaxat pposito mutuat
vt plꝰ ſorte recipiat.vn̄ ſi ex hac intētiōe deprauata aliquid cōſequit
vltra ſortē tenet ad reſtitutionē.vt in.c.cōſuluit.de vſuris.qꝺ quidā
intelligunt vt ibi no.quando praua ſua mens innoteſcit debitori ita
quod licet dederit ſine omni peccato cū non ſponte dederit:ſed vt ſa
tiſfiat menti creditoris,iſte em̄ creditor fecit contra omnem zelum iu
ſtitie qua cauetur mutuum dantes nihil inde ſperantes.vt in.d.c.con
ſuluit.loquitur ergo ille tex.in cōtractu mutui merito iudicatur talis
creditor vſurarius mentalis:qꝛ ſperat duas retributiones.ſ.ſortē quā
mutuauit ⁊ aliquid vltra:ſed in caſu noſtro nō loquimur in creditore
cū iſte augerius nō mutuauit:ſed potius emit vſumfructū illius pre
dij tempore vite ſue:nec ſperat duas retributiōes:ſed vnam dūtaxat.
quinmo quod plus eſt poteſt ſe habere ad dāna ⁊ ad lucrum cum po
teſt eodē anno mori:⁊ ſic extincto vſufructu predium illud redit ad ec
cleſiā que habebit prediū ⁊ pecuniā.vnde ratione incertitudinis to
leratur talis cōtractus.vt ſupra dixi:⁊ debet excuſari lꝫ habuit ppo
ſitū lucrandi qm̄ ſatis eſt qꝺ exponat ſe periculo:⁊ quilibet mercator
habet propoſitū lucrandi:nec ex hoc damnatur ex quo impēdit ope
ras ſuas:⁊ exponit ſe periculo.vt in.d.c.eijciens.⁊ in ſequēti:⁊ p Inn.
in.d.c.j.ne cler.vel mona.ſed vſurarius eſt certus de ſorte ſua,⁊ expe
ctat vt dixi duas retributiones nec ſe exercet in hoc lucro:ſed illud
vult cōſeq ratione pecunie dūtaxat cū tn̄ alias nō ſit acta niſi ad emē
dū.vt dixit tex.in.d.c.eijciēs.⁊ plenius per Jo.an.in dicta regula pec
catū.⁊ per hoc remanet tertium dubium declaratum.¶ Ad quartū
⁊ vltimū dicā tria.Primum ad partē negatiuam.Secundum ad par
tem affirmatiuam.Poſtea ſolutionem aggrediar:⁊ qꝺ dictus Plau
tius nō poſſit cū bona conſcientia dicta quinquaginta ab orphano
tropho recipere probatur primo ſic contractus iudicatur illicitus et
vſurarius nō ſolū cū ex ſui forma apparet vſurarius:ſed etiam cū ex
cōtractus ſubſtātia vſuraria prauitas reſultet:⁊ probatur in c.in ciui
tate.§.j.de vſuris.nā ⁊ ibi legitur ⁊ notat qꝺ non licet ſine prauitate
vendere rem plus ꝙ vꝫ:qꝛ pretij ſolutio ad certū tēpus differtur:vel
circa rē viliori pretio quā in preſenti valeat.qꝛ rei traditio differt:⁊ cū
talis cōtractus ex ſui forma nō appareat feneratitius cū hic non in
terueniat mutuum:ſed fuit pura venditio:nec licet repetere pecuniā
traditā ſicut cōtingit in mutuo:ſed qꝛ in effectu reſultat vſuraria pra
uitas:qꝛ vt ibi dicunt doctores ius fingit pecuniā fore reſultatam in
preſenti pro cōpetenti pretio.⁊ qꝺ vēditor talē pecuniam mutuat em
ptori.vt ab eo recipiat illud plus qꝺ promiſit vltra cōem eſtimationē
ratione tēporis ad qꝺ eſt pretij ſolutio collata.Itē dicendū in propo
ſito licet iſte contractus initus inter Plautium ⁊ orphanotrophum
ex ſui forma appareat feneratitius qꝛ nō interuenit ſtricte mutuū cū
nō poſſunt dicta quinquaginta amplius repeti ab Orphanotropho
tamen in effectu reſultat vſuraria prauitas cū videat quoddam mu
tuū toto tempore vite Plautij duraturū ⁊ quolibet anno pro capi
tali recipiet iſte Plautius decē pro centenario:⁊ quanꝙ poſſit am
plius repeti capitale:tn̄ intra breue tēpus recipiat capitale,⁊ quanꝙ
inde recipiet erit ſibi in effectu vſura pro illo capitali qꝺ tenuit apud
Orphanotrophū p decēniū.¶ Ad conſiderādū em̄ cōtractū maxi
me vbi initus eſt alias ppter iuris proditionē debemus inſpicere ef
fectū magis ꝙ verba.vt in.c.ad noſtrā.de emp.⁊ vendi.⁊ in.c.illo vos.
de pig.facit.c.ea que.de ſimo.⁊.l.ſi vno.ff.locati.⁊ regu.ſi.de regu.iur.
lib.vj.⁊ nō dubiū.C.de legibus.vbi ptꝫ qꝺ cōmittit in.l.qui ſeruans
verba venit contra legis volūtatem ⁊ mētem:ergo dictus contractꝰ
non eſt licitus.¶ Secūdo probatur per idētitatem rationis:nam cō
tractus vſurarius videtur preterea prohibitus.Primo qꝺ pecunia
generat pecuniam eſt contra naturam: cum pecunia non ſit niſi ad
emēdum acta.Secundo qꝛ tempus eſt a deo datū.⁊ ratione dilate ſo
lutionis petitū lucrū vltra capitale.Tertio qꝛ expectat duas retribu
tiōes videlicet pecuniā ſuā in nullo deterioratā ⁊ vſurā vltra id quod
dedit ⁊ ſic poſt tp̄s repetit ſuū ⁊ tollit aliō qꝺ nō eſt oīno illicitū.Hec
tria videnť ſubtiliter colligi ex.c.eijciēs.lxxxviij.diſt.⁊ eſt originaliter
Jo.chryſo.ſuper Mattheū:ſed he rationes concurrunt in effectu in
caſu noſtro:quia iſte Plautius dedit pecuniā vt pecunia reciperet.
¶ Item quodāmodo vēdit tēpus:qꝛ expectat Orphanotrophū in
ſolutione integra:p magnū tēpus cōſequetur maximū lucrū:qꝛ vt di
xi poſt decenniū recuperato capitali recipiet annuatim qnquaginta
ſine aliquo onere cū ſola iactura hoſpitalis:⁊ ſic locupletabit cū iactu
ra illius cōtra regulā locupletari.lib.vj.⁊.l.nam hoc nature.ff.de con
di.indebi.¶ Tertio ⁊ vltimo probať ſic.Orphanotrophꝰ facit hunc
cōtractum ad vtilitatem ſperans ſup repētina Plautij morte ⁊ nō li
cet qa debet priꝰ laicꝰ ſicut ⁊ clericus ab hmōi negotiatiōe abſtinere
lxxxviij.diſt.fornicari facit.c.qualitas.ō peni.diſt.v.maxime i ſpectan
do lucroſam alterius mortē.Aut facit hūc cōtractū neceſſitatis cau
ſa:ſcꝫ ppter illa quinquaginta habenda.Idē dicerē cū iure caueť qꝺ
neceſſitate inſtante debet eccleſia vendere bona immobilia:ſi de mo
bilibꝰ nequit ſatiſfacere.x.q.ij.§.hoc ius porrectū.nec debet inducere
ad peccatū iuxta not.p Inn.in.c.ſuper eo.de vſur.¶ In cōtrariū ad
partē affirmatiuā arguiť primo ſic:annus reditus computatur in im
mobilia.vt dicit text.in cle.exiui.in.§.cūqꝫ annuus reditus.de verbo.
ſigni.⁊ in aut.de non alie.§.j.ſed vtrobiqꝫ licitum eſt emere bona im
mobilia licet ſperet plus percipere tractu temporis ꝙ fuerit verū pre
tium.vt per totum.de emptio.⁊ vendi.maxime in.c.penulti.ergo pari
ratione licitū fuit Plautio dare quinquaginta vt recipiat anno quo
libet quinquagīta:tn̄ hoc nil aliud fuit ꝙ emere ab hoſpitali annuū
reditū:qꝛ ſic cauſa neceſſitatis vel vtilitatis lꝫ vendere bona immobi
lia ex toto.fortiꝰ fuit licitū annuum reditū in bonis hoſpitalis toto
tēpore vite Plautij melius em̄ eſt fructibus hoſpitalis annuatim ſa
tiſfacere ꝙ vēdere pure ō preſenti bona immobilia:vt innuit tex.i di
cta aut.hoc ius porrectū.Nec obſtat ſi dicať ꝙ iſte Plautius plus p
cipiet.ꝙ ſi emiſſet ex illis quingentis aliquem agrum ſeu fundum cū
non percipiat ab hoſpitali ad rationem decē pro centenario in anno
qꝛ dico plerūqꝫ contingere:qꝛ ager bene cultus reddat decem p cēte
nario.¶ Item ſepe res habeť in bono foro:nec ex hoc iudicať cōtra
ctus illicitꝰ dūmodo fraus ex propoſito nō interueniat.l.in cauſe.ff.
de mino.Preterea ⁊ meliꝰ ſi iſte Plautius emiſſet fundū vel habuiſ
ſet illum in perpetuū pro ſe ⁊ ſuis heredibus:ſed iſta.l.recepit ſolū in
vita ſua.⁊ ſic veritate inſpecta potius decipitur ſeu leditur ipſe ꝙ ho
ſpitale.¶ Secūdo principaliter probatur ſic vſura cōmittitur in cō
tractu mutui dūtaxat.vt no.xiiij.q.iiij.i ſum.⁊ plene per Jo.an.in re
gula peccatū.in mercurialibus:ſed in caſu noſtro interuenit mutuū
dare nec ficte:ergo non poteſt dici talis contractus feneratitius:pro
batur in.l.cū quid.ff.ſi cer.peta.vbi diciť quod in mutuo id agi intel
ligitur vt id quod datum fuit reddatur in eodē genere ⁊ eadem boni
tate:ſed in caſu noſtro Plautius non poteſt repetere id qꝺ dedit.im
poſſibile eſt eum perdere totum capitale.puta ſi poſt contractū dece
deret ergo ⁊c.Nec ficte apparet mutuum quia vt dixit iſte Plautius
efficaciter irreuocabiliter tranſtulit quingenta in hoſpitale ⁊ quādo
cunqꝫ eum mori contigerit extinguiť oīs obligatio.¶ Tertio ad
idem facit quia veritate inſpecta in nullo iſte cōtractꝰ cōmunicat vſu
rarie prauitati:nam vſurarius eſt certus de ſuo capitali:⁊ qꝺ pcipiet
aliquid vltra:⁊ ſic repetiturꝰ eſt ſuū cum alieno:ſꝫ Plautius iſte nō
expectat veraciter niſi vnam retributionem ſcilꝫ quinquagīta annua
tim donec vixerit nec poſt decēnium petit alienū imo ſuum cū ille an
nuus reditus currit toto tēpore vite ſue.⁊ poſſibile eſt qꝺ etiā qꝺ de
dit perdet.vt ſi contigerit mori ante decēnium:nil enim incertiꝰ hora
mortis.vnde ratione incertitudinis nō poteſt ille cōtractꝰ in aliquo
iudicari illicitus.ar.l.ſi ea.C.de vſuris.cū ſimi.¶ Solutionem huius
quarti dubij Jeſu Chriſti ſaluatoris pſidio deuote prius inuocato at
tingens premittam q̄ per alios ſcripta reperio.demū qd ſenſerit inge
niolum meū.Inn.principaliter hunc articulū tetigit in.c.in ciuitate.
de vſu.⁊ per quinqꝫ fere opiniones retulit.Prima qꝺ ſi aliquis p cer
ta pecunie quantitate emeret aliquem reditum grani vel vini vel etiā
aliud ſimile perpetuo ſibi ⁊ ſuis heredibus dandū a vēditore ⁊ ſuis
heredibus.vel ad certū tempus vite aliciuꝰ qꝺ licitus eſt hmōi ꝯtra
ctus dummodo reditus annuꝰ communē eſtimationē nō excedit redi
tum quem haberet ſi terram de tanta pecunia emiſſet.¶ Si autē ex
cederet cōmunē eſtimationē non eſt licitus cōtractus.ar.in.c.conſu
luit.de vſuris.Et pro primo dicto adducit Inn.text.illius in .c.ciui
tate.¶ Secūda fuit opi.quorūdam dicentium quod quando in ppe
tuum emitur nunꝙ poteſt eſſe illicitus cōtractus quātumcunqꝫ ma
gnus ſit reditus quia licitū eſt cōtrahētibꝰ ſe decipere.l.in cauſe.ij.§.
ſi.ff.de mino.¶ Tertia fuit aliorū opinio ⁊ forte melius ſentiētiū ſꝫ

eũ ꝙ qs ſi emit reditũ conſtitutũ ante cõtractũ ſiue conſtitutus fuerit in re puta in domib⁹ vel poſſeſſion⁹, vel in alijs hmõi. ſiue in perſonis reſpectu liberti vel ruſtici: vel actio: vel nomẽ. ¶ Itẽ ſiue ſit certus redit⁹, puta qꝛ reddit decẽ: ſiue incert⁹, reddit quartã fructuũ q recipiebantur de aliqua domo vel operis alicuius perſone. ¶ Item ſiue ſit perpetuus cõtractus puta extẽditur ad heredes vtriuſqꝫ contrahentium: ſiue ſit ad vitam hõis: ſiue ſit ad certum tempus puta ad quinqꝫ annos. Item nõ refert ſi redit⁹ ſit in pecunia ſiue alijs rebus ſiue in ſpecie ſemper in omnibus premiſſis deputat̃ contractus licitus: qꝛ eſt purus ꝛ licitus contractus venditionis. Nã ibi eſt pretium ſcilicet certe pecunie quantitas. ¶ Itẽ quia ibi eſt mere ſcilicet certus reditus vel cenſus vel annona. C. de ſacroſan. eccle. iubemus. in princip. ꝛ quando vẽdit̃ actio ſeu debitoris nomen eſt ibi actio pro re vel mercede. ff. de heredi. vel acti. vendi. per totũ. ꝛ. C. eo. per totũ ꝛ licet iſtorum opinio videatur obuiare tex. prealle. c. in ciuitate: qꝛ nõ eſt dubium ꝙ vſqꝫ ad certũ tempus ſaltem lõgum plus percipiet de reditu ꝙ̃ ſit pretium ꝛ tunc venditur actio clare conſtat ꝙ plus eſt in nomine debitoris ꝙ̃ ſit pretiũ hoc tñ ſm Inno. nõ ob. quia hec certitudo nõ facit illicitum cõtractũ vẽditionis cũ etiã hoc ſit in venditione alicui⁹ poſſeſſionis niſi certuꝫ eſt per inferiores cauſas quod plus accipiat de fructib⁹ ei⁹ ꝙ̃ ſit pretiũ. qꝛ pro eo dat̃ etiã ſine expenſis vel labore dãdo. ſ. eã ad certũ pretiũ vel emphiteoſim. Ad. c. in ciuitate. reſpondit Inno. qđ ibi reprehendit̃ ꝯtractus cum carius vendit mercẽ ꝓpter tẽpus qđ dat ꝓlixũ emptori ad ſoluendã pecuniã vel qꝛ minori pretio emit mercẽ qꝛ ſtatim dat pecuniam ꝛ prolixius tẽpus expectet merces. In his eñ caſib⁹ vẽdit tẽpus pro illa pecunia que verum ꝛ iuſtum pretiũ excedit qđ ex eo patet: qꝛ ſi vtrũqꝫ paratũ eſſet pretiũ. ſ. et merces pro minori fieret vẽditio. Sed ĩ caſu noſtro oĩa ſunt preſentia nec vendit̃ tẽpus. ¶ Quarta fuit aliorũ opinio dicentiũ oẽs ꝑmiſſos cõtract⁹ eſſe licitos: ꝛ ſi reditus vel nomẽ debitoris de nouo cõſtituat̃ in rebus vel perſonis alijs cõtrahẽtibus: quia dicit tu cõſtitues tales reditus in tali poſſeſſione vel ſeruo: vel facies qđ talis cõfitebit̃ ſe debere mile vſqꝫ ad annũ: ꝛ ego ꝓ illis mille ꝛ magis ꝓ actione de illis mille dabo tibi quingẽta. Et mouẽtur iſti ad ſoluebdũ iſtos cõtract⁹: qꝛ in eis nõ verſatur mutuum ſed emptio. ¶ Itẽ qꝛ multi caſus poſſunt interuenire qđ iſte emptor amittet̃ in iſto ꝯtractu: puta ſi inops fieret nomen. Inno. tamẽ dicit fere chriſtianis cõſulendũ qꝛ ab hmõi cõtractu abſtineant ſcꝫ qñ de nouo ꝓpter hoc cõſtitutum reditũ vel actionẽ emãt: ꝛ ponit in hac materia ipſe fore quintam opinionem dicens illũ penitus videri illicitũ quod ipſe idem quia dicitur venditur venditor in ſe cõſtituat reditũ vel actionẽ qua ſe obligat ad plus dandum: vel in pecunia vel in ſpecie quã receperit quaſi velit dicere Inn. qđ premiſſi cõtractus poſſunt colorari quãdo annu⁹ redit⁹ vel actio vẽdita ꝯſiſtat in alia perſona ad dandũ annuũ reditũ vel ꝯſtituat debitorẽ in maiori quãtitate quã receperit. ¶ Hec ſunt quaſi formalia verba Innocẽ. cũ quo trãſeũt cõiter doct. hic. ꝛ in cle. i. de vſu. ¶ Ego aũt meliori cõſilio ſemꝑ ſaluo ad maiorẽ elucidationẽ facio tria membra. Aut eñ vendit̃ annuus reditus iam ꝯſtitutus per prius anteꝙ̃ fuerit cõſtitut⁹ ipſe cõtractus: aut vendit̃ actio ſeu nomen debitoris. Primo caſu an quis vendit annuũ reditũ ꝓut ipſe percipiebat: ꝛ non video qđ ꝯtractus debeat iudicari vſurari⁹ niſi aliquid tacite agatur. Ratio eſt vt predixi vt annuus reditus cõputet̃ inter immobilia. d. §. cũqꝫ. in cle. exiui de paradiſo. de verb. ſigni. ¶ Unde hic concurrunt vere pretiũ ꝛ res vendita ex quibus reſultat venditio. ff. de contrahẽ. emptio. per totũ. l. naturalis. ff. de preſcripti. verb. Nec aliquo modo poteſt dici mutuũ cum nõ poteſt amplius repeti capitale ꝛ annuus reditus venditus ſtat periculo emptoris: põt eñ ex toto perire perſona aut res in qua reditus annuus: ꝛ ſic perderet emptor pretium. Aut vẽdidit qs annuũ reditũ aliter ꝙ̃ ipſe percepit: puta qꝛ ipſe haberet in perpetuũ vẽdidit ad tẽpus incertũ: puta ad vitã emptoris: ꝛ ſic ſpecies pure emptionis: ꝛ venditionis qꝛ poſſibile eſt illum emptorem nõ victurũ vltra annum: ꝛ ſic perderet pretium. Itẽ hic cõcurrunt pretium ꝛ res: cũ ergo hic ſunt ſubſtẽtialia cõtractus emptiõis vt inſtitu. de empt. ꝛ ven. §. pretiũ. ꝛ deſunt que ſunt de ratione vſure qm̃ vnũ eſt materiale: ſcꝫ mutuũ: ex materia eñ mutui gignit̃ vſura. ¶ Aliud eſt formale. ſ. ipſa exactio lucri. ſ. obligatio ĩ pactũ deducta. Nam his ceſſantibus nõ poteſt dici vſura etiã ſi aliqđ ſpõte detur vltra ſortẽ. argu. in. c. tua. ꝛ in. c. ſi queſtiones. de ſimo. De his plene dicendũ. vt no. Io. an. in. d. regu. peccatum. de regu. iur. in. vi. in mercu. ꝛ per glo. xiiij. q. iiij. in ſumma. ¶ In caſu aũt noſtro non eſt mutuũ: qa nõ obligatur recipiẽs ad tantũdem reddendũ ꝙ eſt ſubſtãtia mutui. vt in. l. cũ quid. ff. ſi cer. pet. Sed iſte liberat ſe ponẽdo illũ in poſſeſſione annuui redit⁹ ꝛ ſtat ammodo in periculo ipſius emptoris: nec eſt lucri exactio vel actio obligatio lucri ꝯſequẽdi in pactionẽ deducta cũ põt vt dixi perdere totũ pretiũ ſi contingeret eũ mori primo anno. ¶ Tũc ergo predicta ratione incertitudinis excuſatur talis contractus ab omni labe prauitatis vſurarie. argu. l. ſancim⁹. §. ſi qs autem. C. de donatio in. l. ſi ea lege. C. de vſuris. cũ ſimilib. ꝛ hec faciunt etiam ad infra dicẽda. Aut vendat ad tẽpus certum: puta ad viginti quinqꝫ annos ꝛ tunc ex quo plus eſt perceptur⁹ intra qndecim annos ꝙ̃ dederit preſumerẽ cõtrariũ vſurariũ: puta mutuauit ſibi nomine pretij centum ꝛ debet per quindecim annos recipere decem annuatim: ꝛ ſic intra illud tẽpus percipiet cẽtũ quinquagita: nã hic recuperat capitale ꝛ cõſequitur lucrũ ex pacto dilatate ſolutionis ad premiſſum tẽpus vñ in effectu concurrẽt que ſunt de rõne vſure que ꝓxime premiſi: ꝛ quãuis mutent̃ verba ꝯct⁹: qꝛ ſub ſpecie emptiõis ꝛ vẽditiõis cum ſubſtantia debeat magis attendi. vnde eñ ad palliandũ contractum vſurarium mutãtur nomina. ad hoc. c. illo vos. de pigno. ꝛ in. c. ad noſtrã. de emp. ꝛ vẽ. l. ſi vno. in prin. ff. loca. Et quãuis impugnando poſſet dici qđ nõ dꝫ dici cõtractus vſurarius cum annuus reditus ſtet periculo emptoris dico ꝙ ꝑ inferiores oẽs ſatis põt dici certus de lucro ꝛ de capitali. eodem modo cũ res in qua cõſiſtit nõ eſt veroſimile intra illud tẽpus peritura. Nam eodẽ modo in puro cõtractu mutui poteſt deficere per caſum fortuitum capitale cũ lucro: puta per bona debitoris, ꝛ ipſe debitor periret vel ſi bona ſua inuaderent̃ ꝛ debitor efficeret̃ nõ ſoluẽdo. ¶ Secũdo mẽbro principali qñ cõſtituit annuos redit⁹ nũc rõne cõtractus, ꝛ tũc dicerẽ qđ aut cõſtituit̃ in rebus iſtius debitoris aut in perſona. Primo caſu conſtituitur inperpetuũ ſatis ꝑſumere cõtractũ licitũ cũ hic cõcurrunt vere pretiũ ꝛ res: nec põt ꝑſumi vſura cũ rõ ꝑpetuitatis excludit preſumptionẽ vſure: preterea quẽadmodũ lꝫ dño vendere rẽ ſuã abſolute ita forti⁹ põt cõſtituere obligationẽ annui reditus ꝛ illũ vendere. ar. C. q̃ res pig. obli. poſ. per totũ aut cõſtituit ꝑ tẽpus incertũ. ꝛ puto idẽ rõne incertitudinis ꝑmiſſa in ꝓximo mẽbro: quãto cũ vẽdit ad vitam emptoris ſeu vẽditoris. Aut ad tẽpus certũ ex quo certum eſt ipſum percepturũ capitale ꝛ vltra preſumitur cõtractus vſurarius ꝑ ea q̃ dixi in ꝑcedẽti mẽbro: et fortius adhuc ꝑſumerẽ ꝓpter nouitatẽ noui auditus. arg. c. officij. de elec. ꝛ in. l. lecta. ff. ſi cer. peta. Si aũt conſtituit annuũ in perſona propria voluit Inno. hũc cõtractũ nõ eſſe licitũ: non tñ rationẽ reddidit. Sed ego dicerẽ ſic. ꝙ aut querimus: nunquid hoc caſu cotrahat̃ emptio ꝛ venditio: ꝛ credo ꝙ non: qꝛ abeſt in caſu noſtro res ſine qua nõ cõſiſtit venditio. §. pretiũ. nã iſte qui dicitur venditor non põt perſonam ſuã vendere cũ nemo ſit dñs mẽbrorũ ſuorũ. l. liber homo. ff. ad. l. acquil. nec põt ius in perſonam ſuam vẽdere rõne predicta ꝛ hoc modo põt intelligi dictũ Inno. ¶ Aut querimus nunqd poteſt ſe obligare ad dandũ annuatim quolibet anno certã quãtitatẽ ꝛ tunc indubitanter dico ꝙ ſic. vt in. l. ſtichum aut pãphilũ. ij. reſponſo. de verbor. obli. ꝛ in. l. ſancimus. §. ſi. C. de dona. ꝛ põt ſe obligare per ſtipulationẽ ad tẽpus certũ ſeu incertũ ꝛ in perpetuũ. vt in iuribus prealle. legitur ꝛ no. ſicut igitur põt ſe obligare ex cauſa donationis. ita ꝛ fortius ex cauſa pecunie recepte. vt ſit ſic cõtractus do vt des. l. naturalis. ff. de ꝑſcrip. ver. ꝛ pro hoc facit qꝛ in. d. l. ſtichum. nõ dꝛ qđ ibi interuenit ſtipulatio cauſa donationis. vnde preſumendũ eſt ꝙ interuenit ob cauſam. ¶ Sed ſi querimus nunqd debeat preſumi cõtractus feneratitius. diſtingue vt. ſ. dixi in proximis mẽbris: qđ ſi obligauit ſe in perpetuũ ad tẽpus incertum: puta ad vitam ſe obligantis vel recipientis. ꝛ non debet preſumi tũc cõtractus vſurarius: ſecus ſi tempus ſit certũ ita qđ ſi amplius certitudinaliter percepturus ꝙ̃ dederit, qꝛ videt̃ hoc factũ in fraudẽ vſurarum: ꝛ hoc caſu procedit dictũ Inno. ꝛ ꝓbatur hec diſtinctio per ea que dixi in precedẽti membro: ꝛ tanto fortius quãto in hoc vltimo caſu maior inſurgit ꝑſumptio: qꝛ in perſonã ſuã conſtitutio obligationẽ ita ꝙ nõ poteſt aliquo modo venditio dici. Et ad mẽbra ꝑcedẽtia vide pulchrũ dubiũ Petr. qđ refert Cyn. in. l. i. C. de iur. emphy. vbi dicit ꝙ licite monaſteriũ capit predium ab aliquo ꝛ obligat ſe ad dandum illi alimenta toto tẽpore vite ſue adeo qđ ſi predium inundaretur remanet nihilominus monaſterium obligatum ad alimenta: qꝛ cum dominium predij tranſiuit in monaſterium cedit periculo ſuo. arg. in. d. l. naturalis. poſt prin. ff. de preſcri. verbis. Ita dicendũ vt poſſet quis eodẽ modo recipere pecuniã ad annuum reditũ totum tempore vite alterius. vel in perpetuum. ¶ Tertio mẽbro cũ vendatur actio vel nomẽ debitoris idem eſt in effectu. Aduerte tres caſus. Aut enim venditur actio iam cõpetens ante contractũ venditionis. Aut fuit de nouo inducta tẽpore contractus venditionis: ꝛ hoc dupliciter. aut in perſona vẽditoris. aut in perſona alteri⁹. Primo caſu contractus eſt licitus ſm vtriuſqꝫ iuris inſtituta dũmodo nõ ſit actio litigioſa. vt. C. ꝛ. ff. de here. vel act. vend. per totũ. ꝛ in. c. ij. de ali. indi. mu. cau. fac. ꝛ videt̃ prius cõtractus emptionis ꝛ venditionis cũ cõcurrunt res ſcꝫ ipſa actio ꝛ pretium. vt in prealleg. §. pretium: nec inducitur prauitas ex eo qđ pro minori pretio venditur ꝙ̃ ſit quãtitas ad quã actio vendita competit: qꝛ cum ſit dubius euentus litis. l. qđ debetur. de peculio. ꝛ. c. fraternitatis. de fregidi. ratione periculi ꝛ incertitudinis nulla deceptio poteſt in ꝑtio notari ſaltẽ vt ex hoc reſultet vſuraria prauitas quinimo ꝑpter incertitudinẽ ꝛ anfractus iudicioꝝ fuit opi. qđ trãſactio nõ debet retractari quãtũcũqꝫ peſſima facta fuerit de quo ꝑ Bal. ꝛ alios in. l. ij. C. de reſcin. vẽ. notat̃ in. c. pe. de emp. ꝛ vend. ꝛ in deceptiõe reſpectu quarte ptis. eſt tex. no. in. l. lucius. ff. ad treb. cõſulendũ eſt tamẽ omnibus. ꝛ preſertim in clericis vt a tali cõtractu emptionis ſe abſtineãt cũ a radice cupiditatis videat̃ ꝓcedere vt õt tex. in. c. ij. de ali. indi. mu. cau. fac. ꝛ bonus vir ds lites execrari etiã cũ ſuo incõmodo. vt. l. item ſi res. ff. eo. facit. c. vnicũ. de ſynd.

de ſynd.⁊.x.q.j.ſic quidã.¶ Scdo cũ cõſtituit de nouo in perſona ven
ditoris tenuit Jnn.in.d.c.in ciuitate.talẽ ɔ̄ctũ oĩno illicitũ ex quo obli
gat ſe ad plus dãdũ ꝙ ipſe recipiat ⁊ pfecte neſcio talẽ cõtractum ab
vſuraria prauitate excuſare.Moueor q2 non põt quis in ſe cõſtituere
actionẽ anteꝙ alteri ſe obliget:tñ nemo poſſet ſibiipſi obligare.arg.in
l.tutor.ff.ad velleia.⁊ in.l.pe.ff.de ſer.vrba.predio.oportet ergo ꝙ quis
obliget ſe alteri:ideo nõ valet venditio cum ipſe contractus nõ ſit res
que vẽdatur.Et enim veritate inſpecta cõtractus mutui feneratitius
cũ recipiens conſtituat ſe debitorẽ in maiorẽ quantitatẽ quam recipit
⁊ ſic cõcurrunt hic illa duo que ſunt de ratiõe vſure:de quibus ſupra.
¶ Tertio caſu qñ actio cõſtituit de nouo in perſona alterius ⁊ vendi
tur ꝓ minori quãtitate:credo talẽ contractum feneratitium alꝰs de fa
cili daret locus figmentis qd nõ eſt dicendũ.de diuor.c.quãto.naʒ vo
lẽs vſurarium prauitatẽ palliare nõ haberet niſi dicere induces talem
vt cõſtituat ſe debitorem tuũ in mille vſqꝫ ad annum:ego ꝓ illis mille
dabo tibi nomine vẽditiõis octingenta:quis em̃ dubitat talem cõtra
ctum vere vſurariũ:vnde rõne obligationis nouiter cõſtitute preſume
rem fraudẽ.ar.c.officij.de elec.⁊ in.l.lecta.ff.ſi cer.pe.⁊ ſi ille nulla obli
gatiõis cã pcedẽte:ſʒ vt ſolũ amico ſeruiat ɔ̄ſtituat ſe debitorem illius
vt nomẽ ſuũ ficte valeat ſibi vẽdere indubitãter talis cõtractus eſt fe
neratitiꝰ:⁊ ſit fraus de pſona ad pſonã:iuxta illud qd plene legit ⁊ no.
in.c.quãto.de priuile.¶ Jn dubio aũt rõne nouitatis pſumerem frau
dem:vt predixi.Si aũt cõſtaret ꝙ nõ in fraudẽ factum fuit ſed ex ali
qua legitima cã ille ɔ̄ſtituit ſe debitorẽ iſtius ꝑ actionẽ ɔ̄ illũ cõpeten
tẽ haberet:ſʒ ꝓ minori ptio vẽdidit nõ iudicarẽ talẽ ɔ̄ctũ illicitũ cum
hic cõcurrãt vere res ⁊ ptiũ.d.§.ptiũ.⁊.l.ſi merces.C.locati.Ex his de
ducit qd quotidie Venetijs ⁊ Florẽtie cõtingit.tpe em̃ quo communi
tas indiget cõpellunt ciues ſubuenire ciuitati:⁊ ciuitas reſpõdit vni
cuiqꝫ ꝓ lucro ad rõnẽ quinqꝫ ꝓ cẽtenario.Capitale aũt nunꝙ valẽt
repetere ſʒ poſſunt bene vẽdere alteri ius qd habẽt.An hoc ſit licituʒ
do.Anto.in.c.ciuitate dicit qd licite ſit alteri hec venditio cum ſit an
nuus reditus prius cõſtitutus.vt patet ex dictis Jnnocẽtij ⁊ hoc ego
habeo pro indubitato reſpectu illius qui emit annuum reditum per
ciuitatem prius cõſtitutũ:vt ex predictis.Sed dubium eſt in iſtis ciui
bus qui pecuniam prius cum obligatione talis lucri intulerunt cũ vi
deatur cõcurrere mutuuʒ cũ lucro quicquid accidit ſorti vſura eſt ⁊ ſo
la ſpe lucri ꝓcedit.de vſu.cõſuluit.⁊.xiiij.q.iiij.c.j.⁊.ij.¶ Sed his non
obſtantibus credo nõ fore cõtractum illicitum cum hic deſinant illa
duo que ſunt de ratione vſure:deficit em̃ id quod eſt naturale in vſura
ſcilicet mutuũ ex quo gignitur:quia enim quis compellitur ad pecu
niam tribuendã:tamen q2 non valet amplius repetere ipſum capita
le:ſed ſolũ annum reditum:ergo non eſt mutuũ.vt in.l.cum quid.ff.ſi
cer.pe.¶ Jtẽ deficit formale in vſura:ſcʒ lucrũ q2 pactiõe ceſſante ciui
tas cõſtituit illã annuã penſionẽ.vñ etiã pſuppoſito qd eſſet mutuum
ex quo ciuitas ſpõte donat omni pactiõe caſſante ceſſat vſura: q2 defi
cit formale.arg.j.q.ij.ſicut epĩ.⁊.c.quam pio.in fi.de ſimo.c.tua.⁊ in.c.
⁊ ſi queſtiones.eo.tit.⁊ no.Joã.an.in ſupradicta regula peccatum.Et
per predicta ſatis patet a ſupra facto.Et hec ſufficiant.
¶ Diſputata fuit hec queſtio ꝑ do.Nicolauʒ de Sicilia monaceñ.ab
batẽ ⁊ doctorem decretorũ in famoſiſſima Senarũ ſtudio.Anno dñi
M.ccccxxvij.Et ad vtrãqꝫ partẽ dubiorꝫ reſpõdit ſubtiliſſimus ſcho
laris dñs Joannes de alamania: nunc vero doctor egregius ⁊c.

¶ Queſtio ſexta.

1 ☞ Rector ſcholarium an debet eſſe iudex clericorum.
2 Homines diſparis profeſſionis nõ debent facere vniuerſitatem.nu.5.
3 Clerici non poſſunt conſentire in iudicem non ſuum.
4 Scholares faciunt vniuerſitatem licet ſint clerici ⁊ laici.
6 Prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices.
7 Clerici pretextu profeſſionis ſcholaſtice an poſſint habere alium iudi
cem citra epiſcopum.
8 Rector virtute legis fi.C.de iuriſd.om.iudi.an habeat iuriſditionem
in ſcholares clericos.
9 Uniuerſitas dat iuriſditionem rectori.
10 Uniuerſitas ſecularis non poteſt dare ſuo rectori iuriſditionẽ eccle
ſiaſticam.
11 Epiſcopus licet ſit maior poteſtate:non tamen eſt ſuperior in iuriſdi
tione temporali.
12 Scholaris a quolibet grauamine appellare poteſt.
13 Appellatio vbicunqꝫ eſt interponenda ad ſuperiorem eccleſiaſticum
non valet ſtatutum de non appellando a ſententia rectoris quãtum
cunqꝫ per ciuitatem confirmatum fuerit.
14 Appellare a tempore ſententie conditionalis eſt vtile.
15 Judicatis videtur acquieſcere qui intra decendium a tempore pro
mulgationis ſilet.
16 Oobligatio ex contractu conditionali oritur.

Gandulphus clericus ſcho
larũ Senenſium pro maiori parte laicorũ rector Lamber
tũ Florẽtinũ clericũ eiuſdẽ vniuerſitatis ſcholarẽ in mille
ex depoſiti cauſa cõdẽnauit a cuius ſentẽtia ad Senenſum epiſcopũ
appellat Lambertus Gandulpho rectori ſub excommunicatiõis pe
na late ſententie precepit epiſcopo vt illam ſententiam intra mẽſeʒ vi
ribus non ſubſiſtere renuntiaret:Gandulphus per triduum ante mẽ
ſis elapſum ad apoſtolicam ſedem prouocauit:⁊ ad termiuum veniẽs
minime pcepto ſatiſfecit:ɔ̄tingit de tribꝰ ex pfato themate dubitari.
¶ Primo an ſententia rectoris corruat ex iuriſditionis defectu:iuriſ
ditione cẽſus ſimpliciter inſpecta.¶ Secundo an ad preſidẽ Senen
ſem potuit legitime appellari.¶ Tertio an dictꝰ Gandulphus in ex
communicationem inciderit ſua appellatione nõ obſtante:preſuppo
ſito,quod ex iuſto grauamine fuit prouocatum.¶ Veniẽs ad primũ
dubium adducam primo ad partẽ affirmatiuam:ſcilicet quod dicta
ſententia rectoris corruit,quinqꝫ motiua.¶ Secũdo adducam toti
dẽ ad partẽ negatiuã ſcʒ ꝙ dicta ſentẽtia rectoris nõ corruit.¶ Ter
tio cũ dei adiutorio ſolutionẽ huiꝰ primi dubij annectã.Primo igit
qd dicta ſententia ſic nulla ex iuriſditionis defectu ꝓbat ſic:ſnĩa a nõ
ſuo iudice prolata vtroqꝫ iure diſponẽte ẽ nulla.in.c.at ſi clerici.ꝺ iu
di.ij.q.j.in pmis.i.c.ad noſtrã.de ɔ̄ſue.⁊ in.l.fi.C.ſi a nõ cõpe.iudic.ſed
hec ſnĩa fuit lata a iudice nõ cõpetenti ergo eſt nulla:maior ⁊ ɔ̄ſequẽ
tie patent.minor ꝓbat ex iuris vtriſqꝫ diſpoſitiõe qua cauetur vt ſo
lus epĩs ſit iudex clericorꝫ:vt ꝓbat in.c.ſi qs ɔ̄tra clericuʒ.de fo.cõpe.
vbi dr qd habens cãm ɔ̄tra clericum nõ dʒ ꝓpriũ epm ipſius clerici
deſerere:ſʒ prius apud ipſam actio vẽtilet:fortius ad idẽ facit.c.ij.eo.
ti.vbi dicitur qd nullus iudicũ neqꝫ preſbyterum:neqꝫ diaconũ: aut
clericum vllum:aut minorem eccleſie ſine permiſſu pontificis per ſe di
ſtringere vel cõdẽnare preſumat ꝙ fecerit dʒ ab eccleſia dei cui iniu
ria irrogari dignoſcitur ſequeſtrari.vñ diligenter põderãda ſunt ver
ba huius.c.j.quod i eo vniuerſaliter denegat ⁊ interdicit iuriſditionẽ
omnibus iudicibus citra epiſcopum in clericum exercẽdam.Secũdo
in eo quod dicit iniuriam irrogari eccleſie ſi clericus conuincatur per
alium iudicẽ circa permiſſum epiſcopi ad idẽ poſſunt multa iura alle
gari,vt.xj.q.j.de perſona:⁊ quaſi per totã illam q̃ſtionem.¶ De iure
ciuili põt allegari tex.in aut.vt cle.apud proprios epiſ.primo conuẽ.
colũ.vj.in rubro ⁊ nigro poſt prin.vbi dicitur quod apud ſolos ciuita
tum epõs clerici prius cõueniẽdi ſunt.facit tex.in aut.cauſa que fit cũ
1 monacho:⁊ in aut.ſtatuimus.C.de epiſ.⁊ cle.¶ † Ex quibus clare in
fertur qd ſcholariuʒ rector non debet eſſe iudex clericorũ.¶ Secũdo
probat per glo.in.l.fi.§.de iuriſdi.om.iud.que dicit ſcholares nõ face
re vniuerſitatẽ:⁊ ꝑ cõſequẽs de iure nõ poſſe ſibi eligere rectorẽ:ergo
indubitãter tenẽdo illã glo.rector ſcholariũ nõ habet de iure ẽt ciui
li iuriſditioneʒ in ſcholares ⁊ fortius nõ debet habere in clericos:⁊ ſi
quam hodie habet videtur habere ex forma ſtatutorũ terrarum q̃ nõ
extenduntur ad clericos.vt in.c.eccleſia ſancte Marie.⁊ i.c.que in ec
cleſiarũ.de cõſti.¶ Tertio pſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod
ſcholares faciant vniuerſitatẽ de iure cõmuni:tamen in caſu noſtro i
quo ſunt laici ⁊ clerici ſcholares nõ pñt dici ꝙ ſimul faciãt vniuerſita
2 tem † q2 hoĩes diſparis ꝓfeſſionis non debẽt facere idem collegiũ vt
in cle.j.de elec.⁊.xvj.q.vij.in noua actione.facit.c.fi.de regu.iur.⁊ in.c.
cauſam.de elec.cũ cõuerſione laicorꝫ.vt in.c.laici.⁊ in.c.laicos.ij.q.vij.
¶ Quarto probat vniuerſitas illa vbicũqꝫ i ſtudio ſunt plures laici
ꝙ clerici:tũc illa vniuerſitas eſt ſecularis:q2 denominatio fit a maiori
parte.minor autẽ venit iure acceſſionis licet ſit pretioſior.vt in.§.ſi cũ
alienã.inſti.de rerũ diui.⁊.l.⁊ ſi nõ ſint.§.peruenamꝰ.ff.ꝺ aur.⁊ argẽ.
lega.tenet in terminis noſtris Bar.in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ Bal.i aut.
habita.C.ne fi.pro pa.ſed in collegio ⁊ vniuerſitate clericus nullũ offi
cium nullã deniqꝫ actionem ſeu aliquaʒ cõmunionẽ dʒ habere.vt i.l.
placet.C.de epiſ.⁊ cler.no.Jnno.in.c.dilecta.de exce.pla.prope finem.
vbi dicit qd clerici alicuius ciuitatis vel caſtri nõ poſſunt facere colle
giũ ea ratiõe:q2 ſunt in eadẽ ciuitate vel caſtro:q2 clerici nõ cõſtituũt
vniuerſitatẽ caſtri vel ciuitatis:ſeu caſtrum vel ciuitatẽ qd idẽ eſt: ſʒ
conſtituũt vniuerſitatẽ eccleſiarũ ſuarum:⁊ ciues conſtituunt ciuita
tem ⁊ vniuerſitatẽ ciuitatis caſtellũ ⁊c.ſʒ bene poſſunt clerici ɔ̄ſtitue
re vniuerſitatẽ cauſa religionis vt miſſas celebrent pro viuis ⁊ defun
ctis:cũ ſimilibus.hec ſunt formalia verba Jnn.in.d.c.dilecta.ad ideʒ
facit qd not.Jnno.in.c.cum ab eccleſiarũ.de offi.ordi.vnde dicit duo
requirere ad hoc vt rector habeat iuriſditionẽ.Primo qd ipẽ ſit cleri
cus.Secũdo quod vniuerſitas que ipſum elegit ſit clericorum ac reli
gioſorũ quaſi ſentiat ꝙ ſi rector eſt laicꝰ nõ põt recipere iuriſditionẽ
ſpiritualẽ quã non habet ipſa vniuerſitas que per electionẽ transfer
tur in rectorem.vt in.c.ex literis.de cõſti.⁊ facit qd no.Jnn.in.c.quã
to.de offi.ordi.¶ Quĩto bene facit.c.ſignificaſti.de fo.cõpe.vbi tra
3 ditur regula † quod clerici non poſſunt conſentire in iudicẽ nõ ſuum
niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica ⁊ ipſiꝰ dioceſani voluntas accedat:
ergo ſine voluntate epiſcopi nõ poteſt ipſe Lambertus clericus con
ſentire in rectorẽ tanꝙ in iudicẽ.ſed in caſu noſtro nil dicitur de vo
luntate proprij epiſcopi:ergo ſententia fuit nulla.Ad partem negati
uam quod ſententia non ſit nulla.arguitur primo ſic:priuilegiuʒ ali
cui generi perſonarũ ſub nomine appellatiuo laicis ⁊ clericis cõgruẽ
ter conceſſum competit nedũ laicis:ſed etiã clericis:vt probatur in.c.
dilecti.de fo.cõpeten.niſi priuilegium conceſſum laicis viam ſuã por
rexerit etiam in clericos:facit quod de ſtatuto laicorũ ⁊ de ꝑuilegio

notauit Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ Jo.de lig.in.c. qđ clericis.de
fo.compe.ſed in auť.habita.C.ne fil.pro pa.⁊ in.l.fi.C.de iuriſ.om.iud.
emanarūt in priuilegiū ſtudētiū ⁊ exercentiū ꝓfeſſionē approbatam,
vt in eis patet in quibus diſponitur vt excedētes profeſſionē ſchola-
ſticā,poſſint certos iudices hr̄e inter quos eſt eoꝝ rector que quidez
qualitas ſcholaſtica ita cōpetit clericis ſicut laicis.in.c.ij.de priuileg.
in.vj.eo.tit.c.fi.cum ſimi.ergo dicta ſententia.lata a rectore vniuerſita
tis ſcholariū in Lambertum clericum ⁊ ſcholarem non debet eſſe nul
la ex iuriſditionis defectu.Secundo probatur ſic.ex quo clericis per-
mittitur de iure ſtudiū.vt in.c.ſuper ſpecula.de magi.⁊ in.c.ij.eod.tit.
lib.vj.cum ſimil.in quibus probatur quod nedum in ſtudio poſſunt
clerici cauſa ſtudij moram trahere:ſed in multis ſtudij fauore priuile-
giantur adeo qđ etiā ad docendi officium poſſunt religioſi promoue
ri dummodo ad illud legitime promoueantur:vt eſt cōmunis docto
rum concluſio.in.c.nonnulli.de magi.ergo omnia que ſtudij ratione
indulta ſunt videntur eis competere.arg.c.prudētiā.⁊.c.preterea.de
offi.deleg.⁊ in.l.ad rem mobilē.⁊ in.l.ad legatum.ff.de procur. facit
optime quod in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi longius.ff.de iudi.vbi habetur
quod filiuſfamilias in ſtudio exiſtens poteſt agere ⁊ cōuenire ſine pa
tris cōſenſu ſicut paterfamilias.Idem in religioſo no.in.c.vt periculo
ſa.ne cleri.vel mona.li.vj.ſed ſtudij ⁊ profeſſiōis approbare eum ema-
nauerūt.dicta auť.habita.⁊.l.fi.C.de iuriſd.om.iudi.ergo eoꝝ diſpoſi-
tio vr̄ clericis permiſſa.¶Tertio arg.per optimum ſimile.ſi enim ra
tione feudi quod habet clericus a laico ſubijcitur clericus in concer-
nētibus feudū iuriſditioni dn̄i feudi ſibi tribute a le.ciuili.vt in.c.im-
perialem.§.preterea.de prohi.feu.ali.per fe.col.x.iuncto eo qđ legitur
⁊ no.in.c.ceterum.de iudi.⁊ melius.in.c.verū.de foro compe.ita ⁊ for-
tius dicendū eſt in clericis exiſtētibus in ſtudio vt rōne ſcholaſtice ꝓ
feſſionis ſubijciantur iuriſditioni rectoris ⁊ aliorum de quibus in auť.
habita.ꝑſertim eo attento ꝙ dn̄o feudi datur iuriſditio in vaſallos in
fauorē ipſius dn̄i.hoc dicit gloſ.not.in.d.§.preterea.quod vaſalli non
poſſunt ſub alio iudice litigare ſine conſenſu dn̄i feudi.¶Idem tenet
Bar.in.l.j.ff.de iudi.⁊ in.l.j.§.⁊ poſt operis.ff.de ope.no.nūtia.Stu-
dentibus autē dantur iudices in eorum fauorem.vt in.d.auť.habita.
4 ¶Quarto arguitur de.c.qr in cauſis.de ꝓcu.vbi aperte colligitur ꝙ
ſcholares faciūt vniuerſitatē.lʒ ſint clerici.⁊ laici loquitur enim ſibi vt
patet ex ſupradictis de ſcholaribus videlicet Pariſieñ.qui pro maio
ri parte ſunt clerici.ad idē tex.in proemio ſexti.⁊ cle.vbi ſcribitur vni-
uerſis ſcholaribus Bononie cōmorantibus ⁊ comprehēdit eos poſt
modū ſub nomine vniuerſitatis.eſt tamen certū qđ Bononie ſtuden
tes ſunt clerici ⁊ laici ⁊ credo plures laicos ꝙ̄ clericos:ergo ex quo fa-
ciunt vniuerſitatem dicuntur habere oīa iura vniuerſitatis.vt in.c.di-
lecta.iuncta gl.de exceſ.prela.⁊ in.l.j.ff.quod cuiuſq; vniuer.ergo po-
terunt habere rectorē:arcam cōem:ſyndicū:ſigiliū ⁊ ſimilia.hec enim
pertinēt ad vniuerſitatē:vt no.in iuribus prealle.⁊ in.l.fi.C.de iuriſdi.
om.iudi.¶Quinto ⁊ vltimo arguiť ſic vbicūq; clerici faciūt collegiū
approbatū poſſunt eligere prelatū cuius iuriſditioni ſaltem in ciuili
bus ſubijciant vt in.c.j.de ele.⁊ in.c.ꝯgregato.xvj.q.vij.c.j.⁊.ij.de iu.cū
ſimilibus.no.glo.in.c.quanto.de offi.⁊ in.c.cū ab eccleſiarum.ſed cle-
rici ſtudentes in ſtudijs generalibus faciunt collegiuʒ approbatū.in
d.c.qr in cauſis.de procu.⁊ in proemio ſexti ⁊ cle.ergo poſſunt ſibi eli-
gere rectorē cuius iuriſditioni ſubijciantur.Ad idem optime facit.c.
ex literis.de ꝯſtit.vt patet ibi quod doctores ⁊ magiſtri Pariſieñ.fa
ciunt collegiū ⁊ ſtatutū ſicut alij facientes vniuerſitatē.⁊ tamē illi ꝓ
maiori parte ſunt clerici.¶Ad ſolutionē hui⁹ primi dubij Jeſu Chri
ſti ſaluatoris eiuſq; pijſſime genitricis Marie beatarūq; virginū aga
the ⁊ lucie ceterarūq;:totiuſq; celeſtis curie iuocato pꝛ̄ſidio ꝯdeſcen-
dēs prio pmitto ſi volum⁹.ſequi opi.glo.iuris ciuilis.in.l.fi.C.de iur.
om.iudi.q̄ dicit poſt Azo.ſcolares nō poſſe habere rectorem:qr non
exercēt profeſſionē ſed ſub exercētibus ſunt diſcipuli pelliparioꝝ:idō
concludit qđ magiſtri vel doctores poſſunt rectorē eligere quia ipſi
a nō ſcholares ꝓfeſſionē exercēt,allegat in hoc conſuetudinē Pari-
ſieñ.hec queſtio eſt ſatis deciſa pro parte affirmatiua.ſ.ꝙ hec ſenten-
tia rectoris in clericum lata fuerit nulla.Si enim non poſſunt chola
res eligere rectorē:ergo electus per eos nullā habet iuriſditionē cum
ceſſet diſpoſitio le.ſimiliter ⁊ priuati nō poſſunt iuriſditionē tribue-
re.vt.in.c.ſignificaſti.de fo.compe.⁊ in.l.priuatorum.C.de iuriſdi.om.
iud.hinc dicit Inn.in.d.c.cū ab eccleſiaꝝ.de offic.ord.ꝙ ſi tot hoīes
quot ſunt rome eſſent collegij cā collecti ⁊ nō haberēt expreſſuʒ vel ta
citū ꝯſenſum a ſuperiore:ꝙ facerēt vniuerſitatē nō poſſunt ſibi iudicē
facere:nec habere alia iura vel priuilegia vniuerſitatis .arg.ff.đ coll.
illic.l.j.⁊ quaſi per totū,ſed illā glo.nō puto verā imo ꝯ illā eſt tex. in
proemio cle.vbi dicit ꝙ faciunt vniuerſitatē ⁊ qđ poſſunt ſyndicum
facere papa ſcribit vniuerſis doctoribus ⁊ ſcholaribus Bononie cō-
morantibus:⁊ poſtmoduʒ in fine proemij dicit vniuerſitati veſtre ⁊c.
⁊ per illa verba no.Pau.de leaza.qđ ſcholares faciūt vniuerſitatem.
Idem voluit gl.⁊ doct.in.d.c.qr in cauſis.⁊ Inno .in.d.c.cū ab eccle
ſiarū.⁊.c.dilecta.de exceſ.prela.⁊ Bar.in.d.l.fi.⁊ Bal.in auť.habita.
nec ꝓcedit rō glo.illius.l.fin.dum equiparat ſcholares diſcipulis pel
lipariorꝝ:qr illi diſcipuli ſunt tanꝗ̄ ſeruitores ipſoꝝ magiſtrorum:ſed

ſcholares ordinanť ad iuſtitiā exercēdam ⁊ prudētiā ampliādaʒ. hoc
expreſſe voluit imperator in dicta auť.habita.vbi commēdando ⁊ pri
uilegiādo ſcholares dicit.ꝙ ipſorū ſcientia mundus illuminatur ⁊ ad
obediendū deo ⁊ miniſtris vita ſubiectoꝝ informať:ergo ipſorum vni
uerſitas ordinatur ad iuſtitiam ⁊ prudentiam ⁊ ſic differunt a diſcipu
lis aliarū artiū.¶Secundo principaliter poteſt decidi pro hac parte
affirmatiua ſic terminus opi.quod homines diſparis ꝓfeſſionis non
poſſunt facere vnū collegium vt innuere videntur iura.ſ.in arg.dedu
cta.Cum enim in caſu noſtro preſupponebatur quod in hac vniuerſi-
tate plures ſunt laici quā clerici:ergo de iure cum ſint diſparis profeſ
ſionis.vt in.c.duo ſunt genera chriſtianorū.xij.q.j.non poterant face-
re vniuerſitatem ſimul rector ergo electus cōtra iuris diſpoſitionē nul
lam in clericis debet habere iuriſditionem:vt in reg.que contra ius.đ
reg.iur.in.vj.l.non dubiū.C.de legi.⁊.c.diſt.c.vides.¶Sed hec opi.in
caſu noſtro mihi nō placet ꝑ tex.in ꝓemio ſexti.⁊ cle.vbi papa nouiſſi
me ſcripſit vniuerſis ſcholaribus Bonoñ.cōmorantibus:⁊ eos poſt-
ea ſimul cōprehēdit ſub vno noīe vniuerſitatis:⁊ tn̄ certū eſt qđ tunc
⁊ nūc in illo ſtudio ſunt clerici ⁊ laici.¶Idē facit in ſcholaribus Pa
riſiē.vt in.d.c.qr in cauſis.ad idē.c.ex lr̄is.de conſti.vbi magiſtri ⁊ do-
ctores Pariſieñ.faciūt vniuerſitatē approbatā ⁊ tn̄ certū eſt quod in
ter eos aliqui ſunt clerici aliqui laici:ergo ex iſtis iuribus euidēter cō
cludiť qđ ſcholares diſparis ꝓfeſſiōis poſſunt facere eandē vniuerſi-
5 tatē.⁊ allegari poſſit in ar.l.fi.C.de iuriſ.om.iudi.†vbi in eodē collegio
ꝓſupponiť qđ pn̄t eſſe milites in dignitatib⁹ ⁊ cōſtituti vna cum ple-
be ſeu priuatis.hāc opi.aperte ſenſit Bar.in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ Bal.
in.d.auť.habita.vbi apte voluit qđ ſcholares clerici ⁊ laici etiam reli-
gioſi cōſtituūt eandē vniuerſitatē.⁊ tenēdo hoc ad iura q̄ innuunt qđ
hoīes diſparis ꝓfeſſionis nō poſſunt collegialiter cōiungi.Rn̄deo ꝙ
procedunt in collegijs realibus nō aūt in ꝑſonalibus.ꝙ eſt bene notā
dū ꝙ̄ꝙ̄ in iure nō reperiant hec vocabula vt dicit Inn.in.c.dilecta ꝑ-
alle.tn̄ poſſunt ſic dici ad inſtar ſeruitutū realiū ⁊ perſonaliū vn̄ ſic col
legia occaſiōe rei poſſunt dici realia vt collegia eccleſiarū monaſterio-
rum ⁊ ſimilia.Ea vero q̄ ſunt occaſiōe exercitij perſonalis poſſunt dici
ꝑſonalia.vt collegiū ſcholariū:lanificū:cerdonū.⁊ ſimiliū.in realibus
eīn dicunť hoīes diſparis ꝓfeſſiōis ſed in ꝑſonalib⁹ ſecus.¶Et pōt
eſſe diuerſitatis ratio diſparis ꝓfeſſionis prohibēs collegialiter ſocia
ri.qr quoꝝ ſtudia ſunt diuerſa coherere ⁊ ꝯiungi nō poſſunt in.c.in no
ua actiōe.xvj.q.vij.que ratio ceſſat in collegijs perſonalibus.cū enim
collegatarū cū eīn a collegiatorum reſpectu profeſſionis ſeu negotia-
tionis quā exercent vnus ſit finis ⁊ ſic diuerſitas ꝓfeſſionis:non ob.ſʒ
in collegijs realibus nō:nā ꝓpter mutuum cōuerſari poſſet reſultare
ſcandalū qr ſm̄ ſuā ꝓfeſſionē vnus tenetur ieiunare:alius non. vnus
ad ſilentium:alius non.⁊ ſic de ſimilibus.preterea iura que prohibent
iſtos diſparis ꝓfeſſionis ſimul ſociari non loquuntur indiſtincte.ſed
regula monaſteriorum.vt loquiť tex.in.c.j.de elec.prealleg.hinc eſt qđ
gl.ibi dubitauit.an hoc habeat locū in eccleſijs ſecularibus:nō ob.in
c.noua actione.xvj.q.vij.vbi generaliter prohibetur qđ in eodē officio
nō ſint hoīes diſparis ꝓfeſſionis:qr dico qđ ibi tex.loquitur de gene-
rali ⁊ principali ꝓfeſſione.Nam gn̄aliter vt ibi dicit Archi.due ſunt ꝓ
feſſiones ⁊ duo habitus:ſcʒ clericoꝝ ⁊ laicoꝝ.in.c.duo ſunt genera.xij.
q.j.⁊ iſti nō debent ſimul aſſociari in officio ſpirituali vel in collegijs
realibus:ſed profeſſio clericalis ſicut eſt habitus diſtinguitur inter cle
ricos ſeculares ⁊ monachos.vt ibi no.quare ꝯcludo qđ per hanc cōſi-
derationem queſtio noſtra decidi non poteſt.¶Tertio poteſt dici te
nēdo qđ ſolus epiſcopus ſit iudex clericorū ſicut multa iura ꝓ hac par
te deducta innuere videntur:ſed hoc caſu mihi non placet:quia mul-
ti alij non poſſunt requiri iudices citra epiſcopos.videmus enim qđ
ratione fundi dn̄s efficitur etiā iudex clericorum.vt in.d.c.verum.de
6 fo.cōpe.¶†Itē prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices ſaltem in
ſimilibus vt colligitur ex.c.cum ab eccleſiaꝝ.⁊.c.quanto .de offi.ordi.
xxv.q.iij.c.j.⁊.ij.de iudi.cum ſimilibus.voluit Inn.in.d.c.cum ab eccle
ſiarum:⁊.c.quanto.de offi.ordi.⁊ gl.ibidē.⁊.c.de perſona.xj.q.j.proba
tur ratione.cum enim iura diſponant vt eccleſijs collegiatis prelatus
eligatur ad electionem collegij qđ non fieret prelatio iſta ſi non com-
peteret ſibi iuriſditio circa perſonas collegij:vt legitur ⁊ no.in.d.c.di-
lecta.de exceſ.ꝑla.facit ratio naturalis ſuper qua fundať.l.fi.C.de iuriſ
di.om.indi.dicit eīn iniquum eſſe ⁊ temerarium qđ quis ſit de vno col
legio ⁊ euitet iuriſditionem illius cui data eſt cura collegij:⁊ ad iura q̄
generaliter loquūtur de tēpore:dico qđ ꝓcedunt regulariter: qr con-
tingit cōiter qđ clerici ſunt ſine alio prelato ⁊ collegio.¶Item multa
ex illis iuribus intendunt excludere alios iudices ſeculares:non autē
eccleſiaſticos qui concurrunt cum epiſcopis ⁊ inter eos eſt locus pre-
uentioni.iuxta nota.in.c.paſtoralis.⁊ in.c.quanto.de offi.ordi.licet eīn
habeant prelatū collegij:nō tn̄ poſſunt declinare iuriſditionem epi ſi
ibidem conueniātur.ſicut dicitur in iſtis collegijs ſpiritualibus alias
perſonalibus.vt ꝓbatur in.d.l.fi.⁊ no.Inn.in.d.c.cum ab eccleſiarum.
⁊ ideo cum iſte conſiderationes non ſufficiant ad deciſionem queſtio
nis noſtre:eſt nunc generaliter videndum an clerici pretextu ꝓfeſſio-
7 nis ſcholaſtice poſſint habere aliū iudicem citra ep̄m.†Et primo diſ
ſentio que videť reſpectu auť.habita.C.ne fil.ꝓ pa. Scđo virtute.l.fi.
C.de iuriſdi.

C.de iuriſdi.om.iudi.eſt eñi inter iſta duo iura differētia nō modica, nā.l.fi.tribuit ſm cōem intellectū iuriſditionē rectori cuiuſlibet collegij cauſati ob pfeſſionē vel negotiationē litiū eorū que oriuntur dūtaxat occaſione illius pfeſſionis ꝛ nō alia conſideratione.eſt autē iudex inquātū lanifer ſeu ſcholaris:nō autem inquātum eſt titius vel ſempronius:hoc voluit gl.ibi ꝛ ſequūtur Bar.ꝛ Bal.ꝛ cōmuniter doct.ꝛ Inn.in.d.c.cum ab eccleſiarum.ſed aut.habita.dat iuriſditionem indiſtincte in iudicibus de quibus ibi adeo qđ gl.ibi voluit ꝙ etiā in criminalibus habere poſſunt ſcholares illos iudices ꝛ eorū opi.licet in ſe vt ibi refert.Bal.voluit quod non habeat locum in criminalib⁹ motus ratione quia tex.ibi vtitur verbo negotio ꝛ verbo lis que referuntur ad cauſas ciuiles ꝛ non criminales.Bal.ibi tenet quod idem ſit in criminalibus ciuiliter intentatis:ſecus dicit ſi criminalr̄ pbat ex qualitate epiſcopi cui datur iuriſditio:qꝛ non pōt cognoſcere de crimine criminaliter.vnde fruſtra ibi diceret de epō.ſ; certe hec ꝯſideratio eſt ſatis debilis.nam in proemio ffoꝝ.in fine ſit expreſſa mētio de delictis.ꝛ reſpondetur iuriſditio preſidi detur ꝛ epō ciuitatis.preterea epiſcopo non prohibetur de cauſa criminali:ſed quando venit imponenda pena ſanguinis poterūt alij iudices eligi.vel ipſe epiſcopus elect⁹ poterit alijs cām delegare ſicut facit cū habeat iuriſditionem in tēporalibus.in.c.j.ne cle.vel mo.li.vj.¶ Ad dictū factū de matre poteſt reſponderi quod verbū lis ponitur ibi large:vt no.gl.vnde puto ſequēdo gl.preall.quod etiam in criminalibus habeat locum iſta aut.habita.C.ne fil.pro pa.ꝛ hāc opi.ſentit Spe.indubitanter in ti.de reo.poſt prin.Moueor vltra alios hac ꝯſideratione aut.habita venit poſt diſpoſitionē factā in fi.ꝛ loquitur de iudicibus ibi datis l; loquatur magis gn̄aliter.ꝛ doc.ibi opi.ſcholaribus reſpectu illorum iudicum ergo debet in dubio intelligi de omnibus cauſis ſicut loquebatur ius antiquū.arg.in aut.de fi.ante dota.inſtr.natis.§.fi.col.iij.p̄terea.l.fi.differt ab aut.habita.qꝛ in.l.fi.iuriſditio datur ſolū rectori collegij:ſed in aut.habita ſm cōe; intellectū datur preſidi epiſcopo ciuitatis ꝛ magiſtro ipſoꝝ ſcholarium.vt infra ſubijciā.vnde videamus primo an aut.habita habeat locum in clerico ſecūdo de.l.fi.preallega.¶ Circa primū (pūt ex multis vtriuſq; iuris pfeſſoꝝ ſcripturis colligi pōt) quinq; principales ſunt opi.¶ Primā ſentit glo.in.c.inolita.xj.q.j.que ſenſit aperte qđ dicta aut.ꝛ ipſius priuilegium habet locū prout iacet in ipſis ſcholaribus clericis preſertim reſpectu iudicum:ꝛ ſic ſentit ꝙ etiā iudicē ſecularem poſſunt eligere clerici ſeculares.¶ Scđa ibi fuit opi.Hoſ.in ſumma.de fo.cōpe.ver.dubitari.qui tenuit totū oppoſitū ſc; qđ illa aut.nō habeat locū in ſcholaribus clericis:ſed ſolus in laicis.ꝛ hanc opi.ſequuntur Hoſti.ꝛ Jo.in.c.ſi diligenti.de foro cōpeten.ꝛ Archi.in.c.inolita.moti:qꝛ imperator cū nō haberet iuriſditionē in clericos nō potuit illam alijs iudicibus tribuere nec obſtat quod continebat priuilegium:qꝛ non potuit priuilegiare clericos in preiudiciū iuriſditionis tēporalis epiſcopalis.¶ Tertia opi.qđ illa aut.habeat locum in clericis alienigenis reſpectu iudicum eccleſiaſticorū duntaxat ergo doctor potuit eſſe iudex ſi eſt clericus.al's nō.hāc opi.tenuerunt Jo.de deo.ꝛ Uber.de bo.ꝛ Spe.in loco preall.ꝛ Hoſ.in.d.c.ſi diligēti.in hac opi.do.Card.florē.dicit hoc idem procedere ex parte rectoris ſcholarium licet in illa aut.de eo nō fiat mētio:ſed hec ratio proceſſit:qꝛ tūc tpis ſcholares nō faciebāt rectorē vnde veroſimile eſt quod ſi feciſſent hanc iuriſditionē tribuiſſent:ꝛ ſic videtur hodie rector adiunctus alijs iudicibus de quibus ſm eum an ſit verum infra ſubijciā hāc eādem opi.tertiā:primo videtur ſenſiſſe do.Anto.ſed poſtea dicit qđ illa aut.non habet locum in clericis inquantum ſubmittit eos iudici inferiori epiſcopo qui detrahit honori ordinis eccleſiaſtici:ꝛ pro hoc videt̄ qđ illa aut.in totū tollatur reſpectu clericorū ſecularium cū ſm hoc ibi remanet ſolus epiſcopus ciuitatis ſiue illa aut.habeat iuriſditionē in ſcholares clericos in ſua dioceſi reſidētes.vt arg.in.c.ſuper ſpecula.ꝛ qđ ibi no.ne cle.vel mona.ꝛ in.c.quo clericis.de foro compe.cū ſi.nec ratio ſua eſt vera cum in multis caſibus de quibus ſupra clericus ſubijciatur iuriſditione iudicis non epiſcopi.ꝛ preſertim hoc probatur per.c.ſignificaſti.eod.titu.vbi clare probatur clericum poſſe cū licentia ſui epiſcopi progare iuriſditionē iudicis eccleſiaſtici licet nō ſit epiſcopus.¶ Quartam opi.poſuit Jo.calde.in.d.c.ſi diligenti.dicens hanc tertiam opi.poſſe defendi ſi clericus eſt in ſtudio de licentia ſui epiſcopi.argu.eorum que in ſimili not.in.c.cum paſtoralis.ij.q.vij.ꝛ in.c.ex parte.de accuſa.tunc enim ceſſat preiudicium epiſcopi.ſ.alleg.quaſi ſentiat ꝙ tunc videt̄ per conſequentiam habere licentiam a proprio epō litigandi ſub iudice alieno dūmodo ſit clericus.arg.in c.ſignificaſti.¶ Quintam opin.poſuit Inn.quam Nico.de mata.refert ꝛ ſequitur Bal.in dicta aut.habita.qui in hoc facit quatuor membra dicens.qđ aut clericus venit ad ſtudium licentiatus a iure vt quia ad ſtudium theologie.vt in.c.fi.de magiſt.Aut licētiatus a papa.aut a prelato ſuo ſine aliqua licētia.primis duobus caſibus tenet clericū poſſe vti diſpoſitiōe illius aut.habita.etiā quo ad iudicē laicum:quia lex ꝛ princeps potuerūt ſuper hoc diſponere:ꝛ videt̄ diſpoſuiſſe dando licentiā veniendi ad ſtudiū quod patet ex eo:qꝛ aut.habita.eſt inducta in beneficium ſcholariū.cum ergo concedat eſſe in ſtudio videt̄ diſpēſare ſuper his que ſequūtur ad illud.ff.de re iudi.quidam cōſulebat.ꝛ.C.de nup.imperialis.§.ſi miles.ſicut monachus licentiatus ad ſtudiū videtur habere licentiā ad agendū ſuper factis ſtudij.vt not.in.l.ſi longi⁹.§.fin.ff.de iudi.¶ In tertio vero caſu diſtinguit aut elegit iudicē eccleſiaſticū:ꝛ hoc pōt pꝑter licentiā ſui p̄lati:ꝛ ſic pōt eligere magiſtrum ſi clericus eſt ſed ſi eſt laicus nō qꝛ reſiſtit.c.ſignificaſti.de fo.competen.¶ In quarto caſu cum legem offendat non dꝫ habere priuilegium ſcholaſticum.vt in aut.vt differē.iu.§.neq; autē.ꝛ.l.auxilium.ff.de minoribus.§.fin.ꝛ hoc dicit Bald.tenendū potius quam quod ſcripſit Joan.an.in.d.c.ſi diligenti.¶ Ego vero pro deciſione dubij noſtri primo examinabo autenticā habita.an habeat locum in rectore ſcholarium.Secūdo quid in alijs iudicibus ibi cōtentis reſpectu clericorum ꝛc.¶ Circa primū domi.Cardi.ſenſit.qđ ſit vt ſupra dixi non quod de rectore fiat mentio ibidem.ſed videtur hodie ſubrogatus ex tacita mēte imperatoris.Contrarium ſentit aperte Bal.in autentica habita.dicens quod ſcholaris cōuent⁹.corā doctore non poteſt eligere rectorē vniuerſitatis.quia textus ibi nō dat optionem niſi in tribus iudicibus.ſcilicet in poteſtate epō ꝛ doctore.de rectore vero non meminit.arg.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſolu.matrimo.Et credo qđ hoc dictū ſuum ſit verius.moueor vltra eum.qꝛ cū illa aut.ſit ius priuilegiatū ꝛ ſpeciale nō debet extendi ad nō expreſſa pſertim ꝯtra cōis iuris regulā.vt in.c.porro.de priuileg.ꝛ in.c.ſane.eo.ti.ꝛ.vij.q.j.petiſti.Preterea poſſet dici qđ ēt ſi tūc ſcholares feciſſent rectorem:imperator nō dediſſet illi iuriſditionem quā dedit alijs:qꝛ iuueni ſodali nō eſſet danda poteſtas in criminalibus ꝛ etiā oībus ciuilibus ſicut dat̄ in illa aut.vt predixi quare etiā puto quod ſcholaris cōuētus hodie corā rectore nō poteſt merito iure inſpecto illi⁹ iuriſditionem declinare ꝛ eligere ſibi epiſcopū doctorē vel poteſtatē ſꝫ formā illi⁹ aut.habita.Moueor pn̄cipaliter vt dixi.qꝛ per illā aut.habita.non datur optio niſi in illis tribus.ergo conuentus coram rectore non habet optionem.Non obſtat ſi diceret rectorem nō habere poteſtatē ſupra ſcholares cū illa aut.habita.det eam illis tribus iudicibus.ar.in.l.cōſulta diualia.de teſta.qꝛ dico qđ illa aut.dedit hāc iuriſditionem illis tribus in fauorē ſcholarium.vt ibi colligitur manifeſte:ergo poſſunt ſcholares illi fauori i parte renūtiādo eligere ſibi rectorem.arg.in.l.ſi qs in ꝯſcribēdo.C.de pac.ꝛ.c.ad apoſtolicā.de re.cū ſimilib⁹.Nō eſſet preſumptio qđ imperator priuilegiādo ibi ſcholares voluerit eis tollere poteſtatē eligēdi ſibi rectorē ne ꝙ ob gratiā conceditur trahat̄ in diſpendiū ꝯtra regulā iuris.in.vj.C.de legi.l.ꝙ fauore.¶ Item iura volunt ꝙ faciant vniuerſitatem.vt in iuribus ſupra allegatis:ergo cōcedūt qđ habeāt iura vniuerſitatum inter que eſt iſtud vt poſſint eligere ſibi rectorē vt in.l.fi.C.de iuriſdi.om.iudi.ꝛ eligendo ſibi rectorem perdūt quo ad eū beneficia iſtius aut.habita tū pcedit diſpoſitio illi⁹.l.fi.C.de iuriſdi.om.iud.qua cauetur per iniquum ꝛ temerariū eſſe ꝙ illi vel collegio pretextu militaris dignitatis vel alterius qualitatis debeant declinare iuriſditionē rectoris collegij.Nil ergo habent in hoc ſcholares de quo conquerātur cū p electionem rectoris recedant quo ad eū a puiſione legis:vt in.l.fi.C.de pac.conuen.tam ſup do.¶ Nec ob.ſi dicatur qđ cum virtute.l.fi nō liceat de collegio recuſare iuriſditionem poteſtatis cū rectore collegij ꝛ tamē pretextu aut.habita.hoc liceat vt ibi.Si ergo licitū eſt declinare iuriſditionem poteſtatis eligendo alium ex illis trib⁹:ergo fortius d; licere declinare iuriſditiōem rectoris eligendo aliquē ex iſtis tribus cū poteſtas ſit maior rectore vt.d.l.fi.ꝛ per Inn.in.c.dilecta d exceſ.prela.in fi.Alā ſi vinco vincēte; te ergo vinco te.vt.c.autoritate.de ꝯceſ.preben.in.vj.ꝛ aut.multo.C.de epiſ.ꝛ cle.ad hoc reſpondeo ſi poteſtas erat iudex neceſſarius.vt.d.l.fi.merito ius voluit prouidere ſcholaribus:ſed rector eſt voluntarius.vnde eligēdo ſibi rectorē recedūt a prouiſione legis vt predixi.facit quod in ſimili legitur ꝛ no.i.c.ab arbitris.de offi.delega.in vj.Concludo qđ mero iure inſpecto nō poteſt ſcholaris cōuentus coram rectore declinare ſuam iuriſditionē ſupponendo ſe iuriſditioni epiſcopi ptātis vel magiſtri.Et not.quia nouum ꝛ veriſſimum eſt idē ſi cōuenitur coram aliquo ex illis tribus vt nō poſſit eligere rectorē vniuerſitatis:ꝛ per hoc patet quod vigore aut.habita.non poteſt decidi queſtio noſtra cū illo iure nō habeat rector iuriſditionem:ſed ad materiā ampliandā ꝛ qꝛ poſſet facere in arg.materie noſtre quo ad ſecundā ſc; an iudicibus illis cōtentis habet locum illa aut.habita in clericis dicerem ſic quod.ſcđ; iudiciū laicorum nullo modo habeat locū.tamē quia laicus nō eſt capax iſti⁹ iuriſditionis cōtra clericū.vt in.c.cū nō ab homine.de iudi.vbi p; ꝙ etiam Rex nō pōt habere iuriſditionē in clericū quātūcūq; in minoribus cōſtitutū.ſi qꝛ imperator nō potuit alijs dare iuriſditionē in clericū quā nō habebat:qꝛ nemo dat qđ nō h;.in.c.daibertū.j.q.vij.ꝛ.c.qđ autē.de iurepatr.nec ob.dictū Bal.in eadē materia:qꝛ canon ſeu princeps licentiādo videtur cōſenſiſſe ea que tendūt ad fauorē ſtudētiū ꝛc.vt.ſ.dixi.qꝛ dico illud nō procedere in terminis noſtris duplici motiuo.primo qꝛ in generali licentia nō videtur data poteſtas cōtra ſpecialiter p iura canonica ꝛ diuina diſpoſita.vt no.in ſimili bar.i.l.ambitioſum.C.de decre.ab ordi.fa.Iura eñi canonica ꝛ diuina nolunt clericū diſcuti per laicum.vt in.c.ſi diligenti.de fo.cōpe.cū ſimi.ꝛ in.c.ſi imperator.xcvj.diſtin.ꝛ.c.nimis.ꝛ quod ibi no.de iureiurā.ꝛ

per Inno.in.c.ij.de maio.⁊ obe. ¶ Preterea nō eſt veroſimile qȯ pa-
pa voluerit preiudicare toti ordini clericali in fauorē ſtudentiū. Nam
leditur totius ordinis clericalis priuilegiū ſi vnus clericus conueniť
coram iudice ſeculari.vt probatur in.d.c.ſi diligenti.nec eſt veroſimile
qȯ quis concedat in genere quod ſimiliter in ſpecie non fuiſſet conceſ
ſurus.vt in.c.fi.de offi.vica.in.vj.⁊ in regula in generali.de reg.iur.lib.
vj. ¶ Preterea propter generalem poteſtatem eundi ad ſtudium vi-
denť illa duntaxat concedi ſine quibus ipſe commode eſſe nō poteſt
in ſtudio.arg.opti.in.l.ſed Julianus.§.qȯ dicitur.ff.ad maced.ſʒ cleri
cus poteſt eſſe commode in ſtudio abſqʒ eo qȯ eligat in iudicem laicū
ergo ⁊c. Nec ob.contrariū ſupra formatum in dño feudi: qꝛ dominus
feudi cognoſcit in re ſua rationē directi dñij quod apud eum reman-
ſit. ¶ Preterea imperator ab initio hanc iuriſditionem conceſſit dño
feudi.vt.l.imperialē.§.preterea.de prohibita alienatione feudi per Fe
deri.appoſitum eſt ergo hoc onus ipſi feudo.vnde ſi eccleſia vel cleri-
cus vult feudum a ſeculari oportet qȯ cum illo onere recipiat cum res
tranſit cū oneroſo.ar.c.paſtoralis.de deci.hinc eſt qȯ eccleſia ſeu pa-
pa hanc iuriſditionem approbauit: qꝛ abſqʒ ea ſentiebat diſpendium
cū aliter nō potuiſſet feudū acquirere: ſed in caſu noſtro ceſſat hec ne
ceſſitas cū clericus non neceſſitatur ad eligendū iudicē ſecularē ratio
ne ſcholaſtice ꝓfeſſionis. ¶ Quo ad iudicem vero eccleſiaſticum dice
rem ſic,quod aut queritur nūquid habeat iuriſditionem ſuper ſecula
res clericos virtute illius auť.⁊ credo quod nō: qꝛ imperator non po-
tuit dare iuriſditionē in clericis cum eam nō haberet: vt in.d.c.dalber
tum. ¶ Nec ob.ſi dicať qȯ ſatis hoc permiſſum eſt de iure ciuili.ar.c.
j.de no.ope.nūtia.qꝛ illud ꝓcedit quando in materia nō eſt facta pro-
uiſio per ius canonicum.vt no.Inn.in gl.j.c.j.de reb.eccle.non alie.in
vj. Sed in materia noſtra diſpoſitum eſt per canones corā q̄bus ſunt
conueniendi clerici.vt in iuribus ſupra deductis in arg. ¶ Aut queri
tur nunq̄d poteſt iudex clericus cognoſcere virtute prorogationis iu
riſditionis fiende per ſcholares clericum.⁊ puto ꝙ ſic: ſi ei ſit commo
dum iuriſditionē illius prorogare.qꝛ per generalem licentiā acceden-
di ad ſtudium: videť habere poteſtatem faciendi ea que cedunt ad vti
litatem ſuā ⁊ cōmoditatem ſtudij.arg.eoꝝ que habenť ⁊ notanť in.l.ſi
longius.ff.de iudi.⁊.c.vt periculoſa.ne cler.vel mona.li.vj. Et per hoc
infero ꝙ clericus cōuentus corā epō: loci nō poſſunt ipſius iuriſditio
nē declinare eligēdo in iudicem doctorem clericum: qꝛ prorogatio nō
hʒ locū niſi fiat cū cōſenſu partium.vt in.l.j.ff.de iud.cum ſimi. ¶ Qui
autem ſint iudices qui deputantur per authen.habitā.reſpondeo.tex.
ibi exprimit dñm magiſtrū ⁊ loci epm.⁊ gl.ibi exponit magiſtrum.id
eſt doctorē legū qui alias preceptor appellatur.vt in.l.in edibus.ff.de
dā.infec.alias magiſtri: vt.l.qualē.§.dicere.ff.de arbi.verbuʒ magiſtrū
intellexit ibi gl.pro doctore.alicuius facultatis. ¶ Ex illa glo.iuncto
tex. No.ſingulariter pro omni conſuetudine ſm quam doctores iuris
appellantur dñi.doctores vero alterius facultatis appellantur magi
ſtri.⁊ idem in ſimili.gl.cle.ij.de magiſt.in ver.doctoratus.que dicit qȯ
apud Italiam profeſſores iuris appellātur doctores in alijs vero fa-
cultatibus appellātur magiſtri. ¶ Ego aūt licet predicta procedant
ſm cōſuetudinē.tamē exponerē tertiū in dicta auť.habita. Capto eñ
verbum alias dño pro preſide; ſeu poteſtate loci qui poteſt dominus
loci appellari.vt eſt tex.in.l.ſpadonē.§.ſi ciuitatis.ff.de excuſa.tut.no.
Bar.in.l.j.prope finē.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ hec mea expoſitio compe
tit tex.in proemio digeſtorum.in fi.vbi preſides ſeu poteſtates nume-
rantur in numero trium iudicū vt ex diſpoſitiōe quā fecit Bal.in.d.
autē.habita. An hodie poteſtas ſit excluſus cū in dicta auť.de eo nō
ſit mētio. Concludit tamen poſt multa ꝙ non.iuriſditio enim fuit ſibi
tributa vna cū alijs.vt in proe.ffoꝝ.⁊ hoc nomē qꝛ procedunt hec quo
ad dictum auť.habita.per que patet an ⁊ quando vel habere poſſet lo
8 cum in ſcholaribus clericis. ¶ † Venio nunc ad ſecundū mēbrum an
virtute.l.fi.C.de iuriſdi.om.iudi.habeat rector iuriſditionem in ſchola
res clericos in quo dubio diſtingue ſic: quod aut rector eſt laicus ⁊ ha
beat iuriſditionem qꝛ magis dignum trahit ad ſe minus dignum.vt
in.c.qȯ in dubijs huiuſmodi iuriſditionis capax.vt in cap.cum nō ab
homine.de iudi.facit optime.c.ij.de foro competen. inquantum dicit
vniuerſaliter nullus iudicum ⁊c.vnde intēdit excludere omnem iudi-
cem laicū niſi ſpecialiter hec iuriſditio tribuatur.firmat Bar.in.l.fi.ff.
de colle.illi.⁊ Bal.in auť.habita.ꝑallegata.ſenſit Inn.in.d.c.cum ab
eccleſiarū. Unde hoc caſu clerici ſtudētes erunt de vniuerſitate ⁊ erunt
exempti a iuriſditione rectoris.nec eſt hoc nouum cū ſepe contingit
hec exceptio.vt in.l.j.ff.ad municipa.no.Bar.in.d.l.fi. Aut rector eſt
clericus.⁊ tunc cōſidero tres caſus. Aut ſcholares de diuerſitate pro
maiori parte ſunt clerici. Aut tot ſunt clerici quot laici. Aut laici ſunt
plures clericis. Primo caſu credo ꝙ rector ſit iudex clericorum. Mo-
ueor qꝛ ex quo iura ꝓbāt hanc vniuerſitatem ſcholaſticā etiā miſtam
vt ſatis colligiť in.c.quia in cauſis.de procura.⁊ in proe.cle.⁊.vj.indu-
cendo.vt.ſ.deduxi arg.ergo videntur velle iura ꝙ habeant vniuerſita
tem.⁊ per conſequens vt poſſint habere rectorem ſyndicum ſigillum
cōmune ⁊ ſimilia.qꝛ qui permittit principale permittit acceſſoriuʒ ſeu
ꝙ ex illo ſequitur.vt in.c.cum.M.de conſtit.facit optime.c.ex literis.
eo.tit.cū ibi no.ſic enim in realibus collegijs ſubijciuntur laici prela-
to collegij.vt ſupra dixi.ita videtur dicendum eadem ratione in colle-
gijs perſonalibus quale eſt illud collegiū ſcholarium vt competat re
ctori hec iuriſditio in clericos directe ex diſpoſitiōe regali ⁊ ex appro-
batione canonica: vt in iurib9 ſupra allega.dico qȯ ſi ſcholaris cleric9
cōueniť corā epō loci ratione cōtractus vel delecti non poterit ipſius
declinare iudiciū eligēdo rectorem per tex.illius.l.fi.C.de iuriſdi.om.
iudi.no.Inn.in.d.c.cū ab eccleſiarū.⁊ ſic erit in optione actoris coraʒ
quo iſtum clericum ſcholarē conueniat. ¶ Item dico quod coram re
ctore nō poterit conueniri niſi de his legitimis que oriuntur occaſiōe
eccleſiaſtice profeſſionis.vt in.d.l.fi.no.Inn.in.d.c.cum ab eccleſiaruʒ.
vt ſupra tetigi.alias vero debet conueniri clericus corā epiſcopo loci
⁊ idem per omnia dicēdum quo ad ſm membrum qñ tot ſunt clerici
quot ſunt laici.qꝛ vniuerſitas cenſetur etiam tunc eccleſiaſtica cum ma
ius dignum trahat ad ſe minus dignum.iuriſditionem in clericos ſi-
bi non vendicabit qꝛ non poteſt vt in.c.aqua.de conſec.eccleſie vel al-
ta.no.Bar.in.d.l.fi.⁊ Bal.in.d.auť.habita. ¶ Tertium vero membrū
quando plures ſunt laici quā clerici contigit ſpecifice dubium vnum
de quo non reperio ſpecifice ⁊ in proprijs terminis per aliquem tactū.
Bar.enim ⁊ Bal.in locis prealleg.ſimiliter dixerunt quod ſi rector eſt
clericus habeat iuriſditionem in clericos: ſed non attingunt hunc ca-
ſum quando maior pars eſt laicorum.tunc ſm eoruʒ iuriſditionē quā
faciunt ad alium effectum dicunt ꝙ talis vniuerſitas cenſetur ſecula-
ris: cū debeat conſiderari maior.minor aūt ſi dignior venit iure acceſ-
ſionis.arg.in.l.⁊ ſi non ſint.§.perueniamus.ff.de au.⁊ arg.leg.⁊ inſti.
de rerum diui.§.ſed cū alienam. Et ꝑfecto hoc caſu videtur de iuris ri
gore dicēdū qȯ talis rector nō habeat iuriſditionem in clericum ⁊ per
conſequens ſententia de qua queritur corruit ex iuriſditionis defectu
⁊ hāc partē tenuit in.c.ſi diligenti.in lectura motus principaliter per
9 alleg.Inn.d.c.cum ab eccleſiarum. ¶ † Item qꝛ vniuerſitas dat iuriſ-
ditionem rectori.vt no.glo.in.l.⁊ qꝛ.ff.de iuriſdi.om.iudi.no.Jo.an.in
c.qm̄ abbas.de offi.deleg.nō potuit hec vniuerſitas cū cenſeatur ſe-
cularis transferre in vniuerſitatē iuriſditionē ſpiritualem reſpectu cle
ricorum in rectorē ſuum.cū illam iuriſditionem non haberet ſed tamē
de equitate cogitaui nouiſſime poſſe talem ſniam ſuſtinere vt ſic ſalue
mus cōſuetudinē cōem q̄ hodie viget per omnia ſtudia Italie in qui
bus cōiter plures ſunt laici quā clerici. Et rectores dummodo ſint cle
rici exercentes iuriſditionem in clericos. ¶ Moueor principaliter qꝛ
iura canonica ciuilia videntur hanc vniuerſitatē ſcholarium approba
re quantūcunqʒ ſit miſta hominibus diſparis ꝓfeſſionis.vt in.d.c.qꝛ
in cauſis.de procu.⁊ in proe.vj.⁊ cle.⁊ di.ſ.latius ergo videtur dare iu
riſditionē.cū iuriſditio ſit apud principem indifferenter rectori talis
vniuerſitatis ex quo eſt ſubiectū recipiens iuriſditionem cum iuriſdi-
tio ſit apud principē: ſʒ ipſe princeps ſiue lex mortua tribuit hanc iu-
riſditionem rectori miniſterio ipſius vniuerſitatis.omnis eñ iuriſdi-
tio deriuatur a principe tanq̄ a maiori.vt legi.⁊ no.maxime per Bal.
in.c.j.qs dicať dux.colla.x.ꝑ hoc optime facit.d.l.fi.C.de iuriſd.om.iu
di.vbi lex tribuit iuriſditionē rectori cuiuſcunqʒ collegij quantūcunqʒ
illi de collegio ſint diuerſe qualitatis ⁊ habent iudices ſpeciales.vn-
de diſponitur vt ꝑtextu militie vel alterius dignitatis non poteſt qs
declinare iuriſditionē rectoris: ⁊ tamen certum eſt qȯ vniuerſitas non
habet iuriſditionēʒ in milites cū habeat ꝓprios iudices.vt in.l.cum
magiſtri.C.de iuriſd.om.iudi.ſed ex quo exercent illam profeſſionem
ſeu negotiationē iura ſubmittunt eos rectori quo ad iſtam profeſſio-
nem ſeu negotiationem diſtinctiōe fori non habita. Ita poteſt elegā
ter inferri ad propoſitum noſtrum qȯ licet clerici dicantur milites et
habeat proprios iudices: tamē ex quo exercēt hanc profeſſionem ſtu
dioꝝ iura ſubmittunt eos rectori collegij quo ad illā profeſſionem ⁊
fortiter hoc ſentiunt Bar.⁊.Bal.in dictis locis qui tantum requiſiue
runt vt rector ſit clericus: nec quo ad iuriſditionem per eum exercen-
dam diſtinxerunt: an maior pars ſit clericorum vel laicorum: ſed hanc
diſtinctionem fecerunt quo ad effectum ſciendi cui ſuperiori ipſuʒ cor
pus collegij ſubiaceat quod examinabo in ſequenti dubio. ¶ Reſtat
nunc dictum Inn.in prealleg.c.cū ab eccleſiarū.ad quod poteſt ſic re-
ſponderi qȯ Inn.in ea parte loquitur de collegio eccleſiaſtico cum
alias nō poſſet eſſe rector vel prelatus eccleſie ſeu monaſterij.argu.in
d.c.ex eo.in fi.lib.de electio. Uel ſecundo pōt dici melius quod Inno.
non dicit ſimpliciter quod rector debeat eſſe electus a collegio eccle-
ſie.ad hoc vt debeat habere iuriſditionem in clericos ſed requirit qȯ
collegium ſit eccleſiaſticum ad hoc vt rector habeat iuriſditionem ſpi
ritualē.ſ.excōicandi: interdicendi ⁊ ſimilia exercendi.⁊ ita proprie lo-
quitur quaſi aperte velit qȯ talis rector nō poſſit aliter cenſurā eccle
ſiaſticam exercere.alias fulminare: nec de cauſa mere ſpirituali cogno
ſcere.nō autē negat qȯ in temporalibus ſeu ꝓphanis poſſit cognoſce
re contra clericos ex quo rector eſt clericus ⁊ electus ab vniuerſitate
approbata.⁊ hoc clarius videtur ſentire idem Inn.in.c.quāto.eo.tit.
vbi dicit qȯ electus ab vniuerſitate nō cōſequitur poteſtatē excōican
di: ſed ſolū iuriſditionē.ſʒ ſi cōfirmationē recepit ab epiſcopo: tūc non
pōt interdicere.hanc enim poteſtatem recipiūt ab epiſcopo cōfirman
te ⁊ non ab vniuerſitate cū excōmunicatio ſit mucro epiſcopalis.xvj.
q.ij.viſis. Et ꝑ honorabilibus infero ad deciſionē queſtionis: nunqd
rector

rector ſcholarium poſſit excommunicare ſcholares vel laicos.ad qđ
puto ſic dicendum ꝙ ſi eſt laicus nullo modo poteſt.arg.eorum.que,
not.in.c.ij.de iud.¶ Si vero eſt clericus tūc pōt duob⁹ cōcurrentib⁹
ſcilicet quod vniuerſitas ſit eccleſiaſtica.vt puta ſunt plures clerici q̄
laici,vel ſaltem ſunt pares numero,ꝛ quod rector ſit clericus ab epi
ſcopo confirmatus,alias non poterit hanc iuriſdictionem ſpiritualē
exercere,ꝛ no.facit quod dixi in repetitione.c.ſi quis cōtra clericū.de
foro ꝯpe.vbi generaliter tractaui qui iudices poſſunt excōmunicare.
¶ An aūt elect⁹ per vniuerſitatem ſit confirmandus a ſuperiore.vide
gl.no.in.l.priuatorum.C.de iu.om.iud.q̄ dicit ꝙ ſic,ꝛ ſequunᷓ doc.ibi
Electio eñ vniuerſitatis dat iuriſditionem ſed confirmatio tribuit iu
riſditionis effectū vel exercitium ſm̄ illam gl.ꝛ de hoc vltimo ſcilicet
de effectu confirmationis,vide bo.gl.que idem ſentit in.c.quāto.lxiij.
diſt.tenuit multum in.c.tranſmiſſam.de elec.ſenſit Bart.in.l.ex eo.ff.
de teſta.mili.ꝛ Bal.in auᷓ.habita.vbi loquens ſpecifice de rectore vni
uerſitatis ſcholarium dicit confirmationem neceſſariam.ꝛ not.in.d.l.
priuatorum.vbi ſtatututum vel conſuetudo diſponit quod eoipſo ꝙ
clericus non habeatur alia confirmatio,niſi eſſent duo rectores ele
cti in diſcordiam,tunc oportet adiri ſuperiorem de neceſſitate ꝙ aut
compellat eos ad concordiam,aut deferat alteri.ar.in.l.huiuſmodi.in
§.fi.ff.de leg.j.dicit tamen ꝙ nunq̄ prius adminiſtrabit quam iuret,
licet enim a natura poteſtatē recipiat in executione poteſtatis nō re
cipit anteq̄ iuret,in auᷓ.iuſiurandū quod preſta ab his.in rubro ꝛ ni
gro.facit auᷓ.de defen.ciui.§.interim.ꝛ hec ſunt notanda,ꝛ ꝙ cōfirma
tio ſit neceſſaria ſenſit Inn.in.d.c.cum ab eccleſiarum.in prin.facit qđ
in alijs collegijs realibus legi.ꝛ no.in.c.qualiter ꝛ quando.ꝛ.c.tranſ
miſſam.de elect.eo.ti.lib.vj.Notandum tamen eſt dictum Bald.in eo
quod dicit valere conſuetudinem vt abſq̄ confirmatione conſequaᷓ
iuriſdictionem,quod poteſt procedere in iſtis collegijs perſonalib⁹,
in quibus ſolum tractatur de preiudicio ipſorum priuatorum,ſed in
collegijs realibus ſaltem eccleſiarum vel monaſteriorum non videtur
valere conſuetudo.per.c.cum venerabilis.ꝛ quod ibi not.de conſuet.
ne contingat indignū cum diſpendio eccleſiarum prefici.conſuetudo
autem eccleſiis grauoſa non valet.vt in.c.j.de conſue.quod firmat Ho
ſtiē.in.c.tranſmiſſum.de elect.ꝛ videtur etiam tenere Inn.licet prius
inferat opi.contrariam.ꝛ vide per Old.conſi.cxlvij.ꝛ per hec habeᷓ
ſolutio primi dubij.Et attende quod non omnes rectores collegiorū
habent iuriſdictionem ſed oportet quod ſint collegia propter aliquā
negotiationem vel profeſſionem approbatam.ita loquitur tex.in.d.l.
fi.C.de iur.om.iud.ſecus in iſtis collegijs deputatis pietatis cauſa vel
ſimilibus.rector enim in illis nō hȝ iuriſditionem ſed preeminentiaȝ
quandam friuolam,licet poſſet priuare beneficio ſocietatis,vt notat
Bar.in.d.l.fi.ff.de colle.illi.in ver.ſed contra hoc dubitatur.¶ Ad ſe
cundum membrum nunc tranſcendens nunquid ſcilicet talis appel
latio ad epiſcopum rectorem interpoſita valuerit inſtabo dūtaxat cir
ca iuriſditionis competentiam vel incompetentiam.¶ Et primo ad
ducam quatuor motiua ad partem negatiuam.¶ Scđo totidē ad p
tem affirmatiuam.¶ Tertio ſubmittam ſolutionem.¶ Quod talis
appellatio non valuerit arguo ſic.vbicunq̄ clericus iudicat vel laicus
non appellatur ad iudicem eccleſiaſticum ſed ſecularem ſuperiorē in
illa iuriſditione.vt probatur in.c.romana.§.debet.iuncta glo.in ver.ſi
alio.de appel.in.vj.vbi pȝ ꝙ epiſcopus iudicat ratione feudi ſecula
ris appellatur non ad archiepiſcopum ſed ad dominū feudi licet ſe
cularem.idem tenet Inno.ꝛ communiter doc.in.c.ceterum.de iudi.ꝛ
Bar.in.l.j.ff.de app.ſed ratione vniuerſitatis iudicauit in caſu noſtro
tanq̄ laicus,qꝛ vniuerſitas erat ſecularis cum plures erant laici quā
clerici iuxta no.per Bar.in.l.fi.C.de colle.illic.ꝛ Bal.in auᷓ.habita.C.
ne fil.p pat.dixi plenius.ſ.in precedenti dubio habet eniȝ iuriſditio
nem tanq̄ quilibet laicus,ꝛ non vt clericus.in.l.fi.C.de iur.om.iu.er
go debuit appellari non ad epiſcopum ſed ad poteſtatem loci.hoc ar
gu.expreſſe videtur firmare Bar.in.d.l.j.§.ſi quis i appellatione.vbi
dicit ꝙ ſi clericus vel epiſcopus eſt factus rector alicuius ciuitatis ꝙ
dȝ tunc appellari ab eo ad dominum illius ciuitatis. Iteȝ dicit ſi rex
iudicat in aliqua cauſa vt comes quod debeat appellari ad ſuperiorē
ipſius inq̄tum eſt rex.facit.c.cum appella.de priuile.hoc idem exp̄ſſe
videtur cenſiſſe in.d.l.j.in alia qđ.que incipit,quero an aliqua ciuitas
vbi firmat quod ſi aliquod collegium facit ſibi rectorem cui daᷓ iuriſ
ditionem quā poteſt.vt.l.fi.C.de iur.om.iu.quod dȝ appellari ab iſto
rectore ad ſuperiorem proximum illius collegij quem dicit eſſe recto
rem ciuitatis.ar.in.d.§.ſi quis in appellatione.¶ Secūdo principali
ter pro hac parte arguitur ſic.hec collegia inferiora ſubdita ſunt ſupe
rioribus poteſtatibus ſeu iudicibus illi⁹ ciuitatis ſeu loci vbi ipſa col
legia conſiſtunt.Si eñ ſunt ſecularia ſubijciantur domino ſeculari vt
in.d.l.fi.C.de iuriſ.om.iu.faciat.l.j.ꝛ fi.C.de colleg.illi. Si eccleſiaſtica
ſubijciuntur iudici eccleſiaſtico.vt in.c.ex literis.ꝛ quod ibi no.de cō
ſtit.in.c.cum ab eccleſiarum.de offi.or.¶ Hanc concluſionem firmat
Inno.in.c.dilecta.de exceſ.prela.in fi.vbi dicit ꝙ iſta inferiora colle
gia ꝛ rectores eorū ſubdita ſunt maioribus ꝛ ordinarijs poteſtatibus
in tantum quo ad eorū dictum poſſunt deſtrui ꝛ impediri vt fiant.fa
cit.l.j.C.de colle.illi.Et appellatio ſemper eſt interponēda ad ꝓximū
ſuperiorē.vt in.c.dilecti.de appel.ꝛ in.d.l.j.eo.tit.ꝛ.c.romana.eo.ti.in
10 vj.ergo debuit appellari in caſu noſtro ad ſuperiorē ſecularē.¶ †Ter
tio arguitur ſic.vniuerſitas ſecularis non poteſt dare ſuo rectori iuriſ
ditionem eccleſiaſticam ſed ſecularem dūtaxat.vt not.Inno.in.c.cum
ab eccleſiarum.nemo enim dat quod non habet.j.q.vij.Daibertū.ꝛ.c.
quod autem.de iurepa.facit.l.traditio.ff.de acquir.re.do.Sed ſi iuriſ
ditio iſta eſt ſecularis,tunc appellari debet ad iudicem ſecularem que
eſt ſupra illam iuriſditionem.vt in.d.c.romana.§.debet.¶ Quarto et
vltimo probaᷓ ſic.rector ſtudij ſeu alterius profeſſionis ſeu negotia
tionis habet iuriſditionem per legem ciuilem dūtaxat in.l.fi.C.de iu
riſ.om.iu.de iure autem canonico non legiᷓ tributam iuriſditionem,
ergo appellandum eſt ad eū qui tribuit iuriſditionē.l.j.C.vbi ꝛ apud
quem.ergo ad poteſtatem ſecularem qui in loco eſt vice imperatoris.
l.precipimus.ꝛ quod ibi nota.C.de ap.¶ In contrarium ad partē af
firmatiuam arguitur primo ſic.appellatio debet ſemper interponi ad
ſuperiorem illius qui iudicauit.vt in.l.j.C.vbi ꝛ apud quē.ꝛ.d.c.dile
cti.ꝛ.c.romana.eo.ti.preall.¶ Sed iſte rector ex quo eſt cleric⁹ in nul
lo eſt ſubiectus iudici ſeculari nec eſſe poteſt tanq̄ rector cuȝ ſpeciale
ſit in feudo.vt no.d.c.quod clericis.ꝛ.c.verū.de fo.compe.Rector eñ
iſte nihil tenet a iudice ſeculari ratione cuius debet eſſe ſubiectus.ſed
ſubijcitur iudici eccleſiaſtico dūtaxat.xi.q.j.quaſi per totum.ꝛ.c.ſi qs
contra clericum.de fo.cōpe.ergo recte fuit appellatum ad epiſcopum
cum ab iſtis clericis inferioribus iuriſditionem habentib⁹ ſit ad epi
ſcopum appellandum.d.c.romana.de ap.lib.vj.corroborat hoc argu
mentum dictum Bar.vt in.l.ij.C.vbi ꝛ apud quē.vbi dicit ꝙ ſi homi
nes diuerſarum iuriſditionum committunt tertium alterius iuriſdi
tionis,ꝛ ſi ex forma ſtatuti poteſt appellari a ſnīa arbitri appellādū
eſt ad iudicem arbitri,ꝛ non ad iudicem partium,qꝛ appellans con
queritur de ſententia iniqua ipſius iudicis,ꝛ per cōſequens debet ap
pellare ad ipſius ſuperiorem.igitur ad epiſcopum qui eſt iudex cleri
ci merito fuit appellatum.Preterea ꝛ ſecūdo ſicut clericus iudicari
non poteſt a iudice ſeculari in prima inſtantia cauſe.vt in.c.clerici.ꝛ in
c.qualiter.de iudi.ꝛ in.c.vnico.de cleri.coniug.lib.vj.ita nec in inſtan
tia appellationis,cū appellatio in pluribus poſſet reformare ſenten
tiam.vt in.c.Raynutius.ꝛ.c.Raynaldus.de teſta.quod ſuccedit loco
prioris iudicis.vt in.c.vt debitus.de app.Sed in caſu noſtro re⁹ erat
clericus.nec deſinebat eſſe reus in cauſa appellationis.ſicut ergo non
potuit etiam ſponte ſubijci examini iudicis ſecularis in cauſa princi
pali.vt in.c.ſi diligenti.de fo.compe.ita nec in cauſa appellationis.re
cte ergo fuit ad epiſcopum appellatum qui fuit competēs iudex iudi
cis a quo ꝛ ipſius rei origo.¶ Tertio arguitur ꝛ fortius ſic.iſte rector
non potuiſſet ſententiam contra clericum iſtum ferre niſi fuiſſet etiaȝ
ipſe clericus.de iudi.at ſi clerici.dixi plene ſupra in precedenti mēbro
ſeu dubio.Cum ergo qualitas clericatus neceſſario cōcurrat ad vali
ditatem ſententie ꝛ ad potentiam iuriſditionis exercēde,ergo pote
rit dici quod iudicauerit non vt clericus ſed vt laicus.ꝛ per cōſequēs
debet recurri in cauſa appellationis ad ſuperiorem ſuū reſpectu illi⁹
qualitatis ſm̄ quē iuriſditionem exercere potuit.facit.c.cuȝ ap.de pri
ui.ꝛ.l.ſi quando.C.de ap.¶ Quarto ꝛ vltimo probatur alia cōſidera
tione.auᷓ.habita.C.ne fil.pro pat.dat ſcholaribus tres iudices intra
quos eſt loci epiſcopus ergo qualitercūq̄ iſte rector iudicauerit ſiue
vt clericus ſiue vt laicus potuit iſte epiſcopus tanq̄ competēs in cā
ſecularium clericorum ꝛ laicorū adiri. Si enim datur ſcholaribus o
ptio in prima inſtantia eligendi ep̄m dn̄m ꝛ magiſtrū.auᷓ.habita.ēt
inuito reluctāte actore.vt in.d.auᷓ.habita.ergo fortius potuit iſte in
appellatione ſua ſibi eligere ep̄m.cū appellantis ꝛ nō appellati ſit eli
gere ep̄m iudicem.dūmodo ſit cōpetēs.ij.q.vj.ad romanā.¶ Ad ſo
lutionem Ieſu chriſti eiuſq̄ piiſſime matris beatarūq̄ virginū Aga
the ꝛ Lucie ceterarūq̄ mearū inuocato patrocinio cōdeſcēdēs ad ma
teriā ampliādā.¶ Sciēdū ꝙ materia iſta pōt diſcurri p quatuor ca
ſus.¶ Primus caſus quando eſt eccleſiaſtica vniuerſitas ꝛ rector cle
ricus.¶ Secūd⁹ caſus quando rector eſt laicus ꝛc.¶ Tertius caſus
quando vniuerſitas eſt eccleſiaſtica ꝛ rector laicus.¶ Quartus cuȝ re
ctor eſt clericus ꝛ vniuerſitas ſecularis.ſicut contingit in caſu noſtro.
¶ Primo caſu indubitanter dico appellādū ad ep̄m loci.tum qꝛ ipſa
iuriſditio eſt eccleſiaſtica,ex quo talis vniuerſitas ꝛ appellatio inter
ponenda eſt ad ſuperiorē in illa iuriſditiōe.vt no.in.d.c.romana.§.de
bet.ꝛ.d.c.ceterū.tum qꝛ ipſe iudex eſt clericus.ꝛ regula eſt qđ ab iſtis
inferioribus circa ep̄m eſt appellandum ad ep̄m.d.c.romana.§.j.niſi
de conſuetudine vel ſtatuto iſte rector recognoſceret alium immedia
tum ſuperiorem,qꝛ tunc debet interponi appellatio gradatim ꝛ non
omiſſo medio.de quo tn̄ dicēdū.vt leg.ꝛ not.in.c.dilecti.de ap.ꝛ hāc
ſnīam ſatis ſentit Bar.in.d.l.j.ff.de ap.vbi dixit a rectore collegij ap
pellādū ad ſuperiorē ꝓximū illi⁹ collegij.ꝛ lȝ ibi dixit rectorem ciuita
tis ꝛ ꝓximū ſupiorem illud debet intelligi qn̄ collegiū eſt ſeculare.pu
ta qꝛ omnes vel pro maiori parte ſunt ſeculares ſeu laici,ſecus autem
vbi eſſet eccleſiaſticū.vt qꝛ omnes vel maior pars vel totidē ſunt cleri
ci quot laici,nā tūc ſubijcitur epiſcopo loci ꝛ nō iudici laico.iuxta no
ta.per eundem in.l.fi.C.de colle.illi.ꝛ per Bal.in auᷓ.habita.C.ne fi
lius pro patre.¶ Secundo caſu principali quando rector eſt laicus ꝛ

vniuerſitas ſecularis ſatis videtur de mēte Barto: qd appellandū ſit
ad rectorem ciuitatis. ⁊ facit qd no. Inno. in. c. dilecti in fi. de exceſ. pl.
Bal. in aut. habita. nō attingit hunc caſum quādo appellatur a recto
re: ſed quando appellatur a doctore ſeu poteſtate: ⁊ ſic reſtringit ſe ad
alios iudices qui deputantur per illam aut. ⁊ dixit qd ſi in ciuitate eſt
deputat⁹ generalis iudex pro omnibus appellationibus recipiendis
ad illum poterit appellari. ¶ Si aūt nō eſt alius iudex ſed ſint ſpecia
les iudices appellationū in certis caſibus ſeu in certis iudicibus in
terponēdis. ⁊ tūc dicit ſi appellat̃ a doctrina poterit appellari ad po
teſtatem ſeu epiſcopū: qꝛ licet iſti iudices parificentur in dicta aut. ha
bita tamē epiſcopus maioꝛ eſt poteſtate. allegat gl. in. l. ex ea. ff. de po
ſtu. ⁊ ibi deficeret iudex appellationis appellandū dicit ad dominos
ſeu prioꝛes ciuitatis per. l. vbi abſunt. ff. de tu. ⁊ cur. ¶ Ego multū mi
roꝛ de his dictis Bald. que nec veritatem: nec veritatis ſapoꝛē habere
videntur licet eniꝫ epiſcopus ſit maioꝛ poteſtate. nō tamē eſt ſuperioꝛ
in iuriſdictione temporali. in. c. nouit. de iudi. ⁊ in. c. cauſam. qui fil. ſint
legiti. ¶ † In hac auteꝫ iuriſdictione in cauſis ſcholariū ius parificat
eos in proemio ffoꝛuꝫ. ⁊ in. d. aut. habita. ergo non poteſt appellari de
poteſtate ad epiſcopum cum appellatio ſit interponenda ad ſuperio
rem iudicantem. d. l. j. ff. de appe. ⁊ in. l. j. C. vbi ⁊ apud quem. Idem di
co cum eſt appellandum a ſnīa doctoꝛis: pone em̄ illum doctoꝛē ſentē
tiantē eſſe laicum ⁊ litigantes laicos: dicemus ne appellandū. ad epꝫ?
certe hoc nullo iure perſuaderi poteſt. nec ob. ſi dicatur ꝙ cū dētur illi
tres iudices a iure in cauſis ſcholariuꝫ intra quos epiſcopus quemad
modū poteſt adiri epiſcopus in cauſa principali: ita in cauſa appella
tionis debet adiri poſſe. certe iudicio meo iſta cōſideratio nihil valet
quoniā illi tres. ſcꝫ epiſcopus: poteſtas: ⁊ doctoꝛ dātur iudices in cau
ſis ſcholariuꝫ, ⁊ ſic cum principaliter coueniuntur ipſi ſcholares ⁊ de
ipſis conqueritur. ſed in cauſa appellationis nō cōqueritur appellās
de parte: ſed de iudice ſententiante. vt. l. j. ff. de appell. ⁊ ideo iura volue
runt quod appellatio ſit interponenda non ad ſuperioꝛem litigantiū
ſed ad proximum ſuperioꝛem ipſius iudicis ſententiātis, vt leg. in. d.
l. j. ⁊. ij. C. vbi ⁊ apud quem. hinc eſt quod a ſententia pricipis nō appel
latur: qꝛ nō reperitur ſuperioꝛ: ⁊ qꝛ preſumitur qd recte iudicauerit in
c. cuncta per mundū. ix. q. iij. ⁊. l. j. ff. a quibus ap. nō li. ¶ Conclude er
go qd aut queritur ab appellatiōe interponenda a rectoꝛe vniuerſita
tis aut ab aliquo illoꝛū trium de quibus in dicta aut. habita. ¶ Pꝛio
caſu teneo appellationem interponendam ad iudicē generalem appel
lationū ſi talis iudex eſt in ciuitate. cum em̄ iuriſditio illa ſit ſecularis
ex quo vniuerſitas ſecularis ergo dꝫ ſcdm formā alioꝛū iudicū ſecula
rium iudicare. ¶ Si vero nemo eſt in ciuitate dꝫ appellari ad rectoꝛeꝫ
ciuitatis. Nam iſte dicit̃ ciuitatis dñs. vt. l. ſpadonē. ſ. ſi ciuitatis prin
ceps. ff. de excu. tu. ⁊ in defectuꝫ dꝫ appellari ad dominū ſeu dños niſi
abſint. ff. de tu. ⁊ cura. da. ab his. l. vbi abſunt. ¶ Si vero appellatur a iu
dicibus datis per aut. habita: ⁊ tunc dicendum vt dicā infra in fi. hu
ius ſolutiōis. ¶ Primo em̄ expediā modū appellatiōis iterponēde
a rectoꝛe. ¶ Venio nunc ad tertiū caſum nō puto poſſe de iure cōcur
rere: qꝛ ex quo vniuerſitas eſt eccleſiaſtica modo ꝑdicto: rectoꝛ dꝫ eſſe
clericus ⁊ non laicus. nam rectoꝛ dꝫ eſſe vniuerſalis: non aūt minoꝛis
partis ſed ſi oēs vel maioꝛ pars dꝫ eſſe clericoꝛū, iſte nō habet iuriſdi
tionem niſi ſuper laicis tantū: ⁊ ſic ſuper minoꝛi parte qd nō eſt dicen
dum. facit. c. ex eo. in. fi. de elec. in. vi. ⁊ hanc partē qd laicus non poſſit
eſſe rectoꝛ hoc caſu affirmauit Bal. in. d. aut. habita. ſꝫ vbi plures eēnt
laici quam clerici tunc rectoꝛ pōt eſſe laicus nō tamē habet iuriſditio
nem in clerico. ⁊ hoc caſu intelligerem dictum Bart. in. l. fi. C. de colle.
illi. vbi tenuit qd iſto collegio miſto clericoꝛum ⁊ laicoꝛū poteſt laicus
eſſe rectoꝛ. licet iuriſdictiōe ſua ſint clerici exempti. ¶ Sed preſuppo
ſitio ꝙ etiā pōt eſſe laicus rectoꝛ in tali vniuerſitate eccleſiaſtica: dicerē
quod ex quo iudicauit de laico ⁊ ipſe eſt laicus appellandum ad ſu
perioꝛem laicum licet eps ſit iudex collegij cum ſit eccleſiaſticuꝫ nō ta
men ſinguloꝛum de collegio ex quo illi ſunt laici. nam aliud collegiuꝫ
aliud ſinguli. vt in. c. qui manumittitur. xij. q. ij. ⁊. l. lege. C. de in in s vo.
cuꝫ fimi. Et ſi diceres cū iuriſdictio eſt eccleſiaſtica ex quo collegiū eſt
eccleſiaſticum ergo appellandum eſt ad ſuperioꝛem de illa iuriſdictio
ne. ⁊. c. debet. Reſpondeo ꝙ non poteſt dici eccleſiaſtica ſi in laicum ⁊
contra laicos. arg. in. c. cauſam. de preſcri. ¶ Quarto ⁊ vltimo caſu qñ
collegium eſt ſeculare: ſed rectoꝛ eſt clericus. vt in caſu noſtro cōtingit
certe eſt magis dubium: qꝛ iſte videtur iudicare tanꝙ laicus ⁊ nō cleri
cus: ergo videtur appellandum ad ſecularem. ¶ In contrarium facit
quod ſine qualitate clericatus nō potuiſſet iudicare in cauſa clerici ſi
cut in caſu noſtro iudicauit. cucurrit ergo neceſſario qualitas clericat⁹
in iſta iuriſdictione exercenda. ⁊ ſic ſumus extra materiam tactam per
Bar. in. l. j. C. de appel. ipſe em̄ loquitur quādo epiſcopus vel clericus
eſſet rectoꝛ ciuitatis ſic iudicabit vt laicus nec qualitas clericat⁹ erat
neceſſaria in illa iuriſdictione exercenda merito appellatur ad ſuperio
rem laicum: ſed nos ſumus in caſu penitus diuerſo quē nō reperio ab
aliquo tactū. tamen poteſt quotidie contingere cum in Italia diuer
ſitas ſcholariū ꝯmuniter eſt vbi pro maioꝛi parte ſcholares ſunt laici
rectoꝛ tamē ex foꝛma ſtatuti eſt clericus. Dicerem tamē ſic aut appel
latur in cauſa laici ⁊ eſt appellandum ad ſuperioꝛem laicum: qꝛ in iſto
caſu iſte iudicauit vt laicus nec qualitas clericatus neceſſario hoc caſu
concurrit ad ſententie valitudinē. Aut appellatur in cauſa clerici qui
erat reus oꝛiginarius ⁊ puto appellandum ad ſuperioꝛem eccłiaſticū
quia iudicauit contra clericum tanꝙ iudex eccleſiaſticus. aliter enim
in caſu noſtro poterat cadere iuriſditio contra clericuꝫ, iuxta not. per
Inno. in. c. cum ab eccleſiarum. de offi. oꝛdi. facit. c. cū non ab homine.
⁊. c. qualiter. ⁊. c. clerici. de iudi. ¶ Preterea ad valitudinem hui⁹ ſen
tentie ⁊ potentie exercende iuriſditionis concurrebant in caſu noſtro
due qualitates neceſſarie. Prima qualitas rectoꝛatus. Secūda quali
tas clericatus reſpectu prime videt̃ appellandū ad iudicem ſecularē
quando eſt ſupra collegium: ⁊ ſic eſt ſuperioꝛ in illa iuriſditiōe. Reſpe
ctu vero ſecunde videtur appellandū ad iudicem eccleſiaſticum, tum
quia reus oꝛiginarius eſt clericus: ⁊ qꝛ etiaꝫ iudex ⁊ clericus: de cuius
ſententia exponitur querela: nec debet iudicare vt laicus. vt. ſ. plene
dixi. ¶ Cum ergo concurrant iſte due qualitates diuerſe nature in ſa
cto indiuiduo: quia ad vtrunqꝫ iudicem non debet appellari preua
lere debet tanꝙ dignioꝛ qualitas clericatus. per iudicem enim ſecula
rem nō poteſt expediri obſtantibus rōnibus predictis: expediebatur
ergo totum per iudicem eccleſiaſticum cui nulla obſtat icapacitas ad
hoc no. dictum Bar. in. l. precipimus. ſ. eod. obſeruando. C. de ap. vbi
per illum tex. no. qd conuentus maioꝛ in diuiduis gaudet priuilegio
maioꝛi. facit. l. ſi cōem. ff. quēadmodū ſer. amit. ⁊ bo. glo. in. c. vnico. de
iure pa. in. vj. Ex quo ſimpliciter infert Bart. ibi ꝙ ſi laicus ⁊ clericus
ſunt mihi obligati in cā indiuidua: lꝫ cauſa ex ſui natura ſit ꝓphana
ratiōe tamē clerici dꝫ expediri coꝛā iudice eccłiaſtico qd perpetuo no
tanduꝫ. aliud ſimile notādū in. l. j. ſ. ſi qs in appellatiōne. ff. de appel.
dicens quod ſi in cauſa iudicarunt ſimul iudex eccleſiaſticus ⁊ ſecula
ris appellādū eſt ad ſuperioꝛē eccłiaſticū. qꝛ ad ſecularē nō pōt appel
lari cū clecic⁹ non pōt ſe illi ſubijcere etiā ſi vellet vt in. c. diligenti. de
fo. cōpe. nec eſt equū quod ad vtriuſqꝫ ſuperioꝛem appellarēt: qꝛ foꝛte
in locis diſtantibus ⁊ ſeparatis ſunt nec poſſunt de facili cōueniri. cō
gruentius ergo appellabitur ad ſuperioꝛeꝫ eccleſiaſticum ſcdm eum cui
iudex laicus poteſt ſe ſubijcere. ⁊ per ipſum nota cauſa decidi ne cauſe
cōtingentia diuidatur in hoc. ff. ex quib. cau. maio. in. l. ij. ⁊. l. null⁹. C. de
iudi. ⁊. l. ſi cōem. ff. quemadmodū ſer. amit. qd eſt notandū. facit quod
legi. ⁊ no. in. c. per hoc. de hereti. in. vi. vbi ptꝫ ꝙ ſi oꝛdinaria iuriſditio
in aliqua cauſa cum delegata oppoſita oꝛdinaria tanꝙ minoꝛ aſſumit
in diuiduis naturā delegare. vnde appellādū eſt ab vtroqꝫ ad ꝓpriuꝫ
⁊ non ad iudicē oꝛdinariū ſuperioꝛē ad id qd in ſimili legi. ⁊ no. in. c. ſu
per q̄ſtionū. in ver. ſi vero duo. de offi. deleg. ⁊ per hoc patet reſponſio
ad contraria ſuperius foꝛmata. ꝓcedit em̄ reſpectu qualitatis rectoꝛa
tus a pte iudicis ſui. qꝛ iuriſditio exerceri nō poterit. Idē qualitas cle
ricatus ex parte rei: qꝛ nō pōt ſe ſubijcere ſpōte iuriſdictioni iudicis ſe
cularis. c. ſi diligenti. ſ. alle. ergo neceſſario appellandum eſt ad ſupe
rioꝛem eccleſiaſticuꝫ. hec procedunt cū queritur de appellatione inter
ponenda a rectoꝛe vniuerſitatis. ¶ Sed nūc reſtat examinare aliud du
bium, ſcꝫ cū appellatio veniet interponēda iudicibus datis per autē.
habita. C. ne fi. pro pat. In quo quidē articulo ſenſit Bal. in. d. aut. ſ.
retuli. cuius dicta minime placent per rōnes per me ſupra foꝛmatas.
¶ Mihi aūt videt̃ poſſe dici qd ad ſolū imperatoꝛē ſit appellanduꝫ
qꝛ cum iſta iuriſditio circa ſcholares tribuatur eis: ſcꝫ epo rectoꝛi ciui
tatis ⁊ doctoꝛi ex illa aut. ⁊ ſic ab imperatoꝛe nec in illa detur aliqs ſu
perioꝛ. ergo appellandū eſt ad illū q eos deputauit cū ſemper ad ma
ioꝛē ⁊ ſuperioꝛē in iuriſditiōe ſit appellādū. vt ſupra plurieſ dictū fuit
ꝑ hac opi. facit qd in ſimili. leg. ⁊ no. in. c. ab arbitris. de off. dele. in. vi.
vbi ab arbitris iuris appellatur ad ſolū papam. qꝛ cum iure habeant
iuriſdictionem illam ergo ad ipm ius a quo habent poteſtatē appel
lādū eſt: ſic ad papā q eſt lex animata in terris. vt ibi no. in. gl. ij. ergo
idem dicendū videtur in caſu noſtro. ſcꝫ qd duruꝫ eſt ſemper adire pn
cipem. Pono aliam opiniōe q mihi plus placet qd dicamus qd cū
hec iuriſditio tributa ſit oꝛdinario cum tribuatur a pꝛincipe ſeu lege
certi generis perſonarū. vt no. Bart. in. l. j. ff. de iudi. ⁊. l. ex eo. ff. de mi.
teſt. facit qd no. in. c. cū ab eccia̅ꝝ. de offi. oꝛdi. ⁊ ſi ſit incoꝛpoꝛata eoꝛū
iuriſditio appellāduꝫ eſt ab eis in iſtis cauſis per regulas iuris gene
raliter ſuper appellatione interpoſita traditas. vt ſupra tetigi vnde ſi
eſt eps appellanduꝫ eſt ad archiepiſcopum vel papam. facit quod in
ſimili no. Bar. in. d. l. j. ff. de app. vbi dicit qd ſi eps habet iuriſditionē
temporalem incoꝛpoꝛatam iuriſditioni eccleſiaſtice: vt qꝛ illuꝫ nō hꝫ
in feudo appellandum eſt ab eo in tali iuriſdictione ad archiepm. pro
quo allego tex. apertum in. d. c. romana. ſ. debet. ¶ Si vero appellan
dum eſt a rectoꝛe loci appelletur ad ſuperioꝛē ſuū ad quē in aliꝭ cau
ſis appellatur cum de ipſius ſententia exponat q̄rela. vt in. d. l. j. ⁊. ij.
C. vbi ⁊ apud quē. ¶ Si autem appellandum eſt a doctoꝛe: tunc ſi do
ctoꝛ eſt ſecularis appellandum eſt ad doctoꝛem ciuitatis q eſt ꝓrim⁹
ſuperioꝛ. d. l. ſpadonē. ſ. ciuitatis princeps. ¶ Si vero eccleſiaſtic⁹ ap
pellabitur ad iudicem ſuū oꝛdinariū. in. d. c. romana. ſ. j. de ap. lib. vi.
facit qd no. Bart. in. d. l. ij. C. vbi ⁊ apud quē. preſertim ſi cauſa fuerit
mota ꝯtra clericū ſcholarem. Idem puto ſi contra laicum ex quo ipſe
doctoꝛ eſt clericus: qꝛ cum iuriſditio ſit ſimpliciter tributa doctoꝛi in
dicta aut. habita. videtur data ſcdm qualitatē ſuaꝫ ſicut patet in epo

Sed circa

¶Sed circa hoc cadit dubitatio de quo doctore intelligit̃ tex.ſi ſcholaris intrat diuerſas ſcholas.Sol.tenet Bar.in.d.aut.quod debet intelligi de principaliori quod ſatis placet.arg.inſti.de iure natu.gen.⁊ ciui.§.quoties.Preterea teneas menti ad materiam duo dicta Bal. que ponit in.d.aut.habita.q꞉ licet aperte ibi non probentur.facit tamen tex.ille optime in arg.vt preſertim fauore profeſſionis ſcholaſtice ſint recipienda.¶†Primū eſt ꝙ ſcholaris pōt a quolibet grauamine appellare.licet enim de iure ciuili non appelletur ab interlocutoria niſi q꞉ nō poteſt ſubleuari in appellatione a diffinitiua interponenda vt in.l.ante ſententie tempus.C.quorum ap.nō reci.l.ij.de app. reci.⁊.c.ſuper eo.de app.vbi plene dixi fauore tamen ſcholarium hec ſpecialitas videtur in.d.aut.habita.deducta,dum ab omni iniuria dicit illum releuandum.¶Secundum dictum quod licet ad imperatorem non poſſit regulariter omiſſo medio appellari.vt in.l.imperatores.ff.de ap.tamē ſcholaris in terris recognoſcentibus imperatorez in ſuperiorem poterit ad eum appellare.quia ipſe imperator exhibet ſe paratum ab omni grauamine illum ꝓtegere ⁊ defenſare.vt in.d.authen.habita.Ex quo infero quod in terris nō recognoſcentibus imperium poterit appellari ad dominum ſeu dominos illius ciuitatis, cum ibi ſint loca imperatoris in illis locis,iuxta not.per Bar.in.l.infamē.ff.de pu.iu.⁊ in.l.hoſtes.ff.de cap.⁊.l.vnica.C.ne quis in ſua cauſa.⁊ qđ ibi no.Cy.qđ eſt notādū.¶Ex oībus predictis infero ꝙ vbicunq̄ appellatio eſt interponenda ad ſuperiorem eccleſiaſticū non valet ſtatutum de non appellando a ſententia rectoris quantuncunq̄ fuerit cōfirmatū per ciuitatem:quia in preiudicium ſuperioris eccleſiaſtici non potuit ſtatutum de hoc diſponere.vt eſt tex.fin.in.c.venientes.de iureiur.¶†Item puto ꝙ ad preiudiciuz ſuperioris laici ſi ſtatutum non fuit factum ab vniuerſitate ſcholariuz dūtaxat nec fuit cōfirmatum per ſuperiorem,q꞉ non potuit vniuerſitas hoc ſtatuere in p̄iudicium ſuperioris quinimo nec ciuitas potuiſſet ſtatuere vt in ciuitate non appellaretur in preiudicium ſuperioris ad quem de iure fuerit appellandum,vt no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊ iure.in verſic.iuxta p̄miſſa quero.⁊ ſatis probatur per rationem d.c.venientes.⁊ per p̄dictas remanet plene ſolutum hoc ſecundum dubium.¶Circa tertium dubium an dictus ſcilꝫ Sādulphus rector in excōicationem ceciderit cum appellauerit poſt decendium.ante tamen conditionis euentum.⁊ ante excommunicationis ſententiam inieciſſet vinculum allegabo quatuor motiua ad partem negatiuam ⁊ totidem ad partez affirmatiuam.Tertio ſolutionem huius dubij ſubijciam.¶Quod ergo in excommunicationem nō inciderit arguitur.j.ſic.Appellatio interponenda eſt intra decendium a tempore grauamins.vt in clemen. ſicut.de ap.facit.c.quod ad conſultationem.de re iudi.ſed ſentētia cōditionalis cum effectu non grauat ante conditionis euentum.vt in c.a nobis.de ſent.excom.facit inſti.de ver.obl.§.ex conditionali.ergo non fuit neceſſe appellare qūcūq̄ anq̄ excōicatio inijciat vinculum.⁊ tunc poſt intra decendium videtur poſſe appellari quo ad deuoluendam cauſam,cū tunc incipiet curſus ſententie.arg.eius quod no.in.c. ad reprimendam.de offi.ordi.licet tunc non poſſit appellare quo ad ſuſpendendum excommunicationis vinculum.vt in.c.paſtoralis.de ap.⁊ hoc eſt vltimum ſpeciale in excōicatione.vt ibi not.¶Ad predicta facit optime.l.j.§.biduum.ff.quando ap.vbi tex.dicit vtile eſt appellare a tempore ſententie conditionalis ⁊ non expectare conditionis euentum.vt.ij.q.j.biduum ergo non eſt neceſſe†appellare ante cōditionis euentum licet ſit vtile.vt ibi.ſed iſte Sādulphus appellauit intra menſem.licet poſt decendium ergo in excommunicationem minime incidit.¶Secundo principaliter de hoc videtur tex.in.c.p̄terea.de ap.vbi fuit lata excommunicatio ſub conditione niſi faciat intra.xx.dies.⁊ dicitur ibi quod medio tempore appellando ſuſpenditur excōicationis vinculum.qualitercunq̄ autem ſumatur ibi mediū tempus pro toto eo tp̄e quod eſt intra primum ⁊ vltimum diem termini ſui ꝓ tertio termino diuidendo illum in tres terminos,ſemper eſt inuenire appellationem fuiſſe interpoſitam poſt decendium a tempore promulgationis.¶Tertio arguitur ſic.ſententia excommunicationis conditionalis non trahitur retro ad diem late ſententie,q꞉ ſequeretur abſurdum.nam exiſtente conditione apparet illum fuiſſe excommunicatum tempore p̄terito quod non fuit in culpa nec fuit de intentione ꝓferentis ita quod debuiſſet illico vitari.p̄terea ſequeretur ꝙ medio tempore non valeret appellatio cum reperiretur interpoſita ab excommunicato quod eſt contra dictum.c.preterea.trahitur ergo excōmunicatio ad diem cōditiōis,ergo ſatis eſt appellare quādocūq̄ ante conditionis euentum ad effectum tamen deuoluendi cauſam ad ſuperiorem.vt.ſ.dixi.¶Quarto ⁊ vltimo ꝓbatur ſic,poſito ꝙ ſententia conditionalis grauet illico cum ſit lata tamen q꞉ vſq̄ ad cōditionis euentum reſpectu ſpei grauamē eſt ſucceſſiuum debet poſſe appellari ex nouo grauamine vſq̄ ad euentū conditionis iuxta ea q̄ no.in ſimili in.c.dilectus.ij.de reſcri.⁊ ꝑ hoc glo.in.c.ſepe.de verb.ſig. ver.partibus.qđ no.in cle.paſtoralis.de re iudi.¶In contrariā partem videlicet ꝙ dictus Sādulphus ceciderit in excommunicationē.
15 Arguitur primo ſic,quicunq̄†intra decendium a tempore ꝓmulgationis ſilet videtur acquieſcere iudicatis.vt.l.ab eo.C.quomodo ⁊ qn̄ iudex.⁊.c.intra.de reg.iur.ergo iſte Sādulphus non appellando intra decendium a tempore p̄cepti ſibi facti videtur acquieuiſſe p̄cepto ⁊ tacite fateri preceptum ⁊ ſententiam iuſte fuiſſe ꝓmulgatam.non pōt ergo appellare poſtea maxime poſt ꝯditiōis euentū cuz ſit in illa executio quedam precepti ab executore autem non appellatur.vt in.c. quod ad conſultationem.in fin.de re iudic.⁊.l.ab executore.C.quorūz ap.non reci.facit optime quod in ſi.not.Inn.in.c.ſepe.de ap.⁊ Ioan. and.in.c.venerabilibus.de ſent.excō.lib.vj.¶Scđo principaliter videtur de hoc caſus in.c.quod ad conſultationem.p̄alleg.vbi ſentētia lata fuit ſub conditione vel ad diem.⁊ tamen opus fuit appellare intra decendium a tp̄e ꝓmulgationis.alias videtur acquieuiſſe ſententie nec adueniente termino datur appellandi facultas.¶Tertio pro hac parte facit optime in arg.c.romana.§.caueat.de ſentent.exc.li.vi. vbi habetur ꝙ ſententia excommunicationis non debet fieri ꝓ futuris culpis etiā ſub ꝯditiōe,puta ſi hoc feceris,te excōico:niſi p̄cedat culpa ſine cauſa legitima,q꞉ talis ſententia licet ſub conditione lata grauat illico.alias non ꝓhibetur illa forma fieri.⁊ per conſequens eſt opus appellatione a tempore grauaminis.¶Quarto ⁊ vltimo arguitur a ſufficienti partium enumeratione aut talis ſententia lata ſub cōditione grauat ante conditionis euentum aut non,ſi non grauat nō debet poſſe appellari per.c.vt debitus.de ap.cuius contrarium probatur in.d.c.preterea.ſi grauat ergo debet poſſe appellari intra decēdium a tempore grauaminis.d.cle.ſicut.d.c.vt debitus.cum ſimil.In ſolutione huius tertij dubij primo premittaz que doctores noſtri ſenſerunt.diuiſerunt eīm in tres ſententias.Prima Gof.⁊ Roſ.aſſerentium nullam eſſe differentiam quo ad appellationem interponendā inter ſententiam excommunicationis conditionalem ⁊ alias ſententias.⁊ quod tempus ad appellandum currit vtriſq̄ ab euentu conditionis,q꞉ tunc incipit eſſe ſententia ⁊ non ante,allegat dictum.c.p̄ter. ⁊ inſtit.de ver.oblig.§.ex conditionali.de voto.licet.ver.ſciturus.Nec obſt.ſm eos.§.biduum.q꞉ ibi dicitur vtile non eſt neceſſarium.Secūda fuit ſententia Tancre.⁊ Bar.brixieñ.in quadam ſua diſputatione que incipit eſto quod iudices.dicentium ꝙ in ſententia excommunicationis ſub conditione lata non poteſt poſt decendium appellari. alias pro hoc caſus in.d.c.quod ad coſultationem.⁊ eis cōſenſit Pe. de ſam.exponens cum Vincē.⁊ Egi.tex.in.d.c.preterea.qui videntur obſtare ibi medio tempore id eſt ante.x.dies vel in decima die.

¶Tertio fuit ſententia gloſſatoris in.d.c.preterea.Lau.Inn.Hoſti. abbatis Garſi.⁊ Io.an.⁊ Io.mo.in.c.quicūq̄.de here.lib.vj.vt intra ſententiam excommunicationis ſit hec differētia vt in alijs ſit neceſſe appellare intra.x.dies a tempore late ſententie quantūcūq̄ conditionalis.ſed in ſententia excommunicationis poteſt appellari q̄tūcūq̄ ante conditionis euentum ⁊ etiam per.x.dies poſt extantem cōditionem,hoc tamen vltimo caſu valet ſm eos appellatio ad effectū deuoluendi cauſam ad ſuperiorem non autez ad ſuſpendendum vinculum excommunicationis.per.c.paſtoralis.de ap.¶Pro ratione diuerſitatis inter has ſententias dicunt q꞉ ſententia excōmunicationis trahitur ad diem editionis.ſeu ad diem ad quem lata fuit,al's ſequeret̃ ſi fieret retrotractus quod ſtatim eſſet excommunicatus ⁊ ſtatim vitādus,⁊ quod per appellationem medio tempore interpoſitam nō ſuſpenderetur.per.d.c.paſtoralis.Cuius cōtrarium ꝓbatur in.d.c.p̄terea.in alijs autem ſententijs ceſſat hec ratio.ideo in eis appellat̃ vſq̄ ad decem dies tantum.quare dicunt,⁊ principaliter Inn.ꝙ ſi conditio vel dies in alijs ſententijs exiſtat intra.x.dies,adhuc vſque ad.x. dies poterit appellari.ſed in ſententia excommunicationis ſecꝰ quo ad ſuſpendendum ipſius effectuz,licet poteſt appellari quo ad negotium deuoluens ⁊ nititur Io.an.hanc opi.defendere per.c.preterea. ſumendo illa verba medio tempore ſꝫ ꝓpriā ſignificationē vocabuli. eſt eīm mediū qđ equaliter diſtat ab extremis.vñ qualitercūq̄ ſumat̃ ibi mediū repit̃ appellatio interpoſita poſt decēdiū.nā dicere ꝙ in decendio fuit appellatū exponere tex.contra ꝓpriā ſignificationem vocabuli,q꞉ illud quod fit in decima die non dicitur fieri medio tēpore habito reſpectu ad terminum decē dierum,q꞉ ibi fuit p̄fixus qm̄ non diſtat pariter ab extremis ſicut debet ꝓprie mediū diſtare,dicit tm̄ p̄cedere in ſnīa ſub ꝯditione lata,ſecus ſi ꝑ ſtatutū talis excōicatio ſub conditione ferret̃.tūc eīm nō vitiat̃ appellatio ante ꝯditionē vel intra decē dies poſtea interiecta.Rō ſm eū,q꞉ a pena iuris nō appellant̃. in.c.q꞉ nos.de ap.⁊ in.l.ſi qua pena.ff.de ver.ſign.Item ſnīa hominis pōt eſſe iniuſta.xxij.q.iij.c.j.ſed ſententiam canonis non.Dicit etiam ibi notanter Inno.limitando predicta quod ſi quis excōicauerit aliquem niſi vſq̄ ad annum ſoluerit vnum tantum eſt mandatuz.Unde ſi vſq̄ ad annum appellauerit quandocunq̄ non ſolum releuabitur quo ad ſententiam excommunicationis,ſed etiam quo ad ſolutionez faciendam,q꞉ ſublato principali ſcꝫ excōmunicatione tollitur acceſſorium ſcꝫ ſolutio.ſ.de conſti.trāſlato.ſed ſi condēnaſſet pure ⁊ poſtea addidiſſet ⁊ niſi ſoluerit poſt annū ſit excōicatꝰ,ſi iſte appellauerit intra.x.dies releuabitur a condēnatione ⁊ a ſnīa excōitionis,ſed ſi vltra.x.dies appellauerit,licet releuet̃ quo ad ſniam ex tūc nō tamen releuat̃ quo ad cōdēnationem q̄ trāſit in rē iudicatā.de re iud.quod ad conſultationē.ſequit̃ enim diuerſa mandata,ideo nihil ꝓhibet valere

appellationē in alio non arg.in.c.raynuitius.⁊.c.raynaldus. de teſta.
¶ Hec ſunt que hic ſcripta reperio cū quibus tranſeunt communiter
Moderni. ſcribentes. ¶ Aduerte tamē anteꝗ̄ alia anttingā: qꝛ Jo.
an.in.c.venerabilib⁹.in.j.col.de ſen.ex lib.vj.ponit cir ca pꝛedicta nota
bile dictū dicēs ꝙ ſi iudex dixerit excōmunico talē: qꝛ fuit cōtumax in
tali termino, licet iſta non ſit ſentētia diffinitiua, tamen niſi appellet
non audietur amplius ſuper expenſis ⁊ contumatia excuſanda.de re
iudic.quo ad conſulationem. lꝫ audiatur petēs abſolutionē: qꝛ quo
ad illā obtinendā nūꝗ̄ excōmunicatio tranſit in rem iudicatā: tranſit
tamen illa quo ad intra incluſum in ipſa ſententia excōmunicationis
pꝛo quo fertur ipſa ſententia quod videtur pꝛima fronte contra illud
quod ſupꝛa dixi tenendo Jnn.vbi dicit ꝙ ſi iudex excōmunicauit ali
quem niſi ſoluerit intra annū vnicū eſt mandatū. Jdeo quandocunqꝫ
appellando intra annū releuet tam ab excōmunicatione quā ab abſo
lutione videtur enim pꝛima fronte quod reſpectu huius ſolutitiōis in
cluſe debuerit appellare intra decendiū quod puto veriſſimū ſi in ſen
tentiando iudex in iudicio vel interloquendo dixiſſet illa verba: quia
tunc reſoluuntur in duo pꝛecepta.arg.in.c.piſanis.de reſt.ſpol. ⁊ in.c.
cum dilecti.de dolo ⁊ ꝯtu.⁊ hoc caſu ꝓcedit dictū Joā.an.ſed ſi extra
iudicium talē excōicationis ſententiā tuliſſet ꝓcedit pꝛecedens dictū
Jnn.qꝛ talia pꝛecepta extraiudicialia non tranſeunt in rem iudicataꝫ
vt in.c.concertationi.de ap.li.vj. ¶ Veniēdo tamen ad pꝛedictū pꝛin
cipale ſaluo iudicio ſanioꝛi chꝛiſti nomine inuocato eiuſqꝫ matris pꝛeſi
dio, dicerem ſic, quod aut queritur de aliꝭ ſententiꝭ ſub conditione
latis, ⁊ tunc quicquid dixerint Hoſ.⁊ Roſ.puto quod tēpus decēdiꝭ
currit ad appellandum ſtatim a tempoꝛe late ſententie ⁊ non a tēpo
re conditionis extantis, ⁊ hoc pꝛimū ꝓbatur ꝑ dictum.c.quod ad cō
ſul tationem.ſm intellectum qui cōiter tenetur.ibi enī in ſententia la
ta ſub cōditione ponderaṫ in tex.ꝙ non appellando intra decē dies,
videtur acquieuiſſe ſententie nec ratione litere ponderaṫ aliter cōſen
ſus patris, niſi interpꝛetatus ⁊ victus ex taciturnitate.ad idē videtur
tex.optimus in.l.j.§.biduum.ff.qn̄ ap.ſit.vbi in hac queſtione dicit iu
reconſultus vtile foꝛe vt tēpus debeat ſtatim ad appellādū currere a
die late ſententie. Et pondera diligenter qꝛ text.not.dicit vtile eē tūc
appellare, ſꝫ vtile eſſe vt tēpus debeat ſtatim a tēpoꝛe ſentētie currere,
quaſi innuat quod lꝫ potuiſſet dubitari ꝓpter ea que allegata ſupꝛa
fuerant ad vtranqꝫ partē tamē vtile viſum fuit iureconſulto vt ſtatiꝫ
deberet currere, eſt enī vtile ne ſentētie virtus ⁊ validitas ſtet in pēdē
ti in futurum.ar.in.l.ſi.ff.cō.pꝛedio.⁊ hanc opi.in iſtis ſentētiꝭ aper
tiſſime videtur tenere Bar.ibi. Tertio ꝓbaṫ qꝛ negari nō pōt quin ex
ſententia conditionali oꝛiatur aliqua obligatio ſaltē reſpectu ſpei in
6 contractu conditionali. † eſt enī ſpes in obligatione, vt in.§.ex condi
tionali.inſti.de ver.ob.ergo idē dicendum in iudiciali ſentētia cum in
iudicio fiat quaſi quidā contractus.vt in.l.iij.ff.de pecul.ergo cuꝫ pōt
pars pꝛetēdere grauamē reſpectu ſpei debet ſtatim intra decēdiuꝫ ap
pellare.d.c.quod ad conſultationem.⁊ cle.ſicut.de ap. Preterea cum
in iure generaliter cautū ſit vt tēpus decēdiꝭ currat a tēpoꝛe late ſentē
tie, vt in.c.qd̄ ad ꝯſultationē.⁊ in cle.ſicut.de ap.⁊ in.c.cū inter.de re
iud.⁊ in ſentētia conditionali repiatur contrariuꝫ diſpoſitū.ergo idē
in illa dicendum.pꝛeterea cum tex.in.d.§.biduum.hanc ſentētiam vi
deatur appꝛobare. Aut queritur in ſentētia excommunicationis ſub
conditione lata, ⁊ ſi fuit lata in iudicio puto idē dicēdum qd̄ ſupꝛa in
aliꝭ ſententiꝭ dixi vt tam reſpectu incluſi quam reſpectu ſuſpēdēdi
obligationis vinculum ſit neceſſe appellare intra.x.dies a tēpoꝛe ſen
tētie.vt pꝛobatur pꝛimo per rationes quas ſupꝛa in aliꝭ ſententiꝭ al
legaui ⁊ contrarium non reperitur in hac excommunicationis ſnīa.er
go idē in iſta quod in aliꝭ dicēdum.nam ſaltē vbi fertur in iudicio nō
pōt negari quin aſſumat ſibi naturam ſaltem ſentētie interlocutoꝛie.
iuxta no.ꝑ Jo.and.in.c.venerabilis.de ſent.exc.li.vj. Preterea excō
municatio non fertur ſimpliciter ſed reſpectu certe cauſe.vt qꝛ in iudi
cio dixit.niſi ſolueris tali te excommunico, videtur tacite p̄cepiſſe de
ſoluendo ⁊ reſpectu iſtius intercluſi pꝛcepti ſi non appellatur intra
decēdium tranſit ſentētia in rē iudicatam.ſ̄.poſt Joā.an.nec reſpectu
vinculi excommunicationis poterit appellari ex quo ex taciturnita
te illi p̄cepto acquieuit ꝓ quo facit excommunicatio lata ſub cōditio
ne non hꝫ amplius iuſtā cauſam appellādi.facit qd̄ in ſimili no.Jnn.
in.c.ſepe.de ap.vbi dicit ꝙ ſi iudex pꝛonuntiauit aliquē contumacem
lꝫ nihil tunc dixerit de expēſis tamē quia veniunt acceſſoꝛie ad pꝛonū
tiationem contumacie ſi poſtea condemnatus in expēſis non poteſt
ab iſta condemnatione appellare.debuit enim appellaſſe intra decem
dies a tēpoꝛe quo fuit pꝛonuntiatus contumax. Jſta enim condēna
tio eſt executio illius pꝛonuntiationis, niſi hunc modum excederet
in taxando. Jta dico in pꝛopoſito ꝙ eſt iuſta cauſa reſpectu incluſi de
buerit iſte appellaſſe intra decēdium, qꝛ ſi non erat obligatus non po
terat negari per ſupꝛadicta quando fuerit immediate grauatus trāſi
uit illa in rem iudicatam, qꝛ videṫ acquieuiſſe p̄cepto de ſoluēdo.ergo
nec reſpectu excommnicationis ſuſpēdēde poterit appllari, quia non
hꝫ amplius iuſtam cauſam appellandi ⁊ ad hoc vt appellatio ſuſpen
daᵗ vinculum excōicationis opoꝛtet ꝙ ſit legitima vt pꝛobatur in.c.
licet.de ſen.excō.lib.vj.⁊ pōt ēt attētare reſpectu abſolutionis fiende
pꝛeceptum incluſum fuit purum.arg.in.c.dilectus.de do.⁊ cōtu.in.l.
Celſus.ff.de arbit.lꝫ conditio fuit facta reſpectu vinculi.voluit enī il
lum excommunicare niſi ſoluerit intra terminū p̄fixum. Jdem tamen
poſſet dici ſi fuiſſet ſolutio etiam conditionalis, ſed pꝛimū plus mi
hi placet. Et no.diligēter hanc rationē, qꝛ nemo ponderauit. Ex his
apparet ꝙ conſideratio Jnn.Jo.an.⁊ alioꝛum parum aut nihil valet,
qꝛ ſiue vinculum trahitur ad diem conditionis ſiue retro, ſtant tamē
pꝛo me rationes ſupꝛa facte ⁊ ad tex.c.pꝛeterea.intelligendo ꝙ fuerit
illa exceptio in iudicio lata poteſt reſponderi per medium tēpus de
beat capi aliter vt reducatur ad terminos iuris ſcilicet ꝙ ante elapſuꝫ
decēdium fuerit appellatum.vel dic quod appellat medio tempoꝛe
in medietate tēpoꝛis.⁊ ſic decimo die cum fuerit p̄fixus terminus in
xx.facit quod legi.⁊ not.per Bar.in.l.nemo arbitretur.C.de tempoꝛ.
ap.aut talis excommunicatio ſub conditione fuit lata extra iudiciuꝫ
⁊ tunc noua conſideratione poſſet dici vt ſufficiat quandocunqꝫ ante
conditionem exiſtentem appellare, quia cum hoc caſu ſit contractus
vel quaſi contractus, cum ſit factum extraiudiciale a ſolo iudice factū
poteſt dici talem ſentētiam ſub conditione non grauare anꝗ̄ exi
ſtat conditio.vnde cauſatur hic aliqua obligatio etiam reſpectu ſpei.
arg.in.c.concertationi.de ap.lib.vj.ꝓ hoc adduco ſingulariter text.in
pꝛeall.§.j.⁊.l.Caius.ff.de excu.tut.vbi ſingulariter ꝓbatur quod tu
toꝛe vel curatoꝛe dato ſub conditione non currit tempus ad excuſan
dum, niſi a tempoꝛe conditionis extantis quaſi tunc ⁊ non pꝛius inci
piat grauari.⁊ per text.in.d.l.pe.⁊.l.non tantum.§.ſub conditione.ff.
de bo.poſ.contrarium ſingulariter ſentit Bart.in.d.§.biduum. quod
ſpeciale ſit pꝛopttr autoꝛitatē rei iudi.vt tempus ad appellanduꝫ cur
rat a tēpoꝛe ſententie, ⁊ non a tempoꝛe conditionis extantis qd̄ vide
tur innuere iureconſultus quaſi ſecus eſt in aliꝭ actibus extraiudicia
libus.non reddit aliquā rationē diuerſitatis, ſed collige rationē ex ſu
pꝛadictis, ⁊ eſt notabile dictum ad multa.⁊ tunc intelligēdo quod ſen
tētia excommunicationis in.d.c.pꝛeterea.fuerit lata extra iudiciū nō
eſt vis tenere opi.Joā.an.quod appellatio ibi fuerit interpoſita poſt
decendium.⁊ ſi diceres ſi non grauat ante conditionem extātē quali
ter admittitur appellatio ante ſententiam ſuſpendēdam.vt ibi pꝛofe
cto contrarium videtur difficile, ſed poteſt dici quod appellat a futu
ro grauamine ex quo ſubeſt iuſtus timoꝛ de pꝛeſenti.cle.ſicut.⁊.c. bo
ne.eo.ti.quod not.per hoc remanent ſoluta ⁊ declarata contraria foꝛ
mata pꝛo diuerſa parte. ¶ Preterea vltimum ad quod reſpondeo di
co quod pꝛocedat niſi grauamen iteretur ex facto ſeparato ⁊ diſtin
cto a grauamine pꝛioꝛi, vt qꝛ ſemel fuit citatus ad certum actum ad lo
cum nō tutum iſte non oppoſuit ſe pꝛo nunc ſubiꝭcit ſe paratum peri
culo ſi de nouo citatur ad alium actum in eadem cauſa poteſt partici
pare, ⁊ ſi non admittitur poterit appellari vt nota.in contratio ſupꝛa
foꝛmato. Jdeꝫ dicendum in ſimilibus, ſecus autem vbi grauamen eſt
ſucceſſiuum reſpectu eiuſdem actus a quo fuit intra decēdium appel
latum.tunc enim non poteſt amplius appellari.vt no.in cōtrario ſu
pꝛa foꝛmato, ex quo actus de ſui natura non erit ſucceſſiuus videtur
iſte non appellando illi actui ſꝫ ſui naturam conſenſiſſe. vt videṫ tex.
in.c.qd̄ ad conſultationem.pꝛealle. Jdem videmus in condēnato. Nā
ſuper grauato ſi ſententia fuit iniuſta vſqꝫ ad moꝛtem incluſiue ⁊ non
poteſt poſt decendium appellare.vt no.Bar.in.l. qui vltimo ſuppli
cio.ff.de pe.⁊ Spec.in tit.de ſen.excō.§.videndum.ver.poꝛro.dixi ple
nius in.c.iurgantium.de re iudi. Jdem eſt dicendum in damnatis in
metallum ſeu ad opus metalli vel aliam penam ſucceſſiuam, niſi quis
appellauit tempoꝛe debito non poteſt releuari etiam ſi ſententia fuit
iniuſta niſi a ſolo pꝛincipe.vt in.l.moꝛis.§.iuſte.cum ſeq.⁊ in.l.diui.ff.
de pe. Et hec ſufficiant ad laudem dei ⁊ omnium ſanctoꝛum.

¶ Diſputata fuit hec ſupꝛadicta queſtio per dominum Nicolauꝫ de
Sicilia abbatem ⁊ decretoꝛum doctoꝛem in felici Seneñ.ſtudio. An
no domini. M.ccccxxx.⁊ ad vtranqꝫ partem dubioꝛum reſpondit do
minus Franciſcus archipꝛeſbyter fundeñ. ¶ Laus deo.

¶ Finis.

Regeſtum.

abcdefghiklmnopqrstvx.
Quoꝛum x quinternio. Reliqui quaterniones.

Repertoriũ valde vtile in Cõſilia, tractatus, ⁊ Queſtiões dñi Nicolai de Tudeſchis: quod quicqd bonarum materiarũ in dictis Panormitani ſcriptis continet ordine alphabetico ampliſſime demonſtrat.

De litera. A.

Abbas põt monacho dare licẽtiam plene adminiſtrãdi certa bona. ſecundo vol. conſi. xliij. nu. 4. fo. 84.
Abbas poteſt vendicare monachũ ſuum primo volu. conſi. lxxxviij. nu. 2. fo. 43.
Abſolutio non debet fieri inuito iuramentum recipiẽte. ſecundo vol. conſi. xij. nu. 1. fo. 68.
Abſolutio debet fieri vbicũq; quis iurat contra diſpoſitionẽ legis communis vel ſtatuti. ij. vol. conſi. cvij. nu. 4. fo. 119.
Accuſatio vel inquiſitio ſi fuerit facta de inſultu facto cum armis, vel de percuſſione cum ſanguinis effuſione, ⁊ poſtea probatur ſimplex inſultus ſine armis vel percuſſio ſine ſanguinis effuſione dz fieri abſolutio. j. volu. conſil. lxxvij. nu. 1. fo. 38.
Accuſatio inſtituta eſt ad vindictã, nõ autem ad effectuz expulſiuum. ij. vol. conſi. xvj. nu. 4. fol. 70.
Accuſatus poſt damnationem non poteſt accuſationez contra alium inchoare, tamẽ ante dãnationem proſequi ⁊ adimplere põt, poſt dãnationem non. j. vol. conſi. xcvij. nu. 3. fo. 49.
Acquiſitum per filium in poteſtate viuente patre ſi non appareat vñ acquiſiuit an preſumi debeat illud prouenisse de bonis paternis. ij. vol. conſi. xxxvj. nu. 2. fo. 80.
Actus citandi eſt executio interlocutorie iudicis de citando. ij. vol. cõſil. cxij. nu. 2. fo. 121.
Actus geſtus contra iuramẽtuz regulariter tenet, licet cõtraueniens ſit periurus. ij. vol. conſi. xlvij. nu. 4. fo. 87.
Actus iudicialis non regritur ad inducendã conſuetudinẽ. ij. volu. conſil. lxij. nu. 11. fol. 101.
Actus ſpirituales non recipiũt cõditionẽ. ij. vo. conſi. cj. nu. 4. fo. 115.
Actio cõtra reũ principalez non tollit̃ per ſolam ſñiam latã contra tertium in actione hypothecaria. ij. vo. conſil. lxij. nu. 3. fo. 100.
Actiones due quando cõpetunt vna de iure, alia bñficio pretoris, vna electa remanet altera excluſa. j. vo. conſi. xcj. nu. 7. fo. 46.
Acta facta in ſummario non faciunt fidem in plenario. j. volu. conſi. l. nu. j. fo. 23.
Acta ſub ſpiritu dei non ſunt ſub lege. j. vol. conſi. xj. nu. 2. fo. 7.
Adminiſtrator quilibet negotiorũ geſtorũ tenetur reddere rationem adminiſtrationis. primo vol. conſi. xij. nu. 5. fol. 7.
Agens poſſeſſorio circa principale queſitum nũqd teneat̃ inſtificare poſſeſſionem ex titulo. quarta qõne. nu. 7. fo. 152.
Alia dictio includit criminales ciuiles iniuſtas ⁊ ſpirituales. Lud. bologninus. j. vol. conſi. cix. nu. 5. fol. 59.
Alienatio facta de rebus monaſterij in caſu non cõceſſo eſt nulla quãtũcũq; forma fuerit ſeruata. j. vol. cõſi. xlvj. nu. 1. fo. 19.
Allegans in appellatione ſua vnam cauſam, põt ab illa recedere, ⁊ aliam probare. j. vol. conſi. xcvij. nu. 2. fo. 49.
Annus non currit executori niſi a die monitionis ficẽde per epiſcopum. ij. vol. conſi. xj. nu. 1. fo. 67.
Appellare a tempore ſententie conditionalis eſt vtile. ſexta queſtione. nu. 14. fol. 162.
Appellari a laudo an poſſit. ij. vol. conſi. lxxvij. nu. 4. fo. 103.
Appellari bene poteſt a ſñia iudicis declarãtis quem inciſſe in penam legis. j. vol. conſi. c. nu. 4. fo. 5.
Appellari licite poteſt quãdo in executione ſñie vel precepti infertur grauamen. j. vol. conſi. xxx. nu. 1. fo. 13.
Appellari poteſt a quolibet parte mũdi ad ſedem apoſtolicam. prima q̃ſtione. nu. 18. fo. 140.
Appellari nõ poteſt ante ſententiam diffinitiuaz. j. vo. cõſi. xxxviij. numero. j. fol. 17.
Appellatio manifeſti raptoris nõ eſt admittẽda. j. vol. cõſi. xxxij. numero. 4. fol. 15.
Appellatio redacta in ſcriptis valet. licet appellãs eaz non legat dũmodo eam iudici porrigat. j. vol. conſi. xxviij. nu. 2. fol. 13.
Appellatio vbicũq; eſt interponenda ad ſuperiorẽ eccleſiaſticũ non valet ſtatutum de non appellando a ſñia rectoris q̃ŭcũq; p̃ ciuitatem confirmatum fuerit. vj. queſtione. nu. 13. fo. 162.
Appellatione bonorũ qñ tractat̃ de trãſlatione bonorũ, ⁊ ſic de magno preiudicio non veniunt futura. ij. vo. cõſi. cij. nu. 4. fo. 117.
Arbiter debet diligenter litem diſcutere. j. vol. cõſi. xliij. numero. 3. fo. 21.
Arbiter faciendo laudũ an debeat ſequi ius commune vel ſtatuta loci. ij. vol. conſi. lxxvj. nu. 3. fo. 30.
Arbiter licet non poſſit ſententiare circa omnino aliena ab expreſſis, põt tamen decernere ⁊ ſentẽtiare de coherẽtibus expreſſis ſine quibus nequeunt expreſſa commode terminari. ij. vol. cõſi. lxij. nu. 5. fo. 63.
Arbiter quando cognoſcit loco iudicis ab eo appellat̃. j. vo. cõſi. xxxviij. nu. 2. fo. 17.
Arbitri poſſunt appellari iudices largo ſumpto vocabulo. ij. volu. conſi. xxxiij. nu. 5. fo. 78.
Arbitratores non tenentur ſcripturas facere. ſed ſatis eſt extraiudicialr ſe informare. j. vol. cõſi. lxiiij. nu. 4. fo. 31.
Arbitriuz ſi opponit̃ rei ſubſtãtiali ⁊ nõ ſubſtãtiali deficiẽte arbitrio nõ expirat id qõ principaliter agit̃. ij. vo. cõſi. lxxx. nu. 3. fo. 60.
Archipreſbyter an habeat iuriſdictionẽ fori contentioſi in canonicos. j. vol. conſi. xxv. nu. 1. fo. 12.
Argumentuz a contrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mẽte. j. vo. cõſil. lxxv. nu. 8. fo. 73.
Argumentum a cõmuniter accidẽtibus valet. ij. q. nu. 18. fo. 146. ⁊. ij. vol. conſi. xviij. nu. 5. fo. 71.
Argumentum ab etymologia vocabuli negatiue ſumptũ valet. j. vo. cõſi. lxxxij. nu. 2. fo. 36.
Argumentum p̃ locũ a ſpeciali in iure eſt validũ. j. vol. cõſi. xl. nu. 3. fo. 18.
Aſcendentes non ſuccedunt in feudo. j. vo. cõſil. lxxxij. numero. 8. fo. 40.

De litera. B.

Bannitus publicus ſi reſtituat̃ p̃ imperatorẽ in integrum non dz illa reſtitutio trahi ad bona alienata in alium medio tẽpore per principem. j. volu. conſil. xxxiiij. nu. 3. fo. 41.
Baſilica aliqua ſi ſit conſtructa ⁊ nõ apparet in cuius dioceſi ad quẽ epiſcopum pertineat. j. vo. conſi. liiij. nu. 4. fo. 24.
Beneficium eccleſiaſticum qñ cognoſcat̃. ij. vo. cõſi. xlvij. nu. 1. fo. 85. Quid ſit bñficiũ. ibi nu. 2. fol. 86.
Beneficia electi ⁊ cõfirmati in epiſcopũ non vacãt, niſi poſt plenã tranſlationem que cauſatur per conſecrationẽ ⁊ corporalez poſſeſſionez. ij. vol. conſi. cj. nu. 3. fo. 115.
Beneficium perſonale perſonã ſequitur ⁊ extinguitur cum perſona. ij. volu. conſi. xxxv. nu. 3. fo. 79.
Beneficium ratione tituli debet iudicari tanquaz res incorporalis. iiij. q. nu. 9. fo. 152.
Beneficium habens ſi ſit infirmus ⁊ teneat̃ ponere vicariũ ſi beneficium non ſufficit ad amborum vite alimentum qs prouidere debebit. j. vol. conſi. lxx. nu. 1. fo. 34.
Beneficium an quis cogatur obligare. ibidẽ. nu. 3.
Beneficium ceſſionis bonorũ poteſt quis renunciare cum iuramento. ij. vol. conſi. xlij. nu. 1. fo. 83.
Bona alicuius qñ publicant̃ p̃pter delictũ nõ põt ille ſic priuatus teſtari ad pias cauſas. j. vol. cõſi. xliij. nu. 5. fo. 30.
Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali. j. vo. cõſi. iij. nu. 2. fol. 3.
Bona eccleſiarũ nõ tenent̃ ad onera ⁊ factiones laicorum tam de iure canonico q̃ ciuili. j. vol. conſi. liij. nu. 1. fo. 24.
Bona multa preſtant̃ inuitis quando eorum conſulitur vtilitati non voluntati. j. vol. conſi. xcj. nu. 2. fo. 45.
Bona ſi relicta fuerint cuidam monacho cum hoc, quod circa illa abbas non ſibi aliquaz moleſtiam faciat quomodo intelligant̃ relicta. ij. vol. conſi. xliiij. nu. 5. fo. 83.

De litera. C.

Capella nõ poteſt exigi ſeu cõſtrui ſine autoritate dioceſani. ij. vo. conſi. lxxxix. nu. 1. fo. 109.
Capſa in qua bulle cõcilij baſilienſis erant abſcõdite qualiter fuerit adaperta. de cõcilio baſilieñ. nu. 6. fo. 127.
Capt⁹ ſi extitit propter repreſalias indictas in odium tui ſi ſiz coactus ſatiſfacere poſſum contra te agere ⁊ repetere. ij. vol. cõſi. xxj. nu. 2. fol. 73.
Captura facta per iudicem ſecularem cõtra clericum coniugatuz nõ incedentẽ in habitu ⁊ tõſura valet. ij. vol. cõſi. xxxiii. nu. 9. fo. 78.
Cardinali nõ creditur in preiudicium alteri⁹. ij. vo. cõſi. xviij. nu. 2. fol. 71.
Cardinales cum toto clero mortuo papa excõmunicant intruſum in papatum. j. q. nu. 30. fo. 142.
Caſtrum ex ſe iure communi inſpecto non habet iuriſditionem. ij. vo. cõſil. lxij. nu. 13. fo. 94.
Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab homine relinquitur in diſpoſitione iuris cõmunis. j. vo. cõſi. lxxv. nu. 2. fo. 36.
Cauſa non dz delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis apoſtolice niſi habẽti dignitatem perſonatum aut canonicatũ in eccleſia cathedrali ij. vol. cõſi. xciij. nu. 1. fo. 11.
Cauſa nullitatis deuoluit totum negotium ad ſuperiorem. ij. vol. conſil. lx. nu. 1. fo. 78.
Cauſa nullitatis nõ impedit executionem ſententie caſu quo illa ſententia fuit his p̃ cõpetentes iudices cõfirmata. j. volu. conſi. lxxiiij. num. vj. fol. 31.
Cauſa nullitatis interpoſita ante prolationem triũ ſentẽtiarũ nõ dz impediri propter ſententias ſuperuenientes. j. vol. cõſi. xcvij. nu. 4. fo. 49.

Cauſa preiudicialis noniter inchoata ſuſpendit cauſam iam pendentem in euentum ipſius cauſe preiudicialis.ij.vo.conſi.xvj.nu.3.fo.70.
Cauſa ſi cõmittitur tractãda omni iuris ſolẽnitate omiſſa nihilominꝰ citanda eſt pars in receptione teſtiũ.ij.vo.conſi.xlvj.nu.1.fo.84.
Cauſe due qñ concurrũt quarum vna eſt naturalis alia accidẽtalis, naturalis tũc preualet.j.vo.conſi.lxx.nu.2.fo.34.
Cautio de iudicato ſoluendo an habeat vires corã alijs iudicibus.j.vol.conſi.xxiij.nu.1.fo.1.
Cecus prohibetur aſpirare ad nouum magiſtratũ, ceptũ tamẽ retinere põt.j.vol.conſi.xlvij.nu.1.fo.21.
Cecus poteſt ſuccedere patri baroni vel habẽri aliam iuriſditionem licet de nono talis dignitas ei conferri non poſſit.ibi.nu.2.
Certum dicitur non ſolum qđ in ſe eſt certũ, ſed etiam per relationem ad aliud certum.j.vol.conſi.xxiij.nu.3.fo.13.
Certum tempus quando prefigitur a lege vel ſtatuto ad aliquid faciẽdũ debet intelligi ſi intra illud tempus fieri poteſt.ij.vol.conſi.lxiij.nume.1.fo.96.
Chriſtus dicitur caput eccleſie.de cõcilio baſilieñ.numero.23.folio.136.
Chriſtus dedit claues celorũ apoſtolis ⁊ eorũ ſucceſſoribus.j.q.nu.11.fo.140. Et fecit apoſtolos pares reſpectu ꝯſecutionis ⁊ ordinis nõ iuriſdictionis.ibi.nu.35.fo.142.
Ciuitas aliqua ſi facit aliquod ſtatutum cauſa alienationis fiẽde alicui tyrãno talis alienatio ⁊ omnia que facta ſunt poſſunt reuocari.ij.vol.conſi.lxij.nu.11.fo.93.
Ciuitas ſi augetur ⁊ cingitur nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis, totum augmentum cõprehẽdit appellatiõe ciuitatis.ibi.nu.15.fo.94.
Ciuitas exercens ragalia habet tantam poteſtatẽ in territorio ſuo quantam princeps in vniuerſo.ij.vo.cõſi.xx.nu.1.fo.72.
Ciuitas habens iura principis põt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicũq; ſita.j.vol.cõſi.ciij.nu.3.fo.55.
Ciuitas licet ſit ſub dominio nihilominus poteſt ex cõtractu facere ciuẽ qui alias non eſt ciuis.ij.vol.cõſi.lxj.nu.1.fo.92.
Ciuitas non libera non poteſt imponere collectam ſuis ciuibus etiam ꝓ vtilitate publica ſine pricipis conſenſu.ibi.nu.5.
Ciuitas non põt facere vt quis habeatur pro non ciue niſi in pertinentibus ad ipſam ciuitatem.ibi.nu.6.
Ciuitas põt facere legem generalẽ ex qua ius auferatur tertio.j.vol.cõſil.cix.nu.9.fo.57.per Lud.bologninũ.
Ciuitas nõ põt imponere collectas pro republica ſine principis authoritate.ij.vol.cõſi.xiij.nu.5.fo.68.
Ciuibus cõdẽnatis vident cõdemnati comitatini, niſi aliud ex verborũ diſpoſitione appareat.ij.vo.cõſi.lij.nu.7.fo.87.
Clauſula ſi ponatur inter verba vnius capituli refertur tm̃ ad illud capitulum.ij.vol.cõſi.lxxv.nu.2.fo.10.
Clericus habens patrimonium licite relinquit parentibus.iiij.q.nu.14.folio.152.
Clericus in minoribus ſi contrahat matrimonium per verba de preſenti, perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum.ij.vo.cõſi.lxij.numero.18.folio.94.
Clericus illico denudatur ⁊ priuatur omni priuilegio clericali ⁊ applicatur foro iudicis ſecularis bigamia ſuperueniente.j.vol.cõſil.lxxv.numero.7.fo.42.
Clericus quando ſcit̃ ꝙ eſt abſens, ⁊ congrue citari non poteſt, non dꝫ citari per edictũ generale, ſed perſonaliter prefixo ſibi termino cõparẽdi.j.vol.cõſi.lxvij.nu.2.fo.32.
Clericus ſi litigat corã laico ſequendo forum rei, ſubmittit ſe tacite omnibus ſtatutis laicorum concernentibus iudicij ordinem.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.4.fo.78.
Clericus ſi edificat in ſolo ꝓprio de pecunia eccleſie ſolũ cedit iure ſingulari edificio.ij.vol.cõſi.xciiij.nu.1.fo.111.
Clerico habenti patrimonium non eſt aliquid de bonis eccleſie largiendum.iij.q.nu.2.fo.147.
Clerici in egritudine conſtituti poſſunt aliqua intuitu eleemoſyne erogare.iij.q.nu.6.fo.148.
Clerici ſepeliendi ſunt cum veſtibꝰ ſuis ſacri ordinis.ibi.nu.7.
Clerici nobiles licite poſſunt viuere de bonis eccleſie.ibi.nu.11.
Clerici non poſſunt conſentire in iudicem non ſuum.ſexta queſtione.nume.3.fo.159.
Clerici poſſunt compromittere in laicos de rebus temporalibus preſertim ad matrimonium eorũ ſpectãtibus.ij.vo.conſil.xxxiij.nu.1.fo.78. Et ſententiam latam a iudice non ſuo poſſunt approbare.ibi.nu.2.
Clerici pretextu ꝓfeſſionis ſcholaſtice an poſſint habere aliũ iudicem citra epiſcopum.vj.q.nu.7.fo.159.
Clerici ſunt exempti ab omnibus oneribus vrbium ⁊ caſtrorum.ij.vo.cõſil.xiij.nu.2.fo.68. Nec tenentur ad onera impoſita per laicos.ibidẽ nu.4. Tenentur tamen quando ad eorum vſũ conuerti debent.ibid.numero.3.
Clericorum appellatione in materia reſtringibili nõ veniunt canonici.ij.vol.co.ſi.ix.nu.2.fo.67.
Cognitio vel dilatio non eſt neceſſaria vbi preceſſit iudiciũ hois in mera executiõe.ij.vol.cõſi.iij.nu.6.fo.59
Cognoſcens monialem poteſt de adulterio accuſari.ij.vol.cõſi.cxj.numero.2.fol.121.
Collatio patronatus ſine conſenſu epiſcopi an valeat.v.queſtione.num.1.fo.154.
Collatio beneficij patronatus per epiſcopum facta patrono neglecto an teneat.ibi.nu.7.fo.156.
Collecte imponi non poſſunt forenſibus habitantibus in loco quẽ nondum cõſtituerunt.ij.vo.conſi.c.nu.1.fo.115.
Collegium de iure ciuili poteſt a principio conſiſtere in tribus, de iure canonico in duobus.ij.vol.conſi.xxv.nu.2.fo.7.
Collegium qđ a iure approbatum non eſt non poteſt acquirere.j.vo.cõſil.lv.nu.1.fo.25.
Collegia miſericordie, diſciplinatorum, ⁊ iuuantium oppreſſos, ſunt a iure approbata.j.vo.conſi.lv.nu.4.fo.25.
Communis opinio tenenda eſt, niſi notorie male dicat, vel rationabiliter cõuincatur.j.vol.conſi.lxxxv.nu.1.fo.41.
Communis vſus loquendi prefertur ꝓprie ſignificatio ni vocis.j.vo.cõſil.lxv.nu.9.fo.37.
Commune dicitur meum non proprie, ſed per fictionẽ.ij.vol.cõſi.lxxxiij.nu.1.fo.107.
Compromittere quis non poteſt in partem aduerſam tãꝗ in arbitrũ.ij.vo.conſi.cxvj.nu.3.fo.124.
Compromiſſum quando factum eſt in tres non valet ꝓnuntiatio duorũ tertio irrequiſito.j.vo.conſi.lxiij.nu.1.fo.31.
Cõpromiſſum ſi factum fuit de aliqua re nõ põt arbiter illã rẽ vni adiudicare, ⁊ alterã partem cõdemnare vt det aliquã rem in compromiſſo non deductam.ij.vol.conſi.lxj.nu.2.fo.63.
Communitas excõicata, an incipiat in penã excommunicationis.j.vol.conſi.iiij.nu.2.fo.3.
Commodum ex facto demeritorio quis reportare non debet.ij.q.nume.19.fo.146.
Concilium quid ſignificet.de cõcilio baſilieñ.nu.8.fo.128.
Concilium debet conuocari in concernentibus ſtatũ totius eccleſie.j.q.nu.23.fo.141.
Concilium repreſentat vniuerſalẽ eccleſiam.ibi.nu.24. Et quid appelletur concilium generale.ibi.nu.26.
Concilium olim papam eligebat.ibi.nu.31.fo.142.
Concilium Baſilieñ.quare fuerit inſtitutũ.de cõcilio Baſilieñ.nu.3.fo.126. Et quare non fuit in Sabaudia cũ ibidem cõſtitutũ fuerat.ibi.nu.5. An fuerit ⁊ ſit hodie in ciuitate Baſilee.ibi.n.7.fo.127. Et quare elegit Auinionem Baſileam ⁊ Sabaudiã ſub ꝯditiõe.ibi.nu.14.fo.131. Et an erat mutandũ ꝓpter locum.ibi.nu.16.fo.132. Et an habuerit poteſtatem legitimã citãdi ipm̃ Eugeniũ ⁊ procedendi contra eum vſq; ad depoſitionem.ibi.nu.17.fo.133. Et an iuſte proceſſerit contra eundem Eugeniũ.ibi.nu.24.fo.136.
Concluſio cõcilij Baſilieñ.de cõcilio Baſilieñ.nu.25.fo.137.
Confiteri contra ſe quis poteſt, pro ſe autem minime.j.vo.cõſi.lxxiij.nu.1.fol.35.
Confeſſio ad ſui validitatem nõ requirit telam iudicij.ij.vo.conſil.cxviij.nu.4.fo.125.
Confirmatio in forma communi facta parũ prodeſt.j.vo.conſi.cij.nume.3.fo.53.
Coniecture ꝓbabiles ſufficiunt ad ꝓbandum ſententiam alicuius facti.j.vo.conſi.lxxxj.nu.2.fo.39.
Conſenſus priuatorũ non põt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitione teneat.j.vo.conſi.xcj.nu.2.fo.46.
Conſeruator datus per papã in fauorẽ alicuius eccleſie, licet nequeat de iure cognoſcere de iniurijs notorijs, tamen ſi negeť per partẽ aduerſam iniuriam eſſe notoriã poterit ſuper hoc ſummarie cognoſcere, et ſuper hoc pronuntiare.ij.vo.conſi.lxij.nu.6.fo.93.
Conſeruator non poteſt procedere niſi ſuper notorio.j.vo.conſi.c.nume.3.fo.51.
Conſignare verbum quid denotet.ij.vo.conſi.lxxxiij.nu.1.fo.102.
Conſtitutio confirmata per ſuperiorem an poſſit reuocari ſine illius conſenſu.ij.vol.conſi.xxv.nu.5.fo.75.
Conſtitutio ſolẽniter edita ligat indifferenter omnes poſt lapſum duorum menſium.j.vol.conſi.xxxv.nu.1.fo.16.
Conſtitutio vbicũq; exigit iuramentum ad tacturam ſcripture, nõ eſt cõſtitutioni ſatiſfactum, ſi preſtatur iuramentum ſine tactura.ij.volu.cõſil.lxvij.nu.1.fo.98.
Conſtruens eccleſiam efficitur patronus.ſecundo volumin.conſi.cvj.nume.2.fo.118.
Conſtruens eccleſiam vel capellam, vel altare, obligatur ipſo facto ad dotationem.ij.vo.conſi.lxxxix.nu.2.⁊.8.fo.109.
Conſenſus capituli ⁊ epiſcopi vbi requiritur non coniunguntur, vt ſufficiat habere maiorem partem.j.vo.conſi.lvij.nu.2.fo.26.
Conſuetudo contra ius non valet niſi ſit rationabilis.j.volu.conſi.xciiij.nu.1.fol.47.

Conſuetudo contra

Conſuetudo contra honeſtatem non valet.j.vo.conſi.xxj.nu.4.fo.10.
Conſuetudo eſt optima legum interpres.ſecundo volumine.cõſil.ix.nume.3.fo.67.
Conſuetudo primo loco eſt attendenda in reparatione eccleſiaruꝫ.tertia queſtione.nu.7.fo.150.
Conſuetudo quelibet contra eccleſiam non eſt ſemper nulla.primo volu.conſi.lxxij.nu.3.fo.35.
Conſuetudo ſeu communis intelligentia loci prefertur ꝓprie ſignificationi vocabuli.ij.vol.conſi.xlvij.nu.4.fo.85.
Conſuetudo vt quis non reſideat in canonicatu ſuo etiam non tenendo vicarium valet.j.vol.conſi.lxvij.nu.1.fo.32.
Conſuetudo vt ad ſolum capitulum pertineat receptio canonicorum valet.ibi.nu.3.
Contractus ab vſurario initus videtur factus in fraudem vſurarum.ij.vol.conſi.x.nu.2.fo.68.
Contractus contra ſtatuta facti preſumuntur dolo ⁊ metu extorti.ij.queſtione.nu.10.fo.142.
Contractus ex conuentione legem ſumunt.primo volu.conſi.lxvj.numero.4.fo.32.
Contractus factus in forma venditionis preſumitur fictus ⁊ ſimulatus ⁊ vere pignoratitius vbicunqꝫ concurrunt modicitas pretij ⁊ pactuꝫ de retrouendendo.ij.vo.conſi.lxix.nu.1.fo.68.
Contractus inter viuos factus ſub cõditione impoſſibili de iure vel ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus.ij.vol.conſi.xlj.nu.6.fo.82.
Contractus iudicandus eſt a principali intentione contrahentiuꝫ, quãdo ex vno ⁊ eodem contractu interueniunt due ſpecies contractus, ſeu duo proportionabilia diuerſis contractibus.j.volumine.conſilio xv.nu.1.fo.8.
Contractus iuratus quando poteſt argui de dolo, poteſt minor pri⁹ petere abſolutionem ⁊ poſtea petere reſtitutionem in integrum.ij.volu.conſi.cvij.nu.8.fo.19.
Contractus licet ex forma ſui non appeat vſurarius: iudicatur tñ vſurarius propter mentem contrahentium.j.vo.conſi.v.nu.2.fo.4.
Contractus non poteſt fieri directe nomine ſocietatis.ſecundo volumi.conſi.lxxxvj.nu.5.fo.108.
Cotractus prodigi cui bonis eſt interdictum iuramento non firmatur.ij.q.nu.2.fo.142.
Contumacia dicitur hereſis.de concilio baſilieñ.nu.16.fo.135.
Conuerſus eccleſie ſi aliquis efficiatur poſt impoſitionem collectarũ preſumitur hoc facere in fraudem.ij.vo.conſi.cij.nu.3.fo.16.
Conuentus de iure ciuili poteſt a principio conſiſtere in trib⁹ de iure canonico in duobus.ij.vo.conſi.xxv.nu.2.fo.74.
Corpora plura quando ſimul coniunguntur, non vt facientia vnuꝫ corp⁹ ſed vt diuerſa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus ſeu maiori parte oportet ꝙ interueniat conſenſus cuiuſlibet corporis.j.volu.cõſil.lvij.nu.3.fo.26.
Correctio iurium non debet induci per ſimilitudinem rationis.ij.volu.conſi.cxj.nu.4.fo.121.
Creditor non tenetur de leuiſſima culpa ſeu de caſu fortuito.ij.vo.conſi.lxxxij.nu.1.fo.106.
Crimen adulterij inducit priuationem ipſo facto.quarta queſtione.nu.12.fo.152.
Crimen notorium beneficij priuatione dignum an excludat ipſius beneficij reſtitutionem petentem.iiij.q.nu.2.fo.151.
Crimen vſurarium eſt grauiſſimum, ⁊ rapine ſimile.ij.volu.conſi.cxiij.nume.1.fo.121.
Culpa leuiſſima que dicat̃, que leuis, que lata.ij.vo.conſi.lxxxij.nu.2.fo.106.

De litera. D.

Data iurium dubitatione fauendum eſt cauſe dotali etiaꝫ ſi actor ſtet pro dote.ſecundo volu.conſil.xxxiij.nume.5.fo.101.
Debitum quando eſt liquidum non cadit in eo tranſactio.ij.vo.conſi.xcvij.nu.3.fo.113.
Debitor repetens poſſeſſionem alteri pignoratam non obtinet condemnationem ſuper fructibus niſi ꝓbet quantitatem perceptam per creditorem.ij.vo.conſi.cxiij.nu.2.fo.122.
Debitor ſi donat bona ſua in preiudicium ⁊ fraudem creditorum non valet talis donatio.ij.vol.cõſi.lxxxix.nu.6.fo.199.
Debitores ciuitatis ſi ſoluunt tyrãno etiam ſimplici eius mandato liberatur a ciuitate.j.vo.conſi.lx.nu.4.fo.28.
Decime prediales cui debeantur eccleſie baptiſmali, aut parochiali.j.vo.conſi.lviij.nu.1.⁊ per totuꝫ concilium.fo.27.
Decretum primum interpoſitum in petitione matris ſuo tpe dotem poſtulantis in bonis pupilli an teneat.ij.vo.conſi.xliij.nu.1.fo.83.
Decreta facta a pupillo ſunt ius ciuile.Ludouicus bologninus.j.volu.conſi.cix.nu.4.fo.56.
Defenſio principalis magis pertinet domino quam ſubiectis.Et cũ de ſubiectione agitur ambobus.primo volu.conſilio.lxxxix.numero.6.folio.44.
Delinquens in vna dioceſi põt priuari oĩbus bñficijs etiaꝫ que habet in alia.j.vol.conſi.ciij.nu.2.fo.54.⁊ eodẽ vo.conſi.cviij.nu.3.fo.55.
Denuntiatio euangelica non ꝓcedit niſi clare ꝓbet̃ ꝙ denuntians agit contra conſcientiam.ij.vo.cõſi.lx.nu.4.fo.92.
Denuntiatio fieri põt quolibet tempore dũmodo non fiat prope ipſam condemnationem.ij.vo.conſi.xlv.nu.2.fo.8.
Denuntiatio operis poteſt fieri nedum verbo, ſed etiam facto.j.vo.conſi.xxviij.nu.5.fo.13.
Depoſui apud te ſacculũ conſignatuꝫ ⁊ tu non reſtituis, vel reſtituis apertum ꝓpter dolum tuũ preſumptum in nõ reſtituendo vel aperiendo ſtabitur iuramento meo ſuper rebus que dicebantur ibi eſſe.ij.vol.cõſil.cix.nu.4.fo.120.
Deportatus põt acquirere ⁊ contrahere poſt ſententiam deportatiõis.Dugubinus de mareſcalchis.j.vo.conſi.ciiij.nu.5.fo.55.
Deportatus ad eligendum poteſt poſt tempus purgare moraꝫ antiquã.j.vo.conſi.xciij.nu.3.fo.47.
Deſtitutio allegari non poteſt vbi non fuit inſtitutio.quarta queſti.nume.5.fo.151.
Deus recipit verba qualiter ex intus proferuntur.ij.q.nu.16.fo.145.
Dicens omnia nihil excludit.de concilio Baſilieñ.numero.1.fol.129.
Dictio filius ex propria ſignificatione feminam non comprehendit.j.vo.conſi.xxxvj.nu.3.fo.17.
Dictum arbitratorium ſi eſt contra deum non eſt illi parendum.j.vo.cõſil.lxiij.nu.2.fo.31.
Differentia nulla eſt inter puberẽ ⁊ pupilluꝫ doli capacem reſpectu obligationis iuramentalis.ij.vo.conſi.cviij.nu.1.fo.120.
Dioceſis tota eſt territorium epi.j.vo.conſi.lxxxij.nu.7.fo.39.
Diſpoſitio generalis non debet extendi ad illicita.primo volumi.conſil.lxiij.nu.2.fo.30.
Diſpoſitio principis ſimpliciter facta contra ſuaꝫ precedenteꝫ determinationem ſeu interlocutoriam non tenet ex defectu voluntatis.ij.vol.conſi.xx.nu.2.fo.72.
Diſpoſitio quando concipit̃ nomine dignitatis ſemper ſucceſſor cognoſcit.j.vo.conſi.xciij.nu.1.fo.47.
Diſpoſitio teſtatoris ſeruanda eſt tanꝙ lex.ij.vo.conſi.xj.nu.1.fo.67.
Diſpoſitum ab executore ſeu fideicommiſſario videtur diſpoſitum a teſtatore.ij.vo.conſi.cx.nu.4.fo.121.
Diſtrictus vnde dicatur.j.vol.conſi.xx.nu.2.fo.10.
Diuiſio facta per patrem inter filios durante patria poteſtate non valet.ij.vo.conſi.lxj.nu.3.fo.67.
Dolus non poteſt vere probari cũ conſiſtat in animo.ij.vol.conſil.cix.nu.3.fo.117.
Dolus preſumitur in enormiſſima leſione.ij.vol.conſi.cxij.nu.7.fo.119.
Dominus habens iuriſditionem põt nedũ alias notario concedere exercere artem notarij in territorio ſuo, ſed etiam de nouo ibidẽ creare notarium.ij.vol.conſi.ciiij.nu.2.fo.117.
Dominus poteſt ꝓpria authoritate expellere emphyteotam ꝓpter negligentiam ſeu contumaciam in ſoluendo debitam penſionem.ij.vol.conſi.lxvij.nu.2.fo.98.
Dominus poteſt petere ab emphyteota vt exhibeat inſtrumentum emphyteoticarium.j.vo.conſi.lxxiij.nu.1.fo.35.
Dominus ſi locet fundum ſuum pro certa penſione, non ipſe ſed conductor tenetur ſoluere decimas.ij.vol.conſi.xxx.nu.2.fo.76.
Dominus ſi non dat feudum promiſſum vaſallus nõ tenetur ſeruare iuramentum fidelitatis.ij.vo.conſi.xciij.fo.112.
Dominium ex ſola venditione non traditur.primo volu.conſil.lxvj.numero.1.fol.33.
Domus ſi legatur mendicantibus poſſunt capere vt vendant.ij.vol.conſil.xxvij.nu.4.fo.75.
Donatio cauſa mortis quando non ſit in teſtamento nec codicillis accedit magis ad naturam contractus quam vltime voluntatis.ſecundo vol.conſi.xl.nu.3.fo.82.
Donatio facta inter coniuges an confirmetur iuramento.ſecundo vol.conſi.xcv.nu.1.fo.112.
Donatio excedens quingentos aureos non inſinuata confirmatur iuramento.ibi.nu.3.fo.113.
Donatio facta inter virum ⁊ vxorem an valeat.primo volum.conſi.xviij.nu.1.fo.9.
Donatio omnium bonoruꝫ preſentium ⁊ futurorũ priuato facta an valeat tenet ꝙ non.ij.vo.conſi.xlviij.nu.1.fo.85.
Donatio omnium bonorum preſentiuꝫ ⁊ futuroruꝫ ⁊ facta eccleſie valet.ij.vol.conſi.cij.nu.2.fo.116.
Donatio perfecta non reuocatur nec conditiones ex poſtfacto recipit.j.vol.conſi.xlv.nu.3.fo.5.
Donatio preſumitur facta inter viuos qñ non apparet commemoratio mortis etiã ſi fiat ab infirmo.ij.vo.conſi.xlj.nu.4.fo.82.
Donationes plures in eadem perſona ad hoc vt valeant requirit̃ ꝙ per diuerſa tempora fiant.ij.vo.conſi.cvij.nu.1.fo.119.
Donator quando obligat per verba obligatoria eſt obligatus.ſecundo

volu.conſi.xl.nu.1.fo.82.
Dos dicitur legitima ſecundum conditionem mulieris.ij.vol.conſi.cxv.nu.1.fo.123.
Dos dicitur proprium femine patrimonium.primo vol.conſi.lxxxi.nume.1.fo.39.
Dos promiſſa ſi non ſoluatur viro,licitum eſt ei vxorem a ſe repellere et denegare ſibi alimenta.ij.vol.conſi.lxxxv.nu.1.fo.108.
Dubitans de validitate prime collationis pôt ſcđam impetrare.ij.vol.conſi.iij.nu.1.fol.58.
Ducatus,comitatus,⁊ marchionatus non diuiduntur.ij.vol.cõſi.iij.nume.3.fo.9.
Duo impuberes ſi intendant contrahere matrimonium contrahendum de preſenti ⁊ exprimant verba ad matrimonium contrahendum contrahunt ſponſalia de futuro.j.vo.conſi.xcviij.nu.6.fo.50.
Duobus fratribus ſi fuerit feudum conceſſum vno mortuo an eius pars accreſcat alteri fratri.ij.vol.conſi.ciij.nu.1.⁊.3.fo.117.

¶De lierta.E.

Eccleſia cathedralis ſuis ſumptib⁹ debet tenere magiſtratum.ij.volumine.conſi.lxiij.numero.5.folio.98.
Eccleſia habet iuriſditionem in papam errantem.de concilio Baſilieñ.nu.20.fo.135.
Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata ab eccleſia celeſti.j.q.numero 34.fo.142.
Eccleſia non poteſt erigi ſiue conſtrui ſine authoritate dioceſani.ij.vo.cõſil.lxxxix.nu.1.fo.109.
Eccleſia non debet conſtrui niſi prius dotetur.quarta queſtione.numero 15.fo.153.
Eccleſia non obligatur ex mutuo facto etiam prelato niſi debitor probet pecuniam in vtilitatem eccleſie conuerſam,nec etiam ciuitas.ij.vol.cõſil.vij.nu.1.⁊.2.fo.65.
Eccleſia reſtituitur aduerſus actus iudiciales.primo volum.conſi.xxxij.nu.3.fo.15.
Eccleſia ſi ſuccedit priuato contra quem fuerit inchoata preſcriptio vtit iure priuati ꝑ tempore preterito ꝑ futuro iure ⁊ priuilegio eccleſie.ij.vo.conſi.xiiij.nu.3.fo.69.
Eccleſia an teneatur vltra vires hereditarias confecto inuentario.in cõſilio.xxxiiij.poſt nu.4.in.j.li.fo.19.⁊ in ꝯſi.lxxiij.n.9.⁊.10.in.ij.li.f.101.
Eccleſia ſicut eſt vna ita vnus epiſcopus epiſcoporum.prima queſtio.nume.10.fo.139.
Eccleſie ⁊ eccleſiaſtice perſone ⁊ earuʒ bona ab exactionibus ſunt immunes.ij.vol.conſi.xiij.nu.1.fo.68.
Eccleſia vna pôt preſcribere decimas in parochia alterius eccleſie.j.volumi.conſi.xcij.nu.2.fo.47.
Effectus denominationis an probetur per denominationeʒ incidenter in aliqua ſcriptura factã.j.vo.conſi.xxix.nu.2.fo.13.
Electio ad hoc vt valeat oportet de neceſſitate ꝙ eligatur quis a maiori parte habentiuʒ ius eligendi habito reſpectu ad totam congregationem.ij.vo.conſi.xxv.nu.4.fo.75.
Electio facta per concilium reluctantibus cardinalibus an valeat.j.q.nume.36.fo.142.
Electionem habens ex officio ſibi commiſſo ſi ſemel eligat etiam abſentem non poteſt amplius variare.ij.vo.conſi.xi.nu.6.fo.68.
Electio ſi fit per ciues ad munera que quis neceſſario ſubit,ex ea ſola acquiritur ius abſenti,⁊ ignoranti etiam inuito.j.volumi.conſi.xlvij.nume.3.fo.2.
Emphyteoſis eccleſie non trãſit ad heredes extraneos j.vol.conſi.lxxiij.nu.2.fo.36.
Emptor mota ſibi queſtiõe ſuper re empta ſi voluñtarie compromiſit ⁊ ſuccubuit nõ habet regreſſum de euictione cõtra vẽditorẽ.j.vo.cõſi.lxix.nu.j.fo.33.
Emphitheota nõ pôt donare vel legare ſeu aliter trãſferre in extraneũ.1.vol.cõſi.lxxiij.nu.3.fol.39.
Nec permutare domino irrequiſito.ibi.nu.4.
Emphiteota pôt vẽdicare rẽ emphiteoticariã etiã a dño dũmodo ſoluerit penſionẽ.ij.vol.conſi.lxvij.nu.1.fo.97.
Emptor ſi ſoluit partem precij licet non poſſit agere ex empto anteꝙ̃ totum pretium ſoluat tamen poſtꝙ̃ ſoluerit pretium integrum poterit petere fructus ſeu reditus pro rata eius pretij quod ſoluit.ij.vo.cõſil.lxix.nu.2.fo.99.
Enumeratio quarũdam ſpecierum quando ſequit̃ poſt genus taxationis cauſa minuitur ſignificatio generis,⁊ reſtringitur ad ſpecies ennumeratas.ij.vo.conſil.lxxxv.nu.5.⁊.6.fo.102.
Epiſcopus apoſtolica autoritate pôt viſitare monaſteria monialiuʒ exẽpta ⁊ immediate ſedi apoſtolice ſubiecta.ij.vo.conſi.xxvi.nu.2.fo.75.
Epiſcopus ex reditibus ſui epiſcopatus poteſt centeſimam partem ſue eccleſie dare inferiori quã pro ſuis ſepulturis cupit magnificare.tertia queſtione.nu.5.fo.147.
Epiſcopus habet nudam rerum epiſcopatus adminiſtrationem.j.volu.conſi.xlv.nu.2.fo.21.
Epiſcopus licet ſit maior poteſtate non tñ eſt ſuperior iuriſditione temporali.vj.q.nu.2.fo.161.
Epiſcopus non debet ſine capitulo mutare antiquas conſuetudines eccleſie.ij.vo.conſi.ix.nu.1.fo.67.
Epiſcopus non debet ordinare aliquem in clericuʒ niſi prius aſſignet beficium vnde viuere poſſit.ſecundo volumine.conſil.lxxxix.numero.3.folio.109.
Epiſcopus non recipit quartam a locis exemptis.ſecundo volu.conſil.xx.nu.3.fo.121.
Epiſcopus ſi aliquis fuerit ordinatus ⁊ non recipitur ab eccleſia ad quaʒ ordinatus fuit.non debet eijci a priori dignitate.ſecundo volu.conſi.ci.nu.1.fo.115.
Epiſcopus non poteſt alium epiſcopatum acquirere de iure communi.ibi.nu.7.fo.116.
Epiſcopus pôt exercere penas lateraneñ.cocilij cõtra vſurarios.ij.volu.conſi.lxxxi.nu.4.fo.106.
Epiſcopus ſi habet actũ facere cum aſſenſu capituli ſufficit ꝙ vocet̃ vniuerſitas.ij.vo.conſi.xxxvij.nu.3.fo.80.
Epiſcopo ſi aliquid relinquat̃ expreſſo dũtaxat a proximo ſeu cõſanguineo videtur relictum factum perſone contẽplatione ꝓpter qualitateʒ relinquentis.ij.vo.conſi.cxiij.nu.2.fo.111.
Epiſcopus ſi ſine iuſta cauſa non admiſit primo preſentatum per patronum ſed inſtituit ſcđo tenetur ꝓuidere primo in equiualẽti beneficio.ij.vo.conſi.lxxiij.nu.12.fo.101.
Epiſcopus ſi agit contra aliquod monaſteriuʒ petendo ibi epiſcopalia,⁊ ille qui primo ibi exercebat epiſcopalia non defendit monaſterium,preiudicat ſibi quo ad poſſeſſionem.primo volu.conſi.lxxxix.numer.7.fo.44.
Epiſcopi ſoli regulariter vocantur ad conciliuʒ prouinciale.j.q.nu.29.fol.142.
Equitas in dubijs ſemper eſt obſeruanda.j.vol.conſil.xiij.nume.1.fo.8.
Euidens voluntas teſtatoris dicit̃ que colligit̃ ex coniecturis.ij.vol.conſi.lxxviij.nu.2.fo.105.
Exceptio firmat regulam in omnibus alijs non exceptis cõprehenſis ſub genere.ſecundo volumi.conſi.lxxv.nu.1.fo.102.
Exceptio negans iuriſditionem remouet qualitateʒ ſententie ſuper qua ſe fundat ius ſeu ſtatutum.ij.vo.conſi.lxij.nu.4.fo.93.
Exceptio ſpontanee renuntiationis an obſtet petenti reſtitutionem bñficij.iiij.q.nu.10.fo.152.
Executio ſententie non eſt differenda ꝓpter exceptionem requirentem altiorem indaginem.ij.vo.conſi.v.nu.2.fo.64.
Exceptio ſi fiat contra appellantem ꝙ in caſibus a iure non conceſſis appellant iudex debet ante omnia de hoc cognoſcere.primo volu.conſi.xiiij.nu.1.fo.8.
Exceptiones declinatorie ſi ſunt vere,non tenet ꝓceſſus ſuper principali ⁊ quare.j.vo.conſi.xiiij.nu.3.fo.8.
Executor proprie quis dicatur.j.vo.conſi.lix.nu.4.fo.77.
Executor quis dicatur.ij.vo.conſi.xj.nu.4.fo.67.
Exequie in papa debent fieri a clero ⁊ populo.tertia queſtio.numero.3.folio.148.
Exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit.ij.volumine.conſil.lxxj.nu.1.fo.99.
Exercens vnum actum iuriſditionalem animo acquirendi vniuerſalem iuriſditionẽ in loco videt̃ iuriſditionem in totum acquirere.dũmodo alius non ſit in poſſeſſione generali.ibi.nu.3.
Expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacante facit ꝓ electionis negotio de bonis prelature ſunt deducende.iij.q.nu.8.fo.148.
Extraordinarium remedium ceſſat vbi competit ordinarium.ij.vo.cõſil.xxix.nu.1.fo.76.

¶De litera.F.

Factum antiquum non dicitur ante lapſum.xx.ann.quo ad impugnandã ſententiam de nullitate.j.vol.conſi.lxj.nu.9.nu.29.
Facultas allegandi nullitatem contra ſententiaʒ licet aliquo iure moueatur,pôt tamen allegari nullitas ex iuriſditionis defectu ꝓueniens.ij.vol.conſi.lxij.nu.3.fo.93.
Facultas datur iudici temperandi a principio penam legis.primo volu.conſi.xcij.nu.8.fo.46.
Facultas intereſſendi electioni epiſcopi quando competit vniuerſitati eccleſiarum conuentualiũ computantur prelati illarum eccleſiarum per capita.ij.vo.conſi.xxxvij.nu.1.fo.80.
Falcidia continet in ſe trebellianicam.ſecundo volumine.conſil.xxij.nu.5.fol.77.
Fama ſola ſufficit pro titulo ad preſcriptionem complendam.primo volu.conſi.cij.nu.2.fo.53.

Fama cum

Fama cum alijs adminiculis ſufficit ad ꝓbandum quem vſurarium manifeſtum.ij.vol.conſi.lxxxi.nu.1.fo.106.
Fauor eccleſijs intantum non eſt preſtandus vt alijs iniuriam faciamus.j.vol.conſi.xxvij.nu.2.fo.13.
Fictio cadit ſuper certo.primo volumine.conſilio.lxxi.numero 8.folio.34.
Ficta ſolutio non ſufficit ad dandam actionem contra principalem.ij.volu.conſi.lxvi.nu.2.fo.97.
Fideicõmiſſum relictum ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non debetur ſi deceſſerit relicto nepote quem ex filia ſuſceperat.ij.volu.conſi.lviij.nume.1.fo.90.
Fideiuſſor non habet actionem cõtra principalem ſi ſoluit non oppoſitis exceptionibus competentibus principali.primo vol.conſi.lxxxij.nu.11.fo.40.
Fideiuſſor pro vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto poteſt ſoluere.j.volu.conſi.lx.nu.2.fo.28.
Fideiuſſor tenetur proponere exceptiones ſibi vel principali cõpetẽtes.ibidem nu.3.
Fieri dicitur poſſe quod ſit de iure.j.vo.conſi.xlij.nu.2.fo.20.
Filius appellatur q ex viro atqȝ vxore naſcitur ⁊ vnde dicatur.j.vol.conſil.lxxxv.nu.5.fo.42.
Filius primogeniti poteſt dici primogenitus.ibidem.nu.6.
Filius fratris improprie dicitur nepos.j.vo.conſi.lxxix nu.2.fo.38.
Filius preſumitur ex quaſi poſſeſſione filiationis.Dyoniſius.j.vo.conſi.cv.nu.1.fo.55.
Filiorum appellatione in fauorabilibus veniũt femine.j.vo.conſi.xxxvj.nu.1.fo.17.
Filiusfamilias etiam ad pias cauſas non poteſt teſtari de bonis aduentitijs.j.vo.conſi.lxij.nu.6.fo.30.
Filia ſi ob metum vel reuerentiam paternam renuntiat cum iuramento ſucceſſioni,poteſt petere abſolutionem a iuramento.ſecundo vo.conſil.cvij.nu.5.fo.119.
Finis accuſationis de falſo eſt vt teſtes puniantur de falſo.ij.volu.conſil.xvij.nu.5.fo.70.
Fines locorum probantur per libros antiquos ⁊ ſcripturas.ij.vo.conſil.lxij.nu.ij.fo.93.
Finito tempore locationis ſi quis ſtet in re locata videtur de nouo cõduxiſſe.ij.vol.conſi.lxxxvij.nu.3.fo.108.
Fiſcus facta publicatione bonorum non eſt heres ſed ſucceſſor vindicte.ij.vol.conſi.xxix.nu.4.fol.76.
Fiſcus occupans bona alicuius ꝓpter delictuȝ tenetur creditoribus pro rata bonorum que ad illum peruenerunt.ij.vo.cõſi.cij.nu.6.fo.117.
Formalitas in vſura eſt ipſum mutuum.ij.vo.conſi.xxxix.nu.2.fo.81.
Fori conſuetudo eſt legitima cauſa terminos ⁊ dilationes reſtringẽdi.ij.vol.conſi.lxiij.nu.4.fo.97.
Fraudans gabellam iniuſtam non peccat.ij.volu.conſil.xiij.nu.6.fo.9.
Fraudem committere dicitur qui ad deceptionem alterius,⁊ ad ſui commodum aut verum tacet aut falſum exprimit.primo volu.conſi.lxviij.nu.2.fo.33.
Fraudis preſumptio ceſſat ex qualitate iudicis ⁊ perſonarum.j.vo.conſi.lxij.nu.4.fo.29.
Frater profeſſus exiuit ordinem ⁊ accepit vxorem,an inquiſitor poſſit cõtra illum procedere.j.vo.conſi.lxviij.nu.4.fo.33.
Frater minor an poſſit petere a maiori qꝫ communicetur apotheca ⁊ nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.ij.volumi.conſil.xxxvj.nume.1.fo.80.
Frater ſicut tenetur alere ſororem inopem,ita tenetur eam dotare.ij.vol.conſi.l.nu.3.fo.86.
Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.primo volumine.conſi.lxxxij.nume.9.fo.40.
Fratres ⁊ ſorores excluduntur a ſucceſſione fratrum inceſtuoſorum.ij.vol.conſi.l.nu.1.fo.86.
Fratres minores ⁊ alij qui ſunt de genere mendicantium dicuntur mendicantes.ij.vol.conſi.lxij.nu.2.fo.95.
Fratres minores an teneantur ſoluere decimam de eorum hortis.j.vol.conſi.ix.nu.1.fo.5.
Fratres minores non magis ſunt capaces ex regula qꝫ fratres predicatores qui ſunt ex conſtitutionibus.ſecundo volumine.conſi.xxvij.num.3.fo.85.
Fratres predicatores transeuntes ad monachos nigros ſi non obſeruãt regulam Benedicti ſunt veri apoſtate.primo volumi.conſil.xcvj.numero.4.fo.49.
Fratres remanentes in communi ſi contraxerint tacite ſocietatem communicando ſibi lucra earum negotiationum quas exercebant tamen talis ſocietas non extenditur ad alia lucra prorſus ſeparata.primo volu.conſi.lxv.nu.1.fo.32.
Fur ſi furtum cõmiſit ⁊ dominus rei furtiue dixit rẽ eſſe ſubtractaȝ de ſua voluntate.⁊ ſic furtuȝ non fuiſſe cõmiſſuȝ nihilominus fur tenetur pena.ſ.recte.l.omnes.ff.de furtis.Joannes de blandinis primo volu.conſi.cvi.nu.1.fo.55.
Furtum an dicatur magnum ſceius.j.vol.conſi.xxv.nu.1.fo.12.

De litera.G.

Gabelle ⁊ datia ſoluuntur de rebus proprijs.j.vol.conſil.vi.nu.2.fo.4.
Genus generaliter probatum tantum valet quãtũ enumeratio ſpecierum cõtentarum ſub genere.ij.vo.conſi.cxiij.nu.3.fo.123.
Generalis renuntiatio caſuum fortuitorum nõ valet in iudicijs ſed oportet qꝫ ſpecialiter exprimantur.ſecundo volu.conſilio.cxiij.numero.5.folio.123.
Gerens negotia pupilli non decreta ſibi tutela per iudicem ⁊ inuentario prius non confecto,debet tanqꝫ ſuſpectus acerrime puniri.ſecũdo volu.conſi.xc.nu.3.fo.100.
Geſta per papam concilio cardinalium pretermiſſo an veniant reuocanda.prima queſtione.nu.13.fo.159.
Gratia facta contra precedentem interlocutoriam principis de qua in gratia nulla extitit facta mentio iudicatur ſurreptitia.ij.vol.conſi.xlj.nu.1.fo.82.
Gratia iam facta ſicut non expirat per mortem concedẽtis.ita nec poteſtas data executoribus.ij.vo.conſi.xxxij.nu.6.fo.79.
Grege legato pecora viuo teſtatore ſi mortua eſſent ⁊ alia ſubſtituta,eundem gregem faciunt.ij.vo.conſi.lxxiij.nu.3.fo.102.

De litera.H.

Habens beneficium requirens miſſarum ſolẽnitatem tenetur habere clericum.ij.volu.conſi.lxxxix.nu.7.fol.109.
Heres mariti an poſſit opponere de adulterio contra vxoreȝ repetentem dotem ſi maritus in vita vxorem accuſauerit.ij.vo.conſi.iiij.nu.7.fo.59.
Heres ſi ſurripit vnam rem,caret in totum beneficio inuentarij.ij.volu.conſi.lxxij.nu.8.fo.10.
Et ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires hereditarias in foro anime.ibi.nu.9.
Heres eccleſie ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires hereditarias.ibi.nu.10.⁊conſi.34.poſt nu.4.in primo li.fo.16.
Heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti.j.vo.conſi.lxxvj.nu.5.fo.37.
Heredes de iure canonico poſſunt a ſe incipere preſcriptionem ſi habeãt bonam fidem.ij.vo.conſi.xix.nu.1.fo.72.
Heredes ſociorum omnium ſi ſocietatẽ inierint nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligantur tanqꝫ ſocij.ij.vol.conſi.lxxxviij.nu.2.fo.108.
Hereſis arriana qualiter fuit condemnata,⁊ vbi.de concil.baſilieñ.nu.13.folio.130.
Hereticus qualiter quis probetur.j.vo.conſi.xlij.nu.1.fo.20.
Homines diſparis profeſſionis non debent facere vniuerſitatem.vj.q.nu.2.⁊.5.fo.138.
Hoſpitalia ⁊ quelibet alia loca in quibus exercentur opera charitatis dicuntur loca pia.ij.vol.conſi.xxxij.nu.4.fo.76.
Hoſpitalia ſine autoritate dioceſani conſtructa non poſſunt dici loca religioſa nec stricte pia.j.vo.conſi.xxxj.nu.2.fo.14.
Humilitatis primus gradus quis ſit.primo vol.cõſi.xxj.nu.5.fo.10.
Hypothecaria preſcribitur per tertium legitimo titulo ſpatio decem annorum.ſecundo vo.conſi.xxij.nu.1.fo.73.

De litera.J.

Ignorantia priuatorum non debet obeſſe communi.primo volu.conſil.xxxv.numero.3.fo.16.
Impedimentum legitimum veniens poſt inchoatam preſcriptionem non impedit tempus currere ſecus ſi fuit a principio.ſecundo volumine.conſi.v.nume.5.fo.6.
Impenſa funeris de hereditate ſemper deduci debet.iij.q.nu.1.fo.147.
Impenſe funerum ſunt duplices.iij.q.nu.4.fo.147.
Imperium hodie dependet ab eccleſia.j.vo.conſi.lxxxij.nu.3.fo.39.
Imperator dicitur dominus orbis.ij.vo.conſi.vj.nu.2.fo.64.
Imperator non recognoſcit imperiuȝ a populo romano,ſed ab eccleſia.j.vo.conſi.lxxij.nu.1.fo.39.
Imperator ſi alter vendat rem alienam vt propriam ꝑtendẽs illã rem eſſe ſuã,nõ põt cõtradicentes actiones mouere.ij.vo.cõſi.iij.n.8.f.61.
Imperator poteſt reſtituere libertum etiam patrono nõ cõſentiente nec vocato.j.vo.conſi.lxxxiij.nu.6.fo.41.
Imperatores actibus ſynodalibus an debeant intereſſe.prima qõne.nume.25.fo.141.
Impoſſibile reputatur qđ vnius facto ſolum explicari poteſt.ij.vo.conſil.xlv.nu.3.fo.84.
Impetrans priuilegium contrarium preſcriptioni,videtur renuntiare preſcriptioni.ij.vo.conſi.xciij.nu.4.fo.112.

Infirmus diues ſi prohibet ne ſibi dentur alique medecine, nihilominus ſi medicus curat euȝ ꝛ dat ſibi medicinas poterit poſtea repetere.j.vol.conſi.xcj.nu.4.fo.45.

Ingreſſus religionis tollit omnem cauſam ingratitudinis vndecūqꝫ ꝓceſſerit.ij.vo.conſi.xxvij.nu.2.fo.75.

Inſtitutor dicitur preponi alicui vniuerſali negotiationi queſtuarie.ij.vo.conſi.lxxiij.nu.2.fo.102.

Inſtitutio beneficiorum pertinet ad ſolum epiſcopum de iure communi.ij.vo.conſi.cvj.nu.3.fol.118.

Inſtitutio tranſitus temporis non eſt attendenda, ſed obſeruantia.j.vo.conſi.xcv.nu.1.fo.47.

Inſtrumentum capitur pro omni charta cōtinente geſta inter partes.j.vol.conſi.lxiij.nu.7.fo.31.

Inſtrumentum ſi fuit inter alios falſum pronuntiatum, non per hoc preiudicat alteri aliter vtenti.ij.vo.conſi.xvj.nu.6.fo.70.

Inſtrumentum ſi in aliquo reperiatur falſum totum quod in illo inſtrumento continetur caret roboris firmitate.primo volu.conſil.xcix.nu.5.fo.51.

Interpretatio in dubio ſemper debet fieri contra eum qui fundat intentionem ſuam ſuper pacto.ij.vol.conſi.lj.nu.3.fo.85.

Interpretatio ſtrictiſſima eſt fienda in penis que ipſo iure interponebantur.j.vol.conſi.xl.nu.5.fo.19.

Inuentarium ad hoc vt valeat quas conditiones debet habere.ij.vo.cōſil.lxxiij.nu.6.fo.101.

Innouatio ſi impetretur priuilegium tacite litis pendentis.j.vol.conſi.xcviij.nu.2.fo.50.

Iudex ad quem ſi inſpectis actis antiquis vel nouis non videt ſententiam iuſtificari debet illam retractare.j.vo.conſil.ij.nu.3.fo.3.

Iudex delicti debet purgare prouinciam malis hominibus j.vo.conſi.xxiij.nu.2.fo.11.

Iudex eccleſiaſticus cognoſcens de exceptione propoſita coraȝ iudice ſeculari, inhibet iudici ſeculari ne interim in cauſa procedat.ij.volu.conſil.v.nu.1.fo.64.

Iudex ex officio ſuo poteſt curatorem iam datum remouere ꝛ alium deputare.j.vol.conſi.xc.nu.6.fo.45.

Iudex ferens ſententiam iniuſtam amplius illā mutare non poteſt, cum ſit functus ſuo officio.ij.vo.conſi.xvi.nu.4.fo.65.

Iudex in cauſis pecuniarijs non poteſt dare vltra vnam dilationeȝ.ij.vo.conſi.lxiij.nu.2.fo.69.

Iudex in ſententia an teneat exprimere cauſaȝ ſi poſſent ex generali ſententia plures cauſe elici.j.vo.conſi.vij.nu.1.fo.4.

Iudex non poteſt ferre ſententiam ſub conditione reſolutiua.j.volumi.conſil.xiij.nu.3.fo.35.

Iudex ordinarius licet non debeat pronuntiare vltima die ſue iuriſditionis, ſi tamen pronuntiat valet.j.vol.conſi.lxiij.nu.5.fo.31.

Iudex quando narrat aliqua in ſententia vel in iudicio parte preſente, ꝛ nō contradicente, talia verba narratiua probant in preiudicium partis non contradicentis.ij.vol.conſi.lx.nu.5.fo.92.

Iudex qui cognouit de matrimonio, poteſt acceſſorie cognoſcre de dote tanqꝫ de pendenti.ij.vol.conſi.xviij.nu.7.fo.7.

Iudex reductionis ſcōm bonam equitatem iudicare debet.j.volu.conſil.xxxviij.nu.3.fo.17.

Iudex terminum a lege ſtatutum cauſa cognita alterare non pōt.j.volu.conſi.xl.nu.1.fo.19.

Iudex vbicunqꝫ declarat aliquem eſſe inhabilem ad officium, vel incidiſſe in penam ſtatuti, debet prius citare partem ꝛ audire ſuas defenſiones.ij.vol.conſi.lxviij.nu.3.fo.120.

Iudicis decretum de iure communi non requiritur in pace per pupillū fienda.ij.vol.conſi.cviij.nu.3.fo.120.

Iudicis verbo nec ſcripture eſt credendum.ſecundo volu.conſil.liiij.nume.3.fo.87.

Iudiciū ꝛ ꝯtus in pſonam prelati noīe eccleſie tranſeunt efficaciter in eccleſiā ſi non infert alienatio iuriū eccleſie.j.vo.conſi.lxij.nu.3.fo.29.

Iudicium heredis non eſt iudicium defuncti.ij.vol.conſil.lxxx.numero 4.fol.106.

Iudicium inchoatum contra condemnatum expirat facta publicatione ij.vo.conſi.lxxxiij.nu.4.fo.107.

Iudicium quod plurium ſententia confirmatur firmius ꝛ ſtabilius eſt.ij.vo.conſi.xxv.nu.1.fo.74.

Iudicia habent equalem vim cum inſtrumentis.ſecundo vol.conſi.cxiij.nu.3.fo.122.

Iudicatis videtur acquieſcere qui intra decendium a tempore promulgationis ſilet.vj.q.nu.5.fo.162.

Iurans petens abſolutionem a iuramento non venit contra iuramentuȝ ij.vo.conſi.viij.nu.7.fo.67.

Iuramentum ad hoc vt ſit licitum debet habere tres comites.ſecūda.q.nume.4.fo.143.

Iuramentum calumnie non excludit condemnationem expenſarum in caſu perditionis cauſe.ij.vol.conſi.lxxxiij.nu.3.fo.96.

Iuramentum habet vim clauſule, ſi non valet qđ ago vt ago valeat vt valere poteſt.j.vol.conſi.lxxj.nu.5.fo.34.ꝛ.ij.q.nu.17.fo.145.

Iuramentum ſine cauſa legitima remitti non poteſt etiam a papa in preiudicium alterius.ibi.nu.9.

Iuramentum in preiudicium future ſucceſſionis cantra legem ciuilem, valet preiudicium.ij.vo.conſi.xc.nu.2.fo.13.

Iuramentum obligat iudeos ſicut ꝛ chriſtianos.primo vol.conſi.xxxix.nu.1.fol.18.

Iuramentum preſtitū ſup ꝯtu ſolēniter inito tollit beneficiuȝ pretoris in obtinenda reſtitutione in integrum.ij.vo.conſi.cvij.nu.6.fo.119.

Iuramentum preſtitum cōtra legē editū in fauoreȝ principaliter priuatum eſt inuiolabiliter obſeruādum.ij.vo.conſi.viij.nu.4.fo.67.

Iuramentum vbicunqꝫ eſt illicitū ꝛ iniuſtū ex parte recipientis, licet ex parte preſtātis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari pōt nihilominꝰ peti abſolutio ab epō.ibidem.nu.7.

Iuramentum vt ſit vndiqꝫ licitum debet habere tres comites, veritateȝ, iudicium, ꝛ iuſtitiam.ibi.nu.6.

Iuramentuȝ principaliter dirigitur in deum.ij.q.nu.6.fo.143.

Iuramentum qđ ꝓceſſit ex calore poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne.ij.q.nu.21.fo.146.

Iuramentum ſuper vſuris in altero extremo eſt prohibitum.ij.q.numero.11.fo.144.

Iuramentum tanqꝫ ſpirituale non ſubijcitur diſpoſitioni laicorum.ij.q.nu.5.fol.43.

Iuramentum vbicunqꝫ eſt turpiter receptum debet relaxari.ij.vol.conſi.cvij.nu.3.fo.119.

Iuramenta ſunt de iure diuino.ij.q.nu.20.fo.146.

Ius canonicum irritando teſtamentum manifeſti vſurarij ad quid habeat reſpectum.j.vo.conſi.xxij.nu.2.fo.10.

Ius ex facto oritur. de concilio Baſilienſi.nu.2.fo.126.

Ius patronatus competit aut ex conſtructione, aut ex fundatione, aut ex dotatione.j.vo.conſi.liiij.nu.1.fo.24.

Et tranſit ad heredes extraneos.ibidem.nu.4.

Ius patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis.v.q.numero.2.fo.254.

Et an poſſit conferri laico.ibidem.nu.3.ꝛ.5.fo.158.

Ius patronatus ſeu ius preſentandi poteſt populo ex antiqua conſuetudine competere.ij.vol.conſi.cvj.nu.1.fo 115.

Ius preſentandi habens poteſt quem voluerit preſentari.ij.volu.conſil.lix.nu.1.fo.91.

Ius patronatus in eccleſia acquiritur dūtaxat triplici capite.ibid.nu.2.

Ius vbi exigit aliquid ſub certa forma ſeu qualitate tūc non ſufficit factum ſine forma ꝛ qualitate adimpleri.ij.vo.conſi.j.nu.3.fo.57.

Iuſſus ſi eſt aliquis morari cum aliquo vel contrahere, ſi ille recuſet vel non poſſit cōmode vel honeſte cū illo morari vel contrahere debetur legatum ꝛ tollitur obigatio.j.vol.conſi.xc.nu.3.fo.45.

Iuri pro ſe introducto cuilibet renuntiare eſt licitum.ij.queſtione.numero.6.fo.143.

Iura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habent locum in monachis.j.vol.conſi.lxxxviij.nu.1.fo.43.

Iuriſperiti non ſolent allegare iura cum petuntur conſilia per iudices cauſarum.ij.vol.conſi.xxj.nu.1.fo.73.

Iuriſditio poteſt tacite prorogare.ij.vol.con.xxxiij.nu.6.fo.78.

Iuriſditio prorogata per metum corruit ipſo iure.ſecundo volumi.conſil.lj.nu.4.fo.86.

Iuriſditio vbicunqꝫ negatur per obiectum exceptionis declinatorie, iudex ante omnia debet ſuper ea pronuntiare.primo vol.conſi.xiiij.nume.2.fo.8.

De litera.L.

Laicis in rebus eccleſiaſticis nulla fuit data facultas.v.q.nu.4.fo.165.

Laicus ſi fuit preuentus per iudicem ſecularē, ꝛ cauſa pēdente efficiat clericus, non per hoc cā eximitur a foro penitentie ſecularis.j.vo.conſi.lxxxv.nu.8.fo.42.

Laici non debent intereſſe concilijs eccleſiaſticis niſi in tribus caſibus.j.queſtione.nu.27.fo.141.

Laici ſuper rebus proprijs nondum in eccleſiam tranſlatis ſtatuere pñt.j.vo. conſi.xxvj.nu.1.fo.12.

Laudum eſt quedam tranſactio que prima fronte preſumitur equa ꝛ iuſta.j.vo.conſi.lxiiij.nu.3.fo.31.

Laudum latum per duos abſente tertio an valeat.ij.volu.conſil. lxxvij.nu.2.fo.103.

Legatus de latere vbi aliquid facit iure legationis equiparādus eſt principi.Ludouicus bologninus.j.vol.conſil.cix.nu.2.fo.28.

Legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum.j.vo.conſil.lxxxj.nu.2.fo.28.

Legatus, etiam cardinalis non poteſt diſpenſare contra concilium.ij.volu.conſil.lxxxi.nu.5.fo.106.

Legatus ſi dicit ſe habere ex ſpeciali commiſſione aliqua vltra comprehenſa

henſa in generali legatione nō eſt ſibi credendū.ij.vol.conſi.xciij.nu.3.fo.112.
Legauit aliqs in teſtamento alicui qnquaginta,in codicillo poſtea ſcripto idem legatum eſt,vtrūq; legatum debet niſi heres ꝓbet cōtrarium.ij.vo.ꝯſi.iiij.nu.8.fo.63.
Legatum conditionale nō tranſmittitur in heredem.j.vo.conſi.lxxxv.numero.2.fo.41.
Legatum factū hoc modo per quez ſcripſero:heres ſibi dato id qđ reperitur ſcriptum in epiſtola,perinde valet ac ſi fuiſſet expreſſum in teſtamento.ij.vol.cōſi.iiij.nu.1.fo.62.
Legatum quātitatis nō tollit ꝑ legatū ſpeciei.ibi.nu.2.fo.63.
Legatū factū filie pro dote eſt purū ⁊ nō conditionale.ij.volu.conſi.xcij.nu.2.fo.110.
Legatum liberationis extendit ad acceſſoriū vſurarū poſt teſtamentum contractum.ij.vo.cōſi.xxxv.nu.2.fo.79.
Legatum libertatis debetur ex teſtamento imperfecto.ij.vo.cōſi.cv.nu.2.fo.118.
Legatum rei aliene cōiuncte perſone factum valet.ij.volumi.cōſi.xlv.nume.1.fo.84.
Legatum ſi factū fuerit mulieri ſi titio nupſerit videt prohibita ne alteri nubat:ſz cū illo tantū.j.vol.cōſi.xc.nu.2.fo.45.
Legato facto eccleſie acquiritur dñium a die mortis teſtatoris ipſo facto.j.vol.cōſi.xxvij.nu.1.fo.13.
Legato fundo cū inſtrumento veniūt dūtaxat ea que pertinent ad culturam dicti fundi.ij.vo.cōſi.lxxxviij.nu.1.fo.109.
Legato vſufructu domorum ⁊ eorum que ſunt in domibus illis:excepto argento nō veniunt ea que ſunt comparata mercis cauſa.ij.vol.conſi.xx.nu.4.fo.73.
Legata poſſunt conferri in arbitrium tertij non autem in merā voluntatem.ij.vo.cōſi.iiij.nu.9.fo.63.
Legitimatus ad patris inſtantiam debet ꝑ omnia tractari ſicut legitime natus.j.vo.cōſi.xxxvij.nu.1.fo.42.
Lenocinio nō indiget veritas verborū.in concilio Baſilieñ.nu.1.fo. 6.
Leproſi ſtātes in aliquo loco autoritate epi nō fundato nō tenent ad iura epalia.1.vo.conſi.xxxi.nu.3.fo.14.
Lex ciuilis ſi canonizatur per papā habet canonis vigorē.j.volu.cōſil.cij.nu.6.fo.53.⁊.ij.vo.con.lviij.nu.7.fo.60.
Lex cōſtat ex mente ⁊ verbis.j.vo.conſi.j.nu.7.fo.2.
Lex quāuis prohibeat diuiſionem ducatus vel dignitatis inter plures tñ conſuetudo oppoſitum eſt valida.ſecundo volumi.cōſi.iij.nume.11.fo.61.
Lex quando ſimpliciter defert aliqua bona vel certam quotam bonorum alicui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus non poteſt etiam ad pias cauſas bonis alteri delegatis teſtari.j.volumi.conſili.lxij.nume.4.folio.30.
Lex vel ſtatutum poteſt ꝓhibere aliquem teſtari ſaltem de certis bonis fauore alterius.ibi.nu.7.
Lex ſiue teſtator ſiue pactio contrahentium ſi inhibuerit alienationem videtur prohibita nō ſulum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus.ij.vol.conſi.xcj.nu.2.fo.110.
Lex vel ſtatutum vbicūq; tollit preſcriptionez in genere:verificari nō poteſt niſi in preſcriptio.longiſſimi tēporis:tunc vt verba aliquid operētur excludunt preſcriptionē.xxx.vel.xl.annorum.ſecūdo vol.conſi.xiiij.nu.3.fo.69.
Legē cōtennens moribus abutitur.ſcđa qōne.nu.3.fo.143.
Leges inſtituunt cū promulgātur.j.vo.cōſi.xxxv.nu.2.fo.16.
Libri vſurarū an reddāt quem manifeſtū vſurarium.j.vo.ꝯſi.xxxiiij.nu.3.fo.16.
Librorū appellatione nō veniunt parue ſcripture priuate vel libelli quos faciunt mercatores pro ſecuritate creditoris.primo vol.conſi.lj.nu.2.fo.23.
Libellus debet attendi circa vim concluſionis non narrationis.j.vo.conſi.lxxxix.nu.1.fo.45.
Libellus generalis licet poſſit reſpui tamē ſi ad illum reſpondet tenet reſponſio ⁊ iudicium ſuper illo fundatum.ij.volumi.conſil.cxviij.nu.5.folio.125.
Libertus debet per imperatorem reſtitui natalibus patrono ꝯſentiente.j.vo.ꝯſi.lxxxiij.nu.2.fo.41.
Licentiatus in religione proprie quis dicatur.j.volu.conſi.xcvj.nume.2.fo.48.
Liberatio cōtingens in vno non debet referri ad reliquum.j.vol.conſi.x.nume.1.fo.5.
Locator ſi ꝓmiſerit ſub certa pena non expellere intra tempora locationis cōductorē:intelligit ſi penſionē conuentā conductor ſoluerit.ij.vo.conſi.lxi.nu.3.fo.92.

¶ De litera. M.

Mandatum nō extenditur vltra cōprehenſa in mādato.ij.volumi.conſilio.lxij.numero.7.fo.93.
Mandatarius ſeu fideiuſſor poteſt agere contra mādatorem nedum pro ſorte principali quādo pro eo ſoluit ſed etiā ad damna et intereſſe primo volu.cōſi.lx.nume.1.fo.28.
Malefidei dicitur eſſe qui habet cōſcientiā rei aliene.j.volu.conſ.lxxvij.numero.4.fol.37.
Marchia anchonitana ſpectat in ſpūalibus ⁊ temporalibꝫ ad eccleſiā.primo.volu.cōſ.lxj.nume.5.fo.29.
Maritus ⁊ vxor poſſunt facere noua facta ab his que geſta ſunt ſuper primaria dote pro augmento dotis.primo volumme.cōſilio.xlvj.numero.1.folio.21.
Maritus in defectū dotis ⁊ patrimonij tenetur alere vxorē ex debito cōiugali.ij.volu.cōſi.lxxxv.nume.4.fo.108.
Maritus nō alimentat vxorem principaliter ꝑpter dotē acceptam: ſed quia vxor deſeruit oneribus matrimonij.ſecundo volum̄.cōſil.xxxix.num̄.1.folio.81.
Maritus quando remanet ſoluendo renuntiatio hypothece nō cōtinet donationem.ij.volu.cōſi.viij.numero.2.fo.66.
Maritus tenetur dare partem eorum que habuit filijs primi matrimonij nō cōpellitur ante lapſum anni reſtituere dotem que conſiſtit in rebus immobilibus.j.vo.conſi.xix.nu.2.fo.10.
Maritus ſi confitetur in inſtrumento dotali dotes ſibi datas eſſe an poſſit opponere exceptionē nō numerate pecunie.ij.volu.cōſi.lxxij.num̄.1.fo.100.
Maſculus ⁊ femina dicuntur correlatiua.j.volu.conſi.xxxvj.numero.2.fol.17.
Maſſaritie vulgatiter idē importāt qđ ſuppellectilia.ij.vol.cōſi.lxxxviij.nu.2.fol.199.
Mater donando domū alteri ex fratribus priuat indirecte filiū ⁊ nepotes debito bonorū ſubſidio.j.vol.cōſi.lxv.nu.2.fo.32.
Mater nō excuſat quin priuet ſucceſſione pupilli:ſi cū debita ſolēnitate nō aſſumpſit tutelā.ij.vo.cōſi.xc.nu.2.fo.109.
Mater tanq; proximior excludit auum proximū.1.volu.conſi.lxxv.nu.1.fol.36.
Matrimonium ex ſolo conſenſu de preſenti an ſit verum.j.volu.conſil.j.nu.1.fo.2.
Matrimoniū pertinet ad forū eccleſie.j.vo.cōſi.v.nu.3.fo.6.
Materia vbi nō eſt proportionabilis niſi filijs appellatione heredū veniunt ſolū filij.ij.vo.cōſi.l.nu.4.fo.86.
Matrimoniū habet ſpecialē materiā ab alijs obligationibus:⁊ requirit ſpontaneum ⁊ liberū cōſenſum.ij.vol.cōſi.cxiiij.nu.6.fol.123.
Matrimoniū ſpūale cōſiſtens inter eccleſiā ⁊ epm nō poteſt per hominē diſſolui.j.q.nu.13.fo.139.
Mendicitatem publicā ſine euidenti cauſa neceſſitatis reprobant iura ciuilia ⁊ canonica.j.vol.cōſi.lv.nu.2.fo.25.
Mens cōtrahentiū in cōtractibus magis ſpectat q̄ verba.j.vo.cōſi.xiiij.nu.4.fo.20.
Metus magis excuſat mulierē quā virū.j.vol.cōſi.iiij.nu.4.fo.3.
Miles poteſt filio puberi per verba directa ſubſtituere.ij.vol.cōſ.xxx.nu.2.fo.77.
Miles ſi dixit ſe velle teſtari iuri cōi:⁊ nō potuit perficere teſtamentū valet teſtamentū iure militari.ij.vo.conſi.xciiij.nu.3.fo.111.
Minor in ſpūalibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatore.j.volum̄.conſilio.lxxj.nu.6.fo.34.
Minor iurās corporaliter ſe maiorē ceſſante dolo aduerſarij excluditur a beneficio etatis inducto a iure cōmuni.ibi.nu.7.
Minor nō poteſt pro libito ſe a poteſtate tutoris ſola volūtate eripere.j.vol.cōſi.xcj.nu.9.fo.48.
Minori leſo intra quadrienniū cōpetit beneficiū reſtitutionis aduerſus leſionē.ij.vo.cōſi.xxxj.nu.1.fo.77.
Miſſa magis prodeſt vni qñ fit ꝑ eo ſpecialiter ſeu ipſius intuitu duntaxat q̄ qñ pro oībus vel pluribus ſimul.ij.volu.ꝯſi.xcix.num̄.9.fo.115.
Miſſio in poſſeſſionē ex primo decreto cum ſit modici pindicij pōt fieri cōtra abſentem cā reipublice ſi a nemine defendatur.ſecūdo volu.cōſi.xliij.nu.2.fo.83.
Miſſus in poſſeſſionē ex primo decreto an poſſit rei vēdicatione cōueniri ſecūdo volu.cōſi.cix.nu.2.fo.120.
Mobilia triēnio vſucapiunt immobilia decēnio.actiōes triginta annis.j.vo.cōſi.xxxiiij.nu.1.fo.15.
Modus agendi vbi variat de ſummario ad plenariū nō ꝓhibet cumulatio ſeu refutatio eiuſdē negotij.j.vo.ꝯſi.l.nu.2.fol23.
Modicitas pretij dat magnum argumentū ſimulationis cōtractus.j.volu.cōſi.xlix.nu.1.fo.22.
Monachꝰ debet deferre veſtes monachales.Hugolinus de mareſchalchis.j.volum.conſi.ciiij.nu.1.fo.55.
Nec habet velle nec nolle ibi.nu.2.
Et monachus mortuus eſt mundo.ibidem.nu.4.
Monachus an poſſit naturaliter obligari.ibi.nu.3.
Monachis habere portiones priuilegiatas nō eſt licitum.j.volumi.cōſi.lxxxviij.nu.4.
Monachus propriū poſſidere nō pōt.j.vo.ꝯſi.lxxxviij.nu.3.fo.43.

Monachus ad quenis ſtudia ꝓficiſci non debet niſi prius licentia a prelato petita.ibidem.nu.5.
Monacho ſi aliquid relinquatur ſub hac conditione vt non acquiratur monaſterio:an valeat tale relictum.ij.vo.cõſi.xliiij.nu.3.ſo.83.⁊ eodem vo.conſi.lxiij.nu.8.fo.95.
Mõnaſteriuꝫ ſi exprimat cum capellis habitis,nõ extenditur exemptio ad habendas.ij.volu.cõſi.xxxiiij.nu.2.fo.79.
Monaſterium ſine conſenſu dioceſani nõ põt bona immobilia alienare nec per compromiſſum põt ligare.j.vo.cõſi.lvj.nu.1.fo.25.
Monaſterij plena diſpoſitio ⁊ adminiſtratio pertinet ad abbateꝫ:⁊ non ad monachos.ij.vo.cõſi.xliiij.nu.2.fo.83.
Monaſteria dicũtur exempta reſpectu legis dioceſani.j.vo.cõſi.xxxviij.nu.1.fo.17.
Monaſteria poſſunt viſitari per loci epiſcopum ⁊ ab eo peti ꝓcuratio.ij.vo.conſi.xxvj.nu.1.fo.75.
Monaſteria tenentur ſoluere quartã de relictis eis factis.ibi.num̃.3.Et eximi poſſunt priuilegio vel longa conſuetudine.ibi.nu.4.
Monialis dicitur nupta nõ proprie ſed ficte.ij.vol. conſi.cxj.nume.1.⁊.3.fo.121.
Mulcta impoſita per iudicem ratione cõtumacie ſi tẽpore ſententie non cõſtat iudici de illius cõtumacia non valet.ij.vo.conſi.xxxiij.nu.7.fo.78.
Mulier dicitur palam queſtũ facere etiam ſi faciat in domo cuilibet poſtulanti.ij.vo.conſi.ij.nu.3.fo.57.
Mulier eſt ita ſubdita viro vt preſumatur accerſita ab eo.j.vol.cõſi.xliiij.nu.1.fo.21.
Mulier habẽs ſexaginta tiſi in bonis ſuis ſi illa donauit alicui vt eã aleret nec ad hoc requiſiuit iudicẽ loci nec nepotem ſuũ queritur an preiudicet nepoti.j.vol.cõſi.xvij.nu.1.fo.9.
Mulier habẽs filios,ex primo matrimonio ſi tranſit ad ſecunda vota nõ põt in teſtamento.aut inter viuos vel ex ſponſalia largitione plus cõferre ⁊ donare ſecũdo viro ꝙ donet alicui filiorũ ſuorum.ij.vo.cõſi.cxvij.nu.2.⁊.3.fo.125.
Mulier nõ põt augere dotẽ niſi maritus pari incremanto augeat donationem ꝓpter nuptias.j.volu.cõſi.xlvj.nu.2.fo.21.
Mulier habens bona ſi nubat videtur tacite omnia bona ſua dare in dotem.ibidem nu.3.
Mulier palam dicitur queſtum facere licet in publico ſe nõ ꝓſtituerit ſꝫ in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti.ij.vol.conſi.lxxxj.nu.3.fo.106.
Mulier põt renuntiare iuri hypothecrauim ſuarũ.ij.vo.cõſi.viij.nu.1.fol.67.Et pro viro nullo modo obligatur.ibi.nu.3.
Mulier põt prorſus legitima priuari ꝓpter familiã domus cõſeruandã.ij.vol.cõſi.xcij.nu.3.fo.110.
Mulier ſi maritat a patre ⁊ dos ab ipſo patre ꝓficiſcitur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure cõi redit ad patrem ij.vo.conſi.cxv.nu.2.fo.124.
Mulier ſi renuntiat velleiano in eodem Sctu extra iudicium non valet.j.vo.conſi.lxxj.nu.2.fo.34.
Mulier ſi nõ habet vnde ſe alat nõ per hoc põt petere alimenta intra annum.ij.vol.cõſi.xxxix.nu.5.fo.81.
Mulieri de iure cõi permittitur libere diſponere de bonis ſuis vltra legitimam debitam filijs .ij.vo.cõſi.cxv.nu.1.fo.125.
Mulieres cõtra propria cõmoda ſepe laborant.ij.volumi.conſi.xv.nu.4.falio.97.
Multitudo ſine iuſtitia gubernari nõ poteſt.j.vol.conſi.xcvj.numero.1.fo.48.

De litera.N.

Natura rei eſt potius atrendenda ꝙ ſimplex denominatio.ij.vo.conſi.xlvij.nu.2.fo.95.
Naturali rõne tenet quis impendere neceſſaria ſeruo vel equo cõmodato.ij.vol.conſi.lxxxv.nume.5.fo.198.
Neno poteſt in teſtamento ſibi eam legem dicere vt a priori ei recedere non liceat.primo volumine.conſilio.lxxxv.nume.3.folio.41.
Nomen litis cõprehendit omnẽ actionẽ tam in rem ꝙ in perſonam.j.vo.conſi.xliij.nu.1.fo.20.
Nomen proprium ⁊ appellatiuum quãdo exprimitur in diſpoſitione debet diſtributio attribui qualitati prius expreſſe.ij.volum̃.conſi.xciij.nu.4.fo.111.
Nominatus ad aliquod officium debet ſtatim appellare, alias recuſare nõ põt.j.vol.conſi.xlvij.nu.4.fo.21.
Non gerere ⁊ ſine ſolẽnitate debita gerere paria ſunt.ij.vo.cõſi.xc.nume.1.fo.109.
Notarius non debet ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtꝙ inſtrumentũ eſt parti traditũ ⁊ maxime in iudicio exhibitũ.primo vo.conſi.xcix.nu.4.fo.51.
Notarius deponẽs ſuper aliquo caſu non facit maiorem fideꝫ ꝙ vnus de teſtibus.j.vo.cõſi.xvj.nu.2.fo.8.
Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totum inſtrumentum complere per alium niſi hoc faciat iudicis autoritate.ſecundo volu.conſi.lxviij.nu.3.fo.68.
Notarius ſi dixit in protocollo:hoc fuit caſſum de voluntate partiũ nec appoſuit teſtes:nõ ſibi creditur.ij.vo.cõſi.xxxiiij.nu.4.fo.79.
Notoriũ dicitur eſſe ꝓbatũ in iudicio.ij.vo.cõſi.xij.nu.2.fo.68.
Notoriũ ſurgens ex ſnia eſt notoriũ preſumptionis.primo volu.conſilio lxxxix.nu.5.fo.44.
Notoria multa dicunt que nõ ſunt.j.vo.conſi.xxxiij.nu.4.fo.15.
Notoria nõ ſunt in iudicio deducenda.ij.volu.conſi.lxxj.nume.2.fo.100.
Nouale quid dicatur quo ad ſolutionẽ decimarũ.ij.volu.conſi.lxx.nu.2.fo.99.
Nullus citra principẽ poteſt imponere vectigalia de iure cõi.ij.vo.conſi.lxxxiij.nu.3.fo.107.
Nuptie dictio multipliciter in iure ſumitur.j.vo.conſ.j.nu.4.fo.2.

De litera.O.

Oblati religioni qui ſe ⁊ ſua dedicauerũt:gaudent etiã in bonis que tenent nomine monaſterij omnibus priuilegijs illius religionis.primo volum.conſi.liij.nu.2.fo.24.
Omnis obligatio regulariter actiue ⁊ paſſiue trãſit in heredes.ij.vol.conſi.lxxxvi.nu.3.fo.108.
Obligatio ex iuramento acquirit principaliter deo nõ parti turpiter recipienti.ij.vo.conſi.xij.nu.6.fo.68.
Obligatio ex contractu cõditionali oritur.vi.q.nu.16.fo.162.
Obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione cõtra principalẽ ceſſat.i.vol.conſi.xxiij.nu.2.fo.11.
Obligatio obſcura recipit interpretationẽ contra eum qui ſe fundat ſuper ea.ij.vo.conſi.lxxv.nu.4.fo.103.
Obligatus ad reſtitutionem fidei commiſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoribus.j.volu.conſi.lxxix.nu.1.folio.38.
Obuentionũ ⁊ ꝓuentuum.appellatione veniunt omnes decime ⁊ quicquid peruenire põt.j.volu.cõſi.lvij.nu.2.fo.27.
Occultans ſeipſum malitioſe,ſiue impediens ne poſſit ad eum citatio peruenire habetur pro citato.j.vo.cõſi.xcix.nu.2.fo.50.
Offerendi plures modi ponũtur.ij.volu.conſilio.cij.nume.1.fo.116.
Officium iudicis delegati nõ extinguit per ſolã ſniam niſi ſit executioni mandatũ.j.vo.conſi.xxxvij.nu.2.fo.42.
Officiũ in quo remouetur:remouetur ⁊ officij premium.j.vo.cõſi.xxxvij.nu.2.fo.17.
Officiuꝫ ſuũ qſqꝫ preſumit diligenter exercere.j.vo.cõſi.xlj.nu.2.fo.19.
Officialis nõ põt donare nec remittere ius cleri ciuitatis vel collegij.ij.vo.cõſi.xxxiiij.nu.3.fo.79.
Officialis publicus obligatus ad redendã rõnem ſatiſfacit edicto ſi ſuuꝫ codicem vel mẽbranas tradit legendas vel ſcribẽdas.j.vo.conſi.xxvij.nu.1.fo.13.
Onus probandi incumbit mandatũ aſſerenti.ij.vol.conſi.vij.nu.3.fo.65.
Onus vbicunqꝫ apponit in cõtractu venditionis illud videtur pars pretij.j.vo.cõſi.lxvj.nu.3.fo.32.
Onera cõitatis incũbunt laicis ⁊ nõ clericis.j.vo.coſi.vj.nu.1.fo.4.
Onera extraordinaria ſunt odioſa,⁊ ſine magna cauſa ⁊ expreſſo principis conſenſu non ſunt exigenda.ſecundo volumine conſilio.xx.nu.3.fo.72.
Ordinarius põt abſenti cõferre beneficiũ.ij.vo.cõſi.lxxvj.nu.3.fo.103.
Ordinarius debet in actu executionis ſuie obtemperare delegato.j.volu.conſi.xxxiiij.nu.1.fo.15.
Orationes ⁊ ſacrificia ſacerdotũ multũ proſunt animabus defunctorum.ij.vo.coſi.xcix.nu.3.fo.114.
Oratores concilij Baſilienſis.de concilio Baſilienſi.nu.4.fo.126.

De litera.P.

Pactum de lucrãda certa parte dotis in caſu mortis an ſortiatur effectum ſuũ altero coniugũ religionem intrante.primo volu.cõſi.j.nu.3.fo.2.
Pactũ de nõ retrouendendo nõ liberũ quãdo fit eſt preſumptio ꝙ fiat cauſa lucrandi fructus illius medij temporis.primo vol.conſi.lxxvj.nu.2.fo.37.
Pactum de nõ ſuccedendo patri aut filio valet quãdo tantũ quis percepit ꝙtum ſibi debetur occaſione ſucceſſionis.ij.vol.cõſi.cxvj.nume.2.fo.124.
Pactũ factũ de vlterius nõ petẽdo debet referri ad quãtitatẽ nõ ſolutã.ij.vol.cõſi.xcvij.nu.2.fo.113.
Pactum vt emphiteota nõ poſſit expelli exceptione ſolutionis canonis valet.j.vo.cõſi.lxxij.nu.2.fo.35.
Pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit.ij.volu.conſi.lxxv.nu.3.fo.103.
Pacta inita cum principe ſeu ab habẽtibus principis autoritatẽ habent vim legis

vim legis.ij.vo.conſi.xxiij.nu.1.fo.74.
Pannorum appellatione que contineatur.dionyſius.j.vol.conſil.cv.numero.3.fo.55.
Papa an poſſit ſtatuere ꝙ nunq̃ aliquis papa poſſit de hereſi accuſari. de concilio Baſilienſi.nu.15.fo.131.
Et papa ſit ſubditus cõcilio probatur.ibi.nu.18.fo.135.
Et an ſolus habet omnimodam poteſtatem.ibi.nu.22.fo.135.
Papa circa prouiſionem beneficiorũ habet maiorẽ poteſtatẽ q̃ capitulũ circa electionem.iij.q.nu.13.fo.149.
Pape iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij fuerunt conceſſa.j.que.num.4.folio.138.
Papa habet in beneficijs plenitudinẽ poteſtatis rõne cuius põt ſupra omne ius diſpenſari.j.q.nu.1.fo.138.
Nec habet ſuperiorem.ibi.nu.2.
Et habet eccleſie arbitrium.ibidem.nu.3.
Aliquando in vno ep̃atu ponit duos ep̃os.ibi.nu.5.
Et aliquando cõcedit vni ep̃o duos ep̃atus.ibi.nu.6.
Et diſſoluit matrimonium carnali copula non cõſummatũ.ibi.nu.7.
Sed nõ põt diſpenſare qd̃ qs eodẽ tp̃e habeat duas vxores.ibi.nu.8.
Concedere tñ põt epiſcopatum ⁊ alia inferiora beneficia ad tempus ⁊ ſub conditione.ibi.nu.9.
Et ſolus papa tanq̃ caput põt exercere omnimodã iuriſditionẽ expoſcente cauſa rationabili.ibi.nu.14.fo.139.
Et ceſſante legitima cã an poſſit diuidere epiſcopatũ in duos ſine cõſenſu epiſcopi.ibi nu.17.fo.140.
Nec a toto clero populo ⁊ imperatore iudicari põt.ibi.nu.19.
Eſt enim dei vicarius in terris.ibi.nu.20.
Poteſt tamen errare ⁊ eſſe hereticus.ibi.nu.21.
Et papa mortuo vacat eccleſia.ibi.nu.33.fo.42.
Papa licet mandet aliquẽ in poſſeſſionẽ iudici amoto quolibet illicito detentore intelligitur parte vocata niſi papa expreſſe mãdet ꝯtrariũ.ij.vol.cõſi.xxxiij.nu.7.folio.79.
Papa Marcellus fuit depoſitus:q2 idolis ſacrificauit:quãuis coactus metu gentilium.j.vo.conſi.iij.nu.3.fo.3.
Papa per ſuã cõſtitutionẽ ſtatuta ⁊ cõſuetudines tollere velle nõ cenſet cum conſiſtant in facto.ij.vo.conſi.lvij.nu.2.fo.89.
Papa per ſuũ priuilegiũ nõ intendit preiudicare inſtitutioni bñficij.niſi hoc aperte exprimat.j.vo.conſi.cj.nu.1.fo.52.
Papa poteſt concedere ius conferendi ⁊ eligendi puris laicis.ij.vo.cõſi.xxvij.nu.1.fo.76.
Papa põt ſicut alius vtendo iure priuati preſcribere.ij.vol.cõſi.xciij.nu.2.fo.111.
Papa põt bona eccleſie alicui licite donare:⁊ preſumitur mot⁹ iuſta cã.j.vo.conſi.xli.nu.4.fo.19.
Papa ſemper nitit̃ ſaluare decreta ⁊ inſtitutiões ſuorũ legatorũ.Ludouicus bologninus.j.vo.cõſi.cix.nu.2.fo.56.
Papa ſi aliquem ep̃m tranſtulit in ſedem archiep̃alẽ:eo prius a vinculo prioris eccleſie abſoluto:ep̃atus nõ vacat illico per illam abſolutionẽ ⁊ trãſlationẽ:ſed incipit vacare poſtq̃ ep̃s trãſlatus preſtitit ꝯſenſuȝ.ij.vo.cõſi.c.j.nu.2,fo.115.
Papa põt ex certa ſcientia ⁊ cũ cauſe cognitione vni duos epiſcopat⁹ cõferre.ibi.nu.6.fo.116.
Papa ſi cõcedit priuilegiuȝ monaſterio vt null⁹ ep̃s audeat monachos illius monaſterij excõicare ſuſpẽdere vel interdicere:qũo ⁊ de quibus intelligat̃.ij.vo.cõſi.xxxv.nu.4.fo.79.
Papa ſolus poteſt deſtinata ad certũ vſum piũ in aliũ cõuertere:nõ ſolũ remittere.ij.vol.cõſi.xv.nu.3.fo.69.
Papa ſolus diſpenſat ꝙ quis tranſeat de maiori ad minorem.j.vol.cõſi.xcvj.nu.3.fo.49.
Parentes nũquid poſſint maritare eoꝝ liberos et inducere filias ad cõſentiendũ.ij.vo.cõſi.lxv.nu.1.fo.97.
Parte negãte ꝓbatio debet fieri.ꝙ citationes legitime ꝓceſſerit.ij.volu.conſi.lxxxiij.nu.2.fo.107.
Partes poſſunt remittere iuramẽtũ teſtibus.j.vol.ꝯſi.lj.nu.1.fo.23.
Paſſus ſcðm decretũ põt beneficio legis intra annũ offerre debitũ creditori:recuperare ſua bona data inſolutũ illi creditori.j.volu.conſi.lxix.nu.3.fo.33.
Pater cõpellit̃ dotare filiã ex iudicis officio.j.vo.cõſi.xij.nu.1.fo.6.
Pater non põt exheredare filiũ ex eo ꝙ intrat religionẽ.ij.volu.ꝯſi.xxij nu.1.fo.75.
Pater nõ põt aliquid dare de iure ciuili filijs ſpurijs ⁊ inceſtuoſis.ij.volu.ꝯſi.l.nu.2.fo.86.
Pater põt inſtituere filiũ in dote.j.vo.conſ.lxxxi.nu.3.fo.39.
Pater põt filio ſpurio relinquere pro alimẽtis vſq̃ ad quantitateȝ ſufficientem.ij.vo.cõſi.cxv.nu.2.fo.124.
Pater ſi vult ꝙ relictuȝ ſeu datũ cauſa mortis tranſeat in filios ſpurij ſeu ſpurie qualiter debeat dicere.ibi.nu.4.
Pater quicquid offert monaſterio tp̃e ingreſſus filie debet cõputari ad inſtar dotis in legitimã ipſius filie.ij.vo.cõſi.cxi.nu.3.fo.121.
Pater rogatus reſtituere filio:tenetur regulariter reſtituere.j.vo.conſil.xxix.nu.3.fo.38.
Pater ſicut tenetur de peculio ex contractu filij.ita ⁊ de condennatiõe facta in iudicio.ij.vo.con.lxvj.nu.1.fo.97.
Pater ſi promiſit non exheredare:intelligit̃ niſi cauſam exheredatiõis filius dederit.ij.vo.conſi.lxj.nu.4.fo.92.
Pater ſi inſtituat filium in aliqua re minus q̃ legitima:põt filius petere ſupplementum.ij.vo.cõſi.cxvj.nu.1.fo.124.
Pater ſi teſtamẽto prius facto fecerit filiũ legitimari rumpitur teſtamẽtum.j.vo.cõſi.lxxxvj.nu.2.fo.42.
Patris autoritas an requiratur in mutuo per filiũ cõtrahendo.v.q.nu.6.fo.156.
Patrimoniũ ⁊ beneficiũ eccleſiaſticũ habẽs an poſſit ſalua cõſcientia cõſeruato patrimonio de beneficio viuere.iiij.q.nu.3.fo.149.
Patronus ex fundatione tria conſequitur.tertia queſtione.numero.14.folio.149.
Patronus non poteſt preſentare ſeipſum.ſecundo vol.conſi.xcvj.nu.1.fo.113.
Patroni q̃q̃ ſint abſentes poſſunt preſentare clericũ preſentẽ per eoruȝ literas.ij.vol.conſi.lxxvj.fo.103.
Patronus quis efficitur eccleſiam nouam conſtruendo.ij.vol.conſi.lix.numero.3.fo.91.
Patronus tenetur preſentare intra quatuor mẽſes.ij.vol.cõſil.xxviij.nu.2.fo.76.
Pena gabelle nõ ſolute nõ tranſit ad heredes.j.vo.cõſi.xxviij.numero.1.fo.33.
Pene quando imponuntur diuerſe alternatiue a lege:⁊ verba legis diriguntur ad iudicem.optio nõ datur parti ſed iudici.j.volu.cõſi.xcj.nu.1.fol.45.
Penitentie locus eſt in penis legalibus vſq̃ ad ſñiam etiã cõtra propria ſignificata verborũ.ij.vo.cõſi.xvij.nu.1.fo.70.
Penſionem annuam recipiens pro locatione agri nõ peccat.v.q.num.9.fo.156.
Penſionẽ ſoluere de re ꝓpria nemo põt.j.vol.cõſi.v.nu.1.fo.4.
Peremptio inſtantie nõ dependet a facultate partiuȝ ⁊ iudicis:imo eis etiam inuitis currit tp̃s.ij.vo.ꝯſi.xvj.nu.8.fo.70.
Periurus oĩs nõ eſt infamis infamia ciuili.ſed ſolũ ille qui venit ꝯtra ꝓmiſſionem iuratã.ij.vo.cõſi.xli.nu.3.fo.82.
Periurijs via nõ eſt aperienda.ij.q.nu.8.fo.143.
Perſonaliter quis citari debet quãdo reperiri poteſt.ij.vol.cõſi.xliij.nume.3.fo.83.
Peruerſio ordinis cauſe ad cauſam nõ vitiat ſñiam ipſo iure.ij.vol.cõſi.xxix.nu.2.fo.76.
Petens reſtitutionẽ duo debent ꝓbare.ſ.poſſeſſionẽ ⁊ deiectioneȝ.ij.vo.conſi.xxiij.nu.2.fo.73.
Petitio reductionis ad arbitrium boni viri eſt quaſi quedã appellatio.j.vo.cõſi.ij.nu.1.fo.3.
Petrus quare fuit appellatus cephas.j.q.nu.32.fo.142.
Placet verbũ nõ iportat liberã voluntatẽ:ſed arbitriũ boni viri.ij.vo.ꝯſi.xlviij.nu.3.fo.85.
Plurimi ſi fuerint ſocij poſt mortẽ vnius in totũ rũpitur ſocietas.ij.vo.cõſi.lxxxvj.nu.1.fo.107.
Plura vbi mãdant̃ ⁊ mandatũ per oĩa nõ põt adimpleri eo mõ quo põt adimpleri debet.ij.vo.conſi.lxv.nu.3.fo.97.
Plura qñ ſunt ĩ obligatiõe alternatiua altero ſublato remanet reliquũ.ij.vo.cõſi.iiij.nu.5.fo.63.
Ponens vel reſpõdens ſeu cõferẽs põt incontinẽti ſuam cõfeſſionẽ abſq̃ alio preiudicio reuocare.ij.volu.conſi.lxxiij.nu.2.fo.100.
Poſitio inpertinens dicitur que facit ad fundãdã vel iuuandã intẽtionem ponentis.ij.vo.cõſi cxvij.nu.2.fo.125.
Poſitiones quare ſint admiſſe.ij.vo.cõſi.cxxiij.nu.1.fo.125.
Poſſeſſio diutrina ad hoc vt ꝓbet̃ nõ obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tẽpore:alius de alio.ij.vo.ꝯſi.lxxxj.nu.2.fo.106.
Poſſeſſio iuriſditionis acquiritur per vnicũ actũ qui non ſolet de gratia concedi.j.vo.ꝯſi.lxi.nu.4.fo.29.
Poſſeſſio patronatus ꝓbatur de preſentatione ſecuta inſtitutiõe.j.vol.conſi.liiij.nu.2.fo.25.
Poſſeſſio probatur per iuramentum fidelitatis.ij.vol.conſi.lxij.nume.1.fo.93.
Poſſeſſio trãſit ex inutili cõtractu.j.vo.cõſi.c.nu.1.fo.51.
Poſſeſſionẽ pacificã nõ dicit̃ qs habere ſi illico ſuper ea mouet̃ ſibi queſtio.j.vo.cõſi.lxix.nu.2.fo.33.
Poſſidens duo beneficia curata eodem tempore ſi nõ apparet de legitimo titulo preſumendum eſt ꝙ iniuſte poſſidet.ij.vol.cõſ.xxxviij.nu.2.fo.81.
Poſſeſſor tẽetur reſtituere rem quã poſſidet,niſi plene probet dominiũ.ij.vo.cõſi.lxij.nu.94.
Poſſibilitas reſpectu dotis conſideratur ex tribus.ij.vo.conſi.cxj.nu.6.fo.121.
Poteſtas toti eccleſie data fuit tanq̃ corpori in perſonã Petri ⁊ aliorũ.

pꝛima queſtione.nu.12.fo.139.
¶Poteſtas ſi eligatur pꝛo ſex menſibus pꝛoxime futuris:ſi hoc tẽpoꝛe nõ poſſit officiũ exercere nõ poteſt officiũ ſuum petere pꝛo alijs ſex mẽſibus.j.vo.conſi.xciij.nu.2.fo.47.
¶Potẽtia de facili reducibilis ad actũ habetur pꝛo actu.j.vo.conſi.xcj.nu.3.fo.45.
Pꝛelatus canonice adminiſtrare nõ põt inuentario minime facto.iij.q.nu.15.fo.149.
¶Pꝛelatus per cõpꝛomiſſuꝫ factũ ſine ꝯſenſu ſuperioꝛis nõ põt perpetuũ iudiciũ eccleſie gñare.j.vo.cõſi.lvj.nu.2.fo.75.
¶Pꝛelatis põt dare modica de rebus.eccleſie.j.vo.cõſi.xlv.nu.1.fo.21.
¶Pꝛelatus ſeu rectoꝛ eccleſie nedum in ſanitate ſꝫ ẽt in egritudine põt de aliqbus mobilibus per eccleſiã acqſitis ꝓ ſuo arbitrio diſponere etiã inter eos qui ſibi ſeruierũt.ij.vo.cõſi.x.nu.3.fo.67.
¶Pꝛelatus ſine autoꝛitate ſuperioꝛis:⁊ maxime ſine conſenſu ſui capituli nõ põt cõpꝛomittere ſuper iuribus eccleſie.j.vo.cõſi.lxij.nu.1.fo.29.
¶Pꝛelatus ſolus trãſigendo nõ obligat ſucceſſoꝛem.ibi.nu.2.
¶Pꝛelatus ſi in aliqua electione habeat tertiã ptẽ capituluꝫ aliã ⁊ aliqua vniuerſitas aliã tertiã:tũc voces non iudicãtur per capita .j.vo.conſi.lvij.nu.1.fo.26.
¶Pꝛelatus ſolus ſine alia ſolẽnitate põt repudiare hereditatẽ longã etiã rei immobilis eccleſie factã.j.vol.conſi.xxxj.nu.1. fo.14.
¶Pꝛelati cõparant̃ tutoꝛibus.⁊ curatoꝛibus.iij.q.nu.16.fo.149.
¶Pꝛelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices.vj.q.nu.6.fo.159.
¶Pꝛelati poſſunt petere reſtitutionẽ in integrũ etiã ſine mãdato eccleſie.j.vol.conſi.lxxvij.nu.1.fo.42.
¶Pꝛemium ex delicto quis cõſequi non debet.iiij.q.nu.12.f.142.
¶Pꝛeſbyter habens populũ tenetur habere clericum.ij.vol.conſi.lxxxix.nu.6.fo.109.
¶Pꝛeſcribi poteſt contra imperatoꝛẽ vt nõ cognoſcatur in pꝛincipẽ.j.vo.conſi.lxxxij.nu.1.fo.39.
¶Pꝛeſcriptio centenaria ſolũ currit in relictis factis locis religioſis.j.vol.conſi.xxxij.nu.1.fo.14.
¶Pꝛeſcriptio currit cõtra mulierẽ in rebus ſeu iuribus dotalibꝰ ab eo tẽpoꝛe quo põt actionẽ mouere.ij.vo.coſi.xiiij.nu.1.fo.69.
¶Pꝛeſcriptio cũ mala fide regulariter cõtra neminẽ currit.ibi nu.4.
¶Pꝛeſcriptio cõtra vxoꝛẽ nõ currit in rebus dotalibus cõſtante matrimonio.ij.vo.cõſi.liiij.nu.1.fo.88.
¶Pꝛeſcriptio.xl.annoꝛuꝫ currit.in legatis factis pauperibus in certis.ibidem.nu.2.
¶Pꝛeſcriptio ſine poſſeſſione nõ pꝛocedit.eo.vo.cõſi.lv.nu.2.fo.95.
¶Pꝛeſcriptio.x.annoꝛũ in coꝛpoꝛalibus currit ſine titulo.ij.vo.cõſi.vj.nu.3.fo.64.
¶Pꝛeſcriptio in quarta decimarũ ⁊ moꝛtuoꝛũ currit cõtra epm.ij.vo.cõſi.xxvj.nu.5.fo.57.
¶Pꝛeſcriptio eſt maioꝛis virtutis ꝙ̃ nuda ſnia.j.vo.conſi.lxxxix.nume.5.fo.44.
¶Pꝛeſcriptio non currit impedito agere etiam de iure.ij.vo.conſi.xxij.nu.2.fo.73.
¶Pꝛeſcriptio cum bona fide partim eſt inducta in fauoꝛem poſſidẽtis bona fide:⁊ partim in odium negligẽtis ius ſuum pꝛoſequi.ibidem.numero.3.
¶Pꝛeſcriptio nõ curit tẽpoꝛe belli qñ eſt tãtũ in loco qð ius nõ redditur.ij.vo.cõſi.xlvj.nu.2.fo.84.
¶Pꝛeſcriptio per litis conteſtationem interrumpitur.ij.volu.cõſil.iij.numero.10.fo.61.
¶Pꝛeſcriptio.xl.annoꝛũ ſufficit cõtra eccelſiam citra romanam.j.vol.cõſi.cj.nu.5.⁊.9.fo.52.
¶Pꝛeſcriptio contra filium in rebus aduẽtitijs non currit durãte paterna poteſtate.ibidem nu.6.
¶Pꝛeſcriptio eſt ſtricti iuris ⁊ tm̃ p̃ſcribitur ꝙ̃tum poſſidet̃.ibi.nu.7.Nõ tamẽ pꝛeſcribitur tẽpoꝛe guerre.ibi.nu.8.
¶Pꝛeſcriptio requirit bonã fidem.ij.vo.ꝯſi.lvij.nu.4.fo.89.
¶Pꝛeſcriptio ſemel interrupta etiam ciuiliter per litis cõteſtationẽ nõ poteſt amplius inchoari ꝓpter malam fidem pꝛeſumptam.ij.volu.cõſi.xix.nu.2.fo.72.
¶Pꝛeſcriptio.xxx.annoꝛum currit cõtra relictum factũ pauperibus incertis.ij.vo.cõſi.xv.nu.2.fo.69.
¶Pꝛeſentatio qñ ſpectat ad plures tanꝙ̃ ad ſingulos non eſt neceſſe vt in pꝛeſentationis actu oẽs cõueniant:ſed poſſunt ſeparatim p̄ſentare.ij.vo.conſi.lxxvi.nu.1.fo.103.
¶Pꝛeſtatio cenſus dicitur quedã ſeruitus.j.vol.ꝯſil.cij.nu.1.fo.53.
¶Pꝛeſumendum eſt pꝛo ſnia poſtꝙ̃ trãſiuit in rem iudicatum.j.vol.cõſil.lxxiij.nu.2.fo.35.
¶Pꝛeſumptio cadit ſuper incerto.j.ꝯſi.lxxi.nu.8.fo.35.
¶Pꝛimũ decretum nõ debet interponi niſi cõtra cõtumacem.ij.volu.cõſi.lxxxiiij.nu.1.fo.107.
¶Pꝛimogenitus in diuiſionibus iure diuino ſecundogenitus p̄fert̃.ij.vo.conſi.iij.nu.4.fo.58.
¶Pꝛinceps agendo actum ſcienter cõtra legẽ videtur circa illã diſpenſare.ij.vo.conſi.cj.nu.5.fo.116.
¶Pꝛinceps in re ſua dicitur arbiter:pꝛimo volumi.conſil.xxix.numero.1.folio.14.
¶Pꝛĩceps licet ex certa ſciẽtia poſſit mihi tollere ea que ſunt iuris ciuilis non tamen poteſt que ſunt de iure gentium tollere.j.vo.conſi.lxxxiiij.nu.1.lo.40.
¶Pꝛinceps habet pleniſſimã poteſtatẽ ſuper ius poſitiuũ.ibi.nu.4.
¶Pꝛinceps ſi ex certa cã aliquid appꝛobat vel ſuo pꝛiuilegio inferat ꝙ de iure cõmuni nõ valet firmũ erit.eo.vo.⁊ conſi.nu.5.fo.41.
¶Pꝛinceps licet nõ poſſit ſine cauſa reſcribere cõtra ius diuinũ:ſi tamẽ reſcribit:p̄ſumitur in eo iuſta cauſa.ibidem.nu.8.
¶Pꝛinceps quando intendit vt reſpectu deciſiõis cõſtitutio extẽdatur ad pendentia ſemper de his facit mentionem.ij.vol.conſi.cxj.numero.5.folio.121.
¶Pꝛinceps nunꝙ̃ intendit pꝛeiudicare tertio niſi de illo mentionẽ faciat ij.vo.conſi.lxx.nu.1.fo.99.
¶Pꝛinceps ſi fecerit commiſſionem per viam inquiſitionis intelligitur illam feciſſe per viam iudicialis commiſſionis.ij.volu.cõſi.xxxiiij.nu.8.folio.79.
¶Pꝛinceps ſi concedit alicui licentiam transferendi domicilium ſciens illum eſſe tutoꝛem in loco:videtur illam a tutela abſoluiſſe.j.vol.conſi.lv.nu.5.fo.25.
¶Pꝛinceps ſi conceſſit alicui pꝛiuilegiũ cum aliquali reſtauratiõe iuris alterius valet.j.vo.conſi.cj.nu.3.fo.52.
¶Pꝛinceps ſolus poteſt tollere ius alteri queſitum.j.volumi.conſi.lxj.nu.1.folio.28.
¶Pꝛinceps ſecularis an poſſit intereſſe cõſilio eo inuito.j.q.numero.28.fo.142.
¶Pꝛinceps intẽtio nõ eſt tertio pꝛeiudicare niſi de eo mentionẽ faciat ſpecialem.ij.vo.cõſi.lvij.nu.1.fo.89.
¶Pꝛiuilegiũ clericatus nõ perdit̃ niſi per actũ omnino contrariũ clericatui.ij.vo.cõſi.lxij.nu.17.fo.94.
¶Pꝛiuilegiũ collatũ vniuerſitati perdit̃ per vſuꝫ contrariũ etiã per ſingulos de vniuerſitate.ij.vo.cõſi.xviij.nu.4.fo.71.
¶Pꝛiuilegiũ cõceſſum nõ ſubdito nõ põt reuocari.j.vo.conſi.xlj.nume.5.folio.19.
¶Pꝛiuilegiũ imperatoꝛũ valet quo ad ſuos ſubditos.j.volu.conſil.cij.nu.4.fol.53.
¶Pꝛiuilegiũ lite pẽdente cõceſſuꝫ de litis pẽdetia mẽtione nõ habita nõ valet.j.vo.cõſi.xcviij.nu.1.fo.50.
¶Pꝛiuilegiũ quatenus tendit in alioꝛũ pꝛeiudiciũ dꝫ ſtricte interpꝛetari.eo.vo.⁊ conſi.nu.4.fo.50.
¶Pꝛiuilegiũ nõ pꝛeiudicat cõpoſitioni pꝛimo facte.de illa ſpeciali mẽtione nõ facta.j.vol.conſi.cj.nu.2.folio.52.
¶Pꝛiuilegium imperatoꝛis valet quo ad ſuos ſubditos.ibi.nu.10.
¶Pꝛiuilegiũ ſi dat̃ ad aliquid faciendũ:⁊ illud nõ fit intra decenniũ perditur pꝛiuilegiũ.ij.vo.conſi.lxj.nu.8.fo.92.
¶Pꝛiuilegia debent eſſe perpetua.ij.vo.conſi.lxj.nu.1.fo.92.
¶Pꝛiuilegia omnia tributa eccleſijs regulariter ſunt pꝛoꝛoganda ad hoſpitalia.ij.vo.conſi.cij.nu.5.fo.117.
¶Pꝛiuilegia omnia pꝛeiudicialia ſunt ſtricte interpꝛetanda.j.vo.conſi.cj.nu.4.fo.52.
¶Pꝛiuilegia pꝛeiudicialia ſtricte ſunt impetranda.ij.volu.conſi.lvij.nu.3.fol.89.
¶Pꝛobatio in contrariũ per confeſſionẽ illius in cuius fauoꝛẽ ius p̄ſumit admittitur contra pꝛeſumptionem iuris ⁊ de iure.j.volu.conſi.lxxxix.nu.3.fo.44.
¶Pꝛobationes ſi admittantur de facto contra ſententiam:per quas ꝓbationes apparet illa ſentẽtia minus legitima debet iudex magis inherere pꝛobationibus ꝙ̃ ſententie pꝛius late.j.volu.conſi.lxxxix.nume.2.folio.44.
¶Pꝛocuratoꝛ quidquid facit vltra contenta in mandato non tenet.j.vol.conſi.lv.nu.6.fo.25.
¶Pꝛocuratoꝛ ſi a me conſtitutus fuit ad mutuam pecuniam recipiendã:non me obligat ſi in inſtrumento confiteatur ſe pecuniaꝫ recepiſſe nõ tamen apparet ꝙ vere receperit.ij.volumine.conſilio.xviij.numero.3.folio.71.
¶Pꝛohibitus alienare inter viuos nõ videtur ꝓhibitus in vltima voluntate.ij.volu.conſi.xl.nu.2.fo.82.
¶Pꝛohibitus donare ſine alicuius conſenſu non poteſt donationẽ facere niſi ſpecialiter fuerit ſibi donare permiſſum.ij.volumi.conſi.xl.nume.6.folio.82.
¶Pꝛohibitus vendere non poteſt etiam locare ad magnum tempus.ij.volumi.conſi.xcj.nu.3.fo.110.
¶Pꝛelatus habens ius conferendi poteſt conferre beneficiuꝫ eccleſiaſticũ conſanguineis dummodo honeſti ſint.ij.volumine conſilio.xcvj.nu.2.folio.112.
¶Pꝛomittens alium adiuuare ſeu defendere non tenetur adimplere pꝛomiſſionem quantumcunqꝫ ſciat illum indigere auxilio niſi fuerit requiſitus.ij.volu.conſi.3.nume.xlix.fo.86.

Promittens artificē intelligitur promittere de mediocri.j.vol.cō.lvij.nume.4.fo.26.
Promittens ſub certa pena ſe facturum ⁊ curaturum ꝙ titius cōtrahet matrimoniū cum ſempronia: ſi fecit quicquid potuit non teneť ad ꝑ papam.j.vol.cōſi.xc.nu.1.fo.45.
Prouiſio legis eſt magis fauorabilis ꝙ̃ ſtatutū.j.vol.conſi.xcj.nume.5.fo.45.
Prouiſiones ſtatuta ⁊ decreta facta ꝑ preſidētes autoritate ꝯcilij gñalis electorū poſtq̃ autoritate principis fuit ꝯceſſum: hʒ vim legis ⁊ iuris ciuilis: lodouicus bolognignus.j.vo.cōſi.cix.nu.3.fo.56.
Publicum ad hoc vt aliquid dicatur quid requiratur.j.vo.cōſi.xcix.nu.1.fo.50.
Publicanus qui conduxit vectigalia a fiſco: ſi differat ſoluere tēpore ſtatuto pōt cogi ad ſatiſfaciendum: nō tamē incidit in penaʒ.j.volu.cōſi.lxviij.nu.5.fo.33.
Publicitas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudine aſtātium.j.vo.cōſi.xcix.nu.3.fo.50.
Publicatione bonorū ſimpliciter facta intelligitur de bonis preſentibꝰ non de acquirēdis in futurū.ij.vo.cōſi.lj.nu.2.fo.86.
Puelle nō eligentes ſibi ſponſos commendari debent.ij.volu.conſi.lxv.nu.2.fo.97.
P[illegible]uniendus an quis ſit ſm legē exiſtētem tpe delicti: an ſm illam que reperitur tempore ſentētie.ij.vo.conſi.lvj.nu.2.fo.89.
Pupillus doli capax efficaciter obligatur ſi iurauit ſe operas p̄ſtituruʒ.ij.vo.conſi.cviij.nu.2.fo.20.
Pupillus poteſt citari.ij.vo.conſi.xxix.nu.5.fo.77.

De litera.Q.

Qualitas contractus preſumitur ex qualitate.ꝑtij.j.vol.ꝯſi.lxxv.nu.1.fo.37.
Qui tenetur ad defenſionem alterius non tenetur ſe offerre liti licet ſciat illā motam: ſed oportet vt ſibi nuntiecur.ij.vo.cōſi.xlix.nu.2.fo.75.
Que contra bonos mores ſunt habentur in vltimis voluntatibus pro nō ſcriptis.ij.vo.conſi.xcix.nu.2.fo.114.
Quod nō valet directa via nō debet ad mitti per obliquā.ij.vol.ꝯſ.xlviij.nu.ij.fo.85.

De litera.R.

Ratio dat eſſe teſtimonio in teſte.dionyſius.j.vo.cōſi.cv.nu.2.fo.55.
Ratio ⁊ mens legis ſic ſe habent ad legem ſicut anima ad corpus.j.vo.conſi.lxxv.nu.7.fo.36.
Rebellis imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſuʒ.j.vo.cōſi.cviij.nu.1.fo.55.
Recedendum nō eſt a verbis teſtatoris.j.vo.cōſi.xl.nu.2.fo.18.
Receſſus a iure cōi eſt odioſus.ij.vo.cōſi.lj.nu.5.fo.87.
Rector eccleſie ſi aliquid de ſuo impēdat ad vtilitatem ipſius eccleſie eſt ſibi ab eccleſia in totum reſtituendum.ij volum.conſilio.x.numero.4.folio.67.
Rector ſcholarium an debeat eſſe iudex clericoruʒ.vj.queſtione.nume.1.folio.159.
Rector virtute.l.fi.C.de iuriſdi.om.iu.an valeat iuriſdictionē in ſcholares clericos.ibi.nu.8.fo.60.
Recipiens feudum pro ſe ⁊ ſucceſſoribus ſuit qbuſcunq̃: appellatione filiorum veniunt etiam legatarij.j.vo.cōſi.iiij.nu.4.fo.14.
Reductionē ex ipſa iniquitate petens ipſam iniquitateʒ probare habet.j.vo.cōſi.ij.nu.2.fol.3.
Refectio lʒ de iure ciuili immineat locatori: tñ ex ſpeciali pacto pōt pertinere ad conductorem.j.vo.cōſi.xlix.nu.2.fo.22.
Regula canonicoruʒ regularium an ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali.j.vo.cōſi.xcv.nu.2.fo.48.
Regula ꝙ oīs pactio ſiue cōſiſtat in dādo: ſiue in faciendo: ſiue ſit iuſta tranſit in heredem: ne iudiciū defuncti per varias ſimultates corruat quomodo intelligať.ij.vo.cōſi.lxxx.nu.5.folio.106.
Regulis cōmunibus recedere nō debemus niſi quatenus prouiſum reperitur.ij.vo.cōſi.iij.nu.2.fo.58.
Relatiuum quis vel qui cōiunctū verbo futuri tpis denotat conditionē.j.vo.cōſi.lxxxv.nu.4.fo.41.
Religio inſtituta per beataʒ Brigidam an dicatur cōtra canonicas ſanctiones.j.vo.cōſi.viij.nu.1.fo.4.
Relictum factum incapaci habetur pro nō ſcripto.ij.volu.cōſi.lxij.nu.3.fo.95. Et factū fratribus pro liberis emēdis valet.ibi.nu.3. Et ad vitā ſeu pro neceſſitatibus.ibi nu.6.
Relictū annuū ꝑ cōcernentibus diuinum cultum valet.ibi.nu.4.
Relicta in codicillis petuntur actione nata ex teſtamento.ij.vol.conſi.iij.nu.3.fo.63.
Remiſſio ſcōm conſuetudinem italie non fit.j.vol.conſi.xxiiij.numero.1.folio.11.
Remiſſio vſurarū nō valet niſi creditor offerat pecuniam debitori vel ſaltem habeat etiam paratam reſtitutioni.volu.conſi.cxiij.nu.4.fo.122.
Renuntiare quis pōt exceptionibus ⁊ legū beneficijs ſibi cōpetentibus tam in iudicijs ꝙ̃ in cōtractibus.ij.vo.cōſi.lxxij.nu.1.fo.99.
Renuntiatio exceptiōis fictionis ⁊ ſimulationis: an valeat.ij.queſtione.nu.13.fo.45.
Renūtiatio ſimplex extraiudicialis an p̄iudicet.j.vo.cōſ.xliiij.nu.2.f.21.
Reſcriptum pape in dubio trahitur ad ius commune.j.vol.ꝯſi.lvij.nu.5.fol.26.
Reſpectus debet haberi ad monetam antiquam in diſpoſitione legis.ij.vol.cōſ.lvj.nu.1.fo.89.
Reſpondens facile in dubijs.queſtiōibus cōtra fiſcum nō delinquit. Joannes de blandinis.j.vo.cōſ.cvj.nu.2.fo.55.
Reſtitutio in integrū cōceſſa reſpectu capitalis nō extenditur ad vſuras inde ſequutas.ij.vo.cōſi.xxxv.nu.j.fo.79.
Reſtitutio quādiu poteſt fieri illi qui ſoluit: nunq̃ illa pecunia debet dari pauperibus vel in aliam piam cauſam cōuerti.j.vol.cōſi.lxxx.nu.2.fol.39.
Reſtitutonem bñficij eccleſiaſtici petēs an teneatur iuſtificare poſſeſſionē ex titulo.iiij.q.nu.1.fo.151.
Reſtitutionē cōiugis quis petere nō poteſt niſi probet cōiugiuʒ.ea queſtio.nu.8.fo.152.
Res eſt cōſtituenda ad vſum deſtinatum.iiij.q.nu.12.fo.152.
Res emphyteoticaria ad quēcunq̃ peruenerit pōt ille cōueniri ad canonem ſoluendum.ij.vol.cōſi.xxx.nu.1.fo.76.
Res nō priuilegiata ſi peruenit ad priuilegiatos aſſumit eoꝝ priuilegiū.j.vo.cōſi.ix.nu.2.fo.5.
Rex pōt vēdicari ab eo qui miſſus eſt in poſſeſſionē cauſa cuſtodie.ij.volu.cōſi.cix.nu.1.fo.120.
Rem propriam quis violenter inuadere non poteſt.ij.vol.conſi.iij.nu.9.fo.61.
Res eccleſie poſſunt alienari pro redēptione captiuoruʒ niſi ſint date eo modo vt alienari non poſſint.ij.vo.cōſi.xlv.nu.4.fo.84.
Reus principalis ſi eſt rebellis poteſt procedi cōtra tertiū poſſeſſorē nulla diſcuſſione facta.ij.volu.cōſi.xxix.nu.3.fo.76.
Ruſticus pōt emere dignitates ⁊ iuriſditiones q̃ ſunt p̄rimonium venditoris.ij.vo.cōſi.iij.nu.12.fo.61.

De litera.S.

Sacerdos pōt dicere miſſam peculiarem die ſolēni dūmodo per illam non abſtrahatur populus ab audiendo miſſam ſolennē de die.ij.volu.cōſi.xcix.nume.4.fo.114.
Sanctio eſt nomē conſtitutionis canonice.j.volumi.conſi.cij.num.5.folio.53.
Scholaris a quolibet grauamine appellare pōt.vj.q̄ſtio.nu.12.fo.162.
Scholaris quāuis ſtet per mille annos in ſtudio non ſortitur ibi domicilium ſi habet animum redeundi ad partes ſuas.ij.volu.cōſ.lxij.nu.10.folio.93.
Scholares faciunt vniuerſitatem licet ſint clerici ⁊ laici.vj.queſtio.nu.4.fo.159.
Sciens fundum alienum vel obligatum ſi illū emit ⁊ de euictiōe ſibi proſpexit: poteſt ſcientia non obſtante de euictione agere.ij.volu.ꝯſi.xxx.nu.3.fo.77.
Scientia ⁊ patientia ſuperioris eſt ſufficiens ad habendum poſſeſſioneʒ beficij.iiij.q.nu.6.fo.151.
Scientia in facto alieno non preſumitur.j.volumi.conſi.xxxij.numero.2.fo.14.
Scientia poſſeſſoris requiritur in acquiſitiōe iuriū incorporalium.j.vol.cōſi.lxj.nu.7.fo.29.
Scriptura manu teſtatoris ſcripta an valeat inter liberos.ij.vo.ꝯſ.xcviij.nu.1.fo.114.
Scriptura a nō tabellione non facit fidem niſi ſit ſtatuto vel ꝯſuetudine approbata.ij.vo.cōſi.lxviij.nu.2.fo.98.
Scripture cuiuſcūq̃ prelati nō creditur de non ſpectantibus ad officiuʒ ſuum.ij.vo.cōſi.liij.nu.4.fo.87.
Scripturis habētis officiū de publico in ſpectātibus ad officium ipſius ſtandium eſt.ij.vo.cōſi.xxxiiij.nu.1.fo.79.
Scrutiniū quādo fit, ſecrete nō pōt quis in ſeipſuʒ cōſentire.ij.vol.conſi.xxv.nu.3.fo.74.
Secundum decretum nō pōt interponi niſi cōtra latitantē.ij.vo.cōſi.lxxxiiij.nu.3.fo.107.
Secundū officiū excludit primū quādo ſe nō compatiunť.ij.vo.cōſi.lxij.nu.16.fo.94.
Secundū reſcriptū nō inualiditať ex eo ꝙ nō faciat mētionē de primo ſi primū erat nullū.j.vo.cōſ.xcviij.nu.5.fo.50.
Sentētia dicit certa ſi pōt certificari in aliqua parte actorū.ij.vo.cōſi.cxviij.nu.3.fo.125.
Sententia excōmunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.j.vo.ꝯſ.xxxiij.nu.2.fo.114.
Sententia lata contra debitorem ſcienteʒ: preiudicat creditori ſciēti ⁊ tacenti: licet ſibi non fuerit aliquid nuntiatum.ij.vol.conſ.xlix.nume.1.fo.85.

Repertoꝛium ſingularium materiarum.

Sētētia lata alias ſolēniter: an poſſit ex eo impugnari: quia nūtius qui pro ea ferenda ad iudicis mandatum partem citauit, relationem citationis fecit non ad banchum iudicis nec iudice preſente: ſed ſoli notario exiſtenti extra locum vbi ius redditur: notarius tamē ſcripſit citationem in actis anteꝗ̄ ſententia ferretur. ij. volumine. numerero. 1. ⁊. 3. fo. 131.

Et an poſſit impugnari ex eo ꝙ iudex eam tulit ex officio ⁊ nō ad partis petitionem. ibi. nu. 4.

Sētētia lata cōtra plures collegas ſimpliciter inducit obligationē pro parte: ita quod quilibet videtur cōdēnatus in dimidia. ij. volu. conſi. xxxiij. nu. 8. fo. 78.

Sentētia lata ſuper toto non impedit iudiciū agendi ſuper parte. j. vol. conſi. l. nu. 3. fo. 23.

Sētētia lata cōtra minorē ſine curatore eſt nulla. ſecus tamen ſi eſt lata ꝓ eo. ij. vol. cōſi. lxxxix. nu. 5. fo. 109.

Sentētia contra electores non preiudicat electo. ij. vol. conſilio. xvj. num. 7. fo. 70.

Sentētia lata cōtra ꝓcuratorem nō valet ſi negetur illum fuiſſe ꝓcuratorem. ij. vo. conſi. xviij. nu. 1. fo. 71.

Sententia poſtꝗ̄ tranſiuit in rem iudicatā: omnia preſumuntur rite ⁊ rectē agitata. ibi. nu. 6.

Sentētia lata pretextu falſorū inſtrumētorum vel a iudice non ſuo eſt annullanda. j. vol. conſi. x. nu. 3. fo. 5.

Sentētia peremptoria lata preſertim in criminali, nullius eſt momēti. j. vol. conſi. xcij. nu. 1. fo. 46.

Sententia pōt confirmari in cauſa appellatiōis quo ad merita cauſe. j. volu. conſi. xcvij. nu. 1. fo. 49.

Sentētia ſine certa quātitate lata dicitur certa ſi pōt ex actis certificari. ij. vol. conſi. xij. nu. 4. fo. 68.

Sententia ſi lata ſit inter preſentes preſumitur quod iudex habuerit iuriſdictionem ex quo tranſiuit in rem iudicatam. j. volum. conſi. lxj. numero. 1. fo. 28.

Sententia ſummi pontificis poteſt in melius cōmutari. j. queſtio. num. 20. fo. 140.

Sentētia vbicunꝗ̄ continet animarum periculum nō obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit iudicatū in foro ciuili ſiue in eccleſiaſtico. ij. vo. cōſi. lx. nu. 1. fo. 91.

Sententia quelibet a quā non eſt appellatum tranſit regulariter in rem iudicatam. ibi. nu. 2.

Sententia facit ius inter partes quantūcunꝗ̄ ſit lata contra ius litigatoris. ibi. nu. 3.

Sētētia vbi ī vna cā parit exceptionē: nō debet in illa ſimul accumulari. j. vol. cōſi. xiiij. nu. 4. fo. 8.

Sentētiā ſuam in totū retractare nemo poteſt citra principem. j. vo. cōſi. cxcij. nu. 3. fo. 46.

Seruitutes vbi ſunt due reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius nō excludit remiſſionē alterius. j. vo. con. x. nu. 2. fo. 5.

Serui eccleſiarum nō tenentur ad onera laicorū. j. vol. cōſi. liij. numero. 3. folio. 24.

Seruus eſt capax in cā alimentorū. ij. vol. conſi. lxiij. nu. 7. fo. 96.

Significatum debet caſſare ceſſante ratione ſtrictiſſimi ſignificati. ij. vol. conſ. lxxix. numero. 3. fo. 105.

Socij poſſunt inter ſeipſos cōuenire: vt alter habeat duas partes lucri. j. vol. conſi. lxxvij. nu. j. fo. 37.

Societas ad hoc vt ſit licita oportet quod dāna ⁊ lucra ſint cōmunia. j. volu. conſi. lxxvij. nu. 2. fo. 38.

Societas pōt tacite contrahi per actus qui ſocietatem inferunt. ij. volu. conſi. lxxxvij. nu. 1. fo. 108.

Solēnitas inſinuationis non fuit inducta in fauorem donatoris, ſed in odium recipientium clandeſtinas donationes. ij. volu. conſi. cvij. nu. 2. folio. 119.

Solēnitas iuris humani in diſpoſitione ad pias cauſas ceſſat. j. vo. cōſi. xi. nu. 1. fo. 6.

Solēnitas omnis videtur remiſſa per commiſſionem ⁊ indulgētiā pape. j. vol. cōſi. xlj. nu. 3. fo. 19.

Solēnitas omnis iuris ciuilis ceſſat in relictis ad pias cauſas. ij. vo. cōſi. xxxij. nu. j. fo. 77.

Species cōtractus cognoſcitur nō ex verbis, ſꝫ ex ſui natura. ij. vol. conſi. cxiiij. nu. 7. fo. 123.

Spes matrimonij violari nō debet. j. vol. cōſi. xlviij. nu. 1. fo. 22.

Spes ſola habendi aliquid vltra ſortem conſtituit hominem vſurarium. v. q. nu. 8. fo. 157.

Spoliatus licet in iudicio cōſecutus ſit poſſeſſionem poteſt tamen per ſe agere ad penam legis ſi quis in tantam. j. volumi. cōſilio. c. numero. 5. folio. 51.

Sponſus qui cōtraxit ſpōſalia per verba de preſenti cū titia et accepit ab ea noīe dotis centum: ſi decedat ante matrimonij cōſummationem an lucret dotis dimidiam. j. vol. cōſi. j. nu. 1. fo. 2.

Sponſa dicitur quaſi promiſſa. ij. vol. cōſi. lxxix. nu. 2. fo. 105.

Sponſalia vulgariter dicuntur per verba de preſenti. j. volum. conſilio. j. nu. 5. fo. 2.

Spontanea remiſſio non debet preſumi cum debitor eſt pauper: ⁊ creditor diues: ⁊ maxime cum pecunia eſt nō modica. ij. volu. cōſi. cxiij. numero. 5. fo. 123.

Statutum an valeat quo imponitur pena ꝯtrahēti matrimoniū cū filiofa. ſine cōſenſu patris. j. vo. cōſi. xij. nu. 2. fo. 6.

Statutum per quod impeditur matrimoniū ad tempus non valet. eod. vo. ⁊ conſi. nu. 4. fo. 7.

Statutū ciuitatis habētis imperiū diſponēs quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue impune poſſunt offendi: an valeat. j. vol. cōſi. ciij. nu. 1. fo. 54. ⁊ eo. vo. cōſi. cvij. nu. 2. fo. 54.

Statutū deuians a iure cōmuni debet reſtringi quantum fieri pōt. j. vol. conſi. xliij. nu. 4. fo. 21.

Statutū dicitur cōtra libertatē eccleſiaſticā ſi ꝓpter eū clerici efficiuntur timidiores. j. vo. cōſi. lxxxiij. nu. 1. fo. 40.

Statutū laicorū etiā in fauorē eccleſiarū nō tenet. ibi. nu. 2.

Statutū diſponēs ꝙ oīs cā terminet intra duos menſes a tpe citatiōis: debet ſeruari in ſuis puris terminis. ij. vol. cōſi. v. nu. 4. fo. 64.

Statutū epī an valeat quo cauetur vt per quatuor teſtes ſingulares quis ꝓbetur vſurarius. j. vol. conſi. xlij. nu. 2. fo. 20.

Statutū inquātum fieri pōt dꝫ reduci ad terminos iuris cōis per improprietationē verborū ſi id expedit. j. vo. cōſi. xix. nu. 1. fo. 9.

Statutum laicorū ꝙ preſumamus cōtractum vſurariū nō valet. ij. q. numero. 12. fo. 45.

Statutum loquens in materia iuris debet intelligi ſm ius cōe. j. vol. cōſi. lxxvj. nu. 3. fo. 37.

Statutū ꝓhibens ſubauditū intellectū in ſtatutis videt ꝓhibere argumētū a cōtrario ſenſu. j. vol. cōſi. lxxv. nu. 1. fo. 36.

Statutum excludens matrem a ſucceſſione filij inteſtati in fauorem agnatorum, non vendicat ſibi locum in infante qui teſtari nō potuit. ibi. numero. 4. ⁊. 5.

Statutum ſi excludat a ſucceſſione filiā feminam in fauorē maſculi excludit etiam nepotem. ibi. nu. 6.

Statutum municipale diſponēs ꝙ oīa inſtrumenta certa ſumma ſupra debent regiſtrari in archiuo cōis: ⁊ ſi aliter fiat tale inſtrumentū non ſit alicuius valoris ⁊ efficacie nec ex eo aliqd peti poſſit ⁊c. an extēdat ad forenſes cōtrahētes in loco ſtatuti ⁊ faciētes ibidē inſtrumētū cōſici. ij. vol. cōſi. lij. nu. 1. vſꝗ̄ ad nu. 6. fo. 87.

Statutū quo cauet vt valeat teſtamētū corā tribus teſtibꝰ celebratū extēdit vires ſuas quo ad forēſes ibidem ſtātes. ibi. nu. 4.

Statutū diſponēs ſuper inſinuatione teſtamētorū ſeu inſtrumētorum extenditur ad eccleſiaſticas perſonas. ibi. nu. 5.

Statutū ciuitatis an extēdatur ad totū comitatū ciuitatis. ibi. num. 6.

Statutum nō poteſt in totum tollere legitimam. ij. vo. cōſi. xcij. nume. 2. fo. 110.

Statutum preſumens dolum ⁊ ſimilitudinē in certis ꝯtractibus maxime minorū valet. j. vol. cōſi. lxxj. nu. 1. fo. 34.

Statutum diſponens in cōtractu non habet locum in quaſi contractu. ibidem. nu. 3.

Statutum laicorū nō valet ſuper ſpectātibus iuriſdictionē eccleſiaſticā ibi. nu. 4.

Statutum ſimpliciter loquens nō debet intelligi vt ius cōe corrigat. ij. vol. conſi. cxvj. nu. 1. fo. 69.

Statutū tollens dictionem nullitatis debet intelligi niſi nullitas ſit patēs. ij. vol. cōſi. lv. nu. 2. fo. 88.

Statutū vbicūꝗ̄ exigit cōſenſum alicuius in facto alterius: videtur illū requirere ꝓ ſolēnitate. ij. vo. cōſi. xl. nu. 5. fo. 82.

Statuto ſi caueatur debitorē poſſe capi ꝓ debito: tale ſtatutū extēditur ad heredē. ij. vol. conſi. lxxxvj. nu. 4. fo. 108.

Statutū ſi caueatur vt qs citetur perſonaliter vel ad domū: nō intelligit ſm ius cōe. ij. vo. conſi. xlij. nu. 2. fo. 83.

Statuto ſi caueatur ꝙ ꝗ̄diu extiterit maſculus: femina nō ſuccedat, filia excluditur viuente maſculo dūtaxat: ſed illo mortuo debet admitti. ij. vo. cōſi. xcij. nu. 4. fo. 110.

Statuto ſi caueatur ꝙ nullus clericus poſſit rē eccleſie locare ſine epiſcopi cōſenſu: ſi ipſe epiſcopus conducit videtur cōducendo cōſentire. ij. vo. cōſi. xj. nu. 2. fo. 67.

Statuta ad ius commune reduci debent quantum fieri poteſt. j. vol. cōſi. j. nu. 6. fo. 2.

Statutū ciuitatis vel dn̄i diſponens ne quis donet vel vendat rem imobilem alicui nō exiſtēti de iuriſdictiōe ſtatuētiū nō includit donationem vel venditionē in eccleſiam. j. vo. cōſi. lxij. nu. 3. fo. 30.

Statutū ciuitatis nō poſſunt habilitare vel inhabilitare forēſes. ij. volu. cōſi. lij. nu. 2. fo. 87.

Statuta debent intelligi ſm propriū ſenſum verborū. j. vo. cōſi. lxviij. nume. 3. fo. 33.

Statuta dubia ſumere debent interpretationē ſm ius: vt quātominꝰ pñt ledant ius cōe. j. vo. cōſi. xxx. nume. 2. fo. 24.

Satuta

Statuta ⁊ cõſuetudines contra libertatem eccleſiaſticã ſunt ipo iure caſſa ⁊ irrita.j.vo.conſi.lxiij.nu.1.fo.30.
Statuta laicorũ an valeãt ꝙ bona mobilia nõ poſſint alienari in nõ ſubiectos iuriſdictioni ſtatuentium.j.vol.conſi.xxvj.nu.2.fo.12.
Statuta laicorũ nõ diſponentia de clericis:nec in libertatem eccleſiaſticã dummodo ſint honeſta debent ſeruari inter clericos etiam in foro eccleſiaſtico.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.2.fo.78.
Statuta ſi mandant alimenta preſtari vel quid certum pro libra non valent.ij.vo.conſi.xxix.nu.3.fo.81.
Statutũ ſi nõ admittat exceptionem contra inſtrumentũ publicum niſi in cauſa falſitatis nõ poteſt opponi exceptio ſimulationis.ij.vo.conſi.lxxiij.nu.5.fol.100.
Stipulari alteri licet quis non poſſit directe:poteſt tamẽ alterius nomine ſtipulari,⁊ valet ſtipulatio illo ratificante.ij.vol.conſi.lxxxvj.numero.2.fo.108.
Stipulatus ſi aliquis fuerit ſtichuꝫ aut pamphilum quẽ ipſe vellet:ſi ſemel alterum eliget:põt mutare volũtatem ſuam donec in iudicio alium petierit.ij.vol.conſi.xj.nu.5.fo.67.
Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.ij.vo.conſ.lxiij.nu.9.fo.96.
Studium religioni conuenit.i.vo.conſi.lxxxiij.nu.6.fo.43.
Subſtitutio directa facta per nomẽ collectiuum inſtituti duobus filijs impuberibus:vcꝫ ſi vterq; deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres:vno decedẽte in pupillari etate,alter eſt ſubſtitutus.ij.vo.conſi.lviij.nu.2.fo.90.
Subſtitutio facta ſub conditione in euentum conditiõis euaneſcit.j.vol.conſi.xl.nu.1.fo.18.
Subſtitutio in dubio potius dꝫ interpretari vt ſit directa ꝙ̃ fideicõmiſſaria.j.vo.cõſi.lix.nu.2.fo.28.
Subſtitutus licet recuſet tutelam non per hoc excluditur a ſucceſſione.ij.vol.conſi.xc.nu.5.fo.110.
Succedẽs in locũ alterius dꝫ vti eo iure quo ille in cuius locũ ſuccedit.j.vo.conſi.c.nu.2.fo.51.
Succeſſor in feudo debet petere inueſtituram renouari.ij.vol.conſi.lxvij.nu.4.fo.98.
Succeſſor tenetur ad debita contracta per defunctum.ij.volu.conſi.x.numero.1.fo.67.
Succeſſores tenentur facere ea que tenebantur predeceſſores.j.vol.conſi.xciij.nu.4.fo.47.
Succunbens in petitione fundi:non admittitur volens petere fruct⁹ occaſione fundi.ij.vo.conſi.lx.nu.6.fo.92.
Superior non preſumitur in dubio iuri aliorum preiudicare.j.vol.conſi.xcviij.nu.3.fo.50.
Superior non obediens peccat mortaliter.ij.queſt.nu.1.fo.143.
Superfluis remedijs non videtur quis velle vti.ij.vol.conſi.lxxiij.numero.3.fo.100.
Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam.ij.volu.conſi.xxxviij.nume.1.fo.81.
Surreptio vitiat literas gratioſas ipo facto ſine ope exceptionis.ij.volu conſi.xxxiiij.numero.3.folio.80.eodem volumi.conſil.lxx.numero.1.fo.99.

De litera.T.

Tacendo ſe gerere pro procuratore videtur quis mãdato conſentire.ij.volu.conſil.vij.nume.4.folio.65.
Tacens non habetur pro conſentiente vbi agitur de re oneroſa ⁊ nõ appetibili.ij.vo.conſi.7.fo.83.
Taciturnitas habetur ꝓ cõſenſu vbi agitur de modico preiudicio.ij.vol.conſi.xliiij.nu.5.fol.84.
Tantum dictio extaxatiua ⁊ implicat in ſe negatiuam reſpectu aliarum probationum.j.vo.conſi.lj.nu.3.fo.23.
Tempus decem dierum datuꝫ a iure ad appellandum:an currat ipſi minori moroſo qui tutorem habebat.ij.vol.conſi.lxxvij.nu.1.fo.103.
Tempus prefixum inſtantie currit etiam impeditis.ij.vol.conſi.v.nume.3.fo.54.
Temeritas ſola ſufficit ad hoc vt quis condemnetur in expenſis.j.vo.cõ.lxxviij.nu.2.fol.38.
Territorium vnde dicatur.j.vo.conſi.xx.nu.2.fo.10.
Terminus vbicunq; ſtatuitur ad aliquid ꝓbandum:ſi pendente termino contingat impedimentuꝫ facto aduerſarij admittitur quis ad probandum etiam poſt terminũ.ij.vo.cõſi.xvj.nu.2.fo.69.
Teſtator ſi dicet extraneo volũtatem meam cõmitto diſpoſitioni tue videtur illum inſtituiſſe heredem vt diſtribuat hereditatem ad pias cauſas.j.vol.conſi.lix.nu.1.fo.28.
Teſtator ſi dixit:titius heres eſto.ſeius ⁊ meuius heredes ſunto:quõ intelligant iſti tres vocati.ij.vo.conſ.xxxvij.nu.2.fo.80.
Teſtator ſi dixerit ſi tales deceſſerint,volo ꝙ oĩa bona mea deueniant in talem nõ videtur ſubſtitutus vocatus:niſi cum ambo inſtituti deceſſerint.ij.vol.conſi.ciij.nu.2.fo.117.
Teſtator ſi dixit inſtituo talẽ heredẽ ſub cõditionib⁹ infraſcriptis ſi poſtea nullã conditionẽ expreſſit valet heredis inſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta.ij.vo.conſi.lxxx.nu.2.fo.106.
Teſtator ſi in teſtamẽto cõfeſſus fuit ſe debitorẽ titij ex certa cã preſente parte ⁊ acceptãte ꝑ illa cõfeſſiõe in teſtamento habita ꝓbatur debitũ.ij.vo.cõſi.lxxxv.nu.2.fo.108.
Teſtator ſi incepit ⁊ expreſſit ꝙ iſtituebat pauperes chriſti:⁊ nõ perfecto teſtamẽto ſupuenit phreneſis vel mors:talis inſtitutio nõ valet etiam fauore liberorũ.ij.vo.conſi.cv.nu.3.fo.18.
Teſtamentum minus ſolenne ratione ſolennitatis:licet faciat fidẽ inter liberos:oportet tñ ꝙ probetur ꝙ fuerit factũ per patrẽ ſeu eius autoritate.ij.vol.conſi.xcviij.nu.2.fo.114.
Teſtamentum primum tollitur per ſecũdũ ſimpliciter conditum.ij.volu.conſi.xlj.nu.2.fo.82.
Teſtamentũ ſemel factum nõ reuocatur niſi per aliud ſolẽniter perfectũ.j.vol.conſi.xviij.nu.2.fo.9.
Teſtamẽtũ recepit vires ⁊ conſummationẽ per mortem teſtatoris:⁊ nõ ante.ij.vo.conſi.iiij.nu.7.fo.63.
Teſtamenta debent inſinuari ſm leges moreſq; locorũ in quib⁹ inſinuantur.ij.vol.conſi.lij.nu.3.fo.87.
Teſtis ſi primo dixit vnũ extra iudiciũ,⁊ cõtrariũ dicit in iudicio etiã cũ iuramento non creditur ſecũdo dicto:ſed debet puniri de falſo.j.vol.conſi.lij.nu.1.fo.24.
Teſtes ⁊ ſcripture antique maxime.ex archiuo publico ꝓducte ꝓbãt ꝑtinẽtias.ij.vo.cõſi.lxij.nu.9.fo.93.
Teſtes duo in qualibet re probanda ſufficiunt.j.vol.conſi.xvj.nu.1.fol.8.
Teſtes ſi addunt ad inſtrumentũ:nõ per hoc dicit inſtrumentũ reprobari.j.vol.cõſi.lj.nu.4.fo.23.
Teſtes ſingulares nõ ſufficiunt ad probandũ veritatẽ delicti.j.vol conſi.xxxiiij.nu.4.fo.16.
Teſtes ſunt ſemper ſingulares reſpectu ſenſus per quẽ actus percipitur.j.vol.cõſi.xliij.nu.3.fo.20.
Titulus in cõiugio carnali probari debet.iiij.queſtio.num.4.fo.151.
Titulus preſumitur ex cõiectura.j.vol.cõſi.lxxxij.nu.5.fo.39.
Totus orbis eſt territorium imperatoris.ij.vol.conſi.lj.nume.1.fo.86.
Tranſigens non dicitur ſponte donare:ſed timor litis et vexationis ipſum ſubeſſe conpellit.ij.vo.cõſi.xij.nu.5.fo.68.
Trãſactio dꝫ reuocari pretextu leſionis ſi reperiatur trãſigens deceptus in quadruplo.ij.vo.conſi.xv.nu.1.fo.69.
Tranſactio facta ſpãliter ſub certis reb⁹ ⁊ iurib⁹:ad alia nõ expreſſa etiã ſimilia nõ extendit.ij.vo.conſi.vj.nu.1.fo.64.
Trãſactio facta cũ aliquibus ex pluribus habentib⁹ idẽ ius nõ extendit ad alios.j.vol.conſi.lxxij.nu.1.fo.35.
Trãſactio vbicũq; eſt calũnioſa ex parte actoris nõ tenet ipſo iure ⁊ cõpetit repetitio.ij.vol.conſi.cxiij.nu.6.fo.122.
Trebellanica ceſſat in legatis ad pias cauſas.j.volu.conſil.lix.numero.3.fol.28.
Turpitudinem allegans in illuſione rerũ ſpũaliuꝫ nõ eſt audiendus.ij.q.nu.15.fo.145.
Tutor licet nõ poſſit remittere debitũ liquidũ pupilli:nõ liquidũ tñ poteſt.j.vo.conſi.xxxix.nu.1.fo.18.
Tutor non dicit conſentire contractui minoris niſi expreſſe approbet.ij.vo.cõſi.xl.nu.4.fo.82.
Tutor ſi non poſuit in inuentario oẽs res videtur dolo feciſſe.ij.vol.cõſi.lxxiij.nu.7.fo.101.
Tutor ſine iudicis autoritate poteſt veſtes antiquas ⁊ ſimilia que ſeruãdo ſeruari nõ poſſũt diſtrahere ꝓ ſuo arbitrio.ij.vo.cõſ.x.nu.2.fo.66.
Tutor teſtamentarius ſeu datiu⁹ non excuſando.ſe intra quinquaginta dies poſtꝙ̃ ſciuit ſe tutorem deſignatũ videtur ſe aſtringere ⁊ acceptare tutelã.j.vo.cõſi.xc.nu.4.fo.110.

De litera.V.

Vacante eccleſia ⁊ capitulium aliqua de bonis eccl̃ie alienauerit ſine ſuperioris autoritate relinquitur optioni futuri ep̃i an velit ratificare dictam alienationeꝫ.ij.vo.cõſi.lxxxix.nu.4.fo.109.
Vſa apta ad coquendum veniunt appellatiõe inſtrumenti poſſeſſiõis ſi erant ibi ad coquendũ ad vſum dicte poſſeſſiõis.ij.vol.cõſi.lxxxviij.nu.3.fo.109.
Vaſallus põt meliorẽ conditionem feudi facere:deteriorẽ vero ſine dñi voluntate non.j.vo.conſi.lxxxij.nu.10.fo.40.
Vaſalli in alium dñ̃ ꝫcõſentire non poſſunt ſine domini voluntate.ij.vo.conſi.iij.nu.5.fo.59.
Vaſalli proprie dicũtur fideles.j.vo conſi.lxxxij.nu.6.fo.39.
Vendens rem plus ꝙ̃ valeat cenſetur vſurarius.j.vol.conſil.v.nu.3.fo.4.
Venditio nec locatio non conſtat ſi pretium ſeu merces fuit repoſita in

replicatio tertij.ij.vo.con ſi.lxxx.nu.1.fo.106.
Ueniens directe cōtra priuilegiū ſibi cōceſſum perdit priuilegiū per vnicam cōtrauentionē.ij.vo.conſi.lxj.nu.7.fo.92.
Uerbum bonorum comprehendit in ſe actiones.j.volumi.conſi.xl.numero.3.fo.20.
Uerbū ſuum eſt ambiguū.ij.vo.cōſi.lxxxiij.nu.2.fo.107.
Uerba gn̄alia debēt reſtringi ad ſpeciē p̄cedenteꝫ:ex quo ſalua rōne recti ſermonis fieri pōt.ij.vo.cōſi.cxiiij.nu.4.fo.123.
Uerba maritus ⁊ vxor qn̄q; capiuntur ſtricte:qn̄q; large:qn̄q; largiſſime.ij.vo.conſi.lxxix.nu.1.fo.105.
Uerba videbitur ⁊ placebit ſapiunt arbitrium boni viri.ij.vol.cōſi.cx.nu.1.fo.120.
Uerba vbi ſunt clara.nō relinquitur locꝰ interpretationi.ij.vo.cōſi.xcviij.nu.1.fo.13.
Uerba indefinite prolata debent gn̄aliter intelligi vbicunq; ſubeſt eadeꝫ ratio.ibi.nu.4.fo.114.
Ueritas potius ꝙ fictio in ſpiritualibus eſt inſpicienda.ij.queſtio.nu.7.folio.143.
Uicarius epiſcopi an ſit preferendus archidiacono.j.vo.ꝯſi.xxj.nume.1.fo.10.Et vicarius epiſcopi ep̄o aſſociatur in iure.ibi.nu.2.Et habet vicarius epiſcopi dignitatē quādiu eſt in officio.ibi.nu.3.
Uigore arbitrij gn̄aliter aliquibus officialibus cōceſſit non videtur data poteſtas diſponendi cōtra ſtatuta ⁊ ordinamenta ciuitatis iā facta.ij.vo.cōſi.ciiij.nu.1.fo.117.
Uim propulſare incōtinēti dicitur qui facit ꝙ citius cōmode pōt ad alia negotia non diuertendo.ij.vo.conſi.lxij.nu.8.fo.93.
Uir tenetur alere vxorem ſecundum quantitatem dotis.iij.queſtio.nu.9.fo.148.
Uni teſti nō creditur etiam ſi ſynodali prefulgeat dignitate.ij.volu.conſi.liij.nu.2.fo.87
Unio vel diuiſio eccleſiarum non poteſt fieri ſine conſenſu capituli.ij.vo.cōſ.cvj.nu.4.fo.119.
Uniuerſitas alicuius terre pōt ſtatuere aliquid cōtra ius publicū in p̄iudicium ipſius terre.ij.vo.conſi.ciiij.nu.3.fo.117.
Uniuerſitas dat iuriſdictionem rectori.vj.queſtio.nu.6.fo.160.
Uniuerſitas ſecularis nō poteſt dare ſuo rectori iuriſdictioneꝫ eccleſiaſticam.ibi.nu.10.fo.151.
Uniuerſitas ī vno ſolo an poſſit reſidere.de ꝯcilio Baſiliē.nu.10.fo.120.
Uocans aliquē ad belluꝫ iuſtum tenetur illi actione mandati ad omniū dominorum reformationem.j.volu.ꝯſi.lx.nu.5.fo.28.
Uolens audire miſſam debet audire miſſam de eodē die.ij.vol.cōſi.xcix.nu.1.fo.114.
Uoluntas captatoria in legatis ad pias cauſas valet.ij.vo.cōſi.xxxij.nu.3.fo.77.
Uoluntas coacta in malefactis a pctō nō excuſat.j.vol.cōſi.iiij.nu.1.fo.3.
Uolūtas defuncti ex imperfecto teſtamēto nō valet niſi inter liberos.ij.vol.cō.cv.nu.1.fo.118.
Uoluntas diſponētis ſiue expreſſa vel tacita vel ꝯiecturata dꝫ attendi in vltimis volūtatibus cuiuſcūq; qualitatis ſint:ſiue ſit directa ſubſtitutio:ſiue fideicōmiſſaria:ſiue conditio ſiue teſtamentum vel codicillus.ij.vo.cōſ.lviij.nu.4.fo.90.
Uoluntas hominis non pōt ꝓbari niſi coniecturis ceſſante volūtate expreſſa.ij.vo conſi.lxvij.nu.3.fo.98.
Uoluntas teſtatoris obtinet p̄mū locum in conditionibus.ij.vo.cōſili.lxxviij.nu.1.fo.105.
Uoluntas vltima eſt ambulatoria vſq; ad mortem.j.volu.cōſili.xviij.nu.3.fo.9.
Uotum ex iuſta cauſa ſimulatū non obligat vouentē.ij.q.nu.14.fol.145.
Uox pape an ſit maioris roboris ꝙ vox cuiuſcūq; alterius.de ꝯcilio Baſilienſi.nu.6.fo.129.
Uſus cōmunis loquendi in vltimis voluntatibus attēdi dꝫ.j.vo.conſi.xxxvij.nu.4.fo.17.
Uſus mulierū nō inducit cōſuetudinem.ij.vo.cōſi.liij.nu.1.fo.87.
Uſufructuarius omniū bonorū nō tenetur ſatiſfacere legatarijs ſed cum eis cōcurrit.ij.vo.conſi.iiij.nu.6.fo.63.
Uſufructuarius qui non trāſmittit ius ſuū in heredē pōt nihilominus vſumfructum alij vendere.ij.vo.conſi.xcj.nu.1.fo.110.Nec ꝓhibet alienare ius qd̄ habet.ibi.nu.4.
Uſufructuario datur interdictū vt nō poſſit vti frui ſi fuit deiectus.ij.vo.conſi.xxiij.nu.1.fo.73.
Uſura nō cōmittitur niſi in contractibus mutui.ij.volu.cōſi.cxiiij.numero.1.fo.123.
Uſura nō oritur ex vero contractu locationis:ſed tantū ex puro ꝯtractu mutui.j.vo.conſi.xv.nu.2.fo.8.
Uſura eſt lucrum ex mutuo pacto datum vel exactum.ibi.nu.3.
Uſure dotis poſſunt etiā hodie peti ꝓhibitiōe iuris canonici nō obſtante.ij.volu.cōſi.xxxix.nu.1.fo.71.
Uſure ſi debentur abſentibus debent ad illos mitti.j.vo.conſi.xxx.num.1.fo.38.
Uſurarum reſtitutio per ſuſpectum fieri non debet.ij.vol.conſi.xxiiij.nu.3.fo.74.
Uſurariꝰ manifeſtus quis dicatur.ij.vol.cōſi.ij.nu.1.fo.58.Quatuor modis ꝓbatur manifeſtus.ibi.nu.2.
Uſurarius manifeſtus probatur per famā ⁊ argumēta.j.vol.cōſi.xxij.nu.3.fo.10.
Uſurarius manifeſtus debet carere ſepultura eccleſiaſtica donec de vſuris extortis idonee ſatiſfecerit.ij.vo.conſi.j.nu.1.fo.57.
Uſurarius manifeſtꝰ quo ad annullationē teſtamēti quis dicatur.j.volu.conſi.xxxiiij.nu.2.fo.16.
Uſurarij manifeſti non debent intereſſe teſtamētis.ij.volu.conſi.j.nume.2.fo.57.
Utilitas cōmunis clericorum ⁊ laicoruꝫ vbicunq; verſat̄ onus debet eſſe vtriuſq; commune.j.volu.conſi.iij.numero 1.fo.3.
Uxor de bonis viri nihil diſponere poteſt.iij.queſtio.nume.10.folio.148.
Uxor ⁊ ſoror tutoris an in cauſa teſtamēti teſtes eſſe poſſint.j.vol.cōſi.lij.nu.2.fo.24.
Uxor pōt conueniri ad ſolutionē dotis promiſſe vltra ꝙ ferri pōt.ij.vo.conſi.lxxxv.nu.5.fo.108.
Uxor non pōt petere vſuras ratione retardate dotis.ij.volu.cōſili.xxxix.nu.6.fo.81.

¶ Finis.

8

ns inueniretur. Et eru
apiuitas frequentau
Quadā vō die temp
affuit. Nam nigrā
que merula vocat̄:
vultum importune u
cepit. Sz signo crucis u
Tanta aūt carnis te
tio sequuta ē: quātā
fuāt expertus. Sz ipse
se in spinas & aculeis
caꝝ incendiis proiec
qz toto corpꝰe vulnerat
cutis vulnā eduxit
mentis: ita ut ex illo
tale aliquid minime
Ceperunt post le·v
modū multi m
relinquere: atqz ad eiꝰ
gisterium festinare. C
celebre nomine eius ha
monasterij cuiusdā
ad eū venerunt: & ut eis
deberet petiit. Qui
tulit: suis ex illoꝝ m
cōuenire nō posse p
Sz victus assensū d
Cum aūt conspicerē
sub eo illicita nō licer